

Universitätsbibliothek Paderborn

Annalium Paderbornensium Pars ...

Complectens Inprimis Fusiozem Episcoporum Paderbornensium, Deinde Succinctiorem Historiam Reliquorum Per Westfaliam Antistitum, Tum Res Gestas Aliorum In Eadem Hac Regione Clarorum Virorum, Postremo Pontificum, Imperatorum, Principum &c. Gesta, maxime ea, quae Westfaliam contingunt

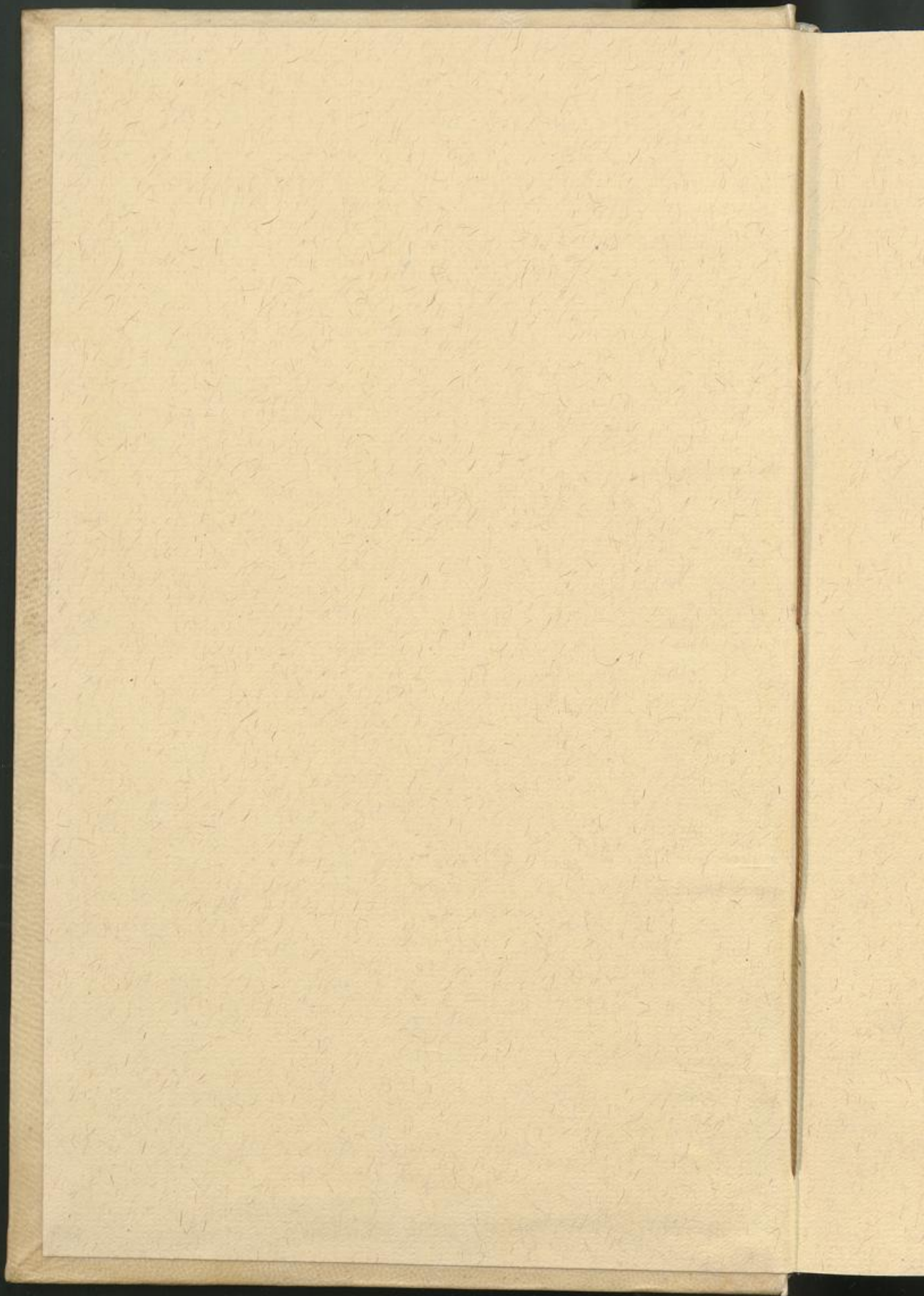
[772 - 1227]

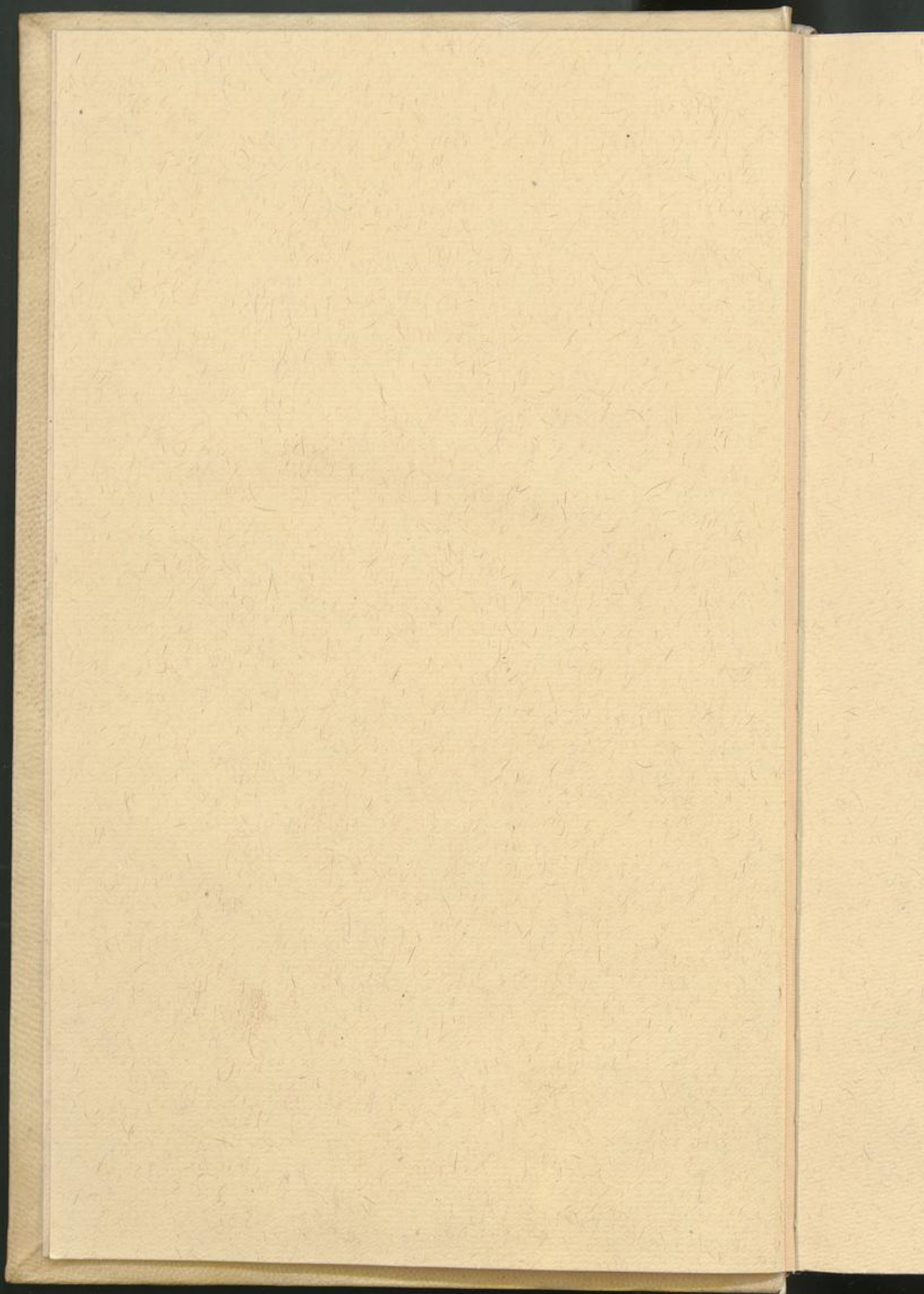
Schaten, Nicolas

Nevhvsii, 1693

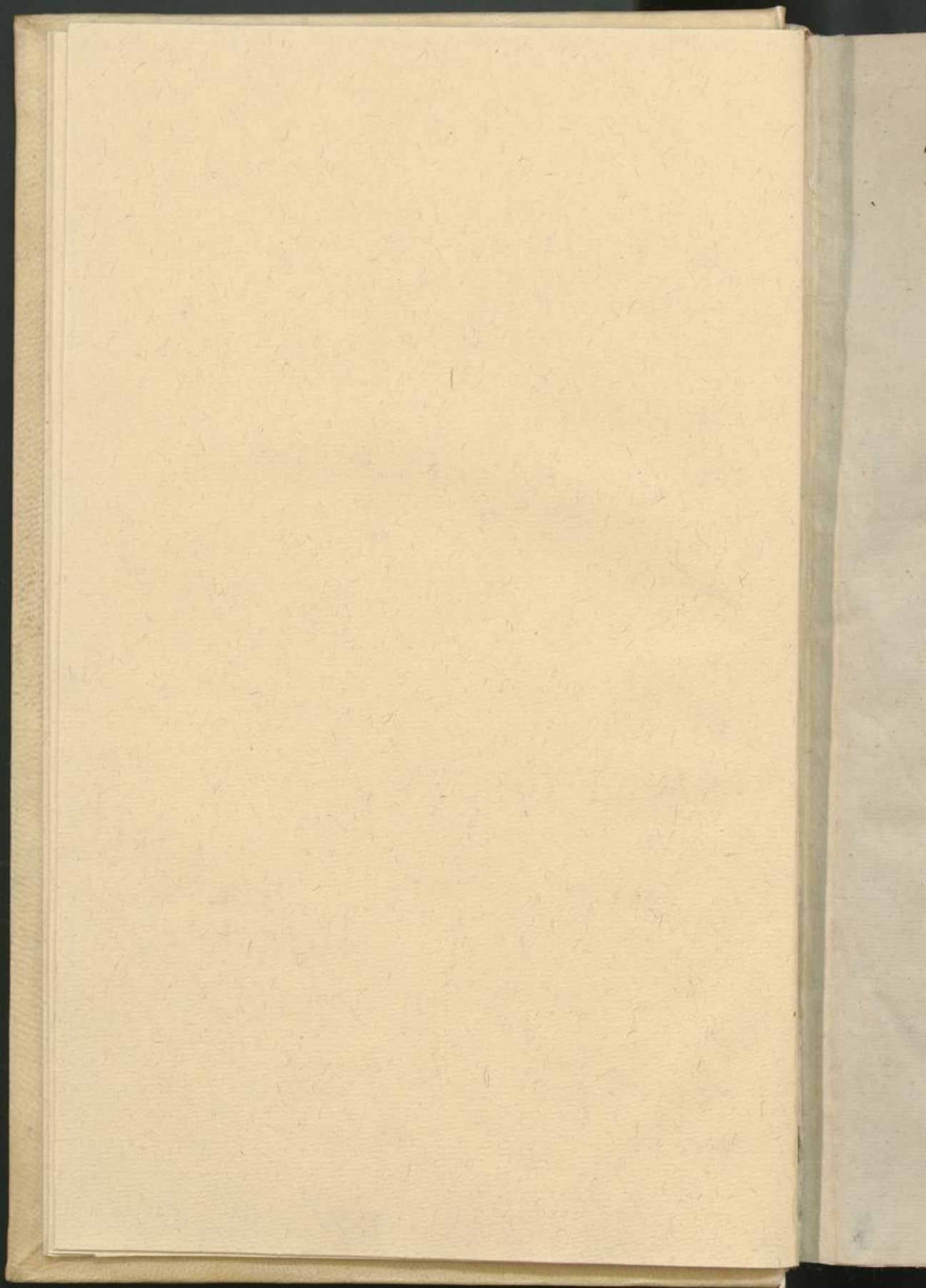
urn:nbn:de:hbz:466:1-7760

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Opus insigniter rarum et c. ac imprimis
Tom II qui vix nullibi haberi potest. Bibliopola enim suas
res perdidit, unde plurima quoque exemplaria deperdita et
suffusa fuere. vid. Baringius in prefat. clavis diplomatica p. 25.
1097 Catal. libr. rar. p. 609.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side]

P
I

ANNALIUM
PADER-
BORNENSIIUM
PARS I.

ANNALE

PADERB

BORNENSIS

PARS I

P
E

EP

PA
DEIN
R

RES

Pont

O

R.P.

CHRIS

CU

ANNALIUM
PADER-
BORNENSIIUM,
PARS I.

COMPLECTENS
INPRIMIS FUSIOREM
EPISCOPORVM
PADERBORNENSIIUM
DEINDE SUCCINCTIOREM HISTORIAM
RELIQUORUM PER WESTFALIAM
ANTISTITUM,
TUM

RES GESTAS ALIORVM IN EADEM
HAC REGIONE CLARORUM
VIRORUM,

POSTREMO

Pontificum, Imperatorum, Principum &c.

Gesta, maximè ea, quæ Westfaliam contingunt.

OPUS POSTHUMUM
AUCTORE

R.P. NICOLAO SCHATEN
SOCIETATIS JESU.

NEVHVSI I,

Sumptibus

CHRISTOPHORI NAGELII, JESNITZ-ANHALTINI:

Typographi Aulici Sæ Celsitudinis Paderbornensis,

CUM PRIVILEGIO CÆSAREÆ MAJESTATIS:

ANNO M.DC. XCIII.

ANNUALUM

Standort:
Signatur:
Akz.-Nr.:
Id.-Nr.:

P 1006

LTB 1109-1

75/21230

W658181

P
R
F
R

BORNIENSIS

PARS I

COMPLECTENS

IN PRIMIS FUSIOREM

EPISCOPORVM

PADERBONIENSIVM

DEINDE SUCCESSIONEM HISTORIAM

RELIGIONVM PER WESTPHALIAM

AN TITITVM

TM

RES GESTAS ALIORVM IN EADEM

HAC REGIONE GLORIVM

VIRORVM

P O S T R E M O

Pontificum Imperatorum Principum &c

Gestis maxime et quae Westphaliae contingunt

OPUS POSTHVM

A V O R E

R. P. NICOLAO SCHATTEN

SOCIETATIS IESU

N. B. V. A. S. I. I.

Summis

CHRISTOPHORI NAGELII IESUITAE ANNUALIVM

Primum ab Anno 1648 usque ad 1703

CHRISTOPHORI NAGELII IESUITAE

ANNO 1703

REVERENDISSIMO
ET
CELSISSIMO
PRINCIPI ac DOMINO,
DOMINO
FRIDERICO
CHRISTIANO,
EPISCOPO
MONASTERIENSI,
BURGGRAVIO
STROMBERGENSI,
S.R.I. PRINCIPI,
AC
DOMINO IN BORCKELOHE,
Libero Baroni
DE PLETTENBERG.

REVERENDISSIME AC CELSISSIME
P R I N C E P S.

PRodijt nuperrimè prior Historiæ
Westphalicæ decas sub umbra Re-
verendissimorum, Perillustrium ac Gene-
rosorum Dominorum liberorum Baro-
num de Furstenberg, neque facilior illi
defensio sperari poterat, quam ab ijs Mœ-
cenatibus, quos magni fratris ac Patruī
FERDINANDI Episcopi ac Princi-
pis Paderbornensis & Monasteriensis,
utpote auctoris, gloriosissima memoria
exstimulabat. Nunc ea, quæ sequitur an-
nalia pars, tuam tutelam, Rever.^{mc} ac
Cels.^{mc} Princeps, humillime respicit, nec
minus præsidij à tuâ protectione, quàm
illa prior à suis Mœcenatibus sibi appro-
mittit. Etenim post illos Furstenbergicæ
familiæ, magnorum ac Perillustrium Vi-
rorum

DEDICATIO.

rorum fœcundissimæ stirpis, proximus es,
 tam ex sorore Nepos, quàm ex antiquis-
 sima apud Westphalos familia Pletten-
 bergica ad ardua & magnam boni publici
 utilitatem feliciter procreatus, qui post
 varias laboriosas legationes ad primarios
 Germaniæ exteròsque principes, post su-
 prema Cathedralis & patriæ Monasterien-
 sis officia administrata, tot ubivis specimi-
 na excelsæ Virtutis, sapientiæ, & in rebus
 gerendis dexteritatis signa reliquisti, ut ex
 Consiliario intimo, Cameræ & judicij au-
 lici Præsides in Decanum & Vicarium ge-
 neralem, ac tandem etiam in Episcopum ac
 Principem Monasteriensem omnium
 votis, communi lætitiæ, & applausu Pa-
 triæ electus sis; patere proinde, Rever^{me}
 Præful, Princeps Cels^{me}, ut opus hoc con-
 tinens præclara in prioribus sæculis West-
phalorum

DEDICATIO.

phalorum gesta illi consecrem dedicémq;, cuius sacram personam hâc nostrâ ætate ejusmodi eximia opera & virtutes ad celeberrimam in Westphalia mytram evexerunt, cuius perillustrem & jam ante 600 annos Equestribus Germaniæ ludis celebrem familiam tam numerosa majorum gloriosa decora tantopere illustrant. Ex quibus cæteros prætereundo (ne rem infinitam faciam) pace ut spero tuâ, vel unum referam, heroica inclytum virtute, rarâque memorandum à felicitate Heroëm **WALTERUM à PLETTENBERG**, ordinis Teutonici Magistrum & primum Livoniæ Principem, totius Westphaliæ, imo veriùs universæ Germanicæ nobilitatis & nobilissimi ordinis insigne decus, qui post multa & magna cum Rigenfibus prælia, iisque ad obedientiam redactis, fugatis-

minolst

que

que
stis b
equit
& ex
Deu
prævi
tione
centu
taroru
terne
germ
post h
ditam
cipac
dit. D
poris
ob be

(a) vid. Bre
rebus b
Polon.
ordin.

andgarogge

DEDICATIO.

que ex Livonia Russis, aliisque feliciter gestis bellis, tandem anno 1502 (a) cum 7000 equitum Germanorum, 5000 Livonum & exiguo peditum numero, sed magna in Deum & beatissimam Virginem fiducia, prævia ad suos magnanimâ & piâ exhortatione, pro patriæ & Religionis libertate, centum & triginta Moscovitarum & Tartarorum millia uno prælio stupendæ interneccioni dedit, dispersis ad duo millia germanica 100000 caesorum cadaveribus; post hanc ab omnibus retro sæculis vix auditam victoriam magno Moscorum Ducis pacem 30 annorum, qua voluit, lege dedit. Demumq; strenuissim, hic illius temporis Ecclesiæ & Religionis propugnator ob bellicam fortitudinem & singularia in

Christi.

(a) vid. Bredenb. de bello Livon. Russo, fol. 56. Borius lib. 8. de signis Eccl. et de rebus belli contra mach. c. 3. Herberstein tom. 1. sub fin. Leven. tom. 3. Hist. Polon. Stangefol. lib. 3. annal. circuli Westph. Chytraus. Venator in histor. ordin. Teuton. c. 13.

DEDICATIO.

Christianam Rempublicam & religionem
merita ex Magistris Livoniæ jure primus
Imperii Princeps anno 1515 creatus, eam di-
gnitatem gloriosis suis factis nobilissimo
suo Equestri ordini acquisitam ad succes-
sores in magisterio transmisit, postquam
ordini & patriæ quadraginta & uno anno
piè, paternè & laudabiliter, raro fortitudi-
nis & pietatis exemplo, semper victoriosus
præfuiſſet ac profuiſſet: hæc & similia, Cels.
Princeps, tua tuorumq; majorum toga sa-
goq; præclara gesta traxerunt me, ad hanc
historiam de præclaris Westphalorum ge-
stis tutelæ tuæ devotissimè subjiciendam,
sub quâ facilem firmam & diuturnam ei-
dem spero & opto defensionem, qui sum
& maneo

CELSITUDINIS TUÆ

humillimus servus

Christoph. Nagel, Typographus.

DIVIS
CAROLO
cognomento MAGNO,
Imo OCCIDENTIS IMPERATORI;
ARMATO SAXONIÆ APOSTOLO,
ECCLESIAE & DIOECESIS
PADERBORNENSIS
FUNDATORI:

Nec non

HENRICO
cognomento PIO,
EDUCE BAVARIÆ
REGUM GERMANIÆ hujus nominis II^{do}.
IMPERATORUM Imo
ECCLESIAE & DIOECESIS
PADERBORNENSIS
PRÆCIPUO INTER ALIOS
BENEFACTORI.

ONICA

TUTELARES SANCTI.

Vestris sub auspicijs prodire gestijt Annalium Paderbornensium Pars hæc prima, quæ continuatio quædam est Historiæ Westfalicæ, paucis antè annis in lucem datæ; Vestris, inquam, sub auspicijs prodire gestijt; quod persuasum sibi haberet, neque potentiores offensuram se Patronos, qui se à malevolis obtrektorum linguis ac calamis valerent fortius tueri: neque propensiores naturam Mœcenates, qui eo, quo sperari possit animo, eandem essent acceptaturi. De potentia vestra non attinet hic referre; cum satis Orbi constet, quanto olim eidem terrori fueritis, sub jugum Christi & Vestrum eos mittentes, qui sublimi à Deo datæ vobis potestati resistere audebant. Quæ potestas nil jam imminuta, sed præ terrenâ illâ in immensum quasi aucta censeri debet; conjuncti enim Deo, cœli terræque Domino, & Principes ac amici illius statuti, quid non valebitis præ mortalibus, etiam Mundi Monarchis, qui nesciunt, quam aliquando sortem sint subituri? Labet tantum paucis hic commemorare, quam tenero Ecclesiam & Diœcesin Paderbornensem amore complexi, quibusque olim beneficijs eandem fueritis persecuti; ut demum constet, optimo quæsitum patrocinijs Vestrum conatu pro tuendo illo libro, quires Vestras præclarè gestas, & ingentia in Diœcesin Paderbornensem, reliquamque Westfaliam merita complectitur. Inculta admodum & sterilis erat, ut reliqua Westfalix, ita hæc Paderbornensis Diœcesis terra, nullo adhucdum, vel pauxillo, cœlestis gratiæ rore irrigata: arescebat in vanis gentilitiæ superstitionis suæ desiderijs, nec fructum dabat, quem cœlestis Colonus in horreum suum conveheret; quando Tu, Imperatorum Maxime Carole, miseratus terræ hujus, non tam corpora quam animos concernentem sterilitatem, subegisti eam armis, DEI & animarum causa susceptis, eamque rigandam curasti sacris doctrinis per Apostolicos à te introductos viros dispersis; utque optatum proferret fructum quot modis & curis providisti? Anno 777 Paderbornæ commoratus, Ecclesiam ibidem in honore Salvatoris edificasti. Anno 795. certum ac stabilem fundatæ à te Ecclesiæ huic Pontificem præfecisti B. Hathumarum, è gente Sax-

onica

onica virum g
III Pontificer
Christi in terr
in Sedem Apo
hoc exemplo
lire vel maxi
ventibus tuis
ros audisti, &
id dicam, ade
frequentasse,
matum fuisse
in eum benef
Sanctissime E
dictuses, Pad
am (quod an
lius Ecclesiæ
consanguine
pauperis ea t
Comitatum
non cessasti t
prædia pro Ec
invisisti, ac P
nensem meri
ronatus, non
lum, & inani
neficiozum p
post coronat
possessiones d
reversus, ann
stivis gaudis
Morongam,
ad fiscum rec
ge tua Imper
œcesi Paderb
burgehufanu
triæ huic cess
te Paderborn
dum Hamn
num, vulgo
ficiozum.
Ecclesiæ nost
Immedeshuf
te finis Rega

onica virum genere, literis & virtute planè nobilem. Anno 799 Leonem III Pontificem, Româ ad te profugum, eo Paderbornæ honore excepisti, ut Christi in terris Vicarius majorem ab Imperatore expectare vix potuerit. Tuus in Sedem Apostolicam animus huc te impulerit; nullus tamen dubito, quin hoc exemplo tuo conversâ recenter gentē in suscepta Christiana fide stabilire vel maximè volueris. Taceo hic de alijs frequentibus admodum conventibus tuis Paderbornæ celebratis, in quibus & variorum Regum legatos audisti, & Christianæ in hisce provincijs Reipublicæ consuluisti; verbo id dicam, adeo frequenter, ut ex vitæ tuæ historia constat, locum hunc te frequentasse, ut verisimile nulli non appareat, præ ceteris eundem à te admatum fuisse. Nec amore in hunc locum, nec benevolentia, nec collatis in eum beneficijs quicquam prædecessori olim tuo cessisti, Imperatorum Sanctissime Henrice. Ut enim primùm Werlis in Westfalia Rex Germaniæ dictuses, Paderbornam invisisti, ibidemque post coronatam conjugem tuam (quod ante non viderat, nec postmodum vidit Paderborna) omnia illius Ecclesiæ jura & privilegia confirmasti. Anno 1009 dedisti Episcopum consanguineum tuum Meinwercum, hereditarijs bonis & rara industria sua pauperis ea tempestate Ecclesiæ bona amplificaturum. Eidem Anno 1011 Comitatum Haholti adjecisti. Anno 1013 Werlis licet æger decumberes, non cessasti tamen à munificentia tua; sed plura dilecto tuo Meinwerco prædia pro Ecclesiâ suâ attribuisti: & sanitati redditus eundem Paderbornæ invisisti, ac Pascha cum eodem celebrasti. Hæc tua in Ecclesiam Paderbornensem merita, quando Rex Germaniæ salutaris: Imperator deinde coronatus, non minuisti, sed auxisti potius de anno in annum non sterilem illum, & inani verborum ostentatione parum profuturum affectum; sed beneficiorum potius accumulatione plenum & abundantem. Statim enim post coronationem tuam, antequam ex Italia discederes, anno 1014, Papiæ possessiones & jura Ecclesiæ Paderborn. rata habuisti. Mox in Germaniam reversus, anno 1015, *Natalem Dominicum*, teste Dithmaro, in *Patherbrunn festivis gaudis cum Meinwerco Episcopo peregisti*. Deinceps anno 1016 villam Morongam, prædium Bernehusanum, & bona Adelæ Meinweri matris ad fiscum redacta dilectæ Ecclesiæ tuæ contulisti. Anno 1017 cum conjugē tua Imperatrice Cunigunda Paderbornæ versatus varia rursus prædia Diocesi Paderbornensi donasti. Anno verò subsequenti 1018 prædium Siburgehusanum, & nemus quoddam prope Reginshershufon dono tuo patriæ huic cessit. Sive verò Paderbornæ, seu alibi commorârē, nulla apud te Paderbornæ tuæ oblivio. Anno enim 1019 Bambergæ commorans prædium Hammonstadiense, & anno 1020 Confungæ nemus Reinkershufanum, vulgo Reinerswald huic loco attribuisti. Necdum tamen finis beneficiorum. Anno 1021 Comitatum Warburgensem à Dodicone donatum Ecclesiæ nostræ comprobas, simulque beneficentia tua adjicis Comitatum Immedeshusanum. Anno 1022, dum Paderbornæ versabare, extorqueri à te finis Regale prædium tuum Erwete, & altero mox anno 1023 in eodem loco

tur, noluit tamen as-
tur, *Annales* suos t-
mus; electionem, ad-
tum fuit, prosecutus
falia *Præfulum*, alic-
vel religiosâ mun-
dignorumque, qui p-
excurrendo, quid *A-*
historia sue modicè
guntina sedi subjec-
etorum commemora-
toria celebraretur.
torum, *Ducum* et *P-*
nimis et multis locis
hanc solummodo pa-
è finibus suis, et plur-
rumq; gestarum na-
in re evagatur auct-
comperit, sed prude-
his, quæ proprio ad
prescripserat limite
ad annalium horum
bro eorundem prin-
translitur statim a
tata fuerit materia
opera pretium non
superos abiit, prior-
precedentibus reco-
men rerum subsequ-
814, à quo proprie

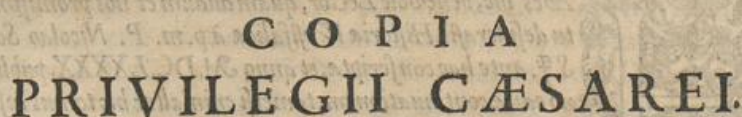
P R Æ F A T I O

Ad Lectorem.

Habes hic, benevole Lector, quam dudum et nos promissimus, et tu desiderasti, *Historia Westfalica* à p. m. P. Nicolao Schatena S. J. ante hac conscripta, et anno M. DC. LXXX. publico bono edita continuationem; tametsi enimalter hic tomus inscribitur *Annalium Paderbornensium Pars prima*, non tamen in hac parte aliud proponitur, quàm quod à Caroli M. obitu, in Paderbornensi Diœcesi et reliqua Westfalia provincia gestum est, dignumq; occurrit, quod literis posteritati commendaretur. Licet etiam pars hæc Paderbornensis historia nominetur, noluit tamen auctor iisdem, quibus Paderbornensis Diœcesis finibus circumscribitur, *Annales* suos terminis incingere; sed cum præcipue Antistitum Paderanorum genus, electionem, administrationem, obitum, aliaque præclare ab iis acta latiùs, ut datum fuit, prosecutus est; tum non leuiter plerumque attigit res gestas ceterorum Westfalia Præsulum, aliorumq; Virorum vel egregia virtutis famâ, vel bellicâ fortitudine, vel religiosâ munificentia, vel denique aliorum eximie factorum gloriâ celebrium, dignorumque, qui posteris in exemplum proponerentur. Nec hoc solum, latiùs subinde excurrendo, quid Moguntini præsertim Antistites, suis quilibet temporibus egerint, historia suâ modicè inspergit, ratus, cum Carolus M. hanc ad Paderam Diœcesin Moguntinâ sedî subjecerit, non incongruum fore, si datâ commodâ occasione, inter subiectorum commemorationem Antistitum, Metropolitanorum etiam Præsulum memoria celebraretur. Denique frequens in hac historia mentio est Pontificum, Imperatorum, Ducum et Principum, quam ut faceret auctor, motus fuisse videtur, quod se junctim et multis locis abrupta historia produisset, si ea tantum in lucem fuissent data, quæ hanc solummodo patriam concernunt. Adde quod et minus accepta fuisset, si non egressa è finibus suis, et plures Germaniæ partes complexa, latiore nomine suo materiam rerumq; gestarum narrationem curioso hoc ævo lectori subministrasset. Nec tamen ita hac in re evagatur auctor, ut absque delectu arripiat proferatq;, quæ extra Westfaliâ gesta comperit, sed prudenti ea judicio selegit, quæ connecti aliquâ ratione videbantur cum his, quæ proprio ad Westfaliâ et diœcesin Paderbornensem jure spectabant. Ita quos sibi præscripserat limites videri non potest fuisse transgressus. Unum tandem, antequam ad annuum horum lectionem te dimittam, monere te debeo, deprehensurum te in libro eorundem primo annos aliquot admodum steriles, maxime ab anno 801, à quo transilitur statim ad annum 813; cujus rei causa non est, quod nulla pro his suppeditata fuerit materia; sed quod in præcedenti tomo diffusè satis ea explicata fuerint, opera pretium non fuit, illa hic repetere; quo enim anno 814 Carolus M. ad superos abiit, prioris tomi narrata concluduntur; ac licet initio hujus tomi aliqua ex præcedentibus recolantur, eaque referantur, quæ aliàs fuerant omissa; diffusior tamen rerum subsequentibus temporibus gestarum narratio non incipit, nisi ab anno 814, à quo proprie prioris tomi acta continuantur. Vale et fructu.

COPIA

(L.S.)

R. P. P R O V I N C I A L I S.

(L.S.)

tionem, & à fo-
quibus cœci a
transmigratione
nis lumen tan-
libris, quibus
perque exposu-
bemus ; dum
tanquam velis
narrationem p-
in cœpto oper-
horum Episco-
Episcopo prim-
partem ex bibl-
Episcopatum a-
gestæ. Hic en-
hanc curam cu-
ante ipsum ha-
famâ & nomi-
lucem reduce-
rum memoriâ
scura & cadu-

**ANNALIUM
PADERBORNENSIIUM
LIBER I.**

RES gestas Episcoporum Paderbornensium, historiamque Diocesis scripturis à primordiis suis, haud aliunde nobis ordiri fas erit, quàm ab ipso Carolo M. primo per Saxoniam Episcopatum conditore; quem constat, debellatis harum regionum populis, Episcopos primùm ac Sacerdotes introduxisse; quorum deinde doctrinâ, studio, ac labore barbari homines ab inanum deorum cultu ad veri Numinis cognitionem, & à fœdâ gentium superstitione, longisq; errorum tenebris, quibus cœci ac dementati tot sæculis, à primâ gentium in has oras transmigratione, tenebantur, in admirabile illud Christianæ religionis lumen tandem perducti sunt; quemadmodum nos superioribus libris, quibus res Caroli M. præclare gestas complexi sumus, satis superque exposuimus. Ex quibus hîc pauca etiam repetere necesse habemus; dum ex communi totius Saxoniae Westfaliæq; scriptione, tanquam velis in arctum contractis, ad particularem hujus Diocesis narrationem progredimur, ex flumine magno delati in rivum. Quo in cœpto operis eò etiam securius faciliusq; procedere licebit, quòd horum Episcoporum res gestæ à FERDINANDO Principe & Episcopo primùm, dum Romæ per novennium versaretur, magnam partem ex bibliothecæ vaticanæ monumentis collectæ, deinde post Episcopatum adeptum singulari studio in annos & ordinem sint digestæ. Hic enim ex tatno Episcoporum numero unus tandem, qui hanc curam cum animo suo seriò complexus est, ut ceterorum, qui ante ipsum hanc Carolinam Sacrorum Antistitum sedem tenuerunt, famâ & nominis gloriâ ex situ & tenebris in novam quandam vitæ lucem reduceret; quando omnis mortalium vita ab excessu in vivorum memoriâ posita, & memoria sine literarum monumentis obscura & caduca est. Voluitq; sapientissimus Antistes à Carolo M. &

Historia
Episcoporum
Paderbornensium

A Ferdinando
Episcopo
magnam
partem
collecta

A

Hathu-

Initium
ducit à
Carolo
M.

Primo E-
piscopa-
tum in
Saxonia
condito-
re.
*Hieron. lib.
contra
Lucif.
Epiphani.*

Hathumaro, primo Paderbornensium Episcopo, ad nostra usque tempora descriptionem deduci; qua in re prima gloria Carolo M. debetur. Multa illæ per omnem vitam bella gessit adversus Longobardos, Saracenos, Hunnos, aliasque seu barbaras seu rebelles gentes; at verò uti nullum ab illo gestum diuturnius atque atrocius, ita nullum ab illo sumptum est constantius atque alacrius quàm Saxonicum; propterea quòd Saxoniam omnem non tam regno Francico, quàm Christianæ religioni aggregandam suscepisset; ut gentem natalis Francorum soli à servitute dæmonum in libertatem Christianæ legis, & viam salutis assèreret. Inde quoties Romam profectus est, Saxoniam Christo & Divo Petro ad altare ex conceptis votis obtulit; ut sacrum hoc bellum potius votivumq; quàm profanum dixeris. Inde cetera fere bella filijs ac ducibus commissa; Saxonicum ipse suis auspicijs suaque præsentia administravit. Ac toties per triginta tres annos, ac supra etiam, ad senectutem usque armatus Saxoniam ingressus est, donec bellicosam gentem, toties perfidam ac rebellem, Francico imperio victor submitteret. Voti exinde compos, nihil sollicitius ac sanctius habuit, quàm ut omnem terram eorum, antiquo Romanorum more, in provincias redigeret, et certo limite descriptam determinatamque inter Episcopos divideret; quemadmodum id Carolus in diplomate Bremensis & Verdensis Ecclesiæ iterato proficitur. Quod sane omnium, quæ per Saxoniam gessit, pulcherrimum operum ejus fuit, & immortalis annalium memoriâ dignum. Præclare nimirum intelligebat Rex, quod cum D. Hieronymo profitentur omnes sanæ mentis Christiani, *Ecclesiam esse non posse, quæ Sacerdotes non habeat*: & Sacerdotes creari non posse, ubi Episcopi non sint, *Patrum ac Sacerdotum generatores*. Qua veritatis voce libere olim prolocutus Cyprianus, Ecclesiam dixit esse in Episcopo, & Episcopum in Ecclesia, omnemq; religionis structuram in sacerdotio tanquam fundamento consistere. Quamobrem sapientissimo Regi prima & salutaris cura fuit, universam Saxoniam in Episcoporum dioceses partiri, & cuique de Episcopis prospicere. Id verò cum totum sui juris non esse probe sciret, & grex recens ad ovile Christi attractus pastores exposceret; aut Hadriani summi Pontificis, aut legati Apostolici (qui plerumque Carolo aderat) aut Metropolitanorum auctoritatem sacram implorabat, quorum operâ idoneis quæque dioceses Episcopis distributæ sunt. Visaq; est non minus Saxonia, quàm Regnum Franciæ, & omnes orbis Christiani provinciæ ac Regna, jurisdictione sacrâ inter Episcopos divisâ, in florentissimam quoq; Ecclesiæ formam consurgere. Ac ne Hierarchiam, quæ in Ecclesia ordinatissimâ semper fuit, desideres, Episcopos Saxoniam partim Moguntino, partim Colonienfi Archiepiscopis subjecit. Quo veteri instituto atq; ordine etiamnum ad suos hosce Metropolitanos Carolini sese Episcopi referunt.

Descriptis

Descripti
ne in vacuam
dotavit decimi
norum possessi
supra quàm ve
unquam libe
Saxoniam Saco
donationum t
Verdensis & Br
omni posterita
Christi fideles,
ciam perfidia ser
sumus, quousq;
gratiam, Deo an
debito censu solu
rios et subjugale
hactenus ferre d
no Salvatore no
torum et fructu
legaliter constric

Magnæ v
præscriptæ fun
Episcopa
octo fuere, Or
densis, Verden
fis, & Hildesien
sensu tradunt.
& absolvit; qu
drensem & Ha
Episcopatus C
Imperator, Ca
apud nos Schi
designata fuit,
donec Otto M
locavit. Singu
genfi Wiho, H
bornensi Burc
missus, dum H
acciperet: Mir
impositus; Ve
Bernardus prin
mensi Gunthe
burgensi Heric

Descriptis accuratè terminis ac finibus singularum dioecesium, ne in vacuum domum sponso Ecclesiæ introduxisse videri posset, dotavit decimis Episcopos ac Sacerdotes, auxit prædijs & amplis bonorum possessionibus, exornavit privilegijs & regalium etiam jure, supra quàm vel in Regno Franciæ, vel ullà orbis Christiani parte regia tanquam liberalitas fecerat; tanquam Episcopos sacrorum Reges, & Saxoniam Sacerdotalem terram esse voluerit. Quod cum ex ceteris donationum tabulis, tum vel maximè ex utroque Caroli diplomate, Verdenfis & Bremenfis Ecclesiæ, constare potest, quo in hæc verba, omni posteritatis memoriâ digna, effatur Imperator. *Noverint omnes Christi fideles, quod Saxones, quos à primogenitoribus nostris ob suâ pertinaciam perfidiâ semper indomabiles, ipsiq; Deo et nobis tam diu rebelles experti sumus, quousq; illius, non nostrâ virtute, ipsos et bellis vicimus, et ad Baptismi gratiam, Deo annuente, perduximus, pristina libertati donatos, et omni nobis debito censu solutos, pro amore illius, qui nobis victoriâ contulit, ipsi tributarios et subjugales devotè addiximus, videlicet, ut qui nostrâ potestatis jugum hæcenus ferre detrectaverunt, victi jam (Deo gratias) et armis et fide, Domino Salvatore nostro Jesu Christo et Sacerdotibus ejus omnium suorum jumentorum et fructuum, totiusque culturæ decimas ac nutrituræ divites ac pauperes legaliter constricti persolvant.*

Magnæ vel his decimis opes Sacerdotum, si integræ, ut à Carolo præscriptæ sunt, permansissent apud posteros.

Episcopatus, quos Carolus M. primùm in Saxonia condidit, octo fuere, Osnabrugensis, Halberstadiensis, Paderbornensis, Mindensis, Verdenfis, Bremenfis, Mimigardevordenfis seu Monasterienfis, & Hildesienfis. Ita fasti singulorum, & scriptores passim uno consensu tradunt. Hos dum vixit Rex & Imperator, suis finibus descripsit & absolvit; quibus additos præterea duos imperfectos reliquit, Schidrensem & Hamburgensem. Atque hunc in modum decem passim Episcopatus Carolini numerantur. Hamburgensem Ludovicus Pius Imperator, Caroli filius, explevit: Schidrensem, cujus prima sedes apud nos Schidroburgi in montibus Teutonicis intra Angrivarios designata fuit, alij Principes ac Cæsares aliò atque aliò transtulère, donec Otto M. Magdenburgi in stabili & Archiepiscopali sede collocavit. Singulis à Carolo sui Episcopi & pastores dati: Osnabrugensi Wiho, Halberstadiensi Hildegimus D. Ludgeri frater, Paderbornensi Burchardus Herbipolensis Episcopus vicario opere commissus, dum Hathumarum postea à Carolo proprium Episcopum acciperet: Mindenfi Herimburtus, aut, ut alij vocant, Hercumbertus impositus; Verdenfi Suitbertus, Bremenfi Willchadus, Monasterienfi Bernardus primùm religiosus Abbas, ac deinde Ludgerus: Hildesienfi Guntherus; atque hi vivo Carolo Episcopi consecrati. Hamburgensi Heridagus Presbyter; ex quo gradu Albertus etiam Sacer-

Qui amplius eos juribus ac bonis dotavit.

Episcopatus à Carolo M. conditi.

Primi singulorum Antistites.

Omnes
doctrinā
& sancti-
tate clari.

dos Schidrensi præsinitus traditur. Omnes illi primi Saxoniae pasto-
res magno delectu à Carolo conquiriti, virique Apostolico munere
clari; quos aut vitæ innocentia fervoreq; proferendæ religionis, aut
doctrinæ præstantiâ, aut famâ sanctimoniae, aut miraculorum etiam
dono aurea illa ætas ex primo religionis flore illustres sortita est; ut
cum D. Augustino dicere liceat: *Ecce illi viri graves, docti ac sancti, et
famâ totius Ecclesiæ contestante, Catholici, quod invenerunt in Ecclesiâ tenuerunt,
quod didicerunt, hoc docuerunt, quod à Patribus acceperunt, hoc filiis
tradiderunt.* Ab his deinde primis Saxoniae nostræ Episcopis perpetua
illa ac continens aliorum Episcoporum successio, ad quam facti sin-
gulorum per tot à Carolo M. secula se revocant. Quanquam duo
tantummodo ex his Catholicæ religioni Episcopatus integri, Pader-
bornensis & Monasteriensis: ceteri aut toti, aut ex parte in alienam
cum hæresi potestatem concessere, ipso etiam sacratissimo Episcopa-
tus nomine abolito. Ita adversis seculi fatiis factisque sensim ad dete-
riora devolvimur. Auditus aliquando Carolus homini Ecclesiæ bona
petenti respondere: *Satius est nobis non habere regnum terrenum, quàm
aeternum perdere: plus enim confido Deum posse per Sanctorum suorum me-
rita et preces nos adjuvare, quàm per omnem militiam secularem.* Quid
enim, inquit, bona Ecclesiæ? nisi vota fidelium, pretia peccatorum, et patri-
monia pauperum, quæ non solum habita conservare, verum etiam multa, Deo
opitulante, conferre optamus. Et quæ in hanc rem etiam per execratio-
nem, & provocationem ad supremum Numinis tribunal, sancita à
Carolo. Sed hæc querelæ, undecunq; tandem suas origines causasque
habeant, hic ingratae atque importunæ, ab initio certè scriptio-
nis absint; exordia potius Christianæ religionis, claramque Paderbor-
nam cum belli inicijs reddamus.

*Lib. 1. Ca-
p. 23.*

*Epistol. 1. ad
Carolum.*

Annus Christi 772.

Hadriani Pontif. I.

Caroli M. Franc. Reg. 5.

Carolus
M. Bel-
lum Sax-
onicum
inchoat.

*Ann. Franc.
Eginardus in
vita Caroli.
Ægilin vi-
ta Sturm.*

Auctore
præter ce-
teros D.
Sturmio-
ne.

Bellum Saxonicum, quod Carolus Martellus Caroli avus, ac Pipi-
nus Pater, ceterique ante ipsum Francorum Reges affectum relique-
rant, coeptum est à Carolo M. Francorum Monarchâ anno Christi
septingentesimo septuagesimo secundo: postquam Wormatiæ in co-
mitio Episcoporum ac procerum Franciæ decretum est, gentem toties
Carolo Martello & Pipino Regi perfidam, Christianisq; ad Jsalam ac
Rhenum & per Hassiam incolentibus infestam, omnibus regni Fran-
cici viribus aggredi, ac subigere in obsequium. Evocatus hanc in rem
Sturmio primus Fuldensium Abbas, vir Pipino Regi percarus, & Ca-
rolo à consilijs. Is quia ex D. Bonifacij disciplinâ Hassiam prope
omnem Christi sacris à Bonifacio imbutam excolebat, & sæpius è vi-
cinis Hassiæ regionibus per Westfaliam Evangelij doctrinam profer-

re in cassum te-
gnopere quoc-
etor ac ducto
Sturmionis p-
comes coram
annos quatuor-
bus nimis deduc-
stianissimus esse
visset. Inito sen-
bus Dominum
tu, invocato Ch-
Christi Sacerdo-
cultoribus, ut ge-
doctrinis sacris
ro Principum
comitatu esse
num exercitu
Saxoniae Eres
gentis fano &
præsidio, Jdo-
ligionis feder-
cultumque in-
quæ scriptore
annales Fran-
militi coelitus
go, Carolus a-
onum, occu-
monte castru-
dem postea e-
faliam vagari
sistunt, pact-
dant. Quib-
eâ expeditio
secum duxer-
intra Luppia-
re, qui rudi p-
do, explicare
ex tanta hor-
Luppia sese
næ legis didi-
mercia cum
primæ Chri-
hac prima C-
scentur.

re

re in cassum tentarat, gentis pertinaciâ omnes conatus eludente, mag-
nopere quoque Carolo belli inferendi, ulciscendique perfidos, au-
ctor ac ductor fuit. De his belli initijs ita Ægil Fuldensium Abbas,
Sturmionis per xx. annos discipulus, qui hæc ejusdem Sturmionis
comes coram spectare potuit. *Regnante feliciter Domino Rege Karolo*
annos quatuor, Saxonum gens sæva et infestissima cunctis fuit, et paganis riti-
bis nimis dedita. Rex vero Carolus Domino semper devotus, cum ipse Chri-
stianissimus esset, cogitare cepit, qualiter gentem hanc Christo acquirere qui-
visset. Inito servorum Dei consilio (inter quos Sturmio) poposcit, ut preci-
bis Dominum votis suis annuere obtinerent. Congregato tam grandi exerci-
tu, invocato Christi nomine, in Saxoniam profectus est, assumptis universis
Christi Sacerdotibus, Abbatibus, presbyteris, et omnibus orthodoxis ac fidei
cultoribus, ut gentem, quæ ab initio mundi demonum vinculis fuerat obligata,
doctrinis sacris mite et suave Christi jugum credendo subire fecissent. Præcla-
ro Principum documento, bella nonnisi Sacerdorum precibus &
comitatu esse ingredienda. Igitur traducto ad Moguntiam per Rhe-
num exercitu, inde per Weteraviam Hassiamque digressus, intra fines
Saxonie Eresburgum, apud nos in prærupto monte castrum, celebre
gentis fano & simulacro Jrmensul, expugnat, ejectoque Saxonum
præsidio, Idolum & fanum subvertit; ac primam istic Christianæ re-
ligionis sedem collocat, ubi gentis superstitio impietatis conventus,
cultumque inanium Deorum habebat celeberrimum. Prætereo hic
quæ scriptores nostri de Idolo Jrmensul, quæ de fano gentis, aut quæ
annales Francorum de miraculo fontis, & aquis sitienti per castra
militi coelitus præbitis, tam copiosè perhibent. Expugnato Eresbur-
go, Carolus ad Visurgim movet, & quæ istic castra præsidiaque Sax-
onum, occupat; inter quæ & Heristallum ad Visurgim in edito
monte castrum reputes, quod primam Episcopi Paderbornensis se-
dem postea esse voluit Carolus. Ac postquam exercitus latè per West-
faliam vagatus terrorem circumtulit, Saxones Carolo se supplices
sistunt, pactique de salute & obsequio Regni Francici, xii. obsides
dant. Quibus confisus Rex exercitum ad Rhenum reduxit. Et quia
eâ expeditione Carolus multos Episcopos, Abbates & Sacerdotes
secum duxerat, uti Ægil Abbas hæc memorat, consultum habuit Rex
intra Luppiam & Dimolam munitioribus locis Sacerdotes relinque-
re, qui rudi populo Christianæ legis doctrinam, per vicos excurren-
do, explicarent, & Baptismi Sacramentum traderent. Inde verisimile
ex tanta hominum multitudine, quæ haud multò post circa fontes
Luppiae sese ad Baptismum obtulit, extitisse, qui rudimenta Christia-
næ legis didicerint, quæ per Sacerdotes à Carolo relictos, vel com-
mercia cum Hassiæ incolis edocti habere poterant. Hoc salutare,
primæ Christianæ religionis initia per Westfaliam in hac diocesi,
hæc prima Caroli expeditione invaluisse, quæ exinde planius cognos-
centur.

Annus

Eresbur-
gum ex-
pugnat.

Relinquit
in West-
falia Sa-
cerdotes
fidem
Christi
propaga-
turos.

Annus Christi 773. 774.

Hadriani Pont. 2. 3.

Caroli M. Franc. Reg. 6. 7.

Carolo in
Italiam
profecto,
Saxones
rebellant.
Ann. Franc.

Sed rerum status adhuc fluctuans abruptusque; quando à tam prosperis initijs Carolus altero mox anno bello Italico avocatus, quod adversus Longobardos, eorumque Regem Desiderium vexatorem Romanæ Ecclesiæ, rogatu Hadriani Pontificis, suscepit. Per hunc Caroli discessum Saxones, factâ procerum conspiratione, Eresburgo Francos ejiciunt. Inde in Hassiam progressi, fines regionis ferro flammâque devastant. Tum Frislarum delati, Basilicam, quam D. Bonifacius construxerat & dedicârat, subjectis ignibus incendere aggrediuntur; tanquam fani sui Eresburgi ruinas ulturi, fontemque Evangelij obstruendi. Verum injectâ divinitus trepidatione, incendiarij ceterique averfi, cœptumque hoc facinus intermittere compulsi, post conquistos ad necem Sacerdotes, turbatosque Christianorum cœtus, cum præda intra suos fines regressi sunt. Quæ ubi Carolo nunciata, jussit exercitum tripartitò ire in Saxoniam. Atque is incendijs & direptionibus vicinas regiones depopulatus, complures etiam Saxonum, qui se in armis obtulerant, cecidit, & cum ingenti præda paulò post trans Rhenum redijt.

Annus Christi 775.

Hadriani Pont. 4.

Caroli M. Franc. Reg. 8.

Sed à Carolo redu-
ce ad fi-
dem &
obsequi-
um redu-
cuntur.
Ann. Franc.
Vetus Poeta.

At Rex ex Italia reversus in Germaniam, irâque justâ plenus ulciscendi perfidiam Saxonum, statuit bello gentem persequi, dum aut victam Christianæ religioni submitteret, aut captam sedibusque suis avulsam (quod Tiberius & Constantinus M. fecerat) per alias regiones dispergeret. Quam in rem Duria conventionem Episcoporum ac procerum totius Franciæ Germaniæque indixit; ex eoque, quòd bellum omnes approbassent, cum exercitu Rhenum transgressus primum Sigeburgum ad Ruram castrum expugnat; ejectoque istic præsidio Saxonum, Eresburgum accelerat. Id quia à Saxonibus destructum erat, reparat munimentis, & præsidio Francorum firmat. Inde ad Visurgim moyens Brunsbergam obsidet, castrum videlicet ex edito monte Huxariæ imminens. Ibi cum in adversa Visurgis ripâ Ostfali Saxones starent armati, Carolo transitum prohibitori; Rex hostes aggressus in fugam abjicit, magnâque cæforum clade obterit. Inde ad Ocrum fluvium ducto exercitu, Hesso dux cum primoribus & Ostfalorum multitudine supplex occurrit Regi; cui postquam obsi-
des

des dederunt,
Mox reflexo ac-
kam ad Luppia-
nonnulli desig-
tentia, haud se-
Inter hæc par-
ad Ludbeki vic-
fra Mindam) d-
cti Franci. Q-
Westfalos con-
ram. His fract-
rant, paciscunt

Jam tota
mabat, in quan-
in Italiam ad
regnum; affe-
cum Saxones
expugnasse, ej-
quidem, sed m-
atrociora ma-
tis in Italia tur-
properavit; in-
omnibus com-
præveniens, st-
ad fontes Lupp-
titudinem, m-
num, juvenun-
stianam religio-
Rex ingrati-
mis supplicum
quantum fas
Quamquam m-
tam Regi post-
tempus primo
& fidem den-
annales perhib-
derum pactor-
omnem mod-

des dederunt, fideiq; Sacramentum jurârunt, recepti sunt in gratiam. Mox reflexo ad Visurgim exercitu, in pagum Buchi (quem locum Bokam ad Luppiam intra diœcesis hujus fines haud procul Delbruggiâ nonnulli designant) Angrivarij convenire jussi: & hi territi Regis potentia, haud secus quàm Ostfali, fidem Carolo jurant, obsidesq; dant. Inter hæc pars exercitûs ad inferiorem Visurgim ire jussa; positisque ad Ludbeki vicum castris (quem Lubbeke hodiedum esse volunt infra Mindam) dolo Saxonum castra ingressorum haud levi clade affecti Franci. Quò postquam è vestigio advolârat Carolus, fugientes Westfalos consecutus, ingenti hostium strage ultus est suorum jacturam. His fracti Westfali, haud secus quàm Ostfali & Angrivarij fecerant, paciscuntur, datisque obsidibus & juratâ fide Regi se submitunt,

Annus Christi 776.

Hadriani Pontif. 5.

Caroli M. Franc. Reg. 9.

Jam totam Saxoniam Rex in suam potestatem venisse existimabat, in quam securè Christi religionem introduceret; cùm subitò in Italiam ad Rodgaudum Longobardorum ducem rebellantem, regnumq; affectantem avocatur. Vix dum Alpes transcenderat Rex, cùm Saxones nunciantur per ejus discessum Eresburgum arcem expugnasse, ejecto Francorum præsidio; Sigeburgum oppugnatum quidem, sed militum fortitudine & cœlesti ope defensum; ac longè atrociora machinari, nisi subsidia adsint. Quapropter Rex compositis in Italia turbis, eâ quâ venerat celeritate, ex Italia in Germaniam properavit; indiçtoque Wormatiæ conventu procerum, ac bello ab omnibus comprobato, exercitum per Rhenum transmisit; famamq; præveniens, stetit Carolus cum exercitu in visceribus Westfaliæ, atq; ad fontes Luppia castra metatus est: ubi ingentem hominum multitudinem, miserabili supplicum aspectu, virorum, mulierum, senum, juvenum & puerorum occurrentium habuit, ultra ad Christianam religionem ac Baptismum sese offerentium; quos miseratus Rex in gratiam recepit; confususque gentis promissionibus ac lacrymis supplicum, cùm id syncerè eos petere crederet, & per Sacerdotes, quantum fas erat, instrui jussisset, fonte Baptismatis ablui permisit. Quanquam multi ex his simulato fictoque animo id fecerint, qui tam Regi postea, quàm Deo datam fidem fefellerunt. Et verò per id tempus primores quoq; gentis Westfaliæ & Angrivariæ convenisse, & fidem denuo in publico conventu jurasse Regi, satis Francorum annales perhibent; quando imperatos quoque obsides pro ritu fœderum pactorumque post rebellionem dare jussi sunt. Versabat in omnem modum Carolus Saxonum animos, quò ad Christianam religionem

Carolum
ad con-
fessionem
Christi
adduxit.
Luppia
& Pader-
borna
fontes
sunt.

Ann. Franc.

Carolus
iterum
rebellan-
tes Sax-
ones bello
domitos
in gratiam
recipit.

religionem amplectendam induceret. Atq; ut Aegil Abbas de hisce expeditionibus scribit, Carolus partim muneribus, partim promissis et persuasionibus, magnâ ex parte Saxonum gentem ad Christi fidem perducere contendit. Et consilia conatusque processissent, si ut populi, ita proceres religionem ante gentis libertatem æstimassent.

Castrum
ad con-
fluentes
Almæ,
Luppia
& Paderæ
fontes
erigit.

Per id tempus iussit Carolus Eresburgum castrum, quod Saxones denuo subverterant, instaurari. Aliud deinde castrum ad Luppiam flumen exstruxit. Et utrumque non modico Francorum præsidio firmavit. At quo loco postremum hoc positum fuerit, dissentiunt Auctores: alij collocant, ubi Glens Luppia miscetur; quidam Lipstadij, quæ urbs istinc nomen Lippia servavit. Verisimilius alij ad confluentes Almæ & Luppia ac Paderæ, atque in veteri Alifonis castelli loco, intra Luppia ac Paderæ fontes, situ, quem natura præmunet, ubi nunc arx ac sedes Paderbornensis Episcopi visitur. Non alius in Westfalia Saxoniave universa locus, in quo Carolus frequentius versatus, aut castra posuerit, aut synodos conventusque populi celebrarit, aut legatos audierit; quam hîc vel ad Luppia, Paderæque fontes, vel horum trium amnium Luppia, Paderæ atque Almæ confluentes. Quare dum annales Francorum scriptoresque veteres Luppia fontes aut Paderbornam memorant, totum illum complexum locorum designari ac plerumque permisceri reputes, quo intra unum leucæ spatium fontes horum amnium & confluentes tanquam in triangulo aspicias. Quanquam Paderæ fontes ob naturæ beneficium ac miraculum, quibus Saxonia Germanique nihil propemodum habet jucundius spectabiliusque, oppido primum, deinde urbe ac metropoli diocesis hujus nobilitati sint. Defenbergam præterea arcem in edito coronatoque monte hac expeditione, eiecit Saxonibus, expugnatam tradit Regino; quemadmodum alias quoque arces & castra aut erepta Saxonibus, aut præsidij firmata perhibent Francorum annales. Sed neque situm horum locorum, fontesque amnium, neque castra arcesque, quales Eresburgum, Brunsberga, Bokka, Defenberga, supra memorata, hîc describere necesse; quod id eruditè explicatæque à FERDINANDO Principe in monumentis Paderbornensibus sit præstitum. Res gestæ horum locorum nudâ narratione proponenda.

Annus Christi 777.

Hadriani Pont. 6.

Caroli M. Franc. Reg. 10.

Ann. Franc.

Anno igitur abhinc proximo, ut ea, quæ superiori anno prosperè coepta erant, confirmaret, Saxonumque animos ad obsequium Francorum, & Christianam religionem componeret; Carolus Noviomago,

viomago, ubi
Paderbornæ t
venisset in co
perit quoque
& Ostfalia co
Westfalonum
consciis ad Si
qua hætenus
Ceteri qui ve
submisere, eo
juratamque fi
exuti, avitis su
nis facta per S
Baptismatis fo
has inter una
præter binos
morat antiqu
Domnus Rex
siam in honore
Chronico ap
DCCCLXXVII
vocatur Patris
Saxones ad bap
multaque milli
et ab illis susce
Christiana fide
populus efficere
populum in f
per id tempus
illorum temp
igitur prædica
parvum Domi
sacris eos serm
dem suscipere
Etas quoque B
et baptizando
las Ecclesias co
fide Christi de
ultra fines suos
Etas pervenit.
potuerunt, tru
irruptio, de
lus præsentib

Abbas de hisce
tim promissis et
fidem perducere
populi, ita pro-
quod Saxones
ad Luppiani
orum præsidio
re, dissentiunt
quidam Lip-
similius alij ad
eri Alifonis ca-
natura præmu-
tur. Non alius
is frequentius
e populi cele-
æ, Paderæque
e atque Almæ
resque veteres
m illum comi-
reputes, quo
æ confluentes
ntes ob naturæ
aque nihil pro-
primū, de-
Defenbergam
itione, ejectis
um alias quo-
firmata perhi-
orum, fontesq;
unsberga, Bo-
e; quod id eru-
ipe in monu-
rum locorum
ori anno pro-
ad obsequium
Carolus No-
viomago,

viomago, ubi Pascha egerat, cum valido exercitu Saxoniam ingressus, Carolus
Paderbornæ totius populi Saxonici conventum indixit. Quo cum
venisset in comitatu sacrorum Præfulum ac procerum Franciæ, re-
perit quoque totum gentis senatum populumq; Westfaliæ, Angariæ
& Ostfaliæ convenisse, præter Widekindum, unum ex primoribus
Westfalorum, eorumque Ducem; quod is multorum sibi facinorum
consciis ad Sigifridum Danorum Regem profugerat, quippe omnis,
qua hætenus fatigatus Carolus, rebellionis turbarumque concitor,
Ceteri qui venerant Saxones, summi infimique, se Regis potestati
submisere, eoque recepti in gratiam; sed ea lege, iterum si pactam
juratamque fidem violarent, omni libertate exciderent, bonisque
exuti, avitis suis sedibus ejicerentur. Tum libertas Christianæ religio.
nis facta per Saxoniam, atque ingens rursus hominum multitudo
Baptismatis fonte abluta. Tum constructæ varijs in locis Ecclesiæ; &
has inter una erecta Paderbornæ, honorique Salvatoris dedicata; ut
præter binos Annalium Francorum pervetustos codices, hisce me-
morat antiquum Monasterij S. Galli Chronicon: *Anno 777. fuit*
Domnus Rex Karlus in Saxonia ad Patrisbrunna, et ibi edificavit Eccle-
siam in honore Salvatoris. Et Monachus Divionensis in Cœnobij sui
Chronico apud Lucam Dacherium tom. I. Spicilegij, ad annum
DCCCLXXVII: *Gloriosus, inquit, Rex Carolus venit Saxoniam, loco qui*
vocatur Patrisbrunna: et ibi habuit placitum magnum: et ibi convenerunt
Saxones ad baptismum Catholicum; edificaveruntque ibi Ecclesiam Franci,
multaque millia populorum ibi baptizata sunt, ea conditione à Rege proposita,
et ab illis suscepta, ut abjecto demonum cultu, et relictis patriis ceremoniis,
Christiana fidei Sacramenta susciperent, et Francis adunati unus cum eis
populus efficerentur. Tum denique revocati Sacerdotes, qui rudem
populum in suscepta religione excolerent. Quos inter D. Sturmio
per id tempus à Carolo evocatus adfuit; de quo Ægil Abbas, æqualis
illorum temporum scriptor inspectorque, hæc memorat. *Suscepto*
igitur prædicationis officio, curam modis omnibus impendit, qualiter non
parvum Dominopopulum acquireret. Sed temporibus instabat opportunis,
sacris eos sermonibus docens, ut Idola et simulacra derelinquerent, Christi fi-
dem susciperent, Deorum suorum templa destruerent, Lucos succiderent, san-
ctas quoque Basilicas edificarent. Quo cum multum temporis prædicando
et baptizando cum suis presbyteris peregisset, et per regiones quasque singu-
las Ecclesias construxisset; iterum postea Saxonum gens prava et perversa, à
fide Christi devians, vanis se erroribus implicavit; congregatoque exercitu
ultra fines suos egressa est, et usque ad Rhenum vastando et depopulando cun-
cta pervenit. Cumque inde reversi essent, infesta cade, quoscunque invenire
potuerunt, trucidarunt. Atque hæc illa funesta Saxonum rebellio &
irruptio, de qua proximo anno referemus. Interim confisus Caro-
lus præsentibus, quæ cum Saxonum gente transegerat, auditisque,

Post quæ
religio
Christia-
na florere
incipit.

Prima Pa-
derbornæ
Ecclesia
erigitur.

B

qui

qui Paderbornam ad illum venerant, Saracenorum legatis, tradidit. Et quoque per Rhenum, exercitu, rediit in Franciam, eò tum etiam securior, quod Eresburgum, ceteraque quaedam castra intra Saxonum fines praesidijs Francorum firmata reliquisset; nullà parte Westfaliae tum magis excoli coeptà, quàm quae à Luppia ad Hassiam jam Christianae fines se porrigebat.

Annus Christi 778.

Hadriani Pont. 7.

Caroli M. Franc. Reg. II.

Carolus
adversus
Saracenos
in Hispaniam
motus.

Ann. Franc.
Ægilm. vi.
in Sturm.

Rebellant
Saxones
auctore
Widukind.

Bellum exinde Hispanicum suscepit Carolus adversus Saracenos, sollicitatum Paderbornae à legatis. Prosperum id quidem, siquidem superatis Pyrenæis montibus, Pampelonam, multasque Hispaniae civitates, eiecit Saracenis, expugnavit: at in reditu haud levi clade affectus est intra saltuum angustias à Vasconum gente, quemadmodum hanc cladem Rulandi & tot clarorum militum praefectorumque multis exaggerant annales Francorum. Per hunc Caroli discessum ex Germania, Widukindus è Daniae latebris erupit, & quas collegerat in Dania & Frisia copias, cum Saxonibus conjunxit, cum quibus deinde ad Rhenum inferiorem furentis in modum, omnia vastando, proruit: si non ad Isalam etiam prius turbata Christianorum sacra, ut scriptor vitae Ludgeri insinuat. Certè D. Ludgerus de hac furiosa irruptione scribit, Saxones in Caesaris Insula, ubi sepulchrum D. Suiberti colebatur, barbarum in modum exussisse templum, trucidasse Sacerdotes & Christianos; quos inter tres Westfalorum Satrapas memorat, ob sacrilegium ulticem mox Numinis manum sensisse, ac nullum ex his miserabilius quàm Ogellum Paderbornensem. Interemptis in Caesaris Insula Sacerdotibus, & caesis prope ad interuersionem incolis Christianis, Saxones ripam Rheni ascendunt, tentantque Coloniae Rhenum transire, & in ipsam Franciam proruere. Id cum Franci armati non ferrent, movit Duxio praedatorius ille exercitus ad confluentes Mosellae; quo in transitu totus ille tractus Rheni barbarum in modum vastatus; exusta Ecclesiae, eversa coenobia, constuprata sacrae Virgines, trucidati Christiani, nullo ætatis sexusque discrimine, ut Francorum etiam annales perhibent: ut liquide satis constiterit, eos non tam praedandi quàm ulciscendi causa terminos Francorum, qui tum in alteram Rheni ripam cum Christi religione prolati erant, intrasse. Ab Rheno deinde flexo itinere in Hassiam se vertunt, eo furore grassati in Ecclesias, coenobia, Sacerdotes, ac Monachos, ut omnia istuc incendijs & caedibus sint funestata. Ad quam irruptionem Sturmio Abbas, qui à Visurgi se Fuldam receperat, ciàm didicisset eos extrema suo coenobio intentare, con-

re, consultum
tuor annos isti
portari. Quae
754. obiisse
martyrium ejus
hunc saevum p
per dioccesin F

At postea
gentis jam tot
les & Aleman
am deinde ex
è vestigio hosti
vado tanta cla
ad suos redien
schate Herista
porum ac pro
leges sancitae
perfidia, ferv
tiones ac pre
etisque in cor
nit; quem tr
currentes hab
victor Westfa
uti opinari fa
proceres gent
clementiam
ita in deditio
progressus, A
habuit, qui o
rarent. Quil
hibuit, eò cu
rent. Aderat l
fuis presbyter
australem hu
fos populi co
hilq; aliud pe
cultu, miseri
in opere cum

re, consultum habuit, corpus D. Bonifacii, quod jam per viginti quatuor annos istic quieverat, Hamelburgum ad tutiorem locum transportari. Quæ Chronotaxis ijs favet, qui Bonifacium anno Christi 754. obiisse tradunt, alijs passim ad sequentem annum referentibus martyrium ejus. Ipse Sturmio in Weteraviam profugus discessit. Ad hunc sævum processum rursus prospera Christianæ religionis initia per dioccesin Paderbornensem conturbata sunt.

Annus Christi 779.

Hadriani Pont. 8.

Caroli M. Franc. Reg. 12.

At postquam hæc Carolo renunciata sunt, succensus ira, ob gentis jam toties perfidæ sacrilega facinora, repente Francos orientales & Alemannos pro imperio mittit, qui Saxones insequantur. Aliam deinde ex Francis suis turmam expedit, quæ, ceteris aberrantibus, è vestigio hostem consecuta ad Adranam flumen, adortaque in ipso vado tanta clade sternit mactatq; sacrilegos, vix ut pauci cum præda ad suos redierint. Carolus exinde celebratis Natalitijs Christi & Paschate Heristalli ad Mosam, Duriam contendit, & synodum Episcoporum ac procerum convocat. Multæ in hac (quæ extant) salutares leges sancitæ; simulq; de summa rei, ulciscendâ nimirum Saxonum perfidiâ, ferventibus omnium animis actum. Ad quorum cohortationes ac preces Carolus cum exercitu Rhenum transmittit, adlectisque in comitatum Episcopis & Sacerdotibus, ad Luppianam pervenit; quem transgressus, ad Bocholdiam armatos Westfalos sibi occurrentes habuit. His ad primum congressum foedè pulsus fugatisq; victor Westfaliam ingreditur, circumspectoque Mimigardevordia, uti opinari fas erit, opportuno loco, ubi Episcopi sedem collocaret, proceres gentis advocat; exprobratque perfidia, cum supplices ad clementiam appellarent, obsides dare jussit, & juramentum dicere; ita in deditionem & gratiam recepti. Inde cum exercitu ad Visurgim progressus, Angrivariorum & Ostfalorum primores obviam missos habuit, qui obsides darent, & Sacramentum fidei pro tota gente jurarent. Quibus Rex placatus, militem à vindictis prioris injuriæ inhibuit, cò cumprimis, quòd libertatem Christianæ religionis reciperent. Aderat hac expeditione à Carolo evocatus Sturmio Abbas cum suis presbyteris & religiosus viris, qui priorem Evangelij culturam per australem hujus diocesis partem repetere aggressus, colligere dispersos populi cœtus, ordinare Ecclesias, & Baptismo ablucere cœpit, nihilq; aliud per se & suos contentius egit, quàm ut abjecto idolorum cultu, miseri ac cæci ad Christi & veri Numinis sacra transfirent. Quo in opere cum jam senio etiam præfractus esset, cœpit gravi morbo

Saxones
cæduntur
à Francis.
Ann. Franc.

Recipiuntur in gratiam à Carolo Rege.

S. Sturmio post felices plurimum annorum labores obiit.
Agil in vita.

tentari; quod ubi compertum Carolo, iussit Eresburgi quiescere, addito etiam Wintero medico suo, qui valetudinis curam haberet. Tam carus Regi erat Præsul, in quo D. Bonifacii, cuius tot annis discipulus fuerat, spirabat fervor in conversione barbararum gentium; ob quam relictâ etiam Fuldenſis cœnobij præfecturâ ultro se Carolo adjunxerat, non dedignatus, etsi è primaria Noricæ gentis nobilitate oriundus esset, circuire vicos, docere rudem populum, & baptismo neophytos abluere. Increſcente morbo Fuldam delatus hoc anno finem innocentis vitæ & laboris habuit, famâ sanctitatis apud posteros relictâ, quem Fuldenſes primum Abbatem sortiti, & cum Bonifacio primum cœnobij conditorem venerantur. Dignus etiam quem Paderbornenses inter Apostolicos hujus diœcesis viros & doctores gentium colant; perinde ut à scriptoribus etiam olim Apostolus Saxonix est appellatus.

Annus Christi 780.

Hadriani Pont. 9.

Caroli M. Franc. Reg. 13.

Annal.
Franco-
rum.

Synodus
Lippien-
sis, seu Pa-
derbor-
nensis II.
Acta Con-
cil. general.
Regino.
Grantius
Gobelinus.
Initia
quorun-
dam Epi-
scopatu-
um Sax-
onicorum
ad hunc
annum
à nonnul-
lis revo-
cantur.

Hoc felici rerum successu provocatus Carolus, tanquam modò Saxoniam terrore armorum victam, ultroq; se religioni Christianæ dudentem possideret, proximo abhinc anno octogesimo supra septingentesimum, sub initium veris, in Saxoniam cum exercitu acce-
leravit. Nihilque in primo accessu intra fines Westfalix antiquius habuit, quàm ut Eresburgum arcem inviseret, in qua primam religionis sedem posuerat, sub tutelâ Francici præsidij. Eresburgo ad fontes Luppix movit, ubi castra metatus stativa habuit. Sunt, qui ingentem rursus hominum turbam se ad Baptismum obtulisse scribant. Quanquam Paderborna ex eo anno multò celebrior synodo Episcoporum ac procerum, quam Lippiensem appellant scriptores, in qua de Episcopatus quibusdam ordinatum, & de Catholica religione firmandâ actum. Sanè Mindensis, Halberstadiensis, aliæque Ecclesiæ ad hunc annum exordia suorum Episcopatuum referunt; quemadmodum Gobelinus, celebris inter nostros scriptor, primordia Paderbornensis Ecclesiæ nostræ eodem revocat. *Erexit Carolus, inquit, quandam Ecclesiam in Paderborna, quam commisit Episcopo Witzzeburgen-
si respiciendam, donec de Episcopo posset eidem loco tutò providere. Et hæc Ecclesia incepta est anno Domini septingentesimo octogesimo.* Et quid verisimilius? quàm ei parti Saxonix prospexisse primùm de Pastore, quæ prima inter ceteras D. Sturmionis operâ, baptizatis tot hominum millibus, Christi fidem amplecti cœpit; & in quam ex vicina Christianaque jam Hassiâ Sacerdotum & Monachorum operæ sub-

mitti

mitti poterant
piam, Visurg
Quamquam p
castro ad Visu
mum Heristal
tione & hiber
Eresburgum in
Lippiensis Syn
interciderunt.
Visurgim duxi
gente transact
ceres populum
stiana religione
primum obtu

Ar

Rem C
ordinatam ra
nem suscepit,
fice de Episco
conferret, offe
votam. Pascha
Pipino & Ludo
nihil impensu
das res sacras c
Vix dum
jecto ad Colo
Luppix ducit
Francorum sc
onia proceres
buscum extre
rolo Episcopi
regia Rempub
bornensis hab
curiâ ad nos n
magnam æsta
Hunnorumqu
ad Carolum n
tiâ; vidissequ

mitti poterant; quæq; prædijis castrorum Francicorum inter Lup-
piam, Visurgim & Dimolam ante alias tuta ac præmunita erat.
Quamquam prima Episcopi sedes non Paderbornæ, sed Heristalli in
castro ad Visurgim collocata sit. Unde Episcopi Paderbornenses pri-
mum Heristallenses dicti feruntur à nomine, quod postea loco à sta-
tione & hibernis Caroli inhæserit; haud secus quàm Sturmioni
Eresburgum intra fines hujus diocesis sedes data fuit. Cetera hujus
Lippienſis Synodi acta, ut aliorum complurium, temporum injuriâ
interciderunt. Sacris civilibusq; per Westfaliam constitutis, Rex trans
Visurgim duxit exercitum, pari sollicitudine cum Orientali Saxonum
gente transacturus. Quam in rem ad *Ocrum fluvium eorum pro-
ceres populumq; convenire imperavit: ubi inter cetera ita de Chri-
stiana religione actum, ut magna gentis turba sese in Horheim ad Ba-
ptisimum obtulerit, quam & salutari fonte ablui permisit.

Prima
Episcopi
Pader-
born. Se-
des Heri-
stalli fuit.

*al. Oba-
crum.

Annus Christi 781. 782.

Hadriani Pontif. 10. 11.

Caroli M. Franc. Reg. 14. 15.

Rem Christianam simul & publicam bene jam in Saxonia
ordinatam ratus Carolus, alteram hoc anno Romam proſectio-
nem suscepit, ut inter cetera regni sui negotia cum Hadriano Ponti-
fice de Episcopatibus à se institutis, & de Episcopis imponendis
conferret, offerretq; jam omnem Saxoniam Christo, ac D. Petro de-
votam. Paschate cum Pontifice celebrato, inunctisq; duobus filijs
Pipino & Ludovico in Reges, Carolus in Franciam redijt; atque inde
nihil impensius habuit, quàm in Saxoniam se conferre, ad ordinan-
das res sacras cum Pontifice pertractatas.

Carolus
M. Ro-
mam ad
Pontifi-
cem pro-
ficiscitur.
Ann. Franc.
Auctor vita
Caroli.
Poeta ano-
nymus.
Regino.

Vix dum annus 782. per vernum tempus se aperuerat, cum tra-
jecto ad Coloniam Rheno, omnem Francorum exercitum ad fontes
Luppiaë ducit; ubi castris positis, conventum indixit, quem nonnulli
Francorum scriptores generalem appellant; tanquam universi Sax-
oniae proceres ex Westfalia, Angaria & Ostfalia, convenerint, qui-
buscum extremum Carolus pertractarit. Et adfuisse scribuntur Ca-
rolo Episcopi cum Sacerdotibus, referturque ille plenus majestate
regia Rempublicam ordinasse: licet acta Synodi (quæ tertia Pader-
bornensis haberi potest) aut temporum injurijs, aut scriptorum in-
curiâ ad nos non pervenerint. Certè dum ad fontes Luppiaë Carolus
magnam æstatis partem agit, accessere Sigefridi Danorum Regis
Hunnorumque legati, quos Caganus & *Jugurruſ gentis Principes
ad Carolum miserant. Ita rursus celebris Paderborna Regis frequen-
tiâ; vidissetque Francos haud secus quàm Romanos ad Alisonem &
hos

Conven-
tus ac Sy-
nodus Pa-
derbor-
nensis III.

*al. Vignu-
rus.

hos Luppiæ Paderæq; fontes de summa rei tractare; atque ut Cæsares Romani bella, ita Carolum Regem Christianæ religionis salutaria consilia conventusque populi agitare. Capiebatur Rex loci amœnitatē, agrorum fertilitatē, & fontium salubritatē. Et poterant Carolum non dissimilia Paderbornæ, quæ Aquisgrani oblectamenta invitare; quòd in tota Saxonia Germaniaq; non repertus locus, quem natura fontium è terra profilientium multitudine, & aquarum salubritate amœniorem dederit. Cœpit à frequentia hac accessuq; Caroli Regis vicus circa Paderam excoli in oppidum, in quod Carolus Episcopi sedem transferret.

Francorum
passim à Saxo-
nibus
cladem

Multorum
rebellium
supplicio
Carolus
ulciscitur.

His jam pacatè prosperèque ad fontes Luppiæ transactis, relictisque Sacerdotibus & Pastoribus, qui rudem populum Christianam legem docerent, Carolus cum aula & exercitu in Franciam se retulit; tanquam securus de Saxonia regno Franciæ partā; nescius interim, quæ tempestas superioribus multò sævior immineret. Vix dum enim transmissis Rheno è Westfalia excesserat Rex, cum Widekindus è Dania Nortmannorum copiis instructus in Saxoniam advolat, concitatoq; procerum & populi animos ad defectionem compellit. Fortunā etiam adjutus, majores Spiritus gerit: nam quas Carolus Adalgiso, Geilone & Wolrado ducibus miserat copias adversus Sorabos Slavosque, Saxonum fines transgressos ac depopulatos, eæ ducum temeritate Visurgim transgressæ in Widekindum movent, quem haud procul Mindā rebellium suorum castra posuisse didicerant. Conserto præcipitantiùs quàm cautiùs prælio, cæduntur fœda clade Franci; interempti legatorum duo Adalgisus & Geilo: Comites quatuor: ex nobilitate procures xx. ceterorum haud levior jactura cædesque. Quæ ubi ad Carolum relata sunt, exacerbatus exercitum per omnem festinationem contrahit, Rhenumque ac Visurgim transmittit, castris ad Aleram fluvium positis; ubi accitis ad se primoribus Saxonum, in auctores defectionis inquirat. Et hi cum Widekindum auctorem concitoremque proclamarent, ad Nortmannos rursus profugum; non acquievit Rex; & quatuor millia quingentosque rebellium Saxonum, qui Widekindo se junxerant, uno in loco super Aleram flumen unaque die capite plecti jussit. Locus supplicij Ferde consignatus in annalibus Francorum, quem haud multo post sedem Episcopi Verdensis esse voluit. Durum & inexpectatum à miti Rege judicium, quod perfidia gentis toties perjuræ expressit, ceteris in exemplum, ne clementiam toties expertam impune ludificarent. Quibus in præsens peractis, quòd annus in hyemem processerat, Rex Theonis villam cum milite concessit ad hiberna, ubi & Natalem Christi & Pascha ritu Christiano coluit.

Annus

Exercita
exacerbavit Sax
trema jam velu
kindo. Is per in
Wigmodiā, Lu
am aut trucidat
procellā multo
ræ gentis terro
ptaque messis

Ad hanc
rolus, abrupto
Calend. Maji a
Westfaliam pro
cis montibus c
fi Carolus ausu
confidebat, vin
in montes Teu
Varum, ipse W
acerrimo cong
numera Saxon
paucos admo

Quæ tam
nos eò impulit
riā, ædem sacr
appellata est:
ficiū, ut Cran
piti prælio adf
ad Crantzij æt
su, multisque c
tit; & quò, ut
nis populi sup
num Christi r
hæresis ea Con
rupit, & peregr
rum pietas. Ip
Dehtmoldiam
exhibet. Adeo
etiam Caroli M
non minùs qu

Annus Christi 783.

Hadriani Pont. 12.

Caroli M. Franc. Reg. 16.

Exercita à Carolo in rebelles severitas, non tam pacavit, quàm exacerbavit Saxones; totamque rursus gentem concivit ad arma, extrema jam velut ex desperato tentaturam. Ac nemo furiosior Widekindo. Is per inferiorem Saxoniam ac Frisiam effusus, Willehadum Wigmodiâ, Ludgerum è Frisia ejecit: Ceteri Sacerdotes per Trentiam aut trucidati, aut conquisiti ad necem, aut depulsi in exilium; quâ procellâ multorum Christianorum sanguine litatum. Et hic barbaræ gentis terror Sacerdotes quoque harum regionum perculit; cœptaque messis sacra rursus turbata est.

Ad hanc rebellionis famam sævitiamque Saxonum excitus Carolus, abrupto properè luctu Hildegardis conjugis, quam pridie Calend. Maji amiserat, Rhenum cum exercitu transgreditur, atque in Westfaliam properat. Jam Widekindus, Visurgi trajecto, in Teutonicis montibus cum Saxonum exercitu stabat, certus prælio decertare, si Carolus ausurus esset. Adeo superiori ad Mindam victoriâ inflatus confidebat, vinci à se Francos posse. Nec segnior Carolus exercitum in montes Teutonicos educit; eademque in planitie, quâ Arminius Varum, ipse Widekindum ad Dehtmoldiam assequitur; prælioque acerrimo congressus prope ad internecionem delet; quando ex innumera Saxonum multitudine, ut Francorum annales perhibent, paucos admodum fuga cum Widekindo servavit.

Quæ tam illustis victoria primos eorum temporum Christianos eò impulit, ut haud procul à loco prælij, gratâ in Deum memoriâ, ædem sacram in monte construxerint, quæ capella divini auxilij appellata est: Vulgus *Montem sancti adjutorij* dixit, ob cœleste beneficium, ut Crantzius memorat, quo Deus pugnanti Carolo in anticipi prælio adstitit. Monumentum sanè omni tropæo illustrius, quod ad Crantzij ætatem cultu religionis, & vicinorum populorum accessu, multisque cœlestibus beneficijs, ac miraculis conspicuum perstitit; & quò, ut fasti perhibent, ex urbe Tremonienfi frequens quotannis populi supplicatio ducta, atque ab omni retro memoriâ ad annum Christi 1548. continuata est. Post quæ deinde tempora, quia hæresis ea Comitatus Lippienfis loca Majorumque religionem corripit, & peregrè eò venientes ludibrijs divexavit, intermissa majorum pietas. Ipsa deinde ædes sacra, quæ in monte S. Antonij, inter Dehtmoldiam & Osterholtium, monstratur, collapsa, nil nisi rudera exhibet. Adeo hæresis non modò sacrorum monumenta, sed ipsa etiam Caroli M. tropæa è conspectu posterorum sustulit, antiquitatis non minùs quàm religionis perturbatrix.

Widekindum in Saxones sævitiam

Ann. Franc. Vita S. Willehadus à Phil. Casare edita.

Carolus memorabili victoriâ com-primis,

A primis Saxoniarum Christianis, erecto Sancti adjutorij Sacello, celebratâ.

Sed

Annus

Carolus
Pader-
bornæ
exerci-
tum refi-
cit.

Sed ad Carolum redeamus. Is à prælij loco Paderbornam re-
gressus, castrisque circa fontes Luppia & Paderæ explicatis, fessum
attritumque reficiebat militem; dum ex Francia altera pars exercitus,
quam iteratis nuncijs præstolabatur, accederet. Inter hæc Widekin-
dus ex Saxonum, Frisonum, & Septentrionalium populis recentem
exercitum contraxerat, castris haud procul Osnabrugo ad Hasam
flumen firmatis. Id postquam renunciatum est Carolo, motis Pa-
derbornæ castris, festinavit in hostem, cōque citior, quod jam copijs
ex Francia expectatis confirmatus esset. Ac postquam ad Hasam in
mutuum conspectum venere, & Carolus Francos, Widekindus Sax-
ones in aciem composuit, uterque ducis & militis fortissimi munere

Alteravi-
ce cum
Widekin-
do victo-
riose con-
greditur,
Eginardus in
vita Caroli.

functus est. Decertatum acri prælio. Victi fugatique ad extremum
Saxones. Cæsa innumera barbarorum corpora, direpta spolia, ma-
gna captivorum turba abducta. In utroq; prælio Carolus ante aciem
stetit, victorq; pugnavit, uti Eginardus scribit. Utrumq; ad omnem
posteritatem memorabile prælium, quorum alterum *juxta montem,*
qui Osneggi dicitur, in loco Theotmelli nominato: alterum apud Hasam
fluvium, et hoc uno mense, paucis quoque interpositis diebus commissum
est. His duobus præliis hostes adeo profligati ac devicti sunt, ut ulterius Re-
gem neque provocare, neque venienti resistere, nisi aliqua loci munitione
defensi auderent. Ita debellatis per Westfaliam hostibus, Carolus ab

Et pacem
Westfaliæ
adfert sta-
bilitque.

Hasa flumine ad Visurgim cum exercitu castra promovit; transitoq;
Visurgi, ad Albim usque flumen progressus, victoriam terroremque
circumtulit. Inde trans Rhenum Heristallum se ad hyberna recepit;
ubi Natalis Christi dies, & Pascha peractum. Annus, si quis alius,
Saxoniae felicissimus; quo, debellatâ superstitione, Christi religio
triumphare cœpit; quantumque hætenus perfida & perjura gens
pro libertate depugnavit, tantum libertas Christianæ religionis se
extulit. Nam ab his prælijs, quæ cœlesti magis auxilio & beneficio,
quàm humanis viribus adscribuntur, cœpit Carolus fana demoliri,
aras impiorum sacrificiorum subvertere, Idola comminuere, om-
nemque superstitionis cultum eliminare: & qui Saxoniam jure
belli sibi vindicabat, cœpit jura populo præscribere, & regno Franci-
co regionem accensere; ut jam *unus populus*, quemadmodum Egi-
nardus perhibet, Saxones & Franci censerentur.

D. Mei-
nulphevi-
tæ initia.

Ad hæc tempora, quibus Carolus M. frequenter Paderbornam
invisit, referre visum est, quæ Auctores de ortu D. Meinulphi & ma-
tre tradiderunt. Natus est is inter bella Caroli cum Saxonibus,
novum postea sanctimoniae sidus inter Westfalos conspiciendus;
quamvis non nemo ortum ejus supra ad annum 777. retulerit. Ve-
rùm cum anno 847. è vita abiisse dicturi simus, ne vitam longius
quàm verisimile sit, extrahamus, natalis & vitæ ejus exordia hisce
temporibus assignare placuit, quæ Caroli quoque in hunc puerum
benefi-

beneficentia illu-
fisset patrem, vi-
rum; mater, quæ
vitæ illud genus
functi conjugis
quidem honesta-
vim stupro com-
corruptoris ma-
dolor inter lacr-
mul & vindicta
Meinulphum p-
vultu alebat, in c-
latis, multumque
pit; idque sollicit-
neratus fonte ba-
quem Carolus
Sacerdotibus co-
maturior, ab Ha-
scriptus, præclar-

Anno hoc
ut primum ver-
am, ad belli reli-
trans Visurgim
Quare exercitu
Rhenum tradu-
peragrat vastato-
cula, & factione
furgim inferior
res Saxoniae Re-
am se porrigit
profugusq; exp-
mannos latitan-
lio prohibitus
bus. Igitur refle-
movet; filio in-
stere jussu. Pro-
gressus in cam-

beneficentia illustra fecit. Nam cum per necessitatem mortis amississet patrem, virum è primâ Westfalix nobilitate opulentum & clarum; mater, quæ Christianis sacris jam imbuta erat, vidua mansit, vitæ illud genus certo pioque animo complexa: ad quam dum defuncti conjugis frater accederet, homo superstitione paganus, specie quidem honestatis & solatij, re autem libidinis explendæ causâ, per vim stupro comprimit. Quod facinus averfata mulier, ut primum corruptoris manus evasit, è vestigio Carolum Regem adit, & quæ dolor inter lacrymas dictabat, libera voce proloquitur, tutelam simul & vindictam à Rege petendo. Utq; Regis animum inflecteret, Meinulphum puerum, quem triennem, aut quadriennem liberali vultu alebat, in conspectum Regis secum adducit. Annuir Rex postulat, multumque injuriæ condolens, Meinulphum in tutelam suscipit; idque sollicitè statim agit, ut puer sacro nondum lavacro regeneratus fonte baptismatis ablatur. Prona ad hoc mater filium offert, quem Carolus ipse sponfor è fonte baptismatis sustulit, & impensè Sacerdotibus educandum commendavit; qui exinde per ætatem maturior, ab Hathumaro Episcopo literis excultus, & in Clerum adscriptus, præclaræ indolis & sanctimonix speciem dare cœpit.

Annus Christi 784.

Hadriani Pont. 13.

Caroli M. Franc. Reg. 17.

Anno hoc Christi octogesimo quarto supra septingentesimum, ut primum veris opportunitas adfuit, festinavit Carolus in Saxoniam, ad belli reliquias comprimendas, totamque gentem, quantum trans Visurgim ad Albim usque ripas incolit, armis subigendam. Quare exercitu ad Lippenheim, seu ad ostia Luppix influentis in Rhenum traducto per flumen, primorum latè Westfalorum pagos peragrat vastatque; explorando simul, an uspiam rebellium receptacula, & factionum capita reperirentur. Purgatæque Westfaliâ, ad Visurgim inferiorem castra movet, transiturus ad Albim, & Aquilonares Saxonix Regiones, quibus in Transalbianos, Holsatiam & Daniâ se porrigit; quod ex ijs oris Widekindus se infestus effunderet, profugusq; ex proximis prælijs crederetur in Transalbianos & Northmannos latitare, ad novas turbas conflandas: Verum ab hoc consilio prohibitus est, fœda pluvijs anni parte, & aquarum inundationibus. Igitur reflexo in Orientem expeditionis consilio, in Thuringiam movet; filio interim Carolo cum parte exercitus in Westfalia subistere jussu. Prospera per ætatem utriusque expeditio. Nam Rex progressus in campestria Saxonix, ubi hæc Albi & Salæ fluminibus ad-

Ann. Franc.
Carolus
rursum
Saxoniam
ingreditur.

Ex eaque
excedens
filium
Westfalix
præfatum
relinquit.

C

jacet.

jacet, Sclavos compressit, & Saxones Orientales in fidem arctius astrinxit. Inde reducto ad Rhenum exercitu, Wormatiæ confedit. Caroli filius cum inter Luppiam & Ruram ageret, & in pagum Draigin, quem Dreni alij vocant, iter ad Luppiam intenderet, rebellium Westfalorum copias occurrentes habuit, quibuscum equestri prælio commissus, felici eas dimicatione magnâq; clade obtulit, exteris, qui se junxerant, in fugam actis dispersisq;. Inde Victor se Wormatiam ad patrem contulit.

Regressus
deinde
hyberna
in Dice-
cesi Pa-
derborn
habet.

Nec Carolus diu Wormatiæ quietus: nam cum didicisset Westfaliam adhuc ex rebellionis incendio fumare, Widekindumque inter Transalbianos oberrare, non sine metu novæ concitationis, anno licet in hyemem prolabente, cum exercitu in Westfaliam properavit, certus hyberna inter Saxones agere, ne quid Widekindus Saxonesq; turbare auderent. Quam in rem montes Teutonicos ingressus, castra ad Ambram, in pago Huettage, ac juxta castrum Saxonum, quod Schidrobürgum dixere, posuit, ac Natalem Christi, in vico Luidi, quod Lude oppidum est, celebravit. Omnia hæc loca intra dioccesin Paderbornensem: conspiciunturque adhuc vestigia castrorum ad Schidram, quæ videre mihi licuit; ut vel inde Schiræ vel Schidrae in tutiori Saxonum munimento sedem Episcopi designasse Carolus videri possit inter Angrivarios. Quæ pars diocesis vicis & incolis antiquitus cultior fuit; monstraturque haud procul ab Ambrâ, quæ nunc Emmera dicitur, in edito monte aliud castrum Saxonum Harmesburgum, quod Arminij Cheruscorum ducis & Vari debellatoris tradunt. Rudera, vallorumque ruinas, & ad latus montis oppidi vestigia videas, utrimque istic claustra montium, Ambrâ per valles & agrorum planitiem interlabente. Ad Ludam etiam Pymontani fontes & acidulae, naturæ beneficio & medicorum artē celebrēs, cuiusmodi loca Carolus ad cultum urbium incolarumq; amare visus.

Annus Christi 785.

Hadriani Pontif. 14.

Caroli M. Franc. Reg. 18.

Atque hic dum Carolus ad Ambram castra habuit, populabundus Remam ad confluentes VVernæ & Visurgis accessit; tanto etiam cupidiùs, quod Remam Pipini Regis Patrisque castis ac memoriâ celebrem didicerat, certus istic per Visurgim transportare exercitum ad Albim inferiorem. Obstitit consilio temporis asperitas, & hyemis pluvij aquisq; foeda. Quare reflexo itinere per dioccesin Eresburgum movit; quâ in arce, cui Ægil urbem adjicit, hyberna delegit, evocatis uxore Fastrada & liberis, annonâque ex Francia per Rhenum

Rhenum adve-
lebravit, quantu
Paschate decorat
Paderbornensem
ma per Saxonian
no, qui Saxonian
borna ex synodo
mem cum exero
peragrasset, terro
ulla Saxonian par
etare auderet: C
ceres, quàm Saxo
censebantur) or
jussit; quò & ip
cessit. Hac in Sy
submisit, & lib
Tum Carolus, c
regiâ imponere.
Atque hoc anno
statem Osnabru
dum (qui jam
Mindensis Heri
Hildegrium,
tem, aliæ alios
derbornensis Ec
missa, dum de c
Episcoporum P
ordiemur. Eo
trademus, quò
Albim hoc ann
et si scriptores in
de de ijs bellis a
trans Albim ger
nomine censeb
cico imperio;
adeo ad extrem
oniæ & libertas
Widekindi ad f
post solutam P
exercitu, ad pag
nenburgenfi (c
Widekindo, qu
ducem versari o

Rhenum advectâ. Ibi per hyemem Carolus substitit, & Pascha celebravit, quantumque Ludam Natali Christi, tantum Eresburgum Paschate decoravit: utrumque verò locum Carolus intra diœcesin Paderbornensem descripsit; quæ vel inde illustrior etiam, quòd prima per Saxoniam hyberna Rex apud nos delegerit. Sed hoc ipso anno, qui Saxoniam tandem optatissimus illuxit, multo illustrior Paderborna ex synodo, quam Carolus indixit. Nam postquam per hyemem cum exercitu omnem prope Westfaliam regionem vastando peragrasset, terrore per rebellem maximè gentem circumlato; nec ulla Saxoniam pars superesset, quæ imperium dominantis Regis detrectare auderet: Carolus Paderbornam tam Episcopos & Franciam proceres, quam Saxoniam gentis primores (qui ex Satrapis de nobilitate censebantur) omnemque populi senatum Paderbornam convenire iussit; quò & ipse regiâ maiestate & fulgore exercitus conspicuus accessit. Hac in Synodo juratâ fide, gens omnis imperio Francico se submitit, & libertatem Christianam religionis constanter recepit. Tum Carolus, quos evocarat Episcopos, suis sedibus cum potestate regiâ imponere, alias diœceses circumscribere, & Pastores evocare. Atque hoc anno ab hac synodo post longam discussam belli tempestate Osnabrugensis Episcopatus Wihonem, Bremensis Willehadum (qui jam ab exilio redux Carolum Eresburgi convenerat) Mindensis Herimbertum, Verdensis Suitbertum, Halberstadiensis Hildegrium, Mimigardevordensis Bernardum religiosum Abbatem, aliam alios Pastores aut accepere, aut recepere. Tum & Paderbornensis Ecclesiam vicaria cura Herbipolensi Episcopo est commissâ, dum de certo Episcopo provideret Carolus. Atque inde jam Episcoporum Paderbornensium res gestas cum Vicario Episcopo ordiemur. Eoque certius etiam religionis Christianam progressus trademus, quòd bellum Saxonicum intra Rhenum, Visurgim & Albim hoc anno post decimum tertium annum finitum sit. Nam et si scriptores in trigessimum tertium annum illud extrahant; id exinde de ijs bellis accipias, quæ gessit contra Transalbianos, ac ceteras trans Albim gentes, Danos, Sorabos, Wilfos, & quotquot Sclavorum nomine censebantur barbari, infesti semper Saxonibus, qui aut Francico imperio, aut Christianam religioni se submitterant, quibuscum adeo ad extremos vitæ dies Carolo bellum fuit. Ceterum pax Saxoniam & libertas Christianam religionis magis confirmata stabilitaque Widekindi ad sacra transitu. Quam in rem Carolus hoc ipso anno, post solutam Paderbornensem synodum, transmissis per Visurgim exercitum, ad pagum Bardegau, urbemque tum nobilem in agro Lunenburgensi (quam ceteri Bardewicum dixere) profectus, ut cum Widekindo, quem inter Transalbianos apud Albionem ejus gentis ducem versari didicit, transigeret. Ibi igitur, ut Francorum annales

Synodus
Pader-
born. IV.
à Carolo
celebrata.

Widekin-
dus Dux
Saxonum
fit Chri-
stianus.

Annal.
Eginardi.

Carolus
Saxoniam
in Dicece-
ses & pro-
vincias di-
stinguit.

perhibent, audiens *Widekindum* et *Albionem* esse in *Transalbinâ Sax-
onum* regione, primò eis per *Saxones*, ut omiſſâ perfidiâ ad suam fidem ve-
nire non ambigerent, suadere cepit. Cumque ipsi facinorum suorum sibi con-
scii, Regis fidei se committere dubitarent, tandem acceptâ ab eo, quam opta-
bant, impunitatis sponſione, atque impetratis, quos sibi dari præcabantur
sue salutis obsidibus, quos eis *Amalwinus* unus *Aulicorum* à Rege missus
adduxerat, cum eodem ad ejus præsentiam in *Attiniaco* villâ venerunt,
atque ibi baptizati sunt, incredibili totius *Franciae* & *Christianorum*
per *Saxoniam* gaudio. Tum verò, ut auctor vitæ *Caroli* memorat,
Saxonia tandem subacta; quam exinde idem *Carolus* more *Roma-*
norum in provincias redegit, & inter *Episcopos* certo limite diste-
minavit, singulis suas diœceses certis limitibus circumscribendo,
largéq; dotando, ut supra ex diplomate *Verdensi* vidimus. Post *Epi-*
scopos & *Sacerdotes* introductos, singulis provincijs duces milita-
res, *Comites* juris dicendi causâ, *Marchiones* limitum custodes, ce-
terique præfecti ac ministri impositi. cœpitque religio *Christiana*
tanquam cum aureo pacis & felicitatis seculo florere, populis uñdi-
que ad Baptismi fontem & *Christianorum* sacra confluentibus; qui
exutâ sensim barbarie, *Christianisq;* legibus mansuefacti, miti *Chri-*
sti jugo præfracta colla submisere. Visaq; *Saxonia* non minus, quàm
Francia & *Anglia* olim ex eadem gente barbarâ, perfidiam, impieta-
tem & pertinaciam superstitionis in constantiam fervoremque reli-
gionis commutare. Inde nunc diœcesis *Paderbornensis*, haud secus
quàm ceteræ *Carolinæ*, *Sacerdotum* operâ liberè exulta, certa etiam
& illustriora præfulum suorum exordia percenset.

VICARIUS ANTE HATHUMARUM PADERBORNENSIS EPISCOPVS.

Cura
Dicecesis
Paderb.
Episcopo
Herbipo-
lensi com-
mittitur.

Priusquam *Hathumarus* primus certusque *Episcopus* *Paderbor-*
nensi Ecclesiæ imponeretur, cura administratioque descriptæ
diœcesis, populorumque eam incolentium, commissâ fuit *Herbipo-*
lensis Ecclesiæ *Episcopis*, qui eam *Vicario* munere ad *Hathumari* in-
gressum administrârunt. Id cum certâ majorum fide accepimus, tum
Jdo presbyter, libro de translatione *S. Liborij*, quem rogatu *Bisonis*
quarti *Episcopi* *Paderbornensis* conscripsit, ex viva eorum tempo-
rum memoria luculentè testatur. Inter omnia enim, inquit, loca con-
stituendis principalibus Ecclesiis in hac, de qua loquimur, provincia designa-
ta, *Paderbornensis* sedes speciali quadam dignitate præcellit; eoque *Carolus*
M. inter

M. inter primas c
Episcopi sedem c
in quo tot synod
opportunitate ad
imbutæ, & Mona
conjuncta esset,
Sacerdotes & Mo
regionem. Pergit
sis Ecclesia sedes Ep
benedictionis aucto
Præfulum cujusda
Wirtzburg appell
vitæ Meinwercei, i
tus regionis situ, f
desideres ubertate
moratus: positisq
magno erga Deum
magis Ecclesiastico
factæ conversionis
pauci, locum eund
Post illos idem de
imposito, scribit
Acciditque Eccle
Carolus M. eâ te
singulis locis Ep
Bernardum quem
primus ejus loci f
burgi & Schidrae

At nunc ma
nensi Ecclesiâ vic
Episcopum nostru
Meinwercei, & *
Herbipolensibus
nominato; ceteri
suum Episcopo id
ptorum, qui Buro
dunt. Hi verò Au
gensis, Albertus S
rologio, Bollandu
nihil verat, quo m
obsides accepti, l
nam dari potueri
Clerum adscripti

M. inter primas dioceses à se descriptas constitutaque Paderbornæ Episcopi sedem collocavit: seu loci amœnitatem & celebritatem captus, in quo tot synodos & conventus Principum habuit: seu vicinitatis opportunitate adductus: quod Hassiæ jam antè Christianis legibus imbutæ, & Monasteriis cœtibuscq; Sacerdotum florenti, Paderborna conjuncta esset, atque ex Hassia & Thuringia Sturmionem ceterosq; Sacerdotes & Monachos sæpius introduxisset in Paderbornensem regionem. Pergit deinde Jdo presbyter. *In hoc igitur loco Paderbornensis Ecclesiæ sedes Episcopalis, tam Imperatoria sanctione, quam Apostolicæ benedictionis auctoritate, primitus constituta fuit, et aliquamdiu tuitio Præsulum cujusdam castelli Orientalis Franciæ, quod sermone barbaro Wirtzburg appellatur, commendata permansit.* Eadem retulit auctor vitæ Meinweri, idemque vetustus scriptor: Carolus, inquit, delectatus regionis situ, fontibus, agris, omnique, quam cum cultu humano desideres ubertate, pro publicis disponendis negotiis inibi sæpius est moratus: *positisq; regali magnificentiâ principalis Ecclesiæ fundamentis, magno erga Deum dilectionis suæ indicio talem locum jure belli acquisitum magis Ecclesiastico, quam proprio deputavit servitio. Cum autem noviter factæ conversionis messis multa, novellæ verò plantationis operarii essent pauci, locum eundem tuitio Præsulum Wirzburgensis Ecclesiæ commisit.* Post illos idem de vicario hoc munere, Episcopis Herbipolensibus imposito, scribit Gobelinus noster, Crantzius, & complures alij. Acciditque Ecclesiæ Paderbornensi, quod Monasteriensi. Nam cum Carolus M. eâ tempestate non haberet statim idoneos viros, quos singulis locis Episcopos imponeret, Monasteriensi Ecclesiæ præfecit Bernardum quendam religiosum Abbatem; donec D. Ludgerus primus ejus loci fixusque Episcopus imponeretur: quod idem Hamburgi & Schidrà factum.

At nunc magna nobis controversia movetur, quis in Paderbornensi Ecclesiâ vicarium Episcopi munus ad Hathumarum primum Episcopum nostrum egerit. Nam cùm Jdo Presbyter, Auctorq; vitæ Meinweri, & * Gobelinus diocesis administrationem attribuant Herbipolensibus Episcopis, nullo certo Herbipolensium Episcopo nominato; ceteri post illos scriptores Burchardo primo Herbipolensium Episcopo id vicarium munus tribuunt, ducti auctoritate scriptorum, qui Burchardum anno 791. 4. Nonas Februarij obiisse tradunt. Hi verò Auctores sunt Egilwardus, scriptor vitæ Burchardi, Vrspergensis, Albertus Stadenfis, Bruschi, Baronius in Annalibus & Martyrologio, Bollandus, alijque; secundum quam scriptorum sententiam nihil vetat, quo minus etiam Hathumarus & Baduradus à Carolo M. obsides accepti, D. Burchardo Herbipolensium Episcopo in disciplinam dari potuerint, à quo deinde in religione Christianâ exculti, & in Clerum adscripti sint; id quod à nostris scriptoribus assertum est; cùm bellum

Contro-
vertitur,
quis Epi-
scoporum
Herbipol.
Vicarium
Diocesis
Paderb.
munus
gesserit.
* *atq. 6.*
c. 38.

bellum illud Saxonicum jam anno 772. coeperit, ab eoque tempore multi nobilium filij obsides in Germaniam & Franciam adducti sint.

Verum hanc sententiam, quam nos hactenus probavimus, magnopere controversam faciunt Mabillonius & Carolus Cointius, clari in Gallia scriptores; ^{a. ad Secul.} alter in actis sanctorum sui ordinis, ^{l. 11. in not.} alter in Annalibus Ecclesiasticis Francorum; multisque contendunt, D. Burchardum ante D. Bonifacium excessisse è vitâ. Et cum Bonifacium constet anno 754. aut certè 755. martyrio vitam absolvisse, ^{ad vitam S. Burchardi.} Burchardi vita ad annum 791. extendi non poterit, & quod inde ^{b. tom. 5. ad an. Christi 754.} consequitur, neque vicario unquam munere Paderbornensem Ecclesiam administrare, neque Baduradum & Hathumarum obsides à Carolo M. accipere Burchardus potuit, quippe qui jam dudum ante bellum Saxonicum è vita secundum hos auctores excessit.

Multa in hanc rem adferunt scriptores illi, quibus sententiam suam probabilem reddunt. Palmare eorum argumentum est ex auctoritate D. Ludgeri, quod is scribat in vita Gregorij Trajectensium Antistitis, post recensitos aliquot D. Bonifacij discipulos: *Duo autem ex illis electis Dei, Wigbertus et Burghardus, ante Magistrum suum migrarunt è seculo.* Et hunc illum Burchardum volunt Herbipolensem Episcopum, qui tamen Episcopi nomine non consignatur à S. Ludgero. Quare incertum an hunc Burchardum Episcopum, an alium ex Bonifacij discipulis designet D. Ludgerus; cum nihil vetet duos ejusdem nominis fuisse D. Burchardos, quales duo Suitberti, duo Ewaldi, & duo Egberti. Ac mirum sanè, Burchardum Episcopum ante D. Bonifacium excessisse; cum de tam celebris Episcopi morte & mortis anno nihil memoret Regino, nihil Hermannus Contractus, nihil Lambertus Schafnaburgensis, nihil Sigebertus, nihil alij, præter unum D. Ludgerum. Contra sunt à nobis supra relati, qui ad annum 791. ejus mortem referant. Quod verò Marianus Scotus scribat Burchardum anno DCCCL. consecratum Episcopum, & novem inde annos præfedis, prorsus evertit sententiam è S. Ludgero deductam, eò quod ex his conficiatur Burchardum quatuor annis superstitem vixisse D. Bonifacio, quem anno DCCLV. obiisse constat.

In Westf. Christiana.

Alterum in hanc rem argumentum deducunt ex Megingozo five Megingaudo, Burchardi in Herbipolensi sede successore; ad hunc enim venit Winibaldus Heidenheimensis Abbas tertio ante mortem anno, quam in annum DCCXXI. conjiciunt. Nam de his vita Winibaldi habet: Venit ad urbem Wirtzburg, ibique allocutus est Megingozum Episcopum. Sed hæc sanctimonialis scæmina postea scripsit in Winibaldi vitâ, cum jam Megingaudus seu Megingozus Episcopus esset, ideoque id nomen ex suo tempore illi attribuerit; præterquam quod incertum sit, quo anno Winibaldus excesserit è vita. At Willibaldus Eistadensis Episcopus, inquit, ante annum

DCCCLXXXVI.

DCCCLXXXVI. lib.
Bonifacij nuncupa-
tam Megingaudus
nihil hoc impedit,
& ab anno 772. be-
des acceperit in d.
Carolo M. post be-
Burchardo missum
Carolum M. qui se-
gando. Addunt pr-
Diaconum, quod
Basenum Nemeter-
pos convenisse rog-
tionem Basilicæ, c-
quo anno hæc ded-
768. alij cum Brow-
runt. Posset alius a-
cum celebritas à C-
berto certus ejus d-

Postremum a-
scopi vestigium, n-
& actis, vel in scrip-
ut vel eo probabile
quod Ludgerum c-
le argumentum. In-
retulimus, inter ce-
fridum ad Carolu-
tropolitanum Arc-
bis quàm literis ag-
ti in cathedra Wi-
Burchardum ad C-
tam prorogasse, u-
scopi nostri à Caro-
rint. Sed nunc ren-
stituto vitam Bur-
annos laboravit Bu-
subjungit. Obiit a-
mini septingentesim-
quadragesimo. At-
anno 751. ad 791. d-
inquit, jam anno e-
& priusquam Her-
nus docendo egre-

DECCCLXXXVI. librum à se in ceratis tabulis conscriptum de vitâ S. Bonifacii nuncupavit Lullo & Megingaudo Episcopo. Sed permit-
tamus Megingaudum jam ab anno 780. vel 781. Episcopum fuisse, nihil hoc impedit, quo minus Burchardus ad hos annos pervenerit, & ab anno 772. belli Saxonici Hathumarum & Baduradum obsi-
des acceperit in disciplinam, vixeritque per aliquot etiam annos sub Carolo M. post bellum Saxonicum; eò quòd Egilwardus scribat à Burchardo missum esse Landfridum Comitem, & è Clero viros ad Carolum M. qui sollicitarent pro Megingaudo sibi jam seni subro-
gando. Addunt præterea hi auctores Wandelbertum Prumiensem Diaconum, quòd is referat Lullum Moguntinum, Basilium seu Basenum Nemetensem, & Megingozum Wirtzeburgensem Episco-
pos convenisse rogatu Caroli M. ad elevationem S. Goaris, & dedica- tionem Basilicæ, quam Assuerus Prumiensis Abbas absolverat. At quo anno hæc dedicatio facta sit, incertum; quando alij ad annum 768. alij cum Browero ad annum 770. ante bellum Saxonicum refe-
runt. Posset alius ad posteriorem annum aliquem referre, præsertim cum celebritas à Carolo M. jam regnante impetrata, nec à Wandel- berto certus ejus dedicationis annus consignatus sit.

Postremum adjici posset, nullum Burchardi tam celebris Epi- scopi vestigium, nullamque mentionem vel in publicis conventibus & actis, vel in scriptorum monumentis constare à morte Bonifacii; ut vel eo probabile sit, Burchardum ante Bonifacium excessisse è vita, quod Ludgerum dixisse volunt. Sed illud à silentio scriptorum fragi-
le argumentum. Imo Egilwardus scriptor vitæ S. Burchardi, ut supra retulimus, inter cetera ejus acta refert, missum esse à Burchardo Land- fridum ad Carolum M. rursumque alios è Clero suo ad Lullum Me- tropolitanum Archiepiscopum, Bonifacii successorem, qui tam ver- bis quàm literis agerent, quo Megingaudus jam seni sibi & deficienti in cathedra Wirtzeburgensi subrogaretur. Ex quibus conficitur Burchardum ad Caroli M. regnum & bellum adeo Saxonicum vi-
tam prorogasse, ut & Hathumarus & Baduradus primi postea Epi- scopi nostri à Carolo M. obsides accipi, & in disciplinam dari potue- rint. Sed nunc rem omnem, quæ hic agitur, ab Egilwardo, qui ex in- stituto vitam Burchardi descripsit accipiamus. *Quadraginta, inquit, annos laboravit Burchardus in vinca Ecclesiæ suæ.* Ac mox explicatiùs subjungit. *Obiit autem quarto nonas Februarij, anno Incarnationis Do- mini septingentesimo, nonagesimo primo; post acceptum verò Episcopatum quadragesimo.* Atque hi illi quadraginta Episcopatus anni sunt, ab anno 751. ad 791. deducti. Quam in rem eruditè Serrarius: Burchardus, inquit, jam anno etiam 742. à S. Bonifacio designatus fuit Episcopus; & priusquam Herbipolensis Episcopus consecraretur, Episcopi mu-
nus docendo egit; sicut & ipse Bonifacius diu antè, & alij fecerant; donec

Wandelb.
lib. 2. de S.
Goare
Serrius in
vita ad 6.
jul.

Lib. 3. hist.
Mogunt.

donec Burchardus demum à Zachariâ Pontifice, vel ab ipso Bonifacio anno 751. consecratus Episcopus solenni ritu introduceretur in urbem Herbipolensem. Quare idem Egilwardus: *Acta est hæc nova institutio novi Pontificatus apud urbem Wirceburg anno Dominica Incarnationis 751.* Quæ cum tam accuratè ab Egilwardo consignata sunt, conficitur Burchardum, tam à consecratione quàm institutione numerando annos, ad 791. superstitem fuisse; ideoque ab anno 772. quo bellum Saxonicum coepit, potuisse ei Hathumarum & Baduradum nostrum acceptos obsides dari in disciplinam, & Paderbornensem Ecclesiam ab anno 785. ad 790. vicaria administrationis cura committi; viro cum primis, qui per tot annos cum D. Bonifacio, in Apostolico munere versatus, famâ sanctitatis inclaruerat. Quare nec chronologia, uti à Gallis hisce scriptoribus de Megingaudo Burchardi successore constituitur, satisfaciet. Fatentur enim Megingaudum five Megingozum, quod Egilwardus simul scripsit, à morte Burchardi Herbipolensem Episcopatum annis xv. administrasse; cui Bernwulfus subrogatus Episcopatum Herbipolensem gesserit annos vii. Jam verò si Burchardus ante Bonifacium excessit è vita, ante annum videlicet 754. aut 755. ab eoque anno Megingaudi Episcopatus per xv annos protrahendus sit; neque Megingaudus regnum Caroli M. & bellum Saxonicum, quod anno 772. coepit, attingere, neque ipse etiam Hathumarum & Baduradum primos Episcopos Paderbornenses accipere in disciplinam potuit; maxime quòd Cointius scribat, Megingaudum anno 769. Wirceburgensi se Episcopatu abdicasse, & in Bernwulfum, à quo multum vexatus erat, transfuisse, eoq; anno in Monasterium Neustad, quod erexerat, secessisse: cum tamen constet ex veteri chronico Franconia, quod nobiscum P. Joannes Gamanus communicavit, Bernwulfum, successorem Megingaudi, ac tertium Herbipolensem Episcopum, missum ante Episcopatum suum in Saxoniam, & per aliquot annos Paderbornensem Ecclesiam vicario Episcopi munere administrasse. Quod certè tempore Caroli M. post subactam Saxoniam hoc, de quo egimus, anno 785. fieri oportuit. Quare non modo Burchardi, sed & Megingaudi successoris, ut ab his statuitur, chronologia vacillat; quam non facile compones, nisi utriusque Episcopatus extendatur, & per Megingaudum ad multos etiam Caroli M. annos pervenias; quem tamen illi anno 769. ante Caroli M. regnum & bellum Saxonicum, Episcopatu se abdicasse scribunt; ac Bernwulfum subinde subrogatum, per vii annos Episcopatum Herbipolensem administrasse. Admittunt præterea Galli scriptores Megingaudum per xv annos Herbipolensem Episcopatum gessisse, quòd Egilwardus id scribat; & tamen Egilwardo fidem abrogant, qui Burchardum 791. obiisse scribit. Contra Bruschius Megingaudum tantum tres annos gesti Episcopatus

scopatus tribuit, ac wulfus. Id verisimiliter nensi Ecclesiæ demum mox ostendemus. nensi, atq; ex vicariis cum illi succedere chronologia Herbipolensem spectamus. Ac dum rendum arbitror, quod tum illis etiam, quod

Interim quod Megingaudum habet nensis historia; eodè Gobelinus, atque a scopatus Paderbornensis Episcopus Burchardus, quod etiam adscribendum gesserit, quo Hathumar nensi Ecclesiæ impo-

Igitur Bernwulfus no 785. five sequens supra diximus, missus Paderbornensis Ecclesiæ dotibus ex Clero, et res imponere, tamen demque pro concilio & honorificentior moratur fuisse, collocatione administrare; quod co accepimus. Viri religionis & Clerici thedrali Ecclesiâ ejus introduxerant. Quod um Sacerdotum ceterum Saxoniam Collegium Osnabrugi, Halberstadt à primis eorum Germaniam instituti marijs Ecclesijs co- Willehadus Sacerdos postea ab Ansgario Monasterio electi Mona-

scopatū tribuit, ac decessisse 795. cui per id tempus successerit Bernwulfus. Id verisimilius reputo, quod eo anno Hathumarus Paderbornensi Ecclesiæ demum certus fixusque Episcopus impositus sit, ut mox ostendemus. Itaque eo anno Bernwulfus ex dioecesi Paderbornensi, atq; ex vicario Episcopi munere Herbipolim revocatus fuerit, cum illi succederet Hathumarus. Sed hæc multò exactius ex chronologia Herbipolensium Episcoporum ab ipsis Herbipolensibus expectamus. Ac dum certiora proferantur, Egilwardo potius inhærendum arbitror, quod idem Serrarius vir longè eruditissimus fecit; tum illis etiam, qui mortem Burchardi ad annum 791. retulere.

Interim quoquo modo se istæ discrepantes de Burchardo & Megingaudō habēant sententiæ, nihil derogant veritati Paderbornensis historiæ; eò quod Jdo presbyter, Auctor vitæ S. Meinweri, Gobelinus, atque alij tantummodo memorent procurationem Episcopatus Paderbornensis vicario opere à Carolo M. commissam Herbipolensibus Episcopis; sive jam inter illos Episcopos censendus Burchardus, quod alij supra relati tradunt; sive Megingaudō, sive alij etiam adscribendum sit, qui id vicarij Episcopi munus ad annum 795. gesserit, quo Hathumarum certum fixumque Episcopum Paderbornensi Ecclesiæ impositum dicemus.

Igitur Bernwulfus, qui ab alijs Bernwelfus scribitur, sive hoc anno 785. sive sequenti aliquo, primus post Sturmionem Abbatem, ut supra diximus, missus Herbipoli in Saxoniam stabili labore vineam Paderbornensis Ecclesiæ excolere cœpit; adductisque secum Sacerdotibus ex Clero, dioecesi in Parochias dividere, singulis suos Pastores imponere, templa & sacella erigere, populi cœtus colligere, eundemque pro concione liberè docere, Clerum Paderbornæ formare, & honorificentiori in loco sedem Episcopi, quæ prius Heristalli memoratur fuisse, collocare, omnia demum pro vicario Episcopi munere administrare; quemadmodum hæc ex vetusto Franconia chronico accepimus. Vir enim memoratur cordatus, fervidus, magnusque religionis & Cleri propugnator: qui & Monachos Herbipoli ex cathedrali Ecclesiâ ejecit, quos Burchardus & Megingaudus Episcopi introduxerant. Quo instituto primum quoque Paderbornæ collegium Sacerdotum congregare cœpit; ut magnoperè fallantur, qui per Saxoniam Collegia Cathedralia ex Monachis componunt; quando Osnabrugi, Halberstadij, Mindæ, Monasterij, Verdæ, Hildesij, Bremæ à primis eorum Episcopis, juxta prima religionis per Franciam & Germaniam instituta, nonnisi Canonicorum & Clericorum in primarijs Ecclesijs congregationes introductæ. Hinc cum Bremæ D. Willehadus Sacerdotum ac clericorum cœtum primò instituisset, ac postea ab Ansario reliquisque Archiepiscopis ex Corbejensi Monasterio electi Monachi simul introducti essent in majorem Ecclesiam;

Bernwulfus Ecclesiæ Paderborn. administrationem suscipit.

D

Vnwānus

Vnwanus Bremensis Archiepiscopus, è choro Paderbornensi assumptus (uti id Adamus Bremensis scribit) primus omnium congregationes ad canonicam traxit regulam, quæ antea quidem mixtæ ex Monachis & canonicis conversatione degebant.

Annus Christi 786.

Hadriani Pont. 15.

Caroli M. Franc. Reg. 19.

Widekindus jam Christianus in Saxoniam reversus magno adjumento est religioni Christianæ.

Ann. Franc.

Ad hæc prospera & læta religionis exordia, Paderbornensi Ecclesiæ nostræ à Bernwulfo facta, accessit altero post anno magnum adjumentum præsidiumque Widekindus M. Nam postquam is cum Albione primario Saxonum Transalbianorum Duce, ceterisque proceribus Attiniaci fonte baptismatis ablutus esset, Paschaque cum Carolo M. incredibili totius Franciæ & Germaniæ gaudio celebrasset, jam in longè alium virum commutatus redijt in Westfaliam, & quam Christi religionem tot annis acerrimè oppugnârat, ipse & Albio ac ceteri Westfaliæ proceres, Christianis sacris ac legibus imbuti, ferventissimè propugnare ac dotare aggressi sunt. Nihilque antiquius exinde habuit Widekindus, quàm ut intra sacros diocesis nostræ limites in vico Engern ad paternam arcem Basilicam cum Collegio Canoniorum D. Dionysio consecratam conderet, largèque dotaret. Hæc illa Basilica, in qua hodieum magnificum ejus sepulchrum & Mausoleum conspicitur. Idem postea Mindæ, in quâ amplissimas bonorum possessiones arcemque habuit, fecisse memorant eorum annales; ut jam libera tandem Christi religio, post longas illas bellorum tempestates, ubique per Westfaliam & Saxoniam doceretur, templa confurgerent, populi ad fontem Baptismi & cœtus convenirent, proscriptoque Idolorum cultu sacra Christi triumpharent.

Annus Christi 787. &c.

Hadriani Pont. 16. &c.

Caroli M. Franc. Reg. 20. &c.

Carolus Pascha Romæ cum Pontifice celebrat.

Ann. Franc. Anast. in vita Hadriani.

Carolus interim profectus Romam Pascha cum magna celebritate peregit cum Adriano Pontifice, præterq; cetera tractavit cum eodem de firmandis per Saxoniam Episcoporum sedibus, cultuque religionis proferendo; quod jam Widekindi, Albionis, ceterorumq; procerum (quorum Baptisma & transitum ad Christi sacra magno cum gaudio Pontifici exposuit) securus esset; ut non sine causa scripserit Anastasius de hac tertiâ profectioe congressuque cum Pontifice, Carolum Pascha magna cum hilaritate cum Adriano Pontifice celebrasse.

brasse. Inde Rex, utrum liminibus, votum in Franciam est revocatum post tot cruciatum & quam toties tamque, & in religio.

Postquam innumum omnium ordinum Principibus exposuit Saxonicum bellum, ptumque est; ita ex approbatione Principibus Archiepiscopis.

Quieta exin mirificeque Christi pagata confirmata impositi dioceses Deorum cultu ad sent; subversisque mirabili populi com M. victor, & Widekindus.

Ar

At ingens hoc nis prope Evangelii Caroli absentiam, e Regni negotijs imp nos non reviserat, rebellione ad arma confluerat, turbat currisset. Itaque Sy Moguntia ad S. Al rum annalium ver eo videlicet modo, ut ret; Carolus verò si traxiceret, et in can Saxones in campo, q confedissent, ibique paulò ante falso polli

brasse. Inde Rex, ut Francorum annales memorant, adoratis sancto-
rum liminibus, votisque solutis, & Apostolicâ benedictione perceptâ,
in Franciam est reversus. Et quæ lætiora vota esse poterant Carolo,
quàm post tot cruenta & atrocia bella Saxoniam in quiete posside-
re? & quam toties Christo & S. Petro voverat, nunc victam debella-
tamque, & in religione Christianâ quiescentem licuisse offerre?

Postquam in Germaniam est reversus, Wormatiæ celeberrimum omnium ordinum populorumque conventum habuit, in quo Principibus exposuit, quæ Romæ transegerat. Atque ut primum illic Saxonicum bellum anno 772. ex Principum sententiâ decretum co-
ptumque est; ita confecti hujus belli, conditorumque; Episcopatum ex approbatione Pontificis ratio est reddita, applaudentibus omnibus Archiepiscopis, Episcopis, & Principibus Regni Francici.

Wormatiæ comitia Principum habet.

Quieta exinde Westfalia Saxoniamque omnis ad annum 794. mirificeque Christi religio per omnes Episcopatus & regiones propagata confirmataque floruit; quod jam singulis locis sui Episcopi impositi dioceses in Parochias divisissent, populum ab inanum Deorum cultu ad fontem Baptismi & Christianorum sacra traduxissent; subversisque fanis & Idolis, ubique templa & sacramenta admirabili populi concursu & læticia frequentarentur, ex quo Carolus M. victor, & Widekindus Christianus religionem firmaverant.

Annus Christi 794.

Hadriani Pont. 23.

Caroli M. Franc. Reg. 27.

Atingens hoc anno per Westfaliam tempestas coërta, quâ omnis prope Evangelij labor messisque in periculum venit. Nam per Caroli absentiam, ex quo ille Bavaricis Hunnicisque motibus atque Regni negotijs impeditus, Westfaliam cum exercitu intra aliquot annos non reviserat, ausa gens, ceteris semper pertinacior, procerum rebellionem ad arma convolare. Et jam formidabilis populi multitudo confluxerat, turbatura omnia, ni Rex de periculo edoctus maturè occurrisset. Itaque Synodo, quæ Francofurti agebatur, finitâ, sepultâque; Moguntia ad S. Albanum Fastradâ Reginâ, Carolus (ut hæc Francorum annalium verbis referam) bipartito exercitu Saxoniam petere statuit, eo videlicet modo, ut ipse cum dimidiâ copiarum parte ab australi plagâ instaret; Carolus verò filius ejus, cum alia medietate Rhenum apud Coloniam trajiceret, et in eandem regionem ab Occidente veniret. Quo facto, licet Saxones in campo, qui Sintfeld vocatur, quasi prælium cum Rege commissuri confedissent, ibique adventum ejus operirentur, amissâ victoriæ spe, quam sibi paulò antè falso pollicebantur, ad deditionem omnes conversi sunt, videlicet

Annal. Francorum. Westfali rebelles à Carolo M. in campo Sintfeld domantur.

D 2

sine

Annal. Pi-
thas.

sine praelio victoris potestati se subdiderunt. Dati obsides, et fides jure iurando confirmata; captivorum pars domum remissa, pars ac tertius quisque Sax. onum, ut Annales alij referunt, per Franciam et alias regiones dispersi. Tanta nimirum consternatio erat, ultro etiam ut sese ad Christianam religionem offerrent, veriti scilicet, ne quā ad Aleram perduelles plexi essent severitate, & ipsi acciperentur. Postrema hæc rebellionis procella fuit, postremumq; cum Saxonum gente bellum; ex quo tempore Rex deinde Saxoniam quietam & in Christiana religione securam florentemque habuit. Campus Sintfeldt intra Dimolam & Almam fluvios hujus diocesis, agerque frumentarius in vasta planitie etiamnum apud nos id nomen retinet, monstratque victoriæ trophies: quæ ob id à FERDINANDO Principe & Episcopo inter Monumenta Paderbornensia celebrata. Haud procul inde Eresburgum ad Dimolam conspicitur, ubi belli pro Christiana religione initia; ubi & per eadem diocesis loca in campo Sintfeldt felicissimus belli Saxonici victoriæq; exitus fuit. Pacatā Westfalia, Carolus Aquiligranum discessit ad hyberna, ubi sacras Natalis Christi & Paschatis deinde ferias habuit. Nec dubium etiam fecero, quin Carolus ante discessum ex Westfalia, ex vicino diocesis loco Paderbornam inviserit, ac de statu certoque Episcopo prospexerit.

Annus Christi 795.

Hadriani Pont. 24.

Caroli M. Franc. Reg. 28.

Hathumari Ep. Pad. 1.

Carolus,
Synodo
Moguntia
habita-
ta, in Sax-
oniam re-
dit.
Annal.
Franc.

Enim verò anno insequente, qui Christi erat nonagesimus quintus supra septingentesimum, Carolus convocato generali, ut Francorum annales referunt, conventu trans Rhenum in villa Cussenstein, quæ ad Menum è regione Mogunciaci urbis sita est, consilium habuit cum Episcopis & proceribus (ut in ejusmodi comitijs fieri moris est) de statu Saxoniae; quod gentis perfidiam ex superioris anni rebellionem suspexit. Quo haud dubie Herbipolensis Episcopus Bernwelfus cum ceteris evocatus; agiturque de Episcopo Paderbornensi Ecclesiae imponendo, cum jam Bernwelfus ex vicario Episcopi Paderbornensis munere Herbipolensis electus ac praestitutus esset. Igitur synodo apud Moguntiam expedita, Carolus transmissis per Rhenum exercitu, in Saxoniam properavit, quam hac expeditione totam penè populando peragravit (quemadmodum hæc Francorum annales perhibent) ad castigandam prioris anni perfidiam, reliquiasq; rebellionum comprimendas; ne quid deinceps periculi aut turbamenti Christi religio ex suo flore fructuque subiret. Quæ cura ante Regni

negotia

negotia Carolo semper B. Petro obtulit. Quam coram omnia cum Hæc ceterisque Sacerdotibus Westfalia peragratio rit, dispositis ijs, quæ d c c l x x v i i i. imp. Ecclesiae de Pastore fu

B. HATHUMARI
Episcopi

HATHUMARUM
vitiosè cum
tum certum
Majorum fastorum
rolinos Episcopos n
Metropoli; tamet
Liborium à Carolo
quem tamen consta
tis, Cenomannis in
magnâ celebritate c
Episcopo, Paderbo
unquam hujus loci

Ceterum Hathumari nonagesimum quinque reducimus. Nam vlando, Anno, inquit, quæque Wirtzburge est divisa, cique Hathumari præfectus, idque post in Franciam est abductus Gobelinus, Cranquos inter Serrarius mini annum d c c x riburgensis à D. Bo loci. Unde post om bornensis compreh ingressus in Episcop vitam Meinweri Ep

negotia Carolo semper proposita fuit, ex quo Saxoniam Christo & B. Petro obtulit. Quam in rem per Ecclesias & dioceses Westfalæ ipse coram omnia cum Hildebaldo Coloniensi Archiepiscopo, Aleuino, ceterisque Sacerdotibus diligenter ordinavit. Et verò cum in hac Westfalæ peragratione Rex verisimiliter Mimigardevordiam adierit, dispositis ijs, quæ ad res Ecclesiæ illius D. Ludgerus jam ab anno **DECLXXXVIII.** impositus desiderabat; tum etiam Paderbornensi Ecclesiæ de Pastore suo provisum est, uti jam planius referemus.

B. HATHUMARUS, I, Episcopus Paderbornensis.

Hathumarum, quem alij cum Cratepolio Hadumarum, alij vitiosè cum Crantio Hatimarium dixere, primum fuisse statum certumq; Paderbornensem Episcopum, tam indubitata Majorum factorumque fide accepimus, quàm alij primos suos Carolinos Episcopos nobis exhibent; quod & Crantzius agnoscit in Metropoli; tametsi immemor sui in libro de ^b Saxoniâ scribat, D. Liborium à Carolo M. præstitutum esse Paderbornæ Antistitem; quem tamen constat tot retro annis, Gratiano & Theodosio Augustis, Cenomannis in Gallia sedisse Episcopum. Sacrum Liborij corpus magnâ celebritate cultuq; posterorum, Badurado II. Paderbornensi Episcopo, Paderbornam translatum referemus. Nemo Liborium unquam hujus loci Episcopum agnoscit.

a. lib. 1. c. 11
b. lib. 2. c. 16

Ceterum Hathumari in Episcopatu exordia ad hunc annum nonagesimum quintum hujus seculi certis scriptorum testimonijs reducimus. Nam vetus chronicon Franconiæ editum à Paulo Bolando, Anno, inquit, 795. regio omnis, quæ Paderbornam circumiacet, quæque Wirtzburgenfi Episcopatu addicta erat, in peculiarem Episcopatum est divisa, eique Hathumarus ex clero Wirtzburgenfi primus Episcopus præfectus, idque post victoriam Caroli adversus Saxones, quorum magna pars in Franciam est abducta. Conveniunt in hunc annum aditi Episcopatus Gobelinus, Crantzius, Bruschijs, Browerus, Kersebrochius, alijq; quos inter Serrarius in historia Moguntinensi, cum, inquit, circa Domini annum **DECCXCV** Paderbornensis Episcopatus erectus est, Buriburgensis à D. Bonifacio institutus desijt, nimirum ob vicinitatem loci. Unde post omnia hæc Hassiæ loca jurisdictioni Episcopi Paderbornensis comprehensa fuere. Causam præterea annumque hujus ingressus in Episcopatum multò explicatiùs certiusq; retulit Auctor vitæ Meinweri Episcopi nostri. Cum noviter, scribit ille, facta con-

Primus
Ecclesiæ
Paderbor-
nensi An-
no 795.
Episcopus
impositus
B. Hathu-
marus.

versionis

versionis messis multa, novella verò plantationis operarii essent pauci; Paderbornensem Ecclesiam commisit Carolus tuitioni Præsulum Virciburgensis Ecclesiæ; sub quorum regimine status ipsius nec profecit, nec longa via inter capedine, publicæque variorum negotiorum necessitate proficere potuit. Unde Rex, cum suis habito et inuito consilio, eundem locum proprii Pastoris vigilantia tuendum et gubernandum adjudicavit; præposuitque ei anno Salvatoris mundi septingentesimo nonagesimo quinto præfate Virciburgensis Ecclesiæ Canonicum, rus rudis in fide adhuc populi exculturum Hathumarum. Jam ante hunc scriptorem longè vetustior Ido Paderbornensis Presbyter, qui Bisone quarto Episcopo translationem D. Liborij conscripsit, hæc tradidit; nam postquam has easdem causas instituti Hathumari in Episcopum retulisset, quocirca, inquit, meritò utilis visum est, hanc sedem suam per se habere Antistitem, qui non alibi occupatus, hic tantum agendis rebus præsens insudaret. Erat tum temporis in Clero Virciburgensi vir magnæ humilitatis atque modestiæ. Hathumarus nomine, de gente nostrâ, hoc est, Saxonica oriundus: qui cum adhuc puer esset, belli tempore Carolo Imperatori obses datus, illic servari iussus est; ubi postea tonsuratus, ac studiis literarum traditus, in virum perfectum moribus et eruditione profecit. Hic ex præcepto Principis primus est Paderbornensis Ecclesiæ ordinatus Episcopus. Post cujus ordinationem paucis annis transactis, idem gloriosissimus Princeps ab hac luce migravit. Neque hæc derogant Chronologiæ, ex qua Hathumarum hoc anno Christi nonagesimo quinto institutum Episcopum dicimus; quando hic auctor de anno ordinationis & consecrationis in Episcopum agit, quam ante obitum Caroli, qui anno 814. excessit è vita, hic factam refert. Nihil enim infrequens per hæc tempora, Episcopi munus ex Sacerdotis ordine & jurisdictione sacrâ agere: quemadmodum D. Willehadus septem; D. verò Ludgerus duodecim annos id munus ex presbyteri gradu administrarunt, priusquam Episcopi consecrarentur. Et verò si Hathumarus inter primos obsides belli, quod anno 772. cœptum, adhuc puer aut adolescens, non ultra viginti annos in Clerum cooptatus censi potest, cum anno nonagesimo quinto Episcopatum adiret; potuitque tam ab ætate, quam ex submissione prorogationem consecrationis obtinere, eò etiam, quòd tum multi per Saxoniam consecrati Episcopi adessent.

Vita D.
Willehadi.
Vita D.
Ludgeri.

Gente
Saxo, nobili
familiæ oriun-
dus, & vir-
tute insignis.

Igitur Hathumarus ex prima Saxonum nobilitate, quales ob-
sidum adolescentes aut juvenes erant Carolo dati, primus etiam è
Saxonum gente inter Carolinos Saxonique Christianæ Episcopos
conspicuit. Crediturque id Carolus dedisse gentis honori ac
bono, quo Saxonum animos sibi conciliaret, dum viderent ex sua
gente summum inter eos Sacerdotem creari, imponiq; popularibus
suis regendis. Et vir maturè probatæque virtutis erat Hathumarus,
ex quo à primis innocentiae annis D. Burchardo inter Obsides ado-
lescentes

lescentes in disciplina
legio Clericorum, qu-
mi sui Magistri doctri-
D. Bonifacio atque in-
cerat. Quocirca no-
bornam introducta
ful integritate vitæ,
concionandi facundi-
tractandis animis, &
destiâ ac submissione
cuius. Quem uti Bur-
ex quo Vicariam Pa-
ptâ per hæc tempora
ut familiarem suam
lus quam superiori an-
Paderbornam accessi-
num conventum Ep-
tino & Hildebaldo
de Westfaliam esting-
decretæ erant; Hath-
Antistitem, auctorit-
Metropolitanæ sedi
ut Lullus ante ipsum
certè Hildebaldu, in-
est; quando Principi
potestatis est dare. E-
Episcopum accelera-
populique preces; le-
nera, priusquam aut
feret; demum exem-
Pastores haberent,
rebatur. Rarò enim
oculo, quam prop-
diocesibus res sacra
Idone Presbytero &
omnia accessu Hath-
cum fructu progress-
cum auctoritate Epi-
descriptam à Carolo
alias ad cœtus popu-
ptissimi fonte ablucere
Collegium Canonic-
ex quo tanquam ex f-

...essent pauci; Pader-
...um Vircieburgen.
...it, nec longa via inter
...ficere potuit. Unde
...orij Pastoris vigilan-
...ue ei anno Salvatoris
...ircieburgensis Ecclesia
...um Hathumarum.
...o Paderbornensis
...tionem D. Liborij
...dem causas institui
...nquit, meritò utilius
...i non alibi occupatus,
...m temporis in Clero
...e. Hathumarus nomi-
...adhuc puer esset, belli
...us est; ubi postea ton-
...moribus et eruditio-
...derbornensis Ecclesia
...mis transactis, idem
...ac derogant Chro-
...nonagesimo quin-
...auctor de anno or-
...quam ante obitum
...fert. Nihil enim in-
...acerdotis ordine &
...Willehadus septem;
...ex presbyteri gradu
...tur. Et verò si Ha-
...772. coëptum, ad-
...in Clerum coop-
...o Episcopatum adi-
...one prorogationem
...multi per Saxoniam
...bilitate, quales ob-
...ati, primus etiam è
...ristianæ Episcopos
...e gentis honori ac
...um viderent ex sua
...boniq; popularibus
...erat Hathumarus,
...inter Obsides ado-
...lescentes

lescentes in disciplinam est transmissus, excultusq; Herbipoli in Col-
legio Clericorum, quod florentissimum erat. Hausit in eo sanctissi-
mi sui Magistri doctrinam vitæque institutum, uti Burchardus ipse à
D. Bonifacio atque in Anglià à religiosissimis Regni illius viris didi-
cerat. Quocirca non alio instituto religio & disciplina Cleri Pader-
bornam introducta, quàm à Burchardo Hathumarus acceperat, Præ-
sul integritate vitæ, morum gravitate, eruditione rerum sacrarum,
concionandi facundià, fervore proferendæ religionis, prudentiâ in
tractandis animis, & quod ante omnia commendant scriptores, mo-
destiâ ac submissione animi jamtum in Clero Herbipolensi conspi-
cuius. Quem uti Burchardus in hanc spem educarat, ita Bernwelfus,
ex quo Vicariam Paderbornensis Ecclesiæ administrationem, susce-
ptâ per hæc tempora Episcopatus Herbipolensis præfecturâ, dimisit,
ut familiarem suum Carolo imprimis Regi commendavit. Et Caro-
lus quam superiori anno debellatis in campo Sintfeldico Westphalis,
Paderbornam accessit, rursusque hoc ipso anno Moguntia ad Rhe-
num conventum Episcoporum, moderantibus Richolpho Mogun-
tino & Hildebaldo Colonienfium Archiepiscopis, habuit, atque in-
de Westfaliam est ingressus ad disponendas res sacras, quæ in Synodo
decretæ erant; Hathumarum simul Paderbornensi Ecclesiæ præfecit
Antistitem, auctoritate Richolphi Moguntini Archiepiscopi, cuius
Metropolitanae sedi Episcopatus hic addictus subjectusque. Atque
ut Lullus ante ipsum, quod Baronius agnoscit; ita Richolphus, aut
certè Hildebaldu, in hac causa legati Apostolici munere perfunctus
est; quando Principum est nominare Episcopos, sacræ verò altiorisq;
potestatis est dare. Et Carolum, ut proprium statumq; Paderbornæ
Episcopum acceleraret, multa urgebant, Cleri imprimis sollicitantis
populique preces; longa deinde & molesta Herbipolim facienda iti-
nera, priusquam aut responsa aut auxilia adessent, aut Episcopus invi-
feret; demum exempla aliarum circa diocesium, quæ suos singulæ
Pastores haberent, eoque magnis incrementis Religio in illis profe-
rebatur. Rarò enim videas tam impensè sinceræque vicario Pastoris
oculo, quàm proprii, gregem pasci. Quo factum, ut cùm in alijs
diocesium res sacræ felici ordinatoque cursu procederent, hîc, ut ab
Idone Presbytero & Autore vitæ Meinweri relatum, sisterent. Quæ
omnia accessu Hathumari, ut iidem scriptores perhibent, magno
cum fructu progressuque religionis immutata sunt. Nam postquam
cum auctoritate Episcopi munus adiit, nihil impensius habuit, quàm
descriptam à Carolo diocesi circuire: lustrare coëptas parœcias,
alias ad cœtus populi ordinare: populum pro concione docere, Ba-
ptismi fonte abluere, advocare aliunde Pastores in partem laboris:
Collegium Canonicorum Paderbornæ condere, impleréque Clericis,
ex quo tanquam ex seminario religionis Sacerdotes doctoresque in-
cultæ

B. Hathu-
mari sacri
labores.

cultæ plebis produceret; scholas ubique per diœcesin instituere, quibus juvenus cum elementis literarum Christianæ legis rudimenta simul disceret: sacrilegos in lucis conventus interdicere, idola confringere, sacrificia impia ritusque superstitionis proscribere, fana subvertere, & in horum locum Christianorum templa construere.

Exstruitur Paderbornæ Ecclesia Cathedralis,

In Not. ad vitam Meinwer-
ci,

Et alia Geroldina dicta, cui postea ædem S. Bartholomæi adjecit B. Meinwercus. Vita Meinwer-
ci n. 48, apud Brown.

Auctor. vi-
ta Mein-
wer-
ci.

Inter has sacrarum ædium structuras, immortalis memoriæ, Basilicæ Paderbornensis & cathedralis Ecclesiæ opus, quod ad Carolum M. & Hathumarum se refert: sive jam illa fuerit Basilica, ut Gobelinus & ex eo Crantzius refert, quam Carolus M. primum Paderbornæ exstruxit, postea inter sævientia adhuc bella à Saxonibus injecto igne combustam: sive etiam super posita à Carolo fundamenta novam aliamque magnificentius Basilicam Hathumarus edificare coeperit; quod Auctor vitæ Meinweri visus est indicare, probatque Christophorus Browerus; eò quod fabrica quarto Hathumari anno nondum ad culmen perducta, Leo pontifex in crypta hujus basilicæ reputetur altare S. Stephani consecrasse. Acta Liboriana in Ecclesia recens constructa tantum altare à Leone consecratum memorant, quæ Ecclesia dici potuit, etsi nondum ad fastigium ascenderit. *Fuit et alia ædes sacra à Geroldo Caroli M. Imperatoris consanguineo et signifero exstructa, ac B. Virgini dicata, quæ juxta principale Monasterium, seu Collegium Canonorum, uti tum collegia illa ex communis vitæ cultu vocabantur, constitit. Huic contiguam postea Capellam per Græcos operarios adstruxit Meinwercus, eamque in honorem S. Bartholomæi Apostoli dedicavit: Quemadmodum hæc Auctor vitæ Meinweri retulit. Ædes illa D. Bartholomæi hodie dum superflua ad descensum Basilicæ turrisque, elegans, ut tum opere Græcanico per Meinwercum constructa fuit. Visitur quoque Geroldinæ ædicula adhuc, quantum æstimes, cryptæ in modum & fornicis substructa, inhæretque ædi D. Bartholomæi ex adverso ad ingressum protensa, opere rudi & pervetusto, ut tum impolitum fabricæ seculum obscura fana sua struebat. Meinwercus Episcopus ut Geroldinam ædiculam illustraret, alteram hanc illi Græcanico opere adjecit, unoque structuræ tecto utramque complexus est. Antiquissimum hoc monumentum est, quod cum altari S. Stephani ex crypta Basilicæ monstrat Paderborna; quamvis utrumque ex situ & neglectu antiquitatis magis, quam ex prisca majorum pietate aspicias. Ad Geroldinam ædiculam Carolus M. magnificentius templum erexit, quod haud multo post Saxonum rebellionem exustum est; donec victo Widedkindo, belloque confecto, Basilicam opere multo solidiore moliretur; quam Hathumarus Caroli magnificentia eduxit ad tectum, & Baduradus successor demum perfecit & dedicavit; dum interea Geroldina ædes, quæ tempore Meinweri superstes fuit, sacris operandis deserviret. Utraque ædes, tam Geroldina, quam Carolina, B. Virgini dicata,*

dicata, quam patrocini-
thedralis Ecclesia; cui
briorius deinde ex tran-
cessere. Utraque etiam
constructa, quos per
in duos demum alios
Carolus toties confed-
hominum multitudo
Geroldus ædes hæc
Sanè verò Geroldus C
plexus, quam Carolus
gardis, quæ prima Ca
vir tam præclarâ in D
belli gloriâ inter Fran
Saxonico operam pe
dixit, atque anno ab h
Hunnici, quo fortiter
secutus est. Nec desu-
sacro adversus Barbar
ejus laureâ cœlitus q
Reginonem celebra
adscribunt. Saxonum
se mutuam amorem
cæsum humeris suis
quam Browero forte
Visurgim visitur. Al
nos sub Ludovico F
tempori memorand

An

Basilicæ, de q
M. beneficentiâ adju
vitæ Meinweri voca
operis et decoris, à Caro
matum est. Coepit qu
formam erigere, qua
in clero vitam tum
cœnobij haud mulo

dicata, quam patrocini Divam à Caroli ævo ad hunc diem colit Cathedralis Ecclesia; cui postea Kilianus ex Ecclesia Herbipolensi, & Liborius deinde ex transvecto illatoque corpore tutelares patroni accessere. Utraque etiam ædes supranativam petram fontesque Paderæ constructa, quos per abditos meatus canalesque centum ostijs ac rivis in duos demum alveos confluentibus effundi conspicias. Ibi cum Carolus toties confederit, conventusque populi habuerit, iteratoque hominum multitudo ad Baptismum se obtulerit, idem Carolus ac Geroldus ædes hæc sacras, & in his salutaris undæ fontes erexere. Sanè verò Geroldus Comes Saxoniam non minus cum animo com-plexus, quam Carolus, ut gentem Christianam faceret. Erat is Hildesgardis, quæ prima Caroli conjux fuit, frater ac militiæ præfectus; vir tam præclarus in Deum religione, ac pietate in B. Virginem, quam belli gloriâ inter Francos præstans. Caroloque ob navatam in bello Saxonico operam percarus s. quem ob id toties Boiariæ præfectum dixit, atque anno ab hoc quarto, Christi videlicet 799. ex prælio belli Hunnici, quo fortiter pugnando heros occubuit, magno luctu profecutus est. Nec defunt qui inter Divos connumerent; quippe qui sacro adversus Barbaros bello vitam cum sanguine fuderit, uti de hac ejus laureâ cœlitus quidam edoctus perhibetur. Multis hunc præter Reginonem celebrant Boici scriptores, & genere Suevum fastis suis adscribunt. Saxonum semper amantissimus, fidem eorundem erga se mutuum amoremque expertus est, cum Saxones milites è prælio cæsum humeris suis exportarunt. Diverfus hic Geroldus (secus quam Browero fortè visum) ab illo, cujus sepulchrum Corbejæ ad Visurgim visitur. Alter in Augiæ cœnobio miles humatus, alter apud nos sub Ludovico Pio ex milite Monachus ac Diaconus, de quo tempore memorandum.

Geroldi
genus, vir-
tus, obi-
tus.

Annal.
Franc. ad
an. 799.

Annus Christi 796.

Leonis III Pont. i.

Caroli M. Franc. Reg. 29.

Hathumari Ep. Pad. 2.

Basilicæ, de quâ diximus, Hathumarus deinde eadem Caroli M. beneficiâ adjunxit Collegium Canonicorum, quod Auctor vitæ Meinweri vocat *nobile principalis Ecclesiæ Monasterium, præcipui operis et decoris, à Carolo M. fundatum, quod à Badurado Episcopo consummatum est.* Cœpitque Hathumarus ædificium in eam habitationis formam erigere, qualis per Franciam & Germaniam ad communem in clero vitam tum florentem apta erat, claustris & Monachorum cœnobijs haud multum dissimilis, temploque continenti structurâ

Hathu-
marus
Collegi-
um Cano-
nicorum
Paderbor-
næ condit,

E

inhærens,

inhærens, ex qua ad chorum & communem triclinij mensam descen-
debatur. Quamobrem passim à scriptoribus Monasteria, haud secus
quàm Monachorum, appellantur: uti Auëtor vitæ Meinweri, vo-
cat Monasterium Principale, distinctum à Monasterio Abdincho-
viano Monachorum ordinis D. Benedicti; atq; Jdo presbyter Cle-
rum Paderbornensem sub disciplina Monasteriensis vixisse scribit
tempore Baduradi II Episcopi nostri. Ita Collegium Canonicorum
Ultrajectense à Willebrordo institutum, quod sæpè in diplomatis
Cæsaris Monasterium legas. Nihil apud scriptores frequentius, ut
supervacaneum hoc velle commonstrare. Ex quo vocis usu urbs &
diocæsis Monasteriensis à celeberrimo apud illos Monasterio, quod
Canonicorum erat Collegium, etiamnum nomen suum retinet.
Extat hodie dum magnificum in quadro ædificium choro Basilicæ
circumpositum, seu illud ab Hathumaro & Badurado, seu ad primam
Collegij formam splendidius ab incendio à Rhotario & Meinwero
exstructum sit. Circum in inferiore parte peristylia, in medio coeme-
terium Clericorum, supra dormientium & literis studiisque vacan-
tium cubicula, singula suis habitaculis discreta. Ac nescio an ullibi
Clericorum in communi olim viventium illustriora magis certiora-
que vestigia. Quemadmodum tota vitæ institutique Clericorum ra-
tio in concilio Moguntino sub Carolo M. explicatè satis descripta
est, ut velex Canone ix. satis cognoscas, quo in hunc modum sanc-
tur à Patribus. *In omnibus, quantum humana permittit fragilitas, deorevi-
mus, ut Canonici Clerici canonicè vivant, observantes divina scriptura do-
ctrinam, et documenta sanctorum Patrum, et nihil sine licentia Episcopi sui
vel Magistrorum eorum agere compositè præsumant in unoquoque Episcopatu:
et ut simul manducent et dormiant, uti his facultas id faciendi suppetit, vel
qui de rebus Ecclesiasticis stipendia accipiunt, et in suo clauistro mancant, et sin-
gulis diebus mane primo ad lectionem veniant, et audiant quid eis imperetur.
Ad mensam verò similiter lectionem audiant, et obedientiam secundum Ca-
nones suis Magistris exhibeant.* Et quæ in hunc modum multis præscri-
buntur. Huic Concilio, quod anno Christi DCCCXIII. celebratum
est, Hathumarum quoque Episcopum cum Ricolpho suo Metro-
politano interfuisse non ambigo. Quantum nunc falli videas eos, qui
Collegia Cathedralium ædium, à Carolo M. per Saxoniam condita,
Monasteria cœnobioque fuisse, ex claustris vitæque communis simi-
litudine, opinantur; cum longè aliud sit institutum Clericorum,
aliud Monachorum. Quod etiam multò confirmatius recognoscas
ex hujus Concilij ordine atque confesso, qui in tres classes & turmas
distributus memoratur. In quarum primâ confederint Episcopi cum
Sacerdotibus, præscripserintque legem Clericis. In altera confederint
Abbates cum Monachis, & tractarint institutum D. Benedicti. In
tertia confederint Comites & Judices, rerum civilium causas san-
ctionesque

etionesque disquirentes
chorum, ut in hunc or-
aut primas Cathedralium
Monachorum cœnobio
quandoque obtinuerint
aut vestigia. Nam p
Bernwelfus fuit vice-E
lectus, præfecturam a
plo eiecit, Cleri aceri
schio traditur. Hathu
siæ scribitur ab Auëto
tus primus Episcopus
introduxisse videri po
rerum nostrarum con
rum Cœnobium à Ca
Eresburgum religiosi
metti Carolus Abbat
men Ecclesias Clero r
dotata adjecit, omni
Ecclesiæ, in qua princ
derat; intelligebatqu
à Christo & Apostoli

Quocirca Hathu
construere domicilia
communem vitam C
& rudis populi magis
onia Cathedralibus E
fiones à Carolo erant
Episcopo, secunda Cle
tributa. Cœptæ in ho
gistri disciplina. Nan
durado II Episcopo et
po jam esse inchoata.
quam horridam intr
minesque adhuc sem
acta Liboriana perhi
avelli poterant, & in
sim institutione juve
rum Christianorum
Christi sacra addiscer
mum momentum e
poscente moris erat,
& vicos, Sacramenta

etionesque disquirentes. Quid nunc Clericis cum instituto Monachorum, ut in hunc ordinem istos Caroli aetate velis compingere? aut primas Cathedralium Ecclesiarum origines per Saxoniam ex Monachorum cœnobijs arcescere? tametsi primas illas sedes alibi quandoque obtinuerint. Sanè in Paderbornensi nulla ejus indicia aut vestigia. Nam primus qui hic Clerum collegerit, ut diximus, Bernwelfus fuit vice-Episcopus. Atque is ut primum Episcopus delectus, præfecturam adiit, Monachos ex Principe Herbipolensi templo eiecit, Cleri acerrimus propugnator; quemadmodum id à Brunschio traditur. Hathumarus deinde Canonicus Herbipolensis Ecclesiæ scribitur ab Auctore vitæ Meinweri, ex eoque vitæ genere electus primus Episcopus noster non alios quàm Clericos & Canonicos introduxisse videri potest. Et si Carolina monumenta, scriptoresque rerum nostrarum consulas, non facile reperies vel ullum Monachorum Cœnobium à Carolo in Saxonia conditum, præterquam quod Eresburgum religiosi D. Benedicti domicilium esse voluerit. Actametsi Carolus Abbates transverxit in Episcopos; Cathedrales tamen Ecclesias Clero reliquit, in ijsque Collegia Canonici abs se dotata adjecit, omnia nimirum ad institutum formamque Romanæ Ecclesiæ, in qua principes ædes collegiaque à Canonicis possideri viderat; intelligebatque Clero gubernationem Ecclesiarum esse datam à Christo & Apostolis.

Quocirca Hathumarus inter primas sui muneris curas habuit, construere domicilia Sacerdotum & Canonici, colligere in communem vitam Clericos, instituere seminarium, ex quo Pastores & rudis populi magistros formaret. Quam in rem singulis in Saxonia Cathedralibus Ecclesijs decimæ atque amplæ bonorum possessiones à Carolo erant regia liberalitate donatæ, quarum prima pars Episcopo, secunda Clericis, tertia fabricæ, quarta pauperibus erat attributa. Cœptæ in hoc Collegio etiam ab Hathumaro scholæ sub magistris disciplina. Nam dum Jdo presbyter scribit hæc omnia à Badurado II Episcopo esse aucta, satis indicat ab Hathumaro I Episcopo jam esse inchoata. Enim verò diœcesin provinciamque hanc tantquam horridam intraçtabili ferarum sylvam est ingressus; hominesque adhuc semibarbari ægrè etiam à Badurado Episcopo, ut acta Liboriana perhibent, à prisca majorum suorum superstitione avelli poterant, & in Christi legem mansuefacti transire; dum sensim institutione juventutis instillata pastorum doctrina, præfectorum Christianorum cohortatione, consuetudine ac commercijs Christi sacra addicerent, barbarosque mores exuerent. Ad quæ summum momentum erat Episcopi præsentia & doctrina; ut tum re poscente moris erat, Episcopos circuire diœceses, docere per pagos & vicos, Sacramenta populo administrare; quod D. Ludgeri, Wille-

Quod non fuit Monachorum, sed Clericorum in communivivendum.

hadi, aliorumque per Saxoniam Episcoporum exemplo haud minus impigrè præstabat Hathumarus : quemadmodum omnes primos hosce Episcopos Apostolico spiritu plenos accepimus.

Annus Christi 797.

Leonis III Pont. 2.

Caroli M. Franc. Reg. 30.

Hathumari Ep. Pad. 3.

Inter hæc Episcopatus initia Hathumarus Caroli Regis præsentia recreatus animatusque Westfaliâ jam subactâ Christo, ac pacatâ, Ostfalia inter Albim & Visurgim adhuc turbabatur. quocirca Aquisgrano ex hybernis movens, Saxoniam cum exercitu est ingressus, ad contundendam perfidæ gentis contumaciam. Nec prius destitit, quàm omnes terminos ejus peragrasset. Namque ad ultimos fines ejus, quâ inter Albim et Visuram oceano alluitur, accessit. Inde Aquisgranum se recepit, & legatos Saracenorum ac Constantinopolitani Imperatoris audivit. Quibus expeditis. Consilium inivit, ut ad conficiendum Saxonicum bellum in ipsa regione hyemaret. Sumpto igitur comitatu suo, Saxoniam petiit, castrisque super Visuram positis consedit, et locum castrorum Heristalli vocari jussit. Quî locus ab incolis usque ad præsens nominatur. Exercitum vero, quem secum adduxit, per totam Saxoniam in hyberna divisit, in eâque residens Heristalli Natalem Domini et Pascha celebravit. Eo igitur ad se evocavit Pipinum filium ex Italia, & Ludovicum ex Hispania, transacturus cum illis de Regni negotijs. Ibi præterea legatos Hunnorum cum magnis muneribus ad se missos; ibi legatum Adelfonsi Asturiæ & Galleriæ Regis, papilionem miræ pulchritudinis dono ferentem audivit, remisitque cum Ludovico filio in Aquitaniam Abdellum Saracenorum legatum. Tam celebris rursus Paderborna (intra cujus diocesin Heristallum) non tam filiorum legatorumque accessu, quàm hybernis & festis Natalitiorum & Paschatis apud nos celebratis; perinde ut primis in Saxoniam hybernis ante duodenos annos Christi Natalitia Ludæ ad Ambram fluvium, & Pascha Eresburgi intra fines hujus Episcopatus peracta. Nec alibi unquam inter Saxones hæc Caroli hyberna, & celebrationes solemnium festorum peracta. Nec dubium feceris, quin Hathumarum Carolus per hyberna intra diocesin hanc ad se evocârit, ac de statu nascentis Ecclesiæ suæ coram cum eo disposuerit, magno simul hortamento ad laboris facili constantiam. Ceterum Heristellum, seu ut Adelmus scripsit, Heristallum, in editi abruptique, quâ Visurgi imminet, montis vertice Saxonum castrum est haud secus quàm Eresbergum, à Carolo per initia belli expugnatum, intra Saxonum antiquorum fines, quibus Hassia, quæ

Ann. Franc.
Auctor vita
Caroli.
Regino.
Adelmus.

Carolus
Heristalli
in Dicece-
si Pader-
born. hy-
bernat.

Heristalli
descrip-
tio.

quæ jam tum Christia-
tutiorque locus ad
culturam doctrinæ
arcis rudera, quæ olim
eorum receperit. Rep-
stallenses Episcopos
& Bernwelfus confed-
Saxonia non reperiret
eum Sacerdotibus co-
Episcopi sedem aliqu-
gressu ejus in Episco-
fatis tuta fuerit. Mar-
ra Caroli M. quod F-
usque ætatem patrio-
tione castrorum appe-
onicum, quàm Fran-
steritatis memoriam
scopi Paderbornensis
tione (quod istic prin-
cessit. Sanè vetusta in-
montis parochia con-
quàm Eresburgum, in
primum anno 1465.
stata & concremata.
arx finibus illorum in-
haud secus quàm Eres-
celeberrimum cum o-
tempestate, in cineres
monumenta, omni a-
unam simul ruinam in-
studio. Olim ex Hassia
in hanc diocesin intra
sacrorum mutatione
perpetrârunt in vasta
fiam ædium & coeno

Ann

Exactis Herista-
oniam diviserat) hyb

quæ jam tum Christiana, conjungebatur; eoque opportunior etiam
tutiorque locus ad recipiendos Sacerdotes ex Hassia submissos ad
culturam doctrinæ Christianæ. Nostrâ etiam memoriâ eruta istic
arcis rudera, quæ olim Carolum & Sacerdotes intra præsidium Fran-
corum receperit. Reperias scriptores, qui ex hoc loco primùm Heri-
stallenses Episcopos nostros dixere; quod istic Sturmio, Burchardus
& Bernwelfus confederint; quemadmodum Carolus cum urbes in
Saxonia non reperiret, in ejusmodi castris atque arcibus Episcopos
cum Sacerdotibus collocare solebat. Hathumarum verò Heristalli
Episcopi sedem aliquando fixisse non mihi persuaserim; quod ab in-
gressu ejus in Episcopatum Westfalia à bellis quieta, & Paderborna
fatis tuta fuerit. Manet interim loci nomen non modò posttempo-
ra Caroli M. quod Francorum annales docent; sed & ad nostram
usque ætatem patrio vocabulo Heristall ab his Caroli hybernis & sta-
tione castrorum appellatur; celebrequ; non minus Heristallum Sax-
onicum, quàm Francicum ad Mosam ab his Caroli hybernis ad po-
steritatis memoriam. Castrum deinde totusque circum locus Epi-
scopi Paderbornensis possessio, seu Caroli aliorumve Cæsarum dona-
tione (quod istic prima Sacrorum præfulum sedes fuerit) seu alio jure
cessit. Sanè vetusta in monte Ecclesia, ad quàm subjecta ad pedem
montis parochia convenit; ut totus hic profanus locus, haud secus
quàm Eresburgum, in sacrum commutatus videri possit. Ab Hassis
primùm anno 1465. festo D. Christinæ urbs Heristalli cum villa va-
stata & concremata. Nostra deinde memoriâ anno 1632. bello Suecico
arx finibus illorum insidens ab Hassis incendio & vastatione subversa
haud secus quàm Eresburgum; templumque in eo vetustissimum &
celeberrimum cum domicilio religiosorum hominum, eadem belli
tempestate, in cineres confedit. Vidimusq; duo illa Carolina sacrorum
monumenta, omni antiquitatis & religionis veneratione digna, in
unam simul ruinam incubuisse; dispari sanè Majorum posterorumq;
studio. Olim ex Hassia primùm Christi religio, ut commonstravimus,
in hanc diocesin introducta est; quæ nostrâ ætate dictæ religionis &
sacrorum mutationem intulit; tanquam quod barbari olim Saxones
perpetrârunt in vastatione Frislariensis Basilicæ, sacrarumq; per Has-
siam ædium & cœnobiorum, idem Christianis in Christianos liceret.

*Henr. de
Hervordia.
Chron.
Mindense à
Meibomio
editum.*

Annus Christi 798.

Leonis III Pont. 3.

Caroli M. Franc. Reg. 31.

Hathumari Pad. Ep. 4.

*Carolus
Mindâ in
Transal-
bianos
mover.*

Exactis Heristalli hybernis, Carolus evocato (quem per Sax-
oniam diviserat) hybernante exercitu, secundo Visurgi per diocesin
Pader-

quæ

Ann. Franc.
Adelmus.
Auctor vitæ
Caroli.
Regino.

Paderbornensem iter instituens, Mindam descendit, castraque ad flumen ejus loci collocavit. Adeo tum Minda erat in hac Visurgis ripâ, ut Auctor vitæ Caroli M. & Regino vocat; tametsi ab alijs Munde scribatur: quæ certè can non fuit, quæ ad confluentes Fuldæ & Werræ visitur, ubi ne nomen quidem Visurgis obtinet, nisi postquam infra misceri cœperint hi amnes; & res ipsa, quam narrabimus, Mindam nobis monstrabit. Nam istuc transmissio per Visurgim exercitu, ad Albim in Transalbianos Saxones movit, ulturus perfidiam gentis, à quâ per ferias Paschales legati Caroli, quos ad causas ejus regionis tractandas miserat, trucidati erant; inter quos Godeschaldus ad Sifridum Danorum Regem missus, barbarè contra jus gentium interemptus. Igitur regionem ingressus, omnia inter Visurgim & Albim ferro atque igne vastavit. Cæli etiam ope Trasiconis Abotritorum Ducis, quotquot Abotritorum Carolo confœderatorum regionem palabundi intraverant. Subactâ in hunc modum Ostfalia, ad imperium regni Francici, & Christianam religionem confirmandam Carolus per Visurgim reduxit militem; compositisque per Westfaliam sacris profanisque, Aquisgranum discessit, ad Legatos Irenes Imperatricis audiendos; ubi hyemando Natalem Christi & Pascha solemniter coluit.

Annus Christi 799.

Leonis III Pont. 4.

Caroli M. Franc. Reg. 32.

Hathumari Ep. Pad. 5.

Leo Pontifex Carolum Paderbornæ convenit.

At nihil hætenus Paderborna magnificentius sanctiusque spectavit, quàm hoc anno nonagesimo nono supra septingentesimum, quo duo suprema Ecclesiæ capita Leo Pontifex & Carolus Francorum Rex Paderbornæ convenire. Funestum Leonis Pontificis casum causamque adventus cum Anastasius alijque multis exponunt, tum paucis Annales Francorum. Roma, scribunt illi, Leo Papa cum Litaniâ processurus de Laterano ad Ecclesiam B. Laurentii, quæ ad craticulam vocatur, equo sedens pergeret, in insidias à Romanis positas juxta eandem Basilicam incidit. Ubi equo dejectus, et erutis oculis ut aliquibus visum est, lingua quoque amputata, nudus et semivivus in platea relictus est. Deinde jussu eorum, qui hujus facti autores fuere, in Monasterium S. Erasmi Martyris velut ad curandum missus, Albini cujusdam cubicularii sui curâ noctu per murum dimissus, à Winiago Duce Spoletano, qui audito hujusmodi facinore Romanus manifestus advenerat susceptus, ac Spoletum deductus est. Cujus rei nuntium cum Rex accepisset, ipsum quidem ut vicarium S. Petri, et Romanum Pontificem, cum summo honore ad se præcepit adduci. Iter tamen suum, quod in

Saxoniam

Saxoniam facere constituit ecclesiæ beneficio Leo in somno à Deo mon quemadmodum id Po

Portentum Re

In somnis sum

Orbis Pontific

Squalentes ocu

Truncatam lin

Vulnera, sollici

Augusti.

Igitur Aquisgrano cum generali conventu super anime transmissio cum tot castris confidens, Pontifex postquam advenerat, salutato istudum Coloniensem Archiepiscopum Præfulem semper adjutam misit, qui veniente se Paderbornam deducere in Saxonia, quàm Paderbornam quod locum in his regionibus agrorumque ubertate, nec hospitium habere compositum simul Pontifici ostentantorumque bellorum Luppiæ & Paderæ locum ad fontes Baptismi ob auspicia esse voluit. Et vit, omnia, quæ ad glorificationem suscipi disponit. Ejus rei gratiam Pipinus filius, Imperator filius per id tempus creaturus Regni negotiisque. Interea Pontifex & Pipinus benedictionem imperatoris. Inde à Pipino miles in legiones & Pontifex procedebat

Saxoniam facere constituerat, non omisit. Jam & Carolus intellexerat, quo
cœlesti beneficio Leo visum oculorum linguamque recepisset, &
in somno à Deo monitus fuerat, qua ope Pontificem restitueret;
quemadmodum id Poëta eorum temporum scripsit.

*Portentum Rex triste videt monstrumque nefandum,
In somnis summum Romanæ adstare Leonem
Urbis Pontificem, mœstosque effundere fletus,
Squalentes oculos, maculatum sanguine vultum,
Truncatam linguam, horrendaque multa gerentem
Vulnera, sollicitos gelidus pavor occupat artus*
Augusti.

Igitur Aquiligrano cum exercitu ad Rhenum progressus, habitoque
generali conventu super Rhenum, in loco, qui Lippenheim vocatur, ibi eodem
anime transmissio cum toto exercitu suo ad Paderbrunnam accessit; ibique in
castris confidens, Pontificis ad se properantis adventum præstolatus est.
Et Pontifex postquam festinatis itineribus Norimbergâ Coloniam
advenerat, salutato istic D. Severini sepulchro, Carolus ei Hildebal-
dum Coloniensem Archiepiscopum, quem sibi supremum aulæ
Præfulem semper adjunctum habebat, cum Aschario Comite obvi-
am misit, qui venientem exciperent, & per Westfaliam honorificè ad
se Paderbornam deducerent. Non Eresburgi, non Heristalli, non alibi
in Saxonia, quàm Paderbornæ Carolus Pontificem excipere voluit;
quòd locum in his regionibus nec amœnitate admirabilium fon-
tium agrorumque ubertate, nec cultu surgentis oppidi civiumque
urbanitate, nec hospitiorum populique jam Christiani frequentia
uspiam haberet commodiorem, aut magis adspectabilem; ex quo
simul Pontifici ostenderet Saxoniam ad Christi fidem abs se perductæ,
tantorumque bellorum suorum fructus; hoc præsertim ad fontes
Luppia & Paderæ loco, ubi tanta hominum multitudo se primùm
ad fontes Baptismi obtulit, & tam felicia Deus Christianæ religionis
auspicia esse voluit. Et Carolus ubi propius Pontificem adesse cogno-
vit, omnia, quæ ad Christi vicarium & Petri successorem quàm ho-
norificentissimè suscipiendum facerent, in castris ad Paderbornam
disponit. Ejus rei gratia præmissus primùm ex castris Pontifici ob-
viam Pipinus filius, Italiae Rex, cum legionibus aliquot; nam Carolus
filius per id tempus cum parte exercitus ad Albim missus ierat, trans-
actus Regni negotia cum Willis, Abotritis, Nortluidis, Transalbia-
nisque Interea Pontifex in campis Paderbornensibus aderat; susce-
ptusque à Pipino & legionibus in ordinem compositis, sublatâ manu
ter benedictionem impertit; ad quam miles tertium se humi pro-
sternit. Inde à Pipino ad castra Caroli deductus. Jamq; omnis regius
miles in legiones & signa utrimque distributus stabat, quem inter
Pontifex procedebat, protensâ rursus manu precationem singulis
impertiens,

Anast.
Biblioth. in
vita Leonis.

Ubi in-
gni pom-
pa ab eo-
dem Re-
ge excipi-
tur.

impertiens, singulisque ad venerationem Pontificis procumbentibus. Tum verò ubi Pontifex in conspectum propius venit, Carolus ex regio throno descendens, magnâque ducum, Comitum ac procerum coronâ circumfusus, in amplexum Pontificis occurrit; factaque invicem salutatione, è castris ad oppidum procedunt. Haud procul à throno stabant castrenses Episcopi, Sacerdotes ac Clerici in choro utrimque divisi, sacro singuli amictu suo induti, signisque, crucibus ac vexillis supplicantium ritu compositi; quibuscum Pontifex hymnum Angelicum, *Gloria in Excelsis* Deo exorsus, choro Sacerdotum cantum excipiente. Ita processum ad Ecclesiam, quam à Carolo & Hathumaro prope absolutam diximus; ubi ab Episcopo & Clero de novo exceptus introductusque Leo & Carolus. Peracto solenni Missæ sacrificio divinisque, Rex Pontificem ad hospitium & convivium ducit. Lætus dies mutuâ gratulatione & colloquijs consumptus. Non alius hunc magnificum Pontificis ingressum honoremque, à Carolo Christi Vicario Paderbornæ delatum, exactius nobis descripsit, quàm vetus quidam Poëta à Canisio ex antiquitatum latebris productus, quem ipsum Alcuinum Caroli M. præceptorem censet; uti is hujus rei coram spectatore esse potuit, ex quo à Concilio Francofurtensi unâ cum Hildebaldo Coloniensi Archiepiscopo Regi adjunctus fuit. Quisquis tandem auctor ille, juvat certe hunc non tam Poëtico ingenio, quàm historicâ fide narrantem audire:

Canisius l. 6.
Antiq.

*Est locus insignis, quo Patra et Lipa fluentant,
Altus et in nudo campo jacet, undique largo
Vestitus spacio, celso de colle videri
Namque potest legio omnis, et hinc exercitus omnis,
Castra Ducum et Comitum, radiantiaque arma virorum.
Hic Carolus multis stipatus millibus heros
Advenit, et tandem juvat hic succedere tectis.
Missus Apostolici regalem tendit ad aulam.
Interea et summum manifestat quippe venire
Pontificem expulsam Romana à sede Leonem
Civibus à propriis, et tot tolerasse recenset
Verbera, commemorans extinctum lumine vultum;
Narrat et abscissam liquido de gutture linguam:
Nunc medicante Deo sanatum et ab omnibus istis
Esse malis, animis stupet ipse exercitus omnis
Audita, et Carolus recolendo somnia retrò
Præteriti indicio agnoscens vestigia visus;
Hoc fore non dubitat, quod tristes funderet stetus
Pontificem in somnis jam dudum vidit eundem.
Hinc jubet extemplo Pipinum occurrere magno
Pastori, pacem et placidam portare salutem.*

Obrutus

Obrutus ire parat g
Pipinus centum la
Ipse sedet solio Car
Dans leges patrii
Utque videt patu
Pastor Apostolicus
Pipinum, gemina
Pro populoque pro
Ante Sacerdotem
Sternitur, et suppl
Mox Leo Papa j
Excipit, et sacris c
Heret in amplexu
It comes, et supra
Pipinus, varias r
Inque vicem divi
Rex pius interea
Alloquitur popu
Ergo agite ò proce
Ire estis soliti ad be
Temptare, et cru
Pontifici celeri cu
Vix hæc dixit Her
Tela manu glome
Et latos clypeos g
Ærata resonant;
Ire equitum, spar
Et tuba lugubri m
Classica signa son
Agmine cristate
Tela micant pari
Armati incedu
Gaudet equis, si
Audendi, ac Ca
Aurea crista te
Fulget, equo ing
Ante Sacerdotu
Stant divisa cho
Sacra crucis vex
Adventum exp
Jam pater in ca
Pipinum et sum
Constat et inqu

Etne

Orvus ire parat genitoris iussa facessens.
 Pipinus centum latus cum millibus ibat.
 Ipse sedet solio Carolus Rex justus in alto,
 Dans leges patriis, et regni fœdera firmat.
 Utque videt patulo adversum se tendere campo
 Pastor Apostolicus centum cum millibus altum
 Pipinum, geminas extendit ad athera palmas,
 Pro populoque preces effundens pectore largas.
 Ante Sacerdotem ter summum exercitus omnis
 Sternitur, et supplex vulgus ter fusus adorat.
 Mox Leo Papa solo Pipinum more benigno
 Excipit, et sacris circumdans colla lacertis
 Heret in amplexuque diu placida oscula libans.
 It comes, et supra se confert vertice toto
 Pipinus, varias miscet sermone loquelas,
 Inque vicem diversa levant problemata verbo.
 Rex pius interea solium conscendit, et omnem
 Alloquitur populum Carolus venerabilis Heros.
 Ergo agite ô proceres, inquit, quibus induite arma
 Ire estis soliti ad bellum, Martemque severum
 Tentare, et crudo vosmet confidere pugno,
 Pontifici celeri cursu occurremus opimo.
 Vix hæc dixit Heros, fremit undique turba tumultu,
 Tela manu glomerat, mox loricasque trilices
 Et latos clypeos galeasque et spicula peltæ
 Arata resonant; acies hinc inde videntur
 Ire equitum, sparso nigrescunt pulvere nubes,
 Et tuba lugubri medio strepit aggere voce.
 Classica signa sonant, campi densantur aperti,
 Agmine cristatus fulgetque exercitus omnis.
 Tela micant pariter, vexilla levata coruscant,
 Armati incedunt juvenes et freta juvenus
 Gaudet equis, siccus fervescit in ossibus ardor
 Audendi, ac Carolus medio micat agmine latus.
 Aurea crista tegit frontem, et conspectus in armis
 Fulget, equo ingenti portatur ductor opimus.
 Ante Sacerdotum porro castra agmina ternis
 Stant divisa choris, in longis vestibus almæ
 Sacra crucis vexilla levant, et Præsulis omnis
 Adventum expectat Clerusque et candida plebes.
 Jam pater in campo Carolus videt agmina aperto
 Pipinum et summum Pastorem tendere contra
 Constat et inque modum populum expectare corona

F

Præcipit,

Precipit, atque aciem hinc dividit urbis ad instar.
 Ipse autem medio consistere in orbe beatus
 Prasulis adventum expectans, et vertice toto
 Altior est sociis, populum supereminet omnem.
 Jam Leo Papa subitque externo se agmine miscet.
 Quam varias habitu linguas, tam vestis et armis
 Miratur gentes diversis partibus orbis.
 Extemplo properans Carolus veneranter adorat,
 Pontificem amplectens magnum, et placida oscula libat,
 Inque vicem dexteras jungunt, pariterque feruntur
 Gressibus, et multo miscentes verba favore.
 Ante Sacerdotem ter summum exercitus omnis
 Sternitur, et supplex vulgus ter fusus adorat,
 Pro populoque preces ter fundit pectore Prasul.
 Rex pater Europa, et summus Leo Pastor in orbe
 Congressi, inque vicem vario sermone fruuntur.
 Exquirat Carolus casus, auditque laborum
 Diversos, sceleris populi impia facta stupefcit.
 Miratur geminas jam dudum luce fenestras
 Extinctas, et nunc reparatum lumine vultum,
 Truncatamque loqui miratur forcipe linguam.
 Alter in alterius configunt lumina vultus,
 Et parili sedis tendunt ad culmina gressu.
 Ante Sacerdotes sacri stant ostia templi,
 Alternis vicibus modulantes carmina laudum,
 Atque Creatori grates laudesque frequentant,
 Qui nova Pontifici reddebat lumina summo,
 Et desperatam condebat in ore loquelam.
 Ex oritur clamor, vox ardua pulsat olympum.
 Intrat Apostolicus, Carolo ducente beato,
 Tempia Creatoris, solito solemnina more
 Concelebrare pio, Missarum sacra favore.
 Ex hinc officii divinis rite peractis,
 Invitat Carolus celsa inter tecta Leonem.
 Clara intus pietas conlucet vestibus aula,
 Auro ostro ornantur hinc inde sedilia multo.
 Ad mensas resident leti, variisque fruuntur
 Deliciis, medio celebrant convivio tecto;
 Aurea namque tument per mensas vasa falerno.
 Rex Carolus simul et summus Leo Prasul in orbe
 Vescitur, atque bibunt pateris spumantia vina.
 Post letas epulas et dulcia pocula Bacchi,
 Multa pius magno Carolus dat dona Leoni.

Hinc

Hinc latus re
 Rex, et Apost
 Cum tali d
 Romanos fug
 Celebravit & hunc Po
 Poeta noster, tempore
 presbyter.

Namque pro
 Obvius ipse
 Stipatus mul
 Pontificemq
 Et reserare l
 Suscepit cum

Mansere per aliquot
 terque cetera pietatis
 vero Episcopatum Pac
 scriptumque Leo Pon
 vit; quod acta Libo
 docent. Religiosum, inq
 studium nobiliter inchoa
 Quo felicior nobili
 derbornensis: nihilq
 porum injuriâ utrum
 Deinde Pontifex, ut id
 constructâ quoddam alta
 ris Stephani, quas secum
 promittens, quod oratori
 ulterius passurum foret
 gnovit: ut videlicet ob
 stianam aliquoties igni
 quias ibi rogatu Imperat
 sionisque sue, cum nihil
 Verum ac suâ fide co
 Episcopo, Basilica cur
 conflagravit; id fortu
 hic Pontifex tantum
 animadversionibus in
 hic de consecrato à P
 memorat Jdo presby
 Crantzius, Browerus
 re in crypta chori Le
 Browerus, quod à Le
 cratumque D. Virgi

Hinc letus repetens aula secreta revisit
 Rex, et Apostolicus repetit quoque castra suorum.
 Cum tali à Carolo Leo sit susceptus honore,
 Romanos fugiens propriisque repulsus ab oris.
 Celebravit & hunc Pontificis ac Regis congressum ingressumq; Saxo
 Poëta noster, tempore Arnulphi Cæsaris Paderbornæ, ut creditur,
 presbyter.

Namque propinquantem cūm primum noverat, illi
 Obvius ipse loco de castrorum memorato
 Stipatus multis populorum millibus ibat;
 Pontificemque vicem Petri, cui claudere celos
 Et reserare licet verbo, sedemque tenentem,
 Suscepit cum magnifico reverenter honore.

Manfere per aliquot diēs Leo Pontifex & Carolus Paderbornæ; in-
 terque cetera pietatis monumenta tria cum primis illustria. Enim-
 vero Episcopatum Paderbornensem recens à Carolo institutum de-
 scriptumque Leo Pontifex coram Apostolicâ auctoritate confirma-
 vit; quod acta Liboriana ab Idone presbytero nostro conscripta
 docent. *Religiosum, inquit ille, Caroli et salutare Christianitatis dilatanda
 studium nobiliter inchoatum Leo Pontifex Apostolicâ auctoritate firmavit.*
 Quo felicior nobiliorque ceteris Carolinis Episcopatibus est Pa-
 derbornensis: nihilq; magis cum ceteris conquerendum, quàm tem-
 porum injuriâ utrumque Regis & Pontificis diploma intercidiſſe.

Deinde Pontifex, ut idem Auctor refert, in Ecclesia tum ibidem noviter
 constructâ quoddam altare consecrans, adorandas in eo reliquias Protomarty-
 ris Stephani, quas secum Româ detulerat, collocavit, fiducialiter id Principi
 promittens, quod oratorium illud tanti Martyris patrocinio munitum, non
 ulterius passurum foret injuriam, quàm ipse referente prius ei contigisse co-
 gnovit: ut videlicet ob incolarum loci perfidiam et odium in religionem Chri-
 stianam aliquoties igni traderetur. Et ob hanc maximè causam easdem reli-
 quias ibi rogatu Imperatoris condidit, non sine effectu congruo fiducia spon-
 sionisque suæ, cūm nihil tale postmodum illic perpetratum esse certissimum sit.
 Verum ac suâ fide constans vaticinium. Nam etsi postea, Rothario
 Episcopo, Basilica cum maxima parte urbis, iterumq; anno M C X X X I.
 conflagrârît; id fortuito igne accidit, non Barbarorum injuriâ: quod
 hic Pontifex tantummodo pronunciavit; ut rectè à Bollando in
 animadversionibus in acta Liboriana observatum est. Ceterum quæ
 hic de consecrato à Pontifice altari ac Lipsanis D. Stephani repositis
 memorat Idone presbyter, eadem scriptor vitæ Meinweri, Gobelinus,
 Crantzius, Browerus clari scriptores retulere. Perstat hodie dum alta-
 re in crypta chori Leonis monumentum. Quanquam non probe-
 Browerus, quod à Leone ipsum templum dedicatum scribat conse-
 cratumque D. Virgini; cūm templo demum integro absoluto ea

Leo Pont.
 altare S.
 Stephani
 Paderbor-
 næ conse-
 crat.

Hinc

F 2

dedicatio

dedicatio Badurado Episcopo hathumari successori tribuatur. Cryptam fortè, quæ choro substructa hodie dum amplo spatio conspicitur facelli instar, aliamve ædiculam dedicaverit. Et falli Gobelinum ac Crantziū, qui à Leone Pontifice Basilicam Paderbornensem VIII. Idus Decembris dedicatam scribunt, satis ex eo constat, quòd eo tempore Leo Pontifex Romæ fuerit; quippe qui in pervigilio D. Andrea ad urbem redijt, exceptus incredibili gaudio à Romanis; ut hæc Anastasius Bibliothecarius inter acta Leonis Pontificis retulit. Leonis præterea liberalitatem sacram commendat Gobelinus à condonationibus noxarum, quas recepto vocabulo indulgentias diximus, quarum Pontifex largè participes fecerit, quotquot ædem hanc ritè precando salutarerent; cujusmodi indulgentias alia quoq; loca, à Leone per id tempus consecrata, ad eundem Pontificem referunt, de quibus in annalibus nostris uberius relatum est.

Carolus
Castrum
Dribur-
gum Ec-
clesiæ Pa-
derbor-
nensi ad-
jicit.

At Carolinæ liberalitatis monumentum, quod tertium est ex hac Regis & Pontificis præsentia, haud minus illustre dignumque posteritatis memoriæ. Nam licet Carolus jam amplis bonorum possessionibus proventibusque dotasset Ecclesiam; adjecit tamen regiæ munificentia, idque rogatu Pontificis, castrum Jburgum (quod posterior ætas Driburgum dixit) cum subiectis agris & circumpositis vicis ac prædijs colonorum domui Episcopi hathumari. Testes hujus donationis Gobelinus, Crantzius, Bruschius, Hamelmannus, Kerfenbrochius, Hobelius ex tradita certaque Majorum fide: licet tabulæ donationum, quas primi viderint, à nobis desiderentur; quemadmodum hæc pluribus asserta à FERDINANDO Episcopo in Monumentis Paderbornensibus; ut ceteris, quæ hic desideres, facile superfedeam. Quo regio Caroli dono alterum etiam Jburgum castrum, quod idem nomen obtendit, Wihoni Osnabrugensi Episcopo cesserit. Nec insolens videri debet, ejusmodi castra arcesque Saxonum Episcopis à Carolo esse datas; quando, ut mox referam, celebre Eresburgum castrum cum circumjacentibus prædijs, agris & incolis à Carolo donatum est Monachis familiæ D. Benedicti, ob egregia in prima gentium conversione merita. Quam in rem Leonis Pontificis consilium fuit, ut ex Eresburgi diplomate liquet, ejusmodi castra consecrare religioni & domicilijs sacrorum Præsulum. Nimirum ut ijs in locis, in quibus Barbari habuerant sua fana, Idola, & conventus superstitionis, in ijs Christiana religio haberet cultum veri Numinis. Ultraque etiam Carolus porrexerit consilia; quibus ejusmodi arcibus Episcopos præmunitos esse voluit, vel ad receptum, vel ad tutelam suorum. Certè nec cum Saxoniam ita inter Episcopos divisisse scribitur, ut solis decimis agrorumque prædijs, sed amplis bonorum possessionibus atque arcibus honori splendorique supremi Sacerdotij consultum voluerit; haud secus quam

in

in Francia & Germani-
torum Caroli liberalit-
tè Jburgumve castrum
Saxonibus, quæ Austru-
pugnabile, ex adverso r-
lisque præmunitum, u-
mora & luci; quibus
cultum à Barbaris. Sec-
aliud gentis Idolum,
dixeris; quæ ob id Car-
burgum converterit. A-
constitit: modò ruder-
montis Driburgum op-
planitie magnà vi aqu-
per diocesin, aut alibi
di loca aquis nobilitat-
bavit Carolus, ut suo
Driburgum, Ecclesia

Mansit Carolus,
dies cum Pontifice; &
Francorum annalestr-
scure indicant monum-
primum in vicinis Te-
târât cum Saxonibus;
sacra ædes hujus cele-
tit. De qua inter ceter-
Dethmoldiam inde p-
cœtu primorum Chr-
dotes. Hujus rei sat ex-
in vita Meinweri: la-
gnitudinis, à B. Leone
collocavit in crypta nov-
tomartyris Stephani cum-
verò seu Dethmoldia
bornensis; sicuti totu-
ductum Pontificem a-
rum alteram Remæ
monte haud procul
tam perhibent vetust-
jorum fides. Et si con-
hæc vestigia liberius
Leoni Pontifici, non
locis primas Episcopo

in Francia & Germaniâ Cisirhenana Regum Francorum & progenitorum Caroli liberalitate conspiciebantur Episcopi. Driburgum certe Jburgumve castrum primis Caroli bellis expugnatum ereptumque Saxonibus, quâ Austrum respicit, ex abrupti montis crepidine inexpugnabile, ex adverso montium Teutonicorum jugo altis fossis vallisque præmunitum, ut vestigia hodieum monstrant: circum nemora & luci; quibus persuasus nonnemo, illic Idolum Jrmenseul cultum à Barbaris. Sed cum illud Eresburgi à nobis monstratum sit, aliud gentis Idolum, quæ ejusmodi in locis crebra fuere, constitisse dixeris; quæ ob id Carolus in sacrorum loca haud secus, quàm Eresburgum converterit. Arx, quam Episcopi tenuere, ad annum 1309. constitit: modò rudera tantum visuntur & collapsa turris. Ad pedem montis Driburgum oppidum, quod idem nomen servat. In subjecta planitie magnâ vi aquarum prorumpentes acidulæ, quibus non aliæ per dioccesin, aut alibi facile præstantiores vel celebriores; cujusmodi loca aquis nobilitata, quæ ex naturæ apud nos beneficio, ita probavit Carolus, ut suo etiam beneficio duo ex his Paderbornam & Driburgum, Ecclesiæ donârit.

Manfit Carolus, ubi hæc agebantur, Paderbornæ per aliquot dies cum Pontifice; & cum multa coram pertractata essent (sicuti Francorum annalestradunt) Rex Pontificem, quod multa non obscurè indicant monumenta, per dioccesin circumduxit. Monstratus primum in vicinis Teutonicis montibus locus prælij, quo acie decertarat cum Saxonibus; nam istuc à Caroli ævo, quia à Carolo condita, sacra ædes hujus cælestis victoriæ grata in Deum memoria constitit. De qua inter ceteros Crantzius, & nos supra ad annum Christi 783. Dethmoldiam inde progressi; ubi Leo Pontifex aram consecravit, cœtu primorum Christianorum jam ijs locis congregato per Sacerdotes. Hujus rei sat evidens testimonium apud Auctorem vetustum in vita Meinwerci: *lapidem, inquit ille, quendam altaris spectabilis magnitudinis, à B. Leone Papâ consecratum, de Ecclesia Thietmelle allatum, collocavit in crypta novi Monasterii à se constructi, in quâ et reliquias Protomartyris Stephani cum multorum aliorum sanctorum reposuit.* Thiatmelle verò seu Dethmoldia arx est & oppidum infra fines diocesis Paderbornensis; sicuti totus ille montium tractus. Mindam quoque deductum Pontificem ad Visurgim duæ sacræ ædes monstrant; quarum alteram Remæ ad confluentes Wernæ & Visurgis, alteram in monte haud procul Mindâ D. Nicolao à Leone Pontifice consecratam perhibent vetusta eorum locorum monumenta & tradita Majorum fides. Et si conjecturis uti fas erit, quod ex illa antiquitate per hæc vestigia liberius est, prorsus existimo, Carolum M. ostendisse Leoni Pontifici, non solum Mindæ, sed & in ceteris per Westfaliam locis primas Episcoporum sedes à se institutas conditasque; ut haud secus,

Leo Pont.
Dethmoldiam ac
Mindam
cum Carolo invisi-

Vita Meinwerci
n. LXXX.

Henr. de Hervord,
Gobelinus,
Herm. Mindensis,
Joan. de Essendia,
Rolevingus,
Witthius.

Montem
Eresburgum à
Carolo M.
D. Benedi-
dicti reli-
giosis do-
natum
compro-
bat.

secus, quàm Paderbornæ fecerat, Apostolicâ auctoritate probaren-
tur: ac Pontifex coram oculis suis delibaret fructum Saxonie, à se ad
Christi religionem traductæ; quo à Pontifice nihil jucundius, & à
Carolo nihil honorificentius spectari poterat. Hunc in modum Ha-
melia ad Visurgim, & Sidinckufij in dynastia Burana apud nos, ex tra-
dita Majorum fide, monstrantur ædes sacræ à Leone Pontifice dedi-
cata. Sanè verò Leonem Pontificem Eresburgum accessisse, ibique
non modò consecrassè capellam, sed & totum illum montem, in quo
prima Christianæ religionis auspiciâ fuere, convertisse in domicili-
um possessionemque Ordinis D. Benedicti, ut exinde religiosi Sacer-
dotes incohererent in subsidium excolendæ Saxonie, ex tabulis ipsius
Pontificis certum accepimus, quas hic adscribere necesse habemus.

*Leo servus servorum Dei, Karolo M. Francorum Regi. Pia tua inten-
tione per omnia congaudentes, quod jubes, annuere non tardamus. Igitur hunc
montem Eresburg, quem expugnatum cum tota Saxonia Deo obtulisti, et per
nos B. Petro consecrasti, liberum ab omni humanâ potestate esse, et fratrum
ibi ad Christi servitium adunatorum ditioni tantummodo parere censemus.
Qui ne aliquid in hoc impedimenti patiantur, neve regni vestri invasoribus
aliqua rebellandi fiducia præparetur: Sub anathemate, B. Petri auctoritate,
interdicimus, ne quis unquam bellica ipso in monte præsidia collocare, aut per
te collata prædia, aut decimas circa montem per duas Saxonicas ristas, quas
illuc delegasti, audeat diripere. Hæc conservantibus sit pax à Deo Patre, in-
fringentibus excommunicatio et à Beatorum collegio sit separatio in æternum.
Datum Eresburg per manum Jannis Bibliothecarii et Cancellarii Ecclesia
Romana V. III. Kal. Jan. Anno Domini ... Leonis tertii quarto. Indi-
cione * septima die dedicationis Capella in Eresburg.*

* Octava.
Meibomius.
Witius
Clausberg.
Stangefol.

Chapeauville.
Broverus
l. 7. ann.
Becanus in
Aquis-
grani lib. 5.
ad an. 799.

Celebre apud Baronium, & in conciliorum actis apud Binium
& Sirmundum, perinde uti apud nostros scriptores, diploma, in quo
vetustatis ex scriptorumque vitio unus alterve error irrepsit; inscri-
ptio enim Carolum Imperatorem præfert, qui altero demum anno
Imperator à Leone coronatus est; quocirca nomen Romanorum
Imperatoris, in Francorum Regis commutavimus: si non tota inscri-
ptio imperiti manu accesserit. Alter error est in mense, qui VIII. Kal.
Januarij consignatur, cum Leo Pontifex non nisi post Litanias Romæ
habitas verno ejus anni tempore ex Italia profectus ad Carolum ve-
nerit, quem deinde Carolus per totam æstatem in serum usque Au-
tumnum in Saxonia & ad Rhenum apud se in comitatu habuit; quo-
circa pro Januario reponendus est Junius aut Julius; quæ mensium
nomina cum per primas abruptasque literas in diplomate scripta
fuerint, facili errore pro Junio aut Julio Januarius obtrudi potuit.
Quibus animadversis facile est componere ac statuere ea, quæ de
templis & altaribus aut Sigeburgi ad Ruram, aut Colonia, aut Aquis-
grani, aut Tungris à Leone consecratis memorant eorum locorum
scriptores;

scriptores; quando Leo
D. Andrea sub exitum
Interque Romanos ordi-
untem exceperè, mem-
obviam Scholæ Franco-
Carolo cura fuit de Sax-
adolescentes transmitten-
formandos; quos ex obsi-
rum delectu, ad illud se-
dum ceteros obsides ad
aut Rhemos, aut ad alia
collegia transportari ju-
doctrinæ Sacerdotes, qu-
Pastores doctoresque E-
à Leone Pontifice acta-
eos, qui aliam quàm Ro-
nostram introductam c-
palamque editis libris p-

Annu

Pontifice honor
Aquisgrani hyemavit in
altero mox anno per Au-
consecutus. Ubi sacrati-
lemnia, in Basilica B. Pet-
acclamante populo K A
MAGNO ET PACI
VITA ET VICTORI
addunt, à Pontifice mon-
omisso Patricii nomine
latus; cum ob rerum m-
tum etiam ob Saxoniar
quàm latè ab Rheno ad
Thuringiam ingenti t-
tur, cum imperio Franco-
jam omnis illa regio va-
descripta erat: jam Episc-
bus præterea inchoatis

scriptores; quando Leo Pontifex, uti ex Anastasio relatum est, pridie D. Andreae sub exitum Novembris Romam tandem reversus est. Interque Romanos ordines, qui Pontificem incredibili gaudio redeuntem excepere, memorantur apud Milvium processisse Pontifici obviam Scholae Francorum, Frisonum & Saxonum. Adeo semper Carolo cura fuit de Saxonia, ut jam Hadriano Pontifice Saxonum adolescentes transmitteret Romam, literis & Christianâ religione informandos; quos ex obsidum aut captivorum numero, aut ingenuorum delectu, ad illud seminarium pietatis transmisit. Quemadmodum ceteros obsides adolescentes aut herbipolim, aut Ultrajectum, aut Rhemos, aut ad alia Franciæ Germaniæque florentia Clericorum collegia transportari iussit; quo ex illis haberet probatæ virtutis & doctrinæ Sacerdotes, quos incultis per Saxoniam populis imponeret Pastores doctoresque Evangelij. Et si quis hæc conferat cum ijs, quæ à Leone Pontifice acta sunt per Saxoniam, insanire prorsus dixeris eos, qui aliam quàm Romanam religionem à Carolo in Saxoniam nostram introductam comminisci, & suæ hæresis plebi persuadere, palamque editis libris per summam fallaciam spargere audent.

Annus Christi 800.

Leonis III Pont. 5.

Caroli M. Franc. Reg. 33.

Hathumari Ep. Pad. 6.

Pontifice honorificentissimè à se dimisso Romam Carolus Aquisgrani hyemavit inter festos Natalis Christi & Paschatis dies, altero mox anno per Autumni tempus Leonem Pontificem Romam consecutus. Ubi sacratissimâ Natalis Christi die, inter Missarum solemniam, in Basilica B. Petri Apostoli Imperator à Leone coronatus est, acclamante populo KAROLO AUGUSTO A DEO CORONATO, MAGNO ET PACIFICO, IMPERATORI ROMANORUM VITA ET VICTORIA. *Post quas laudes, ut Francorum annales addunt, à Pontifice more antiquorum Principum adoratus est, ac deinde omisso Patricii nomine IMPERATOR & AUGUSTUS appellatus;* cum ob rerum magnitudinem pro Ecclesia Christi gestarum, tum etiam ob Saxoniam subactam, Christoque partam. Jam enim quàm latè ab Rheno ad Albim, ab Isala & Frisiæ finibus ad Salam & Thuringiam ingenti terrarum populorumque spatio protendebatur, cum imperio Francico Christi legem ac religionem susceperat: jam omnis illa regio vasti instar regni in Episcoporum sedes à Carolo descripta erat: jam Episcopatus octo conditi absolutique erant, duobus præterea inchoatis; jam & Episcopi in singulas suas dioceses ac sedes

Carolus
M. Romæ
à Leone
Impera-
tor coro-
natur.
Ann. Franc.

sedes introducti erant; & quiescente à bellis gente, florebat ubique Christiana religio, everfis inanum deorum fanis ac Idolis. Postremo quod divinâ prorsus ordinatione factum dixeris, Romanus Pontifex Leo III in Saxoniam delatus, & à Carolo M per Episcopatus circumductus; ut vice S. Petri, cui Carolus toties Saxoniam Romæ devoverat, possessionum Saxoniam adiret; tanquam non prius Deus Carolum Imperatorem coronari voluerit, quàm ex integro belli merito Christiana religio per successorem S. Petri confirmata esset. Quapropter per hunc S. Petri successorem in Basilica ejusdem Natali Christi die, corona Imperij ad Francos translata, quorum natalis & origines gens Francica in his Westfaliam Saxoniamque regionibus primum habuerat; lætoque ac præfago non minus auspicio eadem Imperij Corona à Francis deinde ad Saxones, utramque Germaniam & bellicosam pro Christo gentem transijt; donec hanc nominis Majorumque suorum gloriam scdâ hæresi corrumpere, immemor quo Romani Pontificis & successoris Petri beneficio Imperij majestas ad Germanos primum pervenerit.

Annus Christi 801. &c.

Leonis III Pont. 6. &c.

Caroli M. Imper. 1. &c. Reg. 34. &c.

Hathumari Ep. Pad. 7. &c.

Finis
bello Sax-
onico,
Christiana
religio
florere in-
cipit.

Ceterum Carolus, ex quo Imperator Româ in Germaniam redijt, & sedem Imperatoris Aquisgrani medios inter Germanos collocavit, & bella, quæ exinde gessit in his regionibus, trans Albem adversus Trans-albianos suscepit; dum anno DCCCIV. debellat quoque ijs gentibus, Saxones Transalbianos identidem rebelles cum mulieribus & infantibus transferret in Franciam. Abotriti (populo Francico foederatis mitioribusque ad Christi sacra accipientes) in vacuas Saxonum sedes repositis. Quo bello Eginardus ceterique scriptores trigessimum tertium belli Saxonici annum in Carolo absolunt. Ita religio Christiana ad Danorum fines atque Ederam fluvium, quo Saxones à Danis dirempti, quàm latissime propagata, antiquissimam quoque Saxoniam & primas Saxonum sedes imperio suo inclusit. Rarius exinde Saxoniam ingressus est Carolus; nec causa urgebat, cum gens omnis pacata quiesceret, & exuta barbarie Christianæ legis mores imbueret; ultroque se ad Baptismum & Christi sacra tam prona & fervida offerret post infusum religionis lumen quàm obstinata prius ex superstitionis cœcitate fuerat. Hunc vero laborum suorum fructum cum ceteri per Saxoniam Episcopi & Sacerdotes experirentur, tum Hathumarus cum primis; cujus diocesis populus

populus, statim ab initijs bellis; aulæ frequentia toties Paderborna jam ex vico in opædibus, incolis, scholis, & locis excultra esset.

Per hæc tempora, anno 807. mortalium numero & Angaria Dux (quem Regis pro conservanda gentis suæ filis memorabilis, de quibus celebrior sincera ad Christianam susceptam adeo deinceps cognovit; ut non vulgarem mortuorum post mortem honoratum in vico Engeren prostratus prodigijs, de quibus repetendum ducimus.

Iisdem hæc temporibus inter Apostolicos labores Hæc quod incrementum per diocesis postularentur Sacerdotes paratus esset hujus loci Clerus, flores defumi possent. In quociderit, nullus scriptorum pro Liborianis, Hathumarus, in quobornensis Ecclesia ordinatus Episcopus transactis, idem gloriosissimus verò Carolum M. excellisse quot ante ejus obitum annis etiam, ut mox confirmabimur

Annus

Leo

Ca

Ha

Celebris interea Moguntia convocata, ad quam tres Archiepiscopus Colonienfis, Ricolphus Salisburgensis cum suis provinciaro convenere Moguntiam,

populus, statim ab initijs belli excoli coeperat; uti Caroli etiam totiusq; aulae frequentia toties excitatus erat; praeterquam quod Paderborna jam ex vico in oppidi speciem templis, Collegio Cleri, aedibus, incolis, scholis, & frequentia civium praeter ceteris Westphaliae locis exulta esset.

Per haec tempora, anno, ut quidam volunt, 805. vel ut alij 807. mortalium numero ereptus est Widekindus Mag. Westphaliae & Angariae Dux (quem Regis quidam titulo honorarunt) multis pro conservanda gentis suae libertate bellis contra Carolum M. gestis memorabilis, de quibus suis superius locis egimus: at multo celebrior sincera ad Christianam fidem conversione, quam semel susceptam adeo deinceps constanter tenuit, ferventerque propugnavit; ut non vulgarem modo pietatis laudem vivus, sed & Divorum post mortem honores consecutus sit. Defuncti corpus conditum in vico Engeren prope Hervordiam, & tumulus crebris illustratus prodigijs, de quibus cum alio fufius loco actum, nihil hic repetendum ducimus.

Isdem hisce temporibus, urgente Carolo & Metropolitano, Hathumarus inter Apostolicos labores Hathumarus consecratus est Episcopus; quod crescente per dioecesis amplitudinem Christiana religione postularentur Sacerdotes parocij imponendi: & satis jam instructus esset hujus loci Clerus, e quo praeficiendi popularibus suis Pastores desumi possent. In quem vero annum haec consecratio inciderit, nullus scriptorum prodidit: tantum Ido presbyter in actis Liborianis, *Hathumarus, inquit, ex precepto Principis primus est Paderbornensis Ecclesiae ordinatus Episcopus. Post cujus ordinationem paucis annis transactis, idem gloriosissimus Princeps ab hac luce migravit.* Constat vero Carolum M. excellisse e vivis anno Christi 814. quocirca aliquot ante ejus obitum annis consecratus Episcopus, & Carolo etiam, ut mox confirmabimus, superstes vixit.

Annus Christi 813.

Leonis III Pont. 18.

Caroli M. Imp. 13. Reg. 46.

Hathumari Ep. Pad. 19.

Celebris interea Moguntina Synodus anno Christi **DCCCXIII** convocata, ad quam tres Archiepiscopi Metropolitani, Hildebal- dus Colonienfis, Ricolphus Moguntinus, & Arno seu Bernharius Salisburgensis cum suis provincialibus Episcopis, Abbatibus & Clero convenire Moguntiam, in clauistro S. Albani, die nono Junij; quemad-

quemadmodum id præfatio Patrum ad Concilij hujus acta testatur. Episcopi qui interfuere, numerantur xxx. Abbates xxv. Ac licet nullius Episcopi nomen adnotatum reperiatur, quod hinc multi nobiscum ex illa antiquitate desiderant; haud tamen ambigam, quin Hathumarus Paderbornensis, & Gerfridus Mimigarnevordensis, ceterique Saxoniarum Episcopi evocati convenerint; maximè cum rogatu & auctoritate Caroli Synodus hæc congregata sit: in qua postremo ante mortem anno omnia constitui voluit, quæ vel ad religionem Christianam, ac Cleri disciplinam, vel ad regnorum tranquillitatem à religiosissimo Imperatore desiderari poterant, ut Imperium optimis sanctissimisque legibus ordinatum Ludovico filio moriturus relinqueret. Eam quoque ob causam cetera per Franciæ Regnum Concilia, Arelatense, Rhemensè & Cabilonense ab Archiepiscopis eorum locorum per id tempus anni celebrata sunt. Tanquam sapientissimus Imperator, qui jam anno Christi **814**. testamentum solemniter fecerat, ab Archiepiscopis & Episcopis consignatum, per hæc postrema Concilia supremas quoque tabulas conderet, quibus Ecclesiæ & Imperio quam saluberrimè consultum esset. Multa igitur in Synodo Moguntinâ, uti & in alijs, utiliter, pie & sanctè **lvi**. Canonum legibus ac decretis constituta sunt, quibus Cleri, Monachorum, & populi mores formarentur, quæ Hathumarus, siquidem præfens hic fuerit, certè haud secus quam ceteri Saxoniarum Episcopi per diocesim sancita observavit.

Annus Christi 814. 815.

Leonis III Pont. 19. 20.

Ludovici Pij Imp. 1. 2.

Hathumari Ep. Pad. 20.

Moritur

Carolus

M. succe-

dit Ludov-

icus Pius,

Ann. Franc.

Auctor vi-

te Ludov.

Theganus.

Ann. Pi-

thæi.

qui gene-

ralem Pa-

derbornæ

conven-

tum habet,

Nihil exinde memorabile de Hathumaro ex Caroli ætate, quem altero mox anno Aquisgrani incredibili cum totius Germaniæ & Europæ luctu mors sustulit. Successit Carolo in Imperium Ludovicus filius, cognomento Pius, omnium regnorum & Imperij heres à patre scriptus. Is verò postquam Aquisgrani omnia mature disposuerat; in Saxoniam cum exercitu movit, ac patris instituto Paderbornæ generalem conventum habuit. Tam celebris excultaque Paderborna, quæ præ ceteris Saxoniarum locis Ludovicum etiam Imperatorem invitavit, ut iste de totius gentis negotijs cum legatis undique ad se missis transigeret, Saxoniamque ut à patre acceperat, in religione Christiana & imperio Francico pacatam contineret. Convenere etiam præter Herioldum profugum è Dania Regem, legati Scavorum

Scavorum Paderbornæ; qui quid in Saxonia turbaret, a Balderico supremo militiæ legato sus. Nam ex quo Herioldus & filijs ante biennium victi erant bellum denuò intulerunt. In ex Godefridi filijs cecidit. Fugam in Daniâ in factiones scissâ, ad quem Imperator benignè excolari iussit, dum post vernum opportunum ratus si æmulum poneret, quem ex officio sibi religionem in remotissimas daret. Et spem dare visus Herioldus uxore & magnâ Danorum militum omnes Saxonici Comites iussu Balderici trans Egidonem transivit, septimisque castris ad Insulam transivit, & Godefridi Regis filijs navium in Insula triginta rupta hærent, nec copiam habere in Regnum reposuit, cum exercitu ad Ludovicum rursus ut Auctor vitæ Ludovici perhibet, tum Caesar de Herioldo meritis Transalbanis, quos Pater, ut faciam transportaret, cum uxore fecit, solvitque onera quæ Patri hereditatis, quod sub Patre clementiâ restituit: ratus vi & beneficijs, ut cognomento dos in melius; quod latè tota era transiret. Nec ea spe delusum vinculo religionis, quo nullo

Nihil hac Ludovici præfatio Hathumaro aut honorificentiam quam in intimam Imperatoris tunc quicquam jucundius fuisse Saxoniam efflorere, operâ factum. Adeo quippe sacrarum religionis studio incensus erat, ut passim non modò Regem sed & Sac

Sclavorum Paderbornæ; quibuscum de gentis illius securitate, ne quid in Saxonia turbaret, actum est. Interim exercitus, duce Balderico supremo militiæ legato ad fines Daniæ per Albim transmissus. Nam ex quo Herioldus & Reginfridus Daniæ Reges à Godefridi filijs ante biennium victi erant Regnoque ejecti, reparatis viribus bellum denuò intulerunt. In quo conflictu Reginfridus alterque ex Godefridi filijs cecidit. Herioldus, cum rebus suis diffideret, Daniâ in factiones scissâ, ad Ludovicum Imperatorem confugit; quem Imperator benignè excepit, & in Saxonia sui adventum præstolari iussit, dum post vernum tempus ipse in Saxoniam veniret: opportunum ratus si æmulæ & dissidenti genti Daniæ Regem imponeret, quem ex officio sibi obligatum haberet, ad Christianam religionem in remotissimas illas Septentrionis oras introducendam. Et spem dare visus Herioldus, qui postea Moguntia cum uxore & magnâ Danorum multitudine Baptismum suscepit. Igitur omnes Saxonici Comites iussi contrahere militem, junctisque Abotritis Baldericus trans Egidoram flumen in interiora Daniæ penetravit, septemisque castris ad littus oceani pervenit. Ibi cum castra figeret, & Godefridi Regis filij cum magnis copijs & classe ducenarum navium in Insula triginta millibus passuum à continente abruptâ hærent, nec copiam pugnae facerent; Baldericus Herioldum in Regnum reposuit, acceptisque xl populorum obsidibus cum exercitu ad Ludovicum redijt, qui per id tempus Paderbornæ, ut Auctor vitæ Ludovici perhibet, in Comitijis versabatur. Præclarè tum Caesar de Herioldo meritis, nec minùs de Saxonibus. Nam Transalbanis, quos Pater, ut supra diximus, ob rebellionem in Franciam transportarat, cum uxoribus & liberis remigrandi potestatem fecit, solvitque onera quæ Pater injunxerat. Filijs quoque jus paternæ hereditatis, quod sub Patre ob perfidiam amiserant, Imperatoriâ clementiâ restituit: ratus vi & timore coercitos hætenus, amore & beneficijs, ut cognomento verè pius erat Imperator, provocandos in melius; quod latè tota Saxonia ultro in Christi legem & sacra transiret. Nec ea spe delusus Imperator, fidâ in posterum gente ex vinculo religionis, quo nullo arctius mortalium mentes tenentur.

Nihil hac Ludovici præsentia per æstatem ad fontes Paderæ Hathumaro aut honorificentius aut jucundius evenire poterat, per quam in intimam Imperatoris gratiam receptus est. Neque Imperatori quicquam jucundius fuit, quàm videre Christi religionem per Saxoniam efflorere, operâ sanctissimorum Præfulum & Sacerdotum. Adeo quippe sacrarum rerum amans, & Ecclesiæ proferendæ studio incensus erat, ut passim milites, dum in Aquitania ageret, non modò Regem sed & Sacerdotem compellârint; quemadmodum

dum & Clerum omnem in Aquitania per longa bella dissolutum tanquam instaurator aliquis Episcopusque ad veterem disciplinam reduxit; quem longè meliori formâ per Saxoniam efflorescente religione conspexit, ideoque patris liberalitate complexus est; quanquam Hathumaro quid præstiterit vetustate temporis sub-tractum sit. Vixisse autem per id tempus Hathumarum Episco-
pum nostrum, cum Imperator Kalendis Julij Paderbornæ con-
ventum ageret, satis compertum habemus ex vetusto auctore, qui
nova ad Visurgim Corbejæ exordia & translationem S. Viti con-
scripsit. Alterum, quia ad hunc annum & jurisdictionem sacram
Hathumari Episcopi spectat, cujus voluntas ad hanc rem ab Im-
peratore postulata fuit, operæ pretium erit hoc loco referre.

Corbejæ
ad Visur-
gim origo
& prima
institutio.

Postquam Saxonia integrè debellata, ut hic auctor attestatur,
ac jam etiam Episcopi introducti; Sacerdotes & Pastores populo
dati, & disciplina Ecclesiastica per collegia Clericorum satis forma-
ta erat; sæpe agitatum in comitijs Caroli de cœnobijs Monacho-
rum per Saxoniam instituendis; quod haud dubiè secum Carolus
pervolyerit, quanto nimirum Christianæ religionis emolumento
progressuque Monachorum cœnobia per Hassiam instituta essent.
Verum ad eum diem nullus hætenus sese commodus locus ob-
tulerat; in quo monasticum vitæ institutum collocaret. Hæc in-
terim Caroli salutaria consilia cum ad aures Adelhardi Corbejen-
sis in Gallia Abbatis pervenissent, quod is non modò Caroli con-
sanguineus ac consobrinus, seu ut alij, patruelis ex Bernardo Ca-
roli Martelli filio genitus, sed & inter primores palatij Consiliarios
intimus, magnopere sibi hanc rem curæ sumpsit, eò vel in pri-
mis, quod Carolus ejus quoque rei obsides & captivos Saxonum
per Monasteria Francorum distribuerat, multosque ex his in Cor-
beja Galliæ collocâret; quo ex eorum numero haberet, per quos
monasticum vitæ institutum per Saxoniam transportaret. Erat tum
temporis Corbejæ inter illos Theodradus ex nobili Saxonum fami-
liâ, quem Adelhardus consuluit, utrumne in parentis possessio-
nibus locus monasterio condendo accommodus esset. Quo in-
dicante, misit Theodradum in Saxoniam, qui locum exploraret,
& parentum ac consanguineorum voluntatem referret. Dum ve-
rò in eo itinere versatur, ac parentes etiam omnesque consangui-
neos ad id promptissimos est nactus, accidit interea, dum hæc
agebantur, Adelhardum Abbatem mitti in Italiam, ut Bernardi
nepotis ex Pipino filio geniti pueritiam, & loco ejus Regnum
Longobardorum administraret; quando Pipinus jam anno dcccxx
è vivis excesserat, relicto impubere filio Bernardo, cui Carolus
Italix Regnum promiserat. Ita Adelhardo ex Gallijs & aulâ Caroli
evocato

Pasch. Rad-
bertus in vi-
ta Adelhar-
di.
Bollandus
in Vita Ca-
roli M.

evocato in Italiam, cœnobijs per aliquot
anno Christi dccc
ardo Regi interim de
dovico jam pro Caro-
ris impedimentum
repetierat, cum amu-
bus traductus apud
um mandato Impera-
alium sibi Abbatem
gatus alius nomine A-
ut nomine ita religio-
cœpti operis cura no-
tante. Erat enim Wal-
Monachus in Corbei-
tium sollicitavit, quò
mores aulæ sub Caro-
ergò consilio, hortati
junior Abbas profectus
tempore, ut hæc prisce
sinus Imperator Ludov-
citur Patherbrunna, in
mini octingentesimo deci-
et locutus est ei, cum
gionis in eadem Provinc-
quod cum piissimus Pr-
ACCERSERE
THUMARUM
PERTINEBA
nasterium, ut cum ejus
ab ea die et deinceps reli-
eresceret atque proficeret
omne servitium quoc-
implere possent. Cœp-
ubi cum per sex, & eo
potuerunt, nisi quod re-
locus iste aridus erat,
venire possent, nisi qu-
deferre faciebat; aug-
rum ex nobilissimo Sa-
instruebantur optimè
tamen sanctâ polleban-

evocato in Italiam, quæ cœpta erant consilia instituendi in Saxonia cœnobij per aliquot annos sunt intermissa. Post ubi Carolum M. anno Christi DCCCXIV obiisse intellexit Adelhardus, ac Bernardo Regi interim de conjugē prospexerat, in Gallias redijt, Ludovico jam pro Carolo regnante. Sed ecce novum consulti operis impedimentum: vix dum Adelhardus Abbas Corbeiam suam repetierat, cū æmulorum falsorumque hominum criminationibus traductus apud Ludovicum Imperatorem, innocens in exilium mandato Imperatoris projicitur, imperatumque ut Monachi alium sibi Abbatem deligerent. Igitur in Adelhardi locum subrogatus alius nomine Adelhardus, quem juniorem compellârunt, vir ut nomine ita religione & virtutibus seniori non dissimilis; à quo cœpti operis cura non minùs suscepta, Walone cum primis hortante. Erat enim Walo frater germanus Adelhardi senioris idemque Monachus in Corbeia Gallicâ, qui eò etiam impensius hoc negotium sollicitavit, quòd antequam Monachum indueret, inter primores aulæ sub Carolo præfecturam gesserat in Saxonia. Hujus ergo consilio, hortatuque ceterorum Monachorum, Adelhardus junior Abbas profectus est ad Ludovicum, factumque est id eodem tempore, ut hæc prisce ejusdem scriptoris referam verbis, quo Serenissimus Imperator Ludovicus habebat placitum in Saxonia, in loco, qui dicitur Patherbrunna, in secundo anno regni sui, Incarnationis verò Domini octingentesimo decimo quinto. Tunc accessit præfatus Abbas* ad eum, et locutus est ei, cum consilio suadens, ut ad profectum Christianæ religionis in eadem Provinciâ monasterium Monachorum construere juberet: quod cū piissimus Princeps benignè suscepisset; PLACUIT ACCERSERE EPISCOPUM NOMINE HATHUMARUM, AD CUIUS DIOECESIN PERTINEBAT LOCUS, ubi construendum erat Monasterium, ut cum ejus fieret imperio et voluntate. Sicque factum est, ut ab ea die et deinceps religio Monachorum etiam in regione Saxonica succresceret atque proficeret. Eodem die remisit Dominus Imperator omne servitium quod ad se pertinebat, ut liberius sanctum opus implere possent. Cœpit autem ædificare in loco, qui dicitur HETHI; ubi cū per sex, & eò amplius annos laborassent, nihil proficere potuerunt, nisi quod religio sancta in loco deserto tradebatur. Nam locus iste aridus erat, ut nec victum nec vestimentum ibidem invenire possent, nisi quantum præfatus Abbas e Monasterio proprio deferre faciebat; augebatur tamen quotidie numerus Monachorum ex nobilissimo Saxonum genere; pueri quoque bonæ indolis instruebantur optime, & licet opibus essent pauperes, religione tamen sanctâ pollebant.

* Adelhardus.

Hæc

Hæc celeberrimi ad Visurgim cœnobij Corbeiensis initia, atq; ut omnium fere ejusmodi esse solent, aspera satis. Monstrantur adhuc ejusdem loci vestigia trans Visurgim in vasto Sollingano nemore, quem Theodradi parentes nobiles & consanguinei ultro obtulere excolendum, in eoque nobiles Saxoniae alij filios suos in disciplinas scholarum atque ad litteras addiscendas, alij & ad ipsum institutum Monachorum amplectendum obtulerunt. Locus porro H E C H I, quem alij Hethi vocant, quique prima cœnobij Corbeiensis fundamenta dedit, trans Visurgim situs est; quod argumento est jurisdictionem sacram Episcopi Paderbornensis latè per eas oras, ut Carolus M. descriperat, sese porrexisset. Nec minus præclara Ludovici Pij Imperatoris religio, noluisse citra voluntatem Hathumari Episcopi locum dare Monachis: quo discerent potius politicique Principes, nihil sibi juris esse in ijs, quæ sacræ jurisdictionis sunt, & Ecclesia Episcoporum potestati subjecit. Neque in hac narratione nos turbare debet, quod Gerhardus sylvæ majoris Abbas, idemque olim Corbeiensis in Gallia Monachus referat; scriptorem translationis S. Viti authenticum non esse, eò quòd in Chronicis Principum & successoribus Adelhardi erret; at qualecunque id scriptum sit, utrumne hoc ipsum, quod Corbeja ad Visurgim pro authentico asservavit, an aliud, certo constare non potest. Nos certè in ijs, quæ adduximus, nullum errorem chronologiæ agnoscimus, præterquam quod Gerhardus Abbas valde involutè scribat, ut ægrè admodum mentem ejus divinare liceat.

Obitus B.
Hathu-
mari pri-
mi Pader-
born. Epi-
scopi.

Ceterum Hathumarus Episcopus ab his Paderbornensibus comitijs congressuque cum Ludovico Imperatore, haud multum superstes fuit; nam ad hunc annum vixisse testantur ea, quæ retulimus: tum quòd in actis Liborianis memoretur, *defuncto Carolo M. Hathumarum quoque Episcopum non longo post tempore ab hac mortalitate ad perennem, ut credimus, vitam assumptum esse*, cui Baduradus successit. Dies obitus in necrologio Abdinghovensis Monasterij consignatus apud nos in hæc verba, *V. Idus Augusti obiit Hathumarus Episcopus*, quem diem anni hujus decimi quinti ac secundi Ludovici Imperatoris statuimus. Et si ab anno Christi 795. exordia Episcopatus, ut commemoravimus, ducantur ad hunc annum 815. anni universi, quos in Episcopatu exegit Hathumarus, vicent erunt. Quapropter falluntur Gobelinus, Crantzius, Bruschijs, Cratepolius, Kerfenbrochius, qui nono Episcopatus anno excessisse scribunt, abducti in errorem ab Auctore vitæ Meinwerici Episcopi, à quo hic idem annus malè primùm consignatus est.

Corpus

Corpus sanctissim
crypta Basilicæ humatu
cujus tamen nulla vet
quàm humili & angus
Ludgeri & tot Episcop
tur hodie dum. Imadu
scoporum anno Christi
nam, collocavitque ho
Leone Pontifice olim
cippo contexta. Dies
vum etiam honoribus
structis altaribus, con
votivis supplicum prec
impetratis. Deinde cū
superiorum temporu
porum memoria run
tumuli ablato, ut p
F E R D I N
monumentum
quinque capita
integumentis
me condidit
ac pietati
altius &
cujus
hæc
N

Corpus sanctissimi Præfulis, ut Harius refert, antiquitus in crypta Basilicæ humatum fuit, tumulo etiam e terra altius erecto; cujus tamen nulla vestigia monstrata. Neque alius mos tum erat, quam humili & angusto sepulchro claudere Episcopos; qualis D. Ludgeri & tot Episcoporum in cœnobio Werthinensi conspiciuntur hodie. Imadus tandem XII. Episcopus ossa primorum Episcoporum anno Christi M L X V I I collegit in unum tumulum & urnam, collocavitque honoratiore simul loco in crypta ante aram à Leone Pontifice olim consecratam, ac muro sepulchra inclusit, cippo contexta. Dies hujus translationis VII idus Septembris Divum etiam honoribus celebris est habitus. Locus ipse cryptæ exstructis altaribus, constitutis sacrificijs, piorum oblationibus, ac votivis supplicum precibus cultus, non sine beneficijs cœlitus etiam impetratis. Deinde cum ab ingressa hæresi in urbem, ac per longa superiorum temporum bella, Hathumari ceterorumque Episcoporum memoria rursus prope obruta jacuisset, cippo etiam tumuli ablato, ut parum de communi sepulchro constaret;

Cujus ossa elevata ab Imado Episcopo ann. 1065.

F E R D I N A N D U S Episcopus demum monumentum instauravit, ossaque, inter quæ adhuc quinque capita reperta sunt integra, mundioribus integumentis involuta, quam honorificentissime condidit. Atque ut posteritatis memoriæ ac pietati certius consuleret, tumulum altius & magnificentius crexit e terra,

et cujus impositi lapidis planitie hæc elegans F E R D I N A N D I

Episcopi nostri inscriptio legitur.

Deinde pristinae venerationi restituta à Ferdinando II. Episcopo anno 1666.

SEPUL

SEPULCRUM
PRIMORUM EPISCOPORUM
PADERBORNENSIVM RESTAVRATVM
IN CRYPTA AEDIS
CATHEDRALIS.
FERDINANDUS. DEI
ET APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA
EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
S. R. I. PRINCEPS. ET. COMES
PYRMONTANUS.

PRIMORUM HUIUS. ECCLESIAE
EPISCOPORUM. CORPORA. AN. DOM.
INCARNAT. MLXVIII. INDICT. VI
HENRICI. IV. IMP. AN. XIII. ORDINATIONIS
VERO. IMMADI. EPISCOPI. PADERBORNENSIS
AN. XVI. INVENTA. ET. COLLECTA
TRANSLATA. AUTEM. ET. SEPULTA. VII. JD
SEPTEMB. NE. RECLUSO. SUPERIORIBUS
TEMPORIBUS. SEPULCRO. NEGLECTA. DIUTIUS
JACERENT. INSTAURATO. PRISTINO
MONUMENTO. COMPOSUIT. ET. ANTIQUE
VENERATIONIS. MEMORIAM. RENOVAVIT
AN. MDCLXVI.

ANNA.

AN
PADER
L
B. BAI
II, E
PAD

radum & Baduranum v
pror Baradadum appell
dovici Pij nomen est) B
& dignus eo seculo Ep
religionis, magnitudin
pta factaque mirificè co
plexus in actis Liborian
et ipse ex hac regione, no
lensis videlicet, Clero elect
mitatis et industriæ meriti
dignitatis locum promerui
ficanda, provehenda, atq
deretur. Genus igitur E
Episcopi retulit) ex no
hibet, ex Adelingis Pac

ANNALIVM
PADERBORNENSIVM
LIBER II.
B. BADURADUS,
II, EPISCOPVS
PADERBORNENSIS.

Annus Christi 815.

Leonis III. Papæ 20.
Ludovici Pij Imp. 2.
Baduradi Ep. Pad. I.

Dost excessum Hathumari Episcopi, subrogatus Badura-
est Baduradus, Anno Christi 815. Ludovici Pij dus ex no-
Imperatoris secundo; quem altero dehinc bilitate
anno semper est consecutus, gesto Episcopatu Saxonica,
in quadragesimum tertium annum. Nomen & Clero
hujus Præfulis pro scriptorum varietate vari- Herbipo-
um; alij Baderatum & Baduratum, alij Bada- lenfi se-
radum & Baduranum vocant. Teganus priscus ex eadem ætate scri- cundus
ptor Baradadum appellavit. Nostri (quod certius ei in diplomate scri- Paderb.
dovici Pij nomen est) Baderadum & Baduradum scribunt. Episco-
& dignus eo sæculo Episcopus; quem ab integritate vitæ, fervore pus,
religionis, magnitudine animi, atque ab omni virtutum ornatu scri-
pta factaque mirificè commendant. Paucis hæc Idō Presbyter com-
plexus in actis Liborianis. *Hathumaro, inquit, successit Baduradus, qui*
et ipse ex hac regione, nobili ortus prosapia, ex ejusdem Ecclesia, Herbipo-
lenfis videlicet, Clero electus est. Qui præclare morum nobilitatis, magnani-
mitatis et industrie merito familiaritatem regiam intime consecutus, tanta
dignitatis locum promeruit, ut ei non minor facultas, quàm voluntas ampli-
ficandæ, provehendæ, atque adornandæ Ecclesiæ sibi commissæ suppetere vi-
deretur. Genus igitur Baduradi (quod & Auctor vitæ Meinweri
Episcopi retulit) ex nobili Saxonum familia, atque, ut Gelenius per-
hibet, ex Adelungis Padbergicis; quorum per illa tempora ingentes
H opes,

Badura-
dus ex no-
bilitate
Saxonica,
& Clero
Herbipo-
lenfi se-
cundus
Paderb.
Episco-
pus,

Idō Presby-
ter.
Auctor vi-
tæ Mein-
weri.
Gelen, lib. 4.
Sacra.

opes & Episcopis semper formidanda potentia fuit. Certè Baduradus (quod omnes prisci Auctores memorant) puer Carolus M. à Saxonum gente obses inter ceteros nobilium adolescentes datus, quem Carolus Herbipolim D. Burchardo educandum formandum, que Christianis moribus transmisit. Inde eadem, quæ Hathumarus forte (quam divinam potius dixeris providentiam) non modò à primis adolescentiæ annis Christi religione imbutus; sed, quod ad felicitatem accessit, in clerum etiam cooptatus, à D. Burchardo ejusq; successore Megingaudo Episcopo, ceterisque Magistris in collegio clericorum, quod Herbipoli florentissimum erat, excultus est; hausitque cum scientia sacrarum literarum disciplinam religiosæ vitæ, quam Magistri ejus à sancto Bonifacio ac reliquis Apostolicis viris didicerant. Fuitque Baduradus primus imitandi ardor tam generis nobilitas, quàm Magistrorum sanctissimorum & collegiarum exemplum; tum vel maximè, cum socialem in communi vitam clerici haud secus quàm Monachi colerent.

*Auctor vi-
tae Ludovi-
ci Pii.
Ob præ-
claras vir-
tutes ac-
ceptus
Impera-
tori.*

*Parochias
& gymna-
sium Pa-
derbornæ
instituit.*

Quapropter ob egregias, quæ in illo conspiciabantur, virtutes, è clero Herbipolensi in Episcopum electus est. Inde commendatus Ludovico pio, à primo congressu in intimam Imperatoris familiaritatem pervenit. Quod cum acta Liboriana rectè testantur factum Ludovico Pio Imperatore, perperam Auctor vitæ Meinweri adscribit Carolus M. qui jam anno superiori è vivis abierat, ut Baduradum Episcopum videre non licuerit. Res deinde præclare ab eo gestæ in Episcopatu, mirificè cum commendârunt Imperatori, æstimavitq; is virum præ ceteris Saxoniarum Episcopis. Et Baduradus, ut acta Liboriana proloquuntur, tanquam ad hoc sibi datam divinitus excellentiam animadverteret, nihil sui laboris studique subtraxit ab acquirendis et procurandis omnibus, quæ ibidem ad divinæ laudis augmentum, ad utilitatem Christiani populi noverat pertinere. Hæc illi cura prima imminabat, Ecclesias per omnem parochiam suam sub celeritate construere. Principalem vero Basilicam ingenti decore et grandi opere extollere: res omnes ad campetinentes modis variis adornare: augmentare clerum: disciplinam monasterialem instituere: pueros tam nobiles, quàm inferioris conditionis in scholam congregatos in divinæ legis eruditione nutrire. Quod ejus laudabile studium ita felix comitabatur profectus, ut verè illum ad hoc à Deo præsignatum, et rudimentis ejus loci cœlitus concessum dicere valeamus. Hæc priscus certusq; scriptor ex recenti hujus Episcopi memoria in actis Liborianis, quæ & Auctor vitæ Meinweri ex eo retulit. Multa his paucis Baduradi elogia, præclaraque non minus pietatis monumenta recognoscis. Nam & Basilicam, quam Hathumarus unà cum collegio canonicorum eduxerat, Baduradus absolvit. Et cleri numerum disciplinamque intra communis vitæ societatem in uno claustrum mensa & choro impensè auxit. Uti id Hathumarus cœperat, & in concilio

concilio Moguntino, præterea collecta juvenis quoque fuit, ut in ipsius dotes Pastoresque, quos res populorum; tum literis infunderet in testes scholæ non solum Paderbornensis, Theodoricus Hathumaro & Baduradus, sed etiam celebres florentesque fontes ipsa Christi religionis. Invitabatque locus, quod aspectu, aut ædium populi per Saxoniam magis etiam inter ceteros Saxones Poëta byterum) in rebus gestis Imperatore scriptor. Et recte composuerat, nihil Dicecesin in comitatu pulum, cumque in parochias quas cœtus rusticanae Hathumarus præclare illustravit, quàm Carolinus fastigium deductam, a jam perfectò, xiv Kalendas. Quamquam quo anno D. Meinweri, qui id rectè consequentes annos ejus Episcopatu ejus memoriam ca modicè ad rerum ser-

Ann

Annus Christi jam pius imperij tertium, Baduradus, quod piissimum fuit, religionem Christianam exemplo, stabilire, fovendo introducendo Monachos populi formando; Nec minus felix Imperator

concilio Moguntino, & Aquisgranensi præscriptum erat. Scholas præterea collectâ juventute florentissimas habuit; quæ prima illi cura quoque fuit, ut in ijs, tanquam in seminario Cleri, formaret Sacerdotes Pastoresque, quos rudi genti imponeret Magistros ac Doctores populorum; tum ut Christianæ legis præcepta moresque una cum literis infunderet in teneros popularium animos. Inde Paderbornenses scholæ non solum ab Imado XII Episcopo, quod Panegyricus Paderbornensis, Theodoro Episcopo dictus, commendat; sed ab Hathumaro & Badurado primis Episcopis nostris statim per westphaliâ celebres florentesque fuerunt. Tanquam ad amœnos Paderæ fontes ipsa Christi religio Musarum camœnas collocare voluerit. Invitabatque locus, quod per id tempus nullus aut oppidi surgentis aspectu, aut ædium populi frequentia, aut incolarum urbanitate per Saxoniam magis excultus conspiceretur. Quemadmodum hæc inter ceteros Saxo Poëta (quem Paderbornensem fuisse censent Presbyterum) in rebus gestis Caroli M. commendat, vetus sub Arnulpho Imperatore scriptor. Et Baduradus Episcopus postquam domi omnia rite composuerat, nihil pro munere suo sollicitius habuit, quam Diœcesin in comitatu clericorum obire: docere pro concione populum, cumque in parœcias dividere: templa ædesque sacras, ad quas cœtus rusticanæ plebis convenirent, exstruere; eaque, quæ Hathumarus præclarè cœperat, explere. Inter quæ nihil illi impensius fuit, quam Carolinam Paderbornæ Basilicam, ab Hathumaro ad fastigium deductam, absolvere, quam sub initio Episcopatus, opere jam perfecto, XIV Kalendas Decemb. solemniter etiam ritu dedicavit. Quanquam quo anno hæc celebritas peracta sit, nec Auctor vitæ D. Meinweri, qui id retulit, nec fasti nostri meminerint. Nunc per consequentes annos eundo, quantum fas erit, res ab eo gestas, & in Episcopatu ejus memorabiles referamus; Saxonica interim, ac publica modicè ad rerum seriem, ordinemque temporum inspergendo.

Annus Christi 816.

Stephani V. Pont. I.

Ludovici Imp. 3.

Baduradi Ep. Pad. 2.

Annus Christi jam processerat DCCCXVI. ex quo Ludovicus pius imperij tertium, Baduradus secundum auspicatus est. Felix Baduradus, quod piissimum Imperatorem nactus, cui unicum studium fuit, religionem Christianam per Saxoniam provincias, patris exemplo, stabilire, fovendo Episcoporum labores, ditando Ecclesias, introducendo Monachos, condendo Monasteria, disciplinam cleri populique formando; ut vel inde cognomento Pius sit appellatus. Nec minus felix Imperator, quod Saxoniam in Christi religione qui-

Obit & ordinat Diœcesin.

Cathedralem Ecclesiam absolvit ac dedicat.

Ann. Francor. Auctor vitæ Ludov. Ludovici Pij studium promovendæ Christianæ religionis.

Ejusdem
amor erga
Saxones.

Concili-
um Aquis-
granense,

Vita S. Mei-
nulpbi.

escentem, ac nullis unquam rebellionis motibus concussam, admi-
nistrare licuerit; bella enim, quæ gessit trans Albim, fuere adversus
Sclavos & Barbaros earum regionum, ipsis jam Saxonibus Christia-
nis contra Barbaros ultro pugnantibus. Et hoc anno Saxones nostri
& Franci orientales, facta trans Albim expeditione, Sorabos cum in-
genti clade represserunt. Multum Ludovicus Saxonum virtuti con-
fusus, gentem magnopere probavit, quam in Christiana religione
constantem, & in bellis sibi fidam experiebatur. Quapropter sub
initia Imperij, uti ab Auctore ejus vitæ relatum est, *Saxonibus atque
Frisionibus jus paternæ hereditatis, quod sub patre ob perfidiam legaliter
perdiderant, Imperatoria clementia restituit. Quod alii liberalitati, alii im-
providentiæ assignabant; eò quod hæ gentes naturali feritati assuefactæ, talibus
habeis deberent coerceri, ne scilicet effrænes in perduellionis procacitatem
ferrentur. Imperator autem eò sibi arctius eos vinciri ratus, quod eis beneficia
potiora largiretur, non est spe sua deceptus. Nam post hæc easdem gentes
semper sibi devotissimas habuit.* At multò celebrior hic annus ex con-
cilio Aquisgranensi, quod jussu Ludovici Imperatoris convocatum,
celeberrimumque fuit, convenientibus Episcopis è nobilissimo Ec-
clesiæ clero, ut Francorum annales memorant. Reperio Auctorem,
qui ccc l xiii Episcopos & Abbates convenisse scribat, quos inter
ab aliis numerantur, Hildebaldus Colonienfis, & Haystulphus Mo-
guntinus Archiepiscopi: Walcandus Leodiensis, Meingardus Osnæ-
brugenfis, Thiatgrimus Halberstadiensis, Wolfgerus Herbpolenfis
Episcopi. Nec dubium fecero, quin Gerfridus Monasteriensis, ceteri-
que Saxoniarum Episcopi, ad consulandum Imperatorem accesserint.
Et Baduradum Episcopum nostrum interfuisse concilio, satis æsti-
mes ex D. Meinulpho Baduradi Diacono, atque intimo clericorum
suorum, de quo Gobelinus, aut quisquis est Auctor vitæ ejus. *In
provinciali concilio præterea, quæ habent acta synodalia, S. Meinulphus Pa-
derbornensis Ecclesiæ Diaconus, egregia sanctitate clarissimus, accepit licen-
tiam monasterium pro virginibus canonicis regularibus instituendi, ut pro-
sus existimem, eum in comitatu sui Episcopi accessisse, cujus aucto-
ritate negotium in concilio & apud Imperatorem expedierit. A-
ctum in hac celeberrima Episcoporum synodo primum de canoni-
corum ac clericorum, tum de sanctimonialium canonicè viventium
instituto disciplinaque, quam exactissime formanda. Id cum præsentem
Imperator sollicitaret, Patres sublatis in cælum manibus Deo gra-
tias egere, eum sibi Principem datum, qui Patris exemplo non minus
Ecclesiæ, quam Imperij sollicitudinem sumeret. Igitur Episcopi, qui
convenerant, discussis diligenter ijs collatisque, quæ aut Pontificum
auctoritate, aut SS. Patrum institutis, aut majorum sanctionibus in
hanc rem præscripta erant, Canonicorum vivendi rationem cxi
legibus, sanctimonialium verò & Canonicarum Virginum xxviii
statuta*

statutis ordinârunt:
ciliorum comprehen-
stituti exemplaria ad
tantæque venerationi
pto Episcoporum ver-
nicorum vivendi ratio
Carolo M. præscrip-
da; quibus in uno
tio, una mensa, unus c
ca, unumque sacraru
Episcopum, cui omni
tio penes Decanum
rum administratio &
imi in suis quisque m
Thesaurarius, Curato
nasteria dicebantur)
net. Canonicis adhæ
Magistro interprete a
extra illud cibum sur
Monachi reputarentur

Ad hanc forma
Episcopi, primariu
ac ceteri deinde Episc
servârunt. Perstant h
lia, mirifica horum c
niam & Saxoniam ho
multosque ex suo adh
Petro Cluniacensi, O
caperit, tempore men

Ad Canonicorum
seu Canonicis Virgin
perio intra collegij c
habitatio, una mensa
tum in Francia, Germ
vocantur Monasteria
nonicarum Virginum
normam D. Benedicti
discrepabant hæ cano
Neque monasterij no
Collegia, quam haru
diversitate, & hoc Vir
qui concilium Aquis
aut Capitulare Caro

statutis ordinârunt: quemadmodum hæc acta Synodi, tomis conciliorum comprehensa, exhibent. Transmissa exinde utriusque instituti exemplaria ad omnes Gallia Germaniæque Metropolitânos; tantæque venerationis apud omnes fuerunt, ut quotidie ex præscripto Episcoporum versarentur in manibus cleri. Ac tota ferè Canonorum vivendi ratio, uti & Moguntino in concilio jam antè sub Carolo M. præscriptum erat, ad communem vitam arctius redacta; quibus in uno collegio & clauistro una bonorum participatio, una mensa, unus chorus, unus dormiendi locus, una bibliotheca, unumque sacrarum literarum sub Magistris studium esset. Post Episcopum, cui omnes obedire par erat, summa rerum administratio penes Decanum & Præpositum; illi sacrarum cura, huic bonorum administratio & œconomia procuratio commissa. Ab his proximis in suis quisque munijis diversis, Scholarcha, Cantor, Cellarius, Thesaurarius, Curator hospitum, primarij Collegij (quæ tum Monasteria dicebantur) ministri. Unde hodieum dignitatis ordo manet. Canonicis adhæc præscriptum, quotidie lectionem sacram à Magistro interprete audire, Clauistro sine facultate non exire, non extra illud cibum sumere, nec potum facere; ac ne, qui clerici erant, Monachi reputarentur, vetitum cucullas gestare.

Adhanc formam Hathumarus & Baduradus, primi apud nos Episcopi, primarium collegij clerum Paderbornæ instituerunt; ac ceteri deinde Episcopi in eadem disciplina aliquot sæculis conservârunt. Perstant hodieum domiciliorum structura ac peristyllia, mirifica horum omnium monumenta. Diu etiam per Germaniam & Saxoniam hoc communis vitæ institutum viguit in clero, multosque ex suo adhuc ævo florescentes testes habet cum Bartholdo, Petro Cluniacensi, Ottone Frisingensi. Quibus exinde causis laxari caperit, tempori memorabitur.

Ad Canonicorum institutum præscripta sanctimonialibus, seu Canonicis Virginibus ratio vivendi, quibus sub Abbatisæ imperio intra collegij claustrum una bonorum communicatio, una habitatio, una mensa & psallendi chorus. Celebre tum vitæ institutum in Francia, Germania, & Saxonia erat in sequiori sexu; passimque vocantur Monasteria sanctimonialium, puellarum, sororum, ac canonicarum Virginum, diversa ab instituto Monialium, quibus ad normam D. Benedicti professæ vitæ ratio fuit; tantumque ab his discrepabant hæc canonicæ virgines, quantum Canonici à Monachis. Neque monasterij nomen eis derogat, quando tam Canonicorum Collegia, quàm harum olim monasteria sunt dicta. Neque de hac diversitate, & hoc Virginum instituto magnopere dubitare potest, qui concilium Aquisgranense, aut Moguntinum, aut Cabilonense, aut Capitulare Caroli M. Caesarumque diplomata legerit. Et si prima

Sirmondus
in Concil.
Parisien.
Concilia
Colen. à Bi-
nio edita.
Baronius ad
an. 817.
In quo or-
dinata
Canoni-
corum vi-
vendi ra-
tio,

Uti & Ca-
nonica-
rum, qua-
rum insti-
tutum di-
versum
semper
fuit à nor-
ma viven-
di Monia-
lium reli-
giolarum.

Sirmondus
in concil.
Gallic.
Binius tom.
3. concil.
Labbei &
Cossartius
tom. 7.
Concil. Ge-
neral.

prima dehinc Monasteria per Saxoniam instituta inspiciantur, rep-
ries pleraque sanctimonialium fuisse canonicè viventium; quale He-
riyordenſe à Ludovico pio Imp. inſtauratum: Bodecenſe à D. Mei-
nolpho, & Heriſienſe à Luthardo III Epifcopo noſtro in hac Dioceſi
inſtituta. Falliturque ipſe ſcriptor vitæ Ludovici, qui concilio finito
memorat, Benediſtum Abbatem ab Imperatore conſtitutum, qui
omnia monaſteria Monachorum & ſanctimonialium obiret, & ad
regulam D. Benediſti conformaret; quando in hujus anni concilio
nihil peractum de Monachorum inſtituto; id enim ſtatutum anno
proximo in alio conventu Abbatum, qui ſexto Idus Julij Aquifgrani
in domo palatii, quæ Lateranis dicebatur, congregatus eſt; ex eaque
ſynodo juſſus Benediſtus Abbas utriuſque ſexus Monasteria ſui or-
dinis ad meliorem vitæ formam redigere, quos conventus hic Au-
ſtor vitæ Ludovici Imperatoris narrando permifcet. Sed nec hic
locus hanc rem diſquirendi.

Tom. xx.
Concil. Pa-
riſien.
Sirmondus
in notis.
Electio E-
piſcopi in
eodem
concilio
permiſſa
Clero &
populo.
Lib. 1. cap.
24.

Id potius aſſeramus, poſt ſynodum Aquifgranenſem in palatio
Imperatoris editum eſſe capitulare ex Epifcoporum ſententijs ab Im-
peratore, quo tam clericorum libertati, quam populi moribus præ-
clare conſultum; interque has leges de electione Epifcoporum
in hæc verba ſancitum. *Sacrorum Canonum non ignari, ut in Dei no-
mine ſancta Eccleſia ſuo liberius potiretur honore, aſſenſum ordini Eccleſia-
ſtico præbuimus, ut ſcilicet Epifcopi per electionem cleri et populi ſecundum
ſtatuta canonum de propria dioceſi, remota perſonarum et munerum accen-
ſione, ob vitæ meritum et ſapientia donum eligantur, ut exemplo et verbo
ſibi ſubjectis uſquequaque prodeſſe valeant:* quam legem & in capitula-
rium libris reperiſ. Non jam mirabitur quiſpiam, ſi exinde audiat
etiam per Saxoniam Epifcopos cleri ſuffragijs delectos, quod hete-
rodoxi ſoli Cæſarum & Principum poteſtati tribuunt. Leges, quæ
in hoc capitulari præſcribuntur, viginti novem recitantur à Sirmon-
do. Nec tuliffe ſatis habuit religioſiſſimus Imperator: continuo
etiam Miſſos ſuos cum ſuprema poteſtate nominavit, Epifcopum
videlicet & comitem, per ſingulas provincias, qui capita legum per
Eccleſias promulgarent præſtarentque, ut ſervarentur. Quo Impe-
ratoris ſtudio & auctoritate mirificè per Germaniam & Saxoniam
effloruit Chriſtiana religio. Ac verſimile habeo Badurado hanc
Miſſi legationem per Saxoniam impoſitam eſſe, quando id munus
viro ob zelum & magnitudinem animi etiam aliàs commiſſum,
infra memorabimus.

Annus Chriſti 817.

Patchalis Papæ I.

Ludovici Pij Imp. 4.

Baduradi Ep. Pad. 3.

Hyemabat

Hyemabat inter
ſibi exinde conſtanter
diti legati diverſarum
nis Armeni & Conſtant
liorum. Pontifices ex
roli Patris majeſtas in
mano caſu deſectus po
mini & Baſilica ad palati
bat, putredinis vitio ce
xx aulicis præcipitem
nis, & dexterum femur
medicorum induſtria i
proſciſcitur. Poſt A
procerum indicit; &
tharium natu maximu
ges dicti; ac Pipinus
Subinde Abotritorum
regionem incolunt tra
cris nondum imbuta,
Francorum & Chriſtia
tis principe id agente,
annales retulerunt. M
dragum hæredem, ſed
popularium gratiâ dat
Imperatore, Ceadragu
Sclaomirus Regni cup
Ludovicum appellat. J
paritur inter utrumque
jurat ſe nec Albim tran
venturum; & mox ho
filios implorat. Illi, u
Ludovico parti Regni
cereitu Sclaomiro in a
per quos jam latè Chriſ
caſtrumque Eſſesfeldiu
tenebatur, oppugnant.
bus Saxonie mandat e
ventarent, Barbari ultro
tudine deluſi.

Sub id tempus Im
Bernardum, Pipini frat
ſtrationem commiſera
Offenſus juvenis, quò

Hyemabat inter hæc Imperator Aquisgrani (quam urbem sibi exinde constanter delegit in Germania sedem Imperij) ubi aucti legati diversarum gentium, Saracenorum ex Hispania, Leonis Armeni è Constantinopolitana urbe, Godefridi Regis è Dania filiorum. Pontifices ex Italia præsentés aderant, spectabaturque Caroli Patris majestas in filio. Quanquam in illo fastigio honorum humo casu dejectus penè interiisset; dum enim Feria V. Cœna Domini è Basilica ad palatium redit, lignea porticus, per quam incedebat, putredinis vitio collabens Imperatorem in imam aream cum xx aulicis præcipitem traxit. Læsa capulo gladij pars sinistra pectoris, & dexterum femur collisum, nullo tamen letali vulnere. Ideo medicorum industria intra vigesimum diem restitutus, Neomagum proficiscitur. Post Aquisgranum reversus publicum conventum procerum indicit; & tanquam mortalitatis admonitus, in eo Lotharium natu maximum Imperij consortem adlegit. Ceteri filij Reges dicti; ac Pipinus Aquitaniæ, Ludovicus Bojariæ præfectus. Subinde Abotritorum defectio nunciatur. (Megapolitani nunc eam regionem incolunt trans Albim) Gens hæctenus, etsi Christianis sacris nondum imbuta, Carolo tamen M. foederata fidaque adversus Francorum & Christianorum hostes; Thrasicone cum primis gentis principe id agente, & pro Carolo pugnante, uti id Francorum annales retulerunt. Moriens dehinc Thrasico filium reliquit Ceadragum hæredem, sed impuberem; eò principatus administratio popularium gratiâ data est Sclaomiro tutori. Post, ubi Ludovico Imperatore, Ceadragus ex ephæbis egressus principatum repetijt, & Sclaomirus Regni cupiditate captus reddere detrectat, Ceadragus Ludovicum appellat. Imperator, ut litem componeret, principatum partitur inter utrumque. Sed nec illo judicio contentus Sclaomirus, jurat se nec Albim transiturum, neque ad obsequium Imperatoris venturum; & mox hostilia intentans, Godefridi Regis Danorum filios implorat. Illi, ut jam antè exacerbati erant ob Harioldum à Ludovico parti Regni Daniæ impositum, cum classe & terrestri exercitu Sclaomiro in auxilium adsunt, & in Transalbianos Saxones, per quos jam latè Christi religio disseminata erat, perinensi movent, castrumque Essesfeldium, quod Francorum & Saxonum præsidio tenebatur, oppugnant. Imperator, ut malo huic occurreret, Comitibus Saxonie mandat exercitum contrahere. Sed priusquam hi adventarent, Barbari ultro obsidionem solvunt, præsidiorum fortitudine delusi.

Ann. Francorum.
Auctor v. te Ludovici.
N. rhardus.
Ludovicus Aquisgrani hybernans

Lotharium filium Imperij consortem adlegit.

Et contra deficientes Abotritos movet.

Sub id tempus Imperator tristiori nuncio perculsus, intelligit Bernardum, Pipini fratris ex concubina filium, cui Italiæ administrationem commiserat, per vim & tyrannidem Regnum occupare. Offensus juvenis, quod, se præterito, Lotharius consors Imperij adscitus

*Annales
Francorum.
Vita Ludovici
Auctoris.
Theganus.
Bernardi
Italiae Re-
gis con-
spiratio
adversus
Impera-
torem.*

adscitus à patre Italiae Regno destinaretur. Præter Regni proceres Anselmus Mediolanensis, Woldoldus Cremonensis, & Theodolphus Aurelianensis Episcopi conspirationis rei. Ad hos motus comprimendos Imperator ex tota Gallia & Germania delectus facit, magnaque celeritate in Italiam contendit. quibus perculsus juvenis, cum à suis se deferi videret, ultro supplex occurrit, & humi prostratus flagitium deprecatur; quem Imperator in custodiam abripi jubet, unaque Aegidium florentissimum gratia Ludovici Reginerium palatii comitem, Reginaldum cubiculi præpositum, pluresque alios.

Annus Christi 818.

Paschalis 2.

Ludovici Pij Imp. 5.

Baduradi Ep. Pad. 4.

*Ann. Fran-
corum.
Auctoris vi-
ta Ludovici.
Nithard.
Theganus.
Sigon. lib. 4.
de Regno
Italiae.*

Oculis
orbantur
Bernar-
dus & qui
cum eo
conspirā-
rant.

Inde Imperator Aquisgranum regressus, transactoque quadragesimali jejunio, istuc paucis post Pascha diebus comitia magnoprocerum conventu habuit. Deliberatum in ijs de Bernardo Italiae Rege ceterisque conspirationis auctoribus, quâ poenâ scelus plectendum. Ac veteri Francorum lege, rei læsæ Majestatis judicati, damnatique sunt capitis. At cum Imperator pro insita clementia carcerem mallet pro supplicio, frementibus contra primoribus, passus est optimus Princeps Bernardum, & qui proximè obnoxij sceleris, oculis orbari. Ex quo supplicij dolore Bernardus & Reginerius tertio die interierunt. Episcopi, decreto Synodali, aut dignitate dejecti, aut in cœnobîa detrussi: Ceteri, ut magis minusve rei, aut attoniti in monachos, aut in exilium deportati. Tractus in hanc poenam, calumniantum invidia, Adelbertus Corbeiensis Abbas, Caroli M. Consobrinus, vir sanctitatis nota percelebris; quem haud multo post novæ ad Visurgim Corbeie conditorem introducemus. Multis viri hujus innocentiam testatur S. Paschasius Ratbertus in vita ejus. His in reos peractis, Italiæque rursus ad Imperium ex integro reductâ, Imperator cum exercitu in Britanniam movit; quam dum subigit, morte subtrahitur Andegavis Irmingardis conjux, ex qua Lotharium, Pipinum, & Ludovicum Germaniæ Reges sustulerat.

Annus Christi 819.

Paschalis Pont. 3.

Ludovici Pij Imp. 6.

Baduradi Ep. Pad. 5.

Dolore amissæ conjugis, & mortalitatis cogitatione plenus Ludovicus Aquisgranum rediit ad hyberna; ubi secum meditatus cœpit abdicatione Imperio cœnobium ingredi, quod jam ante Imperator

um sumptum versârat. Etur innotuit proce-
turum timeretur, exp-
ctis subinde pulcherri-
ponis Comitissæ filiam.
mi Saxonici generis.
dovici cum Juditha co-
novercas inter & privi-
Ludovicus ex Juditha
vum, quem primò Fra-
Ceterum hoc anno in
grani post natalem Ch-
steriorum pertractata
ea, quæ in superiori syn-
remissum ab Imperato-
contemptor mandati
nos ac populares suos
taliū Francorum All-
præfecti Saxonici lim-
obtritus, captusque A-
res gentis suæ, qui sim-
rent, neque ille purgar-
Ceadrago Thrasiconis
Justitiæ enim, si co-
Ludovicus pius, Nam
asserit, multos per Impe-
te, aut libertate contri-
aut injuria oppressos;
vocat, fidelissimis, in sin-
erant acta, rescindi; &
ta, singulorum tabulis
damus specimen ex d-
Corbeiensis compressu

In nomine Domini
divina ordinante provide-
libus nostris tam presentibus
muse; Ethingh videlicet et
nostris Ertangario Comiti
lium Wigmodorum ad pa-
tunc fideles Franci erant,
dum ab eisdem Missis et
ordinem diligenter perscr-
esset, inventum est illos re-

um sumptum versarat cum animo: id cum haud fallacibus conjecturis innotuit proceribus, magnæque Imperij conturbationi futurum timeretur, expugnârunt animum Imperatoris; qui ex adductis subinde pulcherrimis Comitum liberis selegit Juditham; Welponis Comitissæ filiam, cui mater scribitur à Thegano fuisse nobilissimi Saxonici generis. Verum, ut Caroli patris cum Fastrada, ita Ludovici cum Juditha connubium multis fuit obnoxium malis, quæ novercas inter & privignos oriri solita. Incensa hæc odia, postquam Ludovicus ex Juditha suscepit Carolum filium, cognomento Calvum, quem primò Francia Regem, deinde Imperatorem conspexit. Ceterum hoc anno in conventu Episcoporum & Abbatum, Aquisgranum post natalem Christi habito, multa de statu Ecclesiæ & monasteriorum pertractata sunt: decretis etiam conscriptis, additisque ad ea, quæ in superiori synodo statuta erant. Nihil interim à curis bellicis remissum ab Imperatore (& quia Sclaomirus Abotritorum Rex, contemptor mandati Imperatoris, non destitit turbare Transalbanos ac populares suos, Ludovicus exercitum Saxonum & orientalium Francorum Albim transire imperat. Ducesque nominati, præfecti Saxonici limitis & legati; quorum auspicijs Sclaomirus obtritus, captusque Aquisgranum perducitur; quem cum primores gentis suæ, qui simul iussi adesse, de multis criminibus accusarent, neque ille purgare se posset, exilio mulctatus est, Regnumque Ceadrago Thrasiconis filio ex integro est redditum.

Justitiæ enim, si quisquam à Carolo M. Imperatore, amans fuit Ludovicus pius. Nam postquam ad eum est relatum, ut Theganus asserit, multos per Imperium esse, comitum & ministrorum iniquitate, aut libertate contra fas exutos, aut patrimonij bonis spoliatos, aut injuria oppressos; ordinatis per provincias legatis Missisque, ut vocant, fidelissimis, in singula iussit inquiri, quæque sub patre iniquè erant acta, rescindi; & postquam omnibus ex æquo sua essent reddita, singulorum tabulis manu sua subscripsit: cujus rei hic præclarum damus specimen ex diplomate ejus, quod hæctenus in tabulario Corbeiensi compressum delituit.

In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi, HLudovicus divina ordinante providentia Imperator Augustus. Notum sit omnibus fidelibus nostris tam presentibus et futuris, quia quidam homines ex pago Stormuse, Ethingh videlicet et HRnotmar, nec non Thancmar, questi sunt Missis nostris Ertangario Comiti et Erlegaldo Misso nostro, eò quod, quando infidelium Wigmodorum ad partem dominicam revocata fuerunt, res eorum, qui tunc fideles Franci erant, pariter cum ipsis injustè sociata fuissent. Quæ res dum ab eisdem Missis et ceteris fidelibus nostris juxta veritatis et æquitatis ordinem diligenter perscrutata, et per homines bonæ fidei veraciter inquisita esset, inventum est illos res eorum injustè amisisse, eò quod illas forsactas non habue-

Ann. Fran-
cor.
Auctor vi-
ta Ludov.
Theganus.
Ludovici
cum Ju-
ditha ma-
trimoni-
um, sed pa-
rum felix.

Sclaomi-
rum Im-
perator
subigit, &
in exilium
mittit.

Justitiæ
eximie
colit.

habuerunt, nec infideles fuerunt. Proinde placuit nobis prædictis hominibus res, quas eo tempore iuste et rationabiliter habebant, reddi. Ob firmitatis tam gratiam placuit serenitati nostræ, ut pro mercedis nostræ augmento et æterna retributionis fructu hoc præceptum nostrum eis fieret, per quod iudicemus atque decernimus, ut nostris futurisque temporibus res, quas eo tempore iuste et legaliter possidebant, et eis iniuste ablata fuerant, teneant atque possideant, et nullam deinceps commotionem, aut calumniam, aut aliquod impedimentum à quoquam nec ipsi, aut filii, aut posteritas eorum ab hodierno die et tempore pro hac causa se habituros penitus pertimescant; sed ut dictum est, absque alicujus contrarietate et præjudicio res in sui suorumque heredum dominio perpetim legaliter et firmiter possideant, suisque posteris habendas relinquunt, vel quidquid exinde elegerint, faciant, et ut hæc auctoritas firmitior habeatur, et per futura tempora melius conservetur, de annulo nostro subter iussimus sigillari. Data IX Kalend. . . . Anno Christi propitio. VI Imperii Domni HLudovici serenissimi Augusti. Indictione XII. Actum Ingelheim Palatio publico in Dei nomine feliciter amen.

Annus Christi 820.

Paschalis Pont. 4.
Ludovici Pij Imp. 7.
Baduradi Ep. Pad. 6.

Ann. Francorum.
Bellum
fiscipit
adversus
Lindewitum Pan-
noniæ
Principem.

Anno dehinc vigesimo supra octingentesimum celebris procerum totius Imperii conventus est habitus Aquisgrani mense Ianuario, quo omnium sententijs bellum Pannonicum decretum adversus Lindewitum, inquietum & turbulentum gentis Principem. Magno per hyemem apparatu id susceptum, & verno tempore totus exercitus, ut convenerat, producti in campum ex Saxonia, Francia orientali, Alemannia, Bojaria & Italia. Ac magnis quidem cladibus attritus Lindevitus, non tamen domitus; quod in ardui montis caestellum se suosque receperat, & miles Imperatorius multum absumptus fuerat locorum & aquarum insalubritate. quo malo Saxonum & orientalium Francorum exercitus ad Dravum amnem profluvio ventris magnam partem interiit. Interim Saxonia trans Albim quietæ à Danorum incursionibus; ausa tamen Nortmannorum gens ætæ navibus piraticis infestare Flandrense littus. Nihil per Saxoniam omnem feliciter, quàm ubique florentem Christianam rem aspicere, messis multa, in quâ tantum operarij desiderati.

Annus Christi 821.

Paschalis Pont. 5.
Ludovici Pij Imp. 8.
Baduradi Ep. Pad. 7.

Rursum

Rursum anno c
quisgrani mense Febru
niam adversus Lindev
perij contracta: nec al
rum. Ac ne quid in F
gressus est ad conven
Lotharium, Pipinum,
voluit, tanquam ex sp
latione imminuentem.
sia negotia præclaro li
Benedicti familia viris
tim à Gerfrido Monaf
expetiti in hanc vinea
gim in Visbeke ex co
(jam enim ante Mona
bi meliore locum e
tas reperio.

In nomine Domini
cus divina ordinante pr
servorum Dei petitiones
perducimus, non solum in
ad beata retributionis m
Quapropter notum sit o
futurorum, quia vir Vene
cum subiectis Ecclesiis in
ri et Ponteburg, et ceteri
siam Saxlinga, quam con
cum, qui vocatur Mimig
veniens ad nos, petiit cels
sua augmento sub nostra
ius petitioni pro divino a
tionabiliter petiit, per hanc
cipientes ergo iubemus, ut
potestate, seu aliquis ex fide
loca, vel agros, seu reliqua
bilitate possidere videtur,
etiam deinceps propter di
das, vel fructa exigenda, au
Ecclesia tam ingenuos qu
nes, vel illicitas occasiones
vel exactare presumat; qu
re poterat, totum nos pro
in alimonia pauperum, et

Rursum anno consequenti frequens procerum conventus Aquisgrani mense Februario indictus, quo triplici exercitu in Pannoniam adversus Lindewitum eundem decernitur; eò omnis vis Imperij contracta: nec alio exitu gestum bellum, quàm vastatione agrorum. Ac ne quid in Frisia turbaretur, Imperator Noviomagum digressus est ad conventum procerum, in quo divisionem Regni inter Lotharium, Pipinum, & Ludovicum filios à se factam comprobare voluit, tanquam ex specula præviderit tempestatem filiorum æmulatione imminuentem. Inde Aquisgranum reversus inter sacra Ecclesiæ negotia præclaro liberalitatis diplomate consuluit religiosi D. Benedicti familia viris per Westphalam laborantibus: seu illi partim à Gerfrido Monasteriensium Episcopo ex Werthinenſi cœnobio expetiti in hanc vineam: seu partim à Mindensium Episcopo ad Visurgim in Visbeke ex congregatione Solingani saltus cœptâ evocati (jam enim ante Monachi, ob penuriam in tres partes divisi erant, alibi meliores locum quæsituri) tabulas certè hoc anno consignatas reperio.

Religiosis
Benedi-
ctinis suc-
currit.

In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi. HLudovicus divina ordinante providentia Imperator Augustus. Si Sacerdotum et servorum Dei petitiones, quas pro suis necessitatibus innotuerint, ad effectum perducimus, non solum imperialem exercemus mansuetudinem, verum etiam ad beatæ retributionis mercedem talia nobis facta profutura confidimus. Quapropter notum sit omnium fidelium nostrorum solertia, presentium et futurorum, quia vir Venerabilis Castus Abba Ecclesiæ, quæ vocatur Fischechi, cum subiectis Ecclesiis in eodem pago Leriga, et cum decima de silva Annemeri et Ponteburg, et ceteris Ecclesiis in Hesiga et Fenkiga, excepta una Ecclesiâ in Saxlinga, quam concessimus ad parochiam sancti Pauli reverti, ad locum, qui vocatur Minigernasford, ubi Gerfridus Episcopus præesse videtur, veniens ad nos, petiit celsitudinem, ut ipsum sanctum locum pro mercedis nostre augmento sub nostra defensione et emunitatis tuitione reciperemus. Cuius petitioni pro divino amore adsensimus, et ita in omnibus, quia justè et rationabiliter petiit, per hanc nostram auctoritatem confirmare studuimus. Præcipientes ergo jubemus, ut nullus iudex publicus, neque quislibet ex judiciaria potestate, seu aliquis ex fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, ac nostris, in Ecclesias, aut loca, vel agros, seu reliquas possessiones, quas moderno tempore justè et rationabiliter possidere videtur, in quibuslibet pagis et territoriis sitas, vel quidquid etiam deinceps propter divinum amorem conlatum fuerit, ad causas audendas, vel fructus exigenda, aut mansiones et paratas faciendas, aut homines ipsius Ecclesiæ tam ingenuos quàm et servos injustè distringendos, aut ullas redhibitiones, vel illicitas occasiones requirendas ullò unquam tempore ingredi audeat, vel exactare præsumat; quicquid autem de rebus præfate Ecclesiæ fiscus sperare poterat, totum nos pro divino amore concedimus, ut perennibus temporibus in alimonia pauperum, et stipendia servorum Dei ibidem Deo famulantium proficiat

proficiat in augmentum. Quatenus ipsis Serois Dei, qui ibi Deo famulari videntur, pro nobis et conjuge proleque nostra et stabilitate ipsius Imperii nostri à Deo nobis concessi atq; conservandi jugiter Domini misericordiam exorare delectet, Prædictam verò Abbatiam illius, circumquaque per diversos pagos sitam, nemo fidelium nostrorum exinde aliquid abstrahere, aut prohibere præsumat; quin ei liceat per hanc nostram auctoritatem verbum prædicationis, Domino auxiliante, exercere et ministerium suum pleniter peragere. Et ut hæc auctoritas nostris futurisque temporibus Domino protegente valeat inviolata manere, manu propria subscripsimus et annuli nostri impressione signari jussimus.

Signum **POS**
LIE HLudovici serenissimi Imperatoris.
Durandus Diaconus ad Vicem Helisachar
recognovi et ss.

Data V Nonas Septembr. anni Imperii nostri VIII. Indictione XIV.
Actum Aquisgrani Palatio regio in Dei nomine feliciter amen.

Brouverus
lib. 1. Antig.
Fuld c. 7.
Vita S. Wil-
lelmi c. 9.
Vita Auisg.
c. 11.

Quam hic Abbatiam Visbeck legis (sive ea ad Visurgim in diocesi Mindenensi, sive in Embslandia in Episcopatu Monasteriensi, ut verius reputes, alicubi fuerit) ea in tabulis Ludovici Germanie Regis Cellula vocatur, quæ ejusdem Regis donatione Corbeiensibus postea cessit, Ab alijs Abbatia dicitur; quibus nominibus stationes, & missionum domicilia appellata: qualia loca Eresburgum & Meppia fuere, Corbeiensis Monasterio conjuncta. Cellæ præterea à Browero vocantur prædia & fundi Monachorum, in quibus Curatores Monachi versabantur, quæ postea in præposituras auctæ. Quem in modum Cella Justina Willehado Episcopo Bremensi donata in Francia à Carolo M. refertur. Hac providentia à Ludovico Imperatore data est Ansgario Cella Thurholtia in Gallijs, quò se receperent viri illi Apostolici à Barbaris ejecti. Et quæ hic alia Saxlinga in his tabulis Episcopo Mimigarnesfordensi asserta, quàm Linga ad Amefis amnem intra veterem Saxoniam, quæ in oppidum post ex-cultra? ut vel inde antiqua sibi jura in Lingam Ecclesia D. Pauli vendicet.

Aquisgrano Ludovicus Theonis villam concessit, ad celebrem Francorum conventum mense Octobri indictum, in quo Lothario filio Irmingardis, Hugonis Comitis filia, in matrimonium data: & qui conspirationis superioris vel rei, vel suspecti fuerant, in gratiam recepti. Tum & inter ceteros Adelhardus Gallicæ Corbejæ Abbas una cum Bernario fratre ab exilio revocatus, redditusq; magna om-nium gratulatione cœnobio suo, haud multò post novæ ad Visurgim Corbejæ conditor à nobis introducendus.

Pacatissima

Pacatissima inter
torum Princeps imme
lam, Danorum auxilia
mandato revocatur, A
properaret, fatali mori
ptismi aquis abluitur
dus Saxonum Francor
filios, ut in partem ac se

An

Anno proximo, c
secundus, Saxones, in q
tra Barbaros, ducto per
vos aggressi, castrum De
pugnant, ejectisque So
cursiones firmant.

Duos inter hæc L
rum ac procerum conv
ceps summus publican
pit, Theodosij magni
Bernardum Italæ Reg
acerbius puniri; tum
walone & Bernario inn
consanguineos multo
omni beneficentia præ
beia donationibus. Ag
scholis per Saxoniam
Episcopi se, ubi nondur
tor conventum habuit
actumque in eo de ore
incurfibus. Quam in re
Sclavorum, Soraborum
ruanorum, Nortmann
adhuc majestas Imper
audientes fuere. Qua
aspiceretur, qui suo duc
ferret victorij. Domu
construxerat, non amp
vocandis, in condendis
sjs, & cœnobijs Mo
occupatus.

Pacatissima inter hæc Saxonia ; nisi quòd Ceadragus Abotritorum Princeps immemor beneficij, aspernatusque Francorum tutelam, Danorum auxilia sollicitarit. Quare Sclaomirus Imperatoris mandato revocatur, Abotritis præficiendus ; qui dum in Saxoniam properaret, fatali morbo corripitur ; prius tamen , quàm obiret, baptisimi aquis abluitur, exilio quàm Regno felicior. Contra Herioldus Saxonum Francorumque ope adjutus, adegit Godefridi Regis filios, ut in partem ac societatem Regni admitteretur.

Annus Christi 822.

Paschalis 6.

Ludovici Pij Imp. 9.

Baduradi Ep. Pad. 8.

Anno proximo, qui Christi aderat octingentesimus vigesimus secundus, Saxones, in quibus omne Imperatoris præsidium erat contra Barbaros, ducto per Albim exercitu, Sorabos & occidentales Sclavos aggressi, castrum Delbende, in quo trans Albim se incluserant, expugnant, ejectisque Sorabis, præsidio suo adversus Barbarorum incursiones firmant.

Duos inter hæc Ludovicus Imperator amplissimos Episcopo-
rum ac procerum conventus habuit ; alterum Attiniaci, in quo Princeps summus publicam & Canonicam poenitentium poenam suscepit, Theodosij magni exemplo persuasus ; palamque fassus, quòd Bernardum Italiae Regem ceterosque conjurationis reos passus esset acerbius puniri ; tum quòd Adelhardum Corbeiae Abbatem, cum walone & Bernario innocentiae compertum relegasset : eò viros illos consanguineos multò exindè arctius recepit in amicitiam , atque omni beneficentia prosecutus est, ut mox exponam, in novæ Corbeiae donationibus. Agitatum quoque in hoc congressu Attiniaci de scholis per Saxoniam & Germaniam instituendis, pollicitique sunt Episcopi se, ubi nondum erectæ essent, curaturos. Alterum Imperator conventum habuit Francofurti, quò hybernatum concesserat ; actumque in eo de ordinanda Saxonia, & præstruendis Barbarorum incurisibus. Quam in rem evocati Orientalium & Septentrionalium, Sclavorum, Soraborum, Wilsorum, Abotritorum, Bohemorum, Maruanorum, Nortmannorum, Pannonumque Legati adfuere. Integra adhuc majestas Imperij, cum omnes hæc gentes Imperatoris dicto audientes fuere. Quanquam in Ludovico Carolus M. pater non aspiceretur, qui suo ductu præsens bella gereret, & fines Imperij proferret victorijs. Domum potius videri poterat exornare, quàm pater construxerat, non ampliare, totus in concilijs more Francorum convocandis, in condendis legibus sacris & civilibus, in dotandis Ecclesijs, & cœnobijs Monachorum condendis pijsimus Imperator occupatus.

Publicam
in concilio
Attiniaci
poenitentiam
agit
Ludovicus.

Baron. ad
hunc annum.

E quorum

*Auctor
Translat. S.
Viti.
Dat fa-
cultatem
condendi
cœnobi-
um Cor-
beienſe ad
Viſurgim.*

E quorum numero nova ad Viſurgim Corbeienſis Monaste-
rij exordia ad hunc annum referimus certo ex auctore, qui transla-
tionem S. Viti conſcripſit; is enim anno octingentefimo viceſimo
ſecundo Dominicæ Incarnationis, die octavo Idus Auguſti prima
huius cœnobiij fundamenta jacta docet; errat verò dum id anno Lu-
dovici undecimo factum aſſerit, quod Gerardo ſilvæ majoris Abba-
tis in auctore translationis S. Viti ejuſque chronologia carpere licuit.
Baronius etſi hunc auctorem non adducat, ad hunc tamen annum
retulit; perinde ut veteres verſus deſignant, Corbeienſium monu-
mentiſ inſcripti:

*Octingentefimus dum vicenſque ſecundus
Annus erat Chriſti, Claſtro fundum dedit iſti,
Filius ille pius Magni Carolus Ludovicus.*

Fallunturque alij, qui ad alios annos primordia collocant. Et res ipſa
hunc annum exponit; nam poſtquam in ſeptimum annum hæſe-
rant Monachi in Solingano nemore trans Viſurgim, nec locum, in
quo primò Monasterium condere aggreſſi ſunt, ulla cultura ſubigi
poſſe viderent, vitamque in ſumma rerum penuria traherent, ut jam
in tres partes diviſi ſæpius de migratione conſilia agitarent: accidit
opportune Adelhardum ſuperiori anno ab exilio revocari ad Cor-
beiam Franciæ, atque iſtic edoceri de inopia quacum conſiſtarentur
in Saxonia fratres, Coloniaque ab eo traductæ. Quare continuo
ſubmiſit pecuniam & annonam; ipſe deinde Imperatorem adiit,
petijtque ſibi dari facultatem deligendi alium in Saxonia locum,
condendo Cœnobia idoneum. Hoc impetrato, cum Walone fratre
in Saxoniâ proſectus eſt. Quò cum veniſſet, didicit à fratribus eſſe
locum ad Viſurgim in Auguſti pago propè villam regiam Huxeræ;
eoque deductus à ſuis luſtravit diligenter omnia probavitque: mox
inito cum Episcopis, comitibus, & nobiliſſimis ejuſdem gentis Viris
conſilio, expoſitaque Imperatoris voluntate, facile ſingulorum con-
ſenſum impetravit. Igitur vii Idus Auguſti circumſpecta loci oppor-
tunitate, proſtrati in terram decantaverunt pſalmos & litanias. De-
um multis precati, vellet initia poſſeſſionis eſſe proſpera. Inde du-
ctis lineis, deſixiſque in terram paxillis dimenſi ſunt locum, ubi tem-
plum, & cœnobiij habitacula conſtruerentur. Rurſum octavo Kalen-
das Septemb. evocatus Baduradus Paderbornenſis Episcopus ſacra-
toribus auſpicijs locum Deo conſecravit, ſolemniſque Eccleſiæ ritu
ſignum Crucis deſixit in terra, ubi ara templi parabatur: nomen
adeo à Badurado Episcopo dari loco voluerunt, & Corbeiam no-
vam appellari. Cœpta mox ædificia extemporanea, tabernaculi in
modum, erigi. Tandem menſe Octobri ex Hetha Solingani ſaltus
cum omni ſupellectile demigrarunt Corbeiam Sacri incolæ, Sa-
cerdotes ſenes, pueri; alteroque die ſolemne Miſſæ ſacrificium cele-
bratum.

*A Badu-
rado Ep.
Pad. con-
ſecratum,*

bratum, & tenuibus in
Monasterium Ordinis
labor religioſus Viron
ſtructuram: quo in op
tur, reperta eſt politi
quam eandem fuiſſe
fuit, cui celeberrimum
tum ſtetit. Sive ea à Ca
à primo anno belli Sa
ſive alia alterius Jdoli
ariæ incumbente col
recta, expiataque ſacri
rum hodie dum collo
nis ſtatua B. Virginis, c
obtriverat, ei impoſita
At non minus ho
in Paderbornenſem Ec
à Carolo M. patre dom
volentia in Episcopum
ris diploma ex autogra
ſcopi noſtri induſtria

*In nomine Domini
divina ordinante providen-
tia mancipata, propter an-
tiora largiamur, præmi-
di non diſſidimus. Igitur
bus ſcilicet et futuris, quia
eſt conſtructa in honore S.
dicitur Paderbrunna, mil-
omnibus ad ſe juſtè et lega-
bus ſub noſtra tuitione, et
ſtitueremus, quod ita et ſec-
Precipientes ergo jubemus.
ria poteſtate in Eccleſias, a
Eccleſiæ, quas moderno te-
ant qua deinceps in jure i-
diſciario modo audiendas
ciendas, aut fidei juſſores
nec ullas redibitiones, ve-
pore ingredi audeat, vel
ſignat. Sed liceat memo-
Eccleſiæ cum omnibus, qua
parere imperio. Quidquid*

In cujus
funda-
mentis
reperta
columna
firmensuel.

Ludovi-
cus privi-
legia Ec-
clesiæ Pa-
derborn.
confir-
mat &
auget.

Conven-
tus vario-
rum Le-
gationum
franco-
rum.

pro aeterna renumeratione praedictae Ecclesiae ad stipendia pauperum et luminaria concinnanda concedimus; qualiter melius delectet Clericos in eadem sede degentes pro Nobis, Coniuge, et prole nostra Domini misericordiam exorare. Et ut haec auctoritas per futura tempora melius conservetur, manu propria subter firmavimus, et annuli nostri impressione signari iussimus.

Signum **POS**
LIE

HLudovici serenissimi Imperatoris. Hirminarius
Diaconus ad vicem Fridugisi Abbatis recognovi.

Data quarto Non. April. Anno VIII Imperii Domni HLudovici
piissimi Augusti. Indictione XV. Actum Aquisgrani palatio regio.
In Dei nomine feliciter, Amen.

Dignum posteritatis memoria diploma, ex quo primorum Imperatorum liberalitatem & pietatem, fiduciamque, quam ex bonorum operum merito profitentur, recognoscas; tum etiam Ecclesiae Paderbornensis immunitatem, Cleri florem, & cum primis Episcoporum jurisdictionem in subjectos sibi homines & possessiones perspicue videas. Qua forma concessae jurisdictionis civilis diplomata Ecclesiae Osnabrugensis, jam multo illustrius à Carolo M. consignata, producta sunt in Monumentis Paderbornensibus, ceteris exinde Imperatorum tabulis iisdem privilegijs subsecuturis; quae certe religione nullum facile Heterodoxorum Principum sacras donationes consignare deprehendes.

Annus Christi 823. 824.

Paschalis 7.
Eugenij II. Pont. I.
Ludovici Pij Imp. IO. II.
Baduradi Ep. Pad. 9. IO.

Conventus
variorum
Le-
gatorum
Franco-
furti.

Verfabatur, ut supra diximus, per huius anni hyemem Imperator Francofurti, novis in hanc rem aedificijs constructis, quo in loco alterum Mense Majo celebrem procerum conventum habuit: iussitque adesse ex Francia Orientali, Bojaria, Alemannia, Burgundia, & Rheni provincijs Optimates, auditique sunt Barbarorum legati. Quos inter duo fratres Wilforum Principum de Regno disceptantium ad iudicium Imperatoris appellaverunt. Ac postquam Imperator Francofurto Compendium profectus, insecutus Ceadragus Abotritorum Princeps. Is cum se utcumque purgasset, ob merita Thrasiconis patris restitutus est in provinciam, Sclaomiro fati praerepto. Eodemque accessit Heraldus Danorum Rex, auxilia petens adversus Godefridi Regis filios, ne, quod illi minabantur, Regno exueretur. Quam

in rem missi ab Imperatore Comites, Regni statum Archiepiscopus redijt ex Thegano colligas, ubi ad fastigium Episcopatus ante alios ingrati ac inclaras animi dotes praeris, Romani Pontificis nandi causa, ad terminum transalbianam regionem fidei & baptismi annales Francorum ex apostolico munere rec

Per hanc temporis prioris anni successus novis Monachorum & religiosorum coetu, quae religiosae institutique coram omnia sapientibus, quoad superstes fuerant Monasterio ob auctore Imperatorem, oportet quem in Franciam torem misit, rogatum locum in tutelam tem & privilegia, quae tinerent. Urgebatur iam (quippe qui cum etiam de Abbate cogit imponeret. Delegitque bilissimo Francorum imperator propinquum Saxonic generis conjuginis, fuit Warenus gine Matre Jda splendidis honoribus & publicis Haduvina Herivorden memorabitur. Ac juveni instituti sui, iudicii Francicae religiosos vae stimulat semper, quod carus, ipse relicta pulchra habebat, virgine, per

in rem missi ab Imperatore in Daniam Theothanus & Rotmundus Comites, Regni statum exploraturi; quibuscum Ebbo Remorum Archiepiscopus redijt in Franciam, gente transrhenanus ac Saxo, ut ex Thegano colligas, unus ex eorum numero, qui ex barbaris nationibus ad fastigium Episcopatus perducti, & in conspiratione filiorum ante alios ingrati ac molesti fuerunt Imperatori. Hujus viri ob præclaras animi dotes præclara initia fuere. Nam ex consilio Imperatoris, Romani Pontificis auctoritate, Evangelij inter Barbaros disseminandi causa, ad terminos Danorum missus fuit; ubi Holsatiam ac transalbianam regionem peragrans, æstate præterita multos ad Christi fidem & baptismum docendo perduxit. Quemadmodum hæc annales Francorum exponunt, & ad hunc annum referunt ejus ex apostolico munere reditum.

Per hanc temporum opportunitatem, & lætos ad Visurgim superioris anni successus, Adelhardus Francicæ Corbejæ Abbas cum novis Monachorum Colonij venit in Westphaliam; convocatoque religiosorum cœtu, qui in nova Corbeja se collegerant, præclara vitæ religiosæ instituti que sui documenta singulis dedit. Ac postquam coram omnia sapientissime ordinasset, redijt in Franciam, retenta sibi, quoad superstes fuit, suprema simul administratione; quò surgenti Monasterio ob auctoritatem, quâ pollebat apud consanguineum Imperatorem, opportunius consulere. Quam in rem Walonem fratrem, quem in Francica Corbeia sibi Successorem habuit, ad Imperatorem misit, rogatum, ut ad tam prospera rerum initia velit Imperator locum in tutelam suscipere, eamque Corbejæ novæ dare libertatem & privilegia, quæ cetera per Franciam sublimia Monasteria obtinerent. Urgebatur jam senio Adelhardus ad supremam vitæ lineam (quippe qui cum Carolo M. prope adoleverat) eòque sollicitius etiam de Abbate cogitare cœpit, quem novæ ad Visurgim Corbejæ imponeret. Delegitque ad hoc munus Warenum monachum, ex nobilissimo Francorum & Saxonum genere, quem & Ludovicus Imperator propinquum suum appellat in diplomate; fortè ob Juditham Saxonici generis conjugem suam. Nam, ut Auctor vitæ Pusinnæ virginis, fuit Warenus genitus Echberto clarissimo Comite ac Duce, Matre Jda splendidissimis natalibus foemina: fratres habuit Palatinis honoribus & publicis dignitatibus claros; quorum ex sorore neptis Haduvina Herivordensium Abbatissa post delecta, ut in Luthardo memorabitur. Ac juvenis quidem Warenus erat ætate, sed fervore instituti sui, judicij maturitate ac sapientiæ inter ceteros Corbejæ Francicæ religiosos viros longè præstantissimus; quem vel ex cœstimarat semper, quòd, cum in palatio Imperatorum omnibus percarus, ipse relicta pulcherrima, quam sibi pari nobilitate desponsam habebat, virgine, per summam rerum humanarum contemptionem

S. Adelhardo in administratione novæ Corbejæ succedit Warenus Imperatoris consanguineus.

K

Monachi

Villare-
gia Hux-
eri dona-
tur Cor-
beienfi-
bus ab
Imp. Lu-
dovico.

Monachi vitam elegisset in Corbeia Francica. Hunc deinde, ut com-
mendarat, post excessum Adelhardi primum sibi Corbeienfes ad Vi-
furgim Monachi delegerunt Abbatem. Et Ludovicus Imperator,
qui se fundatorem Corbeie novae ferebat, hoc anno statim regali-
beralitate Cœnobij fundum, Villam regiam Huxeri, quæ nunc Hox-
aria est, & omnes circum agros, prata & possessionem regionis dona-
vit; quod satis diploma, quas ipsas potius foundationis tabulas dix-
eris, testabitur. Id quidem diploma recitat Cleinsorgius, sed abru-
ptum & germanico idiomate, ideo malè consuluit posteris & torfit
alios, qui latina lingua reddere conati sunt, nos hic integrum synce-
rumque damus.

In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi. HLudovici-
cus divina ordinante providentia Imperator Augustus. Neminem fidelium
nostrorum dubitare credimus, quàm magnum quondam Dominus et genitor
noster Karolus Christianissimus Imperator cum Saxonibus subiit laborem, ut
eos ad cognitionem veræ fidei adduceret, quod et divina gratia cooperante,
sicut optavit, effecit. Nos verò in eius solio, superni Numinis dono, sublimati,
cuidam venerabili viro Adelhardo seni Abbati ex monasterio, cui vocabulum
est Corbeia, in eadem provincia Saxoniæ ob mercedis nostræ augmentum mo-
nasterium construere iussimus, et ad idem cœnobium dedicandum ex sacro pa-
latio à Capella nostra misimus venerabiles et sacrosanctas reliquias B. Ste-
phani protomartyris, quod est constructum super Wiseram in villa regia, in loco
municipante dudum Huxeri; ut quia auctore Deo prædictus divæ memoria
Dominus et genitor noster in eadem gente primum Christianæ religionis fidem
confirmavit, ita et nos ad augmentandum solidandumque eiusdem fidei vi-
gorem primum Monachicæ religionis ordinem illic servandum tenendumque
constituimus, quod ita opitulante omnipotentis gratia ad effectum rei pervenit.
Et prædicto monasterio ideo Corbeia nomen impositum est, eò quod de antiquo
quodam monasterio Corbeia prædicto Adelhardo Abbati seni, cui hanc curam
commisimus, assumpto secum germano suo Walone cum cæteris quantis et
quibus oportebat Monachis intra eandem provinciam locum aptum et con-
gruum eligerent, atque ibi, pro ut opportunum esse potuisset, præfatum mona-
sterium stabilirent atque construerent. Idcirco placuit excellentiæ nostræ, ut
prædictam villam, quæ dicitur Huxeri, cum omnibus finibus et terminis suis,
et cum terris, silvis, aquis aquarumque decursibus, cum omnibus adiacentibus
et appendiciis suis ad idem monasterium per hanc auctoritatem jure perpetuo
conferre, et de nostro jure in jus et dominationem prædicti monasterii præsen-
tialiter tradere, nec non et res, seu possessiones, quæ à Deum timentibus Saxo-
nibus infra ipsam Saxoniam ad hoc opus inchoandum, vel adjutorium præ-
standum conlatæ sunt, per hanc auctoritatem confirmare, etiam res, quæ ad
antiquiorem Corbeiam traditæ fuerant, infra ipsos prædictæ Saxoniæ fines in
terris, silvis, campis, pratis, pascuis, aquis aquarumque decursibus propriis vel
communibus, domibus ac ædificiis vel prius habitis vel postea constructis,
mancipiis

mancipiis quoque diversis
datum vel traditum fuit.
una cum consensu præfati
contulimus, et perpetuo
tuendumque concessimus
rationabile judicavimus
prioris Corbeie monachis
servitur, uni regi militatu
nachorum obsequiis depu
nasterii primi adificatoro
ritio sub sancta regula de
sunt idem locus ex propri
sistere rebus, dignum er
largitatis causa, pro ut ex
porrigi debuisset, quanto
ut dictum est, prius fuisse
ritatis affectu largiri. Sta
apices sancimus, ut quanc
sieri de hac luce migrav
potuerint, qui ipsam cong
valeant, per hanc nostram
gendi Abbatem, quatenus
bis, conjugæ, proleque nost
misericordiam exorare d
ritati, ut licentiam habeam
nibus liberis res et manc
liter pars alteri contulerit
moteneant atque posside
omnibus perfruantur arb
tas largitionis atque conf
obtineat firmitatem man
pressionem signari iussimus.

Signum

POS
LIE

Data VI Cal. Augusti.
Ludovici piissimi Au-
regio in Dei nomi

mancipiis quoque diversi generis vel conditionis, mobilibus vel immobilibus, datum vel traditum fuit, cum omni integritate ad prædictum monasterium unacum consensu præfati Abbatis, vel congregatione ejus, celebri donatione contulimus, et perpetuo Monachis ibidem Deo militantibus ad possidendum tuendumque concessimus atque confirmavimus. Ideo autem ita fieri debere rationabile judicavimus, ut quia constabat prædictum locum ex monasterii prioris Corbeie monachis constructum esse, et quia in omni loco uni Domino servitur, uni regi militatur, dignum erat, ut possessiones ille eorundem Monachorum obsequiis deputarentur, qui infra ipsam provinciam ejusdem monasterii primi adificatores et perpetuo habitatores in omnipotentis Dei servitio sub sanctæ regule deputati fuisse noscuntur; nam si forte talis esset causa, ut idem locus ex propriis in eadem provincia sibi conlatis nequivisset subsistere rebus, dignum erat, ut de prioris monasterii rebus, benignitatis seu largitatis causa, pro ut ex utraque parte rationabile esse potuisset, largam manus porrigi debuisset, quanto magis de his, quæ infra eandem provinciam conlatæ, ut dictum est, prius fuisse cognoscuntur, cum omni benignitate ardentissimo caritatis affectu largiri. Statuentes etiam decernimus, atque per hos imperiales apices sancimus, ut quandoquidem divina vocatione Abbas prædicti monasterii de hac luce migravit, quamdiu ipsi Monachi inter se tales invenire potuerint, qui ipsam congregationem secundum regulam S. Benedicti regere valeant, per hanc nostram auctoritatem et consensum licentiam habeant eligendi Abbatem, quatenus ipsos servos Dei, qui ibidem Deo militant, pro nobis, conjugum, proleque nostra, et stabilitate totius imperii nostri jugiter Domini misericordiam exorare delectet; sed et hoc placuit nobis huic inferere auctoritati, ut licentiam habeant Rectores hujusce monasterii cum quibuslibet hominibus liberis res et mancipia legaliter commutare, quidquid justè et rationabiliter pars alteri contulerit parti, per hanc nostram auctoritatem jure firmissime teneant atque possideant, et quidquid exinde facere voluerint, libero in omnibus perfruantur arbitrio faciendi, quidquid elegerint. Et ut hæc auctoritas largitionis atque confirmationis nostræ per futura tempora inviolabilem obtineat firmitatem manu propria subter firmavimus, et annuli nostri impressione signari jussimus.

**POS
LIE**

Signum HLudovici serenissimi Imperatoris. Durandus
Diaconus ad vicem Fridugisi recognovi, et ss.

Data VI Cal. Augusti. Anno Christo propitio. X Imperij Domni HLudovici piissimi Augusti. Indictione lma. Actum Ingelheim palatio regio in Dei nomine feliciter amen.

K 2

Plena

Plenæ regię liberalitatis & Christianæ religionis, ad exornandam Saxoniam tabulæ; quibus eodem loco, eodemque tempore alias addit; quamque per Walonem fratrem cœnobij Corbeienſis tutelam ac privilegia ſollicitarat Adelhardus, prono non minus animo delargitur Imperator: eò in hac re latior, quòd monachorum institutum inspirante Deo primum abs se in Saxoniam introductum gloriatur, ad ſublevandum Episcoporum, & aliorum Sacerdotum labores.

In nomine Domini Dei et Salvatoris Jeſu Chriſti, HLudovicus divi-
na ordinante clementia Imperator Auguſtus. Cum petitionibus ſervorum
Dei juſtis et rationabilibus divini cultus amore favemus, ſuperni muneris do-
num largiri non diffidimus. Idcirco noverit omnium fidelium noſtrorum, tam
preſentium quàm et futurorum, ſagacitas, quia adiens ſerentitatem Culmini
noſtri vir Reverendiſſimus Adelhardus Abba ex monaſterio Corbeia, quod ei
dudum in provincia Saxonica ad augmentum mercedis noſtræ ex novo con-
ſtruere juſſimus ſuper ſurvium Wiſera, in villa regia, in loco nuncupante du-
dum Huxeri, dicatum in honore S. Stephani protomartyris ſuggeſſit manſue-
tudinē noſtræ, ut idem monaſterium et monachos ibidem per tempora degentes
cum rebus et hominibus non ſolum ſub noſtra tuitione et deſenſione conſtituere-
mus; verùm etiam et talem immunitatem fieri juberemus, qualem omnes Ec-
cleſiæ in Francia habent. Cuius petitioni dignam et proſicquam judicantes, hanc
auctoritatem immunitatis erga prædictum monaſterium Corbeia, ejuſq; Re-
ctores fieri juſſimus, per quam decernimus atque jubemus, ut nullus Judo-
publicus, vel quilibet ex judiciaria poteſtate, in Eccleſias, aut loca, vel agros, ſeu
reliquas poſſeſſiones memorati monaſterii, quas præſenti tempore in quibus-
libet pagis, et territoriis habet, vel deinceps ibidem conlata fuerint, ad cauſa
iudiciario more audiendas, vel freda exigenda, aut manſiones, vel paratui
faciendas, aut fide juſſore ſtollendos, aut homines ipſius monaſterii, tam inge-
nuos quàm et lentos diſtringendos, aut ullas redhibitiones, aut illicitas occa-
ſiones requirendas ullo unquam tempore ingredi audeat, vel ea, quæ ſupra
memorata ſunt, penitus exigere præſumat; ſed liceat memorato Abbat
ſuiſque ſucceſſoribus res prædicti monaſterii ſub immunitatis noſtræ deſenſio-
ne quieto ordine vivere et reſidere; et quidquid exinde juſ Fisci exigere
poterat, totum et ad integrum nos pro æterna retributione ad pauperes
alendos et luminaria eidem monaſterio concinnanda concedimus; qualiter
Monachi ibidem degentes pro nobis proleque noſtra, atque ſtatu totius noſtri
Imperii, nobis ad regendum commiſſi, Domini miſericordiam attentius ex-
orare delectet. Sed et hoc placuit nobis huic inferere auctoritati, ut licentiam
habeant Rectores huiusce monaſterii cum quibuslibet hominibus liberis res et
mancipia legaliter commutare: videlicet, ut quidquid iuſte et rationabiliter
pars alteri contulerit parti, per hanc noſtram auctoritatem iure firmiſſimo te-
neant atque poſſideant, et quidquid exinde facere voluerint, libero in omni-
bus perfruantur arbitrio faciendi, quidquid elegerint. Et ut hæc auctoritas
immunitatis

immunitatis atque com-
obineat firmitatem ma-
preſſione ſignari juſſimus

Signum
POES
LIL

Data VI Kalendas Aug.
HLudovici piſſimi
palatio regio. In

Quæ poſtquam
auctor conditorque
fuit, uti & Baronius ob-
bate ſilvæ majoris, à q-
annus (quod hitoria
celeberrimi & opule-
primordia, in quo exi-
perpetuo pſallentium
illud Chriſtianæ religi-
poſtoli viri, tot Epiſ-
na & labore magna p-
ad Chriſti fidem perdu-
institutum primis Saxo-
quam à deſertore Mo-
& ante id tempus inau-
primo admiſere. Qu-
riſſimæ familiæ D. Ber-
in converſione barbari
Ludovicus Imperator
fructumque in diſſem-
burgum & Meppiam
per alias, de quibus re-
vi Corbeia ad Viſurgi-
Corbeia, unde hæc C-
ere deinde ceteri Rege-
Abbates, uti inter Prin-
& potentia ſæpe pare-
locus erit.

Nectamen Corb-
os invidos æmulosqu-
privilegia interturbare
Corbeienſium Abbas

immunitatis atque confirmationis nostræ per futura tempora inviolatam obtineat firmitatem manu propria subter firmavimus, et annuli nostri impressione signari iussimus.

Signum

HLudovici Serenissimi Imperatoris. Durandus
 Diaconus ad vicem Fridugisi recognovi et ss.

Data VI Kalendas Augusti. Anno Christo propitio. X. Imperii Domni
 HLudovici piissimi Augusti. Indictione prima. Aetum Ingilinheim
 palatio regio. In Dei nomine feliciter amen.

Quæ postquam D. Adelhardus primus Corbeia ad Visurgim ^{LausMo-}
 auctor conditorque perfecit, haud multum inde in vita superstitis ^{nasterij}
 fuit, uti & Baronius observavit; quamvis nec à Paschasio, nec ab Ab- ^{Corbei-}
 bate silvæ majoris, à quibus multis paralogismis vita scribitur, mortis ^{ensis.}
 annus (quod historiæ intererat) consignatus sit. Hæc interim hujus
 celeberrimi & opulentissimi quondam per Saxoniam monasterij
 primordia, in quo exinde tot sanctitate illustres Monachi vixere, ut
 perpetuo psallentium chorus diu noctuque fuisse memoretur. Hoc
 illud Christianæ religionis seminarium, ex quo tot Sacerdotes & A-
 postolici viri, tot Episcopi ac præfules prodierunt; quorum doctri-
 na & labore magna pars Saxoniae & septentrionalium populorum
 ad Christi fidem perducta. Quam exoptatum olim & salutare vitæ
 institutum primis Saxonibus, tam invisum modò heterodoxis, post-
 quam à desertore Monacho Martino Luthero longè sanè disparem,
 & ante id tempus inauditam majoribus doctrinam intra Saxoniam
 primo admisere. Quantum vero Fuldensi monasterio ejusdem cla-
 rissimæ familiæ D. Benedicti Hassia & Thuringia, tantum Saxonia
 in conversione barbararum gentium Corbeienſi debet. Sanè cum
 Ludovicus Imperator jam ævo suo florentem monasterii disciplinam
 fructumque in disseminando Evangelio aspiceret, non modò Eres-
 burgum & Meppiam conjunxit Corbeienſi seminario, sed alijs su-
 per alias, de quibus referam, idem donationibus cumulavit. Ac bre-
 vi Corbeia ad Visurgim Saxonica, Francica ad Somonam flumen
 Corbeia, unde hæc Colonia traducta est, æmula spectabatur. Aux-
 ère deinde ceteri Reges ac Imperatores opibus ac privilegijs; quibus
 Abbates, uti inter Principes Imperij adsciti, ita se Episcopis splendore
 & potentia sæpe parès tulère. Sed de his temporibus memorandi
 locus erit.

Nectamen Corbeienſium initia tam prospera fuere, quin & fu-
 os invidos æmulosque experti sint, qui immunitatem, & illorum
 privilegia interturbare sunt ausi. Qua super re cum Warenus primus
 Corbeienſium Abbas cum Imperatore questus esset, Ludovicus;
 Badurado

Ad defen-
 dendos
 Corbei-
 enses de-
 signatur
 Badura-
 dus Im-
 peratoris
 Legatus.

Badurado Paderbornensi Episcopo scripsit, atque in mandatis dedit, ut immunitatis tabulas à se Corbeiensibus concessas & suam voluntatem infestis Comitibus exponeret: literæ ad Baduradum sic habent,

In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi, HLudovicus divina ordinante providentia Imperator Augustus Badurado Episcopo et Misso nostro. Nosse te non dubitamus, qualiter nostra iussione Adelhardus quondam Abbas quoddam monasterium in Saxonia à novo opere construxit, quod nos et aliqui boni homines de quibusdam rebus solenni donatione dotavimus; de quibus omnibus rebus nostræ auctoritatis præceptum circa idem monasterium fieri iussimus, ut perpetua salvatione in jure ejusdem monasterii eadem res consisterent. Sed ut relatione Warini venerabilis, ejusdem monasterii Abbatis cognovimus, quidam Comites memoratum præceptum nostrum infringere et convellere velint, in eo videlicet, quod homines tam liberos, quam et lutos, qui super terram ejusdem monasterii consistunt, in hostem ire compellant, et distringere judiciario modo velint; quod nolumus, ut faciant, et ideo per has literas nostras tibi præcipimus, ut tu illud præceptum, quod sicut diximus, eidem monasterio fecimus, adsumas, et in præsentia eorundem Comitum, in quorum ministeriis res prædicti monasterii esse noscuntur, relegi facias, et ex nostra auctoritate eis præcipias, ut ulterius nostræ auctoritatis præceptum violare non præsumant, sed potius, sicut in eodem præcepto continetur, illud conservare studeant, si gratiam nostram habere velint.

Missi Dominici
minici
quales.

Nullum his literis annum, quo datæ sunt, adscriptum reperio, retuli tamen ad hæc tempora proximè consecuta; quod Adelhardus, postquam per xxx annos præclara cum laude & fama sanctitatis Corbeiam Francicam Abbas administrasset, & Corbeiam novam ad Visurgim condidisset, haud multò post fati, ut diximus, concesserit, & Warinus ei subrogatus referatur. Id potius ex his Imperatoris literis asseramus, Baduradum magnæ auctoritatis fuisse apud Imperatorem Ludovicum, quem hic Missum suum compellat; quod munus sive extraordinarium, sive ordinarium Badurado fuerit, magnificum certè reputes; quando illud vel Archiepiscopi, vel eminentiores Episcopi, vel illustres viri adjuncto comite gesserunt; erantque legatorum instar, & cum plena Imperatoris potestate designati provincias obibant; atque ea, quæ vel in publicis conventibus ac synodis, vel ab Imperatore constituta erant judiciaria auctoritate exequabantur: controversiasque, quæ intervenerant, cognoscebant ac decidebant, aut certè ad Imperatoris tribunal referebant. Hinc passim in diversarum gentium legibus appellantur Missi Dominici, Missi Dominicales, Missi transcurrentes, Legati Imperatorum, ac supremi Judices, tam in Ecclesiasticis, quam in politicis controversiis ac causis publicis; ut vel inde jurisdictionem politicam cum Episcopis ab Imperatoribus communicatam ex ævo etiam illo traducant scriptores, secus quàm Heterodoxis nostris & Episcoporum

porum obrectatoribus annales moremque Rodovici Imperatoris, si ordinarium id munus Episcoporum, syncerè M. data est Episcopis ju & Imperatoribus cum communicatam esse. undi provincias defun quem Missaticum dix Badurado, quem Ludov semper conjunctissimu annos ordinarium & Imperatoris legatione ministros & vicarios I

Corbeiensis Monasterii sanctimonialium Virginum Paderbornensis; quod Ludovici Imperatoris c è vita excessisse tradatur ense ex Corbeia Gallica Herivordienfè ex Sueffia à Ludovico pio Imperatore carum Virginum, tradidit diplomata Principum ma ab origine hujus in à Divo Bonifacio Christiani sunt, traditur quoque c phus Waltgeri avus. Ab sti sacris imbutus, una Saxoniorum tempor luit, transfuditque in W sessionibus; quæ causa Is quia meliora tempo perdomiti, & Widekind sedes erat, subactus) se vixere Widekindus & W de religionis Widekind

porum obrectatoribus persuaderi possit. Hi, si Francorum Regum annales moremque Regni Franciæ, si Capitularia Caroli M. & Ludovici Imperatoris, si deinde Synodos eorum temporum, & quàm ordinarium id munus fuerit Archiepiscoporum, & præstantium Episcoporum, sincere legissent, intelligerent eam, quæ à Theodosio M. data est Episcopis iudicandi potestas, etiam à Francorum Regibus & Imperatoribus cum Episcopis Franciæ, Germaniæ, & Saxoniae communicatam esse. Quapropter dum hoc publico munere obeundi provincias defungerentur, publica quoque annona, & sumptus, quem Missaticum dixerè, illis lege sancitus. Ac verisimile habeo Baduradi, quem Ludovicus Imperator sibi ob sapientiam & fidem semper conjunctissimum habuit, id munus per Saxoniam multos annos ordinarium & honorificentissimum fuisse, cui hac Ludovici Imperatoris legatione, etiam in ipsos Comites, & supremos justitiæ ministros & vicarios Imperatoris exequendi potestas data est.

Annus Christi 825.

Eugenij II. Pont. 2.

Ludovici Pij Imp. 12.

Baduradi Ep. Pad. 11.

Corbeienſi Monasterio hîc subjungimus illustre Herivordienſe ſanctimonialium Virginum Collegium, intra eoſdem fines diœceſis Paderbornenſis; quod hoc anno octingenteſimo vigeſimo quinto, Ludovici Imperatoris duodecimo, Walterus primus ejus conditor è vita exceſſiſſe tradatur à ſcriptoribus. Et quemadmodum Corbeienſe ex Corbeia Gallica per Colonias Monachorum inſtitutum; ita Herivordienſe ex Sueſſionenſi ſanctimonialium virginum Collegio à Ludovico pio Imperatore inſtauratum, & ad formam earum Gallicarum Virginum, traductis inde Colonijs, formatum eſſe, referent diplomata Principum à nobis infra recitanda. Sed altius nobis prima ab origine hujus initia repetenda. Inter Weſtphaliæ nobiles, qui à Divo Bonifacio Chriſti fidem edocti, & baptiſmatis aqua abluti ſunt, traditur quoque conſtante majorum & ſcriptorum fide Adolphus Waltergeri avus. Ab hoc deinde Adolpho Waldericus filius Chriſti ſacris imbutus, una cum Eva conjuge inter turbulenta bellorum Saxoniorum tempora conſtanter Chriſti quoque religionem coluit, transfuditque in Walterum filium cum acceptis bonorum poſſeſſionibus; quæ cauſa ut ab alijs Comes Herivordia memoretur. Is quia meliora tempora ſortitus ſub Carolo M. (quibus & Saxones perdomiti, & Widekindus ipſe, cui haud procul Herivordia paterna ſedes erat, ſubactus) ſe Chriſtianum profeſſus eſt. Conjunctiſſimè vixere Widekindus & Waltergerus, unoque ſtudio & fervore proferenda religionis Widekindus in vico Engeren nobile Collegium Canoniorum

Chron.
Mindenſe.
Henricus
de Herivordia.
Diplomata
Herivord.
Collegij.

Herivordienſe
Virginum
Collegi-
um fun-
datum à
Waltgero
Herivord-
iæ Comi-
te.
*Meibomius
in notis ad
Widkindi
annal. lib. 1.
Auctor vitæ
Lud. c. 8.*

nicorum ac Baſilicam D. Dionyſio conſecratam condidit, in quo hodieum ſepulchrum ejus, Mauſolei in modum erectum, conſpici-
citur: Waltgerus verò in vicino Herivordiae loco ac fundo heredita-
rio Eccleſiam conſtruxit. Superest etiamnum ædes illa ſacra, ſolido
opere conſtructa, & legitur in arcu fornicis hæc inſcriptio. *Princeps
huius terræ Waltgerus fundator Eccleſiæ Herivordienſis.* Ut mihi in co-
mitatu Ferdinandi Episcopi, hæc monumenta antiquitatis luſtrantis,
videre conceſſum. Præter hanc ædem ſacram, quæ, priuſquam Baſili-
ca collegij conſtrueretur, populi ſacris deſervijt, Waltgerus Virginum
quoque monaſterium condidit in villa Mudenhorſt, quod deinde
Herivordiam ad commodiorem ſecurioremque locum tranſlatum.
Prima huius monaſterij exordia referunt ad annum Chriſti 789. Inde
ſeu belli tempeſtate, ſeu alijs temporum injurijs honeſtus Virginum
cœtus in magna tenuitate vixit; quarum miſertus Ludovicus pius
Imperator, cum fortè locum ipſe coram inſpiceret, dum Paderbornæ
prima Saxoniae comitia ageret, multis exinde ac regijs donationibus
cumulavit. Ad quæ referas illorum opinionem, qui Collegium hoc
virginum anno Chriſti 819 à Ludovico fundatum ſcribunt. Cum Lu-
dovicus inſtaurator verius, quàm conditor cenſeri debeat; cujuſ-
modi puellarum monaſteria ab ipſo in Aquitania quamplurima in-
ſtaurata refert Auctor vitæ Ludovici Imperatoris; quemadmodum
hæc ex diplomate Imperatoris, ad annum ejus Imperij xxv recitan-
do, conſtare poterunt, in quo prima Abbaſſa Herivordienſis me-
moratur Tetta, ſeu Dedda, ſecunda in alijs tabulis Adda, tertia in alijs
Hadewie.

A prima
origine
Canoni-
carum
Virginum
fuit.

Inſtitutum harum Virginum non aliud reperio, quàm Sancti-
monialium in communi viventium, ſicuti in literis Ludovici Regis,
Arnulphi, & Henrici Imperatorum vocantur. Planè in diplomate
Conradi Imperatoris ſcribuntur, ex ordine & poſſeſſione Canonica-
rum virginum. Nec aliter Hadrianus Pontifex in diplomate compen-
ſat; tametſi Joannes Pontifex prolapſa jam & diſſoluta clauſtri di-
ſciplinâ, privilegia approbet; inſtitutum verò, ut tum reperit, tolera-
re magis, quàm confirmare profiteatur. Sed nos jam ſupra ſatis et
concilio Aquigranenſi inſtitutum harum Canonicarum Virginum
aſſeruimus, quo per Franciam, Germaniam, & Saxoniam illo Cæſa-
rum ævo nihil receptius & florentius fuit. Quin & ipſum Sueſſio-
nenſe monaſterium, ex quo formatum eſt Herivordienſe, ſancti-
monialium Virginum memoratur; tametſi poſtea in D. Benedic-
ti inſtitutum tranſierit. Ludovici Pij Imperatoris munificentiam con-
ſecuti ſunt ceteri Imperatores ac Reges; eoque privilegij & dona-
tionibus auxere, ut Sueſſionenſi monaſterio par fuerit; quare ut in
Sueſſionenſi, ita in Herivordienſi monaſterio ex illuſtribus familijs
Antitiſtes delectæ honoratæque Imperij principum dignitate.

Increvit

Increvit cum ipſo
oppidum, ex oppido in
des. Inde Urbs in veteri
cum acceſſit. Singula
Episcoporum urbes, ita
opinari pronum, poſtea
his Teutonicorum mo-
gentilis ſuperſtitio & i-
ligionem duobus hiſce
ſub adminiſtratione ſa-
ſub annm Chriſti 1533
rani, poſtea his permix-
Regum inſtituta donat-
cum Imperatorem me-

Ani

Agebatur annus
oſtingentefimus, cu-
actis, Calendis Junij
iſtic Episcoporum &
Legati filiorum Gode-
rumque gentium, præ-
expeditique. Acceſſit
rum multitudine Haral-
tot procerum & legatorum
una cum conjugibus mul-
bani baptiſmi undis abl-
è baptiſmo ſuſcepit Jn-
Theganus ſcribit; quæ
tores Chriſtianos affeci-
ſe Haraldum Regem de
Friſiam in Regnum juſſi-
ejiceret è Regno, donav-
am ſedem inter Chriſtia-
priuſquam iter ingreder-
præcones Evangelij, qu-
moribus excolerent.
per Walonem Abbatem
viros, obtulit ſe ultro in
væ ad Viſurgim Corbe-

Increvit cum ipso Collegio Virginum Herivordia ex vico in oppidum, ex oppido in Urbem, haud secus, quam Episcoporum sedes. Inde Urbs in veterem & novam divisa, cui tertia pars Radevicum accessit. Singulae Werna & Hardna amnibus discretæ. Utque Episcoporum urbes, ita se Antistitis quoque Imperio multum, quod opinari pronum, postea exiit. Quanquam hic mirari magis subit, in his Teutonicorum montium locis, in quibus dominatu Widekindi gentilis superstitio & idololatria principatum tenebat, ibi Christi religionem duobus hisce Collegijs, multisque Ecclesijs caput extulisse sub administratione sacra Episcoporum Paderbornensium; donec sub annm Christi 1533, ejectis ubique Catholicis, primum Lutherani, postea his permixti Calvinistæ majorum sacra & pijssimorum Regum instituta donationesque intervererent. Nunc ad Ludovicum Imperatorem me referam.

Annus Christi 826.

Eugenij II. Pont. 3.
Ludovici Pij Imp. 13.
Baduradi Ep. Pad. 12.

Agebatur annus Christiano nomine vigesimus sextus supra octingentesimum, cum Imperator hybernis Aquisgrani transactis, Calendis Junij Ingelheimium est profectus. Celebrem istic Episcoporum & procerum conventum habuit, in quo Legati filiorum Godefridi Regis, Sclavorum, Abotritorum multarumque gentium, præter legatos Eugenij Romani Pontificis, auditi expeditique. Accessit & per id tempus Moguntiam cinctus Danorum multitudine Haraldus Danorum Rex: nihilq; tum in congressu tot procerum & legatorum aspectu Regis jucundius, nam & Rex ipse una cum conjugē multisque aulae suæ primoribus in Basilica S. Albani baptismi undis ablatus, palam Christi sacra professus est. Regem è baptismo suscepit Imperator, Reginam Juditha Imperatrix, ut Theganus scribit; quæ res incredibili lætitia Episcopos & spectatores Christianos affecit. Quapropter Imperator ingentibus etiam à se Haraldum Regem donatum muneribus honorificè deduci per Frisiam in Regnum jussit. Ac si qua procella eum jam Christianum ejiceret è Regno, donavit comitatu Rhiustri in Frisia, quò se in propriam sedem inter Christianos sub tutela Imperij recipere posset. Sed priusquam iter ingrederetur Rex, petijt sibi redeunti in Daniam addi præcones Evangelij, qui gentem barbaram Christianis legibus ac moribus excolerent. Lætus ad hæc Imperator sollicitusque, cum per Walonem Abbatem Corbeia Francicæ inquireret in ejusmodi viros, obtulit se ultro in hanc sacram expeditionem D. Ansgarius novæ ad Visurgim Corbeia monachus. Is ante triennium è Gallica

Annal.
Francorum
Vita Ludovici
Pij.

Haraldus
Danorum
Rex cum
conjugē
Moguntia
baptizatur.

Vita
S. Ansgarii
à Philippo
Cesare edita
c. 5. & 6.
Grantius
l. 1. Metrop.

L

Corbeia

Cum qui-
bus reli-
gionem
Christi.
Propa-
gaturus
in Dani-
am navi-
gat
S. Ansga-
rius Cor-
beiensis
Monach-
us.

D. Rember-
tus in vita
Ansgarii
c. 8. & 9.
Adamus
Bremensis.
Albertus
Stadenf.

Quidein-
de in Sue-
ciam con-
cedit.

Corbeia ad Visurgim cum alijs transmissus erat, ut scholis præset, doceretque monachos sacras literas; quo in munere cum ob ingenij & doctrinæ præstantiam emineret, simul functus est officio concionatoris; tanto jam magis idoneus ad hoc Apostolicum munus, vir tam sanctitate, quam fervore promovendæ religionis conspicuus. Ansgario ultro se comitem obtulit Autbertus ex eadem Corbeia monachus, genere nobilis, religione multò nobilior. Hi duo egregij Sacerdotes ab Imperatore adjuncti Haraldo Regi navim conscenderunt, impositaque sacrâ supellectile ad sacrificium missæ subministratâ, secundo Rheno Coloniam descendunt: Ubi perbenignè ab Hadeboldo Colonienfium Archiepiscopo sunt excepti. Addita dono ejus altera navis, duobus habitaculis adornata, in quam transgressus Rex, ut colloquio sacerdotum frueretur. Inde in Frisiam procecti, incolumes Daniam intrârunt. Ibi Ansgarius cœpit scholas puerorum colligere, docere palam Evangelij legem, trahere suâ eloquentiâ barbaras gentes ad Christi sacra: tanto inter eas fructu, ut magno numero se ad baptismum offerrent, ac Regis sui exemplo nomen Christo darent. Biennium fuerat versatus in Dania Ansgarius, quando Corbeiam redijt, reducto secum Autberto ob debiles corporis vires. Nec multò post Autbertus felici morte, quam à Deo monitus acceperat, vitam clausit. Mirum verò quantum exhilarârît excitârîtq; Ansgarius Corbeiensis Monachos, postquam felicem in Dania successum Evangelij, & res à se gestas denarrasset. Cum per id tempus legati quoque Suecorum, quos Sueones Auctor scribit, ad Ludovicum Imperatorem venissent, asserentes multos quoque esse in sua gente, qui Christianæ religionis cultum expeterent; Imperator denuo sollicitus, Walonem Abbatem ad se evocat consilij causâ, vel ex suis monachis ad id munus voluntarios haberet, vel Ansgarium id demandare posset: alijs tantisper in locum Ansgarii subrogatis qui Haraldo adessent. Quapropter Ansgarius è Dania evocatur ad palatium; & cum se Imperatori promptum offerret ad expeditionem in Sueciam, additus est illi Witmarus monachus, insigni religione & fervore Sacerdos: præterea Gislemarus, qui locum ejus apud Haroldum sustineret; & quotquot ultro se ex Corbeiensibus monachis in eam expeditionem obtulêre. His socijs redijt Ansgarius in Daniam, ex quâ cum Witmaro in Sueciam profectus, haud sine magnis arumnis, quibus virum sanctissimum Deus probare voluit, nam & in mari navis, qua vehebatur, cum mercatoribus à piratis intercepta, & spoliatus est Ansgarius libris & muneribus, quæ Suecorum Regi offerenda erant. His tamen malis invictus cum in terram emerfisset, modò pedestri itinere, modò navigij opportunitate Biscam ad portum pervenit; ac benignè à Berno Suecorum Rege exceptus, causam legationis exposuit. Hanc cum non aliam audivisset

Rex

Rex, quàm ut liberta-
pronus ad ea postulata
liberè annunciandi. C-
era, docere rudes Sue-
quos inter Herigariu-
ptismo, palam Christi-
extruxit, & cœtus Ch-
stiani, qui captivi ex ge-
suorum. Prosperè ha-
Ecclesiarum inicijs De-
norum ingentibus pr-
garius Ludovici Imper-
auspicatus, Corbeia al-
in subsidium evocavit
populi magnam parte
proculcatâ Idololatriâ
umphatum est. Quid
Ansgarius, magnus il-
monachis suis, per qu-
& Christi religionem
audiendusq; ab hæreti-
capitali agitur in mon-
era publicè privatimq;
excesserat è vita, & Wa-
illi subrogati erant; q-
anno ex consilio Wal-
comperi sunt, qui ad-
unt. Id quod etiam sati-
tur, cognosci poterit.

Cæterum Ludov-
disciplinam indies efflu-
geri, Saxoniamque ac-
excoli videret, Eresbu-
monachos ex eadem I-
nibus donatum conj-
Ludovici Imperatoris,
filio subscriptum, nec

In nomine Domini
et Hlotharius divina
Omnibus fidelibus sancta
ris, notum sit, quia nos p-
quoddam monasterium,
Protomartyris infra Sax-

Rex, quàm ut libertatem sibi daret docendi Evangelium Christi, Quam
 pronus ad ea postulata, potestatem illi fecit, ubi vellet Christi legem Christianis
 liberè annunciandi. Quo obtento, Ansgarius tractare Christiana sa-
 cra, docere rudes Suecorum populos, & baptismi aquis ablueret; nis sacris
 quos inter Herigarius Regis præfectus & consiliarius, suscepto ba- imbuat.
 ptismo, palam Christi religionem professus, Ecclesiam suis sumptibus
 extruxit, & cœtus Christianorum mirificè auxit. Læti etiam Chri-
 stiani, qui captivi ex gente illa tenebantur, sibi copiam fieri sacrorum
 suorum. Prosperè hæc hætenus successerant, cum, ut in ejusmodi
 Ecclesiarum inicijs Deus suorum constantiam exerceret, Nortman-
 norum ingentibus procellis aliquamdiu sunt turbata; donec Ans-
 garius Ludovici Imperatoris auctoritate, Hamburgi Episcopi sedem
 auspicatus, Corbeia alios atque alios monachos & Apostolicos viros
 in subsidium evocavit; quorum doctrinâ & labore illi Aquilonares
 populi magnam partem ad Christi fidem deducti sunt, ac demum
 proculcatâ Idololatriâ, ijs in regnis haud secus, quàm in Saxonia tri-
 umphatum est. Quid futurum opinamur? si nunc in vitam rediret
 Ansgarius, magnus ille Aquilonarium populorum Apostolus cum
 monachis suis, per quos Dania, Suecia, Rugiaque primò verbum Dei
 & Christi religionem accepit? Utrumne tam benignè accipiendus
 audiendusq; ab hæreticis, quàm olim à barbaris? quando lege etiam
 capitali agitur in monachos & Sacerdotes, quotquot Catholica sa-
 cra publicè privatimque apud illos peragunt. Jam & D. Adelhardus
 excesserat è vita, & Warinus in Corbeia Saxonica, Walo in Francica
 illi subrogati erant; quando prima Ansgarii missio in Daniam hoc
 anno ex consilio Walonis, ut supra diximus, instituta est. Quo erroris
 comperti sunt, qui ad sequentem annum Adelhardi obitum rejici-
 unt, Id quod etiam satis ex diplomate Ludovici, quod mox recitabi-
 tur, cognosci poterit.

Cæterum Ludovicus Imperator, cum Corbeia ad Visurgim & Ludovi-
 disciplinam indies efflorere, & numerum religiosorum virorum au- cus Imp.
 geri, Saxoniamque ac Septentrionis regiones tanto fructu per eos Corbeia
 excoli videret, Eresburgum, in quo Carolus M. pater collocarat donat
 monachos ex eadem D. Benedicti familia, cum omnibus possessio- Eresbur-
 nibus donatum conjunxit Corbeia novæ. Quam in rem ipsum gum.
 Ludovici Imperatoris diploma, & hoc ipso anno simul à Lothario
 filio subscriptum, nec hætenus vulgatum producimus.

*In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi. HLudovicus
 et HLotharius divina ordinante providentia Imperatores Augusti.
 Omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ et nostris, presentibus scilicet et futu-
 ris, notum sit, quia nos pro divini cultus amore, et animæ nostræ remedio
 quoddam monasterium, quod Corbeia vocatur, in honorem B. Stephani
 Protomartyris infra Saxoniam supra fluvium Wisera in loco, qui dicitur*

L 2

Huxeri,

Fluxeri, construi iussimus, quod et viro venerabili Adalhardo construendum regendumque commissimus, qui erat Abbas in altero antiquiori monasterio, quod aequè Corbeia vocatur, à quo et novum supradictum monasterium nomen constat esse sortitum. Itaque nos divina inspiratione compuncti, et celestis patrie amore succensi, ob animae nostrae salutem, concessimus eidem monasterio capellam, quam dudum Dominus ac genitor noster Carolus Imperator in castello, quod dicitur Heresburg, construi iussit, cum omnibus rebus et mancipiis, ac decimis ad eam pertinentibus, quantumcunque Dominus ac genitor noster eidem capellae pia devotione contulisse dinoscitur, cum omni integritate sui, praedicto monasterio ad subsidia monachorum, ibidem Deo famulantium, per hanc nostrae auctoritatis donationem à die praesenti perpetuo habendum atque possidendum concessimus, et in ditionem ejus transtulimus, eo videlicet modo, ut quidquid ab hodierna die de praedicta capella, vel de his, quae ad eam pertinent, rectores et ministri supra memorati monasterii disponere atque ordinare pro utilitate ejusdem monasterii vel fratrum in eo degentium voluerint, absque ullius injusta contradictione ordinent atque disponant, et faciant, quidquid utilitatibus praedicti monasterii congruere et convenire perspexerint. Et ut hac auctoritas largitionis nostrae per futura tempora inviolabilem atque inconcussam obtineat firmitatem, et à fidelibus nostris tam praesentibus quam futuris, seu etiam successoribus nostris verius certiusque credatur, eam manibus propriis subter signavimus, et annuli nostri impressione signari iussimus.

Signum HLudovici Serenissimi Imperatoris.

Signum Lotharii Gloriosissimi Augusti.

Durandus Diaconus ad vicem Fridugisi recognovi et subs. Data XII Calendas Julii. Anno Christo propitio. XIII Imperii Domini Ludovici piissimi Augusti. Indictione IV. Actum Ingilnheim palatio regio In Dei nomine feliciter amen.

Annus Christi 827.

Valentini Pont. I.
Ludovici Pij Imp. 14.
Baduradi Ep. Pad. 13.

Jam felicibus auspicijs procedebat sub Christiano Rege in Dania religio, laborque Angarij; cum altero mox anno hostis humani generis Regis æmulos concitare coepit, gentis invidia conflata

in Harioldum, quod C
gnum. Imperator, ut h
est ad publicum Imper
rum Regis filius prom
versus se fratremque fa
e consortio Regni ac m
persistente tamen An

Sustulit hic anni
grimum Halberstadie
fratrem. Prius ille Cata
ad Matronam fluvium
verò sub Carolo M. tri
diensium Episcopus ce
uti Dithmarus Episcop
ministravit, tam prae
quippe qui dioecesis fu
latriæ cultu ad Christ
dio Helmenstadium se
nobium condidit. Su
dus Halberstadiensium
mi consanguineus, à q
pari, quia Hildegimus
scopatum administrar
zius, quod haud aliter
um, perinde ut Ludger
nei Episcopi, Abbatis
anno demum 853 post
Halberstadiensem pro
Moguntina libera facta

Ann

Imperator proxim
congressum optimatur
nis villam concessit: ad
dere inter Nortmanno
Rege restituendo. Qu
chiones jussi ab Impe
statum cum Danis. Qu
gerendarum cupidior,
ripit incenditque. Qu
contrahunt copias, ac C

in Harioldum, quod Christianorum sacra palam induceret in Regnum. Imperator, ut his malis praeverteret, Noviomagum profectus est ad publicum Imperij conventum, quo Horichus Godefridi Danorum Regis filius promiserat se venturum, diluturus ac cufationes adversus se fratremque factas. Interim illi majus crimen ausi, Haroldum e consortio Regni ac Nortmannorum finibus excedere compellunt; persistente tamen Ansgario, fretoque Imperatoris auctoritate.

Francorum
Annal.
Auctor vi-
tae Lud.
Turbantur res sa-
cræ in
Suecia.

Sustulit hic annus e numero Saxonico præsulum Hildegimum Halberstadiensem Episcopum, D. Ludgeri germanum fratrem. Prius ille Catalauni, quæ civitas est in campania Belgicæ II ad Matronam fluvium ob egregias virtutes delectus Episcopus; inde vero sub Carolo M. traductus in Saxoniam, primusque Halberstadiensem Episcopus constitutus erat; quem exinde Episcopatum, uti Dithmarus Episcopus in chronico memorat, per XLVII annos administravit, tam præclara sanctitatis fama, quam merito laboris; quippe qui diocesis suæ incolas omnemque circa regionem ab idolatriæ cultu ad Christi sacra perduxit, unoque fratris Ludgeri studio Helmenstadium seminarium monachorum, & Werthinam cœnobium condidit. Subrogatus in ejus locum Thiatgrimus secundus Halberstadiensem Episcopus, ejusdem D. Ludgeri & Hildegimi consanguineus, a quibus in clero educatus formatusque, ita, ut pari, quia Hildegimus virtutum æstimatione & sanctitatis fama Episcopatum administravit. Abbatem fuisse Thiatgrimum refert Crantzius, quod haud aliter accipias, quam quod Werthinense cœnobium, perinde ut Ludgerus, Gerfridus, Alfridus ceterique consanguinei Episcopi, Abbatis loco, & rectoris munere administravit, dum anno demum 853 post Hildegimum juniorem, ad Episcopatum Halberstadiensem profectum, Werthinensibus Monachis in Synodo Moguntina libera facta est potestas Abbatem, quem vellent eligendi.

Dithmarus
in Chron.
Breviter
in notis ad
vitam D.
Ludgeri.
Mors Hil-
degimi.
primi
Halber-
stadiensi-
um Epi-
scopi.

Crantzius
in Metrop.
lib. 1. c. 26.

Annus Christi 828.

Gregorij IV. Pont. 1.
Ludovici Imp. 15.
Baduradi Ep. Pad. 14.

Imperator proximo dehinc anno Aquisgrano Ingelhemium ad congressum optimatum; inde Francofurtum, Wormatiam, ac Theonis villam concessit: actumque consilij magis quam armis de decidere inter Nortmannos & Francos stabiliendo; tum de Haroldo Rege restituendo. Quam in rem totius Saxoniae Comites & Marchiones iussi ab Imperatore convenire ad fines Danorum, pertractatum cum Danis. Quo in opere dum versatur, Haroldus Rex rerum gerendarum cupidior, facta irruptione, aliquod Danorum villas diripit incenditque. Quo provocati filij Godefridi Danorum Regis contrahunt copias, ac Comites Saxoniae non opinantes Francorumque

Francorum
Annal.
Auctor
vita Lud.

Saxones à Danis caeduntur. que exercitum ad ripam Egidora fluminis confidentes obruunt, castrisque exutos in fugam compellunt. Magnus pudor iniustus hac clade Saxonum Francorumque nomini. Excusarunt quidem tam audax facinus, missa ad Imperatorem legatione, Dani, etiam satisfactionem pollicendo, dummodo pacis foedera manerent; sed nulla irrogata poena. Carolum M. hic desiderabant Franci in filio, qui ultionem ejusmodi facinorum ab armis reposceret; quanquam similes clades Ducum inertia, & nimia Imperatoris tolerantia, hoc anno imperij acceptae à Vasconibus. Inter haec summa tranquillitas & felicitas per Saxoniam, in qua omne sanctissimorum Episcoporum opus contentè fervebat in construendis Ecclesijs, in formanda Cleri populique disciplina, in excolendis rudium hominum animis. Et jam Saxonia, omni propè exuta barbarie, flore sensim religionis, certare videbatur cum Francia & Britannia.

Annus Christi 829.

Gregorij IV. Pont. 2.

Ludovici Imp. 16.

Baduradi Ep. Pad. 15.

Tom. 21.
concil. Paris.
Sirmondus
in notis.
Tom. 3, con-
cil. Colon.
Binius in
notis.
Eginardus
lib. 3, c. 13.
De transla-
tione SS.
Marcellini
& Petri.
Ludovicus
Imp. Epist.
Synodica.
Varia pla-
cando
Numini
concilia
indicun-
tur.

In hac tamen summa temporum tranquillitate, cum multa-
mul vitia, quae ex pacis otio prona sunt nasci, liberius alerentur, Deus
Franciam Germanicam fame, peste, luc animalium, sterilitate fru-
gum, multisq; malis afflixit. quare Ludovicus Imperator ad placandum
Numen per quatuor Imperij partes, Moguntiae, Parisijs, Lugduni, &
Tolosae concilia provincialia indici jussit. Et Moguntiam convenere
quatuor Archiepiscopi cum suis Suffraganeis, Orgarius Mogunti-
nus, Hadebaldus Colonienfis, Hetto Trevirensis, & Berwinus. Cele-
bris synodus, ad quam non ambigas convenisse complures Saxoniae
Episcopos, interq; hos Baduradum Episcopum nostrum. Decreti
synodi et si interciderint; indicta tamen habemus publica jejunia,
preces & supplicationes ad irati numinis poenas mitigandas; ad
eum modum, quo haec Parisijs, & per totum Imperium indicta sunt.
Fama per haec allata, Nortmannos (quo nomine Danos, & qui trans
Daniam incolunt, notari scribit Adamus Bremensis) collectis un-
diq; Barbarorum copiis in Transalbianorum Christianorum regio-
nem irrupturos. Quo nuncio perculsus Imperator, jubet ex omni
Francia collectum exercitum maturare in Saxoniam, quem ipse No-
vesij per Rhenum traducturus esset in hostes. Quae fama postquam
vanitatis comperta est, Imperator Aquisgrano Wormatiam ad con-
ventum procerum se contulit. Sed his malis longè funestiora Impe-
rium conturbavere, suis etiam prodigijs praenunciatis, quando pau-
cis ante pascha diebus terrae motus ventusque ingens Aquisgranensis
palatium domumq; concussit, ipsamque Basilicam plumbo rectam
nudavit.

Annus

Ann

Funestus, qui co-
quo conjuratio in pij
diffidia & arma; quae
Nithardus Caroli M.
causa à varijs scriptor
biennium in Ungaria
sta, plerosque eorum
primanx ducem, ger
mum cubiculo minis
nistrabantur. His prim
societatem trahunt su
filium, juvenem audac
Imperatricem adulter
haud leviter Pipini &
trem & novercam, oc
rolum & Rudolphum
Castigabat praeterea l
multis à se legibus latis
ti credebantur; tra
Episcopus, Hildvinus
bas Hilduini causa. H
tus Pipinus exercitum
peratoria proceres. He
Rudolphus & Conrad
tha, quam Imperator L
per custodes apposito
tant, ni Imperatori per
duat, atque ipsa deind
Promittit haec Impera
Imperator morabatur.
fica conspirantium co
ratrix inde reddita con
dis, & vi ad sumendum
Collega Imperij ex Ita
erant, probavit: nihil t
publicum conventum
eum Germanis magis
omnis propè Germani

Annus Christi 830.

Gregorij IV. Pont. 3.
Ludovici Pij Imp. 17.
Baduradi Ep. Pad. 16.

Funestus, qui consequitur, annus octingentesimus trigessimus, quo conjuratio in piissimum Imperatorem detecta arsit in civilia dissidia & arma; quæ ut multis Theganus, Auctor vitæ Ludovici, & Nithardus Caroli M. ex filia nepos quatuor libris descripsere: ita causæ à varijs scriptoribus afferuntur variæ. Imperator ob bella ante biennium in Ungaria & Hispania Ducum socordia improspere gesta; plerosque eorum in ordinem redegerat. Adhæc Bernardum Seditio in Ludovici Imp. à filiis mota. primancæ ducem, gente Hispanum, adsciverat in aulam, & Supremum cubiculo ministrum præfecerat, per quem summa administrabantur. His primum offensi proceres quidam Regni, plures in societatem trahunt summos infimosque, atque inter hos Pipinum filium, juvenem audacia promptum. Sparsus exinde rumor Juditham Imperatricem adulterinis amoribus misceri Bernardo Duci, quo haud leviter Pipini & aliorum filiorum animus exulceratus in Patrem & novercam, odiumque illud incensum, quod dicerent Carolum & Rudolphum novercæ artibus præferri & regnis destinari. Castigabat præterea Imperator Episcoporum & optimatum luxum multis à se legibus latis, quo stimulo maximè præsulum animi incitati credebantur; tractique in conspirationem Jesse Ambianorum Episcopus, Hildvinus Archicapellanus aulae, & Walo Corbeia Abbas Hilduini causa. Horum auctoritate aliorumque potentia fretus Pipinus exercitum contraxit; sævitumque primò in aula Imperatoris proceres, Heribertus Bernardi Ducis filius oculis orbatus: Rudolphus & Conradus Judithæ fratres in monachos attonsi: Juditha, quam Imperator Lauduni in monasterio S. Medardi collocarat, per custodes appositos ad Imperatorem rapitur, mortemque intendant, ni Imperatori persuadeat, ut abrogato imperio monachum induat, atque ipsa deinde sumpto velo idem vitæ genus amplectatur. Promittit hæc Imperatrix; post quæ Compendium ducitur, ubi Imperator morabatur. Hic verò auditis de amplectenda vita monastica conspirantium consilijs spatium deliberandi poscit. At Imperatrix inde reddita conjuratis retruditur in coenobium S. Radegundis, & vi ad sumendum velum adigitur. Inter hæc Lotharius filius Collega Imperij ex Italia ad patrem accessit; & ea quidem, quæ facta erant, probavit: nihil tamen in patrem severius agi est passus, sed ad publicum conventum omnia deduci consensit; quem Imperator, cum Germanis magis fideret, quàm Francis, Neomagi indixit, quo omnis propè Germania Saxoniaque in Autumno confluxit in auxilium

Composi-
ta fide-
li nonnul-
lo-
rum ope-
ra,

Cum pri-
mis Badu-
radi Pa-
derb. Epi-
scopi.

Regina in
chron.
Bekam Fri-
derico
Ultrasecten-
si Episcopo.
Bucherius
in notis.

Imperat.
Ludovici
lenitas in
conjura-
tos.

um Imperatoris, lbi Lotharium pater leniter objurgatum abstraxit à conjuratis; tantaque populi seditio coorta est, ut, nisi cum filio prodijisset è palatio Imperator in conspectum furentis populi, nihil propius fuerit, quàm ut uno in omnes impetu facto, conjurati trucidarentur. Igitur publico Optimatum judicio instituto, læsæ majestatis rei capitali supplicio damnantur; quæ tamen sententiæ severitas lenitate Imperatoris mitigata. Jesse Ambianensis Episcopus loco motus: Clerici in monasteria detrusi: Laici in Monachos attonsi: Hilduinus Abbas ad S. Dionysium aulaque Archicapellanus Paderbornam relegatus, jussusque primùm in militari tabernaculo hybernare, deinde Corbeiam ad Visurgim in exilium deportatus; quo cum Hincmarus ejusdem cœnobij monachus in comitatu fuit, quem postea celebrem Rhemorum Episcopum habuit Belgica: Walo Abbas Corbeiam Francicam missus ad arctiorem custodiam. Hac procella per Germanos & Saxones discussa, Imperator Aquisgranum cum Lothario filio digressus est ad hyberna. Præclara Germanorum atque insita in Principes suos fides. Celebrant quidem inter illos Corbeïenses Warinum Abbatem suum, Tecklenburgici Cobbonem comitem, Clivenfès Balduinum; verùm Francorum scriptorum testimonio nullius fides testatior, conspectiorque, quam Baduradi Paderbornensis Episcopi. Hunc enim virum, ceteris in tanta multitudine Episcoporum præteritis, nominatim commendant; qui & libera voce, & publica, ut referemus, legatione Imperatoris causam suscepit. Haud interim nescius sum Juditham à Reginone adulterij obnoxiam; ab alijs verò connubium, ob vetitam inter Ludovicum & Juditham consanguinitatem, damnari; qua specie criminum abducti fuerint Episcopi & Abbates conjurationis rei, sed hi auctores partium studiosi scripserunt; quando ceteri omnes Imperatoris & Imperatricis innocentiam contentè propugnant. Nec Theganus aliud in Ludovico reprehendit, quàm quòd Consiliarijs suis nimium fiderit, & maximam vitæ occupationem impensius in psalmis Ecclesiæ decantandis, in legendis libris, precandi studio posuerit, quàm publica Imperij administratio pateretur.

Annus Christi 831.

Gregorij IV. Pont. 4.
Ludovici Pij Imp. 18.
Baduradi Ep. Pad. 17.

Anno Christi 831 hyemem Imperator Aquisgrani transiegit: quo tempore, missis in Aquitaniam Legatis, Juditham conjugem Aquisgranum revocavit, unaque cum conjugis fratres illius Rudolphum & Conradum; illam tamen honore conjugis non ante dignatus est, quàm rite per leges se purgasset. Alijs deinde capitali supplicio

supplicio damnatis v.
Quare Pipinum in A.
etiam Lotharium in l.
etum recepisset Impe

Per id tempus
complexus Aquiloi
jam ostium Evangelij
burgensem Episcopu
bim populorum cum
Carolus Hamburgi
Imp. Willericò Brem
miserat. Igitur ut p
Episcopatibus explere
gorij IV Pontificis a
Metensi Episcopo, G
ne Remensi, Hettone
ceterisque ad id evoca
matix in Synodo Ep
xviii Imperij Ludovi
hunc Christi quoque

Et jam tanto fr
Dania & Suecia, ut po
ritate Apostolica Gau
rij consecrari Episcop
est. Is in eas Sueciæ pre
quàm populo suscept
mum & Ecclesiam Ev
cere. Quamquam po
voluntatem sit ejectu
Gaudberti Episcopi n
Adamus Bremensis p
opinatur. Non his ab
um anachoretam, ren
constantissimo & fer
culis illustrem fecit. G
Episcopum numeran
beïensis fratre, in locu
eumque Gosbertum
gente Sueonem cer
missus icrit. Sed ut h
Adamus Bremensis
actis Ansgarj.

supplicio damnatis vitam donavit; qua lenitate filij quoque pacati. Quare Pipinum in Aquitaniam, Ludovicum in Bojariam, & deinde etiam Lotharium in Italiam remisit, tanquam omnium securus qui-
 erum recepisset Imperium.

Per id tempus Ludovicus Imperator salutaris providentia complexus Aquilonares trans Albim populos, Ansgarium, cui jam ostium Evangelij per Daniam & Sueciam apertum erat, Ham-
 burgensem Episcopum designavit. Haecenus eorum trans Al-
 bim populorum curam, defuncto Heridago presbytero, quem Carolus Hamburgi Episcopum constituere cogitabat, Ludovicus Imp. Willerico Bremensis, & Helingaudo Verdensi Episcopo com-
 miserat. Igitur ut patris coeptum opus, votumque in ordinandis Episcopatibus expleret, Ansgarium Hamburgensem Episcopum Gre-
 gorij IV Pontificis auctoritate constituit, eoque etiam à Drogone Metensi Episcopo, Germano Imperatoris fratre, assistentibus Ebbo-
 ne Remensi, Hettone Trevirensi, Otgario Moguntino Archiepiscopis, ceterisque ad id evocatis Provincialibus Episcopis, solemniter Wor-
 matiae in Synodo Episcoporum consecrari voluit; atque id cum xviii Imperij Ludovici anno factum Adamus Bremensis tradat, ad hunc Christi quoque annum 831 referri par erit.

Et jam tanto fructu & tanta spe processerat res Christiana in Dania & Suecia, ut post ordinationem Ansgarij necesse fuerit aucto-
 ritate Apostolica Gaudbertum Sacerdotem adiutoremque S. Ansgarij consecrari Episcopum, qui mutato nomine Simon compellatus est. Is in eas Sueciae provincias reversus honorifice tam à Rege Berno quam populo susceptus, coepit non sine multorum accessu ad Baptis-
 mum & Ecclesiam Evangelium Christi circa annum 834 liberè do-
 cere. Quamquam post annos aliquot populari tumultu citra Regis voluntatem sit eiectus. Quo plebis furore interemptus Nithardus Gaudberti Episcopi nepos ac Sacerdos, primus Sueciae Martyr, quod Adamus Bremensis postremis Ludovici Imperatoris annis factum opinatur. Non his abiectus Ansgarius submisit in Sueciam Artgari-
 um anachoretam, rem omnem sustinente Herigario Birnae praefecto, constantissimo & ferventissimo Christiano, quem Deus etiam mira-
 culis illustrem fecit. Gaudbertum exin Osnabrugenses quartum suum Episcopum numerant, qui à Cobbone Comite, Warini Abbatis Cor-
 beiensis fratre, in locum Goswini Fuldæ delitescens substitutus est, eumque Gosbertum vocant. Fallitur certè Ertwinus, dum eum gente Sueconem censet, eò quòd cum Ansgario in Sueciam missus ierit. Sed ut hæc multum obscura sunt, ita non immerito Adamus Bremensis desiderat meliorem chronologiae rationem in actis Ansgarij.

D. Rembertus in vita Ansgarij c. 11. Adamus Bremensis lib. 1. c. 17. Crantzius lib. 1. Metrop. c. 20. Bollandus comment. in vitam Ansg. §. 1. Serrarius in Olgario. Brodovius in hist. Trene. in Hettone. Ansgarius Hamburgensis Episcopus consecratur. Rembertus in vita Ansg. c. 12. 13. & 15. Crantz. lib. 1. Metrop. c. 32. 33. & 37. Albertus Staden. in chron. Joan. Magn. in Metrop. Upsalensis lib. 1. Episcopus etiam consecratur Gaudbertus, in Sueciam missus. Adamus Bremensis lib. 1. c. 17. Vita S. Ansgarij.

M

Annus

Annus Christi 832.

Gregorij IV. Pont. 5.

Ludovici Pij Imp. 19.

Baduradi Ep. Pad. 18.

Pipinus
rebellis
ē custodia
elapsus
turbat
omnia.

Annales Pi-
shoi.

Antor vita

Ludovici.

Aimoinus

lib. 5. c. 13.

Anno abhinc proximo, postquam Imperator pascha celebrat Aquisgrani, in Bojariam maturavit; quod relatum esset, Ludovicum Lotharij filium res novas moliri. Postquam verò Augustæ vindelicorum Bojariam pacavit, in Aquitaniam profectus est ad conventum publicum, quem Aureliæ indixerat. Jussus eò venire Pipinus filius; & quia malignorum hominum consilijs à se aversum Imperator ex-
pertus, Trevirim in custodiam deduci mandavit. Verum ē custodia, incuria & suorum artibus, elapsus, rursus omnia turbare cœpit; eò Pater ex Aquitania discedens Treviris conventum indixit, quò & Pipinus filius evocatus, ut sanis procerum consilijs Regnum in quiete collocaret; at Pipinus ex prava conscientia veritus conspectum patris, venire destitit. Quare conventu dissoluto, Imperator Pipinum Regno Aquitanie spoliavit, divisitque inter Lotharium, & Carolum filium ex Juditha susceptum. Hac Regni jactura & ignominia multò exacerbatio Pipinus, fratres in novum adversus patrem odium concitavit; & tam pronos pertraxit, quàm invidis animis accipere Carolum ex noverca genitum admitti in Regni partitionem, sibi que præferri; foedum inde atque exitiale bellum conflatum inter patrem & filios.

Ludovi-
cus Imp.
Corbeien-
sibus do-
nat jus pi-
scandi in
Visurgi.

Has inter turbas Ludovicus Imperator insigni beneficentia exornavit cœnobium Corbeienſe ad Visurgim, quod cum primis largiri visus est Warino Abbati, quem propinquitate sibi conjunctum appellat, memor fidei sibi in adversis præstitæ, quòd nulli Saxonum præfides innocentie ejus causam constantius susceperint, quàm Baduradus Paderbornensis Episcopus, & Warinus Corbeie Abbas. Diploma, quò piscationem liberam ad Visurgim donat, sic habet.

Lego in alio
exemplari,
in honore S.
Stephani &
Piti; sed D.
viti reli-
quia post
quadrienni-
um primum
illata; un-
de Piti no-
men aliena
manu irre-
perit: neq;
Ludovicus
Imperator
Corbeiam

In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi. HLudovicus divina ordinante providentia Imperator Augustus. Si Ecclesias et loca divina cultui dicata nostris largitionibus providere satagimus, atque ibidem assidue Deo famulantibus solatia clementer impendimus, non solum honorifice regalis munificentie consuetudinem excercemus, sed et temporalium erogatione donorum perpetue nos mercedis premia promereri posse confidimus. Quapropter noverit omnium fidelium nostrorum, presentium scilicet et futurorum industria, quòd pro amore divino, atque anime nostre remedio, ad monasterium, quòd vocatur nova Corbeia, quòd construximus in Saxonia in honore S. Stephani Protomartyris, cui modò præest fidelis et propinquus noster Warinus, primus substitutus Abbas, concessimus piscationem quandam in flumine Wisera, in pago Wimodia nuncupato, cui confinis est villa Liusci vocata.

An

in comitatu Abbonis, quò
vocat, construitur genti
ad jus nostrum pertineba
habebat; sed quoniam ea
nem deputata fuerunt,
poterat, idcirco triginti
pertinens saepe dictus Ab
tatem jam dicti monast
nachos sine cessatione d
ut hæc cessionis nostre
à fidelibus nostris verum
subter eam firmantes a

Signum

POS
LIE

Hirminmarus Notarius

Calendas Julii.

Serenissimi Augusti

regio, in nomine

An

Aderat jam annus
quo miserabili tragœdia
Lotharium & Ludovicum
ut junctis viribus in p
pascha Aquisgrano pro
Juditha Conjuge & p
posset, hiscere rebus oc
duplici munificentie
um dotat, quorum a
linas attribuit; prov
giorum virorum pi
quorum labore tante
fructus intelligebat.

In nomine Domini
eius divina ordinante pr
Dei Ecclesie, nostrisque
volumus, quomodo Corbe

cum consensu fidelium nostrorum, in honore S. Stephani Protomartyris Christi devotissima intentione fundavimus, et ibi competentia subsidia, quæque præ manibus invenimus, debita largitate prædicto sanctificationis loco nostra elemosina contulimus: insuper etiam, quia locum mercationis ipsa regio indigebat, monetam nostræ auctoritatis publicam ultra ibi semper inesse Christo militantibus proficuum statuimus, quatenus cum omni integritate, absque ullius contradictione vel impedimenti occasione, locus ipse sanctitatis omnem inde redditum nostræ auctoritatis publicum possideat, et utilitatibus monasterii perpetuis temporibus multiplicatum nostrum hoc largitionis donum proficiat. Et ut fiduciali perpetuitate hæc omnia auctoritatis nostræ dona firmi potiantur et teneant, annuli nostri impressione subter roborando firmare decrevimus.

Signum

HLudovici Serenissimi Imperatoris. Hirminmar
Notarius ad vicem Theogonis recognovi et ff

Data Calend. Junii. Anno Christo propitio. XX Imperii Domini
HLudovici piissimi Augusti. Indicti: XI. Actum Wormatiæ
Civitatis, in Dei nomine feliciter Amen.

Alterum diploma, quo salinæ fontes donat, etsi locum non memoret, in quo datum sit, hoc tamen eodem mense atq; anno consignatum reperio.

Et Salina-
rios fon-
tes.

In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi. HLudovicus divina ordinante providentia Imperator Augustus. Si liberalitatis nostræ munere de beneficiis à Deo nobis collatis locis Deo dicatis aliquid conferimus, id nobis et ad nostram mortalem vitam feliciter transigendam, et ad æternam perpetualiter obtinendam, profuturum liquidò credimus. Idcirco notum fieri volumus omnium fidelium nostrorum, tam et præsentium quam et futurorum sollertia, quia cum nos monasterium in Saxonia propitiantem Domino cum consensu fidelium nostrorum in honore S. Stephani Protomartyris Christi devotissima intentione fundatum habuissemus, nomenque novæ Corbeie aptassemus, atque ibi competentia subsidia quæque præ manibus invenimus debita largitate prædicto sanctificationis loco in nostra elemosina contulissimus, Warinus quem in eodem monasterio Abbatem præfecimus, suggerendo petiit celsitudini nostræ, ut in memorato Ducatu Saxonie locum prouideremus, ubi sal fieri ad cibos Monachorum in eodem monasterio per tempora degentium saliendo atque condiendo potuisset, quod et per hoc nostræ auctoritatis præceptum in Ducatu Budinis velt, quantumcunque juris nostri in illo sale, quod est super fluvium Wiseram, erat in pago Logi. Per quod statuentes decernimus, ut sub jure istius monasterii, quantumcunque in eodem sale habere visum fuerit, perpetuò consistat, sicut diximus ad necessitates Servorum

* al. M.S. in illo & fonte qui est super fluvio Wiseram, erat in pago Logi. Per quod statuentes decernimus, ut sub jure istius monasterii, quantumcunque in eodem sale habere visum fuerit, perpetuò consistat, sicut diximus ad necessitates Servorum

rum Dei in memorato largitionis auctoritas firmamus sigillare.

Miginarius Notarius

Junii. Anno C

nissimi Imperatoris

Prorsus verisim

adversus filios Worm

Baduradum & Warin

Imperator Wormatiæ

oppositis multum del

filij, an prius animi p

di; consultum habu

cum alijs quibusdam

secum in gratiam redi

alium intelligo, quan

secutus, fidus illi sem

sem Episcopum ejus i

nenli, per id tempus c

spirationis profugera

semper comes Ludov

partem versasset anim

nihil æqui ab exacerb

tifex (erat Gregorius e

accessit, non sine indig

Imperatoris offension

accessisset. Jamque fro

ter Argentoratum & I

ob delusum Imperato

modò precibus, modò

emolliens. Ac postqua

sibi permitti ad patren

concessum. Inter hæc

castra filiorum, transfu

pèvidit à filiis, nec quos

necessitate circumven

testate fore, caveant du

rum. Nec mora, rebelli

ditha conjunx à latere

rolo filio in tabernacu

dam exercitu, divisoqu

dovicus in Bojariam ab

iniquissimum relictus.

rum Dei in memorato monasterio degentium fulciendas. Et ut hac nostrae largitionis auctoritas firmior habeatur, de annulo nostro subter eam iussimus sigillare.

Miginarius Notarius ad vicem Thegonis recognovi. Data * VI Idus * al. M. S. Junii. Anno Christo propitio XX Imperii Domni Ludovici Sere. vetus VI Kal. Junij. nissimi Imperatoris. Indiē. XI. in Dei nomine Amen.

Prorsus verisimile habeo, cum hanc expeditionem Ludovicus Badura- adversus filios Wormatiam & in superiore Germaniam suscepit, dus fru- Baduradum & Warinum Abbatem in comitatu habuisse. Igitur cum fra tentat cum Lu- Imperator Wormatiæ cum exercitu consideret, & castris utrimque dovico Imp. filios oppositis multum deliberaret, confingendumne esset cum rebellibus conciliare. filijs, an prius animi per legatos ad pacem & concordiam pertentandi; consultum habuit Imperator mittere Bernardum Episcopum cum alijs quibusdam honoratis viris ad filios hortatum paternè, ut secum in gratiam redirent. Hunc ego Bernardum Episcopum haud alium intelligo, quàm Baduradum nostrum, qui Imperatoris castra secutus, fidus illi semper adhaesit. Nec præter Bernardum Viennensem Episcopum ejus nominis alium reperio: at is, teste Adone Viennensi, per id tempus cum Agobardo Lugdunensi Episcopo reus conspiracy profugerat primus ante alios. Igitur Baduradus, fidus semper comes Ludovico, suscepta legatione, quamvis in omnem partem versasset animos filiorum, rei que indignitatem exposuisset, nihil æqui ab exacerbatis filijs impetrare potuit. Imploratus & Pontifex (erat Gregorius eo nomine IV.) Ac tardius quidem ille Roma accessit, non sine indignatione Imperatoris; ubi tamen advenit, auxit Imperatoris offensionem, quod prius ad castra filiorum, quàm ad se accessisset. Jamque frontes exercitus gemini stabant sibi obversæ inter Argentoratum & Basileam (in Campo, qui mendacij dictus est, ob delusum Imperatorem) cum Pontifex singulos filiorum adiecit, modò precibus, modò hortationibus ad concordiam & pacem emolliens. Ac postquam nihil ab efferatis animis impetratum, petijt sibi permitti ad patrem transire, & de conditionibus pacis agere; id concessum. Inter hæc & castris Imperatoris plerique dilabuntur ad castra filiorum, transfuga & perfidi. Imperator, ubi se desertum prope vidit à suis, nec quos secum habebat, prælio committi vellet, dura necessitate circumventus, legat ad filios, qui dicerent se in eorum potestate fore, caveant duntaxat ab injuria Conjugis, filij, & domesticorum. Nec mora, rebellia filiorum castra ingreditur; cum subito Juditha conjux à latere avulsa in Italiam abripitur: Augustus cum Carolo filio in tabernaculum includitur: inde soluto ad impiam prædam exercitu, divisoque inter se Imperio, Pipinus in Aquitaniam, Ludovicus in Bojariam abeunt, captivus pater apud Lotharium filiorum iniquissimum relictus. Et quò non ambitio hominem abripuit? ut

ex

Imperio
ejusque
in signibus
exiuitur.

Ertwinus
in Chron.
Osnab.

ex collega Imperij, abrogato patri Imperio, se Imperatorem ferret, eò omnes artes & concilia vertit. Ac postquam patrem tota ætate per urbes Franciæ tragico spectaculo circumduxisset, Carolumque filium à patre abstractum in Prumiense monasterium reclusisset, Compendium festinavit, ubi conventum indixerat, ut in eo publico procerum judicio Imperium patri abrogaretur; quantum verò hoc urgebat Lotharius, tantum veriti proceres, cum primisq; auctores conspirationis, ne tantum flagitium excità Germanià omnia retro in ipsorum capita verteret. Igitur callido consilio, quo facinus velent, Franciæ quosdam Episcopos, alios minis, territos, alios dolo persuasos, alios etiam ingenio pronos in conventum consensumque trahunt; quos inter Ebbo Remensis Archiepiscopus concitor & architectus malorum accessit. *Quaquam omnes illi Episcopi, ut Theganus perhibet, Imperatori molesti fuerint, maxime hi, quos ex servili conditione honoratos habebat, cum his, qui ex barbaris nationibus ad hoc fastigium perducti erant.* His deinde cum proceribus conjurationis in concilium congregatis, Imperator absens & per summum nefas inauditum damnatur: & mox, ut pronunciatum erat, eorum sententijs Imperator Compendij in Basilica Deiparæ Virginis ante aram & corpus S. Medardi & Sebastiani sistitur. Ibi regia indumenta & arma ponere cogitur, pullaque veste indutus in monasterium sub tectum quoddam detruditur; & ne elabi possit, arcta custodia additur: oblato dein Missæ sacrificio, populus dimittitur inter gemitus & lacrymas. Inter Episcopos hujus facinoris reos producit Crantzius atque Ertwinus, Egilmari testimonio, Goswinum tertium Osnabrugensem Episcopum, à quo Imperatorem gladio discinctum perhibet: atque is forte est, quem Theganus comprehendit inter barbaræ nationis præfules, qui deinde restituto Imperatore ultro Episcopatu cesserit & conscientia sceleris se in monasterium Fuldense abdiderit. Ceterum nullum ego reperio ex Saxonis Episcopis hujus conspirationis reum: eò Baduradi nostri gloria illustrior, qui Imperatori in omnibus huius ærumnis fidus adstitit, vir magnanimus, & ad omnes casus intrepidus.

His mense Octobri per summum scelus gestis, Lotharius Compendio patrem secum eadem pulla veste, quam monachalem volunt, deduxit Aquisgranum ad hyberna, arctaque inclusit custodia impius filius. Lotharium Aquisgranum comitatus Orgarius Episcopus, quem Theganus inter conspirantes atque æmulos Imperatoris nominat; atque hunc Orgarium Moguntinum Archiepiscopum dixeris silente etiam Serrario.

Annus Christi 834.

Gregorij IV. Pont. 7.
Ludovici Pij Imp. 21.
Baduradi Ep. Pad. 20.

Ann. Postquam prop-
buit, tota prope Ger-
convolare cœpit. Ac
suscepit, quàm Ludov-
teris semper fratribus
truo & Metensi Episc-
misit ad Lotharium fi-
in colloquio apud Mo-
etis Germanorum &
aggredi statuit. Jamq;
arma pro Imperator
ipse Pipinus filius se ju-
tempus, pullatum sece-
turavit. Ibi cum se tot-
imparem cerneret Lot-
nit, ipse contenta fug-
ennæ subsistit, explo-
commutatâ fortunâ
omnem fidem & opo-
Imperij resumeret. Q-
ca D. Dionysij, ingenti-
nibus pullata veste ex-
hortantibus subinde a-
sequeretur, & à perduc-
lis belli, sanguini parce-
pinum & Ludovicum
ctu excepit; & hunc i-
Aquisgranum redijt, u-
lo filio ex Francia, hye-

Has inter turbas-
retur Imperator, dup-
quorum altero benefi-
tione donando prædia

In nomine Domini
divina repropitiante cle-
munere de beneficiis à D-
mus, id nobis et ad mort-
perpetualiter obtinendam
volumus omnium fidelium
sollertia, quia complacuit
in Angaris, in Logni, qua-
quod dicitur nova Corbei-
pastor et rector esse dinosc-

Post

Postquam propudiosi huius facinoris fama per hyemem increbuit, tota prope Germania, Francia, & Burgundia concita, ad arma convolare coepit. Ac nemo patris causam sollicitius vehementiusque suscepit, quam Ludovicus filius Bojariæ Germaniæque Rex, qui ceteris semper fratribus æquior fuit in patrem. Quare à Drogone patre suo & Metensi Episcopo facile permotus, alios super alios legatos misit ad Lotharium fratrem; ut benignius haberet patrem. Cumque in colloquio apud Moguntiam coram nihil etiam impetrasset, collectis Germanorum & Saxonum trans Rhenum copiis, Lotharium aggredi statuit. Jamque in Burgundia, ceterisque Franciæ provinciis arma pro Imperatore restituendo sumpserant proceres, quibus & ipse Pipinus filius se junxit. Hoc animadverso, Lotharius sub vernum tempus, pullatum secum trahens patrem, Aquisgrano Parisios maturavit. Ibi cum se tot undique copiis in caput suum confluentibus imparem cerneret Lotharius, patrem in cœnobio S. Dionysii deponebat, ipse contenta fuga in Burgundiam properat, eaque decursa, Viennæ subsistit, exploratum, quò res vergeret. Tum verò proceres, commutatâ fortunæ scenâ certatim ad Imperatorem adcurrere, & omnem fidem & opem addicere, hortari ut insignia & potestatem Imperij resumeret. Quorum præsidio confusus Imperator in Basilica S. Dionysii, ingenti populi gaudio plausuque, Episcoporum manibus pullata veste exutus, purpura, baltheo, & ferro se accinxit; cohortantibus subinde armatis procerum turbis, Lotharium filium insequeretur, & à perduelle vindictam sumeret. Aversatus consilia civilis belli, sanguini parcendum suavit. Mox Carisiacum profectus Pipinum & Ludovicum filios, immemor præteritorum, paterno affectu excepit; & hunc in Bojariam, illum, in Aquitaniam remisit, ipse Aquisgranum rediit, ubi, recepta ex Italia Juditha conjuge, & Carolo filio ex Francia, hyemem exegit.

Has inter turbas, etiam dum Aquisgrani in potestate filij tenebatur Imperator, duplex hoc anno in mense Maio diploma dedit, quorum altero beneficentiam in Corbeienfes explicuit, nova largitione donando prædia religiosi ejus cœnobij monachis.

In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi. *HLudovicus divina repropitiante clementia Imperator Augustus. Si liberalitatis nostræ munere de beneficiis à Deo nobis conlatis locis Deo dicatis quiddam conferimus, id nobis et ad mortalem vitam feliciter transigendam, et ad æternam perpetualiter obtinendam profuturum liquidò credimus. Idcirco notum fieri volumus omnium fidelium nostrorum, tam presentium quàm et futurorum, solertia, quia complacuit serenitati nostræ, quasdam villas juris nostri sitas in Angariis, in Logni, quarum vocabula sunt Sulbichi et Hemlion, monasterio, quod dicitur nova Corbeia, ubi presenti tempore Warinus venerabilis Abbas pastor et rector esse dinoscitur, sub integritate per hanc nostram auctoritatem delegare,*

Villas
nonnullas
Corbei-
ensibus
transcri-
bit Ludo-
vicus.

delegare, ut nostris et successorum nostrorum temporibus in ditione ejusdem monasterii perpetualiter consistant, ad stipendia monachorum inibi constitutorum, et necessitates ejusdem monasterii procurandas atque sublevandas. Has ut diximus villas cum omnibus rebus, appendiciis, et terminis suis, et cum omnibus ad se pertinentibus, id est, domibus, ceterisque aedificiis, terris, pratis, silvis, campis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, cultis locis et incultis, mobilibus rebus, ac se ipsas morventibus, mancipiis diversis sexus ac etatis, praedicto monasterio concedimus, atque confirmamus, ut ab hac die in futurum, sicuti dictum est, in jure et potestate ipsius perpetuo permaneant, absque cujuslibet Comitum, vel publici iudicis, aut cujuslibet personae contradictione vel refragatione. Et ut hac nostra donationis atque concessionis auctoritas inviolabilem et inconvulsam obtineat firmitatem, manu propria subter eam firmavimus, et annuli nostri impressione adsignari iussimus.

Signum
HLS
LIL

HLudovici Serenissimi Imperatoris. Firmum
Notarius ad vicem Theogonis recognovi et ss.

Data Idus Maij. Anno Christo propitio. XXI Imperii Domini Ludovici piissimi Augusti. Indictione XII. Actum Aquisgranensi palatio regio in Dei nomine feliciter Amen.

Altero diplomate rem longè salubriorem majorisque momenti complexus Imperator, Hamburgi sedem Episcopalem instituit, in eaque D. Ansgarium Episcopum, ex sua & Pontificis Gregorij I. v. auctoritate, ut proficetur, collocavit: permotus primum Caroli patris instituto, à quo refert Hamburgi Ecclesiam constructam, dicatamque ab Amalharo Episcopo, cui deinde loco Heridagum presbyterum imposituerit, provehendum in Episcopum, ut in cetera Saxonia fecerat, nisi virum egregium praematura mors sustulisset. Ab ejus excessu Hamburgensis Ecclesiae, & Transalbianorum populorum cura, Bremensi & Verdensi Episcopo, ut diximus, ad hunc diem commissa fuit. Post ubi

D. Ansgarius defignatur Episcopus populorum septentrionalium.

Vita S. Ansgarii c. 12.
Diploma Gregorii IV in Append. à Casareddi sum.

D. Ansgarius, prolata etiam Evangelij semente extra Transalbianam Saxoniamque gentem etiam Danorum & Sueonum Evangelij luce colustravit, ostiumque magnum aperuit Christianae religionis (quod his tabulis dilaudatur) incensus Imperator tanto fructu, & spe tot barbararum gentium Ecclesiae aggregandarum, Ansgarium septentrionalium Ecclesiarum Episcopum designavit; quem haud multò post Gregorius IV Pontifex Romae Archiepiscopum, & Legatum circumiacentium populorum, Danorum videlicet, Sueonum, & Sclavorum fecit, pallijque honore decoravit, & amplà ad id munus potestate donavit, docendi mittendique Sacerdotes, quocunque in Septentrionem Christiana religio exporrigi posset. Ut vel inde recognoscas à Pontifice Romano harum gentium conversionem auspicia sua coepisse, ut haec p

nus in diplomate Po didit Imperator Cella reciperet, si à Barbaris Sacerdotum seminar etus; & simul Corbe trionales populi Ch Ludovici Imperator Maij, anno Imperij L jam à tot Scriptoribu diplomate Ansgariu Episcopo, assistentibu Archiepiscopis; Veru conspirationis rei ten 831, ut fecimus, rejicien Ansgarius per Dani quibus miraculis do bertus in rebus ab co M., tantum Transalb imè religionis initijs, tum non Corbeiae ac religionis? Sanè quod in Aquilonaribus pop modo nunc populi e etoribus sanctisque v eorum tot saeculis ad I ta per hujus errores in olim Barbari libera fe persequatur.

Fine hujus anni repetit, novà rursus li Hase, Corbeiensibus quo Eresburgum, Ce ejus Coenobij Abbate Warinus Abbas, aut p rat, impetravit: tabula In nomine Dei et repropitiante Clementia nere de beneficiis à Deo id nobis et ad mortalem tualiter obtinendam pro mium fidelium nostrorum petente Warino venera beia, nostra concessione in

nus in diplomate Pontificis enarrantur. Hisce nova largitione addidit Imperator Cellam Turholtiam cum prædijs & bonis, quò se reciperet, si à Barbaris ejici casus ferret. Igitur Ansharius novum illic Sacerdotum seminarium erigit, è quo postea D. Rembertus traductus; & simul Corbeia evocat monachos, quorum opera septentrionales populi Christi fidem tanto exinde fructu edocti sunt. Ipsum Ludovici Imperatoris diploma Aquisgrani consignatum Idibus Maij, anno Imperij Ludovici 21, Indiétion. 12 hìc non recito, quòd jam à tot Scriptoribus vulgatum extet. Memoratur eodem quidem diplomate Ansharius consecratus Episcopus à Drogone Metensi Episcopo, assistentibus Ebbone Remensi & Otgario, inter ceteros, Archiepiscopis; Verùm cum duo Archiepiscopi hoc ipso tempore conspirationis rei tenerentur, consecratio hæc Ansharij in annum 831, ut fecimus, rejicienda est. Quanto exinde labore, quo successu Ansharius per Dania & Suecia regna Christi fidem propagarit, quibus miraculis doctrinam illustrarit Deus, multis enarrat D. Rembertus in rebus ab eo præclare gestis. Jam quantum Saxonia Carolo M., tantum Transalbania regio, Dania & Suecia, in Christianæ maxime religionis initijs, debet Ludovico verè Imperatori pio. Et quantum non Corbeia ad Visurgim simul debet seminario Christianæ religionis? Sanè quod Fulda in Saxonibus Christo partis, id Corbeia in Aquilonaribus populis Ecclesiæ aggregandis conspicitur; dummodo nunc populi earum regionum recognoscerent, à quibus doctoribus sanctisque viris primò verbum Dei acceperint, & majores eorum tot sæculis ad Lutheri tempora intaminatum servarint. Tanta per hujus errores invecita mutatio, ut quæ Catholicorum sacra olim Barbari libera fecère, ea nunc hæresis carceribus & supplicijs persequatur.

Fine hujus anni dum ex Gallia in Germaniam Imperator iter repetit, novà rursum liberalitate Meppiam, ad confluentes Amasis & Hasæ, Corbeiensibus ad Visurgim monachis donat; eoque consilio, Meppena quo Eresburgum, Cellam quoque hanc Corbeia conjungit, ut ab ejus Cœnobij Abbate ceteri tanquam capite regerentur; id quod Warinus Abbas, aut per se, aut Baduradum, qui tum Imperatori aderat, impetrarit: tabulæ donationis hæc sunt.

In nomine Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi. HLudovicus divina repropitiante Clementia Imperator Augustus. Si liberalitatis nostræ munere de beneficiis à Deo nobis collatis, locis Deo dicatis aliquid conferimus, id nobis et ad mortalem vitam feliciter transigendam, et ad æternam perpetualiter obtinendam profuturum speramus. Idcirco notum fieri volumus omnium fidelium nostrorum tam presentium quàm futurorum sagacitati, quia petente Warino venerabili Abbate, qui monasterium, quod dicitur nova Corbeia, nostra concessione in regimine habere dinoscitur, complacuit Celsitudini

N

nostra

Apud Philip. Casar. in tribus Apost. Bollandum in vita S. Ansharij. Pontanum in hist. Danica.

nostræ quondam Cellam juris nostri vocatam Meppiam, quæ est constructa in pago Agredingo memorato monasterio per hanc nostram auctoritatem tradere, ut perpetuo sub ejus ditione cum omnibus ad se pertinentibus consistat. Hanc, ut diximus, Cellam sub integritate cum omnibus rebus ad se pertinentibus et aspicientibus, id est, Basilicis, domibus, ceterisque, edificijs, terris, pratis, silvis, cultis locis et incultis, mobilibus rebus et immobilibus, mancipiis diversi sexus et ætatis, memorato monasterio subditam esse facimus, atque per hanc nostram auctoritatem ita condonamus et tradimus, ut in jure ejusdem ac monachorum ibidem per tempora Deo servientium in diversis necessitatibus ad divinum cultum propensus exequendum absque cujuslibet diminutione ac retractione permaneat, et nullus fidelium nostrorum ab eorum dominatione et potestate eam quoquo modo auferre, aut in aliam quamlibet partem quacunque occasione transferre præsumat, sed liceat memorato Abbati, ejusque Successoribus, ac monachis in memorato monasterio per tempora degentibus jam dicta Cella cum omnibus ad eam pertinentibus ad Dei ac Domini nostri Jesu Christi famulatum diligentius peragendum uti absque cujusquam contrarietate, et quæcunque ad suos in Domini nostri Jesu Christi militibus et necessitates pertinent adornare, disponere, jussuque efficere, quatenus pro nobis, conjuge, proleque nostra, et pace, ac stabilitate totius imperii à Deo nobis commissi, alacrius eos indefinenter Domini misericordiam exorare delectet. Et ut hæc nostra auctoritas inviolabilem et inconcussam obtineat firmitatem, manu propria adscriptus, et annuli nostri impressione assignatus jussimus.

Signum

HLudovici Serenissimi Imperatoris. Hirminmarci
Notarius ad vicem Hugonis recognovi et ss.

Data VII Idus Decembr. Anno Christo propitio XXI Imperii Domini
HLudovici piissimi Augusti. Indictione XII. Actum Blanciaci
in nomine Domini feliciter Amen.

Meppia, quod nunc præmunitum est oppidum diocesis Monasteriensis ad prædictorum amnium confluentes, vetustate celebris locus, ut vitæ S. Ludgeri proditum est, & Ludovici Imperatoris domicilium, ac sedes Monachorum, per quos vicini Embslandiæ Incolæ Christiana religione exculi; ideo Cella his tabulis vocatur, uti & Visbeki iisdem in finibus; quas & Abbatias dixere, à primaria Monachorum statione, ad quam ceteri se per parochias dispersi reciperent. Unde hodie jure patronatus multæ istic parochiæ Abbatem Corbeensem respiciunt. Intelligebatque tunc Imperator quanto lucro Sacerdotes ordinis S. Benedicti in ea rudium hominum cultura versarentur. Ideo tam amplis bonis dotavit cœnobium, Abbatemque Corbeensem eorum moderatorem esse voluit.

Accessit

Ann

Accessit per hæc
ex prima Francica n
præfectura, & doctr
postquam abdicatis
sus, sumptoque habi
vitam exegit, cui ho
taphium inscriptum

Inchyus est i

Quom

Sed servire

Secum

Cujus doctrin

Pro qu

Multa ille, ut erat opu
argenteam crucem x
brorum bibliothecar
id factum, in annalib

Ann

At nondum or
Quæ res impedit, qu
tium curam intender
armatus ac rebellis pa
commisso victor, Ca
supplicio; quos inte
extracta, dolioque vir
intenta alijs, qui au
Adeo difficilius recor
ceteros in gratiam suf
plicem se, ut alij, stitiss
grano movit in Franc
Germanorum Saxon
cum Aquitanico mili
promoverat, ubi hau
viribus longè impar
quem oblata concor
luit. Quam in rem m
rent; quos ille durè e
Castris utrimque in
tum prælium spirare

Accessit per hæc florentia Corbeiensis cœnobij initia Geroldus ex prima Francica nobilitate, vir cum palatinis honoribus, militia præfectura, & doctrinarum scientijs clarus; tum multò illustrior, postquam abdicatis omnibus bonis & honoribus Corbeiam ingressus, sumptoque habitu pauperem & sanctissimam inter Monachos vitam exegit, cui hodie dum eleganti & Romano charactere hoc Epitaphium inscriptum legitur.

Inclutus est istic positus Levita Geroldus,

Quondam regali clarus in obsequio.

Sed servare Deo malens, hic quidquid habebat,

Secum præsentem contulit Ecclesiæ.

Cujus doctrinis gaudet, donisque refulget,

Pro quo Christe jugem confer ei requiem.

Multa ille, ut erat opulentus, prædia bonaque donavit, interq; cetera argenteam crucem xii librarum, & instructam omni supellectile librorum bibliothecam; quanquam, quo Ludovici Imperatoris anno id factum, in annalibus præteritum sit.

Annus Christi 835.

Gregorij IV. Pont. 8.

Ludovici Pij Imp. 22.

Baduradi Ep. Pad. 21.

At nondum omni civili filiorum bello exsolutus Imperator. Quæ res impedit, quo minus animum in Saxoniam, & harum gentium curam intendere licuerit. Hærebat nimirum Lotharius adhuc armatus ac rebellis patri in Francia; prælioque inter utriusque duces commisso victor, Cabilonem expugnat, sævitque in victos capitali supplicio; quos inter Gotberga Wilhelmi Comitis filia è cœnobio extracta, dolioque vinacio inclusa viva projicitur in Ararim. Eadem intentata alijs, qui aut fidi Imperatori, aut Lothario suspecti erant. Adeò difficilius reconciliatus filius patri, quam pater filio, qui jam ceteros in gratiam susceperat, idem facturus Lothario, si modò supplicem se, ut alij, stitisset. Igitor adversus obfirmatum armatus Aquigrano movit in Franciam Imperator, quem Ludovicus filius cum Germanorum Saxonumque copijs secutus: his se junxit Pipinus cum Aquitanico milite. Jamque Imperatorius exercitus Aureliam promoverat, ubi haud procul Lotharius cum exercitu consistebat, viribus longè impar, eoque retro abiit. Nec pater insecutus filium, quem oblata concordia & pace; quam armis sibi reconciliari voluit. Quam in rem missi legati, qui contumacem filij animum lenirent; quos ille durè exceptos cum minis etiam remisit ad patrem. Castris utrimque in conspectu positis, cum militum animi cruentum prælium spirarent, Imperator nihil magis, quam ejusdem sanguinem

*Annales
Francorum
Vita
Ludovici.*

*Lotharius
Patri re-
bellis*

Agente
Badura-
do Episc.
Paderb.

Ingrati-
am cum
ceteris
recipitur.

Ann. Fran-
corum.
Concil. Pa-
risiens. tom.
21.
Flodoardus
lib. 2. c. 20.
Synod. Sues-
sion. & Tri-
castina.
Hinema-
rus lib.
adversus
Godeschal-
cum c. 30.

guinem averfatus, mittit Baduradum Episcopum Paderbornensem ad Lotharij filij castra, virum cum ætate gravem, tum auctoritate spectabilem, qui jam in vigesimum annum multis legationibus clarus episcopatum gesserat; ille vero, qua pollebat facundia, perorando aggressus Lotharium ex lege divina exposuit indignitatem rei; tum Pontificali auctoritate ostensa, additaque comminatione, quam ex ultrici numinis manu tot contumaces in patrem filij experti essent, obduratum Lotharij animum ad reconciliationem inflexit, magno Imperij tum laborantis bono. Libet hæc ipsius Thegani apud Treviros tum Chorepiscopi & Spectatoris referre verbis; *Tunc, inquit ille, Imperator misit legatos suos post eum, Baradadum Episcopum Saxonum (Baduradum videlicet) et cum eo Gebhardum nobilissimum ducem, et Berengarium sapientem propinquum suum. Qui venientes ad eum statim jam dictus Episcopus præcepit ei sub edicto Omnipotentis Dei et Sanctorum ejus, uti se à societate impiorum seductorum alienaret; ac cum Episcopus primum intromissus multa perorasset, ad quæ attonitus hærebatur Lotharius, post ejus legationem duces protulerunt, quod eis imperatum fuerat. Quos statim rogavit ad modicum tempus egredi foras, et statim revocavit, deprecans eos, ut ei consilium darent de omnibus actibus suis; at illi instruxerunt eum, ut veniret ad præsentiam patris cum ceteris Seductoribus, certò promittentes pacem & gratiam patris; quibus Lotharius addixit venturum se. Nec mora secutus Lotharius, venit ad castra, ubi Imperator pater sub magnifico papilione confidebat, & juxta patrem filij Pipinus & Ludovicus spectante universo, qui circumfusus erat exercitu. Postquam introgressus tabernaculum Lotharius, & vestigio supplex se abjecit ad pedes Imperatoris, veniam omnium præteritorum deprecatus; quem pater paucis objurgatum amplexus excepit facta omnium noxarum condonatione. Pari clementia Hugo, Mathfridus, ceterique rebellium accepti. Is finis hujus sceleris & propudiosi belli: hæc salutaris tandem pax inter Imperatorem & filios conciliata, Baduradi potissimum studio & auctoritate, quem inter Germaniæ Saxonique præfules Imperator & aula post Dragonem Metensem Episcopum cum primis venerabatur.*

His peractis, jussus est Lotharius petere Italiam, nec ab ea injussu patris redire, collocato etiam in Alpium claustris milite, ne transitus illi in Franciam pateret. Imperator exinde Aquisgranum reversus ea, quæ ad præsentem statum Germaniæ Saxonique poscebantur, disposuit. Nec multò post publicum in Theonis villa conventum indixit, ad quem viii Archiepiscopi, & xxxv Episcopi, ac plerique procerum Dominica incuntis quadragesimæ præsentis Imperatore convenerunt. Actum in eo maximè de flagitio Episcoporum, à quibus Imperator Compendij augustalibus ornamentis exutus fuerat. At cum ceteri Episcopi hujus criminis rei in Italiam profugissent, solus

Ann.
solus Ebbo Remensis ganus scribit, sese stitit mali artificem institutum phani in Mediomatris scopis, Clero & populo riali sede amotum, Episcoporum accusatum petijt, delegitque sibi doinum Episcopos. gnum pronunciavit, tentijs Archiepiscoporum cretum Lotharij adscitum Ludovici Imperatoris excessum Ludovici à restitutus. Vir ex trans puer à Carolo M. inter multaque naturæ donere, quo præclare fu- blicis Aulæ negotijs honoris moderari potest scoporum calculis in tempore Ludovicus Jmem procellis foedant perfusus fluminum aqua omnia filiorum scelus um planè cognoscas, etoresque intra prox Ambianensis, Elias Abbas, Adelhardi com- quamplures ex nobilibus pitibus sublati Deus

Ann.

Illuxit tandem at tam Imperatori post Paderbornensi duorum illato salutaris, admirator, postquam assertum impensius habuit, quam in pristinum statum.

solus Ebbo Remensium Archiepiscopus ex fuga retractus, ut Theganus scribit, sese stitit. In hunc igitur accusatio tanquam totius mali artificem instituta fuit. Atque is postquam in Ecclesia S. Stephani in Mediomatricum urbe cathedram conscendens coram Episcopis, Clero & populo confessus est, inique à se Ludovicum Imperiali sede amotum, traductus inde Theonis villam ad concilium Episcoporum accusatusque, secundum Africanos Canones, Judices petijt, delegitque sibi Aiulfum Archiepiscopum, Baduradum & Modoinum Episcopos. Coram his ille & se reum fassus, & ultro se dignum pronunciavit, qui munere suo exueretur. Mox omnium sententijs Archiepiscopatu dejectus in exilium abiit, atque inde, ut ad decretum Lotharij adscribitur, in Cisalpinis regionibus usque ad obitum Ludovici Imperatoris delituit: anno demum DCCCXL post excessum Ludovici à Lothario in Imperium successore sedi pristinae restitutus. Vir ex transrhenano & Saxonico verisimiliter genere, qui puer à Carolo M. inter obsides acceptus, translatusque in Franciam, multisque naturæ dotibus insignis, major etiam ex Apostolico munere, quo præclarè functum diximus ad fines Danorum; at ubi publicis Aulæ negotijs se miscere cupidius cœpit, neque se in fastigio honoris moderari potuit, scædo casu in præceps datus est. Idem Episcoporum calculis in absentes sancitum est, observatumque, quo tempore Ludovicus Imperator captivus à filio circumductus, hycem procillis scædam & ventorum turbinibus horridam, terras superfusis fluminum aquis ubique immerfas fuisse, tanquam elementa omnia filiorum scelus in patrem detestarentur. Et quo vindicem Deum planè cognoscas, omnes propè hujus rebellionis concitores auctoresque intra proximos annos extincti periére; quos inter Jesse Ambianensis, Elias Tricassensis Episcopi, Walo Corbeia Francica Abbas, Adelhardi conditoris Corbeia ad Visurgim frater, alijque quamplures ex nobilitate Francica procures; tanquam factiosis capitibus sublati Deus Imperatori pacatius exinde imperium pararit.

Annus Christi 836.

Gregorij IV. Pont. 9.

Ludovici Pij Imp. 23.

Baduradi Ep. Pad. 22.

Illuxit tandem annus trigessimus sextus supra octingentesimum, Francor. tam Imperatori post sævam tempestatem serenus, quàm dioecesi Paderbornensi duorum Sanctorum pignore Liborij & Viti ex Gallijs Ann. illato salutaris, admirandusq; cœlestibus beneficijs. Enim vero Imperator, postquam assertus in libertatem & majestatem Imperij, nihil impensius habuit, quàm collapsa disjectaque belli turbine revocare in pristinum statum. Quam in rem mense Februario Imperatoris jussu Auctor vita Ludovici.

Conventus Theonis Villanus, in quo Ebbo Rhemensis Archiepisc. ceterique Majestatis læsæ rei sedibus suis dejecti.

Tom. 21. concil Paris. in decreto Lotharij Imp.

Annales Francorum. Auctor vita Ludov.

Concili-
um A-
quisgra-
nense,
ejusque
acta.

Concil. Pa-
risiens. tom.
21.
Concil. Co-
lon.

Conven-
tus Wor-
maticensis.

Lib. 2. Le-
gum Fran-
cici.

Año Vi-
ennen. in
chron.

Ludovici
Imp. cura
pro Ec-
clesia Ro-
mana, à
Lothario
afflicta.

jussu convocata est celebris illa Synodus Aquisgranensis; de qua Francorum annales, atque auctor vitæ Ludovici pij ad hunc annum hæc memorant. Ipsi diebus, in quibus purificatio beatissimæ semper Virginis Mariæ celebratur, Conventus quidem magnus, sed præcipuè Episcoporum Aquisgrani convenit. Nomina præsentium Episcoporum etsi exciderint, Baduradum Episcopum Paderbornensem interfuisse, nemini dubitare fas erit, quando per id tempus in palatio Imperatoris adhuc versabatur, etiam tum, cum corpus Liborij Paderbornam deportaretur. Et facile mihi persuaserim, Baduradum præcipuum hujus concilij Imperatori auctorem fuisse. Pertractatum in hoc conventu primò de munere & moribus Episcoporum; Deindè de officio Abbatum, aliorumque inferiorum ordinum instituto. Tertiò de Imperatoris filijs ac ministris rectè componendis. Quemadmodum hæc acta canonesque tribus libris comprehensa tenemus. Quæsti etiam cum primis patres de bonis Ecclesiæ per civilia hæc bella ereptis; tanquam intestinorum bellorum non aliz causæ, quàm laxata cleri populique disciplina, & spolia bonorum Ecclesiasticorum. Quare publico Imperatoris & Episcoporum decreto missi legati ad Pipinum filium Aquitaniæ Regem; idemque Ludovico & Lothario Imperatum, ut rapta Ecclesijs & Monasterijs redderentur. Ejus quoque rei gratia alter post pascha Wormatiæ conventus procerum indicitur, in quo coram Imperatore diligens inquisitio & severa animadversio facta in ministros justitiæ. Quare & Missi Dominici, seu Legati in provincias ire jussi; ac ne oneri, aut incommodo essent in hoc legationis munere, commeatum illis hac lege præscripsit; *Episcopo panes XL. Frisingæ tres, de potu modii tres, porcellus unus, pulli tres, ova XV. annona ad caballos modii tres præbentur*; quo denuo satis liquet hoc legationis munus Episcopis, quibus comes adungi solitus, tanquam fidissimis & æquissimis Imperij ministris commissum fuisse. Hoc nimirum illud Adonis Viennensis de Ludovico elogium: *inter mirifica et honoranda opera per totum imperium addit tum in Gallia, Germania et Italia legatos, qui pauperum et oppressorum justitias diligenter perquirerent, et singulorum necessitates ad plenum audirent.* Quæ laus non parum contingit afficitque Baduradum nostrum, quem per id tempus vel aulæ moderatorem, vel legatum habuit Imperator, virum religione, æquitate, prudentia sibi probatissimum. Quanquam ex nullo regno Imperij graviores querelæ, quàm ex Italia delatæ; nam ita Annales Francorum, auctorque vitæ Ludovici. *Nunciatum est Imperatori, quòd Lotharius conditiones Sacramentorum dudum promissas rumperet, maximeque Ecclesiam S. Petri, quam tam avus ejus Pipinus, quàm pater ejus Carolus, nec non et Imperator ipse in tutelam susceperat, homines ejus crudelissimè vexarent. Quæ res adcommodum ejus exasperavit, ut in continenti extra ordinem legatos mitteret.*

ret, monendo Lotharium Italiam donavit, etiam quam ab adversarijs non sineret, & divini futurum comminabatur. eis curam sibi sumpserat ad limina Apostolica restituere in integritatem ad iter Romanum accessit. adfertur Nortmanno erat; nam Dorestadii ostium Mosæ emporibus cognitis, Imperatore in Frisiam processus, quo Nortmannus perator sollicitus habere na religio florebat, à fuerunt fatalium malorum Imperator Francofurtum flore continuit.

Lætiora etiam per Liborij Cenomannensis lius pignore thesaurus beneficijs apud nos in Episcopi nostri religioni onici generis, tum Cenomani, illatumque in hanc bytero hujus Ecclesiæ, quædam etiam viva videri. Sacerdos rogatu Bisfor quibus deinde Gobelinus vetustus Cenomannensis texuit, ac fortè Erconnoti miracula hujus translata. acta omnia singulorum to commentario illustrato in conventu pacifico in conventu pacifico; quem postea Romanum. Ut jam nihil ad fidem men, quia ordo narrati Baduradus religio quam vidit plerasque consecratas, sed & San

ret, monendo Lotharium, ut memor esset, quod quando ei Regnum Italix donavit, etiam simul curam Ecclesiæ Romanæ commiserit, ut quam ab adversarijs defendendam susceperat, eam à suis ipse diripi non sineret, & divinitatem offenderet, neque enim hoc ei impune futurum comminabatur. Hanc adeo Romanæ Ecclesiæ & Pontificis curam sibi sumpsit Imperator, ut iter in Italiam exemplo Caroli patris ad limina Apostolorum appararet, certus per præsentiam omnia restituere in integrum, & Pontificis honori consulere. Jamque ad iter Romanum accinctus stabat Imperator, cum certis nuncijs adfertur Nortmannos in Frisiam irrupisse. Et haud levis ea clades erat; nam Dorestadium vastatum, Antwerpia & Wittha, celebre ad ostium Mosæ emporium, incensa, Frisones ad tributum adaecti. quibus cognitis, Imperator copias contrahit, atque ipse suscepta expeditione in Frisiam properat; nec desideratus diu fuit felix belli successus, quo Nortmanni oppressi, ejectique è Frisia. Nihil quippè Imperator sollicitius habebat, quam eas regiones, in quibus Christiana religio florebat, à Barbaris intactas servare. Sed hæc præludia fuerunt fatalium malorum, quæ gens illa post intulit. His gestis, Imperator Francofurtum profectus omnia in quiete & religionis flore continuit.

Lætiora etiam per id tempus ex advecto Paderbornam S. Liborij Cenomannensis quondam Episcopi corpore. Magnus Divi illius pignore thesaurus, & innumeris exinde miraculis & cœlestibus beneficijs apud nos in hodiernum diem clarus. Donum id Baduradi Episcopi nostri religioni & studio debetur, à quo ab Albrico, Saxonicæ generis, tum Cenomannis Episcopo ac populari suo impetratum, illatumque in hanc Ecclesiam. Historia primum ab Idone Prefbytero hujus Ecclesiæ, qui coram omnia spectavit, relata in literas; quædam etiam viva voce tradita: ex illo alius religiosus hujus loci Sacerdos rogatu Bisonis IV Episcopi Paderbornensis conscripsit; ex quibus deinde Gobelinus & Crantzius sua transcripsere. Præter hos verustus Cenomannensis Ecclesiæ scriptor translationem hanc contexit, ac fortè Erconradus ejus Ecclesiæ Diaconus, à quo Gobelinus miracula hujus translationis exarata memorat. Postremum Bollandus acta omnia singulari libro complexus edidit, & singula erudito commentario illustravit, petente id Fabio Chisio Legato Apostolico in conventu pacis, cum calculo affligeretur, huic patrono supplex quem postea Roma Pontificem habuit eo nomine Alexandrum VII. Ut jam nihil ad fidem publicamque notitiam desideres; ego tamen, quia ordo narrationis postulat, quàm paucissimis dicam.

Baduradus religiosissimus Paderbornensium Episcopus, postquam vidit plerasque Saxonix Ecclesias non modo suis patronis consecratis, sed & Sanctorum corporibus, Divorumque reliquijs ad

Annales Paderborn.
Auctor vita Ludov. Sigebertus, Amal. Franc. Euldenf.
Frisios contra Nortmannos defendit.

Translatio S. Liborij Paderbornensis
nam quibus auctoribus tradita sit.

Badura-
dus celi-
tus doce-
tur à Ce-
nomannis
sacra Li-
pfana esse
petenda.

Ed cum
pluribus
missus S.
Meinol-
phus,

Utr corpus
D. Liborij
obtinere
vover
monaste-
rium Bo-
decense.

Miracula
complura
transla-
tionem S.
Liborij
subsecuta.

ad majus cœleste præsidium esse præmunitas: Osnabrugensem vi-
delicet Crispini & Crispiniani, Bremensem D. Willehadi sui Episcopi,
Mindensem Gorgonij Martyris, Wildeshufanam S. Alexandri
Martyris pignoribus, aliasq; alijs Sanctorum Lipsanis esse provisas,
nullum verò Divi pignus Paderbornæ adhuc illatum, incensus hoc
sacro studio provisusque suæ Ecclesiæ (ut tum magnum hoc pietatis
certamen fervebat) publicum jejunium & supplicationem indixit,
dignaretur Deus etiam suæ Ecclesiæ dare tutelarem cum pignore
Divi alicujus patronum. Nec vanæ hæ præces fuere; cœlitus enim
mox Baduradus accepit, mitteret Cenomannorum ad Urbem in
Gallijs, fore ut ibi votorum copia fieret. Quam in rem Baduradus
etiam Ludovici Imperatoris voluntatem, & literas commendatitias
petijt ad Episcopum & Clerum ejus Urbis. Missi ergo cum Folodago
Advocato, quem Sualenbergensem Comitem fuisse volunt, Menul-
phus Archidiaconus, Adelbertus unâque Jdo presbyteri, Aldricus
Diaconus, & Dradvinus Subdiaconus, petitum Divi, quod placeret
dare, corpus, quorum in ea urbe magnus thesaurus erat. Hi post-
quam v Kalendas Maij Urbem Cenomannorum ingressi, literas Ba-
duradi Episcopi & Ludovici Imperatoris exhibent Albrico ejus tum
Urbis Episcopo. Atque is licet pronus esset, ultroque corpus D. Li-
borij, offerret (seu quod idem gente Saxo popularibus suis id facile
largiretur, seu quod jam antè id Badurado, cum in Gallijs versaretur,
addixerat) obstabat tamen clerus & populus ab Episcopo convoca-
tus, quod dicerent, nolle se sacris illis & Divorum suorum patrociniis
spoliari. Quæ responsio nullum magis inter legatos anxium ha-
buit, quàm D. Menulphum; quare ad Deum conversus, ut hæc impe-
traret, vovit in Ecclesia S. Vincentij se Sanctimonialium cœnobium
Budecæ in fundo sui patrimonij ex paternis bonis erecturum. Mul-
tum hæc D. Menulphi conceptæ preces valuere, quibus pro sancto
exoravit sanctus cleri ac populi animos; nam ubi altero die Albricus
clerum ac populum convocavit, omnes mutata mente prompti
ad postulata Legatorum corpus D. Liborij offerunt. Igitur Albricus
Episcopus, indicto prius jejunio, cum clero & legatis extra Urbem
progressus ad proximam in suburbio Ecclesiam, honori SS. Aposto-
lorum consecratam, in qua corpus D. Liborij cum alijs Divorum
Lipsanis conditum quiescebat, venerabundus sepulchrum aperit, po-
puloque integrum corpus spectandum exhibet, quando suavissimus
& supra humanum usum odor omnes afflavit. Aderat & cœca mu-
lier attracta, dum corpus feretro imponitur quæ ubi in conspectu
omnium visum recipit, tantus populi plausus junctusque gaudii
fletus auditus, ut cleri psallentis voces interturbatæ, abruptæque
fuerint. Mox & spiritus malignus ex obfessi corpore ejectus, in quo
hactenus toties frustra alij laborant. Quibus tam mirificè patra-

tis, Albricus Episcopus
illud cum Sacerdotibus
alijs prodigijs illustrat
linguæ usus, & contr
energumeno ab infe
illustriora in oculis
nior. Verum Albricus
corpus Liborij solemn
vicinam deportat; c
pignus in exterarum reg
questus auferri sibi tr
incolumes fuissent, vo
cem manum pro ben
provocent. Commo
tantis turbæ vocibus.
inquit, tutelarem pati
quiescat, in cœlo tam
quàm à Saxonibus im
corpus, non animam
recens ad Christi fide
patrocinium imperti
editis, supra quàm un
stret: nisi ut hoc trans
bet, & vos doceat, vell
li, ejusque ad plures pa
vestra velle Deo refrag
beneficium subtraher
nat? nisi fortè negle
quam, si Divorum pa
pignora remanent, qu
mum accedit Imperat
teris à vobis petit. His
clerus ac populus, nul
jussit omnes intra bid
ad quorum conspectu
fineret Divi corpus tr
præsul conversus ad le
ne cohortatur, ut que
cultu honoreque apu
inter clerum Cenoma
etatis fœdus vinculo f
corpore D. Liborij, a
D. Panacij, Turibij,

tis, Albricus Episcopus ipse humeros sacro feretro subijcit, unaque
 illud cum Sacerdotibus ad Basilicam Urbis deportat; ubi alijs super
 alijs prodigijs illustratus Liborius. Nam & claudogressus, & muto
 linguæ usus, & contracto membrorum integritas, & cæco visus, &
 energumeno ab infesto hospite reddita libertas. Quæ signa quo
 illustriora in oculis populi, eò hic in dimittendo D. Liborio alie-
 nior. Verum Albricus, ne legatos Baduradi sustineret longius,
 corpus Liborij solemni ritu è Basilica in ædem D. Vincentij portæ
 vicinam deportat; quod cum populus cerneret ad exportandum
 pignus in exterarum regiones parari, haud leviter tumultuari cœpit,
 questus auferri sibi tutelares Divos, quorum Patrocinio hætenus
 incolumes fuissent, vereri se idcirco ne & divi tutelaris, & Dei vindi-
 cem manum pro benefica, quàm hætenus experti sunt, in urbem
 provocent. Commotus his aliquantulum Antistes, cum primisque
 tantis turbæ vocibus. Ad quæ tamen, impetrato silentio, non auferri,
 inquit, tutelarem patronum, qui ubivis tandem locorum corpore
 quiescat, in cælo tamen viveret, ex quo non minus à Cenomannis,
 quàm à Saxonibus imploratus ope cœlesti adesse possit: tantum Divi
 corpus, non animam cœlestem transferri, cogitent, ad gentem, quæ
 recens ad Christi fidem vocata sit, ut ab alijs quoque cultus, suum eis
 patrocinium impertiat. Et quorsum Deus tot miraculis in præsens
 editis, supra quàm unquam hætenus compertum, D. Liborium illu-
 stre: nisi ut hoc translationis consilium sub oculis vestris compro-
 bet, & vos doceat, velle se ab alio quoque populo hunc sanctum co-
 li, ejusque ad plures patrocinium derivari. Quæ ergo hæc temeritas
 vestra velle Deo refragari, aut quæ Christiana caritas velle cœleste
 beneficium subtrahere fratribus suis, ad quos Deus hoc pignus desti-
 nat? nisi forte neglectus apud nos cultus, ut hæc mereamur. Quan-
 quam, si Divorum patrocinia sollicitatis, tot apud nos Sanctorum
 pignora remanent, quot nulla prope Urbs Galliæ colit. Quibus de-
 mum accedit Imperatoris voluntas, qui id hisce per legatos allatis li-
 teris à vobis petit. His dictis, alijsque in hanc rem copiosè expositis,
 clerus ac populus, nullo adversante, consensit. Tum Albricus præful
 jussit omnes intra biduum cœlesti D. Liborij ope sanatos produci,
 ad quorum conspectum ingens omnium exultatio & acclamatio,
 sineret Divi corpus transferri, quò Deus monstrasset. Inde Albricus
 præful conversus ad legatos Baduradi Episcopi, gravi eos obtestatio-
 ne cohortatur, ut quem tot signis sibi dari viderent, nullo unquam
 cultu honoreque apud se Paderbornæ defererent. Simul per hæc
 inter clerum Cenomanensem & Paderbornensem perpetuum soci-
 etatis fœdus vinculo fraterni nominis ictum. Ita demum legati cum
 corpore D. Liborij, acceptis quoque particulis aliquot ex ossibus
 D. Panacij, Turibij, Gundanisoli & Valeriani Episcoporum Ce-
 nomanensium,

Ob quæ
 populus
 recusat
 dimittere
 tam pre-
 tiosum
 pignus.

Sed Albrici
 oratio-
 ne move-
 tur ad an-
 nuendum
 denuo pe-
 titis.

Westfali
complu-
res ad Li-
psanā D.
Liborij
accur-
runt, mi-
raculis in
via patra-
tis exciti

S. Liborij
reliquiae
Pader-
bornam
adferun-
tur.

nomanenſium Calendis Maij dimiſſi ſunt, quos Albricus Epiſcopus ex urbe inter pſallentium choros aliquamdiu comitatus in viam deduxit. Iter Cenomannis, quæ urbs eſt Galliae Celticae in Turonenſi Archiepiſcopatu, ad Sartham fluvium inſtitutum Carnotum verſus, & Pariſios: inde per Belgium ad Rhenum diſceſſum. Ac longum fore tranſcribere ex aucto-ribus à nobis adductis miracula, quæ toto hoc itinere ad venerationem huius tranſvecti corporis ſunt patrata. Perhibet Cenomanenſis auctor, brevi ſpatio itineris ſupra 70 homines divinitus perſanatos. Certè miracula hæc tot, & tanta fuere, ut prævolante fama totam Saxoniam impleverint. Quapropter longè latèſque excita ingens Weſtphalorum multitudo ex adverſo Rhenum conſtitit; & dum 7 Cal. Junij Rhenum cum feretro tranſmitterent, omnes in terram proſtrati ſacrum pignus excepere; tantum ex barbaris mutati Saxones Chriſtianorum ſacra celebrabant. Ab Rheno bidui itinere pervenere ad Hedraham fluvium (Hedera nunc dicitur, ortus ex fonte ad Upſprungam vicum, haud procul à Saltzcotteno oppido Salinis celebri, quod & perlabitur: Cenomannenſis auctor Serenum vocat fluvium; ſed idem hic fluvius, qui à Saltzcotteno oppido ad pagum Verna delatus in Luppiam ſe exonerat.) Eo igitur in loco tribus Paderborna leucis diſſito ſubſiſtunt, indies ex fama adventus immenſa hominum multitudine ſe congregante in occurſum.

Miſſarum inde ſolemnia in aperto campo celebrata; quæ priuſquam finirentur, quinque homines diverſis miraculis perſanantur. Quæ ut beneficium Liborij adventum in Diœceſin præſignificaverunt; ita admiratione, & incredibili lætitia affectere ſpectantes. Eadem hora Paderbornæ puer ab ortu ſurdus & mutus utroque ſenſu ſibi repente in Baſilica Collegij redditus palam eloqui cœpit; tantum & hoc prænuncio brevi adventurus Liborius ſignificaretur. Jamque in conſpectum Paderbornæ advenerant cum ſacro feretro ipſo Pentecoſtes die, quæ tum 28 Maij agebatur celebritas, cum clerus omnis ſacris ornamentis indutus cum civibus & populo, qui confluerat, progreſſus obviam, Divi corpus in Baſilicam introduxit, & honorificentiffimo loco collocatum publicæ venerationi expoſuit. Aberat per id tempus Baduradus Epiſcopus, quod, ut auctor huius translationis memorat, in palatio Imperatoris adhuc verſaretur. Quo illa confirmantur, quæ ſupra toties retulimus, Baduradum per has civiles turbas & calamitates Ludovico Imperatori inter præcipuos aulae proceres, interque fideliffimos amicos & moderatores conſiliorum adhæſiſſe conſtantem. Jam qua gloria miraculorum Liborius egreſſus Cenomannis totam Galliam, eadem Paderbornam illustravit; quæ etſi auctor translationis ſcripturum ſe promittit, ad nos tamen hætenus non pervenere; ſive id non præſtiterit: ſive incendio, quo Rothario Epiſcopo Urbs & Baſilica conflagravit, aliave

tempo-

temporum injuria in
ad patrociniū Libe-
taſtatur miraculis de-
gularis apud Deum
evocatus anno Chriſti
Paderbornam ſupple-
malo ſe liberatum p-
huius mali cœleſtem
in Gallia etiam ante
cus imploratus.

Cæterum ut ha-
borius Cenomanno-
lentiniano, Gratiano
æqualis D. Martino
liaritas fuit, ut à ſancti-
enim innocentia pri-
novem annos Epiſco-
tibus, rebusque præcl-
ob id extremo morbo
viſit, & in ſepulchrum
rium habuit. Exceſſi-
ut alij 23 Julij, quo die
um colunt. Quibus p-
ret, clarum perhibent
ptores faſtoſque Sane-
nus Albricus Cenom-
corpus impetravit, ex-
cuius, quem in Divo
ſuæ; ut quæ inter D.
dem inter Albricum
ſpiciatur. Habet hoc
ſanctos ſibi viros in-
cus quàm impiorum
pore Liborius ad B. V.
nus adoptatus. Quo-
ris pignus ætate noſt-
Halberſtadienſium E-
ctum ſit aliquamdiu
morandum eſt. Ant-
adeo difficiles erant
ne fragmina oſſium
Martyrum involuta
Quemadmodum ha-

temporum injuria interciderint; sane quæ publica Liturgiæ oratio ad patrocinium Liborij implorandum apud nos habetur, innumeris testatur miraculis decoratum. Calculo cum primis laborantium singularis apud Deum patronus adjutorque est; Quâ pervulgatâ famâ evocatus anno Christi 1277 Wernerus Moguntinus Archiepiscopus Paderbornam supplex venit, ac D. Liborij implorata ope à calculi malo se liberatum palam testatus est. Neque tum primum cœpisse hujus mali cœlestem medicum implorari argumento est, quòd jam in Gallia etiam ante adventum in Saxoniam referatur Calculi medicus imploratus.

Gobelinus
cap. 67. ad
hanc ata-
tem.

Bollandus
comment.
ad vitas
Liborij, §. 5.
Brevis
Synopsis
vitæ S. Li-
borij.

Cæterum ut hæc ab ipsius Divi ætate repetamus, vixit D. Liborius Cenomannorum quintus, seu ut alij quartus, Episcopus, Valentiniano, Gratiano, & Theodosio Augustis, ut Baronius censuit, æqualis D. Martino Turonensi Episcopo, quocum illi intima familiaritas fuit, ut à sanctissimo viro prima illi sanctitas adhæserit. Quæ enim innocentia primam ætatem exegit, ea vitæ sanctimonia per 49 novem annos Episcopatum administravit, omnibus Episcopi virtutibus, rebusque præclare pro Ecclesia sua gestis conspicuus. Quem ob id extremo morbo decumbentem S. Martinus Angeli monitu invisit, & in sepulchrum intulit, prædicto ante Successore, quem Victurium habuit. Excessit è vita circa annum Christi 383. 5. Idus Junij, seu ut alij 23 Julij, quo die Paderbornenses annuo, ac solemnî ritu Liborium colunt. Quibus post obitum miraculis cognitus, ijs dum viveret, clarum perhibent. Sanctitatis tot testes habet, quot vitæ suæ scriptores fastosque Sanctorum, ut supervacaneum hic referre. Nec minus Albricus Cenomannensium Episcopus, à quo Baduradus Liborij corpus impetravit, eximie sanctitatis præsul tum temporis conspicuus, quem in Divorum quoque numerum retulere fasti Ecclesiæ suæ; ut quæ inter D. Martinum, & Liborium olim familiaritas; eadem inter Albricum & Baduradum utrumque gente Saxonem conspiciatur. Habet hoc Christiana vita per commercia virtutum, ut sanctos sibi viros in familiaritatem & amorem consociet; haud secus quàm impiorum consortia à vitijs trahuntur. Ex eo nunc tempore Liborius ad B. Virginem & Kilianum Urbis & Diocesis patronus adoptatus. Quoniam verò sacrilegio sanctissimum hoc corpus pignus ætate nostra per Christianum Ducem Brunswicensem & Halberstadiensium Episcopum, captâ ab eo urbe, vi militari abstractum sit aliquamdiu, redditumque post Urbi nostræ, tempori memorandum est. Antiquitus, ne quis hoc in Cenomannis miretur, adeo difficiles erant Christiani in movendis Divorum corporibus, ut ne fragmina ossium dari sinerent, sed vela tantum, quibus corpora Martyrum involuta servabantur, quæ sanctuaria & Brandea dixerent. Quemadmodum hæc ex epistola Gregorij M. ad Constantiam Augustam,

Baronius in
Martyro-
logio.

gustam, ijsq; quæ S. Germanus ac Legati ad Hormisdam Pontificem Constantinopoli scripserunt, explanat Baronius. Post tamen Regibus Francorum ob merita in Ecclesiam Romanam compressamque Longobardorum insolentiam multa pignora concessa, inter quæ D. Viti Martyris corpus, de quo referam. Post importatum corpus D. Liborij, D. Menulphus ex Gallijs redijt, ut in vetustis tabulis lego, & omnem hæreditatem monasterio Bodecensi transcripsit.

Transla-
tio S. Viti
M. è Gal-
lia Cor-
beiam
Saxoni-
cam.
Martyrol.
Roman.
Saxonijs in
vita.

Hoc ipso anno, ac sub idem ferè tempus translatum est ex Gallijs corpus S. Viti Martyris Corbeiam novam Diocesis nostræ, quo non minus tota Saxonia cultu religionis & Divi patrocinijs decorata est. Inclytus Martyr S. Vitus, qui Diocletiano Imperatore unà cum Modesto & Crescentio post ferventis plumbi ollam, post bestias & catastas divina virtute superatas, cursum gloriosi Martyrij peregit. Ea cum Fulradus Abbas admiratus legisset in Italia sepulchrum notavit, & Pipino Rege, corpus ejus in Gallias ad monasterium suum apud S. Dionysium transtulit. Hoc eodem pietatis studio incensus Warinus Abbas idem corpus S. Viti unà cum Luciani Martyris Lipsanis expetijt & impetravit. Vidissetque tum Warinum & Baduradum inter se concertantes de Sanctorum thesauris, illum pro Vito, hunc pro Liborio in Saxoniam transportando; idque favore & auctoritate Ludovici Imperatoris, apud quem uterque simul præful magno erat loco inter Palatinos. Et jam Warinus Abbas multum egerat cum Hilduino ad S. Dionysium haud procul Parisijs Abbate, quando exul, ut supra diximus, apud Corbeïenses ad Visurgim verfabatur; petieratque quidem primum S. Victorium ex Ambianensi Urbe transferri in Saxoniam. Id verò cum cives atque incolæ eorum locorum non paterentur, Hilduinum sollicitavit vehementius Warinus, permitteret ex tot Divorum corporibus, quorum tanta apud eos esset copia, unum alterumvè transferri in Saxoniam, tum ad Corbeïæ suæ novæ decus ac præsidium, tum ad gentis quæ recens Christi fidem susceperat cultum accendendum. Id uti Hilduinus exul promiserat, ita restitutus præstitit; impetrato tamen ad hoc prius Episcopi Parisiensis ceterorumque nobilium, quorum intererat, consensu. Neque Parisienses tam difficiles fuere, quam Cenomanni in Liborio corpore dimittendo; tametsi ægre à se abstrahi sinerent. Nam ex quo S. Viti adolescentis ac Martyris sanctissimi corpus Pipino Rege delatum Roma in Gallias, & ad S. Dionysium magnæ venerationi fuerat, præter alia coelestia beneficia compertum erat, nunquam fulgura ac tempestates vicinis circum agris, hominibus, ac pecoribus damnum intulisse. At jam Deus hujus Martyris gloriam & patrociniū cum Saxonibus etiam communicare volebat. Igitur Warinus, qui cum lecto Monachorum Clientumque agmine advenerat in Gallias, ab Hilduino Abbate, præsentem innumera hominum multitudine,

Annalium Paderbornensium Liber 11.
titudine, donatum Aprilis cum summa efferentem pignus. Inde ad Rasbacense non ita pridem dedestran-
strante S. Vitum; natri visum, quo duode-
rum integritatem re-
rinus cum suis ad xii-
in Saxoniam profect-
etionis sine coelesti
ptore eorum tempore
in Regnum Saxonum
Sofet, siue Sofatum, ubi
adeo ut incredibilis via
ventes ad aliam vener-
diocesis Paderbornensis)
tio, Domino per beatum
præter eos, quos supra
dus, adolescens unus ha-
quinque cæcæ, quinque a
brachium contractum, a
demigitur Christo prop-
nova dicitur, multitu-
genere nobiscum comita-
est Idus Junias, ubi ipsi
erat, collocatum, et posi-
dam fidem gentis ipsius
ipso in loco conventus
per milliarium et eo am-
virorum ac mulierum
onum propter religionem
que Sanctorum Martyr-
Addit scriptor, quod
religionem commene-
concurrentium nullum o-
Scurile verbum audiri
dibus personare. Ead-
celebrem stetisse Cort-
ingressum inclaruerat
disciplinaque & Sancti
num donationibus c-
Multosque annos ten-

titudine, donatum pignus post missarum solemnias 14 Calendas Aprilis cum summa veneratione suscipit; quem ex templo sacrum efferentem pignus Hilduinus festo monachorum cantu deducit: Inde ad Rasbacense cœnobium, quod Ludovicus Imperator Warino non ita pridem dederat, institutum iter, Deo quotidie miraculis illustrante S. Vitum; nam & Ermergardis matrona ad contactum ferebatur visum, quo duodecim annis orbata fuerat, & Framildis membrorum integritatem recepit. Substitit in Rasbacensi monasterio Warinus cum suis ad XII diem Calendas Julij: quo ex loco recto itinere in Saxoniam profecti Aquisgranum venere: nullaque dies profectio sine cœlesti beneficio fuit. Juvat nunc cetera ab ipso scriptore eorum temporum audire. *Aquisgrano Rhenum transgressi, in Regnum Saxonum venere, ac post dies aliquot in Villam, quæ dicitur Sost, sive Sosatum, ubi multam phalangem Saxonum obviam habuerunt, adeo ut incredibilis videretur exercitus utriusque sexus. Ab ea villa moventes ad aliam venerunt nomine Brechat (oppidum nunc est Bracelia diœcesis Paderbornensis) In his mansionibus singulariter dierum viginti spatio, Domino per beatum Vitum operante virtutes plurimas in utroque sexu, præter eos, quos supra memoravimus, duo viri cæci, unus mutus, unus claudus, adolescens unus habens manum aridam curati sunt. Sed et mulieres quinque cæcæ, quinque debiles, parvula contracta, alia gibbosa et incurva, alia brachium contractum, alia manum habens aridam, omnes sanatae sunt. Tandemigitur Christo propitio finito cœpto itinere, monasterium, quod Corbeia nova dicitur, multitudine populi utriusque sexus de nobilissimo Saxonum genere nobiscum comitante pervenimus pridie ante vigiliam S. Viti, quod est Idus Junias, ubi ipsum sanctissimum corpus in loco congruo, ut dignum erat, collocatum, et positum est. Ibi Deus ad confirmandam, et corroborandam fidem gentis ipsius multas virtutes et sanitates operari dignatus est. Fit ipso in loco conventus magnus, magna cum devotione et alacritate, adeo ut per miliarium et eo amplius in circuitu monasterii tabernaculis nobilium virorum ac mulierum repleantur campi atque agri, qui ex omni regno Saxonum propter religionem et reverentiam beatissimi Martyris Viti, aliorumque Sanctorum Martyrum reliquias, quæ in loco illo habentur, convenerant. Addit scriptor, quod mirifice ad primorum Saxonum pietatem ac religionem commendandam facit, in tanta hominum multitudine istuc concurrentium nullum obscenum dictum, nullum illiberalem jocum, nullum sœvile verbum audiri, sed noctu diuque agros & campos Dei laudibus personare. Eademque demum miraculorum perpetuitate diu celebrem stetit Corbeiam, ob venerationem Viti Martyris, quâ ad ingressum inclauverat; quemadmodum per id tempus & religione disciplinaque & Sanctorum virorum multitudine, & piorum hominum donationibus ceteris Saxoniarum monasterijs longè præstabat. Multosque annos tenuit hæc pietas, cultusque D. Viti Martyris, dum refri-*

refrigescantibus sæculis hæc multum imminui cœpta. Nec levis huius prolapsæ interversæque pietatis causa ex nundinis publicoque mercatu, quem Ludovicus pius Imperator bono quidem loci liberum istuc fecit, sed malo suo corrumpit posteritas; visæque post plura mercatorum, quàm supplicum peregrè venientium tentoria, & quæ his, lucri cupido, luxus, vana hominum studia, pravique sæculi mores permisceri solent, quibus prisca majorum pietas in vanitatem degenerat.

Widekind.
l. i. anna.
Sigebertus
in chron.
Saxo Gram.
hist. l. 14.
Polonus in
chron.
Surius tom.
7.
Meibomius
in transl.
edita.

Scripsere permulti hanc admirabilem S. Viti translationem, Widekindus Corbeienfis monachus, Saxo Grammaticus, Sigebertus, Martinus Polonus, Surius, alijque complures: nemo explicatius, quàm antiquus scriptor Saxo, & à Meibomio relatus, qui transvectioni interfuit, & hæc omnia coram spectavit; ideo ex eo tanquam ex fonte certaq; fide referri placuit, ut legentium oculis subjicerem, quibus miraculis ad Divi Liborij & Viti Martyris ingressum venerationemq; Deus Saxoniarum populos in suscepta recens Christiana fide confirmare voluerit; tum ut recognoscant posterum, quanto cultu majores nostri Divos persecuti sint, secus quàm hæc longè degeneratæ ætas consecuta ex Lutheri doctrina Saxonibus persuasit, quibus Divorum cultum inter superstitionem, & miracula vel inter ludibria Dæmonum, vel figmenta scriptorum reponere libet, quæ tamen eorum scriptores ex annalium memoria pari, qua nos fide referunt.

Sed & aliud in gentem Saxonum à S. Vito beneficium tradit Widekindus Corbeienfis, vetus apud nos scriptor, alijque. Observatum enim memorant, ex quo corpus hujus Martyris ex Gallijs demigravit in Saxoniam, res Saxonum mirifice increvisse: contra Francorum semper in peius inclinasse; tanquam sacro pignore & Martyris patrocinio felicitas ab una gente demigravit in aliam. Quod ipsum etiam Carolus simplex Francorum Rex misso ad Henricum Regem gente Saxonem legato professus, postquam, inquit, nos deseruit insignis Martyr Vitus ad nostram perniciem, retro omnia fluxere; pax verò, et concordia regnandi ad Saxoniam transit. Quæ tecum communicare placuit, neque enim ex illo tempore civilia apud nos externaq; bella unquam cessare. Quo etiam referas priscos hosce incultosque versus, quos translationi S. Viti subscriptos lego.

Cum S.
Viti offi-
bus felici-
tas Galliarum
commi-
grat in
Saxoniam.
Meibomius
in transl.
viti edita.

Felix Saxonia, gaudere per pignora cara
Viti ditata, quæ dat tibi Francia grata.
Abbas Warinus regali semine primus,
Francorum natus, Viti venerabile corpus
Transtulit à Francis Corbeiam, cœu patet istis.
Romano fretus pius imperio Ludovicus
Hoc Hilduvine donat te patre favente,
Quando Dionysii texisti limina claustrum.
Quo tam præclaro gaudebas ante patrono.

Quanta dehinc Corbeia abundantia ex S. Viti religiosi & Apostolici propagarunt. Inde Cultus ejus in ipsam Christianam per monachos Christi primum legationem delaberetur, tione, quàm cæca gentes demum memoriam subducta transvectione neglecto cultu certum Vidimusque hanc nobis bona refluere, quæ

Per hoc etiam te delini impetrata ex Corbeia Vixit Landelinus circunferre, & Apostolico ministerio commissum fuit, & eodem, quo S. Vitus, se Liborio & Vito corbeia borna Bocam ad viciniam ubi magna populi re Bocæ vetustissimum templum opus; quo celebri etiam mes de Patberg, consilium ad celebriorem Landebenedicti imposito Aetorpiense cœnobiurn memorabitur.

Nunc ad annundem naves classemque iurias, & clades superperijs curis & domesticis terminare necesse habet ut bona per civilia bellia Aquigrani Episcopo salubriter constituitur

Ex tunc translatum fuit à te Francia sacrum
Imperium, divi quo nunc gaudent Alemanni.

Quanta dehinc Corbeienſis Cœnobij felicitas omniumque rerum
abundantia ex S. Viti veneratione ac patrociniſ apud Deum, tantum
religioſi & Apoſtolici viri per Saxoniam cultum ejuſdem Martyris
propagârunt. Inde tot templa & aras ejus honori dicatas reperies.
Cultus ejus in ipſam poſtea Rugiam Inſulam cum religione Chri-
ſtiana per monachos invecſus, cum barbaros ejus Inſulæ homines
Chriſti primùm legem docerent; eò gens illa, cum poſtea ad Idolo-
latrariam delaberetur, S. Vitum inter Deos coluit, tam impia ſuperſti-
tione, quàm cæca gens ſibi finxit ex mortalibus, Diviſque Deos. No-
ſtra demum memoria S. Viti oſſa bello Suecico à Cæſareo milite fur-
tim ſubducta tranſveſtaque ſunt in Bohemiam; tanquam ita ſenſim
ex neglecto cultu ceſſerit S. Vitus, invitis Monachis in ſacrum ſpoli-
um. Vidimusque hac hæreſis tempeſtate ita opulentiffimè illius cœ-
nobij bona refluere, quantum per exordia felicitatis adfluxerant.

Per hoc etiam tempus Baduradus Episcopus noster oſſa S. Lan-
delini impetrata ex Cameracenſi diœceſi tranſvexit Paderbornam.
Vixit Landelinus circa annum 660, ortus ex illuſtri Francorum ge-
nere, & Apoſtolico munere, quod à Martino Pontifice & Martyre il-
li commiſſum fuit, & ſanctitatis fama celebris, cultuque inter Divos
eodem, quo S. Vitus, decimo quinto Junij die honoratus; tanquam
ſe Liborio & Vito comitem dederit in Saxoniam. Oſſa deinde Pader-
bornâ Bocam ad vicinam Luppia Eccleſiam tranſtulit Baduradus,
ubi magna populi religione culta quievêre. Aſpicitur hodie dum
Bocæ vetuſtiſſimum templum ſtructura ſolida & elegante, Baduradi
opus; quo celebri etiam Francorum hiſtoria loco poſtea Erpo Co-
mes de Patberg, conſilio atque ope Henrici Paderbornenſis Episcopi,
ad celebriorem Landelini venerationem monaſterium ordinis D.
Benedicti impoſito Abbate condere cœpit. Id quo conſilio in Fle-
etorpienſe cœnobium ſit converſum, ad annum Chriſti M C I V
memorabitur.

Annus Chriſti 837.

Gregorij IV. Pont. 10.
Ludovici Pij Imp. 24.
Baduradi Ep. Pad. 23.

Nunc ad annum Chriſti 837 digredimur, quo Ludovicus qui-
dem naves claſſemque adverſus Nortmannos parari juſſit, gentis in-
jurias, & clades ſuperioribus annis illatas vindicaturus. Verùm Im-
perij curis & domeſticis præpeditus ſalutare illud belli conſilium in-
termittre neceſſe habuit; totuſque in eo Imperator occupatus fuit,
ut bona per civilia bella Eccleſijs crepta reſtituerentur, cujus rei gra-
tia Aquisgrani Episcoporum conventus eſt inſtitutus, multaue in
eo ſalubriter conſtituta.

Hoc

S. Lande-
lini Lipſa-
na Badu-
radus
tranſfert
in Bocen-
ſem Ec-
cleſiam
abs ſe
ſtructam.
Baronius in
Martyr.
Rom. ad
15 Junij
ſcribit
Molanus ad
Uſuard &
in Belgii
Sancti
Truh de vi-
ris illuſt.
Ferdinan-
dus in Mo-
nument.
Bocæ.
Tabula Er-
ponit.
Annales
Francor.
à Pitheo
edit.
Ann. rerum
geſt. à Lu-
dovico.

Gobelinus in
Cosmod.
atq. 6. c. 41.
Vita Me-
nulphi ex
M. S. Bodec.
Vita Me-
nulphi apud
Browv. in
Siderib.
illustr.
Surius ad
V. O. Rob.

S. Menol-
phus Mo-
nasterium
Virginum
condit.

Et qui-
dem Bo-
dece,
impulsus
miraculo
cervarum
Chorum
sacrum
ibi repræ-
sentanti-
um.

Hoc præterea anno, cum felicissimè res Christiana procederet in Saxonia Episcoporum contento studio & fervore, D. Menulphus Bodecense, opere & subsidio Corbeiensium nostrorum Monachorum, monasterium condere aggressus est, voto cumprimis urgente, quod superiori anno in translatione D. Liborij Cenomannis in æde D. Vincentij conceperat. Joannes Probus Canonicus Bodecensis auctorque vitæ primordia hujus monasterij ad annum Christi 817 revocat; id licet verisimile, quod priori anno in concilio Aquisgrani Menulphus facultatem construendi monasterij ab Imperatore, ut diximus, impetrasse memoretur; quia tamen Sigewardus, qui vitam D. Menulphi post alios, ut fatetur, conscripsit, & Albino Doctori suo dedicavit, id non nisi post reditum ex Gallia factum perhibet, libuit hæc ad hunc annum referre. Certus nobis præ alijs hic auctor est, cujus archetypum vitæ S. Menolphi ex bibliotheca Abdinghoviana accepimus. Nam quæ Gobelino tribuitur scriptori, aut quæ Browerus habet, ex hoc auctore contracta sunt. Illo igitur usi, hæc integra fide damus. Quis verò ille Albinus sit, cui hanc scriptionem dedicat, adhuc dum nobis incompertum est. Ac volverat jam ante quidem hoc consilium de condendo cœnobio à multis annis cum animo suo D. Menulphus, quod inter nobiles suæ gentis multum paternis bonis abundaret, incensus etiam non obscurè à Badurado Episcopo suo; is enim cum divino instinctu quæstionem circumstantibus proponeret, quid nimirum mysterij sermo ille Evangelicus contineret, *Vulpes foveas habent, et volucres celi nidus, filius autem hominis non habet, ubi caput suum reclinet*, & positam quæstionem, mox quidam, sicut res habet, solveret, verbum hoc ultra quàm alter dixerat, in pectus Menulphi descendit; cœpitque versari cum animo, quo Christi etiam consilio ex paternis bonis hospitium egenis, & Deo religiosè viventibus pararet; sed, incertum obscurumque qua mora retardatus, optimum præpositum exequi distulit, donec Galliam conspexisset tot cœnobijs utriusque sexus florentem, simulque Herivordienſe collegium traductum ad nos ex Sueffionensi Sanctimonialium Monasterio in oculis esset, eadem, qua in Gallijs virginum disciplina conspicuum. Ac post conceptum jam votum certus quidem Menulphus de condendo Sanctimonialium Monasterio, sed incertus adhuc hærebat, quo illud loco collocaret. Ex ea quoque mentis perplexitate Deus expedit Menulphum. Pastor, quem habebat pecorum in patrimonij agris, dum sub nocte gregi invigilat, videt locum, in quo monasterium est, miræ lucis splendore illustratum; & dum curiosius explorandæ rei causa accedit, conspicit cervarum gregem modò chori instar sacri stare, modò circuire locum. Quo insolito spectaculo perculsus ad Menulphum properat, & quæ vidit, divinitus

divinitus sibi monstratum. Baduradum Episcopum inquit ille, vana hæc etiam denunciavit incompertus sit Dæmones, consultum habuit Menulphus deductum mi stratus precando varum grege, & quod multò lætior Menulphus integro denarrat. Ne veritatem signo exploriterum ex propinquo species Cervarum cum pum retulit, nihil, illis bus signis satis monstris responsum; jamque bus parabantur omnibus marginem novo si erecta, cervum inger propius accedendo in prosternit, præsentem major: simul inter ceteros gidius se aspiciendum Menulphus, fore ut ista de a Sacerdotibus litanum mentis, ut tum gestu ostensa omnis D. Menulphus, quæ contentis ceterabilis assurrexit, quæ dedicari fecit. Opere rat Virgines Sanctimonialium auctor refert, agensente Menulpho in ceterogore disciplinæ per Frater circum agrorum & baddita. Nomen monasterij villa, quàm primam villam verò pulcherrimam innocentia & vitæ sanctitatis præluxit, eoque filij loquiper habitus; & à Baduradus administrandæque E

divinitus sibi monstrari locum, in quo monasterium collocet; lætusque Baduradum Episcopum accedit; cui dum hæc exponit: Non nobis, inquit ille, vana hæc sunt, quando & per pastores Deus augustiora etiam denunciavit in nascente filio. Verum cum in huiusmodi sæpe compertus sit Dæmon Angelum lucis induere ad ludificandos homines, consultum habuit certius explorare indicium. Quam in rem Menulphus deductus à pastore ad locum, quum noctem istic humi stratus precando transigit, locum rursus & splendore lucis, & cervarum grege, & quo pastor ante ritu circumfusum, videt. Hic jam multo lætior Menulphus ad Pontificem redit & quæ ipse viderat, ex integro denarrat. Nec tamen his confusus Episcopus, jubet terno rei veritatem signo explorari. Obsequutus ad hæc Menulphus noctem iterum ex propinquo inter preces agit: iterumque eadem, quæ ante, species Cervarum cum fulgore lucis objecta. Quæ ubi ad Episcopum retulit, nihil, ille inquit, Menulphe ambigas, locus tibi cœlestibus signis satis monstratus est, quare opus aggredere. Placuit Antistitis responsum; jamque demenso structuræ spatio, & resectis stirpibus parabantur omnia ad ædificandum, cum D. Menulphus ad Vallis marginem novo signo recreatus videt eo loco, ubi post ara intima erecta, cervum ingentis magnitudinis accumbentem; quem dum propius accedendo intueretur, erigit ille se in pedes, & mox humi se prosternit, præsentem Dominum suum veneratus. Sed ecce res longe major: simul inter cervi huius cornua signum crucis omni auro fulgidius se aspiciendum offert; tanquam præfago loci indicio acciperet Menulphus, fore ut istic in altari incruentum crucis sacrificium exinde à Sacerdotibus litaretur; quemadmodum hæc omnia ex suis monumentis, ut tum gesta sunt, hodie dum aspiciuntur. Post illa cœlitus ostensa omnis D. Menulphi labor versus in fabricam monasterij & Basilicæ, quæ contentis operis & impensis magnifica, & hodie dum spectabilis assurrexit, quam Deo & Genitrici Virgini iv Idus Novemb. dedicari fecit. Opere Basilicæ & Monasterij absoluto, quas collegat Virgines Sanctimoniales, introductæ. Angelicam hæc vitam, ut vetus auctor refert, agentes, vitæ instituto canonicæ dicuntur; quod præsentente Menulpho in concilio Aquisgranensi præscriptum, ac tum vigore disciplinæ per Franciam & Germaniam celebre erat. Fundi dein circum agrorum & bona, ex paterno patrimonio, larga donatione addita. Nomen monasterio Bodica adhæsit à vicina & Decumana villa, quam primam monasterij dotem esse voluit Conditor. Omni-um verò pulcherrimum operum, quod in D. Menulpho intuearis, innocentia & vitæ sanctitas, qua à primis annis Paderbornæ in clero præluxit, eoque filij loco ab Hathumaro & Badurado Episcopis semper habitus; & à Badurado ob sapientiam etiam legationibus admotus administrandæque Ecclesiæ, Archidiaconi munus gessit, cui per abs-

P

fentiam

Cervus
Crucifixi
effigiem
inter cor-
nua susti-
nens D.
Menol-
pho se
spectan-
dum of-
fert.

D. menol-
phi mu-
nia & in-
nocens
vita.

sentiam suam Baduradus vices suas in regendo clero commiserit. Quanquam nihil à Menulpho ferventius per omnem vitam actum, quam ut Christi religionem inter populares proferret, hominesque rudes, quos ex barbaris Christianos ætas illa formabat, Christi legibus & disciplina excoleret. Quo in opere magnum virtutis & laboris campum sortitus, ita se probavit, ut illum inter primos Evangelij Doctores, & sanctissimos Paderbornensis cleri viros posteritas venerata sit. Qua in re, ut in alijs, nihil ex ætate illa magis desideramus, quam scriptorum, qui præclara ejus sacra enucleatius ad nos transmississet.

Annus Christi 838.

Gregorij IV. Pont. II.

Ludovici Pij Imp. 25.

Baduradi Ep. Pad. 24.

Badurad^o
interest
Comitijs
Neomagi.
*Annales
Francor.
Pith.
Auctor
Vita Ludov.
Antiq.
Fulda lib. I.
apud Pistorium tom.
I. p. 474.*

Nunc præsentia exequar ex hoc anno 838, quo intestina filiorum bella adversus patrem recrudescente coeperunt. Nam ut Franco- rum annales à Pithæo editi memorant, convenère per Quadragesimam Lotharius & Ludovicus in Valle Tridentina, consilia agentes de Regni inter se partitione. Quæ postquam animadversa ab Imperatore, ille contra Neomagi mense Junio celebrem conventum Episcoporum ac procerum indixit. Ac magna frequentia, præter Comitibus & innumeram Vassallorum multitudinem, convenisse Episcopos, interque hos etiam Baduradum Paderbornensem Episcopum, docet nos tabula antiquitatum Fuldensium, quæ sic habet: *Anno Domini Incarnationis DCCCXXXVIII, Indictione prima, mense Junio, XV IIII Calendas Julii, facta est contentio Gorboldi et Hrabani Abbatis coram Imperatore Ludovico et filiis eius Ludovico et Carolo, nec non et Principibus ejus in palatio apud Neomagum oppidum constituto, de captura piscium D. Bonifacio olim donata, & per fraudem injustè ablata, quam convicti iniqui possessores D. Bonifacio & Cœnobio Fuldensi, cui tum præerat Rabanus Abbas, jussu Imperatoris reddere coacti sunt: tabulæ his testibus consignatæ, Trugone Archiepiscopo, Otgario Archiepiscopo, Radolto Episcopo, Helmgando Episcopo, Gerfredo Episcopo, Locogrimo Episcopo et Badurato Episcopo.*

Ludovici
Imp.
in Heri-
vordien-
ses Virgi-
nes bene-
ficus.

Ex hoc quoque conventu Episcoporum producimus Ludovici Imperatoris diploma plenum liberalitate in Herivordienfes Virgines. Enimverò cum per id tempus Herivordienfe Monasterium Sanctimonialium & Canonicarum Virginum, & religiosa instituti disciplina, & confluentibus ad id nobilium & ingenuorum Liberis mirificè floreret, liberali illud donatione Ludovicus pius Imperator hoc anno locupletavit. Ac facile mihi persuadeo, id cum primis Judithæ Imperatricis, quæ ex matre, ut diximus, Saxonici generis erat, benevolentia, & gratia impetratum esse; si non etiam Abbatissa, quæ

quæ hic Tetta nomine propinquitate Judicis prior fuit Imperatorum Christianis magno Christianæ ætate, quando per Comitum, nobilium, & Francia sese Deo commendatum, in quo fuit, hic recitare con-

In nomine Domini divina clementia propter ceteris mortalibus munificentia nostra benefecimus, digno retribui credimus. Quapropter sua nostrisque presentibus dam monasterium vocatum Sanctæ Dei Genitricis presentem tempore veneres et mancipia nostra nostræ augmento delegentibus stipendia monasterii procurentur, id Remi, Ecclesiam ibi consuetudinem ad se justè et legaliter pervenisse villam nuncupatam Watribus rebus ac mancipiis, qui dicitur Schoppingus, tam cum decimis et omnibus et aspicientibus. Venerabilibus inviolabilis permemoratum monasterium benus, ut memorata Ecclesia justè et legaliter pertinent petu consistant, et nullus quam tempore eadem Ecclesia jure ejusdem monasterii stris sepe dicti monasterii jure pertinentibus Ecclesie auctoritas nostra firmior et annuli nostri impressio

quæ hic Tetta nominatur, aliæve in eo monasterio illustres Virgines propinquitate Juditham sibi conjunctam habuerint. Eoque etiam prior fuit Imperator ad liberalitatem, quod in eo Collegio Virginum Christianis moribus sequiorem sexum excoli conspiceret, magno Christianæ religionis inter Saxones nostros decore & fructu, quando per contemtionem humanarum rerum multæ Comitum, nobilium, & ingenuarum Virgines haud secus, quàm in Francia sese Deo consecrarent. Quapropter diploma hæcenus reconditum, in quo simul diocesis Monasteriensis loca consignantur, hic recitare congruum duximus.

In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi. *HLudovicus* divina clementia propitiante Imperator Augustus, si illius amore, cujus munere ceteris mortalibus prelati sumus, loca divino cultui consecrata congruis munificentie nostræ beneficiis ad divinum cultum ulterius exequendum suscollimus, digno retributionis præmio nos à Domino fideliter remunerari credimus. Quapropter notum esse volumus cunctis fidelibus S. Dei Ecclesiæ nostris præsentibus scilicet et futuris, quia complacuit nobis ad quoddam monasterium vocabulo Heriwarth, quod in Ducatu Saxonie in honore Sanctæ Dei Genitricis Mariæ semper Virginis constat esse dicatum, quod presenti tempore venerabilis Tetta Abbatissa regere dinoscitur, quasdam res et mancipia nostræ proprietatis sitas in memorato Ducatu pro mercedis nostræ augmento delegare, ut inde uberius ancillis Christi inibi per tempora degentibus stipendia necessaria ministrantur, et necessitates ejusdem monasterii procurentur, id est, in pago, qui dicitur Bursibant, in villa vocata Remi, Ecclesiam ibi constructam cum decimis, et omnibus rebus ac mancipiis ad se jure et legaliter pertinentibus, et in pago, qui dicitur Schoppingus, in villa nuncupata Wattringas, Ecclesiam inibi fundatam cum decimis, et omnibus rebus ac mancipiis ad se jure et legaliter pertinentibus, et in eodem pago, qui dicitur Schoppingus, in villa, quæ dicitur Stochheim Ecclesiam inibi fabricatam cum decimis et omnibus rebus et mancipiis ad se jure et legaliter pertinentibus et aspicientibus. Verum ut eadem nostræ majestatis largitio futuris temporibus inviolabilis permaneret, hanc nostræ auctoritatis conscriptionem circa memoratum monasterium fieri decrevimus, per quam decernimus atque jubemus, ut memoratæ Ecclesiæ cum decimis et omnibus rebus ac mancipiis ad se jure et legaliter pertinentibus in jus ejusdem monasterii Heriwarth nomine perpetuo constent, et nullus ex Successoribus, aut etiam ex fidelibus nostris ullo unquam tempore easdem Ecclesias subripere, aut inde aliquid minuire, aut eas de jure ejusdem monasterii abstrahere præsumat, sed licet Reclricibus et ministris supè dicti monasterii easdem Ecclesias cum rebus et mancipiis ad eas jure pertinentibus Ecclesiastico ordine disponere, atque gubernare. Et ut hæc auctoritas nostra firmior habeatur, manu propria subter eam firmavimus, et annuli nostri impressione adsignari jussimus.

P 2

Signum

Signum

HLudovici Serenissimi Imperatoris . Hirmin.
marus Notarius ad vicem Hugonis recognovi.

*al. Novio-
mago.

Data VII Idus Junii. Anno Christo propitio, XXV Imperii Domini
HLudovici piissimi Augusti. Indictione prima. Actum* Neomagi
palatio regio in Dei nomine feliciter Amen.

Ludovi-
cus Ludo-
vici Imp.
filius nova
ob Re-
gnum
Franco-
rum sibi
bi ere-
ptum mo-
liens pro-
figatur.

Auctor vi-
ta Ludov.

Ludovi-
cus Imp.
Regna in-
ter filios
partitur.

At non illa tantum acta in conventu Neomagenfi, sed & confi-
lijs primorum Franciæ, Ludovico filio Regnum orientalium Fran-
corum, quod prius favore patris obtinuerat, abrogavit. Id vero cum
Ludovicus Consiliariorum invidia, & corruptis a Juditha Impera-
trice procerum animis agitari intelligeret, arma provincialium in-
dicit, concitatis etiam trans Rhenum populis. Quos motus ut in fo-
mite comprimeret Imperator, Moguntiacum cum exercitu advolat;
transitoque Rheno, obvios habet armatos Saxones; quorum pars
minis, alij persuasionibus Adalberti Comitis abducti, tractique
erant in Societatem Ludovici filij. At Saxones seu territi obrutiq;
Imperatorio exercitu, seu pacati ab Imperatore, in suas quilibet sedes
rediire; & Ludovicus filius his cognitis, tempori cedendum ratus,
in Bojariam se recepit. Imperator, ne quid per discessum suum a Rhe-
no turbaretur, Francofurti Quadagesimam & hymem exegit, indi-
cto in mensem Majum Wormatiæ conventu procerum; quod & post
ferias paschales concessit cum aula. Eo Lotharius quoque filius ex
Italia evocatus haud gravatè accessit, quod Imperator Aquitaniæ Re-
gno per mortem Pipini filij vacuo, universam Franciam inter reliquos
filios divisurum se edixerat. Ibi cum partitionem pater Lothario filio
offerret, & is ignorationem finium obtenderet, Imperator Regnum
Franciæ in geminas partes divisit. Lothario, qui jam Collega Imperij
nominatus erat, præter Italiam, quidquid à Mosa in Austrum vergit
attributum. Carolo Neustria, Aquitania, & quidquid occidentem
aspicit; adeo mariti animum blandimentis emollierat Juditha Im-
peratrix, anxia pro Carolo filio. Ludovicus verò, quem ex priori toro
fustulerat, solà Bojarià iussus se continere. Quæ divisio, ut vehemen-
ter accendit animum Ludovici; ita non defuerunt proceres, cum-
primis Saxones & Thuringi, sapientesque per Franciam viri, qui im-
probarent, Ludovicum indole ceteris præstantiorem æquoremque
semper in patrem tam angustæ provinciæ & hæreditatis parte incin-
gi, tanquam concubina aliquagenitus esset. Quare quod jure suo
non obtineret, id armis sibi vindicandum sumpsit. Saxonum cum-
primis & Thuringorum & Alemannorum studijs confusus; quibus
post obitum demum patris optimus Rex Germaniæ obtigit. Impe-
rator inde tanquam omnium securus Wormatia in Aquitaniam
iter constituit, ut Carolum filium ense præcinctum Regno illi
imponeret.

An

Ac dum mense
satur, Ingelhemij W
nationum tabulas c

In nomine sancte
vante providentia Imp
tionabilem petitionem
nostrorum devotionem
fidelium sanctæ Dei Ec
rit universitas, quonia
quod super Wiseram p
dique Viti construxim
nos adiit, nostram cum
pro se, et remedio anima
rum Folemari, Bunicho
lit, videlicet Dominica
Oppenheim et Wachen
per nostram mansuetudin
petitionem ergo ipsorum
et deinceps in nomine
manus, ut nullo inqu
creto prospiciente perpe
ant. Quatenus Deo ibi
bilitate divinam Clemen
firmior habeatur, et per
gentius observetur, man
nostri impressione assign
H Rotmundu.

Signum Domni

An

Et jam inter ha
mum ærumnosus cur
peratori fatalis imm
visus in signo virginis
cerent ejusmodi fide
denunciare. Quapro

Ac dum mense Novembri adhuc Imperator in Germania ver-
satur, Ingelhemij Warino Corbeienſium Abbati largas harum do-
nationum tabulas conſignat.

Benefacit
Corbei-
enſibus.

In nomine ſanctæ et individue Trinitatis, HLudovicus divina ordi-
nante providentia Imperator Auguſtus. Si unius fidelis noſtri iuſtam et ra-
tionabilem petitionem libenter implemus, procul dubio reliquorum fidelium
noſtrorum devotionem erga nos promptiorem efficiamus. Quapropter omnium
fidelium ſanctæ Dei Eccleſiæ, noſtrorumque præſentium et futurorum nove-
rit univerſitas, quoniam propinquus noſter Warinus Abbas novæ Corbeia,
quod ſuper Wiſeram fluvium in honore beati Protomartyris Stephani ſan-
ctique Viti conſtruximus in pago Augenſi cum matrona quadam addita,
nos adiit, noſtram cum ea deprecatus pietatem, ut res, quæ prædicta matrona
proſe, et remedio animæ mariti ſui Bunichonis, ac filiorum ſuorum deſuncto-
rum Folmari, Bunichonis, Hemmæ, et Berthildis præſato monaſterio contu-
lit, videlicet Dominicale in Oſthoven, vel quidquid ibidem, vel in oppidis his
Oppenheim et Wachenheim poſſidere videbatur cum manſo Regali Tyheyle,
per noſtram manſuetudinis auctoritatem ibidem confirmaremus. Secundum
petitionem ergo ipſorum eidem monaſterio ea, quæ tradidit ab hodierna die
et deinceps in nomine Domini per hoc noſtræ auctoritatis ſcriptum confir-
mamus, ut nullo inquietante, ſed Deo auxiliante, et noſtro imperiali de-
creto proſpiciente perpetuis temporibus ab ulla contradictione ibi permane-
ant. Quatenus Deo ibi ſervientes pro traditorum ſalute, et regni noſtri ſta-
bilitate divinam Clementiam exorare delectet. Et ut hæc auctoritas noſtra
firmior habeatur, et per futura tempora à fidelibus verius credatur, et dili-
gentius obſervetur, manu propria noſtra ſubter eam firmavimus, et annuli
noſtri impreſſione assignari iuſſimus.

HRotmundus Notarius ad vicem Hilduini recognovi.

Signum Domni

POE
ZIL

Sereniſſimi Imperatoris Auguſti. Actum
Ingelheim XVIII Calend. Decembr.
Anno XXV Imperii Domni Ludovici
Imperatoris Auguſti.

Annus Chriſti 839.

Gregorij IV. Pont. 12.
Ludovici Pij Imp. 26.
Baduradi Ep. Pad. 25.

Et jam inter hæc annus trigefimus nonus ſupra octingentefi-
mum ærumnoſis cum filio bellis, duplicique cometæ aſpectu Im-
peratori fatalis imminere cœpit. Alter anno ſuperiori poſt paſcha
viſus in ſigno virginis multum conturbavit Imperatorem, quod di-
cerent ejuſmodi ſidera regnorum mutationem & Principum funera
denunciare. Quapropter Aſtronomus Aulæque domeſticus, (qui
&

Annales
Pithæi.
Auctor vi-
ta Ludov.
Nithardus
lib. 1.
Ado in
chron.

Cometa
vilus Lu-
dovicum
Imp. con-
turbat.

Impera-
tor Ludo-
vicum fi-
lium re-
bellantem
ex Ger-
mania oc-
cupata
fugat.

Impera-
tor Gerul-
fo posses-
siones bo-
norum in
Frisia re-
stituit.

& has Ludovici Imperatoris res gestas se scribere fatetur, auctorque Francorum Annalium creditur) advocatus, iussusque fidus prodigiosum diligenter observare. Ille licet ad Imperatorem reversus, solatusque vatis sacri dicto monuerit à signis coeli nihil esse timendum; Imperator tamen noctem illam prope totam inter preces exegit, multisque largitionibus in pauperes & monachos factis aliisque pietatis studiis Deo impensius vacare coepit. Alter Cometes hoc ipso anno Calendis Januarij igneo, ac terrifico radiorum aspectu in signo Scorpij post solis occasum circumagi observatus in occidentem. Ad triste hoc signum exarsit civile bellum flagrantius, non sine magno Episcoporum per Saxoniam dolore, qui inviti experiebantur arma, quæ in Barbaros trans Albim hostes sumenda erant, converti in ipsa Imperij viscera. quippe Ludovicus, cum in divisione Franciæ sibi male consultum videret, Alemanniæ, Germaniæq; Regnum tanquam jure sibi debitum occupare coepit; quam in rem Francofurtum ad- volavit, atque, ut annales Francorum memorant, *orientales Francos, Alemannos, Saxones, et Thuringos sibi fidelitatis jure confirmavit, regemq; se orientalis Franciæ, Germaniæq; ferre coepit*, tantâ constantia inter omnia bella civilia, ut ab hoc anno, aut certe sequenti post obitum Patris initia Regni sui in orientali Francia numerari voluerit, quod diplomata, quæ referemus, ostendent. Quæ ubi pater comperit, relicta Aquitania, Aquisgranum pergit, festisque paschalibus peractis exercitum trans Rhenum ducit, filiumque insecutus in Thuringiam, ac Regni finibus exclusum compulit per Sclavorum regiones sese in Boariam recipere. Compositis per Thuringiam (Nithardus Thuringam vocat) & Saxoniam rebus, ad Salam fluvium, ac palatium à patre frequentatum pergit. Peractis supplicationum ac litaniarum diebus in pervigilio Ascensionis tanta solis defectio est consecuta, ut stellarum ordo per diem in coelo conspiceretur. Inde Wormatiæ digressus ad comitia, quæ indixerat ad pacandas Imperij turbas, per id tempus VIII. Idus Julii Cruciniaci Imperator Gerulfo fideli suo clienti possessiones bonorum in ducatu Frisiæ, quas fiscus attraxerat, reddi jussit, quam in rem tabulas hæcenus latentes producimus.

In nomine Domini Dei, et Salvatoris nostri Jesu Christi. HLudovicus divina repropitiante Clementia Imperator Augustus. Notum sit omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ et nostris, presentibus scilicet et futuris, quia ante annos aliquot concessimus cuidam fideli nostro vocabulo Gerulpho quasdam res proprietatis nostræ, quæ sunt in ducatu Frisiæ in pago Westsacha, in villa Cumminge et Hunderi, et in aliis villis circumquaque sepositis, sed quia inter-venientibus quibusdam turbinibus per ipsius Gerulphi negligentiam ab ejus potestate et dominatione eadem res abstractæ fisco regio sociatæ sunt, tandem divina misericordia intuitu placuit nobis easdem res illi restituere, et quemadmodum pridem fuerant, in ejus potestatem et dominationem transfundere. Quas

Quas ut certius firmius
has auctoritatis nostræ
his, quæ ad eas jure et
possidere, et quidquid d
aliquam ob memoratam
calumniari patitur, j
sponere voluerit, liberr
tutionis auctoritas, et no
re firmitatem de annu

Glorius

Data VII Idus
HLudovici Sere
Crucianiaco pal

Ex hoc Ludovici dipl
dam volunt,
adhuc superste

Referunt ad hu
di II Episcopi sui, qu
quemadmodum D. I
stigijs ejus inhærens,
omni virtutum stud
quæ conscripta olim
quæ Crantzius Divo
pus deportatum We
copos conquiescit, E
rector à D. Ludgero
monachum professu
Ludgeri consanguin
ceconomiam gerere
berstadiensis IV Ep
frido in Episcopatu s
pio nominatus, vir p
clare conscriptam p
Gerfrido nepote, &
accepisse memorat.

Quas ut certius firmitusque nostris futurisque temporibus possidere valeret, has auctoritatis nostrae literas ei fieri iussimus, per quas memoratas res cum his, quae ad eas jure et legaliter pertinent, deinceps jure proprietario valeat possidere, et quidquid de eis agere voluerit liberam habeat potestatem, neque aliquam ob memoratam occasionem de eisdem rebus ullo unquam tempore calumniari patiatur, sed quidquid sicut diximus de eis ordinare atque disponere voluerit, liberrimo in omnibus potiat arbitrio. Et ut haec nostra restitutionis auctoritas, et nostris, et futuris temporibus inviolabilem valeat obtinere firmitatem de annulo nostro subter eam iussimus sigillari.

Glorius Notarius ad vicem Hugonis recognovi ss.

(L.S.)

Christe protege HLudovicum Imperatorem.

Data VII Idus Julii anno Christo propitio XXVI Imperii Domini HLudovici Serenissimi Imperatoris. Indictione secunda. Actum Crucianiaco palatio Regio in Dei nomine feliciter amen.

Ex hoc Ludovici diplomate satis æstimes non hoc anno, quod quidam volunt, obiisse Imperatorem, quippe qui mense Julio adhuc superstes subscripsit.

Referunt ad hunc annum fasti Monasterienses obitum Gerfridi II Episcopi sui, quem Baduradus sibi conjunctissimum habuit. Is quemadmodum D. Ludgeri nepos, ab eoque formatus erat; ita vestigijs ejus inhærens, in xxx annum Ecclesiam suam administravit, omni virtutum studio, fama sanctitatis, & miraculis etiam clarus, quæ conscripta olim, & apud Werthinenses servata intercidere, ob quæ Crantzius Divorum illum numero adscribendum censuit. Corpus deportatum Werthinam, ubi inter quinque consanguineos Episcopos conquiescit. Ejus ille cœnobij, antequam Episcopatum adiret, rector à D. Ludgero impositus; tamen, ut D. Ludgerus, nunquam monachum professus sit, secus, quam Wittius scripsit. Datum id D. Ludgeri consanguineis Episcopis, ut cœnobij à se conditi curam & œconomiam gererent, quorum posterior Hildegimus junior Halberstadiensis IV Episcopus; post cujus obitum Abbates electi. Gerfrido in Episcopatu successit Altfrius consanguineus, à Ludowico pio nominatus, vir paris sanctimonix; à quo & vitam Ludgeri præclare conscriptam possidemus, uti se ab Hildegimo fratre ejus Gerfrido nepote, & Herburga Sanctimoniali Ludgerique sorore accepisse memorat.

Annus

Obitus Gerfridi secundi Monasteriensium Episcopi. Catalog. Episcoporum. Monasterii. Crantzius lib. I. Met. c. 25. Ciacconius in vita S. Ludgeri. Kerschenbrochius in MS. Episc. Wittius in chron. MS. Broverus in Side. illust. ad vitam S. Ludgeri. Bollandus in vita S. Ludgeri. Altfrius in pref. ad vitam S. Ludgeri.

Annus Christi 840.

Gregorij IV. Pont. 13.

Ludovici Pij Imp. 27. & ult.

Baduradi Ep. Pad. 26.

Ludovici
Imp. pia
ad mor-
tem com-
paratio.
*Auctor vi-
ta Ludov.
Annales
Pii b.
Nithardus.
Ado.
Regino.
Aimoinus
in Contin.
Astron.*

Tandem inter civilia cum filijs bella annus infecutus Ludovico fatalis, & ultimus adfuit, qui, etsi natura ipsa & invaletudine conciderit; mors tamen ex filiorum vulnere & tædio vitæ accelerata credata fuit. Qua cum se urgeri ad extrema videret, iussit se in Insulam Rheni Moguntino & Ingelhemensi palatio vicinam deportari. Ibi cum pius senex in æstivo domicilio decumberet, accessere Hettus Trevirensis & Olgarius Moguntinus Archiepiscopi, præterque alios Drogo Metensis Episcopus & frater, præses aulicorum Sacerdotum, illi assiduo aderat, cui & quotidie peccata confessus, ab eoque ferè quotidie sibi Eucharistiam dari voluit; nam per quadraginta dies non alium ferè cibum sumpsit, quàm Corpus Dominicum, identidem ingeminans: *iustus es Domine, et quia tempus Quadragesimæ non ita exegi, ut debui, et volui, nunc coactus exsolvam.* Inde distributis thesauris in Ecclesias, pauperes & filios, absenti etiam Ludovico filio ignovit. Inter ipsa demum mortis vitæque confinia accersijt Drogonem, & communionem sacram sibi postremum præberi petijt, præstarique cetera, quæ ad egressum animæ rite ordinata sunt; postquam signo crucis se signasset, lato vultu & hilari aspectu efflavit animam xii Calendas Julij, ætatis anno LXIV, Imperij XXVII. Corpus defuncti Drogo secum deportavit Metas honorifico procerum comitatu, condiditque apud Matris Hildegardis ossa in Basilica D. Arnulphi Progenitoris Carolinæ stirpis. Annum obitus tamen, qui Astronomi scripta partitus est, post biennium rejiciat; Ado tamen & Regino anno ab Incarnatione Christi DCCCXL consignant: quanquam si auctorem annalium Francorum à Pithæo editorum consulas, mors Imperatoris ad annum Christi DCCCXXXIX referenda erit.

Obitus
Thiatgri-
mi II Hal-
berstad.
Episcopi.

Inter hæc 6 Idus Februarij obiit Thiatgrimus secundus post D. Hildegrium Halberstadiensis Episcopus, S. Ludgeri iidem nepos, & quartus Werthinensis cœnobij rector, Successorem nactus Haymonem, virum doctissimum, ut scriptorum ab eo monumenta testantur.

Filij Lu-
dovici
Imp. de-
functi de
paternis
regnis in-
ter se di-
gladian-
tur.

Morte Ludovici Imperatoris compertâ, Lotharius quàm maximis poterat itineribus ex Italia in Franciam properat, præmissis etiam, qui procerum animos partim minis, partim promissis sibi adungerent; nec enim aliud secumolvebat, quam ut obtento patris testamento, acceptisque ab eo Imperij insignibus Monarchiam Francicam capefferet, Ludovico fratre intra Bojariam, Carolo verò intra Aquitaniam restricto, Quod cum illi adverterent, qua insita Lothari-

rius fraude & ambitio in Lotharium. Inde exarsit; vidissetque yna digladiantes, regnum terno sanguine miscerelissimus Francorum, & libris conscripsit, ut dicitur vocat. Nec mirumque sapientes per Germaniam venit, confiditberti Austrasiæ Comitis (ne si geminos simul rolo amicitia; cui Ludovic Orientalium Francorum committere, ne pertransigat cum Ludovico riorum Franciam petiit Alemannos, Saxones devincit. Quæ ubi Ludovic in Ludovicum, transfecum à suis quibusdam tumque in Bojariam Ludovicus, limitem flumem tradit, reliquo deinde fam confidere didicerunt.

Per id tempus Lotharum & Optimatum cui & Baduradus Paderborni interfuit. Eo in praconspirationis in Lotharij studio, & Episcopo admodum hæc Florentini Episcopi xx. Drogo vvinus, Audax Archiepiscopus Rodingus, Giselbertus Ado, Samuel, Rampi. Restitutionem Episcopi confirmavit; quo ille ferè anno tenuit; postquam adventare, regit, quem uti post illud quando tam Ludovicus Sergius Pontifex, qu-

rius fraude & ambitione ageretur, consiliis atque armis conspirant in Lotharium. Inde civile bellum atrocius, quàm ante sub patre exarsit; vidisseque veteri Franciæ malo filios de hereditate paterna digladiantes, regnumque nobilissimum lacerari, dissidiis & fraterno sanguine misceri Imperium. Quod bellum Nithardus nobilissimus Francorum, & Caroli M. ex Bertha filia nepos tribus exinde libris conscripsit, ut de se testatur. Ado bellum hoc civile & lamentabile vocat. Nec minus deploravere Episcopi & Sacerdotes, omnesque sapientes per Germaniam viri. Et Lotharius postquam in Germaniam venit, confusus Otgarii Moguntini Archiepiscopi & Adelberti Austrasiæ Comitis studio, primò in Ludovicum arma vertit (ne si geminos simul aggredieretur, concordēs faceret) ostensâ Carolo amicitia; cui Ludovicus in suburbanis Moguntia cum exercitu Orientalium Francorum occurrit. At veritus Lotharius rem prælio committere, ne principia regni in periculum præcipitaret, pacto transigit cum Ludovico. Inde ad Carolum opprimendum interiorem Franciam petit. Inter hæc Ludovicus Orientales Francos, Alemannos, Saxones & Thuringos arctius sibi in societatem belli devincit. Quæ ubi Lotharius didicit, omisso Carolo, arma reflectit in Ludovicum, transitoque haud procul Wormatia Rheno, Ludovicum à suis quibusdam proditum ac propè desertum, circumventumque in Bojariam rejicit; ac ne quid istic ad Rhenum turbaret Ludovicus, limitem fluminis Adelberto Austrasiæ duci custodiendum tradit, reliquo deinde exercitu in Carolum converso, quem ad Mosam confidere didicerat.

Per id tempus Lotharius 8 Calendas Julii celebrem Episcoporum & Optimatum conventum habuit Ingelheimii in palatio regio, cui & Baduradus Paderbornensis Episcopus cum suo Metropolitano interfuit. Eo in concilio Ebbo Rhemensis Episcopus, quem supra conspersionis in Ludovicum Imperatorem reum diximus, Lotharii studio, & Episcoporum consensu sedi suæ restitutus est, quem admodum hæc Flodoardus in Rhemensi historia scripsit. Convenere Episcopi xx. Drogo Metensis Episcopus, Otgarius, Hettius, Amalwinus, Audax Archiepiscopi; præterea Joseph, Adalulphus, David, Rodingus, Giselbertus, Flotarius, Badaradus, Hagano, Hartgarius, Ado, Samuel, Rambertus, Haiminus, Ratoldus, Amalricus Episcopi. Restitutionem Ebbonis Lotharius publico pet Imperium edicto confirmavit; quo ille armatus sedem suam repetiit, atque integro fere anno tenuit; post ubi audiit, Carolum resumptis viribus in Belgicam adventare, relicta iterum sede Rhemensi ad Lotharium profugit, quem uti post illa Hildesiensem Episcopum tradant, haud video; quando tam Ludovicum, quàm Carolum sibi infensum habuit, & Sergius Pontifex, qui triennio post hæc Pontificatum adiit, rogatur, ut

Flodoardus lib. 2. c. 20. Histor. Rha. mens. Tom. 21. concil. Paris. Ebbo Rhemensis Episcopus sedi suæ restituitur.

Q

ut

ut fedi suæ exulem redderet Ebbonem, reconciliaretque, indignum pronunciavit, qui communionem inter clericos obtineret, quemadmodum hæc in vita Sergii traduntur. Sed hic alia difficultas obnascitur ex ipso Episcoporum conventu, quem viii Calendas Julii Wormatiæ à Lothario habitum scribit Flodoardus, & ex eo Sirmondus aliique probant, cum Ludovicus Imperator xii Calendas Julii hujus anni mortuus referatur, quo comperto Lotharius primum ex Italia discesserit: itane igitur Lotharius Imp. intra eundem mensem, iisdem diebus in Italia & Wormatiæ præfens esse potuit? ut Pithæanis annalibus verisimiliter accesserim, qui Ludovicum Imperatorem anno 839. obiisse tradunt, atque synodum hanc mense Junio præsentis anni celebratam esse, cum Indictio iii à Flodoardo adscribitur, quæ annum 840. designat.

Barbarorum in
Regnum
Francicum ir-
ruptio.
Adamus
Bremen. c.
17.

D. Rembertus in
vita Ansgarii c. 14.
Sigonius
lib. 5. de re-
gno Italia.
Helmoldus
lib. 1. c. 5.
Albertus
Stad. in
chron. ad
hunc an-
num.
Crantzius
lib. 2. Sax.
c. 27. li. Me-
trop. c. 35.
Isaacus
Pontanus
lib. 1. Da-
nic. rerum.

Annales
Franc. Ful-
denfes.

Ceterum hæc regni Francorum fratrumque dissensione com-
perta, quo & Saxonia conturbata, abreptaque in partium studia,
multæ barbaræ gentes, opportunitate sibi ad rebellandum data, in
Francicum regnum consurrexere: quas inter Nortmanni, post-
quam Frisios ad tributa adegerant, per Albim piratica classe invec-
ti, Hamburgum occupant, & spoliis exhaustum incendunt. Quo mi-
serabili busto consumpta recentis operis Ecclesia, unàque Collegium
Sacerdotum: direpta omnis sacra supellex: Incolæ Christiani pars
cæsi, pars capti, plerique in fugam compulsi: Sacerdotes ac clerici
dispersi, vacuum reliquere locum, ipse Ansgarius ægre nudus elapsus.
Inde Nortalbingorum provincia, & quidquid flumini contiguum,
direptionibus Barbarorum cessit. Qua clade tota Saxonia terrore
concussa, & qui per eas oras versabantur Evangelii præcones ejecti
in exilium. Tradunt eadem tempestate piratarum classem Rheno
quoque illatam penetrasse Coloniam, urbi que obsidionis formidi-
nem attulisse.

Annus Christi 841.

Gregorij IV. Pont. 14.

Lotharii Imp. 1.

Ludovici Germani Regis 1.

Baduradi Ep. Padi. 27.

Et quæ non Barbari auderent, bello civili multò exitius inter
hæc protracto? Lotharius ubi didicit Ludovicum Francorum O-
rientalium copiis invaluisse, omisso Carolo, omnes vires in oppri-
mendum Ludovicum reflexit, quem transmissis juxta Wormatiam
Rheno, ineunte Aprili à suis desertum ac propè circumventum in Bo-
jariam rejecit; relictoque ad tutelam Rheni Adelberto duce, cum
exercitu in Carolum Ludovico opem ferentem se convertit. Inter
hæc Ludovicus Rex magna celeritate vires reparat, casoque in Idus
Maji

Maji Adelberto belli
se jungit. Igitur cast-
mis viribus inter se
Fontiniacum confer-
tum hominum millia
ita enervata Francia
nos deinceps, aliosq
prælio Lotharius Im-
insecuti, victoriam c-
stratis, adscitisque S-
occupat, transitoque
cesserat ad Salæ pala-
Wormatiæ filia nup-
Sed nec istic re aliqu-
Anxij per hæc Episco-
rum statu permittere
stinorum bellorum,
reæ vivis: quos inte-
secundus Mindensis,
gione & sanctitate vi-

Ann

Ceterum labor u-
Lotharius sollicitatus
gni divisionem & co-
vocatus ad supremum
rum malis Franciæ Ro-
Monarchiæ, quo cet-
nio & dolis elusit. Q-
as in Lotharium con-
conspirant. Et Carolu-
piscopum unà cum c-
bere, Tullos usque in-
littus, quod obsederat
Ergo Ludovicus & C-
mam firmarent societ-
quam multa coram p-
perfidiam Lotharii, Lu-

Maji Adelberto belli omnis incentore, Rhenum transit, & Carolo se jungit. Igitur castris in aperto positis adversus Lotharium, extremis viribus inter se connexis 7. Calend. Julii atrocissima pugna ad Pontiniacum conferta est. Sex horis, quibus depugnatum est, centum hominum millia cecidere. Ea strage, qua flos nobilitatis periit, ita enervata Francia, ut neque fines regni proferre, neque Nortmannos deinceps, aliosque barbaros hostes repellere licuerit. Victus copulio Lotharius Imperator Aquisgranum fugit: neque fratres sunt infecuti, victoriam clementia mitigantes. Ille interim collectis Austrasiis, adscitisque Saxonibus vires instaurat, quibus Moguntiam occupat, transitoque Rheno Ludovicum, qui in Thuringiam discesserat ad Salæ palatium, incasso opere insequitur. Inde celebratis Wormatiæ filiarum nuptiis, Carolum oppressurus in Galliam se vertit. Sed nec istuc re aliqua memorabili patrata Aquisgranum regreditur. Anxij per hæc Episcopi incerti que cui se Regum in illo fluctuante rerum statu permitterent. Multi enim Episcoporum seu tædio intestinorum bellorum, seu mortis necessitate per hæc tempora excesserunt: quos inter Willenius secundus * Bremensis, Hatuardus secundus Mindensis, & Albricus Ultrajectensis antistes, omnes religionis & sanctitatis vitæ præstantes, & Badurado conjunctissimi.

Ingens Gallorum cædes in bello civili.

* Annales Francorum Fuldenses hujus obitum ponunt ad annum 853. Cloisforgius in chron. AAS.

Annus Christi 842.

Gregorij IV. Pont. 15.
Lotharij Imp. 2.
Ludovici German. R. 2.
Baduradi Ep. Pad. 28.

Ceterum labor unus erat in reconciliandis Regum animis. Sæpe Lotharius sollicitatus à fratribus & Episcopis ac proceribus ad regni divisionem & concordiam, atque ab ipsis etiam fratribus provocatus ad supremum Dei judicium, ne tot bellis intestinis & bellorum malis Franciæ Regnum pessundari sineret; at ille affectatione Monarchiæ, quo ceteros fratres excluderet regnis, omnia pro ingenio & dolis elusit. Quare Ludovicus & Carolus consociatas copias in Lotharium contrahunt, unoque consilio ac fide sibi animis conspirant. Et Carolus cum audisset Orgarium Moguntinæ sedis Episcopum unà cum ceteris Ludovico fratri transitum Rheni prohibere, Tullos usque in eum movet. Quo cognito, Orgarius Rheni littus, quod obsederat, deserit, ceteris ad latebras profugientibus. Ergo Ludovicus & Carolus, ut à Regni inter se divisione arctissimam firmarent societatem belli, Argentorati conveniunt. Ibi postquam multa coram proceribus & populo questi essent Reges contra perfidiam Lotharii, Ludovicus quia Carolo senior, Romana lingua,

Nithardus lib. 2. Annales Francorum.

Q²

nimi-

Ludovi-
cus & Ca-
rolus in
Lothari-
um felici-
ter mo-
vent.

nimirum Gallica ex Romana lingua corrupta (quæ rustica Romana in concilio Cabilonensi & Moguntino dicitur) fidem Carolo iuravit; Carolus verò Theotisca, five Theutisca lingua, quæ Francorum antiquorum, ac Germanorum, cum primisque Saxonum erat, iuravit; ut concepta utriusque sacramenti verba à Nithardo recitarentur. Sacramenta Regum populus utraq; lingua excepit, & utriq; fidem iuravit. Quibus peractis, Ludovicus secundum Rheni ripas Spiram, Carolus Wormatiam cum exercitu movit, quos Carolomannus cum ingentibus Bojariorum & Alemannorum copiis Moguntiam con-secutus. Quo ex loco missus à Regibus Bardo ad Saxones, qui gentes illas Lothario abstraxit, & in fidem Regum accepit. Moguntia uterque Rex armatus Confluentiam descendit, auditoque Missæ sacrificio in æde D. Castoris Mosellam trajicit, pulsus inde Olgario Moguntino Episcopo, Hettone Comite, & Herioldo, quos Lotharius ad tutelam Rheni reliquerat. His Aquisgranum perlatis, Lotharius Viennam Allobrogum profugit. Eò Reges Aquisgranum cum exercitu digressi, sedem Imperii occupant, Synodumque sacrorum præsulum convocant; ad quam cum maxima pars Episcoporum, interque eos haud dubie Baduradus, spectatæ virtutis & ætatis, convenissent, palam confessi sunt Reges, Episcoporum auctoritate consilioque, veluti numine quodam divino, magnarum rerum exordia capi, & hi postquam Lotharii perfidiam in patrem, frustrata toties promissa, violata toties fœdera cum fratribus pacta, exitialia Ecclesiæ bella, populorum ruinas, ac cetera ejus flagitia expendissent; censerentque præterea gubernandi prudentiâ, & conscientia synceræ mentis destitutum, uno omnes Judicio Franciæ Regnum illi abrogandum pronunciarunt. Digna hominis pœna, ut qui per Ebbonem & ceteros Episcopos Ludovicum patrem imperio exuerat, Episcoporum sententia & fratrum armis universa Francia exturbaretur. Quo judicio subnixi Reges deligunt ex utraque parte duodecim proceres & sapientes viros, qui ex æquo Franciæ Regnum dividant. Ab his inter fratres tripartito divisum Regnum. Ludovico Germania tota ultra Rhenum cessit, Bavari, Francones, Thuringi, Saxones, Frisii, ceteræque fœderatæ gentes: Carolo occidentalis Francia à Mosella ad oceanum Aquitanicum: Lothario præter Italiam mediam inter Rhenum & Mosam provinciæ. Sed nec Episcopi Ludovicum & Carolum regna prius capeßere voluerunt, quàm rogati contestarentur, promitterentque se regna secundum voluntatem Dei ex æquo & bono administrare velle: tanta vel in ipsos Reges Episcoporum auctoritas erat.

Quæ dum Aquisgrani aguntur, nunciatur tota Saxonia plenum tumultibus. Miserat enim Lotharius ad Saxones suæ factionis homines, qui populum concitarent. Gens quippe Saxonum, ut Nithardus

Nithardus hic præter ceteros, in nobiles videlicet Edhilingos, Frisios, Regibus fida stabat, hos ut sibi devincire ratore habituros, quos sent, habuerant. Insuper cupiditas per politica excitata ingens hominibus batur (quæ Stellingonia Dominis & recte vit. Itaque ut 30. fene Carolus M. Saxones jeceret; sic impius laxavit. Addidit præter partem Christianarum siquidem in bello sibi Barbari provocati, pro Quò non cœca amburadi, & integerrimæ cum hæc Ludovicus finio provinciarum conjungerent, & Colonia cum exercitu Stellingos aggressus etionem disjecit. Insuper, habito procerum plicio damnavit; quod no demum proximo adversus Dominos sine auctoritate surre

An

Tandem Lotharius consumptis, omnia videretur & procerum ceteris versis, mittit ad fratrum, aliosque, qui culpa amplius lacerari desiderare se, ut in

thardus hic præter ceteros tradit, in tria hominum genera divisa erat, in nobiles videlicet, ingenuos, & serviles, quos patria voce dixerunt Edhilingos, Frilingos & Lazzos. Nobilitas magnam partem pro Regibus fida stabat, ceteri à Lothario ad rebellionem concitati erant; hos ut sibi devinceret, promisit eandem legem & libertatem se Imperatore habituros, quam majores eorum, dum Idolorum cultores essent, habuerant. Impia & scelerata promissa! Et quò non regnandi cupiditas per politicorum artes deducit Christianos? Ea spe libertatis excita ingens hominum libertorum multitudo per Saxoniam conglobatur (quæ Stellingorum sibi nomen sumpsit) depulsisque è provincia Dominis & rectoribus, qua cuique lubitum, lege & libertate vivit. Itaque ut 30, fere annorum bellis, & multo Francorum sanguine Carolus M. Saxoniam domuerat, quo christianæ eam legi subjeceret; sic impius nepos ad Idolorum cultum viam reditumque laxavit. Addidit præterea scelus sceleri, & cum Nortmannis pactus, partem Christianarum provinciarum barbaris illis gentibus obtulit, siquidem in bello sibi adversus fratres auxilia præstarent. Quibus Barbari provocati, prædis & latrociniiis grassabantur per Christianos. Quò non cæca ambitio præcípites agit? aut quo non vulnere Baduradi, & integerrimorum Episcoporum animos sauciavit? Verùm cum hæc Ludovicus tam perfide agi intelligeret, veritus ne ex confinio provinciarum Nortmanni ac Sclavi sese Saxonibus Stellingis jungerent, & Christianam religionem iis in oris pessundarent, Coloniam cum exercitu properavit, eoque per Rhenum transmissio Stellingos aggressus conferto prælio superavit, totamque illam factionem disjecit. Inde ad Salam fluvium palatiumque Salæ digressus, habito procerum conventu, conspiracy auctores capitali supplicio damnavit; quanquam integra hujus seditionis extinctio anno demum proximo referatur à Nithardo; tum enim Stellingi, qui adversus Dominos suos rebellârunt ad internecionem deleti, & qui sine auctoritate surrexerant, ense justæ auctoritatis interierunt.

Annus Christi 843.

Gregorij IV. Pont. 16.

Lotharij Imp. 3.

Ludovici German. Regis 3.

Baduradi Ep. Pad. 29.

Tandem Lotharius, postquam vidit, frustra armis & dolis à se consumptis, omnia vergere in potestatem fratrum, & jam Episcoporum & procerum judicio Franciæ Regnum divisum esse, ad preces versus, mittit ad fratres legatos Josippum, Eberhardum, Egbertum, aliosque, qui dicerent se in Deum & fratres peccasse, nolle sua culpa amplius lacerari Imperium, & Christianum populum affligi: desiderare se, ut in stabilem concordiam aliquando conveniatur: regnum

unum

rum divi-
fores sta-
tuuntur.

unum duntaxat rogare, ut supra tertiam partem, quam in divisione Regni illi attribuisent, adjiciant; quod & nomen Imperatoris, majestatemque Imperii dignè sustineat, & patris voluntati satisfiat, à quo & Imperii Collega Successorque nominatus, & longè ampliore Regni Francici parte donatus sit. Ad quæ fratres, se nihil aliud ab exordio dissensionis expetiisse; ac ne quis existimet, se regnandi cupiditate ferri, velle se rem totam Episcoporum & Sacerdotum studio committere, quorum in his divina quædam auctoritas præluceat. Inde toto hoc anno pertractatum, primùm in Insula Anxilla mense Junio prope Manticonem Burgundiæ Oppidum; deinde Wormatiæ Calend. Octob. indictus publicus congressus; post 14. Calend. Novembr. Confluentiæ conveniére trium fratrum legati. Sed cum arduum hoc opus, tantoque sanguine hætenus frustratentatum confici non posset, insequentem annum omnia sunt rejecta. Interim, dum singuli ab armis quiescunt, Lotharius Aquisgranum, Carolus in Franciam, Ludovicus in Bojariam concessit. Nec tamen hic annus Ludovico vacuus à bellis contra Barbaros; nam ut Francorum annales à Pithæo editi memorant, Abotritis defectionem cœptantibus, Ludovicus in eos, transito Albi, exercitum duxit, commissoque acri prælio Regem eorum Gozzomyl interemit. Quam victoriam cum divinitus sibi obtigisse recognosceret, terram populūque sibi, & Christianæ religioni subjecit, ordinatis ducibus & rectoribus, qui in officio continerent.

Ludovicus ope
S. Viti Abotritos
rebelles vincit.

Hæc nimirum illa Ludovici Regis expeditio est adversus Sclavos, de quo Lotharius in diplomate Corbejensibus dato, quod anno proximo recitabimus. Nam cum pugna, quæ mense Junio in ipso pervigilio S. Viti est conferta, diu ancipiti eventu agitata fluctuaret, Christianos inter & Barbaros, Christiani opem S. Viti implorârunt, ad cujus cœlestem opem hostium acies conversa in fugam, & memorabilis victoria reportata est. Cæsus Gestimulus eorum Rex, uti Lotharij tabulæ eum appellant: expugnata Insula Rugia, & pro concepto Ludovici Regis voto Monachis Corbejensibus ad cultum Christianæ religionis oblata, quam deinde Lotharius Imperator Corbejæ totam dedit. Adeo fratrum semper integerrimus Ludovicus Rex, quod & Scriptores ceteri agnoscunt, qui patris & magni avi Caroli exemplo, Christi religionem inter Barbaros proferendam sumpsit, dignus, quem Germania Saxoniaque suum Regem fortiretur. Expeditionem hanc in Sclavos, expugnatamque cœlesti victoria Rugiam Insulam, etsi annales Francorum Corbejensium adsequentem annum adscribant, ex diplomate tamen Lotharij Imperatoris constabit ad hunc annum referendam esse, quo & dedicatio templi Corbejensis, Warino Abbate, peracta; eamque celebrem omnino fuisse, Episcoporum & Præfulum sacrorum conventu, & Badu-

Badurado Episcopo
ja est, nemo facile a

An

Advenerat jam
Regnorum partitio
am convenit. Mi
consiliis judiciisque
& Gallia Belgica;
& Rhenum, infraque
de Regio, quia Lot
mum dici cœpta, a
qua tamen parte Lu
cessit Wormatia, M
omnis Germania tr
& quidquid trans A
verò Occidentalis F
videlicet, ab Ocean
num & Ararim por
ita Monarchia Fran
ri paruerat hætenus
titio, siquidem iis de
tuissent, neque ea, c
tem simul & ruina
los usurpare, & Car
nus Aquitaniæ Rex,
ab hoc anno divisio
quibus tamen non
divisione regni ausp
Floreat perid
furgim, multique in
pensè operam nava
animis; sed quam
viri ex Francia & Ge
dabant. Certè Loth
fructu versarentur C
trans Albim progres
nem deducerent, u

Badurado Episcopo nostro peractam, intra cujus diœcesin Corbeja est, nemo facile ambiget, etsi à Scriptoribus neglectum sit.

Annus Christi 844.

Sergij II. Pont. 1.

Lotharij Imp. 4.

Ludovici Germ. Regis 4.

Baduradi Ep. Pad. 30.

Advenerat jam annus 844. toti Imperio salutaris, quo Viriduni Regnorum partitione facta, in firmam pacem & fratrum concordiam convenit. Missi à singulis legati xl, quorum collatis in unum consiliis judiciisque, Lothario præter Italiam attributa Burgundia & Gallia Belgica; nimirum quicquid terrarum supra inter Mosam & Rhenum, infraque inter Rhenum & Scaldim interjacet. Ea exinde Regio, quia Lotharij Regnum erat, Lotharingia, ut volunt, primum dici cœpta, abolito tum sensim celebri Austrasie nomine; ex qua tamen parte Ludovico ob vini, quam prætendebat inopiam, cessit Wormatia, Moguntia ac Spira. Ad hæc Ludovico attributa, omnis Germania transrhenana, Thuringia, Hassia, Saxonia, Frisia, & quidquid trans Albim ad Barbarorum fines protenditur. Carolo vero Occidentalis Francia, vetus scilicet Neustria, data, quantum videlicet, ab Oceano ad Mosam & Scaldim, atque inde ad Rhodanum & Ararim porrigitur. Pipino filio Pipini Aquitania concessa: ita Monarchia Franciæ, quæ uni Carolo M. & Ludovico Imperatori paruerat hæctenus, quadripartito divisa. Auspicata quidem partitio, siquidem iisdem terminis regnantium animi circumscribi potuissent, neque ea, quæ in partes dividuntur, sponte sua in debilitatem simul & ruinam incumberent. Inde jam novos quisque titulos usurpare, & Carolus cognomento Calvus Rex Franciæ, Pipinus Aquitaniæ Rex, Ludovicus Rex Germaniæ salutatus, videasque ab hoc anno divisionis, passim diplomata Ludovici consignari; in quibus tamen nonnulli variant, eò quòd à superiorum annorum divisione regni auspicia ducant.

Florebat per id tempus Warino Abbate mirificè Corbeja ad Virgim, multique in ea non modò Apostolici Sacerdotes, qui impensè operam navabant in excolendis per Saxoniam Barbarorum animis; sed quamplurimi illustrium familiarum adolescentes ac viri ex Francia & Germania se Warino in disciplinam religiosæ vitæ dabant. Certè Lotharius Imperator cum didicisset, quanto laboris fructu versarentur Corbejenses monachi per Saxoniam, quantoque trans Albim progressu religionis barbaras gentes ad Christi religionem deducerent, unà cum Ansgario Hamburgensium Episcopo, ce-

Æqua
tandem
Regno-
rum inter
fratres di-
visione
pax stabi-
latur,

Insula Ru-
gia Cor-
bejensi-
bus datur;

ceterorum duce & antesignano, coelesti D. Viti beneficio provocatus, quo tam insignis victoria impetrata erat, omnem Rugia Insulam a Ludovico Rege debellatam, ac D. Vito oblatam Corbejenfibus monachis ex integro donat. Diploma Imperatorium ex ipso Corbejensium tabulario autographo hic producimus, quod ut anno M. CCCXXVI testimonio ac tabulis Consulium ac Magistratus, Montis Martis, Huxtariensium & Volckmerensium hac super re confectis adhuc integrum fuit, ita ad nostra usque tempora aservatur, et si lacerum lacerumque in quibusdam aspiciatur.

In nomine Domini Salvatoris nostri IESU Christi. Lotharius divina ordinante providentia Imperator Augustus. Si liberalitatis nostrae munere loca Deo dicata provexerimus, id nobis et ad mortalem vitam temporali-
liter transigendam, et ad aeternam feliciter obtinendam profuturum liquido credimus. Noverit interea sagacitas omnium fidelium nostrorum tam praesentium quam etiam futurorum, quod Ecclesiae, quae vocatur nova Corbeia, in pago Augen, super fluvium Wisera, et est quodammodo nova a Domino Patre nostro ante annos paucos condita in honorem Dei Salvatoris nostri, sanctique Protomartyris Stephani, ubi et Beatissimus Martyr Vitus requiescit, cui nunc praestit dilectus, et propinquus noster Abbas Warinus, in proprietatem tradidimus Rugacen Insulam slavos cum tota terra ejusdem Insulae, quomodo inibi positi devotione astricti sumus, quia Deo Salvatore nostro IESU Christo, sanctoque Vito id patrocinante in deditionem accepimus, nam ut aliquandiu aliquotiesque bellum utrumque durum satis committeretur, et anceps victoria et illis et nobis videretur, post aliquantorum quorum suffragia Sanctorum petebamus, beatum Virum exorandum consilium confisi sumus, quod et fecimus. Insuper et si nobis auxiliari dignaretur, et votum in hoc fecimus, quod et victoriam ipsi ascriberemus, et quaecumque nobis illo auxiliante provenire possent, ipsi dedicaremus. Fiducia igitur continuo potiori accincti in Vigilia ipsius S. Viti bello renascente sumus congressi, et ipsorum Rege nomine Ciestimulo cum nonnullis majoribus, et aliis quam plurimis illius gentis perempto, cum omnibus suis, Reliqui, et terra ditioni nostrae cedentes, Castella, munitiones, et cetera sua omnia nobis tradiderunt. Nos itaque prout ratio exigit, liberatis, firmatis, ac possessis omnibus, jam nunc de reliquo succedentium temporum volumus ac decrevimus, proprietatis dispositionisque fore huius novae Corbeiae. Tradimus itaque totam eidem Ecclesiae Rugacensem Insulam in jus proprietarium, ita videlicet, quod si quid in ipsa sit in munitionibus, in villis, in vicis, in domibus, vel aedificiis, terris cultis et incultis, silvis, pratis, campis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, viis et invius, exitibus et redivis, tam in terris quam in aquis, et in pensionibus portuum, et navium inibi supervenientium, sive etiam per transiitum, homines utriusque sexus, maiores ac minores, senes ac iuvenes, famulas ejusdem Insulae. Si quae praeter haec lucra de ipsa Insula, vel in ea habitantibus provenire possunt, vel postmodum poterunt, memorato monasterio subdita

subdita esse institutum tradimus, ut in iure iurum inibi per tempus cultum propensius ex-
permaneat, quatenus
que stirpi nostrae omni-
Quod autem hac aucto-
obteneat, manu propria
assignari iussimus.

Signum Lotharii

Remigius Notarius auctor
Aprilis, anno
in Italia XXII
in Dei nomine

Recolant hoc ceteri
exornandisque Episcopis
legant hic Warinum
Insula Rugia cum C
etione Principum.
rum religione recide-
tes primum per Mor-
usque ad Lutheri ter-
tere. Verum, ut pa-
Caesarum, ita ipsam
manaque profanand

An

Pacata quidem
dia inter regnantes fr-
perinde quievit Bar-
arma sumpserant, au-
populari. Ac nulla g-
Duce Ragenario & R-
que Regnum invasit,
late spolijs & caedibu-
res deplorarunt) Caro-
cto, ut excessum No-

subdita esse instituiamus, atque per hanc nostram auctoritatem sic donamus et tradimus, ut in iure ipsius Abbatis et Successorum eius, nec non et monachorum inibi per tempora seruiendum in diuersis necessitatibus ad diuinum cultum propensius exequendum, absq[ue] cuiuslibet diminutione vel retractione permaneant, quatenus et deuotiores nobis ac Coniugi ac liberis nostris, omni- que stirpi nostræ omni tempore quodam debito supplicandi Deo memorentur. Quod autem hæc auctoritas nostra inuolabilem et inconvulsam firmitatem obtineat, manu propria subter eam subscripsimus, et annuli nostri impressione assignari iussimus.

Signum Lotharii

FOR
LAZ

Serenissimi Imperatoris.

Remigius Notarius ad vicem Agiluari recognoui. Datum XIII Calend. Aprilis, anno Christo propitio Imperii Domni Lotharii Imperatoris in Italia XXII. Indictione VII, Actum Aquisgrani palatio Regio in Dei nomine Amen.

Recolant hoc diploma, qui liberalitatem Cæsarum in dotandis exornandisque Episcopis aut carpunt, aut suspectam faciunt; cum legant hic Warinum Abbatem Corbeiensium ac Monachos donari Insula Rugia cum Castellis, Vicis, prædijs & Incolis, & omni iurisdictione Principum. Aut potius revolvant cum animis, quò à Majorum religione reciderint Saxones nostri, quando barbaras illas gentes primum per Monachos ad Christi fidem perductas legunt, in qua usque ad Lutheri tempora una cum Regibus & Principibus perstiterè. Verum, ut patrimonium illa religionum hominum donaque Cæsarum, ita ipsam religionem jam dudum sustulit hæresis, sacra humanaque profanando.

Annus Christi 845.

Sergij II. Pont. 2.

Lotharii Imp. 5.

Ludovici German. Regis 5.

Baduradi Ep. Pad. 31.

Pacata quidem Germania Imperiumque erat, ex quo concordia interregnantes fratres finem civilium bellorum dedit. Sed non perinde quievèrè Barbari, postquam lacessiti dulcedine spoliolum arma sumperant; ausique sunt per intestina bella Imperij fines depopulari. Ac nulla gens infestior quàm Nortmanni, quorum pars Duce Ragenario & Roricho classe perfecta per mare, Gallias Carolique Regnum invasit, & Turones Parisiosque usque progressa, omnia latè spolijs & cædibus replevit (quemadmodum hæc Gallia scriptores deplorarunt) Carolo bellis domesticis se implicante, eoque redactò, ut excessum Nortmannorum è Gallia auro redimere coactus fuerit. Regis,

Annales
Francorum
Aimoinus
Annales
Enliden
Ann. ales
Metenses
Annales
Bertiniani
& gesta
Nortm.
Norman-
ni in Gal-
lia victo-
res Caroli
Regis,

R

fuerit. Pars in Frisiam illata tribus praeliis conflixit cum Christianis; ac primo quidem superiores Christiani, sed altero tertioque Barbari ingentem cladem rei Christianae per Frisiam intulere; qua simul procella Hamburgum denuo in Saxonia direptum vastatumque memorant Annales Francorum. Fuldenses ad hunc annum, Nortmanni, inquit in Frisia tribus praeliis conflixerunt, in primo victi, in secundo victores magnam hominum multitudinem prostraverunt, Castellum etiam in Saxonia Hamaburg populati, nec inulti sunt reversi. Iterato vero Hamburgum vastatum per id tempus, dum Ansgarius praesideret, testatur D.

A Ludolpho Ludovici Reg. Duce, proavo Ottonis Magni vincuntur.

Rembertus in vita Ansgarii. Nec inulti tamen id fecere, quando his ipsis Nortmannis scilicet Ludovicus Germaniae Rex fortius quam Carolus objecit, Orientalium Francorum, & Saxonum cum primis alacritate & viribus adjutus. Latè illi obvenisse sibi tempus, quo arma civilia in barbaros convertere liceret; eò per Ludovicum suis claudibus denuo Nortmanni obtinui. Clarus cum primis inter Saxones his Ludovici bellis Ludolphus Henrici Germaniae Regis avus, & Ottonis Magni proavus, vir religione non minus, quam bellica fortitudine eminens, ut praeter Roswidam Gandersheimensis Collegii Virginem & poetriam fasti Saxonum, & monumenta patriae tradiderunt; quemadmodum & prisco Germanorum more nomen ejus, resque praecclare gestae tum vulgò, tum patriae linguae carminibus decantabantur.

Quapropter ab ipsa Roswida hac candido carminis elogio celebratur.

*Hic prae nobilium natus de stirpe parentum,
Ortus quique suae respondet nobilitati
Moribus egregius, usuque suae pietatis
Inter Saxones crevit laudabilis omnes.
Namque fuit strenuus, forma nimiamque decorus,
Prudens in verbis, in cunctis cautus agendis
Atque sui generis solus spes et decus omnis.
Hinc nam Francorum magni Regis Ludovici
Militiae primis adscriptus penè sub annis.
Ex ipso dignè summo sublatus honore,*

*Gentis Saxonum mox suscepit comitatum.
Ac citò majori donatus munere, cunctis
Principibus fit par, Ducibus sed nec fuit impar,
Quique suos omnes vicit pietate parentes.
Cui conjux ergo fuerat prae nobilis Oda
Edita Francorum clara de stirpe potentum,
Filia Bilingi cuiusdam Principis almi.*

At religione in Deum testimonialium Virgilio ad Gundam fluvium Germaniae Rege licet di monasterij potest impetravit; & filiam egregiam, traduxit nos a primis annis sum Antistes delectus Herivordienſe in Vico Colonia Herivordienſe in Vico

Sed magnum tribus Ludolphus Albertus Stadenſis tum, atque ex illo W. vir nobilis procreatus nepote, alij ex Bruno di M. fratre genitu Corbeienſis vetuſti maternam lineam dicitur, non praetermisſiſſet. Incertum kindi hereditate, an clare gestas sortitus. esse debeat gente noſtram, in quam extincti Aucupem, ac deinde eſt; cui tantum deſcendit toriam Auguſtamque

Rebus per aſta contra Sclavos fortis coporum & procerisq; exemplo, à qui loci per Saxoniam a inter praefules Saxonia randus aderat, vir nentia ſpectabilis; qu prima chriſtianae religionis Ludovici patris aula in cam tractarat; cui Ludovici de piſſimo patre ac erat, quem ob hanc clauſit. Auditi in hoc co

At religione in Deum non minus insignis, Gandersheimensium Sanctimonialium Virginum monasterium, loco divinitus sibi monstrato ad Gundam fluvium condidit; quam in rem acceptis à Ludovico Germaniæ Rege literis, Romam ad Sergium Pontificem, construendi monasterij potestatem cum sacris Lipsanis Anastasij & Innocentij impetravit; & filiam, quam habebat Hathumodam, indole & pietate egregiam, traduxit ad Collegium Virginum Hervordiensium apud nos à primis annis excolendam, quæ deinde prima Gandersheimensium Antistes delecta est. Celebre illud non minus in Ostphalia, quam Herivordienſe in Westphalia fuit; certè Gandersheimensc collegium Colonia Herivordienſis dici poterat.

Sed magnum certamen inter scriptores nostros, quibus parentibus Ludolphus Augustæ Ottonum familiæ Conditor sit genitus, Albertus Stadenſis, cum enumerasset ortum ex Widekindo Wigbertum, atque ex illo Walbertum, ex eadem, inquit, Saxonica gentis stirpe vir nobilis procreatus est Ludolphus. Hinc alij ex Walberto Widekindi M. nepote, alij ex Brunone Walberti fratre; quidam ex Brunone Widekindi M. fratre genitum volunt. Verum cum Widekindus monachus Corbeienſis vetuſtiſſimus Saxonum Scriptor Ottonum ſtemma per maternam lineam deducat ex widekindo M, his derogare videri poterit, non prætermiſſurus paternum genus, ſi à Widekindo M. deducere reliquiſſet. Incertum deinde Ducatumne Saxonie ex paterna Widekindi hereditate, an Ludovici Germaniæ Regis beneficio ob res præclare geſtas ſortitus. Et quid hæc tantopere contendimus, cum ſatis eſſe debeat gente nobilem Saxonem fuiſſe, ejuſque familiæ conditorem, in quam extincta Carolina ſtirpe, Regia primum per Henricum Aucupem, ac deinde Imperatoria dignitas per Ottonem M. translata eſt; cui tantum debet Saxonia, quantum poſtea decus fuit, Imperatoriam Auguſtamque maiestatem à Francis tranſiiſſe ad Saxones.

Rebus per æſtatem contra Nortmannos in Friſia, & trans Albim contra Sclavos fortiter geſtis, Ludovicus celebrem Paderbornæ Episcoporum & procerum in Autumno conventum habuit, Avi M. Patriſq; exemplo, à quibus Paderborna ob amœnitatem celebritatemq; loci per Saxoniam ad ejuſmodi comitia eſt delecta. Nec minus tum inter præſules Saxonie Baduradus Paderbornenſis Episcopus venerandus aderat, vir nobilitate gentis, ætatis canitie, religione & ſapientia ſpectabilis; quippè qui ſub Carolo M. Regis Ludovici avo inter prima chriſtianæ religionis initia per Saxoniam inclaruerat, & in Ludovici patris aula inter Conſiliarios intimos & legatos rem publicam tractarat; cui Ludovicus tantum venerationis detulit, quantum de piſſimo patre ac chriſtiana per Saxoniam religione promeritus erat, quem ob hæc omnium conſiliorum ſuorum arbitrum eſſe voluit. Auditi in hoc conventu legati Lotharij & Caroli fratrum; tum

R 2

Nort-

Qui fundat Gandersheimense Gynæceum.

Auctor vite S. Godehards c. 4.

Lesnerus, alijque Georg. Fabric. lib. 2. de orig. Sax. Grantz. l. 2. Sax. c. 29. Hameln. in Chron. Oldenb. Peucerus. Ludolphus ex Widekindi stirpe.

Ludovicus Comitatus celebrat Paderbornæ. Annal. Fuldenſes apud Freherum.

*Aimoinus
lib. de trans-
lat. S. Ger-
mani Epis-
copi apud
Suriacum 25
Jul.*

Erstwinus.

*Confir-
mat dona-
tiones
Corbei-
ensibus
factas.*

Nortmannorum, Sclavorum, & Bulgarorum legationes acceptæ ex-
peditæque: adeo tum celebrata Paderborna; tanquam cum Carolo
M. & Ludovico Imperatore auspicia rerum per Saxoniam & Septen-
trionem gerendarum ex hoc loco capere lætum ac solemne fuerit. Et
verò quia Carolus Rex Franciæ occidentalis per legatos sollicitat
opem Ludovici adversus Nortmannos, Rex Cobbonem Comitem
ad Rorichum in Gallias Nortmannorum Ducem mittit legatum,
qui Barbari animum mitigaret contineretque à fœdis Galliarum
depopulationibus. Is, ut ex Galliis ad Ludovicum Regem est rever-
sus, quas viderat calamitates, effrenisq; populi spolia & sacrilegia re-
tulit, quæ non sine indignatione Ludovici ac Saxonum audita sunt.
Nihil interim horum Dani Nortmannive in Saxonia, & Ludovici
regno perpetrare ausi sunt, quod, dum vixit, à Barbara hac gente in-
tæctum servavit. Lothario, qui Imperatoris nomen gerebat, aut vena-
tioni dedito, aut per inertiam desidente, aut cum Burgundis per inte-
stinis motus conflictante. Cobbo, quem diximus, Comes haud se-
cus, quam Ludolphus ea tempestate inter Saxones consilio & manu
promptus, magna apud Regem gratia & auctoritate pollebat; credi-
turque hic idem esse, quem Teclenburgenses primum suum comi-
tem celebrant. Cetera, quæ in his Paderbornensibus comitijs pro
statu Ecclesiæ per Saxoniam formando reparandoque his bellis sunt
gesta, temporum injuria periëre, Francis Scriptoribus in res civiles
tantummodo intentis. Nec enim dubitare fas erit, Ludovicum post-
quam Germaniæ trans Rhenum Saxoniamque Regnum ex divisione
Franciæ adiit, hanc sibi curam, avi patrisque exemplo, inter primas
sumpsisse. Reperio interim hoc anno duo præclara Ludovici Regis
diplomata Paderbornæ consignata, quorum altero Corbeiensibus
Huxtariam & fundum cœnobij confirmat, liberamque eligendi Ab-
bates potestatem facit. Id hoc loco ex Originum literis adscribere
visum est.

*In nomine Sanctæ et Individuæ Trinitatis. HLudovicus divina fa-
vente gratia Rex. Cum in nomine unice et perpetuæ Trinitatis pro Regni-
ne S. Matris et universalis Ecclesiæ, etiam et pro statu regni nobis divinitus et
paterno jure commissi Patherbrunnen pervenimus, aderant inter ceteros fide-
les nostros quidam Monachi cum venerabili eorum Præposito Uvalanæ,
ex monasterio, quæ nova Corbeia nuncupatur, coramque familiaribus Con-
siliariis nostris in præsentiam culminis nostri adducti attulerunt Domui ac ge-
nitoris nostri HLudovici excellentissimi Imperatoris quoddam præceptum,
quo continebatur, qualiter idem Christianissimus Imperator præfatum mona-
sterium in honorem S. Stephani Protomartyris Christi super fluvium Wiseri
in villa regia, in loco dudum nuncupante Huxeri Adalhardo cuiusdam fide-
lis Abbati germanoque suo Uvalanæ construi ac fabricari præcepisset, obsecra-
tes clementiam Serenitatis nostræ, ut pro majori firmitate ac certiori studio se-
curitatis*

*V. MS. Wala-
lona.*

*V. MS. Wala-
lona.*

civitatis, nostræ man-
confirmari deberet.
accommodavimus, ac
fuit ad præfatum mona-
stium, terrisq; silvis,
nec non appendiciis sibi
gratiam divinam ali-
antiquiorem, ex cuius
fuerunt, infra fines
aquarumque decursu
postea constructis, mo-
libus et immobilibus
to monasterio, et
fruendumque per hanc
genitoris nostri ac nos-
træ Celsitudinis pi-
Augusti institutionem
vitam finierit morta-
jusce vite qui verint
nediti, primi instru-
floritem licentiam
qui illic uni Deo diu
tate regni à Deo nobis
det. Illud verò in ser-
centiam habeant Re-
bominibus liberis res
quid pars iuste, et ratio-
stram auctoritatem j-
exinde facere voluerint
quidquid elegerint.
nostra per diuturnate
mitatem, manu prop-
signari iussimus.

Signum

Dominicus Notarius
Decembris Anno
Regis in orientem
Dei nomine felici
Alterum Ludovici
consignatum novæ
beiensibus agros &

curritatis, nostræ mansuetudinis super hoc præceptum paterno ac regali affectu confirmari deberet. Quorum petitioni iuste, et rationabili aurem libenter accommodavimus, ac præscriptam villam Hucxeri, quam Serenissimus Augu-^{v. MS. Huc-}stus ad præfatum monasterium tradiderat, cum omnibus finibus vel terminis^{xeri.} suis, terrisque silvis, aquis, aquarumque decursibus, seu cunctis adjacentiis, nec non appendiciis suis, sive res et possessiones, quæ à Deum timentibus, vel gratiam divinam diligentibus ibi conlatæ sunt, etiam et res quæ ad Corbegiam^{v. MS. fu-} antiquiorem, ex cuius vocabulo illud monasterium nomen usurpat, traditæ^{erant.} fuerunt, infra fines regni Saxoniæ terris, silvis, campis, pratis, pascuis, aquis aquarumque decursibus, propriis vel communibus ædificiis, prius habitis vel postea constructis, mancipiis quoque diversi generis vel conditionis, mobili-^{v. MS. ab-}bus et immobilibus datum, vel traditum erat cum omni integritate præfa-^{erat soli.}to monasterio, et Monachis ibidem Deo soli militantibus ad possidendum fruendumque per hanc nostram auctoritatem in elemosinam præfati piissimi genitoris nostri ac nostram confirmare atque stabilire decrevimus. Libuit etiam nostræ Celsitudinis pietatem erga Divæ memoriæ Genitoris nostri Nobilissimi^{v. MS. Ab-} Augusti institutionem, quando divina vocatione Abbas prædicti monasterii^{ba.} vitam finierit mortalem, quamdiu ipsi monachi inter se talem invenire hu- jusce vite quiverint, qui ipsam congregationem secundum regulam S. Be- nedicti, primi instructoris illius normæ, regere valeat, per hanc nostram au- thoritatem licentiam habeant eligendi Abbatem, quatenus ipsos servos Dei, qui illic uni Deo diu nocturne serviunt, pro nobis proleque nostra, et stabili- tate regni à Deo nobis conlati jugiter Domini misericordiam exorare dele- ctet. Illud verò inferere hoc præcepto nostræ placuit regiæ auctoritati, ut li- centiam habeant Rectores et ministri ejusdem monasterii, cum quibuslibet hominibus liberis res et mancipia legaliter commutare, videlicet ut quid- quid pars iuste, et rationabiliter alteri contulerit parti, deinceps per hanc no- stram auctoritatem jure firmissimo teneant atque possideant, et quidquid exinde facere voluerint, libero in Dei nomine perfruantur arbitrio faciendi quidquid elegerint. Et ut hæc auctoritas largitionis atque confirmationis nostræ per diuturna tempora inviolabilem, atque inconcussam obtineat fir- mitatem, manu propria subter firmavimus, et annuli nostri impressione signari iussimus.

Signum **POES** HLudovici Gloriosissimi Regis.

Dominicus Notarius ad vicem Radleici recognovi. Data IIII Idus Decembris Anno Christo propitio septimo regni Domni HLudovici Regis in orientali Francia. Indict. VIII Actum Patherbrunnen in Dei nomine feliciter Amen.

Alterum Ludovici Regis diploma Paderbornæ eodem anno ac die consignatum novæ liberalitatis monumentum extulit, quo Cor- bejensibus agros & prædia dilargitur. Jn

In nomine Sancte et Individue Trinitatis. HLudovicus divina favente gratia Rex. Si de rebus terrenis, quibus divina sumus largitate gravati, Laicorum, propter amorem Dei eorumque in eisdem locis sibi famulantibus beneficia opportuna largimur, hoc nobis procul dubio ad aeterna remunerationis premia capefcenda profuturum liquido credimus. Idcirco noverit omnium fidelium S. Dei Ecclesie, nostrique presentium et futurorum sollertia, quia nos pro mercedis nostre augmento concessimus ad monasterium, quod nova Corbeia nuncupatur, quod est constructum in honorem S. Stephani Protomartyris Christi, super fluvium Wiseræ, in villa regia, in loco nuncupante dudum Hucxeri, mansa undecim, quæ sunt in pago Langueæ, in villa, quæ dicitur Hemli, cum omnibus appendiciis, vel ad se pertinentibus, in terris videlicet cultis et incultis, silvis, aquis aquarumque decursibus, adiacentis, perviis, exitibus et regressibus, quæsitum et ad inquirendum, vel quantumcunque infra præscripta villa, vel quæ ad ipsam undecim mansa pertinere videntur; ut nostri juris atque possessionis in re propria tatis est, totum et integrum præscripto monasterio Corbeia et monachis ibidem Deo soli militantibus perpetualiter ad possidendum fruendumque concessimus, atque de nostro jure in jus et dominationem præfati monasterii liberalitatis nostre munere contulimus; ita videlicet ut quidquid exinde ab hodierna die vel tempore Rectores, et ministri ejusdem monasterii facere, ordinare, atque disponere voluerint, per hanc nostram auctoritatem liberam in omnibus habeant potestatem faciendi quidquid elegerint. Et ut hæc auctoritas largitionis atque confirmationis nostre per curricula amorum inviolabilem atque inconcussam obtineat firmitatem, manu propria subterfirmavimus, et annuli nostri impressione signari iussimus.

Signum

HLudovici Gloriosissimi Regis.

Dominicus Notarius ad Vicem Radleici recognovi. Data III Idus Decembris anno Christo propitio VII regni Domini HLudovici Regis in Orientali Francia. Indict. VIII Actum Patherbrunnen in Dei nomine feliciter Amen.

Accedit tertium donum, quo hoc ipso anno, ejusdem Regis munificentia, pro singulari in Warinum Abbatem affectu Corbeja cummulata est.

In nomine sancte et Individue Trinitatis. HLudovicus divina favente gratia Rex. Si erga loca divinis cultibus mancipata propter amorem Dei, eorumque in eisdem locis sibi famulantibus beneficia oportuna impendimus, atque de rebus terrenis divina miseratione nobis collatis largitionis nostre munere quidquam conferimus, hoc nobis procul dubio non solum ad stabilitatem regni pertinere, verum etiam ad aeterna beatitudinis premia capefcenda profuturum liquido credimus. Idcirco notum fieri volumus

omnium fidelium noqualiter nos ob amorietatis nostre res equod est situm superissimi Stephani Protomus auctore Deo Abtinga, in villa quæ dffs et reliquis adificiiservientibus. Hasicipiis utriusque sexusaquis, aquarumque dquestis et inquirendetenus habuit, et nostintegrum prædicto mcejus liberalitatis nostpiis Rectores et minipsum facere, ordinaregitionem libero in Dgerint. Hanc itaqueum inviolabilem atS. Dei Ecclesia nostrius nostra signaculisimpressione assignare,

Signum

Adaltesodus ad vicemnuariis anno ChOrientali Franmine feliciter Annus regni Franciexhibet, ab anno 839Alcanniam & Fra

Sed longè Majest D. Ansharum. ad Leudericum III enistrabat septentrioricus priori anno ixrefert, Ludovic Rex

omnium fidelium nostrorum praesentium scilicet et futurorum sagacitati, qualiter nos ob amorem Dei et emolumentum animae nostrae quasdam proprietatis nostrae res concessimus ad monasterium, quod dicitur nova Corbeja, quod est situm super fluvium Wisera, constructum in honore sancti ac beatissimi Stephani Prothomartyris, ubi praesenti tempore Venerabilis Vir Warinus auctore Deo Abba praesse videtur, sunt enim praedictae res in pago Guottinga, in villa quae dicitur Amplidi, hoc est mansum Dominicatum cum cassis et reliquis aedificiis, cum aliis mansis viginti ibidem aspicientibus ac deservientibus. Has itaque res, sicut diximus, cum domibus, aedificiis, mancipiis utriusque sexus, salinariis, terris cultis et incultis, silvis, pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, adjacentiis, perviis, exitibus et regressibus, quasitis et inquirendis, quemadmodum Banzleibs Comes in beneficium habetenus habuit, et nostri juris atque possessionis in re proprietatis est totum et ad integrum praedicto monasterio concessimus, et de jure in jus, et dominationem ejus liberalitatis nostrae munere contulimus, ita ut de eisdem rebus et mancipiis Rectores et ministri praedicti monasterii ob utilitatem et necessitatem ipsius facere, ordinare, atque disponere voluerint, per nostrae auctoritatis largitionem libero in Dei nomine perfruantur arbitrio faciendi, quidquid elegerint. Hanc itaque auctoritatem largitionis nostrae ut per curricula annorum inviolabilem atque inconcussam obtineat firmitatem, et a fidelibus S. Dei Ecclesiae nostrisque venius credatur, et diligentius conservetur, manus nostrae signaculis subter eam decrevimus corroborare, et annuli nostri impressione assignare iussimus.

Signum **POE**
LE HLudovici gloriosissimi Regis.

Adalleodus ad vicem Rathleici recognovi, et ff. Data VIII Calend. Januarii anno Christo propitio VII regni Domini HLudovici Regis in Orientali Francia. Indict. VIII. Adlum Rosbath Villa in Dei nomine feliciter Amen.

Annus regni Franciae Orientalis, qui in hisce tabulis consignatus exhibet, ab anno 839 ducitur, quo a Saxonibus & Thuringis adjutus Alemanniam & Franciam Orientalem sibi vendicavit.

Sed longè Majori pietate ac miseratione Ludovicus complexus est D. Ansharium. Profugerat is ab excidio Hamburgensi Bremam ad Leudericum III ejus loci Episcopum, ibique ex suo exilio administrabat septentrionales Ecclesias sibi commissas. Post ubi Leudericus prior anno IX Calend. Septemb. discessit è vivis, uti Stadenfis refert, Ludovicus Rex Bremensem Ecclesiam Anshario dare & utramque

D. Rembertus in vita Ansh. c. 19.
Adamus Bremens. lib. I.
Albertus Stad. in chron. ad hunc ann.
Crantz. ibi lib. I.
Metrop. 6. 42.

Bollandus
in comm. ad
vitam S.
Ansch. g. 2.
Hambur-
genfis
Bremenfi
Ecclefiz
unita S.
Ansgario
commit-
titur.

que conjungere in unam consultum habuit. Id verò cum sine cano-
nica auctoritate fieri non posse agnosceret Rex & Ansharius, res in
Episcoporum consilio, aut Paderbornæ in hoc conventu Episcopo-
rum, aut post in Synodo Moguntina, quæ biennio ab hinc est habi-
ta à Rabano Archiepiscopo, ut Bollandus opinatur, discussa est, donec
plena Nicolai Pontificis auctoritas accederet, utriusq; Episcopatum
in unum contrahentis. Utrique verò Synodo Baduradus Episcopus
noster interfuit, non minus de salute Septentrionalium populorum,
quàm de sua diocesi sollicitus. Quàm admiranda exinde gesserit
Ansharius Daniæ & Sueciæ Apostolus in utriusque Regni ad Christi
fidem traductione, narrat D. Rembertus, & rerum earumque genti-
um Scriptores.

Annus Christi 846.

Sergij II. Pont. 3.
Lotharij Imp. 6.
Ludovici Germ. Regis 6.
Baduradi Ep. Pad. 32.

Annales
Francor.
Annales
Euldenf.

Ludovici
Regis
hoc anno
gesta.

At Ludovicus Germaniæ Saxoniarque Rex, postquam Nor-
mannos, gentem hæcenus infestissimam Christianis, primùm armis,
post foedere in conventu Paderbornensi ad quietem adegisset, profe-
ctus est in Franciam ad dissidentes inter se Lotharium & Carolum
fratres componendos, ob raptam à Caroli Vasallo Lotharij Imp. fili-
am; id cum frustra ageret, redijt in Germaniam, menseque Augusto
exercitum duxit in Sclavos Margenses defectionem molientes, itaq;
eos obtrivit, ut Rastice illis ducem imposuerit. Ea expeditione
Moravia & Pannonia domita, haud alijs, quàm Francorum Orien-
talium, Thuringorum, & Saxonum armis, in quibus robur exercitus
erat. Inde exercitus per Bohemiam reductus. Quo in regno xij
sibi Bohemorum Duces occurrentes habuit, cum ingenti subdito-
rum hominum multitudine, Christi religionem flagitantes, quos fe-
sto Epiphaniæ die ad lavacrum baptismi lætus deduxit; quanquam
alij id superiori anno factum referunt. Unicus regionum filiorum
Ludovicus, qui majestatem Imperij sustineret, & religionem inter
barbaros, Caroli M. avi vestigijs insistent, proferret.

Annus Christi 847.

Leonis IV. Pont. 1.
Lotharij Imp. 7.
Ludovici German. R. 7.
Baduradi Ep. Pad. 33.

Annus tano
Ludovicus & Lo
vivij, ludis, vena
dus Moguntina,
gritate præstanti
lend, Julij post ob
pus mox in sept
vinciales ejus Me
nenfis Episcopus
tione, Scribunt p
Ludovicum Reg
chiepiscopum, ur
Gerbratho, Hem
Salamone, Gebel
& presbyteris cet
& Ansharius hu
Ebbonem per id t
rium Bremenfi Ec
in S. Albani Basili
Episcoporum cu
tertia jam classe,
profani homines
synodus ad liber
laici homines per
modò in bona &
sunt ausi. Multa p
nam cleri, Monach
Sub id temp
Alemanniæ partib
novam prophetid
barque pro conci
orbis diem; multa
esset edocta. His a
munera offerrent,
ta facundia id age
cendi munere ad e
Hæc ad Episcopos
imposturæ, haud a
diartem esse sugge
flagellis caesa, doce
* Samuel Wormatiens
Hebo sive Ebbo Hilde
Verdenfis. Lando Aug
stadiensis.

Annus tandem insequens 847 ab omni bello vacuus, quem Ludovicus & Lotharius, alter alterum invitando ad palatia sua, convivij, ludis, venationibus consumpsere. Sed tanto celebrior Synodus Moguntina, quam Rabanus vir doctrina, religione, & vitæ integritate præstantissimus, ex Abbate Fuldensi à Ludovico Rege 15 Ca-
 lend. Julij post obitum Otgarij nominatus impositusq; Archiepiscopus mox in septembri convocavit. Convenere ad eam omnes provinciales ejus Metropolis Episcopi, quos inter Baduradus Paderbornensis Episcopus tertio loco nominatus, habita nimirum ætatis ratione, Scribunt patres in Epistola, quæ synodo huic præmittitur, ad Ludovicum Regem, convenisse Rabanum Moguntinæ Ecclesiæ Archiepiscopum, unâ cum * Samuele, Egorbaldo, Baturato, Hebone, Gerbratho, Hemmone, Waltgario, Anschario, Otgario, Lantone, Salamone, Gebehardo ac reliquis Episcopis, Abbatibus, Monachis, & presbyteris ceterisque Ecclesiasticis ordinibus. Et verò quia Ebbo & Anscharius huic synodo interfuisse memorantur, confici volunt Ebbonem per id tempus Hildesensem Episcopum egisse, & Anscharium Bremensi Ecclesiæ præpositum fuisse. Confessus Episcoporum in S. Albani Basilica fuit, & in duas turmas distributus, quorum alter Episcoporum cum Sacerdotibus, alter Abbatum cum monachis, tertia jam classe, quam in mixtis Francorum synodis Comites & profani homines faciebant intermissa. Convocata potissimum hæc synodus ad libertatem Ecclesiæ asserendam in integrum, quando laici homines per licentiam civilium bellorum sibi potestatem non modò in bona & jura Ecclesiæ, sed in ipsos sacros homines sumere sunt ausi. Multa præterea unâ & triginta legibus sancita, ad disciplinam cleri, Monachorum, & populi instaurandam.

Sub id tempus, dum synodus ageretur Moguntina, venit ex Alemanniæ partibus, ut Francorum Annales referunt, mulier, quæ se novam prophetidem jactabat, interq; falsa vaticinia asserebat docebatque pro concione, imminere hoc anno extremum fatalemque orbis diem; multaque ejusmodi arcana venditabat, de quibus à Deo esset edocta. His adeo perculsi utriusque sexus homines, ut & largamunera offerrent, & se fatidicæ precibus commendarent; quia tanta facundia id agebat, ut & sacri ordinis homines decepti, relicto docendi munere ad eam tanquam sapientiæ Magistram convenirent. Hæc ad Episcopos in S. Albano congregatos deducta convictaque imposturæ, haud aliud obtendit, quàm à Sacerdote sibi hanc fallendi artem esse suggestam. Quapropter Episcoporum judicio publicè flagellis cæsa, docendi munus, fallendique artes intermisit.

* Samuel Wormatiensis, Episcopus. Egorbaldus Herbipolensis. Baduradus Paderbornensis. Hebo sive Ebbo Hildesensis. Gerbrachus Curia. Hemmo sive Haymo Halberstad. Waltgarius Verdensis. Lando Augustanus. Salamon Constantiensis. Gebehardus Spirensis. Otgarius Aichstadiensis.

S

Mor.

Synodus
provinci-
alis Mo-
guntina à
Rabano
Archiep.
celebrata

Cujus
jussu
Pseudo
prophetis
flagris cæ-
sa & cor-
recta.

Obitus
S. Menulphi &
signa
mortem
consecu-
ta.

1014
1015
1016
1017
1018
1019
1020

Mortuum hoc anno, coeloque illatum statuimus D. Menulphum Archidiaconum Paderbornensem, & Monasterij Bodecensis Conditorem, virum sanctissimum ac fidus Westphaliae; & quantum aestimes per id tempus, dum Baduradus Episcopus Moguntiae in synodo versaretur. Ac licet annus mortis a scriptoribus tam plane consignatus non sit, ad hunc tamen per indicia referre visum est, quod a morte ejus usque ad annum 897, quo Corpus ejus solenni ritu humo levatum est, anni quinquaginta effluxisse referantur, idque Arnulpho Rege, & Bisone Episcopo factum memoratur, ut jam retro legendo annos, hunc ei annum supremum vitae fuisse opinari liceat. Fuit verò D. Menulphus, ut per omnem vitam sanctitate conspicuus in clero Paderbornensi, ita mortuus pluribus signis illustris, inter quae illud memorabile, quod, dum corpus mortui ad tumulum deferretur, ac funebribus sacris peractis humo integendum esset, resupinum idem corpus è feretro se erigeret, attonitis omnibus, qui aderant, ad tam insolitum spectaculum. Quos sanctus benignè affatus, ite, inquit ad Episcopum, & dicite, quaecunque à congregatione hac virginum electa fuerit Abbatisa, eam non impediat adire munus, etsi conditione ancilla fuerit; nam qua sollicitudine & labore hoc ego monasterium construxerim scitis. Quid, verò ab illis fieri oporteat, qui Pastorum in Ecclesia munus gerunt, ego exutus corpore mortali didici. Quibus dictis clausit rursus oculos, & in feretro se reposuit, humarique iussit.

Quae fama prodigij, postquam vulgata, coepit non modò virginibus ejus coenobij, sed ab incolis longè lateque confluentibus sepulcrum veneratione frequentari. Exinde ad nostram aetatem coelestibus beneficijs ad ejus opem imploratis innumeri mortales adjuti. Nam & claudi & coeci, & paralytici, atque omni membrorum genere afflicti ad sepulcrum ejus coelestem opem experti; quae miracula scriptores justo satis libro sunt complexi, magnamque partem apud Laurentium Surium leguntur. Qua verò rerum mutatione Monasterium hoc sanctimonialium virginum ad Canonicos ordinis D. Augustini pervenerit, anno 1409 memorandum erit.

Annus Christi 848.

Leonis IV. Pont. 2.
Lotharij Imp. 8.
Ludovici German. Regis 8.
Baduradi Ep. Pad. 34.

Gothescalcus
monachus
similes
Lutheri
haereses
spargit.

Altero ab hinc anno rursus Rabanus Moguntinus Archiepiscopus celebrem synodum habuit adversus Gothescalcum presbyterum ac Monachum. Multa is prava haeresis dogmata profugus e monasterio Galliae palam docebat per Ludovici Regis provincias in Germania, de praedestinatione & libero hominis arbitrio, de Christo

sto, quod nec omnino
ideoque nec pro
ab Hincmaro & L
impietatis ad om
bona conferre po
coelestem destin
rint: si quis verò a
na juvabunt, eò
exitium, vel salute
ad Hincmarum.
jus dioecesis coeno
Gothescalcus monac
tis impatiens, nov
census, protervus et
novitate sui nomi
culos collegit, et per
pestilentem haere
nandas, conveni
Belgicae, & aliarum
Saxoniae, quos int
deboldus Colonie
fis, Ludericus Bren
anno 844 obiisse
guntina Synodo in
dubium fecerit Bro
error observatus in
convocatam scribi
stas erat. Si Boll
na haec ex ingenio
tamen se ista habeat
ro zeloque Episcop
schalcum, quam a
duradum Paderbor
pientia probatissim
hac Moguntina Sy
quam in Germania
ci in concilio à Gall
que casus, atque in
documento, haere
argumentis telisque
quibus nostra aetate
gnati. Quem admo
rum testabuntur, ut
vividus in Gallijs sit ro

sto, quod nec omnes salvos fieri velit, sed eos duntaxat, qui salvantur, ideoque nec pro omnibus mortuus sit, & quæ ejusmodi referuntur ab Hincmaro & Rabano Archiepiscopis. Quin ad laxandam viam impietatis ad omnia scelera & flagitia ausus est docere nihil opera bona conferre posse ad salutem; nam si quis, inquiebat, ad vitam coelestem destinatus, nihil mala opera, nihil omnia flagitia impedierint: si quis verò æternæ morti adjudicatus est à Deo, nihil opera bona juvabunt, eò quod inevitabili Dei decreto omnes vel ad suum exitium, vel salutem ituri. Uti multis queritur Rabanus in epistolis ad Hincmarum. Verum, ut ipse Hincmarus Archiepiscopus, ex cuius diocesis cœnobio profugerat, ad Nicolaum Pontificem scribit, *Godescalcus monachus, Orbis cœnobii desertor, homo elatus animo, quietis impatiens, novorum verborum cupidus, insatiabili ambitione honoris incensus, protervus et tumultuosus, ut inani animi ostentatione, et falsa quadam novitate sui nominis famam adipisceretur, certos falsorum dogmatum articulos collegit, et per provincias, quas pervagatus, spargere cepit. Ad hunc pestilentem hæreticum hominem, ejusque insanas hæreses condemnandas, conveniēte mense Octobri, ut Hincmarus testatur, Gallia, Belgicæ, & aliarum Provinciarum Episcopi, Germaniæ videlicet & Saxoniæ, quos inter à Trithemio referuntur Hetto Trevirensis, Hildebaldus Colonienfis, Atfridus Hildesiensis, Haymo Halberstadiensis, Ludericus Bremensis Episcopus; quem postremum tamen jam anno 844 obiisse scribit Albertus Stadenfis, cum in superiori Moguntina Synodo in ejus loco S. Ansharius prodatur, ut non abs re dubium fecerit Browerus Trithemij recensioem: quando & alius error observatus in Trithemio, quod hanc Synodum jussu Lotharij convocatam scribit, cui in regno Ludovici nulla constituendi potestas erat. Si Bollandus, aliosque consulas, Episcoporum nomina hæc ex ingenio suo Trithemius posuisse videri poterit. Ut cunque tamen scista habeant, id exploratum satis, convenisse magno numero zeloque Episcopos Germaniæ & Saxoniæ, non aliter ad Godeschalcum, quàm ad Elipandum condemnandum; interque hos Baderadum Paderbornensem Episcopum virum ætate, doctrina & sapientia probatissimum adfuisse. Igitur Godeschalcus primùm in hac Moguntina Synodo Germaniæ Episcopis palam juravit, se nunquam in Germaniam & Ludovici regnum rediturum; tum Carisiaci in concilio à Galliæ Episcopis è presbyterij gradu dejectus, virgisque cæsus, atque in ergastulum est detrusus, præclaro sanè ad posteros documento, hæreses in ipso fomite extinguendas. Nec sanè aliis argumentis telisque Patres confixere Godeschalci hæreses, quàm quibus nostra ætate Lutheri & Calvini, aut Jansenij errores expugnati. Quemadmodum id acta conciliorum, scriptaque ceterorum testabuntur, ut non incongruè erudito libro Godeschalcus redivivus in Galliis sit redditus.*

Francorum
Annales.
Rabanus
Epist. ad
Hinc.
Hincm. in
Epist. ad
Laudan. E.
pise.
Trithemius
in chron.
Hirsa.
Concil. gene.
Par. tom. 21.
Concil. gen.
Bini.
Serrarius
lib. 1. Hist.
Mogunt.
c. 33.
Baronius
ad hunc an.
num.
Bollandus
in vita Ra-
bani ad 14.
& febr.

In Mo-
guntina
Synodo
damna-
tur.

Annus Christi 849 &c.

Leonis IV. Pontificis 3. &c.

Lotharij Imp. 9. &c.

Ludovici Germ. Reg. 9. &c.

Baduradi Ep. 35. &c.

Annals
Francorum
& Fuldensis.

Fasti Mo-
nast.
Cincinnius
in vita
Lugd. c. 52.
Crantzium
lib. 3. Me-
trop. c. 25.
Wittius in
chron. MS
Kerssenbrok
in MS.
Episcop.
Monast.
fasti.
Obitus
Altfri-
dri. Mo-
nast. E-
piscopi.

Per id tempus Ludovicus Germaniæ Rex Moguntia procerum conventum habuit, in quo primum Lotharij & Caroli fratrum, tum Nortmannorum & Sclavorum legati auditi, iussæque gentes in fœdere conquirere, aut fore ut arma Francorum Orientalium Saxo- numque in eas converteret. Sed eò perfidi magis Bohemi. Ij su- periori anno, cum irruptionem in Germaniam tentarunt, prælio vi- cti à Ludovico filio, & ad pacem fœdusque adacti altero post an- no rebellant: ad quos refrenandos ulciscendosque missus à Ludo- vico Rege validi roboris exercitus Hernusto duce, cui multi comi- tes & Abbates adjuncti. Horum adventu territi Bohemi pacem & obsides offerunt; quæ cum Reges aspernarentur, mallentque hæc armis victores imperare, temere congressi, fœda clade cæduntur, jus- sique sunt hosti obsides dare; quos accipere poterant.

Quieta interim Saxonia à Nortmannis cultum religionis ubi- que florentissimum habuit per egregios Episcopos & Sacerdotes; e quorum numero hoc anno 22 Aprilis obiisse traditur Altfri- dus Monasteriensis Episcopus post D. Ludgerum, & Gerfridum con- sanguineos Episcopos. Corpus Werthinam delatum, ibique inter ceteros consanguineos Episcopos ad caput Hildegrimi Halbersta- diensis Episcopi humo intectum. Scripsit vitam D. Ludgeri ele- ganti stylo magnoque judicio, quam tamen imitatione virtutum multo pulchrius expressit, dignus etiam, cujus res gestæ, quod cum Gerfrido Episcopo neglectum, scriberentur. Vir enim à primis ado- lescentiæ annis in clero educatus, vitam exinde per innocentia mo- res, litterarum studia, cultum religionis, & docendi labores exe- git; quibus meritis, ut Gerfridus Episcopus cum cœnobio wei- thinensi regendo præfecerit, ac suum Successorem designarit. Episco- pus omnium virtutum exemplo fuit conspicuus, qualis tum aurei Episcoporum ætas per Saxoniam ferebat, Badurado etiam tam vic- nitate diocesis, quam familiaritate conjunctissimus. Cetera que habentur de Wilhelmo hæretico per eum ad sanam fidem reducto, & filia ejus coelesti pane pasta, quæ exinde sine omni cibo triennium vixit, Fasti Monasterienses recensent: ita post D. Ludgerum Gerfri- dus & Altfri- dus consanguinei ex eadem nobilitate Frisia fuere Episco- pi, Sidera Monasteriensis Ecclesiæ, primique Conditores, quos ob fan-

sanctitatem vitæ
Successorem na-
tæ & religionis.

Anno dehi-
mum Rabanus M
piscoporum Syno-
est, inquit, Sym-
cipis, Ludovici vid
tropoli Germaniæ,
piscopo, cum omnibus
et Saxonia. Celebe-
copi convenerunt
fuisse dixerim; q
rim, quando ne ac-
tanti concilij pau-
stiones vel in super
Episcoporum judi-
niæ, in quo Caroli
post bella civilia op-
cam suis legibus ju-
quoq; per id temp-
conventum habui-
Principibus et Præfe-
dis insitens, postquan-
gationes Bulgarorum
sus est. Ubi ordinat-
diens per alveum Rh-
busdam ex Lotharii f-
fectus est, ob eorum
judicibus neglecti, et
ves patiebantur injur-
possessiones videlicet
derelictæ, quas oport-
suo restitui. Igitur in l-
Tacitus scriptor rerum

sanctitatem vitæ posteritas quoque in magna veneratione habuit. Successorem nactus est Altfrius Lubertum virum præstantis doctrinæ & religionis.

Annus Christi 852.

Leonis VI. Pont. 6.
Lotharij Imp. 12.
Ludovici Reg. Germ. 12.
Baduradi Ep. Pad. 38.

Anno dehinc quinquagesimo secundo supra octingentesimum Rabanus Moguntinus Archiepiscopus rursus celebrem Episcoporum Synodum indixit, de qua Annales Francorum. *Habita Annales Francorum Fuldenf. Sertarius lib. 1. Mogunt. histor. c. 33. Concil. general. Paris. tom. 21. Baronius & alij.* *Iteratur Synodus Moguntia à Rabano.* *Et comitia habentur à Ludovico.* *Ubi cum quibusdam ex Lotharii fratris principibus habita locutione, in Saxoniam profectus est, ob eorum vel maxime causas judicandas, qui à pravis et subdolis iudicibus neglecti, et multimodis, ut dicunt, legis suæ dilationibus decepti graves patiebantur injurias. Suberant et aliæ causæ, quæ ipsum regem attingebant, possessiones videlicet ab avita vel paterna proprietate jure hereditario sibi derelictæ, quas oportuit ab iniquis pervasoribus justa repetitione Domino suo restitui. Igitur in loco, qui appellatur Nimia, super amnem, quem Cornelius Tacitus scriptor rerum à Romanis in eâ gente gestarum, Visurgim, moderni*

verò

verò *Wisuracha* vocant, habito generali conventu, tam causas populi ad se perlatas justo absolvit examine, quàm ad se pertinentes possessiones Furi-
dicorum gentis decreto recepit. Quem hîc locum Mimiam appellant
Annales, cum alii Niemium oppidum in diœcesi Paderbornensi, alij
Mindam, alij Remam pagum ad confluentes Warnæ & Visurgis de-
signant, quod in Ripâ Visurgis nullibi Nimia reperiatur. Verum qui
foundationem Cœnobii Bursfeldensis ad Visurgis ripam inspexerit,
(de qua nos ad an. Christi 1093. agemus) reperiet is Villam Mimen-
de, in qua Cœnobium illud conditum sit. Igitur ut locus iste pòst Mi-
mide, Mimida, Mimetæ & Mitida; ita olim Nimia & Nimida, hæc
Nemide appellatus fuerit; requirendusque potius ad superiorem
Visurgis ripam infra confluentes Werræ & Fuldæ in Ducatu Bruns-
wicensi, atque ipsum celebris Bursfeldensis Cœnobii fundum. At
Ludovicus, postquam in Westphalia in publicis conventibus, Caro-
li M. patrisque exemplo, pro tribunali jus dixerat, ipsaque etiam præ-
fectorum judicia aut convertisset in melius, aut castigasset; per An-
gros, Harudos, Suabos, ut Francorum Annales perhibent, perque
omnes Saxonie provincias & Thuringiam conventus iuridicundo
habuit. Ita verò Ludovicus postquam per tot Synodos Ecclesia-
sticas disciplinas instaurasset, duabus præterea rebus, quæ optimo-
rum Regum sunt, fortitudine videlicet bellicâ & iustitiâ, Germaniæ
Saxonieque Regnum non modò domi quietum ac florens, sed ab
hostibus exteris intactum conservavit.

Annus Christi 853. &c.

Leonis IV. Pont. 7.

Lotharii Imp. 13.

Ludovici Germ. Reg. 13.

Baduradi Ep. Pad. 39.

Nort-
manni
Galliam
populati
mutuis
armis
conci-
duntur.
*Ann. Fran-
corum
Regino.*

Hoc anno Christi 853, Nortmanni infestissimi Christianorum
hostes arma convertère in Franciam occidentalem ac Caroli Calvi
Regnum, & classe per mare invec̃tâ in Ligerim, urbes Nanctem, An-
degavos, Turones occupârunt, & celeberrimam D. Martini Basili-
cam flammis absumpserunt, tam latè exinde quam impune prædiis
incendiis, & cædibus grassando. Frisiam verò non sunt ausi at-
tingere, quodeam Roricus Harald Danorum Regis frater, religione
Christianus, acriter terra mariquetueretur, & classe pyratice ipsos
etiam Danos infestaret, prohiberetque à Saxonum & Frisonum
finibus: dum haud multò pòst Nortmannorum Regnum bello ci-
vili scissum, revocatisque ex Gallia Nortmannis, *Ericus & Gu-
torinus internecino gentis prælio decertant, unico tantummodo
puo

* al. Ho-
rich &
Guduy.

puero regiæ stirpi
per 20 annos mis-
amque affligerat,

Interim Ludo-
& disciplinæ sacra-
beientes decoravi-
Herivordiensis mo-
confirmavit. Id
vulgatum sit, mul-
ex latino autograp-
juris fecit. Quare
vordiensium com-

In nomine San-
te gratia Rex. Si peti-
perduxerimus, et a-
tuam felicius promere
propter notum esse vo-
cellentiam nostram se-
monasteriis illi comm-
minatum, ubi et ille pr-
Sanctimonialium Her-
dila, subjectum, sed ju-
nibus procurari solem-
commendavimus, ut t-
negotius, quæ famule
ipsarum provisor et pa-
recordari, quod pie m-
hæc monasteria exstrui
nasteriorum, Nortmanni
Herivordense verò cœn-
Suessonis Civitate exij-
ris sui institutionem ca-
catur Meppia, cum a-
bus, et ecclesiam Eresbu-
onia decimis dotavit,
stas præfatus noster gen-
autem monasterii adju-
ecclesiam bugimithi cum
densi ecclesiam hreni cu-
cimarum aliorumque re-
et ab ipsis vicissim procu-
in sepulchris, in confesso-

puero regiae stirpis superstite. Vidisses tam barbaram gentem, quæ per 20 annos miserè Galliam, Angliam & Frisiam vastarat, Saxoni- amque afflixerat, suis se armis confecisse.

Interim Ludovicus Germaniæ Rex, inter cetera munificentia & disciplina sacrae procurandæ argumenta, insigni diplomate Cor- beienfes decoravit, eaque, quæ à Ludovico patre Imp. Corbejensi & Herivordienfi monasterio donata erant, rogatu Warini Abbatis confirmavit. Id diploma licet à Cleinsorgio germanico idiomate vulgatum sit, multique ejus meminerint; nemo tamen hæcenus ex latino autographo, quod ad fidem integram poscebatur, publici juris fecit. Quare uti cum Ferdinando Episcopo è tabulario Heri- vordiensium communicatum est, ita hic integrum reddimus.

Ludovi-
cus con-
firmat
donatio-
nes factas
Corbej-
ensibus
& Heri-
vordien-
sibus.

In nomine Sanctæ et Individuæ Trinitatis. HLudovicus divina faven- te gratia Rex. Si petitiones Servorum Dei justas et rationabiles ad effectum perduxerimus, et ad humanam vitam feliciter transigendam, et perpe- tuam felicitatem promerendam, procul dubio nobis profuturum speramus. Qua- propter notum esse volumus quomodo Venerabilis Abbas Warinus adiit Ex- cellentiam nostram suppliciter orans, ut nostra munificentia prospiceremus monasteriis illi commissis, quorum unum est monachorum nova Corbeia no- minatum, ubi et ille primum regulari electione Abbas extitit, et alterum est Sanctimonialium Herisford dictum, et propria Abbatisse, cujus nomen Ad- dila, subjectum, sed juxta consuetudinem, quod ancillarum Dei congregatio- nibus procurari solent prepositi ex Ecclesiastico ordine, jam dicto Abbati commendavimus, ut tam in disciplina Abbatisse, quam in cunctis negotiis, quæ famula Christi pro sexu et professione sua exequi non possent, ipsarum provisor et patronus existeret. Is ergo petuit Celsitudinem nostram recordari, quod pie memoria genitor noster HLudovicus Imperator ambo hæc monasteria exstruivisset, ad normam videlicet præcipuorum in Gallia mo- nasteriorum, Novam utique Corbeiam ad similitudinem antiquæ Corbeie, Herisfordense verò cenobium ad exemplum monasterii Sanctimonialium in Sueffionis Civitate existentium, et ut in elemosinam suam hac totius gene- ris sui institutionem earundem perfectio expleretur, cellam juris sui, quæ vo- catur Meppia, cum decimis et possessionibus undique ad eam pertinenti- bus, et ecclesiam Eresburg, quam avus noster Carolus primo exstruens in Sax- onia decimis dotavit, circumquaque habitantium per duas Saxonicas ra- stas præfatus noster genitor ad novam Corbeiam tradidit, ad herfordiensis autem monasterii adiumentum dedit, in episcopatu quidem Osnabrugensi ecclesiam bugimithi cum subiectis sibi ecclesiis, in parochia vero münigerfor- densi ecclesiam hreni cum his, quæ ad eam pertinent, ecclesiis. Ita sane ut de- cimarum aliorumque reddituum proventiones præfatis cederent monasteriis, et ab ipsis vicissim procurentur subiectæ plebes in baptismo, in eucharistia, in sepulturis, in confessione peccatorum audienda. Et presbyteri, qui prin- cipales

principales ex his ecclesias tenerent, archipresbyterorum officio fungerentur ad agenda omnia, quæ solent fieri ab Archipresbyteris Episcoporum. Cum autem ipsi Episcopi circationes suas ibi agere deberent, ad eorum mansionat. cadaretur, quod in capitularibus antecessorum nostrorum præscriptum habetur. Nos igitur rata esse volentes cetera omnia, tantum expensas administrationis episcopi propter aegritudinem et senectutem ei, quæ nunc est gorbati augere debemus. Id iuxta petitionem sæpe dicti Abbatis Warinmoderari placuit, ut descripto, quantum satis sit ad servitium episcopi, hoc nullo modo subtrahatur, et episcopus vicissim ampliora non requirat, nec cum pluribus veniat, quam ut eis sufficere possint. In quibus satis esse consensu præfatus Episcopus coram nobis, et archiepiscopo nostro HRabano ceterisque cum eo in synodo agentibus. Item ut dentur ad singulas Ecclesias porci quatuor valentes singuli denariis duodecim, et octo arietes, qui eadem pene summa, quod quatuor porci æstimarentur, tres porcelli, quatuor auctæ, octo pulli, viginti stula de medone, XX de mellita cerevisia, XL de non mellita, CXX panes, C modii de avena, manipuli DCti, sitque in potestate Episcopi utrum hæc per singulas Ecclesias ad unam mansionaticam, an ad duas velit habere. Ne autem in summa debiti his plus aut minus complectatur, hoc auctoritatis nostre præcepto cum consensu synodali decernimus atque iubemus. His etiam ad jungere placuit liberam utrique loco concessionem eligendæ de propria congregatione in regimen suis per futura semper tempora congrua persona. Et ut omnis hinc dubietas tollatur, manu propria hæc roborantes annuli nostri impressione signari iussimus.

Signum

HLudovici Serenissimi Regis.

Hadelbertus Subdiaconus ad vicem Baldrici abbatis recognovi, Data XII Calend. Junii Anno Xno regni gloriosissimi Regis hludovici in orientali Francia regnantis Indict. 1. Actum in palatio regio Francorum fordt in Dei nomine feliciter Amen.

Qui in hoc diplomate annus regni orientalis Franciæ adscriptus bitur, is ab anno 844 ducitur, quo ex divisione regnorum inter fratres Viriduni facta regnum suum confirmatus adiit, secus quam in aliis passim diplomatibus, in quibus exordia regni Ludovici ab anno 840 ducuntur, quo Ludovicus ipse sibi regnum Franciæ Orientale vendicavit. Herivordienſe quoque Sanctimonialium virginum monasterium Warino Abbati commendatur, quantum ad disciplinam sacram attinet, quamvis locus intra jurisdictionem sacram Episcopi Paderbornensis assertus, & hæc ipsa administratio ad Ecclesiastici ordinis præpositos, ut Ludovicus agnoscit, spectaret. Sed hoc

hoc datum Warin quoque in hoc di successe Gofw nus in Chronico stitem scribit, five monachos, five jar us cur inter anno vini portio assigna causam reperit, oniam invaluerit. Episcoporum Sax monis Halberstadi degrimus junior f xiii Calend. Octob integritate vitæ & quod de Ruthard Meginfridus in Cl Episcopi Ludovic tutum famam Episc cet Haymoni mon dit, da Episcopatur tem, & studium sci digna sapiente vox

A

Subinde Lot se exiit imperio, & Egilonis Abbatis fa pitis coma, in Mon quam administrat perium cum Italia p lo cum parte provin vetus videlicet Aust gno inclusa. Aeg Ludovico in Italian duxere ad Ludovi ejus consensu Loth cum ex eo novum c bello ante haberet, nis cum Walrada p

hoc datum Warino Abbati, dissimulante Badurado Episcopo. Legas quoque in hoc diplomate Gosbertum Osnabrugensem Episcopum successorem Goswini debilitate & senio prægravem, cui tamen Ertwinus in Chronico suo Goswinum antecessorem ad annum 866 superstitem scribit, sive jam ille exauكتورatus vixerit hætenus Fuldæ inter monachos, sive jam ante etiam extinctus fuerit. Quærit Cleinsorgius cur inter annonam, & portiones Episcopi visitantis Ecclesias nulla vini portio assignata, cum cetera tam large præbeantur; nec aliam causam reperit, quam quod vini usus tum nondum per Saxoniam invaluerit. Ceterum annales Francorum hoc anno duorum Episcoporum Saxoniorum obitum tradunt, Hemmonis seu Haymonis Halberstadiensis Episcopi v. Calend. Aprilis extincti, cui Hildegimus junior subrogatus; tum Hartuardi Mindensis Episcopi xiii. Calend. Octob. sublato, cui Theodoricus successit. Viri omnes integritate vitæ & Apostolica virtute commendati. Memorabile, quod de Ruthardo monacho, Rabani & Strabi auditore, scribit Meginfridus in Chron. Fuldensi, cui cum post obitum Haymonis Episcopi Ludovicus Germaniæ Rex ob præclaram doctrinam & virtutum famam Episcopatum Halberstadiensem obtulisset, ut videlicet Haymoni monacho succederet & ipse monachus, liberè respondit, da Episcopatum alteri, qui idoneus sit, ego religiosæ vitæ quietem, & studium scripturarum omnibus mundi honoribus antefero; digna sapiente vox.

Obitus Episc. Haymonis Halberst. & Hartuardi Mindens.

Ruthardus Monasticam vitam præfert Episcopatu Halberstadiensi.

Annus Christi 855.

Benedicti III. Pont. 1.

Lotharij Imp. 15.

Ludovici Germ. Regis. 15.

Baduradi Ep. Pad. 41.

Subinde Lotharius Imperator tædio rerum humanarum ultro se exiit imperio, & in Prumiense monasterium secedens, è manibus Egilonis Abbatis sacrum religionis habitum sumpsit; positaque capitis coma, in Monachum attonsus est, abdicato principatu nobilior, quam administrato. Paterna hereditas in tres filios divisa; Imperium cum Italia penes Ludovicum natu maximum mansit. Carolo cum parte provinciæ Burgundia: Lothario denique Lotharingia; vetus videlicet Austrasia cessit, unaque Frisia hætenus Austrasiæ Regno inclusa. Aegre tulere Principes & Optimates imperium cum Ludovico in Italiam transferri; eò Lotharium Francofurtum deduxere ad Ludovicum Germaniæ Regem, sollicitantes, liceret sibi ejus consensu Lotharium Imperatorem deligere. At Ludovicus Rex cum ex eo novum civilium bellorum fomitem vereretur, & pacem bello ante haberet, abnuit; quanquam & Lotharius nuptijs adulterinis cum Walrada pollutus, nihil Imperatore dignum ostenderit.

Lotharius Imperium cum Monastica vita commutat. Annales Francor. Regino. Ado.

T

Dignior

Ludovicus
nova do-
natione
auget
Corbei-
ensium
res.

Dignior Imperio ipse Ludovicus Germaniae Rex, qui per id tempus bella gerebat adversus Sclavos & Bohemos, unusque sustinebat majorum gloriam, nec minus erat religione in Deum, munificentiaque in Ecclesiam illustris. Ex quo fonte liberalitatis nova rursus Corbeiensibus facta donatio, quam hic adscribimus.

In nomine sanctae et Individuae Trinitatis HLudovicus divina favente gratia Rex. Si liberalitatis nostrae munere de beneficiis à Deo nobis conlatis loci Deo dicatis aliquid conferimus, id nobis et ad mortalem vitam feliciter transigendam, et ad aeternam perpetuahter obtinendam profuturum liquido credimus. Idcirco notum fieri volumus omnium fidelium nostrorum tam praesentium, quam et futurorum sagacitati, quia petente atq; suggerente Warino venerabili Abbate, qui monasterium, quod dicitur nova Corbeia, nostra concessione in regimine habere dinoscitur, quod pia memoria genitor noster construi iussit in honorem Dei, et sancti protomartyris Stephani, ubi et S. Viti Martyris pretiosa pignora servari noscuntur, complacuit Celsitudini nostrae quandam cellulam juris nostri vocatam Fischbæki, quae est constructa in pago Leri, memorato monasterio adungere, atque per hanc nostram auctoritatem ei tradere, ut perpetuo sub eius ditione, cum omnibus ad se pertinentibus et aspicientibus consistat. Hanc ut diximus cellulam sub integritate, cum omnibus rebus, appendiciis et terminis suis, et cum omnibus ad se pertinentibus, id est, Basilicis, domibus, caeterisque aedificiis Decimis, silvis, campis, pascuis, aquis aquarumve decursibus, cultis locis et incultis, mobilibus rebus, et immobilibus, mancipiis diversi sexus et aetatis memorato monasterio subditam esse facimus, atque per hanc nostram auctoritatem ita condonamus atque tradimus, ut in iure ejusdem, ac Monachorum inibi per tempora Deo deservientium in diversis necessitatibus ad divinum cultum propensus exequendum absque cuiuslibet diminutione, aut retractione permaneat. Et nullus fidelium nostrorum ab eorum dominatione vel potestate eam quoquo modo auferre, aut in aliam quamlibet partem quacunque occasione transferre praesumat; neque ullus Iudex publicus, vel quilibet ex iudiciaria potestate in Ecclesias, aut loca, vel agros, seu reliquas possessiones memoratae Cellulae, quas praesenti tempore in quibuslibet pagis et territoris habet, deinceps ibidem conlata fuerint, ad causas iudiciario more audiendas, delinquentes tollendos, aut homines ipsius cellulae, tam ingenuos, quam et Latos distringendos, aut ullas redibitiones, aut illicitas occasiones requirendas ulli unquam tempore ingredi audeat, vel ea quae supra memorata sunt, penitus exiguere praesumat. Sed liceat memorato Abbati sub immunitatis nostrae auctoritate successoribusque eius, et Monachis in memorato monasterio per tempora degentibus, iam dictam cellam cum omnibus ad se pertinentibus vel aspicientibus, ad Dei et Domini nostri J. E. S. V. Christi famulatum diligentius peragendum absque cuiusquam contrarietate uti, et quacunque ad suos Domini nostri J. E. S. V. Christi militia usus et necessitates pertinent ordinare, disponere, iusteque efficere. Quatenus pro pii genitoris nostri animae salvatione, et pro Nobis et conjugis proleque nostra, et pace nostra ac statu

* Lutas,
sive Litos
Luidos.

itate totius imperii
misericordiam exor-
curavimus, ut praes-
de praefata cellula,
sona in beneficium
cultus perseveret, et
venerunt usus et n-
tas inviolabilem et
eam firmavimus, e-

Signum
PO
LI

Hadebertus Subdiaconus
XIII Calenda
Orientali Fra-
in Dei nomine
integrum di-
tervenerit ex scrip-
tum Ludovici R-
bulariis accepimus
ne tamen tertia in-
sum, qui Regni Or-

Quoquo tan-
tum sit; certe Co-
tempus florentissim-
num Hamburgensem
anno 845 Hildesien-
rus nos fallat, Caro-
num Antistitem sul-
die 14 Februarii e v-

litate totius imperii à Deo nobis commissi alacrius eos indefinenter Domini misericordiam exorare delectet. Hanc quoque commonitionem subungere curavimus, ut præfatus Abbas, ejusque per tempora Successores provideant de præfata cellula, ne aliquando negligatur in divino cultu, neque cuilibet persona in beneficium tribuatur, sed potius procuretur, ut ibi in perpetuum Dei cultus perseveret, et ad præfati monasterii monachorumque ibidem Deo servitium usus et necessitates perpetuum prospiciat. Et ut hæc nostra auctoritas inviolabilem et inconvulsam obtineat firmitatem, manu propria subter eam firmavimus, et annuli nostri impressione assignari jussimus.

Signum

POE
LIL

HLudovici Serenissimi Regis.

L. S.
Christe pro-
tege Ludov.
Regem.

Hadebertus Subdiaconus ad vicem Baldrici Abbatis recognovi. Data XIII Calend. Aprilis. Anno XXIII Serenissimi Regis HLudovici in Orientali Francia regnantis. Indictio. III. Actum in Villa Lipilingas in Dei nomine feliciter Amen.

integrum diploma, nisi quòd in anno regni Orientalis error intervenerit ex scriptorum vitio, nam quòd Cleinsorgius retulit, annum Ludovici Regis XII exhibet, id verò, quod ex Corbeiensibus tabularijs accepimus, annum Ludovici Regis XXIII præfert; ex Indictione tamen tertià in Corbeiensia scripta, ad hunc annum referre visum, qui Regni Orientalis Franciæ passim XV notatur.

Annus Christi 856.

Benedicti III. Pont. 2.

Ludovici II Imp. 1.

Ludovici Germ. Reg. 16.

Baduradi Ep. Padl. 42.

Quoquo tandem anno, quod modo adduximus, diploma datum sit; certè Corbeia ad Visurgim sub Warino Abbate per hoc tempus florentissima fuit, quæ præter tot apostolicos Viros, Anscharium Hamburgensem, & Bremensem Archiepiscopum, Altfri dum anno 845 Hildesensem Episcopum, & hoc etiam anno, nisi Leznerus nos fallat, Carolum, Pipini Aquitaniæ Regis filium, Moguntinum Antistitem submisit, qui Rabano ejusdem Sedis Archiepiscopo, die IV Februarij è vivis sublato, succederet.

T 2

Demum

Obitus
Warini
Corbej.
Abbatis.
Chron.
Corb. Meib.
Chron.
Corbej.
Memb. vet.

Demum & ipse Warinus, primus Corbeiensium Abbas, alter. que post Adelhardum conditor, postquam triginta annis & quatuor mensibus monasterium administrasset, VI Cal. Octob. ad immortalē vitam transijt. Vir ex illustri Francorum comitum familiā ortus, doctrinā, sapientiā, disciplinā monasticā, fervore religionis, & vitæ integritate inter sanctissimos ejus sæculi Præsides numerandus; quibus cum sibi Ludovicum Pium Imperatorem, Ludovicum Regem Germaniæ, ceterosque regios fratres intimè demereret, Corbeiam horum donationibus bonisque ita auxit, ut ex inope cœnobio Episcopi patrimonium reliquerit.

Agnal.
Franc.
Eulb.

Non cessabant inter hæc à vastationibus finitimi superioris Germaniæ populi. Quare Ludovicus, collecto Augusto mensē exercitu, in hostes movet; adjunctisque sibi Soraborum Ducibus, dum per eorum terras iter facit, Dalmatas aggreditur; quos & felici successu superat, & post acceptos ab eis obfides, ad tributa deinceps pendenda cogit. Inde Bohemorum Regnum transit, eodemque prospero eventū, præter complures ad obsequium adactos, nonnullos ex illorum ducibus in deditionem accipit. Nec tamen adeo fortunatæ hæc Ludovici expeditiones fuere, ut non plures quā Comites, quā inferioris sortis milites sint desiderati, de quibus pluribus Annales Francorum ad hosce annos.

Annus Christi 857.

Benedicti III. Pont. 3.

Ludovici II Imp. 2.

Ludovici Germ. Reg. 17.

Baduradi Ep. Pad. 43.

Exin Carolus Moguntinus Archiepiscopus, Rabani successor, altero statim auspici muneris anno, in Octobri frequentem Episcoporum Synodum habuit, in qua præter Alfridum Hildesensem Episcopum, qui præsentēs fuerint, nihil ex annalium memoria accepimus; ut nec de Baduradi accessu quidquam certi asserere liceat. Multa in ea synodo ventilata sunt de jure & libertate Ecclesiæ. Allata quoque à Gunthario Colonienſium Antistite epistola ad Alfridum scripta, lectaque coram; qua referebatur ingens & terribilis tempestas, quæ xvii Calend. Octobr. Colonienſem urbem concusserit, populo ob horrorem ad Basilicam confugiente, tanquam istic ruitor futurus esset; cum repente fulmen ignei Draconis instar illapsum in Basilicam, tectum & fornices scidit, unoque ictu tres homines,

mines, presbyter
sij, & civem ad al
elati. Crebra
Annalibus.

Am

Prosperè intro
sus Sclavos, Mora
bellum multò ac
itum in hostes: B
dacti. Ad singu
Marchiones dicim
Pannonicos limite
adversus Abotrito
compressit; quo
phum Saxonie Du
in matrimonium j
diis cum Carolo tr
intentus. Quam
Confluentiam des
veniret, mense Jun
Hoc demum
Bremenſem Episco
hactenus agitatū
que S. Anſcharius,
gati Apostolici per
minati, urgente id
tes Septentrionali
Evangelij, quodq
quam ut oculos &
nunc Regna hæc p
Imperatoris, Ludo
& tot Apostolicoru
Sub id tempu
dovicum Germania
primores, & Conf
causā versatur, simul

mines, presbyterum juxta S. Petri, Diaconum ad altare S. Dionysij, & civem ad altare B. Virginis prostravit; sex præterea exanimis elati. Crebra super hæc prodigia memorantur in Francorum Annalibus.

Annus Christi 858. &c.

Nicolai Pont. I. &c.

Ludovici II. Imp. 3. &c.

Ludovici Germ. Reg. 18. &c.

Baduradi Ep. Pad. 44. &c.

Prosperè interim pugnabat Ludovicus Rex Germaniæ adversus Sclavos, Moravos, Bohemos, Dalmatas; cœptumque antea bellum multò acrius hoc anno resumptum & quadruplici exercitu in hostes: Barbarique hi vel ad pacem, vel ad obsequium redacti. Ad singulos populos cohibendos præfecti limitum, quos Marchiones dicimus, impositi. Carolomannus filius in Carinthia Pannonicos limites custodire jussus; Ludovicus filius trans Albim adversus Abotritos cum exercitu missus, gentem illam rebellantem compressit; quo ex bello dum victor rediit, divertitque ad Ludolphum Saxoniae Ducem, filiam ejus Ludgardam solemnī pompa sibi in matrimonium jungit. Ipse Rex in Germania mansit, pacis studiis cum Carolo fratre Galliae, & Lothario nepote Lotharingiae Rege intentus. Quam in rem festis paschalibus Francofurti celebratis, Confluentiam descendit, quò cum Lotharius ad colloquium non veniret, mense Junio Francofurtum rediit.

Hoc demum anno Nicolaus Pontifex pro summa auctoritate Bremensem Episcopatum Hamburgensi conjunxit, id quod toties sis & hætenus agitatum, obnitente Colonienſi Archiepiscopo; simulque S. Anſcharius, ac Successores Bremenses Archiepiscopi, & Legati Apostolici per Regna Danorum, Sueonum, & Sclavorum nominati, urgente id demum Ludovico Germaniæ Rege ob necessitates Septentrionalium Regionum, & spem magno fructu dilatandi Evangelij, quodque longius abessent Colonienſes Archiepiscopi, quàm ut oculos & curas in hoc opus intendere possent. Et quò nunc Regna hæc per hæresin reciderunt, quæ tanto Ludovici pij Imperatoris, Ludovici Germaniæ Regis, Anſcharij Archiepiscopi, & tot Apostolicorum virorum labore parta sunt?

Sub id tempus Baduradus Episcopus Francofurtum ad Ludovicum Germaniæ Regem, Procerumque conventum inter Regni primores, & Consiliarios evocatus accessit: ibi cum publici boni causa versatur, simul diœcesis suæ causas egit; & quia jam senio urgebatur

Annales
Francor.

Ludovicus
quadruplici
exercitu
hostes domat.

Bremen-
Hamburg-
genſis
Episcopa-
tus Con-
junctio
Pontificis
auctoritate
stabilitur.
Adamus
Bremen.
Baronius,
Vita An-
ſcharij c. 20.

Ludovicus Rex,
petente
Badurad-
do, privi-
legia Ec-
clesiæ Pa-
derborn.
confir-
mat.

gebatur, ex quadagesimo tertio Episcopatus anno, sollicitus cum primis fuit de privilegijs sui Episcopatus, quæ partim à Carolo M. partim à Ludovico Imperatore data erant, à Ludovico quoque Germaniæ Rege confirmandis; atque id cum Regi exponeret, magnificum sanè confirmationis diploma hic dedit, permotus cum primis ut ipse Rex fatetur, reverentia Episcopi, quem à Carolo M. avo suo inter obsides primùm acceptum, enutritumque in Christiana fide, ac deinde à patre Ludovico Imperatore Episcopatu inpositum, fidum sibi haud minus, quàm Patri noverat: diploma à Ferdinando Episcopo primum erutum è latebris sic habet.

In nomine Sanctæ et Individuæ Trinitatis. Ludovicus divina favente gratia Rex. Si liberalitatis nostræ munere loca Deo dicata, et necessitates Ecclesiasticas per petitiones Pontificum atque Sacerdotum nostro relevamus munimine atque tuemur juramine, id nobis et ad mortalem vitam temporaliter transigendam, et ad eternam obtinendam profuturum li- quido credimus. Quapropter noverit sagacitas seu utilitas omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque tam presentium quam futurorum qualiter venerabilis Episcopus, fidelisque noster Batheradus nomine veniens in procerum nostrorum presentiam obtulit obtutibus nostris præceptum Domini ac genitoris nostri Ludovici Serenissimi Imperatoris, quod ipse facere iussit per petitionem præfati venerabilis Episcopi ad locum, qui vocatur Paderbrunno, constructum in honore sanctæ Mariæ semper Virginis et sancti Kiliani, in quo præcepto continebatur immunitas atque defensio seu tutio domini Imperatoris genitoris nostri supra prædictum locum, sed promissa integra firmitate ac securitatis studio præfatus venerabilis Episcopus Batheradus deprecatus est mansuetudinem nostram, ut ipsam defensionem atque tuitionem per nostram mansuetudinis præceptum renovare dignaremur, cuius petitioni ob amorem Domini mei J E S U Christi et reverentiam præfati nominati venerabilis Episcopi seu anime nostræ remedium libenti animo assensum præbentes tale auctoritatis præceptum ad ipsum sanctum locum fieri decrevimus, quatenus sub quali defensione domini genitoris nostri fuit, ita deinceps sub nostra tuitione et immunitatis defensione cum omnibus ad se iuste et legaliter pertinentibus permaneat. Præcipientes ergo jubemus ut nullus iudex publicus vel quislibet ex judiciaria potestate in Ecclesias aut loca vel agros seu reliquas possessiones memoratæ Ecclesiæ, quas moderno tempore infra ditionem regni nostri legibus possidet, vel quæ deinceps in jure ipsius loci voluerit divina pietas augeri ad causas iudiciario modo audiendas, aut freda exigenda, aut mansiones, vel paratas faciendas, aut fideiussores tollendos, aut homines ipsius Ecclesiæ contra rationem distringendos, nec ulla redibitiones vel illicitas occasiones requirendas ullo unquam tempore ingredi audeat, vel ea omnia quæ supra numerata sunt penitus exigere præsumat, sed liceat memorato Episcopo suisque successoribus

bus res prædictæ Ec-
re et nostro fidelite-
poverit, totum no-
dia pauperum et li-
lect Clericos in
Domini misericordi-
Dei nomine obtine-
verius credatur et
sumavimus et ann-

Signum

PO
LI

Walto Subdiaconi
XI Calend. J
Serenissimi E
Franconofur

Ex hisce tal-
mittam, planè co-
fuisse; errorisq; c-
gius, ceteri omni-
exinde Baduradu-
cessit è vita; suce-
feratur præfuisse.
à cuius statim ob-
radi elevârît, anno
nulphe scribit Sig-
Vixitque in Episc-
werce, & Gobelie
illis obrepserit, ex
xv Calendas Oct-
dinghoviano.

Quoquo ta-
dum; dignus ce-
Episcopus fuit. In-
res, è nobilitate o-
cundus post Hat-
Idolorum cultu
ligione reliquit.

his res prædictæ Ecclesiæ cum omnibus, quæ possidet, quieto ordine posside-
re et nostro fideliter parere imperio: quidquid verò fiscus exinde sperare
potuerit, totum nos pro æterna remuneratione prædictæ Ecclesiæ ad stipen-
dia pauperum et luminaria concinnanda concedimus, quatinus melius de-
lectet Clericis in eadem sede degentes pro nobis Coniuge proleque nostra
Domini misericordiam exorare. Hæc quippe auctoritas ut plenior in
Dei nomine obtineat vigorem et à fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ ac nostris
verius credatur et diligentius observetur, manu propria nostra subter eam
firmavimus et annuli nostri impressione adsignari iussimus.

Signum **POS** Domni Ludovici Serenissimi Regis,

Walto Subdiaconus ad vicem Wülgarii Cancellarii recognovi. Data
XI Calend. Junii, anno Christo propitio XVIII regni Ludovici
Serenissimi Regis in orientali Francia regnantis Indict. VI. Actum
Franconofurd palatio regio in Dei nomine feliciter Amen.

Ex hisce tabulis Ludovici Germaniæ Regis, ut cetera præter-
mittam, planè conficitur, Baduradum adhuc anno 858 superstitem
fuisse; errorisq; convincuntur Bruschius, Kersebrochius, Cleinsor-
gius, ceteri omnes, qui Baduradum anno 852 obiisse scribunt. Vixit
exinde Baduradus in sequentem annum 859, quo in Septembri ex-
cessit è vitæ; successitque Luthardus, qui cum per xxvi annos re-
feratur præfuisse ab Auctore vitæ Meinweri, Gobelino, alijsque,
à cuius statim obitu, cum Biso Luthardi Successor corpus Badu-
radi elevarit, anno videlicet à morte Baduradi xxvii, ut in vita Me-
nulphe scribit Sigewardus, conficitur hic annus mortis Baduradi.
Vixitque in Episcopatu annos 45; secus quàm Auctor vitæ Mein-
weri, & Gobelinus ad annum 48 extrahunt. Sed unde hic error
illis obrepserit, exposuimus in Hathumaro. Certior dies mortis,
xv Calendas Octob. consignatus in necrologio Herisfensi & Ab-
dinghoviano.

Baduradi
Ep. Pad.
obitus &
encomi-
um.

Quoquo tandem post hæc anno obiisse dixerimus Badura-
dum; dignus certè omnium annalium & posterorum memoria
Episcopus fuit. Inter primos ille delibatos Saxonie christianæ flo-
res, è nobilitate obses à Carolo acceptus, excultusque in clero, ac se-
cundus post Hathumarum Paderbornensis Episcopus, diœcesin ab
Idolorum cultu integrè purgatam formatamque in christiana re-
ligione reliquit. Ab eo templa ubique & sacræ ædes exstructæ,
inter-

interque prima hæc opera Basilica Paderbornensis Ecclesiæ perfecta est, & xiv Calend. Novemb. solemnī ritu dedicata; collegium Canoniorum tam cleri disciplina, & numero, quàm Gymnasio studiorum & patrimonij sacri bonis florentissimum habuit. In quam rem plurimum contulit auctoritas, quā pollebat apud Ludovicum Pium Imperatorem, cui ille non modo consilijs, sed & legationibus inter civilia filiorum bella, ut diximus, fidus adstiterat; eratque tum illo inter Saxoniarum Episcopos, vix aliquis aut sapientia præstantior, aut gratia apud Ludovicum potentior. Eadem post auctoritate valuit apud Lotharium Imper. & Ludovicum Germaniarum Regem, magno diocesis bono & patrocinio; ut qui ita publicis sese palatinis negotijs permitteret, ut diocesis, cleri, populi que disciplinam ante omnia haberet. Illo Episcopo diocesis tribus monasterijs decorata, Corbeienſi, Herivordienſi, & Budecenſi; utque Divorum etiam patrocinijs eandem præmuniret, D. Liborij, & Landelini corpora ex Gallia in eam intulit. Multis præterea rebus præclare ad senium gestis memorandus foret, situm Scriptorem suum nactus fuisset: hæc ex Francorum annalibus, alijsque petenda fuerunt. Pulcherrima omnium ornamenta fuere, vitæ integritas, indefessus labor, modestia, zelus christianæ religionis, liberalitas in egenos, caritas in omnes, quibus eâ sanctimoniarum famâ vivus illuxit, quam ab obitu comprobavit. Nam cum post annos xxvii Bisō Episcopus ejus tumulum aperiret, quibus corpus ejus indutum involutumque erat, adeo integræ sunt vestes repertæ, ut ne simbria quidem putredinis notam contraxerit; quod scriptor vitæ D. Menulphi ejus sanctitati adscripsit. Sepultus autem erat in Basilica Paderbornensi, quam ipse absolverat, in qua multo post honorificentius ossa ejus ab Imado Episcopo cum ceteris elevata diximus.

*Brouverus
in ſid. illuſ.
vita D. Me-
nulph.*

ANNA-

EPIS

ANNALIUM
PADERBORNENSIIUM
LIBER III.

B. LUTHARDVS

III,

B I S O

IV,

THEODORICUS

V,

UNVVANVS

VI,

EPISC. PADERBORN.

u

B. L. U.

B. LUTHARDVS

III,

EPISCOPUS PADERBORN.

Annus Christi 860. &c.

Nicolai Pont. 3.

Ludovici II Imp. 5. &c.

Ludovici German. Regis 20. &c.

Luthardi Ep. Pad. 1. &c.

Luthardus
ex nobili
Saxone
tertius
Paderb.
Episco-
pus.

Ublato è vita mortalium Badurado successit Luthardus Episcopus. Nomen scriptores aliquantulum variant: ab alijs enim Lindevard; alijs Linwardus; in diplomatis Imperatorum passim Liuthardus, & Luitharius scribitur, tanquam in Lotharij nomen, quod multis cum Lothario Imperatore ac Rege commune erat, conveniret. Utrumne à Ludovico Germaniæ Rege nominatus impositusque, an à clero Paderbornensi sit electus, inter incerta reliquit vetustas. Liberam quidem eligendi potestatem Luthardo dedit Carolus Crassus Imperator, uti postea referemus; sed & antè Carolus M. aut certè Ludovicus pius eandem libertatem dedit Clero; quemadmodum hac super re certa lex extat in libris Capitularium. Et jam Hathumarus ac Baduradus ita Collegium Sacerdotum Paderbornæ formarat, ut & idoneis ad Episcopatum viris abundaret, & numero etiam certare posset; neque aliunde petere necesse esset, maxime cum multi per Saxoniam nobilium & dynastarum filij sese in hac collegia sacerdotum offerrent, qui & optimam clero disciplina imbuti, & omni scientiarum doctrina exculti, & publicis etiam munijs exerciti, clarisq; dignitatum gradibus eminebant inter suos. Quo ex numero ipse Luthardus erat; nam genus illi ex illustri nobilitate Saxoniae, quippe qui sororem habuit Walburgem primam Herisensium Abbatissam, quacum, collatis in unum patri- monij bonis, sacrarum illud virginum monasterium condidit. Vixit in clero cum D. Menulpho ceterisque præstantibus viris in eodem Canoniceorum catu & clauistro Collegij.

Magna

Magna simu-
nis inter nobiles &
sterijs; accessit eni
Freckenhorstenfe
opulentæ nobilit
Warendorpio atq
pere approbante
monasterij appara
vam filiam prim
num coetu, Ewe
Fuldam in cœno
virginum catum
Utraq; tumulis à
nonicarum Virgi
stophorus Bernar
lit, Divorum nu
hac exactè perscri

Alterum per
burge nobili matr
ctum dotatumqu
am viri. Collecto
stitutum amplexa
Egiberto Osnabr
pus, Lubertus M
æqualis tempore
ginum tabulis pr

Ad hanc no
Ludovicus Germa
didit Tremonia
vir Pantaleoni Ma
ob bellorum inju
sacram in suburbio
nasterium ejusden
filium præpedijse
D. Pusinnæ Virgin
legium dicecesis n
restatam fecit. Ac
Collegium illustri
sanguinis Antistes
beiam S. Viti cor
tantoque Divorum
vum Franciæ Rege
Rege corpus D. P

Magna simul sub id tempus per Westphalam æmulatio religio-
nis inter nobiles & antistites in fundandis Sanctimonialium mona-
sterijs; accessit enim post Herivordienſe & Bodecenſe, Collegium
Freckenhorſtenſe, conditum dotatumque ab Ewerwodo primæ &
opulentæ nobilitatis viro in Episcopatu Monasterienſi haud procul
Warendorpio atq; Amifi fluvio, pium hoc conditoris opus magno-
pere approbante Luberto Episcopo. Postquam Locus in formam
monasterij apparatus proviſusque fuit, in eoque Thiathildem adopti-
vam filiam primam Abbatissam conſpexit cum floſcente virgi-
num cœtu, Ewerwodus abdicata omnium bonorum poſſeſſione
Fuldæ in cœnobium conceſſit. Geva uxor ſubinde ſe in eundem
virginum cœtum dedit, in quo ſanctiſſimam cum nepte vitam clauſit.
Utraq; tumulis à poſteritate honorata hodie dum viſitur habitu Ca-
nonicarum Virginum ſpectabilis; Thiatildis etiam, cujus oſſa Chri-
ſtophorus Bernardus Episcopus noſtra memoria ſolemni ritu extu-
lit, Divorum numero adſcripta, eoque Bollandus, à quo ſingula
hæc exactè perſcripta ſunt, ſuis Sanctorum operibus incluſit.

Fundatur
Monaste-
rium Frec-
kenhor-
ſtenſe.

MS. Colleg.
Frecken.
Bollandus et
Garnarius
in Thiat-
tild.

Alterum per id tempus monasterium Herſenbrocenſe à Wal-
burge nobili matrona & filia ejus Duda ex paternis bonis conſtru-
ctum dotatumque poſt obitum Eccardi nobiliſſimi per Westphali-
am viri. Collecto virginum cœtu mater & filia idem ſacræ vitæ in-
ſtitutum amplexæ ſunt. Locum, ut donationum tabulæ præferunt,
Egiberto Oſnabrugeniſum Episcopo ſubjecerunt. Uterque Episco-
pus, Lubertus Mimigarnefordenſis & Egibertus Oſnabrugeniſis,
æquali tempore mox ex concilio Wormatienciſi & Heriſienſium Vir-
ginum tabulis producet.

Et Her-
senbro-
cenſe.

Ad hanc nobilium pietatem & munificentiam accessit ipſe
Ludovicus Germaniæ Rex, & illuſtre collegium Canonorum con-
didit Tremoniæ, templumque à ſe magnificè conſtructum dedica-
vit Pantaleoni Martyri; id quod D. Anno Colonienſis Archiepiſcopus
ob bellorum injurias poſtea Coloniam tranſtulit. Eodem præterea
ſacram in ſuburbio Tremoniæ erexit D. Benedicto, certus iſtic mo-
naſterium ejuſdem Divi familiæ condere, ni iniquiora tempora con-
ſilium præpediſſent. At nihil illuſtrius hoc anno, quàm translatio
D. Puſinnæ Virginis ex Gallia in Westphalam & Herivordienſe Col-
legium diœceſis noſtræ, quàm & Deus multis miraculorum ſignis
reſtatam fecit. Adminiſtrabat per id tempus celebre Herivordienſe
Collegium illuſtrium Sanctimonialium Virginum Hadwigis regij
ſanguinis Anſtes, quæ cùm videret Paderbornam D. Liborij, & Cor-
beiam S. Viti corpore ex Gallijs in Saxoniam tranſvecto illuſtrari,
tantoque Divorum patrocinio præmuniri; miſſo ad Carolum Cal-
vum Franciæ Regem preſbytero, ac fratre ſuo, petijt à conſanguineo
Rege corpus D. Puſinnæ Virginis; idque Regis gratia, incolis licet

Et Cano-
nicorum
collegium
Tremo-
niæ.
Cleinſorg. in
chron.
Chron. &
ſaſſi
Tremon.
apud Dith.
& Weſthuf.
Acta tranſl.
S. Puſinnæ
ex Herivord
tabulario, &
MS.
Transla-
tio S. Pu-
ſinnæ ex
Gallijs
Herivor-
diam.

multum reluctantes, impetravit; quod mox solemniter & honorifico comitatu in Westphalam transportatum est. Nec defuere cœlestium beneficiorum signa, incolis ad sacri pignoris transvectionem confluentibus; quos inter famulus Luberti Mimigarnefordiensis Episcopi, cum ad sacra lipsana venerabundus accederet, ope Virginis, qui ante cœcus, surdus, & claudus erat, repente omnium sensuum membrorumque integritati redditus est; quemadmodum hæc Henricus de Hervordia ordinis S. Dominici celebris olim scriptor retulit. Multa huiusmodi patrata, quæ aut temporum injuria, aut hominum incuria subtraxit. Ipsos virginis natales vitamque paucis hic referre interest.

D. Pusinna natales & educatio.

Vixit D. Pusinna seculo Christi quinto, cum Barbari per Gallias grassarentur, & Alpinus Episcopus Catalauniensem Ecclesiam administraret, in Perticensi ejusdem diœcesis pago. Pater Virginis Sigmarus nobilis Francus, cui conjux erat Luttrudis paris nobilitatis atque opum foemina, ex qua septem filias hoc ordine suscepit, Immam, Othildem, Luttrudem, Pusinnam, Franculam, Liberam & Magenildem. Filias hæc parentes, quæ insigni erant in Deum religione, à primis statim annis domi in omni pietatis cultu formârunt per Eugenium quendam Presbyterum, virum ea tempestate Sanctissimum; ac nihil magis teneris earum animis inspirârunt, quàm amare Deum, castitatem diligere, & per contemtionem rerum humanarum se domi tanquam in claustro aliquo continere. Una ergo omnium occupatio erat precibus, lectioni, meditationi; rerum cœlestium vacare: quod reliquum erat temporis puellari manuum opere tractare. Quæ ubi ad maturiorem ætatem pervenire, uno omnes divino spiritu afflata votum perpetuæ castitatis animis concipiunt. Id cum parentibus exponerent, læti illi magnopere institutum vitæ commendant laudantque; ac ne inconsulte id agerent, Alpino Catalaunensi Episcopo, dum pro more diœcesin docendo & Sacramentum confirmationis imperitendo obit, septem simul filias offerunt; quas ille, cognita earum voluntate & constantia, post emissum castitatis votum Deo consecravit. Inde in paternam domum regressas pater tanquam in Collegio Virginum habuit, ac moriens post hereditatem, quam habebat amplissimam, inter filias singulas ex æquo divisit. Castissimam exinde singulæ, ab omni vanitatis consortio disclusæ, sanctissimamque vitam egere; quas inter sanctitate conspectior Pusinna quarto genita: quemadmodum id ex omnium virtutum operibus, quas multis Auctor vitæ perscribit, constare poterit. Eò etiam miraculis post obitum ad se pulchrum ejus patris inclarescere coepit, novum devotarum Virginum sidus tanto illustrius, quanto etiam extra claustra monialium difficilior fuit mundi delicias non delibare. Quæ cum probe sciret Hadwigis, vitamque Pusinnæ intelligeret quam maxime accom-

D. Pusinnæ reliquis fororibus Virginitatem Deo voveret, & in domo Paterna Sanctè vivit. D. Hadwigis Anist. Hervord. Sanctitas & translatio.

modam imitatione
ejus incenso des
sanctitate consp
Divos à suis cul
mulo, & venera
vordia hæresis
pit. Quæ in per
ossa collegit, & p
tatis Jesu dono
Longe hæc diver
no demum 1243
Ceterum non fa
ra Sanctorum pi
Herivordienſe C
asservantur etian
monstrata Ferdin
bethæ palatinæ
Cunigundæ Imp
rationi ab Episcop

An

At quanta
studio augebatur
exemplo Lothari
dam in concessio
ensis Archiepiscop
scopus in partes n
dam Trevirensen
rumque Sacrorum
nij patronum sibi
primum Aquisgra
sis, Atto Verduner
garius Trajectensi
corruptoque judi
tur; factaque est
postquam delata
gnum ob sapienti
causam recognosc
bergam viro suo r
dit in Ecclesia, mul

modam imitationi & instituto Sanctimonialium Virginum, corpus ejus incenso desiderio efflagitavit; ad cujus exemplar se ipsam postea sanctitate conspicuam superaddidit; nimirum quæ ab obitu inter Divos à suis culta fuit. Cujus etiam ossa Divorum ritu excepta tumulo, & venerationi proposita fuere ad annum usque 1331, quo Hervordix hæresis Lutherana tumultuari, & sacra omnia profanare coepit. Quam in perturbatione nobilis Catholica matrona D. Hadwigis ossa collegit, & postmodum Collegio Monasteriensi Patrum Societatis Jesu dono obtulit ubi in hunc diem asservantur colunturque. Longe hæc diversa Hadwigis ab Hadwige Poloniæ ducissa, quæ anno demum 1243 obiit, & Cracoviæ ob vitæ sanctimoniam colitur. Ceterum non facile locum sacrum reperias in Saxonia, in quem plura Sanctorum pignora cumulavit Regum liberalitas ac pietas, quam Herivordienſe Collegium Virginum, quorum multa in hunc diem asservantur etiam sub disparis religionis potestate; ut hæc coram monstrata Ferdinando Episcopo; ex quo thesauro illi dono Elisabethæ palatinæ Antistitis oblatum brachium D. Ambrosij M. & Cunigundæ Imperatricis ac Virginis, quod utrumque avitæ venerationi ab Episcopo redditum est.

Annus Christi 862. 63.

Nicolai Pont. 5. 6.

Ludovici II. Imp. 7. 8.

Ludovici Germ. Reg. 22. 23.

Luthardi Ep. Pad. 3. 4.

At quanta Ludovici Germaniæ Saxonixque Regis pietate ac Secunda studio augebatur religio & Virginum decus, tam pravo fœdoque Lotharij exemplo Lotharius Rex, repudiata Theutbergâ conjuge, Waldra- nuptia, dam inconcesso sibi toro conjunxit. Hæc quia Guntharij Coloni- dimissa priori ensis Archiepiscopi soror, vel, ut alij verisimilius, neptis, Archiepi- conjugæ, scopus in partes malæ causæ attractus à Rege. Is deinde Thietgau- ab ali- dum Trevirensis Archiepiscopum, virum leviter eruditum, igna- quot Epi- rumque Sacrorum canonum circumvenit, & dissolvendi matrimo- scopis pro- nij patronum sibi adjunxit. Ab his Episcopi Regni Lotharingici bata, à Pontifice primū Aquisgranum, dein Metas convocati, Adventius Meten- damnan- sis, Atto Verdunensis, Arnulphus Tullensis, Franco Leodiensis, Hun- tur. tarius Trajectensis, * Ratbodus Argentoratenſis. Horum pravo Ann. Fran- corruptoque judicio Teutberga conjugio Regis soluta pronuntia- corum Regino. tur; factaque est Regi Lothario potestas ducendi Waldradam. Quæ * al. Ra- postquam delata sunt ad Nicolaum Pontificem, cognomento Ma- toldus gnum ob sapientiam & Christianam fortitudinem, jussit is Romæ causam recognosci, recissaque Metensis Synodi sententiâ, Theut- bergam viro suo reddi. Magnas res illa turbas & offensionem de- dit in Ecclesiâ, multisque ex hinc annis acerrimo partium studio agi- tata

tata est. Quam ob rem Guntharius & Thietgaudus Archiepiscopi divortij auctores, altero post anno, Romam profecti, porrectoque supplici libello, iustis ex causis divortium à Lothario factum probare contenderunt. Postquam omnia Romæ in concilio Episcoporum diligenter examinata, damnati non modò Archiepiscopi, sed & Episcopali munere sunt exuti, & à fidelium societate ejecti, ceteris Episcopis, si resipiscerent, venia & reconciliatio promissa. Quibus Guntharius & Thietgaudus in furem acti, virulentissimam in Romanum Pontificem vulgârunt Epistolam, quâ nec à schismaticis, nec hæreticis, nec barbaris, ut rectè Baronius censuit, quicquam malevolentius scribi poterat. Recitant hanc epistolam Annales Francorum à Pithæo editi, quam passim ab hæreticis nostri sæculi, odio in Pontificem, tam avidè videas arripi, quàm malè suæ causæ patrocinium à schismaticis & projectis extra Ecclesiam rebellibus flagitiosisque hominibus emendicare necesse habent.

* 863.
Luthardus Ep.
consecrat
Ecclesi-
am S. Pauli
propè
Corbeiam.

* 864.
Vetus MS.
Corbeienfe.

Hoc interim * anno Luthardus Episcopus noster, Ecclesiam S. Pauli, quam Adalgarius Abbas haud procul ab ipsò Corbeienfi cœnobio ad Visurgim construxerat, solenni ritu consecravit; alteroque ab hinc * anno Adalgarius Abbas reliquias S. Luitrudis Virginis in eam intulit; Ecclesia verò clericis sub Præpositi administratione attributa est. Parochia simul hæc Ecclesia fuisse creditur in loco veteris Huxtariæ, uti cœmeterium & cetera monumenta monstrant. Post verò hæc ipsa Ecclesia seu ob Visurgis alluvionem, seu ob incendium vici, quo cœnobium illud afflatum, translatum est anno MCCXXX in oppidum Huxtariense, increvitque in collegium canonicorum, quod inde celebre fuit ad nostram ætatem.

Annus Christi 864.

Nicolai Pont. 7.
Ludovici II. Imp. 9.
Ludovici Germ. Regis. 24.
Luthardi Ep. Pad. 5.

Lotharius
Pontifici
se submit-
tit.

Rediére interim ex Italia superius damnati Archiepiscopi, animis omnino diversi. Trevirensis conscientia facti admonitus, decreto Pontificis se submitit: perstitit pertinacior Colonienfis. Post ubi Lotharius Rex Pontifici scripsit, se in omnibus voluntati ejus accessurum, & Waldradam pellicem cum probro ex aula abjecit; tandem Guntharius se delusum vidit, eoque denuo Pontifici supplex Romam est profectus. Sed Pontifex hominem tam pertinacis ac turbulenti ingenij nec ad Episcopi sedem, nec ad sacerdotalia munia admittendum decrevit. Inde exutus habitu, solaque communione laica inter profanos ex decreto Pontificis vivere iussus, quo tandem exitu vitam clauserit, incertum reliquere scriptores. Nichil Saxoniarum Episcopis cum hac causa commune unquam fuit, quibus

bus una cura sub-
nem firmare. C
Carolo fratre rec-
pidum Thuiscon-
Ludovicus per H
rammum Comi-
Archiepiscopum
sponsores inviola-
& sanctitatis æsti-
fidus Baduradus,
re, id Altfri-
Lu

Anno proxi-
Germaniæ & Car-
fex Lotharium fr-
tumque Imperium
senium legatum a-
se Junio Francosu-
tificis consilium a-
imminentibus pra-
que in loco Had-
largam donatione
habui.

du In nomine sancti
te clementia Rex. Si
quam conferimus, et
atque regali tue amun-
dam profuturum liqu-
nostorum industria,
Dei, et remissionem
Antecessorum nostr-
um, quod dicitur He-
semper Virginis, situ-
deorvic abbatisa et R-
patis Dreini et Boron-
Warmi conjacentes
minicali, unam scilicet
mansos triginta perti-

bus una cura sub optimo Rege suo erat, pacem colere & religio-
nem firmare. Quin ipse Rex Ludovicus hoc anno ex integro cum
Carolo fratre reconciliatus in conventu ad Duficam villam, seu op-
pidum Thuisconis, vulgò Towentwist; in quo fœdus ietum; quod
Ludovicus per Hincmarum Archiepiscopum Rhemensem & Engil-
rammum Comitem, Carolus verò per Luitbertum Moguntinum
Archiepiscopum & Altfredum Hildesensem Episcopum tanquam
sponsores inviolabile esse voluit. Magna per id tempus auctoritate
& sanctitatis æstimatione inclaruerat Altfredus; & quod præfulum
fidus Baduradus, inter Saxoniarum Episcopos Ludovico Pio Imperato-
re, id Altfredus Ludovico Germaniarum Rege spectabatur.

Ludovi-
cus re-
concilia-
tur cum
fratre
suo Caro-
lo.
Annal.
Franc. Ful-
dens.

Annus Christi 865.

Nicolai Pont. 8.
Ludovici II. Imp. 10.
Ludovici Germ. Reg. 25.
Luthardi Ep. Pad. 6.

Anno proximo confirmatum denuo fœdus inter Ludovicum
Germaniarum & Carolum Franciarum Regem. Atque ut Nicolaus Ponti-
fex Lotharium fratrem tertium Regem hoc fœdere includeret, to-
tumque Imperium in uno concordiarum vinculo possideret, misit Ar-
senium legatum ad Ludovicum Germaniarum Regem; quem Rex men-
se Junio Francofurti honorificentissimè excepit; salutare hoc Pon-
tificis consilium ac studium erat, quo Ecclesiam à barbaris undique
imminentibus præmunitam haberet. Eo simul mense Rex, eodem-
que in loco Hadwigi Herifordiensium Abbatissæ consanguineæ
largam donationem fecit, quam hic pro instituto inferere necesse
habui.

Ann. Fran-
corum.

Certa à
Ludovi-
co Rege
prædia
collegio
Heri-
ford. do-
nantur.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HLudovicus divina faven-
te clementia Rex. Si enim liberalitatis nostræ munere locis Deo dicatis quid-
quam conferimus, et necessitates Ecclesiasticas nostro sublevarimus iuvamine,
atque regali tue amur munimine, id nobis ad æternam vitam feliciter obtinen-
don profuturum liquido credimus. Quapropter noverit omnium fidelium
nostrorum industria, presentium scilicet et futurorum, qualiter nos ob amorem
Dei, et remissionem peccatorum nostrorum, atque pro remedio animarum
Antecessorum nostrorum, Augustissimorum Imperatorum, ad monasteri-
um, quod dicitur Heriwurt, quod est constructum in honore Sanctæ Mariæ
semper Virginis, situm in Ducatu Saxonico, ubi presentibus temporibus Ha-
dovic abbatis et Rectrix esse videtur, quasdam res proprietatis nostræ in
pagis Dreimi et Borodra cognominantibus, et in Comitatus Burchardi et
Warini conjacentes, id est, casas dominicas duas cum territorio do-
minicali, unam scilicet in Seltheim, et alteram in Stockheim, nec non et
mansos triginta pertinentes ad loca prænominata, et quidquid dici aut nomi-
nari

nari potest, quæ ad prædicta loca iure pertinere noscuntur, cum familiis sexaginta, quæ lingua eorum laxi dicuntur, totum, et integrum per hanc nostram auctoritatem ad memoratum monasterium perpetualiter in proprium tenendum concessimus, et de iure nostro in jus et dominationem ejusdem monasterii transfundimus et condonamus: ea scilicet ratione, ut perpetuo Sacerdotalibus ibidem Domino jugiter famulantibus in cibariis et victualibus reliquisque usibus earum per futura tempora Christo propitio consistant, et in beneficio res ipsæ nulli concedantur, sed solummodo absolute ad mensam earum jugiter deserviant, et nullus Successor noster hanc auctoritatem largitionis nostræ aliter immutare possit, neque ullus publicus Judex, aut aliqua judiciaria potestas aliquam molestiam, aut contrarietatem in his rebus illis facere præsumat; Sed liceat ipsis suas res liberè et absolute Domino adjuvante, et nostra munitione tuente possidere, omni judiciaria remota potestate. Et ut hæc auctoritas largitionis nostræ per futura tempora firmior habeatur, et à fidelibus nostris melius conservetur veriusque credatur, subter eam manu propria nostra firmavimus, et annuli nostri impressione adsignari iussimus.

Signum

HLudovici Serenissimi Regis.

Hadebertus Subdiaconus ad vicem Vuitgarii Cancellarii recognovi et ss.

*Desumitur hic initium annorum Ludov. ab anno 804, quo Ludov. Pius obiit. D. Rembertus S. Ansharii Successor, assistente Luthardo, à Mogunt. Archiep. consecratur Episcopus Bremensis.

Data Idus Junias, anno Christo propitio * XXVI hLudovici Serenissimi regis in orientali Francia regnante. Indictione XIII. actum in Villa Franconovurt palatio regio in Dei nomine feliciter amen.

At digna non minus ex hujus anni rebus gestis memoria Luthardi Episcopi nostri. Nam posteaquam 3 februarii ad immortalē vitam evocatus D. Ansharius Bremensis Archiepiscopus, subrogatus est ex concordia electione cleri D. Rembertus. Prædixerat hoc Remberto D. Ansharius triduo ante quam mortuus; quod à puero illum Thurholt in clero enutrierat, ac dein Bremam evocatum omnibus Apostolicis laboribus probatum socium habuerat. Nec dubium, quin à Deo id impetrarit. Verum cum extremum deprecaretur Rembertus, ne id munus humeris suis imponeretur; respondit divinæ providentiæ & voluntatis esse, cui refragari non liceret. Admisso igitur post electionem Episcopatu, deducitur à Theodotico Mindensi Episcopo, & Adelhardo Corbeienfi ad Visurgim Abbatē, ad Ludovicum Germaniæ Regem. Nimirum quia per Septentrionis regna nondum provinciales Episcopi erant Bremensis Metropolis, à quibus consecraretur, ad Regis consilia & dispositionem hæc detulerunt. Suscepit honorificè Rex Ludovicus Rembertum; ejusque auctoritate missus est ad Luitbertum Moguntinum Archiepiscopus.

episcopum confecto Luitardus Paderbornensis Theodericus Episcopus consecrator Moguntinæ Rembertus Episcopus, & per eum Mindensem, simul Brementensem. Ex hoc cenobium; vovisset foret, se in claustrum ducturum; id autem prius cum Episcopo promissitque, quare etiam ad leges à Deo datum. Quamvis tunc, quem & magister tunc haberet. A morem, pietate & hujus Abbatis germani Episcopatu.

Ex hac confectissimum habundantia regna virum & per Saxoniam Ecclesiam luxu, sed virtutibus & Reges haberentur eorum laborum.

Quantumvis in Africam. Adhuc Guntharij Archiepiscopi conturbatione Ecclesiam Guntharium Colonienses Episcopos anathematizantes exutis, ad hanc multis deplorabilem Nicolaus Pontificem M, non facile

episcopum consecrandus. Ac ne offensio interveniret, delectus est Luithardus Paderbornensis Episcopus ex Metropoli Moguntina, & Theodericus Episcopus Mindensis ex Metropoli Colonienfi, qui consecratori Moguntino Archiepiscopo assisterent. Ab his igitur Moguntia Rembertus solemniter ritu consecratus inunctusque est Episcopus, & per eosdem suffraganeos Episcopos Paderbornensem, Mindensem, simulque Adelbertum Abbatem reductus in diocesin Bremensem. Ex itinere Rembertus divertere voluit ad Corbeienſe coenobium; voverat enim jam antè, si post obitum Anscharij superstes foret, se in clauſtro inter Corbeia Monachos religiosam vitam ducturum; id autem ut quantum fas eſſet expleret, communicato prius cum Episcopis consilio, Corbeia habitum monachi induit, promissique, quantum & ratio & occupatio permetteret, se deinceps etiam ad leges à Divo Benedicto praescriptas vitae rationes compositorium. Quam in rem sibi à Corbeiensibus monachis adjungi petijt, quem & magistrum religiosae vitae, ductoremque apud se quotidie haberet. Additus ergo illi Adalgarius monachus, vir gravitate morum, pietate & doctrina praestans, gradu licet Diaconus, Adalgarij Abbatis germanus; quem & à morte successorem habuit in Episcopatu.

Prius tamē, quam ad Ecclesiā suā se consecraret, Corbeia habitum monasticum induit.

Ex hac consuetudine Luithardus sibi per omnem vitam conjunctissimum habuit D. Rembertum Apostolicum per Septentrionalis regna virum & tot miraculorum operibus clarum. Felicia sanè per Saxoniae Ecclesias tempora, cum Episcopi non de potentia & luxu, sed virtutum & religiosae vitae emulatione inter se certarent; & Reges haberent, qui hac unice quaererent in Episcopis, & tuerentur eorum labores patrocinio armorum.

Annus Christi 866.

Nicolai Pont. 9.
Ludovici II. Imp. 11.
Ludovici Germ. Regis. 26.
Luthardi Ep. Pad. 7.

Quamquam non is rerum status in Lotharij regno erat per Austrasiam. Adhuc pellicem Waldradam retinebat Lotharius Rex, Guntharij Archiepiscopi neptem, magna Austrasiae familiae labe, & conturbatione Ecclesiarum. Jam & Nicolaus Pontifex eo nomine Guntharium Colonienſem & Thietgaudum Trevirensē Archiepiscopos anathemate percusserat, ac cum ceteris Episcopis sacrorum munere exutis, adulterini hujus connubii patronis exauctorarat; ut haec multis deplorant Francorum Annales, & Regino. Quam in rem Nicolaus Pontifex (quo Roma, Judice Reginone, post Gregorium M, non facile habuit aut religione, aut constantia & magnitudine

Annales Franc. Regino in chron. Sigebertus in chron. Nicolaus Pont. laborat in pellice à Lothario abstracta.

dine animi celebriorem) literas dedit ad Gallia & Lotharingia Episcopos, quibus mandat, fœdum illud dissidij malum tollant ab Ecclesiis. Scripsit & Pontifex ad Ludovicum Germaniæ, & Carolum Franciæ Reges, omni ut studio enitentur, quo Lotharium fratrem ad sanio rem mentem revocent, isque receptâ Theutberga conjugem Waldradam pellicem abjiciat. Neque Luidberto Moguntino Archiepiscopo, neque Saxoniæ Episcopis, ceterisque in Regni Ludovici Regis præsulibus quicquam cum hoc mali contagio commune fuit; quando & Ludovicus Rex cum Saxoniæ Episcopis non in aliud magis intentus, quam ut Regnum suum à Barbaris intactum servaret, religionem inter eos proferret, & religiosorum hominum precibus Deum sibi placaret. Ejus rei gratia, cum in alios Episcopos, & collegia Clericorum ac Monachorum cœnobialitate esset effusus; tum nova donatione hoc anno Herivordienſe monasterium Sanctimonialium Virginum cumulavit, quam ex diplomate ejus hic reddimus.

Ludovicus
9 Germ.
Rex nova in Herivordienſes beneficentia confert.

In nomine Sanctæ et Individuæ Trinitatis, HLudovicus divina favente clementia Rex. Si enim locis Deo dicatis quidquam ex rebus, quas divino munere possidemus, largitatis gratia conferimus, hoc nobis procul dubio ad æternam vitam promerendam profuturum liquido credimus. Quapropter noverit omnium fidelium nostrorum, præsentium scilicet et futurorum industria, qualiter nos ob amorem Dei, et pro absolutione peccatorum Antecessorum nostrorum Augustissimorum Imperatorum, atque pro remedio animæ nostræ quasdam res proprietatis nostræ, quas Folcberi fidelis noster hæcenus in beneficium tenuit in Ducatu Westfalorum, conjacentes in pagis Gratinga et Treckviti, nec non in comitatibus Burchardi, Waltberti, et Albrici atque Letti. Id sunt mansi XIII cum familiis viginti, qui lingua eorum Latine dicuntur, ad monasterium quod vocatur herivurt, quod est constructum in honore sanctæ Mariæ semper Virginis, Ubi Ludovicus præsentibus temporibus Abbatissa et rectorix esse videtur, cum omnibus appendiciis totum et integrum ad præfatum monasterium in proprium perpetualiter tenendum tradimus, et de jure nostro in jus et dominationem ipsius monasterii solemniter condonamus. Ita videlicet, ut nullus Successor noster easdem res inde ulterius subtrahendi licentiam habeat, sed ab hodierno die Rectrices atque Sanctimonialiales ipsius monasterii easdem res recipiant, atque deinceps per hoc nostrum præceptum data licentia Christo propitio habeant potestatem utendi pro communi utilitate eorum qualitercumque eis libuerit. Et ut hæc auctoritas nostra largitionis atque traditionis per futura tempora firmior habeatur, et a cunctis fidelibus nostris melius conservetur, veriùsque credatur, sub eam manu propria nostra firmavimus, et impressione annuli nostri roborari jussimus.

Signum

PO
LI

Hadebertus S.

Data VII Calend.

in orientali Franci.

palatio regio in De.

A

Hac celebri

arma & viros Ap

tus Michael Bulg

sed & ad Ludovic

pulum regni sui

postulata mittit I

Diaconis; quanc

essent, qui gent

Interim Ludovicu

manis imperabat, n

vore Bulgarorum

positis regiis orna

tus totam noctem

christiana religio

tato, ipse monach

se comestationib

populus ad Idolor

bitu, regium diac

erutisque oculis in

cum juniore filio;

habitum resump

Inter hæc Lu

tris avique institu

pientissimus Rex,

pensius habuit, q

aminare, & pro

Erant adhæc præ

Bremenſis, Altfrie

doricus Mindenf

Signum

POS
TIL

Ludovici Serenissimi Regis.

Hadebertus Subdiaconus ad vicem Vuitgarii Cancellarii recognovi, et ss.
Data VII Calend. Maji anno XXVII regni Ludovici Serenissimi regis
in orientali Francia regnantis Indictione XIII. Actum in Francorum
palatio regio in Dei nomine feliciter Amen.

Annus Christi 867.

Nicolai Pont. 10.

Ludovici II. Imper. 12.

Ludovici Germ. Reg. 27.

Luthardi Ep. Pad. 8.

Hac celebri Ludovici Germaniæ Regis fama & gloria, qua per
arma & viros Apostolicos Christi religionem proferebat, provoca-
tus Michael Bulgarorum Rex, non modò ad Nicolaum Pontificem,
sed & ad Ludovicum mittit Legatos, petiit Sacerdotes, qui po-
pulum regni sui christianam legem ritusque docerent. Ad cujus
postulata mittit Rex Ermenricum Episcopum cum presbyteris &
Diaconis; quanquam jam à Pontifice missi Episcopi & Sacerdotes
essent, qui gentem illam cum suo Rege baptismi undis abluerent.
Interim Ludovicus, ut Regino est auctor, Christianissimus Rex, qui Ger-
manis imperabat, non mediocre præbuit supplementum. Tanto autem fer-
vore Bulgarorum Rex post susceptum baptismum conspectus est, ut
positis regis ornamentis, noctu Ecclesiam intraret, & cilicio instra-
tus totam noctem inter preces exigeret; confirmata per regnum
christiana religione ultro se regno exiit, eoque in filium transpor-
tato, ipse monachi vitam professus est. Post ubi comperit filium se-
se comeffationibus & libidinibus dedere, & periculum esset, ne
populus ad Idolorum cultum rediret, exuto tantisper monachi ha-
bitu, regium diadema & arma resumit, filiumque aggressus capit,
et utique oculis in perpetuum carcerem detrudit, reposito in ejus lo-
cum juniore filio; tum & ille posito rursus militari cingulo monachi
habitum resumpsit, sanctissimamque exinde in clauastro vitam exegit.
Inter hæc Ludovicus Germaniæ Rex in Saxoniam digressus, pa-
tris avique instituto de rebus sacris profanisque disposuit. Nihil sa-
pientissimus Rex, ut supra ex Francorum annalibus relatum est, im-
pensus habuit, quàm comitum judicia & præfectorum rationes ex-
aminare, & pro tribunali etiam populi causas ac querelas audire.
Erant adhæc præclari per id tempus Saxonie Episcopi Rembertus
Bremensis, Alfritus Hildesienfis, Luthardus Paderbornensis, Theo-
doricus Mindensis, Lubertus Mimigardesfordiensis, Hildegrimus
Hal-

Annales

Francor.

Regino ad

an. 868.

Siebertus.

Michael

Bulgaro-

rum Rex

baptif-

mum &

religio-

sum ha-

bitum

fulcipit.

X 2

Hal-

Signum

Ludovi-
cus Rex
Collegio
Herivor-
diensi, da-
tis novis
bonis, be-
nefacit.

Halberstadiensis fama sanctitatis plerique celebres. Invitarantque præterea in Westphaliâ Ludovicum Regem duo monasteria Corbeiense & Herivordienſe, quorum alterum præclarorum virorum, alterum illustrium Virginum numero & disciplina religiosa certabat; Ob quæ certè ad Herivordienſe, si non ad Corbeiense etiam hoc anno divertit Rex, quod ex diplomate novæ largitionis eo in loco consignato, cſi hætenus nemo ſcriptorum prodidit, ſatis conſtare poterit.

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis, HLudovicus divina ſa-
vente gratia Rex. Si de rebus terrenis, quas divina ſumus largitate conſe-
cuti, locis ſanctorum ob amorem Dei quiddam conferimus, hoc nobis procul
dubio ad æternæ remunerationis præmia capeſſenda proſuturum liquidò cre-
dimus. Idcirco noverit omnium fidelium ſanctæ Dei Eccleſiæ, noſtrorum-
que præſentium ſcilicet et futurorum industria, qualiter nos conceſſimus quaſ-
dam res proprietatis noſtræ ad monaſterium, quod dicitur Herivurt, ſive ad
reliquias ſanctæ Mariæ ſemperque Virginis in eodem monaſterio conſecra-
tas, in pago videlicet Grainga, in Villa, quæ vocatur Kelveri, id eſt manſum
indominicatum cum domibus, adificiis, et omnibus adjacentis, terris cultis
et incultis, ſilvis, pratis ac pascuis, de reliquo beneficio, quod Hrodradus Co-
mes habuit, dimidiam partem cum familiis ſupermanentibus utriusque ſexus
numero viginti novem. In alio autem pago, quod dicitur Sutherbergi, in vil-
la, quæ vocatur Lodre, octo familias et novem manſos. Et in eodem pago
in villa, quæ vocatur Arpingi, unum manſum cum familia ſupermanenti.
Has itaque res, ſicut ſuperius diximus, cum domibus, adificiis, mancipiis
utriusque ſexus, et terris, pratis, ſilvis, pascuis, aquis aquarumque decurſi-
bus totum et integrum prædicto monaſterio ad proprium conceſſimus atque
confirmavimus. Propterea hos apices ſerenitatis noſtræ circa ipſum mo-
naſterium fieri decrevimus, per quos præcipimus atque jubemus, ut nullus
iudex publicus in homines ipſius loci aſpicientibus poteſtatem ullo unquam
tempore habeat præter advocatum eorum, neque fidejuſſores illorum tollendo,
nec in Wadiis, aut publicis placitis aliquam diſtrictionem in eos faciendò, ſed
ob Dei amorem noſtramque conceſſionem in futurum omnes res ſuperius in-
ſertas ad jam dictum monaſterium pleniter deſerviant abſque alicuius con-
trarietate, aut impedimento. Et ut hæc auctoritas donationis ſeu confirma-
tionis noſtræ firmior habeatur, et per futura tempora à cunctis fidelibus ſan-
ctæ Dei Eccleſiæ noſtrisque verius credatur, atque diligentius conſervetur,
manu propria noſtra ſubter eam firmavimus, et annuli noſtri impreſſione ad-
ſignari juſſimus.

Signum

POHS
LIE

Domni HLudovici Serenissimi Regis.

Comea

Comeatus Notarii
cembriſ ann
rioſiſſimi Re
monaſterio

Hac Ludovici R
vocatus, poſtq
riſienſi Monatte
ficiendoque co
rore, qua cum pl
tabulæ noſtræ an
obtulere. Ade
ac Saxonia Chri

Eam ob cau
ratur 868 Worm
bre illud Worma
patres in præfati
Ludovici Regis,
lum in rebus hur
per ſollicitudine
arnatione Dom
ma. xvii Calend
tractandas; quoe
optimis moribu
rem extant quad
tamen inter deci
perceptionem ex
afferuntur canon
ſynodum Worm
cati omnes Episco
berto, Moguntin
ſter, ac Patribus fi
ſterij expoſuit, ſa
ſenſu auctoritate
chicpſcopi tabu

Cum in nomi
tatem, quæ vulgo
tus humilis Mogu

Comeatus Notarius ad vicem Radleici recognovi et sss. Data VI Idus Decembris anno Christo propitio * XXIII regni domini HLudovici gloriosissimi Regis in orientali Francia Indictione XV. actum in eodem monasterio Herisford in Dei nomine feliciter amen.

* hic annus desumptus a divisione regnorum facta anno 844.

Hac Ludovici Regis liberalitate Luthardus Episcopus noster provocatus, postquam cum Rege coram pertractarat, cepit de Herisfordensi Monasterio Virginum intra suam diocesin condendo perficiendoque consilia maturare, urgente cum primis Walburga sorore, qua cum plures è nobilitate Virgines (quas Domicellas vocant tabula nostra antiquæ) exemplo Herivordiensium excitata se ultro obtulere. Adeo jam sequior ille sexus, postquam tota Westphalia ac Saxonia Christo se dederat, pietate & religione æmulari visus.

Annus Christi 868.

Hadriani II. Pont. 1.
Ludovici II. Imp. 13.
Ludovici Germ. Reg. 28.
Luthardi Ep. Pad. 9.

Eam ob causam Luthardus anno insequenti, qui Christi numeratur 868 Wormatiam ad Episcoporum synodum profectus. Celebre illud Wormatiense concilium fuit, quod studio amoris Christi, Ut patres in præfatione testantur, ac iussione excellentissimi gloriosique Ludovici Regis, cuius tanta erga Deum devotio extat, ut non solum in rebus humanis, verum etiam in causis divinis maximam semper sollicitudinem gerat, apud Wormatiam civitatem anno ab Incarnatione Domini nostri JESU Christi Dccc Lx. viii. Indict. prima. xvii. Calend. Junii convocatum est, ad causas Ecclesiasticas pertractandas; quod regnum suum submotis iis, quæ malè irreperant, optimis moribus, & legibus florentissimum haberet. Quam in rem extant quadraginta quatuor Canones à Patribus sanciti; quos tamen inter decimus quintus de occultis furibus per Eucharistiæ perceptionem explorandis, ab Ecclesia improbatu est; ceteri qui afferuntur canones ab alia synodo reputantur sanciti. Ad hancigitur synodum Wormatiensem, ad quam è regno Ludovici Regis convocati omnes Episcopi, præside Ludiberto, seu ut Serrarius vocat Lindberto, Moguntino Archiepiscopo, accessit Luthardus Episcopus noster, ac Patribus fundationem, quam meditabatur, Herisfordensis monasterij exposuit, factoque omnium, qui aderant, Episcoporum consensu auctoritateque impetravit. Quam in rem ipsas Luidberti Archiepiscopi tabulas ab omnibus Episcopis consignatas hic sistimus.

Luthardus Ep. in concilio Wormatiensi obtinet facultatem condendi monasterii Herisfordensis.

S. Thom. 2. p. 28 art. 6. Bellarm. lib. 2 de conciliis c. 2. Posservinus in apparatu sacro. Philip. Labbe in notis.

Cum in nomine Domini nostri JESU Christi apud Wanganam civitatem, quæ vulgo Wormatia dicitur, in unum convenissemus, Ego Luidbertus humilis Mogunciacensis civitatis Archiepiscopus, cum Coepiscopis et Chori-

Choriepiscopis atque Abbatibus simulque aliis plurimis sacerdotibus, et diversis ordinis clero ibidem congregatis, plura quæ ad christianæ religionis observantiam et profectum pertinere putavimus, conferre cepimus. Inde inter cetera, quæ de Ecclesiarum statu, et deo famulantium augmento tractabamus, Luitardus Paderbornensis Ecclesiæ Episcopus synodali suggestit conventui, suam sororem nomine Walburg, et nonnullas alias Domicellas sub sanctimoniali habitu et professione divino servitio se mancipare decrevisse. Et quia locus, quem earum conversationi et proposito accommodatissimum et opportunissimum judicabant, ad sibi, ut prædiximus, commissum, id est, ad Paderbornensem Ecclesiam pertinebat, nostrum ad hoc consensum et corroboracionem exposcebat, ut in memorato loco sororibus supra dictis, tam presentibus quam futuro tempore superventuris, sine alienius contradictione liceat servire: sed ne præfata Paderbornensis Ecclesia aliquod hoc facto dispendium vel sustineat, vel sustinere videretur, eidem Ecclesiæ tam ipse quam sorores ejus tradiderunt, quidquid vel sibi in Osdagibhusen hereditario jure provenire potuit, vel sororem in locis nuncupatis Lutzilandreni, et Bocchem atque Heringi possidere videbantur. Quod non solum post obitum suum, sed etiam ex presenti statim tempore ad memoratam Ecclesiam contradidit, et in perpetuum traditum esse voluit, ut à presenti die cum terris, silvis, aquis, edificiis suis, mancipiis, animalibus, et cum omni integritate sua ad eam pertineat. Ordinatio quoque et dispositio loci, in quo eadem sanctimoniales Deo servire debent, ita ad Episcopum vel presentem vel sibi succedentem pertinere, ut singulis annis ad principalem ejus sedem quatuor solidorum pretium persolvatur. Proinde quia hanc petitionem piam per omnia et justam et tam Episcopo dignam quam Ecclesiæ salubrem fore perspeximus, dum non solum sine damno et detrimento Ecclesiæ, verum etiam suæ mercedis et meritorum augmento famulantium Deo numerus augetur, tam proficua devotioni nostrum assensum præbere, et tam pium inceptum luce nostrarum literarum confirmare decrevimus. Itaque synodali auctoritate, et communi sacri conventus decreto statuimus, ut locus, qui in territorio ville, quæ Heresi nuncupatur, conjacet, quem supra memorata Walburg jure mutuario in propriam hereditatem à Paderbornensi Ecclesiâ mutuatâ est cum omnibus, quæ ad eundem locum tam prædicti Episcopi, quam prædecessoris suo tempore pertinere videbantur, in terris videlicet, silvis, pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, cultis locis simulque incultis, domibus et edificiis, litis et diversis servis, mancipiis, animalibus quoque, et cunctis mobilibus rebus, et immobilibus rebus, atque cum omni integritate sua ad usum Sanctimonialium, de quibus supra diximus, ita pertineat, et si quæ deinceps ad eandem Ecclesiam, vel in possessionibus, vel in aliis rebus tradita fuerint, possidere, mutuare, et secundum hoc quod sibi utile esse videtur facere permittantur. Eodem quoque modo eademque conditione mansos X in Villa nuncupata Haionbus, simulque et decimas villarum, quæ ita vocantur Herisi, Smachtum, Nortgardinum, et Suitgardinum cum appendiciis suis villis.

villis supra dictis
decrevimus. Et ut
perpetuam et inviolabilem
mandum auctoritatis
et communicationis
borari decrevimus.
cc DCCCLXVI
XXVIII. Indict. I.

Signum Luitardi
Salzburgensis Episcopi
Signum Alfridi Hildesheimensis Episcopi.
Signum Frisingensis Episcopi.
Signum Ermenrici Patavici
Signum Luitgarii Aquisgranensis Episcopi.
Signum Hildegardi Halberstadtensis Episcopi.
Signum Brunonis Episcopi.
Signum batis et presbyteri.
Signum trici Abbatis et presbyteri.
Signum Bravwardi Abbatis.

Habes hic, quod
synodi Wormatiensis
omnibus consiliis
vel Coloniae, vel Paderbornae
nandi Episcopi non
tabularijs in lucem
fatis lux affundi potest.

Luthardus ex
Wormatiensis auctoritate
nuit, nihil impensum
tum monasterij optineat
domiciliorum porci
familiae puellas colligat
burgem sororem suam
ginum collegium,
dem Sanctimonialium
tisse fere non alia quæ
cipum familijs ad lucem
apud nos extat, ordinem
trem Episcopum, quod
sorore Herisienses t

villulis supra dictarum Ancillarum Dei usibus amodo et deinceps delegare decrevimus. Et ut hoc nostræ immunitatis et Synodalis conventus decretum perpetuum et irrevocabilem obtineat firmitatem, Imperialem ad hoc confirmandum auctoritatem, et nostris subscriptionibus, et signis hanc traditionis et communicationis chartulam munire, et omnium unanimi consensu corroborari decrevimus. Datum in Wormatia anno Incarnationis Dominicae DCCCLXVIII. Imperii vero gloriosissimi Regis Ludovici anno XXVIII. Indict. I.

Signum Luidberti Mogunciensis Episcopi. Signum Adalvini Saltzburgerensis Episcopi. Signum Rymberti Hammaburgerensis Episcopi. Signum Altfredi Hildenesheimensis Episcopi. Signum Guaxonis Wormatiensis Episcopi. Signum Salamonis Constantiensis Episcopi. Signum Annonis Frisingensis Episcopi. Signum Landfridi Sabionensis Episcopi. Signum Ermenrici Patavienensis Episcopi. Signum Otgeri Rubelacensis Episcopi. Signum Luitgarii Augustburgerensis Episcopi. Signum Luidberti Mimigarijfordiensis Episcopi. Signum Thiadrici Mimindensis Episcopi. Signum Hildegrimi Halverstadiensis Episcopi. Signum Luthardi Paderbornensis Episcopi. Signum Eralt Feridenensis Episcopi. Signum Aegiberti Osna-brugensis Episcopi. Signum Bernardi Chorepiscopi. Signum Heionis Ab-batis et presbyteri. Signum Adalgari Abbatis et presbyteri. Signum Thia-trici Abbatis et presbyteri. Signum Tiadorici Abbatis et presbyteri. Signum Bravvoardi Abbatis. Signum Egilberti Abbatis.

Habes hic, quisquis hæc nostra legere dignaberis, celebris istius synodi Wormatiensis nomina præsentium Episcoporum, quæ in omnibus consilijs generalibus à Surio, Binio, Sirmondo & Cossartio vel Colonia, vel Parisijs editis, atque in Baronio desiderantur. Ferdi-nandi Episcopi nostri id studio debetur, qui hæc è vetustis apud nos tabularijs in lucem primò dedit, è quibus & ceteris Episcoporum factis lux affundi poterit.

Luthardus ex quo & Ludovici Regis voluntatem & consilij Wormatiensis auctoritatem condendi Heriensis monasterij obti-nuit, nihil impensius habuit cum Walburge sorore, quàm inchoa-tum monasterij opus perficere, ad fontem Netæ Amnis fundamenta domiciliorum ponere, & nobiles Westphaliæ virgines honestæque familiae puellas colligere, quibus primam Abbatissam præfecit Wal-burgem sororem suam. Celebre exinde & florentissimum hoc Vir-ginum collegium, quales jam Herivordiae & Bodecæ erant, ex eo-dem Sanctimonialium & Canonissarum, ut vocant, instituto Abba-tissæ fere non aliæ quàm ex illustribus nobilium Comitum & Prin-cipum familijs ad hanc usque ætatem nostram, ut series earum, quæ apud nos extat, ordine descripta commonstrabit. Luthardum fra-trem Episcopum, quem alterum fundatorem hujus Collegij cum sorore Heriensis tabulæ à Ludovico Rege consignatæ vocant, vi-tæ

Walbur-
ga Heri-
fensis An-
tistitis pri-
ma San-
ctitas.
Vita D.
Remb. c. 15.

te integritate imitata Walburgis, pulcherrimum sese sanctimoniae exemplum dedit; cuius rei primò testimonium poterimus sumere ex auctore vitæ D. Remberti, tum ex ipsius D. Remberti epistola. Auctoris vitæ ita refert: *D. Rembertus epistolas nonnullas ædificationis plenas ad diversos composuit, quarum una est ad quandam Dei ancillam in monasterio, quod dicitur Herisi, constitutam, cæterasque sorores ibidem in Dei famulatu consistentes. Hæc autem famula Dei, de qua loquimur, neptis erat Venerabilis Episcopi Luithardi, cuius supra mentionem fecimus, qui se sancto viro cum omni devotionis affectu ita devinxerat, ut non solum ipse sanctitatis ejus amator existeret, verum etiam omnes ad se quoquo modo pertinentes illi commendare studuerit, præcipue istam, de qua loquimur, ab infantia Deo oblatam, et in virginitate permanentem neptem suam, qua et propriâ devotione meruit ut unicam dilectionis suæ filiam in sanctis eam nominare solitus sit. Quantum hic auctor & Luithardum, & neptem à sanctitate commendat? quæ tamen non neptis, sed ipsa soror Luithardi, & Virginum antistes erat reputanda; quemadmodum in diplomatis allatis Luithardi soror asseritur. Ipsam vero D. Remberti epistolam, ad Walburgam & Virgines ejus sanctæ congregationis, plenam divino Spiritu recitat auctor vitæ ejus. Alterum sanctimoniae testimonium ex sepulchri inscriptione producimur, quod ejusmodi hodie legitur.*

HIC VENERANDA JACET WALBURG,
QUÆ MENTE VIRILI

*HOC ET STRUXIT ET *HOC REXIT PRIMA
MONASTERIUM

SUBJECTIS VITÆ TRIBUENS EXEMPLA BEATÆ
ECCLESIAE CUNCTAS AMPLIFICAVIT OPES.
NUNC TE CHRISTE PIUM VIDEAT, QVEM
SEMPER AMAVIT

UT DEXTRIS ILLAM CONSOCIES
OVIBUS.

IIII NON. MART. OBIIT.

De anno obitus, quem adscriptum non invenio, parum, ut in alijs, solliciti veteres. Sepulchrum ceteris erectius è terra hodie dum aspicitur in adsito Ecclesiæ Sacello. Multis exinde Sanctorum lipsanis, seu regio dono, seu Episcoporum procuratione, exornatum Herisfense Collegium; inter quæ D. Saturninæ & Fortunatæ Virginum ossa duobus fastigiatis & inauratis tumulis inclusa, expositaque ad cultum populi, & patrociniū loci eminent. Id quod restantur apud nos monumenta Buxtorffiana, in notis ad Bedæ Martyrologium ad-

scriptis, quæ sic h
Saturninæ V & i
in monasterio H

Ceterum cū
ringiæ Regem sū
bella exardere c
mania, & Carolu
mirum Nicolao
Successorem, se
venire, ut se cora
vitque, an omnia
fuitisset; quo affi
charitiam præbe
pellici Walradæ t
vide ne indignè t
proceres prolocu
moniti; at cæci E
ma egressus Loth
gusti peste exting
annum absumpti
Regni nobilitas p
Romam Gunthar
chiepiscopi; qui
ulare jussi.

Comperta I
lat, ubi ab Hincm
ventio Metensi Ar
bi Lotharij regno
pus Ludovicus Ge
omnes bellicosi P
erant. Luvovicus c
mos ierat. Carol
Carolus natu mi
Slavorum Tyrann
etorijque clari, ut
tibus interim Nor
dovici Regis, ne se

scriptis, quæ sic habent. 13 Calend. Junij in Sanctina civitate natalis S. Saturninæ V & M. quæ translata sub Bisone Episcopo in Saxoniam in monasterio Herisiensi requiescit.

Ceterum cum hic annus Lotharium Austrasiæ, seu novæ Lotharingiæ Regem sustulerit, novis rursus dissidijs, quæ in civilia prorsus bella exardere cœperunt, patrui Lotharij, Ludovicus videlicet Germaniæ, & Carolus calvus Franciæ Rex inter se commissi. Mortuo nimirum Nicolao Pontifice, Lotharius Rex questus apud Hadrianum II Successorem, se æmulum calumnijs oppressum, eoque Romam venire, ut se coram purgaret. Quem Pontifex benignè accepit, rogavitque, an omnia, quæ a Nicolao Pontifice præscripta essent ritè præstitisset; quò affirmante, Pontifex ei finitis missarum solemnibus Eucharistiam præbet, hac contestatione: si te innoxium cognoscis, nec pellici Walradæ te in posterum miscere statuisti, accede; sin minus, vide ne indignè sumendo vindicem Deum experiaris. Eadem ad proceres prolocutus est Pontifex. Et ita quidem Rex ac proceres præmoniti; at cæci Eucharistiam de manu Pontificis sumpsere. Vix Roma egressus Lotharius, cum febris corripitur, & Placentiæ 6 Idus Augusti peste extinguitur. Eadem hac vindicta plerique proceres intra annum absumpti. Foeda deinde strage sæviit in comitatu pestis, quâ Regni nobilitas penè tota perijsse deplorabatur. Accesserant simul Romam Guntharius Colonienfis & Thietgaudus Trevirensis, Archiepiscopi; qui licet ad pœnitentiam recepti, sedibus tamen suis exulare iussi.

Lotharij
Reg. Au-
strasio-
rum obi-
tus.

Annus Christi 869.

Hadriani II Pont. 2.
Ludovici II. Imp. 14.
Ludovici Germ. Reg. 29.
Luthardi Ep. Pad. 10.

Comperta Lotharij morte, Carolus Franciæ Rex Metas advo-
lat, ubi ab Hincmaro Remensium Archiepiscopo, dissimulante Ad-
ventio Metensi Antistite Lotharingiæ Rex coronatur. Inde asserto fi-
bi Lotharij regno, Aquisgranum ad regni sedem advolat. Per id tem-
pus Ludovicus Germaniæ Rex Ratisbonæ æger decumbebat, & filij,
omnes bellicosi Principes, diversis contra Barbaros bellis occupati
erant. Luvovicus cum Thuringis & Saxonibus in Sorabos & Bohe-
mos ierat. Carolomannus cum Bojarijs adversus zwentiboldum:
Carolus natu minor cum Francis & Alemannis adversus Rasticen
Slavorum Tyrannum missus à patre; prospero omnes belli exitu, vi-
ctorijsque clari, ut multis Francorum annales memorant. Quiescen-
tibus interim Nortmannis Barbarisque trans Albim, ob metum Lu-
dovici Regis, ne se in bellantes filios immitterent. Vidissetque tum

Carolus
Franciæ
Rex Lo-
tharingiæ
corona-
tur.
Annales
Francorum.
Ammonius.

Y

Ludovi-

Ludovicum Germaniæ Regem, Caroli M. nepotem, haud secus quam Carolum M. pugnantem, triumphantemque cum tribus filiis adversus Barbaros.

Annus Christi 870.

Hadriani II Pont. 3.

Ludovici II Imp. 15.

Ludovici German. Regis 30.

Luthardi Ep. Pad. 11.

At mox ut Ludovicus præter spem ab extremo morbo convalescit, mittit legatos ad Carolum, præmonens, ne solus sibi Lotharingæ Regnum vendicet, quod utrique ex æquo debeatur; eò Ratisbona Francfurtum contendit. Carolus cum legatos Ludovici nullo certo responso remisisset; indignatus Ludovicus, mittit ad Carolum Luidbertum Moguntinum Archiepiscopum, & Altfredum Hildefinsium præfulem, viros ea tempestate gravitate morum & sapientia conspicuos, aliosque proceres, cum mandatis, ut Regno Lotharingæ excederet, aut parata in se arma expectaret. Quibus territus Carolus in Galliam se recepit; convenitque pridie Nonas Martij inter utrumque legatos post Aquisgranum missos, Lotharingæ Regnum dividere, & pactione civile bellum antevertere. Discurrentibus de hinc legatis, placuit utrique Regi cum quatuor Episcopis & decem consuloibus ac triginta è nobilitate viris, Heristallum inter & Marsenam vicum, secundo à Trajecto lapide, convenire, ad regni partitionem faciendam; quæ demum v. Calend. Augusti in vicò Marsena confecta. Quæ divisione Regni Lotharingæ Ludovico cecidit Colonia, Treviris, Ultrajectum, Metæ, & quidquid Rheno & Mosâ intercipitur; præterea comitatus Teisterbandiæ, Batavia, Frisiæ pars maxima, ceteraque his regionibus inclusa oppida & cœnobia. Carolus præter Lugdunum, Tungros, Tullos, Cameracum, Vienna aliæque Burgundiæ urbes attributæ, quemadmodum hæc particio à Pitheco, Aimoino, & Miræo est relata in tabulas, frustra ex Italia appellant adversus hæc Ludovico II Imperatore ad jus gentium per Pontificem & Pontificis Legatos, quod sibi ex hereditate paterna, & Lotharij patris testamento deberi contendebat. Tum simul Wilibertus Coloniensis Archiepiscopus, quem à clero eligi jussérat Ludovicus Rex, in Guntharij locum subrogatus est, non sine offensione Hadriani Pontificis, quod inconsulta Apostolicæ sedis auctoritate id sibi vendicasset. Quare & pallium & confirmationem non nisi à Successore Josepho consecutus est Willibertus; vir cetera egregius, & inter præstantissimos Episcopos numeratus à posteris. Hæc potentia auctus Ludovicus Rex Danis ceterisque Barbaris formidabilior fuit, ne quid in Saxoniam nostra perterritare auderent, quæ cultu religionis florentissima pacatissimaque manebat.

Regnum
Lotharin-
giæ inter
Ludovi-
cum &
Carolum
dividitur.
*al. Marsa-
nam.
Pitheco in
frag. hist.
Franc.
Aimoinus
lib. 5. c. 25.
Wilbertus
in sede
Colon.
succedit
Guntha-
rio.

In hac rerum
quam ea, quæ ipsi
filiis pati permit-
patrem, quod Ca-
sibi adscriptam d-
patrem, eò quod
& bello præstante
animos compon-
Triburiæ conver-
gia ad Orientalem
um, castro & mo-
qua & Triburien-
cas rusticorum a
conventu Luthar-
legatos, à Ludov-
tutela regiæ tabu-

In nomine se-
gratia Rex. Notum
bus et futuris, qual-
scopus suggestit Ser-
um Sanctimonialium
Archiepiscopi nostr-
mulque omnium C-
videlicet ratione, q-
proposito permanen-
Ecclesiam Paderbo-
Maria, qualiter ea
sisterent. Postea v-
bilis Episcopus Luit-
pertinentes sub nost-
titioni ad amorem L-
tes decrevimus at-
nomine Walburg p-
bus vitæ suæ securit-
vero obitum licenti-
su et conscientia præ-
et defensionem de l-

Annus

Annus Christi 871.

Hadriani II Pont. 4.
Ludovici II. Imper. 16.
Ludovici Germ. Reg. 31.
Luthardi Ep. Pad. 12.

In hac rerum felicitate obturbatus Ludovicus Rex à filiis; tanquam ea, quæ ipse in patrem perpetrarat, ultor etiam serò Deus à suis filiis pati permetteret. Quippè Ludovicus & Carolus commoti in patrem, quòd Carolomanno filio natu majori partem Regni Francici sibi adscriptam dare meditaretur. Adhæc omnes simul exacerbati in patrem, eò quòd nobilem Heimrichi Comitis filium, virum genere & bello præstantem, excæcari permisisset. Ludovicus Rex, ut filiorum animos componeret, ex Bavaria Francofurtum accelerat, indiçtoq; Triburiæ conventu, filios sibi reconciliat. Erat verò Triburia villa regia ad Orientalem Rheni ripam inter Moguntiam & Oppenheimum, castro & monasterio, templis atque oppidi forma celebris, in qua & Triburiense concilium habitum. Modò præter rudera & paucas rusticorum ædes nihil istic aspectabile. In hujus loci Triburiensi conventu Luthardus Episcopus Paderbornensis, seu præsens, seu per legatos, à Ludovico Rege Herifienfis Collegij confirmationem, & tutelæ regiæ tabulas impetravit, quas adscribo.

Filij concitantur in Ludovicum Patrem eidemque reconciliantur. *Annales Franc. Pish. Trish. in chron. Hirs. Serrarius lib. 1. Prolog. Mogunt. c. 33.* Luthardus Ep. impetrat à Ludovico R. confirmationem Collegij Herifienfis.

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis, Ludovicus divina favente gratia Rex. Notum sit omnibus S. Dei Ecclesiæ fidelibus, nostrisque, presentibus et futuris, qualiter Luithardus Venerabilis Ecclesiæ Paderbornensis Episcopus suggestit Serenitati nostræ, ut ei liceat construere quoddam monasterium Sanctimonialium in loco, qui dicitur Herisi, una cum decreto Luidberti Archiepiscopi nostri, atque omnium Consynodaliū suorum Episcoporum, simulque omnium Consacerdotum et Clericorum Paderbornensis Ecclesiæ, ea videlicet ratione, quod ipse et soror ejus nomine Walburg in sanctimoniali proposito permanens tradiderunt suam proprietatem ad præfatam sanctam Ecclesiā Paderbornensem, quæ est constructa in honore S. Dei genitricis Mariæ, qualiter eadem res perpetualiter in ejusdem monasterii potestate consistissent. Postea vero deprecatus est nostram Celsitudinem præfatus venerabilis Episcopus Luithardus, ut præfatum monasterium Herisi, et res ad illud pertinentes sub nostræ munitatis factione et defensione suscipereamus. Cujus petitioni ad amorem Domini nostri Jesu Christi libenti animo assensum præbentes decrevimus atque jubemus, ut præscripta super * Luithardi Episcopi * Soror nomine Walburg præfatum monasterium, quod vocatur Herisi, omnibus diebus vitæ suæ securiter per hoc nostræ auctoritatis præceptum habeat. Post hujus verò obitum licentiam habeant inter se eligendi Abbatissam una cum consensu et conscientia præfatæ Paderbornensis Ecclesiæ præsulis, et mundiburdium et defensionem de Rectore præfatæ Paderbornensis Ecclesiæ habeat præfatum monaste-

monasterium Herisi, et per unumquemque annum quatuor solidos ad eandem Dei Ecclesiam persolvat, simulque mansi X in villa nuncupata Hayonhus, quæ illuc venerabilis Episcopus perpetualiter pertinenda concesserat, cum decimis villarum, quæ vocantur Herisi, Smachtum, Nortgardinum, et Suthgardinum cum appendiciis seu villulis supra dictarum ancillarum Dei tradidit, per hoc nostræ auctoritatis præceptum plenius in Dei nomine confirmatum, nullo inquietante, sed Deo auxiliante perpetuis temporibus permaneant absq, aliquo contradicentis obstaculo. Volumus etiam atque præcipimus, ut sæpe jam dicti monasterii ancillarum Dei homines non alio modo à judiciariis potestatibus distinguantur, nisi eorum Advocato à nobis constituto, sicut Episcopo Paderbornensi præceptum concessimus. Episcoporum quoque Synodale decretum cur scripto et signo subscriptionis super præfatum monasterium puellarum Dei Herisi nomine nostræ largitatis concessione firmatum permaneat. Et ut hæc auctoritas largitionis nostræ firmior habeatur, et per futura tempora à fidelibus nostris verius credatur, et diligentius observetur, manu propria nostra subter eam firmavimus, et annuli nostri impressione assignari jussimus. Data Idus Junii, Anno Christo propitio, XXXII regni Domni Ludovici serenissimi Regis in Orientali Francia regnantis, Indiæ. IV. actum Triburias in Dei nomine feliciter Amen.

Annus Christi 872.

Hadriani II Pont. 5.

Ludovici II. Imp. 17.

Ludovici Germ. Regis. 32.

Luthardi Ep. Pad. 13.

*Annales
Francorum.
Ludovicus Rex
partito
inter fili-
os regno
in hostes
feliciter
movet.*

Annus jam accesserat octingentesimus septuagesimus secundus, quo Ludovicus Germaniæ Rex post auditos Ratisbonæ Basilii Græcorum Imperatoris legatos ex Bojaria ad Rhenum descendit, indictoque per Quadragesimam ad oppidum Forcheim Optimatum conventu, regnum inter tres filios divisit; ne qua ab obitu dissensio, quæ jam antè, ut diximus, notata regnum conturbaret. Igitur Carolomanno Bojaria & Sclavorum provinciæ: Ludovico Lotharingia, Saxonia, Thuringia, & Frisia: Carolo natu minori Suevia est attributa; jussique filij coram toto exercitu fidem jurare, nihil se turbaturos ex præscripto testamento. Adco Rex optimus paci & suorum saluti consultum voluit. Quanquam Monarchia illa Francica quæ jam ab excessu Ludovici pij Imperatoris in tot partes divisa erat, nova divisione secaretur in partes. Inde mense Majo quatuor validi exercitus Regis ire jussi adversus rebelles Barbaros. Singulis veteri Francorum more Episcopi additi, Luidbertus Moguntinus, Embrico Ratisbonensis, Aran, seu Arno Herbipolensis, Sigehardus Fuldenensis Abbas. Carolomannus cum Bojarijs progressus adversus Sclavos ad Istrum incolentes: Francones ad Austrum processere: Lotha-

Lotharingi ac R
episcopo adversu
cibus captis. On
ones & Thuring
versus Sclavos
foedam fugam
duces in provinc
rum in modum
co aut Romano
tas, actanto poti
gione tam turpi

Quam hac
nunc Hadriani I
mendamus; à q
donationes & pr
quod ex antiquis

Adrianus E
Abbati venerabilis
nuncupatur nova
tum. Convenit
vola compassione
gruum impertiri ap
tore omnium Dom
nata ad meliorem
ideo cum constet re
ter suggestisse, q
Sedis Apostolicæ,
decernentes scilicet
ut et idem monaster
qui illic Domino qu
nis Collegio post tun
te omnes concordite
nomina, tum ipsu
facultatibus ditatur
quam etiam, quoc
emissa præceptione
solum in Domino g
ut moris est Apostoli
favere decrevimus.
monasterium in Ap
pinus tuitionem, et
vel alius Christi fidel
prestante Domino c

Lotharingi ac Rheni accolæ duce Luidberto Moguntino Archi-
episcopo adversus Bohemos pugnare, quinque Bohemorum du-
cibus captis. Omnes felici successu cum victoria regressi, præter Sax-
ones & Thuringos; hic enim quartus exercitus conflatus erat ad-
versus Sclavos Occidentales. Hi quod ducem non haberent, per
foedam fugam redire, tanta etiam indignatione mulierum, ut re-
duces in provincias ex equis detraxerint viros, & fustibus mancipio-
rum in modum contusos mulcarent; tanquam ex bello Cymbri-
co aut Romano antiquas Germania virgines conspexisset resuscita-
tas, ac tanto potior his causa, quod christianæ pro christiana reli-
gione tam turpiter pugnares reciperent viros.

Plutarchus
de bello
Cymb.
Tacitus de
moribus
German.

Quam hæc Ludovici Regis beneficentiam, eandem
nunc Hadriani II Pontificis sollicitudinem erga Corbeienſes com-
mendamus; à quo hoc anno insigni diplomate Monasterij illius
donationes & privilegia rogatu Adalgarij Abbatis confirmata; id
quod ex antiquis Corbeienſium tabularijs erutum hic exhibemus.

Adrianus
Pont.
Corbei-
am reci-
pit in cli-
entelam
apostoli-
cam, &
confir-
mat do-
nationes
ei factas.

Adrianus Episcopus Servus Servorum Dei, Adalgario Religioso
Abbati venerabilis monasterii SS. Martyrum Stephani atque Viti, quod
nuncupatur nova Corbeia, et per te eidem venerabili monasterio in perpe-
tuum. Convenit Apostolico moderamini, pia religione pollentibus bene-
vola compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione con-
gruum impertiri assensum; ex his enim lucri potissimum præmium à condi-
tore omnium Domino promeremur. Dum venerabilia loca oportune ordi-
nata ad meliorem sive firmiorem fuerint sine dubio statum perducta; et
ideo cum constet religionem tuam nostræ sollicitudinis pontificis satis humili-
ter suggessisse, quæ præfatum monasterium sub perenni defensione S.
Sedis Apostolicæ, licet indigni præesse dignoscimur, recipere dignaremur,
decernentes scilicet, atque Apostolica auctoritate modis omnibus statuentes,
ut et idem monasterium privilegii nostri decore finetenus vigeat, et monachi,
qui illic Domino quotidianis laudibus famulantur, de propriæ congregatio-
nis Collegio post tuum discessum deinceps, quem divinitate summa annuen-
te omnes concorditer elegerint, ordinandi habeant facultatem. Et quia asseris
nomina, tum ipsum monasterium munificentia Principum in prædiorum
facultatibus ditatum fuisse, petis et suggeris, ut tam hoc, quod nunc possidet,
quam etiam, quod à fidelibus illic fortassis oblatum sive collatum fuerit,
emissa præceptione confirmare nihilominus dignaremur, super quibus non
solum in Domino gavisi sumus, verum etiam quia pia esse conspeximus,
ut moris est Apostolici, ad tibi hæc impendenda amore Dei illecti, votis tuis
favere decrevimus. Quapropter à præfenti sexta indictione jam dictum
monasterium in Apostolica auctoritatis defensionem immo perpetuam rece-
pimus tuitionem, et omnia prædia illius tam ea, quæ à gloriosis Principibus,
vel alijs Christi fidelibus ibi collata sunt et concessa, quam illa, quæ deinceps
præstante Domino conferri poterunt et concedi ibidem, sive mobilia sive im-
mobilia,

imus secun-
bonæ Basilij
elcendit, in-
Optimatum
tu dissenſio,
. Igitur Ca-
o Lotharin-
Suevia est at-
nihil serut-
paci & suo-
illa Francica
es divisa erat
quatuor vali-
Singulis ve-
untinus, Em-
ehardus Ful-
sius adversus
a proccelsere:
Lotha-

mobilia, confirmavimus, et ut à quolibet non usurpentur, invadantur, aut rapiantur, auctoritate Apostolica promulgamus, jubemus ac definimus, nihilominus inviolabiliter Apostolicam censuram ad nostræ mercedis augmentum decernimus, ut omnes atque omnem licentiam habeant monachi ejusdem monasterii talem de suis semper Abbatem deligere, qualem omnium vota concorditer postulaverint, et sibi præficiendum fore, uno animo gratia Spiritus suffragante illic Domino famulantes voluerint, nec quisquam præsumat alienum seu extraneum illic unquam Abbatem constituere aut introducere. Sed sicut diximus tales de ipsa congregatione, qui eidem monasterio regulariter præsent, cum vel tu de hac vita vocatus ad Dominum demigraveris, vel tempore succedenti ab unanimitate omnium eligantur, qui vitam et omnem monasterialem ordinem teneant, et cuncta cum timore Dei et reverentia regularis disciplina dispensare summopere faciant; statuentes Apostolica censura sub divini judicii attestazione, et Anathematis interdictum, ut nulli unquam parvo aut magno homini, cujuscunque sit dignitatis vel ordinis, liceat hanc nostræ auctoritatis, quam pio intuitu promulgavimus, sanctionem infringere, aut floccipendere, vel in toto sive in parte, quoquo modo violare; et si, quod non credimus, temerario ausu quisquam vel nunc vel unquam transgredi, contemnere, violare, aut hanc nostram præceptionem infringere præsumpserit, et non in omnibus observaverit, sciat se Anathematis vinculis innodandum, et à regno Dei penitus sequestrandum. Qui autem verus custos hujus Apostolicæ præsanctionis studiosus observator extiterit, benedictionem et misericordiam vitamque æternam à Domino Deo nostro consequi mereatur. Scriptum per manum Stephani Notarii Camera sacre Romanæ Ecclesiæ, Imperante Domino nostro piissimo perpetualiter Augusto Ludovico à Deo coronato magno Imperatore, anno XVIII, et post consulationem ejus anno vigesimo quarto, mense Octobris, Idibus sexta, benedicta. Data Idus Octob. per manus Sergii primicerii defensorum sancte sedis Apostolicæ.

Petavius in
Rat. temp.
lib. 6, c. 1.

Indictio sexta et si annum sequentem designet, ea tamen, quia à Septembri etiam inchoari consuevit, nihil hic fidei derogat; tamen Pontificia à Januario plerumque ducta: nec haud multò post eodem anno Calend. Novemb. excessit è vita Hadrianus, subrogato Joanne VIII, ut insequentem annum referri non possit.

Certabatur inter hæc altissima pacis tempora per Saxoniam passim in erigendis magnificis basilicis & sacrarum cedium fabricis. Ac postquam Corbeienſe templum jam perfectum erat, Adalgarius Abbas hoc anno ingentium turrium fundamenta jecit, quæ anno demum 885 à Luthardo cum infima parte templi consecrata. Longum de Parochiarum templis memorare, quando idem pietatis cetera tamen in populo erat. Passim quæ lignæ & extemporaneæ erant structurae à primis religionis exordijs, ex solido lapide magnificentius surgebant. Inter quæ ad fontes Almæ seu Alifonis in pago Almanni

Lib. tradit.
Paderb.

go Sidagus nobil
jecta lignea Ecce
te hereditatis in d
consecratam rep
christianorum te
populus in paro
rum, reſectis stirp
primis Hildeſienſ
Mariæ dicant ab
dedicationem in
Episcopus; ita en
Calendis Novembri
nervabilibus Episcopi
Theodorico, sed et
Monachorum et Ca

A

Multò hæc i
ſſicæ Colonienſis
postquam primu
comitia habuiſſet,
titum eſt, Aquig
Episcoporum con
quæ ad disciplin
tum præterea Baſi
piscopus è ruderib
tus abſolverat, ſo
V Calend. Octob
tem Magna etiam
nodi interciderint
miſſa, tabulas vide
his uti liceat, bonis
perat ſtatueratque
obtulit, & qui præ
publicum inſtrum
generalia referunt
niæ V Calend. O
illius xxxiii anno
ſubſcripſere Episc

go Sidagus nobilis, opibus non minus quàm religione præstans, de-
jecta lignea Ecclesia, aliam ex lapide reposuit, adjecta etiam tertia par-
te hereditatis in dotem. Hanc à Luthardo in vetustis monumentis
consecratam reperio. Nihil Ethnica Saxonie saxa ad splendorem
christianorum templorum, eorumque multitudinem, postquam
populus in paroccias divisus & numero augeri, & loca cultu agro-
rum, resectis stirpibus & sylvis, replere cœperunt. At nobilis cum-
primis Hildesienfis Basilica, quam Alfridus Episcopus B. Virgini
Mariæ dicatam absolverat. Ad hujus consecrationem & solemnem
dedicationem inter Episcopos adfuit Luthardus Paderbornensis
Episcopus; ita enim chronicon Hildesiense. *Anno 872. Indict. V in*
Calendis Novembribus dedicata est Ecclesia S. Mariæ in Hildenesheim à Ve-
nerabilibus Episcopis Alfrido ejusdem Ecclesia Episcopo, et Remberto atq;
Theodorico, sed et Luthardo cum interventione religiosi Abbatis Adalgarii,
Monachorum et Canoniorum.

Luthardus
interest
consec-
rationi
Ecclesiæ
Hildesi-
ensis.

Annus Christi 873.

Joannis VIII. Pont. 1.
Ludovici II. Imper. 18.
Ludovici German. Reg. 33.
Luthardi Ep. Pad. 14.

Multò hæc illustriora ex consequenti anno & dedicatione Ba-
silicæ Colonienfis Ecclesiæ. Enimvero Ludovicus Germaniæ Rex,
postquam primum Francofurti ac deinde Wormatiæ procerum
comitia habuisset, in quibus de publicis negotijs salubriter consti-
tutum est, Aquisgranum descendit, simulque Colonia celebrem
Episcoporum conventum indixit, in quo sacrarum rerum causas, &
quæ ad disciplinam cleri populique poscebantur, pertractari voluit:
tum præterea Basilicam Coloniensem, quam Hildebaldus Archie-
piscopus è ruderibus castelli Ubiorum educere cœperat, & Williber-
tus absolverat, solemni ritu dedicari. Convenere igitur Episcopi
V Calend. Octob. magna frequentia: Synodusque ob celebra-
tem Magna etiam Colonienfis appellata. Verùm licet acta ejus sy-
nodi interciderint, duo tamen ex ea possidemus ad posteros trans-
missa, tabulas videlicet de libertate clericorum, & proprijs, quibus
his uti liceat, bonis. Quæ, uti Guntharius Archiepiscopus conce-
perat statueratque, ita Willibertus Patribus congregatis approbanda
obtulit, & qui præsentibus fuere Episcopi probavere. Qua super re
publicum instrumentum, quod Gobelinus, & acta Conciliorum
generalia referunt, confectum est. Acta hæc memorantur Colo-
niæ V Calend. Octob. sub piissimo Rege Ludovico, anno Imperij
illius xxxiii anno Dominicæ Incarnationis DCCCLXXIII Indict. 7.
Subscripsere Episcopi, Willibertus Colonienfis, & Retholphus Tre-
virensis

Annales
Francor.
Aimoinus.
Gelasius in
suffrag. Co-
lon. Tom. 9.
Concil. ge-
ner. recent.
edit. Parisi-
ensis.
Synodus
Colon.
cui inter-
est Lu-
thardus.

virēsis Archiepiscopi : Bernardus Viridunensis, Alfridus Hildesheimensis, Theodoricus Mimindensis, Gerolphus Firdensis, Luithardus Paderbornensis, Hildegimus Halberstadiensis, Hodolphus Migarnesfurdensis, Lubertus Osnabrugenses Episcopi : Ad hæc quinque presbyteri. Quæ Adelwinus Diaconus ad vicem Adeloldi presbyteri atque Cancellarij subscripsit.

Scio equidem hanc synodum actaque ejus ab Annalibus Francorum referri ad annum 870, à Sigeberto verò ad annum 871. Verum si quis hæc ipsa, quæ recitavimus, acta ex Gelenij Bibliotheca, & codice Hermannii de Wesalia Canonici ac viri eruditi, quem Fridericus Imperator lauto sacerdotio exornavit, producta expenderit, ad hunc annum revocanda sunt. Præterquam quòd Wilibertus Archiepiscopus hoc ipso anno primùm à Joanne VIII Pontifice pallio Archiepiscopali decoratus, quemadmodum à Baronio relatum est, ut jam synodo rite præsidere possit; opinorque ex anno Incarnationis rectè adscripto annum Ludovici Imperatoris in Francia orientali inchoatum. Indictio septima assignatur à Gelenio, quæ sexta esse debet, nisi jam à Septembri inchoata dicatur.

Alterum quod ex hac synodo inter monumenta Westphaliæ accepimus, est fundatio illustris Parthenonis Assindienensis seu Essendienensis. Nam postquam ea ab Alfrido Hildesienſium Episcopo ac Conditore viroque sanctissimo congregatis in synodo Patribus oblata, uno omnium consensu approbata & confirmata est. Tabulas foundationis, quando nec à Gelenio, nec in concilijs generalibus integrè recitantur, & posteritate digna exhibent, tam ad Conditoris pietatem, quàm Sanctimonialium institutum cognoscendum, hic recitare visum; quando & Luithardus Episcopus noster hoc institutum Sanctimonialium Virginum ita rursus approbavit, quemadmodum ipse Herisfense cum sorore jam antè condiderat, ut paritelligionis ardore hi duo integerrimi & conjunctissimi Episcopi ducti videri possint. Literæ sic habent.

Alfridus Dei disponente providentia Hildesienſis Ecclesia Antistes. Cum inter immensas Dei Patris miserationes, quibus humanum genus gratuita pietate relevare dignatur, præcipuè eam, quæ constat consubstantialiter coeternum ejus filium pro nobis incarnatum et crucifixum fuisse, ad memoriam reducerem, circa me verò specialiter divitias bonitatis ejus non solum admiratione perpenderem, qui me nullis exigentibus meritis de sordibus levatum inter Principes Ecclesiæ considerare, et solum gloriæ tenere fecit, tantis ejus beneficiis ingratus apparerem, quid retribuere Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi, diu multumque mecum cogitare cepti. Tandem itaque ex divina, ut credo, inspiratione occurrit animo, sanctissimam et semper Virginem Mariam unicum et singulare præsidium peccatorum post Deum esse, cui si quid venerationis impenderem, id et Deo fore gratum, et anima mea

Essendienſis Parthenonis fundatio stabilitur. Ex Archiv. Essend.

ejus patrocinanti
naq; Dei gratia in
Individua Trini
SS. Martyribus
donante possideban
nietam anima,
dum Sanctimonialia
necessaria provide
eidem ex eadem pr
electione Abbatisſe
Adriani sanctum
tio, nec ullo omni
dis sanctimonialit
potissimâ, ejusdem
communi omnium
suis Sororibus præ
dis suis rebus impo
Possessiones Ecclesie
biles quam immob
Abbatissa procure
sribuat utilitate,
communibus earum
silio vel utilitate al
ptis sanctimoniali
quæ vero sanctim
vel à se emptum, et
nihilominus ex om
rat, neque ullo mo
bitrio eandem dom
dem Ecclesiam per
sive vitæ, quocunq
vientibus constitui
nem Abbatissa larg
tum eandem possess
tutis prius omnibu
debantur ea die qu
nat, aut aliquis am
Constituimus etiam
ditionem in civita
intruncationem m
nis Dominice D
perii ejus XXXV
die dedicationis ba

eius patrocinantibus me meritis arbitratus sum profuturum. Opitulante itaq; Dei gratia in prediolo meo, quod *Afside* vocatur, in honore sanctæ et Individuæ Trinitatis consecratam, sanctæque semper Virgini Mariæ, et SS. Martyribus Cosmæ et Damiano dicatam Ecclesiam his, quæ Domino donante possidebam, construxi, in qua ad immaculatum sacrificium sanctimoniatam animæ, quam corporis Deo in cordis et Spiritus contritione offerendum Sanctimonialium congregationem coadunare, eique victus et vestitus necessaria providere; Spiritualem quoq; matrem, quæ regulariter præsideat, eidem ex eadem præficere curavi. Ne verò post mei excessum futuris seculis de electione Abbatisse dissensio oriatur, ex decreto Sergii Papæ, et ejus Successoris Adriani sancitum est, et eorum privilegiis confirmatum, ut nec preces, nec pretio, nec ullo omnino unquam modo alterius congregationis sanctimonialis distis sanctimonialibus præponatur, sed quæcunq; ex eisdem, et in Dei servitio potissimâ, ejusdem Ecclesiæ rebus justè disponendis aptissima reperiatur, hæc ex communi omnium ibidem Deo famulantium electione secundum Dei timorem suis Sororibus præficiatur. Quod tamen consuetudinarium jus tam ministrandis suis rebus imposuerim, et perpetualiter offerendum velim, paucis absolvam. Possessiones Ecclesiæ traditas vel tradendas, interiores vel exteriores, tam mobiles quam immobiles cum consilio Deum timentium summa cum diligentia Abbatisa procuret, redditusq; earum tam in sua, quam in Sororum æquabili distribuat utilitate, id summopere cavens, utpote Deo rationem redditura, ut de communibus earum rebus ne vel unam minimam præbendam absq; earum consilio vel utilitate alicui tradat, ne, quod absit, penuria familiaris rei urgente ruptis sanctimoniæ habentibus libenter hac vel illac absque Dei timore vagentur. Si quæ vero sanctimonialis ibidem habet propriam domum, aut aliud ædificium vel à se emptum, vel dono sibi datum, vel aliquas res undelibet justè acquisitas, nihilominus ex omnibus suprascriptis neq; Abbatisa neque aliquis alius ei auferat, neque ullo modo auferendum suadeat, sed eadem sanctimonialis libero arbitrio eandem domum, et cuncta quæ inibi possidet, sorori suæ vel amico ad eandem Ecclesiam pertinenti, absque ullius contradictione, seve morti sit proxima, seve vitæ, quocunq; modo voluerit tradat. Id ipsum vero et clericis ibidem servientibus constituimus, si quis antedictam earum aliquam Ecclesiæ possessionem Abbatisa largiente susceperit, tali suscipiat conditione, ut post ejus obitum eandem possessionem Ecclesiæ absque ullius contradictione suscipiat, restituit prius omnibus tam mobilibus quam immobilibus rebus, quæ in illa esse videbantur ea die qua ipse eam suscepit, aut ipsa vivens, pro ut voluerit disponat, aut aliquis amicorum ejus post illius mortem pro salute animæ distribuât. Constituimus etiam ut nullus hominum vel advocatus aliquis aliquam jurisdictionem in civitate prænominata habeat, excepta Abbatisa *Afside*, præter intinctionem manuum, vel armorum proclamationem. Anno Incarnationis Dominicæ DCCCLXXVII* sub piissimo Rege Ludewico anno imperii ejus XXXVI* apud Coloniæ civitatem V. Calend. Octobr. in ipso die dedicationis basilicæ S. Petri. Ego Alfridus Episcopus hoc privilegium

Z

coram

LXXIII
XXXIV

coram Domino Wiliberto predictæ civitatis Archiepiscopo recitari, nec non coram Luitberto Moguntiacensi Archiepiscopo, et Bertolfo Treverensi Archiepiscopo, et Berhardo Virdunensi Episcopo, atque Tiederico Mimidonen Episcopo, et Herolfo Ferdensi Episcopo, et Luitbardo Paderbornensi Episcopo, atque Hildegrimo Halverstadiens Episcopo, et Odolfo Mimigernafurdensi Episcopo, et Othiboldo Trajectensi Episcopo, et coram Luitberto Osnabrugensi Episcopo, nec non coram aliis quamplurimis sacri ordinis viris, qui ob supra dictæ Ecclesiæ dedicationem convenerant.

Hiscæ ex tabulis recognoscet quis facillè mecum, Essendientes Virgines à prima sua origine & instituto sanctimoniales fuisse, quales Herivordientes, Bodecenses, Herisenses, Gandersheimenses, & passim per Saxoniam ex concilij Aquigranensis præscripto canonicas introduximus, à quibus diversum fuit monacharum institutum, ex rigidiori D. Benedicti disciplina. Quocirca Alfridus hisce tabulis facit potestatem testandi donandique res suas, quamvis non nisi sacratis Deo hominibus, ne in profanum usum averlæ cederent. Prima Antistes Gerswindæ; crediturque Soror Alfridi fuisse, Onnone patre, & Rheinharde matre nobilibus nata, Et pari studio: quo Luitardus Episcopus sororem suam primam Herisensem Antistitem, ille Gerswindam esse voluit. Ac tametsi Alfridus ex Corbeiensis monacho Episcopus creatus: hoc tamen institutum Virginum commendavit; quando pari adhuc disciplina vitæ ac rigore cantabant intra claustra Collegiorum Canonici, & cameræ virgines; donec posterioribus sæculis ab utrisque discessum in laxiorem vivendi rationem, primæ institutioni minus consentaneam, quod omnium penè religiosorum ordinum commune fuit malum.

Ceterum qui huic synodo Coloniensi interfuisse in utraque tabula memorantur, suis sibi nominibus ac fastis satis constant. Verum quis ille Odolphus Mimigernafurdensis, & Lubertus Osnabrugensis Episcopus, nusquam in fastis eorum reperio. Quanquam hunc errorem, qui ex corrosis tabulis irrepsit facillè correxeris, si pro Odolpho Bertholfum Luberti in Monasteriensi Cathedra Successorem, & pro Luberto Osnabrugensi Episcopo Egibertum reponas; hunc enim ex Herisensium tabulis jam anno Christi 868 Osnabrugensis Ecclesiæ Episcopum supra introduximus.

In hoc ipso celebri Episcoporum congressu Basilicam Coloniensem à Wiliberto ceterisque Episcopis solemni ritu consecratam fuisse, cum Annales Francorum, tum satis ipsæ Wiliberti Archiepiscopi consignatæ tabulæ commonstrant; in his ita Wilibertus. *Hujus itaq; ordinationis et concessæ electionis decretum conscriptum jussimus in conspectu totius synodalis conventus publicè recitari, quem simul nobiscum hodiernæ die collectum habuimus, ob nostræ Ecclesiæ dedicationem faciendam, et ob plurima divina tractanda negotia.* Utrumne Ludovicus Germaniæ Rex,

Rex, quem Aquicesserit, & sua pietatem dedicatione abhinc consecuta illa à D. Ludgero atgrimo, Gerfridoliberto Coloniensis. Quod ipse tab

Per id tempus mensium monasterium ex paternis bonis fecratum Deo. Tunc Archicancellus Episcopo nostro Inter hæc per mania Regis sine hoc anno offertur, cessurus filius. Cuncti, quorum aliter Prius sic habet.

In nomine sancte gratia Rex. Commisit status aliqua occasione sub majore prospera acquiratur. Quapropter nostrorum, actionibus publicis patiamur, et de his, præceptis non contentum dubietatem. Et qui quam successum monasterium jussu Stephani protomarchionis corpore est B. Viti exactionis officii minibus terram ejus prehensum existimare dominicatis ejusdem monasterii daretur profapia ejus, ut viciniam defuncti monachos, utrum nam concessum sit: quam Rex

Rex, quem Aquilgrani per id tempus fuisse diximus, Coloniā accesserit, & sua præsencia, quod verisimile habeas, synodum & celebritatem dedicationis exornarit, nullus scriptorum prodidit. Biennio abhinc consecuta dedicatio Werthinenfis Basilicæ. Cœpta quidem illa à D. Ludgero, sed à nepotibus Episcopis Hildegimo seniore, Thiatgrimo, Gerfrido, Alfrido, & Hildegimo absoluta; ac tandem à Wiliberto Coloniensi Archiepiscopo, atque ipso Hildegimo consecrata. Quod ipse tabulæ à Wiliberto relatæ docent.

Per id tempus fundatum est in Westphalia nobile Gerresheimensium monasterium Virginum à Regenberga Gerrici militis filia ex paternis bonis, quod à Wiliberto Coloniensi Archiepiscopo consecratum Deo. Tabulas donationis præter alios consignavit Luthardus Archicancellarius; quem tamen diversum dixeris à Luthardo Episcopo nostro.

Inter hæc pietatis & liberalitatis studia, Ludovici quoque Germaniæ Regis singularis beneficentia in Corbeienfes Monachos hoc anno offert; tanquam Patri Ludovico pio conditori nihil concessurus filius. Quam in rem bina donationum diplomata suppeditunt, quorum alterum mense Junio, alterum Septembri consignatum. Prius sic habet.

Initia Parthenonis Gerresheimensis.
Ludovicus R. Corbeienfes eximit à decimis Episcopo dandis.

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis HLudovicus divina faventegratia Rex. Convenit Regiæ dignitati semper studere, ne Ecclesiarum Christi status aliqua occasione labefactari incipiat. Ex hoc enim et præsens vita sub majori prosperitate transigitur, et æternæ beatitudinis merces maxima acquiritur. Quapropter expedit nobis sæpius retractare concessiones antecessorum nostrorum, simul et nostra præcepta de immunitate Ecclesiarum ab exactionibus publicis confirmare, ut et quæ prius concessa sunt nusquam infringi patiamur, et de his, quæ forte minus expresse annotata sunt, et ideo in antiquis præceptis non contineri contenditur, per novorum consecutionem omnem infuturum dubietatem tollamus. Notum ergo esse volumus omnibus tam præsentis ævi quam succedentium temporum Christi fidelibus, quia novæ Corbeia monasterium jussu gloriosi Genitoris nostri constructum est in honorem sancti Stephani protomartyris Christi, atque per voluntatem ejusdem Imperatoris corpore est B. Viti Martyris insignitum. Sed et ex integro ab omnibus publicæ exactionis officiis et expeditione hostili tam de litis quam de ingenuis hominibus terram ejus incolentibus absolutionem promeruit, in quo et nos comprehensum existimavimus, et hætenus observatum comperimus, ut decimæ de dominicis ejusdem monasterii mansis non darentur Episcopis. Sed ad portam monasterii darentur in elemosinam præfati Genitoris nostri, et totius prosapie ejus, ut videlicet esset unde ministraretur peregrinis et hospitibus, quæ nunquam desunt monasterio; nunc vero exorta quæstione per quosdam Episcopos, utrum nam hoc eidem monasterio Genitoris nostri nostroque præcepto concessum sit: quanquam, ut ipsi dicunt, nominatim non sit, expressum, sub generali

nerali tamen confessione libera dispositionis rerum suarum etiam hoc comprehensum fatemur. Sicut et seniori Corbeia, ad cuius normam hæc nova instituta est, et præcipuis quibusque monachorum monasteriis antecessores nostros concessisse comperimus, et ne deinceps hinc aliqua dubietas fiat, rogatu venerabilis viri Adalgarii Abbatis ejusdem monasterii per hoc nostræ potestatis præceptum decernimus atque iubemus, ut et omnia, quæ prius habuit, immunitatis præcepta rata et inconvulsa habeantur, et per hanc conscriptionis nostræ Cartam specialiter ei concessum sciatur, ut de Dominicatis mansis vel nunciis habitis, vel post acquirendis, à reddendis decimis plenam hoc monasterium habeat immunitatem, nisi sicut hæcenus fuit, ut dentur ad portam monasterii in susceptionem hospitum et peregrinorum. His omnibus ad stipulari recens Adriani Apostolici præfati Abbati collatum privilegium cognovimus, dum huius apud nos controversiæ questio ventilaretur. Et ut hæc auctoritas nostræ largitionis firmior habeatur, atque per futura tempora à fidelibus nostris verius credatur, manu propria subter eam firmavimus, atque annuli nostri impressione assignari iussimus.

Signum Domini

HLudovici Serenissimi Regis.

Hebarhardus Cancellarius ad vicem Ludovici archi Capellani recognovi et scripsit.

Data XVI Calend. Julii, anno ab Incarnatione Dominica DCCCLXXIII, Regni autem Domini HLudovici Serenissimi Regis in Orientali Francia regnante anno XXXIIII, Indict. VI, actum Aquisgranii palatii in Dei nomine feliciter amen.

Et villam
Lizzi-
cham ijs-
dem do-
nat.

Alterum verò ejusdem liberalitatis argumentum hisce tabulis consignatum est.

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis, HLudovicus divina favente gratia Rex. Si liberalitatis nostræ munere locis Deo dicatis quiddam conferimus beneficii, et necessitates Ecclesiasticas nostro relevamus iuramine, atque Regali tuemur munimine, id nobis et ad mortalem vitam temporali-ter transigendam, et ad æternam vitam feliciter obtinendam profuturum li- quido credimus. Quapropter comperiat omnium fidelium nostrorum præ- sentium scilicet et futurorum sollertia, qualiter Nos ob nostræ mercedis aug- mentum, et pro remedio animæ Domini avi ac Genitoris nostri, nec non fra- tris nostri HLotharii suiq. filii et æquivoci concessimus quasdam res proprietatis nostræ ad monasterium situm in Saxonia, quod nuncupatur nova Corbeia, id est Villam, quæ vocatur Lizzicha, ubi sunt homines L. qui picturas faciunt et picturæ Vinearum, quinquaginta et septem particula Vinearum. Ubi duntaxat Carrada colligi possunt, et sunt ibi 30. femine, quæ dant censum, unaquaq. sex- ficlas vini, et de lino XII fusas III pullos, et XV ova, et de terra aratoria ad L modios, et de pratis ad Carradas X. Has itaque præscriptas res cum omni integritate totum et ad integrum ex jure et dominatione nostra in jus et domi-

dominationem p-
videlicet ratione
præceptum pleni-
auxiliante, perpe-
ne, vel eis pro no-
tiam facilius ex-
habeatur, et per f-
tius observetur, n-
impressione assign-

Signum

Data VII Calend.
Serenissimi
Aquisgranii

An

Ab hoc de
Carolus Crasti-
scopi nostri offe-
studines, quas
dovico German
II Imperatore, J
Germaniam regi-
tium legati, com-
rem Saxonia no-
hil diu stabile, ac-
lo cœpit, non fir-
libus radijs spect-
perator, Lothari-
sidi civilis que be-
reliquisset. Caro-
te, festinatis itine-
tre, in Italiam avo-
repturus. Id cū
Regem & Carolu-
(alter enim Bojari-

dominationem præscripti monasterii tradimus atque transfundimus; Ea videlicet ratione, ut ab hodierna die et deinceps per hoc nostræ auctoritatis præceptum plenius in Dei nomine confirmatum nullo inquietante, sed Deo auxiliante, perpetuis temporibus ibi permancant, absque ulla contradictione, vel eis pro nostra ac Conjugis carissimæ prole, salute Domini clementiam facilius exorare delectet. Et ut hæc auctoritas largitionis nostræ firmior habeatur, et per futura tempora à fidelibus nostris verius credatur et diligentius observetur, manu propria nostra subter eam firmavimus et annuli nostri impressione assignari iussimus.

Signum Domini HLudovici Serenissimi Regis.
Hebarhardus Cancellarius ad vicem Luitberti
Archicapellani recognovi et ss.

Data VII Calend. Octobris anno XXXVIII regni Domini HLudovici
Serenissimi Regis in orientali Francia regnantis. Indict. VI Actum
Aquisgrani palatii in Dei nomine feliciter Amen.

Annus Christi 874. 75.

Joannis VIII. Pont. 2. 3.
Ludov. II. Imp. 19. 20.
Ludov. Germ. Reg. 34. 35.
Luthardi Ep. Pad. 15. 16.

Ab hoc deinceps anno 874, qui sequitur, ad annum 885 & Carolum Crassum Imperatorem nulla se memoria Luthardi Episcopi nostri offert. Multi interim Regum obitus, & rerum vicissitudines, quas nosse juvat. Inter Carolinæ stirpis Reges nullus Ludovico Germaniæ Rege potentior, quem præ ipso etiam Ludovico II Imperatore, Italiæ propè Regno incincto, Monarcham tot per Germaniam regnorum appellare licebit, ad quem præ ceteris gentium legati confluxere, aut pacem aut fœdera poscentes. Eam ob rem Saxonia nostra hæcenus tam pacata: Verum ut in humanis nihil diu stabile, ad arma rursus hæc concitari, ac intestino turbati bello coepit, non sine fatali cometæ prænuncio, qui mense Julio crinibus radijs spectatus. Inde enim mense Augusto Ludovicus II Imperator, Lotharij filius, ac Rex Italiæ, morte subtractus, novum dissidij civilisque belli incendium dedit, quod nullum heredem filium reliquisset. Carolus Calvus Rex Galliarum, compertâ nepotis morte, festinatis itineribus, inconsulto Ludovico Germaniæ Rege ac fratre, in Italiam avolvit, Regnum illud & augustalia ornamenta prærepturus. Id cum indignè ferret Ludovicus Rex, Carolomannum Regem & Carolum filios cum exercitu in Italiam festinare imperat. (alter enim Bojariæ, alter Sueviæ Rex cognomento Crassus jam nominatus

Annales
Francorum.
à Pithæo
editi.
Regino.
An. 875.
Annales
Francorum.
Ludovici
Imp. obiit.
tu Ger-
mania
turbatur.

minatus erat.) Ab his claustra Alpium penetrata, infessaque, ne Carolo reditus pateret. Quibus territus Carolus Rex Galliae, qui lepore timidior, in iuventute virum, in senio puerum egisse scribitur, ad callidas pro more artes conversus, Carolomanno praeter auri & gemmarum dona, sancta omnia obtulit. Interim Romam profectus, & Joannem VIII Pontificem sibi demeritus, Imperator coronatus. Simul per idtempus Ludovicus Germaniae Rex cum Ludovico filio armatus Galliam ingressus. Ibi cum Germanus miles à praedis & vastatione contineri non posset, Rex misertus populi calamitates, ultro Gallia excessit.

Annus Christi 876.

Joannis VIII Pont. 4.
Caroli Calvi Imper. 1.
Ludov. Germ. Reg. ultimus.
Ludov. II. filii Germ. Reg. 1.
Luthardi Ep. Pad. 17.

Francor.
ann.
Regino.
Aimoinus.
Sigebertus.

Ludovici
German.
Regis o-
bitus.

lib. 41. c. 7.

Ne tamen Carolo Calvo, homini callidi vafrique ingenij, omnia pro libidine regnandi relinqueret, Francofurti procerum conventum indicit; ex quo mense Julio Wilibert^o Colonienfis Archiepiscopus, Adelardus & Menigardus Comites missi ad Carolum, postulatum, ut Italiae Regnum cum filio Ludovico divideret, & cum eo augustale nomen communicaret. Sprevit hoc primum Carolus, & Graecorum Imperatorum habitu tumidus, minari etiam ausus est, se tantum brevi armatorum multitudinem adducturum in Germaniam, quae Rhenum exhaustura esset, daturaque per siccum fluminis alveum militi transitum. Ingentes sed vanæ minæ; postquam enim à Ludovico Rege ac filiis didicit exercitus contrahi, metu perculsus, legatos misit pacem petitem. Inter hæc Ludovicus Rex post amissam Ratisbonæ Emmam Reginam, insignem Corbeienfis & Herivordienfis monasterij benefactricem, & ipse Francofurti v. Calend. Septem. mortalitatem implevit, iustitia & pietate, civili prudentia & militari gloria clarus: fratrum certè integerrimus & gloriosissimus Rex, ut Regino compellat: longè etiam ceteris bellicosior, terrorque barbararum gentium. Cujus hoc etiam Helmodi presbyteri elogium: *Noster, inquit, Ludovicus, Rex scilicet Germaniae, Nortmannos federibus sive praelis hoc modo retinuit, ut cum Franciam totam vastaverint, regno ejus vel minimè nocuerint. Post cuius mortem effera barbaries laxis regnabat habenis. Nam Boemi, Sorabi, Sassi et Slavi, quos ipse tributis subjecerat, tunc servitutis jugum excusserunt. Quas verò deinde clades intulerint Saxoniae, haud multò post memorabitur.*

Igitur ex m
quidem cognita
tharingiam, veter
dicare; eò quad
advolat, ac Regn
circa urbem exp
fidem evocati.
funere patris Fran
rolomannus fact
procul agebat.
primum legatos
patri juratam fili
Corolus respon
omnia superstiti a
hæc Ludovicus e
& Saxonibus, qu
utrimque opposi
Confluentes & A
nacum firmat. Q
des conversus, m
tionem offert, qu
terea promotis c
deret. Et obruti
Archiepiscopus,
lum & praefens p
tior factus, copia
se ab hoste digno
teove candido hu
gnam Idus Octol
ones in prima fro
ta vis incumberet
Franci Orientales.
passim obvijs ad f
narius Comes, rap
bat signo; tum vo
gientes: quos cun
ruentibus nova str
eis elapsus, reliqu
agnovère hostes
tantes equi, loco
vici post publica
& judicem causae
etoriam reportass

Igitur

Igitur ex morte Ludovici Regis orta novi belli flamma; ea si-
quidem cognita coepit Carolus promissa retractare, & totam Lo-
tharingiam, veterem videlicet Austrasiam, ad Rhenum usque sibi ven-
dicare; eò quadraginta millium exercitu contracto Aquisgranum
advolat, ac Regni sede istic occupata, Coloniam properat, castraque
circa urbem explicat; quò & omnes Regni Optimates ad jurandam
fidem evocati. Quædum perfidè agit Carolus, aberat Ludovicus
funere patris Francofurti occupatus, aberant & reliqui fratres. Ca-
rolomannus facta expeditione in Italiam ierat; Carolus in Suevia
procul agebat. Nec segnis adhæc Ludovicus, nec abjectus, mittit
primum legatos ad Carolum Calvum, rogatum, ne contra fidem
patri juratam filio hereditatem tyranni in modum eripiat. Quibus Ludovi-
Carolus respondit, se cum patre non cum filiis transigisse, sibi hæc cus R. Ca-
omnia superstiti ac seniori Ludovici pij Imper. filio jure deberi. Inter rolum
hæc Ludovicus exercitum colligit ex Francis Orientalibus, Thuringis, Imp. fau-
& Saxonibus, quocum ex adversa Colonia ripa confedit. Caltris sto ad An-
utrimque oppositis, Ludovicus etiam cum robore exercitus inter derna-
Confluentes & Andernacum Rhenum transit, castraque ad Ander- cum præ-
nacum firmat. Quo comperto, Carolus Calvus pro ingenio ad frau- lio vincit.
des conversus, mittit legatos ad Ludovicum, per quos pacis tracta-
tionem offert, quo securum & incautum obrueret; cum ipse in-
terea promotis castris cum 80000 armatorum Rheni ripam ascen-
deret. Et obrutus fuisset Ludovicus, nisi Wilibertus Coloniensis
Archiepiscopus, misso ad Ludovicum Hardivico presbytero, do-
lum & præfens periculum significasset. Ludovicus de insidiis cer-
tior factus, copias contrahit, arma arripit, aciem instruit, & quo sui
se ab hoste dignoscerent, nondum orto die pugnatueros, indusio lin-
teove candido humeris injecto, procedere jubet. Ita ventum ad pu-
gnam 8 Idus Octob. in pago Meghinensi haud procul Andernaco. Sax-
ones in prima fronte collocati prælium ordiuntur, in quos cum to-
ta vis incumberet, coacti pedem referre. Laborantibus succedere
Franci Orientales, tantoque ardore investiti sunt in Gallos, ut cæsis
passim obvijs ad signa penetrarent. Inter primos trucidatus Regi-
narius Comes, raptaque è manu ejus Aquila, prætorio quod gesta-
bat signo; tum verò disjecti ordines, & per cædes grassatum in fu-
gientes: quos cum in angusta viarum compulissent, alijs super alios
ruentibus nova strage sævitum. Carolus Imperator ægrè cum pau-
cis elapsus, reliquum exercitum à rusticis per agros obtruncatum
agnovère hostes divina vindicta premi, quando ad calcaria resi-
tantes equi, loco moveri non poterant. Provocarat nimirum Ludo-
vicus post publicas preces, jejunia, supplicationes ad superos testes
& judicem causæ suæ Deum, cujus deinde ope tam insignem vi-
ctoriam reportasse creditur. Quod & fero tandem agnovit Carolus
Im-

Ex quo
novæ
in Ger-
mania
turbæ.

Ludovi-
cus R. Ca-
rolum
Imp. fau-
sto ad An-
dernacum
prælio vincit.

Carolus
Imperator
ægrè cum
pau-
cis elapsus

Imperator in Galliam profugus. Ludovicus inde primum Aquisgranum, deinde Francofurtum triumphans ingressus. Ubi mense Novembri inter fratres denuo stabili regni paterni facta divisione, Carolomanno natu majori cessit Bojaria, Pannonia, Bohemia, Moravia, Carantanum: Ludovico Francia Orientalis, Thuringia, Saxonia, Frisia, & pars maxima Lotharingæ: Carolo cognomento Crasso Suevia & superior Lotharingia.

Annus Christi 877.

Joannis VIII Pont. 5.

Caroli Calvi Imp. 2.

Ludovici II German. Regis 2.

Luthardi Ep. Pad. 18.

Francorum
Annales.
Regino.
Moritur
Carolus
Calvus
Imp.

Ab hac clade non multum superstes Carolus Calvus Imperator. Iteratis enim literis à Joanne Pontifice adversus Saracenos per Italiam grassantes imploratus, frigidè expeditionem suscepit. Et Italiam quidem ingressus est: ac ubi nunciatum, Carolomannum cum exercitu Longobardiam jam intrasse, pavore solutus in Gallias se recepit, & vix Alpium juga ingressus, morte decessit: regno in Ludovicum filium, cognomento Balbum (ita ob impedimentum linguæ appellatus) quem unicum reliquerat heredem, devoluto. Hæc jam tempora, cum antè à virtutum præconio Magni, Pij, Bellicosi dicerentur, post à vitio corporis Calvi, Crassi, & Balbi appellati sunt. Tum verò Carolomannus multis Imperatoris virtutibus exornatus, ut eum Regino commendat, Italiam occupat. Balbo satis fuit transfigere cum Carolomanno ac ceteris ejus fratribus, quo Regnum Galliarum retineret. At Ludovicus Rex Germaniæ, excelsi animi Princeps, postquam Francofurti comitia procerum habuerat, captivos omnes ultro remisit in Gallias. Inde armis in Sclavos ceterosque trans Albem barbaros converfis, ad pacem & tributa adegit: simul patris majorumque exemplo, patrocinia religiosorum virorum suscepit: cujus rei argumentum esse potest diploma, quo Werthinenfi cœnobio omnia jura & privilegia confirmat. Id tale est ex tabulario ejus nobis productum.

Ludovicus
R. Germ.
confir-
mat privi-
legia
Werthi-
nensium.

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis, Ludovicus divina favente gratia Rex. Si petitionibus fidelium præsulum sanctæ Dei Ecclesiæ iusta et rationabilia petentium acquiescimus, hoc sine dubio ad æternam remunerationis præmia capeßenda profuturum esse liquido credimus. Quapropter noveritis omnium fidelium nostrorum tam presentium, quam futurorum industria, qualiter Hildegimus Halberstadiensis Ecclesiæ Episcopus quoddam monasterium Werthina nuncupatum competitione fratrum ibidem Deo servientium nostro commendavit patrocinio et nostræ defensionis tuitioni, rogans, id ipsius exposcentibus fratribus, ut iam dictum monasterium sub sua constet potestate à tempore

à tempore vitæ suæ, ceptis potestatem habere sciat. Nos etiam assensum præbuimus, quod decernimus a maneat. Homini bus iudex publicus præfatus monasterii jurisdictione securi permanere rationandum, vel neant et abique. Et futuro tempore à filio manu propria subtermissimus

Sig.
Waltherus Cancell.

Data xi Cal.

Anno primo

Actum Bise

Huic alterum com-
heimense monast.

In nomine sanctæ
gratia Rex. Si libera-
rimus, et necessitates
litumur munitione
dam, et ad æternam,
propter noverit omni-
um, industria, quali-
gestorum, et ob nostræ
garda, ac carissima p-
am, quod dicitur Ge-
S. Stephani protoma-
dicitur Tengstede, et
gia, in Comitatu Ott-
stois, cultis et incu-
bus cum adiacentibus
tas Villas jure ac leg-
deinceps Abbatis
voluerint, liberam a-
sona qualibet postero
cessionis præceptum i-
concesso scripto conti-
currere se nullo mo-
a tempore

atempore vita sua, et post discessum ipsius monasterii predicti fratres deinceps potestatem habeant inter se eligendi Abbatem, qui eos regulariter procurare sciat. Nos etiam petitionibus jam sati Episcopi et predictorum fratrum assensum præbimus, et iussimus fieri hoc nostræ auctoritatis præceptum, per quod decernimus atque iubemus, ut præfata petitio firma stabilisque permaneat. Hominibus itaque predictorum fratrum nulla iudiciaria potestas vel iudex publicus præsit: non ab iis freda sive parata accipiende exigantur: præfati monasterii fratres hominesque ipsorum ab omni vectigalium exquisitione securi permaneant: eorum advocato, quem Abbas constituerit, si quid est ratiocinandum, vel corrigendum fiat, et immunitatis tuitione semper permaneant et ubique. Et ut hæc auctoritas assertionis nostræ firmior habeatur, et futuro tempore à fidelibus nostris melius credatur, et diligentius observetur, manu propria subter eam firmavimus et annuli nostri impressione sigillari iussimus.

Signum Ludovici Serenissimi Regis.

Waltherus Cancellarius ad vicem Luthberti Archiepiscopi recognovi.

Data XI Calend. Junii, Anno Dominice Incarnationis DCCCLXXVII

Anno primo regni Ludovici Regis in Orientali Francia regnantis,

Actum Bifstadt in Dei nomine feliciter Amen.

Huic alterum conjungas liberalitatis monumentum, quæ Gandersheimense monasterium Virginum Diocesis Hildesensis cumulavit.

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis, Ludovicus divina favente gratia Rex. Si liberalitatis nostræ munere locis Deo dicatis quiddam conferimus, et necessitates Ecclesiasticas nostro sublevari iuvamine, atque regalmur munitione, id nobis et ad mortalem vitam temporaliter transigendam, et ad æternam feliciter obtinendam profuturum liquido credimus. Quapropter noverit omnium fidelium nostrorum, tam presentium quam futurorum, industria, qualiter pro remedio animarum piissimorum antecessorum Augustorum, et ob nostræ mercedis augmentum, nec non pro dilecta conjugæ Lutgarda, ac carissima prole nostra, quasdam res proprietatis nostræ ad monasterium, quod dicitur Gandersheim, concessimus, quod est constructum in honore S. Stephani protomartyris, et in nostro constat patrimonio, hoc est in villa, quæ dicitur Tengstede, et in villa quæ dicitur Erike, in pago, qui vocatur Suthuringia, in Comitatu Ottonis, cum domibus, edificiis, campis, agris, pratis, pascuis, sylvis, cultis et incultis, aquis aquarumque decursibus, viis et introitus, accessibus cum adjacentibus finibus, exitibus cum regressibus, et quidquid ad præfatas Villas jure ac legitime pertinere videtur, ita ut quidquid ab hodierna die deinceps Abbatissa et Sanctimoniales femina præfati monasterii inde facere voluerint, liberam ab omnibus perpetualiter habeant potestatem. Si vero persona qualibet posterorum nostrorum, quod minime credimus, hoc nostræ concessionis præceptum irrumperere tentaverit, et immunitatis et electionis à nobis concessio scripto continetur, violandum decreverit, omnipotentis Dei iram incurere se nullo modo dubitet, et coram iusto iudice in tremendo examinis dicere.

Et bene-
facit Mo-
nasterio
Ganders-
heimensi,

Aa

se ra

serationem inde redditurum minimè ignoret. Et ut hæc nostræ concessionis auctoritas firmiter habeatur, et per futura tempora à fidelibus nostris melius observetur, veriusque credatur, manu propria nostra subter eam firmavimus, et annuli nostri impressione signari iussimus. Datum V Idus Febru. Indiēt. 10. Anno incarnat. Domini nostri Jesu Christi 877 Anno primo Serenissimi Regis in Orientali Francia regnantis. Actum Francofurti in Dei nomine feliciter Amen.

Obitus &
præclara
facta Al-
fridi Hil-
desiensis
Episcopi.

Sustulit hic annus è numero Saxoniorum præsulum Alfridum Hildesensem Episcopum, quem Luthardus Episcopus noster sibi conjunctissimum semper habuit, ob viri religionem, sapientiam, & vitæ sanctimoniam. Nam & primaria Westphaliæ nobilitate ortus, vitam primò apud nos inter Corbeiensis Monachos elegit; ex quo sacro cœtu ob virtutum eminentiam Hildesensium Episcopus delectus, præclare annis 30 sedi illi præfuit. Ab eo etiam Basilica Hildesiensis opere magnifico constructa dedicataque fuit. Ac præterquam quod diocesim multis prædijs & bonis locupletarit, condita sunt ab eo duo illustria Virginitatis collegia, Essendienſe & Salingerſtadenſe; dotatumque præterea ab eo multis bonis Gandersheimense monasterium, ut fasti Hildesensium celebrant. Quanquam longè pulchrius opus, Clerum sanctissimis institutis à se formatum Successori reliquiſſe. Hæc enim per id tempus omnium integerrimorum Episcoporum prima cura erat. Quare si unquam, Collegia Sacerdotum & Canoniorum tum florentissima spectabantur. Ob hæc virtutum studia & opera Alfridus ipse magno apud Ludovicum Regem in honore erat, multis legationibus publicis pro Rege functus. Quam vivus sanctitatis famam meruerat, ea etiam post obitum illustrata miraculis proditur. Subrogatus Alfrido ex eodem cœnobio Corbeienſi Ludolphus, vir eximie virtutis & expectationis; quem tamen mors, priusquam Episcopus consecraretur, subtraxit. Inde ex eodem cœnobio & seminario Episcoporum subleſtus Marquardus, quem haud multò post clades Ebberſdorſiana ſuſtulit.

Obitus &
genus
Ludolphi
Ducis
Saxonie.
Widekind
lib. 1. Ann.

Crantzius ad hunc quoque annum retulit funus Ludolphi clarissimi Ducis Saxonie & bellatoris pro christiana religione adversus barbaros, de quo supra relatum. Hujus filij Bruno, Tancquardus & Otto Dux magnus, ex quo genitus Henricus Rex Ottonis M. patrens. Multis Ludolphi præclara facinora celebrant Saxonum Scriptores. Nobis vel ex eo commemorandus, quòd Westphaliæ & Angariæ magnam partem Ducis imperio complexus, Luithardo Episcopo nostro hæc regiones ab hostibus intactas servavit. Cùm Reges civilibus inter se bellis decertarent, jam Ludolphi filia Luitgardis Ludovico II Germaniæ Regi in Matrimonium data erat. Adeo & ipsa Ludolphi familia clara erat, & connubio in regiam familiam penetrarat.

Annus

Ann

Prospera a
vici II Regis pro
modò in palati
præsentem hab
Reipublica & r
bella quicquam
Mosam & Heri
Galliæ Rex, conf
partitione Regn
Ludovicus Balb
jecit, quòd Lu
suscepti divisere
tura esset, gravi
edidit.

At multò ca
oniaque, & furo
Ludovicus Rex, c
duos filios, amifi
Is quia sterilem c
bina reliquit, cui
us, quam brevi hi
rator futurus esse
Crassus, Sueviæ F
tor salutatur. In
rebus detinetur, d
flata, altero exerc
oniam se effundit
dim delati. Adver
commissoque pr
in pugna Hugo R
rant Nortmanni
Reginæ frater, ex

Annus Christi 878 & 79.

Joannis VIII. Pont. 6. 7.
Ludov. Balbi Imp. 1. 2.
Ludov. II Germ. Reg. 3 & 4.
Luthardi Ep. Pad. 19. 20.

Prospera adhuc per hæc tempora Germania Saxoniaque, Ludovicus Regis provisus, quem modò Aquisgrani, modò Francofurti, modò in palatio Thuringiæ ad Salam fluvium proceres in comitijs præsentem habuere, nec alio negotio magis occupatum, quàm ut Reipublicæ & religionis incolumitati consuleret. Ac ne per civilia bella quicquam turbaretur, convenere ad Marfanam vicum inter Mosam & Heristallum Ludovicus Germaniæ, & Ludovicus Balbus Galliæ Rex, confirmatis amicè ijs, quæ inter utrumque parentem de partitione Regnorum convenerant. Quanquam altero ab hoc anno Ludovicus Balbus morte subtractus, Galliæ Regnum in turbas conjecit, quòd Ludovicus & Carolomannus filij ex Ansgarda pellice suscepti divisere; nam Adelheidis conjux, quæ heredem filium datura esset, gravida relicta, Carolum cognomento simplicem post edidit.

Annus Christi 880.

Joannis VIII Pont. 8.
Ludovici II Germ. Regis 5.
Luthardi Ep. Pad. 21.

At multò calamitosior annus insequens 880 Germaniæ Saxoniæque, & furore Regum, & clade à Nortmannis accepta. Quippe Ludovicus Rex, dum Galliæ occupandæ ambiciosius inhiat, præter duos filios, amisit Carolomannum fratrem Bojariæ & Italiæ Regem. Is quia sterilem conjugem sortitus, non nisi Arnulphum ex concubina reliquit, cui Ludovicus Carentanum Ducatum attribuit, nescius, quam brevi hic, exstinctâ Carolina per Germaniam stirpe, Imperator futurus esset. Carolus inter hæc alter fratrum cognomento Crassus, Sueviæ Rex, Italiam occupat, & à Joanne Pontifice Imperator salutatur. Inter hæc dum Ludovicus Lotharingicis & Gallicis rebus detinetur, Nortmanni, gens ex Danis, Norwegis & Suecis conflata, altero exercitu Belgium vastant, altero Albim transgressi in Saxoniâ se effundunt. Qui in Belgium irruerant Nortmanni, ad Scaldim delati. Adversus hos Ludovicus Rex progressus cum exercitu; commissoque prælio, quinque Barbarorum millia prostravit. Quam in pugna Hugo Regis filius desideratus. At his, qui Saxoniâ irruerant Nortmanni, Bruno, Ludolphi Saxoniæ ducis filius ac Ludgardæ Reginæ frater, ex Imperio Ludovici Regis se objecit: vir ingentis animi, becketes.

Francorum
Annales à
Pithæo edit.
Aimoinus,
Granzius
lib. 2. Saxo.
c. 31. & lib.
2. Metrop.
c. 3. & 9.
Widkindus
lib. 1.
Helmoldus
lib. 1. c. 7.
Adamus
Bremen. lib.
1. c. 34.
Albertus
Stadenfr.
Meibomius
in notis ad
lib. 1. Wid-
kindi.
Clades
Saxonum
prope Eb-
mi, becketes.

dorff à
Nort-
mannis
illata.

mi, sed infelicis successus. Contraxerat ille exercitum, ad quem præcipui Saxonie Comites et proceres ac tota propè nobilitas confluit. Bellum ab omnibus eò flagrantius susceptum quòd contra barbaros et juratos christianæ religionis hostes gerendum. Quapropter & Episcopi aliquot se conjungere, non tam bellatores, quàm Sacerdotes sacrarumque præfides, more jam à Francis recepto; quemadmodum & supra bello contra Sclavos Episcopos produximus in castris Ludovici Germanie Regis. Igitur secundo die Februarii, qui B. Virgini sacer adscribitur, Nortmanni & Saxones congressi in vico Ebbecksdorffio Ducatus Luneburgensis, acriter inter se prælio decertarunt. Anceps diu pugna, quàm postremum Saxones circumventi, compulsique in paludes glacie constrietas: quæ ubi pondere armatorum pressæ considerunt, hæsit soluta glacie immerfus abruptusque à se miles, cui nec emergendi nec pugnandi facultas erat; uti hæc Widekindus & Dithmarus Scriptores nostri tradunt. Quo conspecto, Barbari incurrunt, & miserabili strage alios post alios impune contrucidant. Non alia funesta clades magis accepta à Saxonibus, ex quo Christianam religionem susceperunt. Cæsus Dux Bruno: duo Episcopi, Theodericus Mindensis & Marquardus Hildesienfis: Comites præterea duo decim; quos inter tres Bardones, Thiodericus, Gerricus, Ludolphus, Folcwardus, Avanus, Thiotricus, Liutharius occubere: Satellites, quos ab alijs præfectos nominari leges, haud minus quàm octodecim desiderati, uti Francorum Annales hæc memorant, & post eos complures alij Scriptores retulerunt. Corpora cæforum Episcoporum, Comitum & nobilium in unum cumulum protracta sunt, et utaque vestibus & armis aliquamdiu insepulta jacere, & cum nemo ob metum hostilem ad tumulum peteret, nec jam amplius ab incolis ejus loci dignosci possent, in eodem vico promiscuè consepulta sunt. Majores inde, quòd bello sacro occubuisse, cultu Divorum inter Martyres habere. Ejus quoque rei gratia monasterium Virginum ordinis D. Benedicti eodem in loco conditum. Sanè Bollandus secutus ceteros, Divorum fastis adscripsit. Atque hæc ut certa habemus scriptorum majorumque fide; ita Crantzius plerosque Saxonie Episcopos ad classicum hujus belli confluisse, simulque in hoc prælio occubuisse narrat. Quemadmodum & alii septem Episcopos cum in numerum referunt: alii pauciores, interque hos etiam Paderbornensem Episcopum recensent; quem tamen non alium proferre illis licebit quàm Luithardum: constabit autem ex diplomate Caroli Crassi infra à nobis recitando, Luithardum anno adhuc 885 superstitem fuisse. Haud dissimiles fabulæ, quas de Verdenensi Monasteriensi, Halberstadiensi, Osnabrugensi, Bremensi Episcopis in prælio cæsis narrant. Nam si illi scriptores legissent Francorum Annales, Dithmarum, Helmoldum, Adamum Bremensem, Albertum

Bolland.
tom. 1. Feb.
die 2.

Atta Pa-
derborn.
MS. chron.
Minden.
Kers-
broch, in
Episcop. Pa-
derb.

tum Staden-
desideratos, T
ensem; nec pl
Nortman
rum copiis co
grassando; jam
pervenerant.
ne miles imple
pe delevit, ne
effunderet.

Omne Sa
dovico German
catus, magisqu
nantibus obfiste
terim Otto Dux
dekindus scribit
omni virtute lon
onie, Westphali
ratorem præfeci
Luithardem in m
ornatum vellet:
qui deficiente C
onie Regem, &
gente Imperator
Regem in Otton
ones collegit in
necem, Nortma
des suas rejecit;
Germaniam, ut
relinquere sint co
stis per Galliam
git. Ineunte hy
tero anno est ext
mento Crassus, c
natali Christi die

tum Stadensem, reperissent duos tantum Episcopos ex eo prælio desideratos, Theodoricum Mindensem & Marquardum Hildesensem; nec plures probati Auctores permittunt.

Nortmannorum victoria provocati Sclavi, magnis Barbarorum copiis conglobati in Thuringiam prouunt, cædibus & prædis grassando; jamque ad Salam fluvium atque ipsum regium palatium pervenerant. Quibus Poppo Comes insigni fortitudine & religione miles implorata numinis ope occurrit, & ad internecionem prope delevit, ne tota barbaries se in hæc Christianorum regiones effunderet.

Annus Christi 881.

Joannis VIII Pont. 9.

Caroli Crassi Imper. 1.

Ludov. II Reg. Germ. 6.

Luthardi Ep. Pad. 22.

Omne Saxoniae præsidium per hæc temporum mala erat in Ludovico Germaniae Saxoniaeque Rege. Sed ille Gallicis turbis implicatus, magisque intentus erat, ut Nortmannis per Galliam dominantibus obsisteret, quàm ut Saxoniam tueretur. Opportune interim Otto Dux Saxoniae in locum cæsi fratris obtigit, Vir, ut Widekindus scribit, fratre Brunone prudentior, fortitudine bellica, & omni virtute longè præstantior. Hunc idcirco Ludovicus toti Saxoniae, Westphaliae videlicet, Angariae, & Ostphaliae ducem ac moderatorem præfecit; eoque plus confisus Ottoni, quod Sororem ejus Luitgardem in matrimonio haberet, ac veluti proregis dignitate exornatum vellet: Sed Deo hæc arcanis consilijs longiùs porrigente, qui deficiente Carolina stirpe, filium ejus Henricum primum Saxoniae Regem, & nepotem ejus Ottonem M. primum ex Saxonum gente Imperatorem esse voluit. Nec in præsens fefellit Ludovicum Regem in Ottone fiducia; quippe qui à clade Ebbekeisdorfiana Saxonum collegit in arma, eodemque adhuc anno ultus fratris Brunonis necem, Nortmannos prælio victos prostravit, ultraque Albim in sedes suas rejecit; itaque contigit, ut dum illi per totam Galliam, & Germaniam, ut jam referam, defævirent, Saxoniam tamen intactam relinquare sint coacti. Ludovicus interim Rex Germaniae, compositis per Galliam rebus, in Bojariam profectus, æstatem istic transigit. Ineunte hyeme Francofurtum concessit; ubi morbo, quo altero anno est extinctus, decumbere cœpit. Carolus verò cognomento Crassus, cum Italiam sui juris faceret, hoc anno Romæ ipso natali Christi die Imperator à Joanne Pontifice coronatus,

Fine

Annal.
Franc.
Regino.
Sigebertus.
Nort-
manni
Galliam
& Belgi-
um deva-
stant.

Fine anni *sævailla*, & ad omnem posteritatem memorabilis Nortmannorum in Belgium & Germaniam irruptio facta, quam Scriptores tradidere. Nam etsi ejeti cum clade Nortmanni in Gallia, Neomago se includerent; reparatis tamen viribus, Godefridus & Sigefridus Reges mense Novembri cum innumerabili gentis suæ multitudine inveci per ostia Rheni in adversum Mosam Hasalon Oppidum in Mosæ ripa occupant, & locum castrorum vallo fossaque præmuniunt. Quo tanquam ad receptum firmato, longè lateque in prædas effunduntur, omnia simul ferro flammaque vastando. Qua procella Leodium, Trajectum castrum, Urbs Tungrensis, Prumia, Inda, Stabuletum, atque obvia quæque cœnobia ignibus absorpta. Inde in certiorē Mosæ ripam conversi per Ripuariam eodem barbaro furore sæviunt: tum Coloniam Agrippinam & Bonnam civitates, ut Francorum Annales addunt, cum Ecclesijs & ædificiis incendunt. Quotquot autem evadere potuerunt tam Canonici quàm Sanctimonialia Moguntiam profugere, thesauros Ecclesiarum & corpora Sanctorum secum portando. Tum præterea Tulpiacum, Novesium, ac cetera loca injecto à Barbaris igne conflagraverunt: tum captum Aquisgranum, & regium palatium, capellaque regia, ac nobilis illa Caroli M. Basilica in stabulum equorum conversa. Ac ne cetera commemorem, eodem excidio Amoinus Cameracum, Ambianum, ceterasque Belgicæ secundæ Urbes everfas, & Parisios Urbem à Sigefrido Nortmannorum Rege quadraginta millibus Barbarorum obsessum refert. Nihil ante eum diem aut Gothorum, aut Vandalorum, aut Hunnorum furor in Christianos ediderat truculentius. Adeo quidquid inter Scaldim, Mosam, ac Rhenum patuit, evastatum est, Saxoniâ quod mireris, intactâ. Ita verò Barbarorum irruptione premuntur regna, dum aut christianorum vitia adoleverint, aut Reges ad ignaviam prolabantur, aut Principes dissident intestinis bellis.

Annus Christi 882.

Francorum
annal.
Regino.
Herm. con-
trast.
Ann. Fuld.
Brunnerus
ex antiq.
antog.
Ludovici
II. Germ.
Reg. obi-
tus.

Joannis VIII Pont. 10.
Caroli Crassi Imp. 2.
Ludov. II. Germ. Reg. 7.
Luthardi Ep. Pad. 23.

Subinde Ludovicus Germaniæ Rex, quem Francofurti lecto depressum diximus, hoc insequenti hujus sæculi anno octingentesimo secundo Francofurti 3 Calend. Februarij moritur. Quanquam Francorum annales xiii Calend. Decemb. obijisse referant; cujus mortem cometes xv Calend. Februarij radiantibus comis spectatus denunciavit; Regino xiii Calend. Septemb. excessisse refert. Cor-
pus

pus ad Laureshe
Filium quidem
nomine dixerat
matura morte ex
Carolus Crassus
erat, devoluta
quàm ut Carolus
Ludovici morte
qui adversus No
manni fugientiu
sane effusi, Con
ni ne in prædam
manni Treviros
ptis, partim fu
Idem Metis excid
perator multis cu
manni intra suam
ut gentem tam in
procerum indixit
Orientali, Bojaria
bim custodire; T
rabos excubare.
postea Germania
cum Francis Ori
ipse cum robore
lam ad Mosam in
Godefridus cum
sunt obsessi. Cu
inaudita aëris tem
bus è cœlo effusi
dissent, bellum pa
sus Godefridus Ro
vivo regnum ejus
religionem suscep
filia in conjugem
Imperatore partes
mannis ingens au
mania nomine pa
Haud multum di
mannorum gens,
Post illa Carolus
gulos domum rer
tiam profectus, a

pus ad Lauresheimense cœnobium ac patris sepulchrum delatum. Filium quidem is susceperat ex Luitgarde, quem Ludovicum suo nomine dixerat; Sed is puer Ratisbonæ ex fenestra prolapsus præmatura morte exceſſerat. Ita nullo herede filio relicto, omnia ad Carolum Craſſum Imperatorem, qui ex Ludovici pii filiis superſtes erat, devoluta. Quocirca proceres nihil ſollicitius habuerunt, quàm ut Carolum ex Italia in Germaniam evocarent. Vulgatà Ludovici morte, duplici malo conſictatum; nam & exercitus qui adverſus Nortmannos erat à Rege miſſus, diffluxit; & Nortmanni fugientium veſtigiiſ in hærentes, & munitione ſua ad Moſam effuſi, Confluentiam uſque populando progreſſi. Mogunti-
ni ne in prædam venirent, urbem ſuam muris inſtaurant. Ac Nortmanni Treviros verſi urbem occupant, incolis partim interemptis, partim fugatis, & templa ædeſque uno buſto involvunt. Idem Metis excidium intentabant, cùm interea Carolus Craſſus Imperator multis cum legionibus ex Italia advolat. Quo cognito, Nortmanni intra ſuam munitionem ad Moſam ſe recipiunt. At Imperator, ut gentem tam infeſtam ex Imperio ejiceret, Wormatiæ conventum procerum indixit; decretoque bello, copias ex Alemannia, Francia Orientali, Bojaria contrahit. Saxones noſtri juſſi duce Ottone Al-
bim cuſtodire; Thuringi duce Poppone in Sclavos, Bohemos & Sorabos excubare. Inde Imperator præmiſſo Arnulpho Principe, quem poſtea Germania Imperatorem ſortita, cum Bojarijs, & Heinricho cum Francis Orientalibus, juſſit Nortmannos palantes intercipere; ipſe cum robore exercitus conſecutus, intra munimentum Haſſalam ad Moſam incluſit, quo Nortmannorum Reges Sigefridus & Godefridus cum prædatorio exercitu ſe receperant: ibi in xii diem ſunt obſeſſi. Cùm verò obſidentes & obſeſſi xii Calend. Auguſti inaudita æris tempeſtate, quæ, tonitru, fulmine, grandine & imbris è cœlo effuſis, caſtra & urbem diſjecit, attoniti fractique concidiſſent, bellum pace conficitur; ac datis utrimque obſidibus, juſſus Godefridus Rex venire in caſtra & jurare, nunquam ſe Carolo vivo regnum ejus hoſtiliter ingreſſurum. Atq; is cùm ſe chriſtianam religionem ſuſcepturum promitteret, ſi Friſia illi, & Giſla Lotharij filia in conjugem daretur, illis impetratis, fonte baptiſmatis abluitur, Imperatore partes ſuſceptoris obeunte. Sigefridus & ceteris Nortmannis ingens auri argentiq; ſumma data. Fœdum & indignum Germaniæ nomine pactum, auro redimere, quod ferro ſolvendum erat. Haud multum diſſimilis labeſ, qua noſtra memoria Sueci, Nortmannorum gens, poſt triennale bellum auro redempti ex Imperio. Poſt illa Carolus Confluentiam proſectus, exauctorato milite, ſingulos domum remiſit. Confluentiâ Imperator Carolus Wormatiæ proſectus, ad conventus Imperij agendos; ubi inſigni diploma-
mate

Nortmanni Germaniæ infeſti, à Carolo Craſſo domantur.

Jura Cor-
beienfi-
um à Ca-
rolo Imp.
confir-
mantur.

mate Corbeiensibus omnia jura & privilegia confirmat, locum-
que sacrum in tutelam Imperatorum suscipit; Diploma etfi ad
veterem Imperatorum ac Regum formam sit compositum, hic ta-
men repræsentare placuit.

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis, Karolus divina favente
Clementia Imperator Augustus. Cum petitionibus servorum Dei justis et
rationabilibus divini cultus amore favemus, superni muneris donum lar-
giri non diffidimus. Idcirco noverit omnium fidelium nostrorum tam præ-
sentium quam et futurorum sagacitas, quia adiens Serenitatem culminis
nostri vir reverentissimus Puppo Abba ex monasterio Corbeia, quod est su-
per fluvium Wisera in villa regia in loco dudum nuncupante Fluxeri dica-
tum in honorem S. Stephani protomartyris, suggestit mansuetudini nostræ, ut
idem monasterium et monachos ibidem per tempora degentes cum rebus et
hominibus, non solum sub nostra tuitione et defensione constitueremus, verum
etiam et talem immunitatem fieri juberemus, qualem omnes Ecclesie in
Francia habent: cujus petitionem dignam et perspicuam judicantes, hanc
auctoritatem immunitatis erga prædictum monasterium Corbeia ejusque
Rectores fieri jussimus, per quam decernimus atque jubemus, ut nullus Jux
publicus, vel quilibet ex judiciaria potestate in Ecclesias, aut loca, vel agros,
seu reliquas possessiones memorati monasterii, quas præsentis tempore in quibuslibet
pagis et territoriis habet, vel deinceps ibidem conlata fuerint, ad
causas judiciario modo audiendas, vel freda exigenda, aut mansiones vel
paratas faciendas, aut fidejussoret tollendos, aut homines ipsius monasterii
tam ingenuos quam et lutos distringendos, aut ullas redibitiones aut inclitas
occasiones requirendas, ullo unquam tempore ingredi audeat, vel ea, que su-
pra memorata sunt, penitus exigere præsumat; Sed liceat memorato Abba-
ti suisque Successoribus res prædicti monasterii sub immunitatis nostræ defen-
sione quieto ordine vivere acrescere, et quidquid exinde jus fisci exigere po-
terit, totum et ad integrum nos pro aterna retributione ad pauperes alendos,
et luminaria eidem monasterio concinnanda concedimus; qualiter Mona-
chi ibidem degentes pro Nobis, proleque nostra, atque stabilitate totius im-
perii Nobis ad regendum commissi Domini misericordiam attentius exorare
delectet. Sed et hoc placuit nobis huic inferere auctoritati, ut licentiam ha-
beant Rectores hujusce monasterii cum quibuslibet hominibus liberis res et
mancipia legaliter commutare, videlicet, ut quidquid jussu et rationabiliter
pars alteri contulerit parti, per hanc nostram auctoritatem jure firmissimo
teneant atque possideant, et quidquid exinde facere voluerint, libero in
omnibus perfruantur arbitrio faciendi quidquid elegerint. Et ut hæc au-
toritas immunitatis atque confirmationis nostræ per futura tempora irru-
olabilem obtineat firmitatem, manu propria subter firmavimus, et annuli
nostri impressione signari jussimus.

Signum

Signum Domini

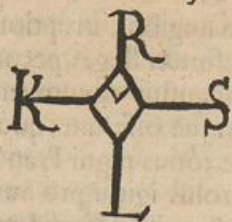
Waldo Cancellari
Data VII
Indict. XV
Wormatia

Inter hæc
Ejus concitator
Verum ut in au-
gustia Saxonibus
Normanni Saxo-
mati starent, O

Jam is per S
regeret, deserta se
Nam & Carolus
mannicis, & toti
Belgio, arcendisq
nem in Italiam su
à Northmannis ve
spiratione cum S

Vix dum ho
tatus in German
habito, alium ex
& Ducum auspice
nebat à Northman

Signum Domini Karoli

Serenissimi Imperatoris Augusti,

Waldo Cancellarius ad vicem Luitwardi Archicancellarii recognovi et ss.
Data VIII Id. Novemb. anno Incarnat. Domini DCCCLXXXII
Indict. XV, anno vero Imperii piissimi Imperatoris Karoli II. Actum
Wormatia Civitate in Dei nomine feliciter amen.

Inter hæc civile bellum inter Saxones & Thuringos exortum. Francorum
Annales
Ejus concitatores Poppo & Eginio comites, Thuringiæ præfecti.
Verum ut in auctores iniqui belli plerumque poena recidit, Thuringi
à Saxonibus magna clade protriti sunt. Nec tamen per hæc aut
Nortmanni Saxones, nec Sclavi Thuringos laceßere ausi; quòd ar-
mati starent, Ottone cumprimis Duce per Saxoniam obvolitante.

Annus Christi 883.

Marini Pont. 1.
Caroli Crassi Imper. 3.
Luthardi Ep. Pad. 24.

Jam is per Saxoniam status erat, ut suis se auspicijs imperijsq; Regino.
regeret, deferta sensim à Regum suorum ac cæsarum procuracione.
Nam & Carolus Crassus Imperator, præterquam quòd Boicis, Ale-
mannicis, & totius Imperij negotijs, in depellendis Nortmannis è
Belgio, arcendisq; ex Germania distinebatur, hoc anno expeditio-
nem in Italiam suscepit; quæ à Saracenis haud secus quàm Gallia
à Nortmannis vexabatur, Vidonis cumprimis Tusciæ ducis con-
spiratione cum Saracenis ac rebellione.

Annus Christi 884.

Hadriani III Pont. 1.
Caroli Crassi Imp. 4.
Luthardi Ep. Pad. 25.

Vix dum hoc composita erant, cum Imperator ex Italia evo- Regino.
Siegericus
Nort-
manni in-
festi Gal-
lia,
catus in Germaniam redijt, Wormatiæque conventu procerum
habito, alium exercitum in Pannoniam, alium in Moraviam misit,
& Ducum auspicijs rebelles compressit. At majus periculum immi-
nebat à Nortmannis, quòd hi mortuis intra annum Ludovico &
Caro-

Bb

Caro-

Carolomanno Francorum Regibus, irruptionem in Gallias minitarentur, nisi eadem, qua defuncti Reges, pecuniæ summa secum paciscerentur. His Galli angustijs circumventi Caroli Imperatoris opem implorant, regnumque offerunt, quod in quartum annum tenuit, Monarcha exinde totius regni Francici, per Italiam Gallias, & Germaniam. Carolus igitur pro auctoritate Nortmannos Gallia excedere jubet. Quibus illi offensi Lovanij in visceribus Belgij se præmuniunt castraque, ex quibus prædas agant. Qua ex sede belli, immisso licet alio post alium exercitu, frustra eos Galli tentarunt expellere. Adeo frigide tum bella gerebantur.

Expelluntur
e Duisburgo,
duce
Henrico
Saxone.

Simul per id tempus aliæ Nortmannorum copię per ostium Rheni invecitæ Duisburgum, (Regino Dinckburgum vocat) occupant, in eoque se Oppido includunt, dissimulante Godefrido Rege, cui Frisiam datam diximus cum Gisla Lotharij filia. Fortissimus ea tempestate Ducum erat in castris Imperatoris Henricus Popponis frater. Is per hyemem ita pressit, ut oppido tandem relicto, oceanum repetere coacti sint Nortmanni. Spectabant hæc vicini Saxones; & quo minus ejusmodi in Saxonia molirentur Nortmanni, præstabat Ottonis, Saxoniarum Ducis militaris virtus, armataque Saxonia. Sensim belli gloria à Francis ad Saxones transire visa. Celebris quoque ea tempestate per Westphaliam Reginbernus, Theodorico comite Ringelheimio & Oldenburgico natus, Widekindi M. abnepos, à quo varijs prælijs obtriti Dani.

Annus Christi 885.

Stephani VI Pont. 1.
Caroli Crassi Imp. 5.
Luthardi Ep. Pad. 27.

Regino,
Siegebertus.
Godefridus Rex
Nortmannorum
Germaniam
turbaturus occi-
ditur.

Accesserat annus Christi 885 quo, licet Imperator totam Germaniam in quiete possideret, obturbare tamen hanc ausus Godefridus Nortmannorum Rex. Quod Frisia, qua donatus erat, minimè contentus, missis ad Imperatorem legatis, peteret Confluentiam, Andernacum, aliaque ad Rhenum loca vini feracia, quod id Frisia non ferret. Specie hæc obtendebantur, quando e ipsa ab Hugone Lotharij filio sollicitatus ad rebellionem, promissa Lotharingæ parte, si cum Nortmannis irruptionem faceret. Quæ cum Imperatorem non laterent, legatos ejus benignè habitos remittit ad Regem cum responso brevi, ab Imperatore mittendos ad Regem Oratores, qui coram omnia pertractarent. Inde in consilium vocatus Henricus supremus militiæ præfectus, statuit Godefridum dolo tollendum, quando cum exercitu per Frisiæ paludes penetrare non li-

ceret.

ceret. Missi igitur
& Dux Henricus
comes suas
peteret; orto i
ense letalem pla
Henrici Satelliti
per Bataviam In
lionis erutis occ
perator præsent
Mense vero
ditus est benign
sus, qui Antistiti
tebat, Collegij
vocantur. Imp
scopi sui potesta
numenta à Ferdin
ductum, hic ac

In nomine s
Clementia Impera
præsentium scilicet
vir Luthardus Pa
sua suggestit Cessi
fratres inter se fir
mum morem frui
dum veneranda m
latis prosperitatem
nem concessimus,
nerint, qui eidem
petit fragilitas, di
conscribi jussimus,
supra diximus, ip
inter se eligendi P
ad illud officium d
sio apud posteros ob

Salomon Not.

Data VI Idus Sep
DCCC
Domini Kar
Franchenefun

ceret. Missi igitur ad Regem Wilibertus Colonienſis Archiepiſcopus, & Dux Henricus cum proceribus in Bataviam. Ibi cum Eberhardus comes ſuas poſſeſſiones, quas iniquè detinebat Godefridus, repeteret; orto inter Regem & Comitem litigio, comes educto enſe letalem plagam capiti Regis infligit, quem mox accurrentes Henrici Satellites confodiunt. Inde in Nortmannos verſi, omnes per Bataviam Inſulam contrucidant. Hugo ſubindè auctor rebellionis erutis oculis in cœnobium detrufus. Ad hunc modum Imperator præſenti periculo deſunctus Germaniam quietam habuit.

Menſe verò Septembri inter ceteros legatos ab Imperatore auditus eſt benignè orator à Luithardo Paderbornenſi Epifcopo miſſus, qui Antiftitis ſui nomine liberam Epifcopi ſui electionem petebat, Collegij cathedralis Sacerdotibus & Clericis, qui hîc fratres vocantur. Imperator poſtulatſi egregio diplomate eligendi Epifcopi ſui poteſtatem fecit. Id quia inter cetera Eccleſiæ hujus monumenta à Ferdinando Epifcopo primum è tabularijs noſtris eſt productum, hîc adſcribo.

Carolus
Imp. libe-
ram Cle-
ricis Pa-
derb. fa-
cultatem
dat eli-
gendi Epi-
ſcopum.

In nomine ſanctæ et individua Trinitatis, Karolus divina favente Clementia Imperator Auguſtus. Noverit omnium fidelium noſtrorum præſentium ſcilicet et futurorum induſtria, qualiter quidem venerabilis vir Luthardus Paterbrunnenſis Eccleſiæ Epifcopus ſua miſſa legatione noſtra ſuggeſſit Celſitudini, quatenus in eligendis Epifcopis prædictæ Eccleſiæ fratres inter ſe firma ſtabilique per futura tempora electione juxta præſtitum morem frui mererentur. Cujus petitioni aſſenſum præbentes ob remedium venerandæ memoriæ videlicet avi et Genitoris noſtri, ac noſtræ ſalutis proſperitatem, ratam firmamque ei perhenniter hujusmodi electionem conceſſimus, licet talem inter ſe moribus ſcientiaque probatum invenirent, qui eidem officio aptus dignuſque, quantum humana adhuc competit fragilitas, diſcoſcatur. Proinde hoc noſtræ auctoritatis præceptum ei conſcribi juſſimus, per quod decernimus atque jubemus, ut deinceps, ſicut ſupra diximus, ipſe Paterbrunnenſis Eccleſiæ clerus poteſtatem habeat inter ſe eligendi Pontificem, donec inter ipſos talis inveniri poterit, qui ad illud officium dignus reperiatur. Et ut hæc noſtræ auctoritatis conceſſio apud poſteros obtineat vigorem, annulo noſtro ſubter juſſimus ſigillari.

Salomon Notarius ad vicem Luitwardi archicancellarii recognovit.

Data VI Idus Septemb. Anno Incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti D C C C L X X X V. Indictione I I I, anno verò regni Domini Karoli piſſimi Regis V I I I imperii ejus V. Actum in Franckenefurt in Dei nomine feliciter Amen.

Utrumne verò Carolus Crassus primò hanc liberam potestatem eligendi Episcopum Paderbornensi Ecclesiæ dederit; an quòd in electione Baduradi & Luthardi hæc jam ante obtenta, confirmarit, incertum habeo. Luthardus certè, quòd jam aut senio gravis, aut invaliditudine pressus ad extremum vitæ urgeretur, Ecclesiæ suæ consultum voluit. Hoc ipsum privilegium liberæ electionis confirmatum ab Ottone II. Ut in Folmaro Episcopo referemus. Neque id privilegium novum videri debet, quando jam antè Carolus M. aut certè Ludovicus pius Imperator, ut Sirmondo visum, lege in Capitularium libris sanctitâ, Clero per Germaniam & Franciæ Regnum liberam & communem omnibus Collegijs eligendi Episcopi potestatem dedit, idque antiquorum patrum, institutis & Ecclesiæ libertati; atque receptæ consuetudini consentaneum proficitur; Ut in hoc non tam privilegium, quàm antiquum Ecclesiæ jus recognoscas. Etenim quòd Imperatores ac Reges jus vendicent nominandi Episcopos, eam à Pontificis indulto potestatem habuere à Pipino & Carolo M. ceteri Francorum Reges & Imperatores; ita verò reddidère Ecclesiæ, quod ab Ecclesiâ acceperant.

Annus Christi 886.

Stephani VI Pont. 2.
Caroli Crassi Imp. 6.
Luthardi Ep. Pad. ultimus.

Quantum exinde Luthardus ab hoc anno superstes vixerit, nemo satis in tabulas retulit. Verùm cum diploma hoc Cæsareum mense Septemb. hujus anni consignatum sit Luthardo, atque is vi Nonas Maji (quod in Herifensium necrologio annotatum est) obierit, consequens est anno 886 obiisse; nam Biso ejus Successor anno proximo 887 Episcopus introducit; quippe qui hoc anno, ut referemus, simile diploma à Carolo Crasso imperatore obtinuit. Et si Luthardi initia Episcopatus ab anno 859 deducere lubeat, jam annos xxvi Episcopatus, quos Auctor vitæ Menwerici adscribit, integros reperies. Quanquam Crantzius ex Annalibus Paderbornensibus annos xxiii illi assignet. Bruschius Luthardum innocentissimæ atque optimæ vitæ fuisse scribit. Neque dubium quin integerrimis & sanctissimis Saxoniarum Episcopis accenseretur; quales tum prima christianæ religionis per Saxoniam ætas ferebat; Ut vel inde Unwanus Episcopus, cum adhuc posthuma ac recens ejus fama odorque Sanctitatis spiraret, Luthardi ossa cum reliquis è tumulo levavit.

Luthardus Ep. verisimiliter hoc anno obiit.
Crantzius libro 2. Metrop. c. 15. Brusch. in cat. Pader. Episc.

Haud

Haud multo numero mortalium quem virum à deo haud dissimili

Hoc ipso r
ad Bissonem tra
Stephani Pont
defensis Ecclesi
lica auctoritate

Stephanus B
Hissimo Wicberto
trocinio sanctæ De
dicatæ, seu Bovo
Corberia, ex dedico
phani, ubi in sacri
tum. Convenit
bus pia compassio
sensum. Ex hoc en
no promeremur, a
runt sine dubio stat
atque devotos præ
pra nominatas Ecc
bus immobilibus,
catur ex patrocini
mina nostræ, altera
tione B. protomary
esit, sub B. Petri
li defensione per ho
modis submissas per
prærogativa atque
Principis, cui ligam
eiusq; nos vice di
num aliqua vis aut
quocunque modo in
dem, neque illarum
à quolibet usurpent
et jure Episcopi vel
gentissima Canonico
sue utriusque ordin
llei statuti privilegi
nomine censentur, s
ventur, ad laudem

Haud multò post Luthardum, * mense Julio, sublatuſ est è numero mortalium Wulfarius, quartus Mindensium Episcopus; quem virum à doctrinâ, prudentiâ, & fervore religionis proferenda haud dissimiliter commendant ejus Ecclesiæ facti.

Hoc ipſo mense Majo; quo Luthardus excessit, priuſquam ad Bifonem tranſeamus, non intermittendum duximus diploma Stephani Pontificis eo nomine sexti, quo privilegia ac jura Hildesienſis Ecclesiæ, & Corbeienſis ad Viſurgim Monasterij, Apostolica auctoritate confirmat.

Et Wulfarius Ep.
Mind.
* al. 15.
Sept.
Grant'ius
lib. 2. Me-
trop. c. 27.
Chron.
Mind.
Stephanus
Papa
confirmat
privilegia
Ecclesiæ
Hildesien-
ſis &
Monaste-
rij Cor-
beienſis.

Stephanus Episcopus Servus servorum Dei, Reverendissimo et sanctissimo Wicberto Episcopo sanctæ Ecclesiæ, quæ vocatur Hildesheim, patrociniæ sanctæ Dei Genitricis semper Virginis Mariæ Domine nostræ dedicate, seu Borvoni Abbati venerabilis monasterii, quod vocatur nova Corbeia, ex dedicatione et nomine Beati Christi protomartyris sancti Stephani, ubi in sacris requiescit membris B. Christi Martyr Vitus in perpetuum. Convenit Apostolico moderamini pia religione succurrere pollentibus pia compassione, et poscentium animis alacri devotione impartiri assensum. Ex hoc enim lucri potissimi præmium à Conditor omnium Domino promeremur, dum venerabilia loca oportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statim perducta. Igitur omnes sanctæ Ecclesiæ Dei fideles atque devotos præſentes scilicet atque futuros scire volumus. Utrasque supra nominatas Ecclesias cum omnibus earum familiis seu plebibus, ac rebus immobilibus, juxta ad eas ubique pertinentibus, quarum una sedes vocatur ex patrociniis sanctæ et superexaltatæ Dei Genitricis Mariæ Domine nostræ, altera verò Monachorum contubernis instituta, et dedicatione B. protomartyris Stephani, ubi et B. Martyr Vitus corpore requiescit, sub B. Petri Apostolorum Principis tuitione et sedis Apostolicæ speciali defensione per hoc nostræ Apostolicæ confirmationis privilegium omnibus modis submissas perenni jure consistere. Hujus rei gratia decrevimus, et prerogativa atque auctoritate Dei omnipotentis, et ejusdem Apostolorum Principis, cui ligandi atque solvendi in Cælo et in terra data est potestas, cujusq; nos vice divino munere fungimur, injungimus, ut à nullo hominum aliqua vis aut oppressio, vel contrarietatis, seu occupationis molestia quocunque modo inferatur in rebus vel possessionibus Ecclesiarum earundem, neque illarum possessiones aut decimæ ipsis collatæ ubique Ecclesiis à quolibet usurpentur, aut more tyrannica diripiantur. Sed in arbitrio et jure Episcopi vel Abbatis utriusque Ecclesiæ cuncta consistant, sub diligentissima Canonica Institutionis censura. Potius autem eadem Ecclesiæ utriusque ordinis cum omnibus earum possessionibus per hujus Apostolici statuti privilegium indimnutè ac illibatè ab omnibus, qui christiano nomine censentur, sub defensione sanctæ sedis Apostolicæ habeantur et observentur, ad laudem Dei omnipotentis, et Sedis Apostolicæ reverentiam, et stabilem

Haud

stabilem etiam vigorem, et statum augmentandum profuturum Ecclesie. Si quis autem, quod non optamus, temerario ausu contra hoc nostræ auctoritatis et Apostolicæ Confirmationis privilegium piè à nobis concessum ire agereque præsumpsit, et in toto vel ex parte transgredi conatus fuerit, et omnem reverentiam sanctæ Sedis Apostolicæ non observavit, sciat se à Deo Patre omnipotente et filio et S. Spiritu excommunicatum, et nisi restituerit, perpetuo anathemate condemnatum. Qui verò custos et observator exstiterit, et benedictionem et gratiam à Deo et Domino nostro consensu qui mereatur.

Scriptum per manum Gregorii Scrineatis Sanctæ Romanæ Ecclesie in mensis Maio Indictione quinta, valet. Datum 3. Calend. Junii per manum Leonis Sacellani Sanctæ Sedis Apostolicæ Imper. Domino piissimo patre Carolo Augusto coronato magno Imper. anno sexto, et post consulatum ejus anno sexto, Indictione quinta.

Wigbertus, quem Pontifex tam honorificis titulis exornat Marquardi, qui in Ecbekeisdorfiano prælio à Danis cæsus occubuit, Successor fuit, & quintus Hildesii Episcopus; uterque ex Corbeienfibus Monachis ad eam dignitatem delectus. Ac miror cur Crantzius aliquem hunc vix annum in Episcopatu expleffe scribant; cum his literis in sextum annum superstes memoretur; & post etiam anno 888 in synodo Moguntina subscripserit decreto Episcoporum. Boyo similiter post Warinum quintus Corbeienfium Abbas, vir doctrina, vitæ integritate & religione præstans. Et jam Corbeienfis cœnobij fama Romæ Pontificis aures animosque impleverat, non tam quòd Hildesienfis Ecclesiæ tres ordine præstantes Episcopos, Alfridum, Marquardum & Wigbertum dederat, quàm quòd indices tot Apostolicos viros in Septentrionem mitteret, quorum operâ ad barbaras gentes fidei christianæ lumen tanto cum fructu importabatur.

BISO

EPIS

Post Luthar
ipso, vel fi
legium à c
integritate, doc
gius, magnaqu
quafamilia sit o
quibus consecra
ejusmodi, nobis
tis est auspiciu
tus, sepulchrum
(qui juxta calcu
honoratori loc
nium impetrata
Baduradi corpu
omnes, quibus
que aut vetustat
cleroque, qui ad
père hortamentu
Mense Apri
cialium Episcop
Episcopi conven
densis, & Drogo
& pœnis actum i
At Biso inter
ratore. Is quia f

BISO

IV,

EPISCOPUS PADERBORN.

Annus Christi 887.

Stephani VI Pont. 3.
 Caroli Crassi ult.
 Arnulphi Reg. Germ. I.
 Bissonis Ep. Pad. I.

Post Luthardum quartus Paderbornensis Episcopus Bisso, hoc ipso, vel fine præcedentis anni secundum Caroli Crassi privilegium à clero suo in locum Luthardi electus; vir cum vitæ integritate, doctrinâ & prudentia: tum religione & pietate egregius, magnæque apud Imperatores auctoritate. Quanquam ex qua familia sit ortus, & per quos gradus in clero subvectus, aut à quibus consecratus sit Episcopus, è vetustatis memoria, ut multa ejusmodi, nobis subtracta sunt. Episcopatus initia à cultu pietatis est auspicatus. Nam, ut in vita Menulphi refert auctor relat^{Bisso elevat offi. B. Baduradi.} tus, sepulchrum Baduradi Episcopi aperuit, anno ab obitu ejus xxvii (qui juxta calculum à nobis positum hic annus 887 est) seu ut ossa honoratori loco collocaret, ob cœlestia beneficia ad ejus patrocini^{um} impetrata; seu alia hujus rei causa fuerit. Sanè postquam Baduradi corpus inspectum in tumulo fuit, repertæ sunt vestes omnes, quibus corpus involutum jacebat, prorsus integræ, nulloque aut vetustatis aut prutredinis vitio obnoxia. Quod uti Bissoni cleroque, qui aderat, argumentum fuit sanctitatis; ita omnes accèpèrhortamentum imitandæ virtutis.

Mense Aprili hujus anni Coloniae Metropolis suarum Provin^{Synodus} cialium Episcoporum conventum habuit, ad quem & Saxoniae provin^{provin-} Episcopi convenère, Wulfelinus seu Wulthelinus Mimigarnefor^{cialis Co-} densis, & Drogo Mimidonensis Episcopus. Ea in synodo legibus^{loniensis.} & pœnis actum in raptores bonorum Ecclesiasticorum.^{Bimini.}

At Bisso inter hæc vix biennium vixit sub Carolo Crasso Imperatore. Is quia superiori anno imploratus à Gallis erat, misit hoc anno

BISO

Nortmanni
sedem in
Gallia
figunt.

anno Henricum Ducem, fortissimum eâ tempestate Francici & Germanici sanguinis bellatorem, & Popponis Thuringiæ ducis fratrem, adversus Nortmannos; ea enim barbara gens, ex quo semel pedem fixit in Belgio, exercitu triginta millium selectorum virorum Parisios obsidere ausa, urbem fortiter propugnante Cossino Episcopo, & Odone Roberti Comitis filio, generis Saxonici. At postquam Henricus hostium castra exploraturus cum equo prolapsum est in fossam, atque ab ipsis Nortmannis in conspectu militum confossus interiit, exercitus sublato capite diffluit. Quare Imperator cum reparato exercitu in Galliam festinavit; ac castra licet hostium castris opposuerit, hostem tamen ab obsidione dimovere non licuit; donec foeda pactione Nortmannis regio Sequanæ permixta, quæ deinceps Nortmannica appellata est. Ita prædatricem gentem illam primò in visceribus Galliæ, haud secus quàm Gothos olim, & ipsos Francos permittere necesse fuit. Hæsit inde hæc labes Imperatorio nomini & Galliæ.

Richardis
Augusta à
Carolo Imp.
repudiat.

Domesticis inde malis conflictatus Imperator. Nam postquam ex Gallijs in Germaniam redijt, Vercellensem Episcopum, quem Archicancellarium apud se habebat, virum sapientissimum, & moderatorem omnium rerum, ex aula abiecit, ex levi & inani suspicione consuetudinis cum Richarde Augusta. Et mox ipsi Augusta libellum repudij misit, frustra de injuria contestanti, juranti que non modò decennio illo, quo Carolo in uxorem data, sed ab ipsis etiam incunabilis intactam se virginem permansisse; paratamque supra fidem & juramentum, candentis ferri examine pudicitiam suam confirmare. Quæ omnia frustra fuere. Tantum vel suspicio tenacius animo concepta, vel audacia delatorumque invidia & malevolentiam valuit. Richardis, ut hæc ipsa multò generosius contemneret, in monasterium à se conditum recessit, ubi sponsum magis sibi fidum invenit.

Biso Ep.
à Carolo
Imp. ob-
tinet con-
firmationem
privilegio-
rum Ec-
clesiæ Pa-
derb. &
Collegij
Herisien-
sis.

In hoc tamen Aulæ rerumque statu Biso Paderbornensis Episcopus Carolum Imperatorem adiit, benignum in se atque æquum Principem expertus. Nam cum ab ipso Imperatore confirmationem omnium privilegiorum bonorumque sacrorum sui Episcopatus, ac deinde idem pro Herisienti Collegio Virginum suæ diocesis peteret, exhibitis in hanc rem, quæ à Carolo M. & Ludovico pio Imperatore Paderbornensis Ecclesiæ haberet, utrumque impetravit. Paderbornensis Ecclesiæ diploma ex ipsis originum literis adscriptum est ejusmodi.

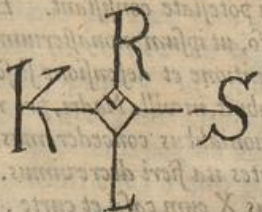
In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis, Karolus divina favente gratia Serenissimus Imperator Augustus. Si locis Deo dicatis nostra imperialis potestatis benevolentiam impendamus, hoc nobis ad æternæ remunerationis præmia capeßenda profuturum fore liquido credimus. Quapropter

pter omnium fidei
industria, qualiter
constructæ in hono-
loco, qui dicitur
avorum nostrorum
continebatur, quibus
in ipsis rebu-
tusque est mansu-
sensu fieri non vo-
nim animæ pii Ge-
nostræ mercedis a-
sentientes ita fieri
publicus, vel quis
seu reliquas posses-
sionibus posside-
sionibus posside-
augeri, ad causas
vel paratas facien-
contra rationem a-
requerendas ullo
rata sunt penitus e-
monasterij facien-
dicatum mundebru-
nulla iudiciaria po-
quem ejusdem loci
potuerit, prædictæ
ipse Episcopus cum
nostra consistat des-
Dominum melius
auctoritas plenior
subter eam confirm-

Signum Domini Karoli
Amalbertus C.
Data XI Calend. C.
Indictione V.
in Italia VII.
curto Regali

pter omnium fidelium nostrorum presentium scilicet et futurorum cognoscat industria, qualiter vir venerabilis nomine Biso, Episcopus scilicet Ecclesia constructa in honore sanctae Mariae semper Virginis, et sancti Chilian, in loco, qui dicitur Paderbrunna, attulit in presentiam nostram beatissimorum avorum nostrorum augustorum, piique Genitoris nostri conscripta, in quibus continebatur, qualiter ipsi antecessores nostri jus praefata Ecclesia cum hominibus in ipsis rebus consistentibus sub illorum receperint mundeburdo, preca- tusque est mansuetudinem, ut hoc ipsum a nostra imperialis potestatis con- sensu fieri non recusarem. Nos autem ob amorem Domini, et ob remedi- um animarum Genitoris nostri, ceterorumque Antecessorum, nec non et pro nostrae mercedis augmento, paternos mores sequentes, et benignitati ejus con- sentientes ita fieri decrevimus. Praecipientes ergo jubemus, ut nullus Judex publicus, vel quislibet ex judiciaria potestate in Ecclesias, aut loca, vel agros, seu reliquas possessiones jam dictae Ecclesia, quas nunc infra ditionem regni no- stri legibus possidet, vel quae deinceps in jura ipsius loci divina pietas voluerit augeri, ad causas judiciario modo audiendas, vel freda exigenda, mansiones vel paratas faciendas, aut fideiussores tollendos, aut homines ipsius Ecclesia contra rationem distringendos, nec ullas redibitiones, vel injustas occasiones requirendas ullo unquam tempore ingredi audeat, vel ea, quae supra memo- rata sunt penitus exigere praesumat. Hominibus quoque famulatum ejusdem monasterii facientibus in hunc stemor arca, qui Saxonice malman dicuntur, praedictum mundeburdum et tuitionem nostram constituimus, ut etiam coram nulla judiciaria potestate examinentur, nisi coram Episcopo, vel advocato, quem ejusdem loci Episcopus elegerit. Quidquid vero fiscus exinde sperare potuerit, praedictae Ecclesiae ad stipendia pauperum et luminaria concedimus, et ipse Episcopus cum omnibus rebus suis nostro fideliter pareat imperio, et sub nostra consistat defensione, quatenus ipsum fratresque ejusdem loci pro nobis Dominum melius jugiterque exorare delectet. Et ut haec nostra consensionis auctoritas plenior in Dei nomine obtineat firmitatem, manu propria nostra subter eam confirmavimus, et annuli nostri impressione assignari iussimus.

Signum Domini Karoli

Serenissimi Imperatoris Augusti.

Amalbertus Cancellarius ad vicem Luitberti Archicappellani recognovi.
Data XI Calend. Octobr. Anno Domini incarnationis DCCCXXXVII
Indictione V Anno vero regni Karoli Serenissimi Imperatoris Augusti
in Italia VII, in Francia V, in Gallia III. Actum ad Justinavva
curia Regali in Christi nomine feliciter amen.

Cc

Satis

Satis hoc magnificum diploma ostendit, quæ privilegia juris ac bona Ecclesia Paderbornensis non modò à Ludovico Imperatore, sed & Carolo M. consignata habeat, licet utriusque tabulæ modo defiderentur. Prorsus ad illam formam Carolinam, qua Osnabrugensis Ecclesiæ diploma superest, & à Ferdinando Episcopo primum ex autographo integrè productum est in monumentis Paderbornensibus; ne quis iudex publicus, aut regius minister quidquam in bona & possessiones, vel subjectos homines potestatis habeat; sed tota iurisdictio publica sit penes Episcopum, uti principem Imperij, qui aut ipse per se, aut per advocatum vicariæ potestatis ea administret. In hunc denique modum, postquam singulæ diœceses suis terminis fuere circumscriptæ, ceteris quoque bona sua, privilegia, ac jura à Carolo M. esse data, nulli controversum esse debet. Alterum Herifense diploma, quod eodem die ac loco consignatum est ab Imperatore, pari hîc fide sistimus.

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis, Karolus divina favente gratia Serenissimus Imperator Augustus. Si loca divino cultui mancipata nostro levamus iuramine, hoc nobis ad aternæ remunerationis præmia capeffanda profuturum fore liquido credimus. Quapropter omnium fidelium nostrorum præsentium scilicet et futurorum cognoscat industria, qualiter Bispo Venerabilis Paderbrunnensis Ecclesiæ Episcopus attulit nostræ Serenitati quoddam conscriptum, in quo continebatur, qualiter quoddam monasterium sacrarum monialium in loco, qui dicitur Herisi, una cum licentia piissimi Genitoris nostri à Liuthardo Episcopo, una cum decreto Liutberti Archiepiscopi, atque omnium Consynodaliū suorum Coepiscoporum, simulque omnium consacerdotum et Clericorum à fundamentis fuerat constructum, ea videlicet ratione, quia ipse Liuthardus Episcopus et soror ejus nomine Waldburc in Sanctimoniali proposito permanens, tradiderunt suam proprietatem ad præfatam suam Ecclesiam Paderbrunnensem, quæ est constructa in honore sanctæ Dei Genitricis Mariæ, quatenus ejusdem res perpetuallyter in ejusdem monasterii potestate consistant. Et deprecatus est nos idem venerabilis Episcopus Bispo, ut ipsum monasterium et res ad illud pertinentes sub nostræ immunitatis tuitione et defensione susciperemus, et tales casas, sicut ipse in beneficium habuit, in villa Nadri, pro remedio animæ nostræ illuc ad Dei servitium ipsis monialibus concederemus. Nos vero ejus petitioni libenti animo satisfaciētes ita fieri decrevimus. Concessimus igitur illuc in ipsa Villa Nadri hobas X cum casa et curte, vel cum omnibus juste ad ipsas hobas pertinentibus, vel respicientibus; et iussimus eis fieri hoc nostræ auctoritatis præceptum, per quod decernimus atque jubemus, ut memorata Waldburc præfatum monasterium Herisi diebus vitæ suæ securiter per hoc nostræ auctoritatis præceptum habeat atque possideat. Post suum vero discessum licentiam ipsæ sorores habeant inter se eligendi Abbatissam una cum consensu illius Paderbrunnensis Ecclesiæ Præsulis. Et mundeburdum de eadem

dem Ecclesia ha
annum III for
X in villa nunc
perpetualiter pe
Herisi, Mahtiu
lulis in usibus an
plenius in Dei n
perpetuis tempor
lunus etiam atq
homines non alic
drabronnensis E
dale decretum co
monasterium De
tum permaneat.
et per futura tem
tius conservetur,
nostro assignari j

Signum Domini

Amalbertus Ca

Data XI C

Indictione

toris Aug

ad Lustinaz

Ad Impera

siensi Virginum

diedum Virgine

gobardorum li

eterum ductus e

mittimus. Ex a

à Bisone Episcop

turninæ Virginis

tata sunt; ut jam

rifiensibus obver

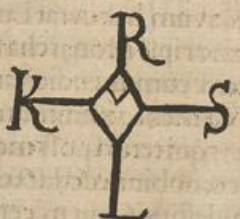
Ceterum C

quam hæc ultim

tor ipso codro pa

se Novembri Tri

dem Ecclesia habeat prafatum monasterium Herifi, et per unumquemque annum IIII solidos ad eandem Ecclesiam perfolvant. Simulque mansa X in villa nuncupata hajonhus, quæ Liuthardus venerabilis Episcopus illuc perpetualiter permanenda concesserat, cum decimis villarum, quæ vocantur Herifi, Mabtium, Nortgardinum et Suthgardinum cum appenditiis sibi vil- lulis in usibus ancillarum Dei tradita per hoc nostræ auctoritatis præceptum plenius in Dei nomine confirmatum, nullo inquietante, sed Deo auxiliante perpetuis temporibus consistant, absque alicujus contradicentis obstaculo. Vo- lumus etiam atque precipimus, ut sæpè jam dicti monasterii ancillarum Dei homines non alio modo à judiciariis personis constringantur, nisi sicut Pa- drabronnensis Ecclesiæ præceptis concessimus. Episcoporum quoque syno- dale decretum conscripto et signo subscriptionis roboratum super memoratum monasterium Dei, nomine herifi, nostræ quoque largitionis concessione firma- tum permaneat. Et ut hæc auctoritas largitionis nostræ firmior habeatur, et per futura tempora à cunctis fidelibus nostris veriùs credatur, et diligen- tius conservetur, manu propria nostra subter eam confirmavimus, et sigillo nostro assignari jussimus.

Signum Domini Karoli Serenissimi Imperatoris Au- gusti.

Amalbertus Cancellarius ad vicem Liutberti Archicappellani recognovi. Data XI Calend. Octob. anno Dominicæ Incarnationis DCCCLXXXVII Indictione V. Anno verò regni Domni Karoli Serenissimi Impera- toris Augusti in Italia VII in Francia V in Gallia III Actum ad Lufinavua curte regali in Christi nomine feliciter Amen.

Ad Imperatoris diploma accedit Stephani vi Pontificis, Heri- fienfi Virginum monasterio per hæc tempora datum, quod ho- diedum Virgines servant in cortice seu ægyptiaca papyro Lon- gobardorum literis conscriptum; id quia ob implexos chara- cterum ductus ex integro legere non licuit, ejus exemplar hic inter- mittimus. Ex adversa diplomatis pagina adscriptum, id diploma à Bisone Episcopo impetratum esse; à quo præterea reliquiæ S. Sa- turninæ Virginis, & caput S. Agathæ, & costa S. Laurentij impor- tata sunt; ut jam satis constet, cujus beneficio hæc sacra pignora He- risienfibus obvenerint.

Ceterum Carolus haud multum inde superstes Imperator; tan- quam hæc ultima ejus munificentia dona fuerint, post quæ Impera- tor ipso codro pauperior è fortunæ scena spectatus. Nam cum men- se Novembri Triburiæ, aut, ut quidam, Francofurti, conventum pro-

Regino in
Chronico.
Sigebertus.
Hermannus
Contractus
Otto Fris-
genfis l. 6.
6. 9.

Exaucto-
ratur Ca-
rolus Imp.
Succede-
dit Arnul-
fus R.
Germ.

cerum convocasset, omnes uno impetu concitati, Franci cumpri-
mis, Saxones & Thuringi, desciscunt. Tracti mox in societatem
Boji, Suevi, cetetique Germaniæ Optimates; quòd palam cogno-
scerent, Imperatorem viribus corporis & mente destitui, ac non nisi
simulacrum Imperatoris agere. Quare conspirantium sententiis
exauctoratur, imperiumque Arnulpho deferitur. Eratis Caroloman-
ni fratris filius, ex concubina genitus, juvenis præcelsæ indolis & vir-
tutis. Tanta verò animorum conversio fuit, ut è tanto aulicorum
& procerum numero ne unus quidem perstiterit, qui Carolo ad ob-
sequium maneret: cunctis ad novum Imperatorem transcurrentibus.
Ita omnibus regnis & bonis exutus Imperator mittit supplex Ber-
nardum filium ex pellice genitum, qui vitæ alimenta ab Arnul-
pho sibi assignari peteret. Triduum Luitbertus Moguntinus Ar-
chiepiscopus pauperis instar aluit; donec Arnulphus Rex Neu-
dringam illi pagum, Sueviæ domicilium, & ex fisco regio tenues
census attribueret, ex quibus vitam traheret. Triste spectaculum
ex fortunæ ludibrio videre Imperatorem, qui Ludovico gloriosissi-
mo Germaniæ Rege natus, avum habuerat Ludovicum pium, pro-
avum Carolum M. nec minor ipse Monarcha fuerat, eò recidisse mi-
seriæ, ut regiam dignitatem cum mendicitate conjungeret; uno
tantummodo felix, quòd & mente imminutus, & senio præmor-
tuus calamitatem nesciret; qui tertio post mense in Januario vitam
clausit, funere ad Augiæ cœnobium deducto. Ita vel ad extremum
usque Fortuna Principem destituit, quem certè Regino eorum tem-
porum scriptor & spectator magnis laudibus extollit; utpote qui
per omnem vitam regijs & christianis virtutibus exornatus, nihil
pro viribus ingenij impensius habuit, quàm Ecclesiam armis tueri,
legibus firmare, assiduis precibus vacare, stare in choro Sacerdotum
inter cantores, pauperes & religiosos omni liberalitate fovere.
Quemadmodum & tabulæ à nobis ex Saxonia adductæ hanc in rem
testes venire possunt.

Quamquam & alius rerum humanarum casus in Carolo Cra-
so. Ultimus enim ille erat per Germaniam, post tot Reges & Principes
ex stirpe Carolina, præter Arnulphum à Carolomanno ex concubi-
na genitum; neque in Gallia alius superstes ex hac stirpe, præter Ca-
rolum cognomento simplicem, à quo tamen productior stirps per
Ludovicum Transmarinum, Lotharium, & Carolum Reges; sed
nomina potius, quàm Reges, in quibus eandem scenam deficienti-
um Francorum spectare licuit, quam ultimæ istæ umbræ Merovin-
gianiæ stirpis Reges dederant.

Sapienter verèq; Regino, Francorum, inquit, Regnum à Carolo
M. ad fastigium pervenit. Post cuius decessum, variante fortuna, rerum
gloria, quæ supra vota fluxerat, eodem quo accesserat modo, cepit paulatim
diffu-

diffuere, donec a
partim immatur
hi soli de tam r
sæculum exiera
Principum fam
suis occidunt.

At una spe
alterum Carolu
nia est sortita, q
& quantum illi
gratia, magnitu
spicatus est Arn
tum inter ceter
cœtus: satisqu
quam delectus
vordienſe Sand
suscepit, privile
hominum preci

In nomine
te gratia Rex.
met commissarum
prospicere volum
future beatitudinis
Unde omnibus sa
quod fidelis noster
situdini nostræ, qu
non et monasteri
præest Abbatis
H Ludovico pro et
mum constructa, a
vici, et Successorum
nus fuerint consere
dem monasteria su
cessiones à progenit
tatis præcepto firm
titioni assensum pr
que Cœnobium cum
caritate fruatur, sic
rum præceptis cont
dis illorum homine
præfatus Abbas ej
sicut antea eis à pr
Nobiles secum in pa

lib. 2. ad an.
810.

diffuere, donec deficientibus non modo regnis, sed etiam ipsa regia stirpe, partim immatura etate pereunte, partim sterilitate conjugum marcescente, hi soli de tam numerosa stirpe superstites essent. Et nondum hoc seculum exierat, ex quo Carolus M. excefferat. Tam cito Regum & Principum familiae, tot armis & studiis in immensum auctae, fatis suis occidunt.

At una spes per Germaniam in Arnulpho. Et hunc tanquam alterum Carolum Martellum ut quondam Francia, ita nunc Germania est fortita, qui collapsa restitueret, sustineretque Imperij molem; & quantum illi natalium sorte, tantum ingenio militari, procerum gratia, magnitudine animi ac prudentia propè similis. Imperium auspiciatus est Arnulphus à pietate & religionis studio; ejus rei argumentum inter cetera liberalitas in Ecclesias & religiosorum hominum ceteris: satisque testabitur diploma, quo altero statim mense, postquam delectus Rex Germaniae, Corbeienſe Monachorum, & Herivordienſe Sanctimonialium Virginum monasterium in tutelam suscepit, privilegia confirmavit, & Regni incolumitatem sacrorum hominum precibus ac meritis apud Deum commendavit.

In nomine sanctae et Individuae Trinitatis, Arnulphus divina faventegratia Rex. Si servorum Dei petitionibus, quas pro Ecclesiarum sibiomet commissarum utilitatibus nobis suggerunt, clementer annuere ac pie prospicere volumus, et ad praesentis vitae cursum prosperè peragendam, et ad futurae beatitudinis praemia promerenda id nobis profuturum liquido credimus. Unde omnibus sanctae Dei Ecclesiae nostrisq; fidelibus notum esse volumus, quod fidelis noster Borvo monasterii, quod vocatur nova Corbeia, insinuat ut Celsitudini nostrae, qualiter ipsum Monachorum Cœnobium sibi commissum, nec non et monasterium puellarum constitutum in loco Heriford nuncupato, cui praest Abbatisa nomine Hathurvic, à veneranda memoria antecessore nostro HLudovico pro aeterna ipsius omnisq; gloriosissimi generis sui memoria primum constructa, ac deinde tam illius quam filii sui Serenissimi Regis HLudovici, et Successorum ejus largitionibus illustrata, et defensione ac tuitione hactenus fuerint conservata. Quamobrem nostram imploravit Clementiam, ut eadem monasteria sub nostra tuitione suscipientes omnes donationes atque concessiones à progenitoribus ac praedecessoribus nostris eis collatas nostrae auctoritatis precepto firmare et stabilire vellemus. Cujus rationabili ac iusta petitioni assensum praebentes, decernimus atque jubemus; Inprimis ut utrumque Cœnobium cum omnibus ad ea pertinentibus plenissima immunitatis securitate fruatur, sicut ab Antecessoribus nostris eis concessum fuerat, et in eorum preceptis continetur, neque publicis exactionibus, vel quibuscunque modis illorum homines à qualibet judiciaria potestate distringantur; sed nec praefatus Abbas ejusque successores aliquando in hostem ire cogantur, sed sicut antea eis à praedecessoribus nostris concessum fuit, omnes suos Vasallos Nobiles secum in patria ab expeditionibus vacantes habeant; inferioris verò

Arnulphus R. confirmat privilegia Corbeienſ. & Herivordienſium.

conditionis, quantis opus habuerint ad legationem nostram et ad monasterii utilitatem, pro ut necessitas flagitat, peragendam. Deinde supradicta monasteria cum universis rebus suis ita in nostram tuitionem ac defensionem suscipimus, ut eorum decimas vel possessiones sive regia donatione, seu aliorum fidelium traditione attributas, vel proprio labore acquisite, nulla cuiusunque ordinis aut dignitatis persona quolibet modo eis auferre presumat. Sed Episcopi, qui Ecclesias ad ea pertinentes officii sui causa debent adire, non exigant maiores sumptus ad sua mansionatica, quam primum statutum fuerat, et in capitulari libro scriptum habetur. Præterea, quod ab exordio constructionis eorundem monasterium à nostris antecessoribus constitutum est, nos quoque firmiter servari volumus, videlicet, ut ubicunque casas vel cortes habuerint ex rebus, quas ibidem suis laboribus adquirunt, decimas dent ad portam monasterii, nec alibi eas dare cogantur, quatenus in nostram ac totius generis nostri perennem mercedem supervenientibus peregrinis et hospitibus serviatur, sicut in regio Capitulari et in decreto synodali permissum est, Xenodochia et reliqua fidelium pauperumque construere hospitalia, et mos fuit semper in sacris concedi cœnobis. Proinde utrique congregationi regularis electionis potestatem concedimus, ut et Monachis inter se Abbatem, et sanctimonialibus Abbatissam similiter, dum ita res exigit, eligere liceat. Ad extremum, quoniam superius nominatus Caesar HLud. vicus gentem, quam pater Serenissimus Imperator Karolus ferro edomitam ad christianitatis fidem convertit, ad memoriam paternæ virtutis et religionis monasteriorum constructionibus illustrare disponens, hæc duo ad perpetuam tam ipsius, quam universæ, ut supradictum est, gloriosissimæ prosapia suæ elemosinam secundum antiquam monasticæ disciplinæ rectitudinem construere et ordinare præcepit; Idcirco nos eam cunctorum fidelium nostrorum, præcipue Episcoporum, in quorum Parochiis vel eorum res sunt posite, tuitioni et benignitati commendamus, ut eis, ubi illorum ope indigerint, providentiam et auxilium magis exhibeant, quam molestiam ingerant; nec in ipsorum Ecclesiis à suis presbyteris missarum celebrationes fieri interdiciant, sed si quid sui juris sibi inde negari putent, ad nostram presentiam et synodalis examinis iudicium deferant; iustum est enim, ut eis prosit, quod semper sub Imperiali et Regia prædecessorum nostrorum tuitione fuerunt; et quod defensionem et confirmationem rerum suarum à potestate Petri per præcepta sedis Apostolica consequi meruerunt. Ut autem omnibus innotescat, nos nihil ex his, quæ antecessores nostri ad eadem loca donaverant, velle minuire, etiam ex nostro addere aliquid decrevimus, concedentes ad subsidia fratrum in præfata nova Corbeia Domino servantium piscationem in methriki, et in vicinis locis, quæ ad nostrum jus pertinebant, atque universum beneficium, quod Norbertus provisor, una cum omnibus mansis et familijs, quæ ad ipsam piscationem providendam, et ad prædicti Norberti beneficium pertinebant. Hæc vero auctoritatis nostræ concessio ut plenior in Dei nomine obtineat firmitatem manu propria subter eam confirmavimus et annulo nostro assignari iussimus.

Signum

Signum Domni

Engilberc Notari

Data III

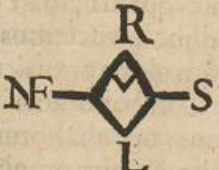
anno primo

heim palati

Succedit r

tentissimo Rege
teutonico suo r
Franciam Orien
am, Frisiam, Lo
Regem auctorit
perij bono con
cârunt; ad qua
Colonienfis, Ra
cialibus Episcop
tomagenfis, A
Quemadmodu
mondo, nec à I
mis prodita, nec
lis producimus.
que complures
gre comperimus
synodus nationa
status poscebat
columen Eccles

Igitur patre
Imperij statum f
sticatem à Nort
aspiciat mala ge
tot cœnobis &
repta tot Ecclesi

Signum Domni Arnolphi Gloriosissimi Regis.

Engilberc Notarius ad vicem Theotmari Archicappellani recognovi et ss.
Data III Idus Decembr. anno Incarnationis Domini DCCCLXXXVII
anno primo regni Domni Arnolphi piissimi Regis, Actum in Forch-
heim palatio regio in Dei nomine feliciter Amen.

Annus Christi 888.

Stephani VI Pont. 4.
Arnulphi R. Germ. 2.
Bisnonis Ep. Pad. 2.

Succedit nunc annus Christi 888, quo Germania novo & po-
tentissimo Rege suo Arnulpho, viro acri & bellicoso exultabat. Nam
teutonico suo regno, uti Otto Frisingensis scribit, complexus est
Franciam Orientalem, Bojariam, Sueviam, Saxoniam, Thuringi-
am, Frisiam, Lotharingiam. Episcopi verò, penes quos summa post
Regem auctoritas erat, ut hoc concessio rerum statu communi Im-
perij bono consulere, celebrem Moguntiae Synodum convo-
cârunt; ad quam non modò Luitbertus Moguntinus, Wilibertus
Colonienfis, Radbertus Trevirensis Archiepiscopi cum suis provin-
cialibus Episcopis, sed & Thiatmarus Salisburgensis, & Joannes Ro-
tomagenfis, Adalgarius Bremenfis Archiepiscopi conveniunt.
Quemadmodum horum nomina haecenus nec à Binio, nec Sir-
mondo, nec à Labbeo & Cossartio in conciliorum generalium to-
mis prodita, nec à Serrario, alijsque reperta ex Corbeiensium tabu-
lis producimus. Neque dubium, quin Bisio Episcopus noster, alij-
que complures Saxoniae Episcopi, quorum nomina nondum inte-
gre comperimus, praesentes fuerint. Celebris, si quae ad eum diem
synodus nationalis, ut conturbatus per Franciam & Germaniam
status poscebat, in quo reponendo Episcopi semper praesidium &
columen Ecclesiae fuere.

Igitur patres congregati primo statim congressu calamitosum
Imperij statum sibi ante oculos proponunt, multisque deplorant va-
stitatem à Nortmannis illatam: quis enim, inquiunt, sine lachrimis
aspiciat mala gentis nostrae, & Sanctorum exulta tot templa, everfa,
tot cœnobita & collegia sacrorum hominum, diruta tot altaria, di-
repta tot Ecclesiarum ornamenta, trucidatos tot Episcopos & Sa-
cerdo-

cerdotes, tot homines nullo ætatis discrimine gladio peremptos, extremamque illam ruinam, quam Barbari per Gallias & Belgij provincias intulerunt, quæ adhuc in visceribus Imperij hæret? Hactenus cum Francorum Regum gloria prævaleret, Barbari armis nostris victi in servitutem venere Christianorum; nunc Christiani in servitutem Barbarorum venimus: nec alia horum malorum causa, quam languor Principum, dissidia, &, quæ omnium origo, peccata cleri & populi, vindicem in nos irati numinis manum provocantia. His ut per salutaria remedia occurrerent Patres, primum ex munere Regi Arnulpho præscripsere monita ac leges, quibus illi defensionem Ecclesiæ, justitiæ severitatem, pacis & concordie studia, causas pauperum, viduarum, orphanorum, & iniquè oppressorum commendant; ac leges hæc, uti sanctè præscriperant, ad Arnulphum deferri jusserunt. Inde ad disciplinam cleri populique formandam universim xxvi decreta adversus flagitia & vitia, quæ in Ecclesiam irrepsisse compererant, sanxere, quemadmodum hæc acta concilij docent.

Controversia Episcopi-
verfæ Episcopo-
rum Os-
nabrug-
& Pader-
born.
cum Cor-
beienf. &
Herivordienf. de
immuni-
tate ad
Synodum
referun-
tur.

Hac in Synodo cum aliorum, tum duorum Saxoniorum Episcoporum, Osnabrugensis & Paderbornensis, querelæ sunt auditæ; Osnabrugensis querela erat, de subtractis Ecclesiæ suæ decimis, quas Cobbo ob debitum Gofwini Episcopi averterat ad Corbeienfem, & Herivordienfem cœnobium, uti supra relatum est à nobis. Statuere quidem Patres Canone xlii, *ne Ecclesiæ antiquitus constituta decimis aut aliis possessionibus priventur, et novis oratoriis attribuantur*; catamenia controversia et simul agitata, in hac synodo decisa non fuit. Stabat pro Osnabrugensi Episcopo Metropolitanus ejus Wilibertus Coloniensis Archiepiscopus; productæ in hanc rem literæ Caroli M. & Hadriani Pontificis, quibus prima ejus Ecclesiæ dos ac fundatio in decimis monstrabatur facta; additæ quatuor aliorum Pontificum tabulæ, quibus idem asseriebatur confirmatum. Contra hanc Cobbonis ab alienationem propugnabant Antistites horum monasteriorum, multi dynastæ & Comites; quos inter Allo & Hermannus referuntur, filii, ut conjectura est, Cobbonis Teclenburgici Comitis. Hi cum acerrimè se opponerent, res affecta magis, quam confecta fuit; donec tandem Arnulfus anno 895 in Wormatiensibus comitiis, abrupta lite, Osnabrugensibus decimas reddi juberet. Itavero non omnia ex æquo bonoque in hac synodo statim decisa sunt, quod & Paderbornenses experiri necesse fuit.

Alteram igitur controversiam Bifonis Episcopi erat adversus eodem Corbeienfem & Herivordienfem ob jurisdictionem sacram, à qua Bovo Abbas ita hæc Monasteria exempta absolutaque contendebat, ut nihil relinqueret potestati Episcopali vel in ordinatione horum Monasteriorum, vel in Ecclesiis Monasterijs subjectas, vel Sacerdo-

tes

tes ac Clericos
ordinis in con-
ciendo chris-
m quæ ex potesta-
retinere vellet.
po Paderborne
omnia cum Sa-
ptione singula
nensi antiqui-
dovico pio con-
ricis sibi vendi-
hac causa obsta-
indulgentia vic-
dovico Germa-
Monasterijs do-
risdictioni sub-
gis supra addux-
li Abbatissæ pot-
Archipresbyteri
presbyteris sit in-
ro, qua potestati
potuerint; nisi f-
id fecerint. Mu-
clesiam dissimu-
Episcopus hæc t-
rino Abbati & E-
indulta; quando
& Sacerdotes fili-
tres in Synodo M-
Paderbornensis

Convenit Ep-
nus ita Ecclesiarum
Deus famulantium
trecent. Unde
scopus omnibus san-
sier Bovo Abbas
quamplurima Chir-
privilegiarum ejusa-
communiter, et ipsi-
tum scilicet à glori-
gnum provecto.
tificum Adriani at-
sanctæ sedis Aposto-

tes ac Clericos earundem Ecclesiarum: tantum quæ potestatis sunt ordinis in consecrandis Sacerdotibus, templis & altaribus, in conficiendo chrismate, in sacramento confirmationis impertiendo, & quæ ex potestate ordinis inhaerent, sibi Episcopum Paderbornensem retinere vellet. Contra hæc eadem causa obtendebatur ab Episcopo Paderbornensi, quæ ab Osnabrugensi, quod hæc Ecclesiæ ac loca omnia cum Sacerdotibus ac Clericis jam antè à Carolo M. in descriptione singularum per Saxoniam Dioecesium Episcopo Paderbornensi antiquitus essent subjectæ, priusquam hæc Monasteria à Ludovico pio conderentur, aut Ecclesias illas cum Sacerdotibus & Clericis sibi vindicare possent Monasteriorum Antistites. Unicum in hac causa obstare poterat, quo Patres hujus synodi subnixi videntur, indulgentia videlicet & libertas à Ludovico Pio Imperatore, & Ludovico Germaniæ Rege facta, qua ejusmodi Ecclesiæ parocciæque Monasterijs donatæ, Abbatumque & Abbatissarum imperio & jurisdictioni submissæ; quale privilegium Ludovici Germaniæ Regis supra adduximus, ad annum Christi 853, donantis Herivordien- si Abbatissæ potestatem in Ecclesia Rhemi ad Amasim constituendi Archipresbyterum, cui eadem potestas cum Episcoporum Archipresbyteris sit in ceteros presbyteros & Clericos. Non ego hoc inquirō, quæ potestate politici Principes juri Episcoporum id subtrahere potuerint; nisi forrè Metropolitani & Legati Pontificis auctoritate id fecerint. Multa Episcopis ob potestatem regiam & merita in Ecclesiam dissimulanda fuerunt: quemadmodum & Monasteriensis Episcopus hæc tum fortè, etsi ægre permisit; tum multa etiam Wanno Abbati & Herivordien- si Antistiti, quod Regij sanguinis essent, indulta; quando ex jure patronatus etiam jurisdictionem in pastores & Sacerdotes sibi vindicare cœperunt. His igitur ac similibus Patres in Synodo Moguntina persuasi inductique ita in causa Episcopi Paderbornensis pronunciarunt.

Convenit Episcopali auctoritati pie sollicitèque semper cogitare, quatenus ita Ecclesiarum Dei sollicitudinem habeant, ut sacris locis, in quibus jugi Deus famulantium sedulitate placatur, opportuna conferre suffragia non detrectent. Unde ego Liudbertus licet indignus Mogontiensis Archiepiscopus omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ suggero. Quia venerabilis frater noster Bovo Abbas Monasterii, quod vocatur nova Corbeia, attulit nobis quamplurima Chirographa gloriosissimorum Principum ad confirmationem privilegiorum ejusdem monasterii promulgata, inter quæ proximè ei collatum communiter, et ipsius et Herivordensis Monasterii statum confirmabat, datam scilicet à glorioso Rege Arnulfo his ipsis diebus noviter ad regnum provento. Super hæc etiam cartas duas ostendit Romanorum Pontificum Adriani atque Stephani, in ipsis cartis concedentium, ut in tuitione sanctæ sedis Apostolicæ præfatum novæ Corbeia monasterium perpetualiter haberetur,

Sententia Concilij pro Corbeien- si & Herivordien- sium immuni- tate. N. in Con- cilio Mo- guntino an- 888. ut pu- tat Clein- sorgius ad hunc an- num.

Dd

haberetur, simulque Apostolica auctoritate decernentium, ut idem monasterium plenissimam habeat immunitatem ab omnibus, quoquo modo foris vel intus monasterium in res ad illud pertinentes sese prater voluntatem Abbatis loci ipsius permiscere cupientibus. His igitur omnibus apud nos relictis petiit prefatus venerabilis Abbas, quo et ea, quae sacris literis piissimorum Principum confirmata fuerant, nostra quoque auctoritate roboraremus, et his, quae ab Apostolica sede decreta sunt, nostrae subscriptionis cartulam adungeremus. Nos itaque considerantes religiosam ejus esse petitionem pastoralis, quae esse officii servorum Dei jugiter utilitati commodisque prospicere, decernimus, ut prefata duo monasteria Corbeienſe videlicet Monachorum, atque Herifordienſe Sanctimonialium de omnibus rebus, quae vel in communis supra memorati Principis Carta vel specialibus aliorum Principum praecipis confirmata eis esse noscuntur, nihilominus talem ex Ecclesiastica et Episcopali sanctione obtineant firmitatem, ut nihil habeant, unde se tueri possent, quicumque sibi promittunt, haec aliquo modo se posse immutare vel infringere. Habeant igitur prefata Monasteria rerum suarum liberam in omnibus disponendi regulariter potestatem, ut quaecunque eisdem Monasteriis in auro vel argento, in agris et famulis, seu quibuslibet rebus fuerint oblata, siue in praesenti die collata esse constant, in dispositione mancant eorum, qui eisdem locis prelati sunt; ut quidquid secundum Dei timorem regulariter et canonice disposuerint, ad Ecclesiam ipsius utilitatem liberam in omnibus cum consilio fratrum sororumve faciendi habeant potestatem. Et ut plenius prosequamur, quod sanctos Apostolicos jam dictos intendisse sentimus, atque ante eos Beatum Gregorium, atque reverenda memoriae Nicolaum sancisse de statibus Monasteriorum invenimus, Nos humiliter tantis auctoritatibus subscribendo confirmamus: Ut nullus Episcopus Paderbrunnensis aliquam ex eis vel accipiat vel exposcat portionem; neque vel in his, quae regiminis locum tenent, vel in ipsis congregationibus, aut in ipsis Cœnobiis potestatem obtineat; neque ipsorum dominatione potiatur ulla, neque in Clericis, neque in famulis, et in omnibus, quaecunque ad Monasteria ipsa videntur habere possessionis respectum, sicut ab omnibus eis haecenus servatum et consensum est Episcopis, in quorum parochiis res eorundem Monasteriorum coniacere videntur, nec ad ipsa monasteria vel cellas eorundem, vel ipse per se Episcopus vel oeconomus ejus, vel Archipresbyter, aut Archidiaconus illius, seu qualibet ex ejus agentibus persona potestatem habeat accedendi, nisi forte necessitatis causa, vel dilectionis gratia vocatus ad venerit, ne importunitate sui, ministrorumque suorum inquietudine sacris locis fiat molestia; neque in Ecclesiis prefatis Monasteriis subjectis, vel in presbyteris eisdem Ecclesiis ordinatis aliquam temptet facere perturbationem, novam constituendo, et antiquam constitutionem violando, sed sicut regulariter et Canonice disposita sunt, et longo jam tempore manentia, ita quoque futuris temporibus mancant inconvulsa. Ordinationes, quae contrariae fuerint ipsis Monasteriis, agere non differat, Altaris quoque, et Basilicarum benedictiones siue consecrationes prout

neccessitas

neccessitas postul
concedat. Christi
non differat, et p
vendere conatu
tum non solum l
ubicunque praef
noscentur, obse
potestatis jure re
nia in potestate e
imus vel in agris
ut et Apostolica
eis confirmaverit
semper habeant p
conversacionis
fiteatur; non
monachum, i
nullam eisdem m
tionibus fuerit reg
praestare Deo, qu
cupiunt a Deo sibi
suam non dedign
deri poterit, ut fil
resituant, et quod
quae collata sunt
vel successionis ju
citum, nostraque s
praecipis cautum
cunque ordine, n
multa quaruntur
est semper adversa
vit auctoritas, nos
sepe dictorum mon
crimini causa fue
nistrare officia. In
si fuerint appetiti, ne
tionem. Si quis ergo
Cartulam veneram
nis censuram suscip
am prolatam. Nos
signantes obsecram
mus ista de venerint
re velint, ut quicunq
tentis, ita anathema

necessitas postulaverit, vel in ipsis monasteriis, vel in agris eorum libenter concedat. Chrisma quoque, oleumque consecratum per singulos annos præbere non differat, et pro his omnibus nullum munus exigat, ne Spiritus S. gratiam vendere conatus Simonis, quod absit, damnationem incurrat. Hoc constitutum non solum Paderbrunnensem, verum etiam omnium locorum Episcopos, ubicunque præfata monasteria, vel Ecclesias, vel agros, vel familias habere noscuntur, observare sine cunctatione seu contradictione oportet, ut nullus potestatis jure rebus eorundem Monasteriorum abutatur; sed maneat omnia in potestate eis Prelatorum et regulari dispositione, quæcunque ut diximus vel in agris, vel in familiis, vel in decimis eis constant esse collata; sic ut et Apostolica et Imperialia præcepta, partim simul, partim singillatim eis confirmaverunt. Abbatem verò, vel Abbatissam in his locis eligendi semper habeant potestatem, et eam personam eligant, quæ propositum conversationis in utrolibet Monasterio, & moribus, & habitu profiteatur; non Canonicum, aut Laicum, neque alterius monasterij monachum, in quo specialiter nos audire dignetur Regia dominatio, ut nullam eisdem monasteriis præponant personam, quæ non ab ipsis congregationibus fuerit regulariter electa; debent enim mundi Principes honorem præstare Deo, quem sibi volunt præstari à Deo, videlicet, ut quemadmodum cupiunt à Deo sibi collatum regni honorem conservari, sic Ecclesiæ Christi suam non dedignentur servare legem. Non enim decet neque justum videri poterit, ut sibi militantibus de Ecclesiæ Christi possessionibus mercedem restituant, et quod de Republica sua retribuere debent, reddere velint de his, quæ collata sunt Deo. Quæ de re noverit Clementia vel nunc consistentium, vel successione jure omnium futurorum Principum à Sede Apostolica sancitum, nostraque subscriptione roboratum, nec non et antecedentium Regum præceptis cautum, ut prædictis monasteriis nullas præstent personas de quocunque ordine, nisi quæ per electionem probabilem sumatur. Quia vero multe quærentur ab importunis hominibus malignitatis occasiones, et necesse est semper adversarii tela clypeo protectionis repellere, quod Apostolica decrevit auctoritas, nos quoque approbamus, ut qui ordinati fuerint ad regimen sæpe dictorum monasteriorum, nulla potestate prævalente desiciantur, nisi criminis causa fuerint deprehensi, cujus merito Rectorum non debeant administrare officia. Infamie vero maculis sive criminis alicujus denotatione, si fuerint appetiti, non præter canonicam et regularem deponantur examinationem. Si quis ergo Apostolicæ Sedis decretum, cui nos hanc confirmationis Cartulam veneranter subscripsimus, contempserit, procul dubio damnationis censuram suscipiet, quam credimus divino Spiritu per Apostolicam linguam prolata. Nos igitur nostram subscriptionem annuli nostri impressione signantes obsecramus fratres et Coepiscopos nostros omnes, in quorum manus ista devenerint, ut sua etiam auctoritate et subscriptione hæc confirmare velint, ut quicunque hæc temerare præsumpserit, generalitatis nostræ sententiis, ita anathematis vinculo obligetur, ut neminem habeat, de cujus favore

vore sibi blandiatur, aut se tueri posse putet à sententia damnationis. Cunctis autem ista servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis recipiant; et apud districtum Iudicem præmia eterne quietis invenient. Et quia Apostolica auctoritati subscribentes ista edidimus, justum est, ut illam sacram sedem etiam in hoc honoremus, ut appellationes ad eam fieri liceat à prædictis locis cum necessitas fuerit, eo videlicet tenore, ut si hoc constitutum ab aliquo fuerit prævaricatum, Metropolitanus eorum Episcopus, quo Ego nunc licet indignus fungor officio, personam huius sanctionis violatricem conveniat, et huius nostri decreti testificationem innotescat; utque ab eo quod prævarie gessit, recedere non meretur, ex communi omnium Coepiscoporum auctoritate contestetur: At si ille contumaciter in sui facti perpetracione persisterit, licentia eis sit Romanam Apostolicamque sedem adire, et necessitatis suæ causas ante Papam, qui tunc fuerit Urbis Roma, deponere, ut per eum agnita causa reus iustæ damnationis sententia mulctetur.

Folco munere divino Metropolitanus Ecclesiæ Remensis Episcopus tenorem huius sanctionis perlegens, et diligenter pertractans, in omnibus eam probandam et corroborandam esse iudicavi, tam propter antiquum jus monasteriorum etiam his cœnobiis conservandum, quàm ad præcavendas nihilominus molestias hic summatim prohibitas, quæ modernis temporibus contra sacra monasteria per quosdam Episcopos recentior ordinatos, nec non etiam per quorundam Laicorum infestationem grassari cœperunt, ad quas inhibendas rationabilis ordo servatus est; ut et gloriosorum Principum hic concessiones, et Pontificum Romanorum privilegia, et Archiepiscopi ejusdem monasterii his omnibus stipulatio, et ut ceteri velint Episcopi assensum præbere, nequaquam spernenda hic contineatur petitio; Cujus gratia ille etiam simul, et præsentialiter ab eodem venerabili Archiepiscopo Luidberhto, nec non et à Borvone religioso ejusdem monasterii Abbate rogatus, hoc decretum Episcopali auctoritate ratum esse decernens, In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti confirmavi, et subscripsi.

Willibehrtus Agrippinensis Ecclesiæ Archiepiscopus huic decreto meæ mediocritati recitato, attestationem et assensum præbens, quod necessario ac rite promulgatum sit, sub attestatione Nominis Domini nostri illud confirmavi et subscripsi.

Thiadmarus Ecclesiæ Salzburgerensis Archiepiscopus huic decreto consensit et subscripsi. Redbodo Trevirensis Archiepiscopus approbavi et subscripsi. Joannes Rotomagensis Archiepiscopus consensit et subscripsi. Hildegimus Halberstadiensis Episcopus consensit et subscripsi. Adalgarus Ecclesiæ Hamaburgensis Archiepiscopus consensit et subscripsi. Arn. Wirtzburgerensis Ecclesiæ Episcopus consensit et subscripsi. Liardardus Vercellensis Ecclesiæ Episcopus consensit et subscripsi. Hrodberhtus Mettensis Ecclesiæ Episcopus consensit et subscripsi. Adalhelmus Wurmacensis Episcopus consensit et subscripsi. Godethancus Spirerensis

rensis Episcopus
pus consensit et
et subscripsi.
psi. Honoratus
dilo Norviomag
Stratzburger
sia Episcopus co
pus consensit et s

Hæc illa
& Herivordie
tini huius con
& Episcopi jur
bornensis nor
scopo Remen
tanquam juris
Episcopi huic
gro nec proba
hæc confirmat
colliserint, aut
tio illa expresse
um & Herivor
mus, præter ea
rare poterat Pa
locum, in quo
facultate sibi an
scopi Paderbor
ravimus. Post v
latè per diocel
vincias & Eccle
cecesin confur
Episcopi & Ar
quæ ad potestat
quàm Carolus
omnes intra e
subjecit. Qua
pro Osnabruger
bornensi Eccle
onaticum, ut di
batur, abjudicat
rienfi Episcopo
supra ex ejus dip
tis Corbeienfes,
constitutione in

rensis Episcopus consensi et subscripsi. Wicbertus Hildinshemensis Episcopus consensi et subscripsi. Deth. Vuiridunensis Ecclesie Episcopus consensi et subscripsi. Dodilo Cameracensis Ecclesie Episcopus consensi et subscripsi. Honoratus Belvacensis Ecclesie Episcopus consensi et subscripsi. Heridilo Norziomagensis Ecclesie Episcopus consensi et subscripsi. Balthramnus Stratzburgensis Episcopus consensi et subscripsi. Waldo Frisingensis Ecclesie Episcopus consensi et subscripsi. Thiadulfus Curacensis Ecclesie Episcopus consensi et subscripsi.

Hæc illa synodalis constitutio, qua privilegia Corbeiensium & Herivordiensium, rogatu Bovonis Abbatis, ab Episcopis Moguntini hujus concilij confirmantur; & quia Ecclesie Paderbornensi & Episcopi jurisdictioni derogatum apparet, Biso Episcopus Paderbornensis non subscripsit: Nec obscure ob id à Folcone Archiepiscopo Remensi videtur notari inter Episcopos recens ordinatos, tanquam juris sacri non satis peritos. Ac fortè hinc plures fuere Episcopi huic synodo præsentis, qui constitutionem illam ex integro nec probarunt, nec eidem subscripserunt; minus certè à Pontifice confirmata accepimus. Quanquam in quo Biso & Bovo se colliserint, aut quæ jura Episcopo derogata sint, non satis constitutio illa expresserit, nisi quod videatur Episcopo nihil in Corbeiensium & Herivordiensium paræciarum Ecclesijs relinquere, ut diximus, præter ea, quæ potestatis sunt ordinis. Quæ sanè ægrè tolerare poterat Paderbornensis Episcopus, quando ne ipsum quidem locum, in quo Corbeia posita, sine impetrata Hathumari Episcopi facultate sibi arrogare sunt ausi; ut quod intra jurisdictionem Episcopi Paderbornensis agnosceretur, uti in Hathumaro commemoravimus. Post verò, ubi cum possessionibus bonorum & locorum latè per dioccesin Paderbornensem se diffudere, complexi tot provincias & Ecclesiarum pastores, ut nova quædam diocesis intra dioccesin consurgere videretur, multum imminui jurisdictionem Episcopi & Archidiaconorum necesse fuit, si nihil in his præter ea, quæ ad potestatem ordinis spectant, retentum ab Episcopis: secus quàm Carolus M. dioccesin descripsit, & Apostolica auctoritate omnes intra eam Ecclesias & parochias Episcopo Paderbornensi subjecit. Qua in re integrius egit Colonienfis Metropolitanus pro Osnabrugensibus in hac synodo, quàm Luitbertus pro Paderbornensi Ecclesia suæ Metropolis: quando & portiones, & Mansionaticum, ut dixere, seu annona, quæ obeunti Episcopo dioccesin dabatur, abjudicata; secus quàm Ludovicus Germaniæ Rex Monasteriensi Episcopo Herivordiensium Ecclesias peragranti reliquit; uti id supra ex ejus diplomate assertum est. Demum cò progressi libertatis Corbeiensis, ut nec ea, quæ potestatis sunt ordinis, quæque hac constitutione imperantur, ab Episcopo Paderbornensi admittere voluc-

voluerint. Vetus ab hac synodo lis inter Paderbornenses & Corbeienfes, de qua ſæpius nobis memorandum erit. Suas quidem cauſas habuerit hæc Corbeienſium exemptio, quemadmodum & fauorum Regis ſubinde ſupra Episcopos; at labente poſt diſciplina noxia magis quàm utilis comperta.

Inter Episcopos qui decreto huic ſubſcripſerunt, recitamus Adalgarium Bremſem Archiepiſcopum D. Remberti ſucceſſorem; & cùm tertio Idus Junij hoc ipſo anno exceſſerit è vita D. Rembertus, argumentum eſt ſynodum in Autumno habitam eſſe, ut Adalgarius Episcopii auctoritate intereſſe potuerit, quem jam antè D. Rembertus adiutorem ſibi monachum ex Corbeia, ut ſupra relatum, ex voluntate Adalgarij Abbatis adſciverat. At fortè in hac ſynodo conſecratus eſt Episcopus à Luidberto Archiepiſcopo Moguntino, quem ab Adamo Bremſi Lindoldum, ab alijs etiam Lindbertum & Lutholdum vocari legas. Illuſtre D. Rembertus Saxonie noſtræ ſidus; annos ille xxiii Episcopatum adminiſtrarat, vitæ ſanctimonia & miraculorum gloria clarus, poſtquam multos Septentrionalium populos ad Chriſti fidem adduxerat; Ob quæ haud ſecus quàm Anſcharius, quem à puero magiſtrum habuit, & cui in Apoſtolico munere ſucceſſerat, inter Divos relatus colitur. Felix Bremſis Eccleſia, quæ D. Willehadum, Anſcharium, Rembertum ſanctiſſimos ſortita Episcopos, quos tota Eccleſia inter divos colit. Scripſit vitam Willehadi Anſcharius, Anſcharij Rembertus, Remberti Adalgarius, aut certè ejus ſtudio probatæ virtutis & doctri-næ ſacerdos. Singulas noſtra memoria ex vetuſtis Eccleſiæ Bremſis & Hamburgeniſis tabularijs integra fide in lucem dedit Philippus Cæſar, vir eruditus, & rerum ab his viris geſtarum lectione ab hæreſi ad catholicam religionem perductus. Et quam nunc diſpari & diſſona religione Brema? poſtquam aut ejeſtis aut ſuppreſſis catholicis, pars Lutheri, pars Calvini hæreſin profiteri cœpit, immemor ſanctiſſimorum Episcoporum ac præpoſitorum, à quibus primò verbum Dei veramq; ab origine Chriſti legem edocta eſt.

At verò Arnulphus Rex poſt ſuſceptum ſuperiori anno imperium Germaniæ, hoc anno magnoperè exſtimulatus Episcoporum & cohortationibus forti & conſtanti animo res aggreditur adverſus tyrannos, qui à morte Caroli Craſſi Imperium diſcerpſerant, quos inter Beringarius & Vido Italiam, Otto Ruperti Saxonis filius Galliam: Rudolphus Burgundiam, Ludovicus Boſonis filius Narbonenſem provinciam invaſerant; quos Arnulphus ex comitijs Francofurti indiſctis juſſit Wormatiæ ſeſe ſiſtere, aut inter proſcriptos haberi. Inde contracto exercitu, tranſitoque Rheno, in Galliam movet; ad cujus adventum ſe Odo & Rudolphus ſupplices offerunt, ac Regis beneficio provincias tenere ſunt juſſi. Præſtantiſſimus

Remberti aliorumque Bremſium Præſulum ſancti mores. Baronijs Adamus Brem lib. 1. Hiſt. Abb. Stad. Helmoldus Philop. Cæſar in Triſtula & in notis.

Regino Siebertus Baronijs Herm. Contr. Marianus Scotus Otto Friſingenſis Widekindus monachus, Arnulphus Imperum contra

ea tempeſtate mannos itera guinis ſuperſtiti Regni procere co & Weſtpha Regnum Gall & Beringariu Per id ter toriſ hæc egera ramen fortuna beneficijs ac corumque pre beienſes noſtri ſibus Francofu vonem inter &

In nomine gratia Rex. Con tatem providere, velit. Quapropter Boronem Abbate mutationem ſecim qui dicitur Nither præſatus præſt A mancipis, terris, p nino rebus, tam m monaſterium cum ejuſdem monaſteri in noſtrum juſ cum ficium conceſſimus. tem ſalinarum. J In Leri litos... bonum unum. In phingi manſos V. J ra litos XX. manſo rivoſidi colonos et n tentotius marca. J manſos XX. Utr major commoditas miter iſta omnibus i annuli noſtri impreſ

ea tempestate bellicosorum virorum Odo erat in Gallia, qui Nortmannos iteratis cladibus presserat, dum Carolus simplex regii sanguinis superstes inter pueriles annos versaretur, ut id meritis ejus & Regni procures & Arnulphus Rex darent. Adeo tum Gallia Saxonicæ & Westphalico heroe nitebatur, in cujus nepotes postea integrè Regnum Gallia transiit. Mox Arnulphus in Italiam se vertit, cui & Beringarius occurrit, & Regnum precario ab Arnulpho obtinet.

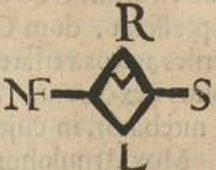
Per id tempus Arnulphus Regis magis nomine, quam Imperatoris hæc egerat, donec à Pontifice Imperator coronaretur, sensim tamen fortuna Imperium ad Germanos inclinante. Multis interim beneficiis ac donis Arnulphus Rex religiosos viros per Saxoniam eorumque preces sibi demeritis; è quorum numero rursus Corbeienfes nostri ad Visurgim, & Werthinenses ad Ruram. Corbeienfis Francofurti regio diplomate commutationem bonorum Bovonem inter & Oddonem impertijt hisce tabulis.

tyrannos
feliciter
tuetur.

Corbei-
ensibus
dat facul-
tatem
commu-
tandi
quædam
bona.

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis, Arnulphus divina favente gratia Rex. Convenit Regiæ excellentiæ, ut inter fideles suos mutuam utilitatem providere, et de singulorum rationabilibus commodis assensum præbere velit. Quapropter omnibus notum esse volumus, quoniam inter fideles nostros Bovonem Abbatem, et Oddonem Comitem pro mutua utilitate hanc commutationem fecimus, ut res proprietatis nostræ in Godeleveshem, et in pago, qui dicitur Nitherst, Oddoni beneficiatus ad monasterium novæ Corbeie, cui præfatus præest Abbas, in jus proprietatis traderemus, cum omnibus familiis, mancipiis, terris, pratis, silvis, aquis aquarumve decursibus, et omnibus omnino rebus, tam mobilibus quam immobilibus, quatenus ex hoc ad prædictum monasterium cum omni integritate mancipentur. Ediverso autem res ejusdem monasterii in orientali parte ultra fluvium Ovaccram conjacentes nostrum jus cum omnibus, quæ ad eas pertinent, receptas Oddoni in beneficium concessimus, id est, in Delhem litos XIII. Colonum I. et sextam partem salinarum. In Odenhem litos XIII. Colonos II. In Kikthi litos duos In Leri litos ... Colonum I. mansos duos et dimidium. In Laubingi Colonum unum. In Scoderstet litos duos. In Mullumstedi litos III. In Sephingi mansos V. In Uridus (wredus) litos VII. mansos XII. In Rodineslewa litos XX. mansos LX. In Dallangibulli Colonos et mansos XV. In Berrevidi colonos et mansos XVI. In Sladforde Colonos VII. et octavam partem totius marcæ. In beneficio advocati mansos VIII. In Almundesrothe mansos XX. Utrique ergo per hoc parti consulimus, eo quod utrimque major commoditas in locorum situ habeatur, quam antea fuerit. Et ut firmiter ista omnibus in futurum temporibus consent, manu propria roborata annuli nostri impressione signari præcepimus.

Signum

R
NF — S
L

Signum Domini Arnolphi Serenissimi Regis.

*Aspertus Cancellarius ad vicem Theotmari Archicapellani recognovi et ffs.
Data III Idus Junii. Anno Domin. Incarnat. DCCCLXXXVIII
Indict. VI anno autem Domini Regis Arnolphi largissimi Regis primo.
Actum Franchonofurt palatio Regio in Dei nomine feliciter Amen.*

Confir-
mat pri-
vilegia
Werthi-
nensium.

Werthinenses ob venerationem D. Ludgeri, à quo cœnobium illud ex paternis bonis conditum proficitur, multò liberalius affecit ac sibi demeritus est religiosissimus Rex diplomate, quod in villa Geresheim 10. Septembr. obsignavit, nisi alibi forte aliud sit Geresheim. Ego locum in Montis ducatu egregio virginum monasterio celebrem dixerim; certè Arnulphus in Westphalia per id tempus versatus est. Diploma, quod à ceteris hæcenus integre redditum non reperio, hic addere visum.

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis, Arnulphus divina favente Clementia Rex. Si servorum Dei petitionibus, quas pro Ecclesiarum sibi met commissarum utilitatibus nobis ingesserunt, clementer annuerimus, id nobis ad perpetuam beatitudinis præmiâ promerenda liquido profuturum esse credimus. Unde omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus præsentibus scilicet et futuris notum esse volumus, quod fidelis noster Hembil Abba monasterii, quod vocatur Werthina, insinuatit Celsitudini nostræ, qualiter ipsum Monachorum Cœnobium sibi commissum à Beata memoriæ sancto Liudgero Episcopo in propria ejus hereditate fuerit constructum, monachisque contraditum, et gloriosissimorum Regum Lutherici filii magni Regis Karoli, et successorum ejus, pro æterna ipsorum omnisque generosissimi generis, eorum memoria, defensione et tuitione hæcenus fuerit conservatum. Quam ob rem nostram imploravit Clementiam, ut idem monasterium sub nostra tuitione suscipientes, omnes concessiones ab Antecessoribus nostris sibi collatas nostræ auctoritatis præcepto firmaremus. Cujus rationabili et justæ petitioni assensum præbentes decernimus atque jubemus, in primis ut idem monasterium cum omnibus ad se pertinentibus plenissimæ immunitatis securitate perfruatur, neque publicis exactionibus, vel quibuscunque modis, illorum servi, liti vel liberi, à qualibet judiciaria potestate constringantur; coram advocato eorum, si quid inquirendum est, aut corrigendum inquiretur et corrigatur. Præfati monasterii fratres, hominesque ipsorum ab omni vectigalium inquisitione ac telonii securi consistant. Præterea quod aliis quoque monachorum Cœnobiis concessum constat, ut ubicunque dominicos mansos habuerint, in quocunque sint Episcopo, vel præfectura, vel etiam provincia, vel regione sibi

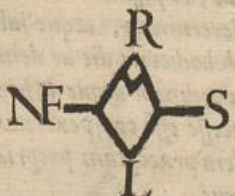
in omni Regno à
portam concedim
sed sub nutu Ab
stant, quatenus
pervenientibus
fratrum Collegio
bas illius monast
beralitate adjuv
etiam Regionis E
cere ad populum
alia circumcund
pro debito serviti
timet, nisi tantum
sine religiosorum
ad se pertinentib
nostra et nostroru
giter implorare el
obineat stabilitat
one sigillari præc

Signum Domini

Ernstius Notari
Calend. Sep
Indictione
renesheim

Motibus in
quenti Forchein
habuit, in quo b
curfionibus dive
regionesque Barb
prælium non occ
tius scribit, bello
ligiosos viros, cu
adeft ex diploma

in omni Regno à Deo nobis collato, Decimas, quas aliàs Episcopi tollunt, ad portam concedimus monasterii, nec à nemine penitus eas alibi dare cogantur, sed sub nutu Abbatis ejusdem monasterii in perpetuum permansura constant, quatenus inde pro nostra, et totius generis nostri perenni mercede supervenientibus peregrinis et hospitibus serviatur. Insuper etiam eidem fratrum Collegio ad eligendum Abbatem inter se potestatem concedimus. Abbas illius monasterii ad castra et in hostem ire non cogatur, nisi forte Regia liberalitate adjutus beneficii copiam quandoque accipiat illud faciendi. Illius etiam Regionis Episcopus, si synodalem ibidem conventum vel sermonem facere ad populum destinaverit, de Episcopo ei serviatur, nisi forte eodem die alia circummeundo visitare loca voluerit, tunc benedictionem de Abbate non pro debito servitio, sed pro amore suscipiat, et quia nihil ad illum locum pertinet, nisi tantum hereditas sancti Liudgeri, et propinquorum ejus, et Elemosinarum religiosorum hominum, ideo liceat Abbati illud monasterium cum rebus ad se pertinentibus liberè ac plane possidere, quatenus eos melius delectet pro nostra et nostrorum fidelium salute ac totius Imperii nostri statu divinam jugiter implorare elementiam. Hec auctoritatis nostrae concessio, ut firmiorem obtineat stabilitatem, manu propria eam firmavimus, et annuli nostri impressione sigillari precepimus.

Signum Domini Arnulfi invictissimi Regis.

Ernstius Notarius ad vicem Theotmari archicapellani recognovi. Data X Calend. Septembr. anno Incarnationis Domini DCCCLXXXVIII. Indictione autem VI. anno Regni Arnulfi Regis primo, actum Geronesheim eunte Regia in Dei nomine feliciter Amen.

Annus Christi 889.

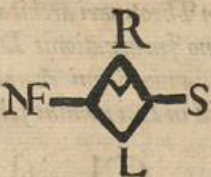
Stephani VI Pont. 3.
Arnulphi Germ. Reg. 3.
Bifonis Episcopi Pad. 3.

Motibus intra Imperium compositis, Arnulphus anno insequenti Forcheimij frequentem procerum conventum ad Rhenum habuit, in quo bellum adversus Sclavos decretum, Thuringiam incursionibus divexantes. Id bellum alacri animo suscepit Arnulphus, regionesque Barbarorum cum numerofo exercitu ingressus, cum ad praelium non occurrerent, depopulationibus devastavit. Rex, ut Cranzius scribit, bello natus, & beneficus in omnes, cum primis in religiosi-
viro, cujus munificentiae hoc anno praesens testimonium adest ex diplomate, quo Corbeicenses dotavit.

Ee

7^a

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis, Arnolfus divina favente gratia Rex. Notum sit omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus, nostrisque presentibus scilicet et futuris, qualiter Bodo venerabilis Abba nostram precatus est Celsitudinem, quatenus nos quasdam res proprietatis nostræ, quas quidam nobilis vir Hovward nominatus prius in beneficium habuit, pro remedio animæ nostræ, parentumque nostrorum ad monasterium nova Corbeia nuncupatum, cui idem Bodo, et fratribus ibidem Domino famulantibus præesse dinoscitur, in proprium concederemus. Cujus petitioni pro æterna felicitatis amore annuimus libenter, dedimusque ad idem monasterium, quidquid præfatus vir Hovwardus in pago Hurverango (Hurveitago) in comitatibus Ecperti, et Reithardi, et Herimanni, et in locis Piringisamarca, Sebidara, Adekenhusen, et Muchohusen nostri beneficii tenuit, cum consensu ejus in perpetuam proprietatem cum omnibus rebus illud justè respicientibus, Curtilibus, ædificiis, terris, cultis et incultis, agris, pratis, campis, pascuis, silvis, aquis aquarumque decursibus, viis, et in viis, exitibus et reditibus, quæ sitis et inquirendis mobilibus et immobilibus, omnibusque appendiciis et adjacentibus. Hæc vero omnia, hoc sunt Hoba XXV de nostro jure in jus et dominationem prælibati monasterii in honore sancti Stephani protomartyris Christi dicati tradidimus atque contulimus, et jussimus inde hos præsentis regalitatis nostræ apices titulari per quos decernimus, atque jubemus, ut idem Bodo egregius Abba, suique successores ab hodierna die ac deinceps potestatem habeant integerrimam easdem res ita ordinare atque disponere, prout usui fratrum inibi Domino militantium necesse esse conspexerit. Et ut hoc firmum et stabile perpetualiter consistat, idem præceptum propria manu firmavimus, annuloque nostro sigillari jussimus.

Signum Domni Arnolphi invictissimi Regis.

Aspertus Cancellarius ad vicem Theotmari archicapellani recognovi et ss.

Data XIII Calend. Septembr. anno Incarnationis Domini DCCCLXXXVIII
Indictione VII anno II regni Arnolphi piissimi Regis, Actum ad curtem, quæ dicitur Portanaka in Dei nomine feliciter amen.

Confirmat
fundationem
Parthenonis
Metelenensis.

Rex subinde Westphaliæ etiam ingressus, quod nemo veterum scriptorum prodidit, Corbeie novæ Metelenis Virginum Collegij fundationem regia auctoritate, regisque tabulis, quas hic reddimus, confirmavit, & in tutelam suscepit.

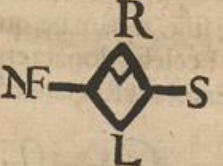
In nomine
gratia Rex. No
turorum industr
stram adiit seren
sire potestati tra
centia constru
rem aliorum cen
diebus vitæ suæ
dem monasterio
succedere permit
hereditatem in n
ut majorem habe
um, plenissimam i
mus, per quam de
bet ex judicaria p
fringere præsum
to justitiam facer
monasteriis in sua
sic memorate san
ter firmiterque con
beatur, et per futu
mavimus, et annu

Signum Domni

Aspertus Cancellarius
Data X Calend.
Indictione V
Corbeie in D

Æmula paf
condendis mona
matrona, quæ & p
gis ad dotationem
SS. Cornelio, & C
ornata. Auxere p
quarum altera Oc
e Benthemensium
Metelena dicitur,
coque, quo tum à

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis Arnulfus divina favente gratia Rex. Notum sit omnium fidelium nostrorum presentium scilicet et futurorum industria, qualiter quedam religiosa femina Friduwi nomine nostram adiit serenitatem petens, ut ei liceret omnem sui juris hereditatem nostræ potestati tradere, quatenus nostræ auctoritatis permissione daretur ei licentia construendi in eadem hereditate puellaris monasterii, quod juxta morem aliorum cœnobiorum sub nostra defensione ac tuitione susceptum ipsi diebus vitæ suæ habere liceret, et quamdiu qualibet ex ipsius prosapia in eodem monasterio aptæ ad hoc invenirentur personæ, ipsa in ejus regimen sibi succedere permetterentur. Cujus petitioni assensum præbentes, omnem ipsius hereditatem in nostrum jus nostræque protectionis munimen suscepimus. Et ut majorem habeat quietem et securitatem ad construendum ibi monasterium, plenissimam ipsi ac hominibus ad se pertinentibus immunitatem concedimus, per quam decernimus atque jubemus, ut nullus iudex publicus, vel quilibet ex judiciaria potestate homines ipsius quibuslibet publicis exactionibus distringere præsumat, sed liceat eis coram advocato ex nostra iussione constituto iustitiam facere, ac omnino juxta concessionem, qua prædecessores nostri monasteriis in suam defensionem susceptis immunitatem dare consueverant, sic memoratæ sanctimoniali femina cum omnibus ad se pertinentibus pleniter firmiterque concedimus. Et ut hæc nostræ auctoritatis concessio firmior habeatur, et per futura tempora melius credatur, manu propria subter eam firmavimus, et annuli nostri impressione signari iussimus.

Signum Domni Arnolphi piissimi Regis.

Aspertus Cancellarius ad vicem Diethmari Archicapellani recognovi.
Data X Calend. Septembr. anno Incarnationis Domini DCCCLXXXIX
Iudicacione VII. Anno secundo Arnulphi piissimi Regis, Actum nova
Corbeie in Dei nomine Amen.

Æmula passim per hunc florem religionis nobilium pietas in condendis monasterijs; e quorum numero Friduwi seu Friduwigis matrona, quæ & prima ejus loci antistes fuit. Accessit & filia Wiburgis ad dotationem & cætum Virginum: utraque in templo, quod SS. Cornelio, & Cypriano dicatum voluere, honorifico tumulo exornata. Auxere post dotationem primam duæ nobilissimæ virgines; quarum altera Oda, alterius nomen vetustate excidit, credunturque e Benthemensium Comitum familia ortæ; locus olim Matelia, nunc Metelena dicitur, illustri ad hunc diem nobilium virginum cætu, ex quoque, quo tum à prima origine hæc puellarum & sanctimoniali.

Ecce

um

um Virginum Collegia per Westphaliā florebant, instituto, quas & Canonicas virgines appellatas diximus. Multas hujusmodi donationum literas ab Arnulpho Rege exhibet Germania, quas inter & Miræus producit Arnulphi tabulas Francofurti mense Augusto consignatas, quibus Gerolpho Frisiorum Comiti larga bonorum donatio ob fidem bello præstitam facta est. Ac verisimile habeas hunc eundem esse Gerolphum, quem Godefridus Danorum Rex legatum misit ad Carolum Crassum, qui deinde littori Frisico seu Hollandico præfectus primam Comitum Hollandicorum dedit originem: sed longè illustrior per id tempus Otto Saxonie dux, cui ob fidem & præclara merita Arnulphus Rex filiam suam Lucardam in matrimonium dedit, ex qua deinde Henricus atque Ottones procreati, genus per hanc matrem ad Carolum M. referentes.

Cranzins
lib. 2. Saxo.
c. 33.

Arnulfus
ablata Ec-
clesiæ Os-
nabrug.
bona re-
stituit.
Ertuvinus
in chron.
Crantz. l. 3
Metrop.
c. 7.
Cleinsorg.
ad hunc
an. 1177.

Arnulphus præterea, quæ erat religio in Deum, hoc anno de-
cimas aliæque bonæ, quæ Cobbo ab Osnabrugensi Ecclesia auerterat
ad Corbeienſe & Herifordienſe monaſterium, poſt tot litium amba-
ges & ſtudia potentum æmulorum, Egilmaro Osnabrugeniſi Epi-
ſcopo reddi imperavit. Alia præterea donatione alia adjecit prædia,
quibus damnum Eccleſiæ compenſaretur (ut hæc in publicis ejus
tabulis III Id. Decembris Forcheimij conſignatis leguntur) ſuam
ſimul tarditatem, quæ in juſtitia præſtanda deſiderari potuit, incu-
ſando. Optimorum hoc Regum eſt recta & honeſta ceteris omni-
bus anteferre, & ſummis inſimisque idem jus dicere. Nihil religio-
ſiſſimo Regi magis curæ fuit, quam ne quid eorum, quæ à Carolo
M. primis per Saxoniam Eccleſiis donata erant ſubtraheretur, aut ulla
injuſtitia labe conſcientiam, aut Regiam Majeſtatem contaminaret.

Annus Christi 890.

Stephani VI Pont. 6.
Arnulphi Germ. Regis 4.
Bifonis Ep. Pad. 4.

Arnulfus
Zund-
boldum
rebellem
ad obse-
quium
compel-
lit.
Regino.
Siebertus.
Herm. cons.
Marianus.
Scotus.
Otto Frising.
Grantz.
Liudrand.

His virtutum præsidij Arnulphus omni bello felix; quippe anno proximo, qui Christi 890 numeratur, expeditione in Zondboldum Sclavorum, Moravorum, & Bohemorum ducem suscepta, ad obsequium eundem compulsi. Erat is beneficij & pactis Germanorum Francorumque Regibus devinctus, tantaque inter eum & Arnulphum ex prioribus bellis familiaritas, ut passus sit filium suum ab Arnulpho e fonte baptismatis levare; post, ubi ducatu Bohemiae dono Regis auctus, animum extulit, & perfidus rebellisque arma in Arnulphum vertit. Quo cognito, Arnulphus cum potente exercitu regiones ejus ingressus, ita extrema illas depopulatione pervastavit, ut pacem petere, obsides dare, & arma ponere necesse habuerit.

Inter

Inter hæ-
retur, cum in fi-
tus; quam in-
sistimus, quore
In nomine
Clementia Rex.
qualiter nos ob m-
et seruitutis cuia-
quasdam res pro-
tatu suo in loco P-
has iure legitime
isque edificiis, cu-
pratis, pascuis, sil-
bus, vis et inuis-
appendiciis et adje-
bus. Et iussimus
volumus, firmissi-
omnibus habeat p-
quidquid sibi plac-
orem in Christi non-
eam, et impressione

Signum Domini.

Apertus Cancellarius
 Data XVI
 Indictione I
 Regane spurg
 Altero diplo
 miti prædia & ag
 In nomine s
 gratie Rex. Notum
 sentibus scilicet et f
 Sundroli deprecatur
 mine. Adalger, qu
 Nos vero petitionib
 mus namque illi in p
 lafeld Hobas. XXI a
 agris, pratis, pascuis
 tionibus, viis et inco

Inter hæc Arnulphus Rex cū in omnes beneficis prædica-
retur, tūm in fidos belli Duces ac Comites largus semper comper-
tus; quam in rem ex Corbeiensium tabulario duo hic diplomata
sistimus, quorum altero Chobbonem Comitem remuneratur.

Benefacit
Choppo-
ni Comiti
sibi fido.

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis, Arnolfus divina favente
Clementia Rex. Cognoscant omnes fideles nostri presentes atque futuri,
qualiter nos ob mercedis nostræ augmentum, et pro merito bonæ fidelitatis
et servitutis cuidam dilecto atque venerabili Comiti nostro Choppo vocato
quasdam res proprietatis nostræ in proprium concessimus; Hoc est in comi-
tatu suo in loco Pūm dicto Hobas Regias XXX, et quidquid ad easdem Ho-
bas jure legitimeque pertinere videtur; id est, cum omnibus domibus, ali-
isque edificiis, cum mansis et mancipiis, terris cultis et incultis, campis, agris,
pratis, pascuis, silvis, aquis aquarumque decursibus, molendinis, piscationi-
bus, viis et invius, exitibus etreditibus, quasitis et inquisitis et cum univ-
ersis appendiciis et adjacentiis rebus, ad easdem hobas jure legitimeque pertinenti-
bus. Et jussimus ei inde hoc nostræ auctoritatis fieri præceptum, per quod
volumus, firmissimeque jubemus, ut memoratus fidelis noster Choppo de his
omnibus habeat potestatem tenendi, donandi, vendendi, commutandi, vel
quidquid sibi placuerit faciendi. Et ut hæc auctoritas largitionis nostræ firmi-
orem in Christi nomine habeat stabilitatem, manu propria nostra firmavimus
eam, et impressione annuli nostri insigniri jussimus.

Signum Domni Arnolfi NF S invictissimi Regis.

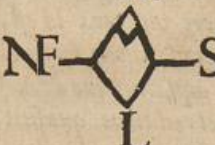
Aspertus Cancellarius ad vicem Theotmari Archicappellani recognovi et ss.
Data XV III Calend. April. anno Incarnationis Domini DCCCXC
Judicatione VII anno III Regni Arnolfi Serenissimi Regis Actum
Regane spurg in Dei nomine feliciter Amen.

Altero diplomate, ad preces Episcopi Sundrolt, Adalgario Co-
miti prædia & agros præcedenti anno dilargitus.

Et Adal-
gario Co-
miti.

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis, Arnolfus divina favente
gratiæ Rex. Notum sit omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus nostrisque præ-
sentibus scilicet et futuris, qualiter quidam venerabilis Episcopus nomine
Sundrolt deprecatus est nostram Clementiam, Ut cuidam Comiti nostro no-
mine Adalger, quasdam res proprietatis nostræ in proprium concederemus.
Nos vero petitionibus ejus libenter annuentes decrevimus ita fieri. Dedi-
mus namque illi in pago Hlisco in Comitatu ipsius in Villis Wolfenni ac Ha-
lafeld Hobas XXI ac mansos IIII, cum domibus aliisque edificiis, mancipiis,
agris, pratis, pascuis, silvis, aquis aquarumque decursibus, molendinis, pesca-
tionibus, viis et invius, quasitis et inquirendis, terris cultis et incultis, et cum
omnibus

omnibus iuste ac legitime ad easdem hobas pertinentibus, et iussimus inde hoc nostre auctoritatis fieri praeceptum, per quod volumus atque iubemus, ut praescriptus Adalger de his omnibus, quae ei in potestatem et dominationem condonavimus, nunc et deinceps omni tempore habeat potestatem habendi, donandi, vendendi, commodandi, vel quidquid sibi placuerit faciendi. Et ut haec auctoritas nostra firmior habeatur, et per futura tempora à fidelibus nostris melius credatur, ac diligentius observetur, manu nostra eam firmavimus, annuloque nostro signari iussimus.

R
NF S
L

Signum Domini Arnolphi piissimi Regis.

Aspertus Cancellarius ad vicem Thiotmari Archiepiscopi recognovit ss.
Data II Nonas Julii anno Incarnationis Domini DCCCLXXXIX
Indictione VII anno secundo Regni Arnolphi piissimi Regis, actum
Franconofordt, in Dei nomine feliciter Amen.

Regino.
Sigebertus.
Serrarius
in Mogunt.
hisor.

Archie-
piscopus
Colon. li-
te mover
Archie-
piscopo
Bremensi
super ex-
emptione
à Subje-
ctione
Ecclesiae
Coloni-
ensis.

*al. VI.
Luitpran-
dus lib. de
vitis Pontif.
Adamus
Bremen. lib.
1. c. 41.
Flodoardus
lib. 4. c. 1.
Albertus
Stadenfis
ad an. 896.
Binus tom
3. p. 3.
Sirmondus
in Conc. Gen.
Labbem.

Qui his literis Episcopus Sundrold vocatur, Metropolitanus nostrae Ecclesiae est Sunzo Moguntinus Archiepiscopus, Luidberto Archiepiscopo ex Monacho Fuldensi, studio Popponis Thuringorum ducis & Arnulphi superiori anno subrogatus; qui à Lamberto Schafraburgensi Sunderholt, & ab alijs Sunderoldus appellatur.

Excessit etiam è vivis hoc anno, II Septembris, Wilibertus Coloniensis Archiepiscopus, vir, ut Regino inquit, sanctissimus, & in divinis humanisque rebus prudentissimus; in cuius locum, Cleri & populi electione repositus est Hermannus cognomento pius. Is postquam Cathedram Episcopi conscendit, pro veteri Ecclesiae Coloniensis iure asserendo litem movit Adalgario Bremensium Episcopo, quod se Archiepiscopum ferret & scriberet. Quam in rem Epistolam querimonijs plenam scribit ad Stephanum Pontificem eo nomine *V, repetitque ex Caroli M. ordinatione, ut Bremensis Ecclesia Metropolitana Coloniensi submittatur. Adalgarius contra ad Nicolai Pontificis decretum appellat, quo Bremensis & Hamburgensis Ecclesia in unam contracta Archiepiscopi dignitate subiecta est. Pontifex ut literis componeret litem, Fulconi Remensi Archiepiscopo, quem ad id legatum Apostolicum dixerat, mandat, ut Wormatiae Episcoporum synodum convocet, eorumque iudicijs controversia cognoscatur. Ea in synodo stitit se Adalgarius mulum questus de injuria; ibi cum Coloniensis non adesset, decisio ad aliam synodum est rejecta, quam postea Francofurti habuit Moguntinus Archiepiscopus. Eo in conventu provinciales Coloniensis Metropolis

Epi.

Episcopi Franco-
Mimigardevo
pro suo Metro-
politenus Bre-
mensis. Nec tamen
haec ex diplo-
matum Pronum est ex
Francofurtensi
pis interfuisse,
nienensis Metro-
politeni cognosci
esset; tum quod
do interfuerit,

Inter Epi-
scopum Wulfelinum
factis verò Mon-
achorum candoris & fan-
tasticum quem ad hunc
cuius apud Crantz
quas mox pro
fium scriptores
literis Werthine
in re fluxa mag-
nitas; quae tamen

Hoc ipso p-
in Forcheim in
no Coloniensi
cofurti est habi-
mentionem no-
beam; certus ta-
tus est, in quo Bi-
nasterij à Luitha-
tabulas Episcopi

Quoniam
convenit, ut ad di-
et Deo ibidem fam-
ego Sunderholdus h-
nerabili Coloniens-
episcopis ac Consac-
venere, petitionem
statum berisensis C-
borare postulat, cen-
quandam continen-

Episcopi Franco Tungrensis, Voldebaldus Trajectensis, Wulfelinus Mimigardevordenensis, Drogo Mindensis, Egilmarus Osnabrugensis pro suo Metropolitano pronunciarunt, testatique sunt nullum hactenus Bremensem Episcopum Colonienfis obedientie se subtraxisse. Nec tamen ea in synodo controversia decisa est, quemadmodum hæc ex diplomate Formosi Pontificis apud Crantzium constant. Crantzium lib. 2. Metrop. c. 20. & 21. Pronum est existimare, utrique synodo tam Wormatiensi, quam Francofurtensi, aut certe alterutri Bissonem cum alijs Saxonie Episcopis interfuisse, tum quod Pontifex non tantum ab Episcopis Colonienfis Metropolis, sed & ab alijs etiam Episcopis gravem hanc litteram cognosci voluerit, quorum iudicium à partium studio integrum esset; tum quod Bisio hoc ipso anno Forcheimij Episcoporum synodo interfuerit, ut post referam.

Inter Episcopos provinciales ex diplomate Formosi memoratur Wulfelinus Mimigardevordenensis, qui à Crantzio Wolfelinus, in fastis verò Monasteriensibus passim Wilhelmus appellatur, vir miri candoris & sanctitatis, ut in Monasteriensium annalibus refertur, quem ad hunc annum produxisse vitam, satis argues ex hoc Pontificis apud Crantzium diplomate, & ex Herisensis monasterii tabulis, quas mox producemus; secus quàm Chronicorum Monasteriensium scriptores anno 889 obiisse perhibent; certè Cleinsorgius ex literis Werthlinensibus adhuc anno 889 superstitem docet, nec ulla in re fluxa magis Chronicorum istorum fides, quàm in chronotopia; quæ tamen Chronica à temporum ratione inscribi volunt.

Hoc ipso præterea anno alia Episcoporum synodus est habita in Forcheim in palatio regio à Sunderholdo Moguntino & Hermano Colonienfi Archiepiscopis; si non hæc illa synodus, quæ Francofurti est habita hoc anno; de qua licet apud veteres scriptores mentionem non reperiam, nec qua ex causa indicta sit, exponere habeam; certus tamen & celebris Episcoporum & Abbatum conventus est, in quo Bisio Episcopus noster confirmationem Herisensis monasterij à Luithardo Episcopo nostro conditi impetravit. Recito hic tabulas Episcoporum manu subscriptas consignatasque.

Quoniam omnibus, qui curæ Pontificalis funguntur officio, id maxime convenit, ut ad divinæ laudis augmentum monasteriorum conservationibus, et Deo ibidem famulantium utilitatibus provehitibusque prospiciant. Idcirco ego Sunderboldus humilis Moguntiacensis sedis Archiepiscopus, unà cum venerabili Colonienfis Civitatis Archiepiscopo Herimanno, nec non et alijs Colonienfis ac Consacerdotibus nostris, qui nobiscum ad præsentem synodum convenire, petitionem fratris nostri Bisonis Paderbrunnensis Episcopi, qua nos statum herisensis Cœnobii unanimis nostræ scriptis confirmare, et corroborare postulat, censco gratanter accipiendam. Nam nobis ostendit Cartulam quandam continentem Synodalis decreti consensum, quo venerandæ memo-

Bisio Ep. in Conventu Forcheimensi impetrat confirmationem Monasterij Herisensis.

rie

ria decessor meus Liutbertus Archiepiscopus, et alii quam plures Episcopi una cum illo in synodo apud Wormatiam habita congregati, rogatu Liutbardi, tunc ejusdem Paderbrunnensis sedis Episcopi, qui predictum puellam re cœnobiam simul cum sorore sua nomine Walburg primum inchoaverat, ipsum cum omnibus rebus suis tam decimis ad usus ancillarum Dei ibidem deputatis, quam possessionibus mutuatis firmum ac stabile mansurum fore decreverunt, eandemque cartulam subscriptionibus propriis corroboraverunt. Alteram quoque asserens cartam, quam sæpè jam dicta Paderbrunnensis Ecclesia sacerdotes, et universus pariter clerus nuper fieri postulavit, suisque subscriptionibus confirmavit, de consensu videlicet suo super statu ejusdem monasterii primitus in illa parochia construendi, et de rebus omnibus, quas nunc habere videtur, illuc jussu legitime collatis. Quapropter juxta petitionem præfati fratris et Coepiscopi nostri justum et utile satis esse credimus antecessorum nostrorum salubre decretum, quo Christi famulatus quietam et tranquillam in ejus servitio securitatem auctoritatis sue unanimi sententia providere studuerunt, nostris quoque sanctionibus confirmare, ne quis futuris temporibus ex his, quæ vel hujus Episcopi Bissonis, vel antecessoris sui diebus illuc collata noscuntur, sive in decimis à præfata generali synodo concessis, seu possessionibus undecunque mutuatis, aut quorumlibet fidelium largitione traditis, aut deinceps tradendis, omnino aliquid auferre, vel dispositionem monasterii destruere præsumat, nisi sese velit vincolo perpetui anathematis condemnari. Ergo ut hoc nostræ unanimis decretum firmiorem in Dei gratia teneat stabilitatem, nostris id subscriptionibus corroborare curamus. Id ipsum Coepiscopos et suffraganeos nostros, qui modo absentes sunt, cum primum hæc in eorum manus scripta devenerit, facere postulantes, sicut eos in nullo penitus à nostræ unanimis consensu dissentire velle confidimus.

Actum Foracheim palacio Regio, Anno Incarnationis Dominice DCCCXC Regni vero piissimi Regis Arnulfi anno III, Indictione VIII.

	✠ Signum Sunderholdi Mogontiacensis Archiepiscopi.
	✠ Signum Herimanni Coloniensis Archiepiscopi.
Wirtz.	✠ Signum Arn. Episcopi.
Ferdensis.	✠ Signum Vuitberti Episcopi.
Metensis.	✠ Signum Hrodberhti Mediomatricæ sedis Episcopi.
Spirensis.	✠ Signum Godethanki Episcopi.
Osnabrug.	✠ Signum Egilmari Episcopi.
Aichstad.	✠ Signum Erkanboldi Episcopi.
Bremensis.	✠ Signum Adalgarii Episcopi.
Viridunens.	✠ Signum Dadonis Episcopi.
Paderborn.	✠ Signum Bissonis Episcopi.
	✠ Signum Ailmari Episcopi.
	✠ Signum Agiulfi Episcopi.
Mindensis.	✠ Signum Drogonis Episcopi.
Hildesensis.	✠ Signum Vuitberti Episcopi.
Munigard.	✠ Signum Vuolfhelmi Episcopi.

Signum

✠ Signum
✠ Signum
✠ Signum
✠ Signum
✠ Signum

In hac tab.
subscriptisse; t.
nomen & digni-
sumus Adalg-
tes; seu ob con-
traxerit, seu in-
Bislo contra om-
quam ante Arch-

Superiori f.
versia inter Col-
ram Arnulpho
uterq; Episcopo
enim Rex sapie-
internis diffidiis
liaque averteret
Eo verò in Bavar-
ducem. Is etsi p-
rebellionem cœ-
progressus, repel-
riculum urgebat
plices tutore, Sa-
tremas tamen vi-
Lotharingiam,
nitis, ad prædas u-
tior factus, Sur-
Comiti mandata
stra collocent, n-
quam Germanæ
fi, Mosam ad Lec-
prædis pervagant
piæ Festo S. Joan-
Coloniæ mœ mo-
da. Placuit tertiu

- ✠ Signum Libardi Abbatis.
- ✠ Signum Faraberti Abbatis.
- ✠ Signum Hatthonis Abbatis.
- ✠ Signum Gerhardi Abbatis.
- ✠ Signum Godescalci Abbatis.

In hac tabulæ subscriptione legis Adalgarium inter Episcopos subscripsisse; ut tanquam in superioribus synodis illi Archiepiscopi nomen & dignitas abjudicata sit. Nec Bovo Corbeiensis Abbas summus Adalgarij propugnator præsens cognoscitur inter Abbates; seu ob contumeliam Bremensi Archiepiscopo irrogatam se subtraxerit, seu intelligeret frustra se patrocinium Adalgarij suscipere. Biso contra omnium Episcoporum gratia auditus, & benigniores, quàm ante Archiepiscopos expertus.

Regina.
Siebertus.
Herm. contra.
traid.

Annus Christi 891.

Formosi Pont. 1.
Arnulphi Regis Germ. 5.
Bisonis Ep. Pad. 5.

Superiori synodo, cum in Palatio regio conventum sit, controversia inter Coloniensem Archiepiscopum & Adalgarium fortè coram Arnulpho Rege, aut ejus legatis pertractata est. Quam in rem uterq; Episcopus Colonienfis & Bremensis præsens fuerit. Verebatur enim Rex sapientissimus, ne controversia hæc longius proserpens internis dissidiis turbaret Imperium, & Episcoporum consilia auxiliaque averteret; quando hinc Selavi, inde Nortmanni imminebant. Eò verò in Bavariam contendit intentus in Zundeboldum Sclavorum ducem. Is etsi priori anno pacem fecerat, pro perfidiâ tamen gentis rebellionem cœptabat. Quare Rex cum exercitu ad fines Bojariæ progressus, repellit insolentis audaciam. At majus à Nortmannis periculum urgebat: Hi licet binis cladibus ab Odone Rege, Caroli simplicis tutore, Saxonicis, ut diximus, generis bellicoso viro attriti; extremas tamen vires in unum contrahunt, bellumque transferunt in Lotharingiam, Arnulphi regnum, castris propè Lovanium præmunitis, ad prædas undique agendas. Postquam de his Arnulphus certior factus, Sunderoldo Moguntino Archiepiscopo & Arnulpho Comiti mandat, copias quamprimum contrahant, & ad Mosam castra collocent, ne quis hosti transitus pateat. At Nortmanni priusquam Germanæ copię ad Trajectum convenirent, Lovanio digressi, Mosam ad Leodium transeunt. Indè Aquisgrani omnia circum prædis pervagantur. Quod ubi nunciatum Francis, quorum copię Festo S. Joannis Baptistæ dum accesserunt, consultatum multis, Coloniæ movendum, an transito Mosa hostium classis invadenda. Placuit tertium, rectaque in hostem eundem decernunt. Postea

Christiani à Nortmannis ad Guliam amnem cæduntur.

Ff

ra

ra ergo luce moventur castra trans Guliam amnem. Ibi in Nortmannorum exploratores incidunt. Christiani ut quemcunque impetum rapuit, irruunt sine ordine, duce & imperio: cedentibus ex compo- sito Nortmannis, dum ad locum, in quo hostium pedestres copiae se conglobarent, traherentur. Ibi atrox & dubio eventu praelium habitum: pugnatum inter clamorem fragoremque, quo hostium equitatus excitus advolans, Christianum exercitum uno impetu fugam ceciditque. Interemptus Sunderholdus Moguntinus Archiepiscopus, Arnulphus Comes, magna pars nobilitatis, ceteri miserandum in modum contrucidati. Clades hæc vi Calend. Julij accepta ad Guliam amnem, qui infra Trajectum Mosæ infunditur. Barbari spoliatis castris & caesorum corporibus, ad classem retro sese cum ingenti prædâ retulere.

Insignis
victoria
Arnulphi
contra
Nort-
mannos.

Procul aberat per id tempus Arnulphus Rex in finibus Bojarie, Sclavorum bellis occupatus; acceptoque istius cladis nuncio ingemuit. At mox ubi rei magnitudinem cum animo versare cepit, accensus ulciscendi ira in Barbaros, quantum potest ex orientali- bus Francis Germanisque exercitum contrahit; quo Rhenum transgressus ad Mosam castra collocat. Quod ubi Nortmannis cognitum, in castra se recipiunt, quæ ad Diliam flumen præmunivero intra paludes utrumque latus claudentes: cetera aggesta terra ac palis præsepunt. Eò instructa acie procedit Arnulphus, & castra castris opponit. Barbarus & recenti victoriâ & situ loci confisus, Regi insultat, & Guliam amnem foedumque cladis locum inter cetera convicia monstrat, ni recedat & Diliam amnem pari suorum strage notum velit. Quibus exacerbaturn Arnulphus Rex ex equo se submittit. Idem omnes equites facere jubet; & cum pedite castra hostium aggressus, eadem uno omnium impetu oppugnat & expugnat; tantaque barbarorum strages edita est à furente christianorum milite, ut vix ex innumerabili hostium numero relictus, qui cladis nuncium referret ad suos. Cæsi cum ceteris Godefridus & Sigefridus Nortmannorum Reges. Cælestis, inquit Helmoldus, hæc victoria parta ad Calend. Septemb. eoque Rex omnisque exercitus publica Supplicatione Deo gratias persolverunt, & posteri diem celebrem habuere. Rex inde exercitum ingenti hostium prædâ onustum Moguntiam reduxit, quocum per hiberna in Alemannia permansit.

Lipshius in
Lovanio
Brouverius
lib. 9. ann.

Transla-
tio S. Ju-
stini Cor-
beiam.
monum.
Corbei.
à Meibom.
edit.
*adan. 1071

Hoc ipso anno inter flagrantia bella delatum est ex Gallia cor- pus Justini Martyris Corbeiam, Godeschalco Abbate: præterque S. Vitum Westphalia novo patrono decorata est. Multi eo nomine Martyres; at hic, de quo agimus, immani illa vexatione Diocletiani una cum Maxentio, Constantio, ac Crescentio Senatoribus Treviri à Rictiovaro interemptus pro Christo sanguinem fudit. Historia translationis puerum vocat, secus quàm Sigebertus * inter senato- res

res Treviren-
vonis succel-
bodo, ut opi-
ante caput M
post ab Otto
gum transpo-
ensium Abb
deerat, impe-
conquiescere
unâque popu-
tarent. Quar
subtractum;
illa cum Reg

At non
Frisiam Saxo-
ris anni clade
exercitum; qu
omnia per Rip
postquam die
in se tendere,
tate se subdux
monachorum
stianorum ex
profugi ad cla-
am sunt rever
& Belgium di-
se continuit;
garicum mox
continuis bar-
ganda permise
Per id tem-
Arnulphus Rex
tiboldus, Scla-
Imperij nomi-
gam abiecit, ej-
toties perfidun-
ravit. Gens hæc
gressa, deserta à

res Trevirenses memorat. Corpus hoc Martyris Godeschalcus Bo-
vonis successor & quartus Corbeiensium Abbas impetravit à Rad-
bodo, ut opinari fas erit, Trevirensium per id tempus Episcopo. Jam
ante caput Martyris Antifiodorum translatum erat in Galliam. Inde
post ab Ottone I. Imperatore inter cetera SS pignora Magdenbur-
gum transportatum. Id cum resciret Gerbernus decimus Corbei-
ensium Abbas supplex Imperatorem adiit, & caput, quod corpori
deerat, impetravit. Ita verò totus Justinus Martyr apud Corbeiensis
conquiescere voluit. Felicia tempora, cum Principes & Præsides
unaque populus de SS. pignoribus & patrocinijs apud Deum decer-
tarent. Quantum inde remissum, tantum felicitatis postea Saxoniae
subtractum; donec haereticis ingressa hæc in ludibrium ausa vertere, &
illa cum Regno etiam vera religione exuta est.

Annus Christi 892.

Formosi Pont. 2.

Arnulphi Regis Germ. 6.

Bifonis Ep. Pad. 6.

At nondum per hæc tempora quies à Nortmannis. Nam et si
Frissiam Saxoniamque intactam reliquerunt; ij tamen, qui à superio-
ris anni clade superstites erant, collegere se rursus in prædatorium ex-
ercitum; quo Mosam transgressi populando Bonnam pervenere,
omnia per Ripuariam spolijs, cædibus & terroribus complendo. At
postquam didicere jussu Regis Arnulphi Christianorum exercitum
in se tendere, noctu per continentes sylvas & montes summa veloci-
tate se subduxere; donec Prumiam delati, cœnobium illud spolijs &
monachorum cædibus funestarent: cumque à tergo inhaereret chri-
stianorum exercitus, demum per Ardennam abruptaque locorum
profugi ad classem se recepere, desperatisque rebus in Nortmanni-
am sunt reversi. Ita gens ferocissima, quæ per Lxx annos Franciam
& Belgium divexarat, facta superioris anni strage, intra Regnum suum
se continuit; finemque accepit bellum Nortmannorum, cui Hun-
garicum mox haud minus crudele ac funestum successit; tanquam
continuis barbarorum flagellis Christianorum vitia & delicta casti-
ganda permiserit Deus.

Per id tempus, dum hæc inter Rhenum & Mosam agebantur, Hungari
Arnulphus Rex in Bavaria comitia procerum habuit, in quibus Zwen-
tiboldus, Sclavorum, Moravorum & Bohemorum princeps, hostis
Imperij nominatus; quem deinde triplici exercitu aggressus in fu-
gam abiecit, ejusque regiones prædis & cædibus evastavit; & quò
toties perfidum ac rebellem contineret, Ungaros, ut vocant, implo-
ravit. Gens hæc barbara ac ferox antè, quæ demum è Scythia pro-
gressa, deserta à Pannoniis & Avaribus loca, cum domi ob multitudi-
nem

*Regino.
Sigebertus.
Herm. cont.
Marianus
Scotus.
Nort-
manni ad
suas se
tandem
sedes re-
cipiunt.*

*Hungari
in auxili-
um vo-
cantur ab
Arnul-
pho.*

nem se in suis regnis non contineret, bellisque Barbarorum implicaret, effusarum locustarum instar occupavit (ut multis hæc describit Regino) nota primum claraque ab hoc bello, quo in Sclavos & Bohemos evocata ab Arnulpho perhibetur, barbaros per barbaros refrenando. Nam, ut Sigebertus scribit, Zwentiboldus horum armis victus, & ad tributum compulsus: gens dein capta dulcedine prædæ in christianos arma vertit, Germaniam, Galliam & Italiam depulando pervasit, atque in Saxoniam & Westphaliam penetravit, novum Imperij flagellum. Quare reperias scriptores, qui Arnulpho id vitio dederint, haud secus quàm olim Constantino M. cò quòd barbarorum arma permiscuerit Christianis, hostesque cum horum auxilijs traxerit intra viscera Imperij. Ac tametsi gente Scythæ passim essent, Hunni tamen & Ungari appellantur; neque dubium quin multi Hunnorum in societatem hujus belli prædatorij ex illa populorum colluvie ultro convolarint. Bello hoc Arno Herbipolensis Episcopus, hortatu Popponis Thuringiæ ducis castra secutus, quum ad altare sacrificium missæ offerret, à Barbaris trucidatus glorioso mortis genere; quo & Sunderboldus Moguntinus Archiepiscopus desideratus; non enim ut milites, sed Castrensiū Sacerdotum præfules exercitui aderant.

*Dithmarus
lib. 1.
Regino.*

Finis anni Arnulphus Rex è Sclavico bello per Bojariam Francofurtum venit. Quod etsi Regino ad sequentem annum referat, præsentem tamen tabulæ nostræ exhibebunt; quando mense Novembri duo Episcopi Biso noster & Wicbrecht ad palatium profecti Regem Francofurti convenère, ab eoque confirmationem omnium privilegiorum Herivordiensium Virginum Monasterio implorârunt, quam hisce tabulis adscribimus.

*Privilegia
Herivordien-
sium
confir-
mantur
ab Arnul-
pho.*

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis, Arnolfus divina favente Clementia Rex. Si servorum et ancillarum Dei petitionibus, quas pro Ecclesiarum sibi commissarum utilitatibus nobis suggererint, clementer annuimus ac pie prospicimus, id nobis et ad præsentis vitæ cursum salubriter transeundum, et ad perpetuæ beatitudinis præmia feliciter promerenda liquido profuturum esse confidimus. Quamobrem noverit omnium fidelium nostrorum præsentium scilicet atque futurorum industria, qualiter Vnicprebt et Biso venerabiles ac dilecti Episcopi nostri precati sunt una cum Chomrado fidei comite nostro Clementiam nostram, quatenus sororibus sanctimonialium in monasterio Herifordt nominato sub honore sanctæ Dei Genitricis Mariæ constructo atque dicato Domino famulantibus electionem suam inter se intrinsecus ab antecessoribus nostris eis prius per præceptales cartas concessum pro remedio animæ pii Genitoris nostri Karolomanni Regis, et deinde nostræ cæterorumque parentum nostrorum simili modo concederemus, nostræque auctoritatis scripto eam corroborarem. Quorum petitionibus et salubri consulti libenter assensum præbuimus, et præsens præceptum inde conscribi jussimus, quidquid boni

boni antecessor
ipsis illuc cono
juxta illorum m
cedimus arbit
aliquam inter i
dominor militan
rum hanc nostr
hoc melius pro
excorare delecte
mutabilitate v
annulo nostro a

Signum Domini

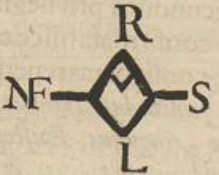
Signum Domini

Ernstus Notar
Data III
DCCCX
Franchono

Annum re
deducunt. In
tem à Septemb
venerit; Quer
incertum habet
Saxonie Episco
ur diximus, trac
clarus ea temper
lit. Qua verò e
sit, nec ex fastis

Certè Arn
vitates German
nis ab Episcopis

boni antecessores nostri eidem cœnobio contulerunt, et omnia privilegia ab ipsis illuc concessa eidem concedentes, ac nostra auctoritate confirmantes, et juxta illorum monitionem iisdem sororibus securum per hoc præceptum concedimus arbitrium et potestatem inter se Abbatissas eligendi, quamdiu Deus aliquam inter illas eidem præsignaverit ab ipso docta, quæ famulas Dei inibi domino militantes gubernare ac regere possit, nullusque successorum nostrorum hanc nostræ auctoritatis certam potestatem habeat violare, ut ipsas ob hoc melius pro nobis et prælibato Genitore nostro, aliisque parentibus nostris exorare delectet. Et ut præsens auctoritatis nostræ præceptum nulla unquam mutabilitate violetur seu violari conetur, manu propria illud firmavimus, annulo nostro assignari præcepimus.

Signum Domni Arnolphi invictissimi Regis.

Signum Domini HLudovici Serenissimi Regis.

Ernustus Notarius ad vicem Theotmari archicappellani recognovi et ss.
Data III nonarum novembrium die, anno incarnationis Domini
DCCCXCII indictionum XI anno regni Arnolphi Regis V Actum
Franchonofurd in Dei nomine feliciter amen.

Annum regni V hæ literæ præferunt, quem alii VI ab anno 887 deducunt. Indictio similiter hujus anni X est non XI; nisi sequentem à Septembri numerarint, aut certè scriptoris error in his intervenerit; Quem verò Wicpret Episcopum cum Bisone jungat, incertum habeo; nam duo Arnulpho Rege ejus nominis Wicberti Saxonie Episcopi fuere, alter Hildesienfis ex Corbeienfi monasterio, urdiximus, traductus, alter Verdenfis ex familia Widekindi M. præclarus ea tempestate Episcopus; quemadmodum hic Crantzius retulit. Qua verò ex causa Biso Episcopus noster ad palatium profectus sit, nec ex fastis nostris, nec ab alijs accepimus.

Crantzius
lib. 2. Hist.
trop. c. 30.

Annus Christi 893.

Formosi Pont. 3.
Arnulphi Germ. Reg. 7.
Bifonis Ep. Pad. 7.

Certè Arnulphus Rex, dum anno proximo trajecto Rheno civitates Germaniæ inferioris & Lotharingiæ lustraret, ingentibus donis ab Episcopis passim occurrentibus exornatus est, Utrumne in Sax-

Regino.

Ab eodem ex-
imuntur
Corbei-
enses ab
onere
alendi
milites.

Saxoniam descenderit ad nobilem regni sui partem, in qua Otto Saxoniae Dux filiam in matrimonio collocatam habebat in annali-
bus non reperio. Wormatiam inde profectus Rex ad comitia, quae in-
dixerat, totam sibi Germaniam applaudentem habuit, cujus bellica
virtute omnes domi forisq; hostes obtriti jacerent. Tantaque hujus
Regis auctoritas erat ex felicitate rerum gestarum, ut Carolus Galliae
Rex recens inunctus à Falcone Remensium Archiepiscopo, supplex
Wormatiam veniret, & Arnulphi ope Regnum Galliae sibi ab Otto-
ne reddi peteret. Interim Rex Arnulphus ubique delectus militum
facere jussit, quo Germaniam Saxoniamque in omnem belli casum
armatam haberet. Nec Episcopi per Saxoniam immunes facti;
solum Corbeiensibus secundum privilegia superiorum Imperato-
rum & Regum exemptio confirmata hisce tabulis; quas etiam si nullo
certo anno & indictione consignatas reperiam, hic referre placuit.

*In nomine sanctae et Individuae Trinitatis, Arnolfus divina pro-
dente Clementia Imperator Augustus, Episcopis, Abbatibus, Comitibus,
Vicariis, omnibusque in sublimitate positis, et natu majoribus in Saxonia
partibus constitutis in Christo Salvatore pacem et utriusque vitae felicitatem
cum salute perenni. Notum itaque generalitati vestrae fieri volumus, quia
Serenitatis nostrae auribus innotuit, quod sint inter vos, qui militiam cen-
obii, quod vocatur nova Corbeia, id est, vasallos ejusdem Abbatis plus iusto
in hostem ire compellant, cum auctoritate divorum antecessorum nostrorum
ipsi loco suisque concessum atque indultum clara luce dinoscatur, quod et nos
morem sequentes priorum, non minori devotionis solertia eidem sacro sancto
loco, et Rectoribus ejus cum omnibus regimini illorum subactis Domino pro-
pitante finetenus confirmare studemus. Quapropter universitati vestrae
expresse mandamus, et modis omnibus prorsus interdicimus, ne quisquam ex
vobis ipsos milites quoquomodo iniqua distractione, seu in expeditionem,
aut ullam exactionem huiusmodi violenter reddere, aut facere coartari praesu-
mat. Sed liceat praefati monasterii abbati secure cum omnibus curae illius sub-
jugatis degere, et sicut ab antecessoribus nostris sibi suisque interius exteri-
usque concessum, scripto roboratum constat, sine alicujus majoris minoris
ordinis persona offensus frui perpetuumque potiri, in gloriam et laudem Dei.*

Data XI Calend. Julii ad Ingulnheim.

Proferunt Letznerus & Meibomius duo haeretici scriptores,
quibus tertius accedit Kemniti⁹, Litanias apud Corbeiensis repertas,
quibus Arnulpho Rege Deum & Divos precati Monachi illius loci,
tam diverso cultu ritumque supplicandi, ut nullum in ijs modum
usumque invocandi sanctos esse velint: nam praeterquam, quod hi
tres scriptores haeretici non conveniant, & alias Letznerus, alias Mei-
bomius, alias Kemniti⁹ producat, ut ex hoc fallacia satis appareat;
tum nos multo antiquiores Litanias inter monumenta ejus coenobii
reperimus Ludovico pio Imperatore usitatas, in quibus prorsus
idem

idem ritus m
catholica Ec
gendas eas in
perest Corbe
nibus consta
tiquitatis m
gnari, nisi d
eandem per f

Subindo
liam & Italia
omnibus Reg
nem, quem Fe
narat, cum r
dentina in Ita
peratoris titul
nem Saxoniae
sto esse voluit,
nes Germania
brofius Come
sus. Territi ho
terique per Ita
Mediolanum
fugato Vidone
niae Rex non m
ciarium haben
absolvas ab aff
facile ei erat t
arma vertit in
vim & rebellio
so, redijt Arnu
indixerat.

Per haec
Rex, vir, ut Regi
dissimus, postq
cessit e vita, reg
Ungari Moravi
occupant; ex c
intulerunt.

idem ritus motusque invocandi sanctos legitur, quem hodie dum catholica Ecclesia servat. Quapropter ad fallacias hæreticorum retengendas eas integre exscriptas ex autographo, quod etiamnum superest Corbeia in Carolo M. Romano catholico dedimus, quo omnibus constaret, quàm falsa fide agant in corruptis Litaniarum & antiquitatis monumentis, qui veram Christi fidem promittunt, sanguinari, nisi domum hæresis suæ mendaciorum fulcris substruerent, eandem per se collapsuram.

Annus Christi 894.

Formosi Pont. 4.
Arnulphi Regis Germ. 8.
Bifonis Ep. Pad. 8.

Subindè Arnulphus, qui Regis Germaniæ nomine, præter Gal-
liam & Italiam, totum Imperium in quiete tenebat, formidabilis
omnibus Regibus à Beringario in Italiam evocatus adversus Vido-
nem, quem Formosus Pontifex ante biennium Imperatorem nomi-
narat, cum maximis equestrium & pedestrium copijs per juga tri-
dentina in Italiam penetravit, spe, ut Sigonius perhibet, Italiæ & Im-
peratoris titulo potiundi. Quam in expeditionem Arnulphus Otto-
nem Saxoniam ducem generum suum cum Saxonis copijs sibi præ-
sto esse voluit, virum fide & militari fortitudine egregium inter om-
nes Germaniæ duces. Capta primo incursum Pergamum urbs, & Am-
brosius Comes urbisq; præfectus ad portam urbis ex arbore suspen-
sus. Territi hoc supplicio Mediolanenses, Papienses, Placentini ce-
terique per Italiam, Regi supplices se offerunt. Otto dux Saxonie
Mediolanum missus, urbem ad obsequium redigit. Ita Beringarius
fugato Vidone restitutus Imperator; tanquam Arnulphus Germa-
niæ Rex non modò Galliæ Regem, sed & Imperatorem sibi benefi-
ciarium haberet, solo titulo fere Augustum; ut facilè Arnulphum
absolveret ab affectatione Imperij (quod à Sigonio illi imputatur) quâ
facilè ei erat totam Italiam occupare: sed omissa Italia, Arnulphus
arma vertit in Rudolphum Burgundiæ Regem, hominem, qui per
vim & rebellium studia se regem fecerat; quo in latibula compul-
so, redijt Arnulphus in Germaniam ad comitia, quæ Wornatiæ
indixerat.

Per hæc tempora Zundiboldus Sclavorum ac Moravorum
Rex, vir, ut Regino scribit, inter suos prudentissimus, & ingenio calli-
dissimus, postquam christianos multis bellis & malis afflixisset, ex-
cessit è vita, regno ad imbelles filios transmissio. Qua opportunitate
Ungari Moraviam, Bohemiam, vicinasque Germaniæ provincias
occupant; ex quibus deinde in Saxoniam progressi fatales clades
intulerunt.

Annus

Regino.
Siebertus.
Herm. cont.
Marianus
Scorus.
Otto Fri-
sing. lib. 6.
Sigonius
lib. 6. de Reg.
Ital.
Baronius.
Arnulphi
expedi-
tio in Ita-
liam.

Obitus
Zundi-
boldi Sla-
vorum
ducis.

Annus Christi 895.

Formosi Pont. 5.
 Arnulphi Germ. Reg. 9.
 Bifonis Ep. Pad. 9.

*Regino.
 Siebertus
 Concil. Ge-
 neral. apud
 Bünium
 Sirmendum
 Labbeum.
 Synodus
 Triburi-
 ensis.*

Celebris dehinc est annus insequens Christi 895 Triburiensi synodo ad Rhenum; ad quam mense Majo, hortante ac praesente Rege Arnulpho, viginti duo Episcopi Germaniae & Saxoniae, omnes pontificalibus ornamentis induti, convenere; quos inter Biso Episcopus subscripsit. Regino xxvi Episcopos convenisse memorat, praeter complures Abbates. Aderant congregati Episcopi à tribus Metropolitanis suis, Moguntino, Colonienfium & Trevirensium. Eo in concilio post tridui jejunium, post Litanias & publicas preces multa salubriter sunt praescripta digestaque in LVIII Canones, quibus cleri populiq; mores ad antiquorum Patrum & synodorum statuta egregie sancteque formantur. Quemadmodum hi Canones in conciliis generalibus digni posteritatis memoria leguntur. Regino concilium illud congregatum dicit adversus politicos homines, qui Episcoporum auctoritatem imminuere tentabant. Quò illa spectant, quae adversus comites decernuntur; subscribere Episcopi hoc ordine.

Hatto Moguntiacensis Ecclesiae Archiepiscopus.

Hermannus Colonienfium Ecclesiae Archiepiscopus.

Rathodus, sive Rathbodus Trevirensis Ecclesiae Archiepiscopus.

Waldo Frisingensis Episcopus.

Erchanbaldus Eichstadenfium

Turo Radasbonenfium

Adalpero Augustenfium

Salamon Constantenfium

Theodulphus Curienfium

Fringus Basilienfium

Baldramus Strasburgenfium

Lotechancus Spirenfium

Theotelaus Wormatienfium

Adalgarius Bremenfium

Dudo Virdunenfium

Wigbertus Hildesheimenfium

Rudolphus Wirtzburgenfium

Sigismundus Halverstadienfium

Ruotbertus Metenfium

Drogo Mimidenfium

Biso Paderbornenfium

Egilmarus Osnabrugenfium Episcopus.

In

In synodo
 victoria: & R
 mundi lumin
 Ecclesiae Christi
 bus oppositum l
 tur, cum Re
 complexi, dif
 felicitatis?

Hac in synodo
 niensem Arch
 betur ab Adam
 enim Adamus
 synodo, Hattone
 rum principum p
 Arnulpho Rege.
 rum in certam
 mensi, tanta ve
 in se convertere
 tero die Widge
 opposuit Bolla
 haec tradunt, co
 cilio Francofu
 non potuerit;
 Adalgarius Epi
 deiectus; Ulti
 Francofurtensium
 sus Pontifex pr
 cium, cui suum
 Archiepiscopus
 les Episcopos fil
 tantisper honor
 ex prima Hadria
 sem Ecclesiam
 exponit Formosi

Synodo fi
 est profectus,
 concubina geni
 conventu Arnul
 tero praeter altero
 est invitatus, ad
 berti Imperatori
 nae adversus Bere

In synodo iteratò acclamatum Arnulpho magno Regi vita & victoria: & Rex ad Patres: agite Pastores Ecclesiarum, clarissima mundi lumina, pro cura, quæ vobis imposita est, habetis me omnibus Ecclesie Christi adversantibus, et vestro Sacerdotali ministerio renitenti-
bus oppositum bellatorem. Quam præclare per Germaniam agebatur, cum Reges & Episcopi una cura Ecclesiam & Rempublicam complexi, disciplinam cleri & populi quærebant, fontem omnis felicitatis?

Hac in synodo rursus controversia inter Hermannum Colo-
niensem Archiepiscopum, & Adalgarium Bremensem agitata perhibetur ab Adamo Bremensi, Alberto Stadeni, Binio & Baronio. Ita enim Adamus historiae Bremensis scriptor. Collecta apud Triburiam synodo, Hattone Moguntino presidente, cassata sunt privilegia, et gloriosorum principum præcepta, consentientibus iniquis decretis Formoso Papa et Arnulpho Rege. Addit utriusque Episcopi Oratores Adolinum & Widge-
rum in certamen venisse, alterum pro Coloniensi, alterum pro Bre-
mensi, tanta vehementia perorantem, ut Patrum oculos animosque in se converterint: at postquam causa adjudicata Coloniensi fuit, altero die Widgerum Bremensium legatum exspirasse. His omnibus se opposuit Bollandus, asseritque Adamum Bremensem ac ceteros, qui hæc tradunt, corrigendos, quod hæc controversia jam antè in concilio Francofurtensi decisa fuerit; tanquam in hac synodo repeti non potuerit; in qua teste Adamo Bremensi rerum peritissimo, Adalgarius Episcopus in causam synodi inter confidentes Episcopos dejectus; Uti id ordine Episcoporum relato conspicitur, quod ex Francofurtensi concilio exhiberi non potest. Sanè quòd Formosus Pontifex pro Coloniensi pronunciavit, fecit Episcoporum iudicium, cui suum conformavit: nec conveniens duxerit Bremensem Archiepiscopum ea dignitate exornari, qui nullos adhuc provinciales Episcopos sibi subiectos haberet. Quare dum illos nanciscatur, tantisper honore supersedendum censuit, & parendum Coloniensi ex prima Hadriani Pontificis & Caroli M. institutione, qui Bremensem Ecclesiam Metropolitano Coloniensi subiecere. Multis hæc exponit Formosus Pontifex in literis ad Adalgarium.

Synodo finita Arnulphus Wormatiam ad comitia procerum est profectus, quorum assensu tandem filium Zwentiboldum ex concubina genitum Lotharingæ Regem dixit. Accessere in hoc conventu Arnulphum Carolus & Otto Galliæ Reges, amicitiam altero præ altero ambiente. Subinde à Formoso Pontifice in Italiam est invitatus, ad Ecclesiam Romanam liberandam à vexatione Lambertii Imperatoris, quem à morte Vidonis Patris Itali factionis pater-
næ adversus Berengarium subrogavere. Arnulphus cum Episcopis
Gg
In

Præfat.
Concil.

In qua præter alia decimum pro Coloniensi contra Archiep. Bremensem.

Grantius l. 2. Metrop.

Regina. Sigebertus. Sigon. lib. 6. de Reg. Ital. Otto Fri. sing. lib. 6. Arnulphus invitatu Pontificis in

Italiam
proficif-
citur.
*al. Luna.

deliberata, mense Septembri armatus Italiam ingreditur, & perlustratis subactisque multis Italiae urbibus, *Lucæ Natalitia Christi peregrit.

Annus Christi 896.

Formosi Pont. 6.

Arnulphi Reg. Germ. 10.

Bisonis Episcopi Pad. 10.

Inde sub exordium consequentis anni Romam cum exercitu properavit, urbemque ex voluntate Formosi Pontificis coepit. Leporis beneficio factum scribit Sigebertus, Sigonius, & alij. Enim verò, dum exercitus ad urbem confidet, excussus è cubili lepus; quem dum milites perlusum militarem ad urbem insequuntur, cives, qui excubabant, rati universis se castorum viribus peti, metuque percussis, stationes deferunt. Quare conspecta, Germani muros transcendunt, portisque aricte perfractis urbem intrant. Arnulphus urbe potitus Sergium Pontificem expellit, & in factionis Sergianæ cives gladio animadvertit; haud secus quàm ante Carolus fecerat, Leonem Pontificem ab injurijs factionum civium vindicando. Hoc simili beneficio provocatus Formosus Pontifex Arnulphum Imperatorem inungit. Haud nescio ab Italis scriptoribus vitio creatum scribi, eoque inter Imperatores ab his non censi, quod & Otto Frisingensis suo ævo observavit: Verum Germani plerique scriptores (quos inter accessit Brunnerus) legitimis eum suis Imperatoribus adnumerant. Nec causæ huic derogat, quod Formosi acta rescissa à Stephano vii successore, & corpus ejus è tumulo protractum in Tyberim sit projectum. Id civili furore actum, qualia ipsi Stephano post mortem pati necesse fuit. Certe postquam Formosi corpus à piscatoribus è Tyberi extractum delatumque in Vaticanam Basilicam, Sanctorum imagines venerabundè salutasse visæ sunt; ne quid hic referam de elogijs, quibus scriptores Formosum exornarunt. Quibus factionum studiis Urbs & Pontifex, ipsidem Italia laborabat, alijs Berengarium, alijs Vidonem & filium Reges sibi deposcentibus. Ferre duos Reges necesse fuit, cum unum Imperatorem Germanum detrectarent Itali. Fugato Lamberto Rege, Arnulphus Camerini Ageltrudam matrem Regis obsidet. Versuta foemina, cum aliter se expedire non posset, per corruptum auro ministrum venenum Imperatori præbuit; quo poto in veternum prolapsus, multum amisso animi vigore, ac paralyti etiam contracta in Germaniam redijt; post ejus discessum tota Italia defecit ab Imperatore.

Hoc etiam Anno Forchemij Imperator confirmavit fundationem monasterij Mollenbecani in Westphalia; id quod nobilis matrona Hildeborchia in diœcesi Mindensi è suis bonis condidit. Tabulas recitat Cleinsorgius germanico idiomate, malè consulto nobis mon-

Veneno
propinato
læsus Ita-
lia exce-
dit.
Cleinsorg. in
chron.
Auctor
Chron.
Mind.

Confir-
mat Fun-
dationem
Monaste-
rij Mol-
lenbecani

re; tantum e-
nuli invicti
mari Archica-
nationis Do-
imperij ejus

Produ

rogent Arnul-
decoravit. Th-
burgensis Ep-
sules pro arbi-
Colonienfes,
modò etiam f-

Arnulph

tiam ad comi-
mitate Imperi-
co filio, quem
comitesque Ro-
cum filio in g-
pulchrum D. E-
ac Saltæ in pa-
compositis, Ra-
ubi Bohemoru-
injurijs Moravæ
indixit, & intul-
tudine defensa

Deceßera

rogatus Stepha-
interque cetera,
troverfiam inte-
tractatum; ma-
ut litem ex integ-
rum frustra hæc
toris & Episcopo-
ni resciderit poi-
tione omnia co-

Memorabi

quo Deus D. Me-
est, quem à mor-

re

re; tantum ex latino autographo hæc reliquit. Signum Domini Arnulphi in Diece-
nuli invictissimi Imperatoris. Ernustus Notarius ad vicem Theod. si Min-
mari Archicapellani recognovit. Data Idibus Augusti, Anno Incar- densi,
nationis Dominicæ Dcccxvi, Indiēt. xiv, regni Domini Arnulphi ix,
imperij ejus i. Actum in Forcheim.

Produnt hæc satis, quàm malè quidam Imperatoris titulum ab-
rogent Arnulpho, quem ipse sibi tribuit, quoque tota eum Germania
decoravit. Theotmarus, qui hic Archicapellanus aulae notatur, Salis-
burgensis Episcopus est: hujusmodi enim sacrorum aulicorum præ-
sules pro arbitrio sibi deligebant Imperatores ac Reges: quales modò
Colonienfes, modò Moguntinos, modò Trevirenses Archiepiscopos,
modò etiam sapientia & virtute conspicuos Episcopos fuisse constat.

Annus Christi 897.

Stephani VII Pont. i.

Arnulphi Germ. Regis ii. Imp. 2.

Bifonis Ep. Pad. ii.

Arnulphus hinc viribus sensim receptis, mense Majo Worma-
tiam ad comitia procerum digressus. In his cum multa pro incolu-
mitate Imperij constituta sint; tum verò Optimates sibi ac Ludovi-
co filio, quem Successorem destinabat, novo sacramento obstrinxit;
comitesque Regni Lotharingæ, quos Zwentiboldus bonis exuerat,
cum filio in gratiam reduxit. Inde Fuldam religionis causa ad se-
pulchrum D. Bonifacii profectus est; Fulda in Thuringiam discessit,
ac Saltæ in palatio regio Saraborum legatos audivit. Rebus istis
compositis, Ratisbonam, quam urbem præ ceteris coluit, se contulit,
ubi Bohemorum legati accessere Imperatorem, multum questi de
injurijs Moravorum. Nec segnis Imperator bellum impotenti genti
indixit, & intulit. Saxonia interim Ottonis generi ac ducis forti-
tudine defensa stetit.

Decefferat sub exitum prioris anni Formosus Pontifex, cui sub-
rogatus Stephanus vii. Pessimo is exemplo acta Formosi rescidit;
interque cetera, ut Crantzius perhibet, judicium Formosi, quo con-
troversiam inter Colonienfes & Bremenses Episcopos deciderat, re-
tractatum; mandatumque ob id Fulconi Rhemenfi Archiepiscopo,
ut litem ex integro resumeret, & Francofurti utrumque audiret. Ve-
rum frustra hæc agebantur, cum omnia Colonienfis, fultus Impera-
toris & Episcoporum sententia, dilueret. Quanquam & acta Step-
hani resciderit post Joannes ix Pontifex, adeo tum Romæ Sergiana fa-
tione omnia conturbata erant.

Memorabilis hic annus Paderbornensibus, ex illustri miraculo,
quo Deus D. Menulphi sepulchrum exornavit: siquidem hic annus
est, quem à morte ejus quinquagesimum esse volunt, Arnulpho Ro-
mano.

Gg 2

mano.

Corpus
S. Menul-
phi eleva-
tur,

manorum Francorumque Rege, & Bifone Episcopo. Enim vero dum in Bodecensi Basilica solemni ritu sacrificium Missæ perage-
retur, ac Diaconus Evangelium caneret, xv Calend. Februarij cippus,
qui Sepulchro Menulphi impositus erat, magno sonitu in quatuor
partes rumpitur, attonitis omnibus, qui aderant; ac mox ubi ad
sacræ hostiæ elevationem perventum est, ingenti rursus frago-
re idem lapis in minuta frustra sectus dissilit. Rei novitate obstupe-
facti accedunt ad sepulchrum, videntque terram, qua tumba intacta
fuerat, secessisse in latera sepulchri; ipsumque sarcophagum totum
se in conspectum dedisse; simul tam suavis odor afflatus est sepulchro,
tanquam his signis ostenderet Deus, elevationem corporis facien-
dam. Quæ ubi ad Bifonem Episcopum relata sunt, atque ille inter in-
certa fidei hæc haberet, censuit sepulchrum sua humo & lapide rur-
sus integendum; quo facto haud multò post sepulchrum submoto
cippo arcana vi disjicitur. Consultus denuo Episcopus, nec quie-
quam ratus divinæ monitionis subesse, jubet denuo sepulchrum
componi. Inter hæc D. Menulphus presbytero Meinhardo in prox-
ima Attelensi parochia se per somnum offert monetque, Episcopum
adeat, & pro ostensis signis ossa honorificentiori loco collocet. Id cum
presbyter quoque iterato monitus negligeret, ratus se vana imagine de-
ludi, tertium se offert Menulphus, cæcitatem comminando, à qua non
prius liberandus, quam iussa expleret. Manè ubi diluxit, oculis se ca-
ptum advertit. Ita cæcus, manuque ductus ad Episcopum, exponit, quid
sibi evenerit, quid D. Menulphus fieri velit. Tum tandem Biso Episco-
pus intelligens, ac sibi etiam metuens Bodekam cum Sacerdotibus
proficiscitur, & solemni ritu corpus D. Menulphi à terra levat, ac pu-
blico cultu venerandū exponit. Vix dum hæc præstita sunt, cum Mein-
hardo presbytero visus est redditus. Inde Menulphus affluente undique
populi multitudine cœlestibus beneficiis longè illustrior; quorum
multa miraque, ut supra diximus, posterorum scriptis excepta tenemus.

Annus Christi 898.

Stephani VII Pont. 2.

Arnulphi Germ. Reg. 12. Imp. 3.

Bifonis Ep. Pad. 12.

Regino.

Nihil per hæc tempora fortunatius, quàm pax & otium, quo
Saxonia fruebatur: non bella cum Barbaris, non intestina procerum
dissidia; eò Episcoporum studio florentissima religio. Ac ne Scla-
vi Moravique Thuringiam & superiorem Saxoniam infestarent, Ar-
nulphus Rex in Bavaria excubabat, immisso etiam exercitu in Barba-
rorum regiones, quos per duces suos multis cladibus attrivit. Turba-
tius Lotharingæ Regnum. Nam ex quo Zwentiboldus Rex Regina-
rium Comitum, virum belli pacisque artibus inclytum, insectatus, ce-
teros

teros ille Co-
gratia Zwen-
bus Reginari-
gravi bello se-
nus ceteriq; r-
extincto, ro-
valido exerci-
acies opposit-
arbitri interv-
dus Rex Aquit-
bus commer-
ob veneration-
Rheni vectig-

In nomi-
cordia Dei Rex
turorum prude-
Werdina, nostr-
nostro regno su-
gia, quæ priore.
præcepti auctori-
interventu hon-
stri liberalissime
que in nostro re-
quod dicitur Fri-
mancipiis et Gl-
ter stabilitam.
num sunt, à telo-
tes indigent, em-
eorum hominib-
agat, nec ad pul-
advocatus eorum
tis concessio firm-

Signum Domini
vicem Ra-
Data V J
anno verò
latii in De-

teros ille Comites in partes traxit, rebellionem cœptando. Ejus rei gratia Zwentiboldus mense Majo Aquisgrani comitia habuit, in quibus Reginarium malevolorum calumnijs oppressum proscripsit, & gravi bello se implicuit, quo de regno periclitari cœpit. Nam Reginarius ceteriq; offensi Comites Carolum Regem, ad quem Odone Rege extincto, totum Franciæ Regnum transierat, imploravere. Is cum valido exercitu Germaniam intrarat. Jamque Zwentiboldi & Caroli acies oppositæ stabant, decertaturæ pro summa rei; quum opportunè arbitri intervenientes pace acies structas solvunt. Interim Zwentiboldus Rex Aquisgrani, ut beneficus in religiosorum cœnobis à scriptoribus commendatur, inter ceteras donationes Werthinensi cœnobio ob venerationem D. Ludgeri conditoris, privilegia confirmat, & à Rheni vectigalibus immunitatem facit; diploma hîc subjiciam.

*Mans in
not. Belg.
Brouwerus
lib. 9. ann.
Chaplav.
lib. de Episc.
Tung.
Zwenti-
boldus
Werthin-
enses
immunes
reddit à
vectigali-
bus Rhe-
ni, &c.*

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis, Zwentiboldus misericordia Dei Rex. Comperiat omnium fidelium nostrorum presentium et futurorum prudentia, qualiter fratres monasterii S. Ludgeri, quod dicitur Werdina, nostræ suggererint Dominationi, quatenus se ipsos et quæ sua in nostro regno sunt, sub nostro patrocinio et tuitione susciperemus, et privilegia, quæ priores pro tuitione illi monasterio contulerunt, nostri dignaremur præcepti auctoritate firmare. Quorum suggestionibus ob amorem Dei, et interventu honorabilis Radbodi Trevirorum Episcopi, et Odonis fidelis nostri liberalissimè annuentes, volumus, ut sub nostro mundiburdiores quascunque in nostro regno habent, secure possideant, donationem sive illius fisci, quod dicitur Frimersheim, sive aliarum quarumcunque possessionum, cum mancipiis et sylvis, pratis et omni integritate ratam teneant, et inviolabiliter stabilitam. Item concedimus eis, ut in omnibus mercatibus, qui per Rhenum sunt, à teloniis sint liberi, nec aliquod exigatur, ubicunq; ad suas utilitates indigent, emere aut vendere. Item præcipimus, ut nullus iudex publicus in eorum hominibus habeat ditionem, sed advocatus eorum super iis iustitiam agat, nec ad publicum mallum quisspiam succlamationem faciat, priusquam advocatus eorum appellaverit pro iustitia facienda. Et ut hæc nostræ auctoritatis concessio firmior in Dei nomine perseveret, manu propria ea firmavimus.

Signum Domini Zwentiboldi gloriosissimi Regis, Waltgerus Notarius ad vicem Ratpoti Archiepiscopi summiq; Cancellarii recognovi.
Data V Idus Maji, anno Incarnationis Domini DCCCXCVIII
anno verò Regni piissimi Zwentiboldi III. Actum Aquisgrani palatii in Dei nomine feliciter Amen.

Annus Christi 899.

Stephani VII Pont. 3.
Arnulphi ultimus.
Bifonis Ep. Pad. 13.

Aderat

Brun. lib. 7.
ann. Roje.
Obitus
Arnulphi
Reg.
Germ.

Aderat nunc annus Christi 899 Imperio fatalis, quo Arnulphus Imperator, & Germaniæ Saxoniæque Rex, III Calend. Decemb. excessit e vita, religione, virtute bellica, & rebus præclare gestis inter præstantissimos Reges numerandus. Celebrant Boici scriptores ejus munificentiam in Ecclesias suas; quam & nos liberalitatis ejus tabulis ex Saxonia testatam fecimus. Sigebertus phitiriasis morbo confectum refert; de quo Regino alique eorum temporum scriptores silent, memorantque Otingæ in Bavaria ad patris tumulum compositum; quem tamen Ratisbonæ ad S. Emmerannum Otto Frisingensis sepultum monstrat. Inde nunc ab excessu Arnulphi, quem ultimum Imperatorem, ætas illa ex Caroli M. stirpe vidit, progredimur ad decimum à Christo sæculum. Tam fluxa humanarum rerum spes, tam citus familiarum illustrium interitus: Imperium, quod Carolus M. anno primo hujus sæculi in familiam induxerat, id ultimo ferè ejus sæculi clauditur in Arnulpho; tanquam intra fatalem hanc periodum fortuna circumscripsisset Carolinæ stirpis gloriam.

Annus Christi 900.

Stephani VII Pont. 4.
Ludovici III Reg. Germ. 1.
Bifonis Ep. Pad. 14.

Succedit
in regno
Ludovi-
cus Ar-
nulphi
filius.
Regino.

A cognita Arnulphi morte, proceres & Optimates Regni Forcheimij congregati in comitijs Ludovicum filium, quem ex justo toto suscepit, unicumque heredem reliquerat, intra primos annos Regem dicunt, regijque ornamentis indutum in throno collocant. Et quia ætas immatura regno moderando, tutores dati Hatto Moguntinus Archiepiscopus, vir perspicacis ingenij: & Otto dux Saxoniæ, quod Lucardam Ludovici sororem in matrimonio haberet, quiq; inter ceteros Germaniæ proceres auctoritate, prudentiâ, omnibusque belli ac pacis studijs longè eminens vigesimum in principatu annum agebat. Horum ergo moderatione Germaniæ Regnum administravit Ludovicus; assertumque honori ejus Regnum, quod in Germania ex Caroli M. stirpe unicus atque ultimus ea tempestate superesset heres. Ab hujus Ludovici Regis munificentia Corbeienfes primo statim anno privilegiorum suorum confirmationem impetrarunt. Id quia ultimum quoque ex Carolinæ stirpis Regibus diploma possidemus, Triburiæ ad Rhenum consignatum, hinc adjicere placuit.

A quo
privilegia
Corbei-
ensium
confir-
mantur.

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis HLudovicus divina favente gratia Rex. Si petitiones nostrorum fidelium, quas pro utilitatibus Ecclesiarum Dei nobis suggererint, ad effectum perducimus, ad æternæ retributionis augmentum id nobis profuturum liquido credimus. Unde noverit omnium fidelium nostrorum presentium et futurorum industria, qualiter per interventum venerabilis ac Dilecti Comitis nostri Conradi monasterium quoddam nova

Cor-

Corbeia nomi-
nem ac muna-
cessorum nost-
corroboramus
actionibus et
et Rectores ip-
gantur, sicut a
pro nostra me-
tra ipsam Abb-
mercatum et r-
ipforum advoc-
intra marcam
ab exordio conj-
in eorum præce-
habeant fratre
quandiu ad ho-
stra auctoritati
nu propria affir-

Signum D

Ernestus Cance-
Data III.
Indict. III.
ne felicitate
Læta on-
patris majorum
res in Zwentib-
tur. Eoque p-
palam Ludovi-
Lotharingiæ v-
maniæ Monar-
uni Carolo ad-
gere proceres,
hi in Regem su-
gusti commissi
ingenij Zwent-
deri potest; qu-
mines & Eccle-
Sigebertus refe-
tem non evasiss-
in Susterensi Vi-
Deo consecrata

Corbeia nominatum, cui præest fidelis noster Borvo Abbas, in nostram tuitio-
nem ac mundiburdum suscepimus, et omnes concessionem seu donationes ante-
cessorum nostrorum eidem cenobio collatas nostra auctoritate firmamus atq;
corroboramus. Videlicet ut et immunitatem habeant ab omnibus publicis ex-
actionibus et judiciariis potestatibus; Homines ejusdem Ecclesiæ liti et Coloni,
et Rectores ipsius monasterii in expeditionem cum suis hominibus ire non co-
gantur, sicut à nostris progenitoribus olim eis concessum fuisse constat, sed et hoc
pro nostræ mercedis augmento ad eorum utilitates addere decrevimus, ut in-
tra ipsam Abbatiam in villa Horobusum nuncupata, publicum eis liceat habere
mercatum et monetam, et ibi potestatem habeant accipiendi telonium, quod
ipsorum advocatus nostro exigat banno ab his, qui illuc causa emendi veniunt,
intra marcam memoratæ villæ et montis Eresburg nuncupatæ. Præterea quod
ab exordio constructionis ejusdem monasterij à nostris antecessoribus concessum
in eorum præceptis cognoscitur. Nos quoque iterum confirmamus, ut licentiam
habeant fratres illius loci eligendi inter se Abbatem, dum ita res postulat,
quamdiu ad hoc idoneam inter se personam potuerint invenire. Et ut hoc no-
stræ auctoritatis præceptum plenius in Dei nomine obtineat firmitatem ma-
nu propria affirmavimus, et annuli nostri impressione signari iussimus.

Signum Domini HLudovici

Serenissimi Regis.

Ernestus Cancellarius ad vicem Theotmari Archicappellani recognovi et ffs.
Data III Iduum Octobrium die, anno Incarnationis Domini DCCCC
Indict. III. anno Domini HLudovici I. actum Triburias in Dei nomi-
ne feliciter amen.

Læta omnis Germania Ludovico Rege, in quo sibi Arnulphi
patris majorumque felicitatem pollicebatur. Dispari animo proce-
res in Zwentiboldum ferebantur, quem Regno gravem averfaban-
tur. Eoque processere exacerbatorum iræ, ut primum clam, deinde
palam Ludovico obviam progressi ad Theonis villam Regnum illi
Lotharingæ veterisque Austrasiæ deferrent, quò totius in eo Ger-
maniæ Monarcham attollerent; haud secus quàm Franciæ Regnum
uni Carolo addictum videbant. Sed eo magis Zwentiboldus affli-
gere proceres, exuere Comites honoribus, incolas vexare prædis: &
hi in Regem suum insurgere; dum prælio inter utrosque Idibus Au-
gusti commisso Rex occumberet. Vehementis quidem elatique
ingenij Zwentiboldus; qui tamen scriptores acerbiores nactus vi-
deri potest; quòd ab aliis princeps æquus, pius, & in religiosos ho-
mines & Ecclesiæ Regni sui liberaliter munificus memoretur. Sanè
Sigebertus refert, quotquot eo prælio vulnerati fuerunt, eos aut mor-
tem non evasisse, aut sanari deinceps non potuisse. Corpus cæsi Regis
in Susterensi Virginum cenobio humo conditum, in quo tres filias
Deo consecratas habebat, religiosarum virtutum commendatione
illustrio.

Zwen-
boldo oc-
ciso Lo-
tharingæ
Regnum
ad Ludo-
vicum
devolvi-
tur.

Germani
omni vir-
tute
fide
et
caritate

illustriores, quàm regio sanguinis decore. Unde barbarum ei Zwentiboldi nomen adhæserit à familia Carolina alienum, haud aliunde suspicari licet, nisi quod juvenis bello acer, multa felicia prælia commiserit cum Zwentiboldo Moravorum Sclavorumque Rege.

Annus Christi 901.

Joannis IX. Pont. 1.

Ludov. III. Reg. Germ. 2.

Bisonis Ep. Pad. 15.

Ludovico impubere, Imperium à proceribus & Hungaris patitur.

Sublato Zwenteboldo Regnum Lotharingæ, quo vetus Austria continebatur, ad unum Ludovicum adaectum, quem totius Germaniæ Monarcham ætas illa vidit, sed immaturæ ætatis moderatio. ne penes tutores relicta; eò multa simul mala incurrere in Imperium. Nam & duces inolescere, & pro temporaneis Regum ministris hereditarios sensim se ferre: Comites assurgere supra sortem muneris, ceteri procerum cum his affligere Episcopos, omnes spolia & prædas sibi indulgere, & sensim firmare hereditarias possessiones, quod nec in tutoribus auctoritas esset refrenandi, nec in Rege maturitas puniendi. At malorum summa à Barbaris. Ungari enim (quos Hunnos veterius dixeris, gentem ex Scythia egressam, effusamque; deinde in Pannoniæ & Moraviæ fines) postquam didicere Italiam Principum factionibus scissam, & Germaniam Arnulphi Imperatoris morte conturbatam, regique à Ludovico impubere adolescente, bipartito exercitu irruptionem faciunt, & altero quidem Longobardorum fines ingressi, rapinis, cædibus, & incendijs cuncta devastant. Objecere se quidem Longobardorum incolæ in unum agrum conglobati: at cæsi à Barbaris. Qua strage innumerabilis multitudo Christianorum Hunnorum sagittis, quibus valebant, confossa, multiq; Episcopi & comites trucidati sunt. Altero verò exercitu per Pannoniam in Carentorum, & Boariæ regiones effusi pari crudelitate sæviunt in Christianos. Hæc belli Ungarici initia, quod in multos annos extractum, & in viscera deinde Saxoniam nostræ penetravit.

Annus Christi 902 &c.

Joannis IX. Pont. 2. &c.

Ludovici III. Germ. Reg. 3. &c.

Bisonis Ep. Pad. 16. &c.

Germania intestinis alijsq; bellis turbata.

Ann. 903.

In Germania quidem per id tempus adhuc quies à Nortmannis & Sclavis; sed omnia intestinis dissidijs & Comitum æmulatione pro Regis adolescentiâ plena. Quos inter Albertus Bambergensis Comes, Ottonis Saxonis ex filia nepos, castro, quod præmunitum habebat, confusus, prædatorum copias contrahit, adjunctis sibi Adalhardo & Henrico fratribus; quorum ope vicinos Episcopos, cum primisque Rudolphum Herbipolensem Episcopum, fratres Comites,

Comites, vi-
festo homin-
Gebhardum
interemptus
solentiam ar-
collectis quo-
Conradus H-
gis pater, una
contrahit, ille
Weteraviam.

Conradum, c-
turma, multis
lore & indigni-
mitia indicit
pronunciatur
bergenfi cum
scopi dolo ex-
interposita, tan-
septennium re-
mnatus capita-
postea Episcop-
multum discep-
dem verum, qu-
ratione finit hi-
bus desperatis
gis dedisse, null-
ror à Serrario in-

Per hæc d-
se effundunt, fl-
Leopoldus Boj-
Ungaris ad Ana-
talis hæc toti G-
veteres appellar-
transmisso, ex-
originem traher-
& Alemanniam
percurrunt, quæ

Ad hæc cal-
ducimus cum A-

Comites, vicinaeque regiones spolijs evastat. Episcopus ut se ab infesto homine liberaret, armat utrumque fratrem Eberhardum & Gebhardum, à quibus Albertus profligatus; illorum tamen alter interemptus, alter captus. Hac necessitate Episcopi ob comitum insolentiam arma induere coacti. Nec tamen quievit Albertus Comes, collectisque rursus copiis Hassiae extrema minuitur. Quo cognito, Conradus Hassiae Comes, nepos Ottonis ducis ex filia, & Conradi Regis pater, una cum Gebhardo Comite equitum peditumque copias contrahit, ille ad Frislariam, attractis etiam Saxonum copiis; hic per Weteraviam. Albertus simulando se ire in Gebhardum, arma vertit in Conradum, quem desertum à suis, pugnantemque unà cum superstitibus turma, multis vulneribus confossum interemit, magno omnium dolore & indignatione. His exacerbatus Ludovicus Rex Triburiae comitia indicit; ad quae Albertus vocatus, cum se non sisteret, hostis pronuntiatur; & mox etiam exercitu regio obsessus in castro Bambergensi cum expugnari non posset, Hattonis Moguntini Archiepiscopi dolo extractus est, quod incolumitatem promitteret, fide sua interposita, tantum supplicem se Regi sisteret. At postquam homo per septennium rebellis in manus Regis pervenit, V Idus Septembris damnatus capitali supplicio afficitur. Bona regio Fisco addicta, quibus postea Episcopatus Bambergensis dotatus. Factum Archiepiscopi multum disceptant scriptores, cum primisque Otto Frisingensis, si quidem verum, quod ventilatum à Serrario. Certè Regino, qui hac narratione finit historiam suam, ceteris integrior perhibet Albertum rebus desperatis à castro supplicem processisse, ultroque se in fidem Regis dedisse, nulla cujusquam doli mentione facta, quod equidem minor à Serrario in defensionem Archiepiscopi non proferri.

Per hæc dissidia Germanorum Ungari audaciores in Boariam se effundunt, flammis & cædibus grassando: ad quam irruptionem Leopoldus Boariae dux exercitum contrahit, & infelici prælio cum Ungaris ad Anasiburgum Austriae Oppidum congressus cæditur. Fatalis hæc toti Germaniae clades fuit, qua Dux ipse, quem Luitbaldum veteres appellant, telis confixus perijt, Ducatu in Arnulphum filium transmissio, ex quo primam Bavariae & palatinorum duces feruntur originem trahere. Ungari hac victoria elati non modò Boariam, sed & Alemanniam, Franciam Orientalem, Thuringiam & Saxoniam percurrunt, quæ una omnium scriptorum comploratio est.

Annus Christi 908.

Sergij III. Pont. 1.

Ludov. Reg. Germ. 9.

Bifonis Ep. Pad. 22.

Ad hæc calamitosa Saxoniae tempora, & ad hunc annum producimur cum Adalgario Bremensi Episcopo vitam quoque Bifonis

Hh

Pa-

Bifonis
episcopa-
tus ad
hunc an-
num pro-
ductus,
que veri-
similiter
obiit.

Adamus
Brem. c. 42

*908, 909.
secundum
Spondanum
& Baroni-
um.

Paderbornensis Episcopi nostri, qui Christi fuit 908 Sergij ejus no-
minis III. primus. Nam hic novus Pontifex rescidit acta Formosi &
Joannis IX. Pontificum; ideoque inter cetera etiam Adalgarium Bre-
mensis Archiepiscopum suo honori restitutum voluit. Is verò quod
jam ob senium esset invalidus muneris, ut nec circuire diocesim, nec
populum docere, nec consecrare sacerdotes amplius posset, adjuto-
rem impetravit à Corbeienſi Monasterio Hogerum monachum, vi-
rum eruditione & religione præstantem. Ac ne quid etiam ultro defi-
derari posset ad Episcopatus muneris supplementum auxiliumque,
dati sunt ei, inquit Adamus Bremensis, *adjutores à Papa quinque circum-*
vicini Episcopi, Sirmundus Halberstadiensis, Wigbertus Ferdensis, Biso Pa-
darbornensis, Bernarii duo, Mindensis scilicet et Osnabrugensis, quorum ope
senex fulciretur. Ac ne fidem hic etiam ab Adamo requiras, *ad manum*
sunt, inquit, privilegia Sergii Papæ, quibus hæc continentur Adami Bre-
mensis testimonia. Repetit hæc iisdem verbis Albertus Stadenſis in
suo chronico. Constat autem Sergium hæc eis * annis Pontificatum
gessisse; altero que etiam ab hoc anno Adalgarium obiisse, ut Biso mi-
nimè ad hunc annum superstes cognoscatur. Quem hunc annum Bi-
sonis extremum statuimus, tum quod nullam ejus ab hoc anno me-
moriæ amplius inveniamus; tum quod Auctor vitæ Meinwercki scri-
bat Bifonem xxiii annos in Episcopatu exegisse, per quos fere hætenus
vitam ejus deduximus. Ex quibus erroris comperti Bruschi, Clein-
forgius, Kerschenbrochius, aliq., qui anno 902 obiisse tradunt. Gravius
etiam hallucinatus est Crantzius, qui ex anno 890 mortem assignat.
Exploratus est obitus dies ex veteri necrologio Herifienſi, in quo legis
V. Idus Septembr. Bifonem excessisse ad immortalem vitam. Præcla-
rus sanè per Saxoniam christianæ religionis flore Episcopus, præstans
eruditione, sacrorumq; monumentorum amans, cui ob id acta Libo-
rij dedicavit auctor. Sapientiam commendant tot Episcoporum ſi-
nodi, quibus pro disciplina cleri populiq; instaurando toties interfui-
it. Nec minori apud Reges auctoritate valuit, quod diplomata ac be-
neficia testantur. Sed longè dignior apud posteritatem memoria inte-
gritate vitæ & religionis proferendæ studio; quales tum omnes Sax-
oniæ Episcopi conspiciebantur, cum publicè dioceses obirent, & po-
pulum suum publicè pro concione docerent, severamque in clero &
religiosorum cœnobijs disciplinam exigerent ad prima omnium in-
stituta; quod tot synodi ejus ætatis nos docere possunt. Auctor est
Bruschi & Cleinforgius, à Bifone conditum esse monasterium Virgi-
num, quod Herivordix extra urbem in colle conspicitur. Sed id veri-
us Meinwerckum Episcopum Conditorem suum præfert, cùm B. Vir-
go se illi offerret aspectabili visu; nisi exordia ad Bifonem referte
placeat, nam hujusmodi multa antiquitas nobis subtrahit, quorum
plura ex rebus à Bifone præclare gestis desideramus.

THEO.

TH

THEODORICUS

V⁹

EPISCOPUS PADERBORN.

IN Bifonis Episcopi locum subrogatus Theodoricus. Quanquam prater nudum Successoris nomen nihil aut in fastis, aut in omni annualium memoria de rebus ab eo gestis reperire licuerit; nec familia, ex qua ortus, nec vitæ genus ante Episcopatum, nec electio, nec ulla pars horum, quæ gessit, a scriptoribus prodita sit. Interim novem annos Episcopatum gessisse perhibent fere omnes cum Auctore vitæ Meinwerici; tanquam cum jejunis annis cetera ex hominum memoria expunxisse satis fuerit: seu quod ejusmodi calamitatum tempora inciderint, quibus & acta Episcopi & memoria simul obscurata jacent.

Bifonis
Successor
Theodo-
ricus, cu-
jus acta
incom-
perta.

Annus Christi 909.

Sergij III. Pont. 2.
Ludovici III Reg. Germ. 10.
Theodorici Ep. Pad. 2.

Per hæc fatalia tempora, cum Ungari grassarentur per Imperium, Sclavi quoque, * Dalamincij, qui Misniæ partes incolabant, in Saxoniâ prorupere, spolijs & cædibus infesti Christianis. Ad horum irruptiones reprimendas Henricus Dux Saxonie, quem postea Saxonia primum ex sua gente Regem sortita est, ab Ottone Patre cum exercitu in Saxoniam mittitur; quos Henricus juvenis per prima belli Tirocinia multis cladibus attrivit. Sclavi cum suis se viribus non expedirent, Ungaros, quos Widekindus verius Avaros, Hunnorum reliquias vocat, implorant, tota jam Bojariæ & magna Germaniæ parte dominantes. Advolat barbara gens altero post alterum exercitu. Ac primo quidem à Saxonibus cæso, succedit alter; commissoque prælio Burchardus Thuringiæ Landgravius occubuit, milite christiano in fugam acto. Auctus quidem Otto Dux Saxonie principatu Thuringiæ, dono Ludovici Regis, quod Burchardus sine prole excessisset; sed ea fuit Ungarorum multitudo & insolentia ex hac victoria, qui turbinis instar in utramque Saxoniam, Ostphaliam & Westphaliam se effunderent, rapinis, incendijs, & cædibus ac cadaveribus implendo omnia. Direpta oppida & vicî, incensa templa & cœnobîa, trucidati incolæ & Sacerdotes, nullique ætati parcitum à Barbaris. Hac tempestate Ungari non modò Saxoniam nostram, sed & provincias trans Rhenum evastârunt. Eâ Barbarorum irruptione Gobelintus illustre Monasterium Herivordienfe spoliatum subversumque perhibet

Widekindus
l. 1. Annal.
Dithmarus
l. 2.
* Teutonice
Daleminz
maie Sige-
bertus &
Ostperger
sis Dalma-
tas censet.
Slavi &
Ungari
omnia
vastant.
Regino.
Herm. contr.
Lambertus
Schaffn.
Adamus
Bremenfis.
lib. 1. c. 46.
Gobel. atate
6. c. 47.

Hh 2

Multa

Hunga-
rorum
vestigia
in dicece-
si Pader-
bornensi.

Multa ex hoc bello vestigia per Westphaliā, quod aliquot annos in ea hāsisse referantur. In Paderbornensi dicecesi ad Almam fluvium Hunnorum mons ostenditur, in quo castra locarunt; haud secus quā Wevelsburgum arcem aut ab Hunnis aut ab ipsis incolis prāmunitam volunt: & in conspectu Brakeliæ Oppidi mons castro munitus ab Hunnis servare nomen fertur. Uffingus Hertzfeldiæ ad Lupiam ædem sacram D. Idæ ab Hunnis spoliātam refert, & cū turri flammās admovent, divinitus repulso esse. Inde ad Rhenum perlati Geresheimense cœnobium ignibus absumpserunt, eoque Virgines ab Hermanno Archiepiscopo Coloniā translatae, S. Ursulae Parthenonem incolere. Hæc illa vexatio secunda Saxoniam, quā Widekindus memorat, nulla tamen sui cœnobij Corbeiensis ruina memorata; tanquā incussa à vento tempestatis instar certa loca pervaserit. Quanquā & Scptorem ex ea ætate desideres, à quo Hunnica illa in Saxoniam irruptio explicatius tradatur, quā ceteri verbo tantum delibarent. Neq; Widekindi Corbeiensis monachi historiam habere mus, nisi eam nostra memoria viri antiquitatum amantes post Martinum Frechtum hominem suevum è latebris produxissent. Et quā funesta hæc tempora Westphaliæ ex Hunnorum barbarie? causam non aliundè magis arcesso, quā ex longo otio, pace, & vitij etiam per luxum irrepentibus, quæ Deus Barbarorum irruptionibus castigare solet; unde & arma in bellicoso populo multum oblanguerant.

Annus Christi 910 & 11.

Anastasi III. Pont. 1. 2.

Ludov. III. Germ. Reg. 11. & 12.

Theodoric Ep. Pad. 3. 4.

Regino.
Annales
Boici.
Aventing.
lib. 4.
Brunnerus
lib. 7.
Lamb.
Schaf.

Mors
Ludovici
III. Germ.
Reg.

Successit annus Christi nongentesimus decimus, Germaniæ superiori calamitosus. Quippe Hunnorum gens, quæ Bojariam invaserat, late liberèque grassabatur: ad quam refrenandam Ludovicus Rex contraxit exercitum ex Bojis, Francis Orientalibus & Alemanis; congressusque ad Lycum fluvium in campis haud procul ab Augusta Vindellicorum urbe miserabilem cladem accepit: quæ victoria elati Barbari totam propè Germaniam superiorem impune pervagantur. His malis Ludovicus Rex in tantas angustias conjectus, ut pacem auro, & quod fœdum germanico nomini, annuo tributo redimere debuerit. Affecit hic iste calamitatis aspectus tanto dolore Ludovici Regis animum, ut fatalem morbum contraxerit; quo invalescente sub exitum hujus anni, seu ut alij ineunte proximo anno, Ratisbonæ exstinguitur, juvenis haud annum ætatis xviii egressus, quocum Carolina stirps per Germaniam simul extincta est.

Quod si quibusdam hæcenus in commemorandis simul Cæsarium ac Regum Germaniæ rebus gestis prolixiores visi sumus, quā particularis historiæ institutum ac brevitās patiatur, meminere illi

nos

nos primam
ijs res gestas
ut nunc post
Henricum Sa
Imperatorem
que gloriosar

Sublato
rat, conveni
penes Archiep
tis consilijs ag
non alium, qu
esset Carolus
libus, quā v
endam. Tum
Orientalium et
ponere; ipse ven
eius tamen co
Regem. Tant
phaliā Duci
quā contem
interim, ut ait
ium, atque eju
mum suffrag
ctus est; Regnu
rat, electione li
cognomento si
creatus est, id si
manis viam libe
rolo alterum Re
sanguine quæ
dum Regem Lu
radus Hassiæ Co
us feratur, id ex
nolpho nullōs f
& in ipso Ludov
regentium Otto
tuit, si id Conrac
Rex postea id reg
fratre suo Eberh

nos primam originem Francorum ex Westphalia deduxisse, & cum
ijs res gestas genti nostræ debitas narrasse, atque ita prosecutos esse,
ut nunc post Conradum primum à Germanis electum Regem, ad
Henricum Saxonice gentis Regem, & Ottonem filium ejus primum
Imperatorem Regnum & Imperium à Francis in Saxoniam, eandem-
que gloriosam gentem reduci simus.

Annus Christi 912.

Joannis X Pont. 1.

Conradi Reg. Germ. 1.

Theodorici Ep. Pad. 5.

Sublato Ludovico Rege, quod nullum heredem filium relique-
rat, convenire Germaniæ proceres, quorum summa potestas erat
penes Archiepiscopos, Duces & Comites: quos inter postquam mul-
tis consilijs agitatum de Rege eligendo, una omnium consensus fuit
non alium, quàm ex gente sua sumendum: tametsi in Gallia super-
esset Carolus cognomento simplex ex Carolina stirpe, clarior nata-
libus, quàm virtute bellica aut ingenio ad tantam rei molem capi-
endam. Tum verò, ut Widekindus scribit, *Omnis populus Francorum*
Orientalium et Saxonum querebat Ottom Saxonie Duci diadema regni im-
ponere; ipse verò, quasi jam gravior ætate ac senio recusabat imperii onus;
ejus tamen consultu Conradus quondam Francorum Dux ungitur in
Regem. Tanta nimirum Ottonis clarissimi per Ostphaliam & West-
phaliam Ducis apud Germaniæ proceres æstimatio & gloria erat,
quàm contemptione Regni multo illustriorem fecit. Penes Ottonem
interim, ut ait Widekindus, summum semper & ubiq; mansit impe-
rium, atque ejus consilio cum summa quæque deferrent, liberis pri-
mum suffragationibus Procerum Conradus Germaniæ Rex dele-
ctus est; Regnumq; quod à Carolo M. in posteris hereditarium fue-
rat, electione liberum fecerunt. Quantumvis Galliarum Rex Carolus
cognomento simplex Ludovici Balbi filius, qui ex Carolo M. stirpe pro-
creatus est, id sibi vindicare potuisset. Quanquam & Galli ipsi jam Ger-
manis viam libertatis aperuerint in Odone Saxonico, quem vivo Ca-
rolo alterum Regem suum delegerant, Regem magis ex virtute, quàm
sanguine quærentes. Quod autem scriptores quidam hunc Conra-
dum Regem Ludovici Regis nepotem velint, eò quod pater ejus Con-
radus Hassiæ Comes, quem ab Alberto occisum diximus, Arnulphi fili-
us feratur, id ex priscis eorum temporum scriptoribus refellas, qui Ar-
nulpho nullos filios præter Wentiboldum & Ludovicum tribuunt,
& in ipso Ludovico Carolinam stirpem defecisse scribunt. Et quo ju-
regentium Ottoni Saxonie Duci ante Conradum offerri regnum po-
tuit, si id Conrado hereditario jure debebatur? aut quo jure Conradus
Rex postea id regnum Henrico Ottonis filio poterat offerre, neglecto
fratre suo Eberhardo, cui idem jus hereditatis erat? Quoniam autem
loco

Conradus
Dux
Franco-
rum eligi-
tur Rex
Germa-
niæ.

Brovverus
in ann.
Trev.
Regin. cont.
Widekind.
Adam.
Bremen.
Herm. contr

loco corona Regni decoratus sit, aut à quo Archiepiscopo inunctus, nondum reperi in annalium memoria. Pronum est opinari id ab Hattone Moguntino Archiepiscopo factum esse, perinde ut Henricus Regni Successor à Moguntino Episcopo inungi voluit.

Annus Christi 913.

Joannis X Pont. 2.
Conradi Reg. Germ. 2.
Theodorici Ep. Pad. 6.

Experitur

plures

æmulos.

Sigebertus.

Luitprandus

lib. 2 c. 7.

Widekindus

Corbeiensis

lib. 1.

Crantzius

lib. 2. Saxon.

c. 33.

Brovverius

lib. 4. antiq.

Fuld.

Confir-

mat Privi-

legia

Mesche-

densium

vv.

Ceterum regni initia Conradus ardua, æmulatorumque invidia plena habuit; quos inter Arnulphus Bojariæ Dux Luidpoldo genitus, Burchardus Dux Sueviæ, Everhardus Comes potentissimus Franciæ Orientalis, Gisilbertus Dux Lotharingiæ, Henricus Dux Saxonæ, alijque, qui surgentem Regem aspernabantur. Ac nullus potentior æmulus Carolo Galliarum Rege, à quo statim post mortem Ludovici Regis Lotharingiæ Regnum occupatum abstractumque à Germaniæ Regno. Eò arma, quæ in Ungaros & Barbaros vertenda erant, intestinum malum intervertit. Conradus interea ut Saxoniam periret, Fuldæ conventum procerum indixit; quo in loco mense Aprili Fuldensibus Monachis regiæ liberalitatis diploma consignavit. Inde Castellæ digressus 12. Martij Monasterio Virginum Meschedensi, quod in oppido Ducatus Westphaliæ Rinhildis Franciæ Regina condidisse traditur, privilegia vetera confirmat. Tabulas hæc recitat Stangefolius in Westphalia sua.

In nomine Sanctissime et individue Trinitatis, Chounradus Rex. No-
verit omnium fidelium nostrorum presentium et futurorum industria, quali-
ter nos divino admoniti instinctu pro aeternæ remunerationis commercio co-
gitantes de Monasteriis ab Antecessoribus nostris constitutis, et ut etiam no-
stris temporibus iustitia ab eis concessa fruatur. Quapropter Sanctimonias
libus in Meschede nuncupato propter amorem Dei et Sanctorum ejus, sicut
rogavit nos Heriman venerabilis Comes noster, immunitatem atque electi-
onem, quam temporibus præcedentium Regum habuerunt, concedimus, ut
quandocumque necessitas evenerit, potestatem inter se Abbatissam eligendi
habeant, sicut hætenus habuerunt. Jussimus quoque præceptum inde con-
scribi, per quod volumus firmiterque jubemus, quatenus hæc auctoritas firma
stabilisque permaneret. Manu quoque nostra eam firmavimus, et annuli
nostra impressione assignari jussimus.

Signum Domni Chounradi piissimi Regis.

R——DS
N

Salamon Cancellarius ad vicem Piligrimi Archicapellani recognovit. Data XII Id. Martij,
Anno Incarnationis Domini DCCCCXIII Indictione I Anno vero Regni Domini
Chounradi II Actum Chassella feliciter in Dei nomine.

Et Cor-
beien-
um.

Sed jam antè, hoc ipso anno, Conradus Rex ipsam Westphali-
am ingressus erat Corbejæ ad Visurgim versatus cum aula; quo in lo-

co mense Fe-

antiqua Cæ-

te Regis, quo

In nom-

te Clementia R-

nostrorum, h-

suggerunt, ad-

spere peragen-

quid credim-

quam futuri te-

Martijum S-

dem Cænobi- v-

omnes concessio-

dem loco conce-

venerit, Abbat-

dem monasterii

potestate Coloni-

tur, sed coram a-

rum Francorum

fidelibus nostris

beatatur, atq; per fu-

manu subter ear-

Signum

Salamon Cancellarius

Februar. anno

Serenissimi Reg-

Haud dubium

bornam adieri-

vastationis vest-

garos jam ex hi-

sub initium an-

Fine hujus

signavit, Otto

manis excessit

num hæc refera-

rissimum omne

modò tutorem

auctor est Wide-

tissimum Saxon

decessu comple-

Ducum, ac post

Widekindus cur-

co mense Febr. Bovoni ejus nominis II Abbati, totique Monasterio antiqua Cæsarum & Regum privilegia roboravit, uti id ex diploma-
te Regis, quod hic dabimus, satis constare poterit.

In nomine sanctæ & Individuæ Trinitatis Chuonradus divina largien-
te Clementia Rex. Convenit nostræ regali Celsitudini, ut petitiones fidelium
nostrorum, has præcipue, quas pro Ecclesiarum sibi commissarum utilitatibus
sugerunt, ad effectum perducamus, quoniam hoc et ad præsentem vitam pro-
spere peragendam, et ad futuram beatitudinem promerendam profuturam li-
quidò credimus. Unde noverit omnium fidelium nostrorum tam præsentis
quam futuri temporis industria, quod venientes ad monasterium sanctorum
Martyrum Stephani atque Viti, nova Corbeia nuncupatum, rogante ejus-
dem Cenobii venerabili Abbate Buobone, unà cum fratribus sibi commissis,
omnes concessiones, quas priorum Regum temporibus habuerunt, firmiter ei-
dem loco concessimus, præcipue ut potestatem habeant inter se, cum necessitas
venerit, Abbatem eligendi, et à nullo Episcopo de dominicalibus mansis ejus-
dem monasterii decima exigantur, neque à Comite, vel ex qualibet judiciaria
potestate Coloni eorum et liti ad justitiam faciendam aliquo banno constringan-
tur, sed coram advocatis ejusdem loci justitiam facere cogantur, sicut antero-
rum Francorum Regum temporibus præfato monasterio concessum fuisse cunctis
fidelibus nostris liquidò patet. Et ut hæc auctoritas nostræ largitionis firmiter ha-
beat, atq; per futura tempora à fidelibus nostris verius credatur, nostra propria
manu subter eam firmavimus, atq; annuli nostri impressione signari iussimus.

Signum Domini Chounradi Serenissimi Regis.

C
H
R—A—DS
N

Salamon Cancellarius ad vicem Piligrini Archicapellani recognovit, & ffs. Data III Non.
Februar. anno ab incarnatione Domini DCCCCXI II, Regni autem Domini Chounradi
Serenissimi Regis anno II. Actum in ipso monasterio Corbeia in Dei nomine feliciter Amen.
Haud dubium quin ex hac vicinitate Corbeia Conradus Pader-
bornam adierit, atq; inde etiam Herivordiam ad lustranda barbaræ
vastationis vestigia deflexerit; quo facile etiam mihi persuadeo Un-
garos jam ex his locis depulsos fuisse; aut certè Conradum Regem
sub initium anni ad depellendos Barbaros in Saxoniam venisse.

Fine hujus anni, ac pridie Calend. Decemb. uti Dithmarus con-
signavit, Otto Saxonie & Westfalie Dux senio prægravis rebus hu-
manis excessit (quamvis alij ad consequentem, alij ad superiorem an-
num hæc referant) vir quem ea tempestate belli pacisq; artibus cla-
rissimum omnes cum Ottone Frisingensi prædicant, quem ob id non
modò tutorem Ludovici Regis, sed & Patrem Patriæ salutasse Saxones
auctor est Widekindus Corbeienfis; perinde ut Luidprandus poten-
tissimum Saxonum Ducem compellat. Quanto luctu Saxoniam in ejus
decessu completa, tantum erecta in filio, quem reliquit, Henricum
Ducem, ac post Regem etiam maximum mundoq; necessarium, ut
Widekindus cum celebrant, qui primus libera potestate regnavit in Sax-
onia.

Moritur
Otto Dux
Saxonie.

Duces ac
Comites
ex bene-
ficiarijs
heredita-
rios se fa-
ciunt.

onia. Haftenus enim dum Cæsares & Reges ex Caroli M. stirpe Germania imperitabant ex hereditaria possessione, Duces omnes ac Comites temporaneo Cæsarium ac Regum beneficio; postquam vero cum Ludovico Rege Arnulphi filio extincta ea Caroli M. stirps, singuli propè Duces eas, quas tenebant provincias, sibi hereditarias suprema Principum potestate vindicare coeperunt. Tanquam Germaniae Regnum Imperiumque in spoliū venisset; haud secus quàm Alexandro M. extincto, Duces militiæ inter se Regna partiti sunt. Eò & Conradus Rex tanta ceterorum Ducum æmulatione petitus. Ducum exemplo etiam Comites se hereditarios ferre coeperunt; quod idem postea Galliae factum, extincta istic Carolina stirpe, memorant eorum scriptores. Non hac partitione indigebant Episcopi, quos uti Carolus M. inter Principes Imperij ante Duces, Marchiones & Comites in omnibus Imperij comitijs ac synodorum conventibus, atq; ipsa descriptione suarum diocesium dignitate honoris & bonorum hereditate collocaverat; ita ceteri Imperatores ac Reges reliquerant, auxerantque honoribus ac bonis. Ideo Principum antiquissimi Episcopi, & honorificentissimi in omnibus conventibus, ex quo Christi religio in Saxoniam introducta. Quanquam qui postea consecrati sunt post Ottonem M. Imperatores, non omnibus Ducibus & Comitibus ea, quæ sibi ab excessu Ludovici Regis sumptuerant, rata esse voluerunt, sed Imperatorum etiam beneficio capere principatus. Inde Imperatorum Vassalli haud secus quàm alij mansere, vinculo fidei & obsequij semper ad maiestatem Imperij adstricti. At Henrico Saxoniae Duci, qui primus libera potestate principatum Saxoniae sibi asseruit, alia præ ceteris libertatis causa; quod ex patre Ottone avoque Ludolpho se ad Widekindi hereditatem successorem referret, eoque in multis per Saxoniam Westphaliāque possessionibus se Principem ferret; quemadmodum Henricus de Herivordia, Ludolphum hunc Saxoniae principem Cappenbergæ in arce paterna confedissee perhibet. Ne quid hic referam de alijs possessionibus, quas Widekindi nepotes amplo per Westphaliā dominatu tenuisse constat, ex quibus tot Collegia & Cœnobiaz regia propè liberalitate condiderunt.

Igitur Conradus Rex, ut Widekindus perhibet, cum saepe expertus esset virtutem bellicam Henrici novi ducis, veritus est ei tradere omnem potestatem patris Ottonis: quo factum est, ut indignationem incurreret totius exercitus Saxonici: fide tamen pro laude et gloria optimi Ducis plura locutus promisit se majora ipsi daturum, et honore majori subveclurum: quibus cum Saxones non fiderent, suadebant Duci suo, ut si honore paterno nollet eum sponte exornare, Rege invito ea, quæ vellet obtineret, ultro illi suam opem et auxilium offerentes. At Conradus Rex, cum videret Saxonum animos à se aversos, nec posse publico bello Ducem tantā Saxonum potentia subnixum obterere, ad alia consilia versus, statuit dolo necem inferre Henrico. Quam in rem adferunt Scriptores Conradum opera

Hat-

Hattonis Arc
rico ad epulu
de verò per ar
licet Widekin
nis Imperator
prandus, & al
tes. Quemadmo
supplicium ca
li, Reginonis t
scopum, pene
Contra alij Scri
clarum Episco
alij enim moe
ictum scribun
tinuat, Schafr
& communi n
rio ferè interm

Anr

Jo
Co
Th

Inter hæc
æmulum sterne
am exercitu O
Hassiam Eresb
firmissimo We
Eresburgum, d
gnari veteri cor
Eresburgum ne
Paderbornensi
Eberhardus, co
dine, voce supe
moenibus inclu
provocati cran
hosti, & tanta st
co militum pos
cæforum multi
nolphus Bojaria
copijs Alemann

Anr

Jo
Co
Th

Hattonis Archiepiscopi usum, à quo torques aurea facta sit, qui Henrico ad epulum invitato, nescio, qua mala arte, vitam adimeret; fraudè verò per artificem detecta, Henricum hostiliter descivisse à Rege. Id licet Widekindus, Dithmarus, Marianus Scotus post tempora Ottonis Imperatoris Scriptores referant, ex alijsq; Otto Frisingensis, Luitprandus, & alij; fabulam potius ex vulgi fama quàm historiam reputes. Quemadmodum Hattonis dolum, quo Albertum è castro ad supplicium capitale pertraxisse voluit, inter eadem commenta populi, Reginonis testimonio, reposuimus, ex odio in Hattonem Archiepiscopum, penes quem tum post Regem summa rerum moderatio erat. Contra alij Scriptores Hattonem virum prudentem, strenuum ac præclarum Episcopum tradiderunt, Similia de mortis genere confinxere, alij enim mœrore confectum, alij in prælio cæsum, alij fulmine ictum scribunt; quem tamen auctor, qui Reginonis chronicon continuat, Schafnaburgensis, & Hermannus Comes priori anno placide & communi morte defunctum memorant. Hæc paucis, quæ à Serrario ferè intermissa, pro Metropolitano nostro interponere placuit.

Defen-
ditur
Hatto
Archiep.
Mogunt.
à quo in-
sidia
Henrico
Saxoniz
Duci
structæ
sint.

Annus Christi 914.

Joannis X Pont. 3.
Conradi Reg. Germ. 3.
Theodorici Ep. Pad. 7.

Inter hæc Conradus Rex ut potentissimum primò Regni sui æmulum sterneret, vi aggrediendum censuit, immissoque in Saxoni- am exercitu Orientalium Francorum, Duce Everhardo fratre, per Hassiam Eresburgum expugnare consultum habuit, quo in castro & firmissimo Westphaliæ monumento Henricus se continebat. Scio Eresburgum, de quo hic agitur, ab alijs Meriburgum in Misnia designari veteri eorum errore, qui hæc duo loca malè confundunt, cum Eresburgum non aliter, quam ad fines Saxoniz & Hassiæ in Diocesi Paderbornensi requirendum sit. Aberat haud procul Eresburgo Eberhardus, confususque ingenti militum, quam trahebat, multitudine, voce superba dicere auditus: hoc unum se vereri, ne Saxones mœnibus inclusi se teneant, nec ad prælium exire audeant. Vix autem provocati erant Saxones, cum ad milliare armati obviam procedunt hosti, & tanta strage cædunt mactantque Orientales Saxones, ut jo- co militum post dictum sit, vix credere se, inferos tam vastos esse, qui cæcorum multitudinem caperent. Lætiori prælio per id tempus Arnulphus Bojariæ dux Ungaros ad Oceanum ingenti clade prostravit, copijs Alemannorum adjutus.

Conradi
copiæ ab
Henrico
cæduntur
ad Eres-
burgum.
Widekind
lib. 1.
Siebertus
in chron.

Annus Christi 915.

Joannis X Pont. 4.
Conradi Reg. Germ. 4.
Theodorici Ep. Pad. 8.

Ii

At

Meibomius
in notis ad
Widukind.
Conradus
Henricum
Gronæ obli-
der.

Solvitur
militari
astu ob-
sidio.

Theodo-
rici Epi-
scopatus
ad annum
915 pro-
ductus.

Gobelinus
atq. c. 51.
Bruschius
in catal.
Episc.
Crantzius
lib. 2, Me-
trop. c. 31.
Kerssenbro-
chius in ca-
tal. Episc.
Clemens-
gus ad an-
num 911.

At Conradus dolore & contumelia superioris cladis incensus, ut Henricum Ducem, qui inter primos ausus est se regiae potestati subtrahere, ad obsequium deduceret, cum longè validiore quàm antè exercitu, ex Francis Orientalibus contracto, in Saxoniam descendit. Impar tantis viribus Regis Henricus munitioni Oppidi Gronæ se includit. Quod etsi alij Gronaviam ad Lenam fluvium in Hildesienfi diocesi: alij Groningiam in diocesi Halberstadiensi interpretentur; certius tamen ad Visurgim in solo Westphalico Grona traditur, ubi modò arx Gronda conspicitur, quondam Episcoporum Hildesien- sium possessio, nunc Brunswicensium. Urspergensis & Crantzius Gruonam, diplomata veterà Gruonaham vocant; locus olim celebris Imperatorum accessu. Ibi cum Henricus Saxonum auxilijs fretus se incluisset, Rex obsidionem admoveret; sed missis prius legatis Rex Henrici animum pertentat, ratus ad obsequium & amicitiam posse com- poni. Etiam Henricus legatorum oratione flexus ultro se Regi dedere cogitabat, cum Thiatmarus gente Saxo-Ostphalus penetrat in Oppi- dum, vir militari ingenio & calliditate expeditus, præsentibusq; Regis legatis, desperatis intervenit consilijs; multa; per jactantiam & mi- nas fiète & insolenter interfatus, asserit se cum triginta legionibus ve- nire Henrico in auxilium. Quæ cum Regis legati coram audirent cre- derentque, rediére trepidi ad Regem. Ab his Rex persuasus obsidio- nem ante lucis ortum solvit, exercitum per diocesin Paderbornen- sem in Hassiam & Franconiam reducendo; ita unius calliditas & jactantia militaris totius exercitus vires supplevit.

Produximus in hunc Christi annum 915 Theodorici Episcopa- tum, eò quod Auctor vitæ Meinwerci ceterique ab excessu Bisonis in nonum annum extraxisse tradant. Quanquam nec in necrologio ullo diem obitus, nec in ullo alio scriptore fastivè certum annum aditi & per mortem depositi Episcopatus uspiam adnotatum reperi- amus. Incidit in tam turbulenta tempora, ut nec in diplomate ullo nec synodo ejus memoria supersit. Interim Bruschijs, Crantzijs, Kerssenbrochius cum novem annis Ecclesiam suam admistrasse per- hibent, defunctumque volunt Conrado Imperatore, anno Christi 911, quem licet nos ab obitu Bisonis ad hunc Christi annum 915 pro- ducamus, nihil tamen novennio Episcopatus ejus detrahimus. Quan- quam existimem Theodoricum non nisi septennium aut octennium Episcopi sedem occupasse, utique propter Unwanum, quem postea in concilio Altheimensi medium inter Episcopos subscripsisse vide- bimus; hæc autem subscriptio, uti & sessio, ordine ætatis ex Epi- scopi consecratione, aut munere adito, servari solita; quemadmo- dum id Hincmarus docet; ut vel inde tam pauca ex brevi

Episcopatus munere de Theodorico
habeamus.

UN.

U

EI

Post ex-
wanus

wardum vo-
electione cl-
minatione C
haud minus
stituto sit del
accepimus e
rologium B
ejus adscrip
vir religione
rusque post
dum difficult
ricum Saxon
scopos, cui se
in Westphal
functus.

At celeb
rat 916, natio
nodo, quæ Al
rogatu Conra
mam Unwan
nodo agamus
advertere, du
Episcopo, qui
quorum prim

UNVVANUS

VI,

EPISCOPUS PADERBORN.

Annus Christi 916.

Joannis X Pont. 5.
Conradi Reg. Germ. 5.
Unwani Ep. Pad. 1.

Post excessum Theodorici obtigit Ecclesiæ Paderbornensi Unwanus Episcopus (quem ab alijs Unewardum, ab alijs Honwardum vocari legas) Utrumne secundum privilegium Ecclesiæ electione cleri (quod verisimile habeas) an commendatione ac nominatione Conradi Regis, incertum reliquit vetustas; ut & cetera haud minus sunt obscuræ; ex qua nimirum familia, aut quo vitæ instituto sit delectus; consecratum certè Episcopum per initia muneris accepimus ex necrologio Herisfensi & notis Buxtorfianis ad Martyrologium Bedæ, in quibus VIII Kalend. Februarij dies ordinationis ejus adscriptus legitur. Vixit sub Conrado & Henrico Regibus, vir religione & auctoritate inter Saxoniarum Episcopos eminens, carusque post Henrico Regi; Verum qui exordia Episcopatus admodum difficilia nactus est ob dissidia inter Conradum Regem & Henricum Saxoniarum Ducem. Quæ res valde anxios habuit Saxoniarum Episcopos, cui se parti permitterent. Accessit mox Ungarorum irruptio in Westphaliæ & Paderbornensem Dioccesim, malum longè funestius.

At celebris hic primus Unwani Episcopi annus, qui Christi adest 916, nationali Germanicorum & Saxoniorum Episcoporum synodo, quæ Altheimij in pago Rhetiarum Moguntino Archiepiscopo, rogatu Conradi Regis 12 Calend. Octobris est celebrata, ex qua primam Unwani memoriam habemus. Ac priusquam de ipsa hac synodo agamus, ad aliorum errores relegendos, operæ pretium erit advertere, duplex Altheimense Episcoporum concilium à Burchardo Episcopo, qui hæc in libris decretorum sincere, scripsit, celebratum; quorum primum sub Herigero Moguntino Archiepiscopo convocatum

Unwanus
succedit
Theodoro,
vitæ
ejus genus
incertum.

Duplex
concilium
Althei-
menie.

catum habitumque, cui Joannes quidam Apostolicæ sedis Vicarius præfedit : ad id citatus Richwinus Strazburgensis Episcopus, ob intentatum crimen per vim occupatæ Ecclesiæ; qui tamen eo in concilio se non stitit, ideo ab Apostolico legato ad proximam synodum idibus Maji Moguntia habendam evocatus, ut coram Archiepiscopo causa ejus cognoscatur; is tamen Episcopus alteri, de quo referam, concilio Altheimensi interfuit. Hujus concilij non nisi una mentio apud Burchardum, tantumque duo decreta in eo referuntur. Vocati quidem ad id concilium Saxoniae Episcopi; verum nulli præfentes fuere, nec per legatos quidem, qua ex causa incertum: nec quo anno sit habitum satis constat.

Burchardus
lib. II. c. 68.

Alterum concilium Altheimense hoc ipso, de quo agimus, anno convocatum est ab Hildeberto Moguntino Archiepiscopo, præfeditque Petrus Hortensius Joannis X Pontificis legatus, cui & ipse Conradus Rex cum ceteris Episcopis, quos exhibebimus, interfuit. Causa concilij convocati additur, ad exorta videlicet diabolica semina extirpanda, & nefandissimas quorundam machinationes eliminandas. Quam in rem 137 decreta facta, ex quibus undecim referuntur à Burchardo; inter quæ illud postremum, ut apparet, de hereditate Episcoporum ceterorumque Ecclesiasticorum, cui Episcoporum subscriptiones subjunguntur. Recito proinde ipsum decretum ex Burchardo.

Burchardus
lib. I. c. 227.

Sed et hoc ibidem inventum de Episcopis, presbyteris et clericis, si hereditatem à Domino Rege, vel ab alio Principe, vel amico suo, seu per hereditariam sortem sibi devenerit, vel adquisierunt, donare eis liceat hanc, cui voluerint, dum vivunt, pro remedio animæ, ad Ecclesiam, quamcunque elegerint, vel consanguineis suis vel amicis. Sin autem antea obierint, quam firmiter perfecerint: altari cui serviunt omnia perpetuo sanctificentur, et in jus tradantur. Similiter de presbyteris statutum est. Hildebertus Moguntinensis Archiepiscopus subscripsit. Robertus Trevirensis Archiepiscopus subscripsit. Unni Hameburgensis Archiepiscopus subscripsit. Adalwardus Fardinenensis Episcopus subscripsit. Richwinus Argentinenensis Episcopus subscripsit. Nothungus Constantiensis Episcopus subscripsit. Ueovannus Paderbornensis Episcopus subscripsit. Udalricus Augustensis Episcopus subscripsit. Bernardus Halvarstadiensis Episcopus subscripsit. Rimaldus Minnegardenorwardensis Episcopus subscripsit. Eberis Mindunensis Episcopus subscripsit. Nec non et Abbates cum ceteris sacri ordinis viris subscripserunt.

At satis nunc hoc Burchardi testimonio convincuntur erroris, qui huic concilio nullum ex Saxoniae Episcopis, præter Hogerum Bremensem Episcopum, interfuisse scribunt; neque tamen hunc ipsum Bremensem Episcopum recte attingunt; nam quomodo Hogerum anno 916. concilio præsentem facias? qui anno priori 915 obiit, eodemque anno successorem habuit Unni ex Corbeienfi monasterio evoc-

lio interfuit, Ecclesiæ indicum nomen Adamus, atque integrum; a rem Unni concilio sit hab Herigeri Episc Successor ejus Altheimensi, pro Herigero rigerus etiam concilio Con habitum; de kindus Corbe diadema & un lio Bonnenfi in præter Regine etiam Abbatu

Haud dis Subscripti eni bertus Trevire anno 934 ad annu anno 930 Rutge & hoc Altheim radi Regis inter nodo subscripi bunt singuloru denda erit. Un assignant, quæ d vero Altheim le olim B. Solæ, q sacram, & prisc Conradus Rex e Comites sibi rel alij velint id con gis peruelles e gnum esse conv hanc obcausam ctionem in Rhe nulphus Bojaria Erchingerus & l

nafterio evocatum, qui posteriori Altheimij hoc anno habito concilio interfuit, uti Adamus Bremensis est auctor. Ac licet veteris ejus Ecclesiæ indices Reginwardum quendam, de quo nihil præter nudum nomen relictum, Hogero subrogent. Rectè tamen collegit Adamus, atque ex eo Crantzius, Reginwardum non sedisse annum integrum; atque nobiscum fatetur Adamus didicisse se ejus successoris Unni concilio apud Altheim interfuisse, quod anno Conradi quinto sit habitum. Erroris hic quidam insimulant Serrarium, quod Herigeri Episcopatum ab anno 912 protrahat in annum 924, eò quod Successor ejus Hildebertus hoc anno 916. subscripserit in concilio Altheimensi, sed dixerit quis potius erratum esse à Burchardo, qui pro Herigero subscribentem Hildegerum introducit; quando Herigerus etiam ab ipso Burchardo rursus introducitur subscripsisse in concilio Confluentino, quod anno Christi 922, Henrico Rege, est habitum; de quo nos infra quoque referemus. Accedit quod Widekindus Corbeiensis scribit ab Herigero delatum esse Henrico Regi diadema & unctionem regiam. Constat præterea Herigerum concilio Bonnenfi interfuisse, ac demum anno Christi 926 obiisse; quod præter Reginonem, Lambertum Schafnaburgensem, aliosque fasti etiam Abbatum Corbeiensium testantur.

Adamus
Bremensis
c. 45.
Crantzius
lib. 3.
Metrop. c. 4.

Haud dissimili errori Trevirensium annales obnoxios volunt. Subscripsit enim huic Altheimensi concilio post Moguntinum Robertus Trevirensis Archiepiscopus, quem vulgares eorum fasti ab anno 934 ad annum 956 præfuisse perhibent. Browerus hunc Robertum anno 930 Rutgero successisse conjicit. Sed quantum hæc à Burchardo & hoc Altheimensi concilio abeunt, cui Robertus anno quinto Conradi Regis interfuit? Uti verò ceterorum Episcoporum, qui huic synodo subscripserunt, ætas tempusque Episcopatus conveniat, docebunt singulorum fasti, siquidem rectè compositi: aut ex his lux affundenda erit. Unwani certè Episcopatus initia hæc concilij tempora assignant, quæ & Adamus Bremensis in suo Episcopo agnoscit. Est vero Altheim locus Regum veterum venationibus celebris, donatus olim B. Solæ, qui ex Fuldensi Monasterio eo traductus ad culturam sacram, & prisco jure accensus fuit Franconiæ Orientali. Quare & Conradus Rex eò concessit, cum bellum gereret adversus Alemanniæ Comites sibi rebelles, & Episcopos indignè tractantes. Quanquam alij velint id concilium Episcoporum adversus omnes Conradi Regis perduelles ex imperio Pontificis, ad pacandum Germaniæ Regnum esse convocatum per Moguntinum Archiepiscopum; atque hanc obcausam Episcopi Saxoniae ex remotissimis hisce oris profecti in Rhetiam suscipere necesse habuerunt; ferunturque Arnulphus Bojatiæ, & Burchardus dux Sueonum, simulque fratres ejus Erchingerus & Bertholdus sacris interdicti.

Browerus
lib. 9. annal.
ad ann. 930.

Monasterius.

Certè

gos, deinde Transalbanos Saxones depopulantes, magno Saxoniam terrore concussere; occupatoque Hamburgo, pari furore per Ecclesias & sacra Christianorum devastum est; quod tum Wormius imperitavit Danis Regum crudelissimus, à quo Christiana religio proscripta, Sacerdotes è finibus Regni ejeti, ac plurimi etiam contrucidati sunt. Ita verò peccatis exigentibus, Saxoniam, quæ hæcenus omnibus barbaris formidabilis erat, in barbarorum potestatem ac spoli-um concessit.

Aberat nimirum per id tempus Henricus Dux Saxoniam, metu Conradi Regis, ad Carolum Galliarum Regem foederis ac patronij causa profectus; interfuitque comitijs, quæ Rex Galliarum Aquigrani indixerat, animo satis etiam minaci in Regem, ni postulatis suis satisfaceret; quemadmodum hæc Conradus Abbas à Pithæo editus multis denarrat. In hoc conventu *Henricus dux regio genere inclutus omnibus Saxonibus donatus à Carolo Rege*, & Gislebertus in locum defuncti patris Dux Lotharingiæ nominatus; cui Henricus postea Gerbergam filiam in matrimonium dedit, quò se Caroli Regis patrociniò adversus Conradum Regem præmuniret, nescius altero ab hinc anno ultro sibi Regnum Germaniæ deferendum. Qua autem verbi fiducia Conradus Abbas Henricum Saxoniam ducem regiõ gere oriundum scribat, haud satis prodit; nisi vel ad matrem ejus hæc referat, quæ Arnulphi Regis & Imperatoris filia à quibusdam traditur: aut certè ad Ludolphum Henrici avum respexerit, quem Widedekindi M. abnepotem volunt.

Henricus
Dux Sax-
oniæ fce-
dus cum
Rege
Galliarum
init.
Conradus
Abbas in
Frag. apud
Pith.
Widedekin-
dus.
Albertus
Stadenf.
Reineccius
in Geneal.
Widedekindi
ad Alb.
Stad. &
Dithm.

Annus Christi 918.

Joannis X. Pont. 7.

Conradi Reg. Germ. 7. & ult.

Unwani Ep. Pad. 3.

Agebatur jam annus Christi 918, Conradi septimus, ex quo Regnum Germaniæ, tam intestinis æmulum diffidijs, quàm Barbarorum incursionibus concussum administrarat; quibus malis depressus in morbum, cum ex eo se ad extremum vitæ urgeri sentiret, Regni optimates & Principes ad se in conventum vocavit; quibus gravi & digna tanto Rege oratione persuasit, ut Henricum Saxoniam ducem successorem sibi Regem deligerent; hunc enim esse, cui ob sapientiam & virtutem bellicam id ante omnes deferri debeat: satis quidem scire ipsos, quàm infestum in Henrico æmulum haberet, sed hæc omnia condonare se communi bono. Postquam assensere proceres, vivus etiamnum, tanquam ultro se Regno exueret, per Everhardum fratrem Bojariæ ducem jussit enssem, sceptrum, & omnia insignia Imperij cum lancea sacra ad Henricum mitti; ipse deinde Rex 10 Kalend. Januar. seu ut Brunnerus & Dithmarus 14 Kalend. Nov. excessit

Moritur
Conradus
Rex Ger-
maniæ.
Widedekind
lib. 1.
Luitprand
lib. 2.
Sigebertus.
Otto Fri-
sing.

excessit è vita; tum maxime Principatu dignus, cum deponeret, qui ulciscendi cupiditatem voluit summum esse beneficium adversarii. Dignum Germano Principe & christiano Rege factum. Princeps fuit æquitate fortitudine, & liberalitate in omnes insignis, fortunatius longiusque regnum meritis, amans Saxonica gentis; quippe matre Saxonica, Ottonis Ducis filia, & Henrici Regis sorore natus. Quare & Socris gratia memor, à quo Regnum ei delatum erat, immemorque injuriæ ab Henrico affine acceptæ, regnum in familiam Saxonicam retulit.

Annus Christi 919.

Joannis X Pont. 8.

Henrici I Reg. Germ. 1.

Unwani Ep. Pad. 4.

Regin. cont.

Widkind

lib. 1.

Otto Frising.

lib. 6.

Dithmarus

lib. 1.

Bruschius in

Car. Episc.

Mog.

Luitprandus

lib. 2.

Succedit

Henricus

1 dictus

Auceps.

Igitur post fata suprema Conradi, Francorum Orientalium, Alemannorum, Bavarorum, Thuringorum ac Saxonum proceres Henricum Regem eligunt, & in throno collocant mense Aprili, toto simul exercitu regem suum consalutante. Cumq; deinde, ut Widekindus refert, ei offerretur unctio cum diademate à Moguntino Pontifice, qui eo tempore Herigerus erat, non spreuit, nec tamen suscepit; satis, inquiens, mihi est, ut præ majoribus meis Rex dicar, et designer divina annuente gratia ac vestra pietate; penes meliores verò nobis unctio et diadema sit: tanto honore nos indignos arbitramur. Factum id etsi modestiæ plenum visi quidam improbare, ex quo S. Udalrico duo per somnum gladij oblatis, quorum cum alter sine capulo ostensus esset, iussus est Henrico dicere eo designari Regem, qui sine benedictione regnum capefferet: altero verò, qui capulo præclusus esset, Regem benedictione & sacra unctio præmunitum indicare. Primus hic, qui ex Westphaliæ Saxonixque ducibus, & Widekindi posteris, regiam dignitatem in familiam intulit, quæ deinde cum ingenti christiani orbis bono ultra centum annos imperitavit. Cognomento Auceps dictus fuit Henricus, quod aucupio delectaretur: seu quòd repertus retia avium continere, dum regalia denunciarentur.

Annus Christi 920.

Joannis X Pont. 9.

Henrici I Regis Germ. 2.

Unwani Ep. Pad. 5.

Qui Lotharingam à Carolo Rege Galie ereptam recuperat.

Regnum adiit Henricus non modò ab Hunnis & Barbaris laceratum, sed intestinis malis turbidum, & latrocinij etiam, prædisque liberis defœdatur: Eò prima arma vertit in Burchardum Sueviæ, & Arnulphum Bojariæ Duces, ostentatoque exercitu utrumque ad obsequium adegit. Qui dum bello occupatur, Carolus simplex Gallia-

Galliarum regnum illud cum patre Rege, asserit.

Carolus, altè dicitur, ultor Henrici, ut dant muneribus, & amicis, ex quo deportatur, grassæ, nec fuisse. Multum cum summæ que Regem paciscentes his Henrici & auctorioribus.

Innotuit Anno Domini Caroli gloriæ largiore verumini, et magister ipsos præstita reperta, enim ambo secundo Nonas ad Bonum tantum die ultra, ut sui neminem fuerant fluminis sepelirunt, que ante in primo habuerunt ita: E-

Galliarum Rex in Lotharingiam irrumpit, obsessaque Wormatia regnum illud sibi vindicare aggressus est. In quem Henricus procerum cum primis hortatu arma convertit, eiectoque Carolo Francorum Rege, Lotharingiam pro veteri Regis jure Germanico regno asserit.

Annus Christi 921.

Joannis X. Pont. 10.

Henrici I Regis Germ. 3.

Unwani Ep. Pad. 6.

Carolus dolore amissæ Lotharingiæ, aut contumelia cladis incensus, altero mox anno cum infesto exercitu Lotharingiam ingreditur, ulturus proceres, à quibus Henricus invitatus fuerat. Nec segnius Henricus cum exercitu advolat, in easque angustias conjicit Carolum, ut damnatis belli consilijs, legatos mitteret ad Henricum cum muneribus, manu videlicet D. Dionysij auro gemmisque inclusa, foedus & amicitiam orantes. Fassi tum legati Caroli, id quod supra diximus, ex quo tempore S. Viti Martyris corpus Corbeiam in Saxoniam deportatum, omnem felicitatem simul ex Gallia in Saxoniam demigrasse, nec inde unquam regnum suum à bellis civilibus quietum fuisse. Munus id Henricus Rex flexo in terram poplite deosculatus cum summa veneratione excepit. Inde statim induciæ inter utrumque Regem, dum ambo post Bonnæ conveniunt, foedus & amicitiam pacificantes. Juvat in hanc rem ipsa acta conventaque recitare, quod his Henricus Rex Unwanum Episcopum, virum spectatæ prudentiæ & auctoritatis, inter Saxoniarum Episcopos interesse voluerit.

Widekindo

lib. 1. ann.

Flodoard.

in chron.

Et eundem

Ca-

rolum

ad pacem

petendam

cogit.

Sigebertus.

Reginonis

contin.

Flodoardus

Mirus in

Not Eccles.

Belg. 11.

Histor.

Franc. tom.

2.

Quæ Bon-

næ inter

utrumque

coalescit.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis divina propitiante Clementia Anno Dominicæ Incarnationis DCCCCXXI Anno verò regni Domini Caroli gloriosissimi Regis Francorum Occidentalium 29, redintegrante 24, largiore verò hereditate indepta 10, indictione 9. anno quoque regni Domini, et magnificentissimi Regis Francorum Orientalium Henrici tertio, inter ipsos præfatos Principes unanimittatis pactum, ac Societatis Amicitia quaestarepertaque, exordia sumpsit, prout visa sunt competentia. Convenerunt enim ambo illustres Reges, sicut inter se discurrentibus legatis convenerant, secundo Non. Novemb. feria prima. Dominus enim Carolus super Rhenum flumen ad Bonnæ castrum, et strenuus Henricus ex altera parte Rheni, et ea tantum die mutuis se visibus intuentes super ripas ejusdem fluminis huc et ultra, ut sui fideles fierent innoxii, Sacramento, quo hanc eorum conventionem fuerant polliciti. Verum feria quarta 7 Idus Novem. in medio Rheni fluminis sæpius dicti principes in navibus quisque suis, in tertiam ascenderunt, quæ anchorata in fluminis medio gratia eorum colloqui fixa erat; ibique in primo hanc sibi vicissim convenientiam ob statum pacis juramento sanxerunt ita: Ego Carolus divina propitiante clementia Rex Francorum Occi-

Kk

dentalium

dentaliū amodo ero huic amico meo Regi orientali Heinrico amicus, sicut amicus per rectum debet esse suo amico secundum meum scire ac posse, ea verò ratione, si ipse mihi iuraverit ipsum eundemque sacramentum, et attenderet, quæ promiserit, sic me Deus adjuvet et ista sanctæ reliquiæ. Econtra Rex Heinricus eandem promissionem sacramento, et iisdem prosecutus est verbis subsequenter, ut hujus amicitie firmitas inviolabiliter observaretur.

Hæc sunt nomina Episcoporum, qui cum nobilibus ac fidelibus laicis firmitatem, quam præmemorati Reges inter se fecerunt, collaudando acceptaverunt, et manibus suis sacramentum firmaverunt, nunquam à se destruendam: Herimannus Archiepiscopus Agrippinæ, quæ modo est Colonia vocitata, Rodgerus Archiepiscopus Trevirorum. Stephanus præsul Cameracorum, Bovo Episcopus Catalaunensium, Baldricus Traiectensium Episcopus. Hæc nomina Comitum. Matfredus, Erkengerus, Hagano, Boso, Waltkerus, Jfsaac, Ragenberus, Theodricus, Adalardus, Adelelmus. Episcopi ex parte Regis incliti Heinrici, Herigerus Archiepiscopus Moguntiacorum, Nithardus Episcopus Mimmogernesferdæ, Dodo Episcopus Osnabroggæ, Ricardo Episcopus Vangionum, quæ nunc dicitur Wormatia, Honwardus Episcopus Paderbornensis, Hotingus Episcopus Constantiæ Alemannicæ. Hæc sunt nomina Comitum: Ewardus, Chonradus, Herimannus, Halo, Godesfredus, Otto, Herimannus, Cobbo, Magenhardus, Fridericus, Faldac.

Clari ea tempestate notique Episcopi: sed mirum, quæ hystorologia fasti Monasteriensium post Nithardum, sive Richardum hic recensitum, collocent in ordine Rumoldum, quem supra in concilio Altheimensi vidimus ante Richardum subscripsisse, vixisseque in Episcopatu illo. Qui Hunwardus hic scribitur Paderbornensis Episcopus, Unwanus est, deflexo pro gentis more vocabulo. His igitur Episcopis & Optimatibus tanquam arbitris & Sponsoribus, pax inter utrumque Regem convenit; quibus verò conditionibus, ex annalium memoria excidit. Certam verò partem Carolo relictam esse argumento est, quòd Henricus non nisi ab anno 923 se totius Lotharingiæ Regem scripserit.

Annus Christi 922.

Joannis X Pont. II.
Henrici I Reg. Germ. 4.
Unwani Ep. Pad. 7.

Altero ab hinc anno rursus Episcoporum conventus ad Rhenum, quem Burchardus & Jvo Carnotensis nobis tradidit; juvat ipsum Burchardum audire. Anno Dominicæ Incarnationis DCCCCXII apud Confluentiam jussu venerabilium Principum Caroli videlicet, et Henrici Regum reverendissimorum congregati sunt Episcopi numero VIII Hermanus Agrippinensis Archiepiscopus, Herigerus Moguntinensis Archiepiscopus, Thiedo Wirtzburgensis Episcopus, Luitharius Mindanensis Episcopus, Dodo

Burchardus
lib. 7. c. 30.
Jvo Carno-
tensis c. 66.
Conven-
tus Con-
fluenti-
nus, ejusq;
acta.

Dodo Osnab-
rinus Stratz-
cum Abbati-
igitur Jvo,
nius & Bir-
ex Burchar-
ad disciplin-
cretum, ob
stiano fas sit
as: ne laici
Gynæcea al-
porum sub
salubriter st-
lum cetero-
cum optima-
citiam firm-
inquietus &
sibi asseren-
studio divise-
rentur inter
Carolo rebu-
frenendam;
manici sede-
cofurti, vel R-
onia Regibu-
lenburgi fui-
Virginum à
ma ejus coe-
nostris præc-
inter munif-
In nom-
Clementia Re-
srorum, has
sugerunt, ad
spereperagen-
liquido credin-
quam futuri t-
Machtildis, m-
qui legatus fu-
christo in nov-
intercessoribus
quas priorum
abbati et fratri

Dodo Osnabrugensis Episcopus, Richouuo Wormatiensis Episcopus, Rich-
vinus Stratzburgensis Episcopus, Unroanus Paderbornensis Episcopus,
cum Abbatibus aliisque sacri ordinis hominibus quamplurimis. Fallitur
igitur Ivo, dum ad annum 912 hæc refert, quo simul errore Baro-
nius & Binius abducti. Octo hujus synodi canones colliguntur
ex Burchardo, & Jvone, à Cossartio in conciliorum tomis relati,
ad disciplinam cleri populi que accurandam; quos inter primò de-
cretum, ob vaga incestaque matrimonia tum invalescentia, ne Chri-
stiano fas sit intra septimum gradum cognationis contrahere nupti-
as: ne laici fructus sacrarum donationum convertant in canes &
Gynæcea alenda: ne Ecclesiæ Monachorum intra dioceses Episco-
porum subtrahantur Episcoporum jurisdictioni, & quæ præterea
salubriter statuta sunt, judicio duorum Archiepiscoporum ac præfu-
lum ceterorum. Verisimile est & ipsos Reges Carolum & Henricum
cum optimatibus convenisse simul Confluentiam, ad fœdus & ami-
citiam firmandam; quòd per id tempus Giselfertus dux, homo
inquietus & regnandi cupidus, multa turbaret ad Lotharingiam
sibi asserendam; quam ut Reges, Episcoporum auctoritate, & pacis
studio diviserant: Ita eorum quoque auctoritate, quòd primi cole-
rentur inter optimates Regni, firmatam volebant. Transactis cum
Carolo rebus, Henricus Rex arma vertit in Sclavorum sævitiam re-
frenendam; cò multum intra Saxoniam versatur; quò & regni Ger-
manici sedes, quæ hæctenus Aquisgrani, vel Wormatiæ, vel Fran-
cofurti, vel Ratisbonæ, vel alijs in locis fuit, transferri cœpit cum Sax-
oniæ Regibus ac Imperatoribus. Quemadmodum hoc anno Qued-
lenburgi fuit, in loco, quem ipse Rex postea Oppido & Monasterio
Virginum à se condito celebrem fecit, imposita Machtilde filia pri-
ma ejus coetus Abbatisa. Ex hoc loco Henricus Rex Corbeiensibus
nostris præclaro diplomate vetera privilegia confirmavit, quod hic
inter munificentia ejus ac pietatis argumenta repræsentamus.

Henricus
privilegia
Corbei-
ensium
confir-
mat.

In nomine sanctæ et individua Trinitatis, Henricus divina favente
Clementia Rex. Convenit nostræ regali Celsitudini, ut petitiones fidelium no-
strorum, has præcipue, quas pro Ecclesiarum sibi commissarum utilitatibus
sugerunt, ad effectum perducamus, quoniam hoc et ad præsentem vitam pro-
spere peragendam, et ad futuram beatitudinem promerendam profuturum
liquido credimus. Unde noverit omnium fidelium nostrorum, tam præsentis,
quam futuri temporis industria, quod rogatu conjugis nostræ Domine Regine
Machtildis, una cum prole et aquirvoco nostro, nec non Episcopi Adalvardi,
qui legatus fuit ad nos missus ab abbate venerabili Folcmaro fratribusque
christo in nova Corbeia militantibus, et SS Martyribus nostris advocatis et
intercessoribus Stephano atque Vito fideliter servantibus, omnes concessiones,
quas priorum Regum temporibus habuerunt, firmiter eidem loco, id est, prædicto
abbati et fratribus concessimus. Præcipue ut potestatem habeant inter se cum

Kk 2

necessitas

necessitas venerit, abbatem eligendi, et ut à nullo Episcopo de dominicalibus mansis ejusdem monasterii decima exigantur, neque à comite, vel ex qualibet judiciaria potestate Coloni eorum ac liti ad justitiam faciendam aliquo banno constringantur, sed coram advocatis ejusdem loci justitiam facere cogantur, sicut anteriorum Francorum Regum temporibus prefato monasterio concessum fuisse cunctis fidelibus nostris liquido patet. Et ut hæc auctoritas nostræ largitionis firmiter habeatur, atque per futura tempora à fidelibus nostris verius credatur, et ne deinceps hinc aliqua dubietas fiat, nostra propria manu subter eam firmavimus, et annuli nostri impressione signari jussimus.

Signum Domni Henrici Serenissimi Regis.

Simon Notarius ad vicem Herigeri Archicappellani recognovi et st.

Data X Calend. Martii anno Incarnationis Domini DCCCXXII Jndi.
Etione X anno autem regni gloriosissimi Regis Henrici III actum
in villa, quæ dicitur Quitlingaburg in Dei nomine feliciter amen.

Genus Machtildis Regina (cujus rogatu Rex Corbeiensibus exinde ceterisque religiosis familijs tam largè benefecit) & formæ pulchritudine, & morum elegantia, & nobilitate pietateque clarissima per id tempus matrona erat, quæ Theodorico patre comite Oldenburgico & Ringelheimio genita, tam in eo genus ad Widekindum M. referebat, quam Henricus per Ludolphum avum Saxoniam ducem, Conditorumque monasterij Gandersheimensis; sed pietate & religione multò illustrior, Conditrixque multorum cœnobiorum. Ea ex conjugate Henricus Rex suscepit Ottonem M. Imperatorem, Henricum Bavarie ducem, Brunonem Coloniensem Archiepiscopum & Lotharingie ducem, magnos illos Saxonie Germanieque heroës, & tot inde Regum genitores; tanquam Deus tam piorum parentum munificentiam in Ecclesias & religiosorum familias tanta filiorum ac nepotum felicitate remunerarit.

Annus Christi 923.

Joannis X Pont. 12.
Henrici I Reg. Germ. 5.
Unwani Ep. Pad. 8.

Flodoardus
Regin. cont.
Sigebertus
Marianus
Scotus.

Et clarior inde fortunatiorque Henricus, Regum ea tempestate potentissimus, eoque à Ruperto Galliarum Rege, quem pars procerum elegerant, ejus amicitia ambita; ad eamque firmendam ad Ruram amnem in Ripuaria convenere. Quà in Regni Gallie perturbatione Carolus Galliarum Rex ab Heriberto Comite captus, & in carcerem detrusus est, in quo & miseram vitam post sexennium clausit, Germanici regni potentia per hæc incrementa; siquidem Saxonie Henricus haud multò post integrum Lotharingie Regnum adjecit.

Annus

Annus Christi 924.

Joannis X. Pont. 13.

Henrici I. Reg. Germ. 6.

Unwani Ep. Pad. 9.

Prospera hæc Regis Henrici consequitur annus Christi 924, ter-
tia Ungarorum irruptione in Saxoniam calamitosus. Tertiam hanc
numero irruptionem, quam confirmatam reperio ex Abbatum Cor-
beiensium fastis; quarum prima in ijs memoratur anno Christi 906
Ludovico Rege, altera anno Christi 915 Conrado Rege, tertia huic
Henrici anno adscripta; de qua etiam Widekindus Corbeiensis:
cùm jam civilia, inquit, bella cessarent, Ungari totam Saxoniam percur-
rentes, urbes et oppida incendio tradiderunt, et tantam cadem ubique fece-
runt, ut depopulationem ultimam comminarentur. Rex autem erat in præst-
dio urbis Werlaon.

Tertia
Ungaro-
rum in
Saxoniam
irruptio.

At quæ hæc Werlaon Saxonie urbs, ad quam Rex se recepit:
haud sum nescius duas ejus nominis urbes controversi hic, mon-
strarique in Saxonia, quatum altera trans Albim ad Sclavorum fines;
& cui verisimile Henricum istic se inter Sclavos commisisse, & bar-
baro hosti a tergo omnem Saxoniam deprædandam reliquisse: Alte-
ra igitur Werla est in Westphalia, inter Ruram & Luppiam ad veteres
Paderbornensis diocesis fines, quo transito Visurgi Henricus Rex se
recepit: seu ut Rheno propior esset, seu ut copias Westphalicæ gentis
contraheret, sisteretque Barbarorum impetum; non tamen cum ijs
congrredi est ausus, quod rudi adhuc militi, et publico bello insueto contra
tam seviram gentem non fideret. Quantam autem stragem fecerint, illis die-
bus Hungari, aut quot monasteria accenderint, melius judicamus silere, quam
Calamitates nostras verbis iterare. Hæc Widekindus; atque ut idem au-
ctor refert contigit per id tempus quendam ex Principibus Ungarorum
capi, vinculumque ad Regem perduc. Quem cum Ungari magnopere dili-
gerent asstimarentque, obtulerunt pro redimendo captivo multum auri argen-
tique: Rex vero contempto auro pacem exposulat, quam ubi in novem an-
nos impetravit, captivum cum muneribus remisit. Indecorum hoc fœ-
dumque satis, bellicosam illam Saxonie gentem tot hæcenus genti-
um debellatricem eo per otium superiorum annorum recidisse igna-
viæ: ut pacem ab Hunnis petere necesse habuerint, atque annuo mu-
nere, si non tributo etiam redimere à barbaris.

Meibomius
in notis ad
Widekindum.

A quibus
pacem
obtinet
Henricus
Werlis
commo-
rans.

At nullius animum hæc pacis necessitas gentisque probrum
magis affecit, quàm ipsius Henrici Regis. Quid igitur bellicosus
Rex ad gentis contumeliam malumque avertendum? Accepta pa-
ce, quod Widekindus ceterique nostri scriptores celebrant, Rex
intra novennium summa prudentia desudavit in munienda Sax-
onia, exercendo milite, & disciplina militari restauranda. Quam in

Henricus
tempore
pacis ad
bellum se
parat.

Widekindus
lib. 1.
Siebertus
Dithm.
Otto Fris.

rem ex agrarijs militibus nonum quemque eligens, in urbes & præmunita oppida transtulit; ceteros agros colere iussit, fruges colligere, frumentum in urbes comportare, & in certis ad id annonæ horreis constructis recondere, concilia populique conventus & convivia in urbibus celebrare, tam cives quàm agrestes homines arma sibi parare, iisque certis diebus decurrere, ut in pace discerent, quæ in necessitate contra hostes usus postuleret? Non genus hominum præter sacros Deo viros, non ætas arma portandi apta his legibus exempta; at natu quemque maximum filiorum castra Regis sequi imperatum. Inde mos inolevit, ut is patris exuvias, inter quas arma primæ erant, jure tolleret. Nulla tum fere, aut certe vilia Urbis mœnia, prisco adhuc Germanorum ritu incolentium. Quare hoc Rege tanta Urbium & Oppidorum munitorum frequentia ac decor conspectus, ut ceteras per Imperium nationes non puderet Saxonico-
Lib. 7. ad c. 3. rum Regum & Cæsarum imperia accipere. Neque hæc instaurandæ disciplinæ militaris consilia tam humanas quàm divinæ providentiæ plena. Quando & Deus ipse noluit omnes barbaras gentes per Josue debellari & extingui, ut postea Hebræorum filij *discerent certare cum hostibus et habere consuetudinem præliandi.* Sunt qui volunt hoc Henrici Regis instituto magnopere auctam esse nobilitatem Saxoniam. Nam qui virtute militari peritiaque tum visi eminere, ceteris per oppida, castra atque urbes præfecti. Inde militares, castrenses, Borchmannos, Armigeros, Scutiferos tanta multitudine ortos perhibent; quorum alij regijs obsequijs addicti, alij Episcoporum & Abbatum vices belli expleverunt. Nam Unwanum Episcopum nostrum post etiam Henrico Regi in bello suppetias misisse lego in vetustis quibusdam monumentis, quod idem ceteros fecisse haud ambigere licebit. Inter Urbes verò Saxoniarum, quas Henricus Rex maxime excoluit & frequentavit, Goslaria celebratur.

Annus Christi 925.

Joannis X Pont. 14.

Henrici I Reg. Germ. 7.

Unwani Ep. Pad. 10.

Gallos
Lotharingia
ejicit.
*Flodoardus
in histor.
Rem.*

Ungaris per inducias submotis, bellum intestinum cum Rudolpho Galliarum Rege exarsit. Lotharingiam ille cum exercitu ingressus occupare cœpit, & jam multi procerum cum ipso Giselferto ad Gallos transierant. Quæ ubi Henrico Regi comperta, Rhenum armatus transit, Tulpiacum Oppidum expugnat, Gallos Lotharingia ejicit, Giselfertum datis obsidibus in fidem recipit. Adco non omnis Saxonia inermis,

Annus

Alter
rum indic
Everhardu
tia totum il
Henricus c
Regnum ad

At Gif
præripi vide
nem cœptav
nec multo
transmittit
pavit, ut præ
ret, datâ eti
hunc annum
interim ann
Episcopi no
vordensi Vi
regijs tabul
ut exijs irrup

In nom
clementia Re
nitatis nostræ
cris mentione
brecentibus p
colas afflixer
gem nostram
no, seu et ceter
bus interpella
ethnicorum in
noverit omni
repleti ob am
bentes, prout
ritatis renova

Annus Christi 926.

Joannis X Pont. 15.
Henrici I Reg. Germ. 8.
Unwani Ep. Pad. 11.

Altero mox anno frequentem Wormatiæ conventum proce-
rum indicit, in quo novum Lotharingæ præfectum constituit, *Flodoardus*
Everhardum, gente Saxonem, virum fidum, cujus sapientia & justi-
tia totum illud regnum in obsequium Regis se dedit. Tam præclare
Henricus de Germania meritis, qui alterum illi & florentissimum
Regnum adjecit.

Annus Christi 927.

Joannis X Pont. 16.
Henrici Reg. Germ. 9.
Unwani Ep. Pad. 12.

At Giselfertus cum Lotharingæ præfecturam sibi à Saxone
præripi videret, ira & ambitione accensus, altero mox anno rebellio-
nem cœptavit, Lotharingæ Regnum sibi per vim & dolum asserturus;
nec multò post dolo captus à Lotharingo quodam Henrico Regi
transmittitur. Sed quæ erat ingenii versutia, ita Regis animum occu-
pavit, ut præfecturam totius Lotharingæ redditam illi committe-
ret, datâ etiam in matrimonium Gerberga filiâ, quod Sigebertus ad *Sigebertus*
hunc annum retulit, secus quàm Conradus Abbas supra relatus. Hoc
interim anno Henricus Rex, rogatu Machtildis Reginae & Unwani *Henricus*
Episcopi nostri (qui Regem adiit super vastatione Ungarorum) Heri- *confir-*
vordensi Virginum Collegio & privilegia & certa quædam prædia *mat pri-*
regiis tabulis confirmavit, quas hætenus reconditas repræsentamus, *vilegia*
ut ex ijs irruptio Ungarorum in Westphalia comprobetur. *Herivord-*
diensium.

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis, Henricus divina favente
clementia Rex. Omnium namque fidelium nostrorum petitionibus Sere-
nitatis nostræ aurem accommodare oportet, maxime tamen eorum, qui de sa-
ceris mentionem faciunt cœnobii, obtemperare decrevimus. nam nostris cre-
brescentibus peccatis multimodas paganorum castigationes, quibus Christi-
colas afflixerunt, sentimus. Inter quas etiam Machtildam dilectam conju-
gem nostram una cum Bodarbrunnensis Ecclesiæ Episcopo videlicet Unwani-
no, seu et ceteris fidelibus nostris, de sanctis herivordensis monasterii moniali-
bus interpellantem cognovimus; quatenus illarum præcepta regia, quæ ab
ethnicorum infestatione exusta sunt renovari præciperemus. Quapropter
noverit omnium fidelium nostrorum industria, quia miseratione earum
repleti ob amorem Dei sanctorumque, petitionibus eorum assensum præ-
bentes, prout ea ab antecessoribus nostris habere videbantur, nostræ aucto-
ritatis renovatione prænotare jussimus, ea videlicet ratione, ut quidquid in-
vesti-

vestitura supra dicti loci, sive de Regum vel cujuslibet persone traditione appareat, nullo injuste contradictionis impedimento aternaliter ad ejusdem congregationis nutrimina perseveret, quatenus absque alicujus secularis vexationis consilio, sub nostra tuitionis munimine dignas ac Deo placitas persolvere studeant laudes nostrasque nostrorumque antecessorum, quam et successorum frequentent orationes. Quorundam autem locorum vocabula, quae quidam falsitatis fraude abstrahere conantur, huic conscripto subnectere praecipimus. Angeresgornæ, Vinesvalde, Overanberb, Lindvinesdorp et Humbrech, secus fluvium Sigina. Hæc omnia cum reliquis cunctis possessionibus tam in agris cultis et incultis, quam et in omnibus appendiciis ad præfatum locum respicientibus firma stabilique statione in jam dictæ familie potestate perenni tempore consistant. Et ut hoc nostræ confirmationis præceptum firmum stabileque permaneant, manu nostra subtus illud firmavimus, annuloque nostro sigillari iussimus.

Signum Domni Henrici

Serenissimi Regis

Simon Notarius ad vicem Herigeri Archiepiscopi Cappellani recognovi.
Data XV Calend. April. anno Incarnationis Domini DCCCCXXVII
Indictionum XV, anno vero regni gloriosissimi Henrici Regis VII
Actum Apsnid in Dei nomine feliciter amen.

Flodoardus
in chron.
Concil. gen.
edit.
Paris. re-
centioris.
Synodus
Duisbur-
gensis, in
qua Me-
tenses ex-
commu-
nicantur,
ob priva-
tum oculo-
rum Episco-
pum su-
um.

Qui hic regni annus consignatus septimus, cum nonus sit, ducitur à regno Lotharingiæ adito, ut in alijs quoque tabulis hujus Regis observare licebit. Ceterum hoc anno Henrici Regis celebratum Episcoporum concilium Duisburgi ad Ruram amnem & Rhenum confluentes in Westphalia, quod verisimile Wilfridus Colonienfis Archiepiscopus jussu Romani Pontificis convocavit, ob Bennonem Metensem Episcopum. Egerat hic innocens præful aliquamdiu vitam eremiticam in Alpibus, ex qua ob famam sanctitatis extractus, delectusque Metensium Episcopus, & jam biennium præclarè munus illud egerat, cum à Metensibus oculis erutis abjiceretur. Ad quod immane sacrilegium vindicandum hæc synodus congregata est, auctoresque sceleris damnatos ejecit extra Ecclesiæ consortium. Nec dubitaveris plerosque Saxoniae Episcopos, interque hos Unwanum quoque convenisse, quorum judicio, turbatis, per Lotharingiam rebus, id Pontifex, auctoritate etiam Henrici Regis, puniri voluerit.

Annus Christi 928.

Leonis VI Pont. 1.
Henrici I Reg. Germ. 10.
Unwani Ep. Pad. 13.

Flodoardus
in chron.

At nondum Lotharingia quieta, rebellante Bifone Comite, ceterisque conspirationum factionis capitibus. Quare Henricus Rex cum

cum inger-
gressus, exp-
Giselbertu-
mentum fi-
Hugo Rup-
gratiam &
Regem in-

Inde
indè cum U-
lum, & mo-
à Wideking-
men ad cer-
digesta hæc
Anno
am militan-
beret, contu-
lam March-
tigasset, ut
ciem positus
ferro domi-
vertit in Da-
vocata, inco-
pugnarat, &
nam viginti
dedit; pube-
& omnis in-
tributum in-

Sub id
Rudolphum
sacram, qua-
no ad poste-
Burgundion-
quæ muneris
& qua deinde
quam cœle-
toni M. & p-
sit hasta, quæ
& gladio in-
retulimus.

cum ingentibus Saxonum & Germanorum copijs Rhenum transgressus, expugnatoq; Durofosto castro, rebelles obtrivit, rursusque Giselfertum conspirationis participem, ac ceteros proceres iuramentum fidei dicere iussit. Sub quod tempus simul Regem ad eunt Hugo Ruperti Regis filius, & Henricus Veromanduorum Comes, gratiam & opem potentissimi Regis adversus Rudolphum Galliarum Regem implorantes.

Annus Christi 929.

Stephani VIII Pont. 1.

Henrici I Reg. Germ. 11.

Unwani Ep. Pad. 14.

Inde nunc continuis annis primò cum Bohemis & Sclavis, deinde cum Ungaris, ac demum cum Danis & Nortmannis Regi bellum, & memorabiles ad omnem posteritatem victoriæ; quæ cum à Widekindo, Dichmaro, ceterisque auctoribus describantur, nec tamen ad certum annum relata sint, hic ego ordine & in suos annos digesta hæcenus nondum edita referam breviter.

Anno igitur Christi 929 cum jam Henricus Rex omnem Saxoniam militari disciplina armorumque exercitatione instructam haberet, contracto exercitu in Sclavos, quos Hevellos dixere, ad Havellam Marchiæ amnem incolentes movit; quos cum multis prælijs fatigasset, ut Widekindus ait, *demum asperissima hyeme castris super glaciem positis cepit urbem*, quæ Brenneburg dicitur, fame, frigore & ferro domitam. Urbe hac potius & omni regione eorum, signa vertit in Dalamancos Sclavos, qui regionem, quæ post Misnia est vocata, incolere. Juvenis olim hanc gentem sub Ottone patre oppugnarat; nunc majoribus viribus aggressus urbem eorum Gronam vigesima obsidionis die expugnavit, & militibus in prædam dedit; puberes omnes armatique interfecti: pueri verò ac puellæ, & omnis imbellis ætas in captivitatem abrepta: Victis Dalmanis tributum impositum.

Sub id tempus, ut Sigebertus perhibet, Henricus Rex misit ad Rudolphum Burgundionum Regem legatos, postulatum lanceam sacram, qua Christi latus transfossus, quam Constantini M. domino ad posteros venisse creditum fuit. Hanc cum ægre permitteret Burgundionum Rex, Henricus tandem quæ precibus, quæ minis, quæ muneribus, oblata etiam in hanc rem parte Sueviæ, impetravit; & qua deinde erat pietate fiduciaque in Deum, lanceam hanc tanquam cœlestis auxiliij tesseram in prælijs præferri voluit. Ea post Ottoni M. & posteris inter insignia relicta: ut jam diversa, nec sacra illa sit hasta, quam Conradus Rex moriturus Henrico cum chlamyde & gladio inter Regni insignia transmisit, quod ex Widekindo retulimus.

LI

Annus

Henricus
Sclavos
subjugat.

Impetrat
à Burgun-
dionum
Rege sa-
cram
Christi
Lanceam.

Annus Christi 930.

Stephani VIII Pont. 2.

Henrici I Reg. Germ. 12.

Unwani Ep. Pad. 15.

Bohemi-
am Ger-
maniae
adjicit.
Widekindus
lib. 1.

Sigebertus
in Chron.

Adamus

Bremensis

lib. 2.

Helmoldus

lib. 1. & 2.

Insignis
Christia-
norum vi-
ctoria de
Sclavis re-
lata.

Ad annum
929.

Tam prosperis successibus erectus Rex, cum omni exercitu Bohemiam ingressus, Pragam gentis Metropolim simulque Regem ipsorum Wenceslaum in deditioem accepit. Qua victoria totum illud Regnum Germaniae Regno adjecit. At verò ea expeditione distento Rege, Sclavi Retharij; qui haud procul Stetino Rethram metropolim incolebant, facta in Saxoniam irruptione, Wallerslebiæ oppidum Luneburgicæ provinciae (in quod Bruno & Tancquardus Regis patrum à Schydrâ Westphaliae Sedem Episcopi transtulerant) armati obruunt expugnantque, incolis omnibus, quorum innumerabilis multitudo Christianorum erat, Barbarum in modum contrucidatis. Hoc successu lætæ omnes circum Barbaræ nationes, Abotriti, Wilsii, Hevelli, Dalmanci, Bohemi conspirant in publicam rebellionem. Ad quorum ferociam reprimendam prævertit Henricus Rex; immissoque exercitu in eorum regiones, Bernardo & Thiatmaro ducibus (quorum alter legatus, alter collega erat) Lunkinum obsidere jubet. Evocatæ ad hoc bellum omnes Saxoniae copiae, etiam ab Episcopis submissæ. Jam in quintum diem producta erat obsidio, cum barbaros adventare nunciaretur. Ingens, sed diversus ad hæc animorum motus; alijs pugnam formidantibus, alijs expetentibus. Legatus ea nocte omnes in armis consistere jubet, & sacramentum fidei dicere. Otto sole in conspectum venire barbari, in quos Legatus exploratum provectus. Ubi verò innumerabilem Barbarorum multitudinem adesse conspexit, & peditem quidem superiorem, sed equitem imparem, ad exercitum regressus militem hortatur, datoque signo in hostem ducit. Stabat Barbarus denso & impenetrabili confertus agmine; cò à dextra lavaque simul impetum fieri jubet ad distrahendos cuneos hostiles. Anceps diu & cruenta pugna, dum Thiatmarus à legato monitus adesse laborantibus jubetur; quo hostium ordo cessit in fugam, & tota illa dies cædibus Barbarorum consumpta; viæ omnes campi; cadaveribus repleti. Qui superstitæ erant, ad vicinam urbem fugam intenderunt, quibus cum transitum præverteret Thiatmarus, ad mare compulsi sunt; ubi omnes aut cæsi, aut in aquas detrusi, tanta strage, ut è peditum numero vix nuncius cladis rediret: equitum pauci fuga servati. Prælium illud ad Albim fluvium confertum memorant fasti Corbeienfes, eoque die supra cxx millia paganorum cecidisse, captivos vero Dccc venisse in Saxoniam. Auget hanc stragem Widekindus, & ducenta Barbarorum

barorum m-
nes. Pauci
occubueru-
gentis Episc-
alter matern-
nere clariss-
Nonis Sep-
ptemb. feri-
captivis, pa-
tum per Ba-
stulit in Fr-
denburgum
quis Episco-
fis nostri sæ-
Ostfalia. A-
urbis obsid-
omnes exin-
rum gazæ i-

Parta t-
munem læt-
Rex Ottoni-
buit, in ma-
Regis. Nu-
Werlæ; cert-
Abbatem V-
nia ejus Cœ-

In nom-
Rex. Si Ser-
rum utilitatib-
tuæ beatitudi-
de omnibus sa-
esse volumus,
dina, insinua-
sibi commissu-
hereditate fu-
Regum Ludo-
aterna ipsoru-
tutione hact-

barorum millia perijsse refert, captivosq; altero die obtruncatos omnes. Pauci ex Saxonum exercitu desiderati; hos inter duo Comites occubuerunt, de quibus præter Widekindum, Dithmarus Mersburgensis Episcopus, ex nostris duo ab avi mei Luitharii, quorum alter paternus, alter maternus erat proavus, ejusdem nominis signati, milites optimi, et genere clarissimi, decus et solamen patriæ ceciderunt. Dies pugnae ab eodem Nonis Septembris, in fastis Corbeiensibus II, seu pridie Nonas Septemb. feria VI consignatus. Ad hunc modum obtruncatis etiam captivis, parentatum cædi Christianorum in Wallersleven; quo loco tum per Barbaros exusto everfoq; Episcopi sedem Henricus Rex transtulit in Frosam Oppidum, quam deinde Otto filius ac Rex Magdenburgum transportavit, veneratione summa in Carolum M. ne quis Episcopatus ab eo conditus per Saxoniam interiret; quos hæresis nostri sæculi, dispari certè religionis cultu, penè omnes extinxit in Ostfalia. A prælio redijt triumphans exercitus Saxonum ad Lunkini urbis obsidionem; quæ consternata suorum cæde, se regi dedit. Jussi omnes exire inermes; post quæ uxores, filij, servi, & omnes Barbarorum gazæ in potestatem Saxonum venêre.

Annus Christi 931.

Joannis XI Pont. 1.
Henrici I Reg. Germ. 13.
Unwani Ep. Pad. 16.

Partâ tam insigni victoriâ lata omnis Saxonia; auxereq; communem lætitiâ regales nuptiæ. Nec enim multo post Henricus Rex Ottoni filio, quem Germania post Magnum Imperatorem habuit, in matrimonium dedit Editham filiam Ethmundi Anglorum Regis. Nuptiæ in Westphalia celebratæ à quibusdam referuntur Werlæ; certe inter Ruram & Luppian hoc anno versatus Witgerum Abbatem Werthinensem magnifico diplomate honoravit, quo omnia ejus Cœnobij Ludgeriani privilegia rata confirmataq; esse voluit, Henricus
Privilegia
Werthinensia
approbat.

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis, Henricus divina Clementia Rex. Si Servorum Dei petitionibus, quas pro Ecclesiarum sibi met commissarum utilitatibus nobis suggererint, clementer annuerimus, id nobis ad perpetuæ beatitudinis præmia promerenda liquidò profuturum esse credimus. Unde omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus presentibus scilicet et futuris, notum esse volumus, quod fidelis noster Witger abba monasterii, quod vocatur Werdina, insinuat Celsitudini nostræ, qualiter ipsum monachorum Cœnobium sibi commissum à Beatæ memoriæ Sancto Liudgero Episcopo in propria ejus hereditate fuerit constructum, monachisque contraditum, et gloriosissimorum Regum Ludovici videlicet filii Magni Regis Karoli, et Successorum ejus pro æterna ipsorum, omnisque gloriosissimi generis eorum memoria, defensione et tuitione hætenus fuerit conservatum. Quamobrem nostram imploravit Clementiam,

mentiam, ut idem monasterium sub nostra tuitione suscipientes omnes concessiones ab antecessoribus nostris sibi collatas nostra auctoritatis precepto firmaremus. Cujus rationabili, et justæ petitioni assensum præbentes decernimus atque jubemus, imprimis ut idem monasterium cum omnibus ad se pertinentibus plenissime immunitatis securitate perfruatur, neque publicis exactionibus, vel quibuscumque modis, illorum servi, liti, vel liberi à qualibet judiciaria potestate constringantur; coram advocato eorum, si quid ad inquirendum, vel ad corrigendum sit, inquiratur et corrigatur. Præfati monasterii homines ab omni vectigalium inquisitione vel telonii securi consistant; præterea quod aliis quoque monachorum Cœnobiis concessum constat, ut ubicumque, dominicos mansos habuerint, in quocumque, sint Episcopo, vel præfectura seu etiam provincia, vel regione siti in omni regno à Deo nobis collato decimas, quas alii Episcopis solvunt, ad portam monasterii concedimus, et à nemine penitus eas alibi dare cogantur, quatenus inde pro nostra ac totius generis nostri perenni mercede supervenientibus peregrinis et hospitibus serviat. Insuper etiam eidem fratrum Collegio ad eligendum Abbatem inter se potestatem concedimus; abbas illius monasterii ad castra et in hostem ire non cogatur, nisi forte regia liberalitate adjutus copiam quandoque accipiat illud faciendi. Illius etiam Regionis Episcopus si synodalem ibidem conventum vel sermonem facere ad populum destinaverit, de Episcopo illi serviat, nisi forte eodem die alia circueundo visitare loca voluerit. Tunc benedictionem de Abbate non pro debito servitio, sed pro amore suscipiat. Et quia nihil ad illum locum pertinet, nisi tantum hereditas Sancti Liudgeri et propinquorum ejus, ideo liceat abbati illud monasterium cum rebus ad se pertinentibus libere ac planè possidere, quatenus eos melius delectet pro nostra, et nostrorum fidelium salute, ac totius Imperii nostri statu divinam implorare Clementiam. Hæc auctoritatis nostræ concessio ut firmiorem in Dei nomine obtineat stabilitatem, manu nostra eam firmavimus, et annuli nostri impressione sigillari præcepimus,

Signum Domni Henrici

inviolissimi Regis

Simon Notarius ad vicem Hiliberti Archicappellani recognovi. Data VII
Calend. Martii anno incarnationis Domini DCCCXXI Indictione
III anno regni primi Henrici Regis XIII actum in Werlaha Civitate
Regia in Dei nomine feliciter amen.

Quam hic Werlam regiam civitatem Rex appellat, ea quoque palatini sedes fuisse perhibetur, post Sufatum inter celebres Westphaliæ urbes. Quantumque Goslaria in Ostphalia, tantum Werla in Westphalia ab Henrico Rege culta ac frequentata fuit.

Annus Christi 932.

Joannis XI Pont. 2.
Henrici I Regis Germ. 14.
Unwani Ep. Pad. 17

Inter

Widekindo
lib. 1.

Inter
coeperunt,
modo ex
matam ha
Ungaroru
cem, evol
turam; alt
re, nisi ar
à cervicib
tum habui
tis differu
Dei benign
hemi, post
& tributari
& infestissi
ciis tributu
filiasque ve
nuda tantu
ditas exple
thesaurum
pidior & p
gentis nati
tot annis p
pugnârunt
religionis f
ras gentes t
Deus supre
nobis trium
itaque victo
bus vinci p
Galli, quoru
go premunt
dem pestem
Multa
populus, inc
in cœlum su
rav; tantu
nis tam caru
Alter q
& Unwanus
tissimus Rex
has Barbaro
populiq; caf

Inter hæc tam prospere gesta induciæ cum Ungaris exspirare cœperunt, annusque præsens supererat. Rex qui jam Saxoniam non modo exercitâ bellis, sed victorijs etiam adversus Barbaros animatam habebat, maturo quoque consilio ac providentia bellum Ungarorum tractare cœpit, sat gnarus, gentem superbam & ferocem, evolutis novennio, aut tributum exacturam, aut bellum illaturam; alterum fœdum Saxonico nomini, alterum calamitosum fore, nisi arma opponant armis, & hanc gentem non secus ac Sclavos à cervicibus depellant. Quam in rem hoc anno duplicem conven-

Henricus
R. adver-
sus Un-
garos se
suosque
armat
animatque.

tum habuit, alterum procerum & populi Saxonici; in quo Rex multis disseruit de bello adversus Ungaros suscipiendi scire ipsos, quæ Dei benignitate secundis prælijs primum Sclavi Dalmantici, tum Bohemi, post Retharii, ac demum omnes barbarorum gentes debellatæ & tributariæ factæ sint: super esse Avaros Hunnosque superbissimam & infestissimam christianæ religioni gentem, quæ evolutis induciis tributum exactura. Quid hic agam? inquit, vosne ego ac filios filiasque vestras spoliabo, & arario Barbaros implebo? id si fecero, ac nudatantum corpora vobis relinquam, an Barbarorum horum cupiditas explebitur? & templa & aras spoliabo, & omnem sacre Ecclesiæ thesaurum infumam, ut nostris opibus ditatus Barbarus nos eo cupidior & potentior expugnet, & in servitutem deprimat? Liberæ gentis nati sumus, quorum majores, cum Barbari adhuc essent, tot annis pro libertate contra potentissimos Reges & nationes pugnarunt; Nos qui christiani jam sumus, libertatem christianæ religionis subijciemus Barbaris? Nos qui omnes circum barbaras gentes tributarias fecimus, barbaris Ungaris tributarii erimus? Deus supremus ille cæli terræque rector, qui de ceteris barbaris nobis triumphum dedit, ab horum quoque servitute liberabit, itaque victores faciet, ut cum auditum fuerit Ungaros à Saxonibus vinci posse, etiam Itali, Bavari, Alemanni, Franci Orientales, & Galli, quorum regiones aut liberè percurrunt prædones, aut sub jugo premunt, etiam nostro exercitu discant vinci posse, & hanc tandem pestem ex visceribus Ecclesiæ ejici.

Multa cum in hanc rem prolocutus esset Rex, omnis Saxonie populus, inquit Widekindus Corbeiensis, primum voce, dein dextera in cælum sublata, Regi fidem & omnem opem adversus Ungaros juravit; tantummodo bellum Rex instruat, nihil sibi ex omnibus fortunis tam carum esse, quod non cum corpore & sanguine offerant.

Alter quem Rex petijt, Episcoporum conventus Erfurti fuit, cui & Unwanus Episcopus noster interfuit. Intelligebat nimirum sapientissimus Rex, quod in diplomate Herivordienti supra professus est, has Barbarorum vastationes esse flagella Dei, quibus peccata cleri populiq; castigantur. Igitur ad placandum numen voluit sacrorum

Antisti-

Synodus
Erfurten-
sis Henri-
ci Regis
curâ cele-
brata.

*Deest sapi-
entia, vel
quid simile.

Herm. cont.
in chron.

Regin. con-
tinuat.

Luidprand.

Nb. Videsca
Hildkaldus.

Antistites convenire, eaq; cognoscere & sanioribus legibus emenda-
re, quibus ira numinis provocetur: ipse vero Rex promissit se sacrorum
munerum nundinationes ex Simonis hæresi natas sublaturum. Igitur
ut ipsam synodi præfationem hic introducā: Anno ab incarnatione
Domini nostri Jesu Christi nongentesimo trigesimo secundo, anno etiam Do-
mini Henrici Regis Christianissimi decimo quarto, indictione quinta, sub die
Calendarum Juniarum congregata est apud Erpesfurd sancta et universalis
Synodus, ut Rex sapientissimus cum concilio primatum suorum decrevit, inspi-
rante omnium salvatoris clementia, pro utilitate et statu sanctæ matris Eccle-
siæ. Cujus Regis solertiam prudentissimi viri Hildiberti Archiepiscopi* guber-
nabat. Confidentibus verò religiosissimis sacerdotibus, id est, Ruidgero sanctæ
Treverensis Ecclesiæ Archiepiscopo, Onni sanctæ Hamburgensis Ecclesiæ Epi-
scopo, Adaluardo Fardunensis Ecclesiæ Episcopo, Rino Argentina civitatis
Episcopo, Nodingo Constantina Ecclesiæ Episcopo, Unrwano Paderbornensis
Ecclesiæ Episcopo, Bernardo Halberstadiensis Ecclesiæ Episcopo, Othilrico Au-
gustodunensis Ecclesiæ Episcopo, Burchardo Wirtzeburgensis Ecclesiæ Epi-
scopo, Duodone Osnabrugensis Ecclesiæ Episcopo, Rumaldo Mimigernasur-
densis Ecclesiæ Episcopo, Eburgiso Mimidonensis Ecclesiæ Episcopo: nec non
et Abbatibus, alijsq; sacri ordinis viris. Canones qui in actis concilio-
rum recitantur, pro christiani populi correctione sanciti sunt. Memi-
nere quoq; hujus synodi alij scriptores; à quibus tamen perperam ad
annum 936 refertur. Falliturq; auctor chronici Mindenensis, qui Litha-
rij Episcopatum prorogat in annum 936, quando in hac synodo Eber-
gisus successor præfens sistitur. His rite constitutis, Rex totus fuit in
apparatu belli Ungarici; quæ gens eo formidabilior erat, quod jam
Bojaria, Alemannia, & Francia Orientali dominaretur, atque ipsam
Italiam & Galliam percurfare ausa esset; tanquam Gothica aliqua aut
Wandalica inundatione possessionem sibi intra Imperium vendica-
ret, ex quo Saxonia sibi triburariam faceret.

Annus Christi 933.

Joannis XI Pont. 3.
Henrici I Reg. Germ. 15.
Unwani Ep. Pad. 18.

Widekind
lib. 1.
Flodoardus
in chron.
Luidprand
lib. 2.
Fasti Cor-
beien ses.
Siegebertus
Otto Frising.
Dithm. l. 1.
Gobelmus in
Henrico
Reg.

Aderat nunc annus trigesimus tertius supra nongentesimum,
idemq; exitu induciarum Ungaros inter & Saxones confatalis. Ungar-
i igitur missis ad Regem legatis, munera & tributa exposcunt, ausi
per minas extremam vastitatem intentare. Quos magnanimus Rex
spretos vacuosq; remisit, satis hætenus, inquit, tributorum pensita-
tum, Saxoniam gentem esse liberam. Quibus exacerbatî Ungari, con-
tracto ex lectissimis quibusq; suis exercitu innumeræ multitudinis,
per Misniam in Thuringiam irrumpunt. Ibi diviso exercitu, altero in
Orientalem Saxoniam & Ostphaliam tendunt, Oppidumque Mers-
burg

burg obside
id cum Wi
irruptio. Al
procedunt;
Saxonum &
stra; rectaq;
Cæsis barba
latè per mor
ria erectus l
liberaturus.
ventu, obsid
pus, statuun

Postqu
ctum venit,
gulos, simul
ciori cursu p
pian, deince
ictus incuti
Dato signo i
gie Angeli n
do inter prin
præfentiam,
equeretur, ta
Barbarorum
& cruenta Ba
daveribus re
meri Christia
præter eos, qu
venere. Otto
morat, qua g
Ita verò utro
nem deletus.
manæ virtutis
Deo persolvip
Ecclesiarum d
onia, colume
potentiæ & l
longè latèque

Et verò c
Colonienfis,
suas copias ful
centiam vetuf

burg obsident, eo expugnato, in Ostphalia ferro flammaq; grassaturi; id cum Wido Thuringiæ præfectus fortissimè tueretur, retardata ea irruptio. Altero exercitu in Occidentalem Saxoniam (Westphalam) procedunt; quibus primum occurrit Henricus Rex cum lectissimis Saxonum & Thuringorum copijs, sub capitali pœna evocatis ad castra rectaq; progressus hostem primo certaminis congressu sternit. Cælis barbarorum ducibus, cetera turba aut trucidata, aut capta, aut latè per montes & agros dissipata miserabili sorte interiit. Hac victoriâ erectus Rex festinavit cum exercitu in Ostphalam Mersburgum liberaturus. Barbari cognita suorum clade in Westphalia Regisq; adventu, obsidionem & castra deserunt; collectiq; in unum belli corpus, statuunt meliori fortuna experiri Regis adventantis arma.

Albericus
Stadenf.
in chron.
Crantzii
l. 3. Saxo.
Helmoldus
lib. 1.
Henricus
R. cælos
Ungaros
è Saxonia
pellit.

Postquam uterq; exercitus haud procul Mersburgo in conspectum venit, Henricus Rex etsi afflicta esset valetudine, hortatur singulos, simulq; in mandatis dat, ordines servant, nemo alterum velociori cursu prævertat, primum sagittarum ictum objectis scutis excipiant, deinde uno impetu incurrant, priusquam alter sagittarum ictus incuti possit. Christianis tessera fuit *Kyris*: barbaris Hui, Hui. Dato signo irruunt Regij prælato vexillo prætorij, cui ab Angeli effigie Angeli nomen erat. Inter cruentam pugnam visus ipse Rex modo inter primos, modò inter postremos obvolitare. Ad quam Regis præsenriam, cum strenui militis & boni Imperatoris officium exequeretur, tantus Christianorum præliantium ardor consecutus, quo Barbarorum acies inclinata, & in fugam soluta est. Tum verò ingens & cruenta Barbarorum cædes consecuta, qua ad milliare campi cadaveribus repleti. Capta castra prædis opulenta, redempti innumeri Christianorum captivi, cæsa ex prælio xxxvi Barbarorum millia, prætereos, qui aut flumine hausti, aut capti in Christianorum manus venèrunt. Otto Frisingensis hanc incredibilem victoriam fuisse memorat, qua gloriam nominis per universam Europam sparserit Rex. Ita verò utroq; prælio uterque Ungarorum exercitus ad internecionem deletus. Henricus Rex, quod cælestis auxilij magis, quàm humanæ virtutis victoriam agnosceret, publicas per Regnum gratias Deo persolvi petijt, tributumque, quod hostibus dabatur, in cultum Ecclesiarum & pauperum erogari iussit. Inde pater patriæ, decus Saxonie, columnen Germaniæ, & Imperator ab exercitu salutatur, fama potentiæ & bellicæ virtutis, gloriæq; per omnes Europæ nationes longè latèque diffusa.

Flodoardus
in chron.

Et verò quod ad hoc celebre bellum præliumq; Moguntinus & Colonienfis, Unwanus Paderbornensis, ceterique Saxonie Episcopi suas copias submisere nescio, quos etiam Comites & nobiles per licentiam vetustatis introducant, nulla mentio apud scriptores horum tempo-

temporum. Longius abeunt, qui militares ludos, quos torneamenta vocant, ab Henrico Rege institutos scribunt. Utrumque ad captandam cuiusque familiae antiquitatem faciunt. Nos his ad Episcoporum memoriam non indigemus, nec his commentis historiam inquinare volumus.

Annus Christi 934 & 35

Joannis XI Pont. 4. 5.

Henrici I Reg. Germ. 16 & 17.

Unwani Ep. Pad. 19 & 20.

*Adamus
Brem. c. 46.
& 7.
Helmoldus
lib. 1. c. 2.
Albertus
Stad. in
chron.
Cranzins
in Metrop.
lib. 3. cap. 6.
Meibomius
in diplom.
Henricus
R. Danos
Imperio
infestos
compe-
scit.*

*Adam.
Brem. lib. 1.
Unnonis
Episcopi
Hambur-
gensis
præclari
jabores &
obitus.*

Continuatis inde victoriarum trophæis, Henricus Rex altero ab hinc anno arma in Slavos, qui Unerani dicebantur vertit; gentemque illam, quod Christianos hæcenus infestasset, hostiliter aggressus, victam prælio, haud secus quam alias circum gentes, tributariam fecit. Nulla tum barbara gens restabat, quam victor non obtinuerat, præter Danos & Nortmannos, gentem hæcenus toti Galliæ & Frisiæ ac Saxoniæ Transalbianæ dominantem, & Christiano nomini infestissimam. Imperitabat tum Danis Wormius Rex superbus ac sævus in Christianos, qui non modò Sacerdotes è finibus Regni eiecerat, sed & multos per tormenta in necem adegerat; unumque hoc agebat, ut Christianum nomen ijs in regionibus extingueret. Tanto id indignius tulit Henricus Rex, quanto magis se Deo ex tot caelestibus victoriarum beneficijs obligatum agnovit, ad Christi religionem vindicandam. Igitur postquam 8 Calend. Junij Diusburgi, ubi Rura amnis Rheni se miscet, conventum procerum habuisset, in quo & Unnoni Hamburgensi Episcopo commutationes bonorum consignavit, cum exercitu Albim transgressus, movit in Daniam, primoque incursum ita Regem perterritum, ut pacem supplex peteret, veritus Regis potentiam, ne Sclavorum & Ungarorum excidio Regnum suum involveret. Inde pristinam Imperij amplitudinem & maiestatem repetens, terminos Regni olim à Carolo M. descriptos, apud Egidoram fluvium & Slesvicam urbem esse voluit. Unde & Marchionem constituit, & Saxonum Coloniam Slesvicam reduxit, Christi quoque religionem per omnes illas transalbianas regiones liberam esse voluit. Quales tum Reges, aut quam diversa à nostris tempora? quibus cum ipsa Saxoniæ amissa, ex omnibus illis provinciis vera Christi religio proscripita exulat. Hac Henrici Regis victoria bellorumque felicitate excitatus Unno Bremensis & Hamburgensis Episcopus, quem Henricus huius belli hortatorem habuit, ex quo Diusburgi in conventu procerum convenerat Regem, circuire utriusque diocesis parochias, sacerdotes imponere, & sparsum gregem colligere ad suas Ecclesias. Inde in ipsam Daniam profectus Gurmium Regem libere adiit;

adiit; cu-
licuerit, fili-
atque Angli-
gionem to-
insulas pere-
gregi cuius-
per mare B-
Bircam per-
rium erat;
Ac postqua-
stianæ relig-
inter Evan-
quem Crati-
magnitudi-
latos labor-
quod ex Co-
tum evoca-
nis provin-
Transalbian-
Ij doctrina-
lici Episcop-
At pri-
Daniam, U-
Regina Hen-
tionem imp-

In nomi-
Novit indu-
interventum di-
concessimus for-
inter se propria-
que probatam in-
gilitas, dinoscatur
decrevimus, qua-
permaneat. Pr-
potestate in Ecce-
derno tempore in-
voluerit divina
fide iussos tolle-
seditiones, vel si
omnia, que supra
potuerit, totum
quatenus melius
nostra Dei miser-
Dei nomine obtin-
tius observetur,
one adsignari ius-
Indictione VIII.

adiit; cuius induratum superstitione animum etsi flectere non
 licuerit, filium tamen ejus Haroldum opera matris, quæ christiana
 atq; Angliæ Regis filia erat, ita Christo adjunxit, ut Christianam reli-
 gionem toto Regno liberam faceret; ideo ipse deinde omnes Daniæ
 insulas percurrrens verbum Dei palam Barbaros docuit, pastoresque
 gregi cuiq; suo dedit, à quibus plenitis in Christi fide exculsi sunt. Inde
 per mare Balthicum transvectus per vestigia D. Anscharij & Remberti
 Bircam pervenit, quod celebre tum Danorum & Sclavorum empo-
 rium erat; ipsam dein Sueciam docendo Christi legem penetravit.
 Ac postquam intrepido animo barbaros Reges adierat, ac semen chri-
 stianæ religionis in regno illo jecerat, Bircam reversus non multo post
 inter Evangelij labores istic sanctissime e vita excessit, Episcopus,
 quem Crantzius exemplar omnium vocat, ob Christianam animi
 magnitudinem & fervorem proferendæ religionis, multosq; exan-
 tatos labores, vel eò inter Apostolicos viros à nobis memorandus,
 quod ex Corbeienfi apud nos monasterio ad Bremensem Episcopa-
 tum evocatus, atque opera Corbeiensium monachorum Septentrio-
 nis provincias & regna excoluerit. Quo simul recognoscent mecum
 Transalbani Saxones, Dani ac Sueci, per quos viros primam Evange-
 lij doctrinam acceperint, qui modò nec monachi nomen, nec catho-
 lici Episcopi sacra ferre amplius possunt.

At priusquam Henricus Rex hanc expeditionem susciperet in
 Daniam, Unwanus Episcopus Regem adiit, unaq; cum Machtilde
 Regina Herifensium Virginum Collegio privilegiorum confirma-
 tionem impetravit, quam hic ex tabulario reddimus.

Herifensium pri-
 vilegia confir-
 mantur
 ab Hen-
 rico.

In nomine sanctæ & Individuæ Trinitatis, Henricus divina favente Clementia Rex,
 Novit industria fidelium nostrorum tam presentium quam etiam futurorum, qualiter nos per
 interventum dilectæ conjugis nostræ Machtildis & Unwani Paderbornensis Ecclesiæ Episcopi,
 concessimus fororibus in loco, qui dicitur Herefi, Deo famulantibus, ut in eligendis Abbatissis
 inter se propria electione juxta pristinum morem fruantur, si talem inter semoribus, scientia-
 que probatam invenerint, quæ eidem apta dignaque, quantum humana ad id competit fra-
 gilitas, dinoscatur. Eorundem igitur petitione auctoritatis præceptum eidem sancto loco fieri
 decrevimus, quatenus sub nostra defensione cum omnibus ad se jussu ac legaliter pertinentibus
 permaneat. Præcipientes ergo jubemus, ut nullus Judex publicus, aut quilibet ex judiciaria
 potestate in Ecclesias, aut loca, vel agros, seu reliquas possessiones memoratæ Ecclesiæ, quas mo-
 derno tempore infra ditionem regni nostri legibus possidet, vel quæ deinceps in jure ipsius loci
 voluerit divina pietas augeri, ad causas judiciario modo audiendas, vel freda exigenda aut
 fide jussores tollendos, aut homines ipsius Ecclesiæ contra rationem distringendos, vel ullas
 seditiones, vel illicitas occasiones requirendas, ullo unquam tempore ingredi audeat, vel en-
 omnia, quæ supra memorata sunt, penitus exigere presumat. Quidquid vero Fiscus sperare
 potuerit, totum nos pro æterna remuneratione prædictæ Ecclesiæ perpetualiter concedimus,
 quatenus melius delectet Dei ancillas in prædicto loco degentes, pro Nobis, Conjuge, Proleque
 nostra Dei misericordiam exorare. Hæc quippè auctoritas ut plenior nec non firmiter in
 Dei nomine obtineat vigorem, & ab omnibus fidelibus nostris verius credatur, & diligen-
 tius observetur, manu nostra propria subter notando firmavimus, & annuli nostri impressi-
 one assignari jussimus. Datum V Idus Maji, Anno Dominicæ Incarnationis DCCCCXXV,
 Indictione VIII, Anno autem Henrici Regis XVI.

Mm

Satis

Satis ex his opinari fas erit, Unwanum magno apud Regem ac Reginam loco fuisse; quippe, qui non Herivordensibus modò, ut supra relatum, sed & Herisfensibus per Reginam Machtildem tam insignem beneficentiam obtinuit. Nec dubium paria pro sua Ecclesia impetrasse, quæ temporum injuria interciderunt. Ceterum id Herisfense diploma tanti à Virginibus æstimatum, ut postea Othilia Furstenbergica ejus loci Abbatissa Rudolpho Imperatori confirmandum obtulerit impetrâritque.

A quo etiam Herivordensibus confirmatur facultas eligendi Abbatissam.

A reditu belli Danici Henricus Rex ad preces Machtildis Reginae Herivordensium Virginum collegio liberam facultatem eligendi Abbatissam, quam jam ante ab alijs quoque Germaniæ Regibus obtinuerat, hisce tabulis ratam confirmatamque sanxit.

In nomine sanctæ & individue Trinitatis Henricus divina favente Clementia Rex. Si loca ad Dei servitium mancipata in aliquibus fulcimus beneficiis, hoc profecto ad augmentum æternæ speramus esse retributionis & remunerationis. Idcirco noverint omnes fideles nostri præsentis scilicet & futuri, qualiter nos interventu Machtildæ dilectæ conjugis nostræ sanctimonialibus feminis in loco Herivurt nominato Deo famulantibus concessimus, ut in eligendis abbatissis propria electione fruantur. Proinde hoc nostra auctoritatis præceptum eis inde conscribi jussimus; per quod præcipimus, quatenus ita, ut prædiximus, permaneat. Et ut hoc verius credatur, manu nostra illud firmavimus, & annulo nostro sigillari jussimus. Data IV id. Oct. anno dominicæ incarnationis DCCCCXXV, Indiæ. VIII anno Regni Henrici Regis XVI actum in Alseti. amen.

Nulla in his tabulis, ut in prioribus, Unwani mentio; nec inde in ullis monumentis antiquitatum hætenus reperimus. Quare cum hoc anno Episcopatum ejus vitamque finimus; eò certiores, quòd auctor vitæ Meinweri ac ceteri xix annos in Episcopatu egisse scribant, quos & nos ab exordio ejus, & ordine suo exhibuimus, producendo Episcopatum ejus in xx annum, qui Christi est 935. Quapropter falluntur Gobelinus, Bruschi, Cleinsorgius, Kerfenbrochius, alijque, qui anno Christi 930 obiisse tradunt, non satis observantes initia Episcopatus ejus & exitum, cum hoc anno, de quo agimus 935, diploma Herisfense supra allatum adhuc vixisse testetur. Dies mortis ex necrologio Herisfensi certior, in quò xiii Calend. Augusti ex hac vita emigrasse consignatur. Scio equidem nec res ab Unwano gestas, neq; elogia virtutum à priscis scriptoribus ad nos pervenisse; sed jactura ferè eorum temporum omnibus communis, seu scriptorum incuria, seu temporum injurijs. Interim Unwanum præstantem fuisse Episcopum satis testantur, quæ ex synodis & diplomatibus, & Henrici Regis Reginaeque Malthildus benevolentia adduximus; tum vel maxime Ungarorum irruptio in Diocesin, quæ viri religiosissimi patientiam & sollicitudinem pro grege suo multum probavit. Aurea tum adhuc religionis sæcula, cum cleri populique disciplina tam frequentibus severisque synodorum decretis contineretur, ut malis remissisque esse non licuerit.

ANNA-

ANNALIUM
PADERBORNENSIIUM
LIBER IV.

D U D O

VII,

VOLCMARVS

VIII,

RETHARIVS

IX,

EPISCOP. PADERBORN.

Mm 2

Du.

D U D O

VII,

EPISCOPUS PADERBORN.

Annus Christi 936.

Leonis VII Pont. I.

Otonis Regis Germ. I.

Dudonis Ep. Pad. I.

ER hæc fortunata Saxonie tempora, Unwano subrogatus Dudo Septimus Paderbornensis Episcopus; quem licet in xxv annum Auctor vitæ Meinweri, Gobelinus, Crantzius, ceterique Scriptores Episcopatum gessisse memorent; neque tamen hi ipsi, neque Superiorum temporum Scriptores ea nobis de Dudone tradiderunt, quæ nos explicatius ab ijs desideramus. Quare nec origo familiæ, nec vitæ ratio ante Episcopatum, nec consecratio, nec cetera, quæ ab eo specialiter sunt gesta, suppetunt. Unde ea tantum quæ ex publicis synodis, quibus interfuit, aut quæ in diplomatis, Regumque donationibus & factis, per hanc diocesis memorabilia sunt, referemus.

Henrici
Regis
obitus &
laus.
*Widukind
lib. 1.*

Igitur primo anno, quo Episcopatum adiit, videlicet 936, Henricum Regem amisit. Statuerat Rex, debellatis circum gentibus & tributum subactis, Romam proficisci, & Caroli M. exemplo tropæa victoriæ S. Petro offerre; cum paralyti correptus iter intermittere necesse habuit. Post ubi in mortem se urgeri sensit, convocato populo, Otonem filium designavit Regem, &, quia natus maximus optimusque fratrum erat, Francorum imperio præfecit. Testamento deinde facto, & rebus omnibus, quibus animæ consulendum erat, compositis, vi Nonas Julij pie placideque excessit à vita Mimlebiæ in confinijs Saxonie & Thuringie, magno omnium Episcoporum & populi luctu. Corpus Quidleburgum transvectum, conditumque in Basilica monasterij ad aram. Castrum, in quo obiit, Machtildis in cœnobium

cœnobium
egit, mate
eoque ob
taq; Quia
lium Virg
batissa M
non incele
nus in fam
quam alte
& religion
de Ottone
de ipso Wic
phum, &
imus, se re
nobis Saxo
ferim, quod
in factis ar
ter cetera f
ter dotavit
utentes hab
lam religio
tæ autem su
libus occiso
nasterijs su
eligerent,
manere; ve
gum esse vo
Vulga
inter prima
Archiepisc
rem majest
loco Germa
catum, ut p
Moguntinu
verso sacer
obviam ex p
hendens (na
ingressus sub
sus, En, inqu
signatum;
Otonem: v
tollite. Ad q
plausu saluta

cœnobium vertit; ipsa deinde mortuo Rege, piissimam vitam exegit, mater ac nutrix omnium religiosorum hominum & pauperum, eoque ob sanctimoniam vitæ in Divorum numerum relata, sepultaq; Quidleburgi apud Regem in eodem monasterio sanctimonialium Virginum, ab ipsa & Rege condito; cui iam prima quoq; Abbatissa Machtildis filia imposita erat, virgo sanctitatis famâ matre non incelebrior. Adeo Regnum, quod primò tanquam alter Pipinus in familiam suam Henricus Rex intulit, donec Otto filius tanquam alter Carolus M. Imperatorum dignitatem adderet, à pietate & religione habuit fontem divinæ liberalitatis. Nequid hîc repetam de Ottone, de Ludolpho avo, religiosissimis Saxoniae Ducibus: aut de ipso Widekindo M. ac familia ejus, ex qua Henricus Rex per Ludolphum, & Machtildis per Theodoricum patrem, ut supra etiam diximus, se refert. Tot ab illa monumenta pietatis, quot collegia, & cœnobîa Saxonia Westphaliaque in hunc diem possidet. Non hic omiserim, quod de præclarissimo hoc Rege vetus auctor scripsit. Henricus in factis armorum strenuus, religionis amator, opibus largissimus, inter cetera fundavit in Alemannia ultra xx Ecclesias; quas & abundanter dotavit pro Dominabus secularibus, quæ Canonice nominantur, utentes habitu Canonicorum regularium ordinis S. Augustini, nullam religionem professæ: nubunt in Domino, quando volunt; inventæ autem sunt pro sustentatione nobilium pro fidē Christi ab infidelibus occisorum, ne talium filia cogerentur mendicare, sed in illis monasterijs sustentarentur, cum ad statum nobilium pertinerent: vitam eligerent, quam vellent: possent etiam ibidem profiteri & perpetuò manere; vel recedendo maritis jungi; quibus inter cetera Quidleburgum esse voluit, uti avus ejus Gandersheimium principale constituit.

Vulgatâ Henrici Regis morte, Procere utriusque ordinis (quos inter primarij Hildebertus Moguntinus & Rutbertus Trevirensis Archiepiscopi) cum præfectis militiæ Aquisgrani conveniēte ad veterem majestatem Imperij, quam à Carolo M. acceperant, augustali loco Germaniæ asserendam; Ottonemque in solio Carolino collocatum, ut pater moriens designarat, Regem eligunt. Quem deinde Moguntinus Archiepiscopus, pontificali habitu indutus, cum universo sacerdotali ordine, Episcoporum, Abbatum ac cleri, progressus obviam ex palatio deducit ad Basilicam, lævâ Ottonis manum prehensens (nam dextrâ lituum tenebat) postquam mediam Basilicam ingressus substitit, ad populum, qui innumerabilis adfluxerat, conversus, En, inquit, adduco vobis à Deo electum, & ab Henrico patre designatum; nunc verò à cunctis Regni principibus creatum Regem Ottonem: vos si probatis, & fidem illi vestram addicitis, manus attollite. Ad quæ illico populus manus sustulit, & Regem incredibili plausu salutavit. Inde Pontifex cum Rege tunicâ strictâ, more Francorum,

Eligitur
Otto in
Regem
Germaniæ,

Et Aquif-
grani in-
ungitur.

corum, induto profedit ad aram principem, super quam insignia regia, gladius cum baltheo, chlamys cum armillis, baculus cum scepro ac diademate posita erant. Restabat consecratio atque unctio Regis; ortaque est lis inter Archiepiscopos, à quo illa perageretur: obtendebat Trevirensis antiquitatis jus, quòd Ecclesia sua à S. Petro fundata esset: Colonienfis consecrationem sibi vendicabat ex loco, quòd intra suam diocesin esset: cessit uterque per insignem modestiam & pacis studium, Hildeberto Moguntino Archiepiscopo, qui jam inde à S. Bonifacii tempore primus Metropolitanorum Germaniæ censebatur. Mox cinctum diademate complexus Regem Hildebertus Moguntinus & Wigefridus Colonienfis Archiepiscopus chrismate unà consecrârunt. Postquam inunctus Rex, ac ceteri ritus, quos explicatè refert Widekindus, peracti, in alto inter duas columnas marmoreas folio collocant, unde ab omnibus videri, & ipse omnes videre poterat. Finito sacrificio, & divinis laudibus persolutis, Rex ad palatium reductus est à proceribus ad epulum regiâ magnificentia instructum; *consedit verò Rex cum Pontificibus*, inquit Widekindus: *Duces verò ministrabant.* Lothariorum Dux Giselfertus, à quo omnia procurata erant: Everhardus mensæ præerat: Herimannus Franco Pincernis: Arnulfus equestri ordini, et eligendis locandisque castris: Sigefridus verò optimus Saxonum, et à Rege secundus, gener quondam Regis, tum verò affinitate conjunctus, eo tempore procurabat Saxoniam, ne qua hostium irruptio interveniret. Ita verò in hac Regis inauguratione reperta monstrataque est imago quædam ac forma Electorum Imperij, quæ deinde longè magnificentius à singulorum munere introducta. nam qui Ottoni Regi accumbenti ministrabant, summa erant in Regno Principum capita: Giselfertus Dux Lotharingiæ & præfectus prætorum: Eberhardus, qui mensæ præerat, dux Franconiæ, & Franciæ Orientalis: Herimannus dux Sueviæ: Arnulphus dux Bojariæ, supremus magister equitum: Sigefridus supremus militiæ præfectus per Saxoniam, omnes unius Regis clientes, in unius Regni Germanici incolumitatem cooptati administri. Nec enim Ducatus, Carolinorum & Ottonum imperio, erant hereditarij, sed eos ex beneficio Regum ac Imperatorum, ut præsides ac legati administrabant. Inde necesse habebant Regibus & Imperatoribus provincias ingredientibus annonam præbere. Peractis omnibus, Rex unumquemque regali munere honoravit, populumque dimisit, non ob aliud magis lætum, quàm quòd successorem fortitus, in quo ex virtutum paternarum conspectu omnia fausta speraret.

At quo die aut mense hæc Aquifgrani peracta sint, nemo satis prodidit. Conjungit Dithmarus Edithæ Reginæ coronationem, quam Rex fieri voluit. Eò nunc alij Regni Ottonis exordia ab hoc anno; alij, ut Baronius, à sequenti capiunt, uti & ipsa diplomata variant.

Meibomius
in Notis ad
lib. 2.
Widekind.

variant. Bro-
ne Magder-
hunc prim-
inter Juliu-
actam esse.
regressus C-
Volcmaro
ac Regum c-

In nom-
mentia Rex.
frorum, præ-
runt, ad effe-
spere peragen-
quido credim-
adiens excell-
beia rogavit,
antecessoribus
assenfum præ-
filii nostri Li-
ejusque mart-
rum Regum t-
beant inter se-
po de dominio
Comite, vel e-
faciendam al-
justitiam face-
prefato mona-
ut hæc nostra
pora à fidelibus
vimus, et ann-

Signum

Adaldat No-
Data xv
Indiction
Werla in

Huic alterum
thinensi Abb-

variant. Browerus diploma producit in Octobri hujus anni ab Ottonem Magdenburgi datum; nos diploma hic sistimus, in quo Otto hunc primum quoque regni sui annum numerat; ut satis appareat inter Julium ac Novembrem menses hanc inaugurationem peractam esse. Nam hoc ipso anno post coronationem in Westphalam regressus Otto Rex, Werlæ in regia civitate diploma consignavit Volcmaro novo Corbeie Abbati, quo privilegia priorum Cæsarum ac Regum confirmantur.

Werlæ confirmat privilegia Corbeien-
sium.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Otto divina largiente clementia Rex. Convenit nostræ regali celsitudini, ut petitiones fidelium nostrorum, præcipue, quas pro Ecclesiarum sibi commissarum utilitatibus seegerunt, ad effectum perducamus. Quoniam hoc et ad præsentem vitam prospere peragendam, et ad futuram beatitudinem promerendam profuturum liquido credimus. Unde noverit omnium fidelium nostrorum industria, quia adiens excellentiam culminis nostri Fochmarus venerabilis Abbas novæ Corbeie rogavit, ut eidem monasterio talem concederemus libertatem, qualem ab antecessoribus nostris Francorum Regibus accepisse dinoscitur. Cujus petitioni assensum præbentes interventu Conjugis nostræ Regine Eadicht, simulque filii nostri Liudulfi, in supra dicto monasterio fratribus Deo servientibus, ejusque martyribus Stephano atque Vito, omnes concessionem, quas anteriorum Regum temporibus habuerint, concessimus; Præcipue ut potestatem habeant inter se, cum necessitas venerit, abbatem eligendi: et ut à nullo Episcopo de dominicalibus mansis ejusdem monasterii decimæ exigantur, neque à Comite, vel ex qualibet judiciaria potestate Coloni eorum et Liti ad justitiam faciendam aliquo banno constringantur, sed coram advocatis ejusdem loci justitiam facere cogantur, sicut anteriorum Francorum Regum temporibus præfato monasterio concessum fuisse cunctis fidelibus nostris liquido patet. Et ut hæc nostræ largitionis auctoritas firmiter habeatur, atque per futura tempora à fidelibus nostris verius credatur, manu propria nostra subter eam firmavimus, et annuli nostri impressione signari jussimus.

Signum Domini Ottonis

Serenissimi Regis.

Adalrat Notarius ad vicem Hildiberti Archicappellani recognovi et ffs.

Data XVI Calend. Novemb. anno incarnationis Domini DCCCCXXXVI.

Indictione VIII. anno autem serenissimi Regis Ottonis I. actum apud

Werla in Dei nomine feliciter amen.

Huic alterum accedit diploma hujus anni quo Otto Wigero Werthinensi Abbati privilegia à patre donata confirmat.

Rata item
habet pri-
vilegia
Werthi-
nensium.

fⁿ

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Otto divina favente cle-
 mentia Rex. Si servorum Dei petitionibus clementer annuerimus, id nobis
 ad perpetuæ beatitudinis præmia promerenda liquido profuturum esse credi-
 mus. Unde omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus nostris, presentibus etiam
 et futuris, notum esse volumus, quod fidelis noster Wigger abbas monasterii,
 quod vocatur Werthina, insinuatit celsitudini nostræ, qualiter ipsum mona-
 chorum cœnobium sibi commissum à beatæ memoriæ sancto Luidgero Episco-
 po in propria ejus hereditate fuerit constructum, monachisque contraditum, et
 gloriosissimorum Regum Ludovici videlicet filii magni Regis Karoli, et suc-
 cessorum ejus pro æterna ipsorum omnisque gloriosissimi generis eorum me-
 moria, defensione et tuitione hæcenus fuerit conservatum. Quamobrem no-
 stram imploravit clementiam, ut idem monasterium sub nostra tuitione sus-
 cipientes, omnes concessiones ab antecessoribus nostris sibi collatas nostræ au-
 thoritatis præcepto firmaremus. Cujus rationabili et justa petitioni assensum
 præbentes decernimus atque jubemus, imprimis ut idem monasterium cum
 omnibus ad se pertinentibus plenissime immunitatis securitate perfruatur,
 neque publicis exactionibus, vel quibuscunque modis illorum servi, liti vel
 liberi à qualibet judiciaria potestate confringantur. Coram advocato co-
 rum, si quid ad inquirendum vel ad corrigendum sit, inquiretur et cor-
 rigatur. Præfati monasterii homines ab omni vectigalium inquisitione vel
 telonii securi consistant præterea, quod aliis quoque monachorum cœnobiis
 concessum constat, ut ubicunque dominicales mansus habuerint, in quocun-
 que sint Episcopo vel præfectura, seu etiam provincia vel regione siti, in
 omni regno à Deo nobis collato decimas, quas alii Episcopis solvunt, ad por-
 tam monasterii concedimus, et à nemine penitus eas alibi dare cogantur;
 quatenus inde pro nostra ac totius generis nostri perenni mercede superve-
 nientibus peregrinis et hospitibus serviatur. Insuper etiam eidem fratrum
 collegio ad eligendum abbatem inter se potestatem concedimus. Abbas illius
 monasterii ad castra et in hostem ire non cogatur, nisi forte regia liberalita-
 te adjutus copiam quandoque accipiat illud faciendi. Illius etiam regionis
 Episcopus, si synodalem ibidem conventum vel sermonem facere ad popu-
 lum destinarverit, de Episcopo illi serviatur; nisi forte eodem die alia cir-
 cueundo visitare loca voluerit, tunc benedictionem de abbate non pro debito
 servitio, sed pro amore suscipiat. Et quia nihil ad illum locum pertinet,
 nisi tantum hereditas sancti Luidgeri et propinquorum ejus, ideo liceat ab-
 bati illud monasterium cum rebus ad se pertinentibus libere ac plane possidere,
 quatenus eos melius delectet pro nostra et nostrorum fidelium salute ac totius
 imperii nostri statu divinam implorare clementiam. Hæc auctoritatis nostræ
 concessio ut firmiorem in Dei nomine obtineat stabilitatem manu nostra cam
 firmavimus et annuli nostri impressione sigillari præcepimus.

Signum Domini Ottonis

invictissimi Regis

Poppo

Poppo Cance-
 larius
 primi

Multa
 Ecclesia &
 stantium
 ringemus,
 sta sunt; in
 liberalitas i
 bellum alte
 ma gens, po
 tas civitates
 Henrico Re
 irruptione
 tem probare
 ab occidenta
 cum exercitu
 Latè ac long
 stantur fasti
 kercka cœn
 kerckanæ Sa
 trucidatæ fi
 Irruptione
 Ungari, ex p
 niores script
 internecion
 Regem hoc
 læ in civitat
 genfis Arch
 Sub A
 bim tradue
 mul tempor
 castrum isti
 pitularium
 onia christi
 Episcopatur
 si Paderborn

Poppo Cancellarius ad vicem Hilberti recognovi. Data III Calend. Januarii
indictione IX anno incarnationis Domini DCCCXXXVI, anno autem
primi Ottonis Regis I. actum in Falchheim in Dei nomine amen.

Annus Christi 937.

Leonis VII Pont. 2.

Ottonis Regis Germ. 2.

Dudonis Ep. Pad. 2.

Multa ac continua exinde per omnem vitam bella, mira; pro
Ecclesia & Imperio gessit; ob quæ cognomento Magnus, post Con-
stantinum & Carolum, appellatus est Imperator. Ex his nos illa con-
tingemus, quæ in Diocesi hac, aut Westphalia, Dudone Episcopo, ge-
sta sunt; insertis simul diplomatis, quibus tanti principis religio &
liberalitas in sacros Deo homines cognoscetur. Primum Ottoni
bellum altero statim regni anno cum Ungaris fuit. Quippe ferocissi-
ma gens, postquam per Franciam Orientalem & Alemanniam mul-
tas civitates flamma & ferro absumpsit, ultura cladem, quam ab
Henrico Rege acceperat, se in utramque Saxoniam effudit; de qua
irruptione Widekindus: *Antiqui, inquit, hostes Ungari venere virtu-
tem probare novi Regis. Intrantes autem Franciam statuerunt, si possent,
ab occidentali plaga invadere Saxoniam. Rex autem audiens, nihil moratus,
cum exercitu valido occurrit illis fugavitque, et à terminis suis abegit.*
Latè ac longè in Orientalem quoque Saxoniam irrupisse hostes te-
stantur fasti Mindenses; in quibus memorantur Visbeca & Over-
kercka cœnobîa Virginum vastata. Ac tantus is furor fuit, ut Over-
kerckanæ Sanctimoniales unà cum clericis, & familiæ omnes con-
trucidatæ sint, cædesque ea centum & viginti hominum scribatur.
Irruptionem in Westphaliâ, qua Tremoniam usque pervenere
Ungari, ex priscis eorum locorum monumentis confirmant poste-
riores scriptores; perhibentque in agro Tremonienfi Ungaros ad
internecionem deletos esse ab Ottonē Rege. Sanè verò Ottonem
Regem hoc anno in Westphalia versatum esse, testatur diploma Wer-
læ in civitate regia consignatum, quo ad preces Adalgarij Hambur-
gensis Archiepiscopi antiqua Cæsarum privilegia confirmat.

Sub Autumnum in Ostphaliâ profectus Rex, exercitu ad Al-
bim traducto; ad Sclavos barbarasque gentes refrenandas. Quo si-
mul tempore Magdenburgensem urbem cœpit præmunire. Nam
castrum istuc antiquum fuisse à Caroli M. ævo ac bellis, quod in Ca-
pitularium libris Magadaburg appellatur, relatum est à nobis in Sax-
onia christiana. In hanc deinde urbem transtulit ex Frofa oppido
Episcopatum, cujus prima fundamenta Carolus M. Schiræ in dioce-
si Paderbornensi ad Ambram fluvium posuerat, Otto Rex inde hoc

Nn

anno

Subjugan- anno cum exercitu movit in Bohemiam adversus Boleslaum Regem,
tur Bohe- hominem ethnicæ superstitionis, qui & christianos dirè afflixerat, &
mi. Wenceslaum fratrem, virum christianum ac religiosum, perfidè in-
terfecerat; quòd indignè ferret, cum amicitiam cum Saxonibus
christianis colere. Et jam Wenceslaus Henrico Regi conjunctissimus
erat, cujus auctoritate brachium S. Viti è Corbeia dono acceperat,
in ejusque Martyris honorem Pragæ nobilem ædem exstruxerat.
Oppugnatus primum frustra Boleslaus per Esiconem Ottonis du-
cem; tandem Rex ipse cum exercitu ingressus Bohemiam, victum
Boleslaum subegit.

Annus Christi 938.

Leonis VII Pont. 3.

Ottonis Regis Germ. 3.

Dudonis Ep. Pad. 3.

Widekind
lib. 2.

Everhar-
Dux Fran-
conia ad
obsequi-
um à re-
bellione
reducitur.

* De hac

xvvo Copia

Otto Frising.

lib. 2. in

Frid. Barb.

Arnoldus

Lubec. lib. 7.

c. 2.

Stela oppi-

dum in di-

ctione Abb.

Essend.

prope Es-

sendiam.

Et Tanc-

marus

Ottonis

Frater.

Belic. in Du-

cam West-

phal. intra

Ruram &

Luppam.

Ab exteris bellis Otto magno Reipublicæ malo ad civilia bel-
la abstractus. Non facile Rex ex annalium memoria producet, qui
plures regni æmulos sit nactus; quos inter non modò duces Ger-
maniae & Galliarum Rex, sed & fratres Tancmarus & Henricus. Eò
illustrior Ottonis & Saxoniae gloria, ijsse per calcata rebellium capi-
pita. Bellum hoc civile præter chronicorum scriptores multis tradi-
derunt Widekindus, Luidprandus, Dithmarus, Otto Frisingensis,
Gobelinus, alijque eorum temporum auctores. Primus qui in Otto-
nem ausus insurgere, Eberhardus fuit Franconiae Dux, Conradi de-
functi Regis frater. Is in Saxoniam irrupit; captâque Elmen ad
Vifurgim urbe, rebellionis initia dedit; quem postquam Otto armis
obruit, centum talentis multavit. Principes militum jussi canes hu-
meris portare ad regiam urbem Magdeburgum. * Quod dedecoris
militaris poenæque genus apud alios quoque Principes non infre-
quens. Otto, ut gliscens rebellionis malum extingueret, Stelæ in villa
regia Westphaliae communem procerum populiq; conventum in-
dicit. At post discessum Regis erupere rebellium consilia cum ar-
mis. Princeps conjurationis Tancmarus frater, quem Henricus pater
susceperat ex Haduige conjugē, velatâ viduâ, quam ob id dimittere
coactus, ducta post Machtilde in matrimonium. Hic ob heredita-
tem sibi præreptam, cum Eberhardo Franconiae Duce conspirat, col-
lectisque copijs Badelicum in Westphalia haud procul Rudena expu-
gnat, fratremque Regis Henricum, qui in præsidio erat, cum ceteris
captivis abducit. Inde majora ausus Eresburgum intra dioecesin no-
stram occupat, ex eoque latè per Westphalias prædas agit. Ut verò
de Henrico fratre, prædâ videlicet opimâ, securus esset, Eberhardo
Franconiae Duci transmittit; simul ut hunc sibi arctius alligaret. Quæ
ubi

ubi Otton
volat, ca
portas ape
ac conscie
bris, & à L
Petro, se ta
primum F
marus tem
tus Tancm
ta consitit
Comitis,
terna jurgi
baldo, Ec
foris enixu
quæ in ter
post superv
ctores ani
fendere eos
Tancmari,
in rebellio
tæ filijs stra
seburgi in T
manifestè E
phalia & di
Leo Pontif
marus prog
dictus, & p
urbe & Ep
rum his per
Ottonis, He
Tancmaro
rit, ignosci
culto secun
quo affecta
sibi Regnun
verò Rege p
sis scribit, in
sus ad Otto
erat; & per
ideo Eberha
arma conve
iu exilium c
multo post
catum Fran

ubi Ottoni comperta, cum exercitu ex Bojaria in Westphalam ad-
volat, castris ad Eresburgum positis. Cives Regis adventu terri-
portas aperiunt, militemque intromittunt. Tancmarus consilij inops,
ac conscientia facinorum anxius, ad Ecclesiam, quæ loco illo cele-
bris, & à Leone Pontifice, ut Widekindus refert, olim consecrata D.
Petro, se tanquam asylum recepit. Insecuti Regis milites, interque hos
primum Henrici satellites, Domini injuriam ulturi; & quia Tanc-
marus templum clauferat, vi perfringunt. His angustiis circumven-
tus Tancmarus, armis & torque aurea super aram positis, supplex jux-
ta consistit, ad quem progressus Theodebaldus nothus Cobbonis
Comitis, exprobat illi rebellionem in Regem fratrem, interque al-
terna jurgia vulnus infligit Tancmaro, vicissim Tancmarus Theode-
baldo. Eo in tumultu duorumque lucta miles, cui nomen Maïncia,
foris enixus ad murum, per fenestram aræ obversam vibrat lanceam,
quæ in tergum Tancmari perlata hominem extinxit. Haud multo
post supervenit Rex, & casum fratris ingemuit; nec tamen in au-
ctores animadvertere ausus est, quod in civili bello periculosum of-
fendere eos, quos fidos habeas. Mox pauca prolocutus in laudem
Tancmari, quibus dolorem suum testabatur, vindictam convertit
in rebellionis auctores: quos inter Theodoricum cum tribus ami-
tæ filijs strangulari jussit. Quantum nunc falluntur illi, qui hæc Mer-
seburgi in Thuringia volunt acta, nominis ignorazione; locus enim
manifestè Eresburgum à Widekindo signatur, castrum vetus in West-
phalia & diocesi Paderbornensi, à Carolo M. expugnatum, in quo
Leo Pontifex primam ædem sacram dedicavit; quod Belicæ Tanc-
marus progressus, non verò in Thuringiam. Idem post Mons-Martis
dictus, & patrio nomine Marsburg, diversus à Mersburg Thuringiæ
urbe & Episcopali sede, quæ tanquam Eresburgi in castro fuit. Cete-
rum his percussus Everhardus Dux Franconiæ, hostisque acerrimus
Ottonis, Henrico Regis fratri, quem captivum, ut diximus, tenebat à
Tancmaro missum, supplex advolvitur, sibi que, quæ in eum commise-
rit, ignosci petit; atque ita simul juvenis animum occupat, ut oc-
culto secum foedere adversus Ottonem Regem devinciat, sat gnarus,
quo affectati Regni morbo laboraret Henricus; quod dicere solitus,
sibi Regnum præ Ottone fratre deberi, quod Otto patre duce, ipse
verò Rege patre natus esset, eoque & Machtildis, uti Otto Frisingen-
sis scribit, in Henricum filium propensior. Interim Henricus dimis-
sus ad Ottonem redijt, dissimulatis ijs, quæ cum Eberhardo pactus
erat; & perhumaniter ab Ottone exceptus, habitusque est. At non
ideo Eberhardus crimen læsæ majestatis diluerat: in hunc cum Rex
arma converteret, interveniente Friderico Moguntino, poena mortis
in exilium commutata fuit, jussusque est Hildesij se continere: nec
multo post, quæ Regis erat clementia, pristino honori restitutus, Du-
catum Franconiæ recepit.

Nn 2

Per restituitur

Pœnas re-
bellionis
dat Tanc-
marus,
Eresburgi
in templo
occisus.

Everhar-
dus denuo
cum Hen-
rico Otto-
nis fratre
conspirat.

Idem ca-
ptus in
exilium
mittitur;
sed brevi
post Fran-
coniæ suæ
restituatur

Felix Ottoniani exercitus cum Hungaris confectus.

Per hæc intestina bella provocati Hungari infestis agminibus & citatis itineribus in Saxoniam ausi provenire, flamma ferroque barbarum in modum grassando; jamque Schidereburgum, quod Bodæ diocesis Halberstadiensis adjacet, pervenerant; cum qua Oppidi expugnatione dum hærent, advolat Ottonis Regis exercitus, tantæque strage cædit Barbaros, ex quâ intra triginta posthac annos non fuere ausi pedem inferre in Saxoniam.

Annus Christi 939.

Leonis VII Pont. 4.
Ottonis Reg. Germ. 4.
Dudonis Ep. Pad. 4.

Rebelles cum Eberhardo Henricus Regis frater, & Giselbertus Dux Lotharingæ.

Auctores citati.

Sequitur nunc annus 939 bellis civilibus turbulentissimus, quibus in caput Regis conspiratum. Auctor rebellionis Eberhardus Dux Henricum Regis fratrem, & Giselbertum Ducem Lotharingæ in Ottonem concitat; ac dum Henrico regnum parare simulant, singuli pro se affectant. Tam infida in scelere societas. Interim larva indutus Henricus, copias & suas & sociorum colligit. Institutum deinde celebre convivium, in quo magna pars nobilitatis attracta in societatem belli; ipse deinde Henricus firmatis per Thuringiam opportunis locis, cum fidis in Lotharingiam digreditur; in qua, Giselberto concitore, rebelles undique copias contrahunt. Quibus compertis, haud segnior Otto Rex exercitum per Westphaliam cogit, quocum ad Rhenum properat. Ausa in hoc transitu Trevirorum urbs imperialis Regi suo portas claudere, confisa præsidio Hageri præfecti. At præfidiarii veriti Regis præsentiam, Urbem ultro dedunt. Rectâ inde Rex ad Rhenum movit, nescius adversam Rhæni ripam rebellium copiis plenam esse; qua ignoratione decepti Ottoniani, pars ad Birtam, in oppositâ ripâ vicinum flumen transit. Otto conspiciatus eminus trans Rhenum tam instructas acies procedere ad prælium, nec suis se subsidio adesse posse navium inopiâ, quibus ceteras copias transmitteret, inops humani consilij lanceam sacram clavis sacris salutare defigit in terram, ad quam cum exercitu supplex provolutus Deum cum lacrymis, & sublati in coelum manibus precatur, ne militem suum rebellium armis obteri sinat. Inter hæc pugnabant Ottoniani, pauci cum ingenti hostium multitudine, & precante Rege victores, rebellium copias fundunt fugantque. Henricus brachio saucius cum novem suorum profugus in Thuringiam avolat, & Merseburgo se includit; quem Otto infecutus, duorum mensium obsidione capit, & in gratiam recipit. At ferox juvenis immemor beneficii & clementiæ, in Lotharingam profugit, rursusque cum Giselberto copias instaurat. Infecutus è vestigio Rex Lotharingam vastat, ac totam subigit, præter castrum capræ montis, in quod Giselbertus se

Birtha Wiedekind, Bierza Ludprandus, quod alii Burticam Wesalia oppositam, alii rellius Birtam pagum haud procul Santis statuunt.

Cæduntur ab Ottonianis oratione potius Regis, quam armis.

receperat.

recepit. lia Regem inhiabat R

Hinc Rex Gallia

lis læta: O

postquam rum Rex a

Otto con

Eberhardi

contrahitur

bellione co

lant, magn

pidatio co

Archiepisc

à Regis fid

cum parte

magnam p

duces adhu

ferorum he

unt) cum 2

petu obvic

confoditur

ingerunt, n

tur. Tradit

præcipitem

casu duo ill

bus in hun

Otto

Germaniar

ercitu Loth

ex integro i

toratenfis

Fuldâ, a

haud multo

ulturus, cur

penetravit.

receperat. His simul angustiis pressus Henricus ad Ludovicum Gallia Regem profugit, ac spe Lotharingia occupanda, cui jam dudum inhiabat Rex, totam Galliam ad arma concitat.

Annus Christi 940.

Stephani IX. Pont. 1.

Otonis Reg. Germ. 5.

Dudonis Ep. Pad. 5.

Hinc proximo anno tota Gallia armata in Otonem confurgit. Otto Galliarum in Alsaciam prorumpit. Omnia primo impetu Gallis lata: Otoniani aut sedibus ejecti, aut fugati trans Rhenum. At postquam Otto Rex cum selectis copijs à Saxonia occurrit, Galliarum Rex ad famam adventus se in Galliam retraxit. Liberatâ Alsaciâ Otto consultum habuit Brisacum aliasque urbes expugnare, quæ Eberhardi Ducis præsidij tenebantur. Eo dum omne militiæ robur contrahitur, Eberhardus & Gisbertus novâ per Lotharingiam rebellionem concitatâ, coactisque ingentibus copijs, in Saxoniam involant, magnoque dominatu obvia quæque rapiunt. Ad quæ tanta trepidatio consecuta in castris Otonis ad Brisacum, ut cum Friderico Archiepiscopo Moguntino, & Ruthardo Argentoratensi Episcopo à Regis fide deficerent. At Rex interritus Hermannum ducem Sueviæ cum parte exercitus mittit in Saxoniam; qui indice sacerdote didicit magnam partem hostium transisse cum præda Rhenum, ipsos vero duces adhuc in Rheni ripa confidere, & securos ludere in spoliis miserorum hominum. Igitur Hermannus dux (quod alij Cûnoni tribuunt) cum 2000 incurrit in castra epulantium ducum, primoque impetu obvios quosque sternit. Eberhardus Dux multis vulneribus confoditur: Gisbertus in navem profilit; in qua dum quique se ingerunt, navis onere prægravis cum Duce in medio Rheno mergitur. Tradit Flodoardus Gisbertum consensu equo in Rhenum se præcipitem egisse, spe forte evolandi, quæ miserum destituit. Ita uno casu duo illa turbulenta capita sublata, quibus Henricus superstes, rebus in hunc modum desperatis, profugit in Galliam.

Otto hac cœlestis rursus beneficii victoria lætus, publicas per Germaniam Deo gratias agi voluit; expugnatoq; Briscaco cum exercitu Lotharingiam ingressus, totum illud vetus Austrasiæ Regnum ex integro in potestatem accepit. Proscripti Moguntinus & Argentoratensis Episcopi ob conspirationem cum Gisberto, alterque Fuldam, alter Corbeiam in monasterium relegatus; quanquam haud multò post honoribus redditi. Inde Ludovicum Gallia Regem ulturus, cum exercitu Galliam ingressus ad Sequanam usque flumen penetravit. Jam tota tremebat Gallia, cum intervenientibus legatis per

Otto Gal-
los ex Al-
sacia pro-
fligat.

Auctores
citati.

Duo re-
bellium
capita E-
berhardus
& Gis-
bertus su-
bito op-
pressi in-
tereunt.

Proscripti
ab Ottone
præsules
Mogunti-
nus & Ar-
gentora-
tensis; ac
brevis post
sedibus
suis resti-
tuti.

Gallia ad pacem receptus, & Lotharingæ etiam præfecturâ donatus: tum & Gerberga Ottonis soror, vidua Giselferti, Ludovico Galliarum Regi in gratiam denupta.

Hoc præterea anno, quantumvis intestinis armis turbaretur Westphalia, conditum tamen in comitatu Ravensburgensi & diocesi Paderbornensi Sanctimonialium Virginum monasterium Schildefense Monasterium conditur. Bilfeldiense Decano, rerumque suarum perito relatum est; quamvis, quis fundator monasterij, nondum explorare licuerit. Id monasterium postea à S. Henrico datum esse Meinwerco Episcopo tempore referemus; modò cum catholicis quibusdam Lutheranæ virgines soluta veteri disciplina incolunt.

Schilde-
fense Mo-
nasterium
conditur.
Gobelinus
Persat. 6.
c. 4.
Cleinfor-
gius
ad annum
942.

Annus Christi 941.

Stephani IX Pont. 2.
Ottonis Reg. Germ. 6.
Dudonis Ep. Pad. 6.

Widekind.
lib. 2. An.

Jam Westphalia, extinctis duobus rebellium ducibus, Eberhardo & Giselferto, quieta credebatur; cum Henricus Regis frater in ipsis Saxonie visceribus novum belli incendium suscitaret. Lotharingæ quidem ille ab Ottone impositus erat; verum cum impotenti- us ageret in præfectura, ab ipsis Lotharingis haud multò post exturbatur. Igitur ad novas turbas conversus sollicitat exercitum, quem Otto Rex ad fines Saxonie opposuerat Sclavorum genti continendæ, præfecto Gerone Comite. Hunc quia intellexit ob stipendia tardius persoluta ipsi Regi offensum, eoque primum ad seditionem, Henricus clanculum sibi reconciliare cœpit. Attracti in conspirationem multi Comites, Bucco, Hermannus, Reinwardus, Wirinus, duo Erici, quorum alter Werlensis Comes, Lotharius avus paternus Dithmari Episcopi Mersburgensis, alijque procerum; hos inter convenerat interimere Ottonem pascha Quidleburgi celebraturum, & Henrico diadema Regni imponere. At postquam conspiratio per fidos Comites detecta fuit, sumptum de singulis supplicium, ac capite omnes præter Lotharium plexi sunt. Ericus Comes Werlensis, ubi armatos in se venire didicit, à quibus caperetur, pugnando se objecit, dum lancea perfossus caderet. Henricus Regis frater conspirationis totius fax Ingelhemium in arctam custodiam abripitur; qui altero demum anno, dum Rex Francofurti Natalitia Christi ageret, elapsus è carcere, atraque veste indutus supplex Regi ad Ecclesiam procedenti advolvitur, & veniam à Regis clementia impetravit. Inde quietus tandem, & à Rege etiam Ducatu Bojariæ donatus; quem Henrici Imperato-

Conspi-
rantes ite-
rum cum
Henrico
capti ca-
pireque
plexi.

Henricus
è carcere
elapsus
veniam
petit &
impetrat.

ris avum adeo exinde Germania fidum habuit, ut arma sua conjungeret Regi adversus Ungaros communesque hostes Regni.

Has inter bellorum turbas Dudo Episcopus Paderbornensis Regem adiit, rogatque ut Herisiensi Sanctimonialium Virginum Collegio omnia privilegia regia auctoritate comprobare velit, quæ raro simul Episcopi elogio tabulis inserto, impetrat; eo enim in diplomate vocat Dudonem præclarum et venerabilem suum Episcopum, cui pro æterna remuneratione id se debere profitetur, fatisque ostendit spectatæ virtutis fuisse præfulem, ac de se optimè meritum; ut non immerito cum majoribus queri liceat de tam præstantibus Episcopis nihil fere præter nudum nomen in fastis nobis relatum esse; ejus rei gratia ipsas Regis tabulas tanquam testes nobiscum loquentes recitare conveniens erit.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Otto divina favente gratia Rex. Noverint omnes fideles nostri, tam præsentis quam etiam futuri, quod nos pro Dei amore, nostræque animæ remedio, regni nostri statu, liberalitatis nostræ munere locum Elerisi nuncupatum in Episcopi præclari Paderbrumensis Antistitis, nomine Dudonis, constructum revelavimus, munde burdum nostrum et immunitatem defensionemque et tuitionem nostram ei impendentes, juxta omnia, quæ eidem monasterio congregationique ibidem Deo famulanti pius genitor noster ceterique antecessores contulere. Itaque pro æterna remuneratione venerabilis Episcopi nostri, videlicet prælibati Dudonis, flagrationibus obtemperantes, votisque aspirantes decrevimus ante dictæ Sanctimonialibus Ecclesiæ præsens præceptum conscribi, in quo sancimus potestate regia easdem Sanctimoniales licentiam habere cum consultu Episcopi sui eligendi abbatis, qualem voluerint. Ceterum præcipimus etiam, ut nullus iudex publicus, vel quislibet ex judiciaria potestate in Ecclesiis, aut loca, vel agros, seu reliquas possessiones jam dictæ Ecclesiæ, quas nunc infra ditionem regni nostri legibus possidet, ut quæ deinceps in iura ipsius divina pietas voluerit augeri, ad causas judiciario modo audiendas, vel freda exigenda, mansiones vel paratas faciendas, aut fidei jussos tollendos, aut homines ipsius Ecclesiæ contra rationem distringendos, nec ullas redibitiones, vel inusitatas occasiones requirendas ullo unquam tempore ingredi audeat, vel ea, quæ supra memorata sunt, penitus exigere præsumat. Hominibus quoque ejusdem monasterii prædictum Munde burdum, et tuitionem nostram constituimus, ut etiam eorum nulla judiciaria potestate examinentur nisi coram advocato, quem ejusdem loci elegerint Sanctimoniales. De omnibus autem prædictæ Ecclesiæ rebus statuimus, ut ea fungantur protectione nostra, uti antecessorum nostrorum temporibus eorum functa sunt defensione. Et ut hæc nostræ concessionis auctoritas plenorem in Dei nomine obtineat firmitatem, quatenus per succedentium temporum curricula fortius credatur, firmusque observetur, manu propria nostra eam confirmavimus, et annuli nostri impressione corroborari præcepimus.

Signum

Signum Domni Ottonis

invictissimi Regis,

*al. XIV.

Bruno Cancellarius ad vicem Friderici Archiepiscopi recognovi. Data
 IIII Idus Januarii, anno incarnationis Domini DCCCCXXI. in-
 dictione * XIII. anno vero regni Ottonis Serenissimi Regis VI. actum
 in castello regio quod vocatur Dalabem in Dei nomine feliciter amen.

Annus Christi 942.

Stephani IX. Pont. 3.

Ottonis Regis 7.

Dudonis Episc. Pad. 7.

Widekindo
 lib. 2.
 Regin.
 cons.
 Siebertus.
 Otto Bur-
 gundiam
 subjugat.

Debellatis obtritisque civilium bellorum hostibus, non mo-
 do Lotharingiam adjecit Germania, sed & Burgundiam ingressus
 Regem cum Regno, ut Widekindus est auctor, in suam potestatem
 redegit. Ita vero amplificato Regno pacatoque, omne studium
 convertit sapientissimus Rex in Rempublicam ordinandam; nec alia
 cura erat, quam ut pacem bonis legibus Germania haberet floren-
 tissimam. Quam in rem, instituto optimorum Caesarum & Regum,
 Bonnæ Episcoporum synodum indixit, ad quam xxii Episcopi con-
 venerunt, quos inter Dudonem Episcopum adfuisse verisimile ha-
 beas. Verum ut synodum hanc præclaram, auctor, qui Reginonis
 chronicon supplevit & Lambertus Schafnaburgensis verbo retulere
 ita cetera desideramus. Præclaram fatentur synodum fuisse, nec
 tamen ullius præsentis Episcopi nomen, nec res in ea gestas commu-
 nicare placuit, scriptoribus illis per compendia, posterorum tene-
 bras sectantibus.

Insigne
 prædium
 donat
 Corbei-
 ensibus.

Hoc interim anno Rex ad preces Brunonis Germani fratris Di-
 aconi, quem postea Colonia Archiepiscopum fortita, insigni largi-
 tate Corbeiensis ad Visurgim monachos locupletavit; tabulas Jmi-
 leibæ datas hic exhibeo, quibus Bruno ipse Cancellarius loco Fride-
 rici Moguntini Archiepiscopi subscripsit.

In nomine sanctæ et individua Trinitatis, Otto divina favente cle-
 mentia Rex. Noverit omnium fidelium nostrorum tam præsentium quam et
 futurorum industria, qualiter nos pro amore Dei precatui fratris nostri Bru-
 nonis Diaconi obtemperantes, pro salute nostra in elemosina ejusdem ger-
 mani fratris nostri, usibus fratrum Corbeiensis monasterii, in honore sanctis-
 simorum Christi Martyrum Stephani atque Viti constructi, proprietatis
 nostre centum XX jugera cum XLIII curtibus locis in pago Hesse nomina-
 to, in villa Rotmereshusum dicta, in Osterbeun marca, in comitatu Allonis,
 hoc liberalitatis nostre præcepto jure perenni in proprium donavimus, cum
 omnibus, quæ infra eandem proprietatem continentur, utilitatibus, mobili-
 bus

bus et immo-
 mosina ante
 inviolabilis
 annuli nostri

Signu

Brun. Canc
 ta X
 DCC
 smi R

A

Totu
 versatus cu
 phalia, ubi
 onum con
 rius Tungr
 simulati, ab
 profectus a
 dovicum C
 posuit. Na
 vicus Eresb
 potentissim
 tus, tradue
 tema stirpe
 tibus ducit
 ferunt, quo

Altero
 mannum S
 tempus bel
 cum fratre
 bis hic annu
 rici fratris p
 jus moneta

bus et immobilibus. Et ut hac nostra regalis munificentia concessio in Ele-
mosina antedicti Germani fratris nostri in prelibato loco Deo servientibus
inviolabilis perpetualiter perduret, manu nostra subtus illud firmavimus et
annuli nostri impressione corroborari jussimus.

Signum Domni Ottonis

Serenissimi Regis.

Brun. Cancellarius ad vicem Friderici archicappellani recognovi et ffs. Da-
ta X Calend. Julii anno incarnationis Domini nostri Jesu Christi
DCCCCXLII. Indictione * XIII. anno Domni Ottonis Serenif- * al. XV.
simi Regis * VI. actum in Jmleiba in Dei nomine amen. * al. VII.

Annus Christi 943. & 44.

Marini II Pont. 1. 2.
Ottonis Reg. Germ. 8. 9.
Dudonis Ep. Pad. 8. 9.

Totus exinde Rex in disponenda Germania, modò Aquisgrani *Regine.*
versatus cum Brunone fratre, modò Diusburgi ad Ruræ ostia in West- *chron.*
phalia, ubi celebrem procerum Lotharingorum, Francorum & Sax-
onum conventum habuit; in quo Ruitbertus Trevirensis & Richa- *Flodoardus*
rius Tungrensis Episcopi à Conrado Lotharingiæ Duce perfidiæ in- *in chron.*
simulati, absolutiq; cum se purgassent: modò rursus Aquisgranum
profectus ad eorundem procerum comitia, dissidentem inter se Lu-
dovicum Galliæ Regem, & Hugonem Principem affines suos com-
posuit. Nam uterque Regis sororem in matrimonio habuit, Ludo-
vicus Eresbergam, Hugo cognomento M. comes ac Princeps Galliæ *Dissiden-*
potentissimus Haduigam, ex qua Hugo Capetus Rex Galliarum na- *tes inter se*
tus; traducto in nepotes Regno; ita non modò Galliarum Reges pa- *Ludovi-*
terna stirpe, quæ ab Odone & Ruberto filio Saxonici generis comi- *cum Re-*
tibus ducitur, sed materno etiam genere ad Saxones originem re- *gem Gal-*
ferunt, quod omnes nobiscum Galliarum scriptores agnoscunt. *liæ, & Hu-*
gonem
Princi-
pem Ot-
to com-
ponit.

Annus Christi 945.

Marini II Pont. 3.
Ottonis Reg. Germ. 10.
Dudonis Ep. Pad. 10.

Altero ab hinc anno Rex in Saxoniam regressus Cassellis Her- *Regin.*
mannum Sueviæ, & Conradum Lotharingiæ Duces, viros per id *chron.*
tempus bellica fortitudine clarissimos, sibi reconciliavit, & Henri- *Sigebertus.*
cum fratrem, mortuo Bertholdo, Bojariæ Ducem imposuit. At no- *Jus mo-*
bis hic annus memorabilis ex diplomate Ottonis, quo ad ipsius Hen- *netæ & te-*
rici fratris preces Bovoni Corbeiensium Abbati Meppia in Oppido *lonij da-*
jus moneta & telonij donat. *tur Cor-*
beienfi-
bus.

Oo

Jn

In nomine sancte et individue Trinitatis, Otto divina favente cle-
mentia Rex. Noverit omnium fidelium nostrorum tam presentium quam et
futurorum industria, qualiter Nos per interventum dilecti fratris nostri Hein-
rici et venerabilis abbatis Bovonis ad monasterium SS. Martyrum Stephani,
atque Viti monetam atq[ue] thelonium in loco, meppianominato, sito inter aquas
Emisa et Hasa dictas, in pago Agratingum, in comitatu Duringi Comit-
is, jure perenni in proprium donavimus. Jussimus quoque hoc preceptum
inde conscribi, manu nostra subius firmatum, et annuli nostri impressione
roboratum.

Signum Domni Ottonis

Serenissimi Regis.

* al. III.

Data IIII Calend. Januarii, anno incarnationis Domini DCCCCXLV.
indictione * II. anno Domni Ottonis piissimi Regis decimo, actum
in Dalabem in Dei nomine feliciter amen.

Annus Christi 946.

Agapeti II Pont. i.

Ottonis Reg. Germ. II.

Dudonis Ep. Pad. II.

Chron.
Mindenfe.

Vix dum annus se evoluerat, cum hanc ipsam donationem, ro-
gatu Brunonis Germani fratris, Bovoni Abbati nova beneficentia ac-
cumulat, verlatumque tum in Saxonia Otto Rex Frose, quod oppi-
dum est Notthuringie ac celebre, ex quo Otto Rex Vallerlaam Schi-
rensem Episcopatum transtulit. In eo hoc diploma consignatum est.

In nomine sancte et individue Trinitatis, Otto divina auxiliante cle-
mentia Rex. Noverit omnium fidelium nostrorum sagacitas, tam presenti-
um quam et futurorum, qualiter nos per interventum dilecti germani nostri
Brunonis, et venerabilis abbatis Bovonis, ad monasterium SS. Martyrum
Stephani atque Viti, quod Corbeia nominatur, bannum super duas Villas
Meppium nominatas, sitas juxta fluvium Emisa et Hasa, in pago Agrotin-
gon, in Comitatu Thuringi Comit-
is, cum moneta et theloneo jure perenni in
proprium concessimus: jussimus quoque inde hoc presens preceptum conscri-
bi, per quod volumus, firmiterque jubemus, ut nullus iudex publicus in locis
antedictis ullam insuper exerceat potestatem judicariam, nisi presati legiti-
mus advocatus abbatis; mercatum vero constituat publicum in illis ubicun-
que abbati placuerit locis, pacemque firmissimam teneant aggredientes et re-
gredientes et ibi manentes; eodem modo, sicuti ab antecessoribus nostris Re-
gibus jam pridem aliis publicis mercatorum locis concessum erat. Et ut hac
auctoritas nostra firma et stabilis permaneat, manu nostra firmavimus et an-
nulo nostro insigniri jussimus.

Signum

Signum Domini Ottonis invictissimi Regis.

Brum. Cancellarius ad vicem Fridurici Archicappellani recognovi et ffs.

Data III Calend. Junii, anno Dominice Incarnationis DCCCCXLVI,
indictione * III regnante pio Rege Ottone anno * X actum Frose in * al. IV.
Dei nomine feliciter amen. * al. XI.

Sub initium Maji Otto Rex Werlis in Westphalia commoratus, egregio liberalitatis diplomate Gandersheimensibus benefecit, in eo, quia Ludolphi Conditoris & majorum pietas recensetur, hic adjungere visum.

Liberalitas Ottonis in Monasterium Gandersheimense.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis Amen. Otto divina favente clementia Rex. Noverit omnium fidelium nostrorum presentium scilicet et futurorum industria, qualiter nos remunerationis æternæ gratia monasterium Gandersheim nuncupatum in honore S. Mariæ et omnium Sanctorum à nostris constructum progenitoribus, nostri immunitate patrocini donamus, sanctimonialibus ejusdem Cœnobii electionis arbitrium concedentes, omniaq; à Prædecessoribus nostris Regibus illuc collocata, Ludovico scilicet, prædia in Dengstede et Erike et Blisterstede cum familiis cæterisque omnibus appendiciis in pago Suttthuringia, in Comitatu, cui tunc Otto præfuit: et ab Arnolfo proprietates in villa Crucht et Calcheim nominatis illo traditas: et à proavo nostro Ludolpho, qui prælibatum construxerat monasterium, quidquid in confinio villarum infra nominandarum, id est, Gandesheim, Rundina, Doguste, Lankendorpe, proprietatis habuit, datum, et ab ejus conjugē Oda villam in Wanslewa cum omnibus jure illuc pertinentibus: est ab avo nostro Ottone villa in Hollenstede cum omnibus appendiciis suis tradita, hoc regalitatis nostre curtis etiam in Hezehusen et Felberge cum omnibus eò pertinentibus, quas Dominus ac genitor noster Henricus Rex præfatus dedit monasterio cum prædio illuc à Domina ac matre nostra Machtilda Regina in Frisa collato, præcepto confirmamus. Tradimus insuper earundem victui Sanctimonialium, quidquid proprietatis hætenus habuimus in villa Mundelingen, in pago Hartheri, in Comitatu Erenfridi. Jubemus quoque ut nullus Comes, vel alius quilibet exactor, judiciariam potestatem, velfreda exigenda seu mansiones, seu paratas faciendas, in omnibus monasterii locis, nisi ex consensu Abbatisse monasterii ejusdem, habere præsumat. Et homines illius Abbatisse, seu liberi, seu servi, nulla judiciaria coërceantur potestate, sed in presentia ejusdem Abbatisse Advocati eorum rectitudinem acquirant, et ceterorum perficiant. Et ut hæc auctoritas nostra firma permaneat, et per futura tempora à fidelibus nostris melius observetur, manu propria subtus eam confirmavimus, et annuli nostri impressione sigillari jussimus. Datum 4 Nonas Maji, anno Dominice incarnationis DCCCCXLVI. Indictione * II. anno Domini Ottonis pissimi Regis XI. Werlahon in divinitatis nomine.

* al. IV.

Signum

O o 2

Exin

Otto ad-
fistit Lu-
dovico
Regi Gal-
liæ contra
Hugo-
nem co-
mitem.
Widekindo
lib. 2.
Regino
Siebertus
Flodoardus
Crantz. lib.
3. Sax.

Initia
monaste-
rij Virgi-
num Ge-
sken-
um.

Initia
monaste-
rij Virgi-
num Ge-
sken-
um.

Exin Otto totus fuit in apparatu belli gallici; quâ in expeditio-
ne Bovonem Abbatem Corbeiensem unâ cum Friderico Mogunti-
no & Rotberto Trevirensi Episcopis sibi adesse voluit, virum sapien-
tem, & claritudine nominis eminentem, uti Widekindus cum cele-
brat. Jam à multis annis inter se decertârunt Hugo Comes & Ludo-
vicus Rex de principatu Galliæ; fractusque tandem æmuli potentia
Ludovicus, ad extrema venerat; cûm per Gerbergam conjugem Ot-
tonis implorat opem. Otto, etsi uterque ex sorore affinis esset, causam
Ludovici ex æquo probavit, venitque in auxilium cum exercitu tri-
ginta duarum legionum. Quæ postquam Hugo cognovit, præmissis
legatis, superbe Ottoni denunciari iussit, una se portione septem Sax-
onica tela absorbere posse; ad quæ Otto sibi tantam esse multitudi-
nem pileorum scæninorum; quantam nec ipse, nec Pater ejus con-
spexisset unquam; tantum moneret milites suos, caveant eos, qui
scænum in cornu gestarent. Omnes quippe Ottoniani, præter Abba-
tem Corbeiensem, pileos ex stramine contextos gerebant, qui teg-
men illud pro galeis satis esse rati adversus Gallos. Otto inde lustrato
ad Cameracum exercitu, Galliam ingressus Remos petit: mox in
Hugonis terras effusus, Parisios usque vastat, urbemque obsidet; red-
ditaque interim Ludovico urbe Remensi, Lauduno, alijsque castellis,
hostiliter Rotomagum progressus Regni proceres Regi suo subegit.
Ita victor in Saxoniam redijt, quemadmodum id scriptores nostri
referunt.

Referunt ad hunc annum initia Geskenensis monasterij Sancti-
monialium Virginum. Olim locus ille intra dioccesin Paderbornen-
sem, qui post commutatione Coloniensi cessit. Conditor Hoholtus
in Westphalia Comes, cujus deinde comitatus dono Henrici Impe-
ratoris Meinwerco Episcopo nostro datus.

Annus Christi 947 & 48.

Agap. II Pont. 2. 3.

Ottonis Reg. Germ. 12. & 13.

Dudonis Ep. Pad. 12. & 13.

Flodoardus
in chron.

Otto per hæc, cum pacatissimam teneret Germaniam, frequens
in conventibus publicis celebrandis; quorum alterum Francofurti
procerum habuit, in eoque Ludovicum Galliarum Regem, cogno-
mento Transmarinum, magnificè excepit; alterum Episcoporum
Virduni, cui ex Episcopis transrhenanis interfuit Hildebaldus Mimi-
garnefordensis Episcopus. At longè illustrior Episcoporum synodus
anno consequenti Ingelheimij convocata, qui Christi fuit 948, ex ea-
que inter Saxoniarum Episcopos præsentem hic sistimus Dudonem Epi-
scopum nostrum.

De

De hac præterea, quæ patres proloquuntur, ita, qui præfens quoque interfuit, Flodoardus; congregata est synodus hæc ex præcepto Agapiti Papæ in Engulenheim palatio regali in Ecclesia B. Remigii honorificata, septimo Idus Junii, causâ videlicet maximarum dissensionum, quæ agitabantur inter Regem Ludovicum et Hugonem Principem: inter Artaldum quoque Remensem Episcopum et Hugonem illicite substitutum eidem urbi præfulem. Quæ dissensiones omne perturbaverant regnum Francorum. Præfedit Marinus Apostolicæ sedis Legatus, & Polimertiensis Ecclesiæ Episcopus. Nihil quoque illa synodo celebrius à multis annis in Germania; ad quam præter Episcopos quinque Archiepiscopi convenerint confederintque, Robertus Trevirensis, Artaldus Remensis, Fridericus Moguntiacensis, Wicfridus Colonienfis, Adaldagus Hamburgensis, Archiepiscopi, quos descripto ordine Flodoardus collocat; in ipsis verò concilij actis primo loco Colonienfis, post illum Moguntinus, Trevirensis, Remensis & Hamburgensis ponitur; post illos Episcopi confedere, hoc ordine in actis consignato: Richavo Vangionensis Ecclesiæ Episcopus, Geroldus Juvavenfis Ecclesiæ Episcopus, Udalricus Augustensis, Bernardus Halberstadiensis, Theodardus Hildinshemensis, Dudo Padebrunensis, Conradus Constantiensis, Starcandus Eistertensis, Reginbaldus Nemetensis, Poppo Wirceburgensis, Adalbero Metensis, Gostinus Tullensis, Berengerus Viridunensis, Baldericus Traiectensis, Wichardus Basileensis, Dodo Osnabrugensis, Eborisus Mimidonensis, Hildebaldus Minigardevurdensis, Farabertus Tungrensis, Fulbertus Cameracensis, Rudolphus Lugdunensis, Michaël Ratisbonensis, Adalbero Laureacensis, Liopdagus Ripuensis, Oredus Suevicensis, Reginbrandus Arusewensis Episcopi, cum coetu Abbatum, Canonicorum, & Monachorum; quos alio ordine recensuit Flodoardus. Residentibus his Episcopis, inquit idem auctor, in Ecclesia prædicti loci, post præmissas preces secundum ordinem celebrandi concilii, et post lectiones sacræ auctoritatis, ingressi gloriosi Reges Otto, et Ludovicus simul confederunt. At postquam Marinus Apostolicæ sedis legatus peroravit, surrexit Ludovicus Rex, multa questus adversus Hugonem de injuriis, quibus ab eo tractatus, ac regia prope auctoritate exutus sit. Quare primum Patrum decretum fuit Hugonem anathemate feriendum, nisi Episcoporum concilio se sisteret ad satisfactionem. Tantum videlicet ipsi Reges Episcoporum auctoritati & iudicio detulerunt, ut ab ijs tanquam supremis Dei arbitris suam causam dijudicari vellent; quod & sæpius dissidentes Francorum Reges fecisse constat ex Nithardo alijsque scriptoribus. Post illa Artaldi & Hugonis dissidentium Episcoporum causa cognita, & Hugo, quod nulla auctoritate Canonum Remensem sedem invalisset, ac bis citatus superioribus synodis se non stitisset, anathemate damnatur. Quo in concilio cum Artaldus protulisset

Celebre concilium habitum Ingelheimij.

Aanal. Hirsang. Trübemij, qui hæc refert ad an. 950.

lisset Romani Pontificis literas, voluere Reges, Otto cum primis, in theotiscam linguam sibi verti explanarique. Nam, ut de eo Widekindus, post mortem Edithe Regina, quam hoc anno amisit, cum antea nesciuit literas, in tantum didicit, ut pleniter libros legere, et intelligere noverit. Præterea Romana lingua Sclavonicaque loqui sciebat. Sunt & alia salubriter decreta ad vitia quædam refecanda, & christianos mores for- mandos, quæ actis hujus concilij continentur. Soluta Episcoporum conventu, Otto Rex Marimum Apostolicæ sedis legatum secum in Saxoniam deduxit, ubi Fuldenfis cœnobij Ecclesiam Ottone præ- sente Calend. Novembris dedicavit.

*Flodoardus
Breviarum
lib. 4. c. 2.
Antiq.
Fuld.*

*Illustris
victoria
ab Ottone
relata de
Danis.
Widekindo
lib. 2.*

*Adamus
Brem. lib. 2.
c. 1.*

*Crantz. l. 3.
Sax. c. 25.
Albertus
Stadenfis.
Baronius.*

*Conver-
sio Da-
norum
ad fidem
per infi-
gne mira-
culum à
Poppone
editum.*

Ab his pacis studijs, Otto multò illustrior bello victoriæque Da- nica. Ausa omnis gens illa per id tempus, rupto fœdere, quod cum Henrico Patre erat pactum, rebellare; ac postquam superiori anno Sleswicum Christianorum Saxonumq; coloniam everterat; ipsum etiam Marchionem ab Ottone Rege impositum trucidavit; quo fu- rore omnes prope christiani ejecti miserabilem sortem deploravere apud Adaldagum Archiepiscopum Bremensem suum; is verò cum frequens in aula Ottonis versaretur Regi percarus, hortator accessit; ulciscendæ injuriæ. Et Rex postquam barbarum gentis facinus audijt, ex universa Saxonia exercitum contrahit, quo Daniam ingressus Sleswicum, ubi pater Saxoniarum terminos descripserat, pervenit. Inde in intimas Danorum regiones ad mare effusus, omnia ferro flamma- que vastavit. Regredienti Ottoni occurrit Haraldus eo nomine sex- tus Danorum Rex ad Sleswicum cum exercitu navibus exposito, col- latisq; signis Dani ingenti strage caduntur, ceteris, qui superstites, ad naves profugientibus.

Hac victoria subacti Dani certis conditionibus pacem & re- gnum recipere necesse habuere, quas inter prima libertas christianæ religionis. Non multò post Haraldus Rex cum conjuge & filio ad baptismum accessit; filium Otto Rex è fonte suscepit. Auctor est Dithmarus Regem grandi miraculo confirmatum in fide: nam cum Dani pertinaciter pro Diis suis contenderent, Poppo Sacerdos unum Deum assereret, nec disceptationis finis esset; Rex Popponem pa- lam interpellando rogat, utrumne ignito ferro hanc christianorum fidem probare paratus sit; imò, inquit Poppo, ac ferrum candens prehensens tam diu tenuit manu illa, donec Rex juberet abjici. Tum Regnum illud in Christi legem transijt, & Dania Cismarina, quam Jutthiam dicunt, in tres Episcopatus divisa, Sleswigi Haroldus, Ripæ Liatdagus, Arhusæ Reinbrandus Episcopi impositi; quibus & Ecclesiæ in Scandia & Sueonia commissæ. Missi exinde in has trans- marinas provincias sacerdotes & Apostolici viri ex clero Bremensi & Hamburgensi, quorum opera gentes illæ Christi fidem accepe- runt. Ex his deinde sacerdotibus in Apostolico munere probatis

exer-

exercitijs
dagi. Viri
Episcopo &
gelij causa
plum, post
sem Episc
pensius ha
in Dania R
manniæ &
re, magnò
Saxoniam p
mus; certa
Paderborna
rudine.

Otto d
ca Regni ne
Hugonem in
ror Reginaq
venere Italor
legati cum n
universam E
Imperatoria
& Henricus
nisi quòd à P
in Saxoniam
Leodiensi Ep
consignat.
ris ac Senato
lebritate dep
uti Treviris in
simile habeo
quem in aul
mitem; ac li
hujus tamen
Nam ejusmo
maiores ipsi
suis amicis.

exercitiisque Episcopi delecti ac creati sunt, consilio & provisu Adal-
dagi. Vir is erat Apostolici Spiritus, quem ab Adalwardo Verdensi
Episcopo & consanguineo hauserat, quem miraculis clarum Evan-
gelij causa ad barbaras gentes profectum perhibent. Adejus exem-
plum, postquam Hildesij in clerum cooptatus, ex eoque ad Bremen-
sem Episcopatum commendatione Ottonis vocatus est; nihil im-
pensius habuit, quàm christianam religionem à majoribus erectam
in Dania Regno restaurare. Ejus deinde incredibili fervore Nort-
manniæ & Sueciæ Regna Christi fidem, Ottone Rege & Imperato-
re, magno incremento admisere. Et per id tempus Episcopi per
Saxoniam præstantissimi viri erant, & clerus religione florentissi-
mus; certabantque tum Cathedralia collegia Bremæ, Hildesij, &
Paderbornæ scholarum splendore, & virorum eruditorum multi-
tutine.

Annus Christi 949.

Agapeti II Pont. 4.
Otonis Reg. Germ. 14.
Dudonis Episc. Pad. 14.

Otto dehinc proximo anno Aquisgranum profectus ad publi-
ca Regni negotia; tum maximè ad Ludovicum Gallia Regem &
Hugonem inter se componendos; quam ob causam & Gerberga so-
ror Reginaque Galliarum accesserat. Ibi dum pascha celebrat, con-
venere Italorum, Græcorum, Anglorum aliorumque populorum
legati cum muneribus amicitiam petentes. Tanta ejus nominis per
universam Europam celebritas erat; quippe qui jam regio nomine
Imperatoriam majestatem gereret; haud secus quàm Conradus Rex
& Henricus Pater, quibus ad augustalem dignitatem nihil deerat,
nisi quòd à Pontifice Romano coronati non essent. Aquisgrano Rex
in Saxoniam redijt; Ubi iv Nonas Julij Quidlenburgi Faraberto
Leodiensi Episcopo tabulas donationis Monasterio Eichenfi factas
consignat. Inde Magdenburgum profectus caput Justinii Marty-
ris ac Senatoris Trevirensis Corbeiensibus donat, quod magna ce-
lebritate deportatum ad Visurgim & corpori conjunctum; id enim,
uti Treviris impetratum, eoque delatum sit, supra diximus. Veri-
simile habeo, id à Bovone Abbate ejus nominis tertio, impetratum,
quem in aula & expeditione bellica Otto frequentem habuit co-
mitem; ac licet is anno superiori excesserit succedente Gerberno;
hujus tamen precibus vel alterius promissis ab Ottone concessum.
Nam ejusmodi Sanctorum pignora instar thesauri habuere omnes
maiores ipsius, faciliusque accipiebant, quàm darent optimis etiam
suis amicis.

Otto co-
natur
compo-
nere dis-
sidentes
inter se
Ludovi-
cum Re-
gem &
Hugo-
nem Co-
mitem.
Adraus in
notit. Belg.
c. 10.
Chapeavill.
in Episc.
Tung.
Fasti. Abb.
Corb. MS.
Donat
Corbei-
ensibus
Lipsana
S. Justinii
M. Sena-
toris Tre-
verensis.

Annus

Annus Christi 950.

Agapeti II. Pont. 5.
 Ottonis Regis Germ. 15.
 Dudonis Ep. Pad. 15.

Widkind
 lib. 3.
 Bohemos
 sibi & Ec-
 clesie Ot-
 to subju-
 gat.
 Adamus
 Brem. lib.
 2. & 3.

Aderat jam annus 950 à Christo nato, quo Boleslaus Rex Bohe-
 miae, confusus Sclavorum conspiratione, rebellare ausus, & Saxoniam
 extrema intentare. Quibus compertis, Otto cum instructo exer-
 citu Bohemiam intravit, famamque adventus celeritate prævertit.
 Boleslaus inspecta innumera Saxonum multitudine, se & Regnum
 Ottonis imperio submisit; nec alia conditione accepit Otto, quam
 ut Christi religionem toto Regno sacerdotibus & incolis liberam fa-
 ceret. Non id satis erat Ottoni, sed & in ipsos Sclavos arma con-
 verit, atque ut auctor est Adamus Bremensis, Sclavos, quos pater ejus
 domuerat, tanta potentia constrinxit, ut, quæ pater imposuerat, Ot-
 toni filio penderent, & Christi religionem permetterent.

Annus Christi 951.

Agapeti II. Pont. 6.
 Ottonis Reg. Germ. 16.
 Dudonis Ep. Pad. 16.

Ottonis
 pietatem
 Deus re-
 munera-
 tur am-
 plissimis
 in hac
 vita præ-
 mijs.
 Widkind
 lib. 3.
 Dithmarus
 l. 2.
 Regin. cont.
 Orisberg.
 Regm.
 Cont.

Berenga-
 rio Italia
 jure fidu-
 ciario ab
 Ottone
 redditur.

Quantum Rex Christi religionem inter barbaros, tantum simul
 Deus familiæ potentiam auxit, nam per id tempus Herimannus Sue-
 viæ dux, unicam, quam habebat heredem filiam Liudolpho Otto-
 nis filio in matrimonium obtulit, quacum totus Sueviæ Ducatus
 illi cessit. Jam Henricus frater Bojariam adierat, & Conrado generi
 Lotharingæ ducatus obvenerat.

Annus Christi 952.

Agapeti II. Pont. 7.
 Ottonis Reg. Germ. 17.
 Dudonis Ep. Pad. 17.

Regnum dehinc Italiæ adjectum. Inclusa castro tenebatur à
 Berengario Rege Alheidis Lotharij Regis vidua, Rudolphi Burgun-
 diæ Regis filia; ea cum Ottonis opem imploraret, cum exercitu Ita-
 liam ingreditur, Alheidem obsidione liberat, & sibi matrimonio
 jungit. Exinde Papiam regiam Longobardorum sedem obsidet;
 Berengarius vero altero anno sub vernum tempus in Saxoniam se-
 cutus. Inde mense Augusto Rex Augustæ Vindelicorum conventum
 indixit, ad quem procures Saxonum, Francorum, Bojariorum & Ale-
 mannorum convenere. Jussus in eo Berengarius se, regnumque Ot-
 toni dedere, quod tamen supplici (postquam pater ac filius publicè
 fidem jurassent) jure fiduciario, mox redditum est. At dum Magden-
 burgi

burgi ver-
 Liudgeri,
 bulas hic e-

In nom

omnes fidele

nec non et p

neorum nost

tum monach

natarum vi

verstaden

et duo Bassa

tinet ad cur

concessimus.

signari, et an

Signum

Liud

Data III C

Judic

Actu

Haud mult

brugi ad Ar

genti, ob pr

per re in hu

In nom

verit omnium

liter nos pro

nis, monetam

concessimus,

et pars regia

rumque ejus

ne publica tra

frmiterque p

testatem inqu

sa Episcopus

biliter tenean

sigillari jussim

DCCCCLII. In

Mense

monasterij S

ante sexenni

quod hic pr

Westphalian

burgi versaretur cum Alheide conjuge, eâ in urbe monasterio D. Liudgeri, ac Werthinensibus in eo Monachis donationes fecit; tabulas hic ex ipsis originum literis exhibemus.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Otto Dei gratia Rex. No-
verint omnes fideles nostri, presentes et futuri, qualiter nos pro remedio animæ nostræ, nec non et patris nostri, ac dilectæ matris nostræ, nec non et aliorum consanguineorum nostrorum, ad monasterium, quod vocatur Helmonstedi, ad nutrimentum monachorum inibi Deo famulantium, omnem decimationem subtus nominatarum villarum cum consensu venerabilis Episcopi Bernhardi, qui nunc Halverstadeni Ecclesiæ præest, in perpetuum jus donavimus Helmonstedi, Bassalo, et duo Bassalle Sethorp, Wormstedi. Preterea verò quidquid decimationis pertinet ad curtes prædictorum monachorum in præfato Episcopio in proprium concessimus. Jussimus inde hoc præsens præceptum conscribi, manu nostra subtus signari, et annuli nostri impressione corroborari.

Signum Domni Ottonis Serenissimi Regis.

Liudolf Cancellarius ad vicem Brunonis Archicappellani recognovi.

Data III Calend. Majas, anno incarnationis Domini DCCCCLII.

Indictione * V. anno Domni Ottonis Serenissimi Regis XV II. * al. X.

Actum Magathaburg feliciter amen.

Haud multò post ex Ostfalia in Westphalam profectus Rex, Wiedenbrugi ad Amasim fluvium, Idibus Junij, Drogoni Episcopo Osnabrugensi, ob præclara merita, monetæ & telonij jura donat, literis ea superre in hunc modum confectis.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Otto Dei gratia Rex. No-
verit omnium fidelium nostrorum, presentium et futurorum industria, qualiter nos pro interventu Venerabilis Episcopi Osnabrugensis Ecclesiæ Drugonis, monetam et mercatum publicum in loco Wyddenbrugge nuncupato fieri concessimus, quod pro remedio animæ nostræ eidem Ecclesiæ, quidquid Fiscus et pars regia inde obtinere poterit sub potestate Episcopi jam dicti, successorumque ejus ordinandum, vel in moneta, vel in telonio, aut in qualibet actione publica tradimus hujus auctoritatis nostræ præcepto, per quod volumus firmiterque jubemus, ut nullus iudex de præscriptis rebus habeat ullam potestatem inquietandi, vel quidquam molestiæ faciendi, sed ut præfata Ecclesiæ Episcopus successoresque ejus à nobis, nostrisque successoribus hoc inviolabiliter teneant, diligentiusque ab omnibus observetur, annuli nostri impressione sigillari jussimus, manu propria roborantes. Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLII. Indictione * IV. data Idus Junii, regnante Rege Ottone anno * XVI.

Mense Octobri Rex in Walahausen foundationem Gesekensis monasterij Sanctimonialium Virginum, quod ab Hoholto comite ante sexennium cœptum esse diximus, regali diplomate ratam habuit, quod hic pro veneratione antiquitatis, & majorum religione per Westphalam contestanda reddimus.

PP

In

fundatio
ab Otto-
ne confir-
matur.

Stangefol. in
circ.

Westph. ad
hunc an-
num

Littera ex
tabulario
Gejskenfi.

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis. Otto divina concedente clementia Rex. Noverit omnium fidelium nostrorum, presentium scilicet et futurorum industria, qualiter Nos ob amorem Dei, omniumque Sancto- rum, interventumque fidelium nostrorum, Hoholti scilicet fratrique eius Brunonis, et Friderici, sororisque eorum Wicpurgæ, quoddam monasterium in loco Gifiki in illorum prædio ab illis in honore Dei ejusque genitricis sem- per virginis Mariæ Sanctique Cyriaci martyris noviter constructum, quia prædictus Hoholt locum simul cum monasterio, edificiisque preparatis, et omne, quod ejusdem civitatis interioris muri ambitu continetur solum, et omnem terram, quam antea presbyter illius in beneficium possedit, et insuper hobas decem possessas in nostrum mundiburgium accepimus. Brun videlicet frater Hoholti hobas ad idem monasterium quatuor concessit possessas, Frideri- cus frater ejus hobam dedit unam possessam, Wicpurahc eorum soror sex secun- dum legem Saxoniam cum manu advocati sui Ekkiberti cum omni integri- tate ad illud antedictum monasterium tradidit. Loca sic vocata, Spurcka, Hor- tinghusen, Nuhlotra, Almunderas, Thirlarun, et quidquid habuit in loco, qui dicitur Anarutto, cum curtibus, edificiis, mancipiis, campis, pratis, silvis, aquis aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, viis et invius, exiti- bus et redditibus, que sitis et inquirendis, omnibusque ad prædicta loca jure legi- timeque pertinentibus. Insuper etiam jam dicta Wicpurahc ad præscriptum monasterium hobas viginti in aliis locis dedit habitatas. Et ea scilicet ratione illi prænotatum de sua proprietate, sicut ante exaratum est, construxerunt mo- nasterium, quatenus prædicta Wicpurahc illud Ecclesiastico possideret jure usque ad vitam illius obitum. Postea quamdiu in eodem monasterio de ipsius ante dicti Hoholti progenie aliqua hujusmodi honoris digna invenitur, ne- quaquam alia eligatur, et si nulla, quod absit, per longa annorum curricula de eadem genealogia in eodem monasterio ad præfatum honoris promovea- tur gradum femina, tunc potestatem habeant de alia inter se nutritam stirpe eligendi abbatissam. Et si iterum de prætitulati Hoholti radice aliqua revire- scit mulier in antedicto monasterio nutrita, et si ad hoc digna, de suis parentibus constructum potestative possideat monasterium. Proinde sancimus monasteri- um, quod jam in nostram suscepimus tutelam, ut nullus iudex publicus, nec ali- quis ex judiciaria potestate illud ingredi, aliquid judiciaria potestatis excer- cendi, in villis aut aliquibus locis præfata collatis Ecclesie habeat potestatem, vel in futuro conferendis, nisi ipse Hoholt, quem advocatum usque ad vitam ejus recessum et post illius obitum ejus, si habeat filium, et sic dum seculum fiat, de illius germine fore disposuimus advocatum, et nec illo, nec aliquo homini pote- stativa constructione acquisitum nullum inde conficiatur servitium. Et ut hæc nostra auctoritas firmiter ab omnibus crederetur hanc chartam jussimus asscri- bi, annuloque nostro consignari, manuque propria decrevimus corroborari.

Signum Domini Ottonis

Serenissimi Regis

Otpertus

Otpertus C.
VII C.
D. c.
actum
Pia f.
ternis bon
burgis, seu
holt vero
ex nomine
nis literis e
posse Hah
nostro don
Interim Ge
tholica rel
bornensis
transierit;
stro. Sed lo
in Minden
silica, quat
bornensis,
rum Gorg
magno po
Turb
toti Germ
unicum Li
patrem, ju
scripserat c
rum consil
seu quod
conspirant
ner & Dux
pus; per h
Ingelheim
cum Frider
ticipem int
granum pr
tus non eff

Otpertus Cancellarius ad vicem Brunonis recognovi, et subscripsi. Data
VII Calend. Novemb. anno Incarnationis Domini nostri Jesu Christi
DCCCCIII. Indictione X. anno regni Ottonis Regis * XVI. * al. XVII.
adum Walahausen feliciter amen.

Pia familia, quæ tota convenit in hanc congregationem ex pa-
ternis bonis tam largè condendam, ex qua prima Abbatisa Wich-
burgis, seu soror Hoholti Comitis, seu filia, aut neptis ex fratre; Ho-
holtiverò nomen proprium Comitis; quemadmodum comitatus
ex nomine Comitum passim consignantur. Quanquam in his Otto-
nis literis comes non appelletur Hoholtus, ut diversus ab eo videri
possit Haholtus, cujus comitatum S. Henricus Meinweto Episcopo
nostro donavit, quod & ratio temporum & loci exigere apparet.
Interim Geseke oppidum celebre, in quo nunc Virgines nobiles ca-
tholicæ religionis idem Collegium incolunt, olim diocesis Pader-
bornensis fuit, donec commutatione pactisque ad Coloniensem
transierit; cæpitque hujus Collegij fundatio, Dudone Episcopo no-
stro. Sed longè clarior Dudonis memoria ex hoc anno Christi 952
in Mindensium fastis; evocatus enim Mindam ad dedicationem Ba-
silicæ, quam Helmwardus ipse Mindensis Episcopus, Dudo Pader-
bornensis, & Drogo Osnabrugensis Episcopi in honorem Sancto-
rum Gorgonij, Laurentij, & Alexandri Martyrum solenni ritu, &
magno populorum concursu ac lætitia consecrarunt.

Chronicon
Mindense
à Pistorio
editum.
Dudo
cum alijs
Episcopis
consecrat
Ecclesiam
Mindens-
em.

Annus Christi 953

Agapeti II Pont. s.
Ottonis Reg. Germ. 18.
Dudonis Ep. Pad. 18.

Turbida inde per biennium tempora, nec modò Westfaliæ, sed
toti Germaniæ calamitosa. Nam quem habebat filium Otto Rex
unicum Liudolphum, ex Editha Regina susceptum, conspirarat in
patrem, juvenis præcelsa patris indole (quem jam Regni heredem
scripserat coram omnibus Regni proceribus) sed abductus pravo-
rum consilijs; sponte etiam pronus, seu quòd noveream non ferret,
seu quòd Henricum fratrem sibi præferendum suspicaretur. Inter
conspirantes primùm auctoresque malorum Conradus Ottonis ge-
ner & Dux Lotharingiæ; tum Fridericus Moguntinus Archiepisco-
pus; per hos alij attracti. Conspiratio postquam detecta Regi, dum
Ingelheimij versatur, Moguntiam securitatis causa concessit. Ibi verò
cùm Fridericum Moguntinum Archiepiscopum conspiracy partis par-
ticipem intelligeret, secundo Rheno Coloniam descendit, inde Aquis-
granum profectus ad pascha celebrandum. Verùm cùm & istic tu-
tus non esset, ob Lotharingos in ducem suum Conradum pronos, in

Liudolph
in patrem
suum Ot-
tonem
conspirat.
Widkindo
lib. 3
Regin. cont.
Flodoardus
Rotgerus in
vita Bru-
nonis.
Sigebertus.
Oyspergen-
sis.

Westphaliam se contulit ad Saxones, fidam patriamque gentem; quos inter Tremonia palcha celebravit. Hic postquam è gente sua exercitum contraxit, filium & generum hostes declarat, nisi scelerum auctores prodant. Inde Frislaria comitia indicit, in quibus Moguntinus Archiepiscopus proscriptus Brisacum profugit. Liudolphus & Conradus Moguntiam occupant; eò cum exercitu Saxonum insequitur Rex, urbemque obsidet; quam dum premit, Liudolphus in Bavariam profugus, Arnulphi proditione, Ratisbona & Bavaria potitur, direptis Henrici Ducis thesauris, qui Ottoni fratri aderat. Quo comperto, in Bavariam properat Otto, & Ratisbonam cingit obsidione; ubi cum per hyemis incommoda miles disflueret, in Saxoni- am ad instaurandum copias regressus est. Moritur subinde Wigfridus Colonien- sis, cui succedit Bruno Ottonis R. frater.

Opportunè hac tempestate belli à Deo obtigit Regi Bruno. Nam exauctorato Conrado genero ob rebellionem, Ducatus Lotharingia, datus Brunoni Archiepiscopo ab Ottone Rege. Tum Bruno pro auctoritate Archiepiscopi & Ducis Aquisgrani indicere procerum comitia, rem publicam totius Austrasie continere in fide, conjungere animos & arma populi pro salute Regis, & sapientissimè utrumque munus Pontificis ac Ducis explere. Scio equidem ab heterodoxis nostrorum temporum reprehendi Ottonem Regem, quòd hæc duo conjunxerit in fratre suo; & Brunonem perstringi, quòd primus admiserit utramque dignitatem, Episcopi scilicet & politici Principis; secus quàm institutio sacerdotis patiatur. Sed jam satis responderunt ad hæc inanes querimonias Widekindus & Rotgerus in rebus gestis Brunonis, alijque veteres eorum temporum scriptores, qui Brunonem exemplo Samuelis principatum cum sacerdotio gessisse docent; quod & Melchisedechum sacerdotem, & Moysem Pontificem, & Machabæorum duces ac reges fecisse constat, & jam ex omni legis statu hujusmodi exempla suppetunt. Quemadmodum etiam ab exordio Regni Francici Episcopi confederunt cum Regibus in conventibus publicis Principes, Administri, Judices & Moderatores Reipublicæ. Quo instituto Carolus M. & ab eo ceteri Imperatores ac Reges eodem honore ac munere dignati ante Duces suos, Marchiones ac Comites in comitiis Imperij Episcopos collocarunt; eoque etiam Episcopi dioceses suas, subiectosque sibi homines, & bona Principis potestate administrarunt, antequam ulli in Saxonia aut Germania hereditarij Principes conspicerentur. Hinc Episcopi à Carolo M. constituti ordinarij Missi ac Legati per provincias; hinc Judices civilium etiam causarum, & gravissimarum in Re-

ges

ges ac Reges
Quare ma
potestaten
fuisse opin
ejusmodi
pro comiti
nonem Sig
Ursbergem
cem egisse
multo aequ
seculo (qu
hujusmodi
res ac Reg
& qui adm
fuerunt; q
arate, nisi
deficientib
cipibus po
Bellarminu
vina quada
videri debe

Exact
cum instru
ribus oppug
gis obsequi
ac Cinnæ p
bus rebellic
& Mogunti
guli; ac Mo
recepti; C
tantum præ
dolphus cet
profugus, r
ribus & civi
fidet, acerr
stra patris p
arumnis ad
dolphus pat

ges ac Regum filios controversiarum arbitri leguntur in annalibus. Quare magnopere falluntur, qui primam à Brunone hanc politicam potestatem traducunt. Multò quidem melius Episcopis consultum fuisse opinentur, si intra Pontificalia munia sua relictæ fuissent; sed ejusmodi tempora inciderunt, ut Principatum cum Sacerdotio pro communi Ecclesiæ bono conjungere necesse fuerit. Sanè Brunonem Sigebertus gloriosum virum ex utroque munere dilaudat: Ursbergensis magna religione & bono Imperii Episcopum & Ducem egisse testatur; quò & Otto Frisingensis aliique accedunt, quod multò æquius ac longè melius scriptores illi censuerunt, quàm hoc seculo (quo hæresis in Pontifices & Sacerdotes concitavit scriptores) hujusmodi per invidiam evulgantur. Tot à Carolo M. Imperatores ac Reges sapientissimi ac religiosissimi hæc Episcopis detulerunt, & qui admiscere Episcopi, haud minus sapientes sanctique etiam viri fuerunt; quæ nunc serò tandem obtreçantur. Sanè fatali nostra ætate, nisi Episcopi Principum auctoritate & potentia se objecissent deficientibus ceteris à religione per Saxoniam & Germaniam Principibus politicis, hæresis totam Germaniam absorbuisset; quod Bellarminus aliorumque sapientum virorum judicium est. Ut divina quadam providentia ex prospectis retro seculis hæc ordinata videri debeant. Sed hæc in Carolo M. planius à nobis asserta sunt.

Annus Christi 954.

Agapeti II. Pont. 9.

Ottonis Reg. Germ. 19.

Dudonis Ep. Pad. 19.

Exactâ inter Saxones hyeme, Otto sub exitum quadragesimæ cum instructo exercitu in Bavariam movit, quam totius Saxonie viribus oppugnavit. Bojarii tot malis fatigati pacem petunt, & ad Regis obsequium redeunt. Inde Otto in Saxoniam reducit exercitum, ac Cinnæ prope Magdenburgum procerum comitia indicit, in quibus rebellionum duces, Ludolphum filium, Conradum generum, & Moguntinum Archiepiscopum sistere se jussit. Comparuere singuli; ac Moguntinus & Conradus pœnitentia supplices in gratiam recepti; Conradus adeo Ducatu sponte se exuit, ut jurârit se avitis tantum prædijs contentum fore, dummodo vita frui liceret. At Ludolphus ceteris obfirmatior è concilio se subtraxit; ac Ratisbonam profugus, rebellionis arma in ea urbe conspirantibus Bojarie proceribus & civibus instaurat. Insecutus è vestigio Otto Rex urbem obsidet, acerrimè eam propugnante Ludolpho, ac sæpius etiam in castra patris prorumpente; dum postremum urbs fame & obsidionis ærumnis adacta in extremum periculum veniret: tum demùm Ludolphus patri supplex veniam & gratiam rogat; quæ intervenientium

Otto rebelles sibi supplices in gratiam recipit.

Widekindo Regin. cont. Flodoardus.

Wilhel-
mus Ot-
tonis fili-
us fit Ar-
chiep.
Mogun-
tinus.
*Serrarius in
Friderico.
Bruschius.
Duhm. lib.
2.*

tium Principum precibus ea lege data, ut Frislariae se in conventu procerum sisteret, auditurus patris sententiam. Prævertit hæc juvenis, patrem in Saxoniam secutus. Fortè Rex venatione se oblectabat, cum Ludolphus nudis pedibus, & miserabili poenitentiae specie, se in terram abjicit ante patrem, clementiam & præteritorum veniam cum lacrymis implorando; quam & pater dedit, ea rursus lege, ut Arnstadij se in comitijs, quæ 16. Januarij sunt habita, se sisteret. In his Ludolpho vita condonata; sed Ducatu Sueviæ exutus est, qui Burchardo Henrici genero datus. Ludolphus post Italico bello præfectus; in quo post triennium à Beringario veneno extinctus est (ut creditum fuit) juvenis magnis naturæ dotibus spectatus. Filium reliquit ex suo nomine Ludolphum, ut Dithmarus perhibet, quem Episcopum Osnabrugensem fuisse opinatur, eò quod Otto II cum consanguineum appellet in diplomate donationis. Ad eo præclaram indolem procerum consilia & consortia sæpe corrumpunt. Sed & Deus Ottonem M. haud secus quàm Davidem & Carolum M. & Ludovicum Pium rebellium filiorum experiri mala voluit ne mirentur optimi parentes, si degeneres etiam filios inter bonos fortiantur. At tanto felicius Otto mox in alio filio. Obijt enim hoc anno Fridericus Moguntinus Archiepiscopus, religione quidem præstans, sed pronus ac levis in conspirantium societatem. In hujus locum Arenstadij, cleri populique consensu, subrogatus Wilhelmus, ex Ethida Regina Ludolphi frater, juvenis quidem, sed maturâ probitate ac sapientia, & præclarissimus inde per omnem vitam Episcopus. Ita Otto Rex duos simul Archiepiscopos, fratrem ac filium, hunc Moguntinum, illum Coloniensem, fidos simul Regni adjutores ac moderatores habuit. Uterque consecratus sacerdos & Episcopus. Quàm præclare tum agebatur cum religione Christiana per Germaniam, cum M. ille Rex & Imperator Otto fratrem & filium infulis decoratos stare ad aram, & Pontificali ritu sacrificium missæ offerre, regiamque familiam majestatem regalis Sacerdotij exornari videret?

Annus Christi 955.

Agapeti II. Pont. 10.
Ottonis Reg. Germ. 20.
Dudonis Ep. Pad. 20.

Widekind
Otto Fri-
sing.
Flodoardus.
Rotgerus
in vita Bru-
nonis.
Herm.
Contr.
Ursberg.

Annus insequens à partu virgineo 955. multò illustriorem vidit Ottonem. Nam qui superiori anno à Conrado Duce introducti erant ad Wormatiam per Rhenum Ungari, Lotharingiam penetrarant, omnia latè depascendo; hoc anno prædæ dulcedine illecti tanta multitudine se in Bavariam effuderunt, ut nullis humanis viribus ejici posse viderentur, nisi aut terra eos absorberet, aut cælum obrueret. Jam toti Germaniæ extremum exitium imminere videbatur,

batur, Scla-
ci famâ co-
que parter
tis victorijs
ctus, Aug
omnes Reg
quibus H
rum Orien
tus devove
fima erat Sa
ma legio, q
oëtava Boh
usquam in
dendi Episc
pugnandun
lancæ arma
rum hosten
sol barbaror
tam nemo c
cul Augusta
Strati ad ult
barorum, q
perstites eva
Tres Ungar
toni Regi, q
fo. Non a
tem memor
jam annun
ni amplius,
quibus exin
ne à German
Lotharingia
actu loricar
ctenus in Re
celebris, pa
Germanis;
ejus nomin
postea fratri
ligionis cult

batur, Sclavis præterea ad Albim incurrentibus. Otto Rex tam atro-
ci famâ commotus, exercitum Saxonicum bipartitò divisit, alteram-
que partem Slavis opposuit, duce Gerone viro fortissimo, & mul-
tis victorijs Slavorum claro; cum altera parte in Bojariam profe-
ctus, Augustæ Vindelicorum castra posuit; ad quæ, ut edixerat,
omnes Regni copię confluxerunt: tres videlicet Bojariæ legiones,
quibus Henricus frater Dux Bojariæ præerat; quarta legio Franco-
rum Orientalium erat, Conrado Lotharingiæ Duce, qui vitam peni-
tus devoverat pro salute Regni; quinta legio, quæ omnium validis-
sima erat Saxonum, quâ Rex ipse stabat in media acie; sexta ac septi-
ma legio, quæ Suevorum erat, stabat sub Burchardo Sueviæ Duce;
octava Bohemorum, quæ impedimentis servandis relicta. Rex pri-
usquam in prælium iret, jejuniū indixit, votumque concepit con-
dendi Episcopatus Mersburgensis, honori D. Laurentij, quod eo die
pugnandum. Inde arma instruxit, gladioque & clypeo sacræque
lancæ armatus, ac vexillo Angeli prælato, legiones ducit in barba-
rum hostem, qui jam Lycum fluvium transierat. Stabat ex adver-
so barbarorum acies, immensa hominum multitudine coacta, quan-
tam nemo oculis subicere poterat. Pugnatum acerrimè haud pro-
cul Augustâ Vindelicorum, Ungaris à fronte & tergo incurrentibus.
Strati ad ultimum obtritique Ungari tantâ clade, ut vix septem bar-
barorum, quod posteris incredibile fore tradit Otto Frisingensis, su-
perstitēs evaserint, quos vel acies aut Lycus flumen non absumpserit.
Tres Ungarorum duces, quos alij Reges vocant, capti oblatique Ot-
toni Regi, quos è patibulo suspendi jussit, vultu in Ungariam abver-
so. Non alia pugna victoriæque ad eam diem magis ad posterita-
tem memorabilis, quâ ita deleti Ungari, qui in quinquagesimum
jam annum affligerant Germaniam, ut nec eos formidarent Germa-
ni amplius, nec Barbari illi in Germaniam pedem inferre sint ausi;
quibus exinde satis fuit se paludibus, castris & urbibus præmunire,
ne à Germanis infestarentur. Ex Ottonianis cecidit Conradus Dux
Lotharingiæ, transfixus barbari sagittâ, per guttur illatâ, dum præ-
æstu lorica solveret. Ita verò sanguine fuso expiavit, quæ ha-
tenuis in Regem machinatus fuerat. Otto inde Rex tota Europa
celebris, pater Patriæ, & Imperator consalutatus ab omnibus
Germanis; cui & hoc anno Otto filius natus ex Alheide Regina
ejus nominis secundus, patris in Regno & Imperio successor, quem
postea fratri Brunoni, Archiepiscopo Colonia, omni pietatis & re-
ligionis cultu erudiendum dedit.

Sigebertus.
Fasti Corb.
MSS.
Otto R.
Voto
condendi
Episco-
patus
Mersbur-
gensis
conce-
pto, insi-
gnem de
Ungaris
victoriam
refert.

Annus Christi 956.

Joannis XII Pont. 1.
Ottonis Reg. Germ. 21.
Dudonis Ep. Pad. 21.

Bello

Widukind
Reginon.
cont.
Flodoard.
Rotgerus in
vita Bruno-
nis.
Expedi-
tio Otto-
nis in
Sclavos.

Bello Ungarico confecto, Otto triumphans in Saxoniam re-
dijt ad bellum Sclavicum; quod haecenus per Hermannum Belin-
gum, & Geronem, fortissimos per id tempus duces, variâ fortunâ
gestum est. Ac Rege quidem accedente cum victricibus copijs, fusi
Barbari, captique duo eorum Reges. Inde in quintum annum bel-
lum protractum. Neque aliud magnanimi Regis consilium erat,
quàm totam gentem, quam tributariam jam habebat, christianæ
quoque religioni victam subigere; quam in rem Magdenburgi Epi-
scopi sedem Metropolim esse voluit, cui Episcopatus per Sclaviam
condendos subjiceret. Et jam opus peregisset, nisi civilibus bellis
impeditus fuisset. Quod vacui deinde temporis fuit, in ordinanda
Republica & pace firmanda posuit, obeundo Saxoniae Germaniaeque
provincias. Eò hoc anno Ingelhemium profectus ad comitia pro-
cerum; in quibus Lotharingiae primores pacem jurare, & obsides
dare iussit. Inde Coloniam & Aquisgranum profectus; cum Lo-
tharingi ac veteres Austrasij, Belgæque Saxonum imperio se sub-
mitterent. Contra nihil Bruno Archiepiscopus, simulque Lotharin-
giae Dux, sollicitius agebat, quàm ut regnum illud in fide Ottonis
fratris contineret.

Annus Christi 957. 958.

Joannis XII Pont. 2. 3.
Ottonis Reg. Germ. 22. 23.
Dudonis Ep. Pad. 22. 23.

Widukind
lib. 3.
Regin. cont.
Flodoard.
Sigebert.
Doman-
tur ab Or-
tone
Sclavi.

At Otto Rex in Saxoniam reversus, ad bellum Sclavicum sopi-
endum, quod duo perfidi Saxones, Wigmannus Hermannii Belingi
ex fratre nepos, & Comes Egbertus concitaverant. Sclavi cum Sax-
oniam magna trepidatione infestarent, Otto, ducto in eos exercitu,
ingenti clade attrivit. Tum verò, ut exemplo severitatis refrenaret
gentis audaciam, septuaginta Barbarorum, quos coeperat, capite
plecti iussit. Subinde Raginarius Comes, homo ferox & turbulen-
tus, Lotharingiam rebellium armis divexabat. Quam ob rem Otto
ex Saxonia ad Rhenum digressus, Ingelhemij pascha celebrat. Con-
vocata per sacros dies xvi Episcoporum synodus, in quâ Heroldus
Salisburgensis Archiepiscopus jam antè ob conspersionem cum
Ungaris proscriptus, Episcopatu est exutus, subrogatusque in ejus
locum Fridericus Archiepiscopus. Dolendum ex tot scriptoribus,
qui hanc Synodum tradiderunt, ne vel unum Episcoporum nomina,
ac res præterea in ea gestas coram Ottone Rege consignasse. Ingelhe-
mio rursus Rex hoc anno secundo Rheno Coloniam descendit ad
comitia procerum. Inde mense Junio in Westphaliâ profectus,
Paderbornam venit, urbemque hanc nostram præsentia sua & libe-
ralitate illustravit; id quod diploma Gesekensium Virginum hic con-
signatum satis testabitur.

Novis
censibus
donantur
Canonici
& Ges-
ekenses.

In

Inno-
Rex. Novem-
futurorum,
conjugis nos-
episcopi, Sa-
S. Cyriaco d-
quidquid ma-
regia potesta-
me servienti-
hujus chartæ
mus eis hoc p-
ri, manuque

Signum

Liudolfus Ca-

Data V-

l. regna-

Optandum

tiâ Otto Rex

Westfalîæ sta-

1010-1015

1015-1020

1020-1025

1025-1030

1030-1035

1035-1040

1040-1045

1045-1050

1050-1055

1055-1060

1060-1065

1065-1070

1070-1075

1075-1080

1080-1085

1085-1090

1090-1095

1095-1100

1100-1105

1105-1110

1110-1115

1115-1120

1120-1125

1125-1130

1130-1135

1135-1140

1140-1145

1145-1150

1150-1155

1155-1160

1160-1165

1165-1170

1170-1175

1175-1180

1180-1185

1185-1190

1190-1195

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Otto divina favente gratia Rex. Noverit omnium fidelium nostrorum industria, presentium scilicet et futurorum, qualiter nos ob remedium animæ nostræ, ad interventum dilectæ conjugis nostræ Adelheidæ, et amantissimi fratris nostri Brunonis Archiepiscopi, Sanctimonialibus, Deo, sanctæ quoque Mariæ semper Virgini, et S. Cyriaco devotè servientibus, ad usum illarum in proprium donavimus, quidquid malhuræ in Gifski marca habuimus, in quibuscunque rebus nostræ regie potestati subjaceret, prædictis Virginibus in loco Gifski Deo devotissimè servientibus in proprium tradidimus jure perpetuo tenendum. Et ut hujus chartæ corroboratio omni tempore firma stabilisque permaneat, iussimus eis hoc præsens præceptum conscribi, et annuli nostri impressione muniti, manuque propria signavimus.

Signum Domni Ottonis

invictissimi Regis.

Lindulfus Cancellarius ad vicem Brunonis Archicancellarii recognovit.

Data VII Cal. Julii Anno Dominicæ Incarnationis 958 Indictione I. regnante piissimo Rege Ottone anno 23. actum Paderbrunnen.

Optandum scriptor aliquis tradidisset, quâ Episcopi populi que lætitiâ Otto Rex Paderbornæ exceptus fuerit, aut quæ Rex in ordinando Westfalæ statu egerit; sed ejusmodi multa antiquitas ignorare voluit.

Annus Christi 959.

Joannis XII Pont. 4.

Ottonis Regis Germ. 24.

Dudonis Ep. Pad. 24.

Consequenti adhuc anno 959 Otto Rex transgressus Albim, bellum Sclavicum majoribus, quam unquam, viribus suscepit, ad gentem illam toties infestam Christianis ac rebellem perdomandam. Quo in bello dum victor Sclavorum regiones subigit, mittuntur ad Ottonem Regem Legati ab Helena Rugorum, seu ut Lambertus Schafnaburgensis, Russorum Regina, petitum Episcopum cum presbyteris sibi submitti, à quibus subjecti sibi populi Christi religionem doceantur; nam ea jam Constantinopoli ritu Christiano per baptismum abluta, Christi fidem susceperat. Otto lætus eâ legatione Adalbertum monachum Ordinis D. Benedicti, virum eâ tempestate celebrem & ferventem, seu Treviri ex S. Maximini monasterio, ut Browerus; seu ex Corbeia nostra, ut alij opinantur, evocatum, in Russiam destinat. Magno ille labore & progressu rem aggressus; at dum barbaragens, dæmonum instinctu, virum sanctissimum ejiceret, atque ille per alias provincias Apostolicos labores continuaret, haud multo post ex Ottonis voluntate primus Magdenburgensium Archiepiscopus

Russorum
Reginæ
mittitur
Episcopus
S. Adalbertus.

scopus creatus est. Vir admirabilium virtutum, qui multis ærum-
nis, exercitus, ob vitæ sanctimoniam Divorum numero adscriptus
colitur.

Annus Christi 960.

Joannis XII Pont. 5.

Otonis Reg. Germ. 25.

Dudonis Ep. Pad. 25. & ultim.

*Adamus
Brem.
Helmold.
lib. 1. c. 9.
Albertus
Stad. in
chron.
Subju-
gantur
Sclavi, &
Christia-
na religio
in illorum
regioni-
bus am-
plificatur
Obitus
Dudonis
Ep. Pad.*

Otto de hinc Rex bello extremis viribus Sclavis incumbens, totam gentem sub jugum misit; cumque illi se ad tributa ex more persolvenda offerrent, de cetero verò sibi imperium secundum priscas gentis suæ leges permitti peterent, non his contentus Otto Rex, liberam ubique inter eos voluit esse christianam religionem. Tum verò auctoritate Regis ingressi Episcopi & Sacerdotes; tum populus gentilium ingenti multitudine baptismi Sacramento absolutus: tum Ecclesiæ constructæ, Imperijque amplitudo rursus ad eos terminos propagata, quibus à Carolo M. olim circumscripta erat; ut jam verè Rex M. priusquam Imperator, debellatis tot inter-
stinis civilium bellorum hostibus, & barbaris nationibus, diceretur.

Vixit ad hunc annum Dudo Paderbornensis Episcopus; quippe qui Episcopatum suum, quem cum Otonis Regno auspicatus erat, in annum xxv protraxit; tot enim annos in Episcopatu Auctor vitæ Meinwerici exegisse refert, quem & numerum præfecturæ ejus Bruschi, Gobelinus, Kerfenbrochius sequuntur. Quanquam quo anno ingressus Episcopatum, & quo per mortem egressus sit, nullis certis documentis ex illâ antiquitatis caligine adhuc deprehendere licuerit. Quapropter alij anno 955 excessisse è vita tradunt: quibus altius capienda initia; quæ tamen eos, ob Unwani excessum, fefellisse ostendimus. Nos interim hæc in medio relinquimus, dum certiora ex antiquitatum monumentis proferantur. Neque ulla in re magis, per antiqua Episcoporum Saxoniorum tempora, vacillant fasti eorum, quam in annis aditi & depositi Episcopatus. Interea dies, quo excessit è vita Dudo, vii Calend. Augusti in Necrologio Herifensium notatur. Præsul fuit spectatæ virtutis, quod ex Otonis diplomate relatum est supra, eoque Regi & Clero & populo suo percarus, ac dignus, cujus res gestas pro hac Ecclesia nobis diligentius tradere poterant

Episcoporum fasti.

VOLC

Bellis
trans Albim
minis xii, a
garij tyranni
Romano or

VOLCMARUS

VIII,

EPISCOPUS PADERBORN.

Annus Christi 960.

Joannis XII Pont. 5.
Otonis Reg. Germ. 25.
Volcmari Ep. Pad. 1.

Sequitur nunc octavus, post Dudonem, Paderbornensis Episcopus Volcmarus, quem in xxvii annum præfuisse tradunt scriptores, Auctorem vitæ Meinweri secuti. Verum ex quo vitæ instituto, aut quâ familiâ delectus, aut à quo consecratus sit Episcopus, hac super re, ut de superioribus, altum apud illos silentium: ego cum veteres Abbatum Corbeiensium fastos inspicerem, reperi ad annum Christi DCCCCXXXIII adscriptum: *Volcmarus Monachus moritur Patharbrunnensis Episcopus*. Ex quo in certam conjecturam veni, Volcmarum ex celebri Corbeiensium monasterio, commendatione Otonis Regis, delectum esse à clero Episcopum; quando per id tempus frequens fuit Sacerdotes, dicendi docendique populum facundiâ eminentes, ex cœnobijs ad Episcopatum evocare; quales sanè quàm plurimos ex hoc ipso cœnobio Corbeienfi & Fuldensi proferre licebit, etiam pari familiæ nobilitate illustres. Nec anni, quibus præfuisse scribitur, multum ab hac fastorum chronotaxi discordant. Sed res ab eo gestæ in Episcopatu magis in obscurò jacent. Vixit Ottone I & II. Imperatoribus, feliciora etiam quàm Dudo Episcopus, sortitus tempora.

Annus Christi 961.

Joannis XII Pont. 6.
Otonis Reg. Germ. 26.
Volcmari Ep. Pad. 2.

Bellis adversus Sclavos confectis, subactisque Danis ac ceteris trans Albim populis, Otto Rex à Joanne Pontifice Romano ejus nominis XII, ac ceteris Italiæ proceribus imploratur adversus Berengarij tyrannidem. Rex haud secus quàm olim Carolus M. Pontifici Romano omne præsidium atque opem offert, alteroque post anno,

Q9 2

Christi

Volcmarus ex Corbeienfi monacho Episcopus Paderb.

Otto successit Italiam contra Berengarium.

Regin. cont.
Otto Fri-
sing.
Rotgerus in
vita Bru-
nonis. c. 40.
Sigonius li. 6.
de Reg. Ital.
Ottonis
filius Otto
II eligitur
in Regem
Germani-
æ, &
Aquisgra-
ni coro-
natur.
Dithm. lib.
2.

Pistorius in
privilegiis
editis Eccle-
siæ Mind.
Meibomius
in notis ad
Widekind.
Mindens-
is Eccle-
siæ privi-
legia con-
firmantur
ab Otto-
ne.

Christi videlicet 991, ex magno belli apparatu expeditionem in Itali-
am suscepit: sed priusquam iter ingrederetur sapientissimus Rex,
Wormatiæ celebrem Episcoporum & Optimatum conventum ha-
buit, in quo Otto filius ac puer septennis, consensu omnium Fran-
corum Orientalium, Suevorum, Saxonum & Lotharingorum Rex
Germaniæ delectus. Mox Aquisgranum est digressus; ubi ipso die
Pentecostes Otto filius solemnī pompa ac ritu à tribus Archiepisco-
pis, Brunone Colonienſi, Wilhelmo Moguntino & Henrico Trevi-
renſi Rex inunctus & coronatus est. Inde Rex transito Rheno, in Sax-
oniam digressus, ad utriusque provinciæ Westfalæ & Ostfalæ nego-
tia ordinanda, circumſpectis diligenter omnibus, Hermannum Bel-
lingum, virum ea tempeſtate belli paciſque artibus egregium, totius
Saxonie gubernatorem renunciat; cui & omne militare imperium
adverſus Danos & Sclavos commiſſum, ne quid per abſentiam ſuam
Barbari molirentur. Additus eſt illi Gero Marchio, fortiſſimus mi-
les, multiſque Barbarorum victorijs clarus, uterque inſigni ſimul re-
ligione in Deum & Eccleſiæ patrociniū. Filium ſubinde Ottonem
Regem Wilhelmo filio Moguntino, & Brunoni fratri Colonienſi
Archiepiſcopo committit, quos & vicarios Imperij nominavit.
Apparatis omnibus ad expeditionem, ineunte Autumno, iter ingre-
ditur. Adlecti in comitatum ex Saxonie Episcopis Adalgarius Ham-
burgenſis & Bremenſis Archiepiſcopus, Drogo Oſnabrugeniſis,
Landwardus Mindeniſis, & Ottwinus Hildeſienſis Epicoſus. Nam
hi Epicoſi cum ceteris Romæ ſubſcribere diplomati Ottonis, quo
patrimonium S. Petri & jura Eccleſiæ Romanæ confirmavit. Ac pri-
uſquam Otto Rex Germaniam egrederetur, Forchemij Landwardo
Mindeniſi Epicoſo omnia Eccleſiæ ſuæ jura regalia egregio diplo-
mate rata habuit, quod ejuſmodi eſt cum præclara teſtificatione re-
giæ pietatis.

In nomine ſanctæ et individue Trinitatis. Otto divina propitiante cle-
mentia Rex. Omnium fidelium noſtrorum, tam præſentium quam futurorum,
cognoſcat industria, qualiter vir venerabilis nomine Landwardus Epicoſus
ſcilicet Eccleſiæ conſtructa in honorem S. Petri principis Apoſtolorum in
loco, qui dicitur Mindin, attulit in noſtram præſentiam piſſimi genitoris no-
ſtri cæterorumque antecęſſorum noſtrorum Regum ſcripta, in quibus contine-
batur, qualiter ipſi præſatæ Eccleſiæ res, cum omnibus in ipſis rebus conſiſtenti-
bus, ſub illorum receperunt mundeburdo, præcatusque eſt manſuetudinem no-
ſtram, ut hoc ipſum à noſtræ imperialis poteſtatis conſenſu fieri non recuſare-
mus. Nos autem ob amorem Dei, et remedium anime noſtræ, ac pii genitoris
noſtri, cæterorumque antecęſſorum noſtrorum Regum, nec non et pro noſtræ
mercedis augmento, paternos mores ſequentes, et benignitati ejus conſenti-
entes, ita fieri decrevimus. Præcipientes ergo jubemus, ut nullus iudex publi-
cus, vel quiſlibet ex judiciaria poteſtate, in Eccleſias, aut loca, vel agros, ſeu
reliquas

reliquas poſſe-
legibus poſſide-
ad cauſas ju-
tas faciendas
tionem diſtri-
rendas nullo
ſunt penitus
naſteri ſacien-
dam et tuitio-
et ſtate exam-
Epicoſus ele-
na remunera-
anda conceſſi-
pareat imperi-
ejuſdem loci
exorare dele-
gendipatore
inveniat, q-
ſonis auctori-
libati loci Epi-
firmatum ſub
ſtabilitate imp-

Signum

Liutulfus Can-
Data V
Etione I
Forchem

Postqu
da hospitia,
tenciam & n
Tridentinas
ac Principes
plauſu excep
obſiſtente, in
rum convoc
delatumque
ſij ſolemni ca

reliquas possessiones jam dicta Ecclesia (quas nunc infra ditionem regni nostri legibus possideat, vel quæ deinceps in iura eius divina pietas voluerit augeri) ad causas judicario more audiendas, vel freda exigenda, mansiones vel paratas faciendas, aut fideiussores tollendos, aut homines ipsius Ecclesie contrarationem distringendos, nec ulla redibitiones vel inusitatas occasiones requirendas ullo unquam tempore ingredi audeat, vel ea, quæ supra memorata sunt, penitus exigere præsumat. Hominibus quoque famulatum ejusdem monasterii facientibus, qui saxonice Malmam dicuntur, prædictum mundeburdum et tuitionem nostram constituimus, ut etiam coram nulla judiciaria potestate examinentur, nisi coram Episcopo aut advocatione, quem ejusdem loci Episcopus elegerit. Quidquid vero Fiscus exinde sperare potuerit, pro æterna remuneratione dicta Ecclesie ad stipendia pauperum et luminaria continuanda concessimus, et ipse Episcopus cum omnibus rebus suis nostro fideliter pareat imperio, et sub nostra consistat defensione, quatenus ipsum fratresque ejusdem loci pro nobis, conjugum, proleque nostra Dominum melius jugiterque exorare delectet. Fratribus autem ejusdem loci præfati dedimus licentiam eligendi pastorem inter se qualemcunque voluerint, ita tamen, si talis inter eos inveniamur, qui vita et moribus probatus habeatur. Et ut hæc nostræ concessionis auctoritas plenior in Dei nomine obtineat firmitatem, jussimus prælibati loci Episcopo hoc præfens præceptum conscribi, manus nostræ inscriptione firmatum subtus, et annuli nostri impressione corroborari, pro Dei amore, et stabilitate imperii nostri, et incolumitate nostra, et æterno præmio præcepimus.

Signum

Domini Ottonis invictissimi Regis.

Liutolfus Cancellarius ad vicem Brunonis Archicappellani recognovi et ss.
Data VII Idus. Anno Dominice Incarnationis DCCCCLXI. Indictione IV. Anno regni Serenissimi Regis Ottonis XXVI. Actum Forchem in Christi nomine feliciter amen.

Postquam Hatto Fuldensis Abbas Romam præmissus ad paranda hospitia, Rex cum florentissimo exercitu, ad Germanorum potentiam & majestatem Regni sui repræsentandam, per Bojariam & Tridentinas Alpes Italiam ingressus, obvios habuit Italiae Episcopos ac Principes cum effusa populorum multitudine, Regem incredibili plausu excepturos. Ab his Papiam deductus, urbem regiam, nullo obsistente, intravit, Inde Mediolanum est digressus; ubi Episcoporum convocato concilio, Beringario Regnum Italiae abrogatum, delatumque Ottoni; qui mox ab Archiepiscopo in æde D. Ambrosij solemni cæremonia Rex inunctus, & ferrea corona condecoratus.

Annus

Regnum
Italiae de-
fertur
Ottoni.

Annus Christi 962. 963. 964.

Joannis XII Pont. 7. 8. 9.

Ottonis Imp. 1. 2. 3. Reg. 27. 28. 29.

Volemar Ep. Pad. 3. 4. 5.

Corona-
tur Impe-
rator Ro-
mæ.Regin cont.
Ludprando
Sigonius l. 6.
de Reg. Ital.

Post solenne Christi natalitium Papiæ concelebratum, Rex cum
lectissimo exercitu Romam pervenit, ad coronam Imperij, à Pontifi-
ce promissam, accipiendam. Et jam omnium Romanorum animos
accenderat cupiditas visendi Regem, quem tot bellis & victorijs ce-
lebrem tota Europa mirabatur: simul antiqua temporis species ob-
jiciebatur, quo Carolus M. liberandi Romani Leonis Pontificis cau-
sâ, Romam profectus, ingenti totius Romæ atque Italiæ lætitiâ, ex
Rege Imperator salutandus, Romanum Imperium renovasset. Igitur
admirando occursum spectaculo ingressus est urbem; quem Joan-
nes Pontifex venientem in gradibus Basilicæ Vaticanæ excepit. Quò
ubi pervenit Rex, ad pedes se Pontificis submisit; quem Pontifex am-
plexus, deduxit in templum, & sacris solemnibus cæremoniis celebra-
tis, inunxit, ac demum imperiali diademate insignivit, acclamante uni-
verso clero ac populo Imperatori felicitatem & victoriam. Quo fa-
cto, uterque ad aram S. Petri accessit, & solemniter se Sacramento devin-
xit: Imperator, se semper in fide, & auctoritate Romanæ Ecclesiæ fu-
turum, Pontifex, se nullo unquam tempore Berengarij ceterorum-
que hostium partibus adhæsurum. Felix & ad omnem posteritatem
memorabilis annus, quo Imperium Romanum à Francis translatum
ad Saxones. Idem post annos centum & sexaginta, dum rursus Im-
peratoris nomen & majestas collabi cœpta, ejusdem gentis heroes
instaurarunt: ut non immerito scripserit Sigonius, Regni Italici &
Imperii restituti decus Germanorum beneficio deberi; apud quam
exinde gentem in hunc diem Imperij majestas permansit. Otto licet
multis negotiis ac turbis Italiæ implicatus, multa interim diplomata
regiæ liberalitatis dedit, inter quæ illud magnificum & imperatori-
um, quo patrimonium S. Petri & Romanæ Ecclesiæ jura, à Pipino
Rege & Carolo M. concessa, confirmavit; quod diploma aureis
litteris exaratum, servatur in castello S. Angeli, quemadmodum & nos
ex Baronio & concilijs in Carolo Romano Catholico retulimus. Nec
immemor etiam liberalitatis suæ, tabulas Corbeiensibus obsigna-
vit, quas ex ipso autographo hic exhibemus.

*In nomine sanctæ, et individue Trinitatis, Otto divina favente cle-
mentia Rex. Notum esse volumus omnibus fidelibus nostris, quod rogatu cara
prolis nostræ Ottonis indulgimus incolis Villæ, quæ dicitur horobusun et adja-
cens est urbi, quæ dicitur Eresburg, eo jure vivere, et ipsa legitima habere per
omnia, quæ Theotmannici habent; nec tamen ulli altæ potestati subiacere,
cum suis juribus ac legitimis, nisi cui hæcenus paruit, rectoribus scilicet
monasterii*

monasterii
Martyrum
varicari lice
fra subitus

Sign

Lindulfus C

Data

Indict

Actu

Man

dum rebus
teneret. U
quo inaug
garij filio
na objecta
bentur) co
rarit, ac I
multo pos
cem; at ve
deportari j
diendum t
vat. Utrum
scit Baroni
Imperator
tor artium
potestatis
peritissim
primum li
ignorantia
pœna abfu
partem ab

Part

sub exitur
Sueviæ &
guntinus
niensis Ar

monasterii quod nova Corbeia vocitatur, ad honorem ac servitium Beatorum Martyrum Stephani atque Viti. Et ut hoc firmum sit, et nulli post hæc prævaricari liceat, annuli nostri Sigillo iussimus signari atque firmari, manu nostra subtus signantes.

Signum Domini

Ottomis Serenissimi Regis.

Lindulfus Cancellarius ad vicem Brunonis Archicapellani recognovi et ffs.
Data V. Idus Junii. Anno incarnationis Domini DCCCCXII.
Indictione V. Regni autem Serenissimi Ottonis Regis anno XXVII.
Actum in Suofaz. in Dei nomine feliciter amen.

Mansit post hæc in quintum annum Otto Imperator in Italia, dum rebus omnibus compositis, Berengarium victum captumque teneret. Una nomini macula aspersa; quod Joannem Pontificem, a quo inauguratus erat, tum ob conspirationem cum Adelberto Berengarii filio (secus quam promiserat) tum ob enormia quædam crimina objecta, apud Luitprandum (quæ tamen ab alijs incredibilia habentur) convocato ex tota Italia Episcoporum concilio, exaucto- rari, ac Leonem Pontificem subrogaverit. Sed extincto haud multo post Joanne Pontifice, Romani Benedictum elegere Pontificem; at verò Imperator Leonem tutatus, Benedictum in Saxoniam deportari iussit, quem Adalgago Hamburgensi Archiepiscopo custodiendum tradidit, qui in ea exilij urbe obiit, & tumultum adhuc servat. Utrumque Joannem ac Benedictum, verum Pontificem agnoscit Baronius; extra numerum habet Leonem, quod nullâ legitimâ Imperatoris & Episcoporum auctoritate introductus. Otto Imperator artium militarium magis quam Canonum gnarus, limites suæ potestatis excessit; non hoc Carolo M. æquandus, legum sacrarum peritissimo; Princeps quippe qui à morte prioris conjugis latinas primùm literas didicit; cetera Imperator religiosissimus, cui per ignorantiam hæc magis condonanda, quam Episcopis. Nec tamen poena absuit, quæ Imperatoris exercitum pestifera luc magnam partem absumpsit; sed hæc uberius ab alijs scriptoribus relata sunt.

Otto Imp.
Joannem
Pontif.
per Epi-
scopos &
sede sua
pellit,
substituto
Leone.
Luitprand.

Annus Christi 965.

Benedicti V. Pont. 1.
Ottonis Imp. 4. Reg. 30.
Volmari Episc. Pad. 6.

Parto Italiæ Regno, & ad Imperium rursus adjecto, Imperator sub exitum anni 965. in Germaniam rediit. Venienti in confinia Sueviæ & Franciæ occurrere duo filij, Otto Rex, & Wilhelmus Moguntinus Archiepiscopus: Wormatiæ accessit Bruno frater, Coloniensis Archiepiscopus, quibus cum Ingelhemium perrexit, & pascha

co

Flodoardus.

eo in palatio celebravit. Inde Coloniam petivit, ubi Machtildis mater, & soror Gerberga Galliae Regina cum filio Lothario Rege venientem excepere; omnes hosce, perinde ut Senatores Regni Lotharingiae, qui ad comitia simul convenerant, regio epulo tractavit Imperator; atque inde in Saxoniam properavit, interque cetera, quae sapientissime ordinata sunt, Hermannum Bellingum ob res praeclare domi militiaeque administratas gubernatore ducem Saxoniae creavit; quae dignitas apud posteros in centesimum & quinquagesimum annum permansit; sensimque ex temporariis hereditarii duces emerere, postquam ob merita parentum principatus permitti filiis. Virum hunc alij quidam ex obscuro loco & tenui fortuna evectum volunt, cujus originem Widekindus & Dithmarus e prima Saxoniae nobilitate deducunt.

Moritur
Bruno
Archiep.
Colon.

Subtractus hoc anno e numero mortalium Bruno Colonien-
sis Archiepiscopus, magno Imperatoris totiusque familiae Augusta
luctu, vir omnium Scriptorum elogijs ex omni virtutum aspectu
commendatus, qui sacram & politicam potestatem in Episcopo &
duce, admirabili sapientia, & ingenti Imperii bono, famaue sancti-
tatis conjunxit. Successorem nactus est Folcmarum, Diaconum &
oeconomum suum, cujus rogatu postea Rotgerus Corbeiensis mo-
nachus vitam Brunonis conscripsit.

Annus Christi 966. 967.

Joannis XIII Pont. 1. 2.

Ottonis Imp. 5. 6. Reg. 31. 32.

Volcmari Ep. Pad. 7. 8.

Otto Ita-
liam &
Romam
revisit,
compo-
nitque res
ibi turba-
tas.

Mirai Not.
Belg. c. 6.
Regin. cont.

Otto Imperator ob funus fratris e Saxonia Coloniam profectus;
exinde Aquisgranum, Trajectum, Neomagum adiit; rebusque istis
compositis, in Saxoniam est reversus. Nec multo post Wormatiam
ad comitia procerum contendit, in quibus expeditio in Italiam de-
creta, ad ulciscendas Romanorum injurias, quibus Joannem XIII
ejus nominis Pontificem Romanum affecerant. Peragrata Italia,
Romae Christi natalitia celebravit, sumptoque ab auctoribus sedi-
tionum supplicio, reliquum anni sequentis tempus in ordinanda
Italia consumpsit. Tum & Legati missi ad Nicephorum Graecorum
Imperatorem, qui filiam ejus privignam Ottoni filio sponfam po-
stularent. Subinde & Otto filius a Patre & Joanne Pontifice invita-
tus Romam advenit, & a Pontifice in Christi natalitijs Imperator,
jucundissimo populi Romani spectaculo, coronatus est. Si quid
Otto Imperator deliquit in Leone Pontifice introducto, id in verum
Pontificem studio & observantia compensatum est. Nec enim post
Francorum Reges ulli Romanam sedem magis coluerunt, quam
Saxonici Imperatores & Principes eorum temporum. Quem amo-
rem

rem ac re-
inauguran-
trus Succ-
randos. U-
perium nu-

Attin-
lia; e qua
nationem
burgensi.

Jun-
tia Impera-
sentium qu-
eta conjugi-
domina ge-
construxit
Henrici Re-
regni vel n-
ritio in M-
perpetualit-
suis, tam a-
pratis, pas-
licet et imm-
scopus illi-
possideant.

Et n-
per suce-
strisque ve-
signari ju-

Luidgeru-
VII
Ina-
ver-

rem ac reverentiam ut Otto parens filio altum imprimeret, Romæ inaugurari voluit, & spectare coram sanctitatem loci, in quo D. Petrus Successores suos in throno collocarat orbi Christiano venerandos. Unde jam à sequenti anno diplomata passim Ottonis II. imperium numerant, quod hic movere visum est.

Annus Christi 968.

Joannis XIII Pont. 3.
Ottonis Imp. 7. Reg. 33.
Volcmari Ep. Pad. 9.

Attinuit & insequens annus Ottonem cum filio Augusto in Italia; è qua mense Octobri hoc sequenti diplomate ratam habuit donationem Abbatiæ S. Dionysij in Angaria, factam Ecclesiæ Magdeburgensi.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Otto divina favente clementia Imperator Augustus. Noverit omnium fidelium nostrorum tam presentium quam futurorum industria, qualiter nos pro monitu Adelheidis dilectæ conjugis nostræ Abbatiæ, cui nomen est Angerm, quam beata memoria domina genitrix nostra Machtild in honorem S. Dionysii Martyris Christi construxit ob remedium et absolutionem animarum Divi genitoris nostri Henrici Regis divinaque genitricis nostræ, pro statu quoque et incolumitate regni vel imperii nostri, filique et Coimperatoris nostri Ottonis, Sancto Mauritio in Magdeburgh liberaliter offerimus, et Archiepiscopis illius Ecclesiæ perpetualiter tuendam concedimus, cum omnibus appendiciis et utilitatibus suis, tam adificiis quam mancipiis utriusque sexus, terris cultis et incultis, pratis, pascuis, silvis, aquis aquarumve decursibus, molendinis mobilibus scilicet et immobilibus, exitibus et redditibus, quæ sitis et inquirendis, ut Archiepiscopus illius Sanctæ Magdeburgensis Ecclesiæ sui que Successores teneant et possideant, et suis eam usibus sicuti res Ecclesiasticas juxta libitum adjungant.

Et ut hoc nostræ munificentie munus eidem Ecclesiæ firmum et stabile per successura tempora permaneat, et à sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus nostrisque verius credatur, hanc cartam conscribi annulique nostri impressione signari jussimus, quam et manu propria subtus firmavimus.

Signum Domini
et inviolatissimi

Ottonis Magni
Imperatoris Augusti.

Luidgerus Cancellarius ad vicem Haddonis Archicappellani notari. Data VII. Non. Octobris, Anno Dominicæ Incarnationis DCCCCLXVIII. Indictione XI. Anno autem regni Domini Ottonis XXXIII. Imperii vero VII. Actum Ravennæ in Domino feliciter. Amen.

Rr

Ante

Antè verò, initio hujus anni, cum Imperator versaretur in Campania, literas dederat ad Saxones nostros; quibus cum paternam planè sollicitudinem pro gente nostra ostendat, hic eas ex Widekindo recitare lubet.

Otto divino nutu Imperator Augustus, Herimanno et Thiaderico ducibus, ceterisque publicæ rei nostræ præfatis, omnia amabilia.

Sollicitudo
Ottonis
pro Sax-
oniâ.

Deo volente, salus omniaque prospera planè succedunt. Ceterum nunci Constantiniopolitani Regis, dignitate satis insignes, nos adveniunt, pacem, ut intelleximus, admodum quærentes. Quoquo tamen modo res agant, bello, Deo volente, nullo modo nos attentare audebunt. Apuliam et Calabriam provincias, quas hætenus tenuere, nisi conveniamus, dabunt. Si verò voluntati nostræ paruerint, ut præsentis æstate conjugem cum aquirvoco nostro in Franciam dirigentes, per Fraxinetum ad destruendos Saracenos, Deo comite, iter arripimus, et sic ad vos disponemus. Præterea volumus, ut si Redares, sicut audivimus, tantam stragem passi sunt (Scitis enim quam sæpe fidem fregerint, quas injurias attulerint) nullam vobiscum pacem habeant. Unde hæc cum Herimanno Duce ventilantes totis viribus instate, ut in destructione eorum finem operi imponatis. Ipsi, si necesse fuerit, ad eos ibimus. Filius noster in Navitate Domini coronam à beato Apostolico in Imperii dignitatem suscepit. Scripta XV Calend. Februarii in Campania juxta Capuam.

Comitia
Werlis
celebrata.

His literis lectis, inquit Widekindus, in conventu populi, in loco, qui dicitur Werla, coram Principibus & frequentia populi, visum est pacem jam dictam Redarijs servare; eò quòd tum bellum adversus Danos vigeret, & copiarum minus ad duo pariter bella conficienda sufficerent. At quæ hic Werla? in qua celebris ille conventus est habitus. Utrumne Transalbianæ in confinio Sclavorum? quæ tum Sclavorum armis circumstrepentibus minus tuta. Ego nostram in Westfalia intelligo, Urbem regiam & hætenus toties celebratam, in qua illa Saxonum comitia Herimannus & Thiadericus ex Imperatoris voluntate convocavit.

Moritur
Wilhelmus
filius
Ottonis,
Archiepi-
scopus
Mogunti-
nus,

Lata hæc Ottonis turbavit mors duplici funere: Primum Wilhelmus filius & Moguntini Archiepiscopi, 3 Febr. elati, præfulis magnæ sapientiæ; cui ob id Otto pater Parthenopolim exornandam erigendamque in Archiepiscopi sedem, & cetera Regni negotia committebat: & singularis vitæ integritatis, cui & obitum Machtildis avia ante suum vaticinata. Ab excessu è vita, Wilhelmus Ludolpho Corbeienfis Abbati se obtulit, ab eoque innocentis vitæ præfule fratribusque ejus cœnobii mortuorum subsidia petijt; quemadmodum hæc planius à Dithmaro Episcopo & Serrario relata sunt. Wilhelmum consecuta Machtildis, Imperatoris mater, miræ, ut Widekindus scribit, sanctitatis femina, quippe omnium christianarum virtutum in sexu illo splendore illustris; exemploque cum primis beneficentiæ in Ecclesias,

Et Mathil-
dis Otto-
nis Mater.

in

ingenos & religiosi instituti homines, in quos omne patrimonium erogavit. Regia nimirum donatione, & diplomate consignato, acceperat à marito suo Quidlenburgum, Palithi, Nurthusen, Gronau & Duderstede cum Comitatibus & prædijs; quæ bona magnam partem convertit in donationes cœnobiorum. Nam præter Quidlenburgense monasterium, cui se incluserat, condidit tria alia Virginum sacrarum Collegia, Northusanum, Confungense, & Poldense. Nata erat ex Widekindea familia, patre Theodorico Oldenburgensi Comite. Quæ una omnium nostratium scriptorum consensus est; falliturque Flodoardus, à quo Ludovici Germaniæ Regis, Arnulpo Imperatore genita, filia asseritur. Nec minus illustris in filio Imperatore, & tribus inde nepotibus, Ottone II, Ottone III, & S. Henrico Imperatoribus; quam tot laudibus præterea celebrant Dithmarus & Luitprandus Episcopi, ceterique omnium temporum scriptores. Sepulta est Quidlenburgi in æde S. Servatii, ad latus mariti Regis Henrici, ut viva rogârat: jam multo illustrior, quando Divorum numero adscripta colitur. Quo nunc fatalis ætas nostra per Saxoniam recidit? quæ ista quidem ex certa annalium memoria recolit, sed dispari religionis cultu. Omnia hæc invertit; tanquam magnæ illæ Imperatorum, Ducum, Principum, Matronarum & Virginum sacrarum animæ nusquam vera Evangelij luce perfusa fuerint.

Maderus
in diplom.
Saxon.

Dithmarus
lib. 2.
Luitprand.
Flodoard. in
chron.

Annus Christi 969. 970. 971.

Joan. XIII Pont. 4. 5. 6.
Otonis Imp. 8. 9. 10. Reg. 34. 35. 36.
Volemati Ep. Pad. 10. 11. 12.

Broverius
in ann. Tre-
vir. lib. 10.
Dithmarus
lib. 2.
Helmold. l.
1. c. 11.
Ereft. Ec-
cles. Mag-
denb. apud
Meibom. ad
Widek.
Chron.
Magdenb.
Otto Fri-
sing. l. 6.
Gobelinus
etat. 6. c. 48.
Crantz.
Chron.
Mindense.
Magden-
burgen-
sem Ar-
chiepi-
scopatum
erigit Ot-
to.

Versabatur inter hæc Imperator adhuc in Italiâ; ubi Græcorum perfidiam pertæsus, acceptâque etiam clade suorum, bellum Græcis indicit, cui Ottonem filium ad tyrocinia armorum capiendâ præfecit, adjuncto Gunthario & Sigefrido Ducibus; quorum moderatione Apulia & Calabria Græcis erepta, conjunctâque Imperio occidentali. His confectis animum adjecit ad Magdenburgensem Episcopatum firmandum, ac metropolim omnium Sclavorum regionumque trans Albim constituendam. Opportunum id ratus, dum in Italia esset, cum Pontifice conficere; maximè, quòd adessent Hatto Moguntinus Archiepiscopus, & Hildewardus Halberstadiensis Episcopus, quorum maximè intererat, quòd intra Episcopatum Halberstadiensem, intraque terminos à Carolo M. descriptos novus Magdenburgi Episcopatus constituendus, id quod à Bernardo superiori Halberstadeni Episcopo nunquam Otto impetrare potuerat. Igitur commutatione locorum & bonorum factâ transactum, consignataque tabulæ foundationis Ravennæ in conventu Episcoporum, subscribente Hattone Archiepiscopo, cum Germaniæ & Italiæ, qui

Rr 2

aderant,

Primus
ei Anti-
stes datus
S. Adal-
bertus,
Monach^o
Benedi-
ctinus.

aderant, Episcopis. Quæ mox Pontifex Joannes XIII rata ha-
buit: uti hæc præ ceteris accuratius narrat Browerus in annalibus
Trevirensibus. Evocatus deinde post hæc Adalbertus Episcopus, de
quo supra relatum, ex Wirtzenburgenfi Abbacia, cui præsidebat,
Romam, & auctoritate Apostolica Archiepiscopus nominatus, pal-
lioque donatus festo S. Lucæ hujus anni; & quod ad dignitatem hu-
jus sedis refertur, Pontifex Primatum omnium per Germaniam Ec-
clesiarum & Archiepiscoporum habere voluit. Subjecti verò huic
Metropoli Episcopatus Cizizensis, Misniensis, Merseburgensis,
Brandeburgensis, Havelbergensis, & Posnaniensis. Quibus rite
peractis, Otto Imperator Adalbertum cum Imperatoris literis ad
Episcopos, Marchiones & Principes Saxonie datis, Magdenburgum
præmisit; à quibus cum ingenti lætitia & populi acclamatione ac-
ceptus & inauguratus est. Adalbertus subinde festis natalitijs Chri-
sti in solemni Missæ sacrificio Bosonem Monachum Merseburgensem,
Burchardum Misniensem, Hugonem Cizicensem Episcopos
consecravit. Tundo verò sive Undo Havelburgensis, & Dudeli-
nus Brandenburgensis Episcopi, prius quidem Moguntino Archie-
piscopo subjecti, sed agente id quoque Imperatore ad Metropolim
Magdenburgensem transire jussi. Neque his Episcoporum sedibus
contentus Imperator, majora versabat cum animo; atque ut Caro-
lus M. totam Saxoniam à se subactam dividerat in Episcopatus, ita il-
le totam Slavoniam, regionesque trans Albim complexus, christi-
anæ religioni submittere, & in Episcopatus distribuere constituerat.

Annus Christi 972.

Domni Pont. 1.

Ottonis Imper. 11. regni 37.

Volcmari Ep. Päd. 13.

Widekind.
lib. 3.
Lambert.
in chron.
Sigebert.
Otto Fri-
sing.
Sigonius.

Tandem relicto Burchardo Sueviæ duce cum militari negotio,
post quintum denuo annum Imperator ex Italiâ digressus, cum in-
genti, ut Widekindus scribit, gloria, capto Rege Longobardorum, superatis
Græcis, victisque Saracenis, cum victoribus alis in Germaniam per au-
tumnum venit. Patrem comitatus Otto filius cum Theophania spon-
sa, quæ Romæ quoque à Pontifice coronata, & titulo Augustæ con-
decorata erat. Berengarius Italiæ Rex cum uxore Willa Bambergam
deportatur in exilium, ubi & vitam clausit, iisdem fatibus jactatus, qui-
bus olim Desiderius Longobardorum Rex, à Carolo M. Leodium
relegatus. Ut jam Ottonem M. non secus quàm Carolum M. do-
mitorem Italiæ, & vindicem Apostolicæ sedis videas. Postquàm Ot-
to Ingelhemium attigit, nihil illi antiquius fuit, quàm Episcoporum
synodum convocare; quam celebrem testatur fuisse Auctor vitæ
S. Udalrici: quanquam nomina Episcoporum actaq; interciderint.

Annus

Annus Christi 973.

Benedicti VI Pont. 1.

Otonis Imper. 12. regni 38. & ultimus.

Volcmari Ep. Pad. 14.

Ab Rheno Imperator in Saxoniam properavit ad paternum so-
lum, in quo hoc anno Christi 973 extremum vitæ diem habuit. Ac
postquam peragrata dispositaque Saxonia, Quidlenburgi apud fili-
am Machtildem ejus loci Abbatissam pascha celebrasset, advenienti-
bus undique diversarum gentium legatis, & procerum multitudine
salutantium, Merseburgum perrexit; ubi festum ascensionis demum
magna pietate peractum, auditique legati ex Africa præsentés. Tri-
stis istic memoria Hermanni & Geronis, Ducum fortissimorum
contra Barbaros, affecit Imperatorem, quos non ita pridem necessi-
tate mortis amiserat. Et tanquam ipse iisdem fatis urgeretur, Mimin-
lebam ad Unstrotum fluvium secessit in locum & monasterium
Henrici patris morte confatalem. Venerat eo feria tertia ante Pente-
costen; proxima nocte (verbis Widekindi referam vitæ exitum)
juxta morem diluculo de lecto confurgens, nocturnis et matutinis laudibus
intererat. Post hæc paululum requievit. Missarum deinde officiis celebra-
tis, pauperibus juxta morem manus porrexit, paululum gustavit, iterum-
que in lecto requievit. Cum autem hora esset, processit letus et hilaris ad
mensam. Peracto ministerio, vespertinis laudibus interfuit. Peracto can-
tico Evangelii, astuare, atque fatigari cepit. Quod cum intellexissent
Principes circumstantes, sedili eum imposuerunt. Inclinantem autem
caput, quasi jam defecisset, refocillaverunt, expetitioque Sacramento di-
vini corporis et sanguinis, et accepto, sine gemitu cum magna tranquillita-
te ultimum Spiritum cum divinis officiis pietatis creatori omnium tradidit.
Addit Dithmarus: postquam nonis Maji divino viatico recreatus est, ex-
anime corpus, prosequente Ottone filio, à Gerone Colonienſi, et Adalberto
Magdenburgensi Archiepiscopis Magdenburgum transvectum est, atque
istic in crypta adis Mauritianæ ab Episcopis et Clero solemnibus Ecclesiæ ce-
remoniis denotatum est ad latus Edithæ Reginae. Magnus & gloriosus
Imperator, quo post Carolum M. ut Dithmarus perhibet, nemo ma-
jor Imperium gessit. Argenteas ille venas Goslaræ primùm reperit,
quas tanto ævo & post Otonem nemo scrutatus fuerat. Sed aure-
um magis sæculum, quod Ottone Imperatore disciplinâ cleri & po-
puli florentissimum fuit, quod & domitis omnibus circum exteris
intestinisque hostibus, filio reliquit pacatissimum: felicesque Episco-
pi, qui cum Volcmaro nostro vitam sub illo sortiti. Et quæ per Sax-
oniam Ecclesia Cathedralis? quod monasterium, in quo ejus bene-
ficentiæ vestigia ex diplomatum monumentis non extant? dum-
modo ceteri perinde, ut Mindenſes & Magdenburgenses, aut servaf-
sent, aut cum posteris communicassent.

Widekind.
lib. 3.
Dithm.
Otto Fri-
sing.

Obitus
& laus
Otonis
M. Imp.

Com-

Succedit
patri in
imperio
Otto fi-
lius.

Gelen. r. fa-
crar. syn. 7.
Qui Cor-
beienſia
privilegia
approbat.

Composito in terram patre, Otto filius imperium adiit, juvenis, qui vix dum xx ætatis annum attigerat, quique ante xii annos à Germanis Rex delectus, atque ante sexennium à Pontifice Imperator appellatus erat; à quibus etiam annis in diplomatis regni & Imperij ejus exordia numerari leges. Ut tamen majestatis decus imple-ret, haud multò post à funere patris Aquisgranum profectus ad comitia, in ijsq; omnium Principum consensione Imperator acceptus confirmatusque est. Mense Julio Aquisgrani fuisse, docent nostra tabulæ Coloniensis Ecclesiæ, quas Gelenius recitat ab Ottone istic consignatas. Sed jam paulò ante Otto Imperator, primo statim auspiciatij Imperij anno, Ludolpho Corbeienſi Abbati omnia à majoribus concessa auctoritate sua renovarat.

In nomine sanctæ et individua Trinitatis. Otto divina favente ele-
mentia semper Augustus. Convenit nostræ Imperiali Celsitudini, ut petiti-
ones fidelium nostrorum, has præcipuè, quas pro Ecclesiarum sibi commissarum utilitatibus suggerunt, ad effectum perducamus; quoniam hoc ad præ-
sentem vitam prosperè peragendam, et ad futuram beatitudinem prome-
rendam profuturum liquido credimus. Unde noverit omnium fidelium
nostrorum industria, quia adiens excellentiam nostri culminis Lindulfus
Abbas venerabilis novæ Corbeie, rogavit, ut eidem monasterio concedere-
mus talem libertatem, qualem à Patre nostro et Imperatore augustis, ca-
terisque antecessoribus nostris Regibus vel Imperatoribus accepisse dinosci-
tur; ejus petitioni assensum præbentes, interventu matris nostræ Adal-
heide, in supra dicto monasterio fratribus DEO servientibus, ejusque
Martyribus Stephano atque Vito omnes concessiones, quas anteriorum
Regum vel Imperatorum temporibus habuerunt, concessimus, nostraque au-
thoritate renovavimus; præcipuè ut potestatem habeant inter se, cum necessi-
tas venerit, Abbatem eligendi, et ut à nullo Episcopo de dominicalibus mansis
ejusdem monasterii decima exigantur, neque à Comitibus ex qualibet judi-
cari potestate Coloniensium et Liti ad justitiam faciendam aliquo banno con-
stringantur, sed coram advocatis ejusdem monasterii justitiam facere cogan-
tur; sicut anteriorum Regum vel Imperatorum præfato loco concessum fuisse
cunctis fidelibus nostris liquido patet. Et ut hæc nostræ renovationis ac firma-
tionis auctoritas firmiter stabiliorque à cunctis perpetim credatur, hanc char-
tam conscribi, manuque nostra propria subtus roboratam annuli nostri im-
pressionem jussimus insigniri.

Signum Domini Ottonis

invidissimi semper augusti.

Willigisus Cancellarius vice Roberthi Archicappellani recognovi.
Data V Calend. Junii, anno Incarnationis Domini DCCCCLXXXIII.
Indictione I, anno regni Domini Ottonis XIII. Imperii autem VII.
actum Alten in Dei nomine feliciter amen.

Annus

Annus Christi 974.

Benedicti VI Pont. 2.

Ottonis II Imp. 2.

Volcmari Ep. Pad. 15.

At non ita prævinitus auctoritate Pontificis & Principum Otto, quin altero mox anno cum Regni æmulis luctandum esset; nam præter Raginarium Lotharingiæ turbatorem, quem bello oppressit, Henricus patruelis Bojariæ dux, inito cum Haraldo Danorum Rege, Boleslao Polonorum Duce, atque alijs etiam Germaniæ Principibus foedere, ausus est arma indicere, & Regnum Germaniæ affectare. Sed hunc æmulum, convocato procerum conventu, per legatos ad obsequium revocavit. Inde arma in Haraldum Daniæ Regem, fines Saxoniæ depopulantem convertit, victumq; contudit.

Sub initium hujus anni Volcmarus Paderbornensis Episcopus Ottonem adiit, & privilegiorum confirmationem, quæ ceteri ante cum Cæsares ac Reges dederant, ac liberam cum primis electionem Episcopi, secundum Caroli Crassi concessionem, impetravit; ita enim auctor vitæ Meinwerici. Otto ejusdem nominis secundus, decimo quinto Calendas Februarii, rogatu Folcmari ejusdem civitatis Episcopi, anno Dominicæ Incarnationis nongentesimo Septuagesimo quarto, electionis sue decimo quarto, imperii primo, regni septimo, indictione quarta (quæ secunda scribi debuit) Imperatoria auctoritate omnia privilegia comprobavit; quod tamen Ottonis diploma, vel incendio Ecclesiæ, vel alia temporum injuria intercidit.

Ceterum Otto Imperator, varia hoc eodem anno loca peragrans, varia diplomata dedit: aliud Neomagi 14 Calendas Martij apud Myræum: aliud 5 Kal. Julij Wormatiæ apud Zilesum: aliud rogatu Theophaniæ conjugis Ludolpho Osnabrugensi Episcopo, quo Ludolphum consanguineum appellat, multisque prædiis donat. Duplex præterea Mindensi Ecclesiæ datum, alterum Aquisgrani 12 Calendas Augusti, alterum Neomagi 14. Calendas Martij, quo Lubekena donatur Ecclesiæ S. Petri. Verum cum hæc extent, nos hic duo adjungemus diplomata, quorum neutrum hæcenus publici juris factum. Altero Otto Imperator, pia majorum vestigia secutus, Herivordienſi Sanctimonialium Virginum Collegio benefecit. Id diploma, etsi in medio vitiatum agnoscam, ob antiquitatis tamen memoriam referre licebit.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Otto divina favente clementia Imperator Augustus. Noverit omnium fidelium nostrorum, presentium scilicet ac futurorum industria, qualiter quædam venerabilis abbatissa herifordensis monasterii nomine frimma nobis Luthovici regis de quodam mercato cum omnibus inde exigendi usibus, id est, moneta telonibus, vel quidquid ad publicum videtur pertinere mercatum, in loco ad omhusa nominato, afferens nostramque

Sigebertus.
Lambertus.
Schaf.
Brunnerus.

Uti & Paderbornensis.

Miram in
notis Belg.
Zilesum in
defens. Ma-
xim.
Ervovinus
in chron.
Pistorius in
diplom.
Mind.
chron.
Mindens.

Beneficentia Ottonis II in Herivordienſi Canoniarum Virginum Collegium.

*Theophania

nostramque dilectam conjugem nomine * Adelheida, hac eadem scripta, nos nostri precepto, ejus interventu, prefato monasterio renovari precabatur. Nos verò pro anima nostra remedio, et aeterna remuneratione more antecessorum nostrorum Regum vel Imperatorum facientes, ejusque intercessionem consentientes, memorata Ecclesia Herifordensi, ejusque abbatisse Imma predicta per futura succedentium tempora in loco superius nominato, potestatem non solum mercationis locum constituendum, sed etiam ad jus ejusdem prelibatae abbatisse banno nostro imperiali exigendum, pacemque omnibus quærentibus mercatum ac redeuntibus faciendum concessimus. Et ut hoc nostra auctoritatis preceptum cuncta sancta Dei Ecclesia, filiis, nostrisque perpetuo verius credatur fidelibus, ac firmum stabileque permaneat, manu nostra subius propria firmavimus, annulique nostri impressione consigillari iussimus.

Signum Domni Ottonis

Serenissimi Imperatoris Augusti.

Jus telonij & monetæ Werthinensibus datur ab Ottonc.

Willigisus Cancellarius ad vicem Rotberti Archicappellani recognovit. Data V Idus April. anno Incarnationis Domini DCCCCLXXIII. Indictione II anno vero regni Domini Ottonis XIII. Actum Walbech.

Altero diplomate Folcmaro Werthinensi Abbati, & in ipsa Werthina, & Ludinghusij in diocesi Monasteriensi jura telonij ac monetæ, rogatu Theophaniæ conjugis donat.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Otto Dei favente clementia Augustus. Si servorum Dei petitionibus, quas pro Ecclesiarum sibi met commissarum utilitatibus nobis suggererint, clementer annuerimus, id nobis procul dubio ad præmia aeterna capeffenda liquidò perducet. Unde notum esse volumus presentibus scilicet et futuris, qualiter fidelis noster Folckmarus Werthinensis monasterii provisor, cum interventu dilectæ conjugis nostre Theophaniæ adiut Celsitudinem nostram postulans, ut in duobus suis locis, id est Werdina, Liudinghus, forum et monetam sibi liceret aptare et facere. Hujus rationabili, ac iusta petitioni assensum præbentes, libenter postulata concedimus, et quidquid in eodem foro, vel moneta publica ad jus nostrum pertinet, predicta ac dilectæ conjugis nostre rogatu, predicto monasterio firmiter donamus, et in perpetuum perdurare volumus. Et ut hæc traditio auctoritatis nostre firma et inconcussa permaneat, manu propria eam firmavimus, et annuli nostri impressione sigillari iussimus.

Signum Domni Ottonis

Serenissimi Imperatoris Augusti.

Willigisus Cancellarius ad vicem Rotberti Archicappellani notavi. Data XIII Calendas Septembris, anno Incarnat. Domini DCCCCLXXIII. Indictione II, anno regni Ottonis XIII. Imperii autem VII, actum in Arviti.

Id

Id vero
nunc Erwin
Westphalia
nensis, arg
strasse, atqu
ad hunc an
crucem Pader
reorum, qu
puro auro
illa vetus in
munificenti
tiosum cru
venerandu
longo ævo
liquefacta,
Kerfenbroc
riantanti do
nis inaurati
spectuq; ve
Nam cum
summæ æd
corum har
henfæq; est
auratis ob
ticus Halb
Liborij arg
tum est, per
ces inter co
manibus f
quod & ip
ro donum
bat frequ
sicuti inter
fuit, in quo
inscription
derbornar
stas, religio
terejus int

Id verò diploma, cùm in Arvite, quæ tunc curtis regalis erat, nunc Erwite est pagus inter Sufatum & Paderbornam in Ducatu Westphaliæ haud procul à Luppia, atq; ad fines dicecesis Paderbornensis, argumento est, Ottonem sub Autumnum Westphaliam lustrasse, atque Paderbornæ Volcmarum Episcopum invisisse; idcirco ad hunc annum referre placuit Ottonis donum, auream videlicet crucem Paderbornensi Ecclesiæ datam, pretio sexaginta millium aureorum, quam ex collectis Longobardorum triennialibus tributis, ac puro auro confectam tradunt annalium nostrorum scriptores. Hinc illa vetus inscriptio. *Auri sexcentas hæc crux habet aurea libras.* Atque ut munificentia Imperatoris, populi simul pietas accenderetur, id pretiosum crucis signum ante chorum Basilicæ populo spectandum, venerandumque ex sublimi loco est expositum. Verùm ea crux haud longo ævo superstes fuit ex suo signo cultuque; seu Basilicæ incendio liquefacta, seu conflata conversa in Basilicæ reparationem (quod Kerfenbrochius opinatur) seu alio casu interversa. Quare ne memoria tanti doni cultusque populo subtraheretur, crucis effigies laminis inauratis obducta, in prioris locum est substituta, quæ ex forma aspectuque veterem referret, quod nostra demum memoria cognitum. Nam cum hæresis bello sæpius urbs in periculo esset, veriti Canonici summæ ædis, ne opimi hujus spolijs causâ invitarentur vicinæ hæreticorum harpyæ, visum fuit per aurifabros explorare crucem, deprehensaque est intus præstipata, atque extimè laminis tantummodo inauratis obducta. Post etiam Christianus Dux Brunswicensis, & hereticus Halberstadiensium Episcopus, cùm Paderbornâ occupatâ D. Liborij argenteam tumbam, & quidquid sacri auri argentique reperi- tum est, per sacrilega spolia rapuisset, in hanc quoque crucem, uti sagaces inter eos didicerant, inquiri iussit; quæ tamen rapacibus eorum manibus subtrahita est per Georgium Brenckium Scholasticum; quod & ipse persuasus, superesse in hac cruce Ottonicum illud ex auro donum. Nihil majorum ætate Cæsarum ac Regum pietas habebat frequentius, quàm ejusmodi donis exornare templa & altaria; sicuti inter ceteros Serrarius Moguntinæ Basilicæ thesaurum exposuit, in quo similis crux monstrata ex eodem pretio, & ex relati versus inscriptione: Ottonem verò Cæsarem, ut hoc tam insigni dono Paderbornam exornaret, quid aliud commovit, quàm loci hujus vetustas, religionisq; sanctitas, & Volcmar Episcopi veneratio, quæm pater ejus inter præclarissimos Saxonie Episcopos commendare solitus.

Otto Imp. Paderb. Ecclesiæ donat crucem auream, pretio sexaginta millium aureorum.

Serrarius lib. 1. Mog. hist. 6. 32.

Annus Christi 975. 976. 977.

Benedicti VII Pont. 1. 2. 3.
Ottonis II. Imp. 3. 4. 5.
Volcmar Ep. Pad. 16. 17. 18

Si

Postea-

Id

Lambertus
Schaf.
Herm. cont.
Sigebertus
Dithmarus
lib. 3.
Daniam
Otto sub-
jugat.

immo
otio
mullis
-otto
-mullis

Sigebertus.
Lambertus
Herm. cont.
Brunnerus
lib. 8. ann.
Brunnerus
lib. 10.

Bohemi-
am vesti-
galem
reddit.
Lambertus
Schaf.
Dith. lib. 3.

A Lotha-
rio Gallie
Rege ino-
pinato
invaditur.
Sigebertus.
Aimoinus
lib. 5.
Dithm. lib. 3.

Posteaquam Imperator omnia per Imperium composuerat, anno regni tertio, exercitum, quem ex Saxonibus & Germanis collegerat fortissimum, in Daniam adversus Haraldum Regem traduxit; & Slesvicum progressus omnes Regis munitiones expugnat, ac veteres Saxonie terminos, & libertates christianae religionis reperit. Ita victum Regem iussit se Wismariae in conventu Principum sistere; ubi ad pedes Imperatoris prostratus, in gratiam est receptus, annuo tributo imperato. Inde eodem anno in Bohemiam cum victore exercitu digressus, omnia ferro flammaque vastando, Regem quoque, ad quem Henricus Bavariae Dux profugerat, caesis ad Pilsnam Bois, ad obsequium redegit; submissusque Bohemis Episcopus Theodmarus, genere Saxo, vir sanctissimus. Quo in Regno per id tempus Adalbertus primus Pragensium Episcopus defudabat, Magnus ille Bohemorum & Sclavorum ex Apostolico numero doctor, & martyr; diversus ab Adelberto Magdenburgensium Archiepiscopo, viro Apostolici fervoris, qui per id tempus quoque inter Sclavos Christi religionem, per conditos ab Ottone primo Episcopatus, quam latissime propagabat, quos hoc anno Sigebertus ab Ottone debellatos denuo refert. Ac quo minus Otto Barbarorum bellis insisteret, fecit Henrici patruelis ac Bojariae Ducis rebellio; sed brevis haec ambitio; victum Otto subegit, spoliatumque principatu, Traiectum, seu ut Browerus, Treviros in exilium deportari iussit: ac ne denuo rebellaret, Ducatum Ottoni, Ludolphi Suevorum Ducis filio, alterique patrueli suo donat.

Intestinis hostibus suppressis, Otto rursus cum ingenti exercitu Bohemiam intrat, ac Boleslaum Ducem, ostentatione armorum, tributa, quae pater imposuerat, pendere iussit. Tum vero per Saxones Imperatores revocata prisca à Carolo M. Imperij maiestas, cum Dani, Sclavi, Bohemi, ceterique circum populi Imperio tributarii servirent; & Principes Imperij ad unius absolutissimi Monarchae Imperium obedientes starent.

Annus Christi 978. 979.

Benedicti VII Pont. 4. 5.

Ottonis II Imp. 6. 7.

Volcmari Ep. Pad. 19. 20.

Hac rerum felicitate Otto Imperator, pacis securus, Aquisgranum versabatur; cum Lotharius Galliarum Rex, immemor consanguinitatis & beneficiorum, ex improvise cum ingentibus copiis Metas ducit exercitum, Austrasiaeque proceres in fidem suam adigit; ac recta inde Aquisgranum Imperatorem cum conjuge intercepturus advolat. Pransurus Otto cum conjuge accumbebat mensae, cum subito rumore percellitur, advehi hostem, & portis imminere. Vix Imperator

perator praec
Lotharius un
convivis rep
pastus, palati
Gallo epulu
citum contr
lites, advola
quinguin
gent) conf
Parisios usqu
brem mensa
sacris tantu
expeditione
vium in Du
Austrasiae Re
fiduciario d
sit. Nec mu
Saxonici ge
vero Saxoni
Francorum
tot rursus
Caesarem &

Otto
Germaniar
peditioneq
clesijs & rel
Quam in re
beiensium
rum magn
In no
mentia Inpe
ribus, ac Re
rantibus, as
liter Nos, et
tem condec
nitatem inte
ex ratione s
ginrichesdon
fridi Comiti

perator præcipiti fuga cum conjuge & aula in tutum evaserat, cum Lotharius urbem & palatium ingreditur, mensamq; instructam sine convivis reperit. Igitur hospes minimè invitatus, postquam epulis pastus, palatium diripit, & cum præda in Franciam redit. At carum Gallo epulum; Otto hac fugæ contumelia & injuria percitus, exercitum contrahit; & tanquam ad pedis pulsum è terra proflirent milites, advolant Saxones & Germani, intraque breve tempus exercitus quinquaginta millium (quem alij ducentorum etiam millium augent) constitit in campo; quocum è vestigio Lotharium insecutus, Parisios usque pervenit, incensoque suburbio, ab Octobri ad Decembrem mensem Gallias depopulatus, extremam vastationem intulit: sacris tantummodo locis exceptis, quibus parcitum. Quâ exitiali expeditione ita Galliarum Rex afflictus, ut altero anno ad Carum fluvium in Ducatu Luxenburgensi cum Imperatore pacisci & omne Austrasiæ Regnum abjurare necesse habuerit, quod Carolo fratri jure fiduciario datum; atque inde Germaniæ Imperio conjuncta mansit. Nec multò post Lotharius Regno exutus Hugonem Capetum, Saxonici generis Principem, subrogatum sibi Regem ferre debuit. Ita verò Saxonia Westfaliaque nostra, quæ tot primæ & secundæ stirpis Francorum Reges, & ab Hugone Capeto exinde ad nostra tempora tot rursus tertiæ stirpis Reges dedit, modò Regem nullum, præter Cæsarem & Principes, habet.

Annus Christi 980.

Benedicti VII Pont. 6.

Ottonis II Imp. 8.

Volcmari Episc. Pad. 21.

Otto Imperator, ut Dithmarus scribit, cum triumphali gloria in Germaniam & Saxoniam reversus, totus exinde fuit in apparatu expeditioneque Italiæ; interq; cetera Imperij negotia multis prius Ecclesijs & religiosorum cætibus, pro insita majorum pietate, benefecit. Quam in rem sistimus hic diploma Imperatoris, quo Ludolpho Corbeiensium Abbati, viro integerrimæ vitæ, commutationem bonorum magno cœnobij commodo indulget.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Otto divina favente clementia Imperator Augustus. Omnibus fidei Christianæ Religionis Cultoribus, ac Regiæ Imperialis Excellentie magnitudinem fide debitâ jure honorantibus, astantibus et futuris adhibiti scripti per subjectionem pateat, qualiter Nos, et fidelem nostram, Liudolfum videlicet, Corbeiensis Ecclesiæ abbatem condecuit, quoddam concambium de prædiis nostris ob locorum opportunitatem inter nos facere. Dedit igitur prædictus Liudolfus venerabilis abbas ex ratione suæ abbatiæ per manum advocati sui Liudolfi duas marcas, Meginrichesdorf et Mimileuru dictas, in pago Hassegarove, in Comitatu Sigfridi Comitatus sitas, cum omnibus rebus illuc rite pertinentibus, in mancipiis

St 2

utriusque

utriusque sexus, edificiis, arvis, agris, pratis, campis, pascuis, silvis, cunctisque aliis appendiciis, quæ dici possunt, nobis ob nostram petitionem firmiter in proprium, atque ad integrum à suo jure et Ecclesie sue in nostrum, quod voto placeat nostro, inde agendum redegit. Econtra autem in recompensatione hujus traditionis Abbati prædicto et Ecclesie sibi commissæ de portione nostre proprietatis per manum advocati nostri Liudgeri dedimus, quidquid visi sumus habere in Villis Budineveldon, Brungeringhuson, Lellibechi, Rehon, Corbechi, et in Halegehuson dictis, in Pago Nihtherse, et in Comitatu Asichonis Comitatus sitis, cum omnibus utensilibus illuc jure aspicientibus, mancipiis utriusque sexus edificiis, arvis, agris, pratis, campis, pascuis, silvis, aquis, cunctisque aliis pertinentiis, quæ dici adhuc aliquo modo aut nominari possunt. Atque hoc à nostro jure in Ecclesie superius dictæ, et abbatis antefati Liudolfi, Successorumque illius potestatem perpetualiter ibi standum omnino redegit, et Imperiali dominatione ad integrum tradidimus. Sed quia præscriptus abbas nostre votum petitionis sequendo, hanc mutuo inter nos factam commutationem comprobavit, propter suam dilectionem adjecimus, ut ipse sui que Successores in præfatis deinceps locis quietem habeant, atque ut nullus Comes, vel judiciaria persona hanc tranquillitatem violare præsumat, hoc nostro imperii præcepto firmiter interdiximus. Ut autem hujus concambii utrimque facti traditio per futura dehinc tempora stabilior habeatur, hoc nostre dominationis præceptum inde conscriptum sigilli nostri impressione signari jussimus, manuque propria, ut infra videtur, corroboravimus.

Signum Domni Ottonis

invictissimi Imperatoris Augusti.

Hildiboldus Episcopus et Cancellarius ad vicem Willigisi Archicappellani recognovi.

Data XII Calend. Octobr. anno Dominice Incarnationis DCCCCLXXX. indictione VIII, anno vero regni secundi Ottonis XX, Imperii autem XIII. Actum Valabhuson feliciter amen.

Dithmarus
lib. 8.

Inde nunc Imperator compositis omnibus per Saxoniam & Imperium sub autumnii exitum cum florentissimo exercitu in Italiam movet, evocatus tum intestinis Italorum dissidiis, tum ut Italiam à Saracenorum deprædatione & Græcorum irruptione liberaret: indignum reputans regnum, quod Pater quæsierat à se destitui. Ducta simul Theophania Conjux, qua cum Romæ natalitia Christi peregit. Comitata quoque Imperatorem, præter Episcopos & Abbates, ingens Saxonum procerum ac militum multitudo à Dithmaro & Schafnaburgensi celebratur.

Annus Christi 981.

Benedicti VII Pont. 7.

Ottonis II Imp. 9.

Volcmari Ep. Pad. 22.

Otto in
Rebelle

At priusquam copiarum omnes ex Germania advenire, magnifico convivio cumprimis parato in Vaticano, Principes ac Legatos excepit.

cepit. Inter
cumprimis
& sanguina
Italorum r
Junctis de
jam Sarace
spere gessit
tifex insigni
lebre illud

Bened
bati sanctæ
ribus in perp
profectus n
impensus su
stolica pastor
pertinere di
censura cons
SS. Marty
dicitur Corbe
dictione san
nullius alter
rius favente
et omnem c
quamlibet h
ut, nisi ab
quisquam p
vini judici
nibus, ut nu
state, vel et
velejus cau
monasterium
mulgantes
Deo, et tern
um atque co
libet in eode
Laicorum
eundem san
fuerint, fir
tuimus per
ritate, ut d
cundum re
tione, potes
in precipui

cepit. Inter epulas de seditiosis sumptum supplicium; ex quo Itali cum primis scriptores crudelitatis notam nomini ejus imprimunt, & sanguinarium compellant, secus quam Germani, qui ob iteratam Italorum rebellionem severitati quam sævitiae adscribere malunt. Junctis deinde Italicis copiis cum Germanis, grave cum Græcis, qui jam Saracenos in auxilium attraxerant, bellum iniit, ac multa prosperè gessit. Quo simul anno Benedictus eo nomine septimus Pontifex insigni privilegio Ludolphum Corbeicensem Abbatem & celebre illud cœnobium exornavit.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei Lindolpho religioso Abbatī sanctæ Corbeicensis Ecclesiæ, nostroque dilectissimo filio, suisque Successoribus in perpetuum. Cum summæ Apostolicæ dignitatis apex in hoc divini profectus nitore dinoscitur præfulgere, cum in excercendis DEI laudibus sui impensius studuit laboris exhibere certamen, ob hoc debita nos ejusdem Apostolicæ pastoralis compulit sollicitudinis cura, quidquid ad stabilitatem piorum pertinere dinoscitur locorum, ubertim promulgari, et Apostolicæ institutionis censura confirmari. Figitur quia postulasti a nobis, quatenus monasterium SS. Martyrum, Protomartyris Stephani, atque Viti Martyris, in loco qui dicitur Corbeia privilegii sedis Apostolicæ, et insulis decoretur, ut sub jurisdictione sanctæ nostræ sedis, cui Deo autore deservimus Ecclesiæ, constitutum nullius alterius Ecclesiæ jurisdictionibus submittatur: pro qua re piis desideriis faventes, ac nostra auctoritate, id quod postulas, effectui mancipamus, et omnem cujuslibet Ecclesiæ Sacerdotem, in præfato monasterio ditionem quamlibet habere, et auctoritatem præter sedem Apostolicam prohibemus: ita ut, nisi ab Abbate monasterii fuerit invitatus, nec missarum ibidem solemnia quisquam præsumat celebrare, omnimodo statuentes apostolicæ censura sub divini judicii obtestatione, et validis atq; atrocioribus anathematis interdictionibus, ut nullus unquam præsumat, quacunque dignitate sit præditus vel potestate, vel etiam quacunque magna parvaque persona in eodem monasterio, vel ejus causis incumbere, aut de rebus et possessionibus, vel quidquid ad illud monasterium pertinere videtur, quoquo modo auferre, vel alienare; promulgantes nempe, et hoc auctoritate beati Petri Apostolorum principis, coram Deo, et terribili ejus futuro examine per hoc nostrum Apostolicum privilegium atque constitutum sancimus atque decernimus, ut loca quæ ab abbate quolibet in eodem monasterio commutata, vel etiam concessa sunt, nec non et aliæ Laicorum possessiones, quæ à Regibus vel Ducibus, et à ceteris Christianis ad eundem sanctum locum largitæ atq; oblatæ sunt, aut imposterum illis concessæ fuerint, firma stabilitate prædicto monasterio existenda, atq; in perpetuum statuimus permanenda. Concedimus etiam et confirmamus, Apostolicæ auctoritate, ut de alio monasterio Abbas ibi non constituatur, sed ipsi Servi Dei secundum regulam beati Benedicti viventes, etiam ex sua propria congregatione, potestatem eligendi Abbatem habeant. Insuper etiam concedimus, ut in præcipuis festivitatis, id est, in Natalis Domini, atque in Epiphania, et

Puri.

Italos antemadver-

tit.

Dithmarus

lib. 3.

Siegers.

Lambertus

Schaf.

Sigonius l. 7.

de Regno

Ital.

Brunnerus.

Benedictus

VII Pont.

insignia

Corbei-

ensibus

Privilegia

commu-

nicat.

Augusti.

ecognovi.

VIII, anno

citer amen.

niam &

a in Ita-

tum ut

uptione

erat à se

næ nata-

eter Epi-

a multi-

agnifico

gatos ex-

cepit.

Purificatione sanctæ Mariæ, die Resurrectionis et Ascensionis, pentecoste, et festivitate S. Joannis Baptiste, in Natalitiis Apostolorum, in festivitibus S. Mariæ, et Sanctorum, quorum meritis jam dictum monasterium dedicatum est, abbas ipsius loci intra missarum solennia dalmatica et sandaliis utatur. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu presumpserit his, quæ à nobis ad laudem Dei pro stabilitate jam dicti monasterii statuta sunt, refragari, aut in quoquam transgredi, sciat se Anathematis vinculo immodatum; et Diabolo, et ejus atrocissimis pompis, atq; cum Juda traditore Domini nostri Jesu Christi æternis incendiis, et supplicio concremandum deputamus à Domino. Qui vel proprio intuitu et in omnibus extiterit custoditor hujus nostri apostolici constituti, ad cultum Dei respicientis, benedictionis gratiam à misericordissimo Domino Deo multipliciter consequatur, et vitæ æternæ particeps effici mereatur. Scriptum per manum Joannis Notarii nostri, et sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, nonis Aprilis, indictione IX. Datum per manum Stephani Episcopi et Bibliothecarii sanctæ sedis Apostolicæ, anno Domino propitio. Pontificatus Domini nostri Benedicti summi Pontificis et Universalis Ecclesiæ Papæ, in sacratissima sede B. Petri Apostoli septimo, Imper ante Domino nostro Ottone coronato anno imperii ejus XII, quarto nonas Aprilis indictione IX.

Annus Christi 982. 983.

Benedicti VII Pont. 8. 9.

Ottonis II Imp. 10. & ult.

Volcmari Ep. Pad. 23. & ult.

Otto de-
fertus ab
Italis in-
feliciter
pugnat.
Dithm. l. 3.
Sigebertus.
Leo Ostien.
lib. 2 c. 9.
Lambertus
Schaf.
Marian.
Scotus.
Auctor vita
S. Udalrici.
Sigonius.
Baronius
& alii.

Insequenti anno Otto Imperator Tarento digressus, ubi xvii Calend. Aprilis castra habebat, ad Oppidum Calabria processit, nomine Busensellum; ibi ardentibus pugnandi cupiditate animis militum, Idibus Julij cum occurrentibus Græcis & Saracenis atrox prælium est commissum. Romani ac Beneventani, ubi certamen de summa rerum imminere viderunt, statim à signis recesserunt, atque Ottonem valido præsidio non opinantem nudaverunt. Hac Italarum perfidiâ perculsus exercitus, cum hostes instarent, facile non solum fusus fugatusque, sed foedâ etiam strage obtritatus est. Cæsi in eodem prælio multi Episcopi, multique Saxoniar, Alemanniar & Bojariæ Comites, procures ac milites, à Dithmaro deplorati. Otto ægre incolumis ad mare profugit, & in navem, quam fortè in littore nactus, se injecit; quam, cum Piratarum esse didicit, veritus, ne proderetur, in mare profiliivit natando nifurus evadere (Dithmarus ex una navi in aliam transiisse perhibet, quod Sigebertus etiam scribit) agnitus verò à prædonibus, captusque fuit. Quæ postquam Theophania & Theodorico Metensi Episcopo relata sunt, largè aurum pro captivo obtulere; quo circa dum negligentius custodiretur, Otto per hanc fugæ opportunitatem in littus profiliijt, & beneficio pernecis equi evasit. Capuam subinde delatus, reparato per Lombardiam exercitu, Beneventum ex improvviso capit diruitque, civium ultus perfidiam. Inde Veronæ

menfe

menfe Julio
Cæsarem &
piscopo in
beiensem A
diplomate

In nomine
Augustus. Om
pateat, quomodo
Ailberhtum na
abbates, per neg
Rex præfatus mo
rium jam dictu
Ponteburg nomi
Bremensis Ecce
rei tamen firmi
ceptione sua præ
ob petitionem d
terventum fide
harii Magadab
Lindulfi benig
locum Pontebu
præfatus Rex P
donamus, trad
controverfiam
omnino interd
ram curricula
conscriptum fig
tur, corroborat

Signum L

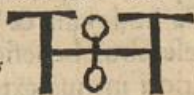
Hildebat
Data XV Cal
verò reg
Vero
Italiae Imp
cum mar
ceptæ: seu
quam ad e
amq; in qu
js, secunda
burgi Abb
factaq; cu
terisq; Epi
facri viatic
immortal
licæ Vatic
Magnus J
nifi imma

in mense Julio procerum comitia habuit, in quibus Ottonem filium
Cæsarem & Collegam Imperii dixit, & Warino Colonienſi Archie-
piſcopo in tutelam dedit. Qua in urbe Imperator Ludolphum Cor-
beienſem Abbatem novo liberalitatis beneficio affecit. quod hic ex
diplomate referam.

Decimas
amiſſas
reſtituit
Corbei-
enſibus.

In nomine ſanctæ & individua Trinitatis. Otto divina favente clementia Imperator
Auguſtus. Omnium fidelium noſtrorum, præſentium ſcilicet & futurorum, pia devotioni
pateat, quomodo Liudolfus Corbeienſis Eccleſia Venerabilis Abbas, per fidelem ſuum legatum
Ailberthum nomine, nobis conqueſtus eſt, quod prædeceſſores ſui, ejuſdem Eccleſia videlicet
abbates, per negligentiam perdidiciſſent quandam præceptionem, quam HLudovicus quondam
Rex præſato monaſterio dedit, in qua continebatur, qualiter ipſe HLudovicus Rex ad monaſte-
rium jam dictum, in honore S. Stephani protomartyris conſecratum tradidit quendam locum
Ponteburg nominatum, & omnem decimationem in pago Ammeri, in Episcopatu Adaldagi
Bremenſis Eccleſia Archiepiſcopi ſitam, & ſua præceptione traditionem ipſam confirmavit; præ-
rei tamen firmitate petiit noſtram Celſitudinem, ut nos omnem rem, quam præſatus Rex præ-
ceptione ſua præſato monaſterio tradidit, de novo eidem Eccleſia traderemus. Nos vero
ob petitionem dilectæ Conſectalis noſtræ Theophani, videlicet Conſortis imperii noſtri, & in-
terventum fidelium noſtrorum, Villigis, ſcilicet Mogantina ſedis Archiepiſcopi, & Giſil-
harii Magadaburgenſis venerabilis ſecundi Archiepiſcopi, piam petitionem præſati abbatis
Liudolfi benigne ſuſcipientes noſtra dominationis & præceptionis auctoritate præſcriptum
locum Ponteburg vocatum, omnemque decimationem in prædicto pago Ammeri ſitam, ſicut
præſatus Rex HLudovicus præcepto ſuo donavit, tradidit ac confirmavit, denuo ac noviter
donamus, tradimus atque confirmamus, & omnibus Regia & Imperiali potentia, ne aliquam
controverſiam præſato Abbati, ſuiſque ſucceſſoribus in prædicto loco & decimatione faciant
omnino interdiximus. Et ut hæc noſtra donationis traditio ac confirmatio per futura tempo-
rum curricula à canctis fidelibus firmior habeatur, hoc noſtra magnitudinis præceptum inde
conſcriptum ſigilli noſtri impreſſione ſignari juſſimus, manuque noſtra propria, ut infra vide-
tur, corroboravimus.

Signum Domni Ottonis

invictiſſimi Imperatoris.

Hildebaldus Episcopuſ & Cancellariuſ Vice Villigis Archicappellani recognovi.
Data XV Calend. Julii, anno Dominicæ Incarnationis DCCCCLXXXIII. indictione XI anno
vero regni ſecundi Ottonis XXV, Imperii autem XV. actum Verona feliciter Amen.

Verona Imperator Ravennam, & Ravennâ Romam reverſus, ad
Italæ Imperijque negotia cum Pontifice pertractanda. Qua in urbe
cum matrem reliquiſſet Papiæ, ſeu tadio belli ac memoria cladis ac-
ceptæ: ſeu ventris proſtudio, fatali morbo decumbere cœpit; ac poſt-
quam ad extrema vitæ ſe urgere ſenſit, teſtamentum condidit, pecuni-
amq; in quatuor partes diviſit, uti Dithmaruſ exponit; unam Eccleſi-
is, ſecundam pauperibus, tertiam dilectæ ſorori Mechildæ Quidlen-
burgi Abbaſſiſſæ, quartam triſtibus ſuis miniſtris, ac militibus dedit;
factaq; cum intimo ſenſu doloris confeſſione coram Apoſtolico ce-
terisq; Episcopis & preſbyteris, acceptaq; ab eis remiſſione, ac ceteris
ſacri viatici præſidiis munituſ, vi Idus Decembr. è mortali luce ad
immortalem tranſijt, anno Imperij decimo. Corpus in veſtibulo Baſi-
licæ Vaticanæ ſepultuſ; atque, ut Sigoniuſ inquit, adhuc aſpicitur.
Magnuſ Imperator ex veſtigijſ paternæ gloriæ, major etiam futuruſ,
niſi immatura mors in flore virilis ætatis, magno orbis Chriſtiani lu-
ctu,

Obituſ
Ottonis
II. Imp.

Crantz. l. 4.
sax.

ctu, abripuisset. Præter Ottonem filium Crantzius tres filias munerat, quarum Sophia, Gandersheimensis, Alheidis Quidlenburgensis Abbatissa, Juditha Ratisbonæ in Collegio Virginum educata, raptâq; in matrimonium ab Udalrico Bohemiæ Principe; quibus addunt quartam Mathildam Ezzoni Hermanni Comitis Palatini apud Ubios filio denuptam. Horum pijsimorum conjugum liberalitate postea Brôwilerensè cœnobium haud procul Agrippina conditum.

Et Volc-
mari Ep.
Paderb.

Ceterum hoc anno, quo Otto Imperator Romæ, Volcmarus Episcopus noster Paderbornæ, & Ludolphus Corbeienfis Abbas Corbeie obierunt; ita enim in Corbeienfium Abbatum fastis annotatum reperio. *Anno Christi DCCCCLXXXIII Folcmarus monachus moritur Patbarbrunnensis Episcopus, et Ludolphus Abbas*, quo testimonio refelluntur, qui anno 981 defunctum scribunt; minus certè ijdem annos Episcopatus xxvii assignare poterunt, quòd tamen faciunt cum Auctore vitæ Meinweri, Crantzius, Gobelinus, Bruschi & Kerschenbrochi. Hinc nos non nisi xlii annos illi in Episcopatu attribuimus. Vir fuit Volcmarus, qui ob modestiam & vitæ integritatem omni honore dignus, ut inquit Crantzius, Episcopi munus gereret. Quamquam ab illo nulla donationum diplomata, nec alia factorum merita teneamus; & à religiosâ vitâ, quam ex cœnobio attulit, disciplinâq; in clero servatâ magis, quàm à publicis gestis commendatus sit.

Clarior
Volcma-
ro.
Ludolphi
Corbei-
ensis Ab-
batis san-
ctitas ac
mors.

Ludolphus Corbeienfis Abbas, quem sanctitate vitæ postea celebrem habuit, eoque post Marquardus Abbas & Osnabrugensis postea Episcopus, ossa Ludolphi & Thiatmari Abbatis, quòd post mortem etiam cœlestibus beneficiis clari colerentur, ossa utriusque tumba honoratiori inclusa extulit, & ante aram S. Crucis columellis decorata collocavit, quæ nostris temporibus, cum Christophorus Bernardus Monasterienfis Episcopus, & postulatus Abbas, Basilicam è fundamento novam erigeret, integra in deauratis oculis reperta sunt. Adeo verò jam ante Ludolphus famæ sanctitatis clarebat, ut Wilhelmus Moguntinus Archiepiscopus, Ottonis M. filius, post mortem se ei obtulerit, & preces ab eo & monachis expetierit. Hæc Dithmarus, qui alterum addit de Gerone Archiepiscopo Colonienfi: is etiam, cum jam excessisset è vita, se Ludolpho Abbati Corbeie viva specie obtulit, hisce illum verbis allocutus: *Requiem æternam nobis cantate*, quæ cum dixerat, evanuit ex oculis. Viri non modò Apostolici, sed & in omni genere doctrinæ præstantes Corbeie per id tempus florebant; è quorum numero Widekindus Corbeienfis, historiæ Saxonice præclarus scriptor, quos suos ille libros Machildæ Quidlenburgensi Abbatissæ, Ottonis M. filiæ dedicavit: Algerus Scholæ Corbeienfis Moderator, à quo liber de Sacramento altaris eruditè conscriptus: Arnoldus Monachus poëta, aliq; quorum nomina simul & scripta interciderunt.

RETHA-

Dithmarus
lib. 2.

RETHA-

RETHA-

EPIS

Non
pus

Dithmarus
Nostrates f
mè ac sapi
perhibet B
Meinweri
Paderburne
scientiâ præ
enituit; qui
annos consil
dilaudat, q
milia fuèr
delectus si
giso Mogu
po consecra
felingo ann
hic ordinat
scribitur an
mo, indicti
error est, q
numeratur
rius, qui Vo
est Episcop
dit, mense

RETHARIUS

IX,

EPISCOPUS PADERBORN.

Annus Christi 983.

Benedicti VII Pont. 9.

Retharii Ep. Pad. 1.

Nonus exinde post Volcmari obitum Paderbornensis Episcopus Retharius: ita eum scribunt Auctor vitæ Meinweri, Dithmarus & Gobelinus. Alii Rethardum, alii Redharium vocant. Nostrates fere ex patrio sermone Rotharium appellant, quem optime ac sapientissime per xxviii annos sacram præfecturam gessisse perhibet Bruschius. Copiosius encomium apud Auctorem vitæ Meinweri ex recenti præfulis memoria. *Eo, inquit, tempore Retharius Paderbornensis Ecclesiæ venerabilis Episcopus inter alios quam plures, qui scientiâ præditi, moribus adornati, secundas regni partes strenuè adjuvabant, emuit; qui nomen Episcopi officio tenuit, moribus implevit, quiq; per *xxviii annos consilii sui excellentia dispersa collegit.* Inde Crantzius virum dilaudat, qui magno fructu Ecclesiæ suæ præfuerit. At quæ ejus familia fuërit, aut ex quo instituto vitæ graduque Ecclesiastici ordinis delectus sit, nemo horum scriptorum tradidit. Interim Spiræ à Willegiso Moguntino Archiepiscopo, & Erkenbaldo Argentinensi Episcopo consecratus est Paderbornensis Episcopus; quod à Jacobo Wimpelingo annotatum in fastis Episcoporum Argentinensium. Annus hic ordinationis Retharii decimus nonus ab auctore vitæ Meinweri scribitur ante incendium urbis Paderbornensis, quod anno millesimo, indictione 13 accidisse referunt; verum apud Auctorem hunc error est, quando rectius hic annus ordinationis xviii non vero xix numeratur in manu scripto Bibliothecæ Vaticanæ. Atque ita Rotharius, qui Volcmaro successit anno 983, eodem statim anno ordinatus est Episcopus, & cum anno fluente millesimo, quo incendium accidit, mense Junio, ingressus simul annum ordinationis xviii.

Annus Christi 984.

Joannis XIV. Pont. 1.

Ottonis III Reg. 1.

Retharii Ep. Pad. 2.

Tt

Hinc

Ottonis
III coro-
natio.

Hinc nunc Retharius Episcopatum suum auspicatus cum imperio Ottonis III, & hunc annum secundum Episcopatus turbulentum nactus, Enim verò accepta Ottonis II Imperatoris morte, Moguntinus & Colonienfis Archiepiscopi Ottonem filium duodenarium adolescentem Aquisgranum deducunt, ubi in solempni Episcoporum & procerum conventu, ipso natalis Christi die à Joanne Ravennate Archiepiscopo inunctus & coronatus est Rex; uti id auctor vitæ Meinweri nostri tradidit. Auctor verò vitæ S. Godehardi Willigisi Moguntino Archiepiscopo id tribuit; Dithmarus utriusque Opinari fas erit, tres Archiepiscopos convenisse, Ravennatem, Moguntinum, & Coloniensem, primasque partes Ravennatem egisse, quòd is à Patre in hanc rem ex Italia præmissus fuerit. Inaugurationem hanc alij ad superiorem, alij ad hunc annum referunt. Datus tunc omnium procerum consensu Ottoni puero instructor moderatorque S. Bernwardus, vir in clero eruditus, ex prisca Saxonum nobilitate, à Dithmaro Regis Magister appellatus.

Ottonem
dolosè
abducit
Henricus
Dux Ba-
varia.

Latè hæc procedebant, cùm Henricus Bavarie Dux, Ottonis I ex Henrico fratre nepos, cognomento asper, jam antè ab Ottone II Imperatore principatu exutus, & Trajectum ad Mosam deportatus in exilium, studio Popponis Herbipolensis Episcopi, Comitisque Egberti, cum factiosorum globo Coloniam advolat, Ottonemque adolescentem à Warino Colonienfi Archiepiscopo (cujus curæ & educationi commissus erat) seu dolo, seu minis extorquet. Specie quidem consanguinei tutoris hæc agebat, re autem, ut Imperium regio adolescenti præiperet. Hac opimâ prædâ potitus, Corbeiam cum adolescente festinat ad Westfalorum animos sollicitandos; quos cùm fidos Ottoni experiretur, Magdenburgum processit, multosque procerum in suas partes attraxit, id omni consiliorum nisu agendo, ut Rex salutaretur; quod cùm Saxones sine perfidia & gentis suæ labe facere nequirent, dicerentque se jam fidem Ottoni Patri dedisse, filiumque ejus acceptasse in Regem, Henricus voti irritus discessit. Nec multò post, auspicijs Willigisi Moguntini Archiepiscopi, & Henrici Ducis Saxonie, Werlis in Westfalia Episcoporum, procerum, Comitumque conventus habitus, in eoque fœdus contra Henricum juratum, bellumque indictum. Saxonibus se conjungere Franci Orientales. Quibus compertis, Henricus causæ suæ diffidere coepit; & mox etiam tutelæ se abdicat, Ottonemque Alheidæ aviæ & Theophaniæ matri permittit; quæ illico ex Italia cum magno procerum comitatu accedentes, adolescentis curam suscipiunt, & Willigiso Moguntino Archiepiscopo fido curatori tradunt; is teneros juvenis annos moderatus, simul Imperij procuratorem gessit.

Serrarius in
VVillegiso.

Annus Christi 985.

Joannis XIV Pont. 3.

Otto-

Inde a
celebratq;
cam capell
rum Bojari
qui multa d
to etiam illu
riâ Imperat
rum comita
tris avique
cit, in quo
num Came
onum præf
Orientalem
lend. Maji
vilegiarum
urbem con
videlicet ne
eam urbem
tum omnib
deinde urbe
gnatis, conf
mitatum H
bratho We
facit, ne ca

Anno
gem adegis
te inita, red
copijs, mag
proceres. B
dum Boher
subjiceret. 7
leslaus Boh
venère, fœd
magnitudin
ijs in region
Ex Bo

Ottonis III Reg. 2.
Retharij Ep. Pad. 3.

Inde anno hoc proximo Francofurti comitia Imperij indicta celebratq; in quibus Otto pro Imperatoria auctoritate Rempubli-
cam capessit; ac nequid deinceps turbaret Henricus, consilio proce-
rum Bojariæ Ducatus illi redditus. Ita demum quietus Henricus,
qui multa deinde contra irrumpentes pugnando præclare gessit, mul-
to etiam illustrior post factus D. Henrico filio, æternâ digno memo-
riâ Imperatore. Otto subinde in Saxoniam reversus, magno proce-
rum comitatu Quidlenburgi Pascha celebrat, etiam Imperatoriâ pa-
tris avique majestate. Nam conspicuum epulum regio apparatu fa-
cit, in quo Henricus Dux Bojorum Dapiferi, Conradus dux Franco-
num Camerarij, Hezilo Palatinus Pincernæ, Bernardus Dux Sax-
onum præfecti stabuli munera obierunt. Constitutis per Saxoniam
Orientalem negotijs, Otto in Westfaliam profectus, Duisburgi 3 Ca-
lend. Maji consignat Hildebolde Wormatiensi Episcopo veteres pri-
vilegiorum tabulas, quibus præter cetera Episcopo idem jus in suam
urbem confirmat, quod Moguntinus & Colonienfis in suas habet:
videlicet ne quis comes aut judex ullam judiciariam potestatem in
eam urbem Wormatiensem excerceat, præter ipsum Episcopum. Id
tum omnibus ferè Episcopis in suas urbes jus commune fuit. Varias
deinde urbes peragravit Otto, uti ex diplomatis, diversis locis confi-
gnatis, constat; nam & Ingelhemij Mefrido Leodiensi Episcopo Co-
mitatum Hujensem confirmat, & Colonia 6 Idus Augusti Werne-
bratho Werthinensi Abbati omnia privilegia renovat, liberumque
facit, ne castra sequi necesse sit.

Dithmarus.

Otto Ma-
gnificum
convivi-
um in-
struit.

In Mani-
fest. Henr.
Maximil.
edit.
Chapea. in
Episc. Tung.
c. 26.
Mirau. in
not. Belg.
c. 72.
Diplom.
Werth.

Annus Christi 986.

Joannis XV Pont. 1.
Ottonis III Reg. 3.
Retharij Ep. Pad. 4.

Anno exinde regni tertio, Rex postquam Lotharium Gallia Re-
gem adegisset, Viridunum Austrasiamq; secundum pacta cum paren-
te inita, reddere, primum adversus Bohemos suscepit bellum. Magnis
copijs, magnâq; alacritate novum suum Regem secuti sunt Saxonum
proceres. Bellum id in alterum annum continuatum; nec destitum,
dum Bohemiam omnem vicinasque Polonorum regiones Imperio
subjiceret. Tunc verò, quod Dithmarus scribit, seu fracti seu territi Bo-
leslaus Bohemorum, & Misico Polonorum Principes Ottonem con-
venère, foedus & amicitiam petentes, obtulitque Misico aspectabili
magnitudine Elephantem; sed nullo munere lætior Rex, quàm quod
ijs in regionibus Christi religionem libere latèq; disseminari videret.

Lambertus
Scaf.
Dithm. lib. 3

Bohemix
Polonix-
que regio-
nes Otto-
nis Impe-
rio &
Christia-
næ fidei
subjiciun-
tur.

Ex Bohemia reversus Otto Rex in Westfaliam descendit, versa-

tusque

Tt 2

Otto-

tusque Tremonia in Regia urbe cum aula & procerum cœtu, Gese-
kensium Sanctimonialium Virginum Collegio, interpellante pro ijs
Theophania matre & Henrico Bavariae duce, præclaras liberalitatis
tabulas consignavit, quas hic ex ipsis originum literis exhibemus.

Otto Ge-
kensium
Canoni-
carum
Collegio
plura pri-
vilegia
indulget.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Otto divina favente clemen-
tia Rex. Notum sit omnibus fidelibus nostris, presentibus scilicet et futuris,
quomodo Nos dilecta genitricis, Theophani videlicet Imperatricis Augustæ,
votum sequentes, nec non chari nepotis, ac fidelis nostri Henrici Bavariarum
Ducis interventum adimplentes, Ecclesiæ Gesike in honore S. Cyriaci marty-
ris constructæ et consecratæ, cui etiam presenti tempore Wigfroid venerabilis
abbatissa præsidet, pro Dei amore, et elemosyna parentum nostrorum, ac pro
statu regni nostri dedimus ac concessimus, ut nullus dux vel Comes, aut ali-
qua judiciaria persona, siue alia qualibet major, et minor potestas dehinc po-
testatem habeat ullo unquam tempore, qualibet ex causa, aut super locos, aut
servos ipsius prælibatæ Ecclesiæ, ut eos in aliquibus distringant, vel eos ad
placitum aliquod compellere præsumant, aut ad aliud opus vel negotium seu
servitium cogant, nisi solus ille, quem præfata abbatissa et sanctimoniales ibi-
dem Deo servientes advocatum ad hoc constituent, nullique personæ Vadmo-
nium aliquod nisi advocato solummodo tribuant. Adhuc etiam superius
jam dictæ Wigfroidæ Abbatissæ, et futuris, quæ ei succedent, ac Sanctimonia-
libus regulare electionis arbitrium concessimus, ut inter se, quando opus eve-
nerit, quamdiu probabilis persona in illius Ecclesiæ filiabus reperiatur, nostro
jussu et consensu eligant et constituent. Et ut hæc nostra ingenuitatis concessa
firma et stabilis in futura permaneat tempora, hanc chartam inde conscriptam,
et sigilli nostri impressione signatam, manu propria, ut infra videbitur,
roboravimus.

Signum Domni Ottonis

Regis invictissimi.

*al. XIV.

Hildiboldus Episcopus et Cancellarius vice Willigisi Archicappellani noravi. Data 6 Idus
Decembr. anno Dominicæ Incarnationis DCCCCLXXXVI. indictione *XV, Anno autem
Tertii Ottonis regnantis III. Actum Trutmania feliciter in Christo amen.

Annus Christi 987.

Joannis XV Pont. 2.

Ottonis III Reg. 4.

Retharij Ep. Pad. 5.

Multum per id tempus Otto Rex versatus in Saxoniâ apud fi-
dam, patriæq; suæ gentem; tametsi defunt præter obscurum abrupt-
tumq; Dithmarum scriptores, qui res ab Ottone apud nos gestas pro
merito tradiderint; ut vel inde ex diplomatis historiæ lux petenda.
Certè hoc anno Westfaliam lustrasse testabitur diploma, quo & Cor-
beia fuisse constabit; & Thiatmaro Corbeiensium Abbati, viro, ut
diximus, post Ludolphum Abbatem sancto, donationem Ludovici

pj

pj Cœnobi-
tu simul Th-
obtentum.
& Regis Ca-
quamplurim-
moderabamur
acceserit, a
obsequio su-
sic habet.

In No-
mentia Rex.
pia devotioni
clesiæ Abbas,
beata memor
quendam loc
prælibatam
nemque deci
mensis Eccle-
præceptione
celitudinem
tionem præce
dilectæ Geni-
ventione fid
benignè susci-
cimationem
antea præcep-
tus genitor
ter per suan-
tionis ac præ-
siam donam
bus et minor
etmaro fide
runcupato,
tatis regiæ
confirmatio
tur, hoc nost
sione signa-

Signu

Hildibaldus

Data VI

anno an

pij Coenobio factam, Patris Ottonis exemplo, renovavit, idque rogatu simul Theophaniae matris, & Willigisi Moguntini Archiepiscopi obtentum. Tabulae confectae ab Hildebolde Wormatiensi Episcopo, & Regis Cancellario. Hi enim Episcopi, viri sapientissimi, ut ex aliis quamplurimis diplomatibus liquet, aulam sectati, juventutem Regis moderabantur. Nec dubium quin ex hoc itinere Otto Paderbornam accesserit, aut certe Retharius Episcopus noster Ottonem Regem pro obsequio suo convenerit. Diploma verò, haecenus non editum, sic habet.

In Nomine Sanctae et Individuae Trinitatis. Otto divina favente Clementia Rex. Omnium fidelium nostrorum, tam praesentium quam futurorum, pie devotioni pateat, quomodo Vir venerabilis Thiotmarus, Corbeiensis Ecclesiae Abbas, nostris obtulibus praesentavit praeceptum Domui Genitoris nostri beatae memoriae Ottonis Imperatoris Augusti, quo continebatur, qualiter ipse quendam locum, Ponteburg nominatum, à Rege HLudovico traditum ad praedictam Ecclesiam in honore S. Stephani protomartyris consecratam, omnemque decimationem in pago Ammeri dicto, et in Episcopatu Adaldagi Brementis Ecclesiae Archiepiscopi sitam, ab eodem Rege illuc condonatum sua praeceptione à novo concessit ac confirmavit; pro rei tamen firmitate petiit, celsitudinem nostram, ut nos denuo traditionem ac Genitoris nostri confirmationem praeceptione nostra confirmaremus. Cujus verò petitionem pro amore dilectae Genitricis nostrae, Theophaniae videlicet Imperatricis augustae, et interventione fidelis nostri Willigisi Moguntinae sedis Venerabilis Archiepiscopi benigne suscipientes, praescriptum locum Ponteburg vocatum, omnemque decimationem in praedicto pago Ammeri sitam, sicut praefatus Rex Ludovicus antea praecepto suo donavit, tradidit ac confirmavit, ac postea superius jam dictus genitor noster, bonae commemorationis Otto Imperator Augustus, noviter per suam praeceptionem donavit ac corroboravit, Nos hac nostrae dominationis ac praeceptionis moderna auctoritate ad praedictam Corbeensem Ecclesiam donamus, tradimus atque confirmamus. Unde et regia omnibus majoribus et minoribus firmiter interdiximus potentiam, ut praenominato Abbati Thietmaro fidei nostro, ac suis successoribus nullam in praedicto loco Ponteburg vinctuato, et decimatione supra scripta controversiam faciant, si nostrae pietatis regiae commodo frui desiderent. Et ut haec nostrae donationis traditio ac confirmatio per futura temporum curricula à nostris fidelibus firmiter habeatur, hoc nostrae magnitudinis praeceptum inde conscriptum sigilli nostrae impressione signare iussimus, manūque propria, ut infra videtur, corroboravimus.

Signum Domui Ottonis

Gloriosissimi Regis.

Hilibaldu Episcopus et Cancellarius vice Willigisi Arciepiscopi recognovi.

Data VI Kal. Iulii, Anno Dominicae Incarnationis DCCCC LXXXVII. Indictione XF. anno autem scripti Ottonis regnantis quarto. actum Corbeia feliciter amen.

Sed

Auget
Privilegia
cenobij
Wilichi-
ensis.
Ex biblio-
theca Gei-
stana P.
Mauritii
de Buren.

Sed jam ante, priusquam Westfaliam intraret Otto Rex, mense Januario proximas Rheno provincias perlustravit; qua in peragratione monasterij Wilicensis, nunc Wilich inter Confluentes Rheni & Sigæ à Megingozo Comite ejusque conjuge conditi, & ab Ottone patre approbati, privilegia mirifice auxit; ut enim ex ipsis constat tabulis, eam libertatem impertitus est, quam Gandershemense, Quidlenburgense, & Assindienſe monasteria obtinent, exempta ab omni jurisdictione Episcoporum, Comitum & Judicum; idque præſente matre Theophania Imperatrice, Willigiso Moguntino Archiepiscopo, Gislario Magdenburgensi Archiepiscopo, Hildebaldo Wormatiensi, Notkero Leodienſi, & Alberone Viridunensi Episcopis impetratum; tabulæq; Andernaci anno Christi 987. 15 Calendas Februarij conſectæ.

Annus Christi 988.

Joannis XV Pont. 3.
Otonis III. Reg. 5.
Rethari Ep. Pad. 6.

Adamus
Brem.
Albert.
Stadenſ.
Crantzii
lib. 4. Sax.
c. 23.

Mors Adaldagi
Archiepiscopi
Bremenſis, cui
ſucceſſit
Libentius, raræ
vir ſancti-
tatis.

Altero abhinc anno, Christi videlicet 988, Otto Rex denuo Westfaliam ingreſſus, aliquamdiu Wildeshuſij conſedit; quo in oppido nobile Canonorum Collegium fundavit ex paternis bonis Wigbertus Widekindi M. filius. Utrumque cum ex Crantzio conſtat, tum fidem meretur ex diplomatibus, quæ Otto Rex Wildeshuſij Adaldago Bremenſi Episcopo ſanctiſſimo dedit, quorum altero 15 Calend. Aprilis dato, Collegium Clericorum Ripesholtanum à Wendila Friſiæ matrona in comitatu Bernardi ducis conditum, & à patre approbatum confirmat; altero 15 Calend. Aprilis bona & poſſeſſiones Eccleſiæ Sclerwicenſis, Ripenſis, & Arnſenſis regia auctoritate conſolidat. Quod ijs in locis Otto avus, & pater Episcopatus erexerant ad Christi fidem per Tranſalbianas & Daniæ regiones proferendam; qua re nihil quoq; impenſus ſibi commendatum habuit Otto Rex. Sanè Crantzii de hoc Otonis acceſſu ad hæc loca non incongruè, Otto III, inquit, priusquam in Italiam aſcenderet, ſedit aliquamdiu in Wildeshuſen: ibique præcepta fecit, conſtituta edidit; ut intelligerent, qui in extremo eſſent Imperij limite, ſe quoque Imperatoribus ſuis curæ eſſe. Actributum id ait memoriæ, & venerationi primorum chriſtianorum Principum Widekindi videlicet, Wigberti filij ac nepotum, qui per ea Weſtphaliæ extrema loca conditis Sacerdotum Collegijs Chriſti religionem primo firmarunt, & ſepulchris ſuis honorarunt. Tantum piſſimi Reges detulerunt venerandæ antiquitati, quæ vel eò nos quoque ſcribere & recolere non pigeat. Invitavit præterea Otonem Adaldagi Archiepiscopi Bremenſis & grandævienſis viſendi deſiderium, quod is Patris aulam ſectatus, fidus illi ſemper Conſiliarius in expeditionibus Italicis adhæſerat, & jam in LIV

annum

annum Episcopi
ministrat, &
latiſſimè pro
ſum Regis in
bentium (qu
cem) virum
ſtatis; qua
facile à Caro
Audec inter
Otonis ævo
rum disciplin
tegerri moru
Subin
velandæ Sop
ſecrandarum
peratrix, Wil
menſis, Reth
Wormatiens
ceres. Sed fa
guntinum A
tinus id mun
intra ſuam E
pi virgines i
ſcopi cauſar
corum Metr
inflata; qu
Archiepiscop
Willigisus in
præſenti ho
am, ceteras

Ibant
ex Aquilon
Nortmann
lia piratarum
ni tum dict
prædatoria
vecti, Saxo
ter alios vir

annum Episcopatum illum præclara sapientiæ & sanctitatis fama ad-
ministrat, Christi; religionem per Daniæ & Sueciæ Regna quàm
latissimè propagat. Qui & eodem anno haud multò post disces-
sum Regis IV. Calend. Maji excessit è vita, successorem nactus Li-
bentium (qui ex Italia quondam secutus erat Benedictum Pontifi-
cem) virum raræ doctrinæ, insignis castimoniam, præci vigoris & san-
ctitatis; quales plerique per id tempus Episcopi in Saxonia. Nec
facile à Caroli M. ævo beatiore Saxonia, quàm Ottonis temporibus.
Audet interim Fabricius, libro de originibus Saxonum, criminari,
Ottonis ævo Episcopos & Cathedrales Clericos degenerasse à prio-
rum disciplina: Contra Brouerus nullam hac ætate feraciorem in-
tegerimorum Episcoporum & Clericorum fuisse memorat.

Subinde Otto Rex invitatus Gandersheimium ad celebritatem
velandæ Sophiæ Sororis, aliarumque nobilium Virginum Deo con-
secrandarum. Convenire eò unà cum Rege Theophania mater Im-
peratrix, Willigisus Moguntinus Archiepiscopus, Osdagus Hilde-
mensis, Retharius Paderbornensis, Milo Mindensis, Hildewaldus
Wormatienses Episcopi, multiq; præterea Principes & Saxoniæ pro-
ceres. Sed fæda tunc isticlis orta super unâ Virgine velandâ inter Mo-
guntinum Archiepiscopum & Hildesimensem Episcopum: Mogun-
tinus id munus sibi sumebat, obnitente Hildesimensi, quòd is locus
intra suam Diocesim esset, & jam à diversis annis Hildesimenses Episco-
pi virgines istic Deo consecrassent; eoque Retharius & ceteri Epi-
scopi causam ejus probabant æquiorẽ, quantumvis Moguntinus
eorum Metropolitanus esset. Sed fomes litis Sophia, factu generis
inflata; quæ cum Imperatoris filia esset, & Regis soror, à palligero
Archiepiscopo sacro ritu sibi velum imponi volebat; id cum & ipse
Willigisus importunius urgeret, cessit Hildesimensis, datumque est
præsenti honori Regis & Imperatoriæ familiæ; ita Willigisus Sophi-
am, ceteras Osdagus velavit.

Annus Christi 989.

Joannis XV Pont. 4.

Ottonis III Regis 6.

Retharij Ep. Pad. 7.

Ibant tranquilla hæc Ottonis tempora, cum repente tempestas
ex Aquilone orta, ad quam tota Saxonia trepidare cœpit. Enim verò
Nortmanni ex Danis & Sueonibus conflati, sese supraviginti mil-
lia piratarum in unam prædandi societatem contraxere, Ascoman-
ni tum dicti. Hi postquam vicina maris loca depopulati, classẽ
prædatoriam in partes dividunt, quarum altera in ostium Albis in-
vecti, Saxones, qui ad Stadium occurrere, profligant. Capti tum præ-
ter alios viros illustres, Sigefridus Marchio & Theodericus Comes;

at

Brouerus
in notis ad
viam

Bernwardi.

Lis præ-
sules Mo-
guntinum
inter &
Hilde-
mensẽ ob
consecra-
tionem So-
phiæ, Re-
gis Soro-
ris.

Adamus
Brem.
Albertus
Stad. in
chron.
Dithm. l. 4.

Crantzius
lib. 4.
Metrop. c.
25.

Pontanus
lib. 5. hist.
Dan.

Saxonia
vastatur à
Nort-
mannis.

at Sigefridus elapsus ē piratarum custodia, Saxones ad vindictam repetendam contrahit, adjutus Bernardi ducis copijs, Barbaros in signi praelio vincit ceditque. Altera pars classis, quæ ostium Visurgis intrarat, & ad Lismonam usque processerat, pari clade inter paludes intercepta ad internecionem deletur. Ita Saxonia metu Barbarorum liberata felicibus Ottonis auspicijs conquevit.

Litem
Burchor-
stienfi
monaste-
rio mo-
tam com-
ponit
Otto,

Ottonem verò sub initium hujus anni Westphalam intrasse, ut bello propior esset, docet nos illustre diploma, quo Imperator ex consilio & judicio Willigisi Archiepiscopi Moguntini & Retharij Episcopi nostri in regali villa Erwitelitem decidit, quæ de possessionibus Monasterij Burchorstienfis in diocesi Monasteriensis intervenerat. Id diploma, quod Joachimus Maderus vir antiquitatum peritus, & scriptis eruditus clarus, ex tabulario Ducum Brunswicensium accepit, & nobiscum communicavit, hic exhibere congruum duximus.

In nomine sancte et individue Trinitatis, Otto divina favente clementia Rex. Omnibus fidelibus nostris, presentibus scilicet atque futuris, notum esse volumus, quomodo quædam nobilis matrona, Berchta nominata, in quodam Cænobio Burburst dicto, à fundamento concepit edificare ecclesiam, in honore sancti Nicomedis martyris consecratam, et illic omnia prædia sua sibi justè in hereditate cum consensu et approbatione cohæredum suorum condonavit. Pro rei tamen firmitate præfatam Ecclesiam cum omnibus appendiciis suis, ne ab invidis avelli aliquid inde possit, in jus et tuitionem bonæ memorie avi nostri, Ottonis Imperatoris videlicet Augusti, tradidit, deprecans illius gratiam, ut dicta Ecclesia, et omnia illuc ab ea tradita, in mundiburdium sancte Magdeburgensis Ecclesiæ, per ejus præceptionem et privilegium donaretur. Ille autem ejus votum benigne suscipiens, eandem Ecclesiam cum omnibus illuc traditis vel donandis, Magdeburgensi Ecclesiæ sui præcepti auctoritate subjugavit et confirmavit, ea scilicet ratione, ut sub ejus patrocinio perpetim consistat. Et Archiepiscopus Parthenopolitanus, quando opus venerit, Abbatissam et Advocatum ibi constituat, atque à præfato monasterio census decem solidorum, sicut eadem matrona statuit, ac fieri rogavit, propter subjectionem ad suam Ecclesiam, quotannis persolvatur. Sed cum post mortem supradictæ Berchte inter filiam ejus Berchtydam, et fidelem nostrum Gisalharium, prælibatæ urbis Parthenopolitanæ secundum Archiepiscopum, altercatio quædam magna oboriretur de prædiis, quæ ipsa Ecclesiæ à se constructa tradidit, consueque excrevit eadem contentio, quod finire non potuit, nisi in nostra præsentia. Nos autem fidelium nostrorum, Willigisi videlicet Moguntini Archiepiscopi, et Retharii Paderbrunnensis Episcopi pium consilium, aliorumque quamplurimas rectas suasiones sequentes, ut his oborta dissolveretur, et Dei servitium non deficeret in præfato monasterio, nostra regia potestate fecimus inter eos reconciliationem utrinque comprobata, ita ut Archiepiscopus jam dictus Gisallarius, ob nostrum votum et iussum comprobaret, quod eadem Berchtyda à manu Advocati ejus Wigmanni pro reconciliatione susci-

susciperet omni-
tenendam: et
vitutem præ-
bardo et Tur-
integrum dim-
di, perpetualit-
concedente A-
cem mansis et
cepit. Hac ita
rum ejus rog-
et Rethario E-
jus pro reconco-
Ecclesiam don-
donatum est,
nostra præcep-
decimus, ut nu-
ciaria person-
illuc traditis,
vus Advocat-
constitutus.
futuro tempore
sigilli nostri i-
corroboravim

Signum

Hildaibala
Data V Idus Feb-
antem ter

Ceter

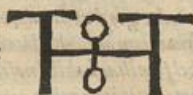
tinensem E-
vit diploma
cum largita
nensibus Ep-
versiam, gr

Convenit

gitare, quatenus
num sedulitate
rum Dei Ioan-
gero, quod vene-
sum Hildibran-
gloriosissimoru-
etiam, quæ à n-
quoque author
sunt, nostra s

susciperet omnem hereditatem sui Patris Lutberti in sua vestitura semper tenendam: et è contra, ut Sanctimoniales præscripti Monasterii ad Dei servitutem præbendas deinceps habeant per suam manum, ipsa filiis ejus Bernhardo et Turingo consentientibus, pro nostro voto et jussu, in Ecclesia jus ad integrum dimitteret, ac redderet cunctam proprietatem vitrici ejus Bernhardi, perpetualiter ibi tenendam, excepto uno loco, qui dicitur Curnii, quem ipsa, concedente Archiepiscopo et ejus Advocato, jam dicto Wigmanno, cum decem mansis et familiis pro stabilitate reconciliationis semper possidendam accepit. Hac itaque reconciliatione utrimque comprobata, et facta, ipsius et filiorum ejus rogatu, atque prædictis fidelibus nostris Willigiso Archiepiscopo, et Rethario Episcopo, caterisque per plurimis intercedentibus, quæ in Ecclesia pro reconciliatione dereliquit, nos noviter nostra auctoritate ad eandem Ecclesiam donavimus. Et ne inde ab aliqua persona invida, quod à nobis illuc donatum est, seu ab aliis traditum sive donatum unquam divelli possit, hac nostra præceptione confirmavimus, et insuper nostro regio jussu omnino interdiximus, ut nullus Dux vel Comes, aut regius exactor, seu alia qualibet judiciaria persona, magna sive parva, in agendis rebus ipsius Ecclesiæ, aut prædiis illuc traditis, aliquam de hinc potestatem excerceat, nisi solummodo potestativus Advocatus, ab Archiepiscopo Magdeburgensi super idem monasterium constitutus. Et ut hæc nostra donationis traditio et confirmatio præsentis, ac futuro tempore firma stabiliisque permaneat, hoc præceptum inde conscriptum sigilli nostri impressione signari jussimus, manuque propria, ut infra videtur, corroboravimus.

Signum Domni Ottonis

Gloriosissimi Regis.

Hilibaldi Episcopus & Cancellarius vice Willigisi Archicappellani recognovit.
Data V Idus Februarii anno Dominice Incarnationis DCCCCLXXXVIII. Indictione II. Anno autem tertii Ottonis regnantis sexto, Actum Ar vite feliciter Amen.

Ceterum hoc anno Thiatmarus Corbeiensis Abbas per Mu- Amplis à
tinentem Episcopum magnificum à Joanne XV Pontifice impetra- Joanne
vit diploma, quo Cœnobii privilegia secundum aliorum Pontifi- XV Pont.
cum largitatem confirmat, ultra etiam, quam Rethario & Paderbor- privilegiis
nensibus Episcopis, ob veterem hæcenus de jurisdictione contro- donantur
versiam, gratum videri poterat: id propterea inferre hic visum est. Corbei-
enses.

Convenit Episcopali authoritati, maximèque summi præsulis, pie sollicitèque semper cogitare, quatenus ita Ecclesiarum sollicitudinem habeant, ut sacris locis, in quibus jugi famulatum sedulitate placatur, opportuna conferre suffragia non detrectent. Vnde ego Servus Servorum Dei Joannes, Sacrosanctæ Apostolicæ sedis præsul, omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus suggero, quod venerabilis Abbas Thietmarus, monasterii, quod vocatur nova Corbeia, per interventum Hildebrandi Mutinensis Episcopi nostram efflagitavit clementiam, ut omnia præcepta gloriosissimorum Imperatorum seu Regum, sive quorumlibet Principum Chirographa, nec non etiam, quæ à nostris prædecessoribus Adriano atque Stephano collata vel conscripta sunt, nostra quoque authoritate confirmaremus & roboraremus; & his, quæ ab Apostolica sede decreta sunt, nostre subscriptionis cartulam adjungeremus. Nos itaque considerantes religiosam

Uu

ejus

eius petitionem, pastoralisque esse officii, Servorum Dei jugiter utilitati commodisque prae-
 cere, Decrevimus ut duo monasteria Corbeienſe videlicet monachorum, atque Herifordenſe
 Sanctimonialium, de omnibus rebus, quae vel in communi Principum charta, vel praeceptis
 confirmata esse agnoscuntur, nihilominus talem ex apostolica sanctione obtineant firmitatem,
 ut nihil habeant, unde se tueri possint, quicunque sibi promittunt hac aliquando se posse im-
 mutare vel infringere. Habeant ergo praefata monasteria rerum suarum liberam in omnibus
 disponendi regulariter potestatem; et ut plenius prosequamur, quod Sanctos Apostolicos jam
 dictos intendisse sentimus, atque ante eos B. Gregorium, ac reverendae memoriae Nicolaum Jan-
 xisse de statibus monasteriorum invenimus, Nos humiliter tantis auctoritatibus subscriben-
 do confirmamus. Ut nullus Episcopus Patherbrunnensis aliquam ex eis vel accipiat vel
 exposcat portionem; neque vel in his, qui regiminis locum tenent, vel in ipsis congregationibus,
 aut in ipsis canoniis potestatem obtineant; neque ipsorum dominatione potiantur ulla, neque
 in Clericis, neque in famulis, aut in omnibus, quaecunque ad monasteria ipsa videntur habere
 possessionis respectum, sicut ab omnibus eis hactenus servatum & concessum est Episcopis, in
 quorum Parochiis res eorundem monasteriorum conjacere videntur. Nam ipsius praefati
 monasterii abbati, suisque Successoribus licentiam damus, juxta altare sedendi populoque in-
 fra suum monasterium vel cellas secundum Deum predicandi ac docendi, Ita ut nullus
 Episcopus per se ad ipsa monasteria vel cellas eorundem: vel aconomus ejus, vel archi-
 presbyter, aut archidiaconus illius, seu qualibet ex ejus agentibus persona potestatem habeat
 accedendi, nisi forte necessitatis causa, vel dilectionis gratia vocatus advenerit, ne importunita-
 te sui ministrorumque suorum inquietudine sacris locis fiat molestia. Neque in Ecclesiis praefatis
 monasteriis subjectis, vel in presbyteris eisdem Ecclesiis ordinatis aliquam tenet facere
 perturbationem, novam constituendo, antiquam constitutionem violando; sed sicut regulari-
 ter ac canonice disposuerint, ex longo jam tempore manentia, ita futuris temporibus maneant
 inconcussa.

Ordinationes, quae necessariae fuerint, ipsis monasteriis, agere non differat; altaris quo-
 que & Basilicarum benedictiones, siue consecrationes, pro ut necessitas postulaverit, vel in
 ipsis monasteriis, vel in agris eorum libenter concedat, chrisma quoque oleumque consecra-
 tum per singulos annos praebere non differat, & pro his omnibus nullum munus exigat, ne Spi-
 ritus S. gratiam vendere conatus, inde, quod absit, damnationem incurrat. Hoc constitutum
 non solum Patherbrunnensem, verum etiam omnium locorum Episcopos ubicunque praefata mo-
 nasteria, vel Ecclesias, vel agros, vel familias habere noscuntur, observare sine cunctatione seu
 contradictione oportet, ut nullus potestatis jure rebus eorundem monasteriorum abutatur; sed
 maneant omnia in potestate eis & regulari dispositione, quaecunque, ut diximus, vel in agris, vel
 in famulis, vel in decimis eis constant esse collata, Sicut & Apostolica & Imperialia praecepta par-
 tim simul partim singulatim eis confirmaverunt. Abbatem vero & Abbatissam in his locis
 semper eligendi habeant potestatem, ut eam eligant personam quae propositum conversationis
 in utrolibet monasterio & moribus & habitu profiteatur, non Canonicum aut laicum, neque
 alterius monasterii monachum, in quo specialiter nos audire dignetur regia Dominatio, ut nul-
 lam eisdem monasteriis prophanam personam, quae non ab ipsis congregationibus fuerit regula-
 riter electa. Quae de re noverit clementia, vel nunc existentium, vel successionis jure omni-
 um futurorum Principum, a sede Apostolica sancitum, nostraque subscriptione roboratum, nec
 non antecedentium Regum praeceptis cautum, ut praedictis monasteriis nullam praeficiant per-
 sonam de quocunque ordine, nisi quae per electionem probabilem sumatur. Quoniam vero
 multa quaeruntur ab importunis hominibus malignitatis occasiones, ac necesse semper adver-
 sa tela clypeo protectionis repellere, quod Apostolica decrevit auctoritas, nos quoque approba-
 mus, ut qui ordinati fuerint, ad regimen praedictorum monasteriorum, nulla potestate pra-
 valente deficiant, nisi criminis causa fuerint deprehensi, cujus merito Rectorem non debe-
 ant administrare officium. Infamiae vero maculis siue criminis alicujus denotatione si fue-
 rint appetiti, non praeter canonicam aut regularem deponantur examinationem. Si quis ergo
 Apostolica Sedis decretum contempserit, procul dubio damnationis censuram suscipiet, quam
 credimus divino spiritu per Apostolicam linguam probatam. Nos igitur nostram subscriptio-
 nem annuli nostri impressione signantes obsecramus. Coepiscopos nostros omnes, in quorum
 manus ista devenerint, ut sua etiam auctoritate & descriptione hac confirmare velint, ut qui-
 cunque

cunque hac ten-
 obligetur, ut n-
 damnationis.
 state, quae pro
 medietatem pra-
 ista servantibu-
 recipiant, & a-
 nus Stephani pr-
 tum Calend. In
 sanctae Sedis A-
 III. Iudicio

Ageb-
 ob Ottoni-
 hoc anno h-
 diploma R-
 Francofur-
 matris, qu-
 cujus corp-
 leonis Eco-
 maufoleo-
 ster à Joan-
 bonorum
 aut tempo

Alte-
 Brandebu-
 modum i-
 Mindenfi-
 legimus.
 rum inju-
 Multis be-
 entales au-
 tendit; ac
 Castellis.
 fus Slave-
 Episcopi

cunque hac temerare præsumpserit, generalitatis nostra sententiis ita anathematis vinculo obligetur, ut neminem habeat, de cuius favore blandiatur, aut se tueri putet à sententia damnationis. Ab Imperatoribus etiam, aut Regibus, sive Ducibus, aut à quacunque potestate, que pro tempore tunc ordinata fuerit, componere cogantur mille libras auri optimi, medietatem prædictis monasteriis, ac medietatem Camera eorum Principum. Cunctis autem ista servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis recipiant, & apud districtum Iudicem præmia æterna quietis inveniant. Scriptum per manus Stephani primi Scrinei Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in mense Iunio, & indictione 2. Datum Calend. Iulii per manus Ioannis Episcopi, & Sanctæ Ephesiæ Ecclesiæ, & Bibliothecariæ Sanctæ Sedis Apostolicæ. Anno Pontificatus Domini Ioannis sanctissimi Quintidecimi Papæ III. Indictione secunda.

Annus Christi 990.

Joannis XV Pont. 5.

Ottonis III Reg. 7.

Retharij Ep. Pad. 8.

Aggebatur jam annus ab ortu Christi 990 Saxonie Germaniæq; Zelesus in
ob Ottonis Regis sollicitudinem & peragrationem pacatus. Nam & defen.
hoc anno Francofurti versatus est in conventu procerum, uti id docet Maxim.
diploma Regis cœnobio Trevirensi ad D. Maximinum consignatum. Dithmarus
Francofurto deinde Coloniam profectus ad exequias Theophaniæ lib. 4.
matris, quæ 17 Calend. Iulij Neomagi ad Vahalim excesserat è vita; Lamb.
cujus corpus Coloniam iussu Regis filij transportatum, in D. Pantha- Schaf.
leonis Ecclesia apud Brunonem Archiepiscopum ac Patrum suo Obitus
mausoleo inclusum est. Hoc præterea anno Retharius Episcopus no- Theophaniæ
ster à Joanne Pontifice ejus nominis xv confirmationem omnium Imperatr.
bonorum & privilegiorum impetravit; Diploma incendio Ecclesiæ, Colonia
aut temporum injuria intercidit. sepulta.

Annus Christi 991.

Joannis XV Pont. 6.

Ottonis III. Reg. 8.

Retharij Ep. Pad. 9.

Altero ab hinc anno Otto Rex, bello adversus Sclavos suscepto, Brandeburgum primariam Sclavorum urbem expugnat; quemadmodum in eadem quoque urbe liberales donationis tabulas Miloni Mindensium Episcopo obsignavit, quas Mindensium fastis adscriptas legimus. Multa præterea bella Otto gessit cum Sclavis, quæ scriptorum injuria ad nos minus pervenire; verbo hæc indicat Dithmarus. Dithm. l. 4.
Multis bellorum asperitatibus laceßere Sclavos Rex non destitit. Ori- Tangm. in
entales ausos insurgere devicit, Occidentales vi & arte superare con- vita Bern-
tendit; ac demum debellati Regi subduntur, renovatis juxta Albim wardi.
Castellis. Haud dissimilia de Ottonis fortitudine præliisque adver-
sus Sclavos Tangmarus retulit inter res gestas Bernwardi Hildesienfis
Episcopi. Tantus quippe horum barbarorum incesserat metus, ut

Uu 2

Bremam

Bremam præmuniret Archiepiscopus, & Hildefium D. Bernwardus, duoque castella impositis prædijis erigeret; adeo sancti hi Episcopi non habuere alienum, urgente necessitate, bellica tractare.

Annus Christi 992.

Joannis XV Pont. 7.

Ottonis III Reg. 9.

Retharij Ep. Pad. 10.

Halber-
stadiensis
Basilicæ
dedicatio.
*Dithm. l. 4.
Crispus in
ann.
Suev. l. 5. p. 2
Chron.
Mansf.
Spang.
Steng. in
hist.
Aug. ex ve-
rissimo mēto-
re.*

Victor dehinc Rex Saxoniam peragravit; ac sub exitum anni Halberstadium accessit, ad celeberrimam Basilicæ dedicationem, quam ex fundamentis construxerat Hildebaldus Episcopus, atque anno superiori ad fastigium perduxerat; eaque solemnī ritu XII Calend. Novemb. invitatis ex tota Saxonia Episcopis & Principibus, consecrata est. Adfuit enim, ut Dithmarus perhibet, primū Otto Rex cum Adelheida avia sua, & Mechtilde Abbatisa, Willegisus Moguntinus, Gisilerus Magdenburgensis, & Licwizo, seu Libentius Brementis Archiepiscopus cum suis provincialibus Episcopis; interque hos Retharius Paderbornensis Episcopus noster, & Thiatmarus Corbeiensis Abbas à diversis scriptoribus præsentēs fuisse memorantur. Convenere præterea ad hanc celebritatem omnes Saxonie primates, inquit Dithmarus, innumeraq; procerum hominumque multitudo, omnesque ab Episcopo, clero & civibus pro insigni christiana caritate excepti sunt. At nihil tum beatius, quàm Saxoniam omnem in flore religionis, & pacis tranquillitate videre; cum ubique templa, Collegia clericorum & cœnobīa consurgerent. Inter quæ hoc anno in diœcesi Mindensi ac monte Wedegonis monasterium Virginum accessit, id quod postea in urbem translatum est. Halberstadiensem Episcopum æmulatus Dudo Monasteriensis, qui sub idem tempus nobilem Basilicæ fabricam construxit, destructa veteri, quæ à D. Ludgero erecta humilior & angustior erat, quàm ut populi multitudinem caperet. Ea tamen post ab alijs Episcopis post incendium multo magnificentius constructa.

Annus Christi 993. & 994.

Joannis XV. Pont. 8. 9.

Ottonis Reg. 10. & 11.

Retharii Ep. Pad. 11. & 12.

Rursum Otto Rex altero anno in Westfalia versatus, frequenter procerum conventum Tremonie habuit, in quo decisa est controversia, dudum inter Dudonem Mimigardevordensem Episcopum, & monasterium Metelense agitata. Qua super re ejusmodi tabulæ asservantur in tabulario ejus loci.

7ⁿ

In no-
mentia Rex.
tutorum ind
nos venerum
Arnulfi Reg
dem monaste
Cypriani cur
vit præfatum
sis illuc tradi
nialibus Don
gendi abbatij
ca ejusdem m
bus constituc
et Dudonem
vit. de electio
fram celsitud
rum petition
Archiepiscop
que fidelium
comprobatio
scoporum sap
dedimus, et a
mines et loca
stra præcepti
peratoribus,
miter regia
sumat. Et t
nostra firma

Signu

Hildebaldus

Data VI

VI. ann

Post
te D. Bern
Interfuere
Magdenb

In nomine sancte et individue Trinitatis, Otto divina favente cle-
mentia Rex. Notum sit omnium fidelium nostrorum presentium scilicet et fu-
turorum industria, quomodo Sanctimonialis de loco Mattellia nominato ad
nos venerunt, nostris obtutibus premonstrantes preceptum predecessoris nostri
Arnulfi Regis, in quo continebatur, qualiter ipse rogatu Friduici prima ejus-
dem monasterii Abbatisse, quae hoc in honorem SS. Martyrum Cornelii et
Cypriani cum sua licentia a fundamento construxit, suaque hereditate diti-
vit, praefatum monasterium cum omni praedio ab ipsa et aliis personis religio-
sis illuc tradito sub sua immunitatis regiam tuitionem accepit, et Sanctimo-
nialibus Domino illic servantibus, quando opus et usus exegerit, inter se eli-
gendi abbatisam suam preceptione concessit, et advocatum super homines et lo-
ca ejusdem monasterii, quem ipse comprobaverint, a Regibus vel Imperatori-
bus constituendum simul condonavit. Sed quia contentio quaedam inter eas
et Dudonem Mamiernevurdensem Episcopum, qui hoc sua potestate usurpa-
vit, de electione abbatisse et advocati constitutione oborta est, rogaverunt no-
stram celsitudinem, ut huic dissidio nostra auctoritate finem faceremus. Qua-
rum petitionibus ob interventum Evergeri Coloniensis Ecclesiae venerabilis
Archiepiscopi aliorumque Bernardi Ducis et Egberti Comitis ceterorum-
que fidelium per plurimum consulto obtemperantes, secundum electionem et
comprobationem earum, communi consilio fidelium nostrorum Archiepi-
scoporum sapientumque Clericorum, abbatisam Godesdin nominatam eis
dedimus, et advocatum juxta votum illarum Wigmannum nomine super ho-
mines et loca superius jam dicti monasterii regendum constituimus. Hac no-
stra preceptione electionem et omnia ab antecessoribus nostris Regibus vel Im-
peratoribus, aut ab aliis religiosis illuc tradita confirmamus, praecipientes fir-
miter regia potestate, ut nullus eas dehinc in aliquibus rebus inquietare pra-
sumat. Et ut hoc verius credatur, hoc preceptum inde conscriptum, manu
nostra firmatum sigillo nostro signari iussimus.

Signum Domini Ottonis

Gloriosissimi Regis.

Hildibaldus Episcopus et Cancellarius vice Willigisi Archiepiscopi recognovi.

Data VIII Calend. Februarii, Anno Dominice Incarnationis DCCCCXCIII. Indict.
XI. anno autem III Ottonis regnantis X. actum Trotmanniae, feliciter amen.

Annus Christi 995.

Joannis XV Pont. 10.
Ottonis III Regis 12.
Retharij Ep. Pad. 13.

Post illa Gandershemij dioecetana synodus congregata, praesen-
te D. Bernwardo Hildesienfi Episcopo, intra locum suae dioecesis. Synodus
Interfuere una cum Rege Ottone Willigisus Moguntinus, Gislarus Moguntinus, in qua
Magdenburgensis, & Ludolphus Trevirensis Archiepiscopi; praeter
terea

tum paci
Episcopo-
rum.
Tangmarus
in vita
Bernv.

terea Milo Mindensis, Hildeboldus Wormaticensis, Hugo Citizen-
sis Episcopi. Habita cum primis hæc synodus ad asserendam Hildesien-
sis Episcopi jurisdictionem in Gandersheimense oppidum & cœno-
bium: tum ad controversiam componendam, quæ inter Willigisum
Moguntinum Archiepiscopum, & Hildesienfes Episcopos hæcenus
intervenerat; cuius controversiæ cognitor atque arbiter Retharius
quodque Episcopus Paderbornensis imploratus; quanquam lis po-
stea à Willigiso resuscitata sit. Quo in congressu Episcoporum ac pro-
cerum Dithmarus Corbeienfis Abbas ab Ottone Rege omnium su-
orum privilegiorum confirmationem Gandersheimij impetravit, ut
ex subiecto diplomate liquet.

Approba-
tio nova
privile-
giorum
Corbei-
ensium.

In nomine Sanctæ et Individuæ Trinitatis, Otto divina favente cle-
mentia Rex. Si piis petitionibus fidelium nostrorum, maxime quas pro Eccle-
sias sibi commissis auribus nostris infuderint, benignum præbuerimus auditum,
hoc procul dubio et ad præsentis nostri regni statum, et ad æternæ beatitudinis
præmium nobis profuturum fore credimus. Unde omnium fidelium nostro-
rum, tam præsentium quam et futurorum, noverit sollers industria, quia adi-
ens excellentiam nostri Culminis Dietmarus abbas venerabilis novæ Corbeia
rogavit, ut eidem monasterio concederemus talem libertatem, qualem ab avo,
genitoreque nostro, nec non et cæteris Coimperatoribus et Regibus nos præce-
dentibus, accepisse dinoscitur. Cuius petitioni assensum præbentes, interven-
tu fidelium nostrorum Willigisi Moguntiacensis Ecclesiæ Venerabilis Archi-
episcopi, ac Hildibaldi Wormaticensis Ecclesiæ Episcopi honorabilis, in suprad-
ito monasterio fratribus Deo servantibus, ejusque Martyribus Stephano at-
que Vito omnes concessiones, quas anteriorum Regum vel Imperatorum tem-
poribus habuerunt, concessimus, nostraque auctoritate renovavimus: præci-
pue, ut potestatem habeant, cum necessitas venerit abbatem eligendi, ac ut à
nullo Episcopo de dominicalibus mansis ejusdem monasterii decimæ exigan-
tur, neque à Comite, vel ex qualibet judiciaria potestate Coloni eorum et liti ad
justitiam faciendam aliquo banno constringantur, sed coram advocato ejus-
dem monasterii justitiam facere cogantur, sicut anteriorum Regum vel Impe-
ratorum temporibus præfato loco concessum fuisse cunctis fidelibus nostris li-
quidò patet. Et ut hæc nostra renovationis ac confirmationis auctoritas fir-
mior stabiliorque cunctis perpetim credatur, hanc cartam conscribi, manūque
propriâ nostrâ subtus roboratam, annuli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum Domini Ottonis

Gloriosissimi Regis.

Hildibaldus Episcopus et Cancellarius vice Willigisi Archiepiscopi recognovi. Data III Calend.
Augusti anno Dominice Incarnationis DCCCXCV. indictione VII. Anno vero tertii
Ottonis regnantis XII. Actum in Gandersheim feliciter amen.

Uti & He-
rivordien-
sum.

Per hanc quoque in Saxonia præsentiam Otto, rogatu Machtildis
amitæ & Sophiæ Sororis, Herivordensi Virginum monasterio privi-
legia ac donationes Ludovici pij hoc regio diplomate confirmat.

In

In nomine
mentia Rex. Si
procul dubio,
miun nobis p
præsentibus sc
filio Hildibald
aliorumque f
tensis monast
ria sibi comm
bursabant et S
cheim constr
Imperatore, o
rium tradita
Eotenore, ut
bi succedent
et Imperator
tem habeant
re, remotâ or
tione conclu
pejam dictu
nostræ regie
permaneat, s
nostræ impre
ravimus.

Signu

Hildibaldus Ep
Julii ann
terti Or

Altero deir
ctimonial
virgo in po
di cuilibet
ginu diver

In nomine
mentia Rex
esse volumu
Mathildis
non sororis
tatis predi
nis Comit
lia, atque
areis, edific

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Otto divina favente cle-
mentia Rex. Si Ecclesias Dei nostræ regali potentia sublimare conamur, hoc
procul dubio, et ad præsentis nostri regni statum, et ad æternæ beatitudinis præ-
mium nobis profuturum fore credimus. Quapropter omnibus fidelibus nostris,
præsentibus scilicet atque futuris, notum esse volumus, quomodo nos cum con-
silio Hildibaldi Wormatiensis Ecclesiæ honorandi præsulis, ac Bernardi ducis,
aliorumque fidelium nostrorum, vota et petitiones domnæ Immæ herivur-
tensis monasterii venerabilis abbatisse, cunctæque congregationis sanctæ Ma-
riæ sibi commissa, sequentes, nostra regia auctoritate tres Ecclesias in pagis
burfsbant et Scopingon nominatis, in villis quoque reini Wadingas et Sto-
cheim constructas cum omnibus rebus et decimationibus suis à HLudovico
Imperatore, ob remedium animæ suæ, ad præfatum herivurtense monaste-
rium traditas, eidem monasterio more antecessorum nostrorum confirmamus.
Etenore, ut jam dicta domna Imma abbatisa, omnesque in eodem honore si-
bi succedentes cum prædictis ecclesiasticis rebus, aliisque omnibus à Regibus
et Imperatoribus per præcepti paginam illuc traditis liberam dehinc potesta-
tem habeant cum suis ministris ecclesiastico ordine disponere atque governa-
re, remotâ omnium hominum contradictione; Insuper sub eadem corroborata
conclusionibus, quidquid à religiosis et Deum timentibus personis ad sæ-
pe jam dictum monasterium herivurtense in præfati traditum erit. Et ut hæc
nostræ regie donationis corroboratio ab hac hora in antea firma et inconvulsa
permaneant, hanc nostræ dominationis confirmationem inde conscriptam sigilli
nostri impressione signare iussimus, manuque propria, ut infra videtur, corrobo-
ravimus.

Signum Domni Ottonis

Gloriosissimi Regis.

Hildibaldus Episcopus & Cancellarius vice Willigisi Archiepiscopi recognovi. Data VI. Idus
Iulii anno Domini Incarnationis DCCCXCV Indictione VIII. anno autem
tertio Ottonis regnantis XII. actum Bodfeldon feliciter amen.

Otto R.
donat
Imma V.
Herivor-
densi præ-
dium ad
privatos
usus.

Altero deinde diplomate hoc ipso anno Imma ejusdem Collegij San-
ctimoniali Virgini, ac filiæ Bernardi ducis, prædium donat, quod ipsa
virgo in potestate habeat aut vendendi, aut commutandi, aut donan-
di cuilibet; ex quo constabit institutum harum Sanctimonialium Vir-
ginū diversum fuisse à Monialibus: id Ottonis diploma ejusmodi est.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Otto divina favente cle-
mentia Rex. Omnibus fidelibus nostris, præsentibus scilicet et futuris, notum
esse volumus, quomodo nos ob petitionem et interventum dilectæ amicæ nostræ
Mathildis, sancti Quatiliburgensis monasterii venerabilis abbatisse, nec
non sororis nostræ Sophiæ Sanctimonialis, dedimus quoddam nostræ proprie-
tatis prædium, hedum dictum, in pago Hedergo dicto, et in comitatu Heico-
nis Comitum situm, Imma Sanctimoniali virgini, scilicet Bernardi Ducis fi-
liæ, atque id ipsum prædium cum omnibus pertinentiis suis, hoc est, Villis,
arvis, edificiis, mancipiis utriusque sexus, nec non liberis, terris cultis et in-
cultis,

cultis, agris, pratis, campis, pascuis, silvis, venationibus, aquis aquarumve decursibus, piscationibus, molendinis, quasitis et inquirendis, exitibus et redditibus, viis et invisiis, cunctisque aliis appendiciis, quæ adhuc diu inveniri, aut nominari possunt, ei in proprium tradidimus, ea videlicet ratione, ut eadem jam dicta Summa Sanctimonialis liberam semper faciendi, quod velit, potestatem habeat, tradendi, commutandi, vendendi, seu magis sibi retinendi, vel pro anima judicandi. Et ut hæc nostra regalis traditio nunc et in futuro firma et inconvulsa permaneat, hoc præceptum inde conscriptum sigilli nostri impressione signare jussimus, manūque propria, ut infra videtur, corroboravimus.

Signum Domni Ottonis

Gloriosissimi Regis.

Hildibaldus Episcopus, et Cancellarius vice Willigisi Archiepiscopi. Data VII Calend. Novembris, anno Dominice incarnationis DCCCXCIV. indictione VIII. anno autem tertio Ottonis regnantis XII. Actum Seiminge, feliciter amen.

Annus Christi 996.

Gregorij V Pont. 1.

Ottonis III Imp. 1. Reg. 13.

Retharii Ep. Pad. 14.

Bröuvier, ex
vet. chron.
Brunnerus
lib. 8. ann.
Boicor.
Sigonius l. 7.
de Reg. Ital.
Otto III,
post libe-
ratam, à
Ctescentij
tyrannyde
Italiam,
coronatur
Romæ
Impera-
tor.

Lambertus
Schaf.
Sigebertus,
Dithmarus
lib. 4.
Bröuvierus
in ann. Trev.
Brunner, in
hist. Bojo.
Gelenius,
Sigonius l. 7.

Consequitur nunc annus Christi 996, quo Otto Rex primam in Italiam expeditionem suscepit: Sed priusquam iter ingrederetur, primo inter Sclavos & Saxones componit, ne quid per absentiam suam turbarent in Christianorum provinciis; toto enim Imperio quiescente ab intestinis armis, hæc unica cura optimum sollicitabat Regem. Et barbaris perdomandis insistere malebat, nisi Pontificis Romanæque Ecclesiæ periclitantis salus avocasset. Quippe Crescentius Urbis Romanæ Consul, homo superbus, tanquam per fasces Urbis, simul imperij fasces accepisset, ausus est sibi polliceri, & civibus persuadere, se priscum Romani Imperij decus Urbi redditurum, indignum inquiens post Francos se demum jugo Saxonum submitti; nunc tempus esse, quo correptis armis se in libertatem vendicent, & Italiæ imperium primò Urbs Romana capiat. Quod consilium cum Joanni XV ejus nominis Pontifici aperiret, & ille improbaret, nec se rebellionis participem esse vellet; Pontificem ejecit ex Urbe, dominatumque arripuit. Pontifex ex his ærumnis Ottonem Regem implorat. Otto haud secus quàm Carolus M. olim pro Leone, quàm avus ac pater aliique Cæsares, causam restituendi Pontificis suscepit. Ac Moguntia digressus, cum ingenti Germanorum exercitu Alpes emensus, Papiæ Pascha celebrat. At dum aliquamdiu Ravennæ subsistit, mors Joannis XV Pontificis nunciatur; in cujus locum studio Ottonis Regis subrogatur Bruno Saxo ac Regis consanguineus; quod verisimilius Ottone duce genitus, qui patrem habuit Ludolphum Ottonis M. filium. Bruno ex Presbytero ad Pontificatum provectus

Gregorij

Gregorij V
sa Crescent
locat; à qu
gnaque po

Rebu
redijt, Imp
sedem, mag
puli applau
gum digre
ginum, qu
trocinio D
suscepit, pa
lenburgen
ploma Ot
mater pro
re hujus P

In no
clementia R
personis, et
conamur, h
titudinis pr
Christo fide
modo temp
Comes pro
dicto Mon
ni nostri f
construxit
fra tenent
beneficiu
center cont
teris moni
Wichman
concessisset
jam tradit
gem ab squ
patris sui
tio usque a
pater eanc

Gregorij V. nomen sumpsit. Otto inde Romam ingressus, compressa Crescentij tyrannide & populi seditione, Gregorium in sede collocat; à quo consanguineo Pontifice Otto mox solemniter, magnaque pompa cum Maria conjugis Imperator coronatus est.

Annus Christi 997.

Gregorij V Pont. 2.

Ottonis III Imp. 2. Reg. 14.

Retharj Ep. Pad. 15.

Rebus per Italiam prosperè compositis, Otto in Germaniam rediit, Imperatorque Aquisgranum profectus est ad Imperatoriam sedem, magno Episcoporum & procerum comitatu, magnoque populi applausu, ut diplomata istuc consignata docent. Inde & Neomagus digressus ad palatium regium; ubi monasterium Eltenense Virginum, quod Wigmannus Comes anno 968 sub Ottone M. sub patrocinio D. Viti martyris condiderat, parentum exemplo in tutelam suscepit, paribusque, quibus Assindenses, Gandersheimenses, Quidlenburgenses Sanctimoniales, privilegijs exornavit; ipsum verò diploma Ottonis interpono, quod in eo Adela Meinweri Episcopi mater prodatur, ac maternum ejus Wigmanno Comite, ac fundatore hujus Parthenonis genus asseratur.

Eltenense monasterium in fidem suam recipit.

In nomine sanctæ et individuae Trinitatis Amen. Otto divina favente clementia Roman. Imperator augustus. Si loca vel monasteria à religiosis personis, et Deo dicatis constructa, nostra imperiali auctoritate corroborare conamur, hoc procul dubio et ad præsentis nostri regni statum, et ad æterna beatitudinis præmium profuturum nobis fore credimus. Quapropter omnibus in Christo fidelibus nostris scilicet præsentibus et futuris notum esse volumus, quomodo temporibus avi nostri p. m. Domini Ottonis Imp. Aug. Wichmannus Comes pro anime sue remedio suorumque parentum in quodam loco Altenis dicto Monasterium et Sanctimonialium congregationem in honorem Domini nostri Jesu Christi et S. Viti Martyris amplissime benignitatis conamine construxit, nec non magnam certæ proprietatis suæ partem, cujus nomina infra tenentur, simul et beneficii idem dilectus avus noster primum ei concessit in beneficium, postea pro servitute sedula sibi donavit in proprium, et ad ipsum licenter contradidit monasterium, suamque ipsius filiam nomine Lutgardem cæteris monialibus præconstituit Abbatisam; succedente verò tempore, cum idem Wichmannus Comes semel ad vesperam noctis inclinasset, penitusque naturæ concessisset, altera suæ procurationis filia nomine Adela quandam hereditatis jam tradita partem exposcens, dicens quod pater ejus secundum Saxoniam legem absque ejus consensu et licentia nullam potuisset facere traditionem, totam patris sui donationem produxit in errorem. Hujus itaque seditionis perturbatio usque ad tempora dilecti patris nostri perdurabat, Ipseque noster caritativus pater eandem contentionis cladem extinguere pro viribus insudabat, et hoc quo

Xx

ad

ad ipse vitam finivit, minime ad unguem usque perduxit; exacto autem longo temporis intervallo, cum ejusdem monasterii Abbatissa prætulati viri Wichmanni filia, universæ carnis viam tunc intraret, aliāq; in ipsius locum Imperialis nostræ potestatis jure accederet, in palatio nostro, quod dicitur No. viomago, nostrum iussimus fieri colloquium, ibiq; saltem huiusmodi seditionis fecimus finem: Baldericus enim prædictæ maritus Adela pro nostra voluntate, exhortatione simul et petitione, id ipsum monasterium sua propria suaque conjugis manu in nostrum contradidit Mundiburdum, et sicut mos est Lai. corum, cum festuca semel ab eodem exivit prædio, ea ratione, uti nos nostro regali Imperio ac descriptionis præcepto tale libertatis arbitrium eidem monasterio perpetualiter condonaremus, qualiter ceteras Monialium congregationes, scilicet Assindia, Quidenlingenberg, Gandersheim habere cognovimus. Insuper Baldericus omnia ejusdem monasterii prædia, quæ prior Abbatissa dumtaxat in sua habuit potestate et investitura, ad reliquias S. Viti in præsentia nostri nostrorumque plurimorum fidelium concessit, radicatusq; contradidit, quorum nomina hæc sunt inscripta. * Keltnon, Furnon, Vort. husen, cum omnibus utilitatibus ad ea loca iuste ac rite pertinentibus: Embri. ca media pars, æque divisa, in Hamme media pars, Arnhem media pars, Redingen media pars, Aspel, Tornicka media pars, Herveldt dimidia pars, Lyende dimidia pars, Thule dimidia pars, Malime dimidia pars, Brummen dimidia pars, Oelbergh media pars, Rathe dimidia pars, Huingen dimidia pars, Thelden dimidia pars, Tryendem media pars, Putte in loco construitur* dimidia pars. Ad hæc quatuor foresta in Steenvoalt, in Offet, Wichmoet, et Subort. In his quatuor forestis cervorum, vel cervam venandi nullus habeat licentiam, nisi verbo et consensu Abbatissæ, et sicervus vel cervæ effugiat de his forestis, eos in alias Sylvas sequi sit licentia Abbatissæ nunc, et in foresto, in quo est Eltica constructa, singulis annis inter cervos, et cervas XII fera tribuantur Abbatissæ. Ut autem huius donationis veritas firma et inconvulsa permaneat, posterior Abbatissa nomine Ludgarda prælibatæ Adelle Maritatæ, quatuor curtes nomine Rynhare, Helchambeli, Luithusen, Rede cum omnibus utensilibus et ad ea pertinentibus in proprium tradendo ad ea recompensavit, quatenus post hæc, sicut prædiximus, pacis amicitia pignus eo permaneat tenacius. Hanc igitur idem Baldericus in traditionis gratia et in fronte recepit, nec non de fidelium nostrorum scilicet Willigisi Archiepiscopi, Hildebaldi Episcopi, et Heggeberti Marchionis, ceterorumque multorum fidelium consilio, sicut idem Baldericus donando postularuit, eidem monasterio potestativè concessimus, ut amodo sicut cetera monasteria supradicta liberè* perenniter perfruantur arbitrio. Præter hæc quidquid prædii Drons Imperator semper Aug. Wichmanno in proprium donavit, præcipue quæ dicuntur in Nardinklant, Ureck, Barbuorgt, Otrovines, prædia insuper in Frisonibus, quidquid Abbatissa in quatuor Comitatibus videlicet Hunesco, Fualge, Merime, Micheta tributis à Magnificencia avi nostri recepisset, nos nostræ descriptionis præcepto ad utilitatem Abbatissæ et sororum ibidem Deo et S. Vito famu-

* Ellen

* forte quo
firmatur.

* libero

famulantium
sicut et in ista
pis, pascuis. [L
bus, quasitis
fissum et relo
gari nomin
sterio concess
et nos adhuc
fidelibus firm
bus, nullus L
datio, vel ali
pratas facien
dem Abbatiss
eat placitum
velit advoca
monasterio,
morbo confus
velint, simul
cessi, absque
monasterio j
Wichmann
cipis Aposto
venerabilis
sub nostro co
bis exorare

Hildebaldus

Datum

Ottonis

Alte

bular con

clesiæ Ma

Diocesis

In m

mentia Ro

præsentiam

remedium

harii Sancti

prædio Kit

bium fecit

dem S. M

Bernhard

patris nost

fanulantium largimur et concedimus in omnibus utilitatibus supradictis, sicut et in ista proprietate arcis, adificiis, terrisq; cultis et incultis, agris, campis, pascuis. sylvis, piscationibus, molendinis, Ecclesiis, viis et invius, exitibus, quæstis et inquirendis, cunctisque appendiciis, quæ dici possunt, nec non fiscum et telonium de piscatione in pago Salon, et in flumine Issa, qui vulgari nomine Hachdol dicitur. Et quod dilectus genitor noster eidem monasterio concessit, eodem modo pro paterna remuneratione nos contradimus, et nos adhuc volumus, nostroque imperiali precepto cunctis nostris in Christo fidelibus firmiter iubemus, ut in eodem monasterio, vel locis ad id pertinentibus, nullus Dux, Comes, vel vice Comes, nullus Marchio, vel quilibet Scholatio, vel alia judiciaria persona ullum habeat placitum nec parafredos nec pratas faciendas, nec aliquod exigatur servile servitium, prius quam ejusdem Abbatissæ servus, in cujuscunque comitatu habitet, alterius Comitis non eat placitum, sed ad ejus solummodo, quemcunque Abbatissa sibi met eligere velit advocatum. Caterum pro animæ nostræ expiaculo eidem largiti sumus monasterio, ut post hæc perpetualiter, cum ejusdem monasterii Abbatissa morbo consumpta moriatur, Sanctimoniales inter se unam, quamcunque velint, simul cum consensu Trajectensis Episcopi, in cujus posita sunt Diocesi, absque mortalium omnium contradictione licenter eligant. Et hujus ut monasterii status ab adversariorum omnium incursum maneat intactus, sicut Wichmannus Comes insituit, de eodem monasterio ad limina S. Petri Principis Apostolorum Romani argenti tot annis libra deferetur. Postremo ipsa venerabilis Abbatissa cum omnibus rebus suis nostro semper pareat imperio, et sub nostro consistat Mundiburdio, quatenus ipsam sororesq; ejus jugiter pro nobis exorare delectet. Et ut hæc nostræ concessionis auctoritas maneat firma etc.

Signum Domni Ottonis magni Imperatoris Augusti.

Hildebaldus Episcopus Cancellarius vice Willigisi Archiepiscopi resignavit.

Datum 15 Calend. Iunii, anno Dominice Incarnationis 997. Indiæ. 10. anno autem III Ottonis regnantis 14. imperii vero 1. Datum in palatio Norvimagi.

Altero ab hoc diplomate dato mense, alias Otto Imperator tabulas consignavit, quibus ad petitionem Gisilarii Archiepiscopi Ecclesiæ Magdeburgensi donat prædium Schitrense, in pago Angeri Diocesis nostræ situm: ex tabulæ ex archetypo descriptæ sic habent.

In nomine Sanctæ et individue Trinitatis, Otto divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Omnium fidelium nostrorum tam præsentiam quam et futurorum noverit Sagacitatis industria, qualiter nos ob remedium animæ nostræ et parentum nostrorum, nec non ob petitionem Gisilarii Sanctæ Magidiburgensis Ecclesiæ venerabilis Archiepiscopi de quodam prædio Kitz, ilnheim nuncupato, ad S. Mauritium pertinente, concambium fecimus, quandam nostræ proprietatis curtem Sigri dictam, ad eandem S. Mauritii donantes Ecclesiam, in pago Angri nominato, ac Comitatu Bernhardi ducis sitam. Atq; eandem curtem cum omnibus utensilibus suis, quæ patris nostri scilicet celebris memoria Ottonis Imperatoris augusti temporibus

Xx 2

et

Donat
Ecclesiæ
Magde-
burgensi
prædium
Schitren-
se.

et nostris ad eundem locum pertinuerunt, hoc est, in censu quem liberi homines ad prædictum locum persolverunt, arvis, ædificiis, terris cultis et incultis, agris, pratis, campis, pascuis, silvis, venationibus, foresto, aquis aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, viis et invius, exitibus et redditibus, quasitis et inquirendis, cunctisque aliis appendiciis, quæ adhuc dici, inveniri aut nominari possunt, eidem Ecclesiæ Sancti Mauriti tradidimus. Eo tenore, ut ejusdem loci Archiepiscopus de præfata proprietate ad usum Ecclesiæ liberam faciendi, quod velit, potestatem habeat. Et ut hæc nostræ auctoritatis traditio nunc et in futuro perseveret, hanc paginam manu propria corroborantes, sigillo nostro signare iussimus.

Signum Domni Ottonis invictissimi Imperatoris augusti.

Hildibaldus Episcopus et Cancellarius vice Willigisi Archiepiscopi novi.
Data NON. Iunii, Anno Dominice Incarnationis DCCCXCII. Indict. X. Anno autem tertii Ottonis regnantis XIII. Imperii primo. Actum Armburg.

Gregorium V. Pont. è sede sua pulsum Otto Imp. restituit.

Inter hæc dum Otto Imperator totam Germaniam in quiete possideret, Crescentius Consul Romæ tumultuatur, urbeque in potestatem suam redacta, Gregorio Pontificatum abrogat, intruso in ejus locum Placentio Episcopo, quem Joannem XVI dixere. Eadem hoc schisma erat, & Gregorio simul Imperatorique probrosum facinus. Quamobrè Imperator à Pontifice imploratus, alteram in Italiam expeditionem suscepit. Venienti ad Papiam occurrit Gregorius Pontifex; quocum Romam progressus, Joannem Pseudopapam luminibus orbatum, & naso mutilatum exauctorat. Crescentius Consul, qui Castello se incluserat, expugnatur, captusque cum duodecim sociis suspendio extinguitur; quod factum multis poenitentiae operibus expiasse fertur Imperator.

Annus Christi 998.

Gregorij V Pont. 3.
Ottonis III Imp. 3. Reg. 15.
Retharij Ep. Pad. 16.

Instituntur Electores Imperij.

Inter hæc tradunt plerique scriptores, in Concilio Romano, hujus Pontificis & Episcoporum auctoritate, cum Otto Imperator nullam prolem suscepisset, septem Imperij Electores institutos, penes quos jus eligendi Imperatorem exinde esset: ijs legibus, ut post hæc nullus Imperator hereditario jure succederet, quique eligeretur, gente Germanus esset; quod Ottoni M. à Leone VIII Pontifice ob merita liberatæ Romæ concessum erat, quoad heredes filios ipse & nepotes haberent, in quos coronam Imperij transferrent. Post ubi

Otto

Otto III ne
qui vel con
per æmulat
pientissimu
leret, egit c
toris consti
bus Italia
Imperij à C
tificis auct
tatem mod
ligebat; no
anathemat
paganum e
ungere; q
mania Pri

Utrum
per septem
sit, magnop
rus, Serrari
deckius ser
rum nume
Contra Ba
dem in con
tos constit
quorum t
nesque, con
periuntur
& Archiep
est. Sanè H
cipum suff
Lugduner
dus erudit
errorem p
gorum X
tino, fabul
ratorem a
Romano,
cis institu
ipsi Princi
jam olim
constitue
sæculo inf
bus simul

Otto III nepos ejus sine herede filio erat, videbatq; multos superesse, qui vel consanguinitate, vel affinitate Principes se contingerent, & per æmulationem à suo excessu de Imperio decertaturi essent; eò sapientissimus Imperator, ut communi Imperij quieti & saluti confu-
leret, egit cum Romano Pontifice Gregorio V de electione Impera-
toris constituendâ; quæ deinde auctoritate Pontificis, convenienti-
bus Italiæ & Germaniæ Episcopis, sancita est. Nam uti translatio
Imperij à Græcis ad Francos, & à Francis ad Saxones Romani Pon-
tificis auctoritate facta est; ita ab ejusdem auctoritate pendere facul-
tatem modumque creandi Regem aut Imperatorem, præclare intel-
legebat; ne & ipse etiam, si per concordiam Sacrilegum aliquem, aut
anathemate percussum, seperatumq; ab Ecclesiâ, aut hæreticum, aut
paganum elegissent, Pontifex necesse haberet, eundem probare & in-
ungere; quod Innocentius III Pontifex sapienter rescripsit ad Ger-
maniæ Principes.

Utrumne verò potestas eligendi Imperatorem à Gregorio V
per septem viros constituta, an promiscuè Imperij Principibus relicta
sit, magnopere controvertitur inter scriptores. Bellarminus, Gretze-
rus, Serrarius, Browerus, Gevoldus, atq; omnium copiosissime Win-
deckius scripto hæc super commentario, à Gregorio V certum Electo-
rum numerum, qui Septenario contineatur, designatum tradunt.
Contra Baronius, Sirmondus, alijque, septem Viros Electorum tan-
dem in concilio Lugdunensi ab Innocentio IV Pontifice determina-
tos constitutosque esse contendunt; postquam inter ipsos Principes,
quorum tantus erat numerus, tantaque sæpe partium studia factio-
nesque, convenire non potuit. Hinc in hoc Lugdunensi concilio re-
periuntur primùm Electores Imperatorum consignati ex Ducibus
& Archiepiscopis, de quo in Bernardo Episcopo nostro referendum
est. Sanè Henricus Rex, qui Ottoni III subrogatus est, communi Prin-
cipum suffragatione delectus est. Qui modus quoque ad concilium
Lugdunensè facile ex historijs observari poterit: perinde ut Sirmon-
dus eruditissimus Scriptor hæc multis commonstrat. Longius per
errorem processit Onuphrius, qui Electorum institutionem ad Gre-
gorium X Pontificem retulit, non alio auctore subnixus, quàm Aven-
tino, fabuloso & hæresis scabie infecto. Quoquo nunc modo Impe-
ratorem acceperis, sive à Gregorio V. facultatem eligendi ex concilio
Romano, sive ab Innocentio IV ex concilio Lugdunensi, ad Pontifi-
cis institutionem & auctoritatem referenda est; quemadmodum
ipsi Principes Electores in literis anno Christi 1279 ingenuè fatentur,
jam olim se ab Apostolica sede & Romani Pontificis auctoritate
constitutos. Eò nunc major heterodoxorum magistrorum nostro
seculo infania, qui Pontificem Antichristum suis persuadent; qui-
bus simul fateri necesse, translationem Imperij à Græcis ad Francos,
ab

ab his ad Saxones, ipsamque Imperatoris electionem ab Antichristo ad Germanos pervenisse. Sanè quod summum beneficium fuit Romanorum Pontificum erga inclytam nostram Germanam nationem Saxonesque, id illi, per extremam maledicendi libidinem, tanto gentis nostræ probro & infamia traducunt.

Otto
Conjugem adul-
terij & cal-
umniam fla-
minis ad-
dicit.

Admirabile referunt ad hanc quoque expeditionem commorationemque in Italia illud iustitiæ exemplum ab Ottone Imperatore editum Mutinæ in Augustam conjugem Mariam, Aragonis Regis filiam. Fortè Imperatrix, ut volunt, non minus casti quàm formosi Mutinensis Comitis amore capta erat; sed cùm repulsa esset, hunc ipsum illius, quod designarat, tentati flagitij apud virum falsò detulit; qui in juvenem extemplo capitalem sententiam dixit, & plecti iussit. Comitis uxor, quam rei totius consciam ultricemque fecerat, Imperatorem pro tribunali ius dicentem adiens coram, & viri innocentiam, & Imperatricis scelus aperuit, atque ad fidem utriusque faciendam candentem manu laminam (quod tum solemne probationis genus erat) contrectavit. Quo indicio convicta Imperatoris uxor; quam Otto idcirco flammis addixit, & vivam in ignem conjici iussit, quò impudentiæ simul & calumniæ pœnas daret. Celebre apud scriptores factum, quod non nisi unus Godefridus Viterbiensis elegiaco carmine serò ex Conradi & Friderici Imperatoris, quorum Notarius erat, ætate retulit. Nihil hac super re Dithmarus, nihil ceteri nostri Scriptores, à quibus Ottonum res gestæ consignatæ, tradidère. Sed his omissis ad domestica potius redeamus.

Condi-
tur Hel-
mershu-
sanum
Imperiale
cœnobi-
um, quod
modò
per hæ-
ses de-
structum.

Hoc præterea anno insigne monasterium Helmershusanum intra limites diocesis Paderbornensis ad fines Hassiæ quàm largissimè conditum, dotatumque ab Ekkihardo Comite ex hereditarijs bonis, in proprio patrioque fundo, qui tum Comitatu Dudiconis & provincia Angariæ continebatur. Foundationem hanc cœnobiij, quod Conditor Monachorum esse voluit Deo servientium, Otto III Imperator magnifico diplomate comprobavit; id quod Cleinsorgius se legisse testatur, ex eoque hæc retulit, melius consulturus posteritati, si integre diploma retulisset; ex quo germanico idiomate argumentum tantummodo complexus est. Tabulæ ab Hildebaldo Episcopo & Cancellario vice Willigisi Archiepiscopi consignatæ. Sed quòd à Sylvestro Pontifice hæc fundatio simul comprobata refertur, ad proximos annos hæc tabulæ spectabunt. Id cœnobium dehinc anno 1012 ac templum Meinwercus Episcopus noster consecravit Christo Servatori, S. Petro Apostolorum Principi ac Divis omnibus. Celebre exinde monasterium è sacra D. Benedicti familia, & Imperialibus annumeratum, in quod & Treviris D. Auctoris aliorumque Sanctorum ipsa transportata, cessit nunc per hæresis tempora in Hassorum & Heterodoxorum potestatem. Quare nec præter rudera quidquam ex tanta loci veneratione aspicitur.

Auctor
vita Mein-
werci.
Breviter
in not.

Per

Per hæc
te cum alijs E
quit Ecbertus
Dedo Mirmig
densis, cui Bern
nis memoria
stribus factis
Idæ solemn
& Basilica r
navi templi, &
memorantur

Persiste
Romæ potiss
varia diplom
berto Cance
anno Colon
claris ac san
ce, per Cardi
tus est Gerb
Floriacensi
berti filij ma
inde Impera
Pontificatu
mathematic
quo deinde
cis nostroru
ipse August
cis indicare
& Ecclesiæ
acerbior Ba
temporum
pulus Roma
tifice urger
Romanæ E
dovico Pio
gium accell
hæreticis.
Milo

Per hæc quoq; tempora Dodo Monasteriensis Episcopus mor-
te cum aliis Episcopis subtractus, de quibus Dithmarus, post hæc, in-
quit *Ecbertus Trevirensis Archiepiscopus, cui successor Luidolphus fuit, et*
Dodo Mirmigendensis, post quem Suidgerus ordinatus est. Ero quoque Fer-
densis, cui Bernardus, tunc ibi præpositus, supponitur, obiit. Præclara Dodo-
nis memoria, non modò ex statua in propylæo Basilicæ, sed & ex illu-
stribus factorum monumentis; nam & ab eo Episcopo corpus S.
Idæ solemnî ritu elevatum è tumulo, venerationique propositum;
& Basilica nova è fundamentis extructa, ac grandes turres cum
navi templi, & alia, quæ per tot annos præclare gessit, in fastis eorum
memorantur.

Annus Christi 999.

Silvestri II Pont. 1.

Ottonis III Imp. 4. Reg. 16.

Retharij Ep. Pad. 17.

Persistebat adhuc in tertium annum Otto Imperator in Italia,
Romæ potissimum, Beneventi & Ravennæ versatus; quibus ex locis
varia diplomata Trajectensi, Vercellensi, alijsq; Ecclesijs data ab Heri-
berto Cancellario conscripta; quem Sanctum virum hoc quoque
anno Colonensem Archiepiscopum dedit. Adeo aula Ottonis præ-
claris ac sanctis viris plena erat. Mortuo interim Gregorio V Pontifi-
ce, per Cardinalium consilia, & studia Ottonis Imperatoris, sub roga-
tus est Gerbertus, qui Sylvestri II nomen sumpsit, vir ex Monacho
Floriacensi ob doctrinæ eminentiam ab Hugone Gallie Rege Ro-
berti filij magister delectus, ab eoque ad Remensem; ab Ottone de-
inde Imperatore ad Ravennatem Archiepiscopatum, ac demum ad
Pontificatum provectus. Is ob exquisitam rerum reconditarum, ac
mathematicarum cum primis scientiam magus falsò est habitus; ex
quo deinde immanis illa de ejus interitu fabula manavit, ab hæreti-
cis nostrorum temporum tanto plausu excepta; quo tamen viro
ipse Augustus magistro diu multumque usus scribitur. Quæ hic pau-
cis indicare necesse fuit ob diploma, quod Rethario Episcopo nostro
& Ecclesiæ Paderbornensi dedit: quantumvis in hunc Pontificem
acerbior Baronius; de quo tamen tam honorificè Aimoinus eorum
temporum scriptor: Statim, inquit, post obitum Gregorij omnis po-
pulus Romanus sibi dari acclamavit Dominum Gerbertum. Eo Pon-
tifice urgente redintegrata sunt ab Ottone III Imperatore omnia
Romanæ Ecclesiæ privilegia & donationes, quibus a Carolo M. Lu-
dovico Pio, Ottone M. exornata erat; cui Henrici Imperatoris egre-
gium accessit diploma, frustra reclamantibus nostrorum temporum
hæreticis.

Milo adhæc Mindensis Episcopus eodem quoque anno sub-
tractus,

Dithmarus
lib. 4.
Chron. Mo-
nast.
Moritur
Dodo
Episcopus
Monaste-
riensis,

Gregorio
V defun-
cto succe-
dit Silve-
ster II.

Obitus tractus, fidus Episcoporum Saxoniorum, ut multis hunc celebrant
Milonis fasti ejus Ecclesiæ. Successorem nactus est Ramwardum virum egre-
Episcopi gium, quem in lacunâ suâ cum duobus alijs præterijt Crantzius. In
Minden- fastis Abbatum Corbeiensium per id tempus villam Hoxteri flama-
sis, absump- mis absumptam reperio, quo adsitum Corbeienſe cœnobium in pe-
riculum venerit.

Annus Christi 1000.

Silvestri II. Pont. 2.

Ottonis III Imp. 5. Reg. 17.

Retharij Ep. Pad. 18.

Sigebertus.

Auctor vi-
tae Mein-

weri.

Dithmarus

lib. 6.

MS. Bibli-

ot. Vaticana.

Incendi-

um Urbis

Pader-

bornen-

sis.

oingor

-nullo

-ccul of

-vile jib

Browerus

in notis ad

vitam S.

Mem-

weri.

Poloni-

am Otto

peragrat,

Marty-

remque

S. Adal-

bertum

veneta-

tur.

Dithm. l. 4.

Auctor vi-

tae Mein-

weri.

Sequitur nunc annus humanæ salutis millesimus, multis prodi-
gijs multisque è cœlo terroribus notatus; nam & terræ motus in-
gens concussit Regiones, & cometa horrificus à Januario spectatus,
& multæ è cœlo ignium faces; sed funestæ cumprimis Urbi Pader-
bornensi ex incendio, quo tota propemodum hoc anno deflagavit,
sicuti Auctor vitæ Meinweri retulit: *Quocumque, inquit, Dei judi-
cio, sive malitiâ inhabitantium exigente, sive saluti mortalium Deo per id
consulente, anno Dominicæ Incarnationis millesimo, ordinationis ipsius Re-
tharii nono decimo, regni Ottonis III decimo septimo, imperii quarto, Indi-
ctione decima tertia, Civitas Patherbrunnensis primum incendio vastatur;*
nobileque principalis Ecclesiæ monasterium, præcipui operis et decoris à Caro-
lo M. fundatum, à beata verò memoria Badurado Episcopo consummatum,
et XIV Calend. Novembr. dedicatum, cum libris, privilegijs, alijsque Ecclesiæ
monumentis propemodum conflagravit. Eadem urbis & Basilicæ de-
flagratio à Dithmaro alijsque memoratur; in Varicanæ bibliothecæ
libro etiam mensis Junius adscriptus, quo id accidit. Fallitur verò
Browerus, qui ad annum superiorem hæc detorquet.

Imperator per hæc in Italia commorabatur, & per initia anni
magno Cardinalium comitatu, quo nunquam illustrior visus, Româ
in viam deductus, Ratisbonam venit. Inde per Bohemorum fines in
Thuringiam & extremas Saxonie provincias digressus, perlustravit
Cisnensem, Misnensem, ceterosque Episcopatus ab Ottone avo con-
ditos. Rebus istic sapienter pro christiana religione formandâ dispo-
sitis, Poloniam intrat, deductus à Boleslao Principe, & Marchione
suo Eccardo: tum ut sepulchrum Adelberti Martyris ante trienni-
um pro fide occisi in Prussia, ejusque corpus, quod Gnesnæ condi-
ditum erat, veneraretur: tum ut de statu Ecclesiarum & religionis
disponeret. Postquam in conspectum urbis Gnesnæ pervenit, nudis
pedibus urbem intrat, ab Ungero Posnaniensi Episcopo introdu-
ctus, veneratusq; Martyrem, brachium Divi dono accipit. Ibi con-
vocatâ Episcoporum synodo, legati Pontificis auctoritate (qui Ar-
chidiaconus Romanæ sedis à Dithmaro scribitur) Kadimum Alberti
martyris

martyris fi
Reinbernu
nem Wrat
weri Gau
episcopum
fides habet

Qu
Principe M
cognoscit
Episcopatu
avo consti
lenburgun
lebrandun
sus Episco
scopis cog
quò minu
profectus
gratione
Dithmaru
postremo
nam, Min
ceces pe
ingenti pr
Episcopo
dam, pos
cis; ut de
ges & Jm
fine auct
conciliu
tori inces
grani ex s
tegra cum
ut Dithm
quo colle
fitu in thi
ream, qu
mydis sur
codicem
cœrulea
ensem, p
ptrum &
delicet E
tum enfi

martyris fratrem Archiepiscopum Gnesnensem constituit, eique Reinbernum Cholbergensis, Popponem Cracoviensis, & Joannem Wratislaviensis Ecclesiæ Episcopos submittit (Auctor vitæ Meinwerci Gaudentium monachum S. Adelberti fratrem Pragæ Archiepiscopum ab Ottone imposuim refert; sed Dithmaro hic potior fides habenda.)

Quibus rite per Poloniam & Saxoniam dispositis, à Boleslao Principe Magdenburgum deductus, Gislerij Archiepiscopi causam cognoscit; accusatus enim is Romæ erat, quod Merlenburgensem Episcopatum Magdenburgensi conjunxerat, secus quàm ab Ottone avo constitutum erat. Die Palmarum peracto Magdenburgi, Quidlenburgum perrexit, ad Paschâ cum consanguineis Virginibus celebrandum, comitante magno Optimatum cœtu: ubi feria II rursus Episcoporum synodus convocata, ad causam Gislerij ab Episcopis cognoscendam. Is verò cum per invaletudinem se excusaret, quò minus adesse posset, Imperator per Westfaliam ad Rhenum est profectus, lustratis omnium circum Episcopatibus; qua verò peragratiōe fervoreque juvandæ ubique religionis causâ id fecerit, Dithmarus inquit, haud satis memorari posse; nimirum cum hoc postremo accessu transituque Halberstadium, Hildesum, Paderbornam, Mindam, Osnabrugum, Monasterium, ceterasque Saxonie dioceses perlustraret. Coloniam inde perlatus Aquisgranum perrexit ingenti procerum Saxoniorum multitudine cinctus. Ubi rursus Episcoporum synodus indicta convenit ad Gislerij causam decidendam, postulante Romanæ sedis Archidiacono legatoque Pontificis; ut denuo recognoscant heterodoxi nostrorum temporum, Reges & Imperatores in his controversis Ecclesiæ causis nihil egisse sine auctoritate Romani Pontificis. At cum Gislerius ad generale concilium provocaret, quievere Episcopi. Interim Ottoni Imperatori incessit cupido inspiciendi sepulchrum Caroli M. quod Aquisgrani ex suo mausoleo monstrabatur, utrumne ossa superessent integra cum augustalibus ornamentis. Igitur rupto clam pavimento, ut Dithmarus scribit, terram aperiri iussit, dum ad solium regium, in quo collocatus erat, perveniretur; repertusque Carolus eo Ossium situ in throno, quo conditus erat. Otto tantummodo crucem auream, quæ è collo ejus suspensa pendebat, & partem purpureæ chlamydis sumpsit, cetera decenter & magna cum veneratione reposuit; codicem videlicet Evangeliorum, aureis characteribus exaratum, & cœrulea membrana involutum, quem genu recumbens tenebat; ensen, præterea coronam, paludamentum, pomum Imperij, sceptrum & acinacem. Quorum quædam in Basilica relictæ, codex videlicet Evangeliorum, cujus contactu Cæsares jurare consueverunt; tum ensis, quo equites creantur; quædam Nurenbergam transpor-

Perlustrat dioceses Saxonicas.

Dithmarus lib. 4. Beckius in Aquisgrano.

Caroli Mag. Sepulchrum honoris ergo aperit.

Y y

notata

Tertia
Ottonis
in Italiam
expedi-
tio.

*Tangma-
rus in vita
D. Bern-
wardi.*
Willigi-
sus Ar-
chiep.
Mogunt.
cum S.
Bern-
wardo
Ep. Hil-
des. con-
tendit de
jurisdicti-
one Gan-
dershei-
mensi.

tata feruntur. Otto postquam multas largitiones publicis tabulis consignatas Aquilgranensi Collegio Canonicorum fecisset, tertiam hoc ipso anno expeditionem in Italiam suscepit, evocatus Saraceno- rum irruptionibus in Campaniam, tanta celeritate, ut famam adven- tus præsentia ante veniret; sanè verò tum Aquilas Romani Imperij vidisses Cæsares, qui uno anno tot regna & provincias transvolarent. Subinde Willigisus Moguntinus Archiepiscopus veterem resu- scitavit litem cum Hildesienfi Episcopo de jurisdictione Gandershei- mensis monasterij. Faces rursus subiecit Sophia Sanctimonialis, Imperatoris soror, invitando Archiepiscopum ad dedicationem tem- pli, quod Gerberga Abbatisa Ottonis M. soror absolverat. Dies de- dicationis primò indicta festo exaltationis S. crucis, quo die D. Bernwardus invitatus accessit; sed cum nullum apparatus repe- risset, eò quòd Willigisus Archiepiscopus in festum diem D. Matthiae commutasset, illus D. Bernwardus Hildesium redijt; post ubi sacer D. Matthiae dies aderat, advenit Willigisus Archiepiscopus cum Re- thario Paderbornensi, & Berengero Verdensi Episcopo, consecra- turus templum. Accesserat & Bernardus Saxoniae Dux cum proce- ribus. Missi quoque erant, qui Bernwardum invitarent; sed quia eo inconsulto hæc agebantur in suæ diocesis loco, misit suæ nomine Eckardum Seleswicensem Episcopum, qui tum à rebellibus Danis pulsus, exul versabatur apud D. Bernwardum. Is magnâ denuo constantiâ animi obstitit Moguntino, asserens jura Hildesienfi Epi- scopo, quæ Moguntinus contra Canones sacros violaret; effecitque ut dedicatio præsens templi intermitteretur. Retharius ceterique Episcopi, cum Moguntinum à pertinacia deducere non possent, au- ctores fuere Bernwardo Episcopo, ut ad Imperatorem & Pontificem appellaret. Quapropter D. Bernwardus hoc anno Romanum iter ingressus, adscito secum Tangmaro Decano, fido harum rerum scri- ptore, Imperatorem in Italia convenit. Incredibile verò, quâ humani- tate & amore Imperator veterem suum magistrum exceperit, ac se- cum in eodem hospitio Romæ versari voluerit, omnium consilio- rum, rerumque à se gestarum moderatorem. Interim Eckardus Epi- scopus, ad possessionem juris firmandam, nomine Bernwardi Episco- pi ad festum S. Andreae synodum Gandershemij indicit. Venit eo- dem Moguntinus ad constitutum diem, ducens secum *venerabilem Episcopum Retharium* ut Tangmarus loquitur, multosque è Thuri- n- gia & Hassia, & cum sibi auctoritatem synodi peragenda vendica- ret, objecit se pari, qua antea magnitudine animi Eckardus Seles- wicensis Episcopus, absentis Bernwardi vicarius, secumque Gan- dersheimenses, & qui è diocesi Hildesienfi convenerant, ad suum synodum pertraxit; Rethario cum primis, qui magnæ auctoritatis erat, partes utriusque conciliante, ne à dissidijs res ad publicas turbas veniret.

Annus

Annus Christi 1001.

Silvestri II Pont. 3.

Ottonis III. Imp. 6. Reg. 19.

Reiharij Ep. Pad. 19.

Inter hæc Otto Imperator Italiam ingressus, celebratisque Romanæ natalitijs Christi, Ravennam petijt; Qua in urbe ad vii Calend. Aprilis constitit ad contrahendum exercitum; quo in Saracenos movit, felicique successu primum Capuam ejus provinciæ caput recepit, barbarosque e finibus depulit. Rogatu exinde Romanorum civium, Imperator Tiburtinam civitatem arcta obsidione cingit; jamque machinæ admotæ erant, & impressio magno civium periculo parabatur, cum Pontifex Sylvester, & Bernwardus Hildesienfis Episcopus, qui Imperatori in castris aderant, urbem pacis arbitri intrant, civesque pertinacissimos tanta animorum mutatione ad obsequium componunt, ut primarij eorum, altera gladios, altera manu virgas nudigstantes, supplices Imperatori prociderent; quos & Imperator ad preces Episcoporum in gratiam recepit. Sed hac Imperatoris clementia offensi Romani, qui Tiburtinos exules malebant, rebellant Imperatori, portas venienti claudunt, ad arma convolant, & quos Imperatori fidos primus furor corripuit, trucidant. Igitur obsidio Tiburtina versa in Romanam: pugnatum utrimque æcerrime ad moenia urbis, ipso D. Bernwardo non modo Ottonianos milites reficiente Sacramentis, sed animante, hastamque sacram lanceamque præferente. His terri fractique cives supplices se Imperatori sistunt, & fidem jurant. Ita Imperator, Pontifex, & Bernwardus, ceterique Episcopi, & proceres læti urbem ingressi procellam illam discussere. Scribit Sigonius multa in Ottone desiderari à Germanis Scriptoribus, quæ e suis petenda sint, nescius profecto multa à Tangmaro & Autore vitæ Meinweri, alijsque scribi, quæ & Baronius ipse prætercat; qualia hic de Tiburtina & Romana obsidione referimus.

Agitata per id tempus Romæ controversia Gandersheimensis, quæ inter Willigisum, & Bernwardum Hildesiensem Episcopum ferebat; nam hanc ob causam Bernwardus in Italiam profectus erat, ut coram Pontifice & Imperatore Ecclesiæ suæ jura assereret. Et Pontifex, rogatu quoque Imperatoris, celebrem Episcoporum synodum convocavit, cui Germanos etiam Episcopos, qui cum Imperatore venerant, interesse voluit. Disceptatâ in concilio causâ, Pontifex acta Willegisi rescidit, & Bernwardum in integrum restituit. Ac ne quid in cognitione litis intermissum queri posset Willigisus, auctoritate Pontificis ac Romani concilij, alia in Saxonia synodus Episcoporum indicta Palithi congreganda; quam in rem missus à Pontifice Fridericus Cardinalis presbyter Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus, quem

Lambert, Schaf.

Tiburtina ac Romana urbs ab Ottone expugnatur.

Causam Gandersheimensem vincit S. Bernwardus.

Yy 2

postea

Willigifus
in synodo
Palithi-
nensi ab
officio
suspendi-
tur.

Iterum
conveni-
niunt
Episcopi
Franco-
furti, ubi
tamen
denuò ni-
hil confi-
citur.

Auctor vi-
te Mein-
weri.
Dithm. l. 6.

postea Ravenna Archiepiscopum sortita, Saxo genere, vir morum gravitate & sapientia cā tempestate egregius. Is postquam in Saxoniā am advenit, Synodum Episcoporum decimo Calend. Julij pro apostolica auctoritate convocavit Palithi, qui locus est in Saxonia Orientali ad fines Thuringiæ. Convenere eò Willigifus Moguntinus Archiepiscopus, Licvezo, seu Libentius Bremensis & Hamburgensis Archiepiscopus, Bernwardus ex Italia reversus, ceterique Saxoniæ Episcopi, quos inter Retharius Paderbornensis Episcopus reputatur. Verum cum Moguntini Archiepiscopi obfirmatione omnia miscerentur in tumultus, atque ipse synodo excederet, nihil illo Episcoporum congressu confici potuit, nisi quòd Moguntinus reus spretæ auctoritatis Pontificiæ, à Legato ab omni sacerdotali officio suspensus fuerit. Inde legatus Romam regressus Pontifici & Imperatori pertinaciam Moguntini actaque exposuit, ad quæ illi haud leviter indignati, synodum Tuderti indicunt.

Interim Germaniæ Episcopi veriti, ne hæc controversia, tanto animorum motu agitata, proserperet in gravius Ecclesiæ dissidium, convenere Francofurti festo assumptæ in cælum Virginis die in frequentem synodum, Willigifus Moguntinus, Heribertus Colonien- sis, & Ludolphus Trevirensis Archiepiscopi; Retharius Paderbornen- sis, Robertus Spirensis, Beringerus Verdensis, Ekkehardus Scleswi- censis Episcopi, & qui præterea ex provincialibus suorum metro- politanorum adfuere. Invitatus erat & Bernwardus; is quia in valetudine præpeditus erat, misit Ekkardum Scleswicensem Episco- pum nomine suo, eique Tangmarum adjunxit Decanum, virum canæ sapientiæ, exercitumque in causa Ecclesiastica, à quo hæc om- nia, quæ hactenus retulimus, diligenter perscripta sunt inter res ge- stas D. Bernwardi, uti ipse coram egit & inspexit. Nec tamen in hac synodo Episcoporum, quòd Moguntinus absentiam Bernwardi ob- tenderet, quidquam transactum. Quapropter res denuò ad Sylvestri Pontificis judicium remissa, quæ deinde in Synodo Tudertina per- tractata, convocatis Italiæ Episcopis; ad quam & Germaniæ Episco- pi Rotgerus Leodiensis, Sigefridus Augustanus, & Hugo Citizen- sis accessere; jussi præterea ab Imperatore Vasalli Clientesq; adesse, tan- quam ad expeditionem militarem simul parati; evocati quoque è Germania Episcopi cum D. Heriberto Colonien- si Archiepiscopo, ut ea referrent, quæ in concilio Francofurtensi decreta erant. Sed cum & ille serius accederet Romam, neque in Tudertina synodo res tota confici potuit. Tantum una lis, imo una Sanctimonialis & inquieta fœmina, litis incentrix altrixque, Pontificem, Imperatorem, & tot Episcoporum synodos fatigavit. Detrectabat Gandersheimense Col- legium submitti jurisdictioni Bernwardi Hildesiensis Episcopi, quem ex Comitum familia clarissimum & sanctissimum habebat Episco- pum

pum; &
nurgo & r
decorum r

Ceter
bili incend
pars urbis
pellectilis
multa exul
hodie dum
tamen ami
noster, cur
norum Pri
tonem Im
sunt Roma
Cæsarum
quòd jact
nes Caroli
bantur, sup
excepit Im
regerrimo
periorum
totum Ec
vit, perind
lit. Sed ne
etum hic

In n
mentia Ro
patum, igne
tum restan
id non solu
munerand
succedentib
Ecclesiæ n
nos ibidem
terumque
tutione et
Ecclesiam
clesiæ, et de
constringe
novamus
Aga, Trez
nasterium
lorum obit

pum; & Willigiso Moguntino Archiepiscopo, qui patre Ham-
nurgo & rotarum fabro vilique opifice natus erat, parere minimè in-
decorum reputabat, adeo fulgor palligeri perstrinxerat oculos.

Ceterum cum anno superiori, ut retulimus, Paderborna misera-
bili incendio conflagrasset, quo Basilica cum Collegio, & magna
pars urbis in cineres confedit, ingens tum bibliothecæ & sacrae su-
pellectilis jactura facta est; deploranda magis diplomatum, quorum
multa exusta, multa flammis erepta, quædam etiam contacta igne
hodie dum monstrantur; atque ut cetera recuperari possent, horum
tamen amissio in autographis irreparabilis. Eo Retharius Episcopus
noster, cum primis sollicitus de privilegijs ac donationibus Christia-
norum Principum liberalitate factis, misit legatos cum literis ad Ot-
tonem Imperatorem, qui cum sub exitum superioris anni consecuti
sunt Romam, enixè deprecantes, ut Imperatoria auctoritate antiqua
Cæsarum privilegia & donationum tabulas redintegrare dignaretur;
quod jacturam tabularum exustarum, quibus privilegia & donatio-
nes Caroli M. Ludovici pij, aliorumq; Regum & Cæsarum contine-
bantur, supra alia incendij damna æstimaret. Legatos hosce benignè
excepit Imperator, multumque condolens Rethario, quem inter in-
tegrerrimos Saxonie Episcopos venerabatur, pro voto ejus omnia su-
periorum Cæsarum diplomata, donationum tabulas, privilegia, ac
totum Ecclesiæ nostræ patrimonium insigni diplomate redintegra-
vit, perinde ut & auctor vitæ Meinwerci singula ex eo diligenter retu-
lit. Sed nos ipsum Ottonis diploma à Ferdinando Episcopo produ-
ctum hic referamus, ex quo certius hæc omnia cognosci poterunt.

In nomine sanctæ et individua Trinitatis, Otto superna favente cle-
mentia Romanorum Imperator Augustus. Si locum divino cultui manci-
patum, igneque subitaneo cum ornatu et corroboracionum paginis concrema-
tum restaurare, ornare, et iterum sublimare videbimur, scimus et certi sumus
id non solum laude humana prædicandum, verum etiam divina mercede re-
munerandum. Cunctis igitur Ecclesiæ Dei fidelibus, nostrisque astantibus et
succedentibus compertum fore volumus, quod de incendio Paderbrunnensis
Ecclesiæ nimium condolentes, præcepta antecessorum nostrorum, et ea, quæ
nos ibidem obtulimus, memorata sedi, hac præceptali pagina renovamus,
iterumque confirmamus; de quibus unum est de Episcopatus statu; dehinc de
tuitione et mundiburdio ejusdem Ecclesiæ, et de omni proprietate ad eandem
Ecclesiæ pertinenti, et de electione Episcoporum inter Clericos ejusdem Ec-
clesiæ, et de ejus hominibus tam liberis, quam et servis nulla judiciaria persona
constringendis, nisi coram advocato, quem ipse Episcopus elegerit. Insuper re-
novamus et confirmamus jam habitæ sedi comitatus super pagos, Paterga,
Aga, Treveresga, Auga, Soretfelt dictos, pro decimis novæ Corbeia ad mo-
nasterium pertinentibus, et de proprietate Clericorum, si quis sine hærede il-
lorum obierit, ejusdem Ecclesiæ concessa, et de tribus mansis in Tuisburg, et in
Trut-

Retharius
instaura-
tionem
diploma-
tum ex-
ustorum
ab Ottone
impetrat.

Trutmannia, et de foresto, quod incipit de Dellina sumine, et tendit per Ardenham, et Sinede, usque in viam quæ ducit ad herisiam. Hæc igitur omnia, quæ supra scripta habentur, et quæ illa die tenere et possidere videbatur, quando combusta fuit, sæpe nominata sedis Paderbornensis in jus proprietarium donamus, et firmissima traditione restauramus; ea scilicet serie, ut Dominus Retharius memorata sedis venerabilis antistes, omnesque sui Successores universa, quæ ad Episcopum aliqua legali datione pertinent, securiter obtineant, nostra omniumque nostrorum Successorum, et omnium mortalium contradictione remota. Et ut hæc renovatio et confirmatio stabiliter cunctis permaneat temporibus, hanc paginam manu propria corroboravimus, et sigilli nostri impressione insigniri precepimus.

Signum Domni Ottonis

Casaris invictissimi

Heribertus Cancellarius vice Willigisi Archiepiscopi recognovit. Data Calend. Ian. anno Dominice incarnationis Ml. indictione XIII. anno tertio Ottonis regnantis VIII. imperii VI. actum Roma feliciter amen.

Imperatoris diplomati conjunxit suum Sylvester Pontifex, quo eadem Ecclesiæ Paderbornensis privilegia, ac sacra patrimonij bona apostolica auctoritate confirmat, id quod Auctor vitæ Meinweri retulit; quanquam diploma illud apostolicum injuria temporum intercidit. Quod verò Imperator testetur in suis tabulis, quinque comitatus Paderbornensi Ecclesiæ datos, id larga compensatione factum pro decimis, quæ a Carolo M. ex prima Saxoniæ descriptione Episcopis attributæ fuerant, intra Corbeiensium terminos, ac postea Corbeiensibus aliorum Imperatorum ac Regum donatione cesserant; & has opinor decimas esse, quæ Dominicales vocantur, sæpe inter Paderbornenses & Corbeenses controversas.

Addo alterum Ottonis diploma, quo D. Bernwardum Hildesensem Episcopum, ejusque Ecclesiam egregia liberalitate altero abhinc mense decoravit. Postulat id viri sancti memoria, de quo hæcenus toties relatam, tum vel maxime Ottonis Imperatoris grata in magistrum suum beneficentia, quod & eo gratius fore speramus, quod recens è tabulario Ecclesiæ Hildesensis productum acceperimus.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Otto tertius Romanus, Saxonicus et Italicus, Apostolorum Servus, dono Dei Romani orbis Imperator Augustus. Omnium sanctæ Dei Ecclesiæ, sive nostrorum fidelium tam presentium quam et futurorum industria noverit, quomodo venerabilis vir sanctæ Hildenesheimensis Ecclesiæ Presul Bernwardus nomine, et nostre imperiali clementiæ cordi homo compunctione veteris fermenti tactus, Apostolorum limina supplex adit, oratione per innumerabiles martyrum confessiones peractâ, ea quæ fidei erant Catholica apud Patrem nostrum Dominum Papam Gerberhtum, sive Sylvestrum, nobismet ipsis, et carissimo nepoti nostro

nostro Heinric
supplementum
alumnus, nos
adhuc non ces
inventus ta
publicæ statu
visitare non
dignum, ver
parte cum di
nostre volun
mus, partem
ibidem Dom
nostrorum, e
dimus. Hoc
episcopatus t
Ebrathi Con
mancipiis ut
aquis aquar
suis et inqu
sunt. Fisco
per eundem p
Domino cari
benevolentia
conetur, De
laqueo, quo j
Et ut hæc om
diligentiusq
piam, nostra
proprio jussu

Signum

Herib

Data X. Calend
Ottonis

His p
multum si

nostro Heinrico Duci intervenientibus ad Ecclesia sua semper stabilienda supplementum canonica impetravit. Tum etiam parentum nostrorum alumnus, nostrarumque cunabularum primus socius, nostrique antiqui, et adhuc non cessantis laboris testis semper fidelis, nec non nostrae pueritiae ac juventutis tam affabilis multimodae literationis informator; quia nostrae rei publicae status, nostrumque vivere, et imperare per longa terrarum spacia visitare non piguit. Nos contra non solum eum receptui nostro imperiali condignum, verum etiam magno quodam amoris privilegio nostra hereditaria parte cum ditandum duximus atque decrevimus. Sed quia ad perfectum nostrae voluntatis sine magnorum nostrorum consilio pervenire prohibiti sumus, partem nostrae hereditatis sibi suaeque Ecclesiae, cui praesidet, et fratribus eidem Domino militantibus ob recordationem carissimorum progenitorum nostrorum, et pro animae nostrae remedio regia largitione in proprium tradidimus. Hoc est castellum Dalehem nominatum, situm autem infra ejusdem episcopatus terminos in pago Hassala, sive Ambergan in comitatu filiorum Ekbrathi Comitis, et nepotis nostri, cum villis et areis, Ecclesiis et aedificiis, mancipiis utriusque sexus, in silvis et campis, venationibus et piscationibus, aquis aquarumque decursibus, molendinis, vinetis, viis, introitis, terris quaesitis et inquirendis in omnibus utensilibus, quae adhuc dici aut nominari possunt. Fiscum etiam, quem hucusque ad nostras manus de liberis hominibus per eundem pagum recepimus, pari sententia Episcopo et fratribus nostris in Domino carissimis perpetualiter largimur. Has autem traditiones nostrae benevolentiae, qui postmodum frangere, aut malo ingenio dissolvere velit, aut conetur, Dei et Sanctorum omnium Spirituum iudicio cum suspendimus, et laqueo, quo Judas detentus est per XXX denarios, stranguletur, nisi resipiscat. Et ut haec omnia praedicta magis credibilia per futura tempora testentur, diligentiusque observentur, hanc nostram conscriptionis cartam inde conscriptam, nostraeque manu non solum literatam, sed etiam corroboratam sigillo proprio iussimus, ut cernitis, inscribi.

Signum Domini Ottonis

Cesaris invicti.

Heribertus Cancellarius vice Willigisi Archiepiscopi recognovit.

Data X. Calend. Februarii, anno Dominicae Incarnationis Ml. Indictione XIII. anno tertio Ottonis regnantis *XVI Imperii *V Actum Romae feliciter.

* al. XVII.
* al. VI.

Annus Christi 1002.

Silvestri II Pont. 4.
Ottonis ultimus.
Henrici II Regis I.
Retharj Ep. Pad. 20.

His per Italiam rebus praecclare gestis, Otto Imperator haud multum superstes, dolo mulieris in mortem praecipitatus occubuit.

Moritur Otto veneno sub-
Captus latus.

Tangmarus
Dithmarus
Sigebertus
Sigonius.

Ursberg.
Marianus
Scotus.
Dithmarus.
Tangmarus
Sigonius.
Otto Frising.

Sepelitur
Aquisgra-
ni.

Captus quippe amoribus Joannæ Crescentis Romani Consulis vi-
duæ, quem Otto ob rebellionem, ut diximus, interfici jusserrat, mul-
tū fallaci foemina ob egregiam pulchritudinem se familiarem fe-
cerat; sive jam eam sibi toro junxerit, ab eaque in cubiculo Impe-
rator veneno infectus sit, quod auctor vitæ Meinwerici & Rupertus
scribunt; sive promissis illecta, furensque ob subitum Augusti disces-
sum ex urbe, venenatas chirothecas pro amatorio munere miserit;
quod Sigebertus, Sigonius, alijque tradunt. Certè D. Heribertus sæ-
pe Imperatorem monuit, caveret sibi ab insidijs fallacis foeminae, quæ
occisi mariti vindictam clam potentius alere, quàm præsentis amo-
res spirare crederetur. Imperator Româ ad Paternum oppidum dela-
tus, sentit pestem in visceribus conceptam, quam mox Heriberto
Colonienſi Archiepiscopo aperuit. Ubi in mortem se urgeri sensit,
Heriberto multis cum lachrymis delicta confessus est, atque inde
omnibus Sacramentis proviſus, adstantibus Episcopis, ix Calend.
Februarij Paterni, anno Christi 1002 excessit è vitâ (alij xii Februarij
diem consignant) Magno omnium luctu per Imperium mors ac-
cepta; quippe qui in flore ætatis annum trigessimū haud multū
egressus extinctus est, quod majora promitteret, quàm glorioſe geſ-
serat. Ob egregias virtutes, cum primis ob rerum multiplicium
scientiam Vulgo Mirabilia mundi dictus. Sigonius bellica quidem
virtute Ottoni M. avoque inferiorem; religione verò & pietate pa-
tre avoque multo superiorem agnoscit, qui triumphos Ottonum
clauſerit. Cum Romualdo etiam, ut Sigonius perhibet, convene-
rat, posito imperiali diademate Monachi vitam amplecti, si fata per-
miſſent vitam. Mirifica ejus in egenos & Ecclesiam largitas, in
omnes clementia & caritas, vitæque integritas commendata; quip-
pe qui sanctissimos Episcopos semper secum in aulâ præſentes ha-
buit, in quorum oculis vixerit, quorum consilijs Imperium admini-
stravit. Retharius Episcopus noster etsi aulam sectatus non sit, mul-
tum tamen Imperator canæ ejus sapientiæ virtutique detulit.

Priusquam è vita obiret Otto Imperator, insignia Imperij apud
Heribertum Colonienſem Archiepiscopum ceterosque, qui aderant,
Episcopos deposuit, dum electione Principum certus esset Rex &
Imperator subrogatus. Corpus, uti mandarat, Aquisgranum ad tu-
mulum deportatum, deducuntibus illud per Italiam Heriberto Ar-
chiepiscopo, unaque cum Leodiensi, Augustano & Constantienſi
Episcopis, ceterisque Imperij proceribus. Postquam Bojaria intrata,
occurrit Henricus Bojarie Dux, humerosque funeri portando subji-
cit; & quod jure consanguinitatis Ottoni sine proli defuncto prox-
imus esset, certaque spe Imperium præcerperet, insignia Imperij ex-
torquet ab Episcopis; præter sacram lanceam, quam Heribertus tan-
quam palmare Imperij decus avexerat, rite demum electo traden-
dum

dam. Non
stodiam ab
obsidem da
Subin
gnaque Pri
duinus Ep
Italia Reg
Saxoniae P
Sueviae Du
pro se in fa
rim pars sa
is Ottonis
fam famili
Meinverce
literarum fl
ni perfectio
tior; quam
ma expedi
Romæ con
et liberav
quæ insign
Prim
ones Froſa
Magdenbu
ardus Saxo
Regni opti
suam egit
nepos, ob
curru suo
lum absse
comitia W
ſcoporum
quam Ber
tum acce
Ill ſoror &
ra ſpectar
mum adv
derborna
quam urb
tharius E
cenferet
lauta etia
lia ſua Re

dum. Non his contentus Henricus Bojariæ dux Herbertum in custodia abripit, nec prius dimittendum denunciat, quam fratrem obsidem daret, & lanceam sibi reddendam polliceretur.

Subinde vulgata Ottonis morte, magno animorum motu magnaque Principum æmulatione certatum pro Regno. In Italia Arduinus Eporediæ Marchio Rex à multis salutus. Ac metus erat ne Italici Regnum rursus ab Imperio avelleretur. In Germania Bruno Saxonici Princeps, Ekhardus Thuringiæ Marchio, & Hermannus Sueviæ Dux palam Imperii coronam affectabant; trahebant singuli pro se in factiones Episcoporum & procerum studia. Major inter pars saniorque prona magis in Henricum Bojariæ Ducem; quod is Ottonis Magni ex fratre nepos, proxima consanguinitate Augustam familiam contingeret; Princeps præterea esset, ut Auctor vitæ Meinverci perhibet, secundum sæculi dignitatem locupletissimus, & literarum studiis non leviter instructus, & quod his majus est, vir omni perfectione Ecclesiastica bellicaque virtute ceteris longè eminentior; quam tum maxime probavit, cum Ottoni Imperatori in extrema expeditione Italica adesset, Imperatoremque, ut Sigonius scribit, Romæ conjuratorum armis in prætorio obsessum corporis sui obestulaverat. Multa præterea hujus viri decora erant ex sago togaque, quæ insigni postea castimonia vitæ & sanctitate illustriora fecit.

Primi ab creandum novum Germaniæ Regem convenere Saxones Frosæ in oppido Nothuringiæ, Gislerus nimirum Episcopus Magdenburgensium, cum provincialibus suis Episcopis: tum Bernardus Saxonici Dux, Lutharius, Ekhardus ac Gero Marchiones, cum Regni optimatibus. In hoc conventu summa ambitione causam suam egit Ekhardus Marchio, Ottonis primi ex Ludolpho filio pronepos, obnitente Luthario & palam exprobrante, an non sentiret currui suo quartam rotam deesse. Juratum deinde ab omnibus, nullum absse Regem eligendum, priusquam in publica totius Saxonici comitia Werlis in Westfalia conveniretur. Ibi igitur celebrior Episcoporum & Saxoniorum procerum conventus est habitus, ad quam Bernardus Dux Saxonici, Lotharius frater, ceterique Optimatum accessere. Adfuit etiam Sophia & Alheidis, utraque Ottonis Illi soror & sanctimonialis; tanquam ad fœminas quoque Reip. cura spectaret. Ekhardus interim, ut rem suam ageret, Hildesum primum advolavit. Ibi à Bernwardo antistite honorifice exceptus, Paderbornam festinat, ut & hujus Episcopi animum occuparet; at postquam urbem ingredi voluit, reperit portas à Civibus oclusas. Retharius Episcopus noster cum nihil sibi ab homine metuendum censeret, Marchionem intromisit, & post preces in Ecclesia factas, lauta etiam & hilari cœnâ excepit; in qua cum ambitu Regni consilia sua Rethario aperiret, nec ab Episcopo probari cognosceret, Wer-

Zz

las

las ad conventum discessit. Pertentavit & Bruno Saxoniae Dux Bernwardi animum; sed tam ille, quam Retharius summæ tum auctoritatis inter Saxoniae Episcopos pro Henrico stabant. Inter hæc, dum Werlis agitantur procerum consilia, advenit legatus Henrici Boarii Ducis, cujus opportuna oratione permoti omnes decernunt, non alium abs se, quam ipsum Bojariæ Ducem creandum Regem & Imperatorem. Quo audito Ekhardus Werlis digressus, ad Hermannum Sueviæ Ducem iter instituit, Regni spem inflammaturus in æmulo, quæ ipse exciderat; at miser, priusquam eò pervenerit, Polem ad fines Thuringiæ à Sigefrido Northemij Comite pridie Calend. Maji hasta confoditur.

Quod Henricus per hæc Saxonum suffragijs certus, cum nobilissimo Bojorum & Francorum Orientalium comitatu incunte mense Junio Wormatiam usque progressus, ac transito istic Rheno, Moguntiam incolumis pervenit; quæ in urbe, quod omnia ad inaugurationem composita, vii Idus Junij læta omnium acclamatione à Wilegiso Archiepiscopo Rex inungitur, præsentibus Archiepiscopo Saliburgensi, ac Brixienfi, Herbipolensi, Ratisbonensi, Argentinenfi, Patavienfi, Frisingensi, Abbate Fuldensi, alijsque præsulibus & Dynastis quamplurimis. Heribertus Colonienfis Archiepiscopus quo minus adesset, Ottonis funere adhuc præpediebatur; lanceam tamen ad cetera Imperij insignia transmiserat. Inde Henricus Rex omnium Principum, ac procerum Bojorum, Francorum Orientalium, ac Lotharingiorum auxilijs subnixus, bellum primum adversus Regni æmulos suscepit; ductisque in Hermannum Sueviæ Ducem copijs, armorum ostentatione compressit. Mox Ottonem Carentanorum Ducem, virum bello egregium, cum valido exercitu in Italiam misit, quo novus quidam Rex Arduinus aliquot prælijs fractus, nondum tamen obteri potuit. Major primò Henricum Regem cura urgebat, firmandi se in Regno, & Saxonum animos sibi demerendi; eò in Thuringiam profectus, Merseburgi celebrem Episcoporum & procerum conventum habuit. Ad quem evocati sub exitum Julii convenere Libentius Bremensis & Gislerius Magdenburgensis Archiepiscopi: Retharius Paderbornensis, Bernwardus Hildesienfis, Arnulphus Halberstadiensis, Ramwardus Mindensis, Bernardus Verdensis, Hugo Citizensis, Wotelolfus Osnabrugensis Episcopi; quibus accessere Bernardus Saxoniae, ac Boleslaus Poloniae Duces, unà cum Luthario, & Gerone Marchione, ac Palatino Comite Friderico, & ingenti Comitum ac nobilium multitudine. Ibi una totius Saxoniae consensione & plausu Henricus Rex salutatus, sublatique in coelum dexteris fides Regi jurata, eò majori omnium lætitia, quod suæ gentis Regem ex Augusta Saxonum familia recepissent. Merseburgo Rex ad Visurgim profectus, Gruonæ, quæ nunc Gronæ vicus est,

multoq;
conu-
habito-
David-
de vili-
-nisi-
-in-
-a. m. 1122

Quod
Henricus
Bavariæ
Dux ob-
tinet, Mo-
guntiaq;
à Wille-
giso inun-
gitur.
Auctor vita
S. Mein-
werti.
Raderus in
Bava. San-
cta.

Dithmarus
lib. 4.
Adelbold in
vita S. Hen-
rici.

est, occuren-
derbornam
Regem mag-
quod hanc
Clericorum
Cunigunda
Regina in a-
Moguntin-
Saxoniae fo-
Auctor vita
augmentu-
tor mirifica-
gia liberali-
conditor &
latur; quæ
Retharij Su-
gunda piji-
id tempus
plorabat.
heimensis
tot annis &
portunitat-
tium hono-
pes, obtin-
lemni ritu-
aderat, di-
Cœca fasti-
gis rerum
etantium
lebritas fir-
hanc celeb-
rent, quæ
in pabula
cives atque
tos laucio-
lant: nec
cruentam
ti verius,
emptus. E-
gunt. Jan-
cùm Regi
civibus re-
& castiga-

soniæ Dux
næ tum au.
Inter hæc
tus Henrici
decernunt,
um Regem
ad Herman.
maturus in
erit, Pole.
e pridie Ca.
nobilissimo
e mense Ju.
, Mogunti.
inauguratio.
ne a Wille.
copo Salis.
inensi, Pata.
& Dynastis
quo minus
a tamen ad
x omnium
um, ac Lo.
s Regni æ.
em copijs,
ntanorum
liam misit,
, nondum
a urgebat,
ndi; eo in
um & pro.
Julii con.
nsis Archi.
ldefiensis,
ardus Ver.
copi; qui.
uces, unā
te Frideri.
ana totius
ublatisque
itia, quod
c. Merse.
onæ vicus
est,

est, occurrentem sibi habuit Cunigundam Conjugem, quam Rex Pa-
derbornam deduxit, invitatus à Rethario Episcopo. Sequebantur
Regem magno comitatu sacrorum Præsules, & Saxonie Optimates,
quod hanc urbem & loci amœnitate, & cultu civium, & collegio
Clericorum, ac religione præstantem florentemque delegisset, in qua
Cunigunda, quam castam magis sororem, quam conjugem habebat,
Regina inauguraretur; quæ deinde magna celebritate à Willegiso
Moguntino Archiepiscopo, in Corona Episcoporum, & procerum
Saxonie solemniter ritu festo D. Laurentij coronata est, quod exinde
Auctor vitæ Meinweri non modò ad splendorem urbis, sed Ecclesiæ
augmentum evenisse tradit. Nam ex eo tempore Henricus Impera-
tor mirificè affectus erga Paderbornensem Ecclesiam, multis eam re-
giæ liberalitatis donationibus locupletavit, ut non immerito alter
conditor Episcopatus, aut certe restaurator à Paderbornensibus co-
latur; quæ ut Rethario Episcopo coepta, ita mirificè à Meinwerco
Retharij Successore sunt aucta. Multum in hanc rem contulit Cuni-
gunda pijsima Regina, multumque tum etiam Meinwerco, qui per
id tempus adscitus à Rege inter aulæ Sacerdotes damna incendij de-
plorabat. Accessit sub id tempus Paderbornam Sophia Ganders-
heimensis Sanctimonialis, soror Ottonis III: Hæc inflata virgo, quæ
tot annis & synodis Episcoporum litem sui veli aluerat, coepit ibi op-
portunitatem suæ causæ captare, ut cum Regina coronata in consor-
tium honoris veniret. Et, quâ valebat gratia apud Regem & Princi-
pes, obtinuit ut per Willegisum Moguntinum Archiepiscopum so-
lemniter ritu velaretur; id quod Bernwardo Hildesienfi Episcopo, qui
aderat, dissimulandum fuit, ne lætitiæ celebritatem interturbaret.
Cœca fastu nobilitatis virgo; tanquam in his sacris ritibus non ma-
gis rerum humanarum contemptio, quam generis splendor & spe-
ctantium plausus, quærenda esset. Nec tamen hæc serena lætitiæ ce-
lebritas sine nube & turbis peracta. Enim vero cùm Bavari Regem ad
hanc celebritatem consecuti, sibi eadem in aliena regione indulge-
rent, quæ in sua consuérant, ac liberè fruges jam adultas circa urbem
in pabula equorum demeterent, nec moniti desisterent; indignati
cives atque incolæ locorum, vi pabulatores aggressi, plagis mulcta-
tos fauciosque ex agris depellunt. His irritati Regij ad arma convo-
lant: nec segnius se tuentur cives, factoque concursu res à jurgijs ad
cruentam utrimque pugnam devenit, quâ frater Filberti, seu Egilber-
ti verius, Cancellarij, juvenis spectata indolis ex aulicis Regis inter-
emptus. Hujus casu exacerbati Regij ad arma multò furiosius se colli-
gunt. Jam tota Urbs tumultu concito in publicas cædes miscebatur,
cùm Regia auctoritate interventum est, & compressa seditione, à
civibus revulsi quiescere jussi. Actum deinde legibus in concitores,
& castigati rei.

Henricus
Paderbor-
nam invi-
sit, ubi co-
ronatur
Cunigun-
da ejus
Uxor.
Adelboldus
in Vita S.
Henr.
Auctor vi-
ta B. Mein-
weri.
Tangmarus
in Vita S.
Bernwardi.
Auctor vitæ
S. Godehardi
Gobelinus
in Cosmod.
12.
Chron. Hil-
des.
Ibidem
velamen
demum
obtinere à
Willigiso
Sophia
Monialis
Ganders-
heimen-
sis.
Pugnare-
gios inter
& cives
Pader-
born.

Adelboldus
in vita S.
Henrici
Henricus
denuo
Aquis-
grani co-
ronatur.
Serrarius
in hist.
Mogun.

Rex Paderborna per Westfaliam digressus ad Rhenum prope-
ravat, & Duisburgum est perlatus; ubi conventu Lotharingicorum
indicto, exceptus est a Leodiensi & Cameracensi Episcopo. Inde ab
Heriberto Colonienfi Archiepiscopo Aquisgranum deductus, so-
lemni denuo ritu ab Archiepiscopo in natalitio virginis inunctus ac
coronatus est; quod id loci Regisque majestas requirere visa, ut illic
in throno Caroli M. collocaretur: si non id etiam D. Heribertus pro
suo munere exegerit. Nec bis inungi Reges, Pipini & Regum Hebra-
orum exemplo, alienum est. Jam omnes Germaniae Principes se
Henrico Regi submiserant, praeter Hermannum Sueviae Ducem; qui
tamen, postquam Aquisgranum supplex se ad pedes Regis abiecit, in
gratiam receptus est. Rex inde lustratis Bruxellis Belgioque, in Bava-
riam iter repetijt: quem 18 Calend. Octobr. Retharius Paderbornen-
sis Episcopus noster convenit in Bochbardon (locus, ut opinor, est ad
Rhenum, qui Boppardia nunc dicitur) ibi Regi in memoriam revo-
cavit calamitatem incendij, quam coram inspexerat, memoremque
promissi reddens, non modo larga subsidia ab instauranda Ecclesiae
suae damna, sed & omnium privilegiorum confirmationem impe-
travit, uti haec ex regio diplomate, quod subijcimus, satis constabit.

Confir-
mantur
ab Henri-
co Privi-
legia Pa-
derbor-
nensia.

In nomine sanctae et individuae Trinitatis, Henricus divina favente
clementia Rex. Notum sit omnibus fidelibus nostris, praesentibus scilicet et fu-
turis, qualiter nos incendio Paderbrunnensis Ecclesiae miserabili condolen-
tes, petitionique nostri fidelis Retharii Venerabilis Episcopi, qui eidem sedi
modo praesse videtur, ut oportuit, annuentes, in supplementum iam dictae Ec-
clesiae in jus concedimus, et per hoc regale praecceptum corroboramus forestum,
quod incipit de Luthera flumine, et tendit per Osniq et Simidi usque in viam,
qua ducit ad Horibusam; et de hominibus praedicti Episcopi tam liberis, quam
et servis nulla judiciaria potestate constringendis, nisi coram advocato, quem
ipse Episcopus elegerit, nostra omniumque nostrorum Successorum, et omnium
mortalium contradictione remota. Et ut haec confirmatio stabilior cunctis per-
maneat temporibus, hanc paginam manu propria corroboravimus, et sigilli
nostri impressione insigniri praecipimus.

Signum Domni Henrici Regis invictissimi.

HE

*al. XV.

Egilbertus Cancellarius vice Willigisi Archicappellani recognovi. Data XVII Calend. Octobr.
anno Dominicae incarnationis M. II. Indict. * 1. anno vero Domini Henrici Reg. 1.
actum Bochbardon.

Uti &
Herivor-
densia.

Jam ante Rex, dum Gronae versaretur, Radboldo Werthinenfi
Abbati egregio diplomate privilegia redintegrarat, ductus, ut fatetur,
cultu in D. Ludgerum ejus Coenobij conditorem; eodemque mense
Augusto eandem liberalitatem explicuerat in Herivordense Collegi-
um Virginum quorum privilegia simili diplomate renovantur.

In

In nom-
clementia Re-
namur, hoc
beatitudinis
bus fidelibus
quomodo nos
una cum con-
di, ac Beren-
domina Gode-
congregatione
tres Ecclesie
breni voad
onibus suis a
risurtense m-
srorum conf-
omnesque in-
aliisque omni-
ditis, liberan-
disponere at-
super sub ead-
tinentibus p-
ti traditum
onis, corrobo-
nostra domi-
one signari

Signum

Egilbertus Can-
Dominic
Arundi.

Haud diffi-
ra, rogatu
erat, Neor-

In m-
clementia
turis, qual-
citer orans
praesidere
dicitur no-
et sancti K-
rationabili

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Henricus divina favente clementia Rex. Si Ecclesias Christi Dei nostra regali potentia sublimare conamur, hoc procul dubio, et ad præsentis nostri regni statum, et ad æternæ beatitudinis præmium nobis profuturum fore credimus. Quapropter omnibus fidelibus nostris, præsentibus scilicet atque futuris, notum esse volumus, quomodo nos per interventum dilectæ conjugis nostræ et Regine Cunigunde, unâ cum consilio Willigisi Moguntiacensis Ecclesiæ Archiepiscopi honorandi, ac Berenhardi ducis, aliorumque fidelium nostrorum, vota et petitiones domine Godesdihæ herifurdensis monasterii venerabilis Abbatissæ, cunctaque congregationis sanctæ Mariæ sibi commisse sequentes, nostra regia auctoritate tres Ecclesias in pagis bursibant et Scopington nominatis, in villis quoque Iveni vradiringas et Stochheim constructas cum omnibus rebus, et decimationibus suis à bludovico Imperatore ob remedium animæ suæ ad præfatum herifurtense monasterium traditis, eidem monasterio more antecessorum nostrorum confirmamus, eo tenore, ut jam dicta domna Godesdihæ abbatissa, omnesque in eodem honore sibi succedentes cum prædictis Ecclesiasticis rebus aliisque omnibus à Regibus et Imperatoribus per præcepti paginam illuc traditis, liberam dehinc potestatem habeant cum suis ministris ecclesiastico ordine disponere atque gubernare, remota omnium hominum contradictione. Insuper sub eadem corroboratione concludimus, quidquid à religiosis, et Deum timentibus personis ad sæpe jam dictum monasterium herifurtense in præsentem traditum est, vel in futuro tradendum erit. Et ut hæc nostra regia donationis corroboratio ab hac hora in antea firma et inconversa permaneat, hanc nostræ dominationis confirmationem inde conscriptam sigilli nostri impressione signari iussimus, manuque propria, ut infra videtur, corroboravimus.

Signum Domni Heinrichi

Regis invictissimi.

Egilbertus Cancellarius vice Willigisi Archicappellani recognovit. Data II Idus Aug. anno Dominicæ incarnat. MII. Indictione XV anno vero Domini Heinrichi Reg. I actum Arundi.

Haud dissimili beneficentia Henricus Rex antiqua Corbeiensium iura, rogatu Hofat Abbatis, qui Thiatmato superiori anno subrogatus erat, Neomagi redintegravit.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Henricus divina favente clementia Rex. Notum sit omnibus fidelibus nostris, præsentibus scilicet et futuris, qualiter venerabilis Abbas Hofat nostram adiit Excellentiam suppliciter orans, ut nostra magnifica magnificentia prospiceremus monasterio, cui præsidere videretur, quod est constructum super fluvium Wiseræ in loco, qui dicitur nova Corbeia, in honorem Dei, et sancti protomartyris Stephani, ubi et sancti Kuti martyris pretiosa pignora servari noscuntur. Cuius petitioni rationabili, propter divinum amorem et venerationem beatorum martyrum, assensum

Et Corbeienfia.

assensum præbentes, hos apices serenitatis nostræ circa ipsum monasterium fieri iussimus, per quod decernimus atque iubemus, ut nullus Iudex publicus, vel quilibet ex iudiciaria potestate, nisi solus illius loci provisor et advocatus prædicti monasterii, in Ecclesiis, aut loca, vel agros, seu reliquas possessiones præfati monasterii, quas moderno tempore iuste et rationabiliter possidere videtur, in quibuslibet Episcopis, pagis, vel territoriis, vel quidquid ibidem propter divinum amorem, et illius sancti loci venerationem collatum fuerit, ad causas audiendas, vel freda exigenda, aut mansiones, aut paratas faciendas, aut fideiussores tollendos, aut illas redibitiones, vel illicitas occasiones requirendas, aut homines ipsius monasterii, tam ingenuos, quam et servos, vel litos iniuste distringendos ullo unquam tempore ingredi audeat, vel ea que supramemorata sunt, penitus exigere, aut exagitare presumat, sed liceat ibidem Deo famulantibus sub nostræ immunitatis tuitione quieto ordine vivere, ac residere, quatenus melius illos delectet omni tempore pro nobis et Coniuge nostra, atque stabilitate totius regni à Deo nobis collati Domini misericordiam attentius exorare. Insuper etiam decimas, vel decimales Ecclesias in quibuslibet Episcopis ita teneant atque disponant, sicut ab antecessoribus nostris, Regibus videlicet et Imperatoribus, tenere per præcepta visi sunt atque disponere. Episcopis vero, quibus servitium et mansionatica debent tempore circuitus sui, secundum scripta sua singulis annis persolvant. Et ut hæc auctoritas concessionis atque confirmationis nostræ firmiter habeatur, et per futura tempora à cunctis fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrisque presentibus et futuris melius credatur, atque diligentius conservetur, manu propria subter eam firmavimus, et sigilli nostri impressione assignari iussimus.

Signum Domini Henrici

Regis invictissimi.

Egilbertus Cancellarius vice Willigisi Archicappellani recognovit. Data IX Calend. Septembr. anno Domini incarnationis. M. II. Indict. XI. anno vero Domini Henrici Regis I. actum Norwimago.

Ac Of-
nabru-
genzia.

Illustre quoque diploma est, quo Wotelolfo Osnabrugensi Episcopo, viro integerrimo, prisca ejus Ecclesiæ privilegia, & donationum tabulas renovavit, id quod Ferdinandus Episcopus noster ex ipso Osnabrugensium tabulario communicatum accepit; quodque ab Ertmanno prætermisum, hic conjungere placuit; ex quo erroris compertus Ertmannus, qui hoc anno Wotelolfum III Nonas Aprilis excessisse scribit, cum mense Julio hoc diploma Merseburgi impetravit à Rege; quanquam hoc anno obiisse referat Auctor vitæ Meinwerchi.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Henricus divina favente clementia Rex. Noverit omnium fidelium nostrorum industria, qualiter vir venerabilis Wodilulphus Osnabrugensis Ecclesiæ Episcopus, nosterque fidelis, serenitatis nostræ clementiam adiens postulavit, ut eidem Ecclesiæ suæ immunitatis

muneris et
potestates, q
isset. Cui
bentes insup
mus, per qu
tam Francia
srorum Reg
fati præsul
tulante stabi
diciaria pote
ra discurren
rafreda exig
vos, vel libe
quod mand
unquam ter
Osnabruge
seu vectigat
licentia præ
res prædict
eto ordine p
la contrarie
quoddam n
Angarn, O
cum omni i
natione, qu
proprietatis
ditus nem
Episcopi an
tiuin perag
rant, præsi
se tam divi
tum pro de
ac persutur
manu propi

Signu

Gilbertus Cax
Domini
actum

Wotelolf
est Thetn

muneris et libertatis nostra preceptum fieri mandavimus, per quod res et potestates, quæ suo Episcopo jure debentur, licentius, ac planius habere valuerint. Cujus petitioni ob amorem Domini nostri Jesu Christi assensum præbentes insuper decrevimus, et hoc preceptum pro voto ejus conscribi iussimus, per quod firmiter præcepimus, ut sicut sancta Ecclesia Clerici per totam Franciam et Saxoniam, et immunitatis tuitione, et antecessorum nostrorum Regum videlicet et imperatorum auctoritate confirmantur, ita præfati præsulis sedes sancta perpetuo per hoc preceptum nostrum Domino opitulante stabilita consistat, eo pacto, ut nullus Judex publicus, neque aliqua judicaria potestas, aut Comites, vel vicecomites, vel missi dominici per tempora discurrentes, loca illius Episcopatus ad placita habenda, vel freda, vel parafreda exigenda, aut paratas faciendas, vel fidejussores tollendos, aut servos, vel liberos sive Liddones, et ceteros, et eos, qui easum persolvere debent, quod manschad vocatur, ad pontem restaurandum aut corrigendum, ullo unquam tempore astringendos ingredi valeant. Liceat etiam in eodem loco Osnabrugensi mercatum habere, et monetam publicam instituere, et teloneum seu vectigal inde accipere omni tempore, nemine contradicente. Sit quoque licentia præfato venerabili Episcopo, ejusque Successoribus, et suo advocato res prædictæ Ecclesiæ cum omnibus, quæ possidet, vel deinceps acquisierit, quieto ordine possidere, suasque Ecclesias jure corrigere, et suas causas absque ulla contrarietate ordinare atque disponere, his super etiam ad ejusdem Ecclesiæ quoddam nemus vel forestum intra hæc loca situm Farvinkel, Brutausen, Angarn, Osning, Seneto, Bergeshovet, Drenameri, et Wesfeld, Dumericum omni integritate in porcis videlicet silvaticis atque cervis, omni que venatione, quæ sub banno usuali more ad forestum deputatur, in perpetuum proprietatis usum donavimus, ea videlicet ratione, ut nullus contumacia deductus nemus prælibatum nostro scilicet banno munitum sine prædictæ sedis Episcopi aut pastoris licentia studio venandi, vel aliquod hujusmodi negotium peragendi, sicuti nostri patres et antecessores suis prædecessoribus sanxerant, præsumant intrare. Quod si quispiam parvipendens tentaverit, sciat se tam divinæ quam et nostræ ultionis vindictam incursum, nec non debitum pro delicto in regalem fiscum redditurum. Et ut hoc verius credatur, ac per futura tempora diligentius conservetur, hoc regie immunitatis insigne manu propria firmavimus, et sigillo nostro imprimi iussimus.

Signum Domni Heinrichi

Regis invictissimi.

Gilbertus Cancellarius vice Willigisi Archicappellani recognovit. Data V. Calend. Aug. anno Dominice incarnationis M. II. Indiæ. XV anno vero Domni Heinrichi Regis imperatoris actum Merseburg.

Wotclolfo Osnabrugensi Episcopo è vivis subtrahito, subrogatus illi est Thetmarus, quem virum à probitate, liberalitate in pauperes, forti-

fortitudine & fervore religionis mirificè dilaudat Auctor vitæ Mein-
werci. Opus hujus Episcopi est Basilica & Collegium Canonico-
rum S. Joannis baptistæ consecratum dotatumque.

Annus Christi 1003.

Joannis XVIII Pont. 1.

Henrici II Regis 2.

Retharij Ep. Pad. 21.

Varia
Henri-
cus Bel-
gij loca
visitat.

Adelboldus
in vita
Henr.

Dithm. l. 9.

Broverius

Brunnerus,

Tangma-

rus in vita

Bernwardi.

Vita S. Hen-

rici apud

Gretze-

rum.

Sigefrid.

Epit.

Auctor vi-
ta Meinw.

Rethari-
us novam
ab Hen-
rico Pri-
vilegio-
rum con-
firmatio-
nem im-
petrat.

Aderat jam annus Christi millesimus tertius, regni Henrici se-
cundus, quo Rex celebratis Francofurti natalitijs, Theonisvillam
concessit ad comitia Lotharingorum procerum. Quibus prospere
peractis, arma vertit in Hermannum & Theodoricum Duces; ever-
sioque Molsbergio castro, Aquisgranum petit ad justa annuâque Ot-
tonis III funebria persolvenda. Inde ad Belgij celebriora Episcopo-
rum Collegia lustranda digressus, magno pietatis studio cultûque
Divorum, Leodium, Trajectum, Neomagum invisit, magnis licet
colicæ doloribus confictatus. Nam hoc anno, ut Tangmarus est au-
ctor, constituit Rex Episcopia, Abbatis & coenobia religiosorum ho-
minum circuire, quo se Regnumq; sibi divinitus collatum eorum pre-
cibus commendaret. Jam copias suas ab Arduino in Italia profligatas
jam Bohemiam à Boleslao, quem anno superiori in exilium projece-
rat, occupatam: jam in superiori Germania Ernestum & Brunonem
fratrem tumultuare intelligebat; invictâ tamen animi constantiâ pri-
us in Saxoniam profectus, sacra non destitit loca obire, ac religioso-
rum hominum preces tantò impensius apud Deum sollicitare, plus sa-
cris religiosorum subsidij, quam militum armis confusus; quam in
rem multam quoque stipem in pauperes, multa dona in religiosorum
coenobia dilargitus est. Ea in Saxonie peragratione Hildesum quo-
que festo Palmarum die accessit, ut D. Bernwardum conveniret, &
locum invisiret, in quo primum enutritus, & in scholis bonas literas
pietatemque edoctus erat. Hildesio Quidlenburgum discessit ad
Pascha celebrandum. Ibi dum in sacro Virginum cœtu pietati quie-
tique vacat, Regem adiit Retharius Episcopus noster, lamentabilem
denuo incendij casum, collegij urbisque ruinam deplorando, quam
Rex non modò largo dono, sed novo etiam diplomatis beneficio
exornavit.

In nomine sanctæ et indivisæ Trinitatis, Henricus superna favente
clementia Rex. Si locum divino cultui mancipatum, igneque subitaneo cum
ornatu et corroborationum paginis concrematum restaurare, ornare, et iterum
sublimare videbimur, Scimus et certi sumus, id non solum laude humana
predicandum, verum etiam divina mercede remunerandum. Cunctis igitur
Ecclesie Dei fidelibus, nostrisque astantibus et succedentibus compertum
fore volumus, quòd de incendio Paderbrunnensis Ecclesie nimium condolen-
tes,

tes, præcepta
di hac præcep-
tum est de
Ecclesia, et
hominibus,
gendis, nisi
mus et consi-
Threvere feg-
sterum peti-
rum obierit.
Trutmannia
denam et f-
supra script-
do combusta
donamus, e-
Retharius n-
versa, que
ant, nostra
traditione
maneat ten-
fri impressi

Signu

Egilb.
Data IIII No-
vici Re-

Her-
vorum p-
burgi pro-
Francis C-
in Franco-
Theobal-
lium cap-
scientia,
Captus t-
ad Boles-
postea R-
signis era-
recepit.
vos, gen-
Marianu

tes, præcepta Antecessorum nostrorum, et oblationes fidelium memorata Se-
di hac præceptali pagina renovamus, iterumque confirmamus. De quibus
unum est de Episcopatus statu; dehinc de tuitione atque mundiburdio ejusdem
Ecclesie, et de omni proprietate ad eandem Ecclesiam pertinenti, et de ejus
hominibus, tam liberis, quam et servis, nulla judiciaria persona constrin-
gendis, nisi coram advocato, quem ipse Episcopus elegerit. Insuper renova-
mus et confirmamus jam habitæ sedi comitatus super pagos Paterga, Aga,
Threvereſga, Auga, Sorchtfeld dictos, pro decimis novæ Corbeie ad mona-
sterium pertinentibus; et de proprietate Clericorum, Si quis sine herede illo-
rum obierit, eidem Ecclesie concessa; et de tribus mansis in Tuisburg, et in
Trutmannia. Et de foresto, quod incipit de delhna flumine, et tendit per ar-
dennam et sinedi usque in viam, quæ ducit ad herist. Hæc igitur omnia, quæ
supra scripta habentur, et quæ illa die tenere et possidere videbatur, quan-
do combusta fuit, sæpe nominatæ sedi paterbrunnensi in jus proprietarium
donamus, et firmissima traditione restauramus, eâ scilicet serie, ut domnus
Retharius memoratæ sedis venerabilis antistes, omnesque sui Successores uni-
versa, quæ ad Episcopium aliqua legali datione pertinent, securiter obtine-
ant, nostra omniumque nostrorum successorum, et omnium mortalium con-
tradictione remota. Et ut hæc renovatio et confirmatio stabilior cunctis per-
maneant temporibus hanc paginam manu propria roboravimus, et sigilli no-
stri impressione insigniri præcepimus.

Signum Domni Heinrichi

Regis invictissimi.

Egilbertus Cancellarius vice Willigisi Archicappellani recognovit.
Data III Nonas Aprilis anno Dominice incarnat. M. III. Indit. I. Anno II. Domni Hein-
rici Regis I. actum Quidlingabure.

Henricus, postquam religiosorum hominum precibus, & Di-
vorum patrocinijs se per hyemem præmunierat, solutis Quidlen-
burgi procerum comitijs, per vernum tempus exercitum ex Bojis,
Francis Orientalibus, Lotharingijs & Saxonibus educit ex hibernis
in Franconiam, atque adversus Henricum, Hezilonem, Ernestum
Theobaldi Marchionis filium, Brunonem fratrem, ceteraque rebel-
lium capita movet. Comperto Regis adventu, hostes & sceleris con-
scientiâ, & Regis potentiâ obruti, in silvarum latebras se abdidere.
Captus tamen Henricus, & ad Regem perductus. Hezilo & Bruno
ad Boleslaum Bohemiæ invasorem profugere; quos tamen omnes
postea Rex mulctatos bonorum possessionibus ac supplices (quæ in-
signis erat clementia) ad magnorum Præfulum preces, in gratiam
recepit. Tempestate hac disjectâ, Rex arma & consilia vertit in Scla-
vos, gentem perpetuò infestam. Id bellum, quia hoc anno cœptum
Marianus Scotus, Hermannus Comes, Lambertus Schafnaburgen-
sis,

Henricus
Rebelleſ
domat.

Aaa

Sclavi
Saxoni-
am deva-
stant.

Dithmarus
lib. 5.
Helmoldus
lib. 1.

sis, Conradus Abbas Ursbergensis, Albertus Stadenfis, alijque scriptores tradunt, alteroque abhinc anno, ut multis Dithmarus exposuit, continuatum, ac tertio demum anno confectum, hic paucis ex Adamo Bremensi, Helmoldo & vita Henrici Imperatoris referre juvat. Duplex verò Sclavorum, eorumque barbarorum genus; alij Occidentales, quibus Bernardus Dux Saxoniae, nepos Bellingi, moderandis praerat: alij Orientales, quibus continendis Theodoricus Thuringiae Marchio praestitutus erat; uterque Sclavis deficiendi causam dedit per ministros, quorum avaritiâ & dominandi libidine vexati tributis post mortem Ottonis III, unâ omnium conspiratione rebellare coeperunt, & cum tributorum pensitatione simul christiana religionem exuere, saevireque in ipsos Christianos; ut multis deplorat Dithmarus, Adamus Bremensis, Helmoldus presbyter, & Albertus Stadenfis Abbas. Nam primò totam Nortalbingiam depopulati; deinde reliquam peragantes Sclavoniam, quantum ad Orientem Saxonibus praetexitur, omnes Ecclesias & coenobia & sacras aedes injectis, flammis exusserunt, soloque adaequarunt. Sacerdotes ceterique Ecclesiae ministri aut ejecti, aut diris cruciatibus interempti; tantoque furore & calamitate hæc agebantur, ut trans Albim nullum penè christianae religionis vestigium relinqueretur. Haud procul Hamburgo multi ex clero & civibus in captivitatem abducti. Aldenburgensium civitas, quæ Sclavis Stargardia dicta fuit, & numero incolarum populosa, & religione christiana florentissima, ex quo Otto M. in ea sedem Episcopi collocarat expugnata; trucidatis pecorum in modum civibus, sexaginta presbyteri capti, servatique in ludibrium & longum supplicium; nam cute capitis in modum crucis incisâ, singulis ferro cerebrum apertum est; dein ligatis post tergum manibus per Sclavorum civitates raptati sunt, donec verberibus, & vario suppliciorum genere inter populi ludibria exanimati conciderint. Ita verò Sclavi, qui intra Albim & Oderam ab Ottone M. victi, per 70 propè annos Christi religionem coluerant, ad sacrilegos Paganorum ritus redièrunt; metusque erat ne Albim transgressi, totam Saxoniam perturbarent; quòd à Bernardo Duce, & Theodorico Marchione parum subsidij affulgeret. Nam alter postquam spe Regni exciderat, Bernardum ceterosque Episcopos vexare aggressus est; alter ob eandem arrogantiam & avaritiam honoribus & bonis exutus, haud multò post misere interijt. Henricus Rex, ut hisce malis in praesenti occurreret, ad Albim profectus, comitia ad castra Werlina indixit, quò simul convenire Principes Rethariorum, Luitiorum, Winitorum, Obotritorum, ceterorumque Sclavorum dulcedine & promissis ab Henrico Rege mitigati captique, in praesens pacem & amicitiam polliciti; quam perfidi non destiterint vexare Christianos, irritati cum primis Bernardi

Bernardi
vorum ge-
gem, & C
usque Pri
vorum po
implorat
cipatu de
juxit, h
senburge
Sclavis fu
barbarum
jaria & L
greditur,
Eò dum
martyris
tij, Merse
dit in aci
titudin
cohortan
implorat
se obtul
lit, & me
de Polon
impositu
quocum
ex voto
Episcopa
coenobij
oniam &

Ar
tus, Hen
sacris &
tuarum
anno in
vit Mag
piscopo
sanctur
tem, vi

Bernardi Ducis fastu & avaritiâ, à quo vectigalibus & oneribus Sclavorum gens premebatur. Sed longè majus periculum urgebat Regem, & Christi religionem ex Poloniâ & Bohemiâ, ob gentis utriusque Principes, quorum uterque Boleslaus nomine barbaros Sclavorum populos armabat adversus Imperium. Et Polonus à Bohemis imploratus, Bohemiam ingressus, Boleslaum orbatum oculis è principatu dejecit, occupatâque Pragâ, utrumque principatum conjunxit, homo perfidus, & Christianis infestus, quo Principe Merseburgensis Ecclesia & dioecesis, & omnis ea regio christiana à Sclavis funditus est eversa. Igitur Henricus Rex, conversis in hunc barbarum hostem armis, validum ex Saxonia, Francia Orientali, Bojaria & Lotharingia exercitum contrahit, quo in Bohemiam progreditur, cœlestibus magis armis, quàm militum robore confisus. Eò dum Walbecam Saxonie Oppidum transit, gladium D. Adriani martyris ex Ecclesia sumit, imploratâque ope Divi hujus, & Laurentij, Merseburgensis Ecclesie patroni, ac Georgij Martyrum, procedit in aciem; conspicatus verò innumerabilem barbarorum multitudinem sibi occurrentem in armis, versus primum est ad milites cohortandos, deinde ad Deum Divosque in cœlum; quorum ope imploratâ, aspectabili formâ tres memorati Martyres ante exercitum se obtulere, Angelo duce; ad quorum aspectum ductumq; signa intulit, & memorabilem illam victoriam à Sclavis reportavit. Quâ deinde Polonia, Bohemia, & Moravia subacta, & tributaria Regi facta est, impositusque Bohemie Jarimirus christianæ religionis Princeps, quocum res sacræ in suum statum restitutæ sunt. Et Rex præterea ex voto nihil impensius habuit, quàm ut Merseburgum cererosque Episcopatus ab Ottone M. conditos, cum Collegijs Clericorum & cœnobijs instauraret, & Christi religionem longè latèque per Saxoniam & Sclavorum regiones firmaret.

Auctor vitæ Meinweri.

Vita S. Henrici apud Gretz. Surin ad 14 Julii. Cæduntur ab Henrico prodigio- sa clade.

Nonnosus in vita S. Henrici. Raderus in Bava. S.

Annus Christi 1004.

Joannis XIX. Pont. 1.
S. Henrici II Reg. 3.
Retharij Ep. Pad. 22.

Anno postero, qui Christi illuxerat supra millesimum quartus, Henricus Rex, compositis per Saxoniam, Germaniamque rebus sacris & profanis, Italicam expeditionem adversus Arduinum tumultuarium Italiae Regem suscepit. Enim vero ex Bohemia superiori anno in Saxoniam reversus, Episcopos & Regni primates convocavit Magdenburgi; ibi postquam Gisilero Magdenburgensi Archiepiscopo subrogasset ex Episcoporum consilio Tagmonem, virum sanctum, à D. Wolfango educatum, & Wigbertum aulae Sacerdotem, virum doctrina, facundia dicendi, eruditione, probitate egregium

Dithm. l. 6.

Aaa 2

gium

Italiam
Henricus
petit ad-
versus re-
belles.

Præfens
vitæ peri-
culum
adit à re-
bellibus.

gium Merseburgensi Ecclesiæ imposuisset; Merseburgo cum exercitu Saxonico per Thuringiam & Franciam Orientalem Ratisbonam movit ad conventum procerum; ubi Henricum Luxemburgicum Cunigundis Reginae fratrem 12 Aprilis Ducem Bojariæ dixit. Tertia hæc principatus mutatio, ex quo exclusis Agilolfingis, primò ad Caroli M. stirpem, deinde ad Saxones pervenerat. Haud leves postea ea res motus concivit inter ambientes æmulos; sed his dispositis, Rex ascito in comitatum Heriberto Colonienfi Archiepiscopo, cum instructissimo exercitu in Italiam progressus, die Palmarum Tridentum pervenit. Inde superatis Alpium angustiis, profligatisque Arduini copiis, Veronam ingreditur, occurrentibus passim Italiae Episcopis & Principibus. Ventum denuo Papiam ad regiam Longobardorum sedem, ubi Mediolanensis Archiepiscopus exceptum Regem ad ædem D. Michaelis duxit, & solemniter in solio collocavit, Mediolani postea à se coronandum, qui id Arduino negarat, quòd vitio creatum diceret. Lata ibant omnia inter præfulum & procerum applausus, cum Rex in præsentissimum vitæ periculum deducitur.

Hærebant in urbe post Regum accessum multi ex factiosis Arduini Regis, occultè per hospitia dispersi; ij audax facinus trucidandi Regis aggressi, cives Papienses in partes & seditionem trahunt, obtendendo jam opportunum tempus sibi oblatum excutiendi imperia Germanorum; quòd Rex cum paucis Satellitum in palatio versaretur, & miles in suburbij, vicinisque circum locis sparsus pernoctaret. Igitur sub vespere, intensis jam tenebris, ebrii & conglobati ad arma profiliunt, auctòque tumultu, alijs super alios accurrentibus, ad regiam convolant. Prætoriani qui rari excubabant, cum in Regis necem hæc fieri viderent, repente portas palatii occludunt. At tanto furiosius seditiosi incurrere, hastis & machinis arietando. Eo in tumultu ausus D. Heribertus Colon. Episcopus ex fenestra alloqui furentes, & velle turbam compescere; sed ille mox, incusso saxorum & missilium imbre, coactus se subducere è conspectu. Accedit Rex ipse, paratus in mediam turbam irrumpere, ratus sua præsentia & alloquio tumultuantes componi posse. Sed D. Heribertus retrahit, commonens non eodem periculo Regem & privatum hominem componi. Inter hæc milites, qui in urbe erant, advolant in subsidium, turbamque submovent; quidam etiam ad retrahendos cives vicinis ædibus ignem injiciunt, quo tota pœne civitas conflagrare coepit. His demum exciti milites ex suburbij & castris advolant, transcensisque mœnibus pugnam cum civibus miscunt; quo in æstu armorum & animorum Gisbertus florentissimus juvenis, Reginae frater, intrepide dimicans interficitur. Ejus casu Cermani exacerbati multo furiosius in civium capita grassantur; quos inter Wol-

framus

framus mi-
rumpit, &
gratione R-
pit. Cives
mentia, ve-
consternat-
quam deim-
Mediolan-
peractis in-
Alemanni-
ratorum n-
tinæ pro tr-
ruit, nullo
festum Ap-
in Saxoni-
tus est He-
radisi hor-
tam prop-
gentem, q-
planè & i-
Magden-
rius Pader-
cofurtens-

Hib-
profectu-
si scripto-
bit. Nar-
cis Leod-
tione do-
nificentia
bat, quan-
pis super-
ringiæ F-
frido, fil-
bertus A-
tus dedi-
In-
nactus e-

framus miles eadem juvenis conspicatus, per medios cuneos per-
rumpit, & percussorem obruncat. Ita eadē civium, & urbis conflagratione Rex liberatus, in auream D. Petri cellam extra muros se rece-
pit. Cives supplices se ad pedes Regis abjiciunt, & quæ Regis erat cle-
mentia, veniam impetrant. Hac Papiensium strage ceteræ Italiæ urbes
consternatæ certatim per legatos se ultro in fidem Regis dederunt,
quam deinde ad pontem longum tota Lombardia juravit. Lustrato
Mediolano, D. Ambrosij colendi causâ, & ferijs Pentecostes Cremæ
peractis in Germaniam reduxit exercitum, multasque Alsatiæ &
Alemanniæ urbes transiens, jus in singulis publicè dixit, veteri Impe-
ratorum more. Ac mirares, quæ prodigij instar est habita: Argen-
tinæ pro tribunali confidente Rege, curia solutis compagibus cor-
ruit, nullo præter obscenæ vitæ sacerdotem oppresso. Exeunte Junio
festum Apostolorum Moguntia celebrat. Inde peragratâ Franconiâ
in Saxoniam properavit; Nam hanc provinciam, dicere sæpe audi-
tus est Henricus Rex, se tanquam securitatis portum, & genialem pa-
radisi hortum ingredi, ut de eo perhibet Dithmarus Episcopus, non
tam propter natale majorum solum, fidamque popularium suorum
gentem, quàm religionis florem; siquidem per id tempus integerrimi
planè & sanctissimi Episcopi Saxonie erant, quos inter Tangmo
Magdenburgensis Archiepiscopus, Bernwardus Hildesienfis, Retha-
rius Paderbornensis, & quos præterea in synodo Tremonienfi & Fran-
cofurtensi mox recitabimus.

Annus Christi 1005.

Joannis XIX Pont. 2.

Henrici II Regis 4.

Retharij Ep. Pad. 23.

Hibernis inter Saxones peractis, Henricus Rex trans Rhenum
profectus, res publicas per Lotharingæ Regnum disposuit. Id tamet-
si scriptotes sileant, ex consignatis diplomatibus æstimare facile lice-
bit. Nam & Aquisgrani Nonis Aprilis confirmat Ecclesiam S. Cru-
cis Leodij, quam Notgerus Episcopus construxerat, multa que largi-
tione dotat: & cœnobium S. Maximini apud Treviros paribus mu-
nificentia tabulis exornat. Et Regis præsentiam Lotharingia posce-
bat, quando eo anno Otto Dux Lotharingiæ, ultimus Carolinæ stir-
pis superstes, è vita subtractus est. Ducatum hujus inferioris Lotha-
ringiæ Henricus Rex, convocato procerum consilio, donavit Gode-
frido, filio Godefridi Barbat, Virdunensis Comititis filio, quem Sig-
bertus Ardennensem vocat. Ea Ducis mutatio, magnos postea mo-
tus dedit æmulorum arrogantia, qui se præteritos querebantur.

Interim Henricus Rex, cum annum hunc 1005 à bellis vacuum
nactus esset, animum adjecit cum Episcopis ad corruptos Cleri popu-
lique

Fisen. lib. 7.

hist. Leod.

Zillestun in

defens. S.

Maximini.

Lotha-

ringiam

donat

Godefri-

do Gode-

fridi Bar-

bati filio.

Sigebertus

in chron.

Lippinus in

Leovano l.

1. c. 10.

Miram in

chron.

Broutverus

l. 10. Ann.

Trev.

Interest
Synodo
Tremo-
nienſi.

lique mores corrigendos. Quam in rem Tremonia in Weſtſalia, ſeu ut Dithmarus ſcribit, in loco qui Throtmanni dicitur, magna ſynodus congregata eſt, ubi Rex cum Episcopis præſentibusque cunctis queſtus eſt gravi oratione de corrupta in multis Eccleſiis diſciplinâ, quæ communi eorum conſilio emendanda, et optimo novæ inſtitutionis decreto prohibenda ſit, quo gravem peccatorum ſuorum ſarcinam ſimul relevare poſſit.

Gobelinus
in Coſmod.
at. 6, c. 52.

At quoniam Episcopos ad magnam illam ſynodum convenirent, aut quæ in ea decreta ſint, ipſe non prodidit. Gobelinus noſter aliquanto explicatius de hac ſynodo, Henricus, inquit, Imperator, vir magnæ devotionis, anno quarto regni ſui in Tremonia habuit concilium cum Episcopis et Principibus regni: præſentes verò iſtic fuerunt Colonienſis, Bremenſis, et Magdenburgenſis Archiepiscopos: et Monaſterienſis, Oſnabrugenſis, Paderbornenſis, Metenſis, Vormatiſenſis, Leodiſenſis, Trajeſtenſis, Ferdenſis, Hildeſemenſis, et Merſeburgenſis Episcopos. Igitur hi interſuere magnæ huic ſynodo Heribertus Colonienſis, Libentius Bremenſis, Tagmo, ſive Daganus Magdenburgenſis Archiepiscopos: Suederus Monaſterienſis, Thiatmarus Oſnabrugenſis, Retharius Paderbornenſis, Theodoricus Metenſis, Burchardus Vormatiſenſis, Notgerus Leodiſenſis, Anſfridus Trajeſtenſis, Bernarius Verdenſis, Wigbertus Merſeburgenſis, & ſi qui præterea à Gobelino prætermiſſi: nam Crantzius omnes Saxonie Episcopos interſuiſſe memorat, quemadmodum Cleinſorgius Halberſtadienſem, & Mindenſem Episcopum adjecit. Acta hujus præclaræ ſynodi non ſine poſteriorum quæſitionia interciderunt; non tamen ea jaçturâ, quin Gobelinus memorabile pietatis fœdus & fraternitatis ſocietatem ex ea nobis retulerit, quâ Rex, Episcopos & Principes ſe mutuo obligarunt pro cujuſque defuncti levamento ad certa ſubſidia præſtanda; ut vel inde hunc veterem Eccleſiæ ritum recognoſcas. Ita enim Gobelinus. In

In quâ
conven-
tum de
ſuffragijs,
poſt mor-
tem Epi-
ſcopi vel
Principis
ibid. exi-
ſtentis.

Henricus
Canisius ex
ſynodo In-
goſtadii
edita.

hoc concilio ordinatum fuit inter cætera, quòd poſt obitum cujuſlibet Principis, ſeu Episcopos ibidem exiſtentis, quilibet Episcopos ſuperſtes per XXX dies qualibet die, niſi infirmitate impediretur, miſſam pro defuncto diceret, et trecentos pauperes paſceret, ac totidem denarios pauperibus erogaret, totidemq; lumina accenderet. Rex autem et Regina mille quingentos pauperes paſcerent, et totidem denarios erogarent, et duces ſimiliter facerent, quilibet ſecundum facultatem ſuam. Jam antè etiam ejuſmodi fœdera pietatis in more fuerunt; quemadmodum id ſynodus Bavarica à Caroli M. ætate ſub Taſſilone habita commonſtrat, qua convenit inter Episcopos & Abbates; uti unusquiſque Episcoporum, Abbatumque ſuperſtes pro defuncto in domo Episcopali, vel cænobio C Miſſas ſpeciales, et eodem numero Pſalterium cantare faciat; ipſe verò de propria perſona ſua XXX ſpeciales Miſſas compleat, vel à religioſis ſubimet ſubjectis. Et quæ præterea in hanc rem iſtic conventa fuerint. Ceterum Tremonienſis hujus concilij meminere Crantzius, Trithemius, Cleinſorgius, Leopoldus

Leopoldus Bambergensis, Stengelius, alijq; præter Baronium & Bini-
um scriptores. Episcopi certè, qui in hanc synodum convenère,
omnes propè sanctitatis famâ fuère celebres, ut ex singulorum fa-
ctis, ac vita Heriberti, Bernwardi, aliorumque rebus gestis à Dithma-
ro & Adamo Bremensi pervulgatum est; haud secus quàm Rex jam
nomine sanctitatis inclarescere cœpit: tanquam sub sancto Rege
non nisi sanctos Episcopos Deus Saxoniam dedisset. Haud ignoro à
Fabricio, & alijs etiam heterodoxis per criminandi libidinem scribi,
Ottonum Imperatorum temporibus, Episcopos & Cathedrales Cle-
ricos per Saxoniam degenerasse à prisco vitæ instituto; cùm nulla
propè ætas, aut innocentium in clero virorum, aut sanctorum Epi-
scoporum feracior deprehendatur. Legant illi vitam D. Heriberti,
D. Bernwardi & Godehardi Hildesienfis Episcopi: legant quæ Ada-
mus Bremensis de Libentio, ceterisque antè ipsum Bremensibus
Archiepiscopis consignavit: revolvant, quæ Dithmarus de Tang-
mone Magdenburgenfi Archiepiscopo, Suedero Monasteriensi, ce-
terisque Saxoniam Episcopis; quæ Auctor vitæ Meinweri de Retha-
rio & Meinwerco Episcopis nostris, ac Tetmaro Osnabrugensi Epi-
scopo: quæ demum fasti singulorum de suis Episcopis, ac ceteri pas-
sim auctores scribunt; ne quid dicam de Apostolicis viris & sanctis
Sacerdotibus, qui tanto numero per Daniam, Sueciam & Slaviam
à Barbaris interempti, vitam pro christiana religione obtulerunt;
quorum martyria Adamus Bremensis, Helmoldus, earumque regi-
onum scriptores nobis tradidère. Plena quoque horum innocen-
tum sanctorumque hominum cœnobita & collegia utriusque sexus
per Saxoniam, quæ ob id Ottones & Henricus Imperatores tanta
munificentia & veneratione profecuti sunt, certè nullum adhuc Epi-
scoporum Saxoniam à Caroli M. ad hanc ætatem lego, cujus vita pu-
blica alicujus concubinæ labe notata sit. Quòd primò observare
decebit eos, qui Lutheri doctrinam professi, non ignorant hunc
ex sacrilego Monialis toro novum suum Evangelium auspicatum
esse, in eoque omnem exinde vitam egisse. Si quorundam Episco-
porum fastus, si opum cupiditas, si dissidia, & collapsa cleri discipli-
na referantur, non id ceteris præjudicare debet; quando nulla à suis
exordijs propè gentis Ecclesia ab his immunis fuit. Vitia hæc erunt,
dum homines erunt, quæ cum nascente religione christianam statim
Ecclesiam, & ipsum etiam Apostolorum cœtum cum proditore in-
gressa sunt.

Cleri populi que disciplinâ per Tremoniensem synodum forma-
tâ in melius, Henricus Rex, quod auctores prodidère, viam sibi stravit
ad majorem victoriæ & gloriæ cumulum; nam eâ finitâ exercitum
contra Boleslaum in Poloniam traduxit, gentemque cum insolente
eorum Duce multis prælijs obtrevit. Frisij etiam inter hæc, qui in

Sancti-
monia
Episco-
porum
& Cano-
nicorum
id tem-
poris.

Henricus
Polonos
subigit.
Dithm. l. 6.

con-

*Auctor vita
Meinwer.*

Mein-
wercus
Prædium
suum do-
nati Pa-
derbor-
nensi Ec-
clesiæ per
Henri-
cum cu-
rat.

conventu Tremonienſi accuſati erant, quòd navigationem & Com-
mercia Saxonibus mercatoribus redderent infeſta, Piratas in quos
culpam rejecerant, comprehenſos Saxonum arbitrio plectendos de-
derunt. Rex bello Polonico confecto in Saxoniam ad hiberna redijt;
ex quo belli otio octavo Calend. Novemb. Corbeiam ad Viſurgim
acceſſit, loci veneratione, & religioſorum hominum pietate captus.
Quo cognito, Retharius Episcopus noſter Regem Corbeia adijt Ec-
clesiæ ſuæ egeſtatem queſtus; Baſilicam enim, quæ exuſta erat, cum
collegio moliebatur ex incendiij ruinis. Rex cum nihil in promptu
haberet, quo Episcopi inopiam ſublevaret, Meinwercus, qui jam tum
Regis Capellanus erat ultro prædium ſuum, quod in villa Bochine.
vordi, & Comitatu Ludolphi Comititis habebat, Regi obtulit, ut ex eo
haberet, quod Rethario donaret. Id continuo Rex Episcopo donavit;
eâ tamen lege, quam Meinwercus adjici voluit, ut Retharius Episco-
pus, dum viveret, in ſua poteſtate ad Eccleſiæ neceſſitates poſſideret;
poſt mortem verò Episcopi cederet in ſtipendia Clericorum, qui S.
Liborio in Collegio deſervirent. Neſcius tum Meinwercus, ſe brevi
Rethario in Episcopatu ſubrogandum, cum hac liberali donatione
Paderbornenſem Eccleſiam tanquam arrhâ aliquâ ſibi deſponſaret,
Deo haud multò poſt largius remunerante hanc Meinwerci benefi-
centiam. Nec minus tum commodum accidit Henricum Regem
accepiſſe teſtem indigentis Eccleſiæ Paderbornenſis, cujus liberalita-
tem deinde Meinwercus tot donationum tabulis excuſſit, ut ex ege-
na Eccleſia faceret locupletiffimam. Hæc verò, quo teſtatius cognos-
cantur, recitamus hic ipſum donationis diploma ab Henrico Rege
Rethario Episcopo noſtro datum.

In nomine ſanctæ et individue Trinitatis, Henricus divina favente
clementia Rex. Omnium ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelium, præſentium ſcilicet
et futurorum, noverit industria, qualiter nos pro admonitu venerabilis Epi-
ſcopi Retharii, felicitis memoriæ patris noſtri memoriam facientis, nec non
et tam noſtræ, quàm etiam dilectiffimæ conſectalis noſtræ Canigunde vide-
licet Regine animæ conſulentes, ad monaſterium in honore ſancti Liborii Pa-
drabrunnen dedicatum, quoniam prætaxata amabilis conjunx noſtra regia
conſecrationis inibi adinvenit dominium, tale prædium, quale nobis Mein-
werc capellanus noſter dedit, in proprium donavimus, ſitum in villa Puo-
chineſurti dicta, et in comitatu Luitolſi Comititis, cum omnibus eidem prædio
juſtè et legaliter adherentibus, et appendiciis, mancipiis utriuſque ſexus, are-
is, ædificiis, terris cultis et incultis, viis et inviiis, exitibus et redditibus, ſilvis,
venationibus, aquis, earumque decurſibus, molendinis, piſcationibus, ſeu
omnibus, quæ dici, vel ſcribi poſſunt quolibet modo utilitatibus, eâ videlicet
ratione, ut prædictus Episcopus in ſua habeat poteſtate atque ſervitute, quam-
diu Deus ſibi concedat dies ſecularis vitæ; finitis verò ſuis temporibus ad
ſtipendia fratrum in præſato monaſterio Deo ſanctoque Liborio ſamulanti-
um,

omni contradictione remota, determinamus, donamus, consecramus, atque omni jure proprietario confirmamus, ut habeant, teneant, firmiterque possideant, et quidquid sibi libeat inde ad communem usum omnibus modis faciendi agant, quod ut verius credatur, inconcussusque ab omnibus observetur, hanc cartam inde conscriptam manu propria roborantes sigillique nostri impressione insigniri jussimus.

Signum Domni Heinrichi

Regis invictissimi.

Eberhardus Cancellarius vice Willigisi Archicappellani recognovit. Data VIII Calend. Novemb. indict. III, anno Domini, Incarnationis M. V. anno vero Domni Heinrichi secundi regnantis IV. actum Corbeie.

Impetravit & hoc anno Retharius Episcopus noster diploma à Joanne XVIII Pontifice Romano, quo Castella, arces, omnesque Episcopatus possessiones per Apostolicam auctoritatem confirmantur; & præterea, ne quis Episcopus Paderbornensi Ecclesiæ imponatur sine Collegij Cathedralis consensu. Magnopere de hoc veteri suo privilegio conservando solliciti fuere Episcopi & Canonici, ne quis aut ingratus, aut minus idoneus Principum favore imponeretur, Privilegium verò ejusmodi est.

Joannes Pontifex facultates ecclesiasticas & electionem Episcoporum Paderbornensi Collegio asserit.

Joannes Episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Ratario Paderbornensi venerabili Episcopo, suisque Successoribus in perpetuum. Sacrosancta apostolica sedes, dum maternæ pietatis et regiminis universaliter in Ecclesiis Christi obtinet officium, corroborationis, doctrinæ et auctoritatis impendere incessanter eisdem debet suffragium. Quocirca tuæ postulationi, Rever. fili, in concedendo tibi tuæque sedi apostolicæ auctoritatis privilegio, et libenti animo annuimus, et gratissima animi indulgentia concedimus. Ita enim caput gaudere poterit, si membra integra stabilito robore se habere senserit. Igitur ut ab antiquis sanctæ Paderbrunnensis Ecclesiæ sedes, cui Deo auctore præsidet, fundata, ac rebus diversi generis dotata est, utque bonorum virorum, ac fidelium Christi collatione hætenus copius divitiarum possessionumque accrevisse visa est, ita eam perpetuo apostolici juris præcepto sibi tuisque Successoribus in perpetuum manere decernimus: sintque à pravorum incursione, dolo, et direptione tuta, quæcumque prædicta Ecclesia, immo sedes Episcopalis possidisse hætenus videtur; vel quæcumque acquirere fidelium Christi collatione poterit, id est, vicos, possessiones, curtes, diœceses, diœcesiumque territoria sibi pertinentia. Item arces, castella, agros, vineta, flumina, lacus cum omnibus, quæ in eis sunt instrumentis, servos etiam et ancillas, itemque colonos, census seu redditus, aut etiam pensiones. Ista omnia, et sicut supra dictum est,

Bbb

quorum-

quorumcunque possessionem prædicta Ecclesia habere visa est, aut videbitur, auctoritate apostolica eidem confirmamus, et corroboramus, et in perpetuum valere decernimus, ut nulla violentia aut ingenio ab ea subripiantur aut alienentur. Item decernimus beati Petri Apostoli auctoritate, ut nulla ordinatio ibi Episcopalis existat, id est, nullus consecratur Episcopus in prædicta Ecclesia, nisi electione filiorum ejusdem Ecclesie approbatus; si quis autem insanus aut presumtor res ejusdem Ecclesie devastando, aut diripiendo, itemque minuendo contra hoc nostræ auctoritatis privilegium venire tenta- verit, aut observare despexerit, nisi condigna emendatione respuerit, excom- municationi subiaceat, anathematis vinculo innodetur, maledictione aeterna damnatus sit, ac cum reprobis pœnis subiaceat æternis.

Datum & scriptum per manus Petri abbatis & Cancellarii sacri palatii in mense Decem-
brio, inductione quarta, Anno Domini propitio Domini Joannis XVIII Papæ tertio.

* al. 3.
*NB. Alii
hunc vocant
Joan. XVIII.
alii XIX.
Vide Spon-
dium.

BENEVALETE.

Annus Christi 1006.

Joannis XIX Pont. 3.
Henrici II Regis 5.
Retharj Ep. Pad. 24.

Dithm. l. 6.
Sigebert. m.
chron.
Chron. ca-
mar.
Anselm. a-
pud Cha-
peau. t. 1.
c. 13.
Expedi-
tio Hen-
rici pro
Godefri-
do con-
tra inva-
sores
Lotha-
ringiæ.

Vix dum Rex conquieverat à bello Polonia, cum novum illi intestinumque bellum anno proximo obortum. Dederat anno su-
periori, ut diximus, Henricus Rex Ducatum Lotharingiæ Godefri-
do Virdunensis Comitis filio: ea res magnopere offendit Albertum
Namurcensem, & Lambertum Lovaniensem Comitem, quorum ille
Ermgardem, hic Gerbergam, utramque Ottonis Imperatoris so-
rem, in matrimonio habebat, eoque jure uxorio sibi Lotharingiæ
principatum vendicabant; his se conjunxit Balduinus Flandriæ Co-
mes, auxilijs Roberti Franciæ Regis, & Richardi Nortmanniæ Ducis
subnixus, ac Godefrido bellum intulit. His provocatus Henricus
Rex, Godefridi clientis partes suscepit, ductoque in Flandriam exer-
citu, Valentianas obsedit. Bellum id in alterum annum protractum,
quo Gandaviensis arx expugnata, & multæ Flandro urbes ereptæ.
His Balduinus supplex factus, ritu supplicis se ad pedes Regis abjecit,
impetratæque veniæ jussus est fidem & obsequium jurare.

De fun-
dando
Bamber-
genſi epi-
ſcopatu
cogitat
Henricus.

Sed longè illustrius hoc anno Henricus Rex aggressus est opus:
Bambergæ nimirum, ut jam à multis annis meditatus fuerat, no-
vum Episcopatum ex hereditarijs bonis condere cœpit. Nam eam
urbem cum circumjacentibus prædijs & locis donatam acceperat
ab Ottone III Imperatore, consanguineo suo, quam postea Cuni-
gundæ conjugui dedit; & cum inter castos sanctosque convenisset
conju-

conjuges
suorum,
gendam.
scopus H
berstadi
Episcopa
tôque f
Quam in
cofurti E
ni Episco
Henricio
Scriptor
nianus Sc
ad hunc
ctus, alij
bitam vo
madvert
troverſia
ſit France
utriuſqu
rit. Al
ricus Rex
lenſi Epi
piſcopus
Baſileen
ſcopi:
tenſis, B
ribertus
winus C
genſis A
Episcop
ſuiſſet,
rum ſuo
patum
parte di
ſatisfact
genibus
mento,
erigeret
duxit E
te Episc
ligiſus,
Tangm
ſiſſi

conjuges, non alium hæredem, quam Christum scribere bonorum suorum, omnia consilia convertere in Episcopi sedem Bambergæ erigendam. Huic verò instituto obstabat acerrimè Herbipolensis Episcopus Henricus, D. Heriberti frater, haud secus, quàm olim Halberstadiensis Episcopus Ottoni M. in condendo Magdenburgensi Episcopatu, quòd locus esset intra jurisdictionem suæ diocesis, multoque simul bonorum censu Successores Episcopi orbandi essent. Quam in rem componendam determinandamq; rogatu Regis, Francofurti Episcoporum synodus congregata, ad quam omnes Cisalpinii Episcopi convenerunt, ut multis exponit Dithmarus, Auctor vitæ Henricici apud Gretzerum, alijque. Sed magna controversia inter Scriptores, quo anno hæc Francofurtensis Synodus sit habita: Marianus Scotus, Albertus Stadenensis, Tangmarus, Baronius, ac Binius ad hunc annum Christi MVI. revocant. Hermannus contra, alijque, qui Browero probatiores videntur anno sequenti habitam volunt; sed inde lis illa (id quod auctores hi aut non animadvertere, aut non distinguere satis potuerunt) quòd in hac controversia de Episcopatu Bambergensi duplex synodus congregata sit Francofurti; uti id ex vita D. Henrici apud Gretzerum, actis utriusque synodi, & diversa Episcoporum præsentia constare poterit. Altera hoc anno MVI est habita, ad quam postquam Henricus Rex commutationem bonorum & satisfactionem Herbipolensi Episcopo obtulit, convenere Willigisus Moguntinus Archiepiscopus, Burchardus Wormatiensis, Walbero Spirensis, Adalbero Basileensis, Lambertus Constantiensis, Udalricus Curienensis Episcopi: Ludolphus Trevirensis Archiepiscopus, Theodericus Metensis, Bercholdus Tullensis, & Heymo Virdunensis Episcopi: Heribertus Colonienensis Archiepiscopus, Notkerus Leodienensis, Erwinus Cameracensis Episcopi: Tangmo, sive Daganus Magdenburgensis Archiepiscopus, Hildolfus Manticanus Episcopus. In hoc Episcoporum consensu, postquam Henricus gravi oratione exposuisset, quo piæ mentis suæ consilio perciperet Christum bonorum suorum hæredem scribere, ex ijsque Bambergensem Episcopatum condere, ne queri posset Herbipolensis Episcopus ulla sui parte diocesin suam minuendam, offerre se pro arbitrio Patrum satisfactionem, quantam illi decernerent. Hæc cum flexis humilibus peroraret, memorabili ad posteritatem modestiæ documento, non prius surrexit, quàm Moguntini Archiepiscopi manibus erigeretur. Adea Berengarius Herbipolensis Episcopi legatus protulit Ecclesiæ suæ privilegia, obtestatus Patres, ne quidquam absente Episcopo suo statuerent, quo Ecclesiæ suæ juri derogaretur. Willigisus, qui consilio præerat, patres iussit ire in suffragia. Primus Tangmo Magdenburgensis Archiepiscopus, vir spectatæ sanctitatis

Quam in rem Francofurtensis synodus celebratur. Marianus Scotus. Tangm. in vita Bernwardi. Baron. ad hunc annum.

Henricus flexis genibus rogat Episcopos ut foundationem Bambergensem admittant.

Joannes
Pontifex
confirmat
Bamber-
gensis E-
piscopa-
tus insti-
tutionem.

tis pro Henrico Rege pronunciat, quem ceteri ordine suis suffra-
gijs consecuti. Rex quoties advertit Episcopi suffragium in diversa
abire, rursus in terram prostratus supplicis ritu orabat, tanquam rei
causa ageretur, demirantibus cunctis Regis submissionem, qui tan-
ta veneratione majestatem Regiam Episcoporum judicio subiceret.
Tandem Regis causa omnium prope sententijs probata, statutum,
que ad Pontificem esse referendam, ut is comprobarer. Missi le-
gati cum actis synodi, & Pontifex Joannes XVIII, coacto Romæ
Episcoporum consilio, acta primæ Francofurtensis synodi com-
probavit, sancivitque Episcopatum Bambergensem Apostolica quo-
que auctoritate condi posse pro Regis arbitrio. Quam in rem
magnificas literas dedit ad Henricum Regem & Germaniæ Episco-
pos, scriptas mense Junio indictione V. qua jam annus Christi in-
sequens M VII designatur, uti diploma hoc Pontificis recitatur à
Gretzero in vita S. Henrici, & concilij.

Annus Christi 1007.

Joannis XIX Pont. 4.
Henrici II Regis 6.
Retharij Ep. Pad. 25.

Auctor vi-
tae S. Henri-
ci.
Concil. Gen.
edit. Par.
Iterata
Synodus
Franco-
furtensis,
in qua
Pontifi-
cium de-
erigendo
Episcopa-
tu Bam-
berg in-
dultum
ab Epi-
scopis re-
cipitur.

Igitur ad has Pontificis literas, ut auctor vitæ S. Henrici perhibet,
habuit est rursus generale concilium in Franchonsfurt, cui praesedit Wil-
ligisus Moguntinus. Universi Archiepiscopi et Episcopi, qui interfuerunt,
numero XXXVI, cum debita veneratione privilegium sedis Apostolicae
susceperunt. Atque hæc est altera Francofurtensis synodus, quæ III
Novembris à scriptoribus congregata memoratur, diversa à prima,
in qua Episcopi Pontificiam sententiam Romæ allatam in erigen-
do Bambergensi Episcopatu confirmaverunt. Interfuere autem, præ-
ter Henricum Regem jam omni metu absolutum, hi Archiepiscopi,
& Episcopi, quorum singuli diplomati Pontificis subscripsere. Willi-
gisus sanctæ Moguntinæ Ecclesiæ Archiepiscopus, Ratherus, sive
Retharius Paderbornensis Episcopus, Megingaudus Eichstatisensis,
Bernwardus Hildesheimensis, Lambertus Constantiensis, Arnolfus
Halberstadiensis, Uldaricus Curienfis, Burchardus Wotmatienfis,
Werinarius Argentinenfis, Walterus Spirensis, Bruno Augustenfis
Episcopi.

Liudolphus Trevirensis Archiepiscopus.

Berchtoldus Tullensis, Heimo Virdunensis Episcopi.

Harwigus Juvavenfis seu Salisburgensis Archiepiscopus.

Christia-

Christianus
Frising

Herib

Schwidger
doric

Dagi

Hildiward

Burch

Bado

Anaf

Adalbero

Ecke

gesti

Hi n

scopis, à q

lenfi Episc

ter Retha

inter prov

in senio, &

cus voti c

dum Car

episcopus

quam ut

faceret, &

& Grego

fima con

Bamberg

sub patre

quod sub

no Henr

kingense

Maji, Bar

burgensi

ceerat, &

mus, q

vilu

Christianus Pataviensis, Gebhardus Ratisbonensis, Egilbertus
Frisingensis, Adalbero Brixienſis Episcopi.

Heribertus Colonienſis Archiepiſcopus.

Schwidgerus Mimigardevordenſis, Anſfridus Trajeſtenſis, Theo-
doricus Mindenſis, Thietmarus Oſnabrugenſis Episcopi,

Dagino ſive Dangmo Magdenburgenſis Archiepiſcopus.

Hildiwardus Citizenſis Episcopus.

Burchardus Laudunenſis, ſeu verius Lugdenſis Archiepiſcopus.

Badolphus Tarentaſienſis Archiepiſcopus.

Anaſtaſius Ungrorum Archiepiſcopus.

Adalbero Baſileenſis, Hugo Genuenſis, Henricus Lauſonenſis,
Eckehardus Scleſwicenſis, Albericus Cumanus, Richolfus Ter-
geſtinenſis Episcopi.

Hi nimirum octo Archiepiſcopi cum ſuis provincialibus Epi-
ſcopis, à quibus, præſente rursus Rege Henrico, atque ipſo Herbipo-
lenſi Episcopo, Bambergensis Episcopatus eſt confirmatus; quos in-
ter Retharius Episcopus noſter ordine consecrationis primo loco
inter provinciales ſuos Episcopos conſediſſe memoratur, quippe qui
in ſenio, & ætate gravis, in xxv annum Episcopatum gerebat. Henti-
cus voti compos primum Episcopum Bambergæ impoſuit Eberhar-
dum Cancellarium ſuum, quem & eodem die Willigiſus Archi-
epiſcopus consecravit. Neque Rex quicquam impenſius habuit,
quam ut per commutationem poſſeſſionum Herbipolenſi ſatis-
faceret, & Bambergensem Eccleſiam S. Petro & Paulo. S. Kiliano
& Gregorio M. patronis dedicatam unâ cum Cunigunda ſanctiſ-
ſima conjuge prædijs ac bonis dotaret. Duo præterea in ea urbe
Bambergensi monaſteria ab eo condita, alterum Canonicoꝝ
ſub patrocinio S. Stephani, alterum Monachorum D. Benedicti,
quod ſub tutela Michaelis Archangeli eſſe voluit. Hoc etiam an-
no Henricus Rex Francofurti Calend. Novembris Abbatiam Tec-
kingenſem donat Bambergensi Episcopo. Et jam antè, VI Idus
Majj, Bambergæ Friſingenſi Episcopo, & XVII Calend. Julij Neun-
burgenſi Virginum cœnobio Ratisbonæ donationum tabulas fe-
cerat, quorum diplomata apud nos ſunt, quæ hic prætermitti-
mus, quòd Saxoniam non contingant.

Primus
Bamber-
gæ Epi-
ſcopus
Everhar-
dus Can-
cellarius.

Annus

Annus Christi 1008.

Joannis XIX. Pont. 5.

Henrici II Reg. 7.

Retharij Ep. Pad. 26.

*Diibm. l. 6.
Brouwer, in
ann. Trev.
Hist. Boj.
Megingaudum
Trevi-
rensi Ec-
clesiæ
præfuit
Henric9,
eumque
contra A-
dalbero-
nem pro-
pugnat.*

Annus insequens Christi supra millesimum octavus Henricum rursus intestino bello involuit. Excesserat è vivis Liudolphus Trevirensis Archiepiscopus, in cujus locum elegere Trevirenses pleriq; Adalberonem Cunigundæ Reginæ fratrem, favore magis Regis gratiaq; captandæ causa, quam religionis bono; quòd licet præpositus jam esset ad S. Paulinum, juvenis tamen & ætate immaturus ad tanti muneris dignitatem censeretur; cò Henricus Rex Megingaudum, Wiligisi Archiepiscopi Camerarium, Ecclesiæ Moguntinæ Præpositum, virum nobilem ac gravem, multisque in Ecclesiâ muneribus probatum Trevirensibus dedit Antistitem. Quod tanto laudabilius fuit in optimo Rege, quo sincerius constantiusque præfules Ecclesiæ non à propinquitate familiæ & sanguinis, sed à virtutis æstimatione, bonoq; Ecclesiæ deligendos censeret. Contra Adalbero qui jam omni ambitione Episcopatum illum præcerperat, palam rebellare, occupare palatium, pontem præmunire Castellis, armare Cives, atque omnes per Mosellam aditus intercludere, ne quis Megingaudum accessus pateret. Adjungere se Adalberoni fratres ejus, Henricus Dux Bojariæ à Rege impositus, & Theodericus Metensis Episcopus, Fridericus Comes Luxemburgi, compluresque Dynastæ, jam ante offensi, quòd Rex dotem Cunigundæ averteret à familia in Episcopatum Bambergensem. Megingaudus tam potenti factioni impar Henricum Regem implorat. Ille haud cunctatus, celebrato Ratisbonæ Palchate, cum exercitu ex Saxonia atq; alijs provincijs contracto Coloniam advolat, ubi Megingaudum à Coloniensi, Moguntino, & Balderico præfulibus Episcopum consecrari jubet. Inde in Trevirorum fines progressus, urbem atque palatium in xvi hebdomadem obsidet; nec prius armis & machinis frangere licuit, quam fame pressi se ad arbitrium Regis dederent. Ita Regis beneficio Megingaudus Archiepiscopus impositus; quanquam is metu Adalberonis per octennium, quo belli omnis expers vixit, Conflentiæ munere Pontificio perfunctus sit. Magno detrimento christianæ religionis is intestinus motus exarsit, quòd per id tempus Boleslaus Poloniæ Princeps Saxoniæ fines ingressus, populabundus Magdenburgum usque procurrerit, Zerbestam, vicinalque Saxoniæ urbes terroribus complendo; & Duces, quibus id bellum à Rege imperatum erat, neglectius per suam absentiam administratint.

Diibm. l. 6.

Sustulic

Sustulit hic annus è vita mortalium Notgerum Leodiensem & Ansfridum Ultrajectensem, duos præclaros Episcopos, quemadmodum id fasti singulorum docent.

Sed longè illustrior mors D. Brunonis Prussorum Apostoli. Is clarissimis in Saxonia Comitum natalibus ortus, & Dithmari Merseburgensis Episcopi consanguineus, ac cum illo in scholis enutritus, postquam à Tangmaro Archiepiscopo consecratus sacerdos, in cle- ro sanctissimam vitam egisset, divino spiritu accensus, petijt à sede Apostolica potestatem docendi barbaras gentes; quo in sancto opere à Prussis manibus & pedibus primum truncatus, ac deinde cum xviii socijs xvi Calend. Martij capite plexus, glorioso martyrio vitam finijt; quemadmodum Dithmarus, Sigebertus, Marianus Scotus, Ursbergensis, alijque scriptores hæc confirmant. Per id tempus D. Bonifacius quoque Ottonis Imperatoris consanguineus in Borussia profectus Evangelij inter barbaros disseminandi causa; ac postquam sacerdotalibus ornamentis indutus, tanquam Missam celebraturus, per medias ignium flammæ illæsus transisset, Regi hoc testimonio Christi fidem asserendo, à fratre Regis, quem christianis jam legibus imbuerat, barbarè interemptus est. Multa ejusmodi, Scriptorum incuria, desiderantur in nostris: ut rectè dixerit non nemo apud Adamum Bremensem, tantam eorum Martyrum esse multitudinem, ut ægrè numerus iniri possit.

Martyrium S. Brunonis Prussorum, & S. Bonifacii Borussiae Apostoli.

Petrus Damianus in vita B. Reginaldi.

Annus Christi 1009.

Sergij IV. Pont. 1.
Henrici II Reg. 8.
Retharij Ep. Pad. ultimus.

Proximo dehinc anno, qui Christi erat M. VIII, pridie Nonas Martij, excessit è vita Retharius Episcopus Paderbornensis, administrato per *XXVIII annos Episcopatu, ut Auctor vitæ Meinwerci consignat; quem hoc præterea elogio exornavit: *Eo tempore, in-* *al. XXVII.
quiens, Retharius inter quamplurimos, qui scientiâ præditi, moribus ador- Chron. Hil-
nati, secundas regni partes strenuè adjuvabant, enituit, qui nomen Epi- desens.
scopi officio tenuit, moribus implevit. Denique cura pervigili intendens Necrolog.
commisso gregi, in collectione dispersorum, et conservatione congregato- Herisens.
rum, operam continuam dedit; et ab Ottone Rege, aliisque fidelibus dona- Chron. Ste-
ria non modica diversis temporibus acquisivit. Sicuti hætenus res ab derburgen-
eo præclare gestas ad singulos propè annos commemoravimus. se à Meibo-
Hujus prima cura & sollicitudo versata in disciplina cleri populique mio editum.
formanda; tum ut bona & possessiones Ecclesiæ Paderbornensis, Gobelinus.
vel superiorum quorundam Episcoporum incuria, aut temporum Mors Re-
iniqui- tharii E-
piscopi.

Sustulit

iniquitate neglectas restitueret in integrum; quod auctor vitæ Meinweri satis indicare visus est. Accessit miserabile incendium, quo Basilica, Collegium Canonorum, & magna pars urbis deflagavit. Veritus enim, ne se Episcopo exusta Canonorum domo, communis vitæ societas, quod Treviris jam factum deplorant eorum annales, solveretur, Henrici Regis, aliorumque piorum hominum subsidia imploravit, obtinuitque, quod Dithmarus scribit, postquam Paderbornæ Monasterium, et omnis ejus apparatus flamma nostræ iniquitatis consumpsit, multorum fidelium corda sunt commota, quæ amor divinæ remunerationis ad hæc reparanda accendit. Corpus Retharij in Basilica, quam toto nisu instaurabat, humatum est. Per id tempus Henricus Rex 4 Idus Martij Tremonia egit, ut ex diplomate Theodorico Episcopo istuc dato, quo universim omnia Ecclesiæ bona in tutelam imperij suscipiuntur, constare poterit; utrumque à Gunthero Cancellario eodem die Tremonia conscriptum. Inde Goslarium profectus, ubi Cineralia celebravit. Pastore destitutus Clerus Paderbornensis illico legatos suos ad eum direxit, ut auctor vitæ Meinweri pergit referre, qui et obitum Episcopi denuntiarent, et clementiæ solatium de successore idoneo suppliciter implorarent; qua lugubri Rex audita legatione, talem tantumque virum condigno more deflevit, et Missarum elemosynarumque debita commemoratione animam ejus divinæ pietati commendavit. Quo satis denuo constat, quanti hunc integerrimum Præfulem fecerit Rex, magnus Cleri & Præfulem æstimator. Consecutus præterea Retharius pro animæ solatio ceterorum Episcoporum ac Sacerdotum subsidia ex sacro fraternitatis fœdere, quod supra Tremonia inter Episcopos ac Principes convenisse memoravimus.

Goldast.
tom. 3. cons.
ser. Imp.
pag. 311.
Pistorium in
dipl. Menn.
densi.
Auctor vitæ
Meinweri.
Deplora-
ta ab
Henrico
Rege.

ANNA-

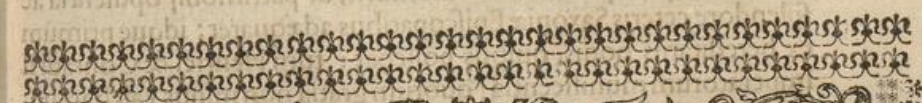

ANNALIUM
PADERBORNENSIIUM
LIBER V.

B. MEINVERCUS

X,

EPISCOP. PADERBORNENSIS.

Ccc B. MEIN.

NNA.

B. MEINVERCUS

X,

EPISCOPUS PADERBORN.

Annus Christi 1009.

Sergii IV Pont. I.
Henrici II Reg. 8.
Meinweri Ep. Pad. I.

Mein-
werkus
alter Epi-
scopus
Pader-
bornensis
Fundator.

Auctor vita
Meinwer-
ci.

O R S Retharij Antistitis ex hoc eodem anno
M I X nos ad Meinwercum Successorem, &
fulgentissimum Ecclesiæ nostræ Episcopum
deducit; quem non immeritò instauratorem
diocesis, alterumque conditorem posteritas
coluit. Quam enim Episcopatus sedem, ex-
usto templo & Collegio cum magna urbis
parte, inopem & afflictam nactus erat, hanc
ita opibus & operibus, supra omnes, qui ante-
cesserunt, Episcopos auxit & exornavit, ut patrimonij opulentia ac
splendore ceteris Saxoniae Episcopatibus adaequaret; idque primum
ex hereditarijs bonis, quibus pollebat: tum Henrici & Conradi II
Imperatorum munificentia (quorum gratia non minus valebat) sin-
gularique ejus industria praestitum est. Urbem certè, quam moenibus
infirmam reperit, ita praemunijt, itaque Basilicâ, duobus Canonico-
rum Collegijs, Coenobio Abdinghovienfi ordinis D. Benedicti, mul-
tisque sacris aedibus exornavit, ut, quod Browero dicere libuit, ex late-
ricia marmoream fecerit. Quæ nunc, præter virtutes ejus egregias,
resque præclare ab eo gestas, eo nobis certius perscribere licebit, quò
diligentius hæc omnia à fido auctore, qui vitam Meinweri nobis
reliquit, consignata sunt; præterque alia, suppetunt nobis hæcenus
nondum edita plura donationum diplomata ab utroque Imperatore
data, quibus hæc integrâ fide illustranda suscepimus. Igitur postquam
per legatos cleri obitus Retharij Episcopi D. Henrico Regi Goslariæ,
quò Tremonia concesserat, est denunciatus, continuò Rex, vocatis
in

in concilio
tum Paderb
tatione pro
facta; inter
erat; quem
que præsta
electioni
porum ac p
que chiro
noque acc
Ecclesiæ. A
Quod mil
ego ex pat
remque co
committre
tuorum h
donatio;
meis pater
tu opulen
erat. Mu
re ingeni
egit; tum
traret in f
cùm splen
spectare p
inis erige
sentibus,
proxima
delicet M
Metropo
coram Re
Un
bornensis
tierit, qu
ut in eju
scopum
Imperat
consuet
excessiss
teret ad
tia mul
erant, au
alicujus

in concilium Episcopis & Principibus, de Successore in Episcopatu Paderbornensem subrogando deliberavit. Multi in hac consultatione propositi, de quorum moribus vitæque diligens perquisitio facta; interque hos Meinwercus regiae aulae sacerdos non postremus erat; quem cum ipse Rex præ ceteris cum à natalium claritate opumque præstantiâ, tum à virtutum ornatu probaret, assensere mox ejus electioni omnes. Igitur Meinwercus vocatus in consessum Episcoporum ac procerum; quo intrante, arripit Meinwercus Rex, porrectâque chirothecâ, accipe ait: at illo percunctante, quid signo illo donoque accepturus esset, Episcopatum, inquit Rex, Paderbornensis Ecclesiæ. Ad quæ Meinwercus, ut lepido promptoque erat ingenio: Quod mihi obsecro hic donum offertur in tenui Episcopatu, quo ego ex patrimonio meo paterno multo opulentiorē præstantiorēque condere possum? Atqui subdit Rex, tibi hunc Episcopatum committo, ut ex inope locupletem facias, & Christum bonorum tuorum heredem scribas. Benè, inquit Meinwercus, se habet hæc donatio; neque alia spe aut conditione admitto, quàm ut & ego ex meis paternis bonis, & Rex suâ simul liberalitate ex inope Episcopatu opulentum faciamus. Una hæc utriusque conventio & stipulatio erat. Multaque hujusmodi referentur in Meinwercus, quæ pro lepore ingenij, & familiaritate intimâ cum consanguineo Rege libere egit; tum maximè serius utilisque Ecclesiæ suæ, cum per jocum penetraret in sinum liberalitatis. Nec minor Meinwerci submissio, qui, cum splendidos Episcopatus cum amplissimis honoribus à Rege expectare posset, hunc tenuem admiserit, ut ex egestate & incendij ruinis erigeret dotaretque. Quapropter gratulantibus illi ceteris præsentibus, cohortantibusque ad sacrum munus acriter suscipiendum, proximâ statim Dominicâ, quæ secunda Quadragesimæ erat, xii videlicet Martij, Goslariæ à Willigiso Moguntino Archiepiscopo, ac Metropolitano suo, ceterisque, qui aderant, Episcopis solemni ritu coram Rege & Regina Episcopus inungitur.

Unum interim hic non immerito requiras, quare clerus Paderbornensis, mortuo Rethario, successorem Episcopum à Rege expecterit, qui jam antè à Carolo Crasso Imperatore, atque alijs ante ipsum, ut in ejus diplomate assertum est, liberam potestatem eligendi Episcopum obtinuerit, quam deinde Pontifices, ac postremo Otto III Imperator, rogatu Retharij, confirmarat. Sed jam inoleverat vitiosa consuetudo, quod Browerus observavit, ut quoties Episcopus aliquis excessisset è vita, Ecclesia, cui præfuisset, pedum & annulum transmitteret ad Imperatorem, petendo ex ejus aula Episcopum. Ejus rei gratia multi Comitum & nobilium filij, qui jam in Clerum adscripti erant, aulas Imperatorum secuti, Capellanorum officia obibant, spe alicujus Episcopatus obtinendi. Quanquam multi ex his, ut D. He-

Ccc 2

ribertus,

Eâ lege Episcopatum adit, ut ex proprijs bonis illum locupletet.

Penes Imperatores id temporis consuetudo designandi Episcopos.

Brower, in not. ad vitam Meinwerci.

ribertus, Bernwardus, Meinvercus, alijque ultro id munus Imperatoribus obtulerunt, nihil minus, quam ejusmodi dignitates prestando; quos tamen ob egregias virtutes ad indigentis Ecclesiae Episcopatus imperatores provexere. Tolerabile hoc erat, dum Imperatores boni & pii nil nisi bonum Ecclesiae querebant; Post, ubi degeneratum ab hac Imperatorum probitate, & Episcopatus per ambitionem & luxuriam & caecam aulae gratiam cum indignis simul ac dignis communicati, ac postremum etiam venales esse coeperunt, Pontifices hunc pravam investiturae morem haud secus quam exuvias Episcoporum, multaque alia saluberrime abrogarunt.

Narales
Mein-
wercki.

* Immedi
IV. Kalend.
Febr.

Adela 8. 1-
dus Aug.
Glismod.
Non. Febr.
Theodor.
7. Idus A-
prili.

Adamus l.
2. c. LX.
Albertus
Stadens.
Crantzius
lib. 4. Sax.
c. 29.

Gelenius in
auctor. ad
Vitam En-
gelb. p. 351.
Geldrum
nonnulli
volunt.

Auctor vitae
num. 4.

Procul ab his vitijs Meinvercus (et si Ottonis & Henrici Imperatoris aulam affectatus) quem natalium splendor, & Imperatorum consanguinitas, atque ipsa probitas adscivit, tanquam fidum praeteris & honoratum ministrum. Patrem hic habuit Jmadum Comitem, matrem Adelam, Saxonici generis ac regii sanguinis: fratrem Theodoricum, qui post dolo Vitrici & matris sublatus: sorores Glismodam, seu Gislam Boici Principis conjugem, quam S. Henrici matrem volunt; deinde Azelam Sanctimoniale virginem in Eltenensi prope Embriam parthenone. Quorum omnium *anniversaria memoria & dies obitus in necrologio Abdinghoviano adscripta, colitur hodie dum, ob Meinverci Conditoris beneficia, à Monachis ejusdem coenobij. Tertiam sororem Emmam addit Adamus Bremensis, & ex eo Albertus Stadensis, ac Crantzius. *His temporibus, inquit Adamus, nobilissima Senatrix Emma obiit, uxor quondam Liudgeri Comitis, et soror Meginverchi Episcopi Paderburnensis, sed vidua jam per XL. annos. Quae ingentem thesaurum, quem habuit, totum fere pauperibus et Ecclesiis dispersit, cujus corpus in Bremensi requiescit Ecclesia, anima vero gaudet in caelesti requie. Quae dum adhuc viveret, Bremensi Ecclesiae cortem stipagla juxta Rhenum dedit. Lisimona vero, nescio pro quo filiae (matris fortassis de qua referemus) delicto, in partem cessit Imperatoris Conradi. Atque haec ut certa scriptorum fide habemus, ita obscura mansit paterna cum primis Meinwercki stirps. Nam Jmadum Meinwercki patrem, qui ab alijs Imme vocatur, Gelenius cum alijs Geldrum fuisse tradit è Pontina stirpe; eò quod Adalam ejus matrem Wigmanni Gelriae & Zutphaniae Comitis filiam censeat, cui amplae possessiones fuerunt per dioecesin Ultrajectensem, Velaviam & Teisterbandiam; perinde ut à Wigmanno Eltenense Virginum Monasterium conditum diximus. Hinc Meinvercum appellat Comitem Velaviae & Teisterbandiae, quod id Auctor vitae S. Meinverci non obscure indicare visus sit, qui Jmadum Meinverci patrem tradit per inferioris Germaniae ad Rhenum provincias administrasse Comitatum in Trajectensi dioecesi, ubi majores nobilium virorum gloria & possessionibus celebres fuerint, è quibus etiam Mein-*

Meinver
Monaster
gi Geldria
Gelriae C
regiam M
temporu
ratoris,
Imperato
in poem
enim car

Quapropter
genus ex
Walbert
Widekin
gna nobi
Saxoniar
Corbeier
qui bellu
quorum
familias
gico & R
rici Regi
guinitati
pum, Reg
Imadam
Widekin
eo bello,
nifatio
cipalibus
tae perier
dum hun
nitus, Ac
ni Zutph
nis supra
dis prim
norum p
dia Mei
cum Ad
wero vif

Meinvercus ampla postea bona ac prædia dedit Abdinghoviano Monasterio. Alij apud Brovverum faciunt Meinvercum Wihingi Geldriæ Comititis filium, tanquam ex stirpe Mengosi, & aliorum Geldriæ Comitum genitus sit. Sed hi scriptores nondum expediunt regiam Meinverci stirpem, quam Auctor vitæ, proximus eorum temporum scriptor, disertè memorat, quemque Ottonis III Imperatoris, Henrici junioris Bavariæ Ducis, atque inde Henrici sancti Imperatoris consanguineum facit. Accedit, quod vetustus scriptor in poemate Meinvercum non Geldrum, sed Saxonem asserat. Ita enim candidus ejus versus inter cetera habet.

Saxo natus erat, bene religionem cluebat,

Unus primorum consistens nobiliorum,

Pollens magnarum dominatu divitiarum,

Imadusque Comes pater ejus et Attyla mater.

Quapropter verisimilius sentire dixerim, qui paternum Meinverci genus ex Saxonica, eaque Widekindi M. familia deducunt. Quippe Walberto, Widekindi M. nepote quatuor filij geniti, Theodoricus, Widekindus, Reginbertus, Immodus sive Immadus; à quibus magna nobilitatis propago (ut passim scriptores nostri tradunt) per Saxoniam disseminata est. Hos autem fratres disertè Widekindus Corbeienfis Monachus scribit fuisse ex stirpe magni ducis Widekindi, qui bellum potens gessit contra Carolum Magnum. Ac ceteris omissis, quorum longa posteritatis series per illustres Regum & Principum familias, Theodorico certè Imadi fratre, ac Comite Oldenburgico & Ringelsheimensi in diocesi Hildesienfi nata Mathildis Henrici Regis conjunx, & M. Ottonis mater; ex quo primus consanguinitatis nexus Meinwerco deduci potest cum Augusta illa Principum, Regum, & Imperatorum familia. Sed propior rectiorque per Imadam Meinverci patrem censetur; ad quam stirpem nos rursus Widekindus monachus tertio annalium suorum libro deducit. Nam eo bello, quod Otto M. contra Luthulphi Archiepiscopi Moguntinifactionem gessit, ait, reversisse in Saxoniam, amissis duobus principalibus viris, Imado & Meinwerco, quorum uterque ictu sagittæ perierat, alter Moguntia, alter in expeditione Bavaria. Imadam hunc Meibomius Meinverci avum tradit, quo alter Imadus genitus, Adelæ maritus, & Meinverci pater. Adelam verò Wigmanni Zutphanienfis Comititis filiam proferunt ex diplomate fundationis supra à nobis relato Parthenonis Eltenensis; cujus soror Lutgaridis prima Eltenensium Virginum Abbatissa. Inde nunc amplæ bonorum possessiones in diocesi Trajectensi, Velavia, & Theisterbandia Meinverci parentibus fuere, seu per connubium hoc Imadi cum Adela, seu per donationem consanguineorum Regum, ut Brovvero visum, seu etiam à progenitoribus Imadi hæc hereditas tradu-

cta

Brovverus
in not. ad
vitam
Meinvv.

Poëma ve-
rus ex Ab-
dinghovian-
no Mona-
sterio.

Saxonem
fuisse ve-
risimilius
est.

Widekind.
Fabricius l.
II orig Sax.
Gobelinus.
Crantz, lib
3. Sax. c. 12
Rensnerus

Meibom. in
not. ad Wi-
dekind. mo-
nachum.

Diploma
Ottonis III
super fund.
Elten.

eta sit; cum satis constet Widekindi posteros non modò per Sax-
 oniam inferiorem, sed & per Frisiam regia patrimonij bona posse-
 disse. Ipsumque adeo Wigmannum non tam Geldrum, quàm ori-
 gine Saxonem fuisse opinari libet; quando per id tempus Gelria
 & Zutphania nondum in unam provinciam coaluerant: neque
 quòd Meinweri parentes bona possederint in Gelria, & Imadus
 Comitatum Richemensem administrarit, continuò inde Gelder
 conficitur Meinwerus. Ceterum Imadum & Immedingor-
 um stirps clarior, ad quam se referunt Allobrogum & Sabaudia
 Ducum Comitumque prosapia, censentque Sabaudi ad XII Dyna-
 stas ab Immodis seu Imadis, qui literarum metathesi Amadei ap-
 pellari voluerunt. Celebrat & Adamus Bremensis hanc Imadum
 familiam in Unwano Archiepiscopo suo, qui per id tempus ab Hen-
 rico Imperatore proventus ad Cathedram illam, *assumptusque est de*
choro, ut inquit, Paderbornensi, clarissimo genere Immedingorum oriun-
du. Dives præterea, et largus, et omnibus hominibus acceptus. Quo au-
 tem gradu consanguinitatis Meinwerum nostrum contigerit, haud
 satis compertum. Certior ex hac Imadum familia Imadus, alter
 post Meinwerum, ac XII Paderbornensis Episcopus, quem auctor
 vitæ Meinweri Sororium Meinweri appellat, quippe Emma sorore
 Meinweri, ut Gelenius sensit, genitus. Idem verò Auctor, ut regi-
 um Meinweri stemma & consanguinitatem cum Henrico Impera-
 tore propius commonstret, sororem Meinweri (quam Auctorejus
 vitæ Glismodem vocat, Henrico Bavarie Principi denuptam) ipse
 Giselam vocat, asseritque D. Henrici Imperatoris matrem. Nec
 abs re Auctor vitæ Meinwerum nepotem Henrici Imperatoris vo-
 cat, nepotis nomine pro consanguineo quovis usurpato: quemad-
 modum Otto III Imperator ipsum Henricum, in diplomate anno
 Christi 985 consignato, Nepotem suum compellat. Nec Mein-
 weri nomen alienum à familia Imadum; quando Imadi frater
 Meinwerus, de quo supra relatum est, à quo Episcopus noster gen-
 tile illud nomen sortitus fuerit. De Immedingorum familia agit
 etiam Ursbergensis, & ex eo Albertus Stadenensis, in Erbone & Boro-
 ne Noricæ gentis Comitibus ad annum Christi 1104; quibus pa-
 ternum stemma ab Erbone clarissimo ejus avi bellatore, maternum
 verò è Saxonica Immedingorum familia, quæ et Ottonum inclite stirpi tra-
 ditur vicina. Nam et ejusdem Immed bis verbis meminit Saxonum histo-
 ria. Erat, inquit, clara et nobilissima, et singularis prudentie regina Ala-
 thildis, Magni Ottonis mater, filia Theodorici, cujus fratres erant Wit-
 kind, Immid, et Reginbern. Reginbern autem ipse erat, qui pugnavit con-
 tra Danos, multo tempore Saxoniam vastantes, vicitque illos, liberans pa-
 triam ab illorum incursionibus usque in hodiernum diem. Et hi erant stir-
 pis magni ducis Witikindi, qui bellum potens gessit contra Magnum Ca-

Gelen. in. as-
 serto ad
 Vit. S. En-
 gelberti.

Adam. in. as-
 serto lib.
 2. c. 33.

rosum per tri-
 lium natali

Poste-
 heres, ad p-
 vvercus Cl-
 florentissim-
 stadij, ubi
 oblatum est
 rum artium
 cerpsit. Q-
 peratorem
 tem illa è
 apud Rege-
 hæc ostend-
 ria à parent-
 aspectu cu-

Nec
 adolescens
 tenebat:
 septa colle-
 & studia t-
 indoles cu-
 dijs, Hilde-
 Canonica
 ra in eo in-
 que animi
 Ceteræ de-
 num ad sa-
 huc temp-
 pari religio-
 tam egreg-
 viri, quor-
 Imperato-
 & sacerdo-
 ad Episco-
 qui primu-
 inter aula-
 virtutum
 operam,
 gnatis dor-
 diploma,
 hic recite

rolum

rolum per triginta ferme annos. Hæc de familia Meinverci & nobili-
um natalium magnitudine comperta accepimus.

Posteaquam verò Theodoricus frater, paternorum bonorum ^{Meinwer-}
heres, ad propagandam familiam à parentibus nominatus; Mein- ^{cus studet}
vercus Clero destinatus est, eoque à primis statim annis in duobus ^{Halber-}
florētissimis Saxonie collegijs excultus est literis, primùm Halber- ^{stadij &}
stadij, ubi elementorum rude tyrocinium posuit, & à parentibus ^{Hildesij.}
oblatus est & in clerum cooptatus: Inde Hildesum ad præstantio-
rum artium & doctrinarum studia traductus, ingenij fructum de-
cerptit. Quo in Gymnasio condiscipulum habuit S. Henricum Im-
peratorem, iidem literis excultum; accessitque ad consanguinita-
tem illa è scholis culta familiaritas; quibus tantum postea valuit
apud Regem & Imperatorem in locupletanda Ecclesia sua. Satisq;
hæc ostendunt utrumque Saxonem fuisse, qui ad gentis suæ semina-
ria à parentibus traducti sint, ut sub Ottonum & consanguineorum
aspectu curaque versarentur.

Nec minor pietatis quam literarum progressus in Meinverco: ^{Proficit in}
adolescens enim procul ab ejus ætatis vitijs, in ætatis vitæ cursum ^{pietate &}
tenebat: Neque pravorum consortio obnoxius erat; ut qui intra ^{literis.}
septem collegii in clero excolebatur, ubi par disciplina, boni mores
& studia tractabantur sub Magistrorum oculis; ad quæ Meinverci
indoles cum primis nata erat. Absolutis in utroque Gymnasio stu-
dijs, Hildesio remissus est Halberstadtium; in quo collegio institutum
Canonicæ vitæ profectus est, omnibus carus acceptusque: nam mi-
ra in eo ingenij facilitas cum lepore nativo, morum suavitas candor-
que animi, quæ à modestia & pietate majus ornamentum habebant.
Ceteræ deinde virtutes, quibus in clero per gradus sacrorum ordi-
num ad sacerdotium pervenit, multò conspectiores. Felicitas tum ad-
huc tempora cum Canonici in eodem claustro communem vitam
pari religiosorum disciplina institutoque majorum colebant. Hinc
tam egregij in Collegijs Canoniorum, in coenobijs Monachorum
viri, quos ab omni scientiarum & virtutum cultu commendatos
Imperatores primùm ad aulas evocabant, interque aulae capellanos
& sacerdotes probatos, post experimenta (siquidem digni comperti)
ad Episcopatus provehebant. Eorum in numero Meinvercus erat;
qui primùm ab Ottone III Imperatore ex Collegio Halberstadiensi
inter aulae Capellanos adscitus, præclarum specimen sacerdotalium
virtutum dedit; eoque tam carus fuit Ottoni Imperatori, ob fidam
operam, ut regalibus etiam prædijs Imperatorio diplomate obfi-
gnatis donarit; uti hæc Auctor vitæ Meinverci refert; at nos ipsum
diploma, etsi in fine abruptum, destitutumque anno oblationis,
hic recitemus.

In

In nomine sanctæ et Individuæ Trinitatis. Otto Servus Apostolorum Romanorum, Imperator Augustus. Omnium fidelium nostrorum, tam presentium quam et futurorum noverit universitas, quod nos interventu ac petitione Geppæ venerabilis abbatissæ, Meinverco nostro amabili Cappellano dedimus duos mansos regales in villa Lutterun, in pago Ventsga di. Ela, in Burgo wardio quoque Dalchem, atque in Comitatu Herialdi Comitis fitos, quos scilicet cum omnibus eorum utilitatibus, areis scilicet, ædificiis, terris cultis et incultis, agris, pratis, campis, silvis, venationibus, aquis aquarumque decursibus, molendinis, viis, in viis, exitibus, sive redditibus, tam quæsitis, quam inquirendis sibi in proprium tradidimus, eo tenore, ut idem Meinvercus, qui nostram ut propriam diligit vitam, de eadem proprietate modis omnibus, quidquid voluerit, faciat, et secundum suum velle disponat. Et ut hæc traditio firmior permaneat, hanc paginam manu roboratam, proprio, ut cernitur inferius, sigillo nostro insigniri præcepimus.

Ottone Imperatore mortuo, ab Henrico Rege ac successore, ob consanguinitatem ac familiaritatem, quam à juventute contraxerant, postulatus est ad aulam atque ad idem Cappellani regij munus. Inde in octavum regni annum in omnibus illi expeditionibus fidus ac longè carissimus Comes adhæsit, tam in privatis quam in publicis Regni negotijs, inter intimæ etiam admissionis Consiliarios accensus; donec Rethario Paderbornensi Episcopo sublato è vivis, Meinvercus ei, uti jam diximus supra, à Rege subrogaretur.

Auctor vita num. 16.

Cathedralem Paderbornæ Ecclesiam à fundamentis exstruit.

Et Meinvercus, postquam Goslariæ consecratus Episcopus, nihil impensius habuit, quam dimissâ aulâ Paderbornam properare ad Episcopi munus capeffendum. Venienti obviam progressus celerus, & omnis dignitatis ætatisque homines, cum incredibili læticia & acclamatione introduxerunt in urbem, solemnique ritu in throno Episcopi collocarunt. Ille altero statim die perlustratâ urbe, deformatam incendio ingemuit, comprimisque quod nobile illud Canonicorum Collegium à Carolo M. conditum, auctumque tot Imperatorum munificentia, inter combusta ædificiorum rudera conspiceret, dissolutâ communis vitæ habitatione, & claustri disciplina. Sed primò ad Deum conversus, omnes, quas ex paterna hereditate & donatione Regum, opes habebat amplissimas, inopi suæ Ecclesiæ obtulit: mox publicis cleri populi que precibus ac jejuniis indictis, majora aggredi cœpit. Nam, quæ erat magnitudine animi, & fiducia in Deum, tertio statim die adventus in urbem, Basilicam, quam Retharius Episcopus angustis spatijs murorum, nec solido satis opere post urbis bustum ad fenestras usque crexerat, Meinvercus funditus dejici jussit, atque eâ, quâ nunc aspicitur amplitudine, & forma murorum, ac eleganti columnarum structurâ, totiusque fabricæ magnificentia, à fundamento novam construere cœpit: quam in rem suis impensis omnem tanti operis materiam conveyi imperavit.

vit. Tump
fictis evocat
gere, atque
veret, adsta
& salutato
ut artis exp
expedite lo
quisquam
ita delectat
rifico in cr
malleum a
consilio ac
ad diligenti
stros scintu

Poste
& in urbe
cesin omni
Ecclesias, &
pi munere
etoritate a
simul ac ti
gis gratia, &
bilem & a

Ita v
noster, no
suæ prosp
illius Eccl
quæ cum
jungere lu

In no
elementia
sulendo, fia
tum et ord
salubre diju
soribus reg
ficata huc
crevimus.
nitione cir
Colonienfis
gadaburge
te devota
nostri rege
devotione

vit. Tum peritissimis quibusque fabricæ magistris undique conqui-
sitis evocatisque, singulis suas operum partes demandare, sedulo ur-
gere, atque omnia architecti ingenio moderari. Forte dum opus fer-
veret, adstante Episcopo, accessit peregrinus quidam faber lignarius,
& salutato Episcopo, operam illi suam ad multa offert: Episcopus,
ut artis experimentum caperet, jubet clavum faciat; quem cum ille
expedite sciteque expediret, operis ceteris adjunxit. Nec illo fere
quisquam artis ejus peritior diligentiorque extitit; cujus industria
ita delectatus Episcopus, ut cum haud multo post moreretur, hono-
rifico in crypta sepulchro & monumento decoraret, cui trullam ac
malleum ad posteritatis memoriam inscribi jussit; eo cumprimis
consilio ac studio, ut ceteros architectos sibi demereretur, excitaretq;
ad diligentiam coepti operis. Nam & horum ingenijs gloriæ ad po-
steros scintillæ insident, quales ipsi operibus suis inprimunt.

Postquam fabricæ opus dispersitum commissumque præfectis,
& in urbe omnia composita, Meinwercus eodem adhuc anno dice-
cesin omnem, quàm latè patet, circuire, lustrare parochias, inspicere
Ecclesias, & collapsa reparare, hortari docereque plebem pro Episco-
pi munere, omniaque quam sapientissimè ordinare; quæ tanta au-
thoritate ac suavitate ab eo agebantur, ut summis infimisque amori
simul ac timori esset. Nam & generis claritudo, & consanguinei Re-
gis gratia, & vitæ integritas, seriusque agendi animus omnibus ama-
bilem & aspectabilem reddebant.

Ita verò Ecclesiæ suæ dum intendit Meinwercus Episcopus
noster, non minori curâ Archiepiscopus Magdeburgensis diocesi
suæ prospicit, impetratis ab Henrico Rege tabulis, quibus & vetera
illius Ecclesiæ privilegia confirmat, & nova quædam bona adjicit;
quæ cum hanc patriam nostram concernant, ipsum diploma hic ad-
jungere lubet.

*In nomine sanctæ et individuae Trinitatis, Henricus divina favente
clementia Rex. Reclori Regum gratulantes, et remedio anime nostræ con-
sulendo, fidelium nostrorum petitionibus aurem piam accommodantes, sta-
tum et ordinem omnium ecclesiarum firmare atque roborare congruum et
salubre judicavimus. Maxime autem ea loca sacra, quæ ab anteces-
soribus regibus, parentibus scilicet nostris fundata, constructa et penitus edi-
ficata huc usque vigere noscuntur, nostri mundiburdii tutamine sigillare de-
crevimus. Quapropter caritativa nostræ cunctalis Chunigunde admo-
nitione circumventi, et fidelium nostrorum, venerabilis videlicet Heriberti
Coloniensis ecclesiæ et Bernhadi Ducis supplici postulatione instigati, Ma-
gadaburgensem Archiepiscopatum, quem Daginoni Archiepiscopo ser-vitu-
te devota nunquam devicto gubernandum commisimus, sicut antecessores
nostri reges videlicet et imperatores ante fecerunt, iterum ei roborare omni
devotione studemus. Idcirco omnibus fidelibus nostris notum esse volumus,*

Ddd

quod

Henricus
familias
ad civita-
tes Schi-
der. &
Ange-
renf. spe-
ctantes,
Ecclesie
Magden-
burgensi
subjicit.

quod omnia quæ pius parens noster magnus et pacificus OTTO Imperator Augustus sui que successores vel cujuscunque dignitatis persona sancto et principi Apostolorum Petro sanctisque martyribus Mauricio atque Innocentio sociisque eorundem tradiderunt, vel nosmet ipsi tradidimus, siue jam in potestate supradictæ ecclesiæ habeantur, siue ad nos, aut alium aliquem nostrorum fidelium aliquo modo respiciat, reiterata affirmatione Sancto et supradictis Sanctis tradimus et manus nostræ gratuito munere roboramus, Regalis præcepti pessulum apponentes, ne nunc aut in posterum alicujus dignitatis personares ejusdem ecclesiæ cum aliqua temeritate infirmare, aut imminuere, vel aliqua inquietudine infirmare præsumat, sed cum tanta plenitudine sint ubicunque locorum siue provinciarum sub potestate Magadaburgensis Ecclesiæ Archiepiscopi Daginonis et Successorum ejus, siue Advocatorum, quos ipsi elegerint, sicut senior noster vel parens maximus Imperatorum OTTO eas possedit, tradidit, roboravit, ac deinde Successoribus suis et nobis pro remedio animarum nostrarum ad utilitatem supra memoratæ ecclesiæ possidentes reliquit. Insuper quoque regia potestate præcipimus, ut liberæ familias ad civitates Schideri et Angeri pertinentes, nullus Comes aut aliqua judicialis persona inquietare, aut suæ servituti ullo modo subigere præsumat, sed cum tanta plenitudine numeri atque tributis serviant Episcopo Magadaburgensi prædicto successoribusque ejus: Et his advocatis obediant, qui voluntaria electione eorum eis aliquo modo præponuntur, sicut fecerunt magno Imperatori pioque parenti nostro OTTONI et advocatis quos super eos ipse constituit. De forestis autem, theloniis, mancipiis, decimis, proprietatibus et terminis ubique locorum aut provinciarum sitis, ad præfatam ecclesiam Magadaburgensem pertinentibus, jam firmam Sancto et supra nominatis Sanctis facimus roborationem, ut unusquisque fidelium hæc cum aliqua temeritate invadere pertimescat. Et ut hæc nostræ roborationis auctoritas nunc et in posterum firma et inconvulsa permaneat, sigillo nostro hanc cartam fecimus sigillari, manus propriæ ut infra videtur notam addentes. Forestum quoque, quod ultra Albiam fluvium jacet, de quo superius specialiter non fecimus mentionem, his terminis aquarum fluviorumque designatum, hoc est, in occidente cum Albia flumine, in Septentrione cum nactar hic et durn et vinar silvis, in oriente vero gebo flumine et Chabria montibus ad meridiem cum Nud flumine eodem sigillo nostro ad Magadaburgensem ecclesiam roboramus.

Signum domni Henrici et gloriosissimi Regis Secundi.

*al. VII.

Guntherus Cancellarius vice Wilgisi Archicappellani recognovi. Data
Indictione * VIII anno Dominice incarnat. millesimo VIII Anno vero Domni Henrici
Secunde Regis VIII Actum Kirchbergh feliciter AMEN.

Annus

Annus Christi 1010.

Sergij IV Pont. 2.
Henrici II Regis 9.
Meinweri Ep. Pad. 2.

Procedebat jam alter Episcopatus annus Meinverco, quo Bernardus Saxoniae Dux, Hermannō Duce genitus, v Idus Februarij ex-
cessit à vita, vir religione & pietate cum primis praestans. Angariam is
simul & Westfaliam administrasse à quibusdam scribitur; quamvis
Dithmarus Luxenburgum horum Ducum sedem assignare visus. Et
verò cum nondum Principatus pleno hereditatis jure transfirent ad
filios, sed Regum atque Imperatorum beneficio obtinerentur, Ber-
nardus ejus filius, ut patri succederet, Meinvercum convenit, ut,
quem consanguinitate & gratia apud Henricum Regem plurimum
valere sciebat, ejus patricinio & favore Ducatum patris obtineret.
Obscure Meinvercus hominis postulationi, Ducatum illi ab Hen-
rico Rege impetravit; atque, ut arctius sibi devinceret, bona in feu-
dum illi concessit, ratus hæc omnia Ducis affinisque benevolentia
abundè compensari posse: sed ille immemor regij beneficii, in ipsum
postea Regem ausus rebellium armis consurgere. Bernardum fratrem,
morte haud minus illustri, consecutus est iv Calend. Aprilis Ludgerus
per Westfaliam Comes, cui Emma soror Meinverci, ut supra rela-
tum, denupta erat. Conjuges hi pijsimi multis donationibus Bre-
mensensem Ecclesiam locupletarunt. At longè felicior hic annus ma-
trimonio Gisela, sororis D. Henrici Regis, cum Ungariae Rege (quan-
quam alij ad alios annos hæc revocent) Toxo seu Waic, ut Dithma-
rus refert, huic Regi nomen prius erat, qui captus pulchritudine & in-
signi morum elegantia hujus Virginis, magno ardore ambiit; sed illa
non prius in manus Regis convenire voluit, quam sacris christianis
esset initiatus. Hunc deinde Regem, qui Stephanus postea dictus, ita
Gisela & Henricus Rex sibi devinxere, ut totum illud Regnum ad
Christi religionem perduxerint, incredibili omnium Christianorum
laetitia, & Ecclesiae bono; nec minori Meinverci Episcopi nostri gau-
dio, cujus sorore Glismode, seu Gisela hæc Regina genita erat, uti hæc
Gelenius censuit. Fortunata præterea hæc Meinverci familia, ex qua
B. Adelheidis quoque nata, Glismodis & Meinverci amica filia. Rex
interim hoc anno mense Majo & Julio Ratisbonæ & Bambergæ ver-
satus, pro insita liberalitate, Monasterio Polliensi, Kiebachensi, &
Laurisheimensi donationes fecit, quorum tabulae apud nos servan-
tur. Per hanc Regis absentiam Nortmanni in Frisiam irrupere, mul-
tisque Christianorum caesis, Ultrajectum Oppidum flammis ab-
sumpsere.

Dithm l. 6.

Bernardo

Ducatum

Paternum

ab Hen-

rico obtri-

net.

Sigebertus.

Dithmarus.

Per Gise-

lam, S.

Henrici

sororem,

Hungariae

Regi nu-

ptam, Re-

gnum il-

lud con-

vertitur

ad fidem.

Martinus

Polonus.

Otto Fri-

sing.

Conradus

Ursberg.

Sigebertus

Nonnosius

Andreas

Ratisb.

Raderus

in Bavar.

abique.

Gelenius

auctario

ad vitam

Engel.

Ddd 2

Annus

Annus

Annus Christi 1011.

Sergij IV. Pont. 3:
Henrici II Reg. 10.
Meinwerchi Ep. Pad. 3.

Ad aulam
revoca-
tus Mein-
werchi
integrum
ab Hen-
rico Co-
mitatum
sue dice-
cesi ex-
orat.

Jam binos prope annos Meinwerchi exegerat in Episcopatu suo, omnia quàm sapientissimè ordinando; cum rursus ab Henrico Rege evocatur ad aulam; quippe qui ob fidem & sapientiam constantiamque animi percarus erat Regi, eoque in publicis Regni negotijs pertractandis adhibebatur. Duplex verò hoc anno bellum erat Henrico Regi; alterum cum Adalberonis factione, conjuratisque Lotharingæ proceribus; ad quos motus componendos Henricus Rex ad Rhenum primò Confluentiæ post ferias D. Martini, deinde Moguntiae principum conventus habuit. At Triburiæ cum consisteret mense Aprili, Meinwerchi Episcopus, qui Regi aderat, captatâ occasione multis cœpit exponere urbis damna incendio illata, ac totius Episcopatus sui angustias, resque Ecclesiæ suæ temporum injurijs dissipatas; uti hæc omnia per biennium Episcopus diligenter explorarat. Quibus ita permovit Regis animum, ut nobilem illi Haholti Comitatum ex integro donaret, quem Haholtus Comes dum viveret, administravit, & morte sua vacuum reliquit. Eo dono nihil adhuc magnificentius largiusque ab ullo Cæsarium aut Regum patrimonio huic Ecclesiæ accesserat; quam in rem ipsas donationum tabulas hic producimus.

Auctor vi-
ta num. 20.

In nomine sanctæ et individuae Trinitatis, Henricus divina ordinante providentia Rex. Divina pietatis clementia, quæ nos ad culmen regie majestatis perduxit, ad hoc voluit regnare, ut Ecclesiarum ordini firmando atque corroborando subveniamus, his autem maxime locis, quæ ab antecessoribus nostris, Regibus, Imperatoribus fundata, sed jam peccatis exigentibus pene videbantur annullata. Quapropter omnium fidelium nostrorum, presentium scilicet ac futurorum, industria notum esse volumus, qualiter nos divini amoris instinctu, pro remedio anime nostræ, seu parentum nostrorum, nec non et tertii Ottonis bonæ memoriæ Imperatoris, dilectæque Conjugis nostræ Cunigundæ Regine interventu, atque Meginoverci sanctæ Paderbornensis Ecclesiæ venerabilis Episcopi rogatu, sibi suæque sanctæ Ecclesiæ à Karolo M. Imperatore olim fundatæ, nostris verò temporibus incendium passæ, in honore etiam sanctæ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ, et sancti Kiliani Martyris, Liboriique Confessoris dedicatæ, Comitatum, quem Hahold Comes, dum vixit, tenuit, situm scilicet in locis Haverga, Limga, Thiatmali, Aga, Patherga, Treveresga, Langaneka, Erpesfeldt, Silbiki, Matfeld, Nitherga, Sinatsfeld, Ballevan, prope Spriada, Gambiki, Gession, Sevardeshusen, cum omni legalitate in proprium concedimus atque largimur per hanc nostram regalem paginam, eo videlicet rationis tenore, ut præfatus
Episcopus

Episcopus
dehinc liber
quidquid e
um videlicet
mationis a
ceptum in
insigniri

Sign

Gantharius
Idus A
Domini

Tab
tur, idem
ster, ex A
is jam vi
quoque
bus nob
anno Ch
Comiter
dum vet
Comitat
passim c
ejus loco
entum tu
quàm ho
Paderbo
donatio
Comita
plomate
omnem
nat, co
um, Le
regionis
in feudu
cremen
Episcop
entibus
post ad
ctione
tractata

Episcopus Meginwerc, sui que successores, præscriptæ Ecclesiæ præsidentes, dehinc liberam habeant potestatem de eodem Comitatu ejusque utilitatibus, quidquid eis placuerit faciendi, ad eorum tamen utilitatem Ecclesiæ, omnium videlicet inquietudine remota. Et ut hæc nostræ traditionis seu confirmationis auctoritas stabilis et inconversa omni habeatur tempore, hoc præceptum inde conscriptum manu propria firmare curavimus, et sigillo nostro insigniri jussimus.

Signum Domni Heinrici

Regis invictissimi.

Guntharius Cancellarius ad vicem Erkambaldi Archicappellani recognovi. Datum IIII Idus Aprilis. Indictione VIII. Anno Dominice Incarnat. millesimo XI. anno verò Domni secundi Regis Heinrici regnantis VIII. actum Tribura regia villa feliciter Amen.

Tabulis hisce Erkenbaldus Archicappellanus regius consignatur, idemque Moguntinus Archiepiscopus, & Metropolitani noster, ex Abbate Fuldensi subrogatus Willigiso Archiepiscopo, quod is jam VII Calend. Martij è vivorum numero abierat. Hahaltorum quoque Comitum familia per id tempus in Westfalia celebris, à quibus nobile Geseckensium Sanctimonialium Virginum Collegium anno Christi 952 Ottone primo Imperatore, conditum diximus, Comitumque modò Hoholtum, modò Haoltum, modò Harioldum veteres tabulæ appellant, atque hunc, qui Meinwerco cessit, Comitatum ab ejus nomine compellari, Auctor vitæ perhibet; ut passim comitatus ejusmodi non ab Oppido Castrove, aut celebri ejus loco, sed ab ipsis Comitum nominibus designantur; quod clientum tum adhuc beneficio, aut temporaria potius administratione, quàm hereditario jure ab Imperatoribus possiderentur. Ceterum etsi Paderbornensis Ecclesiæ jam ante aliorum Regum & Imperatorum donatione Patergam, Agam, Theveresgam, Sorchtfeld, aliosque in Comitatu pagos & prædia obtinuerit, uti Henricus ipse Rex in diplomate anno regni ejus primo proficitur; hac tamen largitione omnem illum Comitatum quàm latissimè diffusum Meinwerco donat, complexus in eo Dethmoldiam sedem Comitum Lippiensium, Lemgoviam, ac totum illum per montes Teutonicos tractum regionis, quem postea jure fiduciario Episcopi Paderbornenses dedere in feudum Comitibus Lippiensibus: ut tam incunabula, quàm incrementa Comites illi debeant Paderbornensi Ecclesiæ. Nescij tum Episcopi totum illum Comitatum aliquando cum incolis ab his clientibus Episcoporum, & à Catholica religione primùm ad Lutheri, post ad Calvinii hæresin traducendum, extinctâ simul omni jurisdictione sacrâ Episcopi Paderbornensis. Tam prodigè hæc à posteris tractata, quæ tam pia liberalitate ab Henrico sancto Imperatore Mein-

Auctor vitæ Meinwerco. Lambert. Schaf.

Episcopatu
is ab Henri-
sapientiam
bolicis Regni
no bellum
conjuratis.
endos Hen-
s D. Marti-
At Triburia
qui Regi ad-
mna incen-
Ecclesiæ suæ
um Episco-
is animum,
quem Ha-
vacuum re-
ab ullo Cæ-
; quam in
ina ordina-
culmen regia
ini firmando
ab antecesso-
exigentibus
trorum, præ-
qualiter nos
n nostrorum,
Conjugis no-
e Padrebron-
Ecclesiæ à Ka-
ndium passe,
ia, et sancti
a, quem Fla-
imiga, Thiat-
ilbiki, Mat-
Gession, Se-
que largimur
ut præfatus
Episcopus

Meinwerco Episcopo & Paderbornensi Ecclesiæ donata sunt; quo in genere non tam jactura bonorum, quàm religionis & tot pereuntium animarum deploranda.

*Auctor vi-
ta Meinw.
Mein-
werco
consecrat
Monaste-
rium
Helm-
wardes-
husanum.*

Ab Rheno digressus Meinwerco à Rege, in Episcopatum suum redijt, optatissimum donati Comitatus Haholtingi nuncium secum deferens, quo Collegium cathedrale omnesque ordines mirificè recreavit. Ac nihil antiquius habuit, quàm possessionem comitatûs auctoritate regia adire. Subinde post festos Pentecostes dies Paderbornæ celebratos, Helmwardeshusanum Monasterium, quod ab Ekhardo Comite haud procul Visurgi conditum, ac Meinverci, Episcopo. rumque Paderbornensium potestati concessum diximus, Nonis Junii solemnî ritu dedicavit, sub patrocinio Christi Salvatoris Virginis matris, Petri & Pauli Apostolorum Principum. Florens ac celebre Monasterium instituti D. Benedicti, interque Imperialia annumeratum, versus orientem in finibus diocesis Paderbornensis, quod avorum demum memoria invalescente hæresi ab Hassis captivum teneri cœpit.

*Auctor vi-
ta Meinw.
Vetus MS.
B. Virgo
Hervor-
dientis
Canonis-
fas mo-
net sub
intermi-
natione
gravium
pœna-
rum, ut
mores
corri-
gant.*

Mira sub id tempus Hervordix res oblata è conspectu monitisque D. Virginis Matris in ipsdem Teutonicis montibus, ubi paulò antè Meinwerco Comitatus Haholtanus donatus obvenerat. Festus agebatur dies Divorum Gervasij & Protasij Hervordix celebris, quo die, uti & alias, egenis eò venientibus largè stipem erogare moris erat Sanctimonialibus. Audierat hæc mendicus quidam è pastorum & rusticorum grege, cui ad oppidum & Monasterium appropinquanti se Deipara Virgo illustri ac decora specie obtulit, & vade, inquit, ac meo nomine monituque Antistiti (quæ tum Godesti erat) ceterisque Sanctimonialibus denuncia, ni mores & vitam in melius commutent, & vanitatis luxum corrigant, tantumque studij ponant in disciplina religiosa instauranda, quantum ab ipsis impenditur in structuris ædificiorum, multum divinæ offensionis, multumque mali accessurum loco; hæc verò si emendârint, sciant me pro veteri patrocinio Monasterium in tutela habituram, foreque in omnibus propugnatricem, qualem à primis exordijs expertæ sunt. Adhæc libere edicto, velle me hunc locum, in quo tibi me offero, ac tecum loquor, divino cultui consecrari, in eoque meo honori ædem sacram erigi, in qua supplicum preces prona semper ac propitia auditura sim. Hæsit ad ea attonitus diu mendicus, & quis ego tandem, inquit, sum pannosus, & mortalium abjectissimus, ut hæc denunciem? aut mihi fidem habeant, cui verbera pro fide erunt? ut tamen obsequar tuis dictis, quod signum hujus rei mihi dabis? Nihil metuas, inquit virgo, nec plagæ dolori erunt, nec cicatricem ullam in corpore tuo relinquent, quod primum tibi signum erit. Præterea baculum, quem manu gestas, in formam crucis formabis, & eo in loco, in quo ego hîc pedibus meis consisto

consisto
visuri sint
ut à Virgi
ponit. Ill
cum Episc
nensis cl
positis ac
randa, jeju
digii prin
rum exple
fertur, Mo
quem Vir
gestit, & c
cum defi
dum, æde
net. Hanc
nijs ded
inscriptio

A

Illustratu
Virginum
extra mo
visiturqu
titudiner
crucis fig
& mihi c
Incolis Lu
li memor
Hæ
cum Reg
laum exp
ones ad
Episcopi
Rex & T
flictari co
iter in Sa

consisto defiges, futurumque est, ut in eo omnes me columbæ specie visuri sint, quod alterum tibi signum esse volo. His ille confusus omnia, ut à Virgine in mandatis acceperat, Antistiti & Sanctimonialibus exponit. Illæ novitate rei, & testantis constantiâ perculsæ, Meinwerco Episcopum (quod is locus, uti Corbeia, jurisdictionis Paderbornensis esset) accersunt, vocatisque in consilium Monasteriorum præpositis ac Sacerdotibus, censuere pro voluntate divina certius exploranda, jejunia & publicas preces indicendas, atq; hominem ejus prodigii primum indicem, aqua & candenti ferro probandum (quod tum explorandæ veritatis genus frequens erat, & in alijs etiam, ut refertur, Meinverco usitatum) Igitur postquam accersitus homo, per quem Virgo hæc denunciari voluit, & manu illæsa candens ferrum gessit, & columba visa est propalam confidere in cruce super truncum defixa; omnium studia conversa sunt in locum Deo consecrandum, ædemque sacram exstruendam, quæ à cruce sacra nomen retinet. Hanc deinde Meinvercus post sexennium solemnibus cæremonijs dedicavit. Rei gestæ fidem ac monumenta exhibet vetus hæc inscriptio.

Anno MXI, die SS. Gervasii et Protasii, hanc visionem gloriosa Virgo Maria per quendam pauperulum devotissimæ memoriæ pastorem Abbatissæ Hervordiensis revelare et manifestè ostendere dignata est, tempore S. Meinverci Episcopi Paderbornensis, qui et hanc visionem per varias examinationes probavit et approbavit, et hunc locum ad honorem ejusdem S. Dei Genitricis Mariæ consecravit.

Illustratus deinde hic locus insigni basilica & Monasterio sacrarum Virginum, quod in colli ad Orientalem partem urbis Hervordiensis extra mœnia aspicitur, à Lutheranis Virginibus quibusdam infessum; visiturque adhuc truncus ad chori ingressum erectus ad viri propè altitudinem & crassitiem, ubi Beatissima Virgo se spectandam dedit, & crucis signo, columbæque aspectu notari voluit. Quemadmodum & mihi cum Ferdinando Episcopo nostro hæc ipsa monumenta ab incolis Lutheranis monstrata sunt, quibus certior hujus miraculi memoria, quam priscae pietatis cultus erat.

Hæc postquam à Meinverco peracta sunt, Hervordia Henricum Regem secutus est per Saxoniam ad Polonicam adversus Boleslaum expeditionem. Atroci is mandato, ut Dithmarus scribit, Saxones ad hoc bellum evocarat. Et Regem Meinvercus cum ceteris Episcopis ad fines Poloniæ deduxit; cum castris ad Jarinam locatis, Rex & Tangmo Magdenburgensis Archiepiscopus gravi morbo conflitari cœperunt. Quapropter procerum consilio persuasum Regi, iter in Saxoniam cum quibusdam Episcopis relegeret. Nec tamen ob

Meinvercus Regem ad expeditionem Polonicam sequitur. Dithmarus.

id

id expeditio intermissa; imperiumque militare Arnulpho Halberstadiensi, & Meinwerco Paderbornensi Episcopis, viris sago togaque præstantibus, Jaromiro Bohemiæ Principi, Geroni & Hermanno Marchionibus commissum est à Rege. His ducibus processum est in conspectum Glasgovix, ubi Boleslaus cunctando & tergiversando bellum trahebat; & Jaromirus nutare cœpit: nec Glasgoviam expugnare permissum, quòd machinæ decessent Germanis, & crebra imbrium infusione prohiberetur miles. Quare agrorum vastatione contenti exercitum ad Albim reducere incolumem, dimisso in Bohemiam Jaromiro, qui haud multò post principatu & gratia Regis excidit. Inter hæc Henricus Rex recuperata valetudine, lustratisque occidentalibus provincijs Poledæ, quæ Palithi passim vocatur, Abbatia illustri, natalitia Christi peregit. Inde Merseburgum profectus, Boleslao quinquennales inducias dedit, Lebusiamque, veterem ex Romanorum vestigijs urbem, incolis & præsidio militari præmuniri jussit.

Annus Christi 1012.

Benedicti VIII Pont. 1.

Henrici II Reg. 11.

Meinweri Ep. Pad. 4.

Bello Polonico sopito, Henricus Rex ex Saxonia Orientali ad Rhenum profectus, lustratæque Germaniæ inferiori, Neomago Leodidum concessit. Qua in urbe, postquam Pascha celebratum, & per Lotharingiam res compositæ, & Henrico Cunigundæ Reginae fratri Bojaria reddita, & consanguinei Reginae conciliati cum Rege, Rex Bambergam properavit ad dedicationem Basilicæ à se Regio opere constructæ. Eam pridie Nonas Maji Joannes Patriarcha Aquileiensis solemnibus Ecclesiæ cæremonijs consecravit. Non antè in Germania magnificentior spectata dedicatio, ad quam Dithmarus x xx, Marianus XLVIII Episcopos cum innumera procerum hominumque multitudine convenisse scribunt. Interfuisse se quoque inter Episcopos refert Dithmarus; nec dubium, quin & Meinwerus Regis assiduus Comes præfens fuerit. Hic ipse quoque Regis natalis dies erat, ex quo jam in xxxv vitæ annum processerat; falliturque Auctor vitæ Meinweri, qui dedicationem hanc ad sequentem annum refert. His tam latè gestis, Rex cum exercitu in Poloniam movit adversus Boleslaum tumultuantem; quòdis irruptione facta intra fines Imperij Lebusiam invaserat, præsidibusque unà cum incolis barbarum in modum partim trucidatis, partim captis, urbi direptæ, flammam iniecerat, exusseratque. Conturbata ad hæc Regina, quam Merseburgi reliquerat, festinatis nuntijs Regi cladem significat. Quare Rex

Solenni
ritu Bam-
bergenfis
Ecclesia
dedicatur.
*Dithm. l. 6.
Gobelinus
et. 6. c. 52.*

Henricus
in Poloni-
am itera-
to movet,
eamque
victor de-
vastat.

citatis

citatis per Saxoniam itineribus in Poloniam movit, ultusque Boleslai perfidiam, *Miseslaum Boleslai filium 4 Nonas Augusti praelio vincit ad Oderam flumen, & latè vastitatem cum infesto milite Boleslai provincijs infert. Affectatus hac expeditione Regem suum Meinwercus in Saxoniam Orientalem, ut ex ijs, quæ post referam, liquere potest.

Inter hæc annus præsens morte subtrahit tres sanctissimos Saxoniae Episcopos, quorum primus Libentius Bremensis Archiepiscopus Nonis Januarij excessit, quem magnis hisce laudibus ornatum reliquit Adamus Bremensis. *Vir literatissimus, qui ab Italia quondam Adalgagum Archiepiscopum secutus; cuius et vitam in omnibus æmulatus erat, vir tantæ castitatis, ut raro se mulieribus videndum præbuerit; tantæ abstinentiæ, ut pallida jejuniis ora portaverit; tantæ humilitatis ac caritatis, ut in claustro sicut unus fratrum vixerit. Archiepiscopus etiam per se curam egerit hospitalis, fratribus et infirmis quotidianam ministrans obsequia.* Nihil inter hæc remissior in Apostolico munere, quo minus Transalbianos populos adiret, & Daniae Sueciaeque regiones docendo ordinandoque statim temporibus percurreret. Cetera longum referre. Huic tanto viro subrogatus Unwanus ex choro Paderbornensi, clarissimo Immedingorum genere oriundus (uti idem Adamus Bremensis, auctorque vitae Meinweri perhibet) auctoritate Henrici Regis, & Meinweri commendatione, qui jam Unwani Consanguinei indolem intimè perspectam habebat. Nec fefellit spem suam Unwanus; Nam quod Meinwercus in restituendo Paderbornensi, hoc ille in Bremensi Episcopatu præstitit, postquam parem genere & magnitudine animi sedem nactus; clero apprimè benevolus & percarus, cum jam ante Libentio Archiepiscopo prædium aliaque dona dedisset; eò per malevolos insimulatus, tanquam pretio sibi Episcopatum compararit; à qua etiam calumnia Crantzius Unwanum absolvit. Consecratus haud multò post jussu Regis à Gerone Magdenburgensi Archiepiscopo, Bremæ inauguratur. Ille, quo erat in eorum studio, congregationem principis Collegij, mixtam ex Monachis & Canonicis, ad Canonicam regulam traduxit, quo instituto Paderbornæ & alijs passim Collegijs Canonici vivebant. Nam ex quo primi Archiepiscopi ex Corbeiensibus Monachis delecti hanc sedem tenuerunt, multum Monastici moris & instituti permiscuerant. Ille omnes paganorum ritus ex diocesi stirpitus sustulit, & Lucos convertit in culturam agrorum, & Ecclesias Christianorum, multaque templa & sacras aedes è fundamento erexit, dissipataque Ecclesiae bona restituit in integrum; ille Bernardo Saxoniae Duci se primum objecit, ex quo ausus erat insurgere in Episcopos, bona Ecclesiae Bremensis & jura turbare, ac Henrico etiam Imperatori rebellare; hujus, inquam, insolentiam potentiamque, qua erat magnitudi-

Ecc

dine

*al. Miseslaum.
conem.
Dithm. l. 6.
Auctor vita
Meinw.

Mors
Sancti
Libentij
Archiepiscopi
Bremensis.
Adamus
Bremensis
lib. 2. c. 20.

Cui succedit Unwanus
Canonicus Paderbornensis.
Auctor vita Meinw.
n. 22.
Adamus
lib. 2. c. 32.

dine animi, Unwanus ita fregit, ut restituta Archiepiscoporum auctoritate, Ecclesie se submitteret. Inde, quod summæ laudi fuit Unwano, Henrici Imperatoris ope Sclavos armis victos, tributo veteri & Christianæ religioni per Transalbianas regiones subiecit, ipsosque Aquilonis Reges hilaritate munerum suorum ad omnia, quæ voluit, benignos obsequentisque habuit. Ad hunc modum tum necesse erat ex illustrium familijs deligere Episcopos, postquam Episcopi armis tantum sacris instructi cœpere esse prædæ vicinorum Comitum ac Ducum, Ecclesie bonis inhiantium, quod iniquis oculis aspicerent Regum liberalitate ita Episcoporum & Ecclesiarum opes augeri.

Tagmo
Magde-
burgensis
præsul
sanctam
vitam pa-
ri fine
claudit.
Walthe-
rum suc-
cessorem
cita mors
opprimit.

Alter, quem hoc anno mors v Idus Julij sustulit, fuit Tagmo Magdenburgensis Archiepiscopus D. Wolfangi, ut diximus supra, olim discipulus, à quo vitæ normam & Spiritum hauserat (quem Dithmarus pari virtutis encomio posteritati commendavit) vir quippe, ut ille inquit, justus, largus, fidelis, castus, mitis, prudens, & caritate in omnes plenus, quo Saxonia per id tempus, famâ admirandæ sanctitatis, illustriorem non habuerit. Nullus illi dies effluxit, quo non Missam & psalterium cantaret; sacris peractis, totus hilaris & suavis omnibus. In hujus locum subrogatus cleri electione Woltherus, qui per xxx annos Magdenburgi Præpositi munere egregia commendatione functus erat; sed ille non ultra octo hebdomadas Archiepiscopus, fato brevi, ut divinitus acceperat, ac pia morte excessit. Hunc decumbentem Bernwardus Hildesienfis, Arnulphus Halberstadiensis, Meinwercus Paderbornensis, Hillebardus Citicensis, Eido Misnensis Episcopi adire, ceterique qui Henricum Regem ad Polonos proficiscentem vel convenere, vel in Poloniam secuti sunt. Morientem sacro oleo inunxit Dithmarus Episcopus, quemadmodum hæc de se scribit. Singulorum morti magnopere indoluit Henricus Rex, cui unicum studium fuit in deligendis & colendis integerrimis Episcopis. Quare cum ad Tangmonis commendationem ageretur apud Regem de Dithmaro Episcopo Merseburgensi Ecclesie imponendo, subrisit Rex, & omnia sibi placere, inquit, quæ de eo viro adferrentur; verum quod semel observasset Dithmarum ante primæ horæ signum, quo ceteri ad chorum invitabantur, claustro egredientem, dubitare se, an huic Episcopatum & cleri disciplinam committere posset. Tam accuratus censor morum erat D. Henricus, atque is vigor erat in frequentando choro apud Magdenburgenses, in quo Collegio tum Dithmarus Sigefridi Comitis filius communem vitam agebat.

Suidgeri
Mors san-
cta & mi-
racula.
Dithm l. 7.

Auctor vita

Meinwo. Albertus Boichorst in vita, qui obitum ad seq. annum refert.

ta

ta Meinweri huius sanctissimi viri memoria; quod genere Saxo à primis annis Halberstadij & Magdenburgi in clero educatus; uti & Meinwercus Halberstadij inter Canonicos vixit, virumque exinde conjunctissimum habuit, ex quo ab Ottone III Imperatore è Collegio Magdenburgensi tractus fuit ad Episcopatum Mimigardevordensem; quem per annos xvi præclare gessit, afflicta plerumque valetudine, sed eò virtutibus & miraculis etiam clarior; quæ ab æqualibus eorum temporum scriptoribus accepimus. Inter ea refertur minister à cubiculis pileum furto subtraxisse; qui cum factum pernegaret, iussit Suidgerus cultrum, quem mensa imposuerat, tollere; quo illico ita manum exussit, ut & cultrum abjicere, & factum coactus sit fateri. Trahebatur quidam ad Suidgerum maligno & turbulento Spiritu obsessus, multisq; vinculis constrictus, quem Episcopus mox solvi iussit, formatoque signo crucis è corpore ejecit; ejusmodi imperium in alios quoque dæmones exercuit. Alia in fastis monasteriensibus reperias. Accusatus aliquando ipse Suidgerus à suis, Imperatorem adiit sui purgandi causa; eòque pro tribunali in Vangionum campis sedente, turtures, qui forte prætervolabant, ad se accedere iussit, quos ille manu comprehendit, versusque ad Imperatorem inquit, quàm avis illa sine felle est, tam insons ego sum eorum, quibus falsè insimulor. Ottonem hunc III fuisse volunt, à quo postea magno in honore habitus est: Præsul ob vitæ innocentiam posteris etiam famâ sanctitatis comendatus. Successorem nactus est Theodoricum, ex clero Saxonico Comitum filium, ex Dithmari Merseburgensis Episcopi matertera genitum, virum, qui candidis moribus, innocentia quoque nomen in Episcopatum intulit. Revolvant nunc hæc secum, qui Ottonum Imperatorum ætate Episcopos Saxoniam à priscâ majorum pietate degenerasse falsò criminantur; qui sub Henrico etiam & Conrado, alijsque dehinc Imperatoribus Saxoniam disciplinâ cleri florentissimam intelligent. Neque hætenus Henricus Rex ullibi frequentius jucundiusque versatus, quàm in Saxoniam, tanquam in natali majorum solo, & dilecta Regni sede, urgente cum primis bello Polonico.

Annus Christi 1013.

Benedicti VIII Pont. 2.
Henrici II Reg. 12.
Meinweri Ep. Pad. 5.

Annus jam agebatur M XIII, cum Rex, dispositis per Saxoniam Orientalem negotijs, ad Occidentalem descendit; versatusque xviii Calend. Februarij Mulenhusii, rogatu Cunigundæ Reginae, Everhardi Bamburgensis, & Egilberti Frisingensis Episcopi, liberali donatio-

Ecc 2

nc

Nobili
iterum
prædio ab
Henrico
donatur
Mein-
wercus.

ne nobile prædium Hoenstide Meinwercus dedit; id quod Unwanus Bremensis Archiepiscopus jam antè Regi cesserat; eoque pro indigenti Ecclesia sua impetravit. Et Rex in Meinwercum tam beneficus, quod inter ceteros Episcopos sibi cum primis fidus & percarus aulam sequeretur. Nunc ipsas tabulas recitemus.

Henricus Dei gratia Romanorum Rex Augustus. Necesse est, ut cum res bona agitur, prius ejus elatio in corde vincatur, ne si à radice misera intentionis prodeat, amarus nequitiae fructus producat. Ea propter non surdi auditores evangelicae Marthae, cujus more Meinwercus Episcopus nobis frequenti ministerio satagit deservire, ob interventum Cunigundae Imperatricis Augustae, coniectalis videlicet nostrae, nec non Everhardi sanctae Babenbergensis sedis Episcopi, sed et Egilberti Frisingensis Ecclesiae Pontificis, sacrosanctae Patherbrunnensis Ecclesiae in honore sanctae Mariae mundi Dominae, sanctique Kiliani martyris, atque Liborii Confessoris Domini consecratae, curtem Hoenstide dictam cum omnibus pertinentiis, terris videlicet cultis et incultis, silvis, mancipiis utriusque sexus, molendinis, piscationibus, aquis aquarumque decursibus, quibus scilicet Archiepiscopus Unwan eam possedit, nobisque legaliter tradidit, in pago Rittiga, in Comitatu Brihardi Comitis, perpetuo jure possidendam tradidimus. Et ut haec nostra imperialis traditionis auctoritas firma et inconversa permaneat, sigilli nostri impressione hanc paginam manu propria corroborando subter bullari iussimus.

Guntharius Cancellarius vice Erkenbaldi Archicappellani notavit. Data XVIII Calend. februarii. Anno Dominicae Incarnat. MXIII. Indict. XI. Anno autem Domni Heinrici Secundi regnantis XII. actum Mulinhufun feliciter amen.

Dithmarus
lib. 6.
Henricus
Werlis
decum-
bit inde-
que bene-
facit Ec-
clesiae Pa-
derb.

Mulenhufio Rex Werlis in Westfaliam contendit: quo in loco cum per Quadragesimam agit, magnis Colicae doloribus afflicta- tur; haud tamen absque plurimis solatijs, de caelo subinde affluen- tibus. Ad ultimum multis lacrymis, multorumque piorum homi- num precibus ac sacrificijs levatus dolor. Recepta verò valetudine, Regem in hanc urbem affectatus est Meinwercus, fidus semper à la- tere Comes. Quapropter & novâ beneficentiâ exornatus à Rege; cujus argumentum sunt hæc prædiorum donationes.

In nomine sanctae et individuae Trinitatis, Henricus divina ordinan- te providentia Rex. Si Ecclesiarum Dei sublimationibus omni studio inser- vimus, aeternae retributionis præmia nobis affutura esse speramus. Qua- propter omnium fidelium Christi, presentium scilicet et futurorum noverit universitas, qualiter Meinwercus sanctae Patherbrunnensis Ecclesiae vene- rabilis Episcopus omnia prædia, quae hereditario jure possederat, matri suae Adalæ contradidit. Dehinc ipsa cum manu mariti et advocati sui Balderi- ci Comitis, cum consensu etiam heredum, eadem prædia potestativè nobis do- navit. At nos perpetuae beatitudinis spe, ac pia præfati Episcopi dilectique nepotis nostri, qui se omniaque sua divino servitio mancipare gaudet, prece et devotione commoniti, prædia eadem legitime nobis tradita (inter quæ prin-

cipales

cipales for-
appertinen-
tibus et re-
et inquire-
possunt) sa-
Maria, s-
per hanc r-
ta. In su-
persona a-
vocatus, q-
absit, hoc
aui per for-
gitionis a-
scriptum

Signum

Guntherus
iii.
cundi

Werlis q-
pus, qne
affecit, t

In
clementis
tutorum
venerabi-
fore nostr-
ficandi,
ad muni-
Sclavoru-
mini Im-
partibus
suo intin-
mercedi
quod olim
buerat, s-
galem cl-
Et quia
mitatum
ut nullu-
re præsu-

principales sortes sunt istae, *Widun, Rimi, Meribiki, Goltbike, Dodenhufon*, cum appertinentiis, villis et mancipiis utriusque sexus, silvis, viis et invius, exitibus et redditibus, molendinis, piscationibus, pascuis, venationibus, quaesitis et inquirendis omnibusque utensilibus, quae quolibet modo dici vel nominari possunt) sanctae Paderbrunnensi Ecclesiae, in honorem sanctae Dei genitricis Mariae, sanctique Kiliani martyris, ac beati Liborii Confessoris constructae, per hanc regalem paginam largimur, omnium hominum contradictione remota. Insuper etiam regali auctoritate precipimus, ut nulla major minorve persona aliqua judiciaria potestate in eisdem praediis se intromittat, nisi advocatus, quem ejusdem Ecclesiae Episcopus sibi eligat. Si quis autem, quod absit, hoc nostrae donationis praecipuum infringere ausus fuerit, centum libras auri persolvat, L. eidem Ecclesiae, et L. nostrae Camerae. Et ut haec nostra largitionis auctoritas firma et inconversa permaneat, hoc praecipuum inde conscriptum manu propria roborantes sigillo nostro jussimus insigniri.

Signum Domni Heinrichi

Secundi Regis invictissimi.

Gunterus Cancellarius vice Erchanbaldi Archicappellani recognovit. Data 7 Non. Martii. Indict. XI. Anno Dominicae Incarnat. M. XIII. anno vero Domni Heinrichi secundi regnantis * XI. actum Werla feliciter amen.

* al XII.

Werlis quoque convenit Regem D. Bernwardus Hildesienfis Episcopus, quem pari, qua Meinvercum, ob vitae sanctimoniam, largitate affecit, testes haec tabulae.

Henricus
S. Bern-
wardo
Comita-
tum inte-
grum do-
nat.

In nomine sanctae et individuae Trinitatis. Heinrichus divina favente clementia Rex. Omnium fidelium nostrorum, praesentium videlicet ac futurorum, notitia sciatur. Qualiter Bernwardus Hildeneshemensis ecclesiae venerabilis antistes nostram regiam clementiam adiit, dicens sibi ab antecessore nostro, pie memoriae tertio Ottone Imperatore, ius speciale castellum edificandi, quod mundburg vocatur, in ripa Alerae fluminis permissum fuisse, ad munimentum et tuitionem contra perfidorum incursionem et vastationem Sclavorum; id ipsum vero castellum, quia magis rogatione, quam jussu domini Imperatoris libenti animo ad defensionem totius regionis nostrae in illis partibus construxerat; Et quia Dominus Imperator eundem Episcopum pro suo intimo ac jugi famulatu omni pietatis benevolentia ac gratia excolebat, mercedis causa Comitatum circumjacentem illud castellum in pago Astvala, quod olim Thiedericus Palatinus Comes, postea quoque filius ejus Sirus habuerat, sibi in beneficium jus concesserat. Nunc vero, quia nostram regalem clementiam ut id ipsum affirmaremus et corroboraremus precatus est. Et quia aequa gratia, parique devotione nobis postea servivit, eundem Comitatum scriptis regis nostri praeccepti illi in finem dierum praestitimus; Ita ut nullus judiciaria potestate, quod in eo contra illius jussum, seu votum agere praesumat. Verum quicumque ipse velit, ut eundem comitatum nostra largi-

largi-

largitione habeat et regat, præcipientes iubemus, ut id ratum firmumque consistat. Et ut hæc nostræ donationis seu confirmationis auctoritas stabilis et inconcussa omni permaneat tempore, hoc præceptum exinde conscriptum propria manu corroborantes, atque confirmantes sigilli nostri impressione insignire præcepimus.

Signum Domni Heinrici

Regis invictissimi.

Guntherus Cancellarius vice Erkanbaldi cappellani recognovit. Data Indiēt. XI. anno
Dominice Incarnationis millesimo XIII. anno vero domni Heinrici secundi regnantis
* XI. actum Werla feliciter Amen.

* al. XII.

Paderbornam in-
vilit.

Antor vi-
te Meinw.
Gronæ
ad Visur-
gim co-
mitia
celebrat.
Meibom. in
not.

Meinwer-
co prædi-
um no-
vum dat
in sumptu-
tus itinere
Italiæ.

Destinaverat Rex Werlis profectioem in alia loca; verum ex vicina urbe à Meinwerco invitatus Paderbornam cum Regina accessit, atque, ut Dithmarus scribit, Paschale festum cum Meinwerco sibi admodum familiari in Patherbrun digna veneratione peregit, non tam loci fontiumque amœnitate, quàm antiquitate & sanctitate captus Rex, cum primisque Regina Cunigundis, ex quo Paderbornæ regia corona decorata fuerat. Et Meinwercus Episcopus eo impensius Regem invitabat, quo effusæ caritatis obsequia, aspectumque miserabilis incendij animum Regis ad liberalitatem, indigentiamque suæ Ecclesiæ reparandam provocaret. Paderbornâ discessum à Rege Gronam ad Visurgim, ubi publica Regni comitia indixerat Rex, quæque vni Calend. Maji magno procerum Saxoniorum conventu celebrata sunt: quò & Meinwercus cum ceteris Saxoniarum Episcopis accessit. Pertractatum in ijs de publico Regni statu & incolumitate (quòd jam iter Romam decreverat) ne quid per absentiam suam Respublica detrimenti caperet, vel à Nortmannis barbarisque Sclavis ad Septentrionem, vel à Polonis ad Orientem. Gronam hanc verius dixeris ad Visurgim, quàm quæ in diocesi Hildesienfi ad Lenam fluvium sita; quòd Grona ad Visurgim antiquissimus locus, villa regia celebris, in qua Reges & Cæsares sæpe versati, in qua & Cunigundis Regem suum ante Paderbornensem coronationem convenit, quæque à celebritate veteri etiamnum Satripiæ nomine insignitur. Ibi igitur Meinwercus à Rege ad Italicam expeditionem invitatus, quam Regi negare non poterat, cœpit tenuitatem suæ Ecclesiæ, & sumptuum difficultatem obtendere, quos iter illud à se posceret. Rex ne quid Ecclesia Paderbornensis sui causâ pateretur, Meinwerco Bernchulsum prædium in pago Lisga, & Comitatu Udonis dedit; impetratumque precibus Cunigundæ Reginae, Heriberti Colonienfis Archiepiscopi, Athalbaldi Traiectensis, Thiaderici Mimigardevordensis, aut ut in codice Abdinckhoviano, Monasteriensis, Wicri Verdensis, Thiederic Metensis, Bernwardi Hildeneshemensis, Thietmari Osnabrugensis, Herici Halverbergensis, Eodem anno eodemque

demque
Villam M
mitis sita
que cesset
chanbald
mensis,
Heinrici V
à Rege. Ex
magnifica
tis procer
quid præ
Verisimile
densi coer
his contin
tur, et succ
nasterium,
similis pe
ut in eoru

Tra
oniam di
istic publ
tis, iussit E
Sacramen
rum habu
ire; ubi v
abnuic, m

Inte
prius om
ingredere
silicæ, qu
fecit, quib
pendia d

Rex
am & Be
wercus, a
huius ma
cui licet n
rogare G
Regem in
iussit Rex
ficia, don
decerner

alio

demque die, ac loco Henricus Rex Gronæ Meinwerco Episcopo Villam Moringam in pago Moringano, & in comitatu Bernardi Comititis sitam donavit, quam Unvvanus Archiepiscopus ante Regi quoque cesserat. Hoc denuo prædium rogatu Cunigundæ Reginae, Erchanbaldi Mogunciacensis Archiepiscopi, Bernvvardi Hildenesheimensis, Tiederici Mimigardevordensis, Arnoldi Halverstadiensis, Heinrici Wirceburgensis, Hildevvardi Citicensis Episcopi obtentum à Rege. Ex hac tot Episcoporum præsentia satis æstimare fas erit, quàm magnifica fuerint Gronensia hæc ad Visurgim Comititia, quæ à ceteris proceribus haud minori numero frequentata dixeris; quanquam quid præter publica Regni negotia actum sit in sacris, interciderit. Verisimile habeas in hoc conventu Episcoporum de collapsa in Fuldensi cœnobio disciplina instauranda tractatum. Nam Dithmarus his continuo subiungit *His diebus* * Bronhag, Abbas Fuldensis, deponitur, et succedente sibi Poppone converso, et tunc Larissensis pastore, hoc monasterium, confratribus latè discedentibus, à priori statu mutatur. Haud dissimilis per id tempus in Corbeiensia ad Visurgim disciplinæ prolapsio, ut in eorum factis reperio.

Dithmarus lib. 6. * al. Bronchus.

Transactis in Westfaliâ rebus, Henricus Rex in Orientalem Saxoniam digressus, Pentecostes festum Merseburgi celebrat, indictoque istic publico Episcoporum ac Principum conventu, & auditis legatis, iussit Boleslaum cum Misicone filio adesse. Atque is, postquam Sacramentum fidei dixit, receptus est à Rege in gratiam: nec indecorum habuit, ad divinum officium procedenti armigeri habitu præire; ubi verò indictâ profectioe Italicâ iussus est Regem comitari, abnuvit, multaue exinde perfida molitus est.

Comitia Merseburgi habita.

Inter hæc Meinvercus digressus à Rege Paderbornam, domiprius omnia sapienter composuit, quàm iter Romanum cum Rege ingrederetur. Nam ut Auctor vitæ perhibet, sollicitus pro fabricâ Basilicæ, quæ contento labore surgebat, idoneus operi magistros præfecit, quibus omnem materiæ formam & operarum impensas, & stipendia dispensavit, ne quid per absentiam suam intermitteretur.

Auctor vitæ num. 26. Meinvercus antequam in Italiam discedat, omnia fabricæ necessaria providet.

Rex adulto Septembri, comitante Regina, e Saxonia per Suevi- am & Bojariam Romam iter est ingressus; quem in Autumno, Meinwercus, antequam Germania Rex excederet, est consecutus. Causa hujus magnificæ expeditionis Benedictus VIII Romanus Pontifex, cui licet rite electo, ausi tamen fuerant Romani per factionem subrogare Gregorium. Ob id Benedictus anno superiore ad Henricum Regem in Saxoniam confugerat. Idem Gregorius fecerat; sed hunc iussit Rex Pontificio munere abstinere, retenta apud se cruce Pontificia, donec se præsentē controversia omnis Romanæ Ecclesiæ iudicio decerneretur.

Annus

Annus Christi 1014.

Benedicti VIII Pont. 3.
Henrici II Reg 13. Imper. 1.
Meinwerchi Ep. Pad. 6.

Dithm. l. 7.
Glaber. l. 2.
Auctor vitæ
Meinw.
Baronius.
Sigonius.
Sigebertus.
Herm. con-
tract.
Marian.
Scotus.
Lambertus
Schaf.

Impera-
tor post
juratam
Ecclesiæ
fidem cre-
atur.

Insignium
Imperij
mysticus
sensus ab
Henrico
declara-
tur.

Igitur Caroli M. ac ceterorum Imperatorum sanctissimo exemplo, ad dissidia Romanæ Ecclesiæ componenda, atque ad Pontificis auctoritatem asserendam, Alpes Henricus transgressus cum exercitu & comitatu Episcoporum, Italiam pacatè intravit, ut Dithmarus scribit; secus quàm Sigonius, qui Ardoinum ad Veronæ confinia cum exercitu occurrisse, & ab Henrico profligatum perhibet. Inde lustratâ Insubria, Legatos Ravennâ misit ad Benedictum Pontificem, qui de suo ad urbem adventu, & ad Imperij insignia ab ipso capiendâ certiore facerent. Actis deinde Papiæ, veteri Regia sede, quam sine vi occuparat, Christi natalitijs, ad Vigessimum quartum Februarij solemni pompa Romam est ingressus. Venienti Regi occurrit Pontifex, qui deinde honorificentissimè à populo Romano est exceptus. Ubi dies inaugurationis illuxit, unâ cum Regina, & duodecimurbis senatoribus (quorum sex rasi barba, alij prolixa cum baculis incedebant) ad Principis Apostolorum Basilicam est deductus. Sed priusquam Basilicam ingrederetur, à Benedicto Pontifice, qui antelimen præstolabatur, compellatur, velitne se fidum Ecclesiæ Romanæ patronum & defensorem præstare, ac sibi Successoribusque omni ope & officio adesse? quo à Rege promisso, introductus ad infimam Ecclesiæ aram, inter Missarum solemnia, Henricus Imperator est inunctus, unâque cum Regina corona Imperiali decoratus, Regum eo nomine secundus, Imperatorum primus. Peractaque est hæc inauguratio 24 Februarij, die Matthiæ Apostolo sacra, quam Dithmarus in Dominicam incidisse refert. Priorem coronam Imperator super altare Principis Apostolorum suspendi iussit, quo testaretur se Deo honorem referre. Eodem die Pontifex Imperatorem in Laterano ad coenam invitavit, manificèque habuit. Inter insignia aureum pomum, cui crux in vertice exquisitis gemmis ornata inhæbat, à Benedicto Pontifice oblatum Imperatori; quo accepto, Imperator rectè, inquit, aurei pomi globum donas, quo moneor orbem & Imperium ex ferreo aureum formare; crucem imposuisti, quo intelligam multa, mihi dura pro Christo ferenda; gemmas adjecisti, quibus regiæ mihi virtutes commendantur. Exinde vetera Romanæ Ecclesiæ privilegia à Pipino Rege, Carolo M. Ludovico pio, & Ottonibus concessa confirmavit, auxitque donationibus. Recitat Baronius in hanc rem diploma Henrici Imperatoris ex quatuor autographis collatum; idemque Binius, Sirmondus, & Parisienses inter concilia

cilia gene
Colonien
ensis, Ba
Curienfis
plerint.
Treviren
werCUS
verisimil
nia, cum
configna
Romam
episcopu
dationer
rogante
nepte.

Per
sibi data
erat auct
fiæ expo
sterio, qu
sus. Et qu
impetrav
dium vic
lippi, Juv
Cranium
fide inter
Calend.
vorum
tifice om
bus, vel l
tionem
quidem
ano inte

Be
Meinw
cessoribus
Sanctoru
Deo an
bus nost
nostrabe
tate ex
tas profl
um Deo

cilia

cilia generalia proferunt, cui Erkenbaldus Moguntinus, Heribertus Colonienſis, & Poppo Trevirenſis Archiepiſcopi, prætereaque Metenſis, Bambergēſis, Wirceburgenſis, Spirenſis, Conſtantiēſis, Curienſis, Baſileenſis, Virdunenſis, Eiſtatenſis Epifcopi ſubſcriperint. Verum cum nec Romæ conſignatum addatur, nec Poppo Trevirenſis ante annum 1016 creatus ſit Archiepiſcopus, nec Meinwercus noſter, qui Imperatori aderat, inter conſignatores reperiatur, veriſimile cenſent aliud diploma à Benediſto Pontifice in Germania, cum Bambergæ Imperatorem conveniret, anno 1019 aut 1020 conſignatum eſſe. Et quis omnes hoſce Epifcopos Imperatorem Roſam aſſectatos dixerit? certè S. Heribertus Colonienſis Archiepiſcopus per id tempus Suſati III Nonas Februarij approbavit fundationem Geſekenſi Monafterio à Comitibus Haholtanis factam, rogante id Hildegarde Abbatiſſa, primi conditoris ex Bernardo filio nepte.

Per hanc Imperatoris in urbe præſentiam & opportunitatem ſibi datam Meinwercus, qui ſummæ apud Imperatorem & in aula erat auctoritatis, inita cum Pontifice familiaritate ſtatum ſuæ Eccleſiæ expoſuit, ſimulque aperuit mentem ſuam de conſtruendo Monafterio, quod exinde magnificum in ſuburbio Paderbornæ eſt aggregatus. Et quo urbem & Monafterium divorum patrocinijs muniret, impetravit à Pontifice larga donatione Sanctorum reliquias, dimidium videlicet corpus ſeptem fratrum & filiorum S. Felicitatis, Philippi, Juvenalis, & Felicis, qui Antonino Imperatore martyrio affecti: Cranium S. Blaſij, qui Licinio imperante, anno Chriſti cccxxxi pro fide interfectus: Brachium S. Miniatis, quem Diocletiani furor viii Calend. Novemb. per cruciatus ſuſtulit; multaſque præterea alia Divorum pignora, quibus Eccleſiam ſuam exornavit. Demum à Pontifice omnium privilegiorum & bonorum, quæ vel ab Imperatoribus, vel Regibus Paderbornenſis ſua Eccleſia poſſidebat, confirmationem Apoſtolicæ auctoritatis diplomate obtinuit. Quod Auctor quidem in Meinwerco producit, ſed nos ex tabulario Abdinghovi-ano integrius hic reddimus.

Benedictus Epifcopus Servus Servorum Dei. Dilecto in Domino filio Meinwerco venerabili Epifcopo Patherbrunnēſis Eccleſiæ, ſuiſque Succeſſoribus in perpetuum. Deſiderium, quod ad religioſum propoſitum, et Sanctorum locorum ſtabilitatem pertinere monſtratur, ſine aliqua noſtra, Deo auctore, dilatione perficiendum, et quotiens in quibuſdam ejus utilitatibus noſtrum aſſenſum, et ſolitæ Apoſtolicæ auctoritatis expoſcit præſidium, id noſtra benignitatis intuitu nos convenit ſubvenire, et rati pro integra ſecuritate ex ratione ſolidare, ut ex hoc ipſis venerabilibus locis ſalus, et indemnitas proſpiciatur, et nobis quoque lucri poſſiſſimum præmium à Conditor omnium Deo in ſideriis arcibus proſcribatur. Igitur quia poſtulatiſtis à nobis qua-

Fff

tenus

tenus confirmaremus, et Apostolica auctoritate corroboraremus tuæ Ecclesiæ, tibi que et Successoribus tuis, quæque pro redemptione animarum suarum ab Imperatoribus, seu Regibus, Ducibus, Comitibus, vel ab omnibus magnis parvisque personis oblata sunt, siue commutata, seu omnia, quæ tu ductus amore Dei de propriis tuis hereditatibus eidem venerabili Sponsæ tuæ contulisti perpetualiter, inclinati precibus tuis, per hujus privilegii seriem confirmamus et corroboramus Ecclesiæ tuæ tuisque Successoribus in perpetuum omnia prædia culta vel inculta, nec non omnia, quæ ei pro redemptione animarum suarum ab Imperatoribus, maximeque à Christianissimo et Serenissimo filio nostro, dilectissimo ac Sanctissimo Imperatore Heinricho oblata sunt, siue in Comitibus, seu ubicunque fuerint, nec non omnia, quæ à Regibus, Ducibus, Comitibus, magnis parvisque personis jam dictæ Ecclesiæ oblata sunt. Similique modo confirmamus ea omnia loca, quæ tu ipse pro redemptione animæ tuæ, et parentum tuorum jam dictæ tuæ Sponsæ de propriis hereditatibus contulisti; nec non ea, quæ ab aliquibus commutata sunt. Statuentes Apostolica censura sub anathematis interdictione, ut nulli unquam magnæ parvæque personæ liceat contra hoc nostrum Apostolicum præceptum infringere vel contraire. Si quis autem, quod non optamus, temerario ausu contra hujus nostræ Apostolicæ præceptionis seriem pie à nobis promulgatam venire, ac agere temptaverit, sciat se Domini nostri Apostolorum Principis Petri anathematis vinculo innodatum, et cum diabolo et ejus atrocissimis pompis, atque cum Judâ proditore Domini nostri Jesu Christi æternum igne concremandum, simulque et in voragine tartareoque chaos demersus cum impiis deficiat. Qui vero pio intuitu custodes et observatores hujus nostræ salutiferæ præceptionis extiterint, benedictionis gratiam cælestisque retributionis, ac æterna gaudia ab ipso Judice Domino Deo nostro consequi mereantur.

Scriptum per manus Benedicti Notarii & Scribarii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ in Mense Martio, Indictione XII. BENE VALETE.

Vovet D.
Alexio
Monasterium.

Cluniacense Monasterium multis prædijs donat S. Henricus.

Per id tempus cum exercitus Imperatoris hæretet in Italia, multique grassante passim lue absumerentur, quæ & Imperator, & Meinwercus infecti, suavit Romanus quidam, ut D. Alexio votum faceret, fore ut brevi lues remitteret; ad quæ Meinwercus, sublatis in cælum manibus & oculis, vovit se Divi hujus honori Monasterium erecturum. Inde ædes illa sacra D. Alexio haud procul à Monasterio Abdinghoviano posita, quæ nostra etiam memoria ab Henrico Abbate, viro religiosissimo renovata.

Imperator postquam multis regijs donis Romam exornasset, & Bambergensem Episcopatum à se conditum singulari patrocínio Romani Pontificis subjecisset, invitato etiam ipso Pontifice in Germaniam, Romam Papiam discessit. Eo ex itinere cum Meinverco & paucis familiaribus Cluniacum, quod Monasterium D. Benedicti, flore instituti, celebre erat, religionis & pietatis causa invisit. Ibi tum Impera-

perator au-
tifice acc-
Monachi
largitus e-
cibus cor-
religiosæ
gatione x-
lui cœno-
ceret. M-
eoque fac-
nobij dis-
vvercum
cti, librū
crant, lib-
ctus effe-
venit, qu-
alius, ac
necesse f-
veret, sap-
in officio
tis, omni-
lum per l-
tis reliqu-
dum ad E-
giosæ de-
purpura
ab Abba-
menti ab
Religion-

At
rursum f-
natibus
possessio
confirm-
vit, id M-
servitio
ctum, in
clesia ex-
In
clementia
nis pro
benedicti
coronam

perator aureum illud pomum, quod in coronatione à Benedicto Pontifice acceperat, Odiloni Abbati dono obtulit, multaque prædia Monachis ob sanctitatem vitæ, quam coram probavit, in Alsatia dilargitus est, haud alio lucro, quam ut se Imperiumque eorum precibus commendaret. Horum Monachorum instituto, & disciplina religiosæ vitæ ita captus Meinwercus, ut ab Abbate, & tota congregatione xiii Monachos sibi permitti peteret, quos in Saxoniam novi sui coenobij, quod Paderbornæ meditabatur, sacros Colonos traduceret. Magnopere hoc Meinwerco consilium probavit Imperator, eoque facile ab Odilone Abbate impetravit, qui ad Cluniacensis coenobij disciplinam formarent exordia ceterorum. Hi igitur Meinwercum comitati in Westfaliam, tulere secum Regulam D. Benedicti, librum ritualem, quo Antiphonæ & hymni ad cantum descripti erant, libram panis & potus, quæ pro mensura quotidiana tenuis victus esset. Cluniaco dehinc Imperator cum Meinwerco Papiam pervenit, qua in regia Longobardorum pascha celebrat: ac longè hic alius, ac benignior civium animus, quàm primo adventu experiri necesse fuit. Multa illic Imperator, priusquam in Germaniam moveret, sapienter disposuit, ad Longobardici Regni urbes, & proceres in officio continendos. Nam præter famam castimonie & sanctitatis, omnium animos mirificè humanitate & beneficijs capiebat. Nul- lum per Italiam sacrum locum transijt, in quo non vestigia liberalita- tis reliquerit, instituto etiam novo Bobiæ Episcopatu. Quin adeo, dum ad Richardum Virdunensem Abbatem diverteret, ita vitæ religio- sæ desiderio incensus fuit, ut abdicata mortalium cura, exutaque purpura Monachi istic meditaretur vitam; id verò cum per literas ab Abbate peteret, pio ille astu consilium elusit, quòd plus emolu- menti ab ipso Imperatore, quàm Monacho Ecclesia habitura esset. Religionem igitur, quam habitu non licuit, moribus professus est.

At Meinwercus, dum Papiæ cum Imperatore versatur, Ecclesiæ rursum suæ causam egit, Imperatoremq; cum amicis & Regni magnatibus adiens petijt, ut qua auctoritate Pontifex, eadem & ipse loca possessionesque Paderbornensis Ecclesiæ pro Imperiali potestate confirmaret. Annuit extemplo Imperator, atque æquum pronuncia- vit, id Meinwerco pro itineris hujus molestijs & fido in omnibus servitio deberi: ac mox Imperiale diploma quod aureis literis distin- ctum, inauratoque sigillo decoratum hodie Paderbornensis Ec- clesia exhibet, confici jussit; id verò in hunc modum habet.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Henricus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Quoniam divina dispositio- nis providentia nos ad regendam totius Reipublice monarchiam apostolica benedictione provexit, ante omnia autem hoc laborare debemus, ut qui coronam terreni imperii concessit, post emensum hujus vitæ spacium ea etiam

Fff 2

coronari

S. Mein-
wercus
Cluniaco
tredecim
religio-
sos dedu-
cit Ab-
dinckhof-
fense mo-
nasterium
formatu-
ros.

Novum
Bobiæ
Episcopa-
tum fun-
dat S.
Henricus

Auctor -
vita Mein-
werc. num.
30.
Pader-
bornensis
Ecclesiæ
possessio-
nes con-
firmat.

coronari permittat, quæ non auferatur in æternum. Quod potissimum fieri posse decernimus, si loca Ecclesiasticis obsequiis deputata nostra auctoritate corroborentur, ut omni exteriori inquietudine remota, in tranquillitate permancant, quatinus eorum precibus adiuvemur, qui ibi diu nocturne orationibus in Dei servitio vacare debentur, et quod per nos, utpote conscientia trepidi, querere non presumimus, sanctæ Dei Ecclesiæ Servientium pia intercessione impetremus. Quapropter universitati fidelium nostrorum patere volumus, qualiter Megenovercus Paderbrunnensis Ecclesiæ venerabilis Episcopus pro Ecclesiastica utilitate arduum laborem aggressus nobiscum limina beatorum Apostolorum Petri et Pauli pia intentione quesivit, devotè supplicaturus, ut Ecclesiæ, cui ipse pastoralis cura præsidet, inprimis Apostolica, deinde nostra imperiali auctoritate corroboraretur, pro eo maxime, quia quando Ecclesiæ fuit concremata, omnia ejusdem Ecclesiæ precepta atque privilegia incendio perierunt. Cujus petitioni, quia rationalis videtur gratuito assentientes, quidquid eadem Ecclesiæ per justitiam obtinere debet, antecessorum nostrorum, vel nostra oblatione, ceterisque fidelibus ibi collatum in rebus, territoriis, vel in comitatibus, ac districtu, quibuscunque utensilibus, ac quidquid ipse Episcopus prædictus Megenovercus de sua hereditate ibi contulit, vel aliunde per commutationem, aut precariam legaliter adquisivit, denno stabili dono concedimus, et imperiali auctoritate confirmamus. Si quis autem nostræ confirmationis edictum ulterius aliqua presumptione infringere temptaverit, centum librarum auri ad nostrum pondus compositione multetur, ut dimidium Camera nostræ persolvat, reliquum verò eidem Ecclesiæ, quam temerarie inquietare presumpsit. Et ut hæc confirmatio per successiones temporum stabilis et inconversa permaneat, hanc imperialis precepti paginam inde conscribi, ac manu propria confirmantes sigillo nostro jussimus insigniri.

Signum Domni Heinrici

Serenissimi et Imperatoris
invictissimi.

Gunterius Cancellarius vice Erkanbaldi Archicappellani recognovi. Data indictione

* al. XII.

* al. 13.

* XI. Anno Dominice Incarnationis MXIII. anno vero Domni Heinrici secundi regnantis * XII. Imperii vero I. actum Papia feliciter amen.

Dithm. l. 7.
Impera-
tor ex
Italia re-
dux festi-
vè à Ger-
manis ex-
cipitur.

Longiores exinde moras in Italia abripuit æstus cœli, & vulgata per exercitum lues; eò rursus regressus est cum Meinverco (quem à latere sibi hærentem comitem adesse voluit) in Germaniam. Venientem omnes ordines, quem Regem deduxerant, Imperatorem cum ingenti lætitia excepere: ludis etiam omnis generis adornatis, interque hos homo nudus, melle oblitus, ursis parabatur obijciendus, nullo tamen laniandi periculo, quòd feræ edocæ essent mella tantumodo lingere. Aderat tum inter Spectatores Poppo Stabulensis

Abbas

Abbas, o
tam crue
offendi v
è conspe

At

nostri m

Meinw

impari

ri, ut The

stirpis, 7

Meinwe

qui infor

nam mo

ricidij vi

& quo f

Im

antiqui

turbis, q

nactus e

ficandas

lia ab J

Paderbo

haud ali

nedicti

actam e

Westfal

Q

cto erig

quæ Co

nobium

modi re

res atqu

secum f

solicudi

Monast

impon

diceret

culis,

cœtus;

teros ex

Episcop

fidium

am vita

Abbas, qui ratus rem serio geri, Imperatorem monet, abstinere tam cruento spectaculo, Christianis inconcesso, ni Deum gravissime offendi vellet. Paruit momenti simplicitati Imperator, & histriones è conspectu facessere iussit.

Auctor vita Meinw.

At verè tragicum hoc anno facinus edidit Athela Meinwerci nostri mater. Nupserat illa post obitum Imadi, primi mariti patrisq; Meinwerci, Balderico, homini diviti & potenti, quanquam genere impari: hujus amoribus ita perversa in odium filiorum prioris torri, ut Theodericum natu majorem, Meinwerci fratrem, heredemq; stirpis, 7 Idus Aprilis, cum adhuc in Lombardia ageret Imperator & Meinwercus, perfide è medio tolleret, armatis ad id facinus servis, qui in fontem Comitum in Oppido Uplage, munissimò juxta Ellenam montem loco, per insidias interemirent. Quas deinde hujus paricidij vindictas Meinwercus & consanguinei à matre poposcerint, & quo fato Medea illa jactata sit, tempori memerabo.

Athela S. Meinwerci mater filium natu majorem interfecit.

Imperator post iter Romanum in Germaniam reversus, nihil antiquius habuit, quàm per aetatem, compositis per Lotharingiam turbis, quæ absente Imperatore exarserant, quidquid à bellis vacuum nactus est temporis, convertere ad jus publicè dicendum, & amplificandas res sacras per Imperium. Jam & Meinwercus à reditu ex Italia ab Imperatore discesserat in Episcopatum suum, ducens secum Paderbornam Monachos, quos è Cluniacensi cœnobio impetrarat, haud alio consilio, quam ut Monasterium, quod ex instituto Divi Benedicti meditabatur, conderet per Cluniacenses religiosos ad exactam ejus ordinis vivendi rationem, quam Cluniaci inspexerat, in Westfalia formandam.

Paderborna cum Lotharingia in Cluniacensi Monasterio.

Quare nihil impensius habuit, quàm ædem sacram D. Benedicto erigere, & celeri opere ad Occidentalis urbis partem absolvere, quæ Cœnobitis tantisper deserviret ad sacrorum cultum, donec cœnobium, & magnificentius templum construeret. Verùm ut in ejusmodi religionum exordiis evenire solet, non defuere obrectatores atque æmuli, qui dicerent, Monachos, quod vel ipsorum nomen secum ferret, procul ab urbe & consortio hominum collocandos in solitudinis aliquo recessu; & quod in conspectu urbis Episcopus Monasterium condere vellet, ei consultius Monachas aut Clericos imponeret. Horum verò obrectationi ita occurrit Meinwercus, ut diceret Monachas ob fragilitatem sexus magis esse obnoxias periculis, si cum offensione collocentur intra frequentes hominum cœtus; Monachos verò consulto clericis conjungi, ut alteri alteros exemplo pietatis, & virtutum æmulatione provocent: rectè Episcopis Laicos venire in servitium, Clericos in consilium & subsidium; Monachos verò tanquam in abdito colere sanctimoniam vitæ, & quotidianis suis apud Deum precibus fulcire Ecclesiam,

Monachi Abdinckhoffenses obrectatores initio expectantur à Meinwercos prudentes compositos.

His

His alijsque prudentes in assensum & cœpti operis commendationem traxit, Nec minus urgebat Meinwercus Basilicæ opus, quod jam intra sexennium Episcopatus ejus ad fastigium abolutionemque surgebat.

Annus Christi 1015.

Benedicti VIII Pont. 4.

Henrici II Reg. 14. Imp. 2.

Meinwerce Ep. Pad. 7.

Dithm. l. 7.

Pacem
cum Bo-
leslao
Henricus
nequic-
quam am-
bit.

Accesserat inter hæc annus Mxv, sub cujus initium Imperator comitia egit Merseburgi; in quibus ad congregatos Imperij ordines causa Boleslai toties perfidi relata est. Antequam verò bellum inferret, placuit primùm Hermannum Misniæ Marchionem, Boleslai generum, mittere Legatum: Sed hic, ut Dithmarus loquitur, semper mentiri solitus, longè alia, quàm in mandatis acceperat, apud Socrum egit. Quà deinde perfidiâ Legatus Boleslai elusit Imperatorem. Et quàm non perfidus inter hæc ipse Boleslaus? qui misso filio Misicone ad Othelricum Bohemiæ Principem, clam eum ad bellum contra Imperatorem sollicitabat. Sed fidus Imperatori Othelricus, Misiconem filium captivum tenuit; Imperator verò, quo Boleslaum sibi demereretur, captivum filium à Bohemo impetrat, & patri remittit liberum; sed nec filius, nec pater eo beneficio delinitus, ingratae efferaeque belluæ instar, rebellionis arma cœptant. Hæc dum aguntur, Imperator ex Ostphalia in Hassiam descendit, & proximos rogationum dies, ut hæc verbis Dithmari referam, in Capungum fuit, quo ipse curtem suam de Civitate, Cassulan dicta, transtulit, et ibi cum consilio Archipræsulis sui Heriberti prædictam Hethenrico curam commendavit. Fuit autem Caufunga celebre olim Monasterium Virginum, haud procul Cassellis, in quod sub obitum Imperatoris Cunigundis secessit: modò vix rudera aspicias ab hæresi relicta. Pergit Dithmarus. Transactis ibidem rebus necessariis, Imperator in vigilia Pentecostes ad Immaleshusen venit, illic cum antistite Meinwerco hanc sanctam festi-

*Leg. Wal
Corbeien-
sis Abbas
Corrup-
tam Cor-
beien-
discipli-
nam
Meinwer-
ci consilio
restaurat.
Brouwerus
ad Schol.
B. Mein-
werce.

vè ducens solemnitatem. Illic* Val corbeien-
deponitur, et unus ex Larissenensi Monasterio Druchtmer suæ fratrum con-
sensu prædictorum assignatur. Quo ad sedem suam in hac venienti hebdo-
mada, omnis congregatio, exceptis VII, flens abiit, ut Liudolphus Abbas
prædixit, et locum hunc penè vacuum non sponte reliquit. Dilucidius ali-
quanto hanc reparationem Corbeien-
cosaxonicum exsequitur. Adeundem, inquit, annum Mxv. Henri-
cus Imperator Monachorum Corbeien-
quas priorum, quas CCXXX et IX annis, Ludovico Pio dante, habuerant,
potestate mutavit, amoto Monasterio patre; ignotum, et fortasse bonum il-
lis præfecit, qui quasi doctior errata corrigeret, et de vios sanctæ regulæ trami-

tem

tem cautius doceret: ex hoc illi nimium merentes vitam suam, quæ cunctis
pene Monachis exemplo claruerat, vilescere ingemiscunt, seque mutuo hor-
tantes potius discedere, quam tantæ injuriæ subiacere, sicque factum est, ut
cum sedecim rebelles custodiæ traderentur, pauci admodum superesse vide-
rentur, cæteris seculo mirabiliter occupatis: sed postea Dei gratia decenter
conversi, divinis se rursum mancipare obsequiis. Auctor hujus restau-
rationis apud Corbeiensis Meinwercus Episcopus; nam ut scriptor
vitæ ejus refert, cum deliciæ rigorem disciplinæ dissolvissent, Mein-
wercus Episcopus factus ad Cœnobium accessit, ut secundum ca-
nonicam auctoritatem corrigeret, quod corruptum animadverte-
rat: sed expulsus cum grandi suæ suorumque injuria Henricum Re-
gem adiit, impetravitque ut Walone Abbate submoto, Druthmarus
subrogaretur, qui prolapsam disciplinam formaret in melius; quod
ut bonis Monachis gratum, ita dissolutis invisum erat; adeo sanè, ut
dum Meinwercus templum ingrederetur divina peracturus, Boso
Monachus atque ejus Ecclesiæ custos, stomachando apparatus sa-
crorum ex altari projiceret, diceretque palam, absque sua permissio-
ne fas non fore Episcopo sacrificium Missæ in sua Ecclesia celebrare.
Quo magnopere offensus Episcopus cœnobium intravit, convoca-
tisque Monachis, & gravi oratione questus de injuria sibi irrogatâ,
multis exposuit quam venerationem suis Præpositis deberent; se
Episcopum esse, intra cujus diocesis Corbeia posita sit, nec alio con-
silio adesse, quam ut enormia quædam Abbatis delicta, & quæ publi-
cè omnium oculos offenderent, pro officij munere corrigeret. Ad
quæ cum Monachi seigniores & inviti essent, Meinwercus cathedram
conscendit, & pauca pro re & tempore ad populum prolocutus, om-
nia, quæ facta erant, exposuit, cum primisque Bosonem, à quo injuria
sibi irrogata erat, ad satisfactionem postulavit; atque is cum iterum
iterumque ac tertium vocatus non compareret, ad tribunal Dei pro-
vocavit, eâ contestatione, ut qua die ipse è corpore exiret, Boso se su-
premo quoque judici sisteret. Quo dicto, discessit; quem Abbas cum
Monachis Paderbornam insecutus, supplex offensæ condonationem
petijt & impetravit; idem verò cum pro Bosone rogaret, respondit
provocationem ad tribunal Dei semel factam esse, quæ immutari
non possit. Quam infelici verò fato Boso vitam clausit, eodemque
momento, quo Meinwercus, ad judicium evocatus sit, ad Meinver-
ci excessum memorabitur.

His cum Corbeiensibus transactis, Imperator Goslariam pri-
mum, deinde Magdenburgum concessit, ad belli Polonici expedi-
tionem ordinandam. Ceterum per hujus anni æstatem viii Calend.
Augusti subtractus est e vita mortalium Bernardus Verdensis Episco-
pus fidus, ut inquit Dithmarus, Saxoniorum Episcoporum, ex quo
xxiir annos haud vulgari sanctimonix famâ, magnoq; Ecclesiæ suæ
bono

Bernardo
sancto
Episcopo
Verdensi
mortuo
sufficitur
Wigge-
rus;

bono Episcopatum gesserat, quo intellecto, Imperator, ut filius absentiam patris, sic fleuit ille mortem tanti præsulis. In hujus locum repositus Imperatoris studio Viedzierus, seu ut passim vocatur, Wiggerus, Coloniensis Ecclesiæ antehac Præpositus. Et quàm invitus ille multum, que renitens Episcopatum admisit, tam præclarus postea Episcopus compertus (ut sacra cum primis insula sunt digni, qui maximè refugiant) eoque statim ab Erkenbaldo Moguntino Archiepiscopo consecratus inunctusque ad sedem suam transmittitur.

B. Mein-
wercus
Monaste-
rio Ab-
dinck-
hoffensi
absoluto
primum
abbatem
præfuit
Sigevar-
dum.

Inter hæc Meinwercus ædem sacram D. Benedicto & Monachorum sacris destinatam festinato opere complevit, quam xvi Calend. Martij consecravit, dato in dotem prædium cum decimis. Ipso autem dedicationis die Episcopus per salutarem confessionis poenitentiam generalem, ut Auctor scribit, absolutionis indulgentiam populo tribuit. Positis jam cœnobij quoque fundamentis ordinatisque structuras illas pari solertia maturabat; quod jam Monachi in plenam congregationem coaluerant; quibus Sigehardum ex illis, quos Cluniaco adduxerat, Abbatem præfecit; cui multi etiam Ministerialium & civium filij se in disciplinam religiosæ vitæ & tyrocinium dabant: quo magno opere delectatus est Meinwercus.

B. Amo-
nis Mo-
nachi Ab-
dinck-
hoffensis
in defun-
ctos pie-
tas me-
morabi-
li facto ap-
probatur.
Lib. vetu-
stus MS.
Canob. Ab-
dinckhoff.
Henricus
Abbas in
Monumen-
to D. A-
lexii.

Memorable, quod ad initia hujus cœnobij referas. Cùm religiosi istic Sacerdotes è Cluniacensi monasterio traducti viverent, fuit inter eos monachus, cui nomen Amos erat, qui pietatis causâ proximum D. Alexij Sacellum, à Meinwercō constructum, frequentare, in eoque sacrificium Missæ peragere solebat; & quia per cœmeterium, quod inter ædem domesticam & D. Alexij Sacellum interjacebat, transeundum erat, nunquam per id aut ibat, aut redibat, quin defunctos sepultosque eo in loco Sacrificij sui participes faceret, & æternam in transitu etiam cum cœlitibus requiem precaretur. Id cùm proprio receptoque Ecclesiæ more jam sæpius fecisset, audiuit aliquando in reditu ex Sacello magnam animarum multitudinem una sibi respondentem, Amen, Amen. Territus quidem ille & obstupefactus hæsit ad insolitas illas circum se voces, quod ex tanta respondentium turba nullum aspiceret; satis tamen intellexit, quo solatio mortuorum fructuque preces suæ acciperentur. Et ille multo impensius per omnem vitam continuare sacrificium, precesque pro defunctis. Quemadmodum D. Augustinus inter ceteros patres scripsit. *Orationibus Sanctæ Ecclesiæ, et sacrificio saluari, et elemosynis, quæ pro eorum spiritibus erogantur, non est dubitandum mortuos adjuvari, ut cum eis misericordius agatur à Domino, quàm eorum peccata meruerunt. Hoc enim à patribus traditum universa observat Ecclesiæ.*

Serm. 32. de
Verbis A-
post.

Dedica-
tio Eccle-
siæ Ca-
thedralis

Sed ad Meinwercum nos referamus. Nihil ille id temporis impensius habuit, quàm ut Basilicæ fabricam perficeret; quam impo-
sito tecto hoc anno, invitatisque, ut mos est, vicinis Episcopis, xvii.
Calend.

Calend. Octobris solemnibus Ecclesiæ ritibus dedicavit, affluente innumera hominum multitudine utriusque sexûs, ætatis atque ordinis. Eo celebri die & congregatione, Meinwercus diploma Apostolicum Benedicti VIII, quo privilegia & bona Paderbornensis Ecclesiæ confirmata diximus, publicè recitari iussit; quo omnium animis imprimeret venerationem huius sanctæ Ecclesiæ: ipse ut alios suo exemplo ad liberalitatem provocaret è bonis paternis, quæ in Saxonia possidebat, dedit Cathedrali Ecclesiæ suæ in dotem Oppidum Plesse cum M. & C. mansis, alijsque præterea possessionibus, quæ matri, dum viveret, ad fructum relictæ erant. Hac liberalitate mirum dictu, quantum accensæ sint aliorum piorum hominum mentes, quantumque in prædijs & agris, in auro & argento obtulerint; quarum donationum tabulas Auctor vitæ Meinverci, etsi nondum editas, recenset, & tædio sum, si hic referre velim. Hæc nunc illa magnifica Basilica, uti hodie dum conspicitur; ac tametsi postea tectum incendio absumptum, ipsum tamen Meinverci opus ex fabrica veteri, columnis, muris formaque perstat.

Pad. solenni ritu à B. Meinwerco peracta.

Invitârat quoque ad hanc dedicationem Basilicæ Henricum Imperatorem, quod certam sibi spem fecerat, Imperatorem, si præsens foret, regium Ervete prædium vicumque Paderbornensi Ecclesiæ datum in dotem. Sed ille per id tempus expeditionem adversus Boleslaum suscepit, valido cum exercitu Poloniam ingressus. Cujus prosperi belli exitus fuit. Nam postquam Magdenburgi imploratum D. Mauritij militis, ejus loci patroni auxilium, certam sibi victoriam polliceri est ausus. Quare in tres partes divisus exercitus; alioque ipse Imperator progressus in Boleslaum, alio Henricus Orientalium Saxonum Marchio cum Bavaris adversus Misiconem Boleslai filium, alio Othelricus Bohemorum Princeps. Ac cæsus quidem ab Imperatore magna clade Polonorum Princeps; gentem tamen debellare non licuit: seu quod disjunctus exercitus sese conjungere non poterat; seu quod Boleslaus ad interiora Poloniae refugeret. Quapropter populatione contentus Imperator, in Saxoniam reduxit copias. Multis hanc expeditionem refert Dithmarus, haud secus quàm auctor vitæ Meinverci, ut vel inde series annorum, rerumque gestarum, quam prosequimur, constare possit.

Auctor vitæ Meinverci.

Auctor vitæ Meinverci, num. xxxi. Dithm. l. 7. Poloni ab Henrico Imp. cæduntur.

Imperator igitur dispositis per Orientalem Saxoniam negotijs in Occidentalem descendit, et natalem Dominicum, ut Dithmarus scribit, in Patherbrum festivois peregit gaudiis cum Meinwerco Episcopo. Quem uti Imperator per omnem vitam sibi habuit familiarissimum; ita consiliorum quoque intimorum participem hortatoremque admisit sacrorum operum, quibus religiosissimum Imperatoris nomen per tot illustria facta inclaruit.

Henricus natalicia Christi Paderbornæ peragit. Dithm. l. 7.

Ggg

Annus

Annus Christi 1016.

Benedicti VIII Pont. 5.
Henrici II Reg. 15. Imp. 3.
Meinweri Ep. Pad. 8.

Comitia
Tremoni-
ensia.

Athela
Parrici-
dij, con-
vincitur.

Ideo-
que
Bonis
multa-
tur.

Hinc anno consequenti post natalitia Christi Paderbornâ Im-
perator Tremoniam profectus cum Meinwerco, ubi sub initium Ja-
nuarij Episcoporum ac Procerum conventum indixerat; qui & cele-
berrimus fuit, uti cum ceteris unus Auctor vitæ Meinweri nobis
tradit, & tabulæ, quas recitabimus, testabuntur. Convenere igitur iv-
Idus Januarij Erkenbaldus Moguntinus, Heribertus Colonienfis,
Meingozus Trevirensis, Unwanus Bremensis Archiepiscopi. Præte-
rea Episcopi Henricus Wirceburgensis, Bernwardus Hildesienfis, Ar-
nulpus Halberstadiensis, Wiggerus Verdenfis, Theodericus Mimi-
gardevordensis, Athabaldus Trajectensis, Thiatmarus Olnabrugens-
is, Hildewardus Citicensis, & Meinwerus Paderbornensis Episco-
pus. Aduere quoque ex Romanis Gregorius atque Azzo, utrumne
Legatorum nomine, auctor non retulit. Ex Ducum numero accessit
Bernardus Dux Saxonie, Liudolphus, Thiedericus, Wicmannus Co-
mites, alijs; quam plures Episcopi ac proceres. Multa in his comitijs
præsentem Imperatorem pertractata, quibus Saxonie tam in rebus sa-
cris, quam profanis consultum (quæ nunc frustra, quod temporum
inurijs interciderint, requirimus) præter ea, quæ Auctor vitæ Mein-
weri, unicus horum comitiorum scriptor, de Athela Meinweri
matre, & Balderico vitrico ejus retulit. Nam cum fama patrati supe-
riori anno parricidij, quo Theodoricum Meinweri fratrem occi-
sum diximus, totam inferiorem Germaniam impleffet, uterque Bal-
dericus & Athela Tremoniam postulati in iudicium: Baldericus, quæ
erat facundia, expedit se, ut insons pronunciaretur. Omnis ergo
accusatio versa in Athelam, matrem Meinweri Episcopi: quæ con-
victa, cum scelus negare non posset, ream se falsa est. Tum verò Ju-
dices magnopere perplexi, quid in tam clari sanguinis foeminam sta-
tuerent. Meinwerus parricidij ream morte tollendam urgebat. Du-
rum hoc alijs & inhumanum, matrem à filio mortis supplicio adju-
dicari, à quo vitam accepisset, ideoque haud leviter perstrictus est; ad
quæ Meinwerus, tanta flagitia exuto omni sanguinis affectu non
nisi ex lege & iustitia punienda esse, respondit, præstareque ut mortali
pœna satisfaceret, quam immortales damnata ad inferos subiret.
Tandem mitigatus aliorum sententijs, Imperatorem adiit, integrum
ei in matrem iudicium committendo, quod pro Imperij honore &
matris salute congruum censeret. Imperator auditis ceterorum ju-
dicijs, bonis paternis multandam decrevit; & quia Athela multa in
Saxonia possidebat prædia, quæ Meinwerus illi ex paterna heredi-
tate

tate ad v
etiam Ba
super re
rò, quibu
scribunt

He
rum Dec
mia nobi
præsent
cus sanct
que hare
cam man
redum e
dimis spe
divino n
eadem l
desbusen
Doddoh
mancipii
nis, pisea
utensilib
nensi Eo
martyris
gimur, on
auctorita
testate in
Episcopi
ceptum i
clesiæ, et
et incon
roborant
Erkenba
* XIII
Secundi
N
loco &
In
clement
vorumq
onis ord
no insti
Imperat
to Colon

tate ad vitæ fructum cesserat, omnia hæc Imperator, consentiente etiam Balderico Vitrico, Paderbornensi Ecclesiæ, tabulis etiam hac super re confectis, & ab Imperatore consignatis, donavit. Tabulæ vero, quibus novem prædia Athelæ matris Paderbornensi Ecclesiæ transcribuntur ab Imperatore, hujusmodi sunt.

Quæ S.
Henricus
Ecclesiæ
Pader-
bornensi
donat.

Heinricus Dei gratia Romanorum Imperator augustus. Si Ecclesiarum Dei sublimitatibus inservimus omni studio, æternæ retributionis præmia nobis speramus esse affutura. Quapropter omnium fidelium Christi, præsentium scilicet et futurorum, noverit universitas, qualiter Meinwericus sanctæ Paderburnensis Ecclesiæ venerabilis Episcopus omnia prædia sua, quæ hæreditario jure possederat, matri suæ Adelæ contradidit. Dehinc ipsam cum manu mariti et advocati sui Balderici Comitis, cum consensu etiam hæredum eadem prædia potestativè nobis donavit: At nos perpetuæ beatitudinis spe, ac pia præfati Episcopi, dilectique nepotis nostri, qui se suæque omnia divino mancipare gaudet servitio, prece et devotione commoniti, prædia eadem legitime nobis tradita (inter quæ principales cortes sunt istæ: Immedeshusen, Walmonthem, Haverlow, Hukilhem, Mandelbiki, Goltbbiki, Doddohusen, Hokinesleve, Wackeresleve) cum appertinentibus villis, et mancipiis utriusque sexus, silvis, vis et in vis, exitibus et redditibus, molendinis, piscationibus, pascuis, venationibus, quasitis et inquirendis, omnibus utensilibus, quæ quolibet modo dici vel nominari possunt, Sanctæ Paderburnensi Ecclesiæ, in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ, sanctique Kiliani martyris ac beati Liborii Conf. constructæ, per hanc imperialem paginam largimur, omnium hominum contradictione remotâ. Insuper etiam imperiali auctoritate præcipimus, ut nulla major minorvè persona aliqua judiciaria potestate in eisdem prædiis se intromittat, nisi advocatus, quem ejusdem Ecclesiæ Episcopus sibi eligat. Si quis autem, quod absit, hoc nostræ donationis præceptum infringere ausus fuerit, centum libras auri persolvat, L. eidem Ecclesiæ, et L. nostræ Camera. Et ut hæc nostræ largitionis auctoritas firma et inconvulsa permaneat, hoc præceptum inde conscriptum manu propria corroborantes sigillo nostro jussimus insigniri. Guntherius Cancellarius vice Erkenbaldi Archiepiscopi recognovit. Data IIII Idus Januarii Indiæ.

*XIII Anno Dominicæ incarnat. MXVI, anno verò Domini Heinrichi *al. XIV. Secundi regnantis *XIII. Imperii autem *II Drodmannia feliciter amen. *al. 15. *al. 3.

Nunc alteras addimus tabulas Heinrichi Imperatoris ex eodem Henricus loco & anno, quibus villa Moronga confirmatur Meinverco. Imp. Ec-

In nomine sanctæ et indivisæ Trinitatis, Heinrichus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Ecclesias Christi ampliare, servorumque ejus necessitatibus piè ac clementer subvenire imperialis promotio- nis ordo deposcit: proinde fidelium Christi noverit industria, qualiter divi- no instinctu admoniti, et interventu dilectissimæ conjugis nostræ Cunigundæ Imperatricis augustæ, in idipsum fraterna caritate collaborantibus Heriber- to Coloniensi Archiepiscopo, Theoderico Mîmegardervurdensi, Adebald

Henricus
Imp. Ec-
clesiæ Pa-
derb. do-
nat villam
Moron-
gam-

Trajectensi, Theoderico Metensi, Wiggero Verdensi, Thietmaro Ossenbruggensi, Erico Harvelbergensi, sanctæ Patherbrunnensi Ecclesiæ in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ, sanctique Kiliani martyris, et sancti Liborii Confessoris constructa, cui etiam Meinvercus venerabilis Episcopus præsidet, quandam nostram cortem, Moronge dictam, in pago Morongano, in comitatu Bennonis Comitum sitam, quam nobis Unruvanus Bremensis Archiepiscopus cum manu advocati sui Udonis tradidit, omnium hominum contradictione remota, pro remedio animæ senioris nostri tertii Ottonis, divæ scilicet memorie Imperatoris augusti, et incolumitate vite nostræ presentis, ac spe future, per hanc imperialem paginam concedimus atque largimur, cum omnibus appendiciis, areis, villis, pascuis, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, silvis, venationibus, cunctisque, qualicumque modo nominari possint, utensilibus, ea videlicet ratione, ut prædictus Meinvercus Episcopus eandem cortem, quamdiu vivat, in usus proprios potestativè possideat; post finem verò vite suæ ad vestitum Canonicorum in eadem Deo, sanctæque genitrici eius Mariæ, nec non beatis Kyliano ac Liborio servientium annuatim meliorandum pertineat. Si quis verò hanc nostram donationem infringere præsumperit, centum libras auri persolvat, L. eidem Ecclesiæ, L. verò nostræ Cameræ. Et ut hæc nostræ liberalitatis auctoritas stabilis et inconversa permaneat, hanc cartam inde conscriptam manu propria roborantes Sigillo nostro iussimus insigniri.

Gunterius Cancellarius vice Erchanbaldi Archicappellani recognovit. Data IIII Idus Ianuarii indict. * XIII. anno Dominice Incarnat. M. XVI. anno vero Domini Henrici secundi regnantis * XIII. imperii autem * II. actum Drodmanne feliciter amen.

* al. XIV.

* al. XV.

* al. III.

Et Prædium Bernehufen.

Subjungimus tertias Henrici Imperatoris tabulas, quibus nobile prædium Bernehufen Tremonie donat Meinverco.

Henricus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Tribunal animæ dilatamus, Si Ecclesias Christi cum sibi subiectis ampliamus; quæ de re fidelium Dei universitati pateat, quod hac intentione, interventu dilectissimæ consuetudinis nostræ Cunigunde Imperatricis Augustæ, nec non et Heriberti Archiepiscopi Coloniensis, Adalbaldi Traiectensis, Theoderici Meginhardi Verdensis, Theodori Metensis, Wiggeri Verdensis, Thietmari Ossenbruggensis, Erici Harvelbergensis, sanctæ Paderbrunnensi Ecclesiæ in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ, sanctique Kiliani martyris et sancti Liborii consecrata, cui etiam Meinvercus venerandus Episcopus præsidet, quandam curtem nostræ proprietatis Berneshufen dictam, in pago Lissa, in comitatu Udonis sitam, quam ab Unruvano Bremonensi Archiepiscopo donante, et per advocatum suum Udonem legitima traditione accepimus, pro remedio animarum divæ memorie Ottonis Imperatoris tertii, senioris scilicet nostri, et incolumitate vite nostræ utriusque presentis fidelicet ac future conjugisque nostræ dilectissimæ, nec minus pro stabilitate regni proprietario iure concedimus cum omnibus appertinentiis, rebus, territoriis, villis, mancipiis utriusque

sexus,

sexus, silvis, venationibus, aquis aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, viis et inviis, exitibus et retribus, pratis, et pascuis, et cum omnibus acquisitis et inquirendis, ea ratione, ut prænotatus Episcopus ejusque Successores liberam potestatem in ejusdem Ecclesia utilitatem vertendi habeant. Si quis autem in posterum, quod absit, præfatam Ecclesiam inquietare contendat de eisdem prædiis perpetuo anathemate condemnatur. Insuper C. libras auri optimi componat, dimidietatem regie Camera, et reliquam partem eidem Ecclesia, quam inquietare præsumpsit. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas stabilis et inconvulsa permaneat, hanc cartam inde conscriptam manu propria roborantes sigillo nostro jussimus insigniri.

Gunterius Cancellarius vice Erkanbaldi Archicappellani recognovit. Data XIX Calend. * al. XII. februarii. Indict. * XIII. anno Dominice Incarnat. M. XVI. anno vero Domini Heinrichi * al. XV. secundi regnantis * XIII. Imperii autem * secundo. actum Drodmannia. * al. III.

Subservient hæc tabulæ ceteris quoque Episcoporum factis illustrandis; quando ex his præsentiam suorum Episcoporum intelligant, quam ex nullo alio facile quàm scriptore vitæ Meinwerici, & ex his diplomatis recognoscant. Quanquam uti modo Auctor noster Mengozum Trevirensis Archiepiscopum in his comitijs præsentem fuisse, haud video; cum cum Dithmarus in pervigilio Natalis Christi obiisse scribat, subrogato in ejus locum Poppone ex clara Marchionum Austriæ familia; nisi ad comitia evocatum velit, quem mors prævenit. Quare & nulla hisce in tabulis ejus memoria inter alios Episcopos proditur; falliturque idem auctor noster, dum Mengozum sive Mengaudum anno M. XVIII. obiisse scribit.

Dehinc Imperator, postquam lustratâ Westfaliâ omnia rite disposuerat, Confluentiam profectus est, Popponis Archiepiscopi firmandi causâ; verebatur enim ne Adalbero, sede jam antè depulsus, spe Episcopatus, illius vacuum sedem per novas turbas invaderet. Quamobrem festinato itinere Trevirim advolat, & quem secum ducebat Popponem, egregium Præfulem, sedi illi imposuit, acclamante universo clero ac populo. Præclara Imperatoris, & omnibus Imperatoribus ad exemplum proposita constantia ac religio, qui Adalberonem, Cunigundæ conjugis fratrem, ab hac dignitate repulit, exutoque omni sanguinis affectu, semper digniores, quos reperire potuit, provexit ad Episcopatus. Conversis inde curis ad Orientales Francos, festum Palmarum Wirzenburgi cum Henrico ejus loci venerabili Episcopo egit. Herbipoli mox Bambergam discessit, ubi cœnam Domini, Christi patientis ferias, & Pascha pete-

Broverus
I. II. Annal.
Trevir.

Poppo
Treviren-
sis Hen-
rico ca-
thedra
imponi-
tur.

Dithm. l. 7.

tenti-

rentibus id minus successit. Quapropter Imperator transita Basilea ad Rhenum reflexit iter, & in Saxoniam maturavit ad Polonicum bellum.

Athela
alienare
bona non
nulla co-
natur.
*Auctor vita
Meinw.*

Per id tempus Athela Meinweri mater, quam Herodiadem vocat Dithmarus, furere coepit; ut enim à judicio Tremoniensium vindictamque expleret in Meinwercum, statuit omne patrimonium avertere à filio in alios; idque mulier specie pietatis aggressa, decem mansos, quos habebat in monte Lare juxta Heimberg, (locus est in inferiori Germania) Monasterio S. Viri, quod in Eltensi monte memoravimus, per fraudem donavit. Plura ejusmodi machinabatur, quæ tamen, metu Imperatoris & Meinweri, nemo acceptare ausus. Ibi ubi compertum à Meinwerc, in eas partes se contulit, matremque, quæ cognito ejus adventu ad Emme aquas in fugam se dederat, affecutus capit; & cum multis injuriam exprobarer, illa longè protervior, hæc justa à se donatione facta esse contendit, quod ipsum incolæ quidam Athelæ servitio obnoxij asserebant. Ad quæ Meinwercus se nihil præter id, quod æquum est, expetere; & cum testes illi ad juramentum se offerrent, in eamque rem reliquias D. Cuneræ ex Ecclesia Rene deferri curassent, non abnuit juramentum Meinwercus, sed ijs reliquijs, quas illi attulerant, improbatis abjectisque, produxit ex hierotheca suâ lipsana SS. Apostolorum Petri & Pauli, adhuc D. Blasij, provocando ad juramentum, si causæ suæ fiderent. Jurant igitur septem ex his viri, & quia perfide jurant, quatuor oculis capti, tribus manus obriguerunt, immedicabili per omnem vitam malo. Opportunè ex hac vindicta Meinwercus matrem aggressus, hortabatur, resipisceret tandem; quibus impia mulier multo obfirmatior facta. Meinwerc² deinde in Radinheim divertit, quæ Balderici vitrici sedes erat, nunc autem pagus est haud procul Atnheimio, vulgo Bencum sive Redenchem. Ea in arce conspicatus in cubiculo matris tapetem, quem ipse olim istuc suspenderat, Draconis insigni notatum, revelli jussit, & Paderbornam ad cœnobium Abdinghovanum secum deportari, reposito in ejus locum pallio suo. Vix Meinwercus ijs ex partibus recesserat, cum Athela mater prædia cum Ecclesijs partim Heriberto Coloniensi Archiepiscopo vendere, partim donare Tutienfi cœnobio, quod Baldericus vitricus militari Sacramento eidem Archiepiscopo obstrictus erat; donare præterea Cathedrali Ecclesiæ Coloniensi emporium Refe, haud alio donationis lucro, quàm ut ea in Basilica ab obitu tumultum haberet. Hanc donationem, qua Oppidum Refe ad Rhenum Coloniensi Ecclesiæ cessit, Meinwercus pacis & pietatis causa ratam habuit.

Dithm. l. 7. At longè graviora flagitia accumulavit Athela, conspirante Balderico, quem tori & scelerum consortem habuit. Intercesserant quippe acres similitudines inter Baldericum & Wigmannum Comitem, virum

virum paci-
cationibus
Wigmannu-
gem, ut ad
scelerata m-
it; quo il-
tamen Ath-
derico ma-
Thiedericus
matertera
civitatem
rificè sepel-
Tremonien-
certò alter-
enim Au-
fos, quos B-
cis legibus
manni com-
mam obse-
rator sub e-
dens, fun-
odium, y
quanquan-
loniam se
quæ è man-
dabatur ac-
cujus funu-
rè cadaver
jectum; r
tradat.

Du-
leslaus; r
terioris a-
in Poloni-
pace sibi
dem Saxo-
per Legat-
Palithina

virum pacis bellicue artibus clarum; pugnatumque crebris dimi-
cationibus inter utrumque; quas ad pacem tandem venire passus est
Wigmannus, tanta etiam fiducia erga Baldericum & Athelam conju-
gem, ut ad convivium invitatus venerit. Ibi inter hilaritatem Athela,
scelerata mulier, clam poculum veneno mixtum Wigmanno præbu-
it; quo ille epoto, illico sensit dolum, & è domo se proripuit; quem
tamen Athela præveniens, per servum trucidari iussit, inspectante Bal-
derico marito. Vulgatâ patræ necis famâ, accessit inter primos
Thiedericus Mimingardeurdenſis Eccleſiæ Episcopus, inquit Dithmarus,
matertera ipsius genitus, & corpus multo cum mœrore ad Frechem
civitatem (quam Vredenam dixeris) deportari iussit, & à suis hono-
rificè sepeliri. Sed utrum hoc facinus jam ante, an post accusationem
Tremoniensem sit perpetratum, incertum faciunt Auctores. Additur
certò alterum facinus haud minus detestabile, si non idem. Memorat
enim Auctor vitæ Meinweri duos nobiles ab Imperatore viros mis-
sos, quos Baldericus & Athela per insidias interemere, qui ob id publi-
cis legibus damnati ac proscripti; & Bernardus Dux, ulturus Wig-
manni consanguinei necem, Uplagen, urbem Balderici munitissi-
mam obsedit, atque ad deditiorem compulit; quam deinde Impe-
rator sub exitum anni in has partes, confecto bello Polonico, descen-
dens, funditus everti iussit. Baldericus, tanquam alter Cain terræ
odium, vagus ac profugus panem oberrando emendicare visus;
quanquam Dithmarus reconciliatum indicare videatur. Athela Co-
loniam se recepit, miseramque exinde vitam traxit ex collatitia stipe,
quæ è manu Heriberti Archiepiscopi & Tuitiensi cœnobio quotidie
dabatur ad victum. Mortua deinde ad fores Basilicæ est sepulta; post
cujus funus tantâ tempestas exorta, ut urbis excidium timeretur, qua-
rè cadaver effossum, atq; ad cœli iram mitigandam in Rhenum est pro-
jectum; nitamen Auctor vitæ Meinweri hæc nimium exaggeratè
tradat.

Annus Christi 1017.

Benedicti VIII Pont. 6.

Henrici II Reg. 16. Imper. 4.

Meinweri Ep. Pad. 9.

Dum hoc anno Imperator Burgundicis distinetur, quievit Bo-
leslaus; nec aliud fere egit, quàm ut urbes suas præmuniret, & à su-
perioris anni clade respiraret, palam testatus, si Imperator exercitum
in Poloniam revexisset; aut in servitutem transcundum fuisse, aut
pace sibi transigendum; quod unicè expetebat Imperator, ut tan-
dem Saxoniam Orientalem pacatam obtineret; quod & hoc anno
per Legatos tentatum; ideoque in Saxonia commoratus Imperator,
Palithi natalitia Christi celebravit. Quo ex loco in Alstede, Thuringiæ

Athelæ
crudelitas
& homi-
cidia.

Auctor vitæ
Meinweri.

Ejusdem,
uti & ma-
riti ejus,
miser ex-
itus.

Gemina
comitia
celebrat
Henricus
Imp.
Dithm. l. 7.

giæ oppidum profectus, Epiphaniam Domini celebravit; conven-
tuque istic Episcoporum & Principum indicto, multa procerum dis-
sidia, Imperatore iudice, composita sunt; quos inter Theodoricus
Monasteriensis Episcopus, & Hermannus Comes in concordiam ve-
nere. Inde Merseburgum concessit, rursusque Episcoporum & Prin-
cipum conventu habito, Erkenbaldus Moguntinus & Gero Magden-
burgensis Archiepiscopi, Arnulphus Halberstadiensis Episcopus
cum Sigefrido & Bernardo Comite, ceterisque Legatis missi, qui
Boleslaum ad Albim atque ad Colloquium invitarent; quos cum il-
le perfidus homo delulisset, bellum in illum decretum est, impera-
tusque fuit per totam Saxoniam armorum apparatus. Accessit ad hæc
concilia quoque evocatus ab Imperatore Meinwercus Episcopus
noster, qui deinde cum Imperatore Magdenburgum concessit. Mul-
ta istic in conventu procerum tractata, multæque controver-
sæ diremptæ; quos inter Dithmarus ipse Mersburgensis Episcopus
de se inquit, *cum Imperator sederet pro tribunali, et præsentibus Episcopi
adessent Gero, Meinwercus, Wigo, Ericus et Eilhardus, surrexi, et
lamentationem meam feci. Quam præclare tum agebatur in Imperio,
cum Cæsares ipsi sago togaque inclyti, & bella ex castris præsentibus
gererent, & provincias obirent, jus summis infimisque ex tempore
dicendo, litesque decidendo, quæ nunc in tribunalium carceribus
hærent? Magdenburgo Imperator Halberstadium demigravit; inde
Quidlenburgo visitato Goslariam movit cum Gerone Magdenbur-
gensi Archiepiscopo, Meinwercus, ceterisque Episcopis. Multas Gos-
lariæ hebdomadas permansit, tum ob bellum Polonicum, quod istic
denuo decretum, tum ob controversa litium definienda. Villa
appellatur Goslaria à Dithmaro, quam Imperator multum excoluit, ma-
jorum, ut diximus, ac Cæsarum ante ipsum exemplo. Ibi dum Impe-
rator substitit, novum ad Visurgim Monasterium Virginum Kem-
nada intra sacros diocesis Paderbornensis fines conditum, magnifi-
co diplomate approbavit Imperator, & in tutelam suscepit, quod
tabulæ, quas his exhibebimus, testabuntur.*

*In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Henricus Dei donante
clementia Romanorum Imperator Augustus. Omnium sanctæ Dei Ec-
clesiæ, nostrorumque fidelium presentium ac futurorum comperiat univer-
sitas, qualiter Domina Frederuna venerabilis Abbatisa, ejusque soror Imma
Comitissa, Gernoe Comite adjuvante, construxerunt quoddam monasterium
in villa Keminata dicta, in pago Tilithi, in Comitatu Bernhardi ducis situm,
in honore sanctæ Dei genitricis, et perpetuæ Virginis Mariæ dedicatum, ad
quod omnem hereditatem suam, Curtes scilicet ac villas infra nominatas,
Kaminata, Hegen, Hogen, Barigi, Tundrivium, Othere, Warstan, Rothe,
Bardewic, Hotmanessun, Witthorp, Britlingi, Biangi, Budiburg, Aldenes-
thorp, Haterbike, Bodenhusen, Sutherburg, Claniki, Wigmannetburstal, Be-
nedeftorp,*

Et lites
ipse diri-
mit.

Confir-
matur
fundatio
monaste-
rij Kem-
nadenfis.

nedeftorp, W
nigas, grati
supplices ro
mus: quod
videlicet, a
cognoscat u
Abbatissa
Æmoniales
Insuper con
laque nostri
blicam fruit
fuerit cum
dem monast
Benedicti.
ginam man

Signum

Gantherus C
nationi
regnam

Id diplom
corrigen

xvi, ita p
tum quod

Ven

nâ, versum

mum me

ret, ut cur

patrocini

chus dom

quæ ab a

flagitant

Monaste

ritatem i

reddend

& tot res

liberalita

Ge
Festum

medestorp, Widila, Walderfidi, Kokerbiki, Holana, Aunsetila, Hepstidi, Stigigas, gratissima voluntate tradiderunt: unde nostram majestatem aggressa, supplices rogaverunt, ut ipsum monasterium in nostro mundiburdio suscipere-
mus: quod nos, petitione Cunigundis dilectæ conjugis nostræ Imperatricis videlicet, ac honorabilis interuentu Theoderici Mindonensis Episcopi, fecisse cognoscat universitas fidelium. Adhuc statuimus, ut prædicti monasterii Abbatissa talis libertatis lege ac proprietatis fruerentur, quales cetera Sanctimonialia in regno nostro sub regula S. Benedicti iuste viventes utuntur. Insuper concedimus eidem Abbatiæ, ut nullus Marchio, nullus Comes, nullaque nostri imperii magna parvaque persona in ea placitum facere, vel publicam fruitionem * exire, nisi advocatus, quem Abbatissa, quatuor temporis fuerit cum Sanctimonialium consensu voluerit. In obitu vero Abbatissæ ejusdem monasterii liberum habeant arbitrium aliam eligendi juxta regulam S. Benedicti. Et ut hujus nostræ auctoritatis privilegium perseveret, hanc paginam manu propria roborantes sigillo nostro iussimus insigniri.

* fore ex-
igere pos-
sit,

Signum Domni Heinrichi

Romanorum Imperatoris
Augusti.

Guntherus Cancellarius vice Erchanbaldi Archicappellani recognovit. anno Dominice incarnationis MXXVI. indictione XV. anno vero Domini Heinrichi Imperatoris Augusti XV regnantis. Imperii IIII. actum Goslar. data VII Kalend Aprilis.

Id diploma ad hunc annum refero, in quo pro anno Christi MXXVI, corrigendus annus MXXVII, & pro regio anno XV substituendus annus XVI, ita probè cum Indictione XV, & imperij anno IIII conveniet; tum quod hoc anno Imperator Goslariæ, non priori, præsens fuerit.

Vetus ac nobile illud Monasterium Virginum, labente disciplinâ, versum est in Præposituram Corbeiensium; & cum nostrâ demum memoriâ Præpositus ejus loci ad hæresin Lutheranam descisceret, ut cum concubinâ & liberis tutus esset, Ducum Brunswicensium patrocínio & potestati eandem submisit, tanquam desertor Monachus donare posset bona sui cœnobij: aut illa retineri jure valeant, quæ ab anno XV hujus sæculi occupata, lege Imperij, restitutionem flagitant. Sed, ut hæc Corbeienses disceptant & repetunt, ita nobis Monasterij hujus originem, D. Henrici Imperatoris tutelam & auctoritatem indicasse sat est. Quæ si modo valeret, quot bona Ecclesiæ reddenda essent? Et ubi nunc Gandershemium. Quidelenburgum & tot regalia Monasteria, sacrorum Principum, Regum ac Cæsarum liberalitate condita?

Quod
jam alie-
natum,
per Præ-
positum
Lutheri
doctri-
nam am-
plexum.

Goslariâ Imperator, ubi hæc acta sunt, Moguntiam digressus, Festum Palmarum celebravit cum Erckenbaldo Archiepiscopo,

Hhh

Paſcha

Dithm. 1. 7. Pascha verò Ingelhemij, vicino ad Rhenum loco. Urgebatur istic Imperator publici Imperij rebus pertractandis; sed cùm pietati primùm vacare consultum haberet, comitia Aquisgrani indixit, quo haud multò post est profectus. Subinde Cunigunda Imperatrix, quod gravi morbo tentaretur, Francofurto ab Imperatore ad Cassungense Monasterium Virginum discessit, voto duplici primùm concepto, de alio abs se Monasterio condendo, alioque ad sepulchrum D. Ludgeri factò, pro valetudine recuperandâ. Igitur postquam Aquisgrani in publico Principum conventu Henricus Dux Bavarix, & Theodericus Metensis Episcopus, Cunigundæ fratres, Imperatori reconciliati, Imperij negotia sunt pertractata. Imperator cùm jam Cunigundam Imperatricem à morbo recreatam didicisset, Werthinam contendit, grates Deo, ac D. Ludgero peracturus; ita enim Dithmarus: *Imperator audiens Contectalem suam levius habere, et votum fecisse Domino, grates Christo persolvit ex animo, et Pentecosten in Werthum, quam primò sanctus Domini Sacerdos Luidigerus suis construxit impensis, venerabiliter celebravit, Abbate Heithenrico sibi pleniter ibidem serviente.* Utrumne ex hac profectioe Monasterium, D. Ludgeri primam Episcopalem sedem, inviserit D. Henricus, et si verisimile habeam, auctores non prodidère. Præclarus tum in loco Episcopus Theodericus, è nobili Comitum Orientalis Saxonix prosapia, & jam antè etiam Magdenburgensis Episcopus suorum suffragijs designatus, sed ab Henrico Imperatore Monasterium traductus Episcopus, vir candidæ indolis, & præclaræ virtutis.

S. Cunigundis Paderbornæ S. Henricum convenit. Perlustratâ deinde in transitu Westfaliâ, ab Rura Casar, ut Dithmar⁹ scribit, ad Orientem tendens, Imperatricem ad se in loco, qui Pathebrunnum dicitur, venire jussit. Substitit illa hætenus in valetudinis causâ Cassungæ in Monasterio Virginum prope Cassellas, eò ex Hassiæ loco Paderbornam sibi occurrere voluit. Grati denuo hospites apud Meinwercum, quibus Meinwercus magnificæ Basilicæ, instaurati ex incendio Collegij, & surgentis novi Monasterij Abdinghoviani opera ad amœnos Paderæ fontes spectanda obtulit, quo simul expertum Imperatoriæ liberalitatis fontem sinumque excuteret: nec tam amœnitate ingenij & lepore, quo valebat, quàm aspectu religionis oblectabat Imperatorem & Imperatricem, ostendendo Cleri disciplinam, & florem novorum cœnobarum, ædesque præterea sacras, quas exstruxerat. Quaverò liberalitate Imperator hospitij gratiam compensavit, testes esse poterunt novæ donationum tabulæ, quibus in Mense Junio versatus Paderbornæ commonstratur.

Ejusque rogatu varia prædia Paderbornensi Ecclesiæ donat S. Henricus.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Heinricus Dei gratia Romanorum Imperator Augustus. Omnium Christi fidelium industria novaverit, qualiter nos divini amoris respectu, et dilectissimæ conjugis nostræ, qui duo sumus in carne una, Cunigundæ videlicet Imperatricis augustæ rogatu et

et instinctu, cis Mariæ, ris dedicat, contradicte in Dulmin, lostron m, Horlon m, coldinghus, senis, aquis, tionibus, e possint, ut quàm vicin, à Domino Canonicon, bi, sicut m, nostræ libe, scriptam

Sig

Gunterus Junii, secun

Inco cum cor, norificæ s, siens ad L, in castris, gestas ej, pum co, Liezgo, quæren, atque c, Episcop, venere, approb, kihardi, bus, nec, & Succ, In manoru

et in finem, sanctæ Patherbrunnensi Ecclesiæ in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ, et sancti Kiliani Martyris, sanctique Liborii ter beati Confessoris dedicata, tale prædium proprietavimus, quale nobis, omnium hominum contradictione remota, tradidit Heinricus in Comitatu Herimanni Comititis, in Dulmine mansum I, in Nienhem mansum I, in Serimne mansum I, Halostron mansum I, in Bertalostron mansum I, in Lehembeke mansum I, in Horlon mansum I, in Comitatu Ottonis Comititis in Ehnepo mansum I, in Ricoldinghuson mansum I cum L mancipiis utriusque sexus, arcis, villis, pascuis, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, silvis, venationibus, et omnibus appendiciis, cunctisque, qualicumque modo nominari possint, utensilibus; ea scilicet ratione, ut uterque nostrum tam vestitum, quam victum stipendialem à modo ab Episcopo sedis subscriptæ, nunc verò à Domino Meginoverco Præsule, et post à Successoribus ipsius, communi Canoniorum consensu, cum perpetua orationum participatione plenariè intibi, sicut unus fratrum accipiat, et potestati vè possideat. Et ut hæc traditio nostræ liberalitatis stabilis et inconvulsa permaneat, hanc cartam inde conscriptam manu propria roborantes sigillo nostro subterbullari iussimus.

Signum Domni Heinrici

Romanorum invictissimi
Imperatoris Augusti.

Guntherus Cancellarius vice Archambaldi Archicappellani recognovit. Data IIII Idus Junii. indictione XV. Anno Dominicæ incarnat. MXXII. anno verò Domni Heinrici Secundi regnantis XVI. Imperii IIII. actum Patherbrunnen.

Inde nunc (Paderborna) ut scribit Dithmarus, ambo Imperator cum conjuge, usque ad Magdenburg profecti, à Gerone Archiepiscopo honorificè suscepti sunt. Post Imperator cum conjuge et exercitu Albim transiens ad Liesca, curtem quondam Ugonis Episcopi, venit, ubi per duas noctes in castris sedens tardantem turbam expectavit. Auctor noster, qui res gestas ejus conscripsit, celebrem hoc anno Episcoporum ac Principum conventum tradit in loco, quem ipse, & tabulæ donationum Liezgo, Browerus Laergo vocat, opinaturque in diocesi Bremensi quærendum; quanquam certius ex Dithmari vestigijs locus hic atque conventus transalbam quærendus, quo Meinwercus ac ceteri Episcopi Imperatorem secuti deduxerunt. Episcopi igitur, qui convenère, in hoc diplomate memorantur, quo Imperator ex eorum approbatione & judicio, Abbatiam Helmerdeshusen, heredibus Ekkihardi Comititis abjudicatam, & Imperio assertam, (quod nec opibus, nec Ministerialium servitio multum utilis) Meinwerco Episcopo & Successoribus attribuit regendam: ita enim Imperator.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Henricus Dei gratia Romanorum Imperator Augustus. Canonum statuta, non ore hominum, sed

Hhh 2

spiritu

spiritu Dei condita, præcipiunt, Ut Episcopi frequenter claustra Monachorum visitent, et si quæ extra regulam illic invenerint, abscedant et corrigant. Hæc vigilanter interius contemplantes, et in hujus vitæ itinere onera nostra Episcopis imponendo levigantes, caritatis causâ, sine qua dives pauper est, cum interventu amantissimæ conjugis nostræ, Cunigundæ videlicet Imperatricis Augustæ, cum Archiepiscoporum Erchanbaldi Moguntini, Popponis Treverens. Geronis Maydenburgensis, Urvani Bremensis: et Episcoporum Arnoldi Halverstad. Epponis Babenberg. Theoderici Meten. Heinrici Wirceburg. Theoderici Mimegardesvurd. Henrici Parmen. Theoderici Minden. Thiemonis Mersburg. Erici Harvelberg. Laicorum quoque Bernbardi ducis, Sigefridi atque Erriconis Comitum, Abbatiam nomine Heilwvardseshusen cum omnibus suis appendiciis, mobilibus et immobilibus sedi Paderbornensi in honore sanctæ Mariæ, sanctorumque Kyliani atque Liborii constructæ, cui insignis acquisitionis Præsul Meywverchus in præsentiarum præest, in proprium dedimus, nostroque jure et dominio in jus et dominium ipsius amodo potestativè, et juxta regulam sancti Benedicti episcopaliter disponendam, atque possidendam tradidimus. Et ut hæc nostræ traditionis pagina firma et inconvulsa permaneat, manu propria corroborantes atque confirmantes, sigilli nostri impressione subtus eam sigillari iussimus.

Signum Domni Heinrici

invictissimi Romanorum
Imperatoris Augusti.

Gantherus Cancellarius vice Erchanbaldi Archicappellani recognovit. Data V Idus Iulii. Indict. XV. anno Dominice incarnat. M. XVII. anno vero domni Heinrici secundi regnantis XVI, Imperii VIII.

Villa Niderana
à S. Henrico donatur cœnobio
Abdinckhoffensi.

In eodem Episcoporum conventu Imperator prædium Nedere Meinwerco præsentî donat, ad novum, quod Paderbornæ Monasterium Abdinghovianum erigebat, dotandum. Tabulæ priori die datæ, sunt ejusmodi.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Henricus Dei gratia Romanorum Imperator Augustus. Generalis Christi fidelum novit industria, aliud in homine esse, quod regere valeat tanquam vir, aliud tanquam femina, quod regatur. Hac contemplatione interius vigilantes, et exterius quasi obdormiscentes, divini amoris respectu, et dilectissimæ femina, sive Conjugis nostræ, Cunigundæ scilicet Imperatricis Augustæ interventu, Ecclesiæ novæ, quam in honore sanctæ Mariæ omniumque Sanctorum venerabilis Episcopus Meginwvercus in occidentali parte Paterbrunnensis suburbii dedicatione consumando, construxit, prædium tale proprietavimus, quale legaliter et capitulariter nomine Redialdus ad nostras manus imperiales hereditavit in pago Hesse Saxonico, in comitatu Herimanni Comititis, in villa Nedere nominata, cum mancipiis utriusque sexus, arcis, villis, pascuis, aquis aquarumque

rumque dec
appenditiis,
demque tem
sub regula sa
illud babeat
lis et incon
borantes sig

Signum

Gantherus Ca
VI Idus
Heinrici

Urg
gressa cum
scoporum
Ac bellum
depulsus in
per Silesian
dibus, ut I
necesse ha
finitum et
etiam perh
fis Archie
traductus
reversus,
am haud
perator di
Decembr
sum exin
celebravit.
ad Herv
wercus, a
cis, ac virg
lerat, mag
rus Osnab
in conter
legij, & r
Collegio
lectus, ac
dram trac
oniam J
habuerit,

rumque decursibus, piscationibus, molendinis, silvis, venationibus, et omnibus appenditiis, cunctisque, qualicunque modo nominari possunt, utensilibus; eodemque tenore, ut fratres ejusdem monasterii choro, concordia caritatis, sub regula sancti Benedicti Domino famulantes, proprietario jure potestativè illud habeant atque possideant. Et ut hæc traditio nostræ liberalitatis stabilis et inconvulsa permaneat, hanc cartam inde conscriptam manu propria roborantes sigillo nostro subterbullari jussimus.

Signum Domni Henrici

invictissimi Romanorum
Imperatoris Augusti.

Gantherus Cancellarius vice Erchanbaldi Archicappellani notavit. actum Lietzgo. Dat. VI Idus Iulii. indict. XV. anno Dominice Incarnat. M. XVII. Anno vero Domini Henrici secundi regnantis XVI. Imperii IIII.

Urgente jam tempore armorum progressum, Imperatrix regressa cum aliis quamplurimis, inquit Dithmarus; è quibus pars Episcoporum redijt in Saxoniam, pars Imperatorem secuta in Poloniam. Ac bellum illud per reliquam ætatem, postquam Boleslaus Glocovia depulsus in fugam, obsidione urbium, vastatione regionum, ac tantis per Silesiam, Moraviam, ceterasq; Poloniæ provincias gestum est claudibus, ut Boleslaus fatigatus depressusque pacem per Legatos petere necesse habuerit: quo anno demum bellum illud grave & diuturnum finitum est. Auctor noster hoc bello Bohemiam & Moraviam subactam perhibet. Sanè postquam mense Junio Thieddegus Pragensis Archiepiscopus, ante ex Corbeia ad Visurgim ad hanc sedem traductus, excesserat è vitâ, Imperator Merseburgum in Octobri reversus, Ekkihardum novæ civitatis Abbatem subrogavit, Bohemiam haud secus, quàm Saxoniam sibi vendicando. Ex Saxonia Imperator digressus Bambergam, Henricum Imperatricis fratrem in Decembri post octennè exilium reposuit in Ducatum Bavarix. Festum exinde omnium Sanctorum Imperator in Alstidi digna veneratione celebravit. Hoc ipso anno Meinwercus Basilicam S. crucis in vicino ad Hervordiam colle solemnè ritu consecravit. Opus hoc Meinwercus, ac piorum hominum liberalitas, venerationi salutaris crucis, ac virgini, ex quo illa se istic spectabili forma, ut diximus, obtulerat, magno studio accelerarunt. Sub id quoque tempus Dithmarus Osnabrugensis Episcopus oculorum usu orbatus, vitam exinde in contemplatione rerum divinarum exegit; vir & conditi à se Collegij, & rebus præclare gestis, & famâ sanctitatis clarus, postquam ex Collegio Magdenburgensi primùm Præpositus Aquisgranensis delectus, ac deinde ab Henrico Imperatore ad Osnabrugensem cathedram traductus erat. Nullus facile post D. Henricum Cæsar, qui Saxoniam Imperiumq; Sanctorum Episcoporum multitudine illustrius habuerit,

Annus

Bolesla-
um Polo-
num ad
pacem
petendam
S. Henri-
cus com-
pellit.Conse-
cratio
templi S.
Crucis
Herivor-
diensis.
Dithma-
ri Ep. Os-
nab. vir
sanctus
vilu pri-
vatur.

Annus Christi 1018.

Benedicti VIII Pont. 7.

Henrici II Reg. 17. Imp. 5.

Meinwerchi Ep. Pad. 10.

Dithm. lib.
ult.

Subit nunc annus Christi MCVIII, quo Imperator, postquam Bambergâ Herbipolim discefferat, Francofurtum petijt; qua in urbe Christi natalitia, Circumcisionis Domini, & Epiphaniâ celebravit. Ex quo falli dixeris chronicon Hildesense, quo refertur, Henricum natalitia Christi Paderbornæ peregrisse. Subinde ob assiduas Boleslai postulationes ac legationes in urbe Budessina per legatos Imperatoris, Geronem Archiepiscopum Magdenburgensem, Arnoldum Halverstadiensem, & tres Comites Hermannum, Thiedericum, & Fridericum pax tandem cum Boleslao III Kalend. Februarij firmata jurataque: verum, ut Dithmarus scribit, *non ut decuit, sed ut fieri oportebat*. Gloriosius interim alij scriptores Bohemiam, Moraviam, & Poloniam ab Henrico Imperatore subactam, & tributariam factam perhibent; ita diuturni hujus belli finis tandem impositus, & quæ Saxonia Orientalis est reddita. Quare & Henricus Imperator Episcopatum Magdenburgensem ceterosque ita bonis & privilegijs auxit, ut alter eorum post Ottonem M. conditor habitus sit. Atque ut Saxoniam, quam unice sibi excolendam sumpserat, opportunius consulere, Goslariam est profectus; qua in urbe per Quadragesimam Bernwardus Hildesensis Episcopus præsentē Imperatore celebrem habuit synodum, ad quam & Meinvercus, vicinique Episcopi convenēre. Et cum multa in ea salubriter acta sunt, ad cleri populique disciplinam sarciendam; tum Godeschalcus, Ekkihardi Comitis filius, & Gertrudis Eckiberti Comitis filia matrimonio, quod vitio contractum erat, Episcoporum judicio sejuncti sunt. Post illa Imperator una cum Imperatrice Paderbornam invisit, quemadmodum id à Brovvero relatum; quam in rem producit donationem, rogatu Cunigundæ Imperatricis, hoc anno Paderbornæ factam, qua Imperator Popponi Trevirensi Archiepiscopo Confluentiam ex integro dilargitus est; ut qui locus hætenus curtis regie nomen adhuc retinebat, exinde totus in Archiepiscopi jus ac potestatem cederet. Addita Archiepiscopo ex eadem munificentia Imperatoris Abbatia S. Servatii. Sed haud multum commoratus Paderbornæ Imperator, iter Neomagum ad inferioris Germaniæ partes acceleravit; quem Meinvercus Episcopus, celebrato prius Paschate in Ecclesia sua, quod octavo Idus Aprilis agebatur, consecutus est, adfuitque Imperatori Idibus Aprilis, ipsa nimirum Dominica in Albis. Magna Neomagi Episcoporum & procerum multitudo apud Imperatorem, uti ex tabulis donationum Meinwerco scriptis, cum ceteris hac super re æstimare

Brovverus
lib. II.
antiq. Trev.Dithm. lib.
ult.
Auctor vi-
ta Meinvv.æstimare li-
pletandi Ep-
peratore in

In no-
clementia R-
lium nostron-
interventu
sæ, fidelium
Moguntini
abbatis Vult-
sæ Paterbr-
delicet serv-
Ei martyris
fructa atque
et consensu
to, in Comit-
tinenciis su-
ris, cultis et
scitis, molen-
inquirendis
cepti nostri
manu propi-

Signum

Guntherus Ca-
lis. Ind-
regnanti

Multe-
ca & rebu-
querelis al-
giæ Duci a-
necem pa-
Baldericus
Lotharing-
procul De-
Ceterum
ta, ad omi-
reponend-
ex antiqui-
mini ad su-

æstimare licebit. Nam ut ille in omnem occasionem intentus locu-
pletandi Episcopatum suum, ita in hoc conventu Principum ab Im-
peratore impetravit prædium Siburgehusen; diploma sic habet.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Henricus divina favente
clementia Romanorum Imperator Augustus. Noverit omnium Dei fide-
lium nostrorumq; tam præsentium quàm et futurorum industria, qualiter nos
interventu dilectæ conjugis nostræ, Cunigundæ videlicet Imperatricis augu-
stæ, fideliumque nostrorum Popponis Trevirensis Archiepiscopi, Erchanbaldi
Moguntini Archiepiscopi, Adelbaldi Traiectensis Episcopi: item Popponis
abbatis Vultensis, Godefridi ducis, Bernhardi ducis, Beccelini Comitis, Eccle-
siæ Paterbrunensi, cui venerandus Episcopus Meinwercus, nostræ vi-
delicet servitutis paratissimus, sub honore agiæ Dei genitricis Mariæ, san-
cti martyris Kiliani, nec non et beatissimi Confessoris S. Liborii Episcopi con-
structa atque dedicata, tale prædium, quale Willa per manum nobis dedit,
et consensum Conjugis, et advocati sui Ottonis in loco Siburgohusen nomina-
to, in Comitatu Udonis Comitis, in pago Hemmerveldun, cum omnibus per-
tinentiis suis, possessionibus, mancipiis utriusque sexus, agris et edificiis, ter-
ris, cultis et incultis, aquis aquarumque decursibus, pratis, pascuis sive compa-
scuis, molendinis, piscationibus, silvis, vuis et invuis, cunctisque quasitis et
inquirendis in proprium jure perenni tradidimus. Et ut hæc traditio præ-
cepti nostri firma et inconvulsa permaneat, hanc paginam inde conscriptam
manu propria roborantes sigilli nostri impressione subterballari iussimus.

Signum Domni Henrici

Romanorum invictissimi
Imperatoris Augusti.

Gunterus Cancellarius vice Erchanbaldi Archicappellani recognovit. Data Idibus Apri-
lis, Indiæ. I. anno Dominice incarnat. M. XVIII. anno vero Domni Henrici secundi
regnantis *XVI, Imperii autem V. actum Trile noviomago.

*al. XVII.

S. Henri-
cus bel-
lum de-
cernit ad-
versus

Theodo-
ricu Hol-
landiæ co-
mitem.

Diibm l. ult.
Siebertus.
Anselmus
Leod. apud
Chap.

Chron. Cam.
Buchelius in
not. ad Heid.

Crantz. l. 4.
Metrop. c. 4.
Gobelin. in

Multos dies Imperator Neomagi substitit, in ordinanda Republi-
ca & rebus Frisiæ componendis; quando hoc anno auditis Frisonum
querelis ab Imperatore mandatum est bellum Godefrido Lotharin-
giæ Duci adversus Theodoricum Hollandiæ Comitem, Frisios ob
necem patris sui ferro & igne vastantem: Godefrido junxere copias
Baldericus Leodiensis, Atheboldus Traiectensis Episcopi, multique
Lotharingiæ procures, infelici belli exitu cæsi: quippe 4 Augusti haud
procul Dordracō captus Dux Godefridus, & in carcerem abreptus.
Ceterum in hoc Episcoporum conventu multa salubriter sunt statu-
ta, ad omnia religionis membra, ut Crantzius scribit, in integrum
reponenda; atque, ut Gobelinus noster retulit, decretum, ut quod
ex antiquis rituum libris receptum erat, in sacrificio Missæ corpus Do-
mini ad sinistram, calix ad dexteram collocaretur. Soluta Principum

con-

Commod.
atq. 6. c. 32.

Burgun-
diam in
ditionem
suam ac-
cipit.

Nemus
quoddam
donat ec-
clesiæ Pa-
derbor-
nensi.

conventu, Imperator dies rogationum Aquigrani, Pentecosten Ingelhemij peregit. Rectâ inde vicinam Moguntiam petijt, ubi Imperatrix discessit Confungam ad Sanctimonialium congregationem, disciplinam istic monachicam, ut Dithmarus scribit, ordinatura, quoddam in eo post obitum Conjugis vitam suam consecrare meditare. Ceterum Moguntia Rudolphus Burgundia Rex una cum conjugē & privignis occurrit Cæsari, eique Burgundiam subjecit, offensus suorum insolentia. Eo Cæsar Basileam cum exercitu profectus, fregit Burgundionum animos, quos altero mox anno Wernherus Argentoratensis Episcopus facta expeditione duobus prælijs victos ad petendum pacem coëgit, effecitque postea Conradus Imperator, ut Germanico Imperio Burgundia adjiceretur. At Cæsar e Burgundia in Sueviam contendit, actisque de Republica concilijs, Godefridum Lotharingia Ducem captivitate exsolvit.

Sub exitum anni Cæsar in Thuringiam reflexit iter, ac mense Decembri, urgentibus Saxoniarum turbis, Mulhusij conventum Principum habuit; quod & Meinwercus cum Gerone Magdenburgensi Archiepiscopo, ceterisque Episcopis accessit, & pro oblata rursus opportunitate ex Cunigunda Imperatricis præsentia, singularique in Ecclesiam Paderbornensem beneficentia, nemus quoddam inter Fuldam & Visurgim amnes, in Comitatu Dodiconis ab Imperatore impetravit. Nec enim Cæsar liberalitatem Meinverci servitijs, nec Meinverci servitia liberalitate vinci passus, quod hæc literæ satis superque indicant.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Henricus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Ubique sancta Dei loca bonis nobis à Deo donatis extollimus, non solum vitæ nostræ longanimitatem, verum etiam regni nos prosperitatem augere speramus. Quapropter noverit omnium Christi, omniumque fidelium universitas, qualiter nos pro remedio animæ nostræ, antecessorum nostrorum, nec non pro salute dilectæ conjugis nostræ Cunigundæ Imperatricis videlicet augustæ, atq. per interventum Geronis Magdeburgensis Archiepiscopi, Dutichonisque Comititis, quandam nostræ proprietatis forestam, in comitatu ejusdem Dutichonis sitam, quæ terminum juxta fluvium Fulda nominatum sumens prope Reginhereshuson, et Otenshuson, atque Biberbach et Ratbrehteshuson in quoddam flumen Wisera vocatum usque protenditur, inde sursum directa quandam villam nomine gimundin attingit, abinde circum prosecuta iterum in Fuldam, et sic sursum usque jam prædictam villam scilicet reginhereshuson pergitur, sancta Paderbrunnensi Ecclesiæ, cui venerabilis et nobis dilectus præsul Meinverchus præesse videtur, ad altare et reliquias sanctæ Dei genitricis Mariæ, sanctique martyris et Episcopi Kiliani, et sancti Lyborii Confessoris cum omni utilitate, quæ ab eo provenire ullatenus possit, firmiter et perpetuo habendam tradimus atque concedimus. Et ut hæc nostra auctoritas stabilis

tecosten In-
t, ubi Impe-
regationem,
ordinatura,
e meditare-
cum conju-
cit, offensus
ectus, fregit
erus Argen-
ictos ad pe-
erator, ut
urgundia in
Godefridum
r, ac mense
tum Princi-
bourgenſi Ar-
urſum opor-
que in Eccle-
nter Fuldam
ore impetra-
s, nec Mein-
ſatis ſuperq;
vina favente
acta Dei loca
ganimitatem,
propter nove-
er nos pro re-
te dilecta con-
interventum
tis, quandam
ſtam, quæ ter-
ginherſuſon,
n flumen Wi-
am villam no-
Fuldam, et ſic
ergiratur ſar-
preſul Mein-
enitricis Ma-
onſeſſoris cum
t perpetuo ha-
toritas ſtabilis
et

et inconvulſa permancat, eam manu propriâ roborantes ſigilli noſtri im-
preſſione juiſſimus inſigniri.

Signum Domni Heinrici

Romanorum Imperatoris
Augusti.

Guntherus Cancellarius vice Erchembaldi Archicappellani recognovit. Anno Dominice in-
carnationis M. XLIII indictione II. anno vero Domni Heinrici Romanorum Impe-
ratoris ſecundi regnantis, XVIII, imperii autem VI actum XVIII Calend. Januarii
Mulinhufon feliciter Amen.

Annus Christi 1019.

Benedicti VIII Pont. 8.

Henrici II Reg 18 Imper. 6.

Meinweri Ep. Pad. II.

Annus mxix agebatur, quo inferior Saxonia rebellionis motu Bernar-
concuti cœpit. Ausus enim Bernardus Saxonie Dux armis insurgere dum re-
in Imperatorem, immemor paternæ originis & beneficiorum, qui bellem in
bus Otto M. Hermannum Bilingum avum in nobili quidem, sed gratiam
paucorum prædiorum familia ad Ducatum evexerat. Sed ille & pa- recipit.
rens Benno virtute id meriti, à quibus Bernardus degener non mo- Auctor vi-
dò Episcopos, cumprimisque Bremenses & Paderbornenses vexare, ta Meinw.
bonisque exuere; Sed Winulos Sclavosque adeo tributis & crudeli- Adamus
tate in servitutem deprimere cœpit, ut à Christi religione ad Idolo- Brem. lib. 2;
rum cultum redirent. Demum, quod & supra relatum, concitatis ad c. 33.
rebellionem Saxonie proceribus arma contra Imperatorem ſume- Granzius
re ausus est, ut hæc multis deplorat Adamus Bremensis. Adversus lib. 4.
huius superbiam contundendam, Imperator incunte hoc anno cum Saxon. c. 30.
exercitu movit in Saxoniam. Et jam Duci extrema immincebant, nisi
Meinwericus Episcopus una cum Unwano Bremensi Archiepiscopo
intervenisset, qui Ducem ad petendam gratiam, Imperatorem verò
ad indulgentiam permovit. Quare Dux supplex ad Castellum Schal-
kenburgum venit, Imperatoriq; in eo reconciliatus est; adeoq; Mein-
werici cohortatione animus Ducis immutatus est, ut qui antè to-
tus ab Unwano Bremensi Archiepiscopo diffidebat, unâ exinde ani-
morum conspiratione & collapsam Hamburgensem Ecclesiam, &
Christi religionem per Septentrionem redintegrandâ fusciperet. Ver-
sa dehinc arma in Sclavos, qui ad tributorum pensitationem, christia-
næque religionis libertatem cuique permittendam compulsi sunt.
Ac mirum sanè quanto progressu & libertate per id tempus Christi
religio per Daniam, Norvegiam, & Sueciam, Regum istic Christia-
norum patrocínio, disseminata sit per Episcopos & Apostolicos vi-
ros,

ros, quos autē clero suo Unvvanus, Meinverci consanguineus, & Apostolici Spiritus præsul submisit: aut ex Angliā evocati ultro in has regiones penetrarunt, quemadmodum hæc multis enarrat Adamus Bremenensis.

Discussa hac Saxoniæ procellâ, Cæsar mense Martio Goslariam profectus est ad concilium Episcoporum ac procerum. Præsto istic fuerunt Gero Magdenburgensis, Unvvanus Bremenensis Archiepiscopi: præterea Theodericus Mimigardevurdensis, Arnoldus Halberstadensis, Hildevvardus Citizenensis, Ericus, ceterique Episcopi; præter Meinvercum nostrum, quem Imperialis excellentiæ dilectissimum Episcopum vocat Cæsar in literis mox producendis. Semper S. Imperator chorum Episcoporum secum trahere visus, tanquam Regni primarios Consiliarios, & consiliorum moderatores. Ex Ducibus Saxoniæ non nisi unus Bernardus, ceteri Marchiones & Comites; nec dum enim illa Principum & Ducum multitudo per Saxoniam Henrico imperante. Acta hujus concilij licet interciderint, duo tamen ex eo memorantur; quorum alterum est donatio cœnobij Leisbornensis, Theodorico Mimigardevordenfi Episcopo ejusque Successoribus facta. Vetus illud erat Sanctimonialium Virginum Collegium à Caroli M. ævo; quemadmodum omnes Abbatisæ ad hanc diem à Wittio recensentur; verum cum prolapsâ disciplinâ parum frugissent Virgines, Imperator & sua & Episcoporum auctoritate Theodorico transcripsit, à quo Monachi deinde ex instituto D. Benedicti introducti. Adeo nihil novi cœnobia ab uno ordine transferri in alium: literæ Imperatoriæ hujusmodi proferuntur.

Henricus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Si Ecclesiarum venerabilium loca à nostris prædecessoribus nobiliter adaucta, ut in suo vigore persistant, sancimus, ab Omnipotenti Deo, quem in suis sanctis honoramus, æternæ retributionis præmium recipere fideliter et veraciter speramus. Quocirca sanctæ Dei Ecclesiæ omniumque fidelium nostrorum presentium videlicet et futurorum universitati volumus innotescat, qualiter Thiedericus Mimigardevordenf. Ecclesiæ venerabilis Episcopus nostræ celsitudinis adiit clementiam, petens, ut sue Ecclesiæ per nostri præcepti paginam concederemus et confirmaremus unam Abbatiam Lisborn nominatam, quam antea Mimigardevordenfis Ecclesiæ videbatur habere, et si sine scripto, sitam in pago Dreni, in Comitatu Herimanni Comitis; cuius petitionibus, ut iustum est, annuentes, interventu etiam ac petitione Cunigundæ Imperatricis Augustæ nostræque Contectalis dilectissimæ, aliorumq; fidelium nostrorum, qui ibi presentes fuerunt, Everhardi Barvenbergensis, Meinverci Paderbrunnensis, Adelbaldi Trajectensis Episcoporum, Ducisq; Godefridi per hanc nostri præcepti paginam prælibatæ sedi Episcopali sibi suisque Successoribus in perpetuum confirmamus, et corroboramus, ut in præscripto loco Lisborn dicto nostro imperiali auctoritate debinc liberam habeat facultatem servitium Dei ordinandi etc.

Auctor vitæ Meinverci
Leisbornensis
Partie non ad
Benedictinos
transfertur.
Wittium in
chron. Leisbornensi.

nandi etc.
nat. MX
Alto
milis, qua
oni subm
Hen
prædecessor
quod est Ch
ratos habet
re eternar
Ecclesiæ
augmentis
speramus.
manifestum
nensis, Ep
fram com
Cujus com
Imperatri
ronis, Un
nostri reg
filii ventit
tatu Eride
cessoribus
cepti pagi
nere vale
tes signat
Gunterus
anno d
actum
Cele
procul
ctum, in
Ag
Bamber
nomine
Bamber
florē no
M. Pad
religion
niam tr
natione
quod &
Gracos
inglud

nandi etc. actum Goslarie 17 Calend. Aprilis Anno Dominice Incarnat. *MXIX.*

Alterum ex hoc Episcoporum concilio est donatio haud dissimilis, qua cœnobium in Scheldece Meinverci Episcopi jurisdictioni submittitur, ejus rei gratia tabulas ipsas hic proferemus.

Henricus Dei gratia Romanorum Imperator Augustus. Quomodo prædecessores nostros Reges vel Imperatores operatos esse in summo capite, quod est Christus, non ignoramus, quos scimus in suis membris per fidem operatos haberi, augmentando Ecclesias Deo vel Sanctis sacratas, et pro ea ipsa re æternæ recompensationis præmia adeptos fore, non secus, si sanctam DEI Ecclesiam ad honorem sanctorum suorum crescere et multiplicare donis vel augmentis studuerimus, perpetuæ remunerationis exultationem nos nancisci speramus. Quapropter universali Ecclesie, præsentī videlicet et futuræ, manifestum esse optando desideramus, qualiter Meinvercus Paderbrunnensis, Episcopus nostræ Imperiali excellentiæ dilectissimus, sublimitatem nostram convenit, postulans Ecclesie unam Abbatiam Soeldice vocatam dari. Cujus continuis petitionibus non immerito faventes, interventu Cunigunde Imperatricis nostræ videlicet dilectissimæ conjugis, Episcoporum quoque Geronis, Unrvani, Arnoldi, Dietrici, Hiltrovardi, et Erici: optimatumq; nostri regni Bernhardi ducis, Sigefridi Comitis, Hermannī et Eggihardi consili ventilatione supradictam Abbatiam sitam in pago Wessaga, et in Comitatu Friderici Comitis, sibi nec non suæ Ecclesie Paderbrunnensi, suisq; Successoribus omni concedimus jure deinceps possidendam. Ut verò hæc præcepti pagina stabilis et inconvulsa futuris et præsentibus temporibus permanere valeat, propriæ manus cantione, et sigilli nostri impressione ratam ducentes signari jussimus.

Gunterus Cancellarius recognovit. Datum anno Dominice incarnationis MXIX Indict. II. anno Domini Henrici regnantis XVIII, Imperii verò ejus VI. XIII Calendas Aprilis. actum Goslarie.

Celebre exinde hoc Virginum Collegium ad vicum Schilse haud procul Bilsfeldia, olim quinque templis nunc uno parochiali instructum, infectumque Lucherana tabe.

Agebantur hæc per Quadragesimæ exitum, cum Imperator Bambergam evocatur ad dedicationem Basilicæ, & Benedictum eo nomine VIII Pontificem Romanum excipiendum. Imperatorem Bambergam comitatus est Meinvercus cum Saxonie Episcopis & flore nobilitatis Saxonice. Nihil post Leonem Pontificem à Carolo M. Paderbornæ exceptum Germania vidit ad fulgorem Romanæ religionis illustrius latiusque. Duo fuere, quæ Pontificem in Germaniam traxere, & primum quidem, quod ab Imperatore post coronationem ab eodem Pontifice factam invitatus esset in Germaniam, quod & Pontifex tum coram addixit; alterum verò ut Imperator Græcos, qui pleraque Calabriæ & Apuliæ loca invaserat, atque ipsi

III 2

Romæ

Cœnobium Scheldece jurisdictioni Episcopi Paderb. submittitur.

Vita S. Henrici apud Gretzer. & Surium 14. Jul. Auctor vita Meinverci. Siebert. in chron. Lamb. Schafn. Mariamus Scotus. Auctor comp. chron. Bar. alique.

Benedi-
ctus Pon-
tifex
Bamber-
gæ hono-
rificè à
Cæsare &
Principi-
bus exci-
pitur.

Divina
obit in
Hebdo-
made
sancta &
Pachate.
Dedicat
Bamber-
genssem
Basilicam
in 72 Epi-
scopo-
rum co-
rona.

Romæ excidium minitabantur, coërceret. Nec minus gratum erat Imperatori Ecclesiam Bambergensem à se conditam Pontifici coram in tutelam dari. Postquam superatis Alpibus Pontifex Bambergæ appropinquare cognitus, Imperator & Episcopi & frequentes Principes processerunt obviam cum clero & innumera hominum multitudine. Erant quaterni psallentium chori dispositi ad Vicarium Christi excipiendum; primus trans flumen, secundus in citeriore ripa, tertius ad ingressum civitatis, quartus ad gradus Principis Ecclesiæ, in quam ipse Imperator Pontificem manu prehensens introduxit, & in throno magnificè collocavit. Agebatur per hæc feria quinta sanctioris hebdomadæ, qua Pontifex solemnè ritu sacris operatus est in corona duodecim assistentium Episcoporum. Pari celebritate consequentes dies peractæ. In Paschate dum matutinum officium agebatur, lectionem primam recitavit Aquilejensis Patriarcha, secundam Ravennæ Archiepiscopus Imperatoris frater, tertiam summus Pontifex, qui absoluta Supplicantium processione Basilicam dedicavit. Secuta est octavo Calend. Maji consecratio Ecclesiæ D. Stephani pari celebritate; & quod ad omnem posteritatem memorabile est, numerati sunt LXXII Episcopi, qui sacrificali habitu Pontifici inter Missarum solemnias adsisterent. Sub ipso Sacrificio Pontifex Episcopatum Bambergensem liberum renunciavit, probavitque omnia privilegia hæcenus Pontificum indulgentia concessa. Interim Henricus Imperator Episcopatum Bambergensem Pontifici vœtigalem fecit, jussitque tributum nomine quotannis equum candidum phaleris ornatum, ac centum argenti marcas pendere Pontifici, quod argentum à Leone IX Pontifice postea remissum, accepta in vicem Beneventana civitate. Inter hæc præstita de publico epulæ omnibus, & quod in tanta hominum multitudine miraculi instar erat, nec tumultus, nec vox audita. Adeo omnium animos veneratio sacrorum & Pontificis occuparat. Recolant ex majorum religione Saxones nostri heterodoxi, qui ab ævo D. Gregorij M. Pontificem in solio Antichristi sedisse adhuc dum criminari non desistunt, quem à S. Imperatore, & tot Episcopis in throno Ecclesiæ collocatum tantis honoribus à tota Germania condecoratum legunt. Et hic ille præclarus & magnanimus Pontifex, qui à superiori anno Saracenos classe navali victos ex Italia ejecit, fugato Rege, & capta Regina: ad quæ cum furens Rex sacrum castaneis plenum misisset ad Pontificem, minitando tot se armatis brevi rediturum, Pontifex his interritus peram illi militi gravis plenam remisit, simulque renunciari jussit, tot se fortissimos viros objecturum Saracenis castaneis. In hoc congressu Pontificum & Episcoporum non defuit sibi Meinwercus Episcopus noster; & quia Romæ in coronatione Imperatoris familiaritatem contraxerat cum Pontifice, multaque, ut diximus, Pontificis gratia consecutus erat, causam

causam q
lendo Im
ut Pontifi
Pontifex,
baldi Arc
sis Episco
stedi, quo
peratoris

In m
elementia
stitutionib
mur, ut te
sine fine m
Christi fide
Spiritalis p
jugis Chur
Erkanbale
gensis quo
venerand
quin plus
exemplisq
ad Paderb
Etique Kil
venerabili
juris corte
Comitis f
quocunqu
servis et
bus et red
piscationi
omnibus,
auctoritat
proprietas
chus Epus
curtem H
quidquid
nostra ab
nu propri

Sign

causam quoque Ecclesie sue hic naviter egit, primum mirifice extol-
lendo Imperatoris liberalitatem erga suam Ecclesiam, tum rogando,
ut Pontificis commendatione eam uberius experiri liceat. Fecit id
Pontifex, atque ejus primum, tum Cunigunda Imperatricis, Erchan-
baldi Archiepiscopi, Everhardi Bambergensis, Engelberti Frisingen-
sis Episcoporum rogatu, lautissimum quoddam pradium Hammon-
stedi, quod centum præterea mansorum familijs constabat, novo Im-
peratoris dono impetravit, hisce tabulis in hanc rem consignatis.

Ejus in-
terventu
Pader-
bornensi
Ecclesie
pradium
Ham-
monsta-
diense
donat S.
Henric9.

*In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Henricus divina favente
clementia Romanorum Imperator Augustus. Saluberrimis sacri eloquii in-
stitutionibus erudimur, exemplisque religiosorum excellentissimis admone-
mur, ut temporalia et æterna pro Dei amore donantes, commoda æterna, et
sine fine manentia studeamus adipisci bona. Quapropter noverint omnes
Christi fideles, præsentis scilicet atque futuri, qualiter nos per interventum
Spiritalis patris nostri domni videlicet Papæ Benedicti, dilectissimeque con-
jugis Chunigundæ, nec non venerabilis Mogontiensis Ecclesie Archiepiscopi
Erkanbaldi, dilectissimi que nostri Babenbergensis Episcopi Eberhardi, Frisingen-
sis quoque Episcopi Egilberti, maximèq; ob iuge et indefessum servitium
venerandi Meginoverchi Episcopi, ut ille nullius æmuli opprobrijs subiaceat,
quin plus omnibus nobis serviens præmia honoresque plures à nobis accipiat,
exemplisque nostri emolumenti alios ad nostrum fidele provocet servitium,
ad Paderburnensem Ecclesiam in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ, sancte-
tisque Kiliani martyris, nec non sancti Liborii constructam, cui prædictus
venerabilis Meginoverchus Episcopus præesse dinoscitur, quandam nostri
juris cortem, Hammonstedi dictam, in pago Rittega, et in Comitatu Utonis
Comitis sitam, unâ cum omnibus ejus pertinentiis, sive adherentiis, in
quocunque pago vel Comitatu sita sint, videlicet cum vicis, villis, Ecclesijs,
servis et ancillis, arcis, ædificiis, terris cultis et incultis, viis, in viis, exiti-
bus et redditibus, quæ sitis et inquirendis, silvis, forestibus, venationibus, aquis,
piscationibus, molis, molendinis, rebus mobilibus et immobilibus, ac cæteris
omnibus, quæ rite scribi, vel quolibet modo dici possunt utilitatibus hac nostræ
auctoritatis imperialis pagina donamus, ac omnium contradictione remota
propriamus, præcipientes, ut in Deo dilectus nobis sæpe dictus Meginover-
chus Episcopus liberam de hinc habeat potestatem sui que Successores eandem
curtem Hammonstedi cum omnibus appendicijs suis tenendi, possidendi, seu
quidquid sibi inde libeat in usum Episcopatus faciendi. Et ut hæc traditio
nostra ab omnibus incorrupta permaneat, hanc cartam inde conscriptam ma-
nu propria confirmantes sigilli nostri impressione insigniri iussimus.*

Signum Domni Henrici

Romanorum Imperatoris
Augusti.

Gunterius

Guntherius Cancellarius vice Erkanbaldi Archiepiscopi recognovit. Data VIII Calend. Maji in festivitate S. Georgii martyris, indict. II. Anno Dominice incarnat. M. XIX. Anno vero Domini Henrici secundi regnantis XXIX, Imperii autem VI. actum Babenberc.

Tam præclarum hoc donum, quam testimonium de Meinwerco, quo Imperator Meinwercum sibi præ omnibus fidum fatetur.

Soluta Bambergensi congressu, Imperator Pontificem non minus honorificè dimisit, quam exceperat: quo minus tamen expeditionem Italicam, quod sollicitarat Pontifex, hoc anno suscipere, impedire gliscens per Alemanniam & Flandriam belli flammæ.

Sub id tempus, quarto videlicet Cal. Julij, in Hassia S. Heimeradus Presbyter ad immortalem vitam evocatus, clara ac celebris, inquit Trithemius, hisce temporibus per Germaniam et Gallias erat memoria S. Se-

S. Heimeradus solitariam Dethmoldiæ, sanctamque vitam agit.

Auctor vita Meinw. Trithemius in chron.

Hirsang. ad annum

A. LXXIII

Egbertus in vita MS. S.

Heimeradi.

Patientiam infirmam in contumeliis & verberibus ostendit.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

Sanctitatem ejus propalat, & tuetur adversus Meinwercum Comes Warburgensis.

sanctissima vita, qui obiit anno M. XIX. IV Calend. Julij. Viri hujus sanctimoniam testatur vita ejus, conscripta ab Egberto Hersfeldiensi Monacho. Gente Suevus fuit Heimeradus, ac genere nobilis, qui relicta patria & consanguineis, Romam, deinde in Palæstinam suscepit peregrinationem, ex qua redux solitariam vitam aliquamdiu egit apud Hersfeldiense cœnobium. Aliquot dehinc annis Dettmoldiæ apud nos versatus, ad vetustam ædiculam a se reparatam, in qua sacris operabatur, se inclusit. Sed mirus in æumnis & injurijs ferendis, cujus experimentum apud Meinwercum dedit; nam cum Paderbornam abjecto habitu vestium, squallidus Vultu, ac corpore deformis, in conspectum Meinwerci veniret, unde, inquit, hic iste diabolus nobis venit? ad quæ modestè Heimeradus, se hominum esse, respondit, & sacris initium. Quærente ergo Meinwerco, an presbyter esset; id cum affirmaret, ac simul adstantes dicerent, cum publicè divina peregrisse, iussit sibi libros proferre, e quibus cantasset, & sacra peregrisset; quos ubi obsoletos sordidosque conspexit Meinwercus, jubet in ignem projici, & mox etiam infontem hominem, præcipitante ira, verberibus cœdi. Magna hæc patientia tulit Heimeradus, nihil questus de acerbitate agendi. Haud multò post Dodicho Comes Warburgensis Episcopum ad cœnam invitavit, & hunc ipsum Heimeradum presbyterum inviratum Meinwerco in mensa opponit; tum vero indignari Meinwercus hominem vagabundum, delirum & Apostatam, ut vocabat, pari secum honore inter convivas tractari, ipsumque Comitem accusare, tanquam hæc in contemptum sui fecisset. At Comes, ut Episcopum mitigaret, cœpit Heimeradum commendare à sanctitate vitæ sibi notâ, quæ non à corporis habitu, sed virtutis aspectu æstimanda sit. Bene, inquit Meinwercus, ego hæc experiar:

craftina

craftina di
plagis mu
institit Me
seopo imp
tam dulce
porem rap
& ad pede
que Heim
morte eju
ctis, anim
tinus Arch
stituti D.
stea absol
quæ Deus
stitit. At l
Colonien
sanctissim
ratem pra

llova om
autu
neolnu

nicM 10
-07 101, m

319 Ann

quo Hen

quia, ob

Erckenba

tus erat, in

pos: ac to

prædarur

cumbens

arcem Ho

lit. Evoca

nienfis An

febri con

tus morb

à prima

integro r

ris sæpe a

ctum vir

boravit

conjung

crastina die in solemnī Missæ sacrificio Alleluja cantabit; aut denuo plagis mulcabitur. Deprecatur id Comes, & magis Heimeradus: insistit Meinwercus; & cum neuter quicquam ab obfirmato Episcopo impetraret, consilio Comitis Heimeradus postridie cantat, & tam dulci vocis artisque sono, quo omnium aures mentesque in stuporem raptæ. Finito sacrificio, Episcopus Heimeradum ad se vocat, & ad pedes ejus procumbens, sibi ea, quæ egerit, ignosci petit; exindeque Heimeradum in amore & honore habuit. Quapropter audita morte ejus, multis sacrificijs multisque largitionibus in pauperes factis, animæ e corpore exitum prosecutus est. Atribo exinde Moguntinus Archiepiscopus ultro veneratus sepulchri locum, cœnobio instituti D. Benedicti exornavit, quod Sigefridus Archiepiscopus postea absolvit, ob frequentes supplicum accessus, & cœlestia beneficia, quæ Deus ad hujus sancti presbyteri patrocinium mortalibus præstitit. At longè illustrius Monasterium Tuitiense, quod à D. Heriberto Coloniensi Archiepiscopo anno mil. cœptum, hoc anno ab eodem sanctissimo præfule perfectum dedicatumque est: testes ad posteritatem præclaræ tabulæ ab Heriberto consignatæ.

Annus Christi 1020.

Benedicti VIII Pont. 9.

Henrici II Reg. 19. Imp. 7.

Meinweri Ep. Pad. 12.

Annus inde millesimus sequitur post Christi natalem vigesimus, quo Henricus Imperator Ottonem Comitem bello aggressus. Is quia, ob matrimonium adversantibus Ecclesiæ legibus initum, ab Erckenbaldo Moguntino Archiepiscopo in publica Synodo damnatus erat, iram & arma convertit in Moguntinum, vicinosque Episcopos: ac totam Rheni ripam spolijs & cædibus infestam tenebat. Belli prædarumque receptaculum erat Hermentsteiniana arx, Rheno incumbens. Ad hanc hominis insolentiam injuriamque ulciscendam arcem Henricus obsidet, & annonæ inopiâ ad deditionem compellit. Evocatus ad hanc expeditionem inter ceteros Heribertus Coloniensis Archiepiscopus cum copijs suis; verum quod is molesta cum febri conflictaretur, excusavit se: Quod Cæsar sinistrè accepit, ratus morbum obtendi ad detrectandum obsequium; nondum enim à prima offensione, ex quo Heribertus Regni insignia subdlexerat, ex integro reconciliatus erat Archiepiscopo. Ac nescio, ut in sanctis viris sæpe animadversum, quid aversi semper animi inter utrumque; Sanctum virum per scintillas veteres remanserat; qua in re multum laboravit Meinwercus Episcopus, ut Imperatorem Heriberto intimè conjungeret, nec tamen obtinere potuit. Accessere ad præsentem suspicio-

Meinwercus ab Heimeradus do supplex petit veniam injuriarum. Auctor vitæ Meinw. num. 61. Serrarius. in Aribone. Auctor vitæ Meinw. num. 70. Tribemius in chron. Hersaug. Broverus in Not. ad vit. Meinwerc. Gelenus t. 3. Sac. Syntag. Cleinsorg. in chron.

Otonem Episcopis infestum bello persequitur Henricus. Auctor vitæ Meinw. Rupertus in vita Heriberti. Heriberto valetudinem causanti graviter irascitur.

Calitus
monetur,
ne S. He-
riberto
molesti-
am facef-
fat.
Veniam
precatur
a S. He-
berto.

qui mor-
tem utri-
usque
prædicat.

Meinwer-
cus Tri-
burien-
sem vil-
lam ab
Henrico
obtinet
Abdin-
choffen-
bus.

suspicionem Cæsaris, qui multò malignius Heriberti excusationem exaggerarent. Quare Cæsar se passus abduci Coloniam, ut coram de valetudine Archiepiscopi cognosceret. Et jam aulæ quidam proceres credebant grandè malum imminere Heriberto, cum Imperatori noctu dormienti Angelus adstitit, monuitque severè, ne quid acerbius ageret in Heribertum omnis culpæ innoxium. Quare Imperator ad conspectum Heriberti lacrymans irruit in amplexum, *ignosce, inquit, alium te mihi hominum sermones, alium Deus ostendit.* Plura in hanc sententiam proloquentem inhibuit haud minus lacrymis perfusus Heribertus. Ita mirantibus cunctis, qui aderant, intimè conjuncti. Nec tamèn his Cæsar sibi satisfecit: nocte, quæ diem illum secuta est, ante preces matutinas conclave Heriberti, uno duntaxat è clero comitante, ingreditur; quem cum istic non reperisset, pergit in sacrarium, ubi cœlesti meditationi inhærentem invenit; rursumque ad pedes abjectus, iterato omnium offenssionum veniam ex animo orat: nec ante surgere voluit, quàm Heribertus condonationem repetijisset. Tum vero Heribertus prædixit hunc ultimum fore utriusque congressum. Quo dicto cum obitum suum brevi imminuentem denunciaret, eò ægrius se Imperator à sancto viro avelli passus est. Præcessit dehinc anno proximo ad superos Heribertus, certus fati sui vates, nec ignarus etiam mortis Imperatoris consecuturæ, quam & Geremanno Comiti fratri suo aperuit.

In discessu omnia dolore & amore mixta: ac nemo lætior Meinwerco, quòd vidisset coram utriusque sancti conjunctionem, tot votis expetitam. Et Meinwercum, cum hæc Colonia agerentur, præsentem fuisse, testes esse poterunt hæ novæ largitionis literæ, quibus ab Imperatore villam Triburi in pago Saxonico Westfalix, agris & proventibus uberem, pro novis suis intra suburbium Cœnobitis impetravit.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Henricus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Si eterna et semper manentia accipere desideramus, temporalia et transitoria pro Dei amore benignè ac devotè erogare debemus. Quapropter noverint omnes Christi fideles, præsentis scilicet atque futuri, qualiter Nos pro redemptione animæ nostræ, ac dilectissimæ Conjugis nostræ Chunigundæ, et per interventum ac indefessum servitium venerabilis Episcopi Meginwvarci, quandam nostri juris curtem, Triburi nominatam, in pago Saxonico Westfalia sitam, in Comitatu Herimanni Comitis, cum omnibus appendiciis, servis et ancillis, liberis quoque cum tali servitio et censu, qualem nobis solvebant et agebant, molendinis, piscationibus, venationibus, silvis, pascuis, pratis, et omnibus utensilibus ad eundem locum pertinentibus, ad Abbatiam in Patherbrunnon à prædicto Episcopo Meginwvarco inchoatam et stabilitam, ad Ecclesiam ab eodem in honore Domini Salvatoris et omnium Sanctorum dedicatam donavimus; ea scilicet
ratione,

ratione, ut
ceps libera
communen
nostra an
inde conf
nu confir

Signum

Guntherius
lend.
Domn

Post hæc
Imperator
Archiepis
tis forestin
fum hoc
tium app
Monaste
Meinw
exhibem

In
clementia
loca bonis
ganimita
propter no
scilicet ac
nostrorum
gunda Im
deburgen
tatis fore
Rothalim
ascensum
ascensus
Crumme
simul gra
sen, mox
quæ tend
Gunnesl
viam, qu

ratione, ut Monachi sub regula sancti Benedicti inibi Deo servientes, deinceps liberam de eadem curte habeant potestatem utendi, mutandi, et ad communem usum illorum, quidquid exinde libuerit, tractandi. Et ut hac nostra auctoritas stabilis et incorrumpsa omni permaneat ævo, hoc præceptum inde conscriptum impressione sigilli nostri iussimus insigniri, propriaque manu confirmavimus.

Signum Domni Heinrici

invictissimi Romanorum
Imperatoris Augusti.

Guntherius Cancellarius ad vicem Erchenbaldi Archicappellani recognovit. Data XII Calend. Martii. indictione III. Anno Dominice Incarnat. Millesimo XX. Anno vero Domini Heinrici secundi regnantis XVIII, Imperii VII. actum Colonia feliciter Amen.

Post hæc, inquit auctor noster, Calendis Junii Episcopus noster cum Imperatore Confangam venit, ubi interventu Geronis Magdenburgensis Archiepiscopi, Dodiconisque Comitis de Wartberge, quandam regie potestatis forestam in Comitatu ejusdem comitis Dodiconis sitam obtinuit. Diversum hoc nemus à priori, ac vulgo Reinckerhufanum seu Reinerfswol-
tium appellatum, quod nova beneficentia Imperatoris Cossungæ, in Monasterio Virginum, intra limites sacre jurisdictionis, donatum Meinverco Episcopo. Quare hic ipsas donationum tabulas exhibemus.

Nemus
Reinkers-
hufanum
Paderanæ
Ecclesiæ
donat S.
Henri-
cus.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Henricus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Si sanctarum Dei Ecclesiarum loca bonis nobis à Deo donatis ditando extollimus, non solum vite nostre longanimitatem, verum etiam regni nos prosperitatem augere speramus. Quapropter noverit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium nostrorum, presentium scilicet ac futurorum, universitas, qualiter nos pro animæ nostre remedio nostrorumque antecessorum, nec non pro salute dilectæ Conjugis nostre Cunigunde Imperatricis videlicet augustæ, atque per interventum Geronis Magdenburgensis Archiepiscopi, Dutichonisque Comitis, quandam nostre proprietatis forestam, in comitatu ejusdem Dutichonis sitam, quæ initium sumit de Rothalmingabuson, rectoque tramite protenditur in Wisaram fluvium, sicque ascensum ducit in fluvium, qui vocatur Fulda, inde vero continuatim servat ascensus tenorem juxta eundem fluvium Fulde, usque in rivum, qui dicitur Crummelbichi, nec non ad Oppidum, quod holthufun vocatur, viam tendit, simul graditur inter Othilanharn, et Reinhereshusen, atque ad Rothiereshusen, mox pergit Kikilahusen atque ad Biverbike, sicque protenditur in viam, quæ tendit ad Vulfredeskurken, itemque in alteram viam, quæ extenditur ad Gunnesburin, et ad viam Monneshusen, sicque girando circuit quandam viam, quæ pervenit usque ad prædictum Oppidum Rothalmingabuson, san-

Kkk

Etæ

Et Paderbrunnensi Ecclesie, cui venerabilis nobisque dilectus præsul Mein-
overcus præesse videtur, ad altare, et reliquias sanctæ Dei genitricis Maria,
sanctique martyris et Episcopi Kyliani, ac sancti Liborii Confessoris, cum
omni utilitate, quæ ab eadem ullatenus provenire possit, firmiter et perpetuo
habendam tradimus atque concedimus, ac de nostro jure, et dominio in ejus-
dem sanctæ Paderbrunnensis Ecclesie jus et dominium transfundimus et de-
legamus: eo videlicet ordine, ut nullus Episcopum jam dictæ Ecclesie ejusque
Successores de prædicta foresti disvestire, vel inquietare præsumat. Et ut
hæc nostræ auctoritatis pagina stabilis et inconvulsa permaneat, eam manu
propria roborantes sigilli nostri impressione insigniri iussimus.

Signum Domni Heinrici

Serenissimi et invictissimi Roma-
norum Imperatoris Augusti.

Gunterius Cancellarius vice Erchanbaldi Episcopi Archicappellani recognovit. Anno
Dominica incarnationis MXX. indictione III. Anno vero Domni Heinrici secundi
regnantis XIX imperii autem VII. actum XI Calendas Junii. Conjungafeliciter Amen.

Annus Christi 1021.

Benedicti VIII Pont. 10.

Henrici II Reg. 20. Imp. 8.

Meinweri Ep. Pad. 13.

Insequens annus supra, quam alij quietior fuit Imperatori;
quanquam cum Dithmari historia hic nos destituere incipiat, à ce-
teris nil nisi lacinias ex publicis persequentes aliquot annos accepi-
mus. Fortunatissimus interim hic annus Meinverco Episcopo,
quo Imperatorem rursus post Natales Christi dies Paderbornam in-
vitavit, hospitemque cum Imperatrice gratissimum per mensem Fe-
bruarium habuit. Tum vero cum Meinvercus Imperatori expone-
ret clarissimam hujus Episcopatus originem à Carolo Magno Con-
ditore, & quibus temporum injurijs ceteris Carolinis Episcopatibus
multò imminutus factus esset, ac postremum etiam fatale incendi-
um objiceret oculis, quo urbs cum Collegio in summam ruinam
venisset; ita animum pijsimi Imperatoris commovit, ut post Hahol-
tinum Comitatum, alterum Dodiconis, ac tertium etiam Immedes-
husanum regia prorsus liberalitate adjecerit. Jam ante ipse Dodico
Comes Wartbergenis, seu ut nunc dicitur Warburgensis, ac Sigebod-
us frater, hortatu rogatuque Meinverci, quod sine prole essent,
omnia ejus Comitatus bona hereditaria Ecclesie Paderbornensi
transcripserant. Quia super re hæc donatio transactioque privata
inter Meinwercum & Dodiconem pijsimum Comitem facta, ac
testibus comprobata est.

Warbur-
gensium
comita-
tum Do-
dico im-
prolis do-
nat Eccle-
siae Pader-
bornensi.

In

In non
humana fra-
tione anima
tyris, et sancti
primitiva, j
prium in his
Radi in sup
hem, cum ag
non cum ut
videlicet o
in eis sunt,
Randvigh
lieribus jam
interposita,
Dodicone S
stipendialis
tur: Sin au
refocilatio p
mes Dodico
re commem
Comite Doa
norumque
bus, et in o
Hac traditi
pus Meinv
coni præs
hun, Rasbi
que eandem
utrumque
mortem ob
siam restitu
zone, ac di
in precaria
ut si isdem
vente infri
hujus rei te
Ailbrat, V
Rathari, W
Bunald, T
Accabacca
zed, Mainv

Co
Meinvv
vicati pr
tionem
coram i

In
Romano
culmen
ordini su

In nomine Patris et filii et Spiritus sancti. Dodico Comes peccaminum suorum, atq; humana fragilitatis memor, ac divina ammonitione compunctus, pro remedio et commemoratione animæ suæ, ad altare et ad servitium sanctæ Dei genitricis Maria, et sancti Kiliani martyris, et sancti Liborii Confessoris cum consensu matris suæ, videlicet Hildigundæ hæredis suæ primitivæ, fratrisque sui Sigobodonis assensu et astipulatione, suum pradium tradidit in proprium in his locis, quorum nomina subsequuntur: Wartbergi, Rainleffsun, Erungun, Radi, Radi in superiori vourmlahun, Rothem, Garamelti, Rodvvardeshusun, Illandehusun, Silihem, cum agris cultis et incultis, silvis, aquis aquarumque discursibus, pratis, pascuis, nec non cum utriusque sexus mancipiis, et cum omnibus ad hæc loca pertinentibus appendiciis, videlicet octo molendinis, caterisque quæ adhuc nominari queunt, vel nequeunt, et tamen in eis sunt, vel fieri possunt utilitatibus, exceptis ministerialibus ejus hominibus Eilbeht, Randvigh, Acilin, Gela, Doda, Hoikalsi, Ainza, Tamma, Hibuke, Flizule caterisque mulieribus jam ad genicium ejus assumptis, non ulterius assumendis; Earatione atque pactione interposita, ut dum Deo jubente monasterium Paterbrunnense maneret incolume, pro eodem Dodicone Sacerdoti, atque Diacono, et Subdiacono cotidie publicam Missam celebrantibus stipendialis refociliatio, quæ convenit uni ejusdem Ecclesiæ fratri constipendiali dari, daretur: Sin autem ab Episcopo vel præposito publica Missa celebraretur, eadem ejus stipendialis refociliatio pro animæ ejus remedio inter duodecim egenos divideretur. Cum vero idem Comes Dodico divina sic disponente providentia hujus vitæ terminum transiret, in omnigena commemorationem, quam pro ejusdem Monasterii Episcopo agere consuetudo est, pro eodem Comite Dodicone celebrari debere, videlicet in missarum et psalmorum celebrationibus, luminorumque incendiis, evlogiarumque donationibus, centenorumque pauperum refociliationibus, et in omnibus, quæ in Episcopi ejusdem loci annuali depositionis die convenit facere. Hæc traditione et pactione peracta ante altare sanctæ Dei genitricis Maria Dominus Episcopus Meinvercus cum suo advocato Amulungo pro eodem pradio in precarium eidem Dodiconi præstitit, quidquid in Desburg, Aßnederi, Westnederi, Dalpanhuson, Duerion, Vflahun, Rasbiki, Silihem, Weplithi ad Ecclesiam Paderbrunnensem proprietatis pertinebat, atque eandem traditionem, quam idem Comes Dodico ad altare sanctæ Maria tradidit, ut utrumque, dum ipse viveret, traditionis atque precariæ usu fructus interetur: illo autem mortem obeunte in integrum precaria et traditio ad supra dictam paterbrunnensem Ecclesiam restitueretur similiter, exceptis tribus ministerialibus viris Tiazone, Bennone, Mainzone, ac duabus familiis in Weplithi habitantibus, et ad Heristelle pertinentibus, quas ei in precariam non concessit. Hæc autem traditio tali tenore atque interdictione facta est, ut si isdem Episcopus vel aliquis ejus Successor de precaria, vel pactione eidem Dodicone vivente infringere voluerit, isdem Dodico supradictum pradium recipiendi licentiam habeat; hujus rei testes sunt Sibodo, Immed, Siberht, Thiatmar, Bernhard, Amulung, Berubard, Erp, Ailbrat, Volpold, Kono, Rodvvard, Haika, Hagervvard, Helmvvure, Alfric, Mainheri, RATHERI, Wiking, Adalbart, Imuka, Asman, Folmar, Hiddi, Becilin, Wal, Wither, Aisfa, Bunald, Thiadmar, Hiriman, Frithuric, Rainhald, Hiriman, Redald, Hildvvard, Asdag, Accabacca, Vnaca, Aica, Isic, Redig, Imuca, Mainhald, Duda, Tamma, Thiadmar, Ißer, Bardezed, Mainwerc, Hiriman, Ova, Hamaca, Heilvvard, Frithuric, Godesfac, Vulvered, Waldhard.

Comite verò Dodicone anno iv Calendas Septembris mortuo, Meinvercus nihil sibi negligendum ratus, per opportunitatem invitati præsentisque Cæsaris plenam ejus donationem ac confirmationem auctoritate Imperatoria impetrat. Quam in rem hæc tabulæ coram iu urbe Paderbornensi confectæ consignatæque sunt.

Donationem Dodiconis ratam habet S. Henricus.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Heinrich, divina gratia Romanorum Imperator Augustus. Divina pietatis clementia, quæ nos ad culmen Imperatoriæ Majestatis perduxit, ac voluit imperare, ut Ecclesiarum ordini firmando atque corroborando subveniamus, his autem maxime locis,

Kkk 2

quæ

quæ ab antecessoribus nostris Regibus et Imperatoribus fundata, sed jam peccatis exigentibus pæne videbantur annullata. Quapropter omnium fidelium nostrorum, presentium scilicet ac futurorum, industria notum esse volumus; qualiter nos divini amoris instinctu pro remedio animæ nostræ, seu parentum nostrorum, nec non et tertii Ottonis, bonæ memoriæ Imperatoris, dilectæque Conjugis nostræ Chunigundæ augustæ interventu, atque Meinwerc sanctæ Paderbrunnensis Ecclesiæ venerabilis Episcopi rogatu, sibi sanctæque suæ Ecclesiæ à Karolo Magno Imperatore olim fundata, nostris verò temporibus incendium passæ, in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ semper Virginis, et sancti Kyliani martyris, Liborinque Confessoris dedicata, Comitatum, quem Dodico Comes, dum vixit, tenuit, situm videlicet in locis Heffiga, Netga, Nitherga cum omni legalitate in proprium concedimus atque largimur per hanc nostram imperialem paginam; eo videlicet tenore rationis, ut præfatus Episcopus Meinwerc, sui que Successores præscriptæ Ecclesiæ præsidentes, debinc liberam habeant potestatem de eodem Comitatu ejusque utilitatibus; quidquid eis placuerit faciendi, ad eorum tamen utilitatem Ecclesiæ, omni videlicet inquietudine remota. Et ut hæc nostræ traditionis, seu confirmationis auctoritas stabilis, et inconvulsa omni habeatur tempore, hoc præceptum inde conscriptum manu propria firmavimus, et nostro sigillo repercusso insigniri iussimus.

Signum Domini Heinrichi

victoriosissimi Imperatoris
Augusti.

Guntherius (Cancellarius ad vicem Hercumbaldi Moguntini Archiepiscopi & Archicappellani recognovit. Data XIII Calend. Martii, Indictione IIII. Anno Domini incarnationis millesimo vicesimo primo, anno verò Domini Heinrichi secundi regnantis XVIIIII, Imperii autem VII. actum Paderbrun feliciter Amen.

Nobilis & opportunus Comitatus intra sacros diocesis terminos, manetque etiamnum in Episcoporum potestate; nisi quantum vicini Hassi & Comites Waldecenses subtrahere. Non alia fere pars diocesis agrorum fertilitate præstantior. Celebris etiam urbs Warburgensis ad Dimolam flumen, quæ nomen ex eo Comitatu à vetusta Comitum Dodiconis sede arceque retinet.

Immedeshufanus huic contiguus, in eadem frumentaria regione Sintyeldiæ, Caroli M. prælio adversus Saxones celebri, haud minus illustris, dono Liudolphi Comitum & Imperatoris Heinrichi, accessit ad diocesim. Ejus verò donationis tabulæ, quia nobis interciderunt, juvat ea referre, quæ Auctor vitæ Meinwerci scribit. Die quoque Kalendarum Martiarum proximarum, alium quendam Comitatum in Immedeshusen, interventu Benedicti Papæ, Chunigundæ Imperatricis Augustæ, Everhardi Barvenbergensis Ecclesiæ Episcopi, Piligrini ejusdem Ecclesiæ Præpositi, regique Cancellarii obtinuit, quem situm in locis

Soradfeldt,

Soradveldt, Sinutveldt, Almunga, Treveresga, Burclauu Liudolphus Comes, dum vixit, tenuit; ea ratione, ut nec ipse Meinwerco Episcopus, nec aliquis Successorum suorum, ullam potestatem haberet alicui suo militi, vel extraneo eundem Comitatum in beneficium dandi, sed ministerialis ipsius Ecclesie, qui pro tempore fuit, prae sit praedicto Comitatu; ac de eius utilitatibus provideat, ad restorationem constructionis ipsius Ecclesie, ut inde muri releventur, tecta reparentur, et quidquid opportunum fuerit ad corporalem formam ipsius domus Domini, ibi inde administretur. Cessit ergo totus ille Comitatus ad fabricam Ecclesie, & quod fatali incendio illatum est damnum, Deus tanta largitate Imperatoris & piorum hominum compensavit; alias fortè non tam illustis Basilica, nec tantæ opes accessuræ; adeo providentiæ divinæ est ex malis redintegrare uberius bona.

At Meinwerco non continuo Comitatum Warburgensem adire concessum; suos enim invidos & æmulos passus. Quidam enim propinquorum Dodiconis Comititis, ut hæc quoque verbis auctoris nostri memorem, Bern nomine, traditionem, quam idem Comes, et Sigebodus Ecclesie Paderbornensi fecerant, infirmare iudicio seculari attentavit, et multis conciliis habitis, ad ultimum in natali S. Damasi Papæ, in Ermennesrovethe, in præsentia Henrici Imperatoris, Aribonis Moguntini Archiepiscopi, et Episcoporum Wizelini Strazeburgensis, Adalbaldi Traiectensis, Udonis, Hertmanni Comitum, et aliorum multorum, omni querela postposita, plenaria reconciliatione pacatus cessavit, et octoginta tres libras ab Episcopo accepit; in Gandersheim xx uncias auri; xlvj libras argenti; unum pallium pro iv libris; et xxx equas; astantibus Wizelino Episcopo praedicto, Reinwardo, qui advocatus fuit, Udone, Sigefrido, Erzikone, Liudolfo, Becelino de Suevan comitibus, Conone filio Ducis Ottonis, ejusque milite Zeizulfo, aliisque multis. Frequens hic coram Henrico Imperatore congressus fuit, quo controversia omnis decisa, & Comitatus Warburgensis Meinwerco cessit.

Nec minus celebris conventus, de quo historici Traiectenses, cum primisque Gerbrandus de Leida. Memorant illi anno 1021 Tulpiaci, 4 nonas Januarij, coram Imperatore convenisse Adelboldum Ultrajectensem Episcopum cum Ecclesie suæ ministerialibus (ex quibus Dux Brabantiae Dapiferum Episcopi, Comes Hollandiae Marechalum, Comes Gelriae venatorem, Comes Cliviae Camerarium, Comes de Benthem Janitorem, Comes de Cuke Pincernam, Comes de Chore Signiferum, egerit) omnesque Adelboldo Episcopo iuramentum fidei dixisse. Ea tum Episcoporum dignitas erat ac potentia, cum illi primi post Caesarem essent Imperij Principes, & rati adhuc per Germaniam Duces, ac saeculares Principes. Sed quid nunc ille nobilis Episcopatus, & seminarium christianæ religionis per Frisiam & Saxoniam nostram? nisi quod Severus Imperator dixit, *Omnia fui, et nihil sum præter umbram*. Sed nostra repetamus.

Non

Controversia de Warburgensi comitatu à propinquis mota componitur. Auctor vi-
ta Meinw.

Non satis erat Meinwerco Ecclesiæ suæ necessitatibus prospicere; etiam alijs ut beneficeret sedulo adlaborabat; testes esse possunt sequentes tabulæ, quibus ad illius intercessionem integer Comitatus Monasterio Gandersheimensi ab Henrico donatus.

IN NOMINE INDIVIDUÆ TRINITATIS.

Heimicus divinâ favente clementiâ Rom. Imp. Augustus. Si fidelium nostrorum votis probabilibus præbere assensum, iusta illorum desideria in humanis, majorem autem in Ecclesiasticis utilitatibus clementiam audivimus atque proficimus; id profecto ante omnia nostræ salutis atque regni stabilitati proficere certissime confidimus. Proinde noverit omnium Christi nostrorumque fidelium universitas, qualiter nos per instinctum dilectæ conjugis nostræ Cunigundæ videlicet Imperatricis Augustæ, nec non fidelissimi nostri Piligrini venerabilis Coloniensis Ecclesiæ Archiepiscopi, imò familiaris nostri Meinwerco Paderbornensis Ecclesiæ Pontif. pro amore atque petitione nomine tenus sororis respectivæ ac consanguineæ nostræ, Domnæ Sophiæ Gandersheim Monasterii matris atque domnæ, nec non pro recordatione atque requie patris nostri Heinrichi Bavariæ Ducis animæ, cujus ossa requiescunt in eodem monasterio, talem Comitatum qualem Otto Comes ex imperiali nostro munere infra hos quippe pagos Gandersheimigauvi, Grenigabi, Fretenigabi, Flentigabi, Anganagauvi, Vierzigauvi, Erigauvi, et insuper quicquid his duobus pagis Eulverigauvi et Ammerigauvi visus est habere, ad Altare Sanctorum Confessorum pariterque Pontific. B. scil. Anastasii atque Innocentii, in quorum honorem prædictum Gandersheimense monasterium constructum atque consecratum est, prout iuste ac legaliter possumus, per hanc imperialem paginam donamus atque largimur in proprium. Et ut hæc nostræ traditionis autoritas stabilis permaneat, eam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione iussimus signari.

Locus Sigilli.

Signum Domni Heinrichi

Romanorum invictissimi
semper Augusti.

Guntherus Cancellarius Vice Erchemboldi Archicappellani recognovit. Data anno ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi MXXI. Ind. IV. anno vero Domini Heinrichi Imp. regnantis XX Imperantis VIII Actum X. Kalend. Augusti Norwimago feliciter Amen.

Illustrium
Episcoporum
obitus.Auctor vice
Meinwerco.

Annus hic præclaros Episcopos sustulit. Primò Erckenbaldum Moguntinum Archiepiscopum & Metropolitanum nostrum, Meinwerco intimum, cui Aribo Imperatoris Cappellanus aulaeque Sacerdos subrogatus; falliturque Schafnaburgensis, qui anno superiori obijisse tradit; nam sub initium hujus anni adhuc vixisse testantur tabulæ à nobis productæ, in quibus Guntherius ejus vice adhuc

adhuc subscripsit; sub exitum verò hujus anni, ut mox retulimus, Aribio inter Episcopos arbitros refertur; ut rectè Marianus Scotus ad hunc annum mortem ejus adscripserit: nutante hac super re Serario, eò quod Schafnaburgensis Erkenbaldi obitum ad superiorem annum retulerit. Duodecimo dehinc Calendas Novembris transijt ad superos D. Bernwardus Hildesienfis Episcopus, gesto per 30 annos sacro præfulis munere. Vir admirandæ sanctitatis, multisque miraculis clarus, Successorem nactus D. Godehardum, paris sanctimoniæ virum. Tertius conjungitur D. Heribertus Colonienfis Archiepiscopus, quem alij hoc anno xvi Martij obiisse volunt, quos inter Bollandus id contendit ex Lamberto Tuitienfi, & sepulchri inscriptione: alijs contra in sequentem annum mortem rejicientibus, Successor Heriberto datus ab Imperatore Pilgrinus, Bambergensis Ecclesiæ Præpositus, ac regius Cancellarius, ut eum auctor supra noster relatus appellat, quo in munere xiii Calend. Martij adhuc versatus ab eodem proditur. Mirum de hoc Pilgrino vaticinium D. Bernwardi traditur; nam cum adolescens Hildesij in scholis versaretur, & pro more studiosorum puerorum accederet ad fores aulæ Episcopalis stipem rogando, idque audiret Bernwardus, vade, inquit ad famulum, & Episcopum Coloniensem introducito: advolat ille ad januam, & renunciat neminem foris adesse præter scholarem pauperem: S. Bernwardus, inquit Bernwardus, & adolescentem huc introducito; hic enim aliquando Episcopus erit. Ac mox honorificè exceptum in capite mentis supra convivas collocat, tractatque ceteris etiam lautius. Soluta mensa, dum puer rubore perfusus gratias agit Episcopo, non aliud mihi, inquit Bernwardus, rependes, quam ut Episcopus Colonienfis aliquando futurus, primum Missæ sacrificium, quod Coloniae facturus es, pro Bernwardo decantes. Memor ejus Pilgrinus primum, quod Coloniae obtulit sacrificium, Cantores preveniens repente, pro defunctis orsus est, stupentibus qui aderant; cumque prima parte sacrificij Bernwardi memoriam inter vivos ageret, post inter salutaris victimæ consecrationem de morte ejus edoctus, juxta precum formam, memoriam Bernwardi inter mortuos fecit. Boici Scriptores hæc inter narrationis fabulas reponunt, quod Pilgrinum gente Bojum ac nobilem fuisse tradant, de quo verisimile non sit stipem collegisse inter pauperes: tanquam Henricus Imperator, dum Hildesij versaretur in scholis, non etiam parè in clero sit habitus, aut indecorum sit Boico nomini, nobilem inter Saxones procul à suis quærere vitæ subsidium: aut moris nunquam fuerit in Saxonia ingenuos etiam adolescentes repentino cantu obire domos, festis cum primis D. Martini & Nicolai, alijsque per annum celebrioribus. Quanquam uti hæc auctor refert, multum in chronologia vacillent, dum id anno demum xxiii accidisse tradit. Sed fuerit id primum sacrificium,

Vita Bernwardi apud Brover in sideribus. Siebertus. Marianus Scotus. Herman. contr. Bolland. in comment. ad vitam Heriberti. Auctor vite Meinvo Appendix ad vitam S. Bernwardi. Broverius in notis ad eandem. S. Bernwardus Pilgrino mendicanti Coloniensem Archiepiscopatum prædicit.

Brunnerus lib. 9. rer. Bava. Histor. Bavar. p. 1. lib. 16.

sacrificium, quod pontificali apparatu Coloniae peregit, cum primis
que in eorum sententia, qui Heribertum mense Martio anno 1022
obijisse scribunt; utcumque se habeant, quæ de obitu die cog-
nito, & sacrificio ipsa hora excessus oblato referuntur.

Annus Christi 1022.

Benedicti VIII Pont. II.

Henrici II Reg 21 Imper. 9.

Meinwercki Ep. Pad. 14.

Annus dehinc proximus, Christi M. xxii, memoratur à
cœli inclementia fatalis; nam tanta siccitate laboratum, ut æstu
prægravante mortales passim deficerent, & armentorum greges
ob aquarum inopiam siti intolerabili contabescerent. Mirum eti-
am, columnas & pavimenta tanto sudore maduisse, ut aquis per-
fusa crederentur. Fatalis quoque hic annus duorum Episcoporum
Saxonicorum excessu, Theodorici primùm Mimigardensis Episco-
pi. Magna is laude, magnoque honore per x annos Ecclesiam su-
am administravit; multumque à Dithmaro commendatur à na-
taliū splendore, egregia indole, & virtutum aspectu; de quibus
supra etiam relatum est. Eoque nobis etiam non prætereundus, quòd
Auctor vitæ Meinweri, quocum amicissimè vixit, inter illustres ho-
rum temporum Episcopos claruisse memoret. Quod verò chroni-
corum Monasteriensium Scriptores referunt, cum pontificia aucto-
ritate Sacerdotes & clericos Cathedralis Ecclesiæ, qui sub fratrum no-
mine ad ejus tempora secundum institutum D. Benedicti vixerant,
detrahto habitu & ritu, ad Canonicam vitam reduxisse, id inter fabu-
las imperitorum istorum Scriptorum referas; cum à D. Ludgero ea
in Ecclesia canonicum institutum viguerit, uti ab eo cœptum est,
& à Gerfrido, Alfrido, ceterisque Episcopis Successoribus servatum:
Monachos illi in Werthinense cœnobium à se conditum introducê-
re, non in Ecclesiam Monasteriensem; neque tres illi primi Episcopi
Monachi fuêre, sed clerici. Unwānum ex Bremensi Ecclesia proscri-
psisse Monachicos ritus haud mirum, quando Ansgarius, alijque ejus
loci primi Archiepiscopi ex Corbeienſi cœnobio sumpti eos intro-
duxerant. Successorem tamen habuit Theodoricus Sigefridum, Ab-
batem Monasterij S. Joannis, quod prope Magdenburgum erat, virum
illustrium natalium ortu, patre nimirum Sigefrido Comite Walbe-
cano orientalis Saxonix natum, eoque ab Henrico Imperatore ad
sedem illam translatum. Neque ille clerum ad Monachorum insti-
tutum traduxit: quemadmodum neque tot Moguntini Archiepi-
scopi ex Abbatibus Fuldensibus, neque alij Episcopi alibi ex Mona-
chis impositi fecêre; quòd & vetustius, & longè eminentius sit cleri
institutum,

Sigebertus
in chron.

Theodo-
rici Epi-
scopi Mo-
nasterien-
sis obitus.
*Auctor vi-
ta Meinv.
Crantzius
lib 3. Me-
trop. c. 46.*

Cathe-
drale Mo-
nasterij
collegi-
um non
constitit
primò ex
mona-
chis, sed
Canoni-
cis.

*Meibom. in
chron. Wal-
becano.*

institutum, ad regendam Ecclesiam ordinatum, quam Monachorum. Alter Saxonicus Episcopus hoc anno morte substractus, Theodericus Mindensis antistes, saepe etiam à nobis ex tabulis, & conventibus Episcoporum relatus. Vir ea ætate egregius, ac gesto in xvi annum magistratu spectabilis. Subrogatus illi Sigebertus. Memorabilis hoc anno expeditio Italica, urgente Benedicto Romano Pontifice per legatos. Quam in rem synodum Aquisgranensem ab Imperatore convocatam tradunt ex Sigeberto, convenientibus ex tota Germania Episcopis. Sed ea expeditio non nisi sub exitum anni suscepta, magno armorum apparatu. Auctor est Leo Ostiensis Popponem Trevirensē Archiepiscopum cum undecim armatorum millibus præmissum in Italiam, quem Piligrinus Coloniensis Archiepiscopus cum viginti millibus selectorum militum subsecutus est, ad Græcos ex Apulia depellendos. Productum id bellum in æstatem sequentis anni. Imperator interim 3 Nonas Novemb. Gronæ ad Visurgim versatus, Abbatiam S. Michaëlis à D. Bernwardo Hildesij conditam dotatamque confirmavit, ut tabulae per vetustæ ejus cœnobij docent. Deinde à Meinwerco invitatus Paderbornam, laxandi animi causâ, cum familiari suo Episcopo egit, uti acta & donationum tabulae, quas referemus satis testabuntur; id quod à ceteris Scriptoribus non satis observatum est. Meinwercus enim cum exstructum à se Monasterium Monachorum acceleratis operibus ad fastigium propè perduxisset, chori etiam fornice suspensio, ratus Imperatoris præsentia & liberalitate donum aliquod accessurum, Henricum Paderbornam ad natalitia festa invitavit. Imperator accepta invitatione se tempori adfuturum renunciat, simul commonens, ut quæ sint ad hospitii tractationem, atque ad Imperatorem dignè accipiendum necessaria, sedulo procuret. Meinwercus ut regio aliquo dono occuparet animum Imperatoris, pallium fieri curavit ex agnorum velleribus suffultum; cujus limbos pellibus obduci intexique voluit, quam in rem omnes fœtas oves mactari jussit, agnosque ex utero detrahi, quorum mollissima adhuc vellera erant. Id postquam ab aulae proceribus exploratum, delatumque est Casari, cur, inquit ille ad Episcopum, majestatis regiae amorisque nostri oblitus, tam vile indumentum mihi offerre non pudet? ad quæ Meinwercus, nihil ego indecorum offero, quod mercatorum judicio probatum non habeo. Tu interim vide Imperator, uti pauperi mea Ecclesiæ satisfacias, quam ego tui causa necesse habui spoliare tot agnis per villas occisis. Risit ad ea Imperator, & si quem, inquit, ego defraudavi, reddam in quadruplum, ac mox prædium steini, agris, pascuis, silvis, & venatione opulentum dari præcepit. Qua super re proximo dehinc anno publicæ donationum tabulae confectæ.

Mors
Theode-
rici Epi-
scopi
Mindensis.
Auctor vi-
ta Meinw.
Chron.
Mind.
Militaris
in Italiam
expeditio Pop-
pone &
Piligrino
ducibus
adorna-
tur.

Mein-
wercus S.
Henri-
cum Pa-
derbor-
nam in-
vitat.

Pallium
Velleri-
bus ovi-
nis suf-
fultum
offert S.
Henrico.

Et ab eo-
dem vi-
cissim do-
natur Stei-
nemensi
prædio.

Argen-
teum S.
Henrici
scyphum
in Cali-
cem ver-
tit.

Aderat pervigilium Natalis Domini, in quo, decantatis vesper-
tinis laudibus, Imperator argenteum scyphum mirifici operis, opti-
moque liquore plenum Meinverco misit: datumque famulo in
mandatis, scyphum referret ad aulam. Hunc verò cum famulus re-
peteret, & Meinvercus sibi cum vino donatum obtenderet, haud
levis altercatio orta est inter utrumque, nec prius finem habuit, quàm
Meinvercus fores præcluderet. Mox aurifex advocatus, iussusque
ipsa natalis diei nocte scyphum formare in calicem, quem repente
Meinvercus in primo noctis sacro, quod in monasterio novo præ-
sente Imperatore peragebatur, consecravit, ministrisque tradidit ad
usum divinorum mysteriorum. Id cum Imperatoris Sacellanus,
Diaconi munere functus, ex inscriptione advertisset, calicem etiam
subduxit, retulitque ad Imperatorem. Ille verò è vestigio Episco-
pum adiens, furti inculat, ac mirari se, inquit, uti rapinam in holo-
causto Deo gratam facere possit. Ad quæ Meinvercus, non ego ra-
pinam feci, sed ea, quæ ad luxum tibi sunt verti in cultum divinum:
tu si audes repete, & retine. Ego, inquit Imperator, quæ semel Deo
consecrata sunt, absit ut tollam, sed quæ mea sunt Deo rite offeram.
Igitur postquam ad oblationem sacrificij perventum, calicem altari
impositum obtulit, cui multa precatus prospere Episcopus, gratias
pro insigni dono habuit.

Ervetense
Prædium
à S. Hen-
rico per
altum ex-
primit.

Succedebat alterum Missæ sacrificium, quod ad auroram in
natali Christi agitur; & cum pro more Imperator cum Imperatrice
ad oblationem procederent, sacris Meinverco operante, Impera-
triciis donum admisit, Imperatoris rejecit palam, Ervete prædium
regale, quod hætenus sollicitarat, sibi dari offerrique poscens.
Quid hic ageret Imperator, circumventus inter sacra importunis
Meinverci, & opportunis simul Cunigundæ precibus? advocat No-
tarios, & clam tabulas donationis confici jubet; inde ad tertium ac
solemne Missæ sacrificium cum Imperatrice & procerum turba pro-
gressus est, diu dissimulando apud Meinvercum, quid actum esset.
Post ubi ad oblationem perventum, tabulas altari imponit, quibus
professus se prædium Ervete Virgini genitrici, Kiliano & Liborio do-
nare. Lætus adhæc Meinvercus exclamat, Deus tibi Imperator mul-
tò largius hoc donum Ecclesiæ meæ rependat. Tum verò Imperator,
averso vultu *submurmurando*, tanquam indignabundus, & tibi, inquit,
ignoscat Deus, qui me concessis Regni bonis spoliare non cessas;
serione an joco, incertum habeas. Nam multa hujusmodi Auctor
noster denarrat, quæ inter Henricum Imperatorem & Episcopum si-
bi familiarissimum acta sunt. Aulam aliquando Imperatoris ingres-
sus Meinvercus, vidit pallium augustale mirifici operis & decoris
suspensum hære, quod Episcopus, Imperatore alijs occupato, clam
sustulit, & in ornatum sacrorum convertit. Tanta inter utrumque
erat

Ejusdem
Pallium
in orna-
tum alta-
ris per-
mutat.

erat amoris fiducia, ut nec Imperator aliter offensus sit, quam quod diceret eum furti huius aliquando poenas daturum: nec Meinwercus aliter excusare necesse habuerit, quam quod responderet, hæc dignius in sacrorum usum, quam vanitatis ornatum impendi.

Nec minus Imperator ausus per jocum experiri Meinwerci amicitiam. Quippe cum sciret eum multis curis, ac negotijs distrahi, ac sæpe etiam linguæ latinæ leges negligere, Imperator cum Sacellano suo in collecta prece pro defunctis e nominibus famulis & famulabus primas syllabas erasit; igitur ubi rogatus ab Imperatore dicere sacrum funebre, inconsideratè legit pro mulis & mulabus; quamquam errore mox doloque animadverso, se correxerit Meinwercus. Finito sacrificio Imperator Meinwercum vocat ad se. Et quid, inquit Meinwerce, ego pro patre & matre petij sacrum funebre legi, non pro mulis & mulabus. Sensit illico, Meinwercus, quo hæc interrogatio ex auctore doli spectaret; nec leviter indignatus in sacris se delusum, etsi cum Imperatore dissimularet, Sacellanium tamen verberibus castigari iussit, castigatumque novis vestibus donatum, indutumque ad Imperatorem remisit, nunciatum quæ sibi facta essent.

Liberaliori etiam joco Meinwercum aliquando delusit Imperator. Schedulas diversas per Notarios aureis literis notatas confici iussit, quibus inscriptum, *Meinwerce Episcopo, dispone domui tuæ, morieris enim quinta die.* Harum una dum in hyemali domo ad mensam sederet, e superiori habitaculo demissa ante Episcopum; aliæ alijs in locis, per quæ transeundum erat, sparæ; lectoque in his mortis suæ argumento primum haud leviter perculsus cohorruit; mox animo ad mortem composito, Deo gratias egit; vocatoque ad se Vicedomino, cuius munus erat œconomiam episcopi procurare, omnia, quæ vel in ære, vel annonæ, vel investituri habebat, in Ecclesiæ & pauperum dona erogari iussit, retentis tantummodo vilibus indumentis, & quæ ad sepulturam honestam facerent. Inde quod reliquum erat temporis, jejunijs, precibus, vigilijs, Missæ sacrificijs dies noctesque insumptum. Transactâ jam quintâ die cum in crypta prostratus jaceret ad medium noctis; nec ullo morbi mortisve indicio tentaretur, coepit, quod sani est hominis, esurire & Imperatorem habere suspectum, qui hanc fictæ mortis scenam sibi parasset; regressusque ad cubiculum coepit corpus inedia fatigatum reficere. Manè postquam diluxerat, accessit Imperator magno procerum comitatu, & Meinwercus haud aliter gratulatur, quam qui cum Lazaro e sepulchro ad vitam redisset: multosque simul vitæ annos precantur singuli. At non hunc jocum sibi esse voluit Meinwercus: quippe ante Missarum solemnium pulpitum conscendens, cum pauca pro tempore dixisset ad populum de Sacerdotali honore & dignitate, postremum quæ sibi illusio facta esset exposuit, ideoque palam omnes facti huius auctores pro Episcopali

Ludificantem se in sacro funebri Sacellanium Regium castigat.

Prænumciatæ sibi fictæ mortis auctorem Henricum excommunicat.

scopali auctoritate Sacris & consortio Ecclesiæ interdixit; nec prius ad reconciliationem admisit, quam Imperator & Imperatrix inter publicè pœnitentes ad ostium Ecclesiæ absoluti ad se introducerentur. Hæc auctor noster, à quo fidem exigas: nec aliena prorsus reputaverit quispiam, aut inofficiosa, qui Henrici Imperatoris & Meinwerici conjunctionem vitæ, morum, & sanguinis expenderit. Fuit præterea, præter fida aulæ servitia, multus lepos, jocique genus urbanum nec illiberale in Meinwerco, quo magnopere delectatus Imperator; & prisca tum pietas candorque sæculi vigeat, procul à nostrorum temporum politia & fastu: itaque in Consanguinei Principis penetrarat animum Meinwericus auctoritate & gratia, ut nulla res fere clausa fuerit, quam non integritas Episcopi, aut insita Cæsaris benignitas aperiret. Sed ut his pauci offenduntur, quando inter sanctos viros sæpe joci non illaudati bonique; ita nihil magis reprehendunt in Meinwerco heterodoxi Scriptores, quam immodicum ejus in accumulandis bonis Ecclesiæ studium; hinc passim cupiditatis & avaritiæ insinuat, qui Cæsarem bonis Imperij spoliavit. Quod vitium ceteris quoque Episcopis malignè affricant, quotquot opes suas Cæsarium largitate ad tantam potentiam evexere. Sed ubi nunc urbes, Oppida, Castella, arces, ac cetera prædia bonaque, præter ea, quæ Episcopis cessere? Innumera fuere per Saxoniam & Germaniam, quæ Cæsaribus prærepta modò in Principum, Marchionum, & Comitum hereditarias possessiones transiere, quibus tamen nemo heterodoxorum spoliatos esse Cæsares queritur; imo quid nunc ipsa prædia ac bona per Saxoniam, quæ à Carolo M. ceteri Imperatores Episcopis, Collegijs, & cœnobijs dedere, nisi spolia hæresis? In hæc illos primùm animadvertere oculos & animum oportebat, qui donationibus sacris Imperium imminutum contendunt; nec illi recognoscunt Episcopos semper Cæsaribus fidissimos astitisse inter Imperij Principes, & regale Christi Sacerdotium humerum fuisse Christianæ religionis, quo Ecclesiæ & Imperij onera ferebantur. Ac nisi Episcopi nostra ætate sustinuisent labentem religionem Catholicam, ne provinciam quidem Saxonia, aut Germania possideret integram, quàm non hæresis locustarum instar cum ceteris depasta fuisset: quod cum Bellarmini aliorumque sapientum sit judicium, tum res ipsa commonstrat, ut jam longo divinæ ordinationis provisu, Episcopi per Saxoniam à Cæsaribus in eas opes & diocesium amplitudinem inter Principes provecti censi debeant; nec querela in Meinwerco nostrum intendi possit. Cujus Episcopatus in hunc diem catholicâ religione est servatus.

Immerito cupiditatis & avaritiæ Meinwericus arguitur.

Annus Christi 1023.

Benedicti

Benedicti VIII Pont. 12.
Henrici II Reg. 22. Imperat. 10.
Meinweri Ep. Pad. 15.

Hic ego, ut anni hujus gesta publica tantisper transeam, & ad præsentia mereferam, quæ Paderbornæ inter Episcopum & Imperatorem acta sunt, quæque Meinwercus ab Imperatore per id tempus pro Ecclesia sua impetravit, necesse habeo aliquot donationum tabulas exhibere; quas & ipse Auctor vitæ Meinweri indicat. Ac licet donatio prædij Ervitani interciderit, aliæ tamen suppetunt ex hoc Paderbornensi congressu, quarum prima est villa Steini, ex qua opinari fas erit celebre dehinc Oppidum **Steinheim** cultu Incolarum emerfisse, tabulæ sic habent.

Tabulæ
Prædij
Steine-
mensis
donati à
S. Henrico.

In nomine sanctæ et individuae Trinitatis. Henricus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Si venerabilia Ecclesiarum Dei loca ditare ac sublimare studuerimus, nobis id animæque nostræ remedio, parentumque nostrorum, nec non regni nostri statui profuturum esse minime dubitamus. Quapropter noverit omnium Christi fidelium nostrorumque universitas, qualiter nos inspicientes interventum dilectissimæ conjugis nostræ Cunigunda Imperatricis angustia, assidue monentis atque incessabiliter nobis in memoriam reducentis, quod Meinwercus Paderbornensis Ecclesiæ venerabilis Episcopus, plus ceteris fidelibus nostris in servitute nostra jugi devotione sudavit, eidem Paderbrunnensi Ecclesiæ, in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ, sanctique Kiliani martyris, nec non preciosi Confessoris Liborii dedicata, cui idem nobis dilectus Antistes præesse videtur, quoddam prædium nostrum Steini dictum, situm in pago Westfalon, in Comitatu verò Bernhardi Comitis, cum omnibus ejusdem prædij pertinentiis, terris videlicet cultis et incultis, curtificiis, arcis, edificiis, mancipiis utriusque sexus, pratis, pascuis, silvis, venationibus, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, viis et inviis, exitibus et redivis, quæsitis vel inquirendis, ceterisque omnibus, quæ quomodocunque dici, sive scribi, aut nominari possunt, utilitatibus ad ipsum prædium pertinentibus, per hanc nostram imperialem paginam concedimus atque largimur, et de nostro jure ac dominio in ejus jus ac dominium omnino transfundimus; ea videlicet ratione, ut prædictus Meinwercus Episcopus sibi que Succedentes liberam habeant de eodem prædio ejusque pertinentiis potestatem, quidquid eis placuerit ad usum Ecclesiæ faciendi, omnium hominum regni nostri contradictione remota. Et ut hæc nostræ ingenuitatis auctoritas stabilis et incorrupta omni posthinc permaneat tempore, hoc imperiale præceptum inde conscriptum manu propria confirmantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum Domini Heinrici

Romanorum invictissimi
Imperatoris Augusti.

Gunterius

Benedicti

Guntherius Cancellarius vice Aribonis Archicappellani recognovit. Data XVIII. Calend. Februarii. Indictione VI. anno Dominice incarnationis M. XXIII. Anno vero Domini Henrici secundi regnantis XXI. Imperii autem VIII. actum Paderbrunnon feliciter Amen.

Alia donati ab eodem Hohunfelani Prædij Tabula.

Altera Imperatoris donatio, eodem die consignata, est prædij Hohunseli in hanc formam.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus divina favente elementia Romanorum Imperator Augustus. Si venerabilia Ecclesiarum Dei loca ditare ac sublimare studuerimus, nobis id animæque nostræ remedio ac parentum nostrorum, nec non regni nostri statui profuturum esse minime dubitemus. Quapropter noverit omnium Christi fidelium nostrorumque universitas, qualiter nos inspicientes interventum dilectissimæ conjugis nostræ Cunigunde Imperatricis Augustæ, assidue monentis atque incessabiliter nobis in memoriam reducentis, quod Meinovercus Paderbrunnenfis Ecclesiæ venerabilis Episcopus plus ceteris fidelibus nostris in servitue nostræ jugi devotione sudavit, eidem Paderbrunnenfi Ecclesiæ in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ, sanctique Kiliani martyris, nec non preciosi Confessoris Liborii dedicata, cui idem dilectus nobis Antistes præesse videtur, quoddam nostrum prædium Hohunseli dictum, situm in pago Westfalon, in Comitatu vero Bernhardi Comitis, cum omnibus ejusdem prædij pertinentiis, terris videlicet cultis et incultis, curtificiis, ædificiis, mancipiis utriusque sexus, pratis, pascuis, silvis, venationibus, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, viis et invias, exitibus et reatibus, quæsitis et inquirendis, ceterisque omnibus, quæ quomodocumque dici, scribi, aut nominari possunt, utilitatibus ad ipsum prædium pertinentibus, per hanc nostram imperialem paginam concedimus atque largimur, et de nostro jure et dominio in ejus jus et dominium omnino transfundimus; Ea videlicet ratione, ut prædictus Meinovercus Episcopus sibi que posthinc Succedentes liberam habeant potestatem de eodem prædio, ejusque pertinentiis, quidquid eis placuerit, ad usum Ecclesiæ faciendi, omnium hominum regni nostri contradictione remota. Et ut hæc nostræ ingenuitatis auctoritas stabilis et inconvulsa omni post hinc permaneat tempore, hoc imperiale præceptum inde conscriptum manu propria confirmantes sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

Signum Domni Henrici

Romanorum invictissimi
Imperatoris Augusti.

Guntherius Cancellarius vice Aribonis Archicappellani recognovit. Data XVIII. Calend. Februarii. Indictione VI. anno Dominice incarnationis M. XXIII. anno vero Domini Henrici secundi regnantis XXI. imperii autem ejus VIII. actum Paderbrunnon feliciter Amen.

Hardinghufanum prædium

Accessit ex eodem liberalitatis sinu tertia donatio Confungenfi Monasterio Sanctimonialium facta Paderbornæ, eodem die obsignata in hæc diplomatæ verba.

In

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Henricus divina favente
 clementia Romanorum Imperator Augustus. Si venerabilia Ecclesiarum
 Deiloca ditare ac sublimare studuerimus, nobis id regni que nostri statui pro-
 futurum esse minime dubitamus. Quapropter noverit omnium Christi fide-
 lium, nostrorumque universitas, qualiter nos pro remedio animæ nostræ, dile-
 ctissimeque Cunigundæ videlicet Imperatricis augustæ, atque parentum no-
 strorum, nec non pro animabus fidelium nostrorum, quorum ibi corpora requi-
 escent, Erpbonis scilicet Comitis atque Cononis, monasterio nostro Confunga no-
 minato, in honorem Domini Salvatoris sanctæque ejus genitricis, nec non victo-
 riosissimæ crucis, atque beati Petri Apostolorum principis constructo, ad usum
 Sanctimonialium ibidem Deo servantium, quoddam nostri juris prædium
 Hardinghuson dictum, situm in pago - - - - - in Comitatu
 verò - - - - - Comitis cum omnibus ejusdem prædii pertinentiis,
 terris videlicet cultis et incultis, curtificiis, arcis, edificiis, mancipiis utri-
 usque sexus, pratis, pascuis, silvis, venationibus, aquis aquarumque decur-
 sibus, piscationibus, molendinis, viis et invisiis, exitibus et redditibus, quasitis
 vel inquirendis, ceterisque omnibus, quæ quomodocunque dici sive scribi
 possunt, utilitatibus ad ipsum prædium pertinentibus, per hanc nostram im-
 perialem paginam concedimus atque largimur, et de nostro jure ac dominio
 in ejus jus et dominium transfundimus; Ea videlicet ratione, ut - - -
 - - - - - Ecclesiæ venerabilis Abbatisa Ota, sibi que post hinc Succedentes
 liberam habeant de eadem proprietate, ejusque pertinentiis, quidquid eis pla-
 cuerit ad - - - - - potestatem, omnium hominum regni nostri con-
 traditione remota. Et ut hæc nostræ ingenuitatis auctoritas stabilis et incon-
 vulsa omni posthinc permaneat tempore, hoc imperiale præceptum inde conscri-
 ptum manu propria confirmantes, sigillino nostri impressione jussimus insigniri.

Signum Domni Henrici

Romanorum invictissimi
 Imperatoris Augusti.

Guntherus Cancellarius vice Aribonis Archicappellani recognovit. Datum XVIII. Calend. Fe-
 bruarii. indictione VI. anno Domini incarnationis. M. XXIII. anno verò Domni Henrici
 secundi regnantis XXI. imperii autem ejus VIII. Actum Paderbronnō feliciter Amen.

Nobile hoc Collegium Sanctimonialium Virginum, supra
 etiam à nobis aliquoties memoratum (quod à Dithmaro Capunga,
 & ab aliis etiam Gauffunga scribitur) à Cunigunda Augusta dele-
 ctum; in quod post obitum Henrici Conjugis secessit, Deo vitam
 reliquam consecrando: & in quo hanc ipsam Otam seu Ulam foro-
 ris filiam habuit Abbatisam; à qua cum disciplinam solvi intelli-
 get, atque ipsa frequentius in convivij quam choro deprehendere-
 tur, Cunigundis aliquando Otæ alapam impressit, cujus plagæ ve-
 stigia, dum vixit, inhæserunt. Et quantum ex Auctore vitæ Mein-
 werci & his tabulis agnosceas, ejus inspectio Meinwerco commissa,
 & ju- vindicat.

Dithmar.
 Auctor vi-
 te Meinw.
 num. 86.
 Trithemius,
 Negle-
 ctam Cof-
 fungæ di-
 sciplinam
 Cunigun-
 da alapā
 Abbatis-
 sæ infligē
 & ju- vindicat.

& jurisdictio Episcopis Paderbornensibus asserta fuit, quod à Bro-
wero observatum; modò præter insignis ædificij rudera nihil hære-
sis propè reliquit. A deo etiam tam sanctæ Imperatricis domicilium
ac Virginis memoriam cum avita majorum religione abolere furor
fuit. Et quanto satius ex hoc diplomate Imperatorio discerent nova-
tores nostri priscam majorum pietatem curamque pro defunctis
parentibus & fundatoribus sanctorum locorum.

S. Henri-
cus con-
firmat
privile-
gia & bo-
na Ab-
dinck-
hoffensia.

At non prius posthæc etiam Paderbornâ discessit Imperator
Henricus, quàm illustriori diplomate ipsum Abdinghovianum Mo-
nasterium D. Benedicti, in quo tantopere laborabat Meinvercus,
imperatoria auctoritate & privilegiis confirmaret, quod hæc literæ
testantur.

*In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Henricus divina favente
clementia Romanorum Imperator Augustus. Quoniam divina dignationis
clementia ad regendum totius reipublicæ statum nos provexit, sue immense
pietatis magnificentia ante omnia ad hoc laborare debemus, ut qui corona
terreni imperii gloriamur, illa inestimabilis gaudii gloria non privemur.
Quod certissime posse fieri creditur, si loca Ecclesiasticis obsequiis à Christia-
nis viris deputata, nostra auctoritate confirmentur et corroborentur, ut
omni exteriori inquietudine remota, divinis laudibus in eis mancipati, in
pace et quiete Domino servire delectentur, et qui curis et negotiis secularibus
gravamur, eorum, qui in lege ejus die ac nocte meditantur, precibus à pec-
catorum nostrorum nexibus liberemur. Quapropter omnium fidelium Chri-
sti nostrorumque noverit universitas, qualiter dilectus nobis venerabilis Me-
ginovercus Paderbrunnensis Ecclesiæ Antistes celsitudinem nostram adiit
suppliciter exorans, ut monasterium in Occidentali parte Paderbrunnensis
Suburbii ab eo in honore sanctæ Dei genitricis et perpetuæ Virginis Mariæ,
omniumque Sanctorum fundatum, nostra imperiali auctoritate confirma-
retur, quatenus fratres ipsius monasterii in divino servitio jugiter per-
mansuri, ab omni seculari violentia et molestia remoti et moniti tanto expe-
ditius viam mandatorum Dei currebant, quanto eis terrena incommodita-
tis impedimenta nulla obstarent. Cujus laudabilis studii intentione conga-
dentes, et per interventum dilectissime Conjugis nostræ videlicet Imperatri-
cis augustæ, aliorumque fidelium nostrorum justis petitionibus gratuito assen-
tientes, imperiali auctoritate decrevimus, ut omnia à nobis, vel ab ipso ve-
nerabili Episcopo de sua hereditate, vel aliunde per commutationem, aut pre-
cariam, vel ab aliis Dei cultoribus eidem monasterio collata, videlicet in
territoriis, villis, arcibus, curtibus, ædificiis, mancipiis utriusque sexus, terris
cultis et incultis, pratis, campis, pascuis, aquis aquarumque decursibus, mol-
lis, molendinis, piscationibus, silvis, venationibus, exitibus et redditibus, viis
et invias, questis et inquirendis, cum omni utilitate et integritate, quæ ullo
modo ex eis provenire poterit, ipsius monasterii abbas cum suis fratribus pro-
prietario jure potestativè habeat atque possideat, et cum Episcopi licentia,
quidquid*

quidquid illi placuerit, ad communem usum Ecclesiæ faciat. Insuper etiam fir-
mum et stabile perpetuo jure sancimus, ut nullus Dux aut Comes, aut aliqua
persona parva vel magna quomodolibet abbatem ipsius monasterii cum suis
fratribus super eisdem bonis inquietare, molestare aut dirvesire, aut aliqua iu-
diciaria potestate se intromittere præsumat, nisi advocatus Ecclesiæ ab abbate
et fratribus in defensorem electus, et ab Episcopo constitutus, eo videlicet te-
nore et jure contentus Ecclesiæ cum præcepto et consilio Abbatis omnia faciat
atque disponat. Si quis autem hoc nostræ imperialis confirmationis edictum
aliqua præsumptione infringere tentaverit, centum librarum examinati auri
ad nostrum pondus compositione multetur, ut quinquaginta nostræ Camere
persolvat, quinquaginta eidem Ecclesiæ, quam ausu temerario inquietare præ-
sumpsit. Et ut hæc confirmatio verius credatur, stabiliisque et inconcussa omni
tempore habeatur, hanc imperialis edicti paginam inde conscribi, et manu pro-
pria confirmantes sigillo nostro insigniri iussimus.

Actum Paderbrunnon. datum XVIII Calend. Februarii, Indict. VI
anno Dominicæ Incarnationis MXXIII.

Inter hæc Nonis Januarij Meinwercus Episcopus præsentem Im-
peratore Cryptam Monasterij Abdinghoviani solemniter ritu conse-
cravit, in quo sepulchri locum sibi delegit, primumque, antequam in
chorum transferretur, annos multos conditus quievit. Altari Cryptæ,
quod honori S. Stephani consecravit, lapidem quendam, ut inquit au-
ctor, spectabilis magnitudinis à B. Leone Papa consecratum, et de Ecclesiâ
Thietmelle sive Detmoldiæ allatum imposuit, cui reliquias D. Stephani, alio-
rumque Sanctorum inclusit, præclaro simul antiquitatis monumento;
quo satis constat Leonem Pontificem, dum Paderbornæ Carolum M.
conveniret, multas eo anno Ecclesias & altaria per Saxoniam conse-
crasse. Qua antiquitatis memoria delectatus incensusq; D. Henricus
Imperator iter Romanum ingressus in Italiam pervenit (utrumne Mein-
wercum Comitem habuerit, non reperio annotatum) Ex itinere D.
Romualdum Abbatem fama sanctitatis celebrem adiit, sciscitaturus
ab eo belli eventum, quem à Sancto viro prosperum fore didicit.
Inde salutato Romæ Pontifice, ad exercitum perrexit. Poppo & Pili-
grinus Archiepiscopi, ut iussi erant, moverant adversus Athenul-
phum Cassinatem Abbatem & fratrem ejus Pandulphum, qui læsæ
majestatis rei comperti erant ob conspirationem cum Græcis, & di-
ram mortem Datto clarissimo Duci illatam; quippe quem culco in-
futurum projecerant in mare. Athenulphus Abbas cum desperatam
causam suam agnosceret, conscensa navi, qua Constantinopolim pro-
fugere voluit, submersus; Pandulphus captus damnatusque capitis;
cui tamen, deprecante Piligrino Archiepiscopo, vita condonata. Cæsar
per Beneventi fines progressus, omnes urbes, quas Græci Imperio
detraxerant, aut deletas, aut expugnatas recepit. Restabat Troja re-
cens,

M m m

Auctor vi-
te Mein-
werci.
num. 20.

S. Henri-
cus Itali-
am peti-
t. & Græcos
expugnat.

cens, à Græcis operibus & firmo præsidio munita, quam tanquam alteram Trojam non nisi decenni obsidione expugnandam se objecisse jactabant; ausi etiam dicere brevem Henricum Imperatorem Constantinopoli ad pedes sui Imperatoris trahendum; verum ubi Henricus Imperator machinas bellicas & vim Germanæ militiæ admovece coepit, extremamque internecionem omnis ætatis & sexus minitari, tum vero Græci timere Trojæ suæ excidium, atque ad Cæsaris iram placandam emittere ex urbe pueros puellasque atque omnem innocentem ætatem, supplicum ritu ac duce anachoreta; quorum miserabili aspectu fletuque Imperator illacrymari visus est. Facta igitur urbis deditione post quartum obsidionis mensem, vita Græcis donata, & Apulia subacta. Inde Cæsar Cassinum revisit, salutatoque Romæ Pontifice in Germaniam maturata profectione vi Calendas Julij redijt, quod Cœli Italici inclementia & fœda lue exercitus prope absumptus, & in eam raritatem adactus esset, ut ex Germania centurias obviam mittere necesse fuerit, quibus honorifice reduceretur.

Synodus
Seling-
stadiana.
Burchardus
in Appendi-
ce Decre-
torum.
Auctor vi-
ta Meinrv.
Tomi Con-
cilio-
rum
Colon. &
Parisien-
s.
Baronius.

Per id anni tempus Aribio Moguntinus Archiepiscopus Selingstadij in Dicecesi sua synodum indixit; ad quam convenere Burchardus Wormatiensis, Werenharius Argentinus, Bruno Augustanus, Eberhardus Bambergensis, Meginhardus Wirecбургensis Episcopi, nullo interim ex Saxonici Episcopis præsentente. Ejus acta Burchardus ipse, vir eo sæculo eruditione & sanctitate clarus, complexus in appendice Decretorum. Tractatum multis de Ecclesiastica disciplina in concordem formam redigenda, quæ Patres in viginti Canonum leges digessere: quanquam non omnes receptæ, cum primis quæ de jejuniis xl dierum ante Natalitia Christi, & S. Joannis Baptistæ festum sancita sunt; uti & hæc Micrologus ejus sæculi scriptor eruditè disceptat.

Sigebertus
Glaber.
S. Henri-
cus cum
Roberto
Franco-
rum Re-
ge con-
greditur.

Exinde Cæsar se ad Colloquium cum Roberto Francorum Rege contulit: congressi super Carum amnem ad Jvodium vicum, seu ut Glaber ad Mosam, pacis & concordie firmandæ causa. Ibi cum aulae utriusque proceres pro ambitione certamen facerent, dicerentque in medio fluminis congressum faciendum, ne si alter Principum in alteram ripam prius ad alterum transiret, jactura honoris fieret, Henricus Imperator occupato transitu diluculo cum Cunigunda Imperatrice in complexum Roberti venit. Tum, ut ambo religiosissimi erant Principes, audito Sacrificio Missæ, de statu Regni & Ecclesiæ pertractarunt. Quibus amicè peractis, certatum est muneribus primo die ab Rege, altero ab Imperatore, postquam Rex transito vicissim flumine Imperatorem adiit. Sanè Imperator, ut Sigebertus est auctor, et Reginam, et aule proceres, qui ad demirandam Imperatoriam majestatem convenerant, tanta liberalitate donavit, ut opibus regum Persarum atque Arabum posset comparari Imperatoris munificentia. Omnium pulcher-

pulcherrimum hujus congressus opus, quo inter utrumque Principem convenit ad Benedictum Pontificem proficisci, & quæ sapienter constituta erant, ejus arbitrio submittere; verum id consilium & mors Pontificis, atque ipsius Cæsaris, quæ proximo anno consecuta est, intercept.

Interim hoc anno ex Saxonis Episcopis 17 Calend. Maji morte subtractus Diethmarus XIV Osnabrugensis Episcopus (quem auctor noster inter eminentissimos horum temporum Episcopos, haud secus quam Diethmarus perceret) *vir integerrimæ vitæ, dulcis in alloquio, efficax in factis, qui pari semper studio disciplinam cleri et Ecclesiæ suæ augmentum complexus: assiduus in precibus et lectione sacrorum librorum, postremis vitæ annis, quibus oculorum omnem usum amiserat, non nisi celsum meditatione Deo conjunctissimus: Ejus monumentum pietatis est celebre Collegium Canonicorum in urbe Osnabrugensi, quod D. Joanni consecrav.*

Dietma-
ri Osnab-
rugensis
Præfatis
integer-
rimi obi-
tus.
Auctor vi-
tae Meinw.
Diethmarus.
Ertmannus
in chron.
Osnabru-
gensis.

Annus Christi 1024.

Joannis XX Pont. 1.

Henrici II Reg. 23. Imper. III.

Conradi II. Regis 1.

Meinweri Ep. Pad. 16.

At longè majore luctu Imperij annus insequens Christi, nimirum MXXIV, Henricum Imperatorem sustulit. Hic postquam omnia per Imperium composuisset, incessit eum cupido invadendi Hungariam, ac cum Stephano sanctissimo Rege haud secus quam cum Roberto Galliarum Rege fecerat, tractandi de Ecclesiæ, & Imperij tranquillitate. Sub exitum anni Bambergam concessit; quo in loco Natalem Domini peregit, ut auctor in Hodeporico Cæsaris scripsit: fallique cognoscas, qui Paderbornæ hoc anno Natalitia Christi celebrasse perhibent. Pergit idem scriptor: Cæsar diversis doloribus vexatus, eodem loco diuturnas moras pertraxit, resumptisque demum viribus, citato cursu Parthenopolim ire proposuit. Tandem post longam deliberationem laboriosi itineris, diem Palmarum in loco, qui dicitur Alsfude seu Alsfude celebravit: die verò reconciliationis exigente infirmitatis gravitudine remota à se, quæ convenerat, multitudine, paucis comitantibus Merseburgi cenam Domini peregit. In sancto verò Sabbato, contracto totius senatus conventu, comitante Imperatrice Cunigunde Parthenopolim venit, ubi cum grandi honore susceptus est, Dominica quoque Resurrectionis gaudia celebri honore transegit. Deinde ab Antistite ejusdem loci Hunfrido videlicet, qui Geroni jam successerat, sericis ornamentis auro intextis donatus, Halberstadtum adiit. Inde nihilominus Goslarum profectus est, ubi diebus decem peractis ad locum quendam Grona dictum properat, ibique gravi egritudine depressus vitalem spiritum emisit. Ita paucis scriptor exitum vitæ com-

S. Henricus
Gronæ
mori-
tur.

Chron. Sax.
vetus.
Broverus
in notis ad
vitam
Meinw.

Mmm 2

plexus

*Auctor vi-
ta Meinw.
Vita Hen-
rici apud
Greizerum
& Surium.
Wippo
presbyt.
Sigebertus.
Succes-
sorem de-
signat
Conra-
dum
Franco-
num Du-
cem.
Otto Fri-
sing. in
Conrado.
Virgini-
tatem
matrimo-
nio raro
exemplo
fociat.*

*Vita Hen-
rici. Wippo
presbyt.*

*Petus
liber Cassi-
nensium an-
nal.*

*Nonnosius
Vita Cunig.*

plexus est; locumque mortis, pari brevitae auctor noster: Henricus Imperator pro laboribus hujus vitae celesti bravio donandus, Gronae decumbens cum incredibili totius Christianitatis mœrore, anno vitae suae lxx. Regni xxvi, imperij xi, Dominicæ Incarnationis cixxxiv est defunctus; dies mortis 14 dies Julij consignatus. Urgente periculo mortis, ut Sigebertus est auctor, quod ex Cunigunda nullam prolem tulerat, consultus à proceribus, qui aderant, de Successore, Conradum Franconiae Ducem, virum illustrem natalium splendore atque armis præstantem nominavit: præclaro ad posteros documento, quod huic viro, quem, dum viveret, præ ceteris sibi adversarium habuerat, ante omnes Imperij coronam deferri voluerit. Dein cum supremam sibi diem adesse videret, convocatis Cunigundæ Confratruinis, recipite, inquit, quam mihi Conjugem dedistis, intactam à me Virginem. Quo præterea pietatis sensu per extrema monentium subsidia, aut quibus Episcopis aut Sacerdotibus præsentibus excesserit, Scriptores non tradidit: morte certo occupatus apparet, antequam Meinwercus ex vicinia accederet. Nam, ut auctor noster refert, audito ejus obitu per totam civitatem Paderbornensem omnemque Episcopatum sacrificia & preces indixit, multisque pecuniæ & vestium largitionibus in egenos effusis, animam Deo commendatam voluit. Gronam certe, quæ apud nos est, ad Visurgis citeriorem ripam & diœcesis fines, exitu etiam vitæ multò celebriorem fecit; qui locus sæpe ob amœnitatem, situmque ab Henrico Rege, ut diximus, frequentatus, illustrior etiam olim arce & oppido & majorum possessionibus, in quo & Henricus Dux Saxonie sæliquando inclusit, à Conrado Rege impetitus. Et modò Paderbornam visus Imperator properare, ut apud Meinwercum familiarissimum suum hospitem extrema ageret; sed morte præventus, inter Saxones tamen mortuus in natali majorum solo, quos inter maximam & dulcissimam vitæ partem habuit. Funus cum summo omnium lætu Gronam Bambergam traductum conditumque, ut vivus jusserat, in Basilica Principis Apostolorum. Post obitum etiam miraculis clarius, ab Eugenio Pontifice in Cœlitum numerum est relatus, unus inter tot Germaniæ Imperatores. Perhibent quidem nonnulli, cum anima Henrici ad judicium Dei perlata periclitaretur de salute, D. Laurentium in lance appendisse calicem: verum hæc alij inter fabulas reponere malunt; haud secus quam & virginitatem Cunigundæ ignitis carbonibus probatam (quod alij Paderbornæ, alij Bambergæ accidisse volunt) cum & Auctor noster, & Dithmarus, & æquales eorum temporum Scriptores hæc super re fileant, & serò tandem post centum & triginta annos à Nonnosio Monacho hæc scripta deprehendantur. Verius cognomento Claudus est dictus, quod in venatione à fera fauciatus nervum pedis contractum gesserit. Sed quoquo tandem hæc

hæc alij
bularum
virtutibus
liberaliter
Episcopis
quod in
la Ecclesie
Paderborn
tia cond
restitu
Paderborn
& Patre
veneran
C
Impera
Conjug
haud pr
quod re
te Impe
tis Arch
clesiæ,
dutaqu
ad altar
solemn
coop
perfes
Martij
tius con
etiam c
viva pe
transp
ctis sep
posteri
Impera
nis fec
Sancti
& vene
ginum
ratoris
Philip
jurisdic
ut Has
rum no
tot col

hæc alij referant, certiora prorsus sunt, innumeris Scriptorum & tabularum monumentis probata, quæ de Imperatoris hujus præclaris virtutibus, ac singulari ejus in Ecclesiam, quam heredem scripserat, liberalitate accepimus. Quæ sanè cum in omnes per Germaniam Episcopatus, & Collegia, coenobiaque se quàm latissime effudit, quod innumerae donationum tabulæ commonstrant; tum de nulla Ecclesia magis meritis quam Bambergensi, Merseburgensi, & Paderbornensi. Bambergensem Episcopatum regia prorsus munificentia condidit; Merseburgensem & Paderbornensem ita in integrum restituit, ut alter utriusque conditor sit habitus. Quam in rem Paderbornenses Carolum M. & Henricum Imperatorem fundatores & Patronos suæ Ecclesiæ grata in hunc diem memoria cultuque venerantur.

Cunigunda Imperatrix, cujus benevolentia & precibus apud Imperatorem Meinwercus pleraque bona impetravit, ab excessu Conjugis Confungam ad Sanctimonialium Virginum Collegium, haud procul Cassellis ad Fuldam amnem florens, secessit, in eoque, quod reliquum habuit vitæ, Deo consecravit. Altero etiam à morte Imperatoris anno, eodemque die, quo Imperator obierat, evocatis Archiepiscopis & Episcopis ad dedicationem Confungenfis Ecclesiæ, sacro ritu purpura se ornamentisque augustalibus exuit; indutaque tunica & veste religiosa, quam laxiorem ipsa sibi pararat, ad altare processit; novaque Christo sponsa futura, inter Missarum solemnias, resectis etiam crinibus, sacro ritu ab Episcopis velata est, cooptataque in cœtum Virginum. Per quindecim deinde annos superstes, sanctissimam inter Virgines exegit vitam; ac tertio demum Martij die jejunijs, assiduis precibus, vigilijs, ac religiosæ vitæ exercitijs confecta, virgineam Cœlo animam transmissit, Sanctimonialis etiam quàm Imperatrix omni virtutum ornatu illustrior. Corpus, ut viva petierat, Bambergam celebri procerum ac populi comitatu transportatum, conditumque propè Henricum Imperatorem. Junctis sepulchris exinde Virgines Conjuges raro Principum exemplo posteritas coluit. Nec leve Meinwerci Episcopi solatium, vidisse Imperatricem Confungæ in Collegio Virginum suæ diœcesis tot annis secum superstitem, quam pro meritis & tot regijs donationibus Sanctimoniale non minus quàm Imperatricem omni obsequio & veneratione prosecutus est. Perstitit celebre illud Collegium Virginum Confungense seu Kauffungense, quod ad Ludovici Pij Imperatoris tempora originem suam refert, ad annum M. D. XXXI, quo à Philippo Landgravio Hassiæ abolitum, & Paderbornensis Episcopi jurisdictioni substractum est. Et quando tandem reditura sæcula: ut Hassia Saxoniaque illa sanctorum Principum exempla videat, quorum ne ipsa quidem monumenta ex avitæ pietatis aspectu, everfis tot collegijs Virginum amplius ferre potest.

Haud

Fuldensis
Ecclesia
vet. Mem-
bran.
S. Henrici
in Ecclesia
beneficentia.

S. Cuni-
gundis
Confun-
gensium
Sancti-
moniali-
um albo
ascribi-
tur.
Auctor vi-
ta Cunig-
undæ, qui Nonno-
sius creditur
apud Gress-
lerum &
Surium 3.
Martii.

Bamber-
gæ propè
S. Henricum
sepelitur.

Haud leviter conturbatus est Meinwercus Episcopus morte Henrici Imperatoris, veritus cum primis, ne quæ tanta Imperatoris atque Imperatricis gratia ac liberalitate acquisita erant Ecclesiæ suæ, ea recrudescente malevolorum invidia amitteret; quod magnas ministrorum animorumque commutationes tanquam per aulæ scenas videas consequi, & difficile sit gratiam in Successore retinere, quam in alio obtinueras. Sed Meinwercus, qua erat claritudine generis inter Optimates, auctoritate inter Episcopos, qua deinde ingenij amoenitate candoreque apud omnes, ita statim penetravit in animum Successoris, ut amissum Henricum in Conrado prope eundem expertus sit. Et commodum fuit Meinwercus, beneficio ac merito posse occupare animum novi Regis. Nam postquam Imperatoris mors vulgata, primi, qui ad novi Regis electionem convenire, fuere Saxones. Ij sibi congressum indixerant in Castello quodam, quod *Werla* dicitur, inquit auctor noster, in quo de novi Regis electione & publicis Regni negotijs pertractarunt. Locus & vetustate Imperialis Oppidi, & planitie fertilium agrorum, situque & frequentia Comitiorum Saxoniorum in Westfalia celebris, interque Ruram & Luppiam amnes, & Sufatum ac Tremoniam urbes; Ubi Saxones quoque Ottonem III Regem, & Henricum elegerant. Igitur inter Episcopos & proceres Saxoniae, qui Werlas convenire, Meinwercus inter primos adfuit; & quia ab Henrico Imperatore, priusquam abiret e vita, Conradum sibi in Imperio Successorem nominatum sciebat, partes Conradi in conventu Werlensi (quo beneficio sibi animum Conradi demeruit) constanter egit.

In hoc quoque Optimatum congressu Meinwercus causam Ecclesiæ suæ egit; nam quæ controversia intercesserat inter ipsum & Thietmarum Bernardi Saxoniae Ducis fratrem de Abbacia Helmwardeshusana, ceterisque privatis offensionibus, ea omnia intervenientibus Sigefrido avunculo ejus, Hermannno de Westfalon, Bennone, Amelungo Comitibus, alijsque presentibus composita sunt: reconciliatique ex integro Meinwercus & Thietmarus, bonam amicitiam coluerunt. Multum ab hoc Thietmaro vexatus Meinwercus Episcopus, haud secus quam à Bernardo Duce ac fratre ejus ceteri per Saxoniam Episcopi. Nam, ut auctor est Dithmarus Merseburgensis Episcopus, *Meinwercus Præsul à Thietmaro nepote meo, Bernardi Ducis fratre, dispoliatus est.* Quas injurias exactius retulit Auctor vitæ Meinverci in autographo.

Thietmarus, inquit, Senior frater Bernardi Ducis Saxoniae vir in hoc mundo valde idoneus fuit, sed tantum vicis plenus, quantum rebus, superbiatimudus, in acquirendis rebus avaritia facibus accensus. Denique contra jus et fas ubique fidelium res invadens et diripiens, inter cetera tyrannidis suæ opera quodam tempore iter suum ad Monasterium Herrvordia di-

rexat,

Werlensis
Comitijs in-
terest
Mein-
wercus,
& Con-
rado stu-
det.

Auctor vi-
tae Meinverci
n. 94.

Transfigit
cum Thi-
etmaro
Duce,
sibi cete-
risque
Ecclesijs
infecto.

rexit, faciensque ibi magnam munitatem, Sanctorum ibidem requiescentium, et suæ sororis Abbatisse nomine Godesta, et congregationis sanctæ Mariæ thesaurum confregit, et inde plus iusto pecunie detraxit. Postea ad synodum secundum Canonicam constitutionem ab Episcopo Meinwerco vocatus ad corrigendum commissa est ammonitus. Quo salubriter compuncto et utiliter correcto, constitutum est, cum Episcopo dare xxx tal. denariorum. Illo autem pecunie pondus tantum non habente, omne prædium quod habuit in Bruninethorpe cum omnibus appendiciis, cum consensu et voluntate sui heredis Bernardi Ducis atque fratris sui, ad dominium Patherb. Ecclesiæ pro reconciliatione illius pecunie in proprium dedit. Hanc traditionem Episcopus banni sui munimine firmavit, Udone, Herimanno, Bernhardo, Liudero Comitibus, et aliis multis assistentibus.

Transactum præterea in hoc conventu Werlensi cum Adela Domina Godezonis Comitissæ conjugæ super bonis Hammonstedianis, arbitris hujus causæ Sigefrido, Udone & Bennone Comitibus; ita quæres composita, ut Adela quatuor prædia cum lxxx familijs, dum viveret, retineret, quæ tamen morte ejus cederent Paderbornensi Ecclesiæ; ea vicissim conditione, qua Collegij Cathedralis Canonici anniversaria mortis die solennem Adela memoriam psalmis, Missæ sacrificijs, & largitionibus in egenos persolverent. Ac factis ex his etiam liquet Adelam hanc diversam esse à Meinwerco matre; qua super re quidam dubium nobis fecit in scriptis, tanquam ad hunc diem vitam prorogasset.

A conventu interim Werlensi per octo hebdomadas solum Regni vacuum. Ac magna per Germaniam Principes sollicitudo incescit, quem Henrico Imperatori subrogarent. Cum Aribio Moguntinus Archiepiscopus per initium Septembris publica Imperij comitia ad Rhenum, loco inter Moguntiam & Wormatiam, quem Herimannus contractus Cambam vocat, indixit. Convenéruntque Archiepiscopi Piligrinus Colonienfis, Poppo Trevirensis, Guntherus Salisburgensis: Episcopi Theodericus Metensis, Werinharus Argentoratensis, Marcellinus Herbipolensis, Eberhardus Bambergensis, Heimo Constantiensis, Bruno Augustensis, Gebhardus Ratisbonensis, Albertus Frisingensis. Aderant & Saxonici Episcopi, quos Wippo presbyter se præterire dicit, quod eorum cum alijs encomia sibi incognita essent. Penes illos, ut idem auctor scribit, prima Imperij cura & potestas eligendi Regem; pro veteri Francorum more, erat. Accessit reliquis Principibus Benno seu Bernardus Dux Saxonie, Adelbero Dux Histræ, Hezilo Dux Bojariæ, Ernestus Dux Alemanniæ, Fridericus Dux Lotharingiæ, Gozelo Dux Ripuariorum, Cuno Wormatiensis Dux Francorum, Udalricus Dux Bohemiæ, alijque Imperij procures. Adco tum nondum certus Electorum numerus, quem institutioni Ottonis III tribuere volunt, receptus erat. Hi postquam ad Chambam convenère,

Et cum Adela super bonis Hammonstedianis.

Comitia ab Archiepiscopo Moguntino indicta pro eligendo novo Rege.

nere, Saxones, Boji, Francones, Norici, Alemanni, ceteriorem Rheni ripam castris prætexuerunt; ulteriorem Mosellam Lotharingi ac Transrhenani flos Imperij. De multis delecti primum pauci: ex paucis demum duo Conradi patruels, alter natu major, patre Henrico Duce Wormatiensi, & matre Adelhaide: alter natu minor Conrado Duce Carentinorum progenitus. Pro minore faciebant Piligrinus Colonienfis Archiepiscopus, & Lotharingi; at majorem prætulit Aribo Moguntinus Archiepiscopus, cujus iudicium traxit ceteros. Ac suffragijs ita pendentibus, quod licet Conradum Wormatiensem ob virtutes imperatorias præferrent, alterius tamen formidarent potentiam; impetratum tamen ab utroque, ut spes suas Principum arbitrio permitterent: raro sanè concordiae ac modestiae exemplo, quando alter alteri ultro etiam suffragium & honores deferre visus est. Ita omnium demum consensu delectus Conradus major cognomento Salicus; cujus originem Brunnerus & Miræus trahunt ex Ludolpho Ottonis M. filio; alij verisimilius à Conrado Sapiente. Wernerii filio, Ottonis M. genero, qui prælio adversus Ungaros anno 955 occubuit; quemadmodum id tradit Otto Frisingensis, auctorque vitæ Burchardi Wormatiensis Episcopi. Haud aliter Wippo presbyter Ottonem Conradi avum memorat inter Franconiae Duces clarissimum; eoq; ceteri passim scriptores Conradum nominant Francum, Ostrofrancum, Wormatiensem, ac Salicum. Quamquam magna lis inter scriptores, unde cognomento Salicus sit appellatus; mihi opinari fas est, quando per id tempus duo Franconiae Duces eodem Conradi, ut diximus, nomine, & magna gentis nostræ Reipublicæque gloria fuere, huic Salici nomen adhæsisse, quod per Thuringiam ad Salam gesserit ducatum, ubi celebris illa Imperatorum ac Regum Salica, quam Saltz dixere. Igitur extincto Henrico Imperatore, postquam Regnum Germaniæ Imperiumque steterat supra centum annos, incredibili Ecclesiæ bono, in Widikindæ ac Saxonica familia, transijt ad Francicam, cujus initia in Conrado & Henrico III filio læta & prospera, in ceteris nepotibus turbida & funesta.

Jam verò postquam magna omnium concordia delectus est Conradus major, accessit & Cunigunda Imperatrix, protulitque augustalia insignia, quæ Henricus Imperator apud eam servanda deposuerat; Conradumque Aribo Moguntinus Archiepiscopus vi Idus Septembris, ipso natali Virginis die, solemniter Moguntia inunxit Regem. In hac ipsa celebritate inaugurationis, Conradus egregio diplomate confirmavit omnia jura & privilegia Werthinensium ad Ruram Monasterio, quod honori & venerationi D. Ludgeri datum.

Werthinensia jura confirmat Conradus.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Conradus divina favente clementia Rex. Omnium Christi nostrorumque fidelium universitatem scire jubemus, quod fidelis noster Heithanricus Abbas monasterii, quod vocatur Werdina,

Werdina, nobium, heredita morum, videlicet victissim ac tution clementi concessio firmaverimus a pertinent exaction culpa re si quid in alius quo mansus regno a nitus al perveni Collegio cedimus super fr inquisit tantum gioforu pertinenc lantibus ter impl manu p

S. Vhelricu rem pri M Contra tione; grinus Octob Gisela

Werquina, insinuavit Celsitudini nostræ, qualiter ipsum Monachorum Cœnobium, sibi commissum, à beata memoria Liudgero Episcopo in propria ejus hereditate fuerit constructum, Monachisque contraditum, ac gloriosissimorum Regum Luthovici, filii magni Regis Karoli, ac successorum ejus, videlicet Heimici, trium Ottonum, nec non Heimici secundi Imperatoris invictissimi, pro æterna ipsorum, omnisque generis eorum memoria defensione ac tuitione hæcenus fuerit conservatum. Quamobrem nostram imploravit clementiam, ut idem monasterium sub nostra tuitione suscipientes, omnes concessiones ab antecessoribus nostris sibi collatas nostræ præcepto auctoritatis firmaremus. Cujus rationabili ac justæ petitioni assensum præbentes decernimus atque jubemus, ut imprimis idem monasterium cum omnibus ad se pertinentibus plenissimæ immunitatis securitate perfruantur, neque publicis exactionibus eidem monasterio subjacentes Liberi vel Servi, sive à qualibet culpa rei, ab ulla potestate judiciaria constriuantur, sed advocatus eorum, si quid inquirendum est aut corrigendum, inquireat ac corrigat. Præterea quod aliis quoque monachorum cœnobiis concessum est, ut ubicunque dominicos mansus habuerint, in quocunque sint Episcopo seu præfectura, vel in omni regno à Deo nobis collato, decimas dent ad portam monasterii, nec ab ullo penitus alibi dare cogantur, sed ab eisdem pro nostra beatitudine perpetua supervenientibus peregrinis et hospitibus serviatur. Insuper et eidem fratrum Collegio ad eligendum Abbatem inter se regularis electionis potestatem concedimus; Abbas illius monasterii ad castra et in hostem ire non cogatur. Insuper fratres monasterii hominesque ipsorum ab omni vectigalium ac telonii inquisitione securi consistant. Et quia nihil ad illum locum pertinet, nisi tantum hereditas sancti Liudgeri ac propinquorum ejus, et Elemosinæ religiosorum hominum, ideo liceat Abbati illud monasterium cum rebus ad se pertinentibus libere possidere, quatenus eum cum fratribus Deo inibi famulantibus melius delectet pro nostra ac totius Ecclesiæ salute divinam jugiter implorare potentiam. Et ut hæc nostra auctoritas stabilis permaneat eam manu propria roborantes sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum Domni Cunradi

Regis invictissimi.

Helricus Cancellarius ad vicem Aribonis Archicappellani recognovit. Data III Idus Septembris, MXXXIII. Indictione VII, anno verò Domni Cunradi secundi regnantis primo. actum Moguntia feliciter Amen.

Moguntia ingenti procerum comitatu Aquisgranum deductus Conradus, collocatusque in folio Caroli M. læta omnium acclamatione; ubi & Gisela Conradi conjugem, D. Henrici neptem, Piligrinus Colonienfis Archiepiscopus, uti id ipse expetierat, ii Calend. Octobris regia corona decoravit. Priscæ familiæ, & regij sanguinis Gisela. Testes hi versus à Wippone & Ottone Frisingensi producti.

Nnn

Quando

Gisela
Reginæ
corona-
tio.

Conradi
Regis vir-
tutes.
Wippo pres-
byter.
Otto Frising.
lib. 6.

Decisio
litis Mein-
wercum
inter &
Abbatif-
sam Gese-
kensem.
Auctor vit.
B. Memov.

Gelenius l. 3.
hist. S. En-
gelb. p. 247.

Conradi
virtutes
regnandi.

Wippo pres-
byter.
Chron.
Mind.

Quando post decimam numeratur linea quarta,
De Carolo M. procedit Gisela prudens.

Magnis encomijs utriusque virtutes, Regis non minus quam Re-
gina exornant Scriptores. Conradum certe inter optimos Reges &
Imperatores celebrat Germania à virtute bellica, civili prudentia, reli-
gione, pietate ac iustitia. Egregium harum specimen in ipsa inaugu-
ratione dedit, condonando omnibus injurias, à quibus læsus erat.
Nam, cum multi, qui cum hæcenus offenderant, sibi timerent, & re-
conciliandi gratiam quærent, Rex ijs renunciari iussit, alias Conra-
di, alias Regis esse iras: se jam omnium injuriarum immemorem, ex
quo Rex delectus esset. Digna Rege vox, quæ in omnium Regum &
Principum animis imprimatur. Procedenti Moguntia ad augustalem
cærimoniam tres infimæ sortis (quorum unus agricola, alter pupil-
lus, tertia vidua erat) lamentantes occurrunt; quos cum Palatini sub-
moverent, Sinite, inquit Rex, accedere, quo enim officio, possum imperium
melius auspicari, quam miserorum causas audiendo?

Inter hæc pridie Idus Septemb. publicus Saxoniorum proce-
rum conventus est habitus Hirtzveldia in Westfalia ad Luppian (lo-
cus est à D. Idæ monumento celebris) causam hujus conventus, ad
quem & Meinwercus accessit, Scriptores non tradidit. Inter cetera
composita est lis, quam Hildegunda Gesekensis Abbatisa movit
Meinwercu de prædijs tribus à Sigebodone & uxore Embila Eccle-
sia Paderbornensi donatis. Cecidit causâ Hildegunda, prædiaque
Paderbornensi Ecclesie affecta, judicio Bernardi Saxonie Ducis, Heri-
manni Comitis & filiorum Henrici, Conradi, Adelberti & Bernardi
Comitum: præterea Ekkike, Erphonis, Amelungi, Theoderici Fre-
lonie, Widekindi, Tammani aliorumque Optimatum. Quem hic
Hermannum Comitem quatuor filijs stipatum introducit auctor no-
ster, Arensbergensem opinantur nonnulli; jam sæpius Hermannus
ille Comes à nobis relatus.

Conradus posteaquam Aquisgrani inunctus Rex, publica istic
Principum Comitia habuit; in quibus humana juxta ac divina, ut
Wippo presbyter, utiliter sapienterque ordinavit. Ac licet literarum
parum esset gnarus, cleri tamen disciplinam prudenter constituit,
Princeps severus in malos, in cives benignus, in hostes acerbus, in mi-
lites liberalis: Nec passus est parentum ijs bona, quæ aut Cæsarum be-
neficio, aut virtute bellica obtinebant, per injuriam detrahi. Aquis-
grano Leodium profectus, dispositisq; dehinc per Ripuariam provin-
ciam rebus publicis, transitoq; Rheno, in Saxoniam descendit; Ubi
legem crudelissimam Saxonum secundum voluntatem eorum constanti au-
toritate roboravit. Quenam verò hæc durissima Saxonum lex con-
firmata à Conrado? haud aliam interpretor, quam oculorum judi-
ciorum à Carolo M. latam; nam ejus vestigijs insistere Conrado
semper

semper unice propositum fuit. Mindæ hæc acta esse pronum est existimare; nam ea in urbe ad Visurgim natalitia Christi celebravit, factis operante Sigeberto Episcopo.

Auctor vita
S. Godehardi
c. 8.

Annus Christi 1025.

Joannis XX Pont. 2.
Conradi Salici Reg. 2.
Meinweri Ep. Pad. 17.

Ac primum ibidem felicitatis annum Mxxv est auspicatus, quemadmodum id præter Mindense chronicon retulit Auctor vitæ S. Godehardi. Celebrem quoque tunc Mindæ Episcoporum ac procerum conventum habuit Rex, in quo pro regia auctoritate de Republica finitimarumque regionum tranquillitate constitutum est. Ac magnanimus adeo Rex, ut Wippo est auctor, à barbaris, qui Saxoniam attingunt, omne debitum fiscale recepit. Tantum aberat, ut bellis Saxoniam laceffere auderent Sclavi, ceterique Septentrionales populi.

Mindæ Rex Paderbornam est profectus; quem Meinwercus omni honoris & obsequij genere cum Gisela Regina excepit. Quare, ut in Hodeporico Caesarum traditur, *Epiphaniam Domini in urbe Paderbornensi more regio peregit.* Et qua pollebat auctoritate & gratia tractandi Principum animos Meinwercus, mirifice quoque novum Regem sibi devinxit, tantaque æstimatione & amore penetravit in Regis animum, ut altero anno Meinwercum Romam itineris Comitem sibi delegerit. Verum hæc post discessum Regis turbavit aliquantulum Aribio Moguntinus Archiepiscopus, merito electionis & dignitate potentior apud Regem. Is enim postquam Henricus Imperator, cujus animum Meinwercus in potestate habebat, excesserat è vita, occultis artibus egit apud Conradum, & Comitatum Warburgensem à Dodicone donatum Paderbornensi Ecclesiæ, confirmatumque ab Henrico Imperatore, avertit; quem, rerum imperialium adhuc rudis, còque facile se ab Aribone circumveniri passus Conradus, Moguntinæ Ecclesiæ dedit. Nihil acerbius evenire poterat Meinwercico, quod & jure, multisque impensis, ut diximus, Comitatum hunc egenti suæ Ecclesiæ acquisivisset: sed id Meinwercico tolerandum aliquando fuit, donec Regem de iniquitate rei edoceret, ac fidei servitijs sibi demereretur, quibus tandem Comitatum recepit, Ecclesiæ suæ redditum.

Chron. MS
Hodep.
Browverus
in notis ad
vitam
Meinw.
Monum.
Paderborn:
Conradus
Paderbornæ
à
Meinwerco
excipitur.
Aribo ad
Moguntinam
Ecclesiam
Warburgensem
comitatum
avertit.

Per hosce dies dum Conradus Rex Paderbornæ versatur, 3 Non. Corbeia Januarij egregiam donationem fecit Tuitiensi ad Rhenum cœnobio, impetrante eam Gisela Regina & Pilegrino Archiepiscopo, quem in Comitatu sibi præsentem habuit. Recitat hanc donationem Gelenius. Paderbornæ Rex Corbeiam discessit, ut constat ex rescripto apud

Nun 2

Cocci- Conradus.

Coccium in
Dagoberto
c. 8.
Vita S. Go-
dehards.
cap. 8.
Hodepor.
Caesar.
Brouverus
in notis ad
Meinver.
Corbei-
ensis pri-
vilegia &
bona con-
firmat.

Coccium in Dagoberto. Inde Hildesum profectus S. Godehardum Episcopum invisit; sed & illi ab Aribone Moguntino lis vetus de Gandershemensis Monasterij jurisdictione mora; cujus tamen machinationes Rex Optimatum consilio diremit. Proximam dehinc urbem imperialem Goslariam petijt Rex, ubi xi Calend. Februarij Diethmaro Abbati Corbeienfi prisca coenobij privilegia confirmavit, hisce videlicet auctoritatis regiae tabulis.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Chuonradus divina favente clementia Rex. Notum sit omnibus Christi nostrisque fidelibus, presentibus scilicet atque futuris, qualiter venerabilis abbas nomine Truchtmarus nostram adit excellentiam, suppliciter orans, ut nostra magnificam munificentiam prospiceremus monasterio, cui præesse videtur, quod est constructum super fluvium Wisera, in loco, qui dicitur nova Corbeia, in honorem Dei et S. Stephani protomartyris, ubi et beati Viti martyris pretiosa pignora servari noscuntur. Cujus petitioni rationabili propter divinum amorem et venerationem beatorum martyrum assensum præbentes, hos apices serenitatis nostræ circa ipsum monasterium fieri jussimus, per quos decernimus atque jubemus, præcipue, ut potestatem Monachi, si necessitas venerit, habeant abbatem eligendi de fratribus suis, et ut nullus Episcopus, aut Judex publicus, vel quilibet ex judiciaria potestate, nisi solus illius loci provisor et advocatus prædicti monasterii, in Ecclesias, aut loca, vel agros seu reliquas possessiones præfati monasterii, quas moderno tempore justè et rationabiliter possidere videtur, ad causas audiendas, vel freda exigenda, aut mansiones vel paratas faciendas, aut fidejussores tollendos, aut ullas redibitiones, vel illicitas occasiones requirendas, aut homines ipsius monasterii tam ingenuos, quam et servos vellitos injustè distringendos ullo unquam tempore audeat ingredi, vel ea quæ supra memorata sunt penitus exigere, aut actitare præsumat: sed et de dominicatis mansis, vel nunc habitis, vel post acquirendis, à reddendis decimis plenam idem monasterium habeat immunitatem; et, sicut hæcenus fuit, ut dentur ad portam in susceptione hospitum, et peregrinorum in quibuslibet Episcopus, pagis, vel territorii, vel omnibus, quæ ibidem propter divinum amorem et illius sancti loci venerationem collata fuerint, ut liceat ibidem Deo famulantibus sub nostra immunitatis tuitione quieto ordine vivere ac reside-re, et melius illos delectet omni tempore pro nobis, et conjuge nostra, atque stabilitate regni à Deo nobis collati Domini misericordiam attentius exorare. Insuper etiam decimas, vel Decimales Ecclesias in quibuscunque Episcopis ita teneant, atque disponant, sicut ab antecessoribus nostris Regibus videlicet et Imperatoribus tenere per præcepta visi sunt atque disponere; Episcopis vero quibus servitium et mansionatica debent tempore circuitus sui, secundum scripta sua singulis annis persolvant. Et ut hæc auctoritas concessionis nostræ atque confirmationis firma habeatur, et per futura tempora à cunctis fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ nostrisque presentibus et futuris melius credatur, diligentiusque observetur, manu propria subter eam firmavimus, et sigilli nostri impressione assignari jussimus.

Signum

Signum

Vdabrics Ca
Indict
regnan

Lul
peratoru
rum Pol
barbaro
ringiam
dum Mo
densis E
tam, seu
stea in P
est) in tu

In
clementi
sentium
venerabi
vante, co
lithi, in C
Maria
scilicet ac
rium, Ot
Biangib
Wigma
Ann, Sc
stram m
rium in
licet Reg
donensis
ut prædi
rentur,
justè vi
chio, nu
placitum
zissa, qu
rit. In
eligendi
gium p
sumus in

Signum Domni Chounradi

Regis invictissimi.

Vdaticus Cancellarius vice Aribonis Archicappellani recognovi. Data XI. Calend. Februarii, Indictione VIII. Dominice Incarnationis MXXV. anno vero Domini Chounradi secundi regnantis 1. actum Goslar.

Lustrata Westfalia & Saxonia (quod priscorum Regum & Imperatorum erat) Conradus Rex in Thuringiam & ad fines Sclavorum Polonorumque promovit iter; quò regionibus illis adversus barbarorum incursiones consuleret, totamque Saxoniam & Thuringiam ex regia potestate recens adita in possessionem acciperet. Adum Merseburgi versatur, rogatu Gisela conjugis & Sigeberti Mindensis Episcopi vi Idus Februarii Monasterium Virginum Keminatam, seu Cemnade ad Visurgim in Ducatu Brunswicensi (quod postea in Præposituram Corbeiensium commutatum, uti supra relatum est) in tutelam suscepit: qua super re hæ regis tabulæ consignata.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Chounradus divina donante clementia Rex. Omnium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque fidelium præsentium ac futurorum comperiat universitas. Qualiter Domina Frideruna venerabilis abbatissa, ejusque soror Imma Comitissa, Gerone Comite adjuvante, construxerunt quoddam monasterium in villa Keminata, in pago Tiliti, in Comitatu Bernhardi Ducis situm, in honorem Dei genitricis sanctæ Mariæ Virginis dedicatum, ad quod omnem hereditatem suam, curtes scilicet ac villas infra nominatas Keminata, Heigen, Hogen, Barigi, Tundirium, Othere, Varstan, Rothe, Bardewic, Hotmanessun, Wittorp, Britlingi, Biangibudiburg, Addnesthorp, Flaterbiki, Bodanhuson, Sutherburg, Clamiki, Wigmannesburgstal, Benedesthorp, Widila, Wolderfidi, Kokerbiki, Holana, Ann, Setila, Hepstidi, Sinigas, gratissima voluntate tradiderunt. Unde nostram majestatem regalem aggressæ supplices roga verunt, ut ipsum monasterium in nostro mundiburdio suscipereamus; quod nos petitione Gisla scilicet Reginae dilectissimæ Conjugis nostræ, sed et interventu Sigebrahdi Mindonensis Episcopi, fecisse cognoscat universitas fidelium. Ad hæc statuimus, ut prædicti monasterii abbatissa talis libertatis, legis ac regula primatu fruerentur, quali ceteræ Sanctimonialiales in regno nostro sub regula S. Benedicti jussu viventes utuntur. Insuper concedimus eidem Abbatiæ, ut nullus Marchio, nullus Comes, nullaque nostri imperii magna vel parva persona in ea placitum facere, vel publicam functionem exire, nisi advocatus, quem abbatissa, quæ tunc temporis fuerit, cum Sanctimonialium consensu eligere voluerit. In obitu vero Abbatissæ ejusdem monasterii, habeant arbitrium aliam eligendi juxta regulam S. Benedicti. Et ut hujus nostræ auctoritatis privilegium perseveret, hanc paginam manu propria roborantes sigillo nostro jussimus insigniri.

Signum

Auctor vi-
ta S. Godeh.
c. 8.

Kemina-
tensem
Partheno-
nem in su-
am tute-
lam reci-
pit.

Signum Domni Chounradi

Regis invictissimi.

*al. MXXV.
*al. VII.

Vadricus Cancellarius vice Aribonis Archicappellani recognovi. Anno Dominica Incarnationis * MXXVIII. * Indictione VII. VI Idus februarii. Data est in Mersburg anno autem Domni Chounradi secundi regnantis I.

Auctor vi-
re Godehar-
hardi c. 8.
Prædium
Kemni-
ense do-
nat Ec-
clesiæ
Mindensi.

Ordinata per Thuringiam Republica, Conradus in Franciam Orientalem & Bojariam, rigente adhuc hyeme, per Quadagesimam discessit, ac Pascha Ratisbonæ celebravit, magno Archiepiscoporum, Episcoporum, Principumque comitatu ac præsentia; quod satis perhibet diploma donationis Mindensi Ecclesiæ consignatum, coque etiam hoc loco non prætermittendum.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Conradus divina favente clementia Rex. Omnium fidelium nostrorum tam præsentium quam et futurorum perpendat universitas, Qualiter Sigebertus sanctæ Mindensis Ecclesiæ præsul venerandus nostram regalem supereminentiam humiliter adiit, atque interventu nostrorum fidelium, inprimis dilectissimæ contectalis nostræ Gisele Dei gratia Regine, nec non Aribonis Moguntiacensis Archiepiscopi, Piligrimi Coloniensis Archipræsulis, Hunfridi, Parthenopolitana sedis Archiepiscopi, Urvani Bremensis Ecclesiæ Archiepiscopi, Brunonis Augustensis Episcopi, Wiggeri Fardensis Episcopi, Bernardi ducis, Sigefridi et Hermannii Comitum, prædium quoddam Kemnium nuncupatum donari sibi atque mancipari rogavit. Quorum in commune jam coadjuvante voce petitioni ob amorem Dei, nostræque remedium animæ, ac statum regni libenti animo assensum præbentes, prædium jam dictum Kemnium in pago Valim collocatum, et in comitatu Dancinari Comitum, cum omnibus suis pertinentiis, mancipiis, agris, pratis, pascuis, silvis, molendinis, aquis aquarumque decursibus, exitibus et redditibus, cultis et incultis, acquisitis et acquirendis sæpe jam dictæ Mindensi Ecclesiæ, suisque per successus temporum provisoribus per id temporis inibi commorantes ante altare S. Petri Apostolorum Principis, sanctique Gorgonii martyris, manu ad manum donavimus, ac perpetuo possidendum in proprium tradidimus. Quapropter sæpe jam dictum prædium cum omnibus illuc rite pertinentibus sub nostrum mundiburdium ac defensionem accipimus, ut etiam coram nulla judiciaria potestate examinentur, nisi coram Mindensium Episcopo, et advocatis eis, quos ille elegerit. Et ut hæc nostræ donationis ac mundiburdii præceptum firmiter magisque incorrumpsum cunctis credatur, hanc chartam inscribi iussimus, sigilloque nostro signatam manu propria subtus firmavimus.

Signum Domni Conradi

gloriosissimi Regis.

Odalricus

Odalricus Cancellarius vice Archiepiscopi Archicappellani recognovit. Data V. Non. Maji. Indictione VIII. anno Dominice incarnationis. MXXV. anno vero Domini Conradi secundi regnantis I. actum Ratisbona.

Festo Pentecostes Constantiæ celebrato, auditisque Italorum Legatis, per aestatem deinde Rex Sueviam, & Carentinorum regiones adiit; & cum jam totum prope Imperium perlustrasset pro veteri Regum & Imperatorum more, omnibusque provinciis & Regni populis se in conspectum dedisset, sub Autumni exitum in Lotharinga Regnum est reversus, natalemque Christi Leodij festum habuit, mansitque ijs in locis ad Purificationem B. Mariæ Virginis, quem admodum id Arnoldus S. Godehardi discipulus in ejus vita tradit, quanquam is festus dies ab Auctore vitæ Burchardi Augustæ celebratus referatur. Ceterum annus hic, quod in fastis Corbeiensibus lego, sterilitate frugum, fame, & pestilentia Germaniæ fatalis fuit, quibus malis innumeri mortales absumpti. Quo facile retulerim illam insignem Meinweri nostri caritatem erga suos, de qua Auctor vitæ. Facta in diebus ejus fame valida, missis nunciis frumentum comparari fecit in Colonia, et duas naves onustas ad inferiorem terram deferri. Commissa frumenti dispensatio villicis per Velaviam & Theisterbandiam, eo præscripto, ut pars ipsorum familijs alendis, pars egenis, pars semini cederet; in quo cum fraudem villici postea deprehendisset, sanxit ne quis in quartam usque progeniem ex ejus posteris ad villam admitteretur.

Annus Christi 1026.

Joannis XX Pont. 3.

Conradi II Reg. 3.

Meinweri Ep. Pad. 18.

Succedit Annus Christi Mxxvi, celebratus ab auctoribus perfectione Conradi Regis in Italiam, & Meinweri Episcopi comitatu. Quippe Rex postquam per Lotharingiæ Regnum omnia composuisset ad tranquillitatem publicam, Leodio Treviros petiit; ubi rogatu Giselaë conjugis, Aribonis Moguntini & Piligrini Colonienfis Archiepiscopi, rescripsit pro S. Maximini celeberrimo Monasterio. Dehinc Wormatiam & Triburiam contendit. Inde Augustam Vindelicorum digressus, ex consilio consensuque Principum Henricum octennem filium Regni Successorem nominavit, cui datus est moderator ac tutor Bruno Augustanus Episcopus, Henrici Imperatoris frater. Hunc Regem dicere postulabat Regni incolumitas, quando Ernestus Dux Alemanniæ, Chuno Dux Franciæ, & Fridericus Dux Lotharingiæ, tractis simul alijs in conspirationem, multa per ambitionem machinari deprehensi sunt. At Rex comparato ingenti exercitu; quo omnibus hostibus formidabilis esset, iter Romanum intrepidè suscepit;

Wippo presbyter.

Auctor vitæ S. Godeh.

c. 8.

Perlustrat fines imperii.

Arnoldus in vita S. Godehardi.

c. 8.

Egenis in magna annonæ caritate subvenit Meinweri.

Auctor vitæ n. 44.

in defens.

Maximin.

Sigebert.

Herm cont.

Marianus Scotus.

Henricum filium designat Successorem.

Conradus.

Wippo presbyter.

Italiam
comite
Meinwer-
co petit.

Papiam
ad fidem
& obse-
quium re-
digat.
Wippo
presbyt.

Auctor vita
Meinw.

Mein-
wercus
impetrat.
corpus S.
Felici
Mart.

Wippo
presbyt.
Raven-
nam subit
Conradus
& pacat.

pit; interque Episcopos & Regni Principes, hujus expeditionis co-
mitem sibi delegit expetitque Meinwercum Paderbornensem Epi-
scopum, virum ætate gravem, generis claritudine non minus quam
auctoritate & sapientia eminentem; qui jam iter illud Romanum
primo cum Ottone III, deinde cum Henrico Imperatore susceperat,
Romanæque Ecclesiæ morem ac jura cognita habebat. Venientem
ad se Meinwercum Episcopum Rex benignè & honorificè excepit;
quocum inchoato verni temporis jejunio iter ingressus, transiensq;
Alpibus, Vercellis inter Mediolanum & Papiam Pascha celebravit; ac
primum Modochæ, revocato prisco Longobardorum more, deinde
Mediolani coronari voluit: inde ad domandos Italos conversus, Pa-
piam subegit. Quippe cives per interregnum vetus Regum Longo-
bardorum ac Cæsarum palatium è fundamento subverterant: id
quia, ut per legatos jussi erant, nondum restaurarant, vastatis circum
rebellium castris & agris, non prius discessit, quam restaurato palatio
imperata facerent.

Ibi dum Rex moratur in Longobardia, Wolfangus Aquileiensis
Patriarcha Regi obviam venit, prosperaq; omniaprecatur, interq; Pa-
latinos Regis primò salutat Meinwercum Episcopum consanguineum
suum. Adeo tum ætas illa ex hac illustri familia conspexit Meinwer-
cum Episcopum, Unwanum Bremensem Archiepiscopum, & Wol-
fangum Aquileiensem Patriarcham. Latus Meinwercus consanguini
Patriarchæ congressu non aliud ab illo petit, quam Divorum
pignora, quibus Ravenna abundabat, pro Ecclesia sua Paderbornensi,
& Monasterio Abdinghoviano, quod moliebatur. Annuit postulatis
Patriarcha, ac postea transmisit Meinwercus corpus integrum S. Felici
martyris, quem auctor noster Diocletiano Imperatore unà cum Lar-
go & Dionysio martyrium subiisse perhibet. Verùm cum plures eo
nomine martyres reperiantur apud Baronium in Martyrologio diver-
sis in locis, & duo etiam Aquileiæ, quorum alter cum Fortunato II Ju-
lij Diocletiano Imperatore, alter Numeriano Principe Diocletiani
antecessore, & Beronio præside unà cum Largo & Dionysio 16 Mar-
tij per equulei tormenta martyrio affectus est, postremi hujus cor-
pus Meinwercus donatum accepimus, quod hodie in Mona-
sterio Abdinghoviano apud nos servatur coliturque.

Romani dehinc euntem Conradum Regem Ravennates luben-
ter in civitatem acceperunt. Verùm ut Italorum ingenia tum fluxa
erant, excitato tumultu, Regis militem urbe ejicere aggressi sunt. Mox
pugna inter cives & regios exorta; qua Germani superiores magna
cæde grassabantur, extremum urbi exitium illaturi, nisi Conradus Rex
è cubiculo excitus, consensuque equo advolans furentem militem
composuisset. Eo in conflictu Teutonico militi pes super talum ab-
scissus; quo comperto petit Rex militis ocreas ad se deferri, quas
nummis

nummis
deponi j
Autumn
riotem J
mam pr
& studij

dicti fra
re Impe
sentibus
rico filio

quijs, &
Impera
quamq;
aram o
firmare

Cum
ravimus
vini hon
ditares
bis domi
inde nove
Conjugis
& Herm
medio no
Kylliani
nobis sep
nostrum
perpetua
pertinen
incultis
aquarem
catu etia
proveni
inde con

Odalricu
ma
at

nummis impletas super saucii militis lectum ad solatium vulneris deponi iussit. Inde Rex ob calores ad montana concessit, & sub Autumnum compressis ceteris rebellibus, Longobardiam, & inferiorem Italiam est ingressus, celebratoque Iporeæ Natali Christi, Romam propius movit, quam sacra hebdomada intravit, latis animis & studiis exceptus à Romanis.

Annus Christi 1027.

Joannis, XX. Pont. 4.

Conradi II Regis 4. Imper. 1.

Meinweri Ep. Pad. 19.

Conradum exinde Joannes xx Pontifex Max. defuncti Benedicti frater & Successor, ipso Resurgentis Christi die, majorum more Imperatorem creavit; simul & Gisela Imperatrix coronata, præsentibus Rudolpho Burgundiæ & Cnutone Anglorum Rege, Henrico filio, multisque Italiæ & Germaniæ Principibus.

Coronatio Conradi Imp. & Gisela conjugis.

Aderat & in his omnibus Imperatori Meinwercus fidus obsequijs, & promptus consilijs; itaque sibi ob hæc devinxit Conradum Imperatorem, ut Romæ villam Ervete, quam vicum potius dixeris, quamque jam ante, ut supra relatum est, ab Henrico Imperatore ad aram oblata accepit, novi hujus diplomatis auctoritate confirmaret.

Cunradus divina gratia Romanorum Imperator augustus. Perpendimus atque consideravimus animas nostras peccatorum maculis obscuratas hoc multum posse juvare, nos ad divini honoris & gloria majestatem Ecclesias Christi sublimare, edificare, & de nostris rebus disarc; pariterque novimus ad nostra imperialis potentie dignitatem pertinere, eis, qui nobis domi, vel militia bene servierint, condignam servitutis remunerationem exhibere. Proinde noverint Christi nostrique fideles universi, qualiter nos per interventum dilectissime Conjugis nostre Gisle, nec non filii nostri Heinrici Regis, & Brunonis Augustensis Episcopi, & Hermanni Marchionis & Eggilhardi fratris sui, ad divinam gratiam & gloriam, pro medio nostre anime, Paderbrunneni Ecclesiæ in honorem sanctæ Mariæ Dei genitricis, & sancti Kyliani martyris, & sancti Liborii Confessoris consecrata, ejusque provisorii Meinwerco, qui nobis sepe & multum, frequenter & fideliter servavit, quandam curtem nomine Ervite ad nostram imperiale jus pertinentem in pago Engere, in Comitatu autem Marcvardi sitam, perpetualiter habendam tradidimus, cum mancipijs utriusque sexus omnibus ad hanc jure pertinentibus, cum ceteris quoque universis appendicijs, scilicet areis, edificijs, terris cultis & incultis, pratis, pascuis, silvis, venationibus, viis et invijs, exitibus & redditibus, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, questis et inquirendis, cum banno & mercatu etiam, quod apud eandem curtem solet haberi, & cum omni utilitate, quæ inde poterit provenire. Et ut hæc nostra traditionis auctoritas firma omni permaneat ævo, hanc paginam inde conscriptam manu propria roborantes jussimus insigniri sigillo.

Confirmatur à Conrado donationis villæ Ervitenis.

Odalricus Cancellarius recognovit. Data VII Idus Aprilis, indict. X. anno Dominice Incarnationis. M. XXVII. anno autem Domini Cunradi secundi regnantis III. Imperii vero I. actum Romæ.

Ooo

Imperator

Rebel-
les Ger-
maniae
Princi-
pes do-
mat Con-
radus.

Wippo
presbyt.

Cele-
brem
Franco-
furti sy-
nodum
frequen-
tat.

(bron. Heli-
des. Auct. vi-
tae Meinw.
num. 98.
Vita Gode-
hardi c. 9.
Consil. Pa-
risiens. edit.
recent. tom.
9.

Qua in-
Synodo
Ganders-
heimen-
sis lis
compo-
sita.

Imperator exinde, postquam Apuliam ingressus Beneventum, Capuam, ac ceteras urbes, alias deditione, alias armis subegit, iter suum comitante Meinwero Paderbornensi & Brunone Augustano Episcopo in Germaniam relegit; quam per absentiam, conspiratione quorundam Principum, turbatam reperit, in quos primo convertit arma; & exinde ad obsequium rebelles redegit. Hos inter Ernestus fuit Dux Alemanniae Principatu exutus, & in Saxoniam deportatus, castroque Gibichensteno inclusus; Conradus Dux Franciae Orientalis, Imperatoris patruelis, in custodiam abreptus: Adelbero Dux Carentinorum cum filiis in exilium projectus. Idem Friderico Lotharingae Duci manebat, nisi mors subtraxisset; quibus Welfo Suevia Comes, ceterique territi se submisere. His peractis Rhenum transijt. Ita Conradus cum Imperatorio statim nomine Imperatoriam maiestatem, protritit simul potentissimis rebellium hostibus, asseruit. Qua etiam auctoritate Burgundiae Regnum, in quo Henricus Imperator toties laborarat, Imperio adjunxit (Rudolpho Burgundiae Rege id dudum agitante) nihil Conradum Galliarum Regem ceterosque moratus. His in superiori Germania peractis, Rhenum transijt, Francofurtum aditurus: qua in urbe Aribio Moguntinus Archiepiscopus, praesente Imperatore, celebrem xxiii Episcoporum Synodum habuit, quam nobis chronicon Hildesienfe, Auctorque vitae Meinwerci; at nemo explicatius, quam Arnoldus in rebus gestis D. Godehardi, viri huius sancti discipulus, tradit. *Pulcher erat ibi, inquit ille, et ordinatus tam regalis quam Episcopalis confessus. Nam in Orientali parte ante altare Archiepiscopus Aribio cum suis Suffraganeis Wernero Argentinenfi, Brunone Augustensi, Meinwero Paderbornensi, Everhardo Bavenbergenfi, Meginhardo Wirceburgenfi, Godehardo Hildenesheimensi, Branthoo Halverstadensi, Wiggero Verdensi, Hazecone Wormatiensi consedit. In Occidentali vero parte Imperator consedit, et à dextris ejus Pilgrinus Colonienfis Archiepiscopus cum sibi subditis, Sigeberto Mindensi, Sigefrido Minnigardensi, Bennone Traiectensi. A Sinistris Hunfridus Parthenopolitanus Archiepiscopus cum suis, Hildebrando Citizensi, Brunone Mersburgenfi, Luizone Havelbergenfi, Thiederico Misnensi. In australi autem plaga Episcopi Rambrechtus Wirtemmensis, Rodolphus Sleswicensis, Hiltolphus Mantuanus, Reginoldus Aldenburgenfis assederunt. In Aquilonari etiam Abbates, Richardus Fuldenfis, Reginboldus Loreshaimensis, Arnolphus Hetveldensis, Gerbertus Moguntinus, cum aliis etiam ejusdem ordinis sex adfuerunt. Magnifica Episcoporum synodus sub novo Imperatore, quamvis acta interciderint. Nec dubium, quin de Clerici & Monachorum disciplina formanda conservandaque, quam Sigebertus per id tempus florentissimam fuisse memorat, sit actum ab Episcopis; multaque controversiae sint compositae; quemadmodum Auctor vitae Godehardi causam Gandersheimensis Monasterij, quam*

quam Ar-
monijs
defiens
phia suas
hardus
in cleric
rit, inc
gundis
Henric
quam ve
filium.
Werlis
autogra
lim veri

A
cum Ju
discessit
conven
Imperat
ut Wipp
ligrimo
regali
tudine
Episcop
Inde tra
hoc an
Osnabr
rum, a
confir
Crantz
taxat q
positis
Imper
Magde
beienf
Druth
recita
Meinw

quam Aribio resuscitârat, in hac synodo septem Episcoporum testi-
monijs (quos inter Meinwercus noster) adjudicatam Episcopo Hil-
densi perhibet. In ea quoque Synodo, Episcoporum iudicio, So-
phia suas Sanctimonialia Virgines ab Archiepiscopo recepit: Et Ger-
hardus juvenis, Imperatoris frater, positis armis, animo licet alieniori,
in clericum est attonsus: Quam hujus rei causam Imperator habue-
rit, incertum. Sanè per id tempus, cum Henricus Bojariæ Dux, Cuni-
gundis frater, in Septembri excefferat è vita, Conradus Imperator,
Henricum filium ei subrogavit, adolescentem decem annorum, tan-
quam veritus, ne quid frater machinaretur conspiratione aliorum in
filium. Quod verò Auctoris nostri exemplar referat, Imperatorem
Werlis festum S. Joannis diem celebrasse, is compertus est error ex
autographo, in quo legitur Imbupoli id factum, quam alij Herbipo-
lim verius designant.

Auctor vi-
ta Meinw.
Lamb.
Schaf.

Annus Christi 1028.

Joannis XX Pont. 5.
Conradi II Reg. 5. Imp. 2.
Meinwerci Ep. Pad. 20.

Annus jam præsens in sequentem Mxxviii profluxerat,
cùm Imperator Leodij peractis Christi Natalitijs Aquisgranum
discessit; qua in urbe denuo in frequenti Episcoporum ac procerum
conventu Pascha celebravit. Ipso verò sacratissimo die Henricus
Imperatoris filius undecim annorum, adolescens egregiæ indolis,
ut Wippo presbyter eum magnificè dilaudat, Romanorum Rex à Pi-
ligrimo Colonienſi Archiepiscopo est inunctus, collocatusque in
regali folio, acclamante ingenti, qui convenerant, hominum multi-
tudine; sapienter id Imperator, consulturus Imperij tranquillitati,
Episcoporum ac Principum, quos invitârat, consensu fieri expetiit.
Inde transito Rheno in Westfaliam est digressus. Nam Paderbornæ
hoc anno versatum testatur diploma Osnabrugense, quo Gosmaro
Osnabrugensi Episcopo nemo ex possessione superiorum Episcopo-
rum, ac bona ejus Ecclesiæ, Conradus Imperator ad fontes Paderæ
confirmat: Successerat hic Gosmarus Monchero Episcopo (quem
Crantzius præterijt) hoc ipso anno defuncto, postquam annos dun-
taxat quatuor ab excessu Thiatmari Ecclesiam illam gubernârat. Dis-
positis per Westfaliam negotijs, in Ostfaliam ad Albim usq; profectus
Imperator; quem ea protectione Meinwercus Episcopus noster
Magdenburgum est comitatus; quod satis docebunt tabulæ Cor-
beicenses, mense Julio consignatæ, quibus Conradus Imperator
Druthmaro Abbati prædium iniquè ablatum restituit, quas vel hic
recitare juvat, ob testium Episcoporum præsentiam (inter quos
Meinwercus) quos hic primum in literis Imperatoris produco.

Auctor vi-
ta Godehar-
hardi.
Wippo
presbyt.
Corona-
tio Hen-
rici filii
Conradi
Imper.
Ertwinus
in chron.
Osn.

Prædium
Godele-
veshei-
mensere-
fluitur
Corbei-
ensibus
per Con-
radum
Imp.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Chounradus divina favente clementia Romanorum Imperator augustus. Si piis petitionibus fidelium nostrorum, maxime quas pro Ecclesiis sibi commissis auribus nostris infuderint, benignum præbuerimus auditum, hoc procul dubio et ad præsentis imperii nostri statum, et ad æternæ beatitudinis præmium profuturum credimus. Unde omnium fidelium nostrorum, tam præsentium quàm et futurorum, noverit sollers industria, quia adiens excellentiam nostri culminis Druthmarus venerabilis novæ Corbeie abbas curtem quandam Godolevesheim nuncupatam, anteriori tempore eidem monasterio questus est injustè fore sublatam. Detulit præterea secum Arnolphi divi progenitoris nostri imperiale decretum, cui ejusdem curtis inerat Concambium inter eundem Imperatorem et Borvonen prædicti monasterii patrem peractam: Cujus suggestioni fidem accommodantes matronam quandam Alwared vocatam, quæ ipsam curtem velut hereditario jure tunc temporis possedit, ad palacium nostrum evocari præcepimus: quæ dum prolata refellere nequivisset, præfatam curtem cum omnibus appendiciis, aditentibus sibi filio Osdago, patronoque suo Comite Frithericho, prædicto venerabili Abbati absq; ulla controversia reddidit, atque hanc Hiddi monasterii advocatus jussu nostro recepit; post verò abbas clementia nostra provocatus eidem matronæ sepe fatam curtem, alteramque Gimundiam vocatam, ac familias quasdam in villa Brunmerinchtorp ea conditione beneficiavit, ut si quid post obitum matronæ ejusdem possessionibus reperitur, Abbatis arbitrio disponatur: Filio verò ejus curtem nomine Iminghuson eo pacto concessit, quatenus dum vivat hanc teneat, nisi hunc munificentia nostra alicubi prius promoveri contingat, post verò in jus monasterii redeat. Et ut hujus restitutionis auctoritas firmiter perpetim credatur, manu propria subtus roboratum sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum Domni Chounradi

invidiissimi Romanorum
Imperatoris augusti.

Odalricus Cancellarius vice Aribonis Archicancellarii recognovit. Data Calend. Julii, Indict. XI. anno Dominice Incarnationis MXXV III, anno autem Chounradi secundi regnantis * IIII. Imperii verò * I. actum Magdenburch. feliciter Amen.

* al. V. * al. 2.

Testes Hunfridus Archiepiscopus, Meinrovercus Episcopus, Godehardus Episcopus, Sigifridus Episcopus, Odalricus Cancellarius, Asculfus, Sigibertus, Bernhardus Dux, Adalbero Dux, Ernestus Dux, Liudolfus Comes et privignus Imperatoris, Hiddi, Amelungus Comes et frater ejus Ecbertus, Wigger, Gerlo, Uffo, Tiammo, Poppo, Bern, Thiathard, Brun, Gerlac.

Mein-
werco
cum Con-
rado in
Thurin-

In Thuringiam inde concessisse Imperatorem Comite Meinwerco, fido in omnibus adiutore, iterum testatur magnificum Conradus Imperatoris diploma, quo xii Calend. Septembris in Walahufon Oppido, omnia privilegia, Abbacias, Comitatus, nemora, telonia, jura

jura mon
Imperat
tate stab
monio t
hæc ipse

Ve
te Ratisb
quam A
in conve
dershem
tandem
burgi co
lis, quam
us conve
trum ne
am in H
nument
Imperat
mes Bru
prædior
rectur, ca
tabulæ r

not. Q
minium
Confessor
illuc pert
Imperato
ne has or
cus tanta
itum vit
one, si ip
tra, quat
actum in
Herimar
Comes a
Widuki
Geba et
Uffa, B

jura monetæ & mercatus, prædia, bonaque omnia, rogatu Gisela-
giam con-
cedit.
Imperatricis, & Henrici filij Regis Meinwerco Imperatoria auctori-
tate stabilivit: id licet diplomatemporum injuria interciderit, testi-
monio tamen auctoris, qui res gestas Meinverci conscripsit, atque
hæc ipsa ex eo retulit, certum habemus.

Annus Christi 1029.

Joannis XX Pont. 6.

Conradi II Reg. 6. Imp. 3.

Meinwerco Ep. Pad. 21.

Vertente anno Imperator in Bojariam iter instituit, ac Pascha-
te Ratisbonæ celebrato, Palithi seu Poledæ synodo Episcoporum,
quam Aribio Moguntinus Archiepiscopus congregarat, interfuit. Eo
in conventu Aribio veterem controversiam S. Godchardo de Gan-
dershemensium jurisdictione movit, quam Episcoporum consilio
tandem intermittere persuasus est; quæque proximo anno Merse-
burgi coram Imperatore sopita est; finemque habuit tam molesta
lis, quam una Sanctimonialis incenderat. Mense Octobri rursus ali-
us conventus Episcoporum, ac procerum habitus in Hirsfeldt. U-
trumne eo loco auctor vitæ Meinverci designet nobilem Abbati-
am in Hassia, an Hertzfeldiam vicum ad Luppiam in Westfalia, mo-
numento S. Jdæ celebrem, incertum habeas. In hoc conventu, uti
Imperatores tum publicos causarum ac litium judices agebant, Co-
mes Bruncum neptæ Jdæ Meinverco, qui aderat, possessionem trium
prædiorum controversere cœpit; at cum Meinvercus jure se tue-
retur, causa cecidit Comes, quemadmodum hæc veteres hac super re
tabulæ nos docent.

Quidam Dominus nomine Brun cum nepte sua Ida vocitata ad Do-
minium sanctæ Dei genitricis Mariæ, et sancti Kiliani martyris Liborique
Confessoris, sua prædia in Sindersburch, et Betanun, Wallarstedt, cum omnibus
illuc pertinentibus in proprium tradidit. Interea post quinquennium obitu
Imperatoris secundi Henrici adveniente prædicta Ida cum viro suo Bruno-
ne has omnes traditiones injustè renuere volebat; Episcopus verò Meinver-
cus tanta prædia, quasi sapiens, nolens perdere, Domina Idan usque ad ex-
itum vitæ suæ LXXX aratra ad reconciliationem tribuit, e a videlicet rati-
one, si ipse, aut aliquis Successorum ei subtrahere voluerit præsignata ara-
tra, quatenus hæc prædia eidem penitus restituat, XVIII Calend. Octobris
actum in Hirutveldun. Hujus reconciliationis sunt testes Bernhardus Dux,
Heriman Comes et filii ejus Heinric, Conrad, Adalbracht, Bernhard, Ekkica
Comes de Aslan, Bernhard Comes, Erp Comes, Tiedric Comes, Fresonic,
Widukin Comes, Amelonge Comes, et frater ejus Ekbracht, Ekkica Comes,
Geba et filii ejus, Heinric, Cona, Voleherd, Bonna et frater ejus, Godica,
Uffa, Berva, Eppa, Ricdach, Engiza, Viza, Hildilin, Tamma, Rothard,
Ekkica,

Vippo

presbyt.

Herm.

Contr.

Auctor vi-

ta Godehar-

disc. 10.

Auctor vi-

ta Meinvv.

num. 107.

Contro-

versiam

trium

prædio-

rum vin-

cit Mein-

vvercus.

Ebhica, Tiedric miles Ekkiconis, Bennaca et frater ejus, Tiaza, Reimald, Godikin, Wizuca, Gela, Droga, Thiapbalt, Tiamma Comes, et frater ejus Esio, Iringe, Ova, Ecilin, Tiedric, Meinhard, Tiedric.

*Auctor vita
Meinw.
n. 103.
Lemmo-
nehufen-
num præ-
dium re-
cuperat.*

*Adamus
Bremen-
sis in Un-
wani
Bremen-
sis Anti-
stites
mors.*

Hoc ipso anno alius quidam Cæsaris & optimatum conventus collectus in Laem (locum Browerus Laene vocat) eo in congressu accepit Meinwercus à Berthilde matrona prædium Lemmonehusen à Cæsare vindicatum è manibus Hathaldi viri illustris, qui idem extorserat ab Hathumaro Berthildis filio, donaveratque pellici suæ ex Bernardo Comite genitæ, testes inter alios memorantur Hermanus, Udo, & Ekkihardus Comites, alijque complures è nobilitate Westfalica viri.

Subtraxit hic annus sub initium vi Calend. Februarij Unvvanum Archiepiscopum Bremensem, Meinwerci Episcopi nostri consanguineum, de quo supra memoratum est. Sidus ille erat Episcoporum per inferiorem Saxoniam, & columnen christianæ religionis per Septentrionis partes. Vir qui & auctoritate apud externos Reges pollebat, & missis per Daniam, Sueciam, Norvegiam & Sclavorum regiones Apostolicis viris Evangelium Christi propagavit; quam in rem & ipse sæpius legationem pro Christo suscepit ad barbaras illas gentes. Corpus Bremæ ad sepulchrum primorum Episcoporum conditum. Successorem nactus est Libentium II virum pari religionis zelo commendatum.

Annus Christi 1030.

Joannis XX Pont. 7.
Conradi II Reg. 7. Imp. 4.
Meinwerci Ep. Pad. 22.

*Wippo
presbyt.
Siebertus.
Prædium
Patberg-
gen-
Mein-
wercus à
Conrado
obtinet.*

Annus trigessimus supra millesimum accesserat, quo Imperator, paschate Ingelhemij celebrato, habitaque Triburiæ Episcoporum synodo, in Saxoniam Orientalem movit. Imperatorem eò consecutus est Meinwercus Episcopus, assiduus, ut Auctor vitæ refert, ac fidus Comes, & servitijs indefessus: tantoque in amore apud Conradum & Gisela, quanto antè apud Henricum & Cunigundam Imperatricem. Neque minus Conradus obsequium Episcopi remuneratus; quippe dum Merseburgi Calend. Junij cum Imperatore agit ante Ungaricam expeditionem, prædium Patberg Bernhaldi Comitis, uti id tum vici instar erat, cum circumiacentibus agris regia auctoritate Meinwercus donat; quam in rem ipsas donationis tabulas hic producimus.

Conradus divina favente clementia Romanorum Imperator augustus. Notum sit omnibus Christi fidelibus, presentibus scilicet atque futuris, qualiter nos ob interventum ac petitionem nostræ dilectæ Conjugis Gisla, Imperatricis videlicet augustæ, et amantissimæ prolis nostræ Heinrici Regis,

nec

nec non
Comitis p
tem, adja
quod ideo
comes s
Episcopi
sanctiq
seus, wil
tis, pascu
molendin
nibus app
ut in præ
traditio s
scriptam
signari

Odalicus C
Dom
perit

No
quo prin
prædium
suæ con
dum cli
quium i
loniens
dano Te
præposi
bergæ in
cessis no
qui res e
Cantipr

Im
quain e
inter fid
Meinw
demere
& exere
quam a
pus, He
la, Bru
ta erat,
rat, ju

nec non Meinwerci Paderburn. Ecclesie Episcopi, quoddam Bernhardi Comitis prædium, Patberch dictum, cum mansis decem circa eundem montem adjacentibus, in pago Nichterga, et in Comitatu Haholdi Comitis situm, quod ideo hereditario jure in nostram potestatem successit, quia idem ipse B. comes spurius erat, quod vulgo Wanburtich dicunt, ad Paderbrun præscripti Episcopi Monasterium, in honore sanctæ Mariæ, et S. Kiliani martyris, sanctiq; Liborii Confessoris consecratum, tradidimus cum mancipiis utriusq; sexus, villis, arcis, edificiis, agris, terris cultis et incultis, viis et inuis, pratis, pascuis, silvis, venationibus, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, exitibus et redditibus, quæsitis et inquirendis; nec non cum omnibus appendiciis ad idem prædium jure pertinentibus, ea videlicet ratione, ut in præscripti monasterii potestatem perpetualiter existat. Et ut hæc nostra traditio stabilis et inconvulsa omni permaneat ævo, hanc paginam inde conscriptam propriaque manu roboratam sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Odalricus Cancellarius vice Aribonis Archicappellani recognovit. Data Calend. Junii anno Dominice Incarnat. MXXX. Indiæ. XIII. Anno Domini Conradii regnantis *VI. imperii verò III. actum Mersburg.

Nobilis hic ac celebris intra dioccesin locus, in adrito monte, in quo primum Patbergenfes nobiles, ac deinde Comites, postquam prædium ab Episcopis in feudum accepere, castrum ac sedem familiæ suæ condidere, multumque Episcopis infesti fuerunt: quemadmodum clientes ejusmodi, veterum beneficiorum immemores, obsequium in injurias vertere comperti sunt. Cessit demum Patberga Coloniaensi Archiepiscopo, avulsa à diocesi. Hæc illa Patberga, quæ Jordano Teutonico primo D. Dominici familiæ supremo Magistro ac præposito, viro sanctissimo, natale solunt dedit; tametsi quidam Patbergæ in Episcopatu Osnabrugensi; alij Bortgenricæ, ex vicino diocesis nostræ loco, natalium origines monstrare velint. Leander certè, qui res ejus scripsit, Botergæ in provincia Saxonie natum perhibet, & Cantipratanus Westfalum nominat.

Imperator dehinc Saxoniam evocatus ad bellum Ungaricum; qua in expeditione Meinwercum sibi denuo Comitem adesse voluit inter fidos ministros & Consiliarios. Non detrectavit obsequium Meinwercus, ut Imperatorem sibi ad alia beneficia & largitiones demereretur. Igitur longum iter ingressus est cum Imperatore & exercitu ad fines Germaniæ. Causa belli hæc traditur. Postquam anno superiore excesserat è vita Bruno Augustanus Episcopus, Henrici Imperatoris frater, Stephanus Ungariæ Rex, cui Gisela, Brunonis & Henrici Imperatoris soror, in matrimonium data erat, Bojariam sibi pro filio Emerico, quem ex Gisela suscepserat, jure hereditario vindicare cœpit, quam Conradus jam filio suo

Patberg
natale
solum
Jordani,
Genera-
lis prædi-
catorum.
Fasti Epi-
scop. Osnab.
à Francisc.
Vilhelmo
editi in sy-
nod.
Bolland. in
vita Jor-
dan. ad 13
Februar.
Surius ad
13 Februar.
Auctor vi-
te Meinw.
Mein-
wercus
Conra-
dum Imp.
ad expe-
ditionem
suo

Hungari-
cam se-
quitur.
Wippo
presby.

Wippo.

Pader-
bornam
invitat, ac
perducit
Impera-
torem.

Auctor vi-
ta Meinw.
Chron. ve-
tus apud
Brunn. in
notis.

Arnoldus in
vita S. Go-
deb. c. 10.

Auctor vi-
ta Meinw.
A quo
impetrat
pradium
Allstedi.

suo Henrico dederat; ita Imperator & Rex, optimi Principes, col-
lissi armis; quibus Imperator longè superior erat: quippe cum in-
genti Germanorum exercitu Ungariam ingressus, vastatione ter-
rorem intulit. Ac licet paludibus ac sylvis impeditus esset, quo mi-
nus in interiorem Ungariæ partem penetraret; Stephanum tamen
Regem ad petendum pacem adegit, quam legatione ad Henricum
Imperatoris filium impetravit. Hic tanti belli intra hunc annum
brevis finis; Bojariaque Henrico Regi, Conradi filio, relicta est. Pa-
cis salutaris auctores Egilbertus Frisingensis Episcopus (qui Henri-
ci adolescentiam post Brunonem Augustanum Episcopum mode-
rabatur) Meinwercus, ceterique Episcopi sunt habiti. Inde Mein-
wercus ex Ungaria cum Imperatore in Saxoniam redijt, Imperato-
remque cum tota aula invitatum traxit ad Paderæ fontes, ubi Impe-
rator Christi natalitia cum Meinwercu celebravit. Adeo hoc præ-
sule delectatus Conradus Imperator. Paderbornam Imperatorem
secutus Aribò Moguntinus Archiepiscopus, qui ipso sacratissimo die
consensâ cathedra ad populum peroravit; ita enim veteri chroni-
co memoratur: *Aribò Moguntinus Archiepiscopus, celebrante Casare
festum Natalis Domini in Patherbrunna, sancto die inter Missarum sollemnia
publico sermone habito, licentiam ab Imperatore et fratribus Romam pergen-
di rogavit, simul à clero et populo indulgentiam sibi à Deo impetrari postu-
lans; qui deinde iter post purificationem Beatissimæ Dei genitricis ingressus,
Romam adiit, nec multum post à reditu superstes fuit.*

Annus Christi 1031.

Joannis XX Pont. 8.

Conradi Regis 8. Imper. 4.

Meinwerci Ep. Pad. 23.

Imperator per annum sequentem, sæviente licet hyeme, in Ori-
entalem Saxoniam & Thuringiam profectus est, ad res earum pro-
vinciarum ordinandas, quod jam Misiconem Polonorum Ducem
infesta machinari didicisset, quæ haud multò post à discessu Impe-
ratoris erupere. Imperatorem ad Saxoniae & Thuringiae fines comi-
tatus Meinwercus, Allstedi prædium, in pago Paterga, & Comitatu
Amelungi, 13 Calend. Febr. impetrat, qua super re hæc literæ extant.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Choumradius divina dispo-
nente gratia Romanorum Imperator augustus. Omnium Dei nostrique fide-
lium universitati notum esse volumus, qualiter nos propter amorem cœlestis
patriæ, atque ob interventum ac petitionem dilectæ Conjugis nostræ Gi-
sela Imperatricis augustæ, nec non cari filii nostri Heinrichi Regis, et propter
iuge devotumque nobis servitium Meginwerci, sanctæ Paderbornensis
Sedis Episcopi, Ecclesiæ, cui ipse Deo donante præsidet, in honore sanctæ Dei
genitricis Mariæ, beatique Kiliani martyris, nec non Confessoris Christi Li-

borii

borii constructa, illa pradia, quae habuerunt Bernhart et soror ejus Haze-
cha, in locis Alstani et Etlinum sita, in pago Paderga, in Comitatu Amu-
lungi, cum aliis omnibus illuc pertinentibus, et cum omni utilitate quae vel
scribi aut nominari ullo modo valet, cum mancipiis utriusque sexus, cum
arcis, aedificiis, agris, campis, terris cultis et incultis, pratis, pascuis, silvis,
venationibus, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molis, molendi-
nis, viis et invius, exitibus et redditibus, quæsitis et inquirendis perpetualiter
habenda donavimus; ea ratione, ut præfatus Episcopus suiue Successores
de eisdem prædiis, nobis imperiali jure hereditatis, liberam dehinc habeant
potestatem, quidquid sibi placuerit faciendi, ad utilitatem tamen Ecclesie
sue, omnium contradictione remota. Et ut hæc nostra traditionis auctoritas
stabilis et inconvulsa omni permaneat ævo, hanc paginam inde conscriptam
manu propria roborantes sigillo nostro insigniri jussimus.

Signum Domni Chounradi

invictissimi Romanorum
Imperatoris augusti.

Odalricus Cancellarius vice Aribonis Archicappellani recognovit. Data XIII Calend. Fe-
bruarii, Indict. XIII. anno Dominice Incarnat. MXXXI. anno vero Domni Choun-
radi secundiregnant. VII. Imperii autem IIII. actum Alstete.

Goslariam exinde comitatus Imperatorem Meinwercus Episcopus,
novo liberalitatis dono, tria rursum prædia xi Calend. Martij con-
fecutus est, ejus donationis tabulas hic denuo exhibemus.

Et adhuc
3 alia præ-
dia.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Chuonradus Dei ordinante
providentia Romanorum Imperator augustus. Omnium Dei nostrique fide-
lium universitati notum esse volumus, qualiter nos ob divina mercedis in-
tuitum, nec non per interventum dilectissime consuetudinis nostræ Gisela Impe-
ratrix augustæ, simul etiam dilecti filii nostri Regis Heinrichi, et iuge servi-
tium Meynwercchi Patherbrunnensis Ecclesie Episcopi sepius nobis fide-
liter impensum, eidem Ecclesie, in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ, ac
sancti Kiliani martyris, et sancti Liborii Episcopi et Confessoris constructæ,
prædium Bennanhusen, Walabroch, dadanbroch, situm in pagis Wetiga et
Tilithi, in Comitatu Widukindi, cum omnibus ad ipsum prædium jure ac le-
galiter pertinentibus, cum mancipiis utriusque sexus, cum arcis, aedificiis,
agris, campis, terris cultis et incultis, pratis, pascuis, silvis, venationibus,
aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molis, molendinis, viis et invius,
exitibus et redditibus, quæsitis, et inquirendis, seu cum omni utilitate, quæ vel
scribi aut nominari ullo modo potest, in proprietatem donavimus, et de no-
stro jure ac dominio in ejusdem ius ac dominium omnino transfundimus;
ea videlicet ratione, ut prænominatus Episcopus ejusque Successores de eodem
prædio liberam posthac potestatem habeant tenendi, commutandi, vel quid-
quid sibi utilitatis Ecclesie placuerit faciendi, omnium hominum contradi-
ctione remota. Et ut hæc nostra traditionis auctoritas stabilis et inconvulsa

Ppp

per

per antiqua seculorum curricula permaneat, hanc paginam inde conscriptam manu propria roborantes sigilli nostri impressione iussimus sigillari.

Signum Domni Chuonradi

invictissimi Romanorum
Imperatoris augusti.

Odalricus Cancellarius vice Aribonis Archicappellani recognovit. Data XI Calend. Martii. indict. XIIII. Anno Dominice incarnat. MXXXI. anno vero Domni Chuonradi secundi regnantis VII imperii IIII. Actum Goslare.

Mirus in versando Imperatoris animo Meinwercus; simul ad preces Giselæ Imperatricis & Henrici Regis filij, per id tempus Goslarie octo simul prædia, munificentia religiosissimi Imperatoris, impetravit, eoque has tabulas rursus sistimus.

Unà cum
8 alijs
Goslarie
impetra-
tis.

Conradus Dei ordinante clementia Romanorum Imperator augustus. Omnium Dei nostrique fidelium universitati notum esse volumus, qualiter nos ob interventum et petitionem dilectissimæ contectalis nostræ Giselæ Imperatricis augustæ, nec non et Henrici Regis dilecti nostri filii, et iuge servitium Meynoverchi Patherburn, Ecclesiæ Episcopi sæpissime nobis fideliter impensum, eidem Ecclesiæ, in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ, sancti Kiliani martyris, et sancti Liborii Confessoris constructæ, prædium Heinbuse, Winiden, Windelmuderod, Aldendorp, Rudbertessen, Sunderessen, Nisa, Haneressen, situm in pago Auga, in Comitatu Cunradi, cum omnibus ad idem prædium iure ac legaliter pertinentibus, Hathonem et Richaldum cum suis omnibus, cum mancipiis utriusque sexus, cum arcis, edificiis, agris, campis, terris cultis et incultis, pratis, pascuis, silvis, venationibus, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molis, molendinis, viis et invius, exitibus et redditibus, quæ sitis et inquirendis, seu cum omni utilitate, quæ scribi, aut nominari ullo modo potest in proprietatem donavimus, et de nostro iure ac dominio in ejusdem Ecclesiæ ius, et dominium omnino transfundimus; ea videlicet ratione, ut idem Episcopus ejusque Successores de eodem prædio liberam posthac potestatem habeant tenendi, commutandi, aut quidquid sibi utilitatis Ecclesiæ placuerit faciendi, omnium hominum contradictione remota. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas stabilis et inconvulsa per antiqua seculorum curricula permaneat, hanc paginam inde conscriptam manu propria roborantes sigilli nostri impressione iussimus sigillari.

Odalricus Cancellarius vice Aribonis Archicappellani recognovit. Data XI Calend. Martii, indictione XIIII. anno Dominice incarnat. MXXXI. anno vero Domni Cunradi secundi regnantis VII, Imperii autem IIII. actum Goslare.

Nondum fons ille exhaustus; quandoquidem haud multo post mense Augusto opimum Sannanabiki regale prædium cum circumjacentibus villis, quas Wicilo in manu Regis reddiderat, Meinwercu donatum consignatumque est. Servat hodie dum locus nomen Sannebeck, indeque in amplum pagum & parochiam excrevit.

Tabulæ

Tabulæ hæc vel eò nobis recitandæ sunt; quòd in ijs fateatur Imperator nullum ex omnibus Episcopis sibi magis assiduum & fidum adesse in omni aulæ servicio, quàm Meinwercum: igitur in hunc modum Imperator.

Cunradus divina favente clementia Romanorum Imperator augustus. Si ulli ex nostris Pontificibus, sui fidelis servitii non immemores, aliquid ex his, quæ nostri juris deputantur, benigno animo impendimus, cum postea in nostro oramine et servitio perniciosem et multò studiosiorem existere procul dubio credimus. Quapropter omnibus Christi nostrique amatoribus, presentibus scilicet ac futuris, perspicuum esse volumus, qualiter Wicilo nostram adiit Serenitatem, humiliter rogans, ut prædium Sannanabiki, dictum in istis villis Hornan, Frodinitorp, Vinesbiki, Raffen, Knechtahusen, Buckinhusen, Bennanhusen, Scum, Berchem, Homan, Holthusen situm, sua uxorisque suæ Odesiliæque suæ Cecilie, nec non Gerburch, filiique ejus Hodonis petitione ac collaudatione, ad nostram imperialem manum recipere curaremus prædium Zurici, quod nostræ fuit proprietatis, illorum contra subjugantes ditioni. Horum igitur desiderio primatum nostrorum satisfaciētes consilio, id quod illorum erat ad manum nostram recepimus et in illorum jus, quod nostri erat juris amabiliter remisimus. Transactis autem ita his omnibus prædictum prædium Sannanabiki, quod tunc nostræ judicabatur esse proprietatis, in Comitatu Widukini, in pago Wetiga situm, cum omnibus utilitatibus ad idem pertinentibus, arvis, edificiis, agris, terris cultis et incultis, pratis, pascuis, campis, silvis, venationibus, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molis, molendinis, viis et invius, exitibus et redditibus, quasitis et inquirendis ob amabilem Conjugis nostræ Gisle Imperatricis augustæ interventum, et ob minimè denegandam dilectissimæ prolis nostræ Heinrichi Regis petitionem, nec non Hermannii Marchionis, Meinwerco venerabilis vitæ Episcopo, suæque Ecclesie, in sanctissima Dei genitricis Mariæ, et pretiosissimi martyris Kiliani, et gloriosissimi Confessoris Liborii honorem constructæ, eotēnore in proprium tradidimus, ut ipse sui que Successores de eodem liberam deinceps habeant potestatem tenendi, tradendi, vendendi, commutandi, vel quidquid placuerit, sibi faciendi ad utilitatem tamen prædictorum Sanctorum Ecclesie; recordati sumus namque non in hoc tantum, sed in aliis sibi adhuc Deo volente à nobis tradendis prædiis, quod suum assiduum servitium devotius, et cæteris nostris Pontificibus frequentius non quasi uno, sed fere in omni tempore anni habuimus. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas stabilis et inconvulsa per labentia temporum curricula observetur, hoc præceptum inde conscriptum subtus manu propria confirmavimus et corroboravimus, ac sigilli nostri impressione diligentius insigniri præcepimus.

Odalricus Cancellarius recognovit. Data III. Non. Augusti, indictione XIII. anno Dominice incarnationis. MXXXI. anno autem Domini Cunradi secundi regnantis VII. imperii vero V. actum Immeteshusen.

Wippo
presby.
in vita Con-
radi, vetus
chron. apud
Bravver.
in notis ad
vitam
Meinw.
Auctor vita
Meinw.
n. 105.
Herm. cont.

Mein-
wercus
Conradi
Comes in
expediti-
one Po-
lonica.
Cromerus
lib. 3. de re-
bus Polon.
sub finem.

Quam
Conradus
Imp. sub-
jugat.

Dedicatio
Ecclesiae
Abdinck-
hoffensis.

Tractabat per hæc bellum Polonicum magnis curis, magnoq;
apparatu Imperator, ad Polonorum injurias ulciscendas. Quippe
Misico, qui Boleslao patri jam successerat, ausus non modò regium
nomen, citra Imperatoris & Imperij voluntatem sibi sumere, sed &
comperto Thietmari Marchionis obitu, collecto ingenti Pagano-
rum exercitu, in Christianorum provincias irumpere, inter Albim,
& Salam centum villas incendijs cædibusque vastarat, novemque
millia & sexaginta quinque virorum ac mulierum è Christianis
in captivitatem magna comploratione abduxerat, inter quos Liuzo
Brandenburgensis Episcopus captus, & vilis instar mancipij bar-
barum in modum tractatus. Expugnatis arcibus, matronæ no-
biles per vim abreptæ, prostitutæque militum libidini; denique non
templis, non altaribus, non sacris parcitum. Non tulit hanc injuriam
Imperator; comparatoque exercitu, expeditionem suscepit in Polo-
niam, in qua & Meinwercus Episcopum sibi adesse voluit; quod &
jam gnarus locorum ac gentis, Henrico Imperatore, castra in Poloni-
am secutus, & militiæ aliquando moderandæ impositus fuisset. Non
poterat id detrectare Meinwercus, quem Imperator tanta sibi bene-
ficientia obstrictum habebat. Igitur expeditione in Poloniam facta,
castra secutus, Imperatori obsequio sacro & consilij adstitit. Felix
ejus belli expeditio fuit, qua Imperator Martij fulminis instar Po-
loniam pervasit, & vastatione cædibusque ad obsequium tributum-
que compulit, & sui juris fecit; quantumvis Cromerus, studio gentis,
& gloriæ Polonorum præreptus, hæc controversere velit. Sed certi
nobis auctores Hepidannus, Wippo, veteres chronici, & vitæ Mein-
werci Scriptor. Quare, & Misico, detracto regio nomine, ejectus Po-
lonia, ad Udalricum Bohemiæ Ducem confugere necesse habuit. Ibi
cùm Misico exul apud Udalricum ageret, qui & ipse gratia Impera-
toris exciderat, Udalricus, ut sibi Imperatoris animum demereretur,
obtulit Misiconem se Imperatori traditurum in manus. Ad quæ Im-
perator: *Nolle se emere inimicum ab inimico.* Tandem Gisela Impera-
trix & ceterorum Principum rogatu pacatus Imperator, Poloniam
Tetrarchiam fecit, & tertiam Polonorum partem, accepto fidei jura-
mento, Misiconi dedit. Ceteris Poloniæ provincijs Marchiones &
Præfecti impositi. Inde quietus tandem Misico, transmissio Princi-
patu in Casimirum filium Imperio magis fidum. Ea tum erat felici-
tas armorum, ea Imperij majestas ex fortitudine bellica Imperatoris.
Meinwercus etsi per hæc belli initia Imperatorem assecutus sit
in Poloniam, post tamén, ubi absoluta Monasterij Abdinckhoviani
templique fabrica, eorum sacrorum operum dedicatio revocabat,
impetratâ redeundi veniâ, iter in dioecesi relegit, invitato etiam Im-
peratore ad celebritatem, siquidem expediti belli cura sineret. Igitur
v Nonas Octobris Paderbornam ingressus, magnâque cleri populiq;
læticia

læticia ex
lejenſi Pa
gnus deſ
erat, ne
dum præ
plorand
vit, oſſa
haud pa
lum. Su
vicinos
conven
pus, Goc
Monaste
ctore p
numera
iſſet, ſole
dicatum
Principi
rum tun
tem præ
conſigna
complex
dum hæ
planius

In no
mum & in
aliquo ind
ſcriptum in
præceptum
ab eo nobis
ſervitio ex
faciamus a
ammonitu
Imperator
ſterium cor
dotem Ecce
minata cur
Eccleſia Gl
me, Dribu
beke, Ho
ſiam in Po
cum decim
Andepon
naſterio à
piis utriuſ
bus, piſcat
ceteriſque

læticia exceptus. Et jam corpus D. Felicis martyris à Wolfango Aquilejensi Patriarcha donatum advenerat, quod novo Monasterio pignus destinaret. Atque ut in Divorum reliquiis admittendis cautus erat, ne quid dolo obtrusum interversumque ex itinere, publicè colendum proponeret, rogum parari jussit, & in atrio (qui tum receptus explorandimos) majori in Deum fiducia, quàm Ecclesia postea probavit, ossa martyris ter in ignem iniecit, & ter ab igne intacta recepit, haud parum, qui aderant, obstupescens ad miraculi spectaculum. Subinde omni curâ versus in dedicationem magnifici templi, vicinos pro more Episcopos ad celebritatem invitavit. Ex quibus convenere Paderbornam Hunfridus Magdenburgensis Archiepiscopus, Godehardus Hildesienfis, Sigebertus Mindensis, & Sigefridus Monasteriensis Episcopus, alijque quatuor, quorum nomina ab auctore præterita. Igitur his quatuor Episcopis præsentibus, cum & innumera hominum multitudo omnis ordinis, ætatis ac sexus confluisset, solemnem Monasterij templique consecrationem peregit. Dedicatumque templum cum Monasterio Beatissimæ Virgini Mariæ, Principibus Apostolorum Petro & Paulo, omnibusque Sanctis, quorum tum Octava agebatur. Consecratione peractâ, munificam dotem prædiorum, decimarum, aliorumque bonorum publicis tabulis consignatam ad altare obtulit, quibus maximam donationis partem complexus est, addita severa in violatores execratione, quemadmodum hæc ex ipsis Meinweri foundationis libris, quos hic reddimus, planius cognoscuntur.

Ejusdem
fundatio-
nis tabu-
læ.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Rerum omnium creatorem Deum summum & incommutabile esse bonum, omnium constat ratione fidelium: Cujus omnipotentiam aliquo indigere, superfluum est asserere vel credere. Quomodo vero in libro Salomonis scriptum invenimus, Divitiæ hominis redemptio animæ illius; & ab ipso auctore mundi præceptum legimus: Date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis, restat ut ex beneficiis ab eo nobis collatis, ob redemptionem animarum nostrarum, quælibet possumus, in ejus servitio expendamus, pauperibusque ejus membris succurrendo, de mammona iniquitatis faciamus amicos, qui nos recipiant in habitacula æterna beatitudinis. Hac igitur ratione ammonitus Ego Megynwercus, utinam Episcopus, consilio & auxilio beate memoriæ Henrici Imperatoris, pro remedio animæ meæ & parentum meorum in suburbio Episcopii mei monasterium construxi. & in honore omnium Sanctorum devotissime consecravi, ejusdemque in dotem Ecclesiæ ex hereditate parentum meorum, sive acquisitione propria, prædia subius nominata cum omnibus suis pertinentiis solemniter tradidi, delegavi, & concessi. Vbi cum Ecclesiæ Ghellendorp, Rumbek, Merebek cum Ecclesiâ Dotenhufen, Waltemanninghuson, Rime, Driburi, Goltbeke, Havergo, Nedere, Balhornon cum decima, Lesserhe cum decima, Wambeke, Hoensele, Radengheim cum Ecclesiâ & decima, Putten cum Ecclesiâ & decima, & Ecclesiâ in Vorthufen, Tesserband cum Ecclesiâ, Bulen, Hasthi, Gamberen, Hellewre, Nyrvæle cum decimis eorum, Burchnon cum decima, & de Episcopatu meo, irem Burchnon cum decima, Andepon cum decima, bonis meis centies restituta & redempta. Hac igitur omnia præfato Monasterio à me collata cum omnibus suis pertinentiis, terris videlicet cultis & incultis, mancipiis utriusque sexus, villis, pascuis, pratis, silvis, venationibus, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, viis et inviis, exitibus & redditibus, quæsitis & inquirendis, ceterisque omnibus, quæ quomodocumque donari possunt, utilitatibus in mandiburdium & sustentionem

tionem omnipotentis Dei, Sanctorumque omnium committo: ammonens, & contestans sub nomine Domini nostri Iesu Christi, ut nullus Successor meus, siue aliqua persona magna, siue parva, contra Ecclesias Dei seruiens, foris & intus eidem Monasterio rebusque concessis seu concedendis aliquam violentiam, seu rapinam ulla temeritate inferre presumat. Si quis autem de prefato Monasterio aliqua auferre, vel minuere de thesauris vel pradiis injuste temptaverit, vel Monachis ibidem constitutis vim aliquam siue molestiam intulerit, omnipotentis Dei Sanctorumque ejus iram atque offensam incurrat; & in die iudicii, si non emendaverit, dominico maledicto subjaceat, Ite maledicti in ignem aeternum, qui preparatus est diabolo & angelis ejus. Constituimus autem & volumus, non census vel debiti, sed inviolabilis causa dilectionis, ut Abbas prefati Monasterii omni anno in dedicatione Ecclesie sue Episcopum, si praesens est, Canonicosque suos ad convivium invitet, nihilque aliud praeter quod caritas distulerit, aliquando persolvere cogatur. Defuncto vero Abbate habeant Monachi potestatem secundum timorem Dei eligendi Abbatem, nec quisquam eis per violentiam aliquam, seu per malignum consilium in hacre obsistat. Hoc autem votum meum Domine Iesu Christe peto, ut clementer suscipias tribuasque, ut quicumque hanc traditionem nostram atque licentiam liberalem infringere vel permutare quolibet ingenio temptaverit, maledictioni & ultioni, quam invasoribus Ecclesiarum tuarum preparasti, incurrat. Actum in die consecrationis ejusdem Monasterii, anno ab Incarnat. Domini M. trigesimo primo, indictione quarta decima, quarto Non. Novembris, praesentibus & adjuvantibus auctoritate sua Episcopis, Domino Hunfrido Parthenopolitano, Godcharo Hildenesemensi, Siegerto Mindensi. Hanc autem traditionem Amelungus Comes, summus majoris Ecclesie advocatus manu sua suscepit & regia potestatis banno in Comitatu suo stabilivit. Super hys praesentium atque futurorum orationem bonis prodesse obsecramus, ut ipse mihi in die iudicii mercedem restituat, pro cuius amore hac incepti atque perfecti.

Nihil sanctis viris sollicitius, quam ut ea, quae Deo donaverant & consecraverant, apud posteros integra intactaque manerent: hinc illae frequentes imprecationes execrationesque, quibus ad divinum iudicem ac vindicem provocant, tanquam praescij, quae rapaces ac sacrilegae manus aliquando accessurae in spoliis Ecclesiae. Neque satis habuit Meinwercus ea, quae his tabulis consignarat, palam recitare; sed singulos Episcopos ordine suggestum conscendere, ut ipse fecerat, & diras hasce ultrices in capita Sacrilegorum repetito carmine evocare voluit. Et quia templum Monasterij in formam crucis constructum erat, Hierosolymitani in modum, Meinwercus in omnibus Monasterij ejus praedijs ad fores & vestigia aedium triumphale crucis signum praefigi iussit.

Auctor vita Meinw. Marianus Scotus, Serrarius in Mogunt. histor. Bardo Archiep. Moguntinus, ejus laus.

Invitatus fuerat ad hanc celebritatem Bardo quoque, Moguntinus Archiepiscopus ac Metropolitanus Ecclesiae, sed nescio quibus impeditus sese excusavit; jam enim Bardo Ariboni Archiepiscopo VIII Idus Aprilis defuncto in itinere Romano, Imperatricis favore successerat, primum ex nobili Weteraviae Monachus Fuldensis, ex eoque coenobio Abbas Werthinensis apud nos ad Ruram postulatus. Inde rursum Abbas Hertzfeldiensis delectus. Vir ob argenteam vocem & facundiam dicendi ejus saeculi Chrysostomus appellatus: quas naturae dotes cum multis virtutibus exornatas haberet, ad fastigium Archiepiscopatus est proventus, vitamque exinde pari sanctitate conspicuam exegit, ut multis cum commendant Scriptores.

Antequam

Antequam ad sequentem progrediamur, juvat hunc annum claudere insigni Monasterij Abdinckhoffensis encomio, quod in veteri MS. sic legitur.

Monasterium SS. Petri et Pauli honori sacrum, longe celeberrimum, Cœnobium intra muros Paderbornenses, Monastica disciplina vigore et virorum eruditorum copia locuples fundatum fuit à B. Meinwerco Episcopo Paderbornensi S. Henrici Imperatoris Cognato, Comite Teisterbandiæ in Geldriâ, Anno Christi 1015 et anno 1031 absolutum, illato S. Felicis Martyris sacro corpore insigniter dotatum, inque presentia, Hunfridi Archiepiscopi Magdeburgensis, et Episcoporum S. Godehardi Hildesimensis, Siberti Mindensis, Sifridi Monasteriensis 4to nonas Novembr. dedicatum à Fundatore; maximis deinceps Privilegiis à Romanis Pontificibus à Caesaribus et Episcopis exornatum, eâ semper disciplina Regularis laude floruit, ut inde undique exemplaria Virtutum, ad diversa Cœnobia Abbates ac integræ Monachorum Colonia expeterentur; à nonneminè seminarium Abbatum appellatum. Et quæ plura in laudem illius hic proferuntur, nosque deinceps suis locis prosecuturi sumus.

Annus Christi 1032.

Joannis XX Pont. 9.
Conradi II Regis 9. Imper. 6.
Meinweri Ep. Pad. 24.

Bello Polonico prospere confecto, Imperator ex regressu in Saxoniâ, à Meinwerco Episcopo Paderbornam invitatus accessit cum Gifela Imperatrice, Henrico Rege, Egilberto Frisingensi Episcopo Regis moderatore, totaque aula, & rursus Natalem Christi diem, ut priori anno fecerat, cum Meinwerco ad Paderæ fontes celebravit. Tum verò postquam Imperatorem introduxisset in Monasterium Abdingkhovianum à se magnificè constructum dotatumq; , ac præclaram cleri populique disciplinam objecisset Imperatoris oculis; Imperator omnia Monasterij Abdinghoviani privilegia, jura ac prædiorum bona ab Henrico Imperatore & Meinwerco Episcopo donata, præclaro, quod hic reddimus, diplomate rata habuit.

*Auctor vita
Meinw.*

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Conradus divina favente clementia Romanorum Imperator augustus. Si loca Ecclesiasticis obsequiis deputata nostra imperiali auctoritate stabilire et confirmare studuerimus, id nobis regni que nostri statui profuturum fideliter et veraciter credimus. Quapropter omnium Dei nostri que fidelium universitati notum esse volumus, qualiter nos ob interventum ac petitionem dilectissimæ Conjugis nostræ Gifelæ Imperatricis augustæ, et amantissimæ nostræ prolis Heinrici Regis, et Egilberti Frisingensis Episcopi, nec non de votum servitium Meinweri venerabilis Paderbornensis

*Confir-
matur
fundatio
Abdinck-
hoviana à
Conrado
Imp.*

Paderbornensis Ecclesia Episcopi domi forisque nobis frequenter et fideliter impensum, talia bona, qualia tam ab eo, quam à bonæ memoriæ prædecessore nostro Heinricho Imperatore secundo, seu aliis fidelibus sollempniter delegata sunt Monasterio, quod ipse in occidentali parte civitatis Episcopi sui, in honore sanctæ Mariæ perpetuæ Virginis, Sanctorumque Apostolorum Petri et Pauli, omniumque Sanctorum dedicando consummavit, in Ecclesijs, decimis, Villis, mancipiis, pradiis majoribus et minoribus, cum universis ad hæc legaliter aspicientibus, curtisicis, edificiis, arcis, terris, cultis et incultis, campis, pratis, pascuis, silvis, venationibus, aquis, aquarumque decursibus, piscationibus, molis, molendinis, viis et invias, exitibus et reditibus, quæstis et inquirendis, cæterisque omnibus, quæ quomodocumq; dici sive scribi aut nominari possunt, utilitatibus, quæ in eis sunt, vel deinceps fieri legitime possunt, per hoc nostrum imperiale præceptum stabilientes confirmamus et corroboramus, eo videlicet tenore, ut hæc sub plenissima immunitatis tuitione consistant, et sub nostra imperialis auctoritatis defensione præfata Ecclesiæ fratres sub B. Benedicti regula Domino famulantes ea possideant: Ita ut nullus Judex publicus, vel quilibet aliqua judiciaria potestate prædicta loca, vel possessiones eidem Ecclesiæ concessas, vel concedendas ad causas judicario more audiendas, vel freda, tributa exigenda, mansiones vel paratas faciendas, aut fidei jussores tollendos, aut homines ipsorum tam litos quam ingenuos super terrarum eorum commanentes contra rationem distringendos nullo unquam tempore ingredi audeat, vel ullas publicas functiones aut redibitiones vel illicitas occasiones requirere vel exigere ullo modo præsumat, sed prænominatæ Ecclesiæ Abbas cum suo advocato, quem communicato fratrum suorum consilio in defensorem elegerit, causas rerum agendarum sagaciter prævidens, et sapienter disponens suis suorumque fratrum utilitatibus in omnibus fideliter et utiliter prospiciat. Homnibus quoque eidem Ecclesiæ collatis, qui vulgo *Mahnam* dicuntur, prædictæ regie auctoritatis tuitionem nostram constituimus, et quidquid Fiscus regius de eis consequi debuit, totum nos pro æterna remuneratione, et nostra nostræque Conjugis, et prolis commemoratione prædictæ Ecclesiæ ad stipendia pauperum, et lumina continenda concedimus. Et ut hæc nostræ liberalis confirmationis auctoritas stabilis et inconversa omni posthinc permaneat tempore, hoc Imperiale præceptum inde conscriptum manu propria confirmantes sigilli nostri impressione jussimus insigniri. Data XVII. Calend. Februarii indict. XVI. anno Dominicæ Incarnationis MXXXII. anno verò Domini Chonradi secundi regnantis VIII. Imperii autem V. actum Paderbrum in Dei nomine feliciter Amen.

Jugerum
40 dona-
tio rata
habetur.

Perstitit Imperator in Januariū cum Imperatrice & filio Paderbornæ apud Meinwerum; per quod tempus donatio arcæ & quadraginta jugerum in pago Nitherga ac villa Holthusana, ab Hildelino nobili viro atque Oda ejus Conjugæ antehac facta, Episcoporum & Comitum testimonijs corroborata est. Hæc literas, quia aliorum Paderbornæ præsentium Episcoporum ac procerum nomina exhibent, hic interjungimus.

Notum

Notum
fidelis nom-
dis Annale
Nitherga,
sua matris
ga, in vil-
ejusdem p-
di Kiliani
matione j
Quod ver-
sua Contes-
per villam
catum An-
primum f-
est, conseq-
Hildrova
Thiaderic
Thiaderic
Fel-
Imperat-
Virginu
wardesh
ad Dime
Imperij
ginum
tes Wer-
et si origi-
defien-
Bernwa
Ecclesia
solemn-
scopi M
quonda
Henric
gnoque
liquijs
annis B
hæresis
num M
bus. I
Virgin
trice, fil
ret Imp
navit M

Notum sit omnibus fidelibus, presentibus scilicet ac futuris, quod quidam fidelis nomine Hildelin, per consensum suæ contectalis Ode, et iustissimi hæredis Arnaldi, unam arcem et XL jugera cum omnibus appendiciis in pago Nihterga, in villa quæ dicitur Holthusen, et Arnaldus scilicet cum consensu suæ matris ejusdem Ode, et prædicti Hildelini unum litum in pago Almun- ga, in villa quæ vocatur Barghusen cum sua uxore et filio, et cum omnibus ejusdem prædii appendiciis, ad dominium sanctæ Dei genitricis Mariæ, et san- cti Kiliani martyris sanctique Liborii Confessoris atque Pontificis, pro deci- matione super villam Emiggarothun acquirenda in proprium tradidit. Quod verò Meinvercus Episcopus pie perpendens prædicto Hildelino et suæ Contectali, et Arnoldo omnibusque posteris ejus eandem decimationem su- per villam, quæ vocatur Emiggarothun, pro prædicto prædio per suum advo- catum Amelung in proprium dedit. Hæc itaque traditio III nonas Novembris primùm facta, III Nonas Januarii in Paderbrun iterata atque confirmata est, consedentibus ibidem Archiepiscopo Hunfritho, et Episcopo Sibertho, et Hildervoardo, atque Liuzone Episcopis, et adstantibus Fritherico, Gerberto, Thiaderico Comitibus, Brun, Godebald, Erp, Rathuboda, Eobert, Wilzin, Thiaderic, Haold, Offa, Haold, Godescalc, Bennaka, Folchard.

Festis nascentis anni diebus Paderbornæ transactis, Conradus Imperator, adscito itineris Comite Meinverco, Hildewardeshufense Virginum cœnobium invisit. Diversum hoc Monasterium ab Hel- wardeshufano, de quo supra relatum est in Ottone III Imperatore, ad Dimolam fluvium ab Ekkardo Comite dotatum. Inter illustria Imperij Monasteria hoc virorum; illud verò, de quo hic agimus, Vir- ginum fuit prope Mundam Brunsvicensis Oppidum ad Confluen- tes Werræ & Fuldæ, ac celebre quondam ac imperiale cœnobium; etsi origines nobis nondum compertæ. Fuerit ne Moguntini, an Hil- densis jurisdictionis, incertum habeas, quando Tangmarus de Bernwardo Episcopo suo, Abbatiam, inquit, Hildevardeshufensis Ecclesiæ, sibi ab Imperatore traditam, in qua matertera ejus præerat, solemniter dedicare voluit; quo in opere turbatus est ab Archiepi- scopi Moguntini ministris, ejectusque non sine cæde suorum. Statua quondam in eo cœnobio fuit B. Virginis, miraculis clara, quæ ab Henrico Brunsvicensi Duce catholico Foro Julium translata, ma- gnoque cultu in templo Societatis reposita. Multis quoque fuit re- liquijs Sanctorum dotatum, quas inter caput Elisabethæ matris Jo- annis Baptistæ, ab Erico filio Collegio Fuldensi donatum, antequam hæresis cœnobium in spoliū traheret; nam ut Helvvardeshufa- num Monasterium cessit Hassis, ita Hildevardense Brunsvicensi- bus. Longè sanè dispar religionis cultus, cum Conradus Imperator Virginum eo in cœnobio florentium pietate invitatus cum Impera- trice, filio Rege, & Meinverco eò diverteret. Ubi dum hospes, age- ret Imperator, opima rursum villâ cum alijs minoribus prædijs do- navit Meinvercum nostrum.

Qqq

Auctor vita
Meinver.
n. 18.
Conradus
cum
Mein-
verco
Hilde-
vardes-
hufensem
Partheno-
nem in-
viseit.

Compla-
ribus Præ-
dijs Con-
radus
Mein-
vercum
In donat.

In nomine sancte et individue Trinitatis, Conradus divina favente clementia Romanorum Imperator augustus. Noverit omnium Dei nostrique fidelium presentium scilicet ac futurorum, industria, qualiter nos fidei nostro Meinverco Paderbrun. Episcopo et Ecclesie, cui ipse Deo donante presidet, ob interventum et petitionem dilecte Conjugis nostre Gisle Imperatricis. Augusta, et amantissima nostra prolis Heinrichi Regis, et Egilberti Frisingensis Ecclesie venerabilis Episcopi, nec non ob suum frequens et devotum servitium, quandam nostre proprietatis curtem Gardenebiki nominatam, sitam in pago Laeni, in comitatu Hermannii Comitis, cum omni sua integritate, vel quidquid predii habuimus in villis Hurvinadal, Molduggarvel, Ludoveshusen situm in eodem pago, et in comitatu prenominati. H. cum omnibus ad idem pertinentibus, cum arvis, edificis, mancipis utriusque sexus inibi habitantibus, agris, terris cultis et incultis, pratis, pascuis, campis, silvis, venationibus, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molis, molendinis, viis et invias, exitibus et redditibus, quæstis et inquirendis, seu cum omni utilitate, quæ aut scribi, aut nominari potest, in proprium tradidimus, et de nostro jure ac dominio in suum jus atque dominium omnino transfundimus, eo quoque tenore, ut predictus fidelis noster M. Episcopus sive longe sive prope sit, nos, sue servitutis non immemores esse recognoscat, et ut ipse sui que Successores de supra nominatis prediis liberam deinceps potestatem habeant tenendi, tradendi, commutandi, vel quidquid placuerit faciendi, ad usum tamen prenominate Ecclesie, in honore S. Liborii constructa et consecrata. Et ut hæc nostre traditionis auctoritas stabilis et inconversa omni tempore perseveret, hoc preceptum inde conscriptum subiusque manu propria roboratum sigilli nostri impressione insigniri iussimus.

Signum Domni Chounradi

invißissimi Romanorum
Imperatoris augusti.

Odalricus Cancellarius ad vicem Bardonis Archiepiscopi recognovit. Data XV. Calend. Februarii Indict. XV. anno Dominice Incarnationis MXXXII. anno autem Domni Chounradi secundi regnantis VIII. Imperii vero V. actum Hiltivardeshusen feliciter amen.

Auctor vi-
ta Meinv.
n. 118.
Integrum
Comita-
tum lar-
gitur
Conradus
Mein-
werco,

Post illa Conradus Imperator in Weteraviam digressus, Frisla-
riam adiit, locum a D. Bonifacii, & primæ Christianæ religionis cultu-
ra celebrem. Affectatus hac profectioe Cæsarem Meinvercus Epi-
scopus, tam grato Cæsari obsequio, tantaque gratia, qua comitatum
Hermannii Comitis, situm in tribus pagis Auga, Netege, & Hessiga, ut
Auctor vitæ retulit, a Conrado Imperatore donatum accepit. Tabu-
las hujus munificæ donationis temporum injuria subtraxit. Sensim
Conradus Henrici Imperatoris liberalitatem in Ecclesiam Paderbor-
nam exæquare visus, ita utriusque Imperatoris animum sibi demeri-
tus est Meinvercus, & mirificè supra omnes superiores Episcopos
auxit bona Ecclesie suæ.

Sub

Sub Autumni tempus Imperator Saxoniam ingressus, atque ad Albim, Meinverco Comite, delatus, Magdenburgi ad preces Giselæ Imperatricis & Henrici Regis filij sex mancipia, quorum hæc nomina sunt Thietmar, Liuzza, Heregrini, Ethilier, Athalvard, Wieburg cum omnibus eorum bonis xii Calend. Septembris novo liberalitatis munere Meinverco donavit. His atque alijs opibus Meinvercus, quæ partim donatione Cæsarum, partim aliorum privatorum hominum liberalitate ultro in manus ei oblata venerant (uti hac super re complures apud nos extant tabulæ) cœpit alia pro Dei honore & cleri augmento versare cum animo, ac novum Canonicorum Collegium Burstorfianum, novamque Collegij Basilicam moliri. Ad quod opus primum Imperatoris voluntatem expetijt, quâ impetrata, quia ad formam templi Hierosolymitani, ac sepulchri Christi Basilicam meditabatur, misit in Palæstinam Winonem Abbatem, quem è Monachis Paderbornensibus præfecerat Helmvardeshufano Monasterio, ad ideam ejus templi inspiciendam deferendamque ad se in Saxoniam.

Auctor vita Meinverci.

Meinvercus, ad Hierosolymitani templi Eclypon ferendum Winonem ablegat in Palæstinam.

Inter hæc exemit hic annus è numero mortalium Sigefridum xiii Episcopum Mimigardevordensem, virum ea ætate non minus religione & omnium virtutum Episcopalium, quàm generis nobilitate illustrem, quocum Meinverco magna necessitudo, ac familiaritas intercessit. Multa ille per decennium sacri sui muneris gessit in augendis Ecclesiæ bonis, in dotando Collegio Canonicorum, in exornanda Ecclesiæ suppellectili, quæ fasti eorum memorant. Inter ejus monumenta ostenditur hodie dum Xenodochium inter pontes fluvij ejus liberalitate dotatum. Eo Antistite Netmordanobilis & opulenta matrona, ac filia ejus Frederenna magnam partem patrimonij dedere Ecclesiæ, ex quo ædes sacræ in Bentlagen ad Amisfin haud procul Reinæ Oppido, in Varloe, Appenhulsen, Hiltorpe, & Corde constructæ, & Sacerdotes eorum locorum dotati. Singulas hæc Ecclesias Sigefridus consecravat, Successorem nactus Hermannum ejus nominis primum Episcopum, Conradi Imperatoris, quod opinari fas erit, studio impositum.

Sigefridi Monasteriensis Episcopi mors & encomium.

Annus Christi 1033.

Joannis XX Pont. 10.

Conradi Regis 10. Imper. 7.

Meinweri Ep. Pad. 25.

Fine anni Conradus Imperator cum Henrico filio Argentinæ Natalem Christi celebravit. Nam in superiorem Germaniam profectus est, quod hoc anno Rudolphus Burgundiæ Rex, Giselæ Imperatricis avunculus, priusquam sine prole è vita abiret,

Burgundiæ Imperio accedit.

Q99 2

trans.

Sub

Wippo
presbyt.
Broover.
lib. 11. ann.
Trev.

transmiserit Henrico filio Imperatoris diadema Regni unâ cum Lan-
cea Domini. Igitur ad Regni ejus possessionem adeundam cum exer-
citu, sæva licet hyeme, Burgundiam intravit, & Regnum filio Impe-
rioque asseruit: expulso Odone Franciæ Comite, qui, quod Sorore
Rudolphi Regis genitus esset, Regnum illud hereditario sibi jure ven-
dicabat. Id Regnum, quia Arelatense censebatur, non modò ejus in-
signia Imperator sibi sumpsit; sed titulum etiam Arelatensis Cancel-
larij ad Trevirenses Archiepiscopos pervenisse opinantur. Ita verò
Burgundia in provinciæ formam redacta, postquam per annos plu-
quam centenos triginta gentis suæ Reges habuisset, Germanico Im-
perio adjungitur; quemadmodum Friderico Mosellano Duce sine
prole extincto, subrogatus Gothelo inferioris Lotharingiæ Dux to-
tam Lotharingiam vicario munere administravit. Ea hujus Impera-
toris erat magnitudo animi, & Imperij majestas.

Pascha dehinc Imperator Neomagi celebre habuit, quo in loco
ac palatio regio, cum res Frisiæ earumque regionum ordinaret, Im-
peratorem affecutus Meinvercus, alio dono regale prædium Mars-
velt cum mancipiis ad preces Gisela Imperatricis & Henrici Regis
filij impetravit; id hisce literis à Conrado impertitum.

Marsvel-
dense
Prædium
cum non-
nullis
mancipijs
Mein-
verco
datur à
Conrado.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Conradus divina favente
clementia Romanorum Imperator augustus. Omnibus Christi nostrique fide-
libus notum esse volumus, qualiter nos ob interventum ac petitionem caræ
Conjugis Gisela videlicet Imperatricis augustæ, nec non et dilecti filii nostri
Henrici Regis, et Meinverci Paderbrunnensis Ecclesiæ Episcopi fidele ser-
vitium, nobis secundum nostrum votum frequentissimè impensum, quoddam
nostri juris prædium in Marsvelde, in pago Rietega, et in comitatu Odonis
comitis situm, cum mancipijs utriusque sexus, quorum hæc sunt nomina, Wiga
et uxor ejus, Olike et filius ejus, Albern et soror ejus Athelhilt, Volclach et filius
ejus Buna et soror ejus Gele, et cum omni lege ad idem prædium jure pertinen-
te, arvis, edificijs, agris, pratis, terris cultis et incultis, pascuis, silvis, venatio-
nibus, exitibus et redditibus, viis et inviis, aquis, piscationibus, aquarumque de-
cursibus, molendinis, quæstis et inquirendis, omni que utilitate, quæ scribi aut
nominari potest, ad Monasterium sanctæ Mariæ et sancti Kiliani sanctique
Liborii tradidimus in proprium perpetualiterque ibi existendum; eo videlicet
tenore, ut ejusdem sacræ Sedis Episcopus sui que Successores liberam inde habe-
ant potestatem tenendi, tradendi, vendendi, commutandi, vel quidquid sibi
placuerit, faciendi, ad usum tamen ejusdem Ecclesiæ. Ad hæc sub eadem præ-
cepti auctoritate tria mancipia, quorum hæc sunt nomina, Emma, Sicca, Wer-
thubrecht ad prædictum monasterium in proprium tradidimus. Et ut hæc no-
stræ traditionis auctoritas stabilis et inconvulsa per omnium curricula anno-
rum permaneat, hoc præceptum inde conscriptum, subtusque propria manu
nostra confirmatum sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum

Signum Domni Conradi

Romanorum Imperatoris
augusti.

Burchardus Cancellarius vice Bardonis recognovit. Data III Idus Maji, anno Dominice Incarnat. MXXXIII. indictione prima. anno autem Domini Chounradi secundi regnantis VIII. imperii VI. actum Norimago feliciter Amen.

Eadem in urbe, eodemque profus die III Calend. Maji Geroldus Werthinensis ad Ruram Abbas omnia priorum Cæsarum privilegia A quo & confirmantur privilegia Werthinensia. Monasterio D. Ludgeri data, imperialia non modo auctoritate confirmata, sed nova liberalitate à Conrado aucta consecutus est; quod diploma ob D. Ludgeri ac loci venerationem hic juvat referre.

In Nomine S. & Individue Trinitatis. Conradus divina favente Clementia Rex Imperator Augustus. Omnium Christi nostrorumque fidelium universitatem scire jubemus, quod fidelis noster Geroldus abba monasterii, quod vocatur Werdina, insinuat celsitudini nostræ, qualiter monachorum canobium sibi concessum à beate memoria Sancto Liudgero Episcopo in propria ejus hereditate fuerit constructum, monachisque contraditum, ac gloriosissimorum Regum HLudewici filii Regis Magni Karoli ac Successorum ejus, videlicet Henrici, trium Ottonum, nec non secundi Henrici Imperatoris invictissimi, pro aterna ipsorum omnisque generis memoria, defensione, ac tuitione hæcenus fuerit conservatum. Quamobrem nostram imploravit Clementiam, ut idem monasterium sub nova tuitione suscipientes, omnes concessiones ab antecessoribus nostris sibi collatas nostræ præcepto auctoritatis firmaremus. Cujus rationabili ac justa petitioni assensum præbentes, decernimus atque jubemus, ut idem monasterium imprimis cum omnibus ad se pertinentibus plenissima iurisdictionis securitate perfruatur, neque publicis exactionibus eidem monasterio subjacentes, liberi vel servi, sive à qualibet culpa rei ab ulla potestate judiciaria constringantur, sed advocatus eorum, si quid inquirendum est corrigendum inquirat aut corrigat. Præterea quod aliis quoque monachorum canobiis concessum est, ut ubicunque dominicos mansos habuerint, in quocunque sint Episcopo, seu præfectura, vel in omni regno à Deo nobis collato, decimas dent ad portam monasterii, nec ab ullo penitus alibi dare cogantur; sed ab eisdem pro nostra beatitudine perpetua supervenientibus peregrinis ac hospitibus serviantur: insuper etiam eidem abbati & populis ad prædictum monasterium servientibus regali nostra potentia viam navigii concessimus de illo loco ubi Rura fluvius influit Renum; corationis tenore, ut omne per ævum, clausulis, nec ulla impediende causa liberam habeant potestatem navigandi sursum contra Rura fluvii decursum usque ad Werthina monasterium. Ad hæc quoque eidem fratrum collegio ad eligendum inter se abbatem regularis electionis potestatem concedimus. Abbas illius monasterii ad castra, nec in hostem ire cogatur. Insuper homines fratrum ipsorum ab omni vectigalium & thelonii inquisitione securi consistant. Et quia nihil ad illum locum pertinet, nisi tantum hereditas Sancti Liudgeri, ac propinquorum ejus, & elemosynæ religiosorum hominum, ideo liceat abbati illud monasterium cum rebus ad se pertinentibus liberè possidere, quatenus eum cum fratribus ibi famulantibus melius delectet pro nostra ac totius Ecclesiæ salute divinam jugiter implorare Clementiam. Et ut hæc nostra auctoritas stabilis permaneat, eam manu propria roborantes sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum Domni Conradi

Romanorum Imperatoris
invictissimi.

Burchardus Cancellarius vice Bardonis Archicancellarii recognovit. Data III Kal. maji. Anno incarnationis Domini millesimo XXXIII. Indict. prima, anno autem Domini Conradi secundi regni VIII. Imperii verò VI. actum Huimago feliciter amen.

Ab

Signum

Mercatus
ac telonij
jus Con-
radus
concedit
Helm-
wardes-
husano
Abbati ad
preces
Mein-
werci.

Ab inferiori Rheno Imperator in Saxoniam discessit: quippe aquilæ instar transvolabant Imperatores provincias Imperij, ubique præsentiam & majestatem circumferendo, quos postea ex abdito tanquam Reges Persarum venerari necesse fuit. In hac profectioe Imperator xii Calendas Julii Northusæ Winoni, Helmwardeshusani Monasterij Abbati, quem in Palæstinam à Meinwerco destinatum dixi, jus dedit mercatus, cudendæ monetæ, & telonij, rogatu Imperatricis, Henrici filij Regis, ac Meinwerci Episcopi; quo denuo cognoscas Meinwercum adhuc Imperatori in obsequijs aulæ Comitum hæsisse: nec pro se tantum, sed & pro cœnobijs suis multum valuisse apud Imperatorem. Tabulas hinc referam, etsi imperiale illud Monasterium in potestatem hæresis & Hassorum cesserit.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Chuonradus divina favente clementia Romanorum Imperator augustus. Omnium nostri Christi q̃ fide- lium tam præsens quàm et futura comperiat turba, qualiter nos ob interven- tum ac petitionem dilectæ Conjugis nostræ Gisele Imperatricis videlicet au- gustæ, et nostræ dilectissimæ prolis Heinrici Regis, nec non et fidelis nostri Meinwerci Episcopi, maxime verò ob amorem Dei, Winoni sanctæ Heln- wardeshusensis Ecclesiæ venerabili Abbati concessimus, largiti sumus, ac firmiter dedimus fas, licentiam atque potestatem in eodem loco Helnwardeshusano dicto, in Comitatu Benmonis Comititis, et in pago Angera sito, faciendi, habendi, ac construendi mercatum, monetam constituendi, telonium accipiendi, ibique totius publicæ functionis negotium decrevimus colendum. Unde imperiali jubemus potentia, ut omnes negotiatores, ceterique ibidem mercatum excolentes, commorantes, euntes et redeuntes talem pacem ta- lemque justitiam obtineant, qualem illi detinent, qui Moguntia, Colonia, et Trutmannia negotium exercent, talemque bannum persolvant, qui idem mercatum inquietare aut infringere præsumant: idem mercatum cum jam dicta functione, moneta, banno et telonio in proprium tradimus memorato cœnobio suisque rectoribus in perpetuum. Et ut hæc traditio firmiter omni permaneat ævo, hanc cartam inde conscriptam, propriaque manu corrobora- ratam, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum Domni Chuonradi

Romanorum Imperatoris
invictissimi.

Burchardus Cancellarius vice Bardonis Archicappellani recognovit. Data xii Calend. Julii, anno D. Incarnat. MXXXIII. indictione 7. anno autem Domni Chuonradi secundi regnantis VIII. Imperantis verò VI. actum Northusæ feliciter Amen.

Haud multò post Imperator Merseburgi commoratus in Thu-
ringia vi Idus Julij Sigefrido Mindensi Episcopo amplum nemus
Imperatoria liberalitate donavit, quod cum à Pistorio inter Minden-
sia diplomata publici juris sit factum, hinc prætermitto; ubique enim
hujus

hujus Imperatoris non secus quam D. Henrici vestigia liberalitatis in Ecclesias deprehendas.

Sed longe illustrius hujus Imperatoris beneficium, quo Comitatum Dodiconis, seu Warburgensem Meinwerco & Ecclesie Paderbornensi per id tempus Imperatoria auctoritate reddidit. Inter-
 verterat hunc Aribon Moguntinus Archiepiscopus, ut supra relatum est, gratia Imperatoris infirmoque jure à Paderbornensi Ecclesia, abstractum, transcripserat in suam diocesim, Imperatore ab Archiepiscopo, quod per initia Regni non satis exploratam haberet causam æquitatem, facile circumvento. Laboravit in septimum annum Meinwercus pro recipiendo Comitatu apud Imperatorem Conradum, nec vivo Aribone Archiepiscopo quidquam obtinere licuit, quod Aribone ex prima Electione obligatus esset Imperator. Eo mortuo, continuis precibus, & expositis justæ causæ argumentis, Imperatorem tandem reflexit in aliam mentem, comitatumque nobilem Ecclesie suæ restitutum impetravit. Ac ne Bardoni Moguntino sanctiori Episcopo, qui Ariboni successerat, querelæ novæque discordiæ locus relinqueretur, alium illi imperialis juris Comitatum reposuit. Ejus rei gratia ipsum Conradi Imperatoris diploma, quo mirifice Meinwerco obsequia ac merita commendantur, hic juvabit recitare.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Chvonradus divina favente clementia Romanorum Imperator augustus. Notum sit omnibus Christi nostrique fidelibus, presentibus ac futuris, qualiter antecessor noster beatæ memoriæ Heinricus Imperator, cujus semper animus in Dei Ecclesiis meliorandis et amplificandis invigilavit, Paderbrunnensis paupertatem miseratus Ecclesie multa ei bona, tam in prædiis, quam in aliis facultatibus, larga manu pro Dei amore, dilectique sibi præsulis Meginwverchi assiduo et devotissimo obsequio contulit, inter quæ etiam comitatum Duodiconis quondam Comitatus eidem Ecclesie imperiali munificentia legitime donavit, tradidit, delegavit: illo autem antecessore nostro defuncto, nos, qui loco illius in regnum successimus, per suggestionem Magontini præsulis eundem Comitatum à præfata Ecclesia tulimus, et in jus Moguntine Ecclesie, rudes adhuc in regno, injusto persuasi consilio, irrationabiliter transulimus et transmuvimus: imperiali autem nostra potestate Dei gratia magis magisque in regno confirmata et corroborata, Meginwvercus præsul Imperatorum devotissimus servitor et amator, marthæ sedulis satagens obsequiis, non cessavit, nec quievit, supplicando, serviendo, quo ad usque nos omnipotentis Dei, in cujus manu corda sunt regum, commoniti, instinctu dilectæ conjugis nostræ Gisele, nec non Henrici filii nostri magnifici Regis interventu, Ecclesie suæ, scilicet Paderbrunnensi, totum Bernhardi Comitatus quondam Comitatum, qui situs est in locis Hesse, Nitergo, Nege, Bohterefgo, legitima traditione reddidimus, restituvimus, redonavimus. Precarvntes autem nos, et precogitantes, ne ali-

Autor vita
 Meinw.
 n. 121.
 Recupe-
 rat comi-
 tatum
 Warbur-
 gensem
 Mein-
 wercus.

qua

qua postmodum inter ipsas Ecclesias de hac re controversa fieret et discordia, Moguntina Ecclesie Comitatum, qui situs est in Cluinga propter pacis confirmationem, imperiali nostro jure concessimus, et hoc nostra parte ita est compactum, sicq; definitum, ut neutra Ecclesiarum illarum aliquod de predictis rebus sibi inquisitis aliquo modo patiatu detrimentum. Si quis autem diabolica suasionem seductus hanc nostram traditionem in aliquo infringere, sciat se odium Dei Sanctorumque ejus habiturum, et M. libras auri puri composuturum, medietatem Camera nostra, et medietatem predicta Paderbrunnensis Ecclesie rectori; quod ut verius credatur, et diligentissime ab omnibus in perpetuum servetur, preceptum inde conscriptum manu propria subtus firmavimus, et sigillo nostro insigniri jussimus.

Signum Domni Chuonradi

invictissimi Romanorum
Imperatoris augusti.

Burchardus Cancellarius ad vicem Bardonis Archicappellani recognovit. Datum IIII. Non. augusti. Indict. 1. anno Dominice Incarnat. MXXXIII. anno autem Domni Chuonradi secundi regnantis VIII. Imperantis VII. actum Liutburg feliciter amen.

Lambert.
Schafu.
Brouv. lib.
11. ann. Tre-
vir.
Chron. Hil-
desf.
Chron. ve-
tusi apud
Brouv. in
notis.

Æquus Imperator, & justitiæ amantissimus; sed non minus religione & pietate, quam armis præstans, qui per id tempus gentilitium intra Nemetes & Vangiones Limburgense castrum convertit in Monasterium Monachorum. Sub exitum huius anni Meinwercus denuo Imperatorem cum Imperatrice, & Henrico Rege filio, totaque aula Paderbornam traxit, quocum Natalitia Christi festivis gaudijs celebravit.

Annus Christi 1034.

Benedicti IX Pont. 1.
Conradi II Reg. 11. Imper. 8.
Meinwerci Ep. Pad. 26.

Wippo
presbyt.
Herman.
Cont.
Sigebertus.

Conradus
Imp. Bur-
gundiam
domat.

Et per fili-
um Bo-
hemiam.

Annus dehinc trigessimus quartus supra millesimum accedit, triplici bello, Burgundico videlicet, Bohemico, & Slavico celebris. Burgundicum ipse Cæsar suscepit, eoque Ratisbonam profectus, peractoque istic Paschatis festo movit in Burgundiam cum Teutonico exercitu, cui Italicum occurrere jussit; junctisque viribus Odonem Comitem ex occupatis castris & provinciis ejecit, acceptisque obsidibus, & Regno in potestatem redacto, rediit per Alsatiā ad Imperatricem, quæ Argentorati reditum præstolabatur Imperatoris. Quo tempore Methilda Cæsaris filia, egregiæ pulchritudinis & virtutis virgo, eoque jam Henrico Gallorum Regi desponsata, moritur. Bellum inter hæc Bohemicum gessit patris imperio Henricus Rex, & Udalricum Bohemorum Ducem, & cum eo conspirantes Slavos, Polonosque Patri rebelles subegit. His per tyrocinia belli ac prima

auspicia

auspicia feliciter gestis, Patri occurrit, duplicique victoria Pater & filius Imperium recrearunt. Inde conjunctis armis, attractisque Saxonis copijs, tertium inchoatum est bellum adversus Luttizios Slavos, qui & Wilsi, & Velatabi dicuntur apud Helmoldum & alios, interque Albim & Oderam incolere. Nota gens, cui cum Redarijs quibusdam longa bella fuerunt: olim, ut Wippo presbyter scribit, Semichristiani, post ad Idololatriam relapsi, paganis ritibus vivebant; eoque per id tempus multa inter Saxones & paganos dissidia, praeda, incursationes. Jam postquam Imperator ad Albim pervenit cum exercitu, coepit quærere Utri pacem primò violassent. Saxones ruptæ pacis culpam in Slavos rejecere: contra Slavi in Saxones; cumque litigando neutra pars alteri cederet, Slavi duello rem decidi postulant à Cæsare: nec id detrectant Saxones. Igitur duo pugiles in medium profiliunt, alter Sclavus conscientiae veritatis innixus, alter Saxo confusus christiana sua religione. Verum quod malam causam sub patrocinio bonæ religionis susceperet, in congressu multis vulneribus confossus cecidit. *Bona, inquit Wippo presbyter, in christiano fides, sed quæ bonis operibus destituta erat.* His in tantam audaciam inflammati Slavi, ut mox ad arma provolarent, obtruncaturi Saxones; sed cohibuit furentes Imperatoris auctoritas. Ita diremptis partibus Imperator Werbinam castrum præmuniri jussit, impositoque præsidio militari, omnes Saxoniae Principes Sacramento obstrinxit ad Sclavorum incursiones prohibendas, limitesque custodiendos. Inde Imperator per Saxoniam in Franciam redijt, visurus, quid parte illa barbari molituri. Quippe æquissimus Imperator, cum ruptæ pacis culpam penes Saxones esse intelligeret, pacta inter ipsos integra manere voluit, dum alia injuria belli daretur: præclaro ad posteros documento, fidem etiam Barbaris, quod juris gentium est, servandam esse, Hunc in modum Helmoldus quoque, quod & supra retulimus, magnam culpæ partem rejecit in ipsos Saxones: *Quippe eo tempore, inquit, ex quo Conradus Imperator Henrici Successor Wunthos præliis attrivit, pax firma aliquamdiu fuit in Sclavia. Veruntamen christiana religio, et cultus domus Dei, parvum recepit incrementum, præpediente avaritia Ducis et Saxonum, qui omnia corradentes, nec Ecclesiis, nec Sacerdotibus quidquam passi sunt esse residui.*

Inter hæc Meinwercus hoc anno omnia ad fabricam novæ Basilicæ, Collegijque Buxtorffiani comparavit; eoque impensus, quod senio ad extrema vitæ se urgeri animadverteret. Et verò quia per id tempus Wino Helmwardeshufanus Abbas, à Meinwerco in Palæstinam missus, redierat Hierosolymis, secumque templi Hierosolymitani descriptionem cum reliquijs retulerat, Meinwercus ad id exemplar Basilicam D. Virgini Genitrici, Apostolisque Petro & Andree extra urbis mœnia in Orientali parte construere coepit; additum-

Rrr

que

Slavos
inter &
Saxones
pacem
firmat.

Helmold.
lib. i. c. 2.
Bangertus
in notis.

Helmoldus
lib. i. c. 196

Mein-
wercus
Buxtorff-
ianum
Collegi-
um per-
ficit.

que Collegium Canonorum, quos & magno delectu status congregavit. Opus illud intra biennium contento operum labore ad fastigium assurrexit; quemadmodum illud ex solido lapide, & firma structura hodieum aspicitur, intra urbis muros postea conclusum.

Annus Christi 1035.

Benedicti IX Pont. 2.

Conradi II Reg. 12. Imper. 9.

Meinweri Ep. Pad. 27.

Chron. Hil-
des.
Vetus
chron.
apud Bro-
wer. in
notis.

Wippo
presb.

Conradus
denuo
Slavos
impetit,
ac subju-
gat.

Historia
regni

Ulcisci-
tur inju-
riam Cru-
cifixo il-
latam.

-nis M
weri
historia
mon
Collegi
um per-
regie

Hyeme jam propè exacta, Conradus Imperator Pascha cum Meinwerco Episcopo Paderbornæ celebravit, nihil S. Henrico Imperatori concessurus vel in Paderborna frequentanda, vel in Meinwerco exornando; quem virum ex omnibus Saxoniae Germaniaeque Episcopis ita sibi familiarem habuit, ut nec Meinwerco ab Imperatore, nec Imperator à Meinwerco avelli posset, veneratus in eo prater generis claritudinem, & canam sapientiam, cum primis religionis vitaeque sanctimoniam. Festum exinde Ascensionis Domini Selingensstadij, & Pentecosten Bambergæ coluit. Post illa Imperator in Saxoniā profectus adversus Slavos; quod jam Barbari castrum Werbinam dolo interceperant, trucidatoque magnam partem militari praesidio, quod Imperator imposuerat, spolijs & caedibus grassarentur in Christianorum capita & templa. Quibus injurijs exacerbatus Imperator contraxit exercitum, castraque ad Albim posuit. Objecere se Barbari ex adversa ripa, transitum prohibentes. Ubi dum eminens certatur pro flumine, Imperator reperto vado, partem exercitus latenter traduxit in alteram ripam, hostesque inopinatos aggressus, in fugam abiecit. Inde immensis vastationibus ac caedibus regionem pervagatus victor, castra & arces, quibus se incluserant, expugnat. His cladibus subacti Sclavi, prater libertatem christianae religionis, tributum etiam solito auctius pendere jussi sunt. Crebris ejusmodi pugnis Conradus cum Sclavis decertavit, quod Wippo aulae Imperatoriae Sacerdos à poetis etiam celebratum, & in annalium memoriam, quae post excidit, relatum perhibet. Subinde Imperator pro magnitudine animi visus ad femora usque paludibus immersus decertare, militemque in praelia hortari. Sed illud ad posteritatem longè memorabilius. Ligneam Christi è cruce pendentis effigiem detraxerant Sclavi è templo Christianorum: hanc postquam spuito fœdarant, colaphis ceciderant, atque omni genere ludibriorum impiè tractarant, postremum confossis oculis, manibus pedibusque truncatam, per summam Christi Servatoris contumeliam, abjecerant in sordes. Quae ubi comperta religiosissimo Imperatori, zelo injuriae ulciscendae accensus è multitudine paganorum, quos captivos trahebat, magnam partem manus pedesque truncari jussit: tam acerbo supplicio, quam salutari documento, ne Barbari eadem

in

in Christi contumeliam auderent in posterum. Quis hac hæresis ætate nobis Conradum Imperatorem in Iconoclastas vindicem reddat? quando & atrociora perpetrantur in Christi imagines, & Christiani etiam & Catholici Principes horum tutelam non suscipiunt. Conradus certe ob hanc egregiam vindictam alter Titus ac Vespasianus à Christianis appellatus; tanquam quod ille in judæos Christum vendentes, hic in Sacrilegos paganos, ut poeta eorum temporum cecinit, iusta poena executus sit.

Inter bella hæc cum Slavorum gente Conradus Cæsar mense Septembri Magdenburgi cum Imperatrice & Henrico filio rege versatus. Nam istic Becellino Bremensi Archiepiscopo, qui ex choro Colonienſi evocatus, Hermanno subrogatus erat, jus mercatus publici obſignavit. Is deinde Hamburgi consecratus Episcopus à provincialibus, & septem Saxoniarum Episcopis. Vir pro merito magnarum virtutum magnis laudibus exornatus ab Adamo Bremensi. Eo Archiepiscopo per Sueciam, Nortmanniam, & Sclaviam, opera Apostolicorum virorum & Concionatorum, Christi Evangelium mirifice propagatum est. Fine anni Imperator Goslariam profectus est; quo in loco Christi Natalitia celebrare placuit, & animum tantisper à publicis curis relaxare. Culta jam Goslaria erat, ex quo ab Henrico Aucupe ex Molendino & tugurio venatorum, sedes Imperatoria esse cœperat, & venationis oblectamentum.

Annus Christi 1036.

Benedicti IX Pont. 3.

Conradi II Reg. 13. Imp. 10.

Meinwercei Ep. Pad. 28. & ultimus.

Ingredimur post hæc annum trigessimum sextum supra millesimum, quo Imperator per hyemem in superiorem Germaniam profectus, festum Purificationis B. Virginis Augustæ Vindelicorum peregit: habitoque istic procerum conventu, Adalberonem Carantanorum Ducem, publicæ quietis turbatorem, in exilium depulit, subrogato Conrado patruele. Inde peracto Argentinæ festo Annunciationis B. Virginis, Pascha 18 Aprilis celebratum Ingelhemij. Ab Rheno in Westfaliam profectus Imperator 27 Maji festum Ascensionis Domini Paderbornæ cum Meinwerco Episcopo nostro egit. Tam sibi carum habuit Imperator Meinwercum, ut nullus pene annus transferret, quò non Paderbornam inviserit, & loci amœnitate venerationeque invitatus, & Præfulis familiaritate delectatus; quanquam hic postremus utriusq; congressus fuerit; tanquam & cœlitus hæc mens Imperatori injecta, ut hac profectioe extremum salutaret Meinwercum.

Paderborna dehinc Imperator ad inferiores Rheni provincias festinatis itineribus profectus, Pentecosten Neomagi ad Vahalim celebravit; ubi in Natali Apostolorum Petri & Pauli, & frequenti Principum

Adamus
Bremensis.

Wippo
presby.
Stengelime
in histor.
August.

Chron.
Hild.
Crispinus in
Ann. Saxon.
vicis lib. 6.
p. 2 c. 8.
Ultimus
Conradi
cum
Mein-
werco
congres-
sus.

pum congressu, Cunihildis (quam Wippo Chunchindam vocat) Canuti Danorum & Anglorum Regis filia, solemnibus nuptiis Henrico Regi Caesaris filio conjuncta est. Post hæc omnia ab Imperatore ad Italicam expeditionem sunt appa- rata, quam in Autumno suscepit.

Inter hæc Meinvercus Episcopus noster totus erat in fabrica Busto- riani templi & collegij, quam à biennio cœperat, absolvenda, tanquam à superis monitus, ne quid mors, quæ imminabat, in hoc salu- tari opere inturbaret. Igitur cùm jam Canonicis in Collegium congregatis abunde de annona & honesta cleri vita prospexisset, templum pontificali ritu viii Calend. Junij consecravit, evocatis ad eam dedicationem Bardone Moguntino, & Hermanno Coloni- ensi Archiepiscopis, & Brunone Wirceburgensi Episcopo, quorum consilio & voluntate opus illud cum primis inchoarat. Consecra- tione peracta, post solemne Missæ sacrificium & concionem ad po- pulum, tabulas dotationis verbis, ut ipse conceperat, prælectas, præ- sentibus Episcopis ac testibus, publicè Canonicis in manus tradidit, quas hic ad Meinverci perpetuum decus & posteritatis memoriam ex autographo exhibere juvat.

Dedica-
tio templi
Bustorfi-
ani.

Tabulæ
fundatio-
nis Bu-
storffia-
næ.

In honore sanctæ Trinitatis, et individue Unitatis. Notum sit regie potestati, omnique Pontificali dignitati, cunctoque Ecclesiastico ordini, uni- versoque populo christianæ fidei signato, quod Ego Meinvercus peccator, anno ab incarnatione Domini Millesimo tricesimo sexto, licentia serenissimi Imperatoris Comradi, ac consensu Moguntini Archiepiscopi Bardonis, Co- loniensis Archiepiscopi Hermanni, Wirceburgensis Episcopi Brunonis, cœpi construere Ecclesiam extra Paderburnen civitatem in Orientali parte posi- tam, ad similitudinem sanctæ jerosolomitana Ecclesiæ, et ob honorem sanctæ Dei genitricis et perpetuæ virginis Mariæ, et beatorum Apostolorum Petri et Andrea pro illa obtinenda cœlesti jerusalem. In hac autem Ecclesia Cano- nicos Deo servientes congregavi, quibus victum et vestitum de propriis bo- nis ministravi. In die autem sanctificationis Ecclesiæ, benedictione peracta, ante missarum sollemnia sermone ad populum finito, more aliarum Ecclesia- rum Deo consecrarum, dotavi eam, dans curtem unam in Theilden, quam ex hereditate paterna possedi, duas precariè acquisitas, unam in Wellethe, alteram in Esbike, et unum Voroverc in Essike, unam curtem in valle. Quia verò de prædio in consinio tantum non habebam, ut sufficere posset ad usus Ecclesiæ Deo servientium in ea, consilio fidelium nostrorum accepto, decimas subscriptas de dominicalibus curtibus ad me pertinentibus eidem Eccle- siæ dedi, quarum prima est Enenhus et tredecim Voroverc ad eam pertinen- tes Stidenen, Benedeslo, Colstide, Dedinhusen, Hedinghusen, Dale, Hen- keldere, Hylamare, Suaveren, Barckhusen, Brochusen, Balbornen, Pather- burna: Suchem, et tres Voroverc ad eam pertinentes Kerethorp, Holthem, Synnardissen: Nyenhus, et quatuor Voroverc ad eam pertinentes Elefen, Ascha, Burch, Tune: Bekena et quatuor Voroverc ad eam pertinentes,

Orlme-

Orlmehusen
Voroverc
Voroverc
eam pertine
nentes, Rot
pertinente
tuor Voroverc
Herstelle, et
dassen, Buff
Westmeder
sen, Teninc
itemensche
ke, quæ est
his qui post
vestitu, alia
quæ habent
tinentes, qu
rent. Ut
decimam in
mino Jesu
dentur hys
tate, aut p
decimam n
ab ipso Præ
fuerit. si m
bit: si lito,
meorum no
stipendia a
nis centies
audiente cl
tati meæ in
dictione po
Hildehne
verbo dici
bere utilit
Thorneton
dera sex p
mea in or
fidelis in T
tholica hy
sigillatum
missa cele
nem seu co

Orlmehusen, Meginchusen, Burchusen, Hepim, Tkamanninchorp, Bekeſeten et tres Vorſſere ad eam pertinentes Hyſſe, Unrikiffen, Ekama: Heligenkerken, et duo Vorſſere ad eam pertinentes, Aldenthorp, Baranſchorp: Lugethe, et duo Vorſſere ad eam pertinentes Dodenbroke, Breka: Hegenhuſen et quatuor Vorſſere ad eam pertinentes, Rothbagtiſſen, Berga, Holtyminne: duo Ogenhuſen et ſex Vorſſere ad eam pertinentes Sandekebeke, Homa, Saſtinthorp, Stenhem, Hardinſchorp: Loysen et quatuor Vorſſere ad eam pertinentes Malride, Leverinſchorp, Pumeſen, Baddenhuſen: Herſtelle, et quinque Vorſſere ad eam pertinentes, Wergis, I heſle, Bretal, Hemria- daſſen, Buſſeſen: Dasburch, et duo Vorſſere ad eam pertinentes, unam in ipſa villa Weſnedere, Oſilageſen: Culete, et tres Vorſſere ad eam pertinentes Aſle, Bylmhu- ſen, Teninhuſen: Curbike, et quatuor Vorſſere ad eam pertinentes Dalſvicenſche, itemenſche, Lenkevelde: Vileſe, et unum Vorſſere ad eam pertinentem, vermethe, Ebi- ke, quæ eſt juxta Horſte. Iſſis autem villicis, qui domos hæſce prædictas inhabitant, vel his qui poſt eas ponendi ſunt, nihil omnino prætermittentes, niſi quindecim jugera pro veſtitu, alia verò, quæ laboraverint in agro, vel nutrierint in domibus tam propria ſua, quæ habent, aut poſtea Deo annuente poſſeſſuri ſunt, quàm ad noſtram poteſtatem per- tinentes, quadrupedia, ſive pennata, more ſolito, abſque ulla contradictione addecima- rent. Ut ergo nulla ex his prætermitterem, quæ mihi à Deo data erant, dedi etiam, decimam in Synatha ſuper armenta mea, et ſuper examina apum fideliter Deo et Do- mino Jeſu Chriſto Sanctoque Spiritui offerens vota mea. Si quis autem eorum, qui vi- dentur hys omnibus præſſe, præſumptuoſè hanc noſtram traditionem pro mala volun- tate, aut propter nequitiam cordis ſui irritaverit, et ſecundum noſtram diſpoſitionem decimam non dederit, dicens ſe non juſtè daturum, et hoc à procuratore fratrum, vel ab ipſo Præpoſito loci, vel quod majus eſt, à communi fratrum querimonia proclamatum fuerit, ſi miniſterialis noſter hujus rei rector eſt, juramento ſe in reliquiis noſtris purga- bit: ſi lito, judicio ferri igniti ſynodali ſententia ſe liberabit. Ne verò alicui ſucceſſorum meorum non bonæ voluntatis viro, neq; amorem Dei in corde ſuo retinens menſe ſua ſtipendia diminuiſſe videar, ſciat has decimas me et de hereditariis et de acquiſitis bo- nis centies reſtituiſſe. Ponebam etiam terminum, ut unaquæque ſolet habere Eccleſia, audiente clero meo cunctoque populo congregato, nullo contradicente, ſed magis volun- tati meæ in omnibus conſentiente, conſistente univerſo clero hæc omnia ſine ulla contra- dictione poſſe fieri, inprimis villam hanc, quæ dicitur Aſpethera, aliam quæ vocatur Hildehnehuſen, tertiam, quæ vocatur Haxſuitehuſen, quartam Hohensile, quæ vulgari verbo dicitur Queden, quintam Eſbegtinehuſen, ſuper hæc omnia cum non poſſent ha- bere utilitatem ullam ſalva poteſtate Episcopali, dedi eis in Benedeslo et in Marthys Thornetorn, Rentinhuſon, Hildehnehuſon, Aſpetharoz, in unaquæque ebdomada pon- dera ſex plauſtrorum. Dedi etiam ad honorem et utilitatem Eccleſiæ partem ſunderæ mea in orientali plaga via, quæ vadit ab urbe iſta uſque in Eſbegtinehuſen: ſciat namq; fidelis in Domino frater noſtri ordinis locum noſtrum poſſeſſurus omniſque Eccleſia ca- tholica hys literis A, et, CT, à me privilegium hoc ſignatum propriis manibus meis ſigillatum, peractaque benedictione ſepulcri et altaris ante poſiti octavo Calend. Junii miſſa celebrata filiis Eccleſiæ traditum; ea videlicet ratione ut ſi quando tribulatio- nem ſeu contradictionem harum rerum prænominarum ab aliquo patiantur, ſcriptu- rarum

rarum testimonio veritas approbetur. Traditionem autem hanc si quis Successorum meorum aut consanguineorum seu posterorum eorum, à quibus precario partem quandam acquisieram, infringere voluerit, Beatorum Apostolorum Petri, et Andreae, et Episcoporum Bardonis, Hermanni, Brimonis, quorum testimonium priori introduximus loco, nostro quobanno, et omnium animarum Deo consecratarum, in secundo cum venerit Dominus unicuique operum suorum præmia redditurus, cum Juda traditore anathemate feratur perpetuo: qui autem post instinctum Dei Patris omnipotentis ex nostris interfuere, quorum consilio auxilioque hæc omnia perfecimus, paucis notabo nominibus. Sigehardus abbas Patherburnen. Wino abbas Helmwardishusen, qui mensuras Ecclesie, et sepulcri de Jerusalem apportavit, Hosadus Præpositus matris Ecclesie, et frater ejus Uffo, Dodico Decanus, Bovo Præpositus loci istius, Betelinus Camerarius, Eppo Dapifer, Cizo, Geilo fratres, et Pincerna, Eve et filii ejus, Landico, et Eve, Dudo, Tydman de Enenbus, Aldericus de Nyenbus.

Hæ tabulæ cum nobis VIII Calendas Julij præsentem sistant Hermannum II cognomento Pium Coloniensem Archiepiscopum, Piligrimi Successorem, falluntur ij, qui Piligrinum mense demum Augusto cum Gelenio obijisse scribunt, tametsi hoc anno excessisse e vita plurimorum scriptorum sit consensus. Præclarus uterque Archiepiscopus, & in Colonienfium fastis mirificè commendatus, quales aurea illa Episcoporum ætas tulit; haud secus, quàm Bardo Moguntinus Archiepiscopus inter Divos à Scriptoribus accensetur.

Et jam Meinwercus, cum extra urbis muros in suburbanis locis Cœnobium Monachorum ad Occidentem, & Buxtorfianum Collegium Canonicorum ad Orientem condidisset, meditabatur versus Aquilonem extra mœnia cœnobium Virginum, aliamque ad Austrum Ecclesiam, eo consilio, ut in formam crucis Paderbornam religionis congregationibus tanquam cœlestibus vigilijs custoditam præmuniret: Sed hæc pia consilia mors haud multo post abruptit. Nam dedicatione peracta, celebratoque festo die Christi in cœlum ascendentis, cœpit postridie adversa valetudine tentari. Et cum fatalem hunc morbum haud obscuris indicijs præsentiret, haud aliud egit; quàm ut assiduis precibus & meditationibus se ad mortem componeret. Et qui per omnem vitam largus fuerat in egenos, tum postremos hisce diebus omnia, quæ in ære supererant, effusè distribuit inter inopes. Quæ deinde annona in domo Episcopi reperta admodum copiosa, ea post obitum ejus per septem noctes erogata est. Urgente ad suprema morbo, Nonis Junij, in pervigilio Pentecostes, hora diei prima, deferri se jussit in ædem sacram, aulae Episcopali contiguam, ac Divis martyribus Primo & Feliciano sacram, innixamque quatuor columnis ad Cathedralem basilicam: ea in æde ad altare se collocari voluit; ac postquam Sacramento corporis Christi refectus fuit, sublati in cœlum manibus, inter gemitus & preces animam Deo, à quo acceperat, placida morte reddidit. Eadem prorsus horâ, quæ tertia diei

Meinwercus bina adhuc asceteria meditans occupatur à fatali morbo.

Sua in egenos partitur.

In S. Feliciani sacellum delatus pie moritur.

dici erat, S. Meinwercus se accubante & M. ficiam pro ratum, arre. O Beate M. communi non gustabo. Eode Corbeienf. Corbeia in verat, viveraderetur si repentina poenitens, expetierit, vinum tribu ad quod se tueret, ut res postqu Vixit

xxiv. cor. dinghovia. choro ante præscripte radus Alle. co sacra, in pavemento cœnobij clem, qua t. tactu, nec tumulo at hodie dum die Abbas ris, forma les ejus æv mus: Ni quæ de re mari post inclutus, cto, & Co Deum, ca lias, fortit

diei erat, S. Godehardus Hildesienfis Episcopus divinitus de morte S. Meinwerco edoctus, iussit quidem prandium sibi parari, sed non prius se accubiturum edixit, quàm nuncio quodam accepto: quo adveniente & Meinwerco mortem nunciante, processit ad aram, & sacrificium pro Meinwerco obtulit. Post ubi ad prandium accessit paratum, arrepta utraque manu simila, quæ forte posita erat in mensa, O Beate Meinwerce Episcopo, inquit, quomodo te lata tua Simila à morte communi non liberavit? Et ego, inquit, quamdiu supersies fuero, de albo pane non gustabo; id quod biennio, quod dehinc vixit, ex dicto præstitit.

Eodem momento, quo Meinwercus excessit è vita, Boso quoque Boso in Corbeienfis Monachus, quem, ut supra diximus, ob injuriam sibi Meinwercum olim injurius eodem, quo repentina morte extinctus concidit. At tamen hic Monachus facti ille momento extinctus sistitur iudicio. Corbeie in templo factam, ante viginti annos ad iudicium Dei citaverat, vivere desijt. Nam cum Corbeie in clauetro sanus & incolumis raderetur sub tonforis manu, & præsentis intueretur alloquereturque, repentina morte extinctus concidit. At tamen hic Monachus facti ille momento extinctus sistitur iudicio. At tamen hic Monachus facti ille momento extinctus sistitur iudicio. At tamen hic Monachus facti ille momento extinctus sistitur iudicio.

Vixit Meinwercus in Episcopatu annos xxvii, menses duos, dies xxiv. corpus dehinc, ut mandarat, deportatum est ad Ecclesiam Abdinghoviani cœnobij a se conditi, atque istuc in crypta sub principe choro ante aram humo tectum; quemadmodum hæc omnia vivus præscripterat. Eo in tumulo, cum per annos cccxl quievisset, Conradus Allenhusanus Abbas xxii, anno Christi Mccclxxvi, die S. Marci sacra, in superiorem chorum transtulit, & honorificè erecto super Vestis sacrisalutis tumulo inclusit; ut hodie dum aspicitur coliturque ejus cadaveri circumdata hodie dum integra. cœnobij conditor: & prodigij tum loco habitum fuit, vestis sacrificalem, qua tot sæculis corpus ejus involutum jacuerat, nec vermibus contactu, nec ullo putredinis vitio læsam fuisse. Quapropter excepta è tumulo atque inter sacræ suppellectilis ornamenta reposita est, adeo hodie dum integra & tenax ævi, ut in anniversaria obitus Meinwerco die Abbas eo amictu sacrificium peragat. Tela ejus serica albi coloris, formaque pallij instar oblongi latique, ex omni latere clausi, quales ejus ævi erant sacrificales hæ vestes, quas vulgo nunc casulas dicimus: Nihil jam attinet ad laudes tanti Præfulis addere, quæ ex his, quæ de rebus ab eo præclare pro Ecclesia sua gestis diximus, satis æstimari possunt. Vir sanè, dum vixit, omnibus fuit Episcopi virtutibus inclutus, ob quas à tribus Imperatoribus, Ottone III. Henrico sancto, & Conrado Salico tanto in honore & amore fuit: religione in Deum, caritate in suos, liberalitate in Ecclesias ac religiosorum familias, fortitudine adversus Ecclesiæ suæ hostes, patientia in adversis, auctoritate

Brouv. in
præfat. ad
Theod.
Episc.

Auctor vi-
tan. 44.

Porcum
viduæ
fienti
reddi ju-
bet Mein-
wercus.

Uti & ser-
vitia præ-
stantibus
dari ci-
bum.

toritate apud Principes, castimonia vitæ, fervore in disciplina cleri
& religiosorum conservanda, virtutum æstimatione, Germano can-
dore animi, & nativo lepore ingenij magnus & fulgidus eo sæculo
Episcopus, qui claritudinem familiæ & virtutum ornamenta con-
juxit, quod cum Deo conjunctissimus viveret. Quem ob hæc non
ignobilis Scriptor Phænicem Paderbornensium Antistitum appella-
vit. Sane alter conditor Episcopatus hujus posteritatis judicio est
habitus, quem, uti Conradus Imperator supra laudatus fatetur, ex
paupere divitem fecit; primum omne patrimonium, quod ex pa-
ternis bonis habuit amplissimum, in eum convertendo: Tum deinde
gratia apud Cæsares, industria & parsimonia tantum accumulando,
quantum nemo unquam Comes aut Princeps pro familia sua locu-
pletando augendaque visus est laborare. In quo Dei honorem, &
Ecclesiæ bonum, & animarum salutem unice sibi propositam habe-
bat; ut mirum sit, repertos esse postea degeneres Episcopos in Ec-
clesia nostra, qui hæc magnam partem prodigè in feuda consanguineorum
Comitum convertère, quibuscum omnia simul nostro ævo
ad hæresin transferunt. Illustria hæc in Meinverco; sed non minus
misericordiæ erga pauperes & infimæ sortis homines veri Episcopi
exemplum fuit; quam in rem multa produxit Auctor; è quibus il-
lud etiam præclarum ad posteros documentum. Per id tempus, quo
villici sub exitum anni decimas & census pendebant, stabat Meinwer-
cus in vestibulo domus, viditq; puerum fune trahere porcum, quem
mater multum amarèque flendo sequebatur: his commotus Mein-
wercus mulierem accessit, & cum causam fletus interrogaret, respon-
dit illa, viduam se esse, quæ amisso viro hunc porcum cum filio, pane
& frumento ab alijs emendicato, aluisset, quem villicus per vim sibi
abstractum jussisset duci ad domum Episcopi. Quo audito ingemuit
Meinwercus, ac manu pectus tundens, obortis lacrymis, exclamavit:
*Vatibi Meinverce Episcope, cujus animam miserabilium hominum lacry-
ma ad tartara demergent: illis cibis et victus subtrahitur, qui nobis abundat.*
Quare vocato ad se villico, non modo porcum viduæ reddi jussit, sed
& ab omni servitio cum filio absolvit, addens mansum agri, quo li-
berè deinceps suo dono viveret. At ubi nunc illa sacrorum Antisti-
tum & Principum commiseratio? Hunc in modum cum villas, in
quo diligens erat, obeundo perlustrasset, notaretq; duram servitutem
litorum, qua in messe laborarent, nullo cibo potuve à villicis suis
subministrato, horum ille sortem miseratus jussit victum illis opera-
riorum instar conductorum dari. Ex quo illud simul cognoscas, quod
tant opere quæritur inter Scriptores, quale nimirum hominum genus
Liti, Liddi, & Litones toties in vetustis literis nominati, homines
videlicet hos esse in minoribus casis circum villas incolentes, & cer-
to obsequij nexu adstrictos Dominis; quo servitio etiamnum ob-
noxij vivunt ejusmodi homines per Westfaliam, Oeconomus præ-
terea,

terea, quod
tissimus fu-
licorumq;
bitu villa
emendato
tulit, in d
pem cibo
anno ML
Magnum
vendis pa
æqualis c
cius & ha
trudere a
se curam
Adamum
singuloru
dochij E
Acc
& poster
& possess
prædijs a
deforma
primò Ba
struxit, &
Coenobi
familia D
condidit
tatum. B
canico a
mum Ep
mum ip
tum mu
alijs civ
moria re
jurisdic
bem dei
mis legi
laborar
Pa
sacris æ
ad meri
mulim
Ecclesia
D. Gall

terea, quod Episcopi munus est, ut domui suæ bene præsit, diligentissimus fuit accuratissimusque: quam in rem, ut administratorum Villicorumque fidem exploraret, visus subinde sumpto mercatoris habitu villas in diœcesi incognitus obire, & minuta etiam in villis emendarè. Sed idem largissimus in pauperes. Nam ut Auctor vitæ retulit, in domo regia quotidie per omnem vitam convocatis egenis stipem cibosque erogari iussit, quæ domus ob id, cum post urbs tota anno MLVIII conflagraret, sola cum domo forensi intacta mansit. Magnum per id tempus studium & certamen inter Episcopos in fovendis pauperibus, quemadmodum D. Bernwardus Meinverco æqualis centum quotidie pauperes in mensa habuit. Et tamen Fabricius & hæretici ex hoc sæculo nobis degeneres Episcopos falso obtrudere audent, ac scribere, nullam egenorum, nullam hospitem fuisse curam, sed cupidine bonorum omnes repletos vixisse. Legant illi Adamum Bremensem & Helmoldum; legant fastos resque gestas singulorum Episcoporum, & longè aliud deprehendent ex tot Xenodochijs Episcoporum liberalitate conditis.

Accedunt ad has Meinverci virtutes præclara pietatis opera, & posteritatis monumenta. Nam postquam Episcopi opes tot bonis & possessionibus, clerum, quem exiguo censu dotatum reperit, tot prædijs auxisset, Urbem quoque Paderbornensem, quam incendio deformatam ingressus est, veluti ex lateritia marmoream fecit. Nam primò Basilicam è fundamento novam, opere prorsus magnifico, extruxit, & Collegium Canonorum Cathedrale reparavit: deinde Coenobium Abdinghovianum introductis primùm religiosis viris è familia D. Benedicti, post Collegium Canonorum Buxtorfianum condidit, utrumque ex hereditarijs & conquistis bonis largissimè dotatum. Binæ præterea ædes sacræ D. Alexij ac Bartholomæi opere Græcanico ab eo erectæ dotatæque annuo Sacerdotum censu; adhuc domum Episcopi, quia malè materiata invenit, novam extruxit; deinde ipsam urbem cum malè munitam reperisset, novo per circuitum muro munivit, quod & Bremæ, Hamburgi, Hildesij, Mindæ, atque alijs civitatibus per id tempus factum; ut vel inde ex annalium memoria recognoscas, huiusmodi Urbes & Metropoles in Episcoporum jurisdictione & potestate à primis suis initijs & incrementis fuisse. Urbem deinde, quam civibus & mercimonijs florentem habuit, optimis legibus firmavit, & si quos inter cives atque incolas indigentia laborare comperit, hos ultro liberalitate occupatos juvit.

Pari cultu studioque per diœcesin exornatæ parochiæ templis, & sacris ædibus à Meinverco extructis, quas inter memoratur Ecclesia ad meridiem haud procul ab urbe in Sudborgnen, quæ Meinverci simul impensis è solido lapide constructa; ne incolæ forenses in urbe Ecclesiam frequentare necesse haberent, quam Successor in honorem D. Galli consecravit. At longè illustriora sunt ornamenta sacrorum

Incognitus obitus ac perlustrat diœcesin. Pauperes quot diebus reficit.

Monumenta Magnificentia sacræ à S. Meinverco relicta.

Sacra domus templis illata à B. Meinverco,

ac dona, quibus cathedralem Ecclesiam, Cœnobium Abdinghovi-
anum, & Collegium Canonorum Buxtorfianum locupletavit; Si
nimirum Divorum corpora & reliquiæ, si calices aurei & argentei, si
vestes sacrificales, pallia, crucis signa, candelabra argentea, & omnis
sacra supellex ab eo congesta, & ab auctore vitæ consignata percen-
seatur. Non ante eum Episcopus, neque ex Successoribus, qui mayo-
rem thesaurum Ecclesiæ suæ intulerit, aut bibliothecam principis
Collegij librorum copia magnificentius extruxerit; nam Scholas,
quas Paderbornæ florentes excepit, eas omni studiorum genere &
magistrorum præstantia celebriores reddidit, tantæque doctrinarum
eo Episcopo fama sparsa erat, ut nobilissimi quique per Saxoniam vi-
ri, Comites & Marchiones filios suos Meinwerco, & Scholarum ma-
gistris in disciplinam darent. Ex horum numero S. Anno Colonien-
sis Archiepiscopus, Fridericus XVI Monasteriensis Episcopus Marchi-
onis Misniæ filius, Imadus Meinwerco ex sorore nepos, & post Ro-
thonem Meinwerco in Episcopatu Paderbornensi Successor. Hos
tam arcta cum clericis in disciplina habuit Meinwerco, ut nunquam
ex claustris exire ad parentes invisendos, aut eos alloqui permiserit, af-
ferens pueros à primis annis intra rigorem disciplinæ continendos
esse, ne parentum ac consanguineorum blandimentis emollirentur,
qui ad virtutem & contemptum rerum humanarum educandi
essent. His rebus præclare sanctæque in Episcopatu gestis Meinwer-
co immortalē apud posteros famam reliquit, ut non immerito in-
ter sanctissimos hujus Ecclesiæ Præsules numerandus sit. At tamen si D.
Godehardus à morte statim, quam divinitus acceperat, Beatum pro-
nunciavit, & Crantz⁹ eum virum sanctum vocet, ac Surius etiam vi-
tam ejus inter Divorum res gestas retulerit; nullis tamen publicè de-
cretis Divorum honoribus exornatum reperio. Quanquam Meinwer-
co Successor Rotho Episcopus perpetuum lampadis lumen ad sepul-
chrum, ex certa donatione ad id facta, ardere voluerit; tanquam inter
Divos veneratus, Divorum quoque honoribus exornandum duxerit.
Quemadmodum crypta, in qua corpus ejus primum quievit, suppli-
cum accessu olim frequentata, ac multi etiam cœlesti ejus ope adjuti
ferantur. Haud multo post per Autumnum excessit è vita Sigebertus
Mindensium Episcopus, vir & Meinwerco familiaris, & Conrado Im-
peratori ob virtutum æstimationem percarus, præclareq; de sua diœ-
cesi meritis. Obijt festo D. Geronis Martyris, in Ecclesia S. Martini Epi-
scopi à se condita humatus. Successor ei datus Bruno ex Collegio Ca-
nonicorum Magdenburgensi evocatus, Conradi Imperatoris com-
mendatione. Ad hæc etiam tempora referunt Comitum Schaven-
burgensium origines ab Adolpho Santersevio, qui Sigeberti Episcopi
beneficio primum emerferit, firmavitq; ejus Comitatus hereditariam
sedem. Fatalis quoq; hic annus Corbeiensibus, quo & villa Huxtaria
tota cœlesti igne, & Cœnobium pestiferâ lue prope absumptum est.

A N N A

Scholas
Pader-
bornen-
ses flo-
rentissi-
mas red-
dit.

Auctor vitæ
Meinwerco.

Rigor S.
Mein-
werco in
schola-
res.

Crantz⁹ in
lib. 4. Me-
trop. c. 4.
Surius in
Junio.

Chron.
Mind.
Ertvv. in
fastis Of-
nabr.

Obitus
Sigeber-
ti Episcopi
Mindensium.

505

ANNALIUM
PADERBORNENSIIUM
LIBER VI.

B. R O T H O

XI,

B. I M A D U S

XII,

P O P P O

XIII,

EPISCOP. PADERBORNEN.

SSf 2

B.RO-

B. R O T H O

XI,

EPISCOPUS PADERBORN.

Annus Christi 1036.

Benedicti IX Pont. 3.
Conradi II Reg. 13. Imp. 10.
Rothonis Ep. Pad. 1.

Rotho ex
Stabulen-
si Mona-
cho Ab-
bas
Hertzfel-
denſis, ac
deinde
Episco-
pus Pa-
derbor-
nenſis.
*Auctor vi-
tae D. Hey-
meradi.
Everhelmus
in vita B.
Poppon. c. 9.
Boilandus
ad 25. Jan.*

Einwerci in Episcopatu Successor Rotho; quem ab alijs Rothardum, ab alijs Rudolphum, à quibusdam etiam Ruodonem appellatum accepimus. Primum is Monachi vitam professus in Stabulensi Cœnobio, quod per id tempus sub D. Poppone Abbate disciplinâ religiosâ & præstantibus viris celebre fuit. Nam istic Monachum egisse, atq; ex Monasterio tractum Hersfeldiam, eidemque Cœnobio, quod in vicinâ apud nos Hassiâ est, Abbatem fuisse impositum, tradit Auctor vitæ D. Heymeradi: *Rerum, inquit ille, tunc temporis potiebatur Conradus Henrici secundi Imperatoris Pater: & quia discordia gliscebatur inter Arnoldum Abbatem Hersfeldensem & fratres ejus, actum est, ut Arnoldum deponerent, et pie memoriæ Rudolphum de Monasterio, quod dicitur Stabulans, postea Paderbornensem Episcopum, loco ejus subrogarent.* Ex hoc munere Rudolphus seu Rotho præclarum mox specimen prudentiæ & caritatis dedit; nam & Monachos in concordiam reduxit, & restitutâ disciplinâ, omnibus se amabilem præstitit: neque hi aliter exinde Rothonem, quod idem Auctor retulit, quàm religiosissimum Patrem suum venerati sunt. Eadem fere de Rothone memorat Everhelmus Abbas in vita B. Popponis Stabulensis Abbatis. Etenim ex quo Conradus Imperator Popponi moderationem omnium regalium Abbatiarum per Imperium commiserat, multos ille diversis Monasterijs. Præsides imposuit, interque hos apud Hersfeldiam Ruodonem, Patherbornensem postea Episcopum, præfecit Abbatem; & postquam Meinwercus excessit è vita, ejusdem Popponis consilio & studio, Conradus Imperator Rothonem

thonem mo-
rum frequen-
ligere Episc-
nes haud pa-
scriptor in li-
inquit, *Con-*
tus deponitur
tis pater et bu-
dem Conradus
hæc quidem
risimile? Al-
Burana; qu-
rem Oppid-
des. Hunc c-
Rothonem
or: ea quip-
fit. Sanè g-
Mauricio B-
pum inter i-
multò testa-
Ecclesiæ ho-
Rotho è fan-
liæ hujus fig-
ex vetusto
ſcentur. C-
litate Saxo-
dedisse Episc-
rum & Bad-
è Saxonici
Igitur
no Mxxxvi
qui anno M
ſe conſtat;
cœlum aſ-
guntino A-
cratum fui-
acceſſit M-
Imperator
dum cum
tatem Vig-
precibus E-
ſcopus, qu-
è veteri Q-

thonem mox ad præfecturam Paderbornensis Ecclesiæ provexit: ut
tum frequens erat ex Abbatibus maturæ ætatis & probatæ virtutis de-
ligere Episcopos. Atque ut hæc certa habemus, ita natalium origi-
nes haud parum controvertuntur in Rothone. Vetus obscurusque
scriptor in libello de institutione Hersfeldensis Ecclesiæ. *Quo tempore*
inquit, *Conradus successerat Henrico Imperatori, Arnoldus Abbas accusa-*
tus deponitur, in ejus locum Rudolphus Abbas instituitur, Italus genere, mi-
tis pater et benevolus, in Dei servitio vigilantissimus: sed paulò post ab eo-
dem Conrado in Episcopum Paderbornensem instituitur. Congruenter

hæc quidem alijs; sed quod Rothonem gente Italum scribat, cui ve-
rissimè? Alij Geldrum fuisse perhibent, ortumque è vetusta familia
Burana; quos inter Bruschijs & Kerschenbrochius. Addunt hanc in-
rem Oppidum Buram, quod est in Batavia familiæ hujus illustris se-
des. Hunc etiam in modum Burani hujus diocesis antiqui Barones
Rothonem suæ familiæ asserunt, sed quæ Geldricæ familiæ sit vetusti-
or: ea quippe stirps, ex qua Geldrica propago in Bataviam propagata
sit. Sanè genealogia Buranorum ab erudito & religiosissimo viro
Mauricio Burano, stirpis hujus postremo, edita Rothonem Episco-
pum inter illustres & sanctos suæ familiæ viros collocat. Quæ res
multò testatior est ex Rothonis sepulchro, quod in choro Cathedralis
Ecclesiæ hodie dum spectatur; in hujus enim inscriptione legitur
Rotho è familia Burana ortus, quemadmodum & gentilitium fami-
liæ hujus signum commonstrat, lapidi insculptum. Sed hæc planius
ex vetusto Epitaphio, quod in funere Rothonis dabimus cogno-
scuntur. Quid verisimilius, quàm Conradum Imperatorem è nobi-
litate Saxonica & clarissimâ hac Buranâ familiâ Paderbornensibus
dedisse Episcopum popularibus gratum; uti Carolus cum Hathuma-
rum & Baduradum, ac postremum etiam D. Henricus Meinwerum
è Saxonici generis nobilitate Episcopum imposuerat.

Igitur Rotho haud multò post obitum Meinverci, eodem an-
no Mxxxvi, subrogatus; falliturque Lambertus Schaffnaburgensis,
qui anno Mxxxv successisse perhibet, quo Meinvercum adhuc vixisse
constat; & Rotho hoc ipso anno Mxxxvi ante festum Virginis in
cælum assumptæ Moguntiæ Conrado Imperatori, & Bardoni Mo-
guntino Archiepiscopo adfuit; ubi verisimile est Episcopum conse-
cratum fuisse à Metropolitano suo. Ibi dum ageret cum Imperatore,
accessit Moguntiam Bruno Herbipolensis Episcopus, & Conradum
Imperatorem, Bardonem Moguntinum Archiepiscopum, & Rothar-
dum cum ceteris Regni Principibus invitavit Herbipolim ad celebri-
tatem Virginis in cælum assumptæ secum peragendam: datum hoc
precibus Brunonis Episcopi, ut invitati venirent. Quippe Bruno Epi-
scopus, quod patre Conrado Carinthiæ Duce, matre verò Saxonici
è veteri Querfurdiorum familia genitus esset, curiam amplamque
habebat

Apud Ma-
derum inter
vetera scri-
pta.

Bruschijs
in Episc. Pa-
derb.

Kerschenb. in
Episc. Pa-
derb.

Burenfi-
um Baro-
num stir-
pe editus.

Littera Bru-
nonis
Wirtz. Epi-
scopi.

Bruschijs
in Episcop.
Herbipol.

Conse-
cratur
Mogun-
tiæ Epi-
scopus.

Herbipo-
li interfect
donatio-
ni bono-
rum fa-
cta a Bru-
none Epi-
scopo isti
Ecclesie.

habebat bonorum possessionem ex paterna hereditate intra diocesi-
sin Paderbornensem, in Sonnenoh haud procul ab Oppido Borch-
anich (nunc Borgentrich.) Quæ ut Caesaris auctoritate Ecclesie
sue Herbipolensi transcriberet, testes Bardonem Archiepiscopum,
& Rothardum Episcopum nostrum expetijt, quibus presentibus, &
donationem probantibus, confectæ sunt tabulæ, quas hoc loco ob
memoriam antiquitatis conjungere visum fuit.

Bruno annuente divina gratia Wirzburgenfis Episcopus. Notum
esse volumus nunc et semper potestati regie, omnique Pontificali dignitati,
pariterque illustribus viris, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, omnibusque
Christi fidelibus, maxime autem Successoribus nostris, quod curiam quandam
in Paderbornensi Episcopatu sitam ex re nomen habentem Sunrike, id est, re-
gnum singulare, quam ex paterna possedimus hereditate, ob æternæ remun-
erationis spem obtulimus Deo, sanctoque martyri ejus Kyliano cum omnibus
appendicijs suis, videlicet ministerialibus, litonibus, mancipiis, agris cultis et
incultis, pratis, pascuis, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molendi-
nis, silvis, viis et invisiis, exitibus et redditibus, quæ sitis et inquirendis usque in
secula seculorum. Hac verò ex sincera devotione oblatio, et justa traditio no-
stra, quo ordine et tempore facta sit, quia non minus patere volumus, scriptis
approbamus, quod in die nativitatis sancti Johannis Baptiste, in Ecclesia, com-
pleto sermone ad populum, audiente clero et populo, à prædicta curia propo-
situm deteximus, sed effectui mancipare usque in diem assumptionis sanctæ
Mariæ Virginis induciavimus, ut si forte quis per compositas rationes vo-
luntati et deliberationi nostræ contradicere vellet, se tum præsentie nostræ ex-
hiberet: super qua re accepto consilio ex prudentia fidelium nostrorum de-
crevimus annuatim, dum viveremus, confratribus nostris in festo beati pa-
troni nostri martyris Kyliani, sex Salmones, et in festo S. Andreæ apostoli ad
vestituram eorum quinquaginta marcas argenti procurare ex prædictis præ-
dictæ curie utilitatibus, et de cæteris nondum expositis, nec in hac pagina expo-
nendis, quia in duabus tabulis æreis concatenatis in capella Sunrike, locatis
literis legibilibus insculptis semper quantitas reperitur. De exitibus et rediti-
bus, de cultis et incultis, et de singulis supra nominatis, quæ Sacerdoti, qui ei-
dem præsit capello Deo suisque serviendo, quæve nobis justitia, seu summo
villico nostro debeatur, reperiuntur. Et attinentes proprietati nostræ mi-
nisterialium jure in iisdem tabulis suis nominibus, ne illorum posteritas à suo
jure possit alienari. Illi quoque suis nominibus de utroque sexu, qui duos fun-
dos cæræ quolibet anno persolvant, et de cætero ab omni exactione tam privata
quàm communi liberi quamdiu vivant existant. Item litonum justitia, prout
exigit utilitas et necessitas de singulis singula, ut sint in memoria à generatione
in generationem. Præterea talem obtinere justitiam Litones non uxoratos
statuimus, ut uno anno duobus solidis levis monete servitium suum redimant
vel serviant, et altero anno non serviant nec servitium redimant, sed indigen-
tia et utilitati suæ consulant; femineo autem sexui redemptionem XII levis
nummorum

nummorum
ut singulis an-
veniant, et
exquirant et
bis familiaribus
stra. Cui enim
chere legitim
bus utrisque
libertate sua
præordinatis
didit et sollicit
ter Episcopa
in festo S. M
at, ibique triu
neat. et villic
copia servian
lis eos convi
dari jubeat,
usque ad infu
tempore mess
liter II polea
jura et instit
rebus eidem
vendum ex
gnos satis,
persolvat.
quoquo annu
panem unum
cerevisia, tr
cervino, cul
us duas man
omnibus ex
ant æquum
na Ecclesia
de sita sunt,
stri præmed
sue nostræ t
terminus,
bat, Dom
scopum Bar
tima Ecclesi
ad celebrat
quod et adin

nummorum statuimus. Ministerialibus verò nostris hoc officium injungimus, ut singulis annis tantum III ex eis in tempore messis ad prædictam curiam veniant, et villico consulant, ut una cum illo de redditibus universis debitum exquirant et suscipiant. Quorum unum nomine Richboldum præ ceteris nobis familiarem transtulimus in consortium et jus ministerialium Ecclesiæ nostræ. Cui cum femina quedam libera, et liberis orta parentibus, nomine Richbere legitime nupsisset, mansos duos in Natefingan cum omnibus attinentibus utrisque in beneficium concessimus. Insuper quod et illa arbitrata fuit, ut libertate sua et eodem beneficio cum posteritate sua potiretur. Hys itaque præordinatis, circa quæ plurimum regni celestis desiderium studiosos nos reddidit et sollicitos, statuimus, ut post exitum vitæ nostræ fidelis in Domino frater Episcopalis dignitatis in Ecclesia Wirceburgensi Successor quolibet anno in festo S. Michaelis cum duobus canonicis suis et X militibus Sunrich veniat, ibique tribus septimanis, et ultra ad placitum quaque pertractando permaneat. et villicus ei cum subditis villicis de omnibus Vorcverken cum multa copia serviat, convocatisque ministerialibus, et tota familia in die S. Michaelis eos convivio participare faciat, et adductis secum canonicis II poledros dari jubeat, sicque quolibet anno incipiens à summis et prioribus Ecclesiæ suæ usque ad infimos eandem gratiam impendat. Ministerialibus autem, qui tempore messis cum villico exploratores totius redditus et debiti extiterint, similiter II poledros dari jubeat. In præmemoratis quoque tabulis æreis legendo jura et instituta nostra prævideat, et de CCCVIII mansis, et de quàm plurimis rebus eidem curiæ attinentibus universum debitum eodem tempore persolvendum exquirat, cujus summa CC III marcae sunt. Inde VI Salmones magnos satis, et quinquaginta marcas prænotato tempore dominis et fratribus persolvat. Inde quoque XII pauperibus gratia et misericordia indigentibus quoquo anno in XL et qualibet die cuique illorum pro remedio animæ nostræ panem unum similaceum sufficientem magnitudine, tres batarios valentis cerevisia, tria allecia, et in parasceve V ulnas linei panni, cingulum ex coreo cervino, cultellum et vaginam, calceos II ex coreo hircino procurabit, amplius duas marcas argenti, quas venerabili fratri nostro Rodhardo Episcopo, et omnibus ex divina gratia præfuturis Paderburn Ecclesiæ Episcopis dandas, aut equum tantum valentem disposuimus, eo videlicet tenore, ut omnia bona Ecclesiæ nostræ, quæ longe nimis à tuitione nostrâ remota, eis verò commoda sita sunt, tueantur. Postquam autem hæc omnia ex attentissimi cordis nostri præmeditatione fuerant contexta, communicato concanonicorum Ecclesiæ nostræ tam juniorum, quàm seniorum consilio, quia indictus à nobis terminus, dies videlicet assumptionis sanctæ Mariæ Virginis jam instabat, Dominum nostrum serenissimum Imperatorem Conradum, Archiepiscopum Bardonei confratrem nostrum, Rodhardum Paderburn in Moguntina Ecclesia convenimus, et eos multa supplicatione ad hoc induximus, quod ad celebranda prædicta diei solempnia venturos se Wirceburg promiserunt, quod et adimpletum est. Ipsa verò die assumptionis sanctæ Mariæ nobis mis-

san

sam celebrantibus, finito sermone ad populum, sub testimonio et presentia Christi et predictorum Principum, scilicet Imperatoris Cunradi, Bardonis Archiepiscopi, et totius Ecclesie vota nostra Deo sanctoque Kyliano in oblatione sepius denominata nulla hominum contradictione persolvimus, et beatorum Petri et Pauli Apostolorum, et iam dictorum Episcoporum, nostroque banno, et omnium animarum Deo consecratarum confirmavimus. Ita ut quicumque cujuscunque conditionis, et potestatis homo curiam Surrinke, qua oblatio nostra est, ab usu Ecclesie alienare vel presumpserit, vel jura et instituta nostra, qualia continet presens pagina et tabula erea aliquo modo immutaverit, perpetui anathematis vinculo obligatus, eterna dampnationi cum Judatraditore subiaceat. Quare fratribus nostris tam presentibus quam futuris per virtutem obedientie injungimus, ut si quis tam temerarie, tam irrationabiliter agere presumpserit, ut oblationem nostram a domo Dei alienet, in illum datam excommunicationem auctoritati apostolica significent, et ut auctoritate apostolica rursus anathemate feriatur, elaborent. Volentes hujus itaque irreprehensibilis ordinationis nostre firmitatem inconcussam semper permanere, quid qualiter actum sit tabulis ereis jam sepe dictis annotavimus, presentis chirographi pagina seriatim inscripsimus, et sigillo nostro per presenti attestationi plumbeam impressionem confirmavimus, ut sit memoriale a generatione in generationem. Confratrem etiam nostrum R. Paderbrunnensem Episcopum, virum per omnia probabilem, huic actioni nostre in presenti pagina subscriptionis sue attestatione, et sigilli sui impressione testimonium perhibere rogavimus, ut ejus quoque sanctitatis confirmet auctoritas, quod sue et nostre Ecclesie contulimus. Ego Rodhardus Dei gratia Paderbrunn. Episcopus presentis pagine actioni per omnia rationabiliter stabilita tam subscriptionis attestatione, quam sigilli nostri impressione testimonium fidele perhibeo, banno Episcopalis auctoritatis, qua fungor, confirmo, ne hae firmitas ab aliquo temere violetur, nisi ejus transgressio anathemate puniatur. Acta sunt autem haec anno Dominice Incarnationis MXXXVI, Indict. IV. Die vero sanctae assumptionis Virginis Mariae.

Celebris olim locus in fertili & frumentario solo; verum ob temporum injurias nihil praeter rudera & vestigia templi aspicias, incolis ad vicinum Oppidum Borgentrichium demigrantibus: omnia dehinc, qua transactione aut commutatione incertum, Episcopis Paderbornensibus celsere. Adeo vetustate cuncta abolentur, ut nec in tabulis aeneis, ad quas Bruno Episcopus appellat, monumentum posteritatis supersit amplius.

Nondum Germaniam exierat Imperator, cum Heithanricus, Werthinensis ad Ruram Abbas, in Monasterio D. Ludgeri, graves querelas detulit ad Imperatorem adversus Advocatum suum Hermannum Comitem, virum inter Westfalos potentem, quod is multis injurijs tam se quam familiam Monasterij sui divexarat; jam enim infectum hoc hominum genus sacris bonis inhiare, & depræ-

dari

dari coep
scriptum
jussit esse

Ind
compara
scopo, ite
tota Lon
bellante,
tem per a
responde
legibus sa
habitiqu
tis comi
Heribert
lensis, C
factum, t
vere in C
Mediola
pus Sac
gladio C
trua & f
Caesar ob
presenti
adijt. Et
ingressus
agre Ge

Ec
Gosmar
dignum
Mersau
ctus, se l

H
filio Reg

dari coepit. Adversus hunc Imperator vi Idus Octobris acre re-
scriptum dedit in Tuilide, certoque agrorum stipendio Advocatum
iussit esse contentum.

Annus Christi 1037.

Benedicti IX Pont. 4.

Conradi II Reg. 14. Imper. 11.

Rothonis Ep. Pad. 2.

Inde pacatâ Germaniâ, ceterisque ad Italicam expeditionem
comparatis, sub exitum anni, comitante Brunone Herbipolensi Epi-
scopo, iter ingressus, Veronæ Natalem Christi celebrat. Jam enim
tota Lombardia servili bello ardebat, plebe adversus Dominos re-
bellante, quærenteque, nec leges, nec jura, nec ministrorum æquita-
tem per absentiam Imperatoris valere amplius. Quibus compertis
respondet Imperator: Bene habet, Italia leges esurit, quam Deo favente
legibus satiabo. Quare singulas Lombardiæ urbes obeundo ingressus,
habitisque severissimis in factiosos quæstionibus, Papiæ totius gen-
tis comitia indixit; ex quibus animadversum in reos; quos inter
Heribertus Mediolanensis Archiepiscopus, & tres Episcopi, Vercel-
lensis, Cremonensis ac Placentinus damnati proscriptique. Quod
factum, teste Wippone, nec Henricus filius Rex, nec multi alij proba-
vere in Cæsare, supremum sibi iudicium vendicante in Episcopos.
Mediolanum cum obsideret Cæsar, & Bruno Herbipolensis Episco-
pus Sacrificium missæ perageret, obtulit se illi S. Ambrosius, stricto
gladio Cæsari & Germanis exitum minitando. Mox horrenda toni-
trua & fulmina è cælo missa exanimavere castra. Quibus territus
Cæsar obsidionem solvit, & Parmam in hiberna concessit, non sine
præsenti vitæ periculo, quod ex civium tumultu per Natalitia festa
adiit. Et quis Imperator Italianam seditionibus unquam vacuum tutò
ingressus: quod Italorum ingenia tam prona ad rebellionem, quàm
ægre Germanorum imperia accepere.

Eo anno ex Saxonis Episcopis mors v idus Aprilis subtraxit
Gosmarum xvi Osnabrugensem præfulem, virum Cæsari carum,
dignum ea ætate Episcopi munere. Successor ei datus Elvericus, quem
Mersæus refert Cæsarem in Italiam consecutum, fortè ut à clero ele-
ctus, se Imperatori sisteret confirmandum.

Annus Christi 1038.

Benedicti IX Pont. 5.

Conradi Regis 15. Imper. 12.

Rothonis Ep. Pad. 3.

Hærebat per hæc Imperator in Italia cum Imperatrice, Henrico
filio Rege, & exercitu; castigatisq; Lombardiæ rebellibus, per Apen-

T t t

ninum

Wippo

Presb.

Sigebertus.

Herm.

contr.

Sigon. lib. 2.

Orsberg.

Lombar-

dix inte-

stina bel-

la com-

ponit

Contradus

absterret.

S. Ambro-

fius à Me-

diolanen-

si obsidi-

one Con-

radum

absterret.

Obitus

Goslinari

Osnab-

brug. Ep.

Ercevinus

in Chron.

Osnabrug.

Wippo
presby.
Sigebertus.
Otto Frising.
Conradus
Burgun-
diae Re-
gnum
Henrico
filio con-
signat.
Privilegia
Bremen-
sis
Ecclesie.

Godehar-
di Hilde-
sien-
sis
Episcopi
sanctitas
& mors.

ninum in Apuliam movit, Imperatrice Roma interea pietatis causâ digrediente. Ac postquam Troja, Beneventum, Capua, ceteræque urbes lustrata, optimis singulas firmavit legibus; & cum per anni calores grassantemq: luem exercitus absumeretur (quo malo quoque Chunechundis Regina, Henrici Regis conjunx extincta) Imperator reditum in Germaniam maturavit. Refecto in Bojaria exercitu, sub Autumnum Burgundiam ingressus, Regnum illud ex comitijs Henrico filio transcripsit, proceresque dicto Sacramento in fidem adexit. Subinde 4 Idus Decembris in Neresstein, rogatu Gisela Imperatricis, & Henrici filij Burgundionum Regis, Beccelino Hamburgensi Archiepiscopo, quem in omnibus sibi fidum dilaudat Imperator, jus mercatus & telonij in pago Elangoa, & Stada, consignatis tabulis dedit; idque ob venerationem S. Viti martyris, cui Ecclesiam, & Sanctimonialium Virginum Collegium consecratum refert.

Illustris hic annus excessu D. Godehardi Hildeshemensis Episcopi, IV Nonas Maji emigrantis ad cœlitum numerum, quem Meinwercus sibi per omnem ejus vitam familiarissimum habuit, eoque mors Meinwerci, ut supra diximus, illi cœlitus denunciata est. Meinwercum Godehardus a transitu mox Beatum pronunciavit. Godehardum verò, quod in vita & a morte multis miraculis clarum, ac sidus Saxoniae dederit Deus, Pontifex dehinc Innocentius II in Rhemeni synodo solemnî ritu anno MEXXXI in Divorum numerum retulit. Ita verò Hildesimensis Ecclesia per id tempus Bernwardum & Godehardum in Episcopatu sibi succedentes sanctissimos Episcopos habuit; quando & D. Bernwardum Coelestinus Pontifex sanctitate vitæ & miraculis non minus clarum anno MEXCIV Divorum factis adscripsit. Vita utriusque S. Episcopi, præter ea, quæ annalibus nostris inspersimus, diligenter conscripta est à suis auctoribus, & à Christophoro Brovero illustrata commentarijs, interq; sidera illustrium & sanctorum virorum una cum Meinwerci Episcopi nostri vita, magno Saxoniae & Christianae Reipub. bono, vulgata legitur.

Sub initium hujus anni, quem hic narrando sequimur, Rotho Episcopus noster pro sollicitudine eorum, quæ Meinwercus Episcopus constituerat, Abdinghoviani quoque Cœnobij jura, & bona pontificali auctoritate stabilivit; quam in rem hic ipsas Rothonis literas sistimus.

In nomine sanctæ, et individue Trinitatis. Rotho Dei gratia Patherbrunnensis Ecclesie Episcopus. Pastoralis officii cura nos ammonet de subditorum quiete et salute sollicitè cogitare, et Ecclesiarum commissarum profectui, augmento honestatis, prospectu utilitatis sollertes invigilare. Unde omnium fidelium nostrorum, tam presentium quam et futurorum, noverit universitas, qualiter Dominus Meinwercus, venerabilis hujus sanctæ Sedis Episcopus, predecessor meus, se suaq, omnia divino servitio pro æternitatis amore man-

cipare

cipare gau-
tate, consili-
suburbio ci-
ginis, sancti
crans, et frui
in dotem et
unde sua in-
sit. Cujus la-
mentum, et
canonicè co-
tis, mansis-
galiter per-
cundum D.
ritate ipsius
turam in ho-
amin posse
manus et o-
servientes
usui et hon-
orationibus
nis personarum
anathema
Ecclesiæ
Dei Patris
beata Ma-
omnium S.
infutura, s.
hujus sancti
minus sua
vinculis ab-
pro æterna
et protectio-
mationis
Bezelin,
Canonici
mites, He-
Guntheri,
Bennic, W-
Eila, Du-
plures. D.
Domini.
regnante
XII, Epi-

cipare gaudens, inter multimoda pia devotionis et intentionis opera auctori-
 tate, consilio, auxilio gloriosissimi Imperatoris Henrici secundi, monasterium in
 suburbio civitatis hujus construxit, quod in honore beatæ Mariæ perpetuæ Vir-
 ginis, sanctorumque Apostolorum Petri et Pauli, et omnium Sanctorum conse-
 crans, et fratres sub beati Benedicti regula Domino famulantes in eo coadunans,
 in dotem et mundiburdum ipsius bona, quæ hereditario jure possederat, vel ali-
 unde sua instantia legitime obtinuerat, solemniter tradidit, delegavit, conce-
 sit. Cujus laudabile studium ut numero et merito omni tempore habeat aug-
 mentum, et Ecclesiasticæ defensionis firmamentum, omnia eidem Monasterio
 canonicè collata et firmata in thesauro, ornatu, Ecclesiis, bannis, decimis, cur-
 tis, mansis, arvis, ædificiis, mancipiis utriusque sexus, cum omnibus adhuc le-
 galiter pertinentibus, mobilibus et immobilibus, licentiam quoque liberam se-
 cundum Dei timorem eligendi Abbatem tam regulari quàm Episcopali aucto-
 ritate ipsius Monasterii fratribus concessam, animarumque curam, et sepul-
 turam in hominibus duntaxat ad ipsum monasterium pertinentibus, siue eti-
 am in possessione ejus degentibus nostra pontificali auctoritate et banno confir-
 mamus et corroboramus, quatenus fratres inibi sub regulari norma Domino
 servientes, omnium hominum exactione et invasione remota, communi hæc
 usui et honori profutura possideant, et nostri nostrorumque Successorum in
 orationibus suis memores existant. Cujuscunque ergo conditionis vel religio-
 nis persona, quolibet modo et ingenio hæc violare vel annullare præsumperit,
 anathema sit, et cum suis fautoribus, auctoribus, sequacibus à liminibus sanctæ
 Ecclesiæ tanquam Sacrilegus invasor et destructor segregatus, omnipotentis
 Dei Patris scilicet et filii et Spiritus sancti iram et offensam contra se sentiat, et
 beatæ Mariæ perpetuæ Virginis, sanctorumque Apostolorum Petri et Pauli, et
 omnium Sanctorum, quorum præsumit confundere Ecclesiæ, in hac vita et
 in futura, si non velociter resipuerit, furorem reperiatur. Omnes autem decreti
 hujus fautores, et præfati Monasterii defensores et tutores Omnipotens Do-
 minus sua gratia benedicat, et meritis omnium Sanctorum, et peccatorum
 vinculis absolutos ad æterna gaudia perducatur. Cunctis etiam in eodem loco
 pro æterna beatitudinis desiderio militantibus veniat à Deo patre salus
 et protectio, et laborum suorum æterna remuneratio. Hujus confir-
 mationis testes sunt Hosatus Prepositus, Dodico Decanus, Uffo,
 Bezelin, Heriman, Werinza, Tamma et ceteri fratres omnes tam
 Canonici quàm Monachi nostræ sedis. Laici verò Heinrich, Erp. Co-
 mites, Heriman tribunus, Bernard, Hinold, Heriman, Sibrath, Hiddi,
 Guntheri, Thiathard, Ekkibard, Ezelin, Atalbrath, Hoika, Hemaka, Azobo,
 Bennic, Wicil, Harbaltère, W'idier, Tadeka, Horika, Ecelin, Hillin, Georad,
 Eila, Dudi, Eppo, Thiederic, Haald et frater ejus Gerald, Weimaa et alii
 plures. Data Patherbrun VIII Idus Januarij, in sancta die Epiphaniæ
 Domini. Anno ab Incarnatione ejus MXXXVII. Indictione * VII. *a vi.
 regnante Conrado Romanorum Imperatore regni ejus XV, Imperii verò
 XII, Episcopatus autem nostri III.

Annus Christi 1039.

Benedicti IX Pont. 6.

Conradi II Reg. 16. Imp. 13. & ultimus.

Henrici III Reg. 1.

Rothonis Ep. Pad. 4.

Wippo
presbyt.
Sigebertus.
Lambertus
Schaf.
Hermannus
contract.
Otto Frising.
Beka in
Epis.
Ultraject.
Chron. M.
Belgii.
Conradi
morbis
& mors.

Posthæc Conradus Imperator ultimum imperij vitæque annum ingressus Basilea in Franconiam Orientalem descendit; atque inde in Saxoniam profectus, statum utriusque Reipublicæ optimis legibus judicijsque composuit. Paschate apud Saxones celebrato, ex Westfalia per vernalis anni tempus discessit in Frisiam, ut Wippo presbyter refert (nam Hollandiæ nomen scriptoribus ejus sæculi nondum usitatum reperio) ubi dum festum Pentecostes cum Imperatrice & filio Rege perageret, & coronatus ad mensam procederet, cœpit invaletudinis dolore affligi; quo in præsens dissimulato, cum altero die morbus ingravesceret, iussit Imperatricem filiumque Regem à cubiculo exire, vocatisque Episcopis, petijt Eucharistiæ Sacramento refici. Id postquam cum crucis effigie & Sanctorum reliquijs est illatum cubiculo, facta peccatorum confessione multis cum lacrymis, acceptoque corpore Christi, ad supremam se composuit; nec multum inde superstes, post salutaria monita ad Imperatricem & Regem filium, inter preces & gemitus pridie Nonas Julij excessit à vita. Viscera Ultrajecti ante aram principem condita: Corpus Imperatorio cultu compositum, primum Coloniam, deinde Moguntiam & Wormatiam, ac demum Spiram est deportatum ad tumulum. Funus per omnes vias deduxit Henricus filius Rex: & quoties ex itinere illatum in Ecclesiam aliquam, humeros feretro portando supposuit, insigni in patrem pietate. Nec minori totius Imperij luctu desideratus Conradus, quod post Carolum & Ottonem M. non facile Imperator, qui tranquillius & fecilius Imperium, debellatis circum hostibus, pietate, religione, & bellica fortitudine administravit ampliavitque.

Ejus laus. Lessus ejus cum magno præconio vulgatus, in quo inter cetera hæc legas.

Regum sanguine genitus, omnes præcessit penitus:

Gloriosus in persona, pulcher fuit sua sub corona:

Sceptrum, regnum, imperium, nulli erat plus congruum.

Postquam replevit Franciam per pacis abundantiam,

Mitigavit Alemannos, et omnes regni Tyrannos,

Saxonibus et Noricis imposuit frena legis,

Vidit sua magnalia probabilis Italia,

Bellum intulit Paganis, ne nocerent Christianis.

Non defendit eos palus, nulla fuit in aquis salus.

Bene coercerat Sclavos, barbaros, et omnes pravos.

Vel

Vel eo etiam hoc loco à nobis commemorandus, quòd post Carolum M. & S. Henricum nullus Regum & Imperatorum Ecclesiam Paderbornensem majori liberalitate dotatam auxerit, quàm Conradus Salicus Imperator. Ut non immerito tertius hujus Episcopatus conditor haberi possit: quemadmodum hæc ex ijs, quæ in Meinwerco diximus, satis constare poterunt.

In hoc itinere, cùm funus secundum Rheni ripam duceretur Moguntiam, Henricus Rex præclaro diplomate Brunoni Mindenensi Episcopo Andernaci omnia jura & privilegia confirmavit. Id quia posteritatis memoria dignum, vel ob id etiam, quòd in eo incolas diocæsis Mindensis Francos liberos legas, hic adjungimus.

Henricus
III privi-
legia Ec-
clesiæ
Mindens-
is confir-
mat.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Henricus divina favente clementia Rex. Omnium fidelium nostrorum tam præsentium quam futurorum cognoscat industria, qualiter Bruno Episcopus sanctæ Minden Ecclesiæ in honore sancti Petri principis Apostolorum, et sancti Gorgonii constructæ, in nostram attulit præsentiam piissimorum antecessorum nostrorum Regum vel Imperatorum scripta, in quibus continebantur, qualiter ipsius præfatæ Ecclesiæ res cum omnibus in ipsis rebus consistentibus sub illorum receperunt Mundiburdio ac defensione, precatusque est Serenitatem nostram, ut hoc ipsum à nostræ regalis potestatis consensu fieri non recusavimus. Nos autem ob amorem Dei nostræque animæ remedium, nec non pro regnorum stabilitate, prædecessorum nostrorum mores sequentes, et ejus benignitati assentientes, ita fieri decrevimus. Præcipientes ergo ut nullus iudex publicus, vel quislibet ex judiciaria potestate, in Ecclesias, aut loca, vel agros, seu reliquas possessiones jam dictæ Ecclesiæ, quas nunc infra ditionem regni nostri legibus possidet, vel quæ deinceps in jura ejus divina pietas voluerit augeri, ad causas audiendas vel freda exigenda, mansiones vel paradas faciendas, aut fidejussores tollendos, aut homines ipsius Ecclesiæ, francos liberos et Ecclesiasticos litones, maalmann vel servos cujuslibet conditionis, seu colonos contra rationem distringendos, nec ullas redibitiones vel illicitas occasiones requirendas ullo unquam tempore ingredi audeat, aut bannum, sive heribannum, seu ea quæ supra memorata sunt, ab illis penitus exigere præsumat; hominibus quoque famulatum ejusdem Ecclesiæ facientibus prædictum Mundiburdium constituimus, ut etiam coram nulla judiciaria potestate examinentur, nisi coram Episcopo, et advocatis ejus, quos ejusdem loci Episcopus elegerit. Insuper etiam bannum nostrum, et monetam teloniumque sive macellum publicum ibi construere licere, et quidquid ad nostram potestatem pertinere videbatur, eidem Ecclesiæ donavimus. Quidquid vero fufius exinde sperare potuerit, pro æterna remuneratione dictæ Ecclesiæ ad stipendia pauperum et luminaria continuanda concessimus. Et per se Episcopus cum omnibus rebus suis nostro fideliter pareat imperio, et sub nostra constet defensione, uti cætera regnorum nostrorum Ecclesiæ, et Episcopi, quatenus ipsum fratresque ejusdem loci pro nobis dominum melius et jugiter orare delectet. Concessimus quoque eisdem fratribus licentiam eligendi inter se pastorem dignum et idoneum, salvo tamen Regis sive

Vel

frue Imperatoris consensu. Et ut hoc nostri Mundiburdii et concessionis præceptum firmiter magisque inconvulsum cunctis credatur, hanc chartam inscribi iussimus, sigilloque nostro signatam manu propria subtus firmavimus.

Signum Domni Heinrichi tertii Regis invictissimi.

Theodoricus Cancellarius vice Bardonis Archicappellani recognovit. Data x Calend. Julii Anno Dominica Incarnationis MXXXIX Indictione VII, Anno autem Domni Heinrichi tertii ordinationis XI, regnantis autem primo, actum Aternacho feliciter Amen.

Succedit
patri in
Imperio
Sigebertus.
Ursberg.
Herman.
contract.
Marian.
Scot.
Lambertus
Schaf.
Otto Fri-
sing. lib. 6.
c. 32.

Conrado Patri successit in Imperio Henricus filius, jam antè Rex appellatus, & Principum suffragiis Imperator acceptus, cognomento Niger, Regum eo nomine III, Imperatorum II, religione, moderatione Imperii, rerum gestarum gloria, ut Otto Frisingensis tradit, Patris virtutes supergressus: major etiam futurus, si, ut pater, scriptorem nactus fuisset. Hoc Imperatore gloriantur prisca scriptores Imperium ad Caroli M. stirpem rediisse, quod Gisela Imperatrice sit natus; in quam rem hi versus circumlati olim.

Quando post decimam memoratur linea quarta,
De Carolo Magno processit Gisela prudens.

Iustis parenti persolutis, Spiræ Henricus Imperator Regnum pacatum, nemine obtinente, adiit. Lustratâque superiore Germania, in Saxoniam discessit, more Patris & superiorum Caesarum, quod apud eam gentem magna Imperii majestas, metusque non levis esset, ne Saxones per affectationem Imperii, quod Conradus Pater primum à Saxonica familiâ in Franconicam transtulerat, sub Principe filio publica turbarent. Hæc ut Henricus anteverteret, in Saxoniam maturavit, & per Autumnum Goslaræ Episcoporum ac procerum Conventum habuit; ad quem inter Abbates accessit Truthmarus Corbeiensium Abbas & duo ab Henrico Rege magnifica diplomata obtinuit, quorum primo Corbeiensibus firmat omnia jura ac privilegia, quæ à Ludovico pio ceterisque Imperatoribus data sunt, cum primisque Ecclesiam in Eresburg, & Abbatiolam in Meppia ad Amasis flumen.

Confirmat privilegia Corbeiensia.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Henricus divina favente clementia Rex. Si petitiones Servorum Dei iustas et rationabiles ad effectum perduxerimus, et ad hanc vitam feliciter transigendam et ad perpetuam felicitatem promerendam procul dubio nobis profuturum speramus. Quapropter notum esse volumus, quoniam venerabilis Abbas Truchtmarus adiit Excellentiam nostram suppliciter orans, ut nostra munificentia prospiceremus monasteriis sibi commissis, quorum unum est nova Corbeia nuncupatum, ubi et ille regulari constitutione abbas extitit, et alterum est Sanctimonialium Herisfordi dictum, et propriæ Abbatisse, cuius nomen Godesdiu, subjectum; sed juxta consuetudinem, qua ancillarum Dei congregatæ.

congregatæ
Abbati
in cunctis
possent, ip
stram rec
ambo hæc
gno Mon
Corbeia, l
nialium in
totius gen
juris sui, q
pertinenti
Saxonia d
stas, præsa
autem M
cum subje
Hreni cum
rumque r
vicissim p
ra, in conj
Ecclesias
da, quæ sol
pi circatio
capitulis
volens car
tudinem e
juxta petu
descripto,
et Episcop
eis suffici
nostro HL
agentibus
narios xii
ini, pulli
panos c x
utrum hæ
habere. N
tis suæ d
loco conce
semper te
mus. Et
sigilli nos

congregationibus procurari solent, præpositi ex Ecclesiastico ordine, jam dicto Abbati commendavimus, ut tam in disciplina Abbatissa loci iudetur, quam in cunctis negotiis, quæ famula Christi pro sexu et professione sua exequi non possent, ipsarum provisor et patronus existeret. Is ergo petiit Celsitudinem nostram recordari, quod pie memorie antecessor noster HLudovicus Imperator ambo hæc monasteria construi iussit, ad normam videlicet præcipuorum in regno Monasteriorum, novam Corbeiam in Saxonia ad similitudinem antiquæ Corbeie, Heri vordense verò Cœnobium ad exemplum Monasterii Sanctimonialium in Sueffionensi civitate constructum; et ut in eleemosynam suam, ac totius generis sui institutionem earundem perfectio compleretur, Abbatiam juris sui, quæ vocatur Meppia, cum decimis et possessionibus suis, aliisque ad eam pertinentibus; et Ecclesiam Eresburo, quam Karolus Imperator construxit in Saxonia decimis ditavit circumquaque habitantium per duas Saxonicas rivas, præfatus HLudovicus ad novam tradidit Corbeiam. Ad Herisfurtensis autem Monasterii adjuvmentum dedit in Episcopatu Osnabrugensi Bugmithi cum subjectis sibi Ecclesiis; in Parochia verò Mimigernafordensi Ecclesiam Hreni cum his, quæ ad eam pertinent Ecclesiis, ita sane ut decimarum aliorumque reddituum proventus omnes præfatis cederent Monasteriis, et ab his vicissim procurarentur subjectæ plebes in baptismo, in Eucharistia, in sepultura, in confessione peccatorum audienda, et presbyteri, qui principales ex his Ecclesias tenerent, Archipresbyterorum officio fungerentur ad omnia facienda, quæ solent fieri ab Archipresbyteris Episcoporum. Cum autem ipsi Episcopi circationes suas ibi agere deberent, ad eorum mansionaticum daretur, quod in capitulis Antecessorum nostrorum præscriptum habetur. Ille igitur rata esse volens cetera omnia, tantum expensas ad ministerium Episcopi propter agilitudinem et senectutem ejus, qui tunc fuit, Gauzberti augere debuit. Quod juxta petitionem primi ejusdem loci Abbatis Warini ita moderari placuit, ut descripto, quantum satis sit ad servitium Episcopi, hoc nullo modo subtrahatur, et Episcopus vicissim ampliora non querat, nec cum pluribus veniat, quam ut eis sufficere possint. In quibus satis esse consensit Episcopus coram antecessore nostro HLudovico, et Archiepiscopo HRabano, cæterisque cum eo in synodo agentibus, id est, ut dentur ad singulas Ecclesias porci IIII valentes singuli denarios XII, aut VIII: arietes tantundem valentes: porcelli quatuor, auctæ III, pulli VIII, situla XX de medone, de mellita cervisia XX. de non mellita LX. panes CXX. de avena modii C. manipuli DC. sitque in potestate Episcopi, utrum hæc per singulas Ecclesias ad unum mansionaticum, an ad duo velit habere. Ne autem in summa debiti his plus minus compleretur, hoc auctoritatis suæ decrevit atque iussit. His etiam adjungere placuit libera utrique loco concessione eligenda de propria congregatione in regimen sui per futura semper tempora congrua persona. Quod et nos confirmamus et corroboramus. Et ut omnis hinc dubietas tollatur, manu propria subtus roborantes sigilli nostri impressione ea signari iussimus.

Signum

Signum Domni Heinrici tertii Regis invictissimi.

Theodericus Cancellarius vice Bardonis Archicappellani recognovit. Data III Nonas Septembris, Indictione VII, anno Dominice Incarnationis MXXXVIII, anno autem Domni Heinrici tertii ordinationis XII regni vero primo. Actum Goslare feliciter Amen.

Iisdem
confirmat
jus eli-
gendi Ab-
batem.

Altero diplomate, quod eodem die & loco consignatum est Gosla-
ria, impetrat confirmationem eligendi Abbatem, & immunitatem
subjectorum hominum, & bonorum, quod hoc tenore verborum
concessum.

In nomine sancte et individue Trinitatis, Henricus divina favente
clementia Rex. Notum sit omnibus Christi nostrisque fidelibus, presentibus
scilicet atque futuris, qualiter venerabilis Abbas nomine Truthmarus nostram
adiit excellentiam; suppliciter orans, ut nostra magnifica munificentia prospici-
ceremus monasterio, cui praesse videtur, quod est constructum super fluvium
Wiseram in loco, qui dicitur nova Corbeia, in honorem Dei et sancti Stephani
protomartyris, ubi et beati Viti Martyris pretiosa pignora servari noscun-
tur. Cujus petitioni rationabili propter divinum amorem, et venerationem
beatorum Martyrum, assensum praebentes, hos apices serenitatis nostrae circa
ipsum monasterium fieri iussimus, per quos decernimus atque iubemus prae-
cipue, ut potestatem Monachi, si necessitas venerit, habeant Abbatem eligendi,
de fratribus suis. Et ut nullus Episcopus, aut Iudex publicus, vel quilibet
ex iudiciaria potestate, nisi solus illius loci provisor et advocatus praedicti
Monasterii in Ecclesias, aut loca, vel agros, seu reliquas possessiones praefati
monasterii, quas moderno tempore iuste et rationabiliter possidere videtur, ad
causas audiendas, vel freda exigenda, aut mansiones, vel paratas faciendas,
aut fidei iussus tollendos, aut ulla redibitiones, vel illicitas occasiones requi-
rendas, aut homines ipsius monasterii tam ingenuos, quam et servos, vel litos
in iuste distringendos ullo unquam tempore audeat ingredi, vel ea, quae supra
memorata sunt, penitus exigere, aut acclitare praesumat. Sed et de dominica-
tis mansis vel nunc habitis, vel post acquirendis, a reddendis decimis plenam
idem monasterium habeat immunitatem. Et sicut hactenus fuit, ut dentur
ad portam in susceptione hospitum et peregrinorum in quibuslibet Episcopis,
pagis, vel territoriis, vel omnibus, quae ibidem propter divinum amorem et illi-
us sancti loci venerationem collata fuerint, ut liceat ibidem Deo famulanti-
bus sub nostra immunitatis tuitione quieto ordine vivere et residere, ut me-
lius illos delectet omni tempore pro vite animaeque nostrae perpetua felicitate,
et pro remedio pie memoriae genitoris nostri Chonradi, Romanorum videlicet
Imperatoris augusti, atque pro stabilitate regni a Deo nobis collati Domi-
ni misericordiam attentius exorare. Insuper etiam decimas, vel decimales
Ecclesias, in quibuscumque Episcopis, ita teneant atque disponant, sicut ab
Antecessoribus nostris, Regibus videlicet et Imperatoribus, tenere per praece-

pta

pta vise sum
natica debet
solvant. Et
or habeatur
frisque pra
manu prop
iussimus.

Theodericus C
Indictione
terit ordi

Tertium C
Monasteri
Rex rata co

In no
clementia R
futurorum
batissa, ejus
erunt quod
Bernardi
dedicatum,
nominatas,
Rothe, Ban
Addunesth
burgstall, B
Hepstidi, Si
tha nomine
regalem ex
more Ante
nos interve
fidelium.
tis, legis ac
nostro sub
eodem Abb
gna vel par
praesumat,
Simontali
Monaste
S. Benedic
propria ro

pta visi sunt, atque disponere. Episcopis vero, quibus servitium ei mansio-
natica debent tempore circuitus sui, secundum scripta sua singulis annis per-
solvant. Et ut hac auctoritas concessionis nostrae atque confirmationis firmi-
or habeatur, et per futura tempora a cunctis fidelibus sanctae Dei Ecclesiae no-
strisque praesentibus et futuris melius credatur, diligentiusque observetur,
manu propria subter eam firmavimus, et sigilli nostri impressione assignari
iussimus.

Signum Domni Heinrici tertii Regis invictissimi.

Theodoricus Cancellarius vice Bardonis Archicappellani recognovit. Data III Non. Septembris,
Indictione VII. anno Dominica Incarnationis MXXXVIII. Anno autem Domni Heinrici
terti ordinacionis XII. regni vero primo. actum Goslare feliciter amen.

Tertium Goslariae diploma impetravit Abbatisa in Kemnade, quo
Monasterij illius ad Visurgim conditi privilegia & bona Henricus
Rex rata confirmataque habet.

Kemna-
tenlis Par-
thenonis
fundatio-
nem sta-
bilit.

In nomine sanctae et individuae Trinitatis, Henricus divina favente
clementia Rex. Omnium sanctae Dei nostrorumque fidelium, praesentium ac
futurorum universitas noverit, qualiter Domna Frideruna venerabilis Ab-
batissa, ejusque soror Firma Comitissa, Gerone Comite adjuvante, construx-
erunt quoddam monasterium in villa Keminata, in pago Tilithi, in comitatu
Bernhardi Ducis situm, in honorem Dei genitricis sanctae Mariae Virginis
dedicatum, ad quod omnem hereditatem suam, curtes scilicet ac villas infra
nominatas, Keminata, Heigen, Hogen, Barigi, Tundirun, Othere, Varstan,
Rothe, Bardevvic, Hotmannessun, Witthorp, Britlingi, Biangiburdiburg,
Addunesthorp, Hatherbiki, Bodanhuson, Suotherburg, Claniki, Wigmannes-
burgstal, Benedestorp, Vuidila, vvaldersiti, Kokerbiki, Holam, Ann, Setila,
Hepstidi, Sinigas gratissima voluntate tradiderunt. Unde Abbatisa Judi-
tha nominata, quae nostris temporibus eidem monasterio praesuit, nostram
regalem excellentiam adiens suppliciter exoravit, ut praefatum Cœnobium
more Antecessorum nostrorum in nostro mundiburdio suscipereamus. Quod
nos interventu Brunonis Mindonensis Episcopi fecisse cognoscat universitas
fidelium. Ad haec statuimus, ut ejusdem Monasterii Abbatisae talis liberta-
tis, legis ac regulae primatu fruerentur, quali ceterae Sanctimonialiales in regno
nostro sub regula S. Benedicti iuste viventes utuntur. Insuper concedimus
eidem Abbatisae, ut nullus Marchio, nullus Comes, nullaque nostri regni ma-
gna vel parva persona in ea placitum facere, vel publicam functionem exigere
praesumat, nisi advocatus, quem Abbatisa, quae tunc temporis fuerit, cum San-
ctimonialium consensu eligere voluerit. In obitu vero Abbatisae ejusdem
Monasterii liberum habeant arbitrium aliam eligendi juxta regulam
S. Benedicti. Et ut hujus nostrae auctoritatis privilegium perseveret, manu
propria roborantes sigillo nostro iussimus insigniri.

Uuu

Signum

Signum Domni Heinrici tertii Regis invictissimi.

Theodoricus Cancellarius Vice Bardonis Archiepiscopi recognovit. Data III Non. Septemb. Indictione VII. Anno Dominice Incarnationis MXXXIX. Anno autem Domini Heinrici Tertii Ordinat. XII. regni vero I. Aeternum Goslare feliciter Amen.

Mirum tot Caesarum ac Regum diplomatis tanquam adamantinis vinculis voluisse sacrorum praesules jura bonaque sua praemunire, quae haereticis nostro aëro tam libere rumpit, quam impune ipsa sacrorum bona rapit.

Bohemia
adpende-
dum soli-
tum tri-
butum ab
Henrico
adigitur.

Ceterum Henricus Rex, compositis per Saxoniam rebus publicis, sub exitum anni in Bohemiam cum exercitu movit adversus Bretislau Ducem, qui Udalrico successerat, dominatu inflatus. Quippe tributum regio fisco debitum, centum & viginti boum & quingentarum Marcarum solvere recusabat: At Bretislao satisfactionem spondente, Henricus Rex Ratisbonam ad Hiberna concessit.

Annus Christi 1040.

Benedicti IX Pont. 7.

Henrici III Reg. 2.

Rothonis Ep. Pad. 5.

Per initia hujus anni Henricus Rex Augustae Vindelicorum ver-
fatus, mense Februario, Geroldo Abbati Werthinensi omnia Coeno-
bij D. Ludgeri privilegia, interque ea navigationem liberam in Rura
fluvio, eo, quo Conradus pater ad annum hujus saeculi xxxiii, con-
cesserat, tenore approbavit.

Dedicatio
Basilicae
Stabulen-
sis, cui
cum Hen-
rico R. in-
terest Ro-
tho.

Vita Poppo-
ni apud Su-
rum & Bol-
landum
tom. 2. Jan-
Mirans in
Notis. Belg.

Tum fallente, quam dederat, fidem Bohemo, resumptum ab
Henrico bellum, quod praecedenti anno intermissum diximus, Bre-
tislao Bohemorum Duce ac quaesitam satisfactionem Regi se offe-
rente. Inde postquam Rex Ingelhemij pascha, & per paschatis ejus
ferias procerum conventum celebravit, Nonis Junij Stabuletum a
Poppone Abbate invitatus, ad dedicationem Basilicae magno proce-
rum Comitatu accessit. Celebris quoque ea dedicatio fuit Episco-
porum conventu. Nam praeter Hermannum Colonensem Archie-
piscopum, intra cujus Dioecesein Stabuletum accensetur, interfuere
Bezellinus Hamburgensis Archiepiscopus, Nithardus Leodiensis,
Benno Trajectensis, Hermannus Mimigardevordensis, Richardus
Virdunensis, Gerardus Cameracensis, Theodoricus Metensis Episco-
pi, ceterique, quorum praesentiam ex diplomate, quod Henricus Rex
Nivellensi Virginum Collegio in ea dedicatione dedit, cognoscere li-
cebit: additurque in eo Rudolphus Episcopus sine certa sede Episco-
pali; at Rothonem Episcopum, quod idem Rudolphus, ut supra dix-
imus, vocetur facile intelligas, quippe qui ex Stabulensi monasterio
per ipsum Popponem ad Abbatis & Episcopi dignitatem erat prove-
ctus, cui hunc ex invitatione honorem praestiterit. Mense

Mense demum Augusto, Henricus Rex triplici exercitu in Bohemos movit, quorum alter Saxonum Duce Ocardo jussus procedere in Bohemorum fines; alterum, quem ex Germania contraxerat, Rex ipse ex Bojaria duxit. At Bohemi, postquam de periculo suo edocti, stratis latè arboribus, transitus omnes viarum interclusere; ad quos cum tecti præmunitique se objicerent, Rex ut per fauces montium penetraret, signa peditum inferre jussit: sed agmen illud mox magna clade rejectum, & circumfusum haud minori strage acceptum, occumbente inter primos Wernero Duce, ac Rege cum fugientibus ægrè discrimen evadente. Occardus Saxonum Dux, comperta regiorum clade, Bretislao suavit, ut Regis clementiæ se permetteret: id cum à victore non impetraret, copias suas incolumes in Saxoniam reduxit, lingua quam manu promptior. Rursum hoc anno, ut in fastis Corbeiensium reperio, villa Huxteri deflagavit, paucis in vicis ædibus servatis.

Sigebertus.
Marianus.
Lambertus
Schaf.
Herman.
contr.
Cosm. Prag.
Nauclerus.
Crantz. int.
Dubrav.
Mutius.
Fast. Corb.
Infelix
Henrici
cum Bo-
hemis
congregatus.

Annus Christi 1041.

Benedicti IX Pont. 8.
Henrici III Reg. 3.
Rothonis Ep. Pad. 6.

Anno dehinc proximo Henricus Rex, ad ulciscendam à Bohemis cladem acceptam, contundendamque Ducis superbiam, verno primùm tempore Selingenstadij, deinde Aquisgrani Nonis Julij frequentem Episcoporum ac Principum senatum habuit, ubi rursus Nivellensi Collegio Virginum liberalitatis diploma consignat. Post illa, collectis Episcoporum & sanctorum hominum precibus, adscitisque Episcopis & Sacerdotibus, penes quos in castris esset divinarum procuratio, cum instructo exercitu perripuit in Bohemiam, cæsoque, quem Bretislao objecerat, milite, totam regionem vastando urendoque libere pervagatur. Hoc calamitatis aspectu Bretislao, cum & à suis proceribus esset desertus, auctore Pragensium Episcopos, clementiam Regis impetrat, offerendo obsides, tributa, & fidum clientis obsequium. His placatus Rex jussit Ducem sese Ratisbonam sequi, ubi nudus pede, capite aperto, in frequenti Principum senatu prostratus ad pedes Regis in Sella confidentis, receptus in gratiam ipso die festo Michaëlis Archangeli. Fasti nostri Corbeiensis rem his verbis sunt complexi. *Henricus Rex Bohemos nobili victoria debellavit, Deique dono totam provinciam in occidentali parte Histri subegit.* Per id tempus Petrus Ungariæ Rex ab Ovone Tyranno pulsus accessit Ratisbonam, Henrici opem implorando; quem Rex in tutelam suscepit, pollicitus restitutionem.

Miræus in
not. Belg.
Bohemia
ab Henri-
co subigi-
tur.

In præsens verò invitatus ab Hermanno Mimigardevordensi Episcopo proficiscitur in Westfaliam. Nam quâ temporum felicitate

Chron. Me-
nast.
Kerssenbro-
chius MS.

Uuu 2

Dedica-
tio Ecce-
siae Trans-
aquensis
Monaste-
rij.

citare Henricus & Conradus Cæsares Imperium habuere, magnum (quod à Scriptoribus observatum est) certamen erat inter Episcopos in construendis Basilicis, condendisque Collegijs, ac cœnobijs religiosorum hominum. Quare & Hermannus præclarus & magnificus XIV Monasteriensis Episcopus, cum opibus abundaret & operis, Monasterij trans aquas, ut vocant, in antiquissima urbis parochia ad Alpham fluvium condidit Virginum sacrarum Collegium cum magnifica Basilica; quam cum hoc anno absolvisset, invitavit ad ejus dedicationem Henricum Regem, & vicinos simul Episcopos. Quocirca Henricus Rex magno procerum comitatu venit Monasterium, & Natalitia Christi ea in urbe celebravit. Atque, ut vetus Saxonum chronicon refert, Suiderus, istic qui Everhardo Bambergensi Episcopo hoc anno defuncto successerat, à Bardone Moguntino Archiepiscopo, ipso natalis Christi die, Monasterij consecratus est Episcopus.

At nihil ea dedicatione, quæ IV Calend. Januarij peracta est, per totam Saxoniam spectatu magnificentius; ad quam præter Henricum Regem Archiepiscopi quatuor cum suis provincialibus Episcopis convenere. Ac postquam Basilica illa D. Virginis solemnè primùm ritu consecrata est, aram principem consecravit Hermannus Colonienfis Archiepiscopus, adjuvante Becelino Alebrando Bremenfis Archiepiscopo, & Brunone Mindenfi Episcopo in honorem S. Crucis, & B. Virginis; Australis ara ad descensum chori initiatà à Bardone Moguntino Archiepiscopo, Suitgero Bambergensi, & Dithmaro Hildesimensi Episcopis in honorem S. Joannis Baptistæ omniumque coelitus. Aquilonare altare consecratum S. Joanni Evangelistæ ab Hunfrido Magdenburgensi Archiepiscopo, adfistentibus Cathelo, seu ut alij, Cedalo, Citizenfi, & Avalrico Osnabrugensi Episcopis. Ara demum Occidentalis ab ipso Hermanno Mimigardevordensi, Nithardo Leodiensi, & Rudolpho Sleswicensi Episcopis in honorem S. Petri & Pauli dicata. Nam hunc Rudolphum Sleswicensem tunc fuisse Episcopum constat ex Alberto Stadenfi, quo cum Becelinus, & Thiatmarus Hildesimensis Episcopus anno Christi M. XLII adiere Magnum Regem Daniæ, ut huic celebritati Rothonem, seu Rudolphum Paderbornensem Episcopum præsentem sistere non liceat; quamvis ut proum sit suspicari ex vicinitate loci, & congressu tot Episcoporum: Ceterum Hermannus Mimigardevordensis Episcopus Collegio Virginum Sanctimonialium, quod condiderat, sororem suam primam Abbatissam imposuit, quales exinde ex Comitum familia delectæ. Ex qua verò ipse ac soror familia, tam præclari Collegij conditores fuerint, ex annalium memoria excidit. Templi verò hujus Transaquensis non ipse Hermannus primus est Conditor; quando tempore D. Ludgeri istic Ecclesia

B. Vir-

B. Virginis
fitum: ha
fundame
gio, ideo
spicitur S
grande a
primis sp
tori; qua
mense A
Episcopo
rico Wir
nis à Bur
Successor
urbi & d
zio opin
nominis
Clericor
M. Colle
disciplin
chiis, & c
nem exc
post tem
modo ac
scopi app
nem spe

Ce
insigni p
magnis
Virginu
nal (quo
te hyem
prestit:
cum D.
cem dix
britaten
bus evoc
gijs Pet
Autumn

B. Virgini consecrata stetit, in qua corpus D. Ludgeri à morte depositum: hanc, quod vel angusta, vel collapsa, dejecit Hermannus, & ex fundamento novam Basilicam construxit, addito Virginum Collegio, ideoque sub patrocinio B. Virginis reliquit. Id quod assitum conspicitur Sacellum D. Ludgeri, veteris Ecclesiæ turris fuit. Illud verò grande admirandumq; turris opus inter Saxoniarum monumenta cum primis spectabile Hermannò quoque Episcopo adscribitur conditori; quanquam Basilica hæc & Collegium Virginum anno 1071 mense Aprili conflagravit. Ac postquam intra annos 14 ab Erpone Episcopo instauratum est opus, rursus anno 1121, injectis à Theodorico Wirtzenburgico in urbem ignibus, absumptum est. Ex his ruinis à Burchardo Episcopo restaurari est cœptum, in quo perficiendo Successores laborarunt. Quod verò ab hoc Monasterio Virginum urbi & diocesi Monasteriensis nomen adhæsisse nonnulli cum Crantzio opinentur, falli eos dixerim; quando à Collegio Cathedrali eam nominis originem alij certius deducunt; quòd ejusmodi Collegia Clericorum passim Monasteria dicerentur. Sane ex quo à Carolo M. Collegium illud primum est conditum, non modò numero & disciplinà clericorum florentissimum fuit, sed ab eo urbs ipsa parochiis, & civium frequentia amplificata in hanc demum magnitudinem excrevit, quibuscum nomen Monasteriense usu invaluit. Quare post tempora Hermannì Episcopi, sub quo urbs mirifice exulta est, modò adhuc Mimigardevordenses, modò verò Monasterienses Episcopi appellati leguntur. Sed hæc ad illorum annalium conquisitio- nem spectant.

Kersb. c. 2.
Historia
Anabaptist.
& in chron.
MS. Episco-
porum.
Tympius in
catal. Episc.
Monast.
Bröverus
in not ad
vitam S.
Ludgeri.

Annus Christi 1042.

Benedicti IX Pont. 9.
Henrici III Reg. 4.
Rothonis Ep. Pad. 7.

Ceterum Henricus Rex non prius Monasterio discessit quàm insigni prædio Virginum Transaquensium Collegium dotasset, & magnis etiam privilegijs, Herivordensium aliorumque nobilium Virginum Collegiorum instar, exornasset, & publicum etiam tribunal (quod Magistratui post cesserat) Abbatissæ dedisset. Sub hæc rigente hyeme in Burgundiam profectus, tumultuantium motus, compressit: acceptaque procerum fide Basileæ Henricum Luxemburgicum D. Cunigundæ fratrem ex Henrico fratre nepotem Bojarie Ducem dixit. Inde secundo Rheno provectus 11 Aprilis Paschatis celebritatem Coloniarum habuit, quò & Germaniarum Saxoniarumque proceribus evocatis, agitarum de bello Ungarico; omniumque mox suffragijs Petrus Rex exul in solium reponendus decernitur. Quare sub Autumnum suscepta expeditio, Germanorum Saxonumque viribus:

Brun. lib. 10.
Ann. Boi-
corum.
Histor. Boi-
ca p. 1. LXVI.
Lambert.
Schaf.
Herm. con-
tract.
Marian.
Scotus.
Drsberg.
Henrici
Reg. ex-
peditio in
Bohemos

ac

ac primò statim in Ungariæ ingressu captæ aliquot populosæ urbes. Ac licet adversis prælijs fractus Otto Tyrannus, bellum tamen redintegrare est ausus. Et jam vergente in exitum anno, ex affecto magis bello quàm confecto Rex in Saxoniam ad hiberna concesserat.

Herman-
ni Mona-
sterienfis
Præfulis
obitus.
*Lambertus
Schaf. in
Chron.*

Mors Em-
mæ foro-
ris Mein-
wercki.

Bremenfis
Ecclesiæ
conflagra-
tio & dif-
ciplinæ
relaxatio
hinc con-
secuta.

Inter hæc 21 Julij Hermannus Mimigarde vordenfis præclarissimus Episcopus excessit è vita, anno gesti Episcopatus decimo. Tumulus ei datus ante aram principem in Basilica, quam priori anno dedicaverat, cujus tamen modò nulla vestigia supersunt. Tam ingrata, atque immemor beneficiorum ætas in posteris. Inter cetera hæc illi laus data, habuisse clerum non minus quàm Scholas florentissimas. Successor ei in Episcopatu datus Rudbertus, quem fasti Robertum vocant, uti hæc Lambertus Schafnaburgensis consignavit. Mortua quoque hoc anno Emma Meinwercki Episcopi nostri soror, Ludgero Comiti denupta, postquam per XL. annos vidua omnes thesauros in Ecclesiam Bremensem & pauperes erogasset, præclarâ sanctitatis fama apud posteros relictâ. Sed hoc ipso anno, uti Adamus Bremensis scribit. *Domus Ecclesiæque S. Petri Bremæ conflagravit, cujus incendii flamma, claustrum cum officinis, urbem cum edificiis totam consumpsit, veterisque habitaculi nullum remansit vestigium. Ibi sacræ Ecclesiæ thesaurus, ibi libri et vestes, ibi omnia ornamenta sunt consumpta.* Quæ damna magna quidem reputat auctor; sed majora, quæ ex solutâ disciplinâ consecuta sunt; quando ex eo tempore Canonici, qui intra claustrum vixerant, vagari, & regulam SS. Patrum, quam per cclxx annos in communis vitæ societate conservârunt, primùm negligentius habere, ac deinde pravo aliorum Collegiorum cathedralium exemplo abjicere cœperunt; quanquam id Browerus jam ante complures annos Treviris factum observârit.

Annus Christi 1043.

Benedicti IX Pont. 10.

Henrici III Regis 5.

Rothonis Ep. Pad. 8.

*Lambertus
Schaf.
Hermannus
contraf.
Marianus
Scotus.
Ursberg.
Avent. l. 5.
Boico.
Cleinforger in
chron.
Pader-
bornam
adit Hen-
ricus, &*

At Henricus Regum gloriosissimus, apud Saxones hyemando, Goslariæ Natalitia Christi celebrat. Ibi dum comitia Saxoniorum procerum agitantur, accessit Bohemiæ Dux, honorificè à Rege exceptus, & benignè dimissus: ibi legati Russorum auditi, & tristes dimissi, quòd Regis sui filiam, quam Henrico nuptui obtulerant, aspernatam audirent. Goslaria Rex ad Leodienses profectus, celebratoq; apud eos Paschate, cum Rege Francorum colloquitur. Inde postquam Aquisgranum adiisset, reflexo per Rhenum itinere, in Westfaliam digressus est; & magna procerum frequentia deductus, festum Pentecostes Paderbornæ cum Rothone Episcopo egit; patris cum primis & Henrici sancti exemplo invitatus, quos Imperatores hic lo-

cus

cus non tam amœnitate fontium, & veneratione sacræ antiquitatis, Ungarorum Legatos audi-
quàm cleri & religiosorum hominum pietate oblectavit. Atque hîc
dum per complures dies versatur Rex, advenère in Calend. Junij Un-
garorum legati ab Ovone Tyranno missi, violatæ fidei veniam pre-
cantes; & quo fœdus & amicitiam impetrent, ultro etiam captivos
se reddituros, aut certum pro ijs pretium soluturos sese pollicentur.
At Rex, quoniam Bojos injurijs læserant, Ratisbonam rejecit, ibique
præsentibus Bojis causam se cogniturum edixit. Postquam Ratis-
bonam perventum, Ungari eadem, quæ antè, promittunt: verùm
cùm Henrico Regi fidem dare, & in præscripta pacta legesq; jurare
detrectarent, Boicis finibus excedere jussi sunt. Quos Rex cum exer-
citu secutus; expugnatoque ad Rabonem fluvium castello, Ungari
supplices imperata se facturos spondent, Petrumque in Regni par-
tem admissuros. Sed fluxa, ut post compertum, fides, eoque bellum
resumere necesse fuit. Rex inde in Sueviam reducto exercitu, Ulmæ
conventum procerum, & Constantiæ Episcoporum synodum ha-
buit, in qua memorabili ad posteros exemplo, ut Hermannus scri-
bit, *Pacem multis sæculis inauditam per edictum confirmat*, ultro veniam
omnium noxarum, quotquot unquam in regiam majestatem deli-
quissent, impertiendo. Post illa in Burgundiam perrexit, ad spon-
sam Wilhelmi Pictaviensis Ducis filiam excipiendam, quam Mo-
guntiam deduxit, & magna celebritate Ingelhemij sibi matrimonio
junxit. Adeas nuptias cum magna histrionum multitudo conflue-
ret, jussit eos Rex, præclaro ad posteros modestiæ ac pietatis exem-
plo, ejici, eorumque in locum egenos introduci, quibus cibi & largi-
tiones præbitæ.

E Saxonix Episcopis hoc anno ad superos transijt Becellinus
Alebrandus Bremensis Archiepiscopus, insigni religione & specta-
bili virtute præful. Postquam divino monitu extremum vitæ diem
sibi imminere sensit, nudis pedibus Bremam ingressus est, & ad mor-
tem se composuit. Subrogatus ab Henrico Rege Adalbertus cogno-
mento Magnus, filius Friderici Comitis Palatini Saxonici. Primum
is Canonicus Bremensis fuerat, deinde Halberstadenſis Præpositus,
vir qui egregias naturæ dotes ac virtutes multis vitijs, magno cum-
primis fastu & arrogantia, obscuravit, corruptor postea Henrici IV
Regis, & Schismaticorum antesignanus, multumque a sanctissimorum
Episcoporum modestiæ ea in sede primum degenerasse comper-
tus; uti sæcula sensim post Henricum III cum depravatis Imperato-
ribus in vitia transferunt.

Rotho per hæc Episcopus noster in restaurandis consecrandis
que Parochiarum Ecclesijs occupatus; quas inter vi Calend. Augu-
sti dedicavit Ecclesiam Horhusanam, quæ Eresburgi ad pedem mon-
tis Martis constructa est, quam in rem vetus monumentum conse-
crationis & donationis extat.

Fasti Corb.
Sigebertus,
Herm.
Contr.
Lambert.
Otto Fri-
sing.
Pictavi-
ensis Du-
cis filiam
ducit ux-
orem.

Adamus
Bremensis,
Albertus,
Stad.

Rotho.
Horhu-
sanam
& Sud-
bergho

viensem
Ecclesi-
am con-
secrat.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, regnante Henrico Imperatore, venerabilis Paderbornensis Episcopus Rotho, petente Druthmaro Abbate, dedicavit hoc templum VI Calend. Augusti, hasque sacrosanctas hic recondidit reliquias: de corporali S. Petri Apostoli, de cruce, de scutella ejus, de vestimentis B. Pauli Apostoli, de lapide, quo lapidatus est Beatus Stephanus, de membris SS. Magni, Tiburtii, Valeriani, Clementis, Pancratii, Chrysogoni, Georgii, Joannis et Pauli, Stephani, et Viti, Dionisii: item de vestimento Innocentii martyris, Gregorii, Liborii, Benedicti, Adelberti, Petri Diaconi Confessorum: Agatha, Cecilia, Afra, Eugenia, Aldegundis Virginum. Statuit autem ad terminum istius Ecclesiæ has pertinere villas: Horrehusen, Albertinghusen, Albrachsinghusen, Osneti, Twesini, Siltzinghusen, Helmeringhusen. Dotata est autem decimis harum villarum: Widerdinghusen, Hustide, Herchinghusen. Quæ ne quis infringere, aut detrachere præsumat, prædictus Episcopus Rotho terribili anathemate prohibuit.

Auctor vi-
ta Meinw.
n. 48.

Decimo septimo dehinc Calend. Novembris Rotho Episcopus consecravit Ecclesiæ Paroeciæ Sudberghovix in honorem S. Galli, quam Wolfgangus secundus Abbas Abdinghovianus ex solido lapide in fundo sui Cœnobij construxerat, ex quo Meinwercus Paroeciæ illam ab urbica sejunxerat, proprijque juris fecerat.

Annus Christi 1044.

Lambert.

Schaf.

Brozover.

lib. xi. Ann.

Trevir.

Adam.

Brem. lib. 3.

in Adal.

Conse-

cratio

Adalberti

Archie-

piscopi

Bremen-

sis.

Albert.

Stad.

Siegebertus.

Aventin.

lib. 5.

Brun. 1. 10.

Herm.

Conrad.

Lamb. Ann.

Alth. Histo.

Boic p. 1. lib.

17.

Hungari

ab Hen-

rico de-

bellantur.

Gregorij VI Pont. 1.

Henrici III Reg. 6.

Rothonis Ep. Pad. 9.

Henricus Rex postquam Treviris Christi Natalitia peregerat, uti Lambertus scribit, ibique promulgatâ rursus lege, quam Constantiæ in synodo sanxerat, omnes, qui in regiam majestatem deliquerant, omni prorsus crimine absolverat, Aquisgranum perrexit ad conventum Principum. Quam in urbe Adalbertus Bremensis Archiepiscopus coram Rege & procerum multitudine consecratus est, astantibus xii Episcopis, & singulis ordine manum imponentibus; quo facto homo vanus ita gloriari solitus est adversus maledicos, ut diceret nihil sibi omnium imprecationes nocere posse, cui tot Episcopi bene precando manum imposuissent.

Aquisgrano Rex Neomagum se contulit ad inferiores Rheni provincias lustrandas; celebratoque apud Frisones Paschate, ab extremis Germaniæ finibus cum exercitu in Ungariam transvolat; ac tertia expeditione in Ovonem facta, viribus licet multum impar, conferto ad Arabonem fluvium, quem nunc Rabam vocant, prælio, Tyrannum Ungarosque ad internecionem delet. Tum vero Petrus in regnum restitutus. Ovo ex prælio elapsus, in tugurium se abdidit, ex quo à Petro extractus ad supplicia, dignas sceleribus pœnas dedit. Henricus Rex Ratisbonam reversus, nihil sollicitius habuit, quam ut

pro

pro victoria cœlesti beneficio partagrates Deo persolveret. Quare lanceum sagum indutus exalceatusque, supplicum ritu, omnia templa, omniumque Divorum aras obivit, prostratusque ante Christi in cruce pendentis effigiem soli Christo triumphum detulit.

Sustulit hic annus Thiatmarum Hildesimensē Episcopum, virum qui nobilitatem generis pari virtutum splendore conjunxit, cōque apud Henricum Regem & Principes magnæ auctoritatis fuit. Successit Thiatmaro Azelinus. Per hæc pacatissima tempora laboratum sterilitate frugum, peste, & fame per Germaniam & Galliam (quod ab omnibus Scriptoribus notatum reperio) quibus calamitatum malis magnopere exercita Episcoporum caritas.

Annus Christi 1045.

Gregorij VI Pont. 2.

Henrici III Reg. 7.

Rothonis Ep. Pad. 10.

Accessit inter hæc annus quadragesimus quintus supra millesimum, quo Henricus Rex cum exercitu in inferiorem Germaniam discessit, & Godefridum Lotharingiæ Ducem anno superiori rebellantem compressit. Is postquam hortatu religiosorum hominum supplex se ad pedes Regis abiecit, ira condonationem impetravit, ut tamen in custodiam abripi jussus sit. Inde Rex transito Rheno in Saxoniam profectus, Goslariæ Paschatis solennitatem celebrat. Advenerant per id tempus oratores Petri Ungarorum Regis, qui Henricum Regem in Ungariam invitaverant. Quare Rex itinere in Bojariam arrepto celebratōque Passavii festo Ascensionis Domini, secundo Danubio in Ungariam descendit, & in regia Albæ regalis urbe festum Pentecostes cum Petro Rege agit, tamque amicē ibi inter utrumque Regem actum est, ut Rex Ungariæ se clientem Henrico Regi, Regnumque submiserit. Ex Ungaria ad comitia Triburiensia, quæ indixerat, maturatum.

Francofurtum ubi pervenit, tam gravi morbo repente depresso jacuit, ut Principes de Successore consilia agerent: at supra omnium spem sibi restitutus in Saxoniam properat adversus Sclavos Luthitios; quæ gens, ut Hermannus Contractus retulit, ausa per absentiam Regis, Saxonum fines populando ingredi; id licet Bernardus Saxoniarum Dux, homo ignavus, dissimularet; Rex tamen non ferendum ratus, contractisque Saxonum copiis, Albim transgressus, Sclavos primò incursum obtinuit, tributumque, quod ante eum Conradus Pater & Ottones Cæsares imposuerant, pendere jussit. Eo bello confecto, Goslariam ad hiberna concessit: qua in urbe Christi nascentis incunabula læta festa que habuit.

Xxx

Annus

Annus Christi 1046.

Gregorii VI Pont. 3.

Henrici III Reg. 8.

Rothonis Ep. Pad. II.

Fasti Corb.

Lambert.

Ruthar-

dum Cor-

beiensem

Abbatem

confir-

mat.

Herm. Con-

tract.

Lamb.

Schaf.

Histo. Ul-

traject.

Buchel. in

not.

Sigebertus.

Godefri-

dum Du-

cem Lo-

tharingie

in grati-

am reci-

pit.

Sub initium dehinc anni proximi, mense Februario, Rex Corbeiam venit, ut fasti nos Corbeienfes docent. Et verò, quia Druthmarus Abbas, vir religiosissimus, à Meinverco Episcopo nostro ad disciplinam formandam evocatus, xv Calend. Martij excesserat e vita, statim vii Calend. Martij, præsente Rege, omniumque fratrum concordibus suffragijs, Ruthardus Abbas eligitur. Is deinde sequenti Dominica vi Nonas Martij Regem Tremoniam secutus, pro regia auctoritate confirmatur. Nec multò post vii Idus Martij Corbeiam reductus est, solemniter à Rothone Paderbornensi Episcopo, qui legatus tum Regis memoratur, collocatus in sede. Quanquam Ruthardus, ob quæ nescio delicta & dissidia biennio abhinc amotus à munere, & in ordinem redactus. Subinde Rex, perlustratâ Westfalia, transgressus in Frisiam, celebratoque Paschate Ultrajecti, navalem expeditionem fecit adversus Theodoricum Phlardingæ Marchionem Cæsarij; rebellantem & Episcopos vexantem compescuit. Dehinc Aquisgranum movit, ubi inter festa Paschalia Godefridum Ducem in publico procerum conventu supplicem, prostratumque ad pedes suos, rogatu Principum, in partem Lotharingæ recepit: in alteram Lotharingæ partem Fridericus Luxemburgicus admissus frater Henrici Ducis Bojorum, seu filius, ut quibusdam placuit. Tanta tum Regum etiam Germanorum potestas erat in amovendis, reponendisque Ducibus, antequam hereditaria se possessione firmassent. At Godefridus haud multò post ad ingenium redijt, bellumque ex integro resumpsit tanta audacia, qua Neomagi palatium regium & Verdunensem Ecclesiam injectis ignibus absumpsit; sed ultro mox facti poenitens se flagellis verberandum obtulit, interq; cæmentarios mancipii instar lapides in restorationem fabricæ comportavit. Aquisgrani dum versatur Henricus Rex in congressu Episcoporum & Abbatum, ut ex sequentibus literis cognoscitur, Wolfango Abdinghoviano Abbati & Cœnobio ejus donat curtem & vineam: qua super donatione has tabulas prisca pietate plenas producimus.

Abdinghovianus
hoffensibus
donat
curtem
ac vineam
Popparten
tensia.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Henricus divina favente clementia Rex. Nos qui antiquorum insignia Regum Deo iubente gestamus, egregia eorum merita ex scriptis in Ecclesia Christi frequenter audimus. Ea quippe à venerabilibus viris Episcopis vel Abbatibus ejusdem causæ negotii in nostram collata præsentiam imitari decet, quibus divina inspirante gratia id animi sedet, ut Ecclesias Christi infra nostri contiguum regni constitutas de nostri abundantia copia, ubi ex toto non possumus, ex parte augmentemus. Quapropter

propter nos
medio anni
non pro al
En Petri or
demque Ec
vinetis tri
Comitis, et
prædictus
ram dehim
quid sibi p
faciendi.
convulsa c
pria robor
insigniri.

Theodericus
no Dom
XVIIII
His

oniam pr
hæc Prin
vin Caler
adfuere,
Italiam c
cum ingo
initium
quam Ca
pos Adal
ad sædun
ma, tolle
aliquot,
Inde Sut
cum catu
risque B
Episcopi
tum dixi
manus P
Christi d
Christi N
stos coro
perator
plauden

propter notum esse volumus sanctæ universitati Ecclesiæ, qualiter nos pro remedio animæ nostræ, Agnetisque Regine dilectissimæ coniectalis nostræ, nec non pro æterna parentum nostrorum requie, sanctæ Ecclesiæ sub honore sancti Petri omniumq; Sanctorum Bodarbrunno constructæ et consecratæ, ejusdemque Ecclesiæ Abbati Wolsfango unum curtile cum omni integritate, et vinetis tres Karradas ferentibus, in villa Pobarto, situm in Comitatu Bertoldi Comititis, et in pago Trechira, in proprium tradidimus, ea videlicet ratione, ut prædictus Abbas omnesque Successores ejus de præfato curtile et vinetis liberam debinc potestatem habeant obtinendi, commutandi, precariandi, et quidquid sibi placuerit, ad usum Ecclesiæ fratrumque inibi Deo servientium inde faciendi. Et ut hæc regie nostræ traditionis liberalis auctoritas stabilis et inconversa omni tempore permaneat, hanc cartam inde conscriptam, manu propria roborantes, ut infra poterit videri, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum Domni Heinrichi Regis invictissimi.

Theodericus Cancellarius vice Bardoni Archicappellani recognovit. Data VII Calend. Jun. Anno Dom. Incarnat. M XL VI. Indict. XIII. anno autem Domni Heinrichi tertii ordinat. ejus XVIII. regni vero VIII. actum Aquisgrani palatio in Dei nomine feliciter Amen.

His trans Rhenum peractis, Henricus Rex Merseburgum in Saxonia processit ad alia Episcoporum & procerum comitia. Magna hæc Principum celebritate & Regis majestate conspecta, in quibus viii Calend. Julij Bohemorum, Polonorum, & Pomeranorum Legati adfuere, tributum & munera Regi deferentes. Et quia expeditio in Italiam certa erat, Rex in Bavariam profectus Augustam adiit, ubi cum ingens exercitus ex Saxonia & Germania, ac flos nobilitatis ad initium Septembris convenisset, Rex majoribus, quam antè quicquam Cæsarem, copijs iter Romanum est ingressus, interque Episcopos Adalbertus Bremensium Archiepiscopus Regem est affectatus, ad sædum, quod tribus simul Pontificibus electis intervenerat schisma, tollendum. Ad ingressum Italiæ substitit primùm Veronæ dies aliquot, mox Papiam progressus synodum Episcoporum convocavit. Inde Sutriæ haud procul ab urbe alia Synodus coacta, in qua Pontificum causa, qui per errores delecti fuerant, est cognita; exauctoratisque Benedicto, Sylvestro, & Gregorio, Suidgerus Bambergensis Episcopus, gente Saxo, quem ante Monasterij Episcopum consecratum diximus, tam Romanorum, quam Episcoporum consensu, Romanus Pontifex deligitur; multumque licet reluctans, ipso Natali Christi die, in throno collocatur, Clemens II Appellatus. Is in ipsis Christi Natalitij Henricum Regem & Agnetem solemniter ritu Augustos coronavit. Peractis Missarum deinde solemnij Pontifex & Imperator unâ cum Imperatrice Agnete ad Lateranensem palatium, applaudente populo Romano, processere. Xxx 2 Annus

Lambertus
Schaf.
Hermannus
Contr.
Siebertus
Orsberg.
Otto Frising.
Leo Ostiensis.
Baronius
Suidgerus
Bambergensis
Episcopus
creatur
Pontifex.

Et Henricus
cum coronatur.

Annus Christi 1047.

Clementis II Pont. 1.

Henrici III Reg. 9. Imper. 1.

Rothonis Ep. Pad. 12.

Lambert.
Sigebertus.
Herman.
Conrad.
Admotus
Germaniæ com-
ponendos
properat
Henricus

Imperator dehinc rebus Italicis compositis, in Germaniam maturabat, urgentibus publicis rebus. Nam & Rex Gallorum Henricus per Imperatoris absentiam in Germaniam molitus erat irruptionem, & Ungari excæcato Petro Rege Andream sublegerant, & Lotharingia inferiorque Germania motibus intestinis agitabatur. Quare Mantuæ Paschate, & Augustæ festo Ascensionis peracto, Spiram accessit ad Pentecostes celebritatem. Ubi Episcoporum & Procerum comitijs habitis, copias secundo Rheno in Frisiam deduxit adversus Godefridum Lotharingæ Ducem, & Theodoricum Frisiæ occidentalis & Hollandiæ Comitum; captoque Renesburgo & Ulaendingo munitissimis oppidis, prohibitus est aquis & paludibus victoriæ insistere. Quocirca per Autumnum in Westfaliam digressus Susatum venit, occurrentibus eò Episcopis & Saxoniarum proceribus. Qua in urbe Imperator Ecclesiæ Paderbornensi lautum in pago Hessi prædium Everschutte dedit; quam donationem novi Imperatoris largitatemque in Ecclesiam nostram hic ex consignatis tabulis exhibere placuit.

Prædium
Evershut-
tense Pa-
derbor-
nensi Ec-
clesiæ do-
nat.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Heinricus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Noverint omnes fideles nostri, tam futuri quam præsentis, qualiter nos ob divinum amorem, et ob remedium animæ nostræ, ac fidelis nostri Adalhardi ad Ecclesiam sanctæ Dei genitricis Mariæ semperq. Virginis, et sancti Kiliani martyris, sanctiq. Liborii Confessoris, et sanctæ Brigide virginis in elemosina fratrum inibi Deo sub canonice regula servientium tale prædium, quale nos habuimus in Everschutte dicto, situm in pago Hessi, in comitatu Benmonis Comitum, cum omnibus ad id pertinentibus scilicet arvis, mancipiis utriusque sexus, edificiis, agris, terris cultis et incultis, pascuis, campis, silvis, venationibus, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molis, molendinis, viis et invias, exitibus et redditibus, quasitis et inquirendis, seu cum omni utilitate, quæ ullo modo inde provenire poterit, per hoc nostrum imperiale præceptum in proprium concessimus atque condonavimus, et illud perpetualiter existendum tradidimus, eo quoque tenore, ut nullus Rex, Dux, Comes, vel ulla alia magna parvaque persona id ipsum inde alienare, aut auferre præsumat. Si quis autem huius nostræ Kartæ temerarius violator extiterit, divina sententiæ periculum incurrere, et in die iudicii inde reddere rationem se sciat. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas stabilis et inconversa omni tempore permaneat, hanc Kartam inde conscriptam subiusque manu propria corroboratam sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

Signum

Data IIII
Heinrici
feliciter
Hartovici.

E W
fi Natal
missi, Im
is quippe
deferri vo
Imperat
Qui post
ultra vige
Imperato
rum, quo
tificem.
gicorum
fimo triu
cali orna
sapientiss
hortator
vir magn
Desideri
ptores te
Ag
octavus
bernacul
viæ impe
tecostes
Saxoniar
ingressus
cus per o
mate Ec
dæ est co
morand

Signum Domni Heinrici invictissimi Romanorum Imperatoris
Augusti.

Data IIII Non. Sept. Anno Dominice Incarnationis MXXVII. Indiil. 15. anno autem Domini
Heinrici tertii Ordinationis ejus XVI 11. Regnantis IX. Imperantis primo. Actum in Solaet
feliciter Amen.

Hartovicus Cancellarius vice Bardonis Archiepiscopi & Archicancellarii recognovi.

Annus Christi 1048.

Damasi II Pont. 1.
Henrici III Regis 10. Imp. 2,
Rothonis Ep. Pad. 13.

E Westfalia Imperator in Thuringiam profectus, Poledæ Chri-
sti Natalitia celebravit: sub quod tempus accessere Legati Romæ
missi, Imperatori obitum Suidgeri Romani Pontificis denunciantes;
is quippe in Octobri excefferat è vita, & Bambergam ad sepulchrum
deferri voluerat. Tum verò quia Successorem petierant Romani ab
Imperatore, oblatus est Poppo, natione Bojus, Brixiensis Episcopus.
Qui postquam à Romanis est delectus ac Damasus II appellatus, non
ultravigesimum diem cathedram tenuit. Post quæ consultus denuo
Imperator, Brunonem Tullensem Episcopum, ex consilio Episcopo-
rum, quos Wormatiæ convenire jusserat, designavit Romanum Pon-
tificem. Gente is quoque Germanus erat, ex nobilissima Dagsbur-
gicorum Comitum inter Alsatos familia; qui deinde cum honestis-
simo trium Episcoporum comitatu deductus in Italiam, & pontifi-
cali ornatu indutus, consilio Hildebrandi Cluniacensis Prioris, viri
sapientissimi, se clero Romano eligendum obtulit, eoque comite &
hortatore subrogatus est Romanus Pontifex, & Leo IX appellatus,
vir magnarum virtutum, & miraculis clarus; quemadmodum hæc
Desiderius Abbas Cassinensis, & Leo Ostiensis, & Wigbertus Scri-
ptores testantur.

Agebantur hæc anno, qui Christi numerabatur quadragesimus
octavus supra millesimum; quo Imperator abruptis in Saxonia hy-
bernaculis, in Bojariam secessit. Ac postquam Ulmæ Otto Dux Sue-
viæ impositus, & Pascha Ratisbonæ, festum Ascensionis Turegi, Pen-
tecostes verò Soliduri celebratum ab Imperatore, per Franciam in
Saxoniam Orientalem remeavit, ipsamque inferiorem Westfaliam
ingressus, Mindæ Brunonem Episcopum invisit, virum quem Henri-
cus per omnem vitam carum habuit, eoque novo & egregio diplo-
mate Ecclesiam Mindensem exornavit: id quia mense Augusto Min-
dæ est consignatum, & illustre ad Episcoporum privilegia comme-
moranda, juvat hoc loco intexere.

Lambert.
Herman.
Contract.
Sigon. de
regno Ital.
Bruno.
Histo. Bav.
pag. 1. l. 13.
Otto Pri-
sing. lib. 6.
c. 33.
Mortuo
Suidgero
Pontifice
sufficitur
ab Impe-
ratore
Poppo, ac
deinde
Bruno.

Herman.
Contract.
Brunner.
Aventin.

Minden-
sis Eccle-
siæ pri-
vilegia
confir-
mantur
ab Hen-
rico.

In

Signum

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Omnium fidelium nostrorum, tam presentium quam et futurorum, cognoscat industria, qualiter Bruno Episcopus sancte Mindensis Ecclesie, in honore sancti Petri Apostolorum principis constructa, in nostram attulit presentiam piissimi nostri genitoris Chonradi Imperatoris Augusti, ceterorumque Antecessorum nostrorum Regum vel Imperatorum scripta, in quibus continebantur, qualiter ipsius prefata Ecclesie res cum omnibus in ipsis rebus consistentibus sub illorum receperunt Mundiburdio ac defensione, precatuque est serenitatem nostram, ut hoc ipsum a nostre Imperialis potestatis consensu fieri non recusaremus: Nos autem ob amorem Dei, nostreque anime remedium, nec non pro regnorum stabilitate, predecessorum nostrorum et paternos mores sequentes, et ejus benignitati assentientes, ita fieri decrevimus. Precipientes ergo, ut nullus iudex publicus, vel quilibet ex judiciaria potestate in Ecclesias, aut loca, vel agros, seu reliquas possessiones jam dictae Ecclesie, quas nunc infra ditionem Regni nostri legibus possidet, vel quae deinceps in iura ejus divina pietas voluerit augeri, ad causas audiendas vel freda exigenda, mansiones vel paradas faciendas aut fideiussores tollendos aut homines ipsius Ecclesie francos liberos et Ecclesiasticos Litones maalmann, vel servos cujuslibet conditionis seu colonos contrarationem distringendos, nec non ulla redibitiones, vel illicitas occasiones requirendas ullo unquam tempore ingredi audeat, aut bannum seu heribannum, seu ea, quae supra memorata sunt, ab illis penitus exigere presumat. Homines quoque famulatum ejusdem Ecclesie facientibus predictum Mundiburdium constitutum, ut etiam coram nulla judiciaria potestate examinentur, nisi coram Episcopo, et advocatis ejus, quos ejusdem loci Episcopus elegerit; insuper et bannum nostrum et monetam teloneumque sive maceillum publicum ibi construere licere, et quidquid ad nostram potestatem pertinere videbatur, eidem Ecclesie donavimus: quidquid vero Fiscus exinde sperare potuerit, pro aeterna remuneratione dictae Ecclesie ad stipendia pauperum et luminaria continuanda concessimus. Et per se Episcopus cum omnibus rebus suis nostro fideliter pareat Imperio et sub nostra constet defensione, ut cetera Regnorum nostrorum Ecclesie et Episcopi, quatenus ipsum fratresque ejusdem loci pro nobis Dominum melius, et jugiter orare delectet. Concessimus quoque eisdem fratribus licentiam eligendi inter se pastorem dignum, et idoneum, salvo tamen Regis sive Imperatoris consensu. Et ut hoc nostri Mundiburdii et concessionis preceptum firmiter magisque inviolatum cunctis credatur, hanc cartam inscribi iussimus, sigilloque nostro signatam manu propria subius firmavimus.

Signum Domini Henrici Regis invictissimi secundi Romanorum Imperatoris Augusti.

* al.
MXLVIII

Wintherius Cancellarius vice Bardonis Archicancellarii recognovi. Data XIII Calend. Augusti Anno Dominica Incarnationis * MXLIX indictione I. Anno autem Domini Henrici tertii Regis secundi Imperatoris, ordinationis ejus XX, regnantis quidem X, Imperantis autem II, in nomine Domini, actum Mundo feliciter Amen.

Memorat

Mem
berto Bren
apparatu v
Imperator
nam perv
Lamberto
ventus fuit
detulerat,
mes occub
trumne Ca
mile habe
certe Episc
integritate
Ecclesiam,
pari religio
go Abbate
gijs inhære
merat, Cœ
lumen ad f
cultu vene
nandum d
accessu free
nationis li

In nor
bornensis Ec
Prophetam
pheta vel ju
vatoris, reb
noverint om
ni amoris in
rabilis Dom
nostrae Sedis
forumque
lis Abbas pr
præbenda fr
marcis à quo
ter propriet
lon, vas arg
dos singulis
predicti Do
positionis ej
rationis men
predictum e

Memorat Adamus Bremensis Henricum Imperatorem ab Alberto Bremensi Archiepiscopo invitatum Bremam; quem & regio apparatu venientem excepit Archiepiscopus; nec minus liberalis Imperator, Archiepiscopo comitatum Frisiae donavit. Inde Lismor nam perveniens Imperator per insidias Dithmari Comitis, quem Lambertus fratrem Bernardi Saxoniae Ducis scribit, prope circumventus fuit: ob quod facinus cum postularetur reus, militi, qui id detulerat, ad singulare certamen se obtulit, in quo Dithmarus Comes occubuit, visusque est iustas laesae majestatis poenas dedisse. Utrumne Caesar ex hoc itinere Paderbornam adierit (quod etsi verisimile habeam, nullo tamen certo Scriptore compertum est) Rotho certè Episcopus noster magnæ per id tempus existimationis ob vitæ integritatem apud Caesarem erat, vir qui in disciplinam cleri intentus, Ecclesiam, uti à Meinwero accepit, florentem habebat. Et quia pari religionis cultu numeroque Monachorum vigeat sub Wolfango Abbate Coenobium Abdinghovanum, ipse Meinwerci vestigijs inhærens, hoc anno territorium cum salinis, quod are suo coemerat, Coenobitis donavit, atque ex hac dote perpetuum lampadis lumen ad sepulchrum Meinwerci ardere voluit, tanquam Divorum cultu veneratus Meinwercum, Divorum quoque honoribus exornandum duceret; nam Cryptam, in qua conditus jacuit, supplicum accessu frequentatam ex tradita majorum fide accepimus. Hujus donationis literas, quæ Episcopi pietatem spirant, hic reddimus.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Rotho Dei gratia Paderbornensis Ecclesiæ Episcopus. Quia Salvatore nostro attestante, qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, seu iustum in nomine iusti, mercedem Prophetæ vel iusti accipiet, expedit omnibus fidelibus obtemperare monitis Salvatoris, rebusque transitoriis acquirere sibi requiem celestis mansionis. Unde noverint omnes fideles Christi, tam præsentis quam futuri, qualiter nos divini amoris instinctu pro remedio animæ nostræ, prædecessorisque nostri venerabilis Domni Meinwerci Episcopi, Monasterio ab ipso in suburbio hujus nostræ Sedis in honore sanctæ Dei Genitricis Mariæ perpetuæ Virginis, sanctorumque Apostolorum Petri et Pauli constructo, cui Wolfangus venerabilis Abbas præest, territorium quoddam in Folcbettinghusen ad amminiculum præbende fratrum contulimus, quod cum omnibus suis appendiciis viginti marcis à quodam homine libero Bernhardo nomine suisque heredibus legaliter proprietario jure acquisivimus. Dedimus præter hoc locum Salis in Ofolon, vas argenteum de decimis Episcopii nostri in Wilgadesun, triginta solidos singulis in posterum annis, de quibus continuum lumen ad sepulchrum prædicti Domni Meinwerci Episcopi provideatur, et in anniversario depositionis ejus et nostro, fratribus in refectorio caritas in nostrâ commemorationis memoriam amministretur. Hæc Deo sanctisque ejus tali tenore, ut prædictum est, devota mente oblata banni nostri auctoritate confirmavimus

per

Ab eodem donatur Comitatus Frisiae Archiepiscopo Bremensi.

Et territorium Folcbettinghusen ad amminiculum Abdinckhoffensidus à Rothone.

per terribile nomen, quia iudicaturus est vivos et mortuos, et seculum per ignem: contestantes ut nulla persona magna vel parva, domestica vel extranea contra huius rei seriem venire, agere ve presumat, prefati Monasterii fratribus quamlibet injuriam vel molestiam inferat. Quod si quis presumptuose attemptaverit, damnationem et ultionem in vasoribus Ecclesiarum predestinatam à Deo incurrat, et cum diabolo et angelis ejus sempiternamaledictioni, nisi resipuerit, subiaceat. Ut ergo tam predictarum rerum oblatio, quam nostri Episcopalis banni confirmatio veraciter credatur, stabilisque et incontulsa omni tempore habeatur, paginam hanc in testimonium veritatis conscribi iussimus, et eam impressione sigilli nostri signavimus. Hujus re testes sunt tam Canonici, quam Monachi nostræ civitatis; Laici vero Exp. Comes, Esai, Henric Comes, Eppa, Echilhard, Tyederic, Engilmar, Albalald, Heriman, Goditra, Hunald, Godefriht, Warmon, Iba, Ethelric, Eri lin, Unnumer, Tiaza, Wicman, Wicher, Azaka, Fiaza, Etza, Hifa, Luitza, Eika, Gela, Sicca, Tumma, Erika, Unecka, Emmika, Bennika, Emmika, Araka: item Azaka, Willica, Alatrant, Gerald, Becelin, Ebbika, Esic, Giezelin, Helmer, Bernheri, Wirmbrab, Gezelin. Data Paderborn V Idus Aprilis, Anno ab Incarnatione Domini MXLVIII, Indict. I. regnante Rege Henrico tertio.

Annus Christi 1049.

Herm.
Contract.
Lambert.
Adam.
Brem. lib. 3.
c. 30.

Wibert. in
vita Leonis
lib. 2 c. 2.
Concil. Reg.
tom. 9.
Chapeauville
to. 2. c. 1.
Baronius.
Brouwer
in ann. Tre-
vir. Hist.
Boica. p. 1.
l. 17.

Goslariâ
Henricus
exornat.
Adalber-
ti Bre-
mensis
Archiep.
consilia
de Patri-
archatu
condêdo.

Leonis IX Pont. 1.

Henrici III Reg. II. Imper. 3.

Rothonis Ep. Pad. 14.

Cæsar postquam per Autumnum Saxoniam omnem perlu-
strasset, transito Rheno, Metas proficiscitur; collocutusque cum
Henrico Galliarum Rege, fidem pactorum juramento magni prin-
cipes sanxere. Post illa Argentoratum atque Ulmam perrexit: ce-
lebratisque Frisingæ Christi Natalitijs, ac festo Purificationis B. Virgi-
nis Ratisbonæ peracto, per Quadragesimæ tempus in Saxoniam re-
versus, Goslariam contendit; quam urbem Henricus Cæsar, ingen-
tibus ea tempestate divitijs abundans, uti Adamus Bremensis scri-
psit, è molendino & tugurio venatorio olim cultam, civium frequen-
tia mirificè auxit, interque nobilissimas totius Saxonie urbes regio
palatio, & duobus Canonorum collegijs in ea conditis exornavit.
Aderat tum simul Imperatori magnificus ille Bremensis Archiepi-
scopus Albertus, summæ apud Cæsarem auctoritatis ac potentie; quippe
cujus consilio & prudentia Cæsar Imperium moderabatur, carus non minus
Leoni Pontifici, à quo majora sibi pollicebatur. Is quemadmodum magna
sperabat, ita inter Abbatis Laurissam & Corbeciam affectabat, præterque
Plisnam, Groningam, Dispargum, & Lismonam, ceterasque à Cæsare
donatas possessiones, etiam Comitatus Bernardi aliorumque bona ad se
traxerat, augendæ Ecclesiæ causa,

causa, quo
per Regnu
tabatur Ar
que Episco
set in Palm
Aldinburg
monia, o
decimus R
consilium
rum Episc
cham ferro
plexus in f
rum Gosl
manno Ar

Acco
Wibertus
Regem &
dam. Is par
Ac postqu
profectus
dnæ Com
postquam
annis ad p
cessoribus
mos est pr
synodum
Pontifex &
tifex indix
Domno A
scribit, co
mannus C
denburge
cerdotibu
inter Roth
in hac syn
dam sunt
malum, &
dum ferve
alterum R
mensis A
præceleb
idemque

causa, quo studio incomparabilis erat Præsul. Et quia sub id tempus per Regnum Daniæ Christi religio libere latèque increverat, meditabatur Archiepiscopatum suum augere in XII Episcopatus, præterque Episcopatus Daniæ adjicere XII Episcopatus, quorum primus esset in Palmis, secundus in Heiligenstat, tertius Razinburgi, quartus Aldinburgi, quintus Mechlenburgi, sextus Stade, septimus in Liffonia, octavus in Wildeshusen, nonus Bremæ, decimus Verdæ, undecimus Rambolij, duodecimus in Frisia: ac si hæc procederent, consilium erat Hamburgi Patriarchatum, Metropolim omnium horum Episcopatum instituire, ex quo se totius occidentis Patriarcham ferret. Sed magnis illis consilijs (quibus & Corbeiam complexus in spem Episcopatus) supra fortunam se erigens excidit. Ceterum Goslaria Cæsar Coloniam profectus, ubi magnificè ab Hermannō Archiepiscopo est exceptus.

Accessit per id tempus ex Italia Coloniam Leo IX Pontifex (uti Wibertus inter res ejus gestas memorat) ad pacem inter Galliarum Regem & Imperatorem firmandam, ac cleri disciplinam restaurandam. Is pari magnificentia ab Archiepiscopo & Imperatore exceptus. Ac postquam inter se collocuti Pontifices, Cæsar Aquisgranum est profectus ad Godefridum Lotharingæ Ducem, & Balduinum Flandriæ Comitem, turbatores Reipublicæ subigendos. Pontifex verò postquam officium Cancellarij S. Romani Sedis, & Ecclesiam S. Joannis ad portam Latinam Archiepiscopo Coloniensi, ejusque Successoribus dedisset, Leodium, Trevirim, Tullos, ac postremò Rhemos est profectus; qua in urbe convocatis Galliæ Episcopis celebrem synodum habuit. Jam annus in Autumnum processerat, cum Leo Pontifex & Imperator Moguntiam accessere ad synodum, quam Pontifex indixerat. Celeberrima hæc synodus fuit, in qua præsidente Domino Apostolico, & præsentē Imperatore, ut Adamus Bremensis scribit, convenere Bardo Moguntinus, Everhardus Trevirensis, Hermannus Coloniensis, Adalbertus Hamburgensis, Engelhardus Magdenburgensis Archiepiscopi cum suis provincialibus Episcopis & Sacerdotibus, memoranturque universim XI Episcopi consedisse, quos inter Rothonem quoque Episcopum nostrum numeraveris. Multa in hac synodo celeberrima ad disciplinam cleri & populi sanciendam sunt decreta: ac nihil contentius actum, quàm ad Simoniam malum, & nefanda Sacerdotum conjugia extirpanda. Quemadmodum ferventissimus Pontifex hanc in rem jam antè in Italia duo, & alterum Rhemis concilium convocarat. Quare & Adalbertus Bremensis Archiepiscopus, qui sapientia & virtutum merito fere omnes præcellebat, Clericorum pellices extra urbem ejecit. Eadem cura idemque ceterorum Episcoporum studium fuit. Synodum hanc,

Leo Pontifex in Germaniam concedit.

Celeberrima Moguntia synodus habet.

Xyy

ut

ut nonnulli in sequentem annum rejiciant; probatiores tamen scriptores in hunc annum conferunt, quod & rerum gestarum series poscit; certique id temporum eorum scriptores tradunt Hermannus Comes, Sigebertus, Ursbergensis alijque.

Annus Christi 1050.

Leonis XI Pont. 2.

Henrici III Reg. 12. Imper. 4.

Rothonis Ep. Pad. 15.

Hermannus
Contract.
Lambert.
Sigebertus.

Belli Germanici
reliquias
extinguit
Henricus.

Domizio
in vita Matildae lib. 2.
Baronius
Filium
mali omnis
consequitur.

Solutâ Moguntinâ synodo, Pontifex per Bojariam & Sueviam iter in Italiam repetijt, multos secum trahens Teutonicæ gentis nobiles & bellicosos viros, quorum ope Nortmannos in Apulia, Ecclesiæ Romanæ bona diripientes, oppugnare consultum habuit. Cæsar verò in Saxoniam regressus, exactâq; hyeme apud Saxones, Rhenum transijt, ad fumantis belli reliquias per inferiorē Germaniam extinguendas; Nam & Balduinus Flandriæ Dux datis obsidibus in fidem receptus: & postquam Theodericus Hollandiæ Marchio, junctis trium Episcoporum armis, Leodiensis & Metensis & Trajectensis, victus occubuerat, Hollandia pacata fuit. Trajecti dehinc Paschate celebrato Cæsar in superiorem Germaniam movit; habitoque Nortembergæ Principum conventu, Imperator filio Henrico donatus est, quem Agnes Augusta III Idus Novembris in lucem edidit, patri avoque longè dissimilimum; id quod mater præfagijt; nam facta in somno sibi Draconem oblatum, quem pareret; quanquam ortum hujus Regis pueri Hermannus ad hunc annum, Lambertus ad sequentem referat. Uterque tradit puero à Principibus fidem juratam, rogante Patre, & alter Poledæ, alter Goslariæ id factum perhibet. Auctor est Hermannus Contractus hoc anno rursus Leonem Pontificem ex Italia in Galliam & Germaniam venisse, quem Baronius ab Imperatore in Saxonia exceptum refert: quemadmodum in Goslariensium tabularijs annotatum traditur, Leonem Pontificem Goslariæ templum Simonis & Judæ Apostolorum consecrassè.

Annus Christi 1051.

Leonis IX Pont. 3.

Henrici III Regis 13. Imp. 5.

Rothonis Ep. Pad. 16.

Herm.
Contract.
Lambert.
Domizio
in vita Matildae lib. 2.
apud Baron.
Hildeb. Ar.

Sub initium anni sequentis, qui Christi fuit MLI, Cæsar è Saxonia in Bojariam contendit, & Augustæ solemnibus Purificatæ Virginis cum Pontifice celebravit; ac Pontifice Romam repetente, Cæsar Spiram, atque inde Coloniam profectus, ibi filium quatuor mensium festo Paschatis Hermannus Colonienſi Archiepiscopo Baptismi undis abluen-

abluendum
niacensis A
apud omne

His C
nem Basili
Hermannu
done Mog
consecravi

Gosl
scopis ad c
ne Episcop
perator Pen
Missam ha
um se comm
diximus, o
majori Sar
probavit.
dus in vita
pus, Serr
nem Episc
derbornæ
Gelenium
nasterio B
judicata f

Nec
superstes
litanum s
Lambertu
cui Immed
dinghovi
vembris.
werco Ep
qua corpor
chorum.
numentu
nus, Præp
Rothonis
culto liter

abluendum obtulit; sponfor, susceptorque è sacro fonte Hugo Cluniacensis Abbas, vir sanctitatis fama, & miraculis vivus etiam tum apud omnes clarus, quem ob id in Saxoniam evocarat Cæsar.

His Coloniae peractis, Cæsar in Saxoniam redijt ad dedicationem Basilicæ, quam Goslariæ Genitrici Virgini construxerat, quam Hermannus Coloniensis Archiepiscopus præfente Imperatore, Bardonè Moguntino, ceterisque Episcopis ac Principibus solemni ritu consecravat.

Goslariadeinde Paderbornam contendit Imperator cum Episcopis ad conventum Principum, & festum Pentecostes cum Rothone Episcopo peragendum. Nam ita Lambertus, qui hæc tradit. *Imperator Pentecosten celebravit Padelbrunnæ, ubi Bardo Archiepiscopus, ad Missam habito sermone, obitum suum instare prædicens, orationibus fidelium se commendavit. Qui eodem mense decessit: Præsul, ut jam supra diximus, ob dicendi facundiam Chrysostomus appellatus; sed longè majori Sanctimoniâ vitæ, quam vel ipso vaticinio Paderbornæ comprobavit. Testes præterea ejus sanctitatis Marianus Scotus, Arnoldus in vita Godehardi, Trithemius, S. Anno Coloniensis Archiepiscopus, Serrarius, alijque Scriptores. Vitæ imitatore habuit Rothonem Episcopum nostrum; quocum egisse Cæsarem hoc anno, & Paderbornæ conventum Principum habuisse satis testantur literæ apud Gelenium, quibus possessiones, ab Erenfrido Palatino donatæ Monasterio Browilerensi, juxta Imperij leges, Principum sententiâ, abjudicatæ sunt.*

Annus Christi 1052.

Leonis IX Pont. 4.
Henrici III Reg. 14. Imper. 6.
Rothonis Ep. Pad. ult.

Nec multum ab hoc congressu Cæsaris in urbe Paderbornensi superstes Rotho Episcopus; altero mox anno Bardonem Metropolitani suum consecutus est, felici ad superos transitu. Nam ita Lambertus ad hunc annum, *Rudolphus Podelbrunnensis Episcopus obiit, cui Immed successit. Dies verò obitus in necrologio Buxtorfiano, Abdinghoviano, Herisfensi & Paderbornensi notatus est viii Idus Novembris. Primus inter Episcopos, qui in Basilica Cathedrali à Meinwerco Episcopo constructa sepultus est, conditusq; in navi templi, ex qua corpus postea ob præclaram sanctitatis famam translatus est ad chorum, collocatusque ad dextrum muri latus, ubi hodie dum monumentum aspicitur illustratione inscriptione, quam Henricus Buranus, Præpositus Cathedralis Ecclesiæ, ex eadem vetustissima Burana Rothonis familia, circa annum Mcccc sepulchro adjecit: eo ex inculto literarum ævo his versibus legitur.*

Yyy 2

Est

chid. in vita Hugon. Abb.

Surius ad 29 Aprilis.

Dedicatio Basilicæ Goslariensis.

Paderbornam accedit Henricus.

Bardo Moguntinus Archiepiscopus mortem suam prædicit. Marianus Scotus.

Arnoldus in vita S. Godehardi.

Trithemius in chron.

Serrarius in hist. Mogunt.

Gelenius in Vindic. Richerz.

Lambert.

Mortitur Rotho.

Burana

ejus stirps

ex epitaphio as-

seritur.

Est hic translatus signis primo templo locatus,
De Buren natus Præsul qui Rotho vocatus,
Nos annis rexit ter quinis, bene protexit.
Mli decessit, quem Meinwerce sancte præcessit,
Fallit inscriptio in mortis anno qui Mlii esse debebat. Accedunt
Icones Divorum, quos inter media B. Virgo à Carolo M. Patrona
data, amplectitur ceteros Patronos & Conditores: horum hæc in-
scriptio.

S. Leo hujus Ecclesiæ Consecrator.

S. Liborius hujus Ecclesiæ patronus.

S. Maria Patrona.

S. Kilianus Patronus.

B. Meinwercus reparator.

S. Karolus fundator hujus Ecclesiæ.

 Appolita est Statua B. Virginis, ad cuius dexterum latus pro-
cumbit parens, adjecto insigni gentilitio: ad sinistrum mater, in cu-
jus scuto insculpta est rosa: circum caput Rothonis pulvillo incum-
bentis depicti radij, quales in Divorum passim imaginibus cernun-
tur. Sanè Rotho ex posteriorum memoria inter sanctissimos hujus
Ecclesiæ præfules est cultus; quanquam cetera virtutum decora, res-
que ab eo præclarè gestas ipsa vetustas longè subtraxerit. Monstratur
hodie dum fons ad descensum Basilicæ, quem Rothonem benedi-
cendo multis morbis salutare fecisse, majorum traditione accepi-
mus; eò Rothonis nomen adhuc retinet. Præsul certè fuit sanctis-
simus, qui vitæ genus, quod Monachus atque Abbas coluit, in clero
continuavit, publicis haud multum semiscens; sed quia disciplinæ
cleri, choro, precibus, ac caritatis operibus intentus, priscam Episco-
porum modestiam intra claustra & Episcopalem domum continuit.
Vir præterea doctus, carusque Cæsari, à quo præclara cum laude Epi-
scopatus tranquillè in decimum sextum annum est administratus.
Sed multo illustrius hujus Episcopi elogium est cum præclara sancti-
tatis fama conjunctum à Bernardo IV hujus Ecclesiæ Episcopo,
quòd is ad tumbras Rothonis hujus Episcopi, & Imadi Successoris
ejus cerèum in anniversario ejus mortis die ardentem fundarit; ac
tam Rothonem, quàm Imadum sancti nomine exornet, quo-
rum ossa è sepulchro levata publicè exposita fuère.

Hujus rei tabulas in Imado Episcopo
producemus.

B. IMA-

Fontem
benedi-
ctione
sua salu-
tarem
reddit.
A publi-
cis abstin-
et suo
intentus
officio.
Sanctita-
tis ejus fa-
ma apud
posteror.

B. I M A D U S

XII,

EPISCOPUS PADERBORN.

Annus Christi 1052.

Leonis XI Pont. 4.

Henrici III Reg. 14. Imper. 6.

Imadi Ep. Pad. 1.

Post Rothonis excessum subrogatus, Henrici Imperatoris nominatione, Imadus; idque haud multo post, eodem adhuc anno, factum esse constabit ex diplomate Imadi, quod mense Decembri Abbati Cœnobij Abdinghoviani consignavit. Inde Imadus sub exitum hujus anni adhuc inunctus Episcopus, quemadmodum Lambertus Schafnaburgensis, certus eorum temporum scriptor, ad annum Christi MLII, *Imperator*, inquit, *Natalem Domini Goslarie celebravit, ubi et Immed consecratus est à Luitpoldo Archiepiscopo Moguntino ac Metropolitano suo.* Ac Cæsarem tum Goslarie Natalitia Christi egisse in conventu nonnullorum Episcoporum ac Principum, testis est quoque Hermannus Comes. Ubi quosdam simul hæreticos, ut auctor ille perhibet, inter alia prava erroris dogmata ex Manichæa secta omnis esum animalis execrantes, consensu cunctorum, ne hæretica illa scabies latius serpens plures inficeret, ex patibulis suspendi iussit. Igitur Imadus in celebri illo conventu Episcoporum ac Principum, præsentem Imperatorem consecratus, inauguratusque est Paderbornensium Episcopus; tanto etiam majori splendore ac plausu ceterorum, quod & ipse ex Principum ac Comitum Saxoniorum sanguine genitus, claritudinem familiæ ex virtutum merito conjuncticum Episcopi dignitate. Nam avus ei paternus fuit Imadus Comes, maternus verò Hermannus Saxonie Dux. Patrem habuit Ludgerum Comitem, Bennonis Saxonie Ducis fratrem, Matrem Emmam, Senatricem illam Saxonie, ac benefactricem Bremensis Ecclesie; sceminam sanctissimam, Meinweri Episcopi nostri sororem. Quemadmodum etiam in literis Abdinghovianis, quas mox referam, Imadus ipse Meinwercum vocat avunculum suum, à quo Paderbornæ

Imadus
Goslarie
consecra-
tur Epi-
scopus
Pader-
born.

Illustres
Imadi na-
tales.

A Mein-
werco a-
vunculo

rigidè e-
ducatur
in Gym-
nasio Pa-
derborn.

*Auctor vita
Mein-
wercei n. 51.
Panag. Pa-
derb. lib. 2.
c. 4.
Celebri-
tas Gym-
nasij Pa-
derborn.
id tem-
poris.*

Confir-
matur ab
Imado
emptio
prædij
Sture-
brocen-
sis.

Paderbornæ à puero in scholis & clero enutritus, tam arctâ in clauſtro diſciplinâ eſt habitus, ut, ſicut Auctoꝝ vitæ Meinwercei reſert, nunquam patrem ſuum videre extra conventum ſpecialiter, vel ei colloqui fuerit permiſſus, quod Meinwerceus Epiſcopus diceret, pueros et adoleſcentes cum diſtrictione erudiendos eſſe, minime vero nociuiſ illis blandimentis deliniendos. Excultum cum Imado in eadem clauſtri diſciplina Anno Colonienſis, & Fridericus Monaſterienſis Epiſcopi, multique Nobilium ac Comitum filij, præclari poſt Eccleſiæ præſules, & operarij in Chriſti vincâ. Et Imadus omnibus artium diſciplinis celebre uti Paderbornenſe Gymnaſium à Meinwerco acceperat, ita omnium ſcientiarum genere florentiſſimum habuit. Nam ut Auctoꝝ vitæ Meinwercei memorat. Fluere Imado Epiſcopo Grammaticæ, Poëſeos, Rhetoricæ, Dialecticæ, Phyſicæ, Matheſeos, Aſtronomiæ, Geometriæ, Muſicæ, & quod tum unicè ſpectabatur, ſacrarum literarum, ac juris canonici ſtudia, ſub delectis magiſtris ac Doctõõibus. Confluxere ad eam celebritatem Scholarum Paderbornam ingenui ac nobiles adoleſcentes ex univerſa Weſtſalia ac Saxonia: horum omnium decus atq; invitamentum erat ipſe Imadus Epiſcopus, vir à iuventute literis excultus, omniumque doctõinarum artibus præſantiſſimus; & quod doctis viris, erudiſque Eccleſiæ præſulibus commune eſt, eadem doctõinarum ſtudia amabat promovebatq; in alijs. Hac Imadi celebritate provocatus Theodoricus Paderbornenſis Canonicus, ac B. Landfranci diſcipulus, eruditum ſuum ſcriptum in orationem Dominicam, quod Romæ in Bibliotheca Palatina extat, Imado Paderbornenſi Epiſcopo dedicavit, fateturque ſe ob memoriam & honorem Imadi venerabilis ac celebris ea ætate Epiſcopi, edidiſſe in lucem. Quemadmodum hæc Ferdinandus Epiſcopus noſter Romæ inter cetera collegit atq; ad annalium noſtrorum memoriam retulit.

Ita verò Imadus & avunculi ſui Meinwercei meritis, & doctõinarum virtutumque ſuarum famâ commendatus, delectusque ex clero Paderbornenſi, Epiſcopatum ſuum eſt ingreſſus; & ſub initium ſtatim muneris, Meinwercei veſtigijs inhærens, prædium, quod Wolfgangus Abdinghoviani Cœnobij Abbas cœmerat, Pontificali auctoꝝitate ratum habuit.

In nomine ſanctæ et indiviſæ Trinitatis, Imadus Dei gratia Paderbrunnenſis Eccleſiæ humilis miniſter. Officij noſtri eſt et deſiderij, paci Eccleſiarum nobis commiſſarum invigilare, et earum utilitatibus in futurum, Dei cooperante adiutorio, paterna ſollicitudine providere. Unde noverint omnes fideles Chriſti, tam præſentes quàm futuri, qualiter Dominus Wolfgangus venerabilis noſtræ civitatis Abbas jugi vigilantia ſubditorum proſectibus proſpiciens, ut internorum curam in exteriorum occupatione non minuat, exteriorumque providentia interiorum ſollicitudinem non relinquat, fraternæ unanimiſ

nimitatis con-
Ricberto non
gali jure trig
pro augment
præſuit, utili
dilecti nobis
Eccleſiæ funda
utruſque ſex
inviſis, ceteri
ritate confir
nive agere ve
cenſuimus.
lis et incon
ginam confe
fecimus aſſig
Tiamma, A
Afric, Eſic,
deſchal, Ez
Luidric, T
Paderborn.
Indictione V
ſecundi, ordi
*V. Epiſcopo

Hyen
Epiſcopoꝝ
etatus & lo
Saxones, ap
lem genter
ſui ſedem
bunt nos p
viano præ
tanti præſu
ritate confi
In no
clementia R
tui condona
ges aliquor
auctoꝝitate

nimitatis consensu et consilio, prædium quoddam in Sturibroh à quodam viro, Ricberto nomine, suisque legitimis heredibus in Comitatu Erponis Comititis legali jure triginta marcis acquisivit, quod pro spe salutis sue et incolumitatis, pro augmento communis utilitatis, rebus Monasterii, cui hæcenus laudabiliter præfuit, utiliter adiecit; cuius suorumque fratrum supplici rogatu, tam etiam dilecti nobis avunculi nostri Domni Meinwerco venerabilis Episcopi ipsius Ecclesie fundatoris intuitu, ipsum prædium cum omnibus appendiciis, hoc est utriusque sexus mancipiis, terris cultis et incultis, pratis, pascuis, silvis, viis et in viis, ceterisque rebus, quæ in eo sunt, vel fieri possunt, nostra pontificali auctoritate confirmavimus, et omnem hominem, qui contra huius rei tenorem venire agereve temptaverit, anathematis inmodari vinculo, quoadusque, resipiscat, censuimus. Ut autem hæc nostræ Pontificalis informationis auctoritas stabilis et inconversa à generatione in generationem jugiter permaneat, hanc paginam conscribi, et sigilli nostri impressione signari, et testes, qui affuerunt, fecimus assignari: Sunt autem hi Erp Comes, Herimannus Tribunus, Godica, Tamma, Azala, Gela, Eiza, Meinza, Eica, Araka, Thiazza, Poppo, Waza, Afric, Efic, Waldric, Godefrid, Hunald, Ezelin, Voldkerd, Unnumer, Godeschal, Eza, Ebbika, Wieman, Sibal, Wigand, German, Hager, Becelin, Luidric, Thiethard, Helmdach, Hunald junior, Waldric. Actum Paderborn. III Non. Decembris. Anno ab Incarnatione Domini MLII. Indictione V. Anno autem Domni Heynrici tertii Regis, Imperatoris autem secundi, ordinationis ejus vigesimo quarto, regni quidem * XIII, Imperii vero * al. XII. * al. VI. V. Episcopatus autem nostri primo.

Annus Christi 1053.

Leonis IX. Pont. 5.
Henrici III Reg. 15. Imp. 7.
Jmadi Ep. Pad. 2.

Hyemem illam à consecratione Jmadi Episcopi, & conventu Episcoporum Henricus Imperator Goslariæ transegit, mirifice delectatus & loci opportunitate, & amœnitate regionis, inter medios Saxones, apud quos tanquam aspectabilem maximè & formidabilem gentem, constructo palatio, frequentissimam quoque Imperii sui sedem elegit. Et Martio adhuc mense substitisse Goslariæ docc-

Uti & alia prædia Abdinghoffenbus donata ab

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Heinricus divina favente clementia Romanorum Imperator augustus. Si res Ecclesiasticas divino cultui condonatas pro amore Dei conservare; eas verò, quæ apud humanas leges aliquorum contradictione infirmæ videntur et instabiles, nostra imperiali auctoritate confirmare et corroborare studuerimus, et ad præsentis vite felicitatem,

Henrico Imp.

citatem, et ad aeterna beatitudinis interminabile gaudium nobis profuturum fore non diffidimus. Unde omnium Christi nostrique fidelium, tam futurorum quam presentium, sollers industria noverit, qualiter nos ob spem divinae retributionis quadam pradia Goltpeche, Totenhusen, Waltmanninhusen, Wiäen, Mercbeche, Reine in Comitatu Ducis Berenhardi sita, et Ratincheim, Tetterbant in Comitatu Gerhardi Comitis à Meginrvercho venerabili Bodrabbunnensis Ecclesiae praesule ad Monasterium tradita, quod ipse in honorem Beati Petri Apostolorum Principis, et omnium Sanctorum devotissime à fundamento construxit, heredibus illius Luitboldo et Adalberto primum quidem multum contradicentibus, et quod eadem bona hereditario ad se jure devenirent juxta saeculare iudicium, affirmare conantibus, ad ultimum ob nostrae voluntatis, et benignae adhortationis excellentiam collaudantibus, eidem Monasterio, et Abbati Egilberto suisque Successoribus, et Monachis inibi Deo famulantibus auctoritate nostra assipulatione confirmamus et corroboramus cum omnibus suis appendiciis, hoc est, utriusque sexus mancipiis, arvis, aedificiis, terris cultis et incultis, pratis, pascuis, aquis aquarumque decursibus, molis, molendinis, piscationibus, silvis, venationibus, exitibus et redditibus, viis et in viis, quaestibus et inquirendis, cum omni utilitate, quae ullo modo poterit inde provenire; ea videlicet ratione, ut praedictus Abbas sui que Successores de praefatis praediis liberam dehinc potestatem habeant obtinendi, commutandi, precariandi, vel quidquid illis ad usum ejusdem Monasterii placuerit inde faciendi, cum consensu Episcopi. Insuper etiam firmum et stabile perpetuo jure sancimus, ut nullus Dux, aut Comes, aut aliqua persona parva vel magna praefatum Abbatem ejusque Successores super ejusdem bonis inquietare, molestare, aut divestire praesumat. Et ut haec nostrae imperialis confirmationis auctoritas stabilis et incorrupta per succedentium temporum monumenta permaneat, hanc cartam inde conscriptam manu propria, ut infra videtur, corroborantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum Domini Henrici tertii Regis, secundi Romanorum Imperatoris invictissimi.

Wintherius Cancellarius vice Luitbaldis Archicancellarii recognovi. Alia X. Calenda Aprilis, anno dominice Incarnationis MLIII. Indictione VI. anno autem Domini Henrici tertii Regis, Imperatoris autem secundi, ordinat. ejus XXIII. regni quidem XIII. Imperii vero VI. Actum Goslar in Dei nomine feliciter amen.

Herman,
Comes.
Adami
Brem. lib. 3.
c. 17.
Alb. Stad.
Progress
Evangelij
in Dania
& Suecia.

Goslaria Caesar Merseburgum discessit, qua in urbe cum Rege Danorum Pascha celebravit. Salutaris his communipaci, & Catholicae religioni Principum congressus, quando per id tempus Sueo Danorum & Sueonum Rex, cognomento Magnus, praecclare de Ecclesia meritis, ubique per vasta Septentrionis regna Christi religionem proferebat, submittente Evangelij doctores Adalberto Bremensi Archiepiscopo: quos inter Adalwardus ex Decano Bremensi Sueonum

Sueonum E
Scritifingor
bre Princip
Rex salutatu
gratia in Bo
Christi. M
dicium, &
adversus ip

Anno
cipum, per
roque Ture
bes Mogu
Ubi in Leo
cum, ex Ep
tensem Epi
ti Romae ad
illa Caesar A
Episcoporu
quartum a
non sine co
nus ob pri
dioecesis, u
Caesar den
tate conse
neris clarit
Jmad
stranda ore
cus Episco
disciplina t
diplomate
In de
tia Patri.
tis dator bil
possidendam
minem crea
vavit. Sed
jus mundi d
cet discretio

Sueonum Episcopus, doctrina & miraculis clarus, Wirnilanorum & Scritfingorum gentes ad Christi fidem perduxit. Sub hac Cæsar celebre Principum concilium Triburiæ convocat, in quo Henricus filius Rex salutus: & in locum Conradi Dux Bojariæ repositus; ejus rei gratia in Bojariam ad hiberna concessit, celebratis Otingæ Natalitiis Christi. Merseburgi præterea Conradus Bojariæ Dux postulatus in judicium, & ob delicta Ducatu dejectus; tamen & Saxonum querelæ adversus ipsum Cæsarem audita, quod justitiam remissius tractaret.

Annus Christi 1054.

Leonis IX Pont. 6.
Henrici III Reg. 16. Imper. 3.
Imadi Ep. Pad. 3.

Anno dehinc proximo Cæsar habito Ratisbonæ colloquio Principum, per Alemanniam prædonum receptacula exuri jussit: inchoatoque Turegi in castro Quadragesimæ jejunio, per assitas Rheno urbes Moguntiam properavit, ad festum Paschatis diem celebrandum. Ubi in Leonis IX Pontificis defuncti, & in superum fastos relati locum, ex Episcoporum & Principum consilio, Gebhardum Eicstadensem Episcopum Romanis obtulit Pontificem. Is anno insequenti Romæ admissus, consecratusque, Victoris II, nomen sumpsit. Post illa Cæsar Aquisgranum contendit, quâ in Augustali urbe, indicto Episcoporum ac Principum comitio, filium, puerumque vix dum quartum ætatis annu ingressum, Regem inaugurandum obtulit; non sine controversia duorum Archiepiscoporum; quod Moguntinus ob primatum Sedis id sibi vendicaret, Colonienfis verò ex loco diocesis, ut Lambertus perhibet, id pro antiquo jure sibi assereret. Cæsar demum impetrata Luipoldi Moguntini Archiepiscopi voluntate consecrationem Hermann Colonienfi Archiepiscopo ob generis claritatem obtulit.

Hermannus
Contr.
Lambert.
Henricus
Gebhardum
Eicstadensem
Episc. Romanis
Pontificem
offert.
Curat filium suum
Coronari
Regem.

Imadus per hæc Paderbornensis Episcopus noster totus in lustranda ordinandaque diocesi fuit, atque sollicitus, quod Meinwerceus Episcopus Cœnobium condiderat, atque optima religionum disciplina florebat, ne hominum injuriam pateretur. Quare hoc diplomate omnia ejus Cœnobij privilegia ac bona præmunivit.

Imadus
Abdinckhoffen-
sem fundationem
approbat.

In deitate patris proli sit honor generalis. In nutu nati decus ac sapientia Patri. In vi Paracletis virtus sit utrique perhennis. Cum totius bonitatis dator hilarissimus, humanam ita condiderit creationem, ut æternaliter ipsi possidendam paradisi disponeret mansionem, in unius conditionis natura hominem creavit, quem in sapientia sua uniuscujusque creaturæ materia innovavit. Sed postquam primi plasmatæ transgressio suæ posteritatis filios in hujus mundi deputavit exilio, cernens Deus, quid esset in homine, cautè clam scilicet discretionis boni et mali, sciens in homine fecit, ut qualitatis differentia seu

Zzz

conversatio.

conversacionis merito inter hominem et hominem habitudinis haberetur discretio: hinc mos inolevit, ut homo homini praeesset, alter alteri subjaceret, servi et liberi haberentur, subditi Dominis famularentur. Inolevit adhuc consuetudo, ut augmentaretur ubique religio, scilicet in Ecclesia Sacerdotes orili praeessent dominico, Regum sublimitas decor ac terror esset in populo, legum jura Principes discernere, dignitatem conditionemque Comitum statuere, quo Prælati a subditis honorarentur, et cum timore et sollicitudine Dominis famulantes congruo solatu beneficii patrocinio clementer et sollerter tuerentur. Quocirca ego Immadus divina suffragante gratia Paderbrunnensis Ecclesia Episcopus curam et diligentiam debitam impendere cupiens commissis omnibus, Ecclesiam Beatorum Apostolorum Petri et Pauli, quam in Suburbio hujus nostrae Sedis Dominus Meinovercus venerabilis Episcopus avunculus meus, licentia et adjutorio Serenissimi Imperatoris Henrici secundi, devotissime construxit, cui vir vite venerabilis Dominus Eilbertus Abbas digne praeest, praesentis scripti auctoritate stabiliri et communiari, et de rebus tam Ecclesiasticis, quam secularibus iuste sibi concessis vel concedendis, canonicam possessionem et dispositionem Abbatique regularem electionem banno Beatorum Apostolorum Petri et Pauli, omniumque Sanctorum, ac nostro, ipsius Ecclesiae filius confirmari et corroborari, ut et praesentes in Christo optata defensionis patrocinio fruantur, et posterius nostrae dilectionis et sollicitudinis suffragium quietis, et pacis suae praesidio experiantur. Si qua ergo Ecclesiastica secularisque persona contra hujus nostrae constitutionis paginam venire agere et temptaverit, secundo ac tertio ammonetur, et si posthac reatum suum congrua satisfactione non correxerit, ab Ecclesia sancta segregatus tanquam sacrilegus anathemate feriatur. Cunctis autem eidem, et in eodem loco sua jura servantes gratia caelestis ab omni contagione peccati munda, et immuat, quatenus et hic in fructu bonae actionis permaneant, et in futuro gaudia aeterna percipiant. Ut ergo haec apud posteros nostros nota, rata, et inconvulsa jugiter permaneant, hanc paginam inde scribi mandavimus, et eam impressione sigilli nostri in testimonium veritatis signavimus. Hujus confirmationis testes sunt Winbertus nostrae principalis Ecclesiae Praepositus, Hermannus Decanus, et ceteri omnes tam Canonici, quam Monachi hujus civitatis, Laici vero Bernhardus Comes advocatus Ecclesiae nostrae, Erp, Ekkibertus Comes, Esclm, Heriman, Godeka, Ebrach, Gothart, Gela et frater ejus Eiza, Esic, Araka, Waxa, Sibra, Cono, Azp, Reimar, Reirwald, Tamma, Oddo, Hunald, Onumar, Godescalc, Beccelin, Hunald junior, Helmdag, Brumbard, Fritheric, Heio, Wicman, Waldric, Hamaka, Horko et alii multi. Data Paderbrunnon III Idus Maji, in sancto die ascensionis Domini, anno ab Incarnatione ipsius M.L.III. Indict. V. II. regnante invictissimo Romanorum Imperatore Henrico tertio. Imperatore autem secundo, regni ejus anno* XL. Imperii vero* V. II. Episcopatus autem nostri tertio.

*al. XVI.
*al. VIII.
Lambert.
Chron.
Hild.

Subtraxit hic annus è Saxonis Episcopis Azelinum Hildesiensem Episcopum, quem ante decennium Henricus Imperator ex aula

Sacellano

Sacellano
tatur, solu
singulisq;
nis arrepta
lica & Col
Basilica f
ter manus
strum Soc
Goslarien

Et C
Domini C
Italiam per
um, nimi
tharingia
sus Nortm
leretur, ip
dum. Sec
se infonter
interim co
plisset, sec
castro, Cl

Ann
que ultim
Hermann
cum D. A
no, qui, u
magnitud
schola de
nam rece
scopo, ce
ter Canon
tiam, Gy

Sacellano imposuerat. Hoc demum Episcopo, ut in fastis eorum notatur, soluta est communis Canoniorum vita, & claustrum disciplina, singulisq; privatae habitationes permixtae sunt. Causa huius mutationis arrepta est ex incendio, quo sub priore Episcopo Dithmaro Basilica & Collegium conflagravit. Magna quidem mole Azelinus novae Basilicae fabricam coepit, qui tamen labor omnis frustra fuit, opere inter manus identidem procidente, tanquam Deus prius posceret claustrum Societatis vitae instaurandum. Azelino subrogatus Hezelo, Goslaricensi Praeposito à Caesare provectus.

Annus Christi 1055.

Victoris II Pont. 1.
Henrici III Reg. 17. Imper. 9.
Imadi Ep. Pad. 4.

Et Caesar sub exitum huius anni, ut Lambertus scribit, Natalem Domini Goslariae celebravit, statimque exactis solemnibus feriis, in Italiam perrexit vocatus eò legatione Romanorum, denunciantium, nimium in Italia excrevere opes & potentiam Godefridi Lotharingae Ducis, quem exulem Leo Pontifex secum traxerat adversus Nortmannos debellandos; ac nisi turbatis rebus maturè consuleretur, ipsum quoque Regnum ab eo dissimulato pudore occupandum. Sed ubi Caesar Italiam ingressus, occurrit Godefridus, & cum se in fontem purgasset, absolutus est à crimine rebellionis. Beatricem interim conjugem ejus foeminam potentissimam, quod se infcio nuplisset, secum in Germaniam duxit; transitaque Bojaria, Turegi in castris, Christi nascentis solemnia peregit.

Annus Christi 1056.

Victoris II Pont. 2.
Henrici III Reg. 18. Imper. 10. & ultimus.
Henrici IV Regis 1.
Imadi Ep. Pad. 5.

Annum dehinc Christi MLVI, Henrico Imperatori fatalem atque ultimum ingredimur, qui tamen prius IV Idus Februarij sustulit Hermannum Coloniensem Archiepiscopum, subrogato in ejus locum D. Annone, magno, ut Baronius inquit, totius Germaniae bono, qui, ut Browerus scripsit, Germaniam & Italiam rerum gestarum magnitudine implevit. Haud leve ex eo viro sibi Paderbornensis schola decus vendicat, in qua à B. Meinwerco intra claustrum disciplinam receptus, unaque cum Imado & Friderico Monasteriensi Episcopo, ceterisque ut diximus, ad maturationem aetatem excultus vixit inter Canonicos. Inde Bambergam evocatus ob doctrinam & sapientiam, Gymnasio ejus Collegij moderando praeficitur; ex quo multum

nere cum se longè clariorem faceret, adscitus ab Imperatore ad aulam, & Præpositura Goslariensi est donatus, interque varias legationes postremum missus ab Imperatore Coloniam. Sub id tempus Hermannum Archiepiscopum cum morte luctantem convenit, eoque mortuo ab Imperatore Colonienſi Ecclesiæ datus est Episcopus; Alij gente Suevum, alij Saxonem ex Dalhusia Comitum prosapia volunt, virtute magis, quàm generis nobilitate provectum ad Episcopi dignitatem, quem ob hæc Imperator ipse sibi conscientiæ arbitrum elegerat.

Imperator ex Italia reversus postquam hyemem in superiori Germania, ac per Rheni urbes exegisset, in Saxoniam maturavit, atque ut Lambertus scribit, *Sanctum Pascha Podolbrunnæ celebravit*, lætè non minus, quàm magnificè ab Imado Episcopo exceptus. Et Cæsarum adhuc nemo ullam Westfalix urbem frequentius invisit, quàm Paderbornam, seu amænitate & veneratione loci, seu opportunitate ad procerum comitia invitatus. Henricus certè, à quo Imadus ob sua & Meinweri merita impositus erat Episcopus, Conradi parentis erga hunc locum pietatem secutus, Deum sibi Paderbornæ festis solemnibus propitium quæſivit. Paderborna subinde Goslariam profectus, paucisque ibi diebus consumptis, transmissoque Rheno, Jovodium properavit ad congressum cum Rege Francorum. Is cum multa Imperatori contumeliosè objecisset, quod Lotharingiam magnamque Regni partem dolo abstractam teneret, Imperator exandescens se Regi ad singulare certamen obtulit, ad quæ Rex proxima nocte fuga elapsus in Franciam redijt. Imperator post illa, lustratâ Treviri & Wormatiâ, reditum in Saxoniam acceleravit, certus Pontificem, de cujus adventu edoctus erat, excipere. Nec multò post descendit in Saxoniam Victor II. Romanus Pontifex Max. quem Natali festo B. Virginis Goslariæ magnifico apparatu excepit, & in palatium introduxit, *collectis ut Lambertus scribit, ad ornandam tantæ dici solemnitatem cunctis Regni opibus et Principibus.* Nondum tum Romanus Pontifex Saxonibus persuasus erat Antichristus, quem tanta magnificentia & lætitia excepere Saxones. Sed haud multum superstes Imperator, qui præſente Romano Pontifice excessit è vita. Lambertum eo tempore fidum & disertum scriptorem hæc narantem audire juvat. *Imperator, inquit ille, post hæc profectus Botſelt, cum ibi aliquamdiu venationi deditus moraretur, comperit Wilhelmum Marchionem Misniæ, et Diodericum Comitem cum infinita multitudine Saxonici exercitus, quos contra Luticiõs miserat, malè gestis rebus, occubuisse. Nec multò post ipse corporis molestia correptus, cum septem aut eo amplius diebus lecto decubisset, diem clausit extremum. Præſentes erant, quasi ad officium tanti funeris ex industria evocati, Romanus Pontifex, Aquilegiensis Patriarcha, Patruus Imperatoris Ratisbonensis Episcopus: item aliæ innumerabiles tam*

Moritur
Henricus
Imp. Bu-
denfeldiæ
in Dice-
ceſi Pa-
derborn.

Pader-
bornæ
Pascha
celebrat
Henric9.

Regem
Gallia-
rum ad
duellum
provo-
cat.
Lambert.
Herm.
Contr. con-
tin.
Marian.
Scot.
Ursberg.
Victo-
rem Pon-
tificem
magnifi-
cè exci-
pit Gos-
lariæ.

Laici,

Laici, quàm
majorum m
fluxisse. Fe
inter manu
um anima
in mortem
missa Agn
si Archiepi
nibus, si c
in fiscum r
Securius i
xxxix, reg
plevit. Al
ratam perl
ctum trad
ille) Henric
ut filio suo
octo esset an
Henricum
diam locu
ensium lito
læ habent.
Eppenſtein
Bodenfeld a
Dransfeld
Lippoldes
Helmſwa
ro Bottſel
Solinganu
monialiu
ſis Episcop
tonem Ill
quia hic lo
quo D. Lu
minem, qu
ſerat, in vi
pidea ab i
feldt appe
ram, com
oſſa, in æ
Tumuli h
MLVI. E

Laici, quàm Ecclesiastici ordinis dignitates. Notatumque est; nulla retro majorum memoria, sine publica indictione, tot illustres personas in unum confluisse. Felix religiosissimi Imperatoris excessus, cui divino munere inter manus Pontificis & tot Episcoporum & Sacerdotum presentium animam Deo conditori reddere concessum. Nec minus piè sese in mortem composuerat; nam postquam immatura filij ætas commissa Agneti Matri, Annoni Coloniensi, atque Everhardo Trevirensi Archiepiscopo, rarâ Principum modestiâ, veniam poposcit ab omnibus, si quos aliquando durius habuisset; eo compluribus bona in fiscum redacta restitui, multasque in egenos largitiones fieri iussit. Securius ita omnibus sacris christiano ritu provisus anno ætatis xxxix, regni xviii, Imperij x. iiii Nonas Octobris mortalitatem implevit. Alij cladis, quam à Sclavis accepit, mœrore mortem acceleratam perhibent. Dodichinus immodico cervini jecoris esu extinctum tradit, à quo & locus Botfeldt consignatus. Pater ejus (ita enim ille) *Henrici videlicet IV, apud Botfeld cum agrotaret, rogando impetravit, ut filio suo jurarent Successionem in imperio; quod fecerunt Principes, cum octo esset annorum, ac nondum baptizatus.* Altero hoc Imperatoris post Henricum excessu nobilitata Paderbornensis diœcesis, quod Botfeldiam locum in Saxonia notatum à Scriptoribus, ex vetustis Corbeiensium literis, doceamur esse in diœcesi Paderbornensi; ita enim illæ habent. *Ecclesia Corbeiensis Anno MCCXC, auctoritate Gerhardi de Eppenstein Archiepiscopi Moguntini, acquisivit jus patronatus Ecclesiæ in Bodensfeld diœcesis Paderbornensis, reddito jure patronatus Ecclesiæ in Dransfeldt, diœcesis Moguntini, monasterio Sanctimonialium in Lippoldesberg; perinde ut Botfeldia reperitur intra Archidiaconi Helmeswardeshufani nostri limites in priscis literis descripta.* Sitæ vero Botfeldia inter Heristallum & Mundam ex altera Visurgis ripa ad Solinganum saltum: haud procul inde Lippolderberga, & Sanctimonialium, ubi jurisdictione sacra fines Moguntini & Paderbornensis Episcopi sejunxere. Hæc illa Botfeldia olim villa regia, in qua Ottonem III Imperatorem Herivordense diploma dedisse diximus. Et quia hic locus ab alijs Budensfeld scribitur, verisimiliter idem est, in quo D. Ludgerus Hassiæ fines transiens, Budonem christianum hominem, quem Widekindus ob furtum equorum lapidibus necari iusserat, in vitam revocavit. Posita ob miraculi hujus celebritatem lapidea ab incolis crux eo in loco, & campus inde posteris Budensfeldt appellatus. Funus Imperatoris 28 Octobris deductum Spiram, compositumque eodem die, quo natus erat, ad Patris & matris ossa, in æde D. Virginis à se constructa, presente Romano Pontifice. Tumuli hæc brevis inscriptio legitur. *Anno Dominicæ Incarnationis, MLVI. Henricus III Niger, III Nonas Octobris obiit.*

Regni

Henrico
Patri in
regno
succedit
Henricus
filius, pu-
er sexen-
nis.
Confir-
matur ab
Imado
Episc.
emptio
prædij
Hallenfis.

Regni Successorem reliquit Cæsar Henricum IV puerum sexennem, quem ante biennium Aquisgrani inunctum diximus; tutela pueri, & Imperij administratio penes Agnetem matrem à Principibus relicta est. Puero Rege, ut pronum erat, Imperium in Principum discordias, procerumque factiones & turbas, quæ vivo patre exarserant, ire cœpit. Tum verò longa illa felicitatis, pacisque tempora in civilia bella, & turbulentissimum Imperij statum conversa sunt, magno religionis per Sclaviam & barbaras gentes proferendæ detrimento.

Imadi per hæc beneficentiam memoriamque ex hoc anno testantur literæ, quibus Eilberto tertio Abdinghoviano Abbati prædium pontificali auctoritate confirmat.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Imadus Dei gratia Paderbornensis Ecclesiæ Episcopus. Quotiescunque religiosorum virorum in suis oportunitatibus preces exaudientes quieti et utilitati eorum paterno affectu providemus, ab omnipotente Deo, quem in suis membris honoramus, præmi-um laboris nos recepturos, fideliter et veraciter speramus. Unde omnium Christi fidelium, presentium et futurorum noverit devotio, qualiter Dominus Eilbertus venerabilis Abbas Ecclesiæ Beatorum Apostolorum Petri et Pauli, quam in occidentali parte suburbii civitatis nostræ Dominus Meinovercus, dignè et laudabiliter memorandus Episcopus, avunculus noster devotissime construxit, nos suppliciter adiit, ut prædium quoddam in Comitatu Bernhardi ducis, in villa, quæ Hallo dicitur, quod à quodam viro, Thancmaro nomine, suisque hæredibus viginti marci comparavit, Episcopalis auctoritatis confirmatione corroboraremus, humiliter petijt. Cuius iustis precibus gratuito annuentes, ipsum prædium cum universis adhuc legaliter pertinentibus, suis suorumque fratrum presentium atque futurorum usibus banni nostri munimine confirmavimus, et presentis Scripti paginam in monumentum et munimentum perpetuum sigilli nostri impressione insigniri mandavimus. Hujus rei testes sunt Adelbertus Comes, Friberch, Oddo, Cono, Erp, Hoico, Arzo, Leiko, Hociko, Heio, Tammo, Hamaca, Unea, Reynmar: item Rejmmar, Meingrim, Thiethard, Adelbrand, Astolf, Alvold, Sibrach, Ricvvald, Eebrach, Helmdag, Reynold, Ekkibrach, Brunhard, Becelin, Wediko, Liefdag, Vulfheri, Thantmar. Acta sunt hæc Paderborn. Calend. Augusti, Anno ab Incarnatione Domini M L X V I, Indictione * VIII, regnante Heinricho Rege. IIII.

* al. IX

Annus Christi 1057.

Victoris II Pont. 3.
Henrici IV. Reg. 2.
Imadi Ep. Pad. 6.

Mors Vi-
ctoris
Pont.

Consequens hinc annus Victoris II Pontificis funus conjunxit, in cuius locum Fridericus, Godefridi Lotharingi, Thuscæ Ducis frater extractus è Cœnobio Cassinensi, in quod religiosam vitam amplexus

plexus fece-
præstantiss-
annum sup-
anno, ut au-
ignominia
enim exer-
vaferunt, di-
perio, sub
oniam ingi-
præclare g-
venticulis a
moderni ac
sua gentis
nius, quam
Bohemia, i
vir ingenio
ceptus, ere
publica pe-
puerum in
Eresburgu
Pauli conv-
confluent,
mata milit-
utrimque p-
vulneribus
tota illa reb-

Ad h-
filio seque-
ni, uti Lam-
Regi Hilde-
mum Pont-
& doctrin-
nales Episc-
peracta su-
Episcopon-
po nostro,
Juvat hæc
rum referre

plexus secesserat, delectus Romanus Pontifex. Ita verò tres ordine præstantissimi è Germanâ gente Romani Pontifices. Sed ille ultra annum superstes non fuit, Successorem nactus Nicolaum. Hoc ipso anno, ut auctor est Ursbergensis Abbas, Saxones egregie ulti cladis ignominiam, quàm à Sclavis eos accepisse diximus: congregato enim exercitu sub Bernardo duce, efferam Luiticiorum gentem invaserunt, diversisque malis per spolia & cædes affligendo rursus imperio, subjecere acceptisque obsidibus ac tributis trans Albim Saxoniam ingressi sunt. Nec multò post Saxones, tanquam rebus à se præclare gestis inflati, tumultuari coeperunt; jam enim crebris conventiculis agitarent inter se ulcisci injurias, quas ab Henrico III Patre moderni acceperant, Imperiumque revocare ad principem aliquem suæ gentis hominem familiamque. Ac nihil ad hanc rem opportunius, quàm infirma pueri ætas visa. Quæ dum agitantur, accessit è Bohemia, in qua à puero exulârat, Otho Wilhelmi Marchionis frater, vir ingenio & manu promptus, qui benigne à proceribus Saxonie exceptus, erectusque in spem Regni. Hoc periculo integriores in Republica perculsi, consultum habuere Henricum Regem quantumvis puerum in Saxoniam evocare. Advolat Imperatrix cum filio puero Eresburgum, ubi intra diocesin nostram festo Apostolorum Petri & Pauli conventus Principum indictus; ad quem dum ex tota Saxonia conflant, accidit Regis patruelles, Brunonem & Egbertum, cum armata militum manu incurrere in armatum Othonem. Pugnatum utrimque pertinaciter, primòque congressu Bruno, & Otho mutuis vulneribus cecidere. Ac postquam Otho factionis dux sublatu est, tota illa rebellio consopita quævit.

Annus Christi 1058.

Stephani X. Ponr. 1.

Henrici IV Reg. 3.

Jmadi Ep. Pad. 7.

Ad hosce Saxonum motus continendos Imperatrix cum Rege filio sequenti anno in Saxoniam regressa; ac festum Natalis Domini, uti Lamberrus perhibet, Merseburgi prius celebravit; aderatque Regi Hildebrandus Pontificis legatus (quem Roma post celeberrimum Pontificem sortita) vir eo sæculo religionis studio, eloquentiâ, & doctrinâ sacrarum literarum facile præstantissimus. Verum si annales Episcoporum Eystadensiû consulas, Poledæ festa hæc Natalitia peracta sunt in conventu trium Archiepiscoporum, multorumque Episcoporum, & Procerum Saxonie, præsentem etiam Jmado Episcopum nostrum, in quo Gundekarus Eystadensis Episcopus consecratus. Juvat hæc ex ipso Gundekari relicto memoriæ scripto apud Gretzerum referre. Anno 1058, in die S. Joannis Apostoli, plus ceteris Deo dilecti,

Lambert.
Schaff.
Ursberg.
in chron.
Victoria
Saxonum
contra
Sclavos.
Rebellio
à Saxoni-
bus mota
contra
Henri-
cum Re-
gem.

Gretzer in
Catal.
Epis. Eystad.

Consecratio Gundekarii con-
ventu Poledensi
lecti, in loco, qui dicitur Poleda, ad summum gradum proventus est Sacerdotii Gundekarus hoc nomine secundus Eystadensis Ecclesie Episcopus. Interfuit, etiam sua consecrationi Dominus ejus quartus Henricus Rex, cujus mater dilecta Agnes Imperatrix ejus Augusta, cuncta ad ejus ordinationem necessaria disponens pro Capellano, quasi deberet pro filio. Interfuit etiam eidem consecrationi Dominus Huldebrandus sacre Romanæ et Apostolicæ Sedis Cardinalis Subdiaconus, tunc temporis in has partes ad Regem Henricum Apostolicæ legatione functus. Insuper etiam adfuere jam præfati Episcopi Confratres, fraternum et benignum in ordinando præbentes auxilium, Luitpoldus Moguntinus Archiepiscopus, Engelhardus Magdenburgensis Archiepiscopus, Adalbertus Bremensis Archiepiscopus, Rumaldus Constantiensis Episcopus, Cbuonradus Spirensis, Guntherus Babenbergensis, Hecil Hildeneshemensis, Immedo Podelbrunnensis, Sizō Verdunensis (qui Lamberto est Sitto Verdensis, altero ab hinc anno mortuus) Bruno Misenenensis, Wulffo Merseburgensis, Anselmus Lucensis, Ermenfridus Situnensis, et unus de regione, quæ dicitur Bolani. Est autem Poleda sæpe memoratus locus ex Cæsarum hospitio in Eyxfeldia ad fines Thuringiæ inter Goslariam & Mulhusium, arce regia & cœnobio Monachorum ordinis D. Benedicti celebris, olim nomen à præterfluente amne Pulio sortitus.

Diploma
Regis ex
archi. Ful-
densi.
Aventinus.
Lambertus.

Ad hunc ergo Regis ex Saxonia accessum, ex Procerum consiliis, uti Sigebertus est auctor, Saxonum armis aliquot Frisiæ castella expugnata, impositaque militum præsidia, quibus Frisonum insolentia rebellionem cœptantium est refrenata. Nam Mindam hoc anno Imperatricem cum filio descendisse, & Visurgis regiones perlustrasse constat ex rescripto Regis ex ea urbe v. Martij consignato. Pascha deinde Merseburgi celebratum à Rege: inde in Boariam profectio instituta, & festum Pentecostes Augustæ peractum. Longius post hæc iter suscepit ad fines Ungariæ, quo Sophia Regis soror deducta, ac Salamoni Andrea Ungariæ Regis filio in matrimonium data: altera Regis soror Juditha Polono Principi denupta. Ita vicinorum Principum connubijs familiam præmunire visum.

Cathedra-
dralis &
Abdinck-
hoffensis
Ecclesiæ
& Mona-
steria cum
urbe igni
absumun-
tur.

Ceterum hic annus Imado funestissimus fuit, quo & urbs ipsa, & duo celeberrima Monasteria Cathedrale videlicet Collegium Canonorum, & Cœnobium Abdinghovianum cum Basilicis feria VI ante festum Palmarum miserabili incendio conflagrârunt. Ita verò opus illud pulcherrimum ac magnificum Basilicæ & Collegij, quod Meinwercus Episcopus ex prioribus incendiij ruinis tantis impensis construxerat, Imado Consanguineo Episcopo, rursum confedit in cineres, nec ultra quinquaginta annos stetit incolume. Ingens & calamitosum incendium, quod fama commiserationis totam implevit Germaniam, cœque à Sigeberto Gemblacensi, Mariano Scoto, Petro Damiano, Antonino, Trithemio ac tot Scriptoribus memoratum. Hoc eodem fatali incendio, quod iidem auctores inter memoranda referunt,

referunt, eo
reclusus ap-
enim flam-
quam aper-
dio involu-
clususque
derbornan-
num, rudi
theca Pala-
damus.
Episcopatus
Monasterio
multisque a-
martyrium
fuit in refra-
verò statum
dendi cum
supra eandem
trus Dami-
populus sy-
dies urbs
nis. sacra
Postquam
septem ur-
ge depasta
pervenisse
pedem eff-
quàm vor-
admireris
Scriptore
daminari v-
biles atque
viani tabu-
hostiam a-
ratus leg-
Ferdinand
Anno nini-
tem quarti
conflagra-
No-
filicæ & C-
structura
aggressus

referunt, consumptus est Paternus Monachus, gente Scotus, diuque reclusus apud Abdinghovianos sui ordinis cœnobitas; grassante enim flamma per omnes cœnobij ruinas cum rogaretur, ut cella, quam aperuerant, exiret, per voluntariam mortem communi incendio involui maluit. Testis hujus rei Marianus, & ipse gente Scotus, reclususque Fuldæ ac Moguntiæ Monachus, qui haud multo post Paderbornam adiens, omnia coram inspexit: nam sic ille ad hunc annum, rudi quidem, sed candida narratione, quam ex codice bibliothecæ Palatinæ & Vaticanæ integrius, quam passim Marianus, hic damus. *Padelbrunna*, inquit, *Civitas cum duobus Monasteriis, id est, Episcopatus et Monachorum, feria VI. ante Palmas igne consumitur: in Monasterio autem Monachorum erat, Paternus nomine, Monachus Scotus, multisque annis inclusus, qui etiam combustionem prænuñciabat; ambiens martyrium pro nullo foris exivit, sed in sua clausula combustus, per ignem transiit in refrigerium, de cuius etiam sepulchro quædam bona narrantur; ipsis vero statim diebus feria II post octavas Paschæ exiens de Colonia causa claudendi cum Abbate Fuldensi ad Fuldam, super mattam in clausula ipsius, ubi supra eandem mattam combustus, et passus est, ego oravi. Auctor est Petrus Damiani Paternum jam ante divina monitione edoctum, nisi populus sincera sese poenitentia Deo reconciliaret, fore ut intra xxx dies urbs incendio absumeretur. Quamobrem Paterni consilio omnis sacra suppellex Cœnobij Abdinghoviani exportata in tutum. Postquam verò hæc monita Paterni cassa fuere, ignis repente ex septem urbis regionibus prorumpens, totam urbem miserabili strage depastus est. Cumque vorax flamma ad cellam Paterni serpendo pervenisset, rogatus à fratribus suis, ut egressu vitam servaret, renuit pedem efferre, quod diceret se divino iudicio vitam suam permittere, quam voto cellæ consecrasset. Factum, quod in sancto viro magis admireris, quam perscruteris, aut imitandum persuaseris; nec inter Scriptores reperi, qui non magis inter arcana rerum admirari, quam damnari videri sint. Quemadmodum Paternus etiam inter memorabiles atque illustres sui ordinis viros in vetusta Cœnobij Abdinghoviani tabula depictus hodie dum conspicitur, qui tanquam vivam se hostiam absumi passus sit. Incendii hujus tempus non facile accuratius legas, quam in scripto codice Vaticanæ Bibliothecæ, ex quo Ferdinandus Episcopus noster hæc omnia Romæ conscripsit: *Anno nimirum Dominicæ Incarnationis MLVIII. Indict. XI. regni autem quarti Henrici. Ordinationis verò Imadi Episcopi VII, Paderborna conflagravit Idibus Aprilis.**

Non his incendiis malis abjectus Imadus Episcopus, Basilicæ & Collegij instaurationem (quod muri ex firma Meinweri structura prope adhuc integri constiterant) ingentibus animis est aggressus, intraque decennium, ut tempore referemus, dedicatio-

Aaaa

nem

Sigebert. in
chron.
Marian.
Scot. in
chron.
Petrus Da-
mian.
Anton. p. 2.
Chron. d. A.
Magn. d.
Belg.
Eodem
incendio
Paternus
inclusus
extingui-
tur.

Qui fru-
stra illud
Pader-
bornen-
sibus præ-
dixerat.

Utrumq;
opus re-
staurare
aggredi-
tur Imadus

nem renovati operis celebrare visus: tanquam alter Meinwercus ob-
tigerit, qui ex incendij ruinis repararet omnia multo etiam magnifi-
centius. Tantumque privatis abundavit opibus, ut hoc ipso anno
liberali prædij donatione auxerit Cœnobium Abdinghovianum,
quam hic dare visum.

A quo &
Abdinck-
hoffenses
donantur
prædio
Tuistano.

In nomine Sanctæ et individue Trinitatis, Imadus Dei gratia Pa-
derburnensis Ecclesiæ Episcopus. Quod ab Auctore mundi præceptum le-
gitur, date elemosynam, et omnia munda sunt vobis: et in libro sapientia
scriptum invenitur, divitiæ hominis redemptio anima ejus, expedit omni
christianæ animæ de rebus sibi temporaliter collatis pauperes Christi sustenta-
re, et hujusmodi rebus amicos sibi facere, qui se, cum defecerint, in æterna
tabernacula recipiant. Quapropter fidelium Christi noverit universitas,
qualiter nos ob spem divine retributionis quoddam prædium in Tuista, et
vivarium piscium in Helsen propria instantia elaboratum, Cœnobio in Sub-
urbio civitatis nostræ à venerabili Meynoverco Episcopo avunculo meo con-
structo, cui Eylbertus venerabilis Abbas præest, legitima oblatione contulimus,
ut sustentationi fratrum inibi Deo regulariter servientium in amminiculo
Molendinum etiam juxta ipsum vivarium positum eidem cœnobio concessi-
mus, pro molendino eorum meo rogatu in Balhorn destructo, à prædicto vene-
rabili Meynoverco Episcopo eis cum curia collato. Hæc qualiacunque nostra
dilectionis et devotionis indicia cum utilitate, quæ nullo modo inde provenire
poterit, nostra Pontificali auctoritate eidem cœnobio confirmamus, et omnem
hominem, qui præfatum abbatem cum suis fratribus eorumque Successores
quolibet modo vel ingenio inquietare, molestare aut divestire præsumperit,
perpetui anathematis vinculo innodamus. Ut ergo hæc per succedentium
temporum curricula rata et inconvulsa permaneant, paginam hanc inde con-
scriptam sigilli nostri impressione roboramus. Hujus rei testes sunt Tammo
Abbas de Halnroardeshusen, Wimbertus matris Ecclesiæ Præpositus, Heri-
mannus Decanus, Egicio Præpositus Jerosolimitanus, et Decanus Pulveres,
Bernhardus advocatus, Reinovercus, Witheraldus de Ittora, Everhard,
Reinbold, Luippalin, Cono, Tammo, Gherhard, Ascelin Dapifer, Gelo pin-
cerna, Eizo frater ejus, et alii multi. Acta sunt hæc Paderburn V. Nonas
Octobris. anno Incarnat. Dominicæ M L V I I I. Indictione XI. regni
Henrici Regis I I I I, I I I.

Annus Christi 1059.

Nicolai II Pont. 1.
Henrici IV Regis 4.
Imadi Ep. Pad. 8.

Mirau in
notis c. 89.
Gelen. 4.

Henricus Rex cum Augustâ matre in Germaniam reversus,
mense Februario Aquisgranum adiit; quod ipsum docent tabulæ
à Myræo relatæ, quibus de prædijs Ecclesiæ Nivellensis disponit.
Aquisgrano Trajectum descendit ad inferiores Rheni provincias lu-
strandas;

strandas; q
donatione
à Godehard
Augustæ m
navit, qui p
affectatus, i
Reinerti silv
permutatio
tinuerat, r
prædia qua
nis incendi
In non
clementia R
præsentis, q
Heinricus te
dedit in con
Rudolfo pro
hoc concamb
Patris nostr
per interven
nec non ob d
sum digni p
mini, et S. K
scilicet curt
Sumersedi,
viginti sept
Treine situm
Comitum, c
areis, edifici
tionibus, aq
bus et rediti
utilitate, qu
tradidimus,
venerabilis
inceps potes
bunct tantu
regalis trad
conscriptan
cernitur, ju
Godehardus Ca
Dominic
regni ver

strandam; quo in loco, rogatu Agnetis Augustæ matris, mense Aprili, donationem Patris Tuitiensis Ccenobio factam comprobant tabulæ à Godehardo Cancellario consignatæ. At multò liberalius Rex ad Augustæ matris preces Imadum Episcopum nostrum Trajecti exoravit, qui per id tempus inter Episcopos aulam Regis & Imperatricis affectatus, id merito & obsequio suo impetrasse refertur. Nam & Reineri silvam, vulgo Reinerswalt, in Hassia, quam Henricus pater permutatione prædij à Rothone seu Rudolpho Episcopo nostro obtinuerat, non modò gratis reddidit Paderbornensi Ecclesiæ, sed & prædia quædam in pago Westfalum largè donavit, tanquam his donis incendij damna sublevaturus.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Henricus divina favente clementia Rex. Noverint omnes Christi nostrique fideles, tam futuri quam præsentis, qualiter Antecessor noster, et amabilis pater, dignissima memoria Henricus tertius Rex, et secundus Imperator augustus, prædium quoddam dedit in concambium sanctæ Paderbrunnensis Ecclesiæ venerabili Episcopo Rudolfo pro uno foresto Reginhereshuson dicto eidem Ecclesiæ pertinenti, et hoc concambium, quamdiu uterque vixit, tandiu ratam permansit; sed post Patris nostri lamentandum obitum, nos pro animæ illius æternæ requie, et per interventum dilectissimæ matris nostræ Agnetis Imperatricis augustæ, nec non ob devotum ac fidele servitium Imnadi præfata Ecclesiæ post Rudolphum digni præsulis forestum reddidimus, atque ad altare Mariæ matris Domini, et S. Kiliani martyris sanctique Liborii Confessoris hoc ipsum prædium, scilicet curiam unam dominicalem, Punningun dictam, cum tribus minoribus, Sumersedi, Bottesdorff, Calimbichi, quæ vulgo dicuntur Vorawverch, cum viginti septem mansis ad easdem curtes pertinentes in pagis Westfalum et Treine situm, et in Comitatus Bernhardi Ducis, et Rotgeri atque Bernhardi Comitum, cum omnibus suis appendicijs, hoc est, utriusque sexus mancipijs, arvis, ædificijs, terris cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, silvis, venationibus, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molis, molendinis, exitibus et redditibus, viis et invijs, quæ sitis et inquirendis, et cum omni jure et utilitate, quæ ullo modo inde poterit provenire, in proprium dedimus atque tradidimus, ea scilicet ratione, ut jam dictus Imnadius Paderbrunnensis sedis venerabilis Antistes, sui que Successores de prænominato prædio liberam deinceps potestatem habeant tenendi, commutandi, præcariandi, vel quidquid sinibet tantum in usum Ecclesiæ placuerit, inde faciendi. Et ut hæc nostra regalis traditio stabilis et inconvulsa omni permaneat ævo, hanc cartam inde conscriptam manu propria corroborantes sigilli nostri impressione, ut subius cernitur, jussimus insigniri.

Signum Domni Heinrichi quarti Regis.

Godehardus Cancellarius vice Luitpoldi Archicappellani recognovit. Data est VII Idus Aprilis, anno Dominice Incarnat. MLIX. Indictione XII. anno autem ordinat. Domni Henrici III Regis V. regni vero III. actum apud Trajectum in Dei nomine feliciter Amen.

Aaaa 2

Finis

Mors Luitdolphi Archiep. Moguntini.

Finis hujus anni, sextus videlicet Idus Decemb. mors subtrahit Luitdolphum Moguntinum Archiepiscopum ac Metropolitanum nostrum, in cuius locum Regis ac Imperatricis procuratore, repositus Sigefridus Fuldenfis Abbas, & in Abbatis locum successit Wileradus ejusdem Cœnobij Monachus, eademque, quâ Sigebertus, familiâ oriundus.

Annus Christi 1060.

Nicolai II Pont. 2.

Henrici IV. Reg. 5.

Imadi Ep. Pad. 9.

Lambert.
Moritur
Sitto
Episc.
Verden-
fis.
Crantius
lib. 5.
Metrop. 28.

Rex deinde Natalem Domini Wormatiæ celebravit, & hoc anno MLX (quem Lambertus, alijque passim à Natalitijs Christi consignant) Episcoporum synodum in eadem urbe indixit. Verum Episcopis, quod pestifera per Galliam & Germaniam lues grassaretur, sese excusantibus, conventus ille intermissus est. Obijtque hoc anno è Saxoniæ præsulibus Sitto Verdenfis Episcopus, succedente Rucberto (Crantius Ricertum vocat) viro ex illustri Comitum familia, sedi illi ad multa commoda dato; quanquam nulli Episcopi magis in obscuro jaceant, quam diœcesis hujus, quæ nec Chronicon nec Scriptorem exhibet. Nec tum alij fere Episcopi per Germaniam & Saxoniam impositi, quàm ex Regis nominatione, quod bono quidem Ecclesiarum factum, dum Reges boni erant: postquam verò Reges aulæque Regum corruptæ, quanto id Ecclesiarum malo continuatum, docebunt hujus Regis facta.

Annus Christi 1061.

Alexandri II Pont. 1.

Henrici IV Reg. 6.

Imadi Ep. Pad. 10.

Baronius.
Leo Ofsent.
Schisma
in electio-
ne summi
Pontifi-
cis.

Et jam res eò invaluerat per dissidia, ut Pontificum etiam nominationem sibi Reges Germaniæ sumerent. Quemadmodum anno insequenti, cum mortuo Nicolao Pontifice 6 Calend. Augusti Cardinales eligerent Anselmum Lucensem Episcopum, factiosi quidam Romani Cadaloum Parmensem Episcopum, qui Honorium II se dixit, obtrusere, missa ad Henricum Regem legatione, quâ coronam auream, & titulum patritiatus Regi offerunt. Quæ insignia Henricus Rex Basileæ in conventu Procerum admisit, actumque per Imperatricem & Guibertum Cancellarium, ut Cadalov Pontificatus confirmaretur fœdo Ecclesiæ Schismate. Haftenus prospera omnia Henrico Regi cessere: at postquam in Romanæ sedis libertatem ac jura manus regias injecit, quæ non malorum initia aulam Regemque consecuta? id eò indignius, quod in concilio Romano, jam ante bi-

ennium

ennium à M
castitatem,
suffragia re
Rex f
dicata Bojn
Saxonum m
tia, & disci
ctum, quod
crederetur.
provincias

Ann
num ictibu
cum Basilic
lecta, Hen
ignibus fin
in congress
pus noster
Episcopis, a
& Imperat
teras rogat

In no
clementia R
collatis, com
noratis, scin
norum tran
rare, et man
congregare
tam futuris
monitione a
non contemp
ti, ad prom
ata suffragi
Mundenfis
Abbatissæ, r
beienfis abb
terisque om
quos scribi
bemensis, et

ennium à Nicolao Pontifice habito, adversus prolapsam Sacerdotum castitatem, jus simul creandi Romanum Pontificem ad Cardinalium suffragia revocatum feratur.

Rex subinde Ratisbonam concessit, ubi Agnes Imperatrix, abdicata Bojariæ gubernatione, Ottonem Gottingensem, è clarissima Saxonum familia ortum, Bojis Principem dedit, virum civili prudentia, & disciplinâ militari inclytum. Id eò consilio potissimum factum, quòd regijs negotijs opportunus, fidusque ante omnes fore crederetur. E Bojaria Rex Moguntiam atque ad inferiores Germaniæ provincias descendens, Stabulense Monasterium invisit.

Otto Dux
Bois da-
tur.
Lambert.

Annus Christi 1062.

Alexandri II Pont. 2.

Henrici IV Reg. 7.

Imadi Ep. Pad. 11.

Annus insequens, Christi MLXII, terræ motu, tonitruis, fulminum ictibus, mortalibus gravis; quo etiam urbs Minda ad Visurgim cum Basilicâ deflagavit, omnisque sacra supellex à Caroli M. ævo collecta, Henrico Rege præsentem ac spectantem, ipso die Vincentij M. ignibus simul absumpta periit. Mense Martio Rex Goslariæ versatus in congressu Episcoporum & procerum; quos inter Imadus Episcopus noster, unâ cum Egilberto Mindensi, & Hezilone Hildesienfi Episcopis, aulam regiam affectatis. Ac Imadum magnæ apud Regem & Imperatricem fuisse auctoritatis, docebit donatio, ejus inter ceteras rogatu, Heziloni Episcopo facta, quam idcirco subijcimus.

Urbs
Mindensis
conflagrat.
Lerbeckius.
Continuat.
Herm.
Contr.
Chron.
Mind.
Cleinsorg.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Heinricus divina favente clementia Rex. Quotiens ex sumptibus, donis, et honoribus divinitus nobis collatis, commodum et honorem præstamus Ecclesiis Dei, et Sanctis ab eo honoratis, scimus et indubitanter credimus longam et stabilem præsentium bonorum tranquillitatem benigno studio et devoto animo assequi nos et comparrare, et mansura atque æterna labentibus et deficientibus hujus sæculi rebus congregare et thesaurizare. Proinde omnibus Christi nostrisque fidelibus, tam futuris quàm præsentibus, notum esse volumus, qualiter rogatu et ammonitione dilectissimæ genitricis nostræ Agnetis Imperatricis Augustæ, nec non continuo ac fideli servitio Hezilonis Hildenesheimensis Episcopi excitati, ad promerenda beatissimæ genitricis Dei et perpetuæ Virginis Mariæ beatæ suffragia, corde et animo exurgentes, tum consensu et favore Egilberti Mindensis Episcopi, et dilectæ sororis nostræ Adalheidæ Gandersheimensis Abbatisse, nec non et Immitonis Podelbrunnensis Episcopi, et Sarachonis Corbeiensis abbatis, consentiente et confavente Ottone Bavvariorum Duce, cæterisque omnibus, quorum prædia et possessiones sitæ erant intra eos terminos, quos scribi jubemus, quoddam forestum et bannum eidem Ecclesiæ Hildenesheimensi, et prædicto Episcopo, suisque Successoribus in reliquum habendum,

Silva Hildesienfis
ab Imper.
per. donatur
Heziloni Episcopo
Hild.

et

et perpetualiter possidendum concessimus, et nostram regali potestate condonavimus, inter istos terminos situm a ponte fluvii Loine, qui porrigitur per medium amnem, ad villam Laide, per viam rectam, quæ tendit Choppenbrukke, de Choppenbrukke via recta usque Battingehusen, de Battingehusen via recta usque Aschereshusen, de Aschereshusen via recta ad Goltpecchi, de Goltpecchi via recta ad Pretensteina, de Pretensteina via recta ad Makkenhusen, de Makkenhusen via recta ad Luithartessen, de Luithartessen via recta ad Winethusen, de Winethusen via recta ad pontem Grene, rursum de ponte illo et medio alveo eundem fluvium Loine deorsum usque ad pontem Laide. Jubentes igitur statuimus, et statuentes jubemus, ut infra præscriptos terminos nulla nostri regni major minorve persona venandi jus et potestatem sibi vendicare absque consensu et licentia prædicti Episcopi et Successorum ejus, sive eorumque provisores ejusdem foresti ab eis constituti fuerint, præsumat. Quod si aliquis hujus præcepti nostri temerarius transgressor exstiterit, velut regalis contemptor decreti iusti sententiæ judicii subiacebit, et debita pro corrupto banno nostro pecunia scilicet sexaginta solidos de singulis feris persolvat. Et ut hæc nostra regalis successionis, donationis, confirmationis auctoritas per tempora successura stabilis et inconversa permaneat, hanc paginam nostræ voluntatis et facti indicem inde conscribi, et sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum Domni Henrici quarti Regis invictissimi.

Fridericum Cancellarium vice Sigefridi Archicancellarii recognovi. Data VII Idus Martii, anno Dominica Incarnat. MLXII. Indiæ. XV. anno autem ordinationis Domni Henrici quarti Regis VIII. regni vero VI. vite XII. actum Goslarie in Dei nomine feliciter Amen.

Chron.
Herm.
cont.
Lambert.
Sigebert.
Ursberg.
Anno
Henrici
cum a
matre ab-
strahit.

E Saxonia Rex inferioris Rheni provincias ingressus, apud Trajectum Frisie urbem diem Paschæ cum matre Imperatrice egit, uti hæc Auctor refert, qui Hermannichronicon supplet. Trajecto Rex cum Augusta matre ad Insulam D. Suiberti, quæ post Cæsaris Insula appellata est, appulit, ubi Anno Colonienfis regium puerum dolo interceptum abstractumque a matre perduxit Coloniam. Hactenus Augusta mater Rempublicam sua auctoritate pro impubere filio administrabat, consilio atque opera cum primis Henrici Augustani Episcopi, quod jam antè apud Henricum patrem atque Imperatorem Cancellarij munere perfunctus, Imperij res intimè cognitæ haberet. Atque is cum fere unus apud Augustam gratia atque potentia valere crederetur, invidia atque æmulatione aliorum venit in suspicionem inconcessi amoris, vulgi etiam famâ augente, familiaritatem non esse citra flagitium. Rem, quæ in multas turbas conjecit Germaniam, cum Sigebertus, Hermannicomitis continuator, Ursbergenfis, alijque eorum temporum scriptores, tum Lambertus Schafnaburgensis enarrat. Itaque Principes, inquit, indignitatem rei non ferentes, crebrâ conventicula facere, circa publicas functiones remissius agere, adversus Imperatricem popularium animos sollicitare, postremo omnibus modis niti, ut a matre puerum distraherent, et regni administrationem in se transferrent. Ad

ultimum

ultimum Col
erat, & Reg
per Rhenum.
dum quadam
pus cepit, m
statum proce
fidias suspi
Episcopus fa
gunt, remis
Rex nova re
necem sibi pa
aqua violent
tem, ipse quo
vi restituere
cunt. Ceter
regia majest
ti mitigaret
ratione hac a
Rex tum ten
ret: et causi
ratrix nec fi
propria rece
tadium pass
cogitavit se
sita purpur
ad limina A
in æde D. P
Non
nis factum
cerum ita r
datus, dign
stratio com
alterum Jo
puer servati
tiam redijt
ab omni in
ministros R
nerit. An
egregium,
bianos pro
mannus fil

ultimum Colonienſis Epiſcopus, communicatis cum Egberto Comite, qui Saxo erat, & Regis patruelis, et cum Ottone Duce Bavarorum conſiliis, navigio per Rhenum ad locū, qui dicitur S. Suiſberti Inſula, venit. Ibi tum erat Rex. Qui dum quadam die poſt ſolennes epulas factus fuiſſet bilior, hortari eum Epiſcopus cepit, ut navim quandam ſuam, quam ad hoc miro opere inſtruxerat, ſpectatum procederet. Facile hoc perſuaſit puero ſimplici, et nihil minus quam inſidias ſuſpicanti. Cumque navim ingreſſus fuiſſet, ſtipantibus eum hiſ, quos Epiſcopus factionis ſuæ ſocios ac miniſtros paraverat, repente remiges inſurgunt, remis incumbunt, navim diſlocitius in medium fluminis impellunt. Rex nova rerum facie confuſus, incertuſque animi, nec aliud quam unum et necem ſibi paratam arbitratus, in flumen ſe præcipitem dedit. Citiusque eum aqua violentior ſuffocaſſet, niſi Egbertus Comes, dato poſt eum ſaltu, periclitantem, ipſe quoque non minimū periclitatus, vix et egre morti eriperet, et navim reſtitueret. Exin blanditiis, quibus poterant delinitum, Coloniam perducunt. Cetera multitudo per terram ſubſequitur, criminantibus multis, quod regia majeſtas violata, ſuique impoſita foret. Epiſcopus, ut invidiam facti mitigaret, ne videlicet privata gloriæ potiſſus, quam communis commodi ratione hac admiſſe videretur, ſtatuit, ut Epiſcopus quilibet, in cuius dioceſi Rex tum temporis moraretur, ne quid detrimenti pateretur Reſpub. provideret: et cauſis, quæ ad Regem delata fuiſſent, potiſſimum reſponderet. Imperatrix nec filium ſequi, nec iniurias jure gentium expoſtulare voluit: ſed in propria recedens, privatam deinceps ætatem agere propoſuit. Nec multo poſt tedium paſſa ærummarum ſæculi, domeſticis quoque erudita calamitatibus, cogitavit ſæculo renunciare. Ac paulo poſt, hortatu Petri Damiani, poſita purpura, Fruteriam in Monafterium ſeceſſit. Poſtremo Romam ad limina Apoſtolorum profecta, vitam ea in urbe clauſit, condita in æde D. Petronellæ, marmoreoque ſepulchro incluſa.

Non deſuere poſt Adamum Bremeniſem Scriptores, qui Anno niſ factum incuſarint: ſed ille poſt in comitijs Epiſcoporum ac procerum ita rei à ſe geſtæ rationem dedit, ut cunctorum aſſenſu dilaudatus, dignusque ſit habitus, cui Regis educatio, & Regni adminiſtratio committeretur. Quapropter & Petrus Damiani Annonem alterum Joadem Hebræorum Pontificem compellat, à quo regius puer ſervatus ſit. Atque ipſe Anno per filium in Auguſtæ matris gratiam redijt, quam & pudiciſſimam ſœminam meliores ſcribunt, & ab omni intentatâ culpâ abſolvunt; præterquam quòd per ceteros miniſtros Reſpublica malè adminiſtrata in diſſidia & periculum venerit. Amiſit hoc anno Saxonia Bernardum Ducem, virum bello egregium, à quo per XI annos Saxonia adverſus Sclavos & Nortabianos propugnata. Hereditatem partiti ſunt Ordulphus & Hermannus filij, Eccleſiæ Bremeniſi inſeſti.

Annus Chriſti 1063.

Alexandri

Et navim
impoſi-
tum ab-
ducit.

Henricus
Rex vitæ
diſcri-
men adit.

Impera-
trix pri-
vatam vi-
tam eli-
git.
Egbert.
Chron.
Herm. Con-
tin.
Otto Fri-
ſing. lib. 6.
c. 34.

S. Anno
Regis tu-
tor.
Adam.
Brem.
Albert.
Stad.

Bernardus
Dux Sax-
oniæ obit.

Lambert.
Adam.
Brem. lib. 3.

Adalbertus
Bremensis
Archiepi-
scopus. Re-
gem de-
pravat.
Episco-
patus &
Abbatias
distrahit.

Concer-
tatio Epi-
scopo-
rum ob-
fessionē.

Alexandri II. Pont. 3.
Henrici IV. Regis 8.
Imadi Ep. Pad. 12.

Abiecto Augustæ imperio, & Regis educatio, & rerum publicarum procuratio penes Episcopos erat; eminebatque inter eos, ut Lambertus scribit, Moguntini & Colonienſis Archiepiscoporum auctoritas, quibuscū in partem consilij Adalbertus Bremensis Archiepiscopus assumptus, tum propter generis claritudinem, tum propter ætatis & Archiepiscopatus dignitatem. Igitur hi duo Episcopi, uti Adamus Bremensis scribit, consules Reipublicæ, Eberhardo Trevirorum Archiepiscopo se intra quietē continente. Donec per absentiam Annonis nactus opportunitatem Adalbertus occupandi & depravandi totum animum juvenis, ceterisque Episcopis posthabitis, Monarchiam in regno usurpare visus est. Adscitus in hanc rem Wernher⁹ Comes, juvenis tam ingenio, quam ætate ferox. His instructus præsidij, nihil penſi habebat Episcopatus veluti hæstæ venales subijcere, Monasteria optima distrahere, Ecclesiæ honores ad quæstum exponere: non meritum, non virtutis rationem habere. Ac potentiores quidem Episcopi, metu factionis, mollius habiti; Sed eo majori insolentia cum minus validis actum, qui mancipiorum instar tractati sunt, Rege ad omnia, quæ jussus erat, puerili facilitate annuente. Itaque Bremensis ille dictator, duas opulentas occupat Abbatias, Corbeienſem & Laurisheimenſem; utque publicum hujus rapinæ odium à se averteret, atque æmulis obstrueret os, Regi persuasit, ut Colonienſi Archiepiscopo donaret Malmundariane atque Endanum Cœnobium, Moguntino Solingenſtadianum, Rudolpho Suevorum Duci Campidonense, Wernero Comiti Kirckbergenſes possessiones, Othoni Bojorum Duci Altahenses. At quo minus Corbeienſis Abbatia in spoliū veniret, obstitit Otto Dux Bojariorum, multisque conatibus ægrè tandem effecit, ut tam Abbati, quàm Cœnobio Corbeienſi priſcus ſuus honor & libertas ſervaretur. Laurisheimenſis quidem Abbas regio edicto eiectus; sed is armis se tuitus est, dum procella illa disjiceretur. Ita verò per hanc mutationem gubernationis, dum charybdim evitare consultum habuerunt, incidere in scyllam longè voraciorem.

Et quæ non legum dissolutio? quæ non Principum licentia, Rege puero, consecuta est? satis id certamen hujus anni inter Hildesienſem Episcopum & Fuldenſem Abbatem docet; quod inter ceteros Lambertus disertissimus, horum temporum scriptor denarrat. Rex, inquit, Natalem Domini Goslarie celebravit, ubi ipsa die, dum ad vespertinam sellæ Episcoporum locarentur, inter Camerarios Hecilonis Hildesheimenſis Episcopi, et Camerarios Wicrardi Fuldenſis Abbatis, gravis concertatio oborta est: et primo jurgiis, dein pugnis res gesta est: citòque ad gladios prorupissent, nisi Ottonis Bojariorum Ducis, qui causam Abbatis tue-

batur,

batur, aucto-
regno per m-
rum, Abba-
Episcopus c-
pum debere
longè superg-
rilibus anni
pume potera-

Succ-
tò truculer-
hoc ipso ann-
naxin Rex e-
lum tumulti-
diu machina-
liæ memor, A-
rat: hi audi-
densum alio-
inopinatio p-
clamantibus
irruunt, a-
non fustibus
Ecclesiæ p-
ululatus mo-
passimque p-
religione, ſ-
editiori loco,
hortabatur,
missionis tit-
Inter quos p-
ticarissimus
tis populum
à suis, ut vit-
archius mult-
qui instructi
Fuldenſes, u-
la contraxer-
obserantur.
currebant, ſ-
instruunt, u-
nem diremi-
cile crimen
et indulgent-
batem versi-

batur, auctoritas intercessisset. Causa verò talis erat. Consuetudo erat in regno per multos retro majores observata, ut semper in conventu Episcoporum, Abbas Fuldenſis Archiepiscopo Moguntino proximus assideret. Sed Episcopus causabatur neminem sibi intra diocesim suam post Archiepiscopum debere præferri: animatus ad hoc et opum gloria, quâ antecessores suos longè supergrediebatur, et temporis opportunitate. Quia Rex adhuc in puerilibus annis constituto, singuli, quod sibi animus suggesseret, facere impune poterant.

Successit mox alterum certamen inter utrumq; præfulem multò truculentius, quod ex eodem Lamberto referre juvat. Rex enim dum hoc ipso anno Goslarie Pentecosten celebraret, atque ad vespertinalem synaxin Rex et Episcopi convenissent, rursus de positione Sellarum Episcopallium tumultus exoritur, non fortuita, ut prius, conſervatione, sed præmeditata diu machinatione. Nam Episcopus Hildesheimensis acceptæ prius contumeliæ memor, Egbertum Comitem cum expeditis militibus retro altare occuluerat: hi audito tumultuantium Camerariorum strepitu, ocyus ad volant, Fuldenſium alios pugnis, alios fustibus cædunt, prosternunt, et de sacrario Ecclesiæ, inopinato periculo attonitos, facile proturbant. Quibus illico ad arma conclamantibus, Fuldenſes, quibus arma in promptu erant, facto grege Ecclesiæ irrumpunt, in medio chori psallentiumque fratrum manus conserunt, rem jam non fustibus sed gladiis gerunt. Pugna atrox committitur, atque per totam Ecclesiæ pro hymnis et canticis spiritualibus vociferatio adhortantium, et ululatus morientium exauditur. Super altaria Dei tristes jugulantur hostiæ, passimque per Ecclesiæ sanguinis currunt flumina, non legali, ut quondam religione, sed hostili crudelitate profusa. Episcopus Hildesheimensis capto editiori loco, tanquam militari quodam classico suos, ut fortiter præliarentur, hortabatur, et ne loci religione ab armis terrentur, suæ auctoritatis et promissionis titulum obtendebat. Multi utrimque vulnerati, multi occisi sunt. Inter quos præcipui erant Regenbodo signifer Fuldenſis, et Bero Ecberto Comitæ carissimus miles. Rex inter hæc vociferans, et sub obtentu regie majestatis populum adjurans, surdis fabulam narrare videbatur. Tandem monitus à suis, ut vitæ propriæ pugna excedens, consuleret. Vixque inter constipatam archius multitudinem eluctatus in palatium se recepit. Hildesheimenses, qui instructi, præmeditati que ad pugnam venerant, superiores efficiuntur. Fuldenſes, utpote quos inermes inopinatoque subito exorta seditionis procella contraxerat, fusi fugatique, atque de Ecclesiæ expulsi sunt. Fores illico obserantur. Fuldenſes, qui primo tumultu ad arma tollenda paulò longius discurrerant, frequentes armatique adsunt, atrium Ecclesiæ occupant, aciem instruunt, ut de Ecclesiæ progressos statim adoriantur. Sed nox concertationem diremit. Postero die severissime habitâ questione, Ecbertus Comes facile crimen removit, non tantum juris et legum patrocinio, quantum favore et indulgentia Regis, cuius patrui filius erat. Totum accusationis pondus in Abbatem versum est. Quæ exinde Monachorum conturbatio, & in Abbatem

Bbbb

*Lipsius in
not. ad 1. lib.
Polit.*

batem suum rebellio secuta sit, & quàm fortunæ ejus cœnobij, quod Cœlo se prope exæquârat, accisæ sint, multis deplorat Lambertus, qui Lipsij judicio, inter ejus ætatis scriptores facile præstantissimus est.

Hæsit fere per omnem illam æstatem Rex Goslariæ in congressu Episcoporum ac procerum; id quod satis commonstrat diploma xvi Calend. Augusti à Friderico Cancellario consignatum, quo Egilberto Mindensi Episcopo prædium Lashaggeri ad instaurandas incendiij, de quo diximus, ruinas donat, præsentibus Annone Coloniensi, Alberto Hamburgensi, & Engelhardo Magdenburgensi Archiepiscopis; & Burchardo Halberstadiensi, ceterisque Episcopis. Quid verò Imadus Episcopus noster, qui per id tempus totus quoque erat in reparandis incendiij damnis, obtinuerit, ex annalium nostrorum memoria excidit. Diploma illud recitatum legas inter Mindensia privilegia à Pistorio edita.

*Roberti
Episcopi
Monast.
mors.*

Sub exitum hujus anni sublatus est è numero Episcoporum Saxoniorum Robertus XV Monasteriensium Antistes, gesti Episcopatus in summa tranquillitate & modestiæ fama per annos xxi. Multa ab hoc præfule ornamenta Ecclesiæ, quæ fasti eorum memorant; interque bona comparata, Comitatus Grevoniensis ab eo adjectus. Sed nihil ab Episcopo commendatius apud posteros, quàm optima cleri & Canonicorum inter claustrum disciplina, quæ tam florens eo præfule & numero Canonicorum, & opum copia, arctoq; prisca instituti vigore fuit, ut quæ antea Mimigardia urbs, sub eo Monasterium appellari cœperit, nomine Monasterij à celebritate Collegij Monasterijque in urbem & diœcesin transfuso; quanquam ex qua familia, aut instituto vitæ Robertus ad Episcopatum pervenerit, & quid per tot annos præclare gesserit, parum sit in eorum fastis, aut ab alijs Scriptoribus notatum. Successor ei datus Fridericus, in Schola Paderbornensi excultus.

Annus Christi 1064.

*Appendix
Herm.*

contr.

*Ablata
restitu-
untur*

*Traje-
ctensi Ec-
clesiæ.*

*Miræus in
Notit. Belg.
c. 93.*

*Heida in
hist. Ultra-
ject. in Wil-
helmo Epif.*

Alexandri II Pont. 4.

Henrici IV Reg. 9.

Imadi Ep. Pad. 13.

Rex anno postero Coloniæ Natalitia Christi peragit, & post Comitata Triburiæ habita, Leodij Pascha celebrat. Inde Werdam ad Insulam D. Suiberti redijt; ubi mense Majo auctoritate Regis, & Annonis Coloniensis, Sigefridi Moguntini, & Eberhardi Trevirensis, Adalberti Bremensis Archiepiscoporum, ac Burchardi Halberstadiensis Episcopi, possessiones à Comitibus Hollandiæ ablata Trajectensi Ecclesiæ redditæ. Duplex in hanc rem diploma recitat Heida in historia Ultrajectensi. Atq; hi Episcopi, uti Regem circumducebant, ita omnis penes illos administrandi Regni potestas erat.

Pet

Per id tempus, horum quoque Episcoporum auctoritate apud Regem, in locum Engelhardi Magdenburgensis Archiepiscopi, qui anno priori in Septembri excefferat, subrogatus est Wessilo, quem alij Wessilum vocant, Annonis Colonienfis Archiepiscopi frater. Liberis quidem Canonorum suffragijs delectus erat Fridericus Magdenburgensis Præpositus, quem à puero in Gymnasio Paderbornensi cum Imado educatum diximus; Sed cum jus Regis obtenderetur in designandis imponendisque Episcopis, & Annonis apud Regem gratia accederet, Friderico cedendum fuit. Ne tamen præteritus omnino, exclususque esset ab Episcopatu, in locum Roberti Monasteriensis Episcopi, creant Episcopum; cum primisq; quod Monasterienses, in quorum Collegio, captus amore florentis disciplinæ, vixerat Canonicus, suis eum suffragijs expeterent. Vir ingenij mitis, vitæque integerrimæ, & magnis naturæ dotibus præter generis nobilitatem cumulatus. Nam pater ei Theodoricus II Landspbergenfis Marchio, Welini Comes, è Widekindea stirpe: mater Mathildis, filia ac hæres Eccardi Misniæ Marchionis. Quem natu majorem habuit fratrem Timonem, Misniæ titulum, & matris hereditatem est sortitus; à quo Conradus I genitus, & à Lothario Imperatore Marchio Misniæ anno 1126 constitutus. Ab hoc Conrado Electores Saxonie ducuntur. Soror Friderici traditur Gertrudis, Ortholpho Saxonie Duci denupta.

Interpellatus hoc anno Rex à Romanis adversus Cadaloum, obtrusum & schismaticum Pontificem, multa indies molientem turbantemque. Quapropter rogatus Rex, ut Alexandro II rite electo, & laboranti Ecclesie subveniret. Quam in rem ex consilio Regis & Episcoporum Germanie missus est Romam Anno Colonienfis Archiepiscopus, à quo in concilio Episcoporum Italorum & Transalpinorum Mantuæ congregato Alexander firmatus in sede, & Cadalous damnatus. Tum vero per absentiam Annonis Adalbertus Bremenfis Archiepiscopus totum juvenis Regis animum occupatum, ut diximus, depravare, omnemque regiam administrationem ad se cum Wernero Comite trahere, & proregem se ferre omnibus intolerabilem; ac ne Rex se publicis misceret, omnia vitæ ejus studia, ocio, venatione, & voluptatum illecebris occupavit; idque eò securius facere licuit, quod sub exitum hujus anni Sigefridus Moguntinus Archiepiscopus celebrem illam profectionem Hierosolymitanam ingressus: in quam Wilhelmus Trajectensis Episcopus, Guntherus Bambergensis, Otto Ratisbonensis, multique præsules, Sacerdotes, clerici, & ex omni hominum ordine viri ad septem millia convenere. Quibus vero prædonum incursionibus, spolijs, & ærumnis iter illud peregerint, præter alios, multis describit Lambertus. Tantæ illa peregrinatio calamitatis fuit, quæ ex septem millibus altero abhinc anno

Appendix
Herm. cont.
Crantz.
lib. 5. Me-
trop. c. 2.
Chron.
Magd.
vita Annon.
Friderici
Episcopi
Monast.
electi
laus.

Petrus Da-
mian. 7. e-
pist.
Baronius.
Sigonius.
Lambert.
Vetus au-
thor chron.
Saxon.
Append.
Herm. cont.
Sigebert.
Corrum-
pitur
Henricus
Rex per
Adalber-
tum Ar-
chiep.
Bremenf.
Profectio
in terram
sanctam.
Lambert.
Append.
Herm. cont.
Ursberg.
Sigebert.
Marian.

Scotus.
Tribem. in
chron. Hir-
saug.
Vita Alt-
manni.
Hundius in
Metrop. l. 6.
Berthold.
Constant.
Appendix
Herm.
Lambert.
Brouwer in
not. ad vi-
tam Mein.
n. 52.
Merlaus in
Epis. Colon.
D. Alt-
manni
egregia
dotes.

Hundius in
Metrop. in
Archiep.
Sal.
Gebhard.

Joannes
Lamb. Ab-
bas.
Meibomius
in not. ad
Gobelin.

non nisi duo millia reduxit in Germaniam. In horum peregrinanti-
um numero fuit D. Altmannus, ad illustriora Ecclesiae munia serva-
tus, vir qui a puero Paderbornae in scholis fuit excultus, ac deinde
Canonicus, & scholarum Paderbornensium praefectus; ex quo mu-
nere ob celebritatem doctrinae ac virtutum merita ab Henrico III
Imperatore Aquilgrarenſi Ecclesiae Praepositus est datus: Unde ab
Imperatrice post Caesaris obitum evocatus ad aulam, inter aulae Sa-
cerdotes & Consiliarios, ob sapientiam & vitae integritatem est ha-
bitus; quem absentem etiam, dum nondum ex Hierosolymitano
itinere revertisset in Germaniam, in locum demortui Eilberti Patavi-
ensium Episcopum, ut Lambertus est auctor, designavit. Columnen-
exinde is hac tempestate perturbata per Germaniam Ecclesiae, eoq;
Apostolicus legatus a Pontifice post in concilio Triburiensi est con-
stitutus. Vir, ut idem Lambertus perhibet, *Apostolica conversationis, et
magnarum in Christo virtutum*. Ita enim is cum Imado Episcopo nostro,
Friderico Monasteriensi, ceterisque praestantibus viris in scholis
& Collegio Paderbornensi excultus, in magnum Ecclesiae bonum
adolevit. Nec vanum huius rei praesagium. Nam cum adhuc literis
operam daret, supraque marginem fontis consideret cum Gebhardo
& Adalberone condiscipulis, ac pauperem hi tres mensam familiari
inter se colloquio condirent, Gebhardus exorsus, ego, inquit, Salis-
burgensis aliquando Episcopus sum futurus: excepit Adalbero, &
ego Wirceburgensis Ecclesiae praesul ero: post qua Altmannus & ego
Pataviensem Ecclesiam gubernandam accipiam. Praesagium proba-
vit eventus. Enim vero hi tres ordine proveci ad eos, uti praedixere,
Episcopatus; exortoque inter regnum & sacerdotium schismate,
communi inter se ope & constantia connixi Ecclesiam Germaniae,
partim praesulum ignavia, partim metu Regis prope perditam, & col-
labentem adversus Schismaticos sustentavere, acerrimi defensores
a vitae pietatis, ac sacerdotalis continentiae. Sed utrum hoc praesa-
gium acceperint Paderbornae, aut Herbipoli, quod eo in loco Alt-
mannus studia literarum perfecisse narretur a Joanne Lambacensi
Abbate, qui vitam Altmanni conscripsit, ambiguum feceris. Adal-
bero & Altmannus hoc fere tempore Episcopatus suos adiere. Om-
nes ex illustri Germanorum genere nati: Gebhardus e familia Hel-
fensteiniarum Comitum in Suevia, Adalbero e Comitum Laymba-
censium stirpe in Bojaria, Altmannus e primaria Westfaliae nobilita-
te, quem Hundius Saxonem ac Westfalum memorat, ortum e Co-
mitum Putinensium genere: Meibomius ex Comitibus Wertinen-
sibus etiam longius produxit: Westfalum certo Joannes Lambacen-
sis Abbas testatur, quem Gebhardus Episcopus consecravit. Quo
deinde odio Henrici Regis, & quibus malevolorum injurijs jactatus,
dum Apostolicae sedi constantissimus adheret, tempori memoran-
dum.

Annus

Hibe
surgenti
ingressu
tum, ense
arbitrio, p
deratio cra
pum adole
gusta mat
emicare vi
rius juveni
modò inte
materno c
berti, Anno
ni privileg
oniam est
chinabatu
tum Com
sessionem
po attoller
haberet, Ep
ri argentiq
tus se om
tum homo
qua miser
rum impe
ipfas dona
nundinati
dominatu
In no
clementia
tamen Ecc
rabilius in
quam homi
imitari opt
tum possim
robur anbe
assequatur
omnibus C

Annus Christi 1065.

Alexandri II Pont. 5.

Henrici IV Reg. 10.

Imadi Ep. Pad. 14.

Hibernis apud Saxones transactis, Rex Wormatiam ad Christi re-
surgens festa celebranda tetendit. Ibi demum 4 Aprilis annum ætatis
ingressus decimum quartum, seu ut alij memorant, decimum quin-
tum, ense accingitur, Adelberti Archiepiscopi Bremensis consilio &
arbitrio, penes quem tanquam Imperij consulem summa rerum mo-
deratio erat. Ac vix arma induerat Rex, cum in Annonem Archiepisco-
pum adolescentiæ suæ moderatorem insurgit, ferro incursum, ni Au-
gusta mater obstitisset; adeo tum igniculi audaciæ & improbitatis
emicare visi sunt, quibus postea Imperium conturbavit. Verum ut va-
rius juvenis animus agebatur, Annonem modò inter amicissimos,
modò inter infestissimos habuit; recrudescente memoriâ raptus è
materno consortio. Wormatiâ dehinc Treviros abiit, ubi rogatu Adal-
berti, Annonis & Eberhardi Archiepiscoporum Cœnobio S. Maximi-
ni privilegia confirmat. Post quæ ab Adalberto Archiepiscopo in Sax-
oniam est retractus, qui per id tempus ex potenti dominatu mira ma-
chinabatur; statuerat enim omnes intra Bremensem Archiepiscopa-
tum Comitatus aut pretio, aut Regis donatione in potestatem ac pos-
sessionem suæ Ecclesiæ redigere, paremque sese Herbipolensi Episco-
po attollere, qui in Episcopatu suo neminem Comitum consortem
haberet, Episcopatu in formam Ducatus redacto. Quam in rem au-
ri argentique vasa, omnemque Ecclesiæ thesaurum conflavit, pollici-
tus se omnia in duplum restitutum Ecclesiæ suæ. Qua spe, quan-
tum homo vanus sit delusus, ostendit egestas, & omnium odia, in
quæ miser incurrit. Hoc præterea anno helluò ille bonorum sacro-
rum impetravit donationem Corbeiensis Cœnobij. Ejus rei gratia
ipsas donationis tabulas hic referam, ut posteritati constet planius de
nundinatione sacrorum bonorum, qua Rex & Albertus ex certo illo
dominatu se omnibus exosos fecere.

Henricus
Rex pri-
mum ar-
mis accin-
gitur.
Lambertus,
Append.
Herman.
vita An-
non. lib 4.
c. 24.
Zilefius in
defens. S.
Maximini.
Miræ A-
dalberti
Archie-
pisc. Bre-
mens. ma-
chinatio-
nes.

*In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Heinricus divina favente
clementia Rex. Cum regiæ dignitatis sit, jus cuiquam servare suum, præcipue
tamen Ecclesiastica jura nobis observanda videntur, quia si peccandum, tole-
rabilius in hominem quam Deum; si non peccandum, reverentius tamen Deo
quam hominibus obsequendum. Nos quidem patrum præcedentium vestigia
imitari optantes, augere bona Ecclesiastica, aucta retinere, nostroque in quan-
tum possumus patrocínio tueri debemus, quatenus nostra tenera ætas ad virile
robur anhelans, promoveri, si promoverit, sperans, et dandi in Deo gloriam
assequatur, et data inter homines confirmandi gratiam non amittat. Unde
omnibus Christi nostrique fidelibus, tam futuris quam presentibus, notum esse
volu.*

volumus, qualiter bene erga nos promerentem, Adalbertum Hamburgensem Archiepiscopum, digne remunerantes, ad archiepiscopalem Ecclesiam scilicet Flammaburch, in honore Domini et Salvatoris nostri, ejusque intemerata genitricis Mariae, et Beati Jacobi Apostoli, sancti quoque Viti martyris constructam abbatiam, Chorbeia dictam, in pago Angera, in Ducatu Ottonis Ducis sitam, cum omnibus appendiciis, hoc est, utriusque sexus mancipiis, praeposituris, Ecclesiis, decimis, villis, vineis, agris, pratis, campis, pascuis, silvis, forestis, venationibus, terris cultis et incultis, aquis aquarumque decursibus, molis, molendinis, piscationibus, exitibus, vel redditibus, viis et invicis, quæ sitis et inquirendis, omni utique utilitate, quæ vel scribi, vel dici, vel ullo modo inde potest acquiri in proprium dedimus atque tradidimus: nec non omni jure ac libertate, quæ nos eam habuimus, sibi habendam concessimus, perpetualiter tenendam confirmavimus. Ea videlicet ratione, ut predictus Adalbertus, ejusdem sedis Archiepiscopus, sui que Successores, eandem, quam de cæteris Ecclesiæ suæ bonis legaliter adquisitis, liberam et de hac Abbatia potestatem habeant tenendi, constituendi, vel quidquid ad communem utriusque Ecclesiæ utilitatem voluerint, faciendi. Et ut hæc nostra legalis traditio stabilis et inconversa omni permaneat tempore, hanc cartam inde conscribi, manuque propria corroborantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum Domini Heinrici quarti Regis.

Sigehardus Cancellarius vice Sigefridi Archicancellarii recognovi. Data XI V Calend. Novembrii. Anno Dominice Incarnationis M L X V. Indictione III. Anno autem incarnationis Domini Heinrici quarti Regis XI. regni vero LX. Ailum Goslarie in Dei nomine feliciter Amen.

Simili diplomate Abbatiam Lauresheimensem Alberto donat, quod à Madero probatum legas. Colonienfis interim Archiepiscopus ad Ecclesiam suam reversus, Basilicæ & Collegio S. Mariæ ad gradus ultimam manum imposuit, itaque hoc Collegium ditavit, ut xxx Canonici in eo alerentur. Quam in rem hoc anno Collegium Canonicorum, quod Tremonia erat, Coloniam cum omnibus decimis & bonis transtulit: translatisque Tremoniam D. Reinoldi reliquit, Collegii Ecclesiam in Parochiam mutavit, quæ etiamnum Reinoldi appellatur.

Annus Christi 1066.

Alexandri II Pont. 6.

Henrici IV Regis II.

Imadi Ep. Pad. 15.

RexPrin-
cipibus
Imperii
invisus.
Lamberius.
Adamus
Bremens.
Albertus
Stadens.
Helmoldus.

Trahebat Rex post Natalitia Goslarie celebrata hyemem in Saxonia, omnibus Saxonie principibus invisus, ob superbum rapacemque Adalberti Bremensis dominatum, qui Regem simulacri instar ostentabat; nec patiebatur Saxoniam exire, ne alij Imperij Principes in Consilium & consortium regni venirent. Quibus illi offensus exacerbatique, primum conventicula cogunt; deinde, adultam jam conspiratione, Tribunia conveniunt, Regique ex comitijs, quorum capita

capita Mog
aut Bremer
Rex cum W
trice mulie
& Principu
Bremenfe
dito Brem
profugeret
Rex; sed fu
tusque est,
in ipsum A
cum perfic
odij & vex
trimentum
ceps, qui h
ptus, Sclav
cum Sacen
relabi; cæ
& igne de
Deum per
ci in liber
Adalberto
scopos red
provincijs
jecti inter
fidus per q
um, ut Scri
um, bellon
gressus; ul
costen Her
paratu cele
filia. Mort
fule, Regis
Id cum cle
Theodori
Episcopum
tum insole
nienfis Ar
conditam
Westfalia

capita Moguntinus & Coloniensis, denunciant, aut regno cederet, aut Bremensem Archiepiscopum exauktoraret. Quo consternatus Rex cum Wernero Comite Ingelheimium advolat, quem istic à saltatrice muliere clava percussus amisit. Rex concilium Episcoporum & Principum ingressus, torvo omnium vultu excipitur, jubeturque Bremensem Archiepiscopum regni turbatorem dimittere. Quo audito Bremensis suavitati Regi, ut clam nocte cum Imperij insignibus profugeret in Saxoniam, dum procella hæc deservesceret. Fecit id Rex; sed fugâ maturè detectâ, in proxima villa reprehensus, custoditusque est, dum manè Principes accelerarent. Ac parum absuit, quin in ipsum Archiepiscopum involarent, ni Rex se objecisset. Ita è villa cum perfidis aulae ministris ejectus, profugusque Bremam rediit, ubi odijs & vexationibus Comitum jactatus, Ecclesiæ suæ magnum detrimentum intulit. Per id tempus postquam Godeschalcus Princeps, qui hætenus column christianæ religionis fuerat, interemptus, Sclaviarebellare cœpit, & Joanne Episcopo per dira tormenta cum Sacerdotibus sublato, à Christi religione ad Idolorum cultum relabi; cæsisque christianis Hamburgensibus, Barbari diocesin ferro & igne depopulantur. Quæ omnia in vindictam Archiepiscopi Deum permisisse perhibent, ex quo dissolutâ in claustro vitâ, Canonici in libertatem, ac depravatos mores transire. Exturbato ex aula Adalberto Archiepiscopo, Reipublicæ administratio rursus ad Episcopos reducta, ea qua antè potestate, ut quisque jus publicum in suis provincijs diceret. Rex dehinc Aquisgranum tetendit, atque inde Trajecti inter Frisios Pascha celebravit. Quo tempore dirum Cometæ sidus per quatuordecim noctes & 20 dies spectatum, fatale indicium, ut Scriptores memorant, schismatis inter Regnum & Sacerdotium, bellorumque, quæ consecuta sunt. Trajecto Rex Frisliam digressus; ubi sædo morbo correptus est. Inde collectis viribus Pentecosten Herveldiæ egit. Nec multo post Triburiæ nuptias regio apparatus celebravit, ducta in matrimonium Bertha, Itali Marchionis filia. Mortuo Eberhardo Trevirensi Archiepiscopo, integerrimo præfule, Regis patrocinio subrogatus Conradus, Præpositus Coloniensis. Id cum clerus & populus indigne ferret, urbem ingressuro occurrit Theodoricus Comes, juvenis ætate & ingenio ferox, captivumque Episcopum per carnifices ex altissima rupe dejecit in mortem. Eatum insolentia & perturbatio erat in Imperio. Anno interim Coloniensis Archiepiscopus Sigeborgenſe Monasterium, & Basilicam à se conditam consecravit; cui post Salveldienſe, & Graffschafanum in Westfalia adjecit.

Annus Christi 1067.

Alexandri II Pont. 7.

Henrici IV Regis 12.

Imadi Ep. Pad. 16.

Rex

Vastatur
Ecclesia
Hamburg-
gensis.
Lambertus,
Sigebertus,
Marianus
Scotus.

Lambert,
Orsberg,
Barthold,
Presbyt.,
Annal.
Trev.
Brev.
Conradus
Archiep.
Trevir.
occiditur.

Lambertus.
Bunsing, in
chron.
Brunf.
Sclavo-
rum irru-
prio in re-
giones
Transal-
bianas.

Moritur
Benno
Episc. Osnabrug.
cui succe-
dit Benno
II.

Lambertus
Ertzwin, in
chron. Osnab.
Witius in
chron.
Cranzius
lib. 4.
Metrop.
6. 36.

Rex anno postero cum nupta Regina in Saxoniam regressus ad paternum palatium, Goslariæque, quæ Imperij sedes erat, festo D. Martini peracto, in morbum relapsus, toto fere anno decubuit. Nil ex eo memorabile, nisi quod Ottoni Thuringiæ Marchioni sine liberis excedenti subrogatus Egbertus Saxoniam Marchio & Brunswici Dominus. Subtraxit & mors Ordulfum Saxoniam Ducem, succedente Magno filio, à quo bellum adversus Sclavos sub exordia principatus susceptum, sed exitu impropero. Sclavi quippe armis superiores, omnes prope Transalbianas regiones ad tributum & servitia redeigere, quæ calamitate plusquam de familia ex Holfatia ad Hercynios montes transmigravere. Uti per dissidia regni Barbari semper in vindictam Christianorum invalere. Inter Episcopos Saxoniam excessit Benno xviii Osnabrugensis Episcopus (quem alij Werinherum vocant) multum vexatus à Godeschalco & Ottone filio, quos Comites Teclenburgerenses fuisse volunt. Subiectus illi Benno eo nomine secundus, vir egregius, ac gente Suevus, ex ingenua familia, impetratusque è sterili matrimonio, parentum voto, ideoque etiam divino cultui consecratus, & Goslariam Hildesumque transmissus; quibus in Gymnasijs ita semper eminuit, ut Hecilo Hildesij Episcopus eum primò Hildesensium scholis moderandis præficeret, ac totius dein de Episcopatus administrum delegerit. Ex quo munere ab Henrico Imperatore, dum Goslariæ hibernaret, die S. Clementis Osnabrugensium Episcopus est renunciatus; ob cuius divi memoriam cultumque, Jburgi postea Cœnobium ordinis D. Benedicti condidit ac sancto Clementi Patrono dedicavit. Accepto Episcopatus onere, Coloniam adiit, ubi proximo anno Calend. Januarij ab Annone Archiepiscopo ac metropolitano suo, Friderico Monasteriensi, atque Eilberto Mindensi Episcopis & ipse Episcopus consecratus est. Sed & D. Benno per id tempus è Saxonico Comite oriundus è Goslariensi Collegio, quod tum viris præstantibus florentissimum erat, Henrici patrocinio ad Misnensem Cathedram productus. Præful quem ob vitæ sanctimoniam Saxoniam coluit.

Annus Christi 1068.

Lambertus.
Ursberg.
Barthold.
presbyt.
Adam. Bre-
mens.
Albertus
Stadens.
Corrupti
Regis
Henrici
mores.

Alexandri II Pont. 8.
Henrici IV Reg. 13.
Imadi Ep. Pad. 17.

Annus dehinc MLXVIII cum turbulento Rege tanquam incrementibus tempestatum undis subit infestus. Nam, sicuti Ursbergen, sis memorat, Saxoniam Rex ex omni Romano Imperio sibi delegit, ac Regni sedem, quam Goslariæ fixit, ubi & natalicia Christi peregit, & hyemem traduxit. Tum verò laxato omni juventutis freno, despiciere Principes, opprimere nobiles, infimæ sortis homines attollere honoribus,

honoribus,
bris se per
collocare in
ni, ludicris

Adhuc
firmare, qu
eoque frequ
duxere, qu
nihil perni
ad quæstum
scopatus p
nico, ob ju
Wormatiens
uno pede c
lo; quippe
tantæ, quæ
Gigas, aut
pentis pop
omnium c
post trienn
rem scopu
hos Colon
duit. Hact
ac Imperat
bes numer
mam fidei
missa, quæ
obtulere, q

Inter
mæ apud
quillitate,
nihilque in
instauraret
quam de in
solemni rit
Henrici reg
noudecim
licet xxii d
cimus ab i
ptembris
pora, quæ
erant, inf
investigav

honoribus, ocio, venationi, lufui, atque omnium voluptatum illecebris se permittere, filias illustrium hominum abjectis sordidisque collocare in matrimonium, neglectâ Republicâ dare se ocio, venationi, ludicris spectaculis, & in omnia corruptæ vitæ vitia ire.

Adhæc nova Castella diversis in locis erigere, ac vetera præsidij firmare, quibus etsi Saxones intelligerent servitutem sibi intendi, eoque frequentes convenerint in cœtu; hæc tamen dissimulanda duxere, quod cum maturiore Regis ætate corrigenda confiderent. At nihil perniciosius à Rege, quàm quod sacerdotia vel ad gratiam, vel ad quæstum in aula venalia haberentur, ac juvenes indignique ad Episcopatus provcherentur. Quos inter Henricus ex Goslariensi Canonicus, ob juventutis consortium, Spirensis Episcopus, & Adalbero Wormatiensis obtrusus, Rudolphi Ducis frater ac Monachus S. Galli, uno pede claudus, & per omnia, ut Lambertus ait, dignus spectaculo; quippe homo edacitatis lupinæ, staturæ grandis, crassitudinis tantæ, quæ aspicientibus horrorem incuteret; nec ita centimanus Gigas, aut aliud antiquitatis monstrum, si ab inferis emergeret, stupentis populi oculos in se atque ora converteret. Magna horum omnium causa Adalbertus Bremensis Archiepiscopus creditur, qui post triennium ejectionis suæ irrepterat in aulam; ne tamen in priorem scopulum incurreret, Principes regni humanius tractare, interq; hos Coloniensem Archiepiscopum cum primis sibi reconciliare studuit. Hactenus ab Henrico I. Saxone præclari & religiosissimi Reges ac Imperatores: nunc Henricus IV primus inter hos Germaniæ labe numerandus. Quapropter ob merita in Ecclesiam, & integerriam fidem illis nominandi imponendique Episcopos facultas permissa, quos illi non nisi è clero delectos, ob virtutem dignissimos obtulere, qui ab hoc Rege primùm, & corrupta ejus aula pessum iere.

Inter hæc turbamenta Saxonie Imadus Episcopus noster, summa apud omnes Principes & Episcopos auctoritatis, magna tranquillitate, & constantia virtutis Episcopatum suum administrabat, nihilque impensus habebat, quàm ut ex incendiij ruinis Basilicam instauraret, eoque perduxit, ut hoc anno fastigium operi imponeret; quam deinde mense Junio cum Sigefrido Moguntino Archiepiscopo solemniter consecravit; ita enim Gobelinus noster. *Anno MLXVIII. Henrici regni XII. dedicata seu reconciliata est Ecclesia Paderbornensis anno undecimo post civitatis incendium, et hæc dedicatio servatur adhuc, videlicet XXII die mensis Junii.* Quanquam decimus magis, quàm undecimus ab incendio hic annus reputatus. Septimo deinde Idus Septembris Imadus primorum Episcoporum Paderbornensium corpora, quæ jam duplici incendio Ecclesiæ aut obruta, aut disjecta erant, insigni religione cultuque Antecessorum suorum diligenter investigavit, repertaque in vetustis sepulchris collegit, & in crypta,

A quo
indigni
Episcopi.
præfecti

Gobelin.
tat. VII. c. 55.

Dedica-
tio Basi-
licæ Pa-
derborn.

Et eleva-
tio cor-
porum
primorū
Episc. Pa-
derb. ab
Imado fa-
cta.

Cccc

quæ

Ferdinand.
ex veteri
codice.

quæ choro Basilicæ substructa est, honorificentissimè ante aram D. Stephani à Leone Pontifice consecratam condidit, ubi à posteris in magna veneratione fuerunt habita, quemadmodum hoc Ferdinandus Episcopus noster ex veteri codice Palatini manuscripto Bibliothecæ Vaticanæ produxit. Ipse deinde Ferdinandus Episcopus noster, cum disiecto lapide, & neglecto veteris pietatis cultu, memoria prope omnis sepulta jaceret, pristino decori cultuique, Imadi exemplo & pietate provocatus reddidit. Inscriptionem & monumentum hujus translationis in Hathumaro Episcopo dedimus. Quæ omnia ad hanc diem ignorata mansissent, nisi Ferdinandus Episcopus noster hæc ex Romana Bibliotheca protulisset in lucem. Solennis hæc translatio in cryptam hoc anno MLXVIII facta ex Indictione VI, & Henrici IV Regis anno XIII, Imadivero Episcopi ordinationis anno XVI adscripto satis constare potest, licet fortè alius alibi annus consignetur. Ex eodem Vaticano codice adscripta accepimus ornamenta & largitionem, quam Imadus Ecclesiæ suæ fecit, quæ sic habet.

Ad imaginem sanctæ Mariæ Marca et dimid.

In aureo scrinio S. Liborii XXIII Marc. auri.

In plenario aureo V Marc. auri.

Item in plenario VI. Marc. et quadrantem.

In altari aureo XVII Marc. auri.

In cruce minori V. Marc. et dimid.

In majori cruce XIII. et una Marca ad decurandum.

Summa autem LXXI. et dimid.

Qui non
est passus
discipli-
nam vitæ
commu-
nis inter
Canoni-
cos dis-
solvi.

Cleinfor-
Novo
Comita-
tu ab
Henrico
donatur
Hezilo
Episc.
Hildesf.

Hæc tanquam ex naufragio antiquitatis de præstanti Episcopo servata. Sed longè illustrius Imadi Episcopi factum, qui ob incendi-um Monasterij majoris, Collegij videlicet Cathedralis, non est passus disciplinam communis vitæ inter clericos dissolvi; tametsi id jam Treviri, Bremæ, Hildesij, alijsque in locis indultum esset. Quare reparato simul Collegio in formam claustrum, uti à Meinwerco & majoribus acceperat, intra societatis vitæ instituta Canonicos ac clericos retinuit.

Ceterum hoc ipso anno dum Rex Goslariæ versatur, regia donatione, Friderici & Conradi comitatum Heciloni Hildesimensi Episcopo dedit. Id liberalitatis diploma, quia hætenus lucem non aspexit, hic interjungere placuit.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Henricus divina favente clementia Rex. Si loca divinis cultibus mancipata ex nostra regali auctoritate ditare et sublimare studuerimus, id ad prosperitatem vitæ nostræ, regni-que nostri stabilitatem esse profuturum minime dubitamus. Quapropter omnibus Christi nostrisque fidelibus, tam futuris quàm presentibus, notum esse volumus, qualiter nos ob nostram, felicisque memoriæ Patris nostri Henrici Imperatoris perpetuam beatitudinem, et interventum contectalis nostræ

Berchta,

Berchta, &
Comitatu
testate in b
gon, et in h
lehuson sit
in Hildene
litate, que
petuo jure
minatus Ep
omnium re
um quiete
sa in omni
scriptam m
sione jussin

Bibo Cancell
Milleim
ii Reg
Ha
comitatu
tabulis G
privilegia
tus de mo
pater, à
Cisterci

Hæ
Goslariæ
to enim
gressus, L
terramqu
redijt. P
sten cele
pum. Ul
Archiepi
se præstit
onis Itali
tio præce
habuisse
Lotharj

Bertha, nec non ob fidele servitium Hezilonis Hildenesheimensis Episcopi, Comitatum, quem Fridericus, ejusque filius Conradus Comites ex regali potestate in beneficium habuerunt, in illis pagis Valedungon, Aringe, Guttin- gon, et in his publicis Ecclesiarum parochiis, Alicga, Redun, Fredenon, Wa- lehuson situm, ad altare dulcissimi Dei genitricis perpetue Virginis Mariae in Hildenesheim consecratum, ex nostra regali potestate cum omni jure et uti- litate, quaeullo modo inde provenire poterit, dedimus, atque in proprium per- petuo jure possidendum tradidimus. Ea videlicet ratione, ut Hezilo prae- nominatus Episcopus, sui que Successores eundem Comitatum, contradictione omnium remota, libera deinceps potestate habeant, possideant, et in perpetu- um quiete fruantur. Et ut haec nostra donationis auctoritas firma et incon- vulsa in omnia volventis mundi permaneat tempora, hanc cartam inde con- scriptam manu propria, ut infra videtur, corroborantes, sigilli nostri impres- sione jussimus insigniri.

Signum Domni Heinrichi quarti Regis invictissimi.

Bibo Cancellarius vice Sigefridi recognovi. Data Non. Augusti. Anno Dominicae Incarnationis Milleesimo sexagesimo octavo. Indictione sexta. Anno autem ordinationis domni Heinrichi quar- ti Regis, regni * 11. actum Goslarie in Dei nomine feliciter Amen.

* al. 12

Haud dissimiliter Anno Colonien- sis Archiepiscopus magno comitatu Werthinense ad Ruram Monasterium invicens, praeclaris tabulis Geroni Abbati & Monachis, ad venerationem D. Ludgeri, privilegia confirmat. Interque testes memoratur Adolphus advoca- tus de monte; habeturque is Comes de monte, Everhardi & Adolphi pater, à quibus post Aldenberga commutata in Monasterium Cisterciense.

Annus Christi 1069.

Alexandri II Pont. 9.

Henrici IV Reg. 14.

Jmadi Ep. Pad. 18.

Hæsit in sequentem annum Rex inter Saxones, celebratisque Goslarie natalitijs Christi, tandem aliquid martium est ausus; transi- to enim Albi per astrictas glacie paludes, Sclavorum provinciam in- gressus, Luititios ex priori victoria insolentes magna clade attrivit, terramque eorum depopulatus, victor cum exercitu in Saxoniam redijt. Paschate dehinc Quidlenburgi peracto, Coloniae Penteco- sten celebrat. Post Wormatiam proficiscitur ad congressum Princi- pum. Ubi in secretum colloquium vocato Sigeberto Moguntino Archiepiscopo, decimas illi totius Thuringiae, quas ante promiserat, se præstiturum, addicit, modò conjugium, quod cum Bertha Marchi- onis Itali filia contraxerat, ejus opera dissolvi possit. Homo ex uno vi- tio præceps in aliud, obtendebat se nullum cum ea rei maritalis usum habuisse; re autem inter vagos amores fastidiens uxorem, pessimo Lotharij exemplo, conturbabat fœdabatque Ecclesiam. Moguntinus

Henricus Rex quæ- rit divor- tium à conjug. Lambertus, Sigebertus, Barehold, Adamus Bremens, Albertus Stadenf, Driber- gensis.

Cccc 2

spe

Episcopo
o incendi-
n est passus
si id jam
Quare re-
o & majo-
c clericos

regia do-
menli Epi-
acem non

ua favente
ali auctori-
stra, regni.
Quapropter
us, notum
ostri Hein-
alis nostra
Bertha,

spe decimarum illectus in hanc rem synodum post festum Michaelis indixit Moguntia. At Thuringi postquam didicere novum decimarum onus sibi intendi, tumultuari coeperunt. Quare Rex cum infesto agmine Thuringiam ingressus, expugnatique duobus castellis, ad deditionem eam compulit. Dedo Marchio ex Widekindi M. ut creditur, stirpe Thuringorum Dux, in custodiam abreptus, multatusque possessionibus, haud multo post libertati redditur. Non tamen his extinctum odium in Moguntinum. Rex deinde cum ad Moguntinam synodum tenderet, comperit ex Italia advenisse Petrum Damiani legatum Apostolicum, virum ea aetate doctrina & vita innocentia apud omnes celebrem. Nec alia de causa adeste, quam ut divortium impediatur. Ejus metu Rex Francofurtum secessit, quod & Legatus cum Episcopis & Principibus secutus, Regem gravi oratione a meditato scelere deterruit. Quapropter Rex quadraginta tantum milium comitatu stipatus citatis itineribus in Saxoniam est regressus, quem Regina secuta. Sed mox refrigescente amore, ad ingenuum redijt. Hoc interim anno rursus Hecilonem Hildesimensem Episcopum, quem in comitatu habuit, Triburia Kalend. Septembris novo diplomate decoravit, quo eundem, de quo supra retulimus, Comitatum confirmat Ecclesiae Hildesimensi.

In nomine sanctae et individuae Trinitatis, Henricus divina favente clementia Rex. Si loca Deo sanctisque ejus mancipata ex nostra regali auctoritate augere et sublimare, nostroque quantum possumus, patrocinio tueri studuerimus, id vite nostrae prosperitatem, regniisque nostri stabilitatem esse minime dubitamus. Quapropter omnibus Christi nostrisque fidelibus, tam futuris quam presentibus, notum esse volumus, qualiter nos pro remedio patris nostri Henrici secundi Romanorum Imperatoris Augusti, et ob interventum dilectae nostrae consuetudinis Berthae, nec non pro dilectione, et fidei servitio Hecilonis Hildenesheimensis Ecclesiae Episcopi, Comitatus, quos Friderich ejusque filius Chonradus Comites juxta fluvios Loyra et Alera ex imperiali donatione in beneficium habuerunt, in pagis Valedungon, Aeringon, Guttin gon, quemadmodum illi praenominati Comites scilicet Friderich et Chonradus habuerunt, eodem jure eidem Ecclesiae, quae est in honore interemeratae Dei genitricis perpetuaeque Virginis Mariae consecrata, ex nostra regali auctoritate cum omni utilitate, quae ullo modo inde potest provenire, perpetuo possidendum, omnium presentium vel succedentium contradictione remota, in proprium tradidimus atque donavimus. Confirmamus igitur manifestis regiae eidem Ecclesiae libertatem per omnia retinendam, et bona omnia, quae a praedecessoribus nostris Romanorum siquidem Imperatoribus, vel Francorum Regibus, usque ad tempora nostra praenominata Ecclesiae concessa sunt. Et nos ei habendum omni tempore, atque jure perpetuo possidendum per nostri praecipui paginam concedimus, omni nostra ac nostrorum successorum, cunctorumque mortalium minorum vel majorum inquietatione remota. Monasteria, Parochias,

Confir-
matur
donatio
Comita-
tus
Heciloni
Ep. Hil-
des. facta.

Parochias,
ios, moneta
modo inde
presate Ec
Et ut haec n
hanc cartan
res sigilli in
1012 indit
Bibo Cancellar
na Domini
IV Regis
mutuodici
sup. 210
ni 210 d
110 a 1112
1101 in 11
-511. Rex
Germani
Episcopo
Ecclesiae g
peracta.
oniae Duc
cta, iter ac
perat ad co
posita inv
nobilitati
bellicis pr
pes erat au
destinaret
tum velle
obscura c
erimen la
causa Otto
gnum asse
innocens
ge damna
Regis cau
quas in n
praedia gr
cto exere
bergam (c
numentis
His Otto
ringiam i
2101 in 11

Parochias, Ecclesias, Decimas, terras cultas et incultas, Comitatus, mercatos, monetas, thelonia, foresta, cum omni utilitate, quæ describi, vel quoquo modo inde provenire poterit, insuper etiam bona, quæ à Christi fidelibus præfata Ecclesia largita sunt vel largiuntur, auctoritate regia confirmamus. Et ut hæc nostra regalis traditio stabilis et inconvulsa omni ævo permaneat, hanc cartam inde conscriptam, manu propria, ut infra videtur, corroborantes sigilli impressione jussimus insigniri.

Signum Domini Heinrici quarti Regis.

Bibo Cancellarius vice Sigefridi Archicancellarii recognovi. Data XVIII. Calend. Septembris. Anno Dominice Incarnationis MLXVIII. Inditione VII. Anno autem Ordinis Domini Heinrici IV. Regis XV. regni vero XIII. altum Tribunus in Dei nomine feliciter Amen.

Annus Christi 1070.

Alexandri II. Pont. 10.

Henrici IV. Reg. 15.

Imadi. Epi. Padi. 19.

Rex postquam Natalem Christi Frisingæ peregerat, è superiori Germania in Saxoniam se retulit, & Pascha Hildesij cum Hecilone Episcopo, quem inter familiarissimos & aulae Comites habuit, festis Ecclesiæ gaudijs peregit. Quidenburgi posthæc Ascensio Domini peracta. Sub quod tempus augustum illud templum, opus tot Saxonie Ducum, flammis absumptum. Pentecoste Merseburgi peracta, iter ad Rhenum reflectit, aditoque Aquisgrano, Moguntiam properat ad conventum Principum, in quo Otto Dux Bojarie ex compositæ invidiæ scena postulator reus. Hic ut diximus, vir amplissimæ nobilitatis, multisque Saxonie proceribus consanguinitate junctus: bellicis præterea artibus, rebusque gestis tantæ apud omnes Principes erat auctoritatis, ut si Rex in vitis deiceretur, ipse solio proximus destinaretur. Id cum Regem non lateret, æmulumque hunc remotum vellent, inter aulae assentatores repertus est Egino quidam, homo obscuræ originis ac perfidus, qui Otto Regisq; vitæ insidiatus, crimen læsæ majestatis intendere est ausus. Ejus criminis diluendi causa Otto ad singulare certamen se obtulit. Dissensere amici, indignum asserentes Ducem cum latrone congregari. Itaque absens, atque innocens, æmulorum etiam quorundam Principum invidia, à Regedamnatus, exutusque Ducatu Bojarie. Tum verò alij gratificandi Regis causa, alij spoliis cupidine, possessiones ejus, uxorisque, quas in natali Saxonie solo habebat amplissimas, diripere, igne in prædia grassari. Quibus ut Rex extremam manum adderet, collecto exercitu, primò castellum ejus Hamersteinium, deinde Tessenbergam (quod Defenbergum dicebatur nostræ reputatur, uti in monumentis Ferdinandi exhibetur) difficili obsidione tandem expugnat. His Otto exacerbatus, collectis selectorum militum copijs, in Thuringiam irumpit, villas regias diripiendo extirpandoque, Nec multò post

Otto Bojarie Dux reus Majestatis damnatur.

Et Bojarie Ducatu exuitur.

post Thuringos ac regios occurrentes ad Hofchenowege, quod nunc Hassia est oppidum, ad internecionem prope delet. Qua clade ita territus est Rex, ut Goslariam se receperit, sollicitus ne, quod Otto minabatur, regni sedem, & domicilium voluptatis in cineres quoque verteret. Otto vagus incertusque per superiorem Saxoniam proceres & Principes in societatem belli trahit, quos inter Magni Ottonis, Saxoniae Ducis filium, juvenem æqui bonique servantissimum, sibi junxit. Hæc civilium & funestorum bellorum initia, quibus tot annis postea Germania conflavit.

Friderici
Episc.
Monast.
liberalitas
in Colle-
gium
Mauri-
tianum.
Berchorst.
in vita D.
Erponis.

Inter has turbas Fridericus Monasteriensis Episcopus, religione & pacis studio egregius, hoc ipso anno Collegium Canonicorum extra urbis mœnia conditum ex largissimis patrimonij bonis, quæ illi ex hereditate Marchionis patris obvenerant, dotavit, attributis in hoc pium opus plusquam xx prædijs. Patronum Ecclesiæ illius esse voluit S. Mauritium (unde hodie dum Collegij Mauritanii nomen obrinet) quod ex Collegio Magdenburgensi, S. Mauritio dicato, ductus esset ad Episcopatum. Cippo quidem veteri annus 1050 inscriptus; sed cum illo anno nondum Episcopus fuerit, ad hunc, de quo agimus, exordia revocantur.

Annus Christi 1071.

Alexandri II Pont. II.

Henrici IV Reg. 16.

Imadi Ep. Pad. 20.

Lamberini,
Orsberg.
Adamus.

Incrementibus Saxoniae motibus, Henricus Rex Goslariæ se continuit, ubi dum Christi natalitia ageret, consilio Rudolphi Suevorum Ducis, & Adalberti Bremensis Archiepiscopi, Welfo Azzonis Marchionis Itali filio Bojariæ Ducatum dedit. Is verò cum Ottonis exauctorati jam Ducis filiam in matrimonio haberet, focerumque proscriptum, ac Regis hostem intelligeret, rupto tori consortio, filiam patri remisit, Ducatusque dignitatem ante fidem amoremque conjugis habuit. Novus hic belli stimulus Ottoni fuit; quare montem Hasengunanus præmunijt, in eoque se cum militibus inclusit, latè circum prædas agendo. Quo comperto, Rex contractis ex Saxonia, Thuringia, & Hassia copijs, Ottonem expugnandum sumpsit.

Otto Dux
Regi se
subdit.

Intervenit hic Everhardus Comes, Ottonique persuasit, ut Regis se clementiæ permitteret. Quare fide utrimque accepta, factisque inducijs, jussus est Otto se Coloniae circa Pascha sistere in conventu Principum. Rex autem in Bojariam profectus, quæ Ottonis Ducis sui desiderio in tumultus itura timebatur. Ea pacata, dum secundo Rheino Colonia descendit, ex itinere castrum Hamersteinianum à D. Henrico Imperatore dirutum instaurari jussit. Paschate Coloniae peracto, prorogatisque Ottoni inducijs, Leodium advolat. Ac mox festinatis

festinatis itineribus in Saxoniam regressus, Pentecosten Halberstadii celebrat. Ibi Ottonem Ducem, ceterosque ingenuos, qui cum eo arma contra Rempublicam sumpsisse arguebantur, in deditionem suscepit, & Principibus regni custodiendos dedit, ea tamen lege, ut statuto die sibi redderentur.

Mense Augusto allabente, Rex Moguntiam ad synodum Episcoporum contendit, quam Alexander II Pontifex ob Carolum Constantiensis Episcopum convocari iusserat. Erat is à Rege è Collegio Magdenburgensi provectus ad hunc Episcopatum; ac multa illi crimini data à clero Constantiensi, interque cetera, quòd simoniacà labe infectus, praelio ad Episcopatum pervenisset, quòd plerosque Ecclesiæ thesauros furtim subduxisset, quòdque pro juvenilis ætatis insolentia omnia depravatè ageret. Quæ crimina postquam à Clero ad Apostolicam sedem delata sunt, mandatum dedit Pontifex Sigefrido Moguntino Archiepiscopo convocandi synodum, cognoscendique causam Caroli: simulque vetitum, ne priusquam se purgasset, consecraretur Episcopus. Conveniènt igitur ad hanc synodum Gebhardus Juvaniensis, & Udo Trevirensis Archiepiscopi, quibuscum confedere Adalbero Wirtzeburgensis, Gundecharus Eyftadensis, Embricho Augustensis, Herimannus Bambergensis, Wernherus Argentinensis, Henricus Spirensis, Benno Osnabrugensis, Ermenfridus Sedunensis, Heribertus Mutinensis Episcopi, cum Abbatibus, & omnium ordinum Sacerdotibus, Imadus Paderbornensis Episcopus, ceterique legatos suo nomine miserunt, quòd aut in valetudine, aut alijs publicis negotijs se impeditos dicerent. Synodo, præsente Rege, præsedit Moguntinus Episcopus, sedis Apostolicæ legatus; nihilque sollicitius agebat, quàm ut crimina Carolo objecta dilueret; sed cum accusatores è clero Constantiensi crimina probando intenderint, Episcoporum iudicio damnatus est Carolus. Et cum Rex virgam Episcopalem recepisset, multis promissis dolorem ejus solatus est. Episcopatum Ottoni Constantiensi Canonico dedit, ac mox Episcopum consecrari voluit, ne eodem quo alter impedimento traheretur in moras. Seminarium Episcoporum per id tempus Goslariense Collegium, ex quo Conradus & Henricus pater Imperatores dignos, ipse verò, quos gratos habuit, produxit Episcopos. Moguntia dum Regina adesset Regi, filium è partu sustulit, qui tamen mox à fonte baptismatis extinctus est, delatusque Harterburgum in Saxonia castellum, quem Saxonix postea furor è sepulchro eiecit.

Anno Colonienfis Archiepiscopus alterum per id tempus cœnobium D. Benedicto donat dotaque Salefeldiæ ad fines Thuringorum & Selavorum, eiectionis inde Canonicis, quos prius imposuerat. Evocati ab eo Monachi è Cœnobio Sigebergenfi & Pantaleonis.

Annus

Lambert.
Tennageli-
us qui acta
hac dedit.
Binus in
concil.
Baronius.
Tom. 9. con-
cil. Paris.
recent. edit.
Synodus
Mogun-
tina, in
qua Ca-
rolus
Constanti-
ensis E-
piscopus depo-
situs.

Monachi
D. Bene-
dicti Sale-
feldiæ à
D. Anno.
ne im-
ponuntur.

Annus Christi 1072.

Alexandri II Pont. 12.

Henrici IV Regis 17.

Imadi Ep. Pad. 21.

Lambert.
Orsb.
Barthold.
preibyt.
Adam, Bre-
menf.
Albert.
Stadenf.
Vita S. An-
tonis.
Historia
Brem.
Albertus
Archie-
piscopus
Brem. re-
cipitur in
gratiam.
Ejus
mors,
virtutes,
& vitia.

Adhuc bellum Saxonicum hoc anno proximo tanquam fulmen inter tonitrua nubibus inclusum agitabatur. Et Rex, postquam Natalem Domini Wormatiæ celebrasset, Goslariam redijt, interque Saxones verni jejunii tempus exegit. Sub quod tempus, ut Lambertus scribit, Albertus Bremensis Archiepiscopus, qui triumphatis æmulis, à quibus ante aliquot annos è palatio erat expulsus, solus tunc Rege fruebatur, receptus non modò in gratiam & familiaritatem; sed pœne in regni consortium, & omnium, quæ publicè & privatè agebantur, societatem ac moderationem; ita enim Regem callidis artibus suum fecerat. Sed is morbo & ætate exhaustus, cum diu per exquisitissimas medicorum operas morti oblectatus fuisset, quasi naturam arte illudere posset, in Quadragesima, xvi Calend. Aprilis, debitum conditori persolvit, & pertinacibus hominum odijs, quod nunquam poterat vivendo, tandem aliquando satisfecit moriendo. Vir planè admirandæ compunctionis, & potissimum, dum salutarem hostiam immolaret, totus in lacrymas effluebat: virginitatis deinde, ut ferebatur, à primis innocentiae annis in mortem constantissimæ, multisque alijs præclaris virtutibus conspicuus erat, quas una jactantiæ levitas & arrogantia obfuscabat. Singula de hoc viro, si quis accuratius nosse velit, adeat Adamum Bremensem, quem ille & familiarem sibi habuit, & diligentem omnium scriptorem. Inter hæc publica negotia publicum tamen docendi munus concionandique non intermisit: interque multas lacrymas, & poenitentiae opera excessit è vita, magnus futurus, si ab aula & ambitu procul esse potuisset, & intra Episcopi munus se continere. Et cum hoc aulae servitio ingentia quæreretur pro Episcopatu suo ditando, & ampliando, haud aliud consecutus est, quàm ut divites faceret ministros, se verò & Ecclesiam inopem & funditus exhaustam relinqueret. Corpus Goslaria Bremam delatum est ad sepulchrum.

Rex hoc caro ministro orbatus ad Rhenum discessit, consilium cum Annone Archiepiscopo collaturus. Palmarumque festo Coloniae habito, Pascha Trajecti inter Frisones exegit. Aquisgrano exin inspecto, acceptisque aliquot Divorum reliquiis, quas Hartesburgum ad castellum deportari jussit, ipse in Saxoniam redijt, festumque Ascensionis Goslariae, & Pentecosten Magdenburgi exegit; ubi Lieamarum Archiepiscopum Bremensem, gente Bojum, virum eruditum & prudentem Adalberto subrogavit.

At

At c
tus, vocife
tum Regi
viduis, ne
cibus per
oravit, ut
stitit peten
nis, quàm
flexus pre
blica in pr
num & pr
everfa: tu
sum in sce
cusationib
cumductu
etfi vita co
oculis poe
mendicari
quatuor fi
Inter
tanus nos
niacense i
turus; fec
guntiam a
dinis D. Be
condidit;
tholicae re
sacros acc
Acco
flammi
verat ann
bergæ, ub
facile à Re
fastidiret
ventutem
Igitur Pae
genera, o
Castellis,

At dum Trajectiageret Rex, ingens populi tumultus est exor-
tus, vociferantis de injurijs & calamitatibus regni. Palam objecta-
tum Regi, Monasteria & Ecclesias impune diripi, non pupillis, non
viduis, nec oppressis justitiæ manum porrigi amplius. Quorum vo-
cibus permotus Rex, Annonem Coloniensem Archiepiscopum ex-
oravit, ut rerum publicarum administrationem susciperet. Diu ille re-
stitit petenti, partim veterum injuriarum memoria, partim quia divi-
nis, quàm profanis occupari malebat. Tandem & Regis & Principum
flexus precibus, munus pristinum suscepit. Tum primùm Respu-
blica in pristinum statum dignitatemque restitui cœpit: tum latro-
num & prædonum licentia coercita, castella eorum & receptacula
eversa: tum causæ oppressorum auditæ: tum severitate animadver-
sum in sceleratos; quos inter Eginno, qui Ottonem Ducem falsis ac-
cusationibus oppresserat, catenis oneratus, & ad spectaculum cir-
cumductus: rursusque Otto in gratiam Regis receptus. Eginoni
etsi vita condonata, is tamen post inter latrones deprehensus, effossis
oculis poenas dedit, visusque est per omnem vitam panem ostiatim
mendicare: Giso Comes, structor calumniarum in Ottonem cum
quatuor filijs interemptus, vindicem quoq; Dei manum est expertus.

Interim Sigefridus Moguntinus Archiepiscopus ac Metropoli-
tanus noster, seu tædio malorum, seu salutis causa, clam in Clu-
niacense Monasterium secessit, Deo istic reliquum vitæ consecra-
turus; sed brevi is cleri & populi precibus victus retractusque Mo-
guntiam ad pristinum Episcopi munus. Anno per hæc tertium or-
dinis D. Benedicti Cœnobiū in Westfalia, quod Grafschaffense est,
condidit; id quod hodie dum ex primo Monachorum instituto ca-
tholicæ religionis servatur intra Colonienfis Archiepiscopi limites
sacros acciviles.

Annus Christi 1073.

Gregorij VII Pont. 1.

Henrici IV Regis 18.

Jmadi Ep. Pad. 22.

Accedit nunc annus MLXXIII, quo bellum Saxonicum plenis
flammis erupit. Vix dum Anno Colonienfis Archiepiscopus imple-
verat annum moderationis apud Regem, cum aulam pertæsus Bam-
bergæ, ubi cum Rege Natalitia Christi agebat, vacationem petijt, &
facile à Rege impetravit, quod tantum Rex frenum illud ætatis suæ
fastidiret in Annone, quantum Anno Regis manus, & corruptam ju-
ventutem averfaretur in Rege, in quo corrigendo frustra desudaret.
Igitur Pædagogo hoc amoto, Rex præceps ire in omnia flagitiorum
genera, omnes Thuringiæ & Saxonix colles & montes præmunire
Castellis, Saxones mancipiorum instar cogere ad operas, Castella fir-

Querelæ
Traje-
ctensium
contra
Henri-
cum Re-
gem.
D. Anno
admini-
stratio-
nem Im-
perij de-
nuo susci-
pere co-
gitur.

Sigefri-
dus Ar-
chiep. ad
Monaste-
rium Clu-
niacense
secedit.
Monaste-
rii Graf-
schaffen-
sis initia.
Cleinfor-
g. in
litteris fun-
dat.
Tabula in
choro su-
spensa.

Novæ
in Impe-
rio turbæ
post ab-
dicatio-
nem D.
Annonis.
Lambert.
Ursberg.
Marian.
Scorus.
Bruno de
bello Saxon.
Auctor A.

Dddd

mare

At

non, in vita
Henr. IV.
Barthold.
presbyt.
Otto Frising.
Albert.
Stad.
Chron. Aug.
gust.

mare praesidijs militum; quibus cum stipendia dare non posset, libera permittere spolia, omniaque hostis instar perturbare deprædationibus. Atque ut speciem religionis obtenderet, Archiepiscopum Moguntinum impulit, ut renovata priore lite, decimas à Thuringis exposceret, se, si negarent, armis oppressurum; ea tamen lege, ut pars Regi cederet, pars Archiepiscopo. Quibus ille pellectus Erfurti vi Idus Martij synodum Episcoporum indicit. Accessere præter Regem & Archiepiscopum Hermannus Bambergensis, Hecilo Hildesimensis, Epopo Citizensis, Benno Osnabrugensis Episcopi. Horum iudicij in gratiam Regis Thuringis decimarum pensatio imposita, frustra Thuringis, Abbate Fuldensi & Hersfeldensi obnitentibus, frustra Thuringiæ populis toties Regis clementiam per querelas interpellantibus; quod Rex armatus immineret, vetaretque etiam capitali poena, ne ad Pontificem provocarent. His pro voto exactis, in Bojariam contendit, & Rudolphum Suevorum Ducem, ceterasque turbas machinantes in gratiam recepit. Ac Paschatis festo Ratisbonæ, & Pentecostes Augustæ celebrato, in Saxoniam accelerat, occultumque foedus cum Rege Danorum & Luititijs Sclavis contrahit, ad Saxones & Thuringos in servitutem deprimendos. Consilium erat non modo bona eorum fisco regio addicere, sed & omnem Saxoniam gentem delere, & Suevos, quos adamabat, in eorum sedes reducere. Quam in rem contrahit exercitum, specie quidem expeditionis in Polonos, re autem ut Saxones opprimeret incautos. Quæ postquam Saxonibus comperta sunt, consulere in medium Principes, dictoque inter se Sacramento, convenit extrema prius subire, quam acceptam à maioribus libertatem per dedecus amittere. Auctores hujus conspirationis Bucco Halberstadiensis Episcopus, vir eximia sanctitate, & boni publici amantissimus, Otto præterea, de quo diximus, exauctoratus Bavariae Dux, suis injurijs exstimulatus, Hermannus frater Ottonis Ducis Saxoniae, uti Lambertus appellat, quem Adamus Ordulphi fratrem dicit, quod uterque Hermannii frater esset. Exacerbatus is erat, quod Rex Magnum, Saxoniae Ducem, nepotem suum, Ordulpho fratre genitum jam triennium in vinculis attineret, & Luneburgum arcem paternam Suevo militi insidendam tradidisset. Accessere postea in conspirationem Wezilo Magdenburgensis Archiepiscopus, Annonis Colonienfis Archiepiscopi frater, Wernerus Merseburgensis, Imadus Paderbornensis Episcopus noster, Hecilo Hildesimensis, Eilbertus Mindensis, Fridericus Mimigardevordensis, Benno Misnensis Episcopi. Adhæc Uto, & Dedi Marchio, ejusque uxor Adela omni viro animosior, Egbertus Thuringorum Marchio, Fridericus Comes Palatinus, Diedericus, Adelbertus, Otto, Conradus & Henricus Comites: tum præter nobiles vulgus promiscuum supra sex millia armatorum, qui ad libertatem, tanquam ex oblata divinitus sibi

Henricus
Saxones
extingue-
re cogi-
tat.

Saxonum
conjura-
tio contra
Regem.

sibi oppo-
bant. D
erat, quod
resburgii
que alteri
Liemarus
nabrugensis
tulere, cum
Archiepiscopo
Saxoniae
& Bucco
tur à Lam
Igitur
Calendas
stulatum
os Sclavo
illi belli
singulis p
si bona Sa
oniâ, in q
Regni pro
onibus al
ejiciat, Re
narum, q
animosq;
conforti
verat, cum
vindictam
cem, Regi
libertatem
stremum
stet, prom
simul esse
hactenus
in manu
quibus p
hostem de
gem, ut
tantem in
Osnabrug
impetum
fit, aut ele
& ambig

sibi opportunitate asserendam promptis latisque animis convolabant. Dux Saxoniae à morte Bernardi nondum certus constitutus erat, quòd & Ottone paulò ante extincto, filius ejus Magnus Hartesburgi in carcere attineretur, & Rex bonis ejus inhiaret, Ducatumque alteri pro arbitrio destinaret. Inter Episcopos Regis partes secuti Liemarum Bremensis Archiepiscopus, Eppo Citicensis, & Benno Osnabrugensis. Hi metu aliorum è Saxonia profugi, ad Regem se contulere, cui & per omne bellum hæserè Comites. Anno Colonienfis Archiepiscopus, etsi palam neutri se parti addiceret; ceteris tamen Saxoniae Episcopis, inter quos Magdenburgensem habebat fratrem, & Bucconem Halberstadiensem Consobrinum, magis favisse scribitur à Lamberto & Ursbergenfi, justamque horum causam probasse.

Igitur adultà jam & roboratà conjuratione, Saxones sub ipsas Calendas Augusti misere ad Regem Goslariæ versantem legatos, postulatum ut intermissa Polonica expeditione, arma vertat in Luititios Sclavos, gentem Christianis per Saxoniam infestissimam, se fidos illi belli socios primosque in acie futuros, si modò Castella, quæ in singulis propè montibus ad servitutis terrorem structa erant, diruat; si bona Saxonibus crepta secundum patriæ jura reddat: si relictà Saxoniam, in qua à puero per ocium & inertiam marcescat, etiam ad alias Regni provincias, majorum instituto, sedem transferat, ne solis Saxonibus alendo Regi sit oneri: si vilissimos ac perditos homines aula ejiciat, Regnumque Principum consilijs administret: si greges concubinarum, quarum consuetudine & regium nomen defædet, & oculos animosque Christianorum illudat, ex aula exturbet, Reginamque in tori consortium admittat. Tandem flagitia, quibus ab adolescentia infueverat, cum matura ætate corrigat, ne Deum justum omnium scelerum vindicem, tam se quam Regem experiri necesse sit: scire se civibus pacem, Regno justitiam, Regi obedientiam debere, sed ante omnia petere, libertatem, quam à majoribus acceperint, sibi integram relinqui. Postremum per Deum se rogare, ut justis hisce postulatis annuat; id si præstet, promptis se animis omnia imperia ejus accepturos; sed memorem simul esse velle, ut tanquam ingenuos non servilem in modum, quo hætenus habiti, se tractet; sin minus, sciret & Saxonibus quoque arma in manu esse, quibus ex illa servitute se tandem in libertatem asserant, quibus pro religione Christiana adversus Regem tanquam barbarum hostem depugnaturi sint. Vehementer permovit hæc legatio Regem, ut de pace cum Saxonibus ineunda cogitaret. Sed ea mediantem intervertère, qui Regi aderant, Eppo Citicensis, & Benno Osnabrugensis Episcopi, ceterique Consiliarij; quòd dicerent hunc impetum esse ex ingenio Saxonum, qui si aliquamdiu sustineri possit, aut eludi, sponte casurum. Quare legati & contemptim habiti, & ambiguo responso sunt remissi. At tanta majori concitatione

Eorundem ad Henricum legatio,

Henricus ad pacem pronus à quibusdam intervertitur.

Dddd 2

Saxones

Saxonum
expeditio
contra
Regem.

Saxones bellum ex senatu militari decernunt, armatique Goslariam movent, castris in vicina villa collocatis. Ac primo incurſu urbs & Rex in poteſtatem Saxonum venire poterat, niſi Bucco Halberſtadenſis Epiſcopus impetum ceterorum inhibuiſſet. Per hanc cunctationem Rex in vicinum Harteburgenſe caſtrum cum inſignibus Imperij & theſauris ſe ſubduxit. Saxones comperta fuga e veſtigio inſequuntur, & circumpoſito milite, locum natura & arte munitum incingunt, rati Regem tanquam feram in cavea incluſam teneri. Ad erat per id tempus Regi Bertholdus Carentorum Dux, ut ſe purgaret, Hunc, quod virum ſagacem & ſacundum ſciret, mittit Rex legatum in caſtra Saxonum, omnem pacem & reconciliationem oſtendendo. Quare dum Saxones negligentius excubant, Rex per inobſervatum tramitem elabitur, unaque Epiſcopi duo cum theſauris & inſignibus Imperij. Triduum per vaſtiſſimam ſylvam caſtro inhærentem ductu venatoris à jejunis itum, dum quarto die Eſchenewegam pervenerunt. Ibi reſecti paululum Herveldiam concitatis itineribus tendunt, ubi Adalberus Wirceburgenſis, & Hermannus Bambergenſis, atque alij quidam Principes occurrunt Regi, ab exercitu ad Polonicam expeditionem Moguntia ad Rhenum collecto præmiſſi, quorum præſentia recreatus, jubet Rudolphum Suevorum Ducem, ceterosque Rheni Epiſcopos cum exercitu ad ſe properare. Qui poſtquam advenire, ad pedes eorum provolutus, per Deum & omnes ſuperos orat, ne ſe deſerant, nec regiam majeſtatem tanto probro Germanicæ nationis proterî ſinant. Sed immemor, quali ipſe probro primus, poſt tot præclaros & religioſiſſimos Germanicæ nationis Reges & Imperatores, flagitioſa ſua vita ſacram illam majeſtatem Imperij contaminaveſſet. Hiſ tamen ille ſuis lacrymis milites, qui aderant, ad lacrymas commovit. Interim Epiſcopi & Principes, qui conveniant, alij, omiſſa expeditione Polonica, ſtatim in Saxones eundem, vindicandamque Regis injuriam; alij non præcipitanter agendum cenſebant, quod Saxones dicerent eſſe gentem bello acerrimam, & exaſperatam, quorum cauſa bellorum primum audiendæ & cognoscendæ eſſent; ideoque ad Rhenum prius redeundum, ut corroboratis viribus tutius peterentur armis. Quorum ſententia cum prævaleret, ad Rhenum caſtra ſunt reducta. Rex Triburiam conceſſit. Ceteri cum milite per Rheni provincias ſunt diſperſi, dum à Rege revocarentur in Saxoniam.

Saxones
omnia
undique
vaſtant.

Inter hæc Saxones expugnare Caſtella, & diruere frena ſervitutis ſuæ. Hermannus Saxoniæ Dux, expugnato Lunenburgum, minatus Regi, omnes ſe Suevos neci daturum, niſi Magnum, Saxoniæ Ducem, libertati redderet; quod hiſce minis impetratum. In hunc modum cetera Saxonum copiæ ceteris Caſtellis admotæ; inter quæ præcipuum Hartesburgum, Heimenburgum, Moſeburgum, Saſſeſteini-

um,

um, Wirgansteinium, Afenberga. Sollicitus Rex, ne omnia simul perderet, rogat Moguntinum & Coloniensem, ut rebus turbatis remedium adferrent. Hi etsi causam Regis minimè probarent, retamen dissimulatà, ad 9. Calend. Septembris proceres Corbeiam evocant. Ubi cum Moguntinus coram, & Colonienfis per legatos frustra Saxonum animos componere tentassent, alium conventum 13. Calend. Novembris in villa Gerstengum ad fines Hassiæ & Thuringiæ indixere. Adfunt Saxones ad constitutum diem, 14000 armatorum comitatu, adfunt & à Rege (qui Herbipoli eventum præstolabatur) missi, Moguntinus, Colonienfis, Merensis, Bambergensis Episcopi: Godefridus Lotharingorum, Rudolphus Suevorum, & Bartholdus Carentinorum Duces. Regijs legatis Saxones advoluti supplices rogant cum primis demissè, uti intenti cognitores, & æqui iudices esse velint; tum singuli Regis injuriam & flagitia commemorare, obstupescantibus legatis mirantibusque, quæ cum propria uxore, quæ cum sorore Abbatisa Quidlenbergenfi, quæ cum præstitutis passim matronis perpetrasset, quæ patientia hætenus ista ferre potuerint, quin citius ad arma convolarint. Quare commune omnium consilium fuit, laboranti Reipublicæ alio Rege eligendo subveniendum esse. Id consilium, ut tegetetur, palam decernunt, Saxones pro admissa temeritate Colonia Regi in Natali Christi satisfacere; Rex verò admissorum impunitatem, & injuriarum posthæc securitatem jurejurando certam redderet. Latus hoc Senatus consulto Rex, Herbipoli Ratisbonam proficiscitur. At ubi comperit pro alio Rege eligendo consilia agitari, æstare rursus cœpit, Moguntinumque & Coloniensem appellare, obnixè rogando, ut Saxones à Castellorum oppugnationibus abducant, ac breves saltem inducias impetrent. Hi etsi scirent parum se effecturos, ne tamen à Rege toti averfi apparerent, proxima post Epiphaniam hebdomada rursus conventum Principum ac procerum Corbeia indicunt.

Ob sua etiam flagitia Henricus Rex postulatus est Romam ad dicendam causam ab Alexandro II Pontifice, quem maximè offenderat, quod Abbatias & Episcopatus in aula venales haberet; sed hæc morte ipsius Pontificis abrupta, qui hoc anno 10. Calend. Maji excessit. Subrogatus illi Hildebrandus, omnium Cardinalium & Episcoporum consensu, ac Gregorius VII appellatus. *Vir sacris literis, ut Lambertus scribit, eruditissimus, et per omnem Ecclesiam jam ante virtutum fama celeberrimus.* Is Alexandri exemplo inherens, duo cum primis mala, Simoniam & concubinatum Sacerdotum (quæ vitia, pravo Regis exemplo, per Germaniam invaluerant) extirpanda suscepit; ideo & cum Rege collisus, & multorum etiam Scriptorum Schismaticorum iniquis scriptis traductus. Quæ tanto plausu excipiuntur ab hæreticis nostrorum temporum, quanto illi hereditario suæ hæresis odio

Conventus Principum in villa Gerstengensi, ubi consilia de alio Rege eligendo agitata.

Conventus Principum in villa Gerstengensi, ubi consilia de alio Rege eligendo agitata.

Mortuo Alexandro II p. m. subrogatur Gregorius VII.

Mortuo Alexandro II p. m. subrogatur Gregorius VII.

odio in Romanum Pontificem flagrant; cum tamen Pontifex hic aliorum Scriptorum iudicio, quos apud Baronium & Gretzerum legas, divino munere sit datus, qui constantia animi & religionis ardentissimo fervore, collapsam Ecclesiæ disciplinam, & Apostolicæ Sedis auctoritatem asseruerit. Ejus vel inde nobis memoria præmittenda non fuit, quod in epistola ad Annonem Archiepiscopum scribat, se in Ecclesia Coloniensi fuisse enutritum, commendetque illi castitatem cleri, & in alia etiam epistola, compositionem controversiæ; quæ ob decimas inter Osnabrugensem Episcopum & Corbeiensem Abbatem, atque Abbatissam quandam (Herivordiensem dixeris) dudum agitata, nondum decisa erat.

Annus Christi 1074.

Gregorij VII Pont. 2.

Henrici IV Reg. 19.

Imadi Ep. Pad. 23.

Conventus Corbeienfis, in quo actum de pace.

Jam dies anni insequentis aderat, quo Corbeia quoque conventus Episcoporum ac Principum constitutus erat. Convenere post Epiphaniam Moguntinus & Coloniensis Archiepiscopi, hortatique magnopere sunt Saxonum oratores, ut ab oppugnatione Castellorum exercitum deducerent. Indignati adhuc Saxones, negant se facturos, objurgando vehementer Archiepiscopos, quod quasitis deliberationibus & inducijs sibi opportunitatem rei bene gerendæ subtraherent, ut Regis artem & audaciam alerent; ne qua tamen pertinacia viderentur pacem defœdare, pari omnium consensu, alius Frislaria ad initium Februarij statutus est, in quo Rex præsens objecta crimina purgaret; id si non præstaret, omnium Principum sententia ad electionem novi procederetur. Rex qui Wormatiæ Natalem Christi agebat, & modico aulae victu trahebat vitam, his Saxonum responsis offensus, omnium per Imperium vires, & arma implorat. Abnuunt illi (Moguntinus, Coloniensis, Wormatiensis, Argentiniensis Episcopi: Dux præterea Lotharingæ, Bojariæ, Sueviæ & Carentinorum) omnem opem, palam asserendo, fas sibi non esse pugnare contra innocentes, qui extrema necessitate adacti, arma induissent. Rex nihilominus collectis, quas licuit, copijs, 6. Calend. Februarij, frigidissimo cœlo, Wormatiam egressus, per rivos & constructa glacie flumina Herveldiam progressus est; cui obviam prodire 40000, castra metati in ripa Werræ amnis. Rex tanta armatorum multitudine territus, primò Abbatem Herveldiensem in castra Saxonum præmisit, sciscitatum de pace; ad quam cum non alienos se ostenderent Saxones, haud multò post quatuor misit Episcopos; & hi retulerunt, non alia lege Saxones pacem velle, quam ut castella dirui juberet: Ottoni Bojariæ Ducatum redderet: Moguntino, Coloniensi,

Rudol-

Rudolpho Duci, omnibusque, à quibus hac dissensione offensus sit, impunitatem & libertatem daret. Dura hæc Regi visa, multumque oblectabatur; tandem persuasus à suis xv Episcopos (quos inter Imadum Paderbornensem numeres) convenire permisit, consulturos de pacis conditionibus; quas cum omnes in congressu publico, ut Saxones proposuerant, æquas probassent, Rex quoque etiam grè in eas consensit. Tum verò Saxones Regem in Goslariensem urbem introducere & omnia fidei obsequia offerre. Sed lubricus ac fallax Rex cum rursus pacta violare tentaret, parum abfuit, quin Saxones armati in urbem incurrerent. At obstitere Liemarum Bremensis, Eppo Citicensis, & Benno Osnabrugensis Episcopi, assidui apud Regem Consilarii, & jam ante sedibus suis exuti; qui ut sua retinerent, Regem intra pacta continuere. Inde igitur pacata Saxonia, Rex Wormatiam repetijt; & Paschate Bambergæ exacto, Nurnimbergæ legatis Pontificis occurrit. Aderant illi, ut secundum decreta Romanæ synodi impias sacerdotiorum nundinationes & Sacerdotum conjugia rescinderent, collapsamque Ecclesiæ disciplinam in integrum restituerent, quarum legationem Rex illudit, irritamque fecit.

Saxones à Regis discessu exultantes, uno omnes nisu & conspiratione castella cervicibus suis imposita evertunt, interque hæc Hartesburgum duobus milliaribus Goslaria dissitum aggressi, modum excessere. Nam cum ex pacto muris tantum nudandum esset, vulgus & agricolæ ex circumpositis locis, aspectu prioris calamitatis exacerbati, conglobatique ferarum instar non modò, quod reliquum erat, muros dejiciunt, munimentum solo æquant: sed & in sacra debacchati, fractis altaribus, direptis thesauris, disiectis Divorum reliquijs, templum elegans, quod Canoniconum congregationi paratum erat, injectis ignibus exurunt,isque furor erat, ut Regis filij, quem istic humatum diximus, & regij fratris ossa tumulo extracta disiectaque. Adeo nihil moderatum apud plebem, laxatis semel justitiæ frenis. Magnopere hoc facinus populi perculit ipsos Saxonie Principes; quod & se inconsultis & inscijs perpetratum esset, ne ex illo violatæ pacis Rex captaret vindictam publicam. Quare legatos misere ad Regem, qui excusarent, seseque purgarent, pacem pollicendo se sancte servaturos, & castigaturos reos. At Rex efferatus, omnia malignè interpretari, minitarique ultionem: & postremum Pontifici scribere hanc violationem, qua suam simul causam adversus Saxones ostentaret æquam. Auctor est Bruno, plerosque Saxones per id tempus aut ad Regem descivisse, aut inter partes medios se quietosq; gessisse, præter Magdenburgensem, Halberstadiensem, Merseburgensem, & Paderbornensem, qui Imadus fuit, Episcopos, eoque non nisi tertiam Saxonie partem sustentasse bellum, quod Westfali cum primis, & qui circa Misniam incolere, auro corrupti in Regis partes secesserint.

Saxones
in demo-
liendis
castellis
modum
exce-
dunt.

Unde ite-
rum exa-
cerbatus
Rex.

Bruno de
bello Sax-
onico.
Crantzii l.
5. metrop.
c. 8.

secesserint. Exaggerat id factum Crantzius in Westfalis, quod Saxonum nomen perosi, inter Saxones censeret noluerint; sed quo errore, aut quanta potius injuria gentis nostri id scripserit Crantzius, vel ex eo manifestum est, quod Westfali antiquissimi Saxonum censeantur: neque unquam nomen illud indecorum habuerint, ex quo primam gentis sibi gloriam vendicarent. Ad pacem certe cum Rege plerosque prouiores fuisse satis aestimes ex epistola Friderici Monasteriensis Episcopi ad Magdenburgensem Archiepiscopum, qui cum commonefacit, ut quocunque modo fas sit, pacem cum Rege componat.

Tumultus Coloniae contra Archiepiscopum.

At foeda hoc anno Coloniae seditio civium, & rebellio in Annonem Archiepiscopum suum, quae ex factione Regis & pravo Wormatiensium exemplo, qui Episcopum suum ex urbe eiecerant, credita est audaciam sumpsisse. Prolixè eam eleganterque describit Lambertus. Aderat Archiepiscopo Fridericus Mimigardevordensis Episcopus ad celebritatem Paschatis pro familiaritate evocatus. Festis peractis, jubet Archiepiscopus per ministros navim parari ad evectionem Episcopi: illi dum obviam in littore praedivitis mercatoris navim arripiunt, & transportatis ex ea mercibus expediunt, obluctantur nautae famulique, & rem ad mercatorem deferunt. Erat mercator filius juvenis, audax, & magna apud cives gratia: is ad navim provolat, Archiepiscopi ministros per vim exturbat; tantoque mox tumultu urbem implevit, quo in ipsam primus Archiepiscopi cum Mimigardevordensi Episcopo cenantis domum factus est impetus. Tela furiosè contorquent, saxa jaciunt, fores perfringunt, casisque obvijs omnia diripiunt. Inter haec Episcopi clam elapsi in vicinam D. Petri Basilicam, fores vectibus, & magnis molibus obsistant: insequuntur conglobati cives, Basilicam obsident, telis saxisque oppugnant. Ibi cum Archiepiscopi ministri fortiter obsisterent, & Basilicam castelli instar defenderent, producta est in seram vesperam oppugnatio; dum beneficio noctis Archiepiscopus per angustum exitum elapsus, penetraret in aedes Canonici muro Civitatis inhaerentes; repertoque istuc ostio, quo per muros descensus patebat, noctu Novesium incolumis pervenit; quem Monasteriensis Episcopus eadem via per tenebras subsecutus est. Cives postquam inter spolia omnes Basilicae angulos scrutati, didicere Archiepiscopum elapsum esse, Regem citatis nuncijs invitant ad urbem. Sed priusquam ille adesse posset, omnes per provinciam incolae, audita tanti sui praesulis injuria, ultro accurrunt; quartoque post die Archiepiscopus stetit ad urbem cum exercitu. Quo conspecto, cives se ad arbitrium Archiepiscopi permisere; quos ille expiato per publicam poenitentiam scelere, in gratiam recepit. Sexcenti mercatores, conscientia perpetrati facti, ad Henricum Regem profugerunt. Urbs exinde, tantam

quam & De ferret, in so

Produ none Arch versis inter Testes hujus jectensis & ex omni Ep hardus; M fridus haec ut facti Tre etiam Otto rit, cum no noster, qui conventur 1008, cui Archiepisc

Con or Westfal sis, ceteri Saxonum lis, quam rioris ann ratus, per sollicitat; descendit. vocatis in cum instr alios preci Saxones & Rege, neq legati cum cipes Wic diensis, O ces Saxon cum conj si quid int ram: his

quam & Deus se vindicem hujus injuriæ in sanctissimum Episcopum ferret, in solitudinem propè redacta est.

Producunt Colonienſium ſcriptores præclaras tabulas ab Annone Archiepiſcopo menſe Octobri conſignatas, quibus de controverſis inter Colonienſes & Novienſes Eccleſiæ bonis tranſactum. Teſtes hujus compoſitionis inter ceteros conſignantur Aufridus Trajeſtenſis & Meginhardus Paderbornenſis Epicoſopus; cùm tamen ex omni Epicoſorum noſtrorum numero nullus inter hos Meginhardus; Meinwercus, opinor dicere voluerunt; ſed nec ille, nec Aufridus hæc tempora attigit; obijt enim Aufridus anno Chriſti 1008, ut faſti Trevirenſium Epicoſorum docent, quocum Meinwercus etiam Ottone Imperatore vixit, ut in his Annonis literis error obrepreſcit, cùm non alius hoc anno Paderbornenſis Epicoſopus, quàm Imadus noſter, qui teſtis eſſe potuit. Quare veriſimile habeas, bis in cauſa hac conventum fuiſſe, ſemel ſub Heriberto Archiepiſcopo circa annum 1008, cui tractationi Meinwercus interfuerit; iterum ſub Annone Archiepiſcopo, in quo congreſſu hæc controverſia tandem deciſa eſt.

*Gelenius in
auſtar. ad
vitam S.
Engelberti.*

Annus Chriſti 1075.

Gregorij VII Pont. 3.
Henrici IV Reg. 20.
Imadi Ep. Pad. 24.

Conſequitur nunc annus MLXXV, Saxonix funeſtiſſimus, mitior Weſtſaliæ, quodd & Epicoſopus noſter, & Fridericus Monaſterienſis, ceterique Epicoſopi ac Comites per Weſtſaliam conjuratione Saxonum jam ſe ſubduxerint: neque Henricus Rex tam Weſtſaliſ, quàm Oſtſaliſ & Thuringis jugum ſervitutis intenderit. Rex ſuperioris anni vaſtatione, qua Hartesburgum everterant Saxones, efferratus, per ſuperiorem Germaniam Principes & populos ad bellum ſollicitat; celebratiſque Argentorati Natalitijs Chriſti, Moguntiam deſcendit. Inde Wormatiam digreſſus, ibidem Paſcha peregit, convocatis in concilium Principibus Regni, quos ad vi Junij Herveldiæ cum inſtructis copijs adeſſe juſſit, in Saxoniam ducendis. Horum alios precibus, alios promiſſis, quosdam minis attraxerat ad arma. Saxones & Thuringi, cùm crebris legationibus nihil ab obfirmato Rege, neque à ceteris Principibus obtinerent, ſæpèque etiam eorum legati cum probro rejeſti eſſent, denuo conjurant. Quos inter Principes Wicelus Magdenburgenſis Archiepiſcopus, Bucco Halberſtadienſis, Otto exauſtoratus Dux Bojariæ, Hermannus & Magnus Duces Saxonix: præterea Marchiones ac Comites, ac tota nobilitas cum conjuratis populis; offerebantque Luititij Sclavi Polonique, ſi quid interea Dani molituri eſſent pro Rege, Saxonibus ſuam operam: his recreati brevi ingentem contraxere exercitum.

*Lambertus,
Bruno de
bello Saxo-
nico.*

*Regis in
Saxones,
& horum
in Regem
nova con-
ſpiratio.
Auſtor a-
nonym. de
bello Saxo-
nico.
Poëta de
bello Saxo-
nico.
Marian.
Scot.
Orsberg.*

Eccc

Pente.

Expedi-
tio Regis
in Saxo-
nes.

Poëta lib. 3.
de Bello Sax-
onico.

Varius
Regis
cum Sax-
onibus
confli-
ctus.

Marianus
Scotus,

Pentecoste Wormatiæ celebratâ indixit Rex profectionem. Convenere Rudolphus Dux cum Suevorum, Welfus Dux & Ernestus Marchio cum Bavarorum, Bartholdus cum Carentinorum, Godefridus cum Lotharingorum, Theodoricus cum Mosellanorum excitu. Evocati & Episcopi cum suis copijs, quos inter Colonienfis se excusavit, quod impium diceret bellum à se expeti contra fratrem Magdenburgensem, & Consobrinum Halberstadiensem Episcopum. Iussi & Abbates adesse cum milite subsidario, adeoque Wieradus Fuldenfis Abbas, etsi altero pede claudus, & paralyti dissolutus jaceret, ad castra vehiculo raptus. Aderat & Dux Bohemorum, tanto agmine militum stipatus, ut se solum bello huic Saxonico gerendo jactitaret parem. Utrumne Westfali copias suas submiserint, non reperio auctorem, præter Poëtam, qui hoc bellum carmine descripsit, à quo Ripuarij, Belgæ, Westfali, & Frisij memorantur accessisse. Tantus per hæc confluit & Teutonicorum exercitus (ut Lambertus refert) quantus à nullis retro sæculis est numeratus. Quo impius primùm Rex per civilia bella ferrum contorsit in viscera Saxonix, quod in Barbaros circum hostes, majorum exemplo, distringendum erat.

Pervenerat jam Rex cum exercitu ad fines Thuringiæ, missisque exploratoribus didicit, Saxones numero haud impares esse; verum ita suis fretus erat, ut diceret, nec à ferrea, nec adamantina acie robur suæ multitudinis perfringi posse. Consistebant Saxones prope Neustadium ad Unstrutum flumen: bidui itinere aberant regia castra. Ibi cum intelligeret Rex inter epulas & pocula Saxones belli curas tractare, præcipit iter, famamque adventus prævertens, constitit ante castra Saxonum; quæ omnia consilio Rudolphi Suevorum Ducis agebantur; Saxones inopinata re primùm consternati, mox resumptis animis, non expectato signo, è castris prorumpunt, unoque in hostes impetu feruntur. Aliud eo die, quæ quinta Julij erat, confertum est prælium, qui Saxonum erat furor; ac primùm Suevi, post Bojarij averfi in fugam. Jam tota acies Regis inclinabat, cum à Rege submissi Lotharingi, Bohemi, ceterique Germani multitudine Saxones obrunt, & in fugam compellunt, frustra oblucente Ottone Duce, Saxonum Hectore. Decertatum à meridie in vespem, magna utrimque strage; Victi quidem Saxones, & trans flumen Unstrutum compulsi; sed magna pars è nobilitate Regis desiderata. Quare & biduum Rex in sepeliendis militibus consumpsit. Saxonibus occubuit fortissimè pugnando Gebhardus pater Lotharij Imperatoris, quem ante paucos dies in lucem susceperat. Sæviit à pugna Rex in Saxones; nec tamen ultra Halberstadium progressus, cum Saxones & Thuringi haud multò post Magdenburgi rursus in acie consisterent. Hinc reducto è Saxonia exercitu, iussit ad ii Calend. Novembris ad expeditionem convenire in Gestengen. Inter hæc Saxones Hecilonem Hildesien-

sem

sem Episco
se offerunt
dolphi lice
norum du
ingenium a
causa prob
copijs, cu
est ad conf
Thuringi a
alacriores,
fceretur R
Hecilonem
gatos mitt
qui de pac
quæ aqua
missi à Reg
& Herbip
bus per pre
promitten
disceptatio
Wicelo Ma
sis Episcop
Dux Saxo
nus Saxoni
mes Thuri
cum ingen
inter Princ
quam dede
in exilium
quàm præ
tia D. Mar
lariæ celeb
Hic exitus
partium st
attollendo
visus.

Ann
lamitatu
Colonien
subtraxit.
Lambertu
scripsit, qu
rum exhib

sem Episcopum cum legatis mittunt ad Regem, atq; ad omnia æqua se offerunt. Rex ad ea obfirmatus rursus in Saxoniam movet, Rudolpho licet Suevorum, Welfo Bojariorum, & Bartholdo Carentinorum ducibus, bellum detrectantibus, quod implacabile Regis ingenium averfarentur, & fundi Saxonum sanguinem, non æqua satis causa probare possent. Rex interim collectis ceterorum populorum copijs, cum exercitu progressus Gestringam, quod nunc oppidum est ad confinia Hassiæ & Thuringæ. Occurrere armati Saxones & Thuringi ad Northusium, & numero Regi pares, & animis ad pugnam alacriores, uti Bruno perhibet; sed ne per ipsos civili sanguine miferetur Regnum, rursus Archiepiscopum Bremensem Liemarum, Heilonem Episcopum Hildesensem, & Udonem Marchionem legatos mittunt ad Regem, obnixè postulatam, ut in castra ad se mittat, qui de pace transigant, quod pronos se paratosq; ad omnia offerrent, quæ æqua peti possent. Triduum ea Regis cunctatio tenuit; tandem missi à Rege Moguntinus & Salisburgensis Archiepiscopi, Augustanus & Herbipolensis Episcopi cum Godefrido Lotharingæ Duce, à quibus per preces inducti, ut Regi se dederent, sanctè ex clementia Regis promittentes, quod à victoria sperare possent. Tandem post longam disceptationem Regi se dedunt; productique in castra regia venere Wicelo Magdenburgensis Archiepiscopus, & Bucco Halberstadiensis Episcopus, Otto Gottingensis exauكتورatus Dux Bojariæ, Magnus Dux Saxonie, Hermannus Comes patruus Magni, Fridericus Palatinus Saxonie, Theodoricus Comes de Cadalenburg, Adalbertus Comes Thuringie, alijque Dynastæ, & viri è prima nobilitate Saxonica, cum ingenuis, quos virtus bello claros fecerat. Hos Rex distributos inter Principes suos in custodiam abripuit; nec multò post violata, quam dederat, fide, in extremas Regni partes, vel extra Germaniam in exilium deportari iussit. In hunc modum fallendo magis artibus, quàm prælio victor, Castella reparari mandat; peractoque Wormatiæ D. Martini festo die, in Saxoniam redijt, & Christi Natalitia Goslariæ celebravit, tam invisus omnibus, quàm perfidus in subditos. Hic exitus belli Saxonici, de quo eorum temporum Scriptores pro partium studio diversa tradidère, alijs Regis, alijs Saxonum causam attollendo, quos inter nemo mihi Lamberto vel æquior vel certior visus.

Annum præterea hunc, ut idem Scriptor perhibet, multis calamitatibus insignem, potissimum lugubrem fecit obitus Annonis Colonienfis Archiepiscopi, quem secundo Nonas Decembris mors subtraxit. Res ejus præclare gestas sanctissimamque vitam cum idem Lambertus, tum Sigebertus Cœnobij Monachus diligenter perscripsit, quem uterque in vita & post obitum multis miraculis clarum exhibet. Sidus certè Germaniæ & columen religionis per hæc

Belli Saxonici conclusa pace, finis.

Mors S. Annonis Archiep. Colon. Lambert. Sigebertus Monachus. Scripsit in Decemb.

Eccc 2

conturbata

Auctor vitæ
Meinweri.
n. 52.

Imadus
restituit
Canonici
suis
prædium
Moron-
ganum.

conturbata tempora; quem & Fridericus Monasteriensis, & Imadus Paderbornensis, ceterique integrior Saxonie Episcopi ex intima familiaritate, ut sapientissimum magistrum, Archiepiscopum, ac patrem suum coluerunt; quando, ut Auctor vitæ Meinweri memorat, hi tres Episcopi Anno, Fridericus, & Imadus inter tyrones cœlestis militiæ Paderbornæ in claustrum religiosæ disciplinæ sub Meinwerco & literis & sanctis moribus exculti simul adoleverunt, & singuli postea lumina Ecclesiarum suarum proluxerunt in clero & populo; quibus nihil unquam cum corrupta Regis aula, cum pessimis Regis consiliis bellisque commune fuit. Et Imadus, qui totus erat in ordinanda Ecclesia sua ac disciplina cleri conservanda, hoc anno prædium Morongam, quod Meinwerco à D. Henrico Imperatore donatum, destinatumque ad Clericorum sui Collegij alimenta acceperat, quodque Rotho Episcopus secundum donantis mentem Clericis attribuerat, ipse vero, ut Meinwerco ante fecerat, ad Episcopi bona retraxerat, nunc cognito damnatoque tandem errore suo, Collegio fratrum ita reddidit, ut perpetua sanctione firmum maneret. Quam in rem ipsas Imadi literas, quas in crypta ad primorum Episcoporum sepulchrum consignavit, hic exhibemus.

Notum sit omnibus tam futuris quam presentibus, qualiter Imadus Paderbrunnensis Ecclesie Episcopus, memor humane fragilitatis, & æternæ in Christo retributionis, pro anima sua suorumque predecessorum, Meinwerchi scilicet & Ruodonis Episcoporum remedio, nec non & pro divæ memoriæ Henrici Regis, & primi Imperatoris, pia recordationis, affectu curtem Moronga, in pago Moronga sitam, & ab ipso Henrico Imperatore eidem Paderbrunnensi Ecclesie ad vestitum fratrum jam traditam, à Meinwerco Episcopo retentam, à Ruodone vero Episcopo ejusdem Successore postea fratribus redditam, ab ipso autem hac usque injustè possessam, patris & filii & spiritus sancti tactus miseratione, & fraterna ammonitus caritate, salubri pœnitentia ductus, fratribus suis ipsius Ecclesie Canonici ad vestitus sui supplementum absque omni contradictione reddidit. Ea videlicet ratione, ut unus fratrum præter Episcopum & Præpositum eligatur, cui cum fraterna electione, & Episcopali consensu, hujus obedientia cura ingeratur: qui fideli dispensatione fratrum commoditati provideat, & bene administrando æternæ retributionis præmia acquirat. Quod ut inconcussum & stabile jugiter permaneat, bannis episcopalibus confirmavit, & manu propria subscripsit, ut si quis unquam hanc ratam confirmationem voluerit infringere, perpetuo cum Juda proditore feriatum anathemate. Ego Imadus divina favente clementia Episcopus manu propria subscripsi. Actum Dominica Incarnationis Anno MLXXV. Indictione XIII. Regni autem Henrici III. XV. III. Episcopatus vero Imadi XXIII. XV. Calend. Septembris in crypta Paderbrun. Ecclesie, juxta sepulchrum Episcoporum, coram omni clero & populi conventu & presentia feliciter Amen.

Satis hæc literæ insignem Episcopi, satis cleri sui disciplinam, quem in claustrum adhuc, & in communi vitæ societate continebat, testari poterunt. Quemadmodum D. Annonis, Friderici Monasteriensis, ceterorumque integeriorum per Saxoniam Episcoporum cura ac studium in hoc eminebat. Nec multum hac dispositione, donationeque Clericis suis ad sepulchrum primorum Episcoporum facta, superstes fuit Imadus; tanquam ad id monitum in cryptam ad ossa primorum Episcoporum, quæ ipse in unum tumulum collegerat, Clericos suos convocasset, ut mortem quoque suam brevi imminere, præfago

præfago monitu, indicaret: aut tanquam sancti illi Episcopi, quorum ossa composuerat, è turbulentis hisce temporibus ad suum in cœlis consortium invitassent.

Annus Christi 1076.

Gregorij VII. Pont. 4.

Henrici IV. Regis 21.

Imadi Ep. Pad. 25 & ult.

Qui consequitur annus MLXXVI, sub initium in Nonas Februarij, ut in necrologio Abdinghoviano, Buxtorfiano, & Herisfensi notatum est, Imadum ex hac mortali vita ad immortalem sustulit. Annum hunc obitus præterea consignavit Lambertus Schafnaburgensis, & Gobelinus, satisque ex Successore Poppone, de quo post referemus, constabit. Quapropter fallitur Bruschius & Kerfenbrochius, qui mortem ejus ad sequentem annum referunt. Præstantissimus certè, ut Crantzius eum commendat, Episcopus per viginti quatuor annos, quibus Paderbornensem Ecclesiam administravit; quemadmodum hæc, quæ de illo hæcenus perscripsimus, demonstrare poterunt. Nam & Clerum suum primum intra claustrum communis vitæ, ut à Meinwerco Episcopo consanguineo suo, primisq; Episcopis acceperat, pro veteri instituto continuit, & scholas Gymnasiumque omni scientiarum, & virorum doctissimorum numero habuit florentissimum, supra, quam omnes fere superiores Episcopi; quod & ipse præsul per id tempus omni literarum genere esset eruditissimus, amantissimusque studiorum; uti hæc supra ex auctore vitæ Meinwercoi relata sunt. Quæ singula illustrabat perpetuæ castimonie decus, religionis conservandæ proferendæque fervor, vitæque per omnia virtutum ornamenta integritas, qua constantia animi ad senium pervenit; nec promissis, nec minis adduci unquam potuit, ut ad Henrici impij Regis partes transiret, aulamve sectaretur, qui à Meinwerco educatus in clero, sub alijs religiosissimis Imperatoribus ac Regibus ætatem traduxerat: nec ulla vitiorum monstra conspexerat, quæ hoc Rege primum Ecclesiam ingredi cœperunt. Multas quidem hujus Regis donationes Ecclesiæ Trajectensi, Hildesimensi, alijsq; quarum Episcopos Rex ille sibi familiares habuit, factas lego, nullam tamen Paderbornensis Ecclesiæ ab Henrici liberalitate reperio; tanquam Regem hunc Episcopus semper averfatus, nec muneribus ejus capi voluerit, ne in societatem depravatæ aulae Regisque veniret. Ac mihi percentsenti omnem Imadi vitam dignus is videtur, quem inter primos sanctissimosque Saxonie Episcopos numerem; quo prisca cleri disciplina, & vitæ sanctioris vigor servatus sit, quem suomet exemplo ipse prius omnibus imprefferit. Eò nunc cum antiquitate querimur, tam rara de tam egregio Episcopo ad nos pervenisse, ut nec sepulchri locus amplius monstrari possit. Id tantum reperimus, in necrologio

Imadi obitus.

Lambert.

Gobelinus

atq; c. c. ss.

Ejus virtutes.

Inter sanctos Saxonie Episcopos merito censendus Imadus.

crologio Cathedralis Ecclesiæ statutum, consuetumque fuisse, in annuo mortis die sacrificium funebre ad aram sub turri constructam peragere, tanquam in proximo aliquo, & inferiori Basilicæ loco, aut ad limina turris humatum corpus fuerit. Lege veteri forsitan adhuc obtinente, ne templa mortuorum cadaveribus fœdarentur, dum sensim mos sepeliendi in interiora, atque ipsos etiam choros penetraret. Qua religione ipse Imadus ossa primorum Episcoporum collegit, & in crypta, choro substructa, condidit; ac Meinwercus etiam in crypta Abdinghovianæ Basilicæ humari voluit. Interim tanta Imadi apud posteros existimatio virtutum, fama; sanctitatis relicta fuit, ut Bernardus Episcopus noster, eo nomine IV, perpetuum cereum in anniversaria mortis die ad tumbas Rothonis & Imadi Episcoporum accendi ardereque voluerit. Quam in rem ipsas Bernardi Episcopi tabulas producimus.

In nomine sanctæ & individue Trinitatis, Bernardus IV Dei gratia Paderbornensis Episcopus. Universis Christi fidelibus hujus pagine inspectoribus in perpetuum. Ne ea, quæ rationabiliter acta sunt, processu temporis evanescent, presentibus ac futuris Christi fidelibus notum esse cupimus, quod ad frequentem instantiam Abbatis & conventus de campo S. Mariæ, & maxime propter Deum, & etiam propter temporale subsidium benigne annuimus & licentiamus, quod sylva sterilis & inutilis pertinens prædio curiæ in Seapelhagen, quæ dicitur Elmenebroke, ad usum prædicti conventus exstirpetur, hac conditione, quod pro decima, quæ inde provenire posset, quatuor libra cereæ annuatim in festo S. Galli Custodi majoris Ecclesiæ presententur, de quibus libra cereus de libra & media in anniversario sancti Rothonis, & alius cereus æqui ponderis in anniversario sancti Imadi Episcoporum ponentur ad eorum tumbas. Ne quis igitur factum nostrum per aliquam calumniam possit in irritum revocare; presentem paginam, hujus rei seriem continentem, sigillo nostro in memoriale sempiternum fecimus communiri. Hujus reitelles sunt Hermannus Camerarius, Volbrat de Ellsen, Conrad Custos, Magister Ioannes, Iohan de Ellsen, Albertus presbyter, Bertholt Vicarius, Iohan Notarius, & alii quamplures. Actum hoc anno Domini M. CCXXXVII. Indictione X. Anno Pontificatus nostri nono. Idus Januarii.

Forma

Sigilli.

Præclarum hoc Bernardi Episcopi testimonium de Rothone & Imado. Nam dum tumbam utriusque Episcopi, ad quam anniversarius ille cereus est positus; dum præterea sancto nomine utrumque decorari legimus, pronum est in eam cogitationem venire, jam altero ab obitu sæculo utriusque; ossa humo levata ac publico etiam honori & cultui proposita fuisse; quales ætas illa ex viva adhuc coelestium beneficiorum memoria, ex publica veneratione, consensuque populi, & Episcoporum judicio inter Divos coluit. Verum ut segnius posteriusque ævum nobis primorum Episcoporum res gestas; ita hunc pietatis quoque cultum obscuravit: neque hæc ipsa constarent nisi ex hisce antiquitatum tabulis Ferdinandi Episcopi nostri beneficio in lucem venissent,

POPPO

P O P P O

XIII,

EPISCOPUS PADERBORN.

Annus Christi 1076.

Gregorij VII Pont. 4.

Henrici IV Regis 21.

Popponis Ep. Pad. 1.

Sublato Imado Episcopo, sedes per aliquot menses vacua sine Episcopo est relicta, per turbulenta, quæ intervenerant, Regis tempora: quod subtracta clero libertate eligendi Episcopum, ipse sibi, per Germaniam & Saxoniam cumprimis, vendicaret potestatem imponendi Episcopos, quos ad sua studia & consiliorum machinationes obnoxios haberet.

Rex verò à Natali Christi Goslariæ hyemem hoc anno 1076 agebat, solum intentus ad vexandos Saxones, quos jam sub jugo servitutis tenebat, Ducibus eorum apud diversos suæ factionis Episcopos & proceres in castellis & captivitate detentis; nec illorum solum vitæ insidiatus, sed Rudolphum Suevorum, Bertholdum Carentinorum, ceterosque, quos hætenus fidos habuerat, per insidias obtruncare molitus est. Uti hæc Bruno scribit; memoratque idem Auctor, Henricum Regem, dum quadam die cum scurris & mimis versaretur in cubiculo, & Episcopi ceterique primates excubarent in vestibulo, dixisse ad assentatores suos. *Ecce isti sunt, qui regni mei divitias habent, et me meosque in paupertate reliquerunt; quod si illi de medio essent ablati, ego cunctique mei familiares, quantis opibus abundaremus? Quare si viri estis, et divitias petitis, istos nunc Episcopos fortiter invadite, et omnia quæ possident, accipite.* Dictum hoc magno plausu arripiunt hæretici nostri, haud secus quàm Bennonis & ceterorum Schismaticorum scripta attolluntur ab alijs, qui impij Regis patrocinium susceperunt. Sed immemor Rex hæc bona à Carolo M. Ludowico Pio, ceterisque religiosis Imperatoribus ac Regibus donata esse Episcopis, clero, & Abbatibus; ac nunquam bello paceque Imperatores ac Reges ante ipsum feliciores fuisse, quàm cum Episcoporum opera & precibus pugna-

Henricus Rex
pergit
vexare
Saxones.
Lambert.
Bruno.
Orsberg.
Marian.
Scot.
Sigebert.
Berthold.
Domnizo
presbyt.
in vita Ma-
thildis.
Auctor vi-
ta Anselmi
Lucensis
Episcopi.

In con-
ventu
Goslari-
ensi filius
ejus Rex
accepta-
tus.

Hildol-
phum
Henricus
Coloni-
ensibus
offert E-
pisco-
pum.

Postula-
tur Ro-
mam.

Syno-
dum
Worma-
tiæ con-
vocat, in
qua Gre-
gorio
Pontifi-
catum
abrogat.

pugnarent. Palam olim fassus Carolus M. plus se eorum patrocinio apud Deum, quam omni militari manu adjutum in bellis. Sat potens futurus erat Rex, si scurras & mimos, si concubinas ac perfidos ministros, si bella civilia intermisisset. Verum in quas nunc turbas & calamitates mox est conjectus? Goslarium quidem ille omnes Regni Principes convocarat ad comitia, ut consuleret, quid de deditorum Saxonum capitibus faciendum esset; sed præter Bohemiæ Ducem pauci convenire, jam Regis perfidiam & crudelitatem averfati; id tamen à præsentibus obtinuit, ut filium, quem habebat admodum puerum, Regem acceptarent. Ibi ex deditis Saxoniarum Principibus Otto Gottingensis receptus in gratiam, quod hunc virum plus ceteris ob bellicam virtutem & prudentiam vereretur. Sed Otto, quam gratus exinde Regi, tam invisus ceteris Saxoniarum Principibus. Aderant per id tempus Goslarie Colonienfium legati, à clero & populo missi, sollicitantesque in locum Annonis Archiepiscopi successorem. Quibus Rex Hildolphum quendam Goslariensem Canonicum obtulit, hominem statura parvum, vultu deformem, genere obscurum, omnibusque scientiæ & virtutum præditijs destitutum, quibus tanti sacerdotij munus sustineret; quem cum legati abnuerent, re infecta, rediit Coloniam. Sed ejusmodi Episcopos quærebat Rex, quibus factionem suam præmuniret. Interque hos lascivos etiam juvenes Bambergensi, & Spirensi, alijsque Ecclesijs obtruserat, monstra potius Episcoporum quam Episcopos; quod inter cetera quoque ejus, crimina, quibus Ecclesiæ per Germaniam & Saxoniam defœdabantur, damnabat Romanus Pontifex, secus quam parens & avus ceterique religiosissimi Imperatores fecerant, à quibus probati maturique in clero viri, aut præstantes Coenobiorum Antistites, ob virtutem & sapientiam delecti Episcopi. Sed mox Goslarium accessere ipsi Romani Pontificis Gregorij vii legati, qui Regem postulavere Romam, ut de criminibus ipsi objectis causam diceret in Episcoporum synodo; id nisi faceret, fore ut publico Apostolicæ sedis judicio ab Ecclesiæ corpore abscinderetur. Hæc legatio vehementer perculit Regem; statimque abjectis cum gravi contumelia legatis Romanis, Wormatiæ synodum Episcoporum indixit, jussitque Dominica septuagesimæ præsentem esse; haud alio pravorum suorum ministrorum consilio, quam ut in ea Gregorio vii Pontificatum abrogaret, tanquam cum regno supremum sacerdotium consecutus esset. Convenire præter Abbates in hanc synodum xxiv. Episcopi Germaniæ, quos inter Ursbergensis, & Albertus Stadenfensis nullum Saxoniarum Episcopum interfuisse scribit. Quanquam ex his Liemarum Bremensis, & Benno Osnabrugensis præsentem fuere, perpetui à latere Regis comites, aulaque ministri. Quod verò Stumphius in historia Heliatica Imadum Paderbornensem Episcopum nostrum huic synodo præsentem sistat, magno-

magnopere
bruarij, ut
Apostolicæ
præsentem Re-
gis auctoritate
niæ malo
lonienfem,
pos) facile
dice, tot cal-
dinis & Sin-
cessit per id
mores ejus
lum, falsis i-
onis erant
Pontificatu-
rent. Aucto-
ctus factus
Ecclesiæ di-
hardus cum
burgensis,
nus Patavi-
asserentes i-
nullis prob-
ficem, sacro
more malo
delatio. Q-
se, inquit,
Stolida syn-
corum in
ex hoc nef-
Pontifici
titum ulla
verò foedu-
exortum, c-
Rex
omnium
mas provi-
pere; in c-
alia super
Nonas Ma-
ante relatu-
quæ popu-
helmo Ull-

magnopere hic scriptor fallitur, cum jam ante Imdus III Nonas Februarii, ut diximus, excesserit e vita, & Gregorij VII Pontificis & Apostolicæ Sedis studiosissimus fuerit. Igitur cum in eo conventu, præfente Rege, complures essent Episcopi, quibus exosa esset Pontificis auctoritas, severitasque in castigando cleri concubinato, & Simoniacæ malo (ob quæ vitia tot Epistolas scripserat ad Moguntinum, Coloniensem, & Salisburgensem, ceterosque Archiepiscopos, & Episcopos) facile Rex eos in suas partes attraxit. Et cui jam mirum, Deo vindice, tot calamitatibus Germaniam involutam, quam tot fœda libidinis & Simoniacæ mala, corruptâ Ecclesiæ disciplinâ, vitiarant? Accessit per id tempus Hugo Blancus Cardinalis, à Pontifice ob pravos mores ejectus, Wormatiam, & congregatis Episcopis obtulit libellum, falsis in Pontificem accusationibus plenum. Episcopi, qui factionis erant Regiæ, pronuntiârunt, Gregorium videri indignum, qui Pontificatum gereret, & cui ceteri per Germaniam Episcopi obedirent. Auctor horum Wilhelmus Ultrajectensis Episcopus, homo factus factusque ad Regis ingenium; quantumvis id Scriptores ejus Ecclesiæ dissimulare velint. Obstitere his acriter alij Episcopi, Gebhardus cum primis Salisburgensis Archiepiscopus, Adalbero Wirceburgensis, Hermannus Metensis, Adalbertus Wormatiensis, Altmanus Pataviensis, Ellenhardus Frisingensis, Cibo Tullensis Episcopi, asserentes iniquum esse Episcopum aliquem nullis adductis testibus, nullis probatis criminibus condemnare: ne dum Romanum Pontificem, sacrosanctum Episcoporum caput, adversus quem, legibus & more malorum, neque Episcopi, neque Archiepiscopi reciperetur delatio. Quorum judicio, pressus Wilhelmus Ultrajectensis, non à se, inquit, exauctorari Pontificem, sed id agi, ut se ultro abdicaret. Stolidi synodi sententia, primam sedem, quæ à nullo judicatur, paucorum in Germania Episcoporum judicio posse damnari. Interim ex hoc nefario decreto in gratiam Regis missi legati Romam, qui hæc Pontifici denunciarent: missæque per Imperium literæ, quibus veritum ullam Pontifici obedientiam obsequiumque præstare. Ita verò fœdum illud & funestum schisma inter sacerdotium & regnum exortum, quod tot annis afflixit Germaniam.

Rex e conventu Wormatiensi Goslariam redijt; ac veluti jam omnium securus, in Saxones sævire cœpit: deditos Principes in ultimas provincias relegare: bona eorum aut Fisco addicere, aut diripere; in ceterorum possessiones spolijs atque igne grassari. Castella alia super alia exstruere. Sed priusquam Goslaria discederet, pridie Nonas Martij Coloniensem Archiepiscopatum Hildebardo, de quo ante relatum est, dedit, frustra obnitente clero Coloniensi. Ac ne quæ populi seditio interveniret, ipse Coloniæ est profectus; & Wilhelmo Ultrajectensi Episcopo Hildebardum consecrandum obtulit;

F f f

quem

Beka.
Heida.
Bucherius.Hildol-
sum per
Traje-
ctensem
Episc.
consecra-
ri curat.

Heida in
Episcop.
Ultrasell.
Chron. Gel-
ria.
Scrivens.
Bucherius
in notis.
Poppo ex
familia
Dynasta-
rum de
Holte.
Kerssenbro-
chius.
Bruschius.
Northov.
in chron.
Marcano.
Meibom.
in not.
Ertman. in
chron. Osnab-
rug.
Gelenius.
Præposi-
tus Bam-
bergenfis,
magni
Zeli.

Designa-
tur ab
Henrico
Episco-
pus Pader-
bornen-
fis.

quem ut ad id promptum haberet, Consobrinus ipsius Episcopatum Paderbornensem, jam Imadi morte vacuum, promissit. Verum an is Consobrinus Poppo fuerit, Imadi Successor, Lambertus, qui id scripsit, non planè dixit; tamen verisimile habeas. Fuit enim Wilhelmus, ut Heida scribit, frater Comitis Gelriae, seu Wichardi Præfecti, quem Vernacula lingua Vochtetum dicimus, filius Widekindi præfecti.

Poppo verò Episcopus noster, cujus magistratum sacrum hoc anno ordimur, ex familia Dynastarum de Holte traditur à scriptoribus nostris. Clara hæc per id tempus in diocesi Osnabrugensi, multique ex ea viri sago togaque præstantes. Arx horum Dynastarum quinto ab urbe Osnabrugensi lapide olim sita, præmunitaq; ex qua multum molesti Osnabrugensibus vicinisque Episcopis fuere. Philippus Osnabrugensium Episcopus, adjutus ope Comitis Ravensbergensis, arcem septenni obsidione fatigatam expugnavit, fregitque potentiam familiæ, ex qua postea Ecclesia Colonienfis Wicholdum LXXVII Archiepiscopum circa annum Christi 1297 sortita est. Sed Poppo noster hanc prius Episcopi dignitate illustravit. Erat is à primis annis in Clerum cooptatus, ac postremum Bambergensis Præpositus factus. Vir inter suos magnæ auctoritatis, zeliq; pro clero conservando. Nam cum Hermannus Bambergensis Episcopus, homo illiteratus, multisq; à juventute virijs coopertus, ac postremum etiam simoniæ labe infectus, Abbatias venderet, omniaque Ecclesiæ illius Collegia Canonicorum in cœnobis Monachorum, ad scelera sua pallianda, expulsis ubique Clericis, converteret, cum reliquo clero indignè hæc ferens Poppo Bambergensis Præpositus, missa ad Gregorium VII legatione (qua omnia Episcopi flagitia exponebantur) auctor actorq; primarius fuit, ut Hermannus sententia Pontificis Episcopatu suo deiceretur; quemadmodum hæc copiose scripta sunt à Lamberto Schafnaburgensi, disertis ac præstantis fidei scriptore. Ita Poppo cleri Bambergensis fulcrum, à prudentia se apud Henricum Regem in aula commendatum reddidit. Igitur in locum Hermannii Episcopi, Regis auctoritate, anno superiori subrogatus Rupertus Goslariensis Præpositus, vir pessimæ existimationis in populo; quod Regi familiarissimus, omnium, quæ per has regni turbas agebantur, incensor haberetur. Et quo Popponem Rex abstraheret ab Ecclesia Bambergensi (ne eadem adversus Rupertum ageret, ipsdem quibus Hermannus vitijs obnoxium) Paderbornensem illi Episcopatum, morte Imadi vacuum obtulit. Interea Rex Trajectum profectus, Pascha cum Wilhelmo Episcopo, omnium facinorum suorum Consiliario & patrone celebravit. Atque is cum inter Missarum solemnias, rabido, ut inquit Lambertus, ore contra Gregorium Romanum Pontificem declamaret, haud multò post discessum Regis gravi morbo correptus, inter acerrimos cruciatus, & desperationis voces, quibus se iusto

Dei

Dei iudici
math sine
Godefridu
Antwerp
qua vind
Consiliari
radum Mo
præfecit, &
imposuit
aliorum qu
ponem in
scopo nos
à Sigefrid
cessit, Pop
reperio.
Sanè
dit. Enim
di literas P
tes, ut se P
postera die
primo, dei
mum Traj
anathema
alijs Ponti
lata, Rudo
rentinorum
pi, ac pler
jurant in R
dimittere
tabuerant
Ottone G
tente; qu
altero que
tam redire
Rex
extremas
sto Pentec
ctu opus.
Petri & P
se subdux
Roma reg
Episcopis
bus se des

Dei iudicio inferorum supplicijs adjudicatum vociferabatur, animam sine sacra communione, & poenitentia eiecit. Qua vindicta Godefridus quoque Lotharingæ Dux fax belli adversus Saxones, Antwerpæ intorto perviscera ferro, dum alvum solveret, confossus: quæ vindicis Dei poena multi alij, quos Bruno percenset, impij Regis Consiliarij interiere. Rex ad superiores Rheni partes digressus Conradum Moguntini Archiepiscopi Camerarium Trajectensi Ecclesiæ præfecit, & per id tempus Popponem etiam Paderbornensi Ecclesiæ imposuit Episcopum, uti Lambertus perhibet, Regis, & Moguntini, aliorumque consilio, quo utrumque Episcopum Conradum & Popponem in suas partes traherent; quod tamen Regem in Popponis Episcopo nostro fefellit. Quo exinde tempore, aut à quibus? utrumne à Sigefrido Metropolitano suo Moguntia, quò paulò post Rex accessit, Poppo sit consecratus Episcopus? in annalium memoria non reperio.

Sanè in conturbatissima Imperij tempora Episcopatus ejus incidit. Enimvero postquam legati ab Rege missi Romam venere, ac synodi literas Pontifici tradidere, verbis etiam contumeliosis denunciantes, ut se Pontificatu abdicaret; Pontifex atrocitate nuncij permotus, postera die synodum cleri congregat, lectisque palam literis, Regem primo, deinde Sigefridum Moguntinum Archiepiscopum, Wilhel mum Trajectensem, Rupertum Bambergensem Episcopos, ceterosque anathemate percutit (jam ante Ottoni Ratisbonensi, & quibusdam alijs Pontifex sacris interdixerat) Quæ postquam in Germaniam delata, Rudolphus Dux Suevorum, Welfus Bojariorum, Bertholdus Carentinorum, Adalbero Wirceburgensis, Hermannus Metensis Episcopi, ac plerique Principes, qui jam antè convenerant, animosiores conjurant in Regis caput, ut quos deditos habebat Saxones, ultro liberos dimitteret; Saxones, qui mœrore exulum suorum Principum contabuerant, læti arma repetunt, Castellaque Regis oppugnant, frustra Ottone Gottingensi, quem in partes Regis transisse diximus, obnitate; quem eo etiam ad egere Saxones, ut abducto ex Hartesburgo, alteroque monte præsidio militari, ad socialem cum Saxonibus vitam rediret.

Rex compertâ Saxoniarum & ceterorum Principum defectione, in extremas angustias conjectus, quo se verteret? primò Wormatiæ festo Pentecostes conventum Principum indicit, consulturus, quid factu opus. Eò cum rari accederent, Moguntiam festo Apostolorum Petri & Pauli supplex convenire rogat. Sed ab eo etiam congressu se subduxere Principes, palamque Uto Trevirensis Archiepiscopus, Roma regressus, detrectavit cum Moguntino, Colonienfi, ceterisque Episcopis anathemate percussis communicare. Igitur cum ab omnibus se deferi conspiceret Rex, nec pro ferocia ingenij armis quoque

Excom-
munican-
tur à Pon-
tifice plu-
res Ger-
maniae
Episcopi.
Iterum à
Saxoniarum
Principi-
bus con-
juratur
in Regem.

Rex
captivos
Principes
libertati
restituit.

Cum Ec-
clesia &
Pontifice
se recon-
ciliare sta-
tuit.

Alij Pon-
tifici, alij
Regi ad-
hærent.
*Lesnerus in
chron. Corb.
Cleinfor-
in chron.
MS.*

perfringere posset, per meliora consilia omnes Saxoniarum Principes, qui cum Magdenburgensi, Merseburgensi, Misnienſiſeſcopis adhuc in custodia servabantur, libertati reddi jubet. Bucco sive Burchardus Halberstadiensis Episcopus, quem in Ungariam deportari jusserat, & Salomoni affini Regi custodiendum tradiderat, cum secundo Danu- bio veheretur in exilium, mira solertia elapsus è navi, incolumis ad suos Halberstadium redijt. Et quàm incredibili ille omnium gaudio exceptus, tam invisus erat ante omnes Principes Regi; sæpeq; Regis insidijs ad mortem est petitus. Vir qui heroica fortitudine hætenus pro libertate Saxoniarum, & religionis integritate decertavit. Inter illa dum Rex in Bohemiam profectus, sollicitatum Bohemorum auxilia; & Salefeldiam ad Thuringorum fines evocavit Ottonem Gottin- gensem, collocuturus de Saxoniâ compescendâ; Episcopi ac princi- pes regni primùm Ulmæ, deinde Triburiæ 17 Calend. Novembris conveniunt; quò jam accesserat Sigehardus Patriarcha Aquileiensis. & Altmannus Pataviensis Episcopus, Pontificis legati, Rege se intra Oppenheim villam continente. Ex eo conventu denunciatum Regi, ut cum Pontifice & Ecclesia se reconciliaret, in ejusque arbitrio jus Regni relinqueret; vitam interea privatam Spiræ agendo, pessimos Regni Consiliarios, cum primisq; Episcopos à corpore Ecclesiæ præ- cisos, abs se dimitteret. Dura hæc Regi erant; sed quod desertus ab omnibus, in eam necessitatem venisset, Colonienſem, Bambergem- sem, Argentoratenſem, Basileensem, Spirenſem, Loſannenſem, Citicenſem, & Oſnabrugensem Episcopos, ceterosque pravorum consiliorum architectos aula egredi jussit. Veritus deinde ne Augu- stæ, quò Pontifex maximus à Germaniæ & Saxoniarum proceribus invi- tatus erat, coram infestissimis accusatoribus judicium subiret, prius ipse Italiam petere, & Pontifici se sistere decrevit, iterque illud mense Decembri ingressus est. Recognoscent, ex his, opinor, Saxones nostri Germanique, quam auctoritatem agnoverint majores ipsorum in Romano Pontifice, appellando toties ad Apostolicam sedem, quo impij & crudelis Regis dominatu, qui se lupum potius Saxoniarum, quàm Pastorem ferebat, liberari tandem possent, aliumque ex supre- ma ejus in Ecclesiam potestate subrogare.

Turbato in hunc modum Imperio, non modò Episcopi cete- rique Principes, sed & Abbates ac Monachi in factiones abierunt, alijs pro Rege, alijs pro Gregorio Pontifice decertantibus; quos in- ter Corbeienſes nostri ad Visurgim; ex quorum numero etiam Ber- nardus Monachus, vir eruditus, & Scholarum in illo Cœnobio mo- deratòr, prolixam accuratamque adversus schismaticum Regem, omnemque illam Regis factionem apologiam conscripsit, quam Hartwico postea Magdenburgensi Archiepiscopo dedicatam, publi- ci juris fecit, Hoc studio Monachus quidam Hirsaugiensis, aliq; Pon- tificis

tificis defe-
cique mu-
cem; quò
denſi bibl-
dem Cœ-
lis (quem
patronus
dacia & c-
tia Ursber-
Schismatici
pugnârunt
studium in
stræ prælu-
ex concub-
Ecclesiasti-
inflaret, o-
mana jura-

Et ja-
Italiam po-
vinculo se
amitteret.
stellum tri-
dis pedibu-
tra primi r-
spectavit a-
tandem di-
one, atque
ptismatis
admissus;
potestate
leturum, a-
re Regni e-
quam adv-
lata; nam
Ravennat-
transversu-
ta adversu-
Liemarum

tificis defensionem suscepere. Contra alij regie factionis schismatici-
cique multa calumniose ac perfide scripsere in Gregorium Pontifi-
cem; quos inter scriptor Apologia pro Henrico Rege, quem ex Ful-
denfi bibliotheca male protulit Ulrichus Hiltenus, transfuga ex eo-
dem Cœnobio ad Lutheranos Monachus. Accedit Benno Cardina-
lis (quem Ursbergensis perperam Brunonem vocat) Schismaticorum
patronus & antesignanus, à quo vita Gregorij VII Pontificis per men-
dacia & calumnias conscripta, ex eoq; ab hæreticis nostris ista convi-
tia Ursbergensi chronico inserta leguntur; tum quidquid istiusmodi
Schismaticorum fuit. Ita verò alij gladio, alij calamo per id tempus de-
pugnârunt, ut quemq; vel pro impio Rege, vel pro optimo Pontifice
studium inflammâret; vidisseque in hoc fœdo schismate hæresis no-
stræ præludia; tantumque deorat Lutherus aliquis, vel Calvinus, qui
ex concubinato Clericorum, Simonia præfulum, spolijs bonorum
Ecclesiasticorum, & vitijs Monachorum ac populi, tubam hæresis
inflaret, omniaque hæc libera esse doceret, quæ contra divina & hu-
mana jura tum agebantur.

Annus Christi 1077.

Gregorij VII Pont. 5.

Henrici IV Regis 22.

Popponis Ep. Pad. 2.

Et jam Rex xxv Januarij ex Burgundia, sæva hyeme, per Alpes in
Italiam pervenerat, ut intra constitutum anni tempus anathematis
vinculo solutus, Ecclesiæ & Pontifici reconciliaretur, nec jus Regni
amitteret. Protinus igitur ad Canusium, ubi cum Pontifex intra Ca-
stellum triplici muro cinctum morabatur, venit vulgari habitu, nu-
dis pedibus, supplex veniam petiturus. Atque ad portam Oppidi in-
tra primi muri septa, sub dio, perfrigidaque tempestate, jejunos ex-
spectavit ad vesperum, quod cum iterum, ac tertio fecisset, quarto
tandem die, Mathilde potentissima Italiæ scemina, Azzone Marchi-
one, atque Hugone Cluniacensi Abbate, à quo Colonia è fonte ba-
ptismatis susceptus erat, pro Rege deprecantibus, ad Pontificem est
admissus; & postquam jurejurando fidem dederat, se in Pontificis
potestate futurum, atque in Augustano concilio objecta crimina de-
leturum, absolutus est sub ea conditione, ut, nisi promissa fecisset, ju-
re Regni excideret. Non facile illustrior poenitentiae species in Rege,
quam advolutus ad pedes Pontificis fecit. Sed illa mox perfidiâ vio-
lata; nam ut primum à Pontifice discessit, in ipsa Italia à Guiberto
Ravennate Archiepiscopo, ceterisque Italicae factionis Episcopis in
transversum actus, ad ingenium & priorem pertinaciam redijt, mul-
ta adversus Pontificem, multa adversus alios molitus. Quam in rem
Liemarum Bremensem, Bennonem Osnabrugensem, Epponem Ci-
ticensem

Baron. ad
hunc an-
num Christi
1076.

Henricus
in Italiam
profectus
poeniten-
tiam agit.
Lambert.
Bruno.
Bertholdus
Domnizo
in vita Ma-
thildis.
Sigonius.

Sed mox
ad ingeni-
um redit.

Henrico
deposito
in Regem
eligitur
Rudol-
phus Suc-
vorum
Dux.

ricensem, & duos Burchardos Episcopos Lausanensem & Basileensem, ceterosque factionis suae proceres in Oppenheim ad aulam revocavit. Quibus cognitis, & Pontifici etiam significatis, Moguntinus, Wirceburgensis, & Metensis Episcopi: Rudolfus Suevorum, Wel-
sus Bojariorum, & Bortholdus Carentinorum Duces, Idus Martij, Forchemij Comitibus indictis, Henrico imperium abrogant, & Rudolphum Suevorum Ducem, virum armis, pietate, & virtute praestantem, Regem creant, quem 7 Calendas Aprilis Sigefridus Moguntinus Archiepiscopus in congressu Episcoporum ac Principum Moguntinae Regem consecravit; ea lege, ne Sacerdotia venderet, nec coronam sibi hereditariam vendicaret. Rex novus haud multo post apud Augustam Paschate celebrato, & Principum conventu ad Ezzelingam habito, in Saxoniam digressus, convolantibusque ad signa ejus Saxonibus, cum exercitu Herbipolim petiit, urbemque Henrico fidam unius mensis obsidione expugnat. Ibi dum in castris oppugnatione retardatur, mense Augusto lento gradu accedit Henricus Rex, resumpta Ulmae coronam, cum ingenti Bohemorum & Bojariorum multitudine. His Rudolphus Rex, motis castris, ad Nicrum flumen occurrit, hoste in altera ripa confidente, nec auso praelium ini-
re; ita tanquam per inducias discessit ab armis Henricus in Bojariam, Rudolphus in Saxoniam reduxit ad hiberna copias.

Benno
Episc. re-
cuperat
decimas
Ecclesiae
Osnabru-
geni olim
ablatas.
Ertou, de
chron.

Hoc anno Henricus Rex Bennoni Osnabrugensi Episcopo, quem cum Liemaro ex Saxonia Episcopis sibi conjunctissimum habuit, decimas à Corbeiensibus & Hervordiensibus olim ablatas, publico diplomate Ratisbonae consignato, reddi mandavit. Dignae antiquitatis tabulae, à Cleinsorgio relatae; sed quia vernacula lingua haec, uti ceteras, magno posteritatis damno exhibet: neque ipsum ex latina lingua exemplar pro prisca fide suppetit, rem paucis expediamus. Multis jam annis haec controversia agitata, ex quo ob Goswini tertij Episcopi conspirationem contra Ludovicum Pium Imperatorem pleraque decimae ejus Ecclesiae Corbeienfi Abbati, & Herivordienfi Abbatissae intra nostram dioecesein attributae. Igitur ut consequentes Episcopi, ita Benno, cum gratia apud Regem multum valeret, eas repetijt, annoque superiori in synodo Wormatiensi 20 Episcoporum & 10 Abbatum jus suum exposuit, omniumque consensu Decimae Bennoni adjudicatae sunt. Quam in rem produxit Hadriani, Leonis, aliorumque Pontificum literas, Wihoni primo Osnabrugensi Episcopo haud secus, quam ceteris per Saxoniam Episcopis, à Carolo M. omnes suae dioecesis decimas esse donatas; neque adversus haec Abbas Corbeienfis aliud proferre potuit, quam Meppiam Cellam sibi à Ludowico Pio, & Herivordenfi Abbatissae Bimidi Ecclesiam esse datam. Adhuc Benno protulit Ludovici Pij, Henrici I, trium Ottonum, aliorumque Imperatorum tabulas; quibus ab Episcopis &

& clero syn-
brugenfi d

At Re-
cùm jam C-
mis diffide-
alijs pro ip-
Germania
ta Bojaria a-
rere, aut fib-
Episcopos
Altmannu
profugit, in
mannus Ep-
plinam cle-
concione
Praepositus
mannum l
singulari b
ricis discer
haec vitia p
bus ac Regi
que tum n
plinam cle
Veru
bellaret, qu
oniam mo
scopis & P
gerent Sax
alij Molric
alij Strona
bus erat Sa
denburger
Merseburg
tificis: Al
jam ad Sax
Coorta pu
quod ad ar
praelio cafi

& clero synodi lectis approbatisque, Henricus Rex Ecclesiæ Osna-
brugenſi decimas ex integro tandem reddi imperavit.

Annus Christi 1078.

Gregorij VII Pont. 6.

Henrici IV Regis 23.

Popponis Ep. Pad. 3.

At Rex ab æmulo ſuo per id tempus arduis magis obvolutus; cum jam Germania duos Reges haberet, & ſciſſa inter ſe civilibus ar-
mis diſſideret, alijs Episcoporum ac Principum pro Rudolpho Rege,
alijs pro ipſo decertantibus. Eoque Henricus Rex, qui in ſuperiori
Germania partes ſuas firmabat, furore abripiebatur, ut Episcopos è to-
ta Bojaria ac Suevia exturbaret, eo quos aut Romano Pontifici adhæ-
rere, aut ſibi adverſari comperiebat, & in eorum locum ſuæ factionis
Episcopos & Schismaticos præſules obtuderet Eccleſijs. Quos inter
Altmannus Patavienſis Episcopus exul, ut referemus, Paderbornam
profugit, in quo etiam odio præcipitatus in fugam. Nam cum Alt-
mannus Episcopus, pro egregia in Romanum Pontificem, & disci-
plinam cleri formandam religione, Pontificis literas è pulpito pro
concione recitaſſet, quibus concubinæ interdicebantur, Engelbertus
Præpoſitus & ſcholæ magiſter, tanto furore debacchatus eſt in Al-
mannum Episcopum, concitando clerum & auditores, ut, ni Deus
ſingulari beneficio extraxiſſet periculo Episcopum, ex templo à Cle-
ricis diſcerptus periſſet; ita Henrici Regis patrocinio & exemplo,
hæc vitia paſſim libera erant, quæ ſub alijs religioſiſſimis Imperatori-
bus ac Regibus per Episcopos ſeveriſſimis poenis caſtigabantur. Nulli-
que tum magis inviſi erant, quàm boni ſyncerique Episcopi, qui disci-
plinam cleri, & impios Regis mores corrigendos ſuſceperant.

Verùm Rex, quo Rudolphum Regni æmulum, Saxonesque de-
bellaret, quàm potuit validum contraxit exercitum, quocum in Sax-
oniam movit. Nec ſegnior Rudolphus, conſpirantibus Saxoniarum Epi-
ſcopis & Principibus, in aciem prodijt. At quo minus Suevi ſe jun-
gerent Saxonibus, concurſum prælio 7 Idus Auguſti in loco, quem
alijs Molrichſtenheim in Franconia ad Strowam ſeu Stowim annem,
alijs Stronawiam in Haſſiæ finibus designant. Teſſera militaris Saxoni-
bus erat Sancti Petri; Eo alterum cornu Rudolphus, Wizelo Mag-
denburgenſis, Sigefridus Moguntinus Archiepiscopi, Wernerus
Merſeburgenſis, Adalbertus Wormatiensis Episcopi cum legato Pon-
tificis: Alterum Otto Gottingenſis exauctoratus Bayariæ Dux, qui
jam ad Saxonum partes redierat, & Eridericus Palatinus ducebant.
Coortâ pugnâ, Episcopi, in quos vis incumbibat, in fugam abjecti;
quòd ad aram magis edocti ſtare, quàm in acie. Magdenburgenſis in
prælio cæſus, Moguntinus, Wormatiensis, ac legatus Pontificis ægrè
ſe

Bruno.
Bertholdus.
Paulus
Bern.
Henricus
plures
Episco-
pos è ſe-
dibus ſuis
pellit.

2. A. 2.

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

Episcopus

se subduxere, quo minus in hostium potestatem venirent. Rudolphus tot legionibus nudatus acie excessit paulisper. Sed tanto acius pugnatum in altero cornu, Ottone & Friderico fortissimis Ducibus, quibus profugi ex altera ala sese conjungere Saxones, certi conjurati, que per gloriosam mortem potius occumbere, quam turpi fuga servari. Protractum pertinacibus animis praelium, editaque immanis strages per Rudolphi legiones; quas cum sustinere non posset Henricus, ipse totum agmen secum in fugam abstraxit, nec prius fugiendi finem fecit, quam tredecim leucarum spatium emensus, Herbipoli intra moenia consisteret. Moguntinus Archiepiscopus ex hostium manibus magno Saxonum gaudio retractus: Fridericus Palatinus cum victore milite ad castra diripienda se vertit: Otto fugientes continuata caede insecutus. Subinde Henricus Rex collecto Ratisbonæ exercitu iteratam in Saxoniam expeditionem parat. Post ubi edoctus Saxones 60000 armatorum multitudine stare in campo, in Sueviam deflexit, in eaque per mensem Novembris miles omnia sacra profanaque depopulatus est.

S. Altmannus
Episc. Patav.
Paderbornæ
exulat.

Gobelinus
atq. 6. c. 55.
Crantzius
lib. 5. Me-
trop. c. 14.
Auctor vi-
tae Altmanni.

Inter hæc Altmannus Pataviensis ab Henrico & clero suo ejectus, exilij locum quaesivit Paderbornæ, ubi in clero enutritus erat, & scholarum moderatorem egerat; receptusque est benignè à Poppone Episcopo, & optimis in clero amicis suis. Tanto verò istuc sanctissimo Episcopo jucundior vita erat, quanto clerum Paderbornæ integriorem, quam Passavij inveniebat (stabat namque adhuc Paderbornæ intra claustrum vetus Cleri disciplina, qualem Meinwercus, Rotho, & Imadus formarent). Hi deinde duo Episcopi, Poppo & Altmannus, Ecclesiam Apostolorum Petri & Pauli, quam ab incendio Monasterij Abdinghoviiani Imadi & Popponis liberalitas instaurarat, solemni ritu consecraverunt, uti hæc Gobelinus, Crantzius & alij retulerunt. Satis opinor Altmanni exulantis apud Paderbornenses hospitium, & consuetudo cum Poppone Episcopo ostendit, tam Poppo nem, quam Paderbornenses steterisse in communione cum Gregorio VII Pontifice, cujus legatum Altmannum tam libere humaniterque exceperunt: neque per has turbas se schismati Henrici Regis miscuisse; haud secus quam universæ passim Saxoniae Westfaliaeque cum Episcopis suis Ecclesiae fecerunt, præter Liemarum Bremensem, & Bennonem Osnabrugensem Episcopos, quos ob id factum Saxones passi non sunt intra suas dioeceses consistere, eoque necesse habuere aulam & castra Regis exulum in modum sequi.

Annus Christi 1079.

Gregorij VII Pont. 7.
Henrici IV Regis 24.
Popponis Ep. Pad. 4.

Proximo

Proximo abhinc anno Henricus Rex debilitatus clade superioris anni quievit; neque Rudolphus Rex, pacis amantissimus, arma intulit. Uterque interim Rex legatos suos Romam misit, quisque causam Pontifici probaturus. Ab Henrico missi Benno Osnabrugensis, & Verdunensis Episcopus. Pontifex coacto concilio, etsi Saxonum legati multa adversus Henricum Regem quererentur, nihil tamen stattere voluit, priusquam in comitijs Germaniæ coram legatis suis Henrici causa cognita, & facinora probata essent. Quod quam ægre tulerint Saxones, constat ex epistolis eorum ad Pontificem missis, & à Brunone relatis. Excessit hoc anno Hildolphus Coloniensis Archiepiscopus, factionis Henrici tenax, homo parum frugi, & non nisi ad herbas domesticas datus, eoque, ut Conradus Monachus scribit, Deo vindice substractus est vita; qualis plerorumque Schismaticorum Episcoporum infelix exitus fuit. Subrogatus Sigewinus Archiepiscopus, Præsul innocentis vitæ, una tantum labe notatus, quod ad Henrici partes se incautius abduci passus.

Bruno.
Berthold.

Defuncto
Hildulpho Archiepiscopo Coloniensi. Subrogatur Sigewinus.

Per hæc pacis intervalla Poppo Episcopus Basilicam S. Michaelis, rogatu Warini Corbeienfis Abbatis, quam ipse Abbas construxerat dotaratque, in monte haud procul ab Oppido Huxariensi sollemnibus Ecclesiæ caremoniis dedicavit. In qua celebritate Episcopus noster, præfente Ottone Duce & bellatore Saxonum, præclaram ad populum orationem habuit, in quam rem hæc antiquitatis tabulas proferre libuit.

Poppo consecrat Ecclesiam S. Michaelis. Conradus Monachus in vita Wolphel. Abbatis. Brezvel.

Warinus Abbas Corbeienfis, Monasterij SS. Martyrum Stephani atque Viti, petitioni filii sui Humberti Monachi pie assentiens, Basilicam in monte quodam è regione nostræ civitatis in laudem Dei et venerationem S. Michaelis Archangeli construxit, quam venerabilis Ecclesia Patherbrunnensis Episcopus Poppo dedicavit. Assignavit autem Abbas eidem Ecclesiæ pro sustentatione prædicti Humberti presbyteri, et Simonis conversi, cui Abbas pie conversationis habitum tradidit, aliorumque ibidem Deo servitutorum cum consensu et consilio congregationis et familie sibi creditæ, de sitva in qua Ecclesia sita est, ad XC jugera, et villulam Valabuson, et unum mansum in Averedessun, alterum in Aldenthorp, tertium in Werethon. Advocato Abbatis Ottone Duce assentiente, et traditionem hanc confirmante, ut et Episcopo Poppo in Dominica adventus sermonem ibi in conspectu totius cleri et populi habente, et prædicta Banno suo semel iterumque et tertio confirmante sub sigillo Episcopi et Abbatis 1079 ind. 2.

Annus Christi 1080.

Gregorij VII Pont. 8.
Henrici IV Reg. 25.
Popponis Ep. Pad. 5.

Gggg

Annus

Proximo

cum suffragia ceterorum expeterentur, retro altare latitans se abscon-
dit, ne damnationis sententiam adversus verum Pontificem coge-
retur pronunciare. Non destitit exinde Benno, conscientiae stimulis
agitatus, per saniora aliorum consilia inquirere modum, quo se
Pontifici reconciliaret.

At Henricus tanto Episcoporum ad partes suas accessu, eorum-
que adversus Romanum Pontificem sententiâ accensus, literas furo-
re resperfas dedit ad Pontificem. Ejecti Episcopi & Abbates, qui
Pontifici adhærebant, e sedibus; quorum alios ad gratiam, alios ac-
cepta pecunia reposuit; nec alios fere, quam vanos & indignos
tanto munere homines: interque hos Hermannus quidam Lupoldi
Ducis filius in locum Altmanni, Paderbornæ apud nos exulantis,
obtrusus. Foeda Ecclesiarum ubique per Germaniam perturbatio:
nec ulla pars Imperij integrior mansit quam Saxonia, cujus Episco-
pi non minus, quam Duces pro Pontifice, religione & libertate gen-
tis suæ conjurati, stabant. Adversus hanc igitur expugnandam hoc
ipso anno Henricus validum denuo exercitum collegit; traxitque
secum xiv Episcopos: horum Principes Colonienfis ac Trevirenfis;
quibuscum in Saxoniam est regressus. Nec segnior Rudolphus Rex
cum ingenti Saxonum multitudine occurrit. Quo per exploratores
renunciato, cum Henricus Rex se numero imparem didicisset, ad
callidas artes versus, partem equitatus immisit in agrum Goslarien-
sem, qui obvia flammis absumeret, eoque distraheret Saxones; ipse
cum robore militiæ Erfurtum perrexit, incensaque post spolia urbe,
in superiorem Saxoniam movit: seu quod jam bis fusus à Saxonibus,
prælii aleam subterfugeret: seu quod istic Bohemorum auxilia spera-
ret. Objecit se ad Naumburgum Rudolphus, ratus cum Episcopis
urbem peti in spolum. Quo cognito Henricus ad Elstram amnem
deflexit, castris in ripa positus; ac postero die, decimo videlicet quinto
Octobris, explorata Saxonici equitatus raritate, manè aciem instrui
jussit. Idem facit Rudolphus, & cum peditatus, qui nondum accessse-
rat, debiliior esset, partem equitum peditem agere jubet; inde lento
gradu progressus est in hostem, Episcopis psalmum octuagesimum
secundum decantantibus. Inter hæc perventum ad Gronam palu-
dem, cujus interventu acies utraq; dirempta, dum Saxones corpora
curarent. Instauratis viribus Saxones ad caput paludis circumgressi,
pugnandi copiam offerunt, quò dum hostis occurrit, acre prælium
est confertum. Primoq; impetu ala, in qua Henricus pugnabat, aver-
sa est in fugam, Rege inter primos prælio excedente; sed tanto ma-
jus periculum urgebat in altera Saxonum ala; quam postquam Ot-
to Dux integre restauravit, fulminis instar in hostes est invecus. To-
tus deinde Henrici exercitus est obtritatus, ac pars e vestigio cæsi, pars
pecudum ritu in Elstræ flumen acti. Tum verò in castra diripienda

Rudolphi
post vi-
ctoriosam
pugnam
obitus.

Mors E-
gilberti
Episc.
Mindens-
is.

versi sunt victores, in quibus omnis sacra supellex, multa-
quæ præ-
terea vasa aurea xiv Episcoporum reperta, multa-
que in spoli-
um con-
gesta. Prospera hæc obscuravit casus Rudolphi, qui è prælio exporta-
tus erat in castra, dextera manu amputatus. Is ubi victoriam didicit,
cessitque suis, tanquam alter Epaminondas: Nunc lætus, inquit, pa-
tiar & moriar. Triduum superfuit, ex quo sacris omnibus rite provi-
sus decessit. Corpus magno omnium luctu Merseburgi humatum.
Post illa xii Novembris excessit è vita Egilbertus xvii Minden-
sum Episcopus, qui jam per annos xxv Ecclesiam suam præclara lau-
de administrarat; quemadmodum Auctor vitæ D. Annonis eum
decus sui sæculi appellat, & Henricus de Hervordia virum Pontifi-
calis modestiæ, gravitatis, & innocentiae celebrat. Corpus in Eccle-
sia D. Martini, quam à Sigeberto constructam ipse dotarat, huma-
tum est; subrogatusque haud multo post Reinwardus ab Ottone Ho-
stiensis Episcopo, legato Apostolico Gregorij Pontificis per Saxoniam,
clero populoque acclamante; sed tanto post acerbius tractatus
est ab Henrico Rege monarchiam Episcoporum per Germaniam
affectante.

Annus Christi 1081.

Gregorij VII Pont. 9.

Henrici IV Reg. 26.

Popponis Ep. Pad. 6.

Clade superioris anni, & Rudolphi Regis morte, in diversa actus
Henricus Rex, expeditionem Italicam apparare cœpit; seu ut Ponti-
ficem sibi placaret, seu ut eundem è sede deiceret, reposito Guiber-
to falso Pontifice, quem ad omnia facinora obsequentem haberet.
Sed eam expeditionem improbârunt amici, qua Saxoniam victoria
insolentem relicturus esset. Quapropter misit legatos ad Saxonum
Principes congregatos, per quos petijt filium suum deligi Regem
Saxoniae, cumque ad gentis ingenium educarent; quod si facerent,
nunquam se Saxoniam intraturum. Hos legatos Otto Dux facillè
cum hoc responso dimisit, Ex feroci, inquiens, bove non nisi fero-
cem vitulum expectari posse, ideo non alio se filij, quam patris desi-
derio teneri. Quæ consilia cum non procederent, misit Rex in Sax-
oniam, qui locum colloquij & tractandæ pacis peterent. Id etsi Sax-
ones fraudulenter satis agi intelligerent, non tamen abnuerunt, con-
dixeruntque sylvam Capuanam ad Visurgim. Eò sub initium Febru-
arii ad constitutum diem ab Henrico missi convenère quinq; Episco-
pi, Colonienfis, Trevirensis, Bambergensis, Spirensis, & Trajectensis.
Totidem ex parte Saxonum aderant, interque hos tres Archiepisco-
pi, Moguntinus, Salisburgensis, & Magdeburgensis, duo præterea
Episcopi Poppo noster Paderbornensis Episcopus, & Udo Hilde-
mensis,

Agitur de
pace in
conventu
Capuano
ad Visur-
gim.

Sigevvinnus
Colo.
Egilbert.
Trevir.

1177

8330

mensis, atque ingens Saxoniorum Procerum numerus; cumque legati hi Regis rem secreto prius inter Principes tractari peterent, reclamant libera voce Saxones, eaque quæ pertractanda haberent, palam omnibus audientibus exponere voluerunt. Postquam consedere, diu silentium fuit, neutris proloquentibus; quod Saxones intente expectarent, quænam à Rege postularentur: nec se congressum hunc, sed Regem petiisse cogitarent. Tandem longas silentij moras abrupte Gebhardus Salisbergensis Archiepiscopus gravi, & digna ad posteritatem oratione, quam hic ex Brunone referre libet.

Episcopi venerabiles, ceterique, quos videtis adesse, Principes Saxonicæ, hanc operam mihi dignati sunt imponere, quatenus animos omnium mei sermonis officio debeam vobis exponere. Unde vos omnes sacerdotes sancti, ceterique primates eximii, rogatos esse volo, ut me dignemini patienter audire, et causæ communi, quam sum jussus agere, animum tranquillum, quo verum examinare possitis, adhibere; quod non plus nostra, quam vestra (si vultis) interest, quæ sum dicturus, agnoscere. Vestro ipsorum testimonio fidenter inde nitimur, quod vos, quanquam à nostra societate discessistis, à veritatis amore non discedere confidimus: vestro (inquam) testimonio probare volumus, quantis injuriis, quantis contumeliis sumus affecti, dum toto animo, tota voluntate (sicut decebat) Regis eramus servitio subjecti. Vos ipsi scitis, quoties singillatim vel communiter vestrum petivimus auxilium, quo probenola servitute nostra, vel hoc ex intercessione vestra redderet nobis præmium, ut à multarum, quæ nos importabiles premebant, levaret fasce calamitatum. Hoc quod sæpe posulavimus, optime scitis: et quid postulando profecimus, similiter optime scitis. Inde vos non incusamus, quod vos pro nostra causa, quamvis parum nobis prodesset, sæpe laborasse cognovimus. Quale vero præmium nostræ devotioni dederit ultimum, quid opus est dicere: cum manifestum est, oculis omnium, quod hoc, quod habuit maximum, nobis rependit extremum. Sacerdotes namque non solum de nullo crimine convictos, sed nec legaliter accusatos, aut in vincula (sicut latrones) coniecit, aut à sedibus suis, quos capere non poterant, omnium rerum suarum nudos effugavit. Ecclesiarum bona, quibus Episcopi vel ipsi vivere, vel pauperes Dei sustentare deberent, scelerum suorum fautoribus dissipanda concessit. Terram nostram multis jam vicibus igne ferroque vastavit, cognatos sive milites nostros in nostris finibus innocentes occidit, cum nulla fuisset ei causa bellorum, nisi quod servos habere volebat filios hominum liberorum. Sæpe ipsum, sæpe vos singulos et universos suppliciter oravimus, ut gladio deposito causam nobiscum iudicis ageret, et nos vestrum per omnia iudicium secuturos animo libenti spopondimus. Quid his omnibus profecerimus, vos ipsos in testimonium vocamus. Ergo nos, qui nunc adsumus, cum omnibus, quos tenet Saxonica tellus, vobis à sanctissimi Christi sacerdotes, et vobis à nobilissimi Principes, et fortissimi milites humiliter supplicamus, ut memores omnipotentis Dei, vestrique officii, vos quod estis animarum pastores, non perditores vocati, vos verò, quod gladium

Conradus
Traject.
Rupert.
Bamb.
Herman.
Spiren.
Siegfridus
Mogunt.
Gebhard.
Salisb.
Hardevv.
Magdeb.
Poppo
Paderb.
Udo Hilde-
sim.
Salisbur-
genfis Ar-
chiep.
oratio ad
congrega-
tos Epi-
scopos &
Principes.

oratio
ad
congrega-
tos
Epi-
scopos &
Principes.

dium ad defensionem, non ad internecionem accepistis innocentum; cogitetis, et nos vestros fratres in Christo, vestros cognatos in carne, ferro et flamma amplius persequi ne velitis. Quod haecenus molestiarum à vobis perpeffi sumus, vobis donantes peccatis nostris imputabimus, et correptionem divinae pietatis appellabimus: dum posthac injuriarum de vobis securi esse possimus. Gladium et ignem deponite, et (sicut decet homines Christianos cum Christianis) causam rationibus, non cedibus agite, et quod ante cruoris effusionem postulavimus, nunc saltem vel cruore nostro satiati praestate. Multas quidem nobis arumnas Dominus vester Henricus crudeliter intulit, multis calamitatibus nos ultra modum fatigavit, et tamen ecce parati sumus, cum nobis Regem, sicut olim fuit, accipere: ecce parati sumus ei fidelitatem et subjectionem jurare, et juratam, fideliter et libenter servare. Tantum vos hoc veris assertionibus astruite, ut nos, salvo nostro ordine, et laici possint facere hoc sine fidei sacrae detrimento; nec nos ab isto campo recedemus, donec omnia, quae dixi, compleverimus. Si verò nostras sententias dignati fueritis attendere, veris, et manifestis, et ex scripturarum testimonio firmis rationibus ostendemus, quod Dominum Henricum nec clerici nec laici Regem habere possumus cum animarum nostrarum salute. Nunc ergo vel vos nobis, quod iuste possit regnare, probabiliter ostendite, et nos sub eius regnum socios fideles accipite; vel nobis, quod Rex ille esse non possit veraciter probare permittite, et nos contra rationem ut hostes persequi desinite. Quod si objicitis, sacramento, quod ei jurastis, vos esse constrictos, simili modo confirmabimus, nullo sacramento jure vos ad nostram persecutionem posse compelli. Haec igitur est summa nostrae petitionis, ut Dominum Henricum, vel vos jure posse regnare nobis probabiliter ostendatis, vel nos nobis cum non posse veraciter ostendere sinatis, et cum res alterutra fuerit demonstrata, nos igne ferroque persequi cessetis.

Legato-
rum Hen-
rici astutia
& tergiver-
satio.

Dicta Salisburgensis Archiepiscopi omnium Saxonum Episcoporum ac Principum consensu, magnoque plausu sunt excepta. Ad ea Henrici legati responderunt, non se ad decidendam hanc causam venisse, neque eam potestatem habere, quae ab Rege & cunctis Regni Principibus requirenda sit; eoque petere se inducias in mensem Junium, quo interea Principum Imperij convocatio fieri posset. At satis intelligebant Saxones, has inducias ex compositis ipsorum dolis quæri, tantumque hoc agi, ut quiescente Saxonia, Henricus per hac in Italia res suas firmaret; dejectoque è sede Apostolica Gregorio VII, Clementem adulterinum Pontificem subrogaret; Eo magis exacerbat Saxones, fidi Apostolicae sedis defensores. Hinc palam Otto Dux ad legatos Regis. Itane, inquit, nos stolidos reputatis, ut non intelligamus, quod vestrae calliditatis sit consilium? securitatem à nobis petitis, ut securi Apostolicam sedem turbetis, eumque, qui nostrum et totius Christianiorum bis est caput, pro libidine vestra tractetis. Et quoniam illa pax, velle corpori parcere et servire in caput? si pacem, ut medici sanitatem, sincere vultis in corpore, integram date, quae capiti et membris sit communis, aut nullam à nobis

nobis impet-
mur, et ingi-
Italia res v-
Henricum
nos per abs-
vestris sit
acclamant

His
gressus est
pum ex Sa-
agebat. P-
maniam d-
Leoninam
literis coh-
& Saxones
singulos ac-
js eligendu-
Inde junct-
Archiepisc-
mitum He-
Giselberti
sem, virum
stum, & bo-
per id temp-
Laurentij
numero ac-
Fridericu-
fudit. Sub-
tinendo.
timerentq-
Henrico p-
maticos op-
sunt. Et i-
in plano ca-
tum credid-
in Saxonia
Christi exc-
guntino A-
Principum
In ha-
lia bella p-
Ecclesiare
scriptum e-

nobis impetrabit. Pergite nunc, quod cepistis, iter tenete, nos brevi sequemur, et ingrati vobis hospites stabimus in finibus vestris: nec ab reditu ex Italia res vestras male custoditas reponetis; certe tribus jam praeliis victores Henricum fudimus, aderit ad alia praelia Deus. Quia scire vos volumus, nos per absentiam vestram Rectorem Regemque habituros, qui nos ab injuriis vestris sit vindicaturus. Ita proloquentem Ottonem miles & vulgus acclamando excepit.

His nihil commotus Henricus, mense Martio iter in Italiam in-
gressus est; quem nullus præter Liemarum Bremensem Archiepisco-
pum ex Saxonibus comitatus, cujus potissimum consilij omnia Rex
agēbat. Paschate Veronæ celebrato, Italiam haud secus quàm Ger-
maniam divexat; expugnatique vicinis locis, Romam accedit, &
Leoninam urbem, opere casto obsidet. Inter hæc Pontifex diversis
litteris cohortatus est Episcopos & Principes ad concordiam; quibus
& Saxones animati, missis ad Germaniæ Principes litteris, hortantur
singulos ad alium Regem in locum Rudolphi communibus suffragi-
j seligendum. Mense Junio Franciam Orientalem ingressi vastant.
Inde junctis Suevis, fidis semper bellorum suorum socijs, in conventu
Archiepiscoporum, Episcoporum, Ducum, Marchionum, & Co-
mitum Hermannum Lutzenburgicum Regem deligunt, quem alij
Giselberti, alij Conradi Comitis filium volunt, Comitem Salmen-
sem, virum, ut Marianus appellat, Lotharingum, sapientem, mode-
stum, & bellica fortitudine insignem, cui opibus & armorum gloria
per id tempus, Ursbergenſis judicio, nemo par erat. Hunc pridie D.
Laurentij regio titulo exornarunt. Is altero die cum exiguo suorum
numero ad fines Bojariæ & Franciæ Orientalis, lætis Regni auspicijs,
Fridericum Staufenſem, quem Henricus Vicarium Regni reliquerat,
fudit. Subinde Saxones domum regrediuntur, certi de Rege suo re-
tinendo. At cum adversæ partis Principes electionem agrè ferrent,
timerentque Hermannij probatam virtutem, qui Conrado fratre pro
Henrico pugnante, ipse caput suum pro Orthodoxis adversus Schis-
maticos opposuerat, per Ottonem Ducem omnia turbare aggressi
sunt. Et ille jam pollicitationibus illectus, vacillare cœperat; cum
in plano campo equo excussus crus fregit; quo casu se à Deo moni-
tum credidit, ne Saxonum causam defereret. Igitur Hermannus
in Saxoniam invitatus incredibili omnium gaudio ante Natalem
Christi excipitur Goslariæ, festoque D. Stephani die à Sigefrido Mo-
guntino Archiepiscopo in corona Episcoporum ac Saxoniorum
Principum Rex inungitur.

In hac rerum mutatione Benno Osnabrugensis Episcopus civi-
lia bella pertæsus, statuit desertis Schismaticis se cum Pontifice &
Ecclesiæ reconciliare, ac tandem ad quietem redire, modò Regis re-
scriptum de recuperatis decimis integrum maneret. Qua super re
Pontifex

Henrici
protectio
in Italiam.
Bruno.
Berthold.
presbyt.
Sigebert.
Albert.
Stadenſ.

Saxones
novum
Regem
eligunt
Herman-
num Lut-
zenbur-
gicum.

Norbert.
Abbas
Iburg. in vi-
ta Benno.
Benno
Ep. Oſna-

brug, in
gratiam
cum Pon-
tifice re-
dit.

Tom. X. con-
cil. Paris. e-
dit. recent.
lib. 9. epist.
Gregor.

Pontifex certior factus monuit per literas Altmannum Passaviensem Episcopum, Paderbornæ exulantem, legatum suum, uti eum benigne cum ceteris recipiat. Quam in rem ipsas Pontificis literas recitamus.

Quia vicem nostram in Teutonicis partibus prudentia tue commisimus, discretionem tuam diligenter monemus, sicut jam aliis literis ad te destinatis (si pervenerint) fecimus, ut consilio fratris nostri Saltzburgensis Archiepiscopi, et aliorum confratrum nostrorum Episcoporum, eos, quos adherendo H. à proposito veritatis errasse cognoscitis, studiosè revocetis, et qui redire voluerint, fraterne suscipiatis, et maxime Osnaburgensem Episcopum, quem nobis velle fideliter adherere audivimus, benigne suscipiatis, et fraterno auxilio contra quamlibet injuriam inferendam ei occurrere, ubi opportunum fuerit, non hesitetis; et litem, quam de decimatione Ecclesie sue habet cum Corbegenſe Abbate, vel iuste ante vos terminare, aut absque lesione sue Ecclesie certum tempus ipsius ante nos terminanda ex utraque parte statuere. Vale.

Ad hanc Pontificis commendationem per Altmannum obtentam, hoc anno Benno Episcopus in suam diocesim, à qua multos annos exulabat, reductus est, multa exinde præclara pro Ecclesie sue ornamento molitus. Auctor est Wittius, postquam Hermannus Rex intellexit, Bennonem Henricianæ factionis Episcopum rediisse ad Ecclesiam suam, haud multò post & ipsum Regem cum milite intrasse diocesim, ac Osnabrugum, cui Episcopum incluserat, obsedisse: quem Eggebertus Marchio Saxonie & Udo Hildesimensis Episcopus ab urbis oppugnatione avertè; quòd jam à Pontifice in gratiam receptus, Henrici partes ejurasse compertus esset.

Annus Christi 1082.

Gregorij VII Pont. 10.

Henrici IV Regis 27.

Popponis Ep. Pad. 7.

Henricus
Italiam
vastat.
Berthold,
presbyt.
Bibliotheca-
rium.

Hærebat per hæc Henricus Rex in alterum annum in Italia; regressusque per quadragesimam ad urbis obsidionem, tanto furore impietatis, ut cum vi expugnare non posset, submitteret sacrilegos auro conductos, qui Basilicam S. Petri incenderent, civesque à muris ad flammam restringendam avocarent; at Gregorius Pontifex, facto signo crucis, momento totum incendium restinxit. Igitur cum hæc non procederent, exercitum ob æstivos calores reduxit in Longobardiam, relicto in agro Romano Guiberto Antipapà, qui urbem infestaret. Quæ postquam in Germaniam sunt perlata ad Hermannum Regem, nihil sollicitius habuit, quàm laboranti Pontifici subvenire. Et jam collectis ex Saxonia & Imperio copijs, in Italiam intendebat iter; cum mors Ottonis, Ducis prudentissimi, renunciatur.

Ottonis
Ducis
mors.

Hunc

Hunc qui
veritus, ne
expeditione
nibus sibi
nium Saxo-
Northen
quòd in ut
haberet: v
dentissimu
mus, satis
cognome
tharij Imp
Bichiling,
præterea f
prima den
tentissimis
una Frider
berg, alia
quam ex h
Ad hunc m
procures in
pem, qui in
pho Otton
Saxonem f

Per h
palatium r
tatu exorn
bas omniu
cimarum p
Bennonem
decreto rep
postulation
omnia libe

In non
te clementia
tam præsent
wardus ex
rum duobus
firmaremus
rationabili
assentientes
eis, et confir
Corbeienſe

Hunc quia totius Saxoniae vicario munere praefectum constituerat, veritus, ne quid ejus excessu turbaretur in Saxonia, intermissa Italica expeditione, in Saxoniam properavit; quam & pacatam, & in omnibus sibi fidam reperit. Ottonis corpus Northemium magno omnium Saxonum luctu deportatum ad tumulum; quapropter & Northemenfis non minus, quam Gottingensis Dux appellatus est, quod in utroque loco amplas, & hereditarias bonorum possessiones haberet: vir, ut Bertholdus in ejus obitu ad hunc annum scribit, prudentissimus, decus & columen Saxoniae; quod & ea, quae retulimus, satis commendant: Filij Ottonis tres numerantur, Henricus cognomento Crassus, Landgravius ac pater Rikecae conjugis Lotharii Imperatoris, qui bello Frisico occubuit: alter Cuno Comes de Bichiling, tertius Sigefridus, Comes Bomeneburgensis. Quatuor praeterea filias habuit Otto recensitas ab Alberto Stadenfi, quarum prima denupta est Thiemoni Marchioni Withinensi. Tres aliae potentissimis in Westfalia Comitibus datae in matrimonium: harum una Friderico Comiti Arnsbergensi, alia Ottoni Comiti de Cappenberg, alia Hermannno de Cavele Comiti Ravensbergensi, ultima, quam ex his quintam designare visus Stadenfis, a famulo abducta. Ad hunc modum Otto Dux per connubia filiarum sibi Westfalorum proceres in societatem belli conjunxit. Clarissimi hujus Ducis stirpem, qui inquirunt, alij ex Henrico Ottonis M. fratre, alij ex Ludolpho Ottonis M. filio ac Suevorum Duce trahunt: omnes origine Saxonem statuunt, ex Ottonum Imperatorum familia.

Cranczins
lib. 7. Sax.
c. 15.

Meibomig.

Per hunc in Saxoniam reditum Hermannus Rex Goslariam ad palatium regium divertit, magno Episcoporum & procerum comitatu exornatus. Quo in congressu Marquardus Corbeiensium Abbas omnium sui Cœnobij, & Herivordensium privilegiorum, & decimarum possessionem à novo Rege confirmari petijt, ut adversus Bennonem Osnabrugensem Episcopum decimas ex Henrici Regis decreto repetentem se prae muniret. Et Rex Hermannus secundum

postulationem Abbatis tam Corbeiensibus, quam Herivordiensibus Ab Her-
omnia liberaliter rata habuit, quam in rem ipsum diploma reddimus. manno
Rege pri-
vilegia
Corbei-
ensis
confir-
mantur.

In nomine sanctae et individuae Trinitatis, Herimannus divina favente clementia Rex. Noverint omnes sanctae Dei Ecclesiae, atque fideles regni, tam praesentes quam futuri, quod venerabilis Abbas Corbeiensis, Marquardus exoravit clementiam nostram, ut cyrographa praedecessorum nostrorum duobus Cœnobiis sibi commissis olim collata, nostra quoque auctoritate firmaremus, nostraeque illis confirmationis cartulam adjungeremus. Cuius rationabili et iusta petitioni coram Episcopis, ceterisque Principibus nostris assentientes, sicut in Apostolicis et Imperialibus assignatis scriptis concessum eis, et confirmatum est, decrevimus atque jubemus, ut utrumque Cœnobiū Corbeienſe videlicet Monachorum, atque Herivordenſe Sanctimonialium,

Hhhh

cum

cum omnibus ad ea pertinentibus, sub Apostolica, et Imperiali tuitione nostra plenissima libertatis jure fruatur. Volumus enim ipso donante, quo favente regni gubernacula suscepimus, omnium Ecclesiarum jura infra regna nostra firmiter stabilire, concessionem antecessorum nostrorum singulis Ecclesiis suas confirmare, omnibusque Deo famulantibus maxime Monachis ad divinum cultum debita solatia clementer impendere. Habent igitur præfata Monasteria eandem, quam hactenus, et deinceps libertatem, ut nullus Successorum nostrorum ipsa, vel res eorum aut in beneficia dare, aut alio injuste vertere præsumat; sed liceat prælatis res suas intus vel foris cum consilio fratrum suorumve, regulariter et canonice disponere, et sine cujuslibet contrarietate, vel contradictione liberaliter possidere. Decimas, vel Decimales Ecclesias, immo universas possessiones suas in quibuslibet Episcopis, præcipue in Bremensi, Osnabrugensi, et Paderbornensi, ubi plurimas habent. Et res aut Decimas ita integerrime teneant atque possideant, sicut ab antecessoribus nostris, Regibus videlicet et Imperatoribus, hactenus habuerunt atque possederunt. Aliter enim Dei servitio persistere non poterunt, cum præbenda eorum ex majori parte de decimis constituta sit; Episcopis vero, quibus servitia et mansionatica debent tempore circuitus sui, secundum scripta sua singulis annis persolvant. Proinde utrique congregationi regularis electionis potestatem concedimus, et qui ordinati fuerint, si forte, quod absit, in aliquo deliquerint, non præter canonicam et regularem deponantur examinationem. Et ut hæc auctoritas concessionis atque confirmationis nostræ firmior habeatur, et per futura tempora a cunctis fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrisque præsentibus et futuris melius credatur, diligentiusque observetur, manu propria subter eam firmavimus, et sigilli nostri impressione assignari iussimus.

Signum Domni Herimanni Regis invictissimi.

PM
RN

Brün Cancellarius vice Sigefridi Archicancellarii recognovi. Data 3 Non. Augusti Anno Domini Incarnationis MLXXII. Domni Herimanni Regis I. Indictione V. Actum coram multis Principibus in palatio regio Goslaræ in Dei nomine feliciter Amen.

Annus Christi 1083.

Gregorij VII Pont. II.

Henrici IV Regis 28.

Popponis Ep. Pad. 8.

Henricus ur-
bem Leoninam
capit, &
Gregorium Pont.
pellit.

Bertholdus.
Marianus.

Annus inter hæc elapsus MLXXXIII, quo per absentiam Henrici Regis in Italia, Hermannus Rex magno Principum Catholicorum populique studio ac quiete imperabat; sed tanto funestius Henricus Rex tumultuabatur in Italia. Nam ut Bertholdus presbyter memorat præsens temporum inspector, Rex contracto ex hibernis exercitu, sub initium veris, majori quam unquam conatu Leoninam urbem ante Pentecosten aggressus per civium socordiam cepit; quo belli impetu Basilica SS. Petri & Pauli direpta, & magna pars destructa.

Paulo

Paulo ante
rat, habebat
tiora, hæc
Guibertum
viditque B
tri, vivo a
Et cum be
scoporum
episcopi, a
num refera
nicos Episc
ni imperiu
tholicis Ep
rum Sacer
in Teuton
bula in Mo
tes, nobile
Laicos mu
gibus & In
mania à C
huc interri
Collegia, &
modo Lie
Bavarus, ex
Schismatic
erat, interq
que Saxoni
quicquam
niret Rex,
quæ haud
scopi, ejus
donavit, p
Regis tabu
fides erga
extollatur.

In non
cundi divi
divæ memo
Deo placita
fros, fide
obrem Lier
minis nostri
ut pro sua
enim gens S

Paulò ante Pontifex cum Cardinali in Adrianam molem se recepe-
 rat, habebatque in potestate Tiberinos montes, & loca urbis muni-
 tiora, hærebatque Pontifici fida nobilitas. Tum verò Henricus Rex
 Guibertum Pseudopontificem in Romana sede per vim collocavit,
 viditque Roma, quod nunquam viderat, monstrum in Cathedra Pe-
 tri, vivo adhuc, & undecim annis regnante Gregorio vii Pontifice.
 Et cum bestiam illam, ut Blondus vocat, nullus orthodoxorum Epi-
 scoporum initiare veller, evocati Mutinensis & * Aretinus Pseudo-
 episcopi, à quibus consecratus est; quamvis alij id adsequentem an-
 num referant, addantque Bononiensem, & Cremonensem schisma-
 ticos Episcopos. Unde & Rex sibi sacrosanctum illud orbis christia-
 ni imperium sumpsit in exturbandis per Italiam & Germaniam Ca-
 tholicis Episcopis, quotquot Gregorio vero Pontifici, & Catholico-
 rum Sacerdoti hære deprehensi sunt. Hinc ut Bartholdus scribit,
 in Teutonicorum Regno Episcopi, clerici, & nobiles certatim lati-
 bula in Monachorum cellis quævivere; visique Marchiones, Comi-
 tes, nobiles magno numero Monachi vitam amplexi, vilissima inter
 Laicos munia obire. Interim Roma nihil sub barbaris, nihil sub Re-
 gibus & Imperatoribus conturbatius viderat; neque foedius Ger-
 mania à Christiano Rege; sed in hac procella temporum Saxonia ad-
 huc interrita, & in fide Pontificis immota stabat, suosque Episcopos,
 Collegia, & Cœnobita armorum dominatu tuebatur. Unus tantum-
 modo Liemarum Bremensis & Hamburgensis Archiepiscopus, gente
 Bavarum, ex Saxonis Episcopis Henrico adhuc à latere hærebat inter
 Schismaticos Episcopos; is quia invisus Regem in Italiam comitatus
 erat, interque horum pravorum consiliorum artifices habebatur, ne-
 que Saxones illum passi consistere apud se, nec ex bonis Episcopatus
 quicquam subministrari permiserunt. Hujus ergo tenuitati ut subve-
 niret Rex, Eltenensem illi Abbatiam Sanctimonialium Virginum,
 quæ haud procul Embrica ad Rhenum ex hereditate Meinwerci Epi-
 scopi, ejusque sororis & consanguineorum opulenta erat, Liemaro
 donavit, perpetuo jure possidendam. Quam in rem extant Henrici
 Regis tabulæ hoc anno Romæ consignatæ; Et cum in ijs Saxonum
 fides erga Romanum Pontificem, quam impius Rex perfidiam vocat,
 extollatur, jubet hic adscribere.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Henricus Henrici filius Imperatoris se-
 cundi divina favente clementia Rex. Exemplum justitiæ et honestatis à patribus nostris
 divina memoria Augustis accipientes, tum ex proprio sensu per nos ipsos, quæ sint justa ac
 Deo placita intelligentes, regiam nostram Majestatem decere perspeximus, ut fideles no-
 stros, fidem ac justitiam ad nos servantes, dignis retributionibus muneremur. Quam-
 obrem Liemarum sanctæ Hammaburgensis Ecclesiæ venerabilem Archiepiscopum no-
 minis nostri præcipuum amatorem, atque optimè de nobis merentem, dignum duximus,
 ut pro sua in nos fide egregia ac perpetua devotione magno munere donaremus. Cum
 enim gens Saxonum ob superbiam temeraria à nobis rebellionem recederet, et bellum ad-

Hhhh 2

versum

versum nos toto de --- eo amplius sumeret, ille fidem semel nolis juratam pure et quam sanctè conservans, suos ac sua, certe divitias magnas reliquit, separatus ab illis, atq; ad nos veniens, lateri nostro fidus, et irremotus comes toto illo tempore adfuit: nisi forte nostræ iussiones ac publicæ actiones aliquo ablegassent, aut propriæ ipsius utilitates et rationes ad horam hoc exposulassent, ut abesset, non illum tenuitas rei familiaris, non laborum fatigationes, non vitæ discrimina aliqua dimovere. Eodem bello Saxonico duabus pugnis gravissimis maximo periculo nobis adfuit, sed et apud sedem Apostolicam, contra Hildebrandum perturbatorem orbis --- magnis difficultatibus et anxietatibus legatione nostra functus est tribus vicibus ad expugnandam urbem Romam et capiendam nobiscum venerat. Hinc ob fidem in nos tantam et voluntatem quam optimam, spontanea confideratione benefacere volentes, Abbatiam Altene in honore sancti Viti martyris constructam juxta Rhenum fluvium in pago Hamaland, Gerardi Comitatu sitam, sanctæ Hammaburgensi Ecclesiæ in venerationem Salvatoris, atque ejus genitricis perpetua virginis Mariæ, nec non etiam supradicti S. Viti, pretiosissimi martyris consecrata perpetuo jure possidendam tradidimus, eidemque Liemar præfatæ Ecclesiæ provisorio et pastori dignissimo, ac suis deinde successoribus in omne ævum perfruendam concessimus, quo tali libertatis nostræ exemplo facilius ceteros ad similem devotionem, et nostrum servitium attraheremus. Nos tamen à multis retro diebus Hammaburgensem Ecclesiam præ omnibus fere diligentes, temporibus Adalberti ejusdem sedis venerabilis Archiepiscopi, viri eruditissimi atque egregie fidelis curtem illi nostram Liesmundi dictam, complura alia prædia comitatus, et donaria multa atque ornamenta contulimus, quo ipsius Domini nostri Salvatoris petitionem, qua in re summa salus et vita est, atque ejusdem genitricis intemeratæ virginis opitulationem habere possemus. Dedimus autem eo more, quo Reges et Imperatores solent, cum omnibus appendiciis, ministerialibus, mancipiis utriusque sexus, nundinis, theloneis, monetis, mercatis, areis, ædificiis, terris cultis et incultis, pratis, pascuis, viis et invius, exitibus et redivis, forestis, venationibus, aquis aquarum decursibus, molis, molendinis, piscationibus, quesitis et inquirendis, Ecclesiis, Capellis, decimis, et cum omni jure, quod ad hæc tempora habuit, et utilitate, quæ in futurum inde juste provenire poterit. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas omni tempore rata, et stabilis et inconvulsa permaneat, hanc cartam facti nostri significatricem ac testem super ea re conscribi et sigilli nostri impressione signari iussimus. Data X Calend. Julii, Anno Dominicæ Incarnationis MLXXXIII Indiæ. VI. Anno autem ordinationis Domini Heinrici IV Regis XXIX regni XXVII actum Romæ post urbem captam feliciter Amen.

Annus Christi 1084.

Gregorij VII Pont. 12.

Henrici IV Reg. 29. Imp. 1.

Popponis Ep. Pad. 9. & ult.

Bertholdus
presbyr.
Sigonius.
Baronius.
Dodechi-
nus.

Hærebat adhuc in quartum eumque sequentem annum Henricus Rex in Italia, nec quietus, dum sanctissimum Pontificem ex urbe & throno depelleret. Opportuna ad id fuit ingens vis pecuniæ, quam à Constantinopolitano Imperatore acceperat Henricus Rex, ad comprimendum Viscardum Apuliæ Ducem; hanc Rex perfidè avertit ad corrupendos civium Romanorum animos. Igitur postquam ab

his

his Rex inv
sacrum pal
tur; à quo
cum Con
coronatio
discessit R
Haud mul
Pontifice
censa urbe
ubi in qui
tum fere c
Germania

Nam
onia, Cl
Episcopis
maniam C
cum Rege
via, quàm
Rex, post
sibi objec
deflexit. U
pi. Hunc
erat de alio
cum, cong
gavit Wec
ob alia me
rium Pon
qui idcirco
cussus erat
scopis & F

Hoc
tanum sec
nonum an
elogium in
profectus
Quare Sa
partes ten
stolicae sec
exceptit, n
cijs coluit
clero disci
manæ sed
licet ad hu

his Rex invitatus, urbe integra potitur, eamq; ii Calendas Aprilis ante
sacrum palmarum diem cum suo Guiberto Pseudopontifice ingredi-
tur; à quo Henricus festo Paschatis Imperatorem se inungi iussit, &
cum Coniuge sua Bertha in Vaticano de more coronari. Tam vana
coronatio, quàm profanus Pontifex. Quibus rebus peractis, Roma
discessit Rex, relicto in ea Pseudopontifice cum præsidio militari.
Haud multò post Robertus Viscardus Nortmannus, Apuliæ Dux, à
Pontifice imploratus urbem armatus ingreditur, & Pontificem in-
censa urbe educit in Cassinum Cœnobium, atque inde Salernum,
ubi in quiete sanctissimam vitam egit; ob quæ Rex simul, quod to-
tum fere exercitum lues absumperat, fugienti similis mense julio in
Germaniam properat longè gravioribus defectionibus concussam.

Nam Hermannus Rex maiorem anni partem versatus in Sax-
onia, Christi Natalem & Pascha in ea celebravit; convocatisque
Episcopis & Principibus primùm Saxones, deinde ceteros per Ger-
maniam Catholicos Principes sibi fœdere illigavit adversus Henri-
cum Regem ex Italia redeuntem. Stabatque non minus armata Sue-
via, quàm Saxonia, gens arcto hæcenus vinculo sociata. Et Henricus
Rex, postquam Germaniam ingressus, reperit Suevorum exercitum
sibi objectum ad Lycum fluvium, nec ausus congregi, Ratisbonam
deflexit. Unde Moguntiam petijt ob excessum Sigefridi Archiepisco-
pi. Hunc quia ex Orthodoxis sibi adversantem habuerat, sollicitus
erat de alio suæ factionis Archiepiscopo reponendo; in ejusque lo-
cum, congregata Schismaticorum Episcoporum multitudine, subro-
gavit Wecilonem Clericum Halberstadiensis Episcopi fugitivum, non
ob alia merita, quàm quòd sibi in omni pertinacia adversus Grego-
rium Pontificem, & sedem Apostolicam fidum adiutorem habuisset,
qui idcirco jam dudum ob hæc facinora à Pontifice anathemate per-
cussus erat; ita reliqua pars anni ab utroque Rege in attrahendis Epi-
scopis & Principibus bellicque provisu occupata.

Hoc anno Poppo Paderbornensis Episcopus noster Metropoli-
tanum secutus, felici morte excessit è numero mortalium, gesto in
nonum annum præclara cum laude Episcopatus munere. Cujus hoc
elogium inter cetera, quòd licet ab Henrico Rege ad Episcopatum
provectus fuerit, nunquam tamen ejus consilia factaque probarit.
Quare Saxonico fœdere junctus constanter semper Orthodoxorum
partes tenuit; Divumque Altmannum Pataviensem Episcopum Apo-
stolicæ sedis legatum diu apud se Paderbornæ exulem magna caritate
excepit, nihilque veritus Henrici Regis odia & minas, multis benefi-
cijs coluit; à quo sanctissimo hospite quid aliud, quàm veterem in
clero disciplinam à Meinwerco, Rothone & Imado traditam, ac Ro-
manæ sedis observantiam discere poterat? Gobelinus & Crantzius
licet ad hunc annum retulerint Popponis obitum, falluntur tamen,
dum

Henricus
à Pseudo-
pontifice
Impera-
tor coro-
tur.

Mortuo
Sigefrido
Archiep.
Mogunt.
substituit
Wecilo-
nem.

Obitus
Popponis
Ep. Pa-
derborn.
Gobelinus
atque, c. 55.
Crantzius
lib. 5. Me-
trop. c. 23.

dum vir tantum annos præfuisse dicunt, qui novem in Episcopatu explevit, uti chronologia à nobis servata commonstrat. Mortis dies in necrologio Abdinghoviano notatur iv Calend. Decembris. Cetera de hoc Episcopo memoranda incuria Scriptorum, aut temporum injuria subduxit, à quibus nec sepulchri locum accepimus. Feliciter interea cum Poppone Episcopo actum, quem Deus ex turbulentissimis, quæ per Saxoniam inciderunt, temporibus ad quietiorem in cœlis vitam transtulit.

Et Friderici Episcopi Monasteriensis.

Tertius, quem ex Catholicorum Episcoporum numero mors sustulit, est Fridericus Monasteriensis Episcopus. Nam proximo anno ex concilio Moguntino Erponem illi subrogatum commonstrabimus; quanquam an hoc anno, an sub initium proximi anni, aut ante etiam obierit, fasti Monasteriensium non satis docent. Fuit autem Fridericus ex illustri Marchionum Werthinensium familia, patrè Theoderico II, ac matre Mathilde Marchionis Misnensis filia ortus. Censurusque est inter sanctissimos Saxoniae Episcopos Annoni per omnem ejus vitam conjunctissimus, multaque præclare gessit pro religione in sua Ecclesia. Cujus pietatis ac liberalitatis monumentum est celebre illud Mauritianum Collegium Canoniorum extra muros urbis Monasteriensis ab ipso conditum & dotatum, in quo & sepulchrum ejus ad ingressum chori magnificè à Martino Schenckingio Decano erectum conspicitur; & cum ab eo anno 1576 sarcophagus aperiretur, repertus est integra ossium junctura in Episcopi habitu. Ad caput procumbentis appositus erat calix cum patina, cui Episcopus pontificali ornatu insculptus erat; inventus & annulus aureus smaragdis distinctus, signa desponsæ Ecclesiæ suæ, quam bonis non minus hereditarijs, quàm virtutibus exornavit, ut hæc in fastis eorum multis commendantur; quippe totum patrimonium suum, quod habebat amplissimum in Ecclesiâ suâ locupletandam convertit. Friderico in Monasteriensi cathedra subrogatus Erpo è Collegio Canoniorum Goslariensium (quod per id tempus seminarium erat Episcoporum) sed studio ac favore Henrici Regis, eoque Schismatici labe notatus. Erat is ex sorore Friderici nepos, ex illustri quoque Saxonum familia ac post Canonicus Rhemensis, in eoque Collegio Scholarum moderator.

Exordium ordinis Carthusiani à D. Bruno instituti

Ceterum inter has Germaniæ turbas D. Bruno Teutonicus, civis Colonienfis filius, hoc anno abdicatis rerum humanarum curis in vastam eremum secessit, & sanctissimum Carthusianorum ordinem instituit, qui ex in brevi se per Franciam, Germaniam, & totam Europam diffudit; id licet Baronius biennio post factum velit, Sigebertus tamen, atque ejus familiæ scriptores ad hunc annum certius referunt, diemque assignant natalem Joannis Baptistæ, quocum Eremitarum Patriarcha ac patrono Deus hanc admirabilis vitæ familiam nasci in Ecclesia voluit.

ANNA.

ANNALIUM
PADERBORNENSIIUM
LIBER VII.

HENRICUS I

Comes de Aslo

XIV,

HENRICUS II

Comes Werlensis

XV,

EPISCOP. PADERBORN.

HENRI

HENRICVS I

Comes de Aslo

XIV,

EPISCOPUS PADERBORN.

Annus Christi 1084.

Gregorij VII Pont. 12.

Henrici IV Regis 29. Imp. 1.

Henrici I Ep. Pad. 1.

Contur-
batus
Germa-
niae sta-
tus pro-
pter di-
versa
schisma-
ta.

Henricus
I. Comes
de Aslo
eligitur
Epif. Pad.

Item à morte Popponis prosequimur annum Christi MLXXXIV, is nos cum sequentibus duobus Episcopis deducit ad conturbata religionis tempora. Nam postquam Henricus, Rex impius, ausus est Gregorium VII, verum & Orthodoxum Pontificem, à Cathedra Petri, per vim armorum deturbare, & in ejus locum Clementem Pseudopontificem, ingemiscente toto orbe Christiano, obtrudere, ortum est scædum illud & hæcenus inauditum schisma inter Sacerdotium & regnum: vulnere nimirum per contagionem mali à Sede Apostolica, tanquam à capite per cetera Ecclesiæ membra manante. Nam passim per Italiam & Germaniam Saxoniamque nostram alibi Catholici Episcopi, alibi Schismatici conspecti sunt. Nec & Episcopi solum cum Episcopis, sed & Abbates cum Abbatibus, Clerus cum Clero, & Monachi cum Monachis collisi sunt; quòd alij vero suo Pontifici, alij Pseudopontifici, & schismatico Regi per studia partium & dissidia hærent. Ad hæc, quod multo detestabilius erat, in eadem Episcopi sede simul Catholicus à Clero electus, & Pontificis auctoritate confirmatus: simul Schismaticus, à schismatico Rege obtrusus spectabatur. Ejus scædæ rei exemplum in nostra quoque Paderbornensi Ecclesia. Nam post obitum Popponis Episcopi nostri, Hermannus Catholici Regis nominatione, Cleri consensu, & Legati Pontificis auctoritate, quem Gregorius

gorius VII C
est Henricus
bus conspic
pris est dele
quam Herm
ricus Rex d
ipse Henric
Asloni amu
oniam fami
desensi dice
modum in
Henricus de
striorque C
periali Werl
Kersenbroc
lit, quòd He
riori Cath
sint. Sed qu
causa Henri
scopis Apof
Legatum m
que hunc Ep
grave ad ali
mento, ut C
temporum
annis, dum
Asloënsis in
co Rege de
rum Schism
crationem
teris, quas a
feremus, an
hoc anno r
ejus Episco
hibet, pri
(Quo aute
memorabi
set, utrum
posset in Ep
est consecr
geretur, ut
-1077
-1084
-1085
-1086
-1087
-1088
-1089
-1090
-1091
-1092
-1093
-1094
-1095
-1096
-1097
-1098
-1099
-1100
-1101
-1102
-1103
-1104
-1105
-1106
-1107
-1108
-1109
-1110
-1111
-1112
-1113
-1114
-1115
-1116
-1117
-1118
-1119
-1120
-1121
-1122
-1123
-1124
-1125
-1126
-1127
-1128
-1129
-1130
-1131
-1132
-1133
-1134
-1135
-1136
-1137
-1138
-1139
-1140
-1141
-1142
-1143
-1144
-1145
-1146
-1147
-1148
-1149
-1150
-1151
-1152
-1153
-1154
-1155
-1156
-1157
-1158
-1159
-1160
-1161
-1162
-1163
-1164
-1165
-1166
-1167
-1168
-1169
-1170
-1171
-1172
-1173
-1174
-1175
-1176
-1177
-1178
-1179
-1180
-1181
-1182
-1183
-1184
-1185
-1186
-1187
-1188
-1189
-1190
-1191
-1192
-1193
-1194
-1195
-1196
-1197
-1198
-1199
-1200
-1201
-1202
-1203
-1204
-1205
-1206
-1207
-1208
-1209
-1210
-1211
-1212
-1213
-1214
-1215
-1216
-1217
-1218
-1219
-1220
-1221
-1222
-1223
-1224
-1225
-1226
-1227
-1228
-1229
-1230
-1231
-1232
-1233
-1234
-1235
-1236
-1237
-1238
-1239
-1240
-1241
-1242
-1243
-1244
-1245
-1246
-1247
-1248
-1249
-1250
-1251
-1252
-1253
-1254
-1255
-1256
-1257
-1258
-1259
-1260
-1261
-1262
-1263
-1264
-1265
-1266
-1267
-1268
-1269
-1270
-1271
-1272
-1273
-1274
-1275
-1276
-1277
-1278
-1279
-1280
-1281
-1282
-1283
-1284
-1285
-1286
-1287
-1288
-1289
-1290
-1291
-1292
-1293
-1294
-1295
-1296
-1297
-1298
-1299
-1300
-1301
-1302
-1303
-1304
-1305
-1306
-1307
-1308
-1309
-1310
-1311
-1312
-1313
-1314
-1315
-1316
-1317
-1318
-1319
-1320
-1321
-1322
-1323
-1324
-1325
-1326
-1327
-1328
-1329
-1330
-1331
-1332
-1333
-1334
-1335
-1336
-1337
-1338
-1339
-1340
-1341
-1342
-1343
-1344
-1345
-1346
-1347
-1348
-1349
-1350
-1351
-1352
-1353
-1354
-1355
-1356
-1357
-1358
-1359
-1360
-1361
-1362
-1363
-1364
-1365
-1366
-1367
-1368
-1369
-1370
-1371
-1372
-1373
-1374
-1375
-1376
-1377
-1378
-1379
-1380
-1381
-1382
-1383
-1384
-1385
-1386
-1387
-1388
-1389
-1390
-1391
-1392
-1393
-1394
-1395
-1396
-1397
-1398
-1399
-1400
-1401
-1402
-1403
-1404
-1405
-1406
-1407
-1408
-1409
-1410
-1411
-1412
-1413
-1414
-1415
-1416
-1417
-1418
-1419
-1420
-1421
-1422
-1423
-1424
-1425
-1426
-1427
-1428
-1429
-1430
-1431
-1432
-1433
-1434
-1435
-1436
-1437
-1438
-1439
-1440
-1441
-1442
-1443
-1444
-1445
-1446
-1447
-1448
-1449
-1450
-1451
-1452
-1453
-1454
-1455
-1456
-1457
-1458
-1459
-1460
-1461
-1462
-1463
-1464
-1465
-1466
-1467
-1468
-1469
-1470
-1471
-1472
-1473
-1474
-1475
-1476
-1477
-1478
-1479
-1480
-1481
-1482
-1483
-1484
-1485
-1486
-1487
-1488
-1489
-1490
-1491
-1492
-1493
-1494
-1495
-1496
-1497
-1498
-1499
-1500
-1501
-1502
-1503
-1504
-1505
-1506
-1507
-1508
-1509
-1510
-1511
-1512
-1513
-1514
-1515
-1516
-1517
-1518
-1519
-1520
-1521
-1522
-1523
-1524
-1525
-1526
-1527
-1528
-1529
-1530
-1531
-1532
-1533
-1534
-1535
-1536
-1537
-1538
-1539
-1540
-1541
-1542
-1543
-1544
-1545
-1546
-1547
-1548
-1549
-1550
-1551
-1552
-1553
-1554
-1555
-1556
-1557
-1558
-1559
-1560
-1561
-1562
-1563
-1564
-1565
-1566
-1567
-1568
-1569
-1570
-1571
-1572
-1573
-1574
-1575
-1576
-1577
-1578
-1579
-1580
-1581
-1582
-1583
-1584
-1585
-1586
-1587
-1588
-1589
-1590
-1591
-1592
-1593
-1594
-1595
-1596
-1597
-1598
-1599
-1600
-1601
-1602
-1603
-1604
-1605
-1606
-1607
-1608
-1609
-1610
-1611
-1612
-1613
-1614
-1615
-1616
-1617
-1618
-1619
-1620
-1621
-1622
-1623
-1624
-1625
-1626
-1627
-1628
-1629
-1630
-1631
-1632
-1633
-1634
-1635
-1636
-1637
-1638
-1639
-1640
-1641
-1642
-1643
-1644
-1645
-1646
-1647
-1648
-1649
-1650
-1651
-1652
-1653
-1654
-1655
-1656
-1657
-1658
-1659
-1660
-1661
-1662
-1663
-1664
-1665
-1666
-1667
-1668
-1669
-1670
-1671
-1672
-1673
-1674
-1675
-1676
-1677
-1678
-1679
-1680
-1681
-1682
-1683
-1684
-1685
-1686
-1687
-1688
-1689
-1690
-1691
-1692
-1693
-1694
-1695
-1696
-1697
-1698
-1699
-1700
-1701
-1702
-1703
-1704
-1705
-1706
-1707
-1708
-1709
-1710
-1711
-1712
-1713
-1714
-1715
-1716
-1717
-1718
-1719
-1720
-1721
-1722
-1723
-1724
-1725
-1726
-1727
-1728
-1729
-1730
-1731
-1732
-1733
-1734
-1735
-1736
-1737
-1738
-1739
-1740
-1741
-1742
-1743
-1744
-1745
-1746
-1747
-1748
-1749
-1750
-1751
-1752
-1753
-1754
-1755
-1756
-1757
-1758
-1759
-1760
-1761
-1762
-1763
-1764
-1765
-1766
-1767
-1768
-1769
-1770
-1771
-1772
-1773
-1774
-1775
-1776
-1777
-1778
-1779
-1780
-1781
-1782
-1783
-1784
-1785
-1786
-1787
-1788
-1789
-1790
-1791
-1792
-1793
-1794
-1795
-1796
-1797
-1798
-1799
-1800
-1801
-1802
-1803
-1804
-1805
-1806
-1807
-1808
-1809
-1810
-1811
-1812
-1813
-1814
-1815
-1816
-1817
-1818
-1819
-1820
-1821
-1822
-1823
-1824
-1825
-1826
-1827
-1828
-1829
-1830
-1831
-1832
-1833
-1834
-1835
-1836
-1837
-1838
-1839
-1840
-1841
-1842
-1843
-1844
-1845
-1846
-1847
-1848
-1849
-1850
-1851
-1852
-1853
-1854
-1855
-1856
-1857
-1858
-1859
-1860
-1861
-1862
-1863
-1864
-1865
-1866
-1867
-1868
-1869
-1870
-1871
-1872
-1873
-1874
-1875
-1876
-1877
-1878
-1879
-1880
-1881
-1882
-1883
-1884
-1885
-1886
-1887
-1888
-1889
-1890
-1891
-1892
-1893
-1894
-1895
-1896
-1897
-1898
-1899
-1900
-1901
-1902
-1903
-1904
-1905
-1906
-1907
-1908
-1909
-1910
-1911
-1912
-1913
-1914
-1915
-1916
-1917
-1918
-1919
-1920
-1921
-1922
-1923
-1924
-1925
-1926
-1927
-1928
-1929
-1930
-1931
-1932
-1933
-1934
-1935
-1936
-1937
-1938
-1939
-1940
-1941
-1942
-1943
-1944
-1945
-1946
-1947
-1948
-1949
-1950
-1951
-1952
-1953
-1954
-1955
-1956
-1957
-1958
-1959
-1960
-1961
-1962
-1963
-1964
-1965
-1966
-1967
-1968
-1969
-1970
-1971
-1972
-1973
-1974
-1975
-1976
-1977
-1978
-1979
-1980
-1981
-1982
-1983
-1984
-1985
-1986
-1987
-1988
-1989
-1990
-1991
-1992
-1993
-1994
-1995
-1996
-1997
-1998
-1999
-2000
-2001
-2002
-2003
-2004
-2005
-2006
-2007
-2008
-2009
-2010
-2011
-2012
-2013
-2014
-2015
-2016
-2017
-2018
-2019
-2020
-2021
-2022
-2023
-2024
-2025
-2026
-2027
-2028
-2029
-2030
-2031
-2032
-2033
-2034
-2035
-2036
-2037
-2038
-2039
-2040
-2041
-2042
-2043
-2044
-2045
-2046
-2047
-2048
-2049
-2050
-2051
-2052
-2053
-2054
-2055
-2056
-2057
-2058
-2059
-2060
-2061
-2062
-2063
-2064
-2065
-2066
-2067
-2068
-2069
-2070
-2071
-2072
-2073
-2074
-2075
-2076
-2077
-2078
-2079
-2080
-2081
-2082
-2083
-2084
-2085
-2086
-2087
-2088
-2089
-2090
-2091
-2092
-2093
-2094
-2095
-2096
-2097
-2098
-2099
-2100
-2101
-2102
-2103
-2104
-2105
-2106
-2107
-2108
-2109
-2110
-2111
-2112
-2113
-2114
-2115
-2116
-2117
-2118
-2119
-2120
-2121
-2122
-2123
-2124
-2125
-2126
-2127
-2128
-2129
-2130
-2131
-2132
-2133
-2134
-2135
-2136
-2137
-2138
-2139
-2140
-2141
-2142
-2143
-2144
-2145
-2146
-2147
-2148
-2149
-2150
-2151
-2152
-2153
-2154
-2155
-2156
-2157
-2158
-2159
-2160
-2161
-2162
-2163
-2164
-2165
-2166
-2167
-2168
-2169
-2170
-2171
-2172
-2173
-2174
-2175
-2176
-2177
-2178
-2179
-2180
-2181
-2182
-2183
-2184
-2185
-2186
-2187
-2188
-2189
-2190
-2191
-2192
-2193
-2194
-2195
-2196
-2197
-2198
-2199
-2200
-2201
-2202
-2203
-2204
-2205
-2206
-2207
-2208
-2209
-2210
-2211
-2212
-2213
-2214
-2215
-2216
-2217
-2218
-2219
-2220
-2221
-2222
-2223
-2224
-2225
-2226
-2227
-2228
-2229
-2230
-2231
-2232
-2233
-2234
-2235
-2236
-2237
-2238
-2239
-2240
-2241
-2242
-2243
-2244
-2245
-2246
-2247
-2248
-2249
-2250
-2251
-2252
-2253
-2254
-2255
-2256
-2257
-2258
-2259
-2260
-2261
-2262
-2263
-2264
-2265
-2266
-2267
-2268
-2269
-2270
-2271
-2272
-2273
-2274
-2275
-2276
-2277
-2278
-2279
-2280
-2281
-2282
-2283
-2284
-2285
-2286
-2287
-2288
-2289
-2290
-2291
-2292
-2293
-2294
-2295
-2296
-2297
-2298
-2299
-2300
-2301
-2302
-2303
-2304
-2305
-2306
-2307
-2308
-2309
-2310
-2311
-2312
-2313
-2314
-2315
-2316
-2317
-2318
-2319
-2320
-2321
-2322
-2323
-2324
-2325
-2326
-2327
-2328
-2329
-2330
-2331
-2332
-2333
-2334
-2335
-2336
-2337
-2338
-2339
-2340
-2341
-2342
-2343
-2344
-2345
-2346
-2347
-2348
-2349
-2350
-2351
-2352
-2353
-2354
-2355
-2356
-2357
-2358
-2359
-2360
-2361
-2362
-2363
-2364
-2365
-2366
-2367
-2368
-2369
-2370
-2371
-2372
-2373
-2374
-2375
-2376
-2377
-2378
-2379
-2380
-2381
-2382
-2383
-2384
-2385
-2386
-2387
-2388
-2389
-2390
-2391
-2392
-2393
-2394
-2395
-2396
-2397
-2398
-2399
-2400
-2401
-2402
-2403
-2404
-2405
-2406
-2407
-2408
-2409
-2410
-2411
-2412
-2413
-2414
-2415
-2416
-2417
-2418
-2419
-2420
-2421
-2422
-2423
-2424
-2425
-2426
-2427
-2428
-2429
-2430
-2431
-2432
-2433
-2434
-2435
-2436
-2437
-2438
-2439
-2440
-2441
-2442
-2443
-2444
-2445
-2446
-2447
-2448
-2449
-2450
-2451
-2452
-2453
-2454
-2455
-2456
-2457
-2458
-2459
-2460
-2461
-2462
-2463
-2464
-2465
-2466
-2467
-2468
-2469
-2470
-2471
-2472
-2473
-2474
-2475
-2476
-2477
-2478
-2479
-2480
-2481
-2482
-2483
-2484
-2485
-2486
-2487
-2488
-2489
-2490
-2491
-2492
-2493
-2494
-2495
-2496
-2497
-2498
-2499
-2500
-2501
-2502
-2503
-2504
-2505
-2506
-2507
-2508
-2509
-2510
-2511
-2512
-2513
-2514
-2515
-2516
-2517
-2518
-2519
-2520
-2521
-2522
-2523
-2524
-2525
-2526
-2527
-2528
-2529
-2530
-2531
-2532
-2533
-2534
-2535
-2536
-2537
-2538
-2539
-2540
-2541
-2542
-2543
-2544
-2545
-2546
-2547
-2548
-2549
-2550
-2551
-2552
-2553
-2554
-2555
-2556
-2557
-2558
-2559
-2560
-2561
-2562
-2563
-2564
-2565
-2566
-2567
-2568
-2569
-2570
-2571
-2572
-2573
-2574
-2575
-2576
-2577
-2578
-2579
-2580
-2581
-2582
-2583
-2584
-2585
-2586
-2587
-2588
-2589
-2590
-2591
-2592
-2593
-2594
-2595
-2596
-2597
-2598
-2599
-2600
-2601
-2602
-2603
-2604
-2605
-2606
-2607
-2608
-2609
-2610
-2611
-2612
-2613
-2614
-2615
-2616
-2617
-2618
-2619
-2620
-2621
-2622
-2623
-2624
-2625
-2626
-2627
-2628
-2629
-2630
-2631
-2632
-2633
-2634
-2635
-2636
-2637
-2638
-2639
-2640
-2641
-2642
-2643
-2644
-2645
-2646
-2647
-2648
-2649
-2650
-2651
-2652
-2653
-2654
-2655
-2656
-2657
-2658
-2659
-2660
-2661
-2662
-2663
-2664
-2665
-2666
-2667
-2668
-2669
-26

gorius VII Ottonem Ostiensem in Germaniam miserat, subrogatus est Henricus Comes de Aslo, vir in clero probatus, multisque virtutibus conspicuus; ob quas etiam post Magdenburgensis Archiepiscopus est delectus; nec enim ultra Episcopatum quiete gerere licuit, quam Hermannus Regis per Saxoniam res florent. At postquam Henricus Rex didicit Henricum Aslonem Paderbornensi Sedi impositum, ipse Henricum Comitem Werlensem obtulit Episcopum, gravem Asloni æmulum, quocum luctandum fuit. Uterque illustris per Saxoniam familiæ erat. Nam Asloenium Comitum in Ostfalia & Hildefensi diocesi clara, eademque cum Wincenburgicorum, quemadmodum in Chronico Bremensi Hermannus Wincenburgicus & Henricus de Aslo Comites nominantur fratres. Verustior etiam illustriorque Comitum Werlensium in Westfalia stirps, claraque ab Imperiali Werlensi urbe, cuius toties supra meminimus. Quanquam Kerssenbrochius hunc ex Comitum Waldecensium familia ortum velit, quod Henrici huius postremi insignia, quæ Paderbornæ in secretioni Cathedralis Ecclesiæ conclavi conspiciuntur, Waldecensium sint. Sed quoquo modo se habeant in utroque origines familiarum, causa Henrici Asloensis melior fuit; quod is cum Orthodoxis Episcopis Apostolica Sedi, & Ottoni Episcopo Ostiensi, quem Pontifex Legatum misit in Germaniam, conjunctius hæserit. Inde inter utrumque hunc Episcopum Paderbornensem Catholicum & Schismaticum, grave ad aliquot annos, cum magno Ecclesiæ Paderbornensis detrimento, ut Gobelinus noster scribit, certamen fuit. Et quantum ex illa temporum perturbatione & caligine rerum æstimare fas est, primis annis, dum sub Hermanno Rege res Saxonum prævalerent, Henricus Asloensis in possessione Episcopatus mansit, donec per vim ab Henrico Rege deiceretur. Interim Henricus Werlensis Schismaticus, ut aliorum Schismaticorum exemplo se in Episcopatu præmuniret, consecrationem maturavit, & hoc ipso statim anno est inunctus. Nam in literis, quas anno 1100 Cœnobio Helmwardeshusano consignatas proferemus, annum xvi ordinationis suæ scribit; quemadmodum & ab hoc anno 1084 ad annum 1127, quo obiit, Gobelinus noster xlv annos ejus Episcopatus numerat, quibus eum huic Ecclesiæ præfuisse perhibet, primum omnino qui hanc Ecclesiam schismatis labe infecit. (Quo autem anno cum Pontifice Ecclesia reconciliata sit, tempore memorabitur) Contra Henricus Asloensis, quod minus certus esset, utrumne se contra Henrici Regis atque æmuli potentiam tueri posset in Episcopatu, consecrationem distulit: nec prius Episcopus est consecratus, quam cum Magdenburgensis Archiepiscopus deligeretur, uti ad annum 1102 memorabitur.

Annus Christi 1085.

liii

Gregorij

r annum
bus duo-
a religio-
cus, Rex
m & Or-
Petri, per
cum Cle-
cente to-
actenus
imiriun
ce per ce-
Germa-
Schisma-
, sed &
um Mo-
ontifici,
Ad hæc,
Catho-
simul
us fœdæ
am post
is nomi-
em Gre-
gorius

Cui ab
Henrico
Imp. op-
ponitur
Henricus
II Comes
Werlen-
sis.
Gobelinus
sat. 6. p. 55.
Cranizius
lib. 3. Me-
trop. c. 23.
Benzold ad
annum
1084
-oxo
-W
-clo
-gung
-tham
-com
-mura

zabony
-O
-le
-gung
-m
-a

Gregorij VII Pont. 13.

Henrici IV Reg. 30. Imp. 2.

Henrici I Ep. Pad. r.

Berthold.

Ursberg.

Auctor

Apolog.

Henricia

714.

Sigebert.

Gebha

du Sal

burgen

Archie

partes

Ortho

doxo-

rum. W

cilo Me

THE MICHIGAN
QUEST

gunf.
Shifm

Shimada

corum

туктур.

Advenerat nunc annus MLXXXV, quo, postquam Hermannus Rex Natalem Christi Goslarie celebravit, accessit Otto Ostiensis Episcopus, Apostolicæ Sedis Legatus, post Epiphaniam in Saxoniam. Is convocatis Saxonie Principibus in colloquium, denunciavit in proxima Synodo Romana rursum à Pontifice anathema pronunciatum in Henricum Regem. Quod judicium Sedis Apostolicæ ita probavere Saxones, ut omnem Pontifici obedientiam obtulerint. Inde xiii Calend. Februarij Gestrungæ in Thuringia convenere utriusque factionis Episcopi ac procures, tam a Rege Henrico quam Hermannò missi. Actum in congressu de concordia; & Catholicorum nomine prolocutus Gebhardus Salisburgensis Archiepiscopus, vir canæ sapientiæ, exposuit causas ob quas Henricus à Sede Apostolica proscriptus sit; ideoque nec Regem suum agnosci posse, nec cum eo communicari vorum, qui extra societatem fidelium sit positus. Contra Henrici causam egere Wecilo Moguntinus Archiepiscopus, & Conradus Traiectensis Episcopus. Schismaticorum pars utrimque acerrimè per multas disceptationes altercationesque agitata; ventumque ad pugnam etiam, qua duo Theodorici consanguinei Comites periire; ac nisi Udo Hildesienfis Episcopus, fraterque ejus Conradus fugâ sese subduxissent, nihil propius erat, quàm ut Saxonum quoque gladijs confoderentur; quòd communem religionis gentisque suæ causam deferere comperti essent. Quapropter & Udo haud multo post cum quibusdam Saxonibus ad Henrici & Schismaticorum partes transijt; eoque à Pontificis Legato omnibus illi sacris est interdictum.

Orthodoxi igitur, ut extra adversariorum congressum se firma-
rent, Quidelenburgi communem omnium Episcoporum synodum
indixere, ad quam Hermannus Rex cum Legato Apostolico, & pro-
ceribus ipsis feriis Paschalibus accessit. Interfuere huic celebri Ca-
tholicorum Synodo Gebhardus Salisburgensis Archiepiscopus,
Hartwigus Magdenburgensis Archiepiscopus, Adalbero Wircebur-
gensis, Altmannus Passaviensis, Adalbertus Wormatiensis, Burchar-
dus Halberstadiensis, Wernherus Merseburgensis, Guntherus Ciri-
censis, Benno Misnensis, Hartwicus Verdensis, Hermannus Meten-
sis, Reginhardus Mindensis, Wigoldus Augustanus, Gebhardus Con-
stantiensis, Henricus Paderbornensis, Episcopi. Hi postquam conse-
dere, prolata sunt in medium decreta conciliorum, & SS. Patrum de
Primatu Sedis Apostolicæ. Quibus prælectis auditisque, pronuncia-
tum est ab omnibus libera voce pro Gregorio vii Pontifice: probataq;
sunt omnia ejus acta; & damnatus Clemens Pseudopontifex, Weci-
lo Mo-

lo Moguntinus Archiepiscopus, ceterique schismatici Episcopi, qui ab Henrico Rege obtrusi erant adversus orthodoxos Episcopos; qualis in Augustana Cathedra Sigefridus, in Mindensi Folcmarus Canonicus Hildesienfis, in Paderbornensi Henricus Werlensis, alibi alij Pseudoepiscopi. Multa præterea in hac synodo salubriter pro disciplina Cleri ac populi statuta. Præscripta presbyteris, Diaconis & Subdiaconis perpetua continentia: decretum ne Laici pallas & sacra vasa contingant: ne iidem decimas sibi vendicent jure proprietatis: ne caseus & ova in Quadragesima comedantur: utque verum jejunium à prima hebdomada Quadragesimæ, æstivum in Pentecoste servetur. Demum anathema pronunciatum, accensis cereis, in Guibertum Pseudopontificem, Liemarum Bremensem Archiepiscopum, Udonem Hildesiensem, Ottonem Constantiensem, Burchardum Basileensem, Hermannum Spirensen, Nortbertum Curiensem, ceterosque per Germaniam & Italiam Schismaticos, & obtrusos ab Henrico Rege, & Pseudopontifices Episcopos. Tantis in eo conventu Orthodoxorum Episcoporum fervor erat, ut facile intelligeres divino numine hanc synodum regi. Synodo subscripsere iidem Episcopi, qui supra relati; fallitque appendix Conciliorum regionum, in qua loco Henrici Paderbornensis Episcopi ponitur Henricus Bambergensis Episcopus, qui eo tempore Rubertus erat, mox ex Conciliabulo Moguntino inter Schismaticos nominandus. Subscripsere præterea Eckbertus Marchio, Henricus Crassus Ottonis Ducis filius, Conradus Comes Beuchlingensis. Ea quoque in synodo damnata Henriciana hæresis, qua asserbatur Imperatoribus & Regibus esse supremam potestatem non modò in res profanas, sed & in sacras. Damnata quoque Weclanahæresis, quæ, auctore Weclone Moguntino Archiepiscopo, contendebat Principem rebus suis spoliatum divinis legibus non teneri; ita à schismate in hæreses itum. Sed ea postquam ab Henrico Rege cognita sunt, vix tres hebdomadæ effluxere, cum & ille Moguntia ad S. Albanum pseudosynodum schismaticorum suorum Episcoporum congregavit, cui ipse cum Legatis Pseudopontificis interfuit. Accessere ad hanc synodum Weclilo Moguntinensis, Eilbertus Trevirensis, Sigewinus Colonienfis Archiepiscopi, & Liemarum Bremensis per Legatum; adhuc Conradus Trajectensis, Henricus Leodienfis, Udalricus Eichstadenfis, Meginwardus Frisingensis, Otto Ratisbonensis, Rubertus Bambergensis, Hermannus Spirensis, Otto Constantiensis, Sigefridus Augustanus, Gebhardus Fragensis, Udo Hildesimensis, Henricus Paderbornensis, Erpo Monasteriensis, (adeo jam nomen illud pro Mimi-gardevordenfi receptum erat) Folcmarus Mindensis Episcopi: tres præterea Bibo Tullensis, Burchardus Basileensis, Otto Stratzburgensis Episcopi Legatos suos misere. Multi ex his metu Regis potius, quam

Tom. X.
Concil. Paderborn.
recent. edit.
fol. 404.
In append.
fol. 183.
Binus in
not.

Conciliabulum
Moguntinum,
acta in eo.

quàm voluntate sua adfuere, qui manu quidem & ore, ut Sigebertus retulit, Guiberto additi, corde tamen Gregorio adhæsere, ideoque à Synodo se deinceps subtraxerunt. Interim schismatici, qui conve-
nerant Episcopi, præfide Wezilone Moguntino Archiepiscopo, ad-
versus Gregorium Pontificem pronuntiârunt; tanquam paria rela-
turi synodo Catholicorum Episcoporum, ne horum iudicium quic-
quam derogaret Henrico Regi suo. Quapropter umbratilem hanc
synodum appellavit Bertholdus presbyter. Nihil armis violentius
hoc anno tentatum à Rege, quod Saxones quidam turpiter ab Her-
manno Rege suo defecerint ad Henricum Regem. At postquam Hen-
ricus receptâ potestate pro ingenio suo favire cœpit in Saxones, illi
mox ad Hermannum Regem fidum Apostolicæ Sedi reversi, Henrici
ministros ac milites è Saxoniæ finibus eiecere.

Gregorij
VII Pont.
mors &
sanctitas.
Berthold.
Lambert.
Anselm.
Lucen.
Baronius
ad hunc an-
num.

At multum hæc Saxonum & Catholicorum Episcoporum con-
silia conatusque obturbavit mors Gregorij VII Pontificis, quem hoc
anno viii Calend. Junij Deus solatus ad immortalem quietem evo-
cavit, postquam difficillimis ac turbulentissimis temporibus pontifi-
catum gessisset annos duodecim, mensem unum, dies tres. Mortis
præcius dixit. *Dilexi iustitiam et odi iniquitatem, propterea morior in
exilio;* quemadmodum hæc Otto Frisingensis, & Anselmus Lucensis
scripsere. Inter magnos & sanctissimos Pontifices meritò numeran-
dus, qui pro libertate Ecclesiæ se murum hostibus objecit. Ab eo
Episcoporum institutio erepta è manibus impij Regis & Principum,
assertaque Clero; cum illi Episcopatus venales haberent, & indignis-
simos imponerent Ecclesijs. Ejus constantia & fervore restaurata
disciplina Cleri per Italiam & Germaniam; eoque bonis amor, im-
pijs odio fuit. Ac nulla magis vitia, quàm simoniam & Cleri con-
cubinas infectatus est, ut divino munere corrupto Cleri sæculo datus
censeri debeat. Vir qui miraculis in vita & post obitum claruit (ut
ab his cum etiam commendat Lambertus Schafnaburgensis, præter
Anselmum Lucensem, aliosque eorum temporum Scriptores) & cu-
jus corpus Salerni post quingentos annos compertum incorruptum.
Nullus fere Pontifex ex omni numero Pontificum, quem magis cri-
minantur hæretici nostrorum temporum; quem ex derorto nomine
Hillebrandi vernacula nostralingua Titionem inferni appellant. Sed
hæc non magis nos movere debent, quàm ea, quæ Schismatici eo-
rum temporum, Benno Cardinalis Apologia Henrici auctor, alijq;
Henricianæ factionis pari calumniandi libidine de sanctissimo Pon-
tifice scripsere. Quo in genere nullum mihi certius veritatis argu-
mentum est, quàm quod omnes Episcopi, qui cum Gregorio Pontifi-
ce, & Sede Apostolica sterere adversus Henricum Regem, viri sanctissi-
mi fuerint, multiq; etiam ex his vivi, & mortui miraculis clari il-
luserint: qualis Dr. Anno Colonensis, Gebhardus Salisburgensis Ar-
chiepisco-

msup

s. iii

chiepisco-

chiepiscopi: Benno Misnensis, Altmannus Passaviensis, Albero Wirceburgensis, Hermannus Metensis, Imadus Paderbornensis, Egilbertus Mindensis, Fridericus Monasteriensis, alijq; Episcopi Orthodoxi, Contra qui Henrico Regi & Clementi Pseudopontifici haerunt, aut vani, aut impij, aut suis criminibus notati; quorum plerique infelici morte vitam clausere, ut eos Lambertus, Bertholdus, ceterique Scriptores percensent.

Rogatus ante obitum Gregorius Pontifex, quem Successorem vellet, nominavit Desiderium Cassinensem Abbatem, virum integerrimum; sed cum is obluetaretur, electio Pontificis in sequentem annum prorogata est. Interea Clemens eo fallacius liberiusque ferre cepit se Pontificem, & de Episcopis disponere. Quae res multos etiam incautos in errorem abduxit, ut Clementem III verum Pontificem colerent; quos inter Erponem Monasteriensem Episcopum numeres. Quanquam post obitum Gregorij Pontificis, ut a Bertholdo relatum est, Catholici Clementem Romae eiecerint, & Ravennam redire compulerint. At nemo insolentior ob mortem Gregorij, quam Henricus Rex cum suis Schismaticis Episcopis in turbanda Ecclesia; quando alios ex Episcopatu deiecit in exilium, alijs, quos pellere non licuit in Saxonia, alios Schismaticos Episcopos tanquam adulteros subrogavit; quemadmodum Paderbornae, Mindae, alijsq; ut diximus, in locis factitavit. Et unde hoc foedum Schisma ortum, sustentatumq; nisi ex foedis ejus vitijs, quibus per omnem vitae licentiam insueverat? quemadmodum haec Stephanus sive Herrandus Halberstadiensis Episcopus, apud Dodechinum & Scriptores Chronici Moguntini in Epistola ad Valtramum Naumburgensem Schismaticum Episcopum percenset, interque cetera prostitutam ab eo propriam uxorem, & sacrorum nundinationes Episcopatum & Abbatiarum expostulat. Enim vero, inquit, Episcopatum Constantiensem, Babenbergensem, Moguntinensem, et plures alias dignitates pro pecunia; Ratisbonensem, Augustensem, Strasburgensem pro gladio; Abbatiam Euldensem pro adulterio; Monasteriensem Episcopatum (quod dicere et audire nefas est) pro sodomitica immunditia vendidit. Quae si impudenter negare volueris, teste caelo, teste terra, omnes etiam a furno redeuntes, Scitoli concludent, Ergo Dominus Henricus haereticus est. Pro quibus nefandis malis ab Apostolica Sede excommunicatus, nec regnum, nec potestatem aliquam super nos, qui Catholici sumus, poterit obtinere. Hic, ut ego nihil de ceteris Schismaticis Episcopis; magnopere laborant Monasterienses, uti Erponem Episcopum suum ab hoc crimine absolvant; quem tamen inter piissimos & integerrimos Episcopos posteritas coluit, tumulo etiam ad ingressum templi elevato. Bochorstius, ut id diluat, ait de Burchardo ejus Successore haec scripta esse. Sed obstat Episcopi Halberstadiensis epistola, quae ad haec potius tem-
pora haec Regis flagitia refert; Burchardus vero & Theodoricus (quo-

Schisma
ex Hen-
rici Regis
vitijs
ortum.

Erpo Ep.
Monast. à
vicio
schisma-
tis, quod
paeniten-
tia diluit,
vix potest
absolvi.

rum

rum alter Schismaticus, alter Orthodoxus) non nisi circa annum Christi 1097 Erponi subrogatus sit; quamvis Dodechinus hanc epistolam ad annum Christi 1090 recitet. Verisimilius dixerim (si tamen vera narret epistola) id flagitium vel ab inimicis confectum fuisse, vel certe alij hujus flagitij comperto Episcopatum ab Henrico Rege oblatum esse, qui tamen nunquam ad Episcopatum illum pervenerit. Quomodo se ista habeant, à labe Schismatis Erpo ægre excusati poterit, quem jam supra in pseudosynodo Schismaticum coram Moguntino præsentem audivimus, infraque cum Clemente Romæ communicasse referemus. Qualia demum illa delicta reputaveris, longè certius est, ea seria pœnitentia ab Erpone Episcopo, profectione cumprimis in Palestinam, expiata esse.

Abbatia
Fredensis
ab Henrico
Regi
donatur
Liemaro
Archiep.
Bremenfi.

Illud interim non omiserim in Henrico Rege, qui, pro consuetudine sua nundinatione rerum sacrarum, hoc anno Liemaro, Bremenfi Archiepiscopo, pravoque omnium consiliorum machinatori, Abbatiam Vredensem Sanctimonialium Virginum in diœcesi Monasteriensi donavit. Jam ante Eltenensem impetrarat à Rege, non immerito alter bonorum sacrorum post Albertum in sede illa helluo nominandus. Impiæ hujus donationis testes sunt hæ tabulæ, ctsi velo pietatis prætextæ.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Heinricus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Notum esse volumus et presentibus et omnium seculorum populus, qualiter fidelis noster Liemarus sanctæ Hammaburgensis Ecclesiæ venerabilis Archiepiscopus, petitionem faciens nostræ Celsitudinis Serenitatem adiit. Habebat is ex nostra munificentia qua utebatur, Abbatiam quandam, quam ei in rebellionem Saxonum fidem nobis servanti, ac suis omnibus relictis arma nostra sequenti, in sustentationem indulsumus. Abbatia Fredena nuncupata, ad honorem sanctissimæ ac pretiosissimæ martyris Felicitatis, matris VII filiorum, sub Principe Christo constructa, ac canonicis monialibus commissa, in pago Westfala dicto, in comitatu Gerhardi Comitis sita est. Quam cum præfatus venerabilis Archiepiscopus Liemarus Ecclesiæ suæ in honorem sancti Salvatoris, ejusque Genitricis perpetuæ Virginis Mariæ, aliorumque Sanctorum Jacobi Apostoli, et Viti Martyris constructæ, concedi et perpetuo jure contradi summissis precibus postularet: Cui etiam Romæ ante biennium, captâ urbe Leoniana, Abbatiam aliam Eltene dictam, in pago Hamaland juxta Rhenum sub honore sancti Viti sitam, ac temporibus fidelis nostri sanctæ memoriæ Adalberti Archiepiscopi prædia multa nostris ex redditibus contulimus, nunc in hac petitione fidelissimos nostros Wecelonem Moguntinum, Egilbertum Trevirensensem Archiepiscopos, Conradum Traiectensem, Robertum Babenburgensem, Meynhardum Wirceburgensem Episcopos, Fridericum Ducem Suevorum adiutores sibi adhibuit.

Nos

Nos ergo ad
etiam ipsius
bis labores
te deesse nola
dem Abbati
ratoria man
teneat, possi
vita subsidii
bus et fmpo
cum Clerici
quæsitis et i
rumque dec
mercatis, th
bonis juste
posteritati c
ceps potesta
andeat. L
mini ML
Imperii II.

At H
rum nund
no tumultu
Welfone d
Suevis, Ra
Rege prof
scopus. C
exul, Arch
vienti &
credibili
erecti Sax
quium ve
Wecilo M
pugnator
tu viginti
onum co
Welfonis
doxorum

Nos ergo adiutorum dignitatem, fidem, devotionem considerantes, simul etiam ipsius Archiepiscopi Liemari iuge servitium, et perpetuos pro nobis labores retractantes, voluntati eorum pro pietate nostra ac liberalitate deesse nolumus. Igitur decernentes eorum petitionibus acquiescere, eandem Abbatiam Fredena nominatam, sanctæ Hammaburgensi Ecclesie Imperatoriam manu concessimus, ac in proprium tradidimus, ut eam jure perpetuo teneat, possideat, ordinet, et utatur, sperantes hoc factum in salutem, et vitæ subsidium nobis futurum. Dedimus autem, sicut mos est dare Regibus et Imperatoribus, cum ministerialibus, cum mancipiis utriusque sexus, cum Clericis, Ecclesiis, Ecclesiarum dotibus, decimis, terris cultis et incultis, quasiis et inquirendis, sylvis, forestis, venationibus, pratis, aquis, aquarumque decursibus, piscationibus, viis et invias, molis, molendinis, pascuis, mercatis, theloniis, monetis adhæc cum omni utilitate, quæ exire eisdem ex bonis juste poterit. Sic autem illam tradentes, hanc cartam in testimonium posteritati conscribi, et sigilli nostri impressione signari iussimus, ne qua deinceps potestas hanc nostram traditionem temerare et convellere in perpetuum audeat. Data est autem V Calend. Januarii, Anno ab Incarnatione Domini MLXXXV Indictione VIII. Domini Heinrichi Anno regni XXXII. Imperii II. Actum Wormatiæ feliciter Amen.

Annus Christi 1086.

Victoris III Pont. 1.

Henrici IV Regis 31. Imp. 3.

Henrici I Ep. Pad. 2.

At Henricus Rex confusus schismaticorum suorum Episcoporum numero, & Principum quorundam auxilijs, rursus altero anno tumultuari cœpit, sed suis cladibus infelix. Nam Boji, qui à Welfone discesserant ad Regem, Duci suo reconciliati, junctique Suevis, Ratisbonam, quæ se incluserat Rex, incingere aggressi sunt. Rege profugo, urbs expugnatur; captusque Otto Schismaticus Episcopus. Castris inde in superiores regiones promotis, Gebhardus exul, Archiepiscopus Salisburgi, restituitur, quem Altmannus Passaviensis & Meginwardus Frisingensis Episcopus complexi, cum incredibili Cleri populique gaudio introduxerunt. His feliciter actis erecti Saxones cum Suevis & Bojis haud procul Herbipoli in colloquium veniunt, junctoq; armorum fœdere urbem obsident, quam Wecilo Moguntinus Archiepiscopus, Henrici Regis urbisque propugnator, tenebat. Rex, quò suis tempestivè subveniret, cum exercitu viginti millium advolat. Nec segnior Hermannus Rex cum Saxonom copijs se Bojis & Suevis conjungit; Regisque Hermann, Welfonis Bojorum, & Bertholdi Suevorum Ducis auspicijs Orthodoxorum exercitus hosti obviam procedit, non tam armis, quàm

patrocinio

Berthold.
presby.
Dodeching,
Ursberg.
Chron. Aug.
Sigevert.

Victoria
Saxonum
divinitus
contra
Henricum
Regem
ad Herbipolim
relata.

patrocínio Numinis confusus. Quam in rem magnam altamque crucis effigiem plauastro imponunt, prælatoque rubro vexillo, ad locum prælii læti properant; ac priusquam acie committantur, omnes prostrati in terram tam equites quam pedites submissi Deum exorant, publicas preces Magdenburgensi Archiepiscopo inter lacrymas ordiente. Post quæ tantus pugnandi ardor incessit Orthodoxos, ut ad primum statim congressum acies Henrici Regis turbata everſaque, Rege inter primos fugiente. Ingens hostium strages facta, quam Sigebertus quatuor millium scribit. Ex Orthodoxis non nisi quindecim desiderati, & triginta fatij memorantur. Inter spolia castrorum reperta ingens Episcoporum supellex sacra. Auctor Apologia Henricianæ cladis acceptæ culpam refert in Colonienſis & Trajectenſis Episcopum milites, quod hi primi ex acie profugerint. In hunc modum jam quintum turpiter prælio caſus Henricus Schismaticus Rex. Victori mox etiam Herbipolis cessit, restitutusque Adalbero Episcopus, à Rege ejectus. Nam ob hanc causam hæc arma à fœderatis contra Regem suscepta erant, ut Episcopos ab Henrico Rege depulſos reponerent. Redditus tum etiam ſedi ſuæ Altmannus, ad cujus conspectum Timo Schismaticus Passavij Episcopus miseranda morte inter desperationis voces animam è corpore ejecit.

Henricus
regali
prædio
donat U.
donem
Ep. Hil-
desh.

Sed tanto contentius laborabat Henricus Rex, ut Schismaticos Episcopos in ſua factione retineret; ejus quoque rei gratia Udonem Hildesimensem Episcopum, qui ex Saxonibus ad ſe tranſierat, regali prædio donavit, quod ex hiſce tabulis cognosci poterit.

In nomine ſanctæ et individue Trinitatis, Henricus divina favente clementia tertius Romanorum Imperator Augustus. Omnibus Dei noſtrisque fidelibus tam futuris quam præſentibus notum eſſe volumus, qualiter nos Eccleſiæ Hildeneſheimenſi mediante fidei noſtro Udone ejuſdem Sedis Episcopo curtem noſtram nomine Werla et villas eodem pertinentes, nomine Immenrothe et Fethere, cum omnibus appendiciis, id eſt, mancipiis, pratis, pascuis, aquis aquarumque decurſibus, molis et molendinis, campis, ſilvis et piſcationibus, exitibus et redditibus, quaſitis et inquirendis, ſeu cum omni utilitate, quæ ullo modo inde poterit provenire, in proprium dedimus, excipientes de hac ipſa donatione clientes noſtros cum bonis eorum, et ſilvam, quæ dicitur Harz, cum foreſtali jure, et Goſlariam cum bonis fratrum Goſlarienſis Eccleſiæ. Illa autem ſupra dicta bona pro manſis ducentis dedimus; ea videlicet ratione, ut ſi quid ibidem ultro ducentos manſos inveniret, nobis retineremus. Si quid minus, id ſupradictæ Eccleſiæ aliunde ſuppleremus. Et ut noſtræ huiusmodi donationis auctoritas omni ævo ſtabilis et inconvulſa permaneat, hanc cartam inde conſcribi et ſigilli noſtri impreſſione juſſimus inſigniri.

Signum Domni Henrici tertii Romanorum Imperatoris Auguſti.

Herimannus

Herimannus
Incarn
regni q

Erp
dio ſacra
legio S
& privi
Subscrip
tes, poſ
tionis ſu
gardevo
Monaste
Apolog
minatur
nicarum
ſam etia
nomina
Saxonia
Et
Transac
bre erat
dera pr
deform
rò à ſe i

F
penhei
dia. I
ra ad
modò
prohib
tur. A
dere c
ultro
conſti
ret,
vis, in

*Hermannus Cancellarius vice Wocelonis Archicancellarii recognovit. Data Calend. Januarii ab Incarnatione Domini MLXXXVI Indictione * VIII anno autem Domini Henrici Imperatoris * ind. VIII. regni quidem XXXI imperii autem II. actum Wormatia feliciter Amen.*

Erpo interim Monasteriensis Episcopus, magno religionis studio sacra sibi sumpsit instauranda in sua diocesi. Quam in rem Collegio Sanctimonialium Virginum Freckenhorstensium certa jura & privilegia donavit. Extant hac super re tabulae apud Bochorstium. Subscribere tabulis magno numero primum Clerici, deinde Milites, postremum Ministri ejus Ecclesiae, quas ipse hoc primo ordinationis suae anno Mimigardevordiae consignavit. Ac tamen si Mimigardevordensem Episcopum se scribat ijs in literis, nomen tamen Monasteriensis Episcopi per id tempus invaluerat, uti ex auctore Apologiae supra relato constat, à quo Monasteriensis Episcopus nominatur. Has autem Sanctimoniales Virgines ex instituto Canonicarum fuisse liquebit ex literis Erponis, quibus praeter Abbatisfam etiam Praepositam, Decanam, aliasque ex gradibus munerum nominat, cujusmodi pleraque fuere Monasteria Virginum per Saxoniam.

Erpo praeterea magna liberalitate Monasterium Virginum Transfaquensium, quod ejusdem instituti in urbe Monasteriensis celebre erat, quodque anno 1071 totum cum templo deflagravit, & in ruderem prope confederat, instaurandum sumpsit, altariaque ignibus deformata, chorumque Virginum iterato consecravit; templum vero à se instauratum altero mox anno solemniter dedicatum est.

Annus Christi 1087.

Victoris III Pont. 2.

Henrici IV Regis 32. Imp. 4.

Henrici I Ep. Pad. 3.

Fractum superioris anni clade Victores Henricum Regem Oppenheimium ad colloquium ex concilio invitant, acturi de concordia. Id cum eluderet Rex, denuo Calend. Augusti haud procul Spira ad conventum sollicitant, omne rursum obsequium offerendo, modo cum Ecclesia in gratiam redeat; quod dicerent religione se prohiberi communicare cum Rege, qui anathematis vinculo tenebatur. At nihil ab obfirmato Rege impetratum. Quapropter novo fœdere conspiratum in Regem, in quod & Ladislaus Ungariae Rex se ultro dedit, obtulitque xx millia Orthodoxis in auxilium. His pactis, constituere octavum diem S. Michaelis, quo praelio secum decerneret. At Rex postquam Bohemos sibi junxerat, omissis Bojis & Suis, in Saxoniam cum exercitu irruit; cui Hermannus Rex, qui hunc

Kkk

annum

Berthold.
Leo Osti-
enf. lib. 3.
c. 65.
Baronius.

annum inter Saxones agebat, cum ingenti multitudine armatorum Saxonum occurrit, primoque incurſu obtritum in fugam abjecit. Et haud dubie Henricus captivus in poteſtatem Saxonum veniſſet, niſi Egbertus Saxonum Marchio æmulatione Hermannii Regis per fraudem elabi permiſiſſet. Sexta hæc Henrici clades à Saxonibus accepta. Jam in xx prope annum ab hoc Rege omnibus viribus oppugnata Saxonia; at ſemper ille victus, quia ex flagitioſa vita Schiſmaticus, proſcriptusque trium Pontificum judicijs, quibuſcum Deus pugnavit pro Saxonibus. Quippe Deſiderius Pontifex, qui Victoris III nomine ſubrogatus, ſtatim ab electione, ut Bertholdus refert, pronunciavit anathematis ſententiam in Henricum Regem ejuſque conſortes. Is verò, cum Pontificatu ſe exueret, ad Caſſinum reſeſſus, nec ullis precibus & lacrymis flecti poſſet, ut reſumeret, delectus eſt altero anno Otto Episcopus Oſtienſis, Legatus Sedis Apoſtolice per Saxoniam, aſſumpto Urbani II nomine, vir religionis & doctri-
na eo ſæculo facile præſtantiffimus; & is miſſis ad omnes Orthodoxos literis Henricum ejuſque fautores proſcripſit. Inde nondum cladium malorumque finis, quæ Regem ultriſci pœna ſunt conſe-
cuta. Memorat Gobelinus noſter, quo veteri auctore incertum, hoc anno Conradum Henrici Regis filium à Sigewino Colonienſi Archiepiſcopo Aquigrani Regem inunctum.

Annus Christi 1088.

Urbani II Pont. 1.
Henrici IV Reg. 33. Imp. 5.
Henrici I Ep. Pad. 4.

Herman-
nus Rex
regno ſe
abdicat,
& paulo
poſt obit.
Berthold.
Dodechim.
Ursberg.
Sigebert.
Albert.
Stad.
Auctor vi-
te Henrici.
Saxones,
duce
Eckber-
to, ruruſus
Henri-
cum ca-
dunt.

Verſabatur adhuc in ſeptimum annum, Chriſti MLXXXVIII, Hermannus Rex in Saxonia, bellica virtute victorijsque clarus; cum æmulatione Eckberti Marchionis, quod & ipſe regnum affectaret, agitari in aliorum invidiam cœpit; compertique Saxones nonnulli animis ſenſim alieniores ſuæ gentis Regem quàm exterum malle. Quæ poſtquam animoſus Rex didicit, poſito ultro Regis titulo, in Lotharingiam redijt ad privatum vitæ genus; nec multum ſuperſtes, in Op-
pidi alicujus oppugnatione, dum muros propius ſubit, grandi in ca-
put ſaxo projecto occubuit; quod in ludicra aggreſſione alij factum volunt, mulieremque fuiſſe, qui molarem lapidem in caput ejus de-
volverit. Nemo ea abdicatione regni latior, quàm Henricus Rex, quem ſubmoto æmulo Saxones quidam proni receperant; quos in-
ter Henricus Marchio de Schaden. At cum Rex cum imperio fero-
cem pro ingenio dominatum intenderet, & tot Episcopi in pericu-
lum ſchiſmatis venirent, pœnituit mox Saxones; hortatique ſunt Eckbertum Marchionem, gentis fidem non deſereret, neq; commu-
nitione

nione schismatici Imperatoris gloriam fœdaret. Ille igitur spe regni
pellectus Reipublicæ curam suscipit, militemque contrahit, & con-
volantibus Orthodoxis, Henricum è Castello quodam, quod obse-
derat cum clade depellit. Quæ ut Rex pudoris iræque plenus ulciscer-
etur, cum instaurato exercitu in Saxoniam redit, uxore ac sorore
cum gynæceo Goslariæ relictis, ipse ad castrum Gliche, quod Eck-
berti Marchionis erat haud procul Erfurto, expugnandum digressus.
Obsidio à pervigilio Assumptæ Virginis ad Natalem Christi produ-
cta; cum Eckbertus Marchio, collecto Saxonum exercitu, advolat.
Rex, adventu Marchionis per exploratores cognito, tumultuariam
aciem componit, quam Eckbertus, homo audacissimus, ipse signifer
& Dux aggressus, post dimicationem fugat cæditque. Pugna in no-
ctem continuata. Captus eo prælio Liemarus Bremensis Archiepi-
scopus à Ludero sive Lothario Comite, quem postea Germania Im-
peratorem sortita est; Burchardus verò Lofannæ Episcopus, qui re-
galem lanceam ferebat, interemptus. Innumera præterea cæforum,
lauciorum & captivorum multitudo fuit. Rex, amisso diademate
& Regni insignibus, profugus non longè à Merseburgo cum reliquis
copijs se in collem recepit, in quo, corona omni ex parte facta, incin-
gitur, ne elabi possit; nec prius exire permissus est, quàm sanctè ju-
raret, se cum Pontifice in gratiam rediturum, schismati renunciatu-
rum, & pacem Ecclesiæ Germaniæque redditurum; quæ in toties
fœdisfrago Rege verba & doli fuerunt. Ubi primum evasit, haud secus
quàm fera à plagis dimissa ad ferociam redijt; quo constaret lupum,
quem auribus tenerant, pilum quidem non genium mutasse. Ber-
tholdus Regem fugâ Bambergam dilapsum perhibet. Septima hæc
infelicis Regis clades notatur.

Chron.
Brem.
Albert.
Stad.

Has inter turbas excessit è vita sexto Calend. Augusti Benno, XVIII
post D. Wihonem Osnabrugensis Episcopus, qui, postquam per Alt-
mannum Apostolicæ Sedis Legatum ab anathemate ante septenni-
nium solutus Schismaticos deseruit, contemptæque Henrici aulæ, in
qua magnâ Regis gratiâ eminebat, Catholicis hæsit, vitam exinde
omnem in sacrorum administratione, in formanda Cleri & religio-
forum disciplina, in pietatis operibus quàm religiosissimè insumpsit,
tànquam prioris schismatis noxas cumulatè expiaturus. Dñò ab
illo Monasteria condita dotataque sunt; alterum Iburgense D. Bene-
dicti familiæ, in quod primum Monachos è Colonia & Panthaleo-
ne introduxit; quos cum adverteret inter ædificij strepitus laxius
vivere, Minda rigidioris instituti accersijt. Montem Iburgum,
in quo à Caroli M. ætate castrum perhibetur fuisse, divisit in Epi-
scopi Sedem & Monachorum Cœnobium, Monachosque amplis
bonis dotavit, quibuscum religiosam vitam duxit (præterquam
quòd

Norbertus
Iburg. Ab-
bas in vita
Bennois
Bennois
Ep. Os-
nab. mors
& sancti-
tas.

quod dominicis & festis diebus Osnabrugum profectus, in sua metropoli post solemne sacrificium ad populum perorarit) quo etiam in Monasterio honoratiore tumulo quiescit. Alterum Coenobium in monte S. Gertrudis & urbis conspectu Virginibus instituti D. Benedicti condere coepit. Id, quia morte præreptus, Successoribus absolvendum reliquit. Adeo pietatis & sanctitatis fama celebris, ut Embserus alique Divorum numero adscribendum duxerint; quemadmodum res ab eo gestas Northbertus secundus Jburgi Abbas pluribus conscripsit. Bennoni fasti Osnabrugenses substituunt Marquardum Corbeiensē Abbatē delectum Episcopum, qui tamen proximo ab hinc anno Corbeia Abbas refertur in eorum fastis: nam cum dubitatio esset injecta, utrumne corpus S. Viti Corbeia possideretur, Marquardus reliquias cum senioribus inspexit, integras reperit. Interim ab excessu Bennonis Osnabrugenses Marquardum sibi inter Orthodoxos suum Episcopum vendicant, sicuti Coenobium illud semper in fide Apostolica Sedis perstitit.

Annus Christi 1089.

Urbani II Pont. 2.

Henrici IV. Regis 34. Imper. 6.

Henrici I Ep. Pad. 5.

Berthold.

Chron.

Brem.

Albert.

Stad.

Easti Cor-

bej.

Bertholdus.

Post cladem ad Glicham castrum acceptam, proximo statim anno, Henricus Rex instaurato exercitu Saxoniam ingressus est. Magna ejus expeditionis spes erat, magnisq; Schismaticorum animis & armis Saxonia opprimenda sumebatur; verum, ut Bertholdus scribit, spe omnium delusus Rex rejectusque, retro, unde venerat, sine honore redire compulsus est. Tanto nimirum terrore Saxones adhuc arma ex tor cladibus Regi illatis circumferebant. Principes tum Orthodoxorum Eckbertus Marchio & Lotharius Comes: hic Liemarum Episcopum Bremensem Schismaticorum antesignantum detinebat captivum; nec prius dimisit, quam advocatiam urbis Bremensis & trecentas marcas argenti sibi daret. Ille Udonem Hildesimensē Episcopum, qui ad Henricum transierat, in vinculis tenebat, nec ante etiam liberum facere voluit, quam urbem Hildesimensē, quam per multos dies oppugnauerat, sibi traderet. Ac dati quidem obsides ab Udone, non tamen urbs dedita, tametsi Marchio unum ex obsidum numero capite plecti jussit. Ita verò inter ipsos Saxones pugnatum, dum alij Orthodoxorum, alij Schismaticorum cum Henrico Rege partes sectarentur. Quemadmodum ex hoc Saxonum dissidio ac te-
ditione anno superiori Burchardus Halberstadiensis Episcopus Goslarie occisus est, vir sago togaque clarus, qui magnā animi constantia Catholicorum partes adversus Schismaticum Regem defende-

defenderat. Hac rerum conturbatione Saxones, ceterique Catholicarum partium, pertæsi laborum, se ad concordiam & pacis studia Henrico Regi obtulerunt. Et res ad colloquium rursus devenit, in quo cum iterato ab Rege peterent, ut si cum Pontifice & Ecclesia in gratiam rediret, Guiberto Pseudopontifice dimisso, pronos se ad omne Regis obsequium redituros, non multum abnuere visus est Rex; verum Schismatici Episcopi ac proceres mox Regis mentem in diversa prorsus consilia abripuerunt, quod per id tempus magnopere increvisset Schismaticorum Episcoporum numerus & potentia. Nam, ut Bertholdus presbyter est auctor, in Germania non nisi quinque Orthodoxi Episcopi censebantur, Wirceburgensis, Pataviensis, Wormatiensis, Metensis, & Constantiensis; eoque debiliior pars eorum erat, quod Gebhardus Salisburgensis Archiepiscopus Catholicæ partis acerrimus propugnator superiori anno abierat è vita, in cuius locum Apostolicæ Sedis Legatus à Pontifice Urbano nominatus est Gebhardus Constantiensis Episcopus; ausi tamen Catholici in ejus locum Salisburgensis subrogare alium Catholicum, qui mox, jubente Pontifice, ab Herbipolensi & Frisingensi Episcopo consecratus est. Sed extra hanc paucitatem Orthodoxorum Episcoporum supererant Orthodoxi per Saxoniam Episcopi, quorum magnus adhuc numerus; interque hos Hartwicus Magdenburgensis Archiepiscopus, Wernherus Merseburgensis, alijque in ea Metropoli: in Westfalia Henricus Paderbornensis, Marquardus Osnabrugensis, Hartwicus Verdensis, ac ceteri per Saxoniam inferiorem & Transalbianas regiones Episcopi. Quamquam, morientibus Orthodoxis Episcopis, sensim ab Henrico Rege obtruderentur Schismatici. Quemadmodum hoc anno post obitum Reinwardi, Mindensium Episcopi, acerrimique Catholicarum partium propugnatoris, ab Henrico Rege Mindensi Ecclesiæ vi armorum impositus est Volcmarus Hildesienfis Canonicus, qui jam ante à pseudosynodo Moguntina, vivo adhuc Reinwardo, intrudi cœperat.

Obijt hoc quoque anno Sigewinus Colonienfium Archiepiscopus, in cuius vacuam sedem repositus Hermannus III, cognomento dives, potentis, sed incertæ familiæ; hæsit is quoque ut Sigewinus Henrico Regi, aucto Schismaticorum numero.

Annus Christi 1090.

Urbani II Pont. 3.
Henrici IV Regis 35. Imp. 7.
Henrici I Ep. Pad. 6.

Conturbatus rerum status per Saxoniam, quem conturbatio-
rem fecit anno proximo Eckberti Marchionis interitus. Is cum

Henricus
Rex frustra
invitatur, ut
cum Ecclesia
in gratiam
redeat.

Bertholdus,
Auctor vi-
tae Henrici.
ex Sigeberto.

Eckberto mortuo Saxonia ultro se Henrico subicit. ex itinere ad molendinum Eisenbentelense quoddam quietis causa defleceret; dolo Abbatis Quindenleburgensis, quæ soror erat Henrici Regis, circumventus per Satellites obtruncatur. Magna ille hactenus auctoritate & ingentibus animis juvenis bella gesserat, regnum etiam nomen non secus quàm Eckbertus pater, Henrico Imperatore, affectare ausus, quod ex veteri Saxonum Regum & Imperatorum familia originem traheret; sed ut pater, ita & ille popularium studia adversa habuit. Capite & propugnatore sublato, Saxonia Henrico Regi sine armis cessit; nec prius victa est, quàm dissidijs divisa, spoliataque Duce armorum, ultro se submitteret Regi, compositaque pace, uti Sigebertus scribit, ab omni bellorum motu quiesceret. Quibus deinde pactis & legibus conventum sit, quove dominatu Saxoniam occuparet, aut cui administrandum reliquerit, à Scriptoribus eorum temporum desideratur.

Pellitur à sua sede **Henricus** **Asloënsis** **Ep. Pad.** Hac tempestate & mutatione rerum, cum jam Schismaticorum potentia prævaleret, Henricus Asloënsis, Paderbornensis hactenus Episcopus noster, eiectione Magdenburgum concessit; ubi ab Hartwigo Archiepiscopo, Orthodoxorum insigni patrono, benignè exceptus, & in Collegium Clericorum admissus, privatam Canonici vitam egit, dum, ob spectabilem virtutem & constantiam religionis, decennio abhinc, post obitum Hartwigi, Magdeburgensium Archiepiscopus eligeretur.

ANNO CHRISTI 1090. H E N.

HENRICVS II

Comes Werlensis

XV,

EPISCOPUS PADERBORN.

Annus Christi 1090.

Urbani II Pont. 3.

Henrici IV Regis 35. Imp. 7.

Henrici II Ep. Pad. 1.

Post depulsum ab Episcopatu Henricum Asloënsē, Paderbornensi Sedi impositus est Henricus Werlensis, Comitis Werlensis filius, is qui jam ante quinquennium ex Collegio Canonico-rum Goslariensium ab Henrico Rege huic Ecclesiæ inter Schismaticos, ut diximus, obtrusus erat. Quoad hæc tempora referimus, eò quòd Henricus Rex hoc anno Saxoniam cum pleno dominatu ingressus, libere de sacris ac civilibus disposuerit: & quem admodum Gobelinus noster scripsit, ordiendo Episcopatum à prima dissidij coronatione, per XLIV annos Paderbornensem Henricus Ecclesiam gubernarit. Eò verò sensim res deducta erat per Germaniam & Saxoniam, ut Episcopi, qui Schismatici ferebantur, ab Rege impositi, nulla conscientiae religione tacti, Episcopatus adirent, quòd Episcoporum institutionem, pro recepto usu, Regum & Imperatorum crederent, & Pontificis abrogantis auctoritatem negligenter, incertique hærent, quem certum Pontificem colerent, Guiberto adhuc Pseudopontifice omnia sibi Apostolicæ Sedis jura vendicante. Accedebat Wecilonis Moguntinensis, Sigewini, & post eum Hermani hoc anno subrogati Colonienfis, Liemari Bremenfis Archiepiscoporum, ceterorumq; Schismaticorum Episcoporum multitudo, quæ longè major quotannis invalescebat, quàm Orthodoxorum erat; ut jam tota Imperij potestas penes Schismaticos Episcopos & Henricum Regem esset. Foeda dissidij tempora, quibus impius & Schismaticus Rex Episcopos cum Episcopis, Clerum cum Clero, Abbates

Gobelinus
atq. 6. c. 55.

cum

cum Abbatibus, Monachos cum Monachis, Scriptores Catholicos cum Scriptoribus Schismaticis commisit; fuitque à Catholicorum numero Bernardus Constantiæ Scholarum Magister, vir egregiæ eruditionis, multisque scriptis clarus, qui Schismaticorum Sacramenta irrita doceret, eoque ordinatorum ab illis denuo consecrandos judicaret. Quam tamen sententiam reliqui Catholicorum improbaverunt, uti hoc Bertholdus presbyter retulit. Summus error crimenque Schismaticorum, quod pro vero Pontifice Guibertum Pseudopontificem colerent, & Ecclesiam scinderent.

Henricus
Italiam
ingressus
prælio à
Welfone
superatur
Domniz
in vita Ma-
thild.
Berthol.
presbyt.

At Regi hoc anno non plura in Saxonia turbare concessum, quòd in Italiam, urgente majore periculo avocatus, mense Martio suscepit expeditionem, eo deinde in regno per vii annos versatus. Graves istic motus erant; quippe Mathildis Godefridi Ducis vidua, & potentissima Bonifacii Marchionis filia, suasu Urbani Pontificis cum Welfone juniore, Welfonis Bojariæ Ducis filio, nuptias contraxerat; & ut Gregorium VII Victoremque Pontifices tutata fuerat, ita Urbani patrocinium suscipiebat. Veritus igitur Henricus Rex, ne cum novo marito, & bellicosi Ducis filio, totius Italiae Regnum ad se traheret, Lombardiam armatus ingreditur, certus armis ejicere ex Italia Welfonem. Nec segnior Welfo Regi occurrit cum exercitu in campis Sobariæ, collatisque signis Henricum Regem superat. Adeo ubique Rex præliis infelix; qui tamen instauratis copijs, adjutusque Italorum accessione bellum ulterius trahere ausus est.

Albertus
Bochorst.
ad vitam
Erpon.
Erpo Ep.
Monaste-
riensem
majorem
Ecclesi-
am con-
secrat.

Hæc Regis absentia quietam fecit Saxoniam, in qua Erpo Monasteriensis Episcopus iv Nonas Novembris solemniter cum Hermannus Coloniensis Archiepiscopo, & Henrico Leodiensi Episcopo majorem Ecclesiam dedicavit, confluentem innumera cleri & populi multitudo; quemadmodum ipse Erpo in publicis hac super re literis proficitur, quibus se indignum Monasteriensis Ecclesiæ Opilio- nem vocat. Extant quoque vetustæ præclaræque Erponis tabulæ, hoc anno, qui primus ejus ordinationis fuit, consignatæ, quibus disciplinam Freckenhorstenensis Collegij Sanctimonialium Virginum à se instauratam, victumque earum tenuem liberalitate sua auctum restatur.

Annus Christi 1091.

Urbani II Pont. 4.
Henrici IV Reg. 36. Imp. 8.
Henrici II Ep. Pad. 2.

Bertholdus
Henrici
Reg. tur-
bæ in
Italia.

Caterum Henricus Rex bello Italico inhærebat; captaq; Mantua, undecimo obsidionis mense, Romanos compulit Guibertum Pseudopontificem in urbem recipere. Nihilò dejectior Urbanus Pontifex Beneventi synodum Episcoporum collegit, pronunciata in Pseudo-

Pseudopontificem & quotquot illi perfida factione inharebant, anathematis sententia. Ad hasce Italiae turbas componendas Welfo Dux Bojariae in Italiam secutus est filium; at cum nihil à pertinace Rege obtineret, rediit in Germaniam, multosq; Principes sibi in societatem foederis iunxit; agitataeque sunt consilia inter Orthodoxos de alio Rege deligendo; quæ tamen ob potentiam Schismaticorum intermissa.

Inter has turbas, quod mireris, innumera non modo Clericorum, sed & Coelibum, & conjugatorum, tam in urbibus quàm agris rusticanorum juvenum puellarumque multitudo ultro in certas vendendi leges communemque bonorum usum convenit, quale vitæ genus in ipsis nascentis Ecclesiæ primordiis floruerat. Quam vivendi rationem Urbanus Pontifex luculento diplomate confirmavit.

Subtractus hoc anno 7 Idus Sextilis è vita mortalium Altmanus Passaviensis Episcopus, vel eo nobis commemorandus, quod inter Saxones apud nos natus, Paderbornæ, ut diximus, literis & disciplina Cleri excultus, interque Canonicos hujus Ecclesiæ adscriptus, scholarum moderator ob insignem doctrinam sit delectus. Unde ob virtutum commendationem Præpositus Aquisgranensis, ex eoq; munere ad Pataviensem Episcopatum evocatus est; quem septem & viginti annos admirabili sanctitate, & fervore religionis gessit. Vir qui continentiam Cleri, Pontificis auctoritatem, & Catholicas partes insigni constantia propugnavit, eoque à Pontifice Legatus Apostolicæ Sedis per Germaniam constitutus, qui Cleri populiq; mores suo exemplo formaret. Hinc tot odijs Schismaticorum, tot Henrici Regis injurijs, tot exilij ærumnis agitatus est; donec postremis annis ad Episcopatum Catholicorum studijs revocatus in pace quiesceret, decus Episcoporum, & columen laborantis Ecclesiæ. Duo ab eo Monasteria condita, D. Nicolai Passaviense, & Gorwicenle. Miracula quibus Altmanum in vita & post obitum Deus illustravit, conscripsit auctor à Tennagelio in lucem datus. His omnibus tantam apud posteros sanctitatis famam reliquit, ut Divorum numero adscribi meritus sit.

Vita communis in Germania apud Laicos.

Obitus & laus D. Altman- ni Ep. Passaviensis. Pa- derb. Ecclesiæ quondam Canonici.

Annus Christi 1092.

Urbani II Pont. 5.

Henrici IV Reg. 37. Imp. 9.

Henrici II Ep. Padi. 3.

Tumultuante jam in tertium annum Rege per Italiam, quo & vires omnes adversus Welfonem & Mathildem conjugem contraxerat, Alemanniæ Orthodoxi Principes conventum habuere adversus Schismaticos; auspicijsque Gebhardi Constantiensis Episcopi Bertholdum totius Sueviæ Ducem sibi delegere. Invitati ad hunc conventum Saxoniam Principes. Verum tanta fames Saxoniam consumpserat, ut plerique procerum in alias provincias concesserint. Hujus

Aleman- niæ Prin- cipes conven- tum ha- bent ad- versus Schisma- ticos.

jus calamitatis jam anno superiori prodigia antecessere. Nam visum
coelum alibi sanguine stillare, & bufones piscesque cum pluvia deci-
dere; alibi locustarum agmina fruges depasci, ac per aliquot millia
passuum volitando, explicata nube suâ solis lumen obtegere. Accede-
bat lues, qua innumeri homines extincti. Ita fame & peste Saxonia
exhaurebatur; qua schismatis poena cum plurimi se castigari intel-
ligerent, ad Catholicorum societatem redire.

Annus Christi 1093.

Urbani II Pont. 6.

Henrici IV. Regis 38. Imper. 10.

Henrici II. Ep. Pad. 4.

Berthold.
Dedechin.
Albert.
Stad.

Conradus
contra
Henri-
cum pa-
trem in-
surgit.

Chron. Hil-
des. editum
tom. 3.
Franc. Hist.

Marquar-
dus abdi-
cato Epi-
scop. Of-
nab. ad
Monaste-
rium re-
dit.

Subinde Henricus Rex per Italiam publicis & domesticis ma-
lis tanquam furij agitari coepit. Nam Adelheidem conjugem, quam
ante quadriennium priori amissa, Colonia duxerat, Ottonis Russo-
rum Marchionis honestissimam filiam, averfatus, publicæ aulae pro-
ceribus prostituendam obtulit, etiam Conrado filio; ad quod fla-
gitium cum ille cohoresceret, diceretque se filium ejus esse, hanc ve-
ro novercam suam, illi hæc Rex, negavitque cum filium suum esse.
Interim Regina, quæ in custodia tenebatur, elapsa ad Mathildem &
Urbanum Pontificem; à quibus benigne excepta est; quæ deinde
tam impium maritum detestata in Monasterium secessit. Hoc eo-
dem flagitio Patris averfatus Conradus filius ad Pontificis & Welfonis
ducis partes transit; nec multò post, probante Welfone ac Pontifi-
ce, à Mediolanensi Archiepiscopo Italiae Rex creatus, & cum Welfone
Duce in Lombardiam digressus, patrem oppugnavit. Id verò tanto
dolore acceptum à patre, ut per desperationis consilia mortem sibi
consciscere cogitaret. Quæ postquam in Germaniam perlata, nova
adversus impium Regem conspiratio exarsit inter Bojos, Suevos, &
Teutoniae populos, quorum capita Welfo Bojariae & Bertholdus Sue-
viae Duces, Saxones nostri per hæc in Barbaros vertere arma; nam
cum Sclavi per hæc civilia nostrorum dissidia rebellassent, Magnus,
Dux Saxonum, eos popularium viribus aggressus, prælio commisso
fudit, erectisque quatuordecim urbibus ad obsequium redegit; uti
hæc priscus eorum temporum scriptor in Chronico Hildesienfi re-
tulit. Qua interim ex causa incertum, Marquardus ex Abbate Cor-
beienfi ante quadriennium Osnabrugensium Episcopus delectus, è
sede illa ejectus ad suum Monasterium, vitamque quietiorem rediit.
Subrogatus Wido xx ejus loci Episcopus, haud dubiè schismaticæ
factionis homo. Hæc nimirum illa calamitas, de qua Bertholdus
presbyter questus, post sublatum anno superiori Wernherum Merse-
burgensem Episcopum, vix ullum in tota Saxonia repertum esse Ca-
tholicæ communionis Episcopum. Ac vix reperio, præter Hartwi-

gum

Quæ hic trium nobilium fratrum donatio, quarum una Cathedrali Ecclesiæ, altera Cœnobio Werthinensi D. Ludgeri ad Ruram amnem, tertia Monasterio Abdinghoviano facta memoratur, earum una continet rupem picarum, quæ patrio etiamnum vocabulo Egisterstein seu Exsterstein appellatur, rarum atque admirabile naturæ opus ad angustum per montes Teutonicos transitum, haud procul Horna Oppido & loco varianæ cladis, in quo Drusus etiam à Visurgi redux prope ad eadem à Sigambris inclusus creditur; eoq; petra hæc à Ferdinando Episcopo in æs incisa intraque monumenta diœcesis nostræ relata est. Quippe rupes altissima & quadruplici vertice abrupta grandium turrium instar in plano montis educta confurgit. Inde postquam hic locus in possessionem Abbatis Werthinensis venit (ut literæ præterea Bernardi Abbatis Werthinensis docent, quas exhibere possumus) ædes sacra primùm Holthusen structa; deinde etiam in supremo rupis fastigio, quæ publicæ viæ imminet, Sacellum cum altari intra nativam lapidis structuram apparatus; olim etiam ex Monachis Sacerdos istic sacris operabatur, eratque Abbati Werthinensi Helmstadium proficiscenti statio & hospitium in adita Villa Holthusana. Totus hic locus hisce donationum literis consignatus intra Comitatum Aholtinum ab Henrico Imperatore Meinwerco Episcopo nostro donatum situs, quo Dethmoldia, Lemgovia, Horna, totusque ille Teutonicorum montium ac nemorum tractus continetur. Posteaquam verò Comitatus hic fiduciario jure ad Comites Lippienses pervenit, Clientes Episcoporum Paderbornensium, omnia simul hæc sacra bona hæresi celsere.

Ruthardus Archiep. Mogunt. confirmat fundationem Cœnobij Bursfeldensis.

Frequens hoc præterea anno Episcoporum, Comitum ac procerum conventus Helingenstadij convocatus; ad quem à Metropolitano suo evocati accessere tres quoque provinciales ejus per Saxoniam Episcopi, Paderbornensis, Hildesimensis, & Verdensis. Eo in congressu præter cetera, quæ salubriter pertractata sunt, Ruthardus Archiepiscopus, fundationem dotationemque Cœnobij Bursfeldiensis publicis tabulis ratam habuit, quas hoc loco, tam ob præclaram vetustatis memoriam liberalitatemque majorum, quam ob venerationem celeberrimi ejus Cœnobij, ex quo Bursfeldiensis post congregatio originem traxit, proferre consultum habuimus; idq; eò etiam magis à nobis requiretur, quod Bursfeldiense Cœnobium hisce tabulis asseratur Colonia florentissimi Corbeiensis Cœnobij nostri.

In nomine sanctæ et individua Trinitatis. Ruthardus Dei gratia sanctæ Moguntinensis Ecclesiæ Archiepiscopus. Cum condignum nobis et salubre pro officii nostri dignitate videatur, rebus ecclesiasticis quaslibet commoditates impendere, religiosi institutis devota mente consentire proposuimus, ut quicquid ad honorem Dei et laudem sancitum, et ratum teneamus,

et privileg
presentium
ricus filius
Marchion
runt Mon
in predi
qui agnom
gregatis i
Heinricus
adquisier
progenitor
usi fueran
et redditib
vis autem
gedeburge
mediocrit
consultor
lio interpe
tatem ipsi
hereditat
Monaste
re, ut qu
neratione
videretur
fratris he
tandem
nutu imp
sira volu
oratione
votum p
one rite p
reditate
mites per
mum do
lit, dicen
specialit
jure her
utroque
proficuo
cum ejus
sen, curt
husen.
confirm

et privilegii nostri auctoritate corroboramus. Omnium itaque fidelium tam presentium quam futurorum pateat industria, qualiter gloriosus Comes Henricus filius Ottonis Ducis, ejusque inclita conjunx Gerdrudis filia Ekkeberti Marchionis, pro animæ suæ remedio, heredum suorum consensu, fundaverunt Monasterium in ripa Wirre fluminis in villa, quæ Miminde vocatur, in prædio videlicet, quod ipse Henricus adquisierat, à quodam nobili viro, qui agnominabatur Albertus de Insula. Facto itaque fundamento, ac congregatis ibi in servitium DEI Corbeiensis Ordinis fratribus, prædictus Henricus cum conjuge dotavit ipsum Monasterium cum omni prædio, quod adquisierat ab Alberto cum omni jure et proficuo, quo idem Albertus ejusque progenitores illud sine omni contradictione per multas ætates possederant, et usi fuerant, in villis, agris, silvis, campis, pascuis, cultis et incultis, exitibus et redditibus, aquis aquarumque decursibus, molendinis, mancipiis. Quamvis autem Comes hæc rite et legitime videretur facere, tamen quidam Magdeburgensis Canonicus, nomine Ludolfus, præfati Alberti Germanus, haud mediocriter Comitem exigendo hereditatem fratris coartavit, et tamdiu consultores legis, ac provinciarum rectores adversus Comitem in omni concilio interpellavit, donec jure gentis, et judicio legis omnem fraternam hereditatem ipsi Ludolfo coactus remisit. Ludolfus itaque sub occasione recipiendæ hereditatis invitatus à Comite venit in prædium, ubi prædictum fundabatur Monasterium, quem Comes per internuntios multifariam temptabat flectere, ut quod ipse causa animæ inchoasset, Ludolfus quoque pro æterna remuneratione ratum sineret esse ac stabile. Sed Canonicus ne quasi coacta sua videretur oblatio, nil conditionabiliter permittere voluit, sed omnem prorsus fratris hereditatem justo exegit fame, et cum cyrotheca de manu Comitis tandem recepit, ac tenuit libere. Sequenti vero die Ludolfus divino quodam nutu impulsus, sed et Episcopi Hartovigi, qui gratia consecrandi altaris nostra voluntate invitatus advenerat, fratrumque Sifridi et Canonis Comitum oratione permotus, statuit voluntarius pro salute firmæque requie Comitis votum propria oblatione confirmare. Principalis igitur altaris consecratione rite peracta, Ludolfus processit, et utrumnam profiteretur fratris hereditatem se libere recepisse, ac quod vellet inde fieri, libertatem habere, Comites perquisivit; Omnibus itaque annuentibus, ad altare processit, et primum donum post consecrationem his terminatis verbis cum cyrotheca obtulit, dicens. En ego Ludolfus offero Deo et Sanctis ejus Thomæ et Nicolao specialiter in usum fratribus hic Deo servientibus hereditatem meam, quam jure hereditario mihi à parentibus cessit, prædium scilicet in Miminde ex utroque fluminis litore cum ejus utilitate, allodium in Dransfelde cum ejus proficuo, bonum in Bertolderode cum ejus appendiciis, curtim in Heristede cum ejus juribus, villulam in Berge cum ejus usibus, curtim in Friderichshusen, curtim in Wittenburnen, curtim in Werithen, novem mansus Winithusen. Hanc oblationem solenniter factam Episcopus Hartovigus banno confirmare tam à Ludolfo, quam à Comitibus Henrico, Sifrido, Canone rogatus

gatus est. Qui ex more, si quis huic oblationi contradiceret, percunctatus, quum nullus contradiceret, imo omnes laudarent. Tunc in nomine Domini ex Apostolica et nostra omniumque Catholicorum ac sui ipsius interminatus est auctoritate, ne quis tam iustæ donationi aliqua violentia, fraude, vel arte conaretur obviare, et qui aliter præsumeret, sententia Christi damnandus sub perpetuo jaceret, nisi resipisceret, anathemate. Quo dicto ab Episcopo Ludolfus quoque suam oblationem propriis confirmans verbis Comitem Heinricum terribilius contestatus est Sacramentis, ne cuiquam hominum libero vel seruo de prænominatis bonis aliquod unquam præstaretur beneficium, nec aliquid inde vendicare, nisi advocatiam sibi sueque stirpi præsumeret. Quæ contestatio bannique interminatio à Comitibus Heinrico, Sifrido, Cunone cæterisque omnibus audita, comprobata, laudata est, ac scriptis tradita. Etiam Henricus Comes, et ejus conjunx Gerdrudis Deo et Sanctis ejus Thoma et Nicolao in dotem Ecclesiæ ad usus fratrum ibi Deo famulantium, hæc quæ subscripta sunt: Curtim in Wichlo cum suis appendiciis, curtim in Inre minori cum suis appendiciis, X mansos in Reynwardeshusen, curtim in Bischoppeshusen cum suis appendiciis et Ecclesiâ, curtim in Gardelbie, villam Biscopeshusen, Aliquantulas etiam possessiones in his villis, Haltmarthen, Vereldehusen, Wyrchin, Immesin, Burdala, Amnenhusen, Valeberge, Hukelhem, Adenhem, Kemesside, Belkeroth, Bustelewe, Wertere, Steynbruege, Sunthusen, Odenlewe, Ascolsefs, Wynethe, Dopside, Berchge, Dalheim, vineam in Valkeroht, in Sothen tres salinas, in Hildegereshusen V solidos, in Honethen tres mansos, in Reynnethe IX mansos, in Keltvera Ecclesiâ, et tredecim mansos et molendinum, in Nora XXII mansos, in Honetha unum mansum, in Hatzenroth quatuor mansos, in Vepbleta quinque mansos, in Holbic unum talentum, villam Vilingeburin, possessiones in Holtzraten, Comes Sifridus obtulit X mansos in Asla. Adhæc nobilis ille vir Henricus fundator hujus Cœnobia, quæcunque pia et iusta sunt, et loco utilia, assensu et consilio nostro statuit, et statutum ab ipso Imperatore Henrico confirmari obtinuit, scilicet ut nemo heredum suorum aliquid in Abbacia sibi usurpet præter Advocatiam, nulli Advocatia in beneficium præstetur, sed ad nutum Abbatis in absolutionem peccatorum commendetur, Advocatus in Abbacia absque permisso vel rogatu Abbatis nullam potestatem exerceat in aliquo. Ibi etiam publicum forum et percussura ad instar Goslariensis monete cum omni forensi jure pro Abbatis disponatur arbitrio, ut sit ibi Abbatis libera et canonica secundum regulam beati Benedicti electio. Si aliquis liber homo in quocunq; degens comitatu se vel bona sua Ecclesiæ præfata tradere voluerit, liberam potestatem habeat, sine cuiuslibet Comitis, Rectoris, Judicis, provincie contradictione. Facta sunt hæc anno Incarnationis Dominice millesimo nonagesimo tertio, Indictione L II Idus Junii, imperante Henrico III. Nobis autem eodem anno Idus Julii cum amicis nostris in Heiligenstat tenentibus conventum, cuncta hæc in nostri præsentia multis audientibus Clericis et Latcis sunt recitata, comprobata et laudata. Nos etiam pietatis affectu ejusdem loci

loci fratribus, ut libere illi de voce contradicere salute obtinere dicare et circa se libere rici, Sigfriduenda ipsi nonostro c Dei Ecclesiæ cartam se sunt Episcopus Viridwardeshburgensis, mites Hein Godefridus Minister alii quam num Etele boni Mu Nimia le moratus henderin Mindan Sed hæc jus Cœnobia ritur; Q Francor mida ap German ad annu rico Re Cœnobia nia Cor risdictione

loci fratribus concessimus, et nostræ sedis auctoritate, Ecclesiastici juris legibus, ut libere videlicet infantes baptizare, infirmos curare, et omnes, qui se illi devoverint, et sepultura locum inibi elegerint, suscipere, et sine alicujus contradictione sepelire, et quidquid fideles Christiani pro animarum suarum salute obtulerint, seu tradiderint, liceat eis in suos usus, prout libuerit vendicare et disponere. Concessimus quoque ipsis per forestem nostram ubivis circa se libenter uti pascuis et piscationibus. Tandem rogatu Comitum Henrici, Sigifridi, Cunonis omnia data vel statuta vel imposterum danda, vel statuenda ipsi loco profutura in verbo Domini ex Apostolica auctoritate banonostro confirmavimus, atque ut rata et firma stabiliaque cunctis sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus perpetim credantur, ac diligentius observentur, hanc cartam scribi iussimus, et sigilli nostri impressione corroboravimus. Testes sunt Episcopi Henricus Patelburnensis, Odo Hildenesheimensis, Hartvīgus Viradunensis: Abbates Marcwardus Corbeiensis, Tietthmarus Helmwardeshusensis, Gunterus Patelburnensis: Præpositi Ludolfus Magedeburgensis, Betto de Luipp, Ordo Heiligenstadenensis, Embrico Thorlensis: Comites Henricus, Sigifridus, Cuno, Erpf, Erwine: liberi homines Ludolfus, Godefridus, Geroldus, Wiboldus, Dede, Bertoldus, Umco, Helmericus: Ministeriales Rudolfus, Ludolfus, Sanctolfus, Humoldus, Escherich, Eppo et alii quamplures Clerici et Laici. Data in Heiligenstat Idus Julii per manum Eitelgeri Præpositi Nortunensis.

Multum inter cetera antiquitatum monumenta disquiritur, ubi Nimia locus sit ad Visurgis ripas in annalibus Francorum toties memoratus; quem cum nusquam ex certis nominum vestigijs deprehenderint, alij Niemium Oppidum in Diocesi Paderbornensi, alij Mindam, alij Remam ad Confluentes Wernæ & Visurgis designant. Sed hæc tabulæ multò verisimilius nobis monstrant in ipso fundo hujus Cœnobij Bursfeldensis, quod in villa Miminde conditum asseritur; Quippe locus, qui Nimia, Nimida, & Nimide consignatur in Francorum annalibus, is postea à nostris Mimende, Mimedæ, & Mimida appellatus fuerit. Regia olim istic villa fuit, in qua Ludovicus Germaniæ Rex conventum populi habuit & jus dixit; uti nos supra ad annum Christi DcccLii memoravimus, in eoque nunc sub Henrico Rege & Ruothardo Archiepiscopo celebre hoc Bursfeldicæ Cœnobium intra Wernæ, & Fuldæ Confluentes confurgit ad confinia Corbeiensium & Paderbornensis diocesis, quæ istic terminos jurisdictionis Archiepiscopi Moguntini claudunt.

Annus Christi 1094.

Urbani II Pont. 7.

Henrici IV Reg. 39. Imp. II.

Henrici II Ep. Pad. 5.

Post

Berthol.
Orsberg.
Dodechin.

Infelix
obitus
Volmari
Mindens-
is Episco-
pi.

Chron.
Mind.
Crantz. 15.
Metrop. c.
37.

Infesta
pleraque
Henrico
Reg. in
Italia ac-
cidunt.

Berthold.
Dodech.
Orsberg.
Sigonius.
Baron.
Concil. Pa-
ris.

Post anni superioris prodigia malaque, aliæ calamitates; nam & luporum ferarumque incursus, ventorum turbines, continui imbres, fœdæque pluvia, aquarum inundationes, tempestates horridæ, crebri fulminum ictus; præterq; hæc pestilentia, ac pestilentes morbi, quibus urbes, oppida, pagi, villæque exhaustæ. Agnoscebant passim homines his ultricibus Numinis poenis Schismatis malum castigari; quare per expiationes maturæ factas parati ibant in mortem: innu-merique etiam Schismatici cum Ecclesiâ reconciliati sunt. Sed infelix exitus Volmari Mindensis Episcopi. Is quia sedem Episcopalem Schismaticus invaserat, repentina & lugubri morte periit. Nam ut in fastis eorum (si quidem vera est narratio) memoratur; S. Gorgonius Ecclesiæ Mindensis patronus Episcopum hunc media nocte cubantem stricto gladio confodit, & sub primam lucem monuit custodes Ecclesiæ, signum æris pro mortuo Episcopo darent. Ad quæ cum illi dubij hærerent, ostendit D. Gorgonius pallam altaris sanguinolentam, in qua gladium absterferat. Palla hæc in multos annos monumentum hujus rei asservata fuit in Mindensi Ecclesia. Refert eadem Crantius, quamvis narratio hæc suspectæ fidei ipsi visa sit, quæ vulgo persuasa fuerit. Verum si quis aliorum Schismaticorum Episcoporum miserabiles ex hac vita excessus recolat, haud incredibile, Volmarum quoque aliquo miserabili mortis genere obiisse, sed quoquo se ista modo habeant, fallit certè nos Mindense hoc chronicon, quod cum hoc anno mortuum tradit; cum literis à nobis producendis anno 1097 adhuc superstes subscripserit, ac Wedilo anno sequenti Episcopus memoretur. Quare Odalricus & Godeschalcus, qui Volmari Successores memorantur, aut expungendi ex numero eorum Episcoporum, ut Crantius facit; aut intra annum extincti fuerint. Henrico Regi hoc anno omnia adversa incurrebant per Italiam; hærebatque Veronæ cum suo Pseudopontifice Guiberto, omni prope regno Italiæ exutus; quantumque Urbanum Pontificem depri-mere nitēbatur, tantum ad Urbanum omnia Principum populique studia vertebantur; quem constat hoc anno etiam Natalitia Christi celebrasse Romæ, & sedem in Apostolica urbe repetiisse.

Annus Christi 1095.

Urbani II Pont. 8.

Henrici IV. Regis 40. Imp. 12.

Henrici II Ep. Pad. 6.

Accedit annus MLXXXV apparatu belli sacri clarus, quo Germanorum Saxonumque animi à civilibus dissidijs versi in salubriora armorum consilia. Memorabilis hujus belli auctor tubaque Urbanus magnanimus Pontifex; ex quo enim Petrus, vitæ instituto eremi incola, ex Palæstina reversus cum literis Patriarchæ Hierosolymitani

tani expo-
rum in Cl
Placentia
fere milli
venere;
Urbanu
functus e
illa Urba
Claromo
fide Arcl
ter Card
eaque m
ferventi
nibus Ba
ptum in

Pa
verfis in
ra sancta
Galliam
hominu
memor
quò del
militum
Eremita
agmen
traxit V
Godesc
râ, qu
tribus
quam e
que in l
obtulē
religio
eorum
se hisce
& inge
Igitur
penetr
Ceteri

tani exposuit afflictissimæ Ecclesiæ statum, & Saraceno-
rum in Christianos tyrannidem, Pontifex in Quadragesima primam
Placentiæ synodum celebravit; ad quam præter Episcopos quatuor
fere millia Clericorum, & plus quam triginta millia laicorum con-
venere; actumque in ea potissimum de bello adversus Saracenos,
Urbanum Cremonam accedentem Conradus Rex stratoris munere
functus excepit, fidemque Romanæ Ecclesiæ juratus spondit. Post
illa Urbanus maritimo itinere in Galliam profectus, 18 Novembris
Claromontanum in Alvernia concilium indixit, ad quod ipso præ-
sede Archiepiscopi xiii, Episcopi cxxv, Abbates xc convenire, præ-
ter Cardinales & diversarum regionum Clericos & religiosos; in
eaque multa, ut in Placentina, decreta. Sed nihil perorante Pontifice
ferventius pertractatum, quam bellum sacrum, quo Palaestina è ma-
nibus Barbarorum extraheretur. Quam in rem signum crucis sum-
ptum in scapula dextra ab ijs, qui nomen huic militiæ dederunt.

Annus Christi 1096.

Urbani II Pont. 9.

Henrici IV Regis 41. Imp. 13.

Henrici II Ep. Pad. 7.

Patribus deinde ex consilio Claremontano sequenti anno re-
versis in provinciam, & ad signum crucis expeditionemque pro ter-
ra sancta recuperanda invitantibus, ex omnibus passim per Italiam,
Galliam, Germaniam, Lotharingiam, Belgium, Saxoniam ingens se-
hominiū multitudo obtulit; quorum supra trecenta millia fuisse
memorantur. Designataq; Constantinopolis, aut Nicæa in Bithynia
quò delectu habito convenirent; eò varijs itineribus & collectis
militum agminibus itum. Primum agmen xv millium duxit Petrus
Eremita per Germaniam & Bojaniæ regiones in Ungariam. Alterum
agmen xii millium ex Saxonia & Frisia collectum per Bohemiam
traxit Volcmarus quidam presbyter. His aliud agmen junxit
Godeschalcus presbyter, viâ per Franciam Orientalem institu-
tâ, quos Emico Comes infecutus cum xx millibus peditum, &
tribus equitum millibus ex Rheni accolis congregatis. Hi prius
quam è Germania excederent, Moguntia, Wormatia, & Spira, alijs
que in locis sævire in Judæos, trucidando, quotquot primo se furori
obtulere, tanquam his victimis litaturi Christo; ac specie quidem
religionis & stipendiorum hæc agebantur, cum per avaritiam bona
eorum raperent in spoliū. Sed scdum non minus malum, miscuisse
se hisce tumultuarijs copiis vagos Sacerdotes, profugos Monachos,
& ingentem mulierum turbam, virili habitu libidinem regentium.
Igitur cum post rapinas & flagitia sparsis cohortibus in Pannoniam
penetrassent, ab Ungaris & Bulgaris ingenti clade accepta rediere.
Ceteri quidem Duce Petro Eremita & Godeschalco presbytero se in

M m m m

Bohemia

Expedi-
tio in ori-
entem.

Sævitur
in Judæos
in Ger-
mania.

Post varia
passim pa-
trata fla-
gitia plu-
rimi mili-
tum dissi-
pantur.

Bohemia conjungere, sed quod nullius certo imperio se Regi sine-
 rent, varijs ærumnis attriti dissipatique sunt. Tandem composito in
 Godefri-
 dus Bulli-
 onius
 cum alijs
 in Orien-
 tem per-
 git.
 militare ordinem ac disciplinam exercitu, Godefridus Bullionius,
 Lotharingæ inferioris Dux, cum duobus fratribus Eustachio & Bal-
 duino subsecutus est, cui se Robertus Flandriæ Comes, & lectissimi
 Franciæ & Belgij proceres junxerant; transitaque feliciter Pannonia,
 Bulgaria, & Mæsia 23 Decembris Constantinopolim pervenere. Ac-
 cessere Hugo Magnus, Philippi Franciæ Regis frater, Robertus Nor-
 mannæ Dux, idemque frater Regis Angliæ: ex Italia Boamundus A-
 puliæ Comes cum Tancredo sororis filio, & Anselmus Mediolanen-
 sis Episcopus. Consecuti postremum Frisij, Saxones & Nortman-
 ni classibus suis per mare vecti ad castra Godefridi Ducis. His auspi-
 ciis cœptum est bellum sacrum, Henrico Rege in Italia tumultuante
 & luctante cum Conrado filio, ad cujus partes tota prope Italia &
 Lombardia accessit.

Redditur
 ab Henri-
 co Rege
 Ecclesiæ
 Bremensi
 Comitatus
 Emes-
 gowe.
 E Saxoniæ Episcopis nondum quisquam in id bellum processit;
 neque Erpo Monasteriensis Episcopus, non nisi altero anno id iter
 ingressus. Nam hoc anno adhuc in Italia versatus cum Liemaro Bre-
 mensi Archiepiscopo inter Schismaticos Episcopos Henrico Regi Ve-
 ronæ adhæsit, ut ægre hunc præstantissimum Episcopum a Schisma-
 tis labe absolveris. Quam in rem sistimus Henrici Regis & Impe-
 ratoris diploma quo Comitatum Emesgowe ad Amasim flumen in
 Westfalia situm Liemaro & Bremensi Ecclesiæ reddidit.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Heinricus Dei gratia Ro-
 manorum Imperator Augustus. Notum esse volumus universitati Christi
 nostrique fidelium, qualiter Dominus Adalbertus venerabilis Archiepisco-
 pus serenitatem nostram adiit, petens et postulans, quod Ecclesiæ Hamma-
 burgensi, cui ipse pastor et rector præerat, donare vellemus Comitatum, quem
 in Emesgowe et Westfale situm, Bernhardus Comes vir nobilis et nobis ge-
 nere propinquus, regendum utendumque susceperat. Habuit secum adju-
 tores in petendo complures: ex Principibus Sigefridum Moguntinum, An-
 nonem Colonensem, Archiepiscopos; aliquos etiam ex Ducibus, et Marchi-
 onibus, numeravit suos pro nobis domi forisque labores, ostendit perpetuam
 ejus in nos voluntatem. Ea quia ipsius Bernardi Comitis ad hanc rem que-
 rendus erat assensus, ipsum vir sapiens pretio et precibus adduxit, ut præsens
 laudator et assensor existeret. Tunc nos ipsi Archiepiscopo Adalberto ob me-
 rita sua benevolenter ad hoc petitionibus fidelium nostrorum adquiescentes,
 maxime etiam cum remunerationem nobis speramus à Domino Salvatore
 et sanctissima ejus genitrice Maria, et sancto Vito martyre glorioso, à qui-
 bus locus ille evidenter incolitur, Comitatum eundem, ipso Bernardo Comite
 laudante et assensum præbente, Ecclesiæ annaburgensi donavimus et tra-
 didimus. Addidimus etiam ei, sicut mos est, nostræ auctoritatis scriptum,
 sigillum ei imprimentes, quod hoc in longum fieret posteritati testimonium,
 Verum

Verum de
 gerent, d
 eodem con
 dem Dom
 in nostro
 gens, juu
 ficatione
 et sancta
 Factum e
 scentibus
 bus comp
 præsens c
 reddition
 atque om
 timi Rom
 nationis
 Imperar
 mante L
 Monast
 pus Eccl
 Episcopi
 Megim
 In
 quam i
 ricus In
 nasterio

D
 dia ar
 redijt
 Germa
 Otton
 gnavit
 cancel
 tis par
 ritate
 Westf
 Thiet
 quod

Verum deinde procedente tempore, cum nova in regno perturbationes surgerent, dolis et invidia quorundam factum est, ut Ecclesia supra memorata eodem comitatu ad aliquod tempus privaretur. Veniens autem successor eiusdem Domini Adalberti venerabilis Archiepiscopus Liemar, qui non minus in nostro servitio laboravit, rem nobis in memoriam reduxit, preces adiungens, iudicium postulavit; atque id sepe faciendo tandem effecit, ut in Purificatione inter ipsa solennia missarum eundem Comitatum Deo Salvatori et sanctæ Mariæ offerentes recognoscere, ac in perpetuum reddere. Factum est in Italia Verona in monasterio S. Zenonis, videntibus et cognoscentibus Erpone Monasteriensi Episcopo, atque aliis Episcopis, et Principibus compluribus, auxiliante etiam Domino Papa Clemente, quanquam tum presens corpore non adesset. Itaque hoc facto iussimus huius recognitionis et redditionis cartam fieri et signari, ut esset in omne tempus firmum et ratum, atque omnibus notum. Humbertus Cancellarius vice Archiepiscopi Moguntini Routhardi, atque Archicancellarii recognovit, Anno Dominicæ Incarnationis MLXXXVI Indictione IV Heinrico anno *XLIII regnante, Imperante vero XIII. Data est Patavii presente et laudante, ac confirmante Domino Papa Clemente. Recognoscebant ex Principibus, Episcopus Monasteriensis Erpo, Episcopus Veronensis Wolstrigel, Vincentinus Episcopus Ecelo, Tarvisianus Episcopus Eupoldus, Episcopus Veltrensis Aribio, Episcopus Faventinus Routhardus; Marchiones Azzo, Burchardus; Comites, Meginfridus, Wido, Houc, et alii complures.

In hoc diplomate Erponem ceterosque Episcopos haud secus, quam in eo, quod mox adjungemus Imperij Principes appellat Henricus Imperator; tantum abest ut Friderico Barbarossa Imp. id Monasterienses requirant.

Annus Christi 1097.

Urbani II Pont. 10.

Henrici IV Reg. 42. Imp. 14.

Henrici II Ep. Pad. 8.

Desperatis in Italia rebus, Henricus Rex post hæc ex Lombardia armis depulsus, septimo postquam abfuerat anno cum paucis rediit in Germaniam, tam contemptibilis inter Italos, quam inter Germanos fuerat. Ratisbonâ Moguntiam descendit, ubi 6 Idus Maji Ottoni Werthinensi Abbati omnia sui Monasterij privilegia confirmavit, subscribente Humberto Cancellario vice Ruthardi Archicancellarij, & Moguntinæ sedis Archiepiscopi. Magnam deinde æstatis partem privati instar Spiræ exegit; ac prima illi cura fuit de securitate Judæis restituenda, quos Emicho Comes spoliârat. Subinde in Westfaliam ad Visurgim digressus, Gronæ in castro regio prædium Thietmaro Helmeswardhusano Abbati diocesis Paderbornensis, quod nobilis matrona donarat, regia auctoritate ratum habuit, cum

Henricus Rex in Germaniam rediit. Berthold. Dodechin. Wrisberg. Chron. Hildesb. Et ingressus Westfaliam confirmat donationem prædicti Abbatis.

Mmm 2

Regi dij Abba-

ti Hel-
meswar-
dehusano
factam.

Regi tres Episcopi, quos Principes Regni vocat, Udo Hildesimensis, Henricus Paderbornensis & Volmarus Mindensis, adessent, omnes Schismatici. Eorum memoriæ causa hæc publicas tabulas exhibere placuit.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Henricus divina favente clementia quintus Romanorum Rex. Quoniam nos Rex Regum, et Dominus dominantium honoribus Romani Imperii sublimavit, et defensorem Ecclesiæ suæ dispensatione constituit, fructuosum nostræ salutis non dubitamus, si donationem fidelium, mobilium rerum vel immobilium, quæ Ecclesiis Dei offerunt, nostræ auctoritatis privilegiis roborare studuerimus. Quapropter norerint omnes Christianæ fidei cultores tam futuri, quam præsentis, quod quedam nobilis matrona Cunihildis nomine cum consensu heredis, scilicet filii sui Reinoldi contulit Ecclesiæ beati Petri, quæ est in Helmvoordesbuson, prædium suum in villa, quæ vocatur Suthmeshere pro remedio tam suæ animæ quam omnium progenitorum suorum et succedentium cognatorum, VIII videlicet mansos, et 1 molendinum cum tribus mancipiis Gysone, Hagrd, Thietlevo colonis ipsius prædii. Testatus est autem memoratus R. XXXVI marcas ab eadem Ecclesiâ se accepisse pro ipso prædio ad profectio- nem ierosolymorum, quæ facta est in diebus nostris duce quodam Godefrido. Et ut hæc traditio firma sit et rata, et à nullo succedentium possit infringi, præcibus Abbatis prædicti Monasterii Thietmari sæpe dicti Reinold hanc paginam manu propria roborante conscribi fecimus, et impressione nostri sigilli insigniri iussimus, præsentibus Principibus regni Udone Hild. Episcopo, Henrico Patherbrun Episcopo, Volmaro Mindensi Episcopo, Thiedericom Com. de Catlenburg, Heinricho Com. de Reinehuson, Conrado de biun, Volcoldo de Malesburg, Helmoldo de Hukilheim, et aliis quam multis coram astantibus.

Dodechin.
Otto Fri-
sing. lib. 1.
c. 9.
Trithem.
in chron.
Serrarius
in Ruthar-
do.
Ruthar-
dus Ar-
chiep.
Mogunt.
è sede
suâ pelli-
tur ab
Henrico
Reg.

Captâ
Niccâ
Antio-
chia ob-
fidetur.

E Saxonia Rex Moguntiam reversus est ad comitia, quæ Calendis Decembris indixerat, in quibus de pace Imperioque pacando pertractaretur; cum in ipso limine pacis Ruthardum Moguntinum Archiepiscopum & Metropolitanum nostrum è sede ejecit in exilium, virum insignem, qui ex Abbate ad S. Petrum Erfurti ad illam dignitatem petitus erat. Proscriptioni obtenta calumnia, quasi cædi Judæorum causam dedisset, venissetque in partem spoliolum, re autem, quod Sedi Apostolicæ, veroque Pontifici inter Orthodoxos conjunctissimus hæreret. Octo exinde annos in Thuringia castroque Hartesburgensi exul permansit; per quod tempus Henricus Rex omnia Archiepiscopatus bona redditusque fisco regio addixit, ut suam ex ijs egestatem sustineret, regnumque illud Schismaticorum Episcoporum firmaret, idcirco etiam Adelbertus Regis Cancellarius Ruthardo subrogatus.

Prosperis subinde inijs procedebant Christianorum arma & expeditio adversus Saracenos. Nam postquam classes accessere, cum Italorum auxilijs promota sunt castra in Asiam duce Godefrido Bul- lionio,

lionio, c
carum
Inde 13
Ex
Antistes
de se m
sia Mon
etiam di
tiam tot
sequent
ævo illo
cile mil
abjurat
suscipit
pho Co
falica, q
natio fa
ses id ce
zio Erp
perstite
sequen
Episcop
eris. Se
cat, eun
norific
& Divi
sepulch
ingen
tutibus
A
rum su
Germa
electus
Burcha
ratum
Theoc

Italian

lionio, capta post 52 obsidionis diem Nicæa 20 Junij, fusoque Turcarum 200000 exercitu, variæ provinciæ peragrata subactæque. Inde 13 Octobris Antiochia obsideri cœpta.

Ex Episcopis Saxonie hoc anno insecutus Erpo Monasteriensis Antistes; ac priusquam iter Hierosolymitanum ingrederetur, hæc de se memorat in diplomate: *III Idus Februarii, cum in majori Ecclesia Monasteriensi altare in honorem S. Joannis Baptiste consecrarem; quo etiam die penitentes in Ecclesiam introduxi et reconciliationem, et indulgentiam totis votis, totisque animi viribus, quoad poteram, facere institui, utpote sequenti die Hierosolymam iturus.* Publicus hic penitentiae ritus erat ævo illo adhuc usitatus, de quo Celotius in Hierarchia. Ex quo facile mihi persuaferim Erponem se suosque cum Ecclesia reconciliasse, abjurata Schismaticorum societate, iterque illud penitentiae causa suscepisse. Expeditis demum omnibus, iter ingressus est cum Ludolpho Comite Prapposito ad S. Mauritium, multisque è nobilitate Westfalica, qui ultro se in comitatum obtulere. At quo exitu illa peregrinatio facta sit, perquam obscurum, quando nec ipsi Monasterienses id certo ex suis monumentis docere possunt. Sunt qui cum Crantizio Erponem ex Palæstina rediisse velint, & aliquot abhinc annos superstitem vixisse Episcopum; qui mihi errare videntur, quod anno sequenti Successor ejus in diplomate memorabitur; nisi renunciato Episcopatu, quem non bona fama adierat, privatam vitam egisse dixeris. Sed verius reputo, quod vetustus liber Collegij Mauritanii indicat, eum in Palæstina obiisse, ossaque ejus in dicecesin reventa esse. Honorifico certe tumulo elatoque; è terra in æde Mauritaniana exornatus est, & Divum etiam honore ob beneficia ope cœlesti præstita cultus, uti sepulchro ejus inscriptum erat, Sanctus Erpo. Multis largitionibus in egenos, in religiosas Virgines, & Ecclesiam effusus multisque virtutibus dum vixit clarus.

Ab excessu Erponis conturbata Ecclesia illa duorum Episcoporum subrogatione (haud secus quam in Paderbornensi, aliisque per Germaniam Ecclesiis acciderat) quorum alter Catholicus è Clero electus Theodoricus Wincenburgicus Comes, alter Schismaticus Burchardus de Holte ab Henrico Rege obtrusus. Multis ab his certatum pro adeundo retinendoque Episcopatu, nunc Burchardo nunc Theodorico prævalente.

Annus Christi 1098.

Urbani II Pont. 11.

Henrici IV Regis 43. Imp. 15.

Henrici II Ep. Pad. 9.

Anno insequenti cum Urbano Pontifice res Catholicorum per Italiam in integrum prope restituta. Celebrato enim in urbe Natali Christi

Diploma
Erponis a-
pud Ro-
chorst. ad
ejus vitam.
Erpo
Monast.
Ep. pro-
ficiscitur
in terram
sanctam.
Celotius lib.
2. c. 23.

Berthold.

Christi & Paschatis festo, pacem cum urbe & finitimis provinciis composuit, Guiberto Pseudopontifice, qui apud omnes in contemptum venerat, Ravennam rejecto, inclusoque; Sed tanto per Germaniam validiores Schismatici Henrici Regis patrocinio, qui jam omnibus propè sedibus Schismaticos Episcopos obtruserat, interque urbes Leodium, Coloniam, & Aquisgranum etiam ad se attraxerat. Quare dum in ijs partibus moratur, Aquisgranensi Ecclesiæ nobile prædium cum tribus advocatijs donavit rogatu Henrici filij, & Schismaticorum Episcoporum suorum. Quam in rem hoc Miræus diploma produxit.

Henricus
Imp. Ec-
clesiæ
Aquis-
gran. do-
nat præ-
dium
Harve.
Miræus in
notis Belg.
6, 121.

Henricus divina favente clementia tertius Romanorum Imperator. Notum sit omnibus, qualiter ob interventum filii nostri Henrici Regis, Oberti Leodiensis, Wetelonis Mindensis, Burchardi Monasteriensis Episcoporum, Burchardi, Werinneri Marchionum, ob servitium quoque Capellani nostri Godeschalci Aquisgranensis Ecclesiæ Prepositi, quoddam prædium nomine Harve, situm in pago Harduenna, in comitatu Gietbaldi, cum omnibus appendicijs Dominica matri et perpetua Virgini Mariæ in proprietatem tradidimus. Dedimus quoque Domine nostræ Mariæ tres Advocatias. Data IV Idus Februarii Anno Dominicæ Incarnationis millesimo nonagesimo octavo. Indictione sexta. Anno Henrici III Romanorum Imperatoris regni XLII Imperii XIV. Actum Aquisgrani.

Satis ex hoc diplomate constat id quod supra indicavimus, & Burchardum Monasterij, & Wetilonem Mindæ Episcopos fuisse, interque Schismaticos numerandos. Refert quoque Cleinsorgius alias à se visas literas donationis, in quibus Burchardus annum Christi Mæx dicit annum suæ ordinationis XII.

Ordinis
Cisterci-
ensis ini-
tia.

Cœpit hoc anno Ordo Cisterciensium auctore Roberto Molismensis Cœnobij Abbate, cum viginti & uno Monachis ejusdem Cœnobij, quod familiæ D. Benedicti erat in Lingoniensi provincia, rigidioris vitæ amore egressus Cistercium devenit, inculamque illam solitudinem vertit in Abbatiam; quamvis reposcentibus eum prioris Cœnobij Monachis, jussu Pontificis ad eosdem redire necesse habuerit, relicto Cisterciensibus Alberico viro religioso, quem sibi Abbatem delegere; qua super re pluribus Sigebertus, alijque ejus familiæ Scriptores.

Et Cœ-
nobij
Bursfel-
diensis.

Per id quoque tempus celebre in Saxonia Bursfeldiense Cœnobium conditum ab Henrico Crasso Northemij Comite, uxoreque ejus Gertrude filia Eckberti Marchionis; ex quo conjugio Richeza Lotharij Imperatoris conjux, materque Henrici Leonis. Crantzius qui hæc cum alijs scribit, addit Hermannum Coloniensem Archiepiscopum iisdem parentibus Henrico Crasso, & Gertrude natum, de quo tamen ceteri Scriptores silent.

Prospera

Prosp
urbs long
gnata, & t
rum Persa
Læta hæc
fessâ à ba
rit, quibu
4000 divo
qua Chris
ad Hieros
Imperato
rat subsid
stis appar
evertit, au
sidio veni
vidiæ & a
religio ex
consumit

Ine
discessit a
quàm ut
gni dicer
est in Co
litus insu
gnum lea
lum à se
blicam fa
forem di
dolem co
erat juve
one in A
bus bell
aut Hen
ab his eu
necesse h
Regem a
essent, a
Horum

Prospera subinde ex Oriente relata; nam & Antiochia Syriae urbs longa & difficili 9 mensium obsidione tandem 3 Junij expugnata, & felici non minus progressu 28 Junij innumerabilis Turcarum Persarumque multitudo profligata, caesis 100000 Barbarorum. Læta hæc permiscuit fortuna adversis, quod rursus Antiochiâ obsessa à barbaro hoste, Christianis cum fame & peste luctandum fuerit, quibus malis 50000 Christianorum absumptâ, præterque hos 4000 diversis congressibus desiderata; donec reperta lancea sacra, qua Christi corpus perforatum erat, animati Christiani recreatique ad Hierosolymam expugnandam progressi. Constantinopolitanus Imperator christianus Alexius, qui ab Urbano Pontifice enixè petierat subsidia, ubi prosperum hunc successum conspexit, ex amico hostis apparuit; nam urbes, quas nostri Barbaris eripuerant, ipse aut everit, aut Barbaris reddidit, & eos, qui ex occidentis imperio subsidio venire vellent, inhibuit, viasque intercepit. Hoc illud vetus indidiæ & æmulationis malum, quo Oriens tandem amissus, & nunc religio ex diffidijs inter regnatrices domos in Occidente lenta tabe consumitur.

Annus Christi 1099.

Urbani II Pont. 12.

Henrici IV Reg. 44. Imp. 16.

Henrici II Ep. Pad. 10.

Incunte anno proximo Henricus Rex Colonia Aquisgranum discessit ad comitia Principum, quæ indixerat haud alio consilio, quam ut Henricum filium in locum Conradi filij Successorem Regni dicerent Principes; quam in rem multis accusationibus investus est in Conradum: Hunc nimirum esse filium suum, qui naturæ oblitus insurrexerit in patrem, qui rebellis accesserit hostibus, qui regnum Italiæ expulso patre invaserit, & vitæ suæ insidiatus sit; ideo illum à se proscriptum ab omni hereditate; rogare igitur, si Republicam salvam velint, Henricum filium natu minorem regni Successorem dicant. Ad quæ in diversas sententias itum, alijs Conradi indolem compertamque virtutem anteferebant Henrico; uti certè erat juvenis formæ decora corporis, morum suavitate, pietate, religionem in Apostolicam Sedem, & omnibus Christiani Principis virtutibus bellica etiam fortitudine egregius. Ut his Conradum proavum aut Henricum avum Imperatores polliceri posset; quemadmodum ab his eum etiam Ursbergensis schismaticus Scriptor commendare necesse habuit. Et tota Italia Conradum amplectebatur, amabilem Regem ac Principem suum. Contra alij, quod plerique Schismatici essent, ac Regis assentatores, Henricum æqua postulare dicebant. Horum igitur sententiæ prævaluit, abdicatusque Conradus, quem tamen

Autlor vita Henrici. Siebert. Ursberg. Agente Henrico Imp. filius ejus Henricus eligitur regni Successor, Conrado filio Rege repudiato.

tamen prius coronaverant, & Henricus junior patris heres & Imperij Successor pronunciatus. Sed priusquam ad coronam admitteret Pater iuramentum exegit, quo sanctè sponderet nunquam se vivente Patre regnum sumpturum, nisi fortè id ipse juberet; quod tamen perfidus filius non præstitit, ipsumque haud multò post Patrem regno exiit. Igitur filius hic Henricus V. festo Epiphaniæ solemnè ritu inauguratur Rex. A quo verò Archiepiscopo inunctus sit, nemo veterum Scriptorum satis prodidit. Ruthardo Moguntino Archiepiscopo in exilium projecto, verisimile est, id ab Hermanno Colonienfi Archiepiscopo factum; quamvis ex hoc schismatis notam Hermanno suo aspergi ægre patientur Colonienfes, quem cognomento Pium quidam scripsere. Nec multum ab hac celebritate superstes Hermannus, obiit II. Calend. Decembris, Successorem nactus Fridericum, favore magis Henrici Regis, quàm Cleri electione. Præpositum ante fuisse Bambergensem colligas ex epistola apud Gretzerum recitata: familia, ex qua ortus, incerta. Henricus Rex peracta filij coronatione perrexit in Saxoniam, fortè ut Monasterij Burchardum Episcopum imponeret, firmaretque. Inde Ratisbonam petijt; qua in urbe festum Paschatis exegit. Sub id tempus feria quinta Paschatis Conradus Ultrajectensis Episcopus Schismaticorum hætenus Signifer à Frisio negotiatore domi suæ confossus interiit.

Inter hæc læti bellorum successus continuati in Oriente obsessa Hierosolyma, & trigesimo obsidionis die, Idibus Julij, expugnata, feria sexta circa horam nonam, in potestatem Christianorum redijt; insigni virtute bellica Godefridi Bullionij, qui primus inter primos visus muros scandere, & in urbem penetrare. Tanta Barbarorum in ea strages edita, ut per cæcorum sanguinem equi trahendi fuerint. Octavo post die omnium suffragijs Godefridus Hierosolymorum Rex salutatus est. Verùm ille neque regium nomen, neque insignia sumere voluit, quòd diceret conveniens non esse ea in urbe auream coronam sumere, in qua Christus spineam gestasset. Post hæc itum Ascalonem adversus Saracenos cum exercitu centum millium equitum & quadringentorum millium peditum occurrentes. Godefridus etsi non nisi quinque millia equitum, & quindecim peditum numeraret; ausus tamen, implorata ope divina, prælatoque signo crucis, cum hoste congregi; quem primò impetu in fugam abiecit, cæsis centum Saracchorum millibus. Interq; fugientes ad ipsas Ascalonis portas duo millia obtrita, præter eos, quos aut saltus, aut mare absumpsit. Quemadmodum hæc Ursbergensis expeditionis comes, & Archiepiscopus Pisanus Legatus Urbani Pontificis atq; ipse Godefridus Bullionius epistola apud Dodechinum conscripsere. Hac insigni victoria potiti regnum suum firmant Christiani, multis exinde domum revertentibus, & palmasignum victoriæ secum in Germaniam &

Ursberg.
Gobelin. a-
tat. 6. c. 55.

Dodechi-
num.
Ursberg.
Tribem. in
Chron.

Becka in
Chron.
Heida in
hist. Ultra-
ject. Epist.

Hieroso-
lyma ca-
pta in po-
testatem
Christia-
norum
redit.
Siegeverus.

Ursberg.
Gobelin. a-
tat. 6. c. 55.

& Gallia
tristis in
um con
Reipubl
lymoru
J
Episcopi
Urbanus
convoca
tificem
tita. Ho
am & S
Pontife
omniun
nas ad
gente T
commo

Pa
omni S
ne mor
bergen
Apost
quode
tem an
adoles
post M
Germa
percul
Pascha
sensu e
ricus E
Theoc
abscess
odium
hereti
Christ
dam, p
cum v

& Galliam reportantibus. Tam læta in Oriente rerum facies, quàm tristis in Occidente, Henrico Schismatico Rege Ecclesiam & Imperium conturbante. Godefridus altero post anno magno Christianæ Reipublicæ luctu obiit; cui subrogatus Balduinus frater II Hierosolymorum Rex.

Jam & Italia pacata erat Urbani Pontificis auctoritate, ad quem Episcopi & Italiæ Principes cum Conrado Rege accesserant. Quare & Urbanus post Pascha synodum centum & quinquaginta Episcoporum convocarat, in qua sententia anathematis in Guibertum Pseudopontificem ejusque fautores, in Henricum Regem & Schismaticos repetita. Hoc eodem vinculo anathematis Episcopi nostri per Germaniam & Saxoniam arctius illigati proscriptique. Ipse deinde Urbanus Pontifex, postquam per XI annos Ecclesiam præclara constantiæ omniumque Pontificalium virtutum laude inter multiplices æumnas administrasset IV Calend. Augusti excessit à vita; cui Paschalis gente Thufcus successit, egregius per omnia virtutum ornamenta commendatus Pontifex.

Annus Christi 1100.

Paschalis II Pont. 1.

Henrici IV Regis 45. Imp. 17.

Henrici II Ep. Pad. 11.

Paschalis eo nomine II Pontifex, ut primum electus, Italiam ab omni Schismaticorum labe purgare cepit; ad quod opus opportunè mors Guiberti Pseudopontificis consecuta est. Auctor est Ursbergensis dixisse Guibertum ante obitum, dolere se, quod unquam Apostolici nomen tanto cum Ecclesiæ turbamento suscepisset; id quod ex ore ejus se audisse testatur is, qui Chronici Ursbergensis partem ante Ursbergensem scripsit; quando Ursbergensis anno 1198 adolescens fuit, & anno demum 1201 Sacerdos consecratus, ac paulò post Monachus Præmonstratensis sit factus. Morte Guiberti per Germaniam & Saxoniam cognita, multi religione & conscientia perculsi Episcopi aspirare cœperunt ad reconciliationem, quod Paschalem Pontificem populi Romani desiderio, unoque Cleri consensu electum, à tota Europa coli viderent. Sed obstitit denuo Henricus Rex Schismaticus, & tres ordine Pseudopontifices Albertum, Theodoricum, & Maginulphum obtrusit; qui tamen mox tanquam abscissi à vite palmites sponte exaruerunt. Tantum hujus impii Regis odium erat in Apostolicam Sedem; quod Schismaticis semper cum hæreticis commune fuit. Ac Rex postquam Moguntia Natali Christi egerat, consilia pacis habuit ad Rempublicam componendam, prædonesque opprimendos. Quæ omnia frustra agebantur, cum vulnus Schismatis eadem pertinacia refricaret; neque se, neque

Nnn

Episco.

Berthold.

Ursberg.

Dodechin.

Bellarmin. do.

script. Eccl.

Spondanus

in Not. ad

Baron.

Morte

Guiberti

Pseudo-

pontificis

cognita,

multi

Schisma-

tici Epi-

scopi ad

unio-

nem aspi-

rant.

Dodechim.

Episcopos, ac Principes cum Ecclesia reconciliari pateretur. Saxones interim nostri Duce Udone Marchione rebellantes, populantesque, Sclavos, quos Luiticios dixere, aggressi, insigniq; victoria potiti, cum præda & triumpho redire in Saxoniam.

Ecclesia

Thesleſis

ab Henri-

co Ep.

Pad. do-

natur

Cæno-

bio

Helm-

wardes-

hufano.

Per id tempus Henricus Paderbornensis Episcopus noster, libera donatione sua ac Cleri, dedit Cœnobio Helmwardeshufano nostræ diœcesis Ecclesiam in thesle cum omnibus prædiis & bonis; id verò pœnitentia delictorum suorum se fecisse confitetur, tanquam jam Schismatis quoque cum pœniteret, & reconciliationem quæreretur, cui haud multò post renunciavit. Et quia in his tabulis annum suæ ordinationis xvi non à prima adita possessione, sed Regis Henrici nominatione consignavit, juvat hic adscribere.

In nomine sancte et individue Trinitatis, Henricus ipsa propiciante sancte Paderburnensis Ecclesie Episcopus. Notum esse volumus tam futuris quam presentibus cunctis Ecclesie Christique fidelibus, nos penitentia peccatorum nostrorum, et spe future retributionis ductos esse, que in Helmwardeshufon est Ecclesie, in honore Domini Salvatoris, nec non et beatissimi Apostolorum Principis Petri constructe, Ecclesiam, que est in villa thesle nuncupata, rogatu atque consensu Cleri sancte Paderburnensis Ecclesie contulisse, et jure perpetuo cum omnibus appendiciis, id est, decimis, agris cultis et incultis, pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, piscationibus, silvis et cunctis redditibus in proprietatem ad usum Deo illie servientium tradidisse, legasse, concessisse. Decimationem quoque in villa que Mulhen dicitur, eodem modo in possessionem perpetuam contulisse, pro salute corporis et anime nostre, et ob memoriam Popponis Episcopi antecessoris nostri, qui eidem Ecclesie bannum capelle in villa ipsius Monasterii cum septem adjacentibus Ecclesiis contulit, ut tali donatione restaurum piscationis faceret in Herstelle, quam ab ipso Monasterio petens acceperat, simulque ob recordationem felicitis memorie fœdadi Episcopi, et omnium predecessorum nostrorum. Restituimus autem per hanc eandem traditionem eidem Ecclesie crucem auream, quam inde cum consensu Thetmari Abbatis, aliorumque fratrum accepimus, atque ad ornatum et decorem nostre, que in Paderburne est, matri Ecclesie transfuimus, nec non et scrinium quod nostro sumptu frater ejusdem Ecclesie Rogkerus satis expolito opere in honorem sancti Kyliani atq; Liborii fabricaverat. Crucis vero atque scrinii banni ac piscationis ideo fecimus mentionem, ut noverint Succedentes nobis Deo traditum, quod accepimus, nec destruendum quod statuimus. Ut igitur hæc statuta perpetua firma nobis, nostre illique Ecclesie defunctis, et jam prenotatis permaneant, hæc describi jussimus, et sigilli nostri impressione signavimus. Banno quoque Domini nostri Jesu Christi, et beatissimi Apostolorum Principis Petri, nostraque quam accepimus, ligandi atque solvendi auctoritate firmavimus, et firmamus. Si quis autem hæc infringere, vel destruere presumpserit, sese cum omnibus sibi cooperantibus anathemate perpetuo, ab eo quem offendit beato Petro dampnatum noverit.

Data

Data XL
centesimo

Acc

litatis erg

tum reli

In

futuris, q

bilis Abba

erant, m

Henrici

expenden

muni fra

cœemptio

confirma

decumati

pro reme

beneficiu

jam dicto

cali aucto

tam hanc

gniri feci

modo inf

sunt tam

ro Elver

alii mult

Domini

T

batum

levata,

Cœnolo

tholico

tore per

matico

erat ad

anno p

ferabili

bus flar

largè d

etæ ab

factæ f

adhuc

Ecclesi

Data XVIII Calend. Septembris, anno Dominice Incarnationis Millesimo centesimo, Indictione VIII, Ordinationis vero Henrici Episcopi anno XVI.

Accessit aliud ab hoc Episcopo nostro monumentum liberalitatis erga Cœnobium Abdinghovianum, quod hisce tabulis testatum reliquit.

In nomine Domini. Notum sit omnibus fidelibus tam presentibus quam futuris, quod temporibus Regis Henrici quarti Dominus Gumpertus venerabilis Abbas Patherburn. Cœnobii prædium quoddam cum universis, quæ in eo erant, mancipiis, jumentis, et utensilibus in pago Ossentorp in advocatia Henrici Comitis de Rietbeke à quodam Boddicone XX marcis comparavit, expendens ad cœmptionem illius calicem argenteum de sua Ecclesia cum communi fratrum consilio certe satis utili, et fructuosa commutatione. Quæ cœmptio postea apud Thunersberg in placito Erphonis præsidis regali banno confirmata est. Ego vero Henricus Dei gratia Patherburn. Sedis Episcopus decimationem de eodem prædio illi Monasterio perpetualiter delegavi, tam pro remedio anime nostræ, quam interventu præfati Boddiconis, qui eam in beneficium catenus possederat, sicque rogatu prædicti Abbatis, et fratrum ejus jam dictam cœmptionem, et hujus decimationis traditionem nostra pontificali auctoritate et banno stabilire, firmare, et roborare curavi, et ipsam cartam hanc constitutionem scriptam continentem sigilli nostri impressione insigniri feci, eterna feriens maledictione omnes, qui hanc constitutionem ullo modo infringere presumpserint. Hujus traditionis et confirmationis Testes sunt tam Canonici quam Monachi hujus nostræ principalis sedis. Laici vero Elver, Gerhard, Egbrab, Hugo, Uffo, Ludolf, Ezzo, Effiko, Herebold, et alii multi. Acta Patherburn XI Calend. Septembris anno ab Incarnatione Domini MC. Indictione VIII.

Tradunt fasti Corbeienfes corpora Ludolphi & Druthmari Abbatum suorum, quod multis palam miraculis inclaruerant, humo levata, ac publicæ venerationi exposita fuisse. Fidum adhuc stabat Cœnobium illud cum Marquardo Abbate suo in Pontificis & Catholicorum societate; ausique Monachi sub Schismatico Imperatore per multos supplices libellos repetere decimas à Widone Schismatico Osnabrugensium Episcopo, quas Benno, ut diximus, traxerat ad suam Ecclesiam. Sed Widonem longè funestius malum hoc anno perculit. Quippe Basilica Cathedralis & urbs Osnabrugum miserabili incendio conflagravit. Extractæ tamen ex circumlabentibus flammis Sanctorum reliquiæ, quibus Ecclesia illa à Carolo M. largè donata erat; eæ verò cum inter concursantium tumultus disjectæ abditæque essent, nec diu reperiri possent, divinitus rursus patefactæ sunt, & pristino cultui redditæ. Inde magnus in hunc diem adhuc sacrorum pignorum thesaurus servatur in prima illa Saxoniæ Ecclesia Carolina.

Fasti Corbeiens. MS. Clemisorg. Erwinus in chron. Osnab. Crantz. 1.º Metrop. 6.º 32. Urbs & Basilica Osnabrug. conflagrat.

Nnnn 2

Annus

Annus Christi 1101.

Paschalis II Pont. 2.

Henrici IV. Regis 46. Imper. 18.

Henrici II Ep. Pad. 12.

*Chron.
Hildef.
Dodechin.
Ursberg.
Sigebert.
Altera in
Orientē
expeditio
suscipitur.*

Imperator post illa Natalem Christi Moguntiae celebravit. Qua in urbe multorum Principum conventus celebratus, & Imperatori suatum est, Legatos Romam pro concordia inter regnum & sacerdotium tandem incunda mitteret; sed agitatum consilio simul Schismaticorum, ne alius Pontifex reciperetur, ac quem omnium Romanorum, aliarumque Ecclesiarum consensu probatum, in locum Paschalis obtendere fas esset. Interim postquam ex Oriente prosper belli sacri successus est perlatus in Occidentales provincias, & Paschalis Pontifex haud secus quam Urbanus omnes Reges, Principes, ac populos cohortari auditus est ad nova belli subsidia, altera expeditio, quae priori etiam multitudine hominum ex Italia, Gallia, & Germania confluentium haud impar, in Palaestinam sumpta est. Ejus indicium fuisse volunt papilionum per tres continuos dies ex Saxonia in Bavariam volitantium nubes; sed maxima pars hujus expeditionis fraudata est perfidia Alexij Constantinopolitani Imperatoris, qui cum Christianis simulando amicitiam, clam cum Turcis faciebat, proditor simul & hostis Christianorum. Multis hanc expeditionem, & felices Balduini Regis progressus descripsit Ursbergensis. Quinam verò ex Saxonum gente nube illa papilionum notati venerint in numerum hujus expeditionis in annalium memoria non reperio.

*Mirans c.
122 in Not.
Belg.*

Imperator Moguntia Spiram concessit, atque inde Leodium; qua in urbe celebrato Paschate, Aquisgranum petijt, ubi praesentibus Friderico Colonienſi Archiepiscopo, Oberto Leodiensi, Alberone Metensi, Cunone Wormatiensi, & Burchardo Monasterienſi, Episcopis, ceterisque aulae proceribus, Virginibus Andennensibus restituta est villa Andenna ab Alberto Namurcensi Comite, tabulas scribente Huberto Cancellario vice Rothardi Archicancellarij, Archiepiscopi videlicet Moguntini exulis. Acta quoque haec sunt xviii Calend. Junij, anno Henrici III Imp. ordinationis xlviii, regni xlvj, Imperij xviii. Postridie in obsidione caſtri Limburgensis confirmata ab Henrico Rege privilegia Abbatiae Laubiensis, rogantibus Henrico filio Rege, Friderico Colonienſi Archiepiscopo, Burchardo Monasterienſi, Cunone Wormatiensi, Adalberone Metensi, Walchero Cameracensi, Episcopis, ceterisque Regni proceribus. Ex quibus aestimes Burchardum ex Saxonice Episcopis aulam Schismatici Imperatoris affectatum esse, interque Consiliarios Regi adhaesisse.

Præclarum hoc tempore patrocinium Abdinghoviani Monasterij suscepit Henricus Episcopus noster in conventu cleri, Comitum

tum ac
ritati test
In
therburn
eorum pr
queſta m
exhibere.
cognoſca
civitatis
incenſis e
rum in vo
nicam co
biliter et
eleſiam e
ta pacis o
ſum pre
cio vena
Eccleſia
borantes
mus, ſub
magna,
batem ei
libus et i
auſu ter
ſive in
utilitati
anathem
nodetur
tem eide
poſt hanc
firmatio
poſtus,
Henric
Karolus
hardus,
homines
Eiz. o,
Sibrech
Calend.
VIII,
R
ſano C
piſcop

tum ac nobilium Paderbornæ presentium, quod hisce tabulis posteritati testatum fecit.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Heinricus Dei gratia Paderbornæ Ecclesie Episcopus. Quotiens à nobis subiecti ea postulant, quæ scilicet eorum profectui conveniunt, ut rationi per omnia competant, non solum quesita ultro offerre, sed et quæ proficua sunt eis paterna nos dilectione decet exhibere. Unde omnium fidelium Christi tam presentium quam futurorum cognoscat industria, qualiter Dominus Gumpertus venerabilis Abbas hujus civitatis cum suis fratribus nos adiit, et Ecclesie commisse calamitates super incensis ejus edificiis, distractis prediis, advocatorum exactione, violentorum invasione conquerens, quarundem rerum à nobis in presentiarum canonicam correctionem et Ecclesiastice defensionis in futurum tuitionem rationabiliter et suppliciter expetiit. Nos autem ob honorem et amorem Dei, quo Ecclesiam ejus tuendam gubernandamque suscepimus, et licet multo labore optata pacis et quietis in litore collocavimus, rationabili petitioni benignum assensum prebimus, et primitus, quæ milites et homines nostri juri suo et beneficio vendicaverant, plenarie restituentes hec cum aliis hominibus, quæ eadem Ecclesia catenus possederat, vel deinceps possessura est confirmantes, et corroborantes, presentis scripti auctoritate et banno stabilivimus et communivimus, sub anathematis interminatione statuentes, ut nulla persona parva vel magna, domestica vel extranea contra Dei Ecclesias serviens quemlibet Abbatem et fratres prefate Ecclesie super bonis concessis vel concedendis, mobilibus et immobilibus inquietare, molestare, aut divestire presumat. Quod si ausu temerario attemptaverit, et quicquam ipsius Ecclesie juris aut honoris, sive in Abbatis regulari electione seu in quacunque Ecclesiastice dignitatis et utilitatis provisione et dispositione imminuere vel infringere presumpserit, anathematis vinculo nisi velociter cum condigna satisfactione resipuerit, innodetur, honorisque ac dignitatis sue periculum patiatur. Observantes autem eidem, et in eodem loco, quæ sua sunt misericordia divina custodiat, et post hanc vitam ad eternam feliciter pervenire concedat. Testes hujus confirmationis sunt Thietmarus Abbas de Helmwardeshusen, Rotgerus Prepositus, Reinboldus Decanus, Conradus Prepositus, Bernhardus Cellerarius, Heinricus, Godescalcus, Hizele, Volbrach, et ceteri omnes Canonici. Layci vero Karolus filius Regis Danorum, Erpho Comes, Luippold Comes, Conrad, Burghardus, Tiemmo, Gumprath, Wolo, Heinricus, Bernhard, Thietmar, liberi homines. Ministeriales autem Elver, Ecbertus, Athelwold, Eizo, item Eizo, Manegold, Hildebold, Herebold, Coffo, Hugo, Adelbrach, Godika, Sibrech, Godescalc, Radolf, Brun, Elerimar, et alii multi. Data Paderbornen Calend. Novembris Anno Dominice Incarnationis MCI. Indictione VIII, regnante Heinrico Rege IIII.

Ratam quoque hoc anno habuit donationem Helmwardeshusano Cœnobio factam Albertus Moguntinus schismaticus Archiepiscopus; quæ super re tabulæ apud nos suppetunt. Sed illustriora, nobis quæ initia.

Literæ
Henrici
Ep. Pad.
de confir-
matione
Monaste-
rij Ab-
dinck-
hov.

Flektorpi-
ensis cœ-
nobij
quæ initia.

Cleinberg.
Stangefol.
Litterata-
bularis Pa-
derborn.

Ep. Paderborn.
de consuetudinibus
Monasterii

Ep. Paderborn.
de consuetudinibus
Monasterii

Ep. Paderborn.
de consuetudinibus
Monasterii

Ep. Paderborn.
de consuetudinibus
Monasterii

Ep. Paderborn.
de consuetudinibus
Monasterii

Ep. Paderborn.
de consuetudinibus
Monasterii

Ep. Paderborn.
de consuetudinibus
Monasterii

Ep. Paderborn.
de consuetudinibus
Monasterii

Ep. Paderborn.
de consuetudinibus
Monasterii

Ep. Paderborn.
de consuetudinibus
Monasterii

Ep. Paderborn.
de consuetudinibus
Monasterii

Ep. Paderborn.
de consuetudinibus
Monasterii

Ep. Paderborn.
de consuetudinibus
Monasterii

Ep. Paderborn.
de consuetudinibus
Monasterii

Ep. Paderborn.
de consuetudinibus
Monasterii

Ep. Paderborn.
de consuetudinibus
Monasterii

Ep. Paderborn.
de consuetudinibus
Monasterii

quæ ex Electorpiensi Cœnobio primum hoc anno apud nos inchoato, ac deinde alibi absoluto ex certis monumentis accepimus. Conditor ejus Erpo Paderbornensis Comes, quem memorabili ad omnem posteritatem miraculo Deus ad hujus Monasterij fundationem pertraxit, quam in rem fundationis tabulas ab ipso Comite consignatas, quibus hæc exponuntur, referre juvat.

In nomine Domini. Erpo dictus Comes in Paderbergh. Ad notitiam omnium fidelium pervenire desideramus, quod nos ad honorem Domini nostri Jesu Christi, et sanctæ Genitricis Virginis Mariæ, et super reverenda ossa beati Landolini Confessoris, quæ sanctæ memoriæ Paturadus Episcopus Paderbornensis de diocesi Cameracensi transsulit, et in loco, qui dicitur Boka, integraliter deportavit, novellam plantationem religionis S. Benedicti construximus, super fluvium, qui dicitur Lippia, quod opus structuræ meæ consilio et adiutorio Domini Henrici Episcopi Paderbornensis inceptum Comites de Nythe minis et terroribus, ne perficeretur, impediverunt, asserentes, se veros heredes loci illius esse post mortem Dominae Beatricis conjugis nostræ. Unde inito consilio prædicti Domini Episcopi transmigravimus Abbatem et fratres ejus, qui cum ipso erant, in villam nostram, quæ vocatur Fletorp, et ibi incepimus structuram nostram consummare, Anno Gratia Millesimo centesimo primo, ad honorem piæ Matris: et ut ardentius instarem benignissimus Deus flagello suo me torpentem excitavit hoc modo. Quodam tempore opidanis in Herhusen forte injuste in tantum offensus, ut incendio Oppidum ipsorum totaliter destruere, et consumere vellem, et jam ignem immittenti quidam de ipsis Opidanis ad Ecclesiam S. Magni gloriosi Martyris fugientes imaginem crucifixi Domini rapuerunt, et eam ferentes obviam mihi jam furenti processerunt. At ego præ furore rationem non capiens ad portitores crucis evaginato gladio ut stultus miser inrupi, et quod crucifixo pro corona capiti impositum est, percussi, et partem in terra dejeci. Nec sine mora ultio divina defuit, nam digiti mei, quibus ferrum ad contumeliam SS. reliquiarum strinxeram, et manus in volam contracti, præsentiam interni judicis ibi adesse et iram perscrutari. Tunc igitur ejus flagello desperatus, et tamen de eo, quod scriptum est, flagellat omnem filium, quem recipit, fiduciam sumens, præsumebam à misericordia Dei me diligi, qui meretur affligi, præfata Ecclesiæ beati Magni de meis possessionibus mansum unum, et Monasterio meo Fletorpeni omnia mea, et me ipsum, ministeriales meos cum beneficiis, et possessiones, servos omnes mihi bene in hoc consentientes Domina mea perpetua Virgini Mariæ contradidi. Constituo, et præsentis scripto sigillo nostro roboreto jubeo, ut post mortem meam aliam personam Ecclesiasticam Abbas, et qui cum eo sunt fratres eligant, et ei proprietatem Monasterii mei tradant, et ejus consilio advocatum unius ad anni tempus, vel duorum si opus sit eligant, finito vero advocatiæ suæ termino, iterum si necesse sit, non de progenio prioris, sed alium, ut caveatur, ne aliquis in advocatiæ hereditario jure succedere possit. Ministeriales mei, qui modo sunt Ministeriales Monasterii in qua-

cunque

cunque Pa-
gant, et ha-
ferat. Fura-
sterialium,

Ver-
radus In-
a nobis re-
Martis &
censis Co-
tus à Mei-
riti. Inde
partim Co-
primus Co-
nem locu-
hoc à se-
cùm sine
Archiepi-
entes Co-
Paderbo-
tione Co-
toris tab-
intra sua-

In
therbrum
nostri exi-
tatem co-
sibi cohe-
tionis no-
lium nos-
rem S. D.
sito, qui
stituit, et
Christo
nis Eccle-
sunt reli-
vit. In
vorde E-
dote et p-
dium H-
bike, H-
et in ful-
dote et c-
cet culti-

cunque Parochia moriantur, sepulturam in prædicto meo Monasterio eligant, et habeant, et optimum equum, quem quis habeat, ad arma ibidem offerat. Jura vero in accipiendis vel dandis hereditatibus sedem jura Ministerialium, ubi se tradiderint, habeant.

Veteris memoria Comitatus Padberga, quem jam antè Conradus Imperator anno 1030 Meinwerco Episcopo dederat; uti supra à nobis relatum est; situsque ad Dimolam fluvium intra Montem Martis & Brielam Ducatus Westfalæ oppidum, ad confinia Waldecensis Comitatus, sedes Comitum in monte edito, bona Comitatus à Meinwerco atate Badbergenfes fiduciario jure ab Episcopis sortiti. Inde per temporum injurias partim Archiepiscopo Colonienfi, partim Comitibus Waldecensibus per spoliū celsere. Certè Erpo primus Cœnobij Conditor intra Episcopi Paderbornensis jurisdictionem locum suo adhuc ævo agnoscit. Decessit is sine prole anno 1113, in hoc à se condito Cœnobio sepultus. Frater illi fuit Thietmarus, qui cum sine liberis quoque esset, fertur Comitatum tradidisse in manus Archiepiscopi Colonienfis. Inde ex alia stirpe, ab Archiepiscopis Clientes Comites impositi, qui multis exinde injurijs & bellis afflixere Paderbornensem diœcesin, Episcopis nostris, pro veteri jure & donatione Conradi Imperatoris, Comitatus bona reposcentibus. Funda-
toris tabulis conjungo Henrici Episcopi nostri, quibus Cœnobium intra suam diœcesin confirmat.

Situs Comitatus Padberg.

Confirmatur ab Henrico Ep. Pad. Cœnobium ab Erpone Comite fundatum.

In nomine sanctæ et individuae Trinitatis. Henricus Dei gratia S. Patherbrunnensis Ecclesiæ Episcopus. Et divina legis executio, et regiminis nostri exigit administratio, bonorum laboribus pro viribus assistere, juris æquitatem contra injustitiam defendere, ut cuique sua illibata conserventur, atque sibi cohereat in compage unitatis ordinatio universitatis. Hujus intuitu rationis notificamus tam presentibus quam futuris Ecclesiæ filius, qualiter fidelium nostrorum præcipuus Erpho Comes in Dyecesi nostra Cœnobium in honorem S. Dei Genitricis in fundo, qui Boka nuncupatur, super Lippiam fluvium sito, qui Conjugi ejus Domne Beatrici hereditaria successione competebat, instituit, et prædia, quæ vel habebat, vel industria conquirebat, Monachis inibi Christo servitutis delegavit, de nominato autem prædio novellæ institutionis Ecclesiæ rogatu ipsius Domne initiari, fundari, dotari decrevit, et hæc sunt reliquæ possessiones, quas ipse Comes de proprio in usus fratrum separavit. In Elietorp Ecclesiæ cum dote, et duo prædia cum mansis. In Langevorde Ecclesiæ cum dote et prædium cum mansis. In Veerhol Ecclesiæ cum dote et prædium cum mansis. In Mulenhus Ecclesiæ cum dote et unum prædium Hassapa, Hoite, Loithar, Berdinghus, Mebhys, Winemarinhus, Gembike, Hulikissen, Holtbus. Huic pie inchoationi nos per omnia congaudentes, et in futurum rebus consulentes supra dictum prædium Boka cum Ecclesiæ et dote et cuncta superius memorata cum omnibus appendiciis suis, terris videlicet cultis et incultis, pratis, pascuis, silvis, venationibus, aquis aquarumque decursibus,

curfibus, molendinis, pifcationibus, et omnium commoditatum generibus præfentis privilegii teftamento eidem Monafterio perpetuo jure confirma-
mus, et ne aliqua perſona Eccleſiaſtica, ſive ſecularis inſra terminos ipſius Pa-
rochia aliquid ſtatuerendi, vel commutandi habeat poteſtatem, quod commodis
Monachorum officiat, aut quietem perturbet, vel utilitates impediatur, ſub ana-
themate interdiciamus, ſed ea quæ primum tradita ſunt integritate libera et
inconcuſſa manere decernimus. Si quis autem temerario auſu aliquid de in-
terdictis violare præſumpſerit, authoritate Domini Paſchalis PP. et noſtræ
animadverſionis ſententia, niſi reſipuerit excommunicationis vinculo inſo-
lubiliter inmodetur. Actum in ipſa Eccleſia, Anno ſingularis Nativitatis
Milleſimo centefimo primo, Indictione decima, Imperante Henrico IV.
Teſtes fuerunt Abbates Eckenbertus Corbeyenſis Abbas, Gumpertus Pather-
brunnensis, Thietmarus Helmwardiſenſis. Nobiles Thietmarus Fr. Comi-
tis, Wydikindus, Volokmarus, Thietmarus, Bernhardus, Henricus. Mini-
ſteriales Adetwardus, Godefridus, Godeſcalcus, Ermingerus, Gerhardus,
Retherus, Thiedolfus, Berhardus, Rathwardus, Reynhardus, et alii multi.

Perſtitit Cœnobium illud à primis initijs ad hæreſis tempora.
Primus loci Abbas Fridericus, ab eo ordine conſequentes Rothar-
dus, Wichbertus, Hartwicus, Hermannus, Wigbertus, Uſſo, Gode-
fridus, Siffridus, Albertus, Rotgerus de Schaden, ceterique ad Balt-
haſarem, qui exuto habitu Cœnobitico, ductaque uxore ad hæreſin
tranſijt, & miſeram in ditione Corbejenſi vitam clauſit. Cranium
D. Landolini Conradus Luderus, Archiepiſcopi Colonienſis per eas
partes moderator rerum ſacrarum, clam ex Flechtorpienſi Cœnobio
tranſtulit ex hæreticorum manibus in Cœnobium Odaccium, in ſcio
Theodoro Paderbornenſium Epifcopo. Inde metu belli Chriſtiani
Halberſtadienſis à Sanctimonialibus in Hirtzberge tranſlatum, ac de-
mum à Francisco Wilhelmo Oſnabrugenſi Epifcopo incertum quo
deportatum, fruſtra Paderbornenſibus & Benedictinis repoſcentibus.

Inſigni-
um mul-
torum
viro-
rum
obitus.
Orsberg.
Chron. Hil-
deſ.
Faſti Cor-
bei.

Ceterum hic annus multos illuſtres viros ſuſtulit. Conradum
Henrici Imperatoris filium, ac Regem Italiae, cum incredibili omni-
um Orthodoxorum luctu. VI quoque Octobris clauſit extremum
diem D. Bruno in Calabria ſuæ eremo, vir ſanctiſſimus, & Conditor
familia ſacræ Carthuſianorum, E Saxonia Principibus occubuit Hen-
ricus cognomento Craſſus, Comes Northemij, Ottonis Bojariae
Ducis, & Saxoniae propugnatoris filius; redierat is jam in gratiam
cum Henrico Imperatore, a quo & Friſonum Marchio impoſitus eſt;
quantum cum oneribus durius premeret, adverſum ſe concita-
vit, tandemque uxore Gertrude, quæ ſoror erat Eckberti Marchionis
Saxoniae vix e periculo elabente, ipſe prælio cum Friſijs congreſſus,
magna victus ignominia cecidit. Pericere & multi alij Saxonum hac
Friſonum rebellionem. Biennio poſt Cuno ſive Conradus frater Bich-
lingæ Comes, vir omnibus naturæ donis ad miraculum ornatus, po-
pularium

pularium
Ottonum
tici Arch
rus Brem
annis, ex
ſeſe ſub
tus, uter
agebat,
quantum
Eccleſiaſ
No
cordati
ma ſyn
ex tranſ
etiam ſ
ſim in c
pis ſent
ticos po
ejus ſch
reſes an
ni, cum
Epifcop
cum Po
tium, n
ſum, or
nodo p
in Cath
E
hoc an
qui ſol
ſtolica
derbor
gation
tia in d
Quæ p
rum in
eſt, om
obtru
wynm

pularium quoq; conspiratione interemptus. Ita fortuna in clarissima Ottonum familia extinguenda saevire visa est. Duo praeterea schismatici Archiepiscopi morte subtrahiti, Egilbertus Trevirensis & Liemar-Bremensis, tuba schismatis, & Henrici incentor; qui tamen posteris annis, ex quo à Lothario captus, aulae & Schismaticorum consortio sese subtraxit. Egilberto Successor datus Bruno, Liemaro Humbertus, uterque schismatis labe infectus. Nihil Imperator sollicitius agebat, quam ut schismaticis subrogaret schismaticos Episcopos; quantumque Regnum suum his artibus firmabat, tantum turbabat Ecclesiam.

Annus Christi 1102.

Paschalis II Pont. 3.

Henrici IV. Regis 47. Imper. 19.

Henrici II Ep. Pad. 13.

Non latebant hæc Paschalem Pontificem, vigilantissimum & cordatissimum Ecclesiae rectorem; quare per Quadragesimam Romae synodum indixit, ad quam omnes Italiae Episcopi, multiq; etiam extramontanis convenire. Ea in synodo, quod, uti Bertholdus etiam scribit, priorum Pontificum anathemata in Schismaticos sensim in contemptum abirent, Pontifex congregatis in synodo Episcopis sententiam anathematis in Henricum Imperatorem & Schismaticos per Saxoniam & Germaniam Episcopos renovavit, ipsumque ejus schisma, ob contemptum Apostolicae Sedis inter praecipuas haeresees annumerandum pronunciavit. Imperator, etsi sub initium anni, cum Moguntiae rursus Natalem Christi celebraret, in conventu Episcoporum ac Principum promiserit, se Romam profecturum, & cum Pontifice tractaturum de concordia inter regnum & Sacerdotium, nihil tamen homo fallax praestitit. Post ubi intellexit, se rursus, omnesque schismaticos Episcopos, à Romano Pontifice in synodo proscriptos damnatosque esse, iram furoremque vertere coepit in Catholicos Episcopos vexandos.

Ex horum Catholicorum Episcoporum numero, posteaquam hoc anno mortuus est Hartwigus Magdenburgensis Archiepiscopus, qui solus prope ex Saxonibus Episcopis ea tempestate in fide Apostolicae Sedis perstiterat, Henricus Comes de Aslo, quem primo Paderbornensem Episcopum delectum diximus, Cleri populiq; suffragatione subrogatus est. Praesul non minus à pietate quam constantia in defensione Catholicae religionis commendatus à Scriptoribus. Quae postquam Henrico Imperatori cognita, quod sibi Episcoporum imponendorum potestatem vendicaret, Henricum infectatus est, omniique id opera egit, ut Schismaticum Episcopum Sedi illi obtruderet. Quapropter Henricus ab Episcopi munere ad annum

Oooo

1105 reje-

Orsberg.
Baron.
Concil.
Rom. in
causa
Henrici
Imp.

Dodechin.
Gobelin.
Crantz. l. 5.
Metrop.
c. 27.
Henricus
de Aslo
eligitur
Archiep.
Magde-
burg.
quoniam
Imperator
persequi-
tur.

nos rejectus est, nullo tamen alio in ejus locum subrogato (quem admodum in locum Trevirensis obtrusit Brunonem Archiepiscopum) Saxonum, ut creditur, metu, ijs in locis prævalentium.

Gobelin.
atq. 6. c. 55.
Bellum
inter co-
mitem
Arens-
berg. &
Archiep.
Coloni-
ensem.

Exarsit hoc anno bellum inter Fridericum Arensbergæ Comitem, cognomento Bellicosum, & Fridericum Coloniensem Archiepiscopum. Causa belli in obscuro relicta, nisi quod per id tempus Robertus Flandriæ Comes Orthodoxus à Paschali Pontifice animatus bellum intulerit Leodiensi & Cameracensi Episcopis Schismaticis, qualis & Fridericus Colonienfis erat; incitabatque Arensbergensem Comitem ex sorore Henrici Crassi ortum vetus in Henricum Imperatorem odium. At Fridericus Archiepiscopus, collecto exercitu, Westfaliam ingressus Arensbergam castrum obsedit, & ad deditio- nem compulit. Qua clade nihilo fractior Arensbergensis Coloniensem Episcopatum ferro & igne vastat. Quibus ad Cæsarem perlatis, citatur ad Cæsaris tribunal; at vadimonium deserit, eoque rebellis proscribitur. Sed ille confusus consanguineorum auxilijs Godefridi Cappenbergenfis, & Hermannii Ravensbergici Comitum, qui Otto- nis quoque Saxoniae & Bojariæ Ducis filias duxerant, Henrici Crassi duos Cappenbergenfium Comites, Godefridi fratres, ex insidijs occisi sunt. Ita Westfalia intestinis simul bellis flagrare coepit.

Chron. Tre-
mon. MS.

Fasti Cor-
bej MS.
Marquar-
dus Ab-
bas Cor-
beien. per
Schisma-
ticos ex-
pellitur.

Qua tempestate turbata est congregatio Corbeiensis Cœno- bij, expulso Marquardo Abbate per Guntherum Heresfeldensem Abbatem, qui per fraudem circumvenerat Corbeienses. Tam fec- dum Schisma, quod & Monachos collisit. Guntherum altero mox anno divina ultio consecuta sustulit è medio, restitutusque est in inte- grum Marquardus, religiosissimus Abbas, & Catholicarum partium studiosissimus; uti ob hanc rem antè ab Episcopatu Osnabrugensi à Schismatico Imperatore dejectus redierat ad Monasterium suum.

Henrici
Ep. cura
pro clero
& cœno-
bijs.

Henricus Episcopus noster, etsi schismatis adhuc malo impli- catus hæreret, neque ob dominatum Imperatoris se expedire posset, sedulo tamen procuracionem Ecclesiæ suæ gessit, & tam Clero quàm Cœnobij utiliter consuluit; quod inter cetera hæc literæ Abdingho- viani Monasterij ex hujus anni beneficio testabuntur; in quibus eti- am ejus ætatis Cathedralis Ecclesiæ illustres viros, & antiquissimam Brenckiorum familiam, hodie dum inter nobiles claram, recogno- scere licebit.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Henricus Dei gratia Pa- derbornensis Ecclesiæ Episcopus. Quod ad multorum notitiam pervenire con- gruum duximus, literarum monumentis mandare provida deliberatione cu- ravimus. Presens ergo etas omnisque secutura noverit posteritas, qualiter duæ sorores secundum carnem libere Bertha et Walburch nomine cum con- sensu tutoris sui Friteboldi suorumque heredum Bernhardi et Frederici duos

manfos

manfos in
nense Cæ
diderunt
un oport
Walonis
ejus con
coram p
Gumber
Henricus
regia, p
prenomin
de Eccle
dem vill
runt. Ha
matam,
injuriam
Dei San
eterne m
tempore
maneat,
subter co
Robertu
cus, Rey
Waloni
negold.
Menig
ditio et
Judicio

S
Christi
habuit
profec
quod
cione
sibi C
civilib
etæ c
les, ac

mansos in villa Sorvinvelde, quos hereditario jure possederant, ad Paderbornense Cœnobium in honore SS. Apostolorum Petri et Pauli constructum tradiderunt, ut non solum beneficium necessarie consolationis, sed etiam auxilium oportune experirentur defensionis. Hec traditio primo facta est in placito Walonis presidis, loco, qui dicitur Bure coram multitudine, quæ ad tribunal ejus convenerat, quam ipse regali banno confirmavit et roboravit. Secundo coram principali altari SS. Apostolorum Petri et Pauli presente Domino Gumberto Abbate cum omni congregatione Laycorumq; multitudine, ubi et Henricus nostre Ecclesie advocatus predictam traditionem de altari suscepit, regieq; potestatis banno postmodum in placito advocatie sue stabilivit. Postea prenominate sorores ab amicis suis ammonite se ipsas in proprietatem predictæ Ecclesie dederunt, et prefatos mansos cum uno, qui erat Ecclesie in eadem villa, usibus suis quamdiu viverent profuturos in beneficium acceperunt. Hanc traditionem tam legitime factam bannique nostri auctoritate firmatam, si quis, quod absit, infringere temptaverit, vel aliquam lesionem seu injuriam prefati Cœnobii fratribus inferre presumpserit, iram et offensam Dei Sanctorumque ejus incurrat, de libro viventium memoria ejus pereat, eterne maledictioni cum dyabolo et angelis ejus subiaceat; que ne forte attemptare quis audeat, et ut memoriale in generationem generationum permaneat, paginam hanc inde scribi iussimus, et eam impressione sigilli nostri subter consignatis ydoneis testibus signavimus. Quorum nomina hec sunt Robertus Prepositus, Reynboldus Decanus, Conradus Prepositus, Godescalcus, Reynbertus, Folbertus Canonici. Luippoldus Comes, qui ad placitum Walonis presidis presens erat, Worad vicedominus, Cizo, Eobrat, Monegold. item Cizo, Rado de Brenken, Bernhardus Causidicus, Frittebold, Menigoz, Siffridus, Adalbero ac plures alii studio brevitatis omissi. Hec traditio et confirmatio facta est anno Incarnationis Dominice Millesimo CII. Indictione X. regnante Rege Henrico quarto.

Annus Christi 1103.

Paschalis II Pont. 4.

Henrici IV Reg. 48. Imp. 20.

Henrici II Ep. Pad. 14.

Sub anni sequentis initium Imperator, postquam Moguntia Henrici Imp. translatum in filium Imperio, Palæstinam petere cogitat. Christi Natales peregerat, conventum Episcoporum ac Principum habuit, in quo palam edixit, se, translatum in Henricum filium regno, profecturum in Palæstinam, & sepulchrum Christi adoraturum, id quod per Emehardum Herbipolensem Episcopum publicè pro concione denunciari iussit. Quæ postquam vulgata, mirum, quantum sibi Cleri populiq; favorem collegerit. Læti omnes spe pacis, qua civilibus dissidijs positis, arma tandem in recuperationem terræ sanctæ convertenda sint. Quapropter multi sacrorum antistites, nobiles, ac milites ad crucis vexillum convolarunt. Sed fallax homo ex

Oooo 2

inter. 129.

Sigebert. in
chron.

Orsberg.

Ex Ar.
chro.
Werth.
Henri-
cus Ep.
donatio-
nes Ab-
dingho-
venlibus
factas in
synodo
compro-
bat.

interealari pietate mox redijt ad ingenium & schisma confirman-
dum. Post illa cum schismaticis Episcopis Friderico Coloniensi,
Brunone Trevirensi, & Burchardo Monasteriensi Episcopis, Spiram
profectus est, quemadmodum id docent tabulae Laurisheimensi
Monasterio datae, quas iidem Episcopi cum Friderico & Sigefrido Pa-
latinis consignarunt. Spira Leodium concessit; ubi in Principum
conventu Robertus Flandriae Comes supplex in gratiam receptus,
Hinc transito Rheno in Westfaliam digressus Imperator cum schis-
maticis Episcopis (inter quos aulae consul Burchardus Monasteriensis
Episcopus) ad Saxoniae motus, ut Sigebertus scribit, componendos.
At quales hi fuerint, auctor non prodidit, nisi quod constet Frideri-
cum Magdenburgensem cum Friderico Coloniensi Archiepiscopo
gravi bello implicatum fuisse, & Henricum de Schaden Marchio-
nem, Saxoniae potentissimum ea tempestate Principem, obijisse. Pa-
ce in quadriennium transacta, redijt Henricus cum filio ad hiberna
in Boariam.

Synodum interim celebravit Fridericus Coloniensis Archiepi-
scopus, in qua ea sancita sunt, quae cum Ottone Werthinensi Abbate
controversa intervenerant, uti tabulae ejus Coenobij id exhibent.
Haud minus indiligens Henricus Episcopus noster in Quadragesima
proximis ante Pascha diebus synodum Vernam Cleri habuit; in qua
publicis literis testibusque donationes Gumberto Abbati, & Mona-
sterio Abdinghoviano factas comprobavit, quas hic adscribimus.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus Dei gratia Pade-
bornensis Ecclesiae Episcopus. Quia juxta veridicam magistrum gentium vocem
unusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem, cum so-
latium denarii diurni laboris lato caritatis mandato etiam extraneis et ini-
micis impendere debeamus, maxime domesticis fidei et sub umbra alarum
nostrarum habitantibus id impertiri debemus. Unde univ[er]se posterorum
nostrorum fidelitati notum esse volumus, qualiter nos pro divini servitii au-
gmento nostro nostrorumque successorum pie recordationis monumento fra-
tribus Ecclesiae beatorum Apostolorum Petri et Pauli in suburbio nostre civi-
tatis degentibus, quibus Dominus Gumbertus venerabilis Abbas praest, ad
altare eorundem Sanctorum Apostolorum diversis temporibus devota mente
haec contulimus. unum mansum in Curbike in consecratione principalis crucis
in eorum Ecclesia, que facta est V Novembris anno Dominice Incarnationis
M. nonagesimo, Indictione XIII, presentibus fere omnibus in hac civitate
commorantibus, quandam decimam in Liesmari, mancipium unum Mein-
hardum nomine cuius uxor nomine Gesike filia Joannis Rother ad nos perti-
nentes postea commutati sunt ad eandem Ecclesiam datis* prociis, muliere nomi-
ne Gesike, et filio ejus Bernhardo, vivarium piscium juxta hanc civitatem in
loco, qui dicitur Rimbike, mansum unum hic in civitate cum area interven-
tu cuiusdem Cirronii nostri ministerialis ipsum mansum catenus in beneficio
possidentis,

possidentis
te gratia
filius ejus
sistentibus
Hagonis
habuerat
diu in hac
tem vero
riam nos
dia. qu
mus pro c
usus nost
collocata
omnes, q
aut de ves
bolo et an
puerint,
nostri im
rum sum
Bernhar
homines
de Ever
Hildebot
Petri et
esdag. E
bern, Er
Meing
Udo, C
bold, Th
anno D
Rege qu

C
Saxon
us in a
dum R
querel
mes B
que de

possidentis, tum autem secularibus negotiis renunciantis, et emendationis vi-
te gratia Monachorum in prefato Monasterio cohabitationem expetentis,
filiis ejus presentibus, nostrisque ministerialibus pluribus in testimonium as-
sistentibus. Item mansum unum in villa, que dicitur Balhornon, interventa
Hagonis de Gladebach ministerialis nostri, qui enim a nobis eatenus in beneficio
habuerat. Item mansum unum in Hatheberninchusen, tali tenore, ut quanti-
diu in hac vita Deo disponente subsistimus in die ordinationis nostre, post mor-
tem vero nostram in die anniversarii nostri fratribus in refectorio in memo-
riam nostri caritas prompta exhibitione amministretur. Duo quoque pre-
dia, que sunt in Bedinhorp et in Erpinthorp eidem Monasterio tradidi-
mus pro calice argenteo triginta marcarum, quem annuentibus fratribus in
usus nostros sumpsimus et expendimus. Hec omnia ob animarum remedium
collocata usibus Deo servientium hanni nostri auctoritate firmavimus, et
omnes, qui predictæ Ecclesiæ fratres super eisdem bonis inquietare, molestare,
aut devestire presumpserint, eterne dampnationis et maledictionis cum dya-
bolo et angelis ejus perpetuis gehenne ignibus cruciandos, nisi velociter resi-
puerint, tradentes, paginam hanc in testimonium horum conscriptam sigilli
nostri impressione insigniri iussimus. Testes confirmationis traditionum ista-
rum sunt Rotherus Prepositus, Reinboldus Decanus, Conradus Prepositus,
Bernhardus, Folcbertus, Reinbertus, Godescalc, Herzelinus Canonici. Liberi
homines Conrad de Wartberghe, Tiemmo, Burghard, Gumbracht, Conrad
de Ervershutte. Ministeriales Ecclesiæ Elver Comes, Uffo, Hugo, Egbrech,
Hildebold, Luidolt, Henric, Manegold. Ministeriales Ecclesiæ beatorum
Petri et Pauli Sibrech, Trithemar, Brun, Godescalc, Rotholf, Heriman, Li-
esdag. Ministeriales Prepositi Rother, Folchbrach, Altman, Adalbrach, Al-
bern, Everhard, Friddo. Ministeriales de Budecon, Altmar, Anselm,
Meinger, Heribold, Beccelin. Ministeriales in Herefe, Witman, Conrad,
Udo, Cono, Witherold, Bernhard. Cives Brun, Rother, Thancmar, Heri-
bold, Thiederio, Welrico et alii quam plures, qui ad synodum convenerant,
anno Dominice Incarnationis MCIII. Indictione XI, regnante Henrico
Rege quarto. Actum Paderb. in cena Domini VII Calend. Aprilis.

Annus Christi 1104.

Paschalis II Pont. 5.

Henrici IV Reg. 49. Imp. 21.

Henrici II Ep. Pad. 15.

Cæsar ex quo superiori anno in Saxoniam descenderat, gentem
Saxonum multo quam antè non solum mitius, sed & honorificenti-
us in aula habere coepit, ad invidiam Bojariæ gentis. Qua super re,
dum Ratisbonæ post Natalem Christi celebratum versatur, palam
querelæ & seditionis voces auditæ. Incensor horum Sigebertus Co-
mes Borchufanus, in quem ob id aulicorum conspiratio coorta, qui-
que deinde Ratisbonæ in hospitio ab hora tertia ad nonam obsessus,
fractisque

Ursberg.
Dodechin.
Interimi-
tur Sige-
bertus
Comes.

*Auctor vi-
ta Henrici.
Obit Bo-
to Comes
ex Im-
midin-
gorum
Saxonum
familia.*

*Deseri-
tur Hen-
ricus à
filio.*

fractisque tandem foribus captus (postquam tamen prius sacramen-
to corporis Christi se munisset) obtruncatus est. Quo tempore Bo-
to, Erbonis Comitis frater, vir grandi corporis statura, & militari
fortitudine adversus Pannonos clarus, excessit è vita; cuius maternum
genus Ursbergensis deducit ex Immidingorum Saxonum stirpe, quæ
& Meinweri Imadique Episcoporum nostrorum fuit, & à Widelin-
do M. descendit, Imperatoriæ per Mathildem Ottonis Magni ma-
trem familiæ agnata. Ratisbona Cæsar Moguntiam petijt, celebra-
toque Paschate, cum Henrico filio Rege in Saxoniam progressus est
ad motus, quos Orthodoxi in spem libertatis erecti concitarant,
componendos. At ea expeditio mox irrita recidit, quod Henricus fi-
lius saniori mente imbutus, patrem averfatus, noctu clam è castris in
Sueviam profugus, se à patris consortio subduceret, quem trium
Pontificum sententiis proscriptum, intelligebat indies pertinacio-
rem. Filium pater per Legatos nunc blanditijs, nunc minis revocare
conatus est; sed frustra hæc agebantur, quod is jam aliorum proce-
rum consilij in partes Catholicorum transisset. Quare Pater, omis-
sa expeditione Saxonica, iter Moguntiam relegit ad Christi Natalitia
ea in urbe celebranda. Tandem fera numinis poena Regem, qui per
40 annos Rempublicam & religionem turbaverat, consecuta, æmul-
lum in filio objecit, à quo regno mox exutus est.

Has inter turbas Henricus Episcopus noster vi Calend. Martij, ro-
gatu Erckenberti Abbatis, Cœnobio religiosorum virorum, quibus-
cum bonam amicitiam colebat, omnes decimas, quas Hoxtania vi-
cinisque locis, & per totam diocesin controversas habere poterant,
liberaliter confirmat; idque se pro instituto Antecessorum suorum,
ac pro animæ suæ bono facere profitetur. Qua super re apud nos
tabulæ extant anno 1104 consignatæ; quo jam, mortuo Marquar-
do Abbate, Erckenbertus successerat; nisi eo vivo adhuc subroga-
tus, quod Marquardi mortem fasti eorum referant ad annum 1106.
Sanè Henricus Præsul conscientia integerrimæ, nisi quod uno schis-
matis malo adhuc obvolutus hæreret.

Annus Christi 1105.

Paschalis II Pont. 6.

Henrici IV Regis 50. Imp. 22.

Henrici II Ep. Pad. 16.

*Ursberg.
Dodechin.
Auctor vi-
ta Henrici.
Sigebert.
Otto Fri-
sing.
Albertus
Stad.*

Sed nunc annus sequitur mcv Germaniæ quidem turbulentis-
simus, sed quo primum afflicta Catholicorum causa respirare cœpit.
Henricus enim Rex filius Cæsaris, qui in Sueviam discesserat, mense
Januario, à Gebehardo Constantiensi Episcopo, Apostolicæ Sedis Le-
gato, abjurato Schismate, Ecclesiæ communioni restituitur. Mox in
Bojariam conscendit; ad quem magno numero Norici, Suevi, &
Franciæ

Franciæ
properat
Saxonum
genti ho-
um con-
guntinu
atus est
ticis Epi
Co
lam adv
& inger
cui præ
Consta
hæresis,
clesiæ le
pis con
rentur
nec pri
modest
sentem
decreta
re; nec
cum Ap
Petro, &
ret, exte
servitur
renti &
crymæ
regio ju
taque &
T
scopus
pedes R
Regis
sacræ f
fidem
cam; v
donec
His rito
cessit
celebr
ficem
statum

Franciae Orientalis proceres ultro confluxere; cum his in Saxoniam properat, certus se ob veteres Henrici patris inimicitias non alienos Saxonum animos habiturum. Neque spes irrita fuit; ab his cum ingenti honore & incredibili laetitia exceptus, Pascha magno nobilium concursu Quidlenburgi peragit. Ubi Ruthardum exulem Moguntinum Archiepiscopum consilij auctorem adiutoremque nactus est; cujus auctoritate totam prope Saxoniam, exactis Schismaticis Episcopis, ad obedientiam Romani Pontificis adduxit.

Concilium inde iv. Calend. Junij apud Northusium regiam villam advocat, confluentibus ex tota Saxonia Episcopis, Abbatibus, & ingenti Clericorum & Monachorum multitudine. Eo in concilio, cui praefuere. Ruthardus Moguntinus Archiepiscopus & Gebhardus Constantiensis Episcopus Apostolicus Legatus, proscripta Simoniae haeresis, damnatus Clericorum concubinatus, multaeque salutes Ecclesiae leges sancitae sunt. Decretum etiam ut à Schismaticis Episcopis consecrati per Catholicam manuum impositionem reconciliarentur cum Ecclesia. Intererat huic synodo Henricus Rex juvenis; nec prius accessit, quam ab Episcopis vocatus, habitu vultuque ad modestiam composito. Inde è loco confurgens, allocutusque praesentem senatum palam edixit, omnia se Pontificum & Principum decreta approbare: nulla regnandi cupiditate Rempublicam capeffere; nec alio consilio discessisse à patre, quam ut omnes conjungeret cum Apostolica Sede, & Orthodoxorum societate; quod si pater S. Petro, & Successoribus satisfaceret, & cum Ecclesia in gratiam rediret, extemplo se in omnibus patri cessurum, & famuli in modum servitutum: scire se, quid naturae, quid sanguini, quid carissimo parenti & regiae majestati deberet. Plura proloquente oborta sunt lacrymae, quae tanto Saxonum motu accepta sunt, ut complures cum regio juvene in fletum solverentur. Acclamatum ab omnibus, votaque & preces conceptae pro salute utriusque Regis.

Tum verò Udo Hildesimensis, Henricus Paderbornensis Episcopus noster, & Fridericus Halberstadiensis, Schismatici Episcopi, ad pedes Ruthardi Moguntini Archiepiscopi ac Metropolitanorum, simulque Regis provoluti, erroris sui veniam precantur, & coram universo sacrae synodi senatu Paschali Romano Pontifici & Apostolicae Sedi fidem jurant, recepti tum in gratiam & communionem Catholicam; verum ea lege, ut tantisper se à munere Pontificali continerent, donec Paschalis Pontifex eorum causam cognosceret probaretque. His rite peractis, solutoque concilio, novus Rex Merseburgum processit cum Episcopis ac Principibus Saxoniae ad festum Pentecostes celebrandum. Ea ex urbe missi legati Romam, qui Paschalem Pontificem in Germaniam invitarent, ad praesentem Imperij & Ecclesiae statum pro Apostolica auctoritate componendum. Ibi Henricus As-

Henrici
Imp. fili-
us Sax-
oniam
ad obe-
dientiam
Rom.
Pontificis
reducit.

Concili-
um Nort-
husanum.

Quae in
eo egerit
Henricus
v.

Episcopi
schisma-
tici cum
Ecclesia
reconci-
liati.

loënsis

Henricus loënsis, Paderbornensium Episcopus noster, quem ab Henrico Rege Schismatico eiectum diximus delectumq; Magdenburgensium Archiepiscopum, auctoritate Ruthardi Moguntini Archiepiscopi, & Gebhardi Constantiensis Episcopi, Apostolici Legati, sacerdos & Episcopus consecratur, atque ex Regis simul voluntate Sedi Magdenburgensi imponitur. Quid reliquis per Saxoniam schismaticis Episcopis, & ab Henrico Rege obrutis, Witcloni Mindensi, Joanni Onabrugensi, ceterisque factum sit, neque scriptores eorum temporum, neque fasti singulorum meminere. Verisimile habeas eos similiter & sacrorum munij prohibitos esse, dum se cum Ecclesia & Apostolica Sede reconciliarent.

Quæ postquam in Saxonia quiete peracta sunt, Rex contractis militaribus copiis, Moguntiam movit, ut Ruthardum Archiepiscopum jam octavum annum exulem, moderatoremque horum salubrium consiliorum, in sedem suam reponeret. Erat in eadem urbe Henricus pater colligendo militi intentus. Eò cum armatus filius procederet, Rheni transitu prohibetur. Quare Herbipolim desecit, depulsoque illic Erlungo Schismatico Episcopo, Rupertum Orthodoxum, & à Clero electum, auctoritate Moguntini Archiepiscopi, & Apostolici Legati, imponit. Herbipoli Rex dimissis, quos secum adduxerat, Saxonibus, Norimbergense castrum duorum mensium obsidione expugnat, captivis Ratisbonam secum abductis. Eò pater jam milite auctior, insecutus filium, receptusque in urbem, factione civium, filium conjecit in fugam, interemptoque per Sicarios Gebhardo Antistite, Ulricum adolescentem subrogat.

In hac rerum perturbatione uterque copias auget, & castra castris ad Reginum amnem magnis partium iris opponuntur. Jamque parricidialis pugnae dies aderat; cum Cæsar nusquam non infelix de suorum prodicione, quâ in prælio deferendus esset, clam admonitus, noctu cum paucis profugit ad confluentes Rheni & Mosellæ; ad cujus fugam dilapsus & miles. Quo postridie cognito, Henricus filius Ratisbonæ castra admovet, urbem recipit, dejectoque Ulrico, Hartwicum Catholicum præfulem reponit. Inde Herbipolim progressus Erlungum Schismaticum Episcopum proturbat, restituito Ruperto. Eodem fortunæ processu Spiræ potitus, Gebhardum Hirsaugiensem Abbatem præfecit Episcopum. Hinc Moguntiam digressus, Ruthardum introduxit Archiepiscopum, magno Cleri populi gaudio post octennij exilium receptum. Ita omne certamen inter patrem & filium pro Episcopis, quod in horum patrocinio maximum Regni momentum versaretur; quantumq; pater pro Schismaticis Episcopis introducendis, tantum filius pro Orthodoxis laborabat.

Cum jam in eas angustias conjectus esset Henricus Cæsar, à filio,

Henricus
Asloënsis
consecratur
Sacerdos
& Episcopus.

Antistites
Mogunt.
& Herbip.
feditus
suis
restituuntur.

Henricus
Imp. à filio
infugam
actus.

Reducuntur
ad Ecclesias
suas
ab Henrico
filio
Episcopi
Catholici,
ab Henrico
patre &
Imp. pulsi.

filio, & praevalentibus Catholicis aegre se sustineret, filius Moguntiam descendens, patrem Confluentia Bingham invitatur ad colloquium; atque ibi per omnia pietatis nomina cum flectu eundem rogatur, velit tandem cum Deo & Romano Pontifice redire in gratiam, nec turbare tot calamitatibus Ecclesiam; id si faceret, & se & totum Imperium rediturum ad omne ejus obsequium. Ad quae pater, id non nisi in publico Principum conventu fieri posse respondit. Igitur factis inducijs, communi consensu indicuntur comitia Moguntiae per dies Natales Christi agenda: ad quae sub exitum hujus anni ingens Episcoporum & Principum multitudo confluit; nam praeter Albanum Episcopum Legatum Apostolicum, quinquaginta duo Principes conveniunt. Ducturus erat & filius Patrem ad comitia; verum postquam ex urbe Moguntina relatum est filio haerenti apud patrem, recusare Episcopos colloquium communionemque cum patre, priusquam Ecclesiae & Apostolicae Sedi reconciliatus esset, suavitati patri filius, ne se Moguntiam daret turbidis rebus, sed Ingelhemij consistere; quod & fecit. Additi interim patri custodes praesidij causa.

Interea placuit Patribus concilij mitti qui cultum omnem Imperatorum, & insignia Imperij repescerent. Missi in hanc rem Archiepiscopi Ruthardus Moguntinus, & Fridericus Colonienfis, cum Episcopo Spirensi; eosque cum filio secutus est Legatus Pontificis, & alij proceres, qui cum Ingelheimij eum adijissent, pavidum atque omnis consilij inopem invenerunt. Quare miscendo blanditijs minas, facile in eam mentem impulere, ut augustalia ornamenta, coronam, sceptrum, crucem, lanceam, & gladium, licet aegre admodum, permitteret ad filium transferri. Hisce impetratis, adigunt sponte renunciare imperio: loca munita, quae praesidio teneret, restituere: publice detestari schisma: scelera in Ecclesiam commissa fateri, & Sedi Apostolicae satisfactionem polliceri. Quae cum metu adactus fecisset, recedente Moguntiam filio, clam a suis est monitus, Ingelheimio se subduceret in tuitiorem locum; uti mox horum consiliis obsecutus, secundo Rheno Coloniam profugit. Miserabile, inquit Otto Frisingensis, relinquens hominibus exemplum ac spectaculum, cum ex tanto fastigio deiceretur, exuereturque omnibus augustalibus ornamentis; quod tragicum in modum factum scribit Helmoldus, Stadenfis, alijque, tanquam per vim Episcopi coronam detraxerint e capite, & de sede protractum vestimentis augustalibus spoliarent; & cum extremam inopiam circumspiceret, rogavit a Spirensi Episcopo, ut Clerici portionem sibi daret, quo vitam aleret, quod vulgi fabula aspersum dixeris.

Id vero ex his constat Brunonem Trevirensensem, & Fridericum Coloniensem Archiepiscopos a Schismaticis ad orthodoxos redijisse, quod hosce Archiepiscopos sibi adversos habuerit in Concilio

pppp

Moguntiam

Otto Fri-
sing. lib. 7.
c. 10.
Concili-
um Mo-
guntinum
indictum
ob Hen-
ricum
Imp.

Henricus
Imp. Au-
gustalibus
ornamen-
tis & im-
perio ex-
uitur.

Helmoldus
lib. 1. c. 33.

Ceteris
Saxoniae
Episcopis
ad unio-
nem re-

versis
Burchardus
Mo-
nast.
Episc. in
Schisma-
te perma-
net.

-M. tau
monitum
m. H. b. i.
-H. b. i.
m. H. b. i.
m. H. b. i.

Moguntino. Jam & plerique Saxoniae Germaniaeque Episcopi, mutato rerum statu à schismate recesserant; quo tamen in numero Burchardum Monasteriensem Episcopum non facile comprehendas, quod is compertus sit Imperatori pertinaciter ad mortem ejus haesisse, consiliorum omnium arbiter, & tanquam alter aliquis Albertus, aut Liemar, aulae moderator. Quare, ut Gobelinus noster refert, sententia proscriptionis in Burchardum ab Albano, Episcopo & Legato Apostolico renovata; & conspirantibus in eum ministerialibus Ecclesiae, op. Friderici Arensbergensis, eiectus è sede sua, captusque ad Henricum Regem, patris tum amulum, deductus, à quo & in vinculis habitus sit. Tum verò Theodoricum Winceburgicum Orthodoxum, & à Clero electum Episcopum restitutum volunt. Quod verò Gobelinus scribat, hoc ipso statim anno Burchardum ab Imperatore in Westfaliam descendente repositum esse, nulli verisimile videri poterit, qui secum reputaverit, in quas angustias coniectus ipse Imperator fluctuaret.

Annus Christi 1106.

Paschalis II. Pont. 7.

Henrici V. Regis 1.

Henrici II. Ep. Pad. 17.

Orber.
Otho. Fr.
sing.
Henricus
V. Ger-
maniae
Rex inau-
guratur.

Enim verò anno proximo post abdicatum à Patre imperium, Henricus filius, eo nomine Regum quintus, in celeberrimo, de quo diximus, Episcoporum ac Principum conventu Moguntiae iterum Rex Germaniae inauguratus est, anno post primam inaugurationem Aquisgrani factam septimo. Confirmato post fidem juratam Rege novo, Episcopi ac Principes de constituenda rebus, quae tot annis miserè fluctuaret, haecenus solliciti, consultum habuere, mittere legatos ad Paschalem Romanum Pontificem, ut ejus auctoritate firmaretur concordia Imperij, & si vacaret, ipse Pontifex ad fulciendas Ecclesiae res in Cisalpinas provincias veniret. Delecti ad hanc legationem praestantissimi ex synodo Episcopi, qui & prudentia, & splendore natalium, & honore tum temporis eminebant. Missi igitur à Lotharingis Bruno Trevirensis Archiepiscopus: à Saxonibus Henricus de Aslo, antè Paderbornensis, nunc verò Magdenburgensis Archiepiscopus: à Franconibus Otho Babenbergensis, à Bois Everhardus Eistadensis, ab Alemannis seu Suevis Gebhardus Constantiensis, à Burgundis Curienfis Episcopus. Intercepit hanc legationem Adelbertus, ferox ac perfidus juvenis Tridenti, Legatosque in castrum abduxit captivos, uno tantum Gebhardo Constantiensis Episcopo Romam penetrante; sed quarto post die à Welfo Bojariae Ducis liberati, in provincias quique suas rediere. Henricus de Aslo Magdenburgensis ad Regem se retulit, magnoque & in aula

aula, & in castris loco fuit apud Henricum Regem, cuius consilio ob
canam sapientiam, & religionem postea in legationibus ad patrem,
& constituenda Repub. multum usus est, ut id Ursbergensis refer-
re visus.

Interim Henricus exauctoratus Imperator, postquam Ingelhe-
mio Coloniam fidam sibi urbem intrarat, non exulis in modum,
sed regio apparatu exceptus est a civibus. Paucis ibi diebus com-
moratus, Leodium abiit, ex qua urbe scripsit ad Regem Gallia-
rum, variosque Principes, & miseriam suam deplorando, opem sol-
licitat; reperitque Henricum Lotharingæ Ducem, & Henricum
Leodiensem Episcopum, qui auxilia polliciti in spem pristinae for-
tunæ erigerent. Accessere Colonia, Leodium, Bonna, Juliæcum, vi-
cinæque urbes, miseratione, ut præferebant, ad partes exauctorati
Cæsaris. Insequitur patrem filius; verum ubi ad pontem ad ul-
ciscendam cladem accessit, retrogressus est Bonnam: mox cum ex-
ercitu 20000 redit, & Coloniam caeso labore in quartam hebdo-
madam obsidet. Urbis capiendæ spe dejectus, Mosam versus mo-
vet; cum nuncij adferuntur Cæsarem 7 Augusti die Leodij extinctum
esse. Cadaver filij iussu Spiram transvectum, & lapideo sarcophago
inclusum per quinquennium jacuit extra templi limina (quod Imp.
vixit nunquam Ecclesiæ reconciliatus erat) tandem Pontificis in-
dulgentia, majorum mausolæo illatum est. Morte Cæsaris, qui su-
pra quadraginta annos auctor schismatis ac turba Ecclesiæ fuerat,
repente omnis rerum scena mutata est, positisque concitatoris ar-
mis Imperium in Henrico filio conquievit; & ille nihil antiquius
habuit, quam ut Episcopos per Germaniam & Saxoniam schisma-
tis dominatu ejectos reponeret in sedes suas.

Excessit hoc anno ex humanis Magnus, Dux Saxoniae, West-
faliae, & Angariae, ultimus Bilinganae stirpis, bellicosus per omnem
vitam Princeps, multisque adversus Slavos victorijs clarus; non
alia prole relicta, quam binis filiabus: quarum altera Eliza Otto-
ni Comiti Ballenstedii & Anhaltij, altera Walsildis Henrico Nigro
Duci Bojariae denupta. Ex priori conjugio natus Albertus, cogno-
mento Ursus, Marchio Brandenburgicus: ex posteriori Henricus
superbus seu Catulus, Pater Henrici Leonis, potentissimi per Bo-
jariam & Saxoniam Principis. At verò Ducatus Saxoniae & West-
faliae Angariaeque ab Henrico Rege datus Lothario Comiti. Natus
is erat Gebehardo, Supplenburgensi prope Helmenstadium Comi-
te; dataque jam erat Lothario in matrimonium Rikesa, filia Hen-
rici Crassi, & Gertrudis Brunswici dominae. Quare ex matrimo-
nij bonis, & Ducatus possessione ingens illi opum & potentiae
accessio facta est; viro, qui religione & bellica virtute omnia me-
ritus, & gradu facto ex Duce post Henricum V Imperator delectus.

pppp 2

Obijt

Henricus
Imp. ex-
auctora-
tus plures
princi-
pes & ci-
vitates ad
commi-
seratio-
nem mo-
vet.

Moritur
Leodij,
ejusque
cadaver
sacra diu
sepultura
caret.

Obitus
Magni
Ducis
Saxoniae.

Chron. Pegavien.

Et Marquardi, Abbatis Corbei-

ensis, qui

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Chron. Pegavien.

Obijt & hoc anno Marquardus Corbeiensium Abbas, ut fasti eorum tradunt, vir religione, pietate, ac constantia adversus Schismaticos ea tempestate conspicuus. Præclarum ejus elogium præter ea, quæ diximus, est in Chronico Pegavienſi; nam cum anno MC. Wigbertus Saxonie Marchio Pegavienſe Cœnobium in diœceſi Merſeburgenſi conderet, Marquardum Corbeie adijt, quod eo tempore regularis disciplina, ut auctor refert, præ ceteris Saxonie Cœnobiis apud Corbeiam vigeret, cui tum Marquardus Abbas, vir veneratione et memoria dignus præſidebat: petiitque ab eo religioſos viros, quibus Cœnobium ſuum inchoaret et formaret; datus ei vero Windolphus venerabilis Monachus ad hoc opus perficiendum. Nec immerito; is enim ob vitæ continentiam, et religionis obſervantiam tunc cellæ cuidam præſtitutus erat, antea etiam ſcholarum magiſter apud ſuos Corbeie in Cœnobio ſcientia clarus. Vir præterea, qui diſmiſſa inter Canonicos Præpoſiti Hilgenſtadienſis dignitate, amore ſanctioris vitæ, Monachi inſtitutum inter Corbeienses amplexus, quem Marquardus D. Viti, aliorumque Sanctorum reliquiis, ac ſacra etiam ſuppellectile donatum Wigberto tranſmiſit. Cui Luidgerus ceterique Monachi ad novam hanc Coloniam inchoandam additi. Inde Windolphus primus ejus loci Abbas brevi Cœnobium illud quadraginta religioſis viris impletum, formatumque vidit. Adeo inter hæc turbulenta ſchiſmatis tempora religio ſua incrementa habuit. Marquardo ſucceſſit in Abbatis dignitate Erckenbertus, vir ob præclara virtutum ornamenta à nobis ſæpius memorandus.

Annus Christi 1107.

Paschalis II Pont. 8.

Henrici V Reg. 2.

Henrici II Ep. Pad. 18.

Ursberg.
Dodechin.
Albertus
Stadenſ.
Gobelin.
Broovorus
lib. 13.

A patris excessu Henricus Rex liberam Imperij adminiſtrationem adeptus. Ratisbonæ Chriſti Natalitia peregit, præſentibus Apoſtolice Sedis Legatis. Conſtitutis per ſuperiorem Germaniam publicis rebus, Moguntiam deſcendit, eaque in urbe cum Ruthardo Archiepiſcopo Paſcha celebravit. Poſt illa in Saxoniam profeſtus, Goſlariæ conventum Episcoporum & Saxoniorum Principum habuit, in quo de Saxonie tranquillitate diſpoſuit. At mira ibi res evenit Regi; dum enim noctu quieſcit in aula, horrida tempeſtas fulmen excuſſit in cubiculum Regis, quo enſis Regius tactus, & mucro cum baltheo abſumptus, ſimul clypeus contractus in rugas: nec intactum Regis corpus; nam digitus grandior pedis vulnere perſtriſtus, quod nulla deinde medicorum ope ſanari potuit. Tanquam his monitis doceretur parentis caſus formidare. Eo ſimul in conventu Abbati & Monasterio Helmwardeshuſano, quod tum in diœceſi Paderbornenſi noſtra, religioſa diſci-

Henricus
V Rex
conſtituit
Privilegia
Helmwardeshuſana.

plinâ, n
legia ho

lu

clementi

noſtriqu

et pro ſe

noſtroru

etiam d

pum O

Episcopu

geri Da

Eccleſia

qui dici

quiſta

que tem

renda ſi

quolibet

ac jure

præcept

cuiſcuſq

leſtare,

igere,

bertate

ſtabilis

et man

S

in

Albertus

VI

He

in

adijt;

Saxon

rum p

ab Ez

tegru

cleme

imè c

teſtan

noſtr

plinâ, numeroque Monachorum florebat, majorum suorum privilegia hoc ipso, quod hic sistimus, diplomate confirmavit.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. *Henricus divina favente clementia quintus Romanorum Rex.* Notum fieri volumus omnibus Christi nostrique fidelibus, tam futuris quam presentibus, qualiter nos causa Dei, et pro felici stabilitate regni nostri, et ob æternum remedium animæ nostræ, nostrorumque parentum, immo et pro dilectione clavigeri regni cælorum, et etiam digno interventu, et humili petitione nostrorum dilectorum Principum Othonis videlicet Babenbergensis Episcopi, Burchardi Monasteriensis Episcopi, Udonis venerabilis Hildenesheimensis Ecclesiæ Pontificis, Liudgeri Ducis, Hermannii Comitis, et aliorum multorum nostrorum fidelium, Ecclesiæ Dei in honore beati Petri principis Apostolorum constructæ, in loco, qui dicitur Helinwardeshusen, omnia bona tam prædia, quam cætera adquisita nostrorum antecessorum Regum vel Imperatorum temporibus, nostrique tempore, Successorumque nostrorum, quamdiu durabit sæculum, adquirenda sibi, siue per precariam, siue per emptionem, siue per oblationem, vel quolibet alio rationabili modo per hanc præceptalem paginam concessimus, ac jure perpetuo possidenda regiam auctoritate firmavimus. Dedimus quoque præceptum stabiliter regno more, ut nulla deinceps persona, magna vel parva, cujuscunque sit ordinis vel officii, audeat dictam Ecclesiam aliqua arte molestare, vel inquietare, vel tributum inde, vel aliquod regale servitium exigere, sed per omnia et in omnibus ex regali concessione utatur perpetua libertate. Ut autem hujus nostræ pietatis concessio ab omnibus credatur, et stabilis et inconvulsa omni ævo permaneat, hanc inde cartam conscriptam, et manu propria corroboratam impressione nostri sigilli insigniri jussimus.

Signum Domni Henrici quinti Regis Romanorum invictissimi.

Albertus Cancellarius vice Moguntini Archiepiscopi Rothardi Archicancellarii recognovi. Data VII Calend. Augusti * Indictione XIII anno ab Incarnatione Domini M. CVII regnante * Ind. XV. Henrico V Rege, Romanorum anno II, ordinationis ejus VIIII. Actum est Goslaria feliciter in Christo Amen.

Goslaria Rex propius diocesin nostram ingressus, Corbeiam adijt; lustratoque antiquissimo ac celeberrimo Monachorum per Saxoniam Cœnobio, in quo tot Cæsarum quot antecessorum suorum pietatis monumenta admiratus, Erckenberto Abbati decimas ab Ezelino invasore quodam interversas magno religionis zelo in integrum restituit; id quod hisce regijs tabulis testatum reddimus.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, *Henricus divina favente clementia quintus Romanorum Rex.* Auctoritate SS. scripturarum, et maxime ex diversis verbis in Evangelio didicimus, quod domum Dei, quæ ipso testante domus orationis vocatur, nunc hilariter dando, nunc vota persolvendo,

Restituit Corbeiensibus decimas, ab Ezelino interversas.

vendo, nunc iustitiam faciendo debemus honorare, atque sublimare, ut hoc modo Deum Creatorem nostrum hic et in futuro propitium habere mereamur, cui servire vere regnare est. Cuius rei consideratione nostram pensantes salutem, et Successorum nostrorum, Ecclesie Corbeienſi ſubvenire in his, quæ neceſſario poſtularit, decrevimus. Quapropter omnibus Chriſti noſtris, quæ fidelibus nunc et ſemper notum fieri volumus, qualiter nos cauſa Dei, et beatorum Martyrum Stephani, Viti, et Juſtini, et aliorum Sanctorum ob ſalutem noſtram noſtrorumque parentum, digno interuentu Fritherici Coloniensis Archiepiſcopi, Burchardi Mimigardesfordensis Episcopii, Everhardi Eistadensis Episcopii, Benedicli Mutinensis Episcopii, Herimanni Comitiss, Godefridi Comitiss, Sigefridi advocati, Ludowici Comitiss, Wicberti, et aliorum noſtrorum fidelium, Et præcipue dignapetitione venerabilis Erkenberti Abbatis, officium, quod quidam Exelinus ſibi pro hereditario beneficio vendicabat, iudicio contubernalium ſuorum ei ablatum, congregationi remiſimus, et niſi prædictus Abbas cum fratribus ſuis interceſſiſſet, digna ipſum ultione pro iniuſtitia ei illata puniſſemus. Quam abominabili enim iniuſtitia hoc non dico beneficium ſed maleficium ſibi vendicaverit, ipſius rei argumeto probatur, omnem quippe annonam fratrum extra canonicè addecimatam ſuſcipiens, adhuc decimabat, et quod ſceleſtius eſt, etiam ſeptimabat, et hoc ſuum beneficium neſarie affirmabat. Omnibus ergo noſtris fidelibus idem iniuſtum et ſacrilegum acclamantibus et probantibus, ipſum ex toto officium congregationi remiſimus, et confirmavimus, ut præpoſitus loci jūſſu et conſenſu Abbatis, qui pro tempore fuerit, proviſorem annonæ fratrum, quem cautioſe iudicaverit, habeat, nec ipſi Abbati, vel cuiquam Successorum ejus, ſeu alicui poteſtati magna vel parva eidem commutare liceat. Qui vero hæc temeraverit, pro contemptu regiæ majestatis Fiſco noſtro CCCta talenta perſolvat. Ut autem hæc noſtræ pietatis conceſſio omni ævo inconcuſſa permaneat, hanc cartam inde conſcriptam impreſſione noſtri ſigilli juſſimus inſigniri.

Signum Domni Heinrichi quinti
Regis invictissimi.

Adelbertus Cancellarius vice Rothardi Moguntini Archiepiſcopi & Archicancellarii recognovi. Data II
Calend. Octobris, Indictione XV. Anno Dominice Incarnationis MCVII. regnante Heinricho V
Rege Romanorum, anno II ordinationis ejus * VIII, actum eſt Corbeia in Chriſto feliciter Amen.

* VIII.

Ex utriſque hiſce tabulis non incongrue confeceris Burchardum Monaſterienſem Episcopum, quod & faſti eorum docent, penetraſſe in aulam & gratiam Heinrichi filij, quemadmodum id à parente ſub extremum vitæ rogatum volunt.

Henricus
peragra-
tis Sax-

Peragratiss Saxoniæ provinciis, quod Ursbergensis refert, aditæque Paderbornæ, alijsque Westfalix locis, Rex trans Rhenum ad ſuperiores Germaniæ provincias ſe retulit, quod propius cognosceret ea, quæ à Ponti-

à Pontifice acta essent (nam is superiori anno à Patribus concilij Moguntini invitatus erat in transalpinas regiones) sed veritus fluctuantibus adhuc Germaniæ rebus se miscere, in Gallias deflexit; ubi ab omnibus, quod Ursbergensis scribit, tanquam angelus è cælo lapsus exceptus est. Indicta subinde Trevis synodus, ad quam Germaniæ Episcopi invitati. Multa in ea salubriter decreta, interque alia repetitum, quod jam ante statutum, ut electio Episcoporum libera esset apud Clerum, nec institutiones Episcoporum, quas investituras dicere, admitterentur à Laico Principe; quo cum se laxum diceret Rex, eo quod id privilegium à Carolo M. ceteri Reges ac Cæsares sibi vendicassent, cui ipse renunciare non posset, provocavit ad concilium, quò se anno proximo accessurum promisit. Sed nescius Rex, quot Caroli M. Ludovici Pij, aliorumque Cæsarum diplomata possideantur per Germaniam & Saxoniam de libera electione Episcopi Clero facta. His igitur omisiss, proceribus expeditionem indixit adversus Robertum Flandriæ Comitem, quæ in Octobri suscepta, quæ Flandria vastata, Comes ad proximum conventum postulat.

Donata hoc anno illustrataque Paderbornensis diocesis ingenti sanctorum pignorum thesauro, quæ in hunc modum describit Brovverus in annalibus Trevirensibus. Annuente Brunone Archiepiscopo, & Clero Trevirensi, sanctissimi Modoaldi corpus per Thietmarum Abbatem ad Monasterium Helmwardeshusen, quod Episcopo Paderbornensi paruit, honesto pompæ spectaculo translatum est, atque ibi in oratorio B. Petri Apostoli, cum duobus è Thebæa legione corporibus honorificè collocatum. At multo distinctius largiusque hæc retulit Heribertus Rosweidus Societatis nostræ presbyter, vir sacrarum antiquitatum solertissimus indagator. Nam in dictione XII, id est biennio abhinc, missum narrat à Thietmaro Abbate Cœnobitum, qui à Brunone corpus S. Leontij deposceret; quod cum ille renueret, pridie Idus Maji obtinuisse cum alijs reliquijs brachium S. Auctoris, qui celebris fuit inter Episcopos Trevirorum; at in dictione XV. IV Idus Maji eum integrum corpus S. Modoaldi, lingua modò, corde & carne demptis, & duo Thebæorum pignora impetrasse: post hæc verò, auctuarij loco accepisse mandibulam S. Aprunculi, & brachium S. Bonosi Episcopi.

Nec satis adhuc munificus Bruno Archiepiscopus eadem indictione duo dedit membra S. Auctoris, addiditque testam superioris capitis, ita ut modica tantum S. Auctoris portio remaneret Treviris. Dentem præterea adjecit; denique & costam S. Beati Confessoris. Diu hæc postulata repulit Bruno Archiepiscopus, antequam has D. Auctoris reliquias permetteret, multum licet Paderbornensi Episcopo rogante, quod Clerus obfisteret, ne in Saxoniam, aut aliò transportarentur. Tum ipse præterea Bruno religionis metu perculsus hæcebat,

oniæ provincijs in Gallias se confert.

Restituitur in synodo Trecenti libera Episcop. electio Clero, quod agre fert Henric9.

Brovverus ad hunc annum in annal Trevirens. In not. ad vitam S. Meinw. Plures SS. reliquie Treviris deferuntur in Diocesi Paderborn.

agnovi. Data II ante Henrico V feliciter Amen.

s Burchard locent, pe- m id à pa-

ert, aditq; d superio- ret ea, quæ à Ponti-

hærebat, propterea, quod ante complures annos D. Auctoris ossa se loco moveri passa non essent, exemploque Hermanni Metensis Episcopi terrebatur, qui vitæ discrimen adierat, quod S. Clementis ossa, primi illius Sedis Episcopi, transferri sivisset; nihilo tamen minus Bruno Archiepiscopus totum hunc thesaurum transportari permisit, quem in Saxonia magno gratulantium occurso, & psallentium agminibus, sub vexillis & crucibus, accensis luminibus & thymiamatum odoribus, Clerus, Monachi & omnis sexus ætas excepere, multisque simul Deus miraculis illustravit.

Postquam igitur Thietmarus noster, sextus Helmwardeshufani Cœnobij Abbas, hunc præclarum thesaurum impetrasset, & in oratorio B. Petri Apostoli, quod in Cœnobio illo constructum erat, publicæ venerationi exposuisset, multique ad corpus supplices cœlestibus beneficijs juvarentur; misit Thietmarus religiosum ordinis sui Sacerdotem Treviros, & ad vicinas provincias, qui Modoaldi originem, vitam, & res ab eo gestas perquireret, & colligeret. Venit is postremo Leodium ad Stephanum Abbatem Cœnobio D. Jacobi præpositum, virum ea ætate religiosissimum, & sacrarum antiquitatum peritissimum; qui cognita Thietmari petitione, vitam illi S. Modoaldi, qualis apud Surium refertur, accuratè à se prolixèque tribus libris descriptam, ipsique Thietmaro dedicatam transmisit; uti hæc ex Stephani ad Thietmarum præfatione constant. Vicissim illi Thietmarus *artidoge* loco remisit translationem Modoaldi à se conscriptam; quemadmodum hæc in epistola Thietmari ad Stephanum Abbatem apud Surium mira sanè narratione exponuntur. Quare uterque Abbas à Possævino & Vossio inter Scriptores latinos relatus, tanquam præclara ea ætate eruditorum virorum lumina; opinaturque Possëvinus vitam & miracula S. Remacii à Thietmaro Abbate nostro conscriptam esse; fallitur autem Possëvinus, dum ætatem Stephani Abbatis refert ad annum Dccxi, quem liquet Thietmaro nostro æqualem vixisse, sub Henrico IV. & V. Regibus; quemadmodum hæc translatio D. Modoaldi à Thietmaro nostro consignatur anno MCVII facta.

Abbas
Helm-
wardes-
huf. plu-
res SS.
reliquias
donat
Abding-
hoviano
Abbati
& Cœno-
bio.

Jam verò quàm munificus fuit Trevirensis Ecclesia in Thietmarum, & Saxones: tam largus quoque fuit Thietmarus in Cœnobium Abdinghovianum, & Ecclesiam Paderbornensem, magnamque sacrorum pignorum partem Gumberto Abdinghoviano Abbati donatam transmisit. Hoc nimirum illud ex Abdinghoviano tabulario scriptum docet. *Thietmarus Helmwardeshufanus Abbas cum unanimi fratrum suorum consensu concessit Abbati Gumberto, suisque fratribus, et universæ Paderbornensium Ecclesiæ ex sacrario B. Petri Apostoli pretiosissimas Sanctorum reliquias, quæ sibi divina dispositione et ordinatione collatæ sunt ab Ecclesia Trevirensi, atque Colonensi, auctoritate, præcepto, atque*

licentia

licentia Archiepiscoporum atq; Abbatum, ceterorumq; Priorum utriusq; Metropolitae, ad laudem et gloriam Omnipotentis Dei, et augendum atq; dilatandum honorem et venerationem ac servitium eorundem Sanctorum omni cultu solenni. Integrum corpus unius Sanctarum Virginum. De corpore S. Probi Episcopi et Martyris, qui fuit ductor earum. De corpore S. Modoaldi Trevirorum Archiepiscopi. De corpore S. Auctoris Archiepiscopi, Bonosii, atq; Abrunculi Archiepiscoporum. De stola et pallio S. Maximini Archiepiscopi, brachium cum capite et costa unius Sanctorum Thebeorum. De corpore S. Pamphili Episcopi et Martyris, costa unius Sanctorum Maurorum. S. Kyliani Martyris.

Demum omnis ille sacrorum thesaurus, postquam fatali Lutheri ætate postremus Helmwardeshufanus Abbas cum Monachis, ductâ uxore; transijt ad hæresin, Erci Episcopi Paderbornensis industria subtractus servatusque cessit Paderbornensi Ecclesiæ, ut tempore memorabitur. Ipsum verò celebre Cœnobium jacet nunc inter rudera ab Hæsis disiectum, ex quo primum Lutherana, post Calviniana hæresis omnia turbare cœpit.

Auctor est Gobelinus noster Friderico Colonienfi Archiepiscopo una cum suis provincialibus à Pontifice interdicta fuisse munia Episcopi, eo quòd Trecas ad concilium non venerit: eademq; pœnâ Ruthardum Moguntinum Archiepiscopum, & Constantiensis Episcopum mulctatum, eò quòd nonnullos Episcopos contra Canonum statuta instituisent; at Serrarius ex fastis suis refert absentem Ruthardum ex eadem, quâ Coloniensem causâ fuisse ab officio prohibitum; istamen, postquam se purgavit Pontifici, restitutus est muneri suo. Adhæc Gobelinus perhibet, Mindensem & Halberstadiensem ab Episcopatu remotos, Paderbornensem verò Episcopum Henricum Romam profectum, & Cleri rogatu ac commendatione à Pontifice Ecclesiæ suæ restitutum fuisse. Nam etsi in conventu Northemenfi ante biennium reconciliati Episcopi cum Ecclesiâ per Ruthardum Moguntinum Archiepiscopum, & Legatum Apostolicum; eadem tamen reconciliatio hac lege facta erat, ut Pontifici satisfacerent. Ac Pontifex licet Orthodoxos Episcopos à Clero electos, ejectosque per Schismaticum Cæsarem, reponi probaret, non perinde tamen probari poterat Schismaticos Episcopos confirmari in sedibus suis; seu quòd ab Henrico IV Rege per vim obruti essent, seu quòd indigni ac inutiles censerentur, ac malis artibus intrassent in ovile Christi.

Extulit hic agnus à vita mortalium Henricum de Aslo Magdenburgensem Archiepiscopum, sicuti facti Monasterij Bergensis, & Magdenburgensium notarunt, 15 Aprilis, secundo die Paschatis, dum pro more expectaretur venturus ad Cœnobium, mortuus ad idem exportatus. Crantzius quatuor annis Sedi illi præfuisse tradit, alij septem; at cum Dodechinus anno 1102 Hardwico subrogatum scribat, non multum supra quinquennium Pontificatus ejus

Q999

pro-

Omnis ille SS. reliquiarum thesaurus demum cessit Paderb. Ecclesiæ.

Henrici de Aslo Archiep. Magdenburg. obitus & laus.

protogari poterit. Integerimus ea ætate præsul, in Apostolicæ Sedis fide inter Orthodoxos Episcopos constantissimus, pietate, liberalitate in egenos, gubernandi prudentiâ egregius, qui per 23 annos multis ærumnis afflictus, multisque injurijs agitatus à Schismaticis. Ex quo primùm Paderbornensis Episcopus à Clero electus, ac deinde ab Henrico Cæsare in exilium projectus est, Magdenburgi, unde transumptus erat, ad primam Canonici vitam redijt, donec ipse virtutum aspectus rursus ad Archiepiscopi munus ac dignitatem proveheret.

Annus Christi 1108.

Paschalis II Pont. 9.

Henrici V Reg. 3.

Henrici II Ep. Pad. 19.

Ursberg.
Dodeching.
Otto Fris-
sing. lib. 7.
c. 13.
Chape. tom.
2. Episcopi
Leodiens.

MS. —

Bellum
Ungari-
cum nul-
lo fructu
ab Hen-
rico su-
sceptum.

Fasti Cor-
bej. MS.

Tranquillè adhuc ibant res per Germaniam Saxoniamque cum Henrico V Rege, postquam Schismatici Episcopi aut reconciliati cum Ecclesia, aut depulsi è sedibus suis, & jam ubique Orthodoxos receperant diœceses. Natalem Christi à Rege Moguntia celebratum refert Ursbergensis, Aquisgrani Dodechinus; certò Calendas Januarij Leodij versatus est, ubi Cleri Leodiensis privilegia confirmavit, auctoritate Friderici Colonienfis Archiepiscopi, Herbipolensis, & Spirensis Episcoporum. Inde in superiorem Germaniam movens Spira: Conventum Principum egit. Assectati Regem Fridericus Colonienfis, Bruno Trevirensis Archiepiscopi: Cuno Argentoratenfis, Burchardus Monasteriensis, Wito Curienfis Episcopi: Fridericus Dux Suevia, ceterique Comites, quos in diplomate xiv Calend. Aprilis consignato producit Guillimannus. Tam nunc perpetuus aulae Comes Burchardus Monasteriensis Episcopus in aula filij, quàm Patris, intimorumque conciliorum arbiter, vir expediti inter Saxonicos Episcopos ingenij, multisque naturæ dotibus exornatus, ex familia Holtiorum, quæ in diœcesi Monasteriensi clara erat. Subinde magno apparatu bellum Ungaricum susceptum adversus Colomannum Principem, à quo Alinus frater ejectus, & Christiani, qui in Palæstinam tetenderant, multis injurijs affecti erant. Regem in hanc expeditionem comitatus Erckenbertus Corbeiensium ad Visurgim Abbas. Verùm, sicuti Ursbergensis est auctor, nulla memorabili re perpetrata, id bellum Rex gessit, quod ex irrita obsidione Posonij lacerum exercitum reducere in Germaniam coactus sit.

Feliciori cursu procedebant bella Orientis, Balduino Rege, à quo pleno jure Hierosolymitanus Patriarcha impositus; ab eoque pijsimo Rege, quod fasti Corbeiensis nostri memorant, transmissæ advenère Corbejam reliquiæ de S. cruce, de sepulchro Domini, multaque alia præclara SS. pignora.

Jam & Henricus Episcopus noster Româ reversus Paderbornam, confirmatus Paschalis Pontificis auctoritate in Episcopatu, ani-
mum

num multò ferventius adjecit ad Ecclesiam suam excolendam; multisque largitionibus, in pauperes & religiosorum Cœnobita factis, Deum sibi propitium quæsit, palam testatus se pro expiatione delictorum hæc donare. Hujus pietatis indices vel hæc tabulæ, quibus exemplo Popponis, Imadi, aliorumque Episcoporum Paderbornensium Monasterio Helmwardeshusano tum disciplina & cœtu Monachorum florentissimo benefecit.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Heinricus ipsa propitiante sanctæ Patherbrunnensis Ecclesiæ Episcopus. Notum esse volumus tam futuris quam presentibus cunctis Ecclesiæ Christi que fidelibus nos penitentia peccatorum nostrorum, nec non et spe futura retributionis ductos, sanctæ quæ in Helmwardeshuson est Ecclesiæ, in honore Domini Salvatoris, nec non et beatissimi Apostolorum Principis Petri constructæ, nobis commissæ, quicquid proprietatis Ecclesiæ nostra possederat in villa, Wilmeressen nuncupata, rogatu precipue Ottonis Comitis, qui dicebatur debilis, atque consensu Cleri sanctæ Patherbrunnensis Ecclesiæ contulisse, et jure perpetuo cum omnibus appendiciis, id est, agris cultis et incultis, pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, piscationibus, silvis, et cunctis redditibus in proprietate ad usum Deo illic servientium tradidisse, legasse, concessisse, pro salute corporis et anime nostræ, et memoria antecessoris nostri Popponis Episcopi, atque felicis memorie Imadi Episcopi, et omnium predecessorum nostrorum. Hujus rei testes Erpo Comes, Alverus, Manegoldus, Hildibold, Rebbertus, Hugo, Luipold, Waltberg, et alii quamplures. Ut igitur hæc firma illi Ecclesiæ, defunctisque prenotatis permaneant, hæc describi iussimus, et sigilli nostri impressione signavimus. banno quoque Domini nostri Jesu Christi, et beatissimi Apostolorum Principis Petri, nostraque quam à Deo accepimus ligandi atque solvendi auctoritate firmavimus et firmamus. Si quis autem hæc infringere vel destruere præsumperit, sese cum omnibus sibi cooperantibus anathemate perpetuo ab eo quem offendit, beato Petro dampnatum noverit. Data XV Calend. Octobris, Anno Dominicæ Incarnationis Milles. cent. VIII. Indict. I ordinatione vero Henrici Episcopi anno XXIIII.

Henrici Ep. in Monasterium Helmwardeshus. beneficentia, cui donat villam Wilmeressen.

Annus Christi 1109.

Paschalis II Pont. 10.

Henrici V Reg. 4.

Henrici II Ep. Pad. 20.

Inter hæc pacata adhuc Germaniæ tempora Henricus Rex, postquam Moguntia Natalitia Christi peregerat Francofurtum ascendit. Ubi in publicis Imperij comitiis Sigefridus Comes Palatinus in custodiam abreptus, quod in Regis caput conspirasse ab Henrico Limburgo delatus esset. Ibi & Godefridus Fuldensium Abbas ejectus è munere, subrogato in ejus locum Wolfelmo ejusdem Cœnobij Monacho, haud alia ex causa, quàm quod schisma-

Orsberg. Dodechin. Brover. in Fuld. An- tiqu.

Qqqq 2

tis

tis malum recrudesceret, & Regis gratia excidisset. Abbas Coloniam in exilium abiit; quam & urbem Rex ingressus, prioremque patris offensionem bello ulciscens præda & incendio exhaustit. Posthæc in Polonos expeditio suscepta ab Rege, quod tributa negassent, & superiori bello Ungaris suppetias misissent. Facta etiam in Bohemiam irruptio; sed improspere rursus successu. Nam amissa ad Glogoviam (quam casta obsidione aggressus) magna parte Bojorum, Bohemorum, & Saxonum, majoribus inde cladibus ad Uratislaviam attritus, in Germaniam redijt. Tributariam interim reliquisse Poloniam tradit Ursbergensis.

*Naturæ hoc anno concessit, 6 Nonas Maji, Ruthardus Moguntinus Archiepiscopus, ac Metropolitanus noster, vir, qui magnâ constantiâ, & religione ardore res Catholicorum per Saxoniam & Germaniam erexit. In ejus locum subrogavit Rex Albertum Cancellarium suum, gente Lotharingum, seu Sarapontanum magis, quem hæctenus primum atque intimum consiliorum suorum moderatorem habuisse scribit Otto Frisingensis Episcopus; ubi tamen postea contra Paschalem Pontificem, & libertatem Ecclesiæ res agi cœpta hunc eundem Rex acrem adversarium expertus est.

Annus Christi 1110.

Paschalis II Pont. 11.

Henrici V Regis 5.

Henrici II Ep. Pad. 21.

Anno dehinc proximo Rex, celebratis Bambergæ Christi Natalitijs, Ratisbonæ per Epiphaniæ ferias celeberrima Episcoporum ceterorumque Principum comitia habuit. In his Rex palam edixit, sibi constitutum esse in Italiam proficisci; nec aliud hujus expeditionis esse consilium, quàm ut pro veteri more corona Imperij donaretur à Pontifice, Italiam in societatem Germanici regni componeret, & quæ pro defensione Ecclesiasticæ libertatis poscerentur, ad voluntatem ac nutum Romani Pontificis acciperet. Quàm hæc speciosè ac magnificè exponebantur, tam pronis omnes Imperij Principes animis assensere; totumque Germaniæ robur cum nobilitate confluit ad signa. Læta hæc omnia obturbavit feralis cometæ aspectus, à 6 Julij in Austrum protensus, triste, ut quidam opinati, schismatis signum.

Paschalis Pontifex, ubi per Legatos certior factus de expeditione Regis, veritus, ne sub larva hac, ut res aperuit, alia fraudis scena lateret, Italiæ Principes, clientesque Apostolicæ Sedis monuit, rogavitque, ut sires posceret, præsto essent. Inde ab Rege per Autumnum expeditio cœpta; ad quam præter reliquam militiæ servorumque turbam convenere triginta millia selectorum equitum, tanto castrorum ambitu, quem oculis nemo metiri poterat. Inter Episcopos Germaniæ,

qui

qui Regem comitati, Fridericus Coloniensis, Bruno Trevirensis, & Conradus Salisburgensis, Archiepiscopi: Burchardus Monasteriensis, ceterique in Germania Episcopi, quibus Corbeiensis fasti adiungunt Erckenbertum Abbatem suum. Ingens præterea Principum ac Comitum procerumque multitudo ex tota Germania convolvit. E Saxonicis etiam Hermannus Winceburgicus Comes, & Henricus frater Comitis Friderici Arnsbergensis memorantur. Ceteri nostrates Scriptorum silentio ignorantur. Evocavit Rex quoque in comitatum Davidem, gente Scotum, virum eruditione præstantem, qui pro historici munere omnia hujus expeditionis acta consignaret facili & populari stylo; id quod tribus libris, qui intercidere, præstitit. Hac multitudine per Alpes Cottias, & fauces Tridentinas penetravit Rex in Lombardiam, expugnatique castellis aliquot & Oppidis, Florentiæ Christi natales celebravit.

Sclavi hoc anno irruptionem fecere in Transalbinas Christianorum regiones, prædis & cædibus grassando. Quod ubi Lothario Duci renunciatum, Saxonum ille militiam contraxit, Sclavorumque provincias hostiliter ingressus, latè omnia spolijs & cædibus vastavit; expugnatique novem Sclavorum opulentioribus urbibus, acceptisque ad tributum pensitationem obsidibus, victor in Saxoniam rediit. Fortis, felixque Dux Lotharius, qui omnem belli gloriam & fortunam religionis & pietatis cultu habuit.

Annus Christi IIII.

Paschalis II Pont. 12.

Henrici V Regis 6. Imp. 1.

Henrici II Ep. Pad. 22.

At Rex anno Christi Mexi ineunte propius Romam movit. Sed priusquam in urbem admitteretur, actum per Legatos utrimque convenitque in certa pacta, sanctè jurata, & datis etiam obsidibus firmata; sicuti hæc multis recenset Petrus Diaconus, Dodechinus, alijque. Ex his Otto Frisingensis, id quod tum maximè agitabatur, refert; convenisse nimirum, ut Rex institutioni Episcoporum, seu investituræ renunciaret, Pontifex autem regalia Episcoporum permetteret Regi. Quæ pacta cum uno tantum Alberto Cancellario sciente convenissent, ceteris tum Germaniæ Episcopis ignorantibus, mox ingentes motus dedere. His interim constitutis, Rex III Idus Februarii solenni pompa Romam est ingressus, receptusque extra urbem à populo, in porta à Clero, ad superiores vero gradus S. Petri ab ipso Paschali Pontifice, Episcopis & Cardinalibus. Cum verò ad ingressum Basilicæ rogaretur à Pontifice, an quod pollicitus erat, abjuraret institutionem Episcoporum, Rex attonito similis hæsit. Mox dolos suos retegens, non modò institutionem Episcoporum negavit, sed

* al. pridie
Henricus
Rex Ur-
bem so-
lenniter
ingredi-
tur.

Pascha-
lem Pont.
captivum
detinet.
Motus
ob hoc
excitati.

sed & eundem Pontificem (quod, nisi pactis stare Rex vellet, recusaret coronationem) cum Cardinalibus ac magno Clericorum numero in custodiam abripi iussit. Ob id sacrilegum Regis facinus Romani in furorem versi, Germanos, quotquot in urbe occurrere, trucidarunt; & mox impetu etiam in exercitum Regis facto, ipsum Regem ex equo dejectum, fauciumque in facie, ab urbe repulere.

At non minus ipsi Germani Episcopi offensi, obnuntiarent pacto, postquam didicere jura eorum regalia cessasse. Nam quantum Rex provocabat, pro investitura & institutione Episcoporum, ad Carolum M. ceterosque Imperatores: tantum Episcopi contendebant jus regaliū à Francorum Regibus, eodemque Carolo M. ceterisque Imperatoribus donatum, confirmatumque ipsorum Pontificum auctoritate. Itane, inquebant, deinceps in potestate Imperatoris & Regis erit, ut comitatus, præfecturas, prædia, tributa, telonia, ac bona Episcoporum omnia, à Regibus & pijs hominibus donata, aut Rex ad se trahat, aut pro arbitrio profanis hominibus donet? ita verò Episcopos Marchionum, Comitum, nobilium, & suorum etiam clientum servos faciet? quo hæc demum cessura? nisi ut Episcopi omnibus privilegijs & honoribus exuti, ne jus quidem retineant veniendi ad comitia Imperij; qui tamen semper primi in Imperio, ante Duces & Comites confederunt, ipsosque Reges à se electos in throno collocarunt. Quæ non odia in Regem, quæ turbæ in Imperio consecuturæ? si hæc ad aures ceterorum per Saxoniam & Germaniam Episcoporum perveniant. Incertum erat, majori ne exacerbatione in Pontificem hæc indulgentem, an Regem hæc sollicitantem acceptantemque ferrentur.

Pontifex
liber di-
missus
Henri-
cum Reg.
Impera-
toria Co-
rona do-
nat.

Interim Paschalis, pontificalibus vestibus exutus, ad castrum quoddam abductus cum Episcopis & Cardinalibus, per sexaginta & unum dies in arcta custodia hæsit. At cum Regis animum in nullam partem inflectere posset, ac Rex barbarum in modum omnia circa urbem vastaret, victus suorum ærumnis ac lacrymis. Henrico jus investituræ indulget. Rex vicissim Pontifici juramento securitatem facit, omnia se Apostolicæ Sedis jura & bona intacta relicturum. Quam in rem suam fidem dedere Fridericus Colonienfis, Burchardus Monasterienfis, Tritentinus, & Spirensis Episcopi: Albertus Cancellarius, & Hermannus Comes. Ita demum Pontifex liber remissus ad urbem; quem Rex, tanquam sceleris conscientia & poenitentia agitatus, multis muneribus sibi conciliare studuit. Idem in civium animis placandis fecit, dum Idibus Aprilis à Pontifice solemniter ritu Imperator coronaretur. Unus ex omnibus Germaniæ Episcopis Conradus Salisburgensis Archiepiscopus, cum videret Pontificem in custodiam abripi, sacrilegum facinus palam improbavit, Regem objurgando; & cum ob id Regius minister educto gladio mortem

mortem Archiepiscopo intentaret, stetit immotus, & utinam, inquit, mihi ex tam justæ causæ patrocinio mori obtingeret. Omnium horum, quæ in Pontificem acta sunt, auctor Albertus Cancellarius, gente Lotharingus, post Moguntinus Archiepiscopus, quem haud multo post Rex captivum in carcerem conjecit, & diversis tormentis & incredibili fame afflixit. Capitales exinde ad mortem hostes Rex & Archiepiscopus; quæ justæ, & vindice Deo, omnes fieri testabantur. Sed & Henrico eo nomine quinto Regum, Imperatorum quarto, ab hoc perfido & sacrilego in Pontificem factio omnia adversa incurrere. Et quia patre violentior, regnum & Ecclesiam turbare coepit; omnia etiam odia, rebelliones, & iras patris in suum caput traxit: ut recte olim dixerit Otto Northeimensis, Bavariæ Dux, cum de ejus subrogatione in regnum sollicitaretur à Patre, scire se ex malo bove non nisi malum vitulum nasci.

Imperator postquam coronâ potitus, reditum in Germaniam acceleravit; convocatisque mense Augusto Episcopis & Abbatibus, patrem, qui jam à quinquennio inhumatus steterat, majorum sepulchro quam honorificentissimè intulit; id enim à Pontifice simul impetrarat, ut soluto anathematis vinculo justa illi funebria deferrentur. Magnam Episcoporum in his exequiis præsentiam exhibet diploma, quo Henricus Imperator vi Idus Augusti Cœnobio D. Maximini apud Treviros privilegia confirmat. Memorantur in eo testes Bruno Trevirensis, Fridericus Colonienfis, Bruno Spirensis, Burchardus Monasteriensis, Othbertus Leodiensis, Burchardus Traiectensis, Atlongus Wirceburgensis, Otto Bambergensis, Eberhardus Eichstadenfis, Hermannus Augustanus, Odalricus Constantienfis, Rudolphus Basileensis, Cuno Strasburgensis, Vido Curienfis, Richardus Virdunensis Episcopi: adeo ex Saxonis nullus, præter Monasteriensem perpetuum aulae Comitem, præfens fuit.

Spirâ Imp. Moguntiam profectus est: ubi in celebri Episcoporum ac Principum congressu Albertum, Cancellarium suum, Archiepiscopum sedi illi ab Ruthardi obitu vacanti imponit; sed brevis illa amicitiae scena. Sub exitum deinde anni Imperator in Saxoniam digressus, Goslariæ Christi Natalitia egit. Redijt & tunc ex Italia Erckenbertus Corbeienfis Abbas ad suum Monasterium, retulitque secum magnificum Paschalis Pontificis diploma, quo omnia Cœnobij illius privilegia confirmata sunt.

Annus Christi 1112.

Paschalis II Pont. 13.

Henrici V Reg. 7. Imp. 2.

Henrici II Ep. Pad. 23.

At

Corpus
Henrici
IV Reg.
hactenus
inhuma-
tum sepe-
litur.

Zalesus in
defen. S.
Maximini

Ursberg.
Baron.
Sigon.
Chron.
Hild.
Fasti Cor.
bej.
Petrus Di-
acon.
Concili-
um Ro-
man. in
causa
Henrici
Imp.

At vix dum Imperator in Germaniam redierat, cum Romani, cum primisque Cardinales, qui abfuerant, acta Imperatoris cum Pontifice detestati, omnia improbârunt; & Pontifex, ut vulnere mederetur, Episcoporum concilium Romæ in Basilica Lateranensi mense Martio indixit; ad quod præfidente Pontifice convenere Archiepiscopi duodecim, Episcopi centum & quatuordecim, Cardinales presbyteri quindecim, Cardinales Diaconi octo, Abbates complures, & innumera Clericorum, diversorumque ordinum multitudo. Eo in concilio graves dictæ sunt sententiæ in Henricum Imperatorem, quibus privilegium investituræ, quod Imperator extorserat, ab omnibus una consensionis voce damnatum est, actumque ut Pontifex Imperatorem anathemate feriret; id verò detrectavit Pontifex, quod non censeret illico damnare, quæ ante probasset. Perfidia alioqui reus traducendus apud Germanos Principes. Exulcerati interim mansere omnium Orthodoxorum per Galliam animi adversus Imperatorem; quos inter Guido Archiepiscopus Viennensis, Legatus Sedis Apostolicæ, qui Paschalis Successor Calixtus est appellatus, convocata Viennæ Episcoporum synodo, è communi Patrum sententia privilegium investituræ à Pontifice extortum damnavit, ipsumque Imperatorem è communione Catholicorum proscripsit. Ea re per-motus percussusque Adelbertus Moguntinus Archiepiscopus à Rege tanquam diris devoto secessit, factionique Saxonum se adjunxit.

Conspi-
ratio Sax-
onum in
Imperat.
Ursberg.
Chron.
Hildef.
Fasti Cor-
bej.

Nam, Vindice Deo, coepit hoc anno conspiratio Saxonum in Imperatorem. Udalrico nimirum Saxonum Principe ex humanis excedente, Sigefridus sanguine propinquior, dum justam debitamque sibi hereditatem adire parat, intervenit Imperator, & luculentas opes in Fiscum, & jus regni attrahit. Exacerbatus Sigefridus totam Saxoniam querimonijs implevit. Eæ tanto pronius acceptæ, quo altius hærebat inveteratum patris odium. Et quia rei iniquitas patebat, qua Saxoniarum libertas lædebatur, accessere in partes Lotharius Dux Saxoniarum, Rudolphus Marchio, Fridericus Palatinus, Wigbertus & Ludowicus Comites, Ludowicus Thuringus: ex Episcopis Rheinardus Halberstadiensis, & cum his Gertrudis Princeps foemina, & opibus potens, compluresque alij, qui per quæstores Imperatoris querebantur possessiones suas accidi rapique pro libidine.

Annus Christi 1113.

Paschalis II Pont. 14.

Henrici V Reg. 8. Imp. 3.

Henrici II Ep. Pad. 24.

Impera-
tor Sax-
oniam
vastat.

Adulta nondum conspiratione, Imperator præveniendum ratus, Erfurtum accedit, interque festa Natalitia Christi Principum, quem indixerat, conventum celebrat; quò cum Saxoniarum Principes

non

non accederent, indignatione commotus, jubet per ipsas sacras ferias bona eorum diripi, prædia incendijs vastari, possessiones distrahi. Haud multò post contracto exercitu Saxoniam armatus ingreditur, Halberstadtium absente Episcopo accedit, urbeque relicta, Horneburgum arcem intra diocesin Halberstadiensem præmunitam obsidione cingit, deditamque evertit. Jam & copias suas contraxerant conjurati Reinhardus Halberstadiensis Episcopus, Sigefridus Comes Palatinus, Wigbertus, & Ludowicus Comes pugnaturi cum Cæsare; castris haud procul positus à Cæsareis. At postquam deditio urbis facta est, & Episcopo dies dicta, quo se purgaret, bellicus ille furor non nihil quievit; maximè quòd Cæsar ad Rhenum evocaretur ad Burgundiæ tumultus componendos, quos Reginoldus Comes Cæsaris consanguineus concitârat. Dum hæc aguntur, capitur per insidias Wigbertus, Sifridus Palatinus occiditur, Ludowicus ad deditiorem compellitur. Quibus Cæsar lætus; tanquam, conjuratorum capitibus oppressis, bellum omne confectum esset. Pacata deinde Burgundia, Wormatiam digressus est ad celebrandum Pascha; quòd & Moguntinum Archiepiscopum ad se deduci jussit, rursusque in arctam custodiam reclusit, in qua jam biennio cum fame, & squalore conflictabatur. Inde in Saxoniam profectus, Goslarie consedit, ut Saxonum consilia motusque propius inspiceret.

Chron.
Hild.

Annus Christi 1114.

Paschalis II Pont. 15.

Henrici V Regis 9. Imp. 4.

Henrici II Ep. Pad. 25.

Quiescente verò Saxonia, Cæsar Bambergam concessit, celebratisque istis Natalitijs Christi, post Epiphaniam Moguntiam properavit ad conventum Principum, quem omnium procerum præsentia voluit esse celeberrimum. Enimvero, quam ante biennium sibi desponderat Mathildem Regis Angliæ filiam, hanc sibi solemnibus nuptiarum ritu conjunxit. Publicam illam hilaritatem obscuravit Lotharij Ducis Saxonie accessus. Is quia consilia & arma conjuratis Saxonibus anno superiori junxerat, Cæsarem adiit supplex, nec prius in gratiam est receptus, quam assumpto reorum cultu, nudis pedibus, & vili sago tectus humi fusus ad Henrici Cæsaris pedes se abjiceret, & perduellionis veniam spectante procerum corona exoraret. Hac demissione Lotharius ferocem Cæsaris animum mitigavit, ne quid acerbius in eum statueretur. Sed divina ille ordinatione ad Imperij fasces, & magnum Reipub. Ecclesiæque bonum servatus est; & quo severitatis spectaculo, in Lotharium Ducem statuto, Cæsar terrorem nominis sui quærebat, id summam illi omnium Principum offensionem peperit. Nam in eo opportuno & frequentissimo congressu

Ursberg.
Dodechm.
Chron.
Hild.
Fasti Corb.
Otto Fri-
sing. lib. 7.
c. 15.
Lothari-
us Dux
Saxon.
Henrico
supplex
in grati-
am reci-
pitur.

Rrrr

Fride-

Fœdus à
Saxoniz
Principi-
bus ini-
tum con-
tra Im-
perat.

Fridericus Archiepiscopus Colonienſis, Godefridus Lovaniſis Dux Lotharingiæ, Gerhardus Juliaci Comes, Fridericus Arensbergenſis Comes, multique cum primis Weſtſaliæ Saxonizque procere clam inter ſe fœdus iniere adverſus Henricum Cæſarem pro tuenda libertate, quam ubique à Cæſare opprimi videbant; qui tam exoſus ſenſim ob ſaſtum dominandi, ut omnes Imperij Principes, præter Conradum & Fridericum Suevos ex ſore genitos, præterque Godefridum Palatinum, ab eo deſciſcentes arma induerent. Accendit fœderatorum animos, quod Cæſarem in Gallia ab Orthodoxis Episcopis anathematis pœna proſcriptum, & Romanis inviſum intelligerent. Præclare huius fœderis cauſas ſcribit Fridericus Colonienſis Archiepiscopus ad Ottonem Bambergensem Episcopum, virum ea ætate ſanctiſſimum, qui ob id Cæſari aliquamdiu ſuſpectus fuit, quod ex aula ejus ſe ſubduceret. Ea in epiſtola exponit, quæ Cleri, quæ Eccleſiarum, quæ libertatis oppreſſio ſe ad id fœdus traxerit: memoratque Henricum Cæſarem, Burchardum Episcopum Monasterienſem, & Herbipolenſem à Cunone Præneltino Episcopo, ac Sedis Apoſtolice Legato, in concilio Belluacenſi, iterumque in concilio Rhemenſi, Dominica, quæ Latere inſignitur, publice diris devotum. Auxit exacerbationem Ludovici Comitis captivitas, quem contra datam fidem Cæſar in vincula abripuit. Quinam ex Saxoniz Episcopis in id fœdus præter Colonienſem tranſierint non reperiō; Theodoricus certe Monasterienſis Episcopus, qui à Burchardo hætenus exclusus creditur, Lothario Duci ceterisque pro ſede ſua occupanda acceſſit.

Chron.
Hild.

Ursberg.
Gobelin.
Impera-
tor. Co-
loniā fru-
ſtra op-
pugnata,
omnia la-
rè deva-
ſtat.

Id fœdus Saxoniorum Principum tum demum ſe aperuit, cum Henricus Cæſar bellum Friſijs illaturus ſecundo Rheno deſcenderet; ubi enim Coloniam delatus, reperit urbem rebellem, & Weſtſalos conſpirationi civium illigatos; quorum Dux Fridericus Arensbergenſis Comes. Omiſſa idcirco expeditione Friſica, arma convertit in urbem Colonienſem. Ac magnis animis iriſque cœpta obſidio; ſed omnes hoſce conatus eludere cives fortitudine & munimentorum fiducia. Quare ſoluta obſidione Cæſar exercitum diffundit in populationem agrorum, cunctaque circum ſpolijs & incendio pervaſtat. Direpta Oppida, everſa caſtella, Juliacum in favillas redactum, Comes abductus captivus. Exhaustis omnibus, in ſuperiorem Germaniam reducit exercitum, inſtaurandum novis viribus fidorum ſibi adhuc Principum. Interea Fridericus Colonienſis Archiepiscopus cis Rhenum Andernacum ceteraque caſtella & Oppida, quæ Cæſaris præſidio tenebantur, expugnat, & munitiones, quæ Cæſarei juris & ſiſci erant, ſolo æquatas diruit.

Conjura-
ti, Tre-
monia

Nec minus ſegnes trans Rhenum Saxones ac Weſtſali, Duce Lothario conjuratorum Principe, & Friderico Arensbergenſi bellicoſo
ea tem-

ea tempestate viro, Tremoniā Imperatoriā urbem ardentē expugnā-
pugnant, arce, quam Cæsar ibi construxerat, munieratque eversa. In-
de ad urbem Monasteriensem convertuntur, quam Burchardus schif-
maticus Episcopus in partes Cæsar traxerat, & novis mœnibus præ-
munierat; eam obsidione incingunt, adiguntque foederi Saxōico
subscribere, iussu quoque Monasterienses, ejurato Burchardo, Theo-
doricum Winceburgicum, Orthodoxum Episcopum, admittere;
ut jam ab hoc anno demum Theodorici Episcopatus numerandus
appareat; tametsi Burchardus solo deinceps Episcopi titulo fortu-
nam suam solatus sit.

Redit tandem Imperator mense Octobri cum instructo exerci-
tu in Westfaliam, omnem simul vim & iram profundendo in Frideri-
cum Arensbergensem Comitem, evastatoque ejus comitatu, Susato,
quæ Colonienfis Archiepiscopi urbs erat, ingentem pecuniæ sum-
mam extorquet; & disiectis hostibus, in medio regionis Westfalix,
inquit Ursbergensis, firmum castrum exstruit, quod milite, armis, sti-
pendijs implevit, gentis frenum futurum. Id verò ubi constitit, au-
ctor non prodidit. Sunt qui Weselsburgum velint intra diœcesin
Paderbornensem, ducti fortè conjectura, quòd hanc arcem à Fride-
rico Arensbergensi ante obitum ejus circa annum 1123 instauratam
legerint; quemadmodum hæc Ferdinandus Episcopus in Monu-
mento ejus loci explicatius tradidit.

Sanè Cæsar, postquam Arensbergensem Comitatum vastasset,
ex his provincijs Visurgim est transgressus, circumlatoque terrore,
regiones trans Visurgim depopulatus. Urgente hyeme militem pau-
lulum ad hyberna per vicina loca recreatum dimisit: ipse Goslariæ
confedit, sequentem annum magna clade exorsurus. Has inter tur-
bas è Saxonicis Episcopis Udo Hildesimensis morte substractus est;
in cujus locum subrogatus Cleri electione Bruningius, Decanus
Goslariensis, à Crantzio omissus, vir egregia pietate & doctrina, qui
quadriennio post posito Episcopatu ad privatam vitam secessit.

Annus Christi 1115.

Paschalis II Pont. 16.

Henrici V Reg. 10. Imp. 5.

Henrici II Ep. Pad. 26.

Hærebat Cæsar, ut diximus, in Saxonia, Goslariæ in palatio ma-
jorum, tanquam ex eo patris exemplo dominatum in Saxones firma-
turus. Per festa Natalitia, quæ Goslariæ agebat, conventum Princi-
pum indixit; ac licet non defuerint ex Saxonibus, qui facta popu-
larium secessione, ad signa Cæsar transirent: Lotharius tamen Sax-
oniæ Dux, Reinhardus Halberstadiensis Episcopus, Fridericus Pala-
tinus Comes, Rudolphus Marchio ceterique foederati, veriti Cæsaris

Rrrr 2

ferociam,

expugna-
ta, urbem
Mona-
ster. ob-
sident.

Cæsar
Comita-
tum A-
rensberg,
vicinaq;
loca per-
popula-
tur.

Gobel.
Crantz.
Monumen-
ta Pader-
born, p. 226.

Chron.
Hildef.
Moritur
Udo Ep.
Hildef.
cui sub-
rogatur
Brunin-
gius De-
canus
Goslar.

Ursberg.
Dodechin.
Chron.
Hild.
Crantz. l. 5.
Saxon. c. 36.
Gobelin.
Albert.
Stad.
Trithem. in

Chron. Hir-
saug.
-do 1711
-100111

ferociam, ad conventum non accessere: & quia de periculo suo agi videbant, circa Walbecam castrum copias suas contraxere, palam per Legatos denunciante, non se oppugnandi animo convenisse; nec praelium inituros, nisi provocatos necessitas urgeret. Caesar interim rigente hyeme Brunswicum occupat, Halberstadtium vastat, Orlage-mundum obsidione incingit, propiusque ad foederatorum castra movet. Jam & Lotharius dux copias Westfalorum auctus erat; quibus cum accesserat Fridericus Comes Arensbergensis cognomento bellicolus, Hermannus frater ejus & Rheinardus, Mechtildis sororis filius, primusque arcis Furstenbergicae in Westfalia conditor, familiaeque propagator, Hermannus de Cavela, Ravensbergensis videlicet Comes, quos Lotharius Dux sibi aut consanguinitate aut affinitate conjunctos, fidosque habebat. Nam Arensbergensis & Ravensbergensis Comites, haud secus quam Cappenbergensis Comes, Ottonis Northheimensis & Bojariae Ducis filias in matrimonio, ut diximus, habebant; ipse vero Richesam Ottonis ex Henrico Crasso filio neptem duxerat conjugem. Accessere Henricus Limburchus, & maxima Westfaliae nobilitas, roburque militiae Lotharij. Jam castra castris opposita erant, detrectantibus pugnam foederatis; cum Hogerus Mansfeldiae Comes, cui Ducatus Saxoniae à Caesare promissus erat, morae impatiens selectam militiae Caesaris juventutem educit in aciem, qua in Saxones inVectus cruenti praelij initium facit: certatum utrimque ferocibus animis, cum in ipso ardore pugnae Hogerus inter primos confossus occumbit. Ad ejus casum turbati Caesarei, & in fugam inclinati. Saxones incumbunt, & miserabili caede grassantur in fugitivos, Lothario inter acies obvolante. Hoc illud miserabile praelium ad Catulanam seu Welfonis sylvam III Februarij editum, celebratumque tanto Saxonum triumpho à Scriptoribus; perinde ut hisce verbis etiam consecrata praelij memoria.

Saxonum
contra
Imperat.
praelium
& victo-
ria.

Anno milleno centeno, ter quoque quinto.

Ad Catuli saltum belli cruor exit in altum.

Crantz. lib.
5. Saxon.
l. 36.
Onomast.
Pym.
Reinec. in
not. ad Sta-
dens.
Lands-
broch.
in Chron.
Caroli M.

Eo in conflictu occidit Hogerus Comes Mansfeldicus Sigefridi Palatini interfector. Monstratur verò sylva Welfonis in Comitatu Mansfeldico prope Gerbstede, quo in loco hodie dum visitur Sacellum praelij hujus monumentum. Caesar hac clade consternatus cum laceris copiis ad Rhenum properavit, interque fugae comites non prius constitit, quam Moguntiam attigisset, satis iisdem quibus pater adversis cum Saxonibus pugnando jactatus. Saxones in loco praelij rei gestae monumentum erexere, columnam videlicet in modum trophaei, cui armati viri statuam imposuere, dextera cœstum, sinistra clypeum gestantis, Vulgus Jodut dixit; & quia per superstitionem agrestes homines colere cœperant, Wernerus Merseburgensis Episcopus dejecit. Captus hoc bello Erkenbertus Corbeien-
ensis

ensis Al-
ptioner

V
licet ex
us, gene
cionem
onibus
manae
in Saxo
Natalis
religio
cis poss
ventu
niam g
obstru
jam tu
minus
Apost
rum &

bus pro
dolor,
anathe
Magde
procla
culsus
omni
nonen
conter
ni cive
nu obl
episco
rum si
heret,
sedem
minis
ls deim
Legati
Christ
seopu
perper
quo c
quàm

ensis Abbas à Burchardo milite, iussusque ducentas marcas in redemptionem pendere, odio Cæsaris, quem hætenus sectatus fuerat.

Victor Lotharius mox alium felicitatis nuncium accipit, videlicet ex clade duorum millium Sclavorum, quos Otto Ballenstedius, gener Magni Ducis, in subsidium Cæsaris properantes ad interfectionem delevit; qua victoria Saxonia simul à Barbarorum incurSIONIBUS metuque liberata est. Lotharius deinde Theodoricum Romanæ Ecclesiæ Cardinalem & Apostolicæ Sedis Legatum invitavit in Saxoniam, quem frequenti Saxonum Principum comitatu festo Natalis Virginis Goslariam introduxit. Multa cum eo de Catholica religione adversus Schismaticos & disciplina Cleri pertractata. Paucis post diebus Goslariam est deductus, ubi de statu regni in conventu Principum transactum. Quippe Saxones omnium per Germaniam gentium Romanæ Sedis, & Orthodoxæ religionis studiosissimi obstruxere schismati, quod Henricus Cæsar pravo exemplo patris jam tum moliebatur, nacti ad hanc rem Lotharium religione non minus, quàm fortitudine bellica egregium Ducem, qui per Legatum Apostolicum id sollicitè agebat, ut Episcopos in fœdere Catholicorum & Apostolicæ Sedis fide contineret.

Cæsar interim Moguntia hærebat, ubi inglorius, & ab omnibus prope desertus tristem dolore cladis æstatem agebat; auctusque dolor, postquam Theodoricus Legatus auctoritate Romani concilij anathema in Henrici caput repetijt. Primus inter Saxonie præsules Magdenburgensis Archiepiscopus, qui hanc in Cæsarem sententiam proclamare ausus, cui ceteri Episcopi accessere. Quibus auditis, percussus Cæsar, Moguntia Principum conventum indixit, pollicitus se omnium factorum rationem daturum singulis. Sed pauci præter Brunonem Trevirensensem Archiepiscopum dignati sunt accedere. In quam contemptionem cum notaretur venisse Cæsar, ausi sunt Moguntini cives facta seditione insurgere in Cæsarem, palatium armata manu obsidere, irrumperè dissono clamore in atrium, reposcere Archiepiscopum suum Albertum, quem Cæsar in carcere tenebat, liberum sibi reddi. Cæsar, ne furentis populi minas in caput suum traheret, jubet extemplo Archiepiscopum vinculis solutum reduci in sedem suam, quem cives & Clerus fame confectum, umbræque hominis, quàm homini similiorem incredibili cum latitia exceperunt. Is deinde Coloniam, vetante licet Cæsare, ex voluntate Theodorici Legati Apostolici profectus, ab Ottone Bambergensi Episcopo festis Christi Natalitij Episcopus consecratur. Hunc deinde Archiepiscopum, olim Cancellarium suum, ex intima amicitia nactus est perpetuum exinde adversarium, defensoremque Orthodoxorum; quo ostenderet hic alium oportere se Episcopum in Ecclesia Dei, quàm Cancellarium agere in aula Cæsaris.

Annus

Lotharij
Ducis
studium
pro or-
thodoxa
religione
confer-
vanda.
*Helmold.
lib. 1.
Chron.
Hild.*

Henricus
Imp. ana-
themate
denuo
feritur.

Seditio
Civium
Mogun-
tin. ob
Archiep.
suum,
quem re-
stitui in
liberta-
tem vo-
lunt.

Annus Christi 1116.

Paschalis II Pont. 17.

Henrici V Regis 11. Imp. 6.

Henrici II Ep. Pad. 27.

Orberg.
Dodechin.
Chron.
Hild.

Conven-
tus Epi-
scop. &
Princi-
pum Co-
lonienf.
adversus
Henri-
cum Imp.

Sub id tempus, quo hæc agebantur, simul Coloniae Episcopi ac Principes convenerant, tractatum cum Theodorico Cardinale, Apostolico Legato; cum hic in itinere extinguitur. Funus Coloniam delatum, & à xiv Episcopis, ut auctor Chronici Hildesienfis scribit, deductum ad tumulum. Ex quo magnam Episcoporum praesentiam aestimes; licet à ceteris tantum memorentur Fridericus Colonienfis, & Albertus Moguntinus Archiepiscopi. Inter Principes Lotharius Saxoniae Dux cum Saxoniae proceribus adfuit. Ibi Traverhonorij cum Saxonibus in idem foedus Orthodoxorum pro Apostolica Sede adversus Caesarem convenere, Moguntino totam prope Germaniam concitante. Quæ cum Caesar Spiræ intelligeret, misit Erlongum Herbipolensem Episcopum, seu ut consilia de alio Rege eligendo turbaret, seu ut anathema in se pronuncianum impediret. Verum Erlongus non prius admissus in congressum ceterorum, quam se ab anathemate, quod in Caesarem & ejus fautores pronunciatum erat, absolvi pateretur. Hinc ad Caesarem reversus cum Caesare communicare detrectavit, coactus interim morte intentata sacrificium Missæ circa Caesarem peragere. Caesar ubi didicit Erlongum in Orthodoxorum partes transisse, ducatu cum Orientalis Franciæ, qui à Regum Francorum memoria Episcopatu conjunctus fuerat, per vim exiit, transtulitque in Conradum Suevum ex sorore sua genitum. Erlongo Coloniam ad Fridericum Archiepiscopum in exilium abeunte. Nihil tamen minus in hoc Episcoporum, & Principum conventu anathematis sententia in Henricum Caesarem ob pertinaciam pronuntiata est, firmatumque Catholicorum foedus, schismate jam novo per Imperium invalescente.

Cæsaris
in Italiam
profe-
ctio.

Caesar tædio adversantium sibi rerum victus cum Mathilde Imperatrice in Italiam profectionem instituit, quem, præter Constantensem, Tridentinum, & Virdunensem antistites, affectatus Burchardus Monasteriensis Schismaticus Episcopus, & ob id jam ante se de sua depulsus. Acceleravit iter Mathildis præpotentis in Italia Principis mors, quæ Lombardiam, & Thusciam D. Petro Romanæque Ecclesiæ ultimis tabulis legaverat, id quod S. Petri patrimonium hodie appellatur. Ad hereditatem adeundam, quod propinquitate contingeret, invitatus erat ab Italis nonnullis, à quibus simul spes adjecta erat reconciliandi Paschalem Pontificem, sensitque Caesar ingens sibi malum imminere, nisi cum Apostolica Sede in gratiam rediret. Jam enim ob foedum facinus, abrepti in captivitatem Pontificis,

ficis, no
quod U
matis se
A
sem, C
Tanche
piam ex
discipul
Coloni
modum
Metrop
gelio co
Impia l
presbye
rum suo
irrita, c
pus in
præbet
quam f
modi in
ut aqua
potand
quam
qui triu
vexillo
num; a
ditate a
cū ip
meretri
namque
tus Gal
pore D
quæ un
num se
H
natam
is erat
munic
Colleg
nobili
dicend
Archie
traduc

ficis, non modò ab Episcopis Italiae, Galliae, Ungariae, & Germaniae, quòd Ursbergensis scribit; sed ab Ecclesia Hierosolymitana anathematis sententia proscriptus erat.

Accessit ad schisma nefanda hæresis, quæ Belgium, Trajectensem, Colonensem, vicinasque provincias fœdare cœperat. Auctor Tanchelmus, quem alij Tanchelinum vocant, qui licet hoc anno impiam evomuerit animam, ut Bucherus scribit, multos tamen reliquit discipulos hæresin illam disseminantes, quorum aliquor à Friderico Colonienfi Archiepiscopo in carcerem coniecti sunt. Quemadmodum id præclara illa epistola Trajectensis Ecclesiae ad Fridericum Metropolitanum suum scripta, atq; ex Cæsarea bibliotheca à Tengelio edita præter auctorem vitæ D. Nortberti aliosq; commonstrat. Impia hujus hæresiarchiae dogmata erant, Pontificem, Episcopos, presbyteros, & Clericos Larvas Ecclesiae esse sine ulla potestate munerum suorum: Sacramenta quæ ab illis administrantur, vana esse atq; irrita, quibus homines contaminantur: augustissimum Christi corpus in Eucharistia, quod Sacerdotum consecratione, & ministerio præbetur, commentum esse: ceteras Ecclesias, præter suam Ecclesiam, quam solum veram dicebat, Lupanaria reputandas esse. Multis ejusmodi insanijs, mendacijs, dolisque rudem plebem adeo dementarat, ut aquam balnei, qua se lavarat, loco sacratæ in Ecclesia aquæ populo potandam daret. Ac ut se à Deo missum persuaderet populo, nescio quam divinitatem sibi tribuerat. Homo præterea sceleratissimus, qui trium millium armatorum hominum caterva stipatus, prælato vexillo & gladio, prodibat in campos, congregando cætus hominum; ad quos tanto verborum lenocinio perorabat, tantaque cupiditate audiebatur, ut angelus è cœlo submissus crederetur à seductis; cum ipse interim flagitiosissimam vitam quotidie in consuetudine meretricum ageret, & filias in conspectu parentum constupraret, urinamque suam inter Divorum reliquias suis offerret; ut jam Adalbertus Gallus, & Clemens Scotus, spurcissimi illi per Germaniam tempore D. Bonifacii hæresiarchæ, ab inferis redijse videri potuerint. Et quæ unquam hæresis, quæ non evangelium suum ex nefandis libidinibus sceleribus per omnem vitæ libertatem exorsa sit?

Hæresi huic, quam in conventu Colonienfi ab Episcopis damnatam reputo, objecit per hæc tempora Deus D. Nortbertum. Gente is erat Teutonicus, ut auctor vitæ præ ceteris verisimilius scribit, ex municipio Xantenfi ad Rhenum in Clivia, in cujus Oppidi celebre Collegium cooptatus Canonicus erat. Juvenem ex illustri apud suos nobilium familia ortum, egregia morum indole, formaq; corporis, dicendi facundia & literis ornatum, Fridericus primus Colonienfis Archiepiscopus adsevit in aulam; ex qua ad Henricum V. Cæsarem traductus, ita se probavit, ut Cæsar illi Cameracensem Episcopatum deferret.

Nefaria
Tanche-
lini hæ-
resis hoc
tempore
exorta.

Cui Deus
D. Nort-
bertum
objecit.
Vita Nort-
berti apud
Surium
Roberti, de
monte.

deferret. Quo sperto, cum anno ætatis trigesimo, uno famulo stipatus, Vredenam versus per diocesis Monasteriensem iter ageret, fulmine dejectus ab equo, & D. Pauli exemplo illustratus aulicam vitam mutavit in Apostolicam; abjectoque omni vanitatis cultu, humili & punicea toga indutus à Friderico Colonienfi Episcopo Sacerdos consecratur. Inde admirabili vitæ rigore ac spiritu circumeundo oppida, pagos & provincias palam docere, populumque ad penitentiam perducere, longè diverso, quàm Tanchelmus, spiritu. Et qua erat canora voce dicendi, facundiæ sanctitatisque exemplo, innumerabilem hominum multitudinem ad melioris vitæ formam, & Clericos, religiososque viros ad sui imitationem attraxit: oraculum per id tempus sapientiæ, in quem Episcopi & Principes, Clerus & populus tanquam in Apostolicum vitæ exemplar oculos convertebant, audiebantque tanquam è cœlo submissum Doctorem. Ita brevi hæresis illa Tanchelini extincta, & clarissimus ille Præmonstratensium ordo, Nortberto auctore, in subsidium Ecclesiæ institutus est.

Annus Christi 1117.

Paschalis II Pont. 18.

Henrici V Reg. 12 Imp. 7.

Henrici II Ep. Pad. 28.

*Ursberg.
Dodechin.
Petrus Diaconus.
Baron.
Petrus Bibliothecarius.
Vita Pont.*

*Henrico
Romæ
iterum
coronari
petenti
magnis
animis
obstunt
Cardinales.*

*Calamitosus
Germaniæ
status.*

Non destitit interim turbare Ecclesiam & Rempublicam Henricus Cæsar. Is cum anno superiori Italiam intrasset cum Burchardo Monasteriensi, ac ceteris Schismaticis Episcopis, armaque perduellum Italarum sibi sociasset, Romam movit, & Paschalis Pontificis clientibus bellum indixit. Pontifex de adventu certior factus, ne sibi cum fallaci homine denuo negotium esset, ex urbe Beneventum secessit. Cæsar exinde magno apparatu Romam ingressus, petijt à Cardinalibus iterato coronari. Id cum absente Pontifice fas non esse responderent, multisque simul exprobarent, quæ in Apostolicam sedem patrasset; Cæsar indignatus, Mauritium Burdinum Bracarensem Archiepiscopum evocat, à quo coronam suscepit, qui jam ante à Paschali vero Pontifice augustalibus Imperij insignibus decoratus erat. Petit deinde à Paschali in Christianorum cœtum recipi. Respondit Pontifex, sibi integrum non esse, restituere communioni, qui in tot concilijs, & à tot Episcopis anathemate perculsus esset; alia ad id opus esse Cardinalium & Episcoporum convocatione. Ita irritus Cæsar recessit.

Inter hæc in ipsa Germania multò turbulentius agebatur. Quippe Fridericus & Conradus Sueviæ Duces, quos Henricus vicario munere reliquerat Imperij procuratores, omnia Basileam inter & Moguntiam seditionibus, spolijs, & vastatione agrorum miscere; flamma

ma

ma etiam, & caedibus grassari per provincias eorum, qui à Caesare discesserant. Contra per inferioris Rheni provincias Godefridus Palatinus, Albertus Moguntinus, Fridericus Colonienfis Archiepiscopi, ceterique in eam societatem attracti, infestis armis insurgere in Caesareanos, urbes eorum, munitiones, castella expugnare & subvertere. Per has Principum factiones & arma civilia, non Coenobijs, non Collegijs paritum; florentissimum Fuldense Coenobium ad extremam inopiam redactum; & barbarum in modum, ut inquit Ursbergensis, à Christianis in Christianos saevitum. Felicior Saxonia, quae Lotharij Ducis & Saxonum potentia se intactam servabat. Inter has procellas temporum Erckenbertus Corbeienfis Abbas, multique Saxonum, ut è conspectu malorum abirent, in Palatinam profecti, Hierosolymam adiere.

Tantae calamitatis tristitia non minus prodigia intervenere; cum superum ira terra horribili motu per Italiam & Germaniam concussa, quo & montes colli, urbes & Oppida multorum mortalium nece quassata: Unstroti fluminis aqua terrae hiatu absorpta, alveo ad longum spatium & tempus desiccato: insoliti ventorum turbines, tempestates, cum saeva grandine incussa: tremenda ubique tonitrua, crebri elisorum fulminum ictus. Leodij pridie Ascensionis, cum vespertinae horae canerentur, tres Clerici igne coelesti percussi in templo. Tantus denique terror homines invaserat, ut mente propemodum attoniti novissimam mundi noctem circumspicerent. Quod idem D. Nortbertus denunciaffe ferebatur, nisi scelera Cleri & populi corrigerentur. Apud Cremonam infans in cunis, & pannis involutus palam loqui, & edicere auditus, sibi Virginem Mariam oblatam, quae apud filium supplex intervenerit, ne ob peccata mortalium genus exstingueret.

Annus Christi 1118.

Gelasij II Pont. 1.

Henrici V Reg. 13. Imp. 8.

Henrici II Ep. Pad. 29.

At his prodigijs nec Henricus Caesar, neque Germani schismatici, velut omni calamitatis sensu amisso resipiscere visi; nam cum post mortem Paschalis Pontificis Gelasius eo nomine secundus è Cardinalium numero subrogaretur, qui jam per multos annos Cancellarij munere functus erat apud Pontificem Paschalem, vir magnarum virtutum, & senio conspicuus; ausus est Cencius Frangipanius armatorum globo stipatus, effractis Basilicae foribus, Pontificem è folio detractum, calcatumque pedibus, abripere in carceres; donec Optimatum ac populi Romani facto in capitolum impetu, Pontifex è Frangipani manibus eriperetur. Iisdem injurijs tractati Cardinales

Fasti Corbej.

Varia prodigia, extremam calamitatem minantia. Ursberg. Chron. Hild. Dodech. Robert. de monte. Fasti Corbej.

Ursberg. Pandulphus. Baronius.

Gelasio
Pontif. ri-
tè electo
alium Im-
perator
Pseudo-
pontifi-
cem sub-
rogat.

nales aliquot. Cæsar comperta Paschalis morte, & Gelasij Succes-
soris electione, Romam advolat. Quæ res Gelasium movit ex Pa-
trum consilio, ut ex urbe secundo Tybure profugeret, insectantibus
Germanis (ut è fuga reprehenderent) frustra quæ ripa fluminis tela
in navim jaçantibus. Barbarum hoc erat, si repetantur ea, quæ Fran-
corum Reges, quæ Carolus M. quæ ceteri Christiani Imperatores
pro veneratione ac defensione Apostolicæ Sedis fecerunt. At post-
quam Cæsar didicit elapsum Pontificem, salvumque Cajetam adve-
nisse, Burdinum, gente Hispanum, Pseudopontificem, à quo coro-
natus erat, Apostolicæ Sedi obtrusit, paternaque impietate schisma
in Ecclesia renovavit. At verò ubi Gelasius comperit, Burdinum
Pseudopontificem in sedem suam à Cæsare intrusum, literas, quas
circulares vocant, ad Galliæ Germaniæque Episcopos dedit, vitandi
schismatis causa; Régisque Francorum, aliorumque Principum
auxilia imploravit, interque legatos suos misit Cunonem Prænesti-
num Episcopum in Germaniam. Ipse Pontifex cum ex consilio Car-
dinalium, fidorumq; amicorum didicisset, sibi nec Romæ, nec in Italia
tutum esse commorari, mense Septembri in Franciam profectus est;
ubi pro veteri Francorum in Apostolicam Sedem fide & observantia,
honorificentissimè à Ludowico Rege & Episcopis exceptus est.

*Plures
Episcopi
& Princi-
pes ab
Impera-
tore ab-
strahun-
tur operâ
Cunonis
Legati
Aposto-
lici.

Bröwver, l.

13. antiq.

Trevir.

Studio

eiusdem

Cunonis

conven-

tus Epi-

scopo-

rum indi-

ctus Co-

loniæ.

Orsberg,

Gobelin.

Bröwver, l.

13. annal.

Trev.

Et Frisla-

riæ, ubi

rursum

Henricus

*Et Cuno Legatus postquam in Germaniam penetravit, Bruno-
nem Trevirensis Archiepiscopum, qui Cæsari in Italia haud vulga-
rem operam navarat, aliosque Principes ad saniolem mentem revo-
cavit. Extant hac super re præclaræ Cunonis literæ ad Brunonem,
jam ex Italia à suis Archidiaconis revocatum ob foedus, quod illi cum
Colonienfi & Moguntino Archiepiscopis, quodque cum Lothario
Duce Saxonibusque pepigerant, uti & jam Bruno coram Impera-
tori exprobrârat turbas, quas in Italia adversus Pontificem concitârat.

Igitur Cuno cum horum trium Archiepiscoporum Principum-
que studia in Pontificem accensa haberet, Coloniae festis Rogatio-
num diebus celebrem Episcoporum synodum convocavit; ad quam
præter alios accessere Adelgotus Magdenburgensis Archiepiscopus,
Henricus Paderbornensis, Halberstadiensis, ceterique Saxoniarum Epi-
scopi. Ea in synodo Imperator communi Episcoporum sententia
proscriptus è cœtu Orthodoxorum. Colonia Cuno Legatus Apo-
stolicus in Saxoniam profectus alteram synodum Frislarie indixit,
(quanquam, ut ex Epistola Archidiaconorum Trevirensium ad Bru-
nonem colligas, Corbeie etiam per id tempus conventus Principum
indictus erat.)

Frislariam igitur convenere ad synodum Albertus Moguntinus,
& Fridericus Colonienfis Archiepiscopi: Traiectensis, Monasterien-
sis, Osnabrugensis, Citizensis, Merseburgensis, Spirensis, Episcopi,
quos Gobelin^o recensuit, ceteriq; Ac Monasteriensis haud alius, quàm

Wince-

Winceburgicus esse potuit, quod Burchardus Schismaticus eorum excom-
Episcopus Constantinopolim legatus missus abierat. Hac rursus in-
synodo sententia anathematis in Henricum Imperatorem, & Idolum
ejus Burdinum Pseudopontificem repetita est, decretaq; totius Ger-
maniae comitia Herbipolim convocanda, in quibus Cæsar præsens
causam diceret; sin minus, regno exueretur. Utrique huic synodo
Nortbertus interfuit, munus suum docendi Legato Apostolico &
Episcopis probaturus; quod satis intelligeret, neminem eo rite per-
fungi posse, nisi cum legitima potestate missus esset. Verum quod D. Nort-
bertus
utrique
synodo
præsens
munus
prædi-
candi ob-
tinet.

Inter hæc, ut Gobelinus noster tradit, Burchardus Monasteriensis
Episcopus, quem Imperator Constantinopolim direxerat, in via mor-
tuus est. Ac tertio anno post, quod & nos referemus, Monasterium
Lothario Duce expugnatum exustumq; est. Mortem Burchardi in le-
gatione Constantinopolitana per id tempus tradidit ante Gobelinum
Ursbergensis. Oriundus erat Burchardus ex veteri Holtiorum nobili-
um familia inter Osnabrugenses, vir præstantis ingenij, & multis na-
turæ dotibus ornatus, quibus in aula Henrici IV & V. Imperatorum
claruerat; eò in multis publicis conventibus & legationibus ejus ope-
ra usi Cæsares: quorum favore ac præsidio multa pro Ecclesia sua utili-
ter præstitit. Nam & arcem Basilicæ Paulinæ, quam Campum domi-
nicum ex circumpositis Canonicorum domicilijs vocant, novo fir-
moq; muro primum inclusit. Urbs quoq; ab eo ampliata, præmuni-
taq; adversus Comites Arensbergenses & Teelenburgenses, nobilesq; gesta.
Meinhovelianos Monasteriensibus hætenus infestos, locis deinde
novos patronos dedit, Michaelum Archangelum & D. Georgium,
quorum in ipso murorum ambitu supraque portam aditus adhuc
facella memoriam operis servant. Inde nomine Mimigardevordiae,
abolito Monasterium appellari coepit; eoque in omnibus diploma-
tis & Scriptorum monumentis legitur Burchardus Monasteriensis
Episcopus: tametsi jam à celebri Canonicorum Basilica & Colle-
gio id nomen antè invaluerat. Dulmaniam ipse quoque primum
ita

ita præmunijt, ut ei natales suos Oppidum & castrum debeat. Multis præterea possessionibus auxit veterem D. Pauli Canonorum Ecclesiam, & Collegium, ex quo à Dudone Episcopo Canonici in novam Basilicam & Collegium Cathedrale translati erant, veteri prope Collegio obscurato & attenuato, Mauritianum Collegium Canonorum extra muros ita porticu, sacello, & bonis locupletavit, ut post Fridericum & Erponem alter conditor sit habitus. Hæc atque alia in Burchardo præclara, quæ una schismatis labes, in quo ad obitum hæsisse creditur, multum contaminavit. Cadaver peregre extinctum fertur Monasterium deportatum, & in S. Mauritij Ecclesia conditum, cujus tamen rei nulla vestigia supersunt. Inde jam Theodoricus Winceburgicus, quem errore nominis Ursbergenfis Henricum vocat, pleno certoque jure post sublatum æmulum Episcopatum adjit.

Mors
Gode-
schalci
Ep. Osnabrug.

Menſe Decembri poſt Burchardum ex Saxoniæ Episcopis hoc anno obiit Godeſchalcus xxii Episcopus Oſnabrugeniſis. Præſul hic è nobili Diepholtiorum familia, & è Præpoſito Mindenſi delectus erat, octoque annos geſſerat Episcopatum præclara cum laude; eò, que etiam commendatur, quòd Orthodoxorum partes ſecutus, Friſlarienſi, ut diximus, ſynodo interfuerit. Tumulum delegit Jburgi in Cœnobij Eccleſia; quod ille Monachos beneficijs & largitionibus ſibi demeruerat.

Henricus
Epiſc.
Conven-
tum quo-
rundam
Comi-
tum Pa-
derbor-
næ inſti-
tuit.

Per id tempus Henricus quoque Episcopus noſter è Comitum Werlenſium familia, quatuor Comitum & duorum Tribunorum congreſſum habuit Paderbornæ, in quo ſimul donationem, Hamakoni Abdinghoviano Abbati ejuſque Cœnobio factam, Episcopi auctoritate ratam habuit, præſente Friderico, Widekindo, Theodorico, Elpone Comitibus, multiſque nobilibus, quos in concilium evocarat, & Lothario Duci in fidem collegerat adverſus Imperatoriam factionem.

Annus Chriſti 1119.

Calliſti II Pont. 1.

Henrici V Regis 14. Imp. 9.

Henrici II Ep. Pad. 30.

Ordines
Templa-
riorum,
Hospita-
lariorum,
& Teu-
tonico-
rum inſti-
tuuntur.

Referunt ad hunc annum mortem Balduini Hieroſolymitani Regis, in cujus locum ſublectus Balduinus alter prioris affinis. Tres præterea religioſorum ordines in Palæſtina exorti. Templariorum equitum, auctore Hugone & Godefrido, qui nomen inde ſortiti, quòd in palatio regio ad templum Hieroſolymitanum excubarent, ad peregrinos tuto deducendos propugnandosque. Hospitalariorum D. Joannis, quorum inſtitutum erat peregrinos hoſpitio ſuſcipere. Teutonicorum à Germanis inſtitutus ordo, qui utrumque munus

mixto

mixto vitæ genere complexi ad excipiendos peregrinos, tuendosq; Christianos. Latè hi ordines per Galliam, Germaniam, & Saxoniam nostram postea propagati, magno Ecclesiæ bono floruerunt.

Nondum per hæc Germania eluctari poterat ex civilium bel-
lorum fluctibus. Enimvero Gelasio sub initium anni hujus Mccix in Gallijs mortuo, electus est Guido Viennensis Archiepiscopus, re-
gij sanguinis & S. R. E. Cardinalis, ob præclara in Ecclesiam merita, qui Callistus eo nomine II. appellatus; ac Gregorio vii ceterorum. que inde Pontificum instituto, jura Romanæ Ecclesiæ adversus Im-
peratorem tutanda suscepit. At postquam Imperatori hæc renun-
ciata sunt in Italia degenti, nullamque Idoli sui Burdini habitam rati-
onem: simulque didicit, quæ per Cunonem Legatum Coloniae & Frislarie in conventu Episcoporum ac Principum acta erant; repen-
te in Germaniam advolat, & omnes latè provincias direptionibus, cœdibus, & incendijs fœde miscet. Quibus cum malorum vulnera
recrudescentes magis, quam sanarentur, ad mitiora consilia à suis de-
ductus Cæsar, obtulit Triburiae conventum, in quo de Republica & concordia ageretur. Eò accessit Imperator, multique Principes Ger-
maniae festo Apostolorum Petri & Pauli. Aderant & Legati Aposto-
lici à Calisto missi. Henricus ut animos Principum sibi conciliaret, jussit per totum regnum bona, & possessiones hisce bellis interverfas
suis dominis restitui: Legatis Pontificum sponndit se Rhemos ad concilium venturum, in quo ex Episcoporum & Principum judicio
Ecclesiæ reconciliaretur. Spem etiam fecit se investituræ, scopulum omnium discordiarum, remissurum; sed fallacia hæc tantum verba
comperta sunt, cum in conventu Mosomienfi promissorum fides posceretur ab Imperatore.

Quare Pontifex Rhemos ad concilium processit; ad quod Ar-
chiepiscopi XV, & plus quam CC Episcopi, præter Cardinales, Ab-
bates, ducentosque præfules accessere ex Italia, Gallia, Germania, Hi-
spania, Britannia. & Germania Moguntinus quingentorum militum globo stipatus, vii secum Episcopos adduxit. Interfuit & Ludowicus Galliarum Rex. Magna celebritate hæc synodus peraeta; in eaque
damnata simoniaca hæresis: proscriptæ investituræ per Laicos factæ: renovatæ decretæ pœnæ in concubinus Clericorum, multaque
alia salubriter constituta sunt. Ibi cum Albertus Moguntinus, Fride-
ricus Colonienfis, & Conradus Salisburgensis Archiepiscopi gravif-
simis querelis inveci essent in Cæsarem, Pontifex accensis extinctis.
que totidem cereis, quot Patres eo in confessu præsentis erant, in
Henricum Cæsarem, & Burdinum Pseudopontificem anathematis
sententiam pronuntiavit.

Accessit ad hanc Rhemensem synodum Nortbertus, omnium-
que Episcoporum oculos in se convertit, postquam jam Apostolicus
ejus

Gelasio Pont. mortuo substituitur Calistus II, quod male habet Imperato-rem.

Ursberg. Robertus de monte. Dodechin. Pandulphus. Baronius. Tom. X concil. Paris. recent. edit. Rinius in not. Hesso Schol. à Tennagelio editus.

Concilium Rhemense, in quo Henricus Imp. & Burdinus Pseudopont. excommunicati. Hesso Scholasticus. Sugerius in Ludovico. Rogerius in Annal. Angl. Genebrardus in Chron. Trithem. in

*Chron. Hir-
saug.
Platina in
Callisto.*

*Varia in
Ecclesijs
German.
turbæ ab
Henrico
Imp. ex-
citatz.*

*Dithma-
rus Ep.
Osnab. ri-
te electus
non pati-
tur è sede
sua se de-
pelli.*

*Moritur
Adelgor9
Archiep.
Magden-
burg. cui
succedit
Rutge-
rus.*

*Dodechin,
Ursberg.*

ejus spiritus, mirifici laboris fructus, & vitæ sanctimonia cognita erant; plenaque docendi potestate à Callisto etiam Pontifice accepta, commendatus est Laudunensi Episcopo, in cujus diœcesi locus ille desertus, quem Præmonstratum dixere, datus est ad culturam, in quo prima ordinis & nominis fundamenta jecit.

At postquam Cæsar didicit, quæ in Rhemenſi ſynodo adverſus ſe pronunciata eſſent, iram in Pontificem, arma in Episcopos vertit; coepitque fœdum patris ſchiſma recrudeſcere; ſucceſſere & civili-um diſſidiorum mala, Episcoporum proſcriptiones, piorum exilia, ſacrorum violatio, ſeditiones, ac populationes agrorum; Colonienſes, quod Henricum Imperatorem omni honoris genere excepiſſent, à Friderico Archiepiſcopo ſacris interdicti. Turbata Leodienſis Ec- cleſia, in qua poſt Oberi mortem Cæſar, reluſtante Cathedrali Col- legio, obtruſerat Alexandrum Gerhardi Juliæ Comitſ filium, quem Godefridus Lotharingiæ Dux à fœderatis ad Henricum deſciſcens per vim induxerat. Alexander cùm Coloniam ad ſynodum ſæpius vocatus ſe non ſiſteret, facta eſt Clero poteſtas eligendi alium, à quo Frideric⁹ Godefridi Namurci Comitſ filius cooptatus in Episcopum.

Eadem conturbatio in Ecclēſia Oſnabrugeniſi ſuborta poſt Go- deſchalci, ut diximus, obitum. Electus eſt à Clero pro veteri jure Dith- marus; quo ejecto, Henricus Imperator intruſit Conradum Hildes- heimenſem Præpoſitum, cujus patrociniū, intentatis armis, ſuſce- pit Fridericus Arensbergeniſis Comes, qui à fœdere Saxonum ad Cæ- ſaris partes tranſierat, qua ex cauſa incertum. At Clerus, & Miniſterial- les, & Oppidorum incolæ pro Dithmaro arma ſumpſerunt, ſuumque præſulem Coloniam deduxere ad Fridericum Archiepiſcopum, à quo Dominica Palmarum (anno reor proximo) conſecratus Episco- pus. Tum verò Arensbergeniſis barbarum in modum graſſari, ſpolijs, & incendijs per Oſnabrugeniſem diœceſin. Haud ſegnius Dithma- rus, arma ſuorum clientum vicinorumque Saxonum collegit; qui- bus inſtructus, Arensbergeniſem aggreſſus juſto prælio vicit, quo & Godeſchalcus Diepholtus inter Arensbergeniſes milites occubuit. Bellum id in quinquennium extraetum eſt, ac morte demum Arens- bergeniſis abruptum. Inde Dithmaro quieta Episcopatus poſſeſſio fuit, Conrado nudum tantummodo nomen Episcopi relictum.

Mors hoc anno è Saxonibus Episcopis ſubtraxit Adelgotum Magdenburgeniſem Archiepiſcopum, virum magna liberalitate in pauperes, & religione in Deum, decus Saxonie, ob conſtantiam er- ga Sedem Apoſtolicam, qui fidus ſemper Catholicorum fœderi ad- hæſit. Genere hunc Comitē de Loe tradunt: ut ex ejuſmodi il- luſtribus familijs plerique Saxonie Episcopi per id tempus delecti adverſus inſolentiam potentiorum. Subrogatus illi electione Cleri Rutgerus è nobili Veltheimorum familia, pari conſtantia præſul, qui

qui neg-
eptus el

Er-
Ursber-
lebraſſe
greditur
erga Se-
orum
aulæ ob-
pater to-
tharius
ceres
glorius
accept
ter ſe c
tis dex
ſus qu
ad vet
Cæſar
comp
præter
impo
exturb
Alber
re eje
pi intr
perato
rum a
rus, in
Imper
rit, qu
ret; c
ſcript

qui p
dedit
ampl
dent,
dum

qui neglecto Imperatore, institutionem à Legato Apostolico ad-
ceptus est. Chron.
Magdenb.

Annus Christi 1120.

Callisti II Pont. 2.

Henrici V Reg. 15. Imp. 10.

Henrici II Ep. Pad. 31.

Enimvero, quod ad insequentis hujus anni narrationem refert
Ursbergensis, Imperator postquam Natalem Christi Wormatiæ ce-
lebrasset, invitatus à Friderico Arensbergensi Comite Saxoniam in-
greditur. Verum Episcopi ac Principes Saxoniae, qua erant religione
erga Sedem Apostolicam, omnem cum Cæsare, extra societatem pi-
orum proscripso, congressum subterfugere: nullus illi honor, nulla
aulæ obsequia delata; nec ausus est gentem laceßere, quàm ipse &
pater toties cladibus infestam experti erant: in qua per id tempus Lo-
tharius regiam potentiam obtinebat, omnesque Episcopos ac pro-
ceres uno secum fœdere conjunctos trahebat. Quare abjectus & in-
glorius per Rhenum in Lotharingiam rediit, ubi nonnullis quidem
acceptus, plerisque tamen invisus erat. Et Saxones Rempublicam in-
ter se componentes frequentes conventus habuere, in quibus subla-
tis dexteris fides jurata, lites ac dissensiones compositæ, fœdus adver-
sus quoslibet hostes firmatum, prædæ & latrocinia punita: tanquam
ad veterem aristocratiae formam Saxonia rediisset. Postremum ipsos
Cæsareanos, qui Thuringiam vastabant, in castellum Wassenburgum
compulsos, & inopia rerum afflictos deditosque ejecere. Confirmati
præterea literis Pontificis sacram non minus Rempub. ordinabant,
imponendo vacuis Episcoporum sedibus, qui à Clero electi erant,
exturbando, quos Imperator Schismaticos obtrulerat. Quam in rem
Alberto Moguntino Archiepiscopo, qui apud Saxones ab Imperato-
re ejectus exulabat, datum Legati Apostolici munus, à quo Episco-
pi introducti & consecrati sunt. Nulla in his publicis negotijs Im-
peratoris auctoritas memorata. Hunc in modum Ursbergensis. Ve-
rum auctor Chronici Hildesimensis ad hunc annum: Dux Luitge-
rus, inquit, Fridericus Palatinus, Comes Rodolphus, & plures alij
Imperatori reconciliantur Goslariæ; quod haud aliter factum fue-
rit, quàm ut ipse Cæsar prius se cum Pontifice & Ecclesia reconcilia-
ret; eò quod majori religionis vinculo Apostolicæ Sedi, quàm pro-
scripso ab eo Cæsari hæere se profiterentur.

Grata præterea ex hoc anno memoria Henrici Episcopi nostri,
qui pro augmento pietatis collapsam B. Virginis Ecclesiam in Adon
dedit Hamakoni Abbati Abdinghoviano reparandam; quo in loco
ampla post parochia populique cœtus collectus, uti hæc tabulæ osten-
dent, quibus vetus simul Malsburgiorum nobilium familia, hodie
dum ex hac stirpe propagata, commonstratur,

Henricus

Ep. Pad.

juber Ec-

clesiam

in Adon

ab Ha-

makone

Abbate

In reparati,

In nomine sancte et individue Trinitatis, *Henricus Dei gratia Patherbrunnensis Ecclesia Episcopus.* Noverit omnium fidelium Christi tam presentium quam futurorum universitas, qualiter Ecclesia, quae est in Atton, venerit in proprietatem Patherbrunnensis Conobii. Antiquiores nostri dixerunt ibidem quondam fuisse congregationem in honorem sanctae Dei genitricis Mariae coadunatam, in cuius honore eadem basilica est dedicata; nunc verò peccatis hominum, ut putatur, exigentibus disparva quaedam vestigia dinosci possunt. Unde Dominus Hamako venerabilis Patherbrunnensis Conobii Abbas temporalibus rebus pro subditorum necessitatibus explendis sedulo deditus beatae Dei Genitricis et Virginis Mariae amore provocatus, et fratrum et fidelium suorum consilio et auxilio animatus, Bernhardum Comitem fratrem Volcoldi de Malesburg, cui propria fuit Ecclesia, cum amicis suis adiit, et conventionem cum eo faciens sedecim ei marcas spondit, qui veniens cum herede suo unico scilicet filio nomine Amulungo tradidit Ecclesiae Beatorum Petri et Pauli in Patherbrunnon ipsam Ecclesiam cum agris et mancipiis, pascuis et pratis, et cum omnibus attinentiis, *Widikindo* advocato Ecclesiae astante, et cum Abbate et fratribus suscipiente, Abbate autem memoratum argentum persolvente rursus venit praedictus Comes Bernardus in placitum memorati *Widikindi* advocati, et hanc traditionem laudavit, stabilivit et firmavit legitimo herede suo unico filio astante, laudante, atque una tradente. Unde nos supernae remunerationis intuitu, ac praefati Abbatis et fratrum suorum rogatu ipsam Ecclesiam cum omnibus suis appenditiis, acquisitis seu acquirendis nostra pontificali auctoritate Ecclesiae Beatorum Apostolorum Petri et Pauli in Patherbrunnon confirmamus et corroboramus aeterna ferientes maledictione omnem hominem, qui quemlibet Abbatem et fratres ipsius Monasterii super hac inquietare, molestare, aut divestire praesumpserit. Ut autem haec confirmationis nostrae auctoritas stabilis et inconversa permaneat, paginam hanc inde conscriptam sigillo nostro insigniri fecimus. Huius traditionis et confirmationis testes sunt tam Canonici, quam Monachi, Laici vero *Thiederich de Vorde, Erpo, Wexelus, Uffo, Hugo, Henric, Lindold, Athelbero, Altman, Folbrath, Altmar, Frithemar, Welciko, Sigebodo, Sibrath, Warmund, Sibrath, Reinzo, Filbrath, Gerlac, Godescalc, Conrad.* L. S. Acta sunt haec in Balhornon XIII Kal. Decemb. Anno ab Incarn. D.M.CXX. Indict. II. regnante vero Henrico Imperatore.

Annus Christi 1121.

Callisti II Pont. 3.

Henrici V Reg. 16. Imp. II.

Henrici II Ep. Pad. 32.

Ursberg.
Chron. Hil-
des-
Robert. de
monte.
Gabelin.
Stadensis.

Volvebatur adhuc inter fluctus suos totum Imperium ex schismate Caesaris, sed ubique praevalentibus Orthodoxis, quorum potentia Caesar ubique oppressus jacebat. Romae & per Italiam Callistus Pontifex, postquam incredibili gaudio, & omnium Principum studio,

studio, in Petri solio collocatus erat, Burdinum Pseudopontificem urbe depulsum, ac Sutrij hærentem, obsidione cingit, expugnatoque Oppido, in potestatem accipit. Captum milites vervecina pelle in-
rectum, versaque in caudam fronte, camelo impositum Romam in- fami spectaculo deduxere. Ægre Pontifex inter populi ludibria & maledicta à nece servavit, dum in Campaniam ad perpetuum carce-
rem, attonsus in Monachum, traheretur. Hac ipsa Idoli sui infamia haud leviter notatus Cæsar in maiorem apud Germanos contem-
ptionem venit. Et jam Albertus Moguntinus & Fridericus Colonien- sis Archiepiscopi, juncto cum Saxonibus fœdere, universam inferi-
oris Germaniæ gentem Romanæ Ecclesiæ conciliabant, armarantque in schismaticum Cæsarem.

Per hunc Saxonum dominatum Lotharius eorum Dux ultus est Monasteriensium injurias, à quibus Theodoricus Episcopus superi-
ori anno ejectus erat. Ausi id facinus cives, & Ministeriales, conspi- ratione cum schismatico Imperatore & Friderico Arensbergensi Co-
mite, homine ferocis ingenij, cui ludus erat, ut quidam scribit, in- sultare Ecclesiasticis viris; hærebatque Burchardus schismaticus Epi-
scopus ex longo imperio & magna conjunctione in animis civium. At Lotharius Dux eo incitator ad urbis castigationem, quod ante an-
num in fidem Saxonum metu armorum adducti, eam rursus vio- lassent; quodque Theodoricus ex Winceburgicorum Comitum fa-
milia sibi consanguineum haberet, fratremque Hermannum Comi- tem Winceburgicum tot annis secum militantem adversus Cæsarem,
agereturque communis in hoc Saxonum ex fœdere causa, quo con- venerat, expulsis schismaticis Episcopis, Orthodoxos & à Clero ele-
ctos sedibus suis per universam Saxoniam imponere. Quare pronis omnium Saxonum animis & viribus obsidionem aggressus est, quæ
hoc anno urbi in sui propè excidio fatalis fuit. Tres eorum tempo- rum Scriptores hanc commemorant, quos inter Robertus de mon-
te. Major, inquit, Ecclesia Monasteriensis, eo quod Episcopum repudias- set, ab ipso Episcopo et Duce Saxonie cum tota civitate exurit. Auctor
Chronici Hildesimensis, qui sub hæc tempora scripsit. Dux Luitge-
rus, et Comes Hermannus de Winceburg cum numerosa, et forti manu va- dunt pro restituendo Theodorico Episcopo, in qua restitutione incautè tem-
plum S. Pauli nobiliter constructum incendio conflagravit cum omni pene ur-
bis loco. Prædictus Dux fere omnes urbis defensores, tam nobiles quàm mi-
nisteriales captos abducit. His actis Duhnine Urbem munitam in deditio-
nem accepit. At ceteris explicatus Ursbergensis Abbas. Anno Domi-
ni 1121 Henricus Episcopus (Theodoricum dicere debebat) qui Burchardo
Rufo dudum in legatione Henrici Imperatoris apud Constantinopolim defun-
cto per electionem Ecclesiasticam in Cathedram Monasteriensem succeffe-
rat, à suis indignè tractatus, Saxonice Principibus querimoniam suam inju-
riarum

Burdinus
Pseudo-
pontifex
captus ad
perpetu-
os carce-
res dam-
natur.

Urbis
Monas-
terien-
sis
excidi-
um, ob
schisma
& injuri-
as suo E-
piscopo
illatas.
Auctor vi-
te Godefridi
Cappen-
berg.

riarum detulit. Et quia vir illustris natu, et virtutibus famosus extitit, per Lotharium Duce[m] congregato exercitu, sedem suam etiam contra Regis voluntatem repetit. Contigit autem occulto Dei iudicio, dum inimicas acies videndo cives terrentur, ac pro imminente periculo singuli sua molirentur, casus aliquot incaute succendi, paulatimque dominante flamma etiam basilicam maiorem, quæ sedes erat illius Ecclesiæ, funditus comburi. Sic quoque miserabili potius victoria, Pontificem pulsus restituunt, multam autem pecuniam ad restorationem Ecclesiæ conferunt: interpretantes nonnulli causam tanti excidii non esse, nisi quod defuncti præsulis Burchardi, qui multa illic ex iniquitate comportasset, oblatio manifestaretur Deo non placuisse. Multis quoque hoc urbis excidium, quod vi Maji, festo D. Joannis ante portam latinam, accidisse volunt, descripsit Crantzius; quemadmodum & facti eorum cum Wittio, alijsque Scriptoribus; quanquam urbs tum nondum in eam, qua conspicitur, amplitudinem excreverat; præter eam partem, quæ trans Alpham fluvium veteri & ampla parochia celebrique illo Virginum Monasterio continetur, in qua annales eorum tradunt templum D. Ludgeri servatum ab incendio, ædes nimirum sacra, quæ grandi turri adjacet, & ipsa ex turri veteri formata, in qua gutta, quæ ex naribus D. Ludgeri post obitum stillarunt, adhuc servantur. Cetera omnia templa cum urbe in unum bustum convoluta confedere. Quam vindicis Dei poenam verisimilius referas in schismatis pertinaciam, qua ausi cives nobiles & ministeriales Episcopum suum & orthodoxum pastorem, virum tot virtutibus spectabilem, & rite Apostolici Legati auctoritate introductum rursus ex urbe ejicere, quem jam ante tot annorum injurijs male tractarant. Lotharius Dux, qua insigni erat religione in Deum, palam contestatus est dolorem ex incendijs ruina, quæ nullo suo dolo malove mentis acciderat. Quapropter omnem pecuniam, ex captivorum nobilium & ministerialium redemptione collectam, in templorum & urbis instaurationem ultro convertit; ut quorum culpâ acciderant, eorum pretio compensarentur. Exinde majori etiam caritate Theodoricus Episcopus omnes in gratiam recepit: omniumque injuriarum immemor, nihil impensius habuit, quam ut ædes sacras urbemque pristino splendori, & quieti restitueret. Lotharius Dux postquam expugnata etiam Dulmania omnem diocæsin in obsequium composuisset, in Saxoniam regreditur, animumque & militem ad graviores Reipublicæ curas convertit. Enimvero Henricus Cæsar exacerbatus adversus Moguntinos eorumque Archiepiscopum Albertum, validum quem in Alsatia & superiori Germania contaxerat exercitum, Moguntia sub exitum Junij admove[re] coepit. Ea postquam Alberto Moguntinorum Archiepiscopo, qui apud Saxones Apostolici Legati munere exul fungebatur, renunciata sunt, nihil ille sollicitius habuit, quam Saxonum opem implorare. Et

Crantz. in
Saxon. lib.
5. c. 41.
Henricus
Imp. bel-
lo Archi-
ep. Mo-
guntin.
ejusque
diocæsin
aggredi-
tur.

1111

1111

prompti

prompti ex fœdere ad auxilium Saxones; cum primisque Lotharius Dux exercitum, quo urbem Monasteriensem subegerat, Westfalorum ceterorumque Saxonum copijs auctum, ad superiorem Rheni ripam adversus Cæsarem producit in campum. Accendebat Episcoporum ac Principum per Saxoniam animos, quod Spirensis, Wormatiensis, alijque præfules à Cæsare sedibus suis ejecti, extorres desertique omni mortalium ope oberrarent; metusque erat, si hæc Cæsari procederent, ne totam Saxoniam, patris exemplo, schismaticis Episcopis turbaret. Quam in rem per totam Saxoniam indictæ publicæ preces ab Episcopis, jejunia, supplicationes, litanie. Jam Cæsaris & Saxonum exercitus in mutuum conspectum ad Moguntiam venerant, stabantque castra castris opposita, ex quibus utrimque itum in præliantium acies. Ibi cum legiones classicum pugnae operirentur, intercessere nonnulli principes viri, progressique in medium, per colloquia iras mitigarunt; quod dicerent per civilia bella & arma sat sanguinis jam fufum; nec belli causam hic aliam esse, quæ non prius consilijs quam armis transigi debeat. Quibus & Cæsar permotus, belli pacisque arbitrium permisit duodecim viris, consensu delectis. Indicta eam in rem ad III. Calend. Octobris Herbipoli comitia, ad quæ Henricus Cæsar cum numerofo comitatu venit. Nec minore apparatu accessere Lotharius Dux, & Albertus Moguntinus cum alijs Episcopis & Regni Principibus. Castris ad Wernam itinere unius diei ab urbe positis, dataque fide publica, post triduum à Cæsare extra urbem & populi concurrentis multitudinem sunt excepti admissique ad tractandum. Tum verò intra unam hebdomadam, qua continuis diebus est consultatum, omnis illa controversia inter regnum & sacerdotium composita, conventumque in has pacis leges. Omnes capitis periculo pacem colant. Quæ regalia & Fisci sunt, regno salva maneant. Ecclesijs sua jura & bona servantur integra; quæ adempta sunt, reddantur. Prædia spoliatis, & hereditates heredibus restituantur. Prædones, raptores, & turbatores coërceantur poenis. Causæ omnes publicæ privatæque discordiarum jure finiantur. Una anathematis causa, quo Cæsar tenebatur, Pontifici integra servata est. His transactis, decreta in urbem legatio, qua Spirensis Episcopus Bruno, & Fuldenfis Abbas Ehrloffus defuncti sunt: missique præterea Otto Bambergensis Episcopus, & Henricus Comes Beringensis, qui hæc conventa Noricis, ceterisque superioris Germaniæ Principibus, Ratisbonæ congregatis, denunciarent, ut & illi in communem pacis societatem transirent.

Pax Imperatoris inter regem & Saxones certis conditionibus coalescit.

Annus Christi 1122.

Callisti II Pont. 4.
Henrici V Regis 17. Imp. 12.
Henrici II Ep. Pad. 33.

Tttt 2

Annus

Ursberg.
Dodechin.
Robert. de
monte.
Chron.
Hild.
Otto Fri-
sing. lib. 7.
c. 6.
Albert.
Siad.
Concili-
um Ro-
manum,
in quo la-
boratum
pro pace
Ecclesiæ.

Annus tandem mxxii post diuturnum schisma, ac civile bel-
lum, jucundissima pace affulsit. Callistus Pontifex, postquam ex Le-
gatis didicit, quæ Herbipoli feliciter transacta essent, ad propitian-
dum numen Romæ in laterano trecentorum Episcoporum conci-
lium celebravit; in quo multa salubriter pro restituenda pietate
ac disciplina sunt decreta; & post auditos à Patribus Germaniæ
legatos missi in Germaniam tres Cardinales Legati Lambertus
Ostiensis Episcopus, Saxo S. Stephani, & Gregorius S. Angeli. Hi
postquam ad Cæsarem deducti sunt, invenere pacis negotium novo
dissidio propè turbatum; quòd post Erlongi Herbipolensis Episcopi
obitum Cæsar Gebhardum adolescentem, vix dum è Scholis man-
cipatum, nominasset Successorem; cum jam Clerus delegisset Rug-
gerum, virum in suo Collegio enutritum, probatumque. Hæc dissen-
sio partium studio tantum exarserat, ut metus esset, ne totum pacis
negotium ad pristinum scopulum dissolveretur. Inter hæc etiam Al-
bertus Moguntinus Archiepiscopus Aschaffenburgum munierat, ma-
gna Cæsaris indignatione. Sed hæc duo Pontificis Legati singulari
industria ac prudentia composuere: actumque ut Ruggerus à Clero
electus Episcopus reciperetur. Hæc dissensione, quæ inter duos il-
los Episcopos intervenit, offensi Fridericus & Conradus Sueviæ Du-
ces, fratresque ex sorore Cæsaris geniti, ab ipso Cæsare avunculo suo
discesserunt; quos Saxones in colloquio ad Visurgim ad commune
pacis studium attraxerant.

Henricus
Imp. im-
mutatus,
ad pacem
& con-
ciliatio-
nem cum
Ecclesiâ
se offert.

Inde igitur, quod Herbipoli omnia turbida essent, Principum
conventus WORMATIAM traductus est. Atque hic postquam multis
diebus inter Principes de concordia regni disceptatum est, Impera-
tor demum ad omnia insperata descendens, omnia, quæ pacem di-
stinere possent, ultro se remissurum affirmat; itaque cor Regis im-
mutavit Deus, ut totum se in potestate Pontificis futurum promit-
teret; quæ oratio dici non potest, quantum exhilararit animos Le-
gatorum Romanorum, ac Principum. Quare nono Calend. Octob.
Imperator cum tota Schismaticorum multitudine anathematis vin-
culo exsolutus, & in communionem Ecclesiæ receptus est: simulq;
jus instituendorum Episcoporum & Abbatum, pro quo hæcenus
tot dissidijs & armis decertatum erat, in manus Lamberti, Ostiensis
Episcopi, & Apostolici Legati dimisit; eam tamen lege, quod Otto Fri-
singensis scribit, ut electi, tam Cisalpini, quàm Transalpini, non prius
ordinentur Episcopi, quàm regalia de manu Imperatoris per sceptrum
fulciant. Scriptis ex omnium ordinum Imperij sententia tabu-
lis, Imperator tale Sacramentum, quod ab Ursbergensi relatum, dixit.

Ego Henricus Dei gratia Romanorum Imperator Augustus, pro amo-
re Dei et S. Romana Ecclesiæ, et Domini Papæ Callisti, et pro remedio animæ
meæ dimitto Deo, et Sanctis ejus Apostolis Petro et Paulo, et sanctæ Catho-
licæ

lice Ecclesie omnem investituram per anulum, et baculum, et concedo in omnibus Ecclesiis fieri electionem, et liberam consecrationem. Possessiones, et Regalia B. Petri, quæ à principio hujus discordiæ, usque ad hodiernam diem, sive tempore patris mei, sive etiam meo ablata sunt, quæ habeo, eidem sanctæ Romanæ Ecclesiæ restituo; quæ autem non habeo, ut restituantur, fideliter jurabo. Possessiones etiam aliarum Ecclesiarum, et Principum, et aliorum tam Clericorum quam Laicorum, concilio Principum, et justitia, quæ habeo, ut reddantur fideliter jurabo.

Pontifex verò per Legatos suos in hæc verba pactus fidem invicem promissit.

Ego Callistus Servus servorum Dei dilecto filio suo Henrico Dei gratia Romanorum Imperatori Augusto concedo electionis Episcoporum, et Abbatum Teutonici regni, quæ ad regnum pertinent, in præsentia tua fieri absque simonia, et aliqua violentia: ut si, quæ inter partes discordia emergerit: Metropolitanis, et Provincialium consilio vel iudicio, sanctiori parti assensum et auxilium præbens. Electus autem regalia per sceptrum à te recipiat, exceptis omnibus, quæ ad Ecclesiam Romanam pertinere noscuntur; et quæ ex his jure tibi debet, faciat. Ex aliis verò partibus Imperii consecratus inter sex menses regalia per sceptrum à te recipiat. De quibus verò querimoniam mihi feceris, secundum officii mei debitum, auxilium meum præstabo. Do tibi veram pacem, et omnibus, qui in parte tua sunt, vel fuerunt tempore hujus discordiæ, Data anno millesimo centesimo vigesimo secundo, nono Calend. Octobris.

Callisti
Pont.
concessio
pacta Im-
peratoris.

Imperatoris tabulis, quemadmodum Baronius scribit ex vaticano codice, subscribere Adalbertus Moguntinus Archiepiscopus, Fridericus Colonienfis Archiepiscopus, idemque Cancellarij nomine. Otto Bambergensis, Spirensis, Augustanus, Trajectensis, Constantiensis Episcopi. Abbas Fuldenfis, Fridericus Dux Sueviæ, ceterique Principes, Marchiones, & Comites, quibus Hartwicus Ratisbonensis Episcopus additur. Ex Saxonibus nullum reperio præsentem.

Baron. ad
annum
1122.

Expositæ hæc tabulæ fuerunt in plano ad Rhenum campo, quod multitudinem excluderent urbis angustia. Secundum hæc Lambertus Cardinalis, quem post Callistum Roma Pontificem Honorij nomine habuit, solemne Missæ sacrificium peregit, Imperatoremque post donatum pacis osculum, sacramento Eucharistiæ refecit. Quibus tam feliciter actis, effuso populi gaudio, discessum est. Neque à multis retro annis lætior Germaniæ Saxonique lux illuxit; quando post annum quinquagesimum, & tot schismatis mala cladesque civilis belli, pax tandem intra regnum & Sacerdotium est firmata. Missi etiam ad Pontificem oratores, qui Apostolici sedis Caesaris obsequia deferrent. Tum redditus est splendor Ecclesiis, reducta in Imperium tranquillitas, revocati ad sedes suas Episcopi alias proscripti; quos inter Conradus Salisburgensis Archiepiscopus, quem Baronius sanctum virum appellat, à septennij exilio reductus est.

Pax Im-
perio red-
dita.

At

At quæ tam omnium sapientum virorum iudicio laudabilia fuere, omniumque scriptorum consensu probata sunt; nunc heterodoxis nostris tam detestabilia sunt, ut scribere audeant, institutionem Episcoporum Cæsari per tyrannidem Pontificis extortam esse; è quorum numero Reineccius, alijque ex adversa religione. Quasi idem privilegium instituendi Episcopos & Abbates, quod Cæsares à Pontificibus accepere, cum res & necessitas Ecclesiæ posceret, Pontifices pro suprema in Ecclesiâ auctoritate revocare non possent. Permissi hæc sedes Apostolica ob merita Regum & Imperatorum: post ubi Henricus III, & hic filius ejus Henricus V. sacerdotia vel auro vel ad gratiam venalia habere cœperunt, & per summa etiam flagitia obtrudere juvenes, indoctosque, & nec gradu quidem Cleri dignos, tanta cum jactura disciplinæ Ecclesiasticæ, & perturbatione omnium sacrorum; Pontificis fuit pro vicario Christi munere hæc mala tollere: haud secus quàm pastoris est, lupos ab ovili gregis arcere. Non unquam à Caroli M. ævo Ecclesiâ per Germaniam & Saxoniam nostram tot Cleri vitij, cum primisque concubinato, fœdata, quàm horum duorum Cæsarum imperio. Nec alia hujus mali causa, quàm quòd ex corrupta Cæsarum aula corrupti & indigni Episcopi, plerique juvenes vafrique homines obtruderentur, sub quibus passim disciplina Cleri soluta jacebat. Cui malo, ut Gregorius VII Pontifex occurreret, & tanquam à radice revelleret, cœpit admirabili constantia & magnitudine animi institutionem Episcoporum ad Cleri electionem revocare. Nec id insolens videri poterat; cum is antiquus Ecclesiæ mos sit, & jam ante tot Imperatores Episcoporum electionem liberam fecissent; uti id diversorum Episcopatum diplomata commonstrare possunt: quemadmodum etiam anno DCCCLXXXV Carolus Crassus Imperator Paderbornensis Ecclesiæ Clero jus eligendi Episcopum juxta pristinum morem permittit. Longum per ceteros Saxonie Episcopatus ire; quando Caroli M. etiam ac Ludovici Pij decretum extat, quo electio Episcopi secundum antiquum Ecclesiæ morem Clero populoque asseritur. Et quid mirum hæc traduci ab heterodoxis nostris, qui translationem Imperij à Græcis ad Francos & Saxones, qui electionem ipsam Imperatoris Germanis concessam criminantur; quorum tamen utrumque singulare Pontificum Romanorum beneficium est erga nationem nostram. Sed his omisis ex hujus anni narratione, Westfaliam potius contingamus.

Auctor vitæ D. Nortberti. Surius in vitæ Godefridi ad 13 Jan.

Illustrata enim hoc anno Westfalia novo Præmonstratensium ordine introducto, miraue Godefridi Cappenbergensis Comitis ad sanctiorem vitam conversione. Jam D. Nortbertus, ut supra relatum, tuba Apostolicæ doctrinæ, & forma disciplinæ religiosæ, fama quoque sanctimonie suæ totum Belgium Germaniamque impleverat;

pleverat; atque is postquam anno superiori Coloniam intraverat, magnoque hominum concursu pro concione ad populum dicendo audiebatur; accessit etiam Godefridus Comes Cappenbergensis, vir sanctissimus, cum Divorum reliquias divinitus sibi ad S. Gereonem monstratas colligeret. Ibi Comes ex congressu colloquioque cum D. Nortberto tanto divini ignis ardore ac spiritu afflatus est, ut ad Divi huius exemplum constituerit, se atque castrum suum cum omnibus possessionibus Deo consecrare. Quare domum reversus nihil impensius habuit, quam ut Ottonem fratrem, ac conjugem suam Juditham, Friderici Arensbergensis Comitis filiam in eam secum mentem vitæque institutum pertraheret: quam in rem D. Nortbertum Cappenbergam invitat. At postquam Godefridus salutare hoc animi sui consilium aperire cœpit, incredibile, quantum obnixi Otto frater, conjux, ministeriales omnes, & cum primis Fridericus Comes Arensbergensis, Godefridi socer, & homo ferox, osorq; Cleri & omnium Religiosorum. Evocatus & Theodoricus Winceburgicus Monasteriensis in consilium Episcopus: is, licet vir cetera pius, ac religionis augendæ amantissimus, non tamen probavit tam vetus ac nobile castrum commutare in religiosæ vitæ domicilium; locum, aiebat, natura munitum, celebremque tanta majorum gloria, diœcesi potius relinquendum propugnaculum: alium se illi multo opportunior rem condendo Cœnobio daturum pollicebatur. Versabatur in omnem partem Godefridi animus, amicorum consilij, fratris precibus, uxoris lacrymis, soceri minis; nec tamen à proposito se abduci passus est. Tanta erat viri constantia, qui tum annum agebat xxviii ex flore ætatis & primis connubij amoribus; sed jam ante præclarus pietate, & indole, magnisque virtutibus paratus, quibus hæc omnia vinceret: tam per omnem vitam modestus, deditusque operibus pijs, ut pauperibus à lepra infectis assideret, cibos potumque ministraret, & quæ huiusmodi inter res ab eo sanctè gestas memorantur. Post hanc cum suis luctam, accessit Cappenbergam D. Nortbertus. Ejus tandem sacris exhortationibus, & sanctitatis aspectu, immutatus adversantium animi; quos inter Otto Comes & frater Godefridi idem vitæ institutum amplexus, socium se adiutoremque dedit. Juditha conjux, sprete omni vanitate, obtulit se ad sacrum inter Sanctimoniales ordinem suscipiendum, & ut, quod maritus religiosorum virorum, hoc illa Virginum Cœnobium conderet. Quæ postquam 31 Maji transacta convenère coram D. Nortberto; celebre illud Cappenbergense castrum (tot Comitum antiquorum sedes) conversum est in religiosorum hominum claustrum: quod deinde festo Virginis in cœlum assumptæ, seu, ut alijs placuit, octavo Calend. Octob. solemni ritu à Theodorico Monasteriensi Episcopo dedicatum est. Consecrata ad id sacra simul ædes B. Virginis, quæ divinis tantisper subservi-

Nicolaus
Serrav. in
vita Gode-
fridi.
Bolland.
tom. 1. ff. ad
13 Jan.
Gamanfius
in not.
Martin.
Merzig.
Chron.
Monast.
B. Gode-
fridus
Comes
Cappen-
berg. or-
dinem
Præmon-
strat. in-
gredi sta-
ruit.
Quod
ejus pro-
positum
variè op-
pugna-
tur.
D. tan-
dem
Nortber-
ti inter-
ventu re-
iectis re-
moris, ip-
se ordi-
nem in-
greditur.
Et Ca-
strum
Cappen-
bergense
in mona-
sterium
subservi-

commu-
tur.

subservivit. Nam Theodoricus Episcopus, ut hæc simul probaret, permotus est auctoritate Friderici Colonienſis Archiepiſcopi, qui pro inſigni religionis ſtudio patrocinium D. Nortberti & Godefridi Comitum ſuſcepit: nec ſine magno Monafterienſis Eccleſiæ emolumento ac lucro id fecit Theodoricus; quippe Godefridus Comes centum ac quinque Miniſteriales, quos ſibi hereditario jure obnoxios habebat, cum uxoribus, liberis, ſervis ac bonis dedit Eccleſiæ D. Pauli, quod & teſtantur hi antiqui verſus.

Centum quinque viros tibi Paule dedere miniſtros

Munere perpetuo Comites Godefridus et Otto.

Ceteræ Comitum hereditates ceſſere Præmonſtratenſibus, quemadmodum id ex Wernerii Episcopi literis, anno 1131 conſignatis, conſtare poteſt. Tantæ verò horum Comitum poſſeſſiones, tum in Monafterienſi diœceſi, tum in alijs provincijs fuere, ut ex ijs ſeptem, quæ virorum, quæ Virginum Monasteria conſtructa ac dotata ſint. Ex ijs celebriora Cappenbergenſe, Valarienſe, & Ilmſtadenſe in diœceſi Moguntina. Quanquam Valarienſe haud procul Coeſfeldia Ottonis potius donum ſit; is enim primus ejus loci Præpoſitus prædium hoc pretio à nobili matrona emptum ordini ſuo adjecit. Cui eo in munere ſucceſſit Henricus Coeſfeldiæ Comes, alter loci Præpoſitus, à quo fundis & prædijs Colonorum ex Patrimonio munificè auctum.

Hanc rerum mutationem ubi Fridericus Arensbergenſis Comes didicit, viditque ſacros illos inquilinos inſidere vetus nobilitatis caſtrum; tum verò homo bellicoſus ac ferox queri cum nobilitate de circumventa filia, & dote interverſa, indignari, advolare cum armatis Cappenbergam, extremaque minitari, ac ni caſtrum in priſtinum ſtatum reſtitueretur, ſeſe Nortbertum cum ſuo aſino, quo vehabatur, ex infelici arbore ſuſpenſurum. Intervenere hiſ furijs Episcopi ac Principes, hortati, ne ira ſe præcipitem daret in grande malum; & cum ille furere non deſiſteret, religioſi in caſtro viri Nortbertum implorarunt. Atque is, cognito ſuorum periculo, Rhenum tranſijt, aſinoque vectus, inermis prorsus ac interritus non dubitavit Comitatum Arensbergenſem ingredi, Deo ferocis hominis animum ad mitiora ſtectente; donec tandem ipſe Caſar imploratus patrocinium Nortberti & Godefridi ſuſciperet, & caſtri commutationem in religioſorum congregationem, omnemque donationem in ſenatu Episcoporum, & Principum, hoc quod à ceteris intermiſſum eſt, diplomate ratam haberet.

Henricus divina favente clementia IV Romanorum Imperator Augustus. Notum fieri cupimus tam præſentibus quam futuris Chriſti fidelibus, quod Godefridus Comes et frater ejus Otto caſtrum Cappenberg, quod jure allodiali poſſidebant cum adjacentibus quatuor curiis Nette, Werle, Heyle, Alſtede. Deo patri omnipotenti, et B. Dei genitrici Maria, et B.B. Apoſtoliſ.

Petro

Ex bonis
Comi-
tum Cap-
penberg.
ſeptem
monaste-
ria con-
ſtructa.

Comite
Arens-
berg. fru-
ſtra ob-
ſiſtente,
commu-
tatio
Cappen-
berg. in
monaste-
rium ab
Imperat.
compro-
batur.

Petro et Paulo, sanctis omnibus spe futura retributionis animati obtulerunt, tradentes hoc venerabili fratri Northerto, suisque fratribus sibi subiectis, eorumque Successoribus in Canonica professione secundum Apostolica instituta ibidem degentibus. Nos ipsis fratribus ad imperiale patrociniū confugientibus traditionem hanc ratam et inconvulsam permanere statuimus. Decernimus etiam et firmamus ex rogatu eorundem fratrum, quod nullus Episcopus, vel ejus Ecclesie futurus praelatus, potestatem habeat regulam, professionem, institutionem assumptam immutare, vel indulgentia laxioris licentiae corrumpere. Advocatus ibi nullus sit, nisi quem fratres ipsi unanimiter elegerint, qui si incommodus, vel inutilis sit, si semel, secundo, vel tertio correptus non emendaverit, alium eligendi liberam habeant facultatem. Hoc et fideles Dei scire volumus, quod eidem Godefrido, ejusque fratri pro redemptione anime meae supradicto sacerdote pro eis intercedente regiam offensam condonamus, obsides earum manumittimus, et quidquid causae vel exactionis in ipsos habuimus, vel habere possemus, eternaliter postponimus. Ad hanc vero nostram traditionem testes idoneos adhibuimus Adalbertum Moguntinum Archiepiscopum, Fridericum Archiepiscopum Coloniensem, Hartwicum Ratisponensem, Ottonem Baroenbergensem, Brunonem Spirensensem, Hermannum Augustensem, Gebhardum Herbipolensem Episcopum. Alii quoque, Principes Henricus Dux Bavariorum, Fridericus Dux, Simon Dux, Bertolfus Dux, et frater ejus Conradus, Marchio Lupolans, Engelbertus Marchio, Berengarius Comes. Ut autem haec nostrae traditionis auctoritas stabilis et inviolata omni permaneat aetate, hanc inde cartam conscribi, et sigilli nostri impressione jussimus insigniri. Praeterea quaecunque possessiones, quaecunque bona in terris, vineis, mancipiis, censibus, decimis, molendinis, aquis aquarumque decursibus, pratis, pascuis, nemoribus, campestribus, montibus, collibus, vallibus, aut quibuscumque aliis rebus, praedicta Cappenbergensis Ecclesia in praesentiarum possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis poterit adipisci, omnia ei Imperatoria auctoritate confirmamus, in quibus propriis vocabulis duximus exprimenda Mengede, Curede, Sorbecke, Wifelse, Wesheim, cum mansis et mansionibus, et universis usibus ac justitiis suis. Si qua igitur Ecclesiastica secularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens contra eam venire tentaverit, indignationis nostrae poenam sentiet. Signum Henrici IV Romanorum Imperatoris. Philippus Cancellarius vice Archicancellarii recognovi. Data Anno Dominicae Incarnationis MCXXIII, Indict. * XIII. apud Lobvissen, quando Dominus Imperator annulum et baculum remisit durante adhuc eo anno.

Haud obscure hae Caesaris tabulae indicant, Godefridum & Ottonem fuisse in foedere Saxoico, de quo supra diximus, adversus Henricum Caesarem, obsidesque etiam ab iis imperatos fuisse. Qui deinde Fridericus Dux Sueviae his tabulis nominatus, ei ab his fratribus duo castra in Suevia celsere, quae Beatrix eorum mater, Ducis

Uuuu

Sueviae

* al. I.

Cappen-
berga se-
minari-
um pluri-
um mo-
nasterio-
rum.

Sueviæ filia, Godefrido parenti in dotem attulerat. Per id tempus, cum Nortbertus ac Præmonstratenfes adhuc incerti haberent, quam vivendi formam deligerent, obtulit se D. Augustinus Nortberto, aureum libellum è dextero latere porrigens, & quem hic vides, subjungens, Hipponensis olim Episcopus sum Augustinus: Hujus instituta leges si filiis tuis præscriperis, & illi servarint, recta in coelum via ibunt. Hic D. Augustini conspectus, et si Præmonstrati oblatus indicetur, in codice tamen scripto Cappenberga locus memoratur. Certe repertæ sunt literæ D. Bernardi, sub id tempus ad Nortbertum Cappenbergæ versantem scriptæ. Simul enim duo illa sidera Apostolica vitæ per Germaniam Bernardus & Nortbertus conspecta, ille Cisterciensium propagator, hic Præmonstratensium auctor. Quem admodum Deus laboranti Ecclesiæ ejusmodi novorum ordinum conditores, novasque religiosorum virorum familias adversus hæreses, & labentem Cleri populique disciplinam submittere semper visus est. Fuit autem Cappenbergæ illustrissima sub exordia Præmonstratensium congregatio, multorumque Cœnobiorum seminarium; ex ea enim per Westfaliam Claholtanum, Scheidanum & Wedinghusanum Cœnobita tanquam coloniæ novæ deductæ. Mirum deinde in modum hic sanctissimus ordo propagatus per Belgium, Germaniam, Galliam, & Angliam; qui intra 80 annos ab suo ortu 34 provincias, mille Abbatis, trecentas Præposituras numeravit. Cetera quæ ad D. Godefridi Cappenbergenfis fundatoris res gestas hic desiderari possent, nihil attinet referre; quando tam præclari hujus sæculi Scriptores Laurentius Surius, Nicolaus Serrarius, & Joannes Bollandus eas in lucem dedere; & Bollandus unâ cum Gamansio erudito Commentario illustravit, quibus nos diploma Imperatoris ab ijs prætermisum adjecimus.

Annus Christi 1123.

Callisti II Pont. 5.

Henrici V Reg. 18. Imp. 13.

Henrici II Ep. Pad. 34.

Ursberg,
Gobelin.

Fridericus
Comes
Arensberg.
in conventu
Traject.
graviter
accusatur.

Subit nunc annus Christi M^{CCXXIII} Henrico Cæsari totique Imperio, post conditam pacem, longe quietior. Atque ut Regnum tot tempestatibus jactatum ad pristinam serenitatem rediret, pulcherimum Cæsaris & Principum negotium fuit in prædonibus coercendis puniendisque. Quam in rem Imperator Trajectum concessit, celebratisque istis Natalitijs Christi, conventum Principum indixit: quod & Fridericus Arensbergenfis Comes postulatus ad dicendam causam; quod multis querimonijs fatigatus Imperator, ob prædas & injurias, quas Episcopis & Godefrido Cappenbergenfi intulerat. Acres illic in Arensbergensem Principem accusationes auditæ; quas

inter

inter Sueviæ quidam Dux vehementer in Arensbergensem; nihilque acerbius crimini datum, quam quod Godefridum Cappenbergensem indignè tractasset. Nam adeo Nortbertum & Godefridum afflixerat, ut apertis castri portis, tanquam oves ad lanienam secum religiosis viris offerrent. At Caesaris & Principum objurgationibus ita mitigatus est, ut postquam Arensbergam reversus, Godefridum invitavit, & amice exceptum circumduxerit per arcem, multa que supra vota pollicitus sit; at cum Godefridus vinctos, quos tenebat, relaxari primum peteret, elusit postulata: post ubi ad prandium accessit, & lautæ accubuit mensæ, rupto ventris thorace crepuit, & cum visceribus simul effudit animam. Hæc iusta vindicis Dei poena consecuta hominem, qui tot spolijs sacrorum non poterat explere avaritiam. Gobelinus nostri hoc de illo testimonium est. *Fridericus Comes Westsalie de Arensberg, homo ferocissimus, hoc anno moritur, qui castrum Wevelsburg antiquitus ab Hunnis constructum, ac vetustate collapsum uno ante obitum anno restauravit, ex quo totam viciniam incursionibus et pradis vexare non destitit.* Id castrum cum intra dioccesin Paderbornensem sit, prope Bodecense Cœnobium a D. Menolpho conditum, gravis quoque Henrico Episcopo & diocesi Paderbornensi incubuit. Auctor est Gelenius Nortbertum haud ita pridem captum à Friderico Arensbergensi Comite in hoc castro Wevelsburgensi inclusum fuisse; quod priori anno factum fuisse oportuit. Filias ex conjugē, quam Ottone Northemenſi Bojariæ Duce genitam diximus, reliquit Arensbergensis duas Juditham Godefridi, ut diximus conjugem: & Sophiam, quæ denupta fertur Bernardo Comiti Lippiensi. Filium præterea unicum Conradum, à quo familia propagata ad Godefridum, postremum stirpis heredem. Is ille est, qui anno 1368 Comitatum Arensbergensem vendidit Cunoni Colonienſi Administratori; ceciditque tota hereditas in patrimonium Colonienſis Ecclesiæ; quemadmodum Wevelsburgum transijt à Buranis Dynastis ad Paderbornenses Episcopos.

Haud leve interim periculum Imperator Traiecti subiit. Quippe levi ex causa lis orta inter Caesaris aulicos & Godebaldi Episcopi Ministeriales utrosque pugnis & armis collisit; intraque Monasterium Episcopi alij capti, alij trucidati. Cœco, ut fit, crescente tumultu, tota civitas convolvit ad arma; interque cohortium pugnas Episcopus captus, & in custodiam abreptus. Quanquam seditionis auctor post cognitus, Gisbertus quidam, Episcopo infestus, capitalis poenæ sententiam subierit. Ursbergensis qui Episcopum rcum facit, refert Friderici Colonienſis Episcopi patrocinio Godebaldum libertati redditum.

Visa per id tempus in agro Wormatiensi equitum militumque spectra pleno die spectabili omnibus forma ire & redire velut ad

Uuuu 2

conven-

301 mms
1133

Subita-
neâ men-
sæ ac-
cumbens
morte
extingui-
tur.
Gobelin. &
tut. 6. c. 38.
Ferdinand.
in monu-
ment. Pa-
derb.

Gelen. in
Engelb. lib.
3. c. 42.

Seditio
Traiecti
exorta.

Frequen-
tia circa
Worma-

tiam spe-
stra.

conventum publicum celebrandum, inde sub vesperum omnes in-
tra montem abscondi. Quæ cum totam viciniam attonitam ha-
berent, ausus est quidam à colonis fronte signo crucis armatus unum
ex equitibus à coetu ceterorum abeuntem percunctari, quid sibi ve-
lint hi frequentes umbrarum congressus velut ad comitia euntium.
Ad quæ ille, non phasmata nos sumus, sed militum nuper interfecto-
rum manes; arma, habitus, & equi, qui nobis fuere instrumenta pec-
candi, modo sunt tormenta poenarum; totique nunc unimur, etsi
oculos vestros hæc fugiant.

Annus Christi 1124.

Callisti II. Pont. 6.

Henrici V. Regis 19. Imp. 14.

Henrici II. Ep. Pad. 35.

Ursberg.
Chron. Tra-
iect. Heida.

Comitia
Princi-
pum
Bamber-
gæ cele-
brata.

Redijt altero mox anno post celebrata Aquisgrani Natalitia
Christi Traiectum Imperator, expeditionemque in Hollandiam sus-
cepit, quam Petronella, soror Lotharij Ducis Saxonie, virilis animi
mulier pro Theodorico filio administrabat, Hollandos adversus Im-
peratorem armare ausa: multumque Imperatori negotij fuit, prius
quam gentem inter amnes & paludes ad obsequium revocaret. Inde
per quadragesimam Wormatiam petijt, indictisque Bambergæ Prin-
cipum comitijs, Nonis Maji eodem concessit; specie quidem, ut
bello Lotharium Ducem aggrediretur, quem res novas ad vindican-
dam sororis injuriam moliri obtendebat; re tamen apparatus non
aliud spectabat, quam bellum adversus Ludovicum Crassum, Gal-
liarum Regem. Ab hoc enim cum Rex Angliæ Nortmanniam re-
peteret, socero suppetias ferre maturabat; at ubi didicit Regem to-
tamque Franciam in armis stare, & Germanorum adventum operiri,
dissimulato consilio retro flexit, aggressusque Wormatiam, quod Bug-
gonem Episcopum in sedem receperat, difficili eam obsidione pres-
sam ad gravem multam compulit.

Ursberg.
Andreas
Abbas in
vita Otton.
apud Su-
rium.

Canis. tom.
2. antiq.
Lect. 7.

Pomera-
nia per D.
Ottonem ad
fidem
Christia-
nam ad-
ducitur.

Celebris hic annus Pomeraniæ ad Christi fidem accessione.
Gentem hanc jam antè bellis subegerat Boleslaus Poloniæ Dux, re-
ligione non minus, quam fortitudine bellica egregius; eaque lege
admiserat ad pacis fœdera, ut Christi religionem libere pateretur
doceri. At cum non invenirentur, qui barbaram gentem adire vel-
lent, expetitur per literas à Duce Otto Bambergensis Episcopus, quod
jam antè in Patris aula Sacerdotem egerat, & per id tempus nemo fa-
cile per Germaniam Episcopus fervore propagandæ religionis & Apo-
stolico spiritu præstantior inclaruerat. Nam & multis legationibus
functus erat, & quindecim Monasteria suis propè sumptibus diver-
sis Germaniæ in locis erexerat. Vir ob rerum humanarum con-
temptum Principibus gratus, ac Cæsari etiam formidabilis. Is

latus

latus se à Polonia Duce invitari ad Apostolicum munus, primum ab Honorio, seu ut verius scribit Baronius, à Callisto Pontifice petijt facultatem docendi barbaras Pomeraniæ gentes. Qua impetrata, per Bohemiam ad ipsum Poloniæ Ducem se contulit; à quo benigne exceptus, instructusque ritualium libris, omnique sacra suppellectile, cum adjunctis Sacerdotibus & Clericis, Pomeraniam ingreditur: primoque accessu intra vicienos dies in Pirissa civitate septem millia hominum ad fontem baptismatis adduxit. Inde Caminam profectus intra quadraginta dies longè etiam majorem Evangelij fructum fecit: tantaque se obtulit multitudo ad baptismum, ut ijs abluendis manus & vires fatigarentur. His tam prospere succedentibus Julinam, Stetinam aliaque urbes docendo, sacrificando, fana Idolaque subvertendo peragravit; & quæ Apostolicorum virorum experimenta esse solent, multis etiam plagis, contumelijs, & injurijs non sine præsentis vitæ periculo tractatus est; donec auxilio & auctoritate Ducis libera & firma Christianæ religionis sedes in Pomerania figeretur, atque Otto primam christianæ Ecclesiæ formam introduceret, qui ob id Pomeranorum Apostolus est appellatus: quemadmodum res ab eo præclare sancteque gestas Andreas Bambergensis Abbas quatuor libris conscripsit.

Sub finem quoque hujus anni febris extinctus Callistus Pontifex præclare de Saxonia Germanique meritis, subrogato Lamberto Cardinale & Episcopo Ostiensi, quem Callistus, ut diximus, in Germaniam Legatum miserat, dictusque Honorius eo nomine secundus. Quo cognito, Nortbertus iter Romam instituit, ab eoque Pontifice facile Ordinis confirmationem altero abhinc anno impetravit, qui intimè Nortbertum sibi familiarem ex publica sanctitatis fama commendatum habebat. Eo in itinere divinitus cognovit se Magdenburgensem Archiepiscopum à Deo destinari. Auxit novo miraculo Deus viri famam. Nam dum ex reditu Herbipoli sacrificium publicè celebrat, cæca mulier post celebrata mysteria oris ejus afflatu repente oculorum lumen recepit.

Obit Callistus Pont. Succedit Lambertus Episcopus Ostiensis, Honorius II dictus.

Annus Christi 1125.

Honorij II Pont. 1.
Henrici V Reg. ultimus.
Lotharij II Reg. 1.
Henrici II Ep. Pad. 36.

Subinde Imperator fatalem extremumque vitæ annum ingressus est, qui & multis mortalibus confatalis fuit. Quippe post varia ostenta, passim per Germaniam edita, tertia ferè pars hominum absumpta; alijque fame, alij pestifera lue, alij alijs malis interiére. Imperator postquam Leodij Pascha celebravit, Aquisgrani dracunculi morbo, Imp.

Ursberg.
Robert. de monte.
Ansel.
Gemb.
Mors Henrici V. Reg. & morbo, Imp.

morbo, qui à primis annis illi adhæserat, vehementius excruciatas, post aliquot dies Neomagum, mox Trajectum ad Pentecosten celebrandam transijt. Paucis post diebus aggravata invaletudine, imperium cum vita posuit, nulla virili stirpe relicta. Ingentem quidem auri argentique vim congesserat, tanquam majora patraturus; sed nec pacis, nec bello, neque rebus pro Ecclesia gestis clarus fuit, qui, pravo patris exemplo, foedo schismate ad extremos vitæ annos lacera- vit Ecclesiam, hoc uno laudabilis, quod turbulenti impijque regni finem quaesierit honestum & pium. Nam ad extremum deductus, vocata Mathilde conjuge, & proceribus, de statu Reip. disposuit, in- signiaque Imperij in arcem Hammersteinianam custodienda misit, dum ordines in delectum à se Regem convenirent. Subinde sollicitus de anima, Eucharistiæ Sacramento refectus, X. Calend. Junij excessit. Corpus more regio curatum, & ut jussu erat, Spiram ad majorum sepulchra delatum, qui hoc versu notati singulis conspiciuntur.

Filius hic, Pater hic, Avus hic, Proavus jacet istic.

Abrupta cum hoc Cæsare Salicorum seu Wormatiensium Du- cum stirps, postquam centum annos imperium gesserat. Quam boni proavus & avus, Conradus & Henricus III; tam pravi pater & filius, quartus videlicet & quintus eo nomine Henrici Cæsares. Adeo fortuitum nasci bonos Principes: electio optimum quemque extra hereditaria jura invenit. Longè illustrior Saxonum gens in suis Regibus, & Cæsaribus, Henrico Aucupe, Ottonibus Magnis, & Henrico Imperatore, quibus nunc accedit Lotharius, Imperatorum religiosissimus.

Cui ele-
ctione
Princi-
pum Ger-
maniae,
succedit
Lothari-
us Dux
Saxoniae.
Otto Fri-
sing. lib. 7.
c. 17.
Ursberg.
Dodechin.
Robert. de
monte.
Chron.
Hild.

Quippe post excessum Henrici Imperatoris, Episcopi ceteriq; Imperij Principes convenere Moguntia ad Comitum regni. Multi istic candidati, Fridericus cum primis Sueviae, & Conradus Franco- niae Duces, penes quos insignia Imperij erant; & quod Henrici Cæ- saris consobrini essent, rati sunt jure hereditario sibi deberi sceptrum. Præter hos Leopoldus Austræ Marchio, & Carolus Flandriae Comes oblatis. At Principes Germaniae, studio cum primis Alberti Mogunti- ni Archiepiscopi, & Legatorum Pontificis, qui aderant, Romani, men- se Augusto una omnium consensione elegere Lotharium Ducem Saxoniae, virum, ut inquit Robertus, sapientem, industrium, Ecclesia- stici juris amantem, præpotentem divitijs, & multis victorijs clarum. Nec dum facile repertus, aliorum etiam Scriptorum judicio, qui pie- tate, religione, & fortitudine bellica Lotharium anteierit. Quare mense Septembri à Legatis Pontificis, Moguntino & Colonienfi Ar- chiepiscopis, octo Episcopis, multisque Abbatibus, & Principibus de- ductus Aquisgranum, Idibus Septembris à Friderico Colonienfi Ar- chiepiscopo solemniter ac pompa Rex inungitur, acclamante Clero ac populo.

Subtrahere

Subtrahere sese inaugurationi Sueviæ & Franconiae proceres cum suis Ducibus, quod sibi met præ Saxonibus imperium desponderant. Quare, ut ceteris Imperatoribus evenit cum Sueviæ Ducibus regni æmulis, primò per civilia aliquot bella oblectandum fuit; & hoc ipsos, quod Otho Frisingensis notat, varijs postea malis, justo Dei iudicio, afflixit: ut quæ stirps tot calamitatibus affecerat Ecclesiam, lueret progenitorum delicta. Nec tamen impeditum, quin Conradus Sueviæ Dux post Lotharium subrogatus sit Imperator, & Friderico Duce genitus Henobardus ad imperium quoque pervenerit, pari, quo hi progenitores, odio Romano Pontifici infestus.

Lotharius, mox ut inauguratus fuit, Ratisbonam se contulit ad conventum Principum, quem indixerat, regnum exorsus à justitiæ legibus formandis. Interq; cetera decerni voluit, proscriptorum bonum an in fiscum regium, an ærarium cujuscunque provincie redigenda essent; probavitque sententiam Principum, *qua cujusque regionum arario potius cederent, quam Regis proprietati*, ut Dodechinus retulit, interea Legatos misit Romam, ut quod Principes de se statuerant electione in Regem, id Pontifex ratum esse veller. Adeo etiam à veneratione Pontificis, ejusque auctoritate regni exordia capefenda censuit.

Auspica-
ta Impe-
rij Lotha-
rij initia.

Annus Christi 1126.

Honorij II Pont. 2.

Lotharij II Reg. 2.

Henrici II Ep. Pad. 37.

Proximum deinde annum, qui Lothario regni secundus erat, bello Bohemico auspicatus est; celebratis enim Argentinæ Christi Natalitijs, in Saxoniam redijt; magnoque popularium studio & lætitiis exceptus, media hyeme in Bohemiam movit adversus Sobeslaum eorum Ducem, quem Bohemi post obitum Uladislai citra Regis voluntatem Ducem sibi imposuerant: consiliumque erat Othonem Moraviæ Ducem submoto Sobeslao introducere, quod is iniquè se inclusum quereretur, & magnis se promissis militum auriq; offerret Lothario. Quare raptis ex Saxonia, ac non nisi trium millium copijs, adversus hostem xx millibus instructum mense Februario processit, audacia supra vires sumpta. Submisit ad hanc expeditionem Hildesimensis ceterique Episcopi suos milites. Præmissi trecenti milites, qui sylvarum angusta quibus Saxonia & Bohemia dirimitur, occuparent; cum ex abdito nemorum recessu Sobeslaus improvisus prorumpit. Saxones ex insidijs circumventi, impeditiq; altis nivibus, & sylvarum angustijs, quo minus justa pugna congregi liceret, post acrem primi agminis confictum in fugam vertuntur. Harlungus

Dodechin.
Robert. de
monte.
Orsberg.
Chron.
Hild.
Chron.
Mont.
Sereni.
Dubravius
lib. II. Hi-
stor. Bohem.
Albert.
Stadenf.
Meibomig.
Lothari-
us in Bo-
hemos
moveret,
& infauste
eam ijs
confligit.

Adolphi

Adolphi Schawenburgensis & Holsatiae Ducis filius, Arnoldus Merseburgensis Episcopus, multique nobiles desiderati, Captus Albertus Marchio Brandenburgensis, cognomento Ursus. Nec levis hostium iactura fuit, uti haec praeter Chronicon Montis Sereni, & Hildesien-
se memorant alij. Passim hanc cladem xviii Februarii acceptam exaggerant Scriptores ad probum Lotharii, cum tamen Robertus de monte non ultra quinquaginta milites occubuisse scribat. At Sobeslaus, etsi victor, veritus tamen, ne Lotharius hanc cladem totis Imperij viribus ulcisceretur, per Henricum Saxoniae Marchionem ex sorore nepotem ea lege pacem impetrat, ut ad pedes Regis prostratus clientis sacramentum diceret.

*Vita S.
Nortberti
apud Su-
rium.
D. Nort-
bertus fit
Archiep.
Magden-
burg.*

Lotharius ut à clade reficeret vires, in Saxoniam redijt, celebra-
tisque Magdenburgi festis Paschalibus, Spiram contendit cum pro-
ceribus Saxoniae, ad comitia Principum. Quae in ijs sancita sunt,
etsi Scriptorum incuria desideremus; haud tamen dubium est, quin in
ijs actum sit de tranquillitate Imperij, quam Fridericus & Conradus
Sueviae Duces, regni potentes æmuli, conturbabant. Accessit ad hæc
quoque comitia D. Nortbertus privatus ob causas, cum Magden-
burgensium Legati advenirent, petatum dari sibi Archiepiscopum,
qui in locum demortui Rugeri subrogaretur. Aderant cum Lothario
Rege Legati Pontificis, multi que Episcopi ac Principes. Ac in
consultationem accepta, tres oblati sunt Legatis, e quibus quem
vellent, deligerent; cum ecce hæsitantibus illis, accedit Adalbero
primicerius Metensis, post Trevirensis Archiepiscopus, & Nortber-
tum digito ostendit; quem illi nihil opinantem reluctantemque vi
arripiunt, ac Regi offerunt. Gratum id erat Regi, Legato Pontifi-
cis, ceterisque Episcopis. Quapropter Magdenburgum abductus
Nortbertus, 20 Calend. Augusti, nudis pedibus, Archiepiscopi pa-
latium vili amictus pallio ingreditur, atque ipso D. Jacobi festo die
ab Udone Citicensi solemniter ritu consecratur.

Felix Saxonia tam sancto præfule & doctore, à quo tum Bel-
gium, Gallia, & Germania Apostolicae vitae exemplo, cœlesti doctri-
na, & miraculis illustrata erat. Nec aliud ille lumen fructumque in
Saxoniam intulit, Cleri populique mores ad avitæ religionis formam
redigendo, ut multis exponit auctor eorum ab eo gestarum.

*Helmold,
lib. i. c. 42.
43. 44. 45.
Albert.
Stad. ad
ann. Christi
1133.
Crantz. lib.
6. Metrop.*

Celebres per hæc tempora Scholæ Paderbornenses sub Henri-
co Episcopo nostro; ex quibus Vicelinum alium Apostolicum vi-
rum, & ab ipso D. Nortberto consecratum, Sacerdotesque produ-
cimus. Natus Vicelinus honestis parentibus Quernhamaliae ad
Visurgim in Mindensi dioecesi. Prima literarum rudimenta edo-
ctus à Canonicis ejus loci, cum jam matura ætate esset, cumque
in ca-

in castello Eversteinianorum Comitum aleretur impensis Dominae, rogareturq; à Sacerdote arcis, quos in scholis libros prælegi didicisset, Statij, inquit, Achilleides libros; quærente autem Sacerdote, quod librorum istorum argumentum esset, respondit ignorare se; id cum omnium risu exceptum esset, pudor juveni stimulos addidit, ut Paderbornam se conferret, quod ibi studia literarum præ ceteris locis, cum primis nobili Magistro Harthmanno, florere audiret. Et ille juvenis indole ingenioq; captus ita intra paucos annos in eodem secum contubernio excoluit, ut in docenda regendaq; juventute adiutorem sibi sumeret; nam præter studia, quæ dies ac noctes diligentissimè cum periculo valetudinis procul ab omni vanitatis consortio tractabat, deditus cum primis erat pietati ac precibus, interq; Divos Nicolaum impensè colebat; cumq; ad ejus cultum festumq; diem socios invitaret, auditæ sunt aliquando Angelorum voces in sacello. D. Brigittæ alternis vicibus decantantium. His alijsque sanctimonie indicijs Paderbornæ cognitus Vicelinus, qui deinde ob doctrinæ famam Bremam evocatus ad Scholarum præfecturam; ubi cum juventutem solutionis vitæ nactus esset, prima illi cura fuit ad Christianæ disciplinæ vigorem adstringere, quod pietatem ante literas à Christiano exigi diceret.

Qua severitate licet multos offenderet, gratus tamen erat Friderico Archiepiscopo, ac primarijs in Collegio viris; quod Gymnasium eo moderatore discipulorum numero, pietatis cultura ad formam Paderbornensium Scholarum efflorescere conspicerent. Eo in munere dum Bremæ versatur Vicelinus, captus prisca pietate, quam Paderbornæ hauserat, petijt ab Hamukone Abbate Abdinghoviano admitti in congregationem, quæ fraternitatis nomine tum celebris erat Paderbornæ apud Abdinghovianos, in quam & receptus est. Tam id grato animo accepit Vicelinus, ut ex consensu Friderici Archiepiscopi sui dono transmiserit Abdinghovianis reliquias D. Willehadi, Anscharij, & Remberti, unaq; librum, quo Divorum istorum res gestæ conscriptæ erant. At Vicelino longè altior mens injecta à Deo ad Apostolicum munus, quam ut intra scholasticos parietes se contineret; quam in rem cum Dithmaro discipulo in Franciam profectus est ad altiora sacrarum literarum studia comprehendenda. At postquam triennio Rudolphum & Anshelmum summos per id tempus Theologos audisset, Bremam cum Dithmaro redit; recusataq; Canonici dignitate in cathedra & Collegio, Magdenburgum se ad Nortbertum Archiepiscopum contulit fama sanctitatis celebrem, ab eoq; confirmatus in Apostolicæ vitæ proposito Sacerdos consecratur. Inde Bremam regressus est ad Adalberonem Archiepiscopum, qui jam anno Mccxiii Friderico successerat, Ejus consilio Vicelinus cum Rudolpho Hildesimensi & Ludolpho Verdensi Canonicis ad Henricum Sclavorum Principem christianum mittitur, quod is jam domitis barbaris operarios in horrida illa vinea expetere cognitus esset. Horum Sacerdotum adventu Principi nihil gratius accidere potuit, à quo Lubecæ excepti, & Ecclesia ea in urbe donati sunt ad excolendos populos. At cum haud multo post morte Henrici Principis omnia turbarentur, ab Adalbe-

Xxxx

rone

rone Archiepiscopo Falderæ ad confinia Sclavorum collocatus est. Ibi peragrando regiones, docendo per vicos & Oppida, brevi totam viciniam ad Christi fidem & baptismatis Sacramenta adduxit. Ad hanc famam Vicelini & prosperos labores accessere Ludolphus, Eppo, Luthmundus, Volekardus, alijque complures e Clero Sacerdotes, ultro se in Apostolici muneris partem offerendo. Per quos viros ostium Evangelij, quod supra 80 annos clausum fuerat, Sclavis aut ad Idololatriam relapsis, aut armis prævalentibus, latè per Sclaviam rursus apertum est: aggregatiq; innumeri Barbarorum ad Ecclesiam Christi; quorum rector ductorq; Vicelinus, inter hæc multis laboribus multisq; periculis perfunctus cum socijs, multis Barbarorum injurijs vexatus, sæpius loco pulsus, & ad mortem quæsitus, demum post 30 annorum labores Aldenburgeris Ecclesiæ Episcopus creatus; quo in munere post quinquennium anno Christi 1154 sanctissime excessit, vivus & post obitum miraculis clarus; quem admodum res ab eo gestas accurate profecutus est Helmoldus presbyter, alijq; Scriptores. Uti verò per Lotharium Imperatorem, cui peracceptus fuit Vicelinus, christiana religio per Sclaviam restituta fuerit, tempori memorandum erit.

Annus Christi 1127.

Honorij II Pont. 3. Lotharij II Reg. 3. Hentici II Ep. Pad. 38. & ultimus.

Adhuc dum Lotharius bellis intestinis involutus, anno sequenti, post celebrata Coloniae Natalicia Christi, Nuringam obsidione incinxit; quod urbs illa Friderico & Conrado, Sueviæ Ducibus, regniq; æmulis, fidem jurasset. Tracta est ad bimestre hæc obsidio opere casso. Quippe cognito civium periculo, Sueviæ Duces cum exercitu in subsidium venire: nec ausus est Lotharius pugnam alex committere, fidem nimirum fallente Bohemo, qui cum copijs suis promiserat se Lothario accessurum. Quare Herbipolim regressus est insequentibus Suevis; ubi sub ipsis mœnibus cum regio milite concursum ad modum singularis certaminis; ex quo militares illas equestrium congressiones, quas posteri Torneamenta dixere, originem traxisse volunt.

Paschatis festum Rex Goslariæ, & Pentecostes Merseburgi peregit: ubi festo Pentecostes Lotharius, quod ad hunc annum retulit Dodechinus, unicam quam habebat filiam Gertrudem Henrico Bojariæ Duci in matrimonium dedit; obtulitq; in dotem Ducatum Saxoniam, & amplissimas, quas habebat opes ac possessiones in Saxonia & Westfalia, quarum magna pars, ut supra retulimus, dote quoq; Richesæ conjugis ad eum pervenerat. Erat Henricus Welfi postremi ejus nominis frater, cognomento Catulus, quod patria lingua Welfum quoque notat, ab alijs etiam superbus appellatus, pater Henrici Leonis celeberrimi ac potentissimi per Germaniam Ducis, ex quo utrumque Ducatum Bojariæ & Saxoniam in hac patris hereditate adiit; licet indigne postulerint alij Imperatores ac Principes quidam, utrumq; Ducatum præter receptum Imperij morem in uno Principe conjungi. Nuptiæ magna Principum frequentia magnaq; celebritate inter Fridbergam & Mcungum in campo genialibus epulis peractæ sunt.

An-

*Dodechin.
Chron.
Hild.
Animal.
Suevia.
Chron.
montis Se-
reni.
Lothari-
us Nu-
renber-
gam ob-
sident.*

*Filiam
suam
Gertru-
dem
Merse-
burgi in
matri-
monium
dat Hen-
rico Du-
ci Baya-
riæ.*

Annus hic confatalis fuit multis Germaniæ Episcopis; morte enim subtrahit Udalric^o Constatiensis, Ebhard^o Argentin. Peroldebertus, seu Petraponti^o Leodiensis, Godeschalc^o Trajectensis, Theodoric^o Monasteriensis Episcopus; sicut hos ordine recenset Dodechin^o; quamquam Leodiensium annales sui Episcopi mortem ad an. 1129 rejiciunt.

Plures
hoc anno
Episcopi
defuncti.

Ac Theodoricus quidem Monasteriensis Episcopus, Comes Win-
ceburgicus ac Lotharij consanguineus, de quo & supra relatum est; vir
à pietate, modestia, & mansuetudine magnopore commendatus in
fastis Monasteriensium. Quæ omnia mirifice exornavit constantia
ejus adversus Schismaticos; quippe qui multorum annorum ærum-
nis & injurijs exagitatus à Burchardo, exclususque ab Episcopatu fer-
ventissime Catholicorum partes est tuitus. Ac licet ex hoc dissidio
æmuli vrbs expugnata exustaque conflagraret; has tamen ruinas ita
ex patrimonio, piorum oblationibus, & bonis Ecclesiæ suæ brevi in
integrum restituit; ut, quod Crantzius scribit, vix ullum Ecclesiæ de-
trimentum senserit. Primus deinde fuit, qui Præmonstrantensium
ordinem magno religionis bono in diocesi introduxit.

Theodo-
rici Ep.
Monast.
laus.

Crantz. lib.
5. Saxon.
c. 41.

Crantzi^o, Tympi^o, Kerfenbrochi^o, Bochorsti^o, aliq; Monasterien-
sium Scriptores Theodorico subrogant Burchardum, à quo urbem
templis & ædificijs reparatam volunt; sed magnopere hos falli dixeris,
quod Burchard^o jam dudum in legatione Constantinopolitana mor-
tuus asseratur ab Ursbergeni. Successor ejus Egbert^o 26 Episcopus ex
Decano Colonienfis Ecclesiæ delectus, qui Valariensem foundationem
anno mox MCCCIX publicis, quas Bolland^o recitat, tabulis confirmavit.

Bolland. in
vita Gode-
fridi Cap-
penb. § XII.

Accedit ad hunc numerum, quos mors hoc anno subtrahit, Hen-
ricus Episcopus Paderbornensis, pridie Idus Octob. defunctus. Diem
hujus mortis consignat Necrologia, Herifienfe, Abdinghovianum,
& Buxtorfianum: annum scriptor Chronici Hildefimensis, Gobelinus,
Crantzi^o, & Trithemi^o; isque trigessimus octavus est, post aditam pos-
sessionem ab Episcopatu. Perhibet quidem Gobelinus Henricum
per XLIV annos administrasse Paderbornensem Ecclesiam; sed is à
primo schismatis anno & ab ipsa consecratione eos numerat, quibus
subtrahendi sunt anni Henrici de Aslo Orthodoxi Episcopi, quem an-
nos quinq; ante hunc Ecclesiam Paderbornensem ab obitu Popponis
gubernasse diximus. Ac licet Henric^o hic Werlensis principio schismati
adhæserit; haud multò post tamen ad Catholicorum partes transijt,
animo inter omnes ærumnas & procellas constanti. Nec satis habuit
per Legatum Pontificis reconciliari, nisi & ipse Romam adiret, ultroq;
se Pontifici ad omnia obsequentem offerret, erroremque schismatis
deinde multis largitionibus in pauperes, & religiosos viros, cum pri-
misque Abdinghovianos Monachos expiaret. Vir indole humanus,
modestus, pius, qui cum Clericis chorum magis, quàm Regis aulam
amavit; eòq; & Cleri disciplina adhuc intra claustrum vixit, & Scho-
læ juventutis florere, & diocesis, bono religionis cultu ac tranquil-

Chron. Hil-
desf. ad hunc
annum.
Gobelin. a-
tat. 6. c. 39.
Crantz. in
Metrop.
Trithem. in
Chron.
Hirfang.
Henrici
Ep. Pa-
derb. obi-
tus.

Xxxx 2 litatis

litatis statu, conservata est. Cetera rerum ab eo gestarum vetustas subtrahit, quæ & locum sepulchri posteris abscondidit.

Sancta
Godefridi
Cap-
penberg.
mors,
cœlesti-
bus eti-
am signis
condeco-
rata.

At memorabili cum primis excessu illustravit hunc annum D. Godefridus Cappenbergensis, quem Idibus Januarij Deus ad immortalem vitam evocavit, primum, ex quo à D. Nortberto Præmonstratensium familiæ adscriptus, Cappenbergensium Canonicorum Præpositus. Is postquam sub exitum anni 1125 cum Ottone fratre Præmonstratum abijisset, sacrisq; istis ordinibus initiatus esset; altero post anno, quo 18 Julij Nortbertum Archiep. introductum diximus, Magdenburgum quoq; à D. Nortberto evocatus. Paruit sanctissimi magistri sui postulato; sed brevi aulæ splendorem ac strepitus pertæsus, petijt remitti Cappenbergam ad quietioris vitæ institutum. Accepto redeundi potestate, in itinere, quo Ilmsladium descebat ad Cœnobium à se in Weteravia conditum cœpit lento morbo confici; ubi cum mira quadam dulcedine & desiderio cœlestis vitæ animum perfundi sentiret, convocatis fratribus petijt sibi ignosci, si quem unquam e suis offendisset. Post omnibus sacris rite provisus placidissima morte innocentis vitæ animam cœlo transmisit. Nec cœlestia signa defuere sanctitatem viri testantia; quippe sub idem tempus nivei splendoris corona ornatus, multaq; luce circumfusus, obtulit se Gerbergæ, sanctimonialium Virginum in Transaquensi Collegio apud Monasterienses Abbatissæ, quæ Ottonis patruj filia erat, ac vivo etiam Godefrido vitæ mutationem prædixerat. Inde Ilmsladij in medio choro sepultus, tumulo supra terram erecto, hodie dum aspicitur; quanquam magna pars sacrorum ossium multis illustrata miraculis Cappenbergam post translata, gemino nunc mausoleo honoretur. Vastatum à Barbaris ac postremò à Suecis sepulchrum, tamen ab omni hostili manu, ut mihi coram aliquando intueri licuit, intactum. Godefridus, quamvis solemnī apothecosi, quod Moguntin⁹ Archiepiscopus sollicitarat aliquando, non sit in Divorum numerum relatus; Fasti interim & Scriptores cum Baronio & Serrario Sancti appellatione exornant; multisq; etiam in locis, cum primisq; in Hispania, à sui ordinis cœtibus festus ejus dies solemnī ritu est habitus. Mirum quot illustrium per Westfaliam familiarum Comites ac nobiles ex utroq; sexu mox ad Godefridi exemplum per contemptionem rerum humanarum se suaq; bona Deo consecrarent; quos inter post Ottonem fratrem, & Juditham conjugem, Beatrix Godefridi soror, Adelheidis Oldenburgensis Comitissæ filia ac Godefridi consanguinea, Henric⁹ Arensbergæ Comes, Hermann⁹ Comes de Are, materq; ejus Hildagundis, & soror Hedwigis, Ludovicus Arnsteinius Comes, unaq; Cuda conjux. Longum ceteros eodem religionis spiritu per id tempus affatos referre. Juditha Godefridi conjux primum ad pedem Cappenbergensis montis, constructo Virginū domicilio, cum Beatrice Godefridi sorore, Adelheide Oldenburgica, alijsq; Virginibus inclusa vixit, sub moderatrice Hedwige sanctissima Virgine, multisque ut fertur, cœlestibus prodigijs illustrata.

Plures
per hoc
tempus
Comites
& Nobi-
les Gode-
fridi ex-
emplum
secuti, re-
ligiosæ
vitæ se
manci-
pant.

ANNALIUM

BERNARDVS I

XVI,

EPISCOPUS PADERBORN.

Annus Christi 1128.

Honorij II Pont. 4.
Lotharij II Reg. 4.
Bernardi I Ep. Pad. 1.

*Dodechi-
mus.
Gobelinus.
Bruschius.
Auctor vi-
tae e Mo-
nachis
Hardehu-
sanis.
Bernar-
dus e no-
bili fami-
lia de O-
fede eli-
gitur à
Clero
Episc.
Paderb.*

Excessu Henrici Antistitis libera cleri electio-
ne subrogatus est Bernardus, eo nomine pri-
mus hujus Ecclesiae Episcopus. Ortus is erat
ex illustri Dynastarum in Ofsedi familia, quae
Osnabrugum inter & Iburgum claram priscae
nobilitatis sedem habebat. Hanc ipsam Lu-
dolphus de Ofede haud multò post, anno vi-
delicet 1174, cum liberos non suscepisset con-
vertit in Monasterium virginum, quale hodieum aspicitur, coli-
turque: in quod tum à Philippo Osnabrugensi Episcopo introductae
sunt Virgines. Fallitur proinde Bruschius, alijque, qui Bernardum e
familia nobilium de Disede deducunt; cum Auctor vitae ejus e Mo-
nachis Hardehusanis ex familia nobilium de Ofede ortum scribat.
Igitur Bernardus vir, qui, praeter familiae splendorem, omnia virtu-
tum ornamenta ad Episcopi munus attulit; quippe à primis annis
traductus ad scholas, & cooptatus in clerum Paderbornensem, mul-
tos jam annos sese doctrinâ, pietate, fervore religionis, vitaeque in-
tegritate commendarat. Hinc postquam ex aula & manu Impera-
toris electio Episcopi ad clerum est traducta, virum hunc in Colle-
gio probatum ac dignissimum selegerunt Canonici, ostenderuntque,
optimum quemque synceris suffragationibus inveniri. Quod res ab
eo laudabiliter per xxxii annos pro Ecclesia sua gestae docebunt, qua-
rum hoc ipso anno primo Episcopatus sui praeclarum initium dedit.

Cum Wi-
dekindo
Comite

Nam cum per id tempus Widekindus Comes Swalenbergen-
sis, Bernardi Episcopi consanguineus, & conjux ejus Luthrudis, ex
heredi-

hereditarijs bonis & heredum consensu cœpissent condere Mona-
sterium ordinis D. Benedicti, sub patrocinio S. Mariæ, quod inde
patrio vocabulo Marienmunster appellatum est: Bernardus Episco-
pus, qui ejus sacri operis hortator semper fuerat apud consanguine-
um Comitem, idem etiam in partem foundationis pari liberalitatis
dono venit, itaque decimis, alijsque bonorum largitionibus auxit,
alter ut Monasterij conditor sit cultus: quod ut foundationis tabulæ,
ita religiosi ejus loci viri ex diversis donationum literis profitentur.
Sed nunc ipsas foundationis tabulas, quæ insignem Bernardi Episcopi
religionem pietatemque spirant, & hæc ipsa planius exponunt, hic
proferamus.

Swalen-
bergenfi
fundat &
dotat
Cœnobi-
um Ma-
rienmün-
ster.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Bernardus divina favente
clementia paderbornensis Episcopus. Quoniam ex divina misericordia tempo-
ralibus bonis fide recta, et pia spe, et sancta charitate Deo oblata æterna bona
comparantur; noverit tam futurorum quam præsentium fidelium Christi
universitas, qualiter Comes Widekindus, vir nobilis et catholicus, nobis pro-
pinqua consanguinitate conjunctus, et uxor ejus Luthrudis nobilis femina Deo
devota, tam necessaria exhortatione ipsorum salutem desiderante, quam spon-
tanea ipsorum voluntate ad cœlestem patriam suspirantes cum consensu hæ-
redum suorum ceperunt in propria sua hereditate fundare Ecclesiam in ho-
norem Dei ac sanctæ genitricis ipsius Mariæ Virginis, insuper et claustrum,
officinas quoque, et omnia claustralia spiritualibus viris, et monastica vitæ
ac conversationis aptissima: Et quia pius semper adiutor est Deus, honeste
incepta perfecta constructione consummarunt, collectisque in ea consilio Eccle-
siæ nostræ Christi pauperibus monastica vitæ personis, quos non solum sum-
mæ perfectionis fama Deo et hominibus, sed et ipsa religionis res et opera
commendant: Abbatiam in eodem Cœnobio liberam, et ab omni secularis
obsequii jure absolutam auxiliante Deo instituerunt, imponentes ei vocabu-
lum sanctæ Mariæ Monasterium. Igitur præbendam fratrum ex propria
hereditate disponentes de libera et Deo digna Abbatis electione hoc decretum
auctoritate Ecclesiastica firma verunt: ut si inter rosas hujus novelle planta-
tionis oliva fructifera excreverit, inter humiles paupertatis martyrio flo-
rentes persona idonea reperta fuerit, summa cum libertate assumatur
sua obedientia ceteris pater præficiendus, et omnino careat ministerialibus,
caveat beneficiatis hominibus, nulla propinquorum dilectione ductus res
Ecclesiæ dilapidet, nihil nisi hospitalitatis et charitatis causa dissipet;
quod si inutiliter res dissipaverit, anathema sit. Si autem Abbas alius quæri
convenerit, ejusdem ordinis pater eligatur: qui si venire contradixerit, consi-
liis et auxiliis nostræ obtineatur Ecclesiæ. Secundum quem religionis teno-
rem Dominus Gerardus primus hujus Ecclesiæ Abbas electus et consecratus
est. Nos igitur circa Dei cultum studium nostris quoque consiliis et auxiliis
promovere cupientes, partemque aliquam in æterna remuneratione habere
desiderantes, quia exhortatio nostra usque adeo processerat, hanc eandem
pauperum

pauperum Christi congregationem decrevimus hoc ordine adjuvari; ut si quis fidelium nostrorum sive liberorum hominum, sive ministerialium Ecclesie nostrae, tactus spiritus sancti inspiratione et visitatione intrinsecus, sive beneficia, sive hereditatem pro aeterna remuneratione minuire sibi, et sanctae Mariae in praedicta Ecclesia conferre voluerit, liberam ex nostra concessione et auctoritate hoc perficiendi habeat potestatem. Quod ut nullius emuli molimine retrahatur, quin omnibus diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, magis gratum efficiatur, exemploque nostri emolumenti Successores nostri ad similia provocentur, praesertim, quia plurimum decoris Ecclesiae nostrae inde provenire praevidemus, quaedam beneficia nobis libera facta in pago Bredenborne sita cum decima ei adherente praedictae Ecclesiae contulimus cum omnibus pertinentiis sive adherentiis, videlicet servis et ancillis, arvis, aedificiis, terris cultis et incultis, viis et invias, exitibus et redditibus, quaesitis et inquirendis, silvis, pratis, pascuis, aquis, piscationibus, molendinis, et omnibus rebus mobilibus et immobilibus, ac ceteris, quae et quomodo nominari possunt utilitatibus, et hac nostrae auctoritatis Episcopalis pagina communi consilio, et unanimi totius Ecclesiae nostrae consensu, pro salute nostra et omnium Fratrum nostrorum Canonicorum et Antecessorum, Successorumque nostrorum aeterna beatitudine proprietavimus. Insuper carratam vini ad sacrificium Domini singulis annis largiti sumus, ita ut quicumque in eadem Ecclesia fuerit Abbas canonice electus, liberam habeat potestatem tenendi, possidendi, et ad honorem Dei et sanctae Ecclesiae, sicut placuerit disponendi. Pro huius benevolentiae gratia et simili per Successores nostros Episcopos, adjuvante Deo, eidem Ecclesiae impofterum exhibenda nostrae petitionis interventu à praedicto Comite Widekindo, quod multi etiam Episcopi et Abbates petebant, obtinimus, ut videlicet eadem Abbatia, sicut dictum est, libera, et ab omni secularis obsequii aliena, Ecclesiae nostrae fraternae charitate devincta in spiritualibus negotiis sit subiecta. Abbas obedientiam Paderbornensi Episcopo faciat. Consecrationem suam et Fratrum suorum ad sacros ordines promovendorum ab Ecclesia nostra expectet: ad synodum, et alios spirituales conventus invitante Episcopo familiariter veniat, et per impensam Episcopi ei familiariter exhibitam cum decore procedens conventui deserviat. Iudicia approbanda una cum Ecclesia nostra admittat, reprobanda contemnat; denique consolationes et consilia in suis causis interveniat. Postremo omnia spiritualia tam ipse, quam Fratres ipsius tanquam filii pie matris ubera sugentes petant et accipiant; ut et nos orationum et elemosinarum ipsorum, et ipsi nostrarum in Christo jugiter sint participes. Ad hunc Fraternitatis in Christo amorem confirmandum statuimus, ut si quando visitationis seu exhortationis gratia ad locum advenerit Episcopus, portio praebenda, quae uni ex Fratribus provenire poterit, ei proponatur, ut ex hac devotione in Domino gaudens Episcopus de sua abundantia inspirante Deo Fratrum si quando possit, vel quomodo possit, supplere cogitet inopiam. De electione autem Advocati, qui in rebus Ecclesiae quaesitis et quaerendis sive defendendis

defende
dekind
gant in
esse nor
nistrar
gigen
umque
patroci
tia ten
remun
dekind
perpetu
propria
tem re
bargen
co Pad
tus, Es
quam
XVIII

mus A
religio
Deo a
ckenb
mare
paret.
ckenb
anno
cipes,
& qu
auxit
nis ac
scopa
tate o
Ercke
boldu
Succo
Bern

giosu
terni
Saxo
minu

defendendis seculari lege sollicitus sit, hoc statuimus: ut si in cognatione *Widkindi* Comitis idoneam et sibi placentem personam invenerint, ipsam eligant in Advocatum, donantes ei beneficium, honorem videlicet, quo major esse non potest, fraternitatem suam in Christo, et orationes, et si digne administraverit officium suum, eternam remunerationem. Si vero rapax et negligens exstiterit, sine dilatione amotus careat et officio et honore concesso, aliumque sibi Ecclesia ubi voluerit, et quem voluerit provideat, qui petitione et patrocinio Paderbornensis Episcopi regali bono investatur, et secundum justitiam tenorem utilitati fratrum defensionis vires non subtrahat, et eternam remunerationem, quod nihil est felicius, accipiat. Et ut hac traditio, et *Widkindi* Comitis, et heredum suorum rata atque inconcussa permaneat in perpetuum, hanc auctoritatis nostrae paginam inde conscribi, manuque nostra propria confirmantes sigilli nostri impressione iussimus insigniri. Huius autem rei facto interfuit *Sivwardus* Mindensis Episcopus, *Sichardus* Osnaburgensis Episcopus, et Dominus *Erckenbertus* Corbeiensis Abbas, *Hammuco* Paderbornensis Abbas, *Gerardus* primus Abbas huius loci, *Wino* praepositus, *Esic* praepositus: *Widkindus* Comes, *Bernardus*, *Hermannus*, et alii quamplures. Actum Anno Incarnationis Dominicae MCXXVIII. XVIII Calendas Septembris.

In hoc Episcoporum & Comitum congressu introductus primus Abbas *Gerhardus*, Monasteriumque illud, quod adhuc flore religionis, ac magno Episcopatus ornamento bonoque conspicitur, Deo ac B. Virgini consecratum est. Quantum verò ex praesentia *Erckenberti* Corbeiensis, & *Hamuconis* Abdinghoviani Abbatum aestimare fas erit, Monasterium hoc utriusque aut alterius Colonia apparet. Sed nec multum ab hoc congressu Episcoporum superstes *Erckenbertus* (quem Abbas factorum montis sereni scriptor hoc ipso anno obijisse tradit) Praesul magnae auctoritatis apud Reges & Principes, qui & Coenobium religiosa disciplina florentissimum habuit, & quod superum largitione consequi solet, multis possessionibus auxit: quas inter Castrum Itere cum omnibus praedijs amplisque bonis adjecit; fautoremque egregium habuit, sub hac ipsa initia Episcopatus, *Bernardum* Episcopum nostrum, à quo pontificali auctoritate omnia haec secundum legem Angariorum, ut tabulae habent, *Erckenberto* Coenobioque confirmata sunt. Testes adscripti *Reinboldus* Comes, *Conradus* Comes de Eberstein, ac *Poppo* Comes. Successorem nactus est *Erckenbertus* Volckmarum Abbatem, quem *Bernardus* Episcopus pari benevolentia amoreque complexus est.

Celebris eo tempore per *Marquardum* & *Erckenbertum*, religiosissimos Corbeiensium Abbates, est instituta congregatio Fraternitatis, eaque sub patrocinio D. Viti martyris longe lateque per Saxoniam & Aquilonares provincias diffusa: in quam ex omni hominum ordine certatim quique sua nomina dedere; eo cumprimis

Yyyy

fine, Corbei.

ensibus
instituta
congre-
gatio.

fine, ut morientium securitati solatioque post obitum consuleretur; quemadmodum hoc in Corbeiensium monumentis reperio. Leges, in quas conventum, hæc fuere. Admissus solidum unum pendat, & in festo D. Viti Corbeia, aut etiam quocunque alio in loco hæc congregatio instituta fuerit, sacra frequentet. Quidquid liberè oblatum fuerit, in pauperes erogetur, qui eo die pascentur. Obitus dies renunciatur, mittanturque III solidi, ex quibus per xxx dies erogatio in pauperes fiat. Sacerdotes ac Monachi tenebuntur ex hoc pro foedere sacrificium offerre pro defuncti anima, ceteri divinis interesse, & preces pro defuncto persolvere. Demum nomina defunctorum in certas tabulas referentur, ut eorum memoria reperatur.

Annus Christi 1129.

Honorij II Pont. 5.

Lotharij II Reg. 5.

Bernardi I Ep. Pad. 2.

Orsberg.
Chron.
Hild.
Dodechin.
Triethem.
Histor. Ba-
var.
Chron.
montis se-
reni.
Brouwer in
Ann. Tre-
vir.
Otto Fri-
sing. lib. 7.
Conradus
dux Sueviae
Imperi-
um tur-
bat.
* Modyti.

Valuere hæc maxime per Saxoniam, Lothario Imperatore, quo- cum prisca Imperatorum pietas & religio, post turbulenta utriusque Henrici Imperatoris tempora tanquam ex exilio redire visa est; seu ut quidam Saxonum scriptor memorat, *veritas de terra orta, et iustitia de caelo prospexit*. Sed bono quoque Regi adhuc cum Friderico & Conrado æmulis luctandum erat. Ausus est interim Conrado Ducatum Franconia, quem Henricus Imperator illi dederat, eripere, & Her- bipolensi Episcopo suo reddere. Inde Spiram denuo aggressus est ex prioris anni obsidione; quod Friderico & Conrado hostibus suis hæreret, & post datos oblides fidem violasset. Iram præterea Lotharij accendit, quod Conradus, relicto Friderico fratre ad extrahendum in Germaniam bellum, ipse in Italiam ad turbandas istic res transenderat, & * MODOCHÆ sumpta Regni corona, pleraq; Lombardiae civitates in suam factionem traxisset, novo Imperij turbamento. Qua super re questus Lotharius cum Episcopis & Principibus Imperij, commovit Moguntinum, Trevirensē, & Magdenburgensem Archiepiscopos, ut in Conradum, turbatorem Imperij, anathematis sententiam pronunciarent. Quam in rem Rex sub initium Junij frequentissima Principum comitia Goslariae habuit; quibus & Bernardus Episcopus noster interfuit. Ut verò ceterorum præsentia hætenus nondum patefacta cognoscatur, operæ pretium erit Lotharij tabulas, Friderico Palatino eo in conventu datas, proferre, quas recens Ferdinando Episcopo nostro submisit Joachimus Maderus, vir antiquitatum studiosissimus.

In nomine sanctæ et individua Trinitatis. Lotharius tertius, divina favente clementia Romanorum Rex. Notum facimus omnibus, quod Fridericus Palatinus de Putelendorff, cum consensu Agnetæ uxoris suæ, et Friderici

rici filii sui, vendidit Gevehardo de Lochtenem hereditatem suam, videlicet totam cartem Abbenrod dictam, in pago Hartingo, sitam in Ducatu Ducis Henrici, cum omnibus attinentiis, agris, silvis, pratis, pascuis, aquis aquarumque decursibus, viis, in viis, exitibus et redditibus, ad hæc quæsitis, et futuris temporibus inquirendis, cum omni utilitate exinde quovis modo percipienda: hac interposita ratione, ut prædictus Gevehardus in posterum liberam et plenam de bonis istis statuendi, vendendi, commutandi, donandi, vel successoribus suis relinquendi, et quidquid ipsis placuerit, de iis faciendi, habeant facultatem. Postquam igitur præterlapso tempore prædictus Fridericus Palatinus defunctus est, Agnes uxor sua, et Fridericus filius suus in nostra presentia hanc emtionem et cessionem prædicto Gevehardo recognoverunt, et eam cum consensu Ludovici de Wippere, sub cuius mundibardio erant constituti, confirmarunt. Nos vero, exigente illud iustitia, nostraque benevolentia, propter fidele servitium ejus, et multorum intercessionem fidelium nostrorum, illud auctoritate regia nostra stabilivimus et confirmavimus. Ut igitur nemo in posterum et sempiternis temporibus factum illud immutare audeat, sive præsumat convellere, hanc literam conscribi, et sigillo nostro confirmari iussimus. Hujus rei testes sunt Archiepiscopi, Moguntinus Adelbertus, Adelbertus Bremensis, Norbertus Magdeburgensis, Conradus Saltzburgerensis: Episcopi, Bertoldus Hildenesheimensis, Sigewardus Mindenensis, Ecbertus Monasteriensis, Bernhardus Paderbornensis, Udo Citizensis, Meingotus Mersburgensis. De Laicis, Fredericus Palatinus, Comes de Somerischenberg, Hermandt Landgravius, Conradus Marchio, Adelbertus Marchio, Comes Sifridus de Homburg, Udo, Ludovicus, Conradus de Plötzke, Burcardus de Lucca, Burcardus de Werdere, Albertus de Wernigerod, Ludolfus de Valckenstide, Henricus Wiperti, Wilekindus de Sualenberg, Burcardus de Cunradesberge, Wernerus de Veltheim, Marquardus de Ordio, Conradus de Eikstede, Gero de Stockhunske, Ekehardus de Wegenlewe, Wernerus de Quenstede, Hermannus et Otto Milonis. De ministerialibus et servis Ludolfus de Dalem, Villerus, Odalricus, Ludericus, Volcwardus, Theoderici ambo de Tingelstede, Arnoldus de Anderbik, Theodericus de Hessenem, et Gerhardus, et alij plures, qui hoc audierunt, et viderunt.

Signum Domni Lotharii tertii Dei gratia Romanorum Regis invictissimi.

Ego Thiemarus Regis Notarius ad vicem Adelberti Archicancellarij recognovi. Datum Id. Junij. anno Incarnationis Dominice 1129 Indictione VII anno II regni Lotharii III Romanorum Regis IV. Actum Goslarie in Dei nomine Amen.

Yyyy 2

Spira

Spira Lo-
thario se
dedit.

Spira subinde longâ obsidione, quæ ab Idibus Julij in hyemem trahebatur, fameque & desperatione subsidij ad extrema malorum deducta, Regis clementiam implorat, & Moguntini Archiepiscopi precibus perduellionis veniam impetrat. Quare Calendis Januarij Rex victor urbem ingressus, cives denuo Sacramentum dicere jussit, & Sigefridum Episcopum recipere. Spirensium exemplo Nuremberga, ceteræque urbes se Lothario Regi submisere.

Bernar-
dus Ep.
jura &
privilegia
Abding-
hov. con-
firmat.

Inter hæc Episcopi libere per Saxoniam collapsæ religionis jura ac disciplinam restaurant; quod cum Lothario Rege aurea Caroli M. & Ottonum tempora redire visa. Et Bernardus Episcopus noster, postquam, lustrata diœcesi, omnia rite composuisset, vernalem, sub exitum quadragesimæ, synodum cleri pro recepto more habuit; sub quod tempus Hamuconi Abbati, & Cœnobio Abdinghovia- no omnia jura & privilegia ac bona Paderbornæ, magno religionis fervore, confirmat: quam in rem hic tabulas proferre libuit.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Bernhardus Dei gratia Patherbrunnensis Ecclesie humilis minister. Quia habundante iniquitate multorum caritas refrigescit, et Ecclesiarum jura disturbantium et bona diripientium malicia et insolentia ubique invalescit, Episcopalis auctoritatis et defensionis subiectis conferre subsidium, credite, dispensationis nos ammonet officium. Unde omnium fidelium Christi tam presentium quam futurorum noverit universitas, qualiter nos divini amoris instinctu, venerabilisque Abbatis Hamukonis Ecclesie beatorum Apostolorum Petri et Pauli, quæ in prenominati civitate sita est, et fratrum suorum, aliorumque fidelium nostrorum interventu talia bona, qualia eidem Ecclesie liberalitate Regum, largitione Principum, concessione Pontificum, oblatione fidelium delegata sunt in Ecclesiam, ban- nis, decimis, curtis, mansis, areis, edificiis, mancipiis, novalibus, aliisque rebus majoribus et minoribus, mobilibus et immobilibus, et quæ diversi Abbates ipsius Ecclesie diversis temporibus sua suorumque fratrum instantia et industria, precariando, comparando, commutando legitime acquisierunt, nostra pontificali auctoritate et banno stabilimus et confirmamus; ea videlicet ratione, ut prenominatus Abbas cum suis fratribus, eorumque Successores ea cum omnibus suis appendiciis, acquisitis, seu acquirendis libere et quiete possideant, et quæ communi consilio de eis rationabiliter disposuerint, ad utilitatem et dignitatem Ecclesie sue cum consilio, et testimonio Episcopi legaliter faciant, fratribus autem licentiam eligendi Abbatem vita et moribus idoneum concessam, animarumque curam, et sepulturam tam de Ecclesie ipsius indigenis, quam cum eis habitantibus advenis salva Ecclesie nostre auctoritate, ei parvochiani presbyteri canonica justitia firmam et ratam nihilominus permanere decernimus, et ab omni hominum invasione, direptione, exactio- ne ipsis eorumque rebus possessis, seu possidendis, Ecclesiastice pacis tranquillitatem, et nostre pontificalis tuitionis securitatem impendimus. Quicumque ergo hec fraudu- lenter violare vel violenter annullare presumpserit, anathemate feriatur, et si non felociter respuerit cum diabolo et atrocissimis pompis ejus gehenne ignibus damnan- dus à sancte Ecclesie gremio omniumque fidelium consortio expellatur. Cunctis au-

tem

tem in eodem monasterio per iter discipline regularis gradientibus gratiam celestis perseverandi instantiam, et perfectionis usque ad finem victoriam conferat, que ipso- rum intercessionibus quietis et utilitatis sue auctores et provisos fructu laborum suo- rum in aeterna gloria participari concedat. Testes hujus rei sunt Wino prepositus, Bernhardus Decanus, Conradus prepositus, Reinbertus, Elicus, Gernand, et reliqui omnes Canonici: layci vero liberi homines VVidekindus de Sualenberg, Bernhardus de Lippia, et frater ejus Herimannus, Othelric, Thietmar, Volkmar, Bernhard, Hein- ric, Luidold, Manegold, Henric, fratres, Ecbrath, Altman, Adelbrath, Ansbalm, Bernhard, Sibrath, VVinand, Godescalc, Sigebodo. VVelzico, VVizo, Rother, Thancmar, Thiederich, et alii multi. Data Paderbrunnen III Idus Aprilis in cena Domini, anno Incarnationis ejus MCXXVIII Indictione VII. regnante Lotha- rio Rege regni ejus anno V. Episcopatus nostri secundo.

Pari religionis studio Egbertus Monasteriensis Episcopus pu- blicis literis ratam habuit Valarensis foundationem, ab Ottone D. Godefrido factam; probatque ut pio instituto D. Augustini Cano- nici istic ex familia Præmonstratensium religiosam perpetuò vitam agant sub Præposito, quem Episcopus sua etiam auctoritate introdu- cat. Literæ multorum Canonorum, Comitum, & Ministerialium consignatæ leguntur apud Bollandum in vita D. Godefridi: & quod adhuc usu valuit, Egbertus se Mimigardevordensem Episcopum in- scribit. Et quantum non Saxonia Orientalis illustrata formataque ad veterem cleri, populique disciplinam per D. Nortbertum Magden- burgensem Archiepiscopum? à quo hoc anno Magdenburgum in- troducti sunt ejus ordinis religiosi Canonici, submoti è templo B. Virginis Clericis vitæ solutionis. Sed, quæ omnium Sanctorum fuit, patientiâ est exercitus; dum enim pellices exturbat, clericos sibi ho- stes: dum polluta templa & altaria repurgat, cives expertus rebelles; à quibus cum Misnensi, & Havelbergensi Episcopo, & Præposito Cathedralis Ecclesiæ in suo Monasterio est obsessus: quem mira Dei providentia ex sævientium civium manibus extraxit. Nec impune fecere id cives, censuris Ecclesiæ à Nortberto perstricti, & Lotharii au- ctoritate ad obsequium deducti. Acerrimus quippe juris Ecclesiasti- ci & libertatis vindex Lotharius, qui hoc ipso anno Giselbertum Tra- jectensem capite plecti jussit, quod Trajectensem Ecclesiam spolijs & injurijs vexasset.

Bollandus
in vita S.
Godefridi.

D. Nort-
bertus à
perverfis
Clericis
& civibus
patitur.
Chron.
montis se-
reni.

Chron. stil-
def.
Chron.
Gozecen.
Dodechin.

Annus Christi 1130.

Innocentij II Pont. 1.
Lotharij II Regis 6.
Bernardi I Ep. Pad. 3.

At nunc sequitur annus MCXXX, quo Ecclesia in ipso capite sau- ciata, & schismate divelli cæpit. Mortuo enim Honorio Pontifice, xvi Calendas Martij, major meliorque pars Cardinalium & Episco- rum eodem die elegit Innocentium II, patria Romanum. Huic ab alia

Ursberg.
Otto Fri-
sing.
Dodechin.
Robertus de
monte.

Baronum
alique.
Schisma
in Eccle-
sia post
mortem
Honorij.

Pax in
Imperio,
hostibus
sibi opera
D. Bern-
nardi
concilia-
tis.

Ursberg, de
Lothario.
Truthem. in
chron. Hir-
saug.

Bernard.
Wuttius in
chron. Leis-
born.
Leisbor-
nensium
Sancti-
moniali-
um mo-
nasteri-
um ab
Egberto
Ep. Mo-
nast. tra-
ditur vi-
ris religi-
osis è D.
Benedicti
familia.

Confir-
mantur
ab Archi-
ep. Mo-
gunt. ju-
ra Cœ-

alia factione pravorum Cardinalium objectus Petrus Leonis, di-
ctusque Anacletus II, potentissimi civis Romani filius, homo macu-
losus, quem D. Bernardus indignum scribit, cui ne unius quidem
vici cura committi debeat; quique adversus Catholicum à Catho-
licis canonice electum ausus sit locum sanctum armis & pecunia
invadere, nullo unquam vitæ virtutumque merito commendatus.
Alius longe Innocentius, in quo omnia virtutum Pontificalium or-
namenta concurrebant. Innocentij causam suscepere Lotharius
Germania, Ludovicus Franciæ, & Henricus Angliæ, Reges. Tuba hu-
jus patrocini D. Bernardus. Pro Petro Leonis steterat factiosi Romani
& Rogerius Dux Apuliæ; quorum sententia oppressus Innocentius
in Galliam abiit. Sed eo major tranquillitas in Imperio exorta. Nam,
ut Abbas Ursbergensis memorat, per id tempus Bambergæ in con-
ventu Principum D. Bernardus, cujus tum summa erat ob sanctimo-
niam vitæ auctoritas apud Reges & Principes, Fridericum & Con-
radum Sueviæ Duces hætenus infestos Regni æmulos Lothario
Imperatori reconciliavit. Quam in rem multum contulit Henrici
Bavariæ Ducis ac generi Regis studium ac potentia, qui per Bavariam
superioremq; Germaniam prævalentibus armis dominabatur. Tum
& Fridericus Colonienfis Archiepiscopus, qui triennium cum Lo-
thario Rege inimicitias gesserat, in gratiam redijt. Ita bellis civilibus
compressis, omnia Lothario Regi ad votum & potentiam accessere.

Nec aliud fuit Episcoporum per Saxoniam studium, quàm ubi-
que religionem, præclaris institutis & exemplis firmare: è quorum
numero Egbertus Monasteriensis Episcopus, clarus ea tempestate
præful, ac D. Bernardo familiaris carusque, Leisbornense Monasteri-
um in meliorem formam deduxit. Vetus quidem illud Sanctimo-
nialium Virginum Collegium, à Carolo M. in fundo Botonis præ-
stantissimi & potentissimi viri conditum, cui & Caroli M. Rotfeh-
windam sororem, aut certe consanguineam primam Abbatisfam im-
positam volunt; at postquam cum labentibus annis simul prolapsa
disciplina Virginum conspecta, & quæ pauca supererant Virgines dis-
solutæ viverent, Egbertus Episcopus, impetrata ad id Apostolica pote-
state, convertit in Cœnobium religiosorum virorum, introductis
Monachis è D. Benedicti familia. Primum eis Abbatem præfecit Bâl-
duinum, virum religione & doctrina præstantem, quem & 12 Calend.
April. in templo Virginum Freckenhostensium consecravit. Tanto id
bono diæcesis factum est, quàm præclari postea viri ex illo Cœnobio
prodire, & in hæc usque tempora florem religiosæ vitæ deduxere.

Haud dissimili religionis proferendæ studio Adelbertus, Mo-
guntinus Archiepiscopus ac Metropolitanus Ecclesiæ nostræ, rogatu
Bernardi Episcopi nostri, Cœnobij Mariæ Virginis, quod anno su-
periori conditum diximus, jura ac privilegia pontificali auctoritate
roboravit: testes hæc tabulæ.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Ego Adelbertus Dei gratia Moguntinus nobis
 Archiepiscopus, & Apostolica sedis legatus. Notum facio omnibus tam futuri quam presentis Mariæ-
 temporis Christi fidelibus, qualiter annuente & concedente venerabili fratre nostro Pader-
 burnensi Episcopo Bernhardo, Widekindus Comes fundavit Ecclesiam in sua propria heredi-
 tate in honorem Dei & sanctæ genitricis Mariæ. Itemque propria hereditate dotavit eam
 collectis in ea fratribus monasticæ professionis ad serviendum Deo & sanctæ Mariæ, pro salute
 animæ suæ & antecessorum suorum, & pro universa Ecclesia Catholica. Item liberam fecit
 eandem Ecclesiam suam, ita ut sit ab omni subjectione absoluta, nisi quod in spiritualibus tan-
 tum querendis, accipiendis, & disponendis Paderburnensi Episcopo & Ecclesie suæ sit subiecta.
 Item liberam habeat electionem in eligendo spirituali patre, in eligendo advocato, qui eis sit
 necessarius, et non gravis. Hanc etiam concessionem habeat ab Episcopo Paderburnensi cum
 consensu totius Ecclesie suæ, ut si quis vel liberorum hominum, vel Ministerialium Paderbur-
 nensis Ecclesie de rebus suis, siue de beneficio suo aterna retributionis amore sibi minuire,
 vel illi quippiam conferre voluerit ad ampliandam rem fratrum, hoc licitum sit et ratum, &
 perpetuo maneat inconvulsum. Et nos igitur præfati patris nostri piam concessionem testa-
 menti auctoritate ab ipso stabilitam, et sigillo ejus communiter approbantes, bonæque volun-
 tatis ac meriti ipsius participes fore desiderantes, presentis pagine seriem conscribi, & sigilli
 nostri impressione precepimus consignari, sub perpetuo anathemate Omnipotentis Dei Patris &
 Filii & Spiritus sancti, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & Domni Pape Honorii, &
 nostro interdixentes, ne quis eam dolo vel ullo ingenio impetere, aut infringere audeat, sed
 dum vitæ hujus tempus volutur, rata & inconvulsa permaneat. Testes fuere Præpositus
 de Frideslarie, Godeboldus Præpositus de Jecheburch, Heinricus Præpositus de Heilegestat, Go-
 decalcus Comes, Ernestus, & frater ejus Lambertus, & alii quam plures, qui viderunt, & au-
 diverunt. Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis MCXXX, Indictione octava, regnante
 Lothario secundo anno regni ejus *septimo. Datum Frideslarie, XII Calendas Julii feliciter
 Amen. *annus sex-
 tus est.

Ad hunc quoque modum Bernardus Episcopus noster totus
 fuit in alijs religiosorum virorum Cœnobijs fovendis augendisque,
 quod & literæ testantur, quibus hoc anno Abdinghovanis Cœnobi-
 tis extra muros civitatis nova largitione bona in Nethefungen & Ar-
 lon adjecit, brevi cum Egberto Monasteriensis Episcopo à privatis ad
 publicas regni curas à Lothario Rege avocandus.

Annus Christi 1131.

Innocentij II Pont. 2.

Lotharij II Regis 7.

Bernardi I Ep. Pad. 4.

Postquam anno superiori Innocentius Pontifex in Gallias per-
 venerat, Claromonti, quod præter ceteros Otto etiam Frisingensis
 tradit, concilium Episcoporum indixit, ad turbatæ Ecclesiæ & schis-
 matis vulnus perfanandum; ad quod Lotharius haud secus, quàm
 Henricus Angliæ Rex suos legatos præmisit, Conradum Saltzbur-
 gensem atque Egbertum Monasteriensem, Episcopos, per quos In-
 nocentium in Germaniam invitavit, nihil honoris auxilijque præ-
 termittens erga Pontificem, quod à Rege Galliæ & Angliæ defe-
 rebatur. Inde celebrato Gandershemij Natali Christi, per initia hu-
 jus anni MCXXXI è Saxonia ad Rhenum transijt; & cum didicisset Pon-
 tificem ad se venire, ipse cum omnibus Regni Principibus, Archiepi-
 scopis,

Otto Fri-
 sing. lib. 7.
 c. 18.
 Dodechin.
 Chron. Hil-
 desf.
 Chron. mon-
 ast. seren.
 Truhem.
 Lotharij
 Rex Leo-
 dij ab In-
 nocentio
 corona-
 tur.

scopis, Episcopis, Ducibus, Marchionibus, Palatinis, & flore nobilitatis Germaniæ Leodium obviam progressus, xi Calend. Aprilis honorificentissimè excepit. Rursumque Pontifex in corona xxxii Episcoporum, liii Abbatum & magna procerum multitudine Regi & Richezæ Reginæ diadema imposuit. Peracta est hæc celebritas in Basilica Cathedrali D. Lamberti, quæ per id tempus, & numero, & dignitate Canonorum adeo floruisse perhibetur, ut ix Regum, xiv Ducum, xxix Comitum, ac vii Baronum, aliorumque nobilium filios censuerit. Eo igitur in conventu Episcoporum Germaniæ Saxonique, qui in Quadragesima præsentē Lothario Rege agebatur, damnata sunt acta Petri Leonis, atque ipse pseudopontifex anathemate percussus. Post quæ Lotharius Rex Pontifici omne subsidium & operam promisit adversus pseudopontificem. At cum investituras ausus est repetere Rex à Pontifice, haud leviter conturbati sunt Romani. Verum eam petitionem D. Bernardus, qui magna auctoritate pollebat, facile discussit, persuasitque ne veterem litem tanto labore compositam novo Ecclesiæ turbamento resuscitaret. Duos enim sanctissimos viros istic præsentē habuit Lotharius Rex, D. Bernardum & Nortbertum, quos in arduis rebus sibi arbitros esse voluit, quorum iudicijs conscientiam suam permisit. Delecti præterea præstantissimi Episcopi, aulæ Consiliarii; quos inter & Bernardus Paderbornensis Episcopus noster, præclare tum etiam de Innocentio Pontifice meritis, cujus rei gratia postea Romæ, ut referemus, Rationalis usu donatus.

Accessit ad hunc quoque conventum Bernardus Hildesimensis Episcopus, vir per id tempus inter Saxoniam Episcopos præstans. Is cum D. Nortberto Innocentium adiit, oblatoque libello, quo vita D. Godehardi, & illustria miracula sanctitatem ejus testantia exposita erant, publico illum Pontificis & Episcoporum iudicio in Divorum numerum referri petijt. Quæ causa ex hoc conventu in synodum Bremensem rejecta est, in quo apotheosis illa mense Octobri decreta est; ut multis hæc auctor ad vitam D. Godehardi retulit: fallique comperti sunt, qui Rhemensē synodum ante Leodiensē collocant, quod & à Browero observatum est.

Soluta Leodiensē conventu, in quo & in clericos concubinis foedatos severis poenis animadversum est, D. Bernardus Innocentium Pontificem Clarevallem deduxit, spectandamque obtulit Monasterij, sive sanctissimæ vitæ disciplinam, & modestiam Monachorum. Pontifex subinde cum Bernardo ad Rhemensē synodum 14 Novembris indictam profectus; ad quam ex diversis nationibus convenēre Episcopi; interque hos Nortbertus & Bernardus Hildesimensis Episcopus cum Ecclesiæ suæ Sacerdotibus, apotheosin D. Godehardi sollicitando. Ac postquam in senatu Patrum acta omnia, quibus

Bernardus Ep.
Pad. inter
aulæ
Consilia-
rios à Lo-
thario ad-
sciscitur.
Appendix
ad vitam
S. Godehar-
di de Cano-
nizat.
Brower.
in notis.
Agitur in
conventu
Leodiens-
i ut D.
Gode-
hardus in
Divorum
nume-
rum refe-
ratur.
Quod
post in
conventu
Rhemen-
si factum.
Vita D.
Bernardi,

bus apothecosis D. Godehardi petebatur, diligentissime sunt expensa, una omnium Episcoporum sententia cœlitum numero est adscriptus; id quod Innocentij diplomate mox confirmatum. Quare magno totius Saxonie triumpho magnoque populi concursu in Westfalia ossa humo levata, & publicæ venerationi exposita: miraculis deinde ad Divi cultum tota Germania illustrata.

Lotharius Rex à conventu Leodiensi cum Matthæo Albanensi Legato, & magna procerum Regni pompa Trevirim discessit, ut solemni ritu istic latissimum Paschatis diem coleret. Transitum inde cum eodem Apostolico Legato Moguntiam fecit; ubi provincialem synodum convocavit Adelbertus Archiepiscopus, eiq; præfedit Matthæus Albanensis Episcopus Apostolicæ sedis Legatus cum ipso Archiepiscopo, præsentem Lothario Rege, Ottone Bambergensi, Buggone Wormatiensi, Sifrido Spirensi, Embrichone Herbipolensi, Augustano, Eystadensi, Hildesimensi, pluribusque alijs Episcopis, ut vetus auctor scribit, quibus & Bernardum Episcopum Paderbornensem tanquam provincialem ejus metropolis comprehenderis. Ea in synodo Bruno Argentinenfis à clero & populo accusatus, quod per vim sibi obtrusus esset; quare Episcopatu se abdicare coactus. Haud dissimile justitiæ exemplum in Hermannum Wirceburgensem Comitem ipsius Lotharij consanguineum editum. Occiderat is Burchardum Locheimium, fidum Regis Consiliarium, fraude circumventum. Ob id facinus ad judicium postulatus, à Rege proscriptus, exutusque Comitatu; castrum, quod in abrupto diœcesis Hildesimensis monte conspicitur, expugnatum funditusque eversum; Comitatus ejus Ludowico Comiti Regine consanguineo donatus. Bellum deinde Lotharius, vindex justitiæ, ab Rheno in Saxoniam regressus, adversus Danos collecto exercitu suscepit, ob Kanuti Sclavorum Regis necem. Hunc enim Erici Danie Regis filium, ob egregias virtutes, Lotharius, post interemptos Henrici Sclavorum Christiani Principis degeneres filios, Wentepoldum & Kanutum, Obotritorum & Sclavorum Regem dixerat. Et is opera Vicelini, quocum illi magna familiaritas fuerat, subsidioque aliorum Sacerdotum, quos Vicelinus introduxerat, Christi religionem per Nortalbingiam ceterasque Sclaviæ regiones prope restituerat; cum ante non nisi uno in Lubecensi Comitatu Christi religio coleretur. Inter hos felices progressus Kanutus optimus Rex à patru Nicolai Regis Danorum filio Magno, perfidè interficitur. Quam necem adeo acerbè sensit Lotharius Rex, ut concitâ totâ Saxonîa in Danos moveret, cui Bardewici occurrit Vicelinus, salutatoque Rege & Regina Richesa, opem pro libertate christianæ religionis implorat; consiliumque dedit castrum in monte Sigeberg construendi, cujus præsidio Christiani adversus Barbaros tuti essent. Inde Lotharius Sclawicum progressus ad Danorum fines.

Z z z z

Dani

Alta Concilii Rhe-
mens, tom. X
concil. Reg.
Sirmund.
Baronius.
Vita D.
North.
Brovver. l.
13, annal.
Trevir.
Dodechin.
Chron. Ma-
gunt.
Serrarius.

Dodechin.
Chron. Hil-
des.
Chron. Go-
tense.
Chron. mon-
tis Sereni.
Trithem.

Helmold, l.
1, c. 50.
Albertus
Staden.
Chron.
Sclav. c. 17.
Lotharij
expedi-
tio adver-
sus Scla-
vos.

Dani ad conspectum Teutonici exercitus terri, cum praelio non auderent congregi, auro in pœnam dato, & fœdere cum Lothario transegere. Lotharius ut Christianorum securitati prospiceret, castrum Sigeberg in Waginorum terra construit, & præsidio firmat: templo ad pedem montis condito, cui sex oppida, & amplas possessiones adjecit. Nova hæc congregatio Sacerdotum, structuraque Vicelino commissa à Rege. Idem Lubecæ fecit Rex, severeque Pribislavo, ceterisque Sclavorum Principibus mandat, liberam ut relinquunt Sacerdotibus & populo christianam religionem; secus si fecerint, se ferro, & igne ulturum perfidiam. Nec, eo Imperatore, se deinceps commovere ausi Sclavi. Vicelino præterea Apostolico viro rotius Sclavicæ gentis cura à Rege commendata; quam ille magno deinde Evangelij fructu inter multas ærumnas ad Christi sacra perduxit, ut multis narrant Septentrionalium rerum Scriptores, à quibus etiam ob res inter Barbaros præclarè gestas magnus earum regionum Pontifex appellatur. Vel eò hæc à nobis commemoranda, quòd Vicelinus è scholis & clero Paderbornensi à Deo ad hoc Apostolicum munus evocatus. His salubriter constitutis Lotharius in Saxoniam reduxit exercitum ad hiberna.

E Saxoniæ Episcopis hic annus morte subtrahit Egbertum Monasteriensem Episcopum, virum Lothario Regi à prudentia & pietate percarum, à D. Bernardo inter sanctissimos ejus temporis Episcopos commendatus. Præter ea, quæ in publicis ab eo gesta retulimus, majorem Basilicam sub Theodorico exultam, plumbo texit: multaque ex ruinis illius incendij ab eo reparata sunt, quibus pristinus templi nitor, clero vitæ integritas, Cœnobijs disciplina restituta est. Ille ut Leisbornense Cœnobium ad meliorem formam reduxit, ita vagas post incendium virgines Sanctimoniales ex Monasterio in urbe trans aquas hærentes apud consanguineos anathematis pœna retraxit ad claustrum. Gesto per quinque annos Episcopatu, Colonia circa festa Natalitia obiit. Corpus Monasterium transvectum, conditumque in Basilica. Successor ei cleri electione datus Wernherus Halberstadiensis Canonicus, consanguineus S. Annonis Archiepiscopi, ut auctor chronici Montis sereni scribit.

Annus Christi 1132.

Innocentij II Pont. 3.

Lotharij II Reg. 8.

Bernardi Ep. Pad. 5.

Jam ante Egbertum 8 Calend. Novemb. seu ut alij 25 Augusti, ipse Colonienſium Archiepiſcopus Frideric⁹ eodem anno exceſſerat, præclare per xxxi annos de Eccleſia ſua meritis. Succeſſoris electionem inter diſſidias reliquit, alijs Godefridum Præpoſitum Sanctenſem, alijs Brunonem

Dodechin.
Trithem. in
chron. Hirſav.
Gelenius in
ſacr. lib. 7.
ſym. 6.

nonem Præpositum S. Gereonis deposcentibus. Vix institutio Episcoporum e manibus Imperatorum tanto molimine extorta erat, cum ipse clerus & populus fœdè dissidere cœpit. Imperator, ut tumultuantem urbem componeret, Coloniam se transtulit; celebratisq; apud Urbios Natalitijs Christi egit, ut Bruno, licet invitus, Archiepiscopus acceptaretur, patre Adolpho Comite Altenacio & Montensi natus. Consuluerat Bruno D. Bernardum de Episcopatu suscipiendo: Bernardus, cum multis vertisset in omnem partem consilij sui rationem dubius, tandem rescribit, horrere sese Episcopi onus alicui suadere; quare ad D. Nortberti consilium remittit, & suis se precibus rem à Deo postulaturum pollicetur. Tantæ columnæ sub onere trepidant; & quo nunc ambitio prensatur? & cum unus Episcopatus impetratus, mox alter, tertiusque pari ambitione quæritur. Bruno posthæc Colonienfis, & Albero Trevirensis, Archiepiscopi à Wilhelmo Cardinali simul consecrantur.

Lotharius Coloniâ, quo redierat, Aquisgranum digressus ad comitia Principum; id quod ex tabulis Leodiensi Ecclesiæ istic consignatis constare poterit, quibus Wilhelmus Prænestinus Episcopus Cardinalis, Matthæus Albanensis Episcopus Cardinalis, Joannes de Crema presbyter Cardinalis, Wido Diaconus Cardinalis, Albero Trevirensis Archiepiscopus, alijque Episcopi, ac Principes subscripsere. Aderant haud dubiè hi Legati Apostolici Lothario Regi, ut expeditionem in Italiam ad collocandum in sede Innocentium sollicitarent. Quapropter Lotharius Paschate Aquisgrani celebrato, compositisque ijs, quæ ad Imperij tranquillitatem petebantur, in Saxoniam est regressus; lustrataque Paderbornâ, ceterisque Episcoporum sedibus, Mulhusij conventum Principum indixit, in quo de expeditione in Italiam maturandi consilia agitata. Consignatæ etiam Mulhusij regiæ tabulæ, quibus Walckenrodenfis Cœnobij foundationem ratam habuit. Inde profectionem Romanam ad festum Virginis in cœlum assumpræ edicit, ad quam magno numero se Saxonici Principes ac nobiles obtulère: rogatuque Cæsaris ex Saxoniae Episcopis accessere D. Nortbertus Magdenburgensis Archiepiscopus, Bernardus Paderbornensis Episcopus, ceterique Episcopi, & Abbates Germaniæ, quos ex epistola Lotharij mox recitabimus, quibus se D. Bernardus adjunxit, alterum per id tempus cum D. Nortberto oraculum Germaniæ. Inde Lotharius 18 Calend. Septembris cum exercitu Augustam Vindelicorum movit, qua in urbe pacificè agentem bello laceffunt cives. Nec impunè; Cæsaris quippe milite prævalente, urbs incensa, multiq; civium captivi abducti. At postquam Conradus Italici regni invalor, de Lotharij expeditione certior factus; per viarum ambages in Germaniam recurrit. Eo Lotharius partem exercitus in Germania relinquere coactus, ad conatus ejus reprimendos, servan-

Bruno, agente Lothario R. fit Archiep. Colon.

Bernard. Epist. 85.

Miræus in Not. Belg. c. 143.

Lotharius expeditionem in Italiam decernit. Otto Frising. Dodechin. Robertus de monte. Chron. montisferrent. Sigonius l. 11 de regno Ital. Auctor adit ad Lamb. Petrus Cinn. 16 & 3 epist. Bernard. in epist. 139. Vita D. Nortb. Baron.

servandosque amicos; cum altera parte exercitus, quæ paucarum legionum erat per Tridentinas valles in Italiam penetravit, Innocentio Pontifice alia via ex Gallijs occurrente.

Annus Christi 1133.

Innocentij II Pont. 4.

Lotharij II Regis 9. Imp. 1.

Bernardi I Ep. Pad. 6.

Lothari-
us Ro-
mam in-
gressus
Pont. In-
nocentii
um resti-
tuit.

Postquam Lotharius apud villam, quam medicinam dixere, Natalem Christi celebrârat, ac pleraque per Italiam loca munita occupasset, tandem II Calend. Martij urbem ingressus est, castris ad portam S. Agnetis positis; tum, quia Genuenses & Pisanos latium simul litus occupari iussit; tanta trepidatio incessit Petrum Leonis, ut in Basilicam S. Petri, & vaticanum munimentum se cum suis reciperet, alij etiam ad turres refugerent; ita Pontifex unâ cum Lothario pacato agmine Romam ingressus, secessit in Lateranum, Lotharius verò Aventinum montem infedit. Tum verò primò tractatum est consilij cum pseudopontifice; quæ cum ille fautoresque ejus eluderent, institutum judicium Episcoporum à Lothario, damnatusque Petrus Leonis, sententia cum primis Episcoporum Germaniæ & Saxoniae, id quod ex epistola ipsius Lotharij, quam recens produxit Lucas Dacherius, cognoscere licebit; eoque hic gravior, opinor, erit, quòd in ea Bernardus Episcopus noster, ac ceteri Saxoniae Episcopi memorantur Romæ judices ac defensores Apostolicæ sedis, quorum nomina hæcenus ignorata fuere; id quod potissimum Stephano Baluzio viro in Gallijs eruditissimo debemus, qui eam Lotharij epistolam à se illustratam cum Ferdinando Episcopo nostro communicavit; ita igitur Rex ac mox Imperator nominandus.

Baluzius,

Lotharius Dei gratia Romanorum Rex Regibus, Archiepiscopis, Episcopis, Principibus, et universis Dei fidelibus, ad quos hæc litera pervenerint salutem.

Majestatis divinæ dispensationi, et consilio placuit, nos patronum, et defensorem sanctæ Romanæ Ecclesiæ statuere, ideoque necesse habuimus pro ipsius liberatione propensius laborare. Cum igitur adscitis nobis Archiepiscopis, Episcopis et Abbatibus, Principibus, Ducibus, Comitibus et Marchionibus regni nostri, Episcopos etiam, Comites et alios Barones Italia nobiscum ducentes, bellico apparatu stipati, ad urbem proficisceremur, nuncios Schismatici illius Petri Leonis frequenter habuimus, qui nimirum ex parte illius justitiam prætendentis, ipsi in jus ire parato non debere audientiam denegari, nec hostilibus impugnationibus molestari, publicis clamoribus asserebant. Diutinis ergo eorum interpellationibus provocati, id ipsum Episcopis et Cardinalibus, qui cum Domino Papa Innocentio erant, significare coacti sumus; ipsi verò tanquam Canonicarum sanctionum, et constitutionum Ecclesiasticarum non ignari, universam Dei Ecclesiam jam super hoc pronunciaffe sententiam, Petrum Leonis, ac complices suos damnasse asserentes, quod erat universalis, non debere privatam fieri responderunt.

Nos

Nos autem id ipsum cum patientia supportantes, et Patrem nostrum Papam Innocentium ad urbem cum gloria duximus, et Lateranensi Ecclesie restitimus, atque in monte Aventino castra metati fuimus, ibique Petrus Leonis aures nostras, et Principum nostrorum per Petrum olim Portuensem Episcopum, et per alios fautores suos pretendendo justitiam sollicitare non desistit. Qui etiam munitiones et obsides se nobis daturus ad sufficientiam pro servando iudicio et viva voce, et literis promiserunt. Pacem ergo sine effusione sanguinis reformare in Ecclesia Dei cupientes, quæ nobis illi dixerant, fratribus, qui cum Domino Papa Innocentio erant, per nos ipsos significavimus. Ceterum ipsi, utpote pacis amatores, de justitia confidentes, tam personas suas, quam Leonis, et filiorum suorum, nec non Cent. Per. Fracaganis, et Petri Latronis, et munitiones in manu nostra libere obtulerunt. Adversa verò pars dies redimere cupiens, sub velamine fraudulentarum promissionum, nos aliquanto tempore à nostra intentione retraxit. Tandem quia ipsi commoniti implere, quod promiserant, noluerunt, tanquam fallaces et perfidi, et tam divinæ quam regie majestatis rei, cum Petro Leonis ejusque complicitibus damnati, et hostes à Principibus nostræ curiæ judicati, videlicet Northerto Magdenburgensi Cancellario nostro, et A. Bremensi Archiepiscopo, et D. Offenburgensi, B. Padelbronnensi, An. Brandneburgensi, et B. Parmensi, R. Albeni, O. Astensi, O. Cremonensi, G. Yporiensi Episcopis, et Abbatibus, Henrico Fuldensi, Alberone Noemburgensi, et Lunenburgensi: proceribus Alberone, et Henrico Marchionibus, Othone, Sigifredo vexillifero, Herimanno, Wilhelmo de Lomello, Gothone de Marchovingo, Hildebrando, et Tancredo de Prato Comitibus, et Alberto de Cassello.

Qui his Lotharij literis consignatur Bremensis Archiepiscopus, Adalbero fuit, seu Thiethardus, ut mox constabit ex literis Claholtanis; Paderbornensis, Bernardus Episcopus noster; ceteri Saxonici Episcopi & Abbates ex singulorum factis petendi sunt; quemadmodum de Fuldensi Abbate consulendus Browerus in Fuldensium antiquitatibus.

Postquam igitur horum Episcoporum & Cardinalium iudicio condemnatus est Schismaticus Pontifex, ut cum Lotharius Rex appellat, atque Innocentius verus est Pontifex renunciatus, collocatus, que in sede Petri, ut Otto Frisingensis ceterique scribunt, Lotharius in Ecclesia sancti Salvatoris, quæ Constantiniana dicitur, est introductus, atque in ea ab Innocentio Pontifice solenni ritu Imperator coronatus, festaque populi acclamatione Augustus appellatus. Ea celebritas in Lateranensi Basilica peracta, quod Ecclesiam D. Petri, ubi mos erat coronare Imperatores, Petrus Leonis eo tempore occupaverat. Sexto post die Pontifex beneficiarias ditiones, quas à Mathilde dono Apostolica sedes acceperat, Cæsari concessit; ea tamen lege, ut ad Successores non transmitteret, & pro clientis officio quotannis centum auri libras penderet. Ita Cæsar vassallus Pontificis, quod & hi versus in memoriam actæ rei docent, inscripti tabulis æneis.

Rex venit ante fores jurans prius urbis honores,

Post homo fit Papæ, sumit quo dante coronam.

Quan-

Historia
Brem.
Brower in
antiquitat.
Fuld. lib. 4.

Dodechin.
Otto Fri-
sing. lib. 7.
c. 18.
Chron.
Benens.
Vita Nort-
bert.
Sigon. lib. 11.
de bello Ital.
Baronius,
alique.
Lothari-
us Impe-
rator co-
ronatur.

vita Nort-
berti c. 50.
Brouwer. l.
4. Antiq.
Fuldens.
Bernar-
dus Ep.
Pad. tibi
suisque
Successoribus
impetrat
usum Ra-
tionalis.
Chr. Hild.
Gobel. atq.
6. c. 59.
Crantz. lib.
6. Metrop.
c. 10.

Quantum id perstringit oculos heterodoxorum nostrorum, qui omne Petri & Pontificum patrimonium Cæsari asserunt? Nec Pontifex modo gratus in Cæsarem, sed & in alios, quorum beneficio restitutus. Nortberto datus tum à Pontifice Primatus, aut certè confirmatus; perinde, ut omnia Ecclesiæ suæ privilegia, quæ ex se à tuncis neglectaque querebatur, corroborata sunt. Bertholdo Fuldensi Abbati concessum jus mitræ, baculi, annuli, Pontificis ritu. Bernardus Episcopus Paderbornensis promeritus à sede Apostolica, sibi ac Successoribus suis usum Rationalis in celebrationibus Missarum statutis temporibus, in consecrationibus Ecclesiarum, et in ordinationibus Ecclesiasticorum graduum, quanquam in proprio tantum Episcopatu. Quemadmodum hæc scriptor vitæ ejus, auctor chronici Hildesienfis, certus eorum temporum scriptor, Gobelinus & Crantzius retulerunt. Sed nihil horum testimonijs hic opus, cum ipse adsit Innocentij Pontificis diploma, quo mirifice laudat singulare Bernardi Episcopi studium pro sede Apostolica, cujus ipse meritis provocatus, singulari quoque hoc Rationalis honore præ ceteris etiam tum Saxoniarum Episcopis illum exornavit. Quaresic Pontifex.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei venerabili fratri Bernardo Paderburgensi Episcopo ejusque Successoribus canonicè promovendis. Sicut omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est, et à patre luminum descendere scriptura sacra autoritas protestatur. Ita procul dubio nostram gloriam atque letitiam fore credimus, si Fratres nostri digni honore inveniantur, et pro sua probitate atque scientia de magnis honoribus ecclesiasticis ac dignitatibus ad altiora provecchi promerentur. Hoc profecto intuitu, quoniam multa de tue devotionis erga Beatum Petrum studio venerabilis frater Bernardus Episcopus nostris sunt auribus nuntiata, et hoc ipsum certis indiciis comprobavimus equum est, ut pro impenso obsequio à sede Apostolica amplius honoreris, et ut de cetero fraternitatem tuam nobis magis obnoxiam statuimus, tam temporaliter quam spiritualiter gratum emolumentum Domino cooperante recipias. Et quoniam tanquam Aaron ad pontificalis dignitatis fastigium divina providentia te credimus evocatum, et loco Moysi ad regimen es, et principatum Christiani populi constitutus, eorumque quoque dignitatis te Principem constituimus, et usum Rationalis tibi tuisque Successoribus ex Apostolica sedis benignitate concedimus. Hoc videlicet sancientes, ut eodem his diebus per parrochiam tuam infra Ecclesiam duntaxat ut amini, qui in presentis scripti pagina perscribuntur. Id est Cena Domini, Pascha, Ascensione, Pentecoste, Natale beati Johannis baptiste, festivitatibus beatorum Apostolorum Petri et Pauli, sollemnitatibus beate Mariæ, et omnium Sanctorum, natale Domini, et epiphania. In consecrationibus quoque Ecclesiarum infra tuam parrochiam, nec non etiam ordinationibus Clericorum, in anniversario dedicationis Paderburgensis Ecclesiæ, et in festivitate Sancti Liborii. Tua itaque frater dilectissime interest, ut quod in facie geris Ecclesiæ operum tuorum commendet effectus, et tua dilectio hac semper gratia valeat dignior inveniri.

Ego Innocentius Catholica Ecclesia Episcopus. Signum manus meæ adjuva nos Deus Salutaris noster.

Datum

Datum Laterani per manus Armerici sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi Card. & Cancellarij Non. Junij, Indict. XI, Anno Dominica Incarnat. MCXXXII, Pontificatus vero Domini Innocentij II anno IIII.

Rarum atque præclarum Episcoporum egregiè meritorum ornamentum; quo idem Innocentius, Pontifex haud multò post etiam decoravit Alberonem Leodiensẽ Episcopum, simili prope forma diplomatis. Inter Saxonie Episcopos reperio Mindensẽ, & inter Germaniæ Episcopos Eystadensẽ Rationali, à Pontificibus decoratos. Id sacrum ornamentum, ex indumentis Pontificum veteris Ecclesiæ traductum; quæ fuere Tiara, Tunica hyacinthina, Ephod, seu Epomis, & superhumera, quod à Josepho stolæ hieratica dicitur, præter hæc, Rationale, quod græca voce λόγιον, latinè pectorale dixerit: Rationale ab Innocentio datum, opus ex auro, serico, & gemmis, elegantiq; contextu formæ quadrangularis, quod insertum collo humeros & pectus tegit, dependentibus à tergo & pectore quatuor fascijs limbisque, haud multum Epomidi dissimile, unde & superhumera alijs dicere placuit. Non tamen Pontificale fuit, quod Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis proprium est; licet id in Italia cum Lucensi & Ostiensi, & in Germania cum Richardo Leodiensi, ac teste Sigeberto, Bambergensi Episcopis communicatum fuerit. Sanè ut politici Principis est impertiri insignia, quibus ordines discernantur, & ob merita exornentur; ita Pontificis est, pro summa in Ecclesiâ potestate, hujusmodi sacrorum ornamenta dilargiri, cum id vel Ecclesiæ dignitas, vel egregia Episcoporum merita ob remunerationem decoremque exigunt.

Hunc solemnem deinde Rationalis usum, ab Innocentio II Pontifice Bernardo Episcopo nostro & Successoribus datum, confirmavit, ampliavitque Alexander VII Pontifex Ferdinando Episcopo Paderbornensi, cum præclara virtutum ac meritorum testificatione. Quocirca hujus Pontificis diploma ad Innocentij conjungere visum, quo confirmatiore fide illustre hoc Paderbornensis Ecclesiæ privilegium ad posteros perveniat. Duo autem in hanc rem sunt Alexander VII diplomata, alterum breve, alterum quo antiqui privilegij confirmationem complectitur.

ALEXANDER PP. VII.

Venerabilis frater salutem et Apostolicam benedictionem. Ea plane sunt vel Ecclesiæ Paderbornensis in hanc sanctam sedem antiquæ fidelitatis obsequia, vel etiam fraternitatis tuæ domestico ac diuturno usu spectatarum nobis virtutum promerita, ut Apostolicæ benignitatis indulgentia necdum vetera ornamenta retinere, sed novis quoque decoribus augeri jure debeatis. Quod à nobis in præsens omissum non fuisse hisce literis adjunctum diploma declarabit. Perge porro venerabilis frater, quæ vigilis pastoralibus super gregem istum accurate custodiendis, quæ perpetuo erga Romanam Ecclesiam observantiæ cultu, et Catholice religionis incenso studio has laudes jam proprias tuas tibi magis indies asserere. Nos paternæ caritatis illustriora documenta quæque

Eisen in
hist. Leod.
lib. 10.
Exod. 28.
Joseph. l. 5.
6. 15.
Onuph. de
voc. Eccl.
Innocent.
III. in lib. 1.
Myster.
Miss. c. 10.
63.
Serrar. l. 3.
Hist. Mo-
gunt.
Eisen lib. 10.
in Albert.

Ejusdem
Rationalis
us
confirmatur
& ampliatur
ab Alex-
andro
VII.

que fraternitati tue pro re ac tempore semper exhibituri benedictionem Apostolicam interim peramanter impertimur. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris. Die XIII Februarii, MDCLXVI, Pontificatus nostri anno undecimo. Venerabili fratri Ferdinando Episcopo Paderbornensi.

ALEXANDER PP. VII.

Ad perpetuam rei memoriam. In Apostolica dignitatis fastigio divina dispositione constituti, illa quæ ex circumspecta Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum beneficentia ad augendum Antistitem in partem Apostolicæ sollicitudinis doctorum decorem providere emanasse dicuntur, ut firmiora semper atque stabiliora permaneant, Apostolici muniminis præsidio libenter roboramus, eaque etiam ampliamus, sicut personarum meritis convenire in Domino arbitramur. Exponi siquidem nuper nobis fecit venerabilis frater Ferdinandus Episcopus Paderbornensis, quod dudum fel. rec. Innocentius PP. II prædecessor noster bonæ memoriæ Bernardo, dum vixit, Episcopo Paderbornensi, ejusque Successoribus canonice promovendis in perpetuum usum Rationalis concessit, hoc videlicet sanciens, ut eodem per eorum paræciam infra Ecclesiam duntaxat uterentur his diebus: nempe cæna Domini, Paschatis, Ascensionis, Pentecostes, Natalis Beati Joannis Baptiste, festivitatis Beatorum Apostolorum Petri et Pauli, solennitatibus Beata Maria, et omnium Sanctorum, Natalis Domini, et Epiphaniæ. In consecrationibus quoque Ecclesiarum infra eorum paræciam, nec non etiam ordinationibus Clericorum, in anniversario Dedicationis Paderbornensis Ecclesiæ, et in festivitate Sancti Liborii, et alias prout in ejusdem Innocentii prædecessoris literis desuper anno Incarnationis Dominicæ M.CXXXIII Nonis Junii expeditis uberius dicitur contineri. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, memoratus Ferdinandus Episcopus concessionem hujusmodi, quo firmius subsistat, Apostolicæ confirmationis nostræ patrocínio communiri, ac ad aliquot alias festivitates extendi plurimum desideret. Nos ad eximia fidei et devotionis erga Nos et Sedem Apostolicam, aliaque multiplicia virtutum merita, quibus eundem Ferdinandum Episcopum ab omnium bonorum largitore exornatum esse novimus, paternæ dirigentes considerationis intuitum, eumque specialis favore gratiæ prosequi volentes, et à quibusvis excommunicationis, suspensionis, et interdicti aliisque Ecclesiasticis censuris et pœnis à jure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet inmodatus existit, ad effectum præsentium duntaxat consequendum harum serie absolventes, et absolutum fore censentes, supplicationibus ejus nomine nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, concessionem usus Rationalis Bernardo Episcopo ejusque Successoribus in perpetuum à memorato Innocentio prædecessore factam, ut prædicitur, emanatasque desuper ipsius Innocentii prædecessoris literas prædictas auctoritate Apostolica tenore præsentium perpetuo confirmamus, et approbamus, illisque inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, ac omnes et singulos juris, et facti defectus, si qui desuper quomodolibet inter venerint, supplemus. Præterea eandem concessionem ad festivitates corporis Christi, Circumcisionis Domini, et inventæ atque exaltatæ crucis, ita ut his quoque festivitatis dictus Ferdinandus ejusque Successores Episcopi Paderbornensis canonice promovendi in perpetuum eodem Rationali pariformiter uti libere et licite possint

possint et valeant, auctoritate et tenore prædictis extendimus et ampliamus. Decernentes easdem presentes literas semper firmas et validas et efficaces existere, et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, ac Ferdinando ejusque Successoribus Episcopis prædictis in omnibus et per omnia plenissime suffragari, sicque in præmissis per quoscunque judices ordinarios et delegatos, et causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de latere legatos, et Sedis Apostolicæ Nuncios, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter judicandi et interpretandi facultate et auctoritate, judicari et definiri debere, ac irritum et inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter et ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Apostolicis, ac in universalibus provincialibusque consiliis editis generalibus et specialibus constitutionibus, et ordinationibus, ceterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris, die tertia Martii MDCLXVI, Pontificatus nostri anno undecimo.

Ab his nunc ad institutam narrationem redeamus. Cum post restitutum Innocentium Pontificem Lotharius in urbe versaretur, arduumque reputaret cum exiguo milite, quem duorum tantummodo, aut trium millium habebat, Schismaticum Pontificem ex munitioibus atque urbe ejicere, reditum ex consilio Episcoporum & procerum in Lombardiam ac Germaniam decernit, certus cum validiori brevi redire ad omnes Italiæ hostes debellandos. Jam & legiones, inclementia cœli & annonæ penuria, multum absumptæ erant: & Rogerius Apuliæ Dux cum instructo exercitu imminabat pseudo-pontifici & factioni ejus in subsidium. Imperatorem deduxere D. Bernardus & Northbertus ceterique Episcopi in Germaniam. Innocentius Pontifex Germanorum ope destitutus, etsi constituerat in urbe permanere, veritus tamen, ne præsentia sua adversariorum animos accenderet, Pisas, urbem fidam & validam, adiit. Mirificè ob hanc fidem erga Apostolicam sedem laudati Pisani cives à D. Bernardo.

Rediit & Bernardus Episcopus noster incolumis cum ceteris Episcopis in Germaniam. Sed nondum in Episcopatum pedem retulerat, cum tristi nuncio percussus, intellexit Basilicam cum magna parte urbis III. Calend. Julij conflagrasse. Quo eodem die duo circuli, alter altero major, solis globum obire visi, quorum major urbis ambitum, minor Basilicam complexus. Quæ cum hora tertia post meridiem spectarentur, mox sub horam nonam ejus diei visa est flamma ex civium ædibus & Basilicæ tecto, incertum quo casu, erumpere; nec prius ignem extinguere licuit, quàm major pars urbis, & templum in bustum concideret. Tertium hoc & funestum urbis Paderbornensis incendium sub præstantissimis Episcopis, quorum primum, Rothario; alterum, Imado Episcopo, antecefferat. Sed Bernardus non minus quàm ceteri Episcopi magnis animis reparationem Basilicæ & urbis aggressus, intra decennium Basilicam multo

Aaaa

elegant

Tertium
urbis Pa-
derborn.
incendi-
um.Chron. Hil-
des.
Gobelin. a-
rat. 6, c. 59.

elegantiores è busto eduxit. Urbs quoque Bernardi industria & liberalitate adjuncta brevi ex ruinis veteri suo splendori est reddita.

Iterata
Lotharij
in Danos
expedi-
tio.

Lotharij
confir-
mat bo-
na quæ-
dam &
privilegia
Corbei-
ens.

At Imperator ab reditu in Italiam expeditionem adversus Danorum Regem suscepit, quod ad hunc annum scribit auctor Chronici Hildesimensis. Iterata hæc expeditio adversus Danos ob Regisævitiā in Teutonicos, quos mutilando, & per varia tormenta excruciendo in mortem adegerat. Eventum etsi auctor non retulerit, hunc tamen annus sequens exponet; satisque constabit hoc anno armis Lotharij Danos subactos fuisse. Certe Bardewicum accessisse docent Lotharij tabulæ, quibus Volekmaro Corbeiensi Abbati certa quædam privilegia bonaque confirmavit: eas, quod Imperatoris pietatem & liberalitatem erga religiosos viros simul referant, hinc interponere visum fuit.

In nomine Domini Dei nostri ac Salvatoris Jesu Christi, Lotharius ordinante divina clementia Romanorum Imperator Augustus. Considerantes Regalis esse munificentia, et nobis salutare, dum tempus habemus bonum operari in omnibus, maxime autem in Ecclesiis Dei. Ideo statuentes decernimus loca Deo oblata, et dicata sublimare, possessionibus ampliare, collata defensare, et in suo statu conservare, si aliqua etiam temere fuerint alienata, vel injuste avulsa, ad antiquam dignitatem et pristinam traditionem suffragante divina clementia revocare, hisque beneficiis proposuimus insudare, ut ipse, qui nos in terris gloria et honore coronavit, in cælis indulgeat coronam vitæ, quam repromisit diligentibus se, cum nos deduxerit de laborioso huius sæculi certamine. Noverit itaque tam præsentium quam futurorum provida discretio, quod nos respectu divinitimoris et amoris Monasterio, quod appellatur nova Corbeia, quod situm est super fluvium Wisera, rogatu ipsius loci venerabilis Abbatis Volekmarino mine piscationem, quæ vocatur Houcruar, quam totam Ludovicus Imperator eidem Monasterio contulerat, hanc postmodum Dux Henricus Bavaria cum quadam Comitissa Elica et filio suo Adelberto injuste se possedisse recognoscens, cum digna penitentia, divinitus inspirata, sancto Vito cum omni utilitate remisit. Et nos regali auctoritate ipsam remissionem confirmavimus, statuentes hoc, ut qui hanc nostræ auctoritatis concessionem infringere præsumperit, fisco nostro centum auri talenta persolvere debeat. Regali etiam auctoritate confirmamus villas cum hominibus ad eandem piscationem pertinentes cum ceteris appendiciis, pratis videlicet; arcis, pascuis, cultis sive incultis, mobilibus et immobilibus, ut in omnibus his nullus fratres in supra dicto Monasterio Canonice degentes inquietare, vexare, vel molestare præsumat. Nec advocatum in eadem piscatione habeant, nisi quem Abbas Dominus loci consilio fratrum statuerit. Et ut hæc omnia rata et inconcussa omnino permaneant, impressione sigilli nostri signari præcepimus.

Signum Domni Lotharii.

Ekkehardus Præpositus vice Cancellarii recognovi. Anno ab Incarnatione Domini MLXXXIII. Indict. XI.
Actum Bardewich in Dei nomine feliciter Amen.

Plura per
Westfali-
am Mo-

Multa præterea hoc anno Monasteria condita per Westfaliam & Saxoniam: Altenbergense in Marchia, liberalitate Adolphi & Eberhardi

hardi Comitum de Altena; in quo haud multò post Everhardus Conasteria
mes ordinem Cisterciensium professus: Amelinsburgum ad Visur-
gim: Hilmelrodanum: Waltassium in Narciscis, opera Gerwici Mo-
nachi Sigeburgensis, ex veteri Westfaliae nobilitate viri, oriundique ex
castro Wolmunsteinio ad Ruram, cujus res gestas Cænobijque exor-
dia multis describit Bruschius.

Conasteria
condita.
Henricus
de Her-
vord.
Bruschius
Cent. 1.
Monast.
Clemförg.

Annus Christi 1134.

Innocentij II Pont. 5.

Lotharij II Regis 10. Imp. 2.

Bernardi I Ep. Pad. 7.

Lotharius victor ex Dania regressus, hiberna inter Saxones suos
habuit Goslariæ in palatio: ubi & 4 Idus Aprilis, præfente Alberto
Moguntino & D. Nortberto Magdenburg. Archiepiscopis, ac de-
cem alijs Episcopis, multisq; Marchionibus & proceribus Saxoniae,
Eltenense Sanctimonialium Virginum Collegium, ex patrimonio
Meinwerce Episcopi nostri conditum, auget donatione duorum ta-
lentorum ex Duisburgensi censu traductorum.

Pontanus
lib. 6. Hi-
stor. Gellia.

Pascha, quod xv Aprilis hoc anno agebatur, Halberstadij cele-
bravit in conventu Episcoporum ac Principum. Veterem ibi magno-
rum Imperatorum majestatem asseruit Lotharius. Nam magnum
Nicolai Danorum Regis filium prioribus annis debellatum se sistere
jussit, ac in publicis Imperij comitijs juramentum fidei dicere; quo
Successores quoque Danorum Reges obligatos voluit, ne Regnum
deinceps Daniae quisquam sumeret sine Imperatoris, & consequen-
tium Romanorum Imperatorum consensu & auctoritate. Quod
secundo die Paschatis, pulchro & inaudito à multis retro sæculis spe-
ctaculo, factum referunt scriptores nostri. Præstito hoc juramento,
Lotharius Regem Danorum coronari jussit: inde ad venerandam
Imperatoriam majestatem gladium sibi præferre voluit. Ita in grati-
am receptus, redire permissus est in Daniam; quod & præter nostros
Scriptores Otto Frisingensis retulit, Daciaeque Regem appellat, quem
Daniae dicere debebat. Quæ verò de Polonorum Duce ac ceteris hic
conjungit, ad sequentes annos pertinent. Sed haud multum superstes
ab hoc honore Daniae Rex, Deo ulciscente insontis Kanuti Regis ne-
cem. Nam cum ingratus sævire non desisteret in Ericum Kanuti Regis
fratrem, ac patrum suum, obsideretque in Lundina urbe cum xx
millibus armatorum, erupit David Erici sororis filius cum selecto ccc
militum agmine, fugatoque Magni exercitu, ipsum Regem in terram
prostratum obtruncavit. Nicolaus Rex senior ac pater Magni Regis,
etsi fuga substractus, haud multò tamen post per insidias à suis occisus
est. Eo irruptionis prælio v Episcopi, & lxxv Clerici simul interem-
pti memorantur, seu casu, seu parricidij Kanuti Regis participes.

Chron.
Hild.
Chron.
montis se-
rent.
Magnus,
jussu Lo-
tharij,
Rex Da-
niae co-
ronatur,
sed paulò
post in-
terimi-
tur.

Aaaaa 2

Lotharius

Lothari-
us Con-
radum &
Frideri-
cum Sue-
viæ Du-
ces do-
mat.

Lotharius rebus in Saxonia compositis, arma vertit in Con-
radum & Fridericum Sueviæ Duces; nam toto Imperio ad ejus nu-
tum obsequente, exterisque domitis, hi duo Imperij hostes adhuc
obvolitabant turbulentis animis. Quare Imperator Sueviam cum
exercitu ingressus, Ulmæ admovet copias, tantaque clade per Suevi-
am grassatus est Imperator, juvante cum primis Henrico genere, ut
duo illi regni æmuli, ad extrema redacti, mitiora consilia & gratiam
Imperatoris respicere cœperint; quod nullibi tutos consistere per-
mitteret Imperator, & ipsi se, quod diris constricti tenerentur, ab
omnibus deserui conspicerent.

Confir-
matur
fundatio
Cœnobij
Clahol-
tani.

Hoc interim anno Cœnobium Claholtanum ordinis Præmon-
stratensium, quod ante biennium in diœcesi Osnabrugensi condi-
tumerat, Lotharij Imperatoris auctoritate probatur. Tabulæ ab
ipso D. Nortberto Archiepiscopo Magdeburgensi, & Archicancel-
la io Imperij consignatæ: quibus memoratur, Rudolphum à Stein-
vort Westfalicæ nobilitatis præpotentem virum, cum consensu fra-
trum heredumque Ludolphi & Udonis, ad ea contulisse bona sua.
Testes qui subscripsere notantur Wernerus Monasteriensis, Siwardus
Mindensis, Thietardus Osnabrugensis, Gerhardus Cardinalis, &
Anselmus Babenbergensis Episcopus: ex Comitum ordine Albertus
à Ballensted, Fridericus Palatinus à Summerisburg, Hermannus à
Calvenlage, Adolphus de Monte, Gerhardus ab Honstadi: è nobili-
tate Wigboldus ab Holte, Hermannus à Bosenlage uterque cum fili-
js, Hermannus præterea de Lippia, Wigboldus ab Holte cum Bernar-
do filio, Ludolphus à Steinvorde una cum Rudolpho fratre, Franco
à Despenheim, ac fratres ejus Luithardus, Wernerus, Anselmus. Ter-
tio ordine ponuntur Ministeriales, Thiemarus à Dulmen, Herman-
nus à Lair, Wernerus à Bueren.

Vita D.
Nortberti.
Oriberg.
Chron.
montis se-
reni.
Mors D.
Nortber-
ti.
Henricus
Stroveisdorf
in Archi-
ep. Magd.

Hac Claholtani Cœnobij fundacione haud multum superstes
D. Nortbertus, viii Idus Junij obiit. Sidus Germaniæ, & columen
religionis, mirifice à D. Bernardo, cui familiaris vixit, commendatus;
nec aliorum elogijs hic opus, cujus viri labores, & sanctimoniam
miracula & res gestæ loquuntur. Corpus Magdenburgi in Ecclesia
B. Virginis, in qua sui ordinis religiosos viros introduxerat, ante aram
principem est humatum. Haud multo post excessum Nortberti Im-
perator Magdenburgum accessit, & festum Apostolorum Petri &
Pauli istuc celebravit; quo præsentē, una totius cleri consensione,
Conradus Comes Quertfordensis, idemque Canonicus Magdenbur-
gensis Collegij, delectus Episcopus, approbante Imperatore, jam an-
te Nortbertum designatus. Ceterum Nortbertus anno dehinc Chri-
sti 1582 à Gregorio xiii Pontifice in Divorum tabulas relatus. Ossa
sanctissimi viri, nostra demum memoria, anno 1628 à Joanne Que-
stenbergio Abbate Præmonstratensi reperta in sarculo ad chori gra-
dus,

Cujus
SS. ossa
transfe-
runtur
Pragam

das, unà cum aurea crucis effigie, annulo, alijsque sacris ornamentis; anno 1628. ea cum inter heterodoxos neglecta jacerent, actum cum magistratu Magdenburgensi, à quo ægre tandem per Altringerum impetrata: inde Pragam transvecta, magnoque Cœlitum honore condita sunt in Abbazia Strohoviensi. Familiare Nortberti dictum fuit: Vixi in aula, vixi in Monasterio, vixi in dignitatibus, nihil stabile usquam reperi, quam vivere in Christo, & nihil, præter Deum, amare. Intima cum hoc Apostolico præfule familiaritas fuit Bernardo Episcopo nostro, quocum in Italiam iter suscepit, & in multis publicis privatisque congressibus versatus est. Haud minor ejus felicitas venisse cum D. Bernardo in familiaritatem; ut ab his duobus sanctissimis viris illi pietas, amorque in religiosos homines inhæsit, quibus tria per suam diœcesin Monasteria post condidit, quorum postremum Hardehufanum fuit ordinis Cisterciensium ex ipso D. Bernardi instituto, de quo suo loco memorandum.

Annus Christi 1135.

Innocentij II Pont. 6.

Lotharij II Regis II. Imp. 3.

Bernardi I Ep. Pad. 8.

Lotharius Imperator postquam Spiræ, ut Dodechinus tradit, Principum Natalem Christi celebrasset, anno in sequenti Bambergam accessit ad conventum Principum, qui Dominica ante Quadragesimam, xvi Calend. Aprilis, omnium regni ordinum accessu istic frequens fuit. Actum ea die de reconciliatione Friderici & Conradi cum Imperatore; & verò cum per id tempus D. Bernardus magnæ auctoritatis esset apud Imperatores & Principes, & oraculi instar audiretur ab omnibus, Fridericus & Conradus eo patrono usi Cæsaris clementiam impetrarunt: & ille postquam Principum animos ad concordiam permovisset, facile etiam æmulis regni veniam ab Imperatore impetravit. Inde ad pacem domi forisque firmandam Magdenburgi rursus festo Pentecostes comitia regni indicta: ad quæ Udalricus Dux Bohemorum, & Legati Boleslai Ducis Polonorum, & Godefridi Ducis Lovaniensis: legati præterea Regis Ungariæ, terrore percussi, cum Danorum & Sclavorum accesserent, quibuscum de ordine transactum ex judicio Imperatoris & Principum. Aderat & à Græcis Legatus Dux & Episcopus, cum oratoribus Ducis Venetorum, qui aduersus Rogerium Siciliæ Comitem, quod Græcis Africam Paganorum subsidij eripuisset, Venetias spoliasset, Apuliam & Calabria Imperio Romano subtraxisset: tanta Lotharij nominis celebritas erat, Ac licet Polonorum Legati cum multis muneribus obviam processerint Imperatori, non prius tamen in conspectum admitti sunt, quam tributum xii annorum, quod D. librarum auri poscebatur

Et tertius
Mulhusij,
in quo
Duces
Sueviæ in
gratiam
recepti,
anathe-
matis
vinculo
absoluti
sunt.

Litteræ Ab-
dinghov.

ſcebat, ad ſingulos annos perſolverent, ac juramentum dicerent, Pomeraniam & Rugiam ſe beneficio Cæſaris tenere, Imperijque cli- entes ſeſe ad omnia Cæſaris obſequia & obedientiam profiterentur. His præſtitis, juſſus eſt Boleslaus Poloniae Dux Imperatori procedenti in publicum præferre gladium; id quod ſuperiori anno fecerat Da- norum Rex. At ubi nunc illa majeſtas Imperij, quæ Lothario Impe- ratore Carolum M. & Ottonem M. ceteroſque magnanimos & glo- rioſos Cæſares repræſentabat? Tertius dein Imperij conventus Mul- huſij feſto D. Michaëlis die celebratus; ad quem Fridericus & Con- radus Duces poſtulati acceſſere, non prius in gratiam recepti, quam Conradus Regis titulum poneret, & ambo provoluti ad pedes Impē- ratoris veniam deprecarentur, & fidem jurarent. Tum demum à Conrado Magdenburgenſi Archiepiſcopo anathematis vinculo ab- ſoluti, & in ſocietatem Eccleſiæ admiſſi. Hæc, quæ ab Ottone Friſin- genſi, ac ceteris, qui cum hæcenus ſecuti ſunt, perturbatè traduntur, ſecundum ordinem temporum & conventuum referre placuit; nec aliena à noſtro inſtituto, quando his comitijs Bernardus Epicoſopus noſter inter Epicoſos Saxoniæ, & Principes regni conſedit; qui & hoc anno beneficus in Hamukonem Abdinghovianum Abbatem, controverſas cum Widekindo Swalenbergenſi Comite ac nepote ſuo decimas, remiſſo, quod Comes habebat, jure, impetravit, aliaque dona, conſignatis tabulis, ſua liberalitate adjecit.

Lotharius verò Imperator ſub id tempus congregationem Ca- nonicarum Virginum, quam Lutera dixere, Apoſtolica auctorita- te in melioris arctiorisque vitæ Cœnobium commutavit, introductis ex familia D. Benedicti religioſis viris, quos ex Cœnobio S. Joannis Magdenburgi cum Everhardo Abbate evocavit; eoque ſimul in lo- co haud procul Brünſwigo tanquam brevis vitæ admonitus ſepul- chrum delegit. Inde à funere ejus Regalis Lutera appellatur.

Annus Chriſti 1136.

Innocentij II Pont. 7.

Lotharij II Reg. 12. Imp. 4.

Bernardi Ep. Pad. 9.

Otto Eri-
ſing.
Chron.
Hild.

Postquam omnes domi forisque hoſtes, aut felicitate armorum, aut terrore majeſtatis compreſſerat Lotharius; annum proximum à Chriſto nato Mxxxvi, Imperiumque in ſumma tranquillitate ha- buit: præterquam, quòd Sclavi in Saxoniam irrumperè auſi; quos tamen Adelbertus Marchio juſſu Imperatoris ſtatim cum clade reje- cit, terramque eorum ingreſſus, rebelles ſpolijs & ferro ad obſequi- um reduxit. Ipſe Imperator, quocum aureum ſæculum renacivi- ſum, omnes curas in firmandam pacem, juſtitia leges, & religionem exornandam convertit. Quam in rem Aquisgranum conventum

Principum,

Principum, ad Lotharingæ, Belgicæ, Frisiæque provincias ordinandas adiit; quod Episcopi, Principes, & Marchiones, Comitesque testantur, qui Nivellensis Ecclesiæ tabulas per id tempus consignarunt. Reflexo dehinc per Rhenum itinere, Saxoniam repetijt; ac tanquam suprema vitæ sibi brevi imminere, injecto cœlitus lumine, intelligeret, Ducatum Saxonie, Westfalie, & Angarie Henrico genero, Duci Bavarie, in manus tradidit. Amplum tot provinciarum patrimonium. Et Henrico hoc anno filius ac heres natus, Henricus cognomento Leo, qui festo Pentecostes baptismatis undis ablatus est, sæpe nobis memorandus.

Mense Augusto Lotharius Corbeie apud nos ad Visurgim, antequam iter Romanum ingrederetur, versatus, Bernardum Episcopum nostrum sibi præsentem habuit, invitaturus ad alteram in Italiam profectiorem, nisi ruinis Basilicæ & urbis instaurandis occupatum vidisset; ad cuius tamen & Widekindi fundatorum preces præclaro quoque diplomate Cœnobium Mariæ recens ceptum confirmavit, quod hic vel ad memoriam tanti Imperatoris, ac præclari præfulis reddere intererit.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Lotharius divina favente clementia tertius Romanorum Imperator Augustus. Cum omnium studia pro institutione religionis et servitii Dei inchoata amplecti et promoveri debemus, et ipsorum devota studia juvare et imperiali assensu corroborare. Proinde tam futurorum quam presentium noverit industria, qualiter fidelis noster Widekindus Abbatiam in loco, qui vocatur Monasterium sanctæ Mariæ, in sua fundavit proprietate, instituens ibi vitam Monachorum secundum regulam S. Benedicti, ipsam Ecclesiam cum omnibus oblatiis seu adhuc offerendis Deo et Matri ipsius delegando. Cuius studium Bernhardus Paderbornensis Episcopus venerabilis pari amplectens affectu huius institutionis offerendo non minus sua studiosus cooperatore extitit. Utriusque itaque devotionem imperiali auctoritate nostra confirmando approbantes præcipiendo iubemus, ut nullus Archiepiscopus, Episcopus, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes. Nulla denique magna parvaque persona in his concessis præfatam Ecclesiam devestire, inquietare, aut molestare præsumat. Si quis vero contra hæc, quod non credimus, præsumpserit, centum libras auri, medietatem Camerae nostræ, et medietatem eidem componat, Ecclesiæ. Quod ut verius credatur et ab omnibus diligentius custodiatur, presentis decreti paginam sigilli nostri impressione insigniri iussimus. Datum anno Incarnationis Dominice MCXXXVI, Indictione XIII, pridie Non. Augusti Anno vero regni Regis Lotharii undecimo, Imperii quarto. Actum Corbeie in Christi nomine feliciter Amen.

Post illustre hoc Monachorum Cœnobium constitutum, Bernardus Episcopus alterum adjecit sacrarum Virginum, secundum idem D. Benedicti institutum, idque in monte Iburg molitus est: sive id jam primitus, ut Bernardus in literis suis scribit, sit inchoatum (de quo tamen nulla nobis monumenta suppetunt) sive, quod verisimilius reputo ex posterioribus literis, ad annum Christi 1142

recitan-

Mirans in
Not. Belg.
c. 147.
Helmold l.
1. c. 54.
Alberti
Stad.

Lotharius
us confir-
mat fun-
dationem
Cœnobij
S. Mariæ.

Initia
Monaste-
rij Iburg-
ensis,
Gerdenfi
postea
conjun-
cti.

recitandis, ab ipso Bernardo cœptum sit in monte Iburg, quando & fundus ex consensu Beatricis Herifensis Abbatisſæ, quæ Lothario Imperatore, & Conrado Rege vixit, comparatus aſſeritur. Nunc cœpti hujus Cœnobij exordia, quod poſtea Gerdenſi conjunctum eſt, exiſſis Bernardi Episcopii literis recitemus.

In nomine ſanctæ et indiviſæ Trinitatis. Bernardus Dei gratia Patherbornenſis Episcopus. Quoniam tempora, quæ ſanctus Apoſtolus ventura prædixit, jam veniſſe timemus, cum dixit, erunt homines ſe ipſos amantes. Unde ſæpius accidit, quod hi, qui inquiete mentis Deo ſerviunt, ab importunis hominibus injuſtè turbantur, officiij noſtri cura nos admonet, cunctis Deum diligentibus ſollicitudinem paſtoris impendere, his tamen præcipue, qui noſtro regimini ſpecialiter commiſſi ſunt, non ſolum de præſentibus ſed et de futuris, quæ provenire poſſunt, in commoditatibus, auctore Deo removendis diligentia circumſpectiori invigilare. Eapropter notum eſſe volumus tam præſentis quam futuri temporis Chriſti fidelibus, qualiter puſillus adhuc ancillarum Dei grex, qui primitus in monte Iburg congregatus fuerat, et ab Eccleſia in Herſe locum et bona Eccleſiæ in monte Chriſto ibi ſervulantibus proſutura perceperat. Poſtea autem ſaniori conſilio in locum, Gerdinenſem tranſmigravit, ac juſte privilegium poſſeſſionis loci prioris obtinuit, quamvis habitationem dictante neceſſitatis ratione mutaverit. Nos itaque ſecuritati jam dicti ancillarum Dei Collegii, providentes pro remedio animæ noſtræ et parentum noſtrorum, et pro cavendo, quod ſuccedere poſſet, injuſto gravamine curam Eccleſiæ in prædicto monte ab omni poteſtate cuiuslibet Archidiaconi, conſilio et conniventia totius Eccleſiæ Patherbornenſis abſolvimus. Et ut Deo in Gerdinenſi Monasterio ſervientibus moleſtiæ occaſio tolleretur, Præſbitero Cœnobii illius excluſa Clericorum vel Laicorum poteſtate eam aſſignavimus. Ut igitur hæc noſtra ordinatio in omnia poſt futura tempora rata et inconvulſa permaneat, auctoritate Patris, et Filii, et Spiritus ſancti, et ſanctorum Apoſtolorum Petri et Pauli eam confirmamus, et præſentem paginam hanc noſtri, et ſigilli noſtri impreſſione munitam eorum etiam, qui infra nominati ſunt teſtimonio conſcribi fecimus. Teſtes Weno Præpoſitus majoris Eccleſiæ, Rembertus Præpoſitus Sancti Andreæ, Almarus Decanus, Ekbertus, Lentfridus, Bernhardus, Evergiſus. Membrans Canonici majoris Eccleſiæ. Hameko Abbas ſancti Pauli, Lambertus, Monachus. Laici Widikindus de Swalenberg, Hermannus de Lippia, Thetmarus de Buren, Wernerus de Brack, Heinrichus Comes, Adelbertus de Rikesvoigh, Luidoldus de Oſda-geſheim, Conradus Stapel, Uſſo, Anſhelmus, Eilbertus, Coto Burgenſes, Cono. drves. Acta ſunt hæc anno Domini Milleſimo centeſimo triceſimo ſexto, regnante Lothario Romanorum Imperatore, anno regni ipſius XII Imperii autem IIII. Datum Patherbornis duodecimo Calend. Aprilis.

Castrum Iburg, ad quod Virginum hoc Cœnobium antiquitus conſtrui cœpit, in jugo montium Teutonicorum ſitum, unum inter vetuſtiſſima Saxonum caſtra à Carolo M. expugnatum, quod barbaræ gentes in abrupto & præcipiti montis vertice conſtruxerant, ad quod unus tantum acceſſus ex plano montis patet; ideo latus hoc barbari muro prægrandi, tum duplici ſoſſa, altoque vallo præmu-

præmunierant, satis hodie id rudera commonstrant. Carolus tione ce-
 everfo castro locum, quantus circum explicatur per nemora & agros, lebre.
 Hathumaro primo Episcopo nostro dedit. Quemadmodum hæc
 Ferdinandus Episcopus eruditè in monumentis nostris retulit. Priori
 nomine mutato, nunc Driburg dicitur, seu quod locus postea com-
 munitus, & triplici munimento inclusus fuerit; ut quod prisca Iburg,
 posteri Driburg dixerint: seu id vulgi appellatione invaluerit. Ha-
 bent & Osnabrugenses vetus castrum Iburg, à Caroli, ut volunt
 ævo, & celebre etiam Episcopi sede; sed nostrum ex antiquioribus
 monumentis Scriptorum id nomen sibi vendicat. Quemadmodum
 hæ Bernardi Episcopi tabulæ, & quas ad annum 1142 proferemus;
 tum aliæ complures ejusdem Episcopi literæ, anno cum primis 1138,
 anno 1153, alijsque temporibus datæ, commonstrant, quibus cele-
 brem hunc antiquitatis locum Iburgum vocat, nomine haud dubio
 à Caroli M. temporibus constanter servato: præterquam, quod tur-
 res, fossæ, valla, & validi munimenti vestigia apud nos etiamnum
 aspiciantur, secus quàm Osnabrugenses monstrare possunt. Acce-
 dunt Gobelinus, Crantzius, Cleinsorgius, alijsque Saxonie Scripto-
 res, qui Iburgum vetus è Caroli M. ævo monstrant in dicecesi nostra
 Paderbornensi, & hoc ipso, quo diximus loco, atque ex ipsa Caroli
 donatione Hathumaro facta. Bernardus Episcopus, cum, Lothario
 Imperatore, tanquam altero Carolo, Christi religio floreret, hunc
 locum in quo Christi religio primum triumphavit, Collegio Virgi-
 num, cultuque pietatis exornare voluit. Nec Lothario quicquam
 jucundius, quàm Paderbornæ, vicinisque locis prisca Caroli monu-
 menta lustrare, per cujus vestigia religionis, felicitatisq; ire visus est.

Annus Christi 1137.

Innocentij II Pont. 8.

Lotharij II Regis 13. Imp. 5.

Bernardi I Ep. Pad. 10.

Lotharius cum anno superiori in omnibus Imperij conventi- Altera
 bus de secunda in Italiam expeditione constanter egisset, imploras- Lotharij
 setque omnium Sacerdotum & religiosorum hominum per Cæno- in Italiam
 biaprecas; sub exitum Augusti cum instructissimo exercitu, ex Sax- expedi-
 onia & Germania collecto, movit; quod magnopere sollicitaret ejus tio, quâ
 opem Innocentius Pontifex adversus Petrum Leonis schismaticum Innocen-
 Pontificem, ac Rogerium Siciliæ Tyrannum. Imperatorem comi- tij Pont.
 tati tres Archiepiscopi, Bruno Colonienfis, Albero Trevirensis, & hostes
 Conradus Magdenburgensis. His se junxere Episcopi, Albero Leo- subacti.
 diensis, Andreas Trajectensis, Anselmus Halberstadiensis, Henricus Otto Fri-
 Tullenfis, Henricus Ratisbonensis. Magna præterea procerum Prin- sing.
 cipumque multitudo affectata Imperatorem; supremus ex his mili- Ursberg.
 tia Sigonim.

Bbbbb

tia praefectus Henricus superbus Bavariae Dux, Lotharii gener, &
 Conradus Sueviae Dux ex amulo regni Lotharii amicus. Lustrato
 exercitu, per alpes Tridentinas factum iter. Magnus inde per Italiam
 terror ex fama tanti apparatus, & felicissimi belli procursus, quem
 multis Sigonius atque Itali Scriptores tradunt. Nos paucis ex Otto-
 ne Frisingensi, & Ursbergensi, ac nostris complectamur. Ad primum
 ingressum castrum Gardiae expugnatum; quo in deditionem acce-
 pto, Imperator ad Padum progressus, Caristallum cepit. Ibi Medio-
 lanenses ac Cremonenses diuturno bello inter se digladiantes obvios
 habuit; auditisque singulis, Cremonenses dammati, interque hostes
 Italiae proscripti sunt; quos Imperator consecutus, Castella & Op-
 pida eorum evertit. Inde Papiam progressus, cives pactione pecuniae
 ingratiā suscepit. Bononienses & Aemilenses, qui in priori exp-
 ditione Caesarem despexerant, supplices admisit, ignovitque ad ge-
 neri preces, ita Taurinum usque procedens omnes civitates, & castra
 in deditionem accepit. Tum vero post comitia Principum Ronca-
 lijs acta jus prisco more dictum, itumque Ravennam ad hiberna, con-
 sultatumque per hyemem de bello per Apuliam & interiorē Itali-
 am adversus Pseudopontificis factionem & Rogerium Tyrannum
 proferendo. Sub initium veris exercitus ex hibernis evocatus, divi-
 susque in partes: cum altero Imperator in Apuliam, cum altero Hen-
 ricus gener in Campaniam & Tusciam progressus, Beneventum ur-
 bem, in quam Rogerius Tyrannus viginti millia militum infuderat,
 commisso praelio expugnat, & Innocentio Pontifici restituit, quocum
 ad Lotharium Imperatorem in Apuliam est digressus, Barij tum oppu-
 gnationi insistentem. Quae urbs paulo post capta cum arce, & quin-
 genti praedones saraceni ex praesidiarijs in furcam acti. Inde junctis vi-
 ribus Trojam, Garganum, Sipontum, Barulum ceteraque Oppida &
 munimenta expugnant; ejectoque ex tota Apulia Rogerio, provin-
 ciam Pontifici asserunt. Apuliae impositus est Radulphus, homo Ger-
 manus; Capua Roberto reddita. Bellum id cum primis pro Apo-
 stolica sede susceptum; quod in eas beneficiarias provincias Roge-
 rius Tyrannus à Pseudopontifice imploratus immisusque esset, Pon-
 tificatus sui stabiliendi causa. Tanta id Lotharii gloria est gestum, ut
 Otto Frisingensis libere scribat, post Carolum M. nullum Francorum
 Regem tam praecleara pro Apostolica sede perpetrasse. Consilium erat
 Lothario Siciliam invadere, ex eaque Rogerium depellere; sed mili-
 te reditum in Germaniam orante, ipse cum Pontifice Romam ingres-
 sus est. Ac postquam urbem pacatam Pontifici tradiderat, per He-
 truriam & Lombardiam iter quoque in Germaniam intendit; dela-
 tus verò in vallem Tridentinam, repente adversa valetudine corripit-
 tur. Inde postquam ad sylvam, quae Lycum ab Aeno dividit, perven-
 tum est, inter Sacerdotum manus ac preces apud castrum Ducis Bo-
 jariorum

Lotharii
 obitus.
 Dodechin.

jariorum, in villa Bretina, seu ut alij, in vilissima casa, excessit à vita anno regni xiii, imperij v, tertio die Decembris, ut in Epitaphio regalis Lutræ notatur, quem etiam diem Chronicon montis sereni notat; falliturque Dodechinus, qui III Calend. Decembris obiisse scribit. Insignia Imperij Henricus gener Dux Bavarie tulit servanda. Corpus per Augustam urbem ac Franciam Orientalem in Saxoniam deportatum, conditumque in Cœnobio Lutræ regalis, quod est inter Helmstadium & Brunswicum, quodque ipse Imperator, ut supra relatum est, introductis religiosiis viris, sepulturæ locum delegerat, auxeratque regia liberalitate. Res ab eo gestæ ad posterorum memoriam, quod Otto Frisingensis scribit, in plumbeis laminis sunt descriptæ, & sepulchro inclusæ. Nec fallit hic auctor, quando nostra memoria, anno videlicet MDCXVIII, Mausolæum apertum, inventaque sunt ossa panno serico rubri coloris involuta, tabulaque plumbea apposita cum hac inscriptione.

LOTHARIUS DEI GRATIA ROMANORUM
IMPERATOR AUGUSTUS REGNAVIT
ANNOS XII, MENSES III, DIES XII, OBIT
AUTEM II NONAS DECEMBRIS. VIR IN
CHRISTO FIDELISSIMUS, VERA X,
CONSTANS, PACIFICUS, MILES IMPER-
TERRITUS, REDIENS AB APULIA
SARACENIS OCCISIS ET EJECTIS.

Sanè verò magnus Imperator, à pietate & armorum gloria ab omnibus Scriptoribus commendatus. Quo vivo, uti apud Ursbergensem Scriptor quidam, & cum eo ipse Ursbergensis. *Imperium nunquam vacillare potuit, Erat enim vir ille strenuus belli ductor, præcipuus in armis, providus in consilio, terribilis inimicis Dei et sanctæ Ecclesiæ, veritatis amicus, justitiæ acerrimus defensor, injustitiæ vindex, cujus probitas per totam Saxoniam spectata.* Eo auctore jus civile, quod Wernerius, rogatu Mathildæ, secundum Justiniani præscripta digesserat, in Italia Gymnasijs, maximè verò Bononiæ renovari cœptum: & in Lombardia Italiae populos secundum jus civile Romanum tractari voluit; cum antea iudices alij Longobardicis, alij Salicis, alij alijs legibus uterentur. Hoc Imperatoris studio excitatus Gratianus, jus Canonicum ex decretis Pontificum & SS. Patrum sententijs digessit. Quare sago non minus, quàm toga clarus Imperator. At sacras ejus virtutes illustrius commendat Petrus Diaconus, æqualis eorum temporum scriptor, *quod sub imperii chlamyde cœlesti militaret Regi, Sacerdotes honoraret, ut Patres, pauperes fovaret ut filios, viduas ut matres, itaque singulis emmeret virtutibus, ut omnes perfectè haberet.* Pius illi mos erat, etiam in omni expeditione bellica, tribus quotidie sacrificijs

Bbbbb 2

Missæ

Missæ interesse; quorum primum diluculo pro defunctis, alterum pro salute exercitus, tertium pro se & familia offerri voluit, eique ante prandium cum solemnī liturgia intererat: visusque est inter orandum sæpe uberes lacrymas fundere, pauperum lavare pedes, abstergente Richeza Imperatrice, ijs cibum & potum suis manibus præbere, viduarum, pupillorum & oppressorum & Ecclesiæ causas ante omnes politicas regni curas habere. Cum Cassinense Cœnobium una cum Richeza conjuge inviseret, uterque pedes montem conscendit, ac nudis ipse Imperator pedibus Ecclesiæ altaria, & loca sacra ob venerationem D. Benedicti obire conspectus. Quæ Imperator & Imperatrix hoc accessu munera ad altare obtulerint, multis exponit Petrus Diaconus, qui se hæc omnia coram observasse memorat. Nec D. Henrici modò, sed omnium Saxonum Regum ac Imperatorum pietatem erga D. Benedictum locique sanctitatem spirare visus; quòd ex eo cœnobio frequentissimum ordinem per Italiam, Galliam, Germaniam, Saxoniam; & disciplinam formamque religiosæ vitæ, tanto religionis bono, & innumerabili Sanctorum virorum multitudine, propagatam intelligeret. Quare Lotharius, ut idem auctor refert, nunquam à consortio Episcoporum & Abbatum avelli voluit. Paucis Helmoldus presbyter principatus encomium complexus, cum Lothario, inquit, novam Imperio lucem obortam fuisse, rediisseque tranquillitatem temporum, abundantiam omnium rerum, pacem inter regnum & Sacerdotes, florem christianæ religionis. Neque facile post Carolum M. & Ottonem Imperator religione, virtute, & belli fortitudine major; longè etiam major futurus, nisi mors, uti Otto Frisingensis perhibet, florentissimum Imperij cursum abruptisset. Omnem hanc felicitatem consecutus est, quòd Apostolicæ sedis defensionem, Caroli M. aliorumque gloriosissimorum Imperatorum exemplo, tam sincero animo & veneratione suscepit. Quare inter quatuor è Saxonica gente Imperatores, tres videlicet Ottones & Henricum sanctum, ipse quintus, nulli post Ottonem M. secundus: omnes Apostolicæ sedis, & Romani Pontificis fidelissimi defensores, qui sibi post Francorum Reges primam jure gloriam deposcunt.

Egnatius l.
2. in Lo-
thario.

Uno tantum Imperator infelix, quòd tantarum virtutum, tantarumque possessionum parens, nullum heredem filium reliquerit. Unde ab excessu ejus statim perniciofa lis orta inter Henricum superbum generum, & Albertum Ballenstedium, cognomine Ursum de Saxonie Ducatu; ambolice à duabus Sororibus & Magni ultimi Saxonie Ducis filijs geniti fuerint. Majori tamen luctu Saxoniam Germaniamque implevit mortis ejus nuncius, quòd fontem tranquillitatis & felicitatis Saxonie una cum Imperatoris vita claudi timerent.

Sustulic

Sustulit & hic annus duos Archiepiscopos, Brunonem Coloniensem ad obsidionem Barij in Apulia, & Adelbertum Moguntinum, virum excelsi animi, & præclare de Lothario, Imperio, & de religione meritum, post cujus obitum urbs Moguntina cum Basilica Cathedrali conflagravit.

Inter hæc Bernardus Episcopus noster in reparandis incendijs ruinis, & exornandis religiosorum Cœnobijs occupatus, hoc anno, quem decimum Episcopatus sui scribit, publicis literis commutationem bonorum inter Volemarum Corbeiensem & Hartwigum Flechtorpensem Abbates factam pontificali auctoritate Nonis Julij ratam habet. Multis eæ literæ testibus ex clero, nobilium & ministerialium numero, consignatæ. Sed longè illustriori beneficio Bernardus Episcopus noster complexus Monasterium S. Mariæ, cui ab Innocentio II pro ea, qua apud Pontificem valebat gratia ex superiorum annorum meritis, honorificam confirmationem impetravit. Ad quod Pontifex eo pronior fuit, quòd Bernardum una cum Comite Swalenbergensi ejus Cœnobij conditorem acceperat. Literæ Apostolicæ sic habent.

Innocentius Episcopus Servus servorum Dei, dilectis filiis Monachis Monasterii Swalenbergensis tam presentibus quàm futuris in perpetuum. Sacrosancta Romana Ecclesia, quæ per Beatum Petrum Apostolorum principem Ecclesiarum omnium primatum obtinuit, omnibus ejus suffragio indigentibus subvenire misericorditer consuevit. Dignum est enim, ut qui ad animarum regimen assumpti sumus, eas et à pravorum nequitia tueamur, et Beati Petri patrocinio muniamus. Quocirca dilecti in Domino filii vestris desideriis impartimur assensum, et Swalenbergense Monasterium à nobili viro Widekindo in honore Beatæ Dei genitricis fundatum, atque consilio et assensu gloriosi filii nostri Lotharii Romanorum Imperatoris Augusti, nec non bonæ memoriæ Fratris nostri Adelberti Moguntini Archiepiscopi regimini Paderbornensis Ecclesiæ ab eo pro sua devotione oblatum, presentis scripti pagina communimus. Statuentes, ut quascunque possessiones, quacunque bona ex dono Fratris nostri Bernardi Paderbornensis Episcopi, vel ejusdem Widekindi, idem locus in presentiarum canonice possidet, quacunque etiam concessiones Pontificum, largitione Imperatorum, vel Principum, seu quorumlibet oblatione fidelium eidem venerabili loco rationabiliter offerri contigerit, firma vobis in perpetuum et illibata permaneant. Obeunte vero ejusdem loci Abbate nullus ibi qualibet surreptionis astutia vel violentia preponatur, nisi quem Fratres ipsius Monasterii communi assensu, seu Fratrum pars consilii senioris, secundum Dei timorem, et Beati Benedicti regulam providerint eligendum. Advocatumque nisi per electionem, atque providentiam Abbatum et Fratrum ibidem constitui omnimodis prohibemus. Decernimus ergo, ut nulli omnino liceat vestrum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet molestiis fatigare,

Dodechin.
Chron.
Hild.
Mogunt.
annal. &
hisor.

Ex Archiv.
Flecht-
orp.

Bernardus Ep.
ab Innocentio
Pont.
confirmatio-
nem Mo-
nasterij
S. Mariæ
impetrat.

gare, sed omnia integra conserventur vestris usibus profutura. Si verò, quod absit, Advocatus, qui in vestro Monasterio pro tempore fuerit, inutilis apparuerit, liceat vobis loco ejus alium idoneum substituere ad honorem et utilitatem loci vestri. Quod si Episcopus in cujus diocesi vestrum Monasterium situm est, temerè vos in aliquo gravare voluerit, facultatem liberam habeatis ad auxilium Matris vestre Ecclesie Romanae confugere, utpote, qui sub ejus speciali protectione consistitis. Si quis igitur in posterum huius nostre constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentaverit, secundo tertioque commonitus, si non presumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui periculum patiatur, et à sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Conservantes autem eidem loco, quæ sua sunt, Omnipotentis Dei et Beatorum Apostolorum Petri et Pauli gratiam consequantur. Amen. Amen. Amen. Ego Innocentius Catholice Ecclesie Episcopus. Ego Drogo Ostiensis Episcopus. Ego Guido Diaconus Cardinalis Sancti Adriani. Ego Anselmus presbyter Cardinalis. Ego Gerhardus presbyter Cardinalis sancte Crucis in Jerusalem. Ego Grisogonus Diaconus Cardinalis sancte Mariæ in porticu. Ego Lucas presbyter Cardinalis Sanctorum Joannis et Pauli. Ego Martinus presbyter Cardinalis Sancti Stephani. Datum in territorio Romano per manum Innocentii sancte Romanæ Ecclesie Diaconi, Cardinalis et Cancellarii, sexto Nonas Octobris, Incarnationis Dominicæ anno MCXXXVII. Indictione I. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ secundi anno octavo.

Quibus verò commutatio bonorum Cœnobij Flechtorpiensis comprobatur, literæ Bernardi Episcopi nostri hæc sunt.

In nomine sancte et individue Trinitatis, Bernhardus divina favente clementia Paderbornensis Episcopus. Divinarum scripturarum auctoritate frequenter moniti, paupertati fidelium Christi consiliis et auxiliis infatigabiliter adesse decrevimus, scientes ratum nostre salutis emolumentum fore, res ipsorum labore contractas per nostre humilitatis auctoritate roborari. Notum igitur facimus caritati omnium tam futurorum quam presentium Christi fidelium communi consilio, et unanimi totius Ecclesie nostre consensu, factam esse inter D. Volmarum Corbeyensis Ecclesie Abbatem et D. Abbatem Hartwicum in Elictorp commutationem vid. in decima, quæ est super omnes ejusdem ville mansos, et in uno Vorverch sito in villa, quæ vulgari appellatione vocatur Nieterevangambeke, addito uno mancipio et sexaginta jugeribus cum area. Hujus autem curiæ redditus æstimantur ad duo talenta, et solidos quinque, quo superbundantius prædictæ decimæ precium solidorum restitueretur. Hujus autem concambii summa hæc est, ne fratres inibi Deo monachica quiete famulantes ab exactionibus et gravaminibus decimæ, vel commutatione precii, vel qualibet alia fatigatione turbarentur. Providentes etiam ne quis Successorum nostrorum aliquid pro recognitionis gratia ab Ecclesia in Elictorp pro decima sic conquesta sibi exigat exhiberi, statuimus eundem

dem haberi respectum in predicto Vorverh, quem in decima ante factam commutationem Ecclesia nostra semper habere consueverat. Et ut hæc commutatio præmemorati Vorverh pro decima rata et inconvulsa maneat in perpetuum, eandem decimam Ecclesiæ in Flichtorp omni pace et tranquillitate in usum fratrum possideat, hanc nostræ auctoritatis paginam conscribi, et sigilli nostri impressione insigniri iussimus; data in publico sententia, ut quicumque hoc infringere præsumpserit, perpetuo cum fuda traditore anathemate moriatur. Hujus autem commutationis legaliter factæ testes sunt Wino Præpositus, Efricus Præpositus, Reimbertus Decanus, Gernandus, Odelricus, Rana-voigis, Cuno, Reimboldus Canonicus. Sifridus Comes, Volowinus Advocatus, Hermannus et Bernhardus, Thietmarus et Bernhardus, Conradus et Robertus, Thietmarus. Ministeriales Cono, Uffo, Adalbrath, Henrich, Hildebold, Landold, Conrad, Berenward, Ecbertus, Henrich, Eiko, Manegold, Johannes, Bertram, Hugo, et alii multi. Data Nonis Julii. Anno ab Incarnatione Domini millesimo centesimo trigésimo septimo, Indictione 15, anno autem Domini Bernardi Paderbornensis Episcopi decimo.

Annus Christi 1138.

Innocentij II Pont. 9.

Conradi III Regis 1.

Bernardi I Ep. Pad. 11.

Otto Fri-

sing. l. 7.

c. 24.

Ursberg.

Dodechin.

Chron.

Mont. Se-

ren.

Chron. Pe-

gav.

Helmold. l.

1. c. 54.

Albert.

Stadenf.

Truhem.

Cleinsorg.

Robertus de

monne.

Chron. Au-

stral.

Chron. Mu-

tti.

Conradus

Sueviæ

Dux eli-

gitur in

Regem

Rom.

Alii electi-

onem Con-

radi rejici-

unt in an-

num seq.

Succedit nunc annus Christi MCCCXXXVIII, quo ab excessu Lotharij Imperatoris à Principibus Germaniæ agitatam de novo Rege in solium producendo. At duo potentissimi regni æmuli controvertentes, Conradus Sueviæ Dux, & Henricus superbus Bojariæ & Saxoniae Dux, Lotharij gener, qui ob hanc flagrantissimam spem Imperij insignia apud se tenebat. Ardua fuit electio, ex qua post pacem rursus in civilia bella itum, haud levi Saxoniae Germaniaeque calamitate. Indicta igitur Confluentiae ad Cathedram S. Petri xxii Februarij comitia studio Adalberonis Trevirensis Archiepiscopi; ad quæ præter Adalberonem convenire Theoduinus Cardinalis Apostolicæ sedis Legatus, Arnoldus Coloniensis Archiepiscopus tum Brunoni suffectus, Buggo Vangionum præsul, Fridericus Sueviæ Dux, alijque Episcopi, ac Principes, à quibus Conradus Dux Rex salutatus. Vel eò ad id proniores fuere, quòd Legatus Apostolicus Apostolicæ sedis assensum promitteret, multique cum Adalberone Trevirensi Archiepiscopo averfarentur Henrici superbi elatos animos, quòd ne eligentium quidem gratiam sollicitare dignatus; tanquam aut merito, aut rebus præclare gestis, aut terrore potentiae fasces ultro in manus venturi essent; eoque etiam insolentior erat, quòd jam Principes aliquot regum illi nomen obtulissent. Quare Confluentiam festinatum; ubi in medio Quadragesimæ à Legato Apostolico inunctus est Conradus. Nam Colonicnsis, cui id debebatur, quia nondum pallio decoratus

coratus erat, ut Otto Frisingensis scribit, celsit Legato munus. Qui nam verò ex Saxoniæ Episcopis interfuerint, non reperio; certè Saxones principio huic electioni obstiterè, quòd pro Henrico suo duce facerent.

Pascha deinde Rex Colonia celebravit, magna Episcoporum & Principum frequentia. Nam cum novo istic Rege fuere Theodwinus Legatus Apostolicus, Arnoldus Colonienfis, Albero Trevirensis Archiepiscopi: Embrico Herbipolensis, Albero Leodiensis, Wernerus Monasteriensis, Udo Osnabrugensis, Stephanus Metensis, Nicolaus Cameracensis, Andreas Ultrajectensis, Rudolphus Halberstadiensis Episcopi. Horum enim nomina constant ex tabulis Ultrajectensis & Aquisgranensis Ecclesiæ, quas illic consignarunt: quarum alteris Conradus Rex comitatus Frisiæ, Ostergoam & Westergoam, Andrea Traiectensi Episcopo restituit; alteris prædium Aquisgranensibus confirmat. Tabulas Traiectensi Ecclesiæ conscripsit Arnoldus Colonienfis Archiepiscopus Vicecancellarius. Fratrem is habuit Hartwigum Flechtorpiensis apud nos Cœnobij Abbatem, credunturque Henrico Gelriæ & Zutphania Comite geniti.

Colonia Rex Moguntiam digressus, Adalbertum prioris Adalberti ex fratre nepotem electione cleri & populi constituit Archiepiscopum, quo beneficio & hunc sibi devinxit. Ingentes interim iras versabat Henricus Superbus, qui nec ad conventum ullum hæcenus venire dignatus, & palam electionem vitio factam aspernabatur. Quare Bambergam festo Pentecostes Rex ad comitia magno splendore, magnoque Principum comitatu perrexit; quò & Saxones cum Richeza Imperatrice vidua magnam partem accessere, novo Regi obsequium & fidem professi. Solus ibi ex Principum numero desideratus Henricus Dux; & quia insignia Imperij in potestate habebat, quæ expectabantur tradenda, festo Apostolorum Petri & Pauli Ratisbonæ illi dictus dies. Tandem Dux, veritus ne collecta in se omnium Principum ira hostis renunciaretur, Ratisbonam accessit, signaq; Imperij Regi tradidit, in cuius tamen conspectum venire aspernatus est. Quæ cum Rex adverteret trahi à præpotente viro in grande malum, Augustam eum evocat; quò & Dux armatus venit, castris ad Lycum positus. Ita per simulates ad arma perventum. Conradus veritus congreddi Herbipolim accelerat, ubi in senatu quorundam Principum iudicio Henricus majestatis reus proscribitur. Inde Goslariæ per festa Natalis Christi Principum conventus indictus, in quo Henricus utroque Ducatu exutus; Saxoniæque datus ab Rege Alberto Urso Henrici consobrino, Bavariæ Ducatus Leopoldo Marchioni Austriæ, Conradi Regis uterino. Mira, inquit Otto Frisingensis, elati Ducis depressio, qui Bavariæ Ducatum hereditarium acceperat à patre, Saxoniæ à Lothario socero cum amplissimis bonis, Tusciam & Mathildis heredi-

Heida in
histor. Ul-
traject.
Mireus
in Not.
Belg. c. 149.
Pontanus,
& Gelria,
Gelenius.

Otto Fri-
sing.
Dodechin.

Henricus
utroque
Saxoniæ
& Bava-
riæ Du-
catu in
conventu
Goslari-
ensi ex-
uitur.

hereditatem Pontificis beneficio; eaque potentiâ imminebat, ut gloriari solitus, se ab Oceano Germanico ad mare usque Adriaticum porrigere imperium; hic repente omnibus exutus vix reperit, ubi tutus consisteret. Sed hæ rerum humanarum vicissitudines. Quantum Lotharius depressit Suevorum Ducum potentiam, tantum Suevi depressere in Lotharij genero Henrici familiam. Sed jam ante per multi Principes indignè ferebant præter Imperij morem duos ducatus congeri in unum Principem, verebanturque surgentem regiam potentiam, quæ in Henrico Superbo Tarquinium aliquando datura, & Reipublicæ libertatem oppressura esset. Hoc concitato rerum statu per Saxoniam, Wernerus Monasteriensis Episcopus, qui Conrado Regi perpetuus fere hærebat comes, magnifico diplomate exornavit Cappenbergense Cœnobium, gratus pro beneficio, quo centum & amplius Ministeriales cum prædijs à Godefrido & Ottone fratre Cathedralæ Collegium dono acceperat. Quocirca Cappenbergense Cœnobium in filiam Monasteriensis Ecclesiæ adoptavit, & in vicem tanti doni datæ Cappenbergensibus Oppidi Wernæ & Ahlenæ parochiæ cum Archidiaconi jure. Mirificè tum ordo ille florebat, & præclari eruditique è Cœnobio illo sumebantur Sacerdotes in subsidium Ecclesiæ, qui parachorum munia docendo obibant.

Quo religionis studio & Bernardus Episcopus noster impensè fovebat Monasterium S. Mariæ, quod multis decimis bonisque dotavit, ut literæ exhibent hoc anno consignatæ. Nam cum per id tempus Parachorum idoneorum esset inopia, agebant Episcopi, ut è Cœnobijs viros eruditos, populi doctores, evocarent in subsidium & exemplum continentis vitæ. Nec minus florentis disciplinæ erat Corbeienfè Cœnobium; in quo cum excessisset è vita hoc anno Volcmarus Abbas, vir præstantis pietatis & doctrinæ, subleçtus est Abbas Henricus, frater Henrici Ducis. Vivebatque per id tempus Corbeia Monachus Ludovicus Alberti Urfs Saxonie Ducis patruus. Quippe imperante Lothario, novis ubique constructis Cœnobijs, familia Benedictinorum, Cisterciensium, & Præmonstratensium florentissima erat. Dithardum quoque Osnabrugensem Episcopum, postquam Ecclesiam magna constantia & emolumenti laude per xviii annos administrasset, hoc anno obiisse, satis liquet ex Udone Successore, quem supra produximus.

Annus Christi 1139.

Innocentij II Pont. 10.
Conradi III Reg. 2.
Bernardi I Ep. Pad. 12.

Annus insequens Saxoniam Bojariamque civilibus foedisque rursus bellis involvere coepit. Quæ res Episcopos quoque Saxonie magno-

Bollandus
in vita Go-
defridi §. 9.
Wernerus Ep.
Monast.
benefacit
Cappen-
berg.

Uti &
Bernardus Ep.
Paderb.
Monasterio S. Mariæ.
Chron.
Mont. Severi.
Moritur
Volcmarus Abbas Corbeienfis.
Et Dithardus Episc.
Osnab.
Erdvinnus in Chron.
Osnab.
MS.

Otto Frising. l. 7.
Ursberg.

Helmold l.
i. c. 34.
Albert.
Stad.
Saxonia
bellis
contur-
bata.

Obitus
Henrici
ducis, cui
filius,
Henricus
cogno-
mento
Leo, suc-
cedit.
Chron.
Mont. Se-
reni.
Albert.
Stad.

Vita Ludo-
vici apud
Brauer.
in Sider. il-
lust.

magnoperè perplexos habuit, quòd incerrum haberent, cui se parti belligerantium adjungerent. Enimvero proscripto Henrico Lotharij genero, Albertus Ursus Saxoniae Ducatum adiit, expugnatoque Luneburgo castro, Bardewicum, Bremam, ceterasque civitates in potestatem redegit, quibuscum tota Occidentali Saxonia potitus est. Inde prolati trans Albim fluvium armis, Nortalbingiam etiam sui juris fecit, exturbato ex Holsatia Adolpho Comite, fido fortique Christianorum adversus Sclavos defensore; eò quòd juratam Lothario Cæsari fidem Henrico genero integram servaret. Adolphi in locum repositus Henricus Badwidus. Hunc in modum ceteri præfecti castro Sigeburgo, Hamburgo, alijsque locis exturbati, quos Lotharius Cæsar imposuerat. Quibus ad Henricum Ducem in Bavariam perlatis, citatis equis, ac quatuor tantum sociorum comitatu in Saxoniam advolat, Saxonumque auxilijs Albertum e Saxonia depellit, & castrum Lunenburgum subsidio Rudolphi Comitis recipit. Jam tota Saxonia intestino bello ardebat; ad quod sopiendum Conradus Rex cum exercitu progressus est in Saxoniam, tracto in societatem armorum Bohemiarum Duce. Interritus adhuc Henricus Dux, tanta ferocia Conrado Regi ad Hamburgum occurrit, ut non ausus prælio congredi, maluerit pacto cum Henrico foedere, quàm armis transigere; terrebant nimirum Regem pristinae Cæsarum clades à Saxonibus acceptæ. Hoc rerum successu & Saxonum fide elatus Dux tendebat in Bojariam, quam Leopoldus descendentibus ad se magnam partem Boi occupabat; cum Quidelenburgi repentino morbo correptus, 13 Calend. Octob. exstinguitur, præbito, ut plerique scribunt, veneno. Corpus ad Coenobium regalis Luterae deportatum, conditumque; apud Lotharium Imperatorem socerum suum. Filium reliquit Henricum cognomento Leonem, ætate quadriennem puerum. Hunc quia vocatis ad fatalem lectum Saxoniarum proceribus commendarat, illi in fidem suscipere, & gentis suae principem, deserto Rege, creârunt. Tutela pueri data Welfo Henrici Ducis fratri; is cum de Saxonum fide esset securus, arma adversus Leopoldum Marchionem, Bavariae impositum, vertit, multumque connisus est hunc Ducatum servare Henrico Leoni nepoti suo. Nec destitit inter varios Bojariae casus, donec à Conrado Rege proscriptus, totius Imperij armis oppugnaretur. Saxones interim, quorum ductores Rudolphus Comes, Fridericus Palatinus, pro tutela pueri concordēs, Bardewicum ceterasque civitates & castra, ejectis Alberti præfectis ex Transalbinia, Adolphum Holsatiae Comitem reponunt; nec ausus est Conradus Rex bello laceßere Saxones; tamen hæc per rebellionem, ut Otto Frisingensis vocat, contra Regis auctoritatem agerentur. Westfalia inter hæc quieta mansit, in qua Ludovicus Arnstenius Comes, permotus Godefridi Cappenbergensis consanguinei exemplo, castrum, quod ad Lonam fluvium incolebat,

incolebat, in Cœnobium ordinis Præmonstratensium convertit, seque unâ cum Guda conjugē Deo consecravir. Illa prope Cœnobium, ac templum sponte includi petijt angusto in domicilio, ex quo per unam fenestram prospectus pateret: inde sumpto habitu inter Præmonstratenses sanctissimè vitam clausit.

At Bernardus Episcopus noster, cum ubique per totam Westfaliam & Saxoniam florentes religiosorum familias aspiceret, nihil impensius habuit, quàm in perlustranda diœcesi Clericorum mores & religiosorum hominum Cœnobia ad primum instituti vigorem revocare: cumque Herifienſe Sanctimonialium & Canoniarum Virginum Collegium ad arctiorem vitæ disciplinam deducere cogitaret (ut tum multa ejusmodi Collegia Virginum formabantur ad institutum D. Benedicti, aut Cisterciensium, aut Præmonstratensium) Beatrix Abbatisſa, & virginēs, quarum pleræque ex prima nobilitate erant, ab Innocentio II. Pontifice omnium privilegiorum confirmationem impetrârunt; id quod hoc diplomate Pontificis constat.

Innocentius Episcopus Servus servorum Dei. Dilecta in Christo filia Beatrici Abbatisſa Heriensis Monasterij, et virginibus sibi in eodem regimine regulariter* successeris in perpetuum. Pia voluntatis postulatio debet effectum per sequentem compleri, quatenus devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quapropter dilectissima in Domino filia Beatrix Abbatisſa tuas rationabiles postulationes clementius attendentes Monasterium Herifienſe, cui auctore Deo praesides, sub Apostolica sedis protectione suscipimus, et praesenti privilegio communi-mus. Statuimus enim, ut quascunque possessiones, quacunque bona idem monasterium in decimis et in alijs iuste et legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis auxiliante Deo poterit adipisci, tibi et sororibus, et presbyteris, qui in sequenti tempore in eodem loco Domino famulantur, quàm etiam posteris vestris in perpetuum confirmamus. Obeunte verò de ejusdem loci Abbatisſa, vel earum qualibet, quæ tibi in eodem successerit regimine, nulla tibi qualibet surreptione, astutia vel violentia praeponeatur, nisi quam sorores communi consensu vel pars sanioris * --- secundum disponentis Dei timorem elegerint. Insuper Apostolica auctoritate precipimus, ut vester loci advocatum suscipere non cogatur, sed illum habeat, quem ejusdem loci Abbatisſa et sorores communi consilio providerint eligendum, qui etiam si inutilis apparuerit, eo remoto, earundem omnium sicut bonus ex dispositione alius idoneus substituatur. Decernimus ergo, ut nulli Archiepiscopo, nulli Episcopo, nulli Regum vel Principum, nulli omnino Ecclesiasticæ secularique persone liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, imminuere, aut aliquibus exactionibus fatigare, sed omnia integre conserventur vestris et pauperum usibus profutura, salva

CCCC 2

nimirum

Ludovicus Comes Arenstenius religiosam cum conjugē vitam amplectitur.

Abbatissa Herifienſis confirmationem suorum privilegiorum impetrat ab Innocentio Pont. *an successeris.

* forte consili.

nimirum Dicesani Episcopi Canonica reverentia. Si qua igitur in posterum Ecclesiastica secularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptaverit, secundo tertioque commonita, si non congrue satisfecerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, usque in extremo examine districtae ultioni subjaceat. - - autem eodem loco sua vita servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen Datum Anno Domini M. C. X. X. X. V. II. II.

Annus Christi 1140.

Innocentij II Pont. 11.

Conradi III Reg. 3.

Bernardi I Ep. Pad. 13.

Chron. Bigau.
Mirans in Not. Belg.
Oriberg.
Dodechin.
Hisor. Bav.
Chron.
Mind.
Albert.
Stad.
Helmold.

Inter hæc, cum invalesceret, ut diximus, bellorum motus per Saxoniam & Bojariam, Conradus Rex V Idus Februarij celebrem Wormatiæ Principum conventum habuit; quem etsi ceteri Scriptores prætereant, eum tamen scribit auctor Chronici Bigaviensis, satisque indicat Mirans ex tabulis Monasterij Stabulensis per id tempus Wormatiæ consignatis; sistuntur enim ex congregato Principum numero præter Legatum Apostolicæ Sedis hi testes: Albertus Moguntinus Archiepiscopus, Albero Trevirensis Archiepiscopus, Albero Leodiensis, Stephanus Metensis, Sigefridus Spirensis, Bucco Wormatiensis, Embricho Wirceburgensis, Bernardus Paderbornensis, Udo Osnabrugensis, Episcopi: Fridericus Suevorum Dux & Alfatia, Adelbertus Dux Saxonie, Godefridus Dux Lovaniensis, Wilhelmus Comes Palatinus, Hermannus Marchio, Thibaldus Marchio de Norborch, Geverardus Comes de Sulecbach, Henricus Comes Namurcensis. Eas tabulas conscripsit Arnoldus Cancellarius vice Adelberti Moguntini Archiepiscopi & Archicancellarij, sive is jam fuerit Colonienſis Archiepiscopus, sive alius eo nomine Arnoldus Cancellarius. Certè Wormatiæ V. Idus Februarij consignatæ sunt. Ac primus hic conventus, in quo Bernardum Episcopum nostrum cum Conrado Rege in Collegium & familiaritatem venisse reperio, quem exinde sibi benignum faventemque habuit.

Ex tabul.
Caſaris in-
ful.
Conven-
tus Prin-
cipum
Franco-
furt.

Alium mox Principum conventum iv Calend Maji Francofurti indixit Rex, ad quem denuo Bernardus Episcopus Regem secutus. Nam illo in comitio Conradus Rex Insulam D. Suiberti in tutelam suscepit, tabulis hac super re confectis, quibus subscripsere Adalbertus Moguntinus Archiepiscopus, Adalbero Trevirensis, Bucco Wormatiensis, Embricho Wirceburgensis, Sigefridus Spirensis, Bernardus Pader-

Paderbornensis, Regembertus Pataviensis, Otto Frisingensis Episcopi. In utroque hoc conventu, cui Saxonici Principes se subtrahere, bellum adversus Welfum Henrici fratrem decretum, quod is Leopoldum Bojariæ impositum Ducem infestis armis premeret. Rex subinde Paschate Herbipoli celebrato totus fuit in apparando bello adversus Welfum. Is jam magna clade ad Phateiam, in Norico castrum, Leopoldum affecerat. At Conradus Rex ut victoriâ elatum compri-meret, cum instructo exercitu advolat, & Welfum ad castrum Winsbergam 21 Decembris prælio in fugam compellit, castrumque Winsbergam ad extrema pressum ea conditione sibi dedit, ut quidquid matronarum humeris exportari possit, id bona pace lice-Tribem.ret; eaque conditio memorabile fidei amorisque conjugalis ad pos-teros exemplum dedit. Nam cum uxores de virorum suorum ca-pite agi viderent, singulæ viros suos humeris gestantes loco sarcina-rum exportarunt. Quod spectaculum cum Regem Conradum ad lacrymas, ceteros ad commiserationem moveret; solus Fridericus Regis frater indignatus, dolumque incusans, exportatos viros ad sup-plicium poscebat; at Conradus non decet, inquit, mi frater, Regem ullo in casu fidem fallere. At Welfus licet ea clade debilitatus, non tamen destitit Saxonum viribus confusus bellum redintegrare, Boja-riamque pro pupillo Henrici fratris filio repetere. Aufi & Saxones Groningam, Anhaltum, Gobolenzam, Wilbecam, aliasque muniti-ones Alberto expulso evertere. Marchia ejus Rudolpho Comiti data. Adjunxit se in hanc societatem Adolphus Holfatiæ Comes, qui hoc anno ingentem hominum multitudinem ex Hollandia, Frisia & Westfalia collectam in Transalbianas regiones, à Sclavis exhaustas, traduxit, urbemque Lubecam & Christi religionem novis hisce co-lonis restaurare cœpit.

Ad hunc quoque annum referenda sunt à nobis exordia Cœ-Primor-nobij Hardehusani. Nam ita auctor, qui ex Monachis ejus Cœnobijdia Cœ-scripsit paucis res gestas Bernardi Episcopi nostri. *Posthac anno verbi*nobijHarde-husani.*incarnati M. CXL fratres Cisterciensis ordinis ab eo vocati sunt.* Quan-
quam non nisi quinto ab hinc anno locum ingressi colere & inhabi-
tare cœperint. Idem enim auctor dum scribit Bernardum Episco-
pum obiisse anno M. c. l. xv. ait. Hunc annum esse xx ingressionis, ex
quo primum è Cœnobio Campensi Monachi per novam sacramque
Coloniam in hanc diocesin introducti sunt. Magnanimus & religi-
osus Episcopus vix dum ante biennium absolverat Monasterium
S. Mariæ à Comite Swalenbergensi, & à se conditum ordinis D. Bene-
dicti; cum hoc tertium, post Gerdense, inter belli turbas, Ordinis
Cisterciensium fundare dotareque aggreditur: hortante nimirum
D. Bernardo Abbate, quem sibi è conspectu sanctitatis, multisq; con-
gressibus familiarem habebat. Monachi verò, procurante Sigefrido
Abbate,

Abbate, evocati ex Campensi apud Uibios Cœnobia, quod tum celeberrime erat religiosis viris, atque optima disciplina. Et jam ex eodem Cœnobia Campensi anno 1130 in Saxoniam evocati erant ad Amelinsburgum Cœnobium, quod Sigefridus Comes Romineburgius trans Visurgim in nemore Sollingensi condiderat; & post anno 1136, à Friderico Palatino Saxonie Somersburgio ex eodem Campensi, accersiti ad Cœnobium, quod prope Helmstadium in diœcesi Halberstadiensi fundarat. Vidit verò Monasterium Hardehusanum vivus S. Bernardus, intra centum & sexaginta Cœnobia à se condita.

Locus autem hujus Cœnobij delectus ab Episcopo nostro haud procul à Dimola fluvio, & Warburgo Oppido, in fundo, & prædio diœcesis suæ, quem Hervitshusen dixere; incultus tum quidem, sed opportunus quieti, solitudini, & culturæ intra Teutonicorum montium silvas: quem ita postea auxit donationibus, ut florentissimum istuc Cœnobium brevi surrexerit; quæ cognoscantur ex foundationis literis, quas ad annum Christi MCIV recitabimus.

Annus Christi 1141.

Innocentij II Pont. 12.

Conradi III Reg. 4.

Bernardi I Ep. Pad. 14.

Comitia
Ratisbo-
nensia.
Mors Ri-
cheza
Impera-
tricis &
Leopoldi
Ducis.

Ceterum Conradus Rex magnopere perplexus ob Saxonum motus, cum gentem bello aggredi formidaret, anno proximo Ratisbonæ, Festo Pentecostes, comitia Principum indicit. Accessere magna frequentia ceteri trans Rhenum proceres, Saxonum pauci admodum; ab ijs tamen ita Saxonum causa est acta, ut Adalbertus Moguntinus Archiepiscopus in eorum conspiracy transiret; ac nisi hunc mors hoc anno subtraxisset, civile bellum, quod ardebat, plenis flammis erupisset. Nec enim probabant complures trans Rhenum Principes, à Conrado Rege opprimi Henrici Ducis Saxonie pupillum filium, quo clarissimæ illius familiæ extinctio quæri videbatur; cum primisque quod Richeza pupilli avia, & Lotharij Imperatoris conjux, hoc simul anno è vivis excefferat, in qua magnum apud Saxones patrocinium erat. Corpus pijsimæ Imperatricis, & dignæ Lothario Imperatore, conditum apud conjugem, magno pauperum & Saxonum luctu. Interea Leopoldus Marchio Austrius in Bojaria fatigabat Weltum pupilli tutorem, Bois aut minis aut vi armorum in partem tractis. At postquam Leopoldus hoc anno excessit è vita, Conradus Rex Ducem Bojariæ in conventu Principum appellat Henricum Leopoldi fratrem, quem & ipse uterinum habebat; at novo hoc Duce novum vulnus Welfo & Saxonum animis impressum, indignè ferentium, Ducatum hunc Henrico Leonis filio pupillo rursus præripi.

Annus

Annus Christi 1142.

Innocentij II Pont. 13.

Conradi III Regis 5.

Bernardi I Ep. Pad. 15.

Rex ut Saxones placaret, quos armis aggredi verebatur, anno sequenti, qui jam cum Christo ortus erat MCLII, celebrato Herbipoli Paschate, haud multò post III Idus Maji Francofurti comitia indicit, quæ Principum congressu bella civilia detestantium frequentissima fuere, præsentibus etiam duobus Cardinalibus, Apostolicæ Sedis Legatis, Gregorio & Dicwino. In ijs pax inter Saxones & Regem ea lege convenit, ut Henrico Leoni Superbi filio Saxonia relinquere, abjudicatâ Bojaria: Alberto Urso, cui Rex ante ducatum Saxoniam attribuerat, Marchia Brandenburgensis data; seu jam illam hoc anno adierit, seu promissa tantum fuerit, incertum faciunt Scriptores. Ortus is erat Ascaniæ & Ballenstedij Ottone Comite, quem anno 1108 Henricus V. creârat Marchionem Soltwedilensem; posteri certè Alberti ad annum 1322 Marchiam tenuere, extincti in Joanne IV; ex qua interim stirpe Saxones Lawenburgici, & Anhaltini Principes se ferunt. Ceterum Conradus Rex, ut Henricum Austriam in Ducatu Bavarie firmaret, Gertrudem Henrici Superbi viduam, & Henrici Leonis pupilli matrem ei in matrimonium dedit. Atque illa, ut certis etiam pactis erat circumventa, jus, quod habebat in Ducatu Bavarie, traxit in virum. Adeo instabiles foeminae, amores novi mariti ante filiorum habent; sed haud multum superstes Gertrudis altero anno excessit. Saxones etsi pacis studio hæc admiserint; indignè tamen tulit Welfus, Henrici Leonis tutor, avitam hereditatem diverti in alienam Conradi Regis familiam. Sed ut Regum atq; Imperatorum, ita familiarum incrementa surgunt, & occidunt. His Francofurti transactis, Conradus Rex in Bohemiam cum exercitu movit; actoque Pragæ Pentecostes festo, Ladislaum ad se profugum, ac supplicem, quem Conradus Comes exturbarat, in ducatum reponit. Ex his summa tandem tranquillitas per Imperium.

Præter Ottonem Halberstadiensem Episcopum, obiit hoc anno etiam 2 Maji Conradus Magdenburgensis, & Marcolphus Moguntinus Archiepiscopus, vix anno expleto in ea præfectura. Illi Fridericus Præpositus, & Comes Werthinensis: huic verò Henricus Præpositus subrogatus; uterque cleri electione; omnes præstantes & conspicui in Ecclesia præfules.

Quos inter Bernardus Episcopus noster, hoc anno, novo Gerdensium Virginum Cœnobio dioecesi & D. Benedicti familiam exornavit. Nam cum per in tempus magnopere sollicitus esset de Cœnobio ante octennium à se in monte Iburg inchoato, Virginesque sacrae istic collectæ in magna rerum inopia vitam traherent; quod

Pax Regem inter & Principes coalescit. Otto Frising. Dodechin. Chron. Mont. Seiden. Chron. Bigau. Albert. Stad. Grantz. Andr. Angelus in Chron. Brandenburg.

Monasterium Virginum ex Iburg in Gerden transferretur.

Annus

nec sterilitas loci culturam ferret, nec aliunde subsidia accederent: atque ipse præterea locus, inter nemora & vasta montium juga, ab omni hominum consortio, horridus, teneras ac pavidas sexus illius mentes affligeret, Episcopus sapius consilia versabat de opportunitate cœpti Cœnobij loco. Anxius hisce cogitationibus intervenit prædives nobilitate Diœcesis vir, Henricus de Gerdenen, offerendo domum, fundum, & amplam quam habebat, bonorum possessionem, in structuram & dotem novi Cœnobij, in quod ex instituto D. Benedicti Virgines introducerentur. Cœnobiumque sub patrocinio B. Virginis & Apostoli Petri esse voluit. Mirificè hoc consilium approbavit Episcopus Bernardus, eaque opportunitate usus, transtulit Virgines ex monte Iburg in Gerdensè Cœnobium, collectoque ex alijs Cœnobijs Virginum cœtu, uno simul omnes clastro inclusit. Quod planius hæ Bernardi Episcopi tabulæ, plenæ pietatis sensu, docebunt.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis Bernhardus Dei gratia sanctæ Patherburnensis Ecclesiæ Episcopus. Quanti apud Deum meriti sint, quibusque bonæ vitæ documentis, vel operibus claruerint, quos Dominus populi sui pastores esse voluit, eorum instituta sancta declarant, et ipsorum auctoritate roborata in sua stabilitate Christi monstrat Ecclesiæ. Quorum dum ego Successor, licet minus idoneus, gratia tamen Dei præventus, Pontificalis culminis arcem ascendissem, omni studio vestigiis eorum inherendo pro voto semper habui Ecclesias Dei ampliare, easque oportunis locis fundatas nostra sollicitudine firmare, atque incantius positas saniori consilio transponere pia provisione elaboravi. His animo pro pastoralis curæ debito intentus, ancillarum Dei, quas in monte Iburg ad Deo serviendum consensu Beatricis Abbatissæ de Hersen collegimus, laborem cogitare cepi, quem ob loci difficultatem, et adjacentis terræ sterilitatem, silvarumque vel solitudinis vastitatem patiebantur. In hac igitur me proximorum compassione occupato, pius Dominus pauperum suorum miseratus angustias, igne amoris sui accensum nobilem virum quendam Heinricum de Gerdenen ad hujus calamitatis terminum consolatorem nobis donavit. Nam ipse conditori suo gratias agens pro spe vitæ æternæ, cum et beatam ipsius genitricem Mariam et beatum Petrum omnium bonorum suorum heredem elegit, atque in fundo domatis suæ, videlicet Gerdenen, Cœnobium construxit, quia ipse locus aptus sanctæ conversationis videbatur. Cujus etiam loci defensionem sub meo et Successorum meorum patrocinio sanctæ Patherburnensis Ecclesiæ pro perpetua ipsius libertate devotus commisit heredibus suis Megerarde sorore sua, et filiis ejus Wernone Godelfrido et Basilio hoc postmodum bona voluntate collaudantibus, et ut omni stabilitate divina et humana legis sub regali et Episcopali banno confirmaretur assentientibus. Ego igitur ut ipsorum devotionis apud Deum particeps existerem, pro majori quiete et pace Deo ibi servantium, Ecclesiam ipsius villæ à Samuele Sacerdote cui commissæ erat, mihi resignatam cum omni dote sua et quinque mansis in Gerdenen, et quatuor in Dallesheim communicato Ecclesiæ

elestia mea consilio ab omni jurisdictione et subiectione Ecclesiastica seculari-
ve persona exceptam sub manu Episcopi, vel Abbatis et prioris regendam
ipso Cœnobio concessimus, et libera possessione firmam esse statuimus. His ita
pro voto nostro cum multorum fidelium Christi gaudio dispositis, predictas
Dei famulas de loco calamitatis et miserie in Gerdenen transduximus, ibique
eas uti verè Christi sponsas pro omni Ecclesia at totius christianissimi conser-
vatione semper orantes inclusimus. Utigitur hæc firma et inconvulsa omni
imposterum evo permaneant, auctoritate Patris et Filii et Spiritus sancti, et
beatorum Apostolorum Petri et Pauli, et Domini Papæ ac nostræ humilitatis
banno firmantes sancimus, ne qua Ecclesiastica seculari sive persona contra hæc
agere presumat. Quod si presumpserit, fiat et sicut Dathan et Abiron, et
cum fuda proditore perpetuo anathemate, nisi respuerit, feriat, eaque
presentis pagine scripto et sigilli nostri impressione roboramus. Acta sunt
hæc me mediante, multis etiam Christi fidelibus tam Ecclesiasticis quam se-
cularibus, quorum nomina subscripta sunt astantibus, et gratias Deo agenti-
bus. Anno Domini Millesimo Centesimo quadagesimo secundo, regni ve-
ro Domini Conradi quarto, Pontificatus vero mei anno XV Indictione
quinta. Testes Weno majoris Ecclesiæ Præpositus, Odelricus Decanus, Con-
radus Abbas de sancto Paulo, Conradus Abbas de Helmwardeshusen, Bol-
devinus Abbas de Lesborne, Daniel Abbas de Hersethchusen, Rembertus
Præpositus, Almarus, Thietmarus, Lenthfridus, Eobertus, Heribertus, Si-
fridus, Godescalcus, Hugo: Laici nobiles Volquinus de Svalenbergh, Ot-
to Comes de Ravensbergh, Thietmarus de Buiren, Lindolphus de Besethe,
Bertholdus de Everschut. Ministeriales Heinricus Adelbertus de Ricketswic,
Conradus, Luidolphus, Bertholdus, Andreas, Eilbertus, Namro, Heredagus.

Hoc nunc illud præstans Cœnobium Gerdenense, haud procul
à Neta amne, sub Abbatissæ imperio, quod ita Bernardus Episcopus
simul auxit decimarum & bonorum donationibus, ut alter condi-
tor sit habitus cultusque.

Annus Christi 1143.

Cælestini II. Pont. 1.

Conradi III. Reg. 6.

Bernardi I. Ep. Pad. 16.

Successit tandem annus MCXLIII, toti Germaniæ Saxonique
tranquillissimus, quem nullo intestini belli motu cum exteris turba-
tum reperio; adeo Principes omnes cum Conrado Rege suo in pa-
cem conspirarant. Rara temporum felicitas, si annalium memoriam
repetamus. Decimus simul hic annus erat ab incendio urbis Pader-
bornensis & Basilicæ. Intra hoc decennij spatium Bernardus Episco-
pus Basilicam ex ruinis incendij multo firmitus ac magnificentius,
quàm unquam sub prioribus Episcopis inspecta fuerat, construxit;
quàm & hoc ipso anno solemnij ritu in magna præsentia procerum
& fre-

Gobelinus

at. 6. c. 59.

Crantz. lib.

6. Metrop.

c. 10.

Cleinforz.

in Chron.

Brusch in

Bernardo.

Bernardus

Ep. Ca-

thetra-

lem Basi-

Dddd

& fre-

licam, à
se restau-
ratam
confe-
crat.

Otto Fri-
sing. l. 7. c.
27.
Motus
Roman.
contra
Pontifi-
cem.

Moritur
Innocen-
tius II
Pont.

Moritur
Innocen-
tius II
Pont.

Otto Fri-
sing.

& frequentia populi sub patrocínio B. Virginis & divorum Kiliani & Liborij Deo consecravít; quanquam anniversarium diem dedicati-
onis, quo ab Imado Episcopo post alterum incendium consecrata
fuerat, immutatum reliquerit. Igitur cum dies solennis dedicati-
onis Basilicæ servetur in Cathedrali Ecclesia xv Julij, ea ad tempora
Imadi referenda erit. Quo verò die hæc à Bernardo facta sit, in anna-
lium nostrorum memoria non invenio.

At quanto pacatior Germania, tanto turbulentius Romæ agi-
cceptum. Nam, cum bello, quod inter Tiburtinos & Romanos
exarserat, victis Tiburtinis, Romani sollicitarent Innocentium Pon-
tificem, ut post acceptos obsides, & juratam fidem urbs Tiburtina
nudaretur muris, & cives in exilium projicerentur, recusavit Ponti-
fex tam dura statuere in Tiburtinos; quibus offensi Romani *conve-
nere in Capitolio, antiquam urbis dignitatem, ut hæc Otto Frisingensis scribit,
renovando, ordinemque Senatorum, qui jam per multa sæcula exoleverat,
suamet auctoritate institunt, bellumque cum Tiburtinis redintegrant. Ve-
rum sapientissimus Pontifex, cum prospiceret, ne Ecclesia Dei, quæ per mul-
tos annos secularem urbis honorem à Constantino M. sibi traditum potentis-
sime habuit, hac occasione quandoq; perderet, multis modis, tam minis quam
muneribus, ne res procederet, impedire conatus est.* Quæ animadvertere
velim heterodoxos nostros, qui Pontificis jus politicum in urbem
Romanam abrogant; quod ut ceteri Scriptores à nobis in Carolo
M. Romano-Catholico producti asserunt, ita Otto Frisingensis Epi-
scopus, vir Parisijs in omni scientiarum genere ex cultus, & per id tem-
pus antiquitatum peritissimus, scriptorque celeberrimus agnoscit.
Ausi etiam Romani omnia jura regalia tam in urbe, quam extra eam
per Italiam Pontifici velle abrogare, & ad Patricium, quem adjece-
rant ordinem, adjicere, quod dicerent Pontifici more Hebræorum
Sacerdotum tantum ex decimis esse vivendum; quæ politicorum
istorum hæresis fuit. Inter has turbas rebellantis populi Innocen-
tius II. hoc anno mœrore consumptus, post multas ærumnas Ponti-
ficatus obiit; qui tamen cœlesti voce ac monitu ex hac vita ad im-
mortalem evocatus perhibetur, vel eò etiam nobis commemoran-
dus, quod Bernardus Episcopus noster mortem ejus tam acerbo do-
loris sensu acceperit, quam sibi ex meritis conjunctissimum habue-
rat. Subrogatus ei in Pontificatu Cœlestinus II. sed eò inter quinque
menses extincto, sublectus est Lucius II.

Annus Christi 1144.

Lucij II Pont. 1.

Conradi III Reg. 7.

Bernardi I Ep. Pad. 17.

Dictus Pontifex, cum anno hoc sequenti, qui eodem tranquil-
litatis

litatis cursu fluebat, Conradi Regis opem adversus rebellantes Romanos submisit imploraret, nihil obtinuit, præterquam quod in comitijs Imperij, quæ Spira & Argentina habuit, jura Ecclesiæ Romanæ, etiam Principum consensione, renovavit, Rogerio interim Sicilia Rege omnes provincias, ex quibus per Lotharium ejectus erat, liberè occupante. Tam dispar Conradus Suevus à Lothario Saxone in patrocínio Apostolicæ Sedis. *Ac Germania licet publica quiete frueretur; ausus tamen Conradus Arensbergensis Comes, pro turbulenta patris indole, grassare spolijs, depopulando vicinos Episcopatus; & cum nulli crebrius infestiusq; incumberet quam Paderbornensi dicecesi, Bernardus Episcopus noster positâ togâ militare etiam sagum coactus sumpsit; collectoque clientum, ministerialium & incolarum agmine, Comitem aggreditur, commissoque prælio cædit, in quo & ipse Comes interemptus occubuit. Ita demum inquietus homo, qui supra viginti annos divexarat vicinos, finem fecit. Filij ab eo superstitēs fuere Godefridus & Henricus Comites. Posterior indole a patre & avo diversus, in inferiore colle oppidi Arensbergensis, loco ad Ruram amœnissimo, Cœnobium Wedinghusanum ordinis Præmonstratensium ex paternis bonis condidit, & multò etiam salubriori consilio sese Deo atque ordini consecravat. Vixit religiosus per omnia virtutum exempla inter suos ad annum 1157. quanquam alij verius ex tabulis ejus Cœnobij vitam ejus ad annum 1169 extrahant, honorifico Fundatoris sepulchro exornatus. Fine anni, quod Dodechinus & Chronicon montis Sereni scribunt, Conradus Rex Magdenburgi Natalicia Christi celebravit.

Annus Christi 1145.

Eugenij III Pont. 1.
Conradi III Regis 3.
Bernardi I Ep. Pad. 18.

At læta adhuc per Germaniam pacis tempora: ad quæ firmanda Conradus Rex more Imperatorum, provincias peragrat, convocando Principum conventus, & jus dicendo; compositisque per superiorem Germaniam publicis rebus, Herbipoli Pascha celebrat. Inde Andernacum profectus, Pentecosten ad Rhenum inferiorem egit; quanquam alij Epternacum venisse velint ad refrenandum Namurcensem Comitem, Trevirensis Archiepiscopi vexatorem. Post hæc Aquisgranum petisse docet Gelenius ex tabulis istic à Conrado ob signatis, quibus subscripsere Arnoldus Colonienfis Archiepiscopus, Albero Leodienfis Episcopus, Henricus Namurci, Otto Rinecæ, Adolphus Sassenbergæ, Albertus Burenæ, Wilhelmus Juliaci, Godefridus Arensbergæ, Henricus Limburgi, Rupertus Luxenburgi Comites, Arnoldus Cancellarius. Per Autumnum Rex Trajectum transgressus

D d d d 2

est,

*Prælium inter Bernardum Ep. Paderb. & Comitem Arensberg. in quo Comes occubuit. Auctor. vita Bernardi Ep. nostri. Gelenius in vita S. Engel. 13. Codex MS. Hardebus. Cujus filius Henricus Cœnobium Wedinghus. fundat, in eoque religiosam vitam profite- tur.

Dodechin. Anslarum Gemblac. Brover. in hist. Trevir. Bucherius.

Heida in
histor. Ul-
traject.
Diploma
Eccles. Ul-
traject.
Bucherius
innotis.
Jus pri-
scum eli-
gendi E-
piscopum
aliaque à
Conrado
Rege Ec-
clesiæ
Traje-
ctensi
confir-
mantur.

Conradus
Westfali-
am ingre-
ditur ad
contro-
versias
Corbei-
enses
compo-
nendas.

est, ad Frisiæ provincias lustrandas. Ubi in conventu Principum ma-
gnifico diplomate, Hardberto, & Collegio Canonorum jus pri-
scum eligendi Episcopum, ceteraque privilegia confirmat; interque
alia loci istius decora, & merita refert *Antecessores suos Reges et Impera-
tores in Ecclesia Trajectensi à prima ejus fundatione inter Canonicos primum
locum obtinere, eamque præbendam per duos in eadem Ecclesia Sacerdotes ob-
tinere, pro salute Regis et regni tranquillitate ac pace Deum orando. Adeo Re-
ges non puduit in cleri numerum venire. Quam tamen Ecclesiam,
tam nobilem & vetustam, à Willebrordo & Bonifacio conditam, no-
stra memoria vidimus, per deploranda Principum dissidia, ultro red-
ditam in manus hæreticorum. Diplomati huic subscripsere Ance-
linus Havelbergensis, Ibero Leodiensis, Wernerus Monasteriensis,
Nicolaus Cameracensis, Udo Osnabrugensis, Episcopi: Walramus
Dux, multique præterea Comites, & illustres è clero viri; quos inter
refertur Conradus, Regis Conradi frater ac Præpositus, quem postea
Paraviensis, ac demum Salisburgensis Ecclesia sortita est Archiepisco-
pum. Tabulæ hæc regiæ anno M. c. xlv. Indiæ. viii. xv. Calend.
Novemb. ab Arnolde Cancellario consignata. Trajecto Rex in West-
faliā transgressus, ad privata bella, & controversias Corbeiensium
componendas; nam ut ex Corbeiensium monumentis constat, Hen-
ricus quidam Dynasta, filiū Friderici Arensbergensis Comitis genitus,
homo inquietus, incolas Eresburgi in suam factionem traxerat. Jam-
que convenerat inter ipsum & cives, imponere Scardenbergenses,
Calebergenses, aliosq; militares viros ad infestandum Henricum Cor-
beensem Abbatem, & Volcwinum Swalenbergensem Dynastam.
Id ubi ab his cognitum, & ipsi milites contrahunt, junctisque viribus
vicinum montem conscendunt, ac dein per diem & noctem con-
sultant de occupando Oppido. Milites Volcwini, ipso ductore, sub
auroram, dormiente adhuc Abbate, Eresburgum astum militari inter-
cipiunt, & injecta flamma Oppidum exurunt. Digna rebellium ci-
vium poena. Tertium hoc Eresburgi seu Montis Martis excidium
memoratur. Primum quod Caroli M. armis, alterum quod rogatu
Erckenberti Abbatis per Fridericum Arensbergensem Comitem il-
latum est. Ob hæc tumultuaria Comitum & Dynastarum bella, qua-
li & anno superiori Bernardus Episcopus noster afflictus, Conradus
Rex in Saxoniam maturavit; lustratoque Monasterio, & Paderbor-
nā, ceterisque harum provinciarum locis, Corbeiam ad Visurgim
perrexit: ubi denuo publico Episcoporum & Procerum congressu
Henrico Corbeiensi Abbati controversum piscationis jus restituit, &
publicis tabulis ratum habuit, Regem etiam affectante Bernardo Epi-
scopo nostro; uti hunc Episcoporum & Principum conventum ta-
bulæ, quas hic nunquam ante in lucem datas, reddimus, testatius
exhibebunt.*

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Conradus divina favente clementia Romanorum Rex II. dus. AEquitas iustitiæ et regni auctoritas nos admonet Ecclesiarum paci clementer providere. Eapropter omnibus Christi nostrisque fidelibus, tam futuris quam presentibus, notum esse volumus, qualiter Elicha Marchionissa piscationem quandam apud Houcruar ab Antecessore nostro Imperatore Ludowico Conobio Corbeienſi collatam, sed per insolentiam temporis ab eadem Ecclesia alienatam assensu filii sui Adelberti Marchionis, vivente predecessore nostro Imperatore Lothario, predictæ Corbeienſi Ecclesie remisit, et resignavit. Quam remissionem sive resignationem nobis apud Corbeiam solennem curiam celebrantibus præfatus Adelbertus Marchio intervenit et petitione Heinrici venerabilis Corbeienſis Abbat, nec non Heinrici Præpositi Corbeienſis Ecclesie confirmavit, ut eandem piscationem assentiente filio suo Ottone Marchio coram nobis omnino exsestucavit. Nos itaque ob regni nostri firmam stabilitatem, et animæ nostræ nostrorumque æternam salutem præfatam piscationem et omnes possessiones præfatæ Corbeienſis Ecclesie pertinentes sub nostra regali defensione suscipimus, auctoritate regia præcipientes, ne aliquis Archiepiscopus, Episcopus, Dux, Marchio, Comes vel Vicecomes, aut alia qualibet persona magna sive parva predictam Corbeienſem Ecclesiam vel res ad ipsam pertinentes aliquo modo infestare præsumat, sed ea, quæ sui juris sunt, tam in familia, quam in possessionibus omni deinceps tempore libere et pacifice possideat. Si quis autem, quod absit, huius præcepti nostri statutum infringere tentaverit, centum libras auri componat, quarum partem dimidiam Camera nostræ, reliquam vero predictæ Ecclesie persolvat. Et ut hæc ab omnibus credantur et inviolata conserventur, hanc inde cartam scribi et sigilli nostri impressione insigniri iussimus, manuque propria roborantes, qui præsentibus aderant testes, subter notari fecimus, quorum nomina hæc sunt, Theodorum S. Rufinæ Episcopus Apostolicæ Sedis legatus, Thomas S. Romanæ Ecclesie Cardinalis, Bernardus Paderbornensis Episcopus, Rodolphus Halberstadenſis, et Bernardus Hildenesheimensis, Philippus Osnabrugensis, Henricus Mindenſis, et præcipue Fridericus Magadaburgensis, Thietmarus Ferdensis, Anselmus Harvelbergensis, Henricus Olomucensis, Wibaldus Abbas, Henricus Dux Saxoniæ, Adelbertus Marchio, Fridericus Comes Palatinus, Comes Hermannus, Comes de Winzenburg, et frater ejus Henricus.

Signum Domni Conradi Romanorum Regis secundi.

Ego Arnoldus Cancellarius vice Heinrici Moguntini Archicancellarii recognovi. Anno Dominice Incarnationis MCXLV. Indictione VII. regnante Conrado Romanorum Rege II. anno vero regni ejus VIII. data apud Corbeiam feliciter Amen.

Cum alia, tum fastos Osnabrugenses illustrent hæc tabulæ. Nam Udo eorum Episcopus, qui in prioribus tabulis Ultrajectensibus adhuc vivus

vivus sistitur, in his Philippum Successorem habet. Quare hic Corbeienſis conventus poſt Trajectinum ſub finem anni habitus fuit. Et winus quidem hoſ memorat ordine ſuo, ſed nulla temporum ratio. ne habita: Falliturq; præterea, quòd Udonem quatuor tantum annos præſuiſſe velit, cum Episcopatus ejus in octavum annum prorogandus ſit. Henricus Dux Saxonie, qui hic inter Principes præſens memoratur, haud alius, quàm Henricus Leo adoleſcens à tutoribus & proceribus Saxonie in conſpectum Regis adductus; quòd in magnam ſpem hereditatis, & præſidium Saxonie fidis populorum animis & ſtudijs aleretur.

Lucio
Pont. de-
functo
Romæ
ſuccedit
Eugenius
III.

Romæ interim menſe Martio Lucius Pontifex diſceſſit; in cuius locum Cardinales extra ſuum numerum legere Bernardum Monasterij S. Anaſtaſij apud Romanos Abbatem, D. Bernardi diſcipulum, patria Piſanum, ac virum ea tempeſtate ſapientia, religione, & omni virtutum aſpectu præſtantiſſimum, quem Eugenium III dixere. Is licet ob Romanorum civium rebellionem urbe exceſſerit, haud multo tamen poſt à Tiburtinis reſtitutus, Patriatus ordinem, à Romanis per vim obtruſum abrogavit, impoſitoque urbi præfecto, Pontificiam auctoritatem in priſtinum ſtatum collocavit, multum D. Bernardi magiſtri ſui opera apud Reges & Principes adjutus.

Annus Chriſti 1146.

Eugenij III Pont. 2.
Conradi III Regis 9.
Bernardi I Ep. Pad. 19.

Miræus in
not. Belg. c.
155.
Otto Fri-
ſing.
Conven-
tus Aquif-
gran. in
quo ac-
tum de
tranquil-
litate Im-
perij.

Sub exitum præcedentis anni Conradus Rex celebrem Aquifgrani conventum habuit, ad quem magna frequentia Principes & proceres acceſſere; ut ex tabulis à Miræo recitatis, quas Cameracenſi Eccleſie conſignavit Rex, conſtare poterit; quos inter recensentur Arnoldus Colonienſis Archiepiſcopus, Henricus Leodiienſis, Wernerus Monasterienſis, Philippus Oſnabrugeniſis, Albero Verdunenſis, Anſelmus Havelbergenſis, Episcopopi, Webaldus Stabulenſis, Godfridus Prumiienſis, Lambertus Werdinenſis, Anno Andenſis Abbat. Actum hiſ concilijs de tranquillitate Imperij, quam inquietorum ingenia turbabant, ut nunquam tam ſanum eſt magnum Reipublicæ corpus, quin aliquo vitio laboret. Acceſſit magna prædonum ac furum insolentia per Saxoniam in unum agmen convolantium. Ij poſtquam Fuldenſem Eccleſiam ſpoliaſſent, ſecundo Viſurgi Corbeiam deſcendere; jamque pomarium noctu ingreſſi, templo & ſacrario prædatrices manus inferre parabant, cum ecce milites circum Baſilicam excubitores in armis conſpiciunt, à quibus omnes templi aditus obvallati erant non ſine præſenti cœlitum ope; quo nocturno ſpectaculo territi prædones, id quod ipſi poſtea faſſi ſunt, ſacrilegum facinus intermiſere.

Corbeienſ.
MS.

Contra-

Conradus Abdinghovanus apud nos Abbas, quo se potentius adversus raptorem sacrorum bonorum tueretur, Eugenij Pontificis opem & auctoritatem implorat; à quo hoc anno insigni diplomate Cœnobio illi omnis bonorum possessio, & privilegia sunt instaurata, quod hic ad memoriam præclari Pontificis & florentis Cœnobij referre visum fuit.

Conradus Abbas Abdinghov. privilegiorum bonorumque confirmationem obtinet ab Eugenio Pont.

Eugenius Servus servorum Dei, dilectis filiis Conrado Abbati Monasterii Beatorum Apostolorum Petri et Pauli, quod in Patherburnensi civitate situm est, ejusque fratribus, tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis in M. Apostolici moderaminis clementia convenit, religiosos deligere, et eorum loca pia protectione munire. Dignum namque, et honestati conveniens esse cognoscitur, ut qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas et à pravorum hominum nequicia tueamur, et Apostolica Sedis patrocinio foveamus. Eapropter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum Monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communiimus. Statuentes ut quasunque possessiones, quas cunque bona in presentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate Regum, largitione Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poteritis adipisci, firma vobis vestrisque Successoribus - - - - - In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Widun cum Ecclesia, Merbeke cum Ecclesia, Gellendorp, Rumbek, Euclon, Dotenhusen, Waltmannenghuson, Halle, Thensin, Rime, Deheim, Bekehufon, Habergo, Edekehufon, Nedere, Ofsendorp, Curbike, Messere, Bullenghuson, Menne, Andepo cum Ecclesia. Item in inferiori Andepo Volpethenhuson, Fornbolte, Ecclesiam in Haltenghuson cum banno Episcopali, et tribus capellis, Bellede, decimam in Wilbodesun, Bethengdorp, Hese, Sturenbrug, Suirveld, Weplede, Burgnon cum Ecclesia, et decima super curtem, Butenen, Unnenscare cum decima, Nortburgnon cum decima, Alfnon, Mestete, Hedmere, Hengeldere, Atlon, cum Ecclesia et decima super curtem, Butenen, Balhorn, Rurale, quod Sundra fuit, cum decima, Helsen, et molendinum cum vivario, Lessethe, Scarheim, Wanbeke, Erneschenhuson, Cethlere, Hohensele, Rederbruggon, Radengheim cum capella, et decima super dimidiam villam Putthen, curtem et Ecclesiam cum dimidia decima et capellam in Vorthuson ad Ecclesiam eandem pertinentem, Appele, Wehsle in Thesterbrant, curtem cum tota familia, Ecclesiam in Duilon cum quatuor capellis videlicet Norvelen, Hellue, Hasten, et Gamberem cum dimidia decima. Obeunte autem te nunc loci ejusdem Abbate vel tuorum quilibet Successorum, nullus ibidem qualibet surreptionis astutia seu violentia proponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem vel beati Benedicti regulam de eodem clauistro, vel si necesse fuerit de alio providerint eligendum. Liceat etiam vobis in Parrochialibus Ecclesiis, quas tenetis Sacerdotes eligere, et diocesano Episcopo

re hic Cor-
tus fuit. Et
orum ratio.
atum annos
prorogan-
præfens me-
utoribus &
uod in ma-
alorum ani-
ffit; in cu-
ardum Mo-
ardi discipu-
ligione, &
m III dixere.
ferit, haud
linem, à Ro-
i præfecto,
it, multum
jutus.

orem Aquif-
Principes &
Cameracensi
recensentur
ensis, Wer-
o Verdunen-
alensis, Go-
denfis Abba-
m inquieto-
magnum Rei-
agna prædo-
n convolan-
cundo Visur-
ngressi, tem-
m ecce mili-
nt, à quibus
celitum ope-
si postea fassi
Conra-

Episcopo presentare, quibus, si idonei fuerint, Episcopus animarum curam committat, ut de plebis quidem cura Episcopo respondeant, vobis verò probus temporalibus debitam subjectionem exhibeant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat prefatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura salva Sedis Apostolicæ auctoritate, et diocesani Episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona huius nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetua iniquitate cognoscat, et à sacratissimo corpore ac sanguine Dei ac Domini nostri Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholica Ecclesia Episcopus.

- ✠ Ego Albericus Hostiensis Episcopus.
- ✠ Ego Otto Diac. Card. S. Gregorii ad velum aureum.
- ✠ Ego Rainerius Cardinalis.
- ✠ Ego Aribertus Presbyter Cardinalis.
- ✠ Ego Ubalduus Presbyter Card. tt. S. Crucis in Jerusalem.
- ✠ Ego Octavianus Diac. Card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.
- ✠ Ego Jordanus Presbyter Card. tt. S. Susannæ.
- ✠ Ego Petrus Diac. Card. Sanctæ Mariæ in via lata.

Data Sutrii per manum Roberti S. Romanæ Ecclesiæ Presb. Cardinalis et Cancellarii, Non. Maji, Indictione VIII, Incarnationis Dominicæ anno MCXLVI Pontificatus vero Domini Eugenii III Papæ anno secundo.

Præclarè

Præclare per id tempus Bernardus Episcopus noster meritis de
Corbeiensibus, quorum Abbas Henricus Sigifridi Marchionis fra-
ter, cum, soluta disciplinâ, per lites cum suis Cœnobitis, & bono-
rum dissipatione, malè administrasset Cœnobium, auctor adjutor-
que fuit Cœnobitis submovendi Abbatem Henricum. Atque is
postquam jam à Cardinali Thoma Legato Apostolico postulatus in
judicium, reusque compertus, munere suo abire jussus erat, suasor
rursus Corbeiensibus fuit, deligerent in ejus locum Wicboldum
Abbatem Stabulensem, virum ea tempestate celeberrimum, qui ob
religionem & sapientiam ex Abbate Stabulensi delectus fuerat Ab-
bas Cassinensis in Italia, sed à Rogerio Tyranno ejectus Stabuletum
feretulerat. Gratum id erat quoque Conrado Regi, à quo jam antè in
suis negotijs Romam missus fuerat Legatus, magnæ apud omnes Prin-
cipes auctoritatis & gratiæ. Quare Bernardi Episcopi nostri judicium
erat, per nullum, quàm hunc virum consultius & opportunius Cor-
beienſe Cœnobium in pristinum religionis statum ac florem restitui
posse. Facta igitur tam præstantis viri electione, missi sunt ad Regem,
qui Abbatem hunc sibi permetteret: at quantum Rex illud Wicbol-
do suadebat, tantum ille obluçtabatur, obtendendo fessam per le-
gationes, & xvi annorum labores in Abbatis præfectura atatem.
Tandem Regis precibus victus, Abbatiam admisit, ac 12 Decembris
in villa Winheim consecratur, eodemque mense Corbeiam dedu-
ctus, honorificè exceptus introducit. Rex præterea, quo benevo-
lentiam in Wicboldum ostenderet, duo illic Monasteria Virginum
Kemnade & Visbeca, quòd in his corruptâ disciplinâ, magna alio-
rum offensione viverent, commutanda in Præposituras donavit. His
à Rege impetratis Corbeiensès ad Eugenium Pontificem scribunt, &
Wicboldum mirificè sibi probatum Apostolica auctoritate asseri pe-
tunt. Literas hæc, quia præclarum simul Bernardi Episcopi studium
salutaris hujus operis, & Wicboldi elogium exhibent, hic reddere
placuit.

*Reverendissimo in Christo Patri suo Domino Eugenio divina gratia
summo et universali Pontifici, W. Licet indignus Corbeiensis Ecclesiæ prior,
et ceteri fratres universi, qui in Corbeienſi Monasterio Deo militant, devo-
tam obedientiam, et exiguas orationes in Domino. Sanctitati vestræ suggeri-
mus, quod post depositionem Henrici quondam Abbatis nostri, qui à venerabili
Legato vestro scilicet Magistro Thoma pro manifestis culpis suis, et confessis
canonicè, ad totius Monasterij salutem, quod ipse multis modis vastabat, desti-
tutus est. Convenimus in personam cujusdam fratris nostri, qui officium præ-
posituræ administrabat, et elegimus eum quibusdam ex fratribus nostris non
assentientibus, et multis ex laico ordine reclamantibus, qui partibus depositi
illius pertinacius faverant, qui post suam promotionem paucis mensibus vi-
vens vita discessit, et nos plenos mœrore et sollicitudine non sine aliqua discor-*

Eccce

dia

diareliquit. Et quoniam per Abbatum nostrorum negligentiam per annos ferè quinquaginta res monasterii nostri, et dignitas tam intus quam foris ultra quam credi possit, imminuta sunt, et nos penitus concordēs non eramus; Nullatū in Ecclesia nostra persona inveniri potuit, quæ sufficere posset ad aligandas attritiones nostras, et ut filii Dei, et Ecclesiæ nostræ, qui dispersi erant, aggregarentur in unum. His necessitatibus coacti invocata Spiritus S. gratia, et adhibito religiosorum et sapientium virorum consilio, communi omnium desiderio, sine ullius personæ magnæ vel parvæ contradictione immo favorabili omnium assensu, præsentē et consulente nobis in idipsum venerabili filio vestro B. Patherbrunnensi Episcopo, elegimus nobis in Capitulo nostro Corbeiensī in patrem et pastorem animarum nostrarum, in Abbatem scilicet et Dominum nostrum, Stabulensem Abbatem Dominum Wicboldum, cuius religione et prudentia Corbeiensē Monasterium ad pristinum suæ dignitatis statum reformari possit. Quod cum facere et electioni nostræ multis diebus assentire renuisset, et per nostros Legatos abstrahi ad consulendum nobis à Monasterio suo nequaquam valeret, tandem auctoritate regia ad curiam est evocatus, et cogente ipsum Domino nostro Conrado Romanorum Rege, fratres nostros et Laicos nostros, qui illuc frequentes convenerant, sequi, et ad nos venire compulsus est. Et gratias Deo Omnipotenti referimus, quia non sumus fraudati à desiderio nostro, et à spe, quam de ipso patre nostro conceperamus, quoniam mirabili industria omnes dissensiones nostras ad pacem et concordiam renovavit, et possessiones non parvas, quas depositus ille alienaverat, magna cum prudentia, et efficacia ad usum Monasterii recollegit. Præterea sunt in vicinia nostra duo Monasteria feminarum, quæ suæ enormitatis pertinacia nostros, et omnium religiosorum oculos, et aures sepiissime offenderunt, ad quod malum eliminandum cum quidam ex nostris Abbatibus laborare cepisset, quatenus et possessio Ecclesiæ conferretur, et divina imbi religio reformaretur, obtinere non potuerunt, sed Dominus Abbas noster Wicboldus multis suis obsequiis inclinatum habens animum Principis à Domino nostro Rege Conrado impetravit eadem loca cum omnibus suis appendiciis Monasterio nostro conferri, et per auctoritatis Regiæ privilegium legitimam traditionem confirmari. Dilectam itaque nobis misericordiam flexis ad vos genibus cordis humiliter imploramus, ut quoniam jam sæpe dictus pater noster quinque talenta, quæ acceperat, sollicite duplicavit, Christum imitantes verum et bonum patrem familias super X. civitates eum constituatis, juxta illud omni habenti dabitur, et cum vestra benedictione Apostolica munitum, ut nobis et præesse et prodesse valeat, ad nos cum gaudio remittatis, et donationem, quam Dominus noster Rex de prædictis duabus Cellis Monasterio vestri privilegii pagina confirmare dignemini.

Pontifex haud multò post ad literas Corbeiensium Wicboldi electionem suis etiam probavit; cæ licet ad nos non pervenerint, satis tamen æstimes ex Lucij III Pontificis literis anno 1184 datis, quibus se profitetur ad Eugenij exemplum Corbeiensē Monasterium in tutelam

tutelam suscepisse, & Kemnadæ Cœnobij commutationem donationemque ratam habere.

At multò illustrior hic annus Eugenio Pontifice, & bello sacro, quod eo auctore tertium fuit pro terra sancta. Nam postquam E-
 dessa Mesopotamiæ urbs à Saracenis capta, eodemque simul nuncio
 allatum fuit, periculum totius Hierosolymitani Regni amittendi,
 Pontifex scriptis ad omnes Europæ Principes literis bellum sacrum
 sollicitavit. Tuba hujus belli, rogatu Pontificis, D. Bernardus, mira-
 culorum gloria clarus. Is primùm Ludovicum Galliarum Regem,
 totamque Galliam in comitijs Vercelliensis Oppidi ad expeditio-
 nem sacram traxit, à quo certatim cum Rege proceres signum crucis
 sumpsere.

Inter hæc Rudolphus Monachus, ex eremo progressus, ingen-
 tem hominum multitudinem in agro Coloniensi, Moguntino, Wor-
 matienfi, Argentinenfi, & toto Rheni limite contractam ad sumen-
 dum signum crucis inflammavit; quibuscum primùm omnes per
 Germaniam Judæos mactare parabat, quòd doceret, juratos illos
 Christiani nominis hostes immolandos: & cæde jam cœptâ, No-
 rimberga aliæque urbes profugis hebræis replebantur. Subinde D.
 Bernardus Germaniam ingressus Conradum Regem adiit, & sacrum
 illi bellum persuasit. Quam in rem Conradus festo Natalis Christi
 Spiræ comitia indixit, ad quæ & D. Bernardus accessit, Regemque
 cum Friderico, Sueviæ Duce, post Imperatore, multosque illustres
 viros habuit, qui accepto signo crucis expeditionem sacram profi-
 terentur. Inde Moguntiam descendit D. Bernardus, ubique signis &
 miraculorum gloria illustris. Rudolphum istic Monachum reperit
 magno populi favore circumfusus, quem accersitum objurgavit,
 quòd sine publica dicendi auctoritate ad bellum sacrum homines
 traheret, damnatâque lanienâ jussit ad eremum redire.

Annus Christi 1147.

Eugenij III Pont. 3.

Conradi III Regis 10.

Bernardi I Ep. Pad. 20.

Annus jam agebatur MCLVII, cùm Rex Francofurti publica
 Principum comitia indicit, ad maturandam expeditionem sacram.
 Sed ipse primùm Ratisbonam profectus, alium istic conventum
 Principum habuit in Februario, in quo tres Episcopi Otto Frisingen-
 sis, Henricus Ratisbonensis, Reginbertus Pataviensis, Henricus Dux
 Noricorum, multique Comites, accepto crucis signo, nomen sacræ
 militiæ dedere. Eo & Saxonum proceres accessere. Verùm quòd
 dicerent sibi aliam militiam adversus barbaros Sclavos magis esse ne-
 cessariam, auditi probatq; sunt à Rege, ideoq; & signo crucis deco-
 rati;

Ecccc 2

Bina Ra-
 tisona
 & Fran-
 cofurti
 Comitum
 celebra-
 ta, in qui-
 bus actum
 de matu-
 randa ex-
 peditione
 inter-
 ram S.

Otto Fri-
sing.
Dodechin.
Robert. de
monte.
Otto à S.
Blasio.
Vrisberg.
Gretz. lib.
3. de cruce.
Helmoldus.

rat; quanquam diversa id nota adfuturum vestibus. His Ratisbonæ peractis, Conradus Rex Francofurtum acceleravit ad comitia, quæ & Episcoporum & procerum accessu celebria fuere; uti horum nomina hæcenus incomperta ex diplomate Corbeienfi proferemus. Accessit & D. Bernardus Francofurtum ad comitia, belli sacri tubam inflans, ubique miraculis, quò per Oppida & vicos incederet, multò admirabilior, alibi cæcos, alibi claudos, alibi alio morborum genere affectos persanando; tanquam miracula stipis instar largiendæ pro arbitrio in potestate haberet. Transactis inter Principes, quæ ad sacram expeditionem poscebantur, ne Imperium sine rectore vacuum relinqueret, Henricum filium Imperatorem regni collegam dixit, & Aquisgrani sacris ceremonijs inaugurandum curavit.

Accessit ad hunc quoque conventum Henricus Leo dux Saxoniae, magno Saxoniorum procerum comitatu; aususque florentissimus juvenis à Cæsare Bojariae Ducatum reposcere quem hereditario sibi jure debere contendebat; & si quid à parente sit delictum, non tamen in filium id transfundi posse, ut contra jus fasque spoliari possit. Quare Cæsarem & Imperij ordines tanta animi constantia contestatus est, ut satis ostenderet, nisi Cæsaris voluntate redderetur Ducatus, armis se repetiturum. Importuna hæc postulatio haud parum conturbavit Regem, veritum ne arma, quæ Saxones in Slavos parabant, in se verterent: quare juvenem benignè allocutus solatusque, promisit, se à reditu ex sacro bello postulatis ejus satisfacturum: ageret modò secum in tantilla comperendinatione communis Ecclesiæ laborantis & Reipublicæ causam, & barbaros interea Slavos, quemadmodum ipse Saracenos, fumeret debellandos. His acquivere Saxones. Inter ceteros Saxoniae præfules, qui Conrado Regi, Francofurti in comitijs aderant, fuit Wichboldus Corbeienfis Abbas, Regi ante omnes Saxoniae præfules percarus; quòd ex multis in Italia legationibus ac meritis sibi devinctum inter intimæ admissionis Consiliarios haberet. Quapropter à Rege ac ministris Regis sollicitatus, ut se aulamque sectaretur, cum se ex suscepto recens Corbeienfis Cœnobij onere excusaret, duo munificè à Rege diplomata impetravit, quorum altero Monasteria Kemnadæ & Visbecæ, de quibus supra relatum est, donata regiâ, ac Principum in eo conventu præsentium, auctoritate confirmantur.

Donatio
Monaste-
riorum
Kemna-
dæ & Vis-
becæ
Corbei-
ensibus
facta
compro-
batur à
Conrado
Rege.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Conradus divina favente cle-
mentia Romanorum Rex secundus. Principalis dignitatis munificentiam de-
cet, bene de Republica merentibus præmia rependere, et per congruos hono-
rum gradus provecos ceteris in exemplum, et tanquam bonæ spei signum
proponere, ut tam hi sui laboris emolumenta sine fine mansura percipiant,
quam illi à simili mercedis gratia sese non fraudandos intelligant. Quocirca
noverit omnium fidelium nostrorum tam futuri quam præsentis temporis in-

dustria,

dustria, quod nos propitia serenitate, fidem, labores, et constantiam fidelissimī nostri nobisq̄, carissimī *Wiboldi* Corbeiensis Abbatis intuentes, tradidimus in perpetuum Corbeiensī Monasterio, et eidem qui nunc divina vocatione et communi atq̄, concordī fratrum electione praeest, Abbati scilicet *Wiboldo*, nec non cunctis Successoribus ipsius auctoritate in aeternum valitura, duo feminarum Monasteria *Keminada* videlicet atq̄, *Visbeke*, et de nostro atq̄, regni iure, per manum *Herimanni* palatini Comitis de Rheno, quem ad hoc rite peragendum assumpsimus advocatum, transgimus, et firmavimus super reliquias corporis *S. Viti* Martyris per aureum donationis nostrae annulum in potestatem et ius atque dominationem Corbeiensis Monasterij in manum praedicti Abbatis *Wiboldi*, et *Adelberti* Marchionis de *Brandenburg*, qui vice *Herimanni* Comitis de *Winzemburch*, Corbeiensis Monasterij advocati eandem donationem nostram seu transactionem suscipiebat, ita videlicet, ut Corbeiensē Monasterium duo praeonomina Monasteria *Keminade* scilicet et *Visbikē* cum omnibus praedijs, silvis, et aquis, tam foris quam intus ad ipsa loca pertinentibus habeat, possideat, ordinet, utatur et servet, sicut tenet sub suo regimine, iure videlicet proprietario tres abbatias, quas fundator ejusdem novae Corbeiae *Luthewicus* pius magni *Karoli* filius ad eandem Corbeiam contulit, scilicet *Eresburch* nobile quondam Saxonum castrum, nec non *Meppiam* et *Visbikē*, sane ad praefata duo loca neque militia neque ullum servitium nobis aut regno debebatur. Et quoniam Corbeiensī Monasterio tam in militia quam in servitio ad honorem regni et defensionem sanctae Ecclesiae dignitas collata est, nos iudicio Principum ad coronae nostrae augmentum, sicut praescriptum est, manere decernimus. Primam iudicii sententiam dedit *Burchardus* Argentiniensis Episcopus, quam secutus est *Adelbero* Trevirensis Archiepiscopus, *Anselmus* Havelbergensis Episcopus, *Heinricus* Leodiensis Episcopus, *Sifridus* *Wirzebergensis* electus, *Frithericus* Dux Sueviae, et *Alsatia*, *Herimannus* palatinus Comes de Rheno, *Cunradus* Dux de *Ceringa*, *Cunradus* Marchio de *Witin*, *Adelbertus* Marchio de *Brandenburg*, *Otto* filius ipsius aequae Marchio, *Herimannus* filius ejusdem *Adelberti* Marchionis, *Luthewicus* Comes patriae de *Thuringia*, *Herimannus* Marchio de *Bada*, *Wernerus* Comes de *Bathen*, *Othelricus* Comes de *Lenzenburch*, *Othelricus* Comes de *Orninga*, *Heinricus* Comes de *Cazzenelenboge*, *Marquardus*, *Sibodo*, *Theodericus* Comes de *Montbeliart*, et alii plures, qui tunc assuere. Hoc quoque notum esse volumus, quod venerabilis Pater noster *Eugenius* sanctae Romanae Ecclesiae summus Pontifex frequenti nos admonitione tam per suos quam per nostros legatos hortatus est, ut Monasteria feminarum, quae nostrae ditioni, et ordinationi in regno nostro specialiter pertinent, in quibus divina religio penitus dilapsa est, regulare et reformare dignaremur. Et quoniam saepe nominata Monasteria *Keminada* et *Visbikē* non tam Monasteria, sed omnibus praetereuntibus viam in peccatis communia, corrigi post multos labores non potuerunt, et Corbeiensī Monasterio vicina sunt, tam ad correctionem quam in proprietatem inibi contradidimus, nullo recla-

mante,

mante, nisi sanctæ regule inimicus, et pudicitie hostis fuerit inventus. *Ab.* Floritate vero nostra regia prefatis duabus cellis Keminade et Visbikæ damus, ac decreto in perpetuum valituro confirmamus eandem libertatem, quam habet Corbeienſe Monasterium, scilicet præfecturam urbis, quæ vulgo dicitur burghan, ea videlicet privilegii ratione, ut nullus Dux, nullus Marchio, nullus Comes, nullus Advocatus potestatem habeat excercendi iudicium in atrio prædictarum Ecclesiarum, sed quidquid præter jus et equum à famulis, qui tam Abbati, quam congregationi, obsequio quotidiano deseruiunt, commissum fuerit, ab Abbate, vel ab eo, cui ipse mandaverit, corrigatur. Et ut hæc omnia rata et inconuulsa in perpetuum habeantur, Præceptum hoc conscribi, et imaginis nostræ impressione insigniri iussimus.

*al. III.

Signum Domni Conradi Romanorum Regis *secundi.

Ego Arnoldus Cancellarius vice Heinrici Moguntini Archiepiscopi & Archicancellarii recognovi. Actum anno Dominice Incarnationis MCXLVII, Indictione X, anno vero Domni Conradi Secundi Regis invictissimi VIIII. data Frankenevord in Christo feliciter Amen.

Advocacia Cœnobij Kemnadensis. Hujus deinde Cœnobij Kemnadæ Advocatiam Henricus Leo Brunſwici, quæ tum Ducis hereditaria sedes erat, Conrado Regi cedit, & mox ab Abbate feudi nomine recipit; qua super re hæc literæ.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Henricus Dei gratia Dux Saxonie. Notum esse volumus universis Christi nostrisque fidelibus, quod beneficium nostrum, videlicet advocatiam de Monasterio Kaminata, & de aliis bonis ad illud Monasterium pertinentibus, in manum Domni nostri Conradi Romanorum Regis secundi spontanea voluntate resignavimus, ut eandem advocatiam Monasterio Corbeienſi in perpetuam possessionem contraderet, hac videlicet conditionis ratione, ut prædictam advocatiam de manu venerabilis Abbatis Wiboldi in legitimum beneficium reciperemus, quod etiam eodem ordine, quo prædictum est, tam à Domino Rege quam Abbate completum est, & à nobis observatum. Hoc autem de beneficio nostro facere propter humilem petitionem Domni nostri Regis non abnuimus, ea maxime de causa, quod prædictus venerabilis Abbas nobisque carissimus Wiboldus gloriosissimo avo nostro Imperatori Lothario diu multumque ac fideliter servivit, & in administratione Romani imperii singulari constantia usque ad mortem adhaesit, dignumque est, ut sicut possessionum heredes eidem Imperatori successimus, ita retributionis circa gratos ac fideles ipsius non degeneres successores existamus. Actum Brunſwiche anno Dominice Incarnationis MCXLVII, Indictione X, anno vero Domni Conradi Romanorum Regis secundi X. Testes vero, qui assuerunt, Esiunt Bruno Præpositus, Luitardus, Bernhardus, Anno, Bertoldus, Rikece, Baldevinus, Gerhardus, Erembertus, & de Corbeienſi Monasterio Adelbertus Præpositus, Conradus Præpositus Kaminatenſis, Henricus Capell. Henricus Clericus, Karolus, Bernhardus, Reinherus, Roderus, Godefridus, Johannes, Adelhardus, Elvericus Ministeriales.

Conradus R. approbat privilegia Corbeienſis & Herivordenſis. Altero vero diplomate Conradus Rex antiqua Corbejenſium & Herivordenſium privilegia instaurat, ad eum prorsus modum & munificentiam, qua illa à Ludovico Pio ceterisque Regibus illustrata hæc Cœnobia impetrarunt; quod antiquitatis memoria & Regis hujus singularis beneficentia hic ex latebris tot sæculorum proferte exigit.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Conradus divina favente clementia Romanorum Rex secundus. Ad regie dignitatis munificentiam pertinet, bene de republica merentibus virtutum premia tribuere, ut et ipsi pro sua fidei constantia laboris sui emolumenta percipiant, et ceteri ad exequenda imperii munia bonæ spei pleni et alacres fiant. Quocirca noverit omnium fidelium nostrorum tam futurorum, quam præsentis ætatis industria, quod noster fidelis et carissimus Monasterii, quod nova Corbeia dicitur, venerabilis Abbas Wiboldus nostram clementiam adiit, petens, ut privilegia Corbeiensis Ecclesiæ, cui nunc idem venerabilis Abbas præesse cognoscitur, innovare et confirmare dignaremur. Cujus religiosæ petitioni, ob insignem ipsius circa nos et regnum nobis à Deo concessum fidem, pietatis aurem inclinantes, per præsentis pagine seriem sub regie majestatis tuitionem ipsum locum, novam videlicet Corbeiam, cum omnibus sibi tam intus quam foris pertinentibus assumimus, eumque perpetua libertate donantes, nostra et omnium Principum auctoritate, lege in perpetuum mansura firmamus, ne præfatum Monasterium, nova Corbeia, in potestatem, vel ditionem, sive subjectionem alicujus personæ seu Ecclesiasticæ, seu secularis dignitatis per aliquam donationem, seu commutationem cedat. Sed semper sub ordinatione et defensione Regum vel Imperatorum consistat, et libertate, quam hætenus obtinuit, in perpetuum potiatur. Et quoniam ab Imperatore Lutheovico duo Monasteria constructa sunt, et à nostris prædecessoribus honore et divitiis aucta, unum videlicet Monachorum, quod nova Corbeia dicitur, ad normam scilicet veteris Corbeie, Herevordense verò Sanctimonialium ad similitudinem Sueffionis Monasterii, decretumque est ab eis, ut Corbeiensis Abbas, quicumque pro tempore fuerit, procuracionem agat Herivordiensis Ecclesiæ, ita videlicet, ut juxta consuetudinem qua ancillarum Dei congregationi procurari solent, præpositi ex ordine Ecclesiastico tam in disciplina quam in cunctis negociis, quæ famule Christi pro sexu et professione sua exequi non possent, ipsarum provisor et patronus existeret. Nos quoque prædecessorum nostrorum vestigia sequentes confirmamus, et decreto in æternum mansuro statuimus, ut omnes per successionem Corbeiensis Cænobii Abbates præscripta procuracione et patrocinio absque ullius contradictione utantur, et servata dignitate Abbatissæ, in quibus oportuum fuerit, Herevordensi congregationi assistant. Confirmamus etiam, quæ prædecessor noster Imperator Lutheovicus suprascriptis Monasteriis pro elemosina generis sui tradidit, Cellam videlicet, quæ vocatur Meppia cum decimis et possessionibus undique ad eam pertinentibus. Et Ecclesiam Eresburg circumque per duas Saxonicas vastas ad novam Corbeiam, ad Herevordense verò Monasterium in Episcopatu Osnebrugensi Ecclesiam Buinidi cum subiectis sibi Ecclesiis, in parochia mimmernvordensi Ecclesiam Remi cum his, quæ ad eam pertinent Ecclesiis, ita sane; ut decimarum aliorumque reddituum proventus omnes præfatis cederent Monasteriis, et ab ipsis vicissim procurarentur subiectæ plebes in baptismo, in Eucharistia, in sepulturis, in confessione peccatorum audienda, et

ntus. Au-
sbike datus,
m, quam ha-
vulgo dicitur
Marchio, nul-
cium in atrio
famulis, qui
nt, commis-
Et ut hæc
hoc conscribi,

li.

cellarii recognovi,
Domni Conradi
en.

is Leo Brun-
egi cedit, &
eræ.

conie. Notum
videlicet advo-
centibus, in ma-
signavimus, ut
eret, hæc videli-
atis Wiboldi in-
st, tam à Domino
nesicio nostro fa-
ne de causa, quod
nostro Imperatori
si imperii singu-
redes eidem im-
es successores ex-
Indictione X,
fuerunt, h. s. ant
vinus, Gerhar-
radus Præpositus
nberus, Rodericus,

orbejensum
s modum &
bus illustra
ria & Regis
um proferte
In

ihox
otq
2m
T
-
ab

et presbyteri, qui principales Ecclesias tenerent, Archipresbyterorum officio fungerentur, ad agenda omnia, quæ solent fieri ab Archipresbyteris Episcoporum, et cum Episcopi circationes suas ibi agere deberent, ad eorum mansionatica daretur, ut in capitularibus antecessorum nostrorum præscriptum habetur, videlicet quantum satis sit eis dari, et Episcopi non plus querant, nec cum pluribus veniant quam, ut eis sufficere possint. Ne autem in summa debiti Episcoporum servitii plus exigeretur, quam opus sit, statuerunt præditarum Ecclesiarum Episcopi cum consensu synodali coram antecessore nostro Ottone Imperatore ab Archiepiscopo Rabano, cæterisque cum eo in synodo agentibus, ut dentur ad singulas Ecclesias porci IIII valentes singuli denarios XII aut arietes VIII tantundem valentes, porcelli IIII, auctæ IIII, pullæ VIII situla XX. de medone, de mellita cervisa XX, de non mellita LX, Panes CXX de avena modios C. manipuli DC. essetque in potestate Episcoporum, utrum hæc per singulas Ecclesias ad unum mansionaticum, an ad duo vellet habere. Statuimus etiam atque concedimus juxta decreta prædecessorum nostrorum liberam utrique loco potestatem eligendæ de propria congregatione in regimen sui per futura semper tempora congruæ personæ. Et ut nullus iudex publicus licentiam in homines ad præfatum Monasterium pertinentes ullam judiciariam habeat excercere potestatem, sed omnis eorum res coram advocato ipsorum diffiniatur. Et ut iustitiam quæ appellatur Burchban nemo sibi usurpare in eodem loco presumat, nisi cui potestas ab ejusdem Cænobij Abbate concessa fuerit. Et ut liberi homines licentiam habeant prædia sua eidem Monasterio conferre, nec quisvis iudex, aut regia potestas solitum debitum, aut publicum vœlial ab eis deinceps extorqueat, sed se ipsos in proprietatem ipsius Ecclesiæ ad jus, ministerialium tradere liceat, et de infimo ordine, videlicet de litis, aut de censuarijs facere ministeriales Abbas potestatem habeat.

Signum Domni Cunradi Romanorum Regis secundi.

Ego Arnoldus Cancellarius vice Henrici Moguntini Archicancellarij recognovi: Anno Dominice Incarnationis M. CXLVII Indictione X. regnante Cunrado Romanorum Rege II, anno vero regni ejus X, datum apud Franchevevorde feliciter Amen.

Posteaquam à comitijs Francofurtensibus omnia per hyemem apparata fuere per totam Germaniam ad sacram expeditionem, & D. Bernardus interea Colonia, & vicinis ad Rhenum & Mosellam oppidis, continua miraculorum gloria exitavit mortalium animos; florente vere duplex exercitus productus est, alter terrestris, alter navalis: nam de tertio qui Saxonum fuit adversus Sclavos, post referam.

Cæsar celebrato Bambergæ Paschate, primum Francofurtum, post Noringenbergam progressus, inde deducente Cardinale Portuensi, Eugenij Pontificis Legato, Ratisbonam perrexit; Eaque ex

Expedi-
tio pro
Terra S.
recupe-
randa.

urbe

urbesecundo Danubio provectus est in Austriam, magno Principum procerumque comitatu, belli sacri signo decoratorum; quos inter & Welfus, Henrici Leonis patruus ac tutor, citatus accessit. Castra Rex ad Burgum Acheim festo Ascensionis collocavit, ubi ex omnibus Germaniæ provinciis innumerabilis exercitus se collegit, qualis ab hominum memoria, uti Scriptor chronici Richenbergij, non venit in conspectum. *Tantus*, inquit Otto Frisingensis, qui comes & spectator fuit, *ut nec flumina ad navigandum, nec camporum latitudo ad incedendum visa sint suffectura.* Tyrius 70000 cataphractorum equitum recenset, peditum vero innumeram multitudinem, quam, ut Nicetas Græcus scriptor refert, nemo oculis complecti potuit. Hunc Germanorum exercitum Ludovicus VII Galliarum Rex cum innumeris copiis à Francia subsecutus est, exceptis Lotharingicis, quæ duce Wademontio sequebantur. Tantæ potentiae nihil inexpugnabile videbatur, quin totus Oriens victus in potestatem rediret. Verum omnia, quod orbis obtupuit, cassa fuere. Ac non nisi funera à peregrino solo suscepta. Prospera utcunque fuerunt itineris initia per Bulgariam & Thraciam, donec haud procul Constantinopoli, explicarentur castra in amœnissima planitie, quam Melas amnis interfluit; cum hic intempesta nocte, 7. Calendas Septembris, inter ventorum turbines, incussis pluvijs, refluxuque maris, totum prope exercitum hausit. Quæ ut insperata, ita fatalis & miseranda clades erat. Inde Conradus Rex trajecto in Asiaticum littus milite, salutatoque Constantinopoli Manuele Imperatore, per Bithyniam aliasque provincias progressus, exercitum fame, siti, Græcorum proditione, barbarorumque incursionibus, aliisque itinerum malis attritum amisit, vix ut decima pars Palæstinam intraret. Ludovicus Francorum Rex, præterquam quod tempestate jactatus, iisdem prope itinerum malis confectum habebat exercitum.

Annus Christi 1148.

Eugenij III Pont. 4.

Conradi III Regis II.

Bernardi I Ep. Pad. 21.

Annus interim MCLVIII vertebatur, cum uterque Rex circa Palestina Hierosolymam convenire, & à Balduino Rege, Fulcherio Patriarcha, univervoque Christianorum populo incredibili cum lætitia sunt excepti. Haud multò post tres hi Reges, & singuli cum attrito exercitu procedunt ad Damasci in Syria obsidionem. Vix ea cœpta, cum prius dissidijs, quàm cum hoste pugnatum; ut fit cum pari imperio res à pluribus agitur, nec uni obtemperatur. Et quod fœdum fuit ad omnem posteritatem, obsidio post triduum soluta, frementibus fortissimis viris, tam operosam expeditionem, ac tantam belli molem, ad urbem

Conradus & Ludovicus Reges re infecta, ad suas provincias revertuntur.

F f f f

quam

Anno Dominica
1, anno vero regni

per hyemem
onem, & D.
ofellam op-
m animos;
is, alterna-
ost referam.
acofurtum,
dinale Por-
Eaque ex
urbe

quam tota Europa suspensa hærebat, ad nihilum recidisse. Inde uterque Rex alter in Germaniam, alter in Franciam progressus. D. Bernardus, qui tot miraculis conspicuus, non nisi divino instinctu id bellum suasisse credebatur, ut dolorem ipse suum leniret, ad arcana Dei judicia hæc retulit, quæ homini investigare fas non sit: palam interrim factus, *Deum provocatum peccatis ante tempus judicasse orbem terræ, cecidisse populos propter iniquitatem; nec tamen eorum casus fuisse adversus promissa Dei, quæ iustitiæ ejus præjudicare non possunt, qui terribilis est super filios hominum.* Moysen quoque tot signis & portentis eduxisse hebræos ex Ægypto, quorum tamen pauci admodum secundum promissa Dei terram sanctam ingressi sunt, ceteris ob delicta extinctis.

*Dodechin.
Robertus
de monte.
Helmoldus.
Albert.
Stadens. in
chron.
Marian.
in histor.
Hisp. l. 10.
Auctor
viti. chron.
Saxon.
Chron.
Mont.
Sereni.
Brouver.
in annal.
Trever.
Ulyssip-
po à Ger-
manis
&c. ob-
sidetur &
capitur.*

Alter exercitus, qui navalis erat, paulò feliciori eventu expeditionem fecit; quemadmodum hæc Dodechinus, qui interfuit, Comes Robertus de monte, Marianus, alijque tradidere. Classis hæc v. Calendas Maji per octavam Paschæ Colonia alijsque ad Rhenum viribus collecta, secundo Rheno movit. Ea primum conjuncta Saxonum & Frisonum navibus, quæ ex ostio Visurgis solverant; inde Danis, Belgicis, Lotharingicis navibus aucta, 14 Junij in portum Angliæ delata est, ubi Comes Areschottanus cum ducentis ferè Britannæ & Flandriæ navibus se conjunxit. Valida jam & formidabilis classis erat, qua provecti in altum, & post gravem in pervigilio Ascensionis tempestatem, Gazim Hispaniæ portum cum 50 navibus ingressi sunt. Demum ante Pentecosten in Dorij fluminis ostium delati, ab Alfonso Lusitaniæ Rege multis præmijs invitati sunt. Germani, Angli, & Belgæ, totaq; classis, adversus Mauros, qui Ulyssiponem tenebant Regni metropolim, magna in Christianos exercita tyrannide. Et quia barbari non minus erant Mauri quàm Saraceni, in quos movebat classis, rogatu Regis Ulyssiponem in pervigilio Apostolorum Petri & Pauli obsidere aggressi sunt. Multis ibi prælijs primum, ac postea difficili, quinque mensium oppugnatione certatum, donec tandem muro 200 pedum rupto, aditus in urbem patefactus, & centum millium quingentorumque barbarorum cæde, ceteris ex classe & mari prementibus, triumphatum est, & præda omni opinione major militibus cessit. Ita urbs nobilis & Christianorum Colonia facta, & Regnum à Barbaris liberatum; quod, ut Helmoldus scribit, omnium ex hoc sacro bello operum fuit pulcherrimum. Capta urbe 8 Calend. Novembr. classis in Hispania hibernavit; neque Palæstinam petere consultum habuit, postquam infelicem regni utriusque successum didicit.

*Otto Fri-
sing. lib. 1. in
Fride. c. 44.
Helmoldus
lib. 1. c. 62.
Albert.*

Tertius exercitus, haud minus quàm priores, sacro bello adnumerandus, Saxonum fuit adversus Obotritos, Luticios ceterosque Sclavos, à quibus Christiani in Dania & Transalbiana regione barbarum in modum vexabantur. Hæc expeditio duplici rursus exercitu

Inde uter-
sus. D. Ber-
inētū id bel-
d arcana Dei
palam inte-
orbem terræ,
uisse adversus
ibilis est super
eduxisse he-
ndum pro-
extinctis.
entu expedi-
terfuit, Co-
classis hæc v.
Rhenum vi-
nuncta Sax-
erant; inde
portum An-
ferè Britan-
formidabilis
gilio Ascen-
navibus in-
s ostium de-
unt. Germa-
lyssiponem
citayranni-
eni, in quos
o Apostolo-
ijs primū,
atum, donec
actus, & ce-
ex classe &
nitione major
onia facta, &
ibit, omni-
ta urbe & Ca-
Palæstinam
riusque suc-
bello adnu-
ceterosque
regione bar-
ursum exer-
citu

citu Saxonum sumpta, in quam omnes Episcopi Saxonie, ut Hel-
moldus scribit, convenere. In altero Saxonum exercitu Principes
fuere Fridericus Magdeburgensis Archiepiscopus, Rudolphus Hal-
berstadiensis, Wernerus Monasteriensis, Bernardus Merseburgensis,
Wikerus Brandeburgensis, Anselmus Havelbergensis, Henricus Mo-
ravienſis Episcopi; Wiboldus Corbeienſis Abbas: Duces Conradus,
& Albertus Marchio, Fridericus & Herimannus Comites palatini,
alijque procerum; horum exercitus xl millium perhibetur. Alter
Saxonum exercitus ductus ab Alberone Bremensi Archiepiscopo,
Dithmaro Verdenſi Episcopo, Henrico Leone juvene & Saxonie Du-
ce, Conrado Duce Burgundie, Hartwico Principe, ceterisque Saxonie
proceribus, quibus Helmoldus addit Conradum Withinensem Co-
mitem; is exercitus scribitur xl millium capitum fuisse. His accessit
Rex Danie cum centum millibus provincialium; quemadmodum
hæc auctor Montis Sereni in chronico scribit. Hi omnes, ut alius
vetus scriptor memorat apud Browerum, *assumpto signo virgificæ crucis*
cum maximo apparatu, et miraculi devotione in diversis partibus terrarum
Paganorum ingressi sunt; ut eos aut Christianæ religioni subderent, aut Deo
auxiliante omnia delerent. Et tota terra contremuit à facie eorum: et fere
per tres menses peragrandō omnia vastarunt, civitates et oppida igni suc-
cenderunt, fanum etiam cum idolis, quod erat ante civitatem Malchon cum
ipsa civitate concremarunt. Accenderat Saxonum & Westfalorum iram
Nicolotus Sclavorum Princeps; is enim ubi pro certo comperit, hanc
expeditionem totius Saxonie in se suamque gentem verti, compara-
ta classe cum valido exercitu trajecit per ostium Travenæ fluminis,
primoque impetu Lubecam interceptit: ac mox incensis mercato-
rum navibus, direptis mercibus, cæsisque supra trecentos civibus;
urbem incendit. Rudolphus, cum ex urbe ad castrum profugeret,
interceptus, & mille vulneribus confossus perimitur. Inde in vicinos
circum pagos effusus, Hollandos, Frisios, Westfalos, quorum Colo-
nias supra diximus ab Adolpho Holfatie Comite istuc introductas,
exilio, spolijs, ac cædibus vastat. Magna in hac calamitate tempo-
rum conspecta est caritas Vicelini nostri, à quo profugi Sacerdotes
collecti, receptique: & ceteri Christiani multis subsidjs adjuti, ani-
matique ad constantiam, ipse sæpe ita afflictus, ut sub fago in silva
tentorium construxerit, ad servandam vitam. Castrum, in quod Fri-
sij se receperant, vim barbarorum repressit. Id trium millium agmi-
ne aggressi sunt Sclavi; & jam obsessi de vita pacti deditionem pa-
rabant, cum Gerlavus Sacerdos ad arma revocat; ipse deinde cum
uno alterove viro se ad portæ claustrum objicit, fortiterque pugnan-
do impetum sustinet; ac licet alter illi oculus telo jam excussus esset,
non destitit tamen objectu corporis vim repellere. Qua conspecta
viri fortitudine, barbari abcessere. Inde latè grassati per regionem

Stadenſ.
Chron. ve-
tus Saxon.
Crantz.
Chron.
Mont Se-
ren.
Auctuar.
Gemb.
Expedi-
tio Sax-
onum in
Sclavos.

Christianorum, domos & vicos pervastant: quo furore expleto, cum spolijs & captivis Niclotus exercitum reduxit per Travennam flumen in interiorem Sclaviam. Acceleravit hac injuria utrumque Saxonum exercitum. Consilium erat, gentem toties perfidam aut funditus extinguere, aut ita victam christianis legibus submittere, quemadmodum Carolus Saxoniam perdomuerat. Et res prospero belli eventu eò deducta erat, nisi Principum nostrorum discordia intervenisset, quod Helmoldus & Otto Frisingensis queruntur. Multum interim hoc bello sacro actum. Nam Sclavi ita debellati victique, ut baptismum recipere, & Christi religionem in suis provincijs liberam permittere coacti sint. Quapropter Hartwicus Archiepiscopus Bremensis, Rudolphi Marchionis filius, qui hoc anno ex Præposito ejus Ecclesiæ subrogatus Alberoni, cœpit Ecclesias, Barbarorum furore disjectas, reparare, & Episcopales per Sclaviam sedes, è quibus per lxxx annos exularent Antistites, implere pastoribus.

*Historia
Archiep.
Bremensis, in
Hartw.*

*Otto Fri-
sing.
Robert. in
append.
Wilhel.
Neubrigen.
Baronius.
Concil. Par.
recent. edit.
tom. 10.
Brotver. in
Annal.
Trevir.
Concili-
um Re-
mente, in
quo Eu-
donis &
Gilberti
dogmata
damnata.*

*Privilegia
Cœnobij
Helm-
wardes-
husani
confir-
mantur
ab Euge-
nio.*

Inter hæc Eugenius Pontifex descenderat ad Eudonis seducto-
ris hæresin comprimendam, & Gilberti Porretani Episcopi suspecta
dogmata cognoscenda. Quam in rem celebre Rhemis Episcoporum
consilium in Quadragesima convocatum: postulatiq; etiam ad hanc
synodum Moguntinus, Coloniensis, alijque Germaniæ Episcopi.
Quemadmodum hæc ab eorum temporum scriptoribus referuntur,
Coloniensi Archiepiscopo, quod ad consilium evocatus non adfuerit,
sacris postea interdictum. Accessit è Saxoniam præsulibus ad hanc sy-
nodum Conradus Helmeswardeshufanus Abbas nostræ diocesis; ro-
gatuque Henrici Moguntini, Bernardi Hildesimensis, & Bernar-
di Paderbornensis Episcoporum, tum & Wiboldi Corbejensis Ab-
batis ab Eugenio Pontifice omnium privilegiorum confirmatio-
nem impetravit.

Eugenius Episcopus Servus servorum Dei, dilectis dilectoribus, vera
fidei benedictionem et misericordiam à Deo salutari suo. Sicut dignum et ju-
stum est, nos pro statu temporalium et spe futurorum universitati fidelium apo-
stolica auctoritate prospicere, sic etiam per amplius et perfectius est, æquum et sa-
lutare, votis humilium et precibus mansuetorum aures benignitatis nostræ ac-
commodare. Eapropter significamus, tam præsentis Ecclesiæ quam generationi
venturæ, quod præsentibus nobis in generali Rhemenſi concilio, et quæ ad pa-
cem sunt Ecclesiarum disponentibus, Abbatem venerabilem Helmwarden-
sis Cœnobij Conradum nomine ad nos reverenda cum devotione accessisse, ac
de statu, jure, seu libertate suæ Ecclesiæ pauca pro tempore nobis intimasse, ut-
que super his prædecessorum nostrorum decretis privilegij nostri auctoritate
subscriberemus, pia importunitatē postulasse. Quæ de re habita delibera-
tione, tum sedis apostolicæ conventi larga liberalitate, tum etiam Episco-
porum nostrorum provocati benigna interventione, Henrici scilicet Mo-
guntinensis, Thehardi Bremensis, Bernhardi Hildenenſis, item Bernhardi
Paderb.

Patheib, et Wichaldi Stabulensis Monasterij Prælati iustis postulationibus clementer annuimus, et præfatam Ecclesiam sub beati Petri ac nostra protectione ex hoc nunc et usque in sæculum suscipimus. Statuentes igitur decernimus, ut nulli omnino hominum cujuscunque ordinis sit, seu dignitatis, liceat jam dictam Ecclesiam temere perturbare, possessiones auferre, vel ablatas retinere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed quascunque possessiones, bona, tam in honoribus, quam in redditibus, seu aliis in presentiarum iuste et canonice possidet, vel in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, oblatione fidelium potuerit Deo propitio, et illibata Deo inibi militantibus, ac regulariter viventibus permaneant. Habeant etiam fratres liberam facultatem eligendi advocatum utilem rebus - - - Idem etiam Monasterium secundum statutum Pontificum Romane libertatis - - - scilicet, ac Benedicti ab omni dielione Episcopi in cujus parochia - - - sacros ordines duntaxat, vel consecrationes benigne - - - Si qua igitur Ecclesiastica secularisve potentia contra - - - paginam venire tentaverit, ream se divino iudicio existere, - - - culpa recognoscat, et nisi satisfactione respiciat, vinculo anathematis districtæ ultioni subiaceat. Qui vero hujus nostri privilegij custos et observator extiterit, à secunda morte non ledetur, sed perpetua benedictione et gratiarum actione cum Deo et agno in Iherusalem superna perfructur Amen.

Data Remis per manus Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconi Cardinalis Cancellarij, III Calend. Aprilis, Indictione XI.

Abbatem hunc cum literis commendatitijs ijsse Rhemos ad Pontificem, ac legati fortè Episcoporum munere, verisimile habeas; nam Bernardum certè Episcopum nostrum ceterosque synodo interfuisse non reperio. Haud minus obscurum, quis ille Thetardus Bremensis Episcopus hoc diplomate nominatus, & ipso autographo, quod apud nos servatur, scriptus; cum per id tempus Albero Bremensis Archiepiscopus adhuc viveret, nactus Successorem Hartwicum. An medius aliquis Episcopus inter Alberonem & Hartwicum, an error scriptoris intervenerit, doceant nos alij.

Annus Christi 1149.

Eugenij III Pont. 5.

Conradi III Regis 12.

Bernardi I Ep. Pad. 22.

Subit nunc annus Christi MCLIX, quo Conradus Rex, præmisso in Germaniam Friderico Sueviæ Duce, & Arnolde Cancellario, è Palæstina rediens per Illyricum mare Polam Istriæ urbem appulit, atque inde equestri itinere per Aquilejam vectus Salisburgum pervenit; acto istic Pentecostes die Ratisbonæ comitia habuit, majori frequentia, quàm gloria, post amissum florentissimum infeliciore expeditione exercitum. Regem ob id Eugenius Pontifex literis humanis

Otto Frider. c. 59.

simis solatus est. Et cum D. Bernardus, auctor hujus expeditionis, varijs vulgi sermonibus ad invidiam & læsam nominis famam traduceretur, apologiam edidit; & mox etiam, cum cæco puero lumen oculorum reddidit, miraculi aspectu innocentiam suam testationem fecit.

Saxonia per id tempus, à proxima expeditione in Sclaviam, Henrici Leonis animosi juvenis ac ducis sui imperio læta quiescebat. Et ille supra ætatem animos gerens, Sclaviam sibi, tanquam partem Saxonie ducatusque sui, armis Saxonice domitam vendicabat; quocum Adolphus Holsatie Comes, præpotens tum in Transalbanis regionibus Princeps, conspirabat, in omnibus Ducis consilia & amicitiam sectando. Horum dominatu martiaque manu, quoties Sclavi se commovere, retusi sunt. Verum, quod Helmoldus queritur, ab his tributa magis & pecunia exacta quam religio; ejus enim proferenda studium per Sclavorum regiones in postremis fuit; quod palam Idolorum cultus ab ijs permissus.

Hartvici studio religio Christiana per Sclaviam propagatur.

Helmold. lib. 1. c. 69. Histor. Archiep. Brem. Albert. Stad. Crantz. lib. 4. Wand. Chron. Lubec. Bangert in notis ad Helmold.

Attanto impensius hanc curam sibi hoc anno sumpsit Hartvicus Bremensis Archiepiscopus, qui Alberoni jam plena potestate successerat, vir claritudine generis & fervore proferendæ christianæ religionis, auctoritateque apud Principes eminens. Tres per Sclaviam Episcopatus, Aldenburgensem seu Lubecensem, Meceleburgensem, qui haud multò post Suerinensis fuit, ac deinde Raceburgensem restituit. Aldenburgenfi Vicelinum Episcopum imposuit, virum, qui per xxx annos in Holsatia & Wagria Sclavorum ex Apostolico munere versatus, id laboris constantia, fructuque Evangelij, ante omnes promeruerat. Meckelenburgenfi sedi præstitutus Suehardus, quem Helmoldus Emmerhardum, Crantzius Everhardum vocat: utrumque simul Episcopum consecrari iussit; missique sunt per hæc pacis tempora, uti Helmoldus scribit, in terram egestatis & famis, ubi sedes erat Satanæ, & habitatio omnis immundi Spiritus. Quemadmodum deinde Vicelinus noster Lubecæ, alijsque suæ diocesis locis templa, altaria, & coetus Christianorum restituerit ex Episcopi munere; quantoque fructu regiones docendo, & barbaros ad fidem adducendo peragravit, quibuscum ærumnis & periculis illi obluendum fuerit, multis Helmoldus & Scriptores Septentrionalium rerum exponunt.

Wilbacence à Bernardo Episcopo Monasterium erigitur.

Hoc præterea anno Bernardus Episcopus noster, cujus mirificum vitæ studium fuit in exercenda religione, Wilbacense Cœnobi-um Virginum ad Netam fluvium, in Oppido Wilbacensi (id quod quartum fuit Cœnobi-um à se conditum, ac tertium familiæ D. Benedicti) in sua diocesi, erexit; adjutoremque in multis habuit Ludolphum fratrem, cui amplæ quoque & hereditariæ bonorum possessiones fuere in hac diocesi. Quam in rem ipsæ foundationis tabulæ, quibus hæc planius exponuntur proferendæ sunt.

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis. Notum sit omnibus tam futu-
ris quam præsentibus, qualiter ego Bernhardus gratia Dei Paderbornensis
Ecclesiæ Episcopus primum locavi in Ecclesiola Wilbodeffensi Sanctimoniali-
um et regulam beati Benedicti profitentes, dedique eis ipsum locum ad habi-
tandum, et dotem Ecclesiæ cum omnibus pertinentiis suis ad possidendum. Feci
autem hoc cum consilio et consensu Canonicorum, Ministerialium quoque no-
strorum, intuitu quam maxime divinæ retributionis, tum etiam precatu Lu-
toldi fidelis nostri Ministerialis, qui et ipse sex imbi habens filias contulit ei-
dem Ecclesiæ ipsum Vorovere, quod illic habetur et quod precio, et iusto con-
cambio adquisivit, partim erga Manegoldum, partim erga Heinfridum.
Manegoldus siquidem habuit ibi domunculam una cum Sundra et aliquot
mansis, quinque vix solidos solventibus, habens autem eos à fratre meo Lu-
toldo, et ille à me, resignavit eos sibi, et ipse mihi, ego vero tradidi eos Ecclesiæ
Wilbodeffensi, Lutoldus econtra reddidit mihi de beneficiis à me habitis va-
lens annuatim sedecim solidos, quæ protinus ego præstiti fratri meo, et ipse
subinde præstitit Manegoldo ipso ita valente, et nemine contradicente. Porro
Heinfridus ibidem nihilominus habuit quiddam proprii, quiddam quoque be-
neficii, quod cum haberet à Folgrovino advocato, id quod ibi habebat proprium
sibi delegavit, beneficium reddidit, ille verò cum aliis bonis suis ad integrum
sibi recompensavit, tradiditque Wilbodeffin eadem bona, quæ jam receperat à
Heinfrido, laudantibus id ipsum, et simul agentibus matre sua Lutrude et fra-
tre suo Widedkindo, pro quo factò prædictus Lutoldus persolvit Folgrovino vi-
ginti marcas argenti. Insuper mihi resignavit de beneficiis suis decimam in
Abusin, quam ego itidem præstiti Folgrovino pro restitutione suorum bono-
rum et ejusdem rogatu Lutoldi. Actum est apud Sorvalenberg in Monaste-
rio sanctæ Mariæ multis præsentibus. Præterea idem Lutoldus delegavit
adhuc præfatæ Wilbodeffensi Ecclesiæ de propriis suis domum unam in Offen-
dorp et unam in Roredehusen, unamque in Odeheim, et unam in Volkersin,
mansum in Sidegodesin, domum in Wellede, et quatuor mansos in Rikersin.
Quædam etiam de beneficiis, quæ à nobis habuit, nobis reddidit, scilicet deci-
mam in Suthem, et mansum unum ibidem, quem erga Hugonem et fratres
ejus adquisivit, domum unam in Dedighusin, et nos eadem mox Wilbodef-
fensi donavimus Ecclesiæ. Quidquid autem horum fecit idem Lutoldus, si-
ve per se ipsum si-ve per manum nostram, fecit hoc cum consensu et collaudati-
one suorum heredum, conjugis videlicet suæ Imme ac filiorum suorum Conra-
di, Eggeberti, et Hermannii. Hermannus quoque de Helmere, habens in ea-
dem Ecclesiæ duas filias, tradidit eidem domum unam cum attinentiis suis in
Adelbechteffin. Sed et Folsrovius socrus ejus tum pro Deo tum pro earun-
dem filiarum amore delegavit jam dictæ Ecclesiæ prædiolum in Alchgrimm-
sin, collaudantibus hoc marito suo Wexelino, et filiis suis Hudone, atque Ge-
voldo. Fratres etiam illi de Watervelde, Adelbertus, Rudolfus et Johannes
de beneficiis suis, quæ à nobis habuerunt, reddiderunt, et nos ea ipsorum ro-
gatu sæpe jam dicta tradidimus Ecclesiæ, curtem unam in Drevera, et man-
sum

sam unum ibidem, partem decimam in Vinnethe, mansum in Lochusm, partem decimam in Ethessin, et in Limego super duas domos, et duos mansos in Eschereshusm. Quidam etiam Ernestus Ministerialis noster habens à nobis duos mansos in Nordin nobis resignavit, hos etiam eidem tradidimus Ecclesie. Bertholdus quoque de Culede mansum unum in Wellede, et alterum in Wettene nobis reddidit, hos nihilominus memorata delegavimus Ecclesie. Hec omnia ita legitime et iuste constat esse facta, ut nullus inde conqueri debeat hereditum, nec ulli ea convellere liceat iudicium. Propter quod et presens privilegium conscribi, et nostro sigillo fecimus roborari, commonentes, et contestantes omnem hominem pusillum et magnum, ut nullus unquam id, quod à nobis, seu per nos ad honorem et gloriam Dei rationabiliter factum est, evacuare, vel bona jam nunc eidem Ecclesie collata, vel postmodum iuste duntaxat conferenda auferre quolibet modo presumat, alioquin si fecerit, et iuste commotus se non emendaverit, aeterni ignis incendio, qui paratus est diabolo, et angelis ejus sese mancipandum, seque jam à nobis insolubili anathematis vinculo certissime noverit innodatum. Qui vero ipsum locum ejusque habitatores diligere, et protegere studuerint, sit illis peccatorum remissio, celeste gaudium, et aeterna vita remuneratio. Advocatus eorum quemadmodum à nobis ita quoque à Successoribus nostris hujus Patherburnensis Ecclesie Episcopis investiatur, qui et nihil exigat inde servitii, sed solam expectet retributionem Dei. Abbatem qui eis praesit ac profit, regulariter infra duntaxat Episcopatum eligant, extraneon nisi cum Episcopi et Ecclesie ipsius voluntate id faciant, ipsique Episcopo dignam cum devotione obedientiam juxta ritum ac debitum aliorum, quae in ejus diocesi sunt, Monasteriorum exhibeant. Summa hujus privilegii recitata est à supradicto Bernhardo venerabili Episcopo, quinta feria, quae dicta erat cena Domini, stante ipso in gradibus, et concionante ad populum, qui tum multipliciter ibidem fuerat collectus, firmatumque est ab eo banno Episcopali, datumque Ecclesie Wilbodesensi ad perpetuum stabilimentum, per manum videlicet Conradi Abbatis, qui tunc eidem praesuit Ecclesie, et praesens condidit instrumentum. Actum est anno ab Incarnatione Domini MCXLVIII. Indictione XII, regnante Conrado secundo regni ejus anno XII. Episcopatus autem saepe memorandi Bernardi anno XXII.

Annus Christi 1150.

Eugenij III Pont. 6.
Conradi III Reg. 13.
Bernardi I Ep. Pad. 23.

Otto Frising. lib. 1.
de Frid.

Nondum absterferat Conradus Rex mororem improspere expeditionis, cum anno postero novum doloris vulnus accessit, ex Henrici filij, quem ante triennium Regem dixerat, funere praequam immaturo. Unicus supererat illi filiulus Fridericus; sed & ipse post praereptus fati; adeo Regum spes, quibus coronam familiae destinant, incerta,

incertæ fluxæq; Ipse interim provincias more Cæsarum obire, & jus dicere visus est. Nam modò in comitijs Ratisbonæ bellum adversus Ottonis Wirtesbachij filios sumit, motusq; in Bojaria componit: modò Spiræ versatus, Wiboldum Corbeiensē Abbatem, virum ob merita sibi percarum, & ob virtutes ea tempestate per Imperium spectabilem, regia auctoritate adversus Ministerialium insolentiam tutatus est. Et quia pluribus Episcopis, Abbatibus & Principibus ea causa querelaq; cum Wiboldo communis fuisse apparet, ceteri etiam cum suis Ministerialibus jussi sunt esse præsentēs, ut ex publico Regis & Principum judicio Ministeriales muneris sui leges acciperent. Et verò cum Ministerialium genus hominum in omnibus tabulis usitatus sit, quàm notius, hoc ipsum Conradi diploma, ex quo multum lucis obscuritati hujus nominis affunditur, hic referre non incongruum erit.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Conradus divina favente clementia Romanorum Rex secundus. Si paci et tranquillitati Ecclesiarum Dei pia et benigna sollicitudine prospicimus, hanc vicissitudinem nos à pio Creatore nostro accepturos speramus, ut et regni nobis à Deo commissi gubernacula in hoc tempore cum pace et tranquillitate possidere valeamus, ac post regnum hujus temporis in regno aeternæ beatitudinis requiem apud justum judicem Deum inveniamus. Notum igitur esse volumus universis regni nostri fidelibus, tam præsentis quàm futura ætatis hominibus, qualiter dilectus et fidelis noster Wiboldus Corbeiensis Monasterii Abbas multimoda necessitate ipsius Monasterii compulsus, exposuit in auribus clementiæ nostræ incommoditates et injurias, quas à Dapiferis et Pincernis suis quidam predecessores ejus sustinuerunt, et ipse à die prelationis suæ in eodem Monasterio passus fuit. Siquidem Dapiferi et Pincerna, et reliqui, qui ministerii locum in domo Corbeiensis Abbatis tenent, quam dignitatem vulgari nomine officia appellant, quasdam abusiones in eisdem officiis sibi usurpaverunt, ut videlicet omnia victualia, et universam substantiam domus Domini sui sub custodia sua teneant, et cui placuerit, eis inconsulto Domino suo eadem bona servanda, et passim distribuenda conferant, tantamque potestatem in istis officiis sibi asserere conantur, ut Dominis suis palam, et quasi de jure suo prohibeant, ne claves et custodiam rerum suarum alicui committant. Solent etenim de rebus Dominorum suorum proprias familias alere, ac milites suos pascere in tantum, ut in propriis domibus plerumque aut tanta aut etiam plura, quàm Domini sui de facultatibus eorum, quas debuerant servare, expendant, et in dissipandis bonis eorum modum omnino nullum teneant. Ejus modi ergo superfluas, et damnosas rerum suarum dissipationes cum prænominatus fidelis et dilectus noster Wiboldus Corbeiensis Abbas de eadem domo eliminare, ac domum suam secundum honorem Dei, ac propriam utilitatem ordinare temptasset, quidam de Ministerialibus ejus Rabano, qui tunc officium Dapiferi administrabat, cum fratre suo Liudolfo, et paucis consanguineis suis multum ordinationi ejus refragatus est, atque cum multa comminatione asse-

Conradi
Regis
sollicitu-
do pro
Imperio.

Conra-
dus Ab-
batiam
Corbei-
ensem
contra
Ministe-
rialium
insolen-
tiam tue-
tur.

Ggggg

rebat,

prosperæ ex-
cessit, ex Hen-
ricæquam im-
ple post præ-
destinant,
incertæ,

rebat, quod potestatem officii sui, quam hactenus in domo illa exercuerat, nunquam dum viveret, relicturus esset, ita ut sub imperio suo essent universa vi-
 ctualia Domini sui, ac potestatem haberet de eis tribuendi, cui vellet, ne dati,
 aut accepti aliquam rationem Domino suo redderet, ne claves rerum suarum
 servare alicui liceret, nisi quem ipse ordinasset. Hec itaque contradictio in-
 ter Ministeriales Corbeiensis Ecclesie à præfato Abbate Domino suo venti-
 lata est, et per iudicium eorum, tam eidem Rabano, quam omnibus, qui hu-
 iusmodi dominationem sibi de bonis Domini sui usurparent, omnis potestas de
 committendis clavibus, et de custodia rerum Domini sui abjudicata est, hanc-
 que potestatem Abbati Corbeiensi præscripti ab eo sententiam iudicii unani-
 miter adjudicaverunt, ut claves, et custodiam rerum suarum liceret ei com-
 mittere, absque consilio Dapiferi et Pincernæ, cuicunque voluisset. Dapifero
 autem et Pincernæ tale iudicium adinvenerunt, ut in victualibus Domini
 nullam potestatem dandi absque voluntate ipsius prorsus habeant, sed cum
 Domino suo secundum debitum officii sui ad mensam servierint, hanc digni-
 tatem de officio suo consequantur, ut refecto Domino ad mensam ejus cum
 cæteris ministris de bonis Domini sui reficiantur, et præter hanc nullam ali-
 am potestatem de rebus ipsius excerceant. Huic comparium suorum iudicio
 cum idem Rabano acquiescere noluisse, prædictus fidelis noster Corbeiensis
 Abbas apud clementiam nostram impetravit, quod in plena curia nostra,
 quam Spira celebravimus, iudicium super eodem verbo à Ministerialibus
 regni sciscitati sumus, qui etiam in conspectu nostro et Principum regni idem
 iudicium, quod Corbeienses invenerunt, pari consensu asseruerunt. Aliam
 præterea molestiam idem Rabano fratribus, qui Deo serviunt in Corbeiensi
 Monasterio irrogare præsumpsit, quod videlicet muros et intra ambitum Ci-
 miterii ejusdem Ecclesie hereditariam mansionem sibi vendicavit, super
 qua mansione cum satis fuisset commonitus, tum à Domino suo, tum à fra-
 tribus Monachis, tum à Comparibus suis, quatenus ab ea desisteret, noluit
 eorum salutaribus monitis obtemperare. Unde Ministeriales Corbeiensis
 Ecclesie iudicii sententiam interrogati, abjudicaverunt tam ei, quam omni-
 bus sæcularibus beneficium in atrio Ecclesie, et quod aliquis Abbatum tale
 beneficium potuerit præstare. Cum verò adhuc reluctaretur, nos interrogati
 à fidei nostro prædicto Corbeiensi Abbate, cum interrogassemus Ministeri-
 ales nostros super eodem iudicio, abjudicaverunt ei in conspectu nostro et Prin-
 cipum infra atrium Ecclesie omnem hereditariam mansionem et omnibus Ab-
 batibus et Monachis talis beneficii concessionem. Orta est nihilominus et alia
 temeritas ab eodem Rabano, quod intra muros Corbeiensis Monasterii
 quandam similitudinem dignitatis sibi hereditario jure vendicabat, quam
 præfecturam appellabat, et se Burek gravium appellari faciebat, cum omnes
 Abbates ejusdem Monasterii hanc potestatem semper sub se habuerint, ut
 quidquid à suis infra muros delinqueretur, aut ipse corrigeret, aut Camera-
 rio, vel Dapifero suo, seu alicui de familia sua corrigendum absque ulla pote-
 state in perpetuum mansura committeret. Hæc autem potestate præfatus

Rabano

Rabano
 morem
 placita
 rum de
 venire
 terant
 escam fr
 ritatem
 pum reg
 antiqui
 ceptis co
 quam p
 sed per
 Monas
 teat.
 Minis
 fra mun
 tendis c
 in supra
 usurpat
 Princip
 et horum
 venit C
 de præf
 lehuson
 bus suis
 les. Hæ
 Spirens
 et sui
 pidonen
 nisteria
 rus, et
 Lauris
 et Alsa
 sui M
 Wernh
 Wilbe
 Imkbo
 Grunb
 Reinge

Sig

Rabano in tantum abusus fuit, ut eam vulgari nomine *Burgban*, et secundum morem alicujus magnæ potestatis sepe infra muros placitaret, et huiusmodi placita *Burgdinck* appellabat. Ad hæc placita famuli fratrum *Monachorum* de coquina, aut de pistrino, seu de quolibet eorum servitio cogebantur venire, qui etiam si propter impedimenta servitii fratrum occurrere non poterant, violenter et contumeliose à famulis illius pertraherentur et panem et escam fratrum imperfectam relinquere compellebantur. Huiusmodi ergo temeritatem de hac præfectura circa *Corbeienſe Monasterium* ex iudicio Principum regni prorsus interdicimus, et hanc potestatem in manu Abbatis esse, sicut antiquitus fuit, decernimus. Nam in veteribus Regum et Imperatorum præceptis continetur, ut nullus Dux, nullus Comes, nulla secularis potestas aliquam potestatem infra muros ejusdem Ecclesiæ excercendi iudicium habeat, sed per Abbatem et personas temporaliter à se ordinatas quidquid à famulis *Monasterii* contra juris et æqui rationem admissum fuerit, judicari oporteat. Et si Principibus contra privilegium imperiale non licet, multò minus *Ministerialibus* licere constat. Hanc ergo præfecturam et supradictam infra muros *Laicorum* habitationem, atque *Dapiferi* et *Pincerna* de commitendis clavibus potestatem ab aliquo usurpare, et hæreditario jure vendicari in supradicto *Monasterio* nullatenus permittimus. Sed has tres prædictas usurpationes secundum iudicia *Ministerialium* nostrorum, atque sententiam Principum regni omnibus *Laicis* decreto in perpetuo valituro interdicimus, et horum omnium potestatem Abbati attribuimus. Iudicium de clavibus invenit *Conradus Ministerialis* noster de *Haga*, de habitatione intra muros, et de præfectura iudicium dedit. Item *Ministerialis* noster *Conradus* de *Wal-lehuson* *Camerarius* noster à thesauris. Principes autem cum *Ministerialibus* suis hi interfuerunt: *Ortlevus* *Basileensis* Episcopus et sui *Ministeriales*. *Heremannus* *Constantiensis* Episcopus et sui *Ministeriales*. *Guntherus* *Spirensis* Episcopus, et sui *Ministeriales*. *Eilulfus* *Murbacensis* Abbas, et sui *Ministeriales*. *Waltherus* *Selensis* Abbas, et sui *Ministeriales*. *Campidonensis* Abbas, et sui *Ministeriales*. *Wizemburgensis* Abbas, et sui *Ministeriales*. *Clerus*, et populus *Wurmatisensis* Ecclesiæ, quæ tunc vacabat. *Clerus*, et populus *Fuldensis* *Monasterii*, quod tunc vacabat. *Clerus*, et populus *Laurishamensis* *Monasterii*, quod tunc vacabat. *Frithericus* Dux *Suevia* et *Alsatia*, et sui *Ministeriales*. *Otto* *Palatinus* Comes de *Witthelspach*, et sui *Ministeriales*. *Herimannus* *Marchio* de *Bathen*, et sui *Ministeriales*. *Wernherus* Comes de *Harvekhesperech*. *Othelricus* Comes de *Lenzemburg*. *Wilhelmus* Comes de *Glizperch*. Comes *Wilhelmus* de *Juliaco*. Comes *Imkho* de *Liningen*. Comes *vulframms* de *Wertheim*. *Marquardus* de *Grunbach*. *Arnoldus* de *Rotenburch* *Dapifer*. *Heinricus* *Marescalcus*. *Reingerus* *Pincerna*. *Thiepertus* de *Winsperch* *Camerarius*.

Signum Domni Conradi

Romanorum Regis secundi
in christissimi.

Ggggg 2

Data

Data anno Dominice Incarnationis MCL, indictione XIII, anno vero Domini Conradi secundi Regis invictissimi XII, anno autem Wiboldi Corbeiensis Abbatis II L. altum Spira in Christo feliciter Amen.

Conradus R. Abbatii Corbeiensis. Addidit & aliud per breve diploma Conradus Rex Herbipoli consignatum, quo Wiboldo Abbati in monte Eresburg venas argenti metallorumque permittit liberas.

Conradus Dei gratia Romanorum Rex secundus V Wiboldo Corbeiensi Abbati suisque Successoribus regulariter ordinatis in perpetuum venas metalli, videlicet auri, argenti, cupri, plumbi, et stanni, et omnem pecuniam, sive rudem, sive formatam, qua intra montem Eresberg, qui Corbeiensis Ecclesie jure proprietario pertinere noscitur, latet, tibi, et per te Corbeiensis Ecclesie concedimus, damus, et presenti scripto confirmamus, ut liceat tibi, et Successoribus tuis, absque ullius persone contradictione, in eodem monte fodere, omne metallum, quod inventum fuerit, eruere, et conflare, tuisque et fratrum tuorum usibus licenter aptare, ut tanto melius possit Corbeiensis Ecclesie tam divinis quam regni rebus subservire. Data est hac monumenti cartula apud Wizeburg anno Dominice Incarnationis MCL Indictione XIII. propter servitium fidei suprascripti Abbatis.

Helmold. l.
s. c. 78.
Chron.
Sclav.
Albert.
Stad.
Chron.
Lubec.
Joann.
Russi.

Rebus per superiorem Germaniam compositis, Saxonia bello conturbari coepta. Duxerat Henricus Leo juvenis paucis ante annis Clementiam filiam Conradi Ducis Zeringensis. Quam cum imperio inter Saxones relicta, ipse in Sueviam profectus, bellum Henrico vitrico, Duci Austriae, intentabat; ille vero cum imploraret opem Conradi Regis, & Rex adverteret Bojariam a Leone ostentata vi armorum repeti, obstitit, conatusque ejus elusit. Inter haec Albertus Marchio, aemulus Leonis, per absentiam ejus concitare Saxoniam, & Conrado Regi persuadere, se auxilio venire: tempus esse opportunum, omni dominatu Saxoniae exuendi Leonem. His Conradus Rex illectus in Saxoniam properat, contractisque Goslariae copiis, Brunswico castra admovet. Quae, postquam renunciata sunt Leoni, sumpto plebejo habitu, triumque fidelium comitatu, intra quinque dies in Sueviam in Saxoniam advolat, ac noctis beneficio inobservatus per hostium castra Brunswicum intrat, incredibili civium & Saxonum gaudio receptus. Quo cognito Conradus Rex, omissa obsidione, Goslariam reducit militem, & per hiberna dividit. At Saxones cum de Duce suo ac libertate agi viderent, Leoni se potentius jungunt. Nec ausus est Conradus Rex Saxoniam bello laceessere, veritus superiorum Caesarum clades. Hoc interim anno Bernardus Lippiae Comes coepit Lippstadium in loco Overwalt ad Luppiae amnem construere & praemunire. Oppidum in visceribus Westfaliae, tanto Episcoporum malo, quanto post nocumento. Otto vero Comes de Ravensberg Frisiam ingressus, prostrataque ingenti Frisiorum multitudine, victor in Westfaliam redijt. Paucis haec Gobelinus noster retulit, nulla belli hujus causa reddita, ut mos est eorum scriptorum, per abrupta tradere res gestas.

Lipstadium à Bernardo Com. Lippensi constructur.

Annus

Annus Christi 1151.

Eugenij III Pont. 7.

Conradi III Reg. 14.

Bernardi I Ep. Pad. 24.

Conradus Rex exinde intactam relinquens Saxoniam, sese in Thuringiam contulit; lustratoque Erfurto, Nuremberga ac Spira, Ratisbonæ comitia Principum habuit; compressoque Ottone Wittelsbachio Bavariam turbante, secundo Rheno in inferiorem Germaniam descendit, comite Ottone Frisingensi Episcopo, à quo hæc scribuntur, & Alberto Misnensi Episcopo. Postquam Boppardiam perventum ad regalem villam, obvios habuit legatos, à quibus intelligit Arnoldum Cancellarium suum delectum esse Archiepiscopum Colonensem in locum Arnoldi, hominis, ut Otto Frisingensis scribit, qui ad omnia Ecclesiastica, et secularia negotia inutilis erat. Igitur Coloniam ingressus, & magna populi lætitia exceptus, Cancellarium introduxit, regalibusque decoravit, virum ingenio, judicio, & conciliis celebrem, quem alij ex Comitum Wedanorum, alij Altenensium in Marchia genere ortum volunt.

At graviore causæ Trajectum, quò mox descendit, evocabant. Mortuo superiori anno, iv Idus Novembris, Heriberto Ultrajectenſi Episcopo scdo schismate conturbata erat Ecclesia. Quippe nobilitas delegerat Hermannum Hornensem Comitem, Coloniae Præpositum ad S. Geracnem, cujus partes suscepere Theodoricus Hollandiæ, Henricus Gelriæ, & Theodoricus Cliviæ Comites, & Clientes Episcopatus: contra Metropolis Trajectum, Daventria, ceteræque civitates Fridericum Havelleum poscebant, clero propè omni libertate eligendi prærepta; ausique cives etiam Hermannum urbe ejicere, & Regem non nisi certis secum conditionibus pactum admittere in urbem. Laborabat Rex ut cives componeret; sed cùm illi ad Pontificem se appellasse dicerent, Rex discessu manus subtraxit. Uterque postea Leodium evocatus ad judicium Apostolici Legati. Cessit Episcopatus Hermannò, homini licet ignavo; quemadmodum per diffidia illa inter nobilitatem & urbes, adempta cleri libertate, inutiles plerumque Episcopi obtrusi sunt.

Sustulit præterea hic annus Wernerum Monasteriensẽ Episcopum, postquam per xx annos administrasset magistratum illum sacrum. Vir, ut Crantzius inquit, omni virtute conspicuus, & præclare de Ecclesia sua meritis. Cappenbergensibus religiosus ita conjunctus vixit, ut domesticus eorum haberetur. Ejus consilio B. Godfridi reliquiæ magnam partem Ilmstadio Cappenbergam, ante biennium translata, ab eoque honorifice condita sunt. Quapropter fallitur Wittius, qui anno 1140, & Kerſenbrochius, qui anno 1139 obijſſe

Otto Friſing.
Auctuar.
Lamb.

Turbæ in
Ecclesia
Traje-
ctenſi ob
schisma
duorum
Episcop.
electo-
rum.
Gobelin.
Mireus
Grumbach.
Beka in
chron.
Heda in
hiſtor. Ul-
traject.

Obitus &
laus Wer-
neri Epi-
scopi
Monast.

obiisse dicunt. Wernero subrogatus cleri libertate, & populi concordia, Fridericus, illustris quoque præsul: Ejus subrogationem licet, præter fastos Monasterienses, Otto Frisingensis, Chronicon Montis Sereni, & Pegaviense tradant; nemo tamen horum illius familiam, aut gradum Ecclesiastici ordinis prodidit. Et cum Wernero Episcopo multa sint monumenta religionis; tum postremo hoc anno conditum est in diœcesi Monasteriensi Collegium Virginum Asbecense à Wicero nobili in Weltringen viro. Id quia Sanctimonialium & Canonicarum ab origine Virginum fuit, Hermannus Episcopus, literis anno 1174 datis, sæculare appellat. Advocatus ejus Collegij fuit Conradus à Weltringen, qui Wiceri filius creditur; à quo post anno 1203 Langenhorstense Collegium Virginum in eadem diœcesi haud procul à Weltringen est fundatum dotatumque. Tristiora ex hoc anno memorat Gobelinus noster. *Clastrum enim, inquit, SS. Petri et Pauli Paderbornæ exustum est.* Nobile, videlicet illud Cœnobium Abdinghovianum à Meinwerco conditum, & tot tabulis donationum à Bernardo Episcopo nostro ceterisque exornatum.

Cœno-
bium Ab-
dinghov.
exustum.

Annus Christi 1152.

Eugenij III Pont. 3.
Conradi III Regis 15.
Friderici I Imp. 1.
Bernardi Ep. Pad. 25.

Otto Fri-
sing in Fri-
der c. 63.
Moritur
Conradus
Rex.

Exinde Conradus Rex, postquam omnia per Imperium ad summam tranquillitatem composuisset, resumptis armis, expeditionem in Italiam apparabat, ad Imperij insignia ab Eugenio Pontifice capenda; quam in rem comitia Imperij Bambergæ indixerat. At eò cum venisset, letali morbo oppressus, xv Calend. Martij extinguitur, non sine præbiti veneni suspitione, quod fraude Rogerij Siciliae Tyranni per Italos, quos habebat medicos, datum credebatur. Princeps armis bonus, ad pericula intrepidus, justitiæ amans, & religionis religiosusque hominum studiosissimus; quod vel inter cetera tabulæ à nobis productæ testabuntur. Augustalia Imperij insignia ante mortem deposuit apud Fridericum Sueviæ Ducem, ex fratre Friderico nepotem, quem fidum in bello & expeditione Palæstina comitem habuerat, & Successorem in Imperio designarat; cuique filiolum, quem habebat unicum Fridericum, ob immaturam ætatem non deligendum Regem, commendavit, rogavitque ut Sueviæ Ducem diceret. Funus domesticorum cura ad Laurisheimense Cœnobium deductum, & juxta Patrem humatum, frustra obnitentibus Bambergensibus, qui tanti Principis exuvias juxta D. Henrici Imperatoris tumulum, nuper ab Eugenio inter Divos relati, collocaturos sese pollicitabantur. Ab excessu Conradi non nisi per novendecim dies interregnum fuit.

fuit. Nam 4. Nonas Martij omnes Germanici Regni ordines cum nonnullis Italiae proceribus Francofurti congressi, summa omnium concordia Fridericum Ahenobardum, quem Barbarossam vulgo dixere, Regem legerunt. Quanquam Amandus, qui Friderico ab epistolis fuit, scribat, Francofurti non plures quam sex, aut octo consedissee Principes, qui rogatione facta, sibi deligendi jus vendicarent, Regemque crearent; quorum deinde electionem ceteri comprobarent; tanquam Electorum forma tum aut repetita, aut sensim introducta. Consensionem hanc refert Otto Frisingensis in pacis studio; quod, cum duae regnatrices Gibellinorum & Guelforum familiae Imperium haecenus regnandi aemulatione conturbarent, consultum habuerunt Fridericum deligere, qui paterno sanguine à Gibellinis, materno à Guelfis ortum se ferebat.

Facta augustali electione, Rex plerosque Principes, accepto jramento fidei, domum remisit, ipse cum ceteris paucis Aquisgranum profectus; ubi media magni jejunii dominica ab Arnolde Colonienfi Archiepiscopo solemnibus caeremonijs Rex inunctus est, ac Caroli M. in sede collocatus. Eodem die Fridericus Monasteriensis Episcopus ab iisdem Episcopis consecratus, inunctusque est. Ita verò, ut Frisingensis inquit, *summus Rex, et Sacerdos praesentem celebrationem decoravit; viditque una dies ex una Ecclesia duarum personarum unctionem, quae sola novi et veteris instrumenti institutione arcano ritu cinguntur, et Christi regni, ac Sacerdotis nomen gerunt.* Inter Episcopos, praeter Coloniensem & Monasteriensem, praesentes fuere Hilinus Trevirensis, Henricus Leodiensis, Otto Frisingensis, Ortletus Basileensis, Henricus Constantiensis; quod tabulae apud Miraeum Stabulensi Ecclesiae consignatae docent: inter Principes Henricus Leo Dux Saxoniae, Albertus Marchio. *Peraeta coronatione, inquit Otto Frisingensis, missi Romam Hilinus Trevirensis, et Eberhardus Bambergensis, Episcopi, viri prudentes et literati. Dehinc Traiectensium contumaciam in Conradum Regem patrum ulturus, inferiores Rhenu partes obiit; usque pecuniaria pena multatis, ac Herimanno Episcopo confirmato, ad superiora remeando Coloniae Agrippinae Pascha celebravit. Inde per Westfaliam transiens, Saxoniam intravit.*

Hac profectione haud dubium, quin Monasterium Westfaliae adierit Rex, introducto, qui secum inunctus erat, Friderico Episcopo, Paderbornam certo accessisse, lustrasseque loci antiquitatem, & florentem cleri disciplinam, docent tabulae apud nos Marsnensis Ecclesiae à Friderico Rege consignatae. *Hujus enim rei testes apud Miraeum producantur Arnoldus Colonienfis Archiepiscopus, Bernardus Paderbornensis Episcopus, Arnoldus Cancellarius, Henricus Notarius, Dux Welfo, Marchio Albertus, Comes Ulrichus de Lucenburg, Marquardus.* Acta sunt haec anno millesimo, centesimo quinquagesimo secundo. Indictione

XIV

Cui in Imperio succedit Fridericus Ahenobardus.

Amandus lib. de primis actis Friderici. Gevolanus lib. de sacro Imp. sept. vir.

Una Fridericus Rex & Fridericus Episcopus. Monasterii Aquisgrani inunguntur.

Miraeum in not. Belg. c. 158.

Miraeum in not. Belg. c. 158. & lib. 2. donat. Belg. c. 51.

Comitia
Merse-
burgi ce-
lebran-
tur, quæ
in iis acta.
Otto Fri-
sing. lib. 2.
in Frider.
c. 5.
Helmold. h.
1. c. 73.
Chron.
Mont.
Seren.
Chron.
Pegau.

XIV Anno Domini Friderici primo, data Paderbornæ per manus Arnoldi Cancellarii. Quas exinde Episcoporum sedes perlustravit Rex, memorie proditum non reperio. Corbejam certè invitatus à Wiboldo Abbate accessit, quem virum in honore habuit Lotharius Imperator, & Conradus Rex patruus multumque veneratus est ob sapientiam, & peculiaria erga se merita. Nam ut in diplomate mox recitando fateatur Rex, magnopore laboravit Wiboldus Abbas Francofurti in comitijs Principum, quo sibi regnum præ ceteris deferretur. Quare confectis per Westfaliam publicis regni negotijs, transito Visurgi, in interioriorem Saxoniam est progressus Merseburgum ad conventum Principum, quem eo in loco indixerat. Regemque cum ceteris regni Principibus comitati sunt Bernardus Episcopus noster, & Wiboldus Corbeiensis Abbas. Iis in comitijs, quæ Episcoporum, & ceterorum Principum accessu celebrafuerunt, actum est de componenda controversia cum Henrico Leone & Alberto Marchione. Nam cum anno superiori Hermannus Comes de Winceburg in castro suo interemptus esset, uterque Principis Winceburgensis hereditatem sibi vendicabat, collectisque armis Saxoniam spolijs & incendijs vastabant. At nihil propter utriusque pertinaciam in præsens confici potuit. Uti verò castrum Winceburgicum postea ad Hildesienfes Episcopos pervenerit, ex eorum tabulis requirendum est.

Postulati quoque ad hæc comitia Danorum Regum filij ac juvenes, Sueno, Kanutus, Waldemar de regno inter se gladiantes. Ex his Kanutus, patrocinio Henrici Ducis Sueviæ, & Hartvvici Bremensis Archiepiscopi subnixus, accessit. Duxerat etiam secum Archiepiscopus Vicelinum Episcopum, Apostolicum virum, cum multo Clericorum numero. Post multam deliberationem regnum adjudicatum Suenoni, qui & Petrus appellatur ab Ottone. Kanutus, qui Guvoto appellatur ab Helmoldo, jussus est abdicare regni nomen, & provincijs certis contentus esse. Waldemaro Ducatus Daniæ attributus. Inde Sucin à Friderico Rege cinctus est diademate, jussusq; ad maiestatem Romani Imperij, haud secus quàm sub Lothario Imperatore, alijsque factum erat, Friderico Regi in publicum cum corona procedenti gladium anteferre. At quò nunc illa recidere?

In hoc conventu Principum, cui magna cum auctoritate intererat Wiboldus Corbeiensis Abbas, Fridericus Rex egregio diplomate, quod aureis etiam literis conscriptum est, instauravit jura & privilegia Corbeiensium. Id hoc loco, ad testificandum Regis venerationem erga Abbatem, ad cognoscenda præsentium Episcoporum & procerum nomina, recitare congruum duximus.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Frithericus divina favente clementia Romanorum Rex. Ad regie dignitatis munificentiam pertinet bene de republica merentibus virtutum præmia tribuere, ut et ipsi pro sue fidei constantia

constantia laboris sui emolumenta percipiant, et ceteri ad exequenda imperii munia bonæ spei plenæ et alacres fiant. Noverit igitur omnium fidelium nostrorum tam præsentium quàm et futurorum industria, quod noster fidelis et karissimus Monasterii, quod nova Corbeia dicitur, venerabilis Abbas Wiboldus nostram clementiam interpellavit, ut privilegia Corbeiensis Ecclesiæ, cui nunc idem venerabilis Abbas præesse cognoscitur, innovare et confirmare dignaremur. Cujus religiosa petitioni ob insignem ipsius fidem circa Dominum et Patrum nostrum, beatæ scilicet recordationis antecessorem nostrum inclitum Regem Conradum, nec non et circa promotionem nostram in regnum, cujus gubernacula Deo auctore post mortem ejus suscepimus, aurem pietatis inclinantes, per præsentis pagine seriem sub regie majestatis tuitionem locum ipsum, novam videlicet Corbeiam, cum omnibus sibi tam intus quàm foris pertinentibus assumimus, eumque perpetua libertate donantes, quemadmodum piæ memoriæ prædecessorem nostrum ejusque progenitores Reges et Imperatores ante eum fecisse cognoscimus, nostra et omnium Principum auctoritate lege in perpetuum valitura firmamus. Ne præfatum Monasterium nova Corbeia in potestatem, vel ditionem, sive subjectionem alicujus personæ, seu Ecclesiasticæ, seu secularis dignitatis, per aliquam donationem seu commutationem cedat, sed semper sub ordinatione et defensione Regum vel Imperatorum consistat, et libertate quam hæcenus obtinuit, in perpetuum potiatur. Et quoniam ab Imperatore Lutheovico duo Monasteria constructa sunt, et à nostris prædecessoribus honore et divitijs aucta, unum videlicet Monachorum, quod nova Corbeia dicitur, ad normam scilicet veteris Corbeie, Herivordense verò Sanctimonialium ad similitudinem Sueffionensis Monasterii, decretum est ab eis, ut Corbeiensis Abbas, quicumque pro tempore fuerit, procuratorem agat Herivordensis Ecclesiæ, ita videlicet, ut juxta consuetudinem, qua ancillarum Dei congregationibus procurari solent præpositi ex ordine Ecclesiastico, tam in disciplina quàm in cunctis negotiis, quæ famula Christi pro sexu et professione sua exequi non possent, ipsarum provisor et patronus existeret. Nos ergo prædecessorum nostrorum vestigia sequentes confirmamus, et decreto in æternum valituro statuimus, ut omnes per successionem Corbeiensis Cænobii Abbates præscripta procuratore et patrocinio absque ullius contradictione utantur, et servata dignitate Abbatissæ, in quibus opportunum fuerit, Herivordensi congregationi assistant. Confirmamus etiam eisdem, qui nunc divina vocatione, et communi atque concordī fratrum electione Corbeiensis Monasterio præest, Abbati scilicet Wiboldo, nec non cunctis Successoribus ipsius, auctoritate in æternum valitura, Monasterium quoddam, quod vocatur Keminada, quod piissimus prædecessor, et patruus noster beatæ memoriæ Conradus Rex pro fidelitate et petitione prænominati fidelis et karissimi nostri Wiboldi Abbatis tradidit super reliquias corporis S. Viti martyris per aureum donationis sue annulum in potestatem et jus atque dominationem Corbeiensis Monasterii, ita videlicet, ut Corbeienſe Monasterium prænominatum Monasterium, scilicet Keminada, quemadmodum et à Reveren-

H h h h

do

do Patre nostro Papa Eugenio per auctoritatis suæ privilegium eidem Corbeienſi Monasterio confirmatum eſſe diſcoſitur, cum omnibus prædiis ſuis, ſilvis, et aquis tam ſoris quàm intus ad ipſum locum pertinentibus habeat, poſſideat, ordinet, utatur, et ſeruet, ſicut tenet ſub ſuo regimine, jure videlicet proprietario, tres Abbatias, quas fundator ejuſdem novæ Corbeie Luthewicus pius magni Karoli filius ad eandem Corbeiam contulit, ſcilicet Eresburch, nobile quondam Saxonum caſtrum, cum decimis circumquaque per duas Saxonicas raſias adjacentibus, nec non Meppiam atque Wiſbiche, cum decimis et poſſeſſionibus undique ad eas pertinentibus. Ad Herivordenſe verò Monasterium in Episcopatu Oſnebruggenſi Eccleſiam Buinidi cum ſubjectis ſibi Eccleſiis, in parochia Mimiernvordenſi Eccleſiam Reni cum his, quæ ad eam pertinent Eccleſiis; præterea, quod ab exordio eorundem Monasteriorum, Corbeie ſcilicet, et Herivord à noſtris antecęſſoribus conſtitutum eſt. Nos quoque firmiter ſervari volumus, videlicet, ut ubique vel ipſa Monasteria vel Cella eorum, caſas aut curtes habuerint, ex rebus, quas ibidem laboribus ſuis adquirunt, decimas dent ad portam Monasterii, nec alibi eas dare cogantur, quatinus inde in noſtram at totius generis perhen- nem mercedem ſupervenientibus peregrinis et hoſpitibus ſerviatur, ſicut in regia capitulari, et in decreto ſynodali permiſſum eſt. Xenodochia, et reliqua fidelium pauperumque conſtrui hoſpitalia, et mos fuit ſemper in ſacris conce- di Cænobis. Statuimus quoque, ne Episcopi aut eorum Archipreſbyteri, in ipſorum Eccleſiis à ſuis preſbyteris miſſarum celebrationes fieri interdiciant, ſed ſi quid ſui juris ſibi inde negari putant, ad noſtram præſentiam, et ſynoda- lis examinis iudicium deferant. Sed et hoc decernimus, ut decimas vel deci- males Eccleſias, imo univerſas poſſeſſiones ſuas in quibilibet Episcopis, præ- cipue in Bremeni, Oſnebrugenſi, Patherburnenſi, ubi plurimas habent, et res et decimas ita integerrime teneant atque poſſideant, ſicut ab antecęſſoribus noſtris, Regibus videlicet et Imperatoribus hætenus tenuerunt atque poſſe- derunt. Concedimus etiam juxta decreta prædeceſſorum noſtrorum liberam utrique loco poteſtatem eligenda de propria congregatione in regimen ſui congruæ perſonæ. Et ſtatuimus, ut nullus iudex publicus in homines ad Mo- nasterium Corbeienſe, vel ad prænominatas Cellas ipſius pertinentes ullam judiciariam habeat exercere poteſtatem, ſed omnis eorum res coram advo- cato ipſorum diſſiniatur. Et ut juſtitiam, quæ appellatur Burchban, nemo ſibi uſurpare præſumat, niſi cui poteſtas ab eodem Cænobii Abbate conceſſa fuerit, et ut liberi homines licentiam habeant, tam ſe ipſos, quàm prædia ſua eidem Monasterio conferre, nec quivis iudex, aut regia poteſtas ſolitum debitum, aut publicum vectigal ab eis deinceps extorqueat. Sanè quod piſſimum præ- deceſſorem noſtrum, inſcyltum et glorioſum Principem, feliciſ memorie Domi- num ac Patrum Regem Conradum, ex iudicio Principum ac Miniſteriali- um regni, in plena curia ſtatuſſe cognoſcimus. Nos quoque ejus veſtigia ſe- quentes decreto in æternum valituro firmamus atque ſtatuimus, ut nullus Lai- corum habitationem infra muros prædicti Corbeienſis Monasterii ſibi ali-

quando

quando
congru
pateat.
atque
dis cla
rebus
judici
at. U
tam ha
rò hi a
Domn
gis refu
denſis
cenſis
Episcop
mus H
burgen
bas, A
Welph
chio A

Ego Arne
bur
ma

M
Bern
tempo
cùm p
per xx
annos
batiffa
pus in
Alheio
terim
juri, d
am ſpo
no vit
condi
Magd

quando usurpare audeat, hereditario jure, sed cymiterium, quemadmodum congruum est, religiosorum habitationibus liberum et expeditum omni tempore pateat. Hoc quoque simili firmitate praecepto nostro roboramus, ut Dapiferi atque Pincerna Corbeiensis Abbatis nullam omnino potestatem de committendis clavibus rerum Domini sui habeant, sed in dandis clavibus, et ordinandis rebus domus suae liberam potestatem, quemadmodum à prædecessore nostro per judicii sententiam determinatum esse novimus, Abbas in perpetuum obtineat. Ut autem hæc omnia rata et inconvulsa in perpetuum habeantur, chartam hanc conscribi et sigilli nostri impressione signari præcepimus. Testes vero hi affuerunt, Sueno Rex Danorum, qui ibidem regnum suscepit de manu Domni Regis. Knut alter Danus, qui ibidem regnum in manum Domni Regis refutavit. Hartovigis Bremensis Archiepiscopus, Othetricus Halberstadenensis Episcopus, Burchardus Argentinenensis Episcopus, Wicmannus Citiensensis Episcopus, Daniel Pragensis Episcopus, Bernhardus Patherbornensis Episcopus, Heinrichus Mindensis Episcopus, Heremannus Ferdensis, Anshelmus Havelbergensis, Emehardus Mechelemburgensis, Wikkerus Brandenburgergensis. Marquardus Fuldensis Abbas, Heinrichus Heresfeldensis Abbas, Arnoldus Niemburgensis Abbas. Heinrichus Dux Saxonie, Domnus Welfo avunculus ejus, Conradus Marchio de Misnia et filii ejus, Marchio Adelbertus, et filii ejus.

Signum Domni Friderici Romanorum Regis invictissimi.

Ego Arnoldus Cancellarius vice Heinrichi Maguntini Archiepiscopi recognovi. Data in curia Merzburch, anno Incarnationis Domini MCLII. Indictione XV. anno Domni Friderici Romanorum Regis I. aeternum in Christo feliciter Amen.

Magna quoque Bernardo Episcopo nostro familiaritas cum Bernardo Hildesimensi Episcopo per multos annos, quæ æquales temporum vixere duo illi præstantissimi Antistites. Et Hildesimensis, cum post conditum à se Cœnobium S. Godehardi multa præclare per xxii annos egisset, senio demum & caligine oculorum per aliquot annos laborare cœpit. Quamobrem cum post mortem Loicardis Abbatissæ Gandersheimensis subrogata esset Alheidis, ipseque Episcopus invalidus esset, Bernardum Episcopum nostrum invitavit, à quo Alheidis pro vicario munere consueto Virginum ritu initiata est. Interim Hildesimensis, licet cæcus, eo deportari voluit; ac ne quid prisco juri, de quo toties certatum erat, derogaretur, jussit sibi obedientiam spondere. Nec multum ab his superstes Hildesimensis, altero anno vitam clausit, humatusque est in Cœnobio D. Godehardi, à se condito. Nondum Rex e Saxonia discesserat, cum morte Friderici Magdenburgensis Archiepiscopi nova lis oborta, alijs Præpositum, alijs batissam

H h h h 2

Deca.

Gandersheim.

Decanum Ecclesiæ suæ eligentibus; quò in dissidio Rex fuisset, eligerent Wicmannum Neuburgensem, seu Citicensem Episcopum, Comitem Seeburgensem, Quem delectum Rex introduxit, & regalibus decoravit. Quo haud leviter offensus Eugenius Pontifex; eò quòd Rex sine Apostolicæ sedis auctoritate Episcopum ex una Ecclesiâ traduxisset in aliam.

Annus Christi 1153.

Eugenij III. Pont. 9.

Friderici I. Regis 21.

Bernardi I. Ep. Pad. 26.

Ono Frising.

Fridericus iterum coronatur Ratisbonæ. Studet conciliandis Ducibus Austriæ & Saxonie.

Transactis ijs, quæ ad tranquillitatem Saxonie poscebantur, cunctisque Principibus, uti Frisingensis scribit, ad nutum ejus inclinantibus, Fridericus Rex Bojariam ingreditur; ac Ratisbonæ Norici ducatus Metropoli, in Monasterio S. Emmerammi, quòd Basilica exusta esset, coronationem repeti voluit. Bellum in hoc conventu urfit adversus Ungaros; quòd cum Principes detrectarent, omittere necesse habuit. Omnem deinde operam in omnibus conventibus Principum convertit Rex in conciliando Henrico Austriæ Marchione, & Henrico Leone Saxonie Duce. Uterque consanguineus erat, Austrius Regis patruus, Saxo avunculus. Controversia omnis de Bojariæ Ducatu exarserat, quem ab Austrio repetebat Saxo, patris hereditatem. Agitata res in comitijs, quæ primùm Bambergæ fuere in Paschate: deinde Wormatiæ festo Pentecostes; tùm Ratisbonæ in Septembri; denique in Decembri Spiræ. Nihil in omnibus congressibus confici potuit, Vadimonium deferente Austrio; tanquam aspernaretur sistere se Principum judicio.

Amoti ab Episcopatu Henricus Moguntinus, & Mindensis Ep. Dodechin. Serrarius. Baronius. Chron. Mind. Truhem.

At facilius est dejectus Henricus Moguntinus Archiepiscopus ac Metropolitanus noster, reus an innocens, non convenit inter Scriptores, vir cetera bonus, & simplicior, quàm politicorum calliditas ferret, cujus ob id patrocinium susceperat D. Bernardus. Sed cleri, quem formare aggressus, odio & accusationibus prævalentibus, Embecam in Brunswicensi ducatu digressus, exul hoc anno obiit, ubi & humatus quiescit; Dictum ejus familiare erat: *Fui dives Canonicus, Pauper Præpositus, et Mendicus Episcopus.* Hunc propè in modum Henricus Mindensis Episcopus, postquam annos duodecim præclare administrasset Ecclesiam, ad eisdem Apostolicæ sedis Legatos, Gregorium & Bernardum Cardinales, à quibus Moguntinus & Eistadensis amoti erant, delatus, quòd clericum oculis orbari passus esset; qui factum cum excusare aut nollet, aut non posset, ultro Episcopatu abiens, rediit ad Bursfeldense Cœnobium, in quo & quietum tumultum reperit. Eo interea Episcopo dioecesis Mindensis duobus Cœnobijs trans Visurgim exornata, Schinna & Lucka, quorum alterum ordinis Benedictini, alterum Cisterciensis fuit: alterum Comitiæ

mitum Hallermontiorum, alterum Comitum Oldenburgicorum & Hallermontiorum.

Inter hæc Bernardus Episcopus noster continuum adhibebat studium in Cœnobijs, quæ instituerat, firmandis locupletandisque. Et qua valebat gratia apud Henricum Leonem, Saxonie Ducem, prædium ab eo impetravit Gerdensi Virginum Cœnobio, quod in gratam Ducis nostri memoriam referre par erit.

Bernardus Episcopus prædium quoddam Gerdensibus ab Henrico Leone impetrat.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Henricus Dei gratia Dux Bavarie et Saxonie. Notum sit cunctis fidelibus presentibus et futuris, quod Hermannus Comes, qui hereditatem Sigefridi Comitis à legitimis heredibus emptam possedit, villam quandam Hamperhusen de eadem hereditate, quæ fuit beneficium cuiusdam Henrici de Gerdene, Ecclesie beati Petri, quam isdem Henricus in proprio allodio fundavit, ad usus pauperum Christi tradidit; quod tamen, ut obtineret, ipse Henricus aliud beneficium Thinkelbroch Comiti reddidit. Nos autem tanto operi congaudentes, ad nos enim occiso Hermanno Comite eadem hereditas Deo disponente pervenit, prædictam traditionem conscriptam nostra auctoritate firmavimus, et sigilli impressione signavimus, testesque idoneos annotari fecimus. Dominus Bernhardus Patherburnensis Episcopus, Bernhardus majoris Ecclesie Præpositus, Reimbertus Præpositus. Liber Volquinus Advocatus Patherburnensis, Adolphus de Nienkerchen, Liudolfus de Dassele. Ministeriales Henricus de Wida, Luitardus, Anno, Liupoldus, alijque multi. Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis MCLIII, Indictione prima, regnante gloriosissimo Romanorum Rege Frederico semper Augusto anno regni ejus secundo.

Alijs donationum tabulis ipse Bernardus Episcopus Hardehusano jam surgenti Cœnobio benefecit, quas è tabulario nostro hic proferimus.

Et benefacit Monasterio Hardehusano.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Ego Bernardus Dei misericordia Patherbornensis Ecclesie Episcopus, notum facio universitati fidelium tam futurorum quam presentium, quod cum essem sollicitus Christi pauperibus in Hersmithehusen pro regno Dei laborantibus presentis vite necessaria jussu et rationabiliter providere, inveni prope silvam, quæ dicitur Osninc, prædium quoddam Kyveninhusen nominatum, quod à Præposito Rukero fratribus majoris Ecclesie in Patherborn olim traditum fuerat sub eo pacto, ut eo defuncto singulis annis in Anniversario ipsius unicuique fratri albus panis, et caseus, atque emina cervisie inde daretur. Sed id ipsum prædium plus quam XXX annis desertum, et arbutis in eo abortis horridum cultore caruerat, nec ullus usus inde fratribus proveniebat. Hoc itaque ego cum consensu et collaudatione omnium fratrum concambio iusto et ipsis placito obtinui, quod videlicet in Syne the omnem decimam de duabus domibus in Lunabike, de una in Brethine, et de una in Gokerteshusen, iterum de una in Godeslo, et de una in Ebbekenhusen proventientem, pro ipso eis concessi, ita tamen ut frugum decima IIII solidis redimatur, altitium vero uno eorum animalium, quæ domi aluntur, iuste requiratur, et fideliter solvatur. Et cum obtinuissem prædictis Christi pauperibus ad presentis vite subsidium tradidi perpetualiter possidendum. Hanc autem commutationem et traditionem scripto presentis pagina et sigilli mei impressione atque Episcopalis banii auctoritate confirmavi, ita ut si quis malevolus unquam infringere voluerit, gratia Dei privetur, et perpetuo cum iuda fure et proditore anathemate feriatur. Testes autem qui adfuerant, hi sunt, Bernardus Præpositus, Alemarus Decanus, Lanfridus, Ecbertus, Reimbertus, Evergisus, Heremannus, Vffo, Conradus, Herebertus, Sifridus, Godescalcus, Bernardus, Manegoldus, Altmannus, Hugo, Volbertus, Meinricus, Burchardus, Becelinus, Lorbevvicus,

vicus, Conradus. Liberi Volquinus Advocatus, Widekindus frater ejus, Thietmarus de Burgen, Lindolfus de Ofthe, Givhardus & frater ejus Dudo. Ministeriales Lindolfus, Henricus, Manegoldus, Eizo, Hermannus de Halmere, Conradus de Culite, & frater ejus Bertholdus, Conradus Stapel, Hugo de Hegkeldere & frater ejus Richardus, Conradus Camerarius, & alij quam plures. Acta sunt hac autem Anno ab Incarnatione Domini MCLIII. Indictione I. Friderici Regis anno primo. Episcopatus nostri* XXV.

Excessit hoc anno viii Idus Julij Eugenius Pontifex, quem Otto Frisingensis virum justum, & religiosum dilaudat. Successorei datus Anastasius eo nomine IV.

Annus Christi 1154.

Anastasij IV Pont. 1.

Friderici I Reg. 3.

Bernardi I Ep. Pad. 27.

Otto Frising. lib. 2. c. 11. 12. 13. & 14. Chron. Pegau. Ducatus Bavarie Henrico Leoni adjudicatur.

Proximo dehinc anno, Christi videlicet MCLIV. Fridericus Rex in Saxoniam regressus, Goslarie conventum Principum indicit, ad decidendam controversiam, quæ jam à biennio inter Henricum Leonem, & Henricum Marchionem Austriæ de Bojariæ ducatu agitata erat. Nam cum Rex expeditionem in Italiam urgeret, ad capiendam Imperij coronam, & majestatem Imperatoris, causam hanc prius, ne quid se absente per æmulos turbaretur in Imperio, decidi componique voluit. Stetitq; se Henricus Leo in hoc conventu; absuit Austrius, quare Regis & Principum sententia, Bavarie Ducatus Leoni adjudicatur, titulo tantum penes Austrium relicto. Sed nec Leo prius, quam post reditum Friderici ex Italia Ducatum adiit. Rex Goslaria Magdenburgum perrexit, festumq; Paschatis præsentem Godehardo Cardinale & legato, ab Anastasio ad Regem missis, magna procerum frequentia egit. Multò hunc benignius tractavit Rex, quam anno superiori Eugenij legatum; missisq; vicissim suis ad Anastasium Pontificem legatis, non modò facti sui rationem, quòd Wicmannum Episcopum sine Apostolica auctoritate introduxisset in Magdenburgensem sedem, reddidit, sed & pallium pro eo petere est ausus. Id licet Otto Frisingensis commendet in Rege, tanquam post damnatas investituras prisca Cæsarum jura repente, non tamen sine multorum in Romana Ecclesia offensione ea Regis importunitas, & Pontificis facilitas est accepta.

Fridericus in Italiam proficiscitur, ad suscipiendam Imperij coronam.

Disposita Saxoniâ, Rex in Bojariam properavit, ad expeditionem Italicam maturandam; lustratoque in Octobri ad urbem Augustam exercitu florentissimo, per vallem Tridentinam in Italiam iter instituit. Inter Principes Imperij Henricus Dux Saxonie, Welfus patruus Henrici, Otto Wittelsbachius Bojariæ Comes, Bertholphus Dux Burgundionum, Henricus Comes Teclenburgicus numerati. Ex Episcoporum numero memorantur comites Arnoldus Colonienfis Archiepiscopus, Henricus Leodiensis, Eberhardus Bambergensis, & Wiboldus Corbejenfis Abbas noster, vir, ut diximus, multis legationibus

tionibus sub Lothario Imperatore & Conrado Rege Romæ perfun-
ctus, & cana sapientia religioneque aspectabilis, carusq; ob hæc Fri-
derico Regi; qui in omnibus consiliorum suorum arbitrum cum es-
se voluit. Mense Novembri Rex in campo Roncaliæ ad Padi fluminis
ripam haud procul Placentia castra posuit: istic (ut moris erat, singu-
los Romanorum Regum clientes beneficia profiteri, & accipere à Re-
ge) ex prælongo hastili scutum suspendit, & præconis voce Vasallos
evocat: præsentibus feuda concessa, absentibus adempta, atque ita
tum quidam Episcopi censi, in quibus Hartwicus Bremensis, & Ulri-
cus Halberstadiensis, salvo tamen Ecclesiarum jure.

Moritur per hæc Anastasius IV Nonas Decembris, haud multum
supra annum Pontifex; in cujus locum tertio post die lectus Hadria-
nus IV, natione Anglus: quem Eugenius Pontifex Episcopum Alba-
nensem crearat, legatumq; in Norwegiam miserat, à quo barbara &
rudis gens illa diligenter in lege christiana instructa, disciplina cleri,
& quies regni restaurata erat.

Sub idem tempus 2 Idus Decembris transijt ad immortalem vi-
tam Vicelinus Aldenbürgensis Episcopus, & magnus Sclavorum
Apostolus, post xxxv annorum ærumnas, & labores inter barbaras
illas gentes exantlatos: Hameliæ ad Visurgim oriundus, & Paderbor-
næ apud nos literis, & religiosa disciplina primùm excultus. Vir dum
viveret, & post obitum miraculis clarus. Corpus Falderæ conditum,
ossaque Divum honore culta servataque à posteris. Res ejus gestas
copiosè descripsit Helmoldus, celebranturque ab omnibus Saxoniae
Scriptoribus.

In locum
Anastasi
Pont. de-
mortui
succedit
Hadria-
nus IV.

Obitus
Vicelini
Sclavo-
rum Apo-
stoli.
Grantz. lib.
Saxon.
Helmold. l.
i. c. 78.
Chron.
Sclavon.
c. 24.
Histor. Ar-
chiep.
Brem.

Annus Christi 1155.

Hadriani IV Pont. 1.
Friderici I Reg. 4. Imp. 1.
Bernardi I Ep. Pad. 28.

Annus jam MCV processerat, cum Fridericus Rex, postquam
Lombardiam intrasset, obsessam ab Idibus Februarij Derthonam, ad
fauces Apennini montis, tandem Idibus Aprilis expugnat. Unde Pa-
piam triumphans ingressus, Rex Longobardorum coronatur. Tri-
dium ibi commoratus, Bononiam progressus est; celebratoque ad
eam urbem Pentecostes festo, Romam movet: præmissis Arnoldo
Colonienfi & Anselmo Ravennate, Archiepiscopis, qui cum Ponti-
fice de coronatione pertractarent. Hi elusis in itinere superbis Ro-
manorum civium postulatis, obvios habent Pontificis legatos, anx-
ios de adventu Regis, quod ignorarent, hostisne an patronus accede-
ret. At data à Rege fide de tutela Romanæ Ecclesiæ, fidis actum
utrimque animis; postulatusque Arnoldus Hæresiarcha, qui in ca-
stris regijs versabatur, resti addicitur, & igne consumitur. Sutrium
dehinc

Frideri-
cus à
Pontifice
Impera-
tor coro-
natur.

dehinc perrexit Rex, ubi Adrianus illi Pontifex occurrit; nec prius admisit ad pacis osculum, quam pro veteri more equum conscensuro stapedes teneret. Inde permissu Pontificis urbem Leoninam ingressus, ab Hadriano Pontifice 14 Kalend. Junij in Apostolorum Principis Basilica Imperator coronatur, senatu populoque Romano neque consulto, neque ad celebritatem invitato; tantum abest, quod hæterodoxi contendunt, ut à Senatu populoque Romano potestas dicendi Cæsarem requirenda sit. Quanquam ubi id rescitum in urbe, populus in furorem actus, in Germanos impetum fecerit. Et pugnatum ab hora dici decima in noctem: capti è Romanis ducenti: sauciati complures, & demersi in Tiberim. E Germanis, quod mirum dictu, unus tantummodò cæsus, unusque captus à Romanis. Cædes futura fuisset major, ni Pontifex iram mitigasset Imperatoris, & Henrici Ducis nostri, fortissimè inter cæteros depugnantis; quem admiratus Pontifex, multis post præmijs exornavit.

Hadria-
nus Pont.
jura Cœ-
nobij
Corbei-
ensis in-
staurat.

Sed nec minus beneficus Adrianus Pontifex, gratusque erga Wiboldum Corbejensem Abbatem nostrum, ob egregiam operam in hoc amico accessu congressuque Imperatoris, egregio diplomate omnia jura privilegiaque Corbejensis Cœnobij Apostolica auctoritate instauravit, Abbatemque & illustrem Saxoniae locum sacrum in peculiarem tutelam suscepit.

Adrianus Episcopus Servus servorum Dei. Dilectis filiis Guicboldo Corbejensi Abbati, ejusque fratribus tam presentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Officij nostri nos admonet et invitat auctoritas pro Ecclesiarum statu satagere, et earum quieti et tranquillitati salubriter auxiliante Deo providere; dignum namque et honestum et conveniens esse dinoscitur, ut qui ad Ecclesiarum regimen Domino disponente assumpti sumus, eas et à pravorum hominum nequitia tueamur, et B. Petri atque Sedis Apostolicæ patrocínio muniamus, et suis jura et collatas dignitates benignitate debita conservemus. Eapropter, Dilecte in Christo Fili Guicbolde Corbejensis Abbas, devotionem, quam erga Apostolicam Sedem geris, diligentius attendentes, prædecessoris nostri sanctæ memoriæ Papæ Eugenij vestigijs inherendo, dignitatem prædecessoribus tuis per nostrorum prædecessorum Romanorum Pontificum privilegia tradita, nos quoque præstante Domino inconcussam volumus conservari. Quocirca presentis decreti auctoritate consedimus, et in præcipuis solemnitatibus sandalijs et Dalmaticanti, juxta altare sedere, populum infra commissum Monasterium vel Cellas, quæ attinent ad animæ tuæ salutem, docere, sicut prædecessoribus tuis à nostris prædecessoribus Romanis Pontificibus est concessum. Ipsum præterea Corbejense Monasterium, cui Domino authore, præesse dignosceris, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut quascunque possessiones, quacunque bona idem Monasterium in presentiarum justè et canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontifi-

cum.

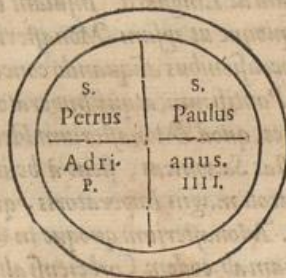
cum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis prestante Deo poterit adipisci, firma vobis vestrisque Successoribus, et illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Decimam videlicet de curia Luitwardessiu/ decimam de curia Deverungen/ Decimam de curia Dabburg/ decimam de curia Mullenhusen/ Decimam de curia Buthelestorp, Decimam de curia Munden/ Decimam de curia Bodwiche/ Decimam de curia Runchusen/ Decimam de curia Beldernichusen, Decimam de curia Wuwelage/ Decimam de curia Homburstedde/ Decimam de curia Nienstedde/ Decimam de curia Volckmaressen/ Decimam de curia Luitmaressen/ Decimam de curia Luitheressen/ Decimam de curia Erden/ Decimam de curia Brumelichstorp/ Decimam de curia Lexiaci, Decimam de curia Castinaci, Decimam de curia Hottepe/ Decimam de curia Nuthlon, Decimam de curia Kefflike, Decimam de curia Nen, Decimam de curia Cropsfede, Decimam de curia Hemmentorp, Decimam de curia Holthusen, Decimam de curia Groninge, in Frisia quandam possessionem, quæ vocatur Merten, et in eodem loco Ecclesiam de Linguerd. Insulam Rugianam, piscationem Hocvvar. Sancimus quoque ut ipsum Monasterium nulli omnino persona in beneficium cuiuslibet occasionibus aliquando concedatur, sed semper sub protectione Romanorum Pontificum, atque Imperatorum, vel Regum defensione permaneat. Adjicientes, quod Monasterium Heresburg cum Decimis circa montem per duas ristas Saxonicas, sicut à beata memoria Domino Leone Papa ex petitione Caroli magni Imperatoris, qui ipsum montem expugnauerat, collata noscuntur. Monasterium quoque in Groninga/ et Monasterium in Kemnade, nunquam ab eodem Corbeienfi alienetur Cænobio, sed per ipsius loci Abbatem semper regantur, et salubriter sub Monastica disciplina regula ordinentur, nec alicui facultas sit quicquam de bonis eorundem trium Monasteriorum ad usus et præbendam Domino ibidem famulantium pertinentibus commutare, in beneficium concedere, vel alienare sine assensu fratrum in iisdem Cænobiis manentium favore Corbeienfis Capituli. Volumus etiam ut Præpositura Clericorum Ecclesiæ S. Pauli, quæ vocatur nova Ecclesia sub eiusdem Corbeienfis Abbatis ordinatione sicut hactenus semper consistat, nec Abbati vel Præposito liceat Canonicorum præbendas absque Clericorum conventia in beneficium conferre, seu commutare atque distrabere. Præterea constituimus ut infra ambitum muri memorati Monasterii Corbeienfis nemo Clericorum vel Laicorum jure proprietatis vel beneficii mansionem aliquam ullo tempore habeat, sed totus ipsius loci ambitus Abbatibus, Monachorum, et aliarum religiosarum personarum usus et habitatiombus pateat. Prohibemus autem ut in eodem Monasterio nullus Episcoporum præter Romanum Pontificem liceat quamlibet jurisdictionem habere, ita, ut nisi ab Abbate istius Monasterii fuerit invitatus, nec missarum solemniam ibidem celebrare præsumat. Ut igitur hæc omnia, quæ supra diximus, plenum in posterum robur obtineant, sicut in authenticis prædecessorum nostrorum privilegiis continentur, tam tibi, quàm Successoribus tuis ea favoris

liiii

nostræ

nostri auctoritate confirmamus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat praefatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri IESU Christi aliena fiat, atque in extremo examinis districta ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri IESU Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem premia aeternae pacis percipiant. Amen.

R
N
S
F

✠ Ego Adrianus Catholicae Ecclesiae Episcopus.

✠ Ego Imarus Tusculanus Episcopus subscripsi.

B
E
V
F

✠ Ego Guido Presbyter Cardinalis tt. S. Grisogoni subscripsi.

✠ Ego Ubaldus Presbyter Cardinalis tt. S. Praxedis subscripsi.

✠ Ego Manfredus Presbyter Cardinalis tt. S. Savina ss.

✠ Ego Ubaldus Presbyter Cardinalis S. Crucis ss.

✠ Ego Astaldus Presbyter Cardinalis tt. S. Prisca ss.

✠ Ego Guido Diaconus Cardinalis S. Mariae in porticu ss.

✠ Ego Gerardus Diaconus Cardinalis S. Mariae in Via lata ss.

Datum Roma apud S. Petrum per manum Rolandi S. Romanae Ecclesiae Presbyteri Cardinalis et Cancellarii, V. Calend. Martii, Indictione . . .
Anno Dominicae Incarnationis MCLIV Pontificatus vero D. Adriani PP. III Anno primo.

Qui in hoc diplomate Pontificis annus MCLIII, primus Hadriani scribitur, is ab anno ordinationis ac successionis deducitur ab anno superiori in Decembri factae; tametsi passim annus ejus primus ab anno MCLV apud Baronium & scriptores numeretur, quod & pro sequenti Adriani Pontificis diplomate monendum censui. Fueritque Wiboldus cum Arnolfo Colonienfi Archiepiscopo praemissus ad

ad Pontificem, ut hæc Romæ mense Martio impetrare potuerit. Abbas erat Wiboldus; & Adrianus, antequam ab Eugenio Episcopus & Cardinalis crearetur, Abbas ejusdem instituti Benedictini fuerat. Quare ejus concilij & opera multum usus est apud Fridericum Imperatorem: aliudque vicissim Wiboldus diploma impetravit Herivordensi Ecclesiæ ac Virginum Collegio, quo jura & privilegia ejus Ecclesiæ renovantur, id priori hic conjungere visum fuit.

Ut & privilegia Collegij Herivordensis.

Adrianus Episcopus Servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus Judithæ Abbatisæ Hervordensis Monasterii ejusque Sororibus tam presentibus quam futuris Canonicam vitam professis in perpetuum. Piam postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatinus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter dilectam in Christo filiam Judithæ Abbatisæ, devotionem, quam erga Sedem Apostolicam geris diligentius attendentes, dignitatem antecessoribus tuis per nostrorum prædecessorum Romanorum Pontificum privilegia traditam. Nos quoque præstante Deo inconvulsam volumus conservari, et præfatum Monasterium, in quo divino mancipatæ estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scriptis privilegio communimus. Statuentes ut quasunque possessiones, quasunque bona idem Monasterium in præsentiarum iuste et canonicè possidet oblatione fidelium, seu aliis iustis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis et his, quæ post vos successerint, et illabata permaneant. Sancimus quoque ut ipsum Monasterium nulli omnino personæ in beneficium quibuslibet occasionibus aliquando concedatur, sed semper sub protectione Romanorum Pontificum atque Imperatorum vel Regum defensione permaneat. Præterea constituimus ut infra ambitum muri memorati Hervordensis Monasterii nemo Clericorum vel Laicorum jure proprietatis vel beneficii mansionem aliquam ullo tempore habeat, sed totus ipsius loci ambitus Abbatisæ, Sororum, et aliarum religiosarum personarum usibus et habitationibus pateat. Prohibemus autem ut in eodem Monasterio nulli Episcoporum præter Romanum Pontificem liceat quamlibet jurisdictionem habere, ita ut nisi ab Abbatisæ ejusdem Monasterii fuerit invitatus, nec missarum solemnia ibidem celebrare præsumat. Ut igitur hæc omnia, quæ supra diximus plenum in posterum robur obtineant, sicut in autenticis prædecessorum nostrorum privilegiis continentur, tam vobis quam his, quæ post vos successerint, ea favoris nostri auctoritate firmamus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, earum pro quarum gubernatione et sustentatione concessa sunt omnimodis usibus profutura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate, et diocesani Episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire temptaverit, secundo tertioque communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis hono-

risque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri IESU Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri IESU Christi, quatinus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia eternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Adrianus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Ego Hubaldus Presbyter Cardinalis tt. S. Præcedis subscripsi.

Ego Manfredus Presbyter Cardinalis tt. S. Savinæ subscripsi.

Ego Julius Presbyter Cardinalis tt. S. Marcelli subscripsi.

Ego Ottavianus Presbyter Cardinalis tt. S. Cecilie subscripsi.

Ego Johannes Presbyter Cardinalis tt. SS. Silvestri et Martini subscripsi.

Ego Guido Diaconus Cardinalis S. Mariæ in porticu subscripsi.

Ego Johannes Diaconus Cardinalis SS. Sergii et Bachi subscripsi.

Ego Gerhardus Diaconus Cardinalis S. Mariæ in via lata.

Ego Odo Diaconus Cardinalis S. Nicolai in carcere tulliano.

Data Sutræ per manum Rolandi sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyteri Cardinalis et Cancellarii, XVI Calend. Junii Indictione III Incarnationis Dominicæ anno MCLIV Pontificatus verò Domni Adriani PP. III anno primo.

Helmold. l.

1. c. 80. &

87.

In locum

Vicelini

Ep. Aldenb.

sufficitur

Geroldus.

Idem deinde Pontifex duobus alijs diplomatibus, in Tusculano territorio v. Idus Iulij consignatis, Wiboldum Abbatem, ob egregia in sedem Apostolicam merita, exornat; quorum altero Collegij Hervordensis administrationem illi pro veteri jure ac more confirmat; altero Monasterium Werle, juris itidem S. Petri, sed multum in sacris & profanis imminutum, ejus gubernationi instaurationique tradit; quæ hoc loco, ne lectori tædio simus, intermitteremus.

Henricum Leonem hac expeditione secutus Geroldus presbyter; quem cum dux in locum Vicelini Episcopum Aldenburgensem institueret, invito licet Hartwico Bremensi Archiepiscopo, qui id suo juri vendicabat; ob merita tamen Ducis Adrianus Pontifex cum Episcopum consecravat. Is ex Rectore Scholarum Brunswicensium, ob insignem castitatem doctrinamque sacrarum literarum, ad id munus est delectus; magnoque fructu Christi religionem Lubecæ & per Sclaviam, Apostolico videlicet exemplo, ipse & Berno, post Suerinensis etiam Episcopus, propagarunt.

Ceterum Fridericus Imperator ob æstivos calores morbosque, quibus miles absumi cœpit, iter in Germaniam repetit. Ex transitu Spoletum urbs ob civium injurias capta deletaque. Inde dum ad littora Adriatici maris procedit exercitus, ex confinijs occurrunt Palæologi Constantinopolitani Imperatoris Legati, munera Friderico Imperatori deferentes. Quibus auditis, inquit Otto Frisingensis, causaque viæ cognita, per aliquot dies secum detinuit. Dehinc, accepto Principum,

Wiboldus Corbeienfis Abbas,

ipsum, qui cum eo erant, consilio, Guibaldum Corbeicensem simul et Stabulen-
sem Abbatem regalem, virum prudentem et in curia magnum, in Græciam le-
gatione ipsius ad regie urbis Principem junctum destinavit. Prima hæc atq;
honorifica Wiboldo nostro legatio fuit ad Constantinopolitanum
Imperatorem, post quam alteram etiam rogatu Friderici Imperato-
ris suscepit.

mittitur
Legatus
ad Imper.
Constantinop.

At Imperator postquam eadem per vallem Tridentinam viâ re-
dierat in Bojariam, abdicato Henrico Austrio, Henricum Leonem,
ob egregiam in Italia præstitam operam, in Ducatum Bojariæ Idibus
Octobris introduxit: jussique Bojariæ proceres juramentum fidei
dicere. Itaque ille duos Germaniæ paternos Ducatus Saxoniam, & Bo-
jariam simul continuit; multumque intererat hunc potentissimum
Germaniæ Principem sibi habere conjunctum, ne totam Saxoniam
adversus se commoveret.

Ratisbonâ Wormatiam discessit Imperator ad indicta Principum
comitia, ac jus publicum dicendum. Quo in conventu, qui per Na-
talitia Christi festa agebatur, postulati ad judicium Arnoldus Mogun-
tinus Archiepiscopus, & Hermannus Palatinus. Ij, quia ob privatas
inimicitias comperti sunt Rheni confinia per absentiam Imperatoris
in Italia miscuisse prædijs, incendijs, & cædibus; voluit Imperator
veterem Francorum & Suevorum legem reduci in usum, qua illustres
generis homines capitis rei, antequam pœnas darent, ad augendam
ignominiam, jubebantur canem ad aliquot millia passuum humero
deportare, Ministeriales Sellam, rusticus aratri rotam. Qua lege in
reos hosce renovata, jussi sunt Hermannus Palatinus, Emicho de Lin-
nigen, Godefridus de Spanheim, Henricus de Catzenelenbogen,
Conradus de Kirchbergen, Henricus de Ditsiden Comites cum hac
infami Sarcina prodire in publicum: in Moguntino ob reverentiam
senij & sacerdotij mitigata severitas, jussique ejus loco gestare canes
Ludovicus Comes de Lochim, & Guilielmus Comes de Glisberg,
alijque criminis participes.

Antiqua
Franco-
rum lege
animad-
vertitur
in turba-
tores Im-
perij.

Saxonia per hæc inter bona pacis otia quiescente, Bernardus Epi-
scopus noster Hardehusanum Cœnobium perfecerat, postquam jam
quindecim annos in eo opere construendo dotandoque laborarat.
Quare hoc anno festo Christi in cœlum ascendentis die, convocatis
Ecclesiæ suæ præsulibus, Canonicis, ceterisque è nobilitate viris ac
Ministerialibus, publicas foundationis & donationum tabulas condi-
dit. Quæ cum integerrimi Episcopi pietatem, & syncerum religionis
studium spirent, hic annalium nostrorum memoriæ interest referre.

Bernar-
dus Ep.
tabulas
fundatio-
nis Har-
dehusanæ
condit.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Bernhardus Dei gratia Paderbornensis Epi-
scopus. Notum facimus universitati fidelium, præcipue autem dilectis in Domino Paderbor-
nensis Ecclesiæ filiis presentibus & futuris. Nos divino instinctu pro laude Domini amplianda, &
religione Ecclesiastica in Episcopatu nostro dilatanda, Cœnobij cujusdam, quod Hersfuithehusen
dicitur, fundamenta jecisse & inibi conversationem & ordinem Cisterciensium Monachorum,
quos

quos de campo maximi muneris loco accipere meruimus, fideliter instituisse. Ipsum ergo locum de nostri juris impendijs quasi decimatum Domino dicavimus, eumque in spem venia & retributionis eterne, nobis nostrisque Successoribus in Domini donaria separavimus. Quare autem eidem novella plantationi Domini, ut speramus, dextre inchoata contulimus, & officii nostri auctoritate firmavimus omni in posterum occasione iuste contradictionis amputata; hac sunt, locus ipse, ut praediximus, Hersfuithehusen cum suis attinentiis, videlicet agris, campis cultis & incultis, pratis, pascuis, silvis, rivis, piscinis & piscationibus, communibus & privatis, in villa Scherwe sex mansus cum attinentiis, arvis & molendino de mensa nostra, pro quibus mense Episcopali amplius recompensavimus, videlicet curtem in Offenthorp, quam a David quodam Ministeriali nostro XX duobus talentis comparavimus. Duo mansus indecimales, quos a quodam Gerardo duobus aliis in Nedere concambivimus. Tres mansus itidem indecimales Hugonis de Wullenhusen, pro quibus dedimus praedictae Ecclesiae decimas in Thietlekeffen, & de tribus caritis Hallekeffen, Wichardenchusen, Laburgehusen, & mansum unum in Engere, & duos solidos de curte nostra Nedere. Mansus unus, quem dedit Ludolfus de Oldageffen, uxore sua & filiis suis assentientibus. Agri, quos ibi habuit Reinardus de Masenhem, pro quibus mansum nostrum in ea eadem villa sua recepit. Agri Ersbergensium, quorum erant in Frenkenhusen, qui pecunia nostra comparati sunt. Triginta quinque jugera cum arca, quae cum fratre suo Conradus de Frenkenhusen sapientiae Ecclesiae gratis obtulit. Vingt jugera aliori pecunia comparata. Tres mansus Alradi, quos a Bernero quodam emit, pro quibus dedimus praedium quoddam in Thessen, quod Gerardo mortuo filio ejus in beneficio dederimus, & post ab eodem filio amice redemimus. Decem jugera, quae dedit idem Alradus pro anima filii sui. Septem jugera, quae dedit Osbrandus & frater ejus. Quadraginta jugera Wernardi de Papenheime, pro quibus dedimus hereditatem nostram in Menne. Sex jugera, quae emimus ab Hagenne. Pastorem etiam in Scherwe Episcopus alium non constituat, nisi quem Hersfuithehusensis Abbas ordinari petierit. Duo mansus in Hodageffen, quos concambivimus, propria nostra hereditate in Buwehusen a Monachis de Sualenberg. Item in Hodageffen praedium quoddam ex hereditate Domini Heinrich Ducis, pro quo ei duos mansus in Roibeke, XX solidos persolventes restitimus. Quinque mansus in Ruthenhusen de manu Ducis accepimus, quos Conradus de Amelunkeffen ab ipso in beneficio tenuerat, & XIII librarum pretio inductus resignaverat. Tres mansus & X jugera in Rimbeke, quos Lucia a nobis in beneficio tenuerat, & resignaverat. Unum Vorwerc in Riveninhusen, pro quo Canonici majoris Ecclesiae in Patherborn IIII solidos annuo persolvendos dedimus. Pro decimatione etiam, quam ex fundo loci ipsius reddere debebant Praeposito Ecclesiae B. Petri. Decem Hurmalder de curia in Selmenhusen persolvi constituimus, ut ipsa fundi decimatio quiescat eis & absque ulla contradictione rata permaneat. Itemque aliam decimam ex attinentiis loci ipsius, quem uxor Wernerus ejusque filii Wernerus, Hermannus pro remedio animarum ipsarum omnium in manus nostras tradiderunt, ipsis fratribus nostris in Hersfuithehusen contulimus. Ex omnibus his quaecumque potestati advocatiae subiacebunt, ab omni ejus jure liberavimus, & pro eis alia videlicet Curbeke, Offenthorp, Dasburg, curiam in Wartherch, quae media vocatur, ei subjecimus. Istis determinatis, & omnibus, quae dilectissimi fratres nostri in posterum iustitia commite poterunt conquirere, pacem statuimus, eamque Dei Omnipotentis, & nostra auctoritate confirmamus. Fiant igitur in verbo Domini sicut Dathan & Abyron, & sicut Anania & Saphira omnes, qui locum illam, vel omnia, quae ad ipsum pertinent, aliqua temerare praesumpserit injuria. Et ut inibi Domino servientes securè possint vacare, & videre quomodo suavis est Dominus, & nulla vicinorum injuria eorum perturbetur animus, ea propter prohibemus ab Christi fidelibus novorum suorum decimas quenguam exigere. Incerdicimus insuper in omnibus locis, quae ad ipsos pertinent, vexationes ferarum, insectationes volucrum, & generaliter omnia, quae ipsis & quieti eorum possunt esse contraria. Permittimus quoque, ejusdem loci Abbati, securam libertatem ordinis sui, ut nulla a Successoribus nostris fiat exactio suo ordini contraria institutionis. Ista ergo novella plantationis nostrae instituta undique sit decuit Episcopali auctoritate firmari, sigilli quoque nostri impressione signamus, & banno beati Petri Apostolorum Principis omniumque post ipsum Sedis Apostolica Praesulum, & nostro sub anathematis periculo communimus. Facta est autem traditio hac in Capitolio Patherbornensi die Ascensionis Domini, anno ab Incarnatione Domini MCLV Friderici Regis IIII ordinationis nostra

* XXVII.

*XXVII. Nomina testium, quorum presentia & autoritate hæc firmata sunt subnotavi-
mus. Bernardus Præpositus majoris Ecclesiæ, Almarus Decanus, Thietmarus, Ebertus Præposi-
tus beati Petri, Evergisus, Yffo, Cunradus, Herbordus, Sifridus, Godescalcus, Bernhardus, Be-
celinus, Luthericus, Cunradus, Reimerus. De domo B. Petri & Andrea, Thegenhardus De-
canus, Bernardus, Ruthgerus, Henricus, Volcmundus, Reimbaldus, Herovicus, Hebertus,
Hermannus, Walterus, Hartovicus, Albertus. Liberi isti, Volcwinus advocatus, Wide-
kindus frater ejus, Thietmarus de Buren, Werno de Sturmethe. De Ministerialibus Ludolfus
de Osdagesen, Cunradus Stapel, Eilbertus Villicus, Helmovicus, Hugo, Hermannus, Henricus.
Hoc quoque annotare placuit, quod communicato consilio Canonorum utriusque congrega-
tionis societas & fraternitas cum fratribus in Hersvithebusen eodem loco & tempore hoc modo
mutuo firmata est, ut tam pro vivis eorum quam pro defunctis secundum consuetudinem uni-
versusque claustrum propriis fratribus debitam fideliter in Domino persolvatur orationis officium.

Quod exinde reliquum vitæ habuit Episcopus, totum in hoc
atque alijs Cœnobijs dotandis & exornandis collocavit, tam prospere
rerum successu, ut suam ipse felicitatem suspectam haberet. Nam
reclusum aliquando in Borgentrich apud nos Sacerdotem, quem
conscientiæ suæ arbitrum, ob vitæ sanctimoniam, consulere in mo-
re habebat, ob hanc sollicitudinem adjit: Bellum, inquit, con-
tra potentem Comitem de Arnsberg, qui Ecclesiam meam infestabat, mul-
tis impensis gessi: nihilominus ex quo Cœnobium Hardehusanum condere
cepi, tam affluenter mihi omnia proveniunt, ut magnopere verear, ne hæc
merces mihi hujus vitæ à Deo tantummodo compensata sit, et defraudan-
dus sum in altera post obitum vita. Ad quæ Sacerdos: absit in illas angus-
tias cogitationes venire: Dei liberalitas est, bene de se meritis in utraque vi-
ta remunerare. Quin ideo tam largus in te est, ut liberalior in alios esse pos-
sis. His dictis ita recreatus est, ut exinde multò liberalius omnia
sua in pauperes & religiosos converteret: tantumque adamavit reli-
giosos hujus Cœnobijs, & locum, ut in eo humari voluerit.

Accessit hoc anno Adriani quoque Pontificis, & Friderici Im-
peratoris diploma, quo uterque rogatu Bernardi Episcopi Hardehu-
num Cœnobium confirmat & in tutelam suscipit.

Adrianus
Pont. &
Frideri-
cus Imp.
Cœnobi-
um Har-
dehusa-
num con-
fir-
mant.

Adrianus Episcopus Servus servorum Dei, dilectis filiis Völberto Ab-
bati Hersvithebusensis Monasterii, ejusque fratribus, tam presentibus quam
futuris, regularem vitam professis, in perpetuum. Quotiens illud à nobis pe-
titur, quod religioni et honestati convenire dinoscitur, animo nos deest libe-
ti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapro-
pter dilecti in Domino filii venerabilis fratris nostri Bernhardi Patherbur-
nensis Episcopi, qui Ecclesiam vestram sumptibus suis construxit, precibus
inclinati, eandem Ecclesiam sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et
presentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut quascunque possessi-
ones, quacunque bona eadem Ecclesia in presentiarum justè et canonice pos-
sidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Princi-
pum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci,
firma vobis vestrisque Successoribus et illabata permaneant. Sane novarum
vestrorum,

vestrorum, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, aut de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino à vobis decimas exigere præsumat. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere, de perpetrata iniquitate cognoscat, et à sacratissimo corpore et sanguine Domini nostri *IESU Christi* aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri *IESU Christi*, quatinus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Datum apud civitatem Castellæ per manum Rolandi sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri Cardinalis et Cancellarii, III Idus Junii. Incarnationis Dominicæ *MCLV*, Pontificatus vero Domini *Adriani Papæ IIII* anno primo. Ego *Adrianus* Catholicæ Ecclesiæ Episcopus. Ego *Imarus* Tusculanus Episcopus. Ego *Guido* Diaconus Cardinalis *S. Mariæ in porticu*. Ego *Johannes* Diaconus Cardinalis *Sergii et Bachi*. Ego *Gerardus* Diaconus Cardinalis *S. Mariæ in via lata*. Ego *Odo* Diaconus Cardinalis *S. Nicolai in carcere Tulliano*. Ego *Guido* Presbyt. Cardinalis. Ego *Hubaldus* Presbyter Cardinalis *S. Praxedis*. Ego *Manfredus* Presbyter Cardinalis *S. Savinæ*. Ego *Julius* Presbyter Cardinalis *S. Marcelli*. Ego *Bernhardus* Presbyter Cardinalis *S. Clementis*.

Diploma Imperatoris *Friderici* haud minus illustre; quo non obscure simul dilaudat Episcopi nostri pietatem, & religionis studium, tanquam qui omnia sua bona per industriam in Episcopatu conquesta erogat in egenos & religiosos homines alendos dotandosque.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Notum sit universitati fidelium tam presentium quam futurorum, quod ego *Fridericus* Dei gratia Romanorum Imperator *Augustus*, velocem et momentaneum rerum temporalium transitum intuens, solos eos prudenter transitoria dispensare iudico, qui in thesauros cœlestes per manus pauperum ea reponentes omnino transire non permittunt. Venerabilis igitur et dilecti nobis *Bernhardi Patherburnensis* Episcopi studium et devotionem, quam in pauperes Christi habet, commendo et magnifico, certus, quia eadem, quam mensus fuerit, immò superhabundanti, et superfluenti mensura recipiet, quidquid in usus pauperum in æterna tabernacula se recipientium erogaverit. Ecclesiæ igitur, quam in *Herfudehusen* iniciavit, et divina cooperante voluntate ad consummationem usque

usque perducet, quacunque vel ipse, vel aliorum quilibet fidelium ad sustentationem pro Christo pauperum ibidem Deo famulantium delegavit atque contradidit, rata et inconculsa permanere volumus, et firma regali censura et auctoritate stabilimus et confirmamus. Si quis autem quicquam eorum, que prenominata Ecclesia possidet, ausu temerario auferre tentaverit, ut reus regia etiam majestatis, tanquam sanctionum regaliū contemptor et violator appareat, sigilli nostri impressione cartam auctoritatis nostrae insigniri fecimus. Anno Dominica Incarnationis MCLV. Indictione III. anno regni nostri V. imperii vero primo.

Annus Christi 1156.

Hadriani IV Pont. 2.

Friderici I Reg. 5. Imp. 2.

Bernardi I Ep. Pad. 29.

Imperator exinde persequentis anni initia ad inferioris Rheni partes descendit, transgressusque in Westfaliam, Monasterij Pascha cum Friderico ejus loci Episcopo, magno procerum comitatu, celebravit. Hunc siquidem Episcopum, quocum Aquisgrani lætis simul auspiciis inunctus erat, magno semper in amore habuit. Perlustratâ Westfaliâ in Ostfaliam transijt ad conventum Principum, quem Halberstadij Cal. Maji indixerat. Inde, qui transvolantium per Imperij provincias Cæsarium adhuc mos erat, in Bojariam transijt; celebratoque festo Pentecostes Kelheimij in castro Ottonis Wittelsbachij, Herbipolim concessit; qua in urbe, dimissâ jam priori conjugē, Beatricem Reinaldi Burgundionum Comitis filiam matrimonio sibi jungit. Tandem Ratisbonæ in publicis Imperij comitijs, quæ mense Septembri agitabantur, ex integro omnis controversia inter Henricum Leonem Saxonie nostræ Ducem, & Henricum Austriæ Marchionem est composita: cessitque liberè Austrius Leoni omne jus, quod obtendebat in Bojariæ Ducatum; vicissim Austrius Ducatus titulus relictus; quem ne inanem haberet, Imperator ex Principum consensione Austriæ Marchionatum convertit in Ducatum, comitatibus etiam quibusdam adjunctis. Hactenus enim Marchionatus Austriæ, Stirie, atque Istrie antiqua Bojorum Ducum jurisdictione continebatur, nec à comitijs Bojariæ abesse fas erat, quoties à Duce vocarentur ordines. Magnificum hac super re diploma descriptum superest. Liber inde & hereditarius Ducatus Austriæ, qui postea tot Cæsares dedit Imperio Romano.

Inter hæc moritur xiv Maji Arnoldus Coloniensis Episcopus, magno omnium luctu, quem virum acuti ingenij, pacis & justitiæ amantissimum, bellicis publicisque rebus expertissimum commendant Scriptores; quippe qui jam antè Conrado Imperatore Cancellarij munere, multisque legationibus defunctus erat. A morte Arnoldi haud leve schisma ortum, eo quod Præpositi & Abbates Gerhardum Bonnensem Præpositum; Canonici vero Fridericum Adolphi Altenæ

Kkkk

& Mon.

Albert.
Stadens.
Crantz. lib.
6. Saxon.
c. 18.
Chron.
Mont. Se.
ren.
Otto Fri.
sing. lib. 2.
de gestis Fri.
derici I.
Imp.

Gevolnus.
Canisius
tom. 1. an.
tig. lict.
Andreas
Ratisb.
Presbyt.

Otto Fri.
sing. lib. 2.
c. 32.
Trübem.
Mersaus
in Episc.
Colon.
Cleinfort.

Arnoldo
Arch.
Colon.
defuncto
succedit
Frideri-
cus Co-
mes Al-
ten.

& Montium Comitum filium delegissent. Sed hoc malum prævertit Fri-
dericus Imperator, utramque partem dissidentem Ratisbonam ad co-
mitia postulando. Ibi postquam ab Episcopis & Principibus Friderici
electio meliore Canonicorum suffragatione probata, Imperator pri-
mo regalibus donatum ad Pontificem Romam misit consecrandum.
Hactenus Otto Frisingensis, quem Radevicus narrando excipit.

Annus Christi 1157.

Hadriani IV Pont. 3.

Friderici I Reg. 6. Imp. 3.

Bernardi I Ep. Pad. 30.

Radevicus.
Chron.
Mont. Sa-
ren.
Chron. Pe-
gav.
Hrov. lib.
14. annal.
Trevir.
Dodechin.
Bellum
Poloni-
cum feli-
citer ab
Impera-
tore su-
sceptum.

Summa tum per Imperium, ut Radevicus refert, tranquillitas
erat. Tanta nimirum Æhenobardi Imperatoris erat majestas terror-
que, ut ne commovere quidem se auderent inquieta Reipublicæ ca-
pita: tanquam mutati homines, terra alia, cœlum ipsum mitius
molliusque videretur. Ne tamen inter pacis, ut sit, otia, torperet,
bellum Polonicum agitabat cum animo. Igitur postquam sub ini-
tium anni Treviros adiisset, Pascha WORMATIÆ celebravit: ubi in con-
ventu Principum bellum Polonicum decretum. Urgebat id Impe-
rator, ut Ladislaum profugum Regem restitueret, & Polonos ad tribu-
tum & obsequium Imperij, quod Conradus Rex ausus non erat, vi ar-
morum compelleret. Moto per angustum montem exercitu Polo-
niam interiorem ingressus, Boleslaum Principem cum Ruthenorum,
Borufforum & Pomeranorum exercitu in fugam abiecit; vastatâq; ad
extremum Poloniâ, compulit supplicem venire, prostratumque ad
pedes Imperatoris duo marcarum millia Imperatori, Principibus mil-
le, Imperatrici xx auri marcas, curiæ cc marcas argenti pendere, siste-
reque se Magdenburgi per festa Natalitia in conventu Principum ad
fidem jurandam. Victor è Polonia reversus Herbipoli Manuelis
Græcorum Imperatoris Legatos audivit. Munera hi simul ferebant
ab Irene Imperatrice, Conradi Regis sorore, ad Fridericum Conradi
filium adolescentem, Sueviæque Ducem. Verum quod insolenti ver-
borum morumque fastu Græcum tumorem ostentarent, statuit non
admittere in conspectum. Post ipsorum Legatorum aliorumque
precibus flexus audiit, remisitque Constantinopolim. Nec multo
post, aut certè anno proximo suos quoque legatos misit Fridericus ad
Græcorum Imperatorem; quos inter Wiboldus Corbeiensis Abbas
alteram hanc legationem rogatus ab Imperatore suscepit; ex qua al-
tero demum anno rediens in Græcia moritur (uti id in auctore Chro-
nici Pegaviensis annotatum lego) nec sine veneni suspitione. Quam
ob causam legati Græcorum Imperatoris, qui anno 1159 ad Frideri-
cum Imperatorem missi aderant, refugerunt comitia nostrorum
Principum intrare, nisi publica primùm fide Principum data securi ef-
sent; quod ob tanti viri acceleratam veneno mortem aut suspecti, aut
invisi

Wibol-
dus Ab-
bas Cor-
beiens. in
Græcia
moritur.
Chron. Pe-
gav.
Radevicus
lib. 2. c. 22.

invisi haberentur ab Imperatore & Imperij Principibus. Tanto tum in pretio & amore erat Wiboldus Abbas, ob sapientiam, & operam tot legationibus pro Imperio sub tribus Germaniæ Imperatoribus præstitam; uti hæc Radevicus scribit. Quapropter Guntherus Lingurinus poeta de Wiboldo nostro.

Insignis meritis, et clara stirpe creatus.

Annus Christi 1158.

Hadriani IV Pont. 4.

Friderici I Regis 7. Imp. 4.

Bernardi I Ep. Pad. 31.

Imperator post celebrata Vefontione in Burgundia Principum comitia, in quibus ob legatos Pontificis acerbius tractatos cum Adriano Pontifice collisus est, in Saxoniam properavit ad conventum Principum, quem fine anni per Christi Natalitia Magdenburgi celebrem habuit. Eò cum ad constitutum diem non venisset Boleslaus ac Poloni ad jurandam fidem, iter in Bojariam reflexit, & Ratisbonæ in comitijs Ladislao Bohemorum Duci regiam coronam imposuit. Inde transito Francofurto, ad inferiores Rheni partes transijt, & Passcha in Cæsaris Insula ad sepulchrum D. Suiberti celebravit; ubi præclaro diplomate Hartwico Bremensium Archiepiscopo omnia bona & privilegia Ecclesiæ Bremensis à Carolo M. & ceteris Imperatoribus data instauravit. Testes, qui Imperatori adfuere, Fridericus Colonienfis, Gotfridus Trajectensis, Fridericus Monasteriensis, Philippus Osnabrugensis Episcopi. Albertus Aquensis, Gerhardus Magdenburgensis, Thibaldus Sanctensis, Arnoldus S. Andreae, Bruno item S. Georgij Coloniae, Otto Bremensis, Hartwicus Hammaburgensis, Udo Ramaslenfis Præpositi. Henricus Dux Saxoniae, Conradus Comes Palatinus de Rhenò, Ludovicus Comes de Are, Theodoricus Comes de Cleve, Hermannus Comes de Kuke, Adolphus Comes de Monte, Simon Comes de Tekeneburg, Otto Comes de Ravensberga. Tabulæ hæc à Reinoldo Cancellario Moguntino Archiepiscopo & Archicancellario recognita, datæque in Verda S. Suiberti, x Calend. Maji, Indictione 6. Anno Incarnationis MCLVIII.

Hoc comitatu, indefesso labore, Imperator peragrabat provincias; atque, ut Radevicus scribit, omnem sibi diem perire fatebatur, quo non aliquid de Imperij commodis, aut de jure redintegrando, & justitia conservanda disposuisset.

Constitutà ad Rhenum inferiorem, ac per Frisiam Westfaliam. que Republicà, Wormatiam reflexit iter, ad secundam expeditionem in Italiam, quam ad insolentiam Mediolanensium refrenandam suscepit: collectoque ad Augustam Vindelicorum exercitu ex omni Germania (quem Radevicus centum millium armatorum, Dodechinus quinquaginta millium censet) post Pentecosten iter est ingressus. Inter Episcopos accessere Arnoldus Moguntinus, Fridericus

*Radevicus.
Chron.
Montis Se-
reni.
Ursibergen-
sis.*

*Diplom.
Brem.*

*Friderici
Imp. ex-
peditio
altera in
Italiam
contra
Medio-
lanenses.*

Kkkk 2

Coloni-

Colonienſis, Hillinus Trevirenſis, Archiepiſcopi: Conradus Eſta- denſis, Damicho Pragenſis, Hermannus Verdenſis, Godehardus Her- bipolenſis, Epiſcopi. Inter Principes Ladislaus Rex Bohemiæ, Henri- cus Leo Dux Saxonix & Bavarix, Fridericus Dux Sueviæ, Henricus Dux Aultriæ, præter ingentem Abbatum, Marchionum, & Comi- tum multitudinem. Poſtquam in Lombardiam perventum, incen- ſis omnium animis cœpta eſt urbs 8 Calend. Auguſti obſideri; cœ- que fame, peſte, ferro, & pertinaci oppugnatione deducta eſt, ut 6. Idus Septembris ſupplex ſeſe clementiæ Cæſaris permiſerit. Statuerat Cæſar ſeveriori exemplo animadvertere in cives; ſed Principum & Epiſcoporum precibus mitigatus, recepit illos in gratiam. Poſt hæc totius Italiæ comitiæ indixit, in quibus de ſtatu Italiæ tranſactum; feſſusque exercitus in hiberna dimiſſus eſt.

Bernardi
Ep. ſtudi-
um divini
cultus
promo-
vendi.

Per hos poſteriores annos vitæ ſuæ Bernardus Epiſcopus noſter jam ſenio gravis, nec ad conventus Principum, nec ad Cæſaris au- lam inter Epiſcopos multum acceſſit; maxima verò ejus occupatio & ſtudio fuit in conſervanda cleri diſciplina, & luſtrandis dotandiſ- que Cœnobijſ quatuor, à ſe conditiſ: nec aliud hiſ donationibus quæſitum, quam ut religioſorum hominum precibus ſecurum ſibi ex hac vita exitum à Deo impetraret; id quod ſyncero pietatiſ affectu in omnibus ejus literiſ legitur. Quarè modò Wilbacenſi, modò Gerdenſi Virginum Cœnobijſ: modò Hardehuſaniſ, modò Helm- wardeshuſaniſ donationum tabulas, quæ apud noſ extant, conſigna- vit. Nec præter Meinwercum adhuc ullum reperio Epiſcopum noſtrum, qui majori largitate omnia ſua in Eccleſiaſ & Cœnobia expenderit. Ex varijs literiſ juvat unaſ proferre, anno ſuperiori Helmwardeshuſaniſ dataſ, ex quibus, ut in ceteriſ, de religioſiſſi- mi Epiſcopi pietate, modeſtia, conſtanti divini cultuſ propagandi ſtudio æſtimare licebit.

Bernardus Dei gratia Paſtherbrunnenſiſ Epiſcopuſ. Omnibuſ fidelibuſ Chriſti tam præſentibuſ quam futuris. Quoniſ benignuſ Dominuſ, qui abundantia pietatiſ ſuæ & merita ſupplicum excedere novit & vota, de pulvere humilitatiſ noſ ſuſcitare dignatuſ eſt & erigere, ut collocaret cum principibuſ populi ſui ſuper ſolum pontificaliſ gloriæ, dignuſ eſt noſ de beneficiorum ejus per omnia non immemoreſ exiſtere. Sed quia gratuita largitatiſ ejus ex aquo reſpondere non poſſumus, conveniendū eſt, quo ſanctiſ ejus aliquod no- ſtra devotiſ obſequium offeramus, & quia reverentia & honor ipſiſ impenſuſ in eum propter quem im- penditur recurrit, eorum patrocinio veniam exceſſuum noſtrorum impetremuſ, quam noſtriſ meritiſ obti- nere diſſidimuſ. Placuit ergo nobiſ Eccleſia Beata Dei genitriciſ Mariæ, ſanctique Petri Apoſtolorum Principiſ in Helwardeshuſon manſum unum & dimidium in villa Haldiggen dicta cum duabuſ areiſ & omnibuſ utilitatiſ ad eaſ pertinentibuſ ad uſuſ fratrum in præſata Eccleſia Deo ſervientium cum conſilio fidelium noſtrorum tradere, conſentiente pariter & rogante Iohanne, qui eaſ in beneficio à nobiſ acceperat. Volumuſ autem & in verbo Dei decernimuſ idem prædium cum abſolutuſ fuerit, à Iohanne in præbandam fratrum pro remedio anime noſtræ permanere. Præterea tradimuſ eidem Eccleſiaſ decimaſ noſtaliuſ, quacunq; Patreſ ejuſdem loci poterunt elaborare; ut autem hac traditiſ noſtra, quæ ſine alicujus perſone reclamatiſ ſu- cta eſt, rata permaneat, impreſſione ſigilli noſtri & banni noſtri obteſtatione roboramuſ, ut cum damoni- buſ portio ejus ſit. Si quiſ eam forte, quod abſit, temerare vel infringere præſumpſerit. Hujus traditiſ teſteſ ſunt Canonici majoriſ Eccleſiaſ Bernharduſ Præpoſituſ, Almaruſ Decanuſ, Thietmaruſ, Ecbertuſ, Rein- bertuſ Præpoſituſ, Sigifriduſ, & alij quam plureſ. Laici vero Boimunduſ, Luidolduſ, Heinricuſ, Helm- wicuſ, & alij multi. Data V. Calend. Apriliſ, anno Dominicæ Incarnatiſ MCLVII Indiſtione V.

Annus

Annus Christi 1159.

Hadriani IV Pont. 5.

Friderici I Regis 8. Imperat. 5.

Bernardi I Ep. Pad. 32.

Alter nunc annus procedit, quo Imperator Italiam ingressus, cum Mediolanensibus mox ad rebellionem relabentibus decertat, producta in tertium annum operosa & cruenta obsidione. Sed hoc ipso anno cum excederet e vita Calend. Septembris Adrianus Pontifex, teterrimum rursus schisma conturbavit Ecclesiam. Nam ab Adriani excessu viginti tres e Collegio Cardinalium elegere Rolandum Cardinalem, Apostolicæ Sedis Cancellarium, virum doctrina & omni virtutum genere ornatissimum, assentiente clero, & populo Romano, & Alexandrum eo nomine III dixere; cui D. Bernardus id jam diu antea prælagierat. Contra duo tantum Cardinales Joannes S. Martini, & Guido S. Calixti protrusere Octavianum S. Cecilie Cardinalem, quem Victorem IV appellarunt, hominem adeo ambitiosum, ut cum Alexandrum videret in Pontificali habitu, epomidem ipsi detraxerit, sibi que sumpserit. Is quia Romanos quosdam tam e clero, quam populo in factionem suam pertraxerat, ausus est se ferre Pontificem, & Fridericum Imperatorem implorare patronum. Imperator, qui jam ex alijs dissidijs adversus Apostolicam Sedem exacerbat, sibi eam potestatem sumpsit, ut judicium de Pontifice vero justoque commiserit Episcopis illius Conciliabuli Ticinensis; ex quo fœdum hoc schisma, quod in xx annum protractum, defensione Victoris Pseudopontificis, magno nominis sui apud posteros dedecore, suscepit, omnemque gloriam hoc turpi facinore obscuravit.

*Radewicus.
Ursberg.
Wilhelm.
Nenber.
Baronius.
Gobelin. a.
tat. 6. c. 60.
Schisma
in Eccle-
sia, quod
fovet Fri-
dericus
Imp.*

Annus Christi 1160.

Alexandri III Pont. 1.

Friderici I Reg. 9. Imper. 6.

Bernardi I Ep. Pad. 33.

Anno dehinc proximo, qui Christi erat MCLX, secundo Februarij die, coactum auctoritate Imperatoris pro Pseudopontifice Victore stabiliendo Conciliabulum Papiense, cui ex Germania interfuisse memorantur Arnoldus Moguntinus, Hartwicus Bremensis, Hillinus Trevirensis, Reinaldus Coloniensis, qui jam Friderico in Italia mortuo, Cæsaris gratia, ex Cancellario subrogatus erat, Wickmannus Magdenburgensis, tum alij cum Verdensi Episcopo. Quanquam multi ad Conciliabulum hoc evocati, se cum Eberhardo Salisburgensi, Alberto Frisingensi, Hartwico Ratisbonensi, alijsque subtraxerint: neque ipse etiam Hillinus Trevirensis Archiepiscopus interfuerit, ut falsa sit gloriatio Eberhardi Bambergensis Episcopi in epistola. Solus Trevirensis de regno nostro superest in parte illa Archiepiscoporum, qui non consenserunt; fallatq; index, qui nomina Episcoporum ejus Conciliabuli exhibet.

*Radewicus.
Ursberg.
Sigonius.
Baronius.
Serrarius
in Arnoldo.
Ingentes
in Eccle-
sia turbæ,
ex schis-
mate
profecit.*

exhibet. Post impium illud Papiense Conciliabulum Victor Pseudo- pontifex Alexandrum, contra Alexander Victorem diris devovet, scriptis simul ad omnes orbis Christiani Reges & Principes literis, quibus Cæsar ut obtruderet Victorem, Reinoldum Coloniensem Archiepiscopum, ortum ex Comitum de Dassel genere, mittit ad Reges Franciæ & Angliæ cum Adolpho Schawenburgensi Comite: Virdunensem Episcopum in Hispaniam: Pragensem Episcopum in Ungariam, alios aliò. Inde dimissis in Germaniam Principibus, ipse cum ceteris, quas retinuit, copijs Mediolanum vario belli eventu oppugnat. Inter Principes, qui in Germaniam rediere, fuit Henricus Leo Dux Saxoniae. Is ob Sclavorum rebellionem evocatus, Saxones collegit; ingressusque cum Marchione Theodorico Sclavorum regiones, ferro & populatione omnia vastat; occisoque ex insidijs Nicloti gentis regulo, Sclavos ad accipiendam Christi religionem permover, & pro victoris arbitrio Episcopatus instituit. Tunc Geroldum Aldenburghensem, Evormodum Raceburghensem & Bernonem post multas ærumnas a Barbaris perpeßas Suerinensem Episcopum, potestate à Friderico Imperatore impetrata, imposuit. Ab his Episcopis fidem clientelaris obsequij exegit; quod utrumque contra jus sacrum fecit, cum Pontificis & Metropolitanis sit, Episcopos imponere; eòque tot querelis à Bremensi Archiepiscopo actum. Sed ut Imperator, ita & ille per hæc convulsa Ecclesiæ tempora manus injecit in sacra. Redijt & Arnoldus Moguntinus Archiepiscopus, magna cum Reinoldo Colonienfi Archiepiscopo hujus schismatis bellicque tuba ad Trevirense Conciliabulum; sed malè exceptus à suis, ipso die S. Joanni Baptistæ nascenti sacro, inter Missarum solemnias trucidatur à furentibus Moguntinis civibus. Hæc vindicis numinis pœna hunc auctorem schismatis consecuta; quemadmodum ceteræ legationes Cæsaris infelices fuere. Nam ut Helmoldus præter ceteros eorum temporum scriptores, Ecclesia Hierosolymitana & Antiochena, omnesq; in Oriente; omnis præterea Francia, Anglia, Hispania, Dania, & omnia, quæ toto orbe Christiano sunt, Alexandrum Pontificem suscepere. Inter religiosorum ordines nemo Alexandri Pontificis defensionem ferventiùs constantiùsque suscepit, quàm Cisterciensium ordo; censabatque is Archiepiscopos, Episcopos & Abbates, plus quam septingentos, quos idem Imperator è Germania proscripsit. Hujus præterea Cæsaris edicto imperatum, ut Episcopi, qui Victorem Pontificem non reciperent, sedibus suis pellerentur. Tanta Cæsaris vecordia erat: tantumque erat incidisse in Consiliarios & ministros, qui inflammati odio in Pontificem Imperatoris mentem accenderent, quam restinguere debebant. Impia Henriciani schismatis tempora redierant. Visusque Albertus & Liemar in Arnaldo Moguntino, & Reinaldo Colonienfi resuscitatis. Hinc alij per Germaniam & Saxoniam Episcopi Victori Pseudopontifici: alij Alexandro vero Pontifici

fici hærebant: alij incerti fluctuabant utri se jungerent. Stumpfius quidam Suevus scriptor, Bernardum Episcopum nostrum inter schismaticos computat, fortè ab Ursbergenſi abductus, quòd scribat Moguntinum Archiepiscopum cum suis suffraganeis Episcopis consensisse in electionem: aut quòd Radevicus referat Arnoldum Moguntinum Archiepiscopum cum xiv suffraganeis interfuisse, & consensisse; quemadmodum id ceteri etiam Archiepiscopi fatentur in illo indice, se cum suis suffraganeis interfuisse, ac consensisse; cum tamen hi suffraganei Episcopi nec recenseantur, nec non nisi paucos admodum interfuisse, aut per literas post consensisse verisimile sit; quando in epistola ad Salisburgensem Archiepiscopum apud Radevicum refertur, Moguntinum, Colonienſem, Magdeburgensem & Bremenſem Archiepiscopos cum nonnullis suffraganeis interfuisse; Archiepiscopos verò pro suis suffraganeis consensisse. Nec aliquem præter Hermannum Verdenſem Episcopum ex Saxoniciſ reperiò interfuisse. Certè Bernardus Episcopus noster cum Friderico Imperatore nunquam Italiam intravit; senio enim jam confectus erat: nec per literas etiam consensisse obtendi potest, quando ipsum Alexandrum verum Pontificem coluit. Argumento sunt indulgentiæ, quas primo anno ejus Pontificatus, qui à Septembri superioris anni deducitur, ab Alexandro impetravit; ita enim Gobelinus noster. *Idem Papa Alexander III concessit visitantibus Ecclesiam Paderbornensem in die anniversariæ Dedicationis ejusdem XL dies, Nonis Octobris, Pontificatus sui anno primo. Deinde eodem anno IV Idus Octobris concessit visitantibus eandem Ecclesiam Paderfontanam in die Annunciationis B. Mariæ Virginis XL dies indulgentiarum.* Satis hæc esse possunt, ut Bernardum Episcopum nostrum à nota schismatis absolvamus. Vixisse autem ad hunc, in quo versamur, annum Bernardum Episcopum, testes sunt hæc supremæ, quas reperiò, donationum tabulæ, Hardehusano Cœnobio scriptæ.

In nomine sanctæ & individue Trinitatis. Provide et rationabiliter Ecclesia Dei Sanctorum Patrum providit autoritas, ut ea quæ Ecclesiarum sunt, eis in suo jure pro privilegiorum autoritatem conferrentur, & quoniam dies mali sunt, omnis malignandi facultas canonica severitate amputetur. Noverit ergò omnium Christi fidelium universitas, quod ego Bernardus Paderbornensis Ecclesiæ humilis minister Ecclesiæ in Herwardeshessen quam in honore beatissime Dei genitricis Mariæ pro remedio animæ meæ & omnium meorum, qui Ecclesiæ Paderbornensi ante me præfuerunt, & mihi in ea successuri sunt, construxi unam domum ad manendum & tres ad saluandum in Salisforten tradidi, & unam domum in Paderborn juxta viam, quæ de foro ducitur ad urbem eidem Ecclesiæ dedi, partem quoq; campi qui dicitur Drus, quasitum est à via, quæ de Apenhusen ducit per Colstedum versus Austrum Deo ibidem servientibus ad pascua gregum suorum, & ad omnem utilitatem confirmavi, nec non & tertiam partem indomitæ equarum mearum pro abolitione omnium peccatorum meorum in super contradiidi. Hæc autem recte & rationabiliter acta Episcopali banno auctoritate confirmavimus & sigilli nostri impressione roboravimus. Testes hujus rei sunt Sifridus Præpositus, & Manuoldus. Laici Ludolfus frater ipsius Episcopi, Rodolfus, Rocherus. Acta sunt hæc anno Dominica Incarnat. MCLX.

At non multum ab his superstes Bernardus Episcopus noster; quem Deus ex hoc turbulento Imperij statu, jam laboribus fractum, & senio fatiscentem, hoc ipso anno, xvii Calend. Augusti, ad immortalem

Radevicus
lib. 2 c. 70.
Indulgentiæ
Ecclesiæ
Paderb.
ab Alex-
andro
Pont. da-
ta.

Obitus
Bernardi
Episcopi
in Cœ-

mortalem vitam evocavit. In hunc mensis diem conveniunt omnia Necrologia Cœnobiorum hujus Diœcesis, Abdinckhoviani, Hardehusani, Mariæ-Monasteriensis, Gerdensis, Herisfensis, Wilbacensis; in quibus anniversaria hæc dies, in sacris ex grata donationum & beneficiorum memoria præscripta peractaque est. Accedit Necrologium Cathedralis Ecclesiæ & Bistorffiani Collegij in Notis ad Martyrologium Bedæ, in quibus idem dies anniversaria ejus memoriæ consecratur cum stipendio sacro Sacerdotum. Annus mortis hic idem est MCLX consignatus ab Auctore vitæ, qui triginta tres annos Episcopatum gessisse scribit; quemadmodum & nos res ab eo gestas per hos annos ordine deduximus. Totidem annos præfuisse memorat Chronicon Stederbergense, in quo disertè refertur anno 1160 obiisse. Quapropter errare dixeris Bruschium & Kerfenbrochium, qui anno MCLIX obiisse tradunt. Gobelinus postquam narrasset ea, quæ anno MCLX gesta sunt, subjungit: *Eodem anno Bernardus Episcopus Paderbornensis obiit, et successit Evergisus.* Pergit deinde narrare, quæ anno MCLXI gesta sunt; quanquam erret quod Conciliabulum Papiense ad hunc ipsum annum referat, quod anno superiori, Indictione 8, mense Februario habitum diximus. Ab excessu è vita corpus omnium luctu, ut jusserat, deportatum est ad Hardehusanum Cœnobium ordinis Cisterciensium, humatumque grata in Fundatorem suum memoria, in medio Basilicæ choro, tumulo honorifico è terra altius erecto, mausolei in modum, ante aram Principem; quemadmodum hodie dum intra omnes bellorum turbas intactum aspicitur. Sepulchro hi versus inscripti.

*Subjicitur lapidi, lapidem qui jecit in isto
Fundo, Fundator præsul Bernardus, inardens
Perpetuo zelo latræ, quem jungere virgo
Digneris lapidi, lapis unice, qui duo jungis.*

Præsul certè omni posteritatis memoriâ dignus, qui per triginta tres annos Episcopatum præclare gessit; & magnitudinem animi cum religione ita conjunxit, ut nec in sago felicitas, nec in toga pietas unquam desiderata. Bellum quod contra Arnsbergensem Comitem gessit, necessitas diœcesis extorsit: quo semel domito, quietam habuit diœcesin. Opes, quas collegit, cum patrimonio effudit vel in Ecclesias exornandas, vel in Cœnobia religiosorum hominum; quorum quatuor, ut diximus, è fundamento crexit dotavitque. Castimoniâ, atq; omnium virtutum Episcopaliū ornamentis per omnem vitam conspicuus, eoque apud Lotharium & Fridericum Cæsares magnæ auctoritatis, carusq; Innocentio & Eugenio Pontificibus. Extat præclarum ejus encomium apud auctorem Chronici Stederbergensis ex rebus, quas hæcenus descripsimus, cum laude gestis. Quorum omnium instar erit testimonium Evergisi Successoris, à quo in diplomate recitando appellatur *inclytæ memoriæ Episcopus*, decus videlicet Episcoporum ea tempestate per Saxoniam.

ANNA-

EPISCOP. PADERBORN.

LIII

EVER-

EVERGISVS

XVII,

EPISCOPUS PADERBORN.

Annus Christi 1160.

Alexandri III Pont. 1.
Friderici I Reg. 9. Imp. 6.
Evergisi Ep. Pad. 1.

In locum
Bernardi
Episc. de-
functi,
Cleri ele-
ctione,
sufficitur
Ever-
gisus.

Osteaquam per absentiam Imperatoris in Italia sublati est mense Septembri Bernardus Episcopus, Præsules & Canonici unâ consensione elegere mox Evergisum è gremio Collegij sui, virum ætate & moribus gravem, multumque inter suos probatum ab usu omnium rerum, & virtutum conspectu. Nam supra viginti annos jam tum, cum legeretur Episcopus, Canonicum egisse in Cathedrali Collegio Paderbornensi, testantur tabulæ Gerdenſi Cœnobio anno Mcccc à Bernardo Episcopo consignatæ, quibus Evergisus inter Canonicos testis subscripsit. Anno deinde Mccccvi eidem Cœnobio datæ literæ, annoque post Mclv à Bernardo Episcopo Monasterio S. Mariæ tabulæ foundationis scriptæ: in utrisque rursus inter primarios Canonicos Evergisus testis introductus; ut verisimilè habeas, Evergisum, ob probatam tot annis in clero vitam, ab ipso Bernardo Episcopo sibi Successorem esse commendatum. Ex qua verò familia sit ortus, nec in annalium nostrorum memoriâ, nec ab alijs notatum reperio. Quanquam primum sit asserere, ex veteri aliqua nobilitate genitum: quales tum plerique in Collegio Cathedrali censebantur, qualesque tum passim per Saxoniam ob potentiorum studia legebantur Ecclesiarum præsules.

Qui pri-
mo sta-
tim Epi-
scopatus
sui anno
fundatio-
nem Har-

Sacrum Episcopi munus, quod per xviii annos gessit, auspiciatus est à religionis studio, conservandâ cleri disciplinâ, fovendisque religioſorum Cœnobijs; quemadmodum hæc ab antecessore & majoribus acceperat. Quapropter hoc ipso statim anno sui Episcopatus, grata & honorifica erga Bernardum memoriâ, Cœnobijs Hardehusani funda-

fundationem bonaque omnia ab ipso donata Episcopali auctoritate dehusani
præmuniri voluit. Cœnobij
confir-
mat.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Evergisus Dei gratia Paderbornensis Ecclesiæ electus. Provide et rationabiliter Ecclesiæ Dei sanctorum Patrum providit auctoritas, ut possessiones Ecclesiarum in suo iure per privilegiorum auctoritatem eis conserventur; et quoniam mundus in maligno positus est, omnis malignandi facultas canonica severitate amputetur. Noverit igitur omnium Christi fidelium universitas, quod quæcunque venerabilis antecessor noster inclitæ recordationis Dominus Bernhardus Episcopus Ecclesiæ Hersethusensi iuste contulerat, quam pro remedio animæ suæ et omnium antecessorum suorum in honore beatissimæ Dei genitricis et semper Virginis Mariæ construxerat, prompto animo et bona voluntate approbamus, et Episcopalis auctoritatis munimine confirmamus. Sunt autem hæc ipsa: curia in Hersethusen cum omnibus suis appendicijs, curia in Scherve cum Ecclesiâ, prædium in Rimbeke, Rocenhusen, Scievelinhusen, Hadageffen, Sledale. Hæc omnia cum suis appendicijs. Insuper in Saltcoten unam domum ad manendum, tres ad sal coquendum, unam domum in Patherburnen juxta viam, quæ de foro ducit in urbem, partem quoque campi qui dicitur Thruheim, quantum est à via, quæ de Ogenhuson ducit per Colstide, versus Austrum per pascua gregum. Tertiam quoque partem agrestium equorum, quod leges equicium vocant. Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis MCLX. coram testibus subscriptis, quorum nomina sunt hæc, Sifridus Præpositus, Almarus Decanus, Thietmarus, Uffo, Manegoldus, Altmannus, Thietmarus de Buren, Iohan, Herman, Hartman, et alij quamplures.

Hicce tabulis, dum se electum scribit Paderbornensis Ecclesiæ antistitem, satis simul indicat initia Episcopatus ante confirmationem & consecrationem, quæ aut hoc ipso anno, aut proximo consecuta est; tametsi ut multa alia de Evergiso, ita ob negligentiam Scriptorum desideramus, quo tempore & à quibus post consecratus sit Episcopus. Incidit Episcopatus ejus in conturbata schismatis tempora, Imperatore hærente in Lombardia; in qua expugnata excisaq; Cremona posteducta xx millia hominum, urbs Lauda præmunita, ex eoque Mediolanum vario belli eventu obsessum.

Annus Christi 1161.

Alexandri III Pont. 2.

Friderici I Regis 10. Imp. 7.

Evergisi Ep. Pad. 2.

Anno autem proximo, postquam Imperator copijs ex Germania est auctus, vere ineunte, urbem arctius obsidere cœpit; ingens enim armatorum multitudo, à proceribus priori anno remissis, est adducta: præterque Daniele Pragensi Archiepiscopum, Fridericum Sueviæ Ducem, Henricum Ducem Saxonix, Adolphum Comitem

LIII 2

Holfatiæ,

Ursberg.
Otto d. S.
Blasio.

Holfatiae, ceterosque Principes, memorantur in diplomate Caesaris (quod Burchardo Argentinenſi Episcopo Laudæ in comitijs v. Calend. Junij dedit) Reinoldus Colonienſis, Fridericus Monasterienſis, & Wernerus Mindenſis, Episcopi, cum copijs ſuis acceſſiſſe. Mindenſis etiam in eorum factis memoratur conſanguineus Imperatoris; quo ſanguinis nexu Fridericus Monasterienſis Episcopus veriſimiliter Imperatorem ſecutus fuerit; ut hi Episcopi à ſchiſmatis labe immunes non fuerint. Palam Gero Halberſtadienſis Episcopus, qui, ſubmoto Ulrico, xero pioque Episcopo, obtruſus erat, ſchiſmaticum ſe profeſſus, eoque à Victore Pſeudopontifice pallij uſu donatus eſt. Ita contagio ſchiſmatis per Saxoniam ſerpere cœpit. Nihil his commotus Evergiſus Episcopus noſter, in fide Alexandri veri Pontificis ſtetit, Bernardi antecęſſoris veſtigijs inhærendo; quanquam plerique jam per Saxoniam Episcopi, ad gratiam Imperatoris & ſuorum Archiepiſcoporum, Victorem Pſeudopontificem coluerint; inter quos & Hermannus Verdenſis Episcopus Legatus Romam pro Pſeudopontifice ab Imperatore & Archiepiſcopis miſſus.

*Chron.
Mont. Se-
ren.
Albert.
Stad. ad an.
Chriſti
1161.
Chron. Pe-
gav.
Sigon.
Radev. lib.
2. c. 54.*

Annus Chriſti 1162.

Alexandri III Pont. 3.
Friderici I Regis 11. Imperat. 8.
Evergiſi Ep. Pad. 3.

Miserabile urbis Mediolanenſis excidium, Otto à S. Blaſio. Sigonius. Robertus de monte. Orsbergensis. Baronius. Radevici appendix. Tandem conſequenti anno Mediolanenſes extrema fame, quæ ad canes etiam comedendos adegerat, preſſi, impoſitis jugulo gladijs, ſupplices urbem, ſe, ſuaque omnia ad Cæſaris arbitrium quarto Martij dedunt. Tertio poſt die promiſcua civium multitudo, ſtebili agmine, prælata D. Ambroſij effigie, ac ſingulis crucem manu geſtantibus, proſtrati ad pedes Imperatoris non aliud obtinent, quàm ut juſſi ſint obſides dare: portas, mœnia, turres ſuis manibus deſtruere: foſſas æquare ſolo: urbe emigrare. Ac ne ſpes redeundi ſupereſſet, ædificia, præter paucas baſilicas, è fundamentis everſa ſunt. Ita nobilis illa urbs D. Ambroſij, & tot ſanctorum Episcoporum ſedes vaſta jacuit, & per quatuor mundi plagas aratro proſciſſa. Miſerabile hoc excidium, quod hoſtibus lacrymas extorſit, Barbaroſſa, ad omnia inexorabilis, ſpectare potuit, non ſine crudelitatis ad poſteros famâ. Principis quippe eſt ſeveritatem ita temperare, ut pœna perveniat ad paucos, exemplum ad multos. Hoc Cremonæ & Mediolani funeſto ſpectaculo ceteræ urbes, ac tota Lombardia in obſequium & fidem ultro venêre.

Corpora SS. trium Regum Mediolano Coloniam transportantur.

Inter militum ſpolia ceſſêre Episcopis Divorum corpora & reliquiæ, quibus urbs illa plena erat. Ex his corpora trium Regum, magnus ille Germaniæ theſaurus, à Reinoldo Archiepiſcopo Coloniam transportata. Alijs Episcopis alia Divorum pignora in ſacram prædâ venêre, quibus Germania Saxoniaq; exornata eſt.

Ever-

Evergisus Episcopus noster, cui nihil cum bello illo commune, domi permansit apud suam Ecclesiam; cōq; impensius Alexandrum Pontificem coluit, quo certius intellexit Alexandrum sub initium anni in Gallias profectum esse, & in conventu Burgundico, quō ipse Cæsar concesserat, Galliæ, Daniæ, & Angliæ, ceteroq; orthodoxos Reges, Principes, & populos in Alexandri veri justique Pontificis fide decrevisse persistere, frustra licet obnitente Friderico Imperatore cum suis schismaticis Episcopis, à quo Franciæ Rex sollicitatus ad schisma. Et suscepit quidem in illo conventu Waldemar, K. Daniæ Martyris filius, Regnum Daniæ & Norwegiæ à Friderico Imperatore, valida adhuc Imperij maiestate, quæ Reges illos diceret; schisma tamen perosus Apostolicam sedem coluit. Atque ut de Evergisi obsequio in Pontificem, & Pontificis in Evergisum constet, Alexander hoc anno Evergisō, haud secus quàm Bernardo fecerat, novas indulgentias impertitus est; ita enim Gobelinus noster, *Idem Alexander Pontificatus sui anno tertio, V. Calendas Junii, concessit visitantibus eandem Ecclesiam Paderbornensem in eodem festo die Annunciationis, et octo diebus precedentibus, et octo diebus sequentibus ejusdem festi diem pro qualibet die, unum annum, et XL dies indulgentiarum.* In hunc modum dum alij pro Pseudopontifice laborant, armaque versant, Evergisus sacris intentus est cum Alexandro Pontifice, plus confusus literis ejus, ad se aliosque Episcopos datis, quibus suam electionem probarat; quàm ut se Schismaticorum persuasionibus, militiæve permitteret.

Et hoc ipso anno Evergisus, dum multò sapientius domi sacra procurat, offert se illi pius & nobilitate vir cum nobili conjuge ad statum vitæ religiosæ amplectendum; quorum donationem, Cœnobio Abdinghōviano factam, præclaro simul modestiæ suæ ac pietatis documento ratam habet, cōque hic referre intererit,

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Evergisus Dei gratia Paderbornensis Ecclesiæ humilis minister. Si denarium diurni laboris cum laborantibus in vinea Domini percipere volumus, pondus diei et æstus portantibus vigilantia pastoralis sollicitudinis assistere haud segniter debemus. Unde omnium fidelium Christi, tam presentium quàm futurorum, universitati notum esse volumus, qualiter quidam homo nobilis, Erpo nomine, cum uxore sua Gertrude, æque nobili, regularis vitæ propositum et consortium in Ecclesia beatorum Apostolorum Petri et Pauli, quæ in suburbio nostræ Sedis sita est, expetens, contulit usui et honori ejus Ecclesiæ multa hereditaria, quæ in his tabulis recensentur bona. Hanc donationem, Abbati Conrado factam, auctoritate pontificali, & severa comminatione ultionis divinæ firmat. Testes Siffridus Præpositus, Almarus Decanus, Reimbertus Præpositus, Uffo Cellerarius, Heribertus, Bernardus, Meingoldus, Altmannus,

Evergisus
Ep. Pad.
adharet
Alexan-
dro vero
Pontifici,
à quo in-
dulgē-
tias pro
sua Eccle-
sia obti-
net.
*Saxo Gram.
l. 14.
Broverius
hist. Trev.
l. 14.
Idem
Gobel. atat.
6. c. 62.
Abdingh.
factam
confir-
mat.*

Evergisus
Ep. do-
nation-
nem bo-
norum, à
viro no-
bili Mo-
nasterio
Abding-
hov. fa-
ctam
confir-
mat.

mannus, Reinerus Canonici, ceterique Ministeriales. Acta sunt hac Anno ab Incarnatione Domini MCLXII, Indictione X, imperii VIII, Episcopatus nostri tertio.

Annus Christi 1163.

Alexandri III Pont. 4.

Friderici I Reg. 12. Imper. 9.

Evergisi Ep. Pad. 4.

Dadesth. in.

Otto à S.

Blasio.

Chron.

Mont. Se-

ren.

Sigonius.

Serrav. in

Mog. hist.

Impera-

tor Ar-

chiep. &

cives

Mogun-

tinus per-

sequitur.

Imperator postquam in Burgundiæ conventu frustratus est suis conatibus adversus Alexandrum Pontificem, Wormatiam concessit ad Paschatis celebritatem peragendam. Inde Moguntiam acceleravit ad conventum Principum: in quo dira sententia adversus Moguntinos cives pronunciata, ob necem Arnoldi Archiepiscopi ante biennium perpetrata. Quippe jussu Imperatoris urbis mœnia dejecta: cives pauci, qui remanserant, partim ad multam, partim ad capitale supplicium postulati: urbs in solitudinem versa. Cremonæ & Mediolani propè excidium spectabatur in Moguntia, quod ceteri civium cum uxoribus & liberis profugerant; mansitque florentissima urbs per xxvii annos mœnibus & incolis nudata: nec multò post Conradus Moguntinorum Archiepiscopus, ac Metropolitanus noster, præful egregius, quod ad Alexandri veri Pontificis partes transisset, dejectus è sede sua, in ejusque locum repositus est, Cæsaris auctoritate, Christianus ejus Cancellarius, vir quidem magnis naturæ dotibus clarus (quippe qui Latina, Græca, Italica, Gallica, & Belgica lingua, ut materna, loquebatur, manu etiam militari promptus) sed schismatis labe defœdatus. Conradus exinde ad Alexandrum Pontificem se contulit, à quo ob fidei constantiam in Cardinalium numerum est cooptatus, factusque Sabinensis Episcopus; neququam post tributum & jus Moguntinæ Sedis remittere voluit; donec post obitum Christiani in Moguntinam Sedem receptus rediret. Misera interim Moguntina diœcesis, quod in ea Episcopus non esset, qui clericos ordinaret, chrisma consecraret, pœnitentes admitteret, sacras virgines velaret, Ecclesias dedicaret, Christiano Archiepiscopo Imperatorem & aulam sectante. Hujus Metropolitanæ sui exemplo Evergisus quoque Episcopus noster confirmatus, Alexandro Pontifici adhæsit multò constantius.

Imperator post hæc mense Octob. cum conjuge in Italiam proficiscitur, uti Christianus Cancellarius & Moguntinus Archiepiscopus illi cum Reinoldo Coloniensi Archiepiscopo aderat. Omnis horum labor in tuendo Victore Pseudopontifice, qui Laudæ Imperatorem convenit; & Reinoldus Archiepiscopus, dum Lombardiam, Marchiam & Tusciam perlustrat, omnes quotquot reperit Episcopos Victori adversos concitat; ut verè quidam vetus apud Baronium Scriptor Reinoldum omnium schismaticorum antesignanum dixerit. At

At verò qui lupi per hanc varij vagique pastoris absentiam à suis ovibus intrarint ovile Colonienſis Eccleſiæ, tradidère Trithemius & Caſarius. Nam per id tempus ex Belgio & Flandria potiſſimum venère Coloniam hæretici, flagitioſi homines, ex Tanchelini ſectæ nondum extincta, qui ſe Catharos, hoc eſt, mundos, dixère, cùm doctrina & moribus mortalium eſſent fœdiſſimi; præterquam enim quòd mixta vagaque libidine viverent viri ac fœminæ, Anabaptiſtarum primorum inſtar palam docebant, Sacerdotes, Clericos, & Monachos eſſe orbis impoſtores, & diaboli laqueos: Sacramenta Eccleſiæ vana eſſe ludibria: in Euchariftia nec corpus Chriſti nec ſanguinem ulla poteſtate Sacerdotis poſſe dari; & quæ præterea hujus impiæ ſectæ nefanda dogmata erant, jam latius etiam per Bohemiam, Thuringiam & Alſatiam ſparſa. Colonia primùm detecti, cùm in horreo quodam conventicula agerent; horum magiſtri, & capita ſectæ, Arnoldus Maſilius & Theodoricus quidam: hi poſtquam deprehenſi, vocantur ad judicium & certamen, & cùm in congreſſu doctorum virorum, victi rationibus, perſiſterent pertinaces, igni adjudicantur. Duçti igitur Nonis Auguſti octo ex his viri & duæ fœminæ ad rogam, Arnolde etiam ſemiuſtos ad conſtantiam hortante. Dum flammis abſumerentur, aderat inter eos puella quædam elegantis formæ, cui ob ætatem parvum erat, ſi reſpiſceret; at illa ex præſentibus ſciſcitata, ubi eſſet Arnoldi cadaver; quo monſtrato, vultum veſte obtegens, inſilijt in medias flammæ, ultroque orci victima acceſſit. Tanta hæreſis obſtinatio; quæ diaboli fraude ſuos etiam martyres habet; uti & noſtra hæreſis ætate compertum eſt. Non enim ſupplicium facit martyres, ſed cauſa; & martyr eſſe non poteſt, qui in Eccleſia non eſt. Quare ejusmodi mors non eſt corona fidei, ſed poena perfidiæ; quemadmodum id Cyprianus jam dudum docuit.

Hoc præterea anno Henricus Leo, Dux Saxoniz noſtræ, frequentem Episcoporum conventum procerumq; congreſſum Hannoveræ habuit; ſeu id ante expeditionem Sclavicam factum ſit, ſeu poſt eam. Hujus quippe conventus teſtimonia ſunt tabulæ Ducis, quibus Coenobio Flechtorpienſi noſtræ Dioceſis decimas villæ Flechtorpiæ, & privilegia à Bernardo Episcopo noſtro data, ſua auctoritate rata habet. *Hujus rei teſtes ſunt viri, qui curiæ iſtic interfuerunt: Evergiſus Paderbornenſis, et Wernerus Mindenſis, Episcopi. Conradus Abbas Corbeienſis, et Conradus Abbas Paderbornenſis in Abdinghoff. Comes Otto et frater ejus, Henricus de Ravensberg, Comes Henricus et frater ejus, Henricus de Arnesberg, Comes Volcmarus et frater ejus, Widekindus de Sualenberg, Comes Adalbertus de Everſtein.*

Salubri hujus anni conſilio Henricus Leo Dux Saxoniz, con- tracto ex Saxonia exercitu, occidentalem Sclaviam ingreſſus; occi-

Trithem. in
Chron.
Hirſau.
Caſarius l.
5. c. 19.
Godefridus
Panthal.
Broovverus.
Coloniz
plures ex
Tanche-
lini ſectæ
hæretici
combu-
runtur.

lib. de dupl.
martyr.

In utra-
que Scla-
via, ſtudio
ſoque

Henrici Leonis, & Alberti Urſi, religioſa reſtituitur. *Helmoldus lib. 1. Chron. Montii Sereni. Albertus Stadensis. Chron. Sclavorum. Historia Archiep. Brem. Crantz. in Saxonia.* ſoque Nicoloto Sclavorum Principe, caſtra, quæ ille incenderat everteratque, reparare cœpit. Diviſaque inter milites terrâ, caſtris impoſiti ſunt præfecti. Cuſcinenſi Adolphus Brunſwicensis advocatus, Suerinenſi Guncelinus, Meckelenburgenſi Henricus nobilis de Scaten, alijs alijs. Inſtituti ad religionem firmandam tres Episcopatus, Aldenburgenſis, Raceburgenſis, & Meckelenburgenſis, impetrata ad id Imperatoris facultate; quanquam Aldenburgenſis jam ab Otone M. inſtitutus floruerat in Metropoli illa Obotritorum. Hi novis decimis & fundis, ſed levibus admodum, dotati; evocatique ob id ad Leonem Geroldus Aldenburgenſis, Evermodus Raceburgenſis, & Berno Meckelenburgenſis, Episcopos, ad clientelarem fidem dicendam Duci; id licet ob regalia Imperatorij juris eſſet, Dux tamen poſtulare auſus; eoque Episcopos non niſi inviti præſtitere, ne ſurgentem Eccleſiam turbarent in limine religionis. Haud multò poſt Aldenburgenſis Episcopos ſedes, rogatu Geroldi, Lubecam translata, ad florentem civibus urbem, in eaque duodecim Clericorum Collegium à Duce conditum. Acceſſere per id tempus Rugiani populi, & ſe in fidem Ducis dedere, quos Waldemarus Daniæ Rex Chriſti religione imbuendos ſuſcepit; quod ſalutare tamen opus inopia Sacerdotum illi intetmittendum fuit. Pulcherrimum hoc Henrici Leonis opus fuit. Verùm quod inſtitutionem horum Episcopatuum cum introductis Episcopis, eaque, quæ Pontificis Romani ac Metropolitani Hamburgeniſis erant, ſibi ſumpſerit, haud leviter jura ſacra læſit, quæ in hac temporum, & ſchiſmatis perturbatione diſſimulanda fuere.

Pari rerum ſucceſſu Albertus Marchio, cognomento Urſus, Orientalem Sclaviam cum exercitu ingreſſus, omnem illam regionem perdomuit, & ad Chriſti religionem reduxit. Inſtauratus Brandeburgenſis & Havelbergenſis Episcopatus; & quia regio illa incolis propè vacua erat, traduſti Coloni ex Hollandia, Selandia, Flandria, alijsque Chriſtianorum provincijs. Quemadmodum & Henricus de Scaten, quod Helmoldus ſcribit præſens eorum temporum inſpector, ex Flandria adduxit Colonias in Sclaviam Occidentalem, ut mixti inter Chriſtianos barbari Chriſti religionem diſcerent; quo conſilio, ut ſupra relatum eſt, ex Friſia & Weſtſalia magna incolarum multitudo in hæc provincias traduſta. Mirificè poſt hæc utraque Sclavia pace, religionis cultu, hominum multitudine, & omni rerum abundantia florere cœpit; haud ſecus, quàm Waldemarus, Danorum Regum optimus, ex quo poſt Sueonem ſævum & Kanutum martyrem in conventu Burgundico à Friderico Imperatore ſubrogatus erat, latiffimè Chriſti religionem per Daniam, Sueciam & Norwegiam propagavit.

Annus

Annus Christi 1164.

Alexandri III. Pont. 5.
Friderici I. Regis 13. Imper. 10.
Evergisi Ep. Pad. 5.

Quæ dum prospere aguntur in utraque Sclavia, obturbatur Ecclesia novo schismatis incendio. Cum iv Calend. Maji extinctus erat Victor Pseudopontifex, Romana Schismaticorum secta elegit Guidonem Cremonensem, alterum e Cardinalibus Schismaticum, qui Victorem obtruserant, dictusque est ab his Paschalis III. Poterat exitiale schisma consopiri, nisi Fridericus Imperator hujus denuo Pseudopontificis patrocinium, eadem, quæ Victoris, pertinaciâ suscepisset. Hærebathoc anno Imperator in Italia; cumque multæ civitates Lombardiæ præfectorum à Cæsare impositorum injuriis exagitarentur, rebellionemque denuo moliri cœpissent, mense Octobri in Germaniam rediit ad instaurandum exercitum.

Per hanc Cæsaris absentiam Rheni limites infestavit Conradus, Rheni Palatinus, Imperatoris frater, collisus cum Reinoldo Coloniensi Archiepiscopo; seu quod Coloniensis potentiam non ferret, seu quod castrum Rineccium, ut auctor vetus habet, Archiepiscopus scriptis ex Italia literis per D. Philippum Heinsbergium Decanum præmuniri jussisset. Eo objecto munimento, ut Panthaleon refert, ita exacerbatus est Palatinus, ut collecto exercitu prælii locum indixit Andernacensem campum. At quæ industria & gratia erat Coloniensium præsulum & Canonicorum apud vicinos populares ac Westfalos, brevi ingens confluit exercitus, quo non modo campus, sed & Rhenus navibus confertus stetit; censaue feruntur exx millia armatorum. Cum hoc exercitu processum est Andernacum, Duce Philippo Heinsbergio, expectatusque per xii dies Palatini adventus; sed is, qui tantas minas spirarat, ne eminus quidem se ostendere ausus, belli finem ex timore habuit; maluitque ignaviæ notam, quam aleam prælii subire; nec Imperator ex Italia reversus aliud pro fratre ausus, quam ut Reinoldum Archiepiscopum verbis objurgaret.

Sed & aliud absente Imperatore bellum in Westfalia exarserat, Henricus Arensbergius Comes Henricum fratrem, qua ex causa incertum, conjecerat in carcerem, in quo haud multo post extinctus scribitur à Gobelino; idque à reditu Hannoverani conventus recens factum esse constat ex literis supra allatis. Quæ facinoris atrocitas excivit vicinos Principes in arma Reinoldum Coloniensem, Fridericum Monasteriensem, Wernerum Mindensem, Evergisum Paderbornensem, Episcopos: hi junctis copijs suis cum Henrico Leone Westfaliæ & Angariæ Duce, quem Polemarchum habuere, Arensbergam obsidione incingunt, expugnataque munitissima arce, Comitum

Signatus.
Baronius.
Godefr.
Pantaleon.

Conradi
Palatini
adversus
Archiep.
Coloni-
ensem, mo-
tus facilis
repressi.

Bellum
Principum
Westfali-
corum
contra
Comitem
Arensber-
gensium.
Gobel. atat.
6. c. 60.

M m m m m

mitem

Annus

Crantz. in
Metrop.
lib. 6. c. 46.
Cleinorg.

mitem captivum abstrahunt (quem jam antè etiam Imperator proſcri-
pſerat.) At Comes, poſtquam Imperatoris clementiam appellavit, Rei-
noldo Archiepiſcopo omnia ſua in manus obtulit: Reinoldo quoque
apud Imperatorem interveniente, reſtitutus eſt. Neque tum Comita-
tus Arenſbergenſis, neque poſt obitum Comitis Colonienſi Eccleſiæ
ceſſit, quod Crantzius viſus eſt dicere, ſed hæc ad poſteriora tempo-
ra, aliamque conventionem referenda ſunt.

Annus Chriſti 1165.

Alexandri III. Pont. 6.

Friderici I. Reg. 14. Imper. 11.

Evergiſi. Ep. Pad. 6.

Otto à S.

Blafio.

Godefr.

Panib.

Baron. ad

ann. 1166.

Sigonius.

Friderici

Imp. odi-

um &

acta con-

tra Alex-

andrum

verumque

Pontifi-

cem.

Turbidus nunc ſequitur annus ex pertinaci atrocique Friderici
Imperatoris odio in Romanum verumque Pontificem. Nam poſt-
quam didicit Alexandrum Pontificem repetitum à Romanis, & fla-
grantiſſimis omnium animis, magnaſque populi gratulatione repoſi-
tum eſſe in ſedem S. Petri, abjurato Paſchali Pſeudopontifice; Impe-
rator peracta apud Saxones Quadrageſimâ, ac ſacra Palmatum
die, Herbipolim maturavit ad conventum Epiſcoporum ac Princi-
pum, per feſta Pentecoſtes indicatum; in quo tanquam furis agita-
tus Imperator cauſam Pſeudopontificis egit. Actum igitur in Con-
ciliabulo illo, quod Imperator xl. Epiſcoporum gloriatur, primum
de pace inter Imperatorem & Pontificem; idque conſilio Reinoldi
etiam Colonienſis Archiepiſcopi tentatum, quod diceret Salisbur-
genſem & Moguntinum Archiepiſcopos totamque Alemanniam
Alexandro Pontifici herere. Sed his ſpreſis Imperator voluit, ut om-
nes, qui aderant Epiſcopi, Paſchali Pſeudopontifici jurarent fidem.
Quam in rem poſtulat ſuum Wicmannus Magdeburgenſis Ar-
chiepiſcopus, qui recens ex Paleſtinæ peregrinatione redierat, totus
à Pſeudopontifice averſus. At cum ille detrectaret juramentum, niſi
prius Reinoldus Colonienſis Archiepiſcopus ſe conſecratum Epi-
ſcopum ſiſteret, ac jurejurando præiret; tum verò Imperator ſtoma-
chari adverſus Colonienſem, prodicionis eum ac perfidiæ inſimulare
palam; quod qui ſibi primum ſchiſmatis auctor fuiſſet, modò reſi-
liret, pronus in Alexandrum. Ac Colonienſis non prius jurare vo-
luit, quam ipſe Imperator juramentum diceret. Ad quæ Imperator,
omnibus, inquit, Epiſcopis juranda eſt Paſchali Pontificiſides. Ita
Colonienſis, irâ & minis Imperatoris victus, Pſeudopontifici jura-
vit. Poſtquam ventum ad ceteros Epiſcopos, reclamant omnes, ex-
cepto Verdenſi, palam, malle ſe omnibus regalibus ſpoliari, quam
juramentum dicere. Sed tanto minaciſ ſurget Imperator. Multum-
que reſtitit Magdenburgenſis, in omnem partem ſe vertendo; at tan-
dem certis quibuſdam legibus cum Bambergenti inter obortas la-

crymas

crymas fidem Paschali addicit. Post illos Verdenfis, & Gero Halber-
stadiensis, quorum uterque obtrusus erat Episcopus, libere jurant.
At Virdunensis & Frisingensis Episcopi palam detrectando jura-
mentum recessere. Ad hunc modum alij vel subduxere sese, vel in-
viti, diversaque mente sponsonem fecere. Hillinus Trevirensis Ar-
chiepiscopus, ne in hunc scopulum incurreret, non accessit. Ast ne-
mo constantior Conrado Salisburgensi Archiepiscopo; is licet Cæ-
saris esset consanguineus, palam detestans schisma, Alexandrum Pon-
tificem veneratus est. Quemadmodum & Conradus Moguntinus
Archiepiscopus ultro, ut diximus, in exilium ire maluit, deserto Ar-
chiepiscopatu, quàm Pseudopontifici se jungere; & qui Christianus
Archiepiscopus in ejus locum obtrusus, is Schismaticus erat, anti-
christi potius, quàm Christiani nomine dignus, uti Sarisberiensis
scribit. Nec Colonienfis Archiepiscopus ultra duos provincia-
les Episcopos suos habuit, qui jurarint; ut agere reperiatur, quinam
illi xl Episcopi fuerint, quos epistola Imperatoris jactat juratè recepisse
Pseudopontificem, vana potius quàm vera voce scribentis hanc
epistolam. Interim Imperator publico edicto jubet omnes Præsu-
les, Abbates, Clericos, Monachos, milites, abjurato Alexandro, Pa-
schalem recipere; id si detrectent, omni honore, beneficio, & privi-
legijs excidant. Hac pertinacia mentis & insania totam Germaniam
conturbavit Imperator, schismate in Principes & proceres diffuso,
quorum alij Alexandrum, alij Paschalem Pseudopontificem coluere.

Utrumne Evergissus Episcopus noster Conciliabulo huic inter-
fuerit, non reperio in annalium nostrorum memoria. Haud aliud mi-
hi de illo statuere fas est, quàm quòd Alexandro vero justoque Ponti-
fici, ut cepisse diximus, constanter cum suo Metropolitano inhæse-
rit. Vir publicis sese non multum miscens, nec aulam sectatus; sed
intra dioccesin suam se continens, sacris operam dando. Adhæc do-
mestico malo afflictus, retentusque; nam hoc anno, quod Gobeli-
nus noster scribit: *Civitas Paderbornensis à parte occidentali ultra forum
cum Ecclesia forensi, et Ecclesia S. Petri et Pauli miserabiliter igne consum-
pta est.* Quartum hoc incendium est urbis, quod cum civibus, tum
Cœnobio Abdinghoviano funestum fuit; quando, ut alij perhibent,
etiam Cœnobium cum Ecclesia SS. Petri & Pauli in cineres confedit.
Quare Evergissus, pro insigni ceterorum Episcoporum caritate, Ec-
clesiam & Cœnobium sibi instaurandum sumplit. Subinde ad fines
diocesis profectus Evergissus opus Cœnobij Hardehusani, quod ab
antecessore suo prope perfectum erat, ipse omni, qua hactenus cœ-
perat, diligentia & liberalitate absolvit; ac latus eo omnem fabri-
cam deductam esse, 18. Calend. Decembris Basilicam ac Cœnobium
solemni ritu dedicavit; quibus sacris cætemonijs simul princeps
ara B. Virginis, & duo, quæ ad latera erecta erant, altaria, alterum ho-
nori

husanum
consec-
crat.

Heida in
Godefr.
Godefr.
Pantb.

nori Apostolorum, alterum S. Martino, inclusis Sanctorum Ipfanis, consecrata; sicuti hæc ab auctore vitæ prioris Episcopi inter monumenta ejus Cœnobij annotata accepimus.

Imperator verò soluto Herbipolensi conventu, cum suo Pseudopontifice Paschali ad inferiores Rheni partes profectus, Coloniam pervenit. Qua in urbe Reinoldus Colonienfis Metropolitanus, postquam in Quadragesima Sacerdos erat inunctus à Philippo Osnabrugensi Episcopo, præfente Imperatore & Imperatrice, tandem Episcopus consecratur. His peractis Neomagum descendit ad Frisiæ regiones; ubi dum Imperator dissidentes inter se Godefridum Ultrajectensem Episcopum & Florentium Hollandiæ Comitem pace devinxit, Imperatrix in veteri Regum Francorum ac Cæsarum palatio Henricum filium parit.

Annus Christi 1166.

Alexandri III. Pont. 7.

Friderici I. Reg. 15. Imper. 12.

Evergisi Ep. Pad. 7.

Gobelinus,
Henr. de
Hervord,
Albert.
Stadens.
Mersaus,
Cleinfor.
Agente
Friderico
Imp. Ca-
rolus M.
Divorum
honori-
bus affi-
citur,

Fine præcedentis anni Fridericus Imperator Aquisgranum ad comitia Principum digressus. Magna in his celebritate Caroli M. ossa iv. Calend. Januarij è mausolæo, quod in medio Basilicæ erectum conspicitur, educta, & in argenteo feretro per Reinoldum Coloniensem, & Alexandrum Leodiensem Episcopum solemnî ritu ad venerationem repozita sunt, sollicitante id cum primis Friderico Imperatore; seu curiositate ductus id fecerit, seu ut ad publicum cultum extolleret Carolum. Nam ab hoc elevatorum ossium honore, quam translationem etiam vocant, in multis Belgij & Germaniæ & Franciæ Ecclesijs publicè Carolus Divum honoribus coli cœpit; cui multum derogatur, quod id auctoritate Paschalis Pseudopontificis, & duorum schismaticorum Episcoporum opera factum sit, falliturque auctor Chronici Belgij, qui id Alexandro tum vero Pontifici adscribit. Verum cum ceteri exinde Pontifices & Episcopi non improba- rent, ut in alijs, cultus invaluit. Omnia hæc Imperator magnifico diplomate, quod passim extat apud Scriptores, exposuit, sanxitque. Multis in hoc diplomate recenset Fridericus gloriosa Caroli M. bella & res mirifice gestas pro religione christiana inter barbaras Westfalix gentes proferenda & firmanda, quibus verus etiam Apostolus Saxonix, Frisiæ & Westfalix appellatus sit; eò sibi hunc Imperatorem unice imitandum proposuisse: adductumque, ut auctoritate Paschalis Pontificis, & consilio Principum tam Ecclesiasticorum quam politicorum in Divorum numerum referri procuraret. Tabulæ hæc Aquisgranî Anno Dominicæ Incarnationis Mclxvi, Indictione xiv, regni ejus xiv, imperij verò xi, vi Idus Januarij consignatae sunt.

sunt. Hinc alij cum Bucherio & Molano apothecofin hanc ad annum MCLVI, alij ad exitum superioris anni referunt. A Molano etiam ad 27 Julij prorogatur; quæ alia erit, cum Imperator per festa natalitia Christi se hæc egisse fateatur in diplomate. Multa tum Imperator & Augusta Beatrix munera obtulit: Ollaque Caroli argentea exindetumba inclusa, publicoque honori proposita sunt. Jam verò, quod Fridericus Imperator profiteatur se Carolum M. sibi proposuisse, inter omnes maximè religiosissimos Cæsares ad imitationem, multum sefellit speciosa promissa; quando immortalis Carolo M. apud posteros gloria fuit Apostolicam Sedem defendisse, quam nullus Christianorum Regum ac Cæsarum acerbius divexavit, quam ipse Ahnobarbus, tribus Pseudopontificibus contra verum Pontificem introductis propugnatisque.

Quam in rem hoc anno, peracta celebritate, Aquisgrano Ulmam discessit; compositisque inter se Hugone ac Welfone Duce, reliquum anni tempus in apparatu belli posuit, ad quartam in Italiam expeditionem faciendam. Cujus haud alia causa fuit, quam ut, dejecto Alexandro, Paschalem Pseudopontificem Sedi Petri imponeret, exurgentesque Græcorum & rebellium in Italia motus comprimere. Quare cum ingentibus copiis præmissis in Italiam Reinoldus Colonienfis, & Christianus Moguntinus, Archiepiscopi, belli adversum Pontificem tubæ. Ipse Mense Novembri cum exercitu consecutus est, & per sacros Adventus dies Papiæ consedit, in veteri Longobardorum Regum palatio; tanquam ex eo Caroli M. bella auspicator, quæ longè diversis in sedem Apostolicam studiis sumebantur.

Inter hæc Saxonia intestinis bellis concussa, erupitque gravis Saxonum in Henricum Leonem conspiratio; is enim, quod immensis divitijs locuples, victorijs clarus, geminoque Ducatu Bavarie & Saxonie potens, regio se dominatu ferebat, inter populares invidiam, quam fortuna pepererat, accendit fastus. Nam præter Hermannii Winceburgici, Sigeberti Hammaburgensis, Ottonis Aslensis, aliorumque amplas possessiones aditas; præterque Lubecam & Stadam in comitatu Bremenfi Archiepiscopo præreptam, inhiabat bonis Ecclesiasticis, perosus Episcoporum opes; nullique erat gravior, quam Bremenfi Archiepiscopo, cui & bona & jura Ecclesie præripuerat, liberè, ut diximus, de Episcopatibus disponendo. Quare tam Principum, quam Episcoporum odia in se traxit: convenereque in hanc conspirationem Wicmannus Magdenburgensis, Hermannus Hildesimensis, Episcopi: Ludovicus Comes principalis Thuringie, Albertus Marchio Brandenburgensis ac filij ejus, Otto Marchio Camburgensis ac fratres ejus, Albertus Palatinus, Comes Someresburgensis, Otto Comes de Asle, Christianus Comes Aldeburgensis, Wickedindus

Otto à S.
Blasio.
Ursberg.
Godefrid.
Sigonius.

Helmold.
lib. 2. c. 6.
Albertus
Stadens.
Crantz. lib.
6. Saxon.
c. 20. & 21.
Chron.
Mont. Se-
ren.
Henricus
Leo fastu
suo reli-
quos ad-
versum se
Principes
concitat.

dekindus de Dasenberg, multi que præterea procures cum magno nobilitatis numero. Inflammabat conjuratorum animos & consilia Reinoldus Colonienſis Archiepiſcopus, ſcriptis clam ad fœderatos literis, veritus ne potentiam ſuam aut Leo in ſe verteret, aut gratiæ ſuæ apud Cæſarem obſtrueret. Igitur poſtquam Cæſar jam in Italiam conceſſerat, prorumpunt conjurati Principes Orientalis Saxonix, Duce Ludovico Thuringorum Lantgravio: Adeslebiæ Leonis munimentum aggreſſi, machinis admotis oppugnant. At dum pro Leone caſtrum acerrimè propugnat Bernardus de Lippia, Bernardi primi filius, fatigati in adventu Leonis obſidentes. Chriſtianus verò Oldenburgenſis Comes, adjutus Friſonum auxilijs, Bremam occupat: ſubactaque ſimul omnia in occidentali regione. Leo his utrimque hoſtibus circumventus, ſumma celeritate exercitum contrahit, ac Magdeburgum progreſſus, omnia circum ferro flammaque devaſtat. Nec Thuringiam ullibi tutam conſiſtere paſſus, mox reflexo in Occidentem exercitu, Bremam invadit, civibus cum Chriſtiano Oldenburgico Comite ad Friſiæ paludes refugientibus. Urbs militum direptioni permiſſa. Hartwicus Brementis Archiepiſcopus, quod Leoni non fideret, ad Magdenburgenſem Archiepiſcopum ſe contulit. Cæſar ne bellum ſerperet, juſſit Saxones ab armis diſcedere. Fervebat interim conſpiratio, ut Helmoldus eſt auctor, per omnem Saxoniam adverſus Leonem; quanquam quinam ſeſe ex Weſtſalia miſcuerint, non reperiam. Certe Epicoſopus noſter indole ſua ab omni bello & conſpiratione alienus, non niſi ſacrorum procuracionem ſibi ſumpſit; omneque ſtudium convertit in Cœnobium Abdinghovia-num, & urbem ex incendijs ruinis inſtaurandam. Conſultius etiam per has turbas Saxonix Otto apud nos Comes de Ravensberg, ejusque conjux Ida, prædium ſuum Flersheim commutavere in Cœnobium Sanctimonialium Virginum, quod Vlarisheimenſe poſtea appellatum. Probavitque ſalutare conſilium Evergiſus Epicoſopus noſter, quod & publicis tabulis ratum habuit Reinoldus Colonienſis Archiepiſcopus.

Cœnobium Flarisheimenſe ab Ottone Comite Ravensberg. conſtruitur.

Annus Chriſti 1167.

Alexandri III. Pont. 8.

Friderici I. Reg. 16. Imperat. 13.

Evergiſi Ep. Pad. 8.

Godefr. Panth. Urisberg. Append. Radev. Helmold. Alta Alex. andri. Sigomus.

Cæſar, qui in Lombardiam cum florentiſſimo exercitu venerat, Alexandrum e ſede ejeſturus, abruptis hibernis, recta in urbem movit; ſed obſtitit Anconæ obſidio. Quare præmiſſo Reinoldo Colonienſi Archiepiſcopo, Tuſculum Romæ vicinum Germano milite implet, præmunitque. Quo comperto Romani, qui pro Alexandro Pontifice quadraginta millia in armis habebant, Tuſculum obſident, Reinoldus

Reinoldus & Raimo Tusculi Domini impares, auxilia petunt ab Imperatore. Missi igitur cum auxiliaribus copijs Christianus Moguntinus Archiepiscopus, & Philippus Reinsbergius Decanus Colonien-
 sis, is qui mox Reinoldo subrogatus. His confirmati Germani, Du-
 ce Reinoldo Archiepiscopo, crumpunt, & fœda clade, quam Can-
 nensi similem Romanos profligant. Hanc ita exaggerat Godefridus,
 ut 4000 Romanorum caesa, 5000 capta velit, augente etiam Hel-
 moldo cœsorum numerum ad 12 millia; cum tamen Sigonius non
 nisi duo millia occubuisse, & trecentos captos scribat. Hac victoria
 laetus Cæsar, deserta Anconæ obsidione, Romam advolat, urbem
 que consternatam strage suorum intrat. Profugo dein Alexandro
 Pontifice, quod omnibus in urbe patratis sceleribus funestius erat,
 Paschalem Pseudopontificem tertia abhinc die, Calend. Augusti, in
 Sede Petri collocat, à quo Beatricem Augustam coronari voluit. At
 mox, iustâ numinis vindictâ, ea immedicabilis lues consecuta, qua
 & maxima pars militum & procerum depasta est. Nam præter Fri-
 dericum Ducem Sueviæ, Conradum Regis filium, Welfonem junio-
 rem, Fridericum Rotenburgicum, Henricum Tubingensem, cete-
 rosque, peste abrupti sunt Episcopi Spirensis, Ratiponensis, Pra-
 gensis, Leodicensis, & ex Saxoniciis Verdenensis, & Citizensis. Jam antè
 inter hos schismaticos præfules festo Virginis in cœlum assumptæ ex-
 tinctus erat Reinoldus Colonienfis Archiepiscopus, vir quidem ma-
 gnis naturæ dotibus excellens, multisque comparatis bonis de Eccle-
 sia sua bene meritus; quæ tamen schismatis hujus incentor, & Schis-
 maticorum antesignanus uno hoc crimine fœdè maculavit. Horum
 omnium malorum ipse sibi aliquando vates extitit, ut auctor chro-
 nici Montis Sereni scribit. Quippe dum Hildesij puer literis operam
 daret, cubaretque post meridiem inter condiscipulos, dormiens re-
 pente emisit vocem, *Ego sum*. Idcùm sæpius repeteret, magister, qui
 aderat, percontatus: *Quis ergo tu es?* Tum ille: *Ego sum ruina mundi*.
 Hæsit exinde nomen illi, ut per jocum à condiscipulis, *ruina mundi*
 diceretur. Quanquam non desint Scriptores cum Godefrido, qui
 eum schisma ante obitum abjurasse, & bono per accepta sacramenta
 exitu vitam clausisse velint; quod patrocinio B. Virginis tribuunt,
 quam per omnem vitam studiosè coluerit.

Haud minus adhuc in Saxonia, quàm in Italia, fervebat seditio-
 nis tempestas, ut Helmoldus ait, adversus Henricum Leonem. Nec
 Principes modò, sed & urbes in conspirationem fœderatorum venè-
 re, cum primisque Goslaria, quam urbem idcirco Dux arctè incluserat,
 ne quid frumenti importaretur; & cum armis subigere non posset,
 fame pressit. Ita annus hic mutuis Saxonum incursionibus, agro-
 rum spolijs, domorum incendijs & oppidorum everfionibus trans-
 actus. Dux interim Brunswigum, in quo principatus sedem habebat,
 æmulam

Baron
Gobelinus
anat. 6. c. 60.

Ingens
Romano-
rum
clades, à
Germani-
is illata.

Multi
Ducum
& mili-
tum Ger-
manici
inter-
eunt,

quos in-
ter Rei-
noldus

Archiep.
Colon.

Seditio
contra
Henri-
cum Leo-
nem ex-
orta ad-
huc fer-
vet.

Albert.
Stad.
Cranz. lib.
6. Saxon.
c. 23.
Lerbeck in
Chron.
Schavvenb.
Meibomius
in notis.

Helmoldus
lib. 2. c. 12.
13. 14.
Saxo
Gram. 1. 14.
Pontanus
lib. 6.
Felices
Christia-
nae reli-
gionis in
Rugia
progres-
sus Hen-
ricus
Leo tur-
bare ni-
tur.

æmulam Goslaræ urbem, fossis, muris, portisque præmunivit, in eamque, qua nunc aspicitur, amplitudinem, extendit; præterque sacras ædes constructas crexit columnam, posita super ejus Leonis effigie; tanquam ex ea hereditaria urbe dominatum, & sedem regni ceteris intenderet. Mansit inde Leo Ducum Brunswicensium insigne, avitumque nomen Principatus. Tanto adhuc Westfalia securior, quod flammæ dominatus primum vicina comprehendant.

Per hæc intestina Saxonæ bella Waldemarum religiosissimum Danorum Rex (cui filiam suam, ex Clementia susceptam, Henricus Leo dedit) uti cum Henrico convenerat, tandem Insulam Rugiam, à Corbeiensibus olim nostris exultam, invasit, subactosque fecilibus armis Rugianos (qui & Rani passim vocantur) superstitem, infestamque Sclavorum gentem, Christianæ religioni adjunxit, operâ Absalonis Roschildensis, & Bernonis Megapolitani Episcopi, quos cum alijs Sacerdotibus in Insulam secum introduxerat. Tum fana barbaræ gentis eversa, proscripti sacrificuli, comminutum simulacrum Idolumque Suanvite, quod tota gens Sclavorum, præ ceteris Dijs, annuo tributo multisque donis venerabatur: ex quo S. Vitus genti illi olim à Corbeiensibus nostris patronus datus, cœca post superstitione pro Deo coli cœperat. In locum delubrorum duodecim Christianorum Ecclesiæ erectæ; impositisque Sacerdotibus, barbarus ille populus ad Christi sacra perductus est. Magno ad id adjumento fuit Jaremarus gentis Princeps; is postquam Catholicam religionem edoctus ab Episcopis, & fonte baptismatis ablutus est, suo exemplo ceteros traxit: tantoque fervore rem christianam promovit, ut doctor magis, quam Princeps gentis aspiceretur. Omnibus ritè constitutis, Waldemarum Rex acceptis obsidibus, impositoque tributo cum classe in Daniam est reiectus. Quæ ubi Henricus Leo didicit, rem saluberrimam, quam juvare debebat, turbare cœpit; ira que & avaritia stimulatus, misit Legatos ad Regem, poscendo partem obsidum & tributorum. Quæ cum Rex dissimulanter haberet, incitavit Dux ad rebellionem Rugianos, à quibus magna clades illata est Danis. Verus & scœdum inter Christianos Principes malum, quibus cupiditas pecuniæ est ante salutem animarum, & dominandi libido ante religionem. At Rex, ne res tam prosperè pro religione cœptæ turbarentur, Ducem ad colloquium invitavit, dataque parte petitorum obsidum & tributorum, Insulam deinde populis & agro feracem Christo asseruit. Cessit exinde Insula Rugia, quam à Lothario Imperatore Corbeiensibus nostris datam diximus, in potestatem Regis ac Ducis; eoque fortè Corbeiensis nostri in partem laboris evocati non fuerint, ne antiqua Cæsaris jura repeterent.

Apnus

Annus Christi 1168.

Alexandri III Pont. 9.

Friderici I. Reg. 17. Imper. 14.

Evergisi Epi. Pad. 9.

Tandem anno subeunte Fridericus Imperator, & strage exercitus peste absumptus, & totius Lombardiae rebellionem exterritus, rebus tumultuante in urbe compositis, iter in Germaniam repetit; mortalitate ubique comitante exercitum, e quo jam supra viginti millia diversis cladibus amiserat. Ipse cum paucis mense Martio per Burgundiam rediit ad Rhenum. Pridie deinde Calend. Junij Francofurti conventus Principum indictus, ad Saxonum motus comprimentos; objurgatique Saxoniae Principes a Caesare, tanquam tumultuantibus armis suis dedissent opportunitatem rebellandi; eo promior in Henricum Leonem, omnia ad ejus voluntatem composuit; Episcopis tamen cleroque, quam Principibus benignior. Quare revocatus Bremam Hartvicus Archiepiscopus; tametsi Comitatus Stadenensis a Caesare attributus Duci; & Conradus Lubecensis Episcopus reconciliatus Duci, diocesi suae, a qua profugerat, restitutus est.

Francofurto Imperator discessit Herbipolim, ubi in conventu Principum Conrado Herbipolensium Episcopo Ducatum Franciae Orientalis novis tabulis instaurat; quanquam id Bruschi ad annum 1166 revocare velit. Invaluerat per haec bella pravus mos inter Episcopos differendi consecrationem suam, quod bellis magis, quam factis vacarent; Imperator, quod Caroli M. imitatione religionem Christianam se complecti ferret, iussit omnes ex Italia regressos maturare consecrationem. Quapropter Philippus Coloniensis Archiepiscopus, ut Godefridus perhibet, festo die Michaeli Archangelo sacro, Coloniae a Godefrido Traiectensi Episcopo in corona octo praesentium Episcoporum solemniter inunctus. Is vero auctor cum non prodiderit, quinam hi octo Episcopi fuerint, producendae a nobis literae donationum, Elektorpiensi Ccenobio a Philippo Archiepiscopo factae, ac Calend. Octobris consignatae; ex quibus praesentia horum Episcoporum cognita est. Testes enim subscribere Christianus Moguntinus Archiepiscopus, Philippus Osnaburgensis Episcopus, Fridericus Monasteriensis, Evergisi Paderbornensis, Wernerus Mindensis, Gortefridus Traiectensis, Nicolaus Siburgenensis Abbas, Sifridus Grasschapensis Abbas, Arnoldus Praepositus S. Andreae, Sifridus Praepositus Sanctensis, Bruno Praepositus S. Georgij, Comes Everhardus de Alten, Comes Hermannus de Saphinberg, Henricus de Wolmenstein. Datae consignantur Anno 1168, Friderici Imperatoris 16, Imperij 14, Indict. 1. Calend. Octobris. Celebris proinde hic praesulum conventus fuit, ex quo & Evergisum Episcopum nostrum praesentem sistimus.

Fridericus Imp. maturare Episcopos jubet consecrationem, quam hi diutius a quo differebant.

Littera Elektorpi. nostrae tabularii Clemfurg.

Annus

Nnnnn

Ex

Moritur
Frideri-
cus Ep.
Monast.
sub quo
anno 1152
ab Hu-
gone no-
bili de
Bueren
condi-
tum Mo-
nasteri-
um Wid-
merche:

Exhorum Episcoporum numero haud multò post, ut à Clein-
forgio refertur, excessit è vita Fridericus Monasteriensis Episcopus,
vir cetera egregius, & præclare de Ecclesia sua meritis; nisi quòd ægre
à schismatis labe excusari possit, si quæ cum Friderico Imperatore ab
eo acta diximus, reputentur. Ejus Episcopi anno 1152 surrexit Cœno-
bium Widmershe conditum ab Hugone, nobili de Bueren ac Mo-
nacho familiæ D. Benedicti, qui incultum hunc locum in Comita-
tu Bentheimensi à Vidua Comitis impetratum excoluit. Cœnobi-
um publicis deinde tabulis Fridericus Episcopus probavit; testesque
fuere Otto Cappenbergenensis Præpositus, Bernardus de Horstmaria &
Wigboldus filius. Successorem nactus est Fridericus Ludovicum,
quem alij Ludolphum appellant, Comite Teelenburgico natum;
atque is cum triennio tantum præfuisse tradatur, & in Chronico Pe-
gaviensi anno 1172, in Chronico verò Montis Sereni anno 1173 ob-
isse scribatur, mors Friderici ad hunc vel proximum annum referen-
da erit. Quo simul anno Hartwicus Bremensis Archiepiscopus hu-
manis excessit, vir, qui per omnem industriam Schismaticorum fa-
ctioni se subduxerat cum Conrado Lubecensi Episcopo. Eo mor-
tuo, cum per dissidium eligeretur Sifridus & Olbertus, obtrusus est
Balduinus, vir senex, & in schismate consecratus; is, ut Leonem sibi
devinciret, omnia Ecclesiæ bona illi permisit.

Annus Christi 1169.

Alexandri III Pont. 10.

Friderici I. Reg. 19. Imper. 15.

Evergisi Ep. Pad. 10.

Dodechi-
nus.
Sigonius.
Baronius.
Spondanus.

Moritur per hæc Paschalis Pseudopontifex, & Imperialis, ut
inquit Sigonius. In ejus locum, hominem Ungarum, Joannem Ab-
batem Strumiensem, quem Paschalis Episcopum Tusculanum ef-
fecerat, suffecere, eique Calixto tertio nomen imposuere, quem
factio illa adversus Alexandrum tueri & colere institit; probavitque
hujus subrogationem Fridericus Imperator. Ac tertius ille fuit Pseu-
dopontifex, quem adversus Alexandrum obtrusit; post tamen, ubi
vidit totam Italiam Alexandro constantius hære, armarique adver-
sum se, conditâ etiam nova urbe, quam Alexandriam ab Alexandro
Pontifice dixere, cœpit tædio schismatis, & metu majorum malorum
de concordia Ecclesiæ consilia agere. Quare ex comitijs Bambergensibus, quæ 8. Idus Aprilis celeberrima habuit, mittit in Italiam Lega-
tos Episcopum Bambergensem, & quos in hanc rem ex Gallia evoca-
rat, Cisterciensem & Clarevallensem, Abbates. Quamquam Principum
ad hæc comitia convocatorum & prima Imperatoris cura, ut filium
Henricum, puerum licet quinquennem, regni Successorem dice-
rent; quod cum proloquente Christiano Moguntino Archiepiscopo
impe-

In comi-
tijs Bam-
bergen-
sibus
Henricus
Friderici
filius Rex
eligitur,
& deinde
Aquis-
grani in-
ungitur.

impetravit; Aquisgranum eum misit: ubi & 15 Augusti à Philippo Colonienſi Archiepiſcopo per ſolennes caeremonias inunctus & Rex appellatus eſt. Quod reliquum anni tempus fuit Imperator in ordinanda Rep. & pace inter Saxones firmanda poſuit. Quippe inter Saxones; quos Henrico Leoni reconciliatos diximus; unus reſtabat Widekindus Daſenburgicus. Is ab adoleſcentia rapinis inſuetus, eoque à Leone aliquando conjeſtus in vincula; at libertati redditus, redierat ad ingenium, conſiſuſque caſtri Daſenburgici munitioni, quod in prærupta montis petra præmunitum erat, ſe obſicere auſus fuit. Neque Leoni ad motus machinis quicquam perfringere licuit, donec metallorum ſoſſores evocarentur, qui viſcera montis perſcrutantes, reperire poſſent, unde obſeſſis aqua ſupperebat. Qua ſubducta, editionem fecerunt. Præſidarijs facta abeundi libertas: Widekindus ad Ducis arbitrium reſentus. Summa exinde per utramque Saxoniam quies, opportuna Evergiſo Epifcopo noſtro ad res ſacras per Epifcopatum procurandas, & Cœnobîa, quæ à Bernardo Epifcopo noſtro inſtituta erant exornanda; hujus enim inclytæ memoriæ viri opera ſibi cumprimis perficienda ſumpſit; nihilque impenſius habuit, quàm ut clerum & religioſorum hominum cœtus, uui à majoribus acceperat, florentiſſimos conſervaret.

Widekindus Daſenburgicus ad obſequium reduci-
tur.

Annus Chriſti 1170.

Alexandri III. Pont. 11.

Friderici I. Reg. 19. Imper. 16.

Evergiſi Ep. Pad. 11.

Cæſar licet pacatiſſimam haberet Germaniam, non tamen quietus erat in Romano Pontifice exagitando, tam flagrans odium inſederat pertinacem Cæſaris animum. Nam poſtquam Oratores ejus ex urbe cum obſcuro reſponſo redirent, ira percitus, Calliſtum tertium Pſeudopontificem proſiteri & tueri cœpit, hominem obſcurum, vagum, voracem. Nec puduit tale monſtrum obtrudere contra Alexandrum verum Pontificem, qui toto orbe Chriſtiano contra Pſeudopontifices celebrabatur. Fœda hæc gentis Germaniæ macula, ſed Suevicæ; nam qua veneratione ac patrociniſ Saxones noſtri Cæſares ac Reges, Otto M. D. Henricus, & Lotharius Apoſtolicam Sedem coluerint, ſatis ex ſuperiorum annalium memoria conſtat. Igitur ut hunc Pſeudopontificem Germanis obtruderet, minacibus ad ordines literis recipi jubet: & quia Ciſtertienses præ ceteris conſtantius ſtabant pro Alexandro Pontifice, juſſi ſunt è tota Germania exulare; quorum alij per vim exacti, alij ſponte in Gallias & alia regna conceſſere. Imperator ſubinde Saxoniam ingreſſus, Goſlariæ Principum conventum habuit, ad fumantes adhuc Saxonum motus comprimendos, qui ab Henrico Leone ſe laſos querebantur. Ipſe

Godfrid.
Robertus
de Monte.
Arnoldus
Lube.
Albert.
Stad.
Frideri-
cus ter-
ti-
um, con-
tra Alex-
andrum,
Pſeudo-
pontifi-
cem Cal-
liſtum
obtrudit
& fovet.

Nnnnn 2

Leo

Leo interim post repudiatam Clementiam celebres nuptias habuit Brunswici, ducta in uxorem Mathilde Regis Anglorum filia; quam mirificè commendat Arnoldus Lubecensis à pietate & liberalitate in pauperes: ex qua Dux post suscepit filiam Richesam, filiosque Henricum, Luderum, Ottonem & Wilhelmum. Nec tum erat inter Germaniæ Principes Leone quisquam opibus & potentia & splendore nominis fortunatior ac formidabilior; quippe qui præter Ducatum Bavariae & utriusque Saxoniae, Orientalis & Occidentalis, Sclaviam quoque à se domitam conjunxerat; eoque jam magnis se Regibus æquatum ferebat, ducta regia in matrimonium filia; e quo felicitatis fastigio uti fortunacum excusserit, tempori memorandum.

*Cleinorg. in
Chron.
Gelen. in
antiquar. S.
Engelb. p.
308.
Initia
Cænobij
Bredela-
tensis.*

Ceterum hoc anno conditum est à Philippo Colonienſi Archiepiscopo in Ducatu Westſaliæ Cænobium Bredelariense Præmonſtratenſium Virginum, haud procul Patberga & Monte Martis, intra veteres diœceſis Paderbornenſis terminos, eoque Evergiſus Episcopus noſter poſtulatſus à Philippo. Tabulæ vero foundationis conſignatæ extant, quibus Evergiſus Episcopus Paderbornenſis, Henricus Comes Arnsbergenſis, Otto Comes Ravensbergenſis, & Herman-nus filius ejus, Everhardus Comes de Altena, & Arnoldus filius ejus, Comes Henricus de Frotzberg, Bernardus de Lippia, multiſque præterea Præpoſiti & Canonici Colonienſes, Proceres ac nobiles Westſaliæ, quos Archiepiſcopus convocavit, teſtes ſubſcripſerunt. Verùm quòd hæc tabulæ Calliſto Pontifice ſcribantur conſecratæ, dandum id fuit Friderici Imperatoris literis, ne quis alius, quàm Calliſtus illere-ciperetur Pontifex; ut hic labes quædam ſchiſmatis notetur, qua Archiepiſcopus ac ceteri aſperſi videri poſſunt.

Annus Christi 1171.

Alexandri III Pont. 12.
Friderici I Reg. 20. Imper. 17.
Evergiſi Ep. Pad. 12.

*Godefr.
Gobelin.*

Imperator dehinc anno conſequenti in ordinanda Rep. occupatus, Coloniam acceſſit; acceptaque à Colonienſibus non modica argenti ſumma, cives in gratiam recepit. Ita quidem Godefridus ſcribit, nulla tamen cauſa offenſionis memorata. Veriſimilè habeas cives Alexandro Pontifici propenſius hæſiſſe, quàm Imperatoris exacerbatio ferre potuerit. Advenère per id tempus Coloniam Legati Manuelis Græcorum Imperatoris, expetentes filiam Friderici Imperatoris filio ſuo in matrimonium. Inde Cæſar Aquisgranum tranſiit, qua in urbe magnam anni partem exegit.

*Albert.
Stad. in
Chron.
Crantz. lib.
6. Sax. c. 29.*

Per id tempus Henricus Leo Dux noſter, pacatis in Saxoniæ rebus, voti quod fecerat perſolvendi cauſa, peregrinationem in Palæſtinam ſuſcepit. Id licet Albertus Stadenſis & Crantzius ad annum ſequentem

sequentem, & Godefridus, Gobelinus & Robertus de Monte ad 1173 referant; certius tamen huic anno 1171 adscribitur à pluribus. Celebris illa peregrinatio fuit, quam antè Albertus Ursus, Wigmannus Archiepiscopus Magdenburgensis, Ulricus Episcopus Halberstadiensis, multiq[ue] per Saxoniam Principes diversis annis susceperant, insigni majorum in loca sancta & Christi Servatoris monumenta religione ac pietate. Igitur Leo, relictà Brunswici conjuge gravida, & totius Saxonie apud Wigmannum Magdenburgensem moderatione, cum Conrado Lubecensi Episcopo, Henrico Abbate Brunswicensi, Bertholdo Abbate Lunenburgensi, Prebizlao Obotritorum regulo, Guncelino Comite Suerinensi, multisq[ue] Saxonie proceribus, ac præcipua nobilitate, Idibus Januarij iter ingressus: è ministris non nisi Ecbertus Wolfenbutelensis, & Henricus Lunenburgicus, quibus familiæ administratio data, domi mansere. Tantus omnium majorum nostrorum fervor erat, perlustrandi loca & vestigia Servatoris nostri. Accessere e Bavaria locupletes ex omni ordine procerum & nobilitatis. Multis viarum difficultatibus, multisq[ue] periculis pervenerant in Palæstinam; ubi ab Ungariæ Rege, & Manuele Græcorum Imperatore benignè & honorificè exceptus Dux; etiam ab ipso Soldano Turcarum Principe, à quo Dux frater salutatus, quòd se Russorum Regis filia, ac Germana matre genitum diceret; eòque multis donis regijs exornatus fuit. In hoc familiari congressu multis libere Henricus Leo persuadere ausus est Soldano Christi religionem. Ad quæ Soldanus: *Non quidem arduum creditu esse Deum ex Virgine nasci potuisse, si quidem ita libuerit, qui hominem è terra virgine formavit; sed sibi persuasum esse, Deum ab omnibus non uno cultu velle honorari.* Hac ille politicorum nostrorum voce elusit, quæ dicebantur: Leo perlustrato Christi sepulchro, ceterisq[ue] per omnem Palæstinam sacris, incolumis altero anno redijt Brunswicum in Saxoniam, magno secum sacrorum pignorum exportato thesauro. Amissi interim Conradus Lubecensis Episcopus, & Bertholdus Lunenburgensis Abbas.

Per Henrici absentiam Fridericus Imperator Saxoniam ingressus, potentiores quosdam Saxonie proceres præfectosq[ue], quibus Dux urbes commiserat, alios minis, alios promissis circumvenit; ut si quis casus humanus Ducem tolleret, urbes sibi traderent. Ea res postquam Duci redeunti comperta est, inter utrosq[ue] dissensionis causam dedit; altumq[ue] hæsit in mente Ducis hæc suspecta Cæsaris machinatio.

Annus Christi 1172.

Alexandri III Pont. 13.

Friderici I. Reg. 21. Imper. 18.

Evergisi Ep. Pad. 13.

Interim

Chron. Ste-
derb.

Chron. Lu-
becens.

Auctor
Synch. 10.

Thyrius 1.

11. c. 4.

Chron. An-
gust.

Bangert. in
not. ad
Helm. &
Arnold.

Henricus
Leo, Dux
Saxonie
in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

in terram
Sanctam
profici-
scitur.

Godefrid.

Interim in altapace conquiescebat Germania; annoq; postero Imperator medio Quadragesimæ celebrem Wormatiæ Principum conventum habuit, in quo vehementer conquestus est cum Principibus adversus Alexandrum Pontificem, atque Italos; quod consilia inter eos agitantur de corona Imperij Romani ad Manuelem Græcorum Imperatorem transferenda. Ea cum à malevolis persuasa essent Imperatori, aut ab ipso Imperatore conficta in odium Pontificis, impetravit novam in Italiam expeditionem, quæ post biennium susciperetur.

Hac temporum felicitate, quæ uno tantum schismate fœdabatur, cum omnes Episcopi in exornandis passim per Saxoniam Ecclesijs & Cœnobijs studia sua converterent, Evergisus quoque Episcopus noster Hardehusanum Cœnobium invisit; atque inde in vicinum Oppidum Wartberg digressus, convocatis præsulibus & Canonicis suæ Ecclesiæ, decimas quasdam, à Ministerialibus suis de Wulenhufen æqua pecunia redemptas, Richardo Abbati Cœnobioque consignavit. Literas hoc pietatis sensu clausit. Nos igitur sperantes orationibus ibidem Deo servientium jugiter nos adjuvari, præmemorata Ecclesiæ decimam hanc perpetuo jure possidendam contulimus. Acta sunt hæc anno Incarnationis MCLXXII, Indict. V. Testes autem sunt hi Canonici Paderbornensis Ecclesiæ, Sifridus Præpositus, Almar Decanus, Ebracht, Uffo, Herebracht, Bernhart, Altman, Wolbracht, Burchart, Meinric, Bezelin, Reinber, Lothorvich, Conradt, Alexander, ac ceteri: tum alij nobiles, ac ingenui, longa serie nominati. Tam cautus & religiosus Episcopus, ne res minimas etiam sine consensu Cathedralis Ecclesiæ averteret. Et mirum, si quis ab origine primorum Episcoporum donationes revolvat, quot Cœnobia vel ex solis Episcoporum decimis dotata sint; ut vel hinc constare possit, quas opes Carolus M. in plena diocesium institutione Episcopis dederit in decimas, quas alij post Episcopi etiam in clientum & Ministerialium servitia convertere.

Gamansius

in vita Godefridi.

Obitus

B. Ottonis

B. Godefridi

Cappenberg, fratris.

Et Werneris

Episcopi

Mindensis.

Annal.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Mindenses.

Sustulit hic annus xxiii. Februarij B. Ottonem D. Godefridi fratrem, tertium Cappenbergensium Præpositum, à quo cum fratre Averstorpiente Cœnobium Virginum haud procul Wesalia conditum erat. Sublectus Ottoni B. Hermannus Comes Arensis, & Merensis Cœnobij una cum matre & sore conditor. Tam illustribus ubiq; viris per Westfaliam & Saxoniam Cœnobia inclaruere, quos passim omnium annales suppeditant. Ad hunc etiam annu revoces obitum Wernerii xxv Mindensis Episcopi, festo D. Martini exinde extincti, sæpè is supra inter Schismaticos à nobis memoratus. Errant certè, qui anno 1167 obiisse volunt, cum anno 1168 adhuc superstes sit productus à nobis. Subrogatus illi Hanno ex Comitum Blankenborgensium familia, ut proinde apud Leerbekium ejus ex hoc anno memoria prodatur: facti eorum hic obscuri sunt.

Annus

Annus Christi 1173.

Alexandri III Pont. 14.
Friderici I Reg. 22. Imper. 19.
Evergisi Ep. Pad. 14.

Cæsar post hæc anno proximo MCLXXIII WORMATIÆ in celebri Principum conventu Pascha celebravit, bellumq; Bohemicum, quod à Godefrido Polonicum vocatur, ex Principum consensu suscepit. Causam obscurè tradunt historiæ. Godefridus pro consanguineo scribit susceptam. Igitur contracto ex Suevis, Bojis, Francis Orientalibus, & Saxonibus exercitu, Bohemiam ingressus, Ladislaum regno exiit, reposito Sobeslao patruale, quem Principis titulo contentum esse iussit. Tanta tum Imperatorum majestas erat, ut exteros pro arbitrio, vel Reges, vel Principes dicerent. Victor in Saxoniam digressus, omnes sibi Principes occurrentes habuit, præter Alberti Ursi Marchionis Brandenburgici filios, hereditatem à Bernardo Comite Episcopo Halberstadiensis repetentes; quibus dum bellum intentat, retentus est Principum precibus. Quare ad pacandam Saxoniam Natalitia Christi Aldenburgi inter Saxones egit.

Inter hæc mense Augusto Henricus Leo Dux Saxonie nostræ non in celebrem Paderbornæ præsulum & procerum habuit conventum cum Evergiso Episcopo nostro. Acta licet antiquitas suppresserit; extant tamen apud nos publicæ Evergisi tabulæ, hujus congressus indicium, quibus præsentem Duce præclaram Wernonis de Brach donationem, Gerdensi Virginum Cœnobio factam, ratam habuit. Tanto hæc illustrior fuit, quod Werno homo pius ac prædives non modò omnia sua hereditaria bona, sed & se ipsum cum Beatrice conjugæ Deo in servitium divinum, raro pietatis exemplo, consecratum obtulerit; id cum Dux ipse & tot præsentis Abbates, Canonici, proceres commendant: tum hæc potissimum Episcopi nostri literæ docebunt.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Evergisi Paderbrunnensis Ecclesiæ Episcopus. Divinis et humanis legibus sancitum est, ut privilegijs Ecclesiarum, quæ contra jus non sunt usurpata, tantæ perpetuæ observationis debeat reverentia, ut nulla hæc malignantium retractare possit diligentia. In his enim non solum malignandi facultas subtrahitur, verum etiam series rerum gestarum ad memoriam posteritatis salubri consilio reducit. Inde est quod ea, quæ jure et rationabiliter agimus, literarum monumentis mandanda esse censemus, ne processu temporis in oblivionem veniant, et memoriæ meæ negligentiae crimen impingatur. Ad notitiam itaque tam præsentium quam futurorum præsentis scripto deducimus, quod quidam Werno de Brach, sicut honestis, sic etiam religiosi parentibus ortus, omne patrimonium suum, omnemque possessionem suam cum omni usufructuario, omnia denique quæ

Godefr.
Panthal.
Chron. Pe-
gar.
Hisor. BA-
var. lib. 22.
Friderici
Imp. ex-
peditio
in Bohe-
miam.

Werno
de Brach
se suaque
omnia
Gerdensi
Cœno-
bio of-
fert, quod
Evergi-
sus Ep.
compro-
bat.

in rebus mobilibus aut immobilibus habebat, videlicet in servis et ancillis, arcis, domibus, villis, terris cultis et incultis, vis et in vis, silvis, pratis, pascuis, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, exitibus et redditibus, et in reliquis quocunque modo possint provenire, utilitatibus, Ecclesia Dei, et beatissime eius Genitricis Mariae, et beati Petri Apostoli in Gerdine consensu legitimorum heredum suorum in nostra presentia, et in communi conventu populi, sub banno Regis libera traditione ad communes usus Deo inibi ferventium donavit. Nomina villarum et donorum hæc sunt. Bernibushen, Rinsstinehusen, Theneshem, Brachmunitionen cum omnibus pertinentiis suis, Bist, Luitvarden, Walderinchtorp, Hestene, Wiminitorp, Wernessem. Considerans autem non satis sibi integrum fore, si sua Deo offerret, se ipsum vero subtraheret, iuxta illud, si recte offeras, recte autem non divides, peccasti, paucis postmodum diebus interpositis se ipsum una cum consorte sua Beatrice tam genere, quam moribus egregia in eodem Cenobio vicum holocaustum Deo obtulit, et ut his omnibus supremam manum imponeremus humillime postulavit. Nos vero fidelis viri piam devotionem benigno favore prosequentes, et pro qualitate meritorum spem æternæ retributionis apud divinam misericordiam expectantes, prætaxata illa prædia cum mancipiis suis omnibusque appendiciis suis in tuitionem et protectionem nostram recipimus, et pro debito officii nostri Ecclesiastica defensione defendimus, tuemur et conservamus, auctoritate Dei, et beati Petri, et banno Episcopali securitatem et pacem præfato Cenobio in his prædiis lege in perpetuum valitura confirmamus, perpetuo anathemate immodantes eos, qui hæc dona fidelium, redemptiones animarum, quodvis malo ingenio, temerario ausu alienare, aut irritum revocare presumpserint. Præterea collata sunt quedam ab aliis prædictæ Ecclesiæ: una domus in Nedere, una in Luitboldessen, una in Willechusen, una in Burch, una in Pikilissen, quedam pecunia Ecclesiæ sunt comparata, una domus in Northen, una in Willenhusen, una in Heckeldessen, ibidem decima super novem mansos, una domus in Radolveshem. Hæc itaque bona præmissa et cetera omnia à prima fundatione conquesta, velimposterum conquirenda, cum omnibus suis privilegiis, huic actioni nostre includimus, et Ecclesiæ Dei in Gerdine sub divini exanimis comminatione in perpetuum confirmamus. Hujus autem rei veritas, ut rata et incorrumpsa omni tempore permaneat, hanc cartam inde conscribi et sigilli nostri impressione firmari, et testes subnotari præcepimus, quorum nomina sunt hæc. Cunradus Corbeienfis Abbas, Henricus Dux Bavarie et Saxonie. Canonici de domo, Sifridus major Præpositus, Bernhardus, Herebertus, Altmannus, Folcbertus, Memricus, Reimberus, Henricus Patherbornensis Abbas, Franco Liesbornensis Abbas. Liberi, Folcwinus et frater ejus, Widekindus de Szwalenberg, Athelbertus Comes de Everstein, Bernhardus de Lippia, Craph et Ifseith de Groven. Ministeriales Cunradus Stapel, filii ejus, Manegoldus, Hereman, Rudolf, Widerolt, Andreas, et Conradus frater ejus, Hugo, et Hugo, Lombart, Cunrad et frater ejus, Bertholt, et alii complures. Acta sunt

sunt hæc anno Dominica Incarnationis MCLXXIII, Indictione sexta, regnante Friderico Imperatore et semper Augusto, in solemnibus conventibus Principum et multorum nobilium decimo nono Calend. Septembris apud Paderburne feliciter Amen.

Nondum querelæ nostrorum temporum invaluerant, quibus Evergis Ep. Bultorfianum Collegium Canonorum sua liberalitate complexus, hoc anno largam ei donationem fecit; eò quod à Meinwerco quidem id conditum, & à Bernardo, alijsq; Episcopis auctum, sed pro Sacerdotum Deo quotidie servientium numero tenue adhuc fuerit. Literarum quæ hoc anno MCLXXIII ab Evergiso Episcopo datæ sunt, testes ascribuntur Sifridus Præpositus, Almar Decanus, Ecbertus, Rembertus Præpositus, Uffo, Herbertus, Godescalcus Præpositus, Bernardus, Altmannus, Folbertus, Meinricus, Burchardus, Bezelinus, Ludovicus, Conradus, Reinherus magister, Conradus, Titmarus Præpositus, Godefridus, Alexander, Erpo, Henricus, Lambertus, Canonici, alijsque. Tam conspicuum tum fuit Cathedralis Collegium, Sacerdotibus intra communem claustrum disciplinam viventibus.

Subtraxit mors hoc anno ex Episcopis Saxonie Ludovicum Obiit Ludovicus Ep. Monasterii. Godefridus Chron. Mont. Seren. Chron. Pegav. xxiii Monasteriensium antistitem, genere Comitem Teclenburgensem; id quod, præter Chronicon Montis Sereni & Pegaviense, consignavit Godefridus Monachus. Hoc enim, inquit hic, anno pestis omne Teutonicum regnum, Galliasque pervasit, quæ Ludovicum Monasteriensem Episcopum cum alijs sustulit, cui Imperator fratrem Hermannum Comitem de Kazinelenbogen substituit. Auctor Chronici Montis Sereni eum ex choro Herbipolensi tractatum refert. Quare magnopere falluntur omnes Monasteriensium codices fastique, qui Godescalcum gente Saxonem interponunt. Ludovicum, etsi per quinquennium tantum præfuerit à morte Friderici, haud leviter commendat Crantzio alijsque à magnanimitate; quippe qui Advocatiam, quæ penes Comites Teclenburgicos erat, ac tot annis Episcopis molesta fuerat, certa pecunia redemit à consanguineis comitibus: ita quod Fridericus certis pactioibus jam antè transegerat, Ludovicus perfecit, impetrando à Friderico Cæsare egregium diploma, quo hæc lis tandem dirempta, assertaque ab hoc anno libertas Episcopis. Tabulæ hoc anno datæ, & à Godefrido Cancellario recognitæ sunt. Præclarus Episcopus qui bonum Ecclesiæ habuit ante familiæ.

Annus Christi 1174.

Alexandri III Pont. 15.
Friderici I Reg. 23. Imper. 20.
Evergisi Ep. Pad. 15.

Ooooo

Sequitur

Sequitur nunc annus MCLXXIV, Ænobardi Cæsaris expeditione in Italiam celebris. Hanc in rem Cæsar varios per Germaniam Principum conventus habuit: primum Aquisgrani pridie Calend. Aprilis; deinde Neomagi, ubi inferioris Rheni Principes & nobiles iuramentum expeditionis Italicæ dicere iussit. Inde ad Mosellam recessus Cochemij festum Pentecostes egit, celebratoque Wivelinburchi Principum conventu, Ratisbonam festo Joannis Baptistæ venit. Extrema Imperatoris cura erat cum instructissimo quam unquam exercitu Italiam perdomare: ne bellum hoc, quod tanta gloria ab Ottonibus, D. Henrico, Lothario, ceterisque Imperatoribus gestum, ipse, qui Carolum M. sibi exæquandum sumpserat, affectum magis quam confectum relinqueret. Jam enim totius Lombardiæ & Italiæ urbes prope conspiraverant, armatæque stabant adversus Imperatorem. Mandatum contrahendi Saxonicum exercitum, educendique, Henrico Leoni datum.

Igitur exeunte Junio, postquam Ratisbonæ exercitus ex omnibus Imperij provinciis convenerat, processum in Longobardiam; transcensisque Alpibus, civitates quædam in deditionem acceptæ, castraque Alexandriæ admota; ad quem tota fere hyeme hæsit Imperator, donec ingenti clade suorum obsidionem solvere, & transmissio Pado, Papiam confugere coactus est. Is vero cum undique inclusus obseffo similis teneretur, destinatis in urbem legatis, reconciliationem cum Pontifice se petere ostendit. Missi in hanc rem tres Cardinales, viri sapientissimi, Ostiensis, Portuensis, & D. Petri ad vincula, Actum de pace, sed incassum; quod Cæsar ea exigeret, quæ nulli hætenus concessa erant: satisque apparebat hæc simulatæ agi, dum auxilia ex Germania accederent.

Annus Christi 1175.

Alexandri III Pont. 16.

Friderici I. Reg. 24. Imper. 21.

Evergisi Ep. Pad. 16.

Dodechin.
Ursberg.
Otto à S.
Blasio.
Sigonius.
Arnoldus
Lubec.
Albert.
Stad.
Henricus
Leo in
belli cum
Imperat.
societate
venire
re detre-
ctat.

Multum per hæc, quemadmodum Ursbergensis & ceteri scribunt, obturbavit Imperatorem Henricus Leo Dux Saxonie nostræ; postulat enim ab Imperatore in societatem belli, non accessit, quod obtenderet ætatem laboribus fractam; aurum interim argentumque ad belli expensas largè obtulit. Alij præterea religione deterritum verius tradunt detrectasse cum Imperatore, diris à Pontifice devoto, impium bellum gerere. Quare cum infimis precibus adduci non posset, ipse Imperator Ducem adiit, multis exponendo sanguinis propinquitatem, fidam hætenus operam sibi præstitam in omni bello, beneficia, quibus à se exornatus esset, plura etiam pollicendo, & nunc minis, nunc obsecrationibus versando animum Ducis; quibus cum nihil impetra-

impetraret, ad pedes supplicis ritu procumbit, belli hujus extremi operam rogando. His Dux commotus, Imperatorem manu è terra levat, quod Arnoldus Lubecensis Abbas Ducis in aula fidus minister refert; quanquam id alij ab Imperatrice factum velint, dixisseque: surge, sed memor esto hujus casus. Dux interim immota mente belli operam detrectavit, & regressus in Bavariam, Monachium præmunire cœpit. Hæc prima offensio, & implacabilis Ænobardi ira, quæ Ducem post omni fortuna exuit, inflammante Philippo Colonienſi Archiepiscopo iratum animum, quod cum Duce veteres inimicitias gereret. Atque hæc ad Lacum Cumanum acta esse in Italia scribunt plerique, secus quàm Crantzius & Butingus, qui in Germaniæ comitijs id factum opinantur. Leo certè cum Imperatore & copijs suis Saxonis in Italiam progressus.

Cæsar destitutus ope Leonis, remissius agere necesse habuit. Interim suprema belli administratio penes duos Archiepiscopos fuit, Christianum Moguntinum, gente Thuringum, & Philippum Coloniensem Heinsbergæ Comitem; uterque ex sago militari magis Principem, quàm ex toga Episcopum egit, pravo ejus ætatis exemplo; sed quos ideo Fridericus Imperator Archiepiscopos fecerat, ut pro ingenio suo armis indueretur, longè Carolo M. ceterisque pijs Imperatoribus dissimilis; qui Episcopos tantum ad sacrorum ministeria castra sequi voluerunt. Et Moguntinus per id tempus armis per Italiam grassatus, Medici-næ castrum, aliaque loca, caesis Bononiensibus, expugnavit. Fertur is Archiepiscopus, dissoluta militia & cleri disciplina, habuisse ccc milites, eosdemque Monachos & Apostatas Sacerdotes, ac totidem fere Moniales; à quibus, parva contra Bononienses victoria, sacrificium Missæ, alternis cantantium choris, inchoatum in honorem Thebæorum martyrum. Ipse præterea ferreo thorace & galea indutus, trinodemque clavam manu gestans, visus est hostibus obvijs excussisse dentes, & in terram prostravisse; siquidem hæc vera sunt, quemadmodum ab Arnoldo Lubecensi & Alberto Stadenſi, ex unius Notarij narratione, qui hæc coram inspectarit, referuntur.

Hoc anno Cœnobium Virginum Ozede in diœcesi Osnabrugensi, quod Ludolphus, nobilis prædives in Ozede, Bernardi superioris Episcopi nostri aut frater, aut nepos, ac postremus stirpis suæ, condiderat, à Philippo Osnabrugensi Episcopo stabilitum, auctumque bonis. Quæ super re tabulæ proferuntur, Nonis Februarij consignatæ, approbatæque à Landfrido Præposito, Arnaldo Decano, ac ceteris ejus Collegij Canonicis; impetratumque à Simone Teclenburgensi Comite, ut castrum Ozede, quod clientelare erat, converteretur in domicilium sacrarum Virginum. Mox & Alheidis, Comitissæ filia, se Deo inter sacras Virgines consecrandam obtulit. Nec multum ab his superstes Philippus Episcopus per hæc tempora obiisse traditur, Comite Catzenburgensi.

Ooooo 2

nelen-

*Hangert. in
not. ad Ar-
nold. Lubec.
lib 3 c. 15.
Histor.
Thuring.
Chron. Lu-
bec.
Albert.
Stad.
Histor.
Bavar.*

*Christia-
nus Ar-
chiep.
Mogunt.
Cæsar.
castra se-
cutus
melior
miles
quàm E-
piscopus.*

*Moritur
Philip-
pus Ep.
Osnab-
rug.
qui Cœ-
nobium
Ozede,
à Ludol-
pho nobi-
li in O-
zede
constru-
ctum, sta-
bilivit.*

Erruvinus. nelenbogico natus, clarâ Episcopus familiâ, è qua Hermannum quoque Monasteriensem superiori anno delectum diximus. Gessit Philippus Episcopatum per 30 annos præclara cum laude, à quo & Cœnobium Quernheimense Virginum dotatum institutumque, & castrum Holtiorum nobilium, diœcesin prædis infestantium, post septennalem obsidionem eversum. Nec tamen ea familia Holtiorum extincta, ex qua postea prodire præsules infula Monasteriensis & Colonienſis Ecclesiæ clari. Successit Philippo Arnoldus ex Canonico Colonienſi provectus ad Decani illius Ecclesiæ dignitatem. Cæsarem is postea in Italiam secutus; nam in historia Ravennatensi à Rubco testis introducitur literarum, Idibus Maji altero abhinc anno consignatarum,

Annus Christi 1176.

Alexandri III. Pont. 17.

Friderici I. Reg. 25. Imper. 22.

Evergisi Ep. Pad. 17.

*Godefr.
Monach.
Brev. lib.
14. A. Pa.
Alexandri
Impera-
tor in
Lombar-
dia cædi-
tur.*

Philippus Colonienſis Archiepiſcopus hoc anno, quem ingredimur M C L X X V I, novas copias ex Westſalia adduxit in Italiam, quo cum & Arnoldus Trevirensium Archiepiſcopus, Hermannus Monasterienſis Episcopus, alijque Principes accessere. Exercitus hic omnibus rebus instructissimus, mense Majo Alpes superavit, ac Cumis subſtitit. Quo cognito, Imperator Papiam advolat, copiasq; suas Colonienſi Archiepiſcopo jungit. Nec Mediolanenſes, Bononienſes, ceteriq; Longobardi ſegniore, cum exercitu procedunt obviam, aut vincere, aut mori certi. Quæ cum per exploratores nunciarentur, suaſum Imperatori, cederet ad tempus furenti multitudini; ille cum indignum diceret Imperatoris majestate hosti terga dare, processit in hostem. Pugnatum 3 Calend Junij ab hora diei tertia ad nonam. Inclinata tandem Germanorum acies, dum Imperator militis magis, quàm Ducis partes perfunctus, suffosso equo effunditur in terram. Mox quia sparsa fama, Imperatorem occubuisse, totus exercitus in fugam solutus, & fœda strage cœsus est. Imperator inter cœſorum cadavera quæſitus, & quadriduum ab Imperatrice lugubri veste deploratus incolumis tandem Papiam advolat. Hæc illa clades, quæ diuturni tandem belli finem attulit. Rebus in hunc modum prope desperatis, evocatur Moguntinus Archiepiſcopus è Bononienſi bello ad consilia. Aderant simul Philippus Colonienſis, & Wigmannus Magdenburgenſis Archiepiſcopus, ſupremi bellorum, & consiliorum arbitri. Hi quum viderent robur militiæ obtritum, ærarium exhaustum, dubiam ceterorum fidem, atque omnia adverſa incurrere ex bello, quod execrati gererent contra Apoſtolicam Sedem, Cæsaris tandem animum ad reconciliationem cum Pontifice pacemque Italiæ inflexere. Missi igitur Moguntinus

guntinus & Magdenburgensis Archiepiscopi Anagninam ad Alexandrum Pontificem; ac postquam Legatis data est securitas ultro citroque commeandi, Ferraria primò conventum est: ubi plenus constituenda pacis locus delecta sunt Venetia, ita ad inducias, & quietem armorum primò devotum est.

Annus Christi 1177.

Alexandri III Pont. 18.

Friderici I Reg. 26. Imper. 23.

Evergisi Ep. Pad. 18.

Anno igitur proximo MCLXXVII, ad tam expectatam pacis negotium conficiendum, ipse Alexander Pontifex, & Fridericus Imperator Venetijs convenere, ille classe tredecim Sicularum navium vectus, hic Ravenna digressus Clodiam. Ac postquam pax certis legibus, ut à Sigonio alijsque refertur, constituta est; Caesar 10 Calend. Sextil. Venetias ingressus, postridie, abjurato schismate, promissaque Alexandro obedientia, per submissos Cardinales Ecclesiae est reconciliatus. Exinde progressus ad Basilicam D. Marci, ubi ante fores praestolabatur venientem Pontifex, deposita chlamide, humi fixus, deosculatus est pedes Pontificis: tum apprehensa dextera deductus in chorum, precanti ad aram Pontifici caput submisit. Rursum 8 Calendas Sextiles adfuit Pontifici, solemne sacrificium missae peragenti, pedesque deosculatus, aurum consueto ritu obtulit. Sacris peractis, Pontificem deduxit, & equum ascensuro stapedem tenuit, deducturus ad mare, nisi Pontifex inhibuisset. Quemadmodum haec Romualdus, Salernitanus Archiepiscopus, & auctor rerum ab Alexandro gestarum, alijsque, qui praesentes fuere, testantur.

Quapropter nostrorum heterodoxorum commentum est, Imperatorem Barbarossam, dum Pontificis pedes oxoscularetur, dixisse: *Nontibi, sed Petro.* Ad quae Pontifex responderit: *Et mihi et Petro; atque inde, proculcato collo Imperatoris, dixisse, super aspidem et Basilicum ambulabis, et concubabis Leonem et Draconem.* Nihil hac super re tot Scriptores eorum temporum, neque ex Germanis & Schismaticis quisquam id prodidit, qui tamen Episcoporum nostrorum vitam non siluerunt. Sanè auctor Chronici Montis Sereni, cum Pontifex moram faceret in sublevando Imperatore, ad pedes Pontificis prostrato, Theodoricus Marchio Orientalis Saxoniae, imperialis, inquit, dignitas se eo dimittit; quo intellecto per interpretem, Pontifex mox Imperatorem erexit ad osculum. Nihil ille ultra; non taciturus alioquin tam grandem in proculcato Caesare factum. Serò tandem tempore Lutheri haec fabula in odium Pontificis conficta; satisque eam exploserunt Baronius, Gretzerus, alijsque Scriptores.

Ipsis deinde Calend. Augusti juravere pacem Christianus Moguntinus

Imperator cum Pontifice reconciliatus, à Schismate rece-
dit.

Baronius ad
hunc an-
num
Gretzerus
Comment.
de donatione
Imperii
tom. 3. de
Cruc.

guntinus & Philippus Colonienſis, Archiepiſcopi; quos ordine conſecuti ſunt Trevirenſis, Magdenburgenſis, Petavienſis, Wormatiēſis, ceterique antiſtites. Moguntinus & Colonienſis, quod conſecrati eſſent à Catholicis Episcopis, permiſſi ſuo muneri: ceteri, qui vel à Pſeudopontificibus, vel à Schismaticis conſecrati fuerant, juſſi ſunt abſtinere; Pallijs interim novis, veteribusque donati ab Alexandro Moguntinus & Colonienſis. Ad hunc modum ſchiſma, quod per xviii annos foedè lacerarat Eccleſiam, incredibili totius Germaniæ & Europæ latitia, ſublatus eſt. Caſar Venetijs reverſus, Natalem Domini tranſegit Papiæ in regia Longobardorum urbe.

Turbæ in
Saxonia.
Arnold.
Lubec. lib.
2 c. 17.
Otto de S.
Blafio.

3227 91

31b

Verùm extincto bello publico Eccleſiæ incruduit hoc anno bellum civile in utraque Saxonia. In Orientali belli initium fecit Ulricus Halberſtadienſis Episcopuſ; is cum Henrici Leonis ſtudio ſuperioribus annis ab Episcopatu depulſus eſſet, obtruſo Gerone ſchiſmatico Episcopuſ; ut cognovit ſe ex pacis decreto, & Apoſtolica auctoritate reſtitutum eſſe, hortatore Wigmanno Magdenburgenſi Archiepiſcopo, arma corripit. Juxtere ſe illi plerique Orientales Principes, Leoni jam antè offenſi, quorum viribus adjutus, Geronem è Sede & urbe ejecit; omnibusque, qui à Gerone ſchiſmatico Episcopuſ conſecrati erant, ſacris muneribus interdixit: caſtrum præterea Horneburg præmunire cœpit. Quo cognito Leo poſt extortam deditionem ex Sclavia advolat; *bella*, inquiens ad ſuos, *video, bella mihi parantur*; & perceleritatem munitioſis opus revellit. Id cum Ulricuſ reſiceret, redit cum exercituſ; ſed ab Episcopuſ & Principibus cum ingenti ſuorum elade in fugam compulſus eſt; amiſſo etiam Henrico Hoſſatiæ tutore, militum fortiffimo.

Et in
Weſtfa-
lia.

Weſtſalia per hæc in duas factiones ſeiſſa. Harum altera Duce Fridérico Altenano, & Hermannò Comite Ravensbergico, pro Colonienſi Archiepiſcopo, in Italia adhuc hærente, arma induerat: altera ſub auſpicijs Bernardi Comitſ de Lippia, & Adolphi Comitſ Schawenburgici, pro Henrico Leone conſpiraverat adverſus Colonienſis factionem. Hermannuſ Monafterienſis Episcopuſ, ex Italia reverſuſ, reperit diœceſin ſuam ſpolijs & incuſſionibus vaſtatam. Quare & ipſe cum Simone Teclenburgenſi Comite, ex Italia reduce, ſe armavit; utri verò parti acceſſerint, Gobelinuſ, qui hæc narrat, ſiluit. Satis tamen conſtat eum Colonienſi ac Metropolitano ſuo hæſiſſe. Interim Bernarduſ de Lippia montem haud procul Biſfeldia, quem à Leonis ſigno turri impoſito Lewenburgum dixere, præmunit, ex eoq; caſtro totam Weſtſaliã inſeſtat. Monafterienſis Ahuſium & Diepenam caſtra ſubvertit; fortè quod in hiſ arcib⁹ reperiret nobiles è factione Leonis.

Evergiſuſ per hæc Episcopuſ noſter, extra omnes belli & conſpirationis fluctuſ ſe domi continebat in quiete, & ſacrorum procuratore. Senio præterea ſe ad extrema vitæ urgeri ſenſit; quare multò ſalubriori

salubriori consilio, quidquid collegerat, in res sacras & religiosorum donationes expendit; ut eorum precibus adjutus, felicem vitæ sibi exitum pararet. Quam in rem & ceteris has supremas ejus donationum tabulas sacris Gerdensibus Virginibus factas proferimus.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Evergisus Dei gratia Patherburnensis Ecclesiæ Episcopus. Gratum Deo & acceptum munus offerri scimus elemosinam, quæ Christiano cuilibet indigenti voluntate largi tribuitur; sed multo majoris meriti & retributionis illam credimus, quæ impenditur his, qui voluntarie se propter Deum abdicaverunt paupertati, & Domino diu noctaque servituros mancipaverunt. Hæc attendentes sanctarum Virginum paupertati, quæ in Gerdine Deo deserviunt, consolationis alicujus remedio subvenire decrevimus. Decimas itaque tres Ecclesiæ prænominati loci, consecratæ in honore sanctæ Dei Genitricis, beatig. Petri Apostolorum Principis, contulimus, quarum prima in Valhusen, Wernerus de Brach in beneficio tenuit à Domino Volquino & fratre ejus Widekind de Swalenberg, & ipsi eam resignavit, ipsi vero etiam mihi resignaverunt, & in recompensationem à prædictæ Ecclesiæ pro visore Basilio duodecim marcas examinati argenti acceperunt. Item tres fratres Hugo, Geroldus & Gerhardus acceptis à jam dicto Basilio decem & octo maris decimam in Osterhusen mihi resignaverunt, & ego prædictæ jam Ecclesiæ contuli. Item Domino Andrea & fratri ipsius Conrado de rebus Ecclesiæ datæ sunt quinque marcae, ut decimam in Hekeldeffen Domino Bernardo de Lippia resignarent, quo facto ipse mihi eam resignavit, & ego eam Ecclesiæ sæpèdictæ contuli. Anno itaque incarnationis Domini MCCLXXVII, Indictione decima, paginam hanc, quæ prædicta sunt, continentem conscribi, & sigilli nostri impressione muniri fecimus, tam clero quam laicis consentientibus, & comprobantibus quæ facta fuerant, quorum nomina sunt hæc. Canonici Patherburnenses Sifridus Præpositus, Godefridus, Bernhardus Præpositus, Almannus, Volbertus, Meinricus, Reinherus, Heinrichus, Lambertus, Hugo. Homines liberi Widekindus de Swalenberg senior, & Widekindus junior, Bernhardus de Lippia, Gerlagus de Ittere, Thiermarus de Bueren. Ministeriales Hartmannus de Ilesen, Conradus Staplo, et filii ejus Conradus & Thiemo, Andreas de Eshelen, Conradus frater ejus, Hermannus de Brach, Albertus de Rikersvorch, Helmricus de Helmere & Lentfridus frater ejus, alique quam plures.

Evergisus Ep.
decimis
quibusdam
tributis
Cœnobio Gerdensi
benefecit.

Annus Christi 1178.

Alexandri III Pont. 19.

Friderici I. Reg. 27. Imper. 24.

Evergisi Ep. Pad. 19.

Inter hos Saxoniarum motus Cæsar non ante Augustum mensem Philippus in Germaniam rediit, ex una tempestate fluctuum relictus in aliam. Ardebat enim tota Saxonia intestinis dissidijs & bellis adversus Leonem. Acerrimus ex his Leonis hostibus Philippus Colonienensis Archiepiscopus; is, ut prioris anni vastationes, Bernardo Comiti Lippienfi ceterisque ejus factionis illatas, ulcisceretur (ut Arnoldus Lubecensis scribit) egressus de finibus suis, pervagatusque terram, omnia spolijs & incendijs vastavit: & postquam Quernhamcham ad Visurgim delatus, constitit, neque ultra progressus est. Gobelinus noster & Crantzius ea incurSIONE Huxtariam exussisse perhibent, atque inde secundum Visurgis ripam Hameliam descendisse, nec Visurgim transisse. Auger hæc Godefridus, & transito Visurgi, refert castella quædam, Duce nullo obsistente, expugnata esse. Huxtariæ incendium, quod postea farciit Colonienensis immunitate telonij, quod Novesij habebat (ut constabit ex Corbeiensium literis ad annum MCCLXXX recitandis,

Philippus
Archiep.
Colon.
Westfali-
am Saxo-
niamque
bello
persequi-
tur.
Godefridus.
Otto à S.
Blaſio.
Robertus
de Monte.
Arnold.
Lubec.
Chron.
Mont. Ser.
Gobel. at. 6.
c. 60.

Henricus
Leo à
Cæsare
ad cau-
sam di-
cendam
postula-
tur.

Obitus
Evergi-
Ep. Pad.
& Ever-
modi Ep.
Raceb.
Gobel. atq.
o.c. 60.

Arnoldus
Lubecenf.
Historia
Brem.

citandis) nullo suo imperio, si d militum insolentia accidisse doluit; ut hæc nimium exaggerarit Buntingus in historia sua, calumniando, lupi & prædonis vocibus Coloniensem persecutus; quemadmodum pronum est hæreticis Scriptoribus criminari Episcopos. Falliturque, quod hoc anno Leonem secundo prælio se ultum scribat. Leo enim, cum non ignoraret qualem in Cæsare hostem habiturus esset, ab armis sibi adhuc temperabat. At Cæsar postquam xv Augusti Vefontione in Burgundia senatum procerum habuerat, iusque populo dixerat, Spiram perrexit: ubi Henricus Leo occurrit Cæsari, questus de acceptis à Colonienfi injurijs. Audijs quidem has querelas Cæsar; sed fronte adeo nubila, ut facile intelligeret, qualem pro se judicem compellasset. Dissimulata verò in præfens ira, Cæsar utrique diem dixit Wormatiæ, ad quam in conventu Principum Idibus Januarij convenirent, & causam dicerent; nam præter superbum dominatum ex patru nomine & indole hereditarium, inexplebilemque cupiditatem bonorum, multæ adversus Leonem publicæ querelæ, & accusationes Principum intendebantur: violari ab eo jura Principum & Episcoporum: rapi aliorum possessiones: alios ab eo Episcopos exturbari sedibus suis, alios cogi ad fidem jurandam: bona hereditaria Comitis Wincenburgici, & Ottonis Asloënsis consanguinei per vim attrahi: anno superiori Westfaliam per Bernardum de Lippia, Ducem militiæ suæ, turbatam prædatorijs incursionibus, vexatam spolijs, laceratam factione procerum & nobilium. His ac similibus, quæ invidiam multum accenderat, inculcatur, tanquam regium dominatum, ipsi etiam Cæsari metuendum, affectaret.

Hac perturbatione Saxoniæ moritur Evergisus Episcopus noster, iv Calend. Octobris, qui dies notatus est in necrologio Gerdensi, Willebacensi, Herisfensi, & Buxtorfiano, ob largas donationes, & beneficia Cœnobijs illis præstita. Quare & annua grataque in sacrificijs publicis ac precibus memoria apud sacras Virgines illas fuit. Annus præterea mortis hic Mclxxviii consignatus à Gobelino nostro; salunturque Bruschius & Kerfenbrochius, qui anno superiori obiisse volunt. Præfuit ob modestiam, religionis studium, conservatam cleri intra claustrum disciplinam, & vitæ integritatem, præfatis atque optimis Episcopis accensendus; quem ob id Deus ex his turbulentis temporibus ad cælestis vitæ quietem evocasse videri potest.

Quo simul anno obiit Evermodus, sanctissimus Raceburgensis Episcopus, in vita & post obitum miraculis clarus; quemadmodum res ab eo præclare gestas in Sclavia descripsit Arnoldus Lubecensis Abbas. Dispari fama excessit Balduinus Bremensis Archiepiscopus, homo Schismaticus, & parum utilis Ecclesiæ suæ.

SIFRI.

SIFRIDUS

XVIII,

EPISCOPUS PADERBORN.

AB excessu Evergisi haud multum vacua Paderbornensis Episcopi sedes. Huic enim maturantibus Canonicis electionem, successit Sifridus, inquit Gobelinus, majoris Ecclesiae Praepositus. Et praefuit Ecclesiae Paderfontanae annis novem, mensibus IV, qui tamen non nisi septem fuere, ut ceteri fatentur, & nos ordine exponemus. Virum hunc aetate maturum, moribus gravem, & multos annos versatum, probatumque in clero hujus Cathedralis Ecclesiae, testantur tot literae Bernardi Episcopi, in quibus inter Canonicos testis, & Evergisi Episcopi, quibus majoris Ecclesiae Praepositus memoratur, cum Almaro Decano. Familia interim, ex qua ortus, incerta, nec in annalium memoria prodita; nisi quod tres rofas, quae Arensbergiorum, aliorumque Comitum, ac nobilium fuere insignia, Kerfenbrochius ex scuto ejus gentilitio producat.

Annus Christi 1179.

Alexandri III Pont. 20.

Frederici I Reg. 28. Imper. 25.

Sifridi Ep. Pad. 1.

Incidit Episcopatus ejus in difficillima & conturbata Saxoniae tempora, quae Episcopos Saxoniae ex dissidio belloque adversus Henricum Leonem implicuere. Imperator postquam Herbipoli Natalitia Christi peregerat, Wormatiam concessit ad conventum Principum, qui per octavam Epiphaniae indictus erat, ad dissidentes inter se Coloniensem Archiepiscopum & Henricum Leonem componendos. Et cum omnes Principes Imperatorem sollicitarent, ut jus diceret, multique accusationibus adversus Leonem impleverent aures Imperatoris; Leo non minus Imperatori, quam causae suae diffusus, vadimonium deferuit. Quo haud leviter offensi Principes; quod Caesaris & Comitiorum auctoritatem spretam dicerent. Caesar ne quid precipitaret, Magdenburgi comitia indicit, ad quae Leo postulatus; cum nec istuc se sisteret, omnium Principum iras in se accendit; adeo ut Theodoricus Lusatie Marchio illi offerret, tam certus

Evergiso
Ep. luc.
cedit Si-
fridus Ec-
clesiae Pa-
derb.
Praepo-
situs.

Godsfrid.
Arnold.
Lubec.
Chron.
Mont.
Seren.
Gobelin.
Chron. Co-
lon.
Chron. M.
Belg.
Henricus
Leo, cum
sapius ci-
tatus non
compa-
ret, ut ho-
stis impe-
rii con-
demna-
tur.

Ppppp

accu-

SIFRI.

accusationis suæ, à Leone Slavos in Lusatiam excitos; at cum Leo indecorum sibi reputaret, cum impari congregari, petijt per amicos copiam Cæsaris privatim conveniendi; qua impetrata, Cæsar Hal-deslebiæ eam fecit; quo in congressu tam exquisitè reddita factorum suorum ratione detinuit Cæsarem, ut quinque marcarum millibus contentus esset; eam si fisco inferret mulctam, absolvendum; id cum negaret, obtenderetque graviolem esse, quàm ut solvendo sit, re infecta discessit; nescius tempori cedere, & modica jactura magna rerum momenta lucrari. Rursus igitur prorogato iudicio iustus est tertium se Goslariæ sistere in conventu Principum, ad dicendam causam, & cum illuc quoque aspernaretur accedere, iudicio Principum proscriptus est, decretaque in eum tanquam contumacem, & publicum Rē publicæ hostem expeditio, quam primus sumpsit Philippus Colonienfis Archiepiscopus.

Movet in
illum
Philippus
Archiep.
Colon.

Is omnes Ecclesiæ suæ clientes, vicinos Duces ac Comites excitavit ad arma. Accessere Godefridus Dux Brabantiæ, Philippus Flandriæ, Otto Geliæ, Theodoricus Cliviæ, Wilhelmus Juliæ, Gerhardus Aræ, Henricus Seinæ, Engelbertus Montium, Everhardus Altenæ, Simon Teclenburgi Comites; quorum alij submissis copijs, alij sui militis ductores asseclati Archiepiscopum, proscripti Ducis terram intravere, prædis, incendijs, & cædibus infesti. Multa etiam sacrilegè perpetrata refert Arnoldus Lubecensis, exustas Ecclesias, everfa Cœnobicia, raptas ad libidinem Sanctimoniales. Hæc dum per Westfaliam agentur, Udalricus Halberstadiensis Episcopus per omnes Ducis regiones sacrorum usum interdicit, Ducemque anathematis sententia percutit; at ille, qua erat religione in Deum, ad Episcopi pedes provolutus, reddita factorum suorum ratione, à vinculo anathematis absolvitur. Interim Wigmannus Magdenburgensis Archiepiscopus, haud secus quàm Colonienfis, ope Principum Orientalis Saxonie Ducis castra oppugnat. Ipse Dux conversis in Hassiam armis Ludovicum Hassiæ Landgravium, Bernardum Ducem, & Hermannum Palatinum, Widekindum Waldecensem Comites prælio superat, captosque cum 400 milibus abducit: Bernardus Dux fuga elapsus: direptum Northusium & Mulhusium, ceteraque circum oppida. Cognita verò irruptione in Westfaliam facta, mittit Dux bellicosos Comites, Adolphum Schawenburgicum, Guncelinum Suerinensem, Bernardum Raceburgicum, Bernardum Welpensem, Ludolphum & Wilbrandum Halremundios fratres, Widekindum Dynastam de Rhede ad Amasin, copijs validis instructos. Horum Dux à Leone præstitutus erat Bernardus de Lippia, militum fortissimus. Jam Colonienfis Archiepiscopus, accepto fidei Sacramento, à Westfaliæ Ducatu recesserat ad Rhenum, relicto Simone Teclenburgico Comite, Hermannò Ravensbergico, Widekindo Sualenbergensi cum Henrico Comitiss Arensbergensis filio,

Episcopus
Halber-
stad. Du-
cem à
commu-
nitione fi-
delium
segregat.
Archiep.
Mag-
denb.
Ducis
terras
hostiliter
invadit.

Comes
Lippien-
sis confi-
git cum
Teclen-

filio, ad tutandam Westfaliam adversus Ducis conatum. At post- burgico, quam Bernardus de Lippia, ceterique Ducis praefecti didicere Archi- q; West- episcopum, Westfalia securum, cum parte exercitus recessisse; mo- falis, eos- vere in Simonem Teclenburgicum, ceterosq; ab eo ad tutelam West- que de- falia relictos. Nec segnius illi copias contrahunt; concursumque ab vincit, utroque exercitu ad Haresfeldiam haud procul Osnabrugo. Pugna- tum acerrime: victi ad extremum Westfali: captus Teclenburgicus, & catenis vinctus, ad Leonem protractus. Is quia post in fidem Du- cis se dedit, desertis turpiter sociorum armis, mox vinculis absolutus est; contra Schawenburgicus, quod capti a se milites reposcerentur, à Duce defecit, eoque tota Transalbianae regione eiectionus est. Lippi- ensis hac victoria insolens, omnia circa Sufatum vastat, ac festo Apo- stolorum Simonis ac Judae Medebecam Oppidum in cineres vertit, plura illaturus damna, nisi à Leone cum Widekindo Rhedano in Ori- entalem Saxoniam evocatus fuisset.

Jam cui ea par malorum facies ex conspiratione Principum ad- versus Leonem? quam magnopere deplorat Lubecensis Abbas, ab Episcopis coeptam inflammataque. Dux horum Wigmannus Mag- denburgensis Archiepiscopus, cujus auctoritati subnixi Principes ce- teri. Er quia Udalricus Halberstadiensis, licet paulò ante reconciliatus duci, arma resumpserat, aususque rursus erat Halberstadio & Hor- neburgo infesto milite excurrere, provincias Ducis villasque exurere, captivos abducere; Ducis praefecti copijs Halberstadium intercipi- unt, & clausa urbe cives & Episcopum cum praesidiario milite in po- testatem accipiunt. Cives ex ira Ducis veriti incendium, in omnibus aedibus extinxere ignem; quem dum miles quidam occultatum re- perit, casae injicit; quo tamen longius serpente, tota urbs deflagavit. Fatali hoc incendio Basilica D. Stephani, ac templa omnia cum Cœ- nobijs in vivum bustum confedere. Flammis simul absumpti tres Canonici Cathedralis Collegij Sacerdotes, ac studiosi literarum com- plures, cives ac foeminae plus quam mille. Episcopus ægre flammis ereptus, cum multis civibus captivus abducitur, redditusque libertati haud multò post senex exstinguitur. Per hæc tamen arcta obsidione premebat Haldeslebiæ, Ducis Oppidum, medias inter paludes na- tura loci triplicique vallo ac muro pramunitum. Admotæ omnis generis machinae artesque militum, qui adstrictis ad calceos ferreis unciis, facta per glaciem impressione sæpius impugnare; omnia tamen in cassum erant, castrum acerrime propugnante Bernardo Comite nostro Lippiensi.

Annus Christi 1180.

Alexandri III. Pont. 21.

Ppppp 2

Friderici

Friderici I. Reg. 29. Imper. 26.

Sifridi Ep. Pad. 2.

Godefrid.
Arnold.
Luber.
Chron.
Mont. Se-
ren.
Brouwer.
lib. 4.
Antiq.
Fuld.
Crantz.

Henrico
Leoni
pertinaci
provin-
ciae abla-
tae dantur
alijs.

Ducatus
Westfa-
liae & An-
garie ce-
dit At-
chiep.
Colon.

Verterat interim annus MCLXXX, quo Imperator post celebra-
tum Herbipoli Natalem Christi Diem, conventum Principum festo
Epiphaniae agebat; sub quod tempus accessere duo Cardinales ab
Alexandro Pontifice missi ad Imperatorem rogatum, vellet mitius
agere cum Henrico Duce Saxoniae. Eadem Angliae & Franciae Regum
Legati postulabant; quibus responsum ab Imperatore, ducem toties
postulatum eadem semper pertinacia aspernari iudicium Principum
ac Caesaris, ferociusque in praesens agere, quam imperij maiestas ferre
possit; ne tamen querelae cuiuspiam locus esset, indicturum se Geilhu-
sij Principum comitia. Ea medio Quadragesimae frequentia Episcopo-
rum ceterorumque Principum celeberrima fuere. Tum vero, quia
postulatus Dux rursus pervicax comitia aspernatur, extrema senten-
tia a Caesare & Principibus pronunciata, & laceratio provinciarum
facta est; cessitque Philippo Colonensi Westfalia & Angaria, dono
simul & pretio, quod in vetustis chartis repertum numerasse Philip-
pum Colonensem Archiepiscopum 50000 marcarum puri argenti.
Ducatus Saxoniae Bernardo Anhaltino, Bavariae Ottoni Wittelsba-
chio, ob egregia in Imperatorem merita, datus. Inde nunc ab Otto-
ne Wittelsbachio conditore nova stirps Bojorum Ducum deducta ad
hunc diem; uti a Bernardo Lawenburgicorum Ducum: & quia cum
eo simul titulus Ducis Westfaliae & Angariae communicatus a Fride-
rico Imperatore, posterius ejus stirpis hunc etiamnum praefert. Si-
gefrido Bremensi Archiepiscopo, Bernardi Anhaltini Ducis, fratri,
Stadae & comitatus Stadensis redditus. Ad hunc modum omnia, quae
dux clientelari beneficio Caesarum tenebat, impertita alijs; quod
equi Westfalici ab Imperatore dilacerati schemate representant pas-
sim nostros, fide magis vulgari quam certa.

Nos modo certiора proferamus ex imperatorio diplomate, quo
Ducatus Westfaliae & Angariae Colonensi datus, aureoque sigillo
consignatus fuit; ex eo enim cum praesentes Episcopi ac Principes in
hoc conventu, & delicta ducis, ob quae Provinciis exutus est, & am-
pla Episcopi Paderbornensis jurisdictio sacra, ceteraque plenius co-
gnoseantur, juvat hoc loco producere.

In nomine sanctae et individuae Trinitatis. Fridericus divina favente
elementia Romanorum Imperator Augustus. Quoniam humana labilis est
memoria, et turba rerum non sufficit, praedecessorum atatis nostrae Divorum
Imperatorum et Regum decrevit auctoritas literis annotare, quae fluentium
temporum antiquitas a notitia hominum consuevit alienare. Proinde tam
praesentium quam et futurorum imperij fidelium noverit universitas, qualiter
Henricus quondam Dux Bavariae et Westfaliae, eo quod Ecclesiarum Dei et
nobilium imperii libertatem possessiones eorum occupando, et jura eorum im-
minuendo

minuendo graviter oppresserit, ex instanti Principum querimonia et nobilium plurimorum, quia citatione vocatus majestati nostrae praesentari contempserit, et pro hac contumacia Principum, et sua conditionis Suevorum proscriptionis nostrae inciderit sententiam, deinde quoniam in Ecclesias Dei et Principum, et nobilium jure et libertate grassari non destiterit, tam pro illorum injuria, quam pro multiplici contemptu nobis exhibito, ac praecipue pro evidenti reatu majestatis sub feudali jure legitimo trino edicto ad nostram citatus audientiam, eo quod se absentasset, nec aliquem pro se misisset Responsalem, contumax judicatus est, ac proinde tam Ducatus Bavariae, quam Westphaliae, et Angariae quam etiam universa, quae ab imperio tenuerit beneficia, per unanimem Principum sententiam in solenni curia Wirzburg celebrata, et abjudicata sunt, nostroque juri addicta et potestati. Nos itaque habita cum Principibus deliberatione, communi ipsorum consilio ducatum, qui dicitur Westphaliae et Angariae in duo divisimus, et consideratione meritorum, quibus dilectus Princeps noster Philippus Coloniensis Archiepiscopus ob honorem Imperialis coronae promovenda et manutenenda, nec rerum dispendia, nec personae formidans pericula, gratia imperialis promeruit privilegium, unam partem, eam videlicet, quae in Episcopatum Coloniensem, et per totum Episcopatum Paderbornensem pretendebatur, cum omni jure et jurisdictione, videlicet cum comitatibus, cum Advocatiis, cum conductibus, cum mansis, cum curtibus, cum beneficiis, cum ministerialibus, cum mancipiis, et cum omnibus ad eundem Ducatum pertinentibus Ecclesiae Coloniensi legitimo donationis titulo imperatoria liberalitate contulimus, et requisita a Principibus sententia, an id fieri liceret, adjudicata et communi Principum et totius curiae assensu approbata, accedente quoque publico consensu dilecti consanguinei nostri Ducis Bernhardi, cui reliquam partem ducatus concessimus, praememoratum Archiepiscopum Philippum portione illa Ducatus suae collata Ecclesiae vexillo imperiali solenniter investimus. Hanc igitur legitimam nostrae majestatis donationem, et investituram Coloniensi Ecclesiae, et saepedicto Principi nostro Philippo Archiepiscopo, omnibusque suis Successoribus confirmamus, et in omne posteritatis aevum eis ratam permanere volentes, ne quis eam ausa temerario infringere, vel quolibet modo violare attemptaverit, imperiali edicto inhibemus, et hanc nostram constitutionem praesenti privilegio aurea excellentiae nostrae bulla insignito corroboramus, authentice testibus annotatis, qui huic facto interfuerunt; Sunt autem hi Arnoldus Trevirensis Archiepiscopus, Wigmannus Magdenburgensis Archiepiscopus, Sifridus Bremensis Electus, Conradus Wormatiensis Episcopus, Rudolphus Leodiensis Episcopus, Bertramus Metensis Episcopus, Arnoldus Osnaburgensis Episcopus, Conradus Abbas Fuldensis, Adolphus Abbas Hersfeldensis, Lotharius Praepositus Bunnensis, Ludovicus Palatinus Saxoniae et Landgravius Thuringiae, Bernardus Dux Westphaliae et Angariae, Godefridus Dux Lotharingiae, Fridericus Dux Sueviae, Otto Marchio de Brandenburg, Theodoricus Marchio de Lusitz, Dedo Comes de Greix, Sifridus Comes de Orlamunde, Robertus Comes de

de Nassow, Emicho Comes de Lunningen, Engelbertus Comes de Monte, Theodoricus Comes de Hostaden, Gerardus Comes de Nurbec, Henricus Comes de Arinsken, Hermannus Comes de Ravensberg, Henricus Comes de Kucx, Vernerus Comes de Wittinistein, Widekindus de Waldeck, Fridericus de Anfurde (Steinfurde) Hartmannus de Buttingen, Vernerus de Bualande, Conradus Pincerna, Henricus Marefcalcus de Pappenheim, Sibodo de Greix Camerarius et alii quam plures.

Signum Domini Friderici Romanorum Imperatoris invictissimi Ego Godefridus Imperialis aule Cancellarius recognovi. Acta sunt hæc Anno Dominice Incarnationis 1180 Indictione 13 regnante Domino Friderico Romanorum Imperatore invictissimo, anno ejus regni 29, imperii vero 16 feliciter Amen.

Tandem igitur post comitiorum tonitrua adversus Leonem, duplici superiori anno victoria exultantem, hoc ipso anno fulmen belli consequutum, quo Dux ex omnibus suis per Saxoniam provinciis dejectus est. Quam in rem Fridericus Imperator ex omni Germania eduxit instructissimum exercitum mense Julio in Saxoniam, insigni multorum Episcoporum, Principum, Marchionum & procerum comitatu, quorum adventu cognito, Saxonia penè omnis exterita, ab Henrico Duce defecit ad Cæsarem; multique etiam clientes castrorumq; præfecti, Henricus de Witho, Lupoldus de Hertesburg, Ludolphus de Peina, ceteriq; à puero cum ipso enutriti à Duce delivère: ultroque in potestatem Cæsaris venere castra Hertesburgum, Levenburgum, Blanckenburgum, Ragensteinium, aliaque primi impetus spolia; unicum cum obfisteret Lienthenbergium, intra paucos dies expugnatum est. Tum verò Hartesburgum in monte castrum haud procul Goslaria, Henrici IV Imperatoris perfugio, & tot Saxonum expugnationibus celebre, à Friderico Imperatore instauratum præmunitumque.

Accessit per id tempus ad castra Cæsaris Philippus Colonienfis Archiepiscopus cum exercitu, ad Rhenum per Westfaliam contracto, multique cum eo Episcopi; quos inter & Sifridus Episcopus noster Paderbornensis fuit. At Cæsar cum jam, profugo Leone in Transalbianas regiones, Bernardum Ducem Saxonie Orientali imposuisset, abrupto tantisper victoriae cursu, in Bavariam properavit, rediturus ad festum S. Martini; quò delatus Ottonem Wittelesbachium solemniter Ratisbonæ inauguratum Bois Ducem præfecit. Fatalis Leoni annus, quo triplici Ducatu spoliatus, vidit tres alios in possessionem suarum provinciarum venire.

Philippus
Archiep.
Colon.
in obli-
dione
Brun-

Inter hæc Philippus Colonienfis Archiepiscopus, à Cæsare in Saxonia relictus, Brunswicum, hereditariam Ducis sedem, urbemq; munitissimam, suscepit expugnandam. Quam in obsidione cum ad eum accederet Corbeienfis Abbas, questus de damnis superiori, ut diximus,

diximus, anno illatis Corbeiensibus, Archiepiscopus, libera per telonium suum transvectione largè illa compensavit; id quod hæc tabula in castris ad Brunswicum datæ testantur, quas operæ precium habuimus hic interponere, ut ex his intelligatur, quinam simul Episcopi, & Principes Imperij ad hanc expeditionem Saxoniam convenerint.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Philippus sanctæ Colonienfis Ecclesiæ Archiepiscopus, universis Christi fidelibus tam futuris quam presentibus in perpetuum. Quoniam ex Verra Saxonica, quam nos pro multa necessitate Colonienfis Ecclesiæ contra sævitiam Domini Henrici de Brunsvich aggressi sumus, Ecclesiæ Corbeiensis ab exercitu nostro multa in stipendiis fratrum incommoda, et non modicam rerum suarum pertulit devastationem, placuit nobis et salutare visum est, aliquam eidem Ecclesiæ damnorum suorum conferre restorationem. Noverit itaque universitas Christi fidelium tam futurorum quam presentium, quod præfata Ecclesiæ fratribus theloneum Nussienſe in perpetuum condonavimus, ita ut ipsi annuatim in vino suo deducendo immunes sint ab hoc theloneo. Cum ergo vita hominum brevis, memoria labilis sit, ne quis tam pium et rationabile factum demoliri possit in posterum, presentem inde paginam conscribi, et sigilli nostri impressione communiri iussimus, sub horrendi anathematis interminatione districte precipientes, ne aliquis hoc apud nos piæ devotionis intuitu actum in irritum reducat, vel huius rei violator existat. Testes huius rei sunt Arnoldus Trevirensis Archiepiscopus, Athelogns Hildesienſis Episcopus, Sifridus Paderbornensis Episcopus, Hermannus Monasterienſis Episcopus, Arnoldus Osnabrugensis Episcopus, Anno Mindensis Episcopus, Lotharius Bunnensis Præpositus, Volricus Resſen Præpositus, Bernardus Sacaciensis Præpositus, Theodoricus Comes de Hostadin, Otto frater ejus, Hermannus Comes de Ravensberg, Albertus Comes de Everstein, Widekindus de Waldecke, Fratres de Hallermunt, Ludolfus et Wilbrandus, Fratres de Dasle, Ludolfus et Adolfus, Henricus de Lippia, Conradus de Sconinberg, Reinerus de Froitzprecht, Henricus de Vore, Rodolfus de Steinvorde, Fratres de Voldeſeine, Heimricus et Gerardus, Godeſcalcus de Padberg, Hermannus Scultetus Susaciensis, Godefridus de Altina, et alii quamplures. Acta sunt hæc Dominicæ Incarnationis Anno MCLXXX, Indictione * - - , regnante Friderico gloriosissimo Romanorum Imperatore Augusto. Data in expeditione Saxonica prope Brunsvich IV Idus Augusti.

Ex hisce literis, nunquam hæctenus prolatis in lucem, simul reſellas Scriptores, qui passim hanc expeditionem adversus Henricum Leonem in sequentem annum rejiciunt. Rectius nobiscum sentiunt Scriptores Chronici Montis Sereni, & Pegavienſis. Ceterum cum Archiepiscopus omnibus viribus oppugnationi insisteret, Brunswicum post duorum mensium obsidionem circa Calend. Septembris deditum, in potestatem ac fidem Cæsaris accipit. Leo interim cum Saxoniam

in obſi-
dione
Brun-
swicenſi
illata
Corbei-
enſ. dam-
na telonij
Nussien-
ſis con-
ceſſione
compen-
ſat.

mes de Monte,
Henricus Co-
ricus Comes de
Waldeck, Fride-
Vernerus de Bu-
heim, Sibodo de
toris invictissimi
a sunt hæc Anno
omino Friderico
29, imperij vero
rfus Leonem,
o anno fulmen
oniam provin-
ex omni Ger-
in Saxoniam,
um & proce-
omnis exter-
etiam clientes
e Hertzburg,
a Duce defici-
ertzburgum,
que primim-
intra paucos
onte castrum
, & tot Sax-
e instauratum
Colonienſis
m contracto,
copus noster
ne in Transal-
impofuiſſet,
rediturus ad
ium ſolemni
lis Leoni an-
eſſionem ſua-
à Cæsare in
m, urbemq;
dione cum ad
superiori, ut
diximus,

Saxoniam amissam desperatamque videret, Lubecam, Stadam ceteraque castra praeiunxit, tanquam in ijs Saxoniam Transalbianam defensus.

Annus Christi 1181.

Alexandri III Pont. 22.

Friderici I. Reg. 30. Imper. 27.

Sifridi Ep. Pad. 3.

Arnold.
Lubecens.
lib. 2. c. 34.
Chron.
Mont. Se.
ren.
Chron. Pe.
gav.

At verò Imperator, quod Arnoldus Lubecensis Abbas scribit, proxima aestate totis viribus infusus in Saxoniam; quæ altera in Leonem expeditio fuit, & trans Albim sumpta. Ac ne à tergo relinqueret hostes, ex insidijs incursum; Philippum Coloniensem Archiepiscopum cum ceterorum Episcoporum copijs iussit servare Brunswicum urbem, castris circa urbem positis, ad quæ hoc anno Episcopi cum suis copijs redièrent, quantum id ex Gerhardi Stederbergensis Praepositi historia colligas. Cæsar inde Bernardum Ducem, ac fratrem ejus Ottonem, Marchionem Brandenburgensem, cum alijs Orientalis Saxoniae Principibus Bardewici consistere voluit, & Luneburgum castrum, quod Ducis conjugis relictum ab Imperatore, circumpositis militum stationibus claudere; ipse autem cum robore exercitus Suevorum & Bavarorum ad Albim movit, trahens secum in comitatu Wichmannum Magdenburgensem Archiepiscopum, Bambergensem Episcopum, Abbatem Fuldensem, Corbeiensem & Hersveldensem. Sub idem tempus Leo Dux Lubecam se receperat; quam urbem postquam turribus, totius, muro, atque omni machinarum genere praeiunxit, Raceburgum concesserat, cetera per ejus regionem castra firmaturus. Ibi dum per advolantes nuncios intelligit Cæsarem appropinquare, correpta navi indignabundus secundo Albis cursu Stadam se recipit. Cæsar, transmissa per Albim exercitu, castra Lubecæ expugnandæ admovebat, nihil territus munimento, in quo Simon Comes Teclenburgicus, Hermannus Comes Aldenburgicus, & Hermannus Comes Welpus bellaces viri cum selecto Holsatorum militum praesidio relictæ erant. Nec minor civium multitudo novum illud emporium mari assitum impleverat, quorum armis maxime confiderat Dux. At Cæsar, ut mari simul premeret, evocarat Walde-
marum Daniæ Regem, qui classe in ostium Trabenæ invehctus, constitit ad urbem: ipse terra aggressus brevi in eas angustias coniecit cives, ut misso Henrico Episcopo suo, viro sanctissimo, ad Imperatorem, denunciarent, hanc urbem à se recens adversus barbaros Slavos cultam praeiunitamque esse Ducis beneficio, in cuius fide ideo peristeret; is verò si cives suos servare non posset, aut Imperatori urbem tradi vellet, paratos se ad deditioem esse. Quam in rem permissus Guncelinus Comes voluntatem Ducis exquirere; qua impe-

Cæsar
Lube-
cam obli-
der, & ad
deditio-
nem co-
git.

trata,
urbis
quoc
miliu
rator
quod
ret Sa
sus ba
scæ r
religi
ac Mo
runto
Lube
coru
loru
retur
um o
suum

Hols
tis pr
quã
rum
tineb
men
erat

gum
nibu
tand
coqu
mun
Palat
cora
sua p
se si
& Be
sus e
lipp
Arch
pera
men
expe
trata,

trata, non prius tamen cives se dedidēre, quā sibi Imperator prima urbis privilegia, & libertatem secundum jura Sufatiae permitteret; quod nomen alij secundum jura Sufatensium in Westfalia, alij verisimilius Holfatorum accipiunt. Dedita in hunc modum urbe, Imperator cives privilegijs auxit, liberamque Imperij urbem renunciavit, quod constantius in fide Imperatoris, & christianae religionis persisteret. Sed ea urbs, quantum olim praesidium christianae religionis adversus barbaros Selavos, tantum nunc haereticis patrociniū, ejectionis praefectae religionis Sacerdotibus ex Ecclesijs, & Coenobijs, immemor quam religionem Wicelinus noster, quam tot sancti Episcopi, Sacerdotes ac Monachi in Slaviam illam Occidentalem introduxerunt, servaruntque ad Lutheri tempora. Sanē Fridericus Imperator Henricum Lubecensem Episcopum, qui post Geroldum & Conradum tertius eorum Episcopus subrogatus erat, ob famam sanctitatis, & miraculorum adeo veneratus est, ut medicum illi suum, dum febri affligeretur, submiserit: ea videlicet sollicitudine qua Carolus M. Sturmium olim Abbatem Eresburgi laborantem complexus, medicum illi suum adesse voluit.

Expugnata Lubeca, Caesar totam Transalbianam regionem Holfatiamque in fidem accepit: Adolphum Holfatiae Comitem multis privilegijs bonisque cumulavit: nihilque simul impensius habuit, quam ut Episcoporum, Collegiorum, Canonicorum, & Coenobiorum jura & possessiones firmaret, augeretque. Dux interim Stadæ se continebat, in extremo Saxoniae angulo, Oppidoque Episcopatus Bremensis, ut munierat, firmissimo; & si casus obsidionis urgeret, certus erat consensa navi se per mare subtrahere in Angliam.

At Caesar reducto per Albim exercitu, castra sua circa Lunenburgum metatus confedit. Quo comperto, Henricus Dux, cum se omnibus provincijs & munitionibus nudatum circumspiceret, posito tandem fastu, per amicos liberum ad Imperatorem accessum petijt; eoque impetrato, Lunenburgum venit; atque ut Imperatoris animum mitigaret, Ludovicum Landgravium, & Hermannum fratrem Palatinum, quos captivos tenebat, liberos ad Imperatorem praemisit, coramque in gratiam recipi oravit. Imperator verò cum diceret id in sua potestate non esse, jussus est Quidlenburgi in conventu Principum se sistere: eo quoque accessit Dux; verum cum istic, lite inter ipsum & Bernardum Ducem coorta, per seditionem omnia miscerentur, jussus est Erfordiae in comitio Principum causam dicere. Inter haec Philippus Coloniensis Archiepiscopus, imploratus à Sifrido Bremensi Archiepiscopo, cum exercitu Westfalico Stadam pro voluntate Imperatoris expugnat; reddiditque cum toto comitatu tandem Bremensi Archiepiscopo, acceptis trecentis argenti marcis, quae ex pacto expensarum bellicarum convenerant. Ea expeditione Coloniensis

Q9999

cetera

cetera quoque castra Adolpho Holfatiae Comiti, & Bernardo Comiti restituta sunt. Jam Duci nihil ex omnibus inferioris Saxoniae urbibus & castris supererat praeter Lunenburgum, quod honori conjugis, obtinentis ex eo hereditatem & vitae subsidium, Caesaris gratia relictum erat.

Ad haec extrema Dux miser compulsus, Erfurtum ad praescripta Principum comitia venit, provolutusque ad pedes Caesaris clementiam appellat; quem Caesar obortis lacrymis, misertus casum e terra levat; & quum restitui in pristinam aliquam fortunae partem supplex peteret, Caesar bene sperare iussit; in praesens vero sententiam Principum immutabilem esse oportere. Quare cederet tantisper irae Principum, & triennium exul in Angliam irer; Brunswicum interim & Lunenburgum cum hereditariis possessionibus illi, ubique terrarum foret, mansura integra. Ad hunc modum fortunatissimus ac potentissimus Germaniae Dux, memorabile humanarum rerum spectaculum, cum uxore & tribus liberis, Henrico, Lothario, & Ottone in Angliam ad Regem generum suum exul abiit; ubi quartum illi filium Wilhelmum, tot exinde clarissimorum Brunswicensium & Lunenburgensium Ducum genitorem, Mathildis conjux peperit.

Hades-
lebia diu
oppu-
gnata
tandem
se dedit.

Quae dum agerentur hoc anno, adhuc Hadeslebia Oppidum in Orientali Saxonia manebat in fide Leonis; constantia nimirum Bernardi Lippiensis Comitis, quem Dux praefectum imposuerat, virum ea tempestate bellicosissimum. Ceperat anno superiori oppugnare Wichmannus Magdenburgensis Archiepiscopus, labenteque Ducis fortuna, resumpta hoc anno obsidio, datumque opus Ottoni Misnensium Marchioni. Ejus marchinamenta cum eluderet Lippiensis, implorata auxilia Philippi Colonienfis Archiepiscopi. Accessit is cum quatuor loricatorum millibus, tanquam momento rem confecturus; sed & hujus omnes conatus cassi fuere. Jam de solvenda rursum obsidione consilia agitabantur, eo quod locus inter paludes & circumfusus undique aquas inexpugnabilis se objiceret; duo quippe fluvij, Ora & Bivera Oppidum utrimque complexi, superfusis late paludibus, ab omni circum accessu prohibebant: frustra etiam navibus milite impletis, omnibusque machinis, quae ingenio militari reperiri poterant, ad motis. Sed haec ipsa res, quae hactenus praesidio fuerat, perniciem tandem attulit; observatum enim binos hosce fluvios intra circumposita collium juga confluere, & his si agger objiceretur, restagnante circum aqua Oppidum immergi posse. Id opus intra tres menses & duas hebdomadas peractum; objectaque aggeris aqua supra valla & muros efferri visa. Quo nunciato, rediere Archiepiscopi ad eventum rei spectandum. Et jam aquae totum Oppidum impleverant, ascenderantque supra contabulationes aedium, cum Lippiensis Comes miseratione civium permotus de Oppidi deditione pacisci

615150

PPPP

cisci tandem coepit; impetrataque libera abeundi securitate, Oppidum Archiepiscopo tradit, quod ille funditus evertit.

Verum Lippienſis poſt eadem, qua Dux, calamitate involutus, omnibus feudis ac bonis, quæ aut parens ejus Lotharij Cæſaris donatione, aut ipſe Leonis & Episcoporum beneficio acceperat, Friderici Imperatoris ſententia exutus. Ceſſit Annoni Mindenſi, Arnolſo Osnabrugenſi, Episcopis, Hermannoque Ravensburgij Comiti, quidquid in vicino Angariæ Ducatu dederat Leo; indeque ipſa Angariæ arx, vetus Widekindi patrimonium, creditur obvenisse Ravensbergico. Hermannus Monasterienſis Episcopus Sassenbergam caſtrum & Sattrapiam repetijt. Quidquid ultra Luppiam fluvium poſſederat, aut intra Ambram continetur, diviſum inter Colonienſem & Paderbornenſem, Episcopos. Quæ deinde rerum converſione Bernardus, Weſtſaliæ noſtræ decus, ad fortunæ priſtinas redierit; deinde per contemptionem rerum humanarum Monachi Cisterciensis habitum induerit in Monasterio Mariæfeldenſis diœceſis Monasterienſis; ac demum in Livoniam Apoſtolico Spiritu proſectus Sacerdos, ac Leahalhenſis Episcopus ſit conſecratus, tempori memorandum erit.

Hæc ſcena fortunæ in Leone & Bernardo; quæ eò admirabilior in Leone, quo ex altiori rerum humanarum ſaſtigio deturbatus fuit, projectusque extra Saxoniam in alienum regnum. Cauſas ſupra deduxi, ſatisque ipſe Cæſar in diplomate Colonienſi patefecit. Nam præter contumaciam contemptumque Cæſaris, qua toties poſtulatſus ad dicendam cauſam aſpernatus eſt Principum & Cæſaris auctoritatem, odium in Episcopos; quos Leo bonis, quibus à Carolo M. ceterisque Imperatoribus ac Regibus Chriſtianis dotati erant, ſpoliatos, meditabatur ad priſtinam inopiam redigere. Inſtituerat ille quidem tres Episcopatus in Sclavia; ſed eos tam tenuibus proventibus dotarat, ut, cum à Conrado Lubecenſi Episcopo juramentum fidei poſceret, libera hic voce reſponderit, ſtipem illam non mereri juramentum. Interin à prioribus Episcopis per Sclaviam, tanquam magnus conditor & Imperator, juramentum fidei exegerat; auſus aliquando ſcribere ad Colonienſem Archiepiscopum, ne ſe laceſſeret, cujus ab Oceano ad Rhenum uſque tanta provinciarum amplitudo & potentia eſſet, ut ſagittam per Rhenum in ipſius diœceſin projicere liceat. Sed hanc ſagittam reflexit Colonienſis in Ducem, primumque ruinæ impetum dedit; exutusque ille ab Episcopis eſt tot provinciis & bonis, cui omne conſilium erat Episcopos bonis privare: ſalubri etiam ad Reges & Principes exemplo, metuque, ne Deus aut fortunæ evertat, aut familias eorum extinguat, qui tot per Saxoniam Episcopatus à Carolo M. & tot Divis Imperatoribus conditos dotatosque extinxere.

Clauiſit hunc annum morte ſua 12 Kal. Oct. Alexander III Pontifex, viracer & conſtans, qui haud ſecus quàm Gregorius VII adver-

Comes
Lippien-
ſis bonis
ſuis ex-
uitur.

Obit
Alexan-
der Pon-
tus

tifex, cui
subroga-
tur Luci-
us III.
Bayan.
Sigon.

Lucius Henricum IV Imperatorem schismaticum, per xxii prope annos
columna fuit Ecclesiae adversus Fridericum Imperatorem & tres ejus
Pseudopontifices a Friderico Imp. obtrusos. Subrogatus Alexandro
Lucius Pontifex, vir aetate ac sapientia gravis.

Annus Christi 1182.

Lucij III. Pont. 1.

Friderici I. Reg. 31. Imper. 28.

Siffridi Ep. Pad. 4.

Godefrid.

Ejecto extra provincias suas Henrico Duce, post sexennij bel-
lum quievit Saxonia & Germania; præclarumque Imperatoris ne-
gotium fuit, pacem in Imperio firmare. Quam in rem per festos Pen-
tecostes dies solemnem Moguntiae Principum conventum habuit;
ad quem præter alios convenere Philippus Colonienfis Archiepisco-
pus, Hermannus Monasteriensis, Ulricus Spirensis, Conradus Ab-
bas Fuldensis, Fridericus Dux Sueviae, Conradus Comes Palatinus
Rheni, ceterique Episcopi ac Principes, quod in Friderici Imperatoris
diplomate, quo Monasterio S. Maximini in suburbio Trevirensi om-
nia Imperatoria privilegia bonaque hoc anno Moguntiae rata habet,
proditum est. Adfuere & Legati Regis Angliae, pro Henrico Leone
genero atque exule orantes hereditariae possessionis reditus ad deco-
ram Principis vitam exornandam; & promissi quidem illi, sed exili-
um Principum sententia repetitum.

Zilesius in
diplom. S.
Maximini
Monaster.

Annus Christi 1183.

Lucij III Pont. 2.

Friderici I Reg. 32. Imper. 29.

Siffridi Ep. Pad. 5.

Lucius
Pont. bo-
na & pri-
vilegia
Mona-
sterij
Wilba-
censis
confir-
mat.

Lucius Pontifex eo nomine III, qua erat beneficentia in clerum,
& omnes religiosorum ordines, inter alia hoc anno rogatu Henrici
Mariae Monasterij apud nos Abbatis, Wilbacensis Cœnobio diocesis
nostrae omnia privilegia ac bona Apostolica auctoritate communita
in hunc modum renovando, bene de nostra Diocesi mereri studuit.

Lucius Episcopus Servus servorum Dei, dilecto filio Henrico Abbati et
Sanctimonialibus Monasterij Wilboldeffen, tam presentibus quam futuris
monasticam vitam professis in perpetuum. Effectum iusta postulantibus in-
dulgere, et vigor equitatis, et ordo exigit rationis, praesertim cum petentium
voluntas et pietas adjuvat, et veritas non relinquit. Eapropter Dilectam
Domino filiae vestris postulationibus clementer annuimus, et Monasterium
vestrum, in quo divino mancipata estis obsequio sub Beati Petri et nostrapro-
tectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communimus. Inprimis
siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum, et beati Bene-
dicti

dicti regulam in eodem Monasterio constitutus esse dinoscitur, perpetuis ibi temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quasunque possessiones, quasque bona ibidem Monasterium in posterum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque Successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, *Wilbodeßon, Watervelde, Trevere, Alride, Oßenthorp, Hemelhusen, Roethelhusen, Northen, Wellethe, Irenhusen, item Northen, Histinche, Weter, Hatesbatthesen, Volmarsen, Guntersen, Adenen, Othehem, Honrothem, Overethe, curtem in Suthem, et decimam super eandem villam, Esnethe, Gheveburch, Lingo, Winnethe, decimam in Eddeßon, decimam in Hatheburgsen, decimam in Richersen, decimam in Hardevenssen, Sundram in Hornen, domum infra muros civitatis Patherburn, et quinque areas, et juxta civitatem tres mansos, et dimidium Sidechodeßon, Haren.* Item in *Alriden* duos mansos, decimam omnium novarum nostrorum, et omnes decimas in terminis decimarum vestrarum. Cum autem generale interdictum fuit, liceat vobis clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare. Sepulturam quoque loci istius liberam esse concedimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi excommunicati sint vel interdicti, nullus obstat, salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora assumuntur. Obcunte vero te nunc ejusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet Successorum nullus ibi qualibet sublektionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem Sorores communi consensu, vel pars consilii sanioris secundum Dei timorem et D. Benedicti regulam providerint eligendum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva sedis Apostolicæ auctoritate, et diocesani Episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona hæc nostra constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, et secundo tertiove commonita, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei Redemptoris nostri *JESU Christi* aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri *JESU Christi*, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Lucius Catholice Ecclesie Episcopus.

Ego

P
E
L

✠ Ego Theodinus Portuensis
et S. Rufina Sedis Episcopus.

✠ Ego Henricus Albanensis
Episcopus.

✠ Ego Gratianus SS. Cosma et Damiani
Diaconus Cardinalis subscripsi.

✠ Ego Virvianus S. Stephani in celio Monte
Presbyter Cardinalis.

✠ Ego Laborans Presbyter Cardinalis S. Mariae trans tibur subsc.

✠ Ego Ranerius Presbyter Cardinalis SS. Johannis et Pauli tt.
Pagmachii.

Datum Velletri per manum Alberti S. Romanae Ecclesiae Presbyteri Cardinalis et Cancellarii, III Calend. Martii Indictione I, Incarnationis Dominicae anno MCLXXXIII, Pontificatus vero Domini Lucii Papa III, anno secundo.

Uti &
bona
Collegij
Bustorfi-
ani, max-
ime ab
Episc.
Mein-
werco
collata.

Eadem beneficentia complexus Collegium Canonorum Bustorfianum, donationes cum primis à Meinwerco Episcopo ac fundatore factas instaurat, tabulis in hac verba communicatis.

Lucius Episcopus Servus servorum Dei. Dilectis filiis Praeposito et Canonicis Ecclesiae SS. Apostolorum Petri, et Andreae in Paterburna salutem et Apostolicam benedictionem. Prae postulatio voluntatis effectum debet prosequente compleri, quatinus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter Dilecti in Domino filii vestris iustis postulationibus clementer annuimus statuentes, ut quascunque possessiones, quacunque bona eadem Ecclesia in praesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu alius iustis modis praestante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque Successoribus et illibata permaneant. Specialiter autem possessiones bonorum quae bonae memoriae M. Episcopus fundator ipsius Ecclesiae rationabiliter contulit eidem et suis literis confirmavit, tam in decimis quam in curtibus, in arcibus, in mancipiis, in parrochia, quae est super quinque villas, quarum nomina sunt haec Aspethera, Hildelichusen, Hassurchusen, Hohenfili, Asbechtinchusen, apostolica auctoritate vobis et per vos Ecclesiae vestrae confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam confirmationis nostrae infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, et Beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Velletri. III Calend. Junii.

Bruschius.
Chron.
Mogunt.
Serrav. in
hist. Mog.

Fine anni hujus Christianus Moguntinus Archiepiscopus & Metropolitani noster, xii Calend. Decembris haud procul Roma in Italia extinguitur; quem ubi morbo depressum intellexit Lucius Pontifex,

tifex, Velitris profectus, & immemor omnium injuriarum, quas Romanæ Ecclesiæ ab eo factas diximus, in schismate luctantem cum morte adiit, itaque ad extremum vitæ exitum composuit, ut Pontifici omnium suorum peccatorum confessionem faceret: postquam Pontifex ei manu sua Sacramentum corporis Christi porrexit, ceterisque morientium prædijs communiit. Magna Archiepiscopi felicitas, si reputetur, quæ bello Italico vanè licenterque egit, militis magis, quam Episcopi munere occupatus. Non jam quisquam requireret, cur belli adversus Leonem nulla ejus mentio, quippe qui ad hunc diem pro vicario Cæsaris imperio in Italia relictus, postremumque ab equitatu Græcorum Imperatoris captus, nec multo post dimissus liber, tam felicem vitæ exitum sortitus est. Morte ejus cognita, Conradus ante annos aliquot Archiepiscopatu ab Imperatore dejectus, dimisso Episcopatu Salinensi ad veterem suam sedem rediit, & tanquam Angelus, ut fasti Moguntini scribunt, à civibus est exceptus (quocum postea magna familiaritas fuit Sifrido Episcopo nostro) vir integerrimæ vitæ, qui magna constantia inter omnes schismatis fluctus Apostolicæ sedi adhæsit.

Et hoc ipso anno Sifridus Episcopus noster, litem, quæ inter Canonicos Buxtorfiani Collegij, & Theodoricum Pastorem urbicum intervenerat, majores civium morus datura, maturo Canonicorum consilio composuit. Extant hæc super re literæ Sifridi, quibus se humilem Ecclesiæ Paderbornensis Ministrum vocat.

Ceterum Imperator, cum Saxoniam Germaniamque in summa tranquillitate possideret, Constantiam profectus, evocatisque ad se urbium Longobardicarum legatis, pacem quoque cum Italici v. Calend. Junij fecit; legibus, quas multis refert Sigonius, utrimque feliciter conventis; in quibus ante omnia ab Italiæ urbibus cautum, ne Imperator Apostolicam Sedem turbaret, atque omnium, quæ hæcenus tantis utrimque cladibus acta fuere, perpetua oblivio esset. Vulgò à Germaniæ loco pax Constantiæ appellata.

At Conrado Moguntino vix dum in Archiepiscopatum regresso haud levis controversia oborta cum Ludovico Thuringiæ Landgravo; quam ut componeret, Erturdiam proficiscitur, magno procerum comitatu: ac mirabili casu in præsens vitæ periculum venit; nam cum 7 Calend. Augusti frequens senatus procerum in vasta, sed ruinosa, urbis aula haberetur, lacunar impar sustinendæ multitudini, trabibus situ & vetustate cariosis, subito solutum, in subjectam latrinam supra centum secum homines traxit. Periere in sordibus Henricus Swartzenburgicus, Fridericus Comes Avebergensis, Henricus Comes Thuringiæ, Gosmarus Comes Sigenhogius, Fridericus Comes Kirchbergius, Burchardus Wartbergius, alijque complures proceribus. Cæsar & Moguntinus Archiepiscopus, antevertendo ruinam,

qui anno 1180 obisse contendit. Christianus Archiep. Mogunt. pœnitens in Italia obit: redit ad Ecclesiā suā Conradus.

Sigonius lib. 14 de regno Italia. Cæsar cum Italici pacem Constantiæ fecit,

Chronicon Montis Serræ. Auctor Append. ad Lamb. Godefridus Mon. Chron. Erford.

ruinam, ad fenestræ cancellos refugere, atque exijs penduli, admotis scalis, servati sunt, Thuringiæ Landgravius cum alijs quibusdam se expedivit. Auctores etsi concordēs in casu; alij interim ad hunc annum, alij ad sequentem referunt.

Annus Christi 1184.

Lucij III Pont. 3.

Friderici I Reg. 33. Imper. 30.

Sifridi Ep. Padi. 6.

Godfrid.
Otto & S.
Blasio.

Auctor in
append. ad
Lambert.
Chron.
Mont. Se-
ren.
Chron. Pe-
gav.

Serrarius
in histor.
Mogunt.
Brouwer.
lib. 1. an-
tig. Fuld.
c. 16.

Ursberg.
Celeber-
rima Mo-
guntiz
Comitia
tempe-
stas dis-
turbat.

Anno vertente Imperator v. Idus Martij primum Norimbergæ senatum Principum congregavit, ad quem ex Italia quoque Alexandriæ civitatis evocati oratores accedentes, certis quoque conditionibus cum Imperatore transigere; urbem tamen non Alexandriam, quod honori Alexandri Pontificis condita esset, sed mutato nomine Cæsaream appellari voluit. Quemadmodum & hoc anno Insula S. Suiberti communita, & grande illud turris arcisque opus perfectum ad navigantium securitatem, pacemque firmandam, inde Cæsaris Insula appellari coepit.

Celeberrima deinde per festos Pentecostes dies comitia Moguntiz habuit, ad quæ præter magnam Archiepiscoporum, Episcoporum ac Principum frequentiam supra quadraginta hominum millia confluerent; & cum ingentem procerum multitudinem urbs non caperet, in suburbano agro magnificum palatium, tentoria, ac subitaria aedes fuere constructæ. Nihil ad eam diem à Friderico Imperatore magnificentius fuit apparatus; quod ijs in comitijs, præsentē Imperatrice, Henricum & Fridericum filios, pro veteri more, ense accinxerit; & Henricum filium, jam ante Aquisgrani inunctum, publice Romani Imperij Regem renunciavit, epulo munificentissimo principibus præbito, in quo non nisi Reges, Duces ac Marchiones Dapiferi, Pincernæ, & Camerarij ministeria habuere. Sed eam pompam pridie Pentecostes insoluta turbavit ventorum tempestas, ab Occidente coorta, quæ non modo subitaria hæc opera ac domicilia uno evertit momento, multis etiam mortalium, aut obtritis, aut læsis; sed & novam Basilicam fabricam à Conrado Archiepiscopo structam tanta vehementia disjecit, ut trabes aliæ in Rhenum, aliæ ultra Rhenum per milliare ad villam Hocheimiam projectæ sint; tanquam Deus ostenderit, se & in condito fastu comitorum, & cleri populique peccatis, quod veteres Moguntini annales produunt, offensum esse.

Archiep.
Colon. &
Abbat
Fuldensis
in hisce
comitijs
dissidium.

Quamquam & in his comitijs alia intervenerit offensio Numidinis, ex ambitione duorum sacrorum præsulum, quam nobis Arnoldus Lubecensis Abbas, æqualis ac certus eorum temporum scriptor, & ex eo Albertus Stadenensis ac Crantzius tradidere. Nam in solenni hoc concessu dum Conradus Moguntinus Archiepiscopus dexte-

rum

rum Imperatoris latus, & sinistrum Philippus Colonienſis Archiepiſcopus poſita ſella occuparent, acceſſit Conradus Fuldenſis, Imperatorem libera voce allocutus, & mea inquit, hæc injuria eſt, cui poſt Moguntinum ſiniſtra ab Imperatore ſedes ante Colonienſem priſco more debetur, quoties Moguntia comitia aguntur. Hanc prærogativam cum multis obtenderet Abbas, Imperator in Abbatem inclinavit. Quo animadverſo, indignatus Colonienſis: *Cedo, inquit, Abbati Archiepiſcopus, Monacho Princeps Elector: ſed bona, Imperator, venia veſtra cœtum hunc dimitto.* Abeuntem Archiepiſcopum ſecuti ſunt Philippus Palatinus Rheni, Comes de Aſſowe, qui Crantzio Naſſovius eſt: Dux præterea Brabantia, alijque procerum. Jamque lis in ſeditionem ibat, cum primùm Henricus Rex adoleſcens complexus Archiepiſcopum, ac mox Imperator deprecatus errorem, retraxere placatum; juſſuſque Abbas cedere Archiepiſcopo. Et propè erat, ut pari ſeditionis cruorisque ſcena ageretur, qua Wideradus Abbas Fuldenſis, & Hezilo Hildeſienſis Epicoſopus, anno 1063 Goſlaria congressi; quòd Agrippinenſis Præful Fuldenſis arrogantiam præſentens ſupra quatuor millia armatorum in comitia adduxerat. Acta quidem hæc anno Mclxxxii traduntur à Lubecenſi; ſed error ſcriptoris intervenit in numeris, cum ceteri omnes hunc annum deſignent, & ipſe auctor mox ſcribat, Auguſtam obiiſſe, & Imperatorem in Italiam proſectum eſſe, quæ anno 1185 accidiſſe conſtat.

Solutis comitijs, Imperator pridie Calend. Sextiles in Italiam tranſgreſſus eſt, acturus cum Lucio Pontifice de utriusque Imperij Occidentalis & Orientalis, in quo res chriſtiana periclitabatur, ſalute. Inde convocato concilio, cui raro exemplo Pontifex & Imperator intererant actum de Repub. chriſtiana, cum primis de ſubmittendis in Palæſtinam auxilijs, quibus laborantibus chriſtianiſ adverſus Saracenos ſubveniretur. Lucio interim poſtulante, ut Imperator Mathildis hereditatem Romanæ Eccleſiæ reſtitueret, abnuſ Imperator; & cum hic peteret, ut filius Henricus Auguſtalibus inſignibus ornaretur, diſerte id à Lucio denegatum eſt; interque cetera ſcribit Godefridus Pontificem dixiſſe, conveniens non eſſe Imperio ſimul duos Imperatores pari auctoritate præſtitui. Ita exulceratis utrimque animis concilium eſt dimiſſum.

Eo in congreſſu Veronenſi ſummorum Eccleſiæ capitum Lucius Pontifex Conrado Corbeienſium Abbati, quòd is fortè Imperatorem in Italiam affectatus, omnia illuſtris ejus Cœnobij privilegia Apoſtolica auctoritate juxta aliorum Pontificum tabulas inſtaurat. *Quocirca, in diplomate inquit, te fili, Conrade Abbas, in præcipuis ſolemnitatibus, ſandalis, Dalmatica, mitra, et annulo uti, juxta altare ſedere, populum infra commiſſum tibi Monafterium, vel prioratus conventuales, quæ pertinent ad animæ ſalutem, docere, tam tibi quàm tuis ſucceſſoribus Dei et*

Rrrr

Apoſto.

Signatus
lib. 15. de
regno Ita-
lia.

Dignita-
tem Ab-
bat. Cor-
beienſ.
confir-
mat Lu-
c. Pont.

*Apostolicæ Sedis clementia perpetuis temporibus indulgemus. Confignatæ
subscripraque tabula in hunc modum.*

Ego Lucius Catholicae Sedis Episcopus.

✠ Ego Joannes presbyter titulo S. Marci Cardinalis sub-
scripsi.

✠ Ego Laborans presbyter Cardinalis S. Marci transi-
berim S. Calixti subscripsi.

✠ Ego Subd. Cardinalis titulo S. Laurentii in Damaso
subscripsi.

✠ Ego Pod. presbyter Cardinalis titulo Basilicæ XII Apostolorum
subscripti.

✠ Ego Conradus Sabinensis, et Moguntinae Sedis Archiepiscopus subsc.

Ego Theodorus Portuensis, et S. Rufinae Sedis Episcopus subscripsi.

✠ Ego Henricus Albanensis Episcopus subscripsi.

✠ Ego Theobaldus Hostiensis et Velitrensis Episcopus subscripsi.

✠ *Ego Ardito Diaconus Cardinalis S. Theodori subscripsi.*

Ego Gratianus SS. Cosmæ et Damiani Diaconus Cardinalis subsc.

✠ *Ego Soffredus S. Marie in via lata Diaconus subscripsi.*

✠ Ego Albinus S. Mariæ novæ Diaconus Cardinalis subscripsi.

*Data Verone per manum Hugonis S. Romane Ecclesie Notarii, 3 Calend.
Novembris, indictione 3 incarnationis Dominiæ MCLXXXIII. Pon-
tificatus Lucii PP. III. Anno IV.*

Contra-
dus Arch.
Mog. Pa-
derbor-
næ diri-
mit li-
tem, in-
ter Abba-

Hoc præterea anno Conradus Moguntinus Archiepiscopus ac
Cardinalis Paderbornam accessit, & in congressu Hermanni Mona-
steriensis & Sifridi Paderbornensis Episcopi, aliorumque præsulum
ac procerum decedit litem, quæ inter Abbatissam Herifensem & Ger-
densensem agitabatur de certis quibusdam agris, quibus Ecclesia in
monte Iburg ex annuo censu restauranda erat. Tabula sic habent.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Conradus Dei gratia Moguntinae Sedis Archiepiscopus, omnibus fidelibus Christi salutem universali memoriae, tam presentium quam futurorum, innotescere volumus, factum quondam rationabile sibi nostri presentia et aliorum Praelatorum probabilium, et religiosorum virorum peractum, quod dum post varios labores, quos pro statu et integritate S. Ecclesie pertulimus, in Sedem nostram Moguntinam ordinatione divina restituti, in Patherburn. Ecclesia eodem nostre restitutionis anno quadam vice fuissimus, Domina Abbatisa de Herssen querimoniam nobis contra Sorores in Gerden, quarum provisor Dominus Abbas de Liesberne habebatur, hoc modo proposuit, ostendens sane, quod Domina Beatrix pridem in Abbacia sibi praecedens, consilio Domini Paderbornensis Episcopi, et aliorum, qui ad haec sibi expectebant, quindecim mansos, duodecim in silva Osrine, et duos in Ebusen, unum in Wegrumsheim cum omnibus utilitatibus suis Ecclesie de Gerden, et sororibus ibidem secundum regulam S. Benedicti decem tribus contradi-

dit, hoc adiungens, videlicet, ut quicumque prefatis sororibus pro temporis
 successione prior succederet, eosdem mansos sine exactione de manu Domina
 Abbatisse de Hersin reciperet, et Ecclesiam B. Petri, in monte, qui vocatur
 Hburch, si quando dilapsa foret, restauraret, et ei in divinis provideret. Quod
 dum Abbas de Lisberne predictarum de Gerdine sororum responsalis contra-
 diceret, et eosdem mansos à Domino Patherbornensi Episcopo possideri diceret,
 privilegium etiam quoddam, quod nos infregimus, ostenderet, tandem, ut res
 ipsa idonee et iuste terminaretur, consilio eorum, qui ibi presentes erant, Do-
 mini Hermannii Monasteriensis Episcopi, et Sifridi Patherbornensis Episcopi
 hic mediari dignum duximus, scilicet quod Domina Abbatisa Altmannum
 Præpositum S. Petri, Magistrum Henricum tunc Scholasticum in Patherborn,
 Wernerum de Brak, Bertholdum de Espringin assumpsit, Dominus vero Ab-
 bas Henricum Abbatem S. Pauli, Præpositum Gotscalcum de Nortin, Comi-
 tem Albertum de Eversteyn, et Bernardum de Lippia, Widekindum de Riede
 Consiliarios assumpsit, quorum sollicita deliberatione sub nostri presentia et
 Domini Monasteriensis prædicti et Patherbornensis Episcopi hoc fine termi-
 natum est, scilicet, ut Domina Abbatisa jus proprietatis recognosceretur, et
 sicut dictum est, quacunque prefatis sororibus pro temporis successione prior
 succederet, prefatos mansos à manu Domina Abbatisse sine exactione recipe-
 ret, et exinde edificia et divina provideret Ecclesie jam dictæ. Domina
 etiam Abbatisa si quando vellet in monte sine gravamine sororum morari pos-
 set. Præterea quicumque in Hersin iure fungatur advocatia, super his etiam
 bonis advocatiam obtineat. Hæc autem, quia sub nostri et ipsorum predicto-
 rum presentia rationabiliter peracta sunt, nostri ea sigilli impressione stabiliter
 munimus, et deinceps rata haberi volumus. Quod si quis postmodum infrin-
 gere vel irritum facere tentaverit, sicut per sententiam publicam nobis ad-
 iudicatum est, nostre excommunicationis vinculum et Dei Omnipotentis offen-
 sam promeruisse se cognoscat. Hujus autem rei testes sunt prædictus Monaste-
 riensis et Patherborn. Winere Abbas de Liesborne. Ex Prælati Mogunti-
 nensis Ecclesie, Burchardus S. Petri Præpositus, Wernherus S. Stephani Præ-
 positus in Moguntia, Altmannus Patherbornensis Præpositus, et ejusdem Ec-
 clesie Decanus Volbertus, Gotscalcus Præpositus de Nortine, Bernhardus
 Præpositus S. Petri, Dominus Otto Comes Palatinus de Wutilinibach, Do-
 minus Otto Landgravius de Stevinigin, Comes Albertus de Everstein, Wi-
 tikindus de Srovalenberg, fr. Basilius, Wernherus de Brackel, alii etiam mul-
 ti. Acta sunt hæc Anno Dominice Incarnationis MCLXXXIII, Indi-
 ctione secunda, regnante Imperatore Friderico feliciter.

Inter arbitros hic Bernardus de Lippia, Widekindus de Riede
 memorantur, duo videlicet illi pro Leone bellatores, jam libertati
 reddit; multiq; adhæc præfules & Canonici, ut celebris prorsus
 hic Paderbornensis conventus ad Metropolitanum nostri accessum re-
 putandus; ex quo post varios labores, quos pro statu & integritate
 sanctæ Ecclesiæ se pertulisse testatur, concessum est invisere Paderbor-
 nensem

nenſem Eccleſiam, quæ cum Evergiſo & Sifrido Episcopis tempeſtate ſchiſmatis fida permanſerat Apoſtolica Sedi. Satisq; ex his etiam literis conſtat montem Iburg, Caroli M. expugnatione & donatione celebrem, apud nos requirendum eſſe. Tranſactionem hanc inter duas Abbatiffas Sifridus Episcopus noſter alijs quoque tabulis ratam habuit.

Sifridus
beneficus
in Cœno-
bium
Harde-
hufanum.

At longè commendatior Sifridi Episcopi noſtri beneficentia, qua ſuperiori, & hoc ipſo anno Cœnobium Hardehufanum affecit. Extant hanc in rem hujusmodi tabulæ cum elogio duorum antecedentium Episcoporum.

Sifridus Dei gratia Paderbornenſis Episcopus, Cœnobio in Herſviteſhufen in perpetuum ſalus. *Noverit omnium fidelium Chriſti univerſitas, quod quacunq; inclita recordationis D. Bernardus Episcopus, et venerabilis antecellor noſter D. Evergiſus Cœnobio Herſvitehufenſi contulerunt, prompta et bona voluntate approbamus, et episcopalis auctoritatis munimine confirmamus.* Dein poſt recenſita prædiorum decimarumq; bona, & juſ ſylveſtrium equorum, quod leges equitium vocant, ſubjungit, quæ ejus largitate acceſſerint, ut tertius non immerito ejus Cœnobij conditor cenſeri poſſit; quemadmodum jam ſepultura locum, quem poſt apud eoſdem religioſos viros naſtus, ſibi ex meritis delegerat. *Data hæc memorantur in capitulo Paderbornenſi, anno verbi Incarnati MCLXXXIII, Indiſt. *III.* Hæc verò teſtium nomina ſunt: Altmannus major Præpoſitus, Volbertus Decanus cum Canonicis majoris Eccleſiæ ſubſcriptis, Godeſchalco, qui & Northemenſis Præpoſitus, Bernardo, qui & Præpoſitus S. Petri, Meinrico, Ludovico, Godefrido, Erpone, Conrado, Alexandro, Henrico, Theodorico, Wulframo, Bernardo, Conrado, Herimanno, ceteriſque cum præfati Cœnobij fratribus.

* II.

Annus Chriſti 1185.

Lucij III Pont. 4.
Friderici I. Reg. 34. Imper. 31.
Sifridi Ep. Pad. 7.

Godefrid.
Arnold.
Lube. lib. 3.

Redit ab
exilio
Henricus
Leo.

Diffidia
in Eccle-
ſia Tre-
virenſi.

Hærebat per hæc in ſequentem annum Imperator in Italia, Imperij adminiſtrandi poteſtate penes Henricum filium Regem relicta. Atque ut pater cum Lucio Pontifice, ita filius cum Episcopis colluſus. Advenère interim in Italiam Legati Regis Angliæ, reditum Henrici Leonis ab Imperatore orantes. Quo impetrato, Dux per mare in Saxoniam reſectus, vixit Brunſwigi intra limites paterni patrimonij, quod in principatu Brunſwicenſi & Lunenburgenſi habebat.

Multa ſubinde diffidia, quibus publica quies turbata coepit: pri- mum ex Trevirenſi Archiepiſcopatu coortum; nam à morte Arnol- di Archiepiſcopi duo electi, Volcmarus & Rudolphus; Volcmarus à ſaniori

saniori parte, Rudolphus ab infirmiori; illius patrocinium suscepit interque
Lucius Pontifex appellatus, hujus Imperator & filius Rex, tanto fœ- Archiep.
dius, quanto iniquiorem causam agebant. Mox & Colonienſis com. Colon. &
missus cum Henrico juvene Rege, quod mercatores, qui Duisbur- Regem,
gum transvecti consueta vectigalia non pensitarent, spoliari jusserat; &c.
eò semel iterumque postulatus à Rege, detrectavit venire; ausus eti- Arnold.
am dicere, neminem duobus Dominis servire posse. Quare tertio in- Lub lib. 3.
tentatis minis postulatus Moguntiam, consilio amicorum se stitit, c. 11.
deprecatus errorem. Altum interim hæsit Regis imperium, quo jus- Chron. Pe-
sus satisfacere mercatoribus. Sed longè gravius enatum dissidium gav.
ob exuvias Episcoporum & Abbatum, quas à morte singulorum po-
seebant Imperator & Rex. Causa relata est ad Lucium Pontificem;
sed illum mors 7 Calend. Dec. his dissidijs subtraxit; subrogato Urba-
no illo, quo Pontifice, resumpta lis adversus Imperatorem & filium,
factaque est communis omnibus Episcopis & Abbatibus Germaniæ
& Saxoniae. Vindices libertatis Ecclesiasticæ se dedere Philippus
Colonienſis, Conradus Moguntinus, Bertholdus Metensis, alijque
permulti. Ac tanto hæc magis fœdabant Imperatorium nomen,
quod involaret in opes sacrarum Virginum, ac loco moveret Abba-
tissas; nec aliam obtendebat hujus facti causam, quàm depravatos
earum mores: tanquam Imperatori fas esset præripere Episcoporum
jura, & sacras pro arbitrio leges figere.

Non destitère interim Episcopi pijque per Saxoniam proceres,
virtute in contrarium obnixi, pristina religiosorum Cœnobia augere
dotibus, ac nova condere; inter quæ ad hunc annum referuntur ce-
leberrima in Westfalia, ac diœcesi Monasteriensi, exordia Cœnobij
Campi Mariæ, vulgo Marienfeldensis, instituti Cisterciensium. Initia
Auctor primus conditorque Hermannus Monasteriensis Episcopus, Cœnobij
virea tempestate decus Episcoporum per Saxoniam. Is incultum lo-
cum, & quieti religiosorum ad fines suæ diœcesis accommodum, Wa-
denhorst dictum, conspicatus, in quo sacellum à Wernero Monaste-
riensi Episcopo constructum fuerat, attributumque Leisbornensi
Abbati, in eo Cœnobium hoc condere cœpit. Positoque primo la-
pide, in dotem contulit cl. Marcas, vicinosque agros & prata, adje-
cta Ecclesia cum propinqua Parochia Iselhorst, ad meliorem incola-
rum culturam, vitæque subsidium. Quæ cum, evocatis ex Cœno-
bio Hardehusano diœcesis nostræ religiosiſ Sacerdotibus, magno fru-
ctu procederent; accessère mox vicini circum Dynastæ ac Comites,
Widekindus de Rheda, ejusque mater Lutridis, Bernardus de Lippia,
Ludgerus Comes de Waldeck, Widekindus Comes de Swalenberg,
ejusque fratres Hermannus, Volquinus, Henricus; quibus additur
alius, videlicet Comes de Aldenberg ex diœcesi itidem Paderbornensi.
Hi una simul animorum consensione convenère in dotandum fun-
dan-

dandumque Cœnobium; amplamque singuli patrimonij partem contulere. Ac Bernardus de Lippia ad hanc rem recepit omnia feuda, quæ priori bello amiserat, ab Henrico Arensbergenſi Comite, idque per Philippum Colonienſem Archiepiſcopum impetratum; id quod ex vetuſtis tabulis docet Cleinſorgius. Quanquam poſt Hermannum Episcopum nemo largius de condendo hoc Cœnobio meritus, quàm Widekindus Dynaſta in Rheda, opulentus Monasterij Leisbor-nenſis, Hertzebrochenſis, & Freckenhorſtenſis Advocatus; is poſtquam haud multò poſt cum Friderico Imperatore proſectus in Pa-læſtinam, advocatias trium Cœnobiorum, quas ab Hermannò Epiſcopo acceperat, ultro renunciavit Episcopò; poſſeſſiones verò ce-teras ac Miniſteriales Cœnobio Mariæ Campi tranſcripſit: voto ſimul edito, ſi incolumis rediret, religioſum ſe habitum in eodem Cœno-bio ſumpturum. Sed cum ea in expeditione occumberet, oſſa per fidum militem reportata in Weſtſaliam, conditaque ſunt in Baſilica Campi Mariæ. Igitur ex teſtamenti tabulis, ante proſectionem ſcrip-tis, ceſſere Cœnobio ſexaginta prædia, & pagus Hauswinckel. Mi-niſteriales verò, conſentiente Abbate, tranſiere ad Bernardum Comi-tem de Lippia; eum, qui in locum Rhedani poſt anno 1192 mona-ſticam in eodem Cœnobio vitam eſt amplexus. Ita duo illi celebres per id tempus Weſtſaliæ heroës, per contemptionem rerum huma-narum vitam Deo conſecrârunt. Primus Marienfeldenſis Cœnobij Abbas Eggehardus rogatu fundatorum impoſitus, tranſmiſſusque à Nicolao Herſwitehuſano ſeu Hardehuſano Abbate, à quo inter reli-gioſos ſui Cœnobij ad omnis virtutis formam excultus erat; ut jam illuſtre illud Marienfeldenſe Cœnobium è Paderbornenſi diœceſi traduſta ſit Colonia. Quippe cum Hermannus Episcopòs, Pader-bornæ congreſſus cum Sifrido Episcopò noſtro, didiciſſet floren-tem diſciplinam pietatemque religioſorum hominum in Hardehuſa-no Cœnobio, & ipſe & ceteri Comites incenſi ſunt ardore gemi-num Hardehuſanum Cœnobium condendi.

Inde hoc anno introducti primùm ſolemni ritu Monachi ex Cœnobio noſtro Hardehuſano; ut vetus habet verſus in Marienfel-denſium annalibus.

Ferte Dei zelum, ſi ſcribitur e ſine CeLV M:

Greſ iit hinc dexter, ſi ſubdideris tamen XXX ter.

Sed planius hæc cognoſcentur ex foundationis tabulis, quas hoc anno Hermannus Episcopòs, Lucio tertio adhuc vivente Pontifice, & Fri-derico Imperatore conſignavit.

In nomine ſanctæ et individue Trinitatis. Hermannus Dei gratia Mo-naſterienſis Episcopòs ſecundus. Quotiens ex devotione fidelium, vel obla-tione Principum Eccleſia Dei rationabilibus proſicit incrementis, oportet nos, quos non æſtimator meriti, ſed gratiæ largitor Dominus tanquam ſpeculato-

res

res in eminenti constituit, piis eorum studiis gratanter occurrere, bonam voluntatem adhortando promovere, acta commendando approbare, et ne opus in fundamento vacillet, quid et qualiter sit actum, posteritatis notitia scripto transmittere, quatenus et bonis imitatoribus exemplum pietatis inde praeberi, et de sinistro aliquid machinantibus tam rationis quam auctoritatis titulo possit obviari. Universis itaque praesentis et futurae etatis fidelibus innotescere volumus, quod quidam nobilis de nostra diocesi *Widekindus* Advocatus, et mater ejus *Lutthrudis*, spiritu consilii salubriter instructi, et aliquem ex se fructum in tempore suo Domino provenire desiderantes, fundum quendam et quatuor mansos in *Flundingen*, cum decimis attinentibus ab Ecclesia *Vrekenhorst* commutaverint, restituentes in concambio fundi quosdam agros praedii sui, sub curti, quae *Belen* dicitur, adjacentes, et in concambio mansorum domum unam in *Gervoldinchorp*, aliam in *Bersen*, tertiam in *Ovenwilde*, adhuc in mentis Secretario retinentes, quid inde proponerent. Quorum bona intentionis odore attracti duo alii nobiles *Bernhardus de Lippia* et *Ludgerus de Waldenberg*, duas partes de totius aestimationis fortis à praedicto Advocato et matre ejus ementes cambitio possessionis se coheredes addiderunt. Illud quoque necessario recapitulandum duximus, quod et fundi et mansorum cambitio sub jurisdictione *Rathardi* Comitis, in loco *Matthenhem* sententia et consensu Scabinorum annuente sub regio banno est stabilita, et ibidem *Bernardus* et *Ludgerus* emptionem suam ab Advocato et matre ejus confirmaverunt, *Rathardo* regium bannum exequente. Deinde praefati tres nobiles, edificandi Monasterii in saepe dicto fundo licentiam à nostra benignitate petierunt. Qua obtenta in loco per manum nostram primitus benedicto, in honorem Dei et gloriosissime Genitricis ejus *MARIAE* Monasterii fundamenta cum sancta joecunditate posuerunt, et ad ejus dotationem jam dictum fundum et mansos obtulerunt, et ad majorem suae devotionis expressionem, ipsum locum beatae *MARIAE* campum appellarunt. Praeterea jam dictus *Widekindus* Ecclesiam *Hoswincla*, in qua ipse hereditaria devolutione jus patronatus habuit cum curti sua ibidem sita, et duos mansos in *Rehe* suae novellae Ecclesiae cum universis attinentiis integrè donavit. Nos quoque debita hilaritate illorum devotionem excipientes supradictae Ecclesiae videlicet *Hoswinclae* bannum integraliter jam dicto Monasterio in solatium et augmentum benigne contulimus, quem nos ab Ecclesiæ beati *Mauritii* sufficienti commutatione et indemnitate cambiavimus. Insuper quinque solidos in curti *Hoswinclae* Episcopales redditus pertinentes, ibidem obtulimus et Episcopali mensae aliam decimam sex solidorum de duabus domibus juxta *Walbik*, et de aliis in *Delestorpe*, quae tunc vacabat, in recompensationem restituiimus. Sed et *Bernardus de Lippia* eidem Ecclesiae consensu heredum suorum contradidit unam domum praedii sui in *Selehorst*, et alteram quae dicitur *Provenstinchoff*, quam à *Bernardo* Monasteriensis Ecclesiae majori Praeposito nostro et totius capituli consensu cambiavit, restituens Ecclesiae nostrae duos mansos praedii sui in *Leverdinchorp*, et duos in *Adenbothmen*, et agrum curti *Rucampe* attinentem. Cujus concambii restitutio sub jurisdicti-

one

nonij partem
omnia feuda,
Comite, idque
tum; id quod
Hermannum
bio meritis,
sterij Leisbor-
atus; is post-
fectus in Pa-
ermanno Epi-
ones verò ce-
sit: voto simul
odem Cœno-
beret, ossa per
ant in Basilica
ctionem scri-
winckel. Mi-
ardum Comi-
1192 mona-
o illi celebres
erum huma-
nis Cœnobij
missusque à
quo inter reli-
erat; ut jam
nenfi diocesi
copus, Pader-
icisset floren-
n Hardehufa-
ardore gemi-
Monachi ex
in Marienfel-
as hoc anno
tificæ, & Fri-
ei gratia Mo-
um, vel obla-
is, oportet nos,
am speculato-
res

one Ruthardi in Hornen sub regio banno sententialiter est confirmata. *W*idekindus quoque de Schvvalenberg cum fratribus suis Herimanno, Volquino, et Henrico cum alios adhuc non haberent heredes, et pro ætatis integritate libero fruerentur dispositionis arbitrio, jam dicto clauſtro Eccleſiam Stapellagen et curtum ibidem ſitam cum omnibus attinentiis ſuis pari voto et unanimi aſſenſu assignauerunt. Nec hoc praterendum, quod *W*idekindus Advocatus ſexaginta marcas, quas in bonis illis nomine pignoris habuit, præſato beata *MARIÆ* campo inſeruit. Et hæc donatio prædictorum fratrum ſub regio banno in loco Bracvvide coram Thancberno Comite ſtabilita eſt. Quod ideo factum eſt in loco illo, quia bannus in quo bona illa ſita ſunt, certum tempore illo non habuit proviſorem. Huius donationis teſtes ſunt Bernardus et *W*idekindus, Florin de Ribelnund, Gumbertus de Ertburch, Fridericus de Spengga, Amelungus Comes de Parburnen, et frater eius Crachto, Henricus de Lippia, Gerardus de *W*ilpintorp. Ejusdem etiam cœnobii proviſores à Gerardo Præpoſito et fratribus ejus unam domum in Silchorſt, et manſum unum in Bulten integraliter emerunt, cujus emptionis ſtabilitio coram Rathardo in loco Matthenhem, debito eſt ordine terminata. Iidem etiam proviſores à quodam libero homine Lieveken domum unam cum omnibus attinentiis emerunt, et in eodem loco coram ſæpe dicto Rathardo emptionis ſuæ ſtabilitatem obtinuerunt, præſentibus et collaudantibus Arnolſto Comite de Altena, et *W*idekindo de Oſeda. His omnibus ea quæ dictum eſt ſtabilitate ordinatis, præſati fundatores novellam plantationem ſuam beato Paulo et nobis noſtrisq; Succeſſoribus coram totius capituli audientia perpetua donatione gratis et liberè obtulerunt, eatantum pactione intercedente, ut idem locus ſicut ad Monaſterienſem Eccleſiam obedientiæ et proprietatis haberet reſpectum, ita ab eadem ſperaret perpetuum deſenſionis patrocinium. Quem nos etiam ab omni exactione noſtra, vel ſucceſſorum noſtrorum omnino liberum et abſolutum eſſe conceſſimus. Poſthæc quidam Miniſterialis beati Pauli nomine Geruvinus de Bukendorde, animæ ſuæ miſerando talentum decima poſitum in Theten, uxore et filio collaudantibus nobis reſignavit. Similiter et quidam Lufſridus Swethe. ro de Vlethe, Suetherus Bernardo de Lippia, Bernardus verò nobis decimam ſuper duas domus in Honlo exſtucavit. Nos verò hanc et prædictam decimam à Geruvinoreſignatam dicto Monaſterio donavimus. Inſuper *W*idekindus Advocatus domum quandam in Pelechem, quam à nobis feudali jure tenuit, liberè reſignans eidem Monaſterio in proprietatem donari à nobis efficaciter impetravit. Igitur ut tantorum munerum ſemina in vitam æternam proficiant, venerabilium Ciftertienſis generalis capituli Patrum benigno freſu aſſenſu in loco memorato congregationem, de filiis eorundem in honorem Dei omnipotentis, et venerationem beatiffimæ ſemper Virginis *MARIÆ* conſtituimus, et poteſtatem à Deo habentes ipſis ipſorumque ſucceſſoribus Ordinis ſui conſuetudines illis ſervare libertate perpetua libentiſſimè concedimus. Quoniam autem univerſitas Eccleſiarum Advocatorum inſolentia laborat et ſerè ſuccumbit, nos id pro poſſe noſtro diligenti ſollicitudine præcaventes eis-

den fratribus liberam in quemcunque voluerint Advocatum electionem, et
eiusdem si minus utilis fuerit, sine contradictione depositionem indulgemus,
ita duntaxat, ut quemcunque elegerint, à nobis donum accipiat. Et ne Advoca-
tus plus in loco illo juris, quam oportet sibi vendicando usurpet, certos ei ter-
minos assignamus, ut videlicet non in pluribus quam in duobus equis ad clau-
strum si vocatus fuerit accedat, et si pro hereditatibus obtinendis, vel commu-
tationibus exequendis jure suo operam impenderit, tantum sex denariis sit con-
tentus, non emolumenti quantitatem attendens, sed illius potius quem apud
Deum patrem Advocatum habemus *JESU* Christi retributionem felici-
ter expectans. Adjiciendum quoque est, quod nos unum mansum in Rehe
cum aliis in Gropenlob ab Ecclesia Sancti Mauricii cambivimus, et ita nos,
et Advocatus domum duorum mansorum in Rehe prædicto Monasterio dedi-
mus. Sed et mansum alium in Clephem à Conrado de Ostberge ministeriali
beati Pauli, et octo litones nobis resignatos eidem loco contulimus. Insuper su-
prædictus Advocatus unum mansum in loco qui vocatur Gest alium in Bukei,
et Bernhardus de Lippia unum in Grunhorst sepe dicto cœnobio obtulerunt.
Ut igitur hæc ordinatio tam diligenti circumspectione pertractata, perpetua
stabilitate consistat, præsentem paginam sigilli nostri annexione roboratam ad-
scribi jussimus, auctoritate Dei et nostra terribiliter excommunicantes, qui
beata *MARIE* campum in modo oblati vel in futurum offerendis inqui-
etare, vel contra præscriptam ejus libertatem aliquid præsumpserit ordinare.
Acta sunt hæc anno ab incarnatione Domini millesimo centesimo octuagesi-
mo quinto, Indictione tertia, Præsidente Romana Sedi Lucio Papa tertio,
Regnante Friderico Romanorum Imperatore Augusto, præsentibus Clericis
et Laicis, quorum hæc nomina sunt. Bernardus major Præpositus, Bernhar-
dus major Decanus, Herimannus Abbas in Cappenberch, *Wimzo* Abbas in
Lisbern, *Werenbaldus* Abbas in Varlar, *Udo* S. Pauli Præpositus, Heriman-
nus Sancti Mauricii Præpositus, Franco Sancti Pauli Decanus, Fridericus
Sancti Lugerii Præpositus, Fridericus Sancti Ludgeri Decanus et totius capituli
nostri conventus, Herimannus Comes de Ravensberg, Symon de Tekeneburch-
Otto Comes de Benethem, Rodolfus de Stenvorht, et filius ejus Ludolfus, Jo-
hannes de Abus, Godscalcus de Lon, Burchardus de Aschenberge, Henricus
de Dulmen, Henricus de Rechethe, Ludolfus de Beverne, Godefridus de Sco-
nebike, Herimannus de Monasterio, Godescalcus de Saprothe, Rutgerus de
Bilrebeke et alii quamplures.

Multis dehinc donationibus Hermannus Episcopus accumula-
vit hoc Monasterium, quæ ex tabulario ejus loci proferri poterunt;
donec postremum se ipsum daret, & abdicatis Episcopi curis, ac sumpto,
ut volunt, habitu, istuc ad quietiorem sanctioremque vitam secederet.

Ceterum hoc ipso anno Sifridus Episcopus noster, pro singulari
familiaritate, quam per omnem vitam coluerat cum Conrado Cor-
beienium Abbate, omnes donationes, quas superiores Episcopi Cœ-
nobio fecerant, pontificali auctoritate instaurat. Has tabulas, quia

SISSS

singu-

Herman-
nus Ep.
Monast.
post plu-
ra in Cœ-
nobium
Marien-
feldense
collata
benefi-
cia, tan-
dem ei-

dem se
monaste-
rio trans-
scripsit.

Sifridus
Ep. Pad.
confir-
mat De-
cessorum
suorum
donatio-
nes Cor-
beienſi
Mona-
ſterio fa-
ctas.

ſingularem Sifridi Episcopii pietatem, ac liberalitatem erga omnes
religiosos homines, simulque Cœnobij illius florentem disciplinam
testantur, hic exhibere intererit.

Sifridus Dei gratia Paderbornensis Episcopus Monasterio Corbeienſi in perpetuum.
Cum ex iuncto nobis Brasulatus officio utilitatibus omnium Ecclesiarum ſive Monasteriorum
noſtre diœceſis diligenti noſtudio invigilare deceat quatenus ita in diſciplinis ſpiritualibus pro-
ſiciant, & tale in temporalibus ſentiant incrementum, ut non vituperetur miniſterium noſtrum
&c. Huius rei gratia dilectis fratribus & amicis noſtris Monachis Corbeienſibus, qui propter
honeſtatem ſue converſationis magnum & ſpiritualium noſtre dilectionis meruerunt favorem,
Decimationes novalium ſuorum in Frithebutle in Bilenberga in Neginberga Haddenberga /
Kulinge / Humbatſſen / Levingeſſen que jure communi & generali Cathedralium Eccleſia-
rum privilegio Paderbornenſi Eccleſie pertinebant, à prædeceſſoribus noſtris inchoyta recordati-
nis Episcopis Henrico, Bernardo, Evergiſo iſtis donatas recolimus, & donationes ratas habemus,
& ratas habendo noſtra auctoritate confirmamus. Insuper etiam decimas in duabus marchis
Albachdiſſen & Bodekiſſen perpetuo tradimus, accepto pro his predio in commutatione ſito in
Oſſendorp, ab omni iuriſdictione advocati abſoluto. Sed quum in his diebus malis ſili Ada, ut
ſibi Lucium venentur, aliis damnum facere non verentur, et nihil adeo firme eſt ſtatutum, ad
quod non laboreſ calumnia diſſolvendi, ne hæc res tam celebriter & ſalubriter geſta ex celeri &
occulto temporum lapſu oblivioniſ ſentiret diſpendium, ſamam huius facti præſenti ſcripto per-
petuare, & ſigilli noſtri impreſſione, ac teſtium ſubſcriptione roborare decrevimus. Acta ſunt
hæc anno Dominice incarnationis MCLXXXV. Indictione III. Teſtes Henricus Abbas Apo-
ſolorum Petri & Pauli in Paderburn, Alemannus major Præpoſitus, Volbertus Decanus, Gode-
ſcalcus Northuſenſis Præpoſitus, Bernardus SS. Apoſolorum Petri & Andrea Præpoſitus, Meinri-
cus, Eudoſius, Conradus, Godefridus, Alexander, Erpo, Henricus Scholaſticus, Lam-
bertus Cellerarius, Hugo, Theodoricus, Conradus, Bernardus, Fulſer ammus, Heremannus, Her-
mannus, Volquinus. Laici Amelingus, Florin, Henric de Spenge, alique.

Viciffim Conradus Abbas, ne quid inter ipſos vinculum con-
cordiæ & chriſtianæ caritatis convelleret, hiſce honorarijs compen-
ſationis literis exornavit Episcopum & Collegium Canonicorum.

Ego Conradus Dei gratia Corbeienſis Abbas, & univerſum capitulum, Paderburn.
Eccleſie in perpetuum amen. Cum doctrina Apoſtolica, & Beati Benedicte regula, ſecundum
quam vivimus, & vivere debemus, noſ aliena non appetere, & quod ex nobis eſt, pacem cum om-
nibus habere precipiat, maxime tamen cum illis qui ex ſua bonitatis dignatione, per multa ſincere
karitatis argumenta noſtra in ſe devotionis provocarunt affectum. Hæc de re mota nobis
queſtione à venerabili Domino Sifrido Paderburnenſi Episcopo ſuper decimis novalium noſtre-
rum in Frithebutle, Bilenberch, Roſenberch, Haddenberch, Kulinge, Humbatſſen, Levingeſſen,
quas prædeceſſores ejuſ Episcopii glorioſe recordationis, Henricus, Bernardus, Evergiſus, nobis
dederant, quamvis ipſorum donatio canonica, quamvis præſcriptio longa, & apoſolicorum Adria-
ni et Alexandri III privilegia, religioſis domibus de non præſtandis decimis indulta ei ſilenti-
um indicerent, tamen ne nobis remaneret occaſio litigandi cum Paderburnenſi Eccleſia, quam
pro ſui honeſtate ſemper diligere, & pro Cathedrali, quo præeminet honore, ſemper revereri vo-
lumus, indemnitati ejuſ pro modulo facultatum noſtrarum providere cupientes, pro decimis
preſcriptorum novalium in duabus marchis Albachtſſen, Bodikeſſen, quas præſatus Dominus
Sifridus nobis contulit, predium quoddam in Oſſendorp ei dedimus in proprium ab omni iuriſ-
dictione advocati abſolutum, & ab omni petitione cujuſlibet quovis unquam tempore ſuper eo-
dem predio queſtionem moturi abſolvendum. Sed quoniam in his diebus malis ſili Ade, ut
ſibi lucrum venentur, aliis damnum facere non verentur, & nihil adeo firme eſt ſtatutum, ad
quod non laboreſ calumpnia diſſolvendum, ne hæc res tam celeriter, quam ſalubriter geſta ex cele-
ri & occulto lapſu temporum oblivioniſ ſentiret diſpendium, ſamam huius facti præſenti ſcripto
perpetuare, & ſigilli noſtri impreſſione, ac teſtium ſubſcriptione roborare decrevimus. Actum
anno

anno Domini Incarnationis MCLXXXV. Indict. III. Testes huius rei sunt Fridericus prior, Meinhardus Præpositus, Vvotel, Albraht, Lambrabt, Odelric, Thideric, Rotholf, Vnarg, Hartman, Robrabt, Reinhere, Widekind, Regenhart, & fratres omnes, quorum omnium præsentia & consensu sigilli ipsorum testatur impressio. Laici quoque interfuerunt Albertus Comes de Eversten, Bernhardus de Lippia, Widekindus de Reibe, Bodo & Bertholdus de Hamberch, Fretheric, Hugo, Bado de Huxere, Cunrat, Wasmut, Karolus, Iohan, Wernhere, Heinric, Gerebrabt, Heinric, Erenbrecht, Arnolt, Reinber, Volquin, Werenbolt.

Ita Ecclesiarum suarum commodis dum student Sifridus Episcopus noster & Conradus Abbas, felici ad Visurgim morte 15 Febr. subtrahitur Anno Blanckenburgius, xxvi Mindensium Antistes, ob præclara facinora non levi sanctitatis famâ apud posteros relicta. Sublectus huic successit Dithmarus, xxvii Mindensis Ecclesiæ Episcopus, pari sanctitatis laude commendatus; uti hæc pluribus in eundem fastis referuntur.

Annus Christi 1186.

Urbani III Pont. 1.
Friderici I. Reg. 35. Imper. 32.
Sifridi Episcopi Pad. s. & ultimus.

Aderat nunc annus Christi MCLXXXVI supremus Sifrido Episcopo nostro. Etis, tanquam divino monitu se ad extremam vitæ lineam deductum intelligeret, nihil impensius habuit, quam ut inter cetera pietatis opera, concordiam, quam ipse cum omnibus per omnem vitam studiosè coluerat, etiam inter alios sanciret. Quare cum Gerdenses Virgines, quas mirificè commendat à cultu religionis & pietatis, videret jam per multos annos affligi ab insolenti diœcesis suæ viro, ex controversa quadam hereditate, convocavit præsules, Canonicos, vicinos Comites ad consilium, delectisque arbitris litem ex æquo bonoque decideret, tabulasque publicas, quibus hæc firma essent, anno Incarnationis MCLXXXVI confecit. Testes, ut his optimi præsulis sollicitudo cognoscatur, fuere Altmannus Ecclesiæ majoris Præpositus, Volbertus Decanus, Godeschalcus Northimensis Præpositus, Bernardus Præpositus Apostolorum Petri & Andrea, Meinricus Cappellanus, Ludovicus, duò Conradi, Godefridus, Erpo, Alexander, Henricus Scholasticus, Lambertus Cellerarius, Theodoricus custodes, Theodericus, Conradus, Bernhardus Subdiaconus, Henricus Apostolorum Petri & Pauli Abbas in Paderburn, Nicolaus Hersvithufensis seu Hardehusanus Abbas, Widekindus Advocatus, Conradus de Scoenberg, Bernardus de Lippia, Widekindus de Rhede, Albertus de Eversten, Widekindus de Osede, Amelungus Comes civitatis nostræ. Acta hæc referuntur anno Incarnationis MCLXXXVI, Indict. iv, præfidente Ecclesiæ Romanæ Urbano Papa III. regnante Domino Friderico Augustorum Serenissimo. Tam solliciti tum erant integerrimi Episcopi in convocandis tot arbitris, ne cuiquam injuriam irrogarent,

Obitus
Annonis
Ep. Mindensis.

Sifridus
Ep. componit
litem
Gerdensibus
motam.

SSSS 2

rent,

rent, aut lites partium traherentur per jurgia, & vexationes religiosorum hominum Deo servientium.

Sifridi
Ep. Paderb.
mors & laus.
Gobelinus
atq. 6. c. 60.
Crantzius
l. 7. Me.
trop. c. 3.
Bruschius
in Ep. Paderb.
Kerschenbrochius
in Cat. Ep. Paderb.
Cleinsorg.
in Chron.

Nec multum ab his superstes Sifridus, iv Idus Februarij moritur, magno sui desiderio relictus; quem obitus diem annumque in necrologio Monasterij Mariæ notatum reperimus; falliturq; Gobelinus, Crantzius, Kerschenbrochius & Bruschius, qui novem illi annos in præfectura sacra assignant; quando & tabulæ Successoris ex hoc anno consignatæ extant, quas paulò post producemus; ut jam melius nobis ratio temporum constet, qui cum Cleinsorgio in octavum annum eius Episcopatum extrahimus, deducendo ab Autumno anni 1178, ad præsentem anni 1186 mensem Februarium. Quod & Bruschio cum Kerschenbrochio fateri necesse est; quando hoc ipso anno obiisse scribunt. Unde & Crantzij error compertus, qui sequenti anno 1187 mortuum tradit. Corpus defuncti Episcopi, ut vivus constituerat, deportatum est ad Cœnobium Hardehusanum: voluitque quiescere inter religiosorum virorum consortia, quos per omnem vitam dilexerat, & multis adeo donationibus auxerat, ut alter conditor haberi posset; eoque in Aquilonari templi latere ad altare Apostolorum Petri & Pauli, quod in altera est abside, erecto altius sepulchro honorifice conditus: ejus hæc inscriptio.

*Forma pudicitia, flos Cleri, norma Sophia,
Præsul Sifridus, fidei venerabile Sidus,
De cujus dono domus ista viget duce dono.
Fontali radio radiet nunc lumine Dio.*

Paucos quidem annos Episcopus, sed qui per annos longè plures Præpositus majoris Ecclesiæ, & præclare de Episcopatu meritis, ex senio & longa rerum experientia Episcopatum feliciter administravit. Quemadmodum ob modestiam, vitæ integritatem, & canam sapientiam magnæ apud Principes & vicinos Comites auctoritatis carusque omnibus erat. Quippe præcæ religionis Episcopus, qui florentem clerum intra claustrum disciplinam, communemq; vitam continuit, uti à Meinwerco, Imado, Bernardo, ab Hathumaro & Badurado Episcopis acceperat; ejus rei gratia in donationum tabulis tot præstantes Cathedralis hujus Collegij Sacerdotes inter testes subinde proferre visum fuit; quando haud magno adhuc discrimine,

Canonici & Monachi procul à luxu deterioris
seculi vivebant.

BERN.

BERNARDUS II

eo nomine XIX,

EPISCOPUS PADERBORN.

Annus Christi 1186.

Bernardi II Ep. Pad. 1.

Successor Sifridi in Episcopatu Paderbornensi hoc anno Bernardus eo nomine II; id quod Gobelinus, Kerfenbrochius, Bruschius, Crantzius, & omnia literarum nostrarum monumenta docent. Horum quoque opinione Bernardus ex Dissedorum familia ortustraditur, quæ inter Osnabrugenses è Westfalia Dynastas clara per id tempus fuit. Sed ea qualis tandem fuerit; certe Bernardus in literis donationum Wilbacensis Cœnobij Bernardum Comitem de Lippia consanguineum suum appellat. Quanquam & in vetustis Gerdensis Cœnobij literis reperiam, ab eo Bernardum de Ofede, ex qua familia Bernardus eo nomine primus, & tertius Episcopus noster fuit, scribi consanguineum suum. Letznerus heterodoxus scriptor ex Monacho Corbeienfi delectum scribit Episcopum. Nihil hac super re Gobelinus, Crantzius, ceterique nostratium auctores. Libere & per conjecturam multa Letznerus. Verisimilius è clero delectum cenfeo, ac Ludolphi filium fuisse Bernardum, qui inter Canonicos toties testis publicis tabulis introducitur. Ejus subrogatio proximis statim diebus facta est; nam Kalendis Aprilis, postquam in Februario decesserat Sifridus, Episcopatum exorsus est à beneficijs in religiosos homines: publicis hoc anno tabulis consignatis, quibus Cœnobio Mariæ omnia bona, omnesque decimas à Bernardo consanguineo suo Episcopo datas roboravit. Ex sic habent.

Bernardus Dei gratia Paderbornensis Ecclesiæ Episcopus. Notum esse volumus universitati Christi fidelium, tam futurorum, quam presentium, quod Bernardus prædecessor noster felicitis recordationis de consensu totius Capituli, ob spem æternæ remunerationis, et salutis animæ suæ, quadam bona, tam in decimis, quam aliis redditibus ac mancipiis, jussu ac legaliter acquisita, obtulit Deo; ejusque Genitrici B. Mariæ perpetuæ Virgini, in loco constructo à Widekindo Comite, qui vocatur Sancta Maria Munster, Ordine inde omnia

Bernardus II ex familia de Dissede vel Ofede Ep. Paderb.

Bona à Bernardo I Cœnobio Mariæ donata comprobant.

omnia bona percenset, & sua auctoritate rata habet. *Præsentem autem erant huic facto Abbas Henricus de curia Præpositus, Altman Decanus, Wilbertus Scholasticus, Henricus de Burbenne, Conradus Stapel et Wernerus fratres, Wolbertus et Henricus de Hilse fratres. Datum Paderbornæ Anno gratiæ Millesimo centesimo octogesimo sexto, Calend. Aprilis.*

Disfidi-
um Fri-
dericum
Imperat.
inter &
Pontifi-
cem Ger-
maniaq;
Episco-
pos.

Histabulis satis constat Bernardum hoc ipso anno subrogatum Sifrido, nequid ab Imperatore turbaretur. Nam is gravi rursus disfidio cum Pontifice & Germaniæ Episcopis commissus, ob exuvias Episcoporum. Quam in rem postquam Mediolani Henrico filio Regi Constantiam, Regis Siciliae filiam, magna nuptiarum celebritate junxisset, vii Idus Februarii irarum plenus in Germaniam redijt; obtrusoque in Trevirensis Sedem Rudolpho, Folmarum à Pontifice approbatum depellit, & Bertramum Metensem Episcopum, quod Folmarum recepisset, sede quoque sua exturbat. Exinde indictis Gelhusii Episcoporum & Principum comitijs, graviter questus adversus Urbanum Pontificem, quod patrimonium Mathildis repeteret: exuvias Episcoporum interdiceret: indignèque ferret Abbatisas obviatæ licentiam moveri loco, & bona earum trahi ad fiscum Imperij.

Accesserat querela de advocatis Episcoporum & Abbatum, quod infestum hominum genus, & per spolia grave, abrogandum petierant Episcopi. Ausili decimas repetere à Caroli M. Episcopis per totam Saxoniam in patrimonium Ecclesiæ datas. Quæ cum Imperator in comitijs vehementi oratione exponeret Episcopis, & in his vetus jus ostenderet; obstitere Philippus Colonienfis, Conradus Moguntinus & Folmarus Trevirensis, Archiepiscopi; quibus duodecim Episcopi accessere, pro libertate Ecclesiæ, & Pontificis auctoritate asserenda, quem Deus Rectorem Ecclesiæ in omnibus audiendum colendumque dederit. Igitur multis agitatis inter Imperatorem & Episcopos, planius tandem per literas omnia ad iudicium Pontificis delata. Quæ postquam magis ad voluntatem Imperatoris scripta erant, quam ante sollicitarant Episcopi, obstupuit Pontifex ad commutatas mentes; & jam prope erat, ut Imperatorem anathematis sententia feriret; nisi Veronenses cives, ne id apud se fieret, deprecari fuissent, & mors Pontificis haud multo post consecuta impediisset. Agre nimis ferebat Anobardus investituras institutionesque Episcoporum Imperatoribus præreptas. Quapropter in his comitijs Geilhusanis palam edixit, nunquam se permissurum, has scintillas juris sui, quas in exuvijs Episcoporum haberet, extinguere; quantumvis Episcopi quærentur, Successores suos non nisi pauperem & omni suppellectile spoliata domum ingredi; eaq; ab harpyjs aule rapi, quæ Deo sint consecrata bona. Hinc Imperator tanquam præter exuvias repeteret investituras, Rudolphum obtrusit Trevirensibus, & Bertholdum ab Episcopatu Bremensi rejectum per Pontificem, inter aulicos sibi à la-

tere

Præfentes autem
Decanus, Wil-
et Wernerus fra-
Paderbornæ Anno
is.

o subrogatum
avi rursus dis-
us, ob exuvias
enrico filio Re-
um celebritate
iam redijt; ob-
um à Pontifice
opum, quod
le indictis Gel-
estus adversus
repereret: ex-
obatis obvi-
m Imperij.
obatum, quod
dum petierant
pis per totam
Imperator in
his vetus jus
Moguntinus
decim Episco-
ritate asseren-
endum colen-
um & Episco-
atificis delata.
scripta erant,
commutatas
sententia fe-
ati fuissent, &
Aegre nimi-
Episcoporum
s Geilhusanis
is sui, quas in
iscopi quere-
pellectile spo-
Deo sint con-
repereret in-
tholdum ab
licos sibi ala-
tere

tere adscivit, donec in Metensi Episcopatu per vim collocaret. Atque
huius facti sui speciosam obtendebat causam, quod diceret meliores
ac sanctiores olim Episcopos Ecclesijs impositos esse ab Imperatori-
bus, quam modò per electionem Canonicorum subrogarentur; præterquam
quod tot ubique dissidijs & schismatum turbis à Cano-
nicis electio Episcoporum fieret. Cui malo nunquam melius obveni-
ri posset, quam si institutio Episcoporum ad unam supremi Impera-
toris potestatem rediret. Quæ cum Paderbornenses suæ etiam liber-
tatis periculo agitari viderent, concordî suffragatione electionem sui
Episcopi maturarunt.

Exordia Episcopatus Bernardo haud secus, quam ceteris, satis
ardua fuere ob vicinos & potentes circum Comitès, à quibus per id
tempus multa tumultuarijs bellis & prædis miscebantur. Quare pri-
mò transactum cum Bernardo Comite de Lippia, ejusque filio Her-
manno, de monte Falkenbergio, quem Bernardus II præsidio mili-
tari firmare aggressus, multaque sibi contra jura Episcopi vendicare
coeperat; quæ controversia in hunc, quem Bernardi Episcopi literæ
docent, modum composita est.

Bernar-
dus Ep-
transigit
cum Co-
mite Lip-
piensi de
castro &
monte
Falken-
berg.

Bernardus II Dei gratia Paderbornensis Episcopus Paderburn, Ec-
clesiæ in perpetuum. Sollicitè et intente considerantes, quod pastores Eccle-
siarum non solum præsentem, sed futurum respicere, nec solum præsentia, si
prosperè agantur, intueri, verum etiam mala, etsi nunquam eveniant, am-
ministratio suscepta, præcavere compellit. Nobili viro et honorato Bernar-
do de Lippia, dum præsidium in monte Falkenberg construi disposuit, totis
viribus ei resistendum duximus; ipsum ab edificatione inchoata prohibere.
Verum quia ipsa prohibicio damna et pericula, quæ in rebus bellicis evitari
impossibile est, minabatur, litem et dissensionem Priores nobiles et ministeria-
les Patherbrunnensis Ecclesiæ, maximeque prædictus Bertholdus, qui ex qua-
dam speciali et hereditaria fidelitate Ecclesiæ familiarius dilexit, sua medi-
tatione, eo ordine quem subscriptus hujus instrumenti textus continet, decide-
runt. Prædictus Nobilis vir D. Bertholdus, et Hermannus filius ejus libere
et absolute proprietatem montis Valkenberg in foresta Ecclesiæ Patherbrun-
nensis positi recognoverunt Episcopo, et Ecclesiæ Patherbrunnensi, Mons di-
visus fuit à summo usque ad ymum, mediam partem edificabit, et inhabitabit
Episcopus, et Ecclesiæ Patherbrunnensis, reliquam mediam partem Dominus
Bertholdus et Hermannus filius ejus edificabunt, et jure feudali Episcopi au-
doritatem possidebunt, tali conditione interposita, ut omnia, quæ extra fossatum
in vicinia montis sita sunt, in aquis, pascuis, et silvis, utrique parti sint com-
munia. Primo loco erat in pascuis, quod in occidentali parte nemoris versus
Patherbrun dicti Bertholdus et Hermannus impetitione, vel hospiciis nec et-
iam in straminibus afferendis, unde rustici plurimum damificantur, usum ali-
quem haberent. Secundo loco erat in pascuis, quod ex alia parte nemoris quid-
quid emergeret per petitionem in provincia adjacente media pars cederet Epi-
scopo,

scopo, reliquam dicti Bertholdus et Hermannus perciperent. Tercio loco fuit adiectum, quod salva maiestate Imperatoris absolute fidelitatem Ecclesie Patherbrunnensis conservarent. Consequenter fuit in pactis, quod si Dominus Hermannus patri suo succedens necessitate cogente contra hostes suos auxilium ab Episcopo postularet, Episcopus ad bonum pacis se interponeret. Si vero compositio amica intervenire non posset, ipse cum bona voluntate Episcopi ab hostibus suis de castro Valckenberch se defenderet, si autem pro motu animi sui bellum movere vellet, tempore belli facturus incendia sive dempnationes, non inde procederet nec illuc rediret, sed castellani sui, ad fidem castri custodiam pacifici remanerent, ne occasione sui Ecclesia damna pateretur. Statutum est et hoc quod quotiens Episcopus sit in castro claves porte in sua sint potestate, et in absentia Episcopi, si D. Hermannus ibi est, claves coram eo ponentur, si venter eorum praesens est, uni Castellanorum, cuius fidei et honestati castrum merito posset credi, ex consensu partium committantur, et ille speciale iuramentum prestabit. Ordinum quoque est, quod si D. Hermannus vel directe ab eo descendens filium non haberet heredem, sed plures filias, una filiarum, cui pater assignavit in possessionem castri, iure succederet feodali, pacta, quae in hoc instrumento expressa sunt fideliter observatura. Hoc quoque adiectum est, et pactis insertum, quod D. Episcopus nullum D. Hermannum parem vel eum maiorem in parte sua debeat recipere, vel ad inhabitandum collocare. Omnes Castellani iuramenta prestabunt utrique parti ad conservationem castri. Pro voluntate et consensu utriusque partis locandi sunt Castellani. Inter cetera precipue hoc fideliter promissum est, et speciali cautione firmatum, quod in predicto castro nulla specialis munitio sive turris absque consensu partium exstrueretur. Supra scripta omnia sepe dicti Bertholdus et Hermannus se firmiter observaturos fide interposita et Sacramentis prestitis sub pena amissionis bonorum suorum in iure feodali promiserunt. Ne autem aliquis de his omnibus quicquam valeat infringere vel immutare, Episcopo et Ecclesiae dati sunt Obsides cum uxoribus et pueris et prediis et feodis suis, quae tenent de manu Dominorum de Lippia, de quorum mandato obsides fidelitatem Episcopo et Ecclesiae Patherbrunnensi iuraverunt, et sub religione iuramenti promiserunt, quod si Domini eorum contra predicta pacta venirent, ipsi cum uxoribus et pueris et bonis suis Ecclesiae Patherbornensi perpetuo iure ministerialium pertinerent. Nomina obsidum sunt haec Hermannus Rufus, Albero de Hufse, Hyfrit de Lothere, Folmunt de Werimichen, Hereboldus de Dindorp, Udo de Disfiden, Godescalcus de Eldinchusen, Bruno de Suthlage, Sifridus de Hufse, Wilekindus de Asche, Hermannus magnus, Hermannus Bokko, cum bonis, quae tenent de manu predictorum nobilium. Preterea sepe dicti nobiles Bertholdus et Hermannus in iure feodali hoc elegerunt, quod si ipsi contra hec pacta venire aliquo modo temptarent, Episcopus per Priores et nobiles fideles Ecclesiae sive ministeriales et Canonicos Patherborn suam probaret assertionem. Verum quia hoc negotium rationabiliter et prudenter ordinatum, sepe dictis nobilibus et suis heredibus cum Patherborn, Ecclesia, cui ipsi speciali fidelitate

Tertio loco fuit
em Ecclesie Pa-
quod si Dominus
siles suos auxili-
oneret. Si vero
tate Episcopi ab
motu animi sui
mpnationes, non
in castri custodi-
eretur. Statu-
te in sua sint po-
coram eo ponen-
fidei et honestati
un, et ille specia-
Hermannus vel
es filias, una fili-
te feodali, pacta,
quoq; ad sedum
no parem vel co-
llocare. Omnes
in castri. Pro vo-
cetera precipue
in predicto ca-
m exstrueretur.
rmitter obserua-
is bonorum suo-
nibus quicquam
nt Obsides cum
u Dominorum
et Ecclesie Pa-
erunt, quod si
ibus et pueris et
alium pertine-
e Hufse, Hyfret
o, Udo de Disli-
de Hufse, Wi-
cam bonis, qua
robiles Berthol-
ontra hec pacta
biles fideles Ec-
et assertionem
um, sepe dictis
i speciali fide-
tate

tate de vinceli, commune est, placuit potius presens instrumentum sigillo Eccle-
sie quam nostro communiri, ut et ipsi eo, si necesse fuerit, contra quemlibet suc-
cedentium Episcoporum uti possint, et testimonio Ecclesie juris et cause sue ve-
ritatem declarare.

Mons hic est Valckenbergius situs inter Derhmoldiam & Hor-
nam, celebri cum primis loco, ad quem Varus cladem accepit ab Ar-
minio, & Carolus M. memorabili praelio cecidit Saxones. Is deinde
locus cum comitatu Haholtino dono D. Henrici Imperatoris cessit
Meinwerco, & Episcopis Paderbornensibus, ut supra à nobis in Mein-
werco Episcopo relatum est. Post à Meinwerco ætate, cum Episcopi
vicinorum auxilijs, & defensione laborarent, multa ex nobili illo co-
mitatu distracta obvenère in feudum potentioribus; quos inter Bern-
ardus I Lippensis, ac parens hujus Bernardi II, celebris Lothario Im-
peratore miles, montem hunc primus occupasse, & præmuissse cre-
ditur. Exinde castrum montis à Bernardo III & Simone I firmatum,
Comitumque firmissimum propugnaculum fuit, in quo Bernardus
V. Ducem Lunenburgicum captivum tenuit.

Pider p. 2.
in Chron.
Lippens.

Annus Christi 1187.

Urbani III Pont. 2.

Gregorii VIII.

Friderici I Reg. 36. Imper. 33.

Bernardi II Ep. Pad. 2.

Consequitur nunc annus MCLXXXVII cum funesto ex Oriente
nuncio, quo Palæstina prope Christianis erepta nunciabatur. Enim
verò Saladinus Syriæ ac Ægypti Tyrannus, Damasco cum innumera
barbarorum multitudine Hierosolymitanum regnum ingressus; cui
Wido Hierosolymorum Rex, & Reinaldus Princeps cum Episcopis,
Templarijs & hospitalarijs, atque omni milite obviam progressus;
spe summa in salutari crucis ligno reposita, quod secum in castra de-
portarant. At quæ arcana Numinis iudicia, conserto inter octavam
Apostolorum Petri & Pauli praelio, profligati sunt. Rex captus: Epi-
scopi contrucidati: Crux in potestatem Saladini venit: ceteri aut caesi,
aut in fugam acti. Ea victoria Saladinus insolens, omnia ferè regni
castella atque urbes, præter Tyrum, Sidonem, Tripolim, & Antio-
chiam, torrentis instar invasit, interceptaque Acone, nobili Christia-
norum portu, ipsam Hierosolymam urbem expugnavit; omnibusq;
barbarum in modum sacrorum locis profanatis, sacratissimum tem-
plum in stabulum equorum convertit. Unicum Christi sepulchrum
duntaxat sub custodia religiosorum hominum intractum reliquit Ty-
rannus. Quod etsi annui tributis quæstusque causa, qui ex peregrino-
rum accessu proveniebat, fecisse memoretur; alia tamen hic provi-
dentia divina ex vaticinio intervenit, quo sepulchrum ejus ad poste-

Godefrid.
Arnoldus
Lub.
Otto de S.
Blasio.
Rogerus.
Chron.
Montis Se-
reni.
Iacobus de
Vitriaco.
Baronius.
Saladi-
nus ter-
ram San-
ctam in-
vadit.

T t t t

ros

ros orbis Christiani gloriosum fore accepimus. Cladis hujus mœ-
rōre Urbanus Pontifex consumptus. Subrogatus mox Gregorius VIII;
qui licet non ultra mensem multum superstes fuerit, literis tamen ad
omnes Christianos Principes datis, ad placandum numen expeditio-
nemque in terram sanctam vehementer commovit. Quamquam ipsa
fama, dolorque miserandæ cladis jam ante omnium Christianorum
animos accenderat; ne urbs terraque sancta tanto labore & sanguine
ante annos octoginta octo recuperata à Godefrido Duce, suorum
inertia ac dedecore rursus barbaris cederet.

Diffident
adhuc in-
ter se Im-
perator
& Epi-
scopi.

Sed adhuc in Imperio intestina dissidia motusque, quibus con-
silia hæc expeditionis sacræ retardata. Quam etiam indignè ferebant
Episcopi quidam Folmarum Trevirensis Archiepiscopum depul-
sum; tam infestus Imperator Archiepiscopo, quem nullibi tuto con-
sistere sinebat, donec exul in Angliam secederet. Majus negotium Im-
peratoris erat cum Philippo Coloniensi Archiepiscopo, Apostolico
Legato. Is quia pro libertate Ecclesiæ tuenda cum Pontifice fecerat,
palamque ob id ex conventu Geilhusano secesserat, suspectus fuit Im-
peratoris; & accensa offensio, quod Archiepiscopus urbem Coloni-
ensem muris fossisque præmuniret, latâ civium operâ; ac cetera præ-
terea castella, oppidaque præsidij firmaret. Quam in rem Imperator
Rhenum claudi imperat, ne quid frumenti annonæque in urbem im-
portaretur. Conventum deinde Imperij festo Virginis in Cœlum
assumptæ indixit Wormatiæ, in quo vehementer questus adversus
Archiepiscopum. At magnanimus Archiepiscopus, causæ suæ æqui-
tate fretus, parum commoveri visus est.

Inter hæc Bernardus Episcopus noster intrepido quoque animo
suscepit veteres Ecclesiæ possessiones adversus vicinos hostes defen-
dendas. Nam magna per id tempus licentia Comitum ac nobilium,
tumultuariis per Westfaliam armis grassantium; quod Godefridus,
& Gobelinus noster haud obscure tradiderunt. Quare & armis se præ-
munire, & aulam Principis magnificentia instructam habere necesse
fuit, in qua Camerarij, Dapiferi, Pincernæ, & Marechalli Ministeriali-
um primi censebantur; quemadmodum id tabulæ Bernardi Episco-
pi Hardehusano Cœnobio consignatæ docebunt.

Bernar-
dus Ep.
prædium
quod-
dam in
Bunessen
Cœnobio
Harde-
husano
donat.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Ego Bernardus secundus
Dei gratia Patherbrunnensis Episcopus omnibus Christi fidelibus in perpe-
tuum amen. Lex humana constitutionis, et ratio dicat iustitiæ, ut pia solli-
citudine priorum discretio sat agat, providere suorum posteritati. Unde no-
tum esse volumus, quod venerabilis Dominus Nicolaus Abbas, et fratres Cœ-
nobii Hersvitheben prædium sex mansorum in Bunessen comparaverunt LX
marcis à duobus fratribus, Ottone videlicet et Adolfo de Widenbruke, eis-
dem tempore, quo hæc facta sunt, matrimonio nondum obligatis. Qui etiam
ipsam prædium uti hereditario jure possederant, libere et absolute nostræ tra-
diderunt

diderunt ditioni, consensu et conventia coheredum suorum, Theodorici sci-
licet Patherbrunnensis Ecclesie Canonici et Burchardi fratrum de Herken-
dorpe in presentia Cleri et fidelium Ministerialium nostrorum. Nos quoque
eadem bona in ipso instanti prefato Canobio contulimus, quam etiam traditi-
onem banni auctoritate, et sigilli nostri impressione, omniq. cautione qua oportuit firmavimus. Testes huius rei sunt Altmannus major Præpositus, Volbertus Decanus, Theodericus custos, Heinrichus Scolasticus, Lambertus Cellarius, et reliquis conventus S. Libori in Patherburnen. Ministeriales Conradus Camerarius, Johannes Dapifer, Witheroldus Pincerna, Hermannus Marschallus, Ludolfus frater ejus, Widekindus de Osede. Facta sunt autem hæc anno Dominicæ Incarnationis MCLXXXVII, Indictione * VI. Seden. * Indict. V. te Domino Clemente. Imperante Domino Friderico sub Domino Conrado Moguntina Sedis Archiepiscopo, Episcopatus nostri primo, mense Septembri in capitulo Patherburnensi.

Magnum ex his literis lucem accipit Ministerialium nomen, Ministeriales quo cum nihil frequentius in omnibus antiquorum monumentis quales fuerint, tum nihil obscurius esse volunt; videasque ex nomine & munere primū designari aulae ministros; eoque pari clientum beneficio obstricti erant Episcopis; quibus aut possessiones, aut prædia, aut decimæ in obsequium Episcopi, & defensionem Episcopatus donatæ erant. Nam quanta primorum Episcoporum industria erat in augendis bonis Ecclesiarum suarum, cum piorum adhuc Imperatorum liberalitas fluere; tanta posterioribus Episcopis necessitas fuit tuendi ea, quæ liberalitate Regum & Cæsarum donata acceperant. Quem verò hic annum primū Episcopatus consignant literæ, is consecrationis erit. At quomodo hæc literæ, anno MCLXXXVII datæ, proferunt Clementis III Pontificatum? cum is Pontifex anno demum sequenti octavo Idus Januarii sit delectus, quod ex Rogerio Baronius tradit. Quare verius nobiscum Otto de S. Blasio Clementis Pontificatum etiam ad hunc annum revocare visus; ita enim ille. Eodem anno videlicet MCLXXXVII, mortuo Urbano successit Gregorius, quo intra decem quædam dies defuncto, substituitur Clemens, eo nomine III.

Annus Christi 1188.

Clementis III Pont. 1.

Friderici I Reg. 37. Imper. 34.

Bernardi II Ep. Pad. 3.

Hic deinde Pontifex anno proximo, quod Gregorius coeperat, Imperator cum Legatos suos Cardinales, Episcopos, & presbyteros misit ad omnes Ecclesie Principes; e quibus Henricus Cardinalis Albanensis Episcopus venit in Germaniam, invitavitq. ad signum crucis suscipiendum. Ac mirum, quàm pronos invenerit Germanos. Imperator postquam ineunte Februario conventum Principum Norimbergæ habuerat, expeditionem 6 Calend. Aprilis in Quadragesima Moguntia comitia indixit, quæ inter-

Tttt 2

pro

ram Sanctam suscipit.

Godfrid. Otto de S. Blasio.

Auctor exp. ped. Asiat.

apud Camf. Arnold.

Lubec. lib. 3 c. 28.

Henricus Leo exulare potius, quam proficisci in terram S. eligit.

Arnold. Lub. lib. 3. c. 28.

Gerhard. Prep.

Stederb. in histor. Leon.

Profec-

turi in

Palæsti-

nam res

factas

Bernar-

do Ep.

nostro

committunt,

pro expeditione terræ sanctæ celeberrima fuerunt : in quibus ipse cum Friderico filio, & Duce Sueviæ, à Godefrido Herbipolensi Episcopo cruce signatus. Ad tam illustre exemplum nomen suum dedere Episcopi complures, Conradus Moguntinus, Pataviensis, Ratisbonensis, Herbipolensis, Vefontiensis, Basileensis, Tullensis: ex Saxonie Episcopis Hermannus Monasteriensis Episcopus, Osnabrugensis, Misnensis; Accessitque magnus Principum & Marchionum numerus ex tota Germania; inter quos ex Saxonie proceribus fuere Robertus Comes Nassoviæ, Comes Holfatiæ, Theodericus Comes Cliviæ, Gerhardus Comes Juliæ, Engelbertus Comes Montensis, Widekindus Comes Swalenburgus, duo Henrici Dynastæ Dietzij: Haud minor procerum è superiori Germania numerus, quos ex suis illi annalibus producant. Imperator, quàm ferventi animo hanc expeditionem suscepit, tam liberam esse voluit ab omni impedimento, ne quid se absente turbaretur in Imperio. Quapropter in his Moguntinis comitijs ex integro cum Pontifice & Ecclesia in gratiam redijt. Composita Trevirensis Ecclesiæ controversia: reconciliati certis conditionibus Colonienfes eorumque Archiepiscopus cum Imperatore: sopita bella inter Balduinum Trajectensem Episcopum & Ortonem Gelriæ Comitem, permissaque Velavia Gelro. Inde Paschate Geilenhusij celebrato, descendit in Saxoniam, & ad Visurgim Castella & munitiones, è quibus aut prædæ agebantur, aut iniqua navium tributata poscebantur, evertit. Ac ne quid ab Henrico Leone pro ingenio turbaretur, Goslariæ conventum Saxonie Principum habuit; vocatusque Leo ad congressum Principum, iussus est cum Bernardo Duce, à quo dissidebat, redire in gratiam. Post quæ trium illi optio facta, aut pati dignitatis imminutionem, aut in Palæstinam cum Cæsare invitatum ire, postea plenariè restituendū, aut per triennium exulare è patrio solo Postremum cum eligeret, in Angliam sponte remeavit, relicta Brunswigi Mathilde conjugē, quæ haud multò post in pervigilio Apostolorum Petri & Pauli extincta est, humataque Brunswigi in aede D. Blasij. Quod reliquum deinde hyemis tempus fuit, id totum in apparatu belli sacri, & sancendis legibus insumptum est. Ac tantæ auctoritatis per Westfaliam fuit Bernardus Episcopus noster, teste Crantzio, ut vicini nobiles, ac quotquot iter sacrum ingressuri erant, ejus fidei & tutelæ sacras præfecturas & bona committerent; cui & Imperator juris dicendi, coercendique turbatores, potestatem dedit, utili sanè consilio. Fuere enim inter prædones, qui Westfaliam hoc anno vexarunt, Widekindus & Hermannus, Waldecenses Comites fratresque, qui Paderbornensem diocesim vastavere. Non id aequè tulit Bernardus Episcopus noster, collectisque ministerialium copijs, & clientum auxilijs, processit armatus in campum, exactosque Comitum milites compulit se in munitionem Brobecke recipere, quam

quam mox fortiter aggressus expugnavit evertitque. Castrum verò Brobeke in ducatu Westfalix, ut mox constabit, inter Briloniam & Winterbergam nemorumque recessus positum erat: & hi Comites Waldecenses Advocati erant Paderbornensis Ecclesiæ, quibus tutela luporum in modum commissa; ut non sine causa Pontifex & Episcopi in conventu Geillhusano Fridericum Imperatorem sollicitarint de abrogando hoc infesto hominum genere.

Annus Christi 1189.

Clementis III Pont. 2.

Friderici I. Reg. 35. Imper. 35.

Bernardi II Episcopi Pad. 4.

At Widekindus Comes Waldecensis facti sui injuriæque, Episcopo irrogatæ, poenitens, omne damnum per prædas Ecclesiæ Paderbornensi illatas liberaliter compensavit. Quippe inter ceteros Westfalix procures nomen militiæ sacræ professus, priusquam iter ingrederetur cum Imperatore, acceptis ab Episcopo Bernardo trecentis marcis, non modo advocatiam, sed & cetera bona, juraque, quæ clientelæ titulo à Paderbornensibus tenebat, in modum pignoris, deposuit in manum Episcopi, ita ut si in expeditione mori contingeret, ipsa Advocatia cum omnibus prædijs ac bonis cederet Episcopo, liberumque ei esset Advocatum ex Cathedralis Collegij consensu deligere, quem vellet; nec in feudum dare necesse haberet, ne quid fratres, aut consanguinei obtendere possent in successione hujus tutelæ. Nunc ipsas tabulas, quibus in hæc pacta post solemnem Præfulum & cleri Synodum convenere, exhibeamus.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Notum sit universis fidelibus futuris et presentibus, quomodo Widekindus de Waldekke anno Dominice Incarnationis M C L X X X I X Jherosolimam proficiscens impignera- vit Ecclesie B. Liborii in Patherburne, quidquid habuit in bonis eiusdem Eccle- sie, et Ecclesie Apostolorum Petri et Andree, et Apostolorum Petri et Pauli, cum decima Atlen, et servitiis Advocatie pertinentibus, et cum omnibus emergentibus pro trecentis marcis examinati argenti, ratum habiturus, si tem- pore absentie sue prædia et mancipia in casibus licitis alienarentur. Et juravit in sacrosanctis reliquijs B. Liborii, quod nunquam de Advocatia, et alijs im- pigneratis ipse vel aliquis suo nomine emolumentum percipiet, quousque ipse reversus, trecentas marcas examinati argenti Ecclesie B. Liborii restitueret. Et quomodo Arnoldus de Hobrahtessen et uxor ejus et filii se decimam in Atlen et servitia Advocatie jure feudali possidere dicebant, Deo et nobis et Ecclesie si- deliter promisit, quod ipse si reverteretur, fratribus omnem defectum supple- ret, quem Ecclesia in servitiis advocatie, siue in decima Atlen per Arnoldum et uxorem ejus ac filios, vel propter eos ex aliorum invasione sentiret, ad per- solvendum argentum sibi creditum tempore absentie sue fidelibus suis Ludo- vico,

Gobel. atar.
6. c. 60.
Crantz., lib.
6. Metrop.
c. 26.

Comes
Walde-
canus Ad-
vocatiam
Ecclesiæ
Paderb.
in manus
Episcopi
resignat.

Wico de Waldekke, Conrado Walige de Ense, Henrico Hildensemensi, Alexandro Dapifero, Rothardo Coco assignavit duas decimas, Godelowessen, Yminchusen, et tres curias, Dalpenhusen, Witmare, Meshere, et pedagium sive Ducatum Paderburne, ut ipsi omnem proventum annuatim in Ecclesia reponerent, quatinus summa pecunie inde collecta sibi revertenti computaretur in sortem. Nolens itaque liberationem huius pignoris ad fratres suos seu quemlibet alium transmittere hoc constituit et ordinavit, quod si ipse non reverteretur, Advocatia cum decimis et servitiis Domino Episcopo et Ecclesie vacaret, vel Dominus Episcopus de bonis suis eligeret advocatum, quem vellet, Prepositus et fratres sibi eligerent utilem, cui electo et presentato a Preposito et fratribus Dominus Episcopus advocatiam commendaret, non in fodium daret. Preterea cum multa devotione hoc expressit, quod eo non revertente pecunia de duabus decimis, et tribus curiis, et Ducatu collecta, non fratribus, non quibuslibet heredibus restitueretur, non in restitutionem ornatus Ecclesie impenderetur, sed emeretur inde predium, de quo fratres annuam consolationem percipientes piam et perpetuam sui et patris sui Volquini et avi sui Widekindi, in anniversariis depositionum diebus haberent memoriam. Hoc quoque inseruit, quod si comparato predio, unde fratres majoris Ecclesie honestam annuatim haberent refectorem, tantum remaneret vel excreceret, Ecclesie B. Pauli decem marce, Ecclesie B. Andree decem marce darentur. Resignavit etiam Dominus Widekindus curiam suam Dalpenhusen, et servitium Episcopale Herrevorde in manu Domini Episcopi, et Dominus Episcopus omnia beneficia Widekindi preter Advocatiam cum suis pertinentiis, et preter curiam Dalpenhusen, et preter servitium Herrevordense concessit fratribus eius Heremanno et Heinricho ita tamen, quod si Widekindus rediret, ipse bona sua eo jure reciperet, et teneretur, quo ante resignacionem Heremanno et Heinricho receptis beneficiis iuraverunt, fidelitatem Domino Episcopo et presentibus prioribus et fratribus Ecclesie seu etiam aliis Clericis et inbeneficiatis et Munsterialibus Ecclesie contestati sunt, se in advocatia nil juris habere, nec unquam habuisse, et datis dextris promiserunt sub juramento publice et vere fidei, et sub pena amissionis omnium beneficiorum, que receperant. Iuraverunt etiam in reliquiis B. Liborii, quod absente Widekindo fratre suo, nunquam ipsi, vel alius eorum nomine, sive auctoritate in advocacia Ecclesie pignoriata aliquo ingenio quicquam incommodi facerent per violenciam seu aliquam exaccionem, et quod si Widekindus non reverteretur, nunquam aliquid sibi juris in advocacia et in eius pertinentiis addicerent, et eam nullo jure nullo unquam ingenio seu subtilitate repeterent, et in nullo unquam possessionem ejusdem advocacie vacantis turbarent, et sententiatum a fidelibus Ecclesie. Quod si Widekindus, Herimannus et Heinrichus factum illud postmodum vellet inficiari, non eorum juramentum admitteretur, sed potius nobis probacio incumberet, et eorum testimonio, sub quorum presentia hec acta sunt, fides haberetur. Et quoniam hec ante Quadragesimam gesta sunt, ne reverentia temporis hanc ordinationem infirmaret, sententiatum est precedente et antecedente eorum arbitrio

bitrio et consensu, omnia tamen tam rata habenda, ac si in diebus juridicis essent contractata et consummata. Facta hæc sunt anno Domini MCLXXXIX, Indictione VII. Non. Aprilis, feria II. post palmas Paderborn, in domo Episcopali, presente Clero, presentibus inbeneficiatis et Ministerialibus Ecclesie. Nomina inbeneficiatorum, qui interfuerunt, hæc sunt. Everhart de Brokhusen, Amelungus Comes, Godeschalc de Patberch, Henricus Longus de Erclen, Henricus Spirinc, Suetherus de Werwer. Hæc quoque in proxima feria III presentibus nobilibus Bernhardo de Lippia, Heremanno de lltre, Florino de Spenge, et presentibus Henrico Abbate Civitatis Paderburnensis et Wilhelmo Abbate de Hehnwardeshusen et Nycolao Abbate de Hersehehusen, et Syfrido Abbate de Flechthorp, et presentibus Sacerdotibus et Scabinis, qui eo die ad synodum generalem convenierant, in Capitulo majori recitata sunt, et confessione ac permissione Heremanni et Henrici confirmata. Preterea tota hæc actio hoc ordine conscripta proxima feria II, qua cantatur: Introduxit nos Dominus, Waldekke recitata est in audiencia Domini Arnoldi Osenbrucensis Episcopi, Lentfridi Osemb. Præpositi, Rodolfi de Stenworde, et multorum Clericorum ac militum, qui ibi simul cum Widekindo iter peregrinationis arripuerunt. Aderant quoque Bernardus Præpositus Monasteriensis, et frater ejus Ludolfus de Stenworde, et Castellani de Waldekke, et multi nobiles ac Ministeriales, qui Widekindo valedicturi illuc convenierant. Et sine omni hesitatione Heremannus et Henricus se sic fecisse, promississe et jurasse, et omnia se rata velle habere confessi sunt.

Multa ex his simul literis recognoscuntur; cleri videlicet primarij communis in claustrum vita: majorum pietas in Quadragesimæ cultu: stirps Waldecensium Comitum, in qua multum cespitat Dili-chius: Advocatia in modum feudi ab Episcopis olim data, cum certis bonis ad servitium Episcopi: Comitum expeditiones in Palæstinam; quos inter Arnoldus Osnabrugensis Episcopus numeratur, hætenus ex nomine à nullo proditus: falliturque Cleinsorgius, & alij, qui Arnoldum hunc Episcopum anno 1186. obiisse scribunt, succedente Gerardo, Bernardi Lippiensis fratre: Ministerialium & clientum munia. Utri verò hæc Advocatia, mortuo Widekindo, post quadriennium ab Henrico VI Imperatore pleno & confirmato jure asserta sit Episcopis nostris, infra memorabitur.

Hoc præterea anno, sicuti Gobelinus noster scribit, Bernardus Episcopus noster montem Jburg suæ diocesis, quem nunc Driburg appellant imposito militari præsidio occupavit, cœpitque adversus prædonum incursiones præmunire. Verum consilio Canonicorum ac ministrorum suorum ab incœpto destitit. Vetus castrum à Caroli M. ætate, & natura loci in abrupto montis vertice præmunitum, expugnatumque à Carolo M. sive jam inde neglectum, sive posterioribus sæculis eversum; turrim certe, ac cetera murorum rudera monstrat, facile reparanda in munimentum. Quem locum Bernardus, magna-

Gobel. ann.
6. c. 60.
Bernardus Ep.
castrum
Driburgense oc-
cupat &
præmu-
nit.

magnanimi patris sui exemplo, munitione antevertere moliebatur; quod satius reputaret, terrorem armorum ex defensionis muro aliis ostendere, quam periculum subire ab hostibus. Nam in illa tunc tempora devenit, quibus ea Episcopis per Saxoniam sago tuenda erant, quæ in toga Caesarum liberalitate acquisiverant; nec hostes majores erant, quam advocati & vicini Comites, quorum oculos perfringeabant Episcoporum opes & potentia.

*Godsfrid.
Arnold.
Lubec.
Otto de S.
Blasio.
Chron.
Mont. Se.
veni.
Ursberg.*

Et jam præsens annus processerat in Aprilem, cum Fridericus Caesar Ratisbonæ festo Georgij Martyris ex omnibus Germaniæ provinciis colligebat militiæ sacre professos milites; quos Godefridus innumera multitudine, instar arenæ, à Rheno adfluxisse memorat.

*Fridericus ad-
ministra-
tione
Imperij
Henrico
filio reli-
cta, mo-
vet in Pa-
læstinam,*

Sed cum peregrinorum magis ex omni natione, quam militum ea multitudo esset, hæsit aliquantulum expeditionis proferendæ incertus. Ac postquam delectus habitus, recensita sunt xxx millia armatorum; ad quos Marchio Misnienfis cum Saxonibus ceterisque ex West-

falia, sub auspicijs Engelberti Comitis de monte, Widekindi Comitis Waldecensis, aliorumque procerum accessere. Iter ingressus est cum

Principibus & Episcopis, Imperij administratione relicta penes Henricum filium Regem, cui Philippus Coloniensis Archiepiscopus additus adjutor. Transita Austria, Imperator in Ungariam est propressus,

præmisso ad Regem Conrado Moguntino Archiepiscopo, à quo benigne exceptus traductusque ad Savum fluvium. Quinquaginta,

tum millia militum, & centum millia armatorum recensuit in exercitu. Bulgariam inde ingressus, à Nicæa urbe præmisit Hermannum

Monasteriensem Episcopum, Robertum Comitem de Nassawia, & Marquardum Camerarium, cum quingentis militibus Constantino-

polim ad Græcorum Imperatorem, transitum per Græciam postulatum; quos Imperator primum benigne excepit, & per septem dies liberaliter habuit: post ubi fraude Ducis Bulgariæ aliorumque per-

*Arnold.
Lubec. 13.
Tagen.*

suasus, bello hoc Teutonicorum agi, ut è solio suo deiciatur, Legatos Friderici Imperatoris in carcerem abstraxit, multisque injurijs contra

jus gentium tractavit. Inter hæc Imperator per multas ærumnas & infestationes iter emensus, Bulgariam, Macedoniam, Græciam Imperatoris provinciam intravit; indignatusque Legatos suos non remitti,

militi suo omnia prædæ fecit. Pervenit deinde in Thraciam, & Philippopoli ac Hadrianopoli hiberna delegit, Græcis ex omni loco in-

Nicetas.

festis. Quibus Imperator territus, Legatos cum honore remittit, & omnia quæ pro expeditione in Palæstinam poscebantur, submini-

*Auctor eo-
ped. Asiat.
apud Ca-
nisiun.*

straturum se pollicetur. At postquam Monasteriensis Episcopus, vir græci sermonis non ignarus, ad Imperatorem rediit, & primo seriem

omnium injuriarum enarravit, multasque Græcorum fraudes detexit: foedus nimirum Isaaci Imperatoris cum Saladino, & Patriarchæ per-

fidiam, à quo Græcis persuasum erat omnes necare; id si facerent, ab omnibus

omnibus

omnibus

omnibus

omnibus

omnibus

omnibus

omnibus

omnibus

omnibus

omnibus

omnibus

omnibus

omnibus

omnibus noxis apud Deum immunes fore; & quæ præterea Græcorum machinationes erant in exitium Teutonici exercitus. His Imperator cautior montem in conspectu Constantinopolis; quem regium castrum dixere, insedit; itaque assiduo cladibus afflixit Græcos, ut pacem petere, obsides dare, & naves ad transitum maris suppeditare necesse habuerint.

Quieta per hæc Germania Saxonique, quod Imperator severis legibus interdixerat, ne quis per suam absentiam belli sacri quicquam turbaret. Intentus in hanc pacem excubabat Henricus Rex cum Philippo Coloniensi Archiepiscopo. Reperta per id tempus venæ fodi- neque argenti in diocesi Mindensi, quæ per Teutonicos montes se explicat ad fines Osnabrugensis, & Paderbornensis Episcopi; quæ cum Henricus Rex juris imperij assereret, scripsit in hunc modum ad Episcopos.

Henricus Dei gratia Romanorum Rex et semper Augustus fidelibus suis Episcopis Mindensi, Paderbornensi, Osnabrugensi, Comitibus quoque et Nobilibus, et universis hominibus in eisdem Episcopatibus constitutis gratiam suam et omne bonum. Cum omnis argentifodina ad jura pertineat imperij, & inter regalia nostra sit computata, nulli venit in dubium, quin ea quæ nuper in Episcopatu Mindensi dicitur inventa ad nostram totaliter spectet distributionem, unde in ea nulli hominum quicquam juris recognoscimus, nisi hoc à nostra liberalitate valeat specialiter impetrare. Mandamus igitur vobis et singulis sub obtentu gratiæ nostræ præcipientes, ut nullus vestrum se de prædicta argentifodina intromittat, nec aliquid juris sine nostra licentia sibi in ea usurpet. Quod si quis temerario ausu forte attemptaverit, indignationem nostram se noverit incursum. Punctum autem latorem fidelem nuntium nostrum ad partes illas transmissimus, ut de eadem argentifodina ordinet et disponat pro ut vobis videtur expedire. Mandamus itaque dilectioni vestre attente rogantes, ut ei consilio et auxilio fideliter assistatis, grates affectuosas à Serenitate nostra recepturi. Datum apud Nonnensteine XII Calend. Aprilis.

Hæc mox fodinas alijs tabulis, eodem die & loco consignatis, donat Dethmaro Mindensi Episcopo, viro sanctissimo & miraculis claro, ejusque Successoribus, tantum parte sibi reservata; sed tamen fortè spes major, quàm venæ, quæ Regem tam citò immutata mente liberalem fecit.

Annus Christi 1190.

Clementis III Pont. 3.

Friderici I. Imper. ultimus.

Henrici VI Reg. 1.

Bernardi II Ep. Pad. 5.

Protrahebat interea Imperator hiberna in Tracia, quod præter pedestrem hunc exercitum, quem ex Germania, Bohemia & Ungaria

Uuuuu

ria

Argenti-
fodina in
Diocesi
Mindensi
reperita.
Chron.
Mindense
in diplom.
à Pistorio
edit.

tabulæ
quæ in
archiv.
Paderborn.
conservantur.

Godofrid.
Arnold.
Lub.

Otto de S.
Blasio.
Ancl. ex-
ped. Asiat.
Tageno.
Nicerat.
Tyrinus.

ria contraxerat, duplex, ejusdem Cæsaris auspicijs, navalis exercitus, alter ex Italia, alter ex Belgio expectaretur. Belgico exercitui submisere Colonienfes quatuor naves 1500 armatis militibus, & annona in trienium instructas. Sub medium verni jejunijs tempus classis Belgica cum 60 navibus solvit, censebatque supra 100000 bellatorum hominum; ea licet ærumnis ac morbis multum imminuta, sub exitum Junij Brundisium appulit. Hanc secuta est post classis Francica & Anglica, ipsis Regibus Philippo & Richardo eam deducantibus.

Fridericus Imp.
flumine
mersus
extinguitur.

At Imperator, peracto Paschate, ex Thracia movet ad brachium S. Georgij, acceptisque ecc navibus ab Imperatore Græcorum, inter Pontum Euxinum & Ægeum mare, quo ante Godefridus Dux & Conradus Imperator trajecerant, copias suas intra septem dies transmittit octavo die Imperator navi regia trajicit; nec prius, quam omnes peregrinos simul transvectos viderat. Inde instructo divisoque exercitu, quo infirmos medium complexos, fortissimos quoque in fronte, Friderico filio Duce, & in extremo agmine collocarat, Armeniam & Turcarum terras ingressus, Iconium pervenit, multis ærumnis & prælijs à latere & à tergo incurfantium barbarorum oppugnatus; quibus tamen continuo victores Cæsarei Soldanum ad pacem petendum adegere. Expugnatoque Iconio, liber per Armeniam transitus permissus, donec in Cicilia ad fluvium Serram, quem alij Saleph, alij Farfarem, alij Cydnum appellant, perventum est; quem dum magnanimus Imperator, jam ætate gravis, seu refrigerandi, seu per æstivos calores trajiciendi gratia, in vectus equo ingreditur, rapacitate fluminis, seu equi etiam ruina oppressus, inter cœcos vortices iv Idus Junij, anno ætatis septuagesimo exanimatur. Incredibile, quo planctu ac consternatione mors Imperatoris exercitum perculerit. Egregia sanè indole animoque Imperator, qui virtutē gloriāque Germanos Augustos omnes facile superasset, si Ottones potius in tuenda, quam Henricos in oppugnanda Apostolica sede fuisset amulatus; quæ delicta hac sacra & ærumnosa expeditione expiasset videri potest.

Sublato Cæsare imperium exercitus delatum Friderico filio, Duci Sueviæ; latique omnes fortissimi juvenis auspicijs. Is igitur cum exercitu patris Antiochiam progressus, convectoque corpore patris, iusta istic funebria persolvit; quanquam elevato corpore ossa post in Germaniam transportata, Spiræ ad majorum tumulos sint composita. Circum Antiochiam cum exercitus reficeretur, multi ibi proceres ac nobiles, magnaque pars exercitus fatali lue absumi cœpit. Dux Fridericus, relicto Antiochiæ præsidio, Acconam, quam veteres Ptolemaidem dixere, cum parte exercitus movit, expugnationem celeberrimi portus atque urbis, quam Wido Rex obsidebat, adjuturus.

Sed

Sed vix tridui istic bello cum hoste congressus, morbo corripitur & ex-
tinguitur. Præclarus castusque juvenis; cui cum medici usum vene-
ris suaderent, quem certam morbi curandi medelam promittebant,
respondit, malle se mori, quam in sancta hac peregrinatione corpus
per libidinem defœdare. Postquam filium tristi non minus, quam pa-
trem fato mors subtraxerat, ceteri, qui supererant, à signis dilapsi sunt,
& quacunque quasita repertaque opportunitate, sparsim in suas pro-
vincias rediere. Ita celebris illa & operosa expeditio tam florentis ex-
ercitus casta fuit; Godfrido, Arnolde Lubecensi, ceterisque, qui hæc
scripsere, abdita Dei iudicia demirantibus.

Sed nunc in Saxoniam cum peregrinis nostris redeamus. Hen-
ricus Rex, qui per absentiam patris Imperium curabat, celebrato Pa-
schate, Conradum Moguntinum Archiepiscopum, & Diethmarum
Cancellarium in Italiam mittit, exploratum Apulæ statum; nam &
ipse iter Romanum meditabatur. Inde Francofurtum digressus, viii
Calend. Maji publicis tabulis sancit, ne in Colonienſi Archiepiscopa-
tu alia moneta recipiatur, quam quæ Duisburgi & Tremonia pro-
cusa imperiali auctoritate valuerit. Isdem tamen tabulis Colonien-
ſium & Novesienſium bona absolvit ab omni tributo, ad Werdam
Insulam pensitando. Testes inter alios producuntur, Conradus Mo-
guntinus, Wigmannus Magdenburgensis, Archiepiscopi: Otto Bam-
bergenſis, Territius Halberſtadienſis, Episcopi: Bruno Præpositus ad
Gradus in Colonia, Bernardus Monasterienſis Præpositus, Conra-
dus Comes Palatinus Rheni, alijque. Hac quoque libertate teloni-
j donat Abbatem Corbeienſem, qui tum Widekindus erat. Quam in-
rem hæc literæ extant apud Corbeienſes.

Henricus Dei gratia Romanorum Rex et semper Augustus. Univer-
ſis præſentem paginam intuentibus notum fieri volumus, quod nos Corbei-
ſem Eccleſiam à theloneo nostro, quod apud Werdam colligi ſolet, liberam
dimittimus et exemptam. Omnibus itaque nunciis noſtris, qui pro tempore
procuratorem Werde habituri ſunt, diſtrictè volumus eſſe præceptum, ut à
nuncio Corbeienſis Abbatis et Eccleſiæ nullum requirant theloneum, ſed libe-
rum eis dent tranſitum ſine gravamine et impedimento. Ad cuius rei noti-
tiam præſentem cartam inde conſcriptam ſigillo noſtro juſſimus communiri.
Huius rei teſtes ſunt Siſridus Herſveldenſis Abbas, Henricus Imperialis aula
Protoſynotarius, Conradus de Halla Cappellanus noſter, Hartmannus de Bo-
dingen, Cono de Mincembere, Henricus Camerarius de Lucina, et alij quam-
plures. Datum Frankenevort, anno Dominicæ Incarnationis M CXC, In-
dicione VIII, VIII Calend. Maji.

Pentecoſten poſt hæc Rex celebravit Norimbergæ, ubi in con-
ventu Principum magnoperè ſibi ſtudit animum Colonienſis
Archiepiscopi demereri, eo quòd virum ſtrenuum, & multis bellis
victorijsq; clarum veneraretur: & multum per id tempus intererat,

In eadem
expedi-
tione ter-
ra S. ob-
it Frideri-
cus Impera-
toris
Friderici
filius.

Henricus
Rex in
ſua
ſynodo
ſecundum
ſuam
voluntatem

Henricus
Corbei-
enſes im-
munes
facit à te-
lonio
Werden-
ſi.

Girhard.
Sted.
Præpoſ in
kiſt. Henrici
et Leon.
Arnold.

Lubec. lib.
4. c. 1.

Henricus
Leo ex
Anglia
redux,
plura
Saxonia
locar-
mis recu-
perat.

Henricus
Rex fru-
stra Brun-
swicum
&c. ob-
sident.

Pacem
cum Leo-
ne certis
conditio-
nibus init.

tres illos Archiepiscopos, Conradum Moguntinum, Philippum Coloniensem, & Wigmannum Magdenburgensem, ætate canos, potentia validos & auctoritate graves habere sibi devinctos. Interca Henricus Leo, cognita Mathildis conjugis morte, & Friderici Imperatoris protectione in Orientem, contra juramenti religionem, ex Anglia præmissis Henrico filio, in Saxoniam rediit, benignè ab Hartwico Bremensi Archiepiscopo circa festum S. Michaelis exceptus; quicquid per Ducem cetera bona recepturum se sperabat, Stadam cum introduxit. Quæ urbe potitus, brevi copias collegit, quibus per absentiam Adolphi Comitis in Orientali expeditione Hamburgum, Plo-nam, Jtzehoam, ac totam propè Holfariam subegit. Inde veteris injuriæ memor, Bardewicum expugnavit, subjectisque flammis evertit; novem tamen templis exvastatione relictis. Transportato rursus per Albim exercitu, Lubecam deditione coepit, Lawenburgo etiam nova Bernardi Ducis sede potitus. Repentino hoc terrore circumlato, credebatur in spem pristinae fortunæ resurgere; nullisque in perturbanda Saxonia magis metuendus quam Episcopis, quorum adversis studiis antea principalibus suis exutus erat. Auctus timor ex vulgata Friderici Imperatoris morte, ne tam potente æmulo suo sublato, majora quam ante auderet Leo sub juvene Rege. Quare Rex Henricus excito Bernardo Saxoniae Duce, adjunctoque sibi Conrado Moguntino Archiepiscopo, & Hildesienfi Episcopo, ceterisque Principibus & proceribus Saxoniam cum exercitu ingressus, Brunswicum obsidione incinxit. Sed jam Leo filium suum Henricum urbi defensorem imposuerat, juvenem patris indole bellicosum; à quo urbs annona, militari præsidio, & civium constantia præmunita, facile omnes machinationes Regis elusit. Multa hostiliter tentata sed vano terrore magis ac prædis, quam oppugnationis audacia. Igitur cum & hyemis asperitas & fames castra Regis vexaret, soluta obsidione Hannoveram obruunt, subjectisque flammis exurunt. Post quæ Ot-lamundam & Limbergam castra casto rursus conatu aggressi. Ne tamen omnis expeditio inanis haberetur, Hartwicum Bremensem Archiepiscopum, quem auctorem hujus belli incusabant, exturbatum eiecit in Angliam, ubi per annum exul vixit. Rex inde Goslariam regressus, cum bello hoc iter suum in Italiam retardandum intelligeret, facile se à Moguntino & Coloniensi Archiepiscopis ad incundam pacem adduci passus est: quæ Euldæ post ijs legibus convenit, ut Brunswicum quatuor in locis nudaretur moenibus: arx Lawenburgica æquaretur solo: Lubeca inter Leonem & Adolphum Comitem divideretur: Leo filium suum Lotharium obsidem daret Regi, qui haud multo post Augustæ Vindelicorum extinctus est; Henricum verò filium cum turma quinquaginta militum comitem daret expeditionis in Italiam. At Leo postquam Rex Saxonia excesserat, nihil horum præstitit;

Philippum Co.
e canos, poten.
Interdū Hen.
ici Imperatoris
em, ex Anglia
ē ab Hartwico
ptus; quicūm
am cum intro-
bus per absen-
burgum, Plo.
Inde veteris
ammis evertit;
ortato rursū
enburgū etiam
re circumlato,
que in pertur-
orum adversis
nor ex vulgata
o suo sublato,
mare Rex Hen-
Conrado Mo-
erisque Princi-
s, Brunswicum
m urbi defen-
; à quo urbs
munita, facile
ntata sed vano
Igitur cūm
ta obsidione
Post quā Ori-
aggressi. Ne
m Bremensem
ant, exturba-
nde Goslariam
m intelligeret,
ineundam pa-
renit, ut Brun-
Lawenburgica
Comitem divi-
egi, qui haud
enricum verò
ret expeditio-
nihil horum
præstitit;

præstitit; nec enim Brunswicum muris nudavit, nec Lawenburgum evertit, nec reducem ex Oriente Adolphum Comitem in partitionem Lubecæ admisit; contra etiam ausus Hardwicum ex Anglia revocare, & in tutelam suscipere.

Annus Christi 1191.

Cœlestini III Pont. 1.

Henrici VI Reg. 2. Imper. 1.

Bernardi II Ep. Pad. 6.

Anno per hæc nonagesimo primo supra centesimum & millesimum circumacto, moritur 10 Aprilis Clemens III, subrogato Cœlestino III Pontifice. In Oriente interim post mortem Friderici Imperatoris & Friderici filij bellum adversus Saracenos in obsidione Aconæ gestum à Philippo Galliarum & Richardo Angliæ Rege, & Leopoldo Austriæ Duce; nihilque remissum, donec nobilis illa urbs ac portus terra marique clausus, hærente circum Saladino, expugnaretur. Aderant in classe quinquaginta Teutonicorum naves à Coloniensibus, Bremensibus, Lubecensibus, alijsque emporijs submissæ. Urbs ad extrema tandem deducta, dedit se v Idus Julij: & cum inter pacta jussi essent Saraceni lignum crucis reddere, idque à Saladino suo impetrare non possent, trucidati sunt quatuor millia Saracenorum in conspectu Saladini. Indelicet Rex Franciæ remigraret in regnum, non tamen destitit Richardus Rex Angliæ bello fatigare Saladinum, Cyprum recipere, Saladini exercitum ad internecionem propè delere, & ad pacis condiciones adigere. Res tamen præclare gettas multum fœdavit turbavitque discordia. Quippe Rex Angliæ vexillum Austriæ, quod vel in muris, vel ad hospitia fixerat, tanquam prima sibi gloria deberetur, revulsū projecit in cœnum; quo offensus Austrius Regem postea ex naufragio reducem interceptit, captumque stitit Imperatori, dum utrique immensam vim pecuniæ penderet. Quæ dum in Palæstina aguntur, Henricus Rex, pace per Saxoniam & Thuringiam composita, iter Romanum magno Principum & procerum comitatu ingressus est; quos inter Philippum Colonicensem Archiepiscopum, virum ætate & sapientia gravem, sibi omnium consiliorum arbitrum adesse voluit. Postquam cum formidabili exercitu urbem propius accessit, Romanorum civium apud Pontificem studio, in quorum gratiam Tusculum Romanis infestum dirui permiserat, à Cœlestino Pontifice xviii Calend. Maji solemnī Christi resurgentis die unā cum Constantia conjugē Augustus coronatur. Post illa profectus est in Apuliam, subacturus præreptas à Tancredo provincias, quas ex dote conjugis, Wilhelmi Siculi filiæ, sibi pro jure vendicabat; at dum expugnatis aliquot castellis, ad montem Cassinum digressus, veneraturus D. Benedictum, Henricus Leonis filius clam

Godefrid.
Monach.
Otto de S.
Blasio.
Chron.
Mont. Se-
ren.
Sigon. lib.
15. de reg.
Ital.
Prepos. Ste-
derb in
hist Leonis.
Arnold.
Lubec. lib.
3. c. 26.
Felices
Christia-
norum in
Oriente
progres-
sus.

Henricus
Rex Au-
gustus
cum con-
juge à
Pontifice
corona-
tur.

Obsidet
Neapo-
lim.

Soluta
obsidio-
ne redit
in Ger-
maniam.

Gerhard.
Præpos.
Staderb. in
hist. Leonis.

Bernar-
dus Ep.
Bode-
censibus
& Ab-
dingho-
vianis be-
nefacit.

clam se subtraxit, nec salutato Imperatore in Saxoniam discessit, & Brunswicum incolumis pervenit, creditusque cum Tancredo consilia conspirationis miscuisse. Imperator dissimulatâ injuriâ, Neapolim, quæ Tancredi studio ipsi portas clauserat, obsidione incingit: at mox fœda lues castra pervasit, quæ & Philippum Colonensem Archiepiscopum, magnamque procerum & exercitus partem absorpsit: ipsum Casarem adeo afflixit, ut desperatum à medicis fama, quæ omnia auget, mortuum in Germania vulgârit. Unde in factiones ire coëptum, alijs alium, quibusdam Henricum Leonem designantibus. Quapropter Imperator solutâ obsidione festinavit in Germaniam, captâ Imperatrice à Richardo Comite hostium manibus relicta; nihilque sollicitius habuit, quàm dissensiones motusque in Germania discutere. Opportune ad hanc rem ex Asia reversus Adolphus Holsatiæ Comes, Stadam recipit: Lubecam cogit ad deditionem; & quæ Leo trans Albim invaserat, excepto Lawenbûrgo, expugnat. Imperator præterea, licet pater factum filij per Legatos excusaret, Halberstadiensi & Hildesienfi Episcopis, Abbati que Corbeienfi in mandatis dedit, infestis copijs Leonis terras invadere, tracto sensim bello in Westfaliam; id licet illi non impigre susciperent, positis etiam ad Ocrâ castris in conspectu Brunswicensium, nihil tamen præter populationes agrorum (ut ejusmodi sacrorum præsulum arma prospera esse solent) ab his actum est.

Saniori consilio Bernardus Episcopus noster studia omnia convertit in res sacras, procul ab his publicis armorum conspirationibus. Ac nulla illi potior cura, quàm domi pacem & cleri disciplinam servare integram, ac deinde religionum pietatem fovere donationibus. Quam in rem duæ ex hoc anno supersunt tabulæ, quarum alteris veteri Sanctimonialiū Bodecensium Virginum Monasterio munificam largitionem fecit: alteris curiam Lare, à nobili & Ministeriali suo emptam, Henrico Abbati & Coenobio Abdinghoviano ratam habet; ultro decimas ejus curiæ, quæ Episcopi erant, largiendo, ea lege, ut annuam Monachi sui memoriam habeant in sacrificijs & precibus. *Testes hujus donationis Altmannus majoris Ecclesiæ Præpositus, Folbertus Decanus, Godeschalcus Northheimensis Præpositus, Bernardus Apostolorum Petri et Pauli Præpositus, Meinricus, Ludeovicus, Godefridus, Alexander, Henricus Scholasticus, Lambertus Cellerarius, Hugo, Theodericus Custos, Theodericus, Conradus, Wulframus, duo Herimanni, Joannes, Volquinus, Canonici ac Sacerdotes. Laici liberi, Widekindus de Osede, alique cum Amelungo Comite, et Ministerialibus. Acta sunt hac anno Incarnationis Domini MCLXXXXI, Indictione VIIII anno Ordinationis IV.*

Annus Christi 1192.

Cœlestini III Pont. 2.

Henrici

Henrici VI Reg. 3. Imper. 2.
Bernardi II Ep. Pad. 7.

Novus Imperator Henricus eo nomine V. Regum sextus, postquam inter Suevos & Alsatas Haganoæ Christi Natalitia peregrisset, per octavam Epiphaniæ Wormatiam ad conventum Principum accessit, ibique Brunonem, Adolphi Montium & Altenæ Comitis filium, quem Clerus Coloniensem Archiepiscopum elegerat, utroque Ducatu Westfalix, & regalibus donat; Lotharium vero Bonnensem Præpositum, quem nobilitas & populus designarat, acceptis ab eo tribus millibus marcarum, Leodiensi Ecclesiæ præfecit, rejecto utroque Alberto, qui per dissidia electi erant. Fœdum & frequens Ecclesiæ malum ex his electionum dissidijs, postquam per ambitum quaesita, quæ antè virtuti & meritis dabantur. Vix dum electio Episcoporum è manibus Imperatorum extorta erat, cum per dissidia cleri aperta via Imperatoribus eandem repetendi. Maturabat per hæc consecrationem suam Bruno. Ad hanc quia Joannes Trevirensis Archiepiscopus, & Viridunensis Præsul evocati, recusarunt interesse Hermannus Monasteriensis, & Balduinus Ultrajectensis Episcopi; quod pro jure sibi consecrationem vendicarent. Jam enim, ut ex Godefridi narratione, & Godehardi Epternacensis Abbatis restitutione apud Browerum constat, Hermannus Monasteriensis Episcopus cum alijs redierat in provinciam suam. Desiderati verò ex peregrinatione sacra Engelbertus Comes Montium, Widekindus Swalenbergæ, & Waldecæ Comes, Widekindus Rhedæ Dynasta, cujus ossa Mariensfeldiam ad Cœnobium transportata, & honorifico, ut donatione ejus loci ante alios meruerat, tumulo sunt inclusa. Quod verò idem Godefridus ad hunc annum adscribat: *Bellum grave in Westfalia inter Comites terræ illius exarsisse*, id ego, quale fuerit, in nullis annalium monumentis reperi; nisi id de prioris anni bellis dixeris, quæ inter Henricum Leonem & Episcopos, Abbatemque Corbeiensem, ac ceteros fortè Comites ab Imperatore excitos fuere.

At Cælestinus Pontifex, quæ erat beneficentia erga Clerum, hoc Cælestino anno Collegium Canonicorum, quod apud nos est Buxtorfianum à Meinwerco conditum, insigni diplomate exornavit, quo Canonicis controversum prædium adjudicavit, facultatemque dedit non modo eligendi Præpositum, sed & cum primario etiam clero conveniendi ad electionem Episcopi, quod ejusmodi est.

Cælestinus Episcopus Servus servorum Dei. Dilectis filiis, B. Præposito et Canonicis minoris in Patherburn Ecclesiæ salutem et Apostolicam benedictionem. Pius filiorum votis condescendere, et facilem assensum præbere nos condecet, ut tanto sint nobis et Ecclesiæ Romanæ devotiores quanto se noverint plenius exauditos. Eapropter dilecti filij Canonici minoris Ecclesiæ in Patherburn postulationibus vestris aures faciles accomodantes, vobis et Successoribus vestris in perpetuum confirmamus prædium videlicet in Hemgeldere, quod B. pius

Godefrid.
Egidius
aurea val-
lis apud
chap. tom.
2. c. 5.
Bruno
Archiep.
Colon.
eligitur
& conse-
cratur.

Qui de-
siderati
in pere-
grinati-
one Sa-
cra.

nus Pont.
prædium
Helm-
geldere,
electio-
nemque
Præpositi
& Epi-
scopi Bu-
xtorfianis
confir-
mat.

Henrici

pias Ecclesiæ vestræ Præpositus expeditum à manibus Laicorum assignavit in communes usus fratrum, nec non et institutionem, quam idem Præpositus ex consensu fratrum inter nos instituit, videlicet, ut quilibet inter vos decedens frater à die decessionis suæ usque ad annum stipendium suum habeat, ad expendendum aliquid causa pietatis, vel ad excipiendum se, si forte obligatus sit debitis. Similiter et Præpositi vestri, quam habuistis usque ad hæc tempora liberam electionem, nec non et electionem Episcopi vestri, quam cum Canonicis majoris apud vos Ecclesiæ celebrare consuevistis. Præterea simul et annuas quas cum eisdem Canonicis à retroactis temporibus habetis refectiones firmiter vobis confirmantes apostolica auctoritate inviolabiliter observari præcipimus. Si quis quid contra hanc nostram confirmationis paginam ausu temerario venire temptaverit sciat se Dei omnipotentis indignationem et Apostolorum ejus Petri et Pauli indubitanter incurrere. Datum Romæ apud sanctum Petrum III. Calend. Junii Pontificatus nostri anno secundo.

Ordo
Teutonicus à Cœlestino Pont. approbatur
Azov tom. 1 lib. 13 c. 6. de Milit. Ordin. Arnoldus Lubec. 1. 3. Jacobus de Vitruaco. 1. 1 hist. c. 64 Sigonius 1. 15 de regno Italia. Murcus de orig. Equest.

Sed multo illustrius Pontifex hic de Germanis meritis, hoc anno ordinem Teutonicum apostolicâ auctoritate comprobavit. Cœperat is jam anno 1160 ad Hospitalarios & Templarios additus. Quippe Germani qui Hierosolymis commorabantur, cum viderent, quâ caritate Itali & Franci suos peregrinos foverent tuerenturque adversus Saracenos, cœpere & ipsi hospitij domum, ædemque sacram S. Mariæ dicatam ædificare, ad peregrinos suæ nationis excipiendos; aucta inde congregatio floruit cum primis Alexandro III Pontifice, ac postremum in obsidione Acconæ seu Ptolemaidis, ad quam supra quinquaginta naves Teutonicorum accesserant. Quare rogatu Henrici V Imperatoris à Cœlestino Pontifice ordo mense Februario confirmatus. Movebatque Pontificem, quod intelligeret, viros ad hanc familiam aggregatos ad privatam pietatem, haud secus quàm Hospitalarios & Templarios milites, pugnando adversus Saracenos, bellicam gloriam conjungere. Et cum pari religionis & bellicæ laudis fama apud suos inclarescerent, eo factum, ut tot domicilij & opibus per Germaniam, Saxoniam & Westfaliam piorum hominum liberalitate se funderent. Institutum eorum Templarij accommodatum, & secundum regulam S. Augustini præscriptum sub patrocinio Dei paræ Virginis, cruce nigra in candida chlamyde tanquam tessera ordinis signatis. Præstitutus fertur primus Magister Henricus Walpotus; quæ familia etiam nunc clara inter Juliacenſes.

Ea deinde sacra Teutonicorum virorum militia, cum res in Oriente languerent, & Syria in potestatem Saracenorum venisset translata est in Livoniam Friderico II Imperatore, Saxonum cum primis & Westfalorum nobilium virtute clara, ubi optatus tandem destinatusque hujus militiæ fructus fuit; Deo per hos milites religionem Christianam, quæ in Oriente fatali ruina procumbebat, inter barbaras in Occidente gentes propagante; quemadmodum Livoniam & Prussiam bellica eorum virtute Christo partam referemus.

Annus

Annus Christi 1193.

Cælestini III Pont. 3.
Henrici VI Reg. 4. Imper. 3.
Bernardi II Ep. Pad. 5.

Pacis serenitatem, quam priori anno dederat Cæsar, proximo in-
turbas conjecit. Ejecerat ille è Leodiensi Episcopatu Albertum Ducis
Lovaniensis inferiorisque Lotharingæ fratrem, justis suffragijs dele-
ctum. Is deinde à Pontifice & Colonienſi Archiepiscopo probatus,
atque à Wilhelmo Cardinali consecratus Episcopus, crudelem in mo-
dum interficitur. Percussores quia ex aula Cæsaris submissi crede-
bantur, ex veteri odio, quod inter Cæsarem & Alberti fratrem inter-
cesserat, iidemq; postea sub patrocínio Cæsaris in aula delituere, Cæ-
sar in suspicionem conscij & patrati sceleris venit. Igitur ad atrox hoc
& sacrilegum facinus vindicandum, inito Coloniae foedere, conspira-
vere in ipsum Cæsarem Henricus Dux Alberti Episcopi frater, Henri-
cus Dux Arduennæ Limburgique, Bruno Colonienſis Archiepisco-
pus, multique præterea Principes cognatione juncti: alij palam, alij
per Legatos (quos inter Conradus Moguntinus Archiepiscopus) in-
cens omnes, postquam innocentis Episcopi vestes sanguine consper-
sa in conspectum productæ, quæ res non leviter commovit cetero-
rum Episcoporum animos. Cæsar ubi totum Imperium in se conci-
tari didicit, colloquium Principum ad Mosellæ & Rheni confluentes
indixit: eo in conventu nihil sollicitius habuit, quàm primò se pur-
gare, Principes muneribus & honoribus delinire, & quas leges pacis
dictarent, ad eas ultro se offerre; quanquam quæ leges illæ fuerint,
nemo satis prodidit. Constat tamen Cæsarem esse justum animadver-
tere in auctores necis supplicijs & proscriptione, Cleroque Leodien-
si facere liberam potestatem eligendi alium, quem vellet Episcopum.
Ita Lotharius Hochstedenſis & Bonnensis Præpositus, quem obtru-
ferant Episcopum, deturbatus è sede; sed & Hochstedenſis toparchia
ferro flammaque vastata fuit.

Haud multò post Bruno Colonienſis Archiepiscopus, ut se his
ce fluctibus subduceret, abdicato Archiepiscopatu, indutoque Mo-
nachi habitu in Monasterium veteris Montis, quod tum recens con-
ditum florebat virorum nobilium & religiosorum multitudine tan-
quam in portum secessit. In ejus locum subrogatus Archiepiscopus
Adolphus Brunonis ex Everhardo fratre, Altenæ & Montium Comite,
nepos. Is deinde Sacerdos & mox Episcopus ab Hermanno Mona-
sterienſi Episcopo, assistentibus Conrado Moguntino Archiepiscopo,
& Titmaro Mindensi Episcopo consecratus est. Præclarus ea tem-
pestate Archiepiscopus Adolphus, quocum intimam familiaritatem
coluit Bernardus Episcopus noster.

Xxxxx

Cæsar

Alvans
in Notit.
c. 184.
Godefrid.
Chron. Co-
lon.
Brower.
lib. 15.
Fisen. lib.
II. in Episc.
Leodienſ.
Albertus
Ep. Leo-
dienſis
interfici-
tur, unde
novæ in
Imperio
turbæ.

Bruno,
abdicato
Archie-
piscopa-
tu Colon.
monasti-
cam vi-
tam pro-
fitetur.

Impera-
tor Ad-
vocatiam
à Comite
Walde-
censi re-
nuncia-
tam Ec-
clesiæ
Paderb.
adjudi-
cat.

Cæsar exinde in ordinanda Repub. & Principum Episcoporum. que animis demerendis occupatus, priusquam Italicam expeditionem susceperet, mense Decembri Francofurti conventum Principum habuit, in quo Bernardo Episcopo nostro & Paderbornensi Ecclesiæ Advocatiam, quam supra diximus à Widekindo Waldecensi Comite ante protectionem in Palæstinam certis pactis renunciata, Imperatoria auctoritate adjudicat; quam in rem hoc diploma cum elogio dilecti & fidelis Episcopi proferimus.

Heinricus sextus divina favente clementia Romanorum Imperator et semper Augustus. AEquitatis ratio persuadet, et juris ordo deposcit, ut si à fidelibus imperii majestati nostre discordie proponuntur, eas aure attentas percipientes, rigore justicie vel amabili compositione decidere intendamus, et quod in presenciam sublimitatis nostre rationabiliter decissum fuerit, vel amabili transactione compositum, ne processu temporum ob malorum protervi- am immutari debeat, vel aliquo casu possit rescindi. sacri apicis munimine ab imperiali majestate dignum ducimus roborari. Quapropter notum facimus uni- versis imperii nostri fidelibus, presentibus et futuris, quod accedens ad pre- senciam nostram dilectus ac fidelis noster Bernhardus Paderburnensis Epi- scopus una cum Heremanno de Waldecke simul nobis significaverunt, quod ipse Heremannus jam alia vice non coactus sed volens advocatiam Pader- burn in Ecclesiis, curti- bus, mansis, mancipiis, et omnibus ad advocatiam per- tinentibus, decimam in Atlen, curiam Dalpenhusen, et servitium Episcopale in Hervorde abjuravit apud Paderburn, in domo Episcopi in jure feodali, pro- misitque in manus fidelium Paderburn Ecclesie sub damno amissionis omni- um bonorum suorum, se nullo unquam ingenio eandem advocatiam cum pre- nominatis bonis repetiturum, vel aliquo modo invasurum, et quod nullis suis consanguineis, vel extraneis assistet, qui advocatiam invadant et nominata bona, sed cum Episcopo ea fideliter defendet. Elegit etiam idem Hermannus, quod si hanc transactionem, vel aliquot ejus capitulum infirmari aliquando vel- let, non crederetur juramento, quo negativam probare vellet, sed convince- retur per Clericos et Ministeriales eque sicut per nobiles. In presenciam itaque Majestatis renunciavit omni juri, quod in predicta advocatia ac prescriptis bonis habere videbatur, et expresse coram nobis abjuravit totam advocatiam, quam Widekindus frater suus vacantem habuit, quando eam resignavit, dum iturus esset in expeditionem transmarinam. Preterea abjuravit decimam Atlen, curiam Dalpenhusen, et servitium Episcopale in Hervorde. Hoc itaq; factum predicto Paderburnensi Episcopo, suisque Successoribus, et Ecclesiæ Pa- derburnensi, ut in perpetuum ratum permaneat, et à nullo unquam imposterum infringatur, presenti pagina imperiali auctoritate confirmamus. Ad cu- jus rei certam in perpetuum evidentiam presentem cartam inde conscribi jussimus, et majestatis nostre sigillo communiri. Hujus rei testes sunt Wal- therus Trojanus Episcopus, Rudolfus Remetens. Episcopus, Sifridus Abbas Horsvoldensis, Conradus Abbas de Lorfe, Albertus Dux de Tecke. Comes

Hart-

Hartmannus de Kirchere, Comes Godefridus de Uhingen, Comes Poppo de Worthem, Rutbertus de Durne, Cuno de Mincenbere, Henricus Pincerna, et aliquamplures. Acta sunt hæc anno Domini Incarnationis MCXCIII, Indictione XI, Datum apud Franckenfurt. II Idus Decembris.

Per id tempus (quanquam alij ad initia sequentis anni hæc referant) certè nova lux, inquit Lubecensis, in Saxonia exorta est, ac pacis jucunditas, ex nuptijs, quas Henricus Leonis filius contraxit cum Agnete, Conradi Comitis Palatini unica & herede filia. Fortunatum & illustre matrimonium, quo ad dignitatem Ducis vidit redire Leo familiam; erat enim Conradus Palatinus Dux Sueviæ, Friderici Barbarossæ Imperatoris frater, cujus filio Friderico data est Richeza Henrici Leonis filia; Friderico verò in Italia extincto, supererat unica filia Agnes, ea vicissim promissa Henrico Leonis filio, dum adhuc Leonis res florent; post ubi Leo in suas calamitates prolapsus, tam Henricus VI quam pater Barbarossa matrimonium impedire, communem in domum Leonis odio. Id cum Philippus Francorum Rex non ignoraret, missis ad Imperatorem Legatis, filiam hanc sibi petijt in matrimonium; à quo tamen puella abhorrebat, quod matri diceret Regem hunc abjecisse toro Regis Daniæ filiam, quam secundis sibi nuptijs conjunxerat, & hoc inconstantis Regis exemplo se terreri, nec affici posse, ut ex his repudij vestigijs ad simile matrimonium ducatur. Quæ cum mater puellæ probaret, rogaretque quem igitur sponsum mallet: hunc, inquit, qui mihi dudum promissus est, Henricum Leonis filium. Tum verò mater illico missis nuncijs evocat Henricum, juvenem ætate florentem, omnibusque corporis & animi dotibus exornatum; ac primo statim vespere, quo accessit, postulato Sacerdote ad consuetos ritus, collocavit in thalamo. Aberat Palatinus pater cum hæc agerentur, neque conscius erat, quæ mater & filia pertractabant; altero tamen is die vocatus, ingressusque castrum, probavit factum matris & filia. Inde mox ad Imperatorem regressus excusavit omnia absente se & inscio facta esse; at dum generi gratiam rogat, indignatus Imperator, Vade, inquit, & nebulone illo expulso, rescinde quod factum est. Ad quæ Palatinus: frustra hæc aguntur; res jam eo processit, ut nec sine probro filia meæ ac totius familiae, nec sine religionis injuria matrimonium solvi possit. Quæ cum multis exponeret, referretque etiam hoc matrimonium inter Mathildem sponsi matrem & conjugem suam convenisse, placatus Imperator quievit, generumque cum filia in gratiam recepit. Quam ut firmaret Palatinus, proficiscitur Brunswicum ad Henricum Leonem senem filij patrem, rogatque ut & ipse supplex Imperatorem Salveldiæ adeat, certo pollicitus fore, ut positis omnibus offensionibus, & ipse & filius ex integro in gratiam recipiatur. Quo dum Leo tendit, ex itinere prope Bothvelde (locus est diocesis Paderbornensis haud pro-

XXXXX 2

cul

Arnold.
Lubec. lib.
4. c. 26.
Prapof.
Stederb. in
hiflor. Hen-
rici Leo-
nis.
Cram. lib.
7. Meirap.
c. 24.
Neubrigen-
sis lib. 4.
c. 31. Re-
rum An-
glic.
Roger. ab
Hoveden
Scriptor
Anglicus.
Pax Sax-
oniæ
concilia-
ta per
nuptias
Henrici
Leonis
filij, cum
Agnete
filia Pa-
latini.

cul à Visurgi, celebris Henrici III. Imperatoris excessu) cum equo prolapsus, graviter crus attrivit, prohibitusque est dolore vulneris iter prosequi. Quare cum ad constitutum diem & locum non adesset Leo, Imperator suspicatus hanc fictam, pro veteri fastu & obstinatione, obtendi causam; post verò ubi certior factus de gravi lapsu Ducis, obviam processit Duci; ac postquam in mutuos amplexus & colloquium venere, Imperator patrem haud secus quam filium in gratiam recepit. Factaque est omnium offensionum oblivio; filius etiam Palatini honoribus palam decoratus, heresque soceri appellatus. Ejus beneficii loco petijt Imperator, permitteret filium secum in Italiam & Apuliam ire. Egredere quidem faciebat id Leo, quod jam alijs duobus filijs Ottone & Wilhelmo orbatus esset, quorum alter ab Imperatore, alter à Leopoldo Austriae Duce obses tenebatur, Richardi Regis Angliæ & avunculi rogatu. Is enim postquam ex naufragio captivus in manus Austrij venerat, jussus est ingentem pecuniam, 50 videlicet millia marcarum sibi, & 100 millia marcarum Imperatori pendere; quam inhumanam lytri summam, cum ex vinculis in Germania repræsentare non posset, obsides hosce Leonis filios consensu patris dedit.

His cum Imperatore transactis, Leo Brunswigum redijt. Inde igitur ex fortunatis hisce nuptijs, quod Lubecensis scribit, per utramque Saxoniam terra marique alta pax & lætitia, cessantibus bellis, depredationibus, furtis, latrocinijs, & multis partium incurvationibus, tum negotiationes, agricultura, & commercia in pristinum tandem statum ac florem rediere. Nec inde multum etiam superstes Leo (altero enim anno cessit è vivis) quod reliquum habuit vitæ, pacis & pietatis studijs impendere: templa & Monasteria, quæ Brunswigi à fundamentis exstruxerat, novis operis, imaginibus, crucis signis, exquisitè elaboratis vestibibus sacris exornare: multum vacare operibus pijs, & larga manu pauperes fovere. Inter hæc licet corporis vires ex senio sensim deficerent, animo tamen excelsò privata non minus quam publica administrabat. Ac ne quid temporis per otium sibi elabi sineret, antiqua Chronicorum scripta colligi & conscribi, & coram sibi recitare præcepit. Quæ in occupatione totam sæpe noctem dedit in somnem; uti hæc pluribus scribit Præpositus Stederbergensis, quem sibi in legationibus & aula adesse voluit. Demum cum urgente senio & morte ad extremum se deduci sensit, evocato ad se Isfrido Raceburgensi Episcopo delictorum confessionem multis cum lacrymis quarto Nonas Augusti fecit: ac postquam sacro Eucharistiæ viatico pascuus, oleoq; sacro secundum Ecclesiæ consuetudinem inunctus fuit, quatuor post non aliud magis ingeminans, quam illud Evangelij: *Deus propitius esto mihi peccatori*, excessit è vita, anno ætatis LXVI. Corpus deportatum in Monasterium S. Blasij, quod Canonorum erat Colle.

Henricus
Leo bo.
norum
exercitio
operum
insistens
ad fel.
cem vitæ
exitum
se com-
parat.

Collegium, templumque à se constructum, humatumque ad latus Mathildis conjugis, Anglorum Regis filia. Ad hunc modum ex turbulenta vita placitam piamque mortem sortitus. Passim hoc Scriptorum de hoc celebri Duce nostro iudicium reperio: *Multa mala et bona fecisse*; tanquam qui vitam inter virtutum & vitiorum confinia duxerit. Quo tamen in genere exitum vitæ, prævalentibus virtutum operibus, habuit felicissimum; dummodo Ducibus nostris Brunswicensibus, qui ex Wilhelmo ejus filio antiquissimam & constantissimam stirpis originem trahunt, recolere libeat, ex qua majorum religione per Episcopos & veros Sacerdotes Catholica Ecclesiæ Sacramenta sibi morienti rite præberi voluerit: aut quos Leo Episcopus, Canonorum Collegia, ac Monasteria per Sclaviam & Saxoniam condiderit dotavitque.

Annus Christi 1194.

Celestini III Pont. 4.
Henrici VI Reg. 5. Imper. 4.
Bernardi II Ep. Pad. 9.

Imperator priusquam iter Romanum proximo hoc anno ingrederetur, accepta ingenti ex Anglia pecuniæ summâ, ad quam totius etiam Angliæ clerus tributa collegit, Richardum Regem libertati tandem restituit, tradiditque duobus Archiepiscopis Moguntino & Coloniensi deducendum; & Adolphus Colonienfis adeo latus Regis liberatione, ut pridie Nonas Februarij sacrificium Missæ de vinculis S. Petri celebrari jusserit; multique procerum ex Westfalia ad salutandum spectandumque Regem convolarint. Imperator post illa in Italiam transcendit ad possessiones Apuliæ & Siciliæ adeundas; quod jam Tancredum morte sublatum didicerat. Hæsit à latere Imperatoris Henricus Leonis filius, in omnibus comes cum Saxoniarum militia. Mense Junio cum Genuam attigisset, v Idus Augusti classe provectus, Cajetam appulit; qua in deditiorem accepta, Neapolim iv Calend. Septembris obsidere cepit: ea cum haud multum reluctata se dederet, ceteras urbes suo exemplo traxit in potestatem Imperatoris. Inde in Siciliam classe delatus, brevi tempore totam subegit. Quare & mense Decembri unâ cum Constantia uxore (quam falsò quidam Monialem fuisse ferunt) Rex Siciliæ coronatur.

Lata non minus hujus anni à Celestino Pontifice, à quo Bernwardus Hildesimensis Episcopus Divorum fastis adscriptus est. Nam is, postquam à Cardinale Cintio (qui in Daniam missus erat Legatus, diverteratque ad Monasterium S. Michaelis hospes) & à Conrado Moguntino Archiepiscopo, Bernone Hildesimensi, ceterisque Saxoniarum Episcopis edoctus esset de Bernwardi sanctimonia, & crebris ad sepulchrum miraculis perpetratis, convocato Cardinalium senatu,

exami-

Rogatus?
Baronius.

Sigonius l.
15.
Godofrid.
Otto à S.
Blasio.

Arnold.
Lubec. l. 4.
c. 23.
Auctor
Transl. a-
pud Bro-
gger. in Si-
deribus.
Brogger. in
Not. ad vit.
Bernv.

Bern-
wardus
Hildef.
Episc. Di-
vis adferi-
bitur, &
pluribus
miraculis
inclare-
scit.

examinatisque singulis, quæ per Theodoricum Abbatem allata erant, solemniter in Divorum numerum retulit, dato insigni ad Episcopum & Clerum Hildefensem diplomate. Quo accepto, Berno Episcopus ossa hoc anno festo Virginis in Cælum assumptæ è sepulchro extulit, publicæque Bernwardum populo, qui ex omnibus Saxoniae & Westfaliae locis affluerat, colendum proposuit. Ac mirum quibus miraculis Deus a facta translatione, supra etiam, quam ante edita erant, hunc Divum illustravit. Nullus prope Saxoniae locus, in quo non varijs morbis afflicti mortales, ejus implorata ope, divinitus perfanati sunt, ut jam tota Saxonia personaret Divi hujus cœlesti patrocinio. Nec Paderbornensis diœcesis vacua hujus Divi beneficio. Captus ferreisq; vinculis adstrictus tenebatur Odalricus miles de Paderborna in castris Ravensberg; is cum extremo vitæ discrimine multa per famam acciperet de Bernwardi miraculis, implorata Divi ope, sensit noctu catenas, qua parte manum stringebant, cerci instar diffluere. Ita facile ijs se expedijt; sed nullus adhuc effugij locus patebat. Inter portarum claustra & custodias igitur, majora ausus, & Divi fiducia fretus, ab alto muro desilit in subjectam ex petris profundamque fossam, ac nulla corporis sui parte latus evadit; vinculisque solutus nihil sollicitius habuit, quam ut vota, quæ fecerat, exsolveret. Quam in rem recta Hildefium properando, compedes, quas manu ferebat, testes beneficij & miraculi, ad sepulchrum ejus suspendit. Innumera hæc prope erant, quæ tum Divi hujus implorati beneficio patrabantur, ex quibus hoc, quod nostrum est, referre congruum duximus.

Adol-
phus Co-
lon. Ar-
chiep. pa-
cem &
tranquil-
litatem
Ducatus
Westfa-
liæ resti-
tuit.

Sub id tempus Adolphus Coloniensis Archiepiscopus Westfaliae Angariaq; Ducatum suum ingressus, haud alia ut ipse profitetur, de causa, quam ut oppressis bello per has turbas incolis suæ provinciae jus diceret, & ab injurijs liberaret. Quippe Comites Westfaliae, ut Godefridus retulit, dissidijs armisque inter se commissi, incurfando prædandoque, sacra juxta & profana turbarent; quanquam, quinam illi Comites fuerint, præter Waldecenses, à nullo scriptore satis sit proditum. Igitur postquam Saxonia reconciliato Leone respirare cœpit, publicum omnium ordinum indixit conventum; ad quem florentius quoque Marienfeldensis Abbas accessit, quæstus de Waldecensibus Comitibus, qui ab obitu Widekindi fratris, & Widekindi Rhedani Dynastæ, ac fundatoris sui, Ecclesiam & prædium Stapellagium, aliaque bona rapuerant, quæ ipsi Cœnobio ante professionem in Palæstinam donarant. Coloniensis non contentus hæc decidisse in suo Ducatu, Paderbornam ultro proficiscitur, collaturus cum Bernardo Episcopo de statu Westfaliae. Ibi alio Abbatum comitio, ac nobilium conventu indicto, non modò causa Florentij Abbatis, sed & ceteræ lites turbæque intestinae composita sunt. Extant hac super re publicæ literæ in tabulario Marienfeldensi, quibus acta hæc memorantur.

Pader-

Paderbornæ Nonis Julii, Anno Dominicæ Incarnationis MCLXXXIII, Indictione XII, presidente Romanæ Sedis Cælestino Papa III. regnante Henrico Romanorum Imperatore Augusto, Episcopatus nostri anno I. presentibus viris nominatissimis, Clericis et Laicis, quorum hæc sunt nomina. Widekindus Corbeiensis Abbas, Henricus Abbas Paderbornensis, Hermannus Præpositus Salsatensis, Simon Comes de Tekenburg, Arnoldus Comes de Altena, Fridericus Comes frater ejus, Albertus Comes de Everstein, Adolphus filius Comitis Engelberti de Berge, Bernardus de Lippia, et filius ejus, de Waldeck unus ex quatuor fratribus, Godsfridus de Peremunt, Herimannus de Ruthenberg, Adolphus de Dassele, Amelungus Comes de Patherburna, alique nobiles ac Ministeriales. Celebris præsulorum & Comitum conventus, in quo auctoritate Adolphi Colonienfis & Bernardi Paderbornensis Episcopi nostri, hæc pars Westfalix, positis infestationibus, publicæ tranquillitati restituta est.

Memorabile etiam apud nos Bernardi Comitæ de Lippia factum, quem Westfalia ex celeberrimo milite, & militiæ præfecto, Monachi habitum in Cœnobio Marienfeldenfi induere vidit. Id quidem Pideritius ad annum Christi 1192 refert, eò quòd in chronico Lauterbergensi, seu Montis Sereni, sit consignatum; Verùm Lauterbergense Chronicon tantum ad annum Christi 1219 ferò post denarrat Bernardum ex Monacho Abbatem & Episcopum factum esse. Id Chronicon cum non inspexerit Heisterus, Veldius, alique, à Pideritio in errorem abducti sunt. Mihi autem id probari non potest, quòd ad hunc usque annum reperiam illum tabulis publicis inter Comites & principes subscripsisse. Quemadmodum in his Adolphi Colonienfis Archiepiscopi literis, paulò ante productis, cum Hermannò filio testis subscripsit. Verisimile autem habeo eum aut hoc anno, aut post obitum Henrici Leonis, aut proximo quoque anno Monasticam vitam amplexum esse; nec enim ab hoc tempore aut in publicis tabulis, aut ullo in conventu nomen ejus aut præsentiam reperio. Multa & præclara de hoc Westfalix heroe passim Scriptores nostri memorant, sed in quibus nihil magis quàm Chronologiam desideres. Conscripsit & Justinus presbyter res à Bernardo gestas rudi ejus sæculi versu, à quo & ratio temporis prætermissa est.

Igitur mira in hoc Comite rerum vitæque conversio. Adolescens à parente Hildesum transmissus ad celebre ejus loci Gymnasium, ex quo literis excultus & in Hildesensem clerum cooptatus, aliquantum vixit inter Canonicos Principis ædis; dum fratre natu majore extincto, à parentibus revocaretur ad familiæ propagationem, cujus ille unica stirps supererat, ex clarissimis majoribus, Patre cum primis Bernardo, quem Lotharij Imperatoris arma celebrem fecere militiæ præfectum. Cùm & ipse martios animos ferret, ad militiam se transtulit, clarusque vel maximis bellis Henrici Leonis, ut supra à nobis

Bernardus C. de Lippia monasticam in Cœnobio Marienfeldenfi vitam amplectitur. Justinus presbyter in Lippia. Albertus Stadenfis. Chron. Montis Sereni. Crantzii. Heister in suffrag. Colon.

Ceteræ Bernardi res gestæ.

Pader-

bis relatum est, inter præstantissimos ejus tempestatis Duces numerabatur; tantaque in eo spectata fortitudo, ut cum pedibus male affectus, totoque corpore debilis esset, lectica tamen se ad prælum deportari jussit. Publicis deinde privatisque bellis per Saxoniam quiescentibus, Lipstadij (quam urbem ipse primò ad Luppiam condidisse fertur) in palatio confedit. Interim paralyti nervorumque contractione ita debilitatus, ut ad omnia munia inutilis agram animam traheret; tum verò cum desperata omnium medicorum arte rationes superioris vitæ inspicere, votum concepit Deo, & B. Virginifac-tum, si pristinis sibi viribus redderetur, abjectis omnibus familiæ curis, Deo semilitaturum: sive jam illud votum fuerit militandi in Livonia adversus barbaros Christianæ religionis hostes, ut quidam volunt: sive institutum religiosæ vitæ amplectendæ. Certè concepto voto, mox integram corporis sanitatem cœlesti beneficio recepit, admiratus ipse secum, qui tam repentina ex desperato corpore valetudo rediret. At rem arduam, quam meditabatur, multum præpeditabant uxor, liberi, & adhuc fluctuans inter bellorum jacturas familia. Primum igitur conjugii, quam Petronellam habebat Comitis Arensbergensis filiam, consilium animi sui aperit; ea licet multum obfisteret, victa tandem precibus cessit in consensum. Mox translata in Hermannum filium omni bonorum hereditate (nam ceteri quatuor filij in clerum adscripti erant; ex quibus Otto Ultrajectensis, Gerhardus Bremensis, Bernardus Paderbornensis Episcopi, Theodorus Daventriensis Præpositus delecti) vergente jam in senium ætate, in Cœnobium Marienfeldense secessit, quod ipse jam inter fundatores amplis prædijs & bonis dotare cœperat: cunæctis admirantibus, qui virum posito militari sago attonsum in Monachum, vilique habitu contentum videre. Auctor Chronici Montis Sereni de eo hæc retulit. *Bernardus Comes de Lippia, vir sæculi actibus deditus, post multa bella, inter quæ rapinis et incendis multis injuriosus extiterat, Deo inspirante, animo habituque mutatus, in quadam Ecclesia novella, quæ primum Hofervinckell dicebatur, primum Cisterciensis ordinis Monachus, deinde ejusdem loci Abbas, ac deinde cuidam Livoniensi provincia Episcopus est electus, et à filio Episcopo de Utrecht consecratus.* Eadem fere refert Albertus Staden-sis; fallitur verò uterque quod ejusdem loci Abbatem factum scribant.

Bernardus in Livoniam transit, & Episcopus Sclonen-sis consecratur.

Sanè postquam religiosam vitam inter Monachos amplexus, ita brevi omnibus virtutibus excultus fuit, ut quantum miles inter milites, tantum Monachus inter Monachos emineret. Paucisque post annis, ducta religiosorum virorum Colonia secum ex Westphalia, in Livoniam est transgressus ad barbaros homines excolendos; ubi jam anno Mccx, ut ex tabulis ab eo Cœnobio Marienfeldensi consignatis constat, Abbas Dunemundæ fuit. Quo ex munere, ut Staden-sis scribit, Sclonien-sis Episcopus delectus, egregiam in docendis barbaris

Annus Christi 1195.

Bernardi II Ep. Pad. 10.

Nunc ad annum proximum tranſeamus, Chriſti videlicet *Quinta*
MCLXXXV, quo Imperator rebus in Sicilia conſtitutis, in Apuliam *in Palæ-*
tranſijt, ac Barij Chriſti reſurgentis ſolemnia egit. Sed priuſquam è *ſtinam*
Sicilia ſolyeret, literas dedit in Germaniam à Godefrido recitatas, qui- *expedi-*
bus omnes Archiepiſcopos, Epiſcopos, & ſacrorum præſules horta- *tio urge-*
tur, ut populum ad militiam ſacram, quam Coeſtlinus Pontifex ur- *tur.*
gebat, ſollicitè excitent. Ipſe deinde Imperator, rebus in Italia ordi- *Godefridus,*
natis, in Germaniam regreſſus, duplicem hanc in rem conventum *Otto de S.*
Principum convocavit, alterum Wormatiæ, alterum Argentinæ. *Blasio.*
Quinta hæc expeditio ſacra fuit, in qua Principes, Epiſcopi, & ſupra *Griberg.*
viginti proceres cruce ſignati, atq; ingens hominum multitudo con- *Arnoldus*
venit, quæ ad ſexaginta millia pugnatorum nomen ſuum ſacræ mili- *Lubec. li.*
tiæ dedit. Inter ſacros præſules numerati Conradus Moguntinus, *Gretzerus*
Hartwicus Bremeniſis Archiepiſcopi, Conradus Hildeſienſis, idemq; *de Cruce*
Cancellarius Imperatoris, Rudolphus Verdenſis, Halberſtadienſis, *lib. 2. c. 27e*
Citizenſis, Patavienſis, Ratiſbonenſis, alijque quàm plures, teſte Lu-
becenſi. E Principum numero Dux Lotharingiæ, & Henricus Leo-
niſilius, qui ex hoc anno Conrado ſocero mortuo hereditatem Pa-
latinatus Rheni adiit. Acceſſere Dux Aultriæ, Hermannus Thuringiæ
Landgravius, Comes de Limburg, Adolphus Comes Swalenbergi-
cus. E Weſtſalis procenibus memoratur Bernardus de Horſtmariæ,
militum ea rempeſtate pugnaciſſimus. Hi per hyemem toti in appa-
ratu fuere; quibus Rex Daniæ, Lubecenſes, Bremenſes ceterique na-
ves milite inſtructas addidere. Inter has publicas curas Henricus Im-
perator,

Yyyy

perator,

perator, sollicitatus à Bernardo Episcopo nostro, castrum Plesse illi liberali diplomate ex decisa lite asserit.

Henricus Dei gratia Romanorum Imperator, et semper Augustus, et Rex Sicilie fidelibus suis, Clero, hominibus, et universis Ministerialibus Paderbrunnensis Ecclesie gratiam suam et omne bonum. Universitati vestre duximus imitandum. Quod nos ad instructionem fidelis nostri Bernhardi Paderburnensis Episcopi cognoscentes Ecclesiam Paderburnensem dampnum et gravamen sustinere ex concambio, quod idem Episcopus de castro Plesse, et ejus pertinentiis ex parte Ecclesie sue nobiscum fecerat pro dilectione ipsius Episcopi idem concambium auctoritate imperiali dissolvimus et omnimodis cassamus. Mandamus igitur et districte precipimus, quatinus jam dictus Episcopus, et Ecclesia Paderb. castrum Plesse et universa ejus pertinentia cum omni jure et plenitudine sicut prius habuerant, deinceps teneant, et in pace possideant, et à nullo unquam in eisdem bonis et castro molestantur, volentes ut predium Comitis Sifridi in Episcopatu Paderburnensi situm, quod ipsi Episcopo et Ecclesie sue in concambium dederamus, nostre deinceps vacet potestati. Datum apud Latam Anno Domini MCXCV, Jndict. XIII, II Calend. Augusti.

Bernardus Episcopus Dynastis Buranis in clientelam susceptis dat facultatem condendi oppidi Burani &c.

Transiit deinde Episcopus noster cum Bertholdo & Thethmaro Dynastis Buranis, quibus & potestatem dedit condendi munitive Oppidum Buranum, & certis illis legibus in clientes suscepit: quo simul tempore eadem sacram in oppido constructam dedicavit; uti hæc uberius ex his transactionum literis cognoscuntur.

Bernardus secundus Dei gratia Episcopus Paderbornensis. Cum pleraque mortalium negotia vetustate temporum deleri soleant, nisi sint literarum monumentis commendata. Idcirco cautum est et usitato more frequentatum, actus hominum, presertim contractus, quorum perpetua utilis est memoria, scriptis autenticis commendare, ut si quid ex eis aliquando veniat in dubium, per instrumenta publica facilius expediatur. Quia nos usi cautela presentibus significamus et futuris, quod duo fratres nobiles B. et T. totum predium suum, quod Baren proprietario jure habebant, consensu et collaudatione legitimorum coheredum suorum Ecclesie nostre rite contulerunt in proprium cum omnibus ad ipsum pertinentibus, videlicet agris cultis et incultis, silvis, pratis, pascuis, molendinis, aquis aquarumque decursibus, et omni jure earundem possessionum, mansum unum Ecclesie nostre ante hanc collationem Ecclesie nostre pertinentem pro alio commutaverunt, et eundem commutatum Ecclesie nostre dederunt. Idem fratres civitatem nostra auctoritate et consensu edificaverunt, quam cum moneta sua et theloneo et minuta decima scilicet illius ambitus, et de nutrimentis animalium ipsis in feodum concessimus. Hec etiam civitas ad mandatum et servitium Paderburn. Episcopi erit in perpetuum, sicut Wartberg et Paderburn. Prenominati fratres, et eorum Successores ab omni homine liberi, et absoluti servient Paderburnensi Episcopo, quicumque pro tempore fuerit contra quemlibet preter Romanum imperium. Si

Pader-

Patherburnensis Episcopus guerram cum Comite de Arnesberg habet, intra-
bit civitatem Buren quotiens et quamdiu voluerit cum numero armatorum
pro suo arbitrio, et de ipsa guerrabit, et alter frater, si voluerit erit Arnesberg,
ita tamen ut nullatenus ledat Ecclesiam. Si contingat uno tantum superstiti
contra prefatum Comitem guerram moveri, ille nostre serviet Ecclesie, vel re-
nunciabit bonis, nisi gratia Episcopi ei hanc necessitudinem remittat. Si sine
legitimi filii vel filiiabz sepelendi fratres decesserint, proximi heredes, qui
succeedent in patrimonium predicto modo Ecclesie collatum, succedent in idem
feodum in prescripta lege ac onere servitii. Capellam in eodem loco dedica-
vimus constructam, eique proprium pastorem perpetuo deputavimus, cujus
parrochia intra fossatum civitatis limitata est, ita quod extra munitionem
non extendatur. Archidiaconus tribus vicibus in anno synodalem et Episco-
palem jurisdictionem exercebit in eadem capella, et qualibet vice XLIII
denarios gravis monete pro sua procuracione accipiet. Insuper quotiens vo-
luerit pro consuetudine Archidiaconorum ibidem synodabit: sed que prescri-
pta est procuracionis erit annua summa. Decimas Villarum Buren, Holt-
busen, Sydinhusen, Barehusen, Hodinch jure perpetue pensionis percipient,
de quibus in octava Pentecostes solvent Cellerario Patherburn III marcas
et dimidiam Sosaciensis monete, que si casu temporis levior facta fuerit, Pa-
therb. monete nummi solvantur. Quas si non solverint usq. ad vigiliam S. Fa-
cobi sine omni contradictione carebunt decimis in perpetuum. Reditus V mar-
carum eisdem fratribus concedimus, si tempore vite nostre vacare contigerit,
sin autem a Successoribus nostris huius rei eventum expectabunt ita tamen,
quod nullius Ministerialis bona conferantur eis. Promiserunt idem fratres
sub Sacramento fidelitatis, quam nobis debent et Ecclesie, quod petitiones et
exactiones, hospitalitates, sive quasunque concussionem non facerent in bonis
et hominibus Ecclesie nostre. Quod si fecerint, et familiariter a nobis, vel a
Successoribus nostris conventi non correxerint infra VI hebdomadas absque di-
stricto jure feudali ad jus finale citati occurrent, culpam composituri cum re-
stitutione damnorum illatorum. Si vero clericum sive ministerialem Ecclesie
sue mancipium captivaverint, statim cum conventi a nobis vel nostris Succes-
soribus fuerint non lege feudali sed ad XIII dies finali jure pro hys excessi-
bus citati respondeant. LX marcas pro compensatione pradii prescripto mo-
do collati ipsis dedimus. Insuper XXX marcas ad impensas muniendum ci-
vitat., ne aliqua occasione Villas, seu quaecunque gravamina exactionum ali-
quo ingenio in personis in possessionibus ipsi aut heredes ipsorum facere presu-
mant in perpetuum.

Vicissim in hac pacta conventaq. fidem suam obligavit Berthol-
dus dynasta Buranus. Quam in rem publicae ejus tabulae suppetunt,
multis Canonorum & nobilium testibus in celebri conventu si-
gnata. Quae cum hac planius explanent, juraque Buranae familiae
diluclidius asserant, operae pretium erit hic simul ad posteritatis me-
moriā conjungere.

Yyyy 2

Quoniam

Quoniam quæ sunt sub tempore, pariter elabuntur cum tempore, Nos Bertholdus et Tethmarus fratres Nobiles viri de Buren ad perpetuam notitiam in hac chartula expressimus contractum familiaritatis et amicitie, qui conuenit inter Dominum Bernhardum Episcopum et Ecclesiam Paderbornensem ex una parte, et nos et omnes coheredes nostros ex altera. Cum enim in ipso contractu fuisset expressum ut formam ipsius contractus prefati Episcopus et Ecclesia sub suis sigillis conscriptam nobis assignarent, et versa vice sub nostro sigillo conscriptam acciperent, ex quo ipsi à nobis sepius commoniti et rogati hoc implere voluerunt, ejusdem contractus ordinem et formam plene et verissime sub attestazione gratie Dei et nostre christianitatis religione, et pena ultimi iudicii nos hic fecimus exarari, mandantes cujuslibet posteris nostris utriusque sexus, quatenus si opus fuerit, ipsi securissime in animas suas et nostras, ita ut subscriptum est, juramento confirmant, factum esse. Castrum itaque nostrum Buren villaque eadem, quæ ab antecessoribus nostris jure hereditario habuimus, et tantum triginta mansos ejusdem proprietatis in vicino adjacentes in agris et sylvis in manus predicti Domini Bernardi Episcopi in proprietatem contulimus Beato Liborio et Ecclesie Paderbornensi, commutato manso qui pertinet eidem Ecclesie cum altero manso nostro in ipsa donatione, et prestitimus fidele homagium Episcopo ad serviendum ei et Ecclesie in necessitatibus suis ad propellandas injurias et castrum et villam nostram eorum auxilio ac commodanda contra omnem hominem, praterquam contra Imperium. Expressum est etiam, ut homines et bona ejusdem Ecclesie nos ipsi et homines nostri benigne et pacifice pertractemus, et si forte contigerit vel nos, vel homines nostros in his aliquatenus offendere, ad componendas offensas spatio sex hebdomadarum commoneamus amice, et si inuenti fuerimus parati componere amice vel juste, judicialiter contra nos procedere non debeat Episcopus. Si autem contigerit Episcopum vel Ecclesiam Paderbornensem guerrare cum Comite de Arensburg, cujus nos vasalli sumus, optionem habet unus nostrum ad Comitem se transferre, altero vero cum castro Buren in obsequio Ecclesie persistente. Supradicta igitur donatione à nobis completa, idem Episcopus de pleno consensu Ecclesie Paderbornensis jure perpetuo concessit nobis, et per nos liberis nostris promiscui sexus, et post ipsos heredibus eorum, et nostris item promiscui sexus, proximis in perpetuum castrum Buren, villam, et proprietates predictas, dans nobis auctoritatem moneta facienda, thelonio utendi, et ne nos vel heredes nostri de eisdem bonis ad servitia transalpina teneamur. Idem Episcopus capellam à nobis exstructam ibidem dedicavit, et nobis et loco eidem proprium Pastorem perpetuo per nos inveniendum consensit, cujus Parochia intra fossatum ejusdem oppidi limitata est, Archidiaconus etiam, qui pro tempore fuerit, tribus vicibus in anno Episcopalem, vel synodalem jurisdictionem exercebit in eadem Ecclesia, cui Plebanus serviet qualibet vice decem et octo denarios in sua procuracione. Ad mutue autem dilectionis affectum exprimendum accepimus à predicto Episcopo et Ecclesia sexaginta marcas in donatione, et item triginta ad impensas muniendi oppidi nostri predicti.

Et insuper contulerunt nobis jure perpetue pensionis ad summam quatuor marcarum et dimidiæ communis monete decimas quinque locorum videlicet Holthusen, Sidinckhusen, Hodinckhusen, Buren, ita ut præfata pecunia tota solvatur majori Præposito vel Cellerario Paderbornensi ab Ascensione Domini usque in diem B. Jacobi Apostoli. Reditus etiam quinque marcarum ipsè Episcopus nobis in feudum concessit, expectandas ab eo, vel à Successore suo, cum eos vacare contigerit, ita tamen, quod à nobis ministerialium reditus ipsos non consequamur. Promiserunt etiam Episcopus et Ecclesia Paderbornensis, ut nobis promptum et efficax auxilium cum suis hominibus et expensis adhibeant in justis causis nostris, et in quibus volumus juri parere, et ut ad defensionem nostram nobis assistant Episcopus, et conventus Paderbornensis, et civitas Paderbornensis et aliæ munitiones Ecclesiæ ejusdem, tanquam castrum nostrum Buren. Adjectum est etiam, ut si præfati Episcopus et Ecclesia in bonis nobis ab ipsis datis vel collatis graves vel injuriosi existant, manentibus nobis his, quæ ab eis consecuti sumus, bona nostra ad nos in pristinam redeant libertatis proprietatem. Præsentibus erant Godescalcus de Schvvalenberg major Præpositus, Volpertus Decanus, Bernhardus Præpositus BB. Apostolorum Petri et Andreæ, Lambertus Cellerarius, Henricus de Burbonne Scholasticus, Titericus de Ettelen Custos, Meinricus, Conradus parvus Præpositus, Joannes de Padbere, Volquinus de Schvvalenberg, Hermannus de Buren, et alii Paderbornenses Canonici, et Henricus Abbas Paderbornensis. Laici nobiles Comes de Arensperg, Godefridus, Henricus de Arensperg, Everhardus de Artheia, et Jonathas frater ejus, Henricus de Gevore, Everhardus de Gudenburg, Amelungus Comes. Ministeriales Wernerus de Brakele, Henricus Spirino, Wernerus Stapel, et Theimo frater ejus, Macharius, et Helmroicus, Grubo de Paderborne, Sæveterus de Wævere, Conradus Camerarius, Hildeboldus de Egnenbus, Hermannus de Hosdagesen, et Ludolphus frater ejus, Sæveterus de Elsen, et Henricus frater ejus, Godehardus de Ettelen, Aselmus de Attelen, Hermannus Pincerna, Hildeboldus de Reilendicken, Joannes Clenode, Joannes de Bocke, Rudolphus de Ervrette, Rudolphus de Burbenne, Horat. de Brencken, et Rabodo Loderovicus de Didevickeshusen, Henricus de Steinenhusen, Robertus de Amochte, Antonius de Barckhusen et Hartmodus frater ejus, Arnoldus, et Andreas de Sidinckhusen, Bernhardus de Holthusen, Egfridus senior, Egfridus de Silbeke, et alii quamplures. Actum apud Silikensoth Anno Incarnationis Dominicæ millesimo centesimo nonagesimo quinto.

Florentis per id tempus disciplinæ religiøsæ erat Cœnobium Virginum Scakense ex instituto D. Benedicti intra Fredbergam & Corbacum in comitatu Waldacensi, submissumque jurisdictione sacræ Episcopo Paderbornensi, ut ex Petri Cardinalis Apostolici Legati literis anno MCCLIV datis, & Alexandri VI Pontificis, alijsque monumentis literarum constat. Quamquam quo tempore cœperit, aut quis primus ejus sit fundator, nondum explorare liquit. Verum quia

Wide-
kindus
Ab. Cor-
beienfis
benefa-
cit Cœ-
nobio
Scaken-
fi.

quia antiquiora de origine hujus Cœnobij monumenta ex hæresis spolio non suppetunt, Widekindi Corbeienfis Abbatis donationum tabulas juvat ex hoc anno proferre.

*Widekindus Dei gratia Corbeienfis Ecclesiæ Abbas cunctis Successori-
bus suis in perpetuum. Cum ex debito commissi nobis regiminis Ecclesiarum sem-
per teneamur incrementis prospicere. Notum esse volumus cunctis Successori-
bus nostris, quod dum novellam apud Godelovessen in Christo locassemus fa-
miliam, nos raritatem prædiorum loci illius considerantes duo talenta in ea-
dem villa ad cameram fratrum Corbeienfium pertinentia, et ad indumenta
Abbatis deputata prædicto Cœnobio, ut Deo ibi servientes eo ampliora possent
habere subsidia, contulimus. Quæ nimirum collatio, ut tanto esset firmior
Præpositus loci illius duo talenta in Helmenstethen à Heinrico de Suisie, et hæ-
redis fratris sui Cononis, quæ ab Ecclesia Corbeienfi in beneficio tenuerunt,
redemit, et ipsi ea nobis resignaverunt, quæ nos in recompensationem prædi-
ctorum talentorum camerario fratrum assignavimus. Quod nimirum ne
indubie contentionis scrupulum possit relabi, præsentis pagina tenorem iussi-
mus conscribi, et testibus, in quorum præsentia hæc acta sunt, subter annotatis
sigilli nostri impressione ea iussimus confirmari. Sunt autem hi Conradus ma-
jor Præpositus, Frutheicus Prior, Reinherus Camerarius, Otricus hospitala-
rius, Robertus Camerarius, Joannes Cappellanus. Ministeriales, Wasmo-
dus Marscalcus, Erenbertus Camerarius, Ludolfus uterque Dapifer, Hein-
ricus, Reinherus, et Arnoldus fratres de Porta, Thidericus rufus, Herboldus
de Nubike, Johannes de Berinchus, Albertus Virpo, Heintheicus de Wi-
dinchus, Fredericus de Groninga, et alii quam plures, Acta sunt hæc Anno
Incarnationis MCXCV, Indictione XIII.*

Multis exinde Pontificum diplomatis exornatum Monasteri-
um hoc viguit per multos annos sub præstantibus Abbatibus religio-
sæ vitæ disciplinæ; donec posterioribus annis primum in liberum
Virginum Collegium, ac postremum etiam in domicilium Luthera-
narum Virginum converteretur.

Annus Christi 1196.

Cælestini III Pont. 6.

Henrici VI Reg. 7. Imper. 6.

Bernardi II Ep. Pad. II.

*Mirans in
Nos Belg.
Godefr.
Arnold.
Lub. lib. 3.
Otto de S.
Blasio.*

Henricus
Imp. agit
de filio

Postquam ex apparatu belli hyems se evolverat in sequentem an-
num, Imperator primum Geilhusij Principum conventum mense
Martio habuit, præsentibus Ludolpho Magdenburgensi, & Hartwico
Bremenfi Archiepiscopis, Conrado Hildesimensi, eodemq; ViceCan-
cellario, ceterisque Episcopis & proceribus; actumque ab Imperato-
re apud Imperij Principes pro Filio Friderico, quem vix triennem ha-
bebat, in Regem Regnique Successorem diligendo: cui ceteri præter
Adol-

Adolphum Colonienfem Archiepifcopum fidem jurarunt; quam in Suc-
vis is poſtea Bopardiæ ad Rhenum alio in conventu coram Friderico, ceſſorem
Sueviæ & Thuſciæ Duce fratreque Imperatoris, dicto juramento ce- Regni
teris acceſſerit. Sub vernum tempus tertiam in Italiam Imperator do,
profectionem ingreſſus: quem pars ſacræ militiæ comitata, pars ſub-
ſecuta; conſtitutum enim erat, majoris ſecuritatis & compendij cau-
ſa, exercitum ex Sicilia & Italia per mare in Palæſtinam traducere; ne
ſi terreſtri procederent itinere, quod hætenus tenuerant, Græcorum
perfidia & Turcarum incurſionibus rurfus objicerentur. Exercitui in
Palæſtinam traducendo cum ſuprema poteſtate præſecti Henricus
Dux Lotharingiæ, & Henricus Leonis filius Rheni palatinus. Decreve-
rat Imperator expeditioni ſacræ intereſſe, ducemq; ſe patris exemplo
dare; ſed Principum conſilio retentus; ne quid per ejus abſentiam
turbaretur in Imperio, aut patris caſum ſubiret; quanquam Siciliam
& Apuliam ita turbatam reperiret, ut iſtic non minus quàm in Aſia
ejus præſentia deſiderata fuerit. Interea claſſis ex Dania, Friſia, & Vi-
ſurgis Albiſque oſtijs cum Hartwico Bremeni Archiepiſcopo & Se-
ptentrionalibus populis mare circumvecta Siciliam quoque appulit,
ceteriſque ſe in expeditionem conjunxit. Inde felici navigatione ſub
ineuntem Septembrem deſlexit Conradus Cancellarius, poſt Hilde-
ſienſis Epifcopus, cum altera parte claſſis ad Cyprum Inſulam, ac Cæ-
ſaris nomine diadema, quod acceperat, Cypri Regi impoſuit, Impe-
rioque Romano conjunxit; multumque exinde ſacri belli conſilia
retardavit mors Henrici Hieroſolymitani Regis, quem noctu è ſubli-
mi domo prolapſum acceperè.

Dum foris pugnatur, domi per Germaniam parta ſua quies
manſit. Reperio verò per hanc opportunitatem Epifcopos paſſim in
formando clero & religioſorum Cœnobijs occupatus; quos inter
hoc anno Adolphus Colonienſis Archiepiſcopus, & Bernardus Epi-
ſcopus noſter convenère, unaq; conſenſione Monafterium Bredelar,
quod in diceceſi Paderbornenſi condiderat Philippus Archiepiſco-
pus, introductis Virginibus ex inſtituto D. Auguſtini, ob depravatos
Virginum mores, convertère in Cœnobium religioſorum Monacho-
rum ordinis Ciſterciensis. Qua ſuper re extant apud Jongelinum
publicæ utriuſque Epifcopi tabulæ: harum alteræ, quæ Archiepiſco-
pi ſunt, hoc anno conſectæ, teſtesque adduntur Bernardus Paderbor-
nenſis Epifcopus, Hermannus choralis Epifcopus in Colonia, Pilegrinus De-
canus Sinfatiensis, Wernerus Canonicus, Ludolphus Canonicus, Rudolphus
Canonicus, Nobiles, Comes Wilhelmus Juliacenſis, Comes Simon de Tecken-
burg, Comes Wernerus de Wedingenſtein, Hermannus de Valdeck, et fra-
ter ejus Henricus, Hermannus de Patberg. Alteræ, quæ Epifcopi noſtri
ſunt, anno MCCII memorabuntur. Nec tamen hic annus vacuus libe-
ralitate Bernardi Epifcopi noſtri, quem primò Buſtorfiano Collegio,
deinde

Jongelinus
lib. 2. de
Cœnob. ſac.
ord. in
Weſſ.
Cœnobi-
um Vir-
ginum in
Bredelar
converti-
tur in
Mona-
ſterium
Viro-
rum
ordinis
Ciſteri-
enſis.

deinde Hardehusano Cœnobio diversis donationum tabulis, quæ apud nos extant, benefecisse constat. Testes posterioris donationis producuntur Volbertus Decanus, Henricus Scholasticus, Lambertus Cellerarius, è Laicis Conradus Camerarius, Henricus Dapifer, Hermannus Pincerna, Ludolphus Mareschallus, Ministerialium primi in aula Episcopi.

Annus Christi 1197.

Cælestini III Pont. 7.

Henrici VI Reg. 8. Imper. 7.

Bernardi II Ep. Pad. 12.

*Godofrid.
& Arnold.
Lub. 5. c. 3.
Otto à S.
Blasio.
Fausti
Christiani-
norum
militum
in Palæ-
stina pro-
gressus.*

*Magna-
nimitas
Adolphi
Com.
Scha-
wenbur-
gici, &
Herman-
ni Horst-
marien-
sis, nobi-
lis West-
fali.*

*Felices in
Oriente
successus
turbat
nunciata
mors Im-
perato-
ris.*

Annus per hæc MCLXXXVII intratus, quo Christianorum exercitus, felicibus auspicijs Henrici ducis Lotharingæ, & Henrici Palatini Leonis filij, in Palæstina à Saracenis deserta castra Oppidaque invadit. Facta quippe ad Tyrum excensione, lustratoque exercitu, Saphatinum cum copijs Babylonis & Damasci se ostentantem profligant; vastataque Sidone & Sarepta, Berytum se vertunt, urbem maritimam terra aggressuri. Quo conspecto incolæ omnes ex urbe profugiant, Saracenis se in aditum castrum recipientibus. Ibi Saracenorum Princeps cum globo militum per campos insultat, & minax etiam in pugnam laceffit: territis incertisque ad provocationes tam insolentis barbari ceteris Christianis, ne incauti traherentur in latentes insidias, ausus est Adolphus Comes Schawenburgicus cum Hermanno Horstmarienti, nobili Westfalie viro, ante alios progredi in medium; explorataque opportunitate in barbarum invecit, primo illum impetu cum equo in terram prostermit. Barbarus cum ex lapsu iterum iterumque se erigeret, multumque circum volutus oblectaretur, Schawenburgicus tandem arrepta lancea barbarum per ilia transfodit. Interea Horstmarienti res erat cum ceteris barbaris, quos ille pari fortitudine alium post alium prostravit. Uterque spectante exercitu victor cum magno triumpho receptus. Celebre tum primum Horstmarientis nomen, multis exinde prælijs memorandum. Hac suorum clade consternati Saraceni, & ipsi e castro profugiant. Vastata inde latè regio, Saracenis nusquam signa conferre ausis. Et jam spes certa se dabat recuperandæ Hierosolymæ, cum Henrici Cæsaris renunciata mors omnem propè expeditionem rursus cassam fecit. Quemadmodum hæc multis Arnoldus Lubecensis, & scripta ex castris epistola ad Adolphum Colonensem Archiepiscopum exponit. Ceteris ferè Principibus in Germaniam remeantibus, perstitit Conradus Moguntinus Archiepiscopus Metropolitanus noster, ac Rudolphus Verdensis Episcopus cum parte exercitus in Syria. Ac magnanimus Archiepiscopus Regem etiam Armeniæ Imperatorio nomine coronavit, & postquam cum Antiochiæ Principe christiano reconciliasset, redijt & ipse in Germaniam. Cæ-

Cæsar interea cum Apuliam Siciliamque nova in se conspiratione turbatam reperisset, acerbissimis supplicijs egit in reos. Jordanus Siculus, cujus amore Constantia Imperatrix capta ferebatur, ignito folio impositus, & candenti diademate coronatus exurit: Richardus Comes equi caudæ alligatus, raptatusque per compita, pedibus suspenditur: alius vivus igne decoctus, & in canistro missus ad amicos: alijs curis à capite ad pedes detracta: alijs veete perfoffi, humoque ad lentam mortem impressi: quidam ad stipites ligati, & circumposita pyra enecti: alijs dirum in modum tormentis excruciat; ob quæ Cæsar non modo Italici inuisus, sed ceteris etiam nationibus, suisque formidabilis esse coepit: passimque ab Italicis Scriptoribus patre atrocior, ac Tyranni etiam nomine notat. Ad extremum tamen, convocato Panormi populo, in concione omnibus condonationem fecit; contractoque dehinc morbo ex medicata, ut suspicio fuit, positione, eaque ab uxore præbita, festo D. Michaelis die apud Messanam civitatem extinguitur. Successor ex testamento nominatus erat Fridericus filius, ætate quadriennis, Pontificique commendatus, Tutor ei datus a Cæsare Philippus frater, Dux Sueviæ Thuscæque, apud quem & insignia Imperij relinqui voluit.

Henrici
Imp. in
sumendis
supplicijs
crudeli-
tas.

Ejusdem
obitus.

Ac nostra ut ex hoc anno contingamus, adsunt binæ Bernardi Episcopi donationum tabulæ, quarum alteris rursus Hardehusano ordinis Cisterciensium Cœnobio magna cum testificatione pietatis in hunc modum subvenit.

Bernardus Ep.
benefacit
Hardehusanis.

Ego Bernardus secundus Dei gratia Patherbornensis Episcopus omnibus Christi fidelibus in perpetuum. Etsi profectibus Ecclesiarum omnium et Monasteriorum nostræ diocesis, tam pietatis affectu, quam injunctæ nobis prælationis officio debeamus intendere, ferventiore tamen studio necessitatibus illorum subvenire tenemur, qui fame et siti abescere malunt, quam superstitiosis hujus mundi saginari deliciis, quatenus ex arido paupertatis ramo facilius ad montem se valeant sublevare virtutum. Sequitur inde larga feudi donatio, ex consensu cleri Nicolao Abbati ac religiosis Monachis facta. Testes hujus rei sunt Godeschalcus major Præpositus, Volbertus Decanus, Theodoricus custos, Henricus Scholasticus, Lambertus Cellerarius, Bernardus Præpositus, et reliquis conventus S. Liborii in Patherbrunnen. Nobiles Widekindus de Osede, Bertholdus et Thietmarus de Buren, Amelungus Comes. Ministeriales Wernherus de Brackele, Conradus Cameraarius, Henricus Dapifer, Hermannus Pincerna, Ludolphus Marschallus, Bernardus de Norden, et plures alii. Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnat. MCXCVII Indict. XV, sedente Domino Cælestino, imperante Domino Henrico, sub Domino Conrado Moguntinæ Sedis Archiepiscopo, Episcopatus nostri X, mense Januarii in domo nostro Episcopali. Qui his literis conventus Sancti Liborii nominatur, primum est Collegium Canonicorum, quod in alijs monumentis Monasterium majus appellatur.

Zzzzz

Satisque

Et ratam
habere do-
nationem à
Crucife-
ris qui-
busdam
factam
Gerden-
sibus.

Satisque ex his constat ævo hujus Bernardi Episcopi adhuc Canonicos intra claustrum unam habitationis & mensæ focietatem coluisse.

Alteris literis Bernardus Episcopus ratam habet donationem à quibusdam fratribus cruce signatis Cœnobio Gerdensi factam. Hi priusquam in Palæstinam cum ceteris hujus diœcesis nobilibus & militibus profectiōnem susciperent, certis quibusdam conditionibus bona sua feudalia transcripsere Virginibus sacris, quæ & Episcopus ex consensu cleri sui probavit. *Testes hujus rei Volbertus Decanus, Henricus Scholasticus, Lambertus Cellerarius, Bernardus Præpositus, Joannes de Padra, Henricus de Hamelen. Nobiles Hermannus de Waldeck, Tietmarus de Buren, Hermannus, Amelungus Comes. Ministeriales Wernerus de Brackele, Wernerus de Stapel, Henricus Comes, Anselmus de Atlen. Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis Millesimo centesimo nonagesimo septimo, Indictione quinta decima, sedente Domino Papa Cœlestino, regnante Domino Henrico Imperatore, sub Domino Conrado Moguntina Sedis Archiepiscopo, Anno Episcopatus nostri X. Verum qui decimus Episcopatus annus, uti & in superioribus literis consignatur, ordinationis annus reputandus est, quando electionis annum jam XII ingressus erat Episcopus.*

Annus Christi 1198.

Innocentij III Pont. 1.

Otonis IV & Philippi Regum 1.

Bernardi II Ep. Pad. 13.

Schisma
in Impe-
rio de
corona
Regni.
*Godfridus,
Orsberg,
Otto 43,
Blasio,
Arnoldus
Lub. lib. 6,
c. 5.*

Haftenus quæta omnia per Saxoniam fuere: at nunc post excessum Henrici VI Imperatoris sequitur annus turbulentissimus, & fœdum de corona schisma inter Philippum & Otonem Duces, quod Principes non minus quàm Episcopos distraxit in partes, Bernardumque etiam Episcopum nostrum involvit. Bellum inde inxit annum protractum. Enim vero Philippus Dux Sueviæ ut motus omnes præverteret, festinatis itineribus ex Italia regressus in Germaniam, Hagenox per Natalitia Christi primum cum Principibus consilia agitavit, vellent Imperatoris filium, cui jam vivo patre fidem jurarant, Regem & Successorem patris dicere; quod cum illi probarent, indictus est Mulhusij in Thuringia conventus Principum: ubi studio Principum, quos sibi muneribus conciliarat, Tutoris nomine Regnum ei deferretur; quod tamen Philippus sibi magis, quàm pupillo affectare visus, regnandique cupido ante sanguinis propinquitatem fuit.

Quod
affectat
Philippus
Friderici
tutor.

At inferioris Rheni Principes ac Westfalix aversati Philippum, & Suevorum imperia, Andernaci denuo comitia indicunt; quod cum Adolphus Coloniensis Archiepiscopus caput hujus factionis, Joannes Trevirensis Archiepiscopus, Argentoratensis Episcopus, multiq; præterea Optimates convenissent, accessere quoque Philippi legati postu-

postulatum, ne quid contra juratam ante triennium Friderico Imperatoris filio fidem decernerent. Quare Principes religione ducti nihil Andernaci constituunt. Post ubi Philippi fraus detecta, qua legatos Pontificis circumvenerat, & ipse regnum ambire compertus, medio Quadagesimæ Colonix frequentiora comitia celebrant. Huc quoque Philippus suos misit legatos, qui intercederent. Ipse interim Erfurti comitia indixerat, in quibus favore Magdenburgensis Archiepiscopi, & Bernardi Ducis Saxonix, octavo Martij Rex salutatur. Fidem mox dedere Boji, Suevi, Francones, & magna pars Orientalium Saxonum. Adhuc conventum Erfurtensem miserant inferioris Rheni & Saxonix Principes Colonix congregati Hermannum Monasteriensem Episcopum, virum ea tempestate in Imperio spectabilem cum ceteris legatis rogatum, ne se absentibus in suffragia eligendi Regis irent, priusquam alio, quem vellent, in loco omnes convenirent; æquum enim esse, ut qui omnibus imperaturus esset, ab omnibus pro veteri more, jureque eligeretur, ita pacem Imperij servandam. Sed antequam Monasteriensis Episcopus Erfurtum perveniret, jam illi Philippum Regem dixerant. Quo per Monasteriensem renuntiato, indignati Principes, qui Colonix convenerant, nullam suam rationem habitam, contemptosque adhuc, tanquam ad Imperium non spectarent, Bertholdum Zaringix Ducem, quem spe regni Coloniam invitarent, Regem pronunciant, simulque juramento obstringunt, ut ocius ad provinciam redeat, collectisque illic copiis armatum se ad Rhenum referat, tum junctis se viribus Philippum ab Imperio dejecturos. Pronus ad hæc Bertholdus, binos filios Colonix relinquit obsides. Inde in superiorem Germaniam profectus. Verum homo avarus & mutabilis, in memorque juramenti & filiorum obsidum, acceptis à Philippo Rege undecim millibus marcarum, oblatoque Ducatu Sueviæ, electioni suæ renunciat, maleque prodita suorum causa, transijt in partes Philippi. Quæ cum Philippo succederent, Coloniensem quoque Archiepiscopum aggressus est ingenti pecuniæ summa oppugnare; sed ille spreto auro Principes rursus in concilium advocat; unaqueque omnium consensione Regem sibi deligunt Ottonem Henrici Leonis filium. Is quia absens erat, versabaturque Pietavis in comitatu suo cum Richardo Rege Angliæ avunculo suo, missi sunt Legati, qui Coloniam evocarent; quod cum advenisset, quotquot aderant Principes & procures, juramentum fidei dixerunt. Idem cives Colonienfes fecerunt. Inter sacros Præsules memorantur Adolphus Colonienfis, & Joannes Trevirensis Archiepiscopi, Hermannus Monasteriensis, Thietmarus Mindensis, Theodoricus Trajectensis, ceterique provinciales Metropolitani Colonienfis Episcopi: præterea Bernardus Paderbornensis, Conradus Argentinenfis. Addit auctor vitæ Innocentij Hildesiensem & Bremensem Episcopos,

Et consequitur in comitijs Erfurtensibus.

At Coloniam congregati Principes Regem salutant Bertholdum Zaringix Ducem. Qui cum perfide ad Philippum descisceret. Iidem Principes Regem sibi deligunt Ottonem Leonis filium.

scopos, quos simul altera pars sibi vendicat. Ex Abbatum numero fuere Widekindus Corbeiensis Abbas, Heribertus Werthinensis, Gerhardus Tuitiensis. & Clero Colonienſi Ludovicus Præpoſitus major, Udo Decanus major, Bruno Præpoſitus Bonnenſis, ac Comes Seinenſis, Theodoricus S. Gereonis, Gerhardus Sanctenſis, Theodoricus SS. Apoſtolorum, Engelbertus S. Georgij Præpoſitus, Hermannus Chori Episcopus, Rudolphus major Scholaſticus. Ceteri ex laicis Henricus Palatinus Ottonis frater, ex Palæſtina jam reverſus, Henricus Dux Limburgi, Balduinus Flandriæ, Arnoldus Cliviæ, Otto Gelriæ, Gerhardus Juliæ, Henricus Seinæ, Simon Teclenburgi, Arnoldus Altenæ, Albertus Everſtenij, Adolphus Moñtium, Henricus Schwalenbergæ, Hermannus Waldecæ Comites. His ingens procerum Dynaſtarum multitudo acceſſit. Ita verò dum Philippus ſuperiorem Germaniam in ſuas partes traxit, Ottoni ſe adjunxere Colonienſes, Moſellani, ac totius propè inferioris Rheni ac Saxonie proceres à Cameraco ad Daniæ fines, qui Regem ſuæ gentis, reſuſcitata veteri inter Saxones & Suevos æmulatione, poſcebant. Aberatum adhuc Conradus Moguntinus Archiepiſcopus ac Metropolitanus noſter, nondum ex Palæſtina reverſus, cujus vices, uti Arnoldus Lubeceſis refert, Colonienſis agebat. Adjutus per hæc Otto à Richardo Angliæ Rege avunculo ſuo patrocinio, pecunia & milite. Interea Philippus poſtquam Erfurti & Mulhuſij delectus erat, primùm callidè egit, ut à Sutirino Episcopo Pontificis legato abſolveretur à nexu anathematis, indignante poſt Innocentio Pontifice, quod ad id nulla illi poteſtas data eſſet. Deinde fruſtra tentata Aquifgrani coronatione, Moguntia à Tarantaſienſi Archiepiſcopo iſdem artibus circumactò Rex inunctus eſt; quod factum ſimiliter Pontifex improbavit: nec minus indignè tulere Colonienſis ac Moguntinus & Trevirenſis id munitis ſibi ab altero præripi. Duobus jam in Imperio Regibus, per civiles diſcordias delectis, ſupererat cura & contentio de Rege Aquifgrani pro more inungendo. Philippus, ut urbem Regni ſedem prior occuparet, Walramo Lutzenburgenſi negotium dedit; à quo urbs induſtria & armis prærepta. Nec ſegnior Otto, contractis copijs, urbem cingit, obſidione premit, & Walramum intra ſex hebdomadas ad deditonem compellit. Igitur Otto cum Archiepiſcopo Colonienſi & Trevirenſi, ceteriſque Episcopis, Abbatibus, & Principibus ingreſſus, quarto Nonas Julij in Baſilica Genitricis Virginis ab Adolpho Colonienſi Archiepiſcopo, adjuvante, ut Otto Sanblaſianus ſcribit, Trevirenſi Archiepiſcopo, ſolemni ritu Rex inungitur, collocaturque in folio Carolino, & læta populi acclamatione Rex ſalutatur. Inde Otto pro regia auctoritate, & grata in ſuos largitate, Archiepiſcopo Colonienſi Ducatum Weſtfaliæ & Angariæ confirmat, palamque exuvijs Episcoporum renunciat. Extant hac ſuper re duplices Ottonis

Philippus
Mogun-
tia à Ta-
rantaſi-
enſi Ar-
chiep.

Otto A-
quifgrani
corona-
tur ab
Archiep.
Colon.

tabulæ

tabulæ apud Gelenium, quarum alteris Bernardus Episcopus noster inter testes subscripsit, quas ad hunc annum, qui à Gelenio prætermisus est, referre visum est; quod qui inter testes subscripsere, huic celebrationi coronationis interfuisse deprehendam, eas in hunc modum recitat Gelenius.

Gelenius in
histor. D.
Engelb. lib.
1. c. 3.

In nomine sanctissimæ et individuæ Trinitatis. Otto divina favente clementia Rex semper Augustus. Ratio suadet, æquitas requirit, nostramque decet Celsitudinem, omnium Ecclesiarum nostra indemnitate providere, et eas in sui honoris ac juris conservatione pie et clementer confovere, inter quas specialis gratiæ benevolentia Coloniensem diligenter Ecclesiam, universa bona, quibus à nostris antecessoribus minus decenter privata est, restituenda duximus ac liberanda, nec non ab indebitis oppressionibus ministeriorum, quibus quondam aggravata est, ad hæc quidem per fidelissimum Principem nostrum Adolphum venerabilem Archiepiscopum invitati. Inde est: quod omnibus Christi fidelibus per scriptum præsens cupimus clarescere, quod nos attendentes devotionis ac fidelitatis constantiam jam dicti Principis nostri nobis sæpius exhibitam Colon. Ecclesiæ, ei, ejusque successoribus allodium in Saleveld, cum omni integritate et usufructu attentum plene restituimus, et in perpetuum confirmamus. Et Ducatus allodia, fœda, sive ministeriales, quos nunc Colonienfis Ecclesia, vel alii ejus nomine possident, cum bona voluntate Nostra et fratrum nostrorum Henrici Palatini Rheni, et Wilhelmi de Brunswicke, et heredum nostrorum, sine calumnia sæpe nominatus Archiepiscopus, et ejus Successores in perpetuum possidebunt. Mindensis etiam Ecclesiæ ea, quæ à Colonienfi Ecclesiâ de bonis tenet eisdem, quiete sine aliqua contradictione possidebit. Præterea consuetudinem minus decentem, quam Fridericus Imperator contra justitiam induxerat, scilicet quod decedentibus Principibus, Ecclesiasticis videlicet personis, quemadmodum Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Abbatissis, et Præpositis, eorum suppellectilem sibi violenter usurpavit, penitus abolemus, nec à Nobis, nec à Nostris successoribus retractandam. Ad hæc bona fide præmemoratum adjuvabimus Archiepiscopum, ut bona, quæ Colonienfis Ecclesiâ à Mosella superius tenet, et à quorum possessione ipse violenter destitutus est, recuperet. Ut igitur hoc regalis nostre munificentie factum pium, ac commendabile, nullius in posterum calumnia perturbari possit, sed ratum permaneat, etiam in perpetuum perseveret, præsentem istam paginam conscribi, et Majestatis nostre sigillo iussimus insigniri. Cujus rei testes sunt ----- Argentinenfis Episcopus, Dithmarus Mindensis Episcopus, Tirricus Trajedensis Episcopus, Bernardus Paderbornensis Episcopus ----- Xantenfis, Bonnenfis Præpositus Bruno, Mechtildis Ducissa Brabantia, Baldevinus Comes Flandriæ, Henricus Dux de Limburg, Otto Comes Geldriensis, Arnoldus Comes de Clivo, Tirricus Comes Hollandiæ, Henricus de Knick, Henricus Comes Seyn, Simon Comes de Teclenburg, Arnoldus Comes de Altena, Wilhelmus Comes Julii, Gerhardus Comes de Are, Henricus Comes de Hockesvagen, Henricus Comes de Cessle, Rutgerus de Merheim, Conradus de Dicka, Gisel-

Privilegia ab Otone Rege Ecclesiæ Colon. data.

Giselbertus et Rutgerus de Brempt, Otto de Wikerthe, Henricus et Gerhardus de Wolmunde, Hermannus advocatus Colonienfis, Hermannus de Alvetre Marescallus, Otto Camerarius, Reymarus de Rothe, Giselbertus de Cerreke et alij quamplures viri honorati.

Signum Domini Ottonis quarti Romanorum Regis
inviolissimi.

Hoc ipso quoque coronationis die fecerunt inter Adolphum Coloniensem Archiepiscopum, & Widekindum Corbeiensem Abbatem, tum magnæ potentie & auctoritatis inter Westfalie præfules. Id quia hætenus latuit ex confectis tabulis ad illustrandam historiam proferre libuit.

Fædus
Adolphi
Archiep.
Colon.
cum Wi-
dekindo
Abbate
Corbei-
ensi.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Adolphus divina favente clementia sanctæ Colonienfis Ecclesiæ Archiepiscopus. Licet naturalis legis æquitas generaliter deponat, ut omnes Ecclesiæ mutuis gaudeant consolationibus; tamen quia plus solet obligare, quod specialiter pollicetur, quam quod generali sponfione concluditur; Notum facimus tam futuris quam præsentibus, quod temporibus Widekindi Corbeienfis Abbatis inter nostram et ipsius Ecclesiam consentientibus et cooperantibus nostris fidelibus huiusmodi observationis fædus adhibitis necessariis solemnitatibus contraximus, ut prædicta in quolibet necessitatis articulo nostro fulciatur præsidio, et versa vice nostra Ecclesia à Corbeienfi opportunum auxilium experiatur commodum. Ne ergo pactum tam solerti industria firmatum nobis et prædicto Abbate decedentibus aliqua Successorum levitate solvatur, non solum circa personas præsentium, quæ mutari possunt, sed circa prænomatas Ecclesias perpetua stabilitate inviolabiliter statuimus observandam. Huius ergo facti seriem præsentis instrumento commendatam sigilli nostri et Ecclesiæ Beati Petri impressione firmamus, et testium subscriptione roboramus. Testes sunt hi Theodericus Traiectensis Episcopus, Tietmarus Mundenfis Episcopus, Heribertus Abbas de Werthen, Ludewicus major Præpositus, Udo major Decanus, Bruno Bunnensis Præpositus, Theodericus Præpositus SS. Apostolorum, Engelbertus Præpositus S. Georgii, Herimannus Chori Episcopus, Rodolfus major Scholasticus, Henricus Dux de Limburg, Henricus Comes de Seyna, Simon Comes de Teckeneborg, Arnoldus Comes de Altena, Albertus Comes de Erverstein, Adolfus Comes de Monte, Henricus Comes de Kessele, Henricus Comes de Hukesrode, Herimannus de Waldeke, Henricus de Swalenberg, Henricus et Gerardus fratres de Wolmunde, Herimannus Colonienfis advocatus, Herimannus Scultetus de Susatia, et Herimannus filius ejus, Otto Camerarius, Henricus Dapifer, Henricus Marescallus, Adam Pinocerna, et alij quamplures. Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis MCXCVIII, Indict. I. datum apud aquisgr. IV nonas Julii, per manus Godefridi Capellarii in die solioet Coronationis Domini Ottonis quarti Romanorum Regis feliciter Amen.

Pet.

Peracta inauguratione Regis Ottonis, Episcopi ac Principes ceteri ad Innocentium III Pontificem, qui hoc anno mense Januario Coelestino successerat, literas mittunt, quibus submisit contentaque rogant, velit Ottoni à se factam electionem pro Apostolica auctoritate comprobare. Id quibus de causis rerumque momentis se fecisse testentur, & quid à Pontifice fieri velint, literæ exponunt; quas hic, uti Ferdinandus Episcopus noster ex autographo Romano multò integrius, quàm vel Miræus, vel Baronius, vel alij dederunt, referre interest.

Sanctissimo Patri ac Domino Innocentio S. Romanæ Sedis summo Pontifici Principes et Barones Alamannia, Clerici et Laici debitam in Christo reverentiam et sinceritatem obsequii. Cum placuisset ei, qui aufert spiritum Principum, et magnus et terribilis est super Reges terræ, Dominum Henricum Imperatorem de medio auferre, necessarium nobis visum fuit de substituendo Rege tractatum et colloquium habere. Convenimus ergo sæpius et miseras et oppressiones, quas hæcenus sustinueramus, recensentes per universos Principes regni animos nostros creximus, et quid honori Ecclesiæ Dei, et paci ac quieti subiectorum potissimum expediret deliberantes, nunc unum nunc alium quasi finaliter eligere putabamus. Verum quia non est prudentia, non est potentia, non est consilium nisi per Deum, placuit ei, qui Abraham filium inolare volenti victimam providit, et David fratribus iuniorum de post se antea accepit, atq; Matthiam ex Discipulorum numero ad sortem Apostolatus elegit, Serenissimum Dominum Ottonem, quondam Henrici Ducis Saxonie filium, ad regimen Romani imperii de terra peregrinationis sue ex inopinato offerre nobis. Invocata itaque sancti Spiritus gratia, prædictum Dominum Ottonem Christianæ fidei cultorem devotissimum, atque S. Romanæ Ecclesiæ Advocatum et defensorem fidelissimum, et iudicariæ potestatis observatorem iustissimum, de longa et antiqua Regum prosapia ex utraque linea spectabiliter editum, ad Romani regni fastigium iuste ac rationabiliter elegimus, et sicut debuimus, ipsius electioni consensimus, ipsumque in Augustorum sede à Karolo M. apud Aquisgranum deputata huic dignitati locavimus, et corona et regni diademate per manum Domini Adolphi Coloniensis Archiepiscopi, ea qua decuit solemnitate, feliciter decoravimus. Nos autem Principes, qui jam dictum Dominum Ottonem in Regem elegimus, feoda nostra, quæ ab imperio tenemus, à manu ipsius recipientes, hominum sibi fecimus, et fidelitatem iuravimus. Tanta igitur dignitatis munus excellentissimus Princeps divina potius gratia quam suis meritis ascribens, primitias huius honoris offerens Domino propria voluntate iuramentoque firmavit, imprimis sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, deinde omnium Ecclesiarum iura bona fide servare ac manutenere, et subiectos imperii exheredatos maxime et à suis possessionibus violenter ejectos in sua iustitia pro posse iurare et conservare. Pravam in super illam consuetudinem, quam Imperatores antecessores sui in occupandis rebus nobilibus vel sese morventibus decedentium Episcoporum vel Abbatum Principum hucusque

Episcopi
& Principes Saxoniae
apud Innocentium Pontificem
sollicitant confirmationem electionis
Ottonis
Regis.

usque servaverant, penitus extirpans, nos Ecclesiasticos Principes ab hac in. debita vexatione regali benevolentia liberos dimisit, et decedentium bona suis successoribus servanda liberaliter statuit. Paternitati ergo Vestra dignum supplicare duximus, quatenus fidem et devotionem Domini nostri Regis attendentes, merita quoque illustrissimi Patris sui H. Ducis Saxonie, qui ab obsequio S. Romanae Ecclesiae nunquam recessit, memoriter tenentes, paci et quieti vestrae et nostrae, intuitu Dei ac nostri obsequii providentes, ipsius electionem et consecrationem autoritate vestra confirmare et Imperiali coronationi annuere paterna pietate dignemini. Sanctitatem insuper vestram obnixè rogamus, quatenus Principes ac Barones à tam rationabili electione discordantes Ecclesiastica censura ad concordiam revocetis, et ab illicita fidelitate partis adversae clavis Petri resolutos ad praestandam Domino nostro Regi fidelitatem et subjectionem autoritate Vestra compellatis. Ut autem à Domino Rege nostro iura Romanae Ecclesiae ut praedictum est integra et illibata serventur, Nos in bona fide spondemus et pro Domino Rege nostro fide iubemus.

- ✠ Ego Adolfus Colonienſis Archiepiſcopus elegi et ſubſcripſi.
- ✠ Ego Gerardus Inden. Abbas elegi et ſubſcripſi.
- ✠ Ego Heribertus Werdin. Abbas elegi et ſubſcripſi.
- ✠ Ego Henricus Dux Lotharingiae qui et Brabantiae, Marchio Romanī imperii elegi et ſubſcripſi.
- ✠ Ego Henricus Comes de Ruke conſenſi et ſubſcripſi.
- ✠ Ego Bernhardus Paderburnenſis Episcopuſ elegi et ſubſcripſi.
- ✠ Ego Thietmarus Mindenſis Episcopuſ elegi et conſecrationi cooperatus fui.

✠ Ego Widekindus Corbeienſis Abbas elegi et ſubſcripſi.
Scripſit & Colonienſis Archiepiſcopuſ moderator huius electionis ad Innocentium III Pontificem literas haud diſſimili, quo ceteri Principes, argumento; quas hic, uti Ferdinanduſ Episcopuſ noſter ex Romano tabulario attulit in Germaniam, prioribus conjungimus.

Sanctiſſimo Patri ac Domino Innocentio S. Romanae Ecclesiae ſummo Pontifici. Adolphuſ Dei gratia ſanctae Colonienſis Ecclesiae miniſter humiliſ devotum obſequium et orationes in Domino. Poſt obituſ Henrici Imperatoris noſ una cum aliis Principibus de ſubſtituendo Rege ſepius tractantes quid S. R. E. expediret ſubdiſſique imperii, qualiter quoque priorum Imperatorum opreſſiones evitare poſſemus, ſollicite deliberavimus. Protendimus igitur animoſ noſtroſ ad diverſoſ imperii Principeſ, et ſicut Domino placuit, Sereniſſimuſ Dominuſ Ottonem Henrici Ducis Saxoniae filiuſ in Romanuſ Regem rationabiliter elegimus. Poſtmodum verò in Auguſtoruſ Sede Aquisgrani locavimus, et ſicut debuimus, ea qua decuit ſolemnitate conſecravimus ac coronavimus. Ipſe verò D. Rex in timore Dei et reverentia S. Ecclesiae omnia iura Romanae Ecclesiae aliaruſque Eccleſiaruſ bona fide conſervare et manutenere iuravit. Nobis etiam aliis Episcopis pravam illam conſuetudinem alioruſ Imperatoruſ qui decentibuſ Episcopis et Abbatibuſ, Principi-

bus

bus in mobilibus rebus seseque morientibus succedebant, liberaliter remisit. Paternitatem igitur Vestram attente rogamus, quatenus rationabile factum nostrum aliorumque Principum, qui de jure eligere debent, attendentes, merita quoque Domini nostri Regis Patris ac fratris sui Palatini, Regis quoque Angliæ avunculi sui, qui à servitio et unitate Ecclesiæ nunquam separati fuerunt, considerantes, injurias quoque Ducis Sueviæ Patris ac fratris eius non dissimulantes magnos et honorabiles viros, quos ipse ac Principes de communi consilio ad pedes S. S. transmittunt, benigne recipiatis ac benignius remittatis, et rationabilem ipsius electionem, consecrationem ac coronationem confirmetis, et ad imperii consecrationem vocetis, nostros quoque adversarios et Ecclesiæ à fidelitate Duci Sueviæ præstita absolvatis, et nostro Regi obedire Ecclesiastica censura compellatis. Nos etiam pro patrimonio Ecclesiæ Romanæ dimittendo ac conservando pro ipso Domino Rege spondemus atque fidejubeamus.

Omitto nunc Regis Angliæ, atque ipsius Ottonis, aliorumque Ducum ad Innocentium literas, quibus pro Ottone sollicitatum apud Sedem Apostolicam. Verum cum ex altera factione non minus laboratum pro Philippo scriptumque ad Pontificem, juvabit & horum literas ab Oderico in historia Ecclesiastica intermissas hic conjungere; ut ex ijs, quinam Episcopi, quinam Principes in hoc Imperij schismate pro Philippo fecerint, cognoscatur: ex verò, quemadmodum Ferdinandus Episcopus noster ex tabulario Romano produxit, sic habent.

Reverendo in Christo Patri Domino Innocentio S. R. E. summo Pontifici Germaniarum Principes et Magnates, in Christo filii, Magdenburgensis Archiepiscopus, Trevirensis Archiepiscopus, Bisuntina Sedis Archiepiscopus, Ratisponensis Episcopus, Frisingensis Episcopus, Augustensis Episcopus, Constantiensis Episcopus, Eistedenensis Episcopus, Wormatiensis Episcopus, Spirensis Episcopus, Brixienensis Electus, Fildeshemensis Episcopus, Imperialis aule Cancellarius, Abbas Fuldensis, Abbas Hersweldensis, Abbas de Tegernse, Abbas Elvacensis. Item Rex Boëmiae, Dux Saxoniæ, Dux Bavariæ, Dux Austriae, Dux Meraviæ, Dux Lotharingiæ, Marchio Missenensis, Marchio Brandenburgensis, Marchio Moraviæ, Marchio de Rumesberc, alique totius Alemanniæ Nobiles debitum et paratum cum omni devotione et obsequio famulatum. Apostolicæ Beatitudinis eminentia, quæ piis supplicantium desideriis et affectibus gratam semper consuevit impertiri benevolentiam et assensum, firmam universitati nostræ certitudinem administrat, quod in ijs, quæ à S. S. justissime postulamus, benignitatem apostolicam debeamus, et in exaudiendo persentire facilem, et in exequendo, quod petimus, fructuosam. Quocirca magnitudini V. træ duximus declarandum, quod mortuo inchoito Domino nostro Henrico Romano Imperatore Augusto, collecta multitudine Principum, ubi nobilium et ministerialium imperii numerus aderat copiosus, Illustrēm Dominum nostrum Philippum in Imperatorem Romani solii rite et sollemniter elegimus,

Aaaaaa

gimus,

Reliqui
Germani
apud Se-
dem Apo-
stolicam
laborant
pro con-
firmando
Philippo.

* Beatitudinis
eminentia
assensum
administrat
certitudinem
firmam

gimus, quoniam nec ingenuitate sublimiorem, nec honorum luce magis conspicuum, neque ad sceptrum et regumina imperii gubernanda, nec ad Ecclesiam Dei, sicut dignum est et expedit, defendendam potius potuimus invenire. Verum quoniam propter paucos Principes iustitiam resistentes ad negotia imperii utiliter pertractanda ad hæc usque tempora non convenimus, nec deliberatione habita cum prædicto Domino nostro Rege Philippo apud Nuremberg sollemnem curiam celebravimus unanimiter, ita Domino nostro disponente altissimo contra turbatores suos adiutorium præstituri, quod nullus in imperio et in terris, quas Serenissimus frater suus habuit, ipsius audebit Dominum recusare. Quocirca dignitatis Apostolicæ clementiam omni studio et attentione rogamus, ut precum nostrarum interventu, qui Romanæ Ecclesiæ statum optimum semper dileximus, ad iura imperii manum cum injuria nullatenus extendatis, diligentius attendentes, quod non susinemus ius Ecclesiæ ab aliquo diminui, aut infringi. Igitur favorem Vestrum et benevolentiam Domino nostro fructuosius impendatis et eius honores ac commoda ita ubi potestis erigere dignemini cum affectu, ut iustitiæ non dominetur iniquitas, sed subdetur semper falsitas veritati. Monemus insuper et precamur, ut dilecto amico nostro de voto et fidei Domini nostri Regis Philippi M. Marchioni Anthon. Duci Ravenn. Procuratori regni Sicilia, Imperialis aula Senescalco in negotiis Domini nostri Apostolicam præstetis benevolentiam et favorem, nec resistentibus ei præbeatis adiutoria, sicut de Vestra confidimus Sanctitate certissime scientes, quod omnibus viribus, quibus possumus Romam in brevi cum ipso Domino nostro divinitate propitia veniemus pro Imperatorie coronationis dignitate ipsi sublimiter obtinenda. Hæc omnia vobis tam ex nostra, qui præsentem existimus, quam ex parte aliorum Principum scripsimus, quorum nuncios et litteras habuimus, qui etiam Domino nostro fidelitatem fecerunt et hominum, quorum nomina sunt hæc Patriarcha Aquilegen. Archiepiscopus Bremensis, Verdensis, Halberstaden. Merseburgensis Episcopi. Nurembergensis, Monasteriensis, Osuaburgensis, Babeburgensis Episcopi. Batarensis, Curienensis, Tridentinus Episcopi. Metensis, Tollensis, Verdunensis, Leodiensis, Episcopi. Comes Palatinus, Burgundie, Dux Caringie, Dux Carinthie, Dux de Bites, Marchio de Lannespere, Marchio de Koberberg, Comes Palatinus de Tuing, Comes Palatinus de Wittelinsbach, et alii quam plures Comites et Nobiles, quorum hic nomina recitemus. Dat. in Spira V. Calend. Junii.

Infestis
invicem
armis se
perunt
Otto &
Philippus
Reg.

At Philippus tantis Episcoporum & Principum studiis firmatus, ut invalescentem Ottonis factionem opprimeret, Ottocarum Bohemie Ducem sibi conciliat, quem ut arctius sibi devinciat, regia etiam corona Boppardie exornat. Inde post Virginis Natalitia cum ingenti exercitu secundo Rheno ad Mosellam descendit. Haud segnius occurrit Otto & Adolphus Cöloniensis Archiepiscopus cum instructo exercitu ex adversa Mosellæ ripa: diu certatum pro transitu fluminis, dum nox dissolveret pugnam. Ottoniani cum multitudine, se obrutos conspicerent, altera die Andernacum retrocedunt, ex

oppor-

opportuno loco ad praelium se offerentes, At Philipp⁹ superato flumine, relictisq; Ottonianis in Ubiorum provinciā se effundit, duce Walramo Limburgico, quo comperto, Ottoniani Coloniam se recipiunt, castris circa urbem positis. Consilium erat Philippo aut Coloniam, aut Aquisgranum intercipere; at cum Aquisgranum valido Ottonianorum praesidio, & Coloniam objectu castrorum praemunitam reperit, exercitum in vastationem pagorum & agrorum vertit, incensoq; Regiomago & Bonna cum circumiacentibus, Andernaco in superiorem Germaniam se reflexit, subactaque Argentina Alsatiam in fide habuit. Otto ab infesto hoste liber urbes & Dynastas inferioris Saxoniae, quotquot Philippo studebant, armis divexat. Inde transito Visurgi, in Orientalem Saxoniam digressus; tum ad vires augendas, tum ad Goslariam ceterasque urbes expugnandas, quae Philippo harere visa sunt. Otto ut Brunswicum sibi arctius in fidem obligaret, mense Januario civium privilegia renovat augetque. Testes subscripsere Herbertus Hildesienfis Episcopus, Widekindus Corbeiensis & Heribertus Werthinensis Abbas, Henricus Palatinus & Wilhelmus Regis fratres, Henricus junior de Limburg, Conradus de Rode, Joannes de Ahus, Ludolphus de Steinfurt, Ludgerus de Walderberg, Ludolphus de Asbeke, ac filius ejus Balduinus, ceteriq; procures.

Hosce inter bellicos motus Otto Rex Widekindo Abbati Corbeienfi, ob fidam in omnibus & sibi praestitam operam, Saltum Solinganum ex adversa Visurgis ripa Corbeienfi Coenobio adjacentem, ac latē protensum, feudi titulo donat: simulque iisdem tabulis, quas hic primum in publicum proferimus, vetera omnia Corbeiensium privilegia Aquisgrani mense Augusto confirmat.

In nomine sanctae et individuae Trinitatis. Otto divina favente clementia Romanorum Rex et semper Augustus. Universis regni fidelibus in perpetuum. Cum divina clementia nos ad Romani regni fastigium prodehere dignata sit, merito subditorum nostrorum patrocinis intendere, et maxime locorum venerabilium jura manuteneere et augmentare debemus, et si quae per alicujus potentiam Ecclesiae Dei fuerunt subtrahita, ea ad pristinum statum ex regali benevolentia revocare volumus. Quapropter universis tam futuris quam praesentibus regni nostri fidelibus notum esse volumus, quod fidei nostro Widekindo Corbeienfi Abbati et Ecclesiae sibi commissae feodum suresti, quod Soligo dicitur, in praesentia Principum imperii recognovimus et tradidimus, eo tenore, ut in eo usum venandi habeat, et jus, quod vulgariter Wiltban appellatur, sine qualibet contradictione exerceat. Bona quoque Corbeiensis Ecclesiae antiqua, vel de novo acquisita, vacantia, vel locata, et jurisdictiones, videlicet advocatias et comitatus, et regales bannos, quos ipsi de nostra Serenitate indulsumus, privilegiis confirmamus. Ut ergo inviolabiliter observetur, quod legaliter ordinavimus, hujus facti seriem praesenti instrumento commendatam sigilli nostri impressione, et testium subscriptione roboramus, adju-

Aaaaaa 2

cientes,

Otto R.
Abbati
Corbei-
ensi do-
nat Sal-
tum So-
linga-
num.

cientes, ut si quis hoc factum nostræ auctoritatis munimine consolidatum quolibet occasione solvere attemptaverit, veluti læsæ majestatis reus nostræ severitatis sentiat indignationem, et pro tam temerario excessu exsolvat centum talenta puri auri, nostræ Majestati quinquaginta, aliam partem Ecclesiæ, quam ledere præsumpsit. Hujus rei testes sunt Adolphus Coloniensis Archiepiscopus, Conradus Argentinenſis Episcopus, Theodericus Trajectensis Episcopus, Thidmarus Mindenſis Episcopus, Heribertus Abbas de Werden, Bruno Præpositus Aquen. Henricus Dux de Lenborg, Henricus Comes de Seyna, Simon Comes de Tekkeneborg, Arnoldus Comes de Althena, Albertus Comes de Everstein, Adolphus Comes de Montè, Henricus Comes de Refsele, Henricus Comes de Hückesbuge, Herimannus de Waltecke, Henricus de Svalenberch, Walterus et Kuno de Rulant, Albertus de Hurde, Warnerus et Reimarus de Reimbach, Henricus de Synzeche, et alii quam plures. Acta sunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis MCXCVIII. Indictione prima, anno regni nostri I. IX die mensis Augustii.

Signum Domini Ottonis quarti Romanorum Regis
invictissimi.

Data per manum Morandi Regalis aule Prothonotarii, Aquisgrani feliciter Amen.

Haud dissimili liberalitate Otto Rex complexus Heribertum Werthinensem ad Ruram Abbatem, ob egregia merita, annuam viginti quinque marcarum exactionem à Friderico & Henrico Imperatoribus inique impositam remisit: simulque ejusdem tabulis jus monetae, quod Werthinæ & Ludinghusij priores Cæsares Cœnobio Ludgeriano dederant, ex integro reddidit. Testes ferè ejusdem Episcopi, Principes & proceres, quos in Corbeiensibus literis produximus, quas & Morandus regalis aulae Protonotarius, vice Conradi Moguntini Archiepiscopi & Archicancellarij, consignavit. Unicum hoc Ottonis studium erat liberalitate sibi demereri eorum animos, quorum consilij in folio collocatus erat.

Annus Christi 1199.

Innocentij III Pont. 2.

Ottonis IV & Philippi Reg. 2.

Bernardi II Ep. Pad. 14.

Godofrid.
Annal.
Trevir.
Orsberg.
Arnold.
Lub. lib 6,
c. 1. & 2.

Postquam uterque Regum Natalitia Christi, Philippus in superiori Germania, Otto in inferiori celebrarat, resumpta civilia arma. Atque Otto, ut se vicinorum auxilijs firmaret, Henrici Ducis Brabantiae filiam sibi despondet in matrimonium; quo connubiali vinculo Belgarum animos & arma sibi adjunxit: contra Philippus Trevirensem

sem Archiepiscopum ab Ottone in suas partes abstraxit, ejusque patrocinio fretus, iterum reducto per Mosellam exercitu, in Coloniensem diocesin irrupit, fatigaturus Adolphum Archiepiscopum, quod hunc remissius agere reperisset. Et propè erat, ut Coloniam praesidio nudatam interciperet, siquidem momentum victoriae in celeritate habuisset; at dum cunctatur, advolant cum exercitu Brabantini, & vicini à Westfalia Comites cum selectis copijs; quorum adventu territus Philippus pedem retulit, ac supra Rhenum transgressus per Weteraviam atq; Hassiam in Saxoniam movit, ad opprimendum Ottonem.

Redierat per id tempus ex Oriente & Italia Conradus Moguntinus Archiepiscopus cum Marchione Montis de Ferrato, vir ea tempestate ob res praeclare gestas, & eandem sapientiam summam apud omnes auctoritatis & partium adhuc intactus; quippe qui nec Philippo nec Ottoni fidem addiderat, quamvis in Ottonem magis propendere visus. Is hoc unice agebat, ut omnia ad pacem revocaret. Quam in rem Moguntia Boppardiam descendit; convocatoque Principum concilio, quinquennij inducias urgebat inter Ottonem & Philippum, agebaturque ut alteruter regno cederet; quod cum probrosum sibi reputaret Otto, quod jam Rex inunctus esset, Boppardiam evocatus non accessit: nec quicquam illo conventu actum. Non tamen spem pacis abiecit Moguntinus. Quare Coloniam profectus ad consilia cum Adolpho Colonienfi Archiepiscopo, ceterisq; Episcopis & Principibus conferenda; quo & Hermannum Monasteriensem, Gerhardum Osnabrugensem, Rudolphum Verdensen, ceterosq; Episcopos ac Principes accessisse, verisimile habeas, quos ob id Philippus in sua ad Pontificem epistola suae factioni adscripserat; qui tamen non nisi medias in hoc colloquio inter utrumq; Regem partes agebant. Sed nec illo congressu quicquam ob partium pertinaciam est transactum.

Interim Philippus per aestatem cum ingenti exercitu, in quo xii Principes numerati, Saxoniam irruperat, omnia latè pervastando. Interque cetera Oppida Helmstadium disiectis moenibus spoliatum; ac nobile illud D. Ludgeri Monasterium, odio Heriberti Abbatis, qui Ottonis castra sequebatur, miseranda calamitate evastatum, multos exinde annos jacuit in ruina, donec anno demum 1237 à Gerardo Werthinensi Abbate refuscitari coepit.

Hunc in modum cum totam prope Orientalem Saxoniam depopulatus esset Philippus, Brunswico expugnando exercitum admovebat. Reliquerat in urbe Otto Henricum fratrem praefectum cum praesidio militari, virum bellicis artibus & fortitudine egregium. Fidi fortisque non minus cives quam milites oppugnationem constanter sustinent, foris Ottone hostis exercitum incurstante, & annonam, ne quis castris importaretur, undique intercipientem. Trahitur interim difficilis obsidio, cum obsessi ad coelestem opem conversi,

Archiep.
Moguntinus studet paci Germaniae reddendae.

Helmstadium & D. Ludgeri Coenobium à Philippo everuntur.

Brunswici obsidio, ope Divi Auctoris implorata, solvitur. Arnold. Lub. lib. 6.

solidatum qua.
us nostra seve.
ex solvat centum
partem Ecclesiae,
oniensis Archie.
Trajectensis Epi.
bas de Werden,
ricus Comes de
thena, Albertus
Comes de Kef.
ltecke, Henricus
ertus de Hurde,
e, et alii quam
MCXC VIII.
li.

T
F
A
S
R

Aquisgrani feli.

as Heribertum
ta, annuam vi.
Henrico Impe
tabulis jus mo
Coenobio Lud
Episcopi, Prin
imus, quas &
di Moguntini
m hoc Ottonis
quorum con-

ppus in superi
racivilia arma.
Ducis Braban
ubiali vinculo
ppus Treviren
sem

Crantz, lib.
7. Sax. c. 16.
Brevverus
lib. 15.
Annal.
Trevir.

Philippus
reddit
Hartwi-
co Arch.
Bremen-
si Comi-
tatum
Stadenf.
Privilegia
Eccles.
Hamburg.

conversi, corpus D. Auctoris Trevirensis sanctissimi Episcopi, quod cum quorundam pignoribus Gertrudis Ecberti Marchionis conjux olim invenerat, circum urbis moenia ritu supplicum, litanias, & hymnos decantantes, deportant. Adfuit ad supplicum preces D. Auctor, & minaci vultu se Joanni Trevirensi Archiepiscopo, qui tum cum Conrado Cancellario agebat in castris, spectandum obtulit; monuitque, ni obsidionem urbis, quæ in sua tutela esset, solveret, & ipsi, & toti exercitui ingentem cladem, iramque Dei immineret. Quæ cum ille Philippo Regi referret, Rex obsidionem solvit: hæsit interim Philippus insequentem hyemem in Saxonia. Nam mense Januario Hartwico Bremensi Archiepiscopo Stadam Oppidum, totumque comitatum, ac cetera bona consignatis publicè tabulis reddidit. *Testes hujus rei Gardolfus Halberstadiensis Episcopus, Gerhardus Osnaburgensis Episcopus, Bernardus Dux Saxoniae, Didericus Marchio Misnensis, Comes Hermannus de Ravensberg, Comes Fridericus de Zolern, Comes Adolfus de Schouwvenborg, Comes Burchardus de Mansfelt, Comites de Hartisbure, Comes Adolfus de Dassel, Bernardus de Hurstimar, Henricus Dapifer de Walpurg et alii quam plures.* Acta sunt hæc anno ab Incarnatione Domini MCXCIX Indiæ. III. regnante Domino Philippo Romanorum Rege glorioso, anno regni ejus secundo. Datum apud Hildesheim XIV Calend. Februarii. Ego Conradus Hildesimensis Episcopus Wirtzburgensis electus imperialis aule Cancellarius recognovi.

Satis etiam hæc literæ produnt, quinam è Saxonibus ad Philippi partes transierint. Otto per hæc cum suis copijs ad Regem Daniæ se contulit, Regis copias cum suis juncturus, ut ipse in epistola ad Pontificem indicare visus. Nec multò post etiam Ottocarus Bohemiæ Rex à Philippo ad Ottonem transijt. Idem Hermannus Thuringiæ Landgravius fecit, quocum Philippo gravius exinde bellum fuit.

Subinde Innocentius Pontifex ad literas, quas anno superiori miserant Germaniæ inferioris ac Saxoniæ Principes, in hanc sententiam respondet Coloniensi Archiepiscopo.

Pontificis
ad supe-
riores
Principum
literas re-
sponso.

Gratum gerimus et acceptum, quod tu et alii multi Principes Alemanniæ dilectos filios G. Abbatem Iudensem, B. Bunnensem Præpositum, H. Priorem de Werdt, H. S. Gereonis Scholasticum, M. de Villacrem Mediolanensem, et H. Cappellanum quondam inclytæ recordationis R. Regis Anglorum, G. Canonicum S. Mariae ad gradus in Colonia et Magistrum P. viros providos et fideles ad Sedem Apostolicam destinastis, per eos et literas vestras et electionis modum et coronationis processum Karissimi in Christo filii nostri Ottonis, quem eligitis in Regem plenius intimantes, et petentes, ut quod à vobis factum fuerat, ratum habentes et firmum auctoritate vellemus Apostolica confirmare ac ipsum Ottonem ad suscipiendam coronam Imperii vocaremus. Nos autem nuncios ipsos propter honorem imperii et tam ipsius Ottonis quam tuam et aliorum Principum, à quibus missi fuerant, devotionem, honesta-

honestatem etiam et probitatem ipsorum benigne recepimus, et sicut ipsi referre poterunt curavimus benignius pertractare. Id autem per hanc Apostolicam Scriptam tam tibi quam ipsis duximus respondendum, quod ad honorem et profectum ipsius libenter et efficaciter, quantum cum Deo poterimus, intendemus, sperantes quod ipse sicut Catholicus Princeps in devotione, quam progenitores ipsius circa Romanam Ecclesiam habuerunt, non solum sistere, sed perficere, cum honoris augmento curabit. Datum Laterani XIII Calendas Junii Pont. nostri anno secundo.

In eandem verborum formam scriptum à Pontifice ad Mindensem, Paderbornensem, ceterosque Episcopos, ad Bremensem Archiepiscopum, ejusque provinciales Episcopos, ad Ducem Lotharingiae & Brabantiae, Comitem Palatinum Rheni, Comitem Flandriae, Comitem de Dasburg, atque alios Principes ac procures Alemanniae inferioris. Sanè quod his literis promisit Pontifex, id fideliter constanterque praestitit, Ottonis electionem probando tuendoque. Nam quibus causis Principes nostri averfati Philippum, Ottoni detulere regnum, ipsi & Pontifex Philippum postea rejecit. Alio nimirum vulnere hærebat in animo Pontificis & Romanorum, quibus injurijs Philippi majores ex familia Suevica Henricus IV, Henricus V, Fridericus Barbarossa, & Henricus VI Imperatores tot annis Apostolicam Sedem tractaverant: quàm scædo inter Regnum & Sacerdotium schismate Ecclesiam dilacerarant: quibus spolijs patrimonium Petri Ecclesiae diripuerant: quibus Episcoporum & religiosorum inter se collisorum dissidijs disciplinam Ecclesiae dissolverant; uti hæc satis ex superiorum temporum narratione repeti possunt. Contra ex Saxonum gente offerebantur Ottones M. D. Henricus, Lotharius, & ipsius Ottonis parentes, Apostolicæ Sedis observantissimi. Et quàm scædum iniquumque ea bona, quæ post Carolum M. & Ludovicum Pium Saxonicae gentis Imperatores Romanæ Ecclesiae dederant, abripi ab ipsis Suevicae gentis Imperatoribus? & quid à Philippo sibi polliceri poterat Pontifex? qui Thulsciam, ceteraque patrimonij Petri possessione tenebat, ob quæ à Celestino Pontifice anathematis vinculo innexus erat. Hæc & similia haud immerito avertabant à Philippo animum Pontificis, qui hisce difficillimis temporibus haud secus, quàm Gregorius aliquis VII, aut Alexander III, à Deo datus videri poterat columna concussæ Ecclesiae.

Hoc præterea anno Innocentius Pontifex literas dedit ad Bernardum Episcopum nostrum, & Decanum Paderbornensis Ecclesiae, Abbatemque Helmwardeshusianum, quibus mandat, ut Apostolicæ Sedis nomine Hildesienfis diocesis nobilibus & ministerialibus denuncient anathematis poenas, omnemque sacrorum usum interdiciant; nisi Heribertum electum Hildesiensem Episcopum desistant vexare, & impedire à quieta possessione Episcopatus, Causa litis & discordiae

Quas ob causas Pontifex Ottonis potius quàm Philippi electionem comprobareret.

Hildesienfes excommunicantur, ob vexatum Heribertum Episcopum suum.

Arnold.
Lub. lib. 2.
Epist. De-
cret. Innoc.
Bruschius
in Episc.
Hildef.
Chron. Hil-
des. MS
Trithemius
de Orig.
Franc.
Bambergius
in Notis ad
Arnold.
Lubec.
Causa
discor-
diarum
data à
Conrado
Hildef. &
Herbi-
pol. Epi-
scopo.

cordiæ à Conrado Episcopo data. Is illustri Franconum Orientalium genere, aut Saxonum verius ortus, ex aula Friderici Imperatoris pri- mum Lubecensis Episcopus constitutus; sed eâ Ecclesiâ, incertum qua ex causa, post paucos annos desertâ, redijt ad aulam Barbarossæ, & ob ingenij præstantiam solertiamque agendi, publicis Imperij ne- gotijs tractandis ab Imperatore admoventur. Inter quæ etiam expe- ditionem in Palæstinam annona instruxit; non tamen ejus profectio- nis comes fuit, quo falli dixeris Crantzium & Bruschium. Mortuo Barbarossa, Henrico vi Imperatori non minus carus, quod apud Pa- trem obtinuerat, Cancellarij munus gessit; ab eoque Imperatore expeditioni sacræ præfectus, in Syriam proficiscitur, in qua & Cypri Regem coronavit, & multa præclarè gessit vicario Imperatoris mune- re. Mortuo subinde Bernone Hildesienſi Episcopo, Henrici Impera- toris commendatione, anno 1196 Bernonis Successor fuit; gestoque in tertium annum Episcopatu, postulat Canonorum suffragiis, & Philippi Regis favore, Herbipolensis Episcopus. Quem Episcopatum cum ille sine Pontificis auctoritate susciperet, Pontifex Conradum utroque Episcopatu spoliavit, deditq; Hildesienſibus potestatem eli- gendi alium Episcopum; à quibus Heribertus sive Haribertus summe ædis Præpositus est delectus. Conradus quamdiu inter spem alteru- trius Episcopatus recuperandi hærebat, modò se Hildesienſem, modò Herbipolensem Episcopum scribebat; sed quia idem Cancellarius erat Philippi Regis, ejus patrocinio subnixus, Herbipolensem Episco- patum flaganter ambibat; quod & consilia Philippi spectabant, ut potentem ex Ducatu Franconiæ Episcopum suis partibus adjungeret. Sed eo minus gratus erat Pontifici, qui factionem Philippi oppressam volebat. Extant de hac controversia Innocentij Epistolæ tam ad Epi- scopum nostrum Bernardum & Clerum Hildesienſem, quam ad ipsum Conradum, quibus temeritatem facti contra Canonum insti- tuta illi exprobat, ac damnat. Exemplar harum literarum hoc loco supervaneum reddere, cum inter editas Innocentij Epistolas legi pos- sit. Perstitit tandem Conradus in Herbipolensi Episcopatu, postquam Pontificis auctoritate nova electio impetrata; nec tamen ultra tri- ennium superstes; quippe qui anno 1203, dum in domo Episcopali ad Basilicam procederet per insidias à duobus gentis nobilibus, qui se ab eo læsos ferebant, interimitur, vir capax ad omnia ingenij, clarusque in utriusque Imperatoris & Philippi Regis aula Cancellarius; sed qui politicis rebus magis quam sacris præclaras naturæ dotes, vitamque impenderat. Memorabile tamen ad viri commendationem, quod occisi corpus cum cilicio repertum sit, singulisque hebdomadibus auri vertonem (precium est 24 Imperialium Joachimicorum) in pauperes erogarit.

Arnold.
Lub.
Crantzium.

Justinus

Subyentum hoc anno Lyoniæ ad propagandam Christi religi- onem

onem inter barbaras gentes. Cœpta hæc quidem hætenus felici progressu; at cum vicinæ Paganorum gentes Christianorum Sacerdotum operas continuo infestarent, Bertholdus Meinhardi Successor, ac secundus Livoniæ Episcopus, ex Lucensis ordinis Cisterciensis Cœnobij Abbate delectus, Romam se ad Innocentium Pontificem contulit, expositaque ingenti spe messis Evangelicæ, quæ inter Livones haud secus, quàm inter Sclavos jam Christo partas haberi posset, impetravit a Pontifice apostolicas literas ad Saxoniam & Westfaliam Principes populosque; quibus ampla noxarum indulgentia facta, quot quocruce signati in sacram hanc militiam transirent. Ijs Pontificis literis vulgatis, multi Westfaliam & Saxoniam nobiles ac milites incensi, inter hæc civilia bella multo salubriori consilio in Livoniam transgressi, christianam religionem adversus barbaros propugnare.

Magno in hanc rem adjumento hortamentoque fuit Bernardus de Lippia, qui per id tempus cum Bertholdo Episcopo Romam profectus, aut certe in Westfaliam transgressus, Ipse & Bertholdus ejusdem Cisterciensis Ordinis Abbas novas secum religiosorum virorum ac Sacerdotum Colonias ex Westfalia & Saxoniam in Livoniam traduxere, quorum ipse Bernardus moderator fuit; ut ob id à Cæsario Abbas Livoniæ appellatus sit. Tantus nunc christianæ religionis propugnator, palam docendo ordinandoque res sacras, quantus ante sub signis Henrici Leonis bellator militando conspectus, quo suo exemplo mirificè excitavit nobilium per Westfaliam animos ad sacram militiam transeundi.

Annus Christi 1200.

Innocentij III Pont. 3.

Ottonis IV & Philippi Reg. 3.

Bernardi II Ep. Pad. 15.

Duodecimum dehinc sæculum cum anno millesimo ducentesimo claudimus, civilibus adhuc discordijs turbidum. Quippe Conradus Moguntinus Archiepiscopus, quum pacem anno superiori Boppardiæ ac Coloniæ frustra tentaverat, id negotium hoc anno resumpsit, indiçto inter Andernacum & Confluentiam Principum conventu, de quo Godefridus, atque ipse Otto Rex in literis ad Pontificem inter cetera scribit. Nolumus ignorare sanctitatem vestram Moguntinum Archiepiscopum feria sexta post festum S. Jacobi Apostoli indixisse colloquium inter Andernacum et Confluentiam, in quo ex parte nostra interfuerunt Coloniensis Archiepiscopus, Monasteriensis Episcopus, Leodiensis Electus, Traiectensis Episcopus, Paderbornensis Episcopus, Abbas Corbeiensis, Dux Brabantia, et Comes Flandria. Ex parte vero Ducis Suerinæ Salisburgensis Archiepiscopus, Frisingensis Episcopus, Argentinenis Episcopus, Bastiensi Episcopus, Trevirensis Archiepiscopus, Dux Merania, Marchio Conradus de Landassen, B. Dux Ceringia, et ipse Moguntinus tanquam media-

Bbbbbb

tor,

tor, qui huic rei hactenus sollicitudinem, quam potuit impendit. Sollicitè autem Otto Pontificem monet, nequid in sui præjudicium decidi patiatur. Verùm ut superiori, ita & hoc colloquio altercantium partium studia cassa fuerunt.

Pontifex,
re matu-
rè discuf-
fa, tan-
dem pro
Ottone
pronun-
ciat.

Tandem Pontifex, post biennij deliberationem & consultatio-
nem, in Cardinalium senatu pronunciat; rejectoque Philippo, Ot-
tonem ab omnibus Imperij Principibus Germaniæ Regem acceptari,
colique mandat. Quam verò maturo consilio adductus ad luctuo-
sum Imperij dissidium tollendum, quibusve rationibus & causis in
utramque partem pro utroque Rege diligentissimè expensis, id fece-
rit Pontifex, satis ex illius epistola xxi ad universos Germaniæ Prin-
cipes data, tum ex epistola xxix de tribus electis Regibus constare
poterit; è quibus ille Ottonem, præter merita majorum ceteraque
etiam, maximè Imperio idoneum censuit, quòd licet Philippi ele-
ctio à pluribus, Ottonis tamen ab ijs sit facta, quibus principaliter
jus eligendi fuit: nempe ab Adolpho Colonienfi & Joanne Treviren-
fi Archiepiscopis; à quibus etiam Otto Aquisgrani in Augustali &
Carolina Imperij Sede inunctus ac consecratus: Philippus verò præ-
ter jura & privilegia Germaniæ nationis Moguntia à Tarantasiensi
Archiepiscopo, alienæ gentis homine, sine Pontificis auctoritate in-
ungi voluerit. Jam verò in ejusmodi dissidijs supremam penes Roma-
num Pontificem esse auctoritatem, præclare ostendit Innocentius
in erudita epistola ad Philippi Legatos, deducitque ab Apostolica Se-
de, quæ in persona Caroli M. à Græcis ad Germanos transtulit Impe-
rium, quæque eligendi ac coronandi potestatem Romani Regis com-
municavit cum Germaniæ Archiepiscopis, quos inter Colonienfis
sibi primas partes vendicet.

Serrav. in
hisor. Mo-
gunt.
Chron.
Mogunt.
Godefr.
Arnold.
Lub. lib. 5.
c. 3.
Mortuit
Conra-
dus Ar-
chiep.
Mogunt.
à cujus
obitu
schisma
in Eccle-
sia Mo-
gunt. ex-
surgit.

His Romæ in senatu Cardinalium decretis, misit Pontifex Gui-
donem ex Abbate Cisterciensi Cardinalem ac Prænestinum Episco-
pum, qui sequenti demum anno in Germaniam venit. Festo deinde
Simonis ac Judæ Conradus Moguntinus Archiepiscopus Metropo-
litanus noster, postquam discordantes inter se fratres Ungariæ Reges
paci vinculo composuisset, ex itinere in Passaviensi diocesi moritur.
Funus ejus Wolferus Episcopus honorificè Moguntiam deduxit. Ce-
lebris ea tempestate præsul; quippe rebus præclare gestis, & vitæ in-
tegritate, decus Episcoporum, ac columen Ecclesiæ; quocum & Ber-
nardo Episcopo nostro, ut supra diximus, magna animorum conjun-
ctio fuit. Ejus morte scissa Moguntina Sedes, alijs, qui ex factione
Philippi erant, Lupoldum Wormaticensem Episcopum, alijs Sifridum
Præpositum Bingæ ob tumultus in urbe concitatos deligentibus.
Quo cognito, Lupoldus cum Philippi copijs Bingam advolat. Inde
Sifridus se ad Ottonem contulit; à quo benigne susceptus, & mox
regalibus donatus est, & copijs adjutus Lupoldum Binga eiecit. Adco

non

non tam certamen inter duos Episcopos, quàm inter ipsos Reges erat, uter sibi Moguntinum adjungeret; at Pontificis auctoritate post Sifridus in Sede firmatus, quo Ottonis simul partes multum constabilitæ sunt.

Annus Christi 1201.

Innocentij III Pont. 4.

Ottonis IV & Philippi Regum 4.

Bernardi II Ep. Pad. 16.

Otto deinde postquam se primus novi seculi annus aperuit, contracto exercitu, in superiorem Germaniam adversus Philippum expeditionem suscepit, progressus cum Adolpho Colonienfi, & Sifrido Moguntino Archiepiscopis, & Henrico Palatino fratre, eorumque subsidiarijs copijs Herbipolim usque pervenit, latè per eas regiones terrore armorum circumlato. At quos præterea in exercitu Episcopos ac proceres sibi conjunctos habuerit, docebit nos Ottonis Regis diploma, Herbipoli ea in expeditione consignatum, quo rursus Adolpho Colonienfi Archiepiscopo, ob fidam bello civili præstitam operam, iteratis tabulis Ducatum Westfalix & Angariæ confirmat: inductis etiam fratribus Henrico Palatino & Wilhelmo, ut quidquid juris aut ipse, aut heredes obtendere possent, perpetuum renunciarent. *Testes hujus rei fuere Adolphus Colonienfis Archiepiscopus, Henricus Palatinus Regis frater, Sifridus Moguntinus electus, Hermannus Monasteriensis Episcopus, Imperialis aulae Cancellarius, Bruno Bonnenfis Prepositus, Henricus Comes Seinenfis, Simon Comes de Teclenburg, Gerhardus Comes de Are, Henricus Comes de Cessle, Godefridus Comes Arensbergensis, Adolphus Comes de Monte, Bernardus de Wilepa, Burchardus de Aldenberg, Hermannus de Lippia, Godeschalcus de Pirremunt, Godefridus de Eppenstein, Wulframus Comes Rhemi, Rutgerus de Merheim, Rutgerus de Brempta, Wernerus de Bolant, et frater suus Philippus, Hermannus advocatus Colonienfis, Hermannus de Alvetre Marechallus, Otto de Schonenberg, Rejmarus de Rothe, Conradus de Wihre, Simon Aquensis, et alii quamplures. Acta sunt hæc Anno Dominice Incarnat. Millesimo ducentesimo. Datum apud Wirtzburg tertio Nonas Februarii per manum Hermannii venerabilis Monasteriensis Episcopi.* Tabulas hæc Gelenius produxit in D. Engelberto superiori anno adscriptas; quas tamen ad initium hujus anni referre libuit, quòd per id tempus Otto Rex Herbipolim accessisse referatur à Godefrido, Istic verò cum se nulla hostili manu offerret Philippus, exercitum reduxit ad inferioris Rheni partes.

Et jam Guido Cardinalis, Pontificis legatus, in Galliam advenerat, ex eaque in Germaniam properabat, præmisso Philippo Notario, qui fidem ab Ottone exigeret; quam Rex Novesij vi Idus Junij in celebri Præfulum ac procerum corona juravit: fore nimirum se defen-

Godefrid.
Gelen. in
Engelb.
lib. 1. notat
ad c. 3.
Quinam
Ottoni
in expe-
ditione
adversus
Philippum ad-
fuerint.

Juramen-
tum Ot-
tonis A-
postolicæ
Sedi No-

Bbbbbb 2

forem

velij præ-
stitum.
Innocentius
Epist. 75.
Odoric.
Rinald.
in histor.
Eccles.
Epistola
Guidonis
Legati ad
Pontif.
Godefrid.
Tribem. in
Chron.
Hirsav.

Consue-
tudo pul-
sandi ad
elevatio-
nem S.
hostiæ,
& cum
ea defer-
tur ad æ-
gros, in-
troducitur.

Guido in
epist. ad In-
nocentium.
Odericus
ad hunc
ann. n. 13.
In novo
Corbeiz
habito
conventu
Otto rex
declara-
tur, &
Philippus
rejjicitur.
Jbid. He-
ribertus
Hildefi-
ensis Ep.
confe-
cratur à
Bernardo
Ep. Pa-
derb.

forem Apostolicæ Sedis: conservaturum omnia privilegia Romanæ Ecclesiæ: possessiones, quæ ablata, restitutorum; quæ recuperatæ, suis ex integro permissurum. Quemadmodum juramentum hoc recita- tur inter epistolas Innocentij Pontificis. Post illa Guido Cardinalis Leodio Aquisgranum honorificè accessit, occurrente Ottone Rege, à quo Coloniam deductus; urbemque intravit, ut Godefridus etiam refert, circa festum Apostolorum Petri & Pauli; evocatisque vicinis Episcopis ac proceribus Regni, in Ecclesia D. Petri primum Principes omnes, qui Friderico puero fidem dixerant, juramenti religione absol- vit; inde Philippum Pontificis nomine Regno nequaquam idoneum pronunciat; simulque ad ceteros Principes mandata dat cum ana- thematis comminatione, à Philippo desciscere, atque ipsum Otto- nem de cetero Germaniæ Regem amplecti.

Per id tempus, dum Wido Legatus Coloniae versatur, pium mo- rem ritumque introduxit, ut dum in sacrificio missæ hostia elevatur, no- læ tinnitū signum daretur. Idemque fieri jussit, quoties ad moribundos S. Eucharistiæ Sacramentum deferretur, excitandæ adorationis & pie- tatis causa. Denique in hoc congressu, rejecto Lupoldo, Sifridus verus Moguntinus Episcopus renunciatur; qui & ab ipso Legato primum Sacerdos, deinde Episcopus Coloniae consecratur. At quinam ex Sax- onia Episcopis præter Adolphum Coloniensem Archiepiscopum huic celebritati interfuerint in annalium memoria non reperio; quanquam de Bernardo Episcopo nulla ferè dubitatio inferri possit.

Colonia Guido Legatus Corbeiam profectus; ubi pro Aposto- lica auctoritate alium Episcoporum ac procerum conventum indix- it; palamque in literis ad Pontificem professus, si modò Episcopi Ger- mania in fidem Ottonis adduci possint, causam Ottonis securam fo- re. Tanta nimirum tum Episcoporum auctoritas & potestas erat in Imperio. Igitur ad hunc Corbeiensem conventum iterum tertiumque evocati sunt Episcopi totius Saxoniae, in eoque, ut Colonia factum erat, Philippus rejectus, & Otto renunciatus Rex; in absentes verò Episcopos actum est anathematis comminatione. Ac tametsi annota- tum non sit in annalibus, quinam Episcopi se subtraxerint, aut qui- nam praesentes fuerint, certum tamen, Bernardum Episcopum no- strum, & Heribertum Hildefiensis Episcopum accessisse; quod jussu Apostolici Legati eo in conventu Heribertus Hildefimensis electus, à Bernardo antistite nostro consecratus sit Episcopus. Qua super re ex- tat ejusmodi Guidonis Legati testimonium inter monumenta Cor- beiensia. Guido Dei miseratione Prænestinis Episcopus, Apostolica Sedis Legatus, omnes ad quos literæ praesentes pervenerint in Domino salutem. Notum fieri volumus, quod consecratio venerabilis fratris nostri Hildefimen- sis, quæ in Corbeienfi Monasterio facta est à dilecto fratre nostro Episcopo Paderbornensi, nostra est facta auctoritate et jussione. Unde nolumus, ut

inde

inde temporibus futuris aliquod præjudicium prædicto Monasterio generetur. Exinde Pontifex Conradum Hildesimensem Episcopum, quod à Cælestino Pontifice ob merita belli sacri illi facta esset promissio ad altioris Ecclesiæ gradum ascendendi, in gratiam recepit. Ac postquam se Apostolicæ Sedi submiserat, pœnitentiamq; commissi facti egisset, ad Herbipolensem Episcopatum admisit; ea tamen lege, si nova Canonicoꝝ electione facta deligeretur.

Per id tempus Innocentius Pontifex literas ad Bernardum Episcopum Paderbornensem dedit, plenas laudis, & sui erga illum amoris; quibus cum primis gratias agit, quod causam Ottonis constanter egerit. Eas, quod ab Oderico in historia Ecclesiastica prætermis-
sæ, hic referte nostra interest.

Gratum gerimus et acceptum et tuæ devotionis constantiam in Domino commendamus, quod carissimo in Christo filio nostro Illustri Regi Ottoni in Romanum Imperatorem electo, quem nos recepimus jam in Regem et ad coronam imperii congruo tempore disposuimus evocare, fideliter et constanter adhaerere, et ei auxilium tribuis et favorem. Super hoc ergo devotionem tuam prosequentes actionibus gratiarum fraternitatem tuam monemus et exhortamur attentius, et p. a. f. s. m. quatenus eidem Regi non obstante juramento, Si quod Duci Sueviae ratione regni forsitan præstitisti, cum nos illud eo reprobato decreverimus non servandum, viriliter et potenter assistas, et universos consanguineos et amicos tuos ad ejus fidelitatem inducas, ita quod ex hoc gratiam nostram plenius merearis, sciturus, quod sicut prius quam ipsum acceperimus in Regem, gratum reputavimus et acceptum, non dimitemus inultum si quis se ipsi duceret opponendum, non autem te moveant maledicta quorundam.

In hunc modum scriptum à Pontifice ad Coloniensem Archiepiscopum, Episcopum Osnabrugensem, Monasteriensem, Trajectensem, Hildesimensem, Mindensem: ad Abbatem Werdinensem, Abbatem S. Cornelij, aliosq; Præpositum Bonnensem, Ducem Limburgensem, ad Comitem Flandriæ, cui & Paderbornensis commendatur, ut de eo bene mereri non desistat, ad Namurcensem, Loënsensem, Wassenbergensem, Hochstadensem, Ariensem, Seinensem, Eppersteinensem, Tikenburcensem, Celselensem, Lippianensem, Hollandiæ, Borensensem, Losensem, Teelenburgensem, Montanum, Vianensem, Arnsbergensem, ceterosque Comites, qui Ottonis partes cum Pontifice suscipere. Mirum quot literis Innocentius Pontifex sollicitaret Germaniæ Episcopos, Procures, Reges & Principes; quantumque laborarit pro Ottone Rege adversus Philippum, ut palam fateri necesse fuerit Ottoni, scriptis ad Innocentium Pontificem literis, se post Deum ei Regnum debere. Quorum omnium tamen post Otto immemor in Pontificem insurrexit, bonaque Romanæ Ecclesiæ haud secus quam Suevicæ gentis Imperatores invasit.

Pontifex
scriptis
ad Ber-
nardum
Ep. lite-
ris gratias
agit pro
constan-
ti ejus in
Ottone
fidelitate,

Innocent.
Epist. 80.
Odericus
ad annum
1202.

Annus

Annus Christi 1202.

Innocentij III. Pont. 3.

Ottonis IV & Philippi Reg. 3.

Bernardi II Ep. Pad. 17.

Odericus in
hist. Eccles.
ex epistola
Innocent.

Non destitit interim Pontifex per Guidonem Legatum firmare anno proximo Ottonem in Regno. Quam in rem Magdeburgensem & Bremensem Archiepiscopos, ceterosque factionis Philippianæ Episcopos, anathematis comminatione percellit. Eadem constantia Trevirensis Archiepiscopus aggressus, loco movendum denunciat Legato, quod jam partem bonorum & jurisdictionis Trevirensis Ecclesiæ transcripserat Colonienſi; sed quia idem Colonienſis in fide Ottonis nutare cœpit, vehementer eum objurgat, ostenditque quam scdum factum sit, eum desciscere à Rege, quem ipse coronaverat; cum Coloniensis Archiepiscopi solummodo sit Reges in Imperatores electos coronare ex antiqua ejus Ecclesiæ dignitate. Tanta rerum in summis capitibus perturbatio erat. Qua haud parum percussi ceteri provinciales Episcopi. Quo factum opinor, ut Hermannus Monasteriensis Episcopus, vir hætenus constantissimus ac celeberrimus inter Imperij Principes, in Marienfeldense Monasterium secesserit, tanquam ex his Imperij fluctibus sese in portum subtrahatur.

Arnold.
Lub. lib. 6.
c. 3.
Godofrid.

Philippus Rex quo minus in ista animorum inclinatione res suas proferret, obstitit defectio Regis Bohemiæ, & Hermannus Thuringiæ & Hassiæ Landgravij ad Ottonem, in quos arma parabat, quæ proximo anno erupere. Contra Otto, ut res suas firmaret, cum Adolpho Colonienſi Archiepiscopo, conventum habuit Trajecti ad Mosam, in quo Dux Brabantia & Gelriæ Comes reconciliati sunt. Sed mox inter ipsum Ottonem & Adolphum Colonienſem Archiepiscopum obortalis de telonijs, monetis, & iniquis vectigalium exactionibus, quæ inter ipsos à Guidone Legato composita est, ne ex intestinis hisce dissidijs Philippi Regis causa invalesceret. Nec leve Philippo vulnus fuit hoc anno Conradum Herbipolensem Episcopum, quem hætenus Cancellarium in omni consiliorum moderatione habuerat, à Sicarijs, dum ad templum procederet, interfici; quanquam id alij ad initium sequentis anni referant. Sed de hoc Episcopo supra à nobis relatū est. Ut varia de eo fuere judicia, ita Epitaphium hoc scripto proditur.

Arnold.
Lub. lib. 7.
c. 2.
Godofrid.
Trithem. in
Chron.
Odericus in
hist. Eccles.
ad an. 1203.
Chron.
Mortuus
Seren.

Hic procumbo solo scelere dum parcere nolo,

Vulnera facta dolo dent habitare polo.

Bernardus
Ep. totus
est in do-
tandis &
exornan-
dis cœ-
nob. &c.

Bernardus Episcopus noster, cujus hic penultimus vitæ annus fuit, ex senio ad vitæ exitum proventus, quantum à publicis otijs nactus fuit, totum impendit in res sacras, & dotanda sacrarum Virginum Cœnobicia, ut earum precibus sibi Deum propitium demeretur. Quam in rem ternæ sunt tabulæ, quibus Wilbacensi Virginum Monasterio li-

berali-

beraliter benefecit. Harum primis aliquot prædia donat: alteris decimas, quas vel à Bernardo Comite de Lippia consanguineo suo, vel ab alijs redemerat, transcribit: tertijs advocati onere liberat. Omnes hæc literæ testibus consignatæ, & anno Episcopatus xvi memorantur scriptæ, qui ut supra monuimus annus ordinationis censi debet, cum hic ab electione ejus xvii procurrat. Alijs præterea tabulis Gerdenſi Virginum Cœnobio consulit, bonaque sibi transcripta Virginitatibus donat. Testes adscribuntur prope iidem, qui in superioribus literis, *Henricus Decanus, Lambertus Præpositus, Meinricus et Alexander Priores, Conradus Custos, Theodoricus Scholasticus.* Ex Ecclesiæ fidelibus *Hermanus de Lippia, Bertholdus de Schonenberg, Bertholdus et Thietmarus fratres de Buren, Amelungus vice Comes.* Ex Ministerialibus *Wernerus de Brahele, Conradus Camerarius, aliique quàm plures.* Et tanquam calamitosa simul tempora deploraret, omnes has literas tempore dissensionis inter Ottonem & Philippum confectas refert. Subinde III Nonas Septembris Bernardus ad Brédelariensē suæ diocesis Cœnobium profectus, cœmeterium ejus loci consecrat, convocatoque populo Sacramentum confirmationis impertit. Id quia in Brédelariorum monumentis annotatum reperimus, haud dubium, quin religiosissimus Episcopus quotannis diocesin suam perlustrando ceteris quoque incolis diligentissime idem administraverit; quod multa ejusmodi ob incuriam Scriptorum, & temporum injuriam de horum temporum Episcopis desideremus, quæ per obscura quædam vestigia investiganda remanent. Quemadmodum ex Gerdenſis Cœnobij literis hoc anno datis scribit Bernardus, se pro more in ecclia Domini Synodum celebrasse cum Clero & religiosis viris, ad disciplinam Ecclesiæ servandam,

Annus Christi 1203.

Innocentij III Pont. 6.

Ottonis IV & Philippi Reg. 6.

Bernardi II Ep. Pad. 18.

Accesserat per hæc annus hujus sæculi tertius, nova expeditione in Palæstinam celebris; quo certatim Itali, Germani, Galli, Ungari, Belgæ, Angli, hortatu Innocentij Pontificis, ad crucis signa convolarunt, tanto apparatu classis, cum primis Venetæ, tantaque expectatione, ut totum regnum Hierosolymitanum reditutum in manus Christianorum crederetur. Hac expeditione primum Constantinopolis mari & terra simul à Balduino Flandriæ Comite ac Bonifacio Marchione Montisferrati intra octiduum expugnata, redditaque Isaacio Angelo, cujus filiam Philippus habebat in matrimonio. Ea in expeditione Saxoniæ præsulibus memoratur Conradus Halberstadenſis Episcopus, qui multis sacrorum ornamentis Constantinopoli allatis suam locupletavit Ecclesiam.

Littera Brédelariensis. Jongelinus in Notis. Ordinis Cisterciensis.

Spondanus in Annal. Odoricus in histor. Eccl. Innocentii Epistola. Arnold. Lub. lib. 7. Godefrid. Ursberg. Albert. Stad. Chron. Mont. Ser. Novain Palæstinam ex-

At

peditio,
qua Con-
stantino-
polis ca-
pta.
Novæ in
Imperio
ex schif-
mate tur-
bæ.

At in Imperio omnia ex schismate turbida. Pontifex ut Magden-
burgensem, Bremensem & Salisburgensem Archiepiscopos à Philip-
po ad Ottonis partes traheret, extrema minatur: Trevirensis frustra
solicitar: Coloniensis ægrè adhuc retentus in fide Ottonis, Quo se
verterent Episcopi? cum omnes propè Germaniæ Archiepiscopi, præ-
ter Moguntinum, Philippo hærent. Interim Philippus armis infelix.
Nam quum in Hermannum Thuringiæ & Hassiæ Landgravium, qui
ad regnum quoque aspiraverat, quod sorore Friderici Imperatoris ge-
nitus esset, arma converteret, regionesque latè devastaret; Landgra-
vius subsidio Ottocari Bohemiæ Regis, & Henrici Palatini Philippum
fugat, compellitque intra Erfurtum se recipere. Ibi in nonum diem
obsessus Rex noctu elabitur ad Theodorum Misniæ Marchionem, vi-
resque instaurat. Insequitur Rex Bohemus, & Palatinus, quibus haud
multo post Otto Rex cum novo se jungit exercitu, ex Saxonia & West-
falia contracto; indictisque Merseburgi comitijs, Bohemum iterum
festo Bartholomæi Regem coronat, quo cum simul Landgravius
fidem Ottoni jurat.

Otto quo Goslarienses Philippo Regi juratos affligeret, castrum Her-
lingsbergam, in edito propè Widelagam monte construxit, præmuni-
itque; & quia alterum ex Occidentali parte castrum Lichtenbergam
insidebat Otto, ita ex utroque infestabat cives ut multi urbe excesserint.

Per id tempus anni convenère tres fratres, Otto Rex, Henricus
Palatinus & Wilhelmus, Paderbornæ, stipati Episcoporum & proce-
rum multitudine. Ac ne qua ipsos dissensio armorum, animorumque
commutatio disjungeret, partiti sunt inter se paternam hereditatem.
Ea verò divisio, uti præsentè Bernardo Episcopo nostro, qui primus
inter arbitros memoratur, facta sit, quantum Ottoni Regi cum Brun-
swicensi urbe cesserit, hæc tabula Henrici Palatini indicabit.

Divisio
paternæ
heredita-
tis inter
Ottonem
R. & fra-
tres facta
Pader-
bornæ.

In nomine sanctæ & individue Trinitatis, Henricus Dei gratia Dux Saxonie, & palati-
nus Comes Rheni &c. Quoniam omnia quæ aguntur in tempore quadam mutabilitatis lege ten-
dunt ad interitum, cautum est litteralis adminiculi fulcimine facta roborari, quæ semper tanquam
præsentia futurorum sunt memoriæ commendanda. Notum sit ergo tam futuri quam præsentis
ævi fidelibus, quod nos una cum dilectis fratribus nostris Serenissimo Domino nostro Ottone Ro-
manorum Rege & semper augusto, et Wilhelmo, patrimonii nostri divisione fratre & una-
nimi consensu apud Padelburnam celebrata portionem jam dicto fratri Domino nostro Ottoni
Romanorum Regi à nostris segregatam & sibi proveniente illis terminorum interstitiis cer-
tissimis distinximus. Incipit itaque in hoc loco. Brunsvic suum est & omnia ibi attinentia, &
terra usque Nortburg sua est, à Nortburg usque Daulo, à Daulo usque Hanekesborre, à Hanke-
botte usque Schwirbecke, à Schwirbecke usque Varesvelde, & Varesvelde suum est, & hoc loco
terra est sua usque Wadenberge, à Wadenberge usque ad navigium Wagerseve, à Wagerseve
usque in montem, qui dicitur Hart ad Villam Remibecke, & ab illo loco totus mons Hart suus est,
castrum Somerschenburg, & omnia attinentia sua sunt, quidquid inquam est in circuitu illius-
que Brunsvic, quod Patris nostri Henrici Ducis pia recordationis fuit in prædijs, cæssit in par-
tem fratris, & Domini nostri Ottonis Romanorum Regis, in alio latere, à Brunsvic usque Flot-
wede terra sua est, & ipsum Flotwede, dimidium à Flotwede usque Hannoveræ terra sua est,
à Hannoveræ fluvius Letna superius usque Northheim, & juxta Northheim usque ad montem Plesse
suum est, à monte Plesse usque Gottinge, à Gottinge usque Hanestein, à Hanestein regia strata usque

Mogun-

*Moquentiam. Quidquid est infra terminum istum versus Brunsvicam in ministeriis quibus quam in prae-
dictis totum sum est. Et totum patrimonium in Thuringia quod erat patris nostri sue esse patet. Hoc
jussit testes sunt Bernardus venerabilis Paderbornensis Episcopus, Hildesheimensis Episcopus, Wa-
ldehus Corbeienensis Abbas, Hasiborius Norwicensis Abbas, Laici nobiles Simon Camerarius, Henricus de
Conradus de Dikla & Confraternitas filius ejus, Hermannus de Lippia, Henricus de Danne, Ministeriales, Con-
radus de Wite, Simon Augustus Camerarius, Ludolphus de Aspeke & Boldevinus frater ejus, Fridericus
de Volckmarade, Basilius de Osterode, Elardus de Itoberge, Ludolphus de Borsfelde, Oiraveng de Kordorp, Har-
toldus de Proffem, & alii quidam plures. Acta sunt hoc anno Domini & incarnationis MCCII. Quod illis agnitis
president & sancte Romana Ecclesia Papa Innocentius in huius nominis pontificatus regnante serenissime Romae
Otzone quarto Romanorum Rege, & semper auguste anno regni ejus quarto. Si autem hac divisio recte nobis
nec ab aliquo Successorum seu heredum nostrorum in posterum unquam retractari valeat, praesens scriptum
hinc inde conscribi, & nostri impressione sigilli ac fratris nostri Wilhelmi praeceptis confirmari.*

Ad proximum hunc Bernardi congressum accedunt ex hoc po-
stremo vitae ejus anno binæ donationis literæ. Gerdeni Virginium
Cœnobio datæ, in quibus, tanquam mortis imminuentis præsentis,
fateatur sui esse muneris, eis amorem & liberalitatem impendere, qui
laudabile & sanctum religionis institutum amplexi sunt, ut eorum
precibus apud Deum adjutus mortalitatis viam feliciter decurrat.
Quare Virginibus istis, inter quas innocentie custodiam & danti etiam
propositi, religionisque observantiam competerit, se cum primis ob-
ligatum agnoscit. Donumque ejus postremum fuisse decimæ, & do-
mus suo ære comparata donataque. Utæque hæc literæ anno MCCII Bernardi
consignata leguntur, ut jam trinis literis constet Bernardum in hunc
etiam annum protogasse vitam suam, fallique Brunshium, qui anno
MCCII obiisse scribit. Sed nec hic multum superstes, ix Calend. Maji
excessit e vita, quemadmodum id in necrologio Herisfensi, aliorumque
Monasteriorum annotatum accepimus. Gabelinus, Brunshius, Ker-
senbrochius xvi annis præfuisse scribunt. Sed si uti exordia Episcopa-
tus male capiunt (quemadmodum supra ostendimus in obitu Sifridi
Episcopi) ita falluntur in anno mortis, quem 1202 esse volunt, cum in
hunc 1203 protrahendus sit. Quapropter gestii Episcopatus tempora
certius publicis tabulis in xviii annu produximus. Præsul certe, quan-
tum ex tot donationum literis æstimare fas est, quæ apud nos ex om-
nibus prope Cœnobiis & Collegiis tabulis collectæ servantur,
quantumque ex rebus ab eo gestis colligas, religiosissimus, & vitæ inte-
gerimæ, cui primæ semper curæ fuit, cleri & religionis disciplina
conservare secundum majorum instituta, fovere pauperes & jus omni-
bus dicere, pacem colere cum vicinis Episcopis, nec publicis se miscere,
nisi quantum necessitas posceret. Ottonis partes constanter tenuit, quod
Apostolicæ Sedi omnem venerationem & obsequium deferret, eoque
apud Innocentium Pontificem & Guidonem Legatum in magna æsti-
matione fuit. Gestii Episcopatum turbatis temporibus, quoru postre-
mahæ difficillima fuisse ex dissensione Regni inter Ottonem & Phi-
lippum, quod toties in postremis suis etiam literis deplorat, ut visus
sit Deum hoc anno tandem ad quietiorem cœlitum vitam evocare.

*Hoc ipso quoque anno, ut Godefridus scribit, mortuus est Hermannus

ANNA

CCCCC

Mona- præsul.

Monasteriensis Episcopus, et facta est dissensio pro electione. Quare & hunc Episcopum, religione in Deum, morum sanctitate, & rerum gestarum gloria in paucis celebrem, post xxviii annorum labores Deus ex hac Imperij turbis ad immortalē vitam transtulit. Nam quanta apud Fridericum & Henricum VI Imperatores in auctoritate fuerit, quæq; in expeditione sacra, & in varijs legationibus, ac Principum conventibus egerit, quantumq; ex Cancellarij munere apud Ottonem pro pace Imperij laborarit, supra diximus. Nec minus de suo Episcopatu laudabiliter meritis, quem cognomento Pium ejus ævi Patrem Patriæ dixere Monasterienses. Hujus Episcopi præclara monumenta sunt Basilica Cathedralis, Urbs Monasteriensis cum portis & mœnibus ex incendij ruinis instaurata, Ejus liberalitate duo Canoniorum in urbe Collegia D. Ludgeri & Martini condita. Duo præterea ab eo castra & fundamentis erecta, Nienburgum ad Dimolam fluvium, & Landeggium in Embslandia. Illud nobilium inopum ac Ministerialium domicilium, hoc vero munimentum adversus Comites Teclenburgenses & Twentios esse voluit, quod in ea tempora inciderat, quibus saggo non minus quam toga opus erat ad defensionem Episcopatus. Quare sumptis etiam adversus Hermannum Ravensburgicum Comitem armis, qui ex Philippi Regis factione diocesim infestabat, Bilsfeldiam obsedit, expugnatoq; Oppido, imperatum civibus urbis suæ mœnia demoliri; utque ad posteros etiam victoriæ signum transiret, jussi sunt præterea cives omnium quercuum, quæ in vicino nemore erant, capita amputare, quarū exinde trunci sine cacuminibus, & ramis ad multos annos instar tropæi conspecti steterē. Sed omnium operum ejus pulcherrimum fuit Cœnobium Marienfeldense, quod eo auctore adjutoreque conditum fuit, & mox religiosis viris, opibusq; totius Westfalix florentissimum extitit; in quod postremum ipse Episcopus turbarum bellorumque pertæsus secessit, vitamque inter Cœnobitas amplexus est. Tradunt præterea Marienfeldenses, religiosum etiam apud se Monachi habitum abdicato Episcopatu induisse, quod hac sepulchri inscriptione constare volunt.

*Nobilis hic Prasul à Sede sua jacet exul
Propter te, Chrisle, pro te, sua qui dedit & se.
Hic primum templi lapidem jaciens jacet isti*

*Subiectus lapidi, templi lapis ipse superni
Pivus, & electus sit sacris adibus aptus.
Et sibi jungat eum lapis, utraq; qui facit unum.*

Sed hi versus nondum satis nos expediunt, utrumne abdicato Episcopatu religiosam vitam sit professus, eo quod habitu Episcopi cum mitra & omnib; Pontificis indumentis Cippo intusculptus conspiciatur, & ab obitu Hermannii, ut Godfridus memorat, primum contentio de Episcopatu exorta sit; præterquam, quod nullus Scriptorum de exilio hujus Episcopi, aut de Episcopatu abdicato, sumptoque Monachi habitu meminerit. Sed quoquo modo se ista habeant, haud ultra annum hic quietis vitæq; privatæ locus Hermannio esse potuit, quod superiori adhuc anno, ut diximus, in aula Ottonis Regis & Cancellarij munere versatus sit. Morrem Hermannii Monasteriensis & Bernardi Paderbornensis Episcopi in eundem annum contulimus, quorum hic mense Aprili, ille Junio excessit; ita propè se consecuti, nimirum ut quos integerrima semper vita animis, consilijs, & laboribus pro Ecclesia susceptis inter se devinxerat, hos pro meritis suis exitus & vita cœlo simul conjungeret.

ANNA.

ANNALIUM
PADERBORNENSIIUM
LIBER X.

BERNARDUS III
in ordine XX,

OLIVERVS
XXI,

WILLEBRANDUS
XXII,

EPISCOP. PADERBORN.

BERNARDUS

eo nomine III ac XX,

EPISCOPUS PADERBORN.

Annus Christi 1203.

Innocentij III Pont. 6.

Ottonis IV & Philippi Regum 6.

Bernardi III Ep. Pad. 1 inchoatus.

Gobelin.
atat. 6. c. 63.
Bruschius
in cat. Epi-
scop.
Crant?
Kersbro-
chius.

Bernar-
dus III ex
nobili
Osedo-
rum fa-
milia xx
Episc. Pa-
derb.

Annus Christi Mcciii, qui nobis Bernardum II Episcopum sustulit, idem mox nobis Successorem dedit Bernardum III, ex eadem illustrium Osedorum Dynastarum familia, ex qua Bernardum I jam antè Paderbornensis Ecclesia sortita erat. Hanc verò Osedorum familiam, quia Bernardus II sibi consanguineam scribit in tabulis Gerdenis Cœnobij, satis jam constat, tres consanguineos Episcopos ejusdem nominis intra unum sæculum Paderbornensi Ecclesiæ obtigisse; qui præclara omnes cum laude bonoque Episcopatum administravere. Habuit & Bernardus III sororem, Abbatissam Monasterij Bodecensis, quod tum celebre nobilium Virginum Collegium erat; nec aliæ tum præerant, quàm ex primaria nobilitate delectæ, qualis hæc Osedorum erat. Sed grata non minus apud Canonicos manebat memoria Bernardi primi, præstantissimi, & præclare de Paderbornensi Ecclesia meriti Episcopi. Quo factum, ut cùm egregiæ quoque Episcopi dotes virtutesque conspicerentur in Bernardo III, hunc illi ex Collegio suo concordî omnium suffragatione delegerint Episcopum. Is deinde à Sigefrido Moguntino Archiepiscopo ac Metropolitano suo consecratus Episcopus; jura verò regalia ab Ottone Rege donata accepit, cui & fidem juravit. Utrumque constabit ex epistola Innocentij ad annum 1205 recitanda, qua Bernardo levitatem exprobrat, quòd his beneficijs ab utroque affectus, postea cum Adolpho Colonienfi & Joanne Trevirensi Archiepiscopis desciverit ad partes Philippi Regis.

Non eâ concordia successit electio Monasteriensis Episcopi. Quippe

Quippe Hermannō mortuō, Priores et Ministeriales, ut Godefridus ^{Godefrid. in} refert, elegerunt Ottonem majoris Ecclesiæ Præpositum; Comites autem et ^{Annal.} liberi ipsius Altinensem Abbatem de Clabolt. Unde continuo Episcopatus ^{Monast.} diversis calamitatibus pessundari cepit. At quod hic à Godefrido præter- ^{Episc.} missum est, scribit Cæsarius, Engelbertum videlicet Altenæ Comitem, Otto post- ^{dissemi-} quitum Coloniensis Ecclesiæ Præpositus erat, eligentium suffragijs ^{onem} expetitur, designatumque esse Monasteriensē Episcopum in lo- ^{eligen-} cum Hermannī; id verò sublime in Ecclesia munus cū ipse Engel- ^{tium, stu-} bertus recusaret, obtenderetque adolescentiam, quod vigesimum ^{dio Ot-} secundum ætatis annum nondum egressus esset, acquievēre Mona- ^{tonis R.} steriensē, suffragijs in alios conversi. Quanquam Engelbertus al- ^{delectus.} tiori in Ecclesia dignitatē à Deo designatus, delectusque post Colo- ^{Cæsarius} niensium Archiepiscopus, Divorum numerum auxerit. Monasteri- ^{lib. 1. vitæ S.} ensium dissidia haud multò post composuit Otto Rex, qui per id tem- ^{Engelb. c. 2.} pus Tremonia versabatur; exclusisque nobilibus & Ministerialibus, liberam penes Canonicos electionem esse iussit. Id quod hæcenus tanto Pontificum labore ab Henrico V. & Friderico Imperatore expugnatum, veterique juri assertum erat; ut magnopore fallantur Monasteriensium factorum Scriptores, qui liberam sui Episcopi electionem primam Ottoni IV Regi ascribunt. Igitur Canonicorum concordibus suffragijs delectus Otto Bremensis Præpositus, ex illustri Comitum Hollandorum & Benthemensium familia: quā Beka in factis Ultrajectensibus à Florentio Hollandiæ Comite ad Theodoricum, ab illo rursus ad Florentium II & Ottonem fratrem, eumque Benthemensem Comitem ac Præfectum Twentia, à Balduino fratre & Trajectensi Episcopo impositum, deducit. Hujus Ottonis Comitis filius hic Otto delectus Monasteriensis Episcopus creditur, magnis tum familiæ viribus innixus; eoque in locum Hermannī, & in tutelam nobilis hujus Episcopatus expetitus: ita hi duo Regis studio Episcopatum ingressi.

Inter primas verò Principatus sui curas habuit Bernardus Episcopus noster, pacem atq; amicitiam firmare cum vicinis; è quorum numero Widekindus Corbeiensis Abbas, questus multa sibi è castro Defenbergō damna illata esse à superiori Episcopo. Hæc controversia in hunc modum per arbitros composita.

Bernardus tertius Dei gratia Paderbornensis Episcopus. Sciat præsens ætas et cognoscat universa posteritas, quod benè primo tempore Pontificatus nostri Dominus Widekindus Corbeiensis Abbas questionem nobis movit super castro Defenberch, et super quibusdam damnis, quæ se à nobis, et maxime prædecessore nostro sustinuisse dicebat. Fideles itaque et Ministeriales et suæ et nostræ Ecclesiæ partes suas ad bonum pacis fideliter interponentes persuaserunt nobis, quod compromissimus in arbitros et tactis Evangeliiis juravimus, quod per omnia staremus ipsorum ordinationi. Statuerunt igitur quod castrum Defenberg

Bernardi
Ep. con-
cordia
cum Wi-
dekindo
Abbat.
Corbei.
inita su-
per ca-
stro De-
fenberg.

Desenberch pari labore et paribus expensis destrueremus, et quod de cetero montem illum nulli hominum conferremus, neque odii neque dilectionis contuitu, qui praesidium vel aliquam munitionem in eo exstrueret, sed terram faceremus arabilem, et omne emolumentum de novellationibus, decimationibus, et quibuscunque proventibus similiter haberemus. Si vero gravamen aliquod vel damnum huius rei causa emergeret, quod bono zelo et totis viribus nos vicissim iuvaremus. Ipsi quoque arbitri interposito juramento certos nos reddiderunt, si necessitas exigeret, quod fideliter et efficaciter nobis assisterent. Statuerunt praeterea, si nos aliquid in novalibus, molendinis, vel in aquis indibite occupasse videremur, et Dominus Abbas ostenderet hoc sibi iure competere, quod amice dimitteremus, vel in beneplacito ipsius retineremus, et quod ipse idem faceret nobis, si forte aliqua injuria à se vel à suis nobis esset illata. Statuerunt etiam, quod nec nos homines suos, vel ipse nostros ad aliqua cogat obsequia, et si aliquo casu factum fuerit, quod infra VI septimanas emendetur. Ad haec statuerunt, quod decimae illi super LX mansos, quorum XXVIII sunt in Meinberge, et X in Hestene, et VIII in Kuneolo, et Helgerssen, et VIII in Heiligeberche, et IV in Balderborch ab antecessore nostro collatae, adjiceremus decimam super XL mansos extirpandos in bonis Corbeiensis Ecclesiae redditibus Domini Abbatis, et fratrum praebendam specialiter pertinentibus, nulli alii prius conferendam, nisi horum XL mansorum cum praedictis LX numerus adimpleatur, et annonam, quam praedecessor noster in commutationem illius decimae de jam dictis LX mansis acceperat, et Comiti Amelungo de Parburnen postmodum feodali jure concessit, assignavimus XX moldra ejusdem mensurae, et annonae in curia Winethe, donec ea à Comite possimus absolvere et in proprietatem Corbeiensi Ecclesiae reducere valeamus. Volentes igitur venerabili et dilecto amico nostro, et Ecclesiae suae, quantum in nobis est, providere, Successores nostros cum consensu Capituli nostri in eadem pacta obligavimus, et quia facta hominum cum hominibus transeunt, nec constitutio nostra post diem vocations nostrae oblivioni contingat nube fuscari, praesentem paginam sigillo nostro, et sigillo Ecclesiae nostrae communiter posteris nostris in argumentum veritatis transmittimus, auctoritate Dei et Sanctorum omnium, et nostra distributione mandantes, ne quis ullo ingenio contra haec ordinationis pacta venire praesumat. Acta sunt haec anno Incarnationis Domini MCCIII Indictione VI Pontificatus nostri Anno I. Testes huius rei sunt Lambertus Praepositus, Tidericus Decanus, Henricus Praepositus sancti Petri, Tidericus Scholasticus, Conradus Custos, Johannes Cellerarius, Vulframmus, Hermannus novae Ecclesiae Praepositus, Hermannus, Tetmarus, Cratto, Everhardus, Volquinus, Conradus, Hermannus, Volcbertus, Frethericus, Adolfus. Laici: Bernhardus Bercule, Hermannus de Scardenberch, Bernardus de Northe, Hermannus Comes de Wartberch, Heinrichus Dapifer de Parborne, Hermannus Pincerna, Gerhardus Scultetus, et iidem hi fuerunt arbitri Domini Episcopi de praedicta ordinatione. Fuerunt autem hi arbitri Domini Abbatis: Bodo de Hoenborch, Hermannus Bercule, Conradus de Amelungessen, Raveno de Ortberche, Ludolfus dictus Burgravius, Arnoldus de Porta, Henricus de Lutmerfen. Ac

Ac licet tum in everfionem Dafenbergæ conveniret inter Episcopum & Abbatem; non tamen vetus illud castrum, quod tam celebre hacenus fuit à prima Caroli M. expugnatione, ita everfum, quin posterioribus sæculis reparatum fuerit; ut multis exponit Ferdinandus Episcopus noster in monumentis Paderbornensibus. Et verò quia magnæ per id tempus auctoritatis erat Widekindus Abbas Interpresules; qui Ottonis partes tuebantur, Innocentius Pontifex brevique quoque diplomatis scripto omnia jura Corbeiensium, & privilegia à majoribus data, ad preces Widekindi, Apostolica auctoritate præmunijit.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Widekindo Abbatì Corbeienfi salutem et Apostolicam benedictionem. Solet annuere Sedes Apostolica piis votis, et honestis petentium precibus favorem benevolum impertiri. Eapropter Dilecte in Domino fili tuis justis postulationibus grato concurrentes assensu, libertates, immunitates, et dignitates Monasterio Corbeienfiper prædecessores nostros indultas, et eorum privilegii confirmatas, exemptiones etiam secularium exactionum per Principes seculares concessas eidem auctoritate Apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, et B.B. Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Anagninæ 2 Idus Decembris. Pontificatus nostri anno sexto.

Confirmatur ab Innocentio Pont. immunitates Ccenobij Corbeienf.

Annus Christi 1204.

Innocentij III Pont. 7.
Ottonis IV & Philippi Reg. 7.
Bernardi III Ep. Pad. 1.

Turbulentissimus dehinc sequitur annus, quo Philippus Rex primum cum exercitu intravit Saxoniam, disjuncturus Hartingenbergum castrum, ex quo Goslatienses, ut diximus, ad extrema propè infestabantur. At postquam Ottonem Regem cum Saxonum exercitu sibi occurrentem didicit, convocatis in consilium belli præfectis, fatius habuit in præsens recedere, quàm prælium cum periculo cladis subire. Haud multo post, mense Julio, cum validiorem contraxerat exercitum, Thuringiam ingreditur, ad Landgravium Ottonicarum partium debellandum. Ille cum molem belli in se trahi videret, evocato in auxilium Bohemo, ausus est rem prælio velle committere; at Bohemi, gens levis, terri Germanorum armis, noctu è castris profugiunt. Quorum ope destitutus Landgravius, cum & à Bohemis, & Regijs provincias suas extremum vastari videret, Philippo supplicat reconciliatur. Hoc successu Philippus Rex lætus, Andernacum movet; ac per Joannem Trevirensis Archiepiscopum, per Spirensis, atque Constantiensis Episcopos, Adolphum Coloniensem Archie-

Godofridus Arnold. Lub. lib. 7. Ursberg. Trübem. Nancier.

Res Philippi R. descendentibus ad eum pluribus Principi-

bus &
Episco-
pis, eri-
guntur.

piscopum sollicitat. Valuit ad id cum primis Wilhelmi Juliae Comitis opera, viri callidi, qui cum jam ante comperisset Coloniensem in fide Ottonis nutantem, & nimiorum corruptioni obnoxium; Philippo auctor est, offerat Colonienfi 900 marcarum munus, Salvelidæ possessiones, aliaque Ecclesiæ suæ bona, quæ subtraxerat, reddenda. Quibus Archiepiscopus delinitus, turpi pactione inita, ab Ottone ad Philippi partes transit, immemor famæ, juramenti, Pontificis gratiæ, & beneficiorum ab Ottone acceptorum. Laboratum deinde in Henrico Brabantiae Duce traducendo ad Philippi partes, ad quod Colonienfis omne studium obtulit; nec res successu caruit. Quippe haud multo post, festo D. Martini, Confluentiæ aliis conventus indictus, in quo Colonienfis & Brabantiæ palam Sacramentum fidei dixere Philippo; & quo nihil Philippo gratius accideret potuit, ultro respondit Colonienfis, se Philippum Aquilegrani primo, quo vellet, die inuncturum Regem; quod proximo dehinc anno factum est. Tum verò res Ottonis procidere, & Philippi potentia assurgere visa. Jam & Henricus Palatinus ab Ottone fratre ac Rege discesserat ad Philippum, metu Philippi Regis, qui Palatinatum Rheni se illi adempturum minabatur. Quare repentina mutatione rerum Archiepiscopus Trevirensis, & Abbas Corbeiensis, & Bernardus Episcopus noster ad Philippi partes transiere, haud levi nominis aspersa macula. De ceteris Saxoniae præsulibus nihil compertum habeo. Bernardus interim hoc anno controversiam, quæ inter sororem ejus Gertrudem, Abbatissam Bodecensis Collegij Canoniarum Virginum, ac Dapiferum ejus intervenerat, hoc anno per arbitros composuit. Quam in rem tabulæ hæ publicæ apud nos asservantur.

Contro-
versia,
quæ erat
inter Ab-
batissam
Bode-
censem
& Dapi-
ferum
ejus, à
Bernar-
do Episc.
compo-
nitur.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Ego Bernardus Dei gratia Paderbornensis Ecclesiæ Electus omnibus fidelibus, ad quos pagina ista pervenerit, perpetuam in Domino salutem. Venerabilis soror nostra Domina Gertrudis Budecensis Abbatissa accessit aliquando ad præsentiam nostram, et coram nobis conquerenda proposuit, quod Conradus miles Dapifer ejus occasione officii sui in multis eam vexaret indebite, et quod sub specie ministrandi multa in præjudicium ipsis faceret, quæ nunquam ab aliquo antecessore fuissent attentata. Causa igitur pari consensu partium et nostra permissione à judicio translata fuit ad arbitros, et per eos decisa. Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis MCCIII. Indictione VII. sedente Domino Innocentio, regnante Domino Ottone. Testes hujus rei sunt Lambertus Præpositus, Henricus Decanus, Conradus Custos, Thidericus Scholasticus, Johannes Cellerarius. Laici Amelungus Comes, Henricus Dapifer, Gerardus, Anselmus, Hildeboldus, Helinovicus, Henricus, Bertoldus. Et Budecensis Ecclesiæ Ermenardus Præpositus, Cysla Decana, Justina, Margareta. Clerici Henricus, Theodoricus, Hermannus, Bertoldus. Layci Thietmarus advocatus, Heremannus, Herebodus, Henricus, Basilius, Ludolfus, Rotgerus, Luitfridus, et alii plures.

Hicce

Hiscetabulis, quia inter Virgines ejus collegij Præposita & De-
cananotatur, satis simul proditur, institutum Canonicarum Virgi-
num eo quoque tempore, uti Bodeca à D. Meinolpho introductum
erat, viguisse; quemadmodum id in Heriyordensi, Herisensi, alijsque per
Saxoniâ ejusmodi Virginum Collegijs antiquis monumentis com-
monstravimus. Producuntur, & aliæ literæ hoc anno datæ ex tabula
rio Colonienfi, quibus Otto Rex, in conventu Episcoporum, & proce-
rum, Adolpho Colonienfi Archiepiscopo Salveldienses possessiones
aliaque prædia ac bona Ecclesiæ Colonienfi reddit. *Testes hujus rei*
Dithmarq. Mindensis, et Bernardus Paderbornensis Episcopus, Præpositus San-
densis, Præpositus Bonniensis Bruno, Mechthildis Ducissa Brabantie, Baldu-
nus Comes Flandriæ, Otto Gelriensis, Arnoldus Comes de Clive, Henricus Co-
mes Seimensis, Simon Comes de Teclenburg, Arnoldus Comes de Altena, Wilhel-
mus Comes Juliacensis, Gerhardus Comes de Are, Conradus de Dicke, Gisbertus
et Rutgerus de Brempte, Otto de Wickerode, Henricus et Gerlacus de Welme-
stein, Hermannus Advocatus Colonienfis, Hermannus de Altere Marschallus,
Otto Camerarius, Reimerus de Reecke, Albertus de Torcke, et alii plures honora-
ti viri. Tabulas hæc etfi sincere agnoscam, superiori tamen aliquo
potius, quàm hoc anno consignatas dicere libet; quod in his Baldu-
nus Flandriæ Comes testis sistatur, qui per id tempus in Graciam pro-
fectus, hoc anno Constantinopolim cum Dandalo Venetorum Duce
expugnavit, & à Teutonicis Constantinopolitanus Imperator appel-
latus est, quod vel ex ejus literis, ad Adolphum Coloniensem Archiepi-
scopum super hac felici expeditione datis, constare poterit; ut Bernar-
dum potius secundum, quàm tertium hic testem produci censcam.

Quæ dum in Imperio fiunt, res Christiana multò laudabilius
per Westfalos & Saxones in Livonia agitur. Nam ex quo à Cœlestino
Pontifice harum gentium conversio excitata adjutaque est, ut Arnol-
dus Lubecensis scribit, ex tota Westfalia, Saxonia et Frisia Prælatorum,
Clericorum, militum, negociatorum, pauperum et divitum conventus fuit, qui
Lubeca comparatis navibus, armis, et annona in Livoniam pervenerunt.
Quos inter multi sublimes ac nobiles signo crucis insigniti arma
susceperunt ad barbaras gentes perdomandas, & cultum Christi pro-
pagandum. His auxilijs inflammatus Bertholdus, qui secundus post
Meinardum Livoniæ Episcopus fuit, & Bremæ ab Hartwico II Archi-
episcopo consecratus, mirifice religionem christianam per Livoniam
propagavit firmavitque. Is vero hoc anno, cum exercitum cruce si-
gnatum deduceret adversus Estios, Livones, Barbarosque Christianis
infestos, incidit cum duobus socijs in manus hostium, à quibus in-
teremptus est. Ceterum corporibus aliorum æstatis calore putrefa-
ctis, Episcopi corpus postea intactum incorruptumque repertum est.
Bertholdo subrogatus Albertus Bremensis Canonicus, ætate quidem
juvenis, sed morum gravitate, è prima Saxoniæ nobilitate, zelo religi-
onis,

Otto Rex
Ecclesiæ
Coloni-
ensi re-
stituit
posse
ones Sal-
veldien-
ses.

Arnold.
Lubec.
Godfrid.

Arnold.
Lub. lib. 7.
c. 9.
Baithasar
Ruffon.
in Chron.
Livon.
Histor.
Bremen.
Archiep.
Gelenus in
suffrag.
Duglossus
sen Joannes
Longinus
histor. Po-
lon lib. 6.
Chytraus in
Livonia.
Berthol-
dus Li-
vonum
H Episc.
occidi-
tur.

D d d d d

Albertus
illi sub-
rogatus
subsidiis
contra
Livones
Pontifice
efflagitat.
*Odericus in
hist. Eccles.
Innocent.
epist. 139.*

Et pri-
mus Li-
vonie
Archie-
piscopus
constitu-
tus, rem
christia-
nam val-
de pro-
moveret.

onis, & magnis ad res gerendas animis plenus, Innocentium Pontifi-
cem appellavit, misso, ut quidam volunt, Bernardo Lippienfi Abbate &
Theodorico Romam pro subsidijs sollicitandis. Pontifex, ut rem tanti
momenti promoveret, Sacerdotes, Clericos, & quotquot è nobili-
tate & populo Saxonico cruce signati ad profectionem in Palaestinam
venerant, cohortatur ad Livoniae expeditionem: ob id vota eorum,
quæ fecerant, in hujus profectionis accelerationem commutavit.
Qua super re extat Innocentij epistola ad Henricum Bremensem Ar-
chiepiscopum, ceterosque provinciales ejus & Saxonie Episcopos,
Nova inde Saxonum & Westphalorum expeditio suscepta in Livoni-
am. His Albertus Episcopus confirmatus, majoraque aggressus, Ri-
gam urbem primùm condidit; in qua & primus Livoniae Archie-
piscopus confedit; postquam auctoritate Pontificis impetrata, no-
vos Episcopatus, Uggensensem, & Dorpatensem, seu, ut alij volunt,
Seloniensem atq; Estiensensem instituisset. Seloniensem primus postea
Episcopus Bernardus de Lippia, Estiensium verò Theodoricus Alberti
consanguineus. Inde Albertus alios atque alios Episcopatus crexit.
Ac mirum, quàm feliciter Christi religionem, Pontificis auctoritate
& studio recreatus, provexerit: quos Clericos & Monachos, quos no-
biles & milites in sacram militiam adscriptos, ex Westphalia & Saxonia
in vineam illam attraxerit. Auctor est Duglossus, per id tempus ordi-
nem fratrum, qui de militia Christi nuncupatus, insigne gladij super
integumentum insuti gessit, ab hoc ipso Alberto Episcopo formatum,
objectumq; barbaris; eòq; & tertiam partem bonorum Ecclesiae Rigen-
sis in dotem assignatam adeptum. Quem ordinem Gregorius
nonus deinde Teutonico ordini conjunxit, & Archiepiscopi Rigen-
sis aliorumque praesulum jurisdictioni subjecit. Quapropter Ar-
noldus Lubecensis de Alberto, non facile dixeris, *quantam invenerit
gratiam apud Reges et Magnates, qui ei pecuniis, armis, et navibus subveni-
runt; inter quos Dominus Andreas Archiepiscopus Lundensis, Bernardus Pa-
thelbrunnensis, Iso Verdensis Episcopi, qui manus pro illo opere consecraverunt.*
At quæ Bernardus Episcopus noster praestiterit, tempori memorabo.

Annus Christi 1205.

Innocentij III Pont. 8.

Ottonis IV & Philippi Regum 8.

Bernardi III Ep. Pad. 2.

*Godefrid.
Orsberg.
Arnoldus
Lub. lib. 7.
Trubem
Crantz. lib.
7. Sax. c. 23.
Odericus in
hist. Eccles.*

Vix dum praecedens annus exierat, cum Philippus Rex Adolphi Co-
loniensis & Ducis Barbantiae, ceterorumq; ad suas partes accessione
confirmatus, cum florente exercitu, magnoque Principum & proce-
rum comitatu, Aquisgranum properat. Nec mora, vi Idus Januarij,
atque ipso festo Epiphaniae, ab Adolpho Colonienfi Archiepiscopo in-
unctus Carolino solio imponitur: simul Irene conjux Isaaci Angeli
Con.

Constantinopolitani Imperatoris filia, diademate regio decorata ab Adolpho, frustra Sifrido Moguntino & Joanne Cameracensi Episcopo, qui ob id Coloniam accefferant, Pontificis nomine, minas, anathematizata, & dejectionem à gradu Episcopalis muneris intentantibus. Versabatur & Otto Rex per id tempus Colonia in fida sibi urbe, animo & corpore aeger, consternatusque ad tantam rerum mutationem; quod non nisi paucos in Saxonia Episcopos & Principes in fide retineret. Ausus interim Moguntinus & Cameracensis, Pontificis ad hanc rem Legati, Coloniensem publice in Basilica S. Petri & per omnes urbis Colonienfis Ecclesias anathematis poena proscribere, ac nisi intra mensem Romæ Pontifici satisfaceret, Archiepiscopatu exuendum denunciare. Idem Pontifex, scriptis ad Clerum & populum Coloniensem literis, per omnes Colonienfis diocesis Ecclesias vicinosque Episcopatus vulgari iussit. Quem in modum ad ipsum quoque Coloniensem Archiepiscopum scribit Pontifex, exprobratoque perjurio facto, hortatur ut ad Ottonis partes redeat. Haud minus acerbis literas dedit Pontifex hoc anno ad Trevirensen Archiepiscopum, Bernardum Paderbornensem Episcopum, & Widekindum Corbeiensem Abbatem, quod deserto Ottone Rege, ad Philippum transierint. Literas ad Episcopum nostrum, quæ sic habent, hic referre juvat.

Quam detestabile sit crimen perjurii, veteris testamenti lectio manifestat; nam cum præcepisset Dominus Israelitis, ut universos habitatores terræ, quam eis promiserat, de ipsa deleverent, propter fœdus, quod Josue cum Gabaonitis inivit circumventus, et juramentum quod Principes multitudinis præstiterant eisdem incaute, Gabaonitæ mortis periculum evitarunt, licet interrogati si in terra, quæ filiis Israel sorte debebatur, forsitan habitarent, qui de terra longinqua venerant respondissent. Præterea, quæ poena mendacibus debeatur, Ananiæ et Saphiræ mors subita profitetur, qui quoniam mentiti fuerant Spiritui sancto, à conspectu Apostolorum Principis, cuius sumus licet immeriti Successores, mortui sunt educati. Cum ergo vel nulla vel modica distantia sit inter perjurium et mendacium Sacerdotis, dicente scriptura, quod verba Sacerdotis, aut vera sunt, aut sacrilega, debent Ecclesiastici viri, et præsertim qui Prælationum obtinent dignitates, reatum perjurii et crimen mendacii penitus evitare, et sic fugere inconstantia levitatem, ne vasis eis, si terram duabus viis ingredi convincantur, et si culpam meruerint, non effugiant disciplinam. Miramur igitur non modicum et moveamur, quod cum Karissimo in Christo filio nostro Illustri Regi Ottoni in Rom. Imp. electo fidelitatis præstiteris juramentum, et ab eo de regalibus fueris investitus, postquam pervenisti, * S. Moguntinum Archiepiscopum consecrationis beneficium suscepisti, tepuisti quasi penitus circa eum, et ipsi tua devotionis obsequium subtraxisti. Ne igitur subditis tuis occasio fias similis levitatis, qui eis fortitudinis et constantiæ debes exempla præstare fraternitatem tuam monemus, et exhortamur attentius, et per apostolica tibi scripta præcipiendo mandamus, quatenus sic

Dddddd 2

Philippus
R. à Co-
lonienfi
Archiep.
corona-
tur.

Impro-
bante
Pontifi-
ce.

In registro
Innocentii
epist. 122.
Odoricus in
hist. Eccles.
Qui de-
fectio-
nem ab
Ottone
R. cum
ceteris,
tum Ber-
nardo
Ep. no-
stro ex-
probrat.

* Sifridum

de

de cetero in ejus fidelitate persistas, et sic ei patenter adhareas et potenter, quod praterita negligentia per subsequentem diligentiam expietur, nec tam cito incurrisse notam perjurii videaris, quia id non possemus equanimiter tolerare. Datum Romæ apud S. Petrum, III. Id. Martii, Pontificatus nostri anno octavo.

In eandem prope objurgationis formam scriptum à Pontifice ad Corbeiensem Abbatem; quanquam longè acerbiores literæ ad Trevirensis Archiepiscopum ob eandem causam à Pontifice sine perscriptæ, quæ in historia Trevirensi prætermittuntur inter Innocentij epistolas. At quantum laboravit Pontifex scriptis superiori anno ad Bremensem & Magdenburgensem Archiepiscopos, & hoc anno datis ad universos Germaniæ Principes, ad Moguntinum & Hildesimensem Episcopos, ad Landgravium Thuringiæ, Henricum Palatinum Ottonis fratrem, ceterosque literis; tantum Philippus Rex occupatus fuit in devinciendis sibi ceterorum Episcoporum ac Principum animis. Ac de nullo magis retinendo in fide sollicitus fuit, quàm de Adolpho Coloniensi Archiepiscopo; cui novis donationum tabulis sub initium hujus anni Westphaliæ & Angariæ Telonia, jura monetæ, ceteraque bona & privilegia Aquisgrani instauravit. *Testes hujus rei Diethelmus Constantiensis, Conradus Spirensis, Henricus Wirtzburgensis, Henricus Argentinenfis Episcopi. Ludovicus Dux Bavariæ, Henricus Dux Lothariæ, Simon Dux Lotharingiæ, Bernardus Dux Saxonie, Henricus Comes Palatinus, Otto Gelriensis, Wilhelmus Juliacensis, ceterique Comites et proceres Regni.* Horum potentia & studio subnixus Adolphus Coloniensis Archiepiscopus, pertinacissimè Philippo inhæsit. Quare ex mandato Pontificis per Sifridum Moguntinum & Joannem Cameracensem Episcopos ab Archiepiscopatu dejectus; factaque Clero potestate eligendi alium Archiepiscopum, subrogatus est Bruno Bonnensis Præpositus, & Comes Seinenfis. Inde omnia per diocesin Coloniensem turbis, spolijs, & armis partium permixta. Accessit post Natalem Virginis Philippus Rex cum prævalido exercitu, transitoque Mosella, festo D. Michaëlis Coloniæ obsidione aggressus est; sed oppugnata in quintum diem urbe, cum Ottoniani ac cives pari alacritate resisterent; Philippus rebus desperatis, Novesium traduxit exercitum. Urbs hæc postquam acriter oppugnata viribus suis diffideret, Regi se permisit; quam ille mox Adolpho subactam tradidit. Exemit hic annus è numero mortalium Ludolphum Magdenburgensem Archiepiscopum, & Rudolphum Verdensensem Episcopum: Magdenburgensi subrogatus Albertus Præpositus; Verdensi Ifo, vir magnæ pietatis, & Bernardo Episcopo nostro conjunctissimus.

Annus Christi 1206.

Innocentij III Pont. 9.

Ottonis

Gelen lib. 1.
de Engelb.
notat ad
c. 3.
Philippus
R. novis
beneficijs
Archiep.
Colon.
sibi de-
vincum
retinet.

Adolphus
Archiep.
Colon.
ab Epi-
scopatu
dejectur.

Ottonis IV & Philippi Reg. 9.
Bernardi III Ep. Pad. 3.

Anno proximo eadem belli tempestas rursus incussa in Colo-
nienfes. Quippe Philippus Rex cum exercitu ad inferiorem Rhenum
cum Adolpho Archiepiscopo regressus, nihil impensius habuit, quam
exauctoratum Archiepiscopum in integrum restituere. Quare in di-
cecesin effusus omnia spolijs, flammis, & terroribus per militum li-
centiam complet. Spectabat hæc Otto Rex, qui Colonia versabatur,
& Bruno Archiepiscopus recens à Sifrido Moguntino Archiepiscopo
consecratus. Et impares licet viribus, ausi tamen sunt cum quadrin-
gentis equitibus, & duobus millibus peditum paulatim hosti occur-
rere, adjuncto sibi Limburgo urbis præfecto. Sed is quod ex compo-
sito cum Philippinis dolo ageret, copias in palustria insidiarum loca
deduxit, & primus profugit. Restitère aliquamdiu fortiter Ottoni-
ani, ad ultimum profligati. Otto Rex & Archiepiscopus, quò saluti
consulerent, in vicinum castrum Wassenbergum se recepère. Insecu-
tus Philippus castrum incinxit. Ibi in extemum uterque discrimen
pervenit, quòd locus infirmior esset, quàm ut defendi posset. Quare
Rex Otto, capto ex arena consilio, cum tribus socijs noctu profugit,
& per medios hostes elapsus, incolumis Coloniam pervenit. Expu-
gnatum postridie castrum, captusque Bruno Archiepiscopus ad Phi-
lippum Regem protrahitur; ejusque mox jussu, ferreis compedibus
constrictus, Herbipolim abripitur in carcerem, in quo per annum
in vinculis jacuit. Colonienses ubi conspexère omnem belli Imperij
que molem in se verti, consilio Ducis Brabantiae ac nobilium, per Le-
gatos Philippum Regem Boppardiae adeunt, seseque submittunt; à
quo mox Spirensis Episcopus missus Coloniam, cui cives juramen-
tum fidei dixere. Hoc successu etiam Adolphus Coloniensis Archi-
episcopus est reductus in sedem; nec tamen ullam sacrorum partem
ausus contingere, quòd anathematis adhuc vinculis illigatus tenere-
tur. Non destitit interim Pontifex literis suis animare Brunonem Ar-
chiepiscopum subrogatum, omnemque in eo operam ponere, ut
Monasteriensem & Osnabrugensem provinciales suos Episcopos, po-
stulato etiam juramento, Ottoni conjungeret; at serò hæc ageban-
tur. Rebus enim in hunc modum repente conversis, Otto Rex Co-
loniam Brunswicum discessit; ac ne inclinantem fortunam bellumq;
secum traheret in Saxoniam, per mare in Angliam transijt, patris ja-
ctatus fatis; ubi & à Joanne Rege avunculo suo, & nobilitate hono-
rificè susceptus, liberaliterque est habitus.

Tum & Sifridus Moguntinus Archiepiscopus, qui eadem peri-
culi nave vehabatur, clam se Colonia subtraxit, ac Romam profectus,
benigniusque ab Innocentio Pontifice exceptus, ab eodem, ob con-
stantiam fidemque Apostolicæ Sedi præstitam, haud secus quam an-
te

Godefrid.
Pantal.
Casarius
lib. 7.
Arnold.
Lub. lib. 7.
Robert. de
Adonte.

Bruno
Adolpho
suffectus
à Philip-
po R. ca-
ptivus
detine-
tur.

Coloni-
enses Phi-
lippo se
subinci-
unt, à
quo &
Adolpho
sedi suæ
restitui-
tur.

Innocent.
epist. 127.

te ipsum Conradus Archiepiscopus, in Cardinalium numerum est cooptatus: mansitque biennium Romæ, dum mors Philippi reditum illi ad Archiepiscopatum aperiret.

Pontifex
Bulstorf-
anis pri-
vilegia
sua con-
firmat.

Innocentius præterea, qui tam benignus erat in omnes, hoc etiam anno, ob quam nescio malevolorum insolentiam a Canonicis Bulstorfianis interpellatus, florenti illi Collegio omnia privilegia bonaque a Meinwero conditore donata, Apostolica auctoritate præmunijt.

Innocentius Episcopus Servus servorum Dei. Dilectis filiis Canonicis Ecclesie SS. Apostolorum Petri et Andreæ Paderburn. salutem et Apostolicam benedictionem. Commisse nobis administrationis officium exigit, et integritas rationis exposcit, viros Ecclesiasticos sincera caritate diligere, et ne indebitis graventur molestiis, Apostolica protectionis clipeo conforvere. Ea propter Dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, Ecclesiam vestram cum omnibus, quæ in presentiarum legitime possidet, aut in futurum iustis modis Deo propitio poterit adipisci, sub beati Petri et nostræ protectionis suscipimus. Quidquid autem bonæ memoriæ M. quondam Paderburn. Episcopus eidem Ecclesie vestræ tam in decimis quam in curtiis, in arcibus et parochia, quæ consistit in quinque villis, videlicet Aspetera, Hildelingshusen, Hasporthhusen, Hobensli, Albetingshusen rationabiliter contulit, sicut ea omnia iuste et pacifice possidetis, eidem Ecclesie vestræ auctoritate Apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus, statuantes ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis et confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, et Beati Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Lateran. XIII. Calend. Decembris, Pontificatus nostri anno nono.*

Moritur
Dichmar-
rus Ep.
Mind.
vir insignis
pie-
tatis &
tempe-
rantia.
Chron.
Mindens.

E Saxoniciis Episcopis amisit hoc anno Minda Dichmarum, virum omnium virtutum ornamentis conspicuum. Gubernavit is Ecclesiam suam per 20 annos inter turbulenta Saxonie tempora, ea in Deum religione, temperantia cibi potusque, ut vitæ exitum Deus insigni miraculo illustravit. Nam cum pro more perfacratissimos Quadragesimæ dies solo pane & aqua victitaret, ac viribus deficeret, Deus aquam e puteo hauritam convertit in vinum; ille, cum se a famulo delusum putaret, aliam adferri iussit; at hausta iterum iterumve aquam vini liquorem commutata est. Successor illi fuit Henricus, a Crantzio prætermisus, eo forte, quod triennio tantum Episcopus vixerit.

Annus Christi 1207.

Innocentij III. Pont. 10.

Ottonis IV & Philippi Reg. 10.

Bernardi III Ep. Padl. 4.

Godfridu.
Arnold.
Lub. lib. 7.

Tandem in his calamitatum fluctibus, cum omnia ad unum Philippum fortuna devolveret, Principes diuturni belli pertæsi, cœ-

pere

pere consilia concordiae inter Philippum & Ottonem agitare. Ejus ^{Ursberg.} rei spes oblata ex colloquio Sinzichij ad Rhenum habito, in quo Prin- ^{Otto à S.} cipes sensere Philippum ad pacem pronum; eoque secundo Rheno ^{Blasio.} Agrippinam deductus, in pervigilio Paschae urbem ingreditur. Quem ^{Princi-} Clerus populusque obviam effusus ingenti cum laetitia excepit. Per ^{pes Im-} aliquot istic dies commoratus, publice pro Germanorum Regum in- ^{perij de} stituto jus dixit; ejusque decreto status Reipubl. compositus, iniqua ^{pacē} vectigalium exactiones sublatae, adulterina moneta proscripta, & ^{concili-} quae pacis justitiaeque fuere, ad veteres leges reducta sunt. Quibus ita ^{anda agi-} se omnibus commendavit Imperij Principibus, ut Legatos mitterent ^{tant.} ad Pontificem, Wolfgerum Patriarcham Aquileiensem, & Goboar- dum Burgravium Magdenburgensem, aliosque honoratos viros, ro- gatum, vellet calamitatum Germaniae misereri, & pacis, quod coepe- rint, negotio animum & consilia impendere. Ad quae Principum po- stulata Pontifex misit Hugonem Ostiensem Episcopum, & Leonem S. Crucis presbyterum, Cardinales in Germaniam Legatos; quibus etsi potestas data sit Philippum absolventi a vinculo anathematis, pa- cem tamen ab ipsis ea lege confici voluit, ut Brunonem Coloniensem Archiepiscopum vicissim laxaret Philippus, & Adolphus exauctora- tus Coloniensis Archiepiscopus Romae se sisteret ad satisfactionem, Igitur pax primum Spirae in publico conventu Principum tractata, deinde Augustae festo D. Andreae conclusa: ubi cum Philippus Rex ^{Quae} Brunonem Archiepiscopum vinculis captivitatis exsolveret, Legati ^{certain de-} Pontificis Adolphum sacris vinculis laxatum Ecclesiae reconciliarunt. ^{mum} At nondum inter ipsos Reges transactum erat; expectabatur enim ^{conditi-} Otto ex Anglia: qui cum interea, ingenti pecunia adjutus ab Anglia ^{onibus} Rege, redisset in Saxoniam, alius Northusij ad Christi Natalem comi- ^{coalescit.} tiorum dies indictus; quo cum Legatis Pontificis convenire uterque Regum, & frequens Episcoporum, ceterorumque Principum multi- tudo. Postquam multa agitata, tandem concordiae copulandae causa, per Legatos Pontificis oblata Ottoni Beatrix filia Philippi Regis in matrimonium cum Alemanniae ducatu, ea lege, ut regnum & Regis titulum relinqueret Philippo, dum viveret, eo vero mortuo, succe- deret in regnum. Otto licet his multum oblectaretur, majoraque offerret Philippo; quia tamen res suas accisas videbat, omniaque Prin- cipum studia vergere in Philippum, pacis leges vel invitum admittere necesse habuit; id quod Quidlenburgi in postremo conventu per- tractatum tradit Ursbergensis. Ita demum post decennale bellum, quo Regnum non minus, quam Sacerdotium foede laceratum fue- rat, pax Germaniae reddita est.

Annum, quo haec agebantur, quartum fuisse Bernardi Episcopi nostri, contestatum habemus binis ejus tabulis, quarum alteris Ger- deni Virginum Coenobio praeclaram donationem fecit: alteris duo praedia

prædia commutavit cum Gerdensibus Virginibus, recepto illo, quod Episcopi castro Iburg commodius adiacebat. Quod argumento est celebre illud castrum Iburgense, ex quo à Carolo M. expugnatum, donatumque fuit Paderbornensi Ecclesiæ perpetua inde possessione retentum fuisse. Acta hæc referuntur anno Domini Incarnationis MCCVII, Indictione decima, Pontificatus Bernardi anno quarto, coram testibus subscriptis, Lamberto Præposito Majori, Friderico Decano, Henrico B. Petri Præposito, Tiderico Scholastico, Comrado Custode, Joanne Cellerario, Henrico Camerario, Magistro Joanne fratre, et subdiacono nostro, Amelungo Comite, Henrico Dapifero, cæterisque Ministerialibus Ecclesiæ nostræ. Grata quoque in his literis memoria Bernardi antecessoris ejus, quem sanctæ recordationis Episcopum compellat.

Annus Christi 1208.

Innocentii III Pont. II.

Ottonis IV Reg. II.

Bernardi III Ep. Päd. 5.

Godefrid.
Arnold.
Lub. lib. 7.
c. 14.

Pace inter Reges apud Saxones composita, expectabantur anno proximo legati, quos ad Pontificem miserant Principes. Ac postquam omnia à Pontifice Romæ in senatu Cardinalium, ut in Saxonia convenerat, probata erant, remissi sunt Legati in Germaniam cum mandato omnia quæ accuratissime perficienda. Auditus etiam Romæ coram Adolpho Coloniensis exauctoratus Archiepiscopus, receptusque in gratiam Pontificis; ea tamen lege, ut apud Brunonem à Clero electum & à se subrogatum, confirmatumque maneret Archiepiscopi dignitas. Ita Adolphus, qui pecunia & muneribus se corumpendum dederat, omnibus simul excidit, rediitque ad privatam vitam, annuo tantum stipendio 400 marcarum ex Episcopi bonis assignato.

Philippi
cædes ab
Ottone
Wittels-
bachio
illata.

At vix superatis alpibus in Germaniam redierant Legati, cum Philippum Regem ab Ottone Wittelsbachio Palatino Bambergæ interemptum intelligunt. Causa cædis non una traditur. Petierat Otto Palatinus alteram filiam Philippi Regis in matrimonium, eamque Rex addixerat; post ubi ferocis hominis ingenium magis cognitum ex cæde Welponis Boji haberet, Rex sponsonem retractavit; hinc prima Palatini offensio in Regem; quæ tamen dissimulata, petijt post nuptias cum filia Poloniæ Regis per Philippi Regis commendationem ac patrociniū; ad quas cum Philippus Rex verbis prolixè operam suam promitteret, literis verò ad Poloniæ Principem datis longè aliud suaderet; Wittelsbachius ex litura literarum inspecta in suspicionem fraudis venit, literasque resignari jubet, & quia rudis literarum erat, eisdem per amanuensem lectis, audit à Rege nihil ijs aliud quàm matrimonium hoc improbari. Hic Wittelsbachius, ut impotentis

erat

erat iræ, Philippo necem jurare, & ad Regem festinare, quem Bambergæ reperit, post secutam valetudinis causâ venam, colloquio cum Spirensi Episcopo (quem alij Herbipolensem fuisse volunt) sese recreare: nec difficilis ad palatium illi aditus fuit, quod palatij præfecturam gereret inter Palatinos. Igitur ad Regem in conclavi intromissus, exprobratoq; Regi dolo, strictum ferrum, quod ludendo vibrabat, in cervicem Regis immittit; unoque hic letali ictu vix perfoctus concidit. Spirensis Episcopus tam atroci facinore consternatus in latebras se abdit. Ceteros, qui parricidam retinere conati sunt, eodem ferro fauciatis depulit; nec impediri potuit, quo minus rebus ad fugam ante compositis evaderet. Haud leviter funestus Regis casus perculit omnes; quippe vir erat æquus, literatus, atque omnibus affabilis, multumque à pietate commendatus; qui more antiquorum Regum in choro inter scholares pueros modestus stare, & sacros hymnos canere visus. Sed abdita Dei judicia; quando jam ante à religioso viro in Raceburgensi Ecclesia civilia hæc bella deplorante hæc vox audita, *Anno MCCVIII erit consummatio*. Sanè Philippo occiso, Imperij decus, per tot bella & populorum cades quæsitum, momento concidit, & cum fruendi spes ex pace se primum offerret, abruptum est morte. Tam fallaces mortalium curæ, & fascium ambitus; quamquam primus Regum Germanorum, qui à parricida gentis suæ interemptus: rarum si reputes tot Romanorum Imperatores, & tot aliarum gentium Reges ferro parricidarum interemptos. Sed nec percussor Otto Wittelsbachius gente Bojus inultus, ferro haud multo post Henrici Kalinthini cecidit. Corpus Regis postquam decimo Calend. Junij exspirarat, Spiram delatum ad majorum tumulos.

Otto Rex comperta æmuli sui morte, transrhenanos proceres primum Halberstadtium advocat; & quia successio jam illi decreta erat, in frequentissimo populi conventu, Saxones & Thuringi Regnum illi deferunt. Post Francofurtum accessit, ubi in frequentissimo Principum cœtu festo D. Martini primum illi insignia Imperij à Conrado Spirensi Episcopo tradita, regnumque à Bojis, Suevis, & Franconibus firmatum est, jurataque pax ab omnibus Principibus secundum Caroli M. præscriptas leges. Tum adducta quoque à Conrado Spirensi Episcopo Beatrix Philippi Regis filia, sponsaque oblata est Ottoni Regi; à quo mox illa vindictam in parricidam Wittelsbachium petijt, omniumque sententia proscriptus ac damnatus est Wittelsbachius. Nihil illo die latius, quam serenitatem pacis, quæ ob mortem Philippi obscurata erat, tam cito redijisse cum successore Ottone. Nihil quoque Innocentio Pontifici jucundius accidere potuit, quem per tot annos civiles discordiæ divexarant, quam ultro nunc Ottoni deferri Regnum; quod ille hæctenus tanto labore & studio pro Ottone contenderat.

Otto Philippo R. succedit, & pax Imperio redditur.

Ecccc

Et

Pontifex
Bernardo
Ep. ut
Legato
Aposto-
lico cau-
sam Ab-
batis
Helm-
wardes-
husani
cogno-
scendam
committit.

Et jam Bernardum quoque Episcopum nostrum non modo receptum in gratiam Innocentij Pontificis, sed magna etiam, tam apud Legatos Pontificis, quam ipsum Pontificem, in æstimatione fuisse, secus quam ante quadriennium Pontificis literæ sonabant, satis docent. Innocentij literæ hoc anno ad Corbejenses datæ, quibus Bernardo Episcopo nostro Legati Apostolici munus committit, jubetque cognoscere causam Helmershusani Abbatis, qui sine auctoritate Pontificis transierat ad Corbejensis Abbatis munus; id quod explanatum hoc Pontificis diploma docebit.

Innocentius Servus servorum Dei, Dilectis filiis, conventus Corbejensis Monasterii salutem et Apostolicam benedictionem. Cum venerabilis frater noster H. Episcopus Osiensis, et dilectus filius Leo sanctæ crucis presbyter Cardinalis olim in partibus Alemannia legationis officio fungerentur, venerunt dilectum filium Abbatem de Monasterio Helmwardeshusen, quod ad Romanam Ecclesiam nullo mediante noscitur pertinere, ad Monasterium Corbejense, quod etiam est Romane Ecclesiæ speciale, propria temeritate migrasse, licentia illud deserendi, vel confirmatione à nobis, vel ab ipsis etiam, qui vices nostras in illis partibus tunc gerebant, nec habita nec petita. Cumque Northusum advenisset regaliarecepturus, iidem existentes ibidem, ut contemptus ejus manifestior appareret, ad eos accedere non curavit, se mandatorum ipsorum exhibens modis omnibus contemptorem, propter quod dicti Legati venerabili fratri nostro Paderbornensi Episcopo dederunt in mandatis, ut eundem ad suam præsentiam evocaret, et prædictis omnibus diligentius expositis coram eo ipsum ab omni officio et beneficio suspendere non diffideret, donec nostro vel illorum se conspectui præsentaret; de contemptu veniam petiturus. Ceterum cum suum nuntium ad eorundem præsentiam direxisset se super prædictis omnibus per eundem excusans, illius terræ allegavit consuetudinem generalem, asserens quod pro confirmatione electionis, vel obtinenda etiam benedictione vel licentia de uno ad aliud Monasterium transeundi summus Pontifex vel ejus Legati non erant aliquatenus requirendi, cum illis partibus consuetudo talis hæcenus sit servata. Idem vero Legati precibus multorum inducti tam Ecclesiasticorum quam secularium Principum, qui eosdem pro ipso constantissime roga verunt, prædicto Episcopo Paderbornensi mandantes, ut memorato Abbati injungere non differret, ut usque ad Dominicam, qua cantatur, Lætare Jerusalem, proximè præteritam nuntios suos ad Sedem Apostolicam destinaret, mandatum nostrum tam super hoc quam aliis iisdem mediantibus nuntiis recepturus. Quod si istud forte negligeret, et tunc ipsum in pristinam sententiam reducere non differret, et eam faceret firmiter observari. Postmodum autem cum suos ad sedem Apostolicam nuntios destinasset, iidem volentes eum multipliciter excusare, ad defensionem ipsius prædictam consuetudinem allegarunt. Cum igitur hæc non tam consuetudo quam corruptela merito sit censenda, quæ profecto sacris est Canonibus inimica, ipsam de cætero servari nolentes, eisdem Legatis dedimus in mandatis, ut à prædictis

nuntiis

nuntiis Hen. videlicet Prapósito, et C. Canonico Ecclesiæ novæ, qui plenam tam Abbatis quam Corbeiensis conventus procurationem habebant, sicut nobis constat per publicum instrumentum, vice nostra obedientiam reciperent manualement, facta renunciatione, quam in obedientia exhibenda nostrum adimplentes mandatum literas super hoc suis signatas sigillis apud nos dimittere procurarunt. Quocirca discretioni vestre per Apostolica scripta mandamus, quatenus, quod factum est, per nuntios ante dictos ratam habentes, de cætero huiusmodi pravam consuetudinem nullatenus observetis. Datum Lateran. Vnon. Maji Pontificatus nostri anno undecimo.

Hunc in modum cum hoc anno Hartwicus Bremensis Archiepiscopus, vir præclare de Ecclesiæ meritis, obiisset, Canonorum electione postulatus est in ejus locum Woldemarus Sleswicensis Episcopus. Verum cum is sine Pontificis auctoritate à sua Ecclesiâ transisset ad Bremensem, Pontifex postea utroque Episcopatu exiit, provexitque ad Bremensem Ecclesiâ Gerhardum Osnabrugensem Episcopum, Bernardi de Lippia fratrem, virum acri, ut Crantzius ait, ingenio. Atque is licet cum Bernardo Episcopo nostro transierat ad partes Philippi Regis, post tamen non modò reconciliatus Pontifici, sed ob præclaras Episcopi dotes ac merita magno apud Pontificem ac Bremenses in honore fuit. Haud nescius sum Gerhardum hunc in Osnabrugensi chronico perstringi à suis, tanquam qui exigua cum laude Episcopatum administravit; sed hæc Ministerialium ejus iniqua querela fuit, quibus cum ille per constantiam, & defensionem juris Ecclesiastici multa negasset, quæ illi injustè petierant, odium maiorum, ut fit, ex virtute contraxit, dataque sunt vitio, quæ laudis plena erat.

Annus Christi 1209.

Innocentij III Pont. 12.

Ottonis IV Reg. 12. Imper. 1.

Bernardi III Ep. Pad. 6.

Fine anni Otto Rex Francosurto Coloniam descendit ad amicam urbem, in eaque Christi Natalitia magna civium læritia peregit. Mortuo per hæc, festo omnium SS. Brunone Archiepiscopo, magnoque omnium lætu in Basilica S. Petri sepulto, Regis consilio eligitur Theodoricus, Collegij SS. Apostolorum Prapósitus, neglecto Adolpho, quem ex auctoritatem reliquere in privata vita. Theodoricus mox ab Ultrajectensi Episcopo Sacerdos, nec multò post à Leodiensi Antistite, præsentibus provincialibus Episcopis, consecratur. Vir indolis bonæ; sed ita mutati cum honoribus mores, ut longè alius apparuerit, quam sperabatur; quippe qui seposito sacro præfulis munere, totus fuit in colligendis pecunijs, in minuendis Clericorum, Monachorumque privilegijs, & in castris muniendis; inter quæ dum ædem

Ecccc 2

sacram

Histor.
Brem.
Archiep.

Godefrid.
Otto à S.
Blasio.
Ursberg.
Arnoldus
Lub. lib. 7.
Brunoni
Archiep.
Colon.
mortuo
subroga-
tur The-
odoricus.

Godefrid.

Sigomius.

Otto Rex
in Italiam
profici-
scitur, ad
Imperij
coro-nam acci-
piendam.

Godefrid.

Arnold.

Lub. Urs-

berg.

Albert.

Stad.

Robert. de

Monte

Sigomius

lib. 16.

Richardus

Odori-

cus in hist.

Ecclef.

Episcopi

Westfa-

liae Cleri

Religio-

forumq;

discipli-

nam re-

forman-

dam sus-

cipiunt.

sacram D. Michaëlis in monte Godesberga haud procul Bonna cultu & miraculis tum celebrem everit, visus est primo die Archangelus Michaëlexpansis alis ex eo loco transvolare in vicinum & oppositum montem, quem Stromberg vocant, S. Petri Principis Apostolorum memoriae sacrum, inque eo conquirere. Per id tempus Legati Apostolici Hugo Ostiensis Episcopus, & Leo presbyter Cardinalis Saxoniam lustrarunt, peragrandoque civitates jus sacrum dixere; quamquam id maxime ad disciplinam Ecclesiasticam inspiciendam formandamque à Pontifice Legatis imperatum sit. Tam sollicito animo Pontifex Saxoniam complexus est. Legati hi circa Pascha Coloni- am venere: à quibus pro Apostolica auctoritate connubium inter Ottonem & Philippi Regis filiam probatum, laxato vinculo, quod ex consanguinitate impediēbat. Otto Rex interea Germaniae provincias peragrando Norimbergæ, Hagenoæ, Herbipoli, Spiræ Principum conventus habuit; compositisq; ijs, quæ ad publicam pacem posce- bantur, simul de profectioe in Italiam cum Principibus pertracta- vit; celebratisque postremo Augustæ comitijs, cum instructo exer- citu, & xiv præsulum, magnoque procerum comitatu iter est ingres- sus, transmissisque Alpibus ante Virginis in cœlum assumptæ ferias castra ad Lacum Benacum decima quarta Septembris posuit. Medio- olani dein ferrea corona à Ruberto Archiepiscopo exornatus est; ac postquam magnis honoribus à ceteris Italiae urbibus exceptus, Viter- bij Innocentium Pontificem habuit obvium. Eo in congressu actum inter Pontificem & Regem de Augustali coronatione, quæ Romæ v Idus Octobris in Basilica Principis Apostolorum magna celebritate est peracta. Uti id præter complures scriptores accuratè tradit auctor Chronici fossæ novæ. Otto urbe egressus, exercitum traduxit in He- truriam & Marchiam, contraque juramenta nuncupata plurimas Pontificis civitates occupavit, & Friderico Siciliae Regi bellum intulit.

Summa interim quies in Germania & Saxonia: unaque Præsu- lum sacrorum cura fuit, post depulsas civilium bellorum turbas, col- lapsum Cleri & religiosorum disciplinam (uti id Apostolici Legati monuerant) restituere in integrum. Quos inter Gerhardus Osnabru- gensis antea Episcopus, traductam sororem Beatricem è Cœnobio Bersenbrugenfi Abbatissam Hersenbrocensem constituit, ejusq; ope- ra totum illud Cœnobium ad arctiorem D. Benedicti disciplinam primum traduxit. Quo religionis etiam studio Bernardus Episcopus noster omnia suæ diocesis Cœnobio diligenter inspexit. Et quia flo- rentissimam apud Abdinghovianos sub Alberto Abbate disciplinam reperit, nobile prædium, quod ex feudo ad ipsum reciderat, Cœnobi- tis Abdinghovianis ultro ex consensu Canonorum donavit. Acta sunt hæc anno Dominice Incarnationis MCCVIII. Hujus rei Testes Lan- bertus major Præpositus, Thiodericus Decanus, Wolframus Cellerarius, Joannes

Joannes Scholasticus, et alij majoris Ecclesie Canonici. Laici Amelungus Comes, Henricus Dapifer, et alij Ministeriales.

At multò utiliori opere hoc anno Bernardus Episcopus Gerden-
se Monasterium Virginum liberavit ab infesto Advocato Henrico
Comite de Swalenberg, à quo & multa damna illata, & multæ deci-
mæ bonæque interversa erant; ut genus illud hominum loco patro-
ciniij non nisi spolia Ecclesiarum & Cœnobiorum quærebat. Hanc
igitur in rem Bernardus celebrem omnium ordinum cœtum conyo-
cavit, in eoque Swalenbergensem convictum injuriarum adegit, ut
coram muneri renunciaret. Acta autem hæc sunt anno ab Incarnatione
Dominica MCCIX, Indictione X, et Pontificatus nostri anno VI, coram testi-
bus annotatis, Ecberto Abbate S. Pauli, Lamberto majori Præposito, Thiederi-
co Decano, Henrico Ecclesia B. Petri Præposito, Theodorico Scholastico, Con-
rado Custode, Wulframo Prioribus; item Hermannò de Menkenrike Præpo-
sito, Volcuvino, Crabone, Olivero Colonienfi Scholastico, Henrico de Hammel
Præposito, Gerhardo, Conrado, Henrico, Hermannò, Friderico, Magistro,
Joanne, aliisque majoris Ecclesie Canonici. Item Henrico Decano, Henrico,
Cesario, Rudolpho Prioribus, Ludolpho, Thietmaro Scholastico et aliis Canoni-
cis Ecclesia B. Petri. Item Thietmaro de Buren, Florino de Sprenge, Amelun-
go Comite de Patherbrun, Theodorico Comite Horschusen, Hermannò de We-
vere, aliisque quam pluribus Ecclesie nostræ fidelibus et ministerialibus, quorum
nomina minus utile, quam longum esset enumerare. Inter hosce testes Oli-
verius Colonienfis Scholasticus, producit, quem postea Bernardus
in Episcopatu successorem habuit, virum ea tempestate egregium,
quem exinde sæpius celebrabimus. Crantzius dum in hujusmodi
nostris tabulis legit Priores, atque alibi etiam conventus nomina, su-
spicionem movet, tanquam Monachi non Clerici in Collegijs istis vix-
erint, nescius Priorum nomine, designari primores ac seniores in Col-
legijs Canonorum, quæ subinde, cum in eodem clauistro commu-
nem adhuc vitam colerent, conventus haud secus, quam Monaste-
ria appellari constat.

Obijt hoc anno post triennij præfecturam sacram Henricus
Mindensis Episcopus, quem Stadenfis per errorem Thidmarum vo-
cat. Subrogatus illi Conradus ex Comitum Diepholdiorum familia.

Annus Christi 1210.

Innocentii III Pont. 13.

Ottonis IV Reg. 13. Imper. 2.

Bernardi III Ep. Pad. 7.

Otto Imperator interea, uti priori anno cœperat, non destitit
Pontificis urbes, ac totam Thusciam, patrimoniumque Romanæ Ec-
clesiæ, quod à Mathilde donatum fuerat, occupare: adhuc Apuliam,
quæ Friderici Siciliæ Regis erat, armis subigere. Quas injurias cum
post

Otto
Imp. Ec-
clesiæ
Rom. bo-
na infe-
stat.

post iteratas monitiones aliter Pontifex impedire non posset, Imperatorem anathemate percutit. Ingratus homo, & labes Saxonici nominis! tot ille beneficijs ab Innocentio affectus erat, ut literis toties ad Pontificem scriptis ultro fateri necesse fuerit, se post Deum omne regnum fortunamque Romani Pontificis studio & gratiæ debere. Ac satis testantur ea, quæ Pontifex tot annis, bello civili in causa Ottonis contra Philippum Regem suscepto, tot Principum ac Regum odio, fecerat: ratus Ottonem aliquem M. aut Henricum aut Lotharium Saxonum Imperatorem, Apostolicæ Sedis patronum, post longas Suevorum Imperatorum injurias & vexationes obventurum. Quam spem laboremque turpissimè fefellit Otto. Id verò ut posteritati explicatius constet, juvabit hoc loco juramentum fidei, quod superiori anno Pontifici fecit, hic recitare.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Otto quartus divina favente clementia Romanorum Rex et semper Augustus. Recognoscentes ab eo nostræ promotionis donum misericorditer processisse, à quo est omne datum optimum et omne donum perfectum, ipsum ejusque Vicarium et sponsam ejus sanctam Ecclesiam disposuimus et decrevimus magnifice honorare, ut qui nobis in præsentem temporale contulit regnum, in futuro quoque tribuat sempiternum. Proinde vobis Reverendissime Pater et Domine summe Pontifex Innocenti, quos pro multis beneficijs vobis impensis sincerissimo veneramus affectu, vestrisque Catholicis Successoribus, et Ecclesiæ Romanæ omnem obedientiam, honorificentiam et reverentiam semper humili corde ac devoto spiritu impendimus, quam Prædecessores nostri Reges et Imperatores Catholici vestris antecessoribus impendisse noscuntur, nihil ex iis volentes diminui, sed magis augeri, ut nostra devotio clarus enitescat. Illum igitur abolere volentes ab usum, quem interdum quidam Prædecessorum nostrorum exercuisse dicuntur in electionibus Prælatorum, concedimus et sancimus, ut electiones Prælatorum libere ac canonicè fiant, quatenus ille præficiatur Ecclesiæ viduata, quem totum Capitulum, vel major et sanior pars ipsius duxerit eligendum, dummodo nihil ei obset de Canonicis institutis. Appellationes autem in negotiis et causis Ecclesiasticis ad Apostolicam Sedem libere fiant, eorumque prosecutionem si ve processum nullus impedire præsumat. Illum quoque dimittimus et refutamus ab usum, quem in occupandis bonis decedentium Prælatorum aut etiam Ecclesiarum vacantium nostri consueverunt Antecessores committere pro motu propria voluntatis. Omnia vero spiritualia vobis et alijs Ecclesiarum Prælati relinquimus libere disponenda, ut quæ sunt Caesaris Casari, et quæ sunt Dei, Deo recta distributione reddantur. Super eradicando autem hereticæ pravitatis errore auxilium dabimus et operam efficacem. Possessiones etiam, quas Ecclesiæ Romana recuperavit ab Antecessoribus nostris, seu quibuslibet alijs ante detentas, liberis et quietas sibi dimittimus, et ipsam ad eas retinendas bona fide promittimus adjuvare. Quas verò nondum recuperavit ad recuperandum pro viribus erimus adiutores, et quacumque ad manus nostras devenerint sine difficultate

culcate ei
usque Cep
tisse Mat
alis adiac
à tempore
jurisdic
nan Imp
mus, de m
etiam erin
lia accete
Catholicu
Innocenti
bus per no
firmaque
Majestat

Sign

Ha
pore Ott
maniam
po publi
utum, o
esse. Em
Henrici
Regno m
patie Pri
diorum

Ac
nensi &
crudelitate
ad sacra
multi no
ris provi
us Colo
militiæ
tolere.
hæresi, r
mas præ
pus, nec

cultate ei restituere satagemus. Ad has pertinet tota terra, quæ est à Radicofano usque Ceperanum, Marchia Anconitana, Ducatus Spoletanus, terra Comitisse Mathildis, comitatus Britennorii, Exarchatus Ravennæ, Pentapolis cum aliis adjacentibus terris expressis in multis privilegiis Imperatorum, et Regum à tempore Ludovici, ut eas habeat Romana Ecclesia in perpetuum cum omni jurisdictione, districtu, et honore suo. Verum tamen cum ad recipiendam coronam Imperii vel pro necessitatibus Ecclesia ab Apostolica Sede vocati venerimus, de mandato summi Pontificis recipimus procuraciones. Adutores etiam erimus ad retinendum et defendendum Ecclesie Romanæ regnum Sicilia accetera jura, quæ ad eam pertinere noscantur, tanquam devotus filius et Catholicus Princeps. Ut autem hæc omnia memorato sanctissimo Patri nostro Innocentio sacrosanctæ Romanæ Ecclesie summo Pontifici ejusque Successoribus per nos et nostros Successores Romanos Imperatores et Reges observentur, firmæque et inconvulsa semper permaneant, præsens privilegium conscriptum Majestatis nostræ aurea bulla jussimus communiri.

Signum Domini Ottonis quarti Romanorum Regis
inviçissimi.

Hæc Otto. Sed quantum ille descivit à fide, tantum ex eo tempore Ottonis fortuna recidere in pejus visa est. Quippe missis in Germaniam literis mandavit Pontifex Sifrido Moguntino Archiepiscopo publicè Ottonem à Sede Apostolica diris devotum, Imperio exutum, omnesque illi subiectos Principes ac populos à fide exsolutos esse. Emulum deinde illi objecit in regno Fridericum Sicilia Regem, Henrici VI Imperatoris filium. Jam ex decimo septimo ætatis anno Regno maturum, quem pronuntiavit Germaniæ Regem, cuique vivo patre Principes juramentum fidei dixerant. Inde nova civilium dissidiorum bellorumque flamma.

Ac per id tempus, cùm Albigenisium hæresis in Gallia Narbonensi & Tolosana provincia impune proserperet, armisque etiam crudeliter faviret, Innocentius Pontifex, multis antea frustra tentatis, ad sacram crucis militiam invitavit Christianos; confluxeruntque multi non modò ex Francia & Anglia, sed Germania & Rheni inferioris provinciis, postquam Joannes Sanctensis Scholasticus, & Oliverius Colonienis Scholasticus ac Magister, viri ferventissimi, sese hujus militiæ præcones cohortatoresq; ultro ad Pontificis voluntatem obtulere. Impia & scelerata hæresis, quæ Christum, ex Manichæorum hæresi, nec passum, nec mortuum, nec resurrexisse profitebatur: animas præterea ex prisca metempsychosi demigrare ex corpore in corpus, nec quicquam ex patris flagitijs contrahere maculæ docebat.

Ea

Ottoni
excom-
munica-
to, re-
gnoque
exuto
Pontifex
subrogat
Frideri-
cum Si-
ciliæ Re-
gem.

Ad hære-
sin Albi-
genisium
suppri-
mendam
plures
conspi-
rant,
quos in-
ter Oli-
verius
postea
Episc. Pa-
derb.
Casarius
lib. 7, c. 24.

Ea hæresis, cum nullis Theologorum disputationibus, nullisque argumentis se ab infamia retrahi sineret, armis postremum suppressa est. Multum ex ea palæstra inclaruit D. Dominicus, ordinis sui fulgentissimus auctor, hæresisque hujus contusæ malleus. Multumque exinde celebrari cœpit Oliverius, Colonienſis Scholaſticus, idemq; Canonicus Paderbornenſis, quem postea Ecclesia nostra multo fulgentiorem sortita est Episcopum, cō etiam feliciorem, quod cum D. Dominico familiaritatem inire licuerit.

Ex domesticis nostris hujus anni non aliud suppetit, quàm quod Bernardus Episcopus noster cum nobilibus viris de Ninovere amicè in concordiam venerit, ob nemus Echwordanum, atq; agros à jure Episcopi interverſos. Quæ super re in tabulario nostro publicæ conversionis literæ extant tabulis consignatæ. Decimo deinde Calend. Septembris lis, quæ ob pradium ex Episcopi bonis ab alienatum intervenerat inter Collegij Cathedralis Canonicos & Episcopum composita est; sancitumque pro veteri jure fas non esse Episcopo Paderbornensi sine Collegarum consensu bona Ecclesiæ abalienare, quæ res multorum testium approbatione, inter quos Oliverus Colonienſis Scholaſticus sistitur, transacta.

Annus Christi 1211.

Innocentij III Pont. 14.

Ottonis IV Reg. 14. Imperat. 3.

Bernardi III Ep. Pad. 8.

Godefrid.
Fragm. hist.
Alberto
Argent.
præfix.
Ursberg.
Nauclerus.
Truhem. in
Chron.
Hursav.

Principes
Imperij
in diver-
sas partes
ab eunt.

Extrahebat per hæc in alterum annum, sæculi hujus undecimum, Imperator in Italia felices bellorum successus, Apuliam subigendo. Invitatus etiam Otto à Saracenis ad occupandam Siciliam. Quæ vel cō acerbius accepit Pontifex, quod jam Friderici Regis patrociniū suscepisset. Conati quidem multi religiosi, ac sapientes viri, Ottonem cum Pontifice reconciliare; hæc tamen frustra agebantur ob pertinaciam Imperatoris. Interim Sifridus Moguntinus Archiepiscopus, à Pontifice Legatus Apostolicus per Germaniam nominatus, qui Imperatorem anathemate percussum etiam imperio exutum denunciat. Ausi etiam plures agere de Friderico Siciliæ Rege Ottoni subrogando. Quam in rem Bambergæ conventu Principum indicto, accessere ad Moguntinum Joannes Trevirensis Archiepiscopus, Ludovicus Dux Bojariæ, Leopoldus Dux Austriæ, Hermannus Thuringiæ Landgravius, Ottocarus Bohemiæ Rex, Otto Princeps Moraviæ, Conradus Spirensis Episcopus Imperij Cancellarius, alijque complures, prout ex voluntate Pontificis suscipere Fridericum Siciliæ Regem Ottoni subrogandum; sed cum ceterorum Principum assensus nondum accederet, nihil quoque cō conventu, nec alijs statutum est. Stabant etiam pro Ottone Theodoricus Colonienſis Archiepiscopus,

Henricus

Henricus Palatinus Rheni Ottonis frater, Dux Brabantiae, ac tota fere Lotharingae nobilitas cum inferiori Saxonia. Et Palatinus cum absentis fratri Imperatori tantum dedecus & vulnus infligi cerneret, vindi-
ctam vertit in Moguntinum; contractisque copiis, Moguntinam dioecesein ingressus, foeda populatione agros, vicos & Oppida devastat, non Ecclesijs, non Coenobijs, non sacris parcendo. Quibus Moguntinus adactus, conservatis arcibus aliquot & urbibus, ad Landgravium Thuringiae profugere. Interim Fridericus Siciliae Rex in Germaniam evocatus; Ecbertoq; Bambergensi Episcopo, quem Otto exadis Philippi incusatum proscripserat, facta libertas redeundi ab exilio ad sedem suam.

Nihil adhuc in Saxonia inferiori turbatum, quae, praeter Ottonem Monasteriensem Episcopum, in fide Ottonis manebat; multumque ad id valuit Wilhelmi Ducis Lunenburgensis auctoritas, quem Otto Imperator alterum habebat fratrem inter Saxones adhuc superstitem, & viribus armorum praevalidum. Advenere per id tempus Innocentij Pontificis literae Roma, quibus Gerhardum Bremensem Archiepiscopum, quem Osnabrugo translatus diximus, in sede illa confirmat: acciditque Gerharδο opportuna mors Bernardi Saxoniae Ducis, à quo haecenus Waldemarum æmulus ejus defensus fuerat. Cessit Alberto juniori filio ducatus; Henrico, qui major natu erat, comitatus paternus & Principatus Anhaltinus; ab altero Duces Lawenburgenses; ab altero Anhaltini Principes, veteri claraque ad hunc diem stirpe, propagati.

Bernardo Episcopo nostro, qui extra factionem se continebat, non aliud negotium fuit, quam sacrorum curae, & religiosorum beneficij se impendere; cuius rei argumentum inter cetera sunt tabulae, quibus agros bonaque, quae ex feudo nobilis viri ad se reciderant, Gerdensi Virginum Coenobio donat; id enim Coenobium ob florentem disciplinam, ac pietatem singulari liberalitate complexus est. Praesentes autem testes, ut literae habent, fuere Lambertus major Praepositus, Tiodericus Decanus, Tiodericus Scholasticus, Conradus Custos, Joannes Cellerarius, Henricus Praepositus ad Orientem, Praepositus Hermannus nova Ecclesiae, Wolframus, Volcrominus, Gerhardus Canonici majoris Ecclesiae. Latini etiam Comes Hermannus de Schorvenburg, Henricus Dapifer, Conradus Camerarius, Hermannus de Osdagen, Hermannus Marefchallus, Hermannus Comes, alique nobiles viri. Adha sunt haec in coenaculo nostro Wartberge, anno Dominicae Incarnationis MCCXI, Indictione XIIII, praesidente Ottone imperii ejus secundo, Episcopatus nostri anno septimo, qui tamen ab inchoato Episcopatu in octavum annum se porrigit; idque in alijs etiam literis observandum est; eò quod in his literis à mense inchoati Episcopatus ad sequentis anni mensem primus Episcopatus annus capiatur.

Ffffff

Hoc

Contro-
versia in-
ter A-
quenses
& Cor-
beienſes
noſtros
ratione
decima-
rum ex-
orta
compo-
nitur.

Hoc præterea anno controverſia inter Aquenſem Eccleſiam & Corbeienſes, quæ ex decimis Liciati prædij diu agitata erat, per arbitros, Gerhardum majoris Eccleſiæ Colonienſis Decanum & Archidiaconum, Hermannum Decanum Collegij ad S. Cunibertum, & Oliverium majoris Eccleſiæ Colonienſis Scholaſticum, eundemque Paderbornenſis Eccleſiæ Canonicum compoſita eſt; quanquam jam ante eadem reſ tranſigenda à Pontifice commiſſa erat Præpoſito, Scholaſtico, & Magiſtro Joanni Paderbornenſis Eccleſiæ. Conſectis hæc ſuper re tabulis, teſtes fuere Bertholdus Decanus, idemque Canonicus majoris Eccleſiæ Paderbornenſis, Magiſter Wilhelmus Canonicus ad S. Andream Colonia, Elias Canonicus Aquenſis, aliique ex clero viri; quos inter Oliverius ſe denuo offert Paderbornenſium poſtea Epicoſopus & Germania decus.

Annus Chriſti 1212.

Innocentii III Pont. 15.

Ottonis IV Reg. 15. Imper. 4.

Bernardi III Ep. Pad. 9.

Godſfrid.
Orſberg.
Hiſtor. Ba-
var. lib. 23.
Brovver. in
Hiſt. Tre.
vir.
Truthem.

Postquam verò Otto Imperator crebris nuntiis factus certior, quæ Imperij Principes adverſus ſe machinarentur, exſpectarique ex Sicilia Fridericum Regem; feſtinatis ex Italia itineribus ſub verni junij tempus in Germaniam advolavit, convocatoque Norimbergæ Principum conventu per ſacras Pentecoſtes ferias cauſas diſſidij ſui cum Pontifice compoſuit: nec aliud à ſe quaſitum obtendit, quam ut Imperij bono & auctoritati conſuleret; tanquam Imperij Principes probare poſſent, patrimonium Petri ab Imperatore ſpoliari, quod tot pij ſanctique Imperatores tot tabulis & donationibus poſt Conſtantinum & Carolum M. auxerant: aut tam egenum haberent Imperatorem, qui ſpolijs bonorum ſacrorum indigeret, quorum ipſe, pro juramento Pontifici factò, deſenſor vindexque adverſus raptores eſſe deberet. Nec tamen deſuere aſſentatores, qui juſta eum obtendere probarent. Mox vindicta armisque verſis in Odoacrum Bohemiæ Regem, à regno illum removit, ſubrogato in ejus locum filio. Inde Hermannum Comitem Palatinum ulturus in Thuringiam movet. At dum Northuſij prius nuptias celebrat cum Beatrice Philippi Regis filia (quæ quarto poſt die morte erepta eſt) intelligit Fridericum Sicilia Regem ex Italia evocatum intraſſe Sueviam, multorumque Principum ſtudijs benignè exceptum. Hinc omiſſa Thuringia, cum exercitu in ſuperiorem Germaniam feſtinat. At poſtquam eò perverſum eſt, reperit omnia in Fridericum prona, urbeſque & Principes in ſe armatos; ac dum fruſtra copias ſuas ad Ueberlingam opponit, nec ullibi ſe ad Rhenum tuto conſiſtere vidit, trepidus deſpectusque re-
fugit in Saxoniam.

Otto
Imp. Fri-
dericum
Siciliæ
Regem
fugit.

Tum

Tum vero libere certatimque superioris Germaniæ Principes confluerent ad Fridericum; quem Moguntiam deductum in celebri conventu Sifridus Moguntinus, Joannes Trevirensis, Herbipolensis, Argentinenfis, Constantienfis, Basileenfis Episcopi: Rex Boheimiæ, Thuringiæ Comes Provincialis, alijque proceres pridie Calend. Decembris salutavere Regem suum. Perstitit in fide Ottonis Theodoricus Colonienfis Archiepiscopus; tamen à Pontifice anathemate percussus, & à Sifrido Moguntino Archiepiscopo e sede sua ejectus esset. Fida etiam inferior Saxonia manebat Ottoni; e qua tamen magna Imperatoris iactura, hoc anno mors sustulit Wilhelmum fratrem ejus, Ducem Lünenburgensem, relicto Ottone filio, quem ex conjugis Regis Danorum filia susceperat heredem. Ab hoc deinde antiquissima inter Saxones Lünenburgensium & Brunswicensium Ducum familia propagata; quando nec ab Ottone Imperatore, nec ab Henrico Palatino ulla proles relicta. Tam illustris hæc Ducum familia inter posteros, quam clara ab Henrico Leone inter majores; nec facile in Germania Principum familia superstes, quæ antiquitate, & perpetua ad hunc diem propagatione certet.

Ceterum hoc anno, ut Godefridus narrat, *ingens populi rursus multitudo ex omni Saxonia, Westfalia, et Frisia aliisque provinciis confluit ad signum crucis*; quorum alij ab Adolpho Montensi Comite, alij à Wilhelmo Juliacensi Comite, alij à Leopoldo Austriæ Duce traducti adversus Albigenfes hæreticos in Gallias. Ad quorum adventum consternati hæretici, pars se in fugam dedit, pars ad saniozem mentem reduæta, & per Cardinalem Romæ missum reconciliata Ecclesiæ. Eoque bello confecto, multi cum Leopoldo Austriæ Duce transgressi in Hispaniam, Saracenos juncti Hispaniæ Regis armis profligarunt. In tam remotis regnis tum bella sacra ultro adversus Saracenos & hæreses suscepta, quas ævo nostro infelicioz Saxonia in visceribus aluit. Sed & alia expeditione hic annus memorabilis. Quippe ingens puerorum & imbellium adolescentum multitudo e Germania & Francia, præstigijs duorum Clericorum, fictisque eorum miraculis contracta, ad militare crucis signum convolvit, frustra parentibus, consanguineis, & viris religiosis obnitentibus; quod his persuasum esset Hierosolymam ac Palæstinam non nisi ab imbelli & infonte ætate barbaris eripiendam, reddendamque Christianis. Quas specie religionis objecta, multi expeditionem hanc probârunt, obtulereque proficiscentibus annonam & pecuniam. Viæ etiam puellæ & scemina sub lato pudore sese comites conjungere, Agmen hoc cum cantu & tripudio eductum e finibus Germaniæ; parsque in Gallias Marsiliam versus, pars Genuam in Ligurum provinciam contendit, pars maxima, quæ ex Germania coaluerat, Brundisium pervenit. At Brundisius Episcopus cum didicisset, pueros hosce dolo præ-

Qui Fridericus à pluribus Imperij Principibus Rex Germaniæ salutatur. Chron. Mogunt. apud Ser. rar. Albert. Stad. Crantz. lib. 7 Sax. Arnold. Lubec.

Albigen- ses & Sa- raceni, ope Sax- onum, suppri- mantur. Godefrid. S. Antoni- nus 3. p. tit. 196. 3. Fragm. hist. incerti au- ctoris ad Albert. Argent. Albert. Stadenf. in Chron. Broov. ver. lib. 13. Annal. Trev. Cantipr. lib. 2. c. 3. Expedi- tio pue- rorum in Palæsti- nam irri- to conatu suscepta.

stigatorum eductos, ut Saracenis venderentur, mare ingredi prohibuit. Ac licet multos servavit; magna tamen pars excepta navibus, aut Saracenis vendita fuit, aut in mare abjecta misere perijt: ceteri laceri, dispersique domum rediére. Browerus doli hujus auctorem seductoremq; Nicolaum quendam Coloniae Agrippinae natum nominat. Ex his impostoribus alius post Coloniae in furcam actus. Adeo nihil tam sanctum geritur, quod non demonum fraudibus obnoxium sit. Fabulam hanc dicerem, nisi à S. Antonino, Cantiprano, Godefrido, Alberto Stadenfi, alijsque auctoribus tradi viderem.

Annus Christi 1213.

Innocentij III Pont. 16.

Otonis IV Reg. 16. Imperat. 5.

Friderici II Reg. 1.

Bernardi III Ep. Pad. 10.

Godefrid.

Ursberg.

Chron.

Mont. Ser.

Innocent.

Epist. 13.

Otto

Imp. Ar-

chiep.

Magden-

burg. de-

vastat.

Otto Ep.

Monast.

captivus

Coloniâ

Werdi-

nam ab-

ripitur.

Accesserat inter fluctuantis Germaniae tumultus annus Christi decimus tertius supra millesimum, ducentesium, quo Otto Imperator Alberto Magdenburgensi Archiepiscopo bellum intulit, haud aliam ob causam, quam quod Pontifici in omnibus obsequens, Friderici Regis partes tueretur. Hildefimensi contra & Halberstadiensi, ceterisque fere Saxoniae Episcopis Ottoni Imperatori adherentibus; adeo ex regni schismate ortum est schisma sacerdotij, ut quo se vertent Episcopi, plerique incerti fluctuant. Hinc enim Pontificis proserptione, illinc stringebantur armis. Et quia Magdenburgensem Archiepiscopum opprimere Ottonis intererat, diocesin ejus armatus ingreditur, caesisq; Archiepiscopi copijs, longius ab urbe per insidias protrahitis, totum Archiepiscopatum spolijs, ferro, flammaq; evastat. Qua suorum calamitate conspecta, ingemuit Archiepiscopus, palamq; cum probro Imperatoris dicere audit⁹ est: *Archiepiscopatum Magdenburgensem ab Ottone I. Imperatore et Alberto primo Archiepiscopo conditum, nunc ab Ottone IV Imperatore sub Alberto Archiepiscopo pessundari.* Otto interim hoc anno non aliud impens⁹ egit, quam ut accisas vires in Saxonia repararet, Episcoporumq; ac Principum animos sibi adjungeret, insectando ceteros quotquot Friderico studere cœperant. Quare cum per solemnes Paschatis dies Otto Monasteriensis Episcopus Coloniam intrasset, ab his, qui in factione Imperatoris erant, per vim abreptus, injectisq; vinculis captivus Werdenam ad Caesaris Insulam deportatur, & quo securiori custodia teneretur, in castrum traducitur. Tantis partium furor erat, nullo religionis & sacrorum metu à sacrilegio retentus. Nec aliud optimi Episcopi delictum erat, quam quod ex Pontificis voluntate in Sifridi Moguntini & Friderici Regis partes transiisse haberetur. At mox Sifridus Moguntinus Archiepiscopus Apostolicae Sedis Legatus tam indignum facinus Ecclesiastica poena ultus, urbem interdicto subjecit, cessavitque supra annum publicus sacrorum usus.

Verfa.

Verfabatur per id tempus Coloniae Theodoricus, primum mon-
 tis S. Nicolai Abbas, post Estiensis in Livonia Episcopus, sollicitando
 ad Rhenum & per Westfaliam non modo subsidia adversus barbaros;
 sed & Sacerdotes & Apostolicos viros conquirendo, qui eundem Li-
 voniae populum docerent. Nam ad Rhenum fuisse docet haec vetus
 inscriptio. Anno MCCXIII 8 Calend. Septembris consecratum est altare
 novi Chori Sanctensis ab Episcopo Estiensi in honorem B. M. Virginis; ap-
 pareretque tum Pontificalia munera explese per Coloniensem dioece-
 sin loco Theodorici Archiepiscopi, quod is a Pontifice anathemate
 percussus, Romam pro reconciliatione proventus esset. Atque hic
 Livoniae praeful, & gentium doctor, cum in Saxoniam veniret, con-
 tulit se primum ad Paderbornensem & Verdensensem, ceterosque Epi-
 scopos, quorum consilio & commendatione apud Pontificem facta
 hoc ipso anno prius Episcopus consecratus est, quod haec Pontificis
 litterae commonstrant.

Commissi nobis officii sollicitudo deposcit, ut ijs, quae ad divini cultus
 ampliationem pertinere noscuntur, favorem studeamus benevolum impartiri.
 Cum ergo venerabiles fratres nostri Paderburnen. Verden. *Ralkeburgen. et
 Rigen. Episcopi te in Episcopum Estien. provinciae duxerint ordinandum, sicut
 ex litteris accepimus eorundem; nos quod super hoc ab ipsis provido, atq. cano-
 nicè factum est, ratum habentes et gratum, praesentium tibi auctoritate conce-
 dimus, ut in ea libere officium exerceas pastorale. Datum Lateran. II Calend.
 Novembris. Pont. nostri Anno XVI.

Sed longe illustrius fuit opus trium Saxoniorum Episcoporum,
 Ottonis Monasteriensis, Bernardi Paderbornensis & Jfsonis Verden-
 sis, qui non modo ad commendatitias Innocentij Pontificis litteras
 Estiensem Episcopum omni caritatis ope & subsidij excepserunt, sed
 & se ipsos ad profectionem in Livoniam & Apostolicos labores obtu-
 lerunt, parati Evangelium & Christi legem docere incultum Livoniae
 populum; quod sanè quàm gratum fuerit Innocentio Pontifici, do-
 cebunt haec Pontificis litterae ad Bernardum Episcopum nostrum.

Ab eo qui neminem vult perire, sed ut omnes ad agnitionem perveni-
 ant veritatis, tibi audivimus et credimus esse inspiratum, ut venerabili fra-
 tri nostro Estien. Episcopo, qui sicut servus fidelis et prudens in Domini vinea
 fideliter operatur, cooperator accedens cum eo portare proposueris coram gen-
 tibus et Regibus nomen Dei, et dare salutis scientiam plebi suae. Nos igitur tuum
 primum propositum dignis in Domino laudibus commendantes, fraternitatem
 tuam monemus attentius et hortamur, quatenus accensus zelo fidei christianaе,
 ac sperans, quod, qui affectum tibi dedit, adjiciet et effectum, Evangelista ag-
 grediaris opus et officium confidenter, ut cum illis, qui euntes ibant et flebant
 mittentes semina sua, exultationis manipulos valeas reportare. Ut autem
 praedicationis officium valeas liberius exercere, statuimus, ut te hujusmodi pi-
 etatis operi mansuato, Ecclesia et persona tua cum omnibus bonis suis sub Apo-
 stolicæ

Theodo-
 ricus Esti-
 ensis in
 Livonia
 Antistes
 nova pro-
 gentis
 conver-
 sione
 subsidia
 flagitat.

Idem
 conse-
 cratur
 Episco-
 pus.

*al. Ra-
 keburgen.

Innocentij
 epist. 124.
 Odoricus in
 hist. Eccles.
 Bernardus Ep.
 Paderb.
 cum alijs
 Pontifici
 se offert
 ad Chri-
 sti legem
 in Livo-
 nia do-
 cendum.

stolica Sedis protectione consistant. Tu deniq; frater Episcopo super te ipso etc.
Datum Laterani III Calend. Novemb. Pontificatus nostri Anno XVI.

Odoricus in hist. Eccl. Innocent. lib. 16. epist. 124.
 Quem in modum Pontifex scripsit ad Monasteriensem & Verdensem Episcopum, eorumq; similiter dilaudat fervorem religionis, cohortaturq; ad Apostolicum munus suscipiendum; ut nomen Dei coram Regibus & gentibus inter barbaras nationes circumferant. Quo nihil in Episcopi munere gloriosius esse possit; uti hæc literæ extant inter monumenta Innocentij Pontificis. Satisq; ex his constat tres illos Episcopos inter doctissimos ac ferventissimos Saxonie antistites claruisse, ac per id tempus munus publice docendi populum pro concione expleisse (secus quam heterodoxi obtrectare solent) qui explicato religionis suæ fervore ad munus illud docendi Evangelij Apostolico se ritu & Spiritu obtulere. Atque istic etiam inter barbaras gentes operam suam impendere maluerunt, quam civilibus hisce bellis inter Ottonem & Fridericum collidi, jactarique cum alijs Episcopis inter turbulenta factionum studia.

At quo minus Otto Monasteriensis Episcopus in Livoniam transierit, fecit captivitas, & hic ipse quem subterfugere voluit scopolus. Quid verò Bernardum nostrum impedit, sive cleri populi que sui preces, ne se hac tempestate defereret: sive quæ alia illa remora fuerit, in annalium nostrorum memoria non reperio; certò in Livoniam abiisse, etsi id flagranter desiderarit, & Pontificis etiam voluntatem impetrarit, verisimile non habeo; quando hoc anno binas adhuc literas in diocesi datas invenio, quarum alteris largam prædiorum donationem ab Anselmo Paderbornensi milite Cœnobio Virginum Wilbacensium factam, alteris verò decimas Brakelensi Ecclesie donatas, consignari jussit.

Lib. 4. Reges l. Innocent. Pontifex præfules Saxonie, & milites Teutonici hortatur, ut Estiensi Episc. in conversione Livonum adstant.
 Pontifex præterea, ut hoc salutare opus promoveret, alijs hoc anno literis ad Præfules, & Abbates Saxonie datis, impense hortatur, ut omni ope & consilio, submissisque auxiliarijs copijs, Episcopo Estiensi adstant: alijs verò literis ad milites Teutonicos in Livonia 11 Calend. Novembris Laterani scriptis multò sollicitius Theodonium Estiensem Episcopum ad ipsos in Livonia remissum commendat; quippe qui ob plurimas gentes ab ipso ad Christi religionem perductas, Paderbornensis, Verdensis & Raceburgensis Episcopi testimonio ac judicio dignus sit habitus, qui Episcopus consecraretur. Isdem simul literis haud leviter Teutonicorum militum avariciam perstringit, quòd Episcopo huic auxilia negarent, & certam sibi prius in ea provincia terræ partem possessionemque agrorum dari peterent; tanquam ex lucro animarum Christi militibus luctum pecuniarum primò quærendum sit.

Utrumne verò Bernardus Episcopus anno proximo, ex quo nullam ejus in diocesi præsentis memoriam reperio, in Livoniam transierit,

Et quo Teutonicos inter præstantior alter
 Non fuit, aut major membris, aut corde Gerardus,
 Hostimalis contra Francos emissus ab oris,
 Qui tanta fama, qui tanti nominis heros,
 Ut vix Ottonem Saxonia præferat illi.

Quem Gallus hic Poëta Gerardum scripsit, Bernardum dicere debebat; haud secus quam Tinqueturnitem, & Ottonem de Tinquenburg corrupta voce appellat, cum is Teclenburgensis sit Comes.

Otto
 Imp.
 cum Re-
 ge Gal-
 lia con-
 fligit, &
 prælio
 vincitur.

Ad famam adventumque potentis hostis evocavit Philippus Rex Franciæ florem juventutis bellicæ, virosque quam maximè bellicosos; delectumque habito processit obviam, haud parum fluctuans animo ob ingentem hostium multitudinem, pugnandum, an cedendum esset, ne summam rei in discrimen daret. Consilio proinde Ducum advocato cum deliberaret, nunciatur Ottonem in propinquo stare accinctum, & jam misceri certamina, quæ revelli non possint: nec alia hic consilia esse, quam quæ necessitas imperaret. Illico igitur galeam & thoracem poscens vicinam D. Petri ædem supplex intrat, atque ibi Dei & Virginis Matris ope implorata, acies producit in hostem, tanto etiam confidentius, quod adversus Imperatorem diris à Pontifice devotum sibi pugnandum. Inde canentibus utrimque signis 7. Calend. Augusti concursum ad Bovinas (pagus est inter Tornacum & Insulas.) Atrox prælium, quo vix alias majoribus odijs, & truculenta magis strage decertatum. Diu anceps pugna, in qua Francorum Rex suffosso equo prostratus, ac propè obtritus jacuit. Imperator verò diu inter hostilia signa jactatus demum pectore graviter saucius prælio excessit, ac desperata victoria suos secum in fugam traxit. Memorabile ex clade Imperatoris prælium, quo cæsis Germanis, xxx majorum ordinum ductores capti; quos inter Henricus Palatinus Rheni, Ferdinandus Flandriæ, Reginaldus Bononiæ, Conradus Tremoniensis, Otto Teclenburgicus Comites, Bernardus Horstmarientis, & Gerardus Rododinus Dynastæ fortissimique militum. Ea clade res Ottonis vehementer fuerunt attritæ, multumque Germanorum nomen apud Francos cœpit in contemptum venire; quanquam victoria non tam humana, quam cœlesti ope sit parta Francorum Regi. Otto Imperator primum ad focerum in Brabantia confugit, inde Coloniam se recepit, fidam sibi hætenus urbem.

Godefrid.
 Agidius
 Reimerus
 Monach.
 Leod. apud
 Chap. 1. 2.
 p. 238.
 Brover.
 lib. 15, ann.

Fracto Ottoni incubuit Fridericus; traductoque Trajecti per Mosam exercitu, Brabantia fines ingreditur. Quo tam inopinato adventu perculsus Henricus Dux Brabantia, Friderico se supplicem sistit, & veniam impetrat, ea lege, ut filium obsidem relinquat, & si dem in posterum sanctius colat; qua etiam conditione Limburgicus in gratiam receptus. Inde reflexo ad Trajectum exercitu, Hugonis Leodiensis Episcopi copias sibi jungit, expugnatoque Falkenbur-

go, Julia
 ciam va
 Ottone
 um & a
 rumper
 Ottonis
 insula, q
 muniti
 Colonie
 cum cor
 amissis u

Ex
 Maji Co
 rum è su
 de subigi
 nientes u
 converti
 tifice pro
 nem sacri
 malorum
 rogavere
 tatibus in
 tracta, &
 futurum
 post festa
 viri habi
 cillatione
 Episcopi
 Aquisgra
 piscopo
 aut ante l
 qui id cu
 refert. I
 nis frater
 Ludovic
 Henrici
 latinatu,
 go,

go, Juliacum vii Septembris obsidione cingit & latè circum provin-
ciam vastat. Quibus malis adactus Wilhelmus Juliae Comes, ejurato
Ottone, Friderico se submittit. Supererat Colonia Ottonis praesidi-
um & ad Rheni inferioris limites obstaculum, ne in Westfaliam ir-
rumperet. Perstabat enim urbs in fide Ottonis constans, nihil mota
Ottonis clade, & Friderici circum insultantis potentia. Sed & Caesaris
insula, quae Ottoniano praesidio tenebatur, retardabat Fridericum. Ea
munitissima loca cum arduum esset expugnare, vastato circum agro
Coloniensi exercitum ad hiberna deduxit. Imperator interim sese
cum conjuge intra Coloniam per hyemem continebat, cui ceteris
amissis una spes erat in Westfalorum & Saxonum fide.

Annus Christi 1215.

Innocentij III Pont. 18.

Ottonis IV Reg. 18. Imperat. 7.

Friderici II Reg. 3.

Bernardi III Ep. Pad. 12.

Exacta hyeme, Fridericus Rex Andernaci ad Rhenum Calendis
Maji Conventum Principum indicit, ad quem cum magna proce-
rum è superiori Germania & Belgio multitudo confluxisset, actum
de subigenda urbe Coloniensi, & Friderico Rege coronando. Colo-
nenses ubi omnia Principum consilia, omnemque belli molem in se
converti didicere, haberentq; Archiepiscopum Theodoricum à Pon-
tifice proscriptum, quod Ottonianarum partium esset, sibi verò om-
nem sacrorum usum jam in alterum annum interdictum; quorum
malorum causa cum ab Ottone esset, Pontifici & Principibus inviso,
rogavere Ottonem ut urbe excederet, nec se impendentibus calami-
tibus involveret; id si faceret soluturos se omnia debita in urbe con-
tracta, & 600. marcas in subsidium collaturos. Otto cum nec è re sua
futurum conspexit nutantibus civibus in urbe remanere, in Saxoniam
post festa Paschalia discessit; quem haud multò post conjux sumpto
viri habitu consecuta est. Tum verò libere coeptum tractari de recon-
ciliatione & pace cum Friderico Rege. Et ille jam urbis securus cum
Episcopis & splendido procerum nobilitatisque Belgicae comitatu
Aquisgranum ingressus, festo D. Jacobi à Sifrido Mogunrino Archie-
piscopo solemniter Rex inungitur. Quod etsi nonnulli anno priori,
aut ante biennium factum velint, certior tamen est fides Godefridi,
qui id cum auctore Chronici Montis Sereni alijsque ad hunc annum
refert. Eo in congressu Principum Henricus Palatinus Rheni Otto-
nis frater à Friderico Rege Palatinatu exutus, dataque est dignitas hæc
Ludowico Bavariae Duci. Simul Otto Ludovici filius duxit filiam
Henrici Palatini in matrimonium ipsdem artibus se firmaturus in Pa-
latinatu, quo socer adierat. Altera Henrici filia denupta Limburgico
Duci.

Godefrid.
Coloni-
enses ad
pates
Friderici
R. transe-
unt.

Frideri-
cus Rex
Aquisgra-
ni inungi-
tur.

Avent. l. 7.
Gritz. lib. 2.
contra Gel-
dastum.

Bræuer. l.
15. annal.
Trev.

Gggggg

Duci.

Duci, Stadenfis hoc anno Palatinum obijisse perhibet; ejus tamen vita ad annum 122 prorogatur ab alijs.

Otto Ep-
Monast.
è captivi-
tate libe-
ratur.

Godefrid.
Albertus
Stad.
Trithem.
in chron.
Girsa.

Sub id tempus, pridie videlicet quàm Fridericus coronaretur, Otto Monasteriensis Episcopus è captivitate liberatus. Hæserat ille jam per biennium Werdæ in Cæsaris insula captivus, conjectus in grandem, qui illic est turris, carcerem. Ac multum sollicitatus Otto Imperator, dum Coloniae per hyemem versaretur, Episcopum è vinculis laxaret, quem non alio crimine obnoxium haberet, quàm quod ex Pontificis voluntate sese in partes Moguntini Archiepiscopi & Friderici Regis inclinasset, nullis tamen unquam armis contra Imperatorem sumptis; sed nihil ab Imperatore ad Rhenum præsentem impetrari potuit. Eo demum in Saxoniam demigrante, multi Westfalæ proceres miserati integerrimi præfules, è tam clara Comitum Benthemensium & Hollandorum familia orti, armis liberandum susceperunt; horum Dux Adolphus Montium Comes, vir bello contra Albigeneses clarus, collectis è Westfalæ bellicosorum nobiliû virorumq; multorum copijs, Werdense Oppidum vi aggreditur, Et oppugnatum hoc acriter per multos dies; verùm cum & loci munitio, & præsidiorum fortitudo omnes insultus conatusque eluderet, nihil his fractus Adolphus Comes, oppugnationem ad militares artes convertit, coepitq; suffusionibus agere; quemadmodum ingenij viribus plerumque potentius quàm corporis pugnatur. Cuniculis igitur ad ima turris fundamenta perductis, quibus tota moles in ruinæ periculum venit, propugnatores exterriti, inopesque consilij, castrum unà cum Episcopo dedidere. Et Episcopus in hunc modum assertus in libertatem, recta se Aquisgranum ad Fridericum Regem contulit, magnoque Episcoporum omnium & Principum gaudio est exceptus.

Godefrid.

Caesar. lib. 3.

c. 6.

Lib. 4. c. 10.

Lib. 10. c. 22

Lib. 12. c. 23

Epistola ad

Engel. apud

Gelen. p. 338

Plures è

Germania in Pa-

læstinam

abeunt,

terram

sanctam

recupera-

turi.

Sed nec minus memorabile, quod in hoc Aquisgrani Episcopo- rum & Principum congressu actum refert Godefridus. Invitarat anno superiori Innocentius Pontifex christianos Principes ad novam in Palæstinam expeditionem adversus Saracenos; id opus cum per Legatos Apostolicæ Sedis, oratores sacros in provincijs, ac tubas hujus belli ubique strenuè susciperetur, innumerabilis multitudo, ut Godefridus retulit, crucis tessera insignita ad liberandam terram sanctam confluit. Coepit quidem hæc expeditio Andernaci in superioribus Principum comitijs agitari, ubi & inter primos Germaniæ Principes Ludovicus Baviaræ Dux nomen sacre militiæ professus est: at postquam Oliverius Scholasticus Colonienfis idemque Paderbornensis noster Canonicus, & Joannes Sanctensis Ecclesiæ Scholasticus, auctoritate Innocentij Pontificis, Aquisgrani in celeberrimo hoc Principum conventu tubam sacram inflare, & ad crucis signum pro concione invitare coeperunt; illico Fridericus Rex, Sifridus Moguntinus Archiepiscopus, Leodiensis, Bambergensis, Pataviensis, Argentinenfis Episcopi,

Episcopi, Dux Moraviae, Dux Brabantiae, Dux Limburgensis, Palatinus Comes Thuringiae, Marchio Badensis, Wilhelmus Juliaci Comes, Henricus Comes Seinenfis, Comes de Monte, & magna nobilium equestrum multitudo cruce signata nomen sacrae militiae dederunt. Accessere post magno numero Episcopi & proceres ex Westfalia & Saxonia, sequentibus annis memorandi; quanquam his Livonia tum sacri belli campus erat, in quem magna nobilitatis pars traducebatur. Inde Joannes Sanctensis & Olivarius Principes hujus belli oratores, partiti provincias, adscitisque ex clero Sacerdotibus in auxilium, Coloniensem dioecesim, Juliam, Brabantiam, Flandriam, Westfaliam, Frisiam, vicinasque regiones palam docendo, vocandoque ad sacram militiam peragraverunt. Et Olivarius dum Westfaliam & Frisiam circuit, multa e caelo prodigia data; visa enim in dioecesi Monasteriensis, in Frisia, & Ultrajectensi provincia varia ac mirifica in aere crucis signa, quae multis recensentur a Caesario, Cantipratano, aliisque Scriptoribus, quibusque mortalium mentes vehementer accensae sunt; ne quid referam de miraculis per Olivarium patratis, quae Caesarius quoque aequalis eorum temporum scriptor retulit.

Caesar. lib.

10. c. 7.

Cantipr. lib.

2. c. 3.

Jacob. Bosg

Ceterum Principes Aquisgranii congregati, ut, profugo in Saxoniā Ottone, omnia ad Fridericum Regem adigerent, misere Coloniam Theodoricum Trevirensis Archiepiscopum, & Henricum Brabantiae ducem, quorum auctoritate & industria urbs Agrippinensis ab Ottone abstracta in Friderici partes concessit. Quapropter Fridericus pridie Nonas Augusti regio comitatu Agrippinam ingressus, insigni cum honore a clero populoque est exceptus. Inde ad Basilicam irum, ubi Trevirensis Archiepiscopus, post sacrum Missae sacrificium solemniter decantatum, universum cum Clero populum a poenis Ecclesiasticis absolvit, reddita sacrorum libertate, qua per annum & quinque menses prohibita erat. Rex non nisi per septem dies in urbe commoratus, in publicis istis Principum comitijs publicam Germaniae pacem sanxit, vectigaliaque & telonia, quae per bella contra fascata erant, sustulit. Salutaribus praeterea legibus consultum Reipublicae, in qua & Principes juravere.

Excesserat antetriennum Theodoricus Ultrajectensis Episcopus; in cuius locum, patrocinio Ottonis Monasteriensis Episcopi, Adolphi Colonienfis Archiepiscopi, & Gerhardi Osnabrugensis Episcopi, ac paulo post Bremensis Archiepiscopi, subrogatus erat Otto Gelriae Comes ac Praepositus Sanctensis, praeclearis naturae dotibus exornatus; sed quod juvenis esset xviii annorum, aetate prohibebatur ab Episcopi munere; eo Romam profectus, Northusij in itinere anno 1213 mortuus. Quapropter in ejus locum Canonicorum suffragijs subiectus Otto Lippienfis Comes, Ultrajectensis Praepositus. Is Regem hoc anno Francofurtum comitatus, ea in urbe Episcopus consecratur, & regali-

Theodo-

rico in

Episco-

patu Ul-

trajecten-

si succo-

dit Otto

Comes

Gelriae,

dein Otto

Comes

Lippien-

fis.

bus à Friderico Imperatore exornatur. Hic Otto celeberrimus inter Westfalos, Bernardi Lippienfis Comitis filius, qui per id tempus ex Monacho Campi Mariæ Livoniæ Abbas inter Apostolicos viros numerabatur, quem haud multo post Otto Aldensalæ Lealensem Episcopum consecravit, filius patrem; tamen Bernardus per id tempus alterum haberet filium Gerhardum ex Episcopo Osnabrugensi transvectum ad Bremensem Archiepiscopatum; cui tertius accedit filius Bernardus, ex Præposito Embriensis delectus Paderbornensis Episcopus: quartus filius Theodoricus Præpositus Daveritriensis. Rara profecto familiæ felicitas, quæ patrem Episcopum, & tot filios simul Episcopos ac præfules Ecclesiæ conspexit.

Has inter concussæ Germaniæ Saxoniamque turbas Bernardus Episcopus noster, quod aliàs Saxoniam Episcopi fecere, partium intactum securumque servavit; quod hinc Friderici Regis minis, illinc Ottonis Imperatoris per Saxoniam adhuc dominantis potentia stringeretur. Quantumq; Bernardus Episcopus se à publicis continebat, tantum se in dotandis Ecclesijs & Cœnobijs impendebat, quod ex sequentibus liquebit. Sicuti & hoc anno insigni beneficentia meritis de Giselberto, Campi Mariæ Abbate, totoq; Cœnobio illo. Quam in rem publicæ tabulæ extant apud nos, multis è clero & nobilitate ac Monachis Campi Mariæ testibus consignatæ. *Acta hæc memorantur anno Dominicæ incarnationis MCCXV. Indiæ. III. Pontificatus nostri anno XI.*

Annum hunc clausit Innocentius Pontifex, omnium operum, quæ gessit pulcherrimo, convocando Lateranense concilium, quod mense Novembri Romæ celebratum est, ipso Pontifice præside & perorante: argumento sermonis ducto ab illo Christi dicto, *Desideravi hoc Pascha manducare vobiscum antequam patiar*; quod & ille de suo vitæ exitu vaticinatus videri poterat, quippe qui altero post anno excessit è vita. Invitati toti orbis Christiani Episcopi, literis ad omnes Metropolitanos & Archiepiscopos missis; inter quas prima in concilio præmittitur Epistola ad Moguntinum Archiepiscopum ac Metropolitanum nostrum, in qua de expeditione recuperandæ Palæstinæ pertractat; hæc enim una ex urgentibus hujus concilij causis erat. Hoc deinde argumento scriptum ad Colonensem, Trevirenses, Magdemburgensem, Salisburgensem, ceterosq; Episcopos, ac Reges, Conventus Episcopi quadringenti & duodecim; quos inter Patriarcha Constantinopolitanus & Hierosolymitanus præsentibus fuere; Antiochenus vero & Alexandrinus Patriarchæ, quod alter morbo, alter Saracenorum metu impeditus, misere Legatos. Primates deinde infra hos ac Metropolitanos septuaginta & unus. Ceterorum verò Antistitum, Abbatum, aliorumque præfulum ob multitudinem haud unitus est numerus. Universi bis mille ducenti & duodecim Patres convenere, quod passim Scriptores cum Bini tradunt, Primores Cœnobiolorum numerant

Godefrid.
Abbas
Ursberg.
Albert.
Stad.
Auctor
Chron.
Mont.
Seren.
Richard.
à S. Ger-
man.
Chron. fos-
sa nova.
Matth.
Paris.
Odoricus in
hist. & eccl.
Concili-
um Late-
ranense
sub Inno-
centio
III.

leberimus inter
per id tempus ex
olicos viros nu.
Lealensem Epi.
dus per id tem.
Olnabrugensi
tertius accedit
Paderbornensis
s Davenitriensis,
um, & tot filios
urbas Bernardus
re, partium sein-
egis minis, istinc
is potentia strin-
icis continebat,
ebat, quod ex le-
centia merie de
lo. Quam in rem
silitate ac Mona-
nemoraneur anno
us nostri anno XL
nium operum,
oncilium, quod
itifice praefide &
i dicto. Desiderio
ar; quod & ille
qui altero post an-
opi, literis ad om-
uas prima in con-
iscopum ac Me-
erandæ Palastine
j causis erat. Hoc
rensem, Magden-
Reges, Conven-
riarcha Constau-
Antiochenus ve-
lter Saracenorum
infra hos ac Me-
nstitutum, Abba-
unitus est nume-
convenere, quod
enobiorum nu-
merant

merant octingentos. His accedere omnium ferme gentium extera-
rum, ac Regum, Principumque Legati. Magnificum sane & cecume-
nicum, de quo nemo sapiens controvertet, concilium, in quo expli-
cata catholica fides adversus Albigenes, ceterasque obortas hæreses:
tum collapsa cleri populiue disciplina formata; postremo actum
pro recuperatione terræ sanctæ. Quam in rem septuaginta de hære-
ticis decreta Canonum à Patribus præscripta sunt, celeberrimo Ec-
clesiæ instituto bono que. Et quam præclaro statim canone Patres?
Una est fidelium universalis Ecclesiæ, extra quam nullus omnino salvatur;
in qua idem ipse Sacerdos et Sacrificium Jesu Christi, cujus corpus et
sanguis in Sacramento altaris sub speciebus panis et vini veraciter continen-
tur, transubstantiatis pane in corpus, et vino in sanguinem, potestate divina.
Et hoc utique Sacramentum nemo potest conficere nisi Sacerdos, qui fuerit rite
ordinatus secundum claves Ecclesiæ, quas ipse concessit Apostolis et ipsorum
Successoribus Jesus Christus. Quod & à nostrorum temporum hære-
ticis, & hæreticorum magistris diligenter animadverti velim; qui cum
rite ab Episcopo ordinati non sint, necesse est horum aliorumq; Sa-
cramentorum jactura defraudare populum. Statutum præterea de
hæreticis damnandis puniendisque: de Sacramentis Eucharistiæ &
Pœnitentiæ quotannis in Paschate frequentandis: de chrismate, &
Eucharistia sub fideli custodia clavium servanda: de viatico infirmo-
rum præbendo: de vitijs Clericorum emendandis & castigandis, &
quæ ejusmodi sunt complura. Conjugia quoque, quæ ad sextum
usque consanguinitatis & affinitatis gradum permilla erant, intra
quartum restricta sunt. Canone etiam xi præscribuntur Collegijs
Cathedralibus & Metropolitanis Magistri Scholarum, qui Cleri-
cos ejus Ecclesiæ & pauperes studiosos doceant Grammaticam &
humaniore literas, eoque Sacerdotio lautiore donentur Magistri illi;
præter quos in singulis hisce Collegijs sit Theologus, qui Clericis sa-
cræ scripturam & superiores scientias tradat. Quò nunc satis intel-
ligimus discrimen inter Scholasticum, Theologum & Magistrum;
quales toties etiam produximus ex tabulis Episcoporum nostro-
rum. Hi deinde Canones ex utraque lingua cum Ecclesiæ latina &
Græca communicati sunt. Multæ præterea controversiæ judicio
Patrum decise compositiq; sunt. Accessit ad hoc concilium S. Do-
minicus instituti approbationes sollicitando. Ac Pontifex licet à
novis ordinibus recipiendis alienior esset, uti id paulò ante canone
xiii sanxerat; postquam tamen in somno illi objecta Lateranensis
Ecclesiæ, fabrica in ruinam inclinate, quam D. Dominicus humeris
suis sustentaret, jussit Dominicum ad suos redire; communicatoque
deinde cum ijs consilio, instituti sui vitæq; leges referre à se proban-
das. Divum quoq; Franciscum advenisse, rogatum sui ordinis appro-
bationem, auctores multi à Wadingo & Collatio producti asserunt.

Et

Oder. in hi-
stor. Eccl.
In vita S.
Domin.
Syrus rom.
S. Domi-
nicus or-
dinis sui
confir-
matio-
nem pe-
tit.
Odoric. in
hist. Eccl.

Tom. Con-
cit. Paris.
recent. edit.
Matthaus
Paris. Ab-
bas Ori-
berg.
Marianus.

Ethunc cum Innocentius Pontifex ad se accedentem rejecisset; post tamen, ubi in somnio illi oblatus est Franciscus labentem quoque Basilicam Lateranensem humeris suis sustentare, conquisitum ad se revocavit, benignèque excepto, omnem ejus institutionum rationem confirmavit. Verum celebrem utriusque hujus ordinis confirmationem sibi vendicat Honorius Pontifex Innocentij Successor.

Annus Christi 1219.

Innocentii III Pont. 19.
Othonis IV Reg. 19. Imper. 8.
Friderici II Reg. 4.
Bernardi III Ep. Pad. 13.

Godsfrid.
Orsberg.
Richard. de
S. Ger.
Odor. Reg-
ginal. in
hist. Eccles.
Coffari. in
not. ad con-
cil. post
edit.
Frede-
rico
regnum
denuo in
concilio
Lateran-
confir-
matur.

Adulto jam vere, Fridericus Rex Calend. Maij Norimbergæ Principum comitia egit, præsentem Petro Sasso Cardinale Apostolicæ Sedis Legato, Indixerat illa Rex ad vacillantem Germaniæ statum confirmandum, quò & jura per provincias dicerentur æquius, & liberius de pace tractaretur. Miserat quidem superiori anno tam Otto, quam Fridericus suos Oratores ad Lateranense concilium; alter ut obtenta venia imperium, à quo dejectus erat, reciperet: alter ut sibi assere- ret. Sed à Patribus pro Friderico pronunciatum est; movitque Patres Marchio Montisferrati, Othonis perfidiam adversus Apostoli- cam Sedem, violata Sacramenta, spolia Romanæ Ecclesiæ, multa; præterea ejus crimina exaggerando. Quibus Fridericus Rex confir- matus, liberum sibi per Germaniam imperium sumpsit. Dejectusque Otto intra Saxoniam se continuit, tanquam Saxonum tantum se Im- peratorem ferret; è quibus tamen Magdenburgensem, & Bremen- sem Archiepiscopos, Marchionem Thuringiæ, aliosque proceres si- bi adversantes habuit. Ceteri metu magis quam animo Othoniani.

Accessit Friderico Engelbertus Coloniensis Archiepiscopus hoc anno delectus. Nam postquam Clerus primarius miserat ad Inno- centium Pontificem Legatos sciscitatum, quid de Adolpho & Theo- dorico Archiepiscopo, quorum uterque à Pontifice exauctoratus erat, fieri vellet, ne Ecclesia certo hætenus rectore destituta fluctuaret amplius; Innocentius Pontifex utrumque averfatus, novi Archi- episcopi eligendi potestatem clero fecit, omniumque suffragijs de- lectus est Engelbertus majoris Ecclesiæ, & S. Georgij Præpositus, na- tus Engelberto patre Comite Montium & Altenæ, & à pueris in cle- ro enutritus. Vir præter generis nobilitatem & eximiam corporis pulchritudinem, præclaris naturæ dotibus, & Episcopi virtutibus exornatus, ob quæ decora jam ante juvenis octodecim annorum Monasteriensis, ut diximus, Episcopus expetitus erat; vel eo carus Innocentio Pontifici & Friderico Regi, quòd cum fratre Adolpho partes Friderici ad Pontificis voluntatem hætenus suscepisset, nihil Colo-

Asspere, Hermannus de Oriente, et alii quamplures. Alias deinde decimas, quæ ex feudo ad ipsum reciderant, Cœnobio religiosarum Virginum Wilbacensi donavit, quæ eodem anno acta perhibent publicæ ejus Cœnobij literæ. *Testes adduntur Lambertus major Præpositus, et omnes Canonici majoris Ecclesiæ, Amelungus Comes, et Ministeriales.* Hoc ipso anno Bernardus Episcopus cum magno Canonicorum & Ministerialium comitatu Arensbergam profectus ad Godefridum Comitem; ac dum Ecclesiæ suæ negotium, ob quod venerat, cum Comite pertractat, simul Wilbacensi Cœnobio Virginum ampla prædij Bulheim bona à Comite impetravit, quæ Comes faceret se rogatu venerabilis Episcopi Paderbornensis donare, nec aliud reposcere, quàm ut piæ Virgines Deum pro suis & majorum delictis sibi propitium implorent; factaque est hæc donatio præsentis & volente conjugis ejus Agnete, filijs Godefrido & Joanne, ac filia Aleithe. Publicas hac super re tabulas confecit Godefridus, quas à Bernardo Episcopo consignari voluit, ac testes à latere Episcopi memorantur. *Volequinus de Swalenberg, Cratho, Gerhardus de Lippia, Widekindus Canonicus.* Ministeriales verò Episcopi *Everhardus de Ervæthe, Henricus Daffser, Hermannus Marschallus, Bernardus de Vesperthe, Nobilis vir Adolphus de Dassele.* Ex Comitum parte *Rotgerus de Berbenne, Wilhelmus de Ole, Bermundus et Godeschalcus de Ervæthe, Gerhardus de Ruthen, et Ministeriales.* Acta sunt hæc Anno Dominice Incarnationis MCCXVI, Indictione IIII, Domino Innocentio tertio Pontifice universalem Ecclesiam gubernante. Hos inter Testes uti & in superioribus Abdinghovanis sistitur Gerhardus de Lippia Comes, (is qui post Bremensium Archiepiscopus in locum Gerhardi senioris delectus est. Quemadmodum per id tempus Collegium Paderbornensis Ecclesiæ Comitum filijs illustre erat; quo in numero etiam Volequinus Comes Swalenbergensis supra relatus producit Episcopus Mindensis.

Annus Christi 1217.

Honorij III Pont. 11.

Otonis IV Reg. 26. Imper. 9.

Friderici II Regis 5.

Bernardi III Ep. Padi. 14.

*Concil. Lateranens.
Odoricus in
hist. Eccles.
ex Innocentii epist.
Godefrid.
Ursberg.
Expedi-
tio nova
in terram
S. à Pon-*

Qui evêre anno ab hinc consequenti arma Otonis exauctorati Imperatoris, & Friderici Regis, quantum ex silentio scriptorum colligere fas est; seu quod Pontifex per quadriennium cessationem armorum in concilio Lateranensi indixisset, ne quid sacram expeditionem in terram sanctam impediret; seu Reges, quique sua parte contenti, Otto Saxonia, Fridericus ceteris Germaniæ provinciis, à judicio novi Pontificis suspensi hærerent. Eo nunc liberius bellum sacram processit, sollicitante Reges & Principes Honorio Pontifice per literas & Ora-

ias deinde deci-
ligiosarum Vir-
erhibent publi-
major Præpositus,
t Ministeriales,
anonicorum &
ad Godefridum
d venerat, cum
Virginum ampla
Comes faceret se
nec aliud repo-
um delictis sibi
fente & volente
lia Alceithe. Pu-
s à Bernardo Epi-
norantur. *Vol-*
idekindus Canon-
, Henricus Dap-
Nobilis vir Adol-
Wilhelmus de Ole-
then, et Ministe-
ACCXVI, indi-
alem Ecclesiam gu-
Abdinghovanis
mensium Archi-
Quemadmodum
Comitum filijs
Comes Swalenber-

& Oratores; quos cum per omnia regna & Germaniæ provincias ha-
beret, tum ad Rhenum & per Westfaliam præter Joannem Sancten-
tem & Oliverium accessere Hermannus Decanus Bonnensis, Joan-
nes Nivellensis Canonicus, Arnoldus Monasteriensis Presbyter, alij-
que per Westfaliam & Frisiam viri, quorum nomina vetustas abole-
vit. Horum munus à Pontifice præscriptum fuit non solum concio-
ribus populum excitare ad sacrum bellum, sed & ad largitiones invi-
tare, & pecuniam à pijs hominibus oblatam colligere, quæ in sum-
mus expeditionis sacræ expenderetur. Quam in rem excavatus
in singulis Ecclesijs truncus, ab Innocentio Pontifice præscriptus,
tribus feris clauderetur, quarum una penes probatum presbyterum,
altera penes Laicum fidum, tertia penes religiosum virum esset. Mul-
ta deinde privilegia ab utroque Pontifice impetrata ijs, quotquot vel
expeditionem suscipere, vel opem contulere, & multa ubique sacrifi-
cia ac publicæ preces indictæ, quæ cum magno fervore procederent,
præter eos Episcopos & proceres, quos ante biennium commemora-
vimus, sacræ se militiæ addixere Engelbertus Colonienfis, Otto Mo-
nasteriensis, Otto Trajectensis. E Clero Monasteriensi Conradus Præ-
positus, ex Osnabrugensi Gualterus, Arnoldus Clivia, Wilhelmus
Hollandiæ, Georgius Werdæ Comites, Benthemijs præterea Comes,
alijque, quorum nomina cum ceteris Westaliæ & Frisiæ nobilibus ve-
tustate conscripta sunt. Rebus omnibus ad expeditionem sacram
comparatis, duplici hoc anno exercitu itum est ad terram sanctam
recuperandam. Quorum alter terrestri itinere processit, auspicio
Andree Ungariæ Regis & Leopoldi Austriæ Ducis; ad quem cum
ceteris Episcopis etiam transijt Otto Monasteriensis, & Otto Traje-
ctensis Episcopus, quorum ille ex Comitum Benthemensium, hic ex
Lippiensium familia erat. Alter navalis erat, ad quem se collegere ex
Rheno, Amasi, & Visurgi Colonienfes, Westfali, & Saxones; deinde
Frisij, Brabantini, Flandri, ex suis quique portibus. Inter horum Du-
ces clari Wilhelmus Hollandiæ, & Georgius Werdæ Comites, qui-
bus à Gelenio conjungitur Adolphus Montium Comes D. Engel-
berti frater. Classi huic Oliverius se junxit totius hujus expeditionis
auctor, ac tuba sacræ hujus belli; cujus labores Pontifex Episcopatu
Paderbornensi remuneravit. Ejus hoc elogium est apud Albertum
Stadensem: *in horum comitatu erat Magister Oliverius, postea Paderbor-*
nensis electus, et tandem S. Sabini presbyter Cardinalis; ut vel eo nobis
hæc expeditio commemoranda sit. Naves igitur, quæ fere trecentæ
erant in ostio Mosæ ad Uterdingam convenere. Inde promptis lætis-
que omnium animis 4 Calend. Junij solvit classis, ipsis Calend. Julij
Dertmondiam in Anglia portum delata, ex quo per mare Britannicum
in Lusitaniam provecta 7. Idus Julij Ulyssipponam attigit. Ibi dum
complures ex Belgio naves expectantur, rogantur ab Episcopis ac
& Ora-

tifice &
alijs ur-
getur.

Ingrat
in epist.
ad omnes
fidel. in
concilio
Later.
Casarius in
vita En-
gelb.
Fasti Mo-
nast.
Chron. Ul-
tra.
Trithem.
Duplici
itinere in
terram
Sanctam
moveretur.

Alber-
Staden-
sem:
in horum
comitatu
erat Ma-
gister Oli-
verius,
postea Pa-
derbor-
nensis el-
ectus, et
tandem
S. Sabini
presbyter
Cardinalis;
ut vel eo
nobis

Hhhhhh

ceteris

Insigni
victoria
adversus
Sarace-
nos Chri-
stiani po-
tuntur.

ceteris Lusitani, velint per hanc moram sibi adversus Saracenos haud minus Lusitania quam Palaestina juratos hostes belli operam accom-
modare; quod cum Frisij improbarent, dicerentque sibi Orientalem
profectionem esse praepositam, cum octoginta navibus discessere,
navigatione in Palaestinam arrepta. Perstitit reliqua classis duce Wil-
helmo Hollandiae, & Georgio Werdano Comite; castrumque Alca-
zarium obsidione cingunt. Quo cognito, quatuor Saracenorum
Reges, ex Hispania congregati, cum exercitu centum armatorum
millium advolant; quorum adventu haud parum terrii peregrini
nostri; sed cum Lusitani, & qui apud eos erant, Templarii & Hospi-
tarii milites subsidio venissent, ausi junctis viribus Christiani ad si-
gnum crucis, quod in acie fulgens se obtulit, praelium inire. Pugna-
tum 7 Calend. Octobris, caesique in acie supra xiiii millia Sarace-
norum, uti Godefridus denarrat. Victoriā hanc, quae coelestima-
gis, quam humana ope est parta, auget Marianus clade sexaginta mil-
lium Maurorum, captis duobus Saracenorum Regibus. Falsi postea Sa-
raceni se cum praelium ineundum esset, conspexisse alium longè for-
midabiliorem exercitum cruce insignitum. Post festum omnium San-
ctorum redijt victor peregrinorum nostrorum exercitus, hyema-
tumque est in portu Ulyssippōnensi.

Cesari, lib.
9. c. 13.

Memorable, quod ex hac navigatione Hermannus Decanus ad
S. Gerdonem retulit. Veritum erat, ne in ulla navium Eucharistia ser-
varetur. Ejus legis seu inscius, seu contemptor Sacerdos, in unam Fri-
sonum navim secum Eucharistiam intulit; quae cum postea naufragi-
um fecisset, arcula, qua corpus Dominicum custodiebatur, visa pe-
lago innatare, ac veluti remis impulsā celeri prae reliquis cursu ad lit-
tus properare; & quod conspectus in miraculo erat, nulla gutta
operculo etiam patulo influxerat. Sanē tum una species Eucharistiae
apud Frisones in usu; quemadmodum in concilio Lateranensi Eu-
charistia mandatur servari, & diligenter recludi, quae in firmis & mo-
rituris viaticum detur.

Alter
Germa-
norum
exercitus
fortiter
& felici-
ter rem-
gerit in
Palaesti-
na.

Alter Germanorum exercitus postquam incolumis in Palaesti-
nam delatus, obviam habuit Patriarcham Hierosolymitanum cum
mirifico crucis signo; ad cujus conspectum Rex Ungariae & Dux
Austriae cum toto exercitu proni in terram procubuerunt. Inde tres Re-
ges Hierosolymae, Ungariae, & Cypri in hostem progressi; ad quo-
rum adventum Soldanus cum Coradino fratre in fugam se dedit,
oppidis & castris circum in spoliū Christianorum relictis. At post-
quam Rex Ungariae, ac Cypri cum ingenti peregrinorum multitudine
necessē, frustra precante Patriarcha, Leopoldus Dux Austriae rem
fortissime gessit. Is duos sibi constantes fidosque habebat Episcopos,
Ottonem Monasteriensē, & Ottonem Trajectensē cum auxilia-
ribus ex Westfalia & Trajectensi dioecesi copijs; quorum ope & in-
dustria

dustris Caesarensis in Palaestina castrum instauratum est; id quod ingens postea momentum attulit ad Caesare urbis expugnationem.

Annus Christi 1218.

Honorij III Pont. 2.
 Ottonis IV Reg. & Imper. ultimus.
 Friderici II Reg. 6.
 Bernardi III Ep. Pad. 15.

Fatalis subinde annus adfuit Ottoni Imperatori, quem hoc anno consensu Scriptorum mors ventris profluvio sustulit. Juvabit id à Godefrido certo eorum temporum auctore accipere. Otto Imperator jam per annos octo vinculo excommunicationis à duobus Apostolicis innotatus, cum septem honoratos viros pro impetranda venia Romam mitteret, sed tamen stare eorum mandato recusaret, post Pascha febris corripitur; deinde in gravesciente morbo, ubi sibi diem mortis imminere cognovit, Episcopum Hildefensem, Sifridum videlicet, et alios religiosos et sapientes viros, scilicet Abbatem, et Sacerdotes convocat, et cum gemitu et lacrymis, quid sibi agendum foret, vel qualiter à nodo excommunicationis absolvi posset, consulit; ad quorum consilium cum mandato Apostolico stare jurasset, ab Episcopo absolvitur. Deinde ordinato testamento suo, factaque confessione cum perceptione sanctae communionis et sacra unctionis, cum magna contritione cordis in castris, quod dicitur Hartzburg, fidebus Maji moritur. Corpus Brunsvicum translatum, et Imperialibus indumentis juxta patrem suum, et matrem in Ecclesia S. Blasii sepelitur. Auctor est Albertus Stadenensis tanto eum dolore exarsisse in expiationem peccatorum, ut famulis & domesticis e culina servis cervicem pedibus calcandam, dorsumque Sacerdotibus flagellandum obtulerit, patris Henrici Leonis exemplo, qui per ejusmodi poenitentiae opera se ad placandum numen mortemque composuit. Visaque est non tamen vita, quam pia mors donari; nec tamen sine piacularibus flammis fuit, siquidem Cantipratanus vera narrat. Nam post obitum matertera, quam in Monasterio castissimam habebat virginem, se ad valvas mane pulsando obtulit, petijtque per religiosorum Coenobia pro se sacrificia & preces fieri. Quibus rite persolutis, rursus se clarissima luce circumfusus matertera stetit, gratias egit, ac sibi jam à poenis omnibus libero caeli aditum patere alleruit. Ceterum ab excessu Ottonis diadema, lanceam, ceteraque Imperij ornamenta Henricus Palatinus frater ad se traxerat, quae Honorius Pontifex demum minis & censuris Ecclesiasticis extorsit, Friderico Regi tradenda. Morte Ottonis aemuli omnia ad unum Fridericum Regem devolvuntur. Et ille, ut ex communi Principum, cum primisque Saxonum, sententia se in solio firmaret, in Saxoniam hoc anno profectus, Hervordiam accessit, ad Westfalorum animos sibi demerendos, quemadmodum id Albertus Stadenensis scribit; ex qua vicini-

Hhhhhh 2

nate

tate urbis intra nostram diœcesin haud dubiè Bernardus noster Regem salutavit.

Felicibus adhuc armis Germanorum procedebant res in Palaestina. Nam quæ Ulyssipone relictae classis pars hyemarat, post varios tempestatis casus Acconem tandem appulit; congregatisque omnibus peregrinorum navibus, consultum habuere Patriarcha, & Joannes Hierosolymorum Rex, Episcopi, Duces, Hospitalarij & Templarij, ceterique cruce insigniti descendere in Ægyptum, & Saracenis ingressum in Syriam intercludere; ex quo enim Ægyptus Damasceno Regi paruit, ille Syriam regno suo conjungere cœpit, & cum innumera barbarorum multitudine quotannis in terram sanctam effundere, quo res Christiana semper in pejus prolabi visa: & si Damiatæ urbs, claustrum utriusque regni ad Nili ostium, interciperetur, frenum Saracenis injectum fore, portumque istuc occupari, ex quo ingentes opes Ægyptiorum Regi, & belli nervus subtraheretur. Igitur festo Ascensionis, congregatis omnibus Christianorum navibus, classis solvit; ac prospero cursu intra triduum in Nili ostium delata, constitit ante Damiatam; factaque excensione à Colonienfibus primum & Frisijs (quorum hic prima laus fortitudinis se exseruit) castra firmare cœperunt Christiani. Urbis oppugnationi obstabat vasta turris, Phari nimirum illius in medio Nilo moles, militis praesidio firmata, ex qua catena ad muros urbis ducta erat, ne quis navium transitus per fluvijs, accessusque ad urbem esse posset. In hanc omnis vis primum conversa; sed tanta cum clade iterato repulsa est, ut consilia expugnandæ turris inter Duces vacillarent. Tum verò Oliverius noster erigere nutantium animos, & suis pecuniarum impensis, quas ex sacra stipe collegerat, fabricare firmam & prægrandem machinam navibus impositam, equa scalæ pontesque admoti, ascensuque in turrim magna alacritate militum factus, frustra Saracenis supernè lapides, tela, & ignes injicientibus. Expugnata primo insultu turris, & barbari vel trucidati, vel in flumen præcipites acti. Hoc successu Damiatæ urbs Ægypti munitissima, ac tribus per circuitum muris, amplis fossis, innumerisque turribus firmata, terra marique obsideri cœpta. Arduum opus, quod oppositis castris infestus assideret Soldanus; sed quia salus Palaestinae, & totius expeditionis momentum in ea versabatur, obsidio incredibili Christianorum labore & fortitudine protracta est in sequentem annum.

Desideratus in hac ærumnosa obsidione Adolphus Montium & Altenæ Comes, D. Engelberti frater, Colonienfium, Westfalorum & Bremensium Dux. Otto præterea Monasteriensis Episcopus ad Cæsaream extinctus, uti Oliverus noster scribit libro nondum edito de Damiatæ expugnatione, quod & fasti Monasterienses hoc inscripto elogio restantur:

Damiatæ
obsideri à
Christianis
cœpta.

Animos
ijs ad-
dente
Oliverio.

Qua in
obsidio-
ne desi-
derati
Adolphus
Comes
Mont. &
Otto Ep.
Monast.

Virtutum

Virtutum fidus Otto super omnia fidus

Morte peregrina levipendo pericla marina.

Gubernarat annos xv, multis Ottonianarum partium injurijs agita-
tus, præclara cum laude Ecclesiam suam, vir Apostolicæ Sedis studio-
sissimus, & zelo religionis flagrantissimus; quod satis etiam hac ex-
peditione in terram sanctam professus est. Comes licet Benthemius,
humilem tamen in literis se Ecclesiæ ministrum appellare solitus. Res
ejus præclare gestas virtutesque conscripsit Hermannus quidam Mo-
nachus Campi Mariæ, quem librum invida nobis ætas subtraxit. Ot-
toni subrogatus festo Mariæ Magdalene Theodoricus III Arnoldi
Isenburgici filius, ædisque Metropolitanæ Colonienfis Præpositus;
idque patrocínio Engelberti Colonienfis Archiepiscopi & consan-
guinei, ejus tum magna per Westfaliam auctoritas erat, impetra-
tam. Quemadmodum ejus quoque studio post Engelbertus Theo-
doricus frater ad Episcopatum Osnabrugensem proventus, qui malè
à Crantzio Bruno appellatur; sed quæ familiæ mercede id factum do-
cebit ipsius Engelberti Archiepiscopi funesta cædes.

Bernardus Episcopus noster quo minus in numerum cruce si-
gnatorum veniret, impediabatur senio. Laboresque illos peregrina-
tionis domestica vigilantia, & studio religionis procurandæ com-
pensavit, arctam non modò religiosorum Coenobiorum, sed & Cle-
ri Cathedralis intra claustrum socialis vitæ disciplinam conservando,
quam & Honorius Pontifex hoc anno suis literis decoravit. Nam
cum è nobilitate Conradus de Boffesem Huxtariæ Xenodochium ad
institutum Xenodochij S. Spiritus, quod Romæ Saxonum est, con-
deremeditaretur, Pontificem Romæ adire; is pium hoc opus, quod
locum intra jurisdictionem Paderbornensis Episcopi notaret, scriptis
ad Bernardum Episcopum literis in hunc modum commendat.

Honorius III PP. Paderbornensi Episcopo. Veniens ad præsentiam
nostram dilectus filius Conradus de Boffesem nobis humiliter supplicavit, ut,
cum ad honorem Dei et solatium infirmorum et pauperum in loco, qui Hux-
aria dicitur, velit hospitale construere, ipsumque hospitali sancti Spiritus in
Saxia facere censuale, illud ædificandi, et construendi capellani in eo, ad haben-
dum cimiterium, et proprium Capellanum ad opus infirmorum et pauperum, li-
centiam concedere dignemur. Nos ergo pium ejus propositum in Domino
commendantes, ac fraternitati tuæ nihilominus deferentes, per Apostolica tibi
scripta mandamus, quatenus cum loci diocesanus existas, eidem postulata con-
cedas, sine juris præjudicio alieni. Datum Laterani Non. Aprilis Pontifi-
catus nostri Anno secundo.

Nota ex multis Corbeiensium tabulis nobilium Boffesemio-
rum familia; servatque nomen pagus trans Visurgim Boffesemius ad
radicem Solingani saltus. Superest quoque Xenodochium S. Spiri-
tus cum æde sacra Hoxtariæ ac silvæ ejus nominis à fundatore donata,
quæ

Honori-
us Pont.
concedit
Conrado
de Boffe-
sem fa-
cultatem
condendi
Xenodo-
chij Hux-
aria.

Virtutum

quæ nunc omnia in manibus sunt hæreticorum. Sed longè illustrior memoria ex saxea ab Caroli M. ævo, celebri illo Saxonum seminario Romæ, quod in Xenodochium post transijt. Fortè illo Conradus conditor hospitio benignè exceptus, cùm rediret ex itinere Palaſtinæ inter cruce insignitos.

Strages
Frisonum
aquis
hausto-
rum.

Mémorabilis hic annus Frisonum clade. Pugnant illi peregre omnium propè nationum fortissimi ad Damiatam, cùm domi affliguntur populares. Quippe mare supra limites longè lateque effusum plusquam decem millia hominum aquis immerſos hausit. Itam Numinis creditus est provocasse ebrius Friso, qui Sacerdoti Eucharistiam ad ægrum deferenti pixidem è manibus excussit, sacra in terram Eucharistia effusa. Haud multò post ad placandum Numen Theodoricus Monasteriensis Episcopus, cujus jurisdictioni sacræ pars magna Frisæ asserta erat, missis literis solemnem incolis poenitentiam indixit.

Annus Christi 1219.

Honorij III Pont. 3.

Friderici II Reg. 7.

Bernardi III Ep. Pad. 16.

Godesfrid.
Oliver. in
epist.
Orisberg.
Jordanus.
Odoricus
in hist. Ec-
cles.

Christia-
ni Solda-
num pre-
munt. &
Damia-
tam oc-
cupant.

Trahebatur in alterum hunc annum, Christi videlicet Millesimum ducentesium decimum nonum, Damiatæ obsidio, magna cum Soldani consternatione. Is enim tanquam de retinenda Palaſtina desperaret, Hierosolymam caput regni per Coradinum fratrem munimentis omnibus defendari jussit, muris & turribus in acervum lapidum congestis, ceterisque sacrorum ædibus subversis; paritum tantummodo templi Domini, turri Davidis, & sepulchro Christi, quæ ob loci reverentiam intacta mansere. Conjectusq; post in eas angustias fuit Soldanus, ut si Damiatam sibi relinquerent Christiani, pacta offerret, quibus totum Hierosolymitanum regnum cedebat Christianis, sumptusq; etiam ad Hierosolymæ instaurationem promittebat. Respuere illa Legatus Apostolicus, Patriarcha, Episcopi, & Templarii. Inde alternis præliis decertatum. Ac licet Calend. Septemb. Christiani ingentem cladem acceperint à Soldano, perſistere tamen invictis animis; nec aliorum magis celebrata fortitudo ab Oliverio nostro, quàm Templariorum, Teutonicorum, & Frisonum, & Colonienſium: continuata in Autumni exitum obsidio, qua supra triginta millia Saracenorum ferro, fame, peste in urbe absumpti sunt; eaq; fuit debilitas hostium, ut raro pro stationibus excubarent. Quo comperto, muros conscendunt, & in urbem victores Nonis Novembris prorumpunt, caesis, qui superſtites erant, Saracenis. Ingens in eo emporio auri, argenti, & mercium præda cessit militi. Cum alij permultum copiosius ac ceteris etiam accuratius hanc obsidionem descripsit Olive-

Oliverius, epistola ad Engelbertum Coloniensem Archiepiscopum, cuius autographum, ne quam fidem hic desideret quispiam, est apud Ferdinandum Episcopum nostrum; quæ epistola cum a Gelenio sit edita, nobis hic brevitati studere visum est.

Gelen. in
aut. ad S.
Engelb.

Multos hoc anno Principum conventus habuit Fredericus Rex; primum Magdenburgi per Quadragesimam; deinde Goslarie in visceribus Saxonie. Ibi Henricus Dux Saxonie ex auctoritate, iussusque auctoritate Pontificis insignia Imperij Frederico tradere; idni faceret, imperatum erat Halberstadiensi & Hildesimensi Episcopis, Henricum Ducem urbemque Brunswicum pœnis Ecclesie subijcere: vicissim rogârunt, Pontifex Henricum Ducem in gratiam reciperet. Nihil officij intermisit Pontifex, ut Fredericum Regem quod jam dudum voverat, pertraheret ad expeditionem in Palaestinam: ejus etiam rei gratia Romam invitavit ad insignia capeffenda; sed hæc omnia illi Rex. Tertius Principum conventus Francofurti est habitus, in quo Henrici filium decennem puerum Regem Germanie ex Principum consensu instituit.

Plura à
Frederico
Rege co-
mitia ce-
lebratur.

Ad hæc Imperij comitia evocatus Gerhardus Bremensis Archiepiscopus. Multa huic præfuit bella fuere cum Woldemaro Episcopo Sleswicensi per factiones contra Pontificis auctoritatem; & quia Woldemari partes suscepèrant Rex Danie, Otto Imperator, Henricus Palatinus, alijque adversarij cum magnis illi æmulis luctandum fuit; donec à Bremensibus Ministerialibus ejecto Woldemaro introduceretur in urbem. Tam indignè id tulit Otto Imperator, ut ferro flammâque totam diocesin evastaret. Bellum id fumabat adhuc, alebaturque ab Henrico Palatino Ottonis fratre, alijsque Gerhardi hostibus. Quare à Frederico Rege Francofurtum evocata dissidentium partes. Eodem Gerhardus accedit, Francofurti moritur. Vir egregie de Ecclesia suæ meritis. Ac tam grata hujus memoria erat, ut in ejus locum Canonici eligerent Gerhardum Paderbornensis Ecclesie Præpositum, Gerhardi hujus Senioris Archiepiscopi ex fratre nepotem; Quippe, qui Bernardo Comite Lippiensi Monacho, Abbate, & Episcopo in Livonia genitus erat, fratremque habebat Ottonem Ultrajectensem Episcopum, & Bernardum Præpositum Embricensem, eum, qui post Paderbornensis Episcopus est delectus; quibus accedit quartus è clero frater Theodoricus Præpositus Daventriensis. Quæ & auctor Chro- nici Montis Sereni eorum temporum scriptor ad hæc tempora refert; ita enim hic: Bernardus Comes de Lippia post multa bella, quæ gessit, Deo inspirante, animo habitusq; mutato, in quadam Ecclesia novella, quæ prius Hasevwinckele dicebatur, primum Cisterciensis ordinis Monach' factus, ac deinde euidam provincia Livoniensi Episcopus electus, et à filio suo Episcopo de Utrecht consecratus est. Cum quo etiam sequenti anno, Christi videli- cet 1220, alium filium suum Bremensem Archiepiscopum consecravit. Atq; hic

Gerardi
Bremen-
sis Archi-
ep. obi-
tus, stirps
& com-
menda-
tio.

hic ille Gerhardus eo nomine II Bremensium Archiepiscopus, quem Bernardus Pater, & Otto frater Ultrajectensis, Episcopi, raro antiquitatis & posteritatis exemplo, consecrârunt Episcopum. Et Gerhardus exinde Patris, avunculi, fratrisq; Ottonis gloriam æmulatus, præclara ex toga fagoq; gessit pro Ecclesia Bremensi, ob quæ cognomento victoriosus est dictus. Omnes hi Comites Lippenses & sacrorum præsules, origo & decus Paderbornensis diocesis. Unicus ex his filijs familiæ stirps relictus Hermannus Comes, Lippensium exinde Comitum propagator, qui pro fratris in Palæstina absentia Ultrajectensem provinciam sapienter administrabat.

Annus Christi 1220.

Honorij III Pont. 4.

Friderici II Regis 8. Imper. 1.

Bernardi III Ep. Pad. 17.

Godefrid.
Hister. Ul-
tra.
Hida in
Otton.
Comitia
Franco-
furtensia,
in quibus
primò
decerui-
tur profe-
ctio in
Italiam.
Brevier in
annal. Trev.

Alterum dehinc anno proximo Francofurti conventum indixit Fridericus Rex, habuitque accessum Principum frequentissimum. Quemadmodum id constat ex Diplomate Friderici, Ottoni Ecclesiæ Ultrajectensis Episcopo xiii Calend. Maji consignato. Testes quippe hujus diplomatis producuntur Sifridus Moguntinus, Engelbertus Colonienfis, Theodoricus Trevirensis, Albertus Magdenburgensis Archiepiscopi: Hugo Leodiensis, Otto Trajectensis, Engelbertus Bambergensis, Conradus Ratisbonensis, Hartwicus Eystedensis, Theodoricus Monasteriensis, Henricus Wormatiensis, Engelhardus Nurenburgensis, Henricus Basileensis, Episcopi, & alij quam plures; ut verisimiliter inter eos censeam Bernardum Episcopum nostrum; nec enim in hujusmodi tabulis omnium in Comitibus præsentium nomina scribuntur. Comites adscribuntur Otto Teelenburgicus, Hermannus de Lippia, Wernerus de Boland, Imperialis aulae Dapifer. Eo in conventu Principum actum de profectione in Italiam ad Imperij insignia capeffenda à Romano Pontifice, quæ & Principum assensu comprobata sunt. Imperij interim cura penes Henricum filium relictâ, cujus impuberem ætatem Wernero Bolandiæ Comiti ac Dapifero suo primùm regendam dedit; sed eo post in Palæstinam digressso, Engelberto Colonienfi Archiepiscopo filij & Imperij cura est commissa.

Gelen. in
Engelb. vita
Deinde
varijs
Germa-
niæ Epi-
scopi pri-
vilegijs à
Rege ex-
ornantur.

In his comitijs, ut se gratum beneficūque ostenderet Fridericus Rex, insigni privilegio Episcopos Germaniæ decoravit. Ejus hæc capita sunt: Bona Ecclesiastici Principis à morte relictâ cedant Successori, si intestatus excesserit, aut ei quem heredem scripserit; nihil ex his fiscus, nihil Laicus ex illis sibi vendicet. Nova telonia intra ejus jurisdictionem non introducantur: vetera mancant. Fugitivi Episcoporum servi intra civitates aliorum non recipiantur. Advocati nullum

nullum damnum Ecclesij inferant; illatum restituant. Rex jura bonaque Episcoporum tuebitur. Excommunicatos ab Episcopis, postquam rite denunciati fuerint, non recipiet, nec locus eis dabitur consistendi in judicio, priusquam intra sex septimanas se absolvi curent. In fundis Episcoporum non ædificia, non castra, non civitates construantur; constructa diruantur. Nulli ex Cæsareis, ac Magistratibus Ministrisve liceat unquam in civitate Episcopali jus dicere, vectigalia teloniave imperare, nisi ipso solo octiduo post & ante conventum in ejusmodi urbe jussu Cæsaris indictum; quod si alio, quàm curiæ nomine, Cæsar ad Urbes illas veniat, nihil jurisdictionis attingat. Testes hi sunt, Sifridus Moguntinensis Archiepiscopus, Engelbertus Coloniensis Archiepiscopus, Albertus Magdenburgensis Archiepiscopus, Hugo Leodienfis Episcopus, Otto Trajectensis Episcopus, Engelbertus Bambergensis Episcopus, Conradus Ratisbonensis Episcopus, Hartwicus Eystedienfis, Theodoricus Monasterienfis Episcopus, Henricus Wormensis Episcopus, Engelhardus Newenburgensis Episcopus, Henricus Basileensis Episcopus, & alij quam plures. Signum Domini Friderici secundi Romanorum Regis invictissimi, & Regis Siciliae. Ego Conradus Metensis & Spirensis Episcopus Imperialis aulae Cancellarius vice Domini Sifridi Moguntinensis Sedis Archiepiscopi ac totius Germaniæ Archicancellarij recognovi. Acta fuerunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis M c c x x, Indictione nona, regnante Domino Friderico secundo Romanorum Rege & Siciliae gloriosissimo, anno Regni ejus in Germania viii. Sicilia vero xxiv. Datum apud Francfort 6 Calend. Maji.

* Constituta Republica, in Autumno Frideric' Rex, florentissimo præsulum sacrorum ac Principum comitatu, iter Romanum ingressus, postquam transiens Alpibus Veronam attigit, scriptis ad Honorium Pontificem literis adventum suum significat. Inde Romam invitatus solemniter in Basilica Principis Apostolorum festo D. Cæcilie ab Honorio Pontifice augustalibus ornamentis indutus, Imperator coronatur: simul Constantia conjux ipsdem honoribus decorata. Pompeia peracta, admonitus Imperator voti exsolvendi, quo bellum sacrum professus fuerat, ab Ostiensi Episcopo crucem accipit, rursusque, ut Aquisgrani fecerat, ad sacram se militiam vovet. Roma in Apuliam digressus multa cum finitimis Saracenis, ut Trithemius scribit bella gessit; nihilque impensius habuit, quàm ut Apuliam & Calabriam sibi ex paterna hæreditate assereret subjectas.

Imperij interim administratio Engelberto Coloniensi Archiepiscopo data. Is enim tanquam alter Anno aliquis, qua erat auctoritate & sapientia apud Principes, Germaniam sub auspicijs Henrici filij decennisq; pueri magna tranquillitate bonoq; gubernabat: interq; præclara ejus opera memorantur exacti prædones, compositæ lites, decorata institutaq; religiosorum Cœnobio, restituta pax & disciplina

Iiiii

cleri. Archiep.

Frideric' Imperator Romæ coronatur. Godsfrid. Ursberg. Richard. de S. Germ. Albert. Stad. in Chron. Sero in annal. apud Camf. Chron. Mont. Ser. Trithem. qui male ad annum præcedentem hæc refert. Chron. Colm. Australe. Evalgenf. Imperij interim administratio penes Engelbertum Colon. Archiep.

Sub quo
Franci-
scani &
Domini-
cani in-
troducti
in Dice-
cesin.
Colon.

Domini-
canorum
Ductores
Henricus
& Jorda-
nus, Sax-
ones &
Westfali
è dicecesi
Pader-
born.

Leander. in
vita Jord.
apud Str.
tom. 7.
13. Feb.
Theodor. in
vita S. Do-
minici.
Cantiprad.
lib. 2. c. 57.

Bolland. in
notis ad
vitam Jor-
dani.

cleri. Felix etiam Colonia & dicecesis Colonienfis duorum religiofo-
rum Florentiffimorumq; ordinum, Dominicanorum & Francisca-
norum accessu, qui exinde late per Westfaliam & Saxoniam propaga-
ti. Ac Dominicani primi Ductoresque aliorum fuerunt Henricus
Theutonicus, & Jordanus Saxo, viri doctrina, religione, atque vite
sanctimonia ea tempestate celebres; qui quo Parisijs in literarum studia
conveniant, eo simul Spiritu divino afflati, in Dominicanorum fa-
miliam a Reginaldo, quem S.P. Dominicus Parisios miserat, coopari
erant. Utrumq; miris laudibus exornat Cantipratanus, æqualis tem-
porum scriptor, & Henrico Theutonico familiaris; ab eoq; uterq;
Saxo appellatur, ut & alij, qui originem utriusque viri accuratius in-
vestigant, gente Westfalos, & in dicecesi Paderbornensi natos tradunt,
Sancti Henricus Theutonicus patrum habuit militem, ut Cantipratanus
refert, in partibus Theutonicis atq; Oppido Montis Martis, a quo
Parisios juvenis sit missis ad sublimiora studia capeffenda. Is autem
locus, qui nunc Stadberga vulgo dicitur, a Carolo M. ævo intra juris-
dictionem Episcopi Paderbornensis censetur; quemadmodum &
mons ille Corbejensibus nostris attributus est a Carolo M. De Jorda-
no, qui post D. Dominicum supremus ordinis magister Rectorque
delectus est, certior etiam fides. Nam Jordanum, quem Leander,
Albertus Bonniensis, & Theodoricus Saxonem vocant, hunc Canti-
pratanus scribit natale Oppidum habuisse Botergam. Quæ autem
illa Boterga sit inter Saxones Westfalosve, multum requirunt Scrip-
tores. Fasti Osnabrugenses a Francisco Wilhelmo eorum Episcopo
editi, Badbergam ejus dicecesis pagum in Satrapia Furstenavenfi ad
Hafam fluvium interpretantur, suæque dicecesis indigenam statuunt
Jordanum. At dum annales Dominicanorum Jordano natalem
locum in Moguntina dicecesi fuisse scribunt, nec Badberga Osnabru-
gensis Oppidum hujus dicecesis sit, alibi natalis locus quærendus est.
Quapropter Gelenius, Malinckrotius, atq; ex eorum sententia Bol-
landus & Henschenius Bortgentricâ, Oppido dicecesis Paderbornen-
sis, oriundum volunt. Alij Padbergam natum censent quæ arx per id
tempus celebris erat in edito monte cum subjecto Oppido, ac sedes
Dynastarum Padbergensium, haud procul a monte Martis; ut veri-
simile habeas Henricum Theutonicum & Jordanum ex vicinis Op-
pidis populares fuisse, qui simul post humaniora studia domi excultra
Parisios profecti sunt. Sive jam Bortgentricam, sive Padbergam pro-
pe montem Martis natale Jordano solum statuas, utrumque locum
Paderbornensis dicecesis sibi vendicat, quæ una est Moguntinæ me-
tropolis: & Padbergam, quidem donatione S. Henrici cessisse Mein-
werco Episcopo, supra docuimus; tametsi castrum Padbergense anno
1217 ab Engelberto Colonienfi Archiepiscopo Godeschalco Patber-
genfi feudi titulo donatum reperiam. Adco per id tempus Padberga
etiamnum

*Jordani vi-
ta à Leand-
ro conscrip-*

etiamnum colebatur. Nec defunt, qui Jordanum ex Padbergen-
um Dynastarum familia ortum volunt. Tam illustribus denuo viris
nobilitata Paderborna, quorum res pro Ecclesia gestas hic superva-
caneum commemorare, quæ in annalibus copiose narrantur.

Ex Franciscanorum quoque ordine hoc anno advenisse Colo-
niam primum Sacerdotes, docet vetus templi apud Fratres Minores
Colonie inscriptio. Id quanto Engelberti Archiepiscopi studio fa-
ctum est, tanta caritate amplexi sunt illos cives, à quibus mox primus
Patrius locus construendi Cœnobij ac templi in meditullio urbis
attributus est. Ex his duobus Colonensibus Seminarijs Domini-
canorum & Franciscanorum latè per Westfaliam & Saxoniam familia
propagari cœpta, ac brevi Franciscani provinciam XLVI Cœnobijs
florentem habuere.

Sed non eò veteris instituti Monasteria Virginum neglecta, quæ
uti Bernardus Episcopus noster hætenus multis donationibus auxit,
& religiosa disciplina excoluit; ita Honorius Pontifex ad Episcopi
commendationem Wilbacensium Virginum Cœnobio omnia privi-
legia ac bonorum possessiones Apostolica auctoritate corroboravit.

*Honorius Episcopus Servus servorum Dei, dilectis in Christi filiabus
Monialibus Ecclesiæ de Wilbodesen Paderburnen diocesis salutem et Apo-
stolicam benedictionem. Justis petentium desideriis dignum est nos facilem
prebere consensum, et vota, quæ à rationis tramite non discordant, effectu pro-
sequente complere. Eapropter dilectæ in Christo filie vestris justis precibus in-
clinati personas vestras cum omnibus bonis, quæ in presentiarum rationabi-
liter possidetis, aut in futurum justis modis præstante Dno poteritis adipisci,
sub beati Petri et nostræ protectione suscipimus. Specialiter autem possessiones
de Waturvelde, et de Clenenberga, ac alia bona vestra, sicut ea omnia iuste ac
pacifice possidetis, vobis et per vos ipsi Ecclesiæ vestræ auctoritate Apostolica
confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino
hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis et confirmationis infringe-
re vel ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit
indignationem Omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli Apostolorum
eius se noverit incursurum. Datum Viterbii, IIII Non Martii, Pontifica-
tus nostri anno quarto.*

*Literæ
Honorij
Pont. qui-
bus privi-
legia Cœ-
nobij
Wilba-
censis
confir-
mat.*

Et vero quia per id tempus magnæ auctoritatis erat apud
Cæsarem & Principes Imperij Engelbertus Colonienfis Archiepi-
scopus, multisq; turbis Saxonia concuti cœperat, Abbas Helmwar-
dehusanus mediam Oppidi sui Helmwardehusani partem Engelberto
Archiepiscopo defensionis causa cessit; neq; ingratum id erat Archi-
episcopis illis, quo limites ducatus Westfalie, potentiamque ad ipsas
simul Visurgis ripas proferrent. Quamquam & Monasterium illud
& Oppidum dono D. Henrici Imperatoris Meinwerco & Paderbor-
nensi Ecclesiæ datum fuerit, exindeque etiam cum Abbates & Op-
pidum

liiii 2

pidum se jurisdictioni Paderbornensis Episcopi subtraherent, multis Episcoporum nostrorum bellis, ut ex monumentis nostris comper- tum habemus, oppugnati expugnati que sint. Sed nunc ipsas tabulas hactenus nondum editas, quibus inter Abbatem & Archiepiscopum conventum est, proferamus.

Abbas
Helm-
wardes-
husanus
dimidie-
tatem op-
pidi tradit
Archiep.
Colon.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Engelbertus divina favente clementia sanctæ Colonienfis Ecclesiæ Archiepiscopus universis Christi fide- libus hanc paginam inspecturis in perpetuum. Quoniam ea, quæ aguntur in tempore, ne ex temporis diuturnitate ab humana labantur memoria, plerum- que solent indicio scripturæ aternari; Eapropter testimonio presentium no- tum facimus universis, quod Abbas in Helmwardeshusen, consilio et volunta- te sui conventus, pro spe pacis ipsorum et defensionis, Nobis et Ecclesiæ Colo- niensi donavit et recognovit medietatem Oppidi memorati, pro ut in presenti- arum inhabitatur, et in futurum ampliabitur cum moneta, theloneo, jurisdic- tione, censibus, et omnibus proventibus perpetuo possidendam, sub ea forma, quod jurisdictionis prædicti Oppidi per manum suam, consilio tamen et ordi- natione Marschalei nostri, seu alterius nuntii nostri, in homines, qui sunt de familia Monasterii locabuntur. Quia verò Monasterium prædictum Advoca- tum ante non habuit, ius sibi Advocatiæ reservavit. Emolumenti autem totius exinde derivantis dimidium, sicut præscriptum est, ad nos spectabit, præter quam gladii exempti. Iudex autem iurabit, quod questum omnem se- pefati Oppidi fideliter tam nobis quam Abbati partietur. Adjectum quoque est quod ius patronatus adhuc ibidem construendæ ad Præpositum pertineat, et ipsius Ecclesiæ redditus utilitatis fratrum provenient ad stipendiorum suorum supplementum. Ab hac autem donatione excipiuntur Allodium Monaste- rii memorati, duo molendina eidem ab antiquo pertinentia, due area pisci- torum, et una area fabri, Abbati specialiter deservienti. Quæ omnia sicut et nunc integraliter ad Monasterium spectabunt prænotatum. Si processu vero temporis aliquis successorum nostrorum de bonis prælibati Monasterii plus sibi quam ordinatum et conscriptum est, usurpare attemptaverit, omnia quæ Ecclesiæ Colonienfi donata sunt, ad ipsum Monasterium redibunt. Ut au- tem hæc omnia rata et inconvulsa, futuris observentur temporibus, sigilli nostri ac majoris Ecclesiæ Colonienfis Caractere præsentem paginam fecimus insigniri. Huius rei testes sunt Conradus majoris Ecclesiæ Colonienfis Præ- positus et Archidiaconus, Godwinus major Decanus et Archidiaconus, Her- mannus S. Gereonis Decanus, Gerhardus Decanus S. Severini, Vortizius Decanus S. Georgii, Henricus Præpositus Carpenfis, Pylegrinus et Godofri- dus Notarii, Joannes Præpositus Heldevar densis, Gerungus Decanus, Ber- toldus Custos, Conradus Camerarius, Joannes Plebanus et Præpositus, Adol- fus Comes de Marchia, Hermannus de Lippia, Hermannus Advocatus Co- lonienfis, Hermannus Marschaleus, Bruno Pincerna, Riquinus Marschaleus Westphalie, Hermannus Scultetus Susatiensis, et alii quam plures. Acta hæc sunt Anno Domini Incarnationis Mducentesimo vigesimo, decimo septimo Calend. Augusti, Indictione octava.

Annus

Annus Christi 1221.

Honorij III Pont. 5.

Friderici II Reg. 9. Imp. 2.

Bernardi III Ep. Pad. 18.

Inter hæc Pontifex hoc anno nihil sollicitius egit scriptis ad Reges & Germaniæ Principes literis, quàm ut aliæ atq; aliæ suppetiæ in Palestinam mitterentur. Hanc in rem in Germaniam miserat Conradum Moguntinum Scholasticum ac poenitentiarium suum, qui populos ad sacrum bellum inflammaret. Fecit id ille constanter. Accidit interea Hildesienfis Episcopus esset delectus, eamque electionem ratam habuisset Pontifex; non destitit tamen Pontifex cepti muneris admonere rogareque, ut per ceteros Concionatores eadem opera sumeretur. Ob id scriptæ etiam ad Saxoniam Ducem literæ, quibus idem efflagitat Pontifex. Et capta quidem magno triumpho Damiatam tenebatur à Christianis; sed ea pericula imminabant à Saracenis, & recessu Christianorum ex militia & castris, ut nisi alia subsidia advenirent, omnis hæcenus parta victoria cum probro Christiani nominis refluxura nunciaretur ex Syria. Quare ad Pontificis sollicitationes tantus ex Germania, Italia, Francia, Anglia, ceterisque regnis fluxit cruce signatorum exercitus, ut septuaginta armatorum millia (Godefridus ad ducenta millia auget) numerarentur, qui Damiatam egressi secundum Nilum, pars terra, pars flumine, Cairum versus ingentibus animis iter instituere; tanquam Cairo expugnato totam Aegyptum inter se divisuri. Jam ad quatuordecim milliaria processerant, cum Saraceni, ubi Nilus se in duo scindit divortia, se obicere cum innumeris copijs, Castello etiam munitissimo excitato, in ultiori ripa, ex quo transitus Christianis præclusus, ne qua annona subvelli posset. Ibi cum inter fluctuantia consilia hærent Christiani, decem millia ab exercitu recessere; sed eo animosiores, qui in terrestri exercitu erant, Saracenos cum magna clade repellunt; quibus exacerbati barbari verso in Christianos furore septingentas & quinquaginta Christianorum naves injecto igne græco exurunt: interclusque terra & flumine vijs, exercitum Christianorum retro paludes compellunt. Tum verò solutis Nili catractis, infusisque, quas inter colles collegerant aquis, tanquam rete inclusum piscem tenere. His angustijs circumventi, ut vitam redimerent, coacti sunt sese Soldano in natali Virginis dedere; interque cetera pacta Damiatam restituere convenit. Triginta millia captivorum erant; quos tamen benignè & sine maleficio abire permisit. Mira rerum catastrophe ex abditis Dei judicijs ingemisciente orbe Christiano, ex tanto belli apparatu tantisque laboribus non nisi miserandam cladem nunciari, omniaque refluerè ad Saracenos, dum summa felicitas non capitur.

Hoc

Odoricus in
hist. Eccles.
Honor. Epist.
351.

Godefrid.
Orsberg.
Paris. ex li.

teris Al-
berici.
Petrus de
Monte

acuto.
Pontifex
bellum
sacrum
promo-
vet.

Infelix
Christi-
anorum
cum Sa-
racenis
congres-
sus.

Hoc malorum conspectu Oliverus noster, quem ad id tempus adhuc in Palæstina substituisse dixerim, magnopere afflictus cum suis Colonienfibus in Germaniam redijt: salutatoque ex itinere Romæ Honorio Pontifice, omnem rei eventum exposuit: quem ille virum ob fervorem religionis, sapientiam, fidos sacri belli labores tanti fecit, ut biennio ab hinc Paderbornensi Episcopatu decorarit.

*Binus p.
2. tom. 3.
concil.
Gelen, in
vita En-
gelb. p. 85.
86. 87.
Engel-
bertus à
Pontifice
admone-
tur, ut
Advoca-
torum
insolentias
co-
erceat.*

*Idem
Marien-
felden-
ses tue-
tur ad-
versus
injurias
Comitis
Sualen-
bergen-
sis.
Litteræ
Campi
Maria.*

Hærebat per hæc in Italia Fridericus Imperator, jus per Thusciam & Lombardiam dicendo: cum Engelbertus Colonienfis Archiepiscopus jam plena potestate donatus Imperij res vicario munere præclare administrabat, filiumque Imperatoris Henricum domi apud se egregijs Principum moribus & institutis formabat. Monitus is erat hoc anno ternis à Pontifice Honorio literis, Advocatorum insolentiam & injurias censuris ac poenis Ecclesiasticis coerceret. Nam id genus hominum magno passim per id tempus Ecclesiarum & Coenobiorum malo per Germaniam invalescebat; quod sub velamine malitiæ, ut Pontifex scribit, libertatem in bonis Ecclesiasticis ex jure Advocationis obtenderent: nec solum prodigaliter debaccharentur, sed & prædonum in modum bona Ecclesiæ diriperent. E quorum numero tum compertus, accusatusque apud Pontificem Fridericum Henburgicus Comes ad Ruram, qui Essendiensis Collegij Virgines, quas Pater vexaverat, ipse spolijs ad inopiam prope exhauriebat; nihil verò intermittebat Engelbertus, quo consanguineum Comitem ad saniores mentem reduceret. Quibus Comes magis efferatus cepit spoliare Virgines, & Archiepiscopi monita contemnere, donec res in tragicum Engelberti exitum post quadriennium erumperet.

Haud dissimili insolentia divexabat Marienfeldente Coenobium Volcquinus Swalenbergensis Comes, nobile prædium Stapellagium cum æde sacra per vim rapiendo; quod cum Winricus Abbas doceret à Widekindo Rhedenfi Dynasta & Waldecensibus Comitibus olim rite Coenobio donatum, Engelbertus cum per Westfaliam jus diceret, in publico multorum præsulum ac procerum conventu, cui Bernardum Paderbornensem Episcopum nostrum adesse voluit, Volcquinum Comitem ad restitutionem compulit: ac ne deinceps turbaret religiosos viros, tabulas comminatione anathematis intentatâ confecit. *Testes hujus rei sunt Dominus Bernardus Paderbornensis Episcopus, Conradus majoris Ecclesiæ in Colonia Præpositus. Henricus Abbas Helmworthisanus, Albertus Abbas Paderbornensis, Godefridus Comes Arnbergensis, Adolphus Comes de Dassele, Adolphus Comes de Marka, Otto Comes de Eversteine, Hermannus Comes de Lippia, et Bernardus filius ejus, Bernardus de Osedhem, Bertholdus de Buren, Godeschalcus de Patberg, Wernerus de Brakele, Hermannus de Rudenberg et Conradus filius ejus, Roigerus de Burbunne, Schultetus Susatiensis, Henricus Marechallus, Everhardus de Everthe, Widekindus de Nurenberg, Hollebertus de Manen, Berthol-*

ad id tempus
ictus cum suis
itinere Romæ
uem ille virum
bores tanti fe-
rarit.

Rursum Bernardus Episcopus noster hoc anno, quem xvii Pon-
tificatus sui inscribit, Wilbacensi Virginum Cœnobio decimas no-
valium Amelungi Comitis elargitur. Præsul, qui continuis donati-
onibus, & pietatis officijs (qua super re tabulæ apud nos extant testi-
bus consignatæ) se ad felicem vitæ exitum ex senio parasse visus est.

Annus Christi 1222.

Honorij III Pont. 6.

Friderici II Reg. 16. Imper. 3.

Bernardi III Ep. Pad. 19.

Pacatissima per id tempus Germania quam Frideric⁹ Imperator
Henrico filio & D. Engelberto adolescentis moderatori, viro sapien-
tissimo, regendam dederat. Atque is postquam ex Italia ab Imperato-
re literas accepit de inaugurando filio, legatique ejus rei gratia ab Im-
peratore accessere in Germaniam, Engelbertus Aquisgrani con-
ventum Principum indixit, in quo magna celebritate Henricum
eo nomine VII, Germanorum Regem, ex Maria Aragonia suscep-
tum, VIII Idus Maji, Dominica quæ ascensionem Christi antecedit,
coronavit. Id cum ab Engelberto Colonienſi Archiepiscopo factum
scribat Godefridus, Cæsarius, alijque, falli dixeris scriptorem, qui ab
Otone Herbipolensi Episcopo inunctum tradit. Interfuere coro-
nationi Episcopi ac Principes viri permulti, quorum magna pars ex
diplomate, quod Miræus recitat, Aquisgrani consignato constare po-
test: Sifridus nimirum Moguntinus, & Theodoricus Trevirensis
Archiepiscopi, Conradus Metensis & Spirensis Imperialis aulæ Can-
cellarius, Hugo Leodiensis, Herbipolensis, & Augustanus Episcopi.
Godefridus Comes de Dyſt, Comes Palatinus Rheni, Comes Ludo-
wicus de Wertenberg, Adolphus Comes de Marke, Fridericus Comes
de Altena, Theodoricus de Hinsberg, Lotharius Comes de Hochſte-
den, Comes de Casſele, Henricus Dapifer de Wadburg, Pincerna Wer-
nerus Bolandt, Gerhardus de Seneka alijque. Quibus tamen non ex-
cluduntur reliqui Episcopi, quos inter Bernardum Episcopum no-
strum ex ea celebritate numeraveris.

Annus hic licet Imperio quietissimus, horribili tamen terræ mo-
tu 3. Idus Januarij concussa Germania, quo multa ædificia in ruinam
data. In Saxonia ingens nubes tempestate coeli rupta Oppidum Jſſere
cum Monasterio D. Benedicti Winendeburg intra duos montes si-
tum obruit, hominibus pecoribusque extinctis. Alibi in Saxonia 20
homines in theatro fulmine simul perculsi interiëre. Multis ejusmodi
prodigijs annus fatalis fuit. Fine anni, pridie videlicet Nonas No-
vembriſ, celeberrima in Westſalia Monasterii Cisterciensium quod
Mariæ

Henricus

VII Ger-

mano-

rum Rex

ab Engel-

berto co-

ronatur.

Godefrid.

Cæsarius l. 1.

c. 3. in vita

Engel.

Miræus

in not.

Belg. c. 196.

Cæsarius

l. 10. & 50.

c. 51. & 41.

*Chron.
Marienf.
Justin. in
Lippif.
Heister. in
suffrag.
Conse-
cratio
templi
Marien-
feldensis*

Mariæ campus dicitur Basilica dedicata est. Magna celebritate hæc consecratio peracta est; ad quam Episcopi convenere Theodoricus Monasteriensis, Adolphus Osnabrugensis, Contadus Mindensis, & Bernardus de Lippia Selonienfis, seu ut alij vocant, Lealensis in Livonia Episcopus; aramque principem consecravit Theodoricus Monasteriensis, Adolphus Osnabrugensis, Conradus Mindensis, & Bernardus de Lippia Selonensis, seu ut alij vocant, Lealensis in Livonia Episcopus; aramque principem consecravit Theodoricus Mindensis Episcopus; ea quæ ad sinistram chori partem sunt altaria consecravit Mindensis, quæ ad dextram Osnabrugensis, cetera Bernardus Lealensis Episcopus. Magnifica in hunc diem Basilica, & solidi operis structura, in qua tot annis laboratum. Sed non minus inter Episcopos spectabilis Bernardus Lippiensis, ante complures annos ex Gomite ac belli Duce in eodem Cœnobio Monachus, vir senio venerabilis & Spiritu Apostolico plenus, à quo per id tempus Lipstadij in Oppido, quæ prima & hæreditaria Lippiensium Comitum Sedes fuit, tum Schawenburg, alijque in locis complures ædes sacræ altariaque consecrata sunt.

*Turbatus
Livoniæ
status, cui
causam
dedere
Templarij.*

*Albert.
Stadens.
Honor. epist.
218. & 221.
lib. 6.*

At quæ causa virum hunc ex Livonia in Westfaliam evocant, commonstrat afflictus Livoniæ status; quod per id tempus Livones Estienses à Catholica religione ad Idolorum cultum relapsi, fedus cum barbaris & Ruthenis inierint. Quagentis rebellionem antebienium Theodoricus Estiensis Episcopus, quem à Bernardo Episcopo nostro Pontifici commendatum & in Saxonia consecratum Episcopum diximus, interemptus martyrij lauream cum Bertholdo antecessore suo Episcopo conjunxit; quemadmodum hæc Albertus Stadensis scribit. Magnam hujus rebellionis causam dedere Templarij, recens ad Christi fidem deductos Livones iniquis modis vexando, & candentis etiam ferri judicio insolentius tractando; quo factum est, ut Ruthenis accedere maluerint Livones, & ab ijs Græcorum ritus suscipere. Ob quæ crimina Templarij ad Honorio Pontifice serio admoniti, & graviter perstricti sunt. Et Honorius Pontifex licet hoc anno totus esset in excitandis Christianis Principibus ad prioris cladis ignominiam quam à Saracenis acceperant vindicandam; non tamen omisit epistola ad omnes Saxoniarum Principes data inflammare simul Saxonum animos ad coeptum Livoniæ bellum adversus barbaros, rebellesque ejus provinciæ populos. Ac Livoniam quidem & Lealensem provinciam hoc anno Daniæ Rex cum Alberto Comite ingressus, fugatisque christiani nominis hostibus urbem in ea condidit; quæ tamen haud multò post à paganis everfa est. Hæc igitur Livoniæ & Ecclesiæ suæ necessitas excivit Bernardum Episcopum in Westfaliam ad nobilem ceterorumque quos in Livoniam secum traduceret, animos secundum Pontificis voluntatem, excitandos. Ac divino munere ad id opus obtigisse videri poterat Bernardus Episcopus, qui

celebritate hæc
Theodoricus
Mindensis, &
Lealensis in Livo-
Theodoricus Mona-
ensis, & Bernar-
in Livonia Epi-
Mindensis Epi-
consecravit Min-
ardus Lealensis
operis structura,
episcopos specta-
Gomite ac belli-
rabilis & Spiritu
Oppido, quæ pri-
tum Schawen-
consecrata sunt,
saliam evocant,
tempus Livones
relapsi, fedus
llione antebien-
rardo Episcopo
cratum Episco-
Bertholdo ante-
æ Albertus Sta-
dère Templarij,
odis vexando, &
quo factum est,
Græcorum ritus
Pontifice ferio
Pontifex licet hoc
ad prioris cladis
dam; non tamen
inflammare simul
versus barbaros,
idem & Lealen-
o Comite ingre-
ea condidit; quæ
ec igitur Livonia
opum in Westfa-
um secum tradu-
tandos. Ac divino
us Episcopus, qui
ex

ex familiæ inter Westfalos claritudine & consanguinitate novum rur-
sum agmen tam militum quam Sacerdotum secum duxit in Livoni-
am; totaque hæc expeditio Saxonici exercitus tam felix fuit, teste
Stadensi, ut & vindicta sumpta à rebellibus, & Christi religio inter bar-
baros sit firmata. Cœpit post illa seminarium illud nobilitatis Westfa-
liæ in Livonia quotannis concursu inclarescere, familijs in hunc diem
claris. Perstitit ab hoc successu Bernardus in Livonia, & Solonenſi suo
Episcopatu, magnus ad extremum vitæ Christianæ religionis inter bar-
baros propugnator. Illustrior ex sacra toga Christi miles, quam ante
exago militari conspectus. Quamquam ad quem exinde annum vi-
ta illius extracta sit, nondum ex certis monumentis compertum ha-
beam. Nam qui ex scripto quodam Hermannii filij, quod anno 1244
obsignasse traditur, superstites annos vitæ æstimant, longius mihi pro-
cedere videntur, quam ætas ferre possit. Mortuus est in Osilia Insula;
Accum Dunemundæ Abbas in continentem corpus transferret, coor-
tatempeſtas Abbatem & vectores in mare excussit demersitque: al-
tera die Abbatis & Episcopi corpora ad littus delata uno simul tumu-
lo integuntur; tanquam morte conjungi voluerit Deus, quos vita
semper conjunctissimos habuerat.

Vidit & hoc anno Westfalia Jordanum suum in locum D. Do-
minici, quem superior annus 8. Idus Augusti cœlo intulerat, supre-
mum ordinis magistrum subrogari. Vix ille triennium ordinem reli-
giosæ vitæ expleverat, cum Parisijs in comitijs Patrum supremæ illi
præfecturæ communi suffragio admovetur. Tantæ in viro naturæ
dotes & doctrinæ, tam matura prudentia vitæque sanctimonia con-
specta. Surgentem florentissimum ordinem in XV annum præclara
cum laude rexit, quem latissime per Saxoniam nostram & universam
prope Europam incredibili Ecclesiæ fructu propagavit. Memorant
supra mille religiosos suo consilio vitæque exemplo traxisse ad ordi-
nem suum; quos inter Albertus M. & Joannes gente etiam Westfalus
ac quartus ordinis supremus Rector. Supervacaneum referre cetera,
cum ea Leander Bononiensis in vita Jordani luculenter conscripserit.
Sub id tempus, cum Engelbertus Coloniensis Archiepiscopus Atten-
doriæ in Ducatu suo Westfaliæ præmuniret; & jure civitatis dona-
ret, aliam quandam munitionem Oppidumque haud procul à Cœ-
nobio Helmwardeshusano ad fines Hassiæ construxit, exornandi fir-
mandique Ducatus sui causa; id quia juri Abbatis Helmwardeshu-
sani derogabat, in controversiam venit; quæ tamen haud multo post
inter duos hosce præfules amice composita est, & ab Honorio Ponti-
fice interpellato hisce literis composita.

*Honorius Episcopus Servus servorum Dei. Dilectis filiis Abbati et
conventui Monasterij de Helwardeshusen salutem, et Apostolicam bene-
dictionem. Cum à nobis petitur, quod justum et honestum est, tunc vigor equi-
tatis*

Jordanus
secundus
ordinis
prædica-
torum
Genera-
lis.

Contro-
versia
inter
Archiep-
Colon. &
Abbatem
Helm-
wardes-
husi.
opera
Honorij
P. P. com-
ponitur.

tatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter Dilecti in Domino filij vestris iustis postulacionibus grato concurrentes assensu, compositionem, qua inter vos ex parte una et venerabilem fratrem nostrum Colonensem Archiepiscopum ex altera super munitione quadam et Oppido juxta Monasterium vestrum constructis, et rebus alijs amicabiliter intercessit, sicut sine pravitate providè facta est, et ab utraq; parte sponte recepta, et hactenus observata, et in ejusdem Archiepiscopi literis exinde confectis plenius continetur, auctoritate Apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Lateran. VII Calend. Februarij Pontificatus nostri anno septimo.

Bernardus
Ep. Ger-
denſi
Cœno-
bio do-
nat præ-
dium
Burch
dictum.

Haud minus laudibili opere Bernardus Episcopus noster liberalitatem suam expendit in dotandis Cœnobijs suæ diœcesis, demerendisque sibi religiosorum precibus apud Deum: ejus rei gratia hoc anno prædium Burch à Meinwerco Ministeriali suo, quod feudi dono tenebat, certa pecuniæ summa à se redemptum Virginibus Gerdenſis Cœnobiij pia liberalitate contulit, certa spe, ut in tabulis addit, confusus. Ecclesiam Paderbornensem nullo Laicorum ministerio tantum vari posse, quantum indefessis Virginum Christi orationibus defendi; tanquam incolumitates suæ diœcesis inter civilia bella magis adscriberet religiosorum suorum precibus, quam castrorum munimentis. Acta sunt hæc anno gratiæ MC CXXII. Testes Joannes Scholasticus Ecclesiæ majoris, Conradus Custos, Wernherus de Arnheim Mindensis Canonicus, Cappellarij nostri Magister Bernhardus et Godeschalcus, Laici Bernardus de Ofede, et Ministeriales nostri alijque, quam plures.

Annus Christi 1223.

Odor. in
hist. Eccl.
Honor. l. 7.
epist. 141.
et 176.
ad Philip.
Frant. Re-
gem.
Pontifex
pro expe-
ditione in
Palæsti-
nam de-
nuo fas-
cipienda
concili-
um mili-
tare cele-
brat.

Honorij III Pont. 7.
Friderici II Reg. II Imp. 4.
Bernardi II Ep. Pad. 20 & ultim.

Inde postremum vitæ annum ingressus Bernardus Episcopus noster, Christi videlicet vigesimum tertium supra millesimum ducentiesimum, quo Honorius Pontifex militare concilium in Campania habuit: ad quod accessere Fridericus Imperator, Joannes Hierosolymitanus Rex, ac tres supremi militarium ordinum magistri, Hospitalarium, Templariorum, & Teutonicorum, alijque rei militaris experientissimi duces ac procures. Actum eo in concilio de subsidij belli sacri adversus Saracenos ex priori victoria Palæstinæ incumbentes. Magnum hujus rei momentum attulit Fridericus Imperator, expeditionem in Syriam professus; quam in rem ipsi filia Hierosolymitani Regis desponsata (nam priorem conjugem superiori anno amiserat) quæ tum Regina appellata, coque consilio Imperatori data, ve-

dotatus

dotatus regni sacri titulo bellum sacrum majori animo capefferet. Hinc Sicilia Rex, qui tum Fridericus erat, Hierosolymitani regni titulum habuit. Pontifex cum ad omnes Europæ Reges, tum scriptis etiam ad Thuringiæ Landgravium ac Saxones literis, ad sacrum illos bellum invitavit. Ad has Pontificis literas Concionatores, ut Godefridus scribit, populum incenderunt, personuitque tuba belli sacri per totam Germaniam & Saxoniam. Ac ne ex Dania belli hujus subsidia impetirentur, scripsit Pontifex ad Engelbertum Coloniensem Archiepiscopum, ageret de Waldemaro Rege Daniæ liberando, quem unâ cum filio Henricus Comes Suerinensis per astum militarem noctu intercepit, captivumque arce Danneburgensi ad Albim incluserat. Idem negotium liberandi Regis Lubecensi, Verdensi, ceterisque Saxoniarum Episcopis à Pontifice commendatum. Quam in rem Engelbertus Colonienfis Archiepiscopus, Imperij Vicarius, Northusij conventum Principum indixit; quo tamen Regis liberatio nondum impetrata à Suerinensi Comite, uti Godefridus est auctor. Invisus enim erat Rex Waldemar, qui non modò Archiepiscopi Bremensis, sed & alij Comitibus urbes castraque intra Imperij fines eriperet; Regum nimirum actus ambitione & cupiditate, flammæ instar vicina corripiente.

Aucta est Ecclesia Paderbornensis hoc anno civitate Brakelensi, & castro Hindenburgensi, quod in edito ad sitoque urbis monte conspicitur, & nunc Hinneburg appellatur, sedes nobilium Assenburgerorum. Hæc enim duo loca donatione Abbatissæ Heresienfis Virginum Canonicarum ultro Bernardo Episcopo oblata, & tradita sunt: sive id liberali dono gratoque Virginum animo sit factum, sive insolentia civium & fiduciariorum nobilium, inermes Virgines divexantium, quod verisimilius reputes. Hinc illæ ad tutelam ceterorum bonorum Paderbornensi Episcopo ejusque Successoribus donate, quàm in profanorum manibus relinquere maluerint, quæ ipsæ Caesarum ac Regum liberalitate largius acceperant, quàm posteriorum temporum iniquitas perferre sineret. Digna certè Bernardi Episcopi compensatio; qui cum ipse suas opes in Cœnobîa religiosorum erogarat, hoc postremo vitæ suæ anno tam nobili dono remuneraretur; quo constaret sæpe Episcopis in disciplinam Cleri intentis, pièque ac modestè viventibus ampliora bona obvenire à Deo, quàm armis aut politicis artibus quærantur. Poscit nunc res nostra ipsas donationis tabulas proferre.

Sophia Dei gratia Abbatissa secularis Ecclesiæ Heresienfis salutem omnibus in perpetuum. Temporales actus mortalium delet oblitio, nisi fidei scripturarum testimonio posteris innotescat. Quapropter notum facimus universis tam presentibus quam futuris, quod nos cum conventu nostro plures tractatus publicos et solemnes habuimus, et observatis omnibus, quæ de juris

Kkkkkk 2

vigore

Honor.
epist. 178. l. 7.

Honor. lib. 8
epist. 82.
Godefrid.
in annal.
Albertus
Stadenf. in
Chron.
Hisor. Bre-
mens. Ar-
chiep.
Crantz. l. 7.
Saxo. c. 38.

Civitas
Brakelen-
sis cum
castro
Hinden-
burg do-
no Cano-
nicarum
virginum
Heresien-
sium ac-
cedit Ec-
clesiæ Pa-
derborn.

vigore servari debuerunt, tandem de pleno consensu, et cum bona voluntate ipsius conventus nostri, et omnium illorum, quorum in hoc fuerat consensus merito requirendus, donavimus et donamus venerabili Domino nostro Bernhardo Episcopo, capitulo Ecclesie Paderbornensis, donatione vera, plena, et perfecta, atque ex nunc in perpetuum valitura, proprietatem, ac verum et directum dominium castri Hyndeneborch, et civitatis Brakele, prout marorum, et fossarum ambitu includuntur, et proprietatem septem mansorum ante ipsum castrum sitorum, quos mansos Wernberus et Johannes fratres de Hyndeneborch una cum castro Paderbornensi Ecclesie vendere decreverunt, pro ut illi mansi in toto seu in parte a nobis et Ecclesia nostra descendebant. Tradimus etiam et assignamus eidem Domino Episcopo et Ecclesie sue tantam et corporalem possessionem proprietatis predictae, et statuimus, ut hi, qui predictum castrum Hyndeneborch, et Civitatem Brakele, ac dictos septem mansos a nobis hactenus in phendo tenuerunt, et de iure tenere et recipere debuerunt, infeudationem huiusmodi a Domino Episcopo, et Ecclesia Paderbornensi petere, requirere, et recipere, ac tenere amodo teneantur, hac donatione in suo robore stabiliter in perpetuum duratura, omne ius antiquum in civitate Brakele, et quidquid utilitatis, honoris, et commodi nos et Ecclesia Herisensis et Ecclesia persone atque homines nobis et Ecclesia Herisensi pertinentes olim habuimus, excepta sola proprietate feudi dictae civitatis Brakele nobis reservamus, et specialiter nobis in perpetuum retinemus, et ut in donatione predictae Ecclesie Paderbornensi plenius caveamus, ubicunque opportunum fuerit, faciemus Ecclesie eidem de proprietate predicta per nos liberaliter donata plenam recognitionem, et veram Warrantiam tam verbis quam scriptis Domini Episcopi Paderbornensis, qui praetempore fuerit, et sui capituli, et Ecclesie in hoc articulo suffragio accedente. Ut autem haec, quae per nos liberaliter pro utilitate Paderbornensis Ecclesie acta sunt in perpetuum observentur, et in oblivionem non deducantur, praesentem litteram de super confectam sigillorum nostrorum scilicet Abbatis et conventus Herisensis appensione duximus roborandam. Nos vero Praeposita, Decana, et conventus Ecclesie Herisensis supradicta omnia recognoscimus esse vera, et pro testimonio nostra ratificationis, approbationis, voluntatis et consensus sigillum nostrum apposimus huic scripto. Testes huius rei sunt Ludolfus Decanus Ecclesie beatorum Petri et Andreae Paderborn. Liborius Canonicus Ecclesie Bielefeldensis, et Notarius Reverendi Domini Episcopi Paderbornensis, Bertholdus et Henricus presbyteri Eulmedarii Ecclesie Herisensis, Henricus Capellanus Domine Abbatisse Ecclesie predictae, Rabeno de Driborch, Hermannus de Herse milites, Henricus Bulemast, Everhardus de Zeldinckdorp Officialis Domini Episcopi predicti, famuli, et alii quam plures fide digni. Datum die Dominica, qua cantatur misericordia Domini, Anno Domini Millesimo ducentesimo vicesimo tertio.

Denum

Demum quod ex memoria hujus Episcopi superest ex transacti-
one quadam cum Collegio Buxtorfiano, Henricum ejus Collegij
Præpositum, Successoresque ejus Esbicensis Parochiæ vicorumque
duorum adjacentium Archidiaconos fecit. Atque hic ille Præpositus,
qui mox post mortem Bernardi Episcopi cum Oliverio in electionem
contentionemque de Episcopatu venit. Quæ cum Acta referantur
hoc anno M c c x x i i i, tum multis testibus illa dignitatis collatio
consignata est; quos inter reperias Bernardum Præpositum Embri-
censem, Comitem videlicet de Lippia, Canonicum hujus Ecclesiæ,
quem post Oliverum & Willibrandum Paderbornensis Ecclesiæ for-
tita est Episcopum.

Nec multum hinc superstes Bernardus Episcopus, v. Calend. Aprilis mortalium numerum implevit, ut immortalibus accensere-
tur apud superos. Hunc obitus diem consignant necrologia Buxtor-
fianum, Wilbacense, ac Mariæ Monasterij, eundemque hunc mor-
tis annum nobiscum tradit Gobelinus Persona. Decessit gesto per
xx fere annos Episcopatu; falliturque Cranzius, Bruschijs, & Ker-
senbrochius, qui anno 1221 obiisse scribunt, quos ipsa narratio re-
rum ab eo gestarum, tabulæque per singulos annos à nobis intro-
ductæ revincunt. Vir fuit ea tempestate inter Saxoniarum Episcopos con-
spicuus, & ob pietatem, modestiam, vitæque integritatem magnæ
apud Principes auctoritatis. Publicis modicè se immiscuit, quod
omne vitæ studium converteret in dotanda religiosorum Cœnobija,
& domesticam Cleri, sacrorumque ordinum disciplinam excolen-
dam; eo & Canonicos majoris Ecclesiæ, Clerumque pro majorum
instituto intra Claustrum in communem vitæ societate religiosorum
instar hominum conservavit; habuitque Collegium non modo
Comitum & nobilium filijs, sed & vix in omni genere literarum
eruditissimum; tamen jam Briemæ, Hildeshæ, Trevirensis,
Monasterij, ac postea in omnibus Cathedralibus Ecclesijs præca illa
disciplina vitæque socialis ratio laxata esset. Quo vero loco in
tumulum compositus sit, vetustas ipsa simul, ut alia multa
hujus Præfatis facta, sepeliit.

Bernardus
Ep. Pad.
Præposi-
to Buxtor-
fiano
confert
Archidia-
conatum Ec-
clesiæ Es-
bicensis.

Bernardus
Episcopi
obitus &
laus.

Gobelinus in
cosmographia
re. c. c. c. c.
Gobelinus
Bruschijs
in Catal.
Episcopi
Paderborn.
Kersentius
in Catal.
Episcopi Pa-
derborn.

OLIVE

OLIVERVS

XXI.

EPISCOPUS PADERBORN.

Successorem in Episcopatu Bernardus habuit Oliverum, virum immortalis memoriae, ac fidus ea tempestate sacrorum praesulum; si veres ab eo praeclare gestas, relataeque à nobis ex sacro bello repetere: siue Scriptorum, à quibus celebratur testimonia consulere lubeat. Hunc alij Olivarum & Olivarium, alij communius Oliverum & Oliverium scribunt. Gente Saxonem fuisse scribit Ciacconius, alijque; & verisimile dixeris ex Ducatu aut Westfaliae provincia ortum. Quippe à prima aetate in Clerum Paderbornensem adscitus, diu apud nos vixit inter Canonicos majoris Ecclesiae; quemadmodum in varijs supra relatis tabulis testis inter Canonicos Cathedralis Ecclesiae nostrae subscripsit. Inde ad Colonensem Ecclesiam Metropolitanam translatus, & ob egregiam doctrinam eminentemque sacrarum literarum scientiam ejus Ecclesiae Scholasticus est expetitus; quales tum in majoribus Ecclesijs erant viri, qui Theologiam & sacras literas publice profitebantur docebantque Clerum; uti id supra monuimus ex concilio Lateranensi, atque ex recepta à majoribus consuetudine & commendatione. Hinc Oliverus modò Magister, modò Scholasticus à Pontifice & Scriptoribus appellatur. Ejus insignem doctrinam testantur literae, quas ad Engelbertum Colonensem Archiepiscopum & Clerum ejus Ecclesiae ex obsidione Damiatæ, quasque deinde ad Frisones aliosque perscripsit. Eo in Scholastici Colonensis munere etsi ad majorem Cathedram sit evocatus, semper tamen locum in Clero Paderbornensi tenuit. Hinc Scholasticus adhuc inter Collegas Paderbornensis Ecclesiae testis subscripsit, & in publicis conventibus ut membrum Paderbornensis Ecclesiae causas Paderbornensium simul egit uti tabulae à nobis supra relatae docent. Nec aliter postea Paderbornensis Ecclesiae Episcopus, quam ex gremio suae Ecclesiae Oliverus est delectus; quemadmodum & ipse Honorius Pontifex ex Canonico Paderbornensi subrogatum scribit.

Ex qua
Oliverus
familia
fuerit.

Familiam Oliveri si requiras, eam vetustas nos ignorare voluit. Pronum interim asserere, fuisse ex veteri nobilitate Westfaliae; quando

do plerique Canonici majoris Ecclesiæ per id tempus ex ea censeban-
tur; nec alij quàm ex nobilitate legebantur Episcopi; & supra à no-
bis familia Ole ex comitatu Arensbergensi est adducta, magna nomi-
nis affinitate. Ciacconius & Gelenius Oliveri gentilitium familiæ
insigne producunt, duo equina crura decussata rursusque erecta,
quorum ungulæ ferrea solca obarmatæ. Sed hæc levia sunt; nec
illa familiæ decora ab ipsis tum priscis, ita ut nunc, æstimata in Clero.
Hinc in donationum tabulis à nobis & ab alijs passim productis Can-
onicorum majoris Ecclesiæ nomina sine familiæ additamento, etsi
inter hos Comitum & Dynastarum filij fuerint, scripta legimus. Sum-
mum tunc in Clero decus doctrina & virtus. Hæc duo præter no-
bilitatem in Olivero summa admirandaque fuere; quod cum præcla-
ra ejus facta, tum Scriptorum elogia testantur. Passim enim a Cæsa-
rio, Crantzio, Bruschio facundissimus, & ferventissimus ejus sæculi
orator laudatur. Deinde bello sacro adversus Saracenos pro terra
sancta recuperanda in Westfaliam, Frisiam, Brabantiam, Flandriam,
diocæsin Trajectensem peragrando, convocandoque homines ad
signum crucis militiamque sacram inflamma vit. Quare ab Alberto
Stadeni Oliverus famosissimus Prædicator appellatur; quemadmo-
dum & à Bosio, Bzovio, & Oderico celebratus est. Atque ex hoc
Apostolico munere, quod ipsi Pontificis auctoritate commissum
erat, simul innumeros mortales ad pœnitentiam, vitæque melioris ra-
tionem traduxit; quorum etiam liberalitate adjutus magnam vim
pecuniæ collegit, quam in expeditionem sacram, & Damiatæ expug-
nationem, & ubi agrorum etiam & inopum necessitas poscebat, ex-
pendit. Ipse deinde militiæ sacræ naves conscendit cum ijs, qui ex
Rheni, Amasis & Mosæ ostijs provecti, primò Ulyssipponam, deinde
Marsiliam appulere; multisque tempestatibus maris jactatus in Pa-
lestinam pervenit. Duplici semper munere in ea expeditione ferven-
tissime perfunctus, bellici nimirum directoris & religiosissimi Sacer-
dotis; qui militi laboranti nunc pecuniæ stipendio, nunc hortamen-
to ad belli opera, nunc sacrorum ministerio noctes diesque sedulo
aderat. Summam exinde sacræ militiæ laudem consecutus ad Dami-
atam; quippe ejus machina & fortitudine Pharus munitissima turris
in medio Nilo urbi objecta, ut supra diximus, expugnata est. Hæ-
cque post illa per annum in obsidionalibus castris Colonien-
sium, Frisonum, Saxonum & Westfalorum supremus factorum
præses, & belli moderator; donec ipsa urbs, Aegypti claustrum,
in potestatem Christianorum veniret. Quo exinde anno ex Pala-
estina regressus sit, an post amissam rursus Damiatam secundo ab
hinc anno, an citius, exploratum non habeo. Certe Frisones non nisi
post cladem in Aegypto acceptam rediisse apparet ex Epistola Hiero-
solymitani Patriarchæ, qua commendata eorum egregia fortitudine,
remigrandi in Patriam facultatem permittit. Horum omnium ope-
rum

Gelen. in vi-
ta Engel-
bert. lib. 1.
p. 74.

Cæsar. lib. 3.
c. 6.
Crantz. l. 7
c. 39.
Brusch. in
catal. Ep.
Cæsar. l. 10.
c. 37.
lib. 3. c. 6.
lib. 4. c. 10.
lib. 10 c. 23.
Albert.
Stadeni in
chron.
Bosius lib. 8.
histo. sacra
milit. Hie-
rosolym.
Bzovius
l. 2. c. 3. n. 9.
Qui in
expedi-
tione in
terram
Sanctam
se gesse-
rit.

V S
BORN.
verum, virum
crorum præsu-
nobis ex sacro
tur testimonia
a, alij commu-
nem fuisse scri-
catu aut West-
Clerum Pader-
nonicos mayo-
is tabulis rectis
ipsit. Inde ad
is, & ob egre-
m scientiam ejus
a maioribus Ec-
licè profiteban-
x concilio Late-
& commenda-
asticus à Ponti-
trinam testantur
iscopum & cle-
inde ad Frisones
s munere etsi ad
locum in Clero
r Collegas Pader-
s conventibus ut
ornensium simul
ter postea Pader-
Ecclesiæ Oliverus
ontifex ex Cano-
s ignorare voluit.
Westfalix; quan-
do

rum virtutumque in Olivero pulcherrimum ornamentum vitæ castissimæ integritas & modestia; tantæq; erga omnes fuit demissionis, ut non aliter se quam peccatorem & servum fronti literarum inscribere solitus sit. Ita in epistolis ad Frisios, ita in epistolis ad Engelbertum Colonensem Archiepiscopum, & præfules ejus Ecclesiæ legas. Quo deinde Spiritu Dei, quo fervore religionis inflammatus fuerit, satis ea ad Clerum Colonensem epistola commonstrat.

Diffensio
in electi-
one Epi-
scopi.

Attamen talis tantusque vir non sine æmulo & multorum invidia ad Episcopatum Paderbornensem pervenit. Quippe superiori Episcopo mortuo, Paderbornenses in factiones abire; eo scediori malo, quod hætenus nunquam ejusmodi schisma in electione Episcopi Paderbornensis intervenerat. Abbas Cœnobij Abdinghoviani cum suis Monachis, & Canonici Buxtorfiani Collegij elegerunt Henricum, Buxtorfiani Collegij Præpositum. Quibus præ ceteris accessere Wernerus, Bernardus, & Hermannus fratres Præpositi, milites Brakelenses, Ceteri Cathedralis Ecclesiæ Præfules & Canonici & Clero primario, quorum longè major saniorque pars erat, suis suffragijs convenire in Oliverum. Res in magnum dissidium & turbas vergebat, cum & nobiles, & Ministeriales, & cives Paderbornenses traherentur in partes; ut genus illud passim primum erat sacris se immiscere: & res ipsa non tam nova, quàm temeraria, scedaque erat, audire Monachos & Clerum Secundarium, quodinauditi erant in Ecclesiâ Paderbornensi, sibi electionem Episcopi vendicare adversus majorem Ecclesiæ Canonicos: totamque diocesim intestina seditione conturbare. Quapropter Collegio Cathedrali per justas querelas appellatum ad Honorium Pontificem, supremum hujus controversiæ Judicem. Pontifex consulte primam causæ dissidijq; cognitionem, ut de electione ad se referrent, commisit Abbati Vallis S. Petri, Cœnobij videlicet Heisterbacensis, Præposito, & Decano Colonien-
sis Ecclesiæ. Quod hæ Pontificis literæ docebunt.

Pontifex
causam
electionis
alijs co-
gnoscen-
dam
committit

Honorius Episcopus Servus servorum Dei. Dilectis filiis Abbati Vallis S. Petri Cisterciensis. Ordinis Colonienensis diocesis, Decano et Præposito Colonien. salutem et Apostolicam benedictionem. Ad audientiam nostram, dilectis filiis Præposito, et Decano, ac quibusdam Canonicis Paderbornen. Ecclesiæ significantibus, noveritis pervenisse, quod Abbas, et Decanus, et Canonici S. Petri Paderbornen. Wernerus, B. et H. fratres ejus milites de Bracle, et quidam alii Paderbornen. Civitatis et diocesis in eorum Ecclesiam temere irruentes, ac molientes ipsius Episcopatum Henrico ejusdem Ecclesiæ Canonico sua conferre potentia, ipsum de facto in Episcopum eligere præsumserunt. Quare petierunt humiliter, ut cum occasione hujusmodi gravia damna incurrerent, eos ad satisfaciendam de tantæ presumptionis injuria, et damnis, quæ incurrerunt occasione prædicta cogere dignaremur. Quia vero nobis non consistit de præmissis, discretionem vestram per Apostolica scripta mandamus, quatenus vo-

causis, qui fuerint evocandi, et auditis hinc inde propositis, quod Canonicum fuerit, appellatione postposita statuatis, facientes quod decreveritis per censuram Ecclesiasticam firmiter observari. Testes autem, qui fuerint nominati, se se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram eandem, appellatione cessante, cogatis veritati testimonium perhibere. Quod si non omnes his exequendis poteritis intercesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Signe IIII Calend. Augusti Pontificatus nostri anno octavo.

Igitur priusquam Pontifex instrueretur, atq; ex consilio Cardinalium de controversa electione pronunciaret, pars anni transijt, mansitq; Paderbornensis Ecclesia sine certo pastore; ausus interim Henricus Præpositus obrutusque, studio popularium suorum, bona quædam Ecclesiæ invadere, ac sibi tanquam Episcopo vendicare, falsis ad Pontificem literis perscriptis, quibus electionem suam firmare voluit. Tanta simul hominem ambitio invaserat. Subinde Pontifex Idem
vii Idus Augusti Monasterio Schakenfi, quod in comitatu Wal-
decenti, ut supra à nobis relatum est ad annum Mxcv, jurisdictione
Episcopi Paderbornensis comprehenditur, patrocini diploma, dedit.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Præposito et conventui Monasterii Scaken salutem et Apostolicam benedictionem. Sacrosancta Romana Ecclesia devotos et humiles filios ex assueto pietatis officio propensius diligere consuevit, et ne pravorum hominum molestius agitentur, eos tanquam pia mater suæ protectionis munimine conservet. Eapropter dilecti in Domino filii vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu personas vestras, et locum in quo divino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis, quæ in presentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum iustis modis præstante Domino poterit adipisci, sub beati Petri, et nostram protectionem suscipimus; specialiter autem de Imminchus, et de Godesleim Ecclesias cum omnibus pertinentiis suis, sicut eas iuste, canonice, et pacifice possidetis, vobis et per vos Monasterio vestro auctoritate Apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli vero omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis et confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignationem Omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Signe VI Idus Augusti Pontificatus nostri anno octavo.

Sed longe gravioribus curis hoc anno Pontifex distentus, iterumq; bellum
rum sacri belli classicum per Europam canebat; quò post amissam bellum
Damiatam laborantibus in Oriente Christianis subveniret. Iterumq; factum
per omnes provincias destinati missique præcones sacri, qui ad vexillum crucis milites invitarent. Tandem etiam Fridericus Imperator
se belli sacri ducem professus, quem Oliverus in epistola ad Colonien-
ses unice desideratum scribit. Ad hoc opus maturandum missus
est in Galliam & Germaniam Conradus Portuensis Episcopus S. Rufinae Cardinalis Furstenbergius, gente Germanus, Eginonis Comitis filius,

lius, ex Monacho, Abbate, & supremo ordinis Cisterciensium moderatore à Pontifice in Cardinalium munus cooptatus; qui tamen postremo demum anno in Germaniam venit, & Oliveri Episcopi nostri causam ex Pontificis mandato impense suscepit.

Annus Christi 1224.

Honorij III Pont. 8.

Friderici II Reg. 12. Imper. 5.

Oliveri Ep. Pad. 1.

Godefrid.
Albert.
Stad.
Crantz. l. 7.
Sax. c. 38.
c. 39.
Hist. Brem.
Epist. in
Gerhardo.
Agitur de
Waldemar
Daniae rege
è carcere
liberando.

Anno igitur consequente, qui Christi numeratur vigesimus quartus supra millesimum ducentesium, Engelbertus Colonienfis Archiepiscopus, Imperij moderator, cum Henrico Rege Imperatoris filio, mense Maio, Francofurti Imperij ordines convocavit. Quo in conventu consultum de colligendis subsidij, in Palæstinam ducendis. Nec multò post accessit Coloniam Conradus Portuensis Episcopus Pontificis Legatus, post Pentecostes dies magnificè ab Engelberto & Colonienfi Magistratu exceptus. Ac postquam multa sunt tractata de expeditione sacra, Henricus Rex cum Archiepiscopo Engelberto & Legato Apostolico in Saxoniam profectus, Barduvici conventum habuit, in quo deliberando Waldemaro Daniae Rege tractatum, qui jam biennium in carcere hærebât. Præmissus ad Albim Herimannus Hospitalis Saxonici supremus magister, qui ex Italia à Friderico Imperatore in Germaniam missus componendæ hujus rei causa, Regem & Zwerinensem Comitem in Dannenburgensi castro convenit. Eo internuncio atque arbitro Rex Daniae eo deductus, ut offerret in lytrum centum marcarum millia, promitteretque se omnia, quæ Imperio detraxerat restitutum, coronamq; non ab alio, quàm ab Imperatore recepturum. Quas condiciones cum Albertus Orlemundanus Comes Regis ex sorore nepos, ac ceteri, qui aderant, Daniae procures, genti suæ ac Regi probro ducerent, abrupta pace inliberandi Regis tractatione, indignabundi in Daniam reveci sunt; nec multò post Albertus Comes cum valido exercitu, Transalbianas regiones vastando, regressus est, ferro Regem extracturus è carcere. Ad hunc communem hostem depellendum conspiravere Gerhardus Bremensis Archiepiscopus, Lippiensis ut diximus, Comes, Adolphus Showenburgenfis, Henricus Zwerinensis, & Henricus Werlensis Comes, ceterique Holsatiæ populi. Hi collatis signis cæsos Danos in fugam egere; captusq; Albertus Orlemundanus Comes, belli Dux, à Zwerinensi Comite, & in eundem cum avunculo Rege carcerem detrusus; Ultro tamen post mortem Engelberti Archiepiscopi à Zwerinensi Comite, accepta ingenti pecuniæ summa, ne alij in partitionem venirent, laxati sunt, ceteris per Saxoniam armis quiescentibus.

Pontifex

Inter hæc Honorius Pontifex, discussa diligenter Romæ in concilio

cilio Cardinalium electione Paderbornensis Episcopi, pro Olivero pronuntiavit; quod & pluribus eligentium suffragijs, & sanioribus delectum cognoverat; rejectoque Henrico Præposito, scribit primò ad Conradum Portuensem Episcopum Apostolicæ Sedis Legatum, & Engelbertum Coloniensem Archiepiscopum, ut à se confirmatum Oliverum in queta possessione collocent, tueanturque.

Honorius Episcopus Servus servorum Dei Portuensi Episcopo Apostolicæ Sedis Legato, et Archiepiscopo Coloniensi. Auditis et intellectis, quæ super electionibus de dilecto filio Magistro Olivero Canonico Paderbornensis Ecclesiæ, ac Henrico quondam Præposito Ecclesiæ SS. Apostolorum Petri et Andree à Canonicis Paderbornensibus celebratis fuere proposita coram nobis, de fratrum nostrorum consilio electionem de prædicto Henrico præsumptam, et quidquid ex ea secutum est vel ob ipsam irritum judicavimus, electionem de Magistro Olivero celebratam à majori parte Capituli confirmantes. Quocirca fraternitatibus vestris mandamus quatenus quod super hoc à nobis factum est, faciatis, sublato cujuscunque contradictionis et appellationis objectu, inviolabiliter observare, compellendo præfatum Henricum ad integram restitutionem quorumcunque bonorum Paderbornensis Episcopatus, quæ prætextu electionis suæ hæcenus tenuit occupata.

In hanc deinde formam, repetita prima literarum parte, Honorius Pontifex ad ipsum Oliverum electum Paderbornensem Episcopum scribit, additque: *Illud autem, quod super usu falsarum literarum fuit de ipso Henrico propositum coram nobis, nostræ providentiæ reservamus, de rigore vel misericordia circa ipsum, pro ut ejus exegerint merita, et expedire viderimus, processuri; ideoque, districtè tibi per Apostolica scripta mandamus, quatenus curam, et regimen Paderbornensis Ecclesiæ assumens sic studeas secundum datam tibi à Domino prudentiam commissam tibi sollicitudinem exercere, quod et prædicta Ecclesiæ sub regimine tuo proficiat, et te in presenti existendo cum Servo Evangelico fidelis in paucis in futuro super multa constitui à Domino merearis. Datum Laterani VII Idus Aprilis Anno Pontificatus nostri IX.*

Tertias deinde literas Pontifex dedit ad Nobiles & Ministeriales Paderbornensis Ecclesiæ, servata priorum literarum forma. Postremò ad ipsos nobiles & Ministeriales converso stylo. *Quia verò, inquit, quo est carne Spiritus, et anima corpore dignior, eo debet Spiritualis Pater carnali amplius honorari, per Apostolica vobis scripta mandamus, quatenus eidem electo tanquam Patri et Pastori animarum vestrarum plene et humiliter intendatis, et sicut tenemini, exhibeatis juramenta fidelitatis et in Ecclesiæ suæ negotiis fideliter assistentes plene in super eadem de juribus ipsi Ecclesiæ à vobis debitis responsuri, alioquin sententiam, quam ipse rite tulerit, subituri. Datum Laterani VII Idus Aprilis.*

Succedit ad has Pontificis literas hoc anno sententia Abbatis Vallis S. Petri, Conradi Præpositi majoris Ecclesiæ Coloniensis, & Goswini

examina-
ta dili-
genter
electio-
ne pro
Olivero
pronun-
ciat.

Cui Ecce-
siam Pa-
derbor-
nensem
com-
mendat.

Eandem
Oliveri
electio-

nem
compro-
bant co-
gnitores
& judi-
ces à Pon-
tifice
consti-
tuti.

Goswini ejusdem Colonienſis Eccleſiæ Decani, quos Pontifex anno ſuperiori cognitores & Judices conſtituerat; ab his in hæc verba, pro commiſſa & communicata à Sede Apoſtolica poteſtate, pronuncia- tum decretumq; eſt contra Abbatem Abdinghovia- num, & Canonicos Buſtorſianos. Comparentibus itaq; Procuratoribus partium coram nobis cum literis procurationis, pro ut moris eſt et juris, ſolempniter deſtinatis ex confeſſione Conradi Diaconi procuratoris Abbatis, et Capituli Beatorum Apoſolorum Petri et Andreæ Paderbornenſium, nobis conſtitit evidenter, prædictum Abbatem et Capitulum beatorum Apoſolorum Petri et Andreæ Paderbornenſes nunquam fuiſſe in poſſeſſione, vel quaſi poſſeſſione juris eligendi Episcopum Paderbornenſem, et eoſdem nihil juris habere vel unquam habuiſſe in Episcopi Paderburn. electione. Idem etiam procurator aſſerebat Abbatem et Capitulum præſatos nunquam alicujus Episcopi electioni interſuiſſe, et quod circa Præpoſitum Henricum fecerunt, eligendo ipſum in Episcopum, operati ſunt de facto potius quam de jure, malis perſuaſionibus quorundam circum- venti. Recepiſimus etiam prædicti Abbatis literas Eccleſiæ ſuæ et ſuo ſigillis ſignatas cum literis Capituli ſui. Similiter et literas Capituli Eccleſiæ beatorum Petri et Andreæ cum ſigillo ejusdem Eccleſiæ ſignatas omnium prædictorum expreſſam continentes confeſſionem. Nos igitur æquitate penſata, procurato- ribus partium petentibus et conſentientibus, de conſilio etiam aſſeſſorum noſtro- rum Domini Conradi de Renningberg et Magiſtri Hermannii de Engero Ca- nonicorum majoris Eccleſiæ in Col. promulga- vimus in ſcriptis contra Capitu- lum beatorum Apoſolorum Petri et Andreæ ſententiam ſub hac forma. Quia nobis Abbati Vallis S. Petri, Præpoſito et Decano Colon. Judicibus à ſede Apo- ſtolica delegatis ex confeſſione Conradi Diaconi Procuratoris Capituli Beato- rum Apoſolorum Petri et Andreæ Paderburn. ut ex literis Capituli ejusdem Eccleſiæ ſuo ſigillo ſignatis conſtat evidenter, idem Capitulum nunquam fuiſſe in poſſeſſione vel quaſi poſſeſſione juris eligendi Episcopum Paderburn. ipſumque Capitulum in electione Episcopi nihil juris habere vel unquam habuiſſe, præ- dicto capitulo jus poſſeſſionis vel quaſi poſſeſſionis auctoritate nobis à ſummo Pontifice delegata penitus abjudicamus. Et quia Episcoporum electio ad Ca- nonicos Cathedralis Eccleſiæ de jure communi noſcitur duntaxat pertinere, ſu- per jure eligendi Episcopum Paderburn. ſepredicto Capitulo perpetuum ſilenti- um imponimus eadem auctoritate, ſub hac etiam forma ſecuti confeſſionem prænotati Abbatis et Eccleſiæ ſuæ contra ipſum de dictorum aſſeſſorum conſilio ſententiam promulga- vimus in ſcriptis. Quia nobis Abbati Vallis S. Petri, Præ- poſito, et Decano Colon. Judicibus à Sede Apoſtolica delegatis ex confeſſione Conradi Diaconi procuratoris Abbatis Paderburn. et ex literis confeſſionis ejusdem Abbatis Eccleſiæ ſuæ et ſuo proprio ſigillis ſignatis conſtat evidenter, me- moratum abbatem nunquam fuiſſe in poſſeſſione vel quaſi poſſeſſione juris eligen- di Episcopum Paderburn. et eundem Abbatem in ea electione nihil juris habere, vel unquam habuiſſe, Abbati eidem jus poſſeſſionis vel quaſi poſſeſſionis auctori- ta- te nobis à ſummo Pontifice delegata penitus abjudicamus. Et quia Episcoporum electio

electio ad Canonicos Cathedralis Ecclesie de jure communi noscitur duntaxat pertinere, super jure eligendi Episcopum Patherburn. sepe dictio Abbati perpetuum silentium imponimus eadem auctoritate. Et quoniam occasione hujusmodi presumptionum dampna irreparabilia solent multoties provenire Ecclesiis viduatis, tam Abbati quam Capitulo beatorum Apostolorum Petri et Andrea prenotatis, auctoritate Apostolica, et sub pena excommunicationis firmiter precipiendo mandamus, quatinus electioni Patherburn. Episcopi se ingerere nunquam presumant, vel alii loco ipsorum. Ut autem prescripta inconcussa permaneant, et ad notitiam universorum per te tuo perveniant, conscribi fecimus presentem paginam nostri et predictorum assessorum nostrorum C et A. qui nobiscum omnibus premissis interfuerunt sigillis communitam. Acta sunt hæc Colonia in clauistro majoris Ecclesie. Anno Incarnationis Dominice M C C X X I I I I, III Idus Maji, Indictione XII.

Quibus cum accederet Conradi Sedis Apostolicæ Legati, & Engelberti Coloniensis Archiepiscopi auctoritas, ac Pontificis confirmatio, Oliverus in Paderbornensem Ecclesiam solemniter introductus, & summa omnium gratulatione & plausu acceptus Episcopus. Atque is, ut erat facundissimus totius Germaniæ Orator, & celeberrimus ejus ætatis Theologus, non modò populum pro concione docuit, traxitque in sui amorem; sed & synodo Cleri congregata, superiorum Synodorum decreta, & laudabiles consuetudines sacrorum ac temporum in unum codicem collegit, ut in omnium manibus essent, & facile memoria comprehenderentur. Quemadmodum hæc Eisengreinus & Gobelinus tradunt; quanquam hæc per temporum injurias nondum ad manus nostras pervenerint.

Cœlitum numerum ex Saxonici auxit hoc anno Adolphus Osnabrugensis Episcopus, 11 Februarij mortuus. Is nobili genere natus, & a primis annis in Clerum Coloniensem adscriptus, cum Cœnobium Cisterciense veteris Campi aliquando inviseret, videretque in eo florentissimam disciplinam, & cœlestem quandam Monachorum vitam, captus ejus instituti amore, Monachi habitum sumpsit; vixitque inter religiosos viros per multos annos omnium virtutum specimen; dum harum celebritate famæque ad Episcopatum Osnabrugensem, in locum Gerhardi Episcopi ad Bremensem Archiepiscopatum translati, circa annum Christi Mccviii evocaretur: quo in munere illustrior ex omni virtutum conspectu, Ecclesiam suam possessionibus & cultu religiosorum minime auxit; uti hæc in fastis eorum & a Casario narrantur. Vir pius, modestus, beneficus, qui miraculose omnes complexus, egenos cum primis & morbis afflictos, quorum servitio famuli instar se impendit. Quæ caritatis ejus officia Deus miraculo non semel comprobavit, interque cetera illud proditum. Jacebat in vili tuguriolo ad vicum Merfen, homo lepra infectus

Eisengreini
inca-
tal. testi.
veris.
Gobelin.
anat. 6. c. 64

Adolphi
Episcopi
Osnabru-
gens. felix
obitus &
vitæ San-
ctitas.
Ertvinius
in chron.
Osnabrug.
Crantz. in
Metrop.
l. 7. c. 19.
Casar. lib. 1.
Dialog. c. 22
Hist. Brem.
Archiep.

fectus, totusque squalidus & abjectus; hunc ille quoties Osnabrugo Furstenaviam tenderet, invisere, stipe donare, & familiari pioque colloquio pascere; id cum longius semper traheret Episcopus, quam comitantium ministrorum patientia ferret, leprosum subduxere in alium locum, ne itineris moram ob vilem sordidumque hominem facere necesse haberent: redit denuo Episcopus, subit pro more tugurium, & leprosum, qui interim à vita excefferat, reperit eo quo ante conspectu vilique lacerna contactum; & cum solito colloquio miserum solaretur, ille repente miro fulgore circumfusus gratias agit Episcopo, & se jam immortali & longè feliciori vita donatum profertur: quo dicto, ex oculis evanuit. Tum Comites, in quorum conspectu hæc fiebant, pudore suffusi supplicesque ad pedes Episcopi veniam sui delicti precantur. Multa hujusmodi observata in Adolpho, ob quæ & vivus sanctitatis fama inclaruit, & mortuus in tanta veneratione fuit, ut sepulchrum ejus, quod in transitu templi obvium erat, pedibus calcare religioni duxerint posteri. Ob hæc ossa ejus anno 1651 Franciscus Wilhelmus Episcopus in sacrario reponi jussit, interque Divos suæ Ecclesiæ coli permisit. Adeo nulla à Carolo Martia, ex qua Saxonia suos sanctissimos Episcopos non proferat: quo in numero non immerito Oliverum nostrum reputes, Adolpho aqualem ac familiarem. Retuli ad hunc annum Adolphi obitum, quod successor ejus Engelbertus Jsenburgici Comitis filius in Episcopatu Osnabrugensi Engelberti Colonienfis Archiepiscopi ac consanguinei patrocinio à Casario subrogatus scribatur; id quod aut hoc anno aut sequenti fieri necesse fuit, quo ipse Engelbertus Archiepiscopus trucidatus vivere desijt. Quare falli dixeris, qui Adolpho subrogant Teclenburgensem Comitem; quanquam cum Engelbertus hic à cæde Engelberti Colonienfis Archiepiscopi, confirmatione nondum obtenta, exauctoratus sit, nulla forte ejus ratio in fastis Episcoporum est habita.

Annus Christi 1225.

Honorij III Pont. 9.

Friderici II Reg. 13. Imp. 6.

Oliveri Ep. Pad. 2.

Oliverus cum S. Engelberto Romanam profectus.

Gelen. ad vitam Engelb. l. 3. not. ad c. 8. Stangef.

At nos ad Oliverum redeamus. Is postquam in suo Episcopatu Paderbornensi omnia divina profanaque sapienter ordinasset, altero anno, fortè in Comitatu Engelberti Colonienfis Archiepiscopi, Romanam profectus est. Nam uterque hoc anno in Italia, mense Julio, Friderico Imperatori adfuit; ut constat ex diplomate Friderici Imperatoris, quo Engelberto Colonienfi Archiepiscopo prædium Richterichium donat, ac confirmat. Testes hujus donationis adscribuntur Joannes Rex Hierosolymitanus, Ecbertus Babebergensis, Conradus

Ratisbo.

Ratisbonensis, Oliverus Paderbornensis, Ekehardus Mersburgensis Episcopi, Hermannus Magister Hospitalis S. Mariæ Teutonicorum in Jerusalem, Ludolphus Dux Austria, Bernardus Dux Carinthiæ, Remaldus Dux Spoleti, Henricus Marchio de Andisle, Henricus Marchio de Burgoorve, Hermannus Comes de Uroberg, Otto Comes de Orlenburg, Bernardus de Horstmare, Henricus Comes de Everstein, et alii quamplures. Acta sunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis Millesimo ducentesimo vigesimo quinto, mense Julio, Indictione XIII apud S. Germanum, quod Oppidum est ad radices montis Cassini. Ad quem Episcoporum & procerum cum Friderico Imperatore congressum misit Honorius Pontifex duos Cardinales Legatos, Petrum Albanensem Episcopum, & alium tituli S. Martini presbyterum; actumque per eos de expeditione in Palæstinam maturanda. Eòque adductus Imperator ut elata in cœlum manu jureret se intra biennium iter armatum ingressurum. Magnum in hanc rem momentum attulere Engelbertus Colonienfis Archiepiscopus, & Oliverus Paderbornensis Episcopus. Recitat Ughellus Italicus ^{Ughellus} ^{tom. 1.} Scriptor aliud Ecclesiæ Aretinæ diploma, sub idem tempus ex eodem loco à Friderico Imperatore datum, in quo testes producuntur Episcopi Colonienfis, Mersburgensis, & Padaburgensis; qui postremus aut Bambergensis, aut Paderbornensis fuerit, cum uterque tum Imperatori adfuerit. Engelbertus Archiepiscopus post illa in Germaniam ad suam diœcesin redijt, in qua, ut mox referemus, martyrio decoratus est. Oliverus verò ob famam virtutum, & claritatem nominis, qua in Germania & Palæstina inclaruerat, Romam evocatus; ubi ab ipso Honorio III Pontifice Episcopus est consecratus; quod ex Honorij epistola ad Capitulum interius recitanda non obscurum est; idque hoc anno factum esse verisimilius censeo, ne quid confirmationi superiori deesset in munere, & honore Episcopali. Utrumne verò cum Engelberto Archiepiscopo ad suam diœcesin in Germaniam reversus; an verò, quod certius opinari libet, Romæ manserit à Pontifice detentus, ex nullis monumentis affirmare habeo; altero certè anno Romæ Cardinalem creatum proferemus.

Anni hujus exitus cæde D. Angelberti Colonienfis Archiepiscopi tam funestus, quàm atroci & immani facinore VII Idus Novembris à Friderico Isenburgico, Comite & consanguineo Archiepiscopi, truncidatus memoratur. Jam à multis annis Comes ab Engelberto monitus erat, desisteret à vexando Essendienfi Collegio Virginum (cujus Advocatus erat) & iniquè rapta redderet; verum cum nec monitis, nec intentatis Ecclesiæ censuris, nec minis quicquam ab affirmato homine impetraret, ineunte Novembri Susati conventum publicum indixit, quò & Fridericum Comitem evocavit, extremum per consanguineorum & procerum consilia tentatur. Accessere præter Conradum Mindensem Episcopum, Theodoricum Monasteriensis & Engelbertus Osnabru-

Caesar in
vita D.
Engelb.
Godefrid.
in Annal.
Gelen. in
not. ad vi.
tam Engelb.
Alberi.
Stad.
Levold. in
Chron.
Marcato.
D. Engel-
berti cæ-
des, &
Osnabru-
causæ ejus.

Osnabrugensis Episcopi, Comitibus fratres, alijq; cognati, amici, & West-
faliae proceres. Hoc in congressu cum Engelbertus constanter cau-
sam Essendiensium Virginum ex Pontificis mandato ageret, Comi-
temq; ad saniora consilia & restitutionem urgeret; ille queri de Ar-
chiepiscopi acerbitate in se, communicare consilia cum Comite
Arnsbergensi, Teclenburgensi, ceterisque, quos Archiepiscopo offen-
sos sciebat; quorum voluntate non aliena à suis machinationibus ex-
plorata, confususque deinde Luxemburgi & Limburgi, ceterorumq;
agnatorum patrocinio, conjurationis consilia in necem Engelberti
agitare coepit. Quam in rem Sufati etiam nefarios homines in so-
cietatem meditati sceleris attraxit. Monitus per literas fidi amici En-
gelbertus hæc in caput ejus procudi; quas cum Conrado Mindensi
Episcopo legendas dedisset, pedibus proculcatas abjecit in ignem;
quod ex his, ut agebat, novus inter ipsum, & Fridericum Comitem
dissidij fomes esset. Accersitis subinde Theodorico & Engelberto Epi-
scopis Comitibus fratribus, quæ de conjuratione Friderici in suam ne-
cem ad se delata essent, aperuit. Illi sine metu Engelbertum esse jubens
nec enim sibi se persuadere, tantum flagitium in mentem fratris venire
posse: vanos hos confictosque esse à malevolis rumores, quibus nulli
prudenti fides esse debeat. Interim monitus à Conrado Mindensi Epi-
scopo, viro egregio pioq; è Comitum Diepholdiorum familia, alijsq;
syncerioribus amicis, caveret sibi, vitæque consuleret. Quæ cum
illi ex certis conjurationis indicijs exponerent; Engelbertus in om-
nem partem anxius, vocato in sacrum templi Mindensi Episcopo,
confessionem illi omnium delictorum ab omni retroacta vita facit,
tanto doloris sensu, ut identidem inter verba lacrymæ fluerent. Per-
acta confessione lætus, jam, inquit, quod supremo numini visum fu-
erit, de me fiat: alteroque die soluto Sufati conventu, in quo nihil
ob pertinaciam Friderici Comitibus confici poterat, se in viam dedit,
Swelmensem in Marchia suæ diocesis Ecclesiam consecraturus. Ab-
euntem cum aulæ comitatu deducit Comes, & quò conceptum ani-
mo scelus fallacius tegetet, blandè aliquamdiu colloquio affatus co-
mitatur; pollicitus etiam, se Archiepiscopum Nurembergam ad Im-
perij comitia sequuturum, ut omnis istius controversia inter ipsum &
Archiepiscopum Principum judicio finiretur. Inde discedendi facul-
tate petita explorataque via, quam Swelmiam versus ingrediebatur,
mox cum xxv Sicarijs, quos conjuratos habebat, redit, & nunc be-
nigno, nunc feroci Vultu spectandum se offert, tanto metu incusso,
ut pars aulici comitatus sensim diffugeret. Constantior Conradus
Comes Tremoniensis monebat iter acceleraret per infesta montium
loca; donec in angustias, locumq; insidiarum perventum: hic signo
Sicarijs dato, uno omnes impetu & stricto ferro, involant, perfoscosq;
mox latere alius super alium ictus ingeminat. Numeratæ supra 40 le-
tales

tales plagæ inflictæ; quibus adeo corpus laceratum, vix ut locus vulneri amplius superesset.

In hunc modum D. Engelbert⁹ Colonienſis Eccleſiæ, haud ſecus, quam Thomas Cantuarienſis, Archiepiſcopus pro libertate Eccleſiæ martyrio decoratus occubuit; quantumque hic Angliam, tantum ille Weſtſaliam illustravit; quippe clariffima Comitum Altenæ & Montium familia ortus, ex qua jam ante Engelbertum Colonienſis Eccleſia tres Archiepiſcopos habuerat; Corpus caſi Archiepiſcopi primò ad Monasterium veteris montis, deinde Coloniam translatum, magno omnium piorum luctu; Multis exinde miraculis illuſtrior Engelbertus Divorum cultu decoratus eſt.

Ad tantam ſcleris immanitatem vindicandam accelerata Cleri comitia, moderante Theodorico Trevirenſi Archiepiſcopo; delectuſq; xv Novembris Henricus Mollenarckius Bonnenſis Præpoſitus ex nobili Thombergorum & Mollenarckiorum Dynaſtarum familia, vir acri ingenio, & excelſo Principis animo. Vix ille thronum Epſcopi conſcenderat, cum ad voces Colonienſium vindictam poſcentium ultorem juravit. Colonia igitur, ut Cæſarius memorat, *Francofurtum aſcendens ad colloquium Regis, corpus Martyris duobus Abbatibus ordinis Ciftertienſis deferendum commiſit, Godefrido videlicet Abbati Montenſi, et Henrico Abbati Vallis S. Petri; cumque præſentatum eſſet corpus Regi et Principibus, et cum eo mortis inſignia, interula, diplois, et pileus, iſs, qui corpus præcedebant diſtinctis gladiis, ut habent legum jura, contra Fridericum latro- nem vociferantibus, turbatus eſt Rex puer, qui perinde, ut lugere ſolet filius patrem et puer tutorem ſuum, extinctum planxit Epſcopum, proſcriptionem verò Friderici in celebri conventu Nurenbergenſi ſactam renovavit: dam- nati Comitſ bona hereditaria ad fiſcum redacta, feuda Dominis ſunt adjudicata. Ceteri qui facinoris participes inculfabantur, Theo- doricus Comes Clivæ, Godefridus & Wilhelmus Friderici parricidæ fratres, Otto Comes Teclenburgicus, Hermannus Comes Lippienſis, Comes Swalenburgienſis, aliique complures, ad tribunal Imperij po- ſtulari, Theodorici verò Monasterienſis, & Engelberti Oſnabru- genſis Epſcopi cauſa, quòd ejusdem criminis rei inculfabantur, ad Con- radi Apoſtolici Legati, & Honorij Pontificis judicium eſt remiſſa.*

Ac poſtquam Mollenarck⁹ Archiepiſcopus Francofurti regalibus exornat⁹ fuit, cum corpore Martyris Moguntiam deſcendit; ubi Con- radus Apoſtolice Sedis Legatus, Epſcoporum & Abbatum ſynodo- congregata, Engelbertum Martyrem pronunciavit: Fridericum verò Comitẽ, & quotquot in ſocietatem parricidij venerant, anathemate perculit; quam ſententiam per Moguntiam, Colonienſem, Treviren- ſem, Bremenſem & Magdenburgenſem Metropoles, earumq; diocce- ſes promulgari juſſit, cereis per omnes Eccleſias in deteſtationem ſce- leris ſingulis dominicis diebus extinctis; id quod Cæſarius Moguntia,

M m m m m

Godefridus

D. Engel-
berto in
Archie-
piſcopatu
ſuccedit
Henricus
Molle-
narckius.

Pœna ſu-
mitur de
reis necis
S. Engel-
berti.

Episcopi
Osnab. &
Monast.
se purga-
turi Ro-
mam pe-
tunt.
Quo in
itinere
Theodo-
ricus Ep.
Monast.
moritur.

Godefridus Coloniae, post Natalem Christi factum perhibet. Ea in synodo recitatae tum palam literae Theodorici Monasteriensis & Engelberti Osnabrugensis Episcopi, quibus se uterque innoxium excusat, queriturque cum infamia nominis sui inique se traduci; & si audiantur, paratos esse juxta canones sacros se purgare: Engelbertus etiam fiducia innocentiae ausus consecrationem petere. Ad quae Leodij celebrandam adesse iussit; ibi si objecta accusationis capita diluant, innocentes abs se pronunciandos; ea vero in synodo cum non satis diluerent, quae à Colonienfibus crimini dabantur, à Legato ex consensu Episcoporum ad Pontificis tribunal remissi sunt. Igitur Romam profecti, cum nec apud Pontificem se purgarent, uterque anno proximo Episcopatu exutus est; & Theodoricus Monasteriensis Episcopus haud multo post in itinere Romano morore consumptus excessit è vita, & in peregrino solo, incertum quo loco, humatus est. Praeful extra hanc labem, seu veri seu ficti criminis, egregius, qui hoc ipso anno praeter cetera praeclara opera novae Basilicae Monasteriensis fabricam jacto primo lapide aggressus est. Quippe ab ea Basilica, quam D. Ludgerus Caroli M. aetate struxerat, Dodo X Monasteriensis Episcopus longè augustiorem crexerat. Stetit illa supra centum annos, cum incendio deformata. Aliam resposuere consequentes Episcopi, sed opere minus firmo & angusto. Tandem Theodoricus Jsenburgicus augustam hanc fabricam, dejecta priori, ea qua nunc aspicitur amplitudine erigere coepit, in qua magnifica structura per annos xxxvi laboratum, donec à Gerhardo Episcopo absolveretur, & festo Mariae Magdalenae dedicaretur; quo die Theodoricus opus coeperat, & ipse per haec tempora è vita abiit. Tanquam hanc patronam sibi delegerit, cujus festum etiam diem in Ecclesia Monasteriensi celebrem sanxerat. In Episcopatu Successorem habuit Ludolphum ex nobili Holtiorum inter Westfalos familia; anno certè 1227. notatum in tabulis Episcoporum reperio. Quis verò in Episcopatu Osnabrugensi Successor fuerit, mirum quàm variè auctores; Ertwinus, Crantzius, Merfaus, & Cleinsorgius, Adolpho, nulla habita ratione Engelberti Jsenburgici, substituunt Engelbertum Teclenburgensem Comitem: Gelenius Engelberto Jsenburgico subrogat Conradum, ex inscriptione Ecclesiae Heisterbacensis, cujus dedicationi anno 1227 interfuisse legitur Conadus Osnabrugensis Episcopus. Idem Gelenius haud incongruenter asserit Engelbertum Jsenburgicum postliminio redditum esse Ecclesiae Osnabrugensi; nam tabulas foederis cum Conrado de Höchsteden Archiepiscopo Coloniensi muniti producit anno Mccxlviii ab Engelberto Osnabrugensi Episcopo apud Sufarum consignatas, in quibus inter testes sistitur Bruno frater Engelberti Episcopi,

scopi, Præpositus Osnabrugensis; quem forte Scriptores illi pro Engelberto Osnabrugensem Episcopum nobis obtrusere. Sed prætermissis hisce salebris, planiora de Olivero nostro prosequamur.

Annus Christi 1226.

Honorij III Pont. 10.

Friderici II Reg. 14. Imp. 7.

Oliveri Ep. Pad. 3. Cardinalis 1.

Annus vigesimus sextus supra ducentesium & millesimum Oliverus ab Honorio Pontifice Romæ in Cardinalium ab Honorio Pontifice Romæ in Cardinalium numerum adscitus; præclaro sanè ejus cum elogio & testificatione numero in Cardinalium numero in Cardinalium virtutum. Nam postquam ex prima admissione congressuque didicisset Pontifex, quæ Oliverus hæcenus bello sacro tam præclare egerat, inspexissetque coram, quæ tanta famæ ejus celebritate acceperat, ipse Oliverum Romæ Paderbornensem Episcopum consecravit; itaque virum ex aspectu virtutum æstimavit, ut in urbe sibi inter intimæ admissionis Consiliarios retinuerit, dignumque censuerit, quem in eminenti purpuratorum Patrum theatro collocaret, opera exinde ejus per Germaniam & totius Ecclesiæ administratione usus. Quemadmodum mox etiam cum Tusculano Episcopo & Cardinale Oliverum Legatum ad Fridericum Imperatorem misit. quare scriptis hoc anno ad Cathedrale Paderbornensis Ecclesiæ Collegium literis potestatem Canonici fecit eligendi alium in locum Oliveri Episcopum: eas hic recitare necesse habemus, ex quibus singula quæ diximus explicatius certiusque cognoscuntur.

Cum Apostolica Sedes, Ecclesiarum omnium generis sollicitudinem generale, singularum utilitatibus pro loco ac tempore studiosè providere desideret, pro ut sibi Dominus administrat, ne si pro alijs adeo intenta sollicitudine versaretur, quod sui quasi negligenter oblita necessitati suæ consulere prætermitteret, merito posset de minus ordinata redargui caritate, viros claros, quos ad cooperandum sibi cognoscit idoneos, frequenter ad se advocat et assumit, sic illos honorans, ut nihil ominis utiliter provideat Ecclesiæ generali. Sane cum M. Oliverius tunc electus vester ad nostram præsentiam accessisset, nos ipsum, quem fama laudabilis nobis multipliciter commendarat, recipientes hilariter ac benigne, munere sibi consecrationis gratanter impenso, ipsum post aliquamdiu apud Sedem Apostolicam commorantem, merita virtutum ejus, quæ prius intellexeramus probabilibus argumentis, evidenter experti, in consortium nostrum admisimus, et transtulimus in Episcopum Sabinensem; qui ut speramus in Domino, ita serviet Ecclesiæ generali, ut vestrae tanquam prioris sponse dilectionis servet gratiam specialem. Caterum ne, quod absit, Ecclesiæ vestrae pro defectu Pastoris, alicui subiaceat detrimento, universitatem vestram

Mmmmm 2

vestram

vestram monemus et hortamur, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus convenientes in unum, Spiritus Sancti gratia invocata, provideatis vobis de persona idonea per electionem Canonicam in pastore, qui tanto congruat oneri et honori. Verum ne obrepenti dolo vel violentis locus pateat irrumpendi, dil. f. - - de Hesehehusen, et de Bredeleare abbatibus Paderb. diocesis nostris dedimus literis in mandatis, ut vos ad electionem Canonicam celebrandam moneant propensius et inducant. Quare vobis iniungimus, ut in electione taliter procedatis, quod Ecclesia nullo dissidio laceretur, nec vos exinde praeter damnum conscientiae penam officii vel beneficii sentiat, sed potius mercedem amini apud Dominum et homines de celo, et scientia commendari. Datum Reate. K. Calend. Octobris, anno X.

survillio

ono H de

-m Oni on

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

mutatib

Gobel at.

6. c. 67.

Oliveri

obitus, &

præclara

ingenij

monu-

menta.

Giaccon. de

Cardin.

Ughell.

Odoricus ad

annum

1228.

Igitur Oliverus, quem fata tantum ad magnum emolumentum & felicitatem Paderbornensis Ecclesiae ostendisse videri poterant, gesto per triennium Episcopatu, abripitur ad purpuram, futurus ex Paderbornensi Episcopo Sabinensis; magno quidem nominis sui decore. Sed non minori Paderbornensium dolore. Primus qui ex Episcopis Paderbornensibus cooptatus in Cardinalium numerum; raro ejus ætatis exemplo, quam ingentia ipsius in Ecclesiam merita erant, & conspecta inter ceteros Germaniae Episcopos, probataque à Pontifice virtus. Refert Gobelinus noster ab Honorio Pontifice omnibus Ecclesiam Paderbornensem die dedicationis pie frequentantibus xl. dierum relaxationem à noxis indultam, anno Pontificatus ejus xi, idque à Bernardo ejus nominis iv Episcopo impetratum; quo multum fallitur Gobelinus, cum id Olivero adscribendum, ut temporum ratio docet; quando Honorius Pontifex, antequam Bernardus Episcopatum adijt, naturæ concesserit.

At non multum Oliverus in suprema illa dignitate Ecclesiae Cardinalis superstes vixisse apparet; alteroque etiam ab hinc anno cum Honorio Pontifice obijisse verisimilius dixeris, eo quod inter xx Cardinales, qui Honorio Pontifice xv Calend. Aprilis extincto Gregorium ix subrogarunt, non repèriatur Sabinensis Episcopus & Cardinalis à Ciacconio recensitus. Quemadmodum & Ughellus etiam in literis anno 1227. datis Oliverum bonæ memoriæ virum compellat, & in literis ad annum 1228. ab Odorico productis Episcopus Sabinensis, qui per id tempus Oliverus erat, eodem mortuorum titulo notetur; sed erit, qui certiora nobis de his aliquando referat. Nec magnopere ex morte & sepulchri loco ejus memoria requirenda, qui Scriptorum testimonijs longè clariora posteritatis monumenta, ac rebus præclare gestis famam nominis immortalitati consecratam possidet. Ac ne hæc ab alienis requiramus, ipse Oliverus etiam præclara ingenij doctrinaque suæ monumenta reliquit; Duos enim egregios in Palæstina confcriptos libros, quorum primus ab eo inscriptus, *Historia Regum terre sanctæ*, et

mutatib

mutatib

Et, quam Magister Oliverus Colonienſis Scholaſticus in obſidione Damiatæ apud Egyptum contexit, ducta narratione ab anno Mlxxxv, ac prima expeditione Godefridi Bullionæ Ducis, Regiſque Hieroſolymitani, quam deinde ad Friderici Barbaroſſæ expeditionem ac ſua tempora pertexit. Alter Oliveri liber inſcriptus, *Historia Damiatana*, quo Damiatæ expugnationem, cui & ipſe, ut diximus, interfuit, accurata ſcriptione complexus eſt. Ex eo libro tranſumpta eſt Epiſtola ad Engelbertum Colonienſem Archiepiſcopum ſuum, & præſules Colonienſis Eccleſiæ, cujus ſupra meminimus. Pia & erudita Oliveri monumenta, quæ manuſcripta ſervantur in Bibliotheca Ferdinandi Epſcopi noſtri, dignaque, quæ ex præliis in publicam lucem proferantur.

Hæc de Olivero clariffimo Germaniæ lumine, & ſanctiſſimo Paderbornenſi Epſcopo; cui inter omnes mortalium caſus acerbiffimus fuit funeſta D. Engelberti cædes; quem ille Archiepiſcopum ſuum uti Colonienſis Scholaſticus intimè ſemper dilexerat colueratque, ita poſtquam Paderbornenſis Epſcopus delectus fuit, optimum ſemper patronum fidumque in omnibus adiutorem naſtus eſt. At hoc ipſo anno, qui alter erat à cæde Engelberti, Deo vindice, auctores & Sicarios, uti D. Engelbertus prædixerat, pœna conſecuta eſt.

Enim vero Henricus Mollenarckius Archiepiſcopus, quod in throno collocatus jurârat Colonienſibus, acerrimum ſe vindicem tulit nefariorum hominum. Quam in rem maximum copiarum delectum inſtituit, evocatis ad arma quotquot aut foedere, aut jure clientelari Agrippinenſi Eccleſiæ obnoxijerant. Convenère in hæc ulticia arma Henricus Dux Brabantæ, Gerhardus Geldriæ, Theodoricus Cliviæ, Gerhardus Juliæ, Adolphus Marchiæ Comites, ac totius fere Imperij procereſ, tanquam ad ſacrum quoddam bellum, adverſus Eccleſiæ hoſtes & perduelles ſumptum. Ac poſtquam inſtructus exercitus ſe ad Rhenum collegerat, itum primò ad Friderici parricidæ caſtra expugnanda; quorum alterum erat Jſenburgicum ad Ruram, in alto montis vertice infra Hattingam Oppidum, ac Sedes Jſenburgicorum Comitum, quod ob loci ſitum inextugnabile habebatur; id tamem ubi obſideri, expugnarique cœpit, præſidarii metu percuſſi Archiepiſcopo dedunt: uxor Friderici cum libertis abire permiſſa; arx funditus everſa, & ſolo æquata. Mox proceſſum ad alterum caſtrum Luppiaſi aſſitum, quod Nienburgum, ſeu pontem novum, dixere, idque primo accèſſu expugnatum; & fundamentis diſjectum; quanquam è veſtigijs ejus Hammona poſt Oppidum ab Adolpho Marcano Comite iſtic repoſitum.

Inde

Cæſar. in vi-
ta Engelb.
c. 17.
Gelen. in
not.
Godefrid.
in Annal.
Chron. M.
Belg.
Henricus
Archiep.
Colon.
ad ulci-
ſcendam
D. Engel-
berti ne-
cem ſe
parat.

Et con-
ſtitit
ſtadium
totum

Crantz, lib.
7. Metrop.
c. 43.
Wittius
Chron. Mo-
nast.
Oppu-
gnantur
Comites
Teelen-
burgensis
& Swa-
lenberg.

Inde exercitus, quod præter Crantziū annales tradunt, tra-
ductus in Westfaliam adversus Ottonem Comitem Teelenburgen-
sem, Comitem Swalenburgensem, & Hermannum Comitem Lip-
piensem; quem tamen alij omni culpa absolvunt. Cetera Op-
pida, pagi, Villæ, ferro flammaque evastata sunt: arces Teelen-
burgum & Swalenberga, perlato in dicecesin Paderbornensem
bello, incinctæ, aliquamdiu obsidionem toleravere. Dum Co-
mes uterque ad extrema pressus Archiepiscopi clementiæ, & arbi-
trio se permetteret; petitoque colloquio descendērunt in castra,
fœdus quidem cum Friderico Jsenburgico confessi, sed nec se cæ-
dis fuisse conscios, nec consilio opeve adstitisse; adeoque con-
fisi innocentia id dixere, ut si convinci possent ultro se ad omnes
parricidarum pœnas offerrent. Quare haud alia pœna mulctati,
quàm feudorum, quæ à Colonienſi Ecclesia tenebant, jactura, jussu
interim uterque Comes Monasterium condere, in quo pœniten-
tiam agerent. Obsidionem Teelenburgensis arcis in alterum an-
num protractam fuisse, testes esse possunt litere fœderis inter Hen-
ricum Archiepiscopum & Osnabrugensem Episcopum anno prox-
imo consignatæ.

Diversis
Sicarij
supplicij
afficiun-
tur.

Sed longè atrocius processum in ipsos Sicarios: ex his duo
capti; quorum alter in Insula Rheni in conspectu Colonienſium
actus in rotam; alter pedibus equo alligatus, raptatusque per ur-
bis plateas, simili supplicio execratus. Ceteri aut profugi, aut
ijsdem tormentis perire. Accessit postremum Fridericus Comes,
memorable posteris spectaculum. Is postquam vagus proscri-
ptusque, Romam se contulerat cum fratribus, purgaturus causam
in Romano tribunali, nec quicquam illic patrocini reperisset,
Leodium venit; ubi à Balduino nobili quodam agnitus, invita-
tusque ad hospitium, intra Leodium & Hujum capitur; protra-
ctusque in navem secundo Mosa Viserum deducitur, venditur-
que Gelro Comiti marci his mille; quod pretium in caput ejus
statutum erat à Mollenarckio Archiepiscopo; quo à Mollenarckio
recepto, traditur in manus Archiepiscopi, ac festo D. Martini ca-
ptivus Coloniam introducit. Triduo in palatio dedentus, om-
nes sceleris socios, interque hos etiam Theodoricum fratrem me-
ditatæ necis conscium, prodidisse fertur. Sed longè salubriori con-
fessione delictorum aliquoties Sacerdoti facta, ultro se ad suppli-
cium pro expiando scelere obtulit. Igitur 18 Calend. Decembris
extra urbem vinctus educitur. Locus supplicij erat in colle ante
portam D. Severini, in quo columna circumposito infami theatro
erecta stabat; quò cum perventum fuit, dejicitur à Carnificibus
in terram Comes, quibus singula membra securi frangenda obru-
rit; brachiaque, crura, & dorsum sedecim ictibus contusa. Quæ
cam

Casarius
Levold in
Chron.
Marcano.
Godefrid.
in annal.
2100 mar-
cu scribit.
Friderico
Jsenbur-
gicus ca-
ptivus
Coloni-
am dedu-
citur.

Et con-
fractis
membris,
rotæ im-

tam constanti patientique animo pertulit, ut nec gemitu, nec voce doloris signa edere auditus fuerit. Laceratum deinde corpus attractum funibus in feralem rotam; in eaque ad matutinas usque preces vivus hæsit, haud aliud à circumfusi populi multitudine rogando, quam ut supremum Deum suis precibus sibi propitiū redderet; quæ ingenti omnium commiseratione excepta sunt. Præclaro simul documento, neminem quamlibet magnorum scelerum reum, si poeniteat, repelli à misericordia Dei; & pro magnitudine delicti suscitari sæpe uberiores gratiæ fontem. Quod D. Engelberti patrocinio, cum moriens pro inimicis suis oraret Deum, adscribendum censuit. Ferunt & matrem sub rota stersisse, vota que pro filio concepissee eundi ad limina Apostolorum, construendique Monasterium; in quo vitam exegerit, placando Deum pro filij delicto. Uxor Comitis ex claro Limburgicorum Ducum sanguine haud multo post subita morte extincta. Repertumque cor ex continuo doloris pulsu ita attenuatum, ut fabæ vix magnitudinem excederet. Qui supplicij acerbiter expendere, scribunt supra christianam pietatem & mititatem sævitum in Comitis supplicio. Auctor est Trithemius ab hoc supplicio Comitis miracula, quæ ad sepulchrum Engelberti frequentia patrabantur, cessasse. Sed rariora illa fuerint; quando inter hæc in pervigilio D. Matthæi Henricus Mollenarckius Colonienfis electus Archiepiscopus à Theodorico Trevirorum Archiepiscopo, presentibus omnibus ejus Metropolis Episcopis solemniter consecratus; uti id à Godefrido relatum est; qui si provinciales illos Episcopos numerasset, certius nobis constaret, quis Engelberto exauctorato in Osnabrugensi Sede subrogatus esset. Sed eò nobis in Episcopatu Paderbornensi ex hoc anno ad Successorem expeditior certiorque transitus est.

WILLE

WILLEBRAND,

XXII.

EPISCOPUS PADERBORN.

Wille-
brandus
ex familia
Comitum
Olden-
burg. &
Præposito
Hildesie-
nſis deli-
gitur Epi-
ſcopus
Pader-
born.

Igitur Oliverus, ut diximus, innumerum Cardinalium, & Episcopum Sabinensem provectus, quando duos simul Episcopatus retinere fas non erat, renunciavit Paderbornensi. Quod ipsum cum & ille perscriberet ad Canonicos majoris Ecclesiae, & Honorius Pontifex literis supra relatis potestatem faceret alium in ejus locum subrogandi Episcopum, Canonici Cathedralis Ecclesiae una suffragiorum consensione delegere Willebrandum, virum ea tempestate ex illustrium Comitum Oldenburgicorum familia celebrem. Quippe qui à Parentibus, uti Henricus Pantaleon scribit de viris illustribus Germaniae, à prima aetate ad studia literarum traductus, ob ingenij felicitatem in omni scientiarum genere & virtutum cultu mirifice inter æquales semper excelluit; eoque primum inter Canonicos Paderbornensis Ecclesiae coopertus, præclarum pietatis, ac religionis specimen dedit. Deinde, ut Heida ex alijs quibusdam refert, Zutphanienſis, & à magna Capituli parte Trajectensis Præpositus delectus. Postremum, quod extra controversiam, Hildesienſis Præpositus factus est; ad quos tamen dignitatum gradus non nisi ab anno Mccxi est provectus, quod hoc anno adhuc Paderbornensis ut Panthaleon refert, seu Hildesienſis Canonicus fuerit (ut ex ipsius Willebrandi literis certum) professionemque in terram sanctam, seu voti seu pietatis causa suscepit. Quam ille peregrinationem, cum Canonici adhuc in comitatu Ducis Austriae & Hermannii de Salza Magistri Alemanorum suscepisset, totum illud iter perlustratae Palaestinae eleganti, ut tum ferebant tempora, narratione complexus est; uti hæc in Bibliotheca Brunensis Monasterij apud Sueſſionem reperta, & à Luca Holsteinio descripta, communicataque cum Leone Allatio; quod scriptum vir ille doctissimus tanti fecit, ut typis Colonienſium in publicam lucem protulerit, perpetuum Willebrandi Episcopi nostri monumentum. Seu nunc Willebrandi doctrinam ex erudita hac lucubratione, quam brevitatis studio hic omitimus: seu magis religio-

nem pietatemque aestimare libet; illustre sanè virtutis doctrinaeque specimen ex privata Canonici vita dedit. Ob quæ decora haud immerito postea ad Præpositi dignitatem in Ecclesia Hildesienſi expectatus est; itaque in illo munere se probavit, ut publicis etiam Imperij negotiis admotus inclarescere cœperit. Quapropter mortuo Olivero à Canoniciſ nostris ex aliena Ecclesia Episcopus delectus, ante exitum hujus anni Episcopatum adiit; quod hiſce Willebrandi tabulis, quibus cum Collegio Cathedrali Hildesienſi liberaliter transigit, certum facimus.

Beke in Willeb.

Willebrandus Dei gratia Paderbornensis Episcopus, universis, ad quos præſens scriptum pervenerit, salutem. Præſenti ſcripto proteſtatur, quod cum Conradus major Præpositus, et Capitulum Hildesienſe dampnis, injuriis, actionibus, qua ſibi contra nos occasione administrati-
onis noſtræ in Præpoſitura Hildesienſi competere dicebant, ſponte renun-
tiaſſent; Nos maiores beneficiorum multiplicium, quibus Ecclesia Hilde-
ſienſis nos à primis temporibus noſtris honoraverat, liberaliter eis in re-
compensationem dampnorum, ſi qua ex parte noſtra ſuſtinuerant, quin-
quaginta libras contulimus, eaſdem in manus Dominorum C. Hildesien-
ſis Episcopi, et E. quondam ejaſdem loci Episcopi, promittentes XX libras
in die Purificationis beatæ Virginis, X libras infra feſtum Pentecoſtes, et
XX libras in die beati Michaelis perſolvendas; ut ſic omnis rancor et
aliis conquieſcat, et familiaritatis et amicitia conſueſta ſerénitas inter
nos conſervetur. Acta ſunt hæc anno Domini MCCXXVI, III
Calend. Novemb.

Multum, ut opinari fas eſt, commendavit Willebrandi ele-
ctionem Oliverus, qui per id tempus Romæ agebat, ſollicitusque
erat de optimo Succellore in Ecclesia Paderbornenſi conſtituendo.
Multum præterea egerit Conradus Hildesienſis Episcopus pro ſuo
Præpoſito ſubſtituendo, vir, qui poſtquam Pariſis in omni ſcien-
tiarum genere excultus fuerat, primum præco crucis bellicæ ad-
verſus Albigenſes in Gallia multa præclare egerat; deinde orator
belli facti per Germaniam populares ſuos ad ſigna in Palæſtinam
evocarat, & Honorio Pontifice, ut ſupra monuimus, peragrande re-
giones, eademque, quo Oliverus, merito ſacrorum laborum & vir-
tutum ad Episcopatum Hildesienſem proſectus erat; cum verò cla-
tus in aula Pontificis & Friderici Imperatoris publicis pro Chriſtiana
Repub. legationibus operam dabat, ultro citroque inter Ponti-
cem & Imperatorem commens magno imprimis apud Fridericum
Imperatorem loco, uti teſtatur diverſa Eccleſiæ Hildesienſis diplo-
mata; quorum alio Imperator Parmæ confirmat emptum Dapiferi
munus ejusdem Eccleſiæ: alio item, quæ interceſſerat inter Goſlari-
enſem Præpoſitum, acque ipſum Conradum Hildesienſem Episco-
pum,

Nonnulla

pum,

pum, decidit: alio exuvias defuncti Hildesienſis Episcopi relinquit Eccleſiæ Hildesienſi. Igitur hic Conradus, qui Præpoſiti ſui virtutes optimè cognitas habebat, pro Willebrando Oliverio ſubrogando impenſè laboravit.

Braschius.
Kerſenbr.
Beka in
Chron. Tra-
jeſt.
Heida in
Chron.
Buchel.
Hiſtor.
Brem. Ar-
chiep.
Hammel in
Chron.
Old.
Gelenius.

Accessit ad cetera Willebrandi ornamenta claritudo generis: quippe qui ex veteri & illuſtri Comitum Oldenburgicorum familia ortus erat; quod cum noſtrorum faſtorum auctoribus tradunt Beka, Heida, Buchelius, ceterique Trajeſtenſis Eccleſiæ (ad quam poſtea translatus eſt Episcopus) Scriptores: habuitque ex ea familia Oldenburgicorum Bremeniſis Eccleſia duos præſtantes Archiepiſcopos Hildeboldum & Ottonem; fallunturque qui Ottonem Willebrandi patrum faciunt, cum is anno Mcccxliv demum Archiepiſcopus delectus ſit.

Wille-
brandus
Ep. diver-
ſas lites
& con-
troverſias
compo-
nit.

Ceterum Willebrandus Episcopus noſter poſt electionem, cui Paderbornæ præſens interfuiſſe refertur ab Heida, magna omnium gratulatione collocatus in ſolio, ſacramque præſecturam auſpicatus, ſedulus fuit in perlustranda diœceſi & Cleri diſciplina, in demerendis Canonicorum & Miniſterialium animis, in componendis domeſticorum & vicinorum controverſijs. Quare cum per id tempus graviter inter ſe diſſiderent de paternis bonis Ludovicus & Otto fratres, Ravensbergæ Comites; Willebrandus Episcopus noſter, & Hermannus Comes de Lippia, ac filius ejus Bernardus utrumque in certas pacis leges reconciliarunt: quibus Ludovico Ravensbergæ & Biſfeldiæ Oppidum, Ottoni verò Vlota & Vochta, & quæ ſingulis circumpoſita ſunt hereditaria bona cederent; quibus fratres acquievère. Hunc in modum lis, quæ intra Volequinum Swalenbergensem Comitem, & Abbatem Cœnobiumque Abdinghovianum ſuper prædio Eskerdorpiano intervenerat, auctoritate & judicio Willebrandi compoſita eſt. Extant hac ſuper re Willebrandi Episcopi tabulæ. Actaque hæc referuntur anno verbi Incarnati Mcccxxvi, Indiſtione xiv. Teſtes adſcribuntur Volradus Præpoſitus, Volequinus de Sorvalenberg, Amelungus, Hermannus majoris Eccleſiæ Paderbornenſis Canonici, tam Laici quàm Miniſteriales aliique quam plures.

Ext bene-
facit Ab-
dingho-
vianis.

Extant & aliæ ex hoc anno Willebrandi Episcopi literæ, quibus præclare meritis de Alberto Abbate, ejusque Cœnobio Abdinghoviano, villam partim emptam, partim à ſe donatam tradit Cœnobitis. Facta eſt hæc donatio, ut loquitur Episcopus, curia noſtra Anno Dominice incarnationis Mcccxxvi, Indiſtione xiiii Pontificatus noſtri anno i. Hujus rei teſtes ſunt Volradus Præpoſitus, Amelungus Decanus, Volbertus Cellerarius, Hermannus Cuſtos, Hartmannus Sacerdos, Albertus Diaconus de Eccleſia B. B. Petri et Pauli, Lippoldus Comes

Annus Christi 1227.

Ch. 11. 15

Bellum
inter Re-
gem Da-
niae, plu-
resque
Saxoniae
& Septen-
trionales
Principes

* Archie-
piscopo
Coloni-
ensi Co-
mitem
Teclen-
burgen-
sem bello
aggresso
adulsi-
Episcopo
Osnab-
rug. Co-
mitis fra-
ter.
Cui pro-
pterea,
ejusque
Ecclesiae
Osnabr.
Archiepi-
scopus
Colon.
donat bo-
na à Tec-
lenburg.
Comite
ex feudo
possessa.

rat, poscente. Sed his praevertit Otto. Wilhelmi Ducis Lunenbur-
gici filius, unicus ex familia Henrici Leonis masculus heres: urbe-
que intercepta, Brunswici non minus quam Luncburgi se possessio-
rem asseruit; quanquam infelici Principatus auspicio. Quippe hoc
anno grave bellum exortum inter Waldemarum Regem Daniae, &
Nortalbingiae Dominos, Gerhardum Archiepiscopum Bremensem,
Albertum Ducem Saxoniae, Henricum Zwerinensem & Adolphum
Schawenburgi Comites. Commissoque acri ac memorabili praelio
ad Burnhovedam, Rex quidem fuga elapsus; sed Otto Dux Lunen-
burgicus, à Zwerinensi Comite captus in vincula abripitur, quibus
exolutus, anno 1235 à Friderico Imperatore Moguntiae Lunenburgi
& Brunswici Dux sollemniter pronuntiatur, fundatissimae hujus fa-
miliae in suos etiam horum temporum nepotes propagator. Hac
victoria postquam Otto Dux Lunenburgi captus, & Henricus Pala-
tinus obierat, Gerhardus Bremensium Archiepiscopus, decus Co-
mitum Lippicensium nostrorum, postliminio Stadani & Comitatum
Stadensem ab Henrici Leonis familia repetitum Ecclesiae suae reddi-
dit. Quippe post excessum Henrici Leonis ex partitione bonorum
inter ejus filios facta, Ottoni Imperatori cessit Brunswicum, Wilhel-
mo Lunenburgum, Henrico Palatino ea bona, quae trans Albim in
Nortalbingia acquisierat Leo. Omnia haec demum ad unum Otto-
nem Wilhelmi filium recidere.

* At propius nobis bellum trahebatur in obsidione arcis Teclen-
burgicae, quae hoc anno, ut diximus, à Coloniensi Archiepiscopo ul-
tore necis D. Engelberti expugnata. Belli hujus, quod mirere, ad-
jutorem habuit Engelbertum Osnabrugensem Episcopum, Ottonis
Teclenburgensis Comitis fratrem, quem Otto invitum à Cœnobio
Iburgensi Ordinis D. Benedicti Monachum provexerat ad Episcopa-
tum, ratus, quae Advocatus ejus Ecclesiae per spolia egerat, multo
sibi liberiora fore favore Episcopi fratris; sed vindicem ille nullum
acerbiorem expertus; eoque Ottonem fratrem redegit partim cen-
suris Ecclesiasticis, partim minis armisque, ut Advocatiae renuncia-
re, castra bonaque, quae rapuerat, Ecclesiae reddere coactus sit. Prae-
stantior etiam Episcopus quam Monachus, qui exuto sanguinis af-
fectu patrimonium Christi ante familiae habuit. Hunc virum ut sibi
arctius devinciret Mollenarckius Archiepiscopus, possessiones, quas
Otto Comes frater ante ex feudo Coloniensis Ecclesiae tenebat, ipsi
& Osnabrugensi Ecclesiae dedit. Quod hisce tabulis, quibus res per
Westfaliam hisce temporibus gestae illustrantur, commonstrare haud
incongruum erit.

Henricus Dei gratia sanctae Coloniensis Ecclesiae Archiepiscopus, ca-
terique Ecclesiae Coloniensis Priores, omnibus praesens scriptum intenti-
bus

bas salutem in vero salutari. Licet Coloniensis Ecclesia Osnabrugensi ratione Metropolis ad necessitatum sublevationem quodam modo teneatur: tamen quia specialem servitiorum exhibitionem, et fidelitatem mater in filia adinvenit, specialiter se sibi secundum formam infra scriptam obligare decrevit. Quamobrem tam presentibus quam futuris notum esse volumus, consensu communi, utriusque Ecclesie predictae, tam Cleri quam Laicorum sic esse firmatum, ut qualibet illarum ad mutuam vicissitudinem consilii et auxilii alteri perpetuo sit astricta, unaquaeque iniurias alterius ad invicem propulsando, violentiis pro posse et viribus cum effectu resistendo.

Castrum vero Teclenburg cum quatuor curtibus, videlicet: Liden, Brutterbecke, Linge, Mullinghusen, quae Otto Comes Teclenburgensis propter conspirationem necis facinorosa D. Engelberti pia memoriae Coloniensis Archiepiscopi demeruit, Coloniensis Ecclesia tanquam feoda sibi de iure vacantia, cum alijs feodis suis resumit, sed quatuor mansiones ad quatuor Castellanos instituendos in eodem castro, Osnabrugensi Ecclesiae titulo donationis relinquit. Proprietates hereditarias et omnes ministeriales quondam Comiti Teclenburgensi attinentes, praefata Ecclesiae aequaliter inter se dividunt, unaquaeque alteri in sua portione obtinenda auxilium, et consilium ad invicem prestando. Si de Villa Linge curia fuerit constructa, medietas omnium proventuum, siue in Thelonio, siue moneta, siue in iudicio consistat, Osnabrugensi Ecclesiae cedet. Si vero instatu, in quo est, persisterit, nihilominus medietas cum omnibus proventibus, ut supra dictum est, cedet, exceptis his, quae curiae Linge pertinere noscuntur, quae cum ipsa curia specialiter ad Coloniensem referuntur Ecclesiam, divisione autem Ministerialium facta, si quis ex his ab una parte ministerialem alterius partis traduxerit in uxorem, ad vinculum iniuncti foederis et amicitiae inter praefatas Ecclesias fortius consolidandum, uxor siue aliqua commutatione libere virum sequatur, Ministeriales predicti conditione, qua sub Ottone quondam Domino eorum gaudebant, si ipsam conditionibus Ecclesiarum praelegerint, gaudebunt, sin autem conditionibus Ecclesiarum gaudebunt. Ex parte utriusque Ecclesiae sex Ministeriales praesententur, qui inter utriusque Ecclesiae Ministeriales decident, si quid inter ipsos emergerit questionis. Si autem per ipsos decidi non poterit, ad ipsorum superiores scilicet Archiepiscopum et Episcopum questio deferatur decidenda. Expugnatione castri Teckelenborg facta, infra spacium sex septimanarum predicti Archiepiscopi et Episcopi ad divisionem hereditariae proprietatis et Ministerialium, de quibus supra dictum est, proportionandam consedebunt, et divisione distincta uter eorum praebigat, forte dirimetur. Osnabrugensis Ecclesia feoda quae Comes Otto quondam ab ipso tenuit, tanquam de iure vacantia resumit, atque ut haec superscripta confederatio perpetuo valitura, nata et inconvulsa permaneat, Sigillorum nostrorum appendiciis ipsam duximus roborandam. Presenti confederationi interfuerunt Conradus major Praepositus et Archidiaconus, Henricus Praepositus

tus S. Severini, Bruno Præpositus S. Cuniberti, Gerrardus Præpositus san-
ctorum Apostolorum, Henricus Præpositus S. Georgii, Arnoldus Deca-
nus ibidem, Decanus Sanctorum Apostolorum, Lupertus S. Mariae ad
gradus, Albertus Subdecanus Majoris Ecclesie, Abbas S. Pantaleonis,
Inter fuerunt etiam Laici Hermannus de Mullenarcke, Theodoricus de Roiso-
we, Hermannus de Alvetere Marschalcus, Theodoricus Dapifer de
Moninckhusen, Franco Pincerna Gerhardus filius Advocati Colonienfis,
Godefridus de Bacheim Camerarius, Wilhelmus Sildenck, Gosvinnus
filius Marschalcus, Richvinnus Marschalcus, et alii quam plures tam
Clerici quam Laici. Acta sunt hæc anno 1227, mense Augusto.

Godefrid in
Annal.
Beka in
Chron. Ul-
traject.
Heida in
Chron.
Ultraject.
Albertus
Stadens.
M. Chron.
Belgi
Obbo Em-
mus.
Otto Epi-
scopus
Ultraject.
occumbit
in bello,
quod gel-
sit contra
Twenti-
os.

Quàm felix hic annus Gerhardo Bremensium Archiepiscopo,
tam infaustus fuit Ottoni Ultrajectensi Episcopo, Gerhardi Archi-
episcopi fratri, bello quod contra Rudolphum Covordiae Præfe-
ctum & Twentones gessit. Origo causaque hæc erat: dissidebant
capitali odio inter se Egbertus Groningæ, & Rudolphus Covor-
diæ Præfectus, Ottonis Episcopi ministri. Rudolphus concitatis
ad rebellionem Trentonibus, quos nunc Twentios dicimus au-
sus Groningam obsidere, & premere ad deditiorem. Episcopus
hanc sui clientis Egberti injuriam, & Rudolphi audaciam ulturus,
imploratis vicinorum auxiliis, arma induit. Accessere in belli so-
cietatem Gerhardus Gelriæ, Florentius Hollandiæ, Theodoricus
Cliviæ, & Balduinus Benthemij Comites. Submissæ præterea ab Hen-
rico Colonienfi Archiepiscopo, & Ludolpho Monasterienfi Epi-
scopo copiae, quarum Dux Bernardus de Horstmaria, veteranus
miles, eaque tempestate facile celeberrimus. Lustrato ad Arnhe-
mum exercitu, processum in Tubantiam adversus Rudolphum.
Is ad hostis adventum soluta Groningenfi obsidione haud procul
Covordiae ad vastam paludem se objicit; in quam dum Episcopi
exercitus ductore Domino de Gohrevexillifero præcipitantiùs quam
cautius movet, defertur in loca crebris paludibus impedita, & sta-
gnis foeda, in quibus, nec pedem figere, nec agmina jungere, nec
aciem explicare licuit; magisque oblectandum erat cum paludi-
bus quam hostibus. Trentones locorum gnari, postquam agmi-
na hostium paludibus immersa, avulsaque à mutua ope conspex-
ere, aliud post aliud aggressi, miserandum in modum contrucida-
runt. Ingens & deploranda illa strages fuit festo Pantalconis die,
Alij telis clavisque confixi, alij aquis hausti, alij ab ignavis & mu-
lieribus etiam interempti: fugitivos Rudolphus edita ubique ca-
de in seram noctem est insecutus. Capti in potestatem hostium
venere Gerhardus Gelriæ Comes, Balduinus Benthemij Comes,
Giselbertus Amsterlandiæ toporcha, Theodoricus Comes de Lip-
pia, Episcopi frater, Præpositus Daventrienfis; & quod omnium
cala-

Præpositus san.
Arnoldus Deca.
us S. Maria ad
S. Pantaleonis.
Theodoricus de Roiso.
Dapifer de
Coloniensis,
Goswinus
plures tam
Augusto.

Archiepiscopo,
Gerhardi Archi.
ovordiae Præfe.
at: distidebant
olphus Covor.
phus concitatis
ios dicimus au.
em. Episcopus
daciā ulturus,
ffere in belli so.
, Theodoricus
ræterea ab Hen.
onasteriensis Epi.
aria, veteranus
trato ad Arnhe.
us Rudolphum.
ne haud procul
dum Episcopi
ipitantius quam
mpedita, & sta.
ina jungere, nec
rat cum paludi.
postquam agmi.
ua ope conspo.
um contrucida.
Pantaleonis die,
ignavis & mu.
dita ubique ca.
estatem hostium
themij Comes,
s Comes de Lip.
e quod omnium
cala-

calamitosissimum fuit, ipse Episcopus Otto interceptus & barba-
rum in modum tractatus memoratur. Nam verticis suprema cu-
tis, quantum etiam Sacerdotali corona venerabilis, detracta &
cum carne ad cranium cultris gladiisque derasa; multis inde pro-
bris illusum & vulneribus faucium, proculcatumque pedibus, ipsis
Calendis Augusti abiecere in cœnum. Tantum furor etiam christi-
anæ plebis in sacratissimos præfules ausus. Corpus demum integer-
rimi Episcopi cruore tabidum clam fidi homines extraxere, quod
exinde Traiectum deportatum, & magno omnium luctu in Basi-
lica honorificè conditum. Obijt administrato in xiii annum præ-
clara cum laude Episcopatu, vir insigni religione, qui cum Frideri-
co Imperatore, ut supra retulimus, in Palæstinam profectus, & Pa-
trem, quem habuit Bernardum Comitem Lippiensem, post Mo-
nachum & Abbatem, consecravit Lealensem Episcopum.

Occubuit & inter ceteros bellicosos hujus cladis viros Bernar-
dus Horstmarie dynasta, heros ea tempestate longè celeberrimus; In quo &
qualem ex Palæstinæ bello contra Saracenos, & ex prælio ad Bovi-
nas, aliisque certaminibus produximus. Nec inultus postremum
concidit; nec quisquam illo gloriosior ad Covordiam decertavit;
quippe qui ceteris circum se aut prolapsis, aut profugis, stabat im-
motus; & cum lubricus paludis locus subsideret, quo minus fir-
mum satis pedem figere posset, clypeum subjecit pedibus; cui ad
extremum insistens, pugnabat acerrimè: stabatque tanquam ferox
& Martius leo inter strata circum se cadavera hostium, quos confo-
derat; donec irruentium multitudine pressus, detruderetur in imam
paludis voraginem, ubi telis & aquis obrutus occubuit. Corpus
haud multò post e paludibus extractum, Horstmarieque dela-
tum, paterno sepulchro conditum; ubi hodie dum in choro tem-
pli Horstmarieus vetus inscriptio hanc cæsi herois memoriam
servat.

Annis bis denis septenis mille ducentis,

Ad vada vaccina patuit miseranda ruina

Bernard Tyronis in festo Pantaleonis.

Patrio quoque versu hæc adscripta:

Dit was de beste in sinen Dagen/

Dat horet man von Heiden und Christen sagen/

Ich will ein nennen up den Pore

Vor Covort ward er ermord.

Aliud

Aliud vetus epitaphium viri sic habet:

*Alheidis multa jacet hic virtute sepulta,
Cujus erat natus Bernardus prole beatus,
Magnanimus turbis, praefectus nobilis urbis,
Horstmaria Dominus cuius pars ultima limus.*

Vir fuit procero corpore, robustis membris, vultu Martem spirante, animo militari, & ad omnes belli casus intrepido, qui per 40 annos omnibus fere belli interfuit, ea militis ac ducis laude, ut à Scripturibus omnium Teutonicorum famosissimus, & Westfaliae Achilles appelleretur. Filium heredem reliquit Ottonem Horstmariae Dynastam; fuereque ex ea familia ad Valarense praelium superstites, quo postremi occubuisse creduntur, quos in Valarenfi Praemonstratensium templo sepultos cippus exhibet. Horstmaria demum totaque Toparchia Episcopis Monasteriensibus cessit.

At Traiectenses non tam clade suorum (quam alij quadringentorum militum, alij quingentorum censuere) percussi, quam crudeli & barbara Episcopi necce exacerbati, consilia habuere de vindicta & Successore Episcopo, qui se ultorem ferret. Accensi omnium animi, postquam Florentius Hollandiae Comes cum Ecclesiae illius clientibus Traiectum advenit, Is qua erat auctoritate & gratia apud omnes, regit pro consanguineo suo Willebrandi Paderbornensi Episcopo ad Ultrajectinam Sedem postulando; quod Comite Oldenburgico natus, multos Comitum procerumque ad societatem belli attracturus esset. Accessere per id tempus, quo haec in deliberationem venerant, ex captivis Comes Gelriae, & Amstelaniae Dynasta, ad certos dies relaxati pro curandis vulneribus. Hi postquam culcitris deportati in concilium Canonicorum, liberationem sui & vindictam oravere, ingens omnium dolor, motusque animorum renovatus est, ad ulciscendam Episcopi sui necem. Itum deinde à Canonicis in concilium electionis, circumspectisque omnibus, convenire suffragijs in Willebrandum Paderbornensem Episcopum: Hunc rati virum, ut Scriptores commendant, syncerum, constantem, strenuum, qui pro excelsi animo illatam à rebellibus cladem ulturus esset.

Willebrandus
Ep. noster
postulatur
ad regendam
Ecclesiam
Ultrajectensem.

Verum cum hac agerentur, Willebrandus absens erat, versabaturque in Italia apud Fridericum Imperatorem publicis Imperij negotijs impeditus, uti Beca & Heida scribunt. Hinc missi sunt in Italiam viri probati ex Clero, qui & Willebrando denunciarent electionem, & si quidem ipse ratam haberet, à Gregorio IX Pontifice peterent translationem à Paderbornensi Ecclesia ad Ultrajectensem.

buila

Ante

Antè tamen quàm in Italiam proficisceretur Willebrandus, majorem partem hujus anni transegit Paderbornæ in Ecclesia sua. Nam publicas ejus tabulas possidemus ex tabulario Abdinghoviano in hunc modum inscriptas. *Willebrandus Dei gratia Paderbornensis Episcopus, Wolradus major Præpositus, Conradus Thesaurarius, et Hermannus Canonicus, iudices à Sede Apostolica delegati, omnibus presentem paginam inspecturis salutem.* Eis verò, quàm à Gregorio IX. Pontifice cognoscendam & judicandam accepit, erat inter Albertum Abbatem Cœnobij Abdinghoviani, & Theodoricum ac Ludgerum Comites de Insula, vexatores Cœnobij, quos Willebrandus Episcopus inter se composuit. Quæ acta referuntur Anno ab Incarnatione M C C X X V I I. Alijs rursus tabulis liberalem decimarum donationem fecit Cœnobio Marienfeldensi. *Hujus rei testes Volquinus de Sorvalenberg, Hermannus Bolico, Joannes Scholasticus, Volbertus Cellerarius, Hugo, Ludolphus, Widekindus Camerarius, Conradus Thesaurarius, Rubado, Gerungus, Everhardus, Joannes nostri Canonici, Jodocus de Wezen S. Petri Canonici Moguntinus, Thetmarus, Lambertus, Godeschalcus, Bertholdus Vicarius, Lippoldus Comes, Conradus frater ejus, Henricus Camerarius, Joannes Stapel, Hermannus, et Henricus fratres de Oriente, Amelungus filius Henrici Dapiferi.* Aliæ præterea literæ adsunt ex Gerdensium Virginum tabulario, quibus Albertus Paderbornensis, & Gerdensis Abbas, ut se inscribit, donationem Gerhardi Sacerdotis ratam habet, quàm anno gratiæ M C C X X V I I, Indictione X V, Pontificatus verò Willebrandi secundo, consignatam asserit. Quæ publicarum literarum testimonia proferre necesse habuimus adversus eos, qui scribunt Willebrandum toto illo biennio sui Episcopatus abfuisse ab Ecclesia sua. Quod verò Ultrajectenses Scriptores referant Willebrandum, cum eorum Episcopus legeretur, fuisse in Italia, etsi non abnuerim id postremi hujus parte anni fieri potuisse; ijdem tamen cum scribant Willebrandum intra biennium, quo Paderbornensis Episcopus fuit, bis Legatum à Friderico Imperatore in Palestinam fuisse missum, parum probabile habeo, opinorque multa hic confundi à Scriptoribus illis. Nam etsi de prima ejus profectio in Palestinam, quam Hildesimensis Canonicus fecit, satis constet, ut supra relatum est; de secunda tamen certum annum proferre non licet, etsi conjecturæ valere possint. Multò verisimilius habeo, Willebrandum, cum Hildesimensis Præpositus esset, à Conrado suo Episcopo, qui per id tempus Romæ in aula Pontificis & Imperatoris versabatur, in Italiam evocatum esse: cujus deinde opera Imperator, ob generis claritudinem, & Palestinæ peritiam, virique prudentiam in legationibus usus sit. Sanè si ob famam rerum placarè in Episcopatu Paderbornensi

Willebrandus obstitit dissoluti-
oni clau-
stri &
commu-
nis vitæ,
quàm
Canonici
Cathedrales
postula-
bant.

Willebrandus decessoris sui
Episcopi
necem
ulturus,
feliciter
in Twen-
tios mo-
vet.

Rebel-
lantem
Rudol-
phum,
Covord-
iæ præ-
fectum,

nenſi geſtarum ab Ultrajeſtensibus ſit expetitus Epiſcopus, ut ipſi Scriptores Ultrajeſtenses fatentur, neceſſe eſt Willebrandum max-
imam biennij partem exegiffe in Paderbornenſi Epiſcopatu; multa-
que deſiderari ab eo laudabiliter geſta, quæ temporum injuria ſub-
traxit. Dignum interim memoria, quod de Willebrando refert Pan-
thaleon. Cum omnes Canonici Paderbornenſes majoris Eccleſiæ
jam opibus & bonis abundantes peterent, diſſoluta clauſtri & re-
gularis vitæ diſciplina, factaque bonorum partitione, in privatas
ædes & ſeparatas habitationes ſecedere (quemadmodum jam paſſim
in alijs Cathedralibus Collegijs receptum erat) obſtitit conſtanti
animo Willebrandus, negavitque fas ſibi eſſe communis vitæ inſti-
tutum, quod à tot ante ſe ſanctiſſimis Epiſcopis acceperat, primum
laxare. Quod tamen paulò poſt à Succeſſore, ut dicemus, impetra-
tum eſt.

Postquam igitur Willebrandus auctoritate Gregorij IX Ponti-
ficis ad Ultrajeſtensem Eccleſiam translatus eſt, pro Tribunali, in
conceſſu omnium procerum ſuæ Eccleſiæ & Vaſallorum, Comi-
tem Geltriæ liberum pronunciavit à reditu ad captivitatē. Deinde
Rudolphum Covordienſem Præfectum rebellionis neciſque Otto-
nis Epiſcopi reum proſcripſit; in quem mox collecto ex Trajeſten-
ſi diœceſi & tota Friſia exercitu movit. Inde partito in ſex agmina
milite, ad prælium proceſſit. Objecere ſe Trentones in ſex cu-
neos diviſi, quos Willebrandus ex omni parte circumventos ad præ-
lium ſtitit, conſertaque pugna obtinuit, fugientes in ſeram no-
ctem proſequendo. Qua clade conſternati Covordienſes & Tren-
tones datis obſidibus ſupplices ad arbitrium Epiſcopi ſe ſubmiſere.
Willebrandus, qua erat clementia, nullo in Rudolphum ſupplicio
ſtatuto, ijs tantum conditionibus recepit in gratiam. Caſtella Co-
vordix & Lare ſibi traderet; juridiſctionem totius Twentix Eccle-
ſiæ S. Martini redderet: tria marcærum millia pro illatis damnis
perſolveret: centum armigeros in Livoniam mitteret: Monaste-
rium inſtituti D. Benedicti conderet, quo xxv Virgines alerentur.
His tranſactis, Covordiam impoſito milite recepit, ac Lare Ca-
ſtro funditus everſo, victor magno omnium ordinum plauſu Tra-
jeſtum ingreſſus eſt.

Haud multò poſt, altero nimirum Epiſcopatus anno, cum egre
ferret Rudolphus Covordix ac totius Twentix præfectura ſe ſpoli-
atum, homo perfidus ad dolos converſus, unum ex Caſtrenſibus
corrupt; à quo dum ceteri in ſuburbium invitantur, ipſe ex inſi-
dijs prorumpens, Covordiam denuo occupat, caſisque cuſtodi-
bus, milite ſuo complet. Quo cognito, Willebrandus Epiſcopus
Harden-

Hardenbergam properat; contractoque istic milite, quod omnes circum paludes gelu induratae consisterent, solerter composuerat, transitis per glaciem fossis Covordiam oppugnare; & consilium processisset, nisi ea nocte levi vento glacies dissoluta fuisset. Quare res ad apertum bellum redijt; exactaque hyeme Willebrandus cum instructo exercitu, quem ex Frisijs & Trajectensibus convocarat, circum Hardenbergam castra posuit. Rudolphus conscientia perfidiae anxius, cum extrema sibi metueret, per tres Frisiae Abbates xv dierum inducias petit ab Episcopo, quibus de pace tractetur; interim ille uno comite stipatus Hardenbergam intrat, obstupente Episcopo, audere hominem in conspectum suum venire, nullis adhuc pacis conditionibus de capite securum. Quem ubi Castrenses conspexerunt, e cubiculo ad iudicium trahunt, damnatumque in rotam agunt. Heida capite prius plexum refert visus; sed utrum consensu Episcopi id factum, an furore Castrensi, non satis liquet. Digna certe poena mulctatus; visique Trajectenses eodem, quo Colonienfes, supplicio Episcopi sui necem vindicasse. Sed ea poenae acerbitas rursus Twentios ad rebellionem concitavit; ausique Groningam obsidere, & ultionem Rudolphi sui Egberto Groningensium praefecto intentare: à quo licet cum clade repulsi sint: non destiterunt tamen arma reparare: adscitisque in societatem belli Monasteriensibus, Trentones Covordiam astu militari clam intrant, praesidioque adversus Willebrandum Episcopum praemununt. Hac insolentia Trentinorum rursus provocatus Willebrandus, classicum cani iussit, convolantibus ad arma Frisijs & Trajectensibus, quorum copijs in unum agmen contractis Covordiam procedit; ubi cum reperit Trentones cum innumera multitudine inter paludum angustias consistere ad praelium paratos, veritus ne per superioris Episcopi vestigia militem novae cladi exponeret, retro cum copijs abiit, relictisque in potestate Trentonum Covordia, bellum affectum Successori Episcopo Ottoni tertio Comiti Hollandiae transmisit. Et Willebrandus cum videret Rudolphi supplicio multorum etiam nobilium animos à se aversos, satisque judicaret urbes & castra sua praesidijs firmare, quod reliquum vitae fuit, sacrorum procuratori & disciplinae cleri formandae insumpsit. Praeclarum hujus Willebrandi elogium relictum in Oldenburgicorum Chronico. Quippe moriturus dextera est fatali lecto tanta fiducia extulit, ut diceret. *Hac manus est, quae nullis unquam muneribus se corrumpi passa est, nec ulli injuriam intulit.* Digna tanto Episcopo vox, quae monumentis inscribatur. Anno dehinc M c c x x x i i i v i Calend. Augusti, gesto in viii annum praecara cum laude Episcopatu, Zwollis excessit e vita, deportatusque Trajectum in templo S. Servatii, quod cum adjuncto Virgini-

Uti &
Twenti-
os; sed
irrito
successu.

Moritur
Wille-
brandus
Zwollis
anno 1233

Cui suc-
cedit in
Episc.
Traject.
Otto III
Hollan-
diæ Co-
mes.
Beka in Ot-
tone III
Episcopo
Heida in
Ottone III.

num Ordinis Cisterciensis Coenobio è fundamentis extruxerat, ma-
gnifico etiam tumulo decoratus est. Incusantur nostra passim ætate
à malevolis Scriptoribus Episcopi haud alio magis, ut præferunt,
offensi, quàm quòd posita sacra toga, militare sagum, armaque in-
ducerint. At quid ex Episcoporum bonis & donationibus priorum
Cæsarum retenturi fuissent? cum non modò vicini circum Comi-
tes ac nobiles, sed eorum præfecti rebellare, castraque & juris-
dictionem & possessiones per spolia rapere ab Ecclesia visi sunt.
Inciderunt jam dudum illa tempora, quæ belli necessitatem impo-
suere, & Comitum Ducumq; filios deligere Episcopos suadebant,
quorum auctoritate, & potentia familiæ adjuti patrimonia Eccle-
siarum conservarent, & rebellium populorum injurias continerent.
Eò & Willebrandi Successor delectus Otto tertius Florentij III
Hollandiæ Comitis filius, Florentij IV Comitis frater, Wilhelmi
Imperatoris patruus ac tutor, gubernatorque tertius Hollandiæ.
Hujus Episcopi fortitudine debellati Trentones subactaque Covor-
dia, ad obsequium populi redacti, ac tota Twentia ex rebellium
spolio Ecclesiæ Trajectensi reddita est. Hactenus Willebrandum
Episcopum nostrum per Trajectensem Episcopatum prosecuti
sumus, nunc ordo temporum ad res patrias revocat,
quas subsequenter deinde libris latius
prosequemur.

INDEX

extruxerat, ma-
tra passim atato
ut praeferunt,
m, armaque in-
onibus priorum
circum Comi-
traque & juris-
clesia visi sunt.
essitatem impo-
pos suadebant,
trimonia Eccle-
ias continerent.
is Florentij III
rater, Wilhelmi
tius Hollandia:
actaque Covor.
tia ex rebellium
s Willebrandum
um profecui
s revocat,
ius

INDEX

INDEX
RERUM MEMORABILIU
HAC PRIMA
ANNALIUM PADERBORNENSII
PARTE CONTENTARUM.

AAbdinghoffsensis Monasterij fun-
datio confirmatur à Conrado II Rege.
pag. 485. **A**B. Imado Episcopo Paderborn. p.
543. Et ab Henrico II. Episcopo Paderborn.
pag. 651. Monasterium exurit. pag. 788.
AAbdinghoffsensis Ecclesia consecratur à
B. Meinwerco Episcopo Paderborn. p. 482.
AAbdinghoffsenses initio obtrectatores pa-
riuntur. p. 411. Interventu B. Meinweri Epi-
scopi obtinent à S. Henrico Imper. villam Ni-
deranam. p. 426. Curtem & Vineta Popparten-
sia ab Henrico III Rege. p. 528. Territorium
Folcbettinghusanum à B. Rothone Ep. Paderb.
p. 533. Prædium Tuistanum à B. Imado Ep. Pa-
derborn. p. 552. Aliud prædium ab Henrico II
Ep. Paderb. p. 649. Ecclesiam in Atlon ab eo-
dem. pag. 694. Decimas in Upsprungen à
Bernardo III Episcopo Paderborn. p. 973.
Confirmationem bonorum, juri-
um, & privilegiorum impetrant ab
Eugenio III Pont. p. 765. à S. Henrico Impe-
rat. p. 454. ab Henrico III Rege. p. 540. & p.
541. à Friderico I Rege. p. 790. à B. Imado
Ep. Paderborn. p. 548. à Bernardo I. Ep. Pa-
derb. p. 722. ab Evergiso Ep. Paderb. p. 819.
AAbotriti rebellant & compescuntur à Lu-
dovico Pio Imp. p. 63.
S.Adalbertus ad Russos mittitur. p. 303.
primus deinde Archiepiscopus Magdenbur-
gensis sanctitate claret. ibid. Romæ Archiepi-
scopus nominatur, & pallio donatur à Pont.
p. 314.

AAdalbertus Archiepiscopus Bre-
mensis. p. 525. Consecratur Aquisgrani præ-
sentibus XII Episcopis. p. 526. Agitat consi-
lia de Patriarchatu Occidentis condendo. p.
534. Submittit præcones Evangelij in varia Se-
ptentrionis loca. p. 542. Henricum IV Reg.
depravat. Episcopatus & Abbatias distrahit. p.
558. Mira pro Ecclesia sua machinatur. p. 563.
Ab alijs Episcopis ex aula Regis abjicitur. p.
565. In gratiam recipitur. p. 574. Ejus mors,
virtutes & vicia. ibid.

AAdaldagus Archiepiscopus Bre-
mensis strenuè laborat in convertendis Da-
nis. p. 293. moritur. p. 333.

AAdalgarius Abbas Corbeiensis Ec-
clesiam S. Pauli condit. p. 156. Turrium fun-
damenta jacit, eaque à Luthardo Ep. Paderb.
consecrari curat. p. 172. Interest consecrationi
majoris Ecclesie Hildesienfis. p. 173.

AAdalgarius alter, prioris frater, ut reli-
giosæ vitæ doctor additur D. Remberto. p. 159.
Eidem in Episcopatu Bremensi succedit. p. 212.

AAdalwardus ex Decano Bremensi Sueo-
num Episcopus, doctrina & miraculis clarus,
gentes Septentrionis convertit. p. 541.

AAdela B. Meinweri Episcopi Paderb.
mater. p. 386. Filium natu majorem interfici
curat. p. 411. Mulctatur bonis, quæ S. Henricus
Imp. donat Ecclesie Paderborn. p. 416. Nititur
ex his bonis quædam abalienare. p. 420. Alia
ejus homicidia, crudelitas & miser exitus. p. 421.
S. Ade-

S. Adclardus falsò conspirationis in Ludovicum Pium delatus. p. 64. Ab exilio revocatur. p. 68. pergit in Saxoniam Monasterium Corbeienſe inchoaturus. p. 70. Warenium in administratione novæ Corbeie ſibi ſubſtituit. p. 73.

Adolphus Altenanus Archiepiſcopus Colon. pacem & tranquillitatem Weſtſaliæ reſtituit. p. 900. Fœdus cum Abbate Corbeienſi init. p. 916. Deſciſcit ab Ottone Rege ad Philippum. p. 942. Eundem Philippum Regem Aquilgrani coronat. p. 944. A Pontifice e ſede ſua deſcitur. p. 946. A Philippo Rege reſtituitur. p. 947.

S. Adolphus Epicoſopus Oſnabrug. piè obit. p. 1003. Elevatur à Franciſco Wilhelmo Ep. Oſnabrug. p. 1904.

Albertus Cancellarius Henrici V Regis fit Archiepiſcopus Moguntinus. p. 677. Ab Imperatore recedit. p. 678. Arctæ cuſtodie traditur. p. 679. Liber dimittitur & Colonie Epicoſopus conſecratur. p. 683.

Albertus Epicoſopus Livoniæ 3° urbem Rigam condit, pluribusq; fundatis Epicoſopatibus fit Archiepiſcopus, & præclare pro re Chriſtiana laborat. p. 944.

Albertus Epicoſopus Leodiſienſis interficitur, unde novæ in Imperio turbæ exoriantur. p. 895.

Albigeniſium hæreſis exoritur. p. 957. Et ſupprimitur. p. 961.

S. Albricus Epicoſopus Cenomaniſis corpus S. Liborij Paderbornenſibus concedit. p. 105.

Albricus Epicoſopus Ultrajeſtinus moritur. p. 123.

Altfriſus conſanguineus D. Ludgeri & III Monafterienſium Epicoſopus obit. p. 138.

Altfriſus Epicoſopus Hildeſienſis legatus mittitur à Ludovico Germaniæ Rege ad Carolum R. Franciæ. p. 168. Eccleſiam B. Virginis Hildeſij conſecrat. p. 173. Interſt Concilio Colonienſi, in eoque confirmationem fundationis Collegij Eſſendienſis impetrat. p. 174. Moritur & laudatur. p. 184.

S. Altmannus Canonicus & Scholaſticus Paderborn. fit Epicoſopus Paſſaviſienſis. p. 362. Exul Paderbornam profugit. p. 397. Sedi ſuæ reſtituitur. p. 622. Sanctè moritur & Divo- rum numero adſcribitur. p. 631.

B. Amō Monachus Abdinchoffenſis mirè in deſunctos propenſus eſt. p. 414.

Angariæ & Weſtſaliæ Ducatus cedit Philippo Archiepiſcopo Colonienſi. p. 850.

S. Anno Paderbornæ ſtudet. p. 540. Fit Archiepiſcopus Colonienſis. p. 545. Henricum IV puerum à tutela matris abſtrahit. pag. 556. Romam mittitur ad ſchiſma tollendum. p. 561. Fundat Collegium Canonicorum S. Mariæ ad gradus Colonie. p. 564. Conſecrat Monasterium Sigebergenſe. p. 565. Salefeldiæ Monasterium pro Benedicſtinis dotat. p. 573. Imperij administrationem reſumit. p. 575. Tertium Monasterium Graffiſchaftenſe condit. ibid. Administrationem Imperij deponit. ibid. Sanctè moritur. p. 585.

Anno Epicoſopus Mindenſis cum ſama Sanctitatis obit. p. 873.

S. Anſcharius Monachus Corbeienſis in Daniam proficiſcitur fidem Chriſtianam diſſeminaturus. p. 81. deinde in Sueciam. p. 82. Deſignatur Epicoſopus Hamburgienſis & Wormatiæ conſecratur. p. 89. Conſtituitur à Gregorio IV Archiepiſcopus & Legatus populorum Septentrionalium. pag. 96. Eccleſia Bremenſis Hamburgienſi unitæ committitur. p. 134. Interſt Synodo Moguntinæ. p. 135. Ad Superos abit. p. 158.

Argentifodina in Diœceſi Mindenſi reperta donatur Dithmaro loci Epicoſopo. pag. 887.

Aribo Archiepiſcopus Moguntin^o comitatum Warburgenſem ab Eccleſia Paderbornenſi avertit. p. 465. Paderbornæ in Natalijs Chriſti concionatur. p. 478.

Arno Epicoſopus Herbipolenſis ad altare à barbaris trucidatur. p. 226.

Arnsberga expugnatur. p. 823.

Arnulphus ex concubina Carolomanni genitus fit Rex Germaniæ p. 202. Confirmat privilegia Corbeienſium & Heriſienſium. pag. 203. Imperium contra tyrannos feliciter tuetur. p. 212. Augēt facultates Corbeienſium. p. 216. Ablata Eccleſiæ Oſnabrugienſi bonareſtituit. p. 218. Zundeboldum rebellem ad obſequium compellit. p. 218. Cædit Nortmannos ad domandos Bohemos. p. 225. Corbeienſi eximit ab onere alendi milites. p. 228. In Italiam proficiſcitur & Vidonem Imperatorem compeſcit. p. 229. Iterata ejus expeditio in Italiam. p. 231. Romam beneficio leporis ca-

odinhoffensis mite
p. 414.

Ducatus cedit Phi-
nienfi. p. 853.

tudet. p. 540. Fit Ar-
p. 545. Henricum

abstrahit. pag. 556.
na tollendum. p. 561.

nicorum S. Mariæ ad
Consecrat Monaste-
Salfeldiæ Monaste-

at. p. 573. Imperij ad-
p. 575. Tertium Mo-

condit. ibid. Admi-
nit. ibid. Sancte mo-

Mindenfi cum fa-

achus Corbeienfi in
Christianam disse-

n Sueciam. p. 82. De-
burgensis & Werna-

onstituitur à Gregorio
gatus populorum Se-

Ecclesia Bremensis
mittitur. p. 134. In-

re. p. 135. Ad Superos

Diecefi Mindenfi
o loci Episcopo. pag.

opus Moguntin?
in ab Ecclesia Pader-

Paderbornæ in Nata-
p. 478.

Herbipolensis ad
ur. p. 226.

atur. p. 823.

ubina Carolomanni
e p. 202. Confirmat

& Herifensium. pag.
yrannos feliciter tue-

ultates Corbeienfium.
Osnabrugensi bonare-

um rebellem ad ob-
8. Cedit Nortmannos

4. Evocat Hungaros
p. 225. Corbeienfi

milites p. 228. In Ita-

adonem Imperatorum
erata ejus expeditio in

a beneficio leporica-

pit. p. 232. Imperator inungitur à Formoso

Pontifice. p. 232. Veneno laesus Italia excedit.

ibid. Confirmat foundationem Monasterij Mol-
lenbecani. p. 232. moritur p. 236.

Albectenfe Monasterium in Diecefi
Monasterienfi conditur. p. 758.

S. Auctor Trevis transfertur Helmwar-
deshufium. p. 669.

Autbertus Monachus Corbeienfi Soci-
us S. Ansharii in expeditione Danica moritur
Corbeiz. p. 52.

Azelinus Episcopus Hildesienfi
patitur dissolvi communem Cleri disciplinam.
p. 545.

B.

B. Baduradus nobilis Saxo è Clerico Her-
bipolenfi secundus Paderbornensium Episco-
pus. p. 57. Ob præclaras virtutes acceptus Lu-

dovico Pio Imper. p. 58. Parochias & gymnasi-
um Paderbornæ instituit. ibid. Obiit & ordinat

Diecefin suam. p. 59. Cathedralē Ecclesi-
am absolvit & consecrat. p. ibid. Consecrat loc-

um, in quo conditum Monasterium Corbei-
ense. p. 70. Missus Dominicus mittitur ad de-

fendendos Corbeienfes. p. 78. Egregiè defen-
dit Ludovicum Pium in conspiratione à filiis

commota. p. 88. Frustra tentat filios Ludovico
patri conciliare. p. 93. Reliquis filiis in gratiam

pattis receptis, agit ut tandem etiam Lotharius
patri reconcilietur. p. 100. Corpus S. Liborij

ex Gallijs pro sua Ecclesia impetrat. p. 104. Item
corpus S. Landelini. p. 111. Interest comitijs

Neomagensibus. p. 114. Item Concilio Mo-
guntino. p. 135. Privilegiorum Ecclesiæ suæ

confirmationem à Ludovico Germaniæ Rege
in Conventu Francofurtensī impetrat. p. 147.

Moritur. p. 149. Ejus laudes. ibid.

Balduinus, Godefridi Bullionij frater, se-
cundus Jerosolymorum Rex. p. 647. obit. p.

690.

Bambergensis Episcopus fundatur
à S. Henrico Imp. p. 376. Primus eidem Epi-

scopus datur Everhardus S. Henrici Cancellar-
ius. p. 379. Ecclesia Cathedralis solennissimo

titu consecratur. p. 398. & p. 424.

B. Bardo Archiepiscopus Mogun-
tinus, vir magnarum virtutum. p. 484. Pa-

derbornæ mortem suam inter concionandum
prædicat. p. 537.

S. Bartholomæi capella Paderbornæ à
B. Meinwerco exstruitur. p. 25.

S. Beatus Trevis Helmwardeshufium
transfertur. p. 669.

Becellinus Archiepiscopus Bre-
menfi obit. p. 525.

Benedictus VIII Pont. honorificè à
S. Henrico Imp. Bambergæ excipitur. p. 434.

Ibidem Divina obit in hebdomade sancta, &
Ecclesiam deinde consecrat. p. 434.

Benno I Episcopus Osnabrug. mo-
ritur. p. 566.

Benno II succedit Bennoni I & Colo-
niæ consecratur. p. 566. Recupera decimas

Ecclesiæ Osnabrugensi olim ablatas. p. 596. A
schismate Henriciano respicit. p. 600. In gra-

tiam cum Pontifice redit. p. 606. Iburgense
& Gertrudianum Cœnobium condit. p. 625.

Sanctè moritur. p. ibid.

Berengarius Italiæ Rex ab Ottone M.
captivus in Germaniam abducitur. p. 314.

Bernardus Italiæ Rex rebellis à Ludo-
vico Pio in custodiam abripitur. p. 64. Oculis

orbat & obit. ibid.

S. Bernardus Abbas pacem Imperio
conciliat. p. 724. Conrado Regi bellum sa-
crum persuadet. p. 763.

Bernardus Abbas à Carolo M. Eccle-
siæ Monasterienfi ante S. Ludgerum præfici-

tur. p. 21.

B. Bernardus de Lippia condit Lipsta-
dium. p. 786. Pro Henrico Leone egregiè de-

certat. p. 828. Montem Lewenburgum propè
Bilsfeldiam præmunit. p. 844. Medebacum ex-

urit, & omnia circa Sufatum devastat. p. 849.
Omnibus suis bonis exuitur. p. 857. Fit Mona-

chus in Marienfeld. p. 901. Abbas Dunemun-
denfi in Livonia & Episcopus Selonensis. p.

902. Interest consecrationi templi Marienfel-
denfi. p. 990. Moritur in Osilia insula. p. 991.

Bernardus Episcopus Verdenfi,
vir sanctus. obit. p. 413.

Bernardus I ex nobili familia de Osede,
Cleri suffragiis deligitur Episcopus Paderborn.

p. 716. Cum Swalenbergensi Comite fundat
Cœnobium Marienmünster. p. 717. Jura &

privilegia Abdinghoviana confirmat. p. 722.
Deligitur Consiliarius aulæ Cæsareæ. p. 726.

Lotharium Cæsarem in Italiam sequitur. pag.
729. Usus Rationalis ab Innocentio II impe-

trat. p. 732. Condit Cœnobium Iburgense po-
stea Gerdenfi conjunctum. p. 741. Confirmati-

onem Cœnobij Marienmünster ab Innocentio
Pont.

Pont. impetrat. p. 747. Cœnobium Hardehufanum condere incipit. p. 755. Ecclesiam suam Cathedralem consecrat. p. 760. Conradum Comitem Arnsbergensem Diœcesi infestum prælio vincit. p. 761. Wilbacense Monasterium condit. p. 780. Alheydem Abbatissam Gandersheimensem pro Bernardo Episcopo Hildesimensi consecrat. p. 793. Prædium ab Henrico Leone Gerdensibus impetrat. p. 795. Benefacit Monasterio Hardehufano. ibid. Tabulas Monasterij Hardehufani condit. p. 803. Moritur, & in condito à se Hardehufano Cœnobio sepelitur. p. 813. & seq.

Bernardus II ex familia de Osede fit Episcopus Paderborn. p. 875. Bona Cœnobio Marienmunster. donata confirmat. p. 875. Transigit cum Lippiensi Comite de Castro & monte Falckenberg. 877. Cœnobio Hardehufano donat prædium in Bunesen. p. 880. Plurium bonorum administrationem accipit à Dominis ad bellum sacrum profecturis. p. 882. Castrum Driburgense occupat & præmunit. p. 885. Bodecensibus & Abdinckhovianis benefacit. p. 892. Dynastis Buranis dat facultatem condendi oppidi Burani, eosque in clientes accipit. p. 904. Benefacit Hardehufanis. p. 911. Et Gerdensibus. p. 912. Item Wilbacensibus & Gerdensibus. p. 932. Cœnobium Bredelariense consecrat, & Sacramentum confirmationis ibidem confert. p. 933. pie obit. p. 935.

Bernardus III ex Osedorum familia fit Episcopus Paderborn. & à Sifrido Moguntino consecratur. p. 938. Componit cum Abbate Corbeiensis de castro Dalsenberg. p. 939. Controvertiam inter Abbatissam Bodecensem & Dapiferum ejus componit. p. 942. Deficit ab Ottone ad Regem Philippum. ibid. Ob id objurgatur à Pontifice. p. 945. Jussu Pontificis causam Abbatis Helmwardeshufani cognoscit. p. 952. Monasterium Gerdense ab injurijs Advocati liberat. pag. 955. Offert se Pontifici ad fidem in Livonia prædicandam. p. 963. Abdinckhoffianis donat decimas in Upsprungen. p. 973. & alia bona Cœnobio Wilbacensi. p. 974. Gerdensi Cœnobio donat prædium Burch. p. 992. Moritur. p. 995.

Bernardus de Horstmaria in Palæstinam proficiscitur. p. 903. Ejus magnanimitas patet in Oriente. p. 910. Ottonem Imp. ad bellum Gallicum sequitur. p. 965. Generose certat & occumbit in prælio contra Twentios. p. 1021.

S. Bernwardus instructor datur Ottoni

III. p. 328. Contendit cum Willegiso Archiepiscopo Moguntino de jurisdictione in Gandersheim. p. 352. Romam idcirco proficiscitur. ibid. Vincit causam. p. 353. Ottoni III adest in expugnatione Tiburtinae & Romanæ urbis. p. 353. Plura bona ab Ottone III pro Ecclesia sua impetrat. p. 356. Interest Synodo Francofurtensi. p. 378. Integrum Comitatum ab Henrico Rege Werlis obtinet. p. 403. Sanctè moritur. p. 445. Mirum ejus de Pilgrino Archiepiscopo Colon. vaticinium. ibid. Sanctis adscribitur à Cœlestino III Pont. p. 899.

Bernwulfus est administrator Episcopatus Paderborn. p. 25.

Bertholdus 2us Livoniae Episcopus à Barbaris occiditur. p. 943.

Bertholdus Dux Zaringia, Rex Germaniæ deligitur; ast accepto auro juri suo renunciat. p. 913.

Biso IV Episcopus Paderb. elevat ossa B. Baduradi. p. 197. Confirmationem privilegiorum pro Ecclesia sua & Collegio Herisfensi impetrat à Carolo Crasso Imp. p. 198. & 200. Confirmationem foundationis pro Collegio Herisfensi obtinet in Concilio Forcheimensi. p. 221. Corpus S. Meinulphi elevat. p. 234. moritur. p. 240.

S. Blasij cranium obtinet B. Meinwercus. p. 407.

S. Bonifacius, Ottonis Imperatoris sanguineus, in Prussia ob fidem interimitur. p. 381.

Boso Monachus Corbeiensis injurius in B. Meinwercum, ab hoc ad judicium divinum provocatur. p. 413. Eodem tempore moritur, quo B. Meinwercus. p. 501.

Boto Comes ex Immedingorum familia obit. p. 660.

Brakelensis civitas Ecclesiæ Paderbornensi donatur ab Abbatissa Herisfensi. p. 993.

Bredelariense Monasterium condit. p. 834. Ex Virginum mutatur in Cœnobium Virorum Ordinis Cisterciensis. p. 909.

Bremensis & Hamburgensis Episcopatus auctoritate Pontificis conjunguntur. p. 147.

Bruno Saxo fit Pontifex. p. 342. V. Gregorius V.

S. Bruno Prussorum Apostolus martyr occumbit. p. 381.

S. Bruno

S. Bruno Dux clade Ebbeckesdorffiana cum pluribus alijs Comitibus &c. occumbit. p. 186.

S. Bruno Colonienfis Fundator Carthusianorum, p. 612. Sanctissime moritur. p. 654.

Bruno Ottonis M. frater fit Archiepiscopus Colonienfis, p. 298. Ducatum Lotharingiae à fratre obtinet. ibid. Moritur cum fama sanctitatis. p. 310.

Bruno Episcopus Tullensis fit Pontifex. vid. Leo IX.

Bruno Altenanus consecratur Archiepiscopus Colonienfis. p. 893. Abdicato Episcopatu fit religiosus in Aldenberg. p. 895.

Bruno Archiep. Colonienfis captivus à Philippo Rege detinetur, p. 947. Liber dimittitur. p. 949. Moritur. p. 953.

Brunswicum opè S. Auctoris ab obsidione liberatur. p. 923.

S. Burchardus an Vicario Episcopi munere praefectus fuerit Paderbornensi Ecclesiae. pag. 21.

Burgundia Imperio accedit. p. 489.

Bursfeldense Monasterium constituitur à Ruthardo Archiepiscopo moguntino. p. 634.

Bustorfianum Collegium à B. Meinwerco Ep. Paderb. conditur. p. 495. Et consecratur. p. 498. Augetur bonis ab Evergiso Ep. Pad. p. 839. Confirmationem jurium & privilegiorum obtinet à Lucio III. p. 860. & ab Innocentio III Pont. 948. Electionem praepositi à Caelestino III. p. 893.

C.

Canes jubentur portare Principes Ottoni M. rebelles. p. 280.

Canonicorum & Canonicarum vivendi ratio ordinatur in synodo Aquisgranensi. p. 61.

Cappenberg castrum commutatur in monasterium Praemonstratensium, p. 702. Fit plurium Cœnobiorum Seminarium, p. 704. Hic regulam suam à S. Augustino accipit S. Norbertus. p. 704.

Carolomannus filius Ludovici Regis Germaniae pugnat contra Zwentiboldum, p. 167.

Carolus M. primus Episcopatum per

Saxoniam conditor, p. 1. Bellum Saxonicum plus ceteris urget, ut gentem ad christianam religionem perducatur. p. 2. Bellum Saxonicum inchoat auctore praecipuo S. Sturmione. p. 4. Eresburgum expugnat, p. 5. Item Heristallum primam Episcopi Paderbornensis sedem. ibid. Plures in Westfalia Sacerdotes constituit fidem Christi propagaturos. ibid. Comitibus Paderbornae celebrat. p. 9. Ecclesiam ibidem erigit honori S. Salvatoris dicatam. ibid. Bellum Hispanicum adversus Saracenos suscipit, p. 10. Redit in Westfaliam recipitque eos, qui rebellant, p. 11. Romae cum Pontifice agit de Episcopatus à se erigendis, p. 13. Conventum Paderbornae habet, ubi Danorum Hunnorumque legatos audit, p. 13. Francorum à Saxonibus passam cladem multorum rebellium supplicio ulciscitur, p. 14. Widekindum ad Dethmoldiam caedit, p. 15. Exercitum Paderbornae reficit, p. 16. Iterum ad Hasam Widekindum caedit, & pacem Westfaliae adfert, p. 16. Saxoniam intrat, filiumque Carolum V Westfaliae praeficit, p. 17. Hibernat in V Westfalia, p. 18. Saxoniam in Dioceses & provincias distinguit, p. 20. Pascha Romae cum Hadriano Pontifice celebrat, pag. 26. V Vornatiae Comitibus Principum habet, p. 27. Rebellantes V Westfalos in campo Sindfeld domat, p. 27. Synodo moguntiae habitam in Saxoniam redit & Dioceses ordinat. p. 28. Heristalli in Diocesi Paderb. hibernat, variorumque Regum legatos audit. p. 36. Mindam in Transalbanos movet, eosque domat, p. 37. Aquisgranum discedit, ibidemque legatos Irenes Imperatricis audit, & Natalem Christi ac pascha celebrat. p. 38. Leonem III Pontificem Paderbornae honorifice excipit. p. 38. Castrum Iburg seu Driburg Ecclesiae Paderbornensi donat, p. 44. Imperator Romae à Leone III coronatur. p. 47. Moritur Aquisgrani. p. 50.

Carolus Calvus Franciae, Rex Lotharingiae metis coronatur. p. 167. Regnum Lotharingiae cum Ludovico Rege Germaniae partitur. p. 168. Fit Imperator. p. 180. Moritur. p. 182.

Carolus Crassus fit Imperator. p. 185. A Pontifice coronatur. p. 187. Ex Italia in Germaniam venit, ac Nortmannos infestos ad pacem adigit. p. 189. Expeditionem in Italiam contra Saracenos suscipit. p. 191. Clero Paderbornensi dat liberam facultatem eligendi Episcopum, p. 193. Richardem conjugem suam repudiat, p. 198. Ex auctoritate ad extremam paupertatem redigitur, p. 202.

Carolus, Caroli M. filius Westfalos sternit, p. 18.

Carolus, filius Ludovici Regis Germaniæ à patre mittitur contra Rasticen Slavorum tyrannum, p. 167.

Carolus Episcopus Constantiensis in Moguntina Synodo deponitur, p. 575.

Cellæ Religiosorum quales olim dictæ, p. 68.

Cervus Crucifixi effigiem inter cornua sustinens D. Menulpho spectandum se offert, & locum pro ædificando Monasterio Bodegensimonstrat, p. 113.

Cisterciensis Ordo conditur, p. 644.

Claholtani cœnobij fundatio confirmatur à Lothario Imp. p. 738.

Cobbo primus, ut voluit, Tecklenburgensium Comitum conditor, p. 130.

Colonenses cives adversus S. Annonem Archiepiscopum suum tumultuantur, p. 582.

Cometa visus Ludovicum Pium Imp. terret, p. 118.

Conjuratio facta à filiis in Ludovicum Pium patrem ope Germanorum tollitur, p. 87.

Conradus Dux Francorum eligitur Rex Germaniæ, p. 243. Plures regni æmulos experitur, p. 244. Confirmat privilegia Cœnobij Meschedensis, ibid. Illius copiæ ad Eresburgum caduntur ab Henrico Duce Saxoniæ, p. 247. Henricum Gronæ obsidet, p. 248. Regnum Henrico æmulo suo deferri vult, & moritur, p. 253.

Conradus II, dictus Salicus, deligitur Rex Germaniæ, p. 462. Aquilgrani inungitur, p. 463. Paderbornæ B. Meinwereum convenit, p. 465. Henricum filium successorem regni dicit, p. 469. Iter Italicum suscipit, p. 470. Coronatur Romæ Imperator à Joanne XX. pag. 471. Rebelles Germaniæ principes ad obsequium cogit, p. 472. Ungariam domat, p. 478, & Poloniam, p. 482. Paderbornæ Natalitia Christi celebrat, & confirmat Cœnobij Abdinghofensis fundationem, p. 485, & p. 494. Burgundiam, Bohemiam & Slavos domat, p. 494. Ulciscitur injuriam Crucifixo illatam, p. 496. A. S. Ambrosio absterretur ab obsidione Mediolanensi, p. 511. Burgundiam Henrico filio suo resignat, p. 512. Moritur, p. 514.

Conradus III Dux Sueviæ turbat Imperium, p. 720. Eligitur in Regem Germaniæ, p. 749.

Celebrem Principum conventum habet Wormatiæ & Francofurti, p. 754. pacem cum Imperij Principibus init, p. 757. Ex Palestina re infecta regreditur, p. 775. Abbatiam Corbeiensem contra Ministerialium insolentiam tuetur, p. 783. Abbati Corbeienfi permittit Argentum & auri fodinas in monte Eresburg, p. 786. moritur, p. 788.

Conradus, Henrici IV Imp. filius, creatur Rex Italiæ, & armis contra patrem pro orthodoxis capit, p. 632. Repudiatur à schismaticis Principibus, p. 645. moritur, p. 654.

Conradus Archiepiscopus Trevirensis occiditur, p. 565.

Conradus Archiepiscopus Moguntinus Paderbornæ dirimie litem obortam inter Abbatissam Herisensem & Gerdesensem, p. 864.

Conradus de Boffesem Huxariæ Xenodochium condit, p. 979.

Corbeienfis ad Visurgim Monasterij initia, p. 52, & 70. Ejusdem laus, p. 77.

Corbeienfes accipiunt jus piscandi in Visurgi à Ludovico Pio Imp. p. 90. Jus publici mercatus & monetæ ab eodem, pag. 91. item Salinæ fontes, p. 92. & villas aliquot, p. 95, & 117.

Rugiam Insulam à Lothario Imp. p. 128. Huxariæ confirmationem & liberam eligendi Abbates facultatem impetrant à Ludovico Germaniæ Rege, p. 130. Alia item prædia & agros ab eodem, p. 132. Villam item Lizzicham ab eodem, p. 178. Insigne prædium obtinent ab Ottone M. Imp. p. 286. Item jus monetæ & telonij in oppido meppia, p. 288.

Telonium Nussense obtinent à Philippo Archiepiscopo Colonienfi, p. 853. Saltum Solinganum ab Ottone IV Rege, p. 921. Eximuntur à Decimis Episcopo dandis, p. 177. Facultatem commutandi quedam bona accipiunt ab Arnulfo Rege, p. 213 & ab Ottone II. p. 321. Amissas decimas recuperant ab Ottone II. p. 325. Insignia privilegia impetrant à Benedicto VII Pont. p. 323. Confirmationem dignitatis Abbatialis à Lucio III. Pont. p. 863. Privilegiorum, jurium & bonorum confirmationem obtinent ab Hadriano II Pont. p. 171. à Joanne XV Pont. p. 335. ab Hadriano IV, p. 798. à Ludovico Rege Germaniæ, p. 141, & p. 144. à Carolo Crasso Imp. p. 190. à Ludovico Arnulfi R. filio, p. 236.

cipum conventum
furti. p. 754. pa-
us init. p. 757. Ex
ur. p. 775. Abbati-
fisterialium info-
pati Corbeienfis per-
as in monte Eres-
8. *inolo* *Augoliq*
IV Imp. filius;
contra patrem pro
Repudiatur à schif-
moritur. p. 654. *in*
niscopus Trevi-
inolo *Augoliq*
niscopus Mo-
ditime litem obor-
fienfem & Gerden-
fem Huxariae Xe-
rgim Monasterij ini-
us. p. 77.
unt jus piscandi
mp. p. 90. Jus pu-
etæ ab eodem, pag.
p. 92. & villas ali-
am Insulam à Lo-
ria confirmationem
es facultatem impe-
ia Rege. p. 130. Alia
dem. p. 132. Villam
m. p. 178. Insigne
ne M. Imp. p. 286.
j in oppido meppia,
uffienfe obtinent
Colonienfi. p. 853.
ab Ottone IV Re-
r à Decimis Epi-
ultatem commutan-
at ab Arnulfo Rege,
321. Amiffas decimas
p. 325. Insignia pri-
cto VII Pont. p. 323.
is Abbatialis à Lucio
egiorum, jurium
mationem obti-
p. 171. à Joanne XV
IV, p. 798. à Ludovi-
I, & p. 144. à Carolo
eo Arnulfi R. filio, p.
236.

236. à Conrado R. p. 244. ab Henrico Aucu-
pe. p. 257. ab Ottone M. Imp. p. 277. ab Ot-
tione II. p. 316. ab Ottone III. p. 339. ab Henri-
co Bavaro, p. 363. à Conrado Salico, 465. ab
Henrico III. p. 516. ab Hermannno Lutzenbur-
gico, p. 697. à Lothario II. p. 736. à Conrado
III. p. 772. à Sifrido Episcopo Paderb. p. 872.
Sententiam quandam pro se impetrant
in Concilio Moguncino contra Episcopum Pa-
derborn. ratione jurisdictionis, p. 207.

Crescentius Consul Romanus Imperi-
um sibi arrogat, & domatur ab Ottone III Imp.
p. 342. Pellit Gregorium V Pont. p. 346. Ab
Ottone III capitur, & suspendio necatur, p. 346.

Crux aurea Sexaginta millium aureorum
pretio donatur ab Ottone II Imp. Ecclesie Pa-
derbornenfi. p. 319.

S. Crucis Templum prope Hervordiam
consecratur à B. Meinwerco Ep. Paderborn.
p. 427.

S. Cunigunda conjux S. Henrici Imp.
coronatur Regina Paderbornæ, p. 361, & Im-
peratrix Romæ, p. 405. Duplici conceptu voto
sanctatem amissam recuperat, p. 424. Pader-
bornæ S. Henricum conjugem convenit, pag.
424. Confungæ disciplinam monasticam in-
staurat, p. 430. ibidem fit Sanctimonialis, pag.
459. Reliquis vitæ ejus cursus & obitus, ibid.

D.

Damiata Aegypti urbs à Christianis ob-
fideret. p. 978. Expugnatur, p. 981. Saracenis
restituitur, p. 987.

Dani ab Ottone M. vincuntur, pag. 292.
Convertuntur ad fidem, ibid.

Dihardus Episcopus Osnabrug.
obit, p. 751.

Dithmarus Episcopus Osnabrug.
vir sanctus, visu privatur, p. 427. moritur, p.
457.

Dithmarus Episcopus Mindensis
sanctitate clarus obit, p. 948.

Dodico Comes Warburgensis
Comitatum suum donat Ecclesie Paderborn.
p. 440.

Dodo Episcopus Monasteriensis
moritur, p. 349. Ejus monumenta, ibid.

S. Dominicus contra Albigenfes insur-
git, p. 958. Ordinis sui confirmationem petit in
Concilio Lateranensi, p. 971.

Driburg olim Iburg castrum à Carolo
M. Ecclesie Paderbornenfi donatur, p. 44.

Drogo Episcopus Osnabrugensis
jus monetæ & telonij impetrat ab Ottone M.
p. 295.

Druthmarus Abbas Corbeienfis
obit, p. 528.

Duces & Comites ex beneficiarijs fa-
ciunt se hereditarios, p. 246.

Dudo VII° Episcopus Paderborn.
succedit Unwano, p. 274. Confirmationem
privilegiorum pro Heriensibus ab Ottone
M. impetrat, p. 285. Interest Concilio Ingel-
heimensi, p. 291. Consecrat cum alijs Basilicam
Mindensem, p. 297. Finis Episcopatum suum,
p. 304.

E.

Ebbeckesdorffiana clades à Nortman-
nis illata, p. 186.

Ebbo, gente Saxo, Rhemorum Archie-
piscopus in Dania fidem Christianam propa-
gat, p. 73. Ob conspirationem in Imperatorem
Archiepiscopatu deicitur, p. 101. Sedi suæ re-
stituitur, p. 121. Eam tursus deserit, ibid. Ut
Episcopus Hildesienfis interest Concilio Mo-
guntino, p. 135.

Ecclesia Cathedralis Paderborn.
exstituit, p. 32. Absolvitur & consecratur à
B. Badurado Ep. Paderb. p. 59. Conflagrat, p.
350. Exstituit rursum à B. Meinwerco Ep. Pad.
p. 390. Absolvitur & consecratur ab eodem, p.
414. Rursum post aliam conflagrationem & re-
stitutionem co-secratur à B. Imado Ep. Pad.
p. 567.

Eckardus Sleswicensis Episcopus
exul vices agit D. Bernwardi Hildesij, p. 352.

Egbertus Monasteriensis Episcopus
confirmat fundationem Valarensem, p. 723.
Reformat monasterium Leisbomenfc. p. 724.
moritur Colonia, p. 728.

Egghardus sic primus Abbas Marien-
feldensis, p. 868.

Egilbertus Episcopus Mindensis
obit, p. 602.

Electio Episcopi in Concilio Aquil-
granensi sub Ludovico Pio permittitur Clero
& populo, p. 62.

Electores Imperij quando instituti? p.
346.

Eltenense Monasterium ab Ottone
III in tutelam suscipitur, p. 343.

Emma soror B. Meinwerco obit, p. 524.
S. En-

S. Engelbertus Comes de Altena designatur Episcopus Monasteriensis, p. 939. fit Archiepiscopus Coloniensis, p. 972. Imperium pro Friderico II administrat, p. 983. Juberetur à Pontifice Advocatorum insolentias compescere, p. 988. Marienfeldense Cœnobium tuetur contra injurias Comitis Swalenbergensis, p. 988. Ob libertatem Ecclesiasticam defensam trucidatur à Friderico Illeburgico consanguineo suo, p. 1005. Martyr pronunciat, p. 1007. Ejusdem cædem ulciscitur Henricus Mollenarckius Engelberti successor, pag. 1011.

Engelbertus Episcopus Osnabrug. contra fratrem suum Ottonem Tecklenburgicum adfistit Archiepiscopo Colón. p. 1018.

Episcopatus Saxonie à Carolo M. conditi, & Mogunt. ac Colon. Archiep. subjecti, p. 2. iidem amplis juribus ac bonis ab eodem Carolo dotati, p. 3. Numero fuerunt octo, ib. Primi singulorum Antistites, ib. Omnes doctrina & sanctitate eximij, p. 4. Ex Episcopatibus à Carolo M. in Saxonia conditis duo tantum Catholicis supersunt, 4.

Erckenbaldus Archiep. Moguntin. obit, p. 444.

Erckenbertus fit Abbas Corbeiensis, p. 666. Regem sequitur ad bellum Ungaricum, p. 672. & Romam, p. 675. Capitur in prælio ad Catulanam sylvam, p. 682. In Palæstinam proficiscitur, p. 687. Obit, p. 719.

Eresburgi donatio à Carolo M. facta religiosi D. Benedicti à Leone III confirmatur, p. 46. Idem à Ludovico pio donatur Corbeiensibus, p. 83.

Erpo Episcopus Monasteriensis à labe schismatis vix potest excusari, pag. 619. Studet restaurandis monasterijs, p. 623. Monasterij majorem Ecclesiam consecrat, & Freckenhorstense Collegium reformat, pag. 630. proficiscitur in terram sanctam, p. 643. ut Sanctus habetur, ibid.

Erpo Comes Padbergensis condit Cœnobium Flechtorpense, p. 652.

Ervete à S. Henrico donatur Ecclesiæ Paderbornensi, p. 445. Donatio confirmatur à Conrado II. p. 471.

Essendensis Parthenon fundatur à B. Alfrido Episcopo Hildesienfi, p. 174.

Everardus Dux Franconie rebellis Ottoni R. mulctatur, p. 280. Contra Ottonem

conspirat, in exilium mittitur, ac brevi post honori suo restituitur, p. 281. Rursum conspirat contra Regem, p. 282. Tandem in prælio confoditur, p. 283.

Evergisus è Canonico Cathedrali deligitur Episcopus Paderborn. p. 816. Confirmat foundationem Cœnobij Hardehusani, pag. 817. Indulgentias pro sua Ecclesia impetrat ab Alexandro III. p. 819. Ecclesiam Hardehusanam consecrat, p. 826. Bultorfianis benefacit, pag. 839. certas decimas cœnobio Gerdenfi attribuit, p. 845. Obit, p. 846.

S. Evermodus Raceburgensis Episcopus moritur, p. 846.

Exterstein rupes donatur Werthinensibus, p. 633. Ejusdescriptio, p. 634.

F.

S. Felicis, filij S. Felicitatis medium corpus obrinet B. Meinwercus, p. 407.

S. Felicis M. Reliquiæ adveniunt Paderbornam & à B. Meinwercus igne probantur, p. 483.

Ferdinandus Furstenbergius Ep. Paderb. materiam pro historia Westfalica Romæ & alibi colligit, p. 1. Ossa primorum Episcoporum Paderbornensium elevat, p. 55. Ampliationem usûs Rationalis ab Alexandro VII impetrat, p. 733.

Flechtorpense Cœnobium ab Erpone Comite Padbergensi conditur, pag. 652. Ab Henrico II Ep. Paderborn. confirmatur, p. 653.

Fons Rothonis Paderbornæ salutaris, p. 538.

Fraternitas S. Viti Corbeie instituitur, p. 719.

Freckenhorstense Monasterium fundatur, p. 153.

Fridericus I, dictus Barbarossa, fit Rex Germaniæ, & Aquisgrani inungitur, p. 789. Iterum coronatur Ratisbonæ, p. 794. In Italiam proficiscitur ad luscipiendam coronam, p. 796. Rex Longobardorum coronatur, pag. 797. A Pontifice coronatur Imperator, p. 798. Iterum Italiam relegit contra Mediolanenses, p. 809. Schisma in Ecclesia fovet, p. 811. Mediolanum capit & vastat, p. 818. Cives Moguntinos persequitur, p. 820. Ossa Caroli M. elevari curat, p. 827. Romanos cædit, pag. 829. Vult ut Episcopi maturent consecrationem suam, p. 831. Tertium

r, ac brevi post ho.
Rursum conspirat
dem in pralio con-

Cathedrali deligi.
.816. Confirmat
dehusani, pag. 817.
a impetrat ab Alex.
am Hardehusanum
nis benefacit, pag.
bio Gerdenſi attri-

eburgensis Epi-
atur Werthinensi-
p. 634.

itatis medium cor-
p. 407.

adveniunt Pader-
igne probantur, p.

nbergius Ep. Pa-
Westfalica Romæ
imorum Episcopo-
at, p. 55. Amplia-
Alexandro VII im-

nobium ab Er-
conditur, pag. 652.
born. confirmatur.

derbornæ salutatis,
Corbeix instituitur,

Monasterium

Barbarossa, fit Rex
ungitur, p. 789. Ite-
p. 794. In Italiam
m coronam, p. 796.
natur, pag. 797. A
tor, p. 798. Iterum
iolanenses, p. 809.
.811. Mediolanum
es Moguntinos per-
li M. elevari curat,
g. 829. Vult ut Epi-
onem suam, p. 831.
Tertium

Tertium Pseudopontificem fovet, p. 833. Ex-
peditionem in Bohemiam suscipit, p. 837. Et in
Italiam, p. 840. In qua exercitus ejus cæditur,
p. 842. Cum Pontifice in gratiam redit, & schis-
ma deserit, p. 843. Lubecam expugnat, p. 855.
Celeberrima Moguntia Comitum habet, p. 862.
Iterum dissidet à Pontifice & Episcopis, p. 876,
& 880. Cum pluribus Episcopis & Principibus
expeditionem in terram sanctam suscipit, pag.
881. Flumine merſus interit, p. 888.

Fridericus II, Sicilia Rex Henrici VI
filius æmulus Ottom IV objicitur, p. 957. In
Germaniam descendit, p. 960. Salutat Mogun-
tia Rex à Principibus, p. 961. Aquilgrani
à Sifrido Moguntino inungitur, p. 967. In Con-
cilio Lateranensi confirmatur, p. 972. Romæ
Imperator coronatur, p. 983. Expeditionem in
Palistinam retardat, p. 1017. A Gregorio IX
excommunicatur, p. 1017.

Fridericus I Episc. Monasteriensis
magnus stirpe & virtute, p. 561. Fundat Colle-
gium Canonicorum, Mauritanum dictum,
prope Monasterium, p. 572. Moritur, p. 612.
Recensentur præclara ejus opera, ibid.

Fridericus II Episcopus Monaster.
Aquilgrani cum Friderico Barbarossa inungi-
tur, p. 789. moritur, p. 832.

Fridericus Comes Arnsbergensis
obstat B. Godefrido Cappenbergensi in religi-
oso proposito, p. 702. In conventu Trajectensi
graviter accusatur, p. 704. Mense accumbens
subitanea morte extinguitur, p. 705.

Fridericus Comes Jfenburgicus
S. Engelbertum Archiep. Colon. consanguine-
um suum occidit, p. 1005. pœnas luit in rotam
actus, p. 1012. piè obit, p. 1013.

Fuldenſis Abbas in Comitibus Mogun-
tinis contendit de primatu cum Archiepiscopo
Colonienſi, p. 862.

Gandersheimense gynæceum fun-
datur à Ludolpho, avo Henrici Germaniæ Re-
gis, p. 129. Villas aliquot obtinet à Ludovico
II Germ. R. p. 183. Liberalitatem Ottonis M.
experitur, p. 289.

Gaudbertus, Socius S. Anscharij in Da-
nia & Suecia, fit Episcopus & Simon dicitur, p.
89.

Gebhardus Archiepiscopus Salis-
burgensis partes Orthodoxorum contra
Schismaticos egregiè tuetur, p. 616.

Gerardus de Lippia ex Osnabrugensi
Episcopo fit Archiepiscopus Bremensis, p. 953.
moritur Francofurti, p. 981.

Gerardus junior Comes de Lippia
ex Præposito Ecclesiæ Paderbornensis fit Ar-
chiepiscopus Bremensis, p. 981.

Gerdenſe Cœnobium conditur, p.
757.

Gerfridus Nepos S. Ludgeri, II Episcopo-
pus Monaster. famâ sanctitatis & miraculis cla-
rus obit, p. 119.

Geroldina ædes à Geroldo Caroli M.
consanguineo Paderbornæ exstruitur, p. 32.

Geroldi Comitum genus, virtus, obitus.
p. 33.

Geroldus ex primâ Franciæ nobilitate
fit monachus Corbeix ad Visurgim, p. 99.

Geroldus presbyter sufficitur in locum
S. Vicelini Episcopi Aldenburgensis, p. 802.

Gerresheimensis Parthenonis ini-
tia, p. 177.

Gerſwinda constituitur prima Abbatisſa
Essendienſis, p. 176.

Geseckenſis Parthenonis initia, p. 290.
Fundatio confirmatur ab Ottone M. p. 296. à
quo & bona quædam obtinet, dum is Paderbor-
næ versatur, p. 303. plura privilegia consequi-
tur ab Ottone II. p. 330.

Gisela S. Henrici Imp. soror nubit S. Ste-
phano Hungariæ Regi, p. 393.

Gisela Contradi Salici conjux coronatur
Aquilgrani, p. 463. & Romæ, p. 471.

Giselbertus Dux Lotharingiæ cum
alijs conspirat in Ottonem Germ. R. p. 282. In
rhenio submergitur, p. 283.

Gislemarus Monachus Corbeienſis,
socius S. Anscharij est in expeditione Danica,
p. 82.

Godefridus Rex Nortmannorum
Germaniæ aliàs infestus pacem init, & fit Chri-
stianus, p. 189. Dum iterum Germaniam tur-
bare conatur, occiditur, p. 192.

Godefridus Bullionius expeditionem
pro recuperanda terra sancta suscipit, p. 640.
Hierosolymam capit & Rex dicitur, pag. 646.
Obit, p. 647.

Godefridus, filius Godefridi Bar-
bati Ducatu Lotharingiæ donatur ab Henri-
co II, Rege Germ. p. 371.

B. Godefridus Comes Cappen-
bergenſis ſic Præmonſtratenſis Canonicus,
p. 701. Plura ex ſuis bonis monaſteria fundat.
p. 702. Sanctæ morit. Helmſtadij, p. 714. Ejus
exemplo, permoti plures comites & nobiles
ſunt religioſi. ibid.

S. Godchardus Epiſc. Hildeſienſis
moritur, p. 512. In concilio Rhemenſi Sanctis
adſcribitur, p. 726.

Godeſchalculus hæreticus in Concilio
Moguntino damnatur, p. 137.

Godeſchalculus Epiſcop. Oſnabrug.
obit, p. 690.

Goslaria civitas magnificè lexornatur
ab Henrico III. p. 534. Baſilica ejusdem ſolen-
niter conſecratur, p. 537.

Gosmarus Epiſcopus Oſnabrug.
obit, p. 511.

Gregorius V. Pont. Romæ Ottonem
III Imperatorem coronat, pag. 343. Pellitur à
Crefcentio Conſule Romano & reſtituitur ab
Otrone III Imp. p. 346. diſquiritur an ſub eo
inſtituti ſint Electores Imperij, pag. 346. Obit
ſucceſſorem naſtus Sylveſtrum II. p. 349.

Gregorius VII. alias Hildebrandus di-
ctus, ſic Pontifex, p. 579. Henricum IV deponit,
p. 600. Ab eo e ſede ſua pellitur, pag. 609. In
Caſſinenſe monaſterium deducitur, p. 611. Ejus
obitus & ſanctitas, p. 618.

Grônæ ad Viſurgim comitia habet S.
Henricus Imp. p. 404.

Gundekarus Poledæ conſecratur Epi-
ſcopus Eyſtadenſis, p. 549.

H.

S. Hadwigis Abbaſſiſſa Hervordienſis
Reliquias S. Pufinnæ impetrat, p. 153. Eandem
imitatur, & ut ſancta poſt obitum colitur, pag.
155.

Haholtus Comes Paderbornenſi Ec-
cleſiæ Comitatum ſuum donat, p. 394. Geſe-
kenſem Parthenonem fundat, p. 395.

Halberſtadium exurit, p. 849.

Haldeſlebia obſidetur, p. 849, & pag.
856. Deditur à Comite Lippienſi. ibid.

Hamburgenſis Epiſcopatus auctori-
tate Pontificis Bremenſi unitur, p. 147.

Haraldus, al. Herioldus, Rex è Dania
Paderbornam fugit ad Ludovicum Pium, pag.
50. Cum uxore & magna Danorum multitudine

ne Moguntia baptizatur, p. 51, & 81. Pellitur è
Dania ob religionem, p. 85.

Hardehuſanum Cœnobium condi-
tur, p. 755. Fundatio confirmatur ab Hadriano
IV Pont. & Friderico I Imp. p. 805. Item ab
Evergiſto Epiſcopo Paderb. pag. 817. Obiit
prædium in Buncenſen à Bernardo II Epiſcopo
Paderb. p. 880.

Hathuarius II Epiſcopus Mindenſis
obit, p. 123, & 143.

B. Hathumarus primus Paderborn. Epi-
ſcopus, p. 29. gente Saxo, nobili familia oriun-
dus, & virtute inſignis, p. 30. utiliter in Diœ-
ceſi ſua laborat, p. 31. Collegium Canonico-
rum Paderbornæ condit, p. 33. Conſecratur Epi-
ſcopus, p. 49. moritur, p. 54. Elevatur, & Di-
vorum honoribus afficitur, p. 55.

Hathumoda filia Ludolphi, prima ſui
Abbaſſiſſa Gandersheimenſis, p. 129.

Hatto Archiepiſcopus Moguntin.
datur tutor Ludovico Arnulphi R. filie, p. 336.

Haymo Epiſc. Halberſtadienſis
moritur, p. 143.

S. Heimeradus præſbyter Dethmoldæ
ſolitariam vitam agit, contemnitur à Meinwer-
co Epiſcopo, & defenditur à Dodichone Co-
mite Warburgenſi, p. 436. Ejus vitæ ſanctitas
& miracula, ibid.

Helena Ruſſorum Regina baptizata ſa-
cerdotes petit, qui populos ſibi ſubjectos fidem
Chriſtianam doceant, p. 303.

Helmſtadium everitur, p. 923.

Helmwardeshuſanum Cœnobium
fundatur, p. 348. Subjicitur Epiſcopo Pader-
born. p. 425. privilegia ejus confirmantur ab
Eugenio III. p. 778. Abbas dimidiam partem
oppidi donat Archiepiſcopo Colon. p. 986.

Henricus Dux Saxoniz Slavos &
Hungaros domat, p. 24. Fœdus init cum Rege
Galliarum, p. 253. Fit Rex Germaniz, p. 254.
Dictus eſt Auceps, ibid. Lotharingiam Germa-
niæ regno aſſerit, p. 255. Carolum Galliz Re-
gem ad petendam pacem cogit, quæ Bonnz
coaleſcit, p. 255. Pacem ab Hungaris petit, p.
259. Tempore pacis ad bellum ſe parat, ibid.
Gallos Lotharingia ejicit, p. 260. Slavos ſub-
jugat, p. 263. Lanceam ſacram accipit à Rege
Burgundionum, p. 263. Bohemiam Germaniz
adjicit, & inſignem victoriam refert à Slavis, p.
264. Suos adverſus Hungaros armat animato,
p. 267. Caſos memorabili victoria Hungaros
è Sax.

Captivos principes libertati restituit, pag. 594. Cum Ecclesia & Pontifice statuit se reconciliare, ib. In Italiam profectus penitentiam agit, p. 595, sed mox ad ingenium redit, ibid. deponitur, p. 596. Episcopos Pontifici adherentes pellit, p. 597. Cum Rudolpho electo Rege configit & fugatur, p. 597. Iterum à Rudolpho caditur, p. 600. Regia dignitate à Pontifice exuitur, ibid. Verum deponit, & Pseudopontificem subrogat, ibid. Rursum profigitur ab Henrico Rege, p. 601. Pacem querit in conventu ad Vurgim habito, p. 602. In Italiam proficiscitur, p. 605. Eandem devastat, p. 606. Leoninam civitatem capit & Pontificem pellit, pag. 608. Romæ à Pseudopontifice Guiberto coronatur Imperator, p. 611. In Germaniam redit, ibid. Fœde quintum caditur à Saxonibus, pag. 621. Regale prædium donat Udoni Episcopo Hildesienfi, 622. Sextum caditur à Saxonibus, p. 623. proscibitur à Pontifice, ibid. Septimam à Saxonibus cladem patitur, p. 625. Frustra invitatur, ut in gratiam cum Ecclesia redeat, p. 627. Italiam ingressus prælio superatur à Welfone, p. 630. Comitatum Emelsgove reddit Liemaro Archiep. Bremensi, p. 640. In Germaniam redit, p. 641. Catholicos Episcopos exagitat, 655. Translato in filium imperio palæstinam cogitat, at fallit, p. 657. Deseritur à filio, p. 660. Augustalibus ornamentis & imperio exuitur, pag. 663. Moritur Leodij, ejusque cadaver diu sepultura caret, p. 665. Sepelitur, 677.

Henricus V. Rex dicitur, p. 590. Aquisgranum coronatur, p. 646. Saxoniam ad obedientiam Pontificis adducit, pag. 661. Ejus modestia in concilio Northusano, ibid. In fugam à patre abjicitur, pag. 662. Victor redit, & orthodoxos Episcopos suis sedibus restituit, ib. Moguntia iterum coronatur, pag. 664. Confirmat privilegia Helmwardeshusana, p. 667. Decimas Corbeiensibus restituit, ib. Peragrata Saxoniâ in Galliam se confert, p. 667. Bellum Hungaricum nullo fructu suscipit, p. 672. Profectionem in Italiam indicit, p. 674. Romam solenniter ingreditur, p. 675. Pontificem in custodiam abripit, p. 676. Ab eodem paulo post Imperator coronatur, p. 677. Saxoniam devastat, p. 678. Coloniâ frustra oppugnata agros vastat, p. 680, uti & Comitatum Arnsbergensem, p. 681. Excommunicatur, pag. 683, & 684. In Italiam discedit, p. 684, petit denuo coronari, negante Pontifice, p. 686. Obtrudit Pseudopontificem, & schisma renovat, p. 688. Excommunicatur denuo, p. 689. Pontifici se subdit, & absolvitur, p. 698, piè moritur, p. 708.

Henricus VI, Friderici Barbarossæ filius puer quinquennis Rex Germaniæ inungitur, p. 833. Frustra Brunswicum obsidet, pag. 890. pacem cum Henrico Leone certis conditionibus init, ibid. Romæ à Pontifice Imperator coronatur cum Constantia conjuge, p. 891. Redit in Germaniam, pag. 892. Advocatiam à Comite Waldecensi renunciata adjudicat Ecclesiæ Paderb. p. 896. Expeditionem in Italiam suscipit, & Rex Sicilia coronatur, p. 899. Castrum Pleffe Bernardo II Episcopo Paderb. adjudicat, p. 904. Agit de Friderico filio in successorem deligendo, p. 908. Tertiam in Italiam expeditionem suscipit, p. 909. Ejus crudelitas in Italos, & obitus, p. 911.

Henricus VII, Friderici II filius, Aquisgranum à S. Engelberto Archiep. Colon. coronatur, p. 989.

Henricus Conradi III filius regni collega dicitur, p. 770. moritur, p. 782.

Henricus Ottonis IV frater palatinatu privatur, p. 967.

Henricus Superbus Bavarie Dux, supremus militiae præfectus, Lotharium II in Italiam sequitur, p. 744. Imperium ambit, p. 749. Majestatis reus proscibitur, & utroque Ducatu Bavarie & Saxonie exuitur, pag. 750. Obiit Quidlenburgi, p. 752.

Henricus Dux Bavarie Ottonem III è tutela Archiep. Colon. abripit, p. 328.

Henricus Leo nascitur, p. 741. Succedit patri, p. 752. Ducatum Boarie reposcit, p. 770. Eundem recuperat, p. 796. Slavos domat, & religionem Christianam promovet, p. 812, & p. 822. Ob fastum reliquos contra se principes concitat, p. 827. Goslariam premit, p. 829. Felices fidei progressus in Rugia turbare nititur, p. 830. In Palæstinam religionis causa proficiscitur, pag. 835. Conventum Paderbornæ celebrat, p. 837. Hostis Imperij declaratur, p. 847. Excommunicatur ab episcopo Halberstad. & supplex absolvitur, p. 848. provincie ejus abstrahuntur, & inter certos dividuntur. p. 850. Imperatori fit supplex, & rogat in quasdam provincias restitui, p. 855. Exul in Angliam abiit, p. 856. Redit ab exilio & Brunswici commoratur, p. 866. Exilium denuo præeligit expeditioni in terram sanctam, p. 882. Redux ex Anglia plura Saxonie loca recuperat, p. 890. piè obit, p. 898.

Henricus Archiep. Moguntinus ab episcopatu amovetur, p. 794.

Henri-

erici Barbarossæ
ex Germaniâ inun-
wicum obsidet, pag.
Leone certis condi-
à Pontifice Impera-
tia conjugē, p. 891.
892. Advocatiam à
anciatam adjudicat
xpditionem in Ita-
e coronatur, p. 899.
I Episcopo Paderb.
Fridrico filio in suc-
Tertiam in Italiam
99. Ejus crudelitas
Fiderici II filius,
Archiep. Colon. co-
III filius regni
ritur, p. 782.
IV frater palati-
s Baviaræ Dux,
s, Lotharium II in
impetium ambis, p.
scribitur, & utroque
e exiit, pag. 750.
ariæ Ottōnem III
ripit, p. 325.
itur, p. 741. Succe-
Bojariæ reposcit, p.
796. Slavos domat,
promover, p. 812, &
contra se principes
premit, p. 829. Fe-
gia turbare nititur,
ionis causâ profici-
n Paderbornæ cele-
i declaratur, p. 847.
opo Halberstad. &
provinciæ ejus ab-
lviduntur, p. 850.
rogat in quasdam
xul in Angliam ab-
Brunswici commo-
o præligit expedi-
82. Redux ex An-
perat, p. 890. piò
Moguntinus
794. Henri-

Henricus Mollenarckius Archiep.
Colon. Engelberto Ep. Osnabrug. donat
possessiones, quas Otto Tecklenburgiens fe-
di nomine tenuerat, p. 1018.

Henricus I. Comes de Aslo Ortho-
doxus Ecclesiæ Paderbornensi præfuit, pag.
614. pellitur, & Magdenburgum concedit, p.
628. Deligitur Archiepiscopus Magdenbur-
gensis, p. 655. Consecratur Sacerdos & Episco-
pus, pag. 662. deligitur legatus ad Pontificem,
p. 664. moritur & laudatur, p. 671.

Henricus II. Comes Werlenfis
Schismaticus ab Henrico IV Rege Sedi Pa-
derborn. impositus, p. 615. Bona quædam Ab-
dinckhoffensibus confirmat, p. 633. Ecclesiâ
Thesensem donat Cœnobio Helmwardes-
husano, p. 648. & prædium quoddam Abdinck-
hovianis, pag. 649. Abdinckhoviani Cœnobij
patrocinium suscipit, p. 651. Confirmat funda-
tionem Cœnobij Flechtorpensis, p. 653. Syno-
dum vernam habet, & donationes Abdinck-
hovianis factas comprobat, p. 658. A schisma-
te recedit, p. 661. Monasterio Helmwardeshu-
sano donat villam Wilmeressen, p. 673. Con-
ventum quorundam Comitum Paderbornæ in-
stituit, p. 690. Ecclesiâ in Atton dat Hamako-
ni Abbati Abdinckhoviano, p. 693. moritur,
p. 713.

Henricus Episcopus Mindensis
ultra Episcopatum deserit, p. 794.

Henricus Abbas Corbeiensis de-
ponitur, p. 767.

Henricus Præpositus Buxtorffianus
emulum se Olivero electo Episcopo Paderbor-
nensi objicit, p. 998.

Henricus Comes Arnsbergensis
condit Cœnobium Wedinghusanum, in eoque
fit religiosus, p. 761.

S. Heribertus Archiepisc. Colon.
S. Henrico reconciliatur, & prædicat utriusque
mortem, p. 438. moritur, p. 445.

Herioldus v. Haraldus.

Herisense Collegium Virginum
fundat B. Luthardus Ep. Paderb. pag. 163. Ejus
privilegia confirmantur ab Innocentio II. Pont.
p. 753. Ab Henrico I. Rege Germaniæ, p. 271.
& ab Ottone M. Imp. p. 285.

Heristallum ad Visurgim prima Episco-
pi Paderbornensis sedes, p. 13. & 37. describi-
tur, p. 36.

Herivordense Canoniarum Vir-
ginum Collegium conditur, p. 79. Plura
bona à Ludovico pio Imperatore impetrat, p.
115. Bonorum & privilegiarum confirmatio-
nem obtinet ab Innocentio II. Pont. p. 753. ab
Hadriano IV. Pont. p. 801. à Ludovico Ger-
maniæ Rege, p. 141. 157. 160. & 162. ab Arnul-
fo Rege, p. 226. ab Henrico Aucupe, p. 261. ab
Ottone M. pag. 285. ab Ottone III. p. 340. ab
Henrico Bavaro. p. 363. & Conrado III. p. 772.
Facultatem eligendi Abbatissam accipit ab
Henrico I. Rege. p. 272. Experitur insignem
beneficentiam Ottonis II. p. 318. monetur à B.
Virgine ut mores corrigat, p. 396.

Hermannus Lutzenburgicus eligi-
tur in Regem Germaniæ, & ab Archiep. Mo-
guntino Goslaræ inungitur, pag. 605. Corbei-
ensis privilegia confirmat, p. 667. Insignem vi-
ctoriam de Henrico refert, p. 621. Abdicat se
regno, & moritur, p. 624.

Hermannus, cognomento Pius,
Archiep. Colon. litem mover Archiep.
Bremensi super exemptione à subjectione.
p. 220. Litem vincit in Concilio Triburiensi.
p. 331.

Hermannus Episcopus Monaster.
valde magnifice consecrati curat templum
Monasteriense transaquas, p. 522. moritur, p.
524.

Hermannus II. Episc. Monaster.
condit cum alijs Cœnobium Mariensfeldense.
p. 867. Eidem post multa præstita beneficia se
transferibit. p. 871. Ejus obitus & præclara ope-
ra. p. 936.

Herfenbrocense Monasterium fun-
datur, p. 153.

Hethi vel Hechi primus religiosorum
Corbeiensium locus in sylva Sollingana, p. 54.

Hierosolyma à Christianis capitur, pag.
646.

Hildeboldus agente Henrico IV fit Ar-
chiepiscopus Colon. p. 591. moritur, p. 599.

Hildeboldus. Ep. Halberstadiensis
magna solennitate dedicationem majoris Ec-
clesiæ celebrat, p. 338.

Hildegimus, frater S. Ludgeri, primus
Halberstadij Episcopus, moritur, p. 85.

Hildesienfes excommunicantur ob vex-
atum Episcopum suum, p. 925.

Hinne-

Hinneburg castrum donatur Ecclesie Paderborn. p. 993.

Honorius III Pont. Innocentio succedit. p. 973. privilegia Wilbacensis Cœnobij confirmat. p. 985. Bellum sacrum promover. p. 987. Controversiam inter Abbatem Helmwardeshusianum & Archiep. Colon. componit. p. 991. Ad bellum sacrum resumendum populum Christianum exstimulat. p. 992. Electionem Oliverii Episcopi Paderb. examinat. pag. 998. Schakense monasterium in protectionem suscipit. p. 999. Rursus ad bellum sacrum adhortatur. p. 999. Pro Olivero pronunciat. eique Paderbornensem Ecclesiam commendat. pag. 1001. Dat Canonici Paderbornensibus facultatem eligendi alium Episcopum in locum Oliverii. p. 1009. moritur. p. 1017.

Hospitalarii exoriuntur. p. 690.

Hungarici belli initia. p. 238.

Hungari in Boariam reliquamq; Germaniam irrupunt. p. 239. Saxoniam Westfaliamque devastant. ubi & multa hodieum vestigia ab illis relicta visuntur. p. 241. & seq. Iterum infestant Germaniam & Westfaliam. pag. 252. Tertia eorum irruptio in Saxoniam. p. 259. Cæduntur ab Henrico Aucupe. p. 269. Irripunt in Saxoniam & cæduntur ab Ottone Rege. p. 279. Cæduntur ab exercitu Ottoniano. pag. 282. Deniq; ad interecionem delentur prope Augustam. p. 301. debellantur ab Henrico III. p. 526.

Huxeri, nunc **Huxaria**, villa Regia ad Visurgim à Ludovico Pio donatur Corbeiensibus. p. 74. Conflagrat. p. 350. 504. & 521.

I.

Imadus, B. Meinwerci pater, ex qua familia fuerit? p. 386.

B. Imadus Episcopus Paderborn. Goslarie ab Archiep. Moguntino consecratur. p. 539. Illustres cenfer natales. ibid. Paderbornæ scholas frequentat. p. 540. Confirmat Abdinckhoffensibus emptionem prædij Sturebroensis. p. 540. Abdinckhoffensem fundationem approbat. p. 543. & emptionem prædij Hallensis. p. 548. Poledæ interest consecrationi Gundekari Eyftadenfis Episcopi. p. 550. Donat Abdinckhoffensibus prædium Tuistanum. p. 552. Obtinert Silvam Reinerswaldiam ab Henrico IV. p. 553. Basilicam Paderbornensem dedicat. & corpora primorum Episcoporum Paderb. elevat. p. 567. Prædium Moronganum Canonici suis

reddit. p. 586. Obitus ejus. pag. 587. Veneratio Sepulchri. p. 588.

Imma Sanctimonialis Hervordenfis, filia Bernardi Ducis, prædium ad privatos usus obtinet ab Ottone III. p. 341.

Immedeshufanus Comitatus cedit Ecclesie Paderborn. p. 442.

Innocentius III Pontifex sollicitatur à quibusdam Principibus Germaniæ, ut Ottone IV a se defectum confirmet. p. 917. ab alijs ut Philippi R. electionem approbet. p. 919. Respondet principibus. p. 924. Ottonem Philippo præfert. pag. 925. Hildesenses excommunicat. ibid. Pro Ottone electo pronunciat. pag. 628. Literas plenas laudis dat ad Bernardum II Ep. Paderb. p. 931. Confirmat immunitates Corbeiensis. p. 941. Allaborat ut Livonia convertatur. p. 944. Hortatur principes. ut ad partes Ottonis transeant. p. 945. Exprobrat Bernardo III Ep. Pad. defectionem ab Ottone. ibid. Buxtorffiana privilegia confirmat. p. 948. Bernardo III Ep. Paderb. committit causam Abbatiss Helmwardeshusani cognoscendam. pag. 952. Ottonem IV Romæ Imperatorem coronat. p. 954. Eundem excommunicat. pag. 956. Regno exiit & Fridericum Regem substituit. pag. 957. Dilaudat Bernardi Ep. Paderb. studium prædicandæ in Livonia fidei. p. 963. Concilium Lateranense celebrat. p. 970. moritur. p. 973.

Joannes Scholasticus Sanctensis Albigenium heresi objicitur. p. 957. Hortatur populum ad bellum sacrum. p. 968.

Jordanus, gente Westfalus, II Magister pp. Prædicatorum. p. 984. Fit II eorum Generalis. p. 991.

Imensuel columnainvenitur. p. 71.

Irmingardis Ludovici Pij conjux obit pag. 64.

Juditha Imperatrix in monasterium à privignis detruditur. p. 87. Revocatur à conjugate Ludovico pio. pag. 88. Iterum à conjugate avulsa in Italiam abripitur. p. 93.

S. Juvenalis, filij S. Felicitatis medium corpus obtinet B. Meinwercus Ep. Pad. p. 407.

K.

Kemnade Monasterium confirmatur. p. 422. A Conrado Salico in tutelam recipitur. p. 467. Fundatio illius stabilitur ab Henrico III R. p. 519.

L. S. Lan.

L.

S. Landelini Reliquiæ transferuntur Bokkam ad Lupiam, p. 111.

Lateranense Concilium celebratur ab Innocentio III. p. 970.

Leisbornensis Parthenon transfertur ad Benedictinos, p. 432. Reformatur ab Egberto Ep. Monast. p. 724.

Leo III Pontifex profugus Romæ à Carolo M. Paderbornæ honorificè excipitur, p. 38. Episcopatum Paderbornensem confirmat, p. 43. Altare S. Stephani Paderbornæ consecrat, ib. Dethmoldiam cum Carolo M. invist, ibidemque altare consecrat, p. 45, uti & duas res sacras Mindæ & Remæ, ibid. Item Hamelæ, & Sidinghusij in Dynastia Burana, p. 46. Eresburgum à Carolo M. religiosus D. Benedicti donatum comprobatur, ibid. Carolum M. Imperatorem Romæ coronat, p. 47.

S. Leo IX, dictus antea Bruno, Episcopus Tullensis, gentis Germanus, fit Pontifex, p. 531. Celebrem Moguntia synodum habet, pag. 555. moritur & Sanctis adscribitur, p. 543.

S. Leontius Treviris transfertur Helmwadshusum, p. 669.

Libentius, vir sanctus, Adalago succedit in Archiepiscopatu Bremensi, p. 333. Sanctè moritur, p. 399.

S. Liborij Episcopi Cenomanensis in Gallia Reliquiæ transferuntur Paderbornam, p. 104. Eius vitæ compendium, p. 107.

Liemarum Archiepisc. Bremensis Schismaticus Henrico Imp. adherens, donatur Abbatia Eltenensi, p. 609.

Lipstadum à Bernardo Comite Lippinensi conditur, p. 786.

Lotharius filius Ludovici pij Imperij confors à patre adsciscitur, p. 63. Patrem cum alijs fratribus imperio privat & captivum detinet, p. 93. Agente Badurado Ep. Paderb. patri reconciliatur, p. 99. Varia post mortem patris molitur in fratres, p. 121. Memorabili ad Fontiniacum prælio vincitur à Ludovico fratre, p. 123. Saxones in fratres concitat, promissa ijs religionis, seu superstitionis veteris libertate, p. 125. pacem admittit, pag. 127. Fit monachus in monasterio Prumiensi, p. 143. Lotharingia ab eo dicta, p. 127.

Lotharius Dux Saxonie Henrico V fit supplex, p. 679. Egregiam victoriam obti-

net de Henrico, p. 682. Studet orthodoxæ religioni promovendæ, p. 683. Ulciscitur injurias à Monasteriensibus Episcopo suo illatas, p. 695. Deligitur & inungitur Rex Germaniæ, p. 708. Infeliciter eum Bohemis configit, p. 709. Leodij ab Innocentio II coronatur, p. 726. Ejus expeditio in Slavos, p. 727. Expeditionem in Italiam decernit, p. 729. Innocentium II Sedi suæ restituit, p. 730. A Pontifice Imperator coronatur, p. 731. Danos invadit, p. 736. Conradum & Fridericum Sueviæ Duces domat, pag. 738. qui agente S. Bernardo Lothario se submitunt, p. 739. Cœnobium S. Mariæ confirmat, p. 741. Italiam subigit & Pontifici asserit, p. 743. In Germaniam redux obit, & sepelitur in Cœnobio Luteræ regalis, p. 745. Ejus virtutes, ibid.

Lotharius, Lotharij I Imp. filius, repudiata Theutbergâ ducit Waldradam, eaque nuptiæ à Pontifice damnantur, p. 155. Pontifici se submittit, & Waldradam pellit, p. 156. Rursum ei adheret, p. 159. moritur post indignam communionem, p. 167.

Lotharius Galliæ Rex Ottonem II Imp. Aquisgrani obruit, p. 320. Regno suo exuitur, p. 321.

Ludolphus, Henrici Germaniæ Regis avus, clarus Ludovici R. bellis, p. 128. Fundat Cœnobium Gandersheimense, p. 184.

Ludolphus Abbas Corbeiensis famâ sanctitatis clarus moritur, & postmodum elevatur, p. 326.

Ludovicus Pius, Caroli M. filius, patri in Imperio succedit, p. 50. Generalem Paderbornæ conventum habet, p. 50, ibidemque Herioldum Daniæ Regem profugum excipit, & fidem Daniæ inferre nititur, p. 51. Ejus conatus promovendi rem Christianam, p. 59, & amor in Saxones, pag. 60. Conventum Aquisgrani habet, in quo Canonorum & Canonicarum vivendi ratio ordinata, p. 60, & electio Episcoporum permessa clero & populo, p. 62. Aquisgrani hybernat, & diversarum gentium legatos audit, p. 63. Periculum vitæ incurrit, ib. Lotharium filium consortem Imperij adlegat, ibid. contra deficientes Abotritos movet, ibid. & contra Bernardum Regem in Italia rebellantem, p. 64. Aquisgranum redit, & supplicium sumit de Bernardo, alijsque conspirationis reis, p. 64. Imperio se abdicare cogitat, ibid. Matrimonium init cum Juditha, pag. 65. Slaomirum Abotritorum Regem subigit & in exilium mittit, ibid. Justitiam eximie colit, ibid. Bellum susci-

fulcipit adversus Lindevitum Pannoniæ principem, p. 66. Religiosos Benedictinos in Westfalia laborantes in suam protectionem fulcipit, p. 67. Publicam in conventu Attiniacensi pœnitentiam agit, p. 69. Privilegia Ecclesiæ Paderborn. confirmat & auget, p. 71. Villam regiam Huxeri donat Corbeiensibus, p. 74. Seditio- nem ingentem patitur à filiis, p. 87. D. Anshar- rium Episcopum Hamburgensem designat, p. 89. Iterum agitur à filiis, p. 91. Imperio, ejus- que insignibus ab ipsidem exiit, p. 94. Resti- tuitur. agente maxime Ludovico Germaniæ Rege, p. 95. Iter in Italiam apparat pro defen- sione Ecclesiæ, p. 102. Frisios contra Nortman- nos defendit, p. 103. Imperium inter filios par- titur, p. 116. pie ad mortem se comparat, & obit, p. 120.

Ludovicus II. Lotharij filius, patri in Imperio succedit, p. 143. moritur, & Ger- mania turbatur, p. 179.

Ludovicus Balbus fit Imperator, pag. 182, moritur, p. 185.

Ludovicus, Ludovici Pij filius, Dux Bôjariæ, p. 116. Fugatur à patre, dum re- gnum Germaniæ affectat, p. 118. Cum Carolo fratre feliciter movet in Lotharium, p. 124. Ap- probantibus Episcopis, Aquilgrani regnum cum fratribus dividit, p. 124. Insigni victoriâ Abotritos sternit, p. 126. Stabilem cum fratri- bus pacem init, & Rex Germaniæ dicitur, pag. 127. Comitibus Paderbornæ celebrat, p. 129, & Moguntia, p. 138. Cladem suorum patitur à Bo- hemis, p. 138. Rursum Comitibus Moguntia ha- bet, & bono regni sui consulit, p. 139. Dalmatas & Bohemos domat, p. 146, & seq. Westfaliam visitat, p. 161. Æger Ratisbonæ decumbit, pag. 167. Lotharingiæ regnum cum Carolo Rege Franciæ partitur, pag. 168. Reconciliatur filiis aliis in patrem concitatis, p. 169. partito in fili- os regno adversus hostes feliciter movet, pag. 170. moritur, p. 180.

Ludovicus II, filius Ludovici Germaniæ Regis, contra Sorabos & Bo- hemos feliciter pugnat, p. 167. Carolum Cal- vum prælio ad Andernacum profigat, p. 181. Slavos sibi subicit, p. 182. Incipit decumbere, p. 187. Moritur Francofurti, p. 188.

Ludovicus Arnulphi Regis filius, fit Rex Germaniæ, p. 236, & Lotharingiæ, p. 237. Extinguitur in ære, concepto ex clade ab Hunnis accepta, p. 242.

Luibertus Archiep. Moguntinus

consecrat S. Rembertum, p. 158. A Ludovico Rege Germaniæ legatus mittitur ad Carolum R. Franciæ, p. 168.

Luidolphus Ottonis M. filius con- spirat in patrem, p. 297. supplicat patri in gra- tiam recipitur, p. 300.

Luidolphus Archiep. Moguntinus obit, p. 554.

B. Luthardus, nobilis Westfalus, & III Paderborn. Episcopus, p. 152. Consecrat Ec- clesiâ S. Pauli propè Huxariam, p. 156. Ad- sistit consecrationi S. Remberti, p. 159. In con- cilio Wormatiensi obtinet facultatem conden- di Parthenonis Herifensis, pag. 163. Impetrat confirmationem ejusdem foundationis à Ludo- vico Germaniæ Rege, p. 169. Interest conse- crationi Ecclesiæ B. V. Hildesensis, p. 173, & concilio Coloniensi, p. 176. Impetrat à Carolo Crasso liberam facultatem eligendi Episco- pum, p. 193. Moritur & elevatur, p. 194.

M. Magnus, Dux Saxoniz, Westfaliz & Angariæ, obit, p. 665.

Magnus, jussu Lotharij II. Imper. Rex Daniæ coronatur, p. 737.

S. MARIA, Cathedralis Ecclesiæ Pa- derborn. Patrona, p. 33.

Marienfeld, al. Campus S. Mariæ, fun- datur, p. 867. Confirmatur ab Hermann Ep. Monast. p. 868. Basilica ejus solenniter conse- cratur, p. 990.

Mariemünster, al. Monasterium S. Mariæ fundatur, p. 717. Confirmatur, ab Adel- berto Archiep. Mogunt. p. 724. ab Innocentio II Pont. p. 747. à Lothario II. Imp. pag. 741. Bona illi donata confirmantur à Bernardo II. Ep. Paderb. p. 876.

S. Marquardus Episcopus Hildes. in clade Ebbekesdorffiana occumbit, p. 186.

Marquardus ex Abbate Corbeienſi Epi- scopus Osnabrugensis, posita dignitate, ad mo- nasterium redit, p. 632. pellicur à Gunthero Hertzfeldensi Abbate schismatico, p. 656. mo- ritur, p. 666.

B. Mathildis conjux Henrici Au- cupis, p. 258. Castrum, in quo conjux obie- rat, in Cœnobium vertit, p. 274. Sanctè vivit, p. 275, & moritur, p. 312. Sèpeliatur Quidlen- burgi, p. 313.

Mediolanum capitur, & vastatur, p. 818. Mein-

p. 158. A Ludovico
necitur ad Carolum

nis M. filius con-
plex patri in grati-

iep. Moguntinus

is Westfalis, & III

152. Consecrat Ec-

cliam, p. 156. Adsi-

berti, p. 159. In con-

facultatem conden-

s, pag. 163. Impetrat

fundationis à Ludo-

169. Interest conse-

ildefensis, p. 173, &

16. Impetrat à Carolo

em eligendi Episco-

levatur, p. 194.

1012

onia, Westfalia &

1012

charij II. Imper. Rex

1012

edrales Ecclesie Pa-

1012

ampus Si Matie, fun-

ur ab Hermanno Ep.

ejus solenniter conse-

1012

al. Monasterium S.

Confirmatur, ab Adel-

p. 724. ab Innocentio

atio II. Imp. pag. 741

antur à Bernardo II.

Episcopus Hildesf.

na occumbit, p. 186.

obate Corbeienſi Epi-

scat dignitate, ad mo-

pellitur à Gunthero

hismatico, p. 656. mo-

1012

1012

1012

1012

1012

1012

1012

1012

1012

1012

1012

1012

1012

1012

1012

1012

Meinhardus pastor Attelenſis incred-
lus divinis monitis fit cæcus, & vifum patroci-
nio D. Meinolphii recipit, p. 234.

S. Meinolphii vitæ initia, p. 16. Baptif-
mus, p. 17. Mittitur in Galliam ad deportandas
inde reliquias D. Liborij, p. 104. Eas ut impe-
tret vover monasterij fundationem. ibid. Con-
dit monasterium Bodecenſe, p. 112. binis ad id
miraculis incitatur, p. 113. Moritur, & multis
poſt obitum miraculis illustratur, p. 136. Ele-
vatur à Biſone Epifcopo Paderb. p. 234.

B. Meinwercus, alter Epifcopatûs Pa-
derb. fundator, p. 384. à S. Henrico Imp. Epi-
ſcopatui præſcitur, ut ex paupere faciat locu-
pletem, p. 385. Ortus ex clara Immedingorum
familia, p. 386. Studet Halberſtadij & Hildeſij,
p. 389. proficit in virtute & literis, ibid. Fit Ca-
nonicus Halberſtadienſis, ibid. Ottoni III. &
Henrico S. ut Sacellanus infervit, p. 390. Gos-
lariæ consecratus Epifcopus ad Diœceſin ſu-
am ſe confert, p. 390. Eccleſiam Cathedralem
à fundamentis exſtruit, ibid. Diœceſin viſitat,
p. 391. A Rege revocatur ad aulam, & impetrat
Comitatum Haholti, p. 394. Conſecrat Mo-
naſterium Helmwardeshuſanum, p. 396. Sequi-
tur Regem Henticum ad expeditionem Polo-
nicam, p. 397. Prædium Hoenſtede ab Henri-
co obtinet, p. 402, & Bernehuſum, p. 404, &
villam Moringam, p. 405. Henticum in Itali-
am ſequitur, p. 405. Plura SS. Lipſana, & privi-
legiorum confirmationem à Pontifice Romæ
obtinere, p. 407. Vovet D. Alexio Cœnobium,
p. 408. Cluniaco 13 monachos ſecum Pader-
bornam adducit, p. 409. Confirmationem bo-
norum pro Eccleſia ſua ab Henrico conſequi-
tur, p. 409. Cœnobium Corbeienſe reformat,
p. 413. Bolonem monachum ibidem ad judici-
um divinum provocat, p. 413. Abdinckhoffenſi
monaſterio primum Abbatem Sigewardum
præſcit, p. 414. Eccleſiam Cathedralem Paderb.
abſolvit & conſecrat, p. 414, uti & templum
S. Crucis prope Hervordiam, p. 427. Bamber-
gæ intereſt conſecrationi templi, & interventu
Pontificis à S. Henrico impetrat prædium
Hammonſtadienſe, p. 735. Impetrat pro Eccle-
ſia ſua Comitatum Warburgenſem, p. 440, &
Comitatum Immedeshuſanum, p. 442. Obti-
net à S. Henrico integrum Comitatum pro Cœ-
nobio Gandersheimenſi, pag. 444. Donat S.
Henrico pallium velleribus ovinis ſuſſutum, p.
447. Argenteum ejus ſcyphum in calicem verti-
tit, p. 448. Ervertenſe prædium à S. Henrico per
altum exprimit, & pallium ejus in ornatum al-
taris permutat, p. 448. Henticum Ithp. ex com-

municat, p. 449. Cryptam monaſterij Abdinck-
hoviani, præſente Cæſare Henrico, dedicat, p.
455. Egenis in magna annonæ caritate egregie
ſubvenit, p. 469. Comitatur Conradum R. in
Italiam, ib. Impetrat corpus S. Felicis, p. 470.
Intereſt ſynodo Francofurtenſi, pag. 472. Con-
troverſiam trium prædiorum vincit, p. 475. Re-
cuperat prædium Lemmonehuſen, p. 476. Ob-
tinet à Conrado R. prædium Patbergene, pag.
476. Conradum R. ſequitur ad expeditionem
Hungaricam, p. 478. Impetrat ab Imperatore
prædium Alſtedi, p. 478, & alia plura prædia, p.
479, & ſeq. Imperatorem in Poloniam ſequitur,
p. 482. Dedicat Cœnobium Abdinghoffenſe,
p. 482. Integrum Comitatum à Conrado Imp.
impetrat, p. 488. Meditatur Collegium Buſtorf-
ſianum, p. 489. Recuperat Comitatum War-
burgenſem, p. 493. Buſtorffianum Collegium
perſcit, p. 496, & conſecrat, p. 498. Alia adhuc
monaſteria meditando morte prævenitur, p. 500.
Ejus obitus D. Godehardo revelatur, p. 501. Vir-
tutes ejusd. p. 502. Ad ſepulchrum illius perpe-
tuum lumen fundatur à B. Rothone Ep. Pad. 533.

Meppena cella à Ludovico Pio datur
Corbeienſibus, p. 97.

Metelenſis Parthenonis fundatio
confirmatur ab Arnulpho R. p. 217. Litem de-
ciſam accipiunt ab Ottone III. contra Ep. Mo-
naſt. p. 339.

Michaël Bulgarorum Rex baptiza-
tur, & religioſum habitum ſuſcipit, p. 161.

Milo Ep. Mindenſis obit, p. 349.

Mindenſis Eccleſiæ privilegia confir-
mantur ab Henrico III. p. 531. Urbs conflagrat,
p. 555.

S. Miniatis brachium obtinet B. Mein-
wercus, p. 407.

Minifteriales quales fuerint, pag. 881.

Miracula patrata in translatione S. Li-
borij, p. 104. & S. Viti, p. 109.

Miſſi Dominici qui olim fuerint, p. 78.

S. Modoaldi Reliquiæ Treveris trans-
feruntur Helmwardeshuſum, p. 669.

Mollenbecanum Monasterium
fundatur, p. 235.

Monasteria, ſeu Collegia Canonicorum,
olim non fuerunt monaſteria monachorum,
p. 34.

Mons S. Adjutorij ex Caroli M. con-
tra Widekindum victoria celebris in Comita-
tu Lippenſi, p. 15.

c

Mona-

Monasteria, & Collegia virorum & feminarum conduntur.

Altenbergense, p. 736.

Amelinsburgense, p. 737.

Asbecense, p. 788.

Bodecense, p. 112.

Brederalienle, p. 834.

Bursfeldense, p. 634, & 644.

Cappenbergense, p. 702.

Claholtanum, p. 738.

Corbeienle, p. 52.

Eltenense, p. 343.

Essendense, p. 174.

Flechtorpense, p. 652.

Freckenhorstense, p. 153.

Gandersheimense, p. 129.

Gerdenle, p. 757.

Gerresheimense, p. 177.

Gertrudianum, p. 625.

Gesekele, p. 290.

Hardehusanum, p. 755.

Herisense, p. 163.

Helwardeshusanum, p. 348.

Hertenbrocense, p. 153.

Iburgense, p. 625.

Iburgense, seu Driburgense, p. 241.

Kemnadenle, p. 422.

Leisbornense, p. 432.

Luckenle, p. 794.

Marienfeldense, p. 867.

Marienmunsterense, p. 717.

Meschedense, p. 244.

Metelenle, p. 217.

Mollenbecanum, p. 232.

Oledense, p. 841.

Quernheimense, p. 842.

Schinnenle, p. 794.

Silschedense, p. 284.

Tremonienle, p. 153.

Vlarisheimense, p. 828.

Wedinghusanum, p. 761.

Widmerschenle, p. 832.

Wilbacense, p. 780.

N.

Nithardus Gaudberti Episcopi nepos fit primus Sueciae martyr, p. 89.

S. Norbertus haeresi Tanchelini obicitur, p. 685. Frislarienti & Herbipolensi Synodo interest, p. 689, & Rhemensi, p. 691. Praemonstratum obtinet, & prima Ordinis sui fundamenta jacet, p. 692. Cappenbergam venit, & castrum in monasterium commutat, p. 701. Romae obtinet confirmationem sui Ordinis, pag.

707. Fit Archiep. Magdenburg, p. 710. A clericis & civibus suis patitur, p. 723. Sancte moritur, p. 738. Ossa ejus Pragam transferuntur, 739.

Nortmanni rem Christianam Hamburgalibiq; turbant, p. 122. In Galliam usque prorumpunt, p. 127. A Ludovico Germania R. caduntur, p. 128. Rursus Galliam infestant, p. 149. Saxoniā devastant, p. 185, iterumq; Belgium & Galliam, p. 188. pacem cum Carolo Crasso Imp. ineunt, p. 189. Denuo infestant Galliam, p. 192. Parisios obsident, & sedem in Gallia figunt, pag. 198. Cadunt Christianos ad amnem Guliam, p. 224. Caduntur ab Arnulpho R. ad amnem Diliam, ibid. Tandem ad suas se sedes recipiunt, p. 225.

O.

Oliverus Canonicus Paderborn. & Scholasticus Colon. Albigenium haeresi obicitur, p. 957. Ad bellum sacrum adhortatur, p. 968, & 973. In terram Sanctam proficiscitur, pag. 975. Animos militibus addit in obsidione Damiatæ urbis, p. 978. Fit Episcopus Paderbornensis, p. 996. Aemulum habet Henricum Praepositum Bultorfianum, p. 998. Confirmatur à Pontifice, p. 1001. Inauguratur, p. 1003. Romam proficiscitur, p. 1004. Consecratur Episcopus ab Honorio III, p. 1005. Fit Cardinalis & Episcopus Sabinenlis, p. 1009. Ejus obitus & praelara facinora, p. 1010.

Otto M. nuptias celebrat cum Editha Anglorum Regis filia, p. 265. Succedit patri in Imperio & Aquilgrani coronatur, p. 275. Cadit Hungaros in Westfalia, pag. 279. Subjugat Bohemos, p. 280. Victoriā obtinet ad Rhenum contra rebelles oratione potius quam armis, p. 282. Gallos ex Alfaria pellit, p. 283. pacem cum ijs init. ibid. Conspirantes in se Comites Germanos capit, & capite plecti imperat, p. 284. Burgundiam subjugat, p. 286. Dissidentes inter se Gallie Regem & Hugonem principem componit, p. 287. Castellis Hermannum Sueviz & Conradum Lotharingæ Ducem sibi conciliat, p. 287. Ludovico Gallie Regi adsistit contra Hugonem Comitem, p. 290. Danos cadit, p. 292. Bohemos sibi & Ecclesiae subicit, p. 294. Regnum Italiae in feudū dat Berengario, p. 294. Rebelles in gratiam recipit, p. 299. Vorum concipit condendi Episcopatum Merseburgensem, & Hungaros ad internecionem delet, pag. 301. Expeditionem suscipit in Slavos, p. 302. Paderbornæ commorans bona quædam donat Parthenoni Gesekenli, pag. 303. Iter in Italiam suscipit, p. 305. Mediolani Rex Italiae inungitur, & fer-

& ferrea de more corona decoratur, p. 307. Imperator Romæ coronatur, p. 308. Joannem Pontificem e sede sua pellit, p. 309. Redit in Germaniam, p. 309. Donat Ecclesiæ Magdenburgensi Abbatiam S. Dionysij, pag. 311. Archiepiscopatum Magdenburgensem erigit, p. 313. Redux ex Italia in Germaniam moritur, p. 315.

Otto II, Ottonis M. filius nascitur, pag. 301. Eligitur Wormatiæ Rex Germaniæ & Aquisgrani dein coronatur, pag. 306. Imperator Romæ coronatur à Joanne XIII. pag. 310. Præficitur à patre bello contra Græcos, p. 313. Româ in Germaniam redit cum Theophania sponsa sua, p. 314. Succedit patri in Imperio, p. 316. Patitur æmulos, p. 317. Donat Ecclesiæ Paderb. crucem auream pretio sexaginta millium aureorum, p. 319. Danos & Bohemos subjugat, p. 320. A Lothario Galliæ R. in fugam agitur, p. 320, eundem rursus fugat & vastitatem Galliæ infert, p. 321. In Italiam movet, p. 322. In rebelles Italos severè animadvertit, p. 323. Desertus ab Italis infelicitè pugnat contra Græcos & Saracenos, p. 324. Captus, felicitè tamen evadit, ibid. Moritur Romæ, p. 325.

Otto III, Ottonis II filius, Veronæ à patre Cæsar & collega Imperij dicitur, p. 325. Aquisgrani coronatur, p. 328. Ab Henrico Duce Baviariæ abripitur, sed mox Saxoniam restituitur, pag. 328. Varias Germaniæ regiones peragrât, p. 329. Bohemiæ & Poloniæ regiones sibi & Christianæ religioni subjicit, p. 329. Brandenburgum expugnat, & Slavos domat, pag. 337. Halberstadij interest consecrationi Basilicæ, p. 338. Tremonia decidit controversiam dudum agitatam inter Episcopum Monasteriensem & monasterium Metelense, pag. 339. Compressâ Romæ tyrannide Crescentij, à Gregorio V. Imperator coronatur, p. 342. Ecclesiæ Magdenburgensi donat prædium Schitrense, pag. 345. Gregorium V. pulsus sedi suæ restituit, p. 346. Conjugem suam adulterij & calumniæ ream flammis addicit, p. 348. Poloniam intrat & S. Adalbertum martyrem veneratur, p. 350. Saxoniam Westfaliamque perlustrat, p. 351. Caroli M. sepulchrum aperit, ibid. Tiburtinam ac Romanam urbem expugnat, pag. 353. Moritur Paterni in Italia, veneno sublatus, p. 358. Sepelitur Aquisgrani, ibid.

Otto IV, Henrici Leonis filius, Rex Germaniæ dicitur, p. 913. Aquisgrani coronatur, p. 914. Ducatum Angariæ & V. Westfal. Archiep. Colon. confirmat, p. 915. Saltum Solinganum dat Abbati Corbeicensi, p. 921. Juramentum præstat Ecclesiæ, p. 929. Bona pa-

terna cum fratribus Paderbornæ dividit, p. 934. Pacem invitus cum Philippo æmulo Rege init, p. 949. Interempto Philippo regnum securus capessit, p. 951. Coronatur Romæ Imperator ab Innocentio III. p. 954. Bona Ecclesiæ infestat, ideoque excommunicatur, p. 956. Regno à Pontifice exiit, p. 957. Fridericum sibi obiectum fugit, pag. 960. Dioccesin Magdenburgensem vastat, p. 962. Bellum regi Galliæ infert, p. 965. Cæditur ab eo, p. 966. Colonia in Saxoniam discedit, p. 967. pie obit, p. 977.

Otto Dux Bojariæ reus læsæ Majestatis damnatur & Ducatu privatur, p. 571. Clementiæ Regis se subdit, p. 572.

Otto Dux Saxonie ulciscitur cladem à Nortmannis illatam, p. 187. Ducit Lucardam Arnulfi R. filiam, p. 218. Datur tutor Ludovico Arnulphi R. filio, p. 236. Principatu Thuringiæ augetur, p. 241. Moritur & laudatur, p. 246.

S. Otto Episcopus Bambergensis Pomeraniâ ad fidem Christianam adducit, 706.

Otto, Bremensis Præpositus, ex illustri Hollandorum & Bentheimensium Comitum familia, eligitur Episcopus Monasteriensis, p. 939. Colonia abripitur in custodiam, p. 962. Liberatur è carcere ope Adolphi Montium Comititis, p. 968. In terram Sanctam proficiscitur, 978. Ad Cæsaream obit, p. 978.

Otto Comes Lippicensis, sit Episcopus Ultrajectinus, p. 969. Consecrat Episcopum Lealensem Bernardum patrem suum, p. 970. Expeditionem in terram sanctam suscipit, pag. 975. Misere trucidatur in bello, quod gessit contra Twentios, p. 1020.

B. Otto, Præpositus Cappenbergensis obit, p. 836.

P.

Padberg Comitatus describitur, p. 653.

Paderborna conflatur p. 350. 550. 735, & 825.

Paderbornæ à Carolo M. prima in Westfalia Ecclesia erigitur, p. 9. S. Cunigunda Regina coronatur, p. 361. Natalitia Christi celebrat S. Henricus Imp. p. 415, & Conradus Salicus, p. 478, 485, & 494. Pascha Conradus Salicus, p. 496, & Henricus III Imp. p. 546. Pentecosten, Henricus III Imp. p. 537. Epiphaniam Domini Conradus Salicus, p. 465. Ascensionem Domini, Idem, p. 497. Legatos Danorum Hunnorumq; audit Carolus M. p. 13. Ungarorum Henricus III. p. 524. Varia Ecclesiæ prædia donat S. Henricus, p. 836.

ricus Imp. p. 424. 428, & 447. Varia Comititia & Synodos habet Carolus M. p. 9. 12, & 19, Item Ludovicus pius, p. 50.

Paderbornensis Ecclesiæ cura committitur Episcopo Herbipolensi. p. 20.

Paschalis II. Pontifex Henricum IV & omnes schismaticos Germaniæ Episcopos excommunicat. p. 655. Abripitur in custodiam ab Henrico V. pag. 676. Dimissus Henricum Imperatorem coronat. ibid.

B. Paternus inclusus Paderbornæ communi urbis incendio extinguitur. p. 551.

Pejerantes divinitus puniuntur. p. 420.

S. Philippi filij S. Felicitatis medium corpus obtinet B. Meinwercus. p. 407.

Philippus Dux Sueviæ regnum ambit, p. 912. Rex salutatur Erfurti, p. 913. Moguntia coronatur ab Archiepiscopo Tarantasiensi, p. 914. Deficiunt ad eum plures Episcopi Ottonianarum antea partium, p. 941. Aquisgrani ab Archiep. Colon. coronatur, pag. 944. Pacem cum Ottone æmulo init, p. 949. Interimitur ab Ottone Wittelsbachio, p. 950.

Philippus Episcopus Osnabrug. obit. p. 841.

Pipinus Caroli M. filius obviam mittitur Leoni III Pontifici Paderbornam adventanti. p. 39.

Pipinus, Ludovici pij filius, in patrem seditiosus, p. 87. in custodiam datur, at inde elapsus omnia turbat, p. 90.

Poppo, nobilis dynasta de Holce, ex Præposito Bambergensi ab Henrico IV præficitur Episcopatu Paderbornensi, p. 592. Consecrat Ecclesiam S. Michaelis prope Huxariam. p. 599. moritur. p. 611.

Poppo Comes Nortmannos cædit p. 187.

pseudoprophetis in concilio Moguntino damnatur, & flagris corripitur, p. 135.

S. Pusinna ex Gallijs Herivordiam in Westfaliam transfertur, p. 153. Ejus vitæ ratio ac sanctitas, p. 154.

R.

B. Rabanus ex Abbate Fuldensi Archiepiscopus Moguntinus celebrem Moguntia synodum habet, p. 135. obit, p. 145.

SS. 3. Regum corpora Mediolano Coloniam deferuntur, p. 818.

Reinkerswald nemus à S. Henrico Imp. donatur Ecclesiæ Paderborn. p. 439. item ab Henrico IV, p. 553.

Religio Christiana in Saxonia floret. p. 48.

S. Rembertus succedit S. Anschario, p. 158. Consecratur Archiepiscopus Bremensis ab Archiep. Moguntino. p. 159. Habitum monasticum induit in monasterio Corbeiensi, pag. 159. Ejus obitus & laus. p. 212.

Renoldus Archiepiscopus Colon. Mediolano Coloniam transfert corpora SS. 3. Regum, p. 818. moritur. p. 829.

Retharius IX° Episcopus Paderb. Spiræ à Willegiso Archiep. Moguntino consecratur, p. 327. Gandersheimij adest consecrationi Sophiæ sororis Ottonis Imp. p. 333. Privilegiorum Ecclesiæ suæ confirmationem impetrat à Joanne XV. p. 337. Halberstadij interest consecrationi Basilicæ, p. 338, uti & Gandersheimij futuræ dedicationi, p. 352. instaurationem exustorum diplomatum ab Ottone III. impetrat. p. 355. Merseburgi una cum alijs Henricum II Regem dicit, p. 360. Impetrat confirmationem privilegiorum ab Henrico Bavarro Rege, p. 362, & 366. Interest Synodo Tremoniensi, p. 372. Prædium quoddam à Meinwercio Imperatoris Sacellano obtinet, p. 374. & confirmationem privilegiorum Ecclesiæ suæ à Joanne X VIII Pont. p. 375. Interest synodo Francofurtensi, p. 378. moritur, & deploratur ab Henrico S. p. 381.

Robertus XV° Monast. Episcopus obit, p. 560.

B. Rotho, ex monacho Stabulensi, & Abbate Hertzfeldensi fit Episcopus Paderborn. p. 506. Fuit ex familia Burana, p. 507. Consecratur Moguntia, p. 507. jura Cœnobij Abdinckhoviani confirmat, pag. 512. Dedicationi Basilicæ Stabulensis cum Henrico Rege alijsq; Episcopis interest, p. 520. Consecrat Ecclesiam Horthufanam, p. 525. Territorium Folckberthinghusanum donat Abdinghoffensibus, p. 533. Fundat perpetuum lumen ad sepulchrum B. Meinwercii, p. 533. moritur, & ob sanctitatis famam elevatur, p. 537. Fons ad descensum Basilicæ ejus benedictione salutaris hodieq; superest, p. 538.

Rudolphus Suevorum Dux eligitur & inungitur Rex Germaniæ, p. 596. Cum Henrico IV Rege configit & vincit, p. 598. Henricum secundò cædit, p. 600. Victoriosè tertio contra Henricum pugnat, & paulò post moritur, p. 601.

Rugia

S. Henrico Imp.
p. 439. item ab

Saxonia floret.

S. Anshario, p.
pus Bremenſis ab
Habitum mona-
Corbeienſi, pag.

opus Colon.
ert corpora SS. 3.

opus Paderb.

Moguntino confe-
ij adest consecra-
Imp. p. 333. Privi-
mationem impe-
lberſtadij intereſt
, uti & Ganders-
352. inſtauratio-
n ab Ottone III.
na cum alijs Hen-
6. Impetrat con-
ab Henrico Bava-
ereſt Synodo Tre-
quoddam à mein-
o obtinet, p. 374.
orum Eccleſiæ ſuz
Intereſt ſynodo
tur, & deploratur

maſt. Episcopuſ

Stabulenſi, & Ab-

pus Paderborn. p.

507. Conſecratur

nobij Abdinckho-

edicationi Baſilicæ

ege alijsq; Episcop-

rat Eccleſiam Hor-

m Folckbertinghu-

ſibus, p. 533. Fundat

chrum B. meinwer-

titatis famam ele-

enſum Baſilicæ ejus

edū ſuperſteſt, p. 538.

um Dux eligitur

p. 596. Cum Hen-

cit, p. 598. Henri-

Victorioſe tertio

& paulò poſt mori-

Rugia

Rugia Inſula Corbeienſibus datur à Lo-
thario Imp. pag. 128. Convertitur ad fidem à
VValdemaro Daniæ R. p. 830.

Ruthardus Archiep. Moguntinus
è ſede ſua ab Henrico IV pellitur, p. 642. mo-
ritur, p. 674.

Ruthardus monaſticam vitam præfert
Episcopatu Halberſtadienſi. p. 143.

Ruthardus fit Abbas Corbeienſis, p. 528.

S.

Saladinuſ, Syriæ & Ægypti tyrannuſ,
terram Sanctam invadit, p. 879.

Saxonia vaſtatur à Nortmanniſ, & libe-
ratur, p. 333.

Saxones rebelles, Baſilicam D. Bonifacij
Friſlatiæ incenſuri divinituſ avertuntur, p. 6.
à Carolo M. ad fidem & obſequium reducun-
tur. ibid. Iterum rebellantes, iterumque domi-
ti, in gratiam recipiuntur, & ad Baptiſmum ſe
offerunt, p. 7. Auctore Widekindo denuo re-
belles templa aliaque loca devaſtant, p. 10. Cæ-
duntur à Francis ad flumen Adranam. p. 11. item
à Daniſ, pag. 86. Conjurant in Henricum IV
Regem, p. 576. Legatoſ ad eum mittunt & il-
luduntur, p. 577. In Regem movent, p. 578. La-
tè omnia vaſtant, ibid. Pacem cum Rege in-
eunt, p. 580. Modum in demoliendis caſtellis
excedunt, p. 581. Ruſuſ contra regem con-
ſpirant, p. 583. Cum eo conſigunt, p. 584. & pa-
cem ineunt, pag. 585. Iterum conjurant in Re-
gem, p. 593. Hermannum Lutzenburgicum in
regem eligunt, p. 605. Inſignem victoriam ob-
tinent contra Henricum R. p. 621. & 625. Se
Henrico R. ſubdunt, pag. 628. Conſpirant in
Henricum V. Imp. p. 678. Inſignem victoriam
de eodem referunt, p. 682.

Schildeceſe monaſterium condi-
tur, p. 284. Subjicitur Ep. Paderbotn. p. 433.

Sifriduſ ex Præpoſito majoris Eccleſiæ
deligitur Episcopuſ Paderborn. p. 847. Litem
Canonicos Buſtorſſianoſ inter & paſtorem ur-
bicuſ obmotam componit, p. 861. Benefacit
cœnobio Hardehuſano, p. 866. Confirmat præ-
deceſſorum ſuorum donationeſ Corbeienſi
cœnobio factaſ, p. 872. Componit litem Ger-
denſibuſ motam, p. 873. Moritur, & ſepelitur
in monaſterio Hardehuſano, p. 874.

Sigebertuſ Episcopuſ Mindenſiſ
obit, p. 504.

Sigebertuſ Comes interimitur, p. 659.

Sigefriduſ Archiep. Moguntinuſ

ad monaſterium Cluniacenſe ſecedit, ſed inde
à ſubditis extrahitur, p. 575. moritur, p. 611.

Sigefridi Episcopuſ Monafterienſiſ
obituſ & lauſ, p. 489.

Sigewarduſ 19 Abbas Abdinghoſſienſiſ
conſtituitur, p. 414.

Sitto Ep. Verdenſiſ obit, p. 554.

Slaomiruſ Abotritorum Rex à Lu-
dovico Pio ſubjugatur, & in exilium pellitur,
pag. 65. Revocatur, at moritur, baptiſmo priuſ
initiatuſ, p. 69.

Slavi Saxoniæ reique Chriſtianæ infeſti
ab Henrico Bavaſo domantur, p. 368. & à Con-
rado II R. pag. 496. Ad pendendum tributum
adiguntur ab Henrico III. p. 527. Debellantur
à Saxonibuſ, p. 549. Iterum rebellant, & va-
ſtant Eccleſiam Hamburgenſem, p. 565. Irrum-
punt in regioneſ Tranſalbianaſ, p. 566. Proſter-
nuntur à Lothario Duce, p. 675. Irrumpunt in
Saxoniam & repelluntur, p. 740.

S. Sturmio, auctor eſt Carolo M. belli
Saxonibuſ inferendi, p. 5. Saxoneſ in fide in-
ſtruit, p. 9. Corpus D. Bonifacij Fuldâ Hame-
leburgum tranſfert, p. 11. Poſt feliceſ laboreſ
ſanctè moritur. ibid.

Suidgeruſ Bambergenſiſ Episcopuſ
creatur Pontifex, Clemens II dictuſ, p. 529.
Henricum III Imperatoreſ coronat. ibid.

Suidgeruſ Episcopuſ Monafter.
ſanctitate & miraculiſ claruſ obit, p. 401.

Sueno M. Danorum rex per Septentri-
onem Chriſti religionem promovet, p. 542.

Synodi variæ in Germania habitæ.

Allſtedenſiſ ſub Henrico S. p. 422.

Altheimenſiſ ſub Conrado I. R. p. 249.

Aquiſgranenſiſ ſub Ludovico pio, p. 60, & 102.

Bonnenſiſ ſub Ottone M. p. 286.

Colonienſiſ ſub Ludovico R. Germ. p. 173.

Conſluentina, ſub Henrico I. R. p. 256.

Duiſburgenſiſ ſub Henrico I. R. p. 262.

Erfurtenſiſ ſub Henrico I. R. p. 267.

Francofurtenſiſ ſub Henrico S. p. 377. & Con-
rado II. p. 472.

Friſlarienſiſ ſub Henrico V. p. 688.

Ganderſheimenſiſ ſub Ottone III. p. 339.

Goslarienſiſ, p. 428.

Ingelheimenſiſ p. 121. & 291.

Merſeburgenſiſ ſub Henrico S. p. 422.

Moguntina, ſub Carolo M. p. 49.

à Rabano Arch. p. 135. 136. & 139.

à Carolo Arch. p. 146.

ſub Arnulpho R. p. 205.

f

ſub

sub Henrico III. p. 535.
 sub Henrico IV. p. 573.
 sub Henrico V. p. 663.
 sub Lothario II. p. 727.
 Northufana sub Henrico V. p. 661.
 Paderbornensis sub Carolo M. p. 12, 19.
 sub Ludovico Pio, p. 50.
 Quidleburgensis sub Hermannō Lutzenburgi-
 co, p. 616.
 Rhemenfis, in qua excommunicatur Henricus
 V. p. 691.
 Rhemenfis II. in qua canonizatur D. Gode-
 hardus, p. 726.
 Romanā in causa Henrici V. p. 678.
 Selingstadenfis, p. 456.
 Trecentis sub Henrico V. in qua electio Epi-
 scoporum Clero restituta, p. 669.
 Tremonienfis sub Henrico S. p. 372, & p. 416.
 Triburiensis sub Arnulfo R. p. 230.
 Wormatiensis sub Ludovico Pio. p. 102,
 & sub Ludovico R. Germ. p. 163.

T.

Tagmo Archiepisc. Magdenburg.
 vir sanctus moritur, p. 400.
 Tanchelini hæresis exoritur, p. 685. Ex
 ea multi Colonie comburuntur, p. 821.
 Tancmarus Otonis M. frater rebellis
 Eresburgi in templo occiditur, p. 281.
 Teclenburgum expugnatur, p. 1018.
 Templarij exoriuntur, p. 690, &
 Teutonici, ibid. quorum Ordo confir-
 matur à Cælestino III. p. 894.
 Theodoricus Ep. Paderborn, V^o
 succedit Bifoni, pag. 241. Episcopatus ejus ex-
 tractus ad annum 915, p. 248.
 Theodoricus Episcopus Monast.
 obit, p. 446.
 Theodoricus Winceburgicus Ep.
 Monaster. Sedi suæ restituitur, p. 664. Moritur
 & laudatur, p. 713.
 Theodoricus Isenburgicus Episc.
 Monaster. in itinere Romano moritur, p. 1008.
 Ejus præclara opera, ibid.
 Theodoricus Episcopus Mindensis
 adfuit consecrationi D. Remberti, p. 159. Oc-
 cumbit in clade Ebbeckesdorffiana, p. 186.
 Theodoricus alius Ep. Mindensis obit.
 p. 447.
 Theodoricus Estiensis in Livonia An-
 tistes consecratur, p. 963.

Theophania Imperatrix moritur, & Co-
 lonie sepelitur, p. 337.

Thiatgrimus succedit B. Hildegimo
 in Episcopatu Halberstadiensi, p. 85. moritur,
 p. 120.

Thiatmaro Episcopus Hildesienfis
 obit, p. 527.

Thiatmarus Abbas Corbeienfis
 ampla à Joanne XV Pontifice privilegia obti-
 net, p. 335.

Translatio S. Liborij Ep. Cenomannis
 Paderbornam, pag. 104. S. Viti M. ex Gallijs
 Corbeiam Saxoniam, p. 108. S. Pufinnæ Vⁱ
 ex Gallijs Herivordiam, pag. 153. S. Lutrudis
 Corbeiam, p. 156. SS. Saturninæ & Fortunatæ
 Herifiam, p. 166. S. Justini M. Corbeiam, pag.
 224. & capitis ejusdem Corbeiam, p. 293. SS.
 Philippi, Juvenalis, Felicis, filiorum S. Felici-
 tatis, S. Blasij, & S. Miniatis ex Italia Paderbor-
 nam, p. 407. SS. Modoaldi, Leontij, Auctoris,
 Beati, Treviris Helmwardeshusum, pag. 669.
 SS. 3. Regum Mediolano Coloniam, pag. 818.
 BB. Ludolphi & Druthmari Abbatum Corbei-
 ensium Corbeie, p. 649.

Tremonienſe monasterium fundatur,
 p. 153.

Turholtia cella à Ludovico Pio donatur
 S. Anſchario, p. 97.

V.

S. Vicelinus scholas Paderborn. fre-
 quentat, p. 710. Evocatur Bremam ad præfe-
 cturam Scholarum, pag. 711. In Galliam profi-
 cisitur ad altiora studia condiscenda, ibid. A
 D. Norberto Sacerdos consecratur, ibid. Sla-
 vian apostolicis laboribus excolit, p. 712. Al-
 denburgensis Episcopus consecratur, ibid. To-
 tius gentis Slavica cura à Lothario Imper. ei
 commendatur, p. 728. Sanctè obit, p. 797.

S. Vitus M. ex Gallia transfertur Cor-
 beiam Saxoniam, p. 108. post ejus translatio-
 nem res Gallorum minui, & Saxonum augeri
 cœperunt, p. 110.

Unnonis Bremensis & Hamburg. Anti-
 stitis præclari labores & obitus, p. 270.

Unwanus è Canonico Paderborn. fit
 Archiepiscopus Bremensis & præclare laborat
 p. 399. moritur, p. 476.

Unwanus Episcopus Paderb. VI°
 p. 249. Interest concilio Altheimensi, p. 250.
 Adeſt Bonnæ compositioni pacis factæ inter
 Hen-

Henricum Germaniæ & Carolum Galliæ Regem, p. 256. Interest Synodo Erfurtensi, p. 268. Finit Episcopatum anno 935. p. 272.

Volmarus ex Corbeienſi monacho Episcopus Paderborn. pag. 305. Confirmationem privilegiorum pro Ecclesia sua obtinet ab Ottone II. p. 317. moritur. p. 326.

Volmarus Episcopus Mindensis Schismaticus miserè obit. p. 638.

Volmarus Abbas Corbeienſis obit. p. 751.

Urbanus II Pont. bellum sacrum indicit, p. 693. Schismaticos excommunicat, p. 647. moritur. ibid.

W.

Walburga soror Luthardi Ep. Paderb. sanctitate illustris, prima fuit Abbatisſa Herſſenſis, p. 166.

Waldecenſis Comes Advocatiam Ecclesiæ Paderb. Episcopo resignat. p. 883.

Waldemar Rex Daniæ Insulam Rugiam convertit. p. 830.

S. Waltger Comes Herivordienſis fundat Collegium Canoniarum Hervordix, p. 79.

Warburgenſis Comitatus cedit Ecclesiæ Paderborn. p. 441. Ab ea abſtrahitur per Aribonem Archiep. Moguntinum. p. 465. Eadem redditur per Conradum Imp. p. 493.

Warenus nobilis Saxo ſuccedit S. Adelhardo in administratione Monasterij Corbeienſis ad Viſurgim. pag. 73. Suorum & Herivordienſium Sanctimonialium bonorum confirmationem obtinet à Ludovico Germaniæ R. pag. 141. moritur & commendatur. p. 146.

Wecilo homo ſchismaticus ab Henrico IV ſedi Moguntinæ imponitur, p. 611. partes ſchismaticorum tuetur. p. 616.

Werlis Principes conveniunt, & Henricum Bavarum Regem Germaniæ dicunt, pag. 359. rursusque pro ſucceſſore Henrici deligendo. p. 460.

VVernerus Episcopus Monaster. obit. p. 787.

Werthinenſes jurium & privilegiorum ſuorum confirmationem obtinent, à Ludovico II. Germaniæ R. p. 182. Ab Arnulpho R. pag. 214. Ab Henrico I. R. p. 265. Ab Ottone M. p. 278. A Conrado Salico, pag. 462. Ab Henrico

III. p. 520. Impetrant immunitatem à vectigalibus à Zwentiboldo R. Lotharingiæ, p. 235. Jus telonij & monetæ ab Ottone II. pag. 318. Immunitatem à telonio ab Henrico VI. p. 889.

Westſaliæ & Angariæ Ducatus cedit Philippo Archiepiscopo Colon. p. 850.

Wicboldus ex Abbate Strabulenſi & Caſſinenſi fit Abbas Corbeienſis, pag. 767. Monasteria Kemnade & Visbec pro Corbeienſibus impetrat, p. 770. Mittitur legatus à Friderico Imp. ad Imp. Constantinopol. 803. Moritur in Græcia. p. 808.

B. VVidekindus, abſente Carolo M. Saxones ad rebellandum ſollicitat. pag. 10. In Chriſtianos ſaviens memorabili victoria à Carolo M. deprimitur, p. 15. Fit Chriſtianus, pag. 19. Magno adjumento eſt Chriſtianæ religioni in Weſtſalia. p. 26. moritur & colitur ut Sanctus. p. 49.

VVidekindus Comes Swalenbergienſis fundat Cœnobium Marienmunſter. p. 717.

VVidekindus dynaſta de Rheda ſingularis benefactor Cœnobij Marienfeldenſis, obit in expeditione Palæſtina. p. 868.

VViggerus invitatus ab Henrico S. præſentatur Ecclesiæ Verdenſi. p. 414.

VVilbacenſe monasterium conditur, p. 780. Multa bona conſequitur à Bernardo III Episcopo Paderborn. pag. 974. & privilegia ab Honorio III. Pont. pag. 985. Confirmationem jurium ſuorum obtinet à Lucio III Pont. p. 858.

VVilhelmus, Ottonis M. filius fit Archiepiscopus moguntinus, p. 300. moritur & ſuffragia poſt obitum petit à Ludolpho Abbate Corbeienſi, p. 312.

VVillebrandus, ex familia Comitum Oldenburgicorum, & Præpoſito Hildeſienſis Ecclesiæ deligitur Episcopus Paderbornenſis, p. 1014. Tranſigit cum Capitulo Hildeſienſi, p. 1015. Diverſas lites & controverſias componit, p. 1016. Poſtulatur ad regendam Eccleſiam Ultrajectinam, p. 1022. Varijs monaſterijs benefacit, p. 1023. Obſiſtit diſſolutioni communis vitæ, p. 1024. Feliciter movet in Twentios, ib. moritur Zwollis, p. 1025.

Willegiſus Archiep. Moguntinus in tutelam ſuſcipit Ottonem III Imp. pag. 328. Conſecrat Sophiam Monialem Gandersheimeſem ſororem Ottonis Imp. pag. 333. Contendit

I N D E X.

tendit cum D. Bernwardo de iurisdictione in Gandersheim. p. 352. perdit causam, pag. 353. pertinax ab officio suspenditur, p. 354. Paderbornæ S. Cunigundam Reginam coronat, & Sophiæ moniali Gandersheimensi velum imponit, p. 361.

Willibertus succedit Gunthario Archiepiscopo Colon. p. 168. moritur, p. 220.

VVitmarus monachus Corbeienfis socius est S. Anscharij in expeditione Suecica, p. 82.

VVotclolfus Episcopus Osnabrug.

confirmationem privilegiorum pro Ecclesia sua impetrat ab Henrico Bavaro. p. 364.

VVulfarius Episcopus Mindenensis obit, p. 195.

Z.

Zundiboldus Slavorum Dux obit, pag. 229.

Zwentiboldus, filius Arnulphi R. Rex Lotharingæ, comitia Aquisgranum habet, ubi Werthinenses à vectigalibus immunes facit, p. 235. Occumbit in prælio. p. 237.

E R R A T A.

Pag. 2. illa, lege, ille. Pag. 17. speciem l. specimen. pag. 48. possessionum l. possessionem, p. 64. Adalbertus l. Adalardus. p. 108. Liborio l. Libonij, p. 127. perfecta l. pervecta, p. 141. tam l. tum, p. 188. certiore l. citiore, p. 242. Frechtum l. Freherum, p. 299. Bellarminus l. Bellarmini, pag. 306. 291. l. 961. pag. 348. flaminis l. flammis, pag. 352. lux l. suo,

p. 420. ibi l. id. p. 520. ac l. ad, p. 573. prælio l. pretio, ibid. dotaque lege dotatque, pag. 726. Bremensem, l. Rhemensem, p. 738. genere l. genero, pag. 898. recitare l. recitari, p. 990. Mindenensis l. Monasteriensis, p. 998. Trevirensis lege Trevins, p. 1005. interius l. inferius, p. 1020. Coyordia, l. Coyordia, p. 1022. belli, l. bellis.

Cetera prudens Lector facile corriget.

F I N I S.

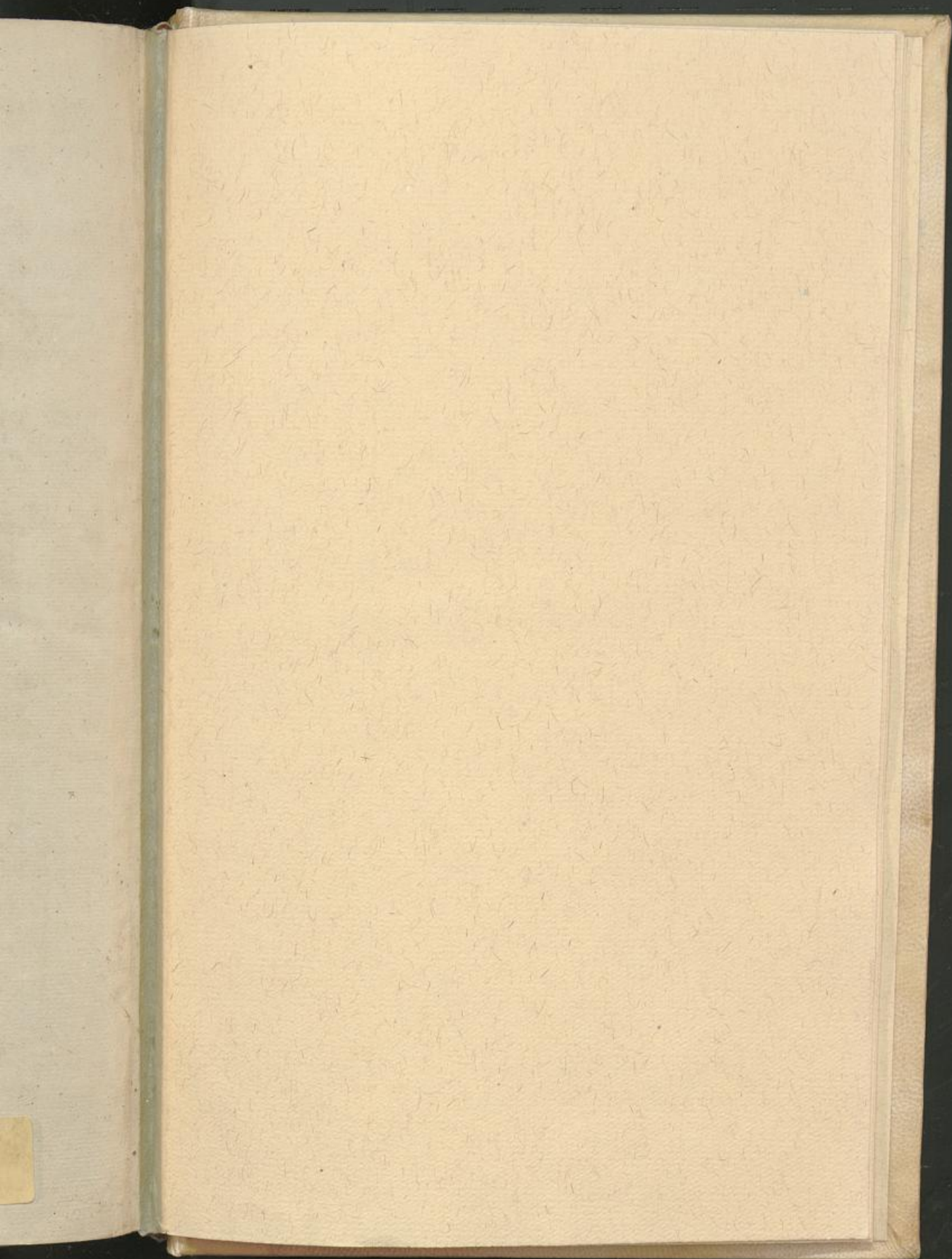
um pro Ecclesia
aro. p. 364.
us Mindensis

rum Dux obit.

us Arnulphi R.
Aquisgrani habet,
bus immunes fa-
o. p. 237.

3. praelio l. pretio, ibid.
menfem, l. Rhemenfem,
itare l. recitari, p. 990.
revirenfis lege Trevis,
Coyordia, li Coyordia,

Standort: P 10 06
Signatur: LTB 1109-1
Akz.-Nr.: 75/21230
Id.-Nr.: W658181

ANNALES
PADERBORNENSES
I